BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22 E
50

Digitized by Google

[illegible] octubre de .1553. costo [illegible]

Antonio Guerrero

Caſseli glossa
Iuris Cesarei

Rom.

V Ee 30

Las leyes de Toro gloſadas.

VTILIS ET AVREA GLO-
ſa domini Didaci Caſtelli doctoris, iuris Cæſa-
ræi, & Romani interpretis optimi, ſuper leges Tauri. Nuper ab
eodem recognita. Additis inſuper diuerſis in locis, doctiſ-
ſimis ac neceſſariis additionibus & gloſis, vbi deſy-
derari videbantur. quæ fœliciter incipit.

METHYMNAE CAMPI,
Ex typographia Guilelmi de Millis. M. D. L I I I.

Prologus.

HVMANAE labilis vitæ decurſus ſalubri eruditione nos admonet rebus non incumbere perituris, ſed ea operari ſemper in terris, quorum fructus perſeueret in cælis, dicente Domino: Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternã. vt habetur Ioannis cap. 6. Cibum, ſcilicet cęleſtem, omnis ſapientia à Domino Deo eſt, & cum illo fuit ſemper. vt habetur Eccleſiaſti. 1. Qui poſsidet ſapientiam, & abſcondit eam, maledicetur in populis, quemadmodum is qui abſcondit frumenta: benedictio autem ſuper caput docentium eam. vt habetur Prouerb. 11. in fine. & legitur Eccleſiaſt. 51. Danti ſapientiam dabitur gloria. & Eſay. 58. Frange panem tuum, id eſt, doctrinam tuam, & da exurienti. & Eccleſiaſti. 41. Melior eſt homo qui abſcondit ſtultitiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſapientiam ſuam. Et Seneca: Magna miſeria eſt neſcire & nolle addiſcere: ſed maior eſt ſcire & nolle docere. Et Timidus ex his quæ inquit Hieremias ſuis lamentationibus, cap. 4. Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Et Matthæi. 5. Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur. Ego Didacus Caſtelli, exiguus inter iuris canonici & ciuilis commentatores, imbecillis ingenio, & indoctus eloquio, ingreſſus in hortum iuris communis iſtius Regni, vt ibi depaſcerem, & lilia colligerem, & ea exurientibus darem, acceſsi ad vrbem Tauri, & ingreſſus in eam, leges reperi eiuſdem nominis: ſed quia magnæ in ſubſtantia & altæ erant, non potui colligere fructum, niſi de minimis arboribus: & quos collegi fructus, trado ſilueſtres, non eis qui impleti ſunt ſapientia, qui diuites ſunt: ſed indoctis, qui pauperes dicuntur, vt impleantur dicta ſuperiùs, & illud Eccleſiaſti. 4. in principio. Fili, eleemoſynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne tranſuertas à paupere: animam exurientem ne deſpexeris, & ne exaſperes pauperem in inopia ſua. Et Propheta pſal. 40. in principio. Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem, &c. Has quippe leges vltra Imperatorum leges ſacratiſsimas reperio, quia per eas iurgia multa & magnæ contentiones delentur. Et in earum declaratione non tranſcendam ſententiam antiquorum: quia ſcriptum eſt, Sententiam antiquorum exequitur ſapiens. vt habetur Eccleſiaſti. in principio. Et beatus Hieronymus. 2. prologo in Euangeliſtas. Vhe qui prophetant de corde ſuo. Habeant igitur qui volunt veteres leges Imperatorum auro argentoq́; delenitas, dummodo meas permittant habere leges. Et quamuis fructus quem ex his collexi, non ſit nimis ſuauis, ſupplico cunctos legentes eum ſuſcipiant libenter: do enim quod habeo. Vt inquit ille clauiger æthereus, qui claudo petenti eleemoſynam, dixit. Surge, & ambula, quod habeo, tibi do. vt habetur in Actibus Apoſtolorum cap. 3. in principio, & Matthæi. 5. Qui petit à te, da ei. Præbete ſapientes aures, & videte, obſecro, abſq; contentione: & loquentes id quod iuſtũ eſt iudicate, & non inuenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis ſtultitia perſonabit, vt inquit Iob. c. 6. in fine. Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini: bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum: malus autem profert malum. vt habetur Lucæ cap. 6. Proiicite igitur à vobis os prauum, & detrahentia labia ſint procul à vobis, vt habetur Prouerb. 4. Finis meus bonus eſt, ſcilicet aliquibus prodeſſe etſi deteſtantiũ opus meũ finis malus eſt: eorũ ſubſtantia mala erit. vt per Bal. in rub. C. pro ſocio. Ex accidia profectò & otio plura conſurgunt vitia, & ne mẽs vagetur: in operibus licitis nos conuenit exercere. vt. c. vnquam, de conſecra. diſt. 5. & Eccleſiaſti. 38. Sapientia ſcribe in tempore vacuitatis. Fateor enim hoc opus tam debile, quòd faciliter poſſet torqueri, & non immeritò reprehendi. Conſolor, quia Dominus delidet illuſores, & manſuetis dabit gratiam. vt habetur Prouer. 3. Deprehendi enim nihil eſſe melius, quàm lætari hominem in opere ſuo. vt habetur Eccleſiaſtes. 3. lætari, non dico extollere: quia ſcriptum eſt Eccleſiaſti. 10. circa finem. Noli extollere te in faciendo opere tuo, & noli cunctari in tempore anguſtiæ: melior eſt qui operatur & abundat in omnibus, quàm qui gloriatur & eget. Et ſic lætatus ad laudem & gloriam omnipotentis Dei patris, & filij, & ſpiritus ſancti, eiúſque intemeratæ virginis & matris Mariæ, proteſtans me tenere id quod alma mater Eccleſia prædicat, docet, & tenet, & nihil in contrarium affirmare, opus aggredior.

AD IVRIS SAPIENTIAE STVDIOSOS
in commendationem operis & authoris. Procemium.

CHRONOGRAPHVS *ille veritatis Saluſtius, diuus (vt ait Auguſtinus) vehemẽter admonet omnes homines, qui ſeſe ſtudẽt præſtare cæteris animantibus, ſumma ope niti debere, ne vitam ſilentio tranſeant veluti pecora, quæ natura prona atque ventri obedientia finxit. Qua lege ſit conditus à Deo homo naturæ impulſu ſentiens: nam poſtquàm de limo terræ protheplaſtum plaſmauerat Deus, in paradiſo voluptatis collocauit: cuius colonus & incola factus, atque ibi in delitijs florentis paradiſi conſtitutus, inter redolentes aromatum ſyluas, atque vernantia floribus arua, rudis habitator nouæ vitæ gaudia peragebat, non fruſtrà quidem ibi ſtabilitus, ſed operandi gratia. Quapropter diuus acriter increpat Bernardus quoſdam homines, qui dum in corpore degunt, peregrinantur à Domino, ob protheplaſti reatum, ex violatione Dominici præcepti in omnẽ eius poſteritatem propagatum, ſtudent nequiter eſſe ſapientiores filijs lucis in generatione ſua, & inuita eorum natura, machinatione praua, & Sardanapali inuentis affluunt delitijs, & ſcatent voluptatibus, atque etiam illecebresè & molliter viuunt: quantò magis tales homines increpandi ſunt, poſtquàm audax omnia perpeti gens humana ruit per vitium nephas. Quando Adam ſerpentis dolo, lingua pollutus fœminea, per tactum ligni, loci beatitudinem prophanauit, paradiſo proiectus, terram ſentibus ſqualentem operarius gemens incoluit. Minus debet homo recuſare laborem, cui ſine exceptione à Deo iniunctum eſt: In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Cuius vita eſt militia ſuper terram, & inter opertos lætalibus dolis gladios ipſa tranſigitur. Nec requies homini, nec vacatio vlla à militia datur. Idq; tãtum habet refrigerij, vt inquit Bernardus, quod omnis laboris remedium alterius ſit inchoatio. Hanc hominis calamitatem deſcripſit Plato, inquiens. Quam ſuperi miſerum ſtamen mortalibus æui neuere, vt vini deſtenda per omnia viuant: è cunctis hominum generi ſors peſſima vitæ exat, quæcunque ſupra terram ſpirantq; meantq;. Natus quippe ad laborem homo, quòcunque ei ire placuerit, ſudore iter aperiendum eſt. Nam via virtutis dexterum petit ardua tallem. Nec abs re eſt quod pro Catone intonat Lucanus, Si quo ſit diſcrimine notum dux an miles eã, ſerpens ſitis ardor arenæ dulcia virtuti: dulcius eſt quotiens magno ſibi conſtat honeſtum. Ad hoc nos ſuæ vocis terribilis tuba excitat Paulus, dum reſonat: Redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Reuera redimit homo, qui non vitijs ſeruit, ſed piè, ſanctè, beatéque viuit: ſecundum rationem & aliorum ædificationem. Et non ſibi natum (vt inquit Plato) cogitat: ſed ortus ſui partim patria, partim amici vendicant veluti altercato: de quo altitonas Lucanus inquiens: Hi mores, hæc duri immota Catonis ſecta, ſeruare modum, finémque tenere, naturámque ſequi non ſibi ſed toti genitum ſe credere mundo. Ita eſt profectò, hominum cauſa homines procreatos, qui diuerſimodis afficiũtur ſtudijs, prout ſuus cuique genius imperat. Nec abs re eſt, quòd vniuerſa creaturæ ſummus architectus Deus hominum vultus diſſimilitudine effigiauit, quæ varietas animorum deſignaret. Hinc illud Poëtæ: Mille hominum ſpecies & rerum diſcolor vſus: velle ſuum cuique eſt, nec voto viuitur vno. Trahit quippe (vt ait Vergilius) ſua quemque voluptas. Hoc idem notat Ouidius, quum inquit: Pectoribus mores tot ſunt quot in orbe figuræ. Vnde euenit, quòd quidam propter breuem gulæ voluptatem terram ſulcant & maria, & vt mulſum precioſusq; cibus (vt diuus ait Hieronymus) fauces ſuas pertranſeant, totius vitæ opera deſudant: alij fugientes paupertatem, Ponti diſcrimina ſubeunt: quos notat Horatius, dicens: Impiger extremos curris mercator ad Indos, per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes. Quidam agriculturæ ſtudent: militiæ nonnulli ſe mancipãt. Quamplurima ſua multimodis exercitiorum nominibus ingenia applicant, quæ ornamento vbique populorum ſunt. His tamẽ potiores videntur, qui muſis ſe conſecrant, & hos inter præſtantiores, qui iuris ſapientiæ operam dabant, aſtreamq; ſequuntur, vt illã rectè ſuppeditent, quibus maxima videtur eſſe cura, vt eorum tempore præuia iuſtitia res verè publica ſit. Sed qualis etiam poſt eorum vitam futura ſit (de quo ſe Cicero iactat) eos cura ſollicitat. Hunc iuſtitiæ cultum atque Reipublicæ ſtatum pectore verſabat huius operis author, cùm hæc commentaria legum Tauri ingenioſè, fructuoſè, & copioſè fabricauit: atque ipſis, vbi expedire intellexit, appoſuit: per quæ ambiguitates, quæ pullulare viderentur, funditus extirparet. Quoniam nulla iuris ſanctio, quantũcunque perpenſo digeſta conſilio, ad humanæ naturæ varietatem, & machinationes eius inopinabiles ſufficit, nec ad deciſionem lucidam ſua nodoſa ambiguitatis attingit: eò præſertim, quòd vix aliquid adeò clarum certumq; ſtatuitur, quin ex cauſis emergentibus, quibus iura iam poſita mederi non poſſint, in dubium reuocetur. Quod operis author conſyderans, atq; etiam ingeneroſum eſſe (vt ait quidam) ſemper ex commentarijs ſapere, & nihil nos parere, viamq; noſtræ induſtriæ praecludere: quaſi in nobis effœta ſit vis naturæ. Poſt longam conſumptam ætatem in iuris vtriuſque cenſura, poſt patrocinandi in cauſis militiam, atque iudicandi onus publicum longo tempore exercitatum, eò vt bene meritus Veteranus, rude iam (vt ait Horatius) donari meruerat: vt iuris nodos, & legum Tauri enigmata ſolueret, ad earum interpretationem acceſſit, & quaſi recens miles non recuſat laborem, vigiliasq; inchoat nouas, voluntarioſq; ſubijt labores: & vt quietem alijs præpararet, noctes plurimas præteriuit inſomnes, quis in earum lectione priſcorum iuris prudentum obſeruando veſtigia, eas diuidit, & ſummat, docet quum quærit, atque reſpondet, vrget, inſtat, atque ſoluit, regulas ponit atque excipit, ampliat, & limitat, congerit vbi expedit, atque plurima cumulat ipſe, & multa alia pro opportunitate materiæ planè, ſanè, & fructuoſiſſimè facit: & vbi ſpeculatione opus eſt, Argi oculis omnia circunſpicit, & vt quæ ad negotium conducunt fideliſſimè gerat, labori non pepercit antiquorum, & Neotericorum iureconſultorum euoluendi volumina. quod ex commentarijs authoris facile eſt cuique intueri. Quorum adiumẽto opus abſoluit (ne hoc ſine laude) cùm non ſit parui (vt ait Hieronymus) eripere clauam de manu Herculis. Tandemq; opus abſolutum diu apud ſe retinuit, limaq; terſit, & quædam ſæpe operis litura coërcuit, donec (ſecundum Horatium) perfectum decies caſtigaret ad vnguem. Nec hoc contentus, ſed etiam in eo morem geſſit Horatio, in quo, inquit, ſi quid ſcripſeris, in metri deſcendat iudicis aures: & patris & noſtras, nonumq; prematur in annum: ne (authore Quintiliano) præcipitetur æditio. Nam opus ſic exactum, inſpiciendum præſentauit*

ſpectabilibus Cæſareæ Mageſtatis conſularibus viris, quorum ſolertia atque ingenij ſedulitate viſum atque diſcuſſum, digeſtum atque examinatum, nõ magna ſine eius laude ab ipſis comprobatum eſt: & admirati authoris ingenium, dignum mãdari chalcographiæ cenſuerunt, quo pacto ad ſapientum iuris per Hiſpaniam vbique diffuſorum manus perueniret. Huius operis codex certè perutilis & neceſſarius vniuerſis iuris ſtudioſis: in quo quàmplurima iuris ambigua de eius apicibus reſerantur, quæ in ſupremis, mediocribus, & infimis tribunalibus ſæpenumero ſtrepunt, ſuper quibus non facile eſt etiam iuris ſapientibus decernere verum. Nam cùm huiuſmodi in iudicijs ventilantur lites, illarum patroni adeò perplexi ſunt vt quò ſe vertant, ignorent: & in illis diffiniendis iudices ancipites ſunt. Hodie tamen luce clariore per huiuſmodi opus patefacta veritate, cauſidici ſi clientibus rectè patrocinentur, intelligunt, & reddentes iura populis, ſimplicitatem veritatis, ſemotis offendiculis & ſcrupis, & quibuſcunque alijs obicibus & inuolucris illam turbantibus, percipiunt. Inſtruuntur & in hoc opere iuris tirones, eiuſdem militiam ſubire molientes, & litigantium quiſque per illud ius ſuum conſequetur. Ideo quiſque veſtrum pro virili, primùm Deo ingentes gratias reddat, qui hanc operis condendi mentem (à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, de ſurſum deſcendens à patre luminum) authori dedit: deinde authori pro donatiuis vt largiendis digni efficiamini. Et hoc eius opuſculum Arrabonis vice ſuſcipite, & pretij ſolutionis parte, quouſq; pretiũ integrè ſoluat: præſtabit quippe: quum Commẽtariorum volumina magna in partitis interpretãdis, quibus incumbit, abſoluet. Nec deſinet incumbere donec perficiat. Quod ſe in breui (Deo dante) facturum pollicetur, & ad eadem vſq; deducat, quod pro Republicæ vtilitate laborat: vos vtriuſque cenſuræ ſtudioſos, quibus potiſſimè ſuum ſudat ingenium, orat atq; exorat, vnanimes cum ipſo Deum precibus obſecretis.

Incipit lectura Didaci del Caſtillo, iuris vtriuſque Doctoris, in leges quas Tauri appellant, nunc recens per eundem recognita. Adiectis inſuper multis in locis, doctiſsimis & perquàm neceſſariis additionibus, & gloſis non paucis, vbi deſyderari videbantur.

DOña Iuana

Iſtud nomẽ, Ioanna, ſumitur ex illo noĩe, Ioãnes, quod nomẽ ab antiquo.i.à natiuitate Ioannis Baptiſtæ, re & noĩe gratioſum eſt ꝑ interꝑtationes, deriuationes, & ethimologias, taliter ꝙ i apoſtolatu illud nomẽ ſup cętera viguit, ſecundũ Ioãnẽ Andreã, in ꝓœmio clemẽtinarũ gloſa.1. ¶ Gratioſũ dico & magnũ nomẽ, Ioãnes, re: quia teſtãte dño, inter natos mulierũ nõ ſurrexit maior Ioãne baptiſta, vt habetur Lucę.1.& .7. cap. ¶ Noĩe, quia angelꝰ iuſſu diuino miraculo ſe hoc nomen impoſuit Ioanni baptiſtæ, Lucæ dicto. c.1. ¶ Idẽ dicimꝰ de Ioãne apoſtolo et euãgeliſta, qui ſupra pectꝰ dñi in cœna recubuit, vt habetur Ioan. 21. ¶ Et ꝓpter magna facta iſtorũ nomẽ Ioãnes memoriter retinetur, qa Ioãnes baptiſta digito demõſtrauit, & lingua filiũ Dei dicentẽ, Ecce agnus dei, ecce q tollit pctã mũdi, Ioã.1.c.& Ioã. apoſtolus & euãgeliſta teſtatur eodẽ.c.1. ꝙ in principio erat verbũ, & verbũ erat apud deũ, & deꝰ erat verbũ. ¶ Et ſic nomẽ Ioãnes fuit cõſonãs rei vt inſti.de donã.§. eſt & aliud, verſi. ſed nos & de ſeruit.§.pe.& de ſatiſdã.in prĩ. iũcta glo. in parte, intelligere. ¶ Propter quod bñ dixit Specu. in ꝓœmio, verſi. nouiſſimẽ ꝙ hõ, & ipſius nomẽ memoriter retinetur propter magnũ factũ illius. ¶ Et hoc memorię retinetur, et collaudatur nomẽ accurſij pp ipm accurſiũ: qa accurrit & ſuccurrit cõtra tenebras iuris ciuilis. vt ꝑ glo. in.l. facta, §. ſi in danda, verſi. cõditio eſt. ff. ad trebellia. ¶ Idẽ dicimꝰ de iſto noĩe Clemẽte, qa cõuenit omni imꝑatori et omni imꝑerãti: qa imꝑator debet eſſe clemẽs, id eſt, pius: & ſicut riſibile eſt ꝓpriũ hoĩs, ita clemẽtia debet eſſe ꝓpriũ prĩcipis. vt ꝑ Bal. & tex. ꝓbatur in.l. impialis, in prĩci. verſi. beniuolẽtiæ. C. de ſecun. nup. & in.c.1. impialis clementia, & ibi Bal. de pace cõſtã. in vſi. feu. ¶ Et nota ꝙ ꝓ habẽtibꝰ talia noĩa præſumẽdũ eſt. vt ꝑ Ioã. and. in.c. grauis, de depoſi. & ꝑ Cinũ in.l. cũctos populos, 2.col. C. de ſumma tri. & fidẽ cha. vbi dicunt ꝙ magnũ eſt pulchrum & laudabile nomẽ habere. ¶ Ideo reſultat effectꝰ ſecundũ eũdẽ Cin. ꝙ ſi mortuo patre naſcatur poſthumꝰ q vocatur noĩe patris, ꝙ illud nomẽ ꝓbat illũ eſſe filiũ eiꝰ q mortuꝰ eſt. ꝑ

Nota de bono & malo nomine.

Doña Iuana por la gra-

tex. ſingu. in.l. vxorẽ. ff. de manu. teſt. quẽ tex. dicit ſingularẽ Bal. in.c. tuã, pe. col. de ordine cogni. licèt Iaſ. in rub. ff. ſolu. ma. 4.col. dicit ꝙ ille tex. nũꝗ ſibi placuit: qa alia cõcurrũt vltra nomẽ ꝓpriũ, ſed vide Gerardũ de petra cõſilio ſuo.75. vbi idẽ tenet quod Bal. ¶ Secꝰ tñ dicendũ eſt in habẽtibꝰ malũ nomẽ: qa præſumitur cõtra eos, vt ꝑ Ioã. And. in.d.c. grauis, dicẽs de illo viro Belial ꝙ eſt nomẽ cuiuſdã demõis & de illo Maſcarõ, de quo in. c. ꝑ inqſitionẽ de ele. ¶ Secũdũ nũqd iſta ꝑſumptio ſit ſufficiens ad torturã. vide Io. An. in.c. cũ in cõtẽplatiõe, de regulis iur. & Frãc. Bruni in tractatu de indiciis & tortura, in ſecũda parte, col.22. verſi. vide ad prædicta. vide etiã Gerardũ de Petra dicto cõſilio.75. vbi dicit, ꝙ ſi plures ſunt inquiſiti & capti ꝓ aliquo maleficio, & eſſet dubiũ à quo eſſet priꝰ inchoãda tortura, ꝙ tũc, ceſſantibꝰ alijs indicijs ab illo q habet turpe nomẽ eſſet inchoandũ. ¶ Hinc dicit do. Cardi. in.c. cũ ſecũdũ apoſtolũ, de præben. quẽ referũt docto. in.d.c. grauis, cõtra illos q turpia noĩa ſuorũ ꝓgenitorũ repetũt filiis, ꝙ plerũq; vbi nõ cognoſcũtur, reputãtur mali, & ſecũdum eũ nõ eſſet maior pauꝑtas, ꝗ de pulchris noĩbꝰ facere inopiã. ¶ Et refert ibi Io. And. vxorẽ ſuã ſolitã dicere, ꝙ ſi pulchra noĩa venderẽtur magno ꝓcio, ꝙ qs debet ſibi emere pulchrũ nomẽ. ¶ Et hæc eſt vna de cauſis ꝗre in coronationẽ papæ mutatur nomẽ papæ. vt in ꝓœmio Sexti. & refert And. Sicu. in.d.c. grauis.1.col. quæ oĩa ꝓcedũt ex nobili dicto Eccleſiaſtici.41. vbi dicitur, curã habe de bono noĩe: hoc enĩ magis ꝑmanebit tibi ꝗ mille theſauri ꝓcioſi & magni. bonæ vitæ numeris dierũ: bonũ aũt nomen ꝑmanebit in æuũ. dicitur etiam Eccleſiaſtes.7.c. in princi. Melius eſt bonũ nomẽ quã vnguẽta ꝓcioſa.

¶ Oppono cõtra ſupradicta, & videtur ꝙ his præfationibꝰ nõ ſit vtendũ, imò debeãt reſecari, vt in.1. cõſtitutiõe. C §. quibꝰ. *Oppo. 1.* ¶ Solutio verũ eſt de ſuperfluis præfationibus, vbi præfatio nullũ commodũ pręſtat. vt.d.§. quibꝰ. ¶ Secꝰ de vtilibꝰ, vt in caſu ꝓpoſito. vt.l.1.& ibi notatur. ff. de origi. iuris. & facit quod glo. dicit in ꝓlogo, 3. partita in ſumma. ¶ Secũdò oppo. & videtur ꝙ nõ valet argumẽtum à vi noĩs, vel ab illuſione ſeu ethimologia vocabuli: qa hæc noĩa imponũtur ad beneplacitũ. vt not. Bar. in ꝓœmio infortiati, ſup rub. idẽ Bar. & docto. in rub. ff. ſo. matri. 2.col. verſi. ex quo habes. *Oppo. 2.* ¶ Igitur ꝙ qs habeat malũ nomẽ, nõ præſumitur cõtra eũ, neq; ꝓ habẽtibꝰ bonũ nomẽ. ¶ So. verũ eſt in ethimologia *So.*

noīs ꝓprij, qn̄ repugnat coīs vſus loquēdi, & imponitur ad volūtatē. vt ꝑ Bar. vbi ſuprà. & facit. l. liberorū, & l. ānicul⁹, ff. de ver. ſig. & l. labeo, ff. de ſup. leg. ¶ Itē qn̄ repugnat diffinitio. vt. l. 1. ff. de tutelis, et. l. 1. ff. ꝗ teſt. Sec⁹ qn̄ nomē īpōitur diuinit⁹, vt ſup̄ dixi de Ioāne baptiſta: vel qn̄ nō repugnat coīs vſ⁹ loquēdi: qa tūc valet argumentū à vi noīs, ꝓprij & appellatiui, tā affirmatiuè ſumptū, vt ꝓbatur optimè in. l. 2. & ibi docto. & Alberi. de Roſa in rub. ff. ſi cert. pet. vbi dicitur ꝙ mutuū dicitur, qa de meo fit tuū, ergo vbi de meo non fit tuū, nō eſt mutuū. ¶ Et dicitur teſtamētū q̄ſi teſtatio mētis, & vbi nō eſt mētis teſtatio, nō eſt teſtamentū. vt. l. 1. ff. de teſt. ¶ Et cleric⁹ dicitur à cleros, quod idē eſt ꝙ ſors, qa elect⁹ in ſortē dn̄i: ſi enī nō eſt elect⁹ in ſortē dn̄i, nō eſt cleric⁹. ¶ Et ex hoc dicit Abb. in. c. prudentiā, de officio dele. 1. col. ꝑ illū tex. ꝙ multi ſunt ſacerdotes, q non ſunt ſacerdotes, plures noīe, ſed pauci re et effectu. c. multi, 40. diſt. & Cicero in lib. Offici. inquit: Multi & pauci ſunt hoīes, multi voce, pauci re: ad denotandū ꝙ ꝓrſus ignari nō merētur dici hoīes, ſed poti⁹ hoīm imagi-

Opp. 3. nes. ¶ Sed cōtra hoc facit, nā impator dicitur Auguſtus, ab augēdo: attū ſi nō auget ſed diſtribuit, nihilomin⁹ dicitur impator, nōt. glo. in ꝓœmio. ff. veteris. ¶ Et papa dicitur pōtifex, eò ꝙ facit pontē. i. viā aliis exēplo vitę & doctrinæ: verūtn̄ ſi hoc non facit, imò eſt mal⁹, nihilomin⁹ eſt papa. not. in. c. 1. de cōſtitu. li. 6. & in. c. nemo, & c. aliorum. 9. q. 3. & c. ſi papa, 40. di. ¶ So. pōt dici ꝙ primū procedit qn̄ nomē imponitur ſeu ſumitur ex eſſentiali natura ſua, vt mutuū teſtamentū: & c. ſed qn̄ nomē ſumitur nō ex eſſentiali natura rei. ſed ex eo ꝙ deſyderatur ſeu rationabiliter debet eſſe in noīato. tūc enī nō ꝓcedit argumē. dicitur Auguſtus, qa impatoris debet eſſe augēdi imperiū. & pōtifex, qa debet pontē facere: ſi tn̄ nō facit, peccat, ſed ex hoc nō deſinit eſſe papa. ¶ Itē rex peccādo amittit nomē regis, non qa deſinit eſſe rex. c. zelus. 2. q. 1. tenet Archi. in. c. Regū. 23. q. 5. ¶ An valeat argumentū à vi noīs, vel ab ethimologia vocabuli. vide in. d. l. 2. ff. ſi cert. pet. et l. 1. ff. de fide inſtr. inſti. de legi. agna. ſucce. in. §. nos autē, & in. §. itē vetuſtas, inſti. de hęredi. quę ab inteſta. defe. & in. §. eſt autē, inſti. de tute. & in. §. ſi ab hoſtib⁹, inſti. quib. mo. ius patr. po. ſolui. & in. l. ꝓperandū, in. §. ſin autē, C. de iudiciis, & c. cū ſecundum apoſtolū, de præbē. & in authē. de defenſo. ciuita. in prīci. colla. 3. & in. l. pupillus, §. territorū. ff. de verb. ſign. & in. l. 1. ff. depoſi. & vtrobiq; docto. per Abb. in. c. pe. & fi. co. de iudi. & Albe. in. d. l. 2. in. §. appella. 1. not. ff. ſi certum pe. ¶ Et ſi vltra alios velis aliqd ſentire, dic ꝙ argumētum à vi noīs ſiue in bonā ſiue in malā partē inducit prę́ſumptionem iuris tantū, vel qualē qualē. per ea quæ dicūt doct. in. d. c. grauis, & in. d. c. cū ſecundū apoſtolū: admittitur tn̄ ꝓbatio delēs talē prę́ſumptionē. c. cū in tua, de ſpōſa. glo. in. c. is q, eo. tit. b ¶ Gratia de Dios. patris. ſ. & filij, & ſpūs ſc̄ti: vna tn̄ eſſentia ſeu ſubſtātia ſimplex oīs. i. in quolibet ſenſu cōpoſitionis. vt in. c. 1. in prīcipio, de ſumma tri. & fide catho. & ibi glo. in parte, ſimplex. & 1. Ioan. c. 5. vbi dicitur, tres ſunt q teſtimoniū dāt in cælo, pater, verbū, & ſpiritus ſanctus, vt in. c. quadā, de celebra. miſſa. qui vnus eſt, verus, ęternus, immenſus, incōmutabilis, omnipotēs, ineffabilis, incōprehenſibilis, vt. d. c. 1. ¶ Itē Deus eſt vnus, altiſsimus, creator oīm, omnipotēs, & rex potēs, & metuēdus nimis, vt habetur Eccleſiaſtici. c. 1. in quē firmiter credo, prout ſacroſancta mater eccleſia credit & præcipit credere, nō tn̄ diſcutio, ſed quæ in præſenti opuſculo dixero, ſub eius correctione pono, & cū Auguſtino cōtra Pelagiū dico inſcrutabilia & incōprehenſibilia, nolo vt interroges: qa quod lego, credo & veneror, nō tn̄ diſcutio: inſcrutabilia enim ſunt iudicia dn̄i, inueſtigabiles vię eius. vt in. c. ſi ex bono, de cōſecra. diſt. 4. & cū apoſtolo ad Romanos. 11. in fine dico. ¶ O altitudo diuitiarū ſapiētiæ & ſciētiæ dei, q̄ incōprehenſibilia ſunt iudicia tua, & inueſtigabiles viæ tuæ. quis enim cognouit ſenſum tuū? aut qs cōſiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? quoniā ex te, & ꝑ te, & in te ſunt oīa: tibi honor & gloria in ſæcula ſæculorū, amē. ¶ Tamen enī eſt verus deus, qa eſſentialiter et naturaliter eſt deus, vt dicit Tho. in cōmento illius titu. de ſumma tri. & fide catho: ¶ Eſt enī eſſentia diuina inſeparabilis reſpectu ſubſtātiæ, ſed reſpectu perſonarū diſcreta, vt in. d. c. 1. verſi. hæc ſumma trinitas, de ſum. tri. & fide ca. ¶ Eſt etiā deus lux vera, quæ illuminat oēm hoīem venientē in hūc mundū, Ioā. c. 1. & tenebræ in eo nō ſunt vllæ. vt. 1. Ioannis. c. 2. dixi, ꝙ deus eſt lux vera. ſ. incōprehēſibilis, & in mageſtate nemo terrenorū vidit vnq̄, Ioan. d. c. 1. circa mediū, & Bal. in. l. teſtiū, fi. col. ibi in textu. C. de teſti. ¶ Alia eſt lux palpabilis & cōprehēſibilis, de qua loqtur. d. l. teſtiū, & de iſta nō eſt præſens ſpeculatio. ¶ Ab ipſo enī deo, lux vera, bona cūcta procedūt, & ꝑ ipſum oīa facta ſunt, Ioā. d. c. 1. & l. 1. C. de vete. iure enu. & in ꝓœmio inſti. & l. 1. in prīci. C. de officio præfe. præ. afri. vbi impator id quod noſtra cōfitetur regina. ſ. ſe impatorē dei gratia. & bene dicūt, qa regibus & impatoribus data eſt ptās et virtus ab altiſsimo: vt habetur Sapiētiæ. 6. c. in principio. & ſub imperio dei cūcta ſunt poſita, & in manu eius ſunt oēs fines terrę. Pſal. 23. ¶ In cuius noīe quodcunq; fecerimus, verbo & opere facere debemus, gratias agētes ei, vt habetur ad Coloſſenſes. 3. ¶ Omne enim datū optimū, & omne donū perfectū de ſurſum eſt, deſcendēs à patre luminū, apud quē non eſt trāſmutatio, nec viciſsitudinis obumbratio, vt habetur. 1. Iaco. c. 1. circa medium. ¶ Sed quæro de qua gratia loquitur in præſenti? dic, quia gratia eſt multiplex. nam quandoq; ſumitur gratia

Gratia quintu-plex ſit:

pro

b cia de Dios,

pro beneficio ſeu dono alicui collato, ad quod donator erat naturaliter obligatus. vt.l.ꝑ diuerſas. C. mādati,& de iſta nō loqtur in præſenti,qa deus nō
Nota. ob debitū,ſed ex volūtate nobis gratiā fecit. ¶ Illa enī quæ fit ex debito nō dicitur ꝓprie gratia, licèt Bal.in.l.1.§.hæc ſacramenta,de pace iura.firmā.quē refert And.Sic.in addi.ad eū,in.c.1.§.impialis,ver. in plenitudine gratiæ,de pace cōſtan.in vſi.feu.dicit,ꝙ quando quis facit ad id quod tenetur ratione naturali,dicitur facere gratiā. &,ꝓ eo facit in argumentū.l. Titius,ff.de obſequi.pa.præſtā. Tamē cōtra eū facit.l.Paulus,in.§.Paul⁹,ff.de fideicō.liber. & ibi Ange.& quod tenet And.Sicu. in additione ſupradicta,& Bar.in.1.cōſtitu.digeſtorū, & in. d.l. ꝑ diuerſas.2.col.verſi.iuxta hoc quæro & ibi Pau. de Caſt.fi.col.vbi dicūt,ꝙ appellatione donationis nō cōtinetur donatio remuneratoria.idē tenet Frāciſcus in cōſlatu,diſt.41. & eſt bonus tex.in.c.gratia.1.q.1.& bene facit quod tenet Bar.in.l.ſi tibi pecuniā.ff.ſi certū peta. vbi dicit, ꝙ donatio propriè non dicitur in qua pretium vel modus interuenit. ¶ Ex quo tria ſingulariter inſero. Primum, quòd donatio remuneratoria non computatur in tertia & quinta parte:quam teſtator poteſt relinquere in ſuos & extrà: quia ſi donatio fit propter debitū,potiùs eſt ſolutio debiti q̄ donatio:& leges quę ꝑmittūt donationes in tertia & quīta parte bonorū, intelligūtur de liberali & volūtaria donatione,nō de illa quæ fit ob debitū. ſi enī famulo ratione ſeruitij aliqd donatur,nō debet imputari numero donationū. dixi plenè ī.l.29.infrà,in parte,las otras donaciones, vbi vide. ¶ Tñ ꝓ corroboratione iſti⁹ dicti adde ſingulare dictū Bal.in.l.hac editali, in prin.2. col. verſi.modo ſtatim emergit talis quæſtio. C. de ſecun.nup. vbi dicit,ꝙ ſi inter maritū & vxorē eſt facta ꝓhibitio à lege ne aliquod lucrū relinquatur, ſi eſt inter cōiuges appoſitū pactū de lucrādo propter exceſsiuas expenſas, quæ fiunt hodie in vxoribus,ꝙ valebit tale pactū vſq; ad cōcurrentē quantitatē expenſarū : qa marito tātū abeſt quātū adeſt. dūmodo cōſtet de iſtis expēſis. vnde dicit,ꝙ dicta diſpoſitio ītelligitur de puris lucris, argu.tex.in.l. 1.C.de fructi.& litis expen.&.l.quod autē. §.ſi vir. ff.de dona. inter virū & vxo. iura enī prohibentia donationē inter patrē & filiū, & inter maritum & vxorē,procedūt in donatione oīno pura,vt eſt illā quæ fit nulla ratione cogēte : ſed ſola liberalitas eſt cauſa donationis.ita tex.in.l.1.ff. de donationibus. notatur in.l.donari.ff.de regu.iur.& in.l.nec ignoras.C.de donatio.& in.c.1.de dona. ¶ Et ex hoc dicit tex.& ibi Bar.in.l.ſiue vxor.ff.de dona.int.vir. & vxo.ꝙ donatio inter vi.et vxo.vt filia cōis dotetur, valet,licèt donatio inter maritū & vxorē ſit ꝓhibita:et hęc pōt excedere quintā partē bonorum, de quo vide Bar.in.l.2.C.de dona. tenet etiā Franc. Cremen. conſilio ſuo. 4. ¶ Vnde colligitur quòd parentes iſto caſu poſſunt filio vel ſuis nepotibus vltra tertiū & quintū bonorū ſuorū vſq; ad legitimam filiæ eis relinquere pro filia maritanda,quod eſt ſatis notandum. ¶ Secundò infertur, quòd talis Secūdò
donatio remuneratoria non confertur ſi debitum infertur
probetur vel meritū,ſecundū Bald.in.l.ſi donatione,vltima col.& ibi Pau.de Caſt.2.col.verſi.in hoc tamen.C.de colla.dixi in.d.l.29.infrà ¶ Tertiò in- Tertiò
fero, quòd licèt donationes reuocētur propter in- infertur
gratitudinē,vt in.c.fi. de dona. &. l. fi. C. de reuo. dona. & inſti.eo. tit.de donatio. in.§ ſciendum:eſt verum in liberali donatiōe, ſecus in donatione remuneratoria, quæ propter ingratitudinē reuocari non poteſt.tex.eſt ſingularis iūcta glo.in.l.ſi pater. §.1. verſi.irreuocabilis.ff de donatio.tenet Ludoui. Roma.conſilio ſuo.514. nam vt ſuprà dixi,donatio remuneratoria propriè non eſt donatio, ſed debiti ſolutio.glo.eſt notanda hoc dicens in.d l.ſi pater.§. 1.ff. de donatio. & in.l.fi.C.de reuo.donatio. tenet Andre. Sicu. in.d.c.fi.2. col.in principio,de dona.

Adde. Sed idem Andr.Sicu.in.d.c.fi.6.col. in prin.verſi.& limita, vſque ad ver. Contra.
limita etiā per plures rationes & argumenta: tamē & ꝙ donatio remuneratoria poteſt per ingratitudinē reuocari.& nititur limitare.d.l.ſi pater.§.1.ff.de dona.& alia iura contraria, ſed ſalua pace ipſius.teneo contra eum,imò ꝙ donatio remuneratoria,quæ iā perfecta eſt,per ingratitudinē nō poteſt reuocari:nā ſi verū eſt ꝙ talis donatio eſt potiùs ſolutio debiti q̄ donatio, ſic magis dicitur ſolutio debiti vel ſeruitij iā recepti ꝑ iura ſuperi⁹ inducta (ſeqtur) ꝙ debitū ſolutū nō reſcinditur nec reuocatur ꝓpter īgratitudinē.vt eſt clarū. ¶ Propterea dicit Petrus de Bellaptica in rubr.inſti. 4. charta.2.pagina,in prin.ꝙ donare bene meritis non eſt liberalitatē exercere,ſed eſt potiùs remunerare.vt. l.cū plures.§.in primis.ff.de adminiſt.tuto.&.l qui filiū.ff.vbi pupilli edu.de.&.l.iubemus nulli.§.ſanè.C.de ſacroſā.eccle. ¶ Itaq; bene inferūtur tria quæ dicūtur in glo.ſ.ꝙ ꝓpter remunerationē parētes poſſunt donare vltra tertiā & quintā partē bonorū,& ꝙ donatio remuneratoria non confertur ſi debitū probetur vel meritum. Itē ꝙ donationes remuneratoriæ nō reuocātur ꝓpter ingratitudinem. ¶ Adde & quartò, ꝙ donatio remuneratoria non requirit inſinuationē,licèt excedat ſummā quingētorū aureorum. ita dicit Alex. in.3.par.conſi.20.in ver.nec infringi poſſunt.1.in fi.& conſi.21. ꝑ totū.
¶ Et not. ꝙ nō ſolū bona parentū propter remu- Extēſio.
nerationem donari poſſunt, verumetiam bona eccleſiarum, licèt regulariter bona eccleſiarum alienari non poſſunt,vt habetur in rubro & nigro, de rebus eccle.non alie. in. 6. & in.c.nulli, & quaſi ꝑ totū,eo.tit.in volumine Decre. ita dicit text.& ibi docto. Abb.& Andre.Sicu.in.c.per tuas.2.not. de donatio.bonus tex.in.c.quicunq;, &.c. eccleſiaſticis.12.q.2.&.c. illud.16.q.6. ¶ Propterea dicit tex. in.c.cum in officiis,in principio,&.c.relatū,col.2.

 in parte

in parte licèt autē deſta.ꝙ bona aliâs prohibita alie
nari vel donari alienātur vel donātur ꝓpter remu
Limitat nerationē. ¶ Quod intelligit Bar.in.l.iubem⁹. la.
Bart. 2.in princ.ver.quęro vtrū eccleſia & ibi Bal.2.col.
in fine.ver.deide.C.de ſacroſan.eccle.de bonis mo
bilibus ꝙ poſſūt alie
nari:ſecus de īmobi Reyna ᶜ de Caſtilla
Cō.Bar. lib⁹. ⁋ Ego teneo ꝙ
etiā īmobilia eccleſiarū ad vitā alicuius ex cauſa re
munerationis poſſunt alienari: puta pro ſeruiciis
inpēſis eccleſię.de quo eſt tex.ſingularis in.c.fi.&
ibi doctores & Abb.vltio no.de pecu.cle.ꝓbatur
Infert. optimè ex dicto.c.per tuas. ¶ Ad idem glo.1.in.c.
cōſeſus & ibi An.Sicu.2.co.de re.eccle.alie:vel nō
dicūt ꝙ prelatus eccle.licite remūerat de re.eccle.
¶ Et ex hoc dicit idē An.Sicu.in.c.fraternitatē.3.
cō.in prin.de dona.ꝙ prelat⁹ licite pōt donare ad-
uocato de reb⁹ eccleſię:ex cauſa remunerationis idē
dicit Ioā.And.ibi & allegat.d.c.quicūq;.12.q.2.&
Extēdi. glo.in.c.ſi quos ea cau.&.q. ¶ Sed quia ſupra dixi
in prima ꝑticula iſtius additionis:ꝙ donatio remu
neratoria non reuocatur ꝓpter ingratitudinem: ad
de ꝙ licèt mulier trāſeūdo ad ſecūdas nuptias in-
fra annū lut⁹ de iure impatorū perdit relicta ſibi à
viro p.l.1.& ibi doctores & Bal.2.col.ver.ſed pōe
prior marit⁹.C.d ſecū.nup.ea tamē q̄ dacta fuerūt
vxori nobili īcōpēſationē ſuę nobilitatis,à marito
īnobili cōſtituēdo ſibi dotē vel aliâs:vel q̄ maritus
donauit vxori virgini corruptę,& dotate iuxta for
mā tex.in.c.1.de adulte,&.l.ſi.infra.vel remunerā-
do donationē ab ea ſibi facta:vel beneficiū: vel ſer-
uitiū ab ea in eū collatū vel aliâs quomōlibet do-
nationē remuneratoriā faciēdo hēt vxor ſibi p̄ci-
puā:nec illa pdit q̄uis,vt dixi ad ſecūdas trāſeat nu
ptias p dictā iura:tenet etiā do.doctor d Pala.īrepe.
c.p veſtras ſup rubri.cō.244.ī fine ī.ver.pro com-
plemēto cū ſequē.de donatio.īter virū & vxo. ⁋ In
tellige valere donationē factā vxori,à marito rōne
ſeruitorū & beneficiorū: tñ limita duobus modis.
¶ Primo vt valeat vſq; ad equalētiā meritorū vel
beneficiorū nō vltra.ita dicit tex.in.d.c.p tuas de
dona.ibi dū dicit.iuxta ſeruitij meritū cōferāt.ad
idē Spe.ī ti.de poſitio.§.ſepti.vīdēdū in tertia char
ta.ver.ſed pone dicit.ꝙ remūeratio debet fieri iux
ta ſeruitiū et laborē. ¶ Secūdo ꝙ nō qlibet ſeruitia
vxoris eſſent ſufficiētia,erga maritū ad talē dōatio
nē.nā vxor tenet ſeruire viro ſub cui⁹ poteſtate ē.
vt habetur Geneſi.3.c.dixi ī.l.55.gl.1.īfra. ¶ Vñ ſi
hōeſtè,& caſtè ſe habet circa virū,& gubernet res
mariti non dicēt iſta ſeruicia,& bñmerita pp q̄ ma
rit⁹ poſſet nec deberet cōtra iuris diſpoſitionē ali-
qd donare cū ad illa teneatur, vxor iuxta illd ap-
poſtoli ad Roma.4.c.vbi dicitur.ſi enī Abrahā ex
opib⁹ legis iuſtificat⁹ hēt gloriā.ſed nō apd deum.
credidit.Abrahā deo,et reputatū eſt illi ad iuſtitiā
¶ Ille vero q̄ ex debito neceſſitatis,aliqd facit nō
meretur:qa ſoluit qd debet.Et ex hoc dōatio pp ta-
lia ſeruicia facta,nō dicitur remūeratoria,iō debēt
eſſe īſignia ſeruitia.vt dicit glo.1.ī.c.ſi quos.12.q.2.
¶ Quæ ſunt inſignia ſeruitia habetur in.c.ſi quis
papa & ibi Cardi.de turre cre.circa finē nūero.11.
79.diſti.tenet do.doc.d Pala.dic.repe.c.p vras ſup
rubrica.co.243.ver.ſic ergo dicēdū.de dona.inter
virū & vxo.ſed incli⁹ p eūdē do.doc.ſup eadē rub.
co.238.ver.vñ ſi marit⁹.vbi dicit,ꝙ ſi marit⁹ vltra,
affectionē cōiugalē maximū bñficiū recepit ad v-
xore vel ecōtra:ita ꝙ alter alteri ſit,obligat⁹ ad anti
dora & pp hāc cauſā fuit facta dōatio valebit talis
donatio cū ſit remūeratoria ſeruitij recept.tenet ēt
Sali.quē refert & ſeqtur Abb.ī.c.cū ī eccleſiæ ſuper
glo.ī pte bnditionib⁹ nubētiū de ſimonia vbi ple-
nè & Ioā.d Anaīa,& Marian⁹ ibi & An.Sicu.in.l.
ſi diuòrcio.14.co.& ibi Bar.ff.de verbo.obli.idem
Bar.ī.l.ſi ita ſtipulat⁹.§.ſi tibi co.ti.Et ponit An.Sic.
exēplū in marito īqſito de crimine capitali detēto
ī carcerib⁹ & pēdēte ꝓceſu ab vxore pſonaliter.vi
ſitato habitu muliebri transmutato cō ſua vxore ſi
bi dimiſſa ei⁹ veſtib⁹ inducta ſub mulieris colore
carceres,à,cuſtodib⁹ ī crepuſculo exire pmiſſ⁹ au
fuxit ī cognit⁹,vxore ipſa,à,carcerib⁹ liberata ma-
rit⁹ ī remunerationē bñficij ī ſe collati fecit dōatio
nē.&c.hoc ēt exēplū ponit doc.de Pala.ī dicta ru-
bri.cō.238.cū ſeqnti.vbi ēt pōit plura alia exēpla,
notāda,& plurib⁹ rōnibus fūdata:& nota ꝙ ſi mu-
lier virū culpa bilē à carcere eripuit dato nō tene-
tur aliq̄ pte tenet Flo.ī.l.liber hō.ff.ad legē acqrit.
glo in.l.3.ti.1.li.3.fo.legum ſup pte manūde ī fine.
¶ Ad idē do.Matth.de Afflictis deciſio.Neapol.
370.nu.15.cū ſeq̄n.loq̄do ī dōaciōe facta extraneo
dicit.ꝙ ſeruitia ſūt digna maxīa remuneratione.ſi
qs ſeruiuit donāti ī īfirmitate vel tpore peſtis,&ꝙ
donatari⁹ cōſeqtur dōationē,qa poſuit vitā ſuā in
piculo mortis.qd eſt maximū ſeruitiū vt ſpientia
docet q̄ rerū eſt magiſtra.vt.c.cū expediat d elect.
ī.6. ¶ Sed qa ſufficiētia meritorū nō eſt ī iure,ex-
p̄ſſa relinqtur arbitrio iudicātis.vt.l.1.§.expilato-
res.ff.d effractorib⁹ et ī ſpecu.oīum iudi.§.7.añ.ver.
hoc quoq;. ¶ Et nota ꝙ iudex ī arbitrādo nō dbet
eſſe nimis fauorabilis,alteri.vt dicit Ioā.An.ī.c.cū
eterni d re iudi.ī.6.ī.nouel.& Bal.ī.l.fi.C.de poena
iudi.q ma.iudi.ſed debet ī ſpicere q̄litates pſonarū
& factorū.vt.l.fi.& ibi Bal.C.de,obſeq.patro.p̄ſtā.
Itaq; ꝓ paruo ſeruitio nō dbet tollerari maxīa do
natio ſed equalēs.vt ſup̄ dixi.& ꝙ ſeruitiū ſit vltra
ſeruitia debita. ¶ Itē qd dixi d donatiōe remune
ratoria īter maritū & vxorē idē dicēdū eſt inter pa
trē & filiū patronū & libertū:qa ſi p̄ſtāt ſeruitia ad
q̄ tenētur nō eſt loc⁹ donatiōi remuneratoriè:ſed
tū demū cū fili⁹ vel libert⁹ aut qs ali⁹ faciūt īſigne
ſeruitiū.vt dictū eſt. ¶ Et ali⁹ loq̄ndo idē dicēdū
ē d īpatore,& quolibet principe facienti donatio-
nē remuneratoriā vel cōcedētē p̄uilegiū.ꝙ licèt re
uocare,nō valeat.vt īqt do.doc.d Pala.di.repe.ſup
rubri.cō.399.ver.quo caſu.ſi tñ donatio remūerato
ria

ria q̃mplurimū excedit merita,l'qa vaſſall⁹ fecit id ad qd tenebaī donō poterit reuocari, qa iure nō ſub ſiſtit p ſupi⁹ dicta.et ē tex.i.l.3.§. Pero ſi por alguña grāde neceſsidad,et.§.itē ſin embargo, et.l.2.p oēs. §.ti.9.li.5.ordi.p q̃ iura tenniaī qō,de q̄ p dñm doc. de Pal.a.i.d.ver.quo caſu,et ver.itelligo tñ. ❡ Propterea dicit tex.i.l.51.ti.18.3.pti.φ i dōatiōib⁹ prici pū et regū Hiſpaniæ ad validatione dōationū req-rūt et ponūt tria.Primū id φ petit ſi ē magnū l'exceſsiuū.Secūdū qs ē ille cui fit donō,an ſit bñ meritus.Tertiū cōmodū et dānū qđ pōt puenire ex tali dōatiōe,& tūc dicit ibi tex.φ ſi iſta tria cōcurrūt in dōatiōe,donō dr̄ pulchra,et φ valet, al's ſi nō valet, lʒ pprincipē cōfirmet, nō valet cōfirmatio. nā dicit Spc.in ti.đ iſtru.edic.§.nūc aūt.ver.itē oppone ibi q̃rto,φ qcqđ cōfirmat,itelligr̄ cōfirmari ſi iuſtè q̄ſi tū ē. Et ex hoc plures dōatiōes factæ p reges Hiſpaniæ nō bñ meritis fuerūt reuocatæ,vt pʒ ex.l.3.ti.9. li.5.ordi. ❡ Itaq; lʒ loq̄mur in dōatiōe ficta iter patrē et filiū, vel inter mari.et vx. vel iter patronū et libertū,vel iter prīci. et vaſſal.requirūtur tria ad validatione dōatiōis. ❡ Primū φ facit donō pp merita,et φ merita nō ſint obſeq̄alia,vel ad q̃ dōatarij tenētur de neceſsitate. ❡ Secūdū,φ ſint merita equalētia dōationi,l'ſaltē vltra dimidiā iuſtę mēſuræ,argu.legis.2.C.de reſci.vē. ❡ Tertiū,φ pbētur merita vel obſeqa pr̄i,marito,vel patrono,aut prīcipi facta,q̄ oīa clari⁹ apparebūt ex ſequētibus. ❡ Sed qa poſſent aliq dubitare q̄liter cognoſcatur donō ſimplex,et q̄ ob cām vel pp merita,formo vnā q̄onem, de qua p Oldra.cōſi.5.vbi dicit.Quidā,non curo φ ſit pr̄,marit⁹,vel extrane⁹,qbuſdā m̄rimoniis aliter iūtis,oia bona ſua dedit retēto ſibi vſufructo, ſic dicēs:rōne m̄rimonij cōtracti inter vos,cōſiderāſq; et attēdēs φ vos cōiuges multa grata ſeruitia mihi feciſtis,& de die in diē mihi īpēditis, volēs remunerare ſaltē in parte exſcripta ſciētia ſpōtanea volūtate ac libera,pprio iure libere donaui,dedi,et tradidi pure,libere,et ſimplr̄ iter viuos, ac irreuocabl'r, ac nūc dono talia bōa.et cōtrā poſtmodū dicit: nec ipsā dōatione īgratitudinis cā vel alia q̄lʒ reuocare volo,renūciās ſup hoc ex certa ſciētia,iurib⁹ dicētib⁹, φ donō poterit reuocari pp ingratitudinē &c. quęrit an īſpectis verbis politis in pricipio inſtrumēti dicatur iſta donō ob cām, an inſpectis verbis poſitis poſtea.ſ.ſpōtanea volūtate,etc.debeat cēſeri donatio ſimplex,& dicit Old. φ debet cēſeri donatio ob cām pp illa verba in pricipio poſita: item φ dēat cēſeri donatio,pp̄ter nuptias,aliās añ nuptias, vt.l.vlti.C.de dona.ante nup.ibi,dū dicit: qa quaſi antipherna poſſunt intelligi, & nō ſimplex donō, vt.l.1.ff.de dona. & ibi notat,nō obſtāte ea in pricipio dōatiōis poſita.ſ.m̄rimōij,&c.dicit itaq; φ iſta non ſit donatio ob cām.ſ.pp̄ter merita,ſed donatio ſimplex:qa quādocūq; apponitur cauſa,de qua ſupra ī dubio videtur īpulſiua, vt.l.Titio,in prici.ff. de cō.et de.et.l.ſi mors,in fine.ff.de dona.inter vir. et vx.l.ſi mulierū,et ibi notaī.C.đ iure do.cū aliis. nec obſtat.l.Aeq.ff.de dona.qa.d.l. deſcēdit ad ſpeciē recepti ſeruitij,qđ remunerare voluit donator: ſed in ppoſita q̄oñe donator ſtetit in verbis generalib⁹,& nudo ſermone effuſus,quę videtur magis ad colorē argu.l.qđ vēditor, & certa quæ ibi notātur.ff.de dolo.& l.ſi qs vēditor.&.l.ſciētia,in pri. ff.de edi.edic. Cōcludit itaq; Old φ ſupradicta donatio dicitur ſimplex & nō, ob cām, licet qs dicat ſe donare propter recepta ſeruitia, ſi nō ſpecificet. ❡ Iſtud ēt tenet glo.in.l.7. in parte, por ſu trabajo, in ver.pater eni,tit.delas labores y particiones, & in.l.14.in pte,aduzir pticiō,in ver.an pater, ti.đlas herēcias,li.3.foro legū: dicit enī.d.glo. φ qñ pater donat filio vt extraneo, debet ſpecificare quę & q̄lia merita præceſſerūt:nā incerta merita nihil operātur,vt auth.vñ ſi parēs.C.de inoffi.teſta.Bar.in.l. ambi.ff.de dec.ab ord.fa.& in.l.iubem⁹.C.de ſacro ſan. eccle. Iſta fuit ēt opinio Petri de Raue. in ſuo Alphabeto aureo,ſuper parte, tu ſcis,fol.16c. in fi: vbi ponit quędā dicta notabilia,et dicit. Reperitur in inſtrumēto donationis,φ Titius motus affectione qnā habebat ad Seyū,qa erat ſuus amic⁹: vel pp eius benemerita fecit donationē, quærit, an iſta ſit donō ſimplex:& primō dicit φ nō,qa nō mouetur ex mera liberalitate,ſed affectione & benemeritis, vt.l.1.cū glo.ſua.ff.de dona.ſed in contrariū allegat tex.in.l.affectiōis.ff.eo.tit.de dona.qa affectio quā habet ad perſonā donatarij, eſt cauſa φ exerceat liberalitatē.nec dicit obſtare quod dicit de benemeritis,qa illud nō pcedit qñ nō deſcēditur ad ſpeciē meritorū, & nō probātur eſſe vera. quod dicit eſſe notandū, qa quaſi in oībus donationibus ponūtur iſta verba.ſentit enī do. Pe.de Raue.φ nō ſolū merita dēt pbari, verūēt φ ſpecificè p donatorē noīēt. ❡ Mihi aūt videī ſalua pace dñi Oldra.& Pet. de Ra.necnō do.doct.đ Mōtaluo,et aliorū pdictarū cōcluſionē tenētiū,φ lʒ ī iſtrumēto donatiōis dicat φ donat pp merita,lʒ in ſpē nulla fiat mētio de ſeruitiis,dūmō ſeruitia l'merita pbēt plenè(q̄ ſeruitia vt ſup dixi,dēnt plenè pbari)al's donati.lʒ dicat pp merita,nihil valet.ita ſētit glo.& doc.in.d.l. ſi donatiōe.C.de colla.& doct.Matth.de affli.d.deci.370. nu.15.quē vide, qa plenè et notāter loquitur. ❡ Et rñde ad ea q̄ Old.dicit.d.cōſi.5.& docto.in locis q-b⁹ ſup:φ ſua qō eſt, an poſita ī iſtrumēto donatiōis merita ī ſpē,ſufficiat ſine alia pbatione, & oēs fere ſcribētes ī locis qb⁹ ſup tenēt φ nō,ſed φ merita debēt pbari:ſi tñ merita nō pbāt,ſiue ponāt ī gñe ſiue in ſpē pſumit donatio ſimplex et volūtaria,et facta ex affectiōe,nō ob cām argu.l nā & patrē.ff.qđ fal. tuto.auto.&.l.Aurel.§.Titius teſtamēto.ff.de libe. lega.potius enī ſtandū eſt veritati q̄ aſſertioni.arg. l. fortè.ff.de caſtren.pecu. & in rubro & nigro. C. plus vale quod agitur. Sed quæro iuxta hoc, pater vel marit⁹ in inſtrumēto iurauit φ fili⁹ patri,vel φ vxor marito,vel libert⁹ patrono,obſeqa inſignia fecerunt

Not. tria quæ requiruntur ad validationē donatiōis remuneratoriæ.

Contra Oldr. & alios.

cerũt,an ſufficiat iuramentũ loco ꝓbationis? videtur ꝙ ſic,p authen.quod obtinet.C.de ꝓbatio.tñ & do.doctor de pa.dicta re.c. p veſt.de do.iuter vi.& vxo.ſup rub.col.254.ver.ampliabis,cũ ſe.Sed vehementer dubito, vt iuramentũ patris vel mariti iſto caſu ſit ſufficiens ad priuados filios ſuos legitima, quæ cũ ſit debita de iure diuino,alias de iure ne filiis,vt dixi i.l.6.in glo.ſup parte, como ſon los deſcendiẽtes a ellos, infrà daretur modus fraudandi ipſos legitima ſibi debita,quod eſſe nõ debet. Itẽ qa teſtatoris aſſertio nõ põt mutare veritatẽ rei. vt per Bal.in auth.ſimiliter.ver.quid ſi legatur conſanguĩeis,C.ad legẽ ſala. Itẽ Io.de Pla.in.§.itẽ ſi qs, ad finẽ,inſti.ſtipu.ait,ꝙ ſi pater vẽdit oĩa bona ſua & cõfitetur ſe recepiſſe pretiũ,nõ præiudicat filiis ſuis,niſi apparet de actu nũerationis.tenet do.Ab. in.c.quis,pe.col.in ver.ex his infertur,de re iu. & do.Iaſ.May.in.l.ſi arrogator.12. col. ff. de adoptio. bar.cepo.caute.36.in fi. Idẽ dicendũ puto in caſu ꝓpoſito,niſi dicat ꝙ nos loqmur in caſu quo interuenit patris iuramẽtũ. Quicqd ſit,tene ꝙ nõ ſufficit patris iuramentũ, p ea quæ dicit Mat.de affli. de ci.Neapo.370.nu.15.cũ ſeq. Niſi cũ iuramẽto aliter cõſtet de ſeruitiis patri vel marito præſtitis. vt plenẽ dixi in.l.9.infrà,in glo.ſup parte,la quĩta, la.2.& Alex.plenẽ.3.parte,con.18.& cõ.20. cũ ſequ. Infero ex dicta concluſione, ꝙ pater poteſt filium ſuũ priuare legitima, ſi ꝓmittat bona ſua alicui ex cauſa onero.legitima prohibetur.ita ait not.Bar.in l.here.ff.de bonis autho.iudi.poſſi. Ioã.de Pla.in. § itẽ ſi quis,inſti.de inu.ſtip.Bar.oĩno in.l.nõ vſqꝫ. ff.ſi quis à paren.ſue.manu. Bal.in.l.2.C.ſi quid in frau.pat.& in.l.1.C.de ino.dona.& in.l.1.in fin. C. quæ in frau.cre. Ludo.põ.ſingularibus ſuis,in pte, legitima, ver.quidã Card.&c. Alex. in additio. ad Bar.in.d.l. here. Verũ tamẽ eſt, ꝙ Bar.ibi ait: iſtud eſſe cõſiliũ diui ad fraudandũ filios legitĩa. Mihi tñ videtur cõtrã,nã ſi cauſa legitima vel merita debẽt ꝓbari,& ꝙ merita ſint ſufficiẽtia, vt ſuprà cõꝓbatũ eſt,nequaꝗ filij pñt fraudari legitima:nam donatio remuneratoria potius eſt ſolutio debiti ꝗ donatio,vt ſuprà:ſed legitĩa debetur poſt alienũ.vt.l. papinian⁹.§.4.ff.de ino.teſt. igitur vt debita debet ſolui donatio remune. ¶ Puto(vt ſuprà dixi) ꝙ ſit quaſi ſufficiẽs cã,ſi donatarius liberabit donatorẽ à morte ignominioſa, & amiſſione bonorũ & famæ, inſpecta qualitate pſonarũ, & facultate donatoris. ¶ In eo tñ ꝙ donatio remune.excedit ſeruitia, reſcinditur remedio.l.2.C.de reſc. vẽ. ſecũdũ Ioã.de Imo.in.d.l.2. tenet Ludo. põ.in.l.ſi donatiõe. C. de col. ¶ Adde ẽt huic glo.ꝙ licẽt inter maritũ & vxo.ſit ꝓhibita dona.vt p totũ titulũ de dona.inter vi.& vxo eſt verũ regulariter, pterꝗ ſi cõiuges ſibi inuicẽ faciãt reciprocã dona.ſi cõtingit alterũ præmoueri,vt l.9.ti.d.las herẽ.l.3.for.le.talis eni dona. vt ibi,nõ eſt ꝓhibita,ſed valet:nõ indiget cõfirmatione p mortẽ, ẽt nõ interueniẽte traditione poterũt bona poti.ita dicit ſingulariter Pau de Ca.poſt Cin.in.l.ſi pater puellæ, in fi.c.de inof. teſta. quod dictũ multũ exaltat & exclamat ibi Pau.de Ca. dicẽs ꝙ frequẽter põt cõtingere in facto. ¶ Not.ẽt ꝙ licet inter mar.& vxo.regulariter ſit ꝓhibita dona. nõ prohibetur hippotecę renunciatio.ita tenet do. Mat.de afili.de ci.Neapo.232.num.7.ad qđ allegat tex.ſing.in.l.ſi pig.ff.de his ꝗ in frau.credi.nam vt ibi dicitur, nõ eſt donatio pignoris vel hippotecæ remiſſio.& idẽ ibi hoc dicit glo.ſing. & tex.not.in l.1.§.1.& i.l.titi⁹.ff.qb.mo.pig.vel hip.ſolui. ¶ Verũtñ multũ de hoc facit me dubitare tex.in.l.55.infrà,in quintũ dicit,no ſe pueda aptar, & qđ ibi dixi in glo.ſup pte,ſin licẽcia,cui multũ coadiuuat.l. oio.ff.de ſpõſa.& qđ dixi in.d.l.9. infrà in glo. ſup pte,la quĩta,la.a.ver.ſed q̃ro,in fi. vbi dicit,ꝙ ꝓhibitũ aliqđ ꝓhibetur, oẽ id p qđ peruenitur ad illud, & hoc tene qa ſecuri⁹. ¶ Vlteri⁹ q̃ro inter maritũ & vxo.matrimoniũ erat putatiuũ, donauit marit⁹ ꝓpter merita vel cõtra.an reſcindatur donatio. Videtur ꝙ ſic,p ea ꝗ notãter dicit do. doct.de Pala. in dicta repe.ſup rub.co.143.cũ ſeq.in ver.& adeò,de dona.int.vi.& vxo. Tene cõtrariũ,imò non ſolũ ſi fiat donũ remune.inter cõtrahentes matrimoniũ putatiuũ, verũẽt ſi fecit inter ſtãtes in cõcubinatu, valebit donũ:nã ſi donũ,ꝓpter merita poti⁹ dicitur debitũ ꝗ donũ,ſeqtur ꝙ debitũ cuicũꝗ dẽat,debet ſolui. ¶ Vltio adde Alex.in.3.pte,cõſi.20.1.col.in ver.tũ ẽt,vbi dicit ꝙ inter patrẽ et filiũ ẽt in patria ptãte exiſtẽte,põt fieri donũ à patre filio,qñ nõ eſt mera & pura dona. ſed remuneratoria per notata ĩ auth.vñ ſi parẽs.C.de inoſi.teſta.& p Bar.ĩ.l.frater à fratre ad finẽ.ff.de condi.inde & in.l.ſi qs,p eo.§. 1.ff.de fideiuſ. Dicit ẽt Alex.dictã.1.co.in.ver.& ſimiliter ꝙ nõ ſolũ donũ remunera, verũ eſſet emptio & vẽditio in qua hinc inde aliquid datur celebrari põt inter patrẽ & filiũ in ptãte,vt p Bar.in.d. l.frater à fratre in vlti.char.in.ver.tertiò quæro qđ in cõtra.vẽ.& emp.&c. ¶ Qñqꝫ gratia ſumitur ꝓ cõceſſiõe alicui⁹ beneficij,vt cle.gr.tiæ,de reſcrip. &.c.qđ ob gratiã,de regu.iu.lib.6.& de iſta loqtur in pñti,qa cõceſſio fctã pricipib⁹ noſtris, licẽt fctã ſit eis quodãmõ dicũt miraculoſẽ,vt multi,et patet ex opib⁹ eorũ,ſuit ſpõte fctã à Deo, nõ pp debitũ, vt dicitur in pgmaticis,fol.102.in pri. dũ loqtur in crimĩe nefando,qa terra et plenitudo ei⁹ eſt dei, vt ipſe dñs inqt p os Prophetæ, pſal.23. & oĩa poſuit ſub pedib⁹ hoĩs,vt habet pſal.8. Oĩa ſubieciſti ſub pedib⁹,&c.Quandoqꝫ gratia ſumitur ꝓ dono ſpũs ſancti,vt.d.c.gratia.1.q.1. & iſta ſecundũ theologos eſt duplex.ſ. gratia gratis data,& gratũ faciens, de quibus plenẽ per magiſtrũ ſententiarũ,lib.12.diſt. 37.per glo.in cle.1.de magiſtris, & per beatũ Tho. in prima.2.q.c.11.arti. penul.& vltimo,per Archi. in ſumma,de pœni.diſtin.1.per glo.in.c.cũ titũ,de cõſe.di.4.per And.Sicu.in dicta additio. Quotuplex autẽ ſit gratia,& eius diuiſionẽ ponit Spe. in proœmio

procemio, verſicu. ſane. Et nota ꝙ donatio pura ſiue liberalis reuocatur, ꝓpter ĩgratitudinẽ. vt habetur Matthęi. 18. c. & d. l. fi. C. de reuo. dona. & in. d. c. fi. de dona. & l. 1. ti. delas dona foro. l. ti. 4. quinta pti. quę iura, vt ſuprà dixi, loquũtur iu donõne liberali ſec⁹, in alis. ¶ Nota ẽt ꝙ ĩgratitudo excludit quẽ à ſucceſſiõe ab inteſtato. glo. ẽ celebris in. c. fi. de poſtulãdo quę mouetur p. l. liberi. C. de ĩoffi. teſta. & Ioã. de Imo. ibi, ait illã glo. ẽe ſingularẽ & ſe neſcire alibi, deĩde dicit fortè eã falſã qa. l. liberi quã datũ glo. allegat loqtur ĩ ĩgratitudine repellẽte quẽ à ſucceſſiõe ex teſtamẽto nõ ab inteſtato And. Si. ĩ. d. c. fi. refert Nicol. de Nea in. l. ſi ſpuri⁹. ff. vnde cogna. tenet ꝙ ingratitudo repellit quem à ſuceſſione ab inteſtato, & ibi dict⁹ Nicol. refert Iacob. de Belui. allegare glo. ſingularẽ ſecũdũ eũ in authen. ꝗ nup. §. ĩgratitudinẽ colla. 4. et ipſe allegat aliã ĩ au. ꝗ nõ eligẽ. ſecũ. nu. §. cũ igitur colla. 1. & facit. l. 5. §. ꝓpterea, & l. ex pte: ff. de adimẽ. lega. q̃ iura allegauit Iaco. de Belui. in. d. §. ingratitudinẽ & ait ꝙ talis hęreditas pueniat ad fiſcũ, & allegat legẽ his q cõſequẽter. §. 1. ff. fa. herci. & in quãtũ Ioan. de Imo. dãnauit glo. d. c. fi. p legẽ fi. C. de reuo. dona. An. Si. reꝓhẽdit eũ, & dicit ꝙ nõ bñ arguit p motiua q̃ adducit And. Si. in. d. c. fi. ¶ Itẽ ingratitudo ẽ ſufficiẽs cã reducẽdi legitimatũ p reſcriptũ principis ad illigitima. tenet Bald. in. c. filij dati, ſi de feu. fue. cõtro. vſi. feu. Ludo. Rom. cõſilio ſuo. 222. & Fran. Cre. cõſi. 19. ¶ Et ne mirũ ſi gratia vel donũ reuocetur propter ingratitudinẽ: vel ꝙ excludat quẽ à ſucceſſione ab inteſtato: nã ĩgratitudo eſt maximũ vitiũ. & beat⁹ Bernar. ſup cãticis Salomõis vt refert Ioan. And. in. d. c. fi. de dona. dicit ꝙ ingratitudo eſt vẽt⁹ vrẽs & ſiccãs fõtẽ mię & rorẽ pietatis fluẽta grę: & ꝓuenit ex ſupbia, qa plerũq; putãt oĩa ſeruitia ſibi debita, & Valeri⁹ in. c. de ĩgratis, exclamat de ĩgratitudĩe cõmiſſa cõtra Marc. Tull. Cicero. qs inq̃t caſũ Marc. Tul. Ci. deplorare poſſit cũ alter Cicero nõ ſtet: & ſi qs donat vel ĩdulget beneficia, & grãs facit, ſpãt inde gratia ſeruitia recipe, aliâs nõ eſſet factur⁹. vt p Bal. in ti. de pace cõſtan. 2. col. in verbo, credim⁹ recepturos & ibi notatur. ideo nõ mirũ ſi ingrati pdũt grãm qa oppoſitũ diſſoluit ꝓpoſitũ & Seneca vt refert Abb. in. d. c. fin. 1. col. de donationib⁹, dicit ꝙ ingrat⁹ eſt q nõ reddit, ingrat⁹ q diſſimulat, ingratiſſimus omniũ q obliuiſcitur, & Cicero immemorẽ beneficij oẽs oderũt. ¶ Et nota ꝙ ſeruitiũ debet ſe extendere ad gratuita nõ vi promiſſiõis ſed beneficio impenſiõis. vt p Bald. c. 1. quibus mo. feudũ ami. & bene ad hoc facit ꝙ habetur ĩ Spe, in tit. de teſte. §. 1. verſi. ꝙ ſi pro vtraq; vbi ait, ꝙ qui ſentit lucrũ ex pſona vnius nõ debet eius perſonã p horreſcere. ¶ Et nota pulchra verba Federici imperatoris in. c. 1. circa principiũ de pace tenen. & eius vio. dicentis ꝙ diuina pręordinãte clemẽtia ſoliũ regię mageſtatis conſcendit, ideo dicit dignum eſt cuius præcellimus munere illi omnino apparemus in opere. ¶ Hinc dicitur Eccleſiaſtic. c. 4. in fide nõ ſit porrecta manus tua ad accipiendũ, & ad dandũ collecta. Redde igitur gratias ad minus, ſi aliud dare non vales. ¶ Nota etiam ꝙ inobediens ſimilis eſt ingrato, vt per Baldũ in. l. 1. 7. opi. C. de his qui poene, no. ¶ Nota etiam ꝙ ſi donatio reuocatur vt ſuprà, multò forti⁹ impeditur: ſecũdũ Bal. in. c. 1. ¶ Inſuper. 2. col. in princip. verſi. nota in iſto de prohibita feu. alie. per ſede. ¶ Sed nunquid iſta ingratitudo purgatur per gratitudinẽ ſuperuenientem, dic quòd purgatur quò ad deum, Lucæ 15. capitulo & Matthæi. 18. quóniam magna eſt miſericordia domini, & propitiatio illius conuertentibus ad ſe, Eccleſiaſti. 17. c. in fine. ¶ Quò ad nos tamen in foro contentioſo & iudiciali, vide Bal. in dicto. §. inſuper. ¶ Et quod dixi in. l. 17. infra. ¶ Vnum tamen in hoc non omitto, ꝙ ad probãdum ingratitudinem, non admittitur infamis infamia facti, vel emendatus de crimine, ſed integer & omni exceptione maior. tenet Bald. per illum text. in. c. 1. verſic. integræ opinionis, in titulo, quòd teſtes ſũt neceſſarij ad probandum feudi ingratitudinem, tenet etiam Ludoui. Roman. in. commento legis admonen. ff. de iureiuran. per. di. c. 1. vbi tradit regu. valde elegantem, ꝙ vbicunque ſtatutum requirit probationem p teſtes integræ opinionis, repelluntur infames infamia facti. refert & ſequitur And Si in ca. teſtimonium, de teſti. c. ¶ De Caſtilla. Iſtud nomen, Caſtella, dicitur à caſtellum vel à caſtrum, quia regno iſto multa ſunt caſtella ſiue caſtra: & exponitur pluribus locis, caſtrum, pro homine forte: quia aſſiduè ponuntur homines fortes ad cuſtodiam caſtri. & ſic dicitur in pſalmo. 94. Si exurgãt aduerſum me caſtra non timebit cor meum, caſtra, idelt, hoĩes caſtri, quia parietes non pñt inſurgere aduerſus aliquem. ad quod bene facit dictum. Bal. in capit. 1. §. in generali, verſicu. quæro nunquid ſi de feudo fue. contro. inter domi. & agna. vaſſall. in vſibus feu. vbi dicit ꝙ ad hoc vt appellatione caſtri veniant homines illius, debet inſpici volũtas cõcedentis. facit gloſa ſingularis, & ibi Barto. in. l. 1. C. de conductoribus & procuratori. lib. 11. vbi dicit ꝙ legatum factum domui vertachinorũ, valet, & debetur perſonis illius domus, eò ꝙ appellatione domus veniunt perſonę de domo. vt ibi. & eſt text. ſic exponens iſtud verbũ, caſtra in. l. 6. ti. 17. 4. partita.

Adde Hinc dicit Andre. Sicul. in commento rubricæ, de rebus Eccleſiæ. alie. vel nõ. 10. folio, 3. colũa, in. ver. faciat etiã col. 2. paria ſit quã aliqui facere in aliquo loco vel in eius ſubditis. Hinc dicit do. doctor de Segura in repe. §. ſed & ſi fundum legis vnum ex familia, de lega. ſecundo, folio. 14. 1. coluna. verſicu. ex hoc ego infero, quòd ſi teſtator inſtituit hoſpitale, videtur inſtituere pauperes illius, de quo dixi in lege. 26. gl. 1. infrà. facit ẽt quia appellatiõe rei. venit homo. text. in iudicio meo melior de iure in. l. omnia. §. fi. de

fi.de lega.2.&ibi Bal.&.Ioā.de Imo.tantum Bal.in. l.1.ff.de ſtatu ho & allegat.d.l.oīa.§.fi.&.l.fi. C. de verbo.ſign.&.l.talē.§.fi.ff d hęre.inſti.& vide And. Si.in.c.2.de cōſti.dicētē ꝙ appellatiōe ꝓpriorū bonorū veniūt ſubditi. ¶ Iſta expoſitio cōuenit huic regno ī quo abūdāt caſtra.i.hoīes fortes ꝙ apparet ex opib⁹ eorū & fama volat: iuxta illud Matthęi.7.&.12.c. vbi dicitur: ex opib⁹ eorū cognoſcetis eos.& Ioā. 5.c.opa q̄ ego facio ipſa phibēt teſtimōiū de me ipſo.Itē dicit gl. ī pœmio iſti.ī pte argumētatio, ꝙ op⁹ laudat magiſtrū. ipſi etenī Caſtellani recupauerūt qđ milites Romani pdiderāt:& vbi Annibal fuit vict⁹,ibi Caſtellani maximā cōſecuti ſūt victoriā: illoſq; Paganos ſiue Agarenos q tāto tpe pfidia cordis ptes aliqs Hiſpanię & toti⁹ Affricę detinuerūt ab eis manu militari & ſine magno detrimēto iſtius regni expulerūt & ſub regali īpio poſuerūt:cū plurib⁹ aliis regnis & locis ſtātib⁹ in oppoſitū.& ex hoc dicit tex.in.l. 9. ti.19.2.ptita,ꝙ Caſtellan⁹ oī tpe fuit ſapiēs ī bello. ¶ Opp.cōtra ſupradictā expoſitionē & vr̄ ꝙ non poſſit ſtare pp dictū Eccle.11.c.ī prin.vbi dicitur ne laudes virum in ſpē ſua neq; ſpnas hominē in viſu ſuo:breuis ī volatib⁹ eſt apes & initium dulcoris hēt fructus illi⁹ in veſtitu:ne glorieris vnq̄ nec in die honoris tui extollaris:quoniā mirabilia opa altiſsimi ſoli⁹ & glorioſa & abſcōdita & inuiſa opa illi⁹.multi tyrāni ſederūt ī throno & īſuſpicabilis potauit diadema:multi potentes oppſſi ſunt valde & glorioſi traditi ſūt in man⁹ alterorū.& eodē.c.11. ī fine dicitur:aā mortē ne laudes hoiem quenq̄:ī filiis ſuis agnoſcitur vir.Itē in bello pugnātes nō debent collaudari cū ſit bellū pditio animę & corporis.vt.l.1.C.publicæ letitiæ libro. 12. Et in authē.de armis. in principio colla.7.tenet Bald. in l.1.in princip.1.nota.de cadu.tollē.& Lombarda dicit vidimus multos ſub iuſto clypeo perire, vt not.in.l.qua actione §. ſi quis in collatiōne.ff. ad legem aqui. refert Bal.in.c.1.de pace tenēt.& eius vio.1.col.ī fine,verſi.p duellū.&.2.Regū.11.c.circa finē,vbi dicitur,varius enī euēt⁹ ē belli & nūc hūc & nūc illū cōſumit gladi⁹. ¶ So.ſupradicta procedūt qñ bellū eſt iniuſtū,ſec⁹ ſi inſtum vt.l. 1. & ibi Bar.C.de paga.tātū abb.poſt Inno.in.c.qđ ſuper.2. co.ver.p defectione de voto.nos aūt bellū iuſtum laudam⁹ nō tñ ecōtra.ſed qa Caſtellāi huc vſq; bellū iuſtū ſūt aſſecuti pñt collaudari.vt in auth.vt oēs obe.iudi.colla.5.& qa iuſtū eſt bellū ꝙ fit mādato & autho. pricipis nō recognoſcētis ſupiorē vt hētur p totū.23.q.3.Innoc.& Io.Andr.in.c.olim cauſā,de reſti.ſpolia.do.in.c.p hūani de homici.li.6. glo.in ſūma ti.23.2.ptita.in fine qñ dicatur bellū iuſtū vel iniuſtū.vide in rubrica ti.22.2.ptita & in.l. 1.eodē.ti.p Bar.ī.l.ex hoc iure.1.co.ver.4.q̄ ſint bella licita.ff.de iuſtitia & iu.in.l.hoſtes.3.co.ver.hoc præmiſſo videam⁹.ff.de.capit Bal.ī.l.2.11.co.C.de ſer.et aq. ¶ Pōt ēt dici Caſtella,qa Caſtellan⁹ ꝓpe dicitur cuſtos caſtelli vt hētur i.l.p e.de feudis limitrophis li.11. ¶ Et not.ꝙ ſi Caſtellan⁹ hñs fortalitium in cuſtodiā reqritur de ꝓditiōe,pōt dare aures & facere tractatū duplicē vt ſeductor adueniat certo tēpore vel hora: & ſi tunc veniēs ſeductor male tractaretur,nō incurrit Caſtellan⁹ culpā ſed eſt collaudād⁹ tātū,Paul.de Ca. in.l. ſi quis ſeruo.C.de furtis,refert & ſequitur Domin⁹ doctor de Pala.Rubi.ſua ſolēni repetitiōe.c.per veſtras, de donatione inter virū & vxorem ſuper tex.col.120.in verſicu. idem dicit Paul. & ibi col. pręcedēti, referēs Paul.de Caſt.vbi ſuprà. ¶ Quod dicit,pcedere etiā in vxore alicui⁹ reqſita de adulterio & ī iudice quē altera pars vult corrūpere pecunia,quia poſsūt facere tractatū duplicē vt ſeductor puniatur. ¶ Et qualiter puniatur vide in.l.1.circa finē ti.77.pt.1. ¶ Et not. ꝙ ſi datur aliqd iudici vt ferat iniquā ſentētiā. vel ꝙ pro eo ferat ſentētiā, pecūia debet fiſco pricipis.vt.l.52.ti.14.5.part. ſi tamē datur mulieri bōę famæ libidinis cauſa licèt ipſa vt promiſit non immiſceatur id peti non poteſt ab ea,vt.l.pe.eo.ti.

de Leō, de Granada, de Toledo, de Galizia, de Seuilla, đ Cordoua, de Murcia, de Iaen, delas Algarues, de Algezira de Gibraltar, delas Iſlas de Canaria, ſeñora đ Vizcaya y đ de Moli-

¶ Itē poteſt dici Caſtella à caſtitate,tamē ſi hæc expoſitio cōueniret maximi effect⁹ eſſet:quia ſola caſtitas eſt ſufficiēs aīas corā deo pręſētare. vt authē. de lenonib⁹.§.ſacim⁹ col.3.ſed nō multi gaude hoc pricipatu ſecūdū Grego.ī.c.qatua.50.di.poti⁹ verò repiētur cētū lepores in vno cubiculo q̄ caſtitas largè ſūpta ī hoīe.dixi largè qa ꝓpū caſtitatis ē reprimere cōcupiſcētiā ex q̄ oīa mala oriūtur. vt.c.nā cōcupiſcētiā de cōſtitu.& de iſta caſtitate loqtur tex. in.c.ſi enī de pœ. diſt.2.vbi dicitur ꝙ nemo gloriari pōt ſe caſtū hēre cor caſtitatis ꝓpè et ſtrictè ſūpta cōcernit ipā cōmixtionē carnalē.vt hētur ī.c. ne ſolo et c.quidnt.32.q.5 et ī iſta multi obtinēt pncipatū

Adde Bal.in.l.vna.1.co.ī pn.C. de p̄uile.do.dicit ꝙ fides coniugalis thori, ſimilis ē caſtitati verę, vel ꝙ eſt.a.ſpēs caſtitatis p.l.mulier.§.cū proponeretur.ff.ad trebellia.& vidua eā ſeruās,nō procul pōitur à virgīe.vt ī auth.de nō eli.ſecū.nuuē.ī pri.§.1.col.1. ¶ Datur n.aureola q̄ eſt q̄dā flos virginib⁹ carnem & mētē hētib⁹ ītegrā nō hētib⁹ ītegrā carnē,licèt mētem ſic nō datur q̄ſi fulgor ille detur pp ſignaculū integrū nō factū.arguit.c.acuti⁹.26.di.tenēt Ioā.Andr. & abb.in.c.cā matrimōij.1.co.de ꝓbatio. ¶ Quib⁹ pſōis datur iſta aureola ponit Archidia.in.c.&ſi ad tēp⁹.11.q.5.cardi.Zāba.in.c.cōtiebatur.5.q.de ſpōſa. impube.pleni⁹ ſic.Tho.in.4.ſenten.di.8.q.1.arti.2.

idem

na, priceſa d Aragō y ᵉd Sicilia: archiduq̄ſa d Auſtria, duq̄ſa d Borgoña: al pricipe dō Carlos, mi muy caro y muy amado fijo: y alos infātes, duques, plados, cōdes, marq̄ſes, ᶠ ricos hōbres, maeſtros de las ordenes y alos dl mi cōſejo, y oydores de las mis audiēcias, y alos comēdadores y ſubcomēdadores, al caydes dlos caſtillos y caſas fuertes y llanas, y los alcalds dla mi caſa y corte y chācillerias y a todos los corregidores y aſiſtētes, y alcalds, y ū. eri-

idē Tho.ī.4.ſē.di.8.q.1.art.2. idē Tho.ī.4.ſē.di.48. di.5.ar.1.2.q.4.et.5.ſ3 multò plē9 An.d Iſer.ī ſua pegriaī ti.d raptu virginū 3.et4.col.fo.26.et btūs Hie. de aſsūptione mr̄is Dei dicit, ꝙ venire ī carnē p̄ter carnē, angelicū eſt poti9 q̄ humanū. d ❡ De Molina. Eſt loc9 extremas vbi ſol ſe fūdit ī ūbras atq; ibi pſpicuos ipſe remittit equos. Molinā vocitāt q̄dā cōuallē ſedētē: lucida dū cello colligat aſtra Ven9. Hāc validi muri circūſtāt marmore facti: ŷtere nō tēp9 machina nulla pōt. Hic me naſcētē exceperūt ſydera primū: hic p̄mū genitrix vbera tenſa dedit. Hic ſunt ferriferæ venæ, quib9 ipſa metalla: cōflātur ferri pfera in arma virū. Lanigerę pecudes ſyluarū tractib9 errāt: et mōtes magnos plurima turba tenet. Nō tā aliç pecudes molli velātur amictu: nec ſunt quę tātū carbaſa cūcta p̄māt. Ex his diuitię maguū cumulat et aurū, cernere iā ceſſus regna tenere pōt. Sūt aliç venę q̄s nūc ego trāſeo, q̄ſq; ſcribere ſi vellē, tēpora lōga forēt. Hęc fūdit claros eqtes ad bella pbatos: hæc ſolita eſt magnos vīcere ſępe viros. Gignit & hęc hoīes pulchræ virtutis amātes: & q à natura maxima quæq; petūt. Prīcipis hęc titulis ſimul & Cantabria nr̄i: ſcribitur īperiū, gl̄ia magna dec9. Horrida frigorib9 populis cōfinit Iberis: quos bello ſemp ſub iuga dura dedit. ☞ Nec mireris ſi de vrbe iſta hoc dixi, qa ppria, vt ſup̄, & nobilis eſt patria: & qa hoc opuſculū ī ea feci, et oē actū ī nobili p̄ria redūdat ad gloriā illi9. tex. eſt celebris in.l.ſi qs, vbi Sali. C. de nālib. lib. e ❡ Sicilia. Iſtud poemiū loqtur de Sicilia inferiori, alia verò Sicilia ſupior nuncupata Neapoles, ptinebat ad eccle. Roma. vt in cle. paſtoralis, de re iudi. &. c. ad aplicæ, eo ti.li.6. &. c. mādata, de p̄ſū. fuitq; datū in feu. regnū iſtud Sici.i. Neapo. p pa. Clemē.4.4. kal Iunij, pōtificat9 ſui āno.1. anni dn̄i.1365. dn̄o Caro. comite Andagañ. filio felicis memorię dn̄i Ludouici octaui regis Frācorū, fratris ſc̄tī Ludouici, ſecūdū Bal. in.l. cū antiqorib9.2. col. verſi. cōſtat nāq3. C. de iure deli. ſed Archie. Flor. ſua.3. pte hiſtoriali, ti.19.c.13. in prī. dicit ꝙ Māfred9 fili9 illegitimus.2. Federici regis Francorū, regnū Apuliæ & Sicilię, vbi vſurpauerat cōtra volūtatē & prohibitionē eccleſiæ, & pſecutionē cōtra eccleſiā cōtinuabat: quā ob rē Vrbau9.3. papa cupid9 eccleſiā de tāta opp̄ſſione eruere, anno Dn̄i.1265. cū eēt in ciuitate Viterbij, vbi tūc curia reſidebat cū cōſilio Cardīa. collationē fecit in abſentia. d. regni Apulię & Siciliæ Carolo fratri Ludo. ſc̄tī regis Frācorū. demū collatiōe facta ſup̄dicto Carolo, vt ſcribit Leōar. ī hiſto. Florētia, defuncto Vrba. pa. fuit elect9 in ſūmū pōtifi. Clemēs.4. anno dn̄i.1265. hic incredibili fauore ī Carolū verſ9, qa ex puīncia Narboñ. ort9, vocauit Caro. d puīcia, vt accelerarct aduētū ſuū ad eū q puenit ad papā Clemētē, et ipſe corporaliter īueſtiuit de regno Sici. vt dicit Ar. Flo. vbi ſup̄. ti.20.c.1 §.1. et d iſta corpali īueſtitura loqt Bal. ī. d.l. cū ātiqorib9 tū vt hēas notitiā iſti9 Caroli, et q̄l'r dictū regnū Apuliæ & Sicil. ptinet xp̄ianiſsīo Ferdi. regi Arago. et ſucceſſorib9 ei9. vide Arch. flo. vbi ſup̄, et ſubſequēti per totum, ti. et in chronicis regni Arag. et Sici. ☞ Et quò ad iſtd regnū Sici. vide Ludo. rō. cōſi. ſuo.617. vbi dicit, tñ ſcio ꝙ regnū Apu. et Sici. iure plēi dn̄ij ad aplicū noſcit ptiere. c. ad aplicę, d re iu. li.6. ſ3 pōeꝙ papa facit ī regno vnū varōē dādo ei feudū, et iurat papę p illā fidelitatē: mō trāsfert papa regnū vniuerſal'ri vnū regē, an p hoc ītelligat alienaſſe dictū regnū ſeu varōiā: ql3 diceret ꝙ nō, qa ī gn̄ali aliēatiōe nō vēiūt vaſſalli. c. gn̄ali, ſi d feu. fu. cō. ī. do. et ag. nihilominꝰ cōtrariū eſt verū. et ī hoc fallit illa regl'a: nā verū ē, niſi vaſſalli illi ſint acqſiti dn̄o ex trāſlatiōe d. regni, put ſūm9 ī caſu regni Neap. tex. eſt ſing. ſecūdū Bal. ī ti. d pace cōſtā. §. ī ciuitate.10. co. ☞ Et vltra ea q̄ ſupi9 dixi de collatiōe regni Sici. vide gl. ī. c.1. d reli. et ve. ſc̄tō. ī cle. ī pte, vrbano, et ibi abb. ī ſuis recol. vbi dicit ꝙ vrb. pa.4. fuit à natiōe Gallic9 & Torcēſis parūq; vixit poſt triēniū ī papatu. aſte fuit q regnū Siciliæ cōtra Māfredū cōtulit Car. fri regis Frācię. ☞ Et no. ꝙ. d. pa. Vrb.4. āno dn̄i.1266. cōceſsit regnū hrl'm. d. Ca. regi Sic. q̄uis dictū regnū et hrl'm erat ī māib9 Sarra. qa ad eccle. ptiebat. tenet Bar. ī.l. id qd apud hoſtes. ver. et ex hoc, d leg.1. vbi di. ꝙ regnū pōt cōcedi ſi adqrit'. l'. capiat. not. ī. c. abbate ſāe, d re iu. li. 6. t3 Ol. cōſi.264. et Bar. ī.l. fi. ver. et ex hoc. ff. d act. ēp. et vē. vbi di. ꝙ papa et īpator pn̄t cōcedere regib9 nr̄is regna q̄ tenēt p Sarra. cū fuerit nr̄a, et qa papa nō valet cōtra oēs īfideles ſuā exercere potātē. t3 Inn. ī. c. qd ſup his, d voto, et Abb. ī. c. fi.3. not. de baptiſmo: q̄pp iuſtè fit p papā talis cōceſsio, maximè Hrl'm nā cū ſit cōſecrata ī ſāguīe xp̄i, eſſe non d3 ī dn̄io īfideliū et illā multi īpatores adqſierūt' dn̄io xp̄ianorū. t3 Abb. ī. d. c. qd ſup his, 2. col. ver. ſ3 cōtra hoc, ī fi. itaq; q̄rela ſup̄dicti regni hrl'm cōpetit regib9 nr̄is, tāq̄ l'tis ſucceſſorib9 xp̄ianiſsimi Ferd. regis Arago. et Sici. et ſicut eccle. roma. militās pōt licitè bellū facere, & īdicere cōtra paganos, q tenēt occupatā terrā ſc̄tām Hrl'm, ſecū. Inn. et abb. ī. d. c. ꝙ ſup his, & cōtra Tur. qa al'r nō pōt ire ad paga. vt p Bar. ī. d.l.1. C. de paga. Ita et hīs, cui p̄dictū regnū fuit cōceſſū, et ſucceſſores ei9 cōtra Turcos militare pn̄t, et

infideles

infideles:& ſi ali⁹ citra reges noſtros ſupradictũ regnũ Hieruſalẽ & Siciliç occuparet, incideret in crimẽ legis Iuliæ mageſtatis: tenet Bar. ĩ. l. lex. 12. tabularũ. ff. ad legẽ Iul. mag. ꝙ 110. pp. accidẽtia iter ſupdictũ regẽ noſtrũ Ferdinãdũ, et Ludouicũ regẽ Francorum, ſuper dicto regno Siciliæ, quia cũm milites eorum pluries ĩ bello armis certaret, vn⁹ cõtra vnũ, & oẽs ſimul, ſemp miraculo ſe vicit & obtinuit ps Ferdinãdi, & adept⁹ fuit regnũ: finitaq; lite facti ſunt amici, magno duce & capitaneo teſte.

nos y otras juſticias y juezes q̃leſqer, ď to

Adde Et nõ ſolũ cõtra Paganos & infideles ſtantes extra regna Hiſpaniç, vt dicitur ĩ glo. verũẽt cõtra Paganos, & Sarracenos, & alios infideles ſtãtes intra Hiſpaniarũ regna, & intra regna aliorũ xpianorũ. ¶ In cõtrariũ facit. l. xpian⁹. C. de Paganis, & qđ dicit Innoc. ĩ. c. qđ ſup his, de voto. nõ enĩ vis nec moleſtia debet ĩferri volẽtib⁹ viuere in pace, nec ſunt cõpellẽdi ad fidẽ catholicã venire. p. c. ſicut de Iudæis. & c. fidẽ. 23. q. 1. cũ ſim, ꝑ quo bñ facit dictũ Apoſtoli ad Roma. 12. c. de quo ĩ. c. niſi bella. 23. q. 1. vbi dicitur: nobis iã bella vltra nõ eẽ carnalia pagẽda. ſentit enĩ Apoſtol⁹, ꝙ cõtra nõ pſeqntes xpianos nõ licet bellũ idicere. ¶ Facit ẽt illud. Io. 14. c. vbi dñs voluit ſuos hẽre pacẽ. ¶ Pria tñ opinio eſt vera, vt cõtra Sarracenos vel Iudęos, & alios infideles ſtãtes eẽtra regnũ xpianorũ poſſit bellũ indici iuſtẽ, ita dicit Oldra. ſingulariter cõſilio. 72. ꝑ plura fũdamẽta, nã veriſimile eſt, ꝙ qñcũq; ipi fideles oportũitatẽ hẽbũt, oppugnabũt, & pſequẽtur xpianos, & eccleſiã Dei: qa hæc videtur eis naturaliter ineſſe. vt hẽtur Gen. 16. de patre Sarracenorũ Iſmaẽl, à quo ipi Agareni deſcẽdũt, vt notat. in. c. & ſi Iudęos deinde, & Sarra. vbi dicitur man⁹ eius cõtra oẽs, & man⁹ eorũ cõtra eũ. nã ipi Agareni pugnant cõtra oẽs & oẽs pugnant cõtra eos. Et ſi in aliqb⁹ ſunt ĩ pace (hoc eſt) qa vidẽt ſe nõ poſſe nocere: aliàs ſi poſſet, pturbarẽt pacẽ: iõ nõ eſt eis indulgẽdũ. vt. c. nulli, ĩ fine. 13. q. 1. ¶ Vñ & nos videm⁹ tꝑorib⁹ noſtris quãta mala pfidi Iudęi, & ipi Agareni introduxerũt in his regnis Hiſpaniæ. In tãtũ ꝙ ẽt ipi ad fidẽ cõuerſi catholicã ſtãtib⁹ in regno Valẽtiç, regnante in cordib⁹ ſuis pfida ſecta Mahometica. dimiſſis ꝓpriis habitaculis in mõtib⁹ altis, & ſũma ſierra ď Spadan, cõtra incolas illi⁹ regni vehemẽter pugnarũt, & plura mala fecerũt, vſq; dũ capti & interfecti fuerũt. ¶ Si enĩ ad fidẽ cõuerſi hoc fecerũt, qd dicẽdũ erit ď nõ cõuerſis; pfecto, & nũc de ipis plura mala dicũtur: nã trãſferũt arma ĩ terras aliorũ Sarracenorũ ad pugnãdũ cõtra nos, ꝓpterea hodie ꝓhibẽtur, ne inuicẽ pticipent ſub grauibus pœnis. ¶ His verò de cauſis Iudęi & Sarraceni fuerũt expulſi de oĩb⁹ Hiſpãiarũ regnis p catholicos reges Ferdinãdũ & Eliſabeth, vt habetur in prægmaticis regni folio. 4. 5. & 10. De iſta ẽt qõne loqtur Oldra. conſi. 264. nu. 1. & 2. Et an poſſint bona auferri ipis Sarraceĩs, dicit Oldra. cõſi. 87. nu. 1. & 2. ¶ Et rñde. ad motiua in cõtrariũ inducta. & 1. ad. c. xpianus & ad ea q̃ dicũt doc. & Inn. in. d. c. qđ ſup his, de voto, cũ ſimi. qa eſt verũ, ꝙ nõ debet malũ iſerri, cũ volunt Iudæi & Agareni viuere in pace, non tamen negatur qñ poſſit expelli ď regno pp mala q̃ ſequũtur ex pticipatiõe eorũdẽ. Itẽ qa hẽre inimicos ſecũ, eſt piculoſũ, & maximũ incõueniẽs, ꝓpterea Bar. ĩ. l. ſi. p illũ tex. ff. de pactis, iter emp. & vẽdi. dicit ꝙ intereſt nr̃a hẽre inimicos nſos à lõgẽ. ¶ Et dicitur inimic⁹ q conatur cõtra me, & libẽter me offenderet, ſi poſſet. vt p Bal. in. l. 1. C. ſi quacũq; pdit⁹ põt. Itẽ ad illđ Apoſtoli rñde vt p Archi. & Cardi. ĩ. d. c. niſi bella. vel aliter & meli⁹ dicit Apoſtol⁹, ſi fieri põt, qđ ex vobis eſt, cũ oĩb⁹ hoĩb⁹ pacẽ habẽtes: itaq; dicit Apoſtol⁹ (ſi fieri põt) itẽ dicit (qđ & vobis eſt) ſed qa ipi Agareni nolũt viuere in pace ſed conantur ſẽp, & ꝓcurãt nos offẽdere, nõ imeritò & nos deſẽdere debem⁹, illos à nr̃o expellẽdo cõſortio. nã aliter nõ poſſum⁹ viuere ĩ pace. ¶ Itẽ ad illud Ioã. 19. c. rñde. vt p Cardi. in. d. c. niſi bella. qđ argumẽtũ modicũ valet. Primũ, qa ſecũdũ Alex. de Ales in tertio, ꝑ diſcipulos xp̃i nõ intelligit gñaliter oẽs xpianos: ſed viros eccleſiaſticos, qb⁹ iterdicta ſũt bella & arma. Secũdò, qa cõſeqntia illa non valet: nã bella illa corporalia, fuerũt figura ſpũaliũ bellorũ: ergo nõ pñt geri nũc bella iuſta corpalia, attẽto ꝙ malignitas aliquorũ nõ niſi bellis donari põt. vt p illa pax hẽatur. vñ ſicut patris ãtiqui bella geſſerũt iuſta ſine peccato: ita & ĩ neceſſitate gerere poſſum⁹: pax enĩ debet eſſe volũtatis, bella verò tãtũ neceſſitatis. Hinc legimus ꝙ Dauid pugnauit cõtra Goliã. vt hẽtur. 1. Regũ. 18. c. Item pcepto dñi pugnauit cõtra Philiſtæos. vt legitur. 1. Regũ. 23. Et multa alia plia geſſit pcepto dñi. Et nihilomin⁹ Dauid fidelis, & mitis, ac ſanctus, collaudatur à dño, vt hẽtur pſalmo. 77. vbi dicitur. ĩueni Dauid ſeruũ meũ, & c. & hẽtur ĩ. c. ſi qs plurimũ. 1. q. 7. & ĩ. c. noli ſtĩari. 23. q. 1. ¶ Inter bellantes veteris teſtamenti multi iuſti legũtur, vt Ioſue Gedeõ, & q̃mplures ſancti reges, de qbus dicitur, ꝙ fecerũt opus rectũ corã dño. vel ꝙ rectũ erat corã dño: & facti Machabæi ĩ hoc laudãtur, q. ꝑ. l. & ſacris viriliter pugnauerũt, vt hẽtur hiſtoria Machabeorũ, & p totũ. 23. q: 4. ¶ Quæ dicũtur bella licita, & quç reqrũtur vt bellũ ſit licitũ, & ã licet depcari ĩ bello iuſto, hẽtur plenè ĩ. c. militare: & ĩ. c. apđ. 23. q. 1. & ĩ. c. iuſtũ. 23. q. 2. & vtrobiq; Archi. & Cardi. de turre. cre. dixi ſupra ĩ gl. ſup pte Caſtilla, ĩ. ver. ite in bello. & c.

das las cibdades villas, y lugares delos

f ¶ Ricos hõbres. Qui dicãtur richi hoĩes, vid ĩ. l. 6. t. 9. 2. ptita: q tñ dicãtur diuites, vide ĩ. l. ſi qs à liberis. §. ſed ſi fili⁹. ff. ď alẽdis libe. vbi dicitur & notatur, ꝙ hẽntes officium dicũtur diuites. vide ibi.

g ¶ Grã daño. Ex ꝓœmio iſto colligĩt euidẽter, ꝙ cauſa

cauſa finalis & mẽs legiſlatoris debet eẽ, ꝙ dãna ex pẽſæ ſubditorũ vitẽtur. idẽ tenet Bar. & oẽs ĩ. l. q ſi liabꝰ d̃lega. 1. & ĩ. l. alimẽta. ff. de alimẽ. & ciba. lega. & ĩ. l. ſi ſeruꝰ pluriũ. §. fi. de lega. 1. Frãciſcꝰ Cur. ſuis cõſi. cõſilio. 49. 6. col. ¶ Itẽ qa nupiali beniuolẽtiæ cõuenit inueſtigare cõmoda ſubditorũ, & errãtes ad melioris vitæ frugẽ reducere, & eis gratiã clemẽtię ĩptiri vt. l. impiali, & ibi Bal. in pũci. C. de nuptiis, & i c. 1. ĩ. §. ĩpialis clemẽtiæ, ver. q̃m ſẽp ĩ ſubditos, de pace cõſtãtiæ, ĩ vſibꝰ feũ. et. l. 4. ti. delas leyes, libro ordinamẽtorũ. ¶ Et nota ꝙ reges tenẽtur qbuſlibet pſonis ius ſuũ cõſeruare. dicit tex. ĩ. c. 1. d̃ pace tenẽda & eius viola. & ĩ l. 2. d̃ his q ſũt ſui vel alie. iur. itaq; princeps dãna vitãdo dicitur bñfacere ſubditis, & tãq̃ bñfaciẽs debet hẽre primum nõis & rei. vt ibi.

abadẽgo, ordenes, behetrias, y otros q̃leſq̃er ſeñorios y pſonas d̃ q̃lqer cõdiciõ q̃ ſeã, y a cada vno, y q̃lqer d̃ vos, a q̃ eſta mi carta fuere moſtrada, o ſu traſlado de eſcriuano publico, ſalud y gr̃a: ſepades q̃ al rey mi ſeñor y padre, y ala reyna mi ſeñora madre q̃ ſãcta gl'ia aya, fue fecha relaciõ d̃l.[g] gran daño y.[h] gaſto q̃ recibiã los ſubditos nãles a cauſa d̃la gran.[i] differencia y variedad que auia en el.[k] entendimiẽto delas dichas leyes deſtos mis reynos, ãſi del fuero, como d̃las ptidas, y d̃los ordenamiẽtos y otros caſos, dõde auia meneſter declaraciõ, aũq̃ no auia leyes ſobre ello: por lo q̃l acaeſcia q̃ en algũas partes d̃ſtos mis reynos, y aũ en las mis audiẽcias, ſe determinaua y ſentenciaua en vn caſo meſmo vnas vezes de vna manera, & otras vezes de otra: lo qual

¶ Et no. ꝙ iſtæ leges dicũtur fauorabiles, eò ꝙ euitãt dãna regni. l. 1. §. fi. C. de cadu. tollẽ. & l. 1. ff. ſolu. matri. & l. ad iſtructio. C. de ſacroſan. ec. ¶ Dicuntur ẽt rectæ, quia pſpiciũt hũano gñri. l. lege, & ibi Bal. C. de legitimis hære. ¶ Itẽ not. ꝙ patiũtur dãnũ qbus cõmodum auffertur. l. proculus, & ibi ſcribẽtes. ff. de dãno infecto & l. 2. §. merito, vbi Bar. ff. nequid in loco publi. qualiter tñ pbetur dãnũ ponit Bar. in. l. ſi qñ. C. vñ vi. ſed qñ dicatur magnũ dãnũ relinquitur arbitrio iudicis, argumẽto tex. in. §. preciũ iſti. de contra. em. h. ¶ Gaſto. Nota ꝙ impenſa differt à damno: probatur hic in quantũ ponuntur vt diuerſa, itaq; appellatione dãni nõ venit impẽſa. c. in noſtra, de iniu. & c. quia nõnulli, & ibi Abb. vltimo nota. de reſcrip. vbi remittendo qs dãna, nõ videtur remittere expẽſas. tenet Bal. in. l. 1. C. vñ. vi. ¶ Qđ eſt verù in cõtractibus, in qbus debet fieri interp̃tatio ſtricta: ſecus in iudiciis. vt qñ ĩ libello petitur dãnũ, ſecũdũ Archi. c. in pmis, 2. q. 1. & p doc. in. d. c. ĩ noſtra & d. c. qa nõnulli. ¶ Nec econtra dãna veniũt appellatione expẽſarũ, Bal. in. l. terminato, vlt. col. C. de fructi. & litis expẽ. Bar. in. l. 1. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. & in. l. 1. §. fi. ff. ſi quis ius dicẽ. nõ obtẽ. vbi dicit verũ, niſi in expenſis rõne cõtumaciæ. notatur in. d. c. in noſtra, vbi plenè p Abb. & alios p Ludo. eo. conſilio ſuo. 342.

i ¶ Differẽcia y variedad. Nota ex his verbis, ꝙ differẽtia et varietas doctorũ in ĩtellectu faciũt legẽ dubiã & ĩcertã. cõcordat tex. ĩ. §. qbus. i de cõſtitu. C. tenet Bar. ĩ. l. 1. C. de pœna iudi. q male iudi. & vbi datur opinionũ cõflictus nõ põt pferri certa ſẽtẽtia. cõcordat. c. cũ ſint homines, & ibi Abb. & alij de decimis. ¶ Vlteriꝰ no. ꝙ qñ doctores variantur in intellectu legis, ſequũtur litigãtibus dãna, & expẽſę, & maxĩa incõmoda, quæ vitãtur ex legũ declaratione. vt colligitur ex prooemio iſto, & ĩfrà ſequitur. quis tamen poſſit leges declarare & interpretari, habetur ĩ l. 1. infrà, & ibi dixi. k ¶ Entendimiẽto. Nota, ꝙ lex nõ ſolũ debet eſſe clara ipſiꝰ intellectu, ſed in litera, & nihil debet obſcurũ vel ãbiguũ cõtinere. c. fi. de cõſti. vbi bonꝰ tex. ¶ Iõ dixit impator in auth. d̃ teſta. impfe. §. nos igitur, colla. 8. ꝙ nihil tã ppriũ eſt legũ, q̃ claritas. ¶ Quod eſt argumentũ cõtra facientes ſtatuta obſcura, & vide Ioan. And. in. d. c. fi. referens Hieronymũ, dicens ꝙ tribus modis naſcitur obſcuritas, videlicet. ¶ Aut ex rerum diſſicultate: quia materia eſt ſubtilis & difficilis: aut ex magiſtri impitia, vt quia neſcit declarare: aut ex nimia tarditate diſcẽtis, quia tardum habet ingenium ad intelligendũ. Et iſtud verbum, obſcurum, refertur ad literam: & verbum, ambiguũ, refertur ad intellectũ. & ſic probat ille tex. ꝙ lex non debet eſſe obſura quò ad verba, nec quò ad intellectum. & eſt rõ, quia ex difficultate intellectus legis quis incidit in promptum periculum. & de iſto verbo, ambiguo, habetur Deute. 18. c. & ĩ. c. per venerabilẽ. §. rõnibꝰ, verſi. difficile & ambiguũ, q filij ſũt legitimi. ¶ Et ex hoc dicit Bal. in. d. c. fi. de cõſti. ꝙ ſtatutũ ãbiguũ nõ meretur allegari ĩ cauſis, allegat glo. Bernard. ibi, vñ ſẽtẽcia lata ſecũdũ Bal cõtra ſtatutũ, d̃ cuiꝰ ĩtellectu dubitatur, pbaliter nõ dicitur cõtinere exp̃ſſũ errorem. allegat notat. p Bar. ĩ. l. cũ p̃latis ff. de re iudi. ſcribentes maxĩè And. Si. & alij moderni in. d. c. fi. allegant legem regula. ff. de iuris & facti igno. & glo. in. c. 1. verſic. de cætero, de poſtulatio. p̃la. li. 6. tex. & Bar. ĩ. li. 1. C. d̃ emẽda. iuſtini. C. vbi Bar. tradidit hãc doctrinã & allegat. d. l. regula.

¶ Facit

cauſaua la mucha variedad & differencia q̃ auia eñl ẽtẽdimiẽto delas dichas leyes entre los letrados d̃ſtos mis reynos, y ſobre eſto por los ꝓcuradores delas cortes q̃ los dichos rey & reyna mis ſeñores touierõ enla ciudad de Toledo el año q̃ paſſo d̃ qniẽtos & dos, les fue ſuplicado q̃ eñllo mãdaſſẽ ꝓueer, d̃ manera q̃ tanto daño y gaſto d̃ mis ſubditos ſe qtaſſe y q̃ ouieſſe camino como las mis juſticias pudieſſen ſentẽciar y determinar las dichas dudas, & acatandolo ſuſodicho ſer juſto, y informados d̃l,[l]. grã daño q̃ deſto ſe reſcreſcia, mandaron ſobre ello platicar alos de ſu cõſejo, y oydores d̃ las ſus audiencias, para que,[m] enlos caſos

¶ Facit ẽt ꝙ voluit Bal.in.d.l.1.de emẽdatione codicis, dicens ꝙ fides teſtis dicitur vacillare ꝑꝑ nimiã obſcuritatẽ: & text.in.c.erit aũt lex, ver. manifeſta. 4.diſt.in.& .§.ea demũ.25.di.& ibi dicit Domi.ꝑ illũ tex.ꝙ illud quod male intelligitur, ĩducit quem ĩ errorẽ & falſam deceptionẽ, q intellectus eſt corrigẽdus. ¶ Quod inducit ad quæſtiõẽ aliqs rñdit poſitioni obſcurę, quæ nõ poteſt bene ĩtelligi, ꝙ poterit talẽ confeſſionẽ reuocare tanq̃ erroneã, & eo ip̃o probatur error, ꝙ probatur poſitiõe taliter fuiſſe cõceptam, quæ nõ poterat bene intelligi. pro quo facit tex. ĩ. c.de ſimoniacæ de ſimonia: & eſt rõ, quia poſitio dubia & incerta habetur ac ſi non eſſet poſita, tenet Lãfrã.in.c.quoniã contra.de proba.in ꝑte, reſpõſiones. ¶ Et ex his notat domi. Car.in.d.c.de ſimonacę, per illũ tex.cõtra litigantes, qui in ſuis poſitionibus vtuntur vocabulis obſcuris, vel locutionibus intricatis: quia nõ reſpondens ad eas nõ habetur pro cõfeſſo. quod eſt notandũ pro intellectu legis primæ ti. dela orden del juyzio.li.ordinamẽ. vbi dicitur, ꝙ non rñdẽs poſitioni, hẽtur pro confeſſo: qa ĩtelligitur qñ poſitio fuit clara, vt ibi dicit tex. prope mediũ. ¶ Et nota, ꝙ dicitur poſitio obſcura, ſi feciſti poſitionẽ ſeu articulũ ꝙ mutuaſti mihi decẽ, ſed non dixiſti quo loco, vel quo tpore. Ideo nõ reſpondẽs ad ea, nõ habetur pro cõfeſſo: qa probatio ſine tpe nõ ꝓdeſt. iſtud eſt ſingulare dictũ Bal. ĩ. l.1.ad finẽ. C. ſi plures vna ſẽtẽtia. tenet etiã Frã. Cre. cõſilio ſuo.109

Nota.

Nota.

Adde. Huic glo. qđ dicit Angel. ĩ l. 2. C. de erro.aduo. & ibi Bal. circa mediũ, & Alexan. tertia parte conſi.8.5.col.in ver. ergo non põt. vbi dicũt, ꝙ quando qs rñdet cõfitendo poſitionẽ, addit tñ prout in tali inſtrumento cõtinetur, ꝙ ſi in illo inſtrumẽto nõ ſic continetur, ꝙ illa poſitio nõ hẽtur ꝓ cõfeſſata, licet dixerit, confiteor: qa eſt confeſſio inefficax. vt eſt caſus in d.l.2.ſecũdũ Ange. ibi. ¶ Et ſi dicatur, ꝙ ille qui cõfitetur, vr̃ confiteri oẽs qualitates & cohęrẽtias ſecundũ p̃dictam interrogationẽ, ꝑ.l.ſi defẽſor.§. qui interrogatus.ff.de interrogatoriis actio. & .§. p̃terea inſti.de inutili ſtipulatio. & notat Bar.in.l. ſi quis intentiõe.ff.de iudi. & Bal.in.l.1.C.de edili.actio. illud ꝓcedit ſecũdũ Alex. vbi ſuprà. qñ rñdet ſimpliciter. ſecus ſi addãtur illa verba, ꝓut apparet ĩ inſtrumento. vt.d.l.2.& ibi Bal. ¶ Vnũ tñ not. ꝙ producens poſitiones vr̃ cõfiteri vera eſſe illa quę cõtinẽtur ĩ illis poſitionib⁹. vt.l.cũ precũ.C.de libe. cau. & .l.2.C.de inſti.& ſub.nota.in Spe.in.tit. de poſitio.§.10. ver. 1. Imo. ĩ.c.cũ oli, de cenſi. ¶ Et nõ. ꝙ aduerſarius producẽtis põt vnã ex põnib⁹ acceptare ꝓ ſe, & aliã ſepatã refutare. vt.l. publio §.fin.ff.depoſi. not. Bart. ĩ.l.ſiquidẽ, poſt gl.C.de excep. & ĩ.l.Aureli⁹.§. idẽ quęſiuit.ff de libera. lega. & ĩ.l.1.C.de cõfe. & in.l.1.C.de dona.añ nup. Spe.in ti. depoſitio.§.fi. ĩ. ver. pe. Archi.in.c.1.de confe.in.6. Alex. 3. ꝑte, cõſilio. 71. 1.col. in ver. ad merita, cũ trib⁹ ſequẽ. vbi dicit iſtud procedere, nõ ſolũ ſi poſitio ſit poſita ꝑꝑ impitiam, ſed ẽt ſi ꝑ malitiã. vt ſi ꝑs aduerſa cõfiteret̃ cõtrariũ poſitiõi, & diceret ꝙ intẽdebat ſtare rñſioni, et nõ poſitiõi. ¶ Itẽ p̃iudicat cõfitẽti vt ibi, ẽt ſi ꝑs, vel ip̃i⁹ procurator vellet cõfeſſionẽ ſuã reuocare tãq̃ erroneã. vt notatur ꝑ gl. ſingularẽ, ĩ.c. apud miſericordẽ. 32.q.1. no. Io. And. & Anto. de Butri.in.c.ex literis, de diuortiis. plenè Alex. vbi ſuprà. in. ver. nec obſtat. Bart. in.l.nõ fatetur.ff.de confe. ¶ Itẽ ex his iũcto dicto Dñici in.d.§.ea demũ, colligitur notabilis intellectus, ad legẽ.1.ti. delas cõteſta.li.ordina. & ad.c.1. cũ ſimilibus delictis cõteſta. vbi dicitur, ꝙ ſi reus non cõteſtatur litẽ intra nouẽ dies à tpe petitiõis, ipſo iure habetur reus pro cõfeſſo: quia procedit qñ petitio fuit legitimè & clarè cõcepta: ſec⁹ ſi obſcurè, qa tũc reus nõ rñdẽs libello petitiõis nõ hẽtur pro cõfeſſo. pro quo facit tex. ſingularis, licèt loquatur in caſu ſpeciali. i. materia gabellarũ in.l.121. poſt mediũ, quaterno gabellarũ: & eſt rõ huius dicti, qa libellus obſcur⁹ nõ valet. vt in Spe. de libe. cõcep. §. 15. ver. itẽ nõ valet ſi ſit obſcur⁹. notatur in auth. de teſta. §. nos igitur: colla. 8. & in.l. certũ. C. de cõfeſſis, tu habes tex. notãdũ & ibi Bal. 2. nota. in. l. non dubiũ. ver. nullũ. n. C. de legibus, vbi dicitur, ꝙ nõ vr̃ factũ qđ ẽ cõtra legẽ factũ. ſi enim libellus debet eſſe clar⁹, vt ſuprà: & ineptè vel obſcurè cõcipitur nõ rñdẽs ad eũ, nõ hẽtur pro cõfeſſo. Et ex hoc dicit tex. & ibi ſcribentes in.l. prohibitũ, de iure fiſci: li.10. & in.c. examiñata de iudi. ꝙ libell⁹ ĩeptè cõcept⁹ põt ꝑ iudicẽ lacerari. Iõ nimirũ ſi re⁹ nõ cogatur ad

tur ad eū rñdere,& ſi nō rñdit, nō hētur pro cōfeſſo. adde tex.in.l.ſi filiꝰ,la ſecunda,& ibi Bar. ff. de interro.acti. vbi dicitur ꝙ nō dicitur cōtumax q̄ nō rñdit,qñ iuditrū nō tenet. Hic ēt dicit notātur glo. in.l.1.ti.3.verſic.& hoc alibi.3.pti.ꝙ; anq̄ ꝓcurator oſtēdat mandatū ī iudicio, reꝰ non tenetur nec cogitur litē cōteſtari,& licèt nō cōteſtet, non remanet cōfeſſus. ¶ Et ꝑ hoc dicit Bal.in.l.ſi.4.col.C. de codicillis, ꝙ libello generali nō declarato nō debet rñderi.& de ſupiori dicto vide tex.ī.d.l.1. tit. 3.tertia ptita: Pro quo ēt facit,ꝙ ꝓbatio obſcura nihil reuelat nec ꝓbat. l. ad ꝓbationē C.d ꝓba.c.in pſētia,eo.ti. ¶ Itē facit qđ dicitur in ꝓœmio decre.&.l. qdqd aſtringēde, ff.de verbo obli.& ibi Bar.refert ꝙ qdā cancellariꝰ Bononiæ fecit dictatū ita obſcurū ꝙ papa Ioan.nō intelligit ¶ Et idē dicit ibi Bar.de notario facièti īſtrumētū obſcurū,ꝑ verba obſcura,& nō ītelligibilia,vt nō valeat inſtrumētū. facit tex. ſingularis ſecūdū Bal.i.l.ſi.C.de ſentētijs & interlo.oium iudi. vbi dicitur,ꝙ nō debet immiſceri copulatiua, pꝛēs obſcuritatē & ābiguitatē in ſētētijs & reſcriptis.qđ ē bñ notādū. ¶ Idē dico,ꝙ qñ libellꝰ ē obſcurꝰ,ē ineptꝰ,& nō valet.l.1.§.labeo,& ibi do.ff.de flumini. & ī cle.ſi.de apellatio Ange.i.l. Titiæ textores.de lega.1.Iō lex ſiue cōſtitutio debet eē honeſta & iuſta,& nullā obſcuritatē debet contiere: & debet eē talis,vt traditur in.c.erit autē lex.4.di.ꝑ doc. ī.d.c. ſi.de cōſtitu ſignatur ꝑ And.Sic.ibi.3.&.4.colum. ¶ Et nota ꝙ qñ lex.ē dubia,excuſātur iudices, aduocati,& alij ab ignorātia iur.vt.d.l. regula . cū ſimi. ¶ Verū tñ ē,ꝙ quis do. laborē ſup ītellectū legis,& eis videatur dubia & īcerta,ipa tñ lex eſt certa.ſ.cū qdā.§.ſuū hærēdē,& ibi Bar.ff.de acqui.hære. ¶ Et nota ꝙ ad intelligētiā legis,mēs, nō verba, ē cōſiderāda,notatur,& ibi eſt glo.in.l. & ſi quis. §.idem labeo,in pte,imitari.ff.de religio.& ſūp. fune. ī,l.quāuis.ff.de in ius vo.&.l.2.C.de legi.glo.in l.ꝑſpexit ff.qui & à qbus. ſi tñ dubitat de mētē legis,in dubio.ſtandū eſt verbis legis.l.1.§.is q nauē. ff. de exerci. ¶ Itē nota,ꝙ mens & rō legis idē ſunt tenet Bar.ī.l.cū mulier,in pnci.ff.ſolu.mat.l.cū pater.§.dulciſſimis,delega.2. ¶ Nota etiā,ꝙ lex debet intelligi ſecūdū ꝓpriā ſignificationē nō ſecūdū cōmunē vſū loq̄ndi.l.ita vulneratus & ibi Bar. ff. ad legē Aq. ¶ An hoc ſit indiſtictè verū,ꝙ verba ſūt, ītelligēda ſecūdū ꝓpriā ſignificationē , nō ſecūdū cōmunē vſū loq̄ndi,tā in verbis legis, q̄ ſtatui,& ī cōtractibꝰ,iudiciis,& aliis.vide ꝑ textū gl. & doc. in.c.ex literis,de ſpōſa. ¶ Itē qñ lex debet reſtringi ad rōnē ſuā,dicit Bar.in.l.adigere.§.quamuis. ff.

q̄ mas,ⁿ.cōtinuamēte ſuele occurrir y auer las dichas dudas vieſſe y declaraſſe lo q̄ por ley ē las dichas dudas ſe deuia dᵉ alli adelāte guardar: pa q̄ viſto por ellos, lo mādaſſe proueer como cōuinieſſeᵖ al bien dēſtos mis reynos y ſubditos dellos. Lo q̄l todo viſto y platicado por los ᵠ dl mi cōſejo, y oydores de las mis audiēcias ͬ co

de iure papa.

Adde Ad ſupradicta facit.l.labeo,& ibi gl. ff.ad Carbonia.& qđ Bal.in.l.voluntas.C.de fidei cōmi. vbi dicit ꝙ lex debet eſſe de caſu dubitabili,& quando habet plures intellectꝰ debet intelligi ſecūdum magis dubitabilē. Intellectꝰ tamē doctorum(vt ſuprà dixi)nullum habet dubiū,ſecūdū Michaēlē de Vicurrū Papilonēſ ī repe.l.ſi.finita.§.iuliañ.3.cō.i.ver. Itē et qñ ff.d dāno īfect. ¶ Hic dicimꝰ,ꝙ ſi datꝰ ē terminꝰ ad articulādū, & dātur articuli generalitatem & obſcuritatem continentes,nō admittuntur,nec poſt terminum poſſunt declarari.& hoc maximè in cauſa criminali, in qua cauſa debet eſſe clara & diſtincta: eò ꝙ ibi non licèt cū alterꝰ diſcrimine euagari.vt.l.item exigit. ff.de dolo.&.l.prętor ait.§.quod autem prætor. ff. de iniuriis. ¶ Et præſertim hoc videtur iuſtū in articulis,qa articulus eſt nomen diminutiuū,deuiās aliquid pticularē & indiuiduum genere ſuo ꝑ debitas circūſtātias deciſum. vt eſt argumētū in auth. vt nulli iudicū.§.qa nos,oportet collatio.9. & l.ab executore,in fine. C.quorū app.nō recipiant.l. naturalis.§.1.ad finē,ibi, explicatus eſt articulus do, vt des.ff.de præſcrip.verbis,& . c. præſentium, de teſtibus,in.6.ſi enim articulus nō eſt ꝑ debitas circunſtantias deciſus caret effectu. vt plenè Oldral. conſi.167. l ¶ Grā daño.ex hoc pōt notari , ꝙ nō pro quolibet dubio eſt recurrendum ad principē, ſed qñ ex aliorum declaratione poſſet ptibꝰ obuenire,graue dānum dixi in.l.1.infra in pte īterptar. m ¶ En los caſos.qa leges rebꝰ non verbis fieri debent,iuſtū præcipiendo, & contrarium ꝓhibēdo. c.ſi eccleſia,in fine.23.q. 4. & in proœmio ordinamētorū. ¶ Legitur enim Eccleſiaſtici.c. 7. ꝙ deus fecit hominē rectum,& ipſe ſe immiſcuit infinitis q̄ſtionibus:humana enim natura quodammodo labitur ad delicta.vt.in auth.de mona.§.ſi qs cōobligitur,colla.1.& oīs adoleſcentia ꝓna eſt ad malū.glo. eſt in.c.alma mr,in pte ad peccādū,de ſent.ex.li. 6. n ¶ Cōtinuamēte.qa ad ea q̄ frequētius accidūt, adaptantur iura,non ad ea q̄ rarò cōtigūt.cōcordat l.ex his &.l.nam ad ea.ff.de legibꝰ,glo.1.c. ex literis,in verbo,propoſuit,de ſpon.

Adde Et.c.quoniā frequēter,vt lite nō conteſta habetur in Spe. de expenſis,ſup rubrica. vbi dicitur , ꝙ de his quæ ſepiſſimè in iudiciis petuntur,vtile eſt doctrinā tradere copioſam. o ¶ De alli adelante.& ſic iſtæ leges cōcernūt futura non præterita.concor.c.ſi.de cōſti.vbi dicitur,ꝙ propriū legis ē concernere fu-

tura nõ præterita rõ rationis ſumitur ex.c.2. eo.tit. ſ.ne aliqui puniantur ſine cauſ.q añ legis editionẽ geſſerunt, & p hũc naturam legis dicimus, q ſi lex editur p verbum futurum coniunctiui, ita q poteſt habere duplicem intellectum reſpectu futurorum & prę̨teritorum, debet reſpici ſenſus ſonans i futurum, exemplũ dicit ſtatutũ: ſi quis commiſerit delictũ, pũniatur i cẽtũ, q nõ cõpræhenditur qui prius delictũ cõmiſit, licèt vno ſignificatu verbi poſſit cõprehẽdi. not. Imo.in.c.ſignificauerunt, de teſt. & Bár.in.l. omnes populi.ff.de iuſti.& iu. p quo facit, qa verbũ generale quod poteſt habere plures intellectus, aliter debet interprę̨tari ante factũ, et aliter poſt factũ: nã poſt factũ debemus recipere illũ intellectũ, p quẽ pœna vitatur. tenet Abb. ſuis recollectis in cle.1.de priuilegiis & exceſſi præ.ſup.glo.q incipit ſpeciali. an aũt & quãdo cõſtitutio concernat præterita, habetur plenè p Abb.& alios in.d.c.fi.de cõſti. dixi in.l.61.& in data iſtarũ legũ, ĩfra, vbi vide.

ellos cõſultado, fue acordado q̃ duiá mádar pueer ſobreello y ſ hazer leyes en los caſos, y dubdas: en la manera ſiguiẽte.

p ¶ Al bien deſtos reynos. quia vt dixi ſuper parte, gran daño, ſuprà, imperialis beniuolẽtię eſt inueſtigare cõmoda ſubditorum, vt in.c.1.§.imperialis clemẽtiæ.ver.q ſemper, & ibi Bal. de pace conſtan. vbi impator pacem, clementiam, manſuetudinem, diſpenſationem, fauores, & gratias ſubditis ſuis pollicetur, vt hic.

Adde Et ſic nota, q cauſa finalis iſtius prooemij (vt ſuperius dixi) eſt vt ſumpt⁹ & dãna vitentur. ¶ Propterea dicim⁹, q prooemiũ pbat cauſam finalẽ diſpoſitionis: vt.l.vt liberis, & ibi Bal.1.nota. C.de colla. ¶ Idẽ dicim⁹ de pfactione. ſecũdũ tex.in.l.fi.& ibi gl. & Bar.in ver. probatur enĩ hic. ff. de hæredi.inſti. vbi dicit tex. q quidã nomine Pactuleius Androſthenes, Pactuleiam magnã filiã Pactuleij magni, ex aſſe hæredẽ inſtituerat. eiq; patrẽ ei⁹ ſubſtituerat. Pactuleio magno occiſſo & rumore pbato, quaſi filia quoq; ei⁹ mortua, Pactuleius mutauit teſtamẽtum, Nouiũq; Rufum hę̨redẽ inſtituit, hac præfatione, quia hæredes, quos volui, mihi hæredes habere, nõ potuit, cõtingere, Iouius Rufus hæres ſto. Ex iſta enim præfatione vel pœmio. ſ. (quia hę̨redes quos volui mihi habere non potui cõtingere) patet teſtatorem alias Nouũ Rufum non inſtituiturum, ideo erit valida prima inſtitutio Pactulei magnæ. legata facta in teſtamẽto ſecũdo, in quo Rufus fuit inſtitutus, valeãt vt ibi. ¶ Idẽ dicendum eſt, ſi teſtator legauit in te teſtamẽto coniuncto ſuo certo nomine expræſſo: nam ſi ex rumore viciniæ q ille eſſet mortuus, in alium mutauit legatũ, dicens quia quẽ volui Petrum conſobrinum meum tali quid legare, vt quidam referunt, vita functus eſt, & non potui in legatarium eum habere, Ioanni conſobrino meo illud relinquo: nam ſi primus, cui teſtator voluit legatum relinquere, viuit, conſequetur legatum & abdicabit illud à ſecundo, cui poſtea fuit relictus ita dicit lege.25. titulo, nono ſexta partita & de his duobus caſibus eſt optimus textus & clar⁹, in lege.21. eodem titulo.9, Iſtud etiam tenuit Spe. in titulo de inſtr. edictio.§.compẽdioſe.9. colum. in fine in verſicul. quid ſi is. vbi dicit, quod ſi is qui teſtamentum fecit, audiens quod hæres mortuus eſt, fecit aliud teſtamentum, dicens, quia intellexi Petrum, quem primo hæredem inſtitui, mortuum eſſe: ideo talem inſtituo, ſed poſt apparet primum viuere, quod primum teſtamentum rumptum eſt, & quod primus habebit hæreditatem, de æquitate præſtabit, tamen legata in ſecundo teſtamento relicta per dicta lege finalis. ff. de hæredita. inſtit. vlterius dicit, quod primum teſtamentum non rũpitur, quia falſus rumor non debet obeſſe vel prodeſſe. vt probatur in lege falſam, & ibi notatur. ff. de conditione & demonſtra. & in. capitulo ſuper eo, de eo qui cogno. conſon. vxoris ſuæ. ¶ Probant enim iſtæ præfationes voluntatem legiſlatoris & finalem cauſam diſpoſitionis teſtatoris, vt per Baldus in lege noſtra prima colum. C. de teſtamentis pro quo eſt textus & ibi Bartolus in lege prima in principio. prima notata. ff. ad Macedo. & Baldus in prima conſtitu. C. in principio ſecunda colum. in verſicul. oppono & videtur Bartolus in rubrica. in principio. ff. de acquiren. hæren. per. lege prima. ff. de origi. iure. ¶ Hinc dicit idem Bartolus in lege ambitioſa ſeptima colum. in fin. in verſicul. viſis & examinatis. ff. de decret. ab ordi. fa. & Lanfran. in repetitio. capitulo quoniam contra. 2. nota. de probatio. & ibi plenè in addi. q præfationibus ſtatutorum eſt credendũ. ¶ Hinc etiam dico, quod ſi iudex præmittit in ſententia ſic dicens, quia de iure hoc eſt, condemno Petrum in decem, & præmiſſum de iure, ſententia ẽ nulla per c.1. de re. iudi. & l.1. ff. qua ſenten. ſine app. reſcin. in princip. Itaque ſi præfatio eſt cauſa finalis, & illa eſt falſa ſententia ex eodem cauſa lata, erit nulla. tenent etiam ſcribentes in dicta lege fina. ff. de hę̨re. inſtitutio. ¶ Hinc etiam dicimus. quod dolus cõpræhendit ex præfationibus prę̨cedentibus. nota. gloſſ. & doctores in. lege apud Celſum. ff. de doli exceptionem & lege dolus. C. de reſcindentia vendi. & Bartolus in lege poſt contractum. ff. de dona. ¶ Verum tamẽ eſt quod prę̨fationes, vel prooemij multotiens reſtringunt. vt dicit Bartolus in lege cum hi, in princip. in verſicul. item notat. & ĩ. §. eam. in primo notat. & ibi Baldus. ff. de tranſac. per. d.l. fin. ff. de hæredi. inſtit. & lege item qa. §. fi. ff. de pactis & l. titia. §. idem reſpondit. ff. de verbo. obligatió. ¶ Et nota ſingulare conſilium do: Anto. Corſeti ſingulari ſuo, incipiente, vbicũque. fo.168.

fo.168.vbi dicit,ꝙ ea q̄ ponūtur in pſatiōibus,ſunt ꝑparatoria ſequētiū,ꝙ tūc ſēp vıdētur repetita ī ſeqntib⁹ allegat ſingularē doctrinā Petri ꝺ belui.qm̄ refert & ſeqtur An.Si.ī repe.c.Raynald⁹,ad finē ꝺ teſta.ꝙ facit pro his q̄ notātur i.d.l.titia.§.1.ff.ꝺ verbo.obli.c.ū ſimi. Duæ omnia tene mēti:nā ſæpenumerò contingit aliquē exiſtentem in remotis partibus,poſitum in extremis,non habentem aſcēdentes nec deſcendentes, inſtituiſſe cognatum ſuum, & eo conualeſcēte audiuiſſe à quibuſdā dictū cognatū mortuū & aliū ſibi cognatū vel extraneū inſtituiſſe hęredē,præhabitis verbis ſuperi⁹ annotatis.vt ſi decedat cū ſecūdo teſtamēto ſi p̄mus cognatus viuit,excludat inſtitutū in ſecundo. ¶ Sed qa ſuperius dixi,ꝙ tūc legata in ſecundo teſtamēto relicta valebūt,licet inſtitutio nō valeat, intellige illud procedere,quādo inprimo teſtamēto fuit dic. de ipſa īſtitutiōe tātū,& præfatiōe ſecūdi fiat tātū ſup ipſa īſtitutiōe.vt patet ex dicta.l.fi.ff.ꝺ hęr.inſti.ſec⁹ ſi præfatio ſecūdi cōcerneret expreſſe ipſa legata:qa idem erit,ꝙ in ipſa inſtitutione,quia eadem eſt ratio.ergo idem ius debet eſſe.

q ¶ De mi cōſejo Nota.ex his verbis,ꝙ quādo cōtingit caſ⁹ nou⁹ ſup eo,debet ſtati recurri ad p̄ncipē,& ille cū ꝓcerū & ſenatorū ꝺliberatiōe ꝓcedit faciēdo ſtatutū vel legē:et lex dictāda eſt p eoſqb⁹ cōmiſſū fuit:poſtea iterū eſt recēſēda,et ſi ap̄pbata fuerit,eſt p principē promulganda, vt hîc, & in.l. humanū.C.de legib⁹ tenet Io.An.& alij regula nemo poteſt,de regulis iuris.li.6. nā imitatrix eſt vitiorū.c.ꝓcliui⁹.20.queſtiōe.3.c.oīs ætas.12.q.1.& in ꝓœmio cle.ꝓpterea factę ſūt leges iſtę iuſtū p̄cipiētes,& contrarium prohibentes. vt apparet ex eis.

r ¶ Cōellos cōſultado. Ex his verbis ſumitur argumētū,ꝙ ī faciēda lege,eſt neceſſariū ꝓcerū & ſenatorū cōſiliū,ꝓbatur etiā ī.l.1.ver.virorū prudētū: ff.ꝺ legi.& ī.l.humanū.C.eodē,vbi p̄nceps cū ſuis cōſiliariis facit legē.& iſtā partē tēuit Ioā.ꝺ Imo. ī rub.ꝺ cōſti.ſed domi.Ant.& Abb.ī.d.rub.ſup iſta q̄ſtiōe vnde dicat cōſtitutio, ſētiūt ꝙ īperator ſol⁹ facit cōſtitutionē,id eſt,legē. ☞ Sed An.Si.ī.d.rub. 4.co.ī fine,tenet ꝙ īperator animoſè facit legē ꝺ cōſilio ꝓcerū,& ſenatorū,& ſic tenet ꝙ impator ſol⁹ nō facit.l.p tex.ī.d.l.hūanū.ver.ſcitote nō aliter.l.à nrā clemētia,p̄mulgādā,niſi ſup̄dicta forma fuerit ſeruata. & ſic ſtatuit impator nō aliter.l.fiēdā à ſe, niſi vt ibi radit bene,tn̄ fatetur ꝙimpator poſſet dictę cōſtitutiōi derogare.l.oī nouatiōe.C.ꝺ ſacroſā. eccle.adducit,ꝑ ſe auth.habita.C. ne fili⁹ ꝓ patre. ☞ Et idē tenet ī papa,& ſeqtur alios doctores.maximè ī cauſis arduis,ī qb⁹ re vera tenet,ꝙ papa nihil facit ſine cōſilio cardialiū allegat tex.ī.c.ꝑ venerabilē.§.rōnib⁹ ꝙ filij ſint legi.& Io.Mon.ī.c.ſup eo, ꝺ hęret.li.6.& Bal.ī.l.cū multa. C.ꝺ bōis q̄ li.et tex. ī.c.Anaſtaſi⁹.11.diſ.& c.eccle.factū habet.16.di. Cardi,ī repe.c.ꝑpedim⁹, ꝺſētētia excōi.& idē dicit de pricipe. ☞ Aduerte tn̄ qa doctores ſup̄dicti ī.q.iſta

An papa ſolus explicet ardua.

nūqd ſol⁹ princeps poſſit leges & ſtatuta cōdere ſine cōſilio ꝓcerū ſenatorū,aliq loquētes in ſummo pōtifice tenēt ꝙ nō in cauſis arduis, qa dicūt ꝙ papa ardua nō explicat ſine cōſi. Card.alij tenēt ꝙſic. Itē aliq tenēt,ꝙ ſol⁹ īpator.facit leges ſine conſilio procerū & ſenatorum,aliqui quod nō. Idē tenēt et multò fortiùs in principe.& vltra eos reperio dominū Abb.in.c.2.de his que fiunt à maio . par. ca. vbi dicit ꝙ Roman⁹ pōtifex ardua nō explicat ſine cōſilio cardinaliū:idē tenet ipſe Abb . & And. Si.in.c.cōſenſus,de rebus eccle.alie.vel nō, vbi dicūt ꝙ conciliū generale habet iuriſditionē, & non ſol⁹ papa & ita tenēt,ꝙ papa nō explicat ardua ſine conſilio cardinaliū.& pro ſuo fundamēto ad ducūt textū īn.d.c.per venerabilē.§.rationib⁹ &.c.fūdamēta de elect.li.6.& Ioā.Mona.in.d.c. ſuper eo. ☞ Et ex eo notat Archi.poſt Lan.in.c. ſunt quidā. 15.q.1.vt refet Abb.ī.d.c.2.de his q̄ fiūt à maio.par. c.ꝙ papa nō poteſt cōcedere.l. vniuerſalē ſine cardinalibus ſuper ſtatu orbis &c. ☞ Profectò miror de tāta iuris prudētia quæ in hoc reſidet & qa ſacri legū eſt diſputare ꝺ poteſtate principis.l. diſputare.C.de ſacrile.c.cū cōſtitueretur.50. diſti. cū ſimi. in mētē habui cū ſilētio pertrāſire. ſed qa nō decet hos patres in tāto errore dimittere , proteſtans me aliquid nō ſcribere contra poteſtatē papę, & aliorū principū,& me nullaten⁹ deuiare.ā cōſtitutionib⁹ ſanctorū patrū. In quæſtione iſta īcipiēs à papa,tanq̄ à capite & nobiliori.vt.c.ſolitæ de maiorī. & obe.cū ſimi.teneo ꝙ ſol⁹ papa poteſt ardua explicare ſine cōſilio cardinaliū, & per cōſeq̄ns poteſt leges cōdere ſol⁹,& ſtatuta:ꝓ quo adduco tex. ſecūdū vnū ītellectū do. Anto.in.c.trāſlato,de cōſti.vbi dicit,ꝙ poteſtas legis cōdēdi & mutādi eſt penès papā,qa de Chriſto hæc poteſtas fuit tranſlata in Petrū & ſucceſſiuè in aliis ſucceſſorib⁹ ei⁹, quod patet per illa verba:quodcūq; ligaueris ſup terrā,erit ligatū & in cælis,vt habetur Matth.16 . q verba expoſuit Inno.in.c.quod ſup his,de voto,vi delicèt quodcūq; ligaueris,ſcilicet,ꝑ viā cōſtitutionis & præcepti:& ita do. Abb.in.d.c.trāſlato , dicit ꝙ ꝑ illa verba fuit data poteſtas Petro leges cōdendi,& ita ibi reſidet. Iſtā cōcluſionē tenet Pe.de Ancha.ī.d.c.trāſlato,ꝑ illū tex. dicēs ꝙ eo ipſo ꝙ trāſfertur in aliquē imperiū,eſt trāſlata in eū poteſtas legis cōdēdi. ☞ Et per hoc dixit idē Pe.de Ancharra.in.c.ex parte,de cōſue. ꝙ ſi aliquis pręſcribit iuriſditionē in aliquo loco,videtur præſcripſiſſe poteſtatē cōdendi cōſtitutionē in illo loco.& idē voluit in repetitione.c.1.de conſti.vbi ſcribit latè ſuper hoc.iſtud etiam tenet Andr.Sicu.in.d. c. tranſlato.3.colum.per illud quod habetur Deuterono. 7.c.vbi dicitur,quod interpretatio legis expectat ad ſacerdotem. Ex quo infert,ꝙ tranſlato ſacerdotio in chriſtum,vt habetur pſalmo.109.ibi, tu es ſacerdos in ęternū.&c.et Chriſto in Petrum & ſucceſſores eius,videtur neceſſariò tranſlata poteſtas *Nota.*

legis interpretandi & cōdendi in ipſum Petrum, habetur in.c.palas.10.di.ꝙ leges beati Petri & cuiuſlibet apoſtoli ſunt ſeruandæ. ¶ Ad idem dicit tex.in.c.ſi Romanorum.19.di.ꝙ papali approbationi ſtandum eſt. ¶ Item habet papa omnia iura in pectore.c.prę terea.23.di. ¶ Itē pro facto papæ præſumitur, in tantū ꝙ merita Petri aut ſanctū vidētur aut ſanctū faciunt.c.non nos.40.di.eſt enī papa vicarius Ieſu Chriſti.c. ſi quis.79.di.c.quāto,de tranſla.prę la.facit enim vnū tribunal cū Ieſu Chriſto.vt notatur in.d.c.quanto. ¶ Item ipſe ſolus tenet locū principis apoſtolorum.c.videntes.12.q.1. ¶ Item maior eſt authoritas ſua quā authoritas ſanctorū.c.de libellis.20.di. ¶ Itē habet plenitudinem poteſtatis à deo ꝙ poteſt clerico in ſacris nō cōſtituto interdicere matrimoniū.c.propoſuiſti.82. di. ¶ Itē ipſe ſolus pōt auferre ius vni⁹, & dare alteri. c.eccleſiæ.16.q.1. ¶ Item ſolus papa deponit imperatorem.c.ad apoſtolicæ de re iudi.li.6. ¶ Si enim Chriſtus Petro & ſucceſſoribus ſuis contulit poteſtatem,& ipſe ſolus papa ſiue Romanus pontifex facit tribunal cum Ieſu Chriſto:& ex hoc ipſe ſol⁹ deponit imperatorē,& habet locū principis apoſtolorum &c.bene infertur ſine dubio,ꝙ ſolus papa ſine conſilio cardinalium facit leges. ¶ Nec obſtat ſi dicatur prout dicunt doctor.ſupradicti,ꝙ papa nō poteſt ardua explicare ſine cardinalium conſilio,quia ſalua veritate hoc non eſt verum, imò ſolus papa poteſt ardua explicare ſine cōſilio cardinalium,quod patet ex ſuperiùs notatis: nam ſi ſolus deponit imperatorē,bene ſol⁹ explicat ardua. ¶ Proquo etiā facit quod ſcribitur Lucæ.5. c. vbi aliis apoſtolis fuit dictū,ꝙ relaxarent retia,ſed ſoli Petro fuit dictum,duc in altum.quod Ambroſius interprætatur in.c.non turbatur.24.q.1.id eſt in ꝓfundum diſputationum: ad ipſum etenim tamꝗ ad vniuerſæ eccleſiæ primatem, pertinet fidei cauſas alta diſputatione diſcuſſas lucida ſentētia terminare.c.hęc eſt fides.23.quęſtio.3.c.maiores,de baptiſ. facit glo.in.c.nemo.9.quęſtio.3.quæ dicit, ꝙ ſi tot⁹ mūdus ſentiret in aliquo negocio contra papam, ſtandum erit ſententiæ ipſius papæ. & ideo dixit tex.ſolemnis in.d.c.in tantum.21.di.quod loquens contra papam dicitur ponere os ſuum ſupra cœlū. ¶ Facit etiam quod ſcribitur Actuum.11.capit. vbi Petro & non aliis fuit miſſum de cœlo linteum magnum,in quo vidit quadrupedia terræ, beſtias & volatilia cęli: audiuitque vocem dicentem, ſurge Petre,occide & manduca. per quod linteum dilignatur mūdus cum hominibus diuerſorum rituū, vt occideret & manducaret. nihil aliud erat in Petro quàm peruerſos mores hominum reſcindere. & per conſequens ſoli Petro data fuit poteſtas iuriſditionis,& alta terminare.vt ſcribit Andr. Sicu. id.c.fin.2.&.3.colum.de conſti.&in.c.tranſlato eo. titu.vbi de his plura dicit. ¶ Probatur etiam ex expoſitione huius nominis, papa: nam, papa, dicitur à,papę,quæ dictio eſt admiratiua, quaſi admirabilis in terris,cum dei vices gerat. ſecundum gloſſ.in prooemio cle.§.hęc fine,in verbo,papę,& Gręce,papa,dicitur pater patrum,vt.l.4.titu.5.prima partita. Ideo ipſe ſolus tanquam pater in filios poteſtatem habet.vt.lib.5.eo titu.& partit. vbi latè ſcribitur de poteſtate papæ. ¶ Quibus adde, ꝙ papa ſolus poteſt diſpenſare,quod rex capiat in vxorem conſanguineam ſuam. Ioan.And. in ca. actus legitimi,de rationalis iur.lib.6.in mercuria. ¶ Itē ſolus papa poteſt congregare concilium mundi. Bald.in tractat.ſciſma.15. colūna. ¶ Item ſolus papa poteſt diſpenſare cum baſtardis ad ordines ſacros, & ad curam animarum Innocen.in capitulo. innotuit,circa principium, de electi. Bald. in additi. ad Spe.de diſpenſa.verſicu.cum illegitimè,& in.lege. reſcripta,ſecunda allegatione.3. colum. C. de præ. imperato.offe. ¶ Item papa poteſt ſibi legem derogatoriam imponere.tenet Ioan.Mona. in capit. licèt Romanus pontifex,de conſtitutio.lib.6. Bal. in lege.2.ſecunda.colum.verſicul.modo quæro nūquid. C.de ſenten.experi.reci. ¶ Item papa ſolus poteſt compellere ſubditum renunciare beneficio ſuo tenet Innocen.in capitulo cum inter,el.prima de electi. Baldus in lege finalis colum. 1. ad finem, verſicul.dicit Innocen. C.de quadrie. præſcriptū. ¶ Item ſolus papa poteſt facere de vno epiſcopatu duos.capitulo quod tranſlationem,de officio de lega.gloſſ.in lege ſecunda verſicul. Caſtella. C. de officio præ. afri. ¶ Item poteſt derogare iuri ciuili in his quæ concernunt peccatum capitulo finalis de præſcri.& capitulo nouit,de iudi. ¶ Item papa ſolus poteſt dare licentiam celebrandi diuina officia in eccleſia interdicta, gloſſ. & docto. in capitulo ad hæc, de appellatione & vide elegans conſilium Paulus de Caſtro. 280. vbi dicit, quod papa poteſt pro oneribus incumbentibus eccleſiæ Romanæ ſine conſenſu cardinalium alienare vel pignorare bona eccleſiæ immediatè ſubiecta,& bona eccleſiarum particularium. ¶ Item poteſt diſpenſare, quod ſponſa vnius nondum carnaliter cognita poſſit alteri deſponſari Baldus in lege deo nobis.3.colum.verſicul.vlteriùs notat.hic. C. de epiſcopis & clemen. ¶ Item diſpenſat cum periuro, ꝙ admittatur ad teſtimonium arg.ca.cum.1.&.a.de re iudi.& vide ſingulare dictū Pau.de Ca.in.l.1.ff. de legi.1.col.in fine,vbi dicit ꝙ papa pōt ſine cardinalib⁹ negotia poderoſa terminare, & hoc ipſe idē tēuit & Bar.in.d.l.humanū. C. de legi. ¶ Itē papa diſpēſat in multis grauioribus vt habetur per glo. i.c.qd tranſlationē,de officio dele.& in Spe. de teſte.§.nūc dicendum & vide glo.notandam in.c. ſicut de exceſſi. prœla: vbi dicit, ꝙ reſtituit papa ſolus deponit:& ipſe diuidit ac vnit, eximit atque probat, articulos ſoluit,ſino dunque facit generalem: transfert & mutat,appellat nullis ab ipſo, qui omnia ſunt de grauioribus, ſed vltra & doctores

Nota.

ſuprà

ſupradictos tu adde tex. ſatis notandū, qui in ex-
præſſo hoc tenet in extrauagāti Bonifacij octaui de
maio.& obe.vbi dicitur,ꝙ ſpiritualis homo. i. pa-
pa,iudicat omnia:ipſe autem à nemine iudicatur
(omnia dico)etſi ſint ardua: quia qui omnia dicit,
nihil excludit.c.ſi Romanorum.19.di.cū ſimi.⁋ Et
ſi prædicta decretalis Bonifacij octaui ſufficiat cō-
tra doctores tenentes primam opinionē,nō omit-
to reſpondere ad ſua motiua.⁋ Et primò reſpōdeo
ad domiū Abbatē,ꝙ ipſe tenuit contra ſe in.c.2. de
cle.non reſi.& in.c.nouit,de iudi.dicēs ꝙ ſolus pa-
pa ſine cardinalib⁹ explicat ardua. ⁋ Itē poteſt re-
ſpōderi ad dictū Io.Mona.ꝙ domi.tenuit cōtra eū
in.d.c.ſuper eo.Itē dic ꝙ ipſe Ioā.Mona. erat Car
dinalis,et noluerat ꝙ.dō.papa aliqua explicaret ab
ſque eius conſenſu.Itē dic,ꝙ ipſe Ioā. Mo.in qua-
dā extrauaganti Bonifacij octaui,quē incipit, exco
municamus in verbo clerici,tenuit poſtea contra-
riū.⁋ Itē poteſt reſponderi ꝙ tex.in.c. per venera-
bilē.§ rationib⁹,innuit cōtrariū eius ad quod fuit
inductus,quinimo dicit,ꝙ in patrimonio eccleſiæ
papa plenam gerit poteſtatem,& ſi poſtmodū tex.
dicat,ꝙ papa habet cardinales coadiutores in exe-
cutione,eſt verū in executione eius, ꝙ papa tanq̄
iudex vniuerſorum & vicarius dei diſponit: qa in
executione ſimiliter habet coadiutores omnes prī
cipes ſeculares.vt.l.4.ti.1.li.3.ordina. non tamē cū
eo ſunt iudices in cognitiōe & diſpoſitiōe: qa infe
riores ſunt ab eo,vt.d.extrauagāti de maio.& obe.
vbi etiā fertur,ꝙ ſolo Petro & ſucceſſorib⁹ ei⁹ fuit
data poteſtas ligādi & ſoluēdi per illa verba, quod
cūq; ligaueris &c.& per illud Hieremię:conſtitui
te ſuper gentes & regna.&c.& vbi papa eſt,ibi to-
ta ſynodus vniuerſalis eſt.c.Anaſtaſius.19.di.c.nec
licuit.17.di.⁋ Itē reſpōde ad dictū. c. fūdamēta, de
elect.li.6.qa ibi eſt tex.in.§.decet ꝙ papa eſt Petri
ſucceſſor & vicari⁹ Ieſu xp̄i, nō puri hominis, ſed
veri dei,vices gerēs in terris:& ita patet ꝙ ipſe ſo-
lus pōt leges cōdere,& ardua explicare.& iſta ha-
beas de poteſtate papę:vltra ea q̄ dicit glo.ī.l.17. ti.
delas herēcias,ſo.le.& Felyn⁹ in quodā ſermone in
cipiē.hodie mecū eris in paradiſo. & moderni in.
d.c.fi.de cōſti.& Bal.in.d.l.reſcripta, & ſi velis vl-
teriùs reſpōdere ad.d.§.rationib⁹,atq; ad fundamē
tū ſumptū per doctores,ex eo ꝙ papa.ſ.eſt caput,&
ꝙ cardinales tanq̄ mēbra & fratres coaddiuuāt, &
ſimul cū eo ardua explicāt:dic ꝙ illa verba tribus
de cauſis nō neceſſitāt,nec inferūt ꝙ papa ſine car-
dinalibus nō valeat ardua explicare. primo quidē,
qa in expreſſo ille.§.hoc nō dicit, cum ſint iura in
contrarium diuina & canonica.ſ. ꝙ papa ſolus o-
mnia poteſt:quia ipſi à deo poteſtas fuit data.Secū
dò,quia eadē verba ſunt ī.c.vno, vt eccleſiaſtica be
ne.i.ꝙ epiſcop⁹ eſt caput:canonici verò fratres &
mēbra:attñ epiſcopus ſolus poteſt cōſtitu-
tiones ſtatutaq; facere.c.vt annuarū,de cōſti.li.6.c.
a.de maiorita.& obe.cum ſimi. ⁋ Tertiò, ſi verum
eſſet dictum Abbatis & aliorum,ꝙ papa & cardi-
nales in ſimul explicant ardua per dictum §.ratio-
nibus,ꝙ ſimiliter fuit eis data poteſtas, ſequeretur
ꝙ neq; minori papa ſolus poſſet ſine cardinalibus
explicare.Quia ille.§. nec i⁹ diuinū,diſtinguit īter
maiora & minora:ſed indiſtinctè dixit Chriſt⁹ Pe
tro,Paſce oues meas & illa verba,quodcūq; ligaue
ris ſuper terrā.&c.Quodcūq;.i.tam maiora, q̄ mi-
nora:quia qui totum dicit,nihil excludit:vt.d.c. ſi
Romanorum:& quādo lex nō diſtinguit, nec nos
diſtinguere debemus.verum eſt ꝙ papa ſolet ex-
plicare negotia cum cardinalib⁹,ſed non ex neceſ-
ſitate.vt.d.c.per venerabilē. ⁋ Idem dico de im- *Nota.*
peratore,nam ſolus ſine conſilio procerum & ſena *Quod im*
torum poteſt leges facere,arduaque explicare ī ter *perator*
ris imperij,vt.l.non ambigitur,& ibi Bar.ff.de le- *ſolus ex*
gi.nam queādmodū olim populus Romanus po- *plicat ar*
terat leges cōdere.l.2.§.deinde,&.§.nouiſſimè. ff. *dua.*
de origi.iuris,&.l.2.ff.de conſti.princi.& inſti.de
iure natu.§.ſed qđ princi.Ita hodie ſolus impera-
tor poteſt leges condere,quia trāſlata fuit poteſtas
de populo Romano in impetatorē, vt dictis iuri-
b⁹.⁋ Eadē ratione & eodē iure reges, maximè Hi- *Idem in*
ſpaniæ,poſſunt leges cōdere,& interpretari ſine ꝓ *rege Hi*
cerum & ſenatorum conſilio,cū ſint exempti à iu- *ſpaniæ.*
riſditione imperatoris,vt ca.Adrianus. 63.diſtin.
& in prægmaticis regni,fol.102.ī principio. ⁋ Idē
in regibus Francorum,vt in Spe.de app.§. 4. poſt
principium,&.l.1.prope mediū,infra ver. Y porq̄
al rey.Et in proœmio foro.l.circa principium, &
l.17.ti.delas heren.eo.foro.⁋ Et ex hoc dicit Bal. ī.
c.cū veniſſent,de eo qui mitti.in poſſe.ꝙ rex ī ſuo
regno dicitur,& eſt monarcha.& idem Bal.in.l.im
perialem.§.fi.de prohibita feudi alie. per ſede. in-
quit,ꝙ in quolibet iuramēto præſtito à ſubdito,in
telligitur exceptus rex,quia eſt quidam deus cor-
poralis in ſuo regno:& ſi forſan aliquis velit dice-
re,ꝙ principes faciunt leges de cōſilio procerum
& ſenatorum,reſponde,ꝙ hoc faciunt ſenatores,de
mandato regis.vt in proœmio.C.&.l.8.tit.1.1.par-
ti.& in proœmio iſtius voluminis. Ibi mandaron
ſobre ello platicar alos de ſu conſejo. Non ꝙ ſit ne
ceſſarium ad eſſe legis procerum conſiliū,ſed quia
eſt vtile & neceſſarium ad melius diſponendum,
vt.l.1.tit.Del conſejo del rey,in ordina. Quam ad
hoc vide & Bar.in.l.omnes populi, in principio.
7.col.ver.ſi verò ſit in cauſis maioribus.ff.de iuſti.
& iur.vbi dicit,ꝙ ſolus princeps explicat maiores
cauſas,vide quæ dixi in.l.12.infrà,habetur melius
in.l.1.&.2.tit.1.2 part.

Adde Poſt publicationem iſtarum legum
aliquibus annis elapſis, regnāte Chri
ſtianiſſimo Carolo quinto imperato
re ac rege noſtro accidit:ꝙ princeps Turcorum an
no domini.1530.cum poteſtate magna tentauit in
gredi regna chriſtianorum & ſubuertere maxima
Roman.& vniuerſum ſtatum eccleſiæ: quod ince-

 pit à

pit à regno Vngariæ, in quo multa mala & iniqua geſſit: quaobrē Clemēs ſumus pōtifex ſeptimꝰ ſcripſit xpianiſſimo impatori noſtro Carolo magno, vt tātū dānū obiaret qd̄ euenire ſperabatur ī vniuerſo populo chriſtiano, & ī ſubſidiū ꝓ expēſis exercitꝰ ſui precipit clericis, vt medietatē fructuū beneficiorū ſuorū eidē redderēt īperatori, a qua exactiōe & ſolutiōe quāplurībꝰ fūdamētis tota Hiſpaniarū eccleſia cū omni reuerētia atq; fidelitate ſupplicauit ad ipſū papā, vt dictā cōceſſionē reuocaret: qua ſuplicatiōe mihi pleſta: nullatenꝰ potuit obtinere copiā vt prudēter poſsē excludere fūdamēta in dicta ſuplicatiōe cōtēta, quia me in hoc ſuſpectū habuerūt (quibꝰ fūdamētis nō viſis) licēt ꝑ contēta in gloſſa iſta videtur quodāmodo ſatiſfactū, ad iuſtificādū dictā cōceſſionē, ſaltē ad inſtructionem iuniorū teneo dictā conceſſionē iuſtiſſimā fuiſſe, īmò & neceſſariā, & ꝙ ad eam tenētur omnes chriſti fideles tā clerici q̄ laici. ☞ Et vltra cōtēta in gloſſa negari nō poteſt, quoniā ſūmus Pōtifex vel Imperator, nec nō & reges ſeculares, cauſa publicæ vtilitatis poſſint me priuare re mea per. l. item ſi venerātū. §. 1. & ibi. Bar. ff. de rei vēditio. & l. lucius. ff. de euictio. tenet Pau. de Ca. cōſilio. 165. docto. ī. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vti. pub. Pau. de Caſt. in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure, & in. l. ſi hæredis ſeruꝰ, de lega. 1. Bal. & docto. in. d. l. repta. C. de preci. īperato. offe. & ī. §. qbus, prima cōſti. C. Io. An. in. c. 1. de ſūma trini. & fide catho. in. 6. ī nouelis. Imo. in. c. quę in eccleſiarū de conſtitu. pro qbus eſt tex. in. d. l. lucius. ff. de euictio. ¶ Et nō ſolū ſūmus pontifex vel princeps ſæcularis ſed ciuitas pro pace habēda, & ſic ob publicā vtilitatē poteſt auferre bona priuatorū: ita tenēt Bald. & Ange. in. l. bene à Zenone. C. de quadr. præſer. ſed negari nō pōt quin in hoc verſetur publica vtilitas & vniuerſaliter tā clericorū q̄ laicorū. vt plenè Bar. ī. l. 1. 4. col. ī ver. tu verò, ꝓ ītellectu, & ibi Alex. 4. col. ff. ſolu. matri. igitur expēſis omniū debet expediri argu. c. nōminꝰ, de immuni. eccleſia. & l. 1. ti. 3. li. 1. ordi. plenè Matt. d Afflictis, ī deciſionībꝰ Neapolis, deciſiōne. 361. nu. 4. folio. 203. ¶ Itē iure fulcitur, ꝙ pro expeditione principis eccleſiæ. & clerici nō excuſatur à munerībꝰ iniūctis. vt. l. neminē, & ibi Bar. C. de ſacroſan. eccle. igitur &c. ¶ Itē papa ex poteſtate abſoluta ex cauſa poteſt exigere decimas à clericis. vt tenet Abb. in. c. nouū genꝰ, de decimis, in fine. ¶ Et ne mirū qa papa cūcta poteſt. vt in Spe. de. ꝓcuratore. §. 1. ver. ꝙ mulier. 1. col. ¶ Et ex hoc ipſe ſolꝰ poteſt cōtra omnia ſtatuta & cōſilia venire. vt in Spe. titu. quę ſūt legato īterdicta, & ſoli ſedi apoſtolicæ reſeruata ꝑ totū, & ibi dicitur ī ver. 57. ꝙ ipſe ſolꝰ poteſt auferre vni, et dare alteri. vt. c. cōuenior. 23. q. 8. cū ſequēti, ī fine, & c. futurā. 12. q. 2. ¶ Et bene ad hoc facit. c. cū ab omni, & qd̄ ibi. Abb. 5. no. de vita & hone. cle. vbi dicitur, ꝙ reditꝰ eccleſię aſſignātur clericis ꝑncipaliter, vt ex ipſis honeſtè viuāt, & ꝙ alia dbēt paupibꝰ erogare: ſed q̄ maior pauptas pōt eſſe, q̄ illa q̄ dicta eſt ſuperiꝰ: & q̄ maior neceſſitas. vt dicit tex. ī argu. ī. c. no ſatis. 86. diſtin. Hinc eſt, ꝙ princeps ꝓ bono pacis pōt remittere īiurias & dāna data ſubditis. vt tenet Bal. & Angel. in. l. vēditor. §. ſi cōſtat. ff. cōmunia pdio. & ī. l. Antiochē ſiū. ff. de puile. credi. Raphaël Fulgo. ī cōſi. 143. ¶ Et bene ad hoc facit qd̄ Bar. ī. l. qcūq;, ī fine, d fide iſtrumētorū, & iure haſtę fiſta. li. 10. vbi dicit, ꝙ emptores q emūt à cōe Peruſij bona bānitorū, q poſtea ꝑ capitula pacis fuerūt reſtituti, cogūtur illa eis reddere ex forma capitulorū pacis. Ex hoc ēt dicit Bal. ī. l. ſi. ff. d ſenatoribꝰ & ī. l. pe. C. d dōa. īter virū et vxo. ꝙ prīceps vel tex. pōt ex cauſa tollere ius ꝑuati ex cōtractu cū ipſo celebrato. ¶ Idē dicit Cardi. cōſi. 86. īcipiēte, dn̄s Nicolaꝰ &c. ꝙ vniuerſitas pōt venire cōtra ꝓpriū cōtractū, cū ſubdito celebratū ex cauſa pacis: allegat. c. ī nr̄a. d iureiu. & ibi hoc tenet Io. An. & eſt bonꝰ tex. ī. l. qd̄ ſemel. ff. d dcre. ab ordi. fac. ¶ Facit ēt qd̄ dicūt Bar. & docto. ī. l. galli. §. & qd̄ ſi tātū. ff. d libe. & poſth. & qd̄ Alexā. ī. l. fi. C. de ſen. pa. ꝙ licēt regulariter prīcepsnō reſtituit ad bona alienata. tñ fallit qñ reſtituit ēt ad bōa alienata, ꝓpter beneficiū pacis: nā tūc illiqbꝰ facta fuit alienatio, debēt primis dn̄is reſtituere. Idē in effectu dicit Bal. ī. ti. de pace conſtā. in verbo ꝓuilegia. refert Felynꝰ in. c. interq̄tuor, de maio. & obe. Ioā. de Imol. in. c. qa diligētia, de electio. ¶ Hinc eſt ꝙ rex vel prīceps reſtituēdo bona alienata quibuſuis pſonis, & quauis cauſa, nō ſolū videtur reſtituere ad bona alienata laicis, verumetiam clericis, per id quod dixit Pau. de Caſt. cōſilio. 251. īcipiēt, primū dubiū &c. penultima colūna. vbi dicit, ꝙ vbi tractatur de auferēdo bona clericis quæſita ex eorum cōtractu, ꝙ ipſi habētur pro laicis. Et facit ratio: qa cùm eccleſia ſit cultrix iuſtitiæ vt in. c. 1. de aliena. feud. non debet pati ꝙ facta reſtitutione propter pacem factam ipſe princeps ſit in damno. ☞ Et hac ratione & multò fortius non debet pati quod ipſi principes chriſtiani & cunctus populus chriſtianus patiatur tantum damnum, & intollerabilem ex defectu dictorum reddituum. ¶ Eadem ratione vtitur Bartholomæus Veronenſis, in tractatu ſuo egregio, de ſeruitu. in. 2. parte, in titulo de ſeruitu. iuris paſcendi. col. 24. ¶ Et licèt princeps non poſſit tollere priuilegium conceſſum non ſubdito. vt notatur in cap. nouit, per Inno. & alios de iudicijs, & per Cardi. in. cap. perpendimus, de ſentē. excommunicatio. & per Bartolum in. l. priuilegia. C. de ſacroſan. eccle. tamen multi doctores tenent, ꝙ princeps poteſt tollere ſtatutū per eum clericis conceſſum vel indultū. vt dicit Baldus in. l. ſi quis curialis. C. de epiſcopis & clericis, & in authen. caſſa, & ibi Saly. C. de ſacroſan. eccle. Pau. de Ca. in dicta. l. priuilegia. Alex. ī. l. nō amplius, in principio, de lega. 1. & in ſecundo volumine, conſi. 209. incipiente, ſtatutis & curate proſpectis, &c. 4. codi.

¶ Et cla-

¶ Et clarius q̃ alius ſanctus Tho.1.2. cap. 1.q.1.in vlti.argumēto & in vlti.reſpōſiōe ad vltimū argumētū. Dicit ꝙ rex poteſt multa accipere à ſubditis propter cōmune bonum procurandū & ſi rex hoc poteſt facere multo magis hoc papa facere poteſt per ſupra dicta ¶ Ex quibꝰ vnum ſingulariter infero ꝙ non ſolū propter ingratitudinem donatio. reuocatur liberalis & gratioſa per.c. finalē de donatio.&.l.fi.c.de reuo. dona. Verunctiam reuocatur propter bonū cōmune vel ob publicam vtilitatem. ¶ Hinc eſt, ꝙ ſi Papa libenter largitur (prout facere debet) beneficia eccleſiarum & earum decimas vel princeps iura & redditus terre illas reuocare poterunt in totū vel in parte (vt dixi) propter commune bonū. ¶ Et hoc facere poſſunt abſque tirānyde.ita dicit An.de Yſernia in ſua peregrina ſuper prologo in.§.ad duas nu.2.folio.8. ¶ Idem eadem, peregrina.t.de homicidiis nu.6.folio.34. dicit ꝙ rex poſſet cogere vniuerſitates ad reficiendū & reparandam vias & pontes & alia commiſſa ſibi vbi non debet teneri, niſi Rex, & ſi publice vtilitati eſt itinera ire ſine metu, & periculo comeari, vbicunque publica vtilitas vertitur. ¶ Nec debet quis audiri cōtra illud quōd facit princeps ex certa ſciētia. Imo debet expelli & imponi ei ſilentiū. Nam dicit lex finalis. C.de legi.&.l.fi.C.de crimi. ſacrile. Huius tantæ ſuperbię faſtigio tumidus eſt. vt regalem ſenſum regat, de quo dicto facit magnū feſtum Bal.in.c.1.§.imperialis clementię in fine in verſi.nō admittimus de pace cōſtantiæ in vſi. feudo. ¶ Nemo enim poteſt dicere Papę cur ita facis. vt dicit text.in.c.in memoriam.19.diſtin. ¶ Veruntamen eſt. ꝙ ſi princeps ratione cōmunis, boni minus bene aliquid facit poſſet ſuplicari. vt emēdet. Nam vt dicit lex.ſi quis & authen.quæ ſuplicatio. C.de præci. Imperato.offi. Vbi non poteſt appellari poteſt ſuplicari Regi. Et non ſolum poteſt ſuplicari. verumetiam dare operam & auxilium vt ſuplicetur Regi. vt notatur in. cap. qui autem in glo.17.quæſtione.4. ¶ Quod multum facit pro aduocatis & aliis patrocinantibus, partibus, ſupplicātibus. ¶ Quod intelligo non in publico per modum diſputationis. Nam iſtud prohibetur, quaſi vellit de pari contendere cum domino ſuo, & ſcandalum fieret, & ſeditio contra quietem publicam. vt.l.2.C.de ſeditio. ¶ Poſſent tamen aduocati & alij factum conferre ad inuicem non odio ſed bono zelo intus ſe, & non blaſphemādo? non publicè diſputando? aut commouendo, populum de his quæ rex facit & tunc non eſſet peccatum. Nam & diſcipuli domini, confabulabantur de his quæ illata per Pylatum & Iudęos fuerunt Chriſto. vt habetur Lucæ.cap.vlti. ¶ Alie verò confabulationes illicite & reprobate (vt ſuprà dixi) maximè ſuper his quæ fiunt à Papa, qui eſt ſummus pontifex & princeps vniuerſorum ſunt prohibite ideo iuſtè & optimè conceſſit Imperatori noſtro meditatem fructuum beneficiorum Eccleſiaſticorum pro defenſione fidei catholice. ¶ Propterea dicit text. in.cap.ratio nulla de præbendis & digni cum multis ſimilibus. Ratio nulla permittit. vt quod pro cōmuni bono & vtilitatem publica datū eſſe cognoſcitur. propriis cuiuſquam vſibus applicetur. Sed nemo ſanę mentis ignorat quim fructus eccleſiæ ſint deputati pro communi bono & publica vtilitate. licet clerici. de talibus fructibus debeant ſubſtētari vt.cap.cum ſecundum apoſtolum eodem titu.de pręben.igitur.&c. ¶ Ratio ratiōis eſt. quia tempore neceſſitatis. omnia ſunt communicanda. c.ſicut cum gloſſ.47.di.plene Felinus in.cap.huma nū.§.omnes in fine.pri.di. ¶ Propterea dicit text. in.cap.non ſatis.86.diſtin. ꝙ tempore neceſſitatis tenetur quis ſubuenire proximum ſuum, ſed quæ maior neceſſitas quam ſupradicta igitur&c. ¶ Et ex hoc dicit Bal.in.l.1.colūna.1.in fine. C. de priuile. do. ꝙ non videtur bone fidei poſſeſſor qui pietatis officium non impleuit. argumēto. legis prime. C. de his qui vt indig. ¶ Sed plenius & melius Archiepiſcopus Florentinus ſecunda parte ſuę ſūmę.tit. 1.cap.13.§.primo. vbi dicit ꝙ beatus Thomas in epiſtola ad diociſſam Barbantię ſcribit. ꝙ principes terrarum à Deo ſunt inſtituti non quidem vt propria lucra quęrant, ſed vt cōmunem vtilitatem populis procurent. ideo ſunt eis inſtituti redditus vt ex eis viuentes à ſpoliatione abſtineant vnde Ezechi.45.dicitur ꝙ principi erit poſſeſſio in Iſraël; & non depopulabantur vltra populū meum principes. dicit inſuper contingit aūt ꝙ aliqnando principes non habent ſufficientes redditus ad cuſtodiē dam terram & ad alia quæ iminent eis expedienda rōnabiliter ipſis principibus. & in tali caſu licitū eſt. vt ſubditi exhibeant vnde poſſit eis vtilitas procurationis. Et inde eſt ꝙ in aliquibus terris ex antiqua conſuetudine domini ſuis ſubditis talia imponunt. quæ ſi non ſit immoderata abſque peccato exigi pōnt. Nam ſecūdum Apoſtolum.1. Cor. cap.9. nemo militat ſuis ſtipendiis. ¶ Vn principes qui militant coītati negotia eius, procurādo debēt, viuere de bonis coībus coītatis vel per redditus deputatos vel ſi huiuſmodi defuerint. vel etiā ſi ſufficientes non ſint qui ſunt deputati per ea quę à ſingulis colligantur. ¶ Et ſimilis ratio videtur eſſe ſi aliquis caſus đ nouo emergat (prout ī caſu noſtro) in quo oportet multa expendere pro vtilitate communi vel pro honeſto ſtatu principis conſeruādo ad quōd non, ſufficiunt redditus proprij vel exactiones cōſuetu. puta ſi hoſtes terrā inuadāt. ¶ Vel aliquis ſimilis caſus emergat. tunc præter conſuetā exactionē poſſunt principes aliquid exigere: hęc ſanctus Tho.& Archie.Flo.vbi ſuprà. ¶ Interrogo nunc ſi eſt verū. ꝙ hoſtes terram inuaduut & ꝙ redditus alicuius principio non ſufficiunt ad defēdendū hoſtes: niſi & clerici ſubueniant de reditibus beneficiorū ſuorū mihi videtur ꝙ nō ſufficiūt

& hoc eſt clarū propterea iuſta & ſancta videtur
ſupra dicta impoſitio. ¶ In tantū φ Archi. vbi ſu-
pra, auſus eſt affirmare, φ ſubditi qui abſq; volūta
te domini, ſubtraherent p fraudes vel alios modos
tales talias debitas ex ſtatuto vel conſuetudinē an-
tiqua rationabili, vel etiā de nouo impoſitas mode
ratè ex cauſis expreſſis à beato Tho. peccant mor-
taliter furtū cōmittendo, ſecundū Ray. & tenētur
ad reſtitutionem ℣ Vnde Ray. dicit φ ſi indiſtintè
ſic poſitū in inſtrumento conuentionis aliquod ta
lè verbū collecta. talia queſta. & hmôi intelligitur,
φ debet ea moderatè petere, inſpectis onere & fa-
cultatibus ſubditorū. vt. c. ſi. 10. q. 3. & . c. cū apoſto-
lus, in fine p glo. de cēſi. ¶ Et ſunt plures caſus ſpe
ciales in quibus licitū eſt dñis exigere à ſubditis
conſuetū vel ſtatutū. ¶ Primus eſt pro defenſio-
ne patriæ cū iniuſtè iuaditur ab hoſtibus. ¶ Secū
dus eſt, ſi dominus vult ire in exercitū indictū ab
eccleſia, vel à principe, contra hæreticos vel paga-
nos: nec de ſuo abſq; graui dāno poſſet facere expē
ſas neceſſarias: tūc enim pōt à ſubditis auxiliū mo
deratū petere. ¶ Tertius, ſi in guerra vel in bello
iuſto ex pte ſua captus ſit ab hoſtibus: nec poteſt
ſoluere redēptionem petitā ab eis abſq; graui dā-
no. ¶ Quartus, ſi vellet ire ad principem pro obti
nēdo priuilegio ſpūalis ptectionis pro ſe & pro
eis. tūc poſſet de ſuo expenſas ad hoc vtiles facere,
& neceſſarias, abſq; graui dāno: vel etiā ſi qua alia
ſimilis cauſa emergerit. dum tamen ſemper mode-
ratè, & non ad grauitatem eorum: & cum charitate,
& non ex violentia exigeret c. vnico circa mediū.
10. q. 3. & . d. c. cū apoſtolus de cēſi. ¶ Quintus, tres
caſus includens: quādo domin⁹ maritat filiā ſuam,
vel filiū facit militem, aut releuat feudum ſuū, aut
nouū auget cooperando: talia enim videntur reſpi
cere comodū ſubditorum, pro eo φ cum dominus
maritat filiam ſuā, acquirit amicos: & augendo feu
dum fit ditior: & cum facit filium militem, fit potē
tior ad defendendum terram: tunc ergo plus poteſt
petere domin⁹ à ſubditis q̄ antè: nec credit Archie
piſcopus vbi ſupra. §. 2. φ qui talia recipiunt, donā-
di ſint, vbi conſuetum eſt vel conſtitutum: dum ta-
men non recipiant, vltra conſuetū vel cōſtitutum.
¶ Sextus caſus, & eſt multiplex, circa refectionē
pontium & viarū, vt dictū eſt ſuprà: & quando iu
ſta cauſa de paupertatus eſt, vel nimis obligatus,
vel quia nō habet quid comedet: in talibus & ſimi-
libus tenentur ſubditi domino ſubuenire, imò &
vaſſali debent in huiuſmodi ſe recognoſcere obli-
gatos, & hoc quaſi vbiq; conſuetudo eſt generalis,
quæ cū rationabilis ſit, cēſenda, ab omnibus eſt ſer
uanda: & in hoc etiam concordat ſanctus Thomas
vbi ſupra, & plenè Archie. d. §. 2. vbi vide. ¶ Et cir
ca iſtā queſtionē dñs Abb. in dicto. c. nouū gen⁹, ſi.
col. in ver. quærit hic Hoſtiēſis, dicit nūquid papa
poſſit exigere decimas à clericis & eccleſiis, & te-
net φ ſic: quia ipſe habet curā omniū, c. cuncta per

mundum nona quæſtione tertia, & in extraua. Bo-
nifacij de decimis, incipi. vnam ſanctā. dicit tamē,
φ de conſuetudine non exigit, & hoc quia ſecun-
dum diuerſas neceſſitates imponit decimam trien
nalem, vel aliam, vt notatur in cle. ſecunda, de de-
cimis. Dicit tamen Abb. vbi ſupra: φ de ordinaria
poteſtate hoc non poſſit: nam de iure ordinatū eſt,
quibus debentur decimæ: ſed ex poteſtate abſolu-
ta dicit, φ hoc eſt cōcedendū: allegat notata ad hoc
in capitu. à nobis. eo. titu. de decimis, & quod nota
Ion. And. in capitu. inter cętera, de officio ordina.
¶ Nec obſtat ſi dicatur: φ princeps Turcorum ve
nit primum & principaliter aduerſus Vngaros.
Nam reſponde φ ſi princeps Turcorum (quod ab
ſit) adeptus eſſet regnū Vngariæ, ſequeretur, φ fa-
ceret ſe multò fortior aduerſus alia regna Chriſtia
norum, & ſic damnum extenderetur in vniuerſum
populum Chriſtianū. Et ita non curo ſi principali
ter an ſecundariò veniret contra omnes. ¶ Itē rex
Vngariæ noſtræ eſt nationis, filius & nepos chri-
ſtiāiſſimorū Regū Hiſpaniæ, & frater minor chri
ſtianiſſimi Caroli quinti Imperatoris noſtri, cui te
nentur tota Hiſpaniæ regna ſubuenire in tanta op-
preſſione & neceſſitate. Nam Vngari proximi ſūt
& amici valde, propterea philoſophus in octauo li
bro. Ethico. ait: Amicorum naturaliter omnia de-
bent eſſe cōmunia. & in nono Ethico. dicit. Ami-
cus ſe debet habere ad amicū ſuū ſicut ad ſeipſum,
quoniam amicus eſt alter ipſe. ¶ Item nemo ſanæ
mentis ignorat, quoniā omnes clerici beneficia &
fructus beneficiorū ſuorum recipiāt à domino pa-
pa. Propterea dicit Auguſtinus in libro de doctri-
na Chriſtiana, qui à domino recipit gratiam cōmu
nem, & cōmuniter cæteris eam non preſtat, nunq̄
eam poſſidet ſecundum voluntatē dantis. ¶ Hinc
ſeraphicus Bonauentura in libro de ſtatu religio-
ſorum, dicit: Reus furti apud Deum cenſetur, qui
proximo gratis non impēdit quod gratis accepit.
℣ Magna ergo eſt culpa non communicare tempo
ralia his qui indigent quando quis poteſt. cap. glo
ria epiſcopi, 12. quæſtio. 2. & dicto. capi. non ſatis. 61
diſtinctio. ℣ Multò enim maius peccatū eſt nō cō
municare animabus neceſſaria ad animarum vitā
& ſalutē. Ideo talis nō cōmunicans, non tantū fur
appellandus, eſt ſicut ſcriptū eſt in capit. ſicut hi.
47. diſtinctio. ſed etiā homicida merito debet nū-
cupari vt capit. ſicut dignū, i. §. illi etiā, de homici.
vbi dicit φ q potuit hoīm liberare à morte & nō li
berauit eū, occidit. q̄ verba ītelligūt tā d morte ſpū
ali, q̄ tēporali, vel corporali. ¶ Tulli⁹ quoq; ī li. d a
micitia ſic dicit. eſt aūt amicitia nihil alid niſi oīm
diuinarū hūmanarūq; rerū cū beniuolētia & cha-
ritate cōſēſio. Itē fideles ī xp̄o Ieſu fratres ſum⁹ vt
habetur Matt. 22. c. ppterea. dicit do. Anto. d Butr.
cōſil. ſuo. 17. nu. 2. fo. 6. φ omiſſo quolibet lucro vel
lucri ſpe, fratre requiſit⁹ in neceſſitate poſito quā q
pecuniā occioſa nō habeat licet ex ea lucrari cōſue

rit quis quocũq; lucro reiecto, et quod habito d̃bet
illi præferre lucrũ retẽtionis proximi à neceſsitati
bus ſuis aliàs peccat contra dei præceptum plus ſe
aut tẽporale lucrũ diligere quã proximũ. ¶ Cõclu
do igitur ex hoc iuſtæ imo. & iuſtiſsimæ ſummus
põtifex feciſſe ſupra dictã conceſsionẽ, & quã nũc
de quarta decimarũ pro eadem litæ, & defenſione
conceſsit eidẽ chriſtianiſsimo Imperatori noſtro.
¶ Et quod non ſolùm papa vel principes ſecula-
res ſed etiã ciuitas pro pace habẽda hoc facere põt:
& bona ſuorũ ciuiũ concedere, tenet Inno. & Ioã.
An. in. c. in noſtra de iniuris, & Bal. in. l. fi. 1. col. ver.
quinimo & ciuitas. C. de qua drie p̃s. Iaſo. May. ple
nè in. l. barbarius. 15. col. C. de offi. præto. Et nõ. ꝙ
propter guerras prouenit gẽtiũ aff lictio & atrictio.
& ſunt ſex cauſæ: quare inter homines pax non ſer-
uatur. Prima: quia nõ puniũtur maleficia, Eccl. 4. c.
quia nó profertur cõtra malos ſentẽtia, ſecunda eſt
abũdantia tẽporaliũ Gene. 13. facta eſt rixa inter pa
ſtores de Abrahã & Loth. Lucæ. 5. vnde bella & li
tes. Tertia quia nõ occupamus in pugna cótra de-
mones. ideo nõ pugnamus vt homines. Eſayas. 28.
percuſsimus fœdus, cũ ratæ & cũ inforuo. Quarta:
quia nõ cõſideramus dãna guerrę in qua perdimus
animã, corpus & diuitias. Hier. 46. fortis incidit in
fortẽ. Quinta: quia non conſideramus dubios eſſe,
euẽtus belli. Regũ. 12. varius eſt, euẽtus belli Sexta.
quia non ſeruamus dei præcepta, Hiere. 3. vtinam
actendiſſes manum meam quæ omnia dicit Archi.
in. c. nolli. 23. q. 1. quã refert do. Abb. in. c. piſanis. 2.
col. in ver. non pulchrum de reſti. ſpolia.

s ¶ Hazer leyes. quæ quidẽ leges ratione cõſilio-
que nitũtur & per eas lites ſumptus & dãna vitan-
tur, vt ſupra dixi in parte, gran daño. ¶ Et nõt. ꝙ
in omnibus rebus & cõtractibus leges ſunt neceſſa
riæ, quia per legem peccatũ cognoſcimus & concu
piſcentiam neſciebamus, niſi lex diceret, vt inquit
apoſtolus ad Rom. 7. & Ioãn. 15. circa finẽ, vbi dicit
ꝙ per legẽ peccatũ cognoſcimus, qa dicit dominus
ſi nõ veniſſem & locutus nõ fuiſſem eis peccatum
non haberẽt nunc autẽ excuſationẽ non habent de
peccato ſuo, quia veni & locutus ſum eis quid face
re debuerint. Itaque lex quidẽ ſancta iuſta & hone
ſta: vt ibi maturæ etenim & conſilio deliberato di-
uino nutu per ora chriſtianiſsimorum principum
Ferdinando & Eliſabeth ordinatæ ſunt iſtæ leges
promulgate verò, per reginã noſtram eius filiã, &
ſunt num. 83. quæ ſuperãt quinquaginta deciſiones
Iuſtiniani imperatoris nõ quòd ſint priores in or-
dine legũ: ſed quia maiora in ſubſtantia. ¶ Et nõt.
quod leges facte ſunt per. 300. annos, & amplius an
te aduẽtum Chriſti, vt per Bar. in. l. multũ intereſt.
ff. de verbo. oblig. & in. l. ſpadonẽ. §. iam autẽ. ff. de
excuſa. tuto & in. l. titia. ff. de auro & argen. le. & in
rubrica. ff. de iureiur. & in Spe. in prooemio. §. cæte-
rum: ſed quia iſte leges ſunt effectu ratione validio
res, & maiora dubia decidũt & extingũt propterea
alias ſuperãt leges. ¶ Sed quæro quæ requiruntur
ad eſſentiã legis: dic ꝙ debet eſſe iuſta. c. erit autem
l. 4. diſt. 1. debet legitimæ agere. c. omnis. 3. di. ¶ Itẽ
debet præcipere & ligare. c. l. 1. di. ¶ Tertiò debet
eſſe cõmunis vt. d. c. erit autem lex tenet Abb. in ru
brica de cõſti. Bal. in. l omnes populi. ff. de iuſti. &
iure. ſi tamẽ nõ eſſet cõmunis ſed particularis, ideſt
contra certã perſonã poſſet ab ea appellari. l. 1. §. ſo-
lent. ff. quando appellan. ſit. ¶ Quartò requiritur
ꝙ ſi ſcripta ſecundũ pe. quẽ referũt doct. & Bal. ĩ. d.
l. humanũ fi. col. C. de legi. aliàs dicit ꝙ poſſet præ-
tendi ignorãtia, & ſecũdu ipſum eſſet lex ludibrio
iſtud etiam ſentit Archi. in. d. c. l. 1. di. vbi dicit ꝙ de
eſſe legis requiritur ſcriptura & loquitur arguẽdo:
ſed Anto. de Bu. in rubri. de cõſti. referẽs Io. And.
in regula nemo poteſt de regul. iur. lib. 6. in mercu.
& in. c. fi. de cõſue. allegat do. de Rota. concluſi. 357.
dicit legẽ probari poſſe per teſtes, qa ſcriptura non
eſt de eſſe legis ſiue conſtitutionis allegat. c. 1. de re-
nũcia. lib. 6. & c. 1. de iure iur. eo. lib. & c. cõſtitutio-
nis. 25. q. 2. Io. de Imo. tenet iſtã partẽ dicẽs iſtã fo-
re cõmu. opi. & ad. d. l. humanũ reſpondit ꝙ non
probat eſſe neceſſariũ formã ibi traditã obſeruari:
do. Abb. in. d. rub. de cõſti. dicit hanc opi. ſibi pla-
cere & allegat dict. c. 1. de renũcia. lib. 6. & amplius
nõ dicit. ¶ Sed Bal. in. d. rubri. ver. quæro, quare in
cõſtitutionibus, & ſtatutis requiratur ſcriptura re-
ſpondet ꝙ ad perpetuã rei memoriã allegat. d. c. 1.
de renũ. & refert Io. And. dicere ꝙ non requiritur
ſcriptura ad præmordialè eſſe, ſed ad obſeruantiam
niſi enim interueniret ſcriptura nõ poſſet publica-
ri & innoteſcere populo præſertim is qui tempore
ſtatuti conditi nó erant in rerũ natura, & ideò fru-
ſtra fieri lex quia nõ ligaret, hoc dicit apparere ex
l. 12. tabularum quæ in. 12. tabulis ſcripta erat. l. 2. ff.
de origine. iuris, & ſic ſentit Bal. in. d. rub. ꝙ de ſub-
ſtãtia & eſſe legis nõ eſt publicatio: idem tenet ipſe
Bal. in. c. 1. eo. tit. & in. l. de quibus. 10. opp. ff. de le-
gi. & in. d. l. humanum fi. col. & in. l. Gallus. §. idem
credendũ ad fin. ff. de libe. & poſth. ¶ Sed Andræ
Si. in. d. rubri. de conſti. 5. col. verſi. venio ad vltimũ
referẽs quaſi omnes doctores. qui vſq; ad tempus
ſuũ aliqua in quæſtione iſta ſcripſerũt tenet quòd
ſcriptura eſt de eſſe legis vide ibi per eum, & per
Felyn. Et tene cùm eis per iura quæ allegant quòd
ad obſeruantiam legis requiritur ſcriptura & opti-
me iſtud procedit ex. l. 3. tit. in prima partita, quia
dicit ꝙ lex eſt doctrina & caſtigatio ſcripta.

PRimeramente.vna ley. Et lex.4. titu. delas leyes.lib.ordina.

Quæſtio. b ¶ Que ſe ſigue.aduerte iſta.l.facit mentionē de alia lege.nūquid. ſi nō eſſet inſerta lex de qua facit mētionem neq; poſſet reperire an iſta lex obliget: caſus videtur ꝙ ſic & Bar.tenet in.l.admonēdi.2.col.ver.& hoc facit ad quæſtio.ff.de jureiu.vbi dicit.priores fecerūt.legē ꝙ quilibet ſoluat collectam infrà decē dies adpœnā quāti pluris ſecundū formā ſtatuti:ſed de hoc nullū reperitur ſtatutū dicitur ibi ꝙ. d.l. habet effectū. ¶ Hinc dicit idē Bar.in.l.cum qui.§.Iulianus.ver.quæro ſacit ad quæſtionē.ff.de cōſti.pecu.ꝙ ſi iudex in ſentētia condēnat aliquē ad dandū parcaponū quolibet anno tali domino ſecundū ꝙ anteceſſores illius cōſueuerūt ꝙ verba nō faciunt cōditionē vt prius cōſtare debeat ꝙ talia anteceſſores illius conſueuerunt dare imo ſimpliciter cōdemnatus tenetur ad quod facit.l.pe.C.de iſti.& ſubſt.notatur per Cyn. in.l.ſciendū.C.de contrahen.ſtipu. facit quod not. glo.in.c.quoniā Abb.de offi. dele.ſecūdū Bar.vbi ſupra.tu vide tex.in authē.ſiquis in aliquo documēto & ibi Bar.& Bal.C.de edēdo & in Spe.de inſtru. edi.§.8.& de app.§.1.ver.& not. Lanſran.in.c.quoniā contra de probatio.in parte ſequitur inſtrumētorū ductiones.10.col.in fi.ver.quæro.modo vnū. vbi dicunt ꝙ ſi illa inſtrumēta facta ſint inter eaſdē perſonas probāt aliās ſecus. ¶ Ex quo apparet ꝙ inſtrumentū faciēs mentionē de alio inſtrumēto. vel vna.l.faciēs mentionē de alia probat. ¶ Hinc dicitur ꝙ inſtrumentū epiſcopi de inſtitutione beneficij probat præſentationē factā à patrono, de qua facit mētionē tenēt domi de Rota deciſ. 417.in nou. incipit ſed in nouis. Et ego habui in facto ꝙ quidā in inſtrumēto ſic dixi qa Ticius pater Bertę tāquā prīcipalis promiſit ei in doctē dare mille vt patet per inſtrumentū ab eo legitime confectū corā notario publico tamē vt dicta Berta & ipſius maritus ſit de ſolutione ſecurus ego fide inbeo proticio ꝙ vſq; ad talē diē ſoluet dicta mille ꝙ ſi non appareat inſtrumentū principalis debitoris ſufficit apparere inſtrumentū fideiuſſoris per ſupradicta. ¶ Si tamen in inſtrumēto:ita dicitur confiteor me debere Ticio cētū, ꝓut patet publico inſtrumēto quod eſt apud illū. ¶ Vel ita dicitur lego vxori meę cētum quæ mihi dedit in doctē vt patet tali inſtrumēto,ꝙ ſi inſtrumentū de quo in alio inſtrumēto fit mētio, non ampparet nō probat:ita tenet Specu.in titu.de confeſ.§ 3.ver.ſed nunquid patris. ¶ Quæro ſi iudex in ſentētia:ita dixit viſo libello & litis cōtes.& tit. nūquid.per hoc probetur interueniſſe libellus & lit.cōte.libello nō apparēte.tene ꝙ ſic per eaque dicūt docto.in.c.quoniā cōtra de probatio. & in.c. bone de elect.et.c.in preſentia de renūciatio.glo.in c.dudū in verbo prohibemus, & ibi Abb. fin. col. de decimis,& eſt ratio quia ius præſumit omnia ſolèniter acta ſecundū Bald.in.l.1. C. de doctis promi.

¶ Ley prima.

PRimeramēte, por quāto el ſeñor rey dō Alonſo enla villa de Alcala de Henares, era de mil y treziētos y ochenta y ſeys años hizo vna ley cerca dela orden q̃ ſe deuia tener enla determinaciō y deciſiō de los pleytos y cauſas, el tenor dela q̃l es eſte [b]que ſe ſigue. Nr̃a in-

Adde. contra ſupradicta ī gl. Mat.de Afli. in de c'.Neap.deci.273.mouet quæſtionē, ita dices.in quadācauſa petebatur quodā molendinū reiuēdicatione? Reus ad ſui defenſionē duxit inſtrumētū vēditionis facte per procuratorē ipſius agētis de dicto molēdino, & in dicto inſtrumento ditionis dicebatur:quod talis procurator domini vēdicti molendini ſpiritualiter cōſtitutus ad vendendum, dictum molendinum,de qua procuratione & poteſtate plenè cōſtat notario iudici & teſtibus de quibus in inſtrumēto vēditionis dicti molendini per quodā inſtrumentū publicū procurationis factū per manū talis notarij ſub anno, menſe et die tali. Dubitatur,an tale inſtrumētū vēditionis narrans dictā procurationē vt ſuprà probet illū vēditorē fuiſſe procuratorē dn̄i dicti molēdini. Ad illud vēdēdū aliqui dicebant ꝙ ſic per id quod dicit Spe.in tit.de inſtru.edic.§.reſtat in fi.vbi dicit.ꝙ ſi in aliquo inſtrumēto continetur ꝙ Antonius promiſsit ſoluere decē Bernardo quæ ſibi debebat ex cauſa vēditionis cuiuſdā æqui, prout cōtinetur in inſtrumento ſcripto manu talis notarij viſo & lecto à me notario:ꝙ valet,nec dicitur exēplum, ſed originali nouū per ſe. ¶ Sed iſta deciſio vt dicit Mat. de Aflict.vbi ſupra nō meretur allegari ad dubiū formatū.quia ipſum inſtrumentū ſufficiens eſt per ſe ad obligationē inducēdā,vt in.l.publia.ff. depoſiti.Et ideo quia tale inſtrumentum per ſe eſt ſufficiēs inducit preſumptionē veteris,obligationis mētio natæ vt bene declarat. Abe.de roſa. in authen. ſi quis in aliquo documēto in prin.C. de eden. Ideo dicebat Bal.in.l.ſic donatio. C.de donatio.ꝙ quando in vno inſtrumēto fit mētio de alio inſtrumento nō eſt neceſſe quod cōſtet. De primo,quādo ſecundū poteſt per ſe principaliter ponere. ¶ Alij dicebāt ꝙ inſtrumentū faciēs mentionē de alio inſtrumento facit fidē inter eaſdem perſonas. Vt in.l. optima.C. de contra.& comit.ſtipulat.Sed ꝙ inter alias perſonas non facit fidē.Hoc voluit Bart.in.d. authēt.ſiquis in aliquo documēto vlt.col. C.de edē. & idē dicit ibi Bald.circa finē. ¶ Et eſt ratio ſecundū Pau.de Caſt.in.d.authē.ꝙ ſicut exēplo non datur fides ita huic narrationi quia in illo inſtrumēto procurationis poſſeut eſſe cācellaturę & vitia propter

pter quæ ſi appareret, non faceret fidẽ, vt in p̃gma. regni folio. 240. petitione prima. Et Alberi. format iſtã quæſtionẽ in ꝓpriis terminis in. d. auth. ſi quis in aliquo, & ait ſe obtinuiſſe in pratica, ꝙ inſtrumentũ faciens mentionem de inſtrumento procurationis, non probat ꝓcurationem. et hoc per text. in. d. authenti. ſi quis in aliquo: et idem dicit Pau. de Caſt. ibi. ¶ Vltimò Matthæus de Afflictis, vbi ſuprà concludit, quòd ſatis ipſe eſt admiratus, ꝙ dicti duo magni doct. mirantur de Spe. in. d. §. reſtat, in fine, qui dicunt eum tenere contrarium, cum Spe. in dicto loco non loquitur, niſi vt ſuprà dictum eſt. ¶ Eandẽ ſententiam, quòd tale inſtrumentum faciens mentionem de alio inſtrumento procurationis, non facit fidem de dicta procuratione. tenuit Ange. in. d. l. ſciendum. ff. de verbo. obliga. vbi refert Spe. in. d. §. reſtat, in fine, tenere quòd talia verba non probant. ¶ Hanc concluſionem firmat Salyce. & alij ſcribentes in. d. authenti. ſi quis, & bene. ad quod facit glo. in. c. Abbate ſancte Siluani, in verbo, fecit fidès, de verbo. ſignificatio. in quantum dicit, ꝙ ſi per notarium fiat mentio de alio priuilegio vel ſcriptura, non probat illud, etiam ſi totum priuilegium vel ſcriptura ſit inſertum vel traſumpta in dicto inſtrumento: quia non eſt facta authoritate ordinaria, vt ibi latiùs per eum. & idem tenet Inno. ibi in vltima col. & in. c. fina. de fide inſtrumẽ. ideo dicit, datur pro regula, ſi inſtrumentũ aliquid atteſtatur de præterito, non creditur inſtrumento, ſecundum Bar. & docto. in. d. authenti. ſi quis in aliquo, & Innocen. in. c. quoniam contra, de probatio. & in. c. cùm in iure, de officio dele. ¶ His iuribus conſideratis dicit do. Matthæus de Afflict. vbi ſuprà, fuiſſe vocatum per omnes conſiliarios dicti regni Neapolis, quòd tale inſtrumẽtum venditionis factæ per procuratorem domini, etiam ſi notarius dicat cum iudice & teſtibus ſe vidiſſe inſtrumentum factum per manus notarij talis, cum interemptione iudicis & teſtium, in quo continetur, ꝙ talis dominus fecit eum procuratorem ad vendendum: talis aſſertio non probat vendentẽ fuiſſe procuratorem. Iſta fuit etiam opinio do. Abb. in. d. c. Abbate ſancte Siluani, de verbo. ſignificatio. ſuper dicta gloſa incipiente, fiat fides. 2. col. magna plenè Lanfran. in repe. dicti. c. quoniam contrà, de probatio. in parte, teſtium productiones. 8. col. prope medium, in verſi. modò pone, & ibi plenè in additione plures inuenies concordantias, per quæ oĩa habebis clara contenta in gloſa. ¶ Vltra ſupradicta adde eandem Spe. in dicto titulo de inſtru. edic.

tencion y volũtad es que los nueſtros naturales y moradores de los nr̃os reynos ſean mãtenidos [c] en paz, [d] y en juſticia, y como pa eſto ſea meneſter dar leyes [e] ciertas por do ſe libraſẽ los pleytos y las cõtiendas que acaeſcẽ ẽtre ellos, y maguer que en la nueſtra corte vſan d̃l fuero d̃las

in. §. ſexto, verſi. ſed quid, vbi dicit, papa ſic mãdat iudicibus in cauſa eis commiſſa procedere nolentibus procedatis iuxta priorum continẽtiam literarum. vt in. c. quia. 5. de iudiciis. primæ autem literæ non apparent, quãuis cõſtet eos ipſas habuiſſe, ſed poſtea fortè periſſe: quæritur an poterũt procedere, & tenet ꝙ non, niſi fortè prima priùs appareat, argu. c. 1. de fide inſtru. vbi de hoc, & c. ſcimus. 25. quæſtio. 2. & d. authẽ. ſi quis in aliquo. C. de edendo, vel niſi probetur tenor prioris. ¶ Ad idem Ioan. in addi. ad Spe. in dicto. §. ſexto, ſuper parte incipiente, vbi de hoc, dicit quòd ſi papa mandat alicui vt iuxta tenorem dictarum ſententiarum executionẽ faciat, quarum tenor inſerat in bulla, quòd per hoc non viſis originaliter ſententiis, non poteſt facere executionem. & dicit hoc tenuiſſe Ro. conſil. 336. ¶ Spec. etiam in titulo de procuratione. §. 2. tertia col. in verſicu. illud quoque, dicit quòd licèt contineatur in aliquo inſtrumento vel litera. Ego talis epiſcopus talis loci: vel ego talis procurator, vel curator, vel tutor talis, vel ſindicus talis vniuerſitatis, non creditur epiſcopus, vel procurator, vel tutor, vel ſindicus, niſi probetur, nec valet quod per eos agitur, vt. l. qui neque, digeſtis de rebus eorum. Quidam tamen dicunt quòd credantur tales, eò quòd ſic in ſcriptura ſe vocant, argumen. l. optimam, paragrapho cum itaque, ibi, & ita eam eſſe ſcripto domino, & cætera. codice de contrahen. ſtipulatio.

¶ Sed ideo literæ creditur, quia erat contra eum qui eam fecerat: ſecùs eſſet ſi pro ſe. vt argumen. l. de ætate, paragrapho primo, digeſtis de interroactio. ¶ Item pro eis facit, quia non fit præiudicium libero homini qui ſic ſcripſit. l. liberos, codice de liber. cau. ſed bene fit præiudicium, vt dicatur eſſe in poſſeſsione ſeruitutis, ſecundũ Vber. ¶ Item dicit Specu. quòd pro eis facit: nam ſcriptura facit fidem etiam in eo negotio, ſuper quo principaliter non eſt facta: vt probatur & notatur in capitulo cùm olim, ad finem, de cenſib. & in Spe. de probationi. paragrapho finalis, verſiculo. Sed pone, & de inſtrument. edict. in paragrapho edicto, verſiculo. Sed nunquid. probatur optimè in capitulo cùm in iure, de offi. dele.

c ¶ En paz. Concordat. l. tertia, titulo de las leyes, libro ordinamen. & in prooemio eodem lib. & foro legum, &. l. prima, titulo de las leyes, eodem foro. Et vide textum in lege prima, titulo ſecundo, prima partita, vbi dicitur quòd leges & cõſuetudines faciunt homines viuere in pace.

d ¶ Y

d ¶ Y en juſticia. Quę quidē iuſtitia facit nos vi
uere in pace dū legitime adminiſtratur: propterea
curandū eſt ne iuſtitia pereat, etiā dū maioribus iu
dicibus ſtudemus parere in executionibus ſenten-
tiarū. vt in Spe. de execu. ſentē. §. 3. verſi. in ſentētia.
Et hoc maximè in iu-
diciis, vbi cultū ſuum
iuſtitia perdit, quādo
ſilētia iudicij obſtrepē
tiū turbo cōfudit. c. in
loco. 5. q. 4. Quapꝑter
iudices debent eſſe cu
rioſi & ſolliciti in ad-
miniſtrāda iuſtitia. vt.
l. 3. ti. 4. 3. parti. ¶ Iu-
dex verò qui nō punit
delinquentē cū debet, nō eſt iudex. l. 48. ti. 5. 5. par.
¶ Vbi dicitur, ꝙ nō eſt iudex tā malus, prout is q
deſinit punire delinquentes, neq; deſinat amari ab
eis. eo ipſo ꝙ nō adminiſtrat iuſtitiā cū ſit eius mi-
niſter, ideoq; nō eſt ſine culpa, vt ibi. ¶ Iuſtitia qd
ſit, & vnde dicatur, & quas poſsidet virtutes & cō-
moda quæ proueniūt ex ea. habetur in ꝓœmio &
per totū titulū. 3. parti. ti. 1. & ꝑ totū. ff. de iuſt. & iù.
& in ꝓœmio fo. legū, & in proœmio ordina. & in-
ſti. de iuſti. & iu. in princi. & in Spe. in proœmio,
ver. hoc igitur, & in ti. de à duo. §. 5. verſi. cōmendet
autē. & §. 6. ver. ſed nūquid bene, & ver. vel tali cu
ram imperatorem, & ſequen.

e ¶ Ciertas. Bene inquit certas, quia lex incerta
vel obſcura nō meretur habere nomē legis: qa pro-
priū legis eſt ꝙ ſit clara & certa, taliter ꝙ oēs poſsit
intelligere eā, & nemo ꝑ illā defraudetur. l. a. ti. de
las leyes, ſo. le. & eo. ti. l. a. in ordin. & l. leges ſacra
Quæſtio. tiſsimæ. C. eo. ti. & l. 4. & 9. ti. 1. 1. parti. ¶ Hinc di
cimus, ꝙ inſtrumentū de litera incerta & obſcura
& tam abbreuiata vt legi non poſsit, vel ꝙ nullus
ſanus intellectus cōcipi poſsit, non probaret. c. in-
ter dilectos, in parte, quibuſcunq; rationibus, de fi-
de inſtru. ¶ Sed quęro inſtrumentū in verbis ne-
que in ſenſu eſt obſcurū, tamen eſt roſum à muri-
bus: vel qa itinerās portabat in ciuitatē, & caſu ce-
cidit in aquā, & abraſum eſt aliquid ab eo, taliter ꝙ
clarè legi nō poteſt, nec poteſt cōprehendi quid in
eo cōtinetur, nūquid probet? glo. in. l. 1. in. §. ſi roſę
ſint, & ibi docto. & Bar. ff. de bono. poſſe. ſecundū
tabu. notāter diſtinguit, ꝙ ſi inſtrumētū eſt roſum
in aliqua parte ſubſtantiali, nō probat: ſi tamen nō
eſt corroſum in parte ſubſtantiali, tunc probat. vt l.
vnus. C. de teſta. l. pe. §. fi. eo ti. ſed tu vide bonum
tex. in. d. c. inter dilectos, & in. c. olim, de cenſi, vbi
dicitur, ꝙ ſi inſtrumentū cōtinet raſurā in loco ſu-
ſpecto, nō debet ei credi, niſi per aliquā partem in-
ſtrumēti poſsit cōprehendi qd in illa parte raſuræ
contineretur, de quo plenè per Abb. & alios in. d.
c. inter dilectos, & in. d. c. cùm olim, & ſi dicas qua-
re loquendo iſta lex de incertitudine legis, nos lo-

leyes algunas villas de nr̃o ſeñorio lo hā por fuero: y otras cibdades y villas hā otros fueros de partidos, por los q̄les ſe puedē librar algūos delos pleytos. Pero porq̄ muchas ſō las contiēdas y los pleytos q̄ entre los hombres acaecē y ſe mueuē d cada dia q̄ ſe no puedē librar por los

quimur de certitudine inſtrumentorū: dic ꝙ ſicut
ꝑ legē certificamur qd facere debem⁹, ita ꝑ inſtru-
mētū inſtruimur. vt notatur in rubr. & in. l. 1. ff. de
fide inſtru. & in Spe. de inſtru. edi. §. 1. Itē quia in-
ſtrumentum eſt lex priuata inter contrahentes.

e ¶ Que ſe vſarō. No
ta ꝙ forus Caſtellæ &
alij fori municipales
debent obſeruari in iu
dicicādo, quaten⁹ ſunt
in vſu concor. l. 4. titu.
de las leyes in ordinā.
& infrà lege iſta poſt
mediū, & l. 6. in fine
infrà: et eſt ratio quare
forus municipalis con
ſuetudine roboratus debet obſeruari: quia tūc ha-
bet vim legis. l. oēs populi. ff. de iuſti. & iu. & l. cū-
ctos populos. C. de ſumma tri. & fide ca. l. de cōſti-
tutio. ff. ad munici. & vtrobiq; ſcribē. ¶ Et nota ꝙ
ſtatutū roboratū cōſuetudine non ſolū habet vim
legis, ſed tollit legē, vt. l. de quibus. ff. de legi. dixi
in. l. 6. infrà, in parte, fuero, late per glo. in. l. 11. titu.
11. tertia partita.

f ¶ Contra dios. Ratio, qa lex humana cōtra diui
nam nō poteſt aliquid ordinare, aliàs ipſo iure eſt
nulla. c. ſunt quidā. 25. q. 1. c. quo iure, in fine, cū ſe-
quenti. 8. di. auth. caſſa & irrita. C. de ſacroſā. eccle.
tenet Bal. in auth. ad hæc, verſi. nunquid vſuræ. C.
de vſuris. ¶ Itē eſſet nutritiua peccati: qa quicquid
eſt contra inſtitutionē diuinā, eſt peccatum: vt per
Bal. vbi ſuprà, & tūc legiſlator nō dicitur legē face
re, ſed errare. d. c. ſunt quędā. ſicut dicimus de con-
ſuetudine, quæ ſi eſt contra bonos mores, dicitur
corruptela nō conſuetudo. c. fi. de conſue. Itē legi-
ſlator eſt ſeruus dei, & ſeruus nō poteſt tollere le-
gem dn̄i ſui, cle. ne in agro, de elec. l. nā magiſtrat⁹.
ff. de arbitr. notatur in. l. 1. ff. de conſtitutio. prin. &
in. l. fi. ff. ſi cōtra ius vel vti. publi. debēt igitur prin
cipes ſęculi ſacras regulas imitari, nō contradicere,
in auth. apud proprios epiſcopos, in fi. colla. 6. Iu-
diciū etenim hoīs debet eſſe cōforme iudicio diui-
no ad ſui iuſtitiā. Abb. per illum tex. in. c. vnico, vt
eccleſi. beneficia. ¶ Et ex hoc allegātur diuinæ re-
gulæ in deciſionibus cauſarū, tanq̄ leges ſcriptæ in
corpore iuris. notatur in auth. vt iudices ſine quo-
quo ſuffra. §. cognitio, in verbo, ſacrorū eloquiorū,
colla. 2. tenet Inno. in. c. qa pleriq;, in fi. de immu.
eccle. & Bal. in. d. auth. ad hæc. 1. col. in fi. C. de vſu-
ris. probat tex. in auth. quō opor. epiſ. §. 1. colla. 1. &
in. §. ſed naturalia quidē iura, inſti. de iure natu. &
in. §. fi. inſti. de legi. agna. tute. & ibi ſcriben. ¶ Ad
idē dicimus ꝙ ius canonicū debet obſeruari vbiq;
potiùs q̄ ius ciuile imperatorū quia inhęret iuri di
uino. tenet Bal. in. l. 2. verſi. & quia. C. quēad. teſta.
appe, ꝓ quo facit. c. qualiter & quādo, el. a. in prin-
ci. de accuſa. vbi dicitur ꝙ ius canonicū ꝓceſsit ex
authoritatibus

authoritatibus noui & veteris teſtamēti:& iſto caſu ius canonicū præfertur iuri poſitiuo. Itē quādo ius canonicū habet dependentiā à iure diuino,in quibuſdā locis appellatur ius diuinū. vt. c. nimis, de iure iu. ¶ Verū tamē eſt ꝙ ius canonicū in multis habet dependentiā à iure ciuili. vt.c.lator, de pigno.cum ſimi.an autē & quando ius canonicū præferatur iuri ciuili,vide in.c.cauſam, qui filij ſint legi. & in.c.canonū ſtatuta, de cōſtitutio. &.c. nouit,de iudi. & vtrobiq; ſcribē: & cōmē. do. de Pala.rub.in repe.c. per veſtras,de dona.inter vi.& vxo.in introductione.1. 2. &.3.col. vbi plenè. ¶ Itē quando lex cōtraria canoni & canon contrarius legi ſeruetur.dicit notāter Bar.in.l. priuilegia. C. de ſacroſan.eccle.habetur.c.quod clericis, de foro cōpe.vbi dicitur,ꝙ ius canonicū præfertur iuri ciuili in cauſis eccleſiaſticis.Itē in matrimoniis & aliis ſpiritualibus cauſis,non in ſucceſsionibus , & aliis non ſpiritualibus,vt per doc.vbi ſuprà. ¶ Quādoque ius ciuile ſupplet ius canonicū,& ecōtra.c. ſine adiutoris.10.diſt. & tunc debet concordari.c.ſi. 29.di. ¶ Sed quęro nūquid ius diuinū poſsit tolli per principē, in parte,ex cauſa rationabili, glo.in. l.ſi.C.ſi contra ius vel vti.pu.& in.l.1.C.de conſti. prin.&.d.c. ſunt quidā.25.q.1. Cinus & alij in.l.1. C.de precibus impera.offe. Inno. & oēs ferē ſcribentes in.c.quæ in eccleſiarū , de conſtitutio. &.c. ſn omni negotio, de teſti.& in.c.cū eſſes , de teſta. Hoſti.in ſumma,de conſtitutio. hi oēs tenēt, quòd ſn ius diuinū non poteſt abrogari per legē vel ſtatutū ex defectu poteſtatis,cùm inferior non poſsit tollere legē ſuperioris.c.cùm inferior , de maio. & obe.ſed an poſsit diſtingui,moderari, aut interpretari,oēs docto.tangunt in.d.l.ſi. C.ſi contra ius vel vtilita.publi. & cōcludunt in hoc,ꝙ ſi illud, contra quod ſtatuitur, reperitur aliquando fuiſſe permiſſum,tunc poterit ſtatui,puta in illo præcepto,non occides,in quo reperitur aliquando fuiſſe permiſſum homicidium,iuxta illud: Veritas dominica in ſua glorioſa paſsione,de quo habetur Matthæi. 26. Omnes,inquit,qui acceperint gladium,gladio peribunt.Ideo ex cauſa permittitur homicidium , vt occidens occidatur.Ideo validum eſt ſtatutum,vel lex,dicens ꝙ bannitus pro homicidio poſsit impunè occidi, vel pro alia cauſa morte digna.l.2. quando lice. vnicui.ſine iudi.ſe vin.l. 3. ad finem. ff. de ſicca.l.amiſsione.§. qui deficiunt. ff. de capi.dimi.

fueros,porēde q̃riēdo pōer remedio cōueniblea eſto , eſtableſcemos y mandamos q̃ los dichos fueros ſeā guardados en aq̃llas coſas q̃ ſe vſarō: [e] ſaluo en aq̃llo q̃ nos hallaremos que ſe deuen enmēdar y mejorar,y ē lo al q̃ ſon contra dios[f] y contra razō[g] y cōtra las leyes[h] que en eſte nr̃o libro ſe contienen : por las q̃les leyes d̃ſte nr̃o libro mandamos que ſe libren. Primeramente[i] todos los pleytos ciuiles y crimīales,y los pleytos y las cōtiendas que no ſe pudieren librar por las

bonus tex.in.c.ꝓ humani,de homici.li.6.&.c.1.eo. ti.volumine decretaliū, ſecūdū vnū intellectū. idē dicit Bal.in.d.l.ſi. in illo præcepto,nō furtū facies: nam reperitur iuterdū furtū permiſſum.ſ.vt qs furetur res hoſtium.l.1.§.non fuit.ff.de dolo.c.ab illo exige.14.q.3. facit.c.3. de furtis, ſecùs ſi nō reperiretur aliquādo ꝑmiſſum, vt in illo pręcepto, non mœchaberis:nā nunq̃ videtur ꝑmiſſū adulteriū. Ideo ſtatutū diſponēs ꝙ mulier bannita poſsit impunè adulterari,nō tenet,quia eſt contra ius diuinū,& nulla cā pōt iuſtificari tale ſtatutū. ita dixit Bal. in. d.l. ſi. & in.d.l.1. ff. de cōſti. prin.&.l.vt vim.ff. de iuſti. & iu. &.l. Gracchus.C. de adulte. c.1. §.ſi qs,d̄ pace iura.fir.&.l.accuſatiōis.C. qđ me.cā. ¶ Sed do.Anto.in.c.q̄ ī eccleſiarū, de cōſti.dicit ſe credere,ꝙ de iure canonico mors nō poſſet ꝑmitti, per notata in.c.ſentētiā,ne cleri.vel mona.& ī.c. in archiepātu, de rapto.ſed tu vide Albe.de Roſ.in.4 parte ſtatutorū.q.19.vbi dicit,ꝙ ſi amore fundendi ſanguinē humanū,vel odio occidit,peccat : ſecùs ſi zelo reipublicæ,& aīo exequēdi ſtatutū: qa tūc occidēdo qs nō peccat:nā facit authoritate legis,ideo nō meret pœnā. ¶ Idē dicim⁹ ī eo q ſe defendit,qa cū defenſio ſit ꝑmiſſa de iure naturali. l. vt vim. ff. de iuſt.& iu.glo.ī.§.ꝙ verò,inſti.de iure natu.ſi qs occidit ſe defendēdo,nō punit̄.Iō iſto caſu ꝑmiſſū eſt occidere.l.2.ti.8.7.pti.cū ſimi. Ideo ſi bānit⁹ occidatur ꝑ priuatū,dūtn̄ ad publicā vtilitatē occidatur,fieri pōt ſecùs ſi odio. ¶ Idē dicit in iudice occidēte odio priuato,& nō zelo iuſtitiæ. allegat beatū Tho.2.2.q.64.arti.2.&.3. ſed quia doctores moderni latè loquūtur ſup hoc in.d.c.quæ in eccleſiarum,ibi,per eos.dixi aliqua in.l.4.infrà.

g ¶ Contra razon.hoc dicitur ex eo,qa lex debet eſſe rationabilis , vt ſuprà dixi in prooemio , aliàs non meretur habere nomen legis.

Adde Et ex hoc dicim⁹, ꝙ ſi for⁹ municipalis vl̄ cōſuetudo eſſet cōtra bonos mores,cōſenſ⁹ pricipis nullū robur foro vel cōſuetudini tribueret. voluit Inn.in.c.ad nr̃am. in ver.vel pōt dici,e.l.3.de ꝓba.ꝑ.c.illa.12.di.qđ eſt ſingulare ſecundū Cardi.in. c.ſi. de conſuetudine.

h ¶ Contra las leyes. Quæ licèt ſint generales, tollunt ſtatuta & conſuetudines ſpeciales,eò quòd prohibent & diſponunt tanquàm publicæ vtilitati refragantes . facit lex finalis , & ibi Bartolus & Bald. C. de teſta. & glo.in.l.3.§. diuus.ff.de ſepul.

vio.&c

leyes de eſte nr̃o libro y por los dichos fueros mãdamos q̃ ſe librẽ por las leyes de las ſiete paatidas q̃l rey don Alonſo[k] nr̃o viſabuelo mãdo ordnar, como quier que haſta aqui no ſe halla q̃ fueſſe publicadas[l] por mãdado del rey, ni fueſſe auidas ni recebidas por leyes. Pero nos mãdamos las requerir y cõtẽtar, y emẽdar en algũas coſas que cũplia, y aſsi concertadas y emendadas porq̃ fueron ſacadas y tomadas delos dichos delos ſctõs padres[m] y d̃los d̃rechos y dichos de muchos

vio.&.c.1.de conſtitutio.li.6.tenet Bal.in auth.oẽs. C.coĩa,de ſucceſsio. ¶ Si tamẽ ſtatutũ ſemel à iure damnatũ poſt publicationẽ iſtarũ legũ iterũ cõſuetudine introduceretur, tolleret legẽ damnantẽ ſtatutũ antiquũ,glo.eſt notãda, & ibi Abb.in ſuis recollectis,in cle.ſtatutũ de elec. tenet Bal. in.l. & ab antiquis, ver. itẽ quæro. C.de teſta. vbi dicit ꝙ lex nõ derogat cõſuetudini poſt eam introductã.tenet Abb. in.c.2.de proba.vbi bonus textus.

i ¶ Primeramente. Nota ꝙ in deciſionibus cauſarũ, vbi lex iſtius voluminis reperitur, debet obſeruari, aliis legibus cõtrariis nõ obſtãtibus: in deſectũ tñ iſtarũ legũ ſeruabitur ordo infrà ſcriptus:ſi tamẽ deficiũt leges regni, recurritur ad ius canonicũ potiùs q̃ ad ius ciuile imperatorũ:quia vt dicit Bal.in.l.2.C.quemadmo.teſta.aperi.in dubio potiùs eſt ſeruandũ ius canonicũ q̃ ciuile: quia ius canonicũ inhæret iuri diuino, ſecundũ Abb.in.c. qualiter & quando,el.2.de accuſatio. dixi ſuprà in parte, Contra dios,plenè do. doctor de Pala.in repe.ca. per veſtras,de donatio. inter virum & vxo. in introductione.6.col.verſi.idem videtur mihi.

k ¶ Don Alõſo. Quis namq; eſſet rex Alfonſus, gloſa recitat in proœmio ſori legum.

l ¶ Publicadas. Nota ex.l. iſta argumenũ,ꝙ lex arctat ſubditos ad eius obſeruantiam poſt publicationem non antè. dixi in proœmio ſupra glo. ſi. & vide in.l.2.titu.2.prima partita.

m ¶ Sanctos padres. Cõcordat.c.ſi.de ſecũ.nup. &.c.dilecti,de iudi.&.c.ne innitaris, de cõſtitutiõ. vbi dicitur, ꝙ dicta ſanctorũ pátrũ ſunt ſeruanda, quia à veritate procedũt.tenet Bal.in tracta.ſciſma. 1.col.quod intellige ſanctorũ patrũ.ſ.Romanorum pontificũ,vel apoſtolorũ,aut euangeliſtarũ:nã dicta ſua exierunt à ſonte diuino,vt dixi. ¶ An dicta aliorũ ſanctorũ ſint ſeruãda indiſtinctè Inno. Anto.& Bal.Aud.Si.& Feli.in.d.c.ne innitaris,de cõſtitutio.& in.d.c.qualiter & quando, de accuſatio. tenent ꝙ ſic, præterq̃ in duobus. ¶ Primo,niſi ſint dicta reprobata. Secundo,niſi inter ipſos ſit cõtentio ſuper aliquo, vtputa, nunquid Salomon ſit dãnatus an non,quia quidam tenent ꝙ fuit damnatus ex nimia affectiõe mulierum, alij tenent quòd poſtea ſe correxit: de quo in.c. Salomon.32.q.4. &.c. ſi enim,in fine,verſi.Salomon, de pœni.diſtinct.2,

Adde. Addat retroactis tẽporibus dum legerem.d.c.Salomon.32.q.4.Deſyderio magno deſyderaui ſcire,an Salomon fuit ſaluus an damnatus,quia ſapientiſsimus,vt patet ex ſacra ſcriptura,& cũ magno labore inueni multorum dicta,& Theologorũ opiniones pro & contra. vltimò poſt multorũ altercationes inueni, ꝙ Aluarus Pelaëz in tractatu de planctu eccleſiæ lib.2. arti.45. referendo Hieronymũ ſup Ezechiel, faciens mentionem de Salomone in.17.libro, ait,ꝙ quãuis peccaſſet pœnitentiã egit, ſcribens Prouerbiis. Nouiſsimè egi pœnitentiã,& reſpexi vt eligerem diſciplinã. ¶ Itẽ ſuper Eccleſiaſti. ſcribunt Iudei hunc librũ eſſe Salomonis pœnitentiã agẽtis. ¶ Item Ambroſius de Apologia Dauid ait, Quid dicam de Dauid,et quid de ſancto Salomone? ¶ Sed vltra oẽs, quidã frater Ioannes Ludouicus Vinaldus de Mõte regali,ſacræ Theologiæ ꝓfeſſor,ordinis prædicatorũ valẽtiſsimus theologus,miro modo ſcribit tractatũ de magnificentia Salomonis, & ſecunda parte illius tractatus pulcherrimè diſputat cauſam pro & cõtra, & rñdendo ad cõtraria cõcludit illũ eſſe ſaluũ,quod per te vide,quoniã ſplendidè loquitur. ¶ Sed quia dixi,qñ dicta Theologorum ſunt tenẽda. Vide quod Pet.de Raue. dicit in ſuo Alphabeto aureo, in parte quidã Theologus, ſo.185.vbi dicit ꝙ dicta Theologorũ ſunt tenẽda & ſeruanda vſq; ad vnã iotã qñ ſunt in concordia, & loquũtur in materia Theologali,ſecùs ſi de iure alicuius tractaretur, & ait,ꝙ quidã Theologus, dum ipſe Pet. de Raue. allegaret Bar.dixit Theologus, allegaret tex.qa ego nolo credere Bar.& qa Theologus Petrus allegauit ei ſanctũ Thomã,replicauit Theologus, ergo eſt hæreticus: qa doctrina ſancti Tho.eſt approbata p eccleſiã.et dicta replicatio nõ caruit reſpõſione,et dixit:nõ vidiſti cũ bona venia tex.in.c.ego ſolis.9. di. vbi dicitur,ꝙ quantũcunq; docto.ſacræ ſcripturæ poleãt ſanctitate, quacunq; etiã doctrina præfulgeãt,niſi ratione vel authoritate ſacræ ſcripturæ dicta ſua muniãt, nõ eſt neceſſariò credendũ:& Theologus iratus reſpõdit, ſanct. Tho.mouetur ratione:& ipſe reſpõdit,& etiã Bar. mouetur ratione.tandẽ poſt cõflictum dicit ꝙ orta eſt pax inter eos, & pro pace firmãda fecerũt duos hauſtos boni vini. ¶ Idẽ dicit do.doct.de Pala.in repe.c.p veſtras,de dona.int. vi.& vxo. ſuper tex. col.301.ver.ex iſtis, & facit de hoc magnũ feſtum, fundans ſe per.d.c. ego ſolis. vbi plenè do. Car. de turre cre. Et plenius Pe.de Ancha.in quadã diſputatione,

ñ ſabios antiguos y đ fueros y coſtũbres ã tiguas đ Eſpaña, damos las por nr̃as leyes. y porq̃ ſean ciertas y no aya razõ de quitar y emẽdar en ellas cada vno lo q̃ qſiere mãdamos hazer đllas dos libros, el vno ſellado cõ nr̃o ſello đ oro, y otro ſellado cõ nr̃o ſello đ plomo, para tener en la nr̃a camara pa q̃ ẽlo q̃ ouiere duda, q̃ lo cõcertedes cõ ellos y tenemos por biẽ q̃ ſeã guardadas y valederas đ aq̃ adelãte ẽlos pleytos y en los juyzios, y ẽ todas las otras coſas que eñllas ſe contienẽ en aq̃llo

tatione, incipiente, antiquis & modernis temporibus viri catholici & cõſcientiæ timoratæ, cuius dicta ſi ſeruabũt celeberrimæ ſacrę Theologiæ & iuris docto. nunquã inter ipſos erit aliqua altercatio, ſed perpetua pax & concordia. Tractat igitur Pet. de Anch. in illa diſputione, an deciſio quæſtionũ emergẽtium in materia vſurarũ expectet ad docto. Theologiæ, an verò ad docto. iuris canonici: qa ſciẽtia canonica ſpecialiter ad hoc tendit, interpretãdo ius diuinũ in caſibus dubiis pertinẽtibus ad moralem philoſophiã in prooemio decretaliũ, & in. c. qualiter & quãdo, el. 2. de accu. ſciẽtia verò theologica pertinet ad interpretationẽ iuris diuini, quo ad opera dñi noſtri Ieſu Chriſti: & iſtud bñ dicit, ꝓbari in libris moraliũ beati Gregorij ſup Iob, ſup illa expoſitione noui & veteris teſtamẽti. Et videmus ꝙ in libris decreta. ſunt deciſiones ſanctorũ pontificũ ſup dubiis iuriũ naturalis & diuini: vt patet etiã in copilatione decretaliũ. ideo dicit ꝙ ſæpius vidit magiſtros in ſacra pagina, reſpõdentes ſup dubijs quę occurrũt ſup decimis, teſtamentis, matrimoniis, vſuris, & ſimilibus errare. ¶ Itaq; periculoſum eſt eis aliquid affirmare vel negare. ¶ Iſtud dicit etiã Alex. de Imo. conſi. 17. 2. volu. recitat etiã do. Pet. de Rauen. dicto alphabeto. Pe. de Ancha. ſuper parte incipiente, hoc in loco, fo. 186.

¶ Si tamen ſancti patres ſunt in concordia, tenenda & ſeruanda ſunt dicta eorũ vſque ad vnum iota, & in omnibus, & per omnia, vt. c. 1. 15. diſtinct.

n ¶ Sabios antiguos. Quia in eis eſt ſapiẽtia, et in multo tẽpore prudẽtia, vt habetur Iob. 12. c. ideo nõ te prætereat narratio ſeniorũ, ipſi enim diſcernũt à patribus ſuis, & ab ipſis diſces intellectũ, vt habetur Eccleſiaſti. 8. & Deutero. 32. vbi dicitur, Interroga patrẽ tuum, & annunciabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi. Quapropter tenẽda & ſequenda eſt authoritas doctorũ antiquorũ, eorumq; dicta non contenẽda, vt hîc dicitur, & in. l. ad exhibendũ, & ibi Bal. & alij. C. ad exhibẽdũ. & bñ ad hoc facit. c. 1. de renũcia. vbi dicitur, ꝙ plus valet vmbra ſenis q̃ enſis iuuenis. habetur in. l. ſeniũ. C qui teſta. face. po. intellige de ſene ſapienti, vt hîc dicitur: Non de imprudẽti & inſenſato, de quo habetur Eccleſia. 25 in prĩci. Tres ſpẽs odiuit aĩa mea, aggrauor valde aĩæ illorũ, pauperẽ ſuperbũ, & diuitẽ mendacẽ, & ſenẽ fatuũ & inſenſatũ. dicit inſuper: Quæ in iuuẽtute tua nõ congregaſti, quomodo in ſenectute tua inuenies? quã ſpecioſum caniciei iudiciũ & preſbyteris cognoſcere conſiliũ: corona ſeniũ multa peritia. Idẽ Eccleſiaſti. 32. circa princi. dicitur in medio magnatorũ loqui nõ præſumas, & vbi ſunt ſenes nõ multũ loquaris. Ad idem Eccleſia. 34. dicitur, Vir in multis expertus cogitauit multa, & q multa didiſcit, enarrabit intellectũ: qui nõ eſt expertus, pauca recognoſcit. Ex hoc etiã dicimus, ꝙ in dubio recurrendũ eſt ad exempla maiorũ. c. ꝗ de mẽſa. 37. di. hinc dicit Albe. de Roſ. in. l. cũ qd. ff. ſi certũ pet. & Paul. de Caſt. ꝙ antiquis magis ꝙ nouis credendũ eſt. idem tenet Domi. per illum text. in. c. de quibus. 20. di. dicẽs ꝙ potiùs ſtandũ eſt opinioni antiquorũ doct. q̃ modernorũ, quia vt inquit Apoſto. ad Corinth. 13. c. Cum erã paruulus, loquebar vt paruulus, cogitabã vt paruulus, ſapiebam vt paruulus: cũ autẽ factus ſum vir, euacui ea quę erãt paruuli. & Propheta dicebat: Minor fui & ſenui. de quo ꝑ Io. An. in ꝓœmio ſexti, ĩ nouellis. & An. Si. in. c. 1. & c. ne innitaris, de cõſti. 4. col. ¶ Si tñ dicta modernorũ videntur rationabiliora, præferuntur antiqoribus, nõ aliâs. c. ita autẽ. 19. di. ꝑ Abb. in. c. capellanus, de feriis. 1. col. latiùs ꝑ glo. in ꝓœmio, ſo. leg. vbi reperies multa de conſilio antiquorum.

Adde. Nota caſum quem in facto habui & conſului inter duos peritos in iure, qui iudices erãt delegati à principe, qui fuerunt dati ſuper declaratione terminorũ & limitum regnorũ Caſtellæ & Aragonũ, inter monaſteriũ ſanctæ Mariæ de Horta, ordinis Ciſtriciẽſis, & villã de Hariza, & mõtis regalis: ſup qua contentione fuit ſupplicatũ imꝑatori noſtro in curiis de Madrid anno dñi. 1534. 22. die mẽſis decẽbris, petitione. 119. vnus quidẽ eorũ doctor erat modernus ciuitatis Ceſarauguſtæ: alter licẽciatus erat antiqor altero in licẽciatura & doctoratu, incola regni Caſtellæ: fuitq; contentio vter eorũ debet præferri in iudicio, in ſcallo, voto, et inſtructione, in q̃bus oĩbꝰ doctor ille dicebat debere prę ferri ꝓpter dignitatẽ gradꝰ, alter dicebat debere ꝓferri ꝑꝑ antiq̃tatẽ licẽciaturę, & ꝑꝑ excellentiã & maioritatẽ regni. Ego verò attẽta præeminentia iſtius regni, & ꝙ in ſcripturis ꝑꝑ excellentiã primũ noĩatur, et ꝙ dictus licenciatus multò antè recepit licenciaturam q̃ alter reciperet gradũ doctoratus, habito in mẽte titulo de albo ſcribendo, & quòd dominus doctor de Palacios ruuios dicit in repetitione. capi. per veſtras, de dona.

de dona.inter vir.& vxo.ſuper rubr. col. 155. verſi. numero fortius,& quod habet in.c.eccleſiæ, & ibi do.Abb.3.not.de immu.eccle. indiui. pro dicto licenciato,verbo,& ita in omnibus actibus fuit primò nominatus.& inſcriptus. ¶ Ratio hui⁹ poteſt

que no fueren cõtrarias alas leyes deſte nro libro, y alos fueros ſobredichos; y porque los hijos dalgo de nueſtros reynos hã en algũas comarcas fuero d'aluedrio, y otros fueros, porq̃ ſe juzgã ellos y ſus vaſſallos, tenemos por biẽ que les ſean guardados ſus fueros a ellos y a ſus vaſſallos, ſegun q̃ lo hã de fuero, y les fueron guardados haſta aqui: y otroſi en hecho de los rieptos ſea guardado aquel vſo y coſtũbre q̃ fue vſado y guardado enel tiẽpo de los otros reyes y enel nro:

¶ Hec eſt noua glo. ſup parte.los ſabios de los antiguos hizieron.

eſſe: qa iura multis vigiliis condita non debent tolli quando non eſt cauſa rationabiliter in tollendo, ar.tex. in lege in rebus nouis ff. de legibus, & in.l. iſta,ibi,dũ dicit (y porquanto) dum loquitur de opinionibus Bart. & Bal. & ibi, dum dicit (ha traydo mayor daño). Et ſic validiori ratiõe & cauſa iſta lex dicit, ꝙ opinio Bar.& Bal. vltra aliorum opiniones non ſeruetur, ſed illorum opiniones ſeruentur, quibus lex vel ratio magis ſuadet, vel rationibus & iuribus magis fundantur. ¶ Et quia Roboam rex noluit audire conſilium antiquorum ſapientum, amiſit regnũ, vt habetur in Spe. de aduo.§.3.2.col. verſi. hábito! quapropter princeps qui vtitur conſilio, plus ſibi ſubijcit quàm tumultu armorum, iuxta ſententiam Senecæ, Submitte te rationi,& omnia ſubijcies tibi, hinc dicitur Eccleſia. 9.c. quòd magis neceſſariæ ſunt leges reipublicæ, quàm arma. Refert Ioan. de Plat. in procemio, inſti. in princi. vide quæ dixi in.l.infrà proxima.

o. ¶ Al rey. Nota quòd rex in ſuo regno poteſt leges condere & interpretari. concordat.l.8. titu.1. prima parti.dixi in procemio ſuprà, in parte, y con ellos conſultado. Ratio, quia rex in ſuo regno habet ſupremam iuriſditionẽ. tenet Bal. in procemio digeſtorum. 3.col. adeò quòd appellatione iuris venit quod Rex ore proprio promulgauit. eſt enim præfectus multorum prætorum, & ab eius ſententia non appellatur in regno. l.1. ff. de offic. præfec. præto. propterea rex debet eſſe ſapiens, vt habetur Sapien.c.6. vbi dicitur: O reges populi diligite ſapientiam vt in perpetuum regnetis, quia concupiſcentia ſapientiæ deducit ad regnum perpetuum & rex ſapiens populi ſtabilimentum eſt. Audite ergo reges, & intelligite: diſcite iudices finiũ terræ, præbete aures vos qui continetis multitudines & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data eſt à Domino poteſtas & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur: ſi cũm eſſetis miniſtri regni illius rectè iudicaſtis, & cuſtodiſtis legem iuſtitiæ. Qui enim cuſtodierit iuſtitiam, inſtè iudicabitur, & qui didicerint iuſta, inuenient quid reſpondeant. ¶ Beata igitur eſt terra, cuius rex ſapiens & nobilis eſt, & cuius principes veſcuntur in pane ſuo: & vehe terra, cuius rex puer eſt in operibus ſuis, vt habetur Eccleſiaſtici.10.cap. & l.2. ti. 5. ſecunda partita. rex enim inſipiens perdet populum ſuum, & ciuitates inhabitabuntur p ſenſum prudentum, vt ibi. ¶ Item rex debet eſſe liberalis, gratioſus nõ auarus, vt per Bal. in.l.& in legatis, in fine. C. ad legem Falci. & in.l.1.§.fi. vbi bonus tex. C. de cadu. tollen. ¶ Item debet eſſe clemens, id eſt, pius, ſicut dixi in procmio glo. 1. vnde Seneca, Nullam clementiam ex omnibus magis decet quàm principi: adhibẽda eſt tamen moderatio, vnde nec promiſcuã, nec vulgarem habere oportet clementiam neq; abſciſſam. vnde Romæ in capitolio ſcriptum eſt: Parce victis, frange ſuperbos. refert Io. Fab. in procemio, inſti. ſuper rubr. in.§. Alamanicus, in fine, habetur in.l.1. in verbo, clementiæ, de ſumma tri.& fide catho. melius in.l.2.ti.10.ſecunda partita. ¶ Rex verò impius eſt ſicut leo rugiens, & vrſus eſuriẽs ſuper populum pauperem, Prouerbiorũ.28. ¶ Quapropter vos qui regem nobilem, ſapiẽtem, beniuolũq; habetis, ſubditi eſtote ei, & humiles ſeruite in obſequiis ſibi debitis cum lætitia & exultatione, & tanquã præcellenti regem timete, Deum honorificate, vt habetur. 1. Petri. 2. cap. & in extrauagãti Bonifacij octaui, de offi. iudi. in prin. vbi dicitur ꝙ debent ſuperioribus ſuis reuerentiam ſubditi, melius quaſi per totũ, ſecunda parti. ti.14. cum ſequen. ¶ In cogitationibus veſtris regi nõ detrahatis, neque in ſecreto cubiculi veſtri malè dixeritis diuiti, quia & aues cęli portabunt vocẽ veſtrã, & qui habent pennas annunciabunt ſententiam, vt habetur Matthæi.13.& Lucæ.8. vbi dicitur: Exit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum, & aues cæli veniunt & ſumunt ſemẽ, id eſt, verbum de cordibus hominũ, & ibi ſemen, id eſt verbũ dei: & ſic aues cæli ſunt peccati inferni. ¶ Et adde, ꝙ rex in ſuo regno eſt ſicut imperator in imperio.l.5.titu.1. ſecunda parti. glo.1.l.1.titu.4.tertia partita.

p ¶ Fueros. Quare ſic dicantur vide.1.parti.titu. 2.l.7. cum ſequen. ¶ Item rex facit conſtitutiones, & dicitur conſtitutio omne illud quod princeps ſtatuit.c.conſtitutio.2. diſtin. ſed qualiter fiunt vide per docto. in rubr. de conſtitutio.

q ¶ Leyes. Nota quòd rex in ſuo regno poteſt leges cõdere. concor. infra proxima prope mediũ.

dixi

dixi in procemio ſuper parte, y con ellos conſultado, in fine, ibi habes concordantias. tenet Bar. in.l. non ambigere.ff.de legi.& ibi notatur iuncta.l.1.cũ glo.3.ff.quod quiſq; iuris,& in.§.quid principi. in glo.inſti.de iure natu. ¶Quemadmodũ imperator poteſt leges cõdere, et eas interpretari, vt.l.ſi. & ibi Bar.C.de legi.et quaſi per totũ, eodẽ ti. quia omnis iuriſdictio voluntaria & contentioſa eſt imperatoris, vt per Bal.in.c.1.§.ad hæc.1.&.4. notabi. de pace iura. firmã. ita & eodẽ modo rex nõ recognoſcens ſuperiorẽ, vt per Bal. vbi ſuprà, & per An.Sic.in.d. rubri. de conſti. ¶Ideo lex quæ habet locũ in rege nõ recognoſcẽte ſuperiorẽ, vt per Bal. in.d.c.1.§.ſi vaſſallus. ¶Rex verò in ſuo regno dicitur imperator

y otroſi tẽemos por biẽ q̃ ſea guardado el ordnamiẽto q̃ nos aora hezimos eñſtas cortes para los hijos dalgo, el qual mãdamos poner ẽ fin dſte nr̃o libro: y porq̃ al rey pteneſce, y a podr d hazer fueros y leyes y dlas interp̃tar y dclarar y enmẽdar dõde viere que cũple, tenemos por bien que ſi en los dichos fueros o en los libros delas partidas o eñſte nueſtro libro o en algũa o en algunas leyes de las que enel ſe contienen fuere meneſter declaracion y interpretacion o enmendar, o añadir o tirar, o mudar, que nos que lo hagamos: y ſi alguna contrariedad pareſciere en las

regni, eò q̃ poteſt per ſe iudicare, & ſcripturã ſuo ſigillo ad probationẽ roborare. tenet Fran.Cur.ſuo conſi.88.10.col.& conſi.49.34. col. habet enim rex in ſuo regno tantam poteſtatẽ, quantum imperator in imperio,& maiorem.tenent Fran.Curt.d.conſi. 49. ¶Et licèt olim populus Romanus poterat leges condere, hodie non poteſt: quia abdicata eſt ab eo poteſtas creandi imperatorem, & tranſiuit poteſtas leges condendi de populo Romano in imperatorẽ.l.2.§.nouiſsimè.§.deinde.ff.de origi.iuris.& l.1.ff.de conſtitu.princi.& in.§. quod principi. inſti.de iure natu. ¶Et nota q̃ lex dicitur quæ fit à principe, edictum verò quod fit à prætore. vt. d.§. ſed quod principi.&.§. prætorum, eodem titu. tenet Bar.in rubrica.C.de legib. ¶Item nota quòd iudex in ſententiando debet ſeruare leges regni ordine hîc tradito. dixi ſuprà in parte, primeramẽte, & habetur in Specu. de app.§.11. verſi. ſed quæro. doct.de Pala.in repeti.capitu.per veſtras, de dona. inter virum & vxorem, in introductione.3.colu.

Nota. r ¶Interpretar. Quia princeps eſt pater legis, vt authen.de inceſt.nup.§.dubitatum, colla.2.ideo poteſt leges interpretari. ¶Sed ad intelligentiã iſtius verbi, interpretar, nota quòd aliud eſt eſſe vatẽ,& aliud eſſe interpretẽ, quia in vate ſpiritus ventura prædicit, in interprete eruditio & verborum copia, & quæ intelligit transfert, vt inquit Hieronymus in præfatione Bibliæ poſt medium, vel dic q̃ interpretatio dicitur pluribꝰ modis. ¶Vno modo dicitur expoſitio vocabuli, ſicut interpres dicitur ille q̃ dat intelligere verba ſeu idiomata diuerſarũ

De vate & interprete.

linguarum.l.1.in fin.ff.de verbo.obli. & hoc modo ſunt interpretes qui transferũt verba de Græco in Latinũ.l.1.ff.de excuſa.tuto. ſic enim dicitur interpres, qui vnam linguã exponit per alterã, vel vnã linguam transfert in aliã. ¶Secundo dicitur interpres ille q̃ verba exponit ad verũ intellectũ, ponderata potiùs ratione q̃ cortice & ſuperficie vocabulorũ.l.ſi de interptatione.ff.de legi.l.1. ff.de origi.iu. ¶Tertiò dicitur interp̃tatio adhæſio intellectus ad literã; & iſta nunq̃ tantũ valet, q̃ ratio nõ præponderet.l.ſi quis filiũ.C. de libe.præt. vel exhe. ¶Quartò dicitur interp̃tatio modꝰ ſignificãdi attributꝰ dictioni ab intellectu, vt q̃ hoc nomen aſsis ſignificet totam hæreditatẽ, vt in.§.hæreditas, inſti. de hæredi.inſti. ¶Quintò dicitur interp̃tatio diſputandi ſubtilitas, quæ prudentiũ authoritatẽ exigit.l. cũ quidã.ff. de libe.& poſthu.l.in ſubſtitutiõe.ff. de vulga.& pu. ſub.l.3.§.his legibus latis.ff.de origi.iur. ¶Et iſta interpretatio diuiditur: q̃a vna eſt reſtrictiua, alia extẽſiua, vt per Bal.in.l.oẽs populi.ff.de iuſt.& iu. facit q̃d notat in.l.1.§.opas.ff. ad Tertullia. ¶Sciás tñ q̃ in.d.l.ſi q̃s filiũ, ponitur interp̃tatio pro rudi expoſitiõe.ſenſus autẽ accipitur ꝓ vera expoſitione magis ad intellectũ q̃ ad corticem verborũ, ſicut in.c.marcion.1.q.1.ideo interp̃tatio eſt cõe nomen, quod ad omne nomẽ adaptari poteſt. ¶Et nota q̃ ſi ſtatutũ remouet interpretationẽ, intelligitur de extrinſeca quæ põt circũſcribi: nõ de intrinſeca, ſine qua nõ põt cœna duci.l.in his.ff.de cõd.& de.tenet Bar.in.d.l.oẽs populi,& plenè in additione, in.d.l. ſi quis filiũ,& p Bal.ibi, q̃ multa ex ſupradictis dicit: de quacunq; enim interp̃tatione quęramꝰ ſi lex requirit interp̃tationẽ, recurritur ad principẽ: quia eius eſt interp̃tari vt hîc, &.l.ſi q̃s intẽtione ambigua.ff.de iudi.cũ ſimi. ¶Idẽ in ſtatuto quod debet declarari,& interp̃tari p cõditorẽ.tenet Bar.& Bal. in.l.omni nouatiõe ceſſante.C.de ſacroſan.eccle.& in.l.ex facto, in princip.& ibi Ange.& Imo.ff.ad Trebellia.Bar.in.d.l.omnes populi.3.q.prin.ff. de iuſti.& iu. Albe.de Roſa.in.l.1.2.col. in fi.ff.ſi certa peta. ¶Intellige tñ q̃ nõ ꝓ qualibet interpretatiõe eſt recurrẽdũ ad principẽ: quia & doctoribus data eſt poteſtas interp̃tandi iura, vt.l.vnica, de profeſſo.quæ in vrbe conſtan.li.10. ¶Verum tamẽ eſt q̃

C interpretatio

interpretatio doctoris eſt probabilis, ſed nõ neceſſaria, niſi ſumatur ab habẽti poteſtatẽ vel authoritatem legẽ condẽdi ſicut iuriſcõſulti: qa tũc eſt neceſſaria, vt.d.l.1.& ibi ſcribentes, & Albe. de Roſ. ff.ſi certũ peta.habetur in.§.reſponſa prudentũ, inſti. de iure natu. per modernos in.l.ſeptimo menſe.ff. de ſtat. homi. ¶ Itẽ iudices poſſunt interpretari iura in cauſis vertẽtibus corã ſe.tenet Inno. in. c. cũ ſpeciali, de appel. facit quod notatur in auth.iuſiurãdum, quod præſta ab his, colla.2. ¶ Intellige ꝙ tunc iudex põt interpretari iura vel ſuã ſententiã, qñ continẽt aliquid obſcurũ, vel ambiguũ: & vbi iudex fuit ſemel interpretatus nõ poteſt amplius interpretari.glo.eſt ſingularis in.l.quicquid aſtringẽd.ff.de verb.obli. tenet Bal.in.l.2.ff.de origi.iu. Lanfran.in.c.quoniã contra, de proba.in parte, interlocutiones.4.col.prope medium. ¶ Tunc verò recurritur ad principẽ pro interpretatione, quando inſurgit maxima dubitatio, nec poteſt per inferiorẽ commode decidi, iuxta notata per Abb.& modernos in.c.1.de conſtitu. & iſto modo intelliguntur iura quæ requirunt interpretationẽ principis: nã verecũdoſum eſſet adire principẽ pro qualibet interpretatione, vt ꝑ Bar. in.d.l.oẽs populi.ff.de iuſti. & iu. ¶ Et nota ꝙ iſta interpretatio principis neceſſitat, alterius verò nõ. tenet glo.& ita intelligit Abb.in.d.c.fi. glo.in.c.1. de poſtu.præ. ¶ Sed quia ſuprà dixi ꝙ iudices poſſunt interpretari iura in cauſa vertentibus corã ſe: & quid in arbitro vide Bar.in.l. veteribus; ad fi.ff. de pactis, & Spe.in ti.de arbitris.§.3.verſi. ſed nunquid. ¶ Et non mireris ꝙ cũ allego.c. nõ dico extra, vt eſt conſuetudo cõmentatorũ iuris ciuilis. Itẽ cum allego de lega.1.2.&.3.non dico.ff. nam videri meo iſta eſt ſuperflua locutio: quia vt dicit do. Car.& Abb.ſicut in procœmio decretaliũ.§.rex pacificus.2.col.verſi.vltimò quærit, volumẽ decretalium eſt certũ & approbatũ, ideo neceſſe nõ eſt allegare cõſtitutiones illius per verbũ, extra, prout oli fiebat. Itẽ qa cũ de aliquo ſumus certi, nõ debemꝰ certiorari.dixi infra iſta.l.in parte, enlos dichos lugares: nã ꝑ allegatiões ſatis cognoſcitur qđ allegatur: qa alius eſt modꝰ allegãdi capitula feudorũ, alius allegãdi capitula voluminis decretaliũ, alius allegãdi capitula decreti: quia allegãtur ꝑ cauſas &

leyes ſobredichas entre ſi miſmas, o enlos fueros, o é qualquier dellos, o alguna dũda fuere hallada enellos o algun hecho porq̄ por ellas no ſe pueda librar q̄ nos q̄ ſeamos requeridos ſobre ello porq̄ hagamos interpretació y declaració o enmienda, do entẽdieremos q̄ cũple, o hagamos ley nueuá,

quæſtiones, & ſi dicatur de legatis.1.&c. ſuperfluũ eſt dicere.ff.cum nõ ſit in alio volumine titulꝰ ille. r ¶ La juſticia. Vt equitas et iuris ordo ſeruetur. vt dicit glo. & Auge. in authen.de hæredi. & Falci. §. exhæredatos.collatio.prima.

la q̄ entendieremos q̄ cũple ſobre ello, porq̄ [r] la juſticia y [s] el derecho ſea guardado.

¶ Empero biẽ queremos y ſofrimos q̄ los libros d̄los derechos que los ſabios delos antiguos hizieron q̄ ſe lean enlos eſtudios generales de nueſtro ſeñorio: porq̄ hay en ellos [t] mucha ſabiduria: y queremos dar

s ¶ El derecho. Nota ex verbis iſtius legis ꝙ appellatiõe iuris intelligitur de iure regni. idem tenet do.doc.de pala.repe. c.ꝑ vr̃as, de dona.in. vi.& vxo.3.col.in introductione.verſi.an etiã. Bal.in.c.cũ veniſſent, de eo q mittitur in poſſe. And.Si. in rubr.de cõſtitu.3. col.in principio.

t ¶ Mucha ſabiduria, id eſt, multum ſaporẽ: qa ſapiẽtia dicitur à ſapore, quaſi ſapida ſciẽtia.tenet Archie. Flo.ſua.2.parte hiſtoriali, ti.19. c. 12. §.pe. ¶ Et de iſto ſapore habetur in ꝓœmio li. ordi.& in.l.1.&.3.ti.delas leyes, eo.li.&.l.1.&.3.eo. ti. fo.leg. & ĩ procemio eiuſdẽ fo.& ĩ.l.2.3.&.5.eo.ti. fo.iuzgo.li.1.meliꝰ.1.ꝑti.ti.1.ꝑ totũ. ¶ Et nota ꝙ ſapor iſte ſtat in hoc: qa iura canonica & ciuilis ſciẽtia docẽt nos honeſtè viuere: alterũ non lædere ius ſuũ vnicuiq; tribuere.l.1.&.l.iuſtitia.ff.de iuſti.& iu.&.§.iuris præcepta, inſti.eo.titu.& in procemio decretaliũ.§.ideoq;.l.cũ plures.§.eum tutore.ff. de adminiſt.tuto.l.ſcire oportet.§.cũ reliquis.ff. de tuto.& cura.datis ab his. ¶ Itẽ cupiditates & nequitias refrenant, in auth. vt iudices ſine quo ſuffra.§. cognitio, coll.2. c.bonorũ.47.di.c.auaritię, de elec. li.6.c.q̄ ſit graue, eo.ti.& li.l.in creditore.ff.de euic. l.1.in prĩci C.de latina lib.toll.cũſumi. ¶ Itẽ docent pudicitiã, cõpeſcũt carnis petulãtiã, in auth. quibꝰ mo.na.effi.legi.§.nouerimꝰ, colla. 5. & per totũ. ff. &.C.de adulte. ¶ Inſtruunt ſuiipſius fragilitatem cognoſcere, vt in auth. vt omnes obediant iudici.in prin.colla.5.& in auth.de nup.colla.4. ¶ Hortãtur ad clementiã, & impietatẽ deteſtantur, vt in procemio inſti.ſuper verbo, pius, & in ſumma ad bonũ iuuitãt.l.imperialis.C. de nup. ¶ Mala puniunt & execrãtur, vt ff.de iureiuran.circa principium, vbi reperies multas concordantias, ſuper verbo, metu pœnarũ. ¶ Vnde dicit Seneca, ꝙ hæc eſt ſciẽtia ſublimis, cætera verò puerilia puſilla. Et Hierony.in ꝓlogo Bibliæ. 6.c. dicit ꝙ per verborũ grãmaticalium diligentias, metrificantium pedes, logicorum fallacias, rhetoricorũ ornatus, muſicorũ modulos, arithmeticorũ numeros, geomerticorũ menſuras,

aſtrologorū diuinationes:potiùs ſunt onus & ſar-
cina ad beatitudinē quā ſubſidium. vnde idē Hie-
ronymus in.c.nonne.32.diſt.dicit ꝙ in obſcuritate
mentis ingreditur qui diebus ac noctibus in diale
ctica arte torquetur. nō tñ dicit eo pœnitus proii-
ciēda.vt.c.ſi quis grā-
maticā &.c.legitimus
32.di.ſed ꝙ non omne
ſtudiū noſtrum pona
tur in ea.quia vana eſt
doctrina ex qua. vitia
animarū aut morū nō
curātur.vt inquid idē
Hieronym⁹ in prolo-
go bibliç.c.5. ¶ Quia
licet grāmatica ſit fal-
ſa nō vitiatur ſentētia.
gl.& doct.in.l.3.C. de
ſentētiis expi reci.Itē
neq; vitiatur teſtamē
tū.l.Plaucius.ff.de au
ro & argen.le. glo. &
doct.in.c.audientiam
de reſcriptis.⁋ Igitur
ſanctiſsima eſt ciuilis
ſciētiam quæ præcio nūmario nō eſt eſtimata. l.1.
§.proinde.ff.de vari. & exordi.cogni. ⁋ Et nota ꝙ
ſciētia nō inuenitur niſi ab his qui præſcrutatur eā
quia eſt ſicut theſaurus ſecūdū Bald. in procemio
digeſtorū.4 col.⁋ Iſi quis indiget ſapiētia poſtulet
à deo qui dat omnibus affluēter. vt habetur. 1. col.
c.1.& prouerbio.3.vbi dicitur beatus homo qui in
uenit ſapientiā & qui affluit prudētia quia melior
eſt acquiſitio eins negatione auri & argenti primi
& puriſsimi fructus eius.eſt enim præcioſior cun-
ctis operibus ſapiētia & omnia quæ deſyderantur
huic nō valent cōparari clara eſt,& quæ nunquam
marceſit ſapiētia. & facile videtur ab his qui quę-
runt illam.vt habetur ſapiētiæ.6. prope mediū te-
net Abb.in procemio decre.§.rex pacific⁹, & Ioā.
Faber.in procemio inſti.1.&.2.col.qui aliqua refe
runt ex predictis.

v ¶ Seā ſabidores.quia multitudo ſapientiū ſani-
tas eſt orbis terrarū.ſapiē.6.in fine itē quia ſapien
tia informat intellectū. ſicut aīa format corpus, vt
cle.1.de ſum.tri.& fide catho.& glo.ibi.vñ intelle-
ctus hoīs ſine ſciētia pōt dici ſine formam quaſi ſit
quędā materia inutilis. ⁋ Hinc dicit Cicero in lib:
offici.ꝙ multi ſunt homines qui nō ſunt hoīes,quia
ſi velit dicere ꝙ pœnitus ignari nō merētur dici ho
mines. ⁋ Ad idē beat⁹ Hiero.in prolo.Bibliç.4.c.
poſt mediū dicit ꝙ qui docti fuerint fulgebūt qua
ſi ſplēdor firmamēti,& qui ad iuſtitiā erudiūt mul
tos quaſi ſtellę in ꝑpetuas ęternitates.& quia ſcien
tia eſt donū dei.vt. c. qualiter & quādo de elect. &
c.illo vos de pigno.&.c.reuertimini.16.q.2.vbi ſa-
piētes dicūtur donatarij dei,ꝓpterea ſapiens nun-

lugar q̄ los nr̄os naturales sean ſabidores y ſeā porēde mas hōrados, y agora ſomos informados q̄ la dicha ley no ſe guarda ni ſe executa enteramente como deuia. Y porq̄ nr̄a intēcion y volūtad es q̄ la dicha ley ſe guarde y cūpla como en ella ſe cōtiene: ordenamos y mādamos que todas las nr̄as juſticias deſtos nr̄os reynos y ſeñorios anſi realengos y abadēgos como de ordenes y behetrias y otros ſeñorios quales quier de qualq̄er calidad que ſeā que en la dicha ordenacion y deciſiō y determinaciō delos pleytos y cauſas aſſi ciuiles como criminales ſe

quā eſt inanis & ſemper habet in ſe amicā puden-
dētiā vt Spe.de aduoca.§.hic dicēdū eſt.ver.cōmē
det. ⁋ Itē nō petit illicita.l.nō idcirco.C. de recin.
vē. ⁋ Et nota ꝙ habēs eminentē ſcientiā habet pri
uilegiū ꝙ ipſius fauore recedatur à iure cōi, vt. c.
de multa prebē. & ab
ſtatuto.vt ꝑ Bald.in.l.
ſed et reprobari. §. fi.
ver.maxię diſciplina
tos hoīes,ff.d excu.tu.
And. Si in cōmēto ru
bricę de reb⁹ eccle. 5.
col. parcitur enim ho
mini ſciēti. ⁋ Itē nota
ꝙ non immerito ſacri
canones dicūt ſciētiā
eminētē deſyderandā
vt in.c.niſi cū pridē de
renūtia.per glo. in. c.
nō licet.11.q.3. Ino.in.
c. cū in cūctis de elec.
melior eſt.n.ſapientia
quā vires: & vir pru-
dēs quam fortis arma
etenim ſapientis lace-
rari neq; rūpi poſſunt quia fòrciores aliis. & pro-
pterea hoīes litterati ſunt ſemper bene armati. l. 6.
titu.de las leyes, foro juzgò.differunt enim multū
arma iuriſperiti ab aliis. quia arma ſapientis præ-
bent ei requiem vel quietem & multa commoda.
arma etenim ferrei onus atq; aſſiduū laborē et hoc
cognito à Tullio primo officio. libro dicit expe-
ctanda eſt quidē magis diſcernēdi ratio quàm cer-
tandi fortitudo,armis etenim rationis ſcientiæ ar-
mantur iura.l.cū vir,in fine.C.de adulte. Ideò per
ſapientes & ſciētificos mūdus illuminatur nō per
ignorantes: quia ignorantia eſt tenebra mūdi,Bal.
in authē.habita.a.col.in fi.ver.quęro nota.C.ne fi-
lius pro patre. ⁋ Propterea conſilia debent haberi
cum ſapiētibus.l.dubiū.C.de diuor.Bal.in.d.auth.
habita. Itē dicitur eccleſiaſtici.c.4.qui habet ſapiē-
tiam iudicabit gētes ad idē eccleſia. 40. dicitur.vi-
num & muſica letificāt cor. Sed ſuper vtraq; dile-
ctio ſapientiæ. Item dicitur ꝙ tibiæ & pſalterium
ſuauem faciūt melodiā,ſed ſuper vtraq; lingua ſua
uis. ⁋ Et nota in quantū iſta.l.dicit.Sean ſabidores,
quia non dicit pluſquàm ſapiētes: ſatis etenim eſt
hominibus ſapere non pluſquàm ſapere:ſed ſape-
re ad ſobrietatem , vt habetur Roma. 12.quia illud
pluſquàm ſapere eſt ſcientia huius mundi:quæ fa-
cit hominem ſuperbum:tenet Bart. in.l.vt reſpon-
ſum. C.de tranſact.Bal.in tract.ſcis vlti:col. ⁋ De ſa
pientia quippè huiuſmodi dicit Hierony.in prolo
gò Bibliæ.c.5.in princ.& habetur.1.corinth.propè
medium,perdam inquit ſapientiam ſapientium &
prudentiam prudentium reprobabo,vera enim ſa
pientia perdet falſam ſapiētiam,vt ibi. ⁋ Item bo-

na ſcientia facit hominem præuilegiatū in patria et extra.l.ſed & reprobari.§.1.& ibi Bar.in prin.ff. de excuſa. tut. ¶ Principiū verò ſapiētię eſt timor dñi.ipſe etenim dat ſapientiā & ex ore eius prudētia & ſciētia.vt hētur prouerb.2.&.19.c.vbi dicitur. ſi intrauerit ſapientia cor tuū & ſciētia animæ tuæ placuerit conſilium cuſtodiet te. & prudentia ſeruabit te vt eruaris à via mala & ab homine qui peruerſa loquitur.regina igitur noſtra adulatur omnibus ſuadens ad ſcientiā adiſcēdam & ſic addetur nobis ſapientia. vt hētur in ſpe. de aduo.§.7.ver.itē habeas. augēda tamē eſt ſapiētia ex ingenio ſapiētis.vt ī Spe.in.d.ti. de aduo.§. hic dicendum eſt.ver. cum autem & qui nō audiuit à ſapientibus ſapiens eſſe non poteſt. vt habetur prouerbi.cap.1. ¶ Hinc dicit beat⁹ Hiero.in prolo.biblię.c.5.prope finē et legitur in actibus apoſtolorū.c.8.ꝙ eunuchus cū legeret Eſayā ꝓphetā interrogat⁹ à Philippo,putas ne intelligis q̄ legis?reſpōdit,quomō poſſum niſi aliqs me docuerit.nā agricolę cementarij: fabri metallorū.lignorūq; ceſores:lanarij quoq;,et fulōes,& cęteri q̄ varia ſuppellectilia & vilia opuſcula fabricāt abſq; doctore eſſe nō pñt qđ cupiūt. tenet idē Hiero.in.d.ꝓœmio.c.6.& tūc doctor docēs iuſtos feſtinabūt accipere.ꝓuerbio.d.c.9. ¶ Sapientiam iſtā atque doctrinam ſtulti deſpiciūt ipſa verò foris prædicat:in plateis dat vocem ſuā in capite turbarum clamitat : in foris portarum vrbis profert verba ſua dicēs. vſque quo paruuli diligitis infantiam & ſtulti ea quæ ſunt noxia cupient. quia imprudētes odiunt ſcientiam prouer.c.1. per ipſam verò ſcientiam reges regnant & legū conditores iuſta decernūt.per ipſam principes imperāt & potentes decernunt iuſtitiam. ¶ Audite ergò diſciplinā & ſtote ſapiētes & nolite abiicere eam, quia qui inuenit eam inueniet vitā & hauriet ſalutem à domino.vt habetur prouerbio. 8. quis enim ſciet ſenſum domini niſi domin⁹ dederit illi ſapiētiam & miſerit ſpiritum ſuū ſanctum de altiſsimis: quaſi dicat nullus:quia per ſapientiam ſanati ſunt quicunq; placuerūt domino. vt habetur ſapientia. nona.in fine.ſapientia namq; hos qui ſe obſeruant à doloribus liberauit. vt habetur ſapien.10.ſuſcipe igitur conſilium legiſlatoris de quo hîc & in.l. inſra proxima in principio qui conſulendo nos inuitat ad ſapientiam & adiſce eam iuxta illud prouerbio.4.in princ.dicens ſuſcipiat verba mea cor tuū cuſtodi pręcepta mea & viues.poſside ſapientiam prudentiāque poſside non obliuiſcaris,neq; declines à verbis oris mei: ne dimittes eam,et cuſtodiet te.dilige eā & conſeruabit te.& Eſayas.c.5. propè mediū dicit ꝓpterea captiu⁹ duct⁹ eſt popul⁹ me⁹ quia non habuit ſcientiam & nobiles eius interierunt famæ & multitudo ei⁹ ſiti exaruit. ¶ Hij verò qui cupiunt adiſcere ſacratiſſimā legū ſcientiam debēt primo tex.poſt modū glo.& doctores adiſcere non econuerſo.ſunt enim nonnulli qui multas leges nominare ſciunt & aliquod minimum notabile tamen caſus earū ignorant.nōnulli qui ſe inter quæſtiones & ſubtilitates gloſſarū & doctorū inuoluūt & tex.deſerunt & ignorant.& qui ad quæſtionē dubiam ſciunt aliquid allegare attamē de millæ caſibus legū interrogati neſcirent ex improuiſo de vnico reſpōdere ſunt nōnulli qui librorū multitudine delectātur & p eos negāt cōtra doctrinā Senecę dicēs.a.epiſto.ad Lucillū. diſtrahit librorū multitudo de quibus omnibus loqtur. beatus Hiero.in prolo.bibliæ.c.5.vbi dicit liber in Apocalipſi ſeptē ſigilis ſignatus oſtēditur quem ſi dederis homini ſciēti litteras vt legat reſpōdebit tibi nō poſſunt ſignatus, eſt enim . q̄ plurimi hodie. putāt ſe noſſe literas iuris canonici,& ciuilis iuriſque cōmunis iſtius regni: iſtiuſq; voluminis cum littera ſit clara ſcriptaq; in cōmuni loquela habētq; ſignatū ſenſum neq; aperire poſſunt niſi ille reſeruauerit quę habet clauē Dauid.qui aperit & nemo claudit:claudit & nemo aperit.idcirco ſuſcipe cōſiliū de quo ſuprà:& cū legere nō poſsis quantū habueris ſatis eſt habere quātū legas . probatos itaq; ſemper lege.& ita poſsidebis ſapientiā & cōſequeris prudētiā.& tanquā iuris peritus eris cautus in cōſilio : fidelis in patrocinio & in iuditio iuſtus, quæ omnia debēt eſſe in ſapientibus.aliâs de talēto reddent rationem. vt in Spe.de aduo.in fine.

guarde la ordē ſiguiente q̄ lo q̄ ſe pudiere determinar por las leyes delos ordenamiētos y prematicas por nos hechas y por los reyes q̄ de nos vinierō enla dicha ordenaciō y deciſiō y determinaciō ſe ſigā y guardē como enellas ſe cōtiene[a] no embargāte q̄ cōtra las dichas leyes đ ordenamiētos y prematicas ſe diga y alegue que no ſon vſadas[a] ni guardadas, y enlo que por ellas no ſe pudiere determinar mādamos q̄ ſe guardē las leyes delos fueros anſi del fuero delas leyes, como delos fueros municipales q̄ cada ciudad, villa o lugar touierē[b] en lo que ſon o fueren vſados y guardados[c] en los dichos lugares y no fueren cōtrarias alas dichas leyes de

Adde. Multitudo enim librorū auctorū & omne genus voluminum aliquid habēt inſtabile . vt inqt Seneca q̄ refet. Oldra.cōſi.84.quę dicit ꝙ nuſquā eſt qui vbiq; eſt. & vitam

ordenamiẽtos y prematicas: aſsi en lo q̃ porellas eſta d̃terminado, como en lo q̃ d̃terminaremos en adelãte por algunas leyes de ordenamiẽtos y p̃maticas, y los reyes que de nos vinierẽ, ca por ellos es nueſtra intencion y volũtad que ſe determinẽ los dichos pleitos y cauſas, no ẽbargãte los dichos fueros y ᵃvſo y guarda d̃llos: y lo q̃ por las dichas leyes d̃ ordenamientos y prematicas y fueros no ſe pudieren determinar, mandamos q̃ en tal caſo recurra alas leyes delas ſiete parti-

& vitam in peregrinatiõne agentibus hoc euenit, vt multa habeant hoſpitia, amicitias nullas, nec ꝓdeſt ciuus ſumptus qui ſtatim euomitur, nec cõualeſcit planta quæ ſæpe trãsfertur. Itein nihil eſt ita vtile quod in tranſitu prodeſt. Et nihil ita impedit ſanitatẽ, ſicut crebra remediorũ mutatio: qa non venit ad cicatricẽ vulnus, in quo plura tẽtãtur remedia. ⁋ Propterea ſaluberrimũ eſt literis inſudare, vt. l. apud Iulianũ, prope finem. ff. de fideicõ. liber. vbi fertur Iulianũ dixiſſe, Si vnum pedẽ in ſepulchro haberem adhuc quidem addiſcere vellem. de quo dicto facit magnũ feſtũ Petrus de Bellapertica in rubr. inſti. §. charta. 2. pagi. Ideo nos oẽs illam doctrinã in mẽte habere debemus, ne indocti pecudibus aſsimilemur. Propterea dicitur hic, ſcã ſabidores, nam plura ſunt priuilegia ſapientibus conceſſa. ⁋ Hinc eſt ꝙ ſcholaris vicinus cameræ alterius ſcholaris, ſi cũ alta voce legẽdo impedit, poterit officio iudicis cõpelli, aut tacere, aut recedere. Ita notanter dicit Spe. ti. de iudi. §. 2. verſi. hoc etiã nota. & Alex. in. l. 1. pe. col. verſi. item ſcias. ff. ſolu. matri. ⁋ Ad idem dicimus ꝙ doctor poteſt expellere fabrum de vicinitate ſua, ne illum perturbet: tamen & And. Si. in. c. 1. 1. col. in verſi. & eſſent pulchra, & in. c. veſtra. 2. col. in fi. de loca. glo. & Bar. & Alex. in. d. l. 1. ff. ſo. ma. facit qđ no. glo. in. c. p̃dẽ. 18. q. 2. dicens fabrũ expelli debere, ſi ſtat ꝓpe monaſterium, & malleando officia impedit celebrari. Et nota ꝙ ab hac ſententia non poterit appellari. idem tenet Bal. in. l. 1. C. ſi de momenta. poſſe. fue. appella. quia iſtæ cauſæ celeritatem deſyderant.

x ¶ No ſe guarda. Sed quæro an per non vſum illa lex eſſet ſublata. Ioan. And. Anto. & Abb. in. c. Ioannes, de cle. cõiuga. docto. & Bar. in. l. de quibꝰ. ff. de legi. tenent ꝙ non, ſed per cõtrariũ vſum: propterea non ſufficit allegare ꝙ aliquæ leges nõ ſunt in vſu, ſed debet probari ꝙ ſunt ſublatæ per cõtrarium vſum. notat Domi. in. c. vt animarum. §. ſtatuto, de conſti. li. 6. ſufficit enim, vt ipſe inquit, quòd leges ſi rationem contineant, ſint ſcriptæ, & de vſu contrario nõ præbetur, quum ſtatuta & leges ſunt in viridi obſeruantia, quandoq; caſus acciderit etiã poſt mille annos. & bene facit lex Arriani. C. de hęreticis. & quod notatur in. d. l. de quibus. ff. de leg. vbi dicitur ꝙ leges ſemper loquuntur. ⁋ Et ex hoc dicit glo. in. l. 10. ti. 11. tertia partita, quòd non vſus non habet implicitum actum contrarium diſpoſitioni iuris: an autem & quando lex ſit ſublata per non vſum, vel per contrarium vſum. vide per glo. & Barto. in. dicta. l. de quibus, & per glo. in proœmio, inſti. §. pe. verſi. diſſuetudine, & in. l. 1. in princi. C. de cadu. tollen. Ioã. Fab. in. §. ſed hodie, in princi. inſtit. de ſatiſd. & in §. ex non ſcripto, inſti. iure natu. & . l. non nouam. C. de iure natu. & . l. fi. C. de iure do. imp̃. Bar. in proœmio digeſtorũ. §. & antea. Bal. in. l. receptitia. C. de conſt. pecu. ⁋ Et nota argu. ex. l. iſta, ꝙ conſuetudo iterum tollitur per ſuperuenientem legem, ſic eſt in. l. 3. §. diuus. ff. de ſepul. vio. & ĩ aut. de hęredi. & fal. §. 1. aliâs in. §. ſed quoniã, colla. 1. plenè Ludo. de Ro. in. l. quicunq;. C. qui admi. ⁋ Quæ ſit differentia inter conſuetudinem & diſſuetudinem. vide per Bar. in. d. l. de quibus. 1. col. verſi. nota hîc textum, vbi dicit ꝙ conſuetudo eſt quando fit contra legem per conſuetudinẽ, ſed diſſuetudo eſt quãdo nõ vtimur aliqua in iure poſita: & an ꝑ hoc tollatur vide ꝑ doct. vbi ſuprà, & tex. in. d. l. de qbus, in fi. vbi dicitur ꝙ generalis conſuetudo tollit legem generalem.

y ¶ Nueſtros reynos. Nota argum. ex his verbis, quòd leges regni obligant ſolùm regnicolas ad earum obſeruantiã. colligitur etiam ex. l. iſta, in princi. in verſi. nueſtra intencion y voluntad es que los nueſtros naturales, &c. & habetur in. l. 1. C. de ſumma trinitate & fide catholica. ſed vide infrà, in. l. iſta, ĩ parte, en los dichos lugares. vbi dicitur quòd etiam forenſes ſtantes in regno, tenentur ad obſeruantiam iſtarum legum, & hæc veritas, vt ibi.

z ¶ No embargante. Nota quòd iſta clauſula nõ obſtante quacunque conſuetudine vel non vſu generaliter promulgata eſt efficax ad inualidandas quaſcunque leges & conſuetudines contrarias. tenet Abb. in. c. nonnulli, de reſcrip. & communiter ſcribentes, ibi, & Bal. in. l. humanum. 2. col. ver. ſed dominus. C. de legi. vbi dicit, quòd in legibus cõdendis ſufficit derogatio generalis legum contrariarum. allegat. l. omnes. §. 1. C. de pręſcrip. 30. annorum. idem dicit ſentire glo. 1. in. l. imperialis. C. de nuptiis, de quo plenè per Felinum in. d. c. verſicu. fallit autem prædicta regula, & vltra eum vide Bal. in authẽ. omne. C. communia, de ſucce. vbi inquit, quòd lex poteſt tollere conſuetudinem, etiam cum clauſula generali, non obſtante aliqua conſuetudine: an autem ſit verum dicit Bal. in. d. l. humanum, & Abb. in. d. c. nonnulli, quòd ſit neceſſaria ſaltim

clauſula generalis, quando ſit ſecũda lex contraria primæ habenti clauſulam derogatoriam. vide plenè per Felinum vbi ſuprà, & quid in conſtitutione inferioris,& in reſcriptis,& in teſtamentis.

a ¶ Ni guardadas.vt infrà ſequitur.

b ¶ Enlo que fueron vſados. Ex particula iſta,nota ꝙ forus Caſtellanus, & alij ſori municipales nõ ſunt authẽtici:quia non iudicatur pro eis, niſi quatenus ſunt in vſu, taliter ꝙ cõſuetudo dat eſſe foro, quia iudicatur pro ea ſine foro. l.minimè, &. l. de
Nota. quibus.ff.de legi. Ita ꝙ peritus aduocatus debet articulare de obſeruantia fori,quãdo ſe fundat ex eo, aliâs nõ obtinebit.probatur in.l.6.in fine,infrà.di-
Contra. xi ſuprà iſta.l.in parte,que ſe vſaron. ⁋ Sed contra hoc facit quod dixi in iſta lege, in parte,no ſe guarde,ſcilicet,ꝙ ſufficit leges particulares et generales eſſe in viridi obſeruantia, dum tamen de vſu contrario non appareat. ⁋ So. Verum eſt quando non contradicũt legibus iſtius regni,aliâs ſecùs, vt ſentiunt doctores in.d.l.de quibus. Item quando ſunt apꝓbatæ,aliâs ſecùs.ſed tene quod dicitur in.l.iſta.

c ¶ Enlos dichos lugares. In quibus ſunt ſtatuta conſuetudine roborata:quia in eis ſtatuta debẽt ſeruari in caſibus quibus non cõtradicũt legibus ordinamentorũ & prægmaticarũ,vt hìc in textu. ⁋ Sed pone ꝙ in dictis locis ſunt clerici & laici forenſes, nunquid ſtatuta debeant per eos ſeruari. Bar. in.l. oẽs populi.15.col.4.q.prin.ff.de iuſti.& iu. mouet iſtã quæſtionẽ,non tamẽ decidit, ſed remittit ſe ad notata per Cinũ in.l.1.C.de ſum.tri.& fi.ca.& in.l. 1.&.2.in fi.C.quę ſit lõga cõſue.dicit enim ꝙ ſuper iſto pũcto ſolo poſſet fieri lõga repetitio,& ampliꝰ non dicit do.Abb.et poſt eũ moderni in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ,de cõſti.multa & cõfusè dicũt ſuper hoc,quæ ſi in præſenti ponerẽtur, fieret lõgus tractatus: ideo breuiter in hoc diſtiguo,ꝙ aut loqmur in clericis,aut in laicis. ¶ Primo caſu reperio Bar. in.l.1.C.de ſum.tri.& fi.ca.vbi dicit, ꝙ conſtitutio laicorum ſpecificè diſponens de clericis,ad eos nõ porrigitur ex defectu poteſtatis , ſecùs ſi generaliter diſponit:quia tunc clerici debent ſeruare ſtatutum laicorum,vt puta dicit ſtatutum,quòd inſtrumenta guarentigia habeant executionem paratam: nam tale ſtatutum debet ſeruari per ipſos clericos. de quo per do. Anto.in.d.c.quæ in eccleſiarum, de conſti.& pro Bar.facit tex.in.c.tua,de decimis,vbi dicitur , ꝙ generalis conceſsio fortior eſt ſpeciali: quapropter licèt ſpecialiter non poſsit diſponi ſuper clericis , poſſet tamen generaliter. Andr. Sicu. in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.8.col.poſt multa quę ſuper hoc ſcripſit, quodammodo tenet opi. Bar.in dicta. l. 1. C. de ſumma trinita. & fide catholica. c. 2. quòd ſtatutum laicorum non comprehendit clericos coactiuè vel præceptiuè & prohibitiuè : ſed indirectiuè, prout eſt honeſtũ ipſis clericis. domi. Abb.vt ſuprà dixi in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ,in lectura & repeti.Bal.Felin. & omnes alij quos ipſe Felin.refert,plures dicunt & referunt. & vltra eos Matthæus de Matheſilanis notabiliter. c. 7. tenet per.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ,de cõſti.ꝙ ſtatutum laicorũ ſiue ſit fauorabile ipſis clericis , ſiue odioſum vel pœnale,non comprehendit clericos, neq; ipſi clerici poſſunt vti tali ſtatuto. & facit pro Bar. c.ex literis,&.c.cum ſæculũ,de iure pa.vbi ius patronatus quod nõ poteſt vẽdi per ſe , trãſit cũ vniuerſitate venditare. ¶ Item patet in fundo dotali, vt li.1.ff.de fundo dota. vbi dicitur,ꝙ generalis cõceſsio fortior eſt ſpeciali:itaq; ſi ſtatutũ laicorũ, in quo ſit expreſſa mẽtio de clericis,nõ valet, obligat eos,et ad eos extẽditur,ſi de eis nulla fuit facta mẽtio. ⁋ Ego meliori iudicio ſaluo teneo ꝙ ſtatutũ laicorũ generale ſiue ſpeciale, odioſum vel fauorabile,nõ extẽditur ad clericos.iura ſunt expreſſa et clara,quæ hoc dicunt ſignãter.d.c. eccleſia ſanctæ Mariæ,&.c.quę in eccleſiarũ, de conſti.iuncto.c.eccleſia ſanctæ Marię,vt lite pen.&.c.cũ laicis,de rebus eccle:&.c.ſi.de vita & honeſta.cleri. vbi dicitur,ꝙ quicquid ſtatutum fuerit ab ipſis laicis,etiam ſi recipiat cõmodum vel fauorẽ eccleſiarũ vel clericorum,non extẽditur ad eos, ſed eſt nullũ ipſo facto. Et hoc ex defectu poteſtatis: nam laicorum iuriſditio in clericos eſt nulla. Ergo generaliter neq; ſpecialiter ad eos non porrigitur nec extenditur. tex. eſt clarus in.c.à nobis, el. 1. de ſenten. excõica. vbi dicitur, ꝙ generalis clauſula extra ſubditos nõ extenditur, ſed clerici de iure diuino ſunt exempti à iuriſditione ſæculari.vt.c.imperator.96.diſt. cũ ſimi. igitur &c. & bene ad hoc facit. c. decernimus, de iudi.c.bene quidem.96.diſtin.&.c.non placuit. 96.q.vltima, & authen. caſſa & irrita. C. de ſacroſanct.eccle. & authen.vt clerici , apud propri. epiſco.collatio.ſexta. per quæ iura dicit Bald.in.l. neceſſarium , in principio. ff. de origine iuris. Quia ſtatutum non extenditur , vbi iuriſditio non extenditur. ⁋ Ex quo infert idem Bal.in. c. cùm non ab homine,de iudi. Andr.Sicu.in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ , quòd ſi cauetur ſtatuto vt cuſtos villæ teneatur capere malefactorem, ꝙ non cõprehendit clericum malefactorẽ: ratio (vt dixi) eſt pro tanto: qa verba ſtatuti nõ adaptãtur ad ea quę ſunt impoſſibilia ipſi ſtatuẽti : puta ad ea quæ nõ ſunt ſuæ iuriſditionis.modus iſte argumẽtandi eſt Bal. in.l.ſi. §.in cõputatiõe.fina.verb. C. de iure deli.q ad hoc allegat Bar.in.l.ſi qs ſub cõditione.ff.de cõdi.inſti. & reuera fuit dictũ originale. Ioan. Mona. in. c.vt animarũ,de cõſti.li.6.pro quibus (vt dixi) eſt tex. in.d.c.à nobis,de ſent.excõ. ⁋ Et reſpõde ad.d.Bar. in.d.l.1.de ſumma trini.& fide catho.vbi dicit,ꝙ generale ſtatutũ laicorũ extẽditur ad clericos:ſecùs ſi ſit ſpeciale: quia contra dictum ſuum eſt tex. in. c. quia ad agendũ,de procu.li.6.& in.l. ſed & ſi qs.§. quæſitũ.ff.ſi quis cau.vbi dicitur,ꝙ ſpecialis cõceſſio fortior eſt generali : ideo ſi ſtatutũ laicorũ ſpeciale non comprehendit clericos , neque generale.

⁋ Præterea

¶ Prçterea ea quç ſunt ſpeciali nota.digna,niſi ſpecialiter exprimãtur,nõ veniũt ſub generali diſpoſitione, licèt ex ꝓprio ſignificato verborũ cõprehendãtur.tex.eſt in.c.quãuis,de prçb.li.6.& in.l.apud labeonẽ.§.hoc edictũ.ff.de iureiu.Sali.in.l.ſi cãtiones.C.qui accuſa.nõ po.ſed clerici ſunt ſpeciali nota.digni.d.c.denique,&.c.ſolite,de maiori. & obe. ideo nõ veniunt ſub generali diſpoſitione laicorũ, ſed tale ſtatutũ cõprehẽdit ſolũmõ laicos, ſecundũ Bal.in.d.l.neceſſariũ. ¶ Itẽ rñde ad.c.tua,de deci. ꝙ poſito poteſtatis defectu qs nõ dicitur poſſe facere in genere, quod in ſpecie facere nõ poteſt. tenent ſcribentes ibi in. d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. ¶ Itẽ dictũ And.Si.nõ procedit, in quantũ dicit ꝙ licèt ſtatutũ laicorũ nõ cõprehẽdit clericos via coactiua vel præceptiua,ſed indirectiua, ſic ꝓut ſunt honeſta.vide tex.in.d.c. eccleſia ſanctæ Mariæ, & in.d.c.laicis,in fi.ꝗ apertè ſentiuit cõtrariũ:quia dicunt, ꝙ licèt ſtatutũ ſit fauorabile ipſis clericis & eccleſiis,nõ cõprehẽdit eos:ſi ergo fauoris ratio nõ facit eos obligatos,neq; alia ratio. ¶ Itẽ ibi dicitur, ꝙ clerici vllo modo cõprehẽduntur, ergo neq; ratio honeſta:quia per illã clauſulã vllo modo totum excluditur.c.ſi Romanorũ.19.di.cũ ſimi. ¶ Præterea regula iuris eſt,ꝙ vna via ꝓhibetur, & alia denegari videtur. ¶ Sed an dictũ Bar.poſsit ſaluari aliquo caſu,dic ꝙ quãdo ſtatutũ laicorũ eſt approbatum per papã,obligat clericos: & tenentur ipſi ad eius obſeruantiã, nõ vi ſtatuti, qa nullũ eſt quo ad clericos ex defectu poteſtatis ſtatuẽtis, ſed vi confirmationis,aliâs approbationis Romani põtificis. tex.eſt clarius in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ, &.c.1. de cõſue.&.c.cum veniſſent,de eo qui mitti.in.po. cau.rei ſer. ¶ Sed quæro an ſit neceſſaria ſpecialis & expreſſa approbatio, an ſufficiat generalis & tacita.Hoſti.quẽ referunt doctores in.c.fi.in fine,de ſolu. ſup illa quæſtione, an eccleſia vel clerici quo ad eorũ patrimoniũ lapſo biẽnio priuẽtur illa exceptione nõ numeratæ pecuniæ, quæ exceptio introducta eſt per ius ciuile. Tradit in hoc tres regulas notabiles. Prima,ꝙ lex imperialis fauẽs eccleſiis & clericis,ipſo facto approbata eſt per eccleſiã, niſi expreſsè reprobetur. argu.tex. in.c. ſi in adiutoriũ.10.di.Secunda,ꝙ lex imperialis dãnoſa clericis vel eccleſiis,nõ valet in præiudiciũ ipſorũ, niſi expreſsè approbetur per eccleſiã. Tertia,ꝙ ſtatuta laicorum inferiorũ ꝗ̃ imperatorum,ſiue faueant,ſiue damnũ inferant eccleſiæ,non valent in prçiudiciũ vel fauorẽ eccleſiæ, niſi expreſsè approbentur per eccleſiam.per.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ, & cũ iſto dicto Hoſti.tranſit Ioan.And.in.d.c.fi. de ſolutio. quãuis moderni,vt refert do.Abb.ibi,in fine. quò ad dictam exceptionem nõ numeratæ pecuniæ tenent contra Hoſti.& Ioan.And.ſ.ꝙ lapſo biennio clericus priuatur exceptione non numeratç pecuniæ,quia lex in contractibus inducẽs præſcriptionem biennalem, præiudicat eccleſiis & perſonis eccleſiaſticis:quia inducit priuilegiũ debitoribus, & clerici debent id recipere contra ſe. & hac eadẽ ratione ipſe Abb.& alii moderni,quos ipſe refert, tenent ꝙ lex fauorabilis fauẽs clericis vel eccleſiis, videtur approbata per papã. ſed And.Si. in.d.c.fi. finali.vèrbis dicit ꝙ Hoſti. & omnes tenent,ꝙ lex imperialis diſponens in fauorẽ eccleſiæ, cenſetur approbata per papã,tamen dicit quòd tex.videtur in contrariũ,in.c.vt inquiſitionis,de hæreticis lib. 6.vbi dicitur, quòd imperator Federicus fecit aliquas leges in fauorem eccleſiæ, quas papa ibi dicit ſe approbare: ergo ſi cẽſetur approbãte, quare ibi papa ſpecialiter illas approbat:& ſic videtur ibi caſus ſecundũ eũ contra doctrinã Hoſti.& dicit,pondera ſi dici poſsit,ꝙ ibi loquitur de lege imperatoris,quo caſu requiritur approbatio ſpecialis, & ita reſidet.hoc etiam tenet ipſe And.Si.in.c.cum dilecti,de dona.4.col. prope medium, verſi. & ſi mihi dicatur,vbi nititur reſpondere ad c.cum veniſſent, de eo qui mitti.in poſſe. & ad.c. conſtitutus, de in integr.reſti.ſed in commento rubr.de rebus eccle. 46.col.in princi.verſi.& ſi quiſpiam dixerit, tenet cum Hoſti.& Ioan. And.in.d.c.fi.de ſolutio. allegat etiam ad hoc notata per Ioan.And. Calde.in.c. 1.de noui ope.nuncia. fatetur tamen, ꝙ licèt laicus poſsit priuilegiare eccleſiam, attamen non per viã ſtatuti imperij aut iuriſditionis,niſi aliter eſſet expreſſum in canone.iſtam ſententiam tenet Abb.in d.c.1. de noui ope. nuncia. vbi dicit per illum tex. ꝙ omnes leges ciuiles non contradicentes canonibus ſunt approbatæ per eccleſiam. & hoc videtur tenere in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ, & ibi communiter ſcriben. licèt And.Sic.ibi,& in. d.c.fi. teneat contrarium. ¶ Sed tene cum Hoſti.& aliis ſequẽ. eum,quia ratio And.Si.non obſtat, nam ſi Romanus pontifex aliquas leges approbauit expreſsè, non ſequitur ꝙ neceſſario debeãt omnes leges expreſsè approbari: quia ſi ſunt fauorabiles eccleſiis vel clericis,non requiritur ſpecialis & expreſſa approbatio,per rationes quas tradũt doctores vbi ſuprà,& Feli.in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. ¶ Sed dubium ſtat in hoc, ſi lex ciuilis poteſt ſe habere ad commodũ & ad damnũ clericorũ, dicatur fauorabilis & approbata per papã. doctores tenent ꝙ ſic, præcipue do.Abb.in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.4 col.& ibi Feli.& in.d.c.1. a. col. de noui ope.nuncia. Ioan. And. & Hoſt.in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ,vt lite pen.& ita concludũt ſimpliciter. ¶ Aduerte quòd iſte paſſus non eſt ſine dubio. Nam ſi lex eſt mere fauorabilis ipſis clericis,congruum et rationabile videtur,quòd tacitè videatur approbata per Romanum pontificem,quod non eſt quãdo ex eadem lege poſſet ſequi damnum ipſis clericis: volo dicere,an lex priuilegiũ inducẽs poſsit retorqueri in damnũ priuilegiati:& videtur ꝙ non, per legem quod fauore.C.de legi.cum ſimilib.& tenet Bal.in.l.ſi Ruffin⁹.C.de teſt.mili.& in.c.1.de patu.

ſeu.in princi.verſi. adde ꝙ ſtatutũ. Si ergo non eſt eadem ratio in vno caſu quæ in alio, nõ erit eadem iuris diſpoſitio.l.1.C.de interdic.&.l.illud.ff.ad le. Acqui.& iſta ratione ſe fundat glo. in.l.13. ti.delas vendiciones y cõpras,in parte,cãbiar. ver.itẽ quæro nunquid iſta lex liget clericũ,foro le. quæ tenet cum Ray.ꝙ non, ſed vt ibi patet. d.l.13. fauorabilis eſt ipſis clericis: quia poſſunt & ipſi retrahere pro tanto rem venditam per conſanguineũ vel propinquum,quæ fuit patrimonij vel auolẽgi, licèt ab eis poſsit etiã extrahi pro tanto.clerici recipiunt dictã legem pro ſe,quod probatur apertè per.d.c.conſtitutus,de in integr.reſti.& iſte eſt optimus & ſanus intellectus ad.d.c. vt ſi clerici recipiunt legem ciuilem pro ſe:videantur & illam recipere contra ſe.& ſic iſto caſu ſi clericus extrahit rẽ auolengi pro tanto,poſsit etiam ab eo extrahi per cõiunctũ: ſi tamẽ clerici nõ recipiunt pro ſe legẽ ciuilẽ,partim priuilegiatiuã,partim dãnoſam, nõ debèt eã recipere cõtra ſe,per.d.c.cũ veniſſent,à contrario ſenſu:ſed in hoc vide & tene quod dixi in.l.70.infrà. ¶ Secundo caſu quid in laicis, & in his diſtingue: aut laici ſunt incolæ,aut forenſes,primo caſu: aut ſunt maiores,aut minores. ¶ Si maiores & ĩcolæ,ſine dubio cõprehendũtur ſtatutis locorũ ſuorũ, per.d.c.à nobis,de ſentẽ.excõ.&.c.vt animarũ,de cõſti.li.6. &.d.l.1.de ſum.tri.& fi.ca.& ꝑbatur optimè ex.l.iſta. ¶ Si minores cõprehẽdũtur ſtatuto etiã generali.l.ſi.ſine.§. Lucius.ff.de admini.tuto.&.d.c.conſtitutus,de in integ. reſti. niſi ſtatutũ ſit pœnale & ſine vllo fauore minoris, id eſt, quia ſtatutum eſt merè pœnale,vt.c.2.de delictis pue.dũmõ de iure cõmuni nõ ſit pœnale.ſecũdũ Bal.in.l.ſi ex cauſa.§. in cõmiſſum,p illũ tex.ff.de minori.vbi minori extrahẽti granũ contra gabellã ſuccurritur.quẽ tex.allegat ẽt ꝑ ſingu.Frã.Cre.cõſi.ſuo.29.vide etiã Bal.in addi.ad Spe.de reſti.in integ.ver.qd ſi ſtatutũ. ¶ Et p hoc dixit Bar.in. l. impatores.§.1.in fi. ff.de publi. & in.l.2.de fund.patri.li.11.& Bal.in.l.pe.ff. de infami.quòd ſtatutum de gabella ligat minores:ſed ſi ſtatutum ſentit de maiore,non ligat minorem.

Adde De iſta.l.ſi ex cauſa,facit magnum feſtum Pe.de Raue.in ſuo alphabeto aureo,in parte,minor,ſi portã.fo.87.vbi dicit, ꝙ ſi minor portauit res non ſoluto vectigali, ſubuenitur ei per remediũ reſtitutionis, quod eſt ſingulare,& multũ nota.dignũ ad.l.120. in ordine, cũ aliis legibus contẽtis quaterno gabellarũ, aliâs de las alcaualas. Vbi dicitur,ꝙ ſi emptor nõ denunciat gabellario vel publicano rẽ emptã,tenetur ſoluere gabellã, licèt vẽditor ad hoc tenebatur. ¶ Idẽ dicit ibi in vẽditore ꝙ tenetur pœna duplici,ſi ĩtra quinq; dies non nunciauerit gabellario venditionem,quia eſt verũ,præterquã ſi poſſunt ſupradicti ſe iuuare remedio reſtitutionis in integrũ, vt ſunt minores. ¶ Itẽ multum facit ad leges loquẽtes de his q deferũt res prohibitas extra regnũ, & contra eos qui nõ ſcribũt iumenta corã iudice & notario rerũ prohibitarũ,de quibus loqtur titulus.9. lib.5. ordina. & leges quaterni decimorũ, qui dicitur aduanarũ:nam deferentes & negligẽtes ſi ſunt minores,iuuantur remedio reſtitutionis in integrũ, per ea quæ ſuperiùs ſunt dicta. ¶ Quod intelligo, ſi defert res prohibitas,vt ſuas: quia reſtituit in ſacto proprio propter ſuam imbecillitatẽ: & ſic intelliguntur iura quæ loquũtur de reſtitutione minorũ, &.d.l.ſi ex cauſa.§.ſi in cõmiſſum,& quod ibi Bar. ff.de minori. ¶ Secùs ſi minor deferat res patris, vel domini,aut alterius,de mãdato eorum: qa tunc non reſtituitur,per ea quæ dicunt doct.& Bal.in.l.ſi.in fine.C.de pactis.vbi dicũt quòd minor poteſt promittere cũ conſenſu eius, de cuius bonis promittit.dixi in.l.54.infrà in glo.ſuper parte,ſin licẽcia. Nam imputari debet mandati,qui poſuit minorem ad portandum res prædictas contra decretum. ¶ Vel quia pater & alij non dixerunt vt ſolueret gabellam. ¶ Intelligo etiam quòd minor reſtituitur ſi defert res prohibitas vt ſuas: præterq̃ ſi illas deſert de nocte,vel per loca inſolita & inuſitata. & ſic dolosè cauſa fraudandi gabellam,vel contra decretum: quia tunc non reſtituitur. ex quo videtur eſſe in dolo vero,per ea quæ dicit Bar.in.l. minor, la primera.ff.de mino. ¶ Item quia ſecundũ leges rerũ prohibitarũ, pœna deferentiũ res prohibitas extra regnũ eſt criminalis, & deferẽtes cõmittunt delictũ. ¶ Ideo criminaliter puniũtur,vt patet ex dictis legibus ordinamẽ.d.ti.9. li.6. & in quaterno rerũ prohibitarũ. ¶ Sed in delictis minor non reſtituitur aduerſus delictũ ſuũ.l.1.C.ſi aduerſus delictũ.l.auxiliũ.§.in delictis.ff.de mino. ¶ Et ſi quiſquã diceret,ꝙ ſi minor fraudauit gabellas,et res ſua incidit in cõmiſſum,reſtituitur per.d.§.ſi in cõmiſſum,& ibi Bar.ff.de mino. ¶ Reſponde procedere quando fraudauit gabellas negligenter,non ſoluendo tempore debito,vel ex quadã facilitate,vt patet ex dicto.§.ſi.in commiſſum. ¶ Secùs in caſu, quo minor fuit in dolo vero, vt ſuprà: quia non reſtituitur,vt dixi. ¶ Et idem reſponde ad ea quæ dicit Bar.in.d.l.mino.vbi minor,la primera.ff.de mino. vbi minor reſtituitur aduerſus delictum vel dolũ: ¶ Quia intelligitur quòd reſtituitur aduerſus delictum vel dolum præſumptũ, vt ibi,quod eſt aduerſus cõtumaciã vel negligentiã ſuam:ſecùs ſi aduerſus delictũ vel dolũ verũ: quia non reſtituitur per dictam. l.1. C. ſi aduerſus delictũ. ¶ Talis etenim fraus vel dolus non debet alicui patrocinium impartiri.c.ſuper literis,in princi.de reſcrip. ¶ Et ꝙ præſumatur delictũ contra deferentem res prohibitas per alias vias quàm publicas. probatur per.l. penul.ff.de iuriſdi.omnium iudi. ¶ Et nota ſuper hoc duo menti tenenda. Primum,quòd non ſolùm deferens res prohibitas perdit eas, & applicantur fiſco imperatoris vel regis, verumetiam nauis, & iumenta, & ſaccus in quibus deferuntur. Ita dicit tex.

cit tex.in.l.coten.ferro.§.dño.ff.de publi.&.l.40.d.ti.9.lib.6.ordina.licèt quodãmõ videatur contrariũ ſentire Bal.in.l.cũ proponas.2.co. C. de nautico.feno. ¶ Secundo,ꝙ ſi defert aliquas res ꝓhibitas,& merces aliquas non prohibitas deferens,perdit tantùm res prohibitas,& illę tantùm confiſcantur.per.d.l.cotẽ.ferro.§.eam rẽ.ff.de publ. ¶ Itẽ nota ꝙ pœna deferẽtiũ res ꝓhibitas extra regnũ,nõ pôt minui q̃ñ inuenitur expreſſa per tex.in.l.36.d.ti.9.lib.6.ordina. ¶ Iterũ adde ad ea q̃ ſupiꝰ ſũt dicta.tex.ĩ.l.1.ti.7.in pte.y quando lleuare, quinta ptita, & ibi glo.notat.vbi dicitur,ꝙ mercãtiæ debẽt portari ꝑ loca & itinera cõſueta & vſitata,ne extrahãtur à regno res q̃ per lesges regni vetantur.Et dicit, ꝙ portantes poſſunt detineri ꝑ cuſtodes rerũ ꝓhibitarũ, quoad vſque declarent ad quã prouinciã merces d̃laturi ſunt,ſuper quo ſtatur iuramẽto deferentiũ: arg.l.pręſenti.C.de his qui ad eccleſias cõfugiunt: maximè ſi qua eſt præſumptio cõtra ipſos : vt quia extra viã publicã & cõſuetan repiuntur. vt.l: vna. delictorũ & itinerum cuſtodes.li.12.vbi eſt exprę ſſum.& ibi Ioã.de Pla.facit.l.pe.ff.de iuriſ.oĩm iudi. ¶ Ex quo dicit,ꝙ recedẽs de loco maleficij, ſi nõ vadit ꝑ viã cõſuetã,ſed per deuiam,ẽ p̃ſump.cõtra eũ de maleficio cõmiſſo, vt ſit ſufficiẽs iudiciũ ad torturã,ſimili cũ aliquibus aliis indiciis.vt not. Bartol.in.l.fi.ff.de q̃õnibus. ¶ Et hoc niſi ſubeſſet iuſta cã eũdi per viã p̃uatã & tortuoſã: quia recta via nõ eſt tuta ꝑ guerrã vel aliã iuſtam cauſam.vt.l. nõ ſolũ.ff.de excu.tuto.&.l.ſi quis.C.de curſu publico lib.12. ¶ Gratia quorũ dicta gloſſ.notat, ꝙ ſi q̃s portauerit extra ciuitatem res ꝓhibitas extrahi per ſtatutum vel per leges regni, perdit illas & illud ſuper quo portantur vt.d.l.ſi quis de curſu publico,lib.12. ¶ Si tamen portãtur ſup curru, vel mulo recepto ad vecturã,vel cõmodato, non publicabitur ſi eius dominus fuit ignorans. vt notat Bar. in.l.cum proprios.ff.de publi.& vecti.& Sali.in.l.1.ff.de nauti.fœno. ¶ Et dicit ꝙ pręſũmitur ignorans.& ꝙ ſtatur ſuo iuramento,vt.l.prætor.§.ſed ſi inſcio.ff.de eden.&.l.fi.§.licentiam.C. de iure delibe.vbi glo.dicit. ꝙ hoc iuramentum non poteſt referri.notat Ioã.de Platea.in.l.1. C. de deſertoribus & occultatoribus.li. 12. ¶ Hinc eſt.ꝙ ſi quis portauit contra decretum rem communem, inſcio vel ignorante ſocio,deferens perdit partem ſuam non tamen conſors,tenet Bar.& docto.in.l. fraudati. 2. nota.ff.de publi. ¶ Quæro quid ſi dominus fuit ſciens vel pater illius qui defert res prohibitas extra regnum,an dominꝰ vel pater:an autem ipſe ex-

das hechas por el ſeñor rey dõ alõſo nĩo ꝓgẽitor por los q̃les ẽ d̃fectos d̃los dichos ordenamiẽtos p̃maticas y fueros mãdamos q̃ ſe determinẽ los pleytos y cauſas anſi ciuiles como criminales d̃ q̃lq̃er calidad o q̃ntidad q̃ ſeá guardado lo q̃ por ellas fuerẽ d̃terminado como e ñllas ſe cõtiene aũ q̃ no ſeã vſadas ni guardadas, y

trahens debeat puniri, & videtur prima fronte, ꝙ dominus vel pater debent punniri pœna ſtatuta à iure:nã quòd faciunt familiares poteſtatis, aut domini vel patris ſciẽtis videtur factum de voluntate eorum. Vt dicit Bar.ĩ.l. de pupillo.§. ſi quis ipſi patri in.10. q. ff. de noui ope.nũ qui pro hoc allegat tex.in.c.conſtitutis,de teſti.idem notat ipſe Bar.in.l.1.§. idẽ labeo.ff.q͛d vi aut clã,ꝓbatur ex notatis ꝑ glo. in.c.cum ad ſedẽ,de reſti.ſpolia & per gloſſ. in.c. quia præſulatus. 1.q.3.Alex.tertia parte conſilio.1.3.col.verſic. præterea illud cum ſequen.ſed agentes & conſentientes ęqualiter debent puniri,maximè hi qui poterant ꝓhibere & non prohibuerũt.vt.l.34.&. 48. ti.9.lib.6.ordi.& multo meliꝰ in.l.38.titu.9. & Socinus in regula.134.igitur ſiue pœna ſit corporalis ſiue peccuniaria,omnes puniũtur æqualiter.vt ſuprà.Sed ego habui iſtud in facto,& cõſului,ꝙ licet dominus præſumatur ſciens,ꝙ iſta pręſumptio excluditur ſolo iuramento,vt ſuprà comprobatum ẽ. ¶ Si verò pater vel dominus fuit ſciens, non tamẽ præſtitit auxilium,cõſilium,vel fauorẽ,vt dicit. d.l.48.pater punitur pecunialiter. quando pœna impoſita fuit pecuniaria:non tamen criminaliter, licèt deferens debeat criminaliter puniri. ¶ Et ex hoc euadi pœnam infamiæ cuidam mercatori, cuius filius vendidit merces prohibitas contra ſtatutum ciuitatis,in qua erat appoſita pœna pecuniaria cum infamia,ad quod probandum adduxi glo. in.l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de officio procon.vbi dicitur, quod licèt poteſtas teneatur pro familia ſua, non tamen tenetur criminaliter:licèt Bald. in rubrica de exercitoria.C.dixerit:quod pater tenetur criminaliter pro delicto filij: quia debet intelligi pecunialiter.& ſic intelligitur gloſſ. quæ allegatur pro ſingulari in rubrica de decu.libro. 10.facit quod notat.idem Bald.in.titu.de pace conſtan. §.damna. Andr.Sicu.in.cap.quod quibuſdam. fin. col.in fine.verſiculo adde etiam de fideiuſſo. ¶ Et quod pœna pecuniaria ponatur pro criminali quãdo applicatur,fiſco dicit textus in.lege agraria. ff. de termino moto. ¶ In dubio tamen omnis pœna applicatur fiſco.l.47.ti.de las penas li.ordi. ¶ Vnũ tenet quoad oĩa ſupdicta,ꝙ oẽs volẽtes tranſire cõſines regnorũ,ſiue deferãt res ꝓhibitas,ſiue non ꝓhibitas,debẽt ſecũ d̃ferre apochã de oibꝰ his quę deferũtur:quam apochã cõcedit publicanꝰ qui poſitus eſt ad hoc.vt habetur in.lege.1.4.&.5.cum pluribus aliis quaterno gabellarũ.& ĩ.lege.14.cũ ſimili.ti.9.li.6.ordi. Itaq; quiſq̃s depręhẽdatur cũ rebꝰ ꝓhibitis.vel cũ mercãtiis et rebꝰ aliis nõ ꝓhibitis ſi non de-

BIBLIOTECA NAZ. ROM.A. VITTORIO EMANUELE

nõ deferat apochamvel licentiã deferendi & tranſeundi,perdit omnia quæ defert, vt dictis legibus continetur.Maximè in dicta.l.5.quaterno. Aduanarum. ¶ Quando verò dicantur tranſeuntes eſſe in tranſitu,vide textum in.l.42.in.§.Otroſi por euitar.d.tit.9.ĩ libro.6. ordinato. vbi dicitur, ꝙ ſi reperiũtur ĩtra duas leucas à fine confiniũ regnorũ,poterit Publicanus vel cuſtos rerũ prohibitarum capere res prohibitas deferri. ¶ Quid autem ſi mercantiæ vel res prohibitæ deferri non ſunt in tranſitu:ſed ſunt deſtinatæ vel paratæ deferri, an ſint Applicandæ ſiſco & confiſcãdæ,ac ſi eſſent in tranſitu, videtur ꝙ ſic, per id quod habetur in.l.veſtimentorũ, & ibi notant doctores.ff.de auro & argento lega. Nam paria ſunt aliquid eſſe factum vel deſtinatũ eſſe. De quo eſt textus in.l.8.quaterno.Aduanarum ibi,dũ dicit lleuarõ o touieren en ſu caſa para lleuar: meliùs in.l.1.eo.quater.Aduanarum, prope medium gloſa in.l.8.titu.14.3.partit. ¶ An autem vt quando deſtinatum habeatur pro facto, tenet plenè & notanter Bar.in.l.cætera.§.fina.de lega.1. Alberic⁹ de Roſa.in tractatu,in.2.parte.207.incipiente.Quęro duas pulchras quæſtiones ſimiles.&c. Vbi dicunt,ꝙ ſi opus deſtinatum non erat cœptum fieri, non habetur pro facto.l.ligni.§.lignum,&.l.lanam, de lega.3.Imò ſi erat cœptũ fieri,tamen illud quod erat cœptum erat adhuc valde remotum ab illo in quo res deſtinata eſt:Deſtinatio nihil operatur.l.librorũ.§.Sed neq; decepti,de lega.3.plenè Alex. 3.parte,conſi.98.quaſi per totum conſiliũ. ¶ Et in caſu noſtro dico ꝙ ſi res deſtinata deferri eſt extra duodecim leucas confinium regnorũ dicitur eſſe ĩ loco remoto.ſi vero ſunt intra duas leucas. & ſunt res forenſium,dicuntur eſſe paratæ deferri. argu. tex.in.d.l.42.tit.9.lib.6.ordina.&.l.2.&.14.&.34. ea.ti. ¶ Et nota.ꝙ ĩ materia põt formari notabilis qõ,q̃ eſt,& eſſe poteſt in pratica, & in ptibus domicilij mei accidit,& pluries poteſt accidere.Retroactis tẽporibus catholici reges Fernãdus & Eliſabeth, ſuiq; prædeceſſores,vt patet.d.ti.9.li.6.ordi.& nũc hoc anno.1539.chriſtianiſſimus imperator noſter,iuſta de cauſa prohibuerunt ne extrahãtur de his regnis Caſtellę, carnes & frumẽtũ, elapſo nouo die Nouẽbris,accidit ꝙ ante hanc ꝓhibitionẽ quidã incolę aliâs regnicolę vendiderunt frumentũ in multa ſũma,quã ſũmã emptores Aragonũ cœperunt extrahere à regno,nõ tamẽ dicto termino potuerunt illud extrahere, nũquid lapſo termino illud extrahere potuerunt ſine metu pœnę tenet ꝙ ſic,per ea q̃ notanter dicũt Io.And. & Ant.

Qõ. notã.

no por otras algũas: y mádamos q̃ q̃ndo qer q̃ algũa duda occurriere enla interp̃tació y d̃claració de las dichas leyes d̃ ordenamiẽtos y p̃maticas y fueros, o d̃las partidas q̃ é tal caſo [b]recurra a nos y alos reyes q̃ d̃ nos vinierẽ pala interp̃tation y declaració dellas: porq̃ por nos viſtas las dichas dudas de claremos y interpre

de Butrio.& alij in.c.2.& in.c.fi.de cõſtitutio. vbi dicũt,ꝙ ſi quis cœpiſſet extrahere bladũ & poſtea caſu deſiſtit & demũ fiat ſtatutum imponens pœnam extrahenti,nõ extenditur ad iſtum poſtea extrahentẽ,ex quo prius inciderat:ad qđ allegãt.l.Cęſar.ff.de publi. vbi ille qui debebat ante Idus Martias exire iſulam Cretæ cũ Coribus, aliis incideret in pœnã, dicitur ibi,ꝙ ſi ante Idus Martias ille cũ naui onuſta corib⁹ exiuit portũ inſulę Cretæ, et nauis poſtea à vẽto in portum relata,& iterũ poſt Idus Martias eadẽ nauis onuſta potũ exiuit Cretæ,nõ videtur cõtra feciſſe:ꝓ quo ẽt facit id qđ habetur in.c.ꝓpoſuiſti,de foro cõpe.& in.c.gratũ,de offi.dele.& expſſe dicit Ioã.de Imola.in.d.c.2.de conſti.ꝙ iſtud hẽret locũ,nedũ ſi extraxiſſet, & à vẽto in portũ relatũ fuiſſet,ſed ẽt ſi non pfeciſſet extrahere .nec in portũ relat⁹ fuiſſet. ¶ Quod ẽt facit ad ea q̃ dicũtur in legibus conditis in curiis de Madrid anno dñi.1528.petitiõe.13.in fiue corroborota grauiſſimis pœnis.28.menſis Iunij.ãno dñi.1530. vt nullis emeret frumẽtũ ad tenẽdum niſi ꝓ ſuo victu:nã ſi cõtingat ꝙ qs emit frumẽtũ pro ſuo victu vel eo ꝓpopoſito vt cõſumeret ꝓ ſuo victu ꝙ nõ incidit ĩ pœnã,licèt poſtea nõ cõuertat in vſũ vict⁹: quia ſufficit deſtinatio q̃ fuit ipõ actu emptioĩs: ita notãter dicit Bal.ĩ.l.1.§.vñ q̃rit offili⁹. ff. de exercito. & Bar.in.d.l.cætera.§.fi.in fine,de lega.1. plenè & notãter Alex.de Imol.3.pte cõſi.7.ꝑ totũ conſiliũ, q plura de omnibus his loquitur. quẽ vide, & illa tene mẽte, qa cõtingibilia. ¶ Itẽ in ſtatuto de pręſcriptiõe,vt.l.7.ti.delas vendi.y cõp.li.ordina.glo. in.l.3.ſuper pte de hedad.ti. delas coſas q̃ ſe ganã o pier.por tpo.ſo.leg.Bal.in.l.ſi mr,ad finem diſtinctionis.C.ne de ſtatu defun. ¶ An hoc ſit verũ indiſtinctè,vide ĩ.d.glo.& Abb.ı.d.c.cõſtitutus.2.& 3.co.& in.c.cũ nõ liceat.de præſcrip.ſup gl.fi. ¶ Si tñ ſunt forẽſes & maiores,tenet ꝙ ſi forẽſes ſũt extra locũ & diſtrictũ ſtatuti,nõ ligãtur ſtatuto:qa neque lex principis ligaret eos.vt.d.cã nobis &.d.animarũ &.d.l.1.de ſumma tri.& vtrobique ſcribẽ. & Bal.in.l.neceſſariũ in princip. ff.de origi.iuris, ſcriben.in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ Bal.in.l.receptitia,fi.col.verſi,itẽ non poſſunt.C.de conſti.pec. vbi ait,ꝙ collegiũ ſiue cõmũitas nõ poſſũt ſtatuere inter perſonas nõ ſubiectas,niſi ſubiiciãt ſe foro ſubmitẽdo ſe vel agẽdo tenet ẽt idẽ Bal.in.d.l.1.2. col.ver.ſed iuxta C.de ſũma tri.dign⁹ in.l.vxori.§. vxori,de lega.3.Bar.in.d.l.oẽs populi,in quantum ſe remittit ad notata p Cinũ in.d.l.1.Spe.in.titu.de conſti.ver.ante pe.Flo.in.l.itẽ mela,ĩ prin.ff.ad legem

temos las dichas leyes como couiene a ſeruicio de dios nro ſeñor y al bien de nros ſubditos y naturales y ala buena adminiſtració de nueſtra juſticia. ¶ Y por quáto nos ouimos fecho ē la villa d Madrid el año que paſſo d nouēta y nueue ciertas leyes y ordenáças las quales mádamos q ſe guardaſſen ē la ordenacion, y algunas

gem Acq. Ange. de Are. in tract. malefi. in pte, armatus: & p hoc reprobatur glo. quæ contrarium tenet in. d. l. j. ver. inter quos & ibi Bar. ¶ Si tñ forenſes ſunt intra territoriū ſtatuentis ligantur ſtatuto, vt p docto. vbi ſupra, & ē tex. in. c. 1. de conſti. cum ſimi. & . l. 11. ti. 1. prima ptita, vbi dicitur, q leges ligant ēt forēſes q ſunt intra diſtrinctū conſtituentis aliâs legiſlatoris. idem tenet Bal. in. l. cum clericis, in fine. C. de epi. & cle. & in authen. oēs peregrini. C. cōmūia de ſucceſſio. & bene ad hoc facit. c. qui cōtra. 8. diſtin. & glo. in. c. illa autē, in parte, venerit. 12. diſt. vbi dicitur, q viatores tenentur ſequi conſuetudinē loci ad quē veniunt. ¶ Idem ſi forenſis poſſidet bona in loco ſtatuti, quia ligatur ſtatuto diſponente ſuper re ſita ī loco ſtatuti. tenet Bar. Cepo. de ſerui. ver. c. 27. ¶ Item ſi forenſis deliquit in loco ſtatuti, punitur pœna ſtatuti loci delicti ī authen. qua in prouintia C. vbi de crimi. ag. opor. ibi, dum dicit illic etiam iuri ſubiaceat, & in. cap. fi. de foro cōpe. & in. d. l. 12. ti. 1. prima parti. ¶ Itaq; ſi cauetur ſtatuto q nullus extrahat blādum de loco ſub certa pœna: q ſi forenſis extrahit, punitur pœna ſtatuti. tenet Spe. in ti. de conſti. ver. pone ergo, habetur in. l. ſi pendentes. §. ſi quid cloacari. ff. de vſufr. vbi dicitur, q ſi quis extrahit bladum de loco vbi habet fundum punitur pœna ſtatuti illius loci & refert ibi Iacobus de Are. diſputaſſe contrarium per legem munerum. §. præterea. ff. de munc. & hoc hono. Itaque ſi forenſis deliquit, punitur pœna ſtatuti loci delicti. vt dixi. tenet etiam Bald. in. l. 1. C. vbi ſena. vel cla. Pau. de Ca. conſilio ſuo. 148. incipit, ſup primo q̃ſito. 2. col. glo. in. l. 1. in parte, diuerſo iure. C. de emanci. libe. Bal. in. l. 1. C. de cōtrahen. em. & . l. leges, la 2. verſi. ex hoc apparet. C. de legibus, & . l. com-
Qē munium. C. de natura. lib. Ioā. And. in. c. Romana, 1. col. de for. compe. lib. 6. ¶ Et nota, q his caſibus, in quibus forenſis ſortitur forum, tenetur ad obſeruantiam ſtatuti illius loci, & iudicatur ſecundū diſpoſitionem eius in eodem loco per ſupradicta.

¶ Sed quæro à quo tempore leges & ſtatuta ligent videtur q vſq; ad duos menſes à tempore publicationis, vt in authen. vt factæ nouæ conſtitutionis, colla. 5. ¶ Contrarium videtur dicendū, imò q à tempore ſcientiæ. l. fi. ff. de decre. ab ordi. fa. ¶ Tu dic q ſcientes ligantur ſtatim poſt publicationem vt. d. l. fi. non tñ ligantur ante publicationē. vt. l. vna. §. fi. C. de cadu. to. notatur in prooemio cle. eſt text. melior de iure, quandam pragmatica regni quæ loqtur ſup crimine nefando, circa finē, fol. 102. ¶ Sed quò ad ignorantes diſtingue, aut ſunt ſtatuta præiudiciū pręſerentia: aut afferētia ſolū commodum. ¶ Primo caſu qñ ſtatutū affert præiudiciū eſt dria inter leges cōmunes q ligāt poſt duos mēſes. vt per Bal. in. d. l. leges. 2. col. dixi in. l. 2. infra glo. pe. ¶ Et leges municipales q ligāt poſt modicū tēpus arbitrio iudicis, ita quod poteſt dici ī ſupina iguorātia, notatur in. d. l. fi. & eſt caſus in. d. c. vt aīarū, de cōſti. li. 6. ¶ Secundo caſu. ſ. qñ ſtatuta afferunt cōmodū, ſtatuta ſuū opatur effectum, ſtatim. l. pe. in fine, de decurio. li. 10. argu. illi9 tex. p Bar. in. d. l. oēs populi. 5. q. in princi. ff. de iuſti. & iure. ſed in hoc articulo tene qđ dixi in. l. ī fra, pxima, in pte, deſde la data. Tenet Abb. in. c. nouerint, circa finē de ſen. exc. vbi ēt vide an & qñ cōſtitutō ícipit currere & ligare āte duos mēſes. ¶ Itē quæro: an ſtatuta dēnt publicari vt obligēt ad obſeruātiā, Bal. in. l. 1. §. fi. C. de cadu. tollē & in authē. oēs peregrini. 1. col. ver. ſecundò videtur dicēdum. C. coīa, de ſucceſſioni. dicit, q debet publicari: aliâs nō ligāt etiā ſciētes notatur i. d. authē. vt factę nouę cōſti. & . ī. d. c. 1. & ibi glo. ver. cū ſint. de cōſti. lib. 6. doct. in data ſexti libri Bar. in. d. l. pe. de decurio. & in extrauaganti ad reprimēdā. ver. videtur ex nūc. dixi ſup data iſtarū legū: & ſup in pœmio in fine. ſed qa iſta q̃ſtio tangit materiā ſtatutorū q longa eſt, remitto ad notata p Bar. in. d. l. oēs populi, & ad ea q dicit An. Si. ī repe. rubricæ de reb9 eccle. vbi plenè p eū. ¶ No fuerē cōtrarias. qa tūc iudicatur Qē.
p eis, vt hic in tex. ¶ Sed q̃ro an ſtatuta q p iſtā legē aprobātur, đbeāt p lege ſeruari: an vt ſtatuta? & eſt vtile ſcire pp multa q poſſūt occurrere. Ioā. And. in. c. 1. de cōſti. li. 6. ī mercu. tenet q ſtatutū ē i9 cōe, & q ſi verum, pbatur p. l. ſi creditori, de lega. 1. & q ſint ſtatuta, pbatur p. l. i9 ciuile. ff. de iuſti. & iure: qa tūc ius gētiū altecatur cū aliqd additur vel đtrahitur p i9 municipale facit p hoc. l. 1. in. §. đdit. ver. q̃ro ſi ſtatutū. ff. ad. l. falci. ſecūdū expōnem gl. ibi. ¶ Incōtrariū videtur: qa ſi teſtator diſponit ſecundū ius cōe, vt qa inſtituit veniētes ab iteſtato, valet vt vltima volūtas. l. 2. ff. đ. innoffi. teſta. & . l. gall9 p totā. l. ff. d libe. & poſt. & p hoc dicit Bar. ī. d. l. 1. ī. d. §. đdit, q ſtatutū ſit i9 mūicipale à ſimili, et addit nouā formā agēdi, vt cōditiōe ſtatuti agat q p9 poterat đ iure cōi agere: et p hoc ītellegit. d. l. 2. expōnē q̃m facit. Itē ſup bonorū poſſeſſione. a. tabulas & opi. Ioā. An. putat verā ī caſu quo loqtur quoad ſupiorē refert. iſtđ ēt tenet Ale. ī. d. l. 1. 8. col. ver. extra gl. q̃rit Bar. & Bal. ī. l. receptitia. 2. ver. ſed dubitat. C. đ cōſti. pecu. vbi dicit, q eſt piurus ille q iuraui. ſer-

uarę

uare ſtatuta nō ſeruans ſtatutū:qđ eſt cōforme iuri cōi. ¶ Sed cōtra hoc facit in argu.l.1.de theſau. lib. 10.& ibi dicit Bar. in.verſi. facit etiā, ꝙ qñ ſtatutū continet id,qđ ius cōmune nō valet: quia ſupfluū videt̄ ſtatutū diſponēs id qđ iꝰ cōmune,ꝓpter hoc

en la dciſiō dlos pleytos y cauſas eñl nueſtro conſejo y en las nr̃as audiencias y entre ellas fezimos [d] vna ley y ordenāça q̄ habla cerca dlas opiniones de [e] Bartulo y [f] Baldo y de [g] Iuā Andres y [h] el Abad, qual dellas ſe deue ſeguir en duda a falta đ ley, y porq̄ agora ſomos informados que lo q̄ fezimos por eſtoruar la ꝓlixidad y muche

idē Bar. in. d.l.oēs populi.2.q.prin.9.col. ver. ſecūdo q̄ro iuxta ꝓdicta.ff.đ iuſti.& iure,diſtinguit: aut ſtatutū ſit ſup diſpoſitis à iure diuino & nihil valet,imò videtur ſuperfluū, queādmodū ſi debitor legat debitū creditori.l.ſi creditor,de legat.1.l.1.in fine.ff.ad munici.&.d.l.1 de theſau.li.10. ¶ Aut ſtatuta fiunt ſup his q̄ diſpoſita ſunt à iure cōi & ciuili,& ſupradicta iura vēdicāt etiā ſibi locum in caſu iſto.refert ſolùmō illā vtilitatem ꝙ ſtatuta addunt nouā formam agēdi qñ cōtinet id qđ ius ciuile. vt ꝑ Bar. vbi ſupra,& in.l.2.ver.qd ſi ſtatuto. ff. de vſucapio.& in.l.4.§.prætor.3.col. ver. quæro qd ſi ſtatutū.ff.de dāno infec.Bal.in.l.pe.C. de præſcri. lon.tēp.notatur in.l.ſi qñ,de lega.1.& in. §. qbꝰ, ꝓma cōſti.C. ¶ Intellige ꝙ ſtatuta opantur aliquid vltra ius cōe,qñ cōtinent id qđ ius cōe, vt ſupra dixi.vel ſunt præter ius cōe:ſecus ſi cōtrà,vt ꝑ Bar. ī. d.l.oēs populi.2.q.in princip.tex.in.l.2.C. de noxali.l.fi.§.in cōputatione ꝑ glo.magnā in ꝑte confundantur.ver.ſed qd ſi ꝑ ſtatutū. C. de iure delic. Bar.ibi vltima col.ver.venio ad vltimā quæſtionē & ibi Bal.pe.col.ver.vlterius q̄rit glo.vbi vide per Alex.latè.6.col.cū multis aliis. ¶ An aūt cōtra ius poſſit diſponi ꝑ ſtatutū, vide per Bar.in.d.l.oēs populi,& ſcribētes.ī.d.c.quæ in eccleſiarū,de conſti. & diſtingue vt ꝑ Bar.in.d.l.oēs populi.11. co.verſi. tertiò circa prædicta,vbi dicit.ꝙ qñ lex reſiſtit ſtatuto prohibendo ne fiat contra leges,vt hic in parte,non embargāte los dichos fueros,& tūc nō valet ſtatutū:ſi tamen non eſt prohibitū per legē ne fiat ſtatutum & factū non contrariatur iuri cōmuni,valet tale ſtatutum.vt.l.de quibus in fine. ff. de legi.&.l.paſcici.ff.de pactis,iuncta lege nō impoſſibile,eode.ti.& ita intelligitur.l.eos,ver.ne liceat. C.de vſuris &.l.5.tit.1.li.ordina. & .c. in noſtra & ibi Abb.de iniuri.&.c.quod clericis,de foro compe.& quod dicit Bal.& Ludo.Roma.in rubri.1.&. 2.col.C.qui admi.vbi dicitur, quòd ciuitas poteſt facere ſtatuta:quia intelligitur duntamen non ſint contra ius cōmune: an autē prælatus poſſit facere ſtatuta in quibus poſſit derogare iuri cōmuni, & quid in rectoribꝰ ciuitatū:vide Abb.ī.d.c. qđ clericis,& in.c.nouit,de his quæ fiūt à præla.

a ¶ Vſo & guarda dellos.concor. lex.2.C. quæ ſit longa conſue.& authen.nauigia.C.de fur.glo.in.l. deprecatio.ff.ad legē Ro.de ia.vbi dicitur: ꝙ bona naufragorū non conceduntur occupantibus,etiam ſi conſuetudo ſit in contrariū. ¶ Sed quæro an tollatur ſtatutum ſi eſt ſeruatum conſuetudine præſcripta.vide in.d.l.2.& in.d.authen.nauigia.

b ¶ Recurra à nos. Contrarium videtur imò ꝙ ſit recurrendū ad conſuetudinē loci. Quia conſuetudo interprætatur legē dubiam.c. cum dilectus de conſuetudine.l.minimè &.l.ſi de interꝑtatione.ff. de legibus. ¶ Vel dic ꝙ eſt recurrendū ad rationē naturalem,tex.& glo.in.c.conſuetudo. 1. diſt. & in.l. ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excuſa.tu. notat Ioan. And.in.c.paſtoralis,de fide inſtru. facit. c. ſecūdò requiris,in fine,de app.tenet Abb.& probatur in. c.cum ſint homines,de decimis. ¶ So.iſta lex corrigit ſupradicta iura,vel meliꝰ ꝙ ſi in loco in quo dubitatur de intellectu legis eſt conſuetudo, quæ īterprætatur legē,recurritur ad eam: quia princeps ꝑ ſuas leges videtur approbare conſuetudinem īterprætantem legem dubiam.probatur ex.l.iſta,quia non derogat niſi conſuetudini contrariæ & patet ex.l.ſi de interprætatione.ff.de legi.facit quod notat glo.in.§.ex non ſcripto,inſti. de iure natu. vbi dicitur,ꝙ conſuetudo habet tres proprietates:quia imitatur legē:& ſuccedit loco legis vbi deficit lex: c.conſuetudo.1.di.&.c.in his.11.diſt. Itē interpretatur legē.c.cum dilectus,de conſue.&.d.l.ſi de interpretatione. ¶ Itē derogat legi, intellige quando ꝑ legem non derogatur.c.fi.de conſue.dixi ſuper iſta lege,in parte,no fueren contrarias. ſed omnia iſta facit ex conſenſu legis.l.omnes populi.ff. de iuſti. & iure.quia aliâs inferior non poſſet tollere legem ſuperioris,cle.ne Romani.de elect.c.cùm inferior, de maio,& obe.dominꝰ. Abb.in.c.clerici,pe colū. ver.tertiò nota.de iudi.& in.c.1.fi.col.verſic.vt habeas,de conſti. inquit enim ꝙ quando conſuetudo interprætatur dubium legis, eò ꝙ certo modo lex fuit ſeruata,& tunc ſeruanda eſt conſuetudo, quæ eſt optima legū interpres.c.cum dilectus,de cōſue: cum ſimi.igitur ſi conſuetudo interprætās legē eſt ſeruanda,nō recurretur ad principē pro interprætatione:ſed ſi intellectus legis eſt multiplex,& apparet de benigniori,ille ſeruādus eſt.l. ſiue epheſi. ff.quod certo loco,&.c.fi.de tranſactio.Item ſi non eſt via benignior,& eſt dare ſimile in aliis legibus procedendum eſt de ſimilibus ad ſimilia.c. tranſlato,de cōſti.l.nō poſſunt.ff.de legi. ſi verò nō eſt dare ſimile,ita ꝙ iudex neſcit quid faciat, debet tunc recurrere ad principem pro declaratione: & ſic intelligitur lex iſta.& iura dicentia ꝙ eius eſt interpretari,

dũbre dlas opiniões dlos doctores ha traydo mayor daño & incõueniẽte: porẽde porla p̃ſẽte[i] caſſamos annulamos, reuocamos en [1]q̃nto a eſto todo lo cõtenido ẽla dicha ley y ordenãça por nos fecha enla dicha villa d Madrid: y mãdamos q̃ de aqui adelãte[m] no ſe vſe della ni ſe guarde ni cũpla porque nr̃a intẽcion y voluntad es q̃

prętari, cuius eſt cõdere. c. inter alia, de ſentẽ. exco. &. l. cum de nouo. C. de legi. ❡ An & quãdo conſuetudo interprætatur lege dubiam, & quãdo princeps, & quãdo iudex, & quãdo doctor, vide ſuprà iſta lege, in parte, interpretar.

c ❡ A ſeruicio de dios. Concor. l. 5. tit. 1. 1. parti. &. l. 1. ti. 4. lib. 1. ordi. &. l. 1. ti. 6. li. 1. foro. l. 2. titu. delas leyes foro juzgo.

d ❡ Vna ley. Quę eſt 37. in ordie dictarũ legum de Madrid, q̃ lex hodiæ reuocatur per iſtã, et lib. 6. ti. delas leyes. lib. ordina.

e ❡ Bartulo. Bartul⁹ fuit homo multũ inhęrẽs practicę, & fuit aſſeſſor primo Tudertum poſtea Piſis, & ibi tandẽ legere incepit. Et inde venit ĩ ciuitatẽ Peruſij, vnde legẽdo optim⁹ fact⁹ eſt. vt dicit Bal. in. l. 1. 9. col. ver. quarta eſt opi. C. quia accuſar. non po. & in. l. ſcripturę. C. de fide inſtru. & refert An. Si. in cõmẽto rubricę de reb⁹ eccle. 3. col. ver. et qui dẽ nõ mediocris, vbi dicit, ꝙ Bar. fuit ſup̃m⁹ docto. q̃ſiui tñ Bal. ſi hoc dicebat in. d. l. ſcripturę. ſed non reperi: inueni tamẽ Frãc. Cur. cõſili. ſuo. 47. 4. col. vbi dicit quod Bar. fuit lucerna iuris ciuilis, & illuminator, & magnę authoritatis. & And. Sicu. in. c. cũ omnes, de cõſti. 14. fol. 3. col. in fine, dicit. ꝙ Bar. fuit ſupremus legiſta. & Pau. de Ca. in. l. ſi minorẽ. ver. qualiter autem. C. de in integr. reſti. mi. dicit ꝙ Bar. vacauit quinq; annis ad copilãdũ repetitionẽ l. de ætate. ff. de minori. & Iaſ. May. in rubri. C. de iure emphi. in fine, dicit ꝙ poſt glo. ſequitur ipſe Bart. cuius veſtigia ſemper adorat. & vide in ſuplemẽto chronicarũ fol. 379. ꝙ Bart. fuit princeps legiſtarũ, deceſsitq́; anno domini. 1355. ætatis. 56. annorũ, & ibi dicitur ꝙ Inno. papa ſextus doctor legum fuit naturalis ciuitatis Legionenſis, & vixit in papatu anno domini 1383. Itẽ dicitur ibi, quod, Accurſius fuit diſcipul⁹ Azonis & naturalis Florentiæ. folio. 346. Item Rodofere. ſuit naturalis de Benauente. Et Vgo fuit naturalis de Barcelona: frater minor & clericus cardinalis ordinauitq́; decretales tempore Gregorij pontificis anno Chriſti. 1231. Sed Inno. tertius, copilauit eas poſtea, vt habetur in princip. decretalium.

f ❡ Baldo. Vt refert Franc. Cur. conſi. ſuo 37. 10. col. in fine, & conſi. 76. 2. colũ. dicit, ꝙ multotiens Bald. loquitur ex ſuo capite, & ſine iure. verè acutiſsimi fuit ingenij, & ſemper optimè loquitur, vt refert Ange. ſuo maleficiorũ tracta. in parte, & ei⁹ bona publicamus. 1. col. & ſua doctrina totũ penè orbẽ illuſtrauit, qui nõ ſolũ fuit iuriſcõſultus cõſũmatiſsimus, ſed philoſophus & theologus profundiſsimus, & fama eſt & ſcripta ſua declarant: & ex hoc ſua fuit opinio approbata per. d. l. 37. deficiẽte lege, & non immerito And. Si. in. c. 1. de emp. & ven. 2. col. dicit ꝙ Baldus fuit monarcha iuris, iſte Bal. Peruſinus deceſsit Pauia anno Chriſti. 1423. habuit fratres Angelũ. Petrum: & Aegidiũ doctores, & Petrus de Ancha. fuit diſcipul⁹ Baldi. vt habetur in d. ſuplemento chronicarũ fo. 406. anno Chriſti. 1406, & ibi dicitur, ꝙ Raphaël Fulgoſ. fuit de Plaſencia, deceſsitque eodem anno.

g ❡ Iuan Andres. Fuit fons & tuba iuris canonici, & optimus legiſta. vt exclamat Ioan. Cal. eius filius adoptiuus, in. c. veſtra, de coh. cleri. & mulie. & meli⁹ do. Card. Florẽ. in proœmio cle. vbi dicit, ꝙ Ioan. An. ſapientiam canonicam adeò locupletauit ſuis cõmentis, vt à centum annis infra omnes cõmentarios ſuperauit, & meritò ipſi Ioan. And. datus fuit principatus, vt eius cõmentũ & glo. textui ſexti libri & clementinarũ appoſita fuerint: & Lapus diſputatione incipiente, papa ſpecialiter &c. dicit ꝙ Ioan. And. habuit mirabilem grauitatẽ ingenij, & redarguit quendã doctorem dicentem in. c. potuit, de loca. Ioã. And. habuiſſe erroneam opt. cum opiniones. Ioa. An. procedant ex fonte iuriſ. & Ange. in repet. in. l. ſi certis annis. C. de pactis, dicit ꝙ Ioan. And. eſt deferendũ, quoniã iuris ſpeculum: & plus dixit Bald. in. c. cùm olim, de re iudi. ꝙ vbi habet opi. Ioan. And. nõ vult recedere à fundamẽto iuris. & And. Si. in rubri. de cõſti. col. 6. in prin. dicit ꝙ Io. And. eſt ardentiſsimũ iuris lumen.

h ❡ El Abbad. Abb. Siculus fuit archiep. & Cardi. Pãnormita. qui vt plurimũ ſequitur Bar. inuenitque nouam formam ſcribendi ſuper volumine decretalium. & verè vltra alios optimè iura declarat, & iuris pontificij famoſiſsimus fuit monarcha, licèt Andre. Siculus ſuus immerito multotiẽs eum reprehendit: deceſsit And. Si. anno. Chriſti. 1452. qui etiam fuit vberrimus iuris fons.

i ❡ Caſſamos. Nota, ꝙ ſicut princeps poteſt leges cõdere et interpretari (vt pluries dixi ſuprà) ita poteſt ad libitũ reuocare: quia ſicut in cõdẽdo fuit placitum, ideſt ſola volũtas, vt. §. ſed & quod principi, inſt. de iure natu. ita in reuocãdo, vt hîc & per Inno. in. c. quæ in eccleſiarũ, de conſti. habetur inſti. de legitima agna. tute. in fine, per doctores. in. l. fi. C. ſi contra ius vel vtilitatẽ publicam, per Abb. in cap. nouit. 8. col. in fine, de iudiciis, &. 9. col. in prin vbi dicit, ꝙ iſta regula fallit quando lex eſt canonizata per papam, quia tũc ſaltem in foro eccleſiæ remanet eius effectus. Quia cenſetur lex Papæ, vt cap. in primis. 2. quæſt. 1. iuncta glo. nota ibi

in

in ver.lex. ☞ An autem lex caſſata poſsit allegari, viſte ibi per eum,& in glo.infra proxima. ☞ Item nota,ꝙ ſicut princeps poteſt abrogare leges à ſe fa ctas,ſiue alias leges ciuiles,vt hîc,ita poteſt reuoca re ſuam ſentẽtiam.l.1.§.de qua.ff.de poſtu.& .l.1.in fine.ff. de quæſtionibus.tenet Bart. in.l.2. C.de ſentẽ.& inter omni.iudici. ☞ Quid ſi eſt alicui ius quæſitũ, an poſsit reuocare ſuã ſententiã. vide Paulũ de Caſtro.conſi.mihi.105.&.480.

cerca dla dicha ordenacion y determinacion delos pleytos y cauſas ſolamente ſe haga y guarde lo cõtenido ẽ la dicha ley del ſeñor rey dõ Alõſo y en eſta nueſtra

l ¶ Quanto a eſto. Nota ex his verbis argumentũ.ꝙ quotiens reprobatur lex pro parte:& pro parte non:illud exprimitur verbis expreſsis,& in approbatione.textũ habes vnicũ & ſingularem ſecũdũ Bal. in.l.1.§.fi.C.de latina liber.to.& gl.ibi multũ celebris,dicit ꝙ ſcriptura pro parte tenet & pro parte nõ.de quo tex.cum gloſa Bal. facit feſtũ Ludo.Roma.conſi.55.& facit quod voluit Bar. in extrauaganti ad reprimendã,verſic.non obſtante, & quod voluit glo.in authẽ.de hęredi.abinteſta.§.nõ obſtantibus,& tex.melior de iure in.l.fi.C. de indic.vidui.to. quem tex.ita allegat Ludo. Roma.in repeti.authe.ſimiliter.C.ad le.Falci. ad hoc, ꝙ vbi lex noua corrigit legẽ antiquam, opus eſt ꝙ de ea expreſſam fecerit mentionem:ſed Bar.in.1.l.ff.vbi bono.raptorũ., dicit ꝙ ſufficit quòd exprimatur p ęquipollẽs:& ſic per verba ęquipollẽtia,vt ibi pulchre loquitur.& ſic ſentit paria eſſe aliqd fieri verbis expreſsis.vel per equipollẽs refert & ſequitur An.Si.in.c.Raynaldus,de teſta.& in repe.rubricę de cauſa poſſe. & proprie. circa finẽ, vbi dicit illã doctrinã Bar.in.d.l.1.eſſe ſingularem pro declaratione.d.l.fi.quia per alios ibi non ponitur. ☞ Nec

Oppo. obſtat ſi opponatur de.c.1.de conſti.lib.6.Vbi iuriſlator conſtitutionẽ condens poſteriorẽ noſcitur & videtur reuocare priorẽ cũ de ea nulla ſit facta mentio. ☞ Et licèt iſtud contrariũ ſit difficile quia

So. correctio nõ præſumitur niſi exprimatur.l. ſancimus,C.de teſta.l.pręcipimus.C.de app.tamẽ An. Si in.d.rubri.de cauſa poſſe. & proprie. dat egregiũ reſpõſum:quia aut quęritur ſi lex noua non facit aliud,niſi ꝙ corrigat legẽ antiquã,& tunc dębet fieri mẽtio de lege antiqua: vel per verba æquipollentia,& ita procedit.d.l.fi.& quod voluit Bart.in d.l.1.ff.vi bono.rapto.aut lex noua ſtatuit contrarium tunc videtur tollere legem antiquam , quòd nota pro iſta lege.

m ¶ No ſe vſe della. Aliâs vtentes puniũtur arbitrio iudicis:et eſt ratio,quia lex quę vetat tacitè punit,quo caſu pœna eſt arbitraria.l. ſanctio legũ. ff. de pœnis.l.1.§.expillatoribus ff.de effracto.& expilla.glo.& Bal. in.l.nemo martyres. C.de ſacroſ. eccle.Idẽ eſt in ſentẽtia quia intelligitur pœna in ea appoſita,quãuis nõ ſit expreſſa.l.ſi te.ff.ex qui.

cau.infami irro.l.1.§.ſin autẽ.ff.ſicui pluſquam per le.Fal. ☞ Et nota ꝙ aduocatus non poteſt eam allegare quia ex quo eſt abrogata vel correcta,eſt falſa, & eam allegans punitur de falſo.l.fi.§.hæc igitur omnia C.de veteri iure enu. ☞ Tenet & Bald.in.l.fi.4.col.in princ.ver.& ideo dubitatur. C.de edic. diui Adria.to.&.l.1. in fine,tit.7.7.parti.intellige ꝙ allegans legem correctã punitur de falſo, quando lex quæ allegatur eſt contraria iuri : aliâs punitur extra ordinem. tenet Abbas in prooemio decretalium .§. rex , pacificus. ☞ Item limitatio. quod ſupra dixi,quãdo lex abrogata vel correcta allegatur quãtum ad authoritatẽ:quia quantum ad rationẽ poteſt allegari:quia ratio durat, licèt ius ciuile deſtruatur.l.eas.ff. de capi.dimi.glo.doct. ibi & Abb.in.c.nouit.9.col.ver, & de materia, de iudi. docto. in. l.1. C. de latina liber. to. & in prima conſti.C.&.d.l.2.C.de vete.inre enu.glo.& Bar.in l.1.in princi.ff.de coniunge cũ emanci.lib. Bal. in.§.ſuã,prima conſti.C.Bart.in.l.fi.ff.de fal.Bal.in.l.quidã,in.§.illo.C.de neceſſa.ſeruis hære. inſti. vel exhære. ☞ Sed intellige quod lex abrogata poteſt allegari quoad rationem : niſi etiam quoad rationẽ ſit abrogata.tenet Domi.in. c.ſi Romanorũ. 19. diſtin. Quod eſt verum, quãdo ratio finalis legis eſt correcta : quia tunc ipſa lex dicitur correcta. caſus eſt in.c.miramur,de ſeruis non ordi.iuncto.c.à nobis,de etate & qua.tenet Bar.in.l.1.ff de legiti.tuto. Ludo.de Ro.in.l.1.3.nota. C. qui admitti. ☞ Et ex hoc dicimus ꝙ leges imperatorũ in regnis Hiſpaniæ poſſunt allegari quoad rationẽ:ſed non quoad authoritatẽ. ☞ Et nota, ꝙ lex correcta poteſt allegari in caſu quo quæſtio determinatur per legẽ veterem,& non per nouã corrigentẽ eò ꝙ agitur de negocio veteri,quod pertinet ad legẽ antiquam & non ad nouã illud nõ eſt pœna,imo eſt licitũ producere talem legẽ cũ vigore eius quantum ad cauſam illam non ſit ſublata,in authẽ.vt cũ,de app.cognoſ. in princi.collatio.8. ☞ Niſi lex noua dicat expreſſe ꝙ corrigit legem veterem in præteritis & futuris:quia tũc nullo modo poſſet lex vetuſta produci vel allegari in iudicio.tenet Bal.in.l.1.verſic. nota ꝙ producens.C.de iuſtina.C.cõfir.Bart. in.l.fi.ff.ad legem Corne.de. fal.quod facit ad materiã l.61.infra. ☞ Item lex abrogata poteſt allegari quãdo non corrigitur in totum.tenet Bal.in.l.1.§. fi.C. de lati liber to.& ibi tex.probat & glo. ꝙ clauſula reuocatoria legis vel ſtatuti cõtrarij , reuocat eatenus quatenus repugnãtia reperitur & non in alio. ☞ Et ſic nota,ꝙ lex vel ſcriptura pro parte tenet & pro parte non,dixi in glo.ſupra proxima. ☞ Item lex correcta poteſt allegari , vt pateat legis error vel correctio cap. legimus. 27. diſt. & ibi Domi.

¶ Adde

¶ Adde ꝙ illa lex de Madrid merito venit reuoçanda, per tex. in. l. 1. §. omnibus. C. de vete. iure enuclea. vbi tex. dicit omnibus authoribus iuris, æqua dignitate pollentibus, & nemini quendam ꝓpter rogatiua seruanda, quando non oẽs in omnia sed certi per certa: & meliores & deteriores intelliguntur, cũ possit vni⁹ forsitã & deterioris sentẽtia multos & maiores superare Petr⁹ de Turre. n ¶ En la dicha ley. Sed quæro nunquid opi. Bar. Bal. Ioã. An. & Abb. possint allegari aliquo modo, videtur ꝙ non, per istam legem in contrarium est veritas: qa possunt allegari, vt alij doctores & commentatores cessat solummodo authoritas, quæ per. d. l. ordina. & ordinationis de Madrid eis fuit cõcessa. ¶ Item quæro si ex quo est reprobata. d. l. 37. videatur etiã reprobata. 76. titulo. delas leyes libro ordinamẽti. quę tacitè idem dicebat: videtur ꝙ sic, quia ex quo expræssum reprobatur, ergo & tacitum. l. cum ex filio. §. filio, & ibi Barto. ff. de vulga. & pupi. tenet Bal. in. l. in testamẽto. C. de impube. & alijs. Item quia ex quo ratio. d. l. 37. est reprobata: videtur etiã reprobata. d. l. 6. quę fundatur eadem ratione: nisi vt dixi, ꝙ possint allegari. vt alij doctores.

¶ Ley segunda.

PORQUE nuestra intencion y [p]voluntad es q̃ los letrados en estos nr̃os reynos sean[q] pricipalmẽte instructos y iformados [r]delas dichas leyes d̃ nr̃os reynos pues por ellas y no por otras han de jugar: y a nos es hecha relació que

PORQUE nuestra intencion. Ista lex ad hoc venit ꝙ intra annum & deinde ômnes litterati addiscant leges ordina. prædicamentorum: fori legum & leges istius voluminis: quia per eas & non per alias iudicare debent. ¶ Et nota de intentione principis, quia suadet nos addiscere has leges, capiam⁹ igitur intentionem suam & eius iussum adimpleam⁹ vt in Spe. delitis cõtest. §. 2. ver. illud etiã, &. ver. expræmissis adiscamus has leges: & sic sapientes erimus properemus in adiscendo eas, & faciles videbuntur his qui diligunt eas: & inuenientur ab his qui quęrent illas, præoccupabunt qui se conspiciunt vt se priores ostendant: qui de luce vigilauerit ad illas non laborauit, assidentem enim illas foribus suis inueniet: & qui vigilauerit propter illas, citò reperiet eas: quam dignos circuibunt ipse, quærens & in viis suis se ostendent hilariter, vt de sapientia dicitur sapientiæ. c. 6. in fine: spernens verò ipsas leges signatas eeperiet signo Apocalipsis, vt iquit Hierony. in prologo bibliæ capi. quinto.

p ¶ Voluntad. Voluntas quid sit vide in. l. 14. titul. 6. peima partita, & per Bal. in. l. in emẽtis. 4. col. versicu. modò venio ad quæstiones. C. de contrah. em. vbi dicitur, quod voluntas est animas volens sine coactione: vel est deliberatio animi intelligentis & acceptantis id quod vult. ¶ Est enim voluntas affectio animi ad aliquid applicata. vel est rationalis humanæ animę cognoscentis perq̃ ꝑficiũtur actus animi. vt per Bal. in. l. potuit. 2. col. versi. septimò quæritur. C. de iure deli. ¶ Vel dic simplicitee secundum Bal. in. l. captatorias. versi. & ex hoc apparet.. C. de testamen. mili. ꝙ volũtas est anima volens. ¶ Et nota. ꝙ voluntas demõstratur verbo & ope. vt per Bal. ĩ. l. nõ codicillũ. a. col. ĩ pri. versi. extra, nõ ex hac l. C. de testa. ¶ Vel dic ꝙ voluntas declaratur modo & forma: & etiam facto. l. reprę hendenda, & ibi scribentes. C. de institu. & substi. ¶ Item nota. ꝙ voluntas verbis aperta. vel explicata factis operatur in actibus hominum. l. cum bonis &. l. gerit, & ibi docto. & Bar. ff. de acqui. hæredi. ¶ Si tamen est in corde retenta nihil opatur in actibus hominũ. tenet Inno. ĩ. c. ad petitionẽ, d̃ accusa. & Bal. in. l. 1. 8. col. ver. circa secũdũ. C. q admitti. ¶ Est enĩ volũtas in corde retenta sicut posthumus in vtero qui si nõ nascitur, nihil est. l. fi. C. de postu. hæredi. insti. vel ex hære. ¶ Ex quo sequitur, ꝙ licèt ad esse matrimonij requiratur consensus & volũtas cõtrahẽtiũ. c. cũ locũ, in pte, matrimoniũ, desponsa. c. sufficiat. 27. q. a. cũ alijs, ꝙ si in cõtractu matrimonij interueniãt verba cõsensũ exprimẽtia de p̃senti licèt deficiat volũtas vel cõsensus, iudicatur pro matrimonio. c. tua nos, despõsa. & huius dicti est ratio: qa volũtas verbis vel facto demonstratur. qd̃ facit cõtra rusticos qui post ꝑfectũ contractũ dicunt se nõ cõsensisse debẽt enim verba habere suã vim, ex quo fuerũt ꝓlata, licèt post ꝓlationẽ dicatur d̃fuisse consensum, argu. tex. in. c. ex litteris, in primo desponsa. ¶ Opp. cõtra supradicta de. c. tua nos Opp.
secũdo respõso, despõ. vbi cessante volũtate. i. cõsẽsu cessat cõtractus. ¶ So. ibi loquitur in foro cõsciẽtiæ: nõ in foro iuditiali vel contẽtioso. & ita intelligit Abb. in. d. c. tua nos. vel meliùs & erit solutio noua voluntas in omni contractu quadã iuris præsumptione facto, & verbis probatur. & propterea stamus tali cõtractui. c. 1. de pactis &. c. 1. de dona. & quasi p totũ titulũ de contrahñ. emp. ff. &. C. sed ad delendam istã iuris præsumptionẽ requiritur probatio contraria. c. quia verisimile, & pręsump. cum simi. sed contrarium non potest probari per dictũ vel per assertionem confitentis: quia in propria causa nemo est integer testis. capitulo de cætero, de testi. cum simi. Item quia est vnus solus, cui non creditue, licèt sit maximæ authoritatis. capitulo nuper vbi gloss. de testim. Item de contraria voluntate non põt apparere: quia de ista. aut potest constare per protestationem priùs factam aut post. ¶ Primo casu per contrarium factum derogatur protestatio prius facta. c. solicitudinẽ, & ibi præpositus latè. 29. col. de app. ¶ Secundo casu non præiudicat dissensus

diſſenſus,qa ex quo ſemel conſenſit ampli⁹ diſpli
cere non põt.vt eſt regula iuris. ¶Item per teſtes
non põt probari contrariũ qa de occultis nõ iudi-
camus.c.nouit,de iudiciis.¶Item qa teſtis non de
ponit niſi de eo quod vidit & audiuit,& verè ſcit.
l.teſtimoniũ.C.de teſti.igitur ſi contrariũ non põt
probari,ſtandũ eſt præſumptiõi iuris q̃ reſultauit
ex contractu verbis & facto demonſtrata: vt quaſi
ꝑ totũ,de præſump.&.c.tertio loco,de probatio.
¶Sed qa ſupra dixi ꝙ voluntas eſt mot⁹ animi ſine
coactione:quæro quotuplex ſit animi motus Bal.
in rubri.C.de controuerſia inueſti.2.col.ver.& cer
tè dicit põt:dicit ꝙ in iudice eſt quadruplex.ſ.im-
pulſiu⁹ ſeu ſuſpicans:præſumptiu⁹ ſeu inclinãs:ve
hemẽs ſeu impræſiu⁹ & clarus:ſeu plenarie infor-
matus,& primus valet ad inquirendum : & ad alia
q̃ ſunt modici prǫiudicij:ſecũd⁹ ad iuramẽtum:hĩc
inde deferendum. tertius ad iuramentum ei tantũ
deferendum.quartus præciſus ad ſequendum acta
& penè probata.

q ¶Principalmente Concor.l.1.§.hinc igitur.C.
de iuſti.C.confir.vbi impator non ꝓhibet in iuuẽ
tute adiſcere grãmaticam,logicã,& rethoricã,licèt
ſint ſermocinales & ſine magna ratione.ſed poſt.
14.annos dicit,ꝙ debemus accedere ad hanc ſcien-
tiã rationabilem.vt.l.1.§.& quoniam.C.de ſerui.vr
ba.prę.tenet.Ioã.Fa.in procemio inſti.§.cupidè.

r ¶Delas dichas leyes.ſed q̃ro an omnes debent
ſcire has leges:iſta lex ſentit quòd nõ,ſed aduocati
& hij qui volunt aſſumere officium iudicandi: qa
per has leges tenentur decidere cauſas.&c. ¶Sed
tunc multum videtur obſtare lex, leges ſacratiſſi-
mæ,addita lex ſacratas.C.de legi.&.l.2.&.3.eodem
tit.li.ordina.&.l.2.&.3.eo.ti.foro le.&.l.4.in prin-
cip.foro.juzgo.vbi tex.dicit ꝙ omnes debent ſcire
leges.¶Et tunc iterum oppono contra primũ & ſe
cundũ dictũ de.l.ſi adulteriũ,cũ inceſtu.§. Idẽ po
lioni,&.§.fratres deniq;.ff.de adulte.cum ſimi.vbi
dicitur ꝙ eſt ꝑmiſſum ignorare leges. ¶Solu. Bal.
in.d.l.leges.1.col.concordando ſupradicta iura di-
cit,ꝙ aut ius eſt naturale & non permittitur igno-
rãtia,& in multis aliis caſibus enũeratis p Bal. ibi
50. ſub verbis generalibus vt.l.1.& fi.C.de iuris,& fa-
cti igno.¶Si tamen eſt lex municipalis. i. particu-
laris alicuius loci.eſt diſtinguendũ . ¶Aut loqui-
mur circa habitantes ibi,& non ꝑmittitur ignoran
tia poſtq̃ ſtatutũ eſt publicè notũ.vt in.c.1. de po-
ſtu.prę la.¶Aut loquimur circa eos ad quos veriſi
militer ſtatuti notitia non potuit peruenire, & ꝑ-
mittitur ignorantia:vt ſi fortè ſtatuitur ꝙ null⁹ mit
tat animalia ſua in prato: aliâs puniatur certa pœ-
na:& tunc ſi eſt forenſis ad quẽ non præſumitur ꝑ-
uenisse ſtatuti notitia excuſatur à pœna ſtatuti, ſi a-
nimalia ſua introduxit in prato:quia in eo excuſa-
bilis eſt error vel ignorãtia.l.vltima.ff.de decre.ab
ordi.fa.& facit tex.ſingul.in.l.1.in fine, aliâs ſi. de
pace tenẽ.& ei⁹ vio.ĩ vſi.feudo.ibi eſt caſus,tu pe-
grinaris cũ equo in mẽſe.mai.an ſit tibi licitũ ſtare
in vis,& capere de herua,ꝑequo tuo, etiam domi-
no inuito.& tene quod ſic.

Adde Adde.quod ſuper hoc notanter dicit
Matthe⁹ de Afflictis deſicio.Neapo.
290.de principio vſq; ad.ver. quæri-
tur quid iuris.& qđ Felin⁹ in.c.2. in principio, de
exceptio.q de paſcuis plura, & notabilia loquun-
tur,quibus adde tex.ſingularem in.c. apoſtolicæ đ
cleri.extra miniſt.dixi in.l.68.infrà, in glo. ſuper
parte,algun cenſo.vide ibi. ¶Quod etiam facit ad
ea quæ notãter dicit.Bart.in lege non ſolũ.§.ſed &
reprobari.ff.de noui ope.nunci. quem ſequuntur
doct.ibi & Abb.in.c.auditis.8.col.verſi. ego verò
adduco,de præſcri.vbi dicit ꝙ ſi in loco cauetur ſta
tuto ꝙ in talib⁹ pratis homines non poſſint tenere
beſtias ad paſcedum infra terminos deſignatos: &
ſic in certa parte prati poterũt paſturare & in cer-
ta nõ:fuit quidam accuſatus ꝙ tenuit beſtias in di-
ctis pratis ſed non fuit dictũ infra terminos aſigna
tos & vetitos.& ſic ſimpliciter fuit probatum: ꝙ đ
bebat ſequi abſolutio & non condemnatio.l.de pu
pillo.§.qui nunciat,eo titu.ff.de noui ope. nuncia.
per quam dicit Bal.vbi ſuprà,ꝙ qñ vnum & idem
factum non eſt punibile,in qualibet parte loci de-
bet exprimi & probari illa pars loci in qua factum
eſt punibile:pro quo eſt tex.in.l.1.in fine.ff. de in-
cen.rui.naufr.¶Idem dicunt in diuerſitatem tem-
poris:pone vigore ſtatuti licitũ eſt poſt mediũ mẽ
ſem mai poſturare in certis pratis & non ante ac-
cuſo Titiũ.ꝙ paſturauit menſe mai & ita genera-
liter probo ꝙ non eſt Titius condemnandus, niſi
ꝓbetur ſpecificè paſturaſſe tempore prohibito. te
net Bar.in.d.l.non ſolum.ego vltra Bar.& alios di-
co ꝓbandũ eſſe Titiũ incolã illius loci.vel ſi eſt a-
liũde ꝙ ſtatuti noticia ad eum peruenit:vel potuiſ-
ſe peruenire per ſupradicta.Itẽ qa ad condemnan-
dum probatio debet eſſe concludens.c.ex litteris.
&.c.in præſentia de probatio.¶Et qđ dixi đ igno-
rante.idem dico de dubitante per.l.fi.§. ſin autẽ du
bi⁹.C.de fur.vbi eſt tex.ꝙ ita parcitur dubitanti ꝓ-
ut erranti:vel ignoranti.¶Ex quo infert Bal. ibi in
principio.verſi.vlterius nota, ꝙ ſicut ignorans nõ
poteſt eligere:ita.nec dubitans.Ratio,quia q dubi-
tat,non clarè percipit:ergo non intelligit.l.fi.C.de
cõdi.ĩ de.& electio.debet fieri cũ intellectu,ꝓ quo
facit dictũ Spe.in ti.de teſte.§.1.verſi. Item ꝙ ſunt
varij,& glo.in.l.de ætate.§.nihil &.l. qui interroga
tur.ff.de interroga.actio.vbi dicitur,ꝙ dubitãs ha-
betur pro ignorãte,igitur excuſatur dubitans in q
bus excuſatur ignorãs. ¶ Ex quo notanter infero
ꝙ in his caſibus quibus reus poteſt ꝓponere poſt
terminũ.20.dierũ exceptiones quæ de nouo pue-
nerũt ad ſuã notitiã,per.l.1.ti.delas exceptio.li. or-
dina.eiſdẽ caſibus poterit proponire exceptiones
de quibus dubitauit ei cõperere adhibito iuramẽ-
to,de quo in.d.l.1.& hæc eſt ſingularis extenſio ad
d.l.1.

d.l.1.ita in terminis tenet Bal.in.d.l. fi. in princip. ver.& p̃dicta faciũt in argumẽtum.C.de furtis : & Sali.in.l.licèt.C.de ꝓcu.Pau.de Caſt.in.d.l. fi. quẽ vide:& eſt rõ ſufficiens videri meo huius dicti qa dubitare eſt mediũ inter credere & nõ credere, vel inter ſcire & neſcire. vt in Spe.in ti.de ceſſiõe actio.§.6.ver. ſed nũquid , & in rubrica. ff. de iuris & facti igno. & in. l. de ſtatu.ff.de teſta.& Bald. in.l.1.3.col. C. de fal. cau.adic.l.& in.c.1.§. perſonã,ꝑ quos fiat ĩ veſti.vſi. feu. notatur in.l.quãdiu.C.qui admitti.& ibi vide in q̃bus differunt dubitãs, ignorans,& errãs.ſed in.d.l.1.ti.delas exceptio . dicitur ꝙ re⁹ debet ꝓpõere exceptiões quas ſciuit ei competere infrà tp̃⁹.20.dierũ,ſed dubitas vt ſuprà dixi nõ dicitur ſcire:ergo poſt terminũ.20.dierũ poterit ꝓponere exceptiões de quib⁹ dubitauit in termino.Dequo habes tex.ad hoc nouiter põderatũ in.c.ſi verò el. 2.de ſenten.excõ. vbi dicitur ꝙ dubitare & ignorare parificantur, & tũc dicit ibi gl. 2.ꝙ ſolo ſacramento creditur,qñ de conſcientia alicui⁹ dubitatur.l.quæritur & tex. per me inuentũ in.c.cũ illorũ eo.ti.vbi dicitur ꝙ ſi ignoratur ius licèt ſciat factum dicitur ignorare ꝙ ꝓbatur poſt prĩcipiũ illi⁹ tex.& quaſi in ſine itaque ſi reus ſciat factũ exceptionis,dũ tñ nõ ſciat eius ex facto ſibi nõ competere elapſo termino proponẽdarũ exceptionũ poterit dictã exceptionẽ proponere adhibito iuramento vt ſuprà ꝙ eſt valde notandum.

Adde. An quod ſupra diximus habeat locũ in præſcriptionib⁹, vt dubitans cẽſeatur eſſe bonæ vel malæ fidei poſſeſſor:& videtur ꝑ ſupradicta ꝙ cẽſetur eſſe in bona fide. ¶ Nam neſciẽtia diffinitur ſic neſcientia, ſeu ignorantia eſt intellectus non determinatus ſi ad verũ vel falſum.ita Bal.ĩ.l.ea quidẽ.2.col. ĩ ver, neſcientia. C.de trãſatio. ¶ Propterea dicit glo.in c.ſi diligenti,in parte,bona fides,in fine,& ibi Inno.& alij de præſcriptio. ꝙ dubius potiùs dicitur bonæ q̃ malæ fidei poſſeſſor. ¶ Ex quo inferunt, ꝙ ſuperueniẽs dubitatio ꝙ res ſit aliena, interrũpit præſcriptionẽ inchoatã & de iure canonico : ſecũdũ qđ exigitur cõtinua bona fides vſque ad præſcriptionẽ cõplectam.vt.c.ſi.de preſcriptio.ſequi- Bar.in.l.naturaliter.2.col.circa finẽ in ver . ex hoc dico ſi quis receperit dubitare.ff.de vſuicapio.dicens quod ab initio talis nõ præſcriberet , quia nõ hẽret bonã fidem licèt nõ habeat malã: ſed ex poſt facto talis titubatio nõ nocet,quia requiritur quòd firmiter credat ſe malæ fidei poſſeſſorẽ, vt extingatur ſiue interrũpatur præſcriptio,ſequitur do.Ab.

algũos letrados nos ſiruẽ, y otros nos vienen a ſeruir en algunos cargos đ juſticia ſin, hauer paſſado ni eſtudiado las dichas leyes, y ordenamiẽtos, y p̃maticas y ꝑtidas delo qual reſulta que enla deciſiõ đ los pleytos y cauſas algunas vezes no ſe guardan ni platican las dichas leyes como ſe deuẽ guardar y platicar: lo qual es

in dic.c.ſi.ante Pe.col.in ver.tertiò glo.querit plenius Felinus ibi antepe.& pe.col.atteſtantes hanc eſſe cõmunem opinionẽ.idẽ tenet Alexã.in.l. 3.§. generaliter.2.&.3.not.& ibi latè Iaſon.2.&.3.col. in.6.not.ff.de acqui.poſſe.referẽs poſt Alex. ꝙ iſta opinio eſt cõis, quã probat tribus modis , & plenè diſcutit hunc articulũ. ¶ Et principalis rõ eſt : qa nemo tenetur in dubio ius ſuum in diſcuſſum relinquere.l.illđ. ff.de petitio. hæredit. ¶ Et ꝙ à prin. requiratur bõa fides, & nõ ſufficiat medium inter.bonã & malã,tenet etiã Batto.in.l.ſed ſi lege.§. ſcire,circa finẽ.ff.de petitio hæredi. ¶ Hunc ẽt articulũ examinat domi.Abb.in repe.d.c.ſi.10.cõ.in ver.tertio glo.q̃rit,de præſcriptio. ¶ Nec obſtat ſi dicatur ꝙ dubius & ignorans equiparãtur ꝑ.d.l.ſi. de cõditio.inde.ſ.ꝙ dubitans an res ſit aliena ita dicatur habere bonã fidem ſicut ignorans rem alienã eſſe.Nam reſpondeo,patet ex notatis ꝑ glo.in.d. l. ſi.q̃ dicit,ꝙ quantum ad illã materiã conditionis indebiti nõ eſt differentia inter ignorãtiã & titubationem ſiue inter ignorantẽ & titubãtem.ſed bene quòad alia.vt nota gl.magiſtra in rubrica.ff.de iuris & facti ignorantia.de quo ꝑ Iaſo.in.l. quandiu. C.qui admitti.referendo Bar.in.d.l.naturaliter. ff. de vſucapio.& ibi inaduertenter dicit, ꝙ dubitando dicitur habere bonam fidẽ ſicut ignorãs.Et hoc quantũ ad prҿſcriptionẽ malæ fidei . vt patet ex p̃dictis.& ex his q̃ dicit.Io.Franciſ.Bal.in ſuo tractatu.præſcriptio.2.ꝑte 3. partis principalis in parte, ſecundò.quæro.nu.8.& Dominicus in.c.in fidei fauorẽ,circa mediũ,de hæreticis in.6.quæ omnia nota. ¶ Quibus adde Bal.in additio.ad Spe.in tit. de exceptione.vbi vide ad plenum,& remiſſiuè Socinũ in regula.146 . ¶ Veniens igitur ad primũ qui tenentur ſcire leges:eſt dicendũ, ꝙ diuerſis reſpectibus omnes debent ſcire leges iuris cõis , quoad ſe ipſos regulariter.vt quaſi per totũ de iuris & fac igno.C.&.l.3.titulo.delas leyes li.ordinamen.&.l. iuris ignorantia.C.qui admitti . attamen aduocati iudices & alij ſimiles tenentur ſcire leges quo ad ſe:& quoad alios, vt apparet ex lege iſta aliâs non poſſunt aſſumi in iudices.vt hîc. ¶ Taliter quod ſi contra leges conſilium præſtat aduocatus : vel iudex ſententiam profert,punitur ſecundum gloſſa in.l.argentarius.§.fi.ff.de edẽdo , & inſti . de obli. quæ ex quaſi delic.naſ.in princip.&.l.venales . C. quando prouo.non eſt neceſ. &. capitulo cum ſit generale,de foro . compe. plenè in pregmaticis q̃ loquuntur de aduoca.folio.72.capitulo.19. ¶ Aduocatus enim qui ignorat iura,poteſt dici illiteratus.l.

tus.l.1.§.ait prætor,& ibi Bart. in. §. poſtulare poſt gloſſ.ff.de poſtu.& ex hoc dicitur ibi,& Bar.tenet in lege nec cæterorum.C.de poſtulan.q̃ aduocatus illiteratus eſſe non põt.vt l.13.quę incipit, eſtoruadores.titu.6.tertia partita,& dicitur ibi.quod aduocatus illiteratus poti⁹ dicitur,eſtoruador y embargador, quã aduocatus.habetur i. d. pregmatica,ti.fi.dbet enim ſtuduiſſe perqnquenniũ, vt poſſit aduocare,non aliàs.l. nemini &.l. petitiones, & ibi Bar.& doc.C.d aduoc.diuer.iud. vbi etiam per Bald. tenet Bar.in.1.conſti.C.pe.col.vbi dicit eſſe, verũ etiam ſi ſit fili⁹ aduocati vt ibi. taliter q̃ ſi in cauſa minus bene allegat,tenetur parti læſe reſarcire omne dãnum.vt.d.prægma.fo.70.c.4.

contra nueſtro ſeruicio:porq̃ nueſtra intencion y volũtad es d̃ mandar recoger y emendar los dichos ordenamientos,para que ſe ayan de imprimir,y cada vno ſe pueda aprouechar d̃llos:porẽde por la p̃ſẽte ordnamos y mãdamos que dẽtro de vn año p̃mero ſiguiente y dẽde en adelãte contando deſde la data deſtas nueſtras leyes,todos los letrados que oy ſon,o fuerẽ,anſi d̃ nueſtro cõſejo y oydores delas

Nota. ¶ Et nota contra indoctos aduocatos, q̃ ſi ſcholaris veniens Salmanticæ in cauſa propria minus bene allegat q̃ non reſtituitur licèt ſit minor & doctor: qa fuit approbatus.tenet Bar.in.l.1.circa medium, & ibi Bal.1.col.& eſt iſta lex argu.C.q & aduer. quos idem.Bar.in.l.ſed & reprobari,in princi. ff. de excuſa.tu.

Adde. Facit etiam glo.ſingularis in.l.profeſſio de mũeribus patrimo.lib.2.& qd dicũt doc.in.d.l.1.C.q&.aduer.quos vbi dicunt q̃ minor legum doctor non poteſt petere reſtitutionem in integrum,refert & ſequitur Petrus de Raue.in ſuo alphabeto aureo. in parte, minor,qui eſt folio.87. ¶ Et adde ad ſupradicta vnã quæſtionem,cõcernens ipſos aduocatos,licèt parũ facit ad glo.quidam ſumpſit duos aduocatos & eis ſtatuit in cauſa ſalarium,an vno defuncto alter poſſit habere ſalariũ alteri⁹.tex.ſingularis & ibi Bart. in.l.1.de legationibus libro.10.cum diſtinctione determinat iſtã quæſtionem.vide ibi & quod dixi in l.ſeptima infra in gloſſ.ſuper parte , a ſu hermano.

Nota. ¶ Ex quo dicto multotiens tenui, quod ſi approbatus in officio minus bene geſſit offitium . vel ſi in eo fuit deceptus,non reſtituitur in eo, vt eſt in artifice qui paruo pretio ſe conduxit, vel ſe obligauit conſtruere domum certo pretio, nam non reſtituitur licèt in eo fuit deceptus: debuit enim ſcire offitium quod gerit & quo vtitur,& iſta eſt extenſio ad regulam ſcienti,de regulis iuris . lib . 6. quia nõ ſolũ ſciẽti ſed ſcire debẽti nõ fit fraus neq; dol⁹.

Adde. Ponet q̃ ſi quis locauit operas ſuas vt certum opus faceret q̃ tenetur de operis vitio,ſiue vna penſio,ſiue in ſingulos dies præſtita fuerit:qui autem operas ſuas ſingulis diebus locat,nec ad certum tẽpus ſe aſtrixit,de vitio operis non tenetur.textus eſt ſingularis ſecundum Bar.in.l.ea.l.§.locaui.ff. locati meli⁹ in.l.16.ti.8.quinta partita.& ibi glo. ¶ Item nota. q̃ aduocatus non debet eſſe nimis ſollicitus , quia præſumitur excogitare omnia mala & parum cõſcientiatus, ſecundum Bal.in. l. ab Anaſtaſio.2.col . ver. Item l.ſic facit lex . C. mandati. ¶ Sed cõtra eum eſt tex.in prægmaticis regni ſol . 70. c.3.vbi legiſlator precipit aduocatos eſſe nimis ſolicitos & fideles in cauſis quib⁹ patrocinantur , nõ tamẽ debet aduocatus magnis vocibus exclamare partem ſuam fouere iuſtitiam , ſed maxima attentione intentionem ſuam fundare:contra tales verò exclamantes loquitur Andr.Sicu.i.c.1.18.col. in princip.de conſti.vbi dicit,ſe vidiſſe quendam aduocatum qui vno menſe aduocabat in vna cauſa & ampliſſimis vocibus exclamabat illã cauſam fouere iuſtitiam,& obtinuit ſententiam : poſtea alio menſe occurrit cauſa ſimilis,& ipſe erat aduocatus in contrarium,licèt inter diuerſas perſonas, & eodem modo clamabat & dicebat ſuam partem fouere iuſtitiam,dicit enim And.Si.vbi ſuprà , q̃ cõtra talẽ aduocatum poſſet allegari doctrina Bal.in.l. d̃ tutela.C.de in integrum reſti.vbi ait Bal. q̃ erubeſcenda eſt talis varietatis.vt.l.nullus.ff.de minori. ¶ Et cõtra hoc facit qd̃ habetur in rubro & nigro, ti.delos vozeros, foro le.vbi aduocatus dicitur vozero.i.vociferator,vel proferẽs voces. ¶ So.Supra dicta locutio eſt impropia expoſitio,propriè enim aduocatus ſumitur ibi pro eo qui aſſumit voces . i. defenſionem aliorum.& vide Bar.in l.1. §. aduocatos.ff.de variis & extraor.cogni. vbi dicit q̃ aduocatus dicitur qui quoquo ſtudio operatur in cauſis agẽdis. ¶ Et nota q̃ aduocat⁹ nimis verboſ⁹ poteſt priuari offitio aduocationis glo.eſt ſingularis in.l. ex ea,la.1.ff.de poſi. ¶ Sed tu adde ſingulare conſilium Eccleſiaſtici.c.5.in fine . quod quidẽ multum facit,p aduocatis(vbi dicit) eſto manſuetus ad audiendum verbum,vt intelligas & cum ſapientia,p feras reſponſum,verũ ſi eſt tibi reſponſum,reſponde proximo,ſin autem, ſit manus tua ſuper os tuum ne capiaris in verbo indiſciplinato & confundaris. ¶ Idem Eccleſiaſticus.capitu.7. poſt principium dicit. Noli verboſus eſſe in multitudine preſbyterorum & non iteres verbum in oratione tua. cum quo dicto ſingulari concord.l.11.in princi. tit. delos abogados.lib.ordi. Idẽ Eccleſiaſticus.c.11.dicit,priuſquam

Opp.

Sol.

cit,priuſq̃ interrroges ne vituperes queq̃:& cũ interrogaueris,corripe iuſtæ:priuſq̃ audias,ne reſpõdeas verbum & in medio ſeniorũ ne adicias loqui de ea re quæ te non moleſtat ne certeris: & in iudicio potentiũ ne conſiſtas.& idẽ Eccleſiaſtic⁹.19.dicit.Non iteres verbũ neq̃ & durum,& non minoraberis.&.c.20. in princi.dicit,Eſt tacẽs q ĩuenitur ſapiẽs, & eſt odibilis q procax eſt ad loquendũ: eſt autẽ tacens & non habens ſenſum loquelæ & eſt tacens ſciens tempus apti tẽporis: homo ſapiens tacebit vſque ad tempus:laſciu⁹ autem & imprudẽs nõ ſeruauit tempus:q multis vtitur verbis lædet animã ſuam. ¶ Vlteri⁹ nota,ꝙ aduocatus non debet eſſe groſſ⁹, qa parũ cognoſcet de cauſa ſubtili,ſecundũ Bal.in. l.fi.16.col.C.de hæredi.inſti. ¶ Ex hoc dicit idem Bal.vbi ſuprà,ꝙ cauſa ſubtilis nõ debet cõmitti aduocato groſſi ingenij.tenet etiã & ſequitur Iaſ. in. l.apertiſsimi.5.col.C.de iudi.And.Sicu.in.c.fi.§.is autẽ.12.col.de offi.dele.in.c.dilecti.5.co.de iudi. Feli.i.c.ex literis.6.col.de conſti.do. doc. de Pala: in repe.c.per veſtras,de dona.inter vi.& vxo.in ĩtroductione.2.col.in fine cõtra quoſdã temerarios huius ſeculi audentes apponere os ad cõſulẽdũ & iudicandum in cauſa de qua nihil intelligunt,

nueſtras audiencias, y alcaldes dela nueſtra caſa y corte y chãcillerias,o tienẽ,o touierẽ,no puedẽ vſar delos dichos cargos

Adde. Quando contra aduocatũ,nõ habentem peritiã literarum licèt ſit in exercitio perit⁹, poteſt opponi ne patrocinium præſtet in cauſa.ita Spe.in ti. de aduocato.3.col.in.ver.item excipitur,cum ſequẽ. & eadẽ col.in.ver.itẽ ꝙ nõ habet. ¶ Et nota ꝙ hõ groſſi capitis parum valet.ita Bal.in.l.liberti.3. col.in verſi. nã homo.C.de operis liber. ¶ Quæro pro ornatu iſtius additionis quæ faciunt ingenium groſſum. & tenet ꝙ Iſidorus.li.1.de ſũo bono. dicit ꝙ epularum ſaturitas nimia faciẽ mẽtis obtundit,ingeniũque euertere facit. ¶ Hierony.quoque in quadã epiſtola dicit, vẽter pinguis nõ gignit tenuẽ ſenſũ. & alibi idẽ ait.nihil ſic obruit intellectũ vt cõmeſſatio & ebrietas.Et Seneca ad Lucillũ epiſtola.15. ſcribit dicẽs:p copiã ciborũ ingenij ſubtilitas impeditur.& Bernar.in quodã ſermone dicit. quantò magis cibi vẽtrẽ paſcũt, tãtò ampliùs ſenſus mentis obtũdũt.nã Græci dicũt.ex groſſo vẽtre ſubtilis ſenſus nõ poſſe generari:quia turbati ſũt & moti ſunt ſicut ebrius.& omnis ſapiẽtia eorũ deuorata eſt p̃s.106. ¶ Vnũ tamẽ nota.iuxta hoc,ꝙ aduocatus q fouet cauſa iuſta, põt mẽtiri & falſa allegare, nota glo.in.c.cupiẽtes,in principio de elect. lib.6. Inno.in.c.olim,el.1.de reſti.ſpo.refert & ſequitur glo.in.l.9.ti.6.tertia partita &.l.7.cum ſequen. eodem ti.& vide ibi qualis debet eſſe aduocatus: & quæ tenetur facere. ¶ Et vide etiam Bal.in rubrica. C.de fide inſtr.8.col.& Angel.in l.marit⁹ quæ eſt l.pe.ff.de vſu.qui referunt & ſequuntur gloſſ.in.d. c.cupientes,cui eſt ſimilis in.c.dominus noſter.23. q.2.vbi dicitur ꝙ ſi aduocatus fouet iuſtam cauſam põt conuincere aduerſariũ ſuũ cũ malitia. & faciunt ibi dicta p Archi.& p glo.in. ca. nullus.4.q.4.& tex. nota in.l.cum pater.§. Titio d leg.2.ver.nec dolo vĩ feciſſe eũ fraude excluſerit, quem tex. allegauit Ange. pro glo.in.d.c.cupiẽtes in.d.l marit⁹. ¶ Et dixi ſingulariter do.Anto.in.c.1.de mutu.peti. ꝙ ſi tu mutuaſti mihi.10.quæ tibi reſtitui in ſecreto:ſi tu iterũ illa petis,poſsũ licitè negare & dicere nihil à te habuiſſe.qđ etiam tenet Pe.de Ancha.in.c.2. de regu.iuris in.6.& in.d.c.cupiẽtes.ad quæ etiã faciũt dicta p Bal.in.d.rubrica de fide inſtr.C.8. col. ver. incidenter etiã quęro. ¶ Et dixit notanter Ioã.An. in additio.ad Spe.in rubrica. de iure iu.in.ver.iterum q̃ro de eo qui iurauit redire.&c.ꝙ iniuſtè carceratus q iurauit cuſtodi ꝙ eum relaxaret vt poſſit ire ad audiendam miſſam,ꝙ ea audita reuerteretur ad carceres:qui poſtea intrauit eccleſiam & noluit exiri nec reuerti ad carceres,an hoc ſibi licuerit,& decidit ibi ꝙ ſic.pro quo facit optimè quod voluit Bar.in.l.vis eius.C.de proba.vbi dicit ꝙ ſi aliquis iniuſtè detinetur.à capitaneo,& aufugit,non tenetur in aliquo.quod etiã voluit Alex. referẽdo Bar. in.l.ſed eximendi.§.ſi quis,circa ſinẽ.ff. ne quis eũ qui in ius vo.& in.l.relegati.ff.de pœnis . & illud dic.Io.And.in.d.rubrica de iure iuran. refert & ſequitur Abb.Sicu.in.c. inter alia , in fine de inmu. eccle.dicẽs hoc tantũ eſſe verũ vbi ĩmineret mors aliâs ſecùs:qa ille teneretur ad obſeruantiã iuramẽti.& pro illo dicto allegat glo.in cle.paſtoralis.ver. per violẽta,de re iudi.& bene ad hoc facit regula đ qua in.c.ſedes de reſcrip.vbi dicitur.ꝙ malitiis hominũ eſt obuiãdum,& doctores ibi dicunt ꝙ nondum recta via ſed etiam cum malitiis.

Nota.

Nota.

Limita.

de juſtitia, ni tenerlos,ſin que primeramente ayan paſſado ordinariamente las dichas leyes de ordenamientos y prema

Adde. Dicit hic in glo.referendo aliquadicta doctorum & gloſſarum,ꝙ aduocati & alij fouẽtes iuſtã cauſam poſſunt mentiri & falſa allegare. & miror de me quomodo ſub ſilentio pertranſiui cum opinione doctorũ,quibus ſupra,cùm eorum opinio nunquam mihi placuit,imò ſemp illã in odium habui, & penitus deteſtatus ſum & contrarium tenui: & nunc affirmo,quod aduocati & alij iuſtam cauſam fouẽtes non debent mentiri,nec faſa allegare, aliâs mortaliter peccant. ¶ Pro quo bene facit tex.in.c.ſi verò de vſuris. ex quo textus & doctrina doctorum ibi bene colligitur, quod etiam pro ſaluanda vita

hominis non licet mẽtiri,nec falſa allegare vel di-
cere. ¶ Idem dicit do. Abb. in. c. olim. el primero.
ſi. co. de reſti. ſpo. & in. c. cùm magne, de ſtatu mo-
nacho. & in. c. pri. 2. co. de iuramẽ. calũ. & in. c. ſi ve
rò, vltimo nõ. de ſentẽ. ex. vbi dicitur ꝙ nõ licèt co
mittere malum vt eui
tetur dãnũ. & allegat ticas & fuero real.
pro hoc do. Abb. c. ſa
cris. qđ metus cau. ¶ Sed meliùs dicitur Eccefiaſti.
4. Pro anima tua ne confundaris dicere verùm eſt
enim confuſio adducens peccatum. ¶ Et Sapientię:
dicitur, Os autem qua mentitur, occididit animã.
¶ Item do. Anto. de Bu. in. c. vno de ſcrutinio di-
cit ꝙ loquẽs ẽt veritatem contra cõſcientiam peccat
mortaliter. ¶ Et apoſtolus ad Romanos. 3. traſum-
ptiuè in. c. forte. 13. q. 5. dicit non ſunt facienda ma
la, vt eueniant bona. ¶ Malum vtique & deſtabi-
le eſt mendatiũ dicere. c. ita ne. 32. q. 5. Et qui tales
indicunt, ad mentiẽdũ mortaliter peccant, vt ple-
nè inquit Archie. Floren. in tertia pte ſuę ſummæ.
ti. 3. ca. 4. ante. §. circa finem. ¶ Ad idem. c. ipſa pie-
tas. 13. q. 4. dicit ꝙ veritas falſitatem non patitur (ab
ſonum eſt vt dixi) permiſſum eſſe mentiri. cum ſa-
cra ſcriptura tam veterũ ꝗ noui teſtamenti nos mo
ueat, ne vtamur mendacis. vt habetur Leuiti. 13. vbi
dicitur. nõ mentiemini nec decipiat quis proximũ
ſuum. ¶ Et eccleſiaſti. 7. dicitur. noli velle mentiri.
¶ Et apoſtolus ad Coloſſen. 3. nolite mẽtiri inuicẽ.
Et Exod. 23. mendatium fugies. Et ꝓuerbij. 6. dici-
tur, ſex ſunt quæ odit dominus & ſeptimum dete-
ſtatur anima eius. Occulos ſublimes. Linguam mẽ
dacẽ. Manus effudentes maximũ ſanguinẽ. Cor
mahinans cogitationes peſſimas. Pedes veloces
ad currẽdum in malũ. Proferentem mẽdacia. Te-
ſtem fallacẽ & eũ qui ſeminat inter fratres diſcor-
diã. ¶ Itẽ Auguſti. in lib. contra mẽdaciũ. nulli ho-
minũ eſt mentiendum. Profectò qui contrariũ fa-
cit immemor mihi eſſe videtur animæ ſuæ: & viam
apit aliis mentiendi. ¶ Itẽ mentiri eſt contra men-
tẽ ire. tenet And. đ Yſernia in ſua pegrina in ti. de
pœna mulie. nu. 4 ſol. 28. ſi enim mẽtiri eſt contra
mẽtẽ ire, ſequitur ꝙ eſt peccare. propterea nullate-
nus eſt mẽtiẽdũ. vt dicit tex. in. c. ne quis. 22. q. 2. do
mi. Abb. poſt Hoſti. in. c. 1. prima co. ſup gl. 3. ĩ ver.
& tenet hanc ſolutionẽ. qđ met⁹ cau. vbi ad ꝓpoſi-
tũ noſtrę quęſtionis dicũt. ꝙ ſimulatio doloſa vel
deceptoria ꝓhibetur, mutatũ & ꝓuida admittitur.
& hoc nitũtur ꝓbare per glo. in. d. c. capiẽtes de de
lect. in. 6. quæ dicit. ꝙ aduocatus habẽs iſtã cauſam
nõ debet niti ad obtinendum per mendaciũ. & ita
do. Abb. poſt hoſti. allegat glo. in dicto. c. cupien-
tes, in contrariũ eius ad quod fuit inducta per dic:
domi. doc. de Montaluo. ¶ Quid igitur dicendũ
eſt ad glo. dicto. do. doc. de Montaluo in. d. l. 9. titu.
6. tertia partita. ¶ Ad id rñde ſalua pace prædict.
do. doct. ꝙ gloſſ. in. d. c. cupientes in parte malignã
ti um quã ipſe allegat, & fundat ſe ex ea, & doctor.
ibi non dicunt quod ipſe do. doc. teſtatur. neque In
no. & alij quos ipſe refert. imò ſentiunt contrariũ.
vt firmant do. Abb. & Hoſti. vbi ſupra. ¶ Pro qui-
bus iterũ dico. ꝙ glo. in. d. c. cupiẽtes dicit ꝙ poteſt
reus ſubter ſugere, opponendo veras & legitimas
exceptiones, non tamen malitioſas & falſas vel mẽ
daces. Ecce qualiter reus nõ debet falſa allegare. i-
gitur nec ipſius aduocatus, qui voces ſummit ipſi⁹
rei vt. l. 5. dic. ti. 6. tertia partita. ¶ Et licèt glo. in. d:
c. cupientes in parte malignãtiũ vlteri⁹ dicit ꝙ ha-
bens ius. in principali cauillationes & malitias, po
teſt p alias cauillationes repellere. non dicit, ꝙ po-
teſt mẽtiri nec falſa. allegare. ¶ Aliud enim eſt ca-
uillationes per alias cauillationes repellere & a-
liud falſa, allegare vel mendatiũ dicere. vt dicit gl.
in. l. de ętate. §. ſi cum eſſet. ff. de interroga. actio. gl.
in. c. nec ratificatio. 22. q. 2. vbi dicitur ꝙ mendatiũ
eſt falſa ſignificatio vocis cum intentione fallẽdi.
¶ Et falſitas dicitur pluribus modis. ſ. largiſsimè
qñ dicitur non verum dolo vel ſine dolo. l. ſi is qui
ducentos. §. vtrum. ff. de rebus dubiis. Ideo mẽdax
dicitur falſus. ¶ Itẽ large dicitur falſitas omnis mu
tatio veritatis ex dolo. in auth. de inſtr. cau. & fide
collatio. 6. ¶ Itẽ ſtrictè. ſ. ex aliquo capite legis cor-
ne. de falſis. l. quid ſit falſum & ibi Bar. ff. de falſis.
¶ Sed aliud eſt cautella & iſta in cauſa iuſta & li-
cita. ſ. cum quis defendit ius ſuum vel res ſuas non
eſt prohibita. vt dicit glo. d. c. cupientes & glo. in.
c. dominus noſter. 23. q. 2. glo. 1. in fine. vbi dicit ꝙ
ſi aduocatus habet iuſtam cauſã licite poteſt deci-
pere, aduerſarim ſuum. nam in iudicio contendere
dicitur certare. ſicut dicim⁹ in bello. vt dic. c. domi
nus noſter. vbi dicitur. ꝙ in bellis iuſtis licitum eſt
inſidiis. vti non dicit mendatiis. vt tenet ibi notan-
ter domi. cardi. de Turre cre. in. ver. ad tertiã partẽ.
dicens ꝙ in bello vtendi inſidiis vel cautelis nõ eſt
mentiri alicui. nam vt vulgo dicit. fallere fallentem
nulla lege vetatur. ¶ Non enim dicit fraudem fa-
cere qui fraudem excludit. l. cum pater. §. Titio in
fine de lega. 2. ¶ Et ſi forte reus compelleretur ad
iurandum, dicit Io. de Imola. quem refert Dominĩ
cus in dicto. c. cupientes ſuper dicta gl. in parte ma
lignantiũ. ꝙ forte non poſſet compelli rñdere po-
ſitioni nec declarare tale iuramentum an mutuaue
rit ſibi. ſed quia dominus loquitur plene. vide ibi
per eum. ¶ Ad idẽ do. Ab. Sicu. in di. c. Abb. & ibi
glo. dicunt ꝙ non debet quis cõmittere peccatum.
imò poti⁹ omnia mala pati ꝗ peccato conſentiri p.
d. c. ſacris quod metus cau. Et Pe. de bellaparti. in.
§. alie. 2. pagina in ver. ſequitur vſu capio iuſti. de
actio. ſolio. 185. dicit. quòd in libello nõ eſt permiſ-
ſum mentiri. p. l. 2. C. de indic. viduita. tollen. ¶ Ad
idem Felinus in. c. accedens el. 2. ſecunda. co. in. ver.
an autẽ vt lite non conteſ. dicit. an licèt aliquo caſu
fidem datam rumpere in ſaluo conducto. & dicit. ꝙ
Imol. in. l. is qui reus pe. & vltim. co. ĩter alia vult ꝙ
qñ eſſet iniuſtè conceſſ⁹, & re⁹ eſſet in loco in quo
aliâs

aliàs de iure capi poſſet, licitè frangitur ſibi ſaluus cõductus, qui fuit imperatus ſolùm vt delictũ eſſet impunitũ. ¶ Et infert ad iudices maleficiorũ promittẽtes impunitatẽ reo ſi cõfitentur ꝙ non tenentur ſeruare promiſsionẽ in foro contentioſo.per id quod habetur in.l.ius publicum.ff.de pactis.& facit ſecundũ eũ glo.tricta in.d.c.cupientes, in principio,in parte,malignantiũ,de elect.in.6. tamen in foro cõſcientiæ putat oppoſitũ: quia nõ decet mentiri , per.d.c.1. 22. q.2. & dicit ꝙ glo.in dicta parte, malignantium, indiget multiloquio , & ſic reſidet. ¶ Spe.in titu.de aduocato.§.8.&.9.in principio,et in ver.præmiſſa, &c. dicit ꝙ reus debet ſe tueri iuribus nõ fraudibus.& in.§.10.verſi.item ſit cautus, dicit ꝙ non decet virum bonũ cauſam ſuam falſitatibus adiuuare: nam falſitas eſt penitus aliena à veritate.c.in quadã.§.cęterũ,de celebra.miſſ. ¶ Vnũ tamen nota ꝙ aduocati in cauſis dubiis concordiã tractare debẽt inter partes.ita dicit Matth.de Affli. de ciſio.Neapo.73.nu.9. ¶ An aduocatus qui fuit in cauſa poſsit eſſe aſſeſſor in ea.vide in Spe.de aſſeſſore.§.vltimò nota.in verſi.ſed quid ſi is.vbi cõcludit ꝙ nõ valet ſentẽtia lata per eũ, per.l.prætor.

Nu4. ff.de iuriſditio.omniũ iudi. ¶ Vltimò adde,quid ſi datur ſententia pro habenti duos aduocatos , vel duos procuratores, & reus condẽnatur in expẽſis, an debet condẽnatus ſoluere ſalariũ duorũ aduocatorũ vel procuratorũ. tene ꝙ non , per legem ſtyli iſtius regni.166. quam tene menti,& omnia ſupradicta,quia ſalutifera. ¶ Poſtremò nota ex lege iſta, ꝙ tam canoniſta ꝗ legiſta, etſi ſint doctiſsimi in iure pontificio & cæſareo, volentes aſſumere officiũ conſulẽdi,vel iudicandi in his regnis, debent ſcire iura & cõſuetudines regni: aliàs non poſſent vti talibus officiis,de hoc patet. ¶ Optimum verò eſſet imò neceſſarium, ſi iudices & aduocati eſſent eruditi mediocriter in vtraq; cenſura, quamuis ſit difficile & paucis datũ,quos æquus amauit Iuppiter: quia iudex nõ poteſt oẽs cauſas decidere & terminare per iura & conſuetudines regni, quia ſæpe numero iudices cognoſcunt inter clericũ & laicũ , & tunc cauſam decidẽt ſecundũ ius canonicũ.c.quod clericis,de foro cõpe.vbi doct.& Abb. Item cauſæ decimales, vſuariæ, & aliæ de quibus per doct.in. c.cùm ſit generale,de foro cõpe.&.c.literas, de iura.calũ. Item quia nõ poſſunt omnia legibus regni comprehendi : & propterea leges allegantur à canoniſtis,& econtrà, vt notanter ſcribit do.doct. de Pala.repeti. in introductione.1.&.2. colu. referens Bal.in.c.cùm cauſam.2.col.de prob.vbi dicit quòd iſti qui nõ mediocriter proficiuntur in vtraq; ſciẽtia,ſunt qui dulcedinẽ ſcientiæ guſtãt.refert etiã & ſequitur And.Si.in rubri.de teſta.1. col. dicẽs iſtud fore duriſsimũ dictũ multis imperitis cum ſtomacho obteſtantibus diuinas & canonicas iuſsiones & ſanctiones. Itẽ aduocatus nõ præſtat patrociniũ ſolũmodo in vno foro, ſed in vtroq; , vbi (vt dixi) diuerſo iure deciduntur cauſæ.igitur in vtroq; iure debet ꝓficere,aliàs paucas theſaurizabit pecunias: quales debent eſſe iudices & doctores. vide in.l.8. titu.ſi.ſecunda partita.&.l.3.titu.4. tertia partita.

r ¶ Pues por ellas. Tenẽtur iudicare,vt ſequitur, quo caſu ſi reges Hiſpaniæ cauſam cõmittunt terminandã ſecundum leges, vel ſecundũ ius , debent terminari & decidi ſecundũ leges & iura regni Hiſpaniæ,non per leges imperatorũ niſi in defectum legũ Hiſpaniæ, vt hic patet, in quantum dicit, pues por ellas y no por otras han de juzgar. Et eſt ratio: quia quemadmodũ appellatione iuris per excellẽtiam intelligitur de Romano, vt inſti.de iure natu. ¶ Ius autem ita in his regnis Hiſpaniæ appe. iuris intelligitur de iure regni : quia ſi quando rex Angliæ loquitur de iure, intelligitur de Anglicano ſuperiori,quod regulat oĩa inferiora,ideſt de eo iure quod emanat de ore regis:quia in ſuo regno monarcha eſt,& totũ continẽs. ¶ Et ab eius ſentẽtia nõ appellatur,ꝗa præfectus eſt multorũ prælatorum ſui regni,vt.l.1.ff.de offi.præ. tenet Bal.in.c.cũ veniſſent.2.col.de eo ꝗ mitti.in poſſ.& Feli.in.c.cauſaq; 20.col.in ſi.de reſcrip.dixi in.l.1.ſuprà , in parte, al rey.And.Si.in rub.de cõſti.3.col. do.doct. de Pala. di.repe.c.p veſtras,de dona. inter vi.& vxo.in introduct. 3.col. ver.ſi tñ rex facit mẽtionẽ, vbi dicit ꝙ ſtãte lege vel cõſuetudine regni, diſpoſitio legis imperialis vel iuris conſultorum inutilis redditur, cùm tales leges vel conſuetudines particulares vincant leges ciuiles imperatorum vel iuriſconſultorum,vt.l.de quibus.ff. de legi.traditur in.l. omnes populi.ff.de iuſti.& iu.& in.§.ex nõ ſcripto, in ſi. de iure na.& in.c.ſi.de conſue.&.c.1.de conſti.li.6. & vide in dicta repe.plures illationes.

r ¶ Y no por otras. Intellige niſi in earũ defectu, vt dixi ſuprà in lege prima.

s ¶ Deſde la data. Ex.l.iſta eſt notandũ, ꝙ annus indulgẽtiæ vel ad aliquid faciendũ currit à tẽpore datæ, nõ à tẽpore ſciẽtiæ,neq; à tẽpore publicationis legis vel ſtatuti, qđ eſt cõtra authẽ.vt facta nouæ cõſti.verſi.vt autẽ aptiùs,colla.5. vbi dicitur, ꝙ lex noua põt ignorari ꝑ duos menſes poſt publicationẽ. & ita fertur ibi , ꝙ tẽpus datũ à lege currit à tẽpore publicatiõis legis,non à tẽpore datæ. iſtud etiã tenuit Bal.in.l.leges ſacratas.C.de legi.vbi dicit ꝙ in.l.generali regis vel principis eſt ſtatut⁹ terminus duorũ mẽſiũ à die publicationis ad ſcientiã præſumẽdã,vel ignorãtiã nõ excuſandã.& in ſtatuto municipali dicit idẽ Bal.in.d.l.leges, ꝙ licèt tempus duorũ mẽſiũ nõ expectetur, relinqtur tñ arbitrio boni iudicis.ſ.de termino an ſit aliqs excuſandus vel nẽ, ꝗa dicit ꝙ nõ excuſatur ꝗ citi⁹ præſumũtur ſciuiſſe: poſt duos autẽ mẽſes inqt, ꝙ nemo excuſatur. idẽ dicit Hoſti.in.c.ſi.de cõſti.&.l.vlt.ff.de decre. ab ordi.ſa. vbi dicitur ꝙ nõ attẽditur tẽpus, ſed ſciẽtia, quæ lex ad hoc eſt notabi. Bar.verò in.l. oẽs populi.5.q.pri.16.col.ff.de iuſt.& iu. aliter diſtinguit

ſtinguit:aut loqmur de ſciētibus,& hos ſtatī ſtatu-
ta ligāt per.d.l.fi.aut de ignorātib⁹,& tūc, aut ſunt
ſtatuta præiudiciū proferētia, aut afferētia ſolū cō
modū:primo caſu quādo afferunt præiudiciū facit
differentiā inter leges cōes quę ligāt poſt duos mē
ſes, & municipales
quæ ligāt poſt modi
cum tēpus arbitrio
iudicis. Ita ꝙ quis
poteſt eſſe in ſupina
ignorantia. vt nota-
tur in.d.l.fi.ð decre.
ab ordine.fa.&. eſt
caſus in.c. vt anima-
rū de cōſti.li.6. ſed

¶ Ley tercera.

ORdenamos [a] & mādamos que la ſolénidad ðla ley | del ordenamiēto [b] del ſeñor rey dō alōſo q̄ diſ pone quātos teſtigos ſon meneſter enel teſtamēto, ſe entienda y platiq̄ enel teſtamēto abierto, q̄ en la tin es dicho, nūcupatiuo

Bar.non dicit quādo incipiūt currere hi j duo mē
ſes. ſecundo caſu dicit,ꝙ ſtatutū ſtatī operatur ſuū
effectum.ſ.cum affert cōmodum argu.tex.in l.pe.
Nota. in fi.ð decurio.li.10.¶ Et ex hoc dicitꝙ legatū ſtatī
acquiritur ignorāti.qa continet ſolū cōmodum.l.ſi
hęreditatem.ff.manda. Bar.in.l.beneficium.2. col.
ver.quęro quādo fit interpretatio.ff.ð cōſti.princi.
tex.in.l.à Titio in fi.ð fur. ¶ Sed Pe.de Anch.ī.c.1.
de cōſti.ver.hic etiam quęri poteſt& Hoſti.ī ſum
ma ti.de conſti.§.quādo cōſtitutio.in princi. tenēt
ꝙ cōſtitutiones capitulorum & vniuerſitarū in cō-
tinēti ligant.facta publicatione. niſi fortè abſentes
ſint quib⁹ tempus limitatum non eſt:ſed ꝙ boni iu
dicis arbitrio relinquitur.taliter.ꝙ doctores ſuper
hoc ſunt varij.an lex liget ſtatim a tēpore datę:an a
tēpore publicationis: et quid in ſtatutis quāuis ſu-
per iſto articulo aliqua dixit in.le.1.in parte.enlos
dichos lugares in fi. cum hic melius cadat deciſio
iſtius quęſtionis quam ibi in hac quęſtione ſic di-
ſtingue.aut in.l.cōmuni vel ſtatuto dicitur ꝙ tēp⁹
currat à die datę et vſque ad ānū.vt in l.iſta et tunc
nō eſt recedēdū à verbis legis eò ꝙ ligat à tēpore &
poſt tēpus.qa iſtud eſt placitū principis & eſt ob-
ſeruādū, vt in.§.ſed ꝙ prīci.īnſti.ð iure natu tenet
Ioā.And.& Domi.ſup data ſexti libri.et tūc tēpus
currit à die datę:nō à die publicatiōis:et poſt annū
non poſt duos mēſes.¶ Secūdo caſu.aut in lege cō
muni vel municipali eſt ſimpliciter ſtatutū aliqd ð
nouo:et tunc tam lex cōmunis.q̄ municipalis ſtatim
ligat ſciētes & tenentur ad eius obſeruatiam.ꝙ pro
batur ex.l.fi. ſupra allegata de decre.ab ordi.fa.&.
d.c.1.ð cōſtitutionib⁹.vbi nō attēditur tēp⁹ ſed ſciē
tiā.& hij pręſumūtur ſcire q ſunt de loco ſtatuti.a-
bſentib⁹ tñ et ignorātib⁹ datū eſt a lege tēp⁹ duorū
mēſiū ad ſciētiā preſumēdā tā in ſtatutis ꝙ ī.l. cōi.
& ſic intelligit dicta auth.vt factę nouę cōſti.¶ Di
xi ꝙ tēp⁹ currit abſentibus et ignorātib⁹.ſ.q̄ñ ſunt
abſentes et ignorātes ī ſimul.qa ſi abſentes fuerunt
certiorati ð.l.ꝉ ſtatuto & ð cōtētis in eo nō excuſa-
tur imo tenētur ad obſeruantiā legis:ꝉ.ſtatuti. vt p
Bal.ī.d.l.leges ſacratas.C.ð legi.ignorātes vero īci
pit lex ligare poſt duos mēſes à die publicationis.

vt.l.1.§.placet.ff.de cōſtitu.princi. et.l.fi.§.fi.& ibi
Baldus.C.de cadu.tollet. & ſtat ratio ſatis conclu
dens certum eſt ꝙ tempus duorum mēſium datum
eſt à.l.ad ſcientiam pręſumendam.vt patet ex dicta
auth.factę,vt nouę cōſti.&.dictis per Bal.et docto.
in.d.l.leges:ſed vbi
datur ſciētia putaqa
fuit aliquis. preſens
vꝉ per aliū certifica-
tus nō debet expecta
ri.nā ſupfluū vidre-
tur ꝙ certus deberet
certitoria cōtra regu
lā iuris et cōtra glo.
et Bar.in verbo cer-
tior in.l. nomē.1.col.in fi.verſi.item quęro dicitur
hic.C.q̄ res pig.obli.po.et.l.2.C.et.ff.ð edē.&.l.ð
nūtiaſſe.ff.ð adult.cum alijs.itē per lapſum duorū
mēſiū dicitur quis fictè certificat⁹.et p̄ſumptiuè ſci
re ſtatutum.ſed.vera certitudo maior eſt p̄ſcriptura
igitur nō eſt neceſſaria ficta ſeu p̄ſumptiua certitu-
do.vbi vera interuenit p.dic.regulā iuris et ita vidi
obſeruari.in curia regali et aliorū inferiorum tem
pore quo fuit facta prohibitione quis equitaret in
mula ſed in equo ſub pœna amiſſionis illius.nam
exiſtentes in curia regis: necnon & alij qui ferunt
de tali ſtatuto ſcientes vel de tali ꝓhibitione ab ipſa
publicatione legis fuerunt compulſi ad obſeuan-
tiam illius. vide quę punire contra facientes nullo
termino expectato. quod proceſſit ex ſuperiori
dicto.quia certus non debet expectari, et ſic tene
quòd nō ſit neceſſe. ſingulorum auribus inculcari
ſed ſuficit tantū per ędicta vel per præconē vt in.c.
ð poſtu.pręla.tenet Bal.p illū tex.in ca.pri.col.l.1.
ver.literę illę de pace tenen.et eius vio.¶ Et quod
dixi de lege communi idem dico in ſtatuto muni-
cipali ꝙ ignorantes priuilegio illius auth. vt factæ
nouę cōſti.quia eadem eſt ratio et iura non ſunt in
contrariū ſed debēt ſtatuta regulari per leges com-
munes.l.2.C.de noxa.actio.l.fi.§.in computatione
per glo.magnam in parte confundantur.verſic.ſed
quid per ſtatutum & Barto. in vltima col. verſicu.
venio ad vltiman quæſtionē & ibi Bal.vltima col.
verſicu.vlteri⁹ quærit glo.C.de iure deli.vbi vide
omnino p Alexā.in.6.col.&.c.cū dilectus de con-
ſue. ¶ Ex quo ſequitur.ꝙ in diſpoſitis à lege com-
muni:vel municipali hij duo menſes dantur tantū
modo. ignorantibus & ſic intelligitur dicta authē.
vt factę nouę conſecra.& alia iura dicētia quod lex
noua non obligat intra duos mēſes. Quia inteligi-
tur nō obligare. ſcilicet ignorātes. ¶ Et nota. quod
p̄ſumitur ignorantia.niſi ꝓuetur ſciētia.l.ſi ſup ſer-
uis& ibi Bar.q̄ militare poſſūt.lib.12.l.ſi cui.§.2.ff.
de accuſa.et iſta ignorātia ꝓbatur per iuramētū ſe-
cundum glo.in dicta lege ſi cui.§.his criminibus.
¶ Quod eſt verum ſi ſit veriſimilis.notatur in capi-
tulo.vt circa de electio.libro.6.et in capitulo nulli

in parte veriſimiliter eo.ti.ſi tamen non eſt veriſimilis ſed eſt fama publica in loco de lege vel ſtatuto & de contentis in eo non excuſantur qui allegat ignorantiã.ſecundũ glo.in.d.c.nulli.& in capitulo primo incipit conuenticulas vbi gloſa.& Bal.ſecũda collum.de pace iura fir.

t ¶ Fuero real.qui forus licet non ſit in omnibus approbatus.ſunt tamen multe leges illius approbate per leges ordinamentorum.& per leges iſtius voluminis,ideo debent iudices & aduocati illud ſtuduiſſe.vt hic dicitur.item quia multe leges illiꝰ fori ſunt etiam in vſu.& tunc eſt iudicandum per eas vt lege prima ſuprà.

a ORdenamos.iſta lex & ſequentes ſunt difficiles.ideo more aliorum commentatorum ponam in eis caſum.& diuiſionem. ¶ In teſtamento nuncupatiuo facto tam inter ſuos quam inter extraneos debent adeſſe ad minꝰ tres teſtes cum tabelione.vel ſine tabelione.quinque teſtes. ſeptem vero ad minus in teſtamento in ſcriptis & tabellio cum eis.qui debent ſe ſubſcribere in teſtamento ab extra & teſtator cum eis ſi ſciunt vel poſſunt ſcribere.ſi tamen neſciunt ſcribere & teſtator non poteſt vnus pro alio ſe ſubſcribet. taliter quod ſupra teſtamentum ſint octo ſigna vltra ſignum tabellionis.hoc dicit primo. ꝟ In teſtamento cęci requiruntur quinque teſtes. & idem in codicillis. ſi tamen prædicta deficit ſolemnitas teſtamenti fidem non facit in iuditio nec extra hoc dicit ſecũdo iũcta.l.1.titulo delos teſta.lib.ordi. ꝟ Diuiditur iſta lex in quatuor partes,ſecunda ibi.pero enel teſtamento tertia ibi.y mandamos,quarta ibi.y enlos codicillos. ꝟ Prima pars declarar atque extendit.l.1.titu.delos teſta.li.ordinamento.ſecunda approbat ius antiquum. tertia corrigit & moderatur leges partitę in hoc.quarta idẽ diſponit ꝙ ius antiquum.

b ¶ La ley del ordenamiento. quæ eſt prima in ordine.titu.delos teſtam.ordinamen.lib. vbi dicitur ꝙ in teſtamen. in quo non interuenit tabelio requiruntur quinque teſtes adminus. ſi tamen teſtatur coram tabelione ſufficiũt tres teſtes vbi plures reperiri non poſſunt. ¶ Sed ꝙ.d.l.1.declarat ſi in teſtamento nuncupatiuo:an vero in teſtamento ſufficiãt in ſcriptis. Item an loquatur inter ſuos an inter extraneos:iſta.l.in prima ſui parte notanter prædictã legem declarat ꝙ intelligatur in teſtamẽto nuncupatiuo facto etiam inter ſuos. ¶ Et ſic notandum ex.l.iſta iũcta.l.ſupradicta ꝙ ſi in loco plures teſtes non poſſunt inueniri ſufficiũt quinque ſine tabellione in teſtamento nuncupatiuo & tres cum tabelione etiam ſi teſtatur inter ſuos de quo latius dixi infra in parte.entre los hijos. ¶ Itẽ nota.ꝙ hi teſtes debẽt eſſe de loco in quo teſtatur & noti nõ trãſeũtes nec fortuiti.quod patet ex. d. l.1. & tenet.l.ſciẽdũ.ff.de verbo.obli.& in.l.fi.§ ſi naũt C.đ iure đli.ꝓ quo ẽ tex.& ibi Bar. ĩ auth.de teſti.§.ſi vero igitur colla.7.q̃uis gloſſ.in.l.hac conſultiſſima in principio.C.de teſtamẽtis. dicat quod ſufficiant liberi.i.ſerui.

Adde Aduerte.ꝙ iſta lex & .l.1.d.ti.2.lib.5.ordinamen.nullã faciũt mentionem de teſtamẽto militis.an debeant milites teſtari ſecundum diſpoſitionem iſtius legis. attamẽ bene colligitur.ꝙ ſic. ꝟ Primum quia hę duæ leges & ſimiles generaliter loquntur generaliter debent intelligi.l. de prętio.ff.de publi.l.2.ibi Bar. ff.de offi.præſi. ꝟ Secundo.quia generaliter traditur.ꝙ ſolẽnitas requiſita in teſtamentis paganorum.i.eorũ qui non ſunt milites requiritur in teſtamentis militũ.per.l.nec quidam.C.de teſta.mili.& §.illis autẽ inſti.eo.titu.notatur in.l.ſi duas.§.grãmatici in ver.Philoſophos & ibi Bar.ff.de excuſa.tuto. ¶ Quod eſt verum non ſolum cum teſtantur nũcupatiue:ſed etiam cum teſtãtur in ſcriptis. ꝟ Et hoc cum milites non ſunt in caſtris.vel in expeditione militiæ nam tunc in teſtamentis non gaudẽt priuilegio militari.per iura ſupradicta &.l.4.tit.1.ſexta partita &.l.1.C.de teſta.militis. ꝟ Per quem textum dicit Paul.de Caſt. & doctores.ibi ꝙ milites noſtri temporis qui non occupantur pro republica ſed vadunt per plateas & ꝓpria negotia gerũt:& honorantur in ſeſionibus non habent priuilegia militũ.tenet etiam Bar.in.l.ex eo. ff. de teſta.mili.& in.l.veterani.ff.ad legem falci.& in.l.1.negotiatores ne militẽt libro.12.& inſti.de teſta.mili.in prin. ¶ Hinc dicit Bal.in.l.pe.C.de reſti.mili.ꝙ ſola militia non prebet beneficiũ reſtitutionis in integrũ.ſed occupatio circa res militares. Propterea milites non militantes in teſtamentis non gaudent priuilegio militari.ſed teſtantur ſecundũ diſpoſitionem iſtius legis.&.d.l.1.ti.2.libro.5.ordinamen. ¶ Si verò milites ſunt in expeditione belli:vel ĩ diſcrimine prælij teſtari poſſunt corã duobus teſtibus vt.d.l.4.ti.1.ſexta partita. ¶ Quæro miles fecit teſtamentum parum ante vel parum poſt bellum? an teſtamentum dicatur factum in bello.Baldꝰ.in.l.diuortio.ff.ſoluto matri. dicit ꝙ illud dicitur factũ in bello vel tẽpore belli quod eſt factũ parũ ante.vel parum poſt refert: & ſequitur Baldũ Petrus de Raue.in ſuo alphabeto ĩ parte captiua prope medium folio.20. ꝟ Sed tex.ſingularis in.l.ex teſtamẽto.C.de teſta.militis dicit. ꝙ teſtamentũ factũ à milite in bello corã duobus teſtibus vel infra annũ miſſionis valet.de qua lege Pau. de Ca facit magnũ feſtũ in.l.ne quidẽ eo. tit.de teſta.mili. ¶ Hinc dicit Flo.in.l.ait lex.ver. itẽ facit. ff.ad legẽ Acqui.ꝙ equus vulneratꝰ ĩ bello.& poſtea mortuꝰ in ciuitate ex illo vulnere dicitur mortuus in bello & debet emẽdari tanq̃ mortuꝰ in bello vigore ſtatuti Bar.in.l.bello.ff.de excu.tuto. & in.l.itẽ mella.§.ſi plures in fine.ff.ad legẽ Acquili.& in.l.nõ tãtũ.§.inqlini.ff.de excu.tuto.vide Bar. ibi ſi hoc dicit:nã de pręſenti illũ nõ vidi. ¶ Hinc etiã dicimꝰ.ꝙ abſẽs cauſa reipublicę dicitur nõ ſolũ q̃-

Regula. Fallit.1.

diu durat officiũ:ſed etiã eo finito q̃diu reddire po terit ſecundũ qualitatẽ ſuę pſonę.per.l.ſi cui.§.tam diu.ff.ex quibus cau.maio.&.l.abeſſe.& ibi Bart. eo ti,ppterea ne mirũ ſi idẽ ſit in milite.℣Iſtã etiã opinionẽ tenet Alex.in.d.l.diuortio.a.col. ver. in textu.ff.ſolu.maio.Hinc etiã dicitur ꝙ nõ ſolũ po teſt quis capere debitore ſuũ fugituũ.ſed etiã debi torẽ ſuũ paratũ ad fugã.licet nõ ſit in actu fuge te net Bal.in.l.1.pe.C.de pigno.actio. Alex. conſilio. 64.in vltima.co 3.volu. ❡Hinc etiã dicimus.ꝙ do natio facta à patre in præmiũ emãcipationis valet nõ ſolũ ſi fiat in ipſo actu emãcipatiõis. verũetiam ſi fiat parũ ante vel parũ poſt emancipationem.ita Bar.in.l.iuſiurãdi in princi.ff.de operis liber.vide plura q̃ ſup hoc dicit Alex.vbi ſupra. ❡Quæ o mnia faciunt ad ea quæ dixi de deferenti res prohi bitas extra regnũ.& de habentibus res paratas: vel deſtinatas deferri in.l.1.ſupra in additiõe ad glo.ſu per parte.enlos dichos lugares. ❡Redeũ do igitur ad primũ dubium tene indubitanter. ꝙ diſpoſitio iſti⁹ legis &.d.l.1.ti.2.lib.5.ordinamen. nõ vẽdicãt ſibi locũ in milite poſito vel eunti in expeditione belli.&c.quia illuc poteſt teſtari corã duobus teſti bus vt ſupra. ❡Nũc quæro miles nõ eſt in caſtris: ſed in propria vrbe militãdo pro republica. & ſic eſt in expeditione.an teſtãdo ibi priuilegio gau deat militari.videtur ꝙ nõ per.d.l.4.cum ſimili.in quãtũ dicunt(cũ in caſtris)cõtrariũ eſt verũ. imò cũ eſt in expeditione pugnãdo pro republica etiã ſi nõ in caſtris dicitur pro republica militare.℣Iu ra enim nõ fundãtur principaliter ſuperloco i quo militat ſi in caſtris:vel ſi in cãpo.aut i vrbe. ſed an ſi ſit in bello.vel in expeditiõe belli. ℣Pro quo be ne facit.l.15.in.§.fueras ende.ti 3.ſexta parti. ibi dã dicit.quę viuieſſe en ſeruicio de Dios: del rey o de la tierra. ℣Colligituretiã ex.d.l.4.ti.1.ea parti. cũ ſimili. ❡Itaque ſimilites ſũt in ſeruitio reipubli cę militãdo,ꝓ ea priuilegio gaudent militari.qua ꝑpter.vt dixi hinõ cõprehẽdũtur ſub diſpõe iſti⁹ legis.ſed excipiũtur ab ea iõ poſſũt teſtari coram

Falli.2. duob⁹ teſtib⁹.℣Itẽ excipiãtur plebei eũtes ad bel lũ.q ſi ſũt in expeditõe vel i plij diſcrimine teſtari poſſũt corã duob⁹teſti.tãtũ.Duo tñ i hoc ſũt neceſ ſaria ꝑmũ ꝙ ſint i loco hoſtili & ꝙ ibi moriãtur. vt l.1.ff.de bono poſſe.ex teſt.mili.&.l.ſi ff.d teſt. mi li.Secũdũ ꝙ bellũ ſit licitũ.vt recitat Io. Faber ſup

Belli in ſtũ quid dicatur. rubri.inſti.de teſta.mili.aliãs de mili. teſtamẽ.& i. §.itẽ ea quæ inſti . de rerũ diuiſione.℣Q̃ bellũ ſit licitũ dixi i.pœmio ſup gl.in pte Caſtilla,ꝑpe me

Fall. 3. diũ. ❡Fallit tertio iſta lex i doctorib⁹ legũ ſtãti b⁹ i bello,ꝓ iuſtitia exhibẽda.& i medicis & eorur gicis & i eorũ ſeruitutib⁹.qa eadẽ eſt ratio . & be ne facit,ꝓ eis.l.1.de,pfeſſo.& medi.li.10.& ꝙ domi n⁹ doctor de Pala.in repe.c.p veſtras de dona . iter virũ & vxorẽ ſup rubri. colũ.151. i fine i ver . itera quod in ſimplici milite vbi dicitur. ꝙ aduocati & doctores.Milites ſũt & militare dicũtur. & nõ mi n⁹,ꝓuidẽt generi humão q̃ ſi patriã armis defendę rẽt.vt.l.aduocati.C.de aduo.diuer.iudicio . idẽ di cit glo.in.c.de multa de voto.℣Propterea teſtamẽ ta doctorũ & aduocatorũ nõ poſſũt cõtra tabulari ſicut teſtamẽta militũ armatẽ militię. Ita dicit glo: i.l.1.§ eſt &ali⁹.ff.de his q aparẽti.manu. Cin⁹ i.l.1. C.de iuris & facti igno. Et hoc verũ i oibus ſupra dictis ſtãtib⁹ in diſcrimine prælij. ❡Quid autẽ di *Nota.* cẽdũ eſt in doctorib⁹ aduocatis & alijs q nõ ſũt in bello.ſeruiũt tamẽ reipublicę:aduerte qa Lãcello: in tractatu ſubſtitutionũ ſup parte illa quæ loquitur de cõpẽdioſa ſubſtitutiõe in ver . aliãs i particula circa hãc quęſtionẽ no.7.dicit ꝙ appellatione mi litis in legib⁹ nõ intelligitur aduocat⁹. Sed quæ ve re in caſtris manu ſtrenua militat.quod videtur eſ ſe quodãmodo cõtra ſupra dicta. poſtea tamẽ dicit ꝙ licet loquentes de militibus loquãtur & ſentiant de illis qui in caſtris militant.poſſet tamen ex pa ritate ratiõis extẽdi ad aduocatos.nã illud attendẽ dũ eſt qua ratione priuilegiũ tale militibus cõceſ ſum fuerit vtrũ ratione ſimplicitatis.an vero cauſa laborũ quod,ꝓ republica ſuſtinẽt.et,ꝓ vtilitate quã afferũt reipublicæ . vel ſimul ob vtrãq; rationem. ℣Nã ſi ſimplicitas eſſet cauſę vel pars cauſe ipſius priuilegii.certe quoniã talis ſimplicitas ceſſat i ad uocato vel ſaltẽ ceſſare præſumitur.cõſequẽter ceſ ſaret cauſa priuilegij & ipſum priuilegiũ . & ideo expedita eſſet iã quæſtio.putãt ergo aliq circa hãc dubitationẽ ꝙ priuilegi a hęc quæ circa condenda teſtamẽta militibus cõc edũt ratiõe ſimplicitatis & ignorãtiæ cõceſſa eſſe.·vt in toto.ti.de milita. teſta. & facit lex ſi.i principio.C.de iure deli.& i.l.1.C. de iuris & facti igno. attamen quicquid illi dicant dicit Lancellotus.vbi ſupra hoc priuilegium mi litibus conceſſum non ratione ſimplicitatis . nam ratione ſimplicitatis.illud potius fieri debuiſſet vt ſi valeret eo modo quo poſſet in pagano,quod au tem aliud poſſit diſponere quam Paganus . hoc non ratione ſimplicitatis videtur ei condonatum. ſed potius mero fauore & mera gratia ob merita ſua.qua ceſſante cõcluſione redeũdo ad,ꝓpoſitũ di cit.ꝙ tale priuilegiũ militibus cõceſſũ extendatur ad aduocatos.qa ſi ob merita cõceditur.& aduoca torũ paria ſunt.vt.d.l.aduocati.& plura ſup hoc di citt ñ ꝑdictis nõ obſtãtib⁹ ad cõtrariã concluſionẽ cõpulſus eſt redire duplici argumẽto. Primũ ꝙ ve ro ſimile nõ videtur in tot & tantis priuilegiis ſi iu ra voluiſſent de aduocatis ſentire ꝙ de his nullam nunq̃ mentionẽ feciſſent. ❡Secundo adducit. qa putat hanc veriſſimam concluſionem eſſe ꝙ in pri uilegiis etiam ex paritate rationis quæ contra iu ris regulas inducta ſunt nunquam ſit facienda ex teñſio.vt.lege.quod contra.ff. de legi. gloſſa notabi lis in.l.ã diuo pio glo.magna in principio . ff.de re iud. ℣Et licet pariter profint reipublicę aduocati? tamen aliquid fuit pl⁹ concedendũ militibus forta ſis.qa in maiore periculo & labore verſantur.q̃ res *An im priuile-gius va-leat ex-tenſio.*

maximè

maximè debet eſſe in conſideratione. vt. l. aſiduis. C. qui potiores in pigno. habe. & intelligit de mili tibus qui pro republica ſunt aſtricti pugnare. et ita cõcludit vbi ſuprà. Vſq; ad numerũ. 14. incluſiue. Aduerte nam, & ſi cõcluſio Lãcelloti ſit vera, vt ipſe dicit ſub dubio forte. abſq; dubio teneo ſalua pace ipſius. ꝙ priuilegia iſto caſu nõ ſunt conceſſa militibus propter eorũ ſimplicitatẽ, nec ſolũ propter ipſorũ fauorẽ. Sed in præmiũ laboris ad quẽ ſe abſtingũt aſſumentes militiã. quia aſtringuntur militare pro deo. pro rege. & pro patria. vt. d. l. 15. §. fueras ende. t. 13. 6. part. Et ſi omnes leges mundi loquentes de militibus percũtaberis dicẽt tibi. ꝙ tũc milites gaudẽt priuilegio de quo ſuprà cũm teſtantur in expeditione belli. nõ ſi ſunt extra bellum. Itaq; ſi milites, doctores, aduocati, medici, cerurgici, & alij qui quodãmodo gaudent priuilegio in teſtãdo (Tunc erit) quãdo hi ſunt in bello, & teſtantur in bello. nõ tamen ſi ſunt extra bellũ, quia tũc teſtantur ſecundũ diſpoſitionẽ iuris communis. nõ ſecundũ ius militãris. Volo dicere verũ eſſe ꝙ ſimile in omnibus debet eſſe ſimile. vt. l. curatorũ. 1. col. ver. 3. cõcluſio eſt. C. de nego. geſt. ſi enim miles & aduocatus ſunt ſimiles vel aſſimilãtur, debet cõcurrere in aduocato, quod in milite. vt aduocetur, & inde ſeruiatq; in bello. nã ſi miles nõ ſeruit in bello nõ teſtatur iure militari. ergo nec aduocatus. Itẽ aduocati nõ dicũtur propè milita re. aduocãdo. ſed impropriè, & propter cõmodum propriũ non propter publicã vtilitatem, quia nec ſunt in loco hoſtili. ſed in propria vrbe in qua plures teſtes quã duo poſſunt reperiri. Quos veriſimi liter in expeditione belli inueniri nõ poſſunt igi-

Fall. 4. tur &c. Quarto fallit iſta. l. in pugnãtib' in mare, & multo fortius. quia ad mai' periculũ ſe exponũt argu. eius quod dicit Bal. in. l. cũ oportet. C. de bonis quæ libe. vbi dicit. ꝙ milites maris habẽt lucrum ſibi caſtrẽſe & præcipiũt ſicut milites terreſtres. Equiparatur enim mare homini crudeli. Vt dicit Bal. in. l. 2. C. de nauti. feno. & nauigãtes in eò videntur contẽdere cũ homine crudeli. Quãto magis ſi alij aduerſantur nauigãtibus & pugnantibus in mari. Et quia periculoſa & terribilis eſt nauigatio maris. dicit domius doctor de Pala. in. d. repetitione. in. c. per veſtras de donationi. inter vir. & vxo. ſuper tex. col. 51. in ver. hinc eſt etiã el primero. & ſecũdo. ꝙ ſi maritus cœpit facere mercãtias ĩ mare dicitur maritus vergere ad inopiam. vt per Bar. in. l. ſi conſtãte. 4. q. 1. principale ff ſolu. matri. Paul. de Caſt. conſi. 392. Idem ſi haberet bona iuxta flumen corrodens illa. nam veriſimile eſt propter impetũ aquarũ ipſum ad paupertatẽ deduci. vt plenè dominus doct. de Pala. vbi ſuprà. Ideò bene dicitur ꝙ mare eſt nimis crudele. & quam militantes in eo debent gaudere in teſtamentis priuilegio militari. Facit etiã quod Bald. & alij dicũt in. l. fina. circa finem. C. de teſtamẽtis. ſcilicet ꝙ id quòd

ſit mari dicitur fieri in ruræ per notata in. c. vbi periculum de electo. in ſexto. Ideò pugnantes in mare teſtari poſſunt ſicut pugnantes in terra. Fal- *Fallit. 5*
lit quinto in peregrinis euntes Romam pro indulgentiis. nam ſi infirmantur in aliquo hoſpitio vel Caſtro: & ibi teſtãtur coram duobus teſtibus, vel in iure. vel in itinere valebũt teſtamenta. Ratio eſt nam ſi milites expeditione de gẽtes poſſunt teſtari corã duobus teſtibus. Multo magis illi qui ſunt in expeditione ad ſalutẽ animæ & in honorẽ dei. Et de iſta ratione habes textũ ſingularẽ in. l. 16. in princ. titu. 9. lib. 6. ordinamẽ. clarius hoc dicit Ange. in authentica. omnes peregrini per illum text. C. cõmunia de Cuſe. in parte liberã habeant poteſtatẽ. vbi dicit. ꝙ poſſunt peregrini teſtari ſicut milites indiſtincte. De quo plenè Alexan. in addi tioni. ad Bart. in. l. fi. C. de teſtamen. non habita conſideratione: an plures teſtes haberi potuerunt? vel nõ? Et cum Ange. tranſit Pau. de Caſt. in. l. nutritoribus in verſic. Item nota. C. cõmunia de ſucce. Alex. in. d. l. finali. 1. col. in ver. dicit etiã ſingulari ter Ange. & ibi laſo. pe. col. in verſi. nota caſum. C. de teſtamẽtis. Sexto fallit cum quis teſtatur coram principe. ſiue teſtator ſit miles ſiue plebeius. *Fallit. 6*
Nam ſolus princeps ſufficit ad validationem teſtãmenti ſine aliis teſtib'. dum tamen præſentia principis probari poſſit per duos teſtes. Text. eſt in. l. 5. titu. 1. 6. partita. & in. l. omniũ. C. de teſtamentis. per quem text. dicunt doctores ibi. ꝙ teſtamentum factum corã principe. eſt eò ipſo ſolẽne. Nam adhibita principis præſentia in teſtamẽto videtur ſubla ta omnis ſolẽnitas. Hinc dicit tex. in. c. nobiliſſimus. 96. diſt. ꝙ ſolo verbo principis creditur. quòd etiam tenet Paul. de Caſt. conſi. 33. Hinc etiam dicimus. ꝙ propter excellentiam principis omnes cõtractus de mũdo facti corã eo habent naturã bone fidei. Quia nihil eſt quod magis in principe fulgeat quã vera religio & recta fides. vt in epiſtola inter claras. C. de ſum. trini. & fide catholica. Iſtud eſt dictũ Bal. in. c. 1. §. ſi qua de pace iura. fir. in vſibus feu. Ideò corã principe nõ præſumitur aliud interueuire quã veritas. Vbi enim præſumitur veritas ceſſat præſumptio falſitatis dixi in lege iſta ſu per parte. Entre los hijos. verſi. & quãuis. Vna etenim præſumptio deletur per aliam præſumptionem. c. litteras de præſumptione. Septimò fallit *Fall. 7.*
iſta lex, & d. l. 1 ti 2. lib. 5. ordina. in teſtamẽto principis in quo. & ſi nõ interueniãt teſtes erit validũ, & perfectũ per rationes qb' ſuprà. Itẽ quia ſolẽ nitas teſtamẽti eſt de iure ciuili. vt plenè Lud. Rõ. in. l. ſi teſtamẽtũ. 1. col. in prin. C. de teſt. qui ad hoc allegat multa iura. Sed princeps non obligatur ad obſeruantiã iuris ciuilis. l. princeps. ff. de legibus. Quia eſt ſupra ius. c. propoſuit de cõceſſio. prebẽ. vnde poteſt tollere ius ciuile. vt per Inn. in. c. quæ in eccleſiarum de conſti. Paul. de Caſt. conſi. 105. Itẽ quia princeps cenſetur habere omnia iura in

pectore

pectore ſuo.c.1.de conſti.in.l.6. Ideo teſtando videtur nolli teſtari ſecundū diſpoſitione dictorum iurium: ſed ad ſuum velle. quia eſt ſupra ius. vt dixi. ¶ Itē ſi princeps potuit facere ꝙ in teſtamēto militis ſufficiāt duos teſtes. vt dicta.l.4.tit.1.6.parti. cū ſimili. multo fortiùs potuit tollere in ſuo teſtamento ſolēnitatē teſtium. de qua ſupra. ¶ Idem in papa. & imperatore. & alijs principibus nō recognoſcentibus ſuperiorē. quia eadē eſt ratio ergo idem ius.

Fallit.8 ¶ Octauo fallit in teſtamenta facto apud acta corā iudice ordinario. quia valet abſq; teſtib⁹ ſicut alia acta iudicij per iudicis præſentiā tenet Paul. de Caſt.in.d.l.omniū per.l.in donationibus.C.de dona. & pro eo facit dictū Inno.in.c.quoniā cōtra 1.col.in verbo extra ordinario, & ibi Lāfran.5.col. in prin.verſi.hîc attende ſuper glo.2. de probationi.in fine.

Præſentia iudicis quid operet.

¶ Vbi dicit glo. ꝙ teſtes nō requiruntur in actis. Ideo dicit. ꝙ quādo fit aliquis actus in iuditio nō eſt neceſſe. quod tabellio dicat præſentibus talibus teſtibus &c. ſed ſufficit ſi dicat. vel ſcribat actuū in præſentia iudicis. videlicet ad bauchū iuris licèt nō appareat de aliquorū teſtiū præſentia. neq; ſubſcriptione per.d.l.in donationibus. C. de dona. Et hanc dicit opinionē cōmunē. ¶ Et eſt ratio quare nō requirūtur teſtes in actis. quia acta ſuſcipiūt authoritatem ex præſencia iudicis non ex perſona tabellionis. ¶ Hinc eſt. ꝙ prçſentia iudicis operatur ꝙ quādo cōtractus fit coram eo ceſſat præſumptio. doli. vel metus. tenet Bal.in.l.pact.nouiſsima.C.de pactis. quē referūt & ſequitur Fran. de Are. & Alex.de Imo. ibi & allegant.l.1.de prædiis curia.lib.10. ¶ Ideo ibi dicit Bar. eleganter. ꝙ ſi in contractu interuenit decretū iudicis nō poterit contrahens illum contractū reſcindere allegando ſe deceptū vltra dimidiam iuſti præcij. De quo eſt tex.in.l.4.tit.7.lib.5.ordina. ¶ Quòd an ſit verùm. indiſtinctè dicit Alex. in.d.l. pacta nouiſsima. ſed melius in.l.5.d.tit.6.lib.5.ordina. ¶ Hinc etiam dicit Bal.in.l.maioribus in ver.ex hoc dico.C.cōmunia vtri iudi. ꝙ ſi fratres diuidunt ad breuia & fortis in felicitate emergit intolerabilis deceptiò ꝙ debet in melius reformari prçterquā ſi diuiſio eſſet facta per iudicē & tranſiſſet in rē iudicatam. ¶ Ex quibus, vt ſuprà poteſt dici cū Pau.de Caſt.in.d.l. omniū. ꝙ valet teſtamentū factū apud acta, corā iudice ordinario ſine teſtibus. dūmō probari poſsit per duos teſtes. vt dicit Bar. per illū tex. ſed Bal. ibi dicit ꝙ requirūtur ad minus tres teſtes, per.l.ſancimus.C.eo.ti. Pau.de Ca. reſpōdet cōtra Bal. ꝙ. d.l. ſancimus eſt in cōtrariū. dum tex. dicit non minus tribus vel inter acta adminiſtrauerit. & ſic loquendo alternatiuę vult. ꝙ acta habeant vim triū teſtiū, vel tot teſtiū quot requirūtur, & hoc dicit placere Rapha. Sed oppono cōtra opinionē omniū doctorū, quibus ſuprà, & videtur ꝙ ſua opinio nō procedat imo ꝙ teſta. factū apud acta: licet probetur per duos, vel per.3.teſtes, vel ꝙ acta habeāt vim duorū vel triū teſtiū nō valet. ¶ Nā ſi acta judicij vt ſępe dictū eſt. & doctores dicūt ꝙ habēt vim duorū vel triū teſtiū & non amplius. ſequitur ꝙ teſtamentū taliter factū ſcilicet corā iudice ordinario, vel apud acta nō valet. ¶ Nam iſta lex iūcta.d.l.1.titu.a.lib.5. ordina. requirit ad minus quinq; teſtes. cū teſtatur nūcupatiuè. ſeptē verò cū teſtatur in ſcriptis. aliâs teſtamentū non valet. quo ad inſtitutionem. Sed in iure nō inuenitur. ꝙ iſto caſu ſufficiāt duo vel treſ igitur &c. ¶ Item nō videtur bona argumētatio. vt ſi valent acta iuditij ſine teſtibus: valeat teſtamētū factum in iuditio: quia teſtamentum non eſt de actis iuditij. ¶ Quòd patet. quia iuditiū conſtat ex iudice actore & reo. vt in.§. retinende. &.§. plura inſtituta de interdictis. & in.l.in tribus, & in.l. litigantes. & ibi Barto. ff. de iuditijs. Sed in teſtamentis ceſſant ſupradicta igitur. ¶ Item ſi dicta.l. omniū de teſtamentis. & ibi Bar. & doct. dicunt. ꝙ ſicut acta iuditij nō requirūt teſtes. ſic & teſtamentū factum corā principe. dūmodo prçſentia principis probetur per duos teſtes, vel ꝙ acta iudicij nō requirūt teſtes. vt rectius loquar (concedo cum diſtinctione de qua infrà) attamen teſtamenta. cōtractus. & alia quæ fiunt vel fieri debēt extra iuditiū idest quia nō ſunt de actis iuditij. dicūtur geſta nō acta. vt tenet Bart.in.l.1.col.1. &.1.oppo. ff. de offi. procu.ceſa. Ideo ſtatutū in vno nō videtur ſtatum in alio. ¶ Item ſi teſtamentū factum, apud acta inducit magnā præſumptionē propter prçſentiā iudicis (fateor) tamē iſta non eſt tam vehemens præſumptio ꝙ faciat ceſare omnē præſumptionē falſitatis, & ſic omnimodā ſolēnitatem teſtamenti contra iſtā.l. & cōtra.d.l.1.c.2.lib.5.ordi. in quibus ſtatuitur ꝙ in teſtamētis obſeruetur nimia ſubtilitas. ne falſitas ſtruatur. vel comitatur. etiā ſi pater teſtetur inter filios. vt hic. ¶ Quæ ſubtilitas nō ſolum in teſtamētis. verùm etiā in cōtractibus in quibus interuenit authoritas notarij vel tabellionis, ac etiā ſi interuenit authoritas iudicis. reqritur nimia ſubtilitas. Vt falſitas euitetur. vt legitur & notatur in pragmaticis regni.fo.140.in fine. ¶ Itaq; ſi in cōtractibus plures interueniūt teſtes. requiritur partis ſubſcriptio. aliâs cōtractus nō valet. ſequitur ꝙ nec valebit teſtamentū. nam cōtractus & teſtamenta ambulant à pari. vt plenè Oldra. cōſi.119. igitur. ¶ Item iura dicunt. ꝙ non eſt recedendum à regula cum caſus nō excipitur. vt in Spe. de officiis omniū judicum. §.vltimo.6. col. in verſic.5.dicamus. Sed caſus de quo ſuprà non inuenitur exceptus à regula iſtius legis. igitur. ¶ Quapropter ex his & pluribus cauſis quæ pro iſta parte poſſent adduci poſſet ſuſtineri opinio ſupradicta. ſed propter honorem tātorum virorū nunc tranſeo ſub ſilētio. ¶ Fateor tamen. ꝙ ſi teſtamentū iam factum & in ſcriptura redactum inſinuaretur in iudicio coram iudice ordinario & ꝓbaretur inſinuatio per duos vel per tres teſtes idoneos deponētes. quia ſui prę

ſens

ſens.& ſic fuiſſe factū & actum & ſic fuiſſe ſcriptū ſufficeret.vt per Bal.in.d.l.omnium & Bar. in d.l. ne in arbitris vlti.oppoſitiōe. C. de arbitris credetur eis.aliās ſi teſtes nō cōcluderēt neceſſario nec redderēt integrā rationē de eo ſuper quo teſtantur nō credetur eis cōtra.c.cū cauſa el.primero de teſti b⁹.&.l.nō hoc.C.vnde cognati cōtra.ea.dicit Lanfran.in.c.quoniā cōtra in parte teſtiū depoſitiōes. 4.col.in.ver.aduertendū de ꝓbationi. Maxime ſi teſtes ſunt leues.vel quia patiūtur deffectus in per ſonis. Itaq; ſi teſtamentu inſinuaretur corā iudice ruſtico & pedaneo & tabellioni indocto & teſtes eſſent leues nō crederēt talē teſtamētū valere. cū hi oēs ſint min⁹ idonei.cōtra.c.1.de teſti.cū ſimi lib⁹. ¶ Multū enī debet aduertere iudex qn vult ſeq; cōmunē opinionē an valeat teſtamētū factū apud acta.Sed qa poterit iuuenis iuriſta iterrogare. qd ſit iſinuatio & qliter fiat.eſt dicēdū.ꝙ iſinuatio eſt perexiſtētis rei i ſcripturā reddata eodē tēpore vel diuerſo apud cōpetētē iudicē facta publicatio. & eius authoritatis in publica monumenta vel acta reddatio.vt fra⁹ & ſuſpitio euitetur. & ꝑpetuo faciliōr ſit veritatis ꝓbatio.vt p Bar.& doc. loquen do in donatiōe dicūt i.l.donationes. C.de dona.

Qualiter fiat inſinuatio tene.ꝙ debet ſcribi totus cōtract⁹.& poſt ea corā iudice & partib⁹ publicari authoritate iudicis & ī fine iſtrumēti vel teſtamēti nūcupatiui addi. Vide licet.hęc om nia in ſcriptis corā tali dño iudice ſuā authoritatē ꝑbēte facta & i ſinuata ſūt ꝑſentib⁹ ptib⁹ & ſubſcriptis ī ꝑſentiā ta liū teſtiū.ita dicit Spe.i ti.de iſtrumē.edic.§.porro. ī ver.dona.& ibi Ioā.And.in additiōe. ¶ Sed qa ſup dixi.ꝙ acta iudicij.nō reqrūt teſtes ꝗ neceſſita te.itellige niſi cōſuetudo ſe habeat i cōtrariū. tenet Bal.i rubri.C.de fide iſtr.ſecūda col.ver.ſed dubitatur.Inno.& alij ī dicto.c.q uoniā cōtra & ibi plenè Lanfrā.in prin.5.col.in ver.hic attēde de ꝓbatio

Falli. 9. ni. Nono fallit iſta lex in quocūq; dño tēporali habente merū & mixtū imperiū.ita dicit Bar. ꝗ refert Bal.in.d.l.ſancim⁹ in princi.ſecunda.col.ī ver. imperialis & in.verſicul.recordor de dona. Et dicit Barto.quod quidam domin⁹ de Vrſinis habebat merum & mixtum imperium in multis caſtris. & fecit teſtamentum ſine teſtibus.& quod valuit teſtamentum per rationes de quibus in dicta lege omnium.C.de teſta. Ex quo dicto ſentiunt doctores & Paul.de Caſt.in locis quibus ſuprà.quod teſtamentū factū à quocūque domino tēporali habē ti merū & mixtū imperiū ſine teſtib⁹ eſt validum. & ꝓ Bar.in.d.l.ſancim⁹ facit ſingulare dictum Bal. in.l.receptiua.1.col.in.ver.ibi oēs perſonales.C.de conſti.pecu. Vbi dicit Bal. ꝙ comes aſsimilatur

Nota. ita prin.ī ſuo territorio vel comitatu. Itaq; ſi prīceps poteſt teſtari ſine teſtib⁹,poterit & comes & alij domini tpales habentes merū & mixtum imperiū.itē ſentiūt.ꝙ ſi pōt teſtari coram principe ſine teſtibus poterit corā quocūq; dño tpali p rōnes de quib⁹ in.d.l.omniū. ¶ Profecto ſi eſſet verū.ꝙ oēs habētes merū & mixtū imperiū poſſent teſtari ſine teſtibus probata præſentia dñorū per duos teſtes.ſequeretur.ꝙ iſta.l.&.d.l.1.ti.2.lib.5.ordina. remaneret inualide,& ſine effectu Nā pauci eſſent aſtricti teſtari corā quinq; teſtibus,propter hos ca ſus fallētiæ. ¶ Quapropter ſalua pace dñi Barto. Pau.de Caſt.& aliorū ſuā opinionē ſequentiū con trariū teneo.Imo. ꝙ teſtamētū factū à quocūq; dū modo tēporali recognoſcente ſuperiorē debet eſſe valatū debito numero quinq; teſtiū. aliās eſt nullū.licèt in aliquibus locis, vel caſtris habeat merū & mixtū imperiū. Maximè ſi teſtatur extrā ſua caſtra:ad quod probandū: adduco ſequētia fundamenta. Primū dicit Speculator in.d.ti.de officiis omnium iudi.§ poſtremò.6.col.in ver.5.dicamus. quod regulæ ſtandum eſt (Vt ſuprà dixi) cum caſus non excipitur.Sed iſta lex ponit regulam.vt omnes tā inter ſuos quā inter extraneos teſtētur corā quinq; teſtibus. nec inuenitur. ꝙ habētes merū & mixtū imperium excipiantur à regula iſtius legis igitur habentes merū & mixtū imperiū remanēt ſub diſpoſitione ipſius. ¶ Secundò.miror de dno Bar.& de aliis volentibus quod.d.l. omnium. quæ loquitur in principe.extēdatur ad inferiores. cū inter eos(maximè iſto caſu)nulla inueniatur ſimilitudo. ¶ Nam ſi valet teſtamentū factū à principe,vel corā eo per.d.l.omniū,&.d.l.5.tit.16.par. Eſt propter rationes, de quibus in dictis iuribus, quæ omnes,nec ipſarum aliqua nō vendicant ſibi locum in aliis inferioribus à principe. Nā nemo citra principē poteſt tollere ſolēnitatem iuris ciuilis,nec poteſt facere ꝙ leges locum non habeāt in ſuo teſt. Itē nemo citra principem eſt credendus abſq; iuramēto quācūq; præfulgeat dignitate in.c. cū à nobis de teſti.c.quoniā contra de probationi: cū ſimi. ¶ Nec vllus citra principem præſumitur habere omnia iura in pectore,vel in eo eſſe legalis philoſophia,vt in.d.l.omniū,& in.d.c.1.de conſtitutio.in.6. Itē argumentū de comite ad pricipē. vt dixit Bald.in.d.l.receptitia. eſt falſa(ſalua pace) ipſius Baldi. Nam contra eum eſt gloſ.in. c.1.ſi de inueſti. inter dominum & vaſſal. lis oria. in parte abſeruetur. Alexand.poſt Imol. in. l. 5. in principio. ff. de verb. obliga. ¶ Item rex tanto dignior eſt comite quando maiores habet ſub ſe quam comes, vt in authentica. de defen. ciuita.§. 1. in fine. collatio.tertia. ¶ Hinc dicit Andreas de Yſernia in ſua peregrina.ſuper prologo,in. §. liquet nume. 21. cum ſequentibus,quod illud quod dicimus habere locū in rege nō ſequitur habere locū in comite,vel varone infeudato per vexillum à rege.Quia nō eſt tātæ efficatiæ dignitatis comitis & varonis. qa comes,& varo ſunt ſub rege. qui eſt monarcha. argu.l.benè à Zenone.C.de quadrie.præſcri. ¶ Et ꝙ comes recipit poteſtatē à rege: & ꝙ ſit multum inferior ab eo. patet per totum titul. de comitibus

cōſiſtorianis,

conſiſtorianis,& in titu. de comiti.& tribu.ſchola:
& in ti.de comiti.rei mili.li.12.cũ duobus ti.ſequẽ.
¶ Hinc dicit Spe.ti.de iuriſditio.oĩm iud.in prici.
ꝙ maximi iudices ſunt ſupilluſtres.ſ. impator & pa
pa:medij ſunt ſpectabiles,vt magiſtri militũ, comi
tes & varones. ¶ Vnde verſus illuſtris prim⁹ me-
dius ſpectabiliſsimus à ſummo clarũ cœpit habere
gradũ, vt dicitur in Spe.vbi ſuprà. ¶ Itẽ argu.de
minori ad maius nõ procedit in.l.naturaliter.§.1.ff.
de acquirẽ.poſſe. facit.c. ſicut vrgeri, & ibi glo. in
verbo,ergo,&c.1.q.1.Sed princeps eſt maior,& do
min⁹:alij domini tẽporales ſunt ſubditi & inferio-
res,vt ſuprà dixi.et habetur p totũ ti.1.2.parti.Ideo
quia in inferioribus nõ eſt eadẽ ratio quæ in ſupe-
rioribus,non erit idẽ ius.vt.d.l.quod dicitur. ff. de
pactis. ¶ Itẽ ſi inter principẽ & inferiores ab eo nõ
eſt oĩnoda ſimilitudo: ſed datur aliqua diſsimilitu
do in eo ſuper quo quæritur nõ valet argumẽtatio.
c.cũ dilecta, de cõfirmatio. vti.vel inuti.&.c.ſicut
vrgeri. ¶ Itẽ ſublata ratione legis facit ceſſare diſpo
ſitionẽ ipſius.tenet Bar.in.l.ſi cùm exceptio.§.poſt
annũ.in fi.ff.quod metus cau. Sed nulla ratio bona
poteſt ſumi ex.d.l.omniũ,vt ipſius diſpoſitio locũ
habeat in inferioribus à prĩcipe igitur. ¶ Abſonũ
enim eſſet affirmare,vt teſtamẽta omniũ habentiũ
merũ & mixtũ imperiũ valeãt ſine teſtibus,vel eo
rum quæ teſtãtur corã eis. Nam ſunt nõnulli quos
noui, & habeo conuicinos habitantes in aliquibus
locis vel caſtris,merũ & mixtũ imperiũ,quorũ fa-
cultates & redditus nõ ſufficiunt ad victũ & veſti-
tum,ipſorumq; tabelliones ſunt ruſtici & indocti,
& quaſi ſcribere neſciũt. Quorũ teſtimoniis durũ
eſſet credere in leuibus, quãtò magis in teſtamẽtis
in quibus nimia ſubtilitas requiritur, tã inter ſuos,
quàm inter extraneos,ne falſitas cõmittatur,vt iſta
lex dicit. ¶ Item ſi nõ creditur tabellioni creato à
principe,dicẽti aliquẽ teſtaſſe corã eo & corã duo-
bus teſtibus regulariter, per.d.l.1.ti.2.li.5. ordina.
niſi adſint tres teſtes cũ tabellione ad minus,multò
minùs credendũ eſt tabellioni creato ab inferiori,
colligenti teſtamentũ cum duobus teſtibus. ¶ Ma-
ximè ſi tabellio & teſtes ſunt ruſtici & indocti, &
pauci crediti, vt ſuperiùs dixi. Et hoc tene quicq̃d
10.fallit dixerint doctores,quibus ſuprà. ¶ Decimò fallit,
cùm quis teſtatur corã epiſcopo,q2 valet teſtamen
tum ſine teſtibus, dũmodo præſentia epiſcopi pro
betur per duos teſtes. Et hoc bene probatur per ra
tionem,de qua in.d.l.oĩm.C.de teſta. ¶ Nam ſi te
ſtamẽtũ factũ corã principe valet ſine teſtibus, ex
quo præſumitur eſſe corã eo multitudo perſonarũ.
hoc idẽ præſumitur in epiſcopo, non enim præſu-
mitur eſſe ſine multis.vt dicit glo.in.d.l. omnium,
in parte,intra tot. per auth. quomodo oportet epi.
§.illud,colla.1.&.c.epi.&.c.peruenit.2.q.7.&.c.fi.
36.diſtin.ſi enim in epiſcopo eſt eadẽ ratio, quæ in
principe,erit idẽ ius.per.d.l.illud.ff. ad l. Aq. Et
bene ad hoc facit.c.quicunq;.2. q.1. vbi ſolo verbo
epiſcopi creditur,& ipſe præfertur pluribus teſti-
bus contrariũ deponentibus. ¶ Ex quo dicit Spe.
in ti.de inſtrumẽto edic.§. reſtat, in verſi. cũ literis
epiſcoporũ,ꝙ quãdo inſtrumentũ fit corã populo,
vel in publico parlamẽto, vel in generali conſilio,
non eſt neceſſe ꝙ notarius aliquos teſtes apponat.
Quod etiã tenet Iaſ.in.d.l.omniũ.6.col. in glo. ſup
parte,teſtib⁹, in verſi.cõfirmo quia alibi &c. ¶ Sed
iſtud dictũ Spe.quem refert & ſequitur Iaſ.meliùs
facit ad ea quæ dicuntur ſuper oĩa fallentia, ſuprà,
dum loquitur de teſtamẽto facto apud acta, coram
iudice ordinario,et ſic in publico parlamẽto. ¶ Nã
ſi tenemus ꝙ iudex ordinarius ſit de parlamẽto vel
de conſilio principis, vbi ceſſat oĩs ſuſpitio, fraus,
& dolus,indubitanter eſt tenendũ,ꝙ teſtamentum
factum in tali parlamẽto vel conſilio, valet ſine te-
ſtibus, dũmodo probetur ibi factũ fuiſſe per duos
teſtes.quod non eſt in curiis inferiorum iudicũ,vt
dixi in octaua fallentia. Hi enim iudices qui non
ſunt de parlamẽto vel de ſenatu principis, ſunt in-
feriores & pedanei, vt habetur in rubro & nigro.
C.de pedaneis iudi. ¶ Igitur,in teſtamento tamen
facto corã epiſcopo, dubito ꝙ valeat ſine teſtibus
de quibus in d.l.1.titu.2.li.5.ordina.per rationes de
quibus in nona fallentia ſuprà. ¶ Itẽ quia ſi coram
epiſcopo præſumitur eſſe multitudo prout coram
principe.Non ſequitur ex eo ꝙ teſtamentum factũ
coram eo ſine teſtibus valeat. Ex quo inter princi-
pem & epiſcopũ iſto caſu nõ datur oĩmoda ſimili-
tudo,vt patet ex.d.l.omniũ,& argu.à ſimili nõ ꝓce
dit dato vno diſsimili, vel quãdo nõ datur oĩmoda
ſimilitudo per.d.c.ſicut vrgeri, & ibi glo. in parte,
ergo,&.c.1.q.1. ¶ Itẽ.c.quicunq;.1.q.1. in hoc corri
gitur in totũ,vt plenè do.Card.ibi. ¶ Vndecimò 11.fallit
fallit cũ teſtatur ad pias cauſas:quia tunc ſufficiunt
duo teſtes per.d.l.1.ti.2.li.5.ordin. ¶ Duodecimò 12.fallit
cũ teſtatur inter clericos per.c.fin. de teſta. ¶ Sed
quia in princ.iſtius gloſſæ dixi,ꝙ milites in prælij
diſcrimine poſſunt teſtari coram duobus teſtibus.
¶ Limita. Niſi miles data opera & affectata cauſa
reipublicæ abiit in bellũ: q2 tũc nõ gaudet in teſtã
do priuilegio militari. Tenet Ludo.Roma.ſingu-
lari ſuo.591. vbi dicit, ꝙ abſentes cauſa reipublicæ
vt ambaſiatores multa habent priuilegia: attamen
quia aliqui data opera & affectante cauſa reipubli-
cæ abſunt, dicit ꝙ non gaudẽt illis priuilegiis per
legem qui data opera. ff. ex quibus cau. maio. &.l.
pe.C.quomodo & quando iudex,&.l.vniuerſi,de
lega.li.10.ſecundũ vnã lecturã. ¶ Dicit inſuper,ꝙ
omnis ille q abeſt à cauſa reipublicę in officio pau
ci valoris,præſumitur affectãter & data opera abeſ
ſe,per tex.ſingu.in.l.ſpadonẽ.§. fi.ff. de excu.tuto.
quẽ tex.nemo ad hoc notat ſecundũ Ludo. vbi ſu-
prà.ideo dicit menti tenendũ. ¶ Iſtam concluſionẽ
tenet Roma.in.l.3.§.ſubuenitur.ff. ad Silenia, per:
d.l.vniuerſi, ſecũdũ vnã lecturã,quam refert & ſe-
quitur Petrus de Rauena in ſuo alphabeto ſuper
rubri.

rubrica delegationibus.fol.80. ¶ Sed tu regnicola tene contrariū per iura & fundamenta quæ ſequū tur. ¶ Primū per textū ſingularem in.l. milites. C. locati. vbi text. & docto. dicunt, quòd milites qui aluntur à republica debent militare pro ipſa, & ſi militant ſequitur, quòd gaudent priuilegio militari in teſtando. Si ſunt in caſtris vel in prælij diſcrimine, vt ſuprà dixi: ſed melius & clarius hoc dicit l.2.ti.2.lib.4.ordinamen. Vbi dicit quòd ſi milites mercedem recipiāt à principe priuilegio gaudent militare. ¶ Et benè ad hoc facit.c.cū in officiis de præſcriptio. & quod in Spe de recuſa §.6.in ver.ſi quis prouidebit. vbi dicitur ꝙ nō debet qs militare ſumptib⁹ ſuis. ideo miles militando pro republica poteſt ab ea mercedē recipere. nec per hoc amittit priuilegiū militarē. & benè ad hoc facit tex. in aut. de māda.prin.§.ſed neq; milites colla.3. vbi dicitur ꝙ quando rex vel comes habet guerrā cum aliquo inimico ſuo, ꝙ non debēt varones vel ſcutiferi ſuis expēſis ſeruire regi vel comiti: ſed ipſe rex vel comes debet facere expēſas, & hoc ſi ſupettūt facultates regis. vt notatur in. l. breui. C. de epā. audi. & iſtā partē puto veriorē, & video illā in pratica obſeruari. licet affectata cauſa, vel dattā opera militis. ¶ Et reſpōdeo ad cōtraria quæ multū vidētur oſtare, & primū ad legē qui data opera. ff. ex quib⁹ cauſis maio. ꝙ ibi ibat cōductus propter lucrū, vt euitare litem quam ſperabat moueri cōtra ſe. vel quia iam lis mota erat, aliâs non fuerat iturus in bellū, & ſic ibat in fraudē creditorum. Sed quia fraus & dolus nō debent alicui patrocinari. v.c. ſuper litteris de reſcri. nemirū ſi dicto caſu miles in bello nō gaudeat priuilegio militari. ¶ Si tamen principaliter nō in fraudem: ſed pro intereſſe iret in bellum. Vel quia nō in fraudē creditorē, vel vt euitaret litē teſtādo in bello priuilegio gauderet militari. qa vt dixi reſpublica cōſueuit ſuis militibus in expeditione occupatis pro ſuo victu & labore aliquid erogare. quo caſu nō habet locū. d. l. & ſi data opera. Sed tantum cum vadit in fraudē, vt litē euitaret. ¶ Item. d.l. pe. C. quomodo & quādo. iudex potius ſentit contrarium eius pro quo fuit inducta. Immo dicit ꝙ ſententia lata contra abſentē ex probabili cauſa & neceſſaria nō præiudicat. ¶ Itē. d.l. vniuerſi nō loquitur in caſu noſtro, ſed in præſtatione numerū, vel aliter. d.l. patitur plures intellectus ad minus quinq; vel ſex ideo non eſt allegāda in deciſionibus cauſarū, dixi in proœmio iſtarum legū in glo. ſuper parte, entendimiento. in verſic. Et ex hoc dicit Bal. ¶ Vel poteſt dicit. ꝙ loquitur in numeribus nō in teſtamētis. ¶ Itaq; licet nō excuſetur à præſtatione numerū nō prohibetur teſtari iure militari cū eſt in expeditione. Aliud enim eſt excuſari à præſtatione numerum aliud teſtari. ¶ Nā primū eſt in præiudiciū principis, vel creditorū, aliud in nullius præiudicium. ¶ Vel aliter ſecundū Bar. ibi miles recipit dignitatē ſuffragio, & pacto, vel propter ſalariū, vel contēplatione ſalarij, quo caſu poſſet verificari dict. Ludo. vbi ſuprà pro qua benefacit. l. reipublicæ. ff. ex quib⁹ cauſis. maio. ¶ Vel aliter, & benè iura ſupradicta, vt ſuperi⁹ dixi loqūtur in pręſtatione numerū & debitorū. ¶ Et non debēt extendi ad teſtamēta cū ſint pœnalia, & in præiudiciū pugnantiū pro fide, vel pro republica, vt dicit Bar. in.l. illud. C. de ſacroſa. eccle. ¶ Nā vt ipſe dicit nō ſit extēſio ad caſum etiā ſimilē quādo eſt prohibita. ſ in odioſis. ſecus in fauorabilibus, & benefacit. c. odia de regu. iur. in.6. ¶ Leges verò regulariter nō habēt locū, niſi in caſibus in eiſdē legib⁹ cōprehenſis, vt per Bal. in aut. cui relictū. 1.col. C. de indic. vidui tollē. ¶ Nec eſſet ponere os in cælū affirmare ꝙ ſi miles propter delitū ab eo comiſſum, vel quis aliâs condenaretur ad ſeruiēdū in bello certo tēpore ſumptis ſuis, vel ſumptis pricipis, & ibi poſit⁹ in diſcrimine prælij proteſtaretur corā duobus teſtibus, ꝙ valeret teſtamentum per ſupradicta, quæ omnia menti comenda. c ¶ Nuncupatiuo. ex verbis iſtis iūcta. l.1. de qua ſupra eſt notandū, ꝙ teſtamētū ſine ſcriptura corā quinq; teſtibus adminus corā tribus. necnon teſtamentū factū cū ſcriptura corā tabellione ad hoc tātū vt probetur fuiſſe factū dicitur nūcupatiuū. cōcor. l.1. ti. delas mādas. fo. leg, & .l.1. tit.1.6. par. & gl. in.l. hac cōſultiſsima. § per nūcupationē. C. de teſt. ¶ Ex quo ſequitur, ꝙ ſi notarius in ſcriptura teſtamēti nūcupatiui aliqua omiſit apponere non vitiatur propterea teſtamentū, quia ibi ſcriptura, nō eſt de ſubſtātia teſtamēti, ſed ſit ad ſolā probationem iō talis error nō vitiat cū teſtatorē cōſtet nūcupaſſe & ſic cōpleuiſſe pſecta eaq; ipſe debuit ad ſubſtantiā teſtamēti arg. l. pactū. qđ bona fide. C. de pactis, & .l. cōtrahitur. ff. de pign. iſta fuit cōcluſio Bal. & Lud. de Ro. in l. error. C. de teſt. & pro iſta parte adduco ſingulare dict. Ab. in. c. bone. 3. col. prope mediū de elect. vbi dicit. ꝙ ſi in cauſa fuit oblatus libell⁹ ineptus ꝙ talis ineptitudo nō hēt irritare. ſeu vitiare ſi talis erat cauſa in qua đ neceſsitate nō exigebatur libellus. ¶ Facit in ſimili quod legitur & notatur in. l. vinū. ff. ſi certū pet. Et per hoc limitatur. l. iubemus in fi. C. de teſta. & quod dicit Bal. in l. fi. 5. opp. C. de edic. diui Adri. to. vbi dicitur ꝙ ſcriptura nō ſolēnis præſumitur falſa: quia intelligitur vbi requiritur ſcriptura, vel quādo in ea deficiunt ſubſtātialia, vt patet ex. d.l. iubemus. ſecus vbi non requiritur ſcriptura, quia tūc nō vitiatur licèt in ea deficiāt aliqua non ſubſtātialia. ſed de ſolemnitate. ¶ Et nota ꝙ teſtamentū nūcupatiuū cū conficitur corā tabelione debet legi ipſis teſtibus, aliâs nihil valet p. l. fideicōmiſſa. §. quotiēs, & ibi doct. de leg. 3. & .l. ex ea, & ibi Bar. ff. de teſt. & .l. hac cōſultiſsima. § ad eū humana. C. qui teſtamen. fa. po.

Extēſio ad primā fallētiā cōtra proximā limitatio.

Adde. Quaſi dicāt iſta iura, ꝙ nō ſufficit ad validationē teſtamēti ſola volūtas teſtatoris, vel ꝙ teſtator diſponat teſtādo.

do.vt in.§.diſponat in authē.de nup.colla.3.&.l.in conditionibus.ff.de condi.& de.&.l.1.ti.1.6.parti. ſed quod teſtamentū legatur ipſis teſtibus. vt hic. ¶ Et quòd dicimus de teſtamēto. idē eſt dicendū de cōtractibus, vt ſi tabellio rogatus à partibus in ſcriptis colligit cōtractum:licèt partes conſentiant in contractu fidem non facit,niſi ſcripta in contractu legantur ipſis teſtibus & partibus,text.hoc dicit in pragmaticis regni ſo.240.prima ordinatione tabellionū.tenet do. Abb.in.c.cū.p.tabellio.2.in ver.in facto etiā de fide inſtru. ¶ Et nota iuuenis

Nota. dictum. legiſta.φ ſcriptura teſtamēti vel contractus nō dicitur lecta,niſi legēs ſcripturā occulis proſpiciat et legat ipſe tabellio.nō ſi recitat menti & ore.cōcluſio eſt Bal.in.l.1.§.& ideo & ibi Raphaël & Imol. ff.de his quæ in frau.debi. ¶ Et ſi bene reſpicis quando tabelliones recitāt cōtractus innitos inter partes videbis illos mente & ore recitare. nō legere inſpiciēdo literā contractus. vel inſtrumentorum aut teſtamēti,vel cōtenta in eo,quòd ego pluries vidi. Ex quo poterit cōtractus vel teſtamentū

Oppo. inualidari. ſi probari poſſet per teſtes. ¶ Itaque quod dicimus de cōtractibus de teſtamentis dicendū eſt.nam iſta argumētatio de cōtractibus ad vltimas volūtates, & ecōtrà eſt licita vt.l.pactū.ff.de pactis,&.l.ſi ſeruū.§.eum qui delega.1. ¶ Sed contra iſtud opponitur.φ ſi contrahimus ad inuicē cū ſemel cōtractus abſolutus eſt nō poterit vnus noſtrum reſilire à cōtractu, tamē ſi in teſtamēto meo tibi legatum relinquo? te inuicto iſtud legatum potero reuocare vſq; ad vltimū vitæ exitū. ergo &c.

So: ☞ Solutio iſtud eſt regulare.fallit in caſibus in quibus vltime voluntates reputātur principaliter cōtract9 inter viuos excedere.nā in illis nō eſt arguēdū de vltimis volūtatibus ad cōtractus.Et ille ſunt quatuor potiſsimè. ☞ Primo.vltime volūtates excedunt cōtractus quia in vltima volūtate ſolo cōſenſu teſtatoris legatū efficatiā poteſt habere.l.cōditionibus.ff.de cōd.& demonſt. quòd non eſt in contractibus inter viuos.vt.l.1.ff.de pactis. Vbi cōſenſus vtriuſq; contrahentiū ſortitur efficaciā contractus &c.Ratio eſt.quia contractus qui inter viuos fiūt cū deliberatione fiunt,& maximè ſi diſferatur contractus impleri donec alter contrahentium conſenſerit.cum non ſit veriſimile eum mori. ideo nō eſt periculū ſi expectaretur donec cōſenſerit.vt d.l.1.§.vſq; adeò.ff.de pactis. ☞ Sed vltime volūtates fiūt in periculo mortis.nec locus amplius deliberandi patitur cōſiliū vt.l.ſi.ff.de exercito. ☞ Secundo excedūt vltime volūtates cōtractus inter viuos priuilegialiter. qui in vltima voluntate. actio ignoranti & inuicto quæritur cōmutabiliter. quia repudiare poteſt,& tunc nihil ſibi quæritur.l.cum pater.§.ſurdo de lega.2.& in.l. proinde. ff. ſi certū peta.Sed in cōtractibus nulli inuicto quęritur.Sed oportet φ conſenſerit & volens.vt.l. ſi nulla ff. de ſolutio.Ratio eſt,quia cōceſſum eſt ſibi efficaciam legitimus conſenſus præbeat ſi diceretur, quā ſibi no queritur actio donec ſciuiſſet.Sequeretur quòd conſenſus duorū conuenientiū diſpartitus eſſet vt diſperſus in tēpore poſſet conuentionē & obligationem inducere. Illud non eſt verū.oportet enim quod ſimul & ſemel eorum conſenſus interueniat v.d.l.1.§.adeò.ff.de pactis,&.l.1.titu.2.5.parti. Sed cum teſtator conſenſit,& mortuus eſt amplius eſt amplius non poteſt conſentire. ¶ Si igitur cōſenſus legatarij requireretur ſequeretur quod obligatio poſſet oriri ex conſenſu poſtea interueniente, quod eſſe nō debet ideo &c.Ideo obligatio ſtatim ſibi queritur.vt.d.§.ſurdo. ☞ Tertiū eſt in quo vltime voluntatis excedūt contractus,ſed quia ex vltima voluntate trāſſertur dominium ſine traditione ſi mihi rem ſuam legauit à tempore hæreditatis mihi quęritur dominium.vt.l.à Titio.ff.de furtis, l.34.cū ſimi.ti.9.6.parti.ſed in cōtractibus nō queritur dominiū ſine traditione.vt.l.contractibus.C. de pactis. Et ratio eſt.vt vltime voluntates facilius cōſequātur executionē. ☞ Quia licèt cōtractus ſint in pendenti vltime voluntates tantū non poſſunt. vt.l.eſt receptū.ff.cōmunia prædio. ☞ Item in vltima volūtate latior interpretatio facienda eſt quam in cōtractibus inter viuos. Ideò ſi mihi fundū vendat videtur illum liberū vendere. nō autē cūm inſtrumentis ibi exiſtentibus.l. ſi cum fundum. §.1. ff.de verbo.ſigni.ſed in vltimis volūtatibus ſi quis mihi leget ſundū videtur liberū legare,& cum inſtrumentis.vt.l. inteſta.ff.de regu. iuris, &,l. vlti. ff. de conſti. princi.&.l. inſtructa. C. de fideico.

☞ Fallit ſecundū Bar.in d.§. quotiens in teſtamēto facto inter liberos quod legi nō debet. ☞ Sed Bald. cōtra.in.d.auth.quod ſine.3.col ver.& ex prędictis determinatur.quęſtio.C. de teſta.quæ opin.hodie eſt vera per iſtā lēgē in ratione ſui,quia in teſtamēto non eſt differētia cum teſtatur inter ſuos & extraneos. ☞ Item quia nō eſt integer teſtis qui nō vidit nec audiuit contēta in teſtamēto,vt in.l. ſi non ſpeciali.C.teſta. ☞ Et idem in quibuſdam cōtractibus qui in ſcriptis fieri debēt quia debēt legi ipſis partibus & teſtibus,ſecundnm Abb.in.c.cū.p.tabelio.2.col.ver. inſero etiā ad aliam quæſtionē de fide inſtru. inquit enim quod vbi ſcriptura eſt de ſubſtantia probationis,vt quia actus eſt talis de ſui natura,vel actum fuit inter partes,vt actus fieret in ſcriptis quia tunc clariſsimam eſt nō valere quicquid ſcribitur,niſi prius coplete ſcribatur. poſtea, quę legatur corā teſtibus & partibus.l.contractus, & ibi docto.& Bar.C.de fide inſtru. de quo eſt hodie tex.expreſſus in pragmaticis regni,ſo.240.incipit, primeramente,vbi habetur qualiter tabelliones ſe debent habere in aſſumptione ſcripturarum idem tenuit Abb.in.c.1.4.col.ver. vnde non requiritur de fide inſtru.& ibi Ioan.And. & in addi. ad Spe.in tit.de inſtru.caut.§. oſtēſo.ver. illud quoq; Bart.in.l.gallus.§.idē credendū.ff.de liber.& poſt.

& tunc

& tunc quando ſcriptura legitur ipſis partibus & teſtibus habet locum dictum Ange.3.l.ita ſtipulatus.§. Griſogonus.ff. de verbo.oblig.quod ſubſcribens ſe in ſcriptura videtur confirmare omnia pręcedentia. ſi fuerunt ſibi lecta omnia in ſcriptura contenta,aliàs non.

Adde. An teſtamentū ab incipiēte mori factum & ſigillatū in abſentia teſtatoris ſit validū. tenet Matth. de Aff li. in deciſio.Nea.deci.69.nu.1.dicēs ꝙ nō valet p tex. in.l.ſi nō ſpetiali.&.l.ſi vnus.C.de teſta. vbi. vide. ¶Quod procedit vt ſuprà dixi in teſtamēto nūcupatiuo.in teſtamēto tamē in ſcriptis eſt ſecus, quia poteſt fieri etiā ſi non legatur ipſis teſtibus, notatur in.l.2.& ibi Bar.ff.quēad.teſta.ape.& in.d.§.ad cum humana. ¶Sed quia dixi ꝙ teſtamentū nuncupatiuum,vt valet requiritur ꝙ legatur ipſis teſtibus:quæro an debeat publicari:iſta lex hoc nō dicit:ſed iura volūt ꝙ ſic in.l.publicati &.l teſtamenta omnia,&.l.omnium. C. teſta. & quaſi per totū. ff. &. C. quemad.teſta. ape. & quaſi per totū titu. 2. 6. parti. ſignanter in.l.3. &.4. eod.titu. ¶In tantum ꝙ ſi vnus teſtis tantū de fuerit ante publicatione teſtamentū non valet. tenet glo. quæ reputatur ſingularis in verbo,obligetur,ſecundum docto.& Bar.in ver.quæro quid ſi teſtes in.l.2.C. quēad.teſta.ape.idē Bar.in.l.2.eo.ti.ff.in prin. quod dic verū niſi eo viuo facta fuerit recognitio ſubſcriptionis & ſigili à teſtatore corā notario & teſtibus,vel etiā tēpore ſubſcriptionis fuerit rogatꝰ aliꝰ notariꝰ de ſubſcriptione illius, vel niſi eo viuo teſtamētū publicetur vel apperiatur ꝙ etiā tenet Bal.in addi. ad Spe.in ti.de inſtr.edi.ver.ſi deceſſit, & in.l.2.C. de fideic.& in.l.2.2.co.ver.interdū.C. de teſt.ſētit gl.in.d.l.publicati.in pte publicati latè p Iaſ.in.l.2.

Nota. C.de bon.poſſe.ſecūdū tabu. ¶Intellige ꝙ teſtamētū vt valeat debet publicari p ſupradicta iura:quādo teſtamētū eſt factū corā teſtibꝰ ſine tabellione: ſiue teſtamētū fiat in ſcriptis ſiue ſine ſcriptis.quia tūc debet publicari aliàs nihil valet ſi negatur. Tenet Bal.in.l.1.C.de teſta.& doct.vbi ſuprà & Bald. in.d.l.hac cōſultiſſima in fine.ver.ex hoc credo.C. qui teſta.ſa.po.quia tūc priuata eſt ſcriptura vt per doct.vbi ſupra,& fidē nō facit.vt.l.nuda & auth.et ſi cōtractus.C de ſide inſt.&.l.ſcripturas.C.qui potio.in pigno ha.&.l.cōparationes iūta auth.ſequēti. C.de fidei.inſtru.vbi dicitur. ꝙ ſcriptura nō facta corā tabellione dicitur ſcriptura priuata tenent doct.& Abb.in.c.1. 1.col. verſi.item infertur de fide inſtru.vbi dicūt quod ſcriptura priuata dicitur illa quę ex ſe fidē non facit:antequā fides imponatur ei(priuata).i.à nō habēte officiū publicū cōſcripta,& tunc corruit ſcriptura ſi teſtes inſcripti deceſſerint, vt per doct. vbi ſuprà, vel ſigillū habeat authēticū,aut à notario ſit cōſcripta.tex.& ibi Ab. in.d.c.2. de fide inſtru.tūc enim,ideſt,quādo à notario nō eſt confectum teſtamentum debet publicari aliàs nihil valet,vt dictum eſt ſuprà. ¶Si tamē factum eſt teſtamentū coram tabellione audiente, & ſciente omnia quæ in teſtamento ſunt ſcripta, ſiue teſtamentum fiat nuncupatione: ſiue in ſcriptis non debet notario publicari, quia publica eſt ſcriptura & à publica perſona facta. tenet Bald.in.d.l. hac cōſultiſsima in fine,& Bar.in.d.l.2.ff.quemad. teſta.ape.Bal.in.d.l.1.C. de teſtamen. notatur.in.l. fi. C.de fideico.Inno.& Abb. in.d.c.2. de fide inſtru.& ibi glo.in parte publica manu,& Iaſ.vbi ſuprà. ¶Et nota ꝙ ſcriptura publica manu conſcripta fidem facit ſi teſtes inſcripti deceſſerint dūmodo facta ſit cū ſolemnitatibus requiſitis,ſecundum glo.in.d.c.2. tenet Lud.de Rom.in.d.l.1.6. col.ver. in ead.glo.& ibi Ange.C. de teſta. qui allegat glo. in.d.l.2.C.quēad. teſta.aperi. referens ſe audiuiſſe viua voce à Bartul. qui multum ponderabat illam glo.& præcipiente ſuis diſcipulis deberet illā ſingulariter notare. ¶An autē teſtamentū nūcupatiuū poſsit probari per publicā ſcripturā gl.in.d.l.1. in parte vſq; adhuc.verſicu.ſic ergo. tenet ꝙ ſic.de quo notatur plenè in.d.l.fi. C.de fideico.&.l.2.C. de bono.po.ſecun.ta.& in.l.hæredes palā in prin. ff.eo. ¶Sed quæro teſtamentū eſt apertum ipſis teſtibus:nunquid per hoc dicatur publicatū, tene ꝙ nō:ſed demū receptis aſertionibꝰ teſtiū publicatur p iudicē & notariꝰ pblicꝰ rogatur.tenet Bal.in.d.l. 2.ad finem.C.queadmodū.teſta.ape.de quo habes hodie tex.in.l.4.tit.2. 6. parti. ¶Item quæro qualiter teſtamētū publicatur glo.in.d.l. publicati dicit ꝙ is cuius intereſt debet cōparere corā iudice ordinario p legē teſtamēta omnia.C. de teſta. & debet petere ꝙ teſtamētū aperiatur & teſtes iurēt ita eſſe verū,quēadmodū ſcriptū eſt: & poſtea in publica carta cōſcribetur, vel in eodē ſi prius erat ſcriptū, ſed ſi ſcriptū non erat,publicatur hęc voluntas, & proderit, vt licèt aliquis moriatur teſtiū probetur per ſcripturā quæ prius nō erat,vel erat priuata & tūc teſtamentū publicatur,ideſt in publicā formā redigitur. ¶Et nota ꝙ in hac publicatiōe.ideſt reductiōe in publica forma nō datur libellus, nec lis cōteſtatur,debet tamē in actis ſcribi qđ petitur, vt iudex ſcire poſsit qd facere debeat,vt ꝗa petitor nō poſsit variare.tenet Bal.in.d.l.publicati p legē currēt.ff.de teſti.de quibꝰ omnibꝰ hodie habes tex.in l.3.&.4.ti.2. 6.parti. ¶Sed nūquid debēt aliqui citari in prædicta publicatione & receptione teſtiū dic ꝙ ſi ex tali publicatiōe nemo præiudicatur ita q; inſtitutꝰ eſt talis cui à iure debetur hæreditas defuncti ſecundū diſpoſitionē.§. ſui inſti. de hæredū quali.& diſe. & tūc nullus eſt citādus,nā quādo talis eſt actꝰ in quo nō tangitur ius abſentis ibi nō requiritur citatio nec iudiciorū ſtrepitus ſeu figura. l.de vno quoq;.ff.de re iudi.l.nā ita diuꝰ.ff.de adoptio.l.4. §. illud.ff.de fideico.liber.gloſ. & doctor. in.l.maiorem. C.de pactis,tenet Paul.de Caſt.cōſilio ſuo.214. per legem recuſare in prin.ff.ad Tre

be.

be.ſi vero ex hoc poſſet alicui præiudiciũ genera-
ri,vt quia eſt talis qui ſuccederet ſi teſtameutũ nõ
eſſet, & tũc debet vocari is cuius intereſt , vel põt
intereſſe.l.in cauſa.§.cauſa.ff.deminori.l.ſi quãdo.
C.de teſti.l.ſolã eod.titu.c.in nomine dñi de teſti.
¶ Itẽ quæro an ſufficit citatio generaliter dic ꝙ ſi
aduerſarius eſt certus debet ſpecialiter citari argu.
tex.in auth.nouo iure.i.reſpõſo. C. de pœna iudi.
qui male iudica,vbi autẽ aduerſarius nõ eſt certus
ſufficit generale,ꝓclama.c.ſi.de maio. & Abb.c.cã
in tua qui matri.accuſa.po.l.eo.tẽpore.C.de remiſ.
pig.doct.in.d.l.publicati. ¶ Sed nunquid debẽt ca
pitula & interrogatoria dari , & ſentẽtia ferri.Bal.
in.d.l.publicati tenet quod aut teſtamẽtum eſt fa-
ctũ in ſcriptis, aut nñcupatiuè. 1.caſu nec capitula
neq; interrogatoria ſunt neceſſaria,quia offitiũ iu
dicis eſt in hoc ſolo,vt citatis teſtib⁹ & hij qui lędũ
tur ipſi teſtes iurati deponãt & recognoſcãt ſua ſi-
gilla nec eſt neceſſe ꝙ teſtificetur de cõtẽtis ĩ teſta
mẽto cũ id occultũ ſit,vt inſti.đ pupi.ſubſ.§.ſint au
tẽ quis,&.l.qui teſtamẽto.§.ſi.ff.eod.l.ſi quis ex ſin
gularibus.ff.quẽadmo.teſta.aperi.melius in.l.2.ti.
1.in prin.6.parti. ¶ Secundo caſu expedit formare
capitula & interrogatoria,quia teſtes debẽt dicere
totũ tenorẽ teſtamẽti.l.hęredes palàm in princ.ff.
de teſtamentis & inſti.eodẽ.§.ſi. ¶ Sed nũqnid ſu-
per hoc debet proferri ſententia diffinitiua in ſcri
ptis.Bal.vbi ſuprà dicit ꝙ nõ quia poteſt eſſe diffi
nitiua cum nõ contineat condẽnationẽ vel abſolu-
tionem,ſed meram probationẽ.l.cum index. C.de
ſenten.& interlocu.omnium iu. inter loquendo ta
men dicta teſtium publicauit.nã publicatio.teſtiũ
eſt interlocutoria.l.prolatã.C.de ſenten.l.poſt ſen
tentiam.ver.interlocutiones,eod.ti. ¶ Poſt apertu-
rã teſtiũ iudex viſa & examinata eorũ fide inter lo
quẽdo pronũtiabit & mãdauit ipſas ateſtatiões in
publicã formã redigi ad perpetuã rei memoriã.qđ
etiã ſi nõ dicat expreſſe tamẽ eo ipſo quod atteſta-
tiones ſunt publicate perpetuo valeat.l.geſta. C.
de re iudi.l.ſi.C.de teſti.&.l.4.ti.2. 6. parti. ¶ Nec
poterit hoc caſu appellari.l. ſi. de ap.recipi. l.quis
quis.C.quo appe. non recipi.maximè cum omnia
ſint ſalua in ipſa petitione hęreditatis & principa-
li quæſtione. argu. text. in.l.1. C. quo bono, &. l.
3.§.ibidem.ff. ad exibendũ,tenet Bal.in.d.l.publi-
cati. ¶ Sed quia Bal.ibi.dicit quod publicatio de-
bet fieri coram iudice cõpetenti per.d.l.teſtamen-
ta omnia adde quod iudex iſte cõpetens erit fortè
ille coram quo veniret ventilanda ipſius teſtamen
ti vis, & quæſtio. & hoc per text. in. l. cum his. §.
tranſationes,cum ibi notatis.ff. de tranſa.tenet Lu
do.de Roma.in.d.l. publicati. ¶ Item in quantum
dicit Bald.vbi ſupra,quod ſententia publicationis
eſt interlocutoria nec eſt ferenda in ſcriptis , adde
quod idẽ tenet Ludo.Ro.in.d.l.publicati, & in ru
brica.ff.de re indi. quia allegat tex.in. c. fina.de re
iudi.lib.6. ¶ Item quia dicit Bal.qualis debet eſſe
forma pronũciationis fiẽdi per iudicẽ in hac publi
catione,& dicit ꝙ ſufficit iudice dicere pronuntio
teſtamentũ hoc haberi pro publicato nec requiri-
tur ꝙ dicat & pronuntio eidem perpetuo fidẽ eſſe
adhibẽdã,quia hoc tacitè ineſt ſecũdũ eũ. adde Lu
do.ibi qui allegat In-

agora ſea ᶜ entre los

no. in. c. Albertus de
teſti. & ipſe Bald. in
auth.ſi quis in aliquo documẽto. C. de edẽ. allegat
eundẽ Inn. ¶ Itẽ dicit Bal.ꝙ ab iſta ſentẽtia nõ ap-
pellatur quia eſt interlocutoria.adde ꝙ dicit Nico.
de Matha.in.l.repetita. C.de epiſcõ.& cle.qui di-
cit ꝙ hoc grauamẽ illatũ ab interlocutoria lata ſu-
per publicatione poteſt reparari per appellationẽ
à diffinitiua,vt probatur ex regula.c.1.& vltim.de
app.lib.6. ¶ Ex quo apparet ꝙ à ſentẽtia publica-
tionis non poteſt appellari:quia eſt interlocutoria
per legem.4.ti.delas app. libro ordinamẽ. neq; de
iure impera.per notata.in.l.2. ff. de app. reci. &.l.
ante ſentẽtiæ.C. quorum app.non reci. ¶ Vlterius
quæro dictũ eſt ſupra qualiter teſtamentũ publica
tur,& à quo iudice:& an per ſententiã , & nñqnid
ab eo poſsit appellari.nũc eſt videndũ an aliter te
ſtamẽtũ publicaretur,tene ꝙ ſic.c.quãdo aperitur,
vt executioni mãdetur,& de iſta apertura habetur
per totũ titu.ff.&.C.quẽadmodum teſta.ape.& tit.
2.6. parti.&.l.4.ti.delos teſta. lib.ordinamen.&.l.
pe.ti.delas mandas.fo.le. ¶ Et nota ꝙ iſta apertu-
ra teſtamen.debet peti per hęredem. legatariũ, vel
executorẽ intra mẽſem,& in ea ſunt citãdi hij quo
rum intereſt, vt ſuprà. d.l. 4. quo caſu. licèt teſta-
ment.non aperiatur dũ tamen non negetur nõ in-
ualidatur,ſicut diximus in alia forma publicatio-
nis puniũtur tamen executores publicationẽ teſta
menti,non petentes ſine apertura teſtamenti:vt.d.
l.4. ¶ Tertiò publicatur teſtamẽtũ ipſis teſtibus
quãdo per notariũ colligitur, vel cõficitur: ſed iſta
vt ſupra dixi nõ dicitur publicatio,& tenet Bal.in
d l.2.C.quẽadmo.teſta.ape.ad finẽ. ¶ Poſtremò
quæro cleric⁹ eſt relit⁹ hæres in teſtamẽto,vel exe
cutor aut legatari⁹ nũquid in hac publicatione de
bet cõparere corã iudice ſeculari . an corã eccleſia-
ſtico. Bald.in.l.teſtamẽta omnia.ver.vlti. formo ta
lem quæſtionẽ vſq; in finẽ.C. de teſta. tenet quod
debet cõparere corã iudice ſeculari, & pro eo ho-
die eſt tex.in.d.l.4.tit.delos teſta lib.ordina.
c ¶ Entre los hijos.nota duo ex particula iſta, pri
mũ ꝙ in teſtamentis põt dari certa & noua forma,
per diſpoſitionẽ iuris,ꝙ patet,quia hic reges noſtri
dant nouã formã teſtandi inter liberos,nã hodie te
ſtamẽtis inter liberos quã inter extraneos debet in
teruenire idẽ numerus teſtiũ cõtra ius antiquum
imperatorũ,per quod inter liberos ſufficiebãt duo
teſtes tantũ,vt infrà patebit. ¶ Eodẽ mõ per ſtatu
tũ põt dari noua forma teſtãdi, qa ius ciuile ꝓprie
ciuitatis eſt.l.oẽs populi,et ibi ſcribẽtes.ff.đ iuſti.
& iu.An.latè.in.c.1.§.ꝓuintiarũ, vt fac noue cõſti.

¶ Secundò

Corrig. ¶ Secundò nota ꝙ idē nūerus teſtium requiritur in teſtamēto in quo filius inſtituitur hęres quæ re quiritur in teſtamēto in quo inſtituitur extraneus & ꝑ hoc multa iura corriguntur ſingnantur. l. hac cōſultiſſima in.§.ex imperfecto.& authen.quod ſine. C.de teſta.&.auth.hoc iter libros eodē.ti.&.l.7.tit. 1.ſexta partita & cōis ſentētia legiſtarū in. d. locis. &.d.l.hac cōſultiſſima.§.per nuncupationē &.l. fi. ver.quid de ſcriptura manu teſtatoris &.l.cū antiquitas.C.de teſtamē.vbi omnes cōcludūt ſcribentes ſolā ſcripturā manu teſtatoris.cōſcriptā ſufficere inter liberos:vel duo teſtes etiam fœminę. ¶ Re probatur etiā opinio.Pau.de Caſt.cōſilio ſuo.354. incipienti viſis omnibus punctis.vbi dicit ꝙ ſubſtitutio pupillaris corā duobus teſtib⁹ in teſtamēto inter liberos valet dū tamē ſit de liberis.ꝙhodie vt dixi non procedit.quia inter inſtitutionē & ſub ſtitutione nō eſt in hoc differētia.l.1.in prin. ff. de impube.& alij s tenent doc.& Bal.in rubri.C.eo.ti. in prin.quia ſubſtitutio eſt ſecunda inſtitutio. vt ibi dixi in.l.27.in parte ſubſtitutiōes infrà. ¶ Et q̄uis tempore ſup dictarū legū non requirebatur ſubtilitas in teſtamētis hodie requiritur per.l.iſtā ne falſitas ſtruetur.vt.l.codicil.§.fi.cū ſua gl.ff lega. 2. &.l.fi.& ibi doc.& Bal.ver.nimia ſubtilitas.C.d fideico.tenet do.Abb.in.c.cū eſſes in repe.1.col. de teſta.Ludo.Roma.in.l.2.1.col.C.de ſecun.ta.vbi di xit.p.d.l.fi.ꝙ ibi numerus ſeptem teſtiū requiritur vbi eſt timor & ſuſpitio falſitatis.ſed quia hodie in teſtamēto eſt maxima falſitatis ſuſpitio. vt illa nos docet experientia quæ mater eſt rerū.quia ſępenumero fuit probata falſitas in teſtamentis inter liberos.nam faciliter duo teſtes maximè egeni vitę ꝙ improbate corrupti falſum deponebāt inter liberos ad ſuū velle. propterea morbus iſte ſic debuit curari.vt maior numerus teſtium adhiberetur in teſtamētis inter liberos. ¶ Pro quo facit.c.ſicut cōſuetudo de probatio. vbi dicitur ꝙ cōſuetudo ex cauſa poteſt introducere ꝙ requiratur maior probatio ītegre probationis.à fortiori verò poterit.lex.nec d bet reprehenſibile iudicari ſi propter varietatē tēporū ſtatuta etiam varientur humana.c.non debet de conſangui.& affini.cum ſimi. ¶ Item quemadmodū imperator ꝑ ſuas leges potuit ſtatuere ꝙ ſoli ſcripturę manu teſtatoris ſcripte credatur et ſic pri uatæ ſcripturę vt dicta auth.qd ſine:ita & aforciori reges Hiſpaniæ hoc poſſunt facere.dixi in.l.ſuprà prima in parte.hazer leyes.

Adde. Ratio,quare eadem ſolēnitas vel nu merus teſtiū debet interuenire in te ſtamēto in quo fili⁹ inſtituitur, quæ debet interuenire in teſtamēto in quo inſtituitur extraneus. nā propter euitādā falſitatem& fraudes hominum, leges ſemper occurrint in quātum poſſunt.vt facit iſta lex &.§.ſi quis in fraudem, & ibi nota, Angel.in ſtitu.de actio.facit textus in.l. fina. C.per quas perſo.nob.acqui.&.l.fin.C.de litigio. &.d.l.ſi quis inter.§.fi. ff.de execu.tuto. vbi dicitur exiſtimo te rectè facturum ſi fraudibus, occurras. ¶ Ad idem domi.Abb.in cap.licèt cauſam.2.col. de probatio.in verſi.& nota. dicit quod ſubtilitas tendens ad veritatem dicendam cōmendatur de iure canonico.cocor.c.capellanus de feriis, & quod notatur in.c.dilecti de indi.

d ¶ Herederos extraños. nota ex his verbis id quod diximus in ſumma ꝙ etiam in teſtamētis in quibus inſtituuntur,extranei ſufficiunt quinq; teſtes in teſtamento nūcupatiuo, ſine tabellione: & ꝙ ſufficiūt tres teſtes quādo teſtatur corā tabellione. ¶ Per quod hodie corrigitur.l. hac conſultiſſima.§.per nūcupationem. C.de teſta.&.l.1.in prin. ti.1. 6. parti. in eo quòd dictæ leges requirebāt ſeptem teſtes in teſtamento nūcupatiuo in quo extraneus inſtituitur quia hodie per legē iſtam.l.1.ti. de los teſta.in ordina. ſufficiunt quinq;. ¶ Itē per has duas leges eſt ſublata differētia in teſtamēto ruſticorū & ciuiū.de qua in.d.§.per nūcupationē,& l.fi.eo.ti.&.l.1.&.6.par. quia hodie tā in teſtamēto ciuis quā ruſtici ſufficiūt quinq; teſtes quādo teſtatur ſine tabelliōe,vel tres quādo teſtatur corā tabelliōe,& iſte eſt vn⁹ caſus in quo ſu⁹ & extrane⁹ ambulāt à pari.ſ. in num. teſtiū in teſtamētis vide plures alios in.c.ſi hæredes d teſta.& in.l.1.vbi per Bal.C.vnde liberi per gl.& Bar.in.l.inter eos.ff.de fideico. ¶ Quis dicatur extrane⁹ in teſtamētis.vide in.l.1.§.extraneū vbi glo.Bar.& doct. C.de re.vxoꝛ actio.doc.& Io.Fab.in.§.ſui inſti.de hære.quali.& diffe.Bal.in.l.emācipati. C.de colla.vbi extraneus dicitur ab abnatione:ā filiatiōe,ā ſuitate. quis dicatur ſu⁹ ſimpliciter:quis ſu⁹ & neceſſari⁹,& quis extrane⁹.vide in.l.21.ti.3.6.parti. ¶ Nota tamen quia appellatione hæredis ſolum cōtinetur ſuus nō extraneus.l. ex.facto.§.fiet ibi glo.ff. ad Trebelia.

e ¶ Teſtamēto cerrado.nota ex.§.iſto ꝙ in teſtamēto in ſcriptis requirūtur ſeptē teſtes & tabellio cū eis cōcordat.l.hac cōſultiſsima.§.per nūcupatione. C.de teſta.&.l.1.ti.1.6.parti. quæ in quantū loquūtur d teſtamēto in ſcriptis remanēt incorrectè. ¶ Secūdò nō,ex lege iſta & ex ſupradictis formā conficiēdi teſtamentū in ſcriptis, quam etiā ponit Spe.in ti.de inſtr.edi.§.cōpendioſe.2.char.teſtator offert illud propria manu vel alterius ſcriptū clauſum corā ſeptem teſtibus exhibitū omnibus ſignādum & ſubſcribendum qui ſciant ſe teſtamentum ſubſcribere ipſeque teſtator, vltimo loco ſe ſubſcribat & tabellio cū eis conſignet, cuius tenor etiā in cognitus teſtibus eſſe poteſt,ſi tum teſtator:vel alter eorum ſubſcribere neſcit vnus pro alio ſubſcribat teſtamentum. ¶ Sed quæro forte nō reperitur tabellio ꝙ teſtamētū ſignet.ſed corā teſtib⁹ aliquis teſtatur(nōne) teſtamētū fit inualidū propter defectū notarij. videtur qd nō:quia ſi dicim⁹ tabellionē debere interuenire in ipſo teſtamēto per.l. iſtā. nō propterea vitiatur teſtamētū niſi ex defectu nūeri

Nota de forma te ſtādi in ſcriptis.

teſtiũ.quod patet ex fine iſtius legis in quantũ inualidat teſtamẽtũ in quo deficit numer⁹ teſtiũ nõ aliâs à cõtrario ſenſu.¶ Verũtamen eſt.ꝙ teſtamẽtũ in ſcriptis à teſtibus ſubſcriptũ ſecundũ formã iſtius legis.&.l. hac conſultiſsima in princi. C. de teſta. cum ſimi.nõ interueniẽte notario dicitur priuata ſcriptura,& fidẽ nõ facit,niſi corã iudice publicetur,& atteſtationes teſtiũ coram notario in publicã formã redigãtur,tenet Bar.in.d.l.1.&. 2.in prin.ff.queãdmo.teſta.aperi . nã cũ teſtes recognoſcunt ſua ſigilla teſtamentũ fidẽ facit. ¶ Si tamen teſtamentũ in ſcriptis non manu priuata : ſed manu publici tabellionis teſtatore mãdate conficitur: tunc illud probat,etiã mortuis teſtibus: vel abſentibus,ſecundũ glo.ordinariam in.d.l.2.ff.quemad. teſta.aperi quã Bar.ſingularẽ reputat & cõmendat, vt ſuprà dixi in.d.l.1.C.de teſta.& ibi Ange.& Ludo.de Ro.7.&.8.col. ¶ Itaq; differẽtia in teſtamẽ-

Differentia. to facto in ſcriptis corã teſtibus tantũ, vel corã teſtibus & tabellione:hęc eſt ꝙ factũ coram teſtibus deficiẽte tabellione debet publicari:factũ quoram tabellione nõ quia tũc publica ſcriptura eſt & à publica perſona facta, & fidẽ facit ſine publicatione, vt dixi ſupra iſta lege in parte nũcupatiuo.

hijos deſcendientes legitimos ora entre [d]herederos eſtraños pero en el [e]teſtamẽto cerrado que en latin ſe dize [f]in ſcriptis, mandamos que [g]interuẽgã [h] alomenos

f ¶ In ſcriptis. nota ex. §. iſto iuncto principio

Teſtamẽtũ quid ſit. iſtius legis, quod teſtamentum largo modo ſumitur pro tota ſcriprura teſtamenti, tenet Bartu.in.l. 1. ff.de teſtamen.& Bald. in.l. hôc in epiſtola.1.co. verſicu.& non obſtat. C. de fideicom. ¶ Item largo modo appellatione teſtamẽti venit codicillus, vt inſti. de teſtamẽ.in princi.glo.in.l.2.verſic.perſonales.C.cõmunia de le. Bar.in l.2.verſi.quæro teſtamentũ prohibet de lega.1.Bal.in.l.fi. ver. quid ſi ſtatutũ. C. teſta.&.l.hac conſultiſsima ver.item dicitur hîc eo.ti. ¶ Propriẽ tamen teſtamentũ ſumitur pro ipſa hæredis inſtitutione,vt per docto.vbi ſuprà.¶ Alio etiam reſpectu teſtamentum ſumitur dupliciter , vno modo ſtricte : prout habet validã hæredis inſtitutionem. l. proximæ. ff. de his. quæ in teſtamẽto delentur alio modo large prout habet inſtitutionẽ hæredis licèt inualidã aut nullam , & tunc agitur ex teſtamẽto,ideſt ex inſtitutione mẽtis,legitur & notatur in.d.l.1.ff.de teſta, tenet Bal. in auth.ex cauſa.8.col.verſi.vel dic quod tex.C. de libe. præte. vel ex.¶ Propriæ tamẽ teſtamenti appellatione nõ venit teſtamentũ inualidũ.l.2. §.1.ff. queãd.teſta.ape.¶ Sicut dicimus in cõtractu inualido,quia nõ dicitur cõtractus.l.1.& ibi doc. C. de eunuch.tenet Bal.in.d.auth.ex cauſa vlti. co. verſi. extra quærũt quidã & Ange.ibi idẽ Bal.in.l.ſi pater.q.1.co.6.ver.itẽ nullũ teſtamentum.C.de inſti. & ſubſti.& in.l.fi.§.in computatione. C. iure deli. ¶ Et nota ex.l.iſta ꝙ teſtamentũ in ſcriptis venit appellatione teſtamẽti.cõcor.l.q̃ nuptię Imo. l. omnino.C.de inoffi.teſta.venit etiã teſtamẽtũ nuncupatiuũ appellatione teſtamẽti, vt ſuprà in prin. iſtius legis,& per Bal.& tex.probat in.d.l.quæ nuptię vide in ſumma & quaſi per totũ ti.1.parti.6.& eo.ti.foro le. ¶ Item nota. ꝙ vbi teſtamẽtũ fit in ſcriptis habet locũ bonorũ poſſe.ſecũdum tabu. vel ſecundũ nuncupationẽ.l.fi. C.de bona poſſe.ſecũdum tabu. vbi late per Bald. & Ludoui.de Roma. ¶ Vlterius nota ꝙ teſta. in ſcriptis non aperitur ante mortem teſtatoris:ſed poſt eius mortem,vt.d. l. 2.ff. quemadmodum. teſta.ape. cum ſimi.niſi teſtator velit aperire eo viuo quod poteſt.l. 2. & ibi Ange.& Pau.de Ca.eodẽ ti.& ibi Alex.ad finem. ver. tangit Ange.hic & Bal.in.l.2.ad finẽ.C.de teſta.Bar.in.d.l.§.ſi dubitatur.2.col. verſic. quæro an aliquo caſu.ff.queãdmodũ.teſta.ape. ¶ Sed quæ- *Quæſtio.*
ro ad quid fuit inuenta forma iſta teſtandi in ſcriptis,dic ꝙ nõnulli teſtãtur & nolũt ꝙ quiſquã ſciat quę in teſtamẽto cõtinẽtur. vt. d.l.hac cõſultiſſima, & eſt valde cautum propter duo.primò ne illi qui ſperãt habere emolumentũ ex teſtamẽto prouocẽtur ad odiũ:ſi nullum emolumẽtum ibidẽ capiant, vel ſi ex hæredentur , ſecũdo ne illis quibus datur vel legatur,vel qui inſtituũtur captẽt vel procurẽt mortem teſtantis ad finem ꝙ non mutet teſtamentũ vel citius capiant quod habituri ſperãt ſicut de quodã vltimo ſuo fuiſſe dudũ factũ dicit Ioã.Fab. in.§.poſſunt vlti. col. verſi. debes ſcire inſtitu. de teſta. quod menti. tene.

g ¶ Interuengã,ideſt vno eodẽ tempore omnes teſtes in ipſo teſtamento ſimul conueniant , vt inſti de teſta.in prin.verſi.ſed cum paulatim vt.l.hac conſultiſsima.§. in omnibus eodem titu. C. &. l.3. ti.1.6. parti. ¶ Et eſt ratio quia teſtamentũ vno eodem contextu cœlebrandum eſt , vt ibi ideo non debet vocari vnus teſtis& corã eum teſtari & poſt eius receſſum ꝙ aliis vel aliij vocentur & coram eis iterum teſtetur: ſed debent omnes teſtes interuenire,ideſt præſentes eſſe ſimul in ipſa pronũciatione teſtamẽti.vt. d.l. hac cõſultiſsima in prin. & legẽ cum antiquitas.§. cũ autem & ibi Bal.in.l. iubemus,&.l.pe.&.l.ſi nõ ſpeciali.C. de teſta.l.hæredes palã.§.pe.ff.eodem & auth.de teſti.§.& licèt in fine colla.7. ¶ Et nota ꝙ nõ ſolum debẽt eſſe præſens ſed attenti.quia debẽt comprehẽdere & intelligere quod teſtator diſponit,vt.d.§.& licèt. &. d. §.pe.&.§.fi.iũcta glo.inſti.de teſta.

¶ Itẽ debẽt videri & audire ipſum teſtatorẽ teſtãtem.vt.d.l.ſi nõ ſpeciali aliâs teſtamentum nõ valet vt ibi.non enim eſt integer teſtis qui nõ videt nec audiuit teſtatorẽ. ¶ Et nota quod is dicitur abſens qui tantũ diſtat ꝙ verba teſtatoris audire non valet.l.

let.l.abſentem,& ibi glo.& docto.ff.de verb.ſigni. &.l.i.ff.de verbo.oblig.glo.in.l.præſens in fine.ff. de procura.& auth.de fide iuſo.in princi.colla.5.l. fi.vbi glo.& docto.C.de præſcrip.longi tempori. ¶Ex quo multociens tenui,ꝙ ille qui nõ intelligit verba teſtatoris,vt quia teſtator eſt de Cantabria, & teſtatur in eadem ligua:ſed teſtes ignorant dictã loquelam,vel econtra teſtator cõficit teſtamentum in noſtro materno ſeu vulgari ſermone: ſed teſtes ſunt de Cãtabria qui demorãtur in loco teſtatoris, & neſciũt vulgare: ꝙ hi non poſſunt eſſe teſtes talis teſtamẽti cum non intelligant verba teſtatoris: & hoc ſæpenumero contingit in loco habitationis nec, vbi demorantur plures Cantabrienſes quorũ lingua ſiue cõmunis loquela eſt diuerſa noſtrę, & eorum pauci intelligũt vtraque,tales vero Caſtellanorum:teſtes eſſe non poſſunt,vel econtra. ¶Et quãuis Bal.in.l.i.C.de erro.aduo.dicit ꝙ tabellio debet tunc vulgarizare verba proferentis ſiue teſtantis,tene cõtra ſalua eius pace: quia tunc potius eſſet teſtes tabellionis quã teſtatoris, debent igitur videre,audire,& intelligere verba teſtatoris: aliàs teſtamentũ non valet,vt in iuribus ſupra dictis,& eſt glo.notanda.in.d.l.i.C.de errore aduocato,quæ dicit præſentibus,& intelligentibus qui enim non intelligit nõ dicitur,quod ſit præſens.l.corã.ff.de verbo.ſigni.&.l.diem.§.coram.ff de arbitri ſecundũ Bar.& tenet Bal.in.l.i.de errore aduoca. ¶Itẽ ille qui tempore teſtamẽti cũ aliis interloquitur ſi probari poteſt nõ dicitur eſſe præſens eò ꝙ nõ intelligit teſtatorem per.d.l.coram.ff.de verb.ſigni. &.d.l.diem.§.coram.ff.de arbi.& ibi Bar.& Bal. vbi ſupra,& bene ad hoc facit dictũ Cardi.in.c.fi. de maiori.& obedi.vbi allegat Bal.in.l.i.C.qui ad admitti dicentẽ,ꝙ ſi in aliquo actu requiritur ꝙ aliquis interſit præſens non ſufficit ꝙ ſit præſens: vel ꝙ interſit,niſi clare intelligat illũ actum pro quo allegat Bal.glo.in.l.tutor.ff.de bono poſſe.titu.generali,quę voluit ꝙ ſufficit præſentia corporis:ſed præſentia animi,facit.c.in primis.2.q.i.verſi.præſente vbi glo.diſponit,id eſt intelligente. ¶Hinc enim infero ꝙ ignorãtes in teſtamentis teſtes eſſe non poſſunt:neq; in aliis contractibus, quia vt dixi ignorantes dicũt abſentes quia non intelligunt teſtatorem,vt d.l.diem proferre.§.coram.ff.de arbi.&.d.l.coram.ff.de verbo.ſignifi.l.eaque iuncta glo.ſuper verbo præſentibus.C.de erro.aduo. tenet Bal.in.l.præcibus.5.col.ver.vnde ignorãtes. C.de impube.& aliis,vbi dicit Bal.ꝙ ignorãtes dicuntur ſpeculari ſicut diſtantes à longe. ¶Ex hoc etiã dicit Bal.in.l.nec ignorãs.C.de dona.& ibi eſt tex.ꝙ qui non intelligit non poteſt agnoſcere vel acceptare, neq; poteſt eligere, quod etiã tenet idẽ Bal.in.l.manifeſtiſsimi.§.i.verſi.ſin autẽ dubius. C.de furtis. ¶Hinc etiam dicit idem Bal.in.c.mutus in princi.epiſcopum vel abbatem in volumine,ꝙ omnes habitãtes prope paradyſum terreſtrẽ

Infertur

non poſſunt eſſe teſtes,quia omnes fiũt ſurdi propter ſtrepitũ aquarum cadentium de eo altiſsimo, quia iſti non audiunt nec intelligunt teſtatorem. ¶Idem dicimus de cæco qui nõ poteſt eſſe teſtis in teſtamentis eò,quod debet videri teſtatorẽ,nam ſi nõ videt non poteſt intelligere,nec comprehendere quis ſit qui teſtatur, tenet Bart. Bal. Alex. & cõmuniter ſcribentes in.d.l.ſi non ſpeciali.2.colu. verſi.vltimo ex textu. ¶Idem dicunt ſi non eſt cęcus tamen eſt cortina in medio vel paries ob cuius oppoſitum teſtis non poteſt videre teſtatorem, nã cęcus, dicitur ex quo non videt, de quo plenẽ per Ludoui.de Roma.in.l.2.§.idem labeo.ff.de aqua pluui.arcẽ.vbi allegat Bar.& Bal.contrariantes in l.conuenticulam.C.de epiſcop.& cleri. ¶Sed pone iuxta hoc cæcus habet notas voces contrahentiam an poſſit eſſe teſtis glo.tenet, quod ſic.in.c.te ſtes.3.q.9.& Spe.in tit de teſti.§.i.verſic.ſed nunquid cæcus. Abb.in.c.cum cauſam.4.col.de teſti. allegat glo.& Bar.in.l.2.§.idem labeo.ff.de aqua pluui.arcen.idem ſentit Ioan.And.in.c.ad noſtrã de conſue.facit,cap.propterea de teſti.cogend.& quod ibi notatur tenet Abb.in.c.ex literis.i.col. in fine de conſue.glo.notanda quã iſti patres non allegãt in auth.de hæredi.& falci.§.ſi vero abſunt, ver.& vidiſſe colla.i.vbi dicitur,ꝙ cęcus poteſt eſſe teſtis in caſu quo non reperitur prohibitus: ſed Ange.de Peruſio in.d.l.ſi non ſpeciali dicit quod licet teſtis poſſit deponere licet non viderit teſtatorem ſi habet notas voces contrahentiũ facit fidẽ non tamẽ quo ad plenam probationem:quia de facili potuit decipi in voce tu dic ſpeciale in teſtamẽtis:quia teſtis debet videri teſtatorem, & hoc tenet Bart.in.d.§.idem labeo:quia propter infirmitatem de facili mutat vocem, & hoc tene quicquid dixerit Abb.d.c.cum cauſam per tex.in.d.l.ſi nõ ſpeciali,& per ea quæ dicunt doct.vbi ſuprà. ¶Quid tamen ſi cæcus videt:ſed cum difficultate nõ tamen in totum eſt cæcus,nunquid poſſit eſſe teſtis: videtur ꝙ ſic:quia non dicitur cæcus qui cum difficultate videt,tenet Bal.& Pau.de Ca.in.l.binas ędes. ff.de ſerui.vrba.pre.ille tunc dicitur cæcus,vt ipſi dicunt qui eſt cæcus in totum. ¶Sed quæro qualiter probetur iſta cæcitas, dic ꝙ probãdo ꝙ aliquis habet oculos euulſos de capite,vel ſi habebat oculos apertos probãdo ꝙ ibat p loca ardua,& periculoſa, vel ducebatur ab alio, ſecũdũ Bar.in.l.2.ver. idem etiã dico.ff.de bono.poſſe.fu.infan.muto ſur do. ¶Et nota.ꝙ licet probetur cæcitas antè teſtamentum non propterea pręſumitur tempore teſtamẽti cum potuerit cæcitas curari, vt per Bar.in.d. l.2.qua propter debet probari cæcitas tempore teſtamenti:quia de his quæ vidit ante cæcitatem cæcus bene poteſt teſtificari, tenet Barto.in.l.ad teſtium.§.i.pe.q.ff.de teſtamentis:ſed cum aliquis non videt tempore teſtamenti teſtificare non poteſt vt ſupra dixi. ¶Item dixi quod teſtes debent

De cæco.

Quæro.

Quæro.

Quæro.

 videri

videre teſtatorē:quid ſi tabellio dicit in ſubſcriptio ne præſentibus teſtibus nō tamen dicit, & videnti bus (an ſufficiat) videtur quod ſic: quia præſentia includit viſum, nota Bald in.d.l.ſi non ſpeciali, & Bar.in. l. 1. ff. de auctori. tuto. Bald.in. c. 1. 1. colu. verſic. nota ex præſentia ſi de inueſti. inter domi. & vaſſalli.ori.in.l.teſtium.C.de teſti. ℣ Propterea ſi teſtis interrogatus de cauſa ſciētię dicit ſcio quia fui præſens ſufficit, & ſi non dicat & vidi. audiui & intellexi, tenet Ange.in auth. de inſtru. cau. §.ſi quis colla.6. & ibi Bartu.in auth.de tabellio.2.col. colla.4.Bar.Bal.Paul.de Ca.& Alex.in.d.l.1.C.de

De ſurdo errore aduo. ¶ Itē nota ꝙ ſurdus in teſtamētis nō poteſt eſſe teſtis: quia ex quo nō audit non poteſt percipere neq; intelligere teſtatorē per. d. l.ſi non ſpeciali,&.§.Itē ſurdus inſti.quib⁹ nō eſt permi.fa cere teſta. vbi eſt caſus ꝙſurd⁹ teſtis eſſe nō poteſt in teſtamētis.Alex.late.in.l.1.in prin.3.col.in fine. ff.de verb.obl:. ¶ Quid enim de ſurdaſtro.i. de il lo qui minus bene audit:dic ꝙ bene poteſt eſſe te ſtis.per.d.§.item ſurdus in fine. ℣ Quod verum pu to quādo ſurdaſter eſt prope teſtatorē,& ipſe teſta tor loquitur alta voce taliter ꝙ poteſt audire teſta torē:ſi tamen teſtator loquitur ſubmiſſa voce,puta quia eſt multū debilis & ſurdaſter eſt multū remo tus,vel diſtans à teſtatore, taliter ꝙ habentes con gruentem auditū laborioſe ſeu cū difficultate poſ ſunt exaudire teſtatorē,& hoc poteſt probari exi ſtimo ꝙ non probat.nā ſurdus eſt ex quo teſtatorē audire vel qui per. d.l.ſi nō ſpeciali & per ea quæ ſuprà dixi. ¶ Sed quæro qualiter probetur ſurdi tas:dic ꝙ eo ipſo ꝙ non audiuit ad vocē clamātis ſe cūdū Bar.in.l.ſi.ff.de bono.poſſe.furio.infan.ver. idē dico in ſurdo. ¶ Probatur etiā ſurditas eo ꝙ quis ſuprà celebrū alicuius loquitur.l.diſcretis.§.ſi

Quæſtio. enim.C.de teſta. ¶ Et nota ꝙ ſicut cæcus iſto caſu dicitur abſens, ita & ſurdus tenet Bart.in.l.1.§.pro pter.ff.de poſtu.quapropter ſicut abſens nō poteſt eſſe teſtis ita ſurdus. ¶ Vlterius dicitur hic ꝙ te ſtes debent interuenire,ideſt præſentes eſſe in pro batione teſtamēti,quid ſi teſtes interfuerūt:ſed an te cōpletū teſtamentū receſſerūt, an dicātur inter fuiſſe:videtur ꝙ nō quia nō dicitur interfuiſſe,qui ante cōpletum teſtamentū receſſit, & teſtes debēt deponere de toto tenore teſtamenti:aliās non pro

Nota. bant.l.cum antiquitas,& ibi Bal.C. de teſta. ℣ Itē

De indiuiduo. quia nihil videtur facere quæ partē indiuidui fa cit.l.furioſum.C.de teſta.l.qualem.§. ſed ſi de plu ribus,&.l.quid autē circa prin.ff.de arbi . ſed quia teſtamētū eſt quid indiuiduū.d.l. furioſum. teſtis nō poteſt deponere de ei⁹ parte. ℣ Et dicitur indi uiduū quādo facta diuiſione apud intellectū nō re manet in ſingulis partib⁹ forma ſubſtātialis: tenet Bal.in.l.a. ver.vnde ſcias.C.de hære.actio meli⁹ in l.ſi plures in prin.C.de cōdit.infer.Bar.plenè.in.l 4.in.§.cato.9.co.ver.præterea hoc.ff.de verb.obli. ¶ Et nota quod ad hoc vt probetur, omnes teſtes

interfuiſſe in teſtamēto debet teſtificari.i.in teſta mēto ſcribi per tabelliōē.l.ſi quādo,& ibi Bal.C. de ſtatuis & imagi.quę lex frequēter allegatur per aduocatos,ꝙ vbi requiritur ad aliqd negotiū præ ſentia alicui⁹ nō prēſumitur preſentia niſi ꝓbetur.

℣ Cōtra hoc facit.l.1.&.l.optimā.C.dē cōtrah.& co mi.ſtipu.&.l.ſciendū.ff.de verb.obl.vbi dicitur,ꝙ prēſentia probatur ꝑ ſcripturā. ℣ So.ibi ſatis proba tur ꝑ ſcripturā in qua cōtinebatur ꝙ prēſentes fue rāt cōtrahētes. vbi notatur. ſi tamē ex ſcriptura nō apperet obtinet producta lex ſi quādo de quo per glo.in.l.quęcūq;.§.qui emit à pupillo.ff. de publi ca,& in.d.l.ſciendū. Ange. in auth. de tabellio. in prin.colla.4. vbi dicit ꝙ teſtes prēſumuntur fuiſſe prēſentes quādo de eorū num.fit mētio in teſtamē to,tenet etiā Bal.& Lud.Ro.in.l.2.C. de bono poſ ſe.ſecun.tabu.pro quibus facit inſti.de fide iuſſo.in fine, vbi dicitur,ꝙ in dubio præſumitur præſentia omniū teſtiū ſimul in teſtamēto interfuiſſe tēpore teſtamēti:ſed ꝗndo tabellio in teſtamēto nullā mē tionē facit nō ꝓſumitur præſentia: qa cū prēſentia ſit facti nō prēſumitur niſi probetur:tenet Bal.in.l. prēſcriptione in fine,& ibi Ange.C.de lōgi tēpo re.prēſcrip.licēt Bal.in.d.l.2.de bono poſſe. ſecun dū tabu.pe.col.ver.hic quęro Bal.& Ange.in.d.l. 1.C.de cōtrahē.& comi.ſtipu.Pau.d Ca.in.l. illud. C.de ſacro.eccl.Bar.in.l.is poteſt.8.co.ver.nūc vi deamus.ff.de acq.hęr.tenēt ꝙ tūc prēſumitur præ ſentia quādo de ea fit mētio:niſi in caſib⁹ enumera tis per eos. ¶ Poſtremò quęro fortē tabellio nullā

Quæſtio mentionē facit de prēſentia teſtiū:ſed vnuſquiſq; eorū dicit ꝙ fuit prēſens, nūquid ſufficiat depone re de ſua prēſentia:licēt nō deponat de aliorū prē ſentia.Bal.in.d.l.2.C.de bono poſſe.ſecundū tabu. dicit ꝙ ſi vnus teſtis deponit de prēſentia ſui,licēt nō deponat de aliorū prēſentia nihilominus teſta mentū cenſetur eſſe probatum:quia prēſumitur in dubio prēſentia omniū teſtium,ſimul interueniſſe tēpore teſtamenti,per.d.l.ſciendū. ℣ Itē quia non

Nota. de ſingulare te ſtium. cōceditur ſingularitas teſtiū in modo ſcrēdi,et reſci ta &ꝓpter ꝗ inducti ſunt ad teſtificādū.l.cū res.C. de proba.&.l.ob earmē.§.ſi.ff.de teſti.quilibet n. te ſtis eſt ſingularis in ſuo ſenſu:ſed cū teſtis in re te ſtificata deponat de ſuo ſenſu nō dicitur ſingularis tenet Bar.in.l.1.§.ſi.ff.quēadmodū teſtamen.aperi. ℣ Sed hoc videtur falſum ſecūdū Lud Ro.in.d.l.2. ℣ Primò quia cū iſta ſolēnitas quęritur. ſ.ꝙ omnes teſtes ſint prēſentes ſimul tempore quo quis teſta tur.vt.d.l. hac cōſultiſsima,&.l.in teſtamētis, &.l. cū antiquitas. C. de teſta. ſic ſolēnitas extrinſeca. igitur in dubio nō prēſumitur,vt.d.l. ſciendum,& d.l.quecunq;.§.quia pupillo.ff. de publici, ideo ſi vnus teſtis de præſentia alterius nō deponat vide tur teſtamentū non rectè probari:ex quo dictū te ſtamentū nō cōcludit de prēſentia omniū nō ergo ſequitur ꝙ ſi vnus fuit prēſens & hoc probatur: ꝙ omnes fuerunt præſentes eodē tempore & loco ar gu.

gu.l.non hoc.C.vnde cogna.cum ſimi. ¶ Secundo quia nõ obſtat.d.l.ſciendũ nec.d.§.fi. quoniã dicta iura loquũtur in ſolẽnitate intrinſeca quę in teſtamẽtis non præſumitur interueniſſe vt patet ex his quę dicit Bar.in.d.l.ſciendũ allegãs text.in.d.l.hac cõſultiſsima volens ſolẽnitatẽ rogationis teſtiũ nõ præſumi interueniſſe in teſtamento niſi manifeſtè probetur. ¶ Itẽ non obſtat.l.ob carmẽ.§.fi.ff.de teſti. cum ſupra allegatis:quia loquũtur in actu ſucceſiuo,& qui diuerſis tẽporibus põt explicari: ſed nos loquimur in actu cõtinuato quæ requirit tempus continuũ ad ſui cælebrationẽ ſeu continuatũ: non tamẽ aliquo modo interpolatũ.vt.d.l.cũ antiquitas. ¶ Poteſt tamen ſecundũ eundẽ Ludo. dupliciter ſaluari intentio Bart. ¶ Primò niſi magnũ tempus exceſſerit quo ſuit factũ teſtamẽtum, nam tunc ex temporis diuturnitate ius præſumptiue inducit ſolẽnitatem etiam cum ſolemnitate extrinſeca actum fuiſſe.l.qui in aliena.ver.ſed ſi nõ adierit. ff.de acqui.hęredi.l.filius.C.de peti.hæred.vide ſi teſtes deponũt.20. annũ ſore trãſactũ ex quo actũ fuit.licèt vnuſquiſq; tantũ de pręſentia ſua,& non de alterius deponat nihilominus teſtamentũ valet probatur rectè ex quo iuris pręſumptione concludunt ſolẽnitatẽ & omnẽ temporis diuturnitatẽ interueniſſe,& conſequẽter omniũ eodẽ tẽpore præſentia.ſufficit enim dictum teſtis præſumptiuè; vt probationẽ inducat.l.1.&.l.cũ quid,& ibi Bart. ff. ſi certum peta.notatur in.c.in pręſentia de probatio. ¶ Secundò niſi teſtes ipſi deponãt teſtamentũ ipſum per teſtatorẽ ſuiſſe celebratũ vno eodẽ tempore cõtinuatè,& poſt modũ nũquã amplius. quoniã tunc neceſſe eſt ꝙ dicamus teſtes ipſos vno,& eodẽ tẽpore interueniſſe ſimul ex quo non poteſt eorũ pręſentia verificari aliquo alio tẽpore. vnde & hoc modo concludunt præſumptiue ſecundum eundem Ludo.in.d.l.2.in fine. ¶ Sed ego ſalua pace do.Ludo.teneo cum Barto. & Bald.vbi ſupra.ſ. ꝙ teſtes teſtamenti cõcordes in thenore illius probant & dicũtur conteſtes quãuis altèr nõ deponat de alterius pręſentia neq; recordetur de altero ſi interſuit teſtamẽto vel ne,pro quo allego Spe. in tit. de inquiſitione.§.nunc tractemus ver.Item ſufficit & ſequenti.Bal.in.d.l.2. 2.col. in fine ver.ſed quid interrogatus, & ibi Pau.de Caſt.& Alexã. in vlti. colu. notant docto.in.d.l.teſtiũ & creditur ꝙ tales interfuerũt licèt illi negẽt.tenet Bal.in.l. hæredes palam in princi. vlti.colu.ver.extra nos videmus. ff.de teſta.& in.d.l.teſtiũ.2.co.ver.modo hîc inſurgit dubiũ. ¶ Satis vero re ipſa vnus teſtis deponit de præſentia alterius licèt verbo non dicat ex quo omnes teſtes ſunt cõteſtes in thenore teſtamẽti. nihil enim refert videri meo quid ex equipollẽtibus fiat quãdo verbo ant opere cõſtat de aliorũ pſentia nec eſſe ponere os in cælũ ſi dicamus quòd nullo iure cauetur, quia nullus teſtis debeat deponere de præſentia aliorum, & ſi omnes mundi leges per cunctaueris,ſatis enim eſt ꝙ teſtis deponat thenorẽ teſtamẽti nũcupatiui,vel de exibitione teſtamẽti in ſcriptis.quia ad hoc oẽs obligãt leges in materiã loquẽtes,non tamẽ ꝙ deponãt teſtes de pręſentia eorũ:ſed de teſtatoris præſentia,& de tenore teſtamenti.vt.d.l.1.&.2.tit.1.6.parti.cum ſimi.&.d.l. ſi nõ ſpeciali. ¶ Et ex hoc dicit Ang.in auth.de tabellio.in prin.colla.4.qđ ſatis eſt ſi teſtis dicat ſcio quia ſui præſens, vel ꝙ cõſtet de numero teſtiũ in teſtamẽto. ¶ Et ad legẽ ſi quãdo de ſtatu. & imagi. Sa
C.in quantũ dicit ꝙ nõ præſumitur præſentia niſi probetur vel teſtificetur per ipſum tabellionẽ eſt verũtamẽ ſatis probatur, ex quo vnuſquiſq; teſtiũ dicit ſe præſentẽ fuiſſe.vt.d.l. teſtiũ. C.de teſti.&. c.teſtes.3.q.9.docto.& Abb.in.c. cũ cauſam. 2.col. in fine de teſti. ¶ Quãdo teſtes dicãtur ſingulares, & quãdo teſtes ſingulares probant. & quãdo non probãt vide ſingulariter Hippolitũ,conſi.ſuo.184.

¶ Sed pone teſtis deponit de ſua præſentia,an eo ipſo videatur deponere de ſuo intelligentia videtur, ꝙ ſic per.l.diem proferre.§.etiã.ff.de arbi.&.l. etiã.ff.de verb.ſigni.&.l.1.iũcta glo. in verbo præſentibus. C.de erro. aduocato ſecus ſi deponit de præſentia tertij,per id quod notat glo.in.c.præſentiũ de teſti.li.6.Bal.in.l.1.C.de bono. poſſe. ſecundũ tabu.idem in.d.l.teſtium,& Ludo.ibi in fine. Qõ

Adde. An debeat vnuſquiſq; deponere de præſentia.aliorũ teſtiũ qui interfuerunt teſtamento.dic ꝙ ſi teſtis deponit de conteſtibus valet ipſius dictũ & creditur ei. licèt conteſtes negẽt ſe interfuiſſe,tenet Bal.1. in.l. hæredes palam in princi.in vlti. colu. in ver.extra nos videmus. ff. de teſta. ¶ Veruntamen eſt ꝙ ſi teſtis vnus dicat ſic,& alter neget, dictũ,illius valeret,tenet Bal.in.l.teſtiũ.2.col.in ver. modo,hîc inſurgit dubiũ.C.de teſti.idem tenet Bar.in.l.1. in.§. tutor.ff.de anta.autho.Lãfrã.in.c. quoniã,cõtra in parte teſtiũ depoſitiones in ver.iuxta premiſſiq; ꝗro, & in verſi.ſed in premiſſo de probationibus.

¶ Opp. cõtra ſupradicta & cõtra ea quæ dicũtur. in gl. in ver.itẽ dixi,ꝙ teſtis, & videtur ꝙ teſtes debẽt videre,& audire teſtatorẽ,nã vt dicit Bal.in.l.2 §.volũtatem.ff.ſolu.matri.& in.c.1.de contentione inter domi.& vaſſa. de inueſti.& tex. in.d.l.2.aſtãtibus & videntibus itaq; ſi teſtis dicit mutuũ ſuiſſe,ſactũ,& interrogatus de cauſa ſciendi dicit ſcio: quia ſui præſens ſi nõ dicit quod vidit nõ probat. ¶ Sed idem Bal.in.l.diem.§ corã.ff.de arbi. & Ange.in auth.de teſti.§.Sancimus colla.7. dicũt cõtrariũ,licèt Ange.in.d.§.ſancimus nõ bene hoc firmat. tamẽ ipſe Ange. aperte & ſine dubio, hoc dicit in auth.de hæredi & falri.§.hinc nobis. 1.col. colla. & in.l.1.2.col.in fine,per illũ tex.ff. ſi certum petã. vbi plenè de quo aliquid per glo.in.c. præſentiũ. in parte,interrogatoria,de teſti.in.6. & hoc expſſe tenet gl.in.l.1.C.de errore aduo.& eſt cõmunis opinio quã tenet Spe.in ti.de teſti.§.1. in ver. itẽ ꝙ viſum

ſum Bart. & alij in.l.1 in fine de autho.tuto.Bal. in. l.1. ad finem.C.de bono.poſſe.ſecũ.tabu.& in.l.hęredes palam.ff.de teſta.per illũ tex.&.in.l.teſtium. C.de teſti.per illum tex.in verbo, preſto. Imol.in c.peruenit el.2. de ſti. cogen.plenius Alex.in.d.l. 2.& in.d.§.voluntatẽ.4.co.ſuprà glo.1.ff.ſolu.mat. & ſic remanet vera concluſio de qua in.d.ver.item dixi ꝙ teſtis in gloſſa ſupra.

Nota. de propoſitione ad. h ¶ Alomenos, nota ꝙ iſta præpoſitio ad. denotat cauſam finalem vel ſubſtantialẽ, niſi quando dicit impulſiuam tenet Bal.in.l.ex arrali.C. de actio. empti notatur in.l. 100. ff.de verbo.oblig.& ita ponitur hîc pro finali cauſa: vt ad minus interueniãt ſeptem teſtes in teſtamẽto in ſcriptis. patet ex quo ceſſante numero ſeptem teſtiũ dicitur in fine illi⁹ legis teſtamentũ nullum eſſe. ¶ Item iſta propoſitio ad.ponitur pro iuxta glo.& Bart. in.l. militis codicillis in prnci.ff.de teſta.mili.&.l. meminiſſe. 1.col. ver inducitur in argu.ff. de officio pro cõſu. & lega. & quando apponitur loco includit.l. item ſic. §. habet. ff. de ſerui.ruſti præ. hic autẽ apponitur numero quem includum queadmodum. includit locũ. ¶ Sed quæro dicitur hic ꝙ requirũtur ad minus ſeptem teſtes qualiter poterit probari quod plures inueniri non poſſunt, Bar.in. l. conficiũtur ante pe.q. ff. de iure codicillo, tenet ꝙ ſi quis dicit quod plures homines habere non poterat fundata eſt intentio ſua niſi probetur cõtrarium l. cum res C.de probatio.tutius tamẽ eſt vt ipſe dicit.ꝙ notarius ſcribat in teſtamẽto præſentibus teſtibus iſtis ꝙ facta per quiſitione plures haberi nõ poſsint.

Quæſtio.

Adde. Idem dicit Alex.in.l.decẽ in. 2. apoſtilla.ad Bart.ff.de verbo. obliga. & Paul.de Caſt.in.l.fi.2.col.ver.quęro primo in fine.ver.C.de teſta.qui quodãmodo, videtur ſentire vt requiratur probatio, quia plures haberi non potuerunt, & hoc colligitur in quantũ dicũt ꝙ ſi teſtãtur ruſtici in rure corã quinq; teſtibus admititur probatio ꝙ plures quinq; inueniri non potuerũt ad quod probandũ adducit A.ex.in d.l. fi.C. de teſta. in parte, vbi autẽ (voluit dicere) in verbo,ſin autẽ,ſed quodãmodo. ver. ille ſentit ꝙ illa indagatio,& per quiſitio debet fieri ex parte teſtatoris an plures poſſunt inueniri. Idem ſentit idẽ Alex.2.volu.con 167.2.col.in fine. ¶ Sed tene contrarium vt ſuprà dixi his rationibus. ¶ Primò quia indultũ eſt,à iure, per.d.l.fi. C.de teſta. &. l. 6. tit.1. ſexta parti. ꝙ ruſticus poſsit teſtari coram quinque teſtibus, vbi plures inueniri nõ poſſunt. Ideò qui dixerit ꝙ plures poterat inueniri debet hoc probare per.l.actor.C.de probatio,&.l.ei qui. ff.eo. ¶ Secũdò.ſi dicas ꝙ qui dicit ꝙ plures quinque nõ poterat inuenire debet hoc probare, eſſet illũ probationi impoſsibili onerare, niſi hoc probaret cũ eiſdem quinq; teſtibus,nã ſi plures quinque non erant in villa(cum quibus debes hoc probare) profectò probatio eſſet impoſsibilis. ¶ Tertiò iſta probatio ꝙ plures non erant in villa eſt negatiua non affirmatiua: ideo probari non debet: quia negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio. c. ex tenore, & ibi ſcribentes de teſtibus cum aliis. Et quando probatio eſt impoſſibilis probatur per iuramẽtum,cap.fina. quod me cau. l.fina. ff.eodem titu. ¶ Quartò iſta propoſitio (ad) quãdo apponitur numero includit, vt dicitur hic in glo.tenet Oldrad. conſi:49.nu. 3.&.6.iſtam concluſionem tenuit etiam Iaſ.in.d.l. fina. colu.finali. in verſi. tertio principaliter nota. C. de teſta.

Contra.

¶ Tu dic quòd hodie ex conſuetudine generali quæ viget in toto regno,etiam in ciuitatibus ſufficiunt quinque teſtes cum teſtatur nuncupatiuè ſeptem verò cũ teſtatur in ſcriptis, licèt plures poſſint haberi.

s ¶ Siete teſtigos.concor.l.1.§. la otra manera. & l. a.titu.1. 6.parti. &. l. hac conſultiſsima in princi. &. l. cùm antiquitas § cum autem,&.l.fina.C. de teſtamen.& inſti.eodẽ.titu. §. poſtea vero cum ſequen. ¶ Et nota. quod hij teſtes nõ debet eſſe excõmunicati:neq; inabiles,aliâs teſtamentũ non vaet. l. 9.titu.1. ſexta partita,&.l.1. ti. delas mãdas.fole. tenet Bal. in.l.fi.3.col. verſic.iſta prohibitio. C. de bono.poſſe.cõtra tabu. per.l.ad teſtium. §. conditionẽ.ff.de teſta. ¶ Item.non debent eſſe inuiti.l. qui teſtamento.§.fi.in fine.ff.de teſta. ¶ Non tamẽ vitiatur teſtatum ſi ſcriptum eſt à teſtibus infamibus ſentit Bal.in.c.1. prope medium, an remoueri debeant,teſtes qui pares eſſe deſierunt, vſi. feu. & in.l.1. 2. colu. verſic. interdum eſt nuncupatiuum. C.de teſta. ¶ Sed quæro quo tempore requiritur abilitas in teſte ad validationẽ actus. text. doct. & Bald.in. d.l. 1. dicunt. ꝙ ſufficit teſtem fore debitè qualitatis tẽpore quo adhibetur ad actũ: item dicit tex.in.d.l.ad teſtiũ.§.conditionem.ff.de teſta.&.l. 13.tit.16. 3. parti. & inſti.de teſta.§.ſed cum aliquis Bal.late.in.d.c.1. an remo.debe. teſtes.Bart.& Bal. in.d.§. conditionẽ, vbi vide quid de infame infamia facti. ¶ Sed pone ꝙ vnus vel duo teſtes teſtamenti ſunt infames infamia iuris,vel ſunt excõmunicati,alij teſtes ſunt multum fide digni: nunquid integrata fides vnius ſuppleat imperfectionem alteri⁹, dic quod aut loquimus in ſeruo.& de eo dic. vt per text. & doct. in. d.l. 1. C. de teſtament. &.l. 9. titu.1. 6. parti.de aliis tamen dic ꝙ teſtatum non valet per tex. dic.§.conditionẽ, tenet Bal. in.d.l.fi. de bono.poſſe. contra tabu.ſed omnes debent eſſe idonei nõ infames per dicta iura. ¶ Si tamen teſtes non ſunt infames infamia iuris: ſed facti, vel quia ſunt pauperes tunc integrata fides vnius ſuplet imperfectionem alterius tenet notanter Baldus in. l. ex argentariis. §. 1. ff.de edendo refert & loquitur glo. in. l.1. titu. delos teſtimonios, quibus tu adde Ludoui.in.d.l.ſi quis ex argentariis in ſuis primis interpretationibus,& ibi Alex.1.col.ver.modo nota.& idẽ tenet And.Barba.in repe.c.Raynaldus de teſta.

Quæſtio.

Quæſtio.

teſta.pe.car.& Bal.& Fulgo.l.i.C. de teſta. & Alc. in cõſilio.56.vltima col. ver. ſecũdo poteſt & in cõ ſilio.212.3.col. verſi. ſed attento ſecũdo volumine Sali.in.l.in bone fidei.2.col.C.de rebus credi Felinus in.c.teſtimonium.2.co.ver.ſecũdo. nota.de teſti.2.meli⁹ q̃ alibi in addi.ad Dinũ in regula vtile. lib.6.prin.adi. ¶Sed poue φ teſtes idonei nõ poſſunt haberi an admittãtur inabiles: & tenet φ ſic. & ibi glo.& Abb.in.c.fi.de teſti. vbi dicitur φ in defectũ ꝓbatiotiũ cũ ex natura negotij ſeu criminis nõ poteſt haberi ꝓbatio ltia admittitur ꝓbatio min⁹ ltia.& aliis inſufficiens.& idem dicit tex. cũ glo.in.c.cum dilecti de elect.& in.c. præterea de teſti.de quo late pSali.in.l.ea quidẽ.1.co.ver.ad quintam quæſtionem.C.de accuſa.Angel. latè intracta. maleſi.in parte metidar de mali.dadi.1.co.per Inn. in.c.cũ.1.& ꝗ de re iudi. Ideo ſi cũ aliquis teſtatur nõ poteſt habere teſtes idoneos ſufficit ſi habeãtur minus idonei & ſufficientes. ¶Aduerte quia iſta regula qua dicimus φ teſtes inabiles admittuntur quando veritas aliter ſciri non poteſt intelligitur ꝓcedere & habere locũ quando ex natura illi⁹ facti ſeu negotij alij teſtes non poſſunt occurrere. vt puta ſi loquamur in ciuili cauſa ad probãdũ ea quę aguntur in. c. canonicorũ nam ſic canonici erũt idonei teſtes.& idem in vniuerſitate.c.venies el ſecundo.§.fi.de teſti.glo.in.c.delicti.ver.& ſi tres de elect.licèt aliàs tales teſtes non eſſent idonei quoad plenam ꝓbationem maximè quando tractatur, de cõmodo ſingularium perſonarum ſecundũ do. Anto.in.c.cum nũtius de teſti.Item ſicut dicimus φ ea quę fiũt in domo non poſſunt ꝓbari niſi per eos qui habitant in domo.vt.l.conſenſu.C.de repudiis.& in his dicta regula eſt.vera. ¶Secus autem ſi alij teſtes idonei ex natura illius negotij & rei poterant adeſſe & occurrere licèt cauſaliter nõ interfuerint.nam tunc teſtes minus idonei non admittuntur etiam ſi veritas aliter ſciri non poteſt ita ſingulariter dixit do. Anto.in.c.tertio loco de probatio.idem illud ipſe.do. Anto.conſilio ſuo.24. incipienti qõ dubia vulgaris habet.&c. Circa finem & ibi dicit.φ illa iura quæ dicunt poſſe recipi teſtes qui repiũtur vbi alia deficit ꝓbatio intelligũtur & locũtur in actibus in quibus habitu & actu attento cõmuni curſu alij teſtes non habentur. ſed vbi actus actu & habitu cõmuni curſu ſic ſe habet φ alij teſtes poſſunt haberi.licèt forte non habeantur actu.tunc ad plenam fidem non ſufficiunt tales teſtes non integri. aliàs ſequeretur quod ſemper teſtes etiam non integri ſufficerent. quia ſem per litigantes allegarent alias probationes non habere.Ideo tales non admittuntur vt plenè probet:ſed vt faciant qualẽ qualem probationem.nota glo.in.l.ẽt maritis. ff.de proba.ita formaliter dixit. domi. Anto.in di.conſilio & Hippolitus de Marſili cõſilio ſuo.73.plenius per eundem in repetitione.l.fi.C.de probatio.in.5.char.circa prin. ¶Et ex his habẽ ſingularem intellectum ad ſupradictã, vt tunc teſtes inabiles, vel minus idonei admittantur in teſtamentis quãdo alij teſtes idonei non poterant adeſſe tempore teſtamenti,quod eſt ſatis notandum in materia, & facit ad legem quadrageſimam primam infrà.

Adde. Item emendatus de crimine poteſt eſſe teſtis in teſtamento probat tex. ind.c.teſtimoniuũ de teſti.tenet do. Abb.in.c.fi.eo.tit.facit.l.quæſiui.§.teſtatus.ff.eod. &.l.9.titu.1. 6.parti.plenè, Antonius Corſe. ſingulari ſuo incipiente integer homo.fol. 146. ¶Quod fallit, fauore publicæ vtilitatis, quæ vtilitas licèt verſetur quo ad teſtamentũ, vel quo ad alia,homo non integer admittitur in teſtem argu. text. in.l. ſi quis in graui.§.vtrum.ff.ad Silenia. Illud tamẽ an ſit verũ examinat plenè Petrus Gerandus de Petra ſingulari ſuo.13. ¶Hinc dicit Bal.in.l.1.ver.ibi in tex.& ver.ex hoc habes determinatũ.C.de quęſtionibus per illũ text. φ ſi in approbatione actus requiritur certus numerus teſtium ſi ſunt cõuocati decem,vel amplius quorum duo vel tres ſunt infames vel excõmunicati φ per hos teſtes infames nõ impeditur fides facta per legitimũ numerũ teſtiũ. allegat etiã ad hoc in argumentũ. l. ſatis aperte. C. de falſis,vbi idẽ tenet Bal.& dicit hãc quæſtionem vidiſſe de facto,quia contra quendã fuerunt teſtes producti,& plenè probauerunt,& vltra productũ fuit inſtrumentũ,& cõtra inſtrumentũ fuit oppoſitũ de falſo φ iſte obiectus nõ habet impedire per text.in.d.l.1. &.l.3. C. de fide inſtru. quia vtile per inutile non vitiatur, vt eſt regula iuris. ¶Ex his etiã dico φ teſtamẽtũ manu duorũ tabellionũ quorũ alter eſt infamis valet ex perſona alterius nõ infamis,tenet Bal.in.l.imperator.la.1.8.col.ver.nota. etiam φ ſi duo notarij. ff. de ſtatu.homi. per. d.l.ſi quis ex argentariis.§.ſed cum omnes. ¶Idem dicimus in auctoritate duorũ tutorum, vel curatorum quorum alter ſit falſus ſi interponitur valet actus. l.1.§. 1.& ibi Bartu.ff. quod falſo tuto. acto. ſufficit ergo ſeptem teſtes eſſe idonei, quia tunc ſatiſfactũ & huic legi cum ſimi.

Adde. Tex.eſt etiã in.l.1. in parte. hæc verba.ff.quod fal.tuto.acto. vbi dicitur. φ ſi vni⁹ falſi,& alterius veri tutoris autoritas interueniat valet ille actus qa act⁹ adminiſtrationis eſt actus qui poteſt per vnũ expediri. c. cũ ſuper de officio dele. Io. An.in.c.vtile.de regu. iuris in.6.& Bartu.in. d. l. 1. ff. quod falſo tu. acto. ¶Sed aliud in electione facta à duobus quorum vnus eſt excõmunicatus,vel quia nõ habet ius eligendi,vt per Bar.vbi ſuprà. Ioa. And.in.d. c. vtile text.& Card.in.d.c.vlt.9.q.1. ¶Quid in ſententia duorũ iudicũ quorũ alter eſt infamis plenè Bertachi.in tra.de epiſcopo.3.par.lib.1.vbi vide. ¶Sed pone φ vltra ſex teſtes nõ reperimur in teſtamẽto inſcriptis, vel vltra duos cũ tabellione in teſtamẽ-

to nũcupatiuo,an ex defectu vnius teſtis vitietur teſtamentũ videtur, q̃ ſic per iſtã legẽ in fi. &.d.l. hac cõſultiſsima,in prin.&. l.in ſingulis cũ.l. fi.C. de teſta. vbi dicitur q̃ teſtamẽtũ eſt nullũ ſi in eo
Opp. vnus tantũ teſtis deficit. Sed opp. contra hoc & videtur q̃ teſtamentũ non ſit nullũ ex defectu vni⁹ teſtis,quia poteſt deferri iuramentũ hæredi inſtituto argu.tex.in.l.in bonefidei.C. de rebus cre. & l.admonẽdi.ff.eo.&.c.fi.de iure iu. vbi loco vnius teſtis defertur iuramẽtum, & ſic numerus teſtiũ vi
So. detur ſuppleri per iuramentũ. So.in.d.l.in bonefidei cũ ſimilibus defertur iuramentũ actori in ſubſidiũ vel reo in defectũ probationis quãdo iudex non eſt certus deberi vel nõ deberi,vel quãdo non eſt certus numerus ſtatutus,hic autẽ eſt certus numerus ſtatutus à iure nõ poteſt recedere iudex. c.indultũ de regu.iur.lib.6.Ideo iuramentũ partis nõ ſupplet defectũ teſtis. Item nõ obſtat.d.l.in bone fidei,quia ibi loquitur in iuramẽto iudiciali nõ iuriſditionali. Ideſt neceſſario quod ex auctoritate ſolius iudicis pẽdet ob inopiã probationis. facit.l. fi.& auth.ibi poſita.C.ſi certũ peta. Preterea vbi numerus teſtiũ eſt ſtatutus pro numero ſeu forma ſubſtãtiali ipſius actus,vel probationis eius,nõ poteſt probatio ſuppleri per iuramentũ, vel per extraneas coniecturas: imo debet probari per teſtes ſubſtãtiales nota.glo.exponẽdo tex. in.l.cũ proponebatur de leg.2.glo.in.l.cũ de indebito.ff. de proba. quę ſingularis eſt tenet Bald.in titu.de controuer.inueſti. §. item vaſſallus.2.col.ver. quæro vtrũ numerus teſtiũ in vſi feudo.idẽ Bal.in.l.2.verſi.ſed nũquid. C.de bono poſſe, ſecũdum tabu.& d.l. in bone fidei, Ludoui. de Roma.in.d.l.2. 2.col.ver. ſi vlterius, extra glo. Preterea teſtis idoneus nõ dicitur, qui in defectum aſſumitur, tenet Bald. in l.1. prima col. ver. Item nota. C.qui & aduer.quos. & teſtes in minori numero quã neceſſario vel ſtatuto,licet faciũt iudicium non tamen probationẽ, tenet Bald. in.l.cum Titia in fine.C.de iure dotis, quod eſt notandũ,iſtam etiam concluſionem,tenet Lanfran.in cõmẽto.c. quoniã, contra de proba. in parte teſtiũ depoſitiones.8.col.verſi.quæro conſequenter,dicens quod vbi de natura actus pro eius forma certus numerus teſtiũ requiritur velut in teſtamento in quo pro eius forma requirũtur ſeptẽ teſtes rogati etiam ſi interuenerint pautiores,puta ſex ita quod non deficit niſi vnus nõ poteſt deferri in ſupplementũ iuramentum allegat Bald. in. d. l.2. C.de bono poſſe.ſecundum ta.& eſt ratio quia cũ certus numerus, pro forma habeatur, ſi deficit vnus teſtis nõ eſt numerus determinatus, & ſic vitiatur forma. Item dicit quod in caſu præmiſſo videlicet in teſtamento,& ſimilibus teſtes debent rogari à partibus vnde iurans in ſupplemẽtum quia idem non poteſt rogari, vel non poteſt rogare ſe ipſum cum idem ſit teſtis, & eadẽ ſit pars. Idem tale iuramentũ in ſuplementũ probationis nõ poteſt deferri quo ad legitimationem pſonę. vt tenet Ange.in.l.non ſolũ.§.qui alicui.ff.de procura.vnde ſic ego dico me procuratorẽ Titij & hoc probo per vnũ teſtem non poterit mihi deferri iuramẽtũ in ſupplemẽtum.quod eſt mẽti tenẽdũ aduertat tamẽ iudex ne tale iuramẽtũ deferat ſi nõ eſt petitum à parte oportet enim vt tale iuramentũ pars ſibi deferri petat:nec iudex vltro debet ſe offerre ad deferẽdũ tale iuramentũ vt.l.3.§.hęc aũt.ff. de daño infec.& poterit pars petere ſibi deferri tale iuramẽtũ vſq; ad cõcluſionem in cauſa poſt autẽ minime. & iudex tenetur deferre iuramẽtũ ſi petatur ante concluſione q̃n habet locũ petitio. alias pars poterit appellare vt.l.in bonæ fidei.C. de reb⁹ credi. q̃ oĩa tractat pulcherrimẽ Bar.in.d.l. admonẽdi.ff. de iureiu. Vlterius quæro teſtator detinetur in carcere tyrãni vel teſtatur tempore peſtis ſeu in mari, Queſtio vel eminẽte aliqua neceſſitate aut caſu repentino nũqd ſufficiat minor numerus ſeptẽ teſtiũ in teſtamento in ſcriptis Bar.Bal.Paul.de Ca.& Alex.in. d.l.fi.C.de teſta.idẽ Bar.in.l.1.ff.de bono poſſe.ex teſtamẽ.mil.& Ange.in auth.de alie.§ qd autem in fine colla.2.tenent q̃ non ſufficit minor numerus ſeptẽ teſtiũ & pro ſua opinione eſt hodie tex. hic & in.l.1.ti.de los teſta.l.ordina. q̃ iura in expræſſo. tenent q̃ vbi plenes teſtes non poſſunt reperiri requiruntur quinq; in teſtamento nũcupatiuo ſeptẽ verò in ſcriptis itaq; ſi in carcere in mari: vel tempore peſtis plures inueniri non poſſunt requiruntur quinq;.iſte verò leges vt patet eis neceſſitati nõ. vbertati prouident.& pro hoc bene facit.c. debitũ de bigamis & qđ ibi dicunt ſcribentes. q̃ ſi aliqua requiruntur ad ad ſubſtantiã actus: illis non interuenientibus non tenet actus etiam ſi ex neceſſitate ſolẽnitas ſeruari non poſſit taliter q̃ neceſſitas non facit deficere ſolẽnitatem ſubſtantialem ſed ad ſubſtantiam & validationem teſtamenti requiruntur quinq; teſtes in teſtamẽto nuncupatiuo:ſeptem verò in ſcriptis vt patet ex duabus legibus: ideo non ſufficit minor numerus.

Adde. Sed quia dixi quod etiam ſi teſtatur in mare quando teſtatur nuncupatiue requiruntur quinque teſtes ſeptem ſi teſtatur in ſcriptis.eſt intelligendum quãdo nauigantes intendunt mercantiis. vel quia vadunt pro ſuo intereſſe.ſecus ſi propter cuſtodiam maris & terrę militant.quia tunc habet locũ quod dixi ſupra in lege iſta in glo.ſuper parte. la ley del ordenamiento. Sed quęro nunquid tot teſtes requiratur ad probandum teſtamentum qđ requirũtur in ipſo teſtamẽto.doct.Bal.& Ludo.in.d.l.2.C. de bono poſſe.ſecundum tabu.per duas colum. & amplius concludunt quod ſi quæſtio eſt ſolummõ de numero teſtium an ſeptem interuenerint. quia aduerſarius omnia alia confitetur, & tunc dicuntur quod probatur per duos teſtes. Si tamen eſt q̃ſtio de ipſo teſtamẽto:qđ negatur factũ,vel de

alia ſolēnitate.puta ā teſtator nominauerit hęredē
ore ſuo quod negatur vel de alio ſimili.tūc reqrun
tur ſeptem teſtes vt.l.fi.& ibi doct.& Bal.3.co.ver.
quęritur hic.C.de fideico.Bar.& doct.in.l.hęredes
palā in.pri.ff.de teſta.& in.d.l.2. C.de bono.poſſe.
ſecundū tabu.Bar.& doct.in.d.l.teſtiū.2.col. verſi.
vltimo nota.C.de.teſti. ¶ Quod eſt verū ſi ſeptem
ſunt ſcripti in teſtamento in ſcriptis.& quinque in
nuncupatiuo. ſecundū. Bar.in.d.l.fi.3.col. verſi.&
nota.ꝙ opinio Marti.& in Spede inſtru.edi.§. cō
pendioſe.ver. quid ſi vnus ex teſtibus de quo ſunt
glo.in.d.l.hæredes palàm & in.d.le.2.de bono poſ
ſe.ſecūdū ta.& in.d.l.fi.C.de.fideico. ¶ Ad ꝓuādū
tū errorē teſtamēti. vel pœnitentiam teſtatoris tot
teſtes reqrūtur:ꝙ reqrūtur ad prouādū teſtamentū
ſecūdū Bal.in.d.le.fi.3.col.ver.& ſcias.notatur in.l.
cū ꝓponebatur de lega.2.tenet.Bar.in.l.1.§.1. ver.ꝙ
teſtes de lega.3.glo.in qui ex liberis.ver.teſtamēto
in verbo literis.ff.de ſecūdis tabu. & in.l.1.in ver-
bo indiciū.C.de codicillis & in.d.l.hęredes palam
§.ſed ſi notam & ibi doct.ff.de teſta.

Adde. Vel aliter pōt dici & q̄ſi idē ꝙ circa teſtamentū triplex ꝓbatio occurrit. aut enim qs vult ꝓbare ſactū & tūc
pōt ꝑ duos teſtes vt dicitur in glo.argu.l.diuus &.
l.lucino.ff.de mili.teſta.&.l.54. iūcta le.108.in ꝑte.
fueras ende.ti.15.3.ꝑtita. ¶ Aut ſic factū & tūc per
ſeptē vt.l.vltima.C.de fidico notatur & ibi Bar. in
d.l.2.C.de bono.poſſe.ſecū.tabu. intellige qn̄ teſta
tur in ſcriptis. vel qnq; qn̄ nūcupatiuè.vt in.l.iſta.
& in.d.l.1.ti.2.li.5.ordinamē. ¶ Aut ſic ſenſū ꝑ ali
quas cōiecturas.puta per locutiones& alia huiꝰmo
di de qbus in.l.fulciniꝰ,§. qd ſit latitare.ff.in quibꝰ
cau.in poſſe.ea.&.l. apud Celſū in principio.ff.de
doli.exceptio &.l.ſi ſeruꝰ plurimū.§.vltimo de le-
ga.1. vt plenè dixi in ꝓœmio iſtarū legū in glo.ſup
ꝑte.al biē de eſtos reynos vea.hinc dicit tex.& tūc
cū hoc abſq; dubio probari poſſit & d̄beat. vt.l.in
tēpus,§. quocūq; .ff.de hęre.inſti.nec ī hoc ſit certꝰ
nū. taxatꝰ duo ſufficiūt vt.l.vbi.nū.ff.d̄ teſti.notat ī
l.hęredes palā de qua in glo. ¶ Aliqn̄ enim eſt ma
gna res & quę de ſui natura magnā inductionē req
rit et paucis ꝓbatur ſicut ſama vel inſamia.qa licèt
ex ſrequētibus actibꝰ & vulgata opinione ſine cre
dulitate inducatur tamē ꝑ duos teſtes ꝓbatur.vt.c.
tū literis de teſtibus circa principiū. notatur in.c.
deus omnipotēs.2.q.1. ¶ Qnādoq; inim ꝓbatur ꝑ
duos teſtes tres aſſuiſſe cōdito teſtamēto.vel inſtru
mēto. vt.l. cōparationes.C.de fide inſtrumē. ¶ Et
ꝙ amplius eſt ad ꝓbandū ſufficiunt duę mulieres.
tamen ad probandum ſic eſſe factum requiruntur.
ſeptem.vt ſuperius dixi.tenet Oldra. conſilio.297.
nu.7.&.8.& ſecundum nos hodie reqrūtur qnq;
¶ Nota tamē ꝙ licèt regulariter vt ſupra dixi requi
rantur ſeptem teſtes in teſtamēto inſcriptis :vel qn
q; in nuncupatiuo tū ſi ipſa ſcriptura teſtamenti in
ſcriptis facta fuit coram ſeptē teſtibus.vel teſtamē-
tum nuncupatiuum corā quinq; : & eſt de perdita
ſufficiet hoc cauſa probare per duos teſtes caſum a
miſſionis illius ſcripturę ; & continentiam ipſius ad
hęc vt dicatur eſſe plene probatum teſtamentum.
ita ſingulariter dixit Bal.ꝑ illū tex. in.d.le. teſtium
2. col.C.de teſti. ꝙ eſt menti tenēdū ſecūdum eum
ibi dictū refert ibi Sali.& illud refert & aꝓbat Lu
douicus de Roma.in le.2.C. de bona poſſeſ. ſecū.
tabu. & Raphaël Cuma ī.d.l.hęredes palā in prin
cipi.ff.de teſta.vbi dicit hoc dictū eſſe mētitenēdū
de quo dicto facit etiā magnū ſeſtum Ioā. Baptiſta
de ſctō Seue.in repeti. ſua.l.admonendi.44.col. in
fine.ff.de iureiu.& Alex.in d.l.2.de bono.poſſe.ſe
cū.ta.vbi plura & bona dicta ꝓ hoc dicto Bal.addu
cit & in.l.ſi vnꝰ.C.de teſta.poſt principiū & opti-
mè faciunt dicta per Bal.in.l.1.§.fi.C.de caduca .tol
len.vbi dicit ꝙ ꝑdito volumine ſtatutorū potes eo
rū thenor ꝓbari ꝑ teſtes refert & ſequitur Felinus
in rubrica de conſti.2.col.de quo etiam late Hippo-
litus conſi.ſuo.156. ¶ Itē quæro duo vel tres teſtes
ſunt de eadē domo nūquid probent:dic ꝙ iura ſunt
in expreſſo ꝙ probant in.l.15.ti.16. tertia partita in
prin.&.l.ad teſtiū.ff.de teſta. ¶ Sed quid in legata-
riis & hæredibus & aliis vide in.l.11.ti.1.ſexta par-
tita &.l,8.ti.de las mādas fo.le. Lāfran.in.c.quoniā
cōtra de ꝓbatio.in par.teſtiū depoſitiones.25. col.
ver.quęro vlteriꝰ Bal.in l.dictātibꝰ.C.de teſta.glo.
ī.§.legata. inſti.eo.ti. ¶ Quæ īſup an oēs teſtes te
ſtamēti debēt eſſe maſculi:ā ſufficiāt fœminę tex.in
.l.17.ti.16,6.ꝑti.& ī.l.9.ti.1.9 parti.&.l.8.ti.de los te-
ſtimo.fo.legū.&.l.qui teſtamēto.§.mulier.ff.de te-
ſta.& inſti.eo.§. teſtes dicūt ꝙ mulier prohibetur
eſſe teſtis in teſtamēto & vide ibi.Ioā.Fab.ponētē
cauſas quare mulier non poteſt eſſe teſtis in teſta-
mento ¶ Fallit primo ſecūdum Bal. in.d.l.§.mulier *Prima.*
quando teſtatur inter liberos legitimos.vel natura
les ſeu baſtardos. ¶ Secundo fallit in codicillis.ma- *Secūda.*
ximè quādo mulier eſt literata q̄ ſcit ſe ſubſcribere
& ītelligit quę ī teſtamēto agūtur.2.glo. & ibi Bal.
in .l.fi. in fine.C.de codici.& ī.d.§.mulier &.di.§.
teſtes ¶ Fal.3.in teſtamēto ad pias cauſas Abb.per *Tertia.*
illum tex.in.c.cū eſſes de teſta.tenet Bar.in.l.1.C.d̄
ſacro ſant.eccle.in.ver. quæro circa ſolēnitatem. fi.
col. ¶ Et non ſolū his caſibus verū etiā regulariter
mulier in teſtamētis poteſt eſſe teſtis per ea q̄ no- *Regula*
tat Bal.in.c.1.in.ti.ſi de inueſti. inter do.& vaſſallis.
oria.vſi ſeu.2.col.verſi.aſſuerit vbi dicit Bal.per il-
lum tex.ꝙ propter defectum ordinariorū teſtium
alij poſſunt admitti allegat notata in.c. laudabilem
de frigidis in none & in.d. lege hac conſultiſſima:
C.de teſtamento ſic enim videtur quod licèt à iu-
re ſit ſtatutum quod maſculi tantum ſint teſtes in
teſtamentis.admittantur etiam fœminę in defectū *Cōtra.*
eorum. ¶ Cuius cōtrarium ego teneo preter quam
in teſtamētis ad pias cauſas per dicto.c. cum eſſes
& per ea quę dicunt doct. ibi. ¶ Item liberes neq;
ī codicillis mulier etiā literata teſtis eſſe nō poteſt
primo

primo qa generaliter traditur ꝙ mulier in teſtamẽ tis teſtis eſſe non pôt vt dicta.le.9.ti.1.6. ptita cum ſimi.q̃ ſeruanda & tenẽda eſt & nullatenus eſt rece dẽdum ab ea igitur, nõ poteſt mulier eſſe teſtis in teſtamẽtis niſi in caſibus expreſsis in iure vt habet in Spe.d iuriſditio omniũ iudi.§. poſtremo.6.col. ver.quintò dicamꝰ vbi dicit ꝙ regule ſtandũ eſt cũ caſꝰ nõ excipitur.maximẽ qñ regula eſt ꝓhibitiua quę ꝓualet pmiſſiue.vt per Bal.in.l.tutor quoque in pricipio.ff.d ſuſpec. tuto. ſed iure regni nõ reperitur cautum ꝙ mulier poſsit eſſe teſtis in teſtamẽto inter liberos igitur.&c. ¶ Et ſi oppõas de.d.§.mulier & de auth.ꝙ ſine & d his q̃ dicunt glo.& doct. in.d.l.fi.de codici. vbi dicitur ꝙ inter liberos & in codicillis mulier pôt eſſe teſtis:dic ꝙ non eſt licita argumẽta.d iure imperatorũ ad leges. regni qa per eas nõ ꝑ leges cęſareas iudicãdũ eſt.vt.in.l.2.ſuprà. ¶ Sed poſito quod ceſſante.l. regni lex imperatoris poſsit allegari quoad rationẽ vt dixi in.d.l.2. ſuprà dicta iura nõ obſtãt inſpecta earũ ratione:qa ſi mulier cũ teſtatur inter liberos poteſt eſſe teſtis in teſtamẽtis fecit qa inter eos ceſſabat ſuſptio falſitatis: vt ibi dicũt doct.q̃ hodie non ceſſat p iſtã legẽ.ideo mulier etiã inter liberos ĩ teſtẽ nõ admititur qa ceſſat lex ceſſante eius ratiõe glo. eſt notãda ĩ.l.1.ver. prouidẽtia.ff.de legitimis tuto.tenet Bal.in.l.1.C.q admitti.& in.l.generaliter.C.de epi.& eccle.tex.& Bar.in.l.ꝙ dictum.ff.de pactis mortua enim eſt lex ratione carens.¶ Nã ſicut homo ſine anima non eſt homo.c.Moyſes.3.2.q.2.c.ĩ quadã d celebra. miſſa. cle.1.d ſumma tri.ita lex ratiõe carẽs non eſt lex. qa ratio legis eſt anima legis.l.cũ pater.§.duciſsimisd lega.2.l.adigere.§.quis de iure pat.ff.& ſic videtur mortua. dicta auth.ꝙ ſine eo ꝙ ratione caret. ¶ Itẽ vnũ iꝰ nõ dẽt ſupleri p aliud qñ nõ capit eadẽ ratio ¶ Proterea ratio ꝓpter q̃ iſta.l. reqrit eũdẽ numerũ teſtiũ qñ teſtatur inter filios qui reqritur qñ teſtatur inter extraneos eſt propter ſuſpitionẽ falſitatis.i.ne falſitas ſtruatur vt.l.fi.C.de fideico.&.l.codicillis delega.2.ſed expreſentia mater rerum vt in .c.quanſit de electio.libro.6. euidẽter nos docet falſitatem commiſſam etiam in teſtamentis in quibus filij inſtituũtur ſi enim inter extraneos mulier iure noſtro teſtis eſſe nõ poteſt ꝓpter ſuſpitionẽ falſitatis:neq̃ in teſtamentis in qbus filij inſtituũtur poterit eſſe teſtis. ¶ Itẽ inter extraneos mulier teſtis nõ eſt in teſtamẽtis ꝓptea fragilitatẽ illiꝰ.qa faciliter poſſet corũpi & falſum deponere:q̃ ratio militat etiã cũ teſtatur inter liberos:erit ergo idẽ ius ſecũdo Bal.in.l.fi.§.q.C.d hęre.inſti.&.l.fi. C.d idic. vidui.to.¶ Itẽ qa cũ mulier ſit fragilis nõ poſſet bene percipere q̃ in teſtamẽto agũtur vt in ſpe.de acto.ver.Itẽ opponitur contra actorem ꝙ eſt ꝓdigus. & hoc maxime ſi in teſtamẽto plures articuli:continẽtur vt plurimũ fit in teſtamẽtis quos ſexus mulierũ vagꝰ capere nõ poſſet faciliter: & ſi forte cõp hẽderet faciliter enarraret.vt tenet Ioã. Faber ĩ.d.§.

teſtes. ¶ Itẽ teſtificare ĩ teſtamẽto eſt officiũ publicũ.l.cure .ff.d teſti.l.ſiqs.ex ſignatori huiꝰ.ff. quen ad. teſta.ape. & eſt factũ:publicum:vt ibiq; officia mulieribus non bene conueniũt.l.fœminæ.ff. dere gulis iuris.& ex hoc ſe haberent conſortijs hominũ voluntariẽ iũiere.ꝙ non cõuenit.l.1.ff. de teſti. c.mulieres de iudicijs li.6.¶ Itẽ nõ eſt credẽdum ꝙ tanta cauſa:& cã grauis relinquatur dicto mulieris. & eſt ratio qa neq; homo leuis poſſet eſſe teſtis in teſtamẽto.l.1.ti.de los teſtimo.foro.l.c.1. cũ ſimi. de teſti.q̃ rationes militãt nõ ſolũ ſi mulier eſt teſtis in teſtamẽto in quo inſtituitur extraneus:verũ etiam in quo inſtituitur filius:& in codicillis inſpecta di ſpoſitione iſtiꝰ legis quę vtroq; caſu eũdem numerũ teſtium requirit & iſta fuit opinio Barto.in.multis .ff.de ſtatu homi.vbi dicit ꝙ mulier etiã in codicilis teſtis eſſe nõ poteſt. ¶ Et vltra ſupradicta tu adde euidẽtes ratiões ꝓpter quas maſculꝰ nõ fœmina poteſt eſſe teſtis ĩ teſtamẽto ĩter liberos:& extraneos.¶ Primo qa potentior eſt forma q̃ materia cũ forma ſit agẽs,materia vero patiẽs.vt p Bal.ĩ.l.fi.ĩfi. C.d ſeruis fugiti.& Ariſto.6.de animalibꝰ.vbi omne agẽs nobiliꝰ eũ patiẽte. ¶ Itẽ qa homo præſumitur ſcire ius nõ mulier Ange.in auth.de inceſ.nup. §.1.in fine colla.2. ¶ Item quia vt patet ex.l.iſta vbi eſt caſus teſtamentũ inter liberos: & extraneos cõcordat in numero teiſtum: ergo & in genere concordare debet. quia ſimile in vnũ in omnibus pręſumitur & debet eſſe ſimile.& hoc apparitate rationis vt per Bal. in additione. ad Spe.d allegatiõe & diſpu.ver. ſimili & ſimilium eadẽ eſt natura.l.fi.ff. mãdati tenet Bal.ĩ.l.humanitatis.3.col.col. 4.oppono.C.de impube. & alijs & in Spe. d teſte.§.1.ver. quid ergo vbi dicitur ꝙ ſimilium idem eſt iudiciũ. valet igitur proceſſus de ſimilibus ad ſimilia ſecũdũ eũdẽ Spe. in.ti.d.1.&.2.decre.§.vidẽdũ.ver.qdã aũt. ¶ Preterea cauſa teſtamẽtorũ eſt cauſa multũ grauis.vt patet ex.d.l.9.ti.1.6.parti.cũ ſimi qa in ea licẽt in alijs mulier nõ admittitur in teſtẽ.vt ibi.ſed in cauſa graui teſtes debẽt eſſe multũ idonei et qui poſſunt integraliter credi: quod nõ eſt in muliere igitur,&c.¶ Et reſponde ad Bal.in.d.c.1.ſi de inueſtitu.inter do.&.vaſſalis oria.qa ibi non reperitur prohibitum alios teſtes recipi deficiẽtibꝰ paribus. & ſecũdo qa hij qui recipi dbẽt in caſu illius.c. debẽt eſſe eque idonei ꝙ nõ eſt in muliere q̃ non equiualet viro vt ſupra dixi:& hoc tene. ¶ Sed quęro an conſuetudo poſsit introducere ꝙ minor numerus teſtiũ ſufficiat in teſtamẽtis q̃ dictũ eſt?doct.& Bal. in.d.l.fi.C.d teſta.per illũ textũ dicũt cõſuetudinẽ nõ valere q̃ infrĩgit legem imperatoris & formam traditã ratione publicę vtilitatis & ne aliqd cõmittatur falſitatis maxime ſi eſſet conſuetudo ruſticorũ & imperitorũ qa talis videtur introducta per errorẽ qa imperitie conexus eſt error.l.ſi per errorẽ. ff. de iuriſditione omniũ iudi. abeſſe ad hoc facit. l.1.prope mediũ ſuprà. vbi dicitur ꝙ nõ valeat con-

ſuetudo cõtra leges voluminis iſti9.& iſta fuit etiã
opinio glo.in.l.6.ti.1.6.partit.⁋ Sed pone ꝙ cõſue
tudo eſt introducta poſt has leges nũquid opere-
tur contra eas vt ſufficiat minor numerus q̃ ſtatu-
tus in.l.iſta:videtur ꝙ non per ſuprà dicta. ¶ Sed
Bal.in.l.1.ver.ſed hic quęro.C.ad velia.Inn.& Ho
ſti.in.c.cũ dilectusde fide inſtr.tenẽt cõtrariũ Imo
ꝙ cõſuetudine poteſt introduci ꝙ minor numerus
teſtiũ q̃ ſtatutus in iure ſufficiat in teſtamentis qa ꝑ
cõſuetudinẽ receditua à maiori ſolẽnitate &minor
ſubrogatur loco maioris auth.de inſtru.cau. & fide
inſtru.§.oportet colla.6.glo.& ibi notatur in.c.ſta-
tutũ ĩ cle. ¶ Et ex hoc ĩfert do.Ab.ĩ.d.c.cũ dilect9
pe.col.ver.vlteri9 q̃ritur: valere cõſuetudinẽ vt in
ſtrumẽto notarij credat ſine teſtiũ ſubſcriptione.&
nemirũ qa cõſuetudo habet poteſtatẽ pricip.l. dñi
ꝑdiorũ ƌ agrico.et cẽſi.li.11.tenetBal.ĩ.l.3.col.2.ma
gna ĩ fine.ver.6.nota.C.de nauti.feno.& ĩ.l.nec ex
ceptio.C.ƌ ꝓbatio.Authẽtica etiã cõſuetudo ĩſtru
mẽta manu clericorũ q nõ ſũt notarij:&facit eis da
ri fidẽ tanq̃ publicis etiã extra territoriũ tenet Bal.
in rubri.C.de fidei ĩſtr.vltima.co.ver.7.&vltimũ.
¶ Hinc dicit idẽ Bal.ĩ.d.l.ſi nõ ſpetiali.C. ƌ teſta.
valere cõſuetudinẽ.vt ſacerdos etiã ſine teſtib9 poſ
ſit cõficere teſtamẽtũ & bene ad hoc facit ſingulare
dictũ Inno.ĩ.c.1.vltima col.ver.itẽ nota de fide ĩſt.
vbi dicit ꝙ cõſuetudo poteſt ƌrogari ſolẽnitatibus
ĩſtrumẽti. ¶ Poteſt etiã cõtractus apꝓbare & im-
ꝓbare.idẽ dicit Bal.in.l. ꝑ diuerſas.1.col. ĩ fine. C.
mãdati quia cõſuetudo habet vim cõſtitutiõis.l.1.§.
denique; el.2.& ibi Bar.ff.de aqua plu.arcẽ. ¶ Itẽ qa
eſt actus praticus qui eſt ſeruãdus vſque; ad vnguen.
Bal.in.d.l.quicũque;.4.col.ver.ſcias autem.C.de ſer-
uis fu.idem Bal.in addi.ad Spe.in ti. de inſtrumẽ.
edi.1c.col.ver.cõſuetudo de ſtando minori nume-
ro teſtiũ. ¶ Itẽ pro iſta parte facit non poteſtas te
ſtandi introducta eſt à iure ciuili notat Dinus in.c.ĩ
dultum de regu.iuris.li.6.qƌ an ſit verum indiſtin
cte dixi in.l.infrà proximũ in parte teſtamẽto ſed
ius ciuile per legem & conſuetudinem poteſt tol-
li in totũ & mutari.l.de quib9.ff.de legi igitur à for
tiori cõſuetudo poteſt tollere in partem ius ciuile.
iſta fuit etiã opinio Bar.in. d.l. ſi nõ ſpetiali & in.
d.l.teſtamẽti & in.l.cunctos populos.C.de ſumma
tri.& fide catho.allegat tex.in.d.l.2.C.quemad. te-
ſta.ape. ¶ Itẽ ſi pater cũ duobus teſtibus inter li-
beros teſtari poſſet vt.d.§. ex impſecto&.l.vltima.
C.familiæ her.ita patria poterit inducere ꝙ coram
duobus teſtari poſſit cum parem habeant poteſta-
tem patres in filios & patria in proprium ciuem
vt.l.veluti.ff.de iuſti.& iure.⁋ Preterea non vide-
tur prohibitũ iſtam conſuetudinem induci poſſe
ergo cẽſetur permiſſum ꝑ.d.l.omnes populi .⁋ Et
ꝓ iſta opinione facit glo.in.d.cle.ſtatutum de elec.
& in.cle.vna rebus eccle.nõ alie quę dicunt ꝙ vbi
conſuetudo conſuetudinem annullat intelligitur
de pręterita non de futura quas glo.retuli in.l.1. ſu

prà in parte no ſe guarda . & in parte en lo que ſe
vſarõ.iſtã opi.tenent in multis locis Bar.& Bal. ſi-
gnãter in.d.l.ſi nõ ſpetiali.C.de teſt.Anto.in.c.2.ƌ
proba.Ange.in.d.l.teſtamenti.ff.de teſta.Paul. de
Ca.in.d.l.ſi nõ ſpetiali.ver.in textu dicit qƌ cõmu-
niter tenetur ꝙ valeat ſtatutũ & cõſuetudo ꝑ qƌ re
laxatur ſolẽnitas quia quelibet patria:ſua lege vi-
uit & ſic dicit ꝙ ſtatutũ & cõſuetudo valet ex ge-
nerali diſpoſitione iuris cõis.qui eſt vt quilibet po
pulus poſſit ſibi condere etiã contraria iuri cõmu-
ni:ſi nõ eſt à iure cõmune reprobata.d.l.omnes po
puli.ff.de iuſtitia & iure.& in hoc concludit Pau.
de Caſt.⁋ Sed Ioã.And.in addi.ad Spe.in ti. de in
ſtru.edi.§.compendioſe.ver.ſed nunquid de con-
ſuetudine & Oldra.conſilio ſuo.246.quos referunt
doct.in.d.l.ſi non ſpetiali.1.col.dicunt non poſſe ꝑ
conſuetudinem ciuitatis induci diminutionem ſo
lemnitatis teſtamenti à iuri cõmuni inductã.quod
probant ꝑ ex tex.in.d.l.fi. C . de teſta. vbi videtur
caſus ꝙ nõ valeat cõſuetudo diminuẽs teſtamẽti ſo
lẽnitatẽ niſi per principẽ approbetur.⁋ Secũdò ar
guit Oldra.ꝙ ſi vbi requirũtur quinque; teſtes ſuffi-
cerent tres daretur occaſio delinquẽdi puta cõmit-
tẽde fraudis vt.d.l.fi.C.de fideico &.d.l.hac cõſul-
tiſſima in fine.C.de teſta.igitur illa inualida. c. ex
parte &.c.fi.de cõſue.auth.vt nullus iudi.§.1. colla.
9. ¶ Itẽ ſi iſta ſolẽnitas nõ poteſt diminui pactis
priuatorũ.l.teſtamẽti factio cũ glo.ff.de teſta.ergo
nec per cõſuetudinem quę eſt tacita ciuiũ pactio&
cõuẽtio.l.de quibus cũ ſequẽti.ff.de legi.⁋ Itẽ nec
ꝑ ſtatutũ arguitur de pacto ad ſtatutũ qƌ eſt validũ
in iure.l.nã impoſibile.ff.de pact.&.l.nõ ex præto
rio.ff.de iudi.& hęc ſunt vera ſecũdum Oldra. vbi
ſuprà ſi ſine conſenſu principis cõſuetudo ſit obtẽ
ta.⁋ Sed Ludo.de Roma.viſa differẽtia tantorũ do
ctorũ nitens eos concordare in.d.l.ſi non ſpetiali
ſic diſtinguit.aut loqmur in cõſuetudine q̃ nõ ſolũ
minuit ſolẽnitatẽ iuris ciuilis:ſed iuris gẽtiũ volẽ-
tis ꝙ corã duob9 teſtib9 teſtamẽtũ fiat.c.cũ eſſes &
c.relatũ ƌ teſt.&.c.licèt.vniuerſis ƌ teſti. & tũc di-
cit ꝙ cõſuetudo nõ valet.qa ſi nõ poteſt cõtra i9 gẽ
tiũ pnceps diſpẽſare:vt cõcludit ꝑ gl.i.l.fi.C.ſi cõ-
tra i9 vel vtili.publ.ergo multo min9 cõſuetudo ali
q̃ minuẽs ſolẽnitatẽ qua nõ ſeruata faciliter poſſet
dari occaſio ƌliq̃ndi et ĩduci poſſet ſuſpitio falſita-
tis.vt ſi cõſuetudo eſſet ꝙ valeret teſtamẽtũ etiã te-
ſtibus nõ exiſtẽtibus in cõſpectu teſtatoris: & tũc
cõſuetudo etiã in valida qƌ ꝓbat ꝑ dictã.l.ſi nõ ſpe
tiali qa inualida eſt cõſuetudo inducẽs occaſionẽ ƌ
linquẽdi vt.d.c.ex parte ƌ cõſue.⁋ Aut eſt cõſuetu
do minuẽs ſolẽnitatẽ teſtamẽti circa leuia puta ꝙ va
leat teſtamẽtũ etiã ſi teſtes nõ ſint rogati & tali ca-
ſu cõſuetudo eſt valida,ad qƌ bene facit.l.2.ff.quẽ-
ad.teſta.ape.&.l.1.ad finẽ.ff.ƌ vẽtre inſpi.& iſto ca
ſu poteſt ſaluari opinio Bar.et Bal.et ſequẽtiũ.ſi tñ
eſt cõſuetudo ĩciuitate ꝙ valeat teſtamẽtũ factũ co
rã quatuor teſtibus quo caſu non derogatur i9 gen-
tium:&

tium:& tūc dicit ꝙ.d.l.fi.C. de teſta. facit pro opi. Ioan. And.& Iaco.de Are.ibi enim primo dicitur ꝙ in ciuitatibus & caſtris vrbis Romę ſubiectis imperio in quibus terris viget ſciētia & copia peritorū vult imperator in ordinandis teſtamētis ius cōmune ſeruari.poſtmodū ſubdit in aliis verò locis in quibus raro inueniuntur homines literati vult imperator antiquā ſeruari cōſuetudinē dū tamē nō minus corā quinq; teſtibus fiat teſtamentū.ex qua lege Ludo.de Roma.vbi ſupra notat duo. ¶ Primo ꝙ ibi reprobatur conſuetudo inducens ꝙ teſtamentū poſſit fieri corā quatuor teſtibus. ☞ Secundò ꝙ in locis vbi poteſt haberi copia peritorū vult ius cōmune ſeruari & cōſuetudinē non valere dicitū ꝙ quicq ſit dictum cōmunis opinio eſt in cōtrariū & reſpōdit ad dictā legē fi.ꝙ illa intelligitur tollere conſuetudinē preteritā nō futurā . vt dicūt gloſſatores.in.d.c.ſtatutū& d.cle.ſi vna licèt coīter reprobentur ſed illas videtur ſaluare deducēdo eas ad caſum nſm ſecūdū intētionē Bal.in. l.dudū. C.de cōtrahē.emp.& in auth.oēs pegrini. C. coia de ſucceſſio.dicēs ꝙ aliquādo lex reprobat conſuetudinē ratione abuſionis vel in tollerabilis turpitudinis:& tūc non ſolū intelligitur reprobare preteritā ſed futurā eò ꝙ durat ratio.igitur ſemper legis diſpoſitio & probatur per dictū.c.ex parte & per dictū.§.1.in dictā auth.vt nullus iudicū. aut reprobatur cōſuetudo ratione alteri⁹ equitatis:& tūc in- intelligitur reprobare preterita non futura & ſic intelligūtur dicta glo.& iſta fuit etiam opinio do. Abb.in.d.c.2.de proba.vbi ipſe & And. Sicu. iſtā faciūt diſtinctionē & quaſi ſunt eorū verba & fundamenta. ☞ Tu tñ in iſta quæſtione ſic diſtingue. aut lex expreſſe reprobat conſuetudinē preteritā & futurā vel qa eius verbis vtranq; conſuetudinē videtur reprobare & tūc non ſufficit minor numerus q̃ ſtatutus à.l.vt.l.de quibus & ibi doctores.ff. de legi.& ſic in caſu iſtius legis quia in diſpoſitis ꝑ leges voluminis iſtius nihil in contrarium operatur conſuetudo ipreterita nec futura.l.1.in.parte.ſō o fuerē vſadas,ſuprà.aut lex ſimpliciter loquitur: & tunc aut conſuetudo mouetur aliqua iuſta ratione vt minor numerus ſufficiat & iſto caſu non videtur talis conſuetudo dānata.aut non mouetur aliqua ratione iuſta:& non valet conſuetudo. quia tacite lex videtur etiam futuram damnare. vel quia videtur per legem damnatam . ex quo non eſt rationabile vt.d.capitulo. fin . de conſue.vbi dicitur quod conſuetudo vt debeat obſeruari debet eſſe rationabilis. ſi verò nō eſt rationabilis nō eſt conſuetudo imo corruptela ideo non ſeruanda.vt ibi.☞ Si tamen dubitatur an ſit rationabilis vel ne . ſtandū eſt diſpoſitioni glo.in dicta.cle. ſtatutum de elect. & in dicta.cle.ſi vna de rebus eccle.ſ.ꝙquando lex annullat conſuetudinem intelligatur de preterita non de futura.

Adde. Dicitur hic in textu. ꝙ in teſtamēto quo quis teſtatur nuncupatiue dbēt adeſſe quinque teſtes & ſeptem cū teſtatur in ſcriptis. ☞ Forte duo vel tres teſtātur vno eodemq; teſtamēto:an poſſunt? Pau.de Caſt. poſt Bal.in.l.licèt inter nu.2.per illū textum. C.de pactis tenet ꝙ ſic.& ſe vidiſſe ꝙ vir & vxor eadē ſcriptura vniformiter per oīa teſtati ſunt ſimiliter & ego pluries & pluries vidi maritū & vxorem vniformiter teſtaſſe vno eodemq; teſtamento.& iſtud eſt magis in vſu in regno Aragonū de quo etiā eſt tex.in.l.duo ſotij.ff.de hæredi.inſti. probatur plenè.in.l.fi.C.de anali exceptio.& in.l.cum plures ff.de euictioni.vbi.dicitur . ꝙ duo teſtamenta poſſunt fieri & ſcribi in eadem charta . ¶ Hinc dici- *Extēſu.* mus.ꝙ in vno inſtrumēto poſſunt contineri obligationes diuerſarū perſonarum nec vitiatur propterea teſtamentū vel probatio.ita tex . in . l. quod à multis.C.ſi certum petatur.Vbi dicit Bal.in.ver. extra hinc notant Dinus & Cinus. ꝙ in vno libello poſſunt diuerſi diuerſis actionibus cōueniri. qa cōcluſio libelli videtur relata ad quamlibet earum ſecundum naturam ſuę cauſę.vnde dicitur agi inepte.vt.l.cū plures.ff.de euictio. ☞ Verumtamen eſt ꝙ ſi aduerſarij petant diuidi libellū per ſe offerendus eſt libellus non immiſcendo cauſam vel perſonam quę non facit ad factum.vt in auth. offeratur. C.de litis cōteſta. ¶ Quero dato ꝙ plures poſſunt teſtari vno eodemq; teſtamēto.Item ꝙ duo vel plures poſſunt contrahere vno eodemq; inſtrumento vel cōtractu:an ſufficiant quinq; teſtes cum teſtantur nuncupatiue:an requirantur decem.& ſi teſtātur in ſcriptis debeant adeſſe quatuor decim.Tene abſq; dubio.ꝙ in teſtamento nuncupatiuo facto à duobus ſufficiunt ſeptem. ¶ Nam ſi verū eſt (vt ſuperius dixi ꝙ dicitur vnum teſtamentum & vna ſcriptura in qua plures contrahunt. vel teſtantur. Sequitur ꝙ ſufficiunt in ea teſtes de quibus ſuprà. ¶ Item iſta lex nō diſtinguit ideo nec nos diſtinguere debemus:an loquatur in caſu quo vnus tantū teſtatur an cū plures teſtantur vno eodemq; teſtamento.vt.l.de pretio.ff.de publi.l.ſecūda & ibi Bart.ff.de officiis preſidi. ¶ Nota tamē qd loquēdo in teſtamēto patris & filij.de quo loquitur.l. patris & filij & quę ibi dicūt doctores & Pau. đ Ca. ff.de vulga.& pupi.&.l.ſi quis eū.§.fi.co.ti. diuerſis reſpectibus dicitur vnū teſtamentū. ☞ Primo reſpectu cauſę efficiētis.quia vnus & idē teſtator facit vtranq; re vera. ☞ Secundò reſpectu ſolemnitatis.quia ſufficit vnica ſolemnitas teſtum puta quinque vel ſeptē.non decē nec quatuor decim. ☞ Tertio ratiōe ſub ſcriptionū qa ſufficit ꝙ teſtes in ſuis ſubſcriptionibus vna vice ſubſcribantur. ☞ Quartò dicitur vnū ratione dependentiæ.quia ſi diſpoſitio vnius eſt nulla ex defectu numeri teſtiū . vel quia non fuit per eos inſtitutus hæres:erit nullum & alterius teſtamētū per.d.l.ſi quis eum in.d.§.fi. in par-

in parte nam ſibi.ff.de vulga.&.pupi. ¶ Sed plura teſtamenta poſſunt dici aliis reſpectib⁹. ¶ Primò vt dixi loquendo in teſtamento patris & filij. licèt re vera ſit vnũ teſtamentũ & vnus teſtator per.d.l.patris & filij.tamẽ finguntur plures teſtatores & plura teſtamẽta.quia pupillaris fingitur à pupillo factũ.& tunc prodeſt ad id quod habetur in.d.§.ſi.in parte & tamẽ patris & ibi Pau.de Caſt. ¶ Secũdò dicuntur plura teſtamẽta propter duas hęreditates. ¶ Ex quo ſequitur ꝙ poteſt vna repudiari & altera acceptari interdum.l.ſi filius qui patri. ff.de vulga.& pupi.vbi plenè docto. ¶ Sed ſi eſſet vnica hæreditas ex vnico teſtamẽto nõ poteſt pro pte adiri & pro parte repudiari per eundẽ. l.i.cũ ſequẽti.ff.de acqui.herę.& hoc voluit glo.magna in. d.l.patris & filij in.ver.itẽ qa inſtitut⁹. ¶ Tertiò. quia expugnato teſtamento paterno pro pte per querellã.nõ ppterea repugnatur pupillare pro parte.ſed totũ remãet firmũ:quod nõ eſt ſi omnino eſſet idẽ & hoc voluit glo.in.d.l.patris in parte quia expugnato iure ciuili. ¶ Quartò quia expugnato de iure prætorio teſtamento paterno tãtũ nõ ciuili.& ſic in effectu nõ ipſo iure:non ppterea expugnantę pupillaris etiã de iure prætorio.vel in effectu.imò remanet firmũ omni reſpectu.vt voluit dicta gloſſ. in ver.itẽ qa expugnato teſtamẽto paterno & ibi Pau.de Caſt.qui ita declarat dictam glo. ¶ Quintò loquẽdo in primo caſu.ſi vir & vxor teſtantur & i defectũ liberorũ inſtituũt extraneũ.ſi mortuo vno ipſorũ cũ dicto teſtamẽto.alter ſecundo contrahit matrimoniũ & prolẽ ex eo ſuſcepit rumpitur teſtamentũ pro parte iſtius.& pro parte defuncti remanet firmũ. ¶ Sextò poteſt verificari in his qui in defectum liberorũ diuerſos inſtituunt hęredes. quia vnus ex teſtatoribus inſtituit vnũ. alter verò aliũ, qa ſi inſtitutus ab vno petit ſibi publicari & copia dari.debet tantũ copia dari illius partis quæ tangit ipſum hęredẽ nõ partis alterius quę tãgit alterum inſtitutũ.vel quæ nõn tangit nec competit ei vt.l.5.ti.1.6.partita cũ ſimilibus. ¶ Septimo defuncto vno ex teſtatoribus alter poterit reuocare teſtamentũ à ſe factũ & aliud facere.& in ſecundo inſtituere quem voluerit.nã voluntas teſtatoris eſt ambulatoria vſq; ad mortem & per mortẽ recipit robur & non ante.l.25.titu.1.ſexta partita cum ſi pars verò alterius remanet firma. ¶ Octauò.ſi habentes hęreditatẽ in cõmuni illã vendunt cuidam tertio: vnus eorũ tradidit poſſeſſionẽ partis ſuę.alter pœnitentia ductus maiori prætio ſibi oblato partẽ ſuam alio vendidit & tradidit.hę vẽditiones ſunt diuerſe.licèt primus emptor rei non tradite poſſit agere contra vẽditorẽ remedio.l.qui duobus. ff.de falſis. ¶ Nonò.vnũ inſtrumẽtũ & vna vẽditio poſſunt eſſe plura alio reſpectu. puta duo habentes fundũ in cõmuni.vnus eorũ vendidit partem ſuam cuidã extraneo & illã habuit extrane⁹ in cõmune cũ primo iuxta formã tex.in.l.1.C.cõmuni diui.demũ de cõcordia vtriuſq; in ſua ſcriptura fundũ vẽdiderũt cuidã tertio.vnus de cognatione vel de familia petit fundũ, pro tãto iuxta formã tex.in.l.13.ti. delas vẽtas y cõpras.foro legũ.& videtur ꝙ poſſit retrahere tantũ partẽ illã quæ tẽpore venditionis erat penes conſanguineũ.nõ illã q̃ erat penes extraneũ nã illa primũ exiuit à familia. licèt ſecũda vẽditio fuit vna & in vno inſtrumẽto vel ſcriptura redacta & tamẽ cẽſentur diuerſę. ¶ Quòd eſt optimũ ad dictã.l.13.& ad alias ordinamẽ.leges in dicto.ti.delas ventas y cõpras.necnõ ad leges iſtius voluminis in eadẽ materia loquentia.idẽ eſt dicẽdũ in caſu quo loquitur lex.17.infrà. ¶ Ad ſupra dicta poſ *Quæſtio.*
ſet deduci quæſtio notanda de qua per Bar.in.l.in ficiando.§.in factis pe.col.in ver. iuxta hoc quæro ff.de furtis.vbi quęrit.an ſtatutum diſponens ꝙ in nuptiis non poſſint eſſe vltra decẽ perſonas ſub certa pœna an habeat locũ ſi pater & filius ſimul faciunt nũptias cũ viginti perſonis & cõcludit ꝙ ſic: quod facit ad pragmaticã iſtius regni folio.101. in qua prohibetur.vt vltra ſex perſonas non poſſint eſſe in nuptiis & baptiſma filiorũ in regno Galitię necnõ in pcuintiis Cantabriæ.quod nõ. quia poterit.aliquando facere tibi honorẽ in pratica. ¶ Ite- *Qõ.*
rũ adde vnã quæſtionẽ quã recitat Petrus de Bella pertica in rubrica de iure perſonarum inſti.2.pagina in ver.& ſuper hoc reſponde.vbi dicit.duo coniuges dederũt omnia bona ſua monaſterio vel cuidã alio poſt mortẽ ſuã ſub iſta forma omnia bona noſtra poſt mortẽ noſtrã cõcedim⁹.maritus primo moritur abbas vel monaſteriũ vult habere portem bonorũ vxor q̃ de iure ſuccedit marito. vel per bonorum poſſeſſionẽ vnde vir & vxor vult retinere quęritur nunquid poſſit habere bona mariti ipſe abbas,vel monaſterũ & primũ tenet ꝙ non. ¶ Vlterius tamen pro deciſione iſtius quæſtionis mouet aliam quæſtionẽ & eſt.Quidã inſtituit duos & ſubſtituit eis poſt mortem ſuã.nunquid ſubſtitut⁹ ſubſtitutionẽ habebit ſi vnus inſtitu.fuerit mortus. & dicit ꝙ non niſi vterq; mortuus fuerit.ergo &c. Idẽ dicit eſſe dicendũ in caſu propoſito. iſti dederunt omnia bona ſua poſt mortẽ ſuã ſi maritus ante vxorem mortuus fuerit abbas: non habebit. niſi vterq; mortuus fuerit.argum.C. de impu. & aliis ſubſtitu.l.cũ quidam ſed vltimo tenet cõtra. Imo. ꝙ ſtatim portionem mariti poterit abbas petere. ¶ Nam pluralis locutio in duas ſingularitater reſoluitur:& per inde eſt.ac ſi maritus dixiſſet:de bona mea poſt mortem meam.&c.argu.l.falſa.§. vltimo.ff.de condi.& demonſtr.& dicit.ꝙ eſt lex expræſſa.teſtator duos hęredes inſtituit. Titiũ & Gayum.& dixit.ſi non erunt hæredes tãlem eis ſubſtituo alter moritur dicit lex quod ſubſtitutus ſtatim partẽ habebit per.l.lucius.§.Gayo. ff. àd trebellia. Et dicit ꝙ non obſtat lex contraria in quã cauetur. ꝙ ſubſtitutus nõ admittatur niſi vterq; ſit mortuus quia dicit.hoc eſſe qa ibi ſubſtitutio vniuerſalis facta vel

ta vel vniuerſaliter concepta ſi vterq; mortuus fuerit. Ideo ſi in parte fuerit falſa: in totũ falſa reputatur. Et ideo non eſt locus ſubſtitutioni. & ſic Petrus de Belapertica intelligit legẽ allegatã. argu. l. ſi quis de pluribus. ff. de rebus dubiis & l. ſi neceſſarias. §. ſi à nũa. ff. de pigno. actione. & l. ſi is qui. §. vtrum. ff. de rebus dubiis. ¶ Sed mihi videtur. ꝙ opinio Petri de Belaperti. nõ procedat in caſu auth. præterea. C. vñ. vir. & vxor imò ꝙ vxor ſuccedit viro ſi pauper eſt quoad vitã ſuam in ea portione q̃ vxori conceditur per dictam authen. poſt mortẽ verò vxoris ſuccedet monaſteriũ in bonis vxoris ſi quos habet: & in portione quã habuit à marito p bonorũ poſſeſſionem vnde vir & vxor. nõ ex inſtitutione vel ex teſtamẽto viri. ſed ex teſtamento & inſtitutione vxoris ſuccedet monaſterium in dicta portione. nam ſi verũ eſt. ꝙ vxor excludit filios à patre inſtitutos in dicta portione ſi paup eſt: multo fortius excludit monaſteriũ & quencũq; alium qui quadam iuris fictione dicuntur filij. per. c. in pſentia de probatio. ſi tamen vxor diues eſt, procedit opinio do. Petri.

Regula. k ¶ Eſcriuano qui poſſit facere fidẽ de teſtamẽto vt ſunt publici tabelliões de numero illi⁹ loci in quo teſtatur. i. de his q ſedent in auditorio: vel in curia publica & colligunt acta iudicij. l. 4. poſt mediũ. ti. de los eſcriua. del nume. libro ordina. ¶ Alij tũ tabeliones publici creati à principe vel ab eo q poteſtatẽ habet creãdi tabelliones: vt ſũt multi dñi tẽporales in ſuis locis vt tenet Inno. & alij in. c. cũ p. tabellio & c. ſi. de fide inſtru. Ange. & Ia. de Bel. in auth. de tabellio. §. vt aũt colla. 4. Bar. in. l. 1. ff. de officio procõſu. & in. l. nec ei. ff. de adoptio. doct. & Abb. in. c. accedẽtibus de præben. qui nõ ſedẽt in banco iudicij: itẽ & notarij creati à papa & imperatore: nõ poſſunt his regni colligere teſtamẽta laicorum. l. 8. ti. de los eſcriuã. del nu. li. ordina. iuncta. l. 4. eo. ti. ppe mediũ et. l. c. 1. quaternio gabe. ¶ Ex

Infer. 1. quo ſequitur ꝙ teſtamẽtũ factũ corã tabellione publico qui nõ eſt de numero: vel corã notario papę vel imperiali debet publicari. i. in publicã formã redigi: quia non videtur factum à perſona publica.

Infer. 2 ¶ Secundò infertur ꝙ teſtamẽtũ factũ corã notario imperatoris: vel papa dicitur ſcriptura priuata & fidem nõ facit: ſicut alie ſcripture vnde fidem non faciunt vt habetur in. l. nõ nudis. C. de proba. & l. & ſi cõtractus. C. de fide inſtr. & c. ſecũdo eo ti. & ibi doct. & Abb. ¶ Ratio quare notarij papę & imperatoris his regnis non poſſunt colligere teſtamẽta laicorũ & alios cõtractus venditionis. &c. vt. d. legibus vt perſonæ publicę: eſt pro tanto. quia is à quo fuit creatus non habuit iuriſditione prorrogabilem etiã conſenſu partium ſed nudum: miniſteriũ. quod non eſt extenſibile ad alias perſonas tenent doctores & Ab. in dicto. c. cũ. p. tabellio col. fi. de fide inſtr. Anto. & alij in. c. per venerabilẽ qui filij ſint legiti. domi. in. c. Romana. §. nec clericos d

foro compe. li. 6. Bal. in. l. repetita. C. de epiſcopis & clericis. Sali. in. l. 1. C. de emãcipa. libe. do. doctor de Pala. ĩ. repeti. c. per veſtras. de dona. inter virum & vxo. in introductione. 8. col. ver. conſtituerũt. & bene ad hoc facit regula illa nemo plus iuris: &c. Sed imperator in his regnis nullã habet poteſtatẽ per. glo. in. c. Adrianus el. 2. 63. diſt. & ĩ. c. & ſi neceſſe de dona. ĩter virũ & vxo. igitur nec tabellio creatus ab eo. ¶ Et ex hoc dicit Bar. in. l. apud proconſulem. ff. de manumi. vind. ꝙ notarius creatus à pñcipe non poteſt cõficere inſtrumẽta extra principatũ illius à quo creatus eſt. ¶ Fateor tamen ꝙ ſi tabellio creat⁹ à papa vel imperatore cõficeret teſtamẽtũ vel cõtractũ in eorũ locis vel terris & adduceretur ad iſtas partes integrã fidẽ faceret iuxta notata in dicto. c. cũ. p. tabellio & in Spe. de inſtru. edic. §. reſtat ver. ſed quid de quo memor fuit Ioã. Fa in. l. ſi qua per calũniã. C. de epiſcopis & clericis. card. in cle. 1. de procura. q. 3. Sali. in dicta. l. 1. C. de eman cip. libe. refert & ſequitur do. doctor. de Pala. in dicta repe. in introductione. 9. colu. ver. fateor tamen cui. adde Bar. qui hoc dicit aperte in. l. cunctos populos. 7. q. princip. C. de ſũma trinitate & fide catholica & in. l. 1. C. de offi. pro cõſu. & l. & ĩ. l. nec ei. ff. de adoptio. Ioã. An. ĩ. d. c. Roma. do. d Rota. decĩ. 294. ĩcipit ĩſtrumẽta in notabilib⁹. Bar. & Bal. in d. l. 1. 2. col. C. de amãci. lib. ¶ Itẽ ſi notari⁹ de num. nõ inuenitur in loco teſtatoris ali⁹ notari⁹ princi. imperatoris vel pape poterit colligere & cõficere teſtamẽta laicorũ tenet Ange. in. l. ſi vacãtia. 2. opp. ver. patet ex predictis de bonis vacãt li. 10. doct. & Abb. in. c. ſicut nec cleri. vel mona. & in. c. decernim⁹ pe. col. ver. laic⁹ de iudiciis & de notario principis qui nõ eſt de nume. bene facit. d. l. 4. tit. de los eſcriuanos d l nume. in ordina. ¶ Sed ego in notario pape & imperatoris cõtrariũ teneo p dictã. l. 8. cũ ſimi. Itẽ qa idone⁹ nõ dicitur qui in defectũ aſſumitur tenet Bal. in. l. 1. 1. col. ver. itẽ nota. C. q & aduer. quos faciũt notata p Bar. & Bal. in. l. in bonæ fidei. C. de rebus cre. & in. l. admonẽdi. ff. eo. ¶ Verũtñ eſt ꝙ notarij papę & imperatoris de cõſuetudine regni colligũt teſtamẽta laicorũ: ſed talia teſtamẽta publicãtur corã iudice ſeculari: ac ſi collecta eſſent à priuatis perſonis ſecundum formam traditam in gloſſa. ſuper parte nuncupatiuo ſuprà.

Adde. Quid poſſunt creare tabelliones. ponit Oldra. plenè in cõſilio. 7?. nu. 1? & plura de tabellionibus põit Matheus de Afflictis deciſio. Neapo. 251. dixi in. l. ſexageſſima. 3. ſuper. gloſſa. 1. Vbi vide ponit etiã dominus doctor de Pala. in repetitione. c. per veſtras de dona. ĩter virũ & vxo. in introductione. 9. co. 1. ver. fateor tamẽ cum ſeque. ¶ Ad quorũ otiũtũ adde. quid ſi teſtator legat aliquid tabellioni cõficiẽti teſtamẽtũ nũcupatiũ qd fieri poteſt per. l. dictãtib⁹ C. de teſta. nũqd ipe tabellio poterit ſibi illud aſcribere Spe. i. ti. d iſtr. edic. §. 9. in. col. in. ver. qd ergo ſi teſtator

Nota.

in parte nam ſibi.ff.de vulga.&.pupi. Sed plura teſtamenta poſſunt dici aliis reſpectib⁹. Primò vt dixi loquendo in teſtamento patris & filij. licèt re vera ſit vnũ teſtamentũ & vnus teſtator per.d.l.patris & filij.tamẽ finguntur plures teſtatores & plura teſtamẽta.quia pupillaris fingitur à pupillo factũ.& tunc prodeſt ad id quod habetur in.d.§.ſi.in parte & tamẽ patris & ibi Pau.de Caſt. Secũdò dicuntur plura teſtamẽta propter duas hæreditates. Ex quo ſequitur ꝙ poteſt vna repudiari & altera acceptari interdum.l.ſi filius qui patri.ff.de vulga.& pupi.vbi plenè docto. ¶ Sed ſi eſſet vnica hæreditas ex vnico teſtamẽto nõ poteſt pro pte adiri & pro parte repudiari per eundẽ. l.ꝓcũ ſequẽti.ff.de acqui.hęre.& hoc voluit glo.magna in.d.l.patris & filij in.ver.itẽ qa inſtitut⁹. Tertiò. quia expugnato teſtamento paterno pro pte per querellã.nõ ꝑpterea repugnatur pupillare pro parte.ſed totũ remãet firmũ:quod nõ eſt ſi omnino eſſet idẽ & hoc voluit glo.in.d.l.patris in parte quia expugnato iure ciuili. Quartò quia expugnato de iure prætorio teſtamento paterno tãtũ nõ ciuili. & ſic in effectu nõ ipſo iure:non ꝑpterea expugnant pupillaris etiã de iure prætorio.vel in effectu.imò remanet firmũ omni reſpectu.vt voluit dicta gloſſ. in ver.itẽ qa expugnato teſtamẽto paterno & ibi Pau.de Caſt.qui ita declarat dictam glo. Quintò loquẽdo in primo caſu.ſi vir & vxor teſtantur & in defectũ liberorũ inſtituũt extraneũ ſi mortuo vno ipſorũ cũ dicto teſtamẽto.alter ſecundo contrahit matrimoniũ & prolẽ ex eo ſuſcepit rumpitur teſtamentũ pro parte iſtius.& pro parte defuncti remanet firmũ. Sextò poteſt verificari in his qui in defectum liberorũ diuerſos inſtituunt hęredes. quia vnus ex teſtatoribus inſtituit vnũ. alter verò aliũ, qa ſi inſtitutus ab vno petit ſibi publicari & copia dari.debet tantũ copia dari illius partis quæ tangit ipſum heredẽ nõ partis alterius quę tãgit alterum inſtitutũ.vel quæ non tangit nec competit ei vt. l.5.ti.1.6.partita cũ ſimilibus. Septimò defuncto yno ex teſtatoribus alter poterit reuocare teſtamentũ à ſe factũ & aliud facere.& in ſecundo inſtituere quem voluerit.nã voluntas teſtatoris eſt ambulatoria vſq; ad mortem & per mortẽ recipit robur & non ante.l.25.titu.1.ſexta partita cum ſi pars verò alterius remanet firma. Octauò.ſi habentes hęreditatẽ in cõmuni illã vendunt cuidam tertio; vnuseorũ tradidit poſſeſſionẽ partis ſuę.alter pœnitentia ductus maiori prætio ſibi oblato partẽ ſuam alio vendidit & tradidit.hę vẽditiones ſunt diuerſe.licèt primus emptor rei non tradite poſſit agere contra vẽditorẽ remedio.l.qui duobus. ff.de falſis. ¶ Nonò.vnũ inſtrumẽtũ & vna vẽditio poſſunt eſſe plura alio reſpectu. puta duo habentes fundũ in cõmuni.vnus eorũ vendidit partem ſuam cuidã extraneo & illã habuit extrane⁹ in cõmune cũ primo iuxta formã tex.in.l.1.C.cõmuni diui.demũ de cõcordia vtriuſq; in ſua ſcriptura fundũ vẽdiderũt cuidã tertio.vnus de cognatione vel de familia petit fundũ, pro tãto iuxta formã tex.in.l.13.ti. delas vẽtas y cõpras.foro legũ.& videtur ꝙ poſſit retrahere tantũ partẽ illã quæ tẽpore venditionis erat penes conſanguineũ.nõ illã q̃ erat penes extraneũ nã illa primũ exiuit à familia. licèt ſecũda vẽditio fuit vna & in vno inſtrumẽto vel ſcriptura redacta & tamẽ cẽſentur diuerſę. ¶ Quòd eſt optimũ ad dictã.l.13.& ad alias ordinamẽ.leges in dicto.ti.de las ventas y cõpras.necnõ ad leges iſtius voluminis in eadẽ materia loquentia.idẽ eſt dicẽdũ in caſu quo loquitur lex.17.infrà. ¶ Ad ſupra dicta poſſet deduci quæſtio notanda de qua per Bar.in.l.in ficiando.§.in factis pe.col.in ver. iuxta hoc quæro ff.de furtis.vbi quęrit.an ſtatutum diſponens ꝙ in nuptiis non poſſint eſſe vltra decẽ perſonas ſub certa pœna an habeat locũ ſi pater & filius ſimul faciunt nũptias cũ viginti perſonis & cõcludit ꝙ ſic. quod facit ad pragmaticã iſtius regni folio. 101. in qua prohibetur.vt vltra ſex perſonas non poſſint eſſe in nuptiis & baptiſma filiorũ in regno Galitię necnõ in ꝑuintiis Cantabriæ.quod nõ. quia poterit aliquando facere tibi honorẽ in pratica. ¶ Iterũ adde vnã quæſtionẽ quã recitat Petrus de Bellapertica in rubrica de iure perſonarum inſti.2.pagina in ver.& ſuper hoc reſpõde. vbi dicit.duo coniuges dederũt omnia bona ſua monaſterio vel cuidã alio poſt mortẽ ſuã ſub iſta forma omnia bona noſtra poſt mortẽ noſtrã cõcedim⁹.maritus primo moritur abbas vel monaſteriũ vult habere portem bonorũ vxor q̃ de iure ſuccedit marito. vel per bonorum poſſeſſionẽ vnde vir & vxor vult retinere quęritur nunquid poſſit habere bona mariti ipſe abbas,vel monaſterũ & primũ tenet ꝙ non. ¶ Vlterius tamen ꝓ deciſione iſtius quæſtionis mouet aliam quæſtionẽ & eſt. Quidã inſtituit duos & ſubſtituit eis poſt mortem ſuã.nunquid ſubſtitut⁹ ſubſtitutionẽ habebit ſi vnus inſtitu.fuerit mortus. & dicit ꝙ non niſi vterq; mortuus fuerit.ergo &c. Idẽ dicit eſſe dicendũ in caſu propoſito. iſti dederunt omnia bona ſua poſt mortẽ ſuã ſi maritus ante vxorem mortuus fuerit abbas: non habebit. niſi vterq; mortuus fuerit.argum.C. de impu. & aliis ſubſtitu.l.cũ quidam ſed vltimo tenet cõtra. Imo. ꝙ ſtatim portionem mariti poterit abbas petere. ¶ Nam pluralis locutio in duas ſingularitater reſoluitur:& per inde eſt.ac ſi maritus dixiſſet:de bona mea poſt mortem meam.&c.argu.l.falſa.§. vltimo.ff.de condi.& demonſtr.& dicit.ꝙ eſt lex expræſſa.teſtator duos heredes inſtitnit. Titiũ & Gayum.& dixit.ſi non erunt hæredes talem eis ſubſtituo alter moritur dicit lex quod ſubſtitutus ſtatim partẽ habebit per.l.lucius.§.Gayo. ff. ad trebellia. Et dicit ꝙ non obſtat lex contraria in qua cauetur. ꝙ ſubſtitutus nõ admittatur niſi vterq; ſit mortuus quia dicit.hoc eſſe qa ibi ſubſtitutio vniuerſalis facta vel

Quæſtio.

Quæ.

men.in princip. ¶ Item quia in codicillis ſicut in teſtamentis poteſt fieri & contrahi falſitas. ¶ Ideo eadem ſolēnitas teſtium quæ in teſtamēto requiritur debuit interuenire in codicillis. ¶ Et nota. ꝙ iſta clauſula codicillaris.quotidie apponitur in teſtamentis.videlicet.ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorū.vel iure alterius vltimæ voluntatis.nam habet optimū effectum.ſ.ꝙ vbicūq; hæres inſtitutus non addit hæreditatē vel alia ex cauſa vitiatur hęredis inſtitutio. legata relicta in teſtamēto debentur venientib⁹ ab inteſtato glo.eſt q̄ reputatur vnica & ſingularis de iure canonico in.c.Raynaldus in parte legauit de teſta. ¶ Multos alois effect⁹ enumerat glo. in.l.eam quam.C.de fideico.Lāfran.in repetitione dicti.c.Raynaldus pe.col.in princip.in ver.iſta enī clauſula:& ibi plenius in additione.ſuper parte codicillorum. plenius Mathæ. de Afflictis deciſio. Neapo.69.nu.3.vſque ad nu.4.Vbi dicitur.ꝙ clauſula codicillaris,operatur ꝙ hæredes ſcripti in teſtamento videntur rogati vt ſi teſtamentum ſit minus ſolemne ſoluant legata in eo contenta.vt ſeruetur mens teſtatoris vt notatur in.l.in lege ex teſtamento.C.de fideico.cum aliis allegatis p Alex. in primo volu.conſi.26.& in.2.volu.conſilio.42.&in conſilio.152.in principio & in.3.volu.conſilio. 17. in.6.co.& in cōſi.31.in.1.co. ¶ Adde aliū & ſingulare m effectum clauſule codicillaris quem ponit Spe.in ti.de inſtr.edic.§.12.incipit compendioſe.7.co.ver.itē vide vbi dicit ꝙ ſi in teſtamento eſt clauſula codicillaris generalis & ſolita.ſ.ſi non valet iure teſtamēti valeat iure codicilliorū vel alteri⁹ cuiuſlibet vltimę voluntatis.vt.l.3.in fine.ff. de teſta.mili.&.l.cohæredi.§.filię.ff.de vulgari & pupi. ¶ Operatur iſta clauſula id quod in authen. ex cauſa.C.de libe.pręte.vel exhe.breuiter tamen dicit ſecundum Iacob.Bu.ꝙ hæc clauſula ; operatur tantum cum teſtamentum deficit propter defectū ſolemnitatis.puta cum deficit numer⁹ teſtium. vel alia ſolemnitas.vt tunc valeat iure codicillorū.non autem,operatur ſi in alio deficit.puta ſi rumpatur per querellam vel poſthumi agnatiōe vel minima capitis diminutione.& hoc probat ex eo ꝙ dicitur ibi(valet)&ſic loquitur de pręſenti dfectu,qui eſt: vt quanon eſt ibi plenus numerus teſtium. vel non ſunt rogati.vel eſt mulier de futuro.vt de illo quod fit.puta aliquod de præmiſſis modis.ſi enim dixiſſet valebit tūc futuros cōplecteretur defectus. ¶ Vt ergo omnes hos modos comprahendat debet dici. ſ.non valet vel valebit iure teſtamenti.&c. cogit.l.

Nt.cōſilium.

[k] ſiete teſtigos con vn eſcriuano los quales ayan de firmar encima [l] dla eſcriptura dl dicho teſtamēto ellos y el dicho teſtador [m] ſi ſupierē o pudierē firmar y ſi no ſupierēy el teſtador no pudiere firmar q̄ los vnos firmē por los otros đ manera q̄ ſeā ocho firmas y mas el ſigno dl eſcriuano [n] y mādamos que eñl teſtamēto del ciego

ſi ſtipulatus fuerim.§.1.ff.de verbn.obliga.2.l. ſi, à colono.ff.de verbo.ſigni.vt verbum oportebat. ¶ Item aliud videtur dictū ſi non valet, & aliud ſi non valeat. ¶ Vel ſecūdum,Odofre.dicit ꝙ aut ſtatim deficit teſtamentum propter ſolemnitatis defectum.& tunc verba illa nō valet.&c.referuntur ad illum caſū tantū & non ad alios prædictos. ¶ Aut nō deficit ſtatim ſed poſtea ex euentu. puta capitis diminutione vel poſthumi agnatione.vel alio modo & tunc etiā ad caſum illum ptinent hæc verba:quia Indubiis interpretari debemus.vt res valeat.l.quot. ff. de verbo.ſigni.c.inter dilectos prope finem de fide inſt. Et in teſtamentis.&c.l.in teſtamentis.ff.de regulis iuris.e.cum dilect⁹ de dōa. ¶ Hinc dicit Spe. ꝙ ſi quis vult ſecure teſtari dicat ſic,ſi nō valet teſtamētum ratione præteritionis vel ex hæredationis,vel alterius ſolemnitatis valeat iure codicillorum & alterius cuiuſlibet vltimę voluntatis. Et rogo,oēs mihi venientes ab inteſtato.vel ſuccedentes ex teſtamēto,vel aliquo iure,vt hæreditatem meam reſtituā Petronā hoc caſu quilibet tenetur reſtituere hæreditatem p fidei comiſſum.argumento.l. ex teſtamento.C.de fideico.&.l.ſi cum fundum de lega.3.de tracto tamen debito bonorum ſubſidio. de quo etiā plene Socinus in ſua regula. 63. vbi vide. ¶ Et nota ex particula iſta ꝙ in codicillo cęci requiritur idem numerus teſtium ꝙ in teſtamento eius p quod reprobatur gloſſa.in.l.hac conſultiſſima in parte codicillis.C.qui teſta. fa. po. q̄ voluit ꝙ minor numerus teſtium requiritur in codicillis cęcorum ꝙ in eorum teſtamētis. ¶ Quid ſit codicillus.& in quo differt à teſtamento:& quis poſſit codicillari.& in qua ętate.vt.ç.p totum.12. quæſtiōe ſexta & eodem tit.&.C.p glo.in.l.2.ver. perſonales.C.cōmunia dele.& inſti.de teſta.in primo per Bar.in.l.2.ver.quęro ſtatutum prohibet delega.t. per Bal.in.l.fi.2.col.in princi. ver. quid ſtatutum. C.de teſta.& in.d.l hac conſultiſſima.ſecunda. colum.ver.Item dicitur hic.C.qui teſta.fa.po.

q ¶ Conforme ala dicha ley. ex quo ſequitur ꝙ codicillus aperitur ſicut teſtamentum vt.l.fi. & ibi Bal.C.quemadmodum teſta.aperi.

r ¶ No haga fe.concor. lege hac conſultiſſimā in principio.& in.§.ex imperfecto.C.de teſtamento. &.l.ſi vnus &.l.fina.eod.titul.facit.l. non dubium. C.de legi.& regula quæ contra ius.lib.6.vbi actus geſtus contra legem eſt nullus.. ¶ Ex quo ſequitur quod forma tradita à lege iſta cum ſimilibus eſt ſubſtantialis.quia omnia viciat actum. ¶ Et ex hoc

dicit Bald.in.l.teſtamentum.2.nota.C.de.teſta. ꝙ vbi neceſſaria teſtamenti prætermittuntur viciatur teſtamentum.quia omiſſio modi & formeſemper vitiat etiam actuum quantumcunque fauorabilem.l.qui Romæ.§.flauius hermes. ff. de verbo. obliga.& ibi dicitur quod forma non eſt aliud quā ordinata ſeries rem ad ſubſtantiam adducens.

¶ Hinc dicimus quod ſi ſolemnitas requiſita in contractu mulieris ceſſa contractus eſt nullus l.55. infrà tenet Ludoui.de Romano. in. lege pactum. 6.colum.C.de colla.

Adde. Felinus in.c.quoniam frequēter.13. co.ver.tu vero attende in principio: vt.lite non conteſta.per tres vel quatuor col.dicit an omiſſis ſolemnitatibus quæ habet ſequi redat.actum nullum vide ibi & quę dixi in. l.55.in parte.no vala infrà. ¶ Quod eſt verum nō ſolum quando ſolemnitas deficit in totum. ſed in parte.c.1.& ibi Abb.de Baptiſ. vbi dicitur ꝙ vbi aliqua verba ſunt de ſubſtantia vel de forma ſubſtantiali alicuius actus,omiſſio àlicuiꝰ verbi vitiat totum actum.ſecus ſi omitterentur aliqua quæ nō ſunt de ſolemnitate ſubſtantiali: quia tunc omiſio earum non viciat actum vt ibi: & eſt ratio quia forma ſubſtantialis dat eſſe rei.l.iubemus.§.ſed ſi quis ff.ad exiben.facit dictum Bal.in.l.pe.4. col. C. de condi. inſer. vbi dicit ꝙ forma eſt ſtatus perfectus rei qua ceſſante ceſſat rei ſtatus. ¶ In tantū ꝙ ſi lex vltra formam non procedat anullādo. actus eſt nullus tenet Bal.in.l.comparationes.2.co.C.de fide inſtru.& in.l.1.C.vt in poſſe.lega.& in.l.tutor. C. in quibus cau.in integr.reſti.non eſt nece. dicens ꝙ forma tradita à lege in dubio eſt de ſubſtantia. vt omiſſa viciet. ¶ Ideo ſi in teſtamento nuncupatiuo vel in ſcriptis deficit forma tradita à lege iſta teſtamentum eſt nullum patet & ex ea.Quod intellige etiam ſi teſtator diceret teſtamentum ſuum valere duobus vel tribus teſtibus tātum ſubſcriptum. qa teſtator nō poteſt facere vt leges non habeant locū in ſuo teſtamento.tex.in.l.nemo poteſt & ibi Bar. 2.co.ver.quæro circa hanc partē de legatis primo & bene ad hoc facit ſingulare dictum Inno.in.c.dilecto de præben.quē refert & ſequitur And. Sicu. in.c.prudentia.§.addicimus de officio dele.dicens ꝙ vbicunq; lex diſponit & apponit clauſulam decreti irrantis conſenſus priuatorū nō poteſt diſponere ꝙ actus aliter factus teneat quod eſt notandū.

Adde. Itaq; ſi teſtator omiſſa ſolemnitate de qua ſupra aliter teſtaſſet præſumeretur ī mala fide,& doloſe teſtaſſe. ¶ Nā vt dicit glo.ſingularis in.l.1.in verbo. mala fide.quā ibi notat Bar.ſi.co.de iure haſte fiſcalis lib.10.mala fides præſumitur interueniſſe quando in actu ſolemnitas fuit omiſſa,& ordo debitus nō fuit ſeruatus quod etiam tenet Io.franciſ.Balbus in ſuo præſcrip.tractatu.2.parte.3.partis principalis. 1.q.&.1.co.nu.3.ver.hīc eſt ꝙ mala fides,idē etiā Socinus in regula.472.vbi vide. ¶ Sed quæro an teſtamentū ſit nullū in totum,an quo ad inſtitutionē tantū, *Quæſtio.* videtur ꝙ quo ad inſtitutionem hæredis tantum vitietur, legata tamē & fideicomiſſa maneant firma per auth.ex cauſa.C.delibe.præte.vel exhęre. cum ſimi. ¶ Contrarium tene per iſtā legem. l.hac cōſultiſsima.C.de teſta.cum ſimi. ¶ Et reſpōde ad dictā auth.ex cauſa ꝙ loquitur quando teſtamentum continet præteritionem vel exhęredationē:quia tūc legata & fideicōmiſſa manēt firma licèt rūpatur teſtamentū quo ad inſtitutionē vel ſit nullū ex ea cauſa nos loquimur quādo teſtamentū eſt nullū non ex cauſa præteritionis,vel exhęreditionis:ſed ex defectu ſolēnitatis teſtium, vt late per doc.in.d.auh.ex cauſa.& hoc pro iuuenibus.

Adde. Ad idē Georgi natā in repe.c.quamuis de pactis in ſexto.54.col. in ver. 17.&.19.dicit ꝙ ſi duo notarij ſunt rogati & vnus eſt probate fidei alter infamatę propter fidē alterius valet inſtrumentū,& allegat Bal. in.d.l.imperator.ff.de ſtatu. ho.& in.d.l.ſi quis ex argētariis.in.§. cogetur.vbi caſus.ff. de edendo, & in.l. præſcriptione. C. ſi contra ius. vel vti. publi. ¶ Dicit etiam ꝙ ſi in numero teſtiū ſit vnus domeſticus ꝙ reſpectu aliorū ſubſtinetur eius dictū & allegat Ange.ſuo cōſilio. 1. & vide ibi Geor. Natam.co.53.cum ſequen. qui ponit.24.caſus in quibus quis ex alterius perſona cōſequitur beneficiū quod ex ſua cōſequi non poſſet, quos omnes tene menti. ¶ Sed quæro nunquid teſtes debēt rogari ad validationem teſtamēti:tex. in.l.8.tit.delas mādas. foro.le.& l.1.&.2.ti.1.ſexta parti.l.hęredes palam in fine.ff. de teſta.& authē.de teſtibus. §. licèt in fine,colla.7.l.hac conſultiſsima in princi. C. de teſta.& inſtituta eod.titu.§.fi.iuncta glo. & in multis iuribus dicit ꝙ rogatio teſtium eſt de ſolemnitate ſubſtantiali teſtamenti qua ceſſante teſtamentum eſt nullū,tenet etiā Bart.in.l.ſciendum. ff. de verb.oblig.quod procedit nedum in teſtamēto in ſcriptis:ſed cum teſtatur nūcupatiue, vt per Bald. in.d.l.hac conſultiſsima.§.per nuncupationē,& eſt ratio ſecundū Bal.in.l.fi.in fine.in ver.quæro ergo C. de codici.quia teſtibus rogatis magis creditur. cum fides eorū ſit electa,& aprobabata à teſtatore. ¶ Hinc dicit glo.in.d.auth. de teſtibus.§.&licet in fine ſup verbo ſimplicis, & gl.in.l.inuiti.la.1.in fine glo. ff.de teſti.& Bald.in.l.parētes,eod. titu.C. quod etiam non fide digno creditur. ex quo eſt rogatus taliter quod frater poteſt teſtificare pro fratre ſi eſt teſtis inſtrumenti rogatus ab vtraque parte: quia rogatio eſt aprobatio quo ad rogantes, & non ſolum eſt idoneus: ſed inuitus cogitur teſtificare, vt per totum titulum de teſti. cogen. Idem dicit Bald.in.d.l. parentes ſi es teſtis teſtamentarius quod eſt notandum. ¶ Oppono contra ſupradicta de capitu.relatum el.1. in parte non ſecundum legem teſta. vbi dicitur quod teſtes non debēt rogari

gari in teſta. ¶ Solutio aliud ſecundũ leges aliud ſecundũ canones vt tenent doctores vbi ſupra. & Bal.in.l.1.11.co.ver.ſup quarto pũcto. C.de ſacraſã. eccle. ¶ Secũdo oppono ꝙ etiã ſecũdũ leges teſtes non debẽt neceſſario rogari. vt inſti.de teſta.§. fin. vbi dicit tex.teſtibus adhibitis nõ dicit rogatis & Bal.in.d.§.pnuncupationẽ exponit rogati.i.vocati. ¶ Pro ſolutione tamen dic. ꝙ rogare nihil aliud eſt ꝙ teſtibus denunciare vt aſſiſtant.nec eſt neceſſe eos rogare genibus flexis.tenet Spe.in ti.de teſt. antepe.co.ver.quid ergo & ibi Bal.in addi.2.cõ.in fine.ver.teſtes per legẽ Diuus.ff.de teſta.militis & auth.rogati de teſtibus & in rubrica.7.co. C. de fide inſtru.Bar.in.l.fi.vltima co. ver. vltimo venio. C.de codici.& in.l.ſcripturas.1.col. ver. adhibitis. C.qui potio.in pigno.habe. Itaq; hodie ſecundum iura regni ſufficit ꝙ teſtes vocentur. vt interſint.& tunc data eorũ præſentia ſufficit.vt in.l. iſta & in. d.l.1.ti.de los teſta.in ordi. & præſumuntur vocati eo ipſo ꝙ interfuerunt.l.dominicus.ff.de teſta. facit in argu.tex.in.l.cum oſtendim⁹.ff.de fide inſo. tuto. ¶ Item præſumuntur vocati ex quo paſſi ſunt ſe ſubſcribi in teſtamento. vt ibi quod eſt notandũ. ceſſet igitur hodie illa ſuperflua locutio rogo vos ꝙ ſitis teſtes mei teſtamenti. ¶ Hinc etiam dico in tabellione.ꝙ nõ debet rogari more antiquo ſed ſufficit ꝙ vocetur & ſit præſens.& eo ipſo ꝙ ſe ſubſcribit vt tabellio præſumitur rogat⁹.vt auth. de tabellio.§.nos autem colla.4.licèt Bar.contra in.d.l.ſciẽdum.ff.de verb.obl.& in.d.l. hęredes palam. §. In teſtamentis.

Adde. Vide etiam dominum.Ab.in.c.1.de fide inſt.vbi allegando Bar dicit ꝙ ſi notarius. ateſtetur in inſtrumento ſe rogatũ vel apponat ſimilia verba.ſ.ego notarius ſcripſi vel publicaui tunc ſufficiet. ¶ Idem dicitur in deciſio. Tholo.q.182. & ibi plenè in additione. ¶ Quid autem ſi negetur tabellio.vide ibi deciſio. 330. in ver.3.oppono argumentũ. ¶ Sed quæro teſtis non fuit rogatus nec tabellio ſed compulſus: an teſtamẽtũ ſit nullũ caſum habes vnicum & ſingularem ꝙ ſic in lege q teſtamẽto in fine.ff.de teſt. & ibi Bal.& Ludo.Roma.conſilio ſuo.61.

Adde. Quid ſi non tabellio nec teſtes ſed teſtator fuit compulſus, ad teſtãdũ: an teſtamentum ſit nullum. videtur quod ſic.ſecundum gloſſa.ſingularem in.lege.2. in parte remoueri. C.ſi quis aliquem teſtari prohi. Idem tenet Ioan.de Imo.in lege.prima.ff.eo.& glo. in.l.1. in fine in parte non valet.ff.de auto: tuto. ¶ Sed Paul.de Caſtr.tenet contrarium in.l.1.princip.oppo.C.eo. ¶ Veruntamen eſt opinio.Ioã.de Imola.in dicta.l.1.ff.eo.quam ſequitur Andr.Sicu. in rubrica.de teſta. ¶ Sed qualis metus vel coactio requiritur.tenet Bald.in dicta. l.1. ities.colum. in verſicul.quæro quæ coactio. C. ſi quis aliquem teſtamen.prohi. Et iſta opinio eſt ſine dubio quando teſtator compulſus eſt ad teſtandum.

¶ Sed iterum pone ꝙ vxor alicuius non cõpulſa ad teſtandũ, vel ad ſic teſtandũ: ſed ob nimiam reuerentiã mariti ſtãtis ſupra eius caput concurrentibus eius importunis pręcibus & blanditiis in dãnum filiorũ, vel patris, vel aliorum deſcendentiũ ab eo teſtata eſt, in fauorẽ aliorũ an teſtamentum inſtitutio, vel legata in eo relicta valeãt, & videtur ꝙ non. nam ſicut actus reſcinditur ſtante metu reuerentiali, vel metu verborũ, vel ſtantibus minis, vt dicit Bar.in.l.1.§.quæ onerande.ff. quarum rerũ actio non datur.tenet do Abb.in.c. cauſam matrimonij de officio dele.Bar.& Alex.in.l. interpoſitas.C.de trãſactio. ¶ Ita etiã reſcinditur legatũ, vel inſtitutio facta metu reuerentiali à marito factum concurrentibus importunis præcibus mariti in dãnum alterius, nã iſta equiparantur eſſe factum actũ metu tyrãni, vel ad eius importunas præces, vt dicit Inno.in.c.petitio de iure iuran.Bar.in tracta.de tyrãnide in. 7. q. Et iſtorum preces equiparãtur in ſui.vt dicit glo.in.l.1.in prin.ff.quod iuſſu glo. in.l. 1.C.ſi rector prouintiæ,& in cle. 1. in verbo, optimum de reſtitu.integr.Bal.in.l.fi.§. neceſſitatem. C.de boniſq; libe. idem in.l. ſi mandato. C. quod cum eo firmat Ludo.in.l. pe. ff. de conditioni ob turpen.can. ¶ Nec obſtat ꝙ præces importune nõ equiparantur metui, vt dicit do Abb.in.c.cum inter.R.2.co.in fine.ver.ex quo nota de elect.& in.c. 2.quod met⁹ cau.& in.d.c.cauſa matrimonij.a col. de offi.dele.quia eſt verum pręterquã in tyranno, & inſolito ducere minas. ad effectũ, vt.d.Alex. in 3. volumine,conſi. 16.And. Sicu.in.c.1.de offi.dele. tex. & do.Abb.in.c.inſinuãte qui cleri.vel vouen.matri.contra.poſſe.matrimonio contrahe.po.

¶ Et hoc verũ eſt quod importunę pręces nõ ſufficiũt cõtractũ facere meticuloſum preterquã in tyrãno, vt bene dicũt Abb.& alij in locis quibus ſuprà. ¶ Sed benè ſequitur ꝙ quis dicatur cõpulſus mediantibus præcibus, vt dicit Inno.in.d.c.cũ inter.R.in prin. ¶ Et ſic comprehenditur, ꝙ non fuit libera & abſoluta voluntas teſtatricis mulieris legantis, vel inſtituentem quem maritus importunis præcibus inſtituit, vel aliquid legauit.ex quo eius importunæ præces fuerunt cauſa relicta. ¶ Item non obſtat lex finalis. C. ſi quis ali. teſta. prohi. vbi licèt marito blandiri vxori ſimpliciter, & iſte blanditiæ poſſunt dici bonus dolus, vt in.l.1.§.fuit ff. de dolo (quia eſt verum) quando ſimpliciter. vt ſuprà blandiui vxorem non quando importunæ. ¶ Item nec quando conſtare poteſt ꝙ vxor alium inſtituere, volebat, vel legare per aliquas cõiecturas. vt dixi in glo. ſuper parte, fiete teſtigos ſuprà in ver.ſed quęro el. 2. & in procemio iſtarũ legum in glo. ſuper parte, al bien deſtos reynos in verſi. idẽ dicimus, tũc vero ſi valeret, relictũ vel inſtitutio induceret dãnum.ipſi cui vxor relinquere volebat. Ideo iſta malitia non debet alicui nocere.

¶ Poteſt etiam conſtare de iſta malitia. ſi maritus
vel aliter qui ſeduxit vxorem intrauit domum per
aliam portam, ocrulte quando vxor volebat farere
teſtamentum & rogando, vt relinqueret importu-
ne. habent enim iſte prçres importune, anexũ qua
ſi dolum vt rolligitur ex dictis per Bal. in. l. quç for
tuitis. C. de pigno. actio. ¶ Item ſi alter rlam & oc-
culte intrauit quando vxor voluit facere teſtamen
tũ non permittendo ꝙ ibi eſſent ronſanguinei vxo
ris vel illius cui relinqͥre volebat vxor vt poſſet v-
xori perſuadere, ad ſibi relinquendum. vel curioſe
volebat prout fecit. ¶ Vnde nõ poteſt negari quĩ
ipſe maritus non fuit in dolo verſatus. vt dãnifira-
ret quem vxor inſtituere, vel relinquere volebat.
¶ Sed propter eius præces & perſuaſiones euenit
dãnum inſtituendo. propterea dicitur, fuiſſe mihi
dolo. vt dirit tex. in. l. cum quis. ff. de dolo. Et hoc
expræſſe tenet Ange. in. d. l. 1. C. ſi quis aliquem te
ſta. p. ¶ Differunt enim blanditie de quibus loq-
tur. d. l. fi. C. ſi aliquem teſta. prohi. ab importunis
prçcibus, & perſuaſionibus. Ideo nõ valuit in hoc
relictum. Iſta fuit conclufio Matthçi d Afflictis in
deciſio. Neapo. 59. ¶ De blanditiis & nimis mari
talib⁹ vide Stephanum Bernardũ. 1. parte conſi. 337
numero 10. &. 2. parte conſilio. 314. numer. 2. & Hip
politus de Marſilis. 645. incipiente. aduertant & in
pratica. §. diligẽter. numero. 88. de quo in additiõe,
ad dictum dominum Mathæ. de Afflictis vbi ſuprà.
Opp. ¶ Iterum oppono cõtra ſupradicta & videtur ꝙ
teſtibus indignis non credatur etiam ſi ſint. rogati.
quia rogatio non habilitat perſonas teſtium lex ad
teſtium. §. conditionem ff. de teſtamen. l. qui teſta-
mento in fine eodem ti. doc. & Bal. in. l. ſi. 3. colum.
ver. ꝑterea iſta prohibitio. C. de bono. poſſe. cõtra
tabu vbi diritur ꝙ excõmunicatus inabilis nec in
uitus poteſt eſſe teſtis in teſtamento. aliàs teſtamẽ
tũ nõ valet. vt per Bal. vbi ſupra igitur rogatio non
So. habilitat teſtes prohibitos. ¶ Solutio roncedo ꝙ
quãdo teſtis in totum repellitur etiã rogatus teſtis
eſſe non poteſt. ſirut dicimus de exromnicato. in.
d. l. ad teſtium. & de ſeruo latrone. & aliis in. l. 1. &
9. titu. 1. 6. partita. ſed is q nõ repellitur in totũ. pro
ut frater ꝓ fratre & conſimiles. rogati admittuntur
ex quo videntur approbati. vt per Bal. vbi ſupra.
Et per hoc derlarat dictum eiuſdem Bal. in. l. ſi quis
ex argentariis. §. 1. ff. de eden. vbi dicit ꝙ ſi vnus te-
ſtis eſt minus idoneus & alter multum fide dign⁹
hij duo fariunt integrã probationem. quia integra
ta fides vnius ſuplet imperfectionem alterius. quia
intelligitur quãdo minus idoneus à iure non repel
Quæ. litur in totum. ¶ Sed quæro nunquid teſtamentũ
ſit nullum ipſo iure ſi non continet ſolemnitatem
teſtium de qua in. l. iſta an ope exceptionis vel per
quçrelam. die ꝙ eſt nullum ipſo iure. quod pater
per ipſa verba. no haze fe ni prueua & in authẽ.
hoc ei⁹. C. de ſacroſan. ecrle. & l. rum hij. C. de tran
ſactio. & d. authen. hac conſultiſſima in principio.
C. de teſta. & r. dudum de elect. vbi diritur ꝙ quan
do à iure vel ſtatuto traditur forma rerta q̇ ante a-
ctum vel in actu requirit aliquid fieri eo non facto
actus eſt nullus ipſo iure. ¶ Oppo. contra hoc & Opp.
videtur ꝙ teſtamentum corã tabellione valeat ſine
teſtibus per ea quæ dicit Inno. in. c. ad audientiam
de prçſcrip. & Cinus in. l. ſi quis. C. de falſis. vbi di
cunt ꝙ crediturі ſcripturç notarij in ſcriptionem
teſtium non habenti. ¶ Solutio verum eſt. ꝙ in a- So.
ctibus iudirij creditur notario p. c. quoniã cõtra de
proba. & ſir loquitur Inn. & Cinus. in extra iuditia
libus tamen non rreditur notario ſine teſtibus. l.
cum lex. C. de fide inſtr. cum ſimi. ¶ Opp. iterũ Opp.
cõtra iſtam legem de. c. cum eſſes. & c. relatum el.
prim. de teſtament vbi dicitur ꝙ valet teſtamentũ
corã duobus teſtib⁹ & pſbitero parrochiali: neq;
valet cõtraria rõſuetudo & do. Ab. in. d. c. cũ eſſes.
2. ro. p. illũ tex. dicit. ꝙ ius ciuile eſt derogatũ quo-
ad numerũ teſtiũ. etiã in foro ſeculari. iſtã opinio-
nẽ tenet ibi. Ala. V in. Gof. Hoſti. & do. Ant. quos
refert do. Abb. in. d. c. cũ eſſes fundamento eorum
eſt dictum. c. cum eſſes & nitũtur hoc probare iſta
ratione. certum eſt ꝙ humana lex contra diuinam
eſt ipſo iure nulla. c. ſunt quedam. 25. q. 1. ſed ꝙ iſta
iuris ciuilis prouiſio ſit contra ius diuinum proba
tur per dictum. c. cum eſſes. & tenet Ioan. & Vinc.
in. c. lirèt vniuerſis. & c. in omni negotio de teſti.
vbi traditur illud verbum euangelicũ in ore duo-
rum vel trium teſtium ſtat omne verbũ igitur im-
perator tanquã inferior non poteſt tollere legem
ſuperioris. ſ. dei cle. ne Romani de elect. nec dici-
tur lex ciuilis in hoc adiuuare ſeu diſtinguere ius
diuinum: ſed poenitus tollere & confũdere. & ex
numero teſtium ius alienum tollere. nam cum ius
diuinum duos teſtes requirat in omni negotio val
de abſurdũ eſt ꝙ ius ciuile requirat quinq; vel ſe-
ptem teſtes in teſtamentis. nam ſanguinem elicit q
nimis emungit. c. deniq;. 4. d. c. niſi cum pridem de
renuntiat. & ita dirũt in teſtamentis ſuffirere duos
teſtes & preſbyter parrochialis. per. d. c. cum. eſſes
iſta fuit etiã opi. Bal. in. l. 1. in fine. C. de ſacroſanct.
eccle. ſecundum Abb. in. d. c. cum eſſes. ¶ Pro ſolu
tione vide eundem Abb. in. d. c. licèt vniuerſis de
teſti. vbi notat ex illo textu quod iura riuilia requi
rentia in aliquibus cauſis plures teſtes duobus nõ
ſunt irrationabilia: ſed potius approbata per ius ra
nonicum. & idem tenet in. d. r. cum eſſes in repeti
tione. & in. d. r. in omni negotio in fine de teſtib⁹.
¶ Et nimirum ſi in teſtamentis plures teſtes duo-
bus requirantur iure riuili. quia etiam de iure ca-
nonico ſunt plures cauſæ in quibus requiruntur
plures teſtes duobus. vt dicto rapitulo. licèt vni-
uerſis & capitulo. præſultatio. 2. quæſt. 4. & capit.
nulla ea cauſ. & rapitul. cum omnibus. 2. quæſtione
5. & in Spe. de teſte. §. teſtat de numero. ¶ Item
ius diuinum etiam morale põt diſtingui & limita-
ri p ius poſitiũ ſecũdũ Ab. in. d. c. ĩ oĩ negotio ĩ fi-
ne tenet

ne tenet Inno.in.c.q̃.in Eccleſiarũ de cõſtitu.& in
c.fi.de cõſue,& Bar.in.l.ſi.C.ſi contra ius vel vtili. Rñſum ad cõtra
pu. ¶ Et poteſt reſponderi ad dictũ.c.in omni ne-
gotio ſecundũ glo.& Abb.ibi ꝙ nõ minus duobus
vel tribus teſtibus requiruntur in qua cũq; cauſa.
ſed ꝙ plures requirũ-
tur in aliquibus. ¶ Et
ex hoc dicit idẽ Abb.
in.c.quod clericis.6.
co.in verſi.& per hoc
infero de foro.compe
ten.ꝙ laicus teſtando
debet adhibere oẽs
ſolẽnitates legis ſuæ,
aliâs teſtamentũ non
valebit quantũcunq;
inſtitueritclericũ.ni-
ſi hoc fuerit pro ani-
ma ſua.quia in diſpoſitionibus ad pias cauſas ſuffi
cit ſeruare ſolẽnitatem iuris gentiũ.vt.d.c.relatum
& ita tenet apte contra ea q̃ dixi in.d.c.cũ eſſes. &
ſi canoniſta q̃ſierit à te legiſta.quare ius ciuile ſta-
tuit contra illud euangeliũ in ore duorũ vel triũ te
ſtium ſtat oẽ verbũ. dicat tibi prius quare ius ca-
nonicũ ſtatuit.ꝙ in teſtamentis ad ſint duo teſtes
cũ preſbitero parrochiali qui equiualet duobus
teſtibus.ſecundũ Abb.in.d.c.cũ eſſes in fine in le-
ctura de teſta.& habetur in Spe.de inſtr.edi.§.com
pendioſe.ver.itẽ per ius canonicũ.ꝓbatur in.c.cũ
à nobis &.c.licèt de teſti.& ſic dicit ꝙ requirũtur
ad minus quatuor teſtes. ¶ Itẽ quare requntur ad
min⁹.72.teſtes in.d.c.preſul. ¶ Itẽ ſi de iure diuino
requiruntur ad minus duo teſtes.quare ius canoni
cũ ſtatuit ꝙ credatur teſtimonio ſoli⁹ epiſcopi vel
ſolius marchionis per.c.quicunq;.11.q.1.ſecũdũ in
tellectũ Inno.c.nuper d̃ teſtib⁹.& ſi dicat tibi. iſtđ
fecit ex iuxta cauſa vel propter ſuſpitionẽ periurij
& falſitatis.vel quia ius canonicũ voluit coadiuua
re ius diuinũ. reſpondeo ꝙ eadẽ ratione ius ciuile
requirit quinq; teſtes in teſtamento nuncupatiuo
& ſeptem in teſtamento in ſcriptis. quia hodie in
tantũ peruẽit audatia & temeritas hoĩum ꝙ verita-
te omiſſa potius cogantur ſequi mẽdatiũ & falſita-
tẽ. ¶ Itẽ poteſt dici ꝙ cõſuetudo poteſt introduce-
re ꝙ requiratur maior probatio integre probatiõis
c.ſicut conſuetudo de proba.& ibi docto. maximè
And.Sicu.7.&.9.co.ver.ſubdit etiam Bar.& latiùs
in.d.c.cum eſſes.vbi dicunt.ꝙ iniquitas habitãtiũ
in loco poteſt facere ꝙ ĩ cauſis requiratur maior ꝓ
batio integre probationis.à forciori poterit hoc fa
cere ius ciuile. ¶ Et illud verbum dominicũ.in ore
duorum vel trium teſtiũ ſtat omne verbũ:ſanò mo
do poteſt intelligi quando ſunt omni exceptione
maioris.i.ꝙ nulla exceptione poſſunt reppelli.c.1.
de teſti.&.c.1.de conſangui.& affini.cum ſimi.ſed
hodie reſponde ad quæſitum canoniſtarum & di-
cis.quis eſt ille & laudabimus eum. profectò ini-
quitas hominum facit quod in teſtamentis requi-
ratur maior probatio integre probationis: Ideo ex-
acta ſolemnitas requiritur hodie ne falſitas comit-
tatur.vt.l.fi.C.de fidei co. ¶ Tertiò oppono con-
tra iſtam legem & videtur quod licèt teſtamẽtum Opp.

interuégan cinco° teſtigos y en los codicillos interuẽga la miſma ſolemnidad° q̃ ſe requiere eñl teſtamẽto nũcupatiuo o abierto conforme a la dicha ley ᵃ del ordenamiento los quales dichos teſtamentos y cadicillos ſi no tuuieren la dicha ſolemnidad de teſtigos mandamos que no haga fe ᵗ ni prueua en juizio ni fuera del.

in ſcriptis non conti-
neat ſeptem teſtes nõ
ſit nullum. quia ſi nõ
valet vt teſtamentum
in ſcriptis. valebit vt
nũcupatiuũ pro quo
facit.l.fi.ſecundũ vnã
lecturã.ff.de iure co-
dici.maximè ſi ſit ap-
poſita illa clauſula.ſ.
ꝙ valeat omni melio
ri modo quo poteſt
&c.argu.l.vltimè. C.
de codici. ¶ Et idem forte ſi eſſet appoſitum iura-
mentum qđ virtutem habet illius clauſule.l.cũ pa
ter.§.filiis aũt de lega.2. ¶ Facit quod notat Bar.in
l.ſiquis maior.C.de tranſa.ſecus ſi ſe reſtringiſſet
adeo quod vult ſuum valere teſtamentum in ſcri-
ptis tantum.quia tunc non poterit valere vt nun-
cupatiuum.l.ſi miles.ff.de teſta.militis.& iſtud fuit
de mente Ange.in.l.1.§.ſin autem.ff.de hære.in-
ſti.& Ludo.de Ro.in.l.errore quam legit cum le-
ge neque profeſſio in fine.C.de teſta. ¶ Pro hoc
etiam facit ꝙ licita eſt argumentatio de teſtamen-
tis ad iuditia & contractus & econtra.l.pactum in-
ter hæredem.ff.de pactis.&.l.ſeruum filij §.cũ qui
cirographũ de lega.1.l.non eſt mirum.ff.de pigno.
actio.l.centeſſimus.§.vltimo.ff.de verbo.ſigni.te-
net Ludo.de Roma.& alij quos ipſe refert in.l.ſi
non ſpeciali.3.col.in fine.C.de teſta. ¶ Et ſi hoc eſ-
ſet verum ſequeretur ꝙ iudex procedens in noto- Nota.
riis ſeruanſque iuris ordinem licèt in aliquo omi-
ſerit ordinem ex hoc defectu non vitiabitur pro-
ceſſus:ex quo ad cautellam non de neceſſitate fuit
ſeruatus iuris ordo. Item quia tranſgreſſio ordinis
in aliquo non vitiat quando ordo non eſt de ſub-
ſtantia proceſſus.legitur & notatur in.c.bonæ el.1.
& ibi do.Abb.4.co.prope medium.ver. vltimo no
ta de elect.vbi dicit idẽ Abb.ꝙ ſi in cauſa fuit obla
tus libellus inept⁹ ꝙ talis ineptitudo nõ habet irri-
tare ſeu vitiare.ſi talis erat cauſa in qua de neceſſita
te nõ exigebatur libellus.allegat notata in.l.vinũ.
ff.ſi certũ peta.& facit illa iuris regula ſi non valet
quod ago vt ago valeat.vt valere poteſt. idem igi-
tur dicẽdũ erit ſi teſtatur in ſcriptis corã quinq; vel
corã ſex teſtib⁹.vt ſi nõ valet teſtamentũ in ſcriptis
valeat vt nũcupatiũ. ¶ Et quãuis autoritas Ange. Cõtrarium.
& Ludo.de Ro.ſit maxima tenet cõtrariũ. quæ cer-
tũ eſt teſtamẽtũ nũcupatiuũ etiã corã tabellione de
bet.l.ipſis teſtib⁹ aliãs nihil valet.dixi ſupra in par
te nũcupatiuo.teſtamẽtũ tñ in ſcriptis vt plurimũ
eſt teſtib⁹ incognitũ.l.1.&.2.tit.ſexta partita.dixi

ſuper iſta.l.in parte.enel teſtamēto cerrado. quali-
ter ergo teſtamētū inſcriptis quod nō eſt valatum
debitonumero ſeptē teſtiū poterit valere vt nūcu-
patiuū cū teſtes neſciant quę in teſtemēto cōtinen
tur(profecto nihil.)quia teſtes debent videre.audi
re.& intelligere quod
teſtator diſponit . l. ſi
non ſpeciali cū ſimi.
C.de teſta.¶ Neq; ob
ſtat contrariū ſuperi⁹
ſūptū pro dicto An-

¶ Ley quarta.

Mandamos q̃ el
cōđnado por đ

ge.& Ludo. quia ī caſu propoſito non deficit or-
do ſubſtantialis iudicij.i.numerus teſtium requiſi-
tus in iudicio ſummario. nam ſi defecerat teſtium
numerus corruerat proceſſus. vt ſentiūt docto. vbi
ſupra & do.Abb.in.d.c.bonæ.& hoc verū. ¶ Sed
opere pretium eſt videre nunquid inſtituto in mi
nus ſolemni teſtamento competāt remedium con-
tra veniētes ab inteſtato.Fran.de Are.in.c. nouit đ
iudi.tenet ꝙ non quia leges fundātur ſuper bonū
publicū.& per legē cautū eſt.ꝙ ſi teſtamentum eſt
min⁹ ſolemne hęres in eo inſtitutus non ſuccedit.
ſed venientes ab inſteſtato.allegat Ancha.in c.poſ-
ſeſſor de regu.iuris.li.6.vbi dicitur ꝙ venientes ab
inteſtato non peccant qa authoritate legis hoc fa-
ciūt.vt.in.c.1.de conſtitu.&.l.Grachus.C. de adul-
te.Item quia eius ciuile obligat in foro conſciētiæ
tenent ſcribentes in.c.quia plerią; de immuni. ec-
cle.Bal.in quadam ſua diſputatione incipit caue-
tur ſtatuto & Calde in alia diſputatione And. Si.
in.c.fi.7.3.&.9.co.de ſolutio.Bal.in.l.cum quis.C.
de iuris & fac.igno.& in.l.ſi poſt diuiſionem.3.co.
co.ti.¶ Sed Anto.de Bu.in.d.c.nouit.16.col . & ibi
do. Abb.17.co.de iudi.& in.d.c.qa plerique fi . co.
& in.c.cum omnes de conſti. tenēt cōtrarium imò
ꝙ inſtituto competit denuntiatio euangelica con-
tra venientes ab inteſtato. mouentur iſta ratione.
certū eſt ꝙ ex teſtamento min⁹ ſolemni oritur obli
gatio naturalis.tenent aliqui ſcribentis in.d.c.fi.de
ſolu.do.Abb.in.c.fi.de ſucceſſio.ab inteſtato . pro
quibus videtur tex.in.l.a.C.đ fideico.vbi cōcludi-
tur.ꝙ ex teſtamento minus ſolemnis oritur obliga
tio naturalis.quia apparet teſtatorem voluiſſe illū
inſtituere ideo non recedendū ab eo.l.1.C. de teſt.
mili.Itē adducunt in mediū illud plus valere quod
agitur.vt rubro & nigro. C. plus valere qđ agitur.
dicūt enī ꝙ ex quo in foro aīę cōſtat de veritate.&
ꝙ nulla falſitas interuenit ceſſare debet diſpoſitio
iuris poſitiui.& ſeruari equitas & obligatio natura
lis q̃ oritur ex diſpoſitione defuncti.l.cū ampli⁹.§.
his natura debet ff.de regulis iuris.¶ Et quantū ad
motiua Fran.de Are.dicunt ꝙ lex ciuilis obligat in
foro cōſcientiæ.quādo eſt fundata ſup veritate ſec⁹
ſi ſuper ꝓſumptione ſcđū Ancha. vbi ſupra dicēs
ſe cōſuluiſſe quēdā ſapientiſſimū virum in ſancta
Theologia.qui ſibi reſpōdit ꝙ aut hæres inſtitutus
erat diues & venientes ab inteſtato pauperes . aut
ecōtra.primo caſu dicit ꝙ debet hæreditas venien-
tibus ab inteſtato.ſecundo nō.ſed tene ꝙ ſua reſpō
ſio fuit potius boni viri q̃ iuridica. quia ſi debetur
inſtituto nihil ad caſum ꝙ ſi pauper an diues . qa
debet dari vnicuią; quod ſuū eſt. ¶ Tu tamen vi-
de Bal.in.d.l.ſi non ſpecali in ver.ſed ego dico . C.
de teſta.vbi dicit ꝙ ſi nulla eſt ſuſpitio falſitatis pro
pter hominis legalitatem.quare nō debemus ſequi
veritatē nulla ratio reddi poteſt.cū & ipſe leges ve
lint cōſeruari teſtamēta certa & indubitata. vt.l. fi.
C.de fideico.& inſti.de fideico.in fine . de veritate
poteſt conſtare.ſi teſtamentum eſt valatū litera &
firma teſtatoris q̃ cognita eſt apud omnes . igitur.
&c.¶ Iſta quæſtio pendet ex illa difficili quæſtio
ne an ex teſtamēto minus ſolēni oriatur obligatio
naturalis.de qua per doctores vbi ſupra. Ideo indi
get præclara doctore.quia ſi tenem⁹ opinionē An-
to.& Abb.remanet deſtructa iſta lex & omnes a-
lię requirentes ſolemnitatē teſtiū in teſtamētis : &
contractibus quod eſſe non debet.ꝓpterea contra
opi.Abb.& ſequatiū vide Bal.in auth. ad hæc . C.
de vſu.vbi dicit ꝙ denuntiatio euangelica non o-
peratur quando denunciatus dicit ſe nō habere cō
ſcientiam lęſam.& allegat cauſam probabilē.Itē di
cit ꝙ denuntiatio euangelica fieri non poteſt con-
tra eum qui liberatus eſt pręſcriptione à redibito-
ria vel quanto minoris niſi per fraudem ſit libera-
tus.Item denuntiatio euangelica fieri non poteſt
tuto.exceptione Macedoniani. vel tuto.exceptio-
ne Velliani.ſecūdum Bartol.in extrauaganti ad re
primendam verſicu.ad denuntiationem docto. in.
d.c.nouit de iudi.& in.d.cap.quia plerique de in-
muni.eccle.moderni.d.c.fi.de præſcrip. Item de-
nuntiatio euangelica fieri non pōt contra eum qui
vendit rem plus iuſto prætio.vt reſtituat illud pl⁹
ſi non eſt lęſio vltra dimidiam iuſti prætij ſecun-
dum Bal.in.d.auth.ad hæc pe. col . Item nec quan-
do ſtatutum dicit pręſumi falſum inſtrumentū nō
in ſinuatū ſecundū Bar.ibi in.d.auth.ad hæc ſi hoc
enim operatur ſtatutū à fortiori poterit operari &
lex.Itē ſequeretur vnū in cōuenies ꝙ ſi hæc via eſ-
ſet aperta contra teſtamentū omnia teſtamenta va-
lerent etiam ſi non eſſent debito numero teſtiū ro-
borata.quod eſſet nimis graue. periculoſumq;. &
cōtra ius diuinū de quo ſupra.dicens ꝙ in ore duo
rum vel trium teſtium.&c.cogita.

Mandamos que el condenado.caſus. damnat⁹
ad mortē ciuilē vel naturalē.poteſt teſtari &
codicillari & de bonis ſuis diſponere per ſe & per
cōmiſſariū preter q̃ de bonis propter delictū à iu-
re.vel à iudice confiſcatis vel confiſcandis. hoc di-
cit. ¶ Diuiditur in duas partes.in prima ponitur
regula.ī ſecūda eiuſdē regulę exceptio . ſecūda ibi
ſaluo delos que. ¶ Nota ex.l.iſta quod dixim⁹ in
ſumma.ſ.ꝙ damnatus ad mortē ciuilē. vel naturalē
poteſt teſtari.&c.¶ Per quod eſt hodie approba-
ta.authen.ſed hodie.C.de dona.inter vi.& vxo.

&c in

& in corpore vnde ſumitur in auth. de nup. §. quod autem colla. 4. per q̄ dicūt docto. et Salice. ibi ī verſ. q̄ro ſecundo & glo. in. l. ſi quis filio ex heredato. §. ſed & ſi quis & in. l. eius qui. ff. de teſta. ꝙ ingenu9. i. bene natus condemnatus ad mortē per ſententiá nō efficitur ſeruus pene nec per conſequēs inteſtabilis. ſed ante executionē ſententię poteſt teſtari. ¶ Et ex hoc dicit Bal. in. l. fi. C. ſi à non cōpeten. iudi. ꝙ licèt illi baniti ad morte qui ſunt in carcere non poſſunt teſtari. tamen ſi euaderent de carcere & conferrent ſe ad locū ſecurū: dicit forte poſſunt teſtari ſi habent propriū in eadem ciuitate, vel in alia: licèt cōmunis opinio habet ꝙ non valet teſtamenta eorū qui ſunt ad mortē diffinitiue dāinati. & eſt ſecuta executio allegat Ioan. An. in nouel. in c. quā q̄ de vſuris li. 6. vbi dicit ꝙ licèt nō valeat vt teſtamentū. valet tamen vt quedā diſpoſitio. puta ſi inhæret. vel iubet male ablata reſtitui. ¶ Et corrigitur per iſtam legē lex. 15. tit. 1. ſexta partitā. vbi dicitur ꝙ damnatus ad mortem vel deportatus in inſulam non poteſt teſtari. niſi pendente appellatione facto teſtamento moriatur aut ſit miles qui ve militari crimine ad mortem ſit dānatus quia poteſt de caſtrēſib9 teſtari. Item. corrigitur per iſtā legē. l. eius qui. §. cui à qua vſq; ad finē. ff. de teſta. vbi dicitur. ꝙ damnatio per quam perditur ciuitas vel libertas vel vita impedit teſtamētum fieri. & rūpit. Iā factū. quamuis ſit ſecus in damnatione per quā fama tantū leditur ¶ Ex quo dicit Bar. ibi in verſi. quæro quid de illis. ꝙ hi, qui damnantur ad mortē in ciuitatibus nō poſſunt teſtari. quia ſtatim efficiūtur ſerui pœnę. vt ibi & ī. l. qui vltimo. ff. d poenis. ¶ Item corrigitur lex quia latronib9. §. ſi quis in capitali. & l. ſi quis filio exhæredato. §. ſed. & ſi quis. ff. de teſta. vbi dicitur ꝙ ſtatim ꝙ quis capite damnatur. vel ad beſtias traditur. vel ad gladium ſeu alia pœna q̄ vitam admit teſtari nō poteſt. nec factū teſtamentū valet. licèt nōdum ſit ſecuta executiis ſententię. & ne mirū. vt dicit ibi glo. ꝙ ſtatim damnatus poſt ſententiam efficiatur inteſtabilis: quia hoc caſu ſententia trahit ſecum executionem per. d. l. qui vltimo. per quā dixit Bar. ibi in principio & in. d. §. ſed & ſi quis per illum textum. & in. l. cū ctos populos pe. col. C. de ſumma tri. & fide. c. & p. d. l. ſi quis filio in. §. irritum & ibi Ange. & Imo. ꝙ etiā ſi condemnatus ad mortē eſſet arreptus de manibus familię poteſtatis per vim non valeret teſtamentum. quia ſtatim efficitur ſeruus penè inteſtabilis. Item voluit Bal. in. l. his qui. C. ſi pendē app. mors interue. dicens ꝙ hij qui in præſentia damnātur ad mortē confeſtim moriuntur & ꝙ hij bis moriūtur, primò dicit quod moriuntur gladio oris iudicis quia efficiuntur ſerui pœnę. ſecūdo moriuntur per ſeparationem animę. & teſtamentum inter has duas horas factum non valet: quia poſt mortē nemo teſtatur. iſtud etiam voluit Bart. in. d. l. qui vltimo fi. col. ¶ Hoc limitauit Bal. in. l. ſeruo legato §. fi. de lega. 1. Imò. ibi. ꝙ damnatus ad mortem. ſ. in præſentia non poteſt teſtari per dicta iura. ſecus ſi in abſentia. quia damnatus in abſentia videtur dānatus ſub conditione ſi quo tēpore venerit ſuſpendatur. vel decapitetur. & ꝙ anteq̄ veniat ſententia non ſortitur effectum & interim poterit teſtari. & poteſt eſſe iſtius dicti duplex ratio. ¶ Prima quia ſi condemnatus ad mortē efficitur inteſtabilis eſt pro tanto. quia poſt capturam & ſententiam efficitur ſeru9 pœnę. vt. d. l. qui vltimo. & l. ad ſtatū. eo. ti. & d. §. ſed. & ſi quis. ſed. condemnatus ad mortē in contumatiam nō efficitur ſeruus pœnę. niſi quādo capitur ſecundū Bald. in addi. ad Spe. in ti. de iuriſdi. omnium iudi. ver. ſi poteſtas condemnat & ī. l. fi. 2. co. ver. extra quęro ſi baniti. C. ſi à non cōpe. iudi. ideò decunt ꝙ poteſt teſtari ante capturā cū nondum ſit factus ſeruus pœnę. ¶ Secunda ratio fuit, quia condemnatus in abſentia videtur condēnatus propter contumatiam. l. 4. ti. delos emplazamien. fo. legum. ſed condemnatus propter contumatiam, non videtur condemnari. ex maleficio ſecundum Bal. in. l. ſi mora. 2. co. ver. ex iſtis concluditur. ff. ſolu. mat. per. l. qui vas. ff. de furtis facit. l. omne. §. contumatiam. ff. de re mili. dicunt ergo ꝙ abſens condemnatus non remanet inteſtabilis. Tu dic hodie. ꝙ non ſolum teſtari poteſt ante ſententiam. vel ante delictum cōmiſſum per quod damnatur. l. 2. C. de teſta. & condemnatus in abſentia propter delictum ante capturam. vt ſupra. ſed etiam captus & condemnatus ad mortem ciuilem vel naturalem poteſt teſtari per iſtam legem. quę limitat & corrigit ſupradictas leges iuris ciuilis imperatorū & partitarum. propter. d. auth. ſed hodie quæ nunc per iſtam legem remanet approbata.

Adde. Bal. in addit. ad Spe. ti. de iuriſditio. omnium iudi. in ver. ſi poteſtas condemnat. &c. mouet quæſtionem de qua in glo. iſta iam condemnatus ad mortem efficiatur ſeruus pœnę. & primo tenet ꝙ non, quia poteſt alicui adimere ciuitatem vel libertatem. per. l. illicitas. §. qui vniuerſas. ff. de offitio pręſ. Item dicit ꝙ iſte condemnatur ex forma ſtatuti & ſtatutū non dicit ꝙ iſte, efficiatur ſeru9 pœnę ergo. &c. ſiā quod omittitur, à ſtatuto, p omiſſo eſt habendum. ¶ Preterea nos videmus quod bona non confiſcātur. quod fieret ſi moreretur ſeruus pœnæ. ¶ Vlterius dicit quod hodie nemo bene natus ex condēnatione fit ſeruus. Ex quo ſequitur quod valeāt teſtamenta iſtorum quia fiunt liberi & retinent bona. ¶ Poſt hæc arguit in contrarium. quod ſententia ſtatim facit damnatum ſeruum per. l. qui vltimo & lege quidam ff. de pœnis. ¶ Ergo valet teſtamentum factum. quod dicit eſt verum de iure quia lex non iudex facit eum ſeruum. argumentum lege palam in fine. ff. de ritu nuptia. tamen ſi de conſuetudine eſt quod eorum teſtamenta ſeruātur. valet teſtamentum. cum etiam ſerpo lex & conſuetudo

poſſit concedere teſtandi licentiam.argumen.l.barbarius in fine.ff.de offi.præto.&.l.pe.ff.de his qui bus vt indig. ¶ Et hoc dicit verum de condemnato in præſentia.ſecus tamen in condemnato ex forma ſtatuti in abſentia.quia abſens condemnatus ex forma ſtatuti non fit ſeruus pœnę. ſed demum captus.tunc dicit.quod quaſi ab hoſte captus incidit in ſeruitutem . nam ſententia in eum fertur hoc modo.ꝙ ſi quo tēpore peruenerit i fortiam communis . &c. vt in.cle. paſtoralis d̃ re iudi. vnde interim ante quam termin⁹ adueniat eſt liber .& poteſt teſtari argu.l. Titius.ff.de ſer. ex portā & ī hoc concludit.ex qua differētia & variatione non inmerito iſta lex eſt condita. vt tantorum doctorum variatio ceſſaret.

licto a muerte ᵇ ciuil o ᶜ natural ᵈ pueda hazer teſtamento ᵉ y codicilloſ o otro qͤl qer vltima volūtad o dar poder a otro ᵍ que lo haga por el como ſi no fueſſe cōdenado el qͤl cōdenado y ſu comiſſario puedā diſponer d̃ ſus bienes ʰ ſaluo delos que por el tal delito fuerē confiſcados ⁱ o ſe ouierē d̃ confiſcar ᵏ o aplicar a nueſtra camara o a otra perſona alguna.

a ¶ A muerte.dicit ad mortem quia de damnato ad mutilationem membri non erat dubium per legem qui manus & ibi Bar.& Bal.ff. de teſta . licèt. Spe.iu ti de inſtru.edic.§.compendio.ver. quid de exbannitis teneat ꝙ teſtari non poteſt. quia efficitur ſeruus pœnę actu permanēte.& eſt infamis ſed Bald.in.l.ſi veritas.ver.eſt & alius defectus C.de fidei commiſſis tenet contrarium.quia ſoluta pœna taliter condemnatus intelligitur abſolutus. l. Diu⁹ Veſpeſianus in fine.ff.de iure patro.& hoc verum per iſtam legē.& per iura qui ipſe allegat. ¶ Quòd fallit ſecundum Bar.in.d.l.qui manus quando mutilatio mēbri fit ex cauſa q̃ aufert teſtamenti factionem tenet etiam idem Bar.in.l.his qui lege.ff.eodē titu.quod dictum eſt notandum.

b. ¶ Ciuil.ſicut dicim⁹ in d̃portato qui teſtari nō poterat ꝑ l.eius q §.ſi cui à qua.ff.d̃ teſt.&.l.ſi qs filio.§.irritū vſq; ad.§.eius q.ff.de iniuſto rup.teſta. ratio quare nō poterat teſtari.qa d̃portat⁹ habetur ꝓ mortuo.vt in Spe.de procurato.§.2.in princip.

c ¶ Natural.nota ex.l.iſta ꝙ mors eſt duplex.ſ.naturalis & ciuilis.tu dic.ꝙ eſt mors etiā pluſq̃ ciuilis.de qbus late per Bal.in.l.eā quod.4. co.ver. triplex eſt mors.C.de fideico. ¶ Et dicitur mors ciuilis deportatio ſeu bannitio in ꝑpetuū & neceſſaria. vt per Bar.ī.l.1.3.q.principali.C.de ſacroſan.Eccle. ¶ Mors naturalis dicitur quæ prouenit humanis caſibus.vt quia naturaliter moritur ex aliqua infirmitate.vel ꝑp debitū & idē iuris eſt de vna ꝙ d̃ alia vt hic & ꝑ Bal.ī.l.2.C.de his qui añ ap.tabu.& diffinitur ſic.mors eſt vltima paſſio animalis & dolor vitā eradicās.vt ꝑ Bal.ī.l.vna.5.col.ver.ē aūt mors C.de conſe. ¶ Sed mors pluſq̃ ciuilis dicitur īgreſſio in monaſteriū de quo ꝑ Bal.vbi ſuprà.& ꝑdo.ī.c.in pręſentia de probatio . ¶ De morte verò quæ prouenit per ſentiā loqtur Bal.in.c.1. prima co. C. quibus mo.feu.ami.glo.in. l.qui ſub cōditione.§. quotiēs.ff.de inſti.& iſta dicitur mors mala & contra naturā qa cōdēnatus ad mortē . naturaliter non moritur. ſecūdū Bal. in.d.c.1 . ¶ Et nota ꝙ mors dicitur vltimū terribiliū.ſecūdū Bal. in tractatu ſciſma.vltima.co. ¶ Et vere facile cōtemnit omnia q ſe ſemp cogitat moriturū. vt ait Hierony. in prologo biblię . 8. c.in fine. ¶ Itē nota ꝙ dānatus ad mortē ciuilē.i.de portat⁹ ſimilis eſt bānito noſtri tēporis.ſecundū glo.in.§.relegati inſti.qui.mo. ius pa.poſ.ſol.&.Bar.in.l.illicitas.§.q̃ vniuerſas . ff. de officio præſi.l.1.§.fi.ff.de cōtra.ta. Bal. in.l. cū mulier.10.col. ver. ex quo arguitur.ff.ſolu.mat.& in.l. tā mādatori.1.col.ver.ſed pro glo. C.de non nu. pe. & in.l.1.pri.co.C.de hære.inſti.& ibi dicit in ver. ſciendū eſt.ꝙ bānito eſt quaſi à bono itio. & vide ibi formā bānitionis.3.co.ver.de formā aūt tenenda &.8.co.ver.ſequitur videre.quæ forma eſt ſeruāda ſecūdū Bal.ibi.niſi certa forma ſit data à.l.vel ſtatuto.q forma hodie data eſt ꝑ.l.4. ti . delos ēplaza. fo.l.&.l.7.ti.delos aſenta.3.ꝑtita cōprobata ꝑ quādā pragmaticā folio.237.&.8.&.l.9.cū ſequentib⁹ ſex.ti.delos empla.in ordina. ¶ Et nota ex.l. iſta ꝙ mors naturalis & ciuilis equiparantur in caſu iſti⁹ legis concor.l.15.tit.1.ſexta parti. ¶ Sed quæro iuxta hoc cōpromiſſū eſt in arbitros vt etiam mortuo vno compromittentium alij poſſint pronunciare. an poterunt ſi vnus ingrediatur monaſterium.vel fuerit deportatus.tene ꝙ ſic per textum in.l.27 .ti. 4.tertia partita.

Adde. An virtute cōſuetudinis appellatione mortis naturalis veniat mors ciuilis tene quod non. vt tenet plenè & notentur Oldra.cōſilio.284.nu.4. ¶ An autem appellatione mortis veniat renuntiatio.aduerte.qa ſuper hoc vidi maximā qōnē inter dños de capitulos eccleſiæ Sagūtię.& clericos ſui epiſcopatus renūciātes ſua beneficia ipſi vero d̃ capitulo habēt à ſūmo pōtifice medietatē fructuū bñficiorū vacantiū in tota dioceſi ꝑ mortē. q fruct⁹ dicūtur media ānata,dicebāt enī ipi d̃.c.ꝙ virtute iſtius apoſtolicę cōceſſionis debent hēre & conſequi medietatē fructuum vacantiū ꝑ renūtiationē.qa dicūt ꝙ renūtiatio quodammō dicitur mors ciuilis . argu . eius quod dicit Bal.in.l.3.in.fin.C. de hære. inſtitutio. & ex hoc dicunt habere cōſuetudinem percipiendi dictos medios fructus vacātiū ꝑ renunciationē.

¶ Contra

¶ Cōtra quos patrociniū pręſtiti & in cōtraria fui opinione. his in rebus & rōnibus. ¶ Primo. qa nullo iure cauetur ꝙ renūciatio dicatur mors, nec veniat renunciatio & aliud mors. vt patet ſuis locis in quib⁹ fit mentio đ renūtiatiōe & in quib⁹ ſit mētio đ morte, ꝓpterea aliud eſt vacare bñficia ꝑ mortē & aliud ꝑ renunciationē. vt patet ꝑ totū titulū de renūtiatione. & ꝑ totū titulū. ne ſede vacāte.

¶ Itē conſuetudo nō pōt oꝑari ꝙ renūtiatio dicatur mors. nam eſſet imꝓꝑare ſignificatiōes vocabulorū. & eſſet transgredi formā cōceſſionis. qđ nō licet vt ꝑ Bal. in auth. omnes pegrini. 1. co. in ver. itē notā ꝙ omnes. C. cōia de ſucceſſio. vbi dicit ꝙ cōſuetudo q̄ dicitur transgreſſio nō valet. ¶ Itē mihi vīꝙ talis cōſuetudo eſt nutritiua peccati. nā nituntur capituiantes ꝑcipere qđ ſibi nō eſt cōceſſū. ꝑ. notata. in. c. ex ꝑte de cōſue. Cōſuetudo enim q̄ ſine peccato ſeruari nō pōt valet. c. fi. & ibi doctores de præſcriptio. ¶ Itē reſcriptū non eſt interpretandū, vt ſtendatur vltra ꝑſonas in eo deſcriptas. vt ꝑ Bar. in. l. 1. §. fi. in. 1. q. ff. à qui. app. nō licet & in. l. 1. pri. col. in ver. ſi verò q̄ritur. ff. de cōſti. princ. ergo neq; ad res vltra cōtentas i reſcripto qa valet argu. de rebus ad ꝑſonas & econtra dixi in ꝓœmio in glo. ſuper ꝑte, Caſtilla. ¶ Itē reſcriptū & ſtatutū equiparantur. tenet Inno. in. c. q̄ in Eccleſiarū in ver. conſliterit de cōſtitu. & Bal. in. l. 1. in princi. ff. de legi. ſed ſtatuta interpretantur ꝓpriè & ſtrictè. l. qđqđ aſtringēde. ff. de verbo. obli. l. 2. §. is q nauē. ff. de exerci. igitur. &c. Itē verbū cōcedo in literis cōtētum eſt verbū ꝑ qđ trāſfertur ius Bal. in. c. 1. §. ſi Titius. ver. & nota ꝙ ꝑ verbū. fi defen. fue. contro. ſed cōceſſio eſt ſtricti iuris. c. porro de preuile. & Pau. de Caſt. cōſi. 72. in fine. igitur nō fit extenſio. vt cōceſſio fructū beneficorū ꝑ mortē extendatur ad fruct⁹ vacātes ꝑ renūtiationē. ¶ Preterea dato ꝙ renūtiatio diceretur quodāmodo mors ciuilis qđ non eſt. nunq̄ mors ciuilis equipolet naturali. niſi qn̄ hoc eſt iure exꝑſſū. glo. eſt nota in. c. placuit. 16. q. 1. & in. c. ſuſceptū de reſcrip. in. 6. ꝑ Bal. in. l. 1. ĩ repe. 16. col. C. đ ſacroſan. eccle. dixi in. l. 27. infrà. ſuper parte fidei commiſſum. igitur.

d ¶ Teſtamēto. nota ex his verbis ꝙ teſtamētum eſt de iure gentiū. ꝙ probatur ex eo ꝙ deportati ea quæ ſunt de iure gentiū retinēt. l quidam. ff. de pœnis ſed damnatus ad mortē poſt ſententiam. vel deportatus retinet teſtamenti factionem. igitur bene apparet ex. l. iſta quod ſit de iuregentium. concor. l. ſi teſtamentum cum ſimi. C. de teſta. vbi dicitur quod per principem tolli non pōt teſtandi facultas. facit. l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. & . l. quotiens. C. de præci. impera. offe. & iſta fuit opinio Bar. in. l. interdū. ff. đ cōditio. indeb. facit ꝓ eo. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure & iſti. đ iure natu. §. ex hoc iure. ¶ Cōtrariā opinionē tenet idē Bar. ĩ. l. q à latronib⁹ in fine. ff. de teſta. ¶ Et ꝓ eo facit gl. ſingularis in. l. 1. ff. đ acq. rerū domi. ¶ Probatur etiā ex textu. aperto. in. § vlti. inſti. de vſu. & habita. vbi imperator continuās ſequentem rubricā ad præcedētia dicit ſe vſq; ibi dixiſſe de his quæ acquirūtur de iure gētiū deinde autē dicit ſe velle tractare de aquiſitione iuris ciuilis & poſt modū poſſuit rubricā de teſtamentis. ¶ Probatur etiam ex. l. teſtandi. C. de teſtamen. & ex. l. 1. ff. ad legē Falci. vbi iuriſconſultus retulit. l. 12. tabularū quæ liberā dedit poteſtatem vnicuiq; de bonis ſuis teſtandi: ergo ſequitur ꝙ teſtamentū eſt de iure ciuili, quoniā ſi fuiſſet de iure gentium veriſimiliter præſumendū eſt. ꝙ magis retuliſſet ipſum ius gentiū tanquā primitus introductiuū teſtamēti, quam ipſum ius. 12. tabularum inductū poſterius. ¶ Probatur etiā, ex. l. teſtamēti factio. ff. de teſta. & iſta lex fundamentū Bar. in. d. l. qui à latronibus. ¶ Sed ad illam ex facili reſpondetur, quia nō ſequitur teſtamēti factio publici iuris eſt: ergo de iure ciuili, quoniā & cōtractus publici iuris ſunt, vt ex ſe patet tamen nō ſequitur ꝙ de iure ciuili ſint, quia imo de iuregentiū. vt. d. l. ex hoc iure Ludo. de Ro in. d. l. ſi teſtamentū. 1. co. in prin. dicit ſe credere teſtamentū eſſe inuentum iuregentiū, & hoc ex ratione Bar. in. d. l. interdum. approbatū autem de iure ciuili, & ita dicit loquuntur iura in cōtrariū inducta. Solemnitas tamen teſtamēti eſt de iure ciuili. vt. l. hac conſultiſſima. C. de teſta. & patet ex. d. l. ſi nō ſpeciali. Sed in hac varietate tu tene ꝙ ſiue ſit de iure gentiū, ſiue de iure ciuili. princeps ex cauſa legitima pōt tollere teſtamenti factionem, ſecundum glo. in. d. l. fi. & in. d. l. quotiēs. & . l. reſcripta. C. de præci: impera. offe. notat Inno. in. c. quæ in eccleſiarū de cōſtitu.

e ¶ Codicillos. iſta lex. videtur in hoc ſuperflua: quia ex quo dānatus ad mortē poteſt teſtari, poteſt etiā codicillari. l. 13. ti. 1. 6. parti. iūcta. l. 1. ti. 12. eadem parti. tenet Bar. in. l. in tantum in princi. ff. de ſeruo corr. vbi dicit. ꝙ codiciliū facere poteſt, qui teſtari permittitur. Item dicitur codicillus quaſi teſtamētum, ſecundū glo. & doct. in. l. fi. C. de codicil. Tu tene ꝙ imo fuit in hoc iſta lex neceſſaria: quia licet appellatione teſtamēti veniat codicillus & qui poteſt teſtari poteſt codicillari, eſt verū quādo nō reperitur prohibitū per aliquā legē: quia ſi prohibitū, vt. d. l. 15. ti. 1. 6. parti. expreſſe debuit per aliā legē concedi ꝙ poſsit teſtari & codicillari. dixi. in l. 1. ſuprà. ¶ Itē quemadmodū minor. 13. annorū ſi eſt maſculus nō poteſt teſtari. l. 13. ti. 1. 6. parti. ita nō poteſt codicillari. l. 1. tit. 12. eadē. partit. ¶ Et hoc ſi eſt prohibitū teſtari per ius cōmune: ſecus ſi per ſtatutū: quia tunc prohibitus teſtari poteſt codicillari. Bal. in. l. fina. col. fi. ver. quid ſi ſtatutū dicat ꝙ minor. C. de teſta. cōtra Bart. in. l. 2. ver. ſtatutum prohibet de lega. primò, & ibi vide Alexan. & Imo. 2. col. verſi. iuxta hoc quærit hic Bart. cum aliis concor. ibidem per eum ſignatis.

f ¶ A otro. dūmō his cui cōmittitur factio teſtamēti obſeruet ea quę dicūtur in. l. 31. cū ſequē. infra.

g ¶ De

g ¶ De ſus bienes. aduerte iſta lex in hoc eſt notāda oſtēditq; maximā beniuolentiā principis, & corrigit multa ex varia impetatorū iura. ſignanter l. eius qui in. §. ſi cui aqua in fine. ff. de teſta. vbi omnia bona dānatorū applicantur fiſco. &. l. 1. ff. de bonis dāna. vbi imperator ſtatuit ꝙ tūc bona dānatorū confiſcētur ſi filios legitimos non habēt, aliâs pro parte applicētur filiis legitimis, et fiſco. poſtea Imperator mutauit conſiliū & ſtatuit ꝙ ſi dānatus ad mortē pluces haberet filios ipſi miſeratiōis cauſa caperent omnia bona dânati aliâs fiſcus per. l. fi. §. ſi plures. ff. eodē: ſed pœnitentia ductus ad primam ſe conferens voluntatē ſtatuit per legem deportati. C. de bonis dāna. ꝙ deportatus inquiſitus poſt deportationē non habeat hæredem niſi fiſcū. idem dicit per. l. in metalū eo. ti. & in. l. deportatorum. C. de pœnis. poſtea in. l. ſi deportatus de bo. dāna. dicit. ꝙ bona dānatorū pro parte reſeruētur liberis in qua reſeruatione continētur liberi emancipati & filiæ dotate: dūtamen cōferant dotē ſuam, vt ibi ſucceſsiue per. l. fi. eodē titu. dicit ꝙ bona dānati de crimine capitali cui nulli ſuperſunt liberi nec ſupereſſe ſperātur confiſcātur. liberis tamē ſuperſtitibus dicit. ꝙ ſi dānatus ad mortē, vel deportatꝰ nō eſt decurialis vel decurio dimidia pars bonorū liberis reſeruetur: aliaq; dimidia confiſcetur ſi tamen eſt decurio inquit ꝙ ſi ei ſuperſunt liberi maſculi occupant bona: ſi fœminę dimidiā partem bonorū. ſi nulli ſuperſunt liberi curia occupat bona. ¶ Poſtremò ſuperuenit ius authēticorū de quo in auth. bona dānatorum. C. de bonis dānatorū, & in corpore, vnde ſumitur in auth. vt nulli iudicū. §. fi. colla. 9. vbi dicitur. ꝙ bona dānatorum reſeruentur liberis ſuperſtitibus in totū nontamen confiſcentur, vel iudicibus applicentur ſentit vero à contrario ſenſu ꝙ liberis non ſtantibus fiſcus occupat bona. ¶ Et ex hoc dicit ibi Bal. ꝙ ſi ſtatuto cauetur. vt omnia bona homicide debeāt auferri & pro parte filiis reſeruari ꝙ filij ex illa parte quā habet non tenētur alere patrē, quod dictū exaltat do. doct. de Palatiis in repeti. c. per veſtras de dona. inter virū & vxor, ſuper rub. 313. col. verſi. & hinc eſt an hoc ſit verum indiſtincte dixi in. l. 10. infrà vbi vide. dicit tamen Bal. in. d. authē. bona damnatorum; ꝙ vbi non ſuper ſunt liberi vxor venit ſecundū promiſſionē authen. præterea. C. vnde vir & vxor. Si verò nemo predictorū ſuperſunt omnia confiſcātur. vt. d. iuribus. ¶ Profecto viſa tantarū legum. ꝙ leges iſtius voluminis ſunt facte ſuper intellectu & varietate multarum legū, & ſic eſt notanda iſta lex quæ dicit. ꝙ dānatus ad mortem ciuilē vel naturālē nulla facta diferentia perſonarum vel filiorum etiā ſi non habeat filios poſſit teſtari, & de bonis ſuis diſponere. ¶ Ex quo apparet parua cupiditas regum noſtrorum de bonis ſubditorum, imo verius in totum ceſſare, & corde diligere, propterea non immerito catholici &c.

Adde. Et nota ex lege iſta caſum ſingularē in quo vtilitas priuata præfertur publice vtilitati. Nam vt hic video cōdēnati ad mortē ciuilem vel naturalē poſſunt teſtari, & de omnibus ſuis diſponere reiectis omnibus legibus contrariū teſtātibus, quod fiſco applicarētur bona dānatorum, quę vtilitas quoad fiſcum eſt parua propterea chriſtianiſsimi Reges noſtri volunt, ꝙ hæc vtilitas magna priuatorum præferétur modice publice. ¶ Et nedum iſto caſu: ſed regulariter magna vtilitas priuata præfertur modice vtilitati publice, vt. l. 2. §. ſunt qui putant. ff. ne quid in flu. pu. De quo per glo. & docto. in. c. bone el. 1. in verbo cōmunem de poſtula. præla. Bar. plene in. l. 1. 6. col. in verſi. aut quęris, & ibi Alex. 14. co. prope finē, in verſi. & in quantū Barto. ff. ſolut. matri. ¶ Quotuplex ſit publica vtilitas & priuata. Vide per Bartolum, vbi ſuprà 5. col. ver. tu vero; & ibi in additione parua.

¶ Ex eo quo ſequitur, ꝙ etiam ſi dānatus ad mortem careat liberis poterit extraneos inſtituere. probatur ex. l. iſta, quia dicit, como ſi no fueſſe condenado: ſed non condēnatus ceſſantibus liberis & parētibuſq; poterit inſtituere extraneos. l. 3. ti. de las mādas, & l. 1. ti. de las herēcias. cum ſimi. foro le. ¶ Sed quæro forte dānatus ad mortem decedit inteſtatus nunquid ſuccedit fiſcus, an liberi: vel eis nō ſtantibus agnati vel cognati. quęſtio videtur dubia prima fronte; quia iura antiqua per iſtā legem nō corriguntur, niſi cum dānatus condidit teſtamentum, igitur à cōtrario ſenſu videtur per dicta iura ꝙ ſuccedat fiſcus, & idem videtur velle. l. 3. tit. de las mādas. in fine foro le. ¶ Sed contrariū tene argu. tex. in. d. auth. bona dānatorum vbi dicitur. ꝙ tam ex teſtamēto, quā ab inteſtato vxor condēnati ad morte propter delictum excludit fiſcum, & idē habetur in auth. preterea. C. vnde vir. & vx. ſed vxor ſuccedit in defectū conſanguineorum vſque. 10. gradum vt. l. vna. C. vnde vir & vx. & l. 1. §. vt autem, ff. eodem, & hodie per. l. partitarū, vſq; ad. 12. gradū vt. l. 6. circa finē. tit. 13. 6. parti. vbi dicitur, ꝙ cōſanguinei excludūt vxorē, & vxor excludit fiſcū. igitur conſanguinei ſuccedūt defuncto. ſine liberis ab inteſtato non fiſcus, iſta cōcluſio probatur ex. l. iſta. rectè intellecta in fine, quia ſentit ꝙ bona damnati ad mortem propter delictū non ſunt confiſcata: niſi ea quæ per legē ſunt expreſſe cōfiſcata vel per iudicē. ¶ Hinc dicit Bal. in. l. 2. in fi. C. qui teſtame. fa. po. ꝙ ſi bona dānati per legē nō cōfiſcātur expreſſe, videtur in dubio relicta conſanguineis condēnati. hoc etiā tenet idē Bal. in. c. 1. in pri. a. col. verſi. quero ergo de intellectu & in ver. aduerto ſigs in ti. de pace tenē. et ā ti. de pace cōſtā. §. nos Romanorū. 1. cō. verſi. Sed hic dubitatur & gl. in. l. 2. C. qui admit. teſta. in pe. h. ¶ Fuerē cōfiſcados. ſ. à lege: vel ipſo iure ſicut dicimus in dānato propter hæreſim. c. cum ſecundum leges de hæreti. lib. 6.

Quæſtio

Hoc tene.

Adde

Adde Pro intellectu iſtiꝰ legis quęro quid ſit fiſcꝰ, vnde dicatur, & quis habeat fiſcum. ¶ Quoad primū dicit Bart. in rubri. de iure fiſci lib. 10. ꝙ fiſcus & reſpublica ſunt idem, quia fiſcus ſuccedit loco reipublicæ Romanorū, vt dicit glo. in. d. rubrica ſuper parte, occaſione allegat tex. in. l. inter publica. §. 1. ff. de verb. ſigni. Et quāuis arguit pro & cōtra in hoc reſidet. ¶ Sed clarius Bal. in rubrica. C. de priuile. fiſci dicit ꝙ fiſcus idem eſt ꝙ ſaccus Cęſaris, vel regis, vel reipublicę. Refert Ang. de Aret. in §. fi. circa principiū in ver. & promite. inſti. de vſuca. ¶ Tu adde tex. in. l. fi. C. de ſacroſ. eccle. vbi dicitur, ꝙ fiſcus rebꝰ diuinis cōparatus eſt. ¶ Quoad alias duas particulas tene ꝙ rex ab imperio liberū habet fiſcū ſicut Imperator. ¶ Nā dicitur Tobiæ. 2. ꝙ rex Senacherib. iuſsit occidi Tobiā & tullit ſubſtātiā ſuam omnem, quod facit cōtra illos qui dicunt regē non infiſcare bona in criminalibus. ¶ Et Eſdrę. 6. à Dario rege, poſitū eſt decretū, vt mutauerit regis iuſſionē configatur in ligno & domꝰ eius publicetur. ¶ Et Artaxēſes rex qui fuit perſonarū habuit fiſcū. ¶ Dicitur etiā Eſdrę. 7. c. quantū neceſſe eſt expendas & dabis de theſauro fiſco regis. ¶ Dicitur etiā in Lōgobarda in legenda beati Thomę Chantuariē. ꝙ eius & ſuorū bona fuerunt confiſcata, de quo plenè And. de Yſernia in ſua peregrina ſuper prolo. 1. & 2. co. & in ti. de iniuriis curialibꝰ illatis ſu. d. peregrina. ſuper prima cōſtitutione Neapolitana. 1. col. nu. 3. fo. 38. do. Iaſ. in. §. rurſus. 9. & 10. co. in antiqua impreſsiōe. & 6. & 7. in noua lectura inſti. de actioni. ¶ An eccleſia vel epiſcopatus dicatur habere fiſcū. ſcribit plenè Fel. in. c. cęterū. 1. col. de offi. ordi. do. Abb. & alij in. c. quia diuerſitatē de cōceſsio. prębend. Io. Fran. Balb. in tracta. de pręſcrip. 2. parte. 5. partis principalis. 8. q. num. 37. fo. 39. melius & plenius Pet. de Raue. in ſuo alpha. in parte, fiſcus. fol. 48. qui ſuper hoc aliquis ponit quęſtiones. ¶ Cui adde aliam q. de qua per eundē in parte delictū, an vbicūq; propter delictū patris bona filio acquirūtur ſtatim filius efficiatur ſui iuris, & tenet ꝙ ſic. per notata in auth. inceſtus. C. de inceſtis nup. ¶ Et ſi bona patriꝰ confiſcātur? filius nō perdit peculiū profecticū. tex. eſt ſingularis in. l. 3. §. ſed vtrum. ff. de mino. ¶ Itē ſicut dicimus de eo qui crimen. l. Iulię maieſt. cōmiſsit authē. bona dānatorū. C. de bonis dāna. ¶ Item in traditore pacis ſacte. l. 1. & 2. tit. delos traydores. in ordinamen. & l. 2. co. ti. ſeptima parti. ¶ Item in cōtrahenti matrimonium clandeſtinè contra volūtatē parentum vel eis inſciis. l. 5. ti. 3. quarta parti. & l. 49 infra. ¶ Itē in eo qui ſe ipſum occidit ſi nō dimiſit deſcēdentes. l. 9. ti. delos homezi. in ordina. & in. d. auth. bona dānatorū. & l. 24. ti. 1. 7. part. & l. 2. ti. 27. eadē pti. cōtra iura antiqua; p quæ ſine aliqua diſtinctiōne, & etiā ſtātibus liberis bona occidētis ſe ipſum applicātur fiſco, vt per totū titulū. ff. de his qui ſibi mor. cō. & contra legē ſi quis filio. §. ꝙ ſi quis. ff. de iniuſ. rup. teſta. & Bart. poſt glo. vnicā in fi. in. l. fi. ad finem de iure fiſci. li. 10. docto. in authē. bona dānatorū Bal. in. l. 2. col. 2. verſi. item ſcias vſq; ad finē legis. C. qui teſta. face. po. An. Sali. & Alex. ibi. 4. col. ¶ Itē in eo qui occidit iudicē. l. 6. tit. delos homezi. in ordina. ¶ Et nota ꝙ ſupradicti non poteſt teſtari ratione poenalitatis. de his bonis q̃ propter delictū cōfiſcātur, vt hic. ¶ Sūt etiā alij qui nō teſtātur ratiōe ſenſualitas. l. furioſum. C. qui teſtamēta fa. po. ¶ Si tamen furioſus faceret teſtamentum tale ꝙ faceret quilibet ſapiēs: tunc teſtatur nō pręſumitur furioſus, & tale teſtamen. valebit, quia eo caſu præſumitur eſſe in ſana mēte & habere dilucida interuala, & ſic actus tenet iſta eſt ſingularis & pegrina theorica Io. An. in. c. cū dilectus de ſucceſsio. ab inteſ. refert & ſeqtur ibi An. Si. & in rub. de accuſa. in additiōe vbi narrat ꝙ tpe Romanorū qdā furioſus fecit teſtamētū adeo multū ſolēne vt videretur factū ab hoīe ſane mentis. & licèt fuiſſet dubitatū multū ď tali teſtamēto: tū fuit iudicatū vt valeret, ratiōe pdicta. et facit optime qď notat Hoſ. in. c. ad noſtrā de cōſue. quē referūt & ſecūtur Ioā. An. & Ab. nā quidā fatuꝰ Pariſiēſis determinauit quęſtionē miro modo inter tabernariū, & quendā pauperē à quo tabernariꝰ volebat extorq̄re pecuniā q comederat panē ad odorē aſſati. nā ſoluit illi ex ſono vniꝰ denarij quā q̄ſtionē nō potuiſſet Cato meliꝰ decidiſſe ad pacificādū animos imprudētiū, & ne mirū quia quādoq; factui et parū ſapiētes habēt in certa re: eleuatū & egregiū intellectū, et ingeniū acuiuſq; ſciunt diſcutere & pficere vnū caſum quā oēs ſapiētes ſecundū Abb. in. d. c. ad noſtrā. & hoc experiētia docet, q̃ omniū rerū eſt magiſtra. c. quā ſit de elect. li. 6. & cle. diſpēdioſam de iudi. cū ſimi. & ſubdit ibi Abb. ꝙ do. ſuꝰ Cardi. viua voce dicebat ꝙ Bar. pluries quādo debebat cōſulere ſup aliquo arti. cōferebat cū mercatoribꝰ, et vide quod voluit Pe. de An. in cle. ſi furioſus de homi. vbi dicit ꝙ ſententia iuſte lata à fatuo valet & tenet. ¶ Facit tex. ſingularis in. c. ſunt q opes. 17. q. 4. vbi donatio facta eccleſię quodā impulſu mētis & ſine iudicio diſcretionis: valet & tenet, & non poteſt reuocari, & ſi eduxerit reuocandā incurrit crimē ſacrilegij, & hoc quia quilibet ſanus & diſcretus præuia ratione & diſcretione faceret donationem illam.

Adde Et nota quod probatur furor ex aſſertione parentum. Itaque ſi pater in teſtamēto dixit filium eſſe prodigū debet iudex credere, nec à vero patris cōſenſu diſcedere, vt textus ſingularis in. l. ſi furioſo puberi in fine. ff. de cura. furio. ¶ Ex quo dicit do. doctor de Pala. in repeti. c. per veſtras de dona. inter vi. & vxo. ſuper tex. co. 235. in parte, ſed ſi filia in ver. & inde eſt cū ſequen. ꝙ ſi pater in teſtamento prohibuit filio alienationem ſuę legitimę donec haberet etatē viginti & quinq; annorum: quia non reputa bat

[Left margin: Q̃. 1. (beside "in rubri. de iure fiſci"); Q̃. 2. (beside "bꝰ diuinis cōparatus"); Q̃. 3. (beside "ra inſti. de actioni."); Q̃. 4. (beside "quęſtiones. Cui adde")]

[Right margin: Nota. (beside "ta fa.po. Si tamen furioſus"); Nota. (beside "ꝙ ſententia iuſte lata"); Notabile dictū. (beside "Et nota quod probatur furor"); Infertur ex eo. (beside "in fine. ff. de cura. furio.")]

bat cum integri ſenſus vel aliàs. Valebit iſta condi
tio & credetur patri ſuper hoc. ¶ Nec dicitur gra
uamē legitimæ impoſitum. Ad quod allegat bonū
textū in.l.non multi nō note.ff.de libe. & poſthu.
& in.l.filius matrē.C.de inoffi.teſta.& alia iura,&
dicta docto.quæ per te vide.
¶ Itē iudicij inſtabilitate no poſſunt aliqui teſtari.
l.fi.C.de teſta.mili. ¶ Quidā etiā ratione interdicti
& prodigalitatis.l.is.cui bonis.ff. de teſta.tamē bo
na iſtorū non cōfiſcātur:ſed ſuccedūt in eis vėniē-
tes ab inteſtato.vt dictis iuribus. ¶ Et nota ꝙ te-
ſtamentum iſtorū nullā parit obligationē nec retē
tionem bonorū confiſcatorū.tenet Bal. in.l.ſi veri-
tas ad fi.C.de fideico.quia nullum eſt teſtamentū,
& ſi nullum nō eſt teſtamentū.l.2.§.1.ff. queād. te-
ſta.ape. ¶ Sicut dicimus de cōtractu inualido quia
nō dicitur cōtractus.l.1.& ibi.doct. C.de eunuchi.

Adde. Vnū in materia.ꝙ ſicut prodigꝰ cui
eſt bonis interdictū nō poteſt teſta-
ri.vt hic dicitur,ita nō poteſt cōtrahe
re. ¶ Valet tamē contractus iuramēto firmatus, cō-
cluſio eſt Anto de Bu.& do.Abb.in.c.cū contin-
gat de iureiu.& ibi Io.de Imo.29,&.30.charta.Lu
do.Ro.& Fran.de Are.in.l.is cui. ff.de verb.obli.
Bal.in.l.pactū.7.q.C.de colla. ¶ Cōtrariū tenuerūt
Iaco.de Are.Bart.Bal.& Ange.in allegata.l. is cui
Ange.in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſo. Bal. in.l.1.
C.de ſacroſ.eccle.in lectura.4.co.& in.l.2.10. q. C.
de reſcin.ven.& in.l.1.ff. de cura furio. Bar.& Bal.
in.l.qui habet.ff.tutellis,& eſt deciſio capellę Tho
loſæ.q.398. & ibi plenè in additione vbi firmatur
Nota. prima cōcluſio. ¶ Et nota ꝙ ſi bona confiſcātur
ipſo iure propter delictū intelligūtur,etiā cōfiſca-
ti omnes fructus à tēpore cōmiſſi delicti citrà: ſe-
cus ſi dicta confiſcatio debet fieri per ſententiam iu-
dicis:quia tūc non veniūt fructus, niſi à tēpore la-
tè ſententiæ:ita dicit glo.ſingularis in auth.de ince
ſtis nup.in prin.colla.2.quā glo.approbāt Bar.Bal.
& Ange.ibi & pe.de Ancha.in.c.fœlicis.1.col. de
pœnis.li.6. ¶ Item nota circa de ꝙ ſunt quædam
crimina quæ quā primū ſunt cōmiſſa: ſtatim admi
niſtratio & alienatio bonorū delinquentis eſt in-
terdicta, etiā ante inquiſitionē vel condēnationem
de delicto facta, vnde ſi quid interim eſſet alienatū
etiam bona fide & titulo oneroſo reuocaretur, de
quibus criminibus habetur in.l. iudiciorum.ff.de
accuſatio.ſed vide Pe.de Ancha.in.d. c.cum ſecun
dū leges in prin.de hæreti.lib.6.qui dicit in.1.nota
tabili,ꝙ regula eſt.ꝙ nemo debet priuari ipſo iure
dominio rerū ſuarū regulariter enim propter deli
ctū ex quo bona veniūt applicāda delinquēs non
perdit ante ſententiā dominiū, nec adminiſtratio-
nē: vnde alienationes factę ante & poſt delictū &
ante condēnationē valent, ſecus quādo lex priuat
ſtatim & ipſo iure delinquentē de ipſo dominio:
vt in iuribus ſupradictis: quia alienationes poſtea
factę veniūt reſcindēde, etiā ſi per mille manus trā
ſiſſent,& fiſcus etiā nō reſtituto prætio vēdicabit
illas res. ¶ Quod eſt verū ſecundū Io.And.ibi.ni- Nota.
ſi prætiū ſolutū, vel aliud loco prætij eſſet in bo-
nis delinquētis:ita voluit ibi Io.An.Archi. & Pe,
de Anch.& Bar.in.l.3,ad finē.ff.de his quę in frau.
cre. ¶ Sed quæro dicitur hic, ꝙ cōdēnatus ad mor Quæſtio.
tē propter delictū non poteſt teſtari de bonis quæ
à iure cōfiſcātur,nūquid de his bonis cōfiſcatis de
linquens poſſit ad pias cauſas diſponere, vel inter
viuos donare: Bald.in.l.fi.pe.col.ver. extra quæro
vtrū bāniti.C.ſi à nō cōpe.iudi.tenet ꝙ ſic.quod eſt
verū de male ablatis, vt per Bal.in tit.de pace con-
ſtā.§.nos Romanorū,& in.l.1.2.co.in prin.ver.quę
ro tertio.C.de ſacroſ.eccle. ¶ Quæro etiā nūquid Quæſtio.
ſtatutū poſſit diſponere ꝙ dānatus ad mortē poſ-
ſit teſtari de bonis cōfiſcatis.Bal.in auth.defuncto
in fine.C.ad Tertullia.tenet ꝙ non, quia ſtatū non
poteſt facere teſtabile tum qui non eſt. ¶ Sed Bart. Contra.
tenet cōtra in.l.ſi quæramus vlt.col.in prin.ver.cir
ca iſtā quęſtionē.ff. de teſtamentis dū loquitur de
prodigo & impubere: & filiofamiliàs & furioſo:
ſed dū loquitur fi.colu.de dānato ad mortē vel de-
portato idem tenet quod Bal.licet nō ita clare, di-
cit tamē ꝙ ſtatutū non poteſt facere teſtabiles ſer-
uos hoſtiū, vel obſides:idē tenet Ange.de Are.in
§.ſenatus inſti.de iure natura.gen.& ciui. Itē ſtatu
tū vel conſuetudo cōtra ſolēnitatem teſtādi à iure
cōmuni inducta nō valet vt dicūt docto.in.l.fi. C.
de teſta.& teſtamēti.ff.eo.neq; poterit facere habi-
lē ad teſtandū quem ius cōmune fecit inabilem,&
hoc verum per ea quę dixi in. l. ſupra proxima in
parte.ſiete teſtigos. ¶ Quęro inſuper ſi damnatus Quæſtio.
ad mortem caret teſtamēto quādo bona confiſcan-
tur à iure vel à iudice an etiā careat eccleſiaſtica ſe
pultura, videtur ꝙ non per capitulū, quęſitum. 13.
q.vlti. ¶ Quod eſt verū ſi fit confeſſus & contritus
& appareāt in eo ſigna pœnitētię, aliàs ſecus.vt in
Spe.de diſpēſatio.§. nūc de epiſcoporum. ver.7 &
per cap.quicunq;.13.q.2.& cap.placuit. 23.q.5.glo.
in clemē.1. in verbo pœnitentię. de pœniten.& re
miſ.per cap.fina. de ſepultu. habetur in.l.1. 2.&.3.
C.d cadaueri.pu. ¶ Fallit in occidēte ſe ipſum per
tex.in.d.c.placuit glo.ordinaria in.c.ex parte cle.2
in parte, cōmunicabatur de ſepultu. ¶ Itē fallit in
eo qui occiditur deprę henſus in delicto per. c.fu-
res.13.q.vlti. ¶ An autem & quādo ſepultura poſ
ſit interdici vide Archi.in.c.ſi quis ſuaſus.2. q.6.&
Bal.in.l.ſi quis pulchrum.§. hoc edictum.ff. de re-
ligio.& ſump.fu.glo.ordinaria, in.d.cap.ex parte.
¶ Sed nunquid debet negari reo criminis morien
ti lite pendente ſepultura eccleſiaſtica vide in. l. ſi
§ quotiens,& ibi Ioan. de Imol. ff. de iniurijs An
ge. de Aret. in tactatu maleficio. in parte qui iu-
dex videns quod inquiſiti. 8. colu. ad finem. Sed
Bal.in.l. 1. col.1.verſi. prima igitur pars. C. ne ex
delict.defun.dicit eos non poſſe ſepeliri ſine licen
tia iudicis condemnatis, & ita obſeruatur.

¶ Item

¶ Item an debitoribus ad inſtantiam creditorum ſepultura eccleſiaſtica poſſit impediri. Habetur in auth. vt cum de appe. cogno.§. meminimus colla. octaua. dixi in lege.30.infrà i parte.gaſtos.verſi.ex tra nota vbi vide.

Adde. Vbicuq; bona cõfiſcãtur ipo iure de bẽtur nõ ſolũ in foro iudiciali.ſed in foro cõſciẽtię ſeu pœnitẽtiali. iſtũ aſumptũ probatur in.c.2. de preſcrip.i ſexto.voluit do.Abb.in.c.1.de cõſti. And. Sicu.in.c.Raynaldus circa finem de teſta.Anto. Corſe.ſingulari ſuo inci piẽte vbicũq; fo.165.℣ Sed dict⁹ Anto.Corſe. tenet cõtrariũ ſingulari ſuo incipiente in foro cõſciẽtiæ fol.164. vbi multa iura & opiniões adducit ad hũc propoſitũ vide ibi. ¶ Quãdo pœna dicatur impo ſita ipſo iure.vide eundẽ.Anto.Corſetum ſingulari ſuo incipiẽte pœnit⁹ folio.158. ¶ An pœna impoſita à iure vel fiſco acquiſita poſſit remitti?tene ꝙ nõ p ea q̃ dicit And. de Yſernia in ſua peregrina ſup prima cõſtitutione Neapo.tit de eo q defen ſam ĩpõit iniuſtè.nu.8.fo.25.argu.l.Luci⁹.§.pen.ff. admunici.cui adde texũ.l.l. ĩperatores.ff.ď pactis. i ¶ De confiſcar.ſ.per ſententiam. quia iſtud ver bum ſe ouierẽ de cõfiſcar eſt futuri temporis & inducit canõ ferẽde ſentẽtię non latẽ.ſecundũ glo.in. c.ſi diligenti de foro compe.& in.c.quiſquis de ele cti.&.cap.in pœnis de regu.iuris.li.6.℣ An autem & quãdo bona confiſcãda.cenſeantur confiſcata ipſo iure:Bar.in l.fi.§.fi.1.col.ver.quæro vtrũ bona. ff.de his qui ſibi mor.cõ.diſtinguit.& Bal. in.l.1.2. col.ſuper verbo.de forma autẽ tenẽt.C.de hære. in ſti.& in.d.c.1.4.col.ver.ſed pone iudex de pace te nen ei⁹ via.& in dicto.ti.de pace cõ.§.nos Romano rũ.1.col.& in.d.auth.bona damnatorũ & in Spe.de cauſa.§. ſequitur videre poſt ver. qualiter fiet vbi vide. ¶ Sed pone ꝙ iudex in ſententia ita dixit.& eius bona publicamus: nũquid ſentẽtia trahat ſecũ executionẽ & in fiſcũ transferat dominũ ipſo iure videtur ꝙ ſic per notata in.l.duob⁹.§. idẽ ſcribit.ff. pro ſotio Ange.late in ſuo maleſi.tractatu in parte. & eius bona publicam⁹.10.col.ver.& etiã diligẽter vbi vide an bona ſita in alieno territorio videãtur etiã cõfiſcata. & nũquid in publicatione veniãt ea q̃ aliẽari nõ poſſunt. ¶ Sed pone ꝙ bona ab mor te damnati debeant publicare ex forma ſtatuti vel cõſtitutionis alicui⁹ patriæ.quæro an publicantur indumẽta corrigia. anuli vel cuius eſſe debeãt dic ꝙ iſta debẽt eſſe offitialis iudicãtis qui pecuniã re digẽdã ex dictis rebus conuertet in neceſsitatẽ ſui officij tex.eſt ſingularis in.l.diuus.ff.de bõis dãna. dũ loquitur de pãniculo & quis iſtud ꝓcedat de iu re imperatorũ. hodie ď iure noſtro nõ procedit qa iudices & eorũ miniſtri non poſſunt habere niſi ea tantũmodo quæ p leges regni cõcedũtur.Vt habe tur i pragmaticis regni fol.238.cũ ſequẽ.ꝙ eſt verũ etiã ſi iudices maleficiorũ hoc dicerẽt in ſentẽtia & ea ſibi applicarent per legem ordinamentorum.ti. delas penas.incipit. por quanto por los ꝓcuradores eſt.l.49.inordine dictarum legum.

Adde. Pro declaratiõe materię iſtius legis aliquãs quæſtiones pro iſtius legis ornatu. ℣ Primũ quid ſi aliquis con feſſus crimen iuditialiter & ſponte lata fuit ſenten tia contra ipſum?& poſt appellauit ab ea quæ ap pellatio nõ fuit admiſſa. an teneat dicta appellatio? & an poſsit ſi teneat ãte ſuperioris iudicis in hibi cionẽ ſententia executioni demãdari.quedam de ciſio capellæ Toloſæ.q.179.teſtet ꝙ ſic p.c. Romana.§.ſi autẽ & ibi glo.de appellatio.in.6.& ibi Ar chidia.idem tenent doct.in.l.fi.§.iuſſus.ff.de appel latio.Cin.Bar.& docto.in.l.2.C.quorum appel. nõ recipiam Bal. ĩ.l.1.2.col. in prin.C. ex delic.defun. vbi dicit. ꝙ glo. in dicto.§. ſi autem obſeruatur in pratica ꝙ confitẽs non reuocans ſuã confeſsionem non auditur appellans & traitur iuſte morti.& ꝙ. acceſſores obſeruãt illam glo. ℣ Sed qa ſuper dicta deciſione ponitur quedã additio magna & notãda multipliciter diſtinguẽs & multorũ opiniones ad ducens remittitead eam. ¶ Secunda quæſtio.eſt. condemnatur clericus tenẽs bona emphiteoticaria à domino tẽporali habente oĩmodã iuriſditionẽ in loco vbi ſunt ſituata illa bona ĩmobilia & ꝓpter de lictũ fuit cõdẽ nt⁹ & bona adẽpta eſt dubiũ cui bo na debẽt applicari?Oldra. cõ.17. p totũ cõſiliũ mo uet iſtã quæſtionẽ & cõclude ſecundũ eũ quã etiã mouet & idẽ tenet do.doctor ď Pala. in repe.c.per veſtras de dona.inter virũ & vxo.ſup.rub.col.167. in ver.vñ nõ valebit. & in.ver.ad idẽ. ¶ Tertiò q̃ põt cõfiſcare & quotuplex ſit cõfiſcatio tenet notã ter Old.in.conſi.17.nu.10. ¶ Quartò.fiſcus conſue uit habere multa priuilegia.& ſic prima frõte cauſa fiſci videtur fauorabilis. ſed iſtud nõ obſtante tam in cõfiſcatione bonorũ ſiue ſit dubiũ de iure ipſi⁹ pp opiniões doctorũ.Siue ſit dubiũ puta ꝙ duo or dinarij ſerãt ſentẽtias cõtrarias:ſiue ſit dubiũ in ꝓbationib⁹.vt qa fiſc⁹ & re⁹ ꝓbauerũt & cõtraria & probationes fuerũt pares ſemp in dubiis es iudicã dum contra fiſcũ & pro reo. vt eſt textus in.l. non puto.ff.de.iure fiſci.licẽt.Ioan.Andr.& do.Anto. teneant cõtrarium in.ca.ad noſtrã de teſtibus idem Io.Andr.& do. Andr.in add.ad Spe.in tit.de teſte. §.qualiter. ℣ Tunc prima opinio eſt verior quãdo tractatur de lucro fiſci & de dãno priuati.vt in pœ na applicanda fiſco.iſtud tenet And.de Yſernia in ſua peregrina ſuper prologo in parte liquet num. 9.aliàs in.r.cõſtitu.& in ti.de homicidiis. nu.27.cũ ſequẽ. ℣ Addit rationẽ. quia in dubiis eſſet in fauo rẽ fiſci nõ dẽt eſſet abſolutũ inditiũ ad cõdẽnandũ abſolutẽ.ſed pl⁹ ad abſolutũ ꝓferẽdũ vt i.c.habuiſ ſe.33.d.& ĩ.c.ſicut.14.di.&.c.ex literis ď ꝓba. ℣ Itẽ qa ad cõdẽnãdũ ꝓbationes nõ dẽnt eſſe dubiæ. imò clare.l.ſciãt cũcta.C.de ꝓba. ℣ Meli⁹ eſt enim nocẽ tẽ abſoluere quoniã innocentẽ cõdẽmnare.vt.l.abſentem. ff. de pœnis, ſemper in dubiis ad id quòd minus

minus eſt & vltim⁹ pro reo ſit interp̃tat.l.ſi pręſes. ff.de pœnis. ¶ Item quia pœnę ſunt demolie̗nde.l. interpretatiōe.ff.eo.tit.de pœnis.itē potior eſt cauſa liberãdi quãdo obligãdi.l. Arrianus.ff.de actio. & obliga.l.tale pactũ in principio.ff.de pactis.Et in dubiis iudicia debent eſſet abſolutoria.vt in.§.fi.in ſti.de ppe.& tpo.actio.Alex.in.l.1. in priuc.& co. ſequen.ff.ſolu.matri.vbi vide ad plenũ. ¶ Sed vbi agitur de dãno fiſci in dubio pręſumitur pro fiſco. tenet notanter Felinus in.c.paſtoralis in verbo ad ideutitatem de reſcrip. tenet etiã. Ioã. de Bel.in.l. vnica in fine.C.de tadu.tollen.per tex.in.l.1. de iure fiſci libro decimo ſecũdum vnam lecturam quã ſeqtur Bar.ibi.& Sal.i.l.ſi debitor.C.de priuilegio. fiſci. Alexãder.in.l.prima in principio.ff.ſolu.matrimo.Matthęus Mateſi.ſingulari ſuo.71.& ibi plenè in aditione.optimè Bart.in.d.le.non puto. Vbi ponit alios caſus ſingulares in qbus priuatus. aliãs
Qõ.5. reus præfertur fiſco. ¶ Quintò, anhæres,ꝓ defenſiōe perſonæ ſuæ poſſit alienare bona ſubieta reſtitutioni.vt quia deliquit & fuit con dẽnatus Ange. Imol.& Roma.in.l.Marcellus in.§.reſq.ff.ad Trebelia. tenẽt ꝙ nõ quia delito ſuo dedit cauſam alienationi..dein tenet Bal.in auth. cõtra rogatos.C.ad
Qõ.6. Trebelia. Alex.i.l.quãuis.ff.ſolu. matri. ¶ Sextò an confiſcatis bonis alicuius vniuerſaliter trãſeant in fiſcum bona in qbus alius ius habet ad rem. puta vendidi dominũ & no tradidi. Ludo.Roma.ſingu. ſuo.425.tenet ꝙ ſic.pro quo allegat caſum ſingularē in.l.ſi fundus quē mihi locaueras in.ver.nã & ſi vẽdideris.ff.locati & non tranſi cũ onere. quod mirabiliùs.licèt regulariter fiſcus cenſatur loco hęredis
Infert licèt terti⁹ cõtra vendentē agat ad prætiũ. ¶ Hinc
Primo. eſt.ꝙ licet vxor intra annũ debet ali ab hæredibus viri,ſi non habet aliunde ſe alat.vt dicit gloſſa. in.l. vnica.§ accedit.C.de rei vxo.actio.& doct.in. l. diuortio.ff.ſolu.matri. nõ hēt locum. qñ bona viri applicãtur fiſco propter delictũ:quia non ſuccedit fiſ
Infert c⁹ loco hæredis. ¶ Nec debet habere quartã ꝑ auth.
Secũdo. preterea.C.vnde vir & vxor.ſed re vera fiſc⁹ teneturad prætiũ nõ ſolutũ:quia qui nõ peccauit puniri nõ debet.vt in rubro & nigro.C.ne filius,ꝓ parte &.l.77.infrà. ¶ Itē q̃a in fiſcũ tanſeunt illa quæ ſunt delinquentis. Et illud qñ emptio precesſit delito & venditor non habet vñ ſoluat.pro quo bene facit quòd in ſimile notat Bal.i.l.2.§.fi.C.cõmunia dele.Bar.in.l.3.ff.de his q̃ infrau.credi.aliãs recuperat emptor prætiũ à venditore,vt.d.l.ſi fundus nõ à fiſco.ſuper quo vide Pau.de Ca. ibi quia notãter
Qõ.7. loquitur. ¶ Septimò delinques fuit punitus ꝑ iudicē eccleſiaſticũ:an poſſit etiã pũniri per ſecularē vel ecõtra. vide Bal.i.l.placet.C.de ſacro ſan.eccle. & in.l. ſi quis in hoc genus.C.de epis & cle Pe.de Ancha.i.c.ea quæ.36. co. de regulis.iuris in ſexto? qui omnes tenet ꝙ ſic licèt Bal. nõ fuerit caſus affirmare vel terminare in .l.cunctos populos.5. co.C. de ſumma tri.& fide catho.& pro iſta opinione eſt

textus iu.c.felicis de pœnis libro ſexto de quo per Abb.in.c.tuæ de procura.& in.c.cũ ſit generali de foro cõpe.& i.c.de cauſis de officio dele. & in.c.1. de officio ordina.ꝑ Bal.in.l.e nemo martyres.C.de ſacroſan.eccle.ſed,ꝓ veritate vide tex.& glo.&quę ibi dicũt docto. in.ca.at ſi clerici in.§. de adulterijs auth. de. indi. ¶ Octauò quidã accepit pecuniam Qõ.8.
vt cõmitat delictũ.eſt dubium an pecunia debet applicari fiſco principis an parti cui delictum erat imponẽdũ glo.i.l. Lucius.ff.de iure fiſci & in.l. Claudius.ff.de his qb⁹ vt indig.variat.nã dicit.ꝙ ali quãdo fiſco aliquando pti.ſed q̃ ſit verior tene ꝙ pti. applicatur regulariter ꝑ textũ i.l. generaliter.§. illud &.l.ſi quis ab alio.§.ſi vt filio.ff.de calũnia.refert & ſeqtur Ludo.Roma ſingulari.329. ¶ Et nota.ꝙ ante Nota.
te cõfiſcationem bonorũ mariti poterit vxor ipſius capere res ſuas de tẽtas per virũ:nec debet expectare autoritatē iudicis.tenet Ange. per illũ textũ in. l.ſi quis.C.de bonis dãna.Refert & ſequitur And. Sicu.in.c.ex literis.1.col.de pigno. & in ſuper dicit ibi eſſe textũ. ꝙ quiſquis habeat rē ſuã pœnas aliũ & bona illius apud quē eſt cõfiſcantur poterit illã occupare autoritate ꝓpria.nec expectare incorporationē fiẽdã per fiſcũ.& reuera dicit eſſe textũ in. d.l.ſi quis poſt.vt ſupra dixi in verbo mox vendicet. ¶ Sed cõtra Ange.Andr. Sicu habes textũ ſingularē in.l.doctis actione.C.ſolu.matri.vbi dicitur ꝙ vxor non poteſt capere rem ſuã dotalem mortuo viro ſine conſenſu hæredũ & iudicis autoritate. & ita vidi obſeruari q̃pluries. ¶ Ante cõfiſcationē tñ nõ capiũtur bona delinquentis ſecundum And.de Yſernia.in ſua peregrina in.tit. de vſurarii ſpuniēdis ſuper.1.cōitſitutione.in.§.vſurariũ nu.3. vbi dicit.ꝙ debet dãnari vſurari⁹ ante quãdo bona occupētur ꝑ fiſcũ.ꝙ dicit eſſe in omni crimine.vt prius cōuincatur & dãnetur ante quãdo procurator fiſci mittat man⁹. ad bona p.l.1.C. vbi cau.fiſ.&.l.neceſſarios.ff.ad ſilenia.&.l.1.§.an bona in glo.ff.de iure fiſci. ¶ Et hoc idē eſſet vbi bona publicantur ipſo iure,& eſt cõtra poſſeſſorem ſententia notaria pro pter bona.per auth.de inceſtis nuptiis in pricipio in glo.colla.2.& i.l.quæſitũ.ff.q & à quib⁹.&.l.ſi fratres.§.idē reſpõdit.ff.pro ſocio. ¶ Sed qualiter hoc intelligatur dicit idē And.de Yſer. in.tit. quæ ſint regalia ſuper verbo. et q̃ de nondignis & ſuper verbo cõtrahentium colla.10. ¶ Poſſunt tũ bona delinquẽtis ſequeſtrari prehabita informatione vt dixi in.l.6. infrà in glo. ſuper parte. de ſe arravgar. Et ſunt iura canonica & ciuilia per totum de ſequeſtra poſſe.& fruc.aliàs de.phi.ſequeſ.poſſe.& fru.C.& in volumi.decre. ¶ Et nota ꝙ iudex debet dare ſacerdotē condẽnato vt confiteatur.l. archigerōte,& ibi glo.C.de epiſcopali audi. ¶ An & quãdo ablatum ab indigno debet applicari fiſco ponit Socin. in ſuis regulis.regula.2. vbi podit regulam & caſus fallẽtiæ. ¶ Vltimò ꝓ cõplemēto iſti⁹ materiæ ad de vnã quæſtionē q̃ ponit Bal.in.le.ſi quis. ꝑ ſ biter.

fi.

ſi.co.C.de epiſco.& cle.in ver.inducitur hæc.l.ad quæſtionē vbi dicit. Præſbiter fecit teſtamentū & fecit hæredē fratrē ſuum qui tacite acromodata fide teſtatori per ſecretā cautionē ſe aſtrinxit ad reſtituendā hęreditatē Spuris teſtatoris, & ſic nō capaci.modô cū hæreditas debeat auferri ab iſto tāquā ab indigno quęritur cui debeat applicari fiſco eccleſiæ an fiſco imperij & cōcludit ꝙ ſi hæres, aut præſbiter.ꝙ eius perſona qui in hoc punnitur, & quę eſt de ſoro eccleſię applicetur eccleſię.aliâs applicetur fiſco imperatoris. ¶ Ego tantùm pro iuuenibus aliter diſtinguo, aut clericus teſtatur de his quę acquiſiuit intuitu eccleſię, & tunc ſiue inſtituatur clericus ſiue laicus bona quæ auferuntur ab inſtituto tanquam ab indigno applicantur fiſco eccleſię, non fiſco imperij, per ea quę dicunt doctores & Abb. in cap.2. & ibi eſt textus. de ſuce. ab inteſta. glo. in cap. 2. eod, titu. &.l. 3. titu.21. prima partita. Si verò clericus teſtatus eſt de propriis bonis, vel de acquiſitis intuitu perſonæ, & fratrem ſuum hæredem inſtituit accomodata fide, vt bona ſua filio ſuo ſpurio reſtitueret: tunc applicantur bona fiſco imperij, & iſto caſu procedit dictū Bald. vbi ſuprà, quem tene. quia illum plùries habui in pratica & obtinui.

k ¶ O á otra perſona, nūquid princeps in imponēdo pœnam corporalem vel pecuniariam poſsit vti plenitudine poteſtatis. glo.in.l.1. tit.7.1.parti. tenet quod non. vide eam.

¶ Ley quinta.

El hijo o hija[l] que eſta en poder de ſu padre[m] ſeyēdo de hedad legitima[n] pueda hazer teſtamento[o] como ſi eſtouieſſe fuera de ſu poder.

El hijo. filiuſfamiliâs legitimè ętatis poteſt teſtari queadmodū ſui iuris. hoc dicit, non diuiditur. ¶ Eſt enim iſta lex notabilis, & per eam declaratur approbaturq; .l.1.ti.de las herēcias.fo.lc.& glo.ibi quæ idē dicebat ꝙ filiuſfamiliâs poterat teſtari ſine impedimēto parentum dūtamen teſtaret ſcđm ius vt per glo.ibi.idē dicitur in.l.infra ꝓxima. ¶ Et vide quia per iſtā legē corrigūtur multa iura ſignanter.l.13.ti.1. 6. parti. &.l. qui in poteſtate. & l. filiuſfamiliâs cum.l.ſi filiuſfamiliâs.ff.de teſta.& l.ſenium in fine.C.qui teſta.fa.po.& inſti. eodem ti.§.propter hos. Ceſſatq; labor iuris peritorum ſuper intellectu.d.l.1.& ita regula prohibitiua. ꝙ filiuſfamiliâs nō poſſet teſtari hodie eſt permiſsiua ꝙ poſsit dūtamē teſtetur ſecūdū regulas iuris. l.3. ſupra &.l.6.infrâ.& iſta fuit ſingularis opinio Bar. in.l.1.quinta.q.princi. C.de ſacroſan.eccle.& Bald. in.l.ſi quādo in prin.3.oppo. & melius, prima opp. C.de inoffi.teſta. eiuſdē Bal.in addi.ad Spe. tit.de libelli concep.vbi dicunt, quod ſi princeps concedit patri priuilegium libere teſtādi intelligitur ſeruato iuris ordine quia intelligitur diſpenſare ſolū cum inabilitate pro quibus hodie ex textus in . l. 5. titu. 1. ſexta partita.

Adde. Pro declaratione iſtius legis quintę ꝙ ſunt nōnulli qui teſtari non valēt ratione minoris ętatis, vt ſunt impuberes: & dubitans de ſtatu ſuo & ſimiles qui teſtari nō valent ratione imbecillitatis & legis īpedimento de quibus loquitur l.13. &. 16. cum ſe.tit. 1. ſexta partita. ¶ Item ſunt nōnulli qui teſtari non valent propter carētiā ſenſus, vt ſunt prodigi, muti, & ſurdi in ſimul, & ſimiles de quibus nō loquitur iſta lex: ſed loquitur tantum de his qui ſunt in poteſtate patris qui teſtari non poterant de iure antiquo, vt dicitur ſuprà, & de his loquitur iſta lex, quam intellige ſano modo. Vt puta quod ſi ſtantes in poteſtate patris ſunt competentes mentis & maiores.14. annis in maſculis, & maiores.12.in fœminis teſtari poſsint. ¶ Item intellige iſtam legem, vt licentia data teſtandi intelligatur ꝙ valeant teſtari ſeruata iuris ſolemnitate, vt dicit. l. ſi quando, & ibi Bart. & Bald. in principio. 1. &. 3. oppo. C. de inoffi. teſtamen. idem Bar. in.l.1. 5. quæſtione principali. C. de ſacroſancta eccle. de quo dicitur hic in glo. & in Spe. de loca.§. ſexto. verſi.67. ¶ Itaq; ſi princeps concedit licētiam aliquibus teſtandi (vt hic) & in.l.5.ti.1. 6.parti. videtur diſpenſare ſolū ſuper inabilitate, & hoc quando datur licentia teſtandi his qui aliâs teſtari non poterant. ¶ Si tamen princeps concedit priuilegium teſtandi eis qui poterant teſtari, operatur priuilegium vt teſtator non teneatur ad legum obſeruantiam. Ita dicit. Bart. in d.l. ſi quando. ¶ Hinc dicit idem Bart. ibi quod ſi princeps concedit militi vt poſsit facere teſtamentum videtur concedere, quod poſsit teſtari ſecundum qualitatem perſonæ ſuæ, & ſecundū priuilegiū militare per tex.in.l.ſi quis exhęredato. §. Sed & ſi quis fuerit.ff.de inoffi.teſta.tenet Bal.in.l.fin. 1. col.C.de fideicom. ¶ Sed idem Bal. in additione ad Spe. in titu. de libe. concep.in verſicu. Sed per ſtatutum dicit. ꝙ intelligitur cum ſolēnitate iuris. ¶ Hinc dicit idem Bald. in authen. niſi rogati. 4. col. C. ad Trebellia. quod ſi papa cōcedit monacho licentiā teſtandi intelligitur de bonis quę de facto poſsidet, vt licētia aliquid operetur. ¶ Quęro princeps ita dixit. facias vt tibi videtur. nūquid teſtari poſsit contra regulas iuris cōmunis, glo. notanda iuncto textu in capi.2. in parte viſum fuerit de corpore vitia. & dominus Antonius loquendo in diſpenſatione cum vitiato corpore tenet ꝙ non. quia intelligitur de iure iuſto. aliâs ſecundū ius. Quod etiā tenet idē Antonius de Bu. in.c.1. & c. ne imitaris. & ibi glo. de conſtitutio. ¶ Et de iſto verbo facias ad velle id eſt ſecundū volūtatem. vide plenè per doctores & per dominum Abbatem in capitu. Abbatem. de verborum ſignifi. & Bart.

in

in extrauagante ad reprimendā in parte videbitur. & in clementina finali.in parte arbitriū de verbo. ſigni.& in.l quidam delega. 2. & in. l. fideiuſſor.§. ſi ſic delega.3.& in.l.ſi filius.ff.de donatio.& in.l.1 ff.de teſtamen. mili. ¶ Sed quæro iuxta hoc ſtatuto ciuitatis cauetur,quod in maleſitiis poſsit per ueniri ad condēnationē non obſtante vlla iuris ſolemnitate dummodo conſtet de maleſitio, modo teſtes fuerunt examinati die veneris ſancti quæritur an poſsit perueniri ad condēnationem Bart. in.d.l.1.ff.de teſt.mili.dicit fuiſſet imaginat⁹ quid vult dicere non obſtante iuris ſolēnitate (& reſpondet) tantum eſt dicere quantū ad prima iura naturalia reddeamus (& probat hoc) de iure naturali omnes liberi naſcebantur, vt inſti. de iure naturali poſtea.§. ius gentiū ſuperuenerūt bella,& concupiſcētiæ,& inde ſecuta ſunt matrimonia, & quidā ſunt legitimi,& quidā non,quidā liberi, quidā ſerui.vt in auth.quibuſmo.na.effi.legi.in.§.liceat col la.5.modo quādo imperator reſtituit natalibus.reſtituit ad primū ius nō obſtāte iuris obſeruatione, vt.d.§.liceat.& in auth.quibuſmo.natu. effi.ſui.§. illud colla.7.¶ Modo in propoſitu cū.dicitur non obſtante iuris obſeruantiā:tantū eſt dicere quantū reddeam⁹ ad priſtina iura naturalia: ſed de iure naturali in ore duorū, vel trium teſt. ſtatomne verbum.c.nouit de iudiciis. c. in omni negotio, & in c. licēt vniuerſis de teſti. Item ſolēnitas feriarū eſt de iure ciuili nō de iure naturali.l.omnes.&.l.act⁹. C.de feriis quæ poteſt per.l.tolli etiā in honorem dei inducta. l. prouintiarum præſides.C.de feriis. ¶ Item iuramentū eſt de iure ciuili .l. iuſiurandi. C. de teſti. dūmodo parti deſenſio non auferatur: quia defenſio eſt de iure naturali argu.l.vim. ff de iuſti.& iure, & in cle.paſtoralis de re iu.probatur ſecundum Bar. ex.l.1. ff.de teſta. mi. vbi mili. poteſt teſtari qualitercūq; voluerint:quia remiſſa eſt eis iu.ſolēnitas dūmodo duob⁹ teſtib⁹ probetur.l. 4.ti.1.6. par.&.l.ſi. C.fami. hercif. ¶ Sed examinatione teſt. requiratur iuris ſolēnitas Bar. vbi tenet quod ſic per.l. Lucius. ff. de teſta. mili. ibi dū dicit legitimis probationibus,nam in eo quod venit expediendū per iudicem vel per hæredem eſt ſecus.l.in fraudem.§.ſi.ff.de teſta.mili. ¶ Ex quib⁹ rationibus colligitur, ꝙ ſi princeps concedit alicui vt poſsit teſtari nō obſtante iuris ſolēnitate, ꝙ poteſt teſtari corā duobus teſtibus tantū. ¶ Quæro de alia quęſtione quæ ſæpe cōtingit. iura illius regni volūt ꝙ nullus extrahat frumentū pecudes, nec iumenta de his regnis, vt habetur per totum titulū.9.lib.6.ordina. & in pragmaticis regni multa ſunt iura idem dicentia.ꝙ certe res extrahi nō poſſint de regno ſub grauibus pœnis abſque licentia regis. ſunt alia iura in quaterno aduanarū dicētia. ꝙ extrahentes mercātias vel iumenta extra hos regnos ſoluāt decimā partem valoris dictarū rerum. princeps cōceſsit alicui licentiā,vt poſſet extrahere certā quantitatem frumenti, vel tritici, vel quorundā animalium aut alias res prohibitas, nūquid poſsit libere extrahere abſq; ſolutioue aduanarum videtur per ſupradicta ꝙ ſic. ¶ In cōtrarium eſt ve ritas argu.tex.in.d.l.5.tit.9. ibi dum dicit. Y qualquier que lo ſacare, quæ omnia nota: quia ſunt prateabilia. ¶ Sed pone princeps cōceſsit priuilegiū filiofamiliās ꝙ poſsit teſtari de bonis ſuis nulla re licta patri legitima: nunquid pater hoc idem facere poterit videtur ꝙ ſic: quia equalitas eſt ſeruāda. vt in. c.1. de re iudi. lib. 6. & l. qui accuſare. C. de edendo.&.c.cum inter de excep. ſed tu diſtingue. aut princeps conceſsit hoc ad inſtantiā filii,& ſemper prǽſumitur,niſi appareat & exprimatur quod motu proprio & tūc idem facere poterit. aut princeps motu proprio conceſsit: & tunc pater nō poteſt,& eſt ratio: quia primò caſu nō ceſſat ratio auaritiæ & ambitionis. ſecundò caſu ſic: ſed hæc ratio non ſatiſfacit & hoc tenuit Bald.in.l.1.C. de ſi ucti. & litis expen. & Iaſ.in.l.3. ff quod quiſq; iu. ¶ Et quod dixi equalitas eſt ſeruanda intellige in iudiciis, vt in dictis iurib⁹,& de primò dicto vide Frā. Cremē.cō.ſuo.154. qui refert tantūmodo Bal. in. l. ſi quādo in prin.C.de inof.teſt. ¶ Quæro dicūtur lūc.ꝙ filiifamiliās poſſunt teſtari ſi ſunt ætatis legitimæ: nūquid extendatur ad nepotes in poteſtate aui conſtitutos: videtur quod non quia appellatione filiorū non cōprehendūtur nepotes.l. 1. §. ſi maritum.ff.de vētre in poſſe.mi.tenet Bar.in.l.ſi quis ita.ff. de teſta.tute. ¶ Contrariū eſt verum: quia nepotes continetur appellatione filiorum in materia permiſsiua vel fauorabili tenet Bart.in.l. liberū m prin.ff.de verbo.ſigni.& in.l.filius. C.ad Macedo. & in.l.filiū vbi tex. ff.eodem. ¶ Et reſponde ad dictū.§.ſi maritū ꝙ loquitur in materia odioſa in qua nō veniunt nepotes appellatione filiorū: quia nec cōprehendūtur filię fœminæ. notatur in dictis iuribus,& in.l.ſi quis rogatur.la.1.ff.ad Trebe. quod eſt verum,niſi ut eadē ratio in fœmina quæ in maſculo.tenet glo.Bar.& docto in.l.ſi quis in tantā.C. vnde vi.& ſic intellige glo.in.c.1.de elect. lib. 6. in parte ſi quis, vel ſi qua:& in.c. generali eodem tit. ¶ Ex quo dicimus,quod fœmina de nocte reperta pūnitur pœna ſtatuti quo cauetur ꝙ ſi quis ambulauerit de nocte ſoluat 10.tenet Bar.in.l.1.vl. col. ff. de peculio,& in.l. iura in fine.ff.de legi.Bald. in.l. quicunque. C.de ſeruis fugi. ¶ Et ſi dicas ꝙ lex pœnalis non debet extendi quia odia debent reſtringi & fauores conuenit ampliari,eſt dicendū ꝙ diſpoſitio dictę legis eſt fauorabilis nō odioſa: quia concernit publicam vtilitatem, vt per Bal.in.l. ſi quis ſeruo. C.de furtis.facit.l.1.§.ſi. C.de cadu.tollē.&.l. 1.ff. ſo.ma.&.l.ad inſtructionē. C.de ſacroſ. eccleſi. ¶ Sed nunquid cōprehendantur ex interpretatione.an ex propria ſignificatione. vide per Bal. in.l. maximum vitiū.2.col.C. de libe. præte. vel ex hęre. verſi.ſecundū punctum eſt per totam col:

l ¶ O hija. cuius nomine fœmina tantũ cõtinetur. tenet Bal.in.l.ſi ita ſcriptũ.de lega.2. ¶ Sed quæro quę fuit ratio,quare appellatione filiorũ,cõtinetur fœmina,ſed non econtra. Dic ſecũdum Bal. in.l.fi. in fine.C.de ſeruis fugiti.ꝙ maſculus eſt forma,fœmina verò materia:& forma eſt nobilior: qa omne agens nobilius eſt patiente:& à nobiliori fit denominatio:& magis dignũ trahit ad ſe minus dignũ, & nõ econtra.vt.c. cum Marthę. de celebrat.miſſa. Sed vide in Spe.de procu.§.1.ver.regulariter. & ſequen.vbi dicitur,ꝙ in.38.caſibus conditio viri melior eſt quàm fœminæ.in.9.tamẽ deterior. & in.13. æqualis. regulariter verò conditio viri eſt melior. Vide quæ dixi in.l.49.infra.

m ¶ De ſu padre.ſub cuius imperio filius præſumitur eſſe,niſi ſui iuris eſſe ꝓbetur.vt habetur per totũ. de patria poteſtate.inſti.&.l.1.&.2.& ibi ſcribentes.C.eod.titu.& in.l.certa.C.de proba.Bar.in.l.titia.ff.ſolut.matri. Quod eſt verũ,niſi filius ſit in poſſeſsione exiſtentiæ ſui iuris ſecũdum glo.1.d.l.titia. ¶ Sed quæro,quare iſta lex dicit. el hijo que eſta en poder de ſu padre.non dicit & matris,neq; aniæ.Dic,ꝙ filius eſt in poteſtate patris.nõ matris, vt per totum titulum de patria po. inſti. &.l.1.titu.17.5.parti. Sed videtur ꝙ ſit etiam in poteſtate matris,vt.l.ſi in prin.titu.delos pleytos que deuen valer.fo.legũ.ibi,dũ dicit.ſi padre o madre touieren hijo o hija en ſu poder. & ibi dum dicit,ſalieren de ſu poder.Dic ꝙ ibi loquitur impropriè.vt in.§.fœminę,inſti.de adoptio.& in.§.extranei.inſti.de hęre.quali.& di.ita exponit & intelligit glo.in.d.l.fi. ¶ Itẽ ſi mater eſt tutrix filiorũ,dicitur filios habere in poteſtate.tex.eſt cũ glo.& ibi Bal.& Prępoſitus in.c.ex parte.ii.de appella. ¶ Quæ ſit patria poteſtas:& quibus caſibus filius liberetur à patria poteſtate;vide per totum titulũ.17.&.18.5.parti.& inſti.de patria poteſtate,& quibus mo.ius patrię poteſtatis ſol.& inſti.de Spe.de tuto.§.3.ver. ſed quæritur.

n ¶ Edad legitima. ſ.14.annorũ in maſculo.12.verò in fœmina.vt.l.13.tit.1.6.par.&.l.qua ætate.ff.de teſta.&.l.ſi frater.C.qui teſta.fa.po.l.2.C.quando prouo.nõ eſt neceſſe.l.fi.C.de teſta.mili.q̃ ętas requiritur etiã in codicillis.vt.l.1.tit.12.6.par. ¶ Et nota, quòd ſi impubes tetigit vltimũ diẽ.14.anni:vel fœmina.12.põt teſtari.vt.d.l.qua ætate.&.d.§.ꝑterea. & hoc fauore teſtamẽti.vt ibi. ¶ In codicillis tñ requiritur ꝙ habeat cõpletũ.14.annũ.vt.d.l.1.Sed videri meo ſatis dicitur cõpletum,ex quo tetigit vltimum diẽ.14.anni.quia ſi ſufficit in teſtamẽto,à fortiori in codicillo,vbi de minori præiudicio agitur. text. in.l.1.titu.1.6.parti.iuncta.l 1.titu.12.ea. partit: ¶ Et nota,ꝙ teſtamentũ factum ante iſtã ætatẽ,eſt nullũ,etiam ſi teſtator ſit miles.l.milites.&.l.fin. & ibi Bal.1.col.ver.eſt cõſiderãda.C.de teſt.mili.&.l.ſi filiusfamilias.ff.de teſta.&.d.l.13,&.l.7.in princ. 6.parti. ¶ Adultus verò etiam ſi curatorẽ habeat, & curator contradicat,teſtari poteſt.l.aurelio.§.gaius.in prin. & ibi Bart. ff.de libe.le.glo.in.l.1.§.fuit quæſitum.ff.ad Trebelli. Bal.in.d.l.ſi frater,& in.l.1.C.ſi quis ali.teſta. prohi. ¶ Sed quæro,nunquid Queſtio.
teſtamentũ factũ in minori ætate tractu tẽporis cõualidetur. Videtur ꝙ non:quia nullũ eſt teſtamentũ:& quod nullũ eſt à principio,tractu tẽporis nõ conualidatur.c.nõ firmatur.de regu.iur.li.6.cum ſi mi. ¶ Hinc dicimus,ꝙ teſtamentũ hæretici nõ conualidetur,ſi poſtea reuertatur ad fidẽ verã:quia tẽpore,quo fuit hæreticus,nõ potuit teſtari.c.excõmunicatus.§.credẽtes.d hæreti.& in.l.5.ti.delas mãdas.ſo.le.& ibi glo.l.16.titu.1.6.par.in fine.Bal.in.l.fi.1.col.verſi.ſecunda concluſio.C.ſi à non cõpe.iudi.&.l.1.§.ſi quis plane.de lega.3.glo.in.l. ſi quæramus.ff.de teſta.Abb.in rubrica eo.ti. volumine de cre.2.col.ver.hæreticus. & in.c.parochiano.de hæreti. ¶ Idem ſi catholicus fecit teſtamentũ tempore habili,quia irritatur teſtamentum,ſi ſuperuenit inhabilitas,vt quia factus eſt hæreticus,vel agarenus. notatur in.l.1.§.ſi quis.& ibi Bald.& doct.de lega.3. & in.l.ſi quis filio exhæredato.§.irritũ.ff.d iniuſto rup.teſta. ¶ Licet ſit argu.cõtra,in.l.is cui.ff.de te- Queſtio.
ſtamẽtis.& in.l.1.§.ſi.quis.ff.de ſecundũ ta. ¶ Itẽ pone maior 14.annorũ,minor tamen.25. annis fecit teſtamentũ,in quo eſt læſus,nunquid reſtituatur aduerſus teſtamentũ. Bart.in.d.§.fuit quæſitũ.dicit,ꝙ non:& in.l.fi.C.ſi quis aliquem teſta prohi.& in.l.verba cõtraxiſſe.ff.de verb.ſig.doct.in.l.ſi frater.C.qui teſta.fa.po.Quod procedit etiã in eius hęrede. vt per doct.in.d.§.gaius. ¶ Quod eſt verum,niſi mi- Limitat
nor ſit dolo inſtituti inductus ad ſic teſtãdum,quia tunc reſcinditur teſtamentũ beneficio principis ad inſtantiam venientiũ ab inteſtato. tenet Bal.in.l.ſi fratres.C.qui teſta.fa.põt. ¶ Aduerte.Si dicas quare minori nõ cõceditur in integrũ reſtitutio aduerſus teſtamentũ ſuum,eſt pro tanto: quia titulus de minoribus concedẽs in integrũ reſtitutionẽ,loquitur de his,quæ geſta ſunt,verba autẽ iſta,geſſerunt, ad contractus,nõ ad voluntates vltimas extenduntur.vt.l.verba geſſerunt.ff.de verbo. ſigni.quod dictum eſt verũ ſecundũ bar.in.d.l.1.§ fuit quęſitum. ff.ad trebellia. ¶ Quod ꝓbatur clariori ratione. In integrum reſtitutio eſt remediũ extraordinarium, quod competit,vbi deficit ordinariũ.l.in cauſæ.in prin. ff. de minori.ſed iſto caſu remediũ ordinariũ ſufficit,quia põt reuocare teſtamẽtũ,tenet Lud. de ro.in.d.l.ſi frater.C.qui teſta.fa. po. igitur ceſſat in integrũ reſtitutio. ¶ Nota tñ vnũ caſum ſatis ſin- Nota.
gularẽ,in quo minor põt in integrũ reſtitui(& eſt) minor.25.annis poterat habere cõcordiã cũ aduerſario.putà in mille ducatis:deinde minor noluit cõcordiã.ſed eam refutauit:poſtea fuit condemnatus in duobus millibus,an ſibi noceat talis ſententia, etiam ſi tranſiuerit in rem iudicatã.Et dicit ꝙ nõ nocebit ſententia.imò habebitur pro trãſacto:& quia ex conſequenti ſententia condemnatoria apparet ex euidenti læſione,reſtituitur ergo minor in inte-

grã aduerſus concordiã omiſſam.tenet glo.ſingularis Bart.Bal. & Albe.in.l.ſi ex cauſa.§.nũc vidẽdũ. ff.de minoribus.& Bal.in repe.l.2.col.1.C.đ reſcin: ven. Bar.in ſuis caute.char.2.incipi. Quãdo aliquis litigat vel litigare vult cũ minore. Ludo.roma. ſingulari ſuo.328.incipi.Nolo tibi dare cautelam.

Adde. Forte erant duo fratres, quorũ alter erat maior,alter minor:petitur reſtitutio ꝑ minorẽ aduerſus ſententiã ꝓpter concordiã omiſſam:an proſit maiori, ſi cõcedi tur minori.gl.ſingula.in.l.vnica.C.ſi in cõmuni eadẽq; cauſa in integr.reſti. poſtu. Et diſtinguit inter diuidua & indiuidua,vt indiuiduis reſtitutio,quæ cõceditur minori,nõ trahatur ad maiorẽ:ſecus in diuiduis,vt in ſeruitutibꝰ,& ſimilibꝰ. vt dicit ibi glo. & in iure hypothecæ. Ita etiã dicit Matth. de affli. đciſio:neapo.213.circa finẽ.& Azo.in ſumma dicti. ti.ſi in cõmuni eadẽq; cauſa. Cynus ibi apꝓbat,in quantũ dicit, ꝙ in diuiduis nõ extẽditur reſtitutio quæ competit minori ad maiorẽ:ſed in indiuiduis, in quibus dicit,ꝙ beneficium cõpetens minori extenditur ad conſortẽ maiorẽ. *Cynus cõtra.* Sed Cynus ibi hoc nõ tenet,ſed reprobat glo.& cõtra glo. in hoc tenẽt Guido de ſuza.Albe.đ roſa.& Pau.đ ca.ibi. *Contra cynum.* Sed idem Albe.de roſa.in.l.a.C. ſi vnus ex pluribus.in fine expreſſe tenet,ꝙ in indiuiduis reſtitutio,quæ conceditur minori,extenditur ad conſortẽ litis maiorẽ.per.l.ſi cõmunẽ.ff.quemad.ſerui.amitta.Idem dicit Bal.in.l.ea lege.4.col.C.de cõdi. ob cau.nã in iſtis cõnexis eligendũ eſt magis quod ꝓdeſt,quàm quod nocet.l.non intelligitur.ff.de iure fiſci.l.liberis.§.ſi duobus.ff.dẽ libe.cauſa.Faciũt ad hęc multa quæ allegãtur per Alexan.in.l. præcipimus. C. de appella.vbi dicitur,ꝙ de cõnexis idẽ eſt iudicium: & quæ allegat Ioan.and.in.c.1.de iure patro. lib.6. & moderni papien.allegant.17.ſimilia.in.l.emancipa. C.de colla. & alias concordantias allegat. Feli. in.c.1.de pręſcriptio. Alexan.in quarto volumine. in conſi. 122. 4. colum. & ſequen. Et hoc tene per doctrinam Bald.in proprijs terminis in.l.3.§.ſed vtrum in fine.ff. de minore. *Nota quã dicatur aliquid indiuiduum.* Et nota,quòd dicitur indiuiduum,quando facta diuiſione,apud intellectum non remanet in ſingulis partibus forma ſubſtantialis. Tenet Bald.in.l.2.1.colum.C. de hæreditarijs actio.melius in.l.ſi plures.in princ.C.de condi.inſer. Et de iſto indiuiduo, vide in.l.5.§.cato.ff. de verbo. obligatio. *Q.:* ¶ Adde in materia vnam quæſtionem ſingularẽ & eſt. Minor,& alius ipſius nomine,litigabant in iudicio:inſtantia durauit per multos annos. ¶ Ita quod infra iſtud tempus minor factus eſt maior, dum poſtea cauſa ſolicitatur iſte. ¶ Qui fuit minor,nunc factus eſt maior. condemnatus,vel ante condemnationem petit reſtitutionem.quæritur an ſit concedenda,an deneganda. Bart.in.l.3.§.1.ff.de mino. dat in iſta materia vnam regulam, videlicet, quòd quando finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium,vt eſt in authen.qui ſemel.C.quomodo & quando iudex. vbi actor habet de neceſsitate proſequi litem vſq; ad finem,& ſic reus de neceſsitate habebat perſequere in lite. & ſic habet neceſſariam conſequentiam ad principium, & ſuper iſta reſtitutione concedenda inſpicitur principium litis,quo tempore ſibi competebat.ergo & nunc,licet ſit maior. Ad quod facit id quod dixit idem Bar.in.l.an eadẽ. §. actiones. ff. de exceptio.rei iudi.ꝙ ſi lite pendente ſeperueniat ius,quod habet dependentiã ex cauſa de pręterito, debet haberi ratio,vt ibi per eũ. Alij dicũt,ꝙ nõ competit reſtitutio,nec debet cõcedi,ex quo tẽpore,quo petitur reſtitutio,eſt maior,cui non cõpetit. Nam idẽ videmus in filiofamilias,qui ſtipulatꝰ eſt mutuum.quo tempore non obligatur,ſi poſtea effectus eſt paterfamilias,& ſibi numerata ſit pecunia, ceſſat exceptio macedoniani: qa finis cõſideratur, non principiũ,vt in.l.ſi filiusfamilias.§.fi.ff.ad macedonia.notat glo.in.d.l.3.ff.de mino. Alij tenẽt primam opinionem.per.l.3.C.ad macedo. vbi dicitur,ꝙ origo obligationis potiꝰ quã titulus actionis cõſiderandus eſt.Et ſic videtur dicẽdũ,ꝙ tẽpus incepti iudicij debemus inſpicere,vt iudicetur,an ſit concedendũ beneficiũ reſtitutionis. Nam idẽ dicimus in electo,vt tempus electionis conſideretur, an electus habeat aliquod defectum.vt in.c.dudum el.1.& ibi glo.quæ allegat plures cõcordãtias.đ electi.vbi dicitur,ꝙ initiũ eſt ſpectandũ.Guiliel.đ cu. in.l.ſancimus C.in quibus cau.in inte.reſti.non eſt ne.que refert ibi Albe.de roſa.dicit,ꝙ quãdo impedimẽto aliquo,vel malitia aduerſarij ꝓtrahẽtis cauſam currit tẽpus:tunc lapſus temporis nõ nocet ipſi minori.allegat.l.intra vtile.ff.đ mino.et.l.ſi cũ ipſo. ff.de excuſa.tuto.&.l.cõtra maiores.ff.de inoffi.teſta. Alij dicunt,ꝙ ſi minor,lite pẽdente,factus eſt maior:& infra quadriẽniũ poſtquàm factus eſt maior petit beneficiũ,ꝙ eſt ſibi concedẽdum. Secus ſi elapſi ſunt quatuor anni,qui dantur ad petendũ beneficium reſtitutionis in integrũ,poſt ætatem perfectam, quia tunc nõ poteſt concedi beneficiũ.per id quod dicit Barto.in. l.ſuperuacuum. C. de tempori. in integrum. reſtitu. & Ange. in. §. illud. in authen. de hæred. & falcid. collatio. 1. notatur. in cap. 1. de reſtitutio. in integrum. lib. 6. habetur in l. æmilius.ff. de minori. Do. Matthæ. de Afflictis. recitando opiniones doctorum, quibus ſupra in deciſioni.Neapolita.210. concludit, quod ſi dolo, vel malitia actoris lis fuiſſet protracta in longum: vel quia iudex ex cauſa non decidit cauſam, quod concedenda eſt reſtitutio minori facto maiori tempore publicationis,qui nunc eſt maior tẽpore, quo petit reſtitutionem,per ea quæ dicũt Guiliel & Bal. in.d.l.4. § 1. niſi in minori ætate concluſum eſſet in cauſa. vt.l.quãuis. C. de adulte.& authen.vt cum de appella.cognoſ.§.1.collatio.8.Idem Albe.in.d.l.3. §. 1. Quod multum facit ad pragmaticam regni huius folio. 49. ordinamen .19.

Sed

¶ Sed nũquid altera pars poſsit vti dicta reſtitutione, quando minor factus maior fuit læſus dolo aduerſarij. Tenet ꝙ nõ, per id quod dicũt Bar. Pau. & Ludo. & moderni ſcribẽtes. in. l. 1. §. nũciatio. ff. de operis noui nũciatio. per tex. in. l. qui res. in princi. iuncta glo. ff. de ſolutio. ſed dolo ceſſante beneficio quod conceditur reo gaudere debet actor, vt in ſpe. de dilatio. §. fi. ver. in ſumma. & ibi Io. And. cũ cõcordãtiis quę ibi allegãtur. Sed melius hoc dicitur in dict. ordinatiõe. 19. quæ in iſta quæſtione ſin-
Quæſtio. gulariter loquitur. ¶ Quid ſi minor non eſt factus maior, ſed moritur, an reſtitutio in integrũ ſit concẽdẽda hæredi ſuo maiori ex perſona minoris defuncti. Bal. in. l. ſi infanti. ante pe. co. C. de iure delibe. dicit, ꝙ ſi minor ſuccedit maiori, debet cẽſeri ſecundũ ſuam ætatem, non ſecundũ ętatem præcedẽtem quantũ ad beneficia conſequẽda, quæ ſumunt originem ex perſona, & nõ reperiebatur in perſona prædeceſſoris cõſeruata, ſed conſeruanda. vt. l. Aemilius. ff. de minoribꝰ. ¶ Item quia priuilegiũ ætatis nõ tranſit in ſucceſſorẽ, vt in. l. priuilegium. & in. l. omnibus. ff. de regu. iu. & in regula priuilegium. lib. 6. ¶ Sed in contrarium facit text. in. l. mi-
Contra. nor autẽ magiſtratus. ff. de mino. vbi dicitur. nõ ſolum autem minoribus, verũ ſucceſſoribus quoq; minorum datur in integrũ reſtitutio, & ſi ſint ipſi maiores. ¶ Bar. tamẽ. in. l. interdum. ff. de mino. dicit, ꝙ cauſa reſtitutionis in integrũ non eſt principaliter fauore perſonæ minoris, ſed eſt cauſa reſtitutionis deceptio ſine lęſione. Nã ꝙ quis ſit minor. non reſtituitur, niſi ſit læſus. vt. l. 4. in fine titu. 14. tertia partita. Bar. in. l. minoribꝰ. & l. fi. C. de in integrũ. reſtitu. ideo trãſit reſtitutio ad hæredem maiorem. ¶ Idem dicit Bar. in. l. non ſolũ. ff. de in integrũ reſtitutio. mino. Firmat Dinus in dicta regula priuilegiũ. a. co. verſi. & tamẽ iure cauetur. cum ſequen. Oldra. conſi. 224. num. 29. & 38. cum ſequen. Bar. in. l. quia tale. ff. ſolu. mat. Matth. de Affli. deciſio. Neapo. 211. ¶ Et ꝙ minor non reſtituatur niſi probetur læſio, tenet etiam Bar. in. l. nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de iureiu. pro quo eſt etiã textus. in. l. 8. ti. 6. tertia parti. ibi dum dicit. prouãdo ſe primero el yerro. ¶ Hinc eſt, ꝙ minor obligat pro dote bona ſua, ſi obligatio eſt ei vtilis & neceſſaria quaſi ſit inſeparabilis. vt. l. fi. ff. de legitimis tuto. & l. item quia. ff. de pactis. ſi tamẽ eſt læſus reſtituitur. vt in additio. ad Bal. in. l. 1. 2. co. ver. item pro dote. C. de priuile. dotis. ¶ Sed quia hic ponitur vnus caſus, in quo minor non poteſt in integrũ reſtitui, adde aliũ, ꝙ ſolutio facta minori iuſſu iudicis, facit & operatur, ꝙ aduerſus ſolutionẽ nõ poſsit minor petere in integrũ reſtitutionẽ. tex. eſt ſingularis in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de minori. ¶ Verũ tamen eſt, ꝙ minor reſtituitur aduerſus donationẽ à ſe factã cauſa mortis. tenet Bal. in. l. ſi curatorem habẽs. C. de in integrũ reſtitutione mino. ¶ Sed contrariũ tenet. in. c. 1. §. item ſacramẽta. 4. co. in fine de pacẽ iura. fir. ¶ Et nota vnũ in materia, ꝙ minor in caſu quo põt teſtari, poteſt in teſtamẽto filio curatorẽ dare. l. ſi plures. §. quãuis. & ibi Bar. ff. de adminiſtra. tuto. & l. quæro. §. Lucius. ff. de teſta. tute.

o ¶ Pueda hazer teſtamẽto. & per cõſequens codicillos. vt per Bar. in l. intantũ. in fine pri. ff. de ſeruo corrup. Dixi in. l. ſupra ꝓxima in parte. codicillos. Itẽ poteſt legare. glo. & doct. & Abb. in. c. Ioannes. de teſta. Item poterit donare intuitu eleemoſynæ. c. quia nos. de teſta. ¶ Item teſtãdo poteſt ſibi eligere ſepulturam. c. licet. §. quanuis de ſepultu. lib. 6. Barto. in. l. filius familias. la. 1. 2. & in. l. quæ in poteſtate. ff. de teſta. Oldra. conſi. ſuo. 25.

¶ Ley ſexta.

LOs aſcendiẽtes ᵖpor ſu orden & linea derecha ſucce-

LOs aſcendiẽtes. Caſus. aſcendentes legitimi ordine ſuo ſuccedunt deſcendentibus ex teſtamento & ab inteſtato in omnibus bonis cuiuſcũq; ſint qualitatis eodẽ modo, quo eis ſuccedũt deſcendẽtes, quãdo deſcendẽtibus non ſuperſunt deſcendẽtes, vel alij habẽtes ius ſuccedẽdi: poſſunt tamen hoc caſu deſcendẽtes relinquere pro anima & aliũ de extra ſuos aſcendẽtes tertiã partem bonorũ ſuorũ, pręterquã in ciuitatibus & locis, in quibus ſunt ſtatuta cõſuetudine roborata dicẽtia, ꝙ bona deuoluantur radici, hoc dicit. ¶ Diuiditur iſta lex in quatuor partes. In prima ponitur regula. In aliis ponũtur duę limitationes, & caſus fallẽtię ad regulam. ¶ Regula ponitur in princi. vſq; ibi, en caſo. ¶ Deinde vſq; ad ver. pero biẽ permitimos. ¶ De iſto ver. vſq; ibi. ſaluo enlas ciudades. ponũtur limitationes ad regulã. ¶ De iſto. ver. vſq; in fi. ponũtur caſus fallẽtię. Et vt melius iſta lex intelligatur pro iuuenibꝰ figuro ſic caſum. Quidã Petrus nomine diẽ clauſit extremũ: quærebatur ad quos bona iſtius perueniãt. Et dicitur, ꝙ ſi Petrꝰ iſte defunctꝰ nõ dimiſit filios vel nepotes, aut alios habẽtes ius ſuccedẽdi in ſuis bonis, ſuccedũt ei aſcẽdẽtes, ſeruato ordine iſto, vt primũ pater & mater ſi ſtãt, aliàs auus & auia: deinde proauꝰ & proauia ex teſtamẽto & ab inteſtato in omnibus bonis cuiuſcũq; ſint qualitatis.. ¶ Niſi in loco habitationis defuncti ſit ſtatutũ cõſuetudine approbatũ, ꝙ bona deuoluãtur radici. Dicit tamẽ iſta lex, ꝙ ſupradicto caſu poterit defunctꝰ relinquere pro anima & cuicũq; voluerit relinquere tertiã partẽ bonorũ ſuorũ. ¶ Vel aliter, ꝙ teſtator poterit relinquere tertiã partẽ bonorũ ſuorũ pro anima aliũde, niſi in ciuitate ſit ſtatutum, ꝙ bona deuoluãtur radici &c. Sed an hoc ſit verũ, patebit ex infra dicẽdis. ¶ Nota tamẽ, ꝙ aſcẽdẽtes dicũtur pater, mater, auus, auia, proauꝰ, proauia, abauꝰ, abauia, vſq; ad tritauũ, & tritauiã. vt habetur in authẽ. de hęredi. ab inteſt. veniẽtibus. §. ſi igitur defunctꝰ. collatione. 9. & l. 1. §. & ſi omne. tit. delas herẽcias. ſo. le. & l. 2. ti. 13. ſexta partita.

p ¶ Por ſu ordẽ. Vt primũ pater et mater defũcti, vel qui eorũ ſtat, ſuccedat, excluſis aliis aſcẽdentib9. Si tñ pater vel mater nõ ſtãt, ſuccedunt auus & auia, & ſic de aliis aſcẽdentib9: taliter, ꝙ proximiores in gradu primũ ſuccedãt. vt. l. 1. titu. delas herẽ. fo. le. & authẽ. de hęredi. ab inteſt. ve. §. ſi quis igitur. colla. 9. & authẽ. in ſucceſsiõe. C. de legi. hęre. ꝶ Si tñ auus & auia proauus & proauia ex vtroq; parẽte pariter concurrũt, hęreditas diuiditur inter eos. vt medietatẽ quidẽ accipiãt omnes à patre aſcẽdẽtes quanticũq; fuerint. medietatẽ verò reliquã à matre aſcẽdẽtes quãtoſcũq; eos inueniri cõtigerit. vt. d. §. ſi quis igitur. Tenet Bal. in. l. qđ ſcitis. C. de bonis que libe. vbi dicit per illũ tex. ꝙ in bonis vndecũq; prouenerint aui pariter ſuccedũt. Sed Bar. tenet cõtra in. d. l. quod ſcitis. Pro quo facit tex. in. l. 10. ti. delas herencias. fo. le. vbi dicitur, ꝙ auus paternus ſuccedit nepoti in his quę prouenerunt à patre: & maternus in his quę prouerunt à matre. In aliunde quęſitis dicit, ꝙ aui ſuccedũt æqualiter. Et in hoc vltimo iſta lex videtur cõprobare opinio. Bart. ſtante conſuetudine, vel ſtatuto conſuetudine comprobato: de iure tamẽ ceſſante foro procedit opi. Bald. per text. in. l. 4. titu. 13. ſexta parti. & l. 6. titu. 2. li. 4. foro juzgo incipi. quãdo el home. vbi dicitur, ꝙ ſi defunctus non habet filios, ſuccedunt ei parentes per capita: vel aui in eorũ defectu pro dimidia, vel æqualiter. Et illã tene per tex. in. d. l. 4. quæ hodie eſt approbata per legẽ. 1. ſupra. licet. d. l. 10. titu. de las heren. fo. le. appareat ex æquo rationabilis: ſed quia forus Caſtellę non eſt approbatus, vt. d. l. 1. d. l. 10. tit. delas herẽ. de iure nõ procedit. nec opinio Bar. qui idem tenet in. d. l. quod ſcitis. Verũ tamen eſt, ꝙ hodie eſt for9 quaſi vniuerſalis in toto regno conſuetudine roboratus, vt auus patern9 ſuccedat nepoti in his, quę prouenerũt à matre: in aliũde verò quęſitis aui ſuccedũt ęqualiter. Et de iſta cõſuetudine inter auos, et inter patrẽ & auũ, necnõ inter patrẽ & matrẽ & eorum coniũctos, dixi latè infra. in. l. iſta in parte. en todos ſus bienes. vbi vide. Et nota pro lege iſta ſingulare dictũ Bald. in. l. fi. C. de verb. ſig. & Pet. de Anch. in. c. 1. 14. q. ver. occurrũt. de conſti. lib. 6. vbi dicũt, ꝙ ſi lex, vel ſtatutũ vocat agnatos ad ſucceſsionẽ, intelligitur ſecũdũ gradus prærogatiuã: vt primũ pater & mater: deinde auus & auia ſuccedant defuncto ſine filiis. vt hic.

Adde. Tex. in. c. Rainal. & qđ ibi notãt docto. & Abb. in ver. & nota ꝙ inſtitutio. 3. co. de teſta. & ibi gl. in parte adiciẽs cõiũcto in ver. in eo autẽ. per quẽ tex. & doctrinã doctorũ & gloſæ cõfunditur theorica legiſtarũ in. l. 1. §. gallo. ff. de libe. & poſth. qui dicũt. ꝙ vbi teſtator inſtituit filiũ, & ex eo nepotẽ, nõ intelligit vterq; hęres eo tẽpore: ſed ordine ſucceſſiuo, videlicet pater ſi viuit in vita teſtatoris: & nepos in caſu, quo fili9 moriat in vita teſtatoris. ¶ Cui9 cõtrariũ dicitur. c. Rainũti9 de teſta. ibi dũ dicitur. prænomi- *Contra.*

natus iudex condẽnauit Raineriũ ad reſtitutionẽ Alterochę, & filię eius. Pro ſolutione huius cõtrarietatis dicũt legiſtę vbi ſupra, ꝙ doctrina doctorũ in. d. §. Gallo. procedit cõcurrẽte ordine charitatis, nõ ordine neceſsitatis. (volunt dicere) ꝙ vbi teſtator inſtituit filiũ propriũ et nepotẽ natum ex eo filio, ꝙ ſolus filius intelligitur hęres inſtitutus ſi viuat in vita teſtatoris. vt ſupra. Ita dicit Lãfrã. in repetitione dicti. c. Rainũ. qa præſumitur ex ordine charitatis teſtatorem magis diligere filiũ, quàm nepotem natum ex filio. nam auus diligit nepotẽ natum ex filio. nã auus diligit nepotem contẽplatione filij. l. dedit dotem. ff. de collatio. dotis. ¶ Ordo neceſsitatis dicitur, quia ſi teſtator vult ꝙ valeat teſtamentũ ſuũ, exigitur ꝙ inſtituat nepotẽ in caſu quo decederet filius viuo teſtatore: vbi iſta duo ſimul nõ cõcurrerẽt, tunc inſtitutis patre & filio ſimul eodẽ tempore, vterq; erit hæres æqualiter. Et iſtud probatur ex. d. c. Rainun. qui tex. non allegatur per aliquẽ legiſtã. ſecundũ Lanfran. in dict. repetitione. c. Rainun. 4. col. dict. ver. videtur. Nam vt ipſe dicit, licet ibi cõcurreret ordo charitatis: qa Rainun. teſtator veriſimile magis diligebat Alterocham filiã ſuã, quã ſobolẽ in vtero Alterochę geſtatã. tamen nõ concurrebat ordo neceſsitatis (quia eſt) ꝙ ſi teſtator nõ ſubſtituiſſet ſobolẽ Alterochę, per hoc eius teſtamentũ non vitiatũ foret. Vnde ſi teſtator inſtitueret Titiũ extraneũ & filium dicti Titij ſibi hęredes, nemini dubiũ eſt, ꝙtã filius, quã pater ęqualiter eſſent heredes. vt ibi dicit Lãfran. quẽ vide. ꝶ Et nota, ꝙ ordo ſuccedendi, de quo ſupra, debet obſeruari: aliàs actus geſt9 per iudicẽ cõtra eum erit null9. Tenet Bal. licet in alio caſu in. l. pe. 3. q. C. đ cõdi. inſer. vbi dicit, ꝙ ordo eſt modus, quo omiſſo, nihil rectè agitur. Et dicitur ordo traditus a lege, ex quo ex verbis legis tacitè vel expreſſe colligi poteſt. Tenet Bal. in. l. eos. §. co. C. đ ap. ꝶ Itẽ not. ꝙ nõ ſolũ ordo vel forma tradita à lege debet ſeruari, ſed etiã ſi cõſuetudo dat formam aliquã eſt ſeruãdr, aliàs nõ valet quod agitur. Tenet Bal. in. c. 1. §. Itẽ ſacramẽta. 2. co. de pace iura. firman. dixi. in l. 3. ſupra. Et eſt ratio: quia forma tradita à lege in dubio eſt de ſubſtãtia, vt omiſſa, vitiet actũ. Tenet Bal. in. l. cõparationes. 2. co. ver. vlti. nota. C. de fide inſtr. & in. l. 1. in prin. ver. & forma. C. vt in poſſeſ. lega. per legẽ ſcio. ff. de app. Idẽ tenet in. l. ſi tutor. C. in quib9 cau. in integ. reſ. nõ eſt ne. & in. l. fi. C. de ſuis & legitimis hęre. & in authẽ. hoc ampli9. ver. nota. dicit gl. C de fideic. & in. l. 2. ambiguitatẽ. C. de teſta. ꝶ Vel dic ſecũdũ Bar. in. l. §. prius. ff. de vul. & pu. ꝙ ratio quare teſtamentũ vel alius actus eſt nullus ſi ordo ſtatutus nõ ſeruatur (eſt) quia in tali ordine cõſiſtit ſtatus legis. ꝶ Itẽ dicimus in iudiciis: quia ſi ordo eſt præfixus, nõ poteſt procedi extra ordinẽ. Tenet Bal. in. l. ſi. 1. q. in fi. C. de edic. diui Adri. to. vbi dicitur, ꝙ extra ordinẽ nõ procedit, vbi cert9 ordo pręfigitur. l. qui p colluſionẽ.

ſ. 6.

ſ.fi.ff.de actio.emp.& vē.l.quint⁹.ſ.fi.ff.de annuis lega.Hinc dicit Abb.per illū textū in.c. prudētiā in princi.1.colu.in fine de officio dele.ꝙ vbi datur certa forma procedēdi proceſſus corruit. nōn ſolū ſi attentatur aliquid directe contra formā: ſed citra quia verū eſt illū exceſsiſſe fines mādati, & ſic notat, quod vbi datur certa forma paria ſunt agere contra vel citra allegat bonā gl.in.c.ſi cui de elect. li.6.⁋Cōcluditur ergo ex ſupradictis ꝙ in ſucceſſionibus:teſtamētis:iudiciis & cōtractib⁹ ordo ſcriptus eſt ſeruādus:aliās nō vlaet quod agitur. Ignorantia enim iudicis eſt nō ſeruare debitum ordinē proceſſus iudicialis tenet Abb. per illū text. in.c. vno. vt eccleſiaſtica beneficia.

dan ex teſtamento[q] & ab inteſtato[r] y les ſean legitimos herederos como[s] lo ſon los deſcendientes a ellos en todos ſus bienes[t] de qualquier calidad[v] que ſean en

q ¶ Succedā ex teſtamento.concordat.l.1.titu.de las heren.fo.le.&.l. nā & ſi parētibus. ff. de inoffi. teſta.quæ iura ſentiūt.ꝙ aſcendentes debent hæredes inſtitui in teſtamentis filiorū:aliâs teſtamenta filiorum ſunt nulla vt in auth.in teſtamento. C.ad Tertullianū.tenet Bal.in.l.omnimodo.1.col.verſi. venio ad quæſtionē.C.de inoffi.teſta. Bar. & Bal. in auth.ex cauſa.verſi.circa ſecundū.3.col. in parte 3.oppono.&.8.col. ver.3.quæro.C. de libe.præ.vel

Regula. exhęre,& ibi dicūt doctores ꝙ ſi aſcendētes exhęredantur poſſunt agere querela inofficioſi teſtamenti contra teſtamenta filiorū . quod probatur argumento iſtius legis.quia dicit ꝙ ſuccedunt aſcendētes deſcendētibus,quēadmodū deſcendētes ſuccedunt aſcendentibus: ſed tu habes ꝙ ſi deſcendentes exhęredantur poſſunt agere contra teſtamentum de inofficioſo. vel ſi grauātur poſſunt ſe querelare & agere ad ſupplementū.l.3.in princi. ff. de inoffi.teſta.igitur & aſcēdentes:quia dicitur quēadmodum.i.ſicut deſcēdētes &c.

Fallit. ⁋Fallit.8.caſibus enumeratis in.l.11.ti.7.ſexta parti. ⁋Tu adde aliū quem ponit Abb. per illum text.in.c. quia nos de teſta.puta ſi eſt clericus qui teſtatur quia poteſt aſcendētes præterire & exhęredare.

Adde Rationē ponit do.doct.de Pala.in repetitio.c.per veſtras.de dona. inter virū & vxo.ſuper rubri.co.183.cū ſequē.ver.ſic etiam clericus quaſi in fine illius co. ſ. quia omne aduentitium reſpectu clericorum dicitur Caſtrenſe,vt auth.preſ byteros. C.de epiſcopis & cle.tenent quaſi omnes ſcribentes in.c.quia nos de quo hic in glo. ¶ Ex quo dicit.ꝙ clerici in poteſtate parentum conſtituti poſſunt licite diſponere,& teſtari de omnibus aduētitiis:quia cū illa aduentitia quo ad clericos dicātur peculiū Caſtrēſe, vel quaſi Caſtrēſe , vſufructus non quęritur patri, ideo dicit, ꝙ poterit clericus diſponere de talibus bonis.vt eſt caſus in dicto auth. preſbyteros. ⁋10. fallit in milite ſeculi. tenet Abb. in.d.c. quia nos. ⁋11.in aſcendente bannito,quia perdit legitimā in bonis deſcendentis.tenet Bal.in.c.1. ſecunda colū. de pace tenen.& eius vio. vſi. feu. ⁋12.ī feudo filij qa in eo pater nō ſuccedit.tenet Bal.in.l.ſi vxorē in fine.C.de cōdi. inſer. ⁋13.ī officio filij in quo etiā pater nō ſuccedit.l.fi. ibi Bal. C. de bonis q̄ lib. ⁋14.ſi pater contradicit filio ingrediēti monaſterium.Bal. ī additiōi. ad Spe.đ ſtatu. monacho.ver.tertio & ibi Spe.ver.quīto quęritur.& verſic.quarto. ⁋15.in caſu iſtius legis in fine.ſ.ſtāte.ſtatuto ꝙ bona deuoluātur ad propriū fontē vnde exierūt.⁋Et ratio quare aſcendentes his caſibus nō poſſunt agere querela inofficioſi contra teſtamenta deſcendētium ſi exhęredantur videri meo eſt pro tanto. qa non habent legitimā in eorū bonis,& q nō habent legitimā nō poſſunt agere querela inofficioſi teſtamenti ſecūdū Bal.in.d.auth:ex cauſa.8.col.& in lege fratres.1.col.in fine.& ibi ſcribētes.C. de inoffici.teſta. ¶ Sed quæro. pater in extremis poſitus condidit teſtamentū in quo ita dixit.filiū meū hæredē inſtituo.& ſi deceſſerit in pupillari ętate talē ſubſtituo.mortuo teſtatore deceſſit filius in pupillari ętate ſupſtite matre q̄ritur an mr̄ ī ſucceſſiōe filij excludat ſubſtitutū:an excludatur ab eo . videtur ꝙ mater excludat ſubſtitutū qa ſibi debetur legitima filij in bonis à quo reperit ſe excludi p ſubſtitutionem ſine cauſa.ꝓbatur aperte ex.l.iſta quia dicit,ſuccedan en todos ſus bienes de qualqer calidad.& melius in parte.como ſon los deſcendientes a ellos.qa ſi eodem modo filius non excluditur p ſubſtitutū datū à matre.l.2.& ibi Bar. ff. de vulga. & pupi. Ita & mater non excluditur p ſubſtitutū datū filio ſuo.⁋Pręterea ſi mater nō poteſt facere ſubſtitutionē pupillarē p quā pater excludatur à ſucceſſione filij. vt.d.l.2.idē debuit eſſe in patre ꝙ non poſſet facere ſubſtitutionē per quā mater excludatur à ſucceſſione filij cū in eius ſucceſſiōe iudicētur à pari.vt hic eſt caſus & in.d.l.1. ti.delas herencias cū ſimi.⁋Itē ſi dicas ꝙ pater habet filiū in poteſtate & ꝓpterea poteſt ei facere ſubſtitutionē pupillarē vt pater ex.d.l.2.& ibi doc.& Bar.qđ nō eſt in matre quia filiū nō habet in poteſtate?reſpōdeo ꝙ iſta fuit ratio quare iura permittunt ꝙ mater poſſit facere filio impuberi ſubſtitutionē vulgarē cū per eā quaſi fiat quod per ſubſtitutionē pupillarem.vt.l.ſi mater & ibi doct.& Bar.ff.de vulga . & pupi. ⁋Itē ſi dicas ꝙ pater qa filiū habet in poteſtate poteſt teſtari ꝓ eo.l. precibus. C.de impube. & aliis ſubſti.&.d.l.2.ī prī.& ibi Bar.ff.đ vul.& pupi.ſ.ſubſtituendo ei vt ibi . ⁋Reſponde ꝙ pater ſic teſtando videtur teſtari pro filio.vt dictis iuribus. ſed filius etiam maior.14.annorum & ſui iuris teſtando non poſſet in legitima matri præiudicium

 facere.

facere,nec ei ſubſtitutionē facere: quia tam matri quā patri debetur legitima in bonis filij.per.d.l.nā & ſi parētibus.&.l.1.tit.delas herē.fo.le.&.l.4.ti.13. 6. partita.& melius in.l.iſta. Igitur pater teſtando pro filio,nō poteſt matri in ſua portione legitimæ præiudiciū facere. ⁋Et ſi dicas ꝙ pater nullū præiudicium facit matri dando ſubſtitutum filio ſuo, quia de bonis ſuis diſponit quæ non pertinent ad matrem:reſponde ꝙ idem poſſet dici in matre:ꝙ ſi facit ſubſtitutionē eo modo,ꝙ bona ſua nō perueniant ad maritum,poſsit hoc facere. ¶Itē eadem ratione:quia iura mouentur ad conſeruanda bona mariti ne perueniāt ad vxorē, vel extra familiam, ſtante ſtatuto,vt in fine iſtius legis: eadem ratione mouētur vt bona vxoris nō perueniant ad maritū vel extra familiā vxoris. Quod patet ex eadem.l. & in.l.vnum ex familia.§. ſed & ſi fundū.de lega. 2.& in.l. quod ſcitis,C. de bonis quæ libe. ⁋Item eadē ratione,qua fuit motus legiſlator in.l.27.infra ad tenendū quod pater prælegando tertiā partē bonorū ſuorum ſeruaret formam ibi traditā:fuit motus idem debere obſeruari in matre. vt ibi. & ne mirum ſi idem iuris eſſet in hoc in matre, quod in patre:quia vir & vxor ad paria iudicātur.c.intelleximus,cū ſimi.de adulteriis.Et bene ad hoc facit.l. milites.§.veteres.ff.de acqui.poſ.vbi dicitur,ꝙ mater nō excluditur à pari.Et per hoc tenuerūt Iaco. de Are. & Marſi.in.l.humanitatis. C. de impu. & aliis.vt refert ibi Bal.5.co.6.differētia.ꝙ pupillaris ſubſtitutio nō excludit matrē. ⁋Aduerte, quia in noſtris terminis opinio Iacob.de Are.& ſequaciū eſt contra cōmunē opi.& cōtra iura expreſſa in. l. precibus.&.l.cum quidā.C.de impu.& aliis.& cōtra ea quæ dicūt doctores ibi,& Bal.in.d.l.humanitatis.ſexta differētia.&.5.co.et in.c.ſi pater.ibi tex.

Cōcluſio

de teſta.li.6. ⁋Propterea in hoc tene, quòd in expreſſa pupillari ſubſtitutus excludit matrē, & tūc mater non poteſt conqueri de filio: quia non ipſe teſtatus eſt, ſed pater ſuus: qui cum habeat filiū in poteſtate,potuit teſtare pro eo.vt.d.l. precibus. & melius in.l.5.ti.5.ſexta partita.ibi dum dicit.ſi fueren en ſu poder. ⁋Item nec pōt conqueri de patre, quia non tenebatur vxori ſuæ legitimā relinquere in bonis ſuis:ideo cōtra talē ſubſtitutionē nō habet mater querelā.l.Papinianus.§ ſed nec impuberis. ff de inoffi.teſta. Tene igitur, vt ſupra dixi, ꝙ per pupillarē ſubſtitutionē expreſſam mater excluditur etiam à legitima ſibi debita in bonis filij,& ad hoc ſemper allegatur.d.l. precibus.cum ſupra dictis.quod nota. ¶Nota etiā, ꝙ ſicut expreſſa pupillaris facta verbis ſpecialibus excludit matrem, ita & comprehenſa in compendioſa.per. d.l. precibus.quæ lex duos ponit caſus,in quib⁹ ſubſtitutus admittitur,matre excluſa.ſ.cū facta fuit ſubſtitutio vſq; ad certā ætatē, puta pupillarem, quo caſu eſt expreſſa: vel quando ſine certa ætate. vt quādocūque deceſſerit,quo caſu dicitur compendioſa,quia

Nota.

ſub cōpendio verborū cōtinet duo tēpora & duas ſubſtitutiones,& vtraq; dicitur expreſſa verbis generalibus:&ſi deceſſerit in pupillari ætate,etiā iſto caſu ſubſtitutus,vt dixi,admittitur,& mater excluditur,vt ibi ¶Sed quid de tacita pupillari dicēdū erit,an excludat matrē. Vide notāter Bal.i.d.l. precibus.2.col.ver.quarto opp. qui deinde ſuper hoc examinat plures quæſtiones & notabiles per Ioā. And.& Domi.in.d.c.ſi pater.de teſta.li.6.ꝑ glo.in d.l.5.ti.5.ſexta partita.in parte, ouieſſe dos hijos. vbi cōcluditur,ꝙ tacita pupillaris nō excludit matrē. Et idem voluit glo.in.d.l.precibus.in parte, omnimodo,& glo.fi.ibi glo.etiā in.l.fi.C de inſti.& ſubſti.& ibi facit tex. ⁋In contrariū videtur glo.i.l.Cēturio.ff.de vulga.& pupi.in verbo, duntaxat, vbi dicit, ꝙ ſubſtitutio pupillaris tacita nō cōprehēditur ſub expreſſa vulgari.Cuius contrariū ſentiunt gloſæ ſupradictæ:igitur non trahuntur ad cōſequentiā.Sed tu duc eas ad cōcordiā.& tene, ꝙ licet ſubſtitutio vulgaris cōtineat in ſe tacitā pupillarē.vt per glo.in.d.l.precibus.cū ſimi. eſt tamē ſine effectu ſtāte matre in medio.vt per Bar.& alios in. d.l.centurio.& ꝑ Bal.Paul.de Caſtr.& alios in.d.l. precibus.ideo tene ſine dubio, ꝙ tacita pupillaris nō excludit matrē. ⁋Quia nec excludit auiā ſecūdū Bar.in.d.l.2.in princi.6.col.ver. vlterius quæro. ff.de vulga.& pupi.& ibi do, Alex.2r.col.ver. vlterius cōcludit hic Bar. cū alis cōcor.ibidē per eū ſi gnatis. ⁋Itē non excludit patrē emācipatū.vt per Bar.ibi.6.co.ver.ſed circa hoc. & ibi latè per dictū Alex.20.col.ver. itē inquātū dicit Bar. ⁋Sed quid in fratre vide Bar.vbi ſupra.7.co.ver.vlteri⁹ quæro an tacita.vbi tenet,ꝙ excluditur cū aliquali diſtinctione ¶Sed quia ſupra dixi, ꝙ tacita pupillaris cōprehenditur in vulgari expreſſa quāuis ſit ſine effectu matre ſtāte in medio,effectus tamē eſt maximus:quia ſi mater moriatur ante pupillū,ſubſtitutus bene admittitur ex pupillari tacita:quod nō eſſet ſi nō comprehenderetur. ⁋Idē ſi mater ſuper uiuat pupillo,& nō vult eius hæreditatē ab inteſtato vt ſubſtitutus eā haberet ex tacita pupillari. vt per Bar.in.d.l.Centurio.2.co.ver.ex hoc ſequitur. & Pau de Caſt.in.d.l. precibus.2.col.ver. in gloſſ. ⁋Ange.contra quia ſtatim mortuo pupillo aperta eſt via cauſæ inteſtati ipſi matri,& hoc eſſe nō potuit niſi perempta cauſa teſtati.& ſic pupillaris tacita fuit perempta vnde non reuiuiſcit ex repudiatione matris per.l.denique. ff. de iniuſto teſta.Sed Pau.de Caſt.in.d.l.precibus.2.co.numero ſexto tenet dictum Bar.in.d.l. Centurio. ⁋Quia verum eſt ꝙ eſt aperta via cauſæ inteſtati.i. ſi mater voluerit & tūc cauſa inteſtati ſubſtitutioni & cū addit & nō prius tacita ſubſtitutio pupillaris perimitur. ſi aūt nō vult fingitur ſibi nō fuiſſe aperta. ⁋Simile videmus ꝙ prius aperitur cauſa teſtati & illa deficiente incipit habere locum cauſa īteſtati.l. ſi ita qs hæres inſtituitur. ff.d hæredi.inſti.de quo plene ꝑ Alex. in addi.

Quæſtio.

Contra.

So.

Extēſio.

Nota.

Contra.

So.

m̄ addi. ad Bal. in. d. l. præcib⁹ in parte ſubſtitutus. ▽Similiter ſi mater eſt īcapax hæreditatis filij vel priuata propter non petitū tutorem infra annum nō obſtabit ſubſtituto quo min⁹ ex tacita pupillari admittatur poſtquā matri per ei⁹ excluſionē nō faueretur de quo per Bar. in. l. 2. ff. qui petāt tuto. & per Pau. de Ca. in. d. l. pręcib⁹. 2. co. ¶ Nota tamen ꝙ ſi poteſt cōſtare per cōiecturas de voluntate defuncti tacita pupillaris excludit matrē: tenet Bart. in. l. 2. pe. co. ver. ſed quid teſtator. ff. de vul. & pup. ſubſti. & ibi latiſsime, per Alex. 25. col. verſi. Item in quantū Bart. idē Bar. in. l. 1. 2. co. ver. quęro quid ſi matri. ff. de vul. & pu. 10. co. ver. 5. quæro quid eodē ti. & iu. d. l. 2. ver. vlterius quęritur. 5. col. & ver. vlterius quęro. idē Bar. in. d. l. præcibus. 2. co. verſi. vel die ad legē Lucius, & Bal. ibi. 2. co. in fi. ver. circa ſecundū quæro, & in. l. fi. in prin. 1. co. ver. Itē puto ꝙ ſi per indicia. C. de bonis quę libe. & in. l. in teſtamēto. 1. co. ver. opp. ergo ſic. C. de teſta. mili. per glo. in. l. Luci⁹ in verbo duplex. ff. de vulga. & pu. ▽Itē nota. ꝙ ex quatuor poteſt cōſtare de volūtate defuncti. ſ. ex his quæ dicit teſtator extra teſtamentū. Itē ex quæ in teſtamēto. Item ex qualitate perſonę matris ſi erat exoſa teſtatori propter eius forte delictū. Item ex qualitate ſubſtituti, & ſi erat filius teſtatoris quē plus diligiſſe præſumitur quā vxorē ſuam, vt notat glo. in. d. l. præcibus. Itē dicit Ange. ibi ꝙ ſi ſubſtituiſſet pauperes Chriſti vulgariter vel eccleſiā, & ſic pro anima: quia plus cenſetur diligiſſe animā ſuā quā vxorē. Ideo tunc ſubſtituti vocarentur ex tacita pupillari excluſſa matre quod perpetuo menti tene. vide plures alios caſus quos ponit Ange. vbi ſuprà, & Alex. de Imo. cōſi. 92. fi. co. in. 3. vol. & ſupra dictos quatuor caſus refert etiā Pau. de Ca. in. d. l. præcibus. 2. col. in fine. ¶ Collige ergo ex ſupradictis, quādo ſubſtitutio pupillaris excludat matrē. Itē collige ꝙ ſubſtitutio pupillaris quædam eſt expreſſa quædam tacita de quibus habetur meliusquā alibi in. l. 5. ti. 10. 6. part. ▽Collige etiā quod ſubſtitutio pupillaris eſt quadruplex. ſ. ſumpta probata. Itē quæ ineſt compendioſe. Item quæ ineſt breuiloque, de quibus per Bal. in. d. l. præcibus. 5. co. ver. dixi ergo de duabus tacitis. ▽Et nota. ꝙ licèt expreſſa pupillaris. vt ſupra excludat matrē: eſt ſecus in exēplari, ſecundū Bal. in. l. humanitatis. 5. co. ver. ſexta differentia. C. de impu. & aliis ſubſti. ▽Vlteri⁹ collige ex ſupradictis. ꝙ ſubſtitutio pupillaris à matre fieri nō poteſt: quia filios nō habet in poteſtate. tenet Bart. in l. ſi mater in fine principij. ff. de vulga. & pupi. pōt tamen fieri à matre filio ſpurio: ſed obligatur, ſecundū Bal. in. l. verbis ciuilibus finia col. ver. extra quæro. ff. de vulga. & pu. ▽Et de iſta ſubſtitutione vide plene per doc. in. d. l. 2. & in. d. l. Cēturio. ff. de vul. & pu. & in. d. l. pręcibus, & l. humanitatis cum ſequēti. C. eo. ti. & in. d. l. 5. cū tribus ſequētib⁹ ti. 5. ſexta parti. dixi aliqua in. l. 22. infra.

Nota.

r ¶ Ab inteſtato. cōcor. l. 4. ti. 13. ſexta partit. & l. 10. tit. delas heren. fo. legū. & authē. defuncto. C. ad Tertu. pręterquā in fratribus qui hodie nō cōcurrunt, cum aſcendētibus per iſtam legem.

s ¶ Como ſon los deſcēdiētes a ellos. Nota ex his verbis ꝙ ſicut. i. eodē iure eadēq; ratione qua filij ſuccedūt parētibus ipſi parētes ſuccedūt ſuis filiis. ▽Ex quo infero. ꝙ ſicut ligitimā debetur deſcēdentibus in bonis aſcendentium de iure naturali. c. ius naturale. 1. di. & habetur numeri. c. 27. & per Bal. in. l. fi. §. ipſum. C. de bonis quæ libe. & in authē. nouiſſima. 1. q. C. de inoffi. teſta. ita debetur aſcendētibus in bonis deſcēdentiū. ▽Sed idem Bal. in. l. de emācipatis. C. de legitimis hęredi. dicit ꝙ legitimā non debetur parētibus de iure naturali, nec naturali ratione: ſed de iure poſitiuo ſeu artificiali, & idē dicit in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iuſti. & iure. ▽Sed prima opinio eſt verior per iſtā legem pro qua facit. l. nam & ſi parētibus. ff. de inoffi. teſta. vbi dicitur ꝙ non minus parētibus quā liberis pię relinqui debet facit etiā. l. licèt, & ibi Bal. C. de natura. libe. vbi pater & filij iudicātur à pari tā in prohibitis quam in permiſis iſta fuit etiā opinio glo. in li. ti. delas herencias. fo. le. & vere ratione educationis aliâs nutrimenti ad maiora eſt obligatus filius patri quam ecōtra ideo non immerito ſi eodem iure parentes ſuccedant filiis ſuis quo filij parentibus.

Adde. Vult dicere iſta lex his verbis. ꝙ ſi deſcēdētes ſunt legitimi poſſunt parētib⁹ ſuis, ex teſtamēto in ab inteſtato ſuccedere: ita eodē modo parētes debēt filiis ſuis & aliis deſcēdētibus ſuccedere, ex teſtamēto. & ab inteſtato. ¶ Si vero deſcētes ſunt naturales tantū ſuccedūt matrib⁹ ſuis ex teſtamēto & ab inteſtato legitimis nō ſtātibus per. l. 9. infra, & patribus ſuis ex teſtamēto tātū per. l. 10. infra. ▽Ita ecōtra mater ſuccedit filio naturali ex teſtamēto & ab inteſtato: pater vero naturalis ex teſtamēto tantū, nā dicitur hic como ſon los deſcendiētes a ellos, & ſic eodem iurei qnia ad paria iudicantur. c. 1. de re iudi. lib. 6. dixit in. l. 5. glo. 1. in ver. ſed pone ſupra.

t ¶ En todos ſus bienes. cuiuſcunq; ſint qualitatis, vt infra ſequitur, ad quā ſucceſsionem veniunt aſcēdētes ordine ſuo vt primū pater & mater deinde auus & auia ſuccedāt deſcēdentibus, vt dixi ſuper iſta lege, in parte, por ſu ordē: ſed an hoc ſit verum indiſtincte ceſſante ſtatuto. de quo in fine iſtius legis: quia ſi eſſet deberet obſeruari.

Adde Fallit iſta lex in caſu quo fili⁹ defunctus demiſit vxorē ſuā pauperē, vel cū parua dote taliter ꝙ ſufficienter ſuſtētari non valet: quo caſu parētes nō ſuccedūt filio ſuo defuncto in omnibus bonis: ſed vxor ſuccedit in quantā partem bonorū mariti parentes vero in reſiduo iuxta formam text. in. l. 7. titu. 13. ſexta partita. & authē. preterea. C. vnde vir & vxor glo. vnica, ſecūdū Sal. in. l. licèt gl. 1. C. de iure dotium.

Fallit.

Extēſio fallētia ¶ Idē puto eſſe dicendū in caſu quo ſtatutū dicit
ꝙ bona immobilia deuoluātur radici ſecundū for-
mā iſtius legis in fine.nam licet ſtatutum excludat
vnū ex parētibus ab inteſtato, propterea nō exclu
ditur vxor pauper.nam & ipſa in quarta excludit
parētes,& cū de ipſa ſtatutū nullam faciat mentio
nem non extenditur ad eam:ex quo ſtatuta ſunt re
ſtringēda nō ampliāda.vt.l.quidquid reſtringēdę.
ff.de ver.obli. ¶ An autē.d.l.7.& auth. præterea.
habeāt locum in ſponſa de præſenti.& quid in ſpō
ſa de præſenti, & quid in ſponſa de futuro, vel in
vxore nondum traducta ad domū,& quid in ſpō-
ſo.& quādo dicatur vir vel vxor pauper, vide per
doc.in.d.auth.præterea.pleni⁹ Feli.in rub.de ſpō-
ſa.& Sali.quē ipſe refert in.l.cum te per.5.col.C.de
dona.ante nup.do. Abb.in.c.3.loco.de præſup.&
in.c.ex publico. de cōuer. cōiuga.Idem conſi.ſuo.
1. volu.do.Math.de Affli.deci.Neapo.61.num.4.
Alex.in.l.2. 1.co.in ver.Secūdo limita.ff ſolu.mat.
vbi dicit ꝙ dicta lex nō procedit ſecūdum Pau.de
Ca.quādo vxor inteſtata decederet & maritus eſ-
ſet inops:quoniā tūc marit⁹ ſuccedit in dote ſicut
in ſimili dicitur in authen.præterea.C.vnde vir &
vxor.idē dicit & clarius in.l.ſi autē in fi.in ver.vlt.
eod.tit.vbi dicit. ¶ An ſtatutū de dote vel de parte
dotis lucrāda ſi mulier viuēte viro decederet vēdi
cet vbi locū in vxore nondū ad domū traducta li-
cet matrimoniū perfectū eſſet per verba de pręſen
ti cōtrac.& remitit ſe ad ea quæ dicit Bar.in.l.nihil
ff. rerū amo.& Bal.in.l.nō ſine.C.de bonis quæ li-
be.Idem.Bal.in.l.nō ſolet.ff.de his qui notātur in-
fa.Paul.de Ca.in.l.ſi marito.§.1.ff.ſolu. matri. & in
l. ſi donaturus.in fi.ff.de cōdi.ob cau. Alex. in.l.di
uortio.9.co.ver.ſed quæro limita prędicta.dict.tit.
ſolu.mat.& in.l.maritū.2.co.in fi.in ver.15.fallit.ff.
eo.glo.& Alex.in.l.ſi marit⁹ in id in prin.ff.eo.Ber
tachi. in ſuo reportorio,in parte donator, in verſi.
22.Ioā.Cāpe. in tracta.de dote.5. parte.q.10.fo.116.
vbi dicit.an dicta authē.præterea habeat locum in
Fallit.2 præiudiciū filiorū primi matrimonij. ¶ Itē fallit
iſta lex in locis in quibus viget forus cōſuetudine
roborat⁹:ꝙ vxor ſuccedat marito ſuo in bonis mo-
bilibus,etiā ſuperſtitibus filiis vel parentibus te-
nent domini de Rota.vt refert Card.in.c.fi.de con
ſue.quia tunc non ſolū ſuccedit marito ſuo in quar
Limita. ta verū etiam in omnibus bonis mobilibus. ¶ Li-
mita ſupradicta habere locū præterquā ſi pater tē-
pore quo dotauit filiā fuit ſtipulat⁹.vt ſi filia dece-
deret abſq; liberis dos libere reuerteretur ad eum
quia tūc vxor,aut etiā pauper nō ſuccedit in quar-
ta.vt ſentit Oldra.cōſi.ſuo. 532. de quo mentionem
feci in glo. iſta infra in ver.pro quo facit. ¶ Item
nō ſuccedit in quarta,in caſu quo bona mariti ꝗ ſui
natura debētur certo generi perſonarū,vt ſunt bo-
na maioratus. de quibus dicitur. in. l. 40. cum tri-
Fallit.3 bus ſequentibus infra vbi dixi. ¶ Sed quia ſupra
dixi ꝙ marit⁹ ſuccedit vxori in quartā,& vxor ma

rito ſuo,ſi ſunt pauperes,intellige verū, pręterquā
ſi maritus habet officiū,vel artificium cum quo vi
uere poteſt:quia tunc non dicitur pauper:idem in
vxore.Et ex hoc cōpulſus patrociniū præſtiti ad-
uerſus quendā intimū literatum. qui in facto pro-
prio voluit ſe iuuare ex diſpoſitione dictę authē.
præterea. nam dixi ꝙ literatus nō dicitur pauper
ſed diues.vt habetur, Prouer. 28. poſt principiū.
¶ Pro quo bene facit in ſimili.quod Alex.dicit in
d.l.diuortio.9.co,aliàs.in.d.l.maritum.2.col. in fi-
ne,in verſicu.15. fallit. ff. ſolu. matrimo. inquantū
loquitur de marito. ꝙ ſi eſt artifex tenentur vltra
quam facere poteſt.Idem & multo magis,ſi eſt ar-
tifex non ſuccedit in quartā. cum primo caſu aga-
tur de dāno vitādo:ſecūdo vero de lucro captādo.
ſ. de ſuccedēdo vxori in quartā. tūc enim maritus,
aut vxor ſi ſunt artifices bene poſſunt viuere ex of
ficio,vel artiſicio.nā cū habēt vnde viuere poſſunt
nō dicūtur pauperes. ¶ Et ita intellige quod doct.
& Bar.dicūt in.l.ſi conſtāte. in prin. 2.q.ff.ſolu.ma
tri.& quod Bal.& alij in.l.vbi adhuc.5.co. C. de iu
re dotiū.& in.d.auth.præterea.quod aliquibus vi-
debitur nouum & mēti tenendū. ¶ Nota etiam,
ꝙ diſpoſitio dict.auth.præterea.nō habet locum in
vxore vel marito putatiuo.vt tenet notāter Bal.no
uel.in tracta.de dote.in parte in fi. nu. 49. vide ibi
quia notāter loquitur. vt dixi. ¶ Formo vnā quæ-
ſtionē & eſt. ¶ Pater filiam ſuam cuidā matrimo- *Quæſtio*
nio copulauit& ei multa bona mobilia & immobi
lia in dotē dedit:durāte matrimonio natus eſt fili⁹
et elapſo biēnio vel parū poſtea deceſſit mater de-
inde fili⁹: mouetur nūc quęſtio inter patrē defun-
cti & auū maternū quis eorum ſuccedat defuncto
in his quæ filio prouenerunt à matre,& ſi iuuenis
proſpiceret hāc legē diceret per eam quæſtionē ſu
pradictā terminari,quia dicit, ꝙ filio defuncto abſ
q; filiis ſuccedūt aſcēdentes ordine ſuo, vt primū
pater quā au⁹ ſuccedat in omnib⁹ bonis cuiuſcūq;
qualitatis &c. non auus maternus in his quæ filio
prouenerūt à matre.Sed quæſtio eſt difficilis ſecū
dū Bar.in.l.poſt dotem.9.col. verſi. quęro quid in
dote profectitia.ff.ſolu.matrimo. & ſecundū Bald.
in auth.ſed & ſi quis ſi.co. ver.hoc eſt cōſiderādū.
C.de ſecū.nup.intantū ꝙ Bar.vbi ſupra.10. col.te-
net pro auo materno.qa opinione maiorū virorū
ius ſuū fundatur & pro pte filij defuncti eo ꝙ per
cōſuetudinē opinio ſua ſeruatur. ¶ Et primā partē *1.Opinio*
pro auo tenēt Io.Bulga. & Azo.& accurſius quos
refert glo.in.l.dos à patre.C.ſolu.ma.& in.d.l.poſt
dotem,vbi dicunt ꝙ dos quę procedit à patre mor
tua filia etiam ſtantibus filiis reuertitur ad auum
dotātem per.§.ſileat.l.1.C.de rei vxo.actio.vbi tex
tus dicit quod dos nō poteſt retineri à marito pro
pter liberos neq; propter impēſas vtiles vel volū-
tarias imò reuertitur ad dotantē per. d. l. dos à pa-
tre.quē textum dicunt habere locum etiam ſi ſtant
filij,niſi ſit factū pactum quod mortua in matrimo

nio

nio filia cum liberis dos apud virum remaneret. vt in.l.ſi pater dotem.ff. de pactis dota.pro quibus facit lex.ſi iuris.in principio.ff.de in rem verſo.& l.2.C.de bonis quę libe. ¶ Iſtam partem tenet etiã Iacobus de Are.in.d.l.poſt dotem.quem ibi refert Barto.& arguit iſto modo. Filia non poteſt plus iuris in aliũ transferre q̃ ipſa habet.vt i regula nemo plus iuris.ff.de regulis iuris. ſed filia erat huius cõditionis ꝙ ſoluto matrimonio dos reuertebatur ad patrem.ergo idem in filiis ſuis. Propter quam rationem Iacob. de Ra.& Cinus vt refer Bar.in.d.l. poſt dotem.tenent ſupra dictam concluſionẽ, quæ probatur per aliam rationem, quotiens duo participant circa idem debet ſeruari de vno quod de altero.l.ſi de meis cauſa &.l.quem.ff.đ duob⁹ re.l.ſi. C.de ſũma tri.& fide ca.ſed patre mortuo conſolidatur actio in filiam, ergo idem in filia mortua vt conſolidetur actio in patrem. ¶ Ad idem Azo. in ſumma ſolu.matri circa finem dicit ꝙ ſecundum illa tempora filiaſfamilias non habebat hæredem. vt l.2.ff.de Caſtren.pecu. Pau.de Caſt.cõſi.122.Io.de Imol.in.l.nup.§.quotiẽs.ff.ſolu. ma.Bald.& Paul. de Ca.in.l.ſeniũ.C.qui teſta.face.po.dicũt ꝙ pater dotans filiã ſuccedit filię in dotẽ deficiẽtibus nepotibus per conſolidationem.ergo non tranſmittit ad filios tanquam ad hęredes.ſed dos reuertitur ad patrem vt.d.l.dos à patre.& lege ſi dotem. C. de falſa cau.adie.l.per Bar.in.l.ſi cum dotem.2.co. in parte extra glo.ver.ſi autem moritur cum libe. & in. d. l. poſt dotem per duas colum.ff. ſo. matrimo. & ibi dicit Bar.ꝙ Roſre.in titu.de actio. & ſtipula. pro dote voluit eligere in dubio opinionem ſupra dictorum doctorum quam ipſe etiam eligit Bar.licet de conſuetudine obſeruetur opinio cõtraria. ¶ Et facit pro Bar.iſta ratio.maritus vult lucrari pro ſe: & non poteſt quia hoc non dictat lex vel pactũ ꝙ liberi ſuccedant matri in dotem.& tunc aut de iure veteri.& non poteſt quia cum deceſſerit in patria poteſtate.vt.l.ſi vxor tua.C.de condi. inſer. pater omnia occupabat iure peculij. ¶ Aut iure nouo vel nouiſſimo.& tunc cum iſta dos ſit profectitia filia familias non tranſmittit profectitia ad hæredẽ. ſed pater occupat tanq̃ ſuum patrimonium.vt.l. certũ. C.fami.her.tenet Bal.in.d.l.dos à patre.&.l.ĩ quarta.vltima col.ff.ad legẽ falci. ¶ Quod dicit procedere intantum: quia ſi conſuetudo eſſet in contrariũ non prodeſſet quia conſuetudo iſto caſu nunq̃ facit dotem pleno iure matris & profectitia & actio futura eſſet communis patris & filiæ.l.2.ff.ſolu.matri. ¶ Et pro iſta parte facit lex quod ſitis.C.de bonis quę libe.vbi dicit Bar.ꝙ auus maternus præfertur paterno in dote ab eo profecta.vt vnde dos diceſſit propter liberos illuc reuertatur ex quadam diſpenſatione quaſi ad proprium fontem.& in hoc ille tex.non eſt alibi ſecundum Bar.in.d.l.quod ſcitis.cum quo concor.d.l.10.ti. de las herencias in. §. otroſi.foro.l.& for⁹ municipalis de ſepulueda.lex.74.lib.3. ¶ Facit quod notat ibidem Bar.in auth.itaque.C.cõmunia de ſucceſſio. & ſic tenent ꝙ pater non ſuccedit filio defuncto in bonis que prouenerunt ei à matre ex dote ſed auus maternus itaq; pater non ſuccedit in omnibus bonis. vt dicitur in. l. iſta. ¶ Contrariam ſentẽtiã tenet Mar.antiquus gloſator in.d.l.poſt dotem in. d.l. dos à matre, dicens. ꝙ dos materna debet per maritum pro liberis retineri. nec reſtituitur auo dotanti. vel eius hæredibus.vt in.§.ſui.inſti.de hęre.quali.diffe.& in.l. pater filiã. ff.ad.l. falci.& in.l.ſuis.ff.de libe.& poſthu.vbi habetur ꝙ in ſuis dicitur continuari dominium non noua hæreditas prouenire.& ſic tenet ꝙ dos materna & alia bona ipſius continuantur in filios.non tamen deuoluũtur ad auum dotantem.l.illam.C.de collã.vbi fertur ꝙ in ſucceſſione eſt prima cauſa filiorũ. Pro quo facit tex.in.§.ſi extraneũ. C.de rei vxo.ac.vbi dicit tex.ꝙ reſtitutio dotis nõ fit extraneo nec patri dotanti. quia videtur donari ſi filia dotata non eſt in eius poteſtate. ¶ Et iſtam partẽ tenent Pe.& Bul.& quidam alij moderni in. d.l.poſt dotem & Cinus in.d.l.dos à patre. Din⁹ in c.quod ob gratiã de regu.iu. in.6.pro quib⁹ facit.l. inter ſocerum in princi.§.cum inter.ff. de pacti.dota.vbi tex.ꝙ ſi inter patrem puellę & generum cõuenit vt in matrimonio ſine liberis defuncta filia dos patris reſtituatur id actum inter contrahentes intelligĩ debet, vt liberis ſuperſtitibus filia defuncta dos retineatur. ¶ Item facit lex vxorem.§. ex teſtamento.de lega.3.&.l.3.§.ſed vtrũ.ff.de mino.& l.Pomponius Philadephus.ff.fami.her.gl.in.l. Lucius Titius.ff quibus mo. pignus ſolui.&.l.ſi dotẽ C.de fal.cau.adie.& qđ dicit Bal.in.l. ſatis notum eſt.C.quibus mo. pignus taci.contra.vbi dicitur ꝙ pignus eſt proprium patrimonium filię, ergo mater dotem tranſmittit ad filios vt ſuam, neq; deuoluitur ad patrem dotãtem. l.ſi ab hoſtibus. ff. ſolu. matri. ¶ Itẽ facit pro eis ſequẽs ratio, Dos datur ꝓpter onera matrimonij .l. pro oneribus. ff.de iure do. ¶ Itẽ matrimoniũ eſt fauorabile propter liberorum procreationem.l.1.ff.ſo. matri. ſed onus liberorũ remanet apud patrem.ergo & dos materna mortua matre.l.ſi maritus.ff.fami.her.l. ſi his.§.1.ff.đ iure do.tenet Salv.& Bal.ĩ.d.l.dos à patre. Iaco.cin⁹ Bal.& Ang.ĩ.d.l.poſt dotẽ Bal.ĩ.d.auth.ſed & ſi qs in fine & ĩ.d.l.2.&.3.C.đ bonis q̃ li.& ĩ.d.l. ſi dotẽ. ¶ Facit.d.l.Põponi⁹ &.d.l.deniq; ĩ.§. ſed vtrũ.vbi dicitur ꝙ dos eſt ꝓpriũ patrimoniũ filię.et idẽ dicit.l.1.ĩ prin.ti.11.4.parti.ſed ĩ ei⁹ patrimonio ſuccedũt filij excluſo auo. auth.de hære. ab inteſt. veni.in princi.colla.9. ergo ſuccedit filius & filio pater nõ auus matern⁹ cum in bonis filiorum q ꝓximior in gradu præferatur in ſucceſſiõe ꝑ iſtã legẽ cui eſt ſimilis & ita clara in.l.4.ti.2.aliâs titu. de los hæredeross.li.4.incipit.la buena de aquellos.

Contra. 2.opi.

¶ Preterea lex dicit ꝙ iſta dos exiuit de patrimonio dotantis.lege.dedit dotem.ff.de collatio.bono.

¶ Item

Item pater & filius conſentur vna perſona.l.fin. circa finem.C.de impu.& aliis ſubſti. ſed in patrimonio filii ſuccedit pater ſolus non auus maternus

3.opi. per iſtam.l.cū ſimi.igitur.&c. Alij tamen vt Ludo.in.d.l.poſt dotē fuit in tertia opinione.ſ.quod aut dos fuit integre quæſita filię puta perdonationem patris cuius eſt capax.vt.d.l.Pomponius&.l.ſi maritus ad finem.ff.de condi.ob cau.& iſta tranſit ad filios.quod probat per.d.l.poſt dotem ver.ſi ne liberis à contrario ſenſu. ſicut nos videmus in dote ad ventitia.quia pater ius in ea non tranſmittit ad liberos.l.auus eum gloſſ.ff.de pactis dota.& hoc videtur firmare Bar.in.d.lege.poſt dotē.4.q. quia in iſta habet hæredē.vt ibi per eū. Aut dos erat communis patris & filiæ.& tunc ſalua veritate dicit ꝙ ſi filij erant pauperes & etiam pater eorum pauper erat adeo ꝙ non erat vnde alerentur poterit dos per ipſos retinere ſi enim filia erat viua.dicit Ludo.vbi ſuprà.ꝙ poterit etiam conſtante matrimonio in vito auo materno in alimenta liberorum erogare.l.quis.ff.ſolu.matri. ergo multo fortius hoc eis licebit poſt mortem argu: in ſimili inſtituta de lege fu.c.tollē.in fine &.l.1. eodem tit. C.& pro eo facit quia in ſubſidiū nepos habet ius petendi alimenta ab auo materno. l. non quemadmodum &.l.ſi quis à liberis.ſ.item dicimus.ff. de libe.agnoſ.ergo multo fortius habet ius excipiendi argu.l.1.ſ.his autem.ff.de ſuperfici. Veruntamen eſt ꝙ iſta vltima opinio.do. Ludo. in vltimo mēbro nō placet Bar.in.d.l.poſt dotē: qa aliud eſt alimēta mēſtrua vel aīa petere iuxta.l.ſi.ff.de libē.ag.cū ibi notatis.& aliud ꝙ habeāt dotē quæ ſibi nō

4.opi. debetur. Pōt etiā in hoc dari quarta opinio ꝙ pōteſt colligi ex his quæ dicunt doctores vbi ſupra vt enim exprimitur pactum de lucrādo quia actū eſt expreſſe ꝙ ſtantibus liberis premortua vxore vir lucretur dotem & tunc iſta dos & alia bona eſſiciuntur patrimonium lucrantis.vt authen.de nuptiis.ſ.ſoluto inprinci: collatione. 4. & ita dos remanebit penes maritum quaſi vir eam lucretur ex pacto expreſſo.vt.l.23.ti.11. quarta partita &. l. ea morte. C.de pactis conuen.& authē.de equali. do. ſ.hoc igitur & ſic intelligitur.l.filiæ.ff. de repudiis in eo quod dicit tex.diuertet vt lucrum viro aſſiciat tenet Bal.in.l.2.C.de bonis quę libe. Ricar.malu.& Cinus in adi.in.d.l.inter ſocerum.ſ. vir dotē ff.de pactis dota.refert & ſequitur Bal.in.d. authē. ſed ſi quis.3.co.verſi.modo contra iſtud oppono& in.d.l.dos à patre ver.ſi autem dos retinetur. quod prodeſt ſcire ſi quęratur an pater habeat vſum fructum tantum & propter alia multa quæ occurrūt. Iſtud etiam dicimus in auo qui ex pacto recuperat proſe.puta ſi pactum fuit appoſitum ꝙ etiā liberis ſtantibus dos reſtituatur.quia tunc agitur ex pacto vt ſupra aut enim eſt tacitum pactū de lucrādo ſumptum à contrario ſenſu ſtipulationis vt ſi pater ſtipulatur ſibi dotem reddi in caſu nō exiſtē

tium liberorum:& tunc ſtantibus liberis ſecundū Bal.vbi ſupra ſequitur neceſſario.ꝙ illa tacita proviſio cōcernat lucrum viri ſimpliciter tenet Bal. vbi ſuprà & Pau.de Caſt.in.d.l.ſi cum dotem in prin. & ita intelliguut.d. legē inter ſocerum in princ. & d.ſ.cum inter.&.d.lege ſi cum dotem ſecundū veram lecturā iſtud etiam tenet Bal.in.d.l.ſi dotem in fine idē Bal.& Ange.in.d.l.ſi cum dotem & in. d. lege.dos à patre ver.ſi autem dos &.d.l.2.C.de bonis quę libe. Sed Bar.in.d.l.ſi dotem & in.d.lege ſi cum dotē.2.col.ibi.opp. extra glo. & alijs quos ipſe refert tenent ꝙ iſta tacita prouiſio non concernit lucrum viri.ſed maritus retinet dotē pro liberis.l. Luci^9^.ff.de hęre.inſti.iſtud ſi bene ponderetur tenet Bal.in.d.l. ſi dotem in fine ibi contrariū videtur in quo reſidet & in.d.l. ſi cum dotē & ibi Angel.& ego in hoc articulo ſto cum Barto.quia ſi inter ſocerum & generum ſtipulatur ſuper dote ꝙ patrimonium vxoris ē ſupra bene apparet & maritus qui eius perſonam repręſentat pro ea videtur contrahære cum ſocero.aliter non ſeruaretur equalitas inter eos.quod eſſet cōtra dictam authē.equalitas. C.de pactis cōuē.& authen. de qualita. do. ſ. hoc igitur colla.7.& hoc argumentum à contrario ſenſu non eſſet efficax nec validū in iure contra ſocerum & in præiuditium filiorū. Pro quo facit ſingulare conſilio Oldra. 132.dicens ꝙ ſi pater dotat filiam & paciſcitur dotem ſibi reſtitui ſi filia ſine filiis moriatur ꝙ videtur donare filiis filie non pro ſe ipſo retinere vel acquirere. Idem ſi maritus ſtipulatur in caſu ſupradicto quia videtur ſtipulari pro liberis non pro ſuo lucro.ſed hodie hos caſus reperies deciſos per legem.23.&.30.ti.11.quarta partita. Ideo vide ibi. Aut nulla ſtipulatio interuenit tacite nec expreſſe ſed data fuit dos ſimpliciter per patrem genero & iſte eſt caſus noſter dubiis & ſubtilis ſuper quo laborat tota ſchola legiſtarum.vt patet ex ſupradictis.& vere de dubijs cauſis quę ventilantur in curiis iſtius regni vna eſt iſta.an & qñ bona deuolantur ad radici. ſ. ad proprium fontē vnde exierunt.ſed hodie ſatis p leges iſtius voluminis duobus mediis terminatur. primo quia filia per matrimonium legitime & ſolemniter contractum efficitur ſui iuris vt l. ſi.ti. delos pleytos que deua. o non ſol.le.& ſtylo.l.127.& infra lex.47.cum aliis.Sed dato ꝙ ſit in poteſtate vel ſui iuris etiā profectitiæ mortua matre debet remanere pœnes maritum proliberis ſuis tanꝗ pro hęredibus matris.non tamen deuoluitur ad auum nec ad alium dotantem.vt dicit tex.in.d.l. 27. in parte otro ſi dezimos & lex.30.eo.titu.in prin.vbi dicitur ꝙ tunc mortua in matrimonio filia dos reddit ad patrem dotantem quādo moritur ſine liberis.ergo ſi cum liberis erit contrarium. Item dicitur ibi ꝙ maritus non lucratur dotem proſe propter liberos & pater ex.l.illam.C.de colla.& in dicta l. dos à patre & vtrobique ſcribentes & in hoc quaſi omnes

Hic in tratqua ſtio prin cipalis.

Nota. mnes concordant. ¶ Sed nũquid iſta bona dotalia puenıãt ad filios d iure:an d cõſuetudine generali. Bar.& alij in.d.l. poſt dotẽ.tenẽt,ꝙ vadũt ad filios *Inferẽ primo* ex conſuetudine generali. ¶ Ex quo ſi eſſet verũ in fertur,ꝙ filij defũcti hæreditate non adita, dos deuoluitur iure hęreditario ad alios hæredes matris: neq; pater poterit eam retinere,taliter,ꝙ ius patris *Inferẽ ſecũdo.* pẽdet ex aditione hæreditatis. ¶ Itẽ infertur,ꝙ ſi filius repudiauit hæreditatẽ,aliàs bona matris dotalia,ſuccedit auus maternus,vel alij coniũcti ex parte matris,defũcto auo:nõ pater d ſuncti,vel ei⁹ hæ *Inferẽ. tertio.* redes. vt tenet Bal.in.d.authẽ. ſed & ſi quis.pe col. in fine.ver.& ſimiliter venirẽt. ¶ Infertur & tertio, ꝙ ſi tractaretur de ſucceſsiõe aui materni,nõ imputaretur dos materna in legitima filij, qa illã habuit à matre,nõ à patre matris,à quo conſuetudo auferſtur.quod eſt notãdũ,ſi eſſet verũ,& hic nõ examino, qa dixi in.l.29.infra.ſup parte.la dote. ¶ Tñ licet Bar.& alij in.d.l. poſt dotẽ.tenẽt ꝙ dos materna vadit ad filios ex cõſuetudine generali,tene contra riũ:imò vadit ad filios de iure tanq̃ ad hæredes matris:& eis mortuis,vadit ad eorũ patrem in defectu deſcẽdẽtiũ, ſi filij fuerũt baptizati,& vixerũt per tẽp⁹.de quo in.l.13.infra. ¶ Ad quod probãdum primò facit regula , de qua in.l.in ſuis.C.de legitimis hære.& inſti.de here,quali. & diffe.§.ſui.cum ſimi.vbi dicitur,ꝙ in ſuis dicitur continuari dominiũ,nõ noua hæreditas,puenire. ¶ Secũdò iura pro clamãt per totũ.de ſuis & legi.hęre.ff.& C.et.l.1.ti. delas herẽ.fo.l.& l.3.& quaſi per totũ.ti.13.6.parti. &.l.2.tit.2.li.4. foro iuzgo. q̃ incipit.enla heredad. ꝙ parẽtũ hęreditas vadit ad filios & alios deſcẽden tes de iure:& nõ ſolũ de iure gentiũ p.d.iura & authẽ.de hære.ab inteſta.veni.in princi.colla.9.&.l.ſi mater.C.de legitimis hęre.ſed de iure diuino & nã li.vt in.§.ſi.17.q.4.&.c.i⁹ naturale.1.di.cũ multis ſimi.Et cõtra Bar.eſt tex.ſatis apertus in.l.iſta.inquã tũ dicit,ꝙ aſcẽdẽtes ordine ſuo.i.pater & mater ſuc cedãt ſuis deſcẽdẽtibus in oĩbus ſuis bonis.ſ. vnde cũq; eis,puenerint,niſi cõſuetudo ſe habeat in con trariũ.puta,ꝙ bona deuoluãtur ad radicẽ. taliter,ꝙ ceſſante conſuetudine,bona nõ deuoluũtur ad radi cẽ : qa caſus exceptus firmat regulã in cõtrariũ. vt l.qſitũ.§.deniq;.& ibi Bar.ff. de fundo inſtru. &.l. nã quod liqdẽ.i.fine.ff.d penu.legal.&.l.legata inu tiliter , in prin.& ibi Bar.in fine. de lega.i.cũ ſimi. ¶ Tertiò verũ eſt , ꝙ ſuitas operãc aditionẽ.tenet Oldra.cõſi.20.incipi: qdã habẽs matrẽ.& Bar.in.l. vẽtre.3.col.in princi.ver.ex illa pte.ff.de acq.hęre. Pau.de Ca.in.l.3.C.de iure.deli.ibi Bar. in ſecũda. opp.vbi Alex.etiã.Itaq; ſi hęreditas materna à iure trãſmittitur in filios,trãſmittitur nãq; d filiis in pa trẽ,nõ adita, qa ſimiliter trãſmittũt paternam ad ma trẽ.vt p Bal.in.l.Luci⁹.ff.de.iure fiſci,& in.l. hęreditas.§.fili⁹.ff.de caſtrẽ.peculio.p Bald.in.l.1.C. de his q ante aper.tabu. & in.l.ſi infanti.C. de iure de li.doctores in.l.apud hoſtes.C.de ſuis & legi.hęre.

glo.& Bar.in.d.l.ſi infanti. 4.col. ¶ Intantũ,p etiã fili⁹ emãcipat⁹ q decedit viuo patre,trãſmittitin eũ hæreditatẽ etiã maternã,nõ aditã & relictã,ſub cõ ditiõe emãcipationis. Tenet Bal.in.l.fili⁹.in fi.ver. ſed qd ſi pater.C.de inoffi.teſtamẽto.Bar.in.d.l.vẽ tre.& in.d.l.prima. vbi vide omnino. C.de his q an tre aptas tabu. ¶ Præterea ſicut hæreditas aſcendẽtium etiã nõ adita trãſmittitur ad deſcẽdentes etiã nõ ſuos p titulũ de his q ante aper.ta. vt ibi per Bar.& in.d.l.vẽtre.ſic hæreditas matris,q̃ prouenit in deſcendẽtes p filiũ,trãſmittitur in patrẽ:& pater tranſmittit eã vt ſuã in ſuos. vt per Bal.& alios in.l. auia.C.de iure deli.licet regulariter hæreditas non adita nõ trãſmittatur.l.3.& .l. quoniã ſororẽ.C.d iu re deli. Et bene facit dictũ Barto.in.l.gerit.6.col.in prin.ver.venio ad q̃rtũ principale.ibi , probo per caſum.& fi.col.ver.ad tertiũ.ff.de acq.hæredi.ꝙ ſi maritus nõ reſtituit dotẽ vxoris pręmortuæ ſupſti ti filio:ꝙ mortuo filio,nõ tenetur eã reſtituere hæredibus vxoris,qa videtur eã adiiſſe pro ſe nõ reſti tuendo.l. ſi peculiũ.§.ſicut aut. ff.de peculio lega. licet Bal.cõtra in.l.cũ antiqoribus.1. col.ver.& per hoc infero.C.de iure deli. Attñ pro Bar.facit.l.ſi C. de bonis quæ libe. vbi dicitur,ꝙ ẽt ignorante filio pater videtur gerere pro hærede:& pſumitur habe re animã adeũdi,eo ꝙ nõ reſtituit. ¶ Si.n.pſumitur anim⁹,pſumit aditio,ꝙ nõ põt fieri citra ius & nomẽ heredis,vt p.Bal.in.l.ſi certis ãnis.2.col.ver.hoc probatur.C.de pactis. ¶ Itẽ repudiatio pbat p non factũ.l.recuſare.ff.de acq.hære.ſecũdum intellectũ Iaco.de are. ergo & aditio,qa pari paſſu ãbulãt, vt p Bar.in.d.l.gerit.2.col.in prin. Igitur ſi vera eſt cõ cluſio Bar.ſeqtur neceſſario,ꝙ ſi hęreditas eſt lucroſa,& vno momẽto retinetur p p̃rem,ꝙ nõ reſtituitur,videtur eã adiiſſe noĩe filiorũ:& eis defũctis, nõ tenetur eã reſtituere auo materno,vel eius hære dibus. ¶ Contra quẽ dicit Bal.in.d.l.ſi certis annis. fi.col.ver.ſed iuxta pdicta q̃rit.& in.l.1.10.col. ver. circa octauũ capitulũ.& in.ver. pone pater dotem vxoris.C.q admitti.et in.l.nõ hoc.C.vñ cog.fi.col. ibi p hãc legẽ videtur terminari quęſtio.& ĩ.l.pe.§. ſi ſeru⁹.ff.ſo.ma.& in.d.l.dos à patre. circa fi.ꝙ nũquã pſumitur aditio,niſi pbetur p aliqua ſigna vel indicia taciti facti:cũ ceſſatio reſtituẽdi poſſit fieri citra ius & nomẽ hæredis:& ſi hæreditas eſt dãnoſa,implicaretur oneribus hæreditariis ſolo ſilentio: qđ eſſe nõ debet. ¶ Itẽ,qa aditio ſecũdũ Bal.vbi ſupra,eſt ẽs:ſz ſilẽtiũ nihil eſt:& ĩ tacẽte repiẽ media iuris diſpoſitio.ſ.deliberatio.& in aditiõe hæredita tis reqrũẽ duo.ſ.act⁹ & volũtas.l.potuit.C.d iu.deli. Itẽ dicit,ꝙ oĩs act⁹ d mũdo duob⁹ pficiẽ.ſ. volũtate & iuris autoritate.l.cũ te.C.d dona.ãte nup.& ꝙ ab ſtinẽs ſeu ſimilis nihil gerit.facit.l.2.C.d ſerui.&aq.

Adde Ad idẽ Boetius dicit,ꝙ duo pficiunt act⁹ humanos.ſ.poteſtas, & volũtas, q̃ ſunt humanorũ actuũ radices & perfectiones.vt dicit etiã Bal.in.c.cũ ſuper abbatia.de officio

officio dele. & in.l.omne verbū.C. cōmunia dele. ¶ Sed Ariſtotiles dicit,ꝙ ſunt tria.ſ. ſcientia.poteſtas.& voluntas. vt refert etiam Bal. in.l.cum teſtamētum.C.de iuris & fac.igno. & Matthæ. de Afflictis deci.Neapo.365.nu.7. Itē ſola volūtas adeundi in corde retenta nihil operatur.d.l. gerit &. l.cū bonis eo.tit.&.d. l. potuit. anımo vero cogitari ſeu volūtas adeūdi in corde retēta

caſo que los dichos deſcendientes no tēgan ˣ hijos o deſcendientes legitimos o que ayan derecho ʸ delos heredar.

eſt ſicut poſthumus in vtero qui ſi non naſcitur nihil eſt.l.fi.C.ď poſt.her.inſt. vel ex hęre.tenet Bal. in.d.l.1.col.8.circa ſecūdum.C.qui admi. ¶ Quod dicit verū niſi diu vel decennio tenuerit argu.tex. in.l.ſi filius.C.de pet.hęr.qa ex lōgo tēpore pręſumitur quis tenere titu. pro ſuo.ac ēt velle iure ꝑpetuo poſsidere ar.tex in.l.ſiquis diuturno.ff.ſi ſerui. ven.&.l.qui in aliena.ff.de acqui.hære. notatur in. l.pe.C.cōi diui. ¶ Vel niſi per alias cōiecturas probetur de mēte.l.ſi pręterıtꝰ. ff. de cōtra ta.l.ſi filius. ff.ď iureiu.tenet Bal.in.l.nō hoc.C. vnde cogna.& in d.l.1.C.qui admitti.ſed tu vide Pau.in.d.l. cum antiquioribus.vbi dicit. ꝙ iſtę rationes Bal.nō obſtant. qa Bar.vult induci aditionem quādo ipſe vel eius hæredes aſſerit aditionē eſſe inductam: ſecus ſi neget ne ſibi feratur ꝑiudiciū.et ita intelligit.quod dicit Bal. & iſtud voluit tenere idē Bar.in.l. ex annuo.ff.de dona.inter virū & vxo.in quæſtiōe debitor in diē. vbi dicit.ꝙ tunc pater videtur adire retinēdū qn̄ retinet ꝓ filio infante.ſecus ſi pro maiore. idē tenuit Bal.in.d.l.nō hoc.& Io.de Imo.in.l.recuſari.ff.ď acq.hęr.Lu.Ro.in.d.l.gerit.idē Bal.cō.ſuo
Sō.1. incipi.allegationes ſupra factas. ¶ So. Non obſtant motiua Bal. in cōtrarium inducta: quia eſt verū ꝙ nō præſumitur aditio in pręiudicium filiorū.vt tenēt Bar.& Bal.in.l.1.C.ſi vt ſe ab hære. abſti. & in. l.neceſſariis.C.de acqui.hære.glo.in auth.vt hi qui perhibēt ſe habe.obli.res mi.§.quod aūt cōlla.6. & in ſuis.ff.de libe. & poſth.ſed in fauorē tacētis taciturnitas operatur cōſenſum.l.2.§. volūtate.ff.ſolū. ma.c.nōne.de pręſu.c.qui tacet.de regulis iuris.li.6. ¶ Pręterea aditio nō eſt opera ſecūdum Bald.in.l. liberti.2.col.ver.nūc eſſet dicēdum.C.de ope.liber. 2.ſed eſt potētia adeūdi nō impedita ī actū volūtatis declaratum deducere.vt probatur in.d.l.gerit et in.l.pro hærede in prīci.& in.§.1.eo.tit & inſti.de hære.quali. & diſe.§.fi. igitur ſufficit ſolus animus declaratus,vt quia ipſe vel eius hæredes dicūt aditionem fuiſſe inductā vel eam adiuiſſe. & de multiplici animi declaratione vide per Bar. & doctores in.d.l.gerit.2.col. Idcirco hæreditas materna quę filio prouenit ſi eſt lucroſa videtur adita per patrem pro filio et eam retinēdo videtur eam adiiſſe pro ſe. excludıtq; auū maternū in ſucceſsione eiꝰ. ¶ Reſtat igitur præſtare reſpōſum ad iura in contrariū inducta ꝑ Ioan.Bar.& alios in quęſtione prīcipali.in dicta.l.poſt dotē.& breuiter reſponde ad.l.ſi de meis ſupra allegata. quæ dicit ꝙ qn̄ duo participāt circa idē debet ſeruari de vno quod de altero.eſt verum quādo in vtroq; eſt eadē ratio. vt.l.illud.ff.ad legē aqui.ſed iſto caſu non eſt ratio,igitur nec idē ius debet eſſe. ¶ Item in.§.ſi ſeat matrimoniū fuit ſolutū diuortio , ideo maritus nō potuit dotē retinere.vt ibi per gl.ī ꝑte ob liberos . & ibi Bal. & tex.ꝓbat inquātū dicit circa vxoris excogitēt & ibi ſine culpa mulierū ſolutū fuerit matrimoniū.meliꝰ ī.l.30.tit.11.6.ꝑti. ¶ Itē lex certū loqtur in mero peculio nō ī dote.vt ibi ꝑ doctores & Bal.ī.l.ſi dotē. ¶ Et.d.l.ſi dos &.l.ſi dotē loquūt in caſu nō exiſtentiū liberorū. ¶ Itē.l.2. de bonis quę libe. loquitur quādo matrimoniū fuit ſolutū diuortio.vt ibi ſcri. ¶ Et.l.qď ſcitis.loqtur filio familias et lucris nuptialibꝰ ꝙ liberos ſuos habet hæredes:& dicit ꝙ ſi liberi decedūt auꝰ maternꝰ retinet ꝓprietatē ſed paternus vſum fructū & ita ibi eſt quęſtio inter auos : nō inter patrē & auū maternū.vt ꝑ Bal. ibi.ver.& tūc ego q̄ro et ī.d.l.2.et ita loqtur.l.10.ti. delas herē.fo.le.q̄ lex.vt ſuperiꝰ dixi ceſſante ſtatuto nō ꝓcedit ꝑ legē ꝑtitę. Erit itaq; cōcluſio et regu. ꝙ etiā in bonis ex materna linea quæſitis pater ſuccedit filio ď iure.excluſo auo materno. ¶ Fallit primo vbi forus municipalis cōſuetudine approbatꝰ aliud diſponit.vt in fine iſtiꝰ legis dicitur. ¶ Secūdo fallit ſi auꝰ ſtipulatus eſt dotē ſibi reddi etiā defunctis liberis poſt matrē vt patet ex ſupra dictis. Regula

v ¶ De qualquier calidad. quæro qd ſit qualitas & quid ſubſtātia:& quid natura. ¶ Dic quo ad primū,ꝙ qualitas eſt aliqd ponere ineſſe ꝑter ſubſtantiā vt p.Bal.in.l.ea quę.7.q.C.de cōdi.inde.& in.l. 2.col.1.ver.ſed ſi eſt totū.C.de re iudi.& in.l.vna.8. col.ver.vnde aduerte ꝙ ſubſtātia.C.de cōſe.vbi dicit ꝙ ſubſtātia eſt.quę ſimpliciter ꝓfertur:& qualitas qn̄ vltra proceditur. ¶ Vel aliter dic ꝙ qualitas eſt adiectio ad ſubſtātiā.& ſine ſubſtātia qualitas eſſe nō poteſt.l.2.ff.ď vſufr. tenet Bar.ī.l.1.in fine eo. tit.taliter ꝙ ſi ſubſtantia non eſt certa:qualitas certa eſſe nō poteſt.tenet Bar. in.l.1.col.prima ad finē. C.de ope.liber. ¶ Itē natura eſt quid à princi.cōnexū non per accidēs ſubſecutū. notatur in.l. certi conditio in prin.ff.ſi certum peta.& in.l.ſi vnus.§. pactꝰ ne peteret. ver.ꝙ etiā in ſpeciē. ff. de pactis. igitur poteſt dici,quòd natura eſt qualitas innata à princ.generationis ex qua virtutis actꝰ ꝓficiſcitur & ſemper ineſſe videtur,vt in.c.1 de feu.nō haben. ꝓpter natu. & in c.1.§.pręterea qd ſit inueſti. tenet Bald.in procemio feudo.4.diuiſione.

Adde. Idē dicit And.Si.in.c . in præſentia. 51.col.de ꝓbatio.circa finē. ¶ Et nota inquātū iſta.l dicit. de qualquier calıdad, ꝙ qn̄cunq; lex , vel ſtatutū loqtur de qualitate

litate dẽt qualitas ꝓbari, aliàs agens ſeu fundans ſe ſup lege, vel ſtatuto dẽt articulare & probare qualitatẽ de quo loquitur ipã lex. ita dicit notãter Ang. in.l.vel negare.ff.q̃mad,teſta. aperian. plenè Hippoly.de Marſiliis ſingulari ſuo.187.dixi in.l.70.in glo.ſuper parte patrimonio.& in.l.80. iſra glo.12.ver.quęro mariтus.⁊ Pone exemplũ homo,equs,dom⁹,terra,ſunt ſubſtãtia:quia non recipiunt à prin

¶Pero bien permitimosque no embargante que tengã los dichos aſcẽdientes q̃ ᶻ enla tercia parte de ſus bienes puedã diſponer los dichos deſcẽdiẽtes en ſu vi-

ci.in ſuo eſſe formali qualitas ẽ illa q̃ ſubſeqtur:puta qa homo ẽ liber, ſeru⁹ vel vaſſallus,miles, nobilis,vel doctor.qa homo ẽ ſubſtantia, miles vel doctor ẽ qualitas.⁊ Itẽ dom⁹,terra,equ⁹.&c. ſi datur in dotẽ.vel in donationẽ.vel in feudũ dicitur dom⁹ dotalis,aut đcimalis vel paraphernalis.terra n.ẽ ſubſtantia.dotalis,vel paraphernalis,ſeu decimalis eſt qualitas⁊ Itẽ res dicitur mobilis,ĩmobilis, caſtrẽſis,& quaſi caſtrẽſis,patrimonialis, & iſtud nomẽ patrimonialis ſupimpoſitum dicitur qualitas. Idẽ dicim⁹ in delictis.quia qualitas delicti dicitur oẽ id qđ alterat delictũ vt furtũ.&c.qa furtũ ẽ qualitas.tenet Bal.in.d.l.ea q̃.7.q.C.de cõdi.inde.⁊ Et ex his remanet vera cõcluſio quã tenui in pte.en todos ſus bienes ſupra ꝓxima.ſ.ꝙ pater ſuccedit filio defuncto ſine liberis in oĩb⁹ bonis , tã maternis q̃ caſtrẽſib⁹.&c.qa dicit cuiuſcũq; ſint qualitatis.⁊ Et nota vnum ad ſupradicta,ꝙ qualitas rei põt mutari mutatione perſonę.& in aliud corpus bonorũ trãſferri.natura etenim vel ſubſtantia rei nõ poteſt mutari mutatione pſonæ.vt p Bal.ĩ.l.illã.ver.ſed reuoco in dubium.C.de colla.nã domus data in dotẽ tãto tẽpore dicitur dotalis,quãdiu eſt penes vxorem dotatã.ſi tñ vẽditur alicui domus, q̃ ante erat dotalis,mutatione pſonæ mutat nomẽ,ius,& priuilegiũ dotis.tenet Bal.notanter in.l.1.C.ſine cẽſu.vel reli. & in.l.2.ff.ſolu.matrimonio.& ſic mutat qualitatẽ, nõ rei naturã vel ſubſtantiã.Idẽ dicimus de fundo patrimoniali:qa dicitur patrimonialis , quãdiu eſt penes aliquẽ de familia:ſed ſi alienatur extra familiam,deſinit eſſe patrimonialis.argu.tex.in .l.gerit.in fine.ff.de acqui.hære.Tenet glo.in.c.licet.đ ſepultu.li.6.legitur & notatur in.l. vnũ ex familia.

Inferĩ. de lega.2.⁊ Ex quo infertur vnũ mẽti tenendũ , ꝙ fundus patrimonialis,q poteſt retrahi pro tanto p illos de familia per.l.13.ti.delas vendi.& comp. ſo.le.intelligitur quando fũdus nũquã exiuit de familia.Si tñ exiuit,non poteſt retrahi pro tanto, qa nõ dicitur fundus patrimonialis,vt dixi,ex quo ſemel exiuit de familia:eo ꝙ mutauit naturã mutatione pſonæ.glo.eſt notanda,q̃ hoc dicit,licet p alia fundamenta in.d.l.13.in parte de patrimonio. Item bona defuncti ante aditionem dicũtur hæreditas defuncti:ſed poſt,dicuntur bona hæredis.tenet glo. in. l. ĩ.§.veteres.ff.đ acqui.poſſe.Bar.in.l.p ſeruũ.ff.đ acqui.hære.Pe.de ancha.in.c.canonũ ſtatuta.ver. ſed pone p ſtatutũ.de cõſti.li.6.Bal.in.l.ſi mr̃ . in fine. C.de ſuis & legitimis hære.⁊ Et qđ dixi de bonis decimalibus & eccleſiaſticis ꝙ dicuntur bona eccleſiaſtica & decimalia dum ſunt penes eccleſiam vel eccleſiaſticã pſonã:& ſi alienãtur per dunt nomẽ & priuilegiũ rerũ eccleſiaſticarũ,qa mutãt naturam mutatiõe pſonæ . vt p Bald.in rubrica.C.de vſuris.4.q.ver.mutatione pſonæ.p.l.1. C.de imponenda lucratiua deſcriptiõe.li.10.& p legem licitatio.§.fi.ff.de publica.Bar.in.l.paulus.in fine. ff. de acq.hęre Sequitur neceſſariò,ꝙ iudex eccleſiaſtic⁹ nõ cognoſcit de his bonis, niſi cũ ſũt penes eccleſiam ſeu eccleſiaſticã pſonã.Si tñ alienãtur in pſonã ſecularẽ,cognoſcit ſecularis. Quod habui in facto & obtinui cõtra quẽdã conductorẽ vel emptorẽ redituũ eccleſiaſticorũ , q cõueniebat emptores fructuũ corã eccleſiaſtico iudice poſtq̃ fruct⁹ fuerunt effecti ſui:& inſtabã , ꝙ puniretur in amiſſiõe cauſæ iuxta formã tex.in.l.3.ti.delos juyzios.li.ordina.& vide qđ latius dixi in.l.13.in pte.24. horas. ver.ex quo infero infra. ¶ Sed q̃ro iuxta p̃dicta, Quẽr. an qualitas rei dotalis,vel decimalis , & ſic de aliis rerũ qualitatib⁹,poſſint tranſmitti.Tene ꝙ non:qa ſolũmõ illa tranſmittuntur,q̃ habent eandem ſubſiſtentiã in ſeipſis pſona mutata,ſicut nõ mutata.Tenet notanter Bal.in.c.1.§.marchio.ver.extra nota.đ his qui feudũ dare poſſunt.vſi.feu.Ratio quare nõ tñ tranſmittũtur rerũ qualitates eſt, quia tranſmiſſio eſt q̃dã ſucceſſionis,ꝓrogatio eiuſdẽ naturæ & formæ.l.1.C.de his q ante aper.tabu. Tenet Bal.in. l.cũ proponas.2 col.ver.ſecunda trãſmiſſio.C.đ hęre.inſti.ſed qualitas rei, vt ſupra dixi,nõ habet eãdẽ ſubſiſtantiã in ſeipſa pſona mutata ſicut nõ mutata,ideo non tranſmittitur.Ipſa tñ res dotalis vel eccleſiaſtica poteſt traſmitti.ſed nõ qualitas.vt per Bal.ĩ.d.l.cũ ꝓponas.et ĩ.d.l.ea q̃.⁊ Qđ eſt verũ,niſi fiat trãſmiſſio đ re eccleſię ĩ eccleſiã, vel res dotalis đtur in dotẽ.vt.l.53.infra.&.l.9.ti.11.quarta partit.

Inferĩ. etiam.

x ¶ Hijos.qa in ſucceſſione prima cauſa eſt filiorũ.l.3.ti.13.ſexta parti.authẽ.in ſucceſſiõe.C.de ſuis legitimis libe.& in corpore vnde ſumitur in auth. de hęre.ab ĩteſta.veni.§.ſi igitur.coll.9.cũ ſimilib⁹.

y ¶ Delos heredar.vt ſũt filij naturales tãtũ: q excluſis aſcẽdẽtib⁹,ſuccedũt matri ex teſtamẽto,& ab ĩteſtato:pr̃i vero ex teſtamẽto.l.9.cũ ſe ſeq̃nti ĩfra.

z ¶ Enla tercera pte.Iſtđ eſt i⁹ nouũ:aſcẽdẽtes tñ extra liberos diſponũt đ q̃nta pte tãtũ bonorũ ſuorũ.l.9.ti.đlas mãdas.fo.le.l.18.cũ aliis infra.

ꝯ ¶ Por ſu alma. Ex hoc infertur,ꝙ impenſæ funeris ſunt deducẽdę de tertio bonorũ in caſu iſti⁹ legis:cũ de reliquo deſcendentes non poſſint diſponere,tanq̃ de legitima aſcendentiũ.l.30.infra.

& ¶ El

& ¶ El fuero dela tierra.quia ius ſpeciale derogat generali totius regni.patet ex lege iſta. Tenet Inno.in.c.1.de reſcr. ¶ Hinc dicit.do. doctor ď pala.in introductione.c.per veſtras.de dona inter virum & vxorem.4.co.in fine.ꝙ ſtatuta & conſuetu

da o hazer qualquier vltima voluntad ꝯ por ſu alma, o en otra coſa q̈l quiſierẽ: lo qual mãdamos q̃

dines particulares vicũt leges ciuiles imperatorum & iura cõſultorũ.l.de quib⁹.ff. de legibus Traditur in.l.omnes populi.ff. de iuſti.& iure.& . c. fi.de conſuetu. & hoc argu.à maioritate rationis:quia ſi ſtatuta & conſuetudines particulares vnius loci vincunt iura regni.vt hic eſt tex.& iura regni vincunt leges imperatorum,vt dictum eſt, à fortiori dicta ſtatuta vincunt leges imperatorum. Quia ſi vinco vincentẽ te. &c. ¶ Et nota, ꝙ forus iſte,maximè in bonis immobilib⁹, viget in toto regno:puta ꝙ bona immobilia deuoluantur radici. Qui forus primitus habuit ortum à villa Sepuluedę:deinde Molinę:& inde ſparſus eſt quaſi per totum regnũ.

Rō. ¶ Sed pone,iſta lex dicit, ꝙ aſcendentes ſuccedunt deſcendentibus in omnibus bonis, prçterq̃ in ciuitatibus & locis vbi ſtatuta dicunt,ꝙ bona deuoluantur radici, nunquid intelligantur tam ex teſtamento,quàm ab inteſtato.Reſpondeo, ꝙ ita debet intelligi,ſicut obſeruatur. Nam lex iſta dicit, ꝙ recipit intellectũ & robur ab eius obſeruãtia. Et idem dicunt doctores & Barto.in dicta.l. omnes populi.& glo.notabilis in.l.10.ti.11.tertia partita.dixi in.l.1.ſupra.vbi bonus tex. ad hoc prope medium. ¶ Si tamen eſt dubium de modo obſeruandi,poteſt dici,ꝙ intelligitur tam ex teſtamẽto, q̃ ab inteſtato,argu.ſumpto à contrario iſtius legis vt per Bal.in.l.conuenticulam.2.col. ver. item eſt argumentum à contrariis.C.de epis & cle.& in .l. eam q̃.10.co.ver.itẽ dubitatur.C.de fideicom.ſi enĩ ceſſante ſtatuto aſcendentes ſuccedunt deſcẽdentibus ex teſtamẽto & ab inteſtato ordine ſuo:ſic ſtãte ſtatuto,ꝙ bona deuoluãtur radici,debet intelligi tam ex teſtamẽto,q̃ ab inteſtato.

Nota. ¶ Sed Bal.in.l. in ſucceſſione.1.col.in fine.C.de legitimis hære.ait ꝙ ſtatutũ diſponens ꝙ vir aut agnati ſuccedãt vxori,debet intelligi ab inteſtato,nõ ex teſtamẽto. Adde,ꝙ iſta opinio eſt magis vera, & eam approbat cõſuetudo,ne priuet eũ à teſtamẽti factione. Idem Bal.in.l.pro hæreditatis.3.col.ver.ad euidẽtiã eſt ſciendum. C.de hæredi.actio.& in.l.fi.col.3.ver.ex hoc articulo.& ibi Bar.2.col. ver. pro hoc induco ad q̃onem.C.de pactis.dicunt,ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ filia nupta extra territoriũ nõ ſuccedat, intelligitur ab inteſtato,nõ ex teſtamẽto: q̃a ſtatuta debent intelligi ꝓprie & ſtrictè.l.quicquid aſtringẽdę. & ibi docto.ff.de verbo.obli.&.l.2.§.is q naue.ff. de exerci.quod non.

Adde. Et nota,ꝙ ſi pater dotauit filiã ſuam de propriis bonis ipſius patris iuxta formã textus in.l.ſi pater. C.ď do.ꝓmi.et.l.53.in.§.pero ſi el padre ſolo.iſra.& filia dotata deceſſit ſine liberis,ſuccedet pater ſolus,nõ mater,ſtãte foro, de quo in.l.iſta & etiã nõ ſtãte foro. ſecũdũ textũ vnicũ & ſingularẽ in l.qď ſcitis. 2. reſpõſo. C.de boniſque liber. ſecũdum Bar. ibi & ĩ l.poſt dotẽ.ff.ſo. ma.

ſe guarde, ¶ Saluo enlas ciudades, villas, y lugares do ſegun* el fuero dela tierra ſe acoſtumbra

¶ Itẽ ſi filia renũciauit ĩ manib⁹ patris ſucceſſioni paternę:etiã ſi cum iuramẽto intelligitur ab inteſtato tantũ,ſi tñ eſt inſtituta à patre,admittitur ad ſucceſſionẽ,nõ obſtãte renũciatione.quia aliâs patri auferetur libera facultas teſtandi. Ita Bal.in.l.pactũ. 6.q. C. de collatio. Idẽ Bal.in.c.ad noſtrã.de iureiu. Sali.in.l.pactũ C.de pactis. Imol.in.l.q ſupſtitis.ff.de acqui.hærę. Pau.de Caſt.in.l.fi.4.co.C.de pactis . Oldra. vltra alios conſilio ſuo.294.vbi vide. ¶ Vnum tamẽ tene iuxta iſtã ꝑticulã,ne decipiaris, ꝙ ſi cõtra forũ ſunt,ꝓlatæ duæ ſententiæ conformes iuri cõi,derogatur forus,& ipſius obſeruantia.vt.l.5.ti.2. prima ꝑtita.vel ſi forus nõ fuit admiſſus.vt ibi. ¶ Quęro quid dicendũ, ſi in loco vbi agitur de bonis deuoluẽdis radici nulla eſt cõſuetudo,nũquid debet obſeruari cõſuetudo locorũ vicinorũ. Videtur ꝙ ſic ꝑ textũ in.c.cũ olim.de cõſue. ¶ Iſtã quæſtionem habui in facto,& cõtrarium iudicaui in cauſa ad petitionẽ comitis de Priego,his fũdamẽtis. ¶ Primò, quia negari non põt.quin iſta conſuetudo ſit cõtraria iuri cõi,quo cauetur,ꝙ aſcendẽtes ſuccedant deſcẽdentibus.vt iſta lex dicit.&.l.nam & ſi parẽtes ff.de inofficio.teſta.cũ multis ſimilibus Et diſpoſitio ꝙ non ſuccedant parẽtes vel aſcendentes ſtante ſtatuto conſuetudine roborato, deuiat à iure cõi, ideo nõ debet obſeruari in loco vbi non viget talis conſuetudo. Tenet Inno.in.c.dilecto.a.col. magna poſt principium in ver.ſupradicto de officio archidia.vbi dicit,ꝙ quando conſuetudo eſt contra ius, vel quia eſt onerosa,nõ eſt extẽdenda.per.c.tua.& c.cũ contingat.de decimis. Tenet Bal.in.c.1.in fine principij.de cogniti.feu.& in authen. ſi quas ruinas.1.co. C.de ſacroſan.eccle.vbi dicit, ꝙ conſuetudo eſt ſtricti iuris,& nõ extenditur, maximè ſi eſt oneroſa,& iuri cõmuni contraria. Idẽ dicit Flor. ĩ. l.venditor.§.1.ff.cõmunia prædio. Pau de Caſt.cõſilio.161.& conſilio.159.co.a. Oldra. cõſilio. 236. & ita loquitur.d.c.cum olim.de conſue. & ibi doctores ita intelligunt illum textum. Et bene ꝓbatur ex lege iſta,dum dicit,que ſe guarde enlos lugares do ſegun el fuero dela tierra ſe acoſtũbra. Dicitur hic (enlos lugares) igitur à contrario ſenſu nõ in aliis. ¶ Et iſtud argumẽtũ eſt validũ,cũ nõ ſit contra ius

commune,

cõmune,ſed in cõſeruatione iuris cõmunis. ¶ Verum tamen eſt,ꝙ ſi eſſet conſuetudo in ciuitate, debet obſeruari etiã in caſtris & villis illius. Ita Bar. in.l.ex ea.in fine principij.ff.de poſtu. & ibi ſe remittit ad plenè notata per eum in.l.cunctos populos.de ſummatrini.& fidei catho. ⁋ Item in ſub vilibus ciuitatis. Bal.in.l.2.q.2. C.quẽ ad.teſta.aperiau. Pau. de Ca.d.conſilio. 159.

tornar los bienes [a] al tronco o [b] la rayz a la rayz.

colu.2.Bar. tn in. d.l.ex ea.ff.de poſtu.& in.l. 1. vltima char.36.q. C.quæ ſit longa conſue.diſtinguit, & bene,vide ibi. ¶ Vlterius nota, quòd quando conſuetudo, forus, vel ſtatutum eſt ſine ratione & ſine veritate, eſt ſicut conſuetudo vetuſta, quæ eſt mater erroris.per capitulum. conſuetudo. 8. d. tenet Andrea. de Yſernia in ſua peregrina in prologo in principio.nume.51.in verſicul. ſtatutum tamen.vide ibi.

Nota. ⁋ Item nota,ꝙ allegans ſtatutum,debet cum allegare & producere totũ in iudicio, non ꝑticulã tantũ, vt habeat effectum. Tenet Bar.in.l. omnes populi. 7.q.princip.vltima.co.ver. quæro qđ ſit in aliqua ciuitate.ff.de iuſti.& iure & l.inciuile.ff.de legi. & in.l.præſcriptio.vltima.col.ver. item dico ꝙ ſtatuta.C.ſi cõtra ius vel vtili.pu.vbi dixit,ꝙ debet allegari,& produci ſicut inſtrumẽtũ:quia ſtatuti ꝑticula nõ facit fidẽ.vt ꝑ Bar.vbi ſupra.& in.l.1.§.ſi.C.đ eden. ⁋ Itẽ quæro nunquid clauſula iſta in fine poſita referatur ad ꝓximã ſuperiorẽ, an ad omnes ꝑcedẽtes,vt ſtante foro,bona deuoluantur radici,& filius nõ poſſit diſponere in tertio de bonis,q̃ ꝓuenerũt à radice. Videtur ꝙ ſic:quia clauſula in fine poſita,refertur ad oẽs ꝑcedẽtes.c.cauſã q;.vbi latè ꝑ docto.& Feli.de reſcriptis. Et ex hoc dicit Angel. in authen.de hære.& falci.§.nobis.in fine. colla. 1. ꝙ qñ conſultor dat vnicã reſpouſionẽ duabus quæſtionibus,videtur ambab⁹ reſpondere,prout fecit ſummus põtifex in.c.prudẽtiã.de officio delega.q vnica reſponſione duas decidit quæſtiones.§.in cõtrariũ.Facit dictũ Abb.& doctorũ in.c. eccleſia.el vltimo.de elec.vbi eſt tex.ſingularis.& alibi in cẽſura canonica nõ repert⁹ ſecundũ Ab.ibi. ver. nõ debeat ad cõtentũ & alia q̃ nõ ſunt đ forma referri, ꝙ clauſula in fine poſita,nõ debet referri ad oĩa ꝑcedẽtia,quãdo ex tali relatiõe ſequeretur abſurdũ: vel aliud incõueniẽs:ſeu iuriũ correctio: debet enĩ eſſe vniformis rationib⁹ præcedentibus ad hoc vt clauſula ſequẽs referatur ad oĩa,ſecus ſi poteſt reddi diuerſitatis ratio inter præcedẽtia. De quo per Bar.in.l.ꝑtor.la.2.ff.de vi bono.rap.& in.l.talis ſcriptura.de lega.1. Tenet Abb.in.c. ſecũdo requiris.đ app.notatur in.c.inqſitioni.eo.ti.tenet Bal.i.l.1. C. de diuer.reſcri.& in.l.1.C.de libe.præte.vel exhære.& in.l.1.C.de legitimis hære.& in.l.1. ff. de poſtula.Ioã.de Imol.& And Sic.i.c.1.de pactis. Pau. de Ca.cõſilio.374.glo.ſingula.ſecũdũ Bar.& Ang. in.l.ſi idẽ cũ eodẽ ad finẽ.ff.de iuriſditi. om. iudi. & licet do.Abb.fecerit ſingularẽ. d. c. eccleſia veſtra.facit optimè tex.in.c.cũ dilecti.de dona.vbi vĩ de ſcriben. & vide in. d. c. cauſã inq; vbi dicitur, ꝙ clauſula in fine poſita referẽ ad oẽs precedẽtes: niſi ĩmineat abſurdũ:quod ſequeretur in caſu noſtro,ſi is qui teſtatur,nõ haberet alia bona q̃ poſſet relinquere pro aĩa.quod eſſet cõtra.l.9.ti. delas mã das.fo.l.& cõtra multa iura iſtius voluminis,q̃ idẽ dicũt. ⁋ Pro ſolutione tu vide q̃ ſupra dixi de obſeruãtia ſtatuti:& qđ dicit Bal.in.l.lege.6.nota. C. de legi.hæredi.& Ange.de Are.in.§. ſed hæc qdẽ. inſti.de exhęre.libe.vbi dicũt,ꝙ ſtatutũ ſup ſucceſſionib⁹ valet. & ſic valebit ſi dicat,ꝙ bona oĩa ꝓueniẽtia à radice,đuoluãtur radici,et tũc ſine cremẽto đuoluũtur. Et tũc hi q ſũt de trũco,vel đ radice,ſuccedẽtes ĩ his bonis tãq̃ defũcti hæredes tenẽtur ex teſtamẽto & ab inteſtato erogare,ꝑ aĩa defuncti:& vbi ipſe præcepit tertiã partẽ bonorũ ſuorũ. argu. tex.in.l.36.infra iuncta.l.iſta. inquãtũ illa de quinto in aſcẽdẽtibus:iſta de tertio in deſcẽdẽtibus permittunt pro anima & aliunde relinquere. so.

a ¶ Al tronco. Qui dicũtur de trũco vel đ radice, vide q̃ ſẽtiũt doctores ĩ.l.vnũ ex familia.de lega. 2. &.l.2.&.3.ti.6.quarta ꝑtit.&.l.73.infra iuncta. l. 13. ti.delas vẽdi.& cõp.fo.l. ⁋ Et nota, ꝙ hi q ſunt de trunco,vel de radice,ſuccedũt etiã ordine ſuo. l. in ſucceſſione.& authẽ.poſt fratres.C.đ legi.hęre.&. l.10.ti.delas herencias.foro.le.&.l.7.&.8.infra.

b ¶ La rayz. Quia tũc in his nõ ſuccedũt parẽtes, ſed hi tantũ,qui ſunt de trũco,vel de radice, vt hic. ¶ Sed quæro iuxta hoc de quæſtione. Fili⁹ habẽs pecuniã paratã deputatãq; ad emptionẽ prædiorũ deceſſit:quęritur,an pater,vel ei⁹ mater,an hi q ſũt de trũco,vel de radice defũcti, ſuccedant in pecunia iſta. Aduerte,qđ ſtat in hoc,an pecunia ſic deſtinata ad emptionẽ prædiorũ dicatur mobilis an ĩmobilis:qa ſi mobilis,ſuccedit pater: ſi ĩmobilis, ſuccedũt hi q ſunt de trũco vel de radice. Et ꝙ ſit immobilis,facit lex.3.§.qđ ergo.ff. de cõtra iudicio tute. ⁋ Sed tenet cõtrariũ,ꝑ ea q̃ notat Bal.& Ang. pe Cõtra. ruſi.frater ipius ĩ.l.cętera.§.ſed ſi parauerit. đ lega. 1.vbi dicũt,ꝙ ſi cõſuetudo eſt,ꝙ mortua vxore mobilia ſpectẽt ad virũ:& ĩmobilia ad hęredes vxoris: & aliqua pecunia vxoris erat parata & đputata ad emptionẽ ꝑdictorũ,ꝙ nihilomin⁹ debebit marito: qa deſtinatio nõ attẽditur nec habetur pro facto. Et ita etiã trãſeũt ibi Ioã.de Imo. Rapha.& Alex.ꝑ illũ tex.& Fely.i.c.cũ adeò.3.col.đ reſcrip.& Ange. de Cla.in ſua ſũma.ver.alienatio.§.6. Albc.đ Roſa. ĩ ſecũda parte ſtatutorũ.q.205.in principio.vbi notanter dicit,ꝙ ſi dicta pecunia nõ ſolũ eſſet parata ſed etiã in manibus alicuius depoſita pro emptiõe prędiorũ,ꝙ ſit mobilis. ⁋ Non obſtante in dicta. l. so. 3.in. §. quid ergo. ff. de contra. iudi.tutc.& vltra hoc dicit Nicolaus Boerij cõſilio ſuo.2. prope medium,ꝙ

dium,ꝙ etiam procedit in fructibus fundi, qui ante mortẽ debentur defuncto. quod eſt notandum. ¶ Quæro etiam iuxta prædicta de alia quæſtione. Quidã habens fundũ patrimonialẽ illũ vendidit: & dum eſſet precium penes emptorem, vel penes ipſum vẽditorem, cũ teſtamento, vel sine d ceſſit vẽditor:eius ma ter tanquã ipſius hæres petit preciũ fundi venditi:veniunt ex aduerſo fratres defuncti,dicentes,fundũ venditum patrimonialem fuiſſe ex parte patris, & preciũ fũdi ad eos pertinere duabus ex cauſis:primò propter forum ſui domicilij,quo cauetur, ꝙ bona immobilia deuoluantur radici:ſecundò, quia preciũ ſuccedit loco fundi vẽditi:quæritur quid iuris inter eos. Aduerte,quia pro iſtis fratribus bene facit dictũ Bal. in.c.1.de feudo non habente propriam naturã feudi.in vltima quæſtione.vbi dicit,ꝙ precium fundi venditi per vaſſallum,eſt tenendum pro fundo vẽdito nomine feudi. ¶ Item facit.l.mella.§.fi.& ibi Bar.in princi.ff.de alimen.lega.vbi dicit, ꝙ legata aqua,videtur legatum precium aquæ:& ſic preciũ ſuccedit loco rei. ¶ Facit etiam.l.ſi eum ſeruum.& ibi glo.ff.ſi certũ peta.&.l.ſi rem & precium.& ibi Bar.ff.de peti.hære.Idem Bar.in rubri.ff.ſo.ma.& facit.l.item ſi verberatũ.§ 1.ff. de rei ven.tenet Bal. in.l.fi.§.& ſi præfatam. in quarto nota.ad finẽ. C. de iure deli.vbi dicunt,ꝙ preciũ ſuccedit loco rei: ideo p̃ciũ ẽ reſtituendũ,ꝑ re.vt.l.rẽ & preciũ.& ad propoſitũ poſſunt allegari multa iura,ſignãter.l.mater.C.de rei ven.&.l.venditor ex hæreditate.ff.pe ti.hære. ¶ Pro parte matris facit iſta lex in princi. & in.l.nam & ſi parẽtibus.ff.de inofficio. teſtamẽ. cum ſimilibus.vbi traditur regula,ꝙ parẽtibus debetur hæreditas filiorũ,ipſis defunctis filiis ſiue liberis,& eis ſuccedũt in omnibus bonis cuiuſcũq; ſint qualitatis.&c.A qua regula nõ eſt recedendũ, niſi contrariũ iure caueatur expreſſo. ¶ Item facit pro matre ſingulare dictum Bal.in.l.ea demũ. ver. & prædicta faciunt ad quæſtionem.C.de colla.vbi quaſi in terminis dicit & concludit, ꝙ precium rei immobilis iudicatur mobile.& hoc puto verum,niſi aliud poſſit colligi ex verbis ſtatuti vel fori. ¶ Et reſponde ad dictum Bal.in.d.c.1.de feudo non habẽ.pro natu.ꝙ loquitur diuerſo caſu.&.d.l.mella. in legato,quod eſt fauorabile,& ſequitur propriã naturam.vt ibi. ¶ Item.l.mater.cum ſimi. loquũtur re perẽpta,nõ aliàs.Propterea regulariter dicim⁹, ꝙ p̃cium rei non dicitur ex re,nec ipſa res.l. venditor ex hæreditate.& ibi Bar.2.nota.ff. de hære. vel actio.ven.quod no.

¶ Ley ſeptima.

EL hermano para heredar ᶜ ab iteſtato ᵈ a ſu hermão no puede

EL hermano.Iſta lex in materia ſua eſt notanda.& hoc dicit. Frater non ſuccedit fratri defuncto ab inteſtato cum aſcendentibus defuncti.

¶ Non diuiditur. ¶ Iſta lex habuit ortum à lege prima.§.& ſi omne.titulo delas hærencias.foro legum.& à lege.nam & ſi parentibus.ff.de inofficioſo teſtamento.& illas videtur approbare, & corrigit authẽ.defuncto.C.ad tertulia.& in corpore vnde ſumitur,in authen.de hæredi.ab inteſta.veni.§. conſequens &.§.ſi verò.colla.9.&.l.4.titul.13. ſexta partita. ¶ Et ſic eſt notandũ ex.l. iſta cũ ſimi.ꝙ in ſucceſſionibus regulariter maior coniũctio ſanguinis prẽfertur minori.vt dixi.tex. in.l.4.titu.2.lib.4.foro iuzgo.& ſicut olim fratres erant excluſi à ſucceſſione ſororis indote ſtante patre,ſecundum Barto.in.l.poſt dotem in fine.ff. ſolu.ma.hodie regulariter excluduntur in totum.

c ¶ Ab inteſtato.vt.l.1.titu.delas heren. fo. legũ. idem ex teſtamẽto.vt.l.ſupra proxima.&.l.fratres. C.de inofficio.teſtamen.& inſti.eo.titu.in.§.ſoror. ¶ Stante igitur aſcendente, frater actu & potentia eſt priuatus à ſucceſſione fratris.

Adde. Quod intellige,quando pater & fratres ſunt legitimi:nam tunc defuncto fratre,ſuccedit pater ipſius tantũ vel mater,ſi ambo ſuperſunt. vt. l. ſupra proxima. non frater.vt hic.Si tamen frater defunctus eſt naturalis,nõ legitimus,ab inteſtato ſuccedunt ei alij fratres naturales,non pater naturalis. ¶ Ratio eſt euidens.nã inter patrem & filium æqualitas eſt ſeruãda,& eodẽ iure debẽt cenſeri & iudicari. dixi ĩ l.6.ſupra in gloſſ.ſuper parte, como ſon los deſcendientes a ellos.& ibi eſt textus.cũ enim filius naturalis non ſuccedit patri naturali ab inteſtato.per legem decimam.in.§.pero ſi el tal hijo.infra.ſic pater naturalis non ſuccedit filio naturali ab inteſtato. ¶ Et ſic inter naturales tantũ non vendicat ſibi locum diſpoſitio iſtius legis. Quod nota tu iuuenis iuriſta,& vide que ſuper hoc dixi in lege infra proxima cum ſequenti.

¶ Ex quo infertur,ꝙ frater iſto caſu non rũpit tã quã prẽteritus teſtamentũ fratris.l.ſi poſt mortem. §.liberi.ff.de cõtra ta.&.d.l.fratres.C.de inoffi. teſta.Et eſt ratio,quia fratri non debetur legitima in bonis fratris ab inteſtato,nec eſt habiturus partem l.cũ quæritur.& ibi Bal.C.de inoffi.teſta.Idẽ. Bal. in.l.maximũ vitium.pe.col.in fine.C.de libe.præte. vel exhære. ¶ Si tamẽ nõ ſunt deſcẽdẽtes, frater ab inteſtato ſuccedit fratri.vt.l.8.infra.&.d.l.1.in fine.titul.delas heren.fo. le.& dicta.l.fratres.&.l.9. titul.13.ſexta partita ¶ Item ſi in teſtamento fratris eſt turpis perſona inſtituta.vt dicta.l.fratres.& authentica de hære.& falci.§.primum itaque. colla.1. tenet Bal.in dicta.l.fratres.& in authentica ex cauſa.2.colum.verſicul.tertio præmitte.C.de libe præ. vel exhære. tex.melior de iure in.l.2.&.3.titulo.8. ſexta partita.& ibi vide quis dicatur perſona turpis.& per gloſſam in dicto.§.ſoror.& in.l.10.titul. delas heren.foro.l. ¶ Sed quia dixit quòd frater agit querela contra teſtamentum fratris turpi perſona in-

ſonā inſtituta: intellige in fratre cōſanguineo, ſecus in vterino per d.l. fratres. tenet Abb. i. c. nā & ego. in fine. de verbo. ſigni. ſed hodie ſecundū Abb. ibi ſunt opiniones, nunquid ſit ſublata differētia per. d. authen. de hęre. ab inteſta. veni. colla. i. Tu tene quod dixi in glo. ſupra proxima.

Adde. Sed quia dixi, ꝙ frater rumpit teſtamentum fratris, turpi perſona inſtituta. Quæritur, an rumpat teſtamentum in totum, an in ea parte tantum, quā frater eſt habiturus vltra legata in teſtamento relicta. Et diſtingue. Aut frater inſtituens filium ſuū adulterinū aut aliam perſonā turpē aliquid reliquit fratri ſuo legitimo, aut nihil fratri ſuo reliquit, ſed plura legata fecit aut nulla. ¶ Primo caſu Pau. de Ca. in. l. omniū. in principio. C. de inoffi. teſta. tenet, ꝙ ſi frater in teſtamēto fratris habuit minus legitima, ī quo fuit turpis perſona inſtituta, ꝙ expugnat teſtamentū in totū. vt dicit Guiliel. de Cuneo in. d. l. fratres. & ibi Bal. dicto. ti. de inoffi. teſta. Quod nō eſt ſic in deſcendētibus, qbus ab aſcēdētibus relictum eſt minus legitima, qa nō expugnāt teſtamentum in totum, ſed vſq; ad legitimam. vt in. d. l. omnimodo. ¶ Et hanc opinionē, ꝙ frater rumpit teſtamentū fratris in totum, dicit Pau. de Caſt. eſſe veriorē. Tenet etiam idem Pau. de Caſt. conſilio. 61. Et dicunt moderni Papienſes, ꝙ cōmunis ſententia eſt, ꝙ odio inſtituti rumpat teſtamentū in totū. vt. l. papinianus. in principio. ff. ſi quis à parētibus fue. ma. ¶ Hanc opinionē tenuit etiam Sali. in. d. l. fratres. 3. q. ¶ Cuius contrariū tenuit Ange. in. l. i. ff. de inoffi. teſta. vbi tenet, reprobando dictas opiniones, ꝙ non expugnant teſtamentum in totum, ſed vſq; ad legitimā, quādo eſt aliquid relictū, qa nō debet eſſe melioris cōditionis frater, quā deſcendentes ī bonis aſcēdentis, vel ecōtra. ¶ Secundo qa eſt contra caſū in. d. l. oīmō. vbi apte litera dicit, ꝙ oēs illi, qui ad querelā vocantur, ſi nō habent legitimā integrā, nō expugnant teſtamentū in totū, ſed agunt ad ſupplemētū. ¶ Idē tenet Ange. ī authen. res q̄. C. coīa de ſucce. ¶ Et iſtā opinionē teneas, qa verior. & ſic fuit iudicatū in regno Neapo. vt tenet & refert do. Matthæus. de affli. in deci. Neapo. 204.

Qō.

Contra.

¶ Itaq; frater vel ſoror, quibus aliquid eſt relictū, turpi pſona inſtituta, nō rūpūt teſtamētum fratris in totū, ſed agūt p viā querelæ ad ſupplemētū legitimæ. ¶ Secundo caſu eſt dicēdū, ꝙ iure impatorū legitima fratrū turpi pſona inſtituta nō inuenitur expreſſa. vt dicit Ange. in. d. l. i. ff. de inoffi. teſta. & ſubdit, ꝙ glo. in authen. de hęre. & falci. §. i. colla. i. tenet, ꝙ fratri debetur legitima. vnde neceſſariò oportet nos dicere, ꝙ de iure imperatorum eſt quarta illius portionis, quā habiturus eſſet ab inteſtato. nā eadē erat olim legitima aſcendētiū. vt. l. cū quæritur. C. de inoffi. teſta. & l. papinianus. §. ſi quis mortis. & §. quoniā autē quarta. ff. eo. ¶ Hodie verò legitima aſcēdētiū & deſcēdētiū eſt triens ſecundū numerū liberorū, vel dimidia. vt in authē. de trien. & ſemi. §. i. colla. 3. & in authē. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. tamen in fratre eſt quarta, vt tenet Bar. ī. d. l. fratres. 4. q. & ſunt verba Angel. in. d. l. i. licet Alex. aliud dixit in conſilio. 63. incipiente. Super primo dubio. ſecunda. colum. & in ſecundo volumine. ¶ Nunc autem ſuccedit, ſi frater in teſtamēto fecit plura legata & relicta ad pias cauſas, an teneatur frater vel ſoror qui fecit de inofficioſo ad legata pro quarta parte. Et videtur ꝙ non: quia, vt ſupra dixi, fratri, vel ſorori debetur legitima turpi pſona inſtituta. vt in dicta. l. ſi fratris. & in dicta. l. fratres. C. de inofficioſo teſtamento. & dicta. l. prima. ff. eo. ¶ Et iſta legitima eſt quarta pars, vt ſupra, quādo fratres ſunt quatuor, aliàs eſt ſemis. vt dixit Ange. & Alexan. vbi ſupra. ¶ Et iſta legitima debetur ſine onere. vt dicta. l. omnimodo. & l. quoniā in prioribus. C. de inoffi. teſtamē. vnde hæres ſcriptus, tenetur ſoluere legata integra, ſi habet tantū ꝙ de bonis teſtatoris remanet ſibi falcidia de legatis. Et ſic hæres ſcriptus qui habet tres partes hęreditatis ſoluet integra legata. & ſic teſtamentū non rumpitur turpi perſona inſtituta quoad legata, ſed ſolum quoad ipſam legitimā. ſecundū Pau. de Ca. in. l. titia filia. ff. de inoffi. teſta. licet alij velint, ꝙ ſi teſtamentū dicitur inofficioſum per fratrem, quia fuit in eo turpis perſona inſtituta, non pręſtātur legata, vt volunt magis communiter docto. in authē. ex cauſa. C. de libe. pręteri. vel exhęr. per Alexan. & Iaſo. Tamen hoc eſſet, quando teneretur illa opinio, ꝙ in totum teſtamentum, in quo turpis perſona eſt inſtituta ruit: ſed ſecundum opinionem Ange. in. d. l. i. ff. de inoffi. teſta. quæ vult, ꝙ ſolum competit fratri legitima, vitiatur inſtitutio quātum ad legitimam, & legata ſoluuntur, vt firmat etiā Alex. in. l. ſi patroni. §. fi. ff. ad trebellia. firmat hoc indiſtinctè procedere, vbi ī teſtamēto eſt clauſula codicillaris. quæ operatur, vt veniētes ab inteſtato ſint grauati reſtituere hęreditatē hæredi ſcripto, & tūc detrahit quartam ſine onere. vt ibi latius per eum. Et ſic ſoluuntur legata in teſtamento relicta, in quo turpis pſona inſtituitur. ¶ Tertio caſu, ſi nulla ſint relicta legata, frater vel ſoror, cui nihil in teſtamēto fuit relictum, agendo contra eum de inofficioſo, rūpitur in totum, & totam hæreditatem conſequitur frater vel ſoror, qui egit de inofficioſo. De quo plenè dictus do. Matthę. de afflictis in deciſioni. Neapo. 125. vbi vide. ¶ Sed quia poterit aliquis dicere contra ſupradicta, ꝙ hæreditas relicta indigno non debetur venientibus ab inteſtato, & ꝙ fratres non ſuccedunt, ſed fiſcus, eſt dicendum, ꝙ relicta palam deſertur legitimis, vt dictū eſt ſupra. ſed ſi clam deſertur fiſco. ita Bal. ī. l. 3. C. ad legē falci. notatur in. l. i. C. de natu. libe. & in. l. hęreditas. & ibi Bar. C. de his quibus vt indig. & in. l. ſi. §. fi. ff. eo. ti. idem Bar. in. l. i. de delatoribus. libro. 10. ¶ Et ſic intelligitur quod dicit Abb. in. c. ſicut. de ſucceſſ. ab īteſta. & l. papinianus. §.

Qō.

nianus.§.meminiſſe.& ibi glo.& Bar.ff. de inofficio.teſta. ¶ Et nota iuxta hoc vnum menti tenendum, ꝙ quãdo hæreditas ablata ab indigno defertur fiſco, ſi fiſcus non vult eã, d̃bet remanere apud indignum, qui tenetur ad onera deducta falcidia. ſecundũ Bal.in.l.3.C.ad legem falci. ¶ Vbi etiam dicit, ꝙ cùm vult fiſcus hæreditatẽ, debet agere contra indignũ petitione hæredi.idẽ etiã tenet in.l.1.C.de his quibus vt indignis. quod eſt notandum. d ¶ A ſu hermano ſ.carnali, qui eſt in primo legis gradu cõiunctus. tenet Bar.in.l.lucius.§.quæſitum. de lega.3.& Bal.in.l.1.C.d̃ ſucce.edic. Anto.Roſel. in tractatu.de ſucceſſio.ab inteſta.47.col.ſed de iure ciuili fratres ſunt in ſecundo gradu.l.iuriſcõſultꝰ.C.de gradi.tenet Bal.in.l.meminimꝰ.C. de legitimis hęredi. ¶ De iure tñ canonico ſunt in primo gradu, vt primum dixi p c.non debet.de conſan.& affi. ¶ Et nota, ꝙ fratres ſunt de linea tranſuerſali, & in primo gradu, vt ſupra.& in.d.authen.de hęredi.ab inteſta.veni.§.ſi quis igitur.colla.9. ¶ Conſobrini.i.filij fratrũ, ſunt in ſecũdo gradu. nepotes fratrũ, in tertio.pronepotes eorum, in quarto.vt.l.

Queſtio. 2.3.&.4.ti.6.quarta parti. ¶ Sed quæro ad ſucceſſionẽ fratris defuncti ab inteſtato concurrunt plures fratres, eſt dubiũ, qualiter veniãt ad ſucceſſionẽ. Vt iuuenes intelligant diſtinguitur. ¶ Aut omnes ſunt vtrinq; coniuncti. ¶ Aut vnus vtrinq; coniunctus, & alius conſanguineus: aut vnus conſanguineus, & alter vterinus. ¶ Primo caſu oẽs veniũt ad ſucceſſionẽ, & ęqualiter diuidũt per capita hęreditatẽ fratris.l.infra, ꝓxima.&.l.5.&.6.&.12.§.otroſi. ti.delas herẽ.fo.legũ &.l.13.eo.ti.& authẽ.itaq;.C. cõmu.de ſucce.l.1.& authẽ.poſt fratres. C.de legitimis hæredi.&.l.5.&.6.ti.13.ſexta parti. docto. in authẽ.ceſſante.C.de legitimis hære. ¶ Secũdo caſu, ſi vnus eſt vtrinq; cõiũctus cõſanguineo & vterino, & ſolus ſuccedit fratri defuncto, excluſis aliis fratribus.l.12.ti.delas herẽ.fo.l.&.l.5.ti.13.ſexta parti.&.l.5.ti.2.li.4.foro juzgo. ¶ Tertio caſu, quando vnus eſt conſanguineꝰ, & alter vterinꝰ: conſanguineꝰ ſuccedit fratri defuncto in his, q̃ ꝓuenerũt à patre: & vterinꝰ in his, quę ꝓuenerũt à matre: in aliunde verò queſitis conſanguinei fratres & vterini ſuccedũt per capita.vt.d.l.12.in.§.otroſi.ti.delas herẽ. fo.l.&.l.de emãcipatis.C.de legitimis hęredi.clarꝰ in.l.6.ti.13.ſexta parti. ¶ Sed formo iuxta hoc vnã

Q̃ō. quæſtionẽ. Fortè ſunt quatuor fratres, quorũ duo habẽt ſua bona in cõmuni: alij ſunt in diuiſo: deceſſit vnꝰ, qui cũ alio erat ĩ cõmuni: quęritur quis eorum ſuccedat in bonis defuncti. Videtur ꝙ ſuccedãt iſti ſecũdum diſtinctionẽ ſupra poſitã. ¶ Sed tene

Contra. ne contrariũ, per ea q̃ dicit Bal.in.l.1.fi.col.C.quãdo nõ pe.par.& idẽ Bal.in Spe.de loca.§. ius accreſcẽdi.ver.ſed quid ſi vni.loquendo in feudo.& in.l. vna.§.in primo.ver.ſi verò emphiteoſis.3.col.C.de cadu.to.vbi dicit, ꝙ ſi aliquid remãſit fratri de feudo, portio fratris defũcti accreſcit ei, & aliàs ſecus. Vide eundẽ Bal.in.c.1.& ibi glo.in parte loca.& ĩ.l.ſi familię.ff familię.her.Bar.in.l.qui Romę.§.duo fratres.p illũ textũ.11.q.ff.de verbo.obli. & in.l.ſi mihi & titio.eodẽ.ti.vbi dicunt, ꝙ iſta portio accreſcit fratri ſtanti in cõmuni cũ fratre defũcto. Et pro eis adduco tex.notabilẽ in.l.vna.§.his itaq;.C. de cadu.tollen.vbi dicit textus, ꝙ ſi relinquitur aliquibꝰ res aliqua rẽ & verbis coniunctim: & aliis re & verbis diſiunctim: ſi deficit aliquis de cõiunctis, accreſcit collegę re & verbis coniuncto, nõ diſiunctis. Ratio quare magis accreſcit coniuncto, eſt vnitas ſermonis, quẽ ſignificat coniunctos eſſe quaſi vnum corpus: & quia ſeparatorum, ſeparata eſt ratio.vt per.Bald.in.d.§.his itaq;. ¶ Et ſi dicatur ꝙ inter coniunctos à lege & ab homine eſt differentia: *Nota.*

¶ Reſpondeo vt per Bald. vbi ſupra, ꝙ vtroq; caſu habet locum diſpoſitio & ratio ſupradicta. ¶ Ex quo ſequitur, ꝙ ſi legatur aliquibus coniunctim, videtur tacitè iniunctũ à lege teſtatores voluiſſe, vno defuncto, aliis accreſcere coniunctis Et ita ſeruatur in loco habitationis meę, vbi eſt forus, ꝙ frater ſuccedat fratri habenti bona in cõmuni cum illo, aliis fratribus excluſis. ſed hoc operatur forus. ¶ Hinc etiã dico, ꝙ ſi legatur aliquibus cõiũctim re & verbis: & vnus ex coniunctis eſt ĩcapax relicti, ꝙ portio incapacis accreſcit coniuncto: quia incapax habetur ꝓ mortuo: & relinquẽdo cõiunctim, videtur tacitè iniunctũ à lege teſtatorem voluiſſe, vno impedito, alij accreſcere coniuncto. Ideo portio incapacis accreſcit collegę.per.d.§.his itaq;. Iſta fuit concluſio Bal.in.l.eam quã.fi.col.ver. modo iuxta p̃dicta quęro.C.de fideico.& in authen.ingreſſi.5.col.ver.circa primũ.C.de ſacroſan.eccle.tenet Bar. in.l.3.ff.de his qui pro non ſcriptis ha. Et bene ad hoc facit dict.Bal. in.l.teſtamento. C. de impu. & aliis.vbi dicit, ꝙ coniuncti videntur tacitè ſubſtituti.i.coniuncto. ¶ Ex hoc etiã infero, ꝙ ſi pater in vita vel in mortis articulo bona ſua diuiſit ĩter filios: & duobus cõiunctim p̃diũ relinquit, ꝙ vno ex cõiũctis defũcto patris illiꝰ accreſcit cõiũcto & ei frater ſuccedit in fũdo, aliis fratribꝰ excluſis. ¶ Quod eſt verũ, niſi pater vnũ ex diſiũctis ſubſtituit cõiũcto: quia tũc mortuo cõiuncto, venit ſubſtitutꝰ, nõ re cõiunctus: quia primò defertur ſubſtituto, & in eius d̃fectũ cõiuncto.per.d.§.in primo.C. de cadu. tollen.& eſt ratio, quia ſubſtitutio eſt potentior iure accreſcendi.l.pe.ff.de iniuſto teſtamẽ. ¶ Sed pone, ꝙ mater eſt in medio, nũquid excludat cõiunctũ: an excludatur ab eo. Videtur ꝙ mater excludatur, qa cõiunctus videtur ſubſtitutus, & ſubſtituti excludit mater per.d.§.in primo.C.de cadu.tollen. ¶ Tu tene, ꝙ mater excludit cõiunctũ. quia cõiunctꝰ videtur tacitè ſubſtitutꝰ.vt p Bar.ĩ.d.l.teſtamẽto.C.de impube.& tacitè ſubſtitutus excluditur à matre.l.precibus.& ibi ſcribẽ.C.d̃ impube.& aliis Bald.in.l.fi.1.col.C.d̃ ĩſti.& ſubſti.ſub cõditio. fac. & in.d.§.in primo. ¶ Præterea filius trãſmittit bona etiam *Q̃ō.*

na etiam paterna ad matrem.vt per.docto.& Bal.ī.l.ſi infanti.3.col.C.de iure deli.& cōiunctio operatur ius accreſcēdi tantum. d.§.his itaq;. & per Bal. in.l.quidā eulogio cōdito.pe.col. C. de iure deli. ſed trāſmiſſio eſt potētior iure accreſcendi. vt per Bal.in.l.1. in principio.C.de his qui ante ap.tabu.igitur mater excludit coniunctū. Et reſponde ad dictū.§.in primo. C. de cadu.tollē.ꝙ loquitur in expreſſè ſubſtituto,q matrē excludit per.l.precibus.C.de impu. & aliis. Dixi in.l.6.ſupra.ibi,ſuccedant ex teſtamento. verſicu. ſed quęro.ſolio.53.Sec⁹ in tacitè ſubſtituto,qui excluditur à matre.vt ibi dixi.

da incurrir con los padres o ascendientes del defuncto.

Adde. Ante finē iſtius glo.& ante. ver. & ſi dicatur.poſitum in glo.adde Socinum In regula.65.vbi dicit,ꝙquādo plures ſunt vocati ſimul cum alio tertio regulariter in quacūque materia,illi plures habentur loco vnius tātū.Ita dicit tenere Iaſo.in.l.fi.C. de impu. & aliis.pe.col.in principio. Idem Soci.in regula.105.dicit,ꝙ copula regulariter requirit concurſum vtriuſq; copulati.allegat textū in.l.ſi hæredi plures.ff.de condi.inſti.& in.§.pe.Inſti.de hæredi. inſti.& in.lege.ſi quis ita.ff. de verbo.obli. ampliat Iaſo.ī.1.col.ff.de iuſti. & iure.Feli.limitat octo modis in.ca.2.de reſcrip.8.co.cū ſequē. ❡ Sed quia dixi ꝙ coniūctim videntur tacitè ſubſtituti. Adde vnam quæſtionem,quæ multotiens poterit accidere.Petrus & Ioannes fuerunt creati ſyndici in cauſa fiſci vel principis ad defendendū cauſam principis:& acceptapecunia pro ſumptibus litis,Petrus fuit,& cauſam defendit:Ioannes non iuit,ſed mortuus eſt.Petrus vult repetere ad hæredibus Ioannis pecuniā,quā ipſe habuit à re publica,vel à principe.quęritur an poſſit.Et reſponde,ꝙ ſi Ioannes accepit pecuniam ob proprios ſumptus,Petrus non poteſt illos repetere,ſed reſpublica, vel princeps. ¶ Aut Ioannes accepit pecuniā ꝓpter ſūptus (hoc eſt)vt ſolueret aduocatos,& tunc Petrus, qui iuit ad defendendū cauſam ſic obligatus,poterit illam petere. ¶ In tantū,ꝙ poterat collegā ſuū in eo quo deliquit accuſare coram præſide ſi viueret.Hæc omnia dicit textus ſecundū Bar.qui ſic format caſū in.l.1.de legationibus li.10. ❡ Ex qua lege vnū ſingulariter notat Bar.ꝙ licet vnus ex officialibus vel ambaſiatoribus decedat,vel aliâs officium non impleat,ꝙ ſalariū decedētis, vel aliâs non implentis, non accreſcit ei qui ſolus impleuit. ❡ Quod limitat Ange.ibi.ſi duo eſſent deputati ad idē officiū. Secus ſi ad diuerſa,vno decedēte,alter gereret vtrūque officiū,& de mandato ſuperioris:qa tunc cum officia ſint diſtincta: & diſtincta habeant ſalaria, iſte dicitur ſuſtinere vicē duorū.Et ideo duplex ſalariū hr̄e poterit.argu.l.binos.C. de aduo.diuer.iu

Limita.

diciorū. ¶ Sed ī cōtrariū videtur facere, qđ dicitur in ver.ſupradicto.nā ſi lego aliquibus cōiunctim: vno defuncto vel impedito,aliis accreſcit portio illius.ſic videbatur in caſu ꝓpoſito,ꝙ accreſceret cōſocio. ¶ Sed illud in legato aliqb⁹ relicto,qđ fit nulla rōne cogēte,ſed ſola liberalitas & volūtas eſt cauſa relicti. aliud enī eſt in dato ob cauſam,nulla data cōiūctiōe re & verbis. ſunt enī cauſę & qđ relinqtur diuerſę: & ſic diſpoſitio erit diuerſa.dixi aliqđ in.l.2.ſupra in glo. ſup pte,delas dichas,in ver. & adde ad ſupradicta. & in.l.38.in glo.ſuper parte,no quiſieren,infra e ❡ Aſcēdiētes.ſ.vſq; ad tritauū & vltra:qa cū ſint aſcēdentes de ſecūdo capite.vt i authē.de hære. ab inteſta.veniē.§.ſi igitur.colla.9. & tranſuerſales de tertio,vt.d.authē.de hęre.ab inteſta.ve.§. ſi vero aſcēdentes tanq̄ ꝓximiores in gradu,debent collateralibus pręferri.caſus eſt notādus in.l.iſta,per quā corrigitur authē.vt fratrū filij.in.§.itaq;.colla.9.& authē.poſt fratres.la.1.& authē.ceſſante.C.de legitimis hęre.& alia iura,quæ excludunt auū & proauum à ſucceſſione nepotis,ſtante fratre.

Contra.

So.

Corrigit. et etiam l. 4. tit. 13. part. 6.

❡ Ley ocho.

MAndamos que ſuccedan los

MAndamos.Filij fratrū ab inteſtato ſuccedūt patruo cū fratribus defūcti in ſtirpem,nō in capita.Hoc dicit.Concordat.l.5.ti.1 6.pti. & qđ dicūt docto.in authē.ceſſāte.C.đ legitimis hęredi.rō quare cōſobrini ſuccedunt cū patruo in ſtirpē eſt, qa iuris fictiōe veniūt ad ſucceſſionē ex pſona patris p repreſentationē.vt.d authē.ceſſāte & d.l.5. ſi pater eorū viueret haberet vnā ptē tantū de hæreditate fratris:ergo & filij,licet ſint multi debēt habere illa ptē,q̄ patri ſuo ptinebat.vt.d.l. 5.& ibi gl. ¶ Aduerte,qa iſta lex licet in litera clara,eſt in mēte obſcura.Ideo ad eius declarationē diſtinguē, ꝙ ſi frater viuus eſt defuncto fratri vtrinq; cōiūctus, & pater cōſobrinorū cōſanguineus,vel vterin⁹ tantū,cōſobrini nō ſuccedūt in ſtirpē, neq; ī capita cū patruo:quia pater eorū nō ſuccederet ſi viueret.vt dixi in.l.ſupra priori.& habetur in.l.12.ti. delas heren.ſoro.le.& .l.6.ti.13.ſexta parti.Et eſt ratio, quia oportet in ſucceſſione, ꝙ grad⁹ ante ſe ſit ſucceſſibilis.nā deſtructo ordine,deſtruitur ordinabile.l. tria prędia.ff.de ſerui.ruſti.prę. & ad deſtructionē antecedētis,ſequitur deſtructio ſubſeqūtis.l.1.§. ei⁹ q.ff.de offic.ei⁹ cui mā.eſt iuridi. ¶ Itē qa ſi pater velit expreſſè pl⁹ iuris trāſferre in filios ſup ſucceſſione fratris quā ipſe habet,nō poſſet.vt regula, Nemo poteſt.đ reg.iu.li.6. igitur nec tacitè. ¶ Itē fili⁹ nō debet eſſe maioris cōditionis quā pater in ſucceſſione fratris.vt per Bal.in.d.l.13.ſed frater cōſanguineus eſt huius cōditionis,ꝙ nō ſuccedit fratri defūcto,ſi eſt in medio frater vtrinq; cōiunct⁹, igitur nec ei⁹ filius.vt dixi ſuprā.l.ꝓxima. ¶ Intātū,ꝙ nō ſolū cōſobrini filij fratris vterini in ſucceſ-

Extēſio.

ſione patrui nõ cõcurrunt cũ patruo vtrinq; cõiuncto, ſed ueq; cũ filiis patrui cõiuncti vtrinq; defuncto. quia etiam filij fratris vtrinq; coniuncti excludunt patruũ vterinũ vel conſanguineũ à ſucceſſione fratris, vt. d. l. 12. ti. delas heren. ſo. legum. & . l. de emancipatis. C. de legitimis hære. Vnde ĩ his caſibus nõ ſeruatur gradus, ſed qualitas conditionis fortioris & duplicis. qnia duæ rationes vincũt vnam. vt. d. authen. ceſſãte. vbi eſt caſus ĩ. §. & quidã. Sed vide & tene in hoc quod clari⁹ dicitur in. l. 4. in fine. 5. & . 6. ti. 13. ſexta partita. ¶ Itẽ ſi frater viuus eſt fratri defuncto coniunctus ex parte patris, & patri cõſobrinorum ex parte matris, in bonis lineæ paternę paternus, in maternę maternus frater & eius filij ſuccedunt defũcto. ¶ In his quippe caſibus non habet locũ iſta lex. vt. d. l. 5. & . 6. ti. 13. ſexta partita. ¶ In aliũde verò queſitis, vel ſi frater vnius & pater conſobrinorũ ſunt coniuncti defuncto in eodẽ gradu, conſobrini ſuccedunt cum patruo in ſtirpẽ, & non in capita. p. d. l. 5. & . 6. & ſic intellige iſtã legem, quã nota. ¶ Si tamen eſt contentio inter conſobrinos ſuper ſucceſſione patrui. glo. quæ reputatur ſingularis in. d. authẽ. ceſſante. tenet, ꝙ ſuccedũt in ſtirpẽ. cũ qua tenet Bar. Cinus, & Ange. ibi idẽ Bar. in conſilio ſuo. 173. incipi. ſup hæreditate. glo. Bar. & Ange. in. l. 1. §. fi. ff. ſi pars hære. pe. Bal. in. §. hoc. inſti. de legitima agna. ſucce. & ibi Chrõphor⁹ porcus, & Ioan. Fab. idem Ioan. Fab. in. §. fi. inſti. đ hęre. quæ ab inteſt. defe. glo. Bar. & Ange. in authẽ. de hære, quæ ab inteſt. defe. §. reliquum. & Bal. in cõſilio. 397. 2. q. volumine. 1. Cardi. in. c. 1. §. & quia. vltima col. qui feudum dare poſſunt. Bal. in. c. 1: de ſucceſſio. feu. in princi. & in. c. pri. de natu. ſucce. feudi. & ibi And. Sicu. in addi. latè Bar. & Alex. in addi. in. l. poſt conſanguineos. §. agnati. ff. de ſuis & legitimis hęre. Idem Alexã. conſilio. 30. in princi. 5. volumine. Ioan. And. & Bal. in addi. ad Spe. ti. de ſucce. ab. inteſt. pro quibus eſt tex. in. d. §. reliquum ver. ſi verò nec fratres. & c. vbi quando non ſuperſunt fratres nec filij fratrum, alij agnati ſuccedũt in capita. ergo fratrũ filij ſuccedunt in ſtirpes. Et hãc opi. ſequitur Nicola⁹ Boerij conſilio ſuo. 1. Et quãuis iſta ſit cõmunis opi. tene contrarium. i. ꝙ ſuccedunt p capita, ſeruata diſtinctione, de qua ſupra: vt

Corrigit ſi ſunt oẽs vtrinq; cõiũcti, vel omnes cõſanguinei, vel omnes vterini: in bonis ex linea prima paternã: in maternã, materni ſuccedunt per capita, nõ in ſtirpẽ. vt. l. 5. ti. 13. 6. partita. & . l. 12. ti. delas hęren. ſo. le. melius & clarius in. l. 8. ti. 2. li. 4. foro juzgo. Per q̃ iura hodie eſt approbata opi. Azo. Sali. & Bald. in. di. authẽ. ceſſante. & glo. in. d. §. hoc. inſti. de legitima agna. ſucce. ¶ Si tamẽ eſſet contẽtio ſuper ſucceſſione alterius de linea trãſuerſali inter ipſos collaterales inferioris & diſparis gradus: qui prior eſt in gradu, aliàs ꝓximior, erit potior in ſucceſſione ab inteſtato: ſiue maſcul⁹, ſiue fœmina, ſiue agnat⁹, ſiue cognatus, ſiue ſit de linea trãſuerſali ſurſum, ſiue inferi⁹. vt authẽ. poſt fratres. la. 2. & ibi Bal. C. đ legitimis hære. clarius in. l. 6. ĩ parte. & ſobre todo: ti. 13. ſexta partit. & . l. 3. & . 4. ti. ſecũdo. li. 4. foro juz. ¶ Si tamen eſſet contentio ſuper hæreditate & ſucceſſione aſcendentiũ: ſi omnes ſunt filij, ſuccedunt per capita. l. 10. titulo. delas hęrẽcias. ſo. le. ¶ Si vn⁹ Si. eſt filius. duo verò nepotes ex alio filio defuncto, ad ſucceſſionẽ aui veniunt nepotes cum patruo in ſtirpẽ, non in capita. l. 3. ti. 13. ſexta partita. & . l. ſeptima. eo. titu. ſo. legum. ¶ Idem ſi eſt contẽtio inter nepotes ſuper ſucceſſiõe aui: quia ſi plures ſunt nepotes ex vno filio, vnus tamẽ ex alio, iſte ſolus habebit medietatẽ hęreditatis aui, & aliã dimidiã omnes alij nepotes. Succedunt itaq; nepotes auo in ſtirpẽ, nõ in capita. Et huius prouiſionis eſt ratio: quia veniunt ad ſucceſſionẽ aui per repreſentationẽ ſuorũ parentũ, non per ſeipſos. vt. d. l. 3. & . l. 7. & d. authẽ. ceſſante. & idẽ ſucceſſione aliorũ aſcendẽtium per ſupradicta iura. Adde bonum tex. in. §. cũ filius. inſti. de hęredi. qui ab inteſt. deferuntur. ¶ Et nota, ꝙ conceptus poſt mortem aui, ex propria ꝑſona, nec de iure prætorio, nec ciuili, poteſt admitti ad ſuccedẽdũ in hęreditate aui. l. titius. ff. de ſuis & legitimis hęre. l. 1. §. ſi quis proximiorẽ. ff. vnde cogna. & inſti. de hęredita. quę ab inteſta. deſe. §. cũ autẽ & . l. ſi quis filiũ. C. de inoffi. teſta. tenẽt doctores in. l. qui ſe patris. C. vnde libe. ¶ Quod fallit in Fallit. iure patronatus libertorum: cõſequenter eccleſię. caſus eſt ſingularis in. l. Paulus reſpondit. §. Paul⁹ el. 1. ff. de bonis liber. ¶ Sed quęro. ſtatuto cauetur, Q̃ꝛ. ꝙ defuncto ſuccedant proximiores conſanguinei ex latere patris, an admittantur pariter conſanguineus, frater, vel eorũ filij, & frater vtrinq; coniunctus. Pe. de ancha. in. c. canonum ſtatuta. ver. occurrũt alię quęſtiones: de conſti. dicit, ꝙ tale ſtatutum debet intelligi ſecundum ius commune. ſ. ꝙ præſeratur vtrinq; coniunctus. & reprehendit quendam doctorẽ, qui cõtrarium tenuit. Itaq; non veniũt cõſobrini filij fratris conſanguinei ad ſucceſſionẽ cũ fratre vtrinq; coniuncto. ¶ Etiam ſtante ſtatuto. de Extẽſio. quo vide in authẽ. poſt fratres. la. 2. in addi. C. de legitimis hęre. Facit quod in ſimili notant doctores moderni. in. l. cũ ita. §. fi. poſt. glo. in verbo ꝓximo. de lega. 2. ¶ Hic etiã cadit alia quęſtio, quę licet đcidatur p legẽ, nõ eſt minus cõmẽdãda: qa poteſt accidere inter graues pſonas, & ſup multa ſubſtantia. Forte habẽs duas cõcubĩas, diuerſis tẽporib⁹ duos ex vna, duos ex alia filios ꝓcreauit. Tẽpore ꝓcedẽte, cũ prima cõcubina matrimoniũ cõtraxit & ſic ꝑ ſubſequens matrimoniũ filij ex ea creati facti ſunt legitimi. Deceſſit pater iſtorũ cũ matrib⁹ ſupradictorũ filiorũ: & deĩde vn⁹ filiorũ naturaliũ quærit quis ſuccedit in hęreditate filij naturalis defuncti. ¶ Reſpondeo, ꝙ ſi naturalis habet deſcendẽtes vel

aſcendentes

aſcendẽtes legitimos, ipſi ſuccedunt. ſi tamen non ſunt, ſuccedunt fratres legitimi ex parte patris: vel eorum filij per repreſentationem parentis: ſi tamẽ nõ ſunt legitimi fratres ſed naturales tantũ ex parte patris ex vna concubina. item naturales ex genitrice: ſuccedũt fratres vterini, excluſis fratribus cõſanguineis: quia mater certior eſt patre. textus eſt qui hoc dicit in.l.fi.ti.13. ſexta partita. *Atten.* ⁋Quid autẽ ſi eſt contentio inter filios naturales & eorum conſobrinos ſup ſucceſſione matris, vide q̄ dixi.in.l.infra proxima.

¶ Ley nueue.

LOs hijos baſtardos[f] y legitimos [g] de qualquier calidad que ſean no puedã heredar a ſus madres ex teſtamento ni[h] ab inteſtato en caſo que tengan ſus madres hijo o hijos o deſcendientes legitimos. Pero bien

Quæſtio Adde. Vnam quaſtionem, quę ſatis videntur notanda. ⁋Pater inſtituit filios ſuos pupillos hæredes, ipſoſq; pupillariter ſubſtituit fratrem ipſius teſtatoris & Petrum & Ioannẽ filos alterius fratris: mortuis filiis teſtatoris in pupillari ætate (q̄ritur) quo iure ſuccedent iſti filij fratris: an vnà cum patruo in capita, an in ſtirpem. Et videtur per iſtàm legem, ꝙ ſi filij fratris ſucceſſiſſent patruo ab inteſtato ſucceſiſſẽt in ſtirpe. i. ꝙ tantũ habeat frater ſuperſtes quantũ omnes filij alterius fratris: ſed ſi nepotes. i. conſobrini ſuceſſiſſent ex teſtamẽto, vt in quęſtione ꝓpoſita, eſt diſtinguendum. Aut fuerunt nominati propriis nominibus, & tunc ſuccedũt in capita. vt. l. quotiens. §. hæredes & .l. interdum. in principio. & .l. liber homo. §. titius hæres. ff. de hęredi. inſti. l. legata inutiliter. §. fin. de lega. 1. ¶ Et q̃uis loquimur in ſubſtitutione, idem eſt dicendũ in inſtitutione. nam ſubſtitutio eſt ſecunda inſtitutio. vt. l. 1. titu. 5. ſexta partita. ⁋Sed vbi inſtitutio vel ſubſtitutio eſſet facta de filiis fratris nomine collectiuo, puta, inſtituo filios fratris mei. tunc dicti nepotes. i. filij fratris ſuccedũt in ſtirpẽ, & nõ in capita. Pro quo eſt textus in. l. ſi hæredes nominati. de lega. 1. glo. notanda in. l. codicillis. in fine. ff. de vſu fru. lega. ⁋Et in propriis terminis dicit. Ioã. de Imo. in. d. l. interdum. ꝙ ſi teſtator dixit, fratrem meum inſtituo, & filios fratris mei inſtituo, illi nepotes erunt inſtituti in ſtirpẽ. niſi dictum ſit, ęquè eos inſtituo. tunc cenſentur inſtituti in virilem. ⁋Et hoc refert & ſequitur Alex. de Imol. in. 4. volumine. conſilio. 55. incipiẽte. perſpectis his quæ in themate. &c. ⁋Item omnes filij eadem ratione cõiunctim vocati habentur pro vna pſona. vt in. l. titius fundi. & .l. liber homo. poſt principium. ff. de hære. inſti. notat Alex. ĩ. 3. volumine. cõſilio. 57. propterea ſuccedunt tunc in ſtirpẽ, tanq̃ repreſentantes perſonã eorum patris, vt ſupra dicitur. Secus quando inſtituiſſet nepotes nominibus propriis: tunc lex vult, quòd ſuccedant in capita, per iura ſupradicta. Et ſic præſumi debet voluntas teſtatoris. vt in. l. gallus. §.

1. cum ibi not. ff. de libe. & poſthu. notat. Bart. in. l. hęredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellia & Bal. in. l. p̄cibus. 10. co. C. de impu. & aliis ſubſtitutio. ¶ Et ĩ tantum nepotes filij fratris nominati nominibus ſuccedunt in capita cum patruo, ꝙ etiam ſi teſtator dictos nepotes ex fratre nominaſſet, ꝓpriis nominibus & appellatiuis. putà patrem, Petrũ, & Ioannẽ nepotes ſuos. vt dicit gl. in. l. nõnunq̃. ff. ad trebellia. & in. l. ita. §. 1. ff. de ſtatu. libe. dicti nepotes ſuccedunt in capita. Quod tene menti. ¶ Et nota. ꝙ nõ ſolũ iſta lex loquitur inter fratres legitimos & filios fratrũ vt ab inteſtato ſuccedant fratri defuncto: verũ etiã ſi frater naturalis tantũ decederet: & ab inteſtato relicto fratre & filiis alterius fratris naturalis, nõ ſtãtibus legitimis, ſuccedũt nepotes in ſtirpẽ, & non in capita. per tex. in. l. fi. titu. 13. ſexta partita.

LOs hijos barſtardos. Filij illegitimi ex teſtamẽto nec ab inteſtato ſuccedunt matri, ſtantibus legitimis. Ipſa tamen mater in vita & in mortis articulo poterit eis relinquere quintam partem bonorũ quã poterat relinquere pro anima, non amplius. ⁋Si tamen non habet legitimos deſcendentes, ſuccedunt matri naturales vel ſpurij ex teſtamento, excluſis legitimis aſcendẽtibus. Niſi filij ſint nati ex dãnato coitu ex parte matris: quibus mater poteſt relinquere quintam, vt ſupra: de qua ipſi poterunt in vita, & in mortis articulo diſponere ad libitum. ⁋Et dicitur coitus damnatus, ſi mater ex eo incurrit mortem naturalem. ⁋Filij tamen clericorũ, monachorũ, & monialium profeſſarũ, licet mater pœnam mortis nõ incurrat non ſuccedunt matri. hoc dicit. ⁋Diuiditur iſta lex in quinq; partes. In prima ponitur regula ꝓhibitiua. In ſecunda & tertia ponũtur duæ limitationes ad regulam. In quarta & quinta ſecũda limitatio miro modo ſublimatur. Secunda ibi, pero bien permittimos. Tertia ibi, y en caſo. Quarta ibi. Saluo ſi los tales. Quinta ibi, ſaluo ſi fueren. ¶ Regula prohibitiua eſt, ꝙ filius baſtardus, ſiue illegitimus, non ſuccedat matri ex teſtamento, nec ab inteſtato, ſi ſtant legitimi deſcendentes. Et in hoc concordat lex prima. & lex. 17. ti. delas heren. fo. legum. & .l. 1. & .l. cũ acutiſſimi. in fine. C. de fideico. & .l. marcellus. ff. de regulis in. gloſſa. in rubrica. ff. de concubi. & in. capitulo. niſi cum pridem. §. perſonæ. in verbo, manſeres, de renuncia Et corrigitur. l. 11. titul. 13. ſexta partita. vbi dicitur, quòd ſpurij ſuccedunt matri cum legitimis. Limitatur. 1. ꝙ ſi non ſuccedunt, mater poterit eis relinquere quintam partem bonorum ſuorum, quam poterat relinquere pro anima ſua. vt dicta. l. prima. titulo delas heren. fo. le. Secundò limitatur, *Concordantur.* *Corrigit*

ꝙ ſi non ſuccedunt cum legitimis,ſi tamen legitimi deſcendentes non ſtant,filij,& deſcēdētes naturales,& ſpurij ſuccedunt matri ex teſtamento & ab inteſtato,excluſis legitimis aſcēdentibus. ⁊ Tu adde,ꝙ ſuccedūt matri,vt hic,& aliis cōſanguineis ex parte matris.l.ſi.ti.13.ſexta partita. ⁊ Sub limitatur ſupradicta limitatio,ſi naturales,vel ſpurij nō ſunt procreati ex dānato & punibili coitu ex parte matris:quia ſi ſunt adulterini,vel īceſtuoſi,nō ſuccedūt matri,nec aſcendētes legitimi excludūtur. Et in hoc concordat.l.11 ſuperiꝰ annotata. ⁊ Illud ſublimitat,vt in prima limitatione.

Nota.

permitimos que les puedā en vida o en muerte mandar hasta la quinta parte de ſus bienes dela q̃l podriā diſpōer por ſu anima y no mas ni allēde. ❡ Y en caſo que no tēga la muger hijos o deſcēdiētes legitimos aunq̃ tenga padre o madre o aſcendiētes legitimos mandamos

Adde. Et ſunt plures rationes quare naturales,vel ſpurij non ſuccedunt cum legitimis. ⁊ Primò, quia illegitimi ſunt exoſi,& procreati ex dānato coitu. ⁊ Secūdò, quia dicit tex in.ca.ſi gens anglorum.56.di. ꝙ Bonifacius martyr ſcripſit ad regem anglorum, diuulgatum eſſe filios ſpurios,adulterinos,inceſtuoſos nec bello ſeculari eſſe fortes,nec in fide ſtabiles, nec honorabiles hominibus, nec deo amabiles. ⁊ Propterea dicit ibi,ꝙ nati ex meretricio,viles, & degeneres,& ignobiles cōmuniter ſunt. ⁊ Tunc, qa ſequunter & imitāt mores matrum,ā quibꝰ corpus contrahunt,& quarum lacte nutriuntur. Tunc quia ſic nati paruipenduntur,& minori cura educātur,& inter viles abiiciuntur,ā patribus incerti & ſuſpecti. ⁊ Tunc,quia in offenſam dei & matrimonij conceptum patres fornicarij generant,in abiectione,vt vilitate filiorū puniuntur. ❡ Vnde nati ex meretricio,ā ſacris miniſteriis meritò propter eorū vilitatem repelluntur. vt plenè de prædictis do.cardi.de Turrecre.in.d.c.ſi gens anglorū. ⁊ De his enim baſtardis plura dicuntur in alphabeto aureo ſuper parte baſtardus.folio.13. ⁊ Ad quorū corroborationem nota vnum ſingulare quod dicit do. doc.de pala.in repeti.c.per veſtras. de dona. inter virum & vxorem.ſuper tex.co.274. in. ver. ex his Infertur.ꝙ ſi mulier contraxit matrimonium cum baſtardo,& deceſſit ſine liberis,& inſtituit maritū, ꝙ fratres & conſanguinei vxoris poterunt querelare de teſtamento per plures rationes, de quibus ibi tribus columnis antecedentibus. ⁊ Ex qua opinione,ſi vera eſſet,ſequeretur aliud memoriæ commendandum.ſ.ꝙ tunc habet locū diſpoſitio authē. ꝑterea.C.vnde vir & vxor.& lex.7.ti.13.ſexta partita.cum ſimilibus.quando mulier cōtrahit cū legitimo.Secus ſi cum baſtardo,vel econtra: quia tunc & ſi ſit paup,ab inteſtato nō ſuccedit vxori in quartam partem bonorum ſuorum. ⁊ Nam ſi non ſuccedunt ex teſtamento,vt ſupra,nec ab inteſtato ſuccedunt.quia cauſa teſtati & inteſtati iſto caſu ambulantā pari.vt.l.1.& dic.authen.ꝑterea.C.vnde vir & vxor. ⁊ Item quia regulariter cauſa teſtamēti eſt fauorabilior,quā cauſa inteſtati.l.quādiu.ff. de acquiren.hęre.tenet Bal.in.l.1.prima col.ver.vnde ſtatutum eſt.C.de indic.vidu.tollē.l.anteq̃.& ibi Bal.C.coīa de ſucce.vbi dicit Bal. eſſe caſū,ꝙ ſi inſtituitur ille,qui non eſt capax totiꝰ hęreditatis ſed partis tantū,eſt fauorabilior cauſa teſtati,vt dixi,quā inteſtati. ⁊ Itaq; ſi baſtardus nō ſuccedit vxori ex teſtamento, non ſuccedit in quarta ab īteſtato. ⁊ Sed quo ad me durꝰ eſt ſermo iſte.nam non video aliquo iure cōprobatum. ⁊ Itē quia hodie iura regni multum fauent ipſos baſtardos,aliàs ipos filios naturales. nam ſunt hodie de primo capite liberorum,& ſuccedunt matri ex teſtamēto,& ab inteſtato.Et patri ex teſtamento,per iſtam legem.iūcta lege ſupra.proxima. in defectū legitimorum,excluſis aſcendētibus. ⁊ Stantibus verò legitimis deſcēdētibus, nō ſuccedunt naturales patri nec matri ex teſtamēto nec ab inteſtato. vt dicunt iſtæ duę leges. ❡ Nā iſto caſu naturales,aliàs ſpurij,dicūtur maſſa corrupta,quæ cōmiſceri non debet cum maſſa incorrupta,legitima,& perfecta: ❡ Iuxta illud Geneſis.21.ꝑpe mediū,vbi dicitur, Non erit hæres filius ancillę cū filio liberę. ❡ Nā videtur quodāmodo ſpecies falſitatis,ſi maſſa corrupta miſceretur cū maſſa incorrupta.p.l.1.in principi.ti.7.quinta parti.l.1.ti.10.libro.3.circa finē foro. le.&.l.7.ti.7.ſeptima partita. ❡ Pro quo multum facit quædam pragmatica regni.foli.130.c.8.&.14. quibus,ꝓhibetur,ne miſceatur cera corrupta cū incorrupta. ❡ Idem dicendū eſt de aromatariis & apothecariis immiſcentibus medicamenta corrupta cum incorruptis.Sunt enim medicamenta vetuſta,quæ ex diuturnitate temporis amittunt vim & ſubſtantiam:& dum dantur infirmis,nihil operantur,etiā ſi miſceantur cum incorruptis.Itē lanatij.i.officiales pannorū aliquando immiſcent lanā putrefactam & vetuſtā cum noua,quæ paruo tempore conſumitur,& demolitur,propterea prohibetur ne miſceatur.& quia immiſcentes peccant, puniuntur pœnis contentis in ordinationibus pannorum iſtius regni.eſt enim vt dixi ſpecies falſitatis.Nā falſitas dicitur mutatio veritatis.vt.l.1.dicto titu.7.ſeptima partita.cum ſimi.Verum tamē eſt,ꝙ Ange.in.l.1.de conditis in publicis horreis libr.10. per illum tex.dicit,ꝙ aromatarij,qui immiſcēt ceram corruptam cum incorrupta,ad hoc,vt velamēta non corruptè vendantur,nec dicatur ceram falſare,cū non peccauerint.& dicit ꝙ ibi eſt caſus quē

Not di le dict. ſi eſt verum.

Infertur ex eo.

Aſſignat ra.

etiam

etiam cōmendat ibi Bar. & Anto. Corſetus ſingulari ſuo incipiēte. Licitū eſt. folio.133. ¶ Tamē ſal- *Limita et reſtringe.* ua pace. do. Bar. Ange. & do. Anto. corſe. teneo cōtrarium, præterq̄ in caſu illiꝰ legis, qui caſus eſt ſpecialis in frumento condito: quod ſi corrumpatur, ex eo vendi non poteſt: debet cōmiſceri cum frumento nō corrupto vt vendatur. ¶ Rō huius eſt ꝑ tāto. nam ſi vēdatur, nemini ſit ſocius. Quia cum ſit rei publicę, & vendatur his, qui ſūt reipublicę, nulla fraꝰ ſit emptoribus. ⁋ Hic dicta pragmatica dicitur. c. 7 in fine, ꝙ ſi aliquis ꝑ ſe ipſo miſcet ceram corruptā cum incorrupta, non punitur. ⁋ Et ex hoc ſępenumero tenui, & nunc teneo, ꝙ ſi aliquis ꝑ ſeipſo facit pannos contra formam pragmaticarū, pannum non punitur. nam in rebus ſuis vnuſquiſq; eſt moderator & arbiter. dummodo cōſtare poſſit, ꝙ pro ſe ipſo illud facit, & pro indumento ſuo, & familię ſuę, non cauſa mercantiæ. ⁋ Et bene ad hoc facit q̄dā pragmatica regni ſolio.158. per quam fuit facta ꝓhibitio, ne vllus haberet pōdera de petra ſub certa pena. Demum facta fuit declaratio, ꝙ non habeant dicta pondera ad vendendū, ſed ꝙ poſſint illa habere ad ꝓprios vſꝰ ſine petra. ⁋ Et ſi omnes leges percontaberis, inuenies, ꝙ pœna non imponitur præterq̄ in rebus, quæ aliis vendūtur. Quæ omnia nota, quia practicabilia.

f ¶ Y llegitimos. Qualiter probetur quem eſſe illegitimum, vide per Bal. ī. l. humanitatis. 7. co. ver. ex hoc ſequitur. C. de impube. & aliis. Pau. de Ca. conſilio. 176. incipi. ſuper primo dubio. meliꝰ p gl. in. c. Michael. de filiis preſbyte. vbi dicitur, ꝙ illegitimitas probatur per cauſas extrinſecas. ſ. pręſūptiuē. vt ꝙ fuit natus ex Berta concubina talis. dixi latius in. l. 11. infra.

g ¶ De qualquier calidad. vt ſūt naturales, ſpurij, inceſtuoſi, adulterini, mā ſereres, & hi, qui nō ſunt procreati de legitimo matrimonio. vt in authen. ex cōplexu. C. de inceſt. nuptiis. & inſti. de adop. in prin. & l. 10. & 11. ti. 13. ſexta partita & l. 1. ti. 15. quarta partita. vbi habes qui dicuntur manſeres.

h ¶ Ab inteſtato. Iſtud eſt ius nouum, conſonans iuri diuino. vt habetur gene. 21. prope mediū. vbi dicitur. Non erit hæres filius concubinę cum filio *Corrigit* vxoris. &c. ⁋ Et ex hoc corrigitur. l. ſiqua illuſtris. in fine. C. ad Orphi. & ibi glo. & l. pe. eodem titulo. & inſti. ad Orphi. §. nouiſſime. & l. 1. ti. 13. ſexta parti. per quæ iura naturales ſuccedebāt matri cum legitimis ab inteſtato, niſi mater eſſet illuſtris. vt ibi. ⁋ Item ceſſat hodie. l. 6. ti. 29. ſecunda parti. vbi natus ex cōcubina apud hoſtes poſtliminium reuerſus ſuccedebat parentibus. quia intelligitur, nō

quel hijo o hijos, o deſcendiētes que touierē naturales o[o] eſpurios[p] por ſu ordē & grado lo ſean[h] herederos legitimos ex teſtamento y ab inteſtato. ¶ Saluo ſi los tales hijos fuerē d dañado[f] y punible ayuntamiēto por pte dela madre

ſtantibus legitimis deſcendentibus. vt hic.

i ¶ Puedan mandar. Sed non compelluntur. quia verbum, poteſt, non inducit neceſſitatem, niſi anteponatur verbum, non. c. 1. & ibi gloſſ. de regulis iuris. li. 6. ⁋ Et nota ex. l. iſta, ꝙ verbum. poteſt, eſt extēſiuū vſq; ad mortē. q̄ dixit. en vida o en muerte. Per quod aꝑꝓbatur dictū Bart. *Approbat.* in. l. 1. ff. de ioffi. teſta. & Bal. in. l. eam quam. pe. col. ver. ex hoc infertur. C. de fideico. tex. & Bar. in. l. ſi quis ita. in princi. de lega. 2. ibi, idem dicunt.

k ¶ O en muerte. Nota ꝙ iſta litera. o. ponitur inter diuerſa in ſubſtantia, & ſimilia in qualitate. tenet Bal. in. l. filiæ. 1. opp. C. de colla.

l ¶ La quinta concordat. l. 8. ti. delas herenci. fo. l. ⁋ Et nota ex. l. iſta. inquantum dicit, en vida. ꝙ mulier nupta in præiudiciū viri poteſt in vita quintā partem ſuorū bonorū relinquere etiā filiis ſiiis ſpuriis. quod an ſit verum, dixi in. l. 18. infra; ⁋ Itē nota ex. l. iſta, ꝙ diſpoſitio. c. cū haberet. de eo qui duxit. in matrimo. quā pollu. p adul. hodie eſt taxata, & reſtricta ad quintam partē bonorū. Itaq; iudex non debet taxare alimenta filiorū illegitimorum ſecundum qualitatem ſtatus. &c. Sed qualiter hoc intelligatur, dixi in. l. infra proxima. ¶ Quid ſi mater confiteatur aliquid debere filio illegitimo, an proſit filio matris confeſſio. Tex. dicit ꝙ non in. l. 3. titu. 14. tertia partit. dixi latius in. l. infra ꝓxima.

m ¶ Por ſu anima. Intellige ad alimenta, nō alias. vt p Bal. in. l. 1. quarta colu. in lectura. ver. iuxta hoc quæro. C. de ſacroſan. eccle. Quod eſt verum etiam ſi legetur pro dote vel alimentis: quia valet legatū quoadmodum alimentorū tantum. vt per Bal. in. l. eam quam. to. co. ver. pone dicit decretum. C. de fideico. Hodie tamen iſtud non eſt verum: quia valet relictum factum illegitimis in quantum, etiam ſi ſuperſit ad alimenta per iſtam legem cum ſimilibus.

n ¶ Aun que tenga padre. vt. l. 6. ſupra.

o ¶ Naturales. Qui dicantur naturales, vide in. l. 11. infra. & ibi dixi.

p ¶ Spurius. Spurij differunt à naturalibus. Quia naturalis dicitur is, qui naſcitur ex propria cōcubina. vt. d. l. 11. Spurius verò is, qui naſcitur ex aliena concubina, vel ex illa, quæ plurium conſortio ſe tradidit. l. 1. circa finem. titul. 15. quarta partita. ⁋ Et nota ex lege iſta, quòd ſicut olim naturalis excludebat ſubſtitutum per l. generaliter. §. cum autem. & ibi Bald. C. de inſti. & ſubſtitutio. ita & ſpurius excludit ſubſtitutum à ſucceſſione matris. Et per hoc reprobatur hodie dictum Bald. in. d. §. cum autem. & Bartol. in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad *Corrigit*

trebellia.Ioan.de Imo.in.l.ſi quis poſthumus.ff.de libe.et poſth.&.l.cū pater.§.volo.de lega.2.vbi dicunt,ꝙ ſpurius non excludit ſubſtitutum.

q ¶ Por ſu orden.ſicut dicimus de legitimis deſcendentibus in authen.de hære.ab inteſta. ve.§.ſi quis igitur.colla.9.qa vt infra ſequitur, reputantur legitimi, legitimis deſcẽdentib⁹ non ſtantibus.

que en tal caſo mandamos que nō puedā heredar a ſus madres[t] ex teſtamento ni ab inteſtato. Pero bien permitimos que les puedā en vida o en muerte mandar haſta la quinta [v] parte de ſus bienes

r ¶ Herederos legitimos. Iſta eſt ſingularis lex,& noua,p quā ſpurij & naturales ſunt legitimi,& de primo capite liberorū. Et per eam hodie eſt approbata opi. Spe.in titu.de teſta.§. 4. verſi. nūc de naturalium. & ſequenti.vbi dicit, ꝙ naturales ex concubina ſi legitimi deſcendentes non ſtant,dicuntur legitimi quo ad matrem: non de capite vnde cognati: ſicut ólim qui non habebant in bonis parentum bonorum poſſeſſionem.refert Bal.in.l.certum.3.co. ver. ex quo apparet baſtardos.C.vnde cogna. & Bar.ī.l.tutelas. ff.de ca.dimi.vbi hoc non dicit apertè. *Approbat.*

Adde. Sed quia dixi,ꝙ naturales p iſtā legem ſunt de primo capite liberorū, ſequitur,ꝙ ſicut vxor eſt tutrix legitima filiorum ſuorum, ſic concubina eſt hodie tutrix filiorum ſuorum naturalium.Facit ad hoc.authen.quibus mo.natu.efficiā.ſui.in.§. quin veteris &.§.qui vera.circa finem.collati.ſexta. ¶ Hinc eſt, ꝙ non ſolū ſoboles legitima ſuſcepta eſt cauſa reuocandæ donationis,verum etiam ſoboles naturalis eſt cauſa reuocādæ donationis liberalis facta à matre. ¶ Nam vt dixi,naturales legitimis non ſtantibus ſunt de primo capite liberorum.& per hoc approbatur lex.1.in fine.& ibi glo.in parte,naturales. C.vnde vir.& vxor ¶ Item non dicebantur coniūctæ perſonæ neq; filij.ſecundum.Pau.de Ca.conſi. 181. ¶ Item nec de domo magnatū, neq; participāt honorem patris.l.fi.ff.de verbo ſignifica.tenet Bal. in.l.ex libera.C.de legitimis hęredi. & hoc verum quo ad patrem. ¶ Verum tamē eſt, ꝙ ſi pater habet inimicitiam cum aliquo,&ſecum facit pacē.& pręſtat cautionem pro ſe & filiis de illo non offendendo,nō tenetur ex offenſa poſtea illi illata per filiū naturalē tantū.Ita ſingulariter dixit Cynus in.l.cū pater.§.volo.de lega. 2. Quod dictum refert & ſequitur Felinus in.c.in præſentia.10.co.ver. & adde ꝙ ſi pater.de proba.vbi ponit plures caſus, in quibus filij naturales veniūt appellatione filiorum.

¶ Sed quo ad matrē naturales & ſpurij ſunt de primo capite liberorū per iſtā legem.vt ſupra dixi.

Infertur primò. ¶ Ex quo infero,ꝙ in bonis maternis filiis naturalibus & ſpuriis debetur legitima:& ſi exhæredantur,poſſunt agere de inofficioſo cōtra teſtamentū matris.ſemper intellige,legitimis nō ſtātibus. ¶ Et per hoc corrigitur.l.fi.C. de natu.libe. &.l.ſi quis inceſti.C.de inceſt. nup. per quæ iura dicūt doc.ꝙ naturales non poſſunt infringere teſtamentū quia eis non debetur legitima.notatur in.l.1.§.1.ff.de cōtra.ta.& in.l.vxor.§.naturales.& ibi glo.& Bar. de lega.3.tenet Ange.in authen.quibus mo.natu. effi. ſui.§.fi.colla 7. & in l.ex facto.§.igitur. ff. de vulga.& pupi.ſub. ¶ Quod procedebat etiam turpi perſona inſtituta.vt per Bald. in.l.fratres.&tex.probat.C. de inoffi.teſta: & in.l.ſi ſuſcepta.§.1.ff.eodem.Ratio qua ad hoc tenendum prædicta iura mouentur eſt,quia patrem inuitabant ad delinquendum,& per hoc fuit conſultum,ꝙ ſi ſtatutum vult ſpurios ſuccedere, ſit cōtra bonos mores.vt per Bal.in.d.l.fi.ibi. vitium incontinentię.C.de natura.libe.per Bar.in.d. 3. 2. co. ver.q̄ro an per ſtatutum.ff.de teſta.Bal.ī.l.1.10.col. ver.quęro de effectu.C.de ſumma tri.& fide.ca.& ī l.vna.4.oppo.ver.&pręδicta faciunt ad quęſtionē. C.de his quæ pœnę nomi.& in.l.1.prima.co.verſi. ſed dubitatur.C.de iure.aure.anu.&.l.ſi contra. C. de nup.Ange.de Are.in.§ ſenatus.inſti.de iure natu.Bal.in.c.decedenti.pe.co.ver.vtrum autem poſſitis ponere.C.qui feu.da.po. ¶ Intantū ꝙ Bal.in.l. eam quā.pe.col.ver.in tertio vero genere. C. de fideico,dicit,ꝙ ſpurij nō poſſunt fieri ſucceſſibiles p nouā legē impatoriā generalē. ¶ Cōtrariū tenet Bal.ī.d.l.& ſicōtra.in fine.C.de nup.Bar.in.l.ſeri⁹. circa principiū.ff. ad legē falci.idē Bar.& Bal.in.l. cōmuniū.C.de natura.libe. *Contra.* ¶ Nec obſtat ratio, qa īuitat patrē ad deliquēdū.qa iſtud odiū eſt irrationabile.ſ.ꝙ filio noceat delictū patris. cōtra totū titulū.C.ne filius pro pa. ¶ Secūdò infero ex.l. iſta, ꝙ naturales & ſpurij faciūt deficere cōditionē, ſi ſine filiis deceſſerit.qa ſuccedūt loco legitimorū. vt per.Bar.in.l.hæredibus.§.titius nepotes. ff. ad trebellia. *Infertur ſecundò.* ¶ Tertiò infero,ꝙ naturalis vel ſpurius hæres matris hodie poteſt retrahere pro tanto rem vēditam à matre:& idem ſi eſt vendita à patre naturali,à quo eſt hæres inſtitut⁹.vt.l.īfra pxima. Quod eſt notādū ad legē.13.ti delas vēdi.& cōp. fo.l. vbi eſt gl.in pte,cābiar.ver. itē quęro vtrū illa. *Infertur tertiò.* ¶ Eadē ratione mihi videtur,ꝙ poſſit retrahere rē venditā per aliquē de conſanguineis matris. argu.tex. in. l. fi.ti.13.ſexta partita.vbi dicitur, ꝙ naturales ſuccedunt non ſolū matri,ſed aliis cōſanguineis matris. *Nota.*

¶ Quartò īfero,ꝙ naturalis excludit ſubſtitutum: quia ſuccedit vt legitimus.tenet do.Abb.in.c.ī præſentia.8.co.ver.nota tamen.de proba. & ibi And. Sicu.in repe.69.co.ver.dixit etiam Bar.vbi ait,ꝙ ſi teſtator inſtituit filiā ſuam & ſi deceſſerit ſine filiis ſeu liberis,ſubſtituit titium:ſi talis filia inſtituta deceſſit cum filiis naturalibus, ꝙ hi naturales excludūt ſubſtitutum.Hoc etiam tenuit Barto.in.d.l. ex facto.§. *Infertur quartò.*

Corrigit

ſacto.§.ſi quis rogatus.ff. ad trebellia.licet contrariũ tenuit Ange.in.l.iſti quidẽ.ff. quod metus cauſa.& hoc propter honeſtatem ad euitandã fornicationẽ.eundem ſequitur Ioan. de imo.in.d.§.ſi quis rogatus.allegans.l.palã.§.quæ in adulterio.ff.de ritu nup. nititur tamen

y no mas dela q̃ podiã diſponer por ſu anima. Y dela tal p̃te deſpues q̃ la ouieron puedã diſponer en ſu vida o al tiempo de ſu muerte los dichos hijos y legi-

ſaluare Bart. hoc modo,videlicet, ſi illa mulier erat extranea teſtatori procedat dictum Bar. vt filij naturales ex ea nati excludãt ſubſtitutũ aliãs ꝓcedat dictũ Ange.ſed Andr. ſicu.vbi ſupra ver. pondera etiam.dicit, aut filia inſtituta habet filios naturales aut legitimos & naturales tantũ:tunc dicit veniũt filij legitimi excluſis naturalibus,& iſto modo ꝓcedat dictũ Ange. ¶ Aut habet naturales tantum,& tũc dicit, videtur teſtatorem habuiſſe affectionem ad prolem. & per conſequens ad nepotes,propter cõſeruationem memoriæ ſuæ.& iſto modo inquit poſſet ſaluari doctrina Bar.argu.l.liberorum.ff.de verbo.ſigni.Quæ opinio per iſtã legem videtur approbata.quia ſi naturalis ſuccedit matri vt legitimus:excludit ſubſtitutũ quem legitimus excluderet.l.1.& ibi Bar.ff.de vulga.& pupi.ſubſti.dixi in.l.27.infra.Et filius naturalis excludat ſubſtitutũ,habetur in.d.l.ex facto.in.d.§.ſi quis rogatus. ff. ad trebellia.& in.l.cum pater quia volo. de lega.2.& in lege ſecunda.C.de condi.inſer.& in.l.generaliter. C.de inſtitu.& ſubſtitutio.ſub condi.fac.

Adde. Glo.etian in.c. rainaldus.in parte,legitimę.de teſta.dicit, filius naturalis excludit ſubſtitutum.quod eſt verum,vt hic dicitur,in teſtamẽto matris,vel in ſubſtituto dato à matre. Secus in ſubſtitutione facta à patre,vt dixi in.l.10.infra.in glo.ſuper parte,le pueda mandar. ¶ Vnde ſi mater filium ſuum legitimũ inſtituit,& ipſum grauauit reſtituere, ſi ſine filijs decederet:ſi filiꝰ moritur relicto filio naturali, iſte filius naturalis habebit hæreditatem, non ſubſtitutus. ¶ Idem eſt cenſendum,ſi mater haberet duos filios:vnum legitimum,alium naturalem, vt ſi inſtituit legitimum,& ipſum grauauit reſtituere hæreditatem ſi ſine filijs decederet:& filius legitimus deceſſiſſet ſine filijs,frater ipſiꝰ naturalis excludet ſubſtitutum, vt ſupra dicitur.quod nota. ¶ Quod tamen limita,niſi eccleſia eſſet ſubſtituta:quæ non excluderetur per filios naturales tãtum. Iſtud fuit ſingulare dictum Bal.in.d.c.in pręſentia.pe.col.de proba.Et dicit hoc procedere,etiã ſi talis filius naturalis eſſet legitimatus ab imperatore:& hoc propter dignitatẽ eccleſiæ.Quod dictũ multũ cõmendat Feli.in.d.c.in præſentia.9.col.Hippoly.de mar ſilijs ſuo ſingulari.131. ¶ Sed in matri habenti filios naturales tantũ cũ hodie ſint legitimi quo ad eam & de primo capite liberorũ, non puto verũ dictũ Bal.in.d.c.in præſentia.nã tũc excluderetur eccleſia per filios naturales.per iſtã legem. Quod an ſit verũ,cogita. ¶ Quinto infero, iſto caſu mater nõ ſolum põt ſed tenetur dotare filiã naturalẽ, ſi filia nõ habet vnde ſe dotet:per ea quę dixi.l.54.infra. quod eſt prima frõte cõtra glo.in.l. vxorẽ. in.§.pater naturalis.et ibi Bart.de lega.3.& cõtra dictũ Bal.in authẽ.res quę.2.col.ver. quæro nũquid.C.cõmunia de lega.&.l.auia.3.col.C.đ iure doti.ſed dic loquũtur in patre,qui nõ tenetur dotare filiã naturalẽ.& đ patre dic vt per doctores ibi. & in.c.cũ haberet.de eo qui duxit in matri.quã pollu.p adul

Nota. — Infer.5. — Infer.6.

¶ Sexto infero, natiuitate filiorũ naturaliũ rumpitur teſtamentum maternum. contra tex.in. c.1.§. naturales.ſi de feudo controuer.ſit inter domi.& agna.vaſſa.vſi feu.quod intelligo verum ſi fuerunt baptizati iuxta formam textus.in.l.13.infra.

s ¶ Punible ayuntamiento.vide.l.1.tit.15.4.parti. &.l.x.titu.delas mãdas ſo.le.&.l.11.ti.13.6.partit.& authen.quibus modis natu.eſfici.ſui.§.fin.colla.7. &.l. ſi qua illuſtris. C. ad orphi. vbi glo.& docto., &.l.vna.C.de mulie.quæ proprijs ſeruis ſe iun.

t ¶ Ex teſtamento.Aduerte iſta lex dicit, etiam non ſtantibus legitimis,filij ex damnato & punibili coitu non ſuccedunt matri ex teſtameto.&c.

¶ Quęro an nepos ex filio inceſtuoſo vel adulterio poſsit inſtitui,licet pater eius non poſsit.Quęſtio eſt dificilis.& in nepote ex filio naturali glo. mouet quęſtionẽ in.l.fi.C.de natura.libe.& ibi eſt tex.& quod ibi dicũt doctores & glo.in nepote ex filio ſpurio, hodie nos poſſumus dicere in nepote ex filio adulterino vel inceſtuoſo. & videtur qđ talis nepos nõ poſsit cape vltra qđ pater ſuꝰ poterat capere,qa venit quodãmodo p repreſentationẽ patris ad ſucceſsionẽ auię. ¶ Itẽ qa videtur ſubſtitutꝰ cõtẽplatione patris,& in fraudẽ,vt patri adulterino vel inceſtuoſo acqratur p mediã pſnnã filij. Et iſtã cõcluſionẽ tenet Ange.in.l.gallꝰ.§.qd ſi is.ff.đ libe.et poſt.& Bal.cõſi.ſuo.406.&.67.5.lib.quia dicũt daretur filijs materia peccãdi. ¶ Item dicit vitiũ eſt in radice.Quia ſi pater nõ deliqſſet in generãdo filiũ nõ legitimũ, nõ fuiſſet natꝰ ex eo nepos:ideo vitiũ paternũ propagatur de ꝑſone in ꝑſonẽ, ſicut peccatũ Adę infecit totũ humanum genus,& poſteros. ¶ Pręterea iſti adulterini & inceſtuoſi ſunt magis exoſi magiſq; incapaces, ideo videtur quod eorũ odiũ vel incapacitas dbet magis nocere nepoti:cũ delictũ grauiꝰ in eorũ cõceptu cõmittatur.vt habetur in ſumma.ti.18.ſeptima parti.&.c.at ſi clerici.§.de adulterijs.de iudicijs.& Bald. in.c.in pręſentia.8.col.de proba.allegat caſum vnicũ et ſingularẽ in.l.ſi quis inceſti.C.de inceſt. nup.vbi dicit, nepotes ex filio inceſtuoſo nõ pñt ab aliquo

ex

Contra. ex parentibus inſtitui. ¶ Bar.tamẽ in.d l.gallus.§. quid ſi is.1.col,ver.quida habebat filiũ. & ibi Paul. de ca.3.col.verſi.vltimo. Dinus. & Alex.conſi.ſuo. 74.2.col.dicunt,ꝙ ſi pater habet legitimos,non poteſt relinquere filio vel nepoti adulterino vel inceſtuoſo pluſquã poterat relinqre patri ſuo per.d.l.fin.C. de natura. li. ſi tamẽ pater nõ habet filios legitimos dicũt, ꝙ aut filius nõ legitim⁹ erat mortu⁹, & tñ põt au⁹ relinquere nepoti ſine dubio per.d.l. fina. ¶ Aut filius inceſtuoſus eſt viuus,& tunc faciunt tres caſus. ¶ Primus,aut cõſtat ꝙ inſtituit nepotem contẽplatione filij.vt patri quereretur. Secũdus,aut conſtat ꝙ nepotẽ non inſtituit contemplatione filij. Tertius,aut eſt dubiũ. ¶ Primo caſu dicunt doctores, vbi ſupra,ꝙ non valet relictum:ſicut non valeret ſi filio ſuo reliquiſſet, quia eſt incapax tam per ſe quã mediãte perſona alterius l.1.C.de natura.libe. Et hoc verum,etiã ſi nepos nõ ſit in poteſtate patris: quia nihilominus teneretur ei reſtituere, ſi nepoti relictum fuiſſet cõtẽplatione patris cui acquiritur.l.ſed ſi plures § in arrogato ff.de vulga.& pupi. &.l.aditio.ff.de acqui. hære. Secundo caſu dicunt,ꝙ ſine dubio valet relictum factũ nepoti de omnibus bonis:qa iſto caſu nihil patri acquiritur circa vſumfructũ,ſed ſoli nepoti.vt authẽ.excipitur.C.de bonis q̃ libe. Tertio caſu tenent,ꝙ valet relictũ vt in ſecundo caſu. Et erit cautela ſecundũ Bar.vbi ſupra, ꝙ auus in teſtamẽto ita teſtetur, Inſtituo nepotẽ meum Ioãnem in omnibus bonis meis.vel relinquo Ioanni meo nepoti omnia bona mea, ita ꝙ patri eius petro nihil de his bonis meis poſsit accedere,etiã ex cauſa vſufructus. Ratio quare valet tale relictum eſt,quia defectus patris ita demũ nocet filio in his,quæ ex perſona patris deſcendunt,non in his quę filius aliunde haberet.l.3.ff.de interdic.& rele.ſed hic nepos ſuccedit auo vel auię ex perſona ſua ex inſtitutiõe facta de ſe,nõ ex perſona patris ſui.ergo.&c. ¶ Præterea culpa patris ꝑ quã eſt exhæredatus non nocet nepoti.l.3.§.ſi emãcipatus.ff. de cõtra ta.l.ſi quis filium.C.de inofiici. teſta. ¶ Itẽ macula patris non nocet filio in his quæ per filium patri non quæruntur.l. diui fratres.&.l. qui cõtra.ff.de iure patro.&.l.quæritur.ff.de bonis liber.ſed in caſu propoſito per hũc nepotẽ nõ quęritur patri.vt patet ex verbis teſtatoris:ergo macula patris ſibi non nocet. ¶ Pręterea quando teſtator expreſsè loquitur,non videtur fraudem cõmittere. l.ſi quis locuples.ff. de manu.teſta. ſed in propoſito teſtator dixit expreſsè ꝙ nolebat ad filiũ aliquid peruenire.igitur. &c. ¶ Præterea filius deportatus non põt capere ſicut inceſtuoſus, & tamẽ nõ nocet patri.vt.d.l.gallus.§.& quid ſi tãtũ.&.l.1.§.pe. ff. de libe.& poſt. ¶ Præterea pater hæreticus non nocet filio orthodoxo & fideli ex eo nato.l.cognouimus. C.de hæreti.& authen.idẽ in neſtorianis.ergo non debet nocere filio culpa patris. ¶ Item non videtur priuatus nepos priuato filio. vt per Bal.in.l.maximum vitium.3.col.C.de libe.præte.vel ex.ergo priuato filio adulterino à ſucceſsione patris vel matris,vt hic,non ꝓpterea cenſetur priuatus eius fili⁹ à ſucceſſione aui vel auiæ, & vide.glo. ſingularẽ in authẽ.quibus mo.natu.efficiã.ſui.§ pe.colla. 7. quã Bal.reputat ſingularem in.c.in pręſentia.de proba. vbi dicitur,ꝙ nepos legitimus natus ex filio ſpurio poteſt inſtitui ab auo ſuo.& facit ꝓ hoc glo.in.§.in nouiſsimo.in authẽ.de reſtitutio.& fideico.colla.9. & hoc eſt quod ipſa dicit glo.& Bald.in.d.l.ſi.C de natu.libe. ¶ Et reſpõde ad Bal.ꝙ ſi ſua ratio procederet,falſum diceret.d.l.fin.C.de natu.libe.ideo loquitur reuera contra illũ tex. & cõtra iura inducta per Bar.& per me,vbi ſupra. Item diſtinctio Ange. procedit de iure veteri,ſecundũ quod,ſi erat in poteſtate patris, acquirebat ſibi proprietatẽ & vſumfructum,etiam inuito relinquẽte:hodie non eſt ita, vt per doctores vbi ſupra. Item nõ obſtat ꝙ præſumatur nepos inſtitutus cõtẽplatione patris:quia ꝓbatur contrariũ ex forma relicti:quia reliquit nepoti ea cõditione, ꝙ patri ſuo nõ acqreretur etiã quo ad vſumfructũ,& ceſſat præſumptio ſi probatur cõtrariũ.in l.ſiue poſsidetis.C.de proba.cũ ſimili. Itẽ duobus modis dicitur relictũ cõtẽplatiõe alterius, vt notatur in.l.ſociũ q in eo.ff.pro ſocio. Vnõ modo,vt alteri acquiratur:& iſta eſt proxima cauſa inſtitutionis.l.ſed ſi plures.§.in arrogato.ff. de vulga. & pupi. Alio modo poteſt intelligi contẽplatione alterius,hoc eſt ꝙ alius ſit occaſio remota. vt ꝓpter te habui notitiã cũ amico tuo,& ei ſum effectus amicus,& illum inſtituo,certè tu fueris cauſa remota amicitiæ:& per conſequens inſtitutionis:tamen propter hoc nõ acquiritur tibi,vt. d. l. ſociũ qui.in fine.ff.ꝓ ſocio. ¶ Ita in propoſito filius inceſtuoſus eſt cauſa remota inſtitutionis nepotis:nõ ꝙ ꝑ hoc ſibi filio aliquid acquiratur. ¶ Item verũ eſt ꝙ ꝓpter filiũ diligo nepotẽ, & propter hãc dilectionẽ & relinquo:ſed nõ ſequitur ꝙ videar relinquere eo animo ꝙ acquiratur filio. nã põt eſſe ꝙ filiũ habeo odio propter eius vitiũ:quia eſt vnus diſsipator & nolo ꝙ ſibi aliquid acquiratur.ſed nepoti ꝓpter filium. ¶ Vel dic ad contraria.ꝙ procedũt in nepote ex filio inceſtuoſo:qui licet ſit legitimus,nõ poteſt vllo modo inſtitui hæres ab auo.vt eſt caſus ſingularis in.d.l.ſi qs inceſti. C. de inceſt. nuptijs. & ita loquitur Bal.in.d.c.in præſentia,quẽ refert & ſequitur And.ſicu.ibi,ſecus in nepote ex filio ſpurio.qđ eſt mirabile ſecundũ Andr. ſicu. vbi ſupra.tene cũ Bar. ¶ Quod procedit non ſolum ſi eſt relictũ ſolo nepoti

timos como quiſieren[*]. E queremos y mãdamos, que eſtõces ſe entienda y digadañado & punible ayũtamiẽto, quãdo la madre por el tal ayũtamiento in-

So. ad cõtraria.

Extẽſio.

nepoti ex filio ſpurio,ſed etiam ſi filio et nepoti ſit relictū ſimul,quia valet relictū in perſonā nepotis. ſicut dicimus in eo,quod relinquitur ſeruo cōmuni:quia ſi nō poteſt acquirere vtriq; ex dominis,acquiritur ei,cui poteſt.l.verū. §. ſi cōmuni ſeruo.ff. pro ſocio.et.l.itē ſi ſeruꝰ.ff.de ſtipulatio.ſeruo. Iſtā quæſtionem mouet Bal.i.l.eā quā. in ſine. C. de fideico. & in authē.ingreſsi.5 col. verſi.circa primū

curriere en pena de muerte natural.[r] ¶ Saluo ſi fueren hijos đ clerigos o frayres o freyles o đ mōjas[z] profeſſas: que en tal caſo aun que por el tal ayuntamiento

pono vnā concluſionē. C.de ſacro ſanct. eccle.vbi dicit,ꝙ ſi teſtamētum cōtinet inſtitutionē incapacis,puta ſpurij:cui datus eſt coadiūctus vel ſubſtitutus,ꝙ teſtamentū nō eſt nullū,ſed valet in pſonā cohæredis,vel capacis ſubſtituti. Idē tenet Bar.in. l.3.C.de his qui ꝓ nō ſcri.Bar.& Bal.in.l.1.§.in primo.pe.q.C.de cadu.tollen.Et tu vide tex.per alios non ponderatum in.l.1.ver.hæc nāq; omnia.C.de ſecun.nup.vbi tex.dicit,ꝙ mulier ſecundò nubēs, non poteſt inſtitui ab extraneo:& ſi inſtituatur,dicit textus,ꝙ hæreditas non debet remanere penes vxorem,quia eſt incapax illius hæreditatis,ſed debet remanere penes cohæredem.ſi fuit datus , aliàs debetur venientibus ab inteſtato.

Adde. Idem tenet Bal.in.l.pater tuus.C.de hæredibus inſti.vbi Bar. dat cautelā qn̄ quis vult inſtituere ſpuriū vel incapacē,& eſſe certus ꝙ hęreditas nō deueniat ad fiſcū,ꝙ inſtituat aliquē in illa parte:quam inſtitutus capere non pōt. ¶ Quod eſt verū,qn̄ aliquis inſtituitur vel ſubſtituitur ſimpliciter:ſi tamē ſubſtitutus eſt grauatus reſtituere ſpurio vel incapaci , tūc aufertur hæreditas à ſubſtituto tanquā ab indigno, & defertur fiſco,vt dixi in.l. 7. in glo.ſup parte ab inteſtato.& Bal.in.l ſi quis presbyter. C.de epiſco. & cleri.& in.l.3.C ad legē falci. ¶ In legato facto duobus,quorū vnus eſt incapax, debetur fiſco,nō ſocio capaci,cui nō accreſcit pars indigni.l.ſi titio. & ibi Bar.de lega.2.& Oldr.conſilio ſuo. 37. quod nota. ☞ Ad hęc etiā facit,quod habetur in.l.ex aſſe. ff.ad legē falci.& in.l.ſi titio.de lega.2.vbi dicitur, ꝙ legatum factū incapaci,accreſcit alijs legatarijs.

Adde. Nota vnū,& nunquā obliuiſcaris,ꝙ ſi in confirmatione facta per principē cōcurrerēt actus validi & inualidi:in dubio talis cōfirmatio refertur tantū ad actū validū:& ſic potius confirmatur validū,quā inualidū nullum. Iſtud fuit ſingulare verbū Ioan andr. in.c.dudū.in fine.đ decimis.Quod dictū ibi refert & ſequitur do.Anto.de bu.dicēs,hoc dictū.de facili non inuenies alibi. ¶ Quod dictū allegat Bald. in.l.bonorū.1.col.C.qui admit.vbi dicit , ꝙ quādo factū ſupioris pōt interptari ad ius cōmune,nūquā pręſumitur diſpēſatū,nec inutile confirmatū. ☞ Et illud dictū Ioā.an.refert & ſeqtur ꝓ ſingulare. do. Felin.in.c.qualiter & qn̄.el.1.12.col.in ver. 4. limitat.de accuſa.vbi dicit , ꝙ pro hoc dicto facit quod voluit.Bal.in.c.1 §. Itē ſacram.in vlt.col.de pace iuramen.firman.vbi dicit,ꝙ licet rex poſsit donare filio ſuo in poteſtate propter authoritatē regis.argumento.l.pe.C. de dona.inter virū & vxo. tū dicit , ꝙ ſi rex vult ꝙ donatio valeat , debet exprimere ſe facere authoritate regia. Et illud dictū refert & ſequitur idē do.Feli.in.c.1.8.C.de cōſti.& Hippolytus de marſilijs ſingulari ſuo.196.& dicit,Tene menti illud dic.quia eſt ſingulare,& videtur deſtruere quāplurima iura,& doctrinas,de qbus dicitur,ꝙ qn̄ inhabile cōcurrit cū habili.inhabile ſuſtinetur ꝓpter habile. De quo p Bal.in.l.ſi quis ex argentarijs.§.1.ff.de eden. & in l.imperator la.1.4. col ff.de ſtatu.homi.de quo dixi. in.l.3.in gl.ſuper parte,ſiete teſtigos.ver.ſed pone ſupra pleniꝰ Hippolytꝰ in repe.l.fi.5.&.6.charta C.de ꝓba.& ſingulari ſuo.180.incipiēte.plura.&c. ¶ Sed qa Bal.in. Limita.
d.l.ſi quis ex argētarijs.§.1.ff.de edē.dicit,ꝙ inhabile ſuſtētatur per habile:intellige, ꝙ loquitur in eo, quod nō eſt omnino inhabile,ſed minꝰ habile.nos loqmur in omnino inhabili , cui nihil acqritur. vt plene Hippolytus dicto ſingulari.180.dixi in.l.73. glo.fi.infra. ☞ Et iſto modo intelligitur quod dicit Bal.in.d.l.pater tuus.C.de hære.inſti &.l.ſi titio.et ibi Bar.ff.de lega.1.& quod Oldra cōſi. 309. & do. doctor de Pala.in repe.c.per veſtras.de dona.inter virum & vxo.ſuper textu.col.395.ver. limita quarto. ¶ Quid ſi eſt inſtitutus incapax, qui cape non Q°.
poteſt. Vide prædictū do.doct.de Pala.in.d.rēpet. ſuper rubri.co.150.in prin. ¶ Sed dato ꝙ accreſceret fiſco , & dubiū ſi clericus inſtituit incapacem, Q°.
& auferūtur ab eo bona,an iſta applicētur fiſco eccleſiæ,an fiſco principis.dixi in.l. 4.in glo. ſup parte cōſiſtat,ſupra ea.Adde.quod do.doc.de Pala. dicit in dicta repeti. ſuper rubri. co.176.in ver. vnde non habebit.cū tribus ſequētibus. ☞ Hinc dicimꝰ, ꝙ actus geſtus ab vniuerſitate,in qua fuerūt aliqui inhabiles,etiā ſi ſint præſidentes,nō inficitur propter intereſſentiā illorū inhabiliū. Valet ergo actꝰ geſtus collegialiter ab habilibꝰ & inhabili,& ſuſtinetur actus ꝓpter habiles. vt eſt textꝰ melior de corpore iuris.& alibi non ita bene ꝓbatur ſecundum Abb.in.c.fi.de procu.Optimè facit qđ voluit Bal. in.c.1.§.ſi autē.in titu.de cōtrouer. inueſti. & quod voluit Ange.cōſi.ſuo.1.Aduerte,quia per hoc non Q°.
remouetur quæſtio , an nepos iſto caſu excludat legitimos aſcendentes teſtatoris. Et videtur ꝙ ne- Opinio.
pos legitimi filij adulterini,vel inceſtuoſi inſtitutus à parētibꝰ excludat prædictos aſcendētes legitimos,& alios venientes ab inteſtato. Quia ſi pn̄t inſtitui ſine parētū obſtaculo , vt ſupra ē cōprobatū,

bene

Contra. bene alios excludit aſcendentes. ¶ Sed tene cõtrarium cũ hac diſtinctione. Aut loquimur in nepote ex filio naturali vel ſpurio, & ſine dubio ſuccedit matri ex teſtamẽto, & ab inteſtato: excluſis aſcẽdẽtibus legitimis. Succedit etiã auo ex patre naturali ex teſtamẽto: quia pater eius poterat ſuccedere. vt hic in textu. & in. l. infra proxima. Si tamen eſt nepos ex filio adulterino, vel inceſtuoſo, ſtantibus legitimis aſcendentibus non ſuccedit matri ex teſtamẽto, nec ab inteſtato: quia ſi pater eius nõ ſuccedit per iſtã legẽ, nec eius filius. Idem dico in nepote ex filio ſpurio, adulterino, vel inceſtuoſo, ꝙ non ſuccedit auo ex teſtamẽto, ſtantibus legitimis aſcendẽtibus. per. d. l. ſi quis inceſti. Nec obſtat ſi opponatur de lege infra ꝓxima, quia loquitur tantũ in filio naturali, qui poteſt inſtitui à patre, ſtantibus legitimis aſcendentibus, non tamen in filio ſpurio, vel in nepote habito ex eodẽ filio: ideo remanet iſte ſub prohibitione antiqua, de qua in. l. 1. titu. delas herencias. fo. le. & l. 10. titu. 13. 6. parti. cum ſi. ¶ Et bene facit tex. in authẽ. quibus mo. natur. eſſi. ſui. §. filiũ vero. & ibi Ange. colla. 7. vbi dicitur, ꝙ nepos etiã legitimatus nõ ſuccedit auo & agnatis patris. ¶ Itẽ baſtardus dicitur extraneus, & non excludit ſociũ contrahentẽ. vt ꝑ Bal. in. l. 1. ad finem. C. de dona. cau. mor. igitur ſi baſtardus eſt extraneus, extraneus non excludit aſcẽdẽtes, quibus debetur legitima ex teſtamẽto & ab inteſtato. vt. l. 6. ſupra. et hoc de iure naturali, vt ibi dixi: cui nõ reperitur derogatũ ideo deberet remanere in ſuo eſſe: ꝙ non excludãtur à ſucceſsione filiorũ per inſtitutionẽ nepotũ adulterinorum vel inceſtuoſorum. &c. Eſt igitur dicendũ, ꝙ nepos ex filio adulterino vel inceſtuoſo põt ꝑ auũ vel auiã inſtitui, quando auus vel auia nõ habet deſcendentes vel aſcendẽtes legitimos. & ita intelligitur dictum Bar. & aliorũ in. d. §. quid ſi is. ¶ Sed quia

Regula ſupra dixi, ꝙ adulterinus non poteſt à matre hęres

Fallit. 1. inſtitui. ¶ Fallit duobus caſibus. Primò ſi fuit natus de rege vxorato, & ex aliqua pulchra domina: quia talis poteſt inſtitui, & ab inteſtato ſuccedere matri. Tenet notãter Bal. in. l. eam quã. 7. col. verſi. & ſcias ꝙ in iſtis. C. de fideico. quod an ſit verũ, in

Fallit. 2 diſtincte dixi in l. infra proxima. ¶ Secundò, ſi eſt natus de muliere per vim cognita. vt per Bal in. d. l. ſi qua illuſtris. 1. col. verſi. quid ergo ſi mater. C. ad orphi. Et eſt ratio, quia per vim cognita cũ non ſit culpa, nõ debet aliquo modo puniri. vt. l. vim paſſam. ff. de adulte. l. 1. tit. delos adulterios. foro legũ. probatur optimè ex lege iſta. ibi dũ dicit. quando la madre por el tal ayuntamiento incurriere en pena de muerte. &c. Nam vim paſſa nõ incurrit pœnam mortis, quia nõ eſt in culpa. igitur. &c. ¶ Et ex hoc limito dictũ Bald. in. l. id quod paupibus. fi. col. ver. quęritur etiã an executor. C. de epiſ. et cle. vbi dicit, ꝙ executor inter pauperes nõ poteſt eligere ſpuriũ teſtatoris: quia intelligitur niſi ſpurius ſit natus de muliere per vim cognita. Quod nota.

no incurra la madre en pẽa d muerte mãdamos que ſe guarde lo cõtenido en la ley & que fizo el ſeñor rey don Iuan el primero enla ciudad de Soria que habla ſobre la ſuceſsiõ delos hijos delos clerigos.

v ¶ La quinta. Per hoc rẽpbatur. l. 10. tit. 13. 6. parti. vbi dicitur, ꝙ pater nõ põt aliqd donare filio ſpurio vl̃ adulterino. Eadem ratione reprobatur authẽ. ex cõplexu. C. de inceſt. nup. quia hodie parentes poſſunt ſuis ſpurijs, atq; adulterinis, & inceſtuoſis relinquere quintam partẽ ſuorũ bonorũ, vt hic. ¶ Sed quęro, an vltra quintam poſsit mater remittere pignus vel hypothecã filio ſpurio. Videtur ꝙ non: quia remittere. eſt dare. l. peculiũ. & ibi Bar. ver. itẽ tota. ff. đ peculio. ¶ Sed Bar. in. l. 1. §. 1. ff. quibus mo. pig vel hypo. ſolui. & in. l. etiam. 1. q. C. ad velia. dicit, ꝙ remiſſio pignoris non eſt donatio, ex quo remanet obligatio prĩcipalis. Et ex hoc dicit, quòd remiſsio pignoris inter virum & vxorem valeat, quanuis donatio non valeat. ¶ Quod eſt verum: quia remiſſione pignoris non eſt debitum remiſſum, licet remiſsione debiti pignus liberetur. l. ſoluitur. & ibi Bar. ff. quibus modis pign. ſolui. & l. debitũ. C. de remiſsio. pigno. ¶ Quid ſi mater confiteatur aliquid debere filio adulterino, an proſit filio talis cõfeſsio. Tene quòd non, per ea, quæ de patre dixi in lege infra proxima.

Qõ. (margin, at "Sed quęro") · Contra. (margin, at "Sed Bar.") · Infertur (margin, at "Quod eſt verum")

Adde. Vel ſuper hoc poteſt ſic diſtingui. Aut mater confitetur aliquid debere filio ſpurio inter viuos, aut in vltima volũtate. ¶ Si inter viuos, valet talis cõfeſsio, ſed non in vltima voluntate. Ita dicit glo. notabilis in. l. qui teſtamẽtũ. ff. de proba. attamẽ dicta glo. cõmuniter reprobatur ibi ꝑ docto. & Iaco. bu. in ſua diſputatione, quã ponit ſup. l. 1. C. de natu. libe. Ioã. and. in addi. ad Spe. in ti. de ſucce. ab inteſt. §. 1. ver. quid ſi pater. docto. in. l. is oui ex bonis. ff. de vulg. Bal. in. l. iubemus. C. ad trebellia. per. d. l. qui teſtamentũ. & l. cũ quis decedẽs. §. titia. de lega. 3. Spec. in tit. de cõfeſsionibus. §. 3. ver. ſed nunquid patris cõfeſsio. ¶ Et non immeritò dicta glo. reprobatur. nam ſi cõfeſsio facta in vltima volũtate inter perſonas, inter quas non põt cadere donatio cenſetur facta in fraudẽ, per dictã. l. qui teſtamẽtũ. & . d. §. titia. multo magis quando ſit inter viuos. per. l. ex hoc edicto. §. alienare. ff. đ aliena. iudi. mu. cau. fact. ¶ In tantũ, ꝙ iuramentũ ſuper dicta cõfeſsione interpoſitũ nullatenus ſuffragaret. ſecũdũ Bart. in. d. §. titia. & in. l. aurelius. §. fi. ff. de libe. lega. per Cynũ in. l. 1. ad finẽ. C. de ſacro ſanct. eccle. Sed in hoc ſic credo eſſe dicendũ, & melius. ¶ Aut cũ cõfeſsione matris vel patris apparet per coniecturas, ꝙ ſpurius potuit

potuit veriſimiliter bona, dē qbus in cōfeſſione, habere aliūde, quā à patre vel matre: & tunc cōfeſſio parentū proſit filio ſpurio vel illegitimo: quia tūc ceſſat pręſumptio ſuſpitionis dictę cōfeſſionis iuratæ per patrē vel matrē. vt notabiliter dcidit Sal. in.l.ſi mater. C.de cōtrahen.emptio. vbi dicit, ꝙ ſi maritus emit fundū ꝓ vxore abſente, & pretiom quod ſoluit, cōfeſſus eſt ſe ſoluere de ꝓpria pecunia vxoris, ꝙ hoc caſu emanet à viro pręſumptio, ꝙ nō ſit vera cōfeſſio, ſed ꝙ vir voluerit donare vxori, cùm ꝓhibitus eſt donare. & allegat dictā.l.q teſtamentū.&.d.l.cū quis decedēs.d.§.titia. ¶ Niſi ſecundū eū appareat ex alia veriſimili præſumptione, ꝙ aliunde potuerit vxorē iſtā pecuniā habere: quia tūc vna pręſumptio tollit aliā.l.cum de in debito.ff.de ꝓba.l.diuus.ff. de in integr.reſtit.c. literas.de pręſump. ¶ Hoc idē voluit Ange.cōſi. 153.incipiēte.pater emit domū pro ſe, & filijs. &c. vbi cōcludit, ꝙ licet cōfeſſio facta per patrē cōfitētem ſe habuiſſe pecuniā à filijs ſuis tanquā ad eos pertinentē ſit ſuſpecta, quia prohibita eſt donatio inter patrē & filiū in poteſtate patris exiſtētē. vt l. 2.C.dē inoffi.dona.&.l.donationes quas parētes.C. de dona.inter virū & vxo.cōfeſſio facta inter perſonas, inter quas eſt prohibita donatio, eſt ſuſpecta de frande per docto.§.titia.cū ſimili. Tamen ſi tempore dictę confeſſionis paternæ dicti filij erant in aliquo eorum exercitio ita edocti, ꝙ veriſimile eſt eos potuiſſe ſuperlucrari ex eorū induſtria quātitatē, de qua in confeſſione fit mētio, tūc ſufficeret dicta cōfeſſio.per notata per gl.Cynū & Bart.in.l. cum oportet.in prin.C.de boniſq; libe. ¶ Si enim iſtud ꝓcedit, vt dicūt glo.& docto.quib9 ſupra, qn cū cōfeſſione interueniūt aliquæ cōiecturæ: quāto magis hoc dicendū eſt in caſu, quo inter alia veriſimilia interuenit iuramētū patris vel matris cōfitētis, & nō pſumitur quēpiā in iureiurādo ſub[illegible]ndo eſſe ſalutis æternę immemorē. vt.l.ſi.C.ad.l.iuli.repe. Vnde in ꝓpoſito dicit Bal. notāter in.l.ſi donatiōe.2.col.in ver.ſed qd ſi pr̄ in cōfirmatiōe. &c. C.de colla.ꝙ licet pr̄ poſſit donare ob merita filio in poteſtate. vt in authē. vn̄ ſi parēs.et ibi notatur. C de inoffi.teſta.et ꝙ nō ſufficit merita ꝓbari p ſolā cōfeſſionē patris. vt no.gl.in.d.l.ſi donatiōe.& facit.l.ſi fortè.cū ſimi.ff.dē caſtr.peculio.dē quo plenè dixi in ꝓœmio iſti9 volu.in gl.ſup.parte, gracia de dios. Si tn̄ pater cū iuramēto ſpecificè affirmaret et exprimeret ipa merita, ſufficeret. p id qd̄ habetur in authē.qd̄ obtinet.C.de ꝓbatio. ¶ Iſta fuit opinio Ange.i.l.pe.§.molier.ff.ſolu.ma.dicēs, ꝙ licet inter maritū & vxo.cōſtāte matri.ſit ꝓhibita donatio, & ꝓpterea cōfeſſio de recepto facta inter eos p̄ſomatur ſuſpecta.p.d.§.titia.cū ſimili. tn̄ fallit ſi ſit iurata: qa valebit p nota p Bar.in.l.ſi qs, ꝓ ea.ff.dē fideiuſſo. Alex.in.3.parte cōſi 18 ver. Et quāuis recitādo opiniones, quibus ſupra dicit, ꝙ licet ipſe nō poneret pro cōſtāti has vltimas deciſiones ex ſola virtute iuramēti: tn̄ cōcurrētibus cū iuramēto dictis coniecturis, tenet pro cōſtanti ſuperius dicta.i. ꝙ ſi cum cōfeſſione iurata interueniūt coniecturæ, ꝙ pareotes receperūt à filio illegitimo contenta in confeſſione, valet confeſſio. Quod tene menti.

x ¶ Como qſierē.i.liberè, vel ad libitū. Et in hoc iſta lex eſt notāda, & per eā hodie ceſſat dictū Bal. in.l.eā quā.10.col.ver.pone dicit decretū C.dē fidei co. vbi dicit, ꝙ relictū factū baſtardo, valet quo ad modū alimentorū tantum, nō tamē in proprietate, nec debetur hęredibus ſuis, ſed ipſi ſoli baſtardo quo ad vitā: hodie per iſtā legē tranſit in hæredes baſtardi.i.adulterini, etiā quo ad ꝓprietatē in infinitū. Et eſt maxima extēſio ad.c.cū haberet.de eo qui duxit in matrimonio, quā po.per adulterium.

Adde. Vide etiā do.doc.dē Pala.in rep.c.p veſtras.de dona.inter virū et vxo.ſuper tex.col.349.in ver. aliud adhuc. cū ſequē.q trāſit cū dicto Bal.de quo ſupra. Sed opinio ipſorū hodie non procedit per iſtam legem.

y ¶ Muerte natural. Iſtud dicit pro tāto: quia coitus multis modis eſt reꝓbatus & punibilis, vt per glo.inſti.dē nup.§.ſunt & alię.in verbo, enumerari. & per Bar.in.l.ſi adulteriū cū inceſtu, 3.col. ver.& ideo ꝓ declarāda iſta materia.ff.de adult. Ange.de are.in tract.malefi.in pte.thene ai adulterato.&c. Itē quia coitus cū meretrice non eſt punibilis.l. ſi qs vxori.§.ſed ſi ea.ff.de adulte.&.l.ſi.eo.titu.fo.le Itē nec coitus cū alterius meretrice. Bar.in.l.ſi. vxor.in princi.ff.eo. Itē per contrariū omnis coitus eſt prohibitus, præter coitus cōiugū, vt habetur in ſumma.ti.1.&.2.pti.&.c.vt clericorū, in fine. de vita et honeſta.cle. Quādo coitus ſit punibilis vltimo ſupplicio, habetur in.l.1.et.2.ti.delos adulteri.li.ordina.& eo.ti.l.1.fur.le.&.l.14.ti.17.7.partit.

z ¶ Mōjas profeſſas. vt in cle.eos qui.de conſan. & affini.p Ioā.de imol.in.l.ſi quis poſthumos.§.ſi. in fine.ff.de libe.& poſthu. vbi iſti adulterātes nō puniūtur pœna mortis naturalis: ipſi tn̄ cognoſcētes carnaliter moniales profeſſas, ſi ſunt clerici, deponūtur, & in monaſteriū detrudūtur.c.ſi qua.& c.ſi quis epiſcopus.27.q.1.ſi laici, decapitabūtur, & bona ſua monaſterio monialium applicātur.c.ſi qs rapuerit.eadē cauſa &.q.&.l.ſi qs nō dicā rapere. C.de epiſc.& cle. Quot crimina cōmittat cognoſcens monialē, vide in.c.ſi qs.&.c.virginibus.27.q. 1.per Abb.in.c.monaſteria. de cohabitatio. cle. & mulie. An autē ſi monialis nubat vel fornicetur poſſit accipere corpus Chriſti, vide in.c.dē filia.26. q.1. ¶ Et nota iſtā legē, inquātū dicit, profeſſas. qa ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci nō dicuntur omnino perſonę eccleſiaſticę, quia poſſunt teſtari. & donare cū autoritate ſupioris, ſecūdū Bal.in cōſilio.incipi. Super hoc puncto duo ſunt videnda: Itē nō dicuntur perſonæ deo dedicatæ: ideo earū cōuētus nō habetur loco filij ad excluſionē ſubſtituti. Bal.in authē.niſi rogati. in fine. C.ad trebe.

Aliæ

Aliæ moniales non profeſſæ non dicuntur propriè moniales, ſed facta profeſsione, vt in Spe. de ſen. excõ. ver. quid ſi verbo. ideo iſta lex dicit, profeſſas. Monialis an poſsit facere teſtamentum, vide Bart. in. l. generaliter. C. de ſacroſanctis eccle.

Concor. & ¶ En la ley. quæ eſt fi. in ordine. tit. de las herẽ. in ordina. cum qua concor. l. 22. tit. de los perlados.
Corri. eiuſdẽ ordina. & corrigit. l. a. tit. de los q̃ yazen con ſus parientas. fo. le. vbi dicitur, ꝙ adulteras dbet in perpetuũ exiliũ mitti. vide etiã de hac materia in. l. raptores. C. de raptu virgi. & l. 2. & 3. tit. 12. 7. parti.

Adde. Per iſtã legem inquãtum dicit, ꝙ diſpoſitio legis fi. titu. de las heren. lib. ordina. quæ loquitur in ſucceſsione filiorum clericorũ quo ad ipſos clericos habet locũ in ſucceſsione concubinarũ ipſorum clericorũ & monachorũ, vt ad ipſas extendatur concubinas, & moniales, vt filij ipſarum in ipſarũ bonis ſuccedere non valeant.
Qõ. ¶ Sed operæpretiũ eſt videre, & ſæpe contingit, ꝙ clericus habẽs concubinã duos ex illa filios ſuſcepit: quorũ vnus, matrimoniũ cõtraxit: & acquiſitis pluribus bonis, ſine filijs deceſſit, nullo cõdito teſtamẽto: vxor ipſius aſſerit bona mariti ad ſe pertinere per. l. 1. & authẽ. p̃terea. C. vnde vir & vxor. ex quo nõ ſuperſunt filij: & tã maritus ſuus defunctus quã fratres ipſius nati ſunt ex dãnato coitu, & p conſequẽs frater nõ ſuccedit fratri ex eadẽ matre. vt in. §. fi. in authẽ. quibus mo. na tu. efficiã. ſui. colla. 7. et i. §. nouiſsime. inſt. ad ſena. orphi. not. glo. in. l. ſi qua illuſtris. C. ad orphi.
Contra. In contrariũ dicitur, ꝙ frater ſpurius natus ex eadem matre fratri ſuo ſpurio ſuccedit. vt dicit tex. in. l. ſi ſpurius, & in. l. ſi ex hac parte. ff. vnde cogna. quæritur quid iuris in hoc. Aduerte, ꝙ ſi tenemus opinionẽ do. doct. de Pala. in repe. d. c. p veſtras. de dona. inter vi. & vxo. ſuper tex. col. 234. in ver. ex his infertur. de qua mentionẽ feci in glo. 1. iſtius legis. vxor nõ ſuccedit viro per dictã authẽ. ex quo cum baſtardo cõtraxit ſcienter. per ea q̃ plenè dicit idẽ do. doct. d̃ Pala. dicta repe. ſup tex. col. 349. in prin. in ver. vno tamẽ caſu. Sed ſi alio reſpectu, qa nõ curamus an cõtraxit cum ſpurio, videtur, ꝙ frater iſte ſpurius natus ex dãnato coitu nõ ſuccedit fratri vterino, ſed vxor fratris defuncti. Iſta fuit concluſio Alex. de imol. in quinto volu. cõſi. 174. incipiẽte. Super eo de quo quæritur. &c. fretus autoritate Bar. in. l. fi. in verſi. quæro an ſuccedat matri. ff. de his quibus vt indig. q dicit, ꝙ dicta. l. ſi ſpurius. nõ habet locum in ſpurijs natis ex damnato coitu, ſed in ſpurijs vulgo queſitis, quorũ coitus non eſt accuſabilis. vt iſta lex dicit. Vnde ſicut nõ contrahitur cognatio inter matrẽ & filium natũ ex dãnato coitu accuſabili: ita inter ipſos fratres natos ex dãnato coitu. qa infecta primitiua, inficitur etiã & deriuatiua. vt dicit Bal. in. l. fi. C. de verb. ſignifi. cũ ſimilibus. vt latioribus verbis ibi allegat Alex. dicto cõſi. Et credo ꝙ iſta lex inquãtũ prohibet, ꝙ nati ex dãnato coitu non ſuccedãt matri, habuit ortum à dicta. l. ſi ſpurius. ſecundũ intellectũ Bart. ibi, & Alex. vbi ſupra. Hãc opinionẽ do. Alex. dicit ipſe tenuiſſe Dynũ in tracta. d̃ ſucceſ. ab inteſta. dum tractat de ſucceſsione ab inteſtato trãſuerſaliũ. verſi. de inceſtuoſis & nepharijs. Idẽ refert Alex. tenuiſſe Matheſilanum in tractatu ſucceſsionum ab inteſtato. pe. charta. ver. ſecundũ membrũ principale. Hanc etiã partẽ tenuit Benedictus de barcis. in ſuo tract. d̃ filijs nõ legitimè natis. 3. char. in quæſtiõe. alijs etiã cõſanguineis vlterioribus ex parte matris præfertur. ¶ Decimatertia ratio. Licet ſpurius natus ſit ex dãnato coitu, tñ retinet cognationẽ cum cõiunctis ex parte matris. per. d. l. ſi ſpurius. quæ loquitur generaliter. Nec põt dici, ꝙ loquatur de vulgo cõcepto tantũ, de quo tamen locuta erat. l. hac parte. vnde cũ appellatione ſpuriorũ contineãtur non ſolũ vulgo concepti, ſed etiam qui habent patrẽ certũ, tamen illicitũ, putà patrem monachũ, vel inceſtuoſum, vt formaliter dicit glo. in. l. vulgo. ff. de ſtatu homi. & d. l. fi. titu. 3. li. 5. ordina. ergo lex, quæ loquitur de ſpurio, debet intelligi etiã de illo, qui naſcitur ex dãnato coitu, ex quo lex ita interpretatur ſpurium. ¶ Patet etiã in virtute vocabuli (ſpurius) quod vocabulũ ſecũdũ Guidonẽ dicitur immũd⁹ & extra puritatẽ. vt in Spe. de ſucce. ab inteſta. verſi. nũc de naturalibus. Et ſic glo. in. l. ſi ſuſpecta. §. in teſtamẽto. ff. de teſta. mili. intelligit dictã. l. ſi ſpurius. etiã in natis ex dãnato coitu, vt querellet teſtamentũ matris iure illo: cum dicat corrigi hodie in natis ex dãnato coitu. ergo loquitur ille textus in eis, aliàs non dixiſſet glo. ꝙ corrigitur. Ex quo ſequitur, ꝙ dictus. §. fi. correctiuus non extẽditur, & multũ extendit iſtam decimamtertiã rationẽ. ¶ Decimaquarta. Quia nõ re[illegible] expreſſè ꝓhibitũ in trãſuerſalibus ſucceſ[illegible] quando ſunt nati ex dãnato coitu. & reſpondet Guido ad rationes quæ in cõtrariũ allegãtur. Et ſic p iſtas rationes tene, ꝙ frater ſpurius ſuccedit fratri ſuo ſpurio vterino ex teſtamẽto (licet ambo ſint nati ex dãnato coitu) & ab inteſtato, legitimis nõ ſtãtibus, ſecluſa vxore. ¶ Quãuis glo. in. l. 2. in parte, naſcuntur. ff. vnde cogna. ſecundũ Bal. ibi tenet, ꝙ ſpurij etiã legitimati nõ ſuccedunt inter ſe. Et licet do. Matthe. de Affli. teneat opinionẽ do. Alex. vbi ſupra, tene opinionem cõtrariã. Imò ꝙ fratres adulterini et habiti ex dãnato coitu ſe adinuicẽ ſuccedũt, excluſa vxore. ¶ Et vltra rationes pro iſta parte inductas, adde alias duas rationes quaſi incõuincibiles. ¶ Prima. Nemo ſanæ mentis ignorat, quin vxor ſuccedat viro, deficientibus coniunctis, & ecõtra. ita tex. in. l. 1. C. vnde vir & vxor. taliter, ꝙ ſtantibus coniunctis, vxor non ſuccedit viro, vt ibi. ſed negari non poteſt, quin fratres adulterini, & inceſtuoſi, & habiti ex dãnato coitu nõ ſint coniuncti ratione ſanguinis, vt ſupra cõprobatũ eſt, & tenet notãter do. Abb. in. c. p tuas. 2. nota. d̃ ꝓbatio.

vbi per

vbi per illum tex. dicit, ꝙ baſtardus dicitur eſſe de cõſanguinitate patris. Et ex hoc ſpurij inter ſe matrimoniũ cõtrahere nõ poſſunt. tenet Bal. in. l. cum acutiſsimi. 2. col. in ver. in quibuſdã tñ. C. de fideico. ☞ Et ex hoc ſpurius põt patrẽ impunè defendere. vt per Bal. in. d. l. cũ acutiſsimi. dicta col. in verſi. itẽ ſi pater. & cõtra patrẽ põt defendere filiũ ſuum ſpuriũ impunè. tenet idẽ Bal. in. l. 1. in repe. 5. col. in ver. ſecunda eſt an filius. C. vnde vi. ❡ Ex his igitur rationib⁹ pater etiã clericus tenetur alere filiũ ſuũ adulterinũ per. d. c. cũ haberet. de eo qui duxit in matri. quã pollu. p adulte. & dixi in. l. infra proxima in gloſa. ſup parte. en caſo. ☞ Hinc etiã infertur, ꝙ frater tenetur fratri ſuo adulterino vel inceſtuoſo paupi ſubuenire antequã extraneo p. c. 1. de coha. cle. & mulie. ☞ Infertur etiam, ꝙ ſi dãnat⁹ ob crimen hæreſeos habet filios illegitimos naturales, vel ſpurios, aut habiti ex dãnato coitu, omnes efficiũtur infames, aliàs inhabiles. nã cũ ſint cũ patre cõiuncti, tota maſſa corrũpitur, et per cõſequẽs ipſi corrũpuntur ſpurij, qa dicũtur maſſa corrupta. vt dixi ſupra, in glo. 1. iſtius legis. ❡ Infertur & tertiò, ꝙ ſi vxor in ſucceſsione mariti excluditur à fratre ſpurio, ꝙ fiſcus etiã excluditur ab eodẽ fratre, quia excluditur fiſcus ab vxore, vt in, d. l. 1. glo. 2. de bonis vacãtib⁹. li. 10. Quę omnia tene mẽti. ❡ Vltimò ex ſupradictis infero, ꝙ ſpurius nõ poteſt patrem ſuũ vocare in ius ſine venia. Licet Petrus de Bella pertica in. §. pœnales. 4. pagina. in fine. ſecundum numerum meum. inſti. de actioni. tenet cõtrarium. Nam quoad eum dicit, ꝙ baſtardus non habet patrem certum, ſed matrem. Quæ ratio non eſt efficax, per legem infra proximam. ❡ Quid enim eſt dicendum de filia dotata excluſa per ſtatutum à ſucceſsione matris, ſtantibus filijs, an excludatur à ſucceſsione, ſtante filio naturali tãtum. Georgius natã. in repetitione. c. quanuis. 40. col. in fine cum ſequenti. verſi. circa tertiam principalem quæſtionem, de pactis in ſexto.

Summarium.

1 *Parentes quando tenentur alere filios.*
2 *Parentes an teneantur alere filios illegitimos.*
3 *Pater naturalis vel legitimus quando tenetur filijs alimenta præſtare.*
4 *Patrẽ & filiũ ſi qs habet diuites, à quo debet petere alimẽta.*
5 *Filius an & quando obligetur ad dandum patri.*
6 *Alimenta vbi debent præſtari.*
7 *Pater aſsignans aliquam rem filio ad alimenta, quam perdit ludo, an tenetur iterum ad alimentandum filium.*
8 *Alimenta quo iure debeantur filijs & parentibus.*
9 *Pater an poſsit prohibere filijs ſpurijs & naturalibus in teſtamento alimenta præſtari.*
10 *Pater naturalis an teneatur filiam dotare.*
11 *Pater non compellitur alere filium, quando pater non habet vnde commodè viuere poſsit.*
12 *Vxor an teneatur alere virum bannitum.*
13 *Alimentorum priuilegia quæ ſint.*
14 *Alimenta quo iure petantur.*
15 *Attentare an & quando licet, pendente appellatione.*
16 *Libellus in cauſa alimentorum qualiter formetur.*
17 *Alimenta an & quando debent vxori præſtari.*
18 *Vxor diues an debeat alere maritum inopem.*
19 *Pauper quis dicatur.*
20 *Vxor tenetur alere maritum bannitum licet cum eo non conuerſetur.*
21 *Alimenta qualiter debeantur.*
22 *Pater ratione alimentorum quid poteſt relinquere filijs illegitimis.*
23 *Donatio inofficioſa facta à parentibus filijs illegitimis, mortuis parentibus: an poſsint filij legitimi agere, vt donatio reuocetur.*
24 *Dos vel donatio inofficioſa an poſsit per filios reuocari.*
25 *Actio, vel defenſio cui competit, poteſt ſtare in iudicio.*
26 *Pater in vita an compellatur filijs ſuis aſsignare legitimam.*
27 *Agere in iudicio an poteſt quis ſine actione.*
28 *Agens an debeat probare finalem cauſam ſuæ intentionis.*
29 *Pater an in vita compellatur filijs alimenta præſtare.*
30 *Dos vel donatio vt dicatur inofficioſa, ad quod tempus debet haberi reſpectus.*
31 *Taciturnitas an & quando præiudicet.*
32 *Dos immenſa an ſit nulla, & in quo.*
33 *Clericus de quibus bonis poteſt dotare vel filijs ſuis donare.*
34 *Legatum de quinto ad pias cauſas relictum, ſi reperitur cancellatum, an valeat.*
35 *Princeps an poſsit vltra quintam ſuis illegitimis relinquere.*
36 *Donatio facta filio naturali mortuo, viuo patre an tranſmittatur in heredes.*
37 *Legato fundo, an videatur legata eius proprietas.*
38 *Dotis augmentum an habeat hypothecariam ſicut dos.*
39 *Legatum familiæ illegitimæ factum ad æſtimatiuam iudicu, an tranſeat in heredes ipſius.*
40 *Legato fundo, an debeantur inſtrumenta fundi.*
41 *Legatum alimentorum an dicatur pium.*
42 *Legatum vſusfructus factum vxori ea conditione, quòd non poſsit alienare proprietatem, vel ipſum fundum, an videatur vſufructuaria, an proprietaria.*
43 *Adulterinus an veniat appellatione filiorum naturalium.*
44 *Adulterini, & inceſtuoſi, & alij procreati ex damnato coitu, an debeant numerari inter filios naturales.*
45 *Hereditas paterna delata filio legitimo & ab eo repudiata, quando tranſmittatur ad heredes.*
46 *Frater legitimus, an & quando tenetur alere fratrem naturalem.*
47 *Heres inſtitutus in teſtamento, ſi repudiat paternam hereditatem, ad quem veniat hereditas.*
48 *Hereditas an tranſmittatur ad illũ, qui non eſt capax trãſmiſsionis.*
49 *Nepoti ex filio baſtardo, an poſsit aliquid relinqui à patre rectà via.*
50 *Nepoti ex filio adulterino vel inceſtuoſo, an poſsit aliquid legari à patre rectà via.*
51 *Pater quando videtur omnia bona filijs naturalibus donare,*

Mandamos

MANDAMOS. Caſus.quando parẽtes tenẽtur alere filios illegitimos in vita & in mortis articulo, poterunt eis relinquere pro alimẽtis quintam partẽ bonorũ ſuorum,& non amplius:de qua illegitimi poterũt ad libitũ diſponere quõcũq;.hoc primò. pater filijs legitimis non ſtantibus poterit ſuis filijs naturalibus excluſis legitimis aſcendentibus omnia bona ſua relinquere.hoc dicit ſecundò. Diuiditur iſta lex in tres partes. In prima alimẽta illegitimorũ filiorum taxãtur.In ſecunda quid eis poſsint facere dicitur. In tertia ponit caſus,in quo pater poteſt omnia bona ſua illegitimis relinqre. Secunda ibi,dela quarta parte. Tertia ibi. Pero biẽ permittimos. ¶ Aduerte,quia iſta lex in ſui materia eſt notãda,& venit declarare,& ponere terminum,c.cũ haberet.de eo.qui duxit in matrimonio. quã po. per adul.&.l.5.tit.19.4.parti.& ad alia iura
1 dicẽtia, † ꝙ parẽtes tenẽtur alere filios ſuos illegitimos,& eis aliqua ꝓ alimẽtis relinquere.Sed quia prædicta iura nõ dicunt quãtitatem quã poſſunt relinquere:imò id relinquitur iudices arbitrio:& in arbitrando multotiẽs iudices excedebãt,& ab exceſſu appellabãt: & ſuper hoc iurgia ſuſcitabãtur, & lites,meritò per iſtã legẽ dubia ſupradicta ſubmouentur,vt nõ vltra quintam partem bonorũ parentes loco alimentorum poſsint relinquere ſuis ſpurijs & illegitimis.

¶ Ley diez.
MAndamos que en caſo ꝑ que el padre ꝗ o la madre ſean

2 ꝑ ¶ En caſo. Hoc dicit iſta lex,quia † omnino parentes nõ tenẽtur alere filios illegitimos : cùm ſint caſus,in quibus tenentur alere ſpurios :,& caſus in quibus nõ tenẽtur. ¶ Caſus verò,in quibus parẽtes nõ tenentur alere illegitimos ſunt.Si matrẽ decet alimẽtare filios,vt quia eſt magna principiſſa,vel monialis profeſſa,vel qa eſt infirma, aut aliter impedita. argumẽto tex. in.l.ſi quis à liberis.ff. de libe.agnoſ. ¶ Item ſi filius parẽtes criminaliter accuſauit.l.4.&.6.titu.17.4.parti.glo.in.c.cũ haberet.de eo qui duxit in matrimonio , quã pollu.per adulte.vbi ponũtur ſex caſus , in quibus parentes nõ tenetur alere filios.& ibi per Abb. & per Bal.
3 in authẽ.niſi rogati.C.ad trebelli a. ¶ Itẽ † pater poteſt alimenta denegare nrdũ filio naturali : ſed legitimo,ſi filius eſt robuſtus,& ſanus,qui poteſt laborare ſine ddecore ſuorũ nataliũ. tenet Bar.in.l.1.de mẽdicãtibus validis.li. 11. & in.d.l.ſi quis à liberis:
4 §.ſed ſi filius.ff.de libe.agnoſcẽ. ¶ Et nota,ꝙ † ſi ali
Nota. quis habet patrẽ & filiũ diuites,debet potius petere à patre,quàm à filio.tenet Bar.in.l.nõ quẽadmodum.ff.de libe.agnoſ.quia ꝙ pater alat filiũ , eſt de iure naturali.d.c.cũ haberet.de eo qui duxit in matri.quã po.per adul.l.2.titu.19.quarta partita.&.l.5. eo.ti.tenet Bar.in.l.1.§.huius ſtudij.2.col.ver.quæro vtrũ.ff.de iuſti.& iure. & in. l. ſi quis à liberis. .§.parens. ff. de liber. agnoſ. Baldus in.l. cum non ſolum.§.ipſum.C.de bonis que libe.

5 Adde. Sed † operæpretiũ eſt videre de habẽte patrẽ & filiũ, cui tenetur prius ſubuenire. Petrus de Bella pertica mouet iſtã queſtionẽ.inſti.đ patria poteſtate.§.pagina in fine in ver. & ideo.vbi dicit, ꝙ pri⁹ debet filio ſubuenire:quia pater plus diligit filiũ,quã patrem ſuum:cum ex his,quæ à natura habemus,nõ debemus laudare,nec vituperare.vt. l. fluminũ.§.vitiũ. ff.de dãno infecto.ſed poſtea tenet cõtrariũ:imò ꝙ prius patri quã filio tenetur filius ſubuenire,quia filius plus debet diligere patrẽ,quã filiũ ſuũ,cũ habeat ſuũ eſſe ab ipſo patre.vt in authẽ.vt cũ de appella.cognoſ.§.cauſas.colla.8. ¶ Itẽ qa charitas bene ordinata à ſeipſo incipit.l.preſes.et ibi Bal.C.đ ſeruitutib⁹.Ideo dicit,ꝙ patri q ſubuenit , ſibiipſi ſubuenit:non tñ ſibiipſi ſubuenit,ſi filio ſuo ſubueniat.et hoc dicit.ꝙ bene apparet.nã pater filiũ ſuũ vẽdere poteſt tãquã ſeruũ,ſed filius patrẽ non põt vẽdere.l.2.C.de patri.qui filios diſtra. ¶ Set ratio- Contra.
nes Petri de Balla perti. videri meo nõ bene cõcludunt,licet opinio ſua ſit vera,ſimiliter & rationes. ¶ Nã ſi filius debet plus diligere patrẽ quã filium ſuũ:naturaliter videmus cõtra, ꝙ filius plus diligit filiũ ſuum,quã patrẽ ſuũ , quãuis.diligat patrẽ. ¶ Item licet charitas bene ordinata debet incipe à ſeipſo,eſt verũ per.c.1.đ cohabi.cle.& mulie.ſed ex hoc nõ concluditur, ꝙ quis debet plus diligere patrẽ,quã filiũ. ¶ Nã pater & filius & ecõtra filius cum patre vna perſona cẽſentur.Et paterni corporis eſt filius.Et pater talis eſt,qualis eſt filius. vt in Spe.de feudis.§.2.ver.5.quęritur.Propterea dicitur ibi,ꝙ pater præſumitur velle filio ꝓuidere ſicut ſibi.Ideo ęqualis amor & obligatio videtur,aliàs debet eſſe de patre quoad filiũ ſuũ,quæ eſt & eſſe debet de filio quoad patrẽ. ¶ Propterea æqualiter fili⁹ đbet ſubuenire filio ſuo,ſicut patri ſuo. Ex quo ſeqtur,ꝙ fili⁹ nõ đbet pri⁹ ſubuenire patri ſuo egẽti,quã filio ſuo. Pro quo poſſunt adduci rationes,đ qb⁹ dixi in.l.6.in gl. ſup parte.como ſon los deſcẽdiẽtes.in ver.ſed idẽ.ſupra. ¶ Tu verò tene opinio- So.
nẽ Petri đ bella ꝑtica,vbi ſupra.nã dicitur Eccleſiaſtici.7.Honora patrẽ tuũ,& gemitus matris tuę ne obliuiſcaris.memẽto quia niſi per ipſos nõ fuiſſes, & retribue illis ſicut & illi tibi. ¶ Secundò pauliſper poteſt dari caſus,in quo fili⁹ egeat ſicut pater, qui naturaliter eſt debilis.nã filius melius,aptius, & congruentius põt quærere victũ,quã pater (qui vt dixi) naturaliter eſt debilis,& quærere nõ põt. Et patrem mẽdicare eſt filio verecundũ.quod non erit ſic in filio filij.Et vbi veriſimiliter apparet euidens cauſa,ibi prius ſubueniendũ eſt.vt eſt regula iuris.& bene facit illud Eccleſia.3.in prin.Qui honorat patrẽ ſuum &c. erit longæuus ſuper terram.

Et vide

Et vide quæ ſuper hoc dixi infra in glo.ſuper parte,el padre, in ver.quinto ad huius.

6 ¶ Item nota,ꝙ † quando quis tenetur alere alium, *Nota.* ſufficit ſi procurat ꝙ maneat in hoſpitali.tex.habes & ibi Bal.in.l.1.§.ſed ſcimus.C.de latina liber.tollen.¶ Quod procedit, quando non eſt verecundia illi manere in hoſpitali.tenet Alexan.in.l.alimẽta. C.de negotijs geſtis.

Adde. Hoc idẽ tenet do.doctor de Pala.in. repe.c.per veſtras.de dona. inter virũ & vxo.ſuper tex.col. 337. in ver. 7 ad idẽ. ¶ Sed pone † pater tenetur alere filiũ maximè poſt triẽniũ.l.ne filiũ C.ð patria.poteſ.et ibi *Qũ.* doct.&.l.pe.et fi.C.de alẽ.libe.ſed pone,ꝙ pr̃ aſsi- *notãda.* gnauit filio alimẽta,q illa diſsipauit ĩ ludo,vel in ſimili re,pſana,an teneat ſibi iterũ pſtare alimẽta.Tene ꝙ ſic.Ita dixit Iac.de are.in.l.ſi libertus q opera tũ.ff.de operis liber. quẽ refert & ſeqtur Barba. in c.ex parte.3.col.de cõſuetu.& Hippo.de Marſilijs conſi.ſuo.104. ¶ Et nota,ꝙ omnes cauſę,quę ſuffi ciũt ad exhęredãdũ,ſufficiũt ad priuandũ alimentis.vt.l.ſi patrẽ.C.de alẽ.libe. ¶ Regulariter verò † 8 parẽtes tenẽtur alere ſpurios atq; adulterinos de iu *Regula.* re naturali.vt.d.c.cũ haberet.cũ ſimi. ¶ Ecõtra illegitimi tenẽtur alere parẽtes.authẽ licet patri.verſi. ſi ergo.& ibi Bar.& Bal.C. de natura libe. ¶ Intantũ † quod ſi parẽtes in ſuo teſtamẽto dari,phibue- 9 rũt, tenẽtur illegitimis alimẽta pſtare ſecũdũ Bal. *Extẽſio* in.d.l.id qð pauperib⁹.ſi.co.verſi.vltimo q̃ritur.C. de epiſc.& cleri.& in Spec.de ſucceſ.ab inteſt.ver. nũc dicimus.probatur ex.d.authẽ.licet patri.& ibi Bal.C.de naturali.libe.& ex.d.c.cũ haberet. &.d.l. 5.in prin.ibi,ſeã tenidos delos criar.Itẽ cùm iſta ſit obligatio naturalis,quę nõ ex pirat morte parentũ. vt.d.l.2.ſequitur,ꝙ parẽtes tenẽtur etiã poſt mortẽ ſuis illegitimis alimẽta relinquere:& ſi non relinquantur, debent preſtari poſt mortẽ parentum de bonis paternis arbitrio boni viri, ſecũdum glo.in verbo,legitima.& ibi Ange.in authen. de trien.& & femi.§.conſideremus.ver.nota.ex iſta glo.

Adde. Quod patri,notanter filiorũ ſup alimentis competit officium iudicis. vt habetur in Spe.de iuriſdi. omniũ iudi.§.2.col.2.in ver.item ſi pater.In hoc tamen requiritur cauſæ cognitio.vt ibi.¶ Iudex tamen in arbitrando nõ poteſt excedere terminos iſtius legis. quia miniſter eſt legis,non ſupra legem.l.rem non nouã.C.de iudi.&.l.1.titu. delos alcaldes. foro le. ¶ Intellige,ꝙ in arbitrãdo nõ poteſt excedere iu- *Atten.* dex terminos iſtius legis.ſ.augendo alimenta vltra quintam partem bonorum teſtatoris.in minori tamen ſumma poterit,inſpecta qualitate perſonarũ. glo.in.c.victu.te.q.2.&.l.alimenta.§. baſilicæ. cum glo.in parte,ampliauerit.ff.de alimen.& ciba.lega. ¶ Item inſpecta facultate parẽtis.l.a. & ibi Bal. C. de alimen.pupi.prẽſtan.Bar.& Ange.in.l.imperator.in fine.ff.ad trebellia.&.l.3.& ibi Bar.& doctores.ff.vbi pupi.edu.de.& in.l.cũ alimenta. in principi.ff.de alimen.lega.

10 **Adde.** ꝙ licet † pater naturalis tenetur alere filiã naturalẽ,vt ſupra,nõ tñ tenetur eã dotare.vt.l.vxorẽ.§.pater naturalis.de lega.3.¶ Quod nõ credo verũ:imò,ꝙ quẽadmodum tenetur alere,ita & dotare.nam dos ſuccedit loco alimẽtorũ,& parificantur in hoc dos & alimẽta.dixi in.l.53..in glo.ſuper parte,algun hijo. infra. ¶ Itẽ adde,ꝙ † pater nõ cõpellitur alere fi- 11 liũ,quãdo pater nõ habet vnde cõmodè poſsit alere filiũ . Et ẽ,q̃ñ pater nihil habet vltra neceſſaria nã viuere nõ dicitur,q cõmodè nõ viuit argu.l.nec poſt,pculo.ff.ð verb.ſigni. ¶ Hinc eſt,ꝙ ſi victualia nõ habet quis niſi quãtũ ſibi ſufficit,nõ cogitur vẽdere,etiã iuſto pretio.¶ Propterea dicit Matthę. 13.ne fortè nõ ſufficiat nobis & vobis,ite potius ad vendentes &c. ¶ Ordinata enim charitas à ſeipſo eſt prius.vt.d.l.præſes.C.de ſeruitu.& aqua.

q ¶ El padre. Adde,ꝙ nõ ſolũ pater & mater,ſed eis ſine ſubſtãtia defunctis auus & auia:& deinde *Regula.* omnes aſcẽdẽtes ordine ſuo tenẽtur nepotibus ex filijs illegitimis alimẽta præſtare.Nõ curo,ꝙ nepotes ſint legitimi,an naturales tantũ.vt.l.ſi.C.de naturali.libe.ita dicit tex.in.l.5.ti.19.quarta partita. ¶ Intãtũ, ꝙ nepotes ex filio viuo inope licet poſſint præteriri per auũ in teſtamẽto,auus debuit ali- *Extẽſio.* mẽta relinquere.& ſi nõ reliquit,valet teſtamentũ: ſed illa peti poſſunt.vt per Bal.in authẽ.reſq;.2.co. C. cõmunia dele. ¶ Ecõtra nepos tenetur alere auũ.glo.in.l.ſi quis à liberis.§.vtrum autẽ.ff.de libe. agnoſcẽ.melius in.l.4.5.&.6.ti.19.4.partita. ¶ Fallit,ſi fili⁹ vel nepos nõ habẽt alia bona, ex qb⁹poſ- *Fallit.* ſit alere parẽtes,niſi ea,quę per legẽ ſibi fuerũt acq̃ſita per delictũ patris:quia ð his filij & nepotes nõ tenẽtur alere parẽtes.Ita dicit Ia.bu. Ange.& Bal. in authẽ.bona donatorũ.Iſtã opinionẽ Bald. refert & ſequitur do.do.de Pala.auditor, & cõſiliarius regũ Hiſpaniæ ſua ſolẽni repetitione,quã fecit miro modo vltra alios in.c.per veſtras.de dona. inter virũ et vxo.ſup rubr.310.4.co.ver.& hinc eſt. ¶ Idẽ 12 dicit † in marito exule vel bãnito,ppter delictũ,ꝙ nõ tenetur vxor ei mittere alimenta,& refert Bart. hoc tenẽtẽ in.l.ſi cõſtãte.4.co.&.5.q.ff.ſolu.mat.& Bal.in.l.vbi adhuc.C.ð iure doti.& ſpe.in ti.de dona.inter vi.& vxo.§.fi.ver.quid ſi vir.et ita retinet præfatus do. doctor de Pala. Cũ iſta etiã opinione videtur pertrãſire Ange. in ſuo maleficiorũ tracta. in parte,& eius bona publicamus.11.col.ver.quęro ſtatuto cauetur.Fũdamẽtũ iſtorũ dñorũ eſt tex.in. c.1.in.§.ſi qs hominẽ.ver.ſi verò.de pace tenẽda & eius vi.vbi dicit tex,ꝙ filius nõ tenetur alere patrẽ, de his,q̃ filio fuerũt ðlata,ppter ðlictũ patris,aliàs filius punitur.allegãt etiã notata in.l.ſi.de iure fiſci li.10.¶ Profectò miror ð ſentẽtia tantorũ virorũ,q ſuis tẽporib⁹(ſignãter hodie,ille pclarus doctor de *Cõtra cõ* Pala.qui fuit vnus in editione iſtarũ legũ)lucernę *munem.*

Iuris canonici,et ciuilis,immemores paterni đbiti, teſtātur filios poſſe egenis parētibus alimēta denegare in ſupradicto caſu,aliàs đ bonis cōfiſcatis &c. Cuius cōtrariū ego teneo,ſalua eorū pace. ¶Et primò ad hoc tenēdū me mouet illa pietas,& obligatio naturalis,ob quā filius tenetur alere parētes,de qua in.d.l.ſi quis à liberis.ff.de libe.agnoſ.et.d.authē.licet&c.d.l.4.5.&.6.ti.19.quarta parti. vbi dicitur,ꝙ pietas & obligatio naturalis compellit filios alere parētes.à qua regula nō licet recedere,niſi cōtrariū reperiam⁹ expreſſum.vt habetur in ſpe.đ iuriſdi.omniū iudi.§.poſtremò.6.col.ver.quintò dicamus. ¶Quod eſt verū,etiā ſi filius ſit emācipatus vt.d.l.ſi quis à liberis.in princi.&.l.alimēto eo. ti.vbi dicit notāter ille tex,ꝙ ſi fili⁹ denegat alimēta,reuocatur in poteſtatē patris. ¶Secundò ad hoc facit.l.necare.& ibi Bar.ff.de libe.agnoſ.vbi ponitur pœna.& notatur in.c.nō ſatis.86.diſt.&.c.queſcamus.42.diſt.vbi dicitur,ꝙ denegās alimenta,videtur necare. ¶Tertiò facit illud,qđ habetur.Eccleſiaſtici.7.đ quo in ſūma.d.ti.19.quarta parti. vbi dicitur.Honora patrē tuū,& gemit⁹ matris tuæ,ne obliuiſcaris.memēto quia niſi ꝑ ipſos nō fuiſſes:& retribue illis,ſicut & illi tibi. Et Hēricus in.c. ſi à patre.de infanti.expoſi.quē refert gl.in.l.1.ti. delas herē.ſo.le.dicit,Quo iure patrē cognoſco,eodē iure ſubueniēdū iudico Et vide verba notāda Eccleſiaſti.3.in prin.vbi dicitur. Qui honorat patrē ſuū, iocūdabitur in filijs:& in die oratiōis ſuę,exaudie-

Nota. tur.Qui honorat patrē ſuū,vita viuet lōgiori. Et q obedit patri,refrigerabit matrē. Qui timet dñm honorat parētes:& quaſi dominis ſeruiet his,qui ſe gerūt In opere,& ſermone, & omni patiētia honora patrē tuū,vt ſuperueniat tibi benedictio à Deo,& benedictio illi⁹ in nouiſsimo manet.Benedictio patris, firmat domos filiorū:maledictio autē matris, eradicat fundamēta.Ne glorieris in cōtumelia patris tui:non enim eſt tibi gloria,ſed cōfuſio.Gloria enim hominis,ex honore patris ſui:& dedec⁹ filij, pater ſine honore.Fili,ſuſcipe ſenectā patris tui,& nō cōtriſtes eū in vita illius: & ſi defecerit ſenſus, veniā da,& ne ſpernas eū in virtute tua. Eleemoſyna enim patris, nō erit in obliuiōe. nā pro peccato matris,reſtituitur tibi bonū,& in iuſtitia ędificabitur tibi:& in die tribulationis cōmemorabitē tibi:et ſicut in ſereno glacies ſoluētur peccata tua. Quàm malę famæ eſt,qui derelinquit patrē:& eſt maledictus à Deo,q exaſperat matrē. ¶Et nota,qa in ſumma.d.titu.19.dicitur,ꝙ iſte amor, & honorificētia, cōſiſtit in alendis parētibus: & omnia iura diuina atq; humana hūc honorē parētibus pręſtare iubēt & eſt quartū mādatū in lege diuina,ſcilicet. Venerare parētes.de quo in.l.3.d.ti.19.quarta partita.

¶Quartò facit ſingulare dictū Bar in.d.l.ſi qs à liberis.§.1.& in authen.inceſtas.C de inceſt.nup.& ibi Bal.in ver.ab eis alatur.vbi per illū textū.& in. l.corruptionē in fine.C.de vſufr.dicūt, ꝙ licet pater ſit bānitus propter delictū,tenetur filius ei alimenta pręſtare.Idē tenet Ange.in authē.de inceſt. nup.in princi.colla.2.& Bar.in tracta. alimentorū. ver.quæro in quo loco.& ſequēti.& Ioā and.in ad di.ad Spe.in ti.qui filij ſint legiti.vbi Ioā. and.miratur de doctoribus iuris poſitiui,dubitantibus de hoc:cū exhibitio alimētorū ſit de iure naturali,cōmuni primæuo.Propter quod dicit glo. in.l.2.ti.8. li.5.ſo.le.ꝙ indubitāter eſt tenēdū,patrē etiā malū & infidelē per filios nutriēdū.& refert Ioā an.hoc tenere in.c.cum ſit.de iudęis.& Hēricus in.d.c.ſi à patre.& tu vide tex.ſatis clarū in.l.8.titu.23.prima partita.vbi dicitur, ꝙ melius eſt dare eleemoſynā patri infideli,ſi non habet aliunde vnde poſsit ſubueniri,quā chriſtiano.quia ſcriptū eſt, Honora patrē tuum.&c.Et idem dicit tex.in.c.quieſcamus.& ibi glo.42.di.patri enim indigenti natura non gratia facit ei ſubuenire. ¶In his enim quæ ſpectāt ad opus miſericordiæ,pater infidelis præfertur fideli,etiam ſancto,in prouidendo ei in neceſſarijs:niſi extraneus magis indigeat.vt per glo.& ibi Archidia.in.c.1.30.diſtin. Abb.Siculus in.c.ſi quis.de hæreticis.¶Quintò ad huius corroborationem arguo ſic.Si pater oppreſſus in caſtro poteſt filium comedere ob neceſsitatem famis,& poteſt illum vendere. vt.l.11.titu.17.quarta partita.& filius ex quibuſcunq; bonis poſsideat poteſt ſe reſtituere.l.12.d.titu.17.à fortiori antequàm vendatur,vel ne occidatur à patre vt manducetur,poterit,imò tenetur patri ſubuenire, & alere de bonis filio acquiſitis per delictum patris.argu.textus in authē.multo magis. C.de ſacroſanct.eccle.¶Præterea & ſextò.Si pater eſt hæreticus,omnia bona ipſius ſunt à iure confiſcata pro filijs catholicis de iure partitarū.l.2.ti.26. ſeptima partita.attamen licet bona parentū hæreticorum applicētur filijs propter delictum patris:filij eadem lege partitæ cōpellūtur alere patrem hæreticum,& excōmunicatum l.34. in fine.titu.9.prima partita &.l.8.titu.23.ea.partita.Abb.& alij in.c. paſtoralis.§.verum. de appella. & verè multa ſunt iura,quæ ad hūc ꝓpoſitū poſſunt adduci. Quapropter ſi filij de iure naturali tenentur alere parētes infideles,qui de tanto crimine ſunt dānati,& inſuper poſſunt oppreſsi filios ſuos comedere.à fortiori de eorum ſubſtantia,vndecūq; prouenerit tenētur filij ipſos parētes alere,maximè ſi parētes ſunt catolici.vt patet ex iurib⁹ ſupradictis.Ad qđ tenēdū videri meo ſufficit tātū modo præſtare reſpōſū ad.d.§.ſi qs hominē,in.ti.de pace tenē. & eius vioꝗ cū.d.§.ſi fundamentū ſupradictorū doctorū.& dic, *So.* ꝙ ibi eſt caſus ſpecialis in fractore pacis. Itē qa ibi imperator pręcipit filijs ſub pœna graui, ne ex ea parte,quā lucrantur propter delictū patris,alāt patrem:nam in ratione pœnæ:& mādato principis filius excuſatur & liberatur ab illa naturali obligatiōe.tenet Ludo.pon.in.l.1.4.col.ff.de in ius voca. ¶Vel aliter bona fractoris pacis admiſſus medie-

tas bonorũ ipſius eſt propter delictũ applicata cameræ fiſci.l.1.ti.de las treguas.in ordin.Si verò princeps trãsfert dicta bona cõfiſcata in filijs frãgentis pacẽ,ea lege,vel conditione,ꝙ filij non poſſunt de prędictis bonis alere patrẽ ſub certa pœna , vt habet in.c.1.in.d.§. ſi qs hominẽ,patet expreſſe,ꝙ filij debẽt prædictã legẽ ſeruare.l.menius.& ibi Bar. ff. de cõdi. & de.c.verũ. cũ ſimili.de cõdi.appoſi. Solue aliter magis ad ꝓxima,ꝙ filius in caſu.d.§.ſi quis hominẽ.non põt alimẽtare patrẽ de bonis cõfiſcatis:quia bona,de qbus in.d.§.erãt principis,& fuerũt in filiũ collata ſub conditione,ne patrẽ alimẽtaret ex bonis cõfiſcatis. itẽ ſub iureiurando ne patrẽ aleret ex his bonis.vt patet ibi ex textu. & tenet Bal.in.3.col.ibi ver.ſpõ deant.& And.Si.in addi.ſup dicta particula dicit, ꝙ illud ẽ verũ in caſu illius text9. ſentit ergo ꝙ ille ẽ caſus ſpecialis.igitur erit in cõtrariũ ius cõmune.vt. l.qſitũ.§.deniq;.& ibi Bar.ff.đ ſun.inſtru.l.uã qđ li quidẽ.in fine.ff.de penu.lega.l.legata inutiliter.in princi.& ibi Bar.in fine đlega.1.& ſic cõcluſio ꝓdictorũ ẽ vera in caſu dicti.§. 1. ꝙ bona trãsferãtur in filiũ ea lege vel iuramẽto,ne patrẽ alat etc.nõ aliàs.

obligados a dar alimẽtos [a] a alguno de ſus fijos [b] illegitimos

Adde. Idem eſt dicendum in patre,qui habet à iure vſumfructum in bonis aduentitijs filij per.l.cum oportet.&.l. fina.C.de boniſq; libe. & tamen poteſt auferri per hominẽ relinquentem ea conditione,ne ad patrem perueniat vſusfructus. vt in authen.vt lice. ma. & auiæ.in princi. colla. 8. ¶ Sed illud fit authoritate legis,ideo nõ videtur poſſe auferri per hominẽ, ſed per legem , quæ auferendi poteſtatem habet & concedit vt.l. vltima.C. vbi & apud quem in integr.reſti.agẽda ſit.&.l.item eodem. §. ſi decuriones. ff.quod cuiuſq; vniuer.nomi.&. l. vnũ ex familia. §.ſi de falcidia. de lega.2. De quo plenè per Dynũ in.c.indultũ.in ver.tñ eſt cõtra regulã. de regulis iuris lib.6.& ibi in additiõe. ¶ An autẽ valeat pactũ iuramẽto firmatũ,vt pater nõ teneatur alimẽtare filios egẽtes,vel ecõtra , tenet notãter Georgius natã in repe.c.quãuis.in.6.&.7.co.qnta limitatiõe. de pactis in ſexto. vbi tenet,quòd nõ. vide per eũ.

13 a ¶ Alimentos. Alimẽtorum † priuilegia multa ſunt ſecundũ Bar.in l.mella.in princi.verſi.vltimo quia hic.ff.de ali.lega. Primum eſt,vt eorum fauore pubertas in maſculo duret ad annũ.18.in fœmina ad.13.Caſus eſt ſingularis ſpecialiſsimo fauore alimentorũ inductus in.d.l.mella.in princi.ff.de ali.& ciba.lega.taliter,ꝙ ſi ſunt relicta alimẽta puero vel puellæ vſq; ad pubertatẽ : maſculus vt dixi, habebit vſq; ad.18.fœmina vſq; ad.13.cõpletũ. Tenet etiã Fran. Cremẽ.& cõmẽdat cõſi.ſuo.77. Secundũ ꝙ etiã ex voluntate nõ ſolẽni debeãtur alimenta.quod eſt notandũ ad legẽ tertiã ſupra. & ad ea quæ ibi dixi. Ratio quæ põt aſsignari quare valet talis nõ ſolẽnis diſpoſitio poteſt eſſe:quia debẽtur alimẽta etiã ſi non relinquãtur. per ea quę dicit Bal.in.l.id qđ pauperib9.C.de epiſc.et cle.et ſupra dixi.Tertiũ,qa pñt relinq etiã ĩcapacib9.ꝓiſtã.l.et p.d.c.cũ haberet. et.l. ſupra.ꝓxima. Quartũ,qa legatũ eorũ nõ minuitur per clauſulam generalem. Quintum,qꝛ relictũ nominatim,cẽſetur repetitũ etiam à ſubſtituto. Sextum eſt in mõdo exigendi. Septimũ,quia habẽt breuiores dilatiões. Octauũ,qa † appellatio nõ admittitur

en ſu vida o al tp̃o đ ſu muerte q̃ por virtud đla obligaciõ no

14 **Adde** Vt in ſpe.de iuriſ.omniũ iu. §.2.col. 2.ſed in eiſdẽ.qđ eſt verũ pter quã ſi negetur filiatio. vt p Bal.in.l.neino. 1.co.2.oppo.C.de ſumma tri.& fide catho.quia tũc admittitur appellatio,vt ibi p eũ. Nonũ,quia nec cõpẽſatio qñq; locũ habet. Decimũ,qa pacto cõtrahẽtium ſine authoritate iudicis non pñt remitti. Vndecimũ,ꝙ etiã tpe feriato põt agitari cauſa alimẽtorũ ſecundũ Bar.vbi ſupra.vbi vide,q.ꝛ allegat iura,in qbus ꝓbantur ꝓdicta priuilegia. Tu adde duodecimũ,qa eorũ fauore onus ſeqtur ꝓlegatũ,& trãſit ad hæredes hęredis,licet ſint plures.l.libertis §.lucius &.l cũ vnus.in princi.ff.de ali.et ciba.le.et ibi Ange. Decimũtertiũ,quia debentur abſenti ex cauſa & ꝓpter negotia teſtatoris, ſicut ſi eſſet præſens.l.ex teſtamẽto.& ibi Bar.eo.ti.de alimẽ. & ci. le. Decimũquartũ , qa alimenta ꝓterita & futura peti pñt eo libello. vt bene apparet ex verbis Bar. in.d.l.libertis.in prin.2.col.& in. l. cũ notiſsimi.§. in his.& in.l.male agitur.in fine. C.de pręſcrip.30. vel.40.anno. Decimũqntũ,qa ſi debẽtur ex certo ſundo,habent illũ hypothecatũ.l.2. &. l. lucius. ff.de ali.lega. Decimũſextũ,qa alimẽta non denegãtur filijs,licet dilapidauerint partẽ aſsignatã p patrẽ,ꝓbatur optimẽ in authẽ.ſi captiui.C. de epiſ.& cleri.dixi ſupra in glo.ſuper parte.en caſo. ver. ſed

15 pone pater. ¶ Et nota,ꝙ alimẽta † petũtur officio iudicis.d.l.ſi qs à liberis.in princi. & ibi Bar. ff.de libe.agno.& in.l.ſolẽt.2.co.ver.qro dicitur hic.ff.đ ali.& ciba. lega. & ibi aſsignat pulchrã rõnẽ. Et

16 formatur † libell9 ſic. Peto Titium cõdemnari ad præſtandum mihi alimenta in præſenti & in futuro.vel ſic,Peto mihi dari alimenta & condẽnari ad dandum quolibet anno tantum pro veſtimẽtis : & tantum omni menſe pro victu ſecundum Bar. in.l. pecunię.2.col.ver.quęro qñ.ff.de alimẽ.& ciba.le. *Libellus in petendis alimentis.*

17 **Adde.** Et nota vnũ ſingulare in materia alimẽtorũ,ꝙ † iudex ſecularis,pẽdẽte cauſa matrimoniali corã iudice eccleſiaſtico p appellationẽ à ſententia lata in fauorẽ matrimonij,poterit decernere,& cõpellere maritũ ad pręſtãdũ alimẽta vxori,nec dicitur attẽtatũ. Ita tenet do.Matth.đ affli.deciſio.neapo.152.qđ eſt notã

 dum

dum. Et dicit, ꝙ iſte caſus eſt addendus ad alios caſus poſitos in ſpe. in ti. de appella. §. pe. in princip. vbi ponit caſus, in quibus licet attentare lite pẽdente in cauſa appellationis, & nõ reuocãtur tãquã attẽtata. vt ibi tenet etiã Cardi. in cle. 1. ꝺ ſeqſtra. poſſe. & fruc. 9. notabile.

b ¶ De ſus hijos. qa nepotibus nõ tenetur auus qcquã relinqre: ſi filius eorũq; pater viuit tẽpore mortis aui: aliàs ſic. Bal. in. l. pe. C. de adop. ¶ Si tñ pater ipſiꝰ nepotis eſt inops, licet ſit viuus, tenetur auus nepoti alimẽta relinquere, aliàs peti poterũt à nepote. Bal. in authẽ. res quæ. 2. col. C. cõmunia de lega. quia & nepos ex filio tenetur alere auũ ſecundum glo. in. l. ſi quis à liberis §. victum autem. ff. de libe. agnoſ. dixi ſupra in gloſa ſuper parte. el padre. ¶ Idem dici-

pueda mãdarle mas dela quinta [c] parte ꝺ

18 mus, ꝙ † debentur alimenta viro inopi ab vxore diuite. vt per Bal in. l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. 2. col. verſi. econtra puero. ff. ſolu. matri. cõtra glo. in. l. ſi ſtipulata. ff. de donatio. inter virum & vxorem. in ſpe. in ti. qui filij ſint legiti. verſi. quid ſi mulier. Bar. in. d. l. ſi cum dotem. §. ſin autem in ſæuiſsimo. verſi. quæro an vxor ff ſoluto matrimo. Et ibidem vide omnino Alexan. de imo. col. 3. ver. vtrum autem econtra. cum alijs per eum allegatis.

19 Adde. Quãdo † pater, auus, aut vxor dicũtur pauperes, vel ĩ egeſtate eſſe, vt nõ teneãtur elimẽta præſtare filijs, nepotibus, vel marito, vide do. Matthæũ de afflictis in deciſio. neapo. 179. per totã deciſionẽ. & Bal. in authẽ. præterea. C. vnde vir & vxor. do. doct. de Pala. in repe. c. per veſtras. de dona. inter virũ & vxorẽ. ſuper textu. col. 80. in ver. fateor tamẽ. dixi in. l. 61. infra in glo. ſuper parte. veſtir y comer. in ver. quã-

20 do maritus. ¶ Intantũ † vxor tenetur alere maritũ inopẽ, ꝙ etiã ſi delictum cõmiſit. propter quod fuit bãnitus, tenetur illũ alere: quãuis dictũ fuit, ꝙ non cõuerſetur cũ vxore. nã & tunc mittet ſibi alimenta. Ita tenet do. doct. de Pala. vbi ſupra. col. 83. ver. quod autẽ. qui allegat ſpe. in tit. de dona. inter virũ & vxo. §. fi. in ver. quid ſi vir eſt in bãno. quẽ etiam referunt & ſequũtur Ioã. and. & do. Anto in d. c. per veſtras. & alij, quos refert do. doctor de Pala. vbi ſupra, & quodãmodo illud limitat.

21 ¶ Et nota, ꝙ † debẽtur ei alimẽta ſecundum neceſſitatẽ viuẽdi: non ſecundum dignitatẽ eius. Tenẽt Io. de are. Bal. & Imo. in. l. ſi meritꝰ. la. 2. ff. ſolu. ma. ¶ Alimẽta verò, q̃ debẽtur ꝑ maritũ vxori, ſi non fuerũt ſibi tradita cõſtãte matrimõio poterũt ꝑ eã peti eo ſoluto. Tenet Bal. & Io. ꝺ imo. i. l. ſi marito. §. ſi fũdũ. ver. extra q̃ro. ff. ſolu. mat. Bal. in. l. 1. col. 3. in verſi. extra quæritur diuerſo caſu. C. de lega.

22 c ¶ Mas dela quinta. Quæro iuxta hoc. pater † in ſuo teſtamẽto filio illegitimo ꝓ qnta parte bonorũ reliqt vnũ magnũ fundũ taxatũ in quinta parte bonorũ valentẽ multo plus: nũquid valebit tale relictum? Bal. in. l. eã quã. 7. col. ver. pone dicit decretũ. de fideico. & Bar. in. l. fi. C. de his quibus vt indig. dicunt, ꝙ valet tale relictũ vſq; ad modũ quintæ, et nõ vltra. vt. l. luciꝰ. ff. ꝺ exerci. qa cauſa certis finibꝰ circũſcripta, effectũ ꝓducẽdũ limitat & reſtringit. l. ſi his qui animo. ff. ꝺ acq. poſſe. taliter, ꝙ id qꝺ ſupeſt de qnto, nõ trãſit ad hæredes ſpurij. quia nõ ratione ꝓprietatis, in qua nõ valet legatũ: neq; ratione alimẽtorũ, qa cũ vita finiũtur. l. cũ hi. §. ſi vni. ff. de tranſact. l. dñs. §. fina. ff. de vſufruct.

ſus bienes dela que podria diſponer por

23 Adde An † mortuis parẽtibꝰ filij legitimi pñt agere, vt donatio filijs illegitimis facta reuocetur, quatenꝰ eſt inofficioſa, cõſtante matrimonio illius ſororis naturalis, vel ſpuriæ, cui facta fuit donatio. Do. doctor de Pala. in repe. c. ꝑ veſtras ꝺ dona. inter virũ & vxo. ſuper textu. co. 348. in ver. ex quo ſeqtur. allegat ꝓ vtraq; parte. Tandẽ concludit cõſtãte matrimo. ꝙ pñt filij reuocare donationẽ quatenus eſt inofficioſa. & adducit fundamẽta, ſed melius. co. 330. in ver. quãuis. cũ ſequẽ. Quod eſt optimũ ſcire ad legẽ de nouo editã ꝑ chriſtianiſsimũ Carolũ Imperatorẽ nñm ĩ curijs ꝺ Madrid anno dñi. 1534. ĩ ordine. 101. ĩ pte. & mãdamos. ĩ ver. y porq̃ en eſto ceſſen. ꝑ quã legẽ hodie anullãtur dotes et donatiões factę filiabꝰ quatenꝰ excedũt portionẽ legitimã ĩparũ filiarũ, vt dici ĩ. l. 19. ĩ gl. ſup pte no exceda. ĩfra. ¶ Sed Quõ

24 opæptiũ eſt videre, † an etiã ĩ vita parẽtũ filij legitimi poſsit euocare dotẽ datã à pr̃e ſorori legitimę vel illegitimę ĩ eo, qꝺ dos excedit portionẽ legitimã ipiꝰ ſororis legitimę, vel in eo, qꝺ excedit qntã ptẽ donatiõis factę filię illegitimę. videt ꝙ ſic. nã in donãdo vltra legitimã, videt fieri fraus ipſis filijs. igit etc. ¶ Itẽ ſi ſciẽtes nõ reuocaſſent, poſtmodũ reuocare nõ poſſent, qa videt cõſentire. vt regula ſciẽti. li. 6. ¶ Propterea dicit Spe. in ti. ꝺ emp. & vẽ. §. 5. ver. eo. etiã mõ. &. l. 1. §. fi. ff. ꝺ acti. emp. ꝙ ꝺceptꝰ nõ videt, q ſciuit: ideo ꝺmũ nõ agit. ¶ Itẽ ſi filij in vita parẽtũ dotẽ vel donationẽ ſepe dictã reuocare nõ poſſent quatenꝰ eſſent inofficioſę. ſequeret, ꝙ hi, qbꝰ dos vel donatio immẽſa eſt facta, facerẽt fructus ſuos, quos medio tẽpore perciperẽt. Itẽ ſæpenumero cõtingit, ꝙ filię & eorũ mariti, maximè naturales tantũ, ſpuriæ, vel habitæ ex dãnato coitu, conſumũt omnia, quę ſibi tradita ſunt à parẽtibꝰ, vel trãsferũt in remotis partibus, vbi cõueniri nõ pñt, vel cũ maximo labore & ſumptibꝰ: et ex hoc filij legitimi cõſequi nõ poſſent, quod inofficioſe datũ eſt: igitur nõ immeritò ſi petitur eo tẽpore, quo facultatẽ habẽt petẽdi. ſ. in vita parẽtũ. ¶ Sed in contrariũ eſt veritas. Nam nõ reperitur iure cautũ, vt legitimi in vita parentũ poſsint reuocare donationem vel dotẽ à parẽtibus factã in eo quod eſt inofficioſa, ſed poſt mortẽ parentũ. vt bene colligitur ex. l. 29. in. §. ſaluo ſi la tal dote o donaciõ. infra. et ex his *Contra. & bene.*

quæ

25 quæ notãter dicit do.doc.đ Pala.vbi ſupra.¶ Itẽ †
nemo regulariter agere põt in iudicio,niſi cui com
petit actio,vel defenſio.l.1.ti.2.&.l.1.ti.3.tertia par-
tita.cũ ſimilibus. ¶ Ex quo dicit Bal.in.l.fi.8.col.
in ver.8.ſtudeat reus.C.de edic.diui.Adria.tollẽ-
do, ꝙ in iudicio quantum licet ſummario plena-
riè de perſona diſcutiẽdũ eſt,vt iudiciũ fundetur:
ſed filij in vita parentũ nullũ ius vel actionẽ natã
habent ad agẽdũ cũ effectu,igitur &c. ¶ Preterea,
26 filij † nõ poſſunt petere ſibi à parẽtibus aſsignari
legitima in vita parentũ, vt per Bar.in.l.fi.ff.de li-
be.agnoſcen.notatur in.l.cũ filius. & ibi doctores.
ff.de verbo.obliga.& in.l.imperator.ff.ad trebe.cũ
27 ſimi.¶ Itẽ † ſi filij pro ſe agere nõ poſſunt.quia ne
mo ſine actione &c.multo minus nomine parentũ
agere poſſunt.quia nemo põt intẽtare ius tertij. vt
dicit Bal.in.l.cũ ſeruo.1.col.in fine.ver.itẽ excipiẽs
28 dicitur.C.de ſeruis fugi. ¶ Itẽ quia † agens debet
probare finalẽ cauſam ſuæ intentionis.l.nec credi
tores.& ibi Bal. 2. no. C. de pigno.actio. ¶ Patet
igitur, ꝙ filij viuo patre reuocare non valẽt geſta ꝑ
29 patrem. verũ tamẽ eſt,quòd † filij in vita parẽtum
poſſunt petere ſibi alimẽta preſtari.vt per Bal.in.l.
quãuis.C.de fideico.per.l.cum oportet. §. cũ autẽ.
C.de bonisq; libe. ¶ Item ſi pater dilapidat bona
ſua,poteſt petere filius,vt priuetur adminiſtratio-
30 ne.vt per Bal.in.d.l.quãuis. Item † ante mortẽ pa-
rentis dos vel donatio,ſiue in tertio,ſiue in quinto
non põt dici inofficioſa,cũ ſit in electione donata-
rij tempore mortis.vt.l.19.&.23.ſed melius in.l.29.
infra.Iſta quæſtio mouetur per dominũ Mattheũ
de affli.deci.nea.8c.đci.de prin.vſq; in fine. ¶ Nec
31 obſtãt rationes in contrariũ inductę.† nã ſi ſciẽs et
Ro. ad tacẽs preiudicat ei, eſt verũ in factis ab eo,vt in em
prima. ptione,& vẽditione,ſed nõ in factis alienis. vt pa-
tet in regula.Qui tacet.lib.6. ¶ Itẽ quia filijs in vi-
ta parẽtũ(vt dixi)nõ ẽ cũ effectu nata actio ad agẽ-
dũ,ſed poſt mortẽ parentũ agere pñt:nã ante mor-
tem parentũ non currit filij tẽpus ad agendũ,vt in
preſcriptione dixi in.l.63. in glo. ſuper parte,diez
32 años.ver.ad quod probandũ.infra.¶ Optimũ † ve
rò eſſet prouidere de remedio in vita parentũ. nã,
Cõſiliũ. vt dixi ſepenumero,filij & filię legitimi,vel ſpurij
conſumũt à parentibus tradita ſibi,maximè ſi ſunt
data in pecunia numerata,vel quia ſunt mobilia,et
paruo tẽpore conſumũtur:ſed ſi immobilia, ab eis,
vel ab emptoribus recupari poſſent:cũ emptio di-
ctarũ rerũ ſit nulla p.d.l.101. editã in curijs đ Ma-
drid.anno dñi.1534.de qua ſupra.¶ Vel quia,vt di
xi,filiæ cũ viris ſuis ſe trãsferunt vbi cõueniri nõ
pñt,mortuis parẽtibus:& recuperare nõ poſſet,ꝙ
inofficioſè datũ ẽ. ¶ Si verò ſunt filię in loco vbi
poſſunt cõueniri:mortuis parentibus,poterũt filij
recuperare quod inofficioſè datũ eſt cũ fratribus
medio tẽpore perceptis per.d.l.101. ¶ Iſta fuit cõ-
cluſio Soci.in regula ſua.143.vbi ponitur regula,ꝙ
dos filię cõceſſa excedẽs legitimã filiorũ dotantis,
quãdiu durat matrimoniũ,nõ poteſt à marito reuo
cari reſpectu eius quod excedit, quia illã habet ti-
tulo oneroſo.Et dicit,ꝙ iſtã regulã, cũ ſex amplia-
tionibus,& quatuor reſtrictionibus deſcripſit do.
doct.de Segura in repeti.§.cum filię.l.de hęredi.ff.
de vulg.& pupi.fo.14.1.col.cũ quinq; ſequẽtibus.
vide ibi.& per Socinũ vbi ſupra.nã notãter loquũ
tur,& dicũt ꝙ per iſtã poterit declarari opinio Io.
lupi.in repe.c.per veſtras. de dona. inter virum &
vxo. fo.31. col.3.ver.mortuo.& co.ſequen.in prin.
vbi tenet,ꝙ in cancellaria regia fuit contrariũ iudi
catũ. ¶ Sed quia iſta lex dicit,ꝙ parentes poſſunt
donare filijs ſuis ſpurijs quintã partẽ bonorũ ſuo-
rũ,tene,ꝙ iſta donatio nã põt fieri đ alienis,vel de
his,quę ſubiacẽt reſtitutioni, ſed de ꝓprijs bonis,
33 vt hic dicitur. ¶ Hinc ẽ,ꝙ † clericꝰ nõ põt donare
vel filiã ſuã dotare,đ acquiſitis intuitu eccleſię,vel
de reditibus beneficij,ſed de acquiſitis intuitu ꝑſo
nę,vel de ſuis bonis patrimonialibꝰ.nã acqſita per
clericũ ex ſua induſtria,vel labore,& patrimonia-
lia propria ſunt ipſiꝰ clerici,et de his valet diſpone
re.ita dicit.l.53.ti.6.parti.1.docto.& Abb.in.c.quia
nos.de teſta. Iſtã quęſtionẽ mouet do.doctor đ Pa
la.in.d.repe.c.ꝑ veſtras ſup tex.col.339.in verſi.ex
iſtis infertur.cũ ſequen. ¶ Quęro. Pater reliqt ſuo Qõ.
ſpurio quintã partẽ bonorũ ſuorũ ad alimenta,vel
concubinę,an tale relictũ habeat priuilegia cõceſ-
ſa piæ cauſæ,ꝓpter Deũ.Et videtur ꝙ ſic,dũtamen
relinquatur contẽplatione paupertatis.argu.eorũ,
quæ dicit Bar.in.l.alio.ff.đ alimẽ.lega. & in ſuo tra
cta.alimẽtorũ.¶ Sed tene contrariũ.Quia licet iſto Contra.
caſu ſit pietas patris erga filiũ,tñ eſt quædã natura
lis cõpaſsio,nõ religio ad Deũ: & cũ relictũ cõcu-
binę habeat cauſam quaſi turpẽ,non poteſt dici ad
pias cauſas.Quod eſt pulchrũ ſecundũ do.Petrum
de Rauena in ſuo alphabeto aureo,in parte alimen
ta.a.col.in ver.quid ſi pater.folio.1. ¶ Vbi verò re
linquitur conſanguineo ꝓ alimẽtis,ſeu pro anima,
dũmodo ſit paup, videtur, ꝙ ſit ad pias cauſas. vt
notãter cõcludit Bal.in.l.1.co.2.C.đ ſacroſan.eccl.
qui ad hoc allegat gl.in.c.2.de ſepulturis.Idẽ vide-
tur velle Ioã an.in addi.ad ſpe. in ti.đ inſtr.edic.§.
34 nũc verò aliqua in additiõe.¶ Hinc eſt,ꝙ † legatũ
in quto ad pias cauſas relictũ, ſi repitur cãcellatũ,
valet.nã iuris ꝓſũptiõe videtur incõſultè factũ.ita
dicit tex.et Bar.in.l.ꝓximæ.ff.đ his q̃ in teſta.delẽ.
35 ¶ Sed pone,ꝙ † pater & princeps, vel rex habẽs
iuriſditionẽ, & poteſtatẽ ſtatuendi, & diſponẽdi
in ſuis terris ad libitũ:nunquid ratione alimẽtorũ,
vel cauſa dotis poſsit vltra quintã ſuis ſpurijs relin
quere. Videtur per iſtã legem ꝙ nõ. Idem videtur
tenere Bal.in.c.1.de cõſtitutio. & eum refert And.
Si.ibi.pe.col.ver.ſubdit etiã Bal. dicens, ꝙ turpis
affectio hoc vetuit,habens cauſam permanentẽ in
turpitudine ex delicto.l.fina.ff.de actio. & obliga.
non tamen decidunt hanc quæſtionem: quia di-
cit Bart. vt ipſi referunt,quòd pendebat de facto.

meretrices.32.q.4.cum ſimi.permiſſum in vno de correlatiuis,videtur & quo ad alios.vt per Bald.in lege conuenticulam.2.colũ. C. de epiſco. & cleri. Item eodem iure quò debentur alimenta filijs naturalibus,debentur adulterinis,et alijs.c.cum habere⁊ eo qui du.in matrimonio quã po. per adul.ergo videtur, ꝙ pater poſsit eis relinquere oĩa bona ſua,ſi

dar g juſtamente de ſus bienes todo lo q̃

Contra. cut naturalibus. In cõtrariũ facit. l.1.tit.de las herencias.fo.le.&.l.10.ti.13.ſexta partita.vbi ponitur regula prohibitiua.ꝙ parẽtes nõ poſsint relinquere filijs ſuis ſpurijs omnia bona ſua. & à regula nõ eſt recedẽdum, niſi in caſibus expreſsis in iure, vt habetur in ſpe.de offi.omniũ indi. §. poſtremo. 6. col.verſi.5.dicamus.Si verò non reperitur permiſſum,ꝙ pater poſsit relinquere bona ſua filijs adulterinis, vel inceſtuoſis, ſed naturalibus tantum? (patet)quòd filij adulterini. &c. remanent ſub regula,ꝓhibitiua:præſertim,quia regula prohibitiua præualet permiſsiuę.vt per Bar.in.l.tutor quoq;.in princi.ff.de ſuſpec.tuto. Itẽ hoc probatur argu. ſumpto à cõtrario iſtius legis. Nam ſi permittitur ꝙ pater poſsit relinquere ſuis naturalibus omnia bona ſua,firmare videtur regulã in cõtrariũ.l.quęſitum §.deniq;.& ibi Bar.ff.de fun.inſtru.&.l.nam quod liquidè.ff.de pœna lega. Iſtã cõcluſionẽ notanter videtur ſentire Bal.in.l.eã quã.5.col.verſi.itẽ excipiuntur.C. de fideico.vbi dicit,ꝙ appellatiõe filiorum naturaliũ,maximè in præiudicium legitimorum aſcendentiũ,non veniunt ſpurij,vel adulterini.Item pro iſta parte facit.l.ſupra,ꝓxima. vbi dicitur,ꝙ adulterini vel inceſtuoſi,ex teſtamento, nec abinteſtato ſuccedunt matri:ergo nec patri ſuccedunt:cùm mater certior ſit patre.l.11.in prin.ti.13. ſexta partita. Item ad hoc facit ſingulare dictum Bal.in.l.generaliter.§.cũ autẽ.C.de inſtitu.& ſubſti.quẽ etiã vide in.l.cum acutiſsimi.C. de fideico. & facit. l. lucius.§.dãme. & ibi glo. & doctores de lega.2.& in.l.fi.ff.de iure deli.glo.& doctores in clemẽ.1.de baptiſmo.& in.c.ſtatutũ. de hæreti.li.6.& glo.in.c.præſentia.de proba.vbi dicitur,ꝙ appellatione filiorum,etiam in fauorabilibus,nõ veniunt ſpurij,ſed naturales, ſecundum Cynum. in.l.quiſquis.C.ad.l.iuli.maieſt.ꝓbatur in.l.qui filium. ff.de iure deli.& in.l.hæredibus.in fine.& in.l.ex facto. §.ſi quis rogatus.& ibi Bar.ff.ad trebellia. vbi dicitur,quid in cõtractibus,quid in ſententia,et qd in.l.

44 Item † adulterini,& inceſtuoſi,& alij procreati ex dãnato & punibili coitu,non debent numerari inter filios naturales, duplici ratione. Primò, quia inter eos nõ cadit eadem ratio. Nam adulterini,& inceſtuoſi,non ſunt ita fauorabiles,quẽadmodum naturales, vt habetur in.c.vno.35.q.7.&.l.9.&.19.cum ſequen.tit.13.ſexta partita.quia,vt ibi dicitur,adulterini,& inceſtuoſi nõ debẽt vocari filij,

Item quia nõ ſunt cogniti prout naturales.l.1.tit. 15.quarta partita. Item quia adulterini ſunt magis exoſi,& magis incapaces: ideo ſua incapacitas debet eis nocere.dixi in l.ſupra proxima.Pręterea caſibus à lege enumeratis nõ licet addere aliũ ex pro

quiſiere aũ q̃ tẽga aſ cẽdiẽtes legitimos. i

prio capite noſtro,vt per Bal.in.l.1.§. in primo.3.col. ver. vltimo quæro.C.de cadu. tollen. remanẽt igitur ſecundum hoc adulterini, & inceſtuoſi ſub regula prohibitiua.de qua in.d.l.1.ti.delas herẽ.fo.le.&.d. l.10.et hęc veritas. Et reſpõde ad.d.c.cũ haberet, ꝙ ſuccurritur neceſsitati illegitimorũ, nõ vtilitati. Itẽ in adulterinis nõ eſt eadẽ ratio, q̃ in naturalib⁹; qa naturalis eſt cognit⁹ d iure ciuili, vt.l.infra ꝓxima.&.l.1.ti.14.4.parti.& peccatũ ei⁹ conceptu eſt duplicatũ.igitur inter eos non debet eſſe idem ius.

45 g Le pueda mandar.ſ.in † ſuo teſtamẽto.l.6.ti. 15.quarta partita.ab inteſtato tamen ſeruabitur ius commune.l.ſancimus.C.de teſta.l.8.et.9.ti.13.ſexta partita.glo.& doctores in.c.tanta.qui filij ſint legitimi.& in cap.niſi cum pridem.de renunciatio.do. Abb. & alij in.d. c. cum haberet. quod intellige ſi

46 non ſtant legitimi, per dicta iura. Si † tamen ſtant legitimi:& teſtator nihil dixit in teſtamento, tenẽtur legitimi ſubuenire naturalibus in victu et veſtitu, iudicis arbitrio. vt dicta.l.8.quaſi in fine. Et nota ex particula iſta, quòd licet naturalis poſsit admitti ad ſucceſsionem patris ad eius voluntatem, non tamen præter vel contra.tenet glo. in.l.1.in princi. in parte naturales.ff. de bono.poſſeſsio.contra ta.ſecundum doctores ibi.tenet Ioan. de imo.in.l. ex facto.in princi.octaua col.ff. de vulga.& pupil.pro quibus eſt tex.in dicta.l.iubemus. C.de natura.libe.& in.d.l.ſexta.titu.15.quarta par

47 tita. Ex quo eſt notandum, quòd † ſi hæres inſtitutus in teſtamento repudiat paternam hæreditatem, venit hæreditas ad legitimos aſcendentes defuncti,non ad filios naturales. Itaq; aſcendentes legitimi ab inteſtato, excludunt naturales deſcendentes. Et eſt ratio,quia hæreditas † non adita, non tranſmittitur ad eum, qui non poteſt adire, nec repudiare.vt per Bald.in.l.ſi quis filium.§. primo.ff.de acquiren.hæredita. tenet Bal.in.l.1.C. de his qui ante aper.tabu. Pro quibus facit.l.fina.§. cum autem.& ibi Bart. C.de cadu. tollen. vbi dicitur,ꝙ hæreditas non adita,quæ non tranſmittitur, defertur venientibus ab inteſtato, ſi datus non eſt ſubſtitutus. Idẽ dicit in.c.1.C.de ſecun.nup.ſed naturalis non ſuccedit patri ab inteſtato per iſtam legem cum ſimi.igitur.&c. Ad hoc etiam facit ſingulare dictum Bart.in.l.ſi auia. C. de iure deli.(dicit enim)ꝙ hæreditas non tranſmittitur ad illũ,qui non eſt capax tranſmiſsionis, quia eſt extraneus à ſucceſsione:ſed naturalis ab inteſtato eſt patri extraneus per iſtam legem,igitur.&c.

48 (margin, beside "ſcendentes") Nota.

Adde.

Adde. Nota, ꝙ per iſtam legẽ reprobatur authen.licet.&.l.fi.C.d natu.libe.& §.ne igitur.in authẽ.qui.mo.natu.eff fi.ſui.colla.7.quod ſcribentes in.c.cũ haberet. d eo q duxit in matrimo.quam po.per adul. quibus lo-
49 cis dicitur,ꝙ † filio baſtardo non poteſt recta via, vel directè,aliquid a patrę relinqui. Quod verũ eſt vt dixi in.l.9.ſupra in glo.ſuper parte,ex teſtamento,in ver.aduerte. ¶ Sed iſtud non habet locũ
50 † in nepote nato ex filio adulterino, vel inceſtuoſo,vt ibi dixi.& Bal.in.ca.in pręſentia.8.co.de probatio.vbi dicit,ꝙ eſt caſus vnicus in.l. ſi quis inceſtu.C.de inceſt.nup.refert & ſequitur Hippo. marſi.ſingulari ſuo.143. ¶ Et iſto caſu,vt credo,loquitur Pau.de Ca.in.l.donationes.la. 2. in principio. ver.poteſt etiam concubinę.&.ver.ſequenti. ff. de dõa.vbi dicit tex.ꝙ põt legari concubinę. Et idem dicit.l.concubinã.de.lega.3. ¶ Nũc dicit. ponamꝰ ꝙ habet filios ex concubina,ſtãtibꝰ legitimis legauit cõcubinę.& dicit,ꝙ legare nõ potuit. qa debet deſtingui,an cõcubina habeat filios.nã ſi quos habet,ſẽtit,ꝙ tunc cõcubinę nõ põt dõari.nã ſic fieret fraus legi.quia poſtea veriſimiliter cõcubina relinq̃ret filiis.& eſt certũ,ꝙ p interpoſitã pſonã poteſt fieri fraus legi.lege.1.C.de natura.libe. Sed Paul. de Ca.in.d.l.donationes.dat ſingularem limitationem ad prædicta iura,vt procedat in cõcubina ꝓpria,cui poteſt donari,vt ibi,ſecꝰ in adultera.quod eſt notandũ. Intellige ꝙ poteſt donare intra quĩtam partem bonorũ,nõ vltra,vt hic dicitur. ¶ No-
51 ta tamen,ꝙ † pater non ſolum poteſt donare filio naturali omnia bona ſua in teſtamento,vt ſupra dixi,ſed inter viuos.quia iſtud verbum, mandar, ad vtrumq; ſe refert.l.6.ti.delas donaciones.fo.le.

Concordat. h ¶ Todo lo que quiſiere. Cõcordat lex iubemꝰ. C.de natura.libe. quę lex hodie per iſtam eſt approbata.& declaratur lex. 6. ſupra, inquantum dicit.o que ayã derecho delos heredar.vt ſunt iſti naturales,qui ex teſtamento tantùm habent ius ſuccedendi in bonis patris:& ex teſtamẽto & ab inteſtato in bonis matris,vt ſupra lege proximã, quia iſti excludunt aſcendẽtes à tali ſucceſſione,vt infra ſequitur. In patre verò ab inteſtato iura antiqua remanẽt incorrecta.vt.l.8.ti.13.ſexta partita.& authẽ. licet patri.C.de natura.libe.cum ſimi.

Corrigit i ¶ Aſcendientes legitimos. Per hoc reprobatur. l.8.tit.13.ſexta partit. & authẽ.licet patri.cum ſimi. C.de natura.libe.quibus iuribus ex teſtamento & ab inteſtato naturales excludebantur.ſtãtibus aſcẽdẽtibus:hodie nõ ſic.per iſtã legẽ: quia excluduntur aſcendentes per naturales à ſucceſſione patris ex teſtamẽto & ab inteſtato.vt.d.l.ſupra proxima.

Summarium.

1 Concubinatus vt dicatur licitus,quæ requirãtur. Et an debeat inſpici tẽpus cõceptionis,an partus, vt qs dicatur legitimus.

2 Filius natus ex concubina,quæ receſſit à domo, & poſtea rediit,an præſumatur filius natus ex concubinatu.

3 Mulier coniugata malæ vitæ, an poſſit incarcerari ſicut non coniugata.

4 Poſſe aliquid fieri quando dicatur.

5 Diſpenſatio an ſit de genere prohibitorum.

6 Diſpenſatio quid ſit, & an requiratur ſcriptura.

7 Filius naturalis quis dicatur.

8 Clericus an poſſit legare concubinæ.

9 Pater apellãs aliquem in filiũ,an eo ipſo videatur eius filius.

10 Filius natus ex muliere coniugata, cognita vt ſoluta, an dicatur naturalis.

11 Ignorantia patris an proſit filio.

12 Confeſſio patris, quòd quis non ſit ſuus filius, an noceat filio, vel econtra.

13 Recognoſcens propriam ſcripturam,an videatur confiteri contenta in ea.

14 Recognoſcere an quis compellatur ſuam & alienã ſcripturã.

15 Probatio vera, an præferatur probationi præſumptæ in quæſtione filiationis.

16 Aſſimilatio an ſit probatio filiationis.

17 Natus ex furtiuo acceſſu an dicatur naturalis.

E PORQVE no ſe pueda. Filij naturales dicũtur, ſi tempore conceptionis tantùm, vel tempore natiuitatis parentes poterant contrahere ſine diſpẽſatione,dummodo pater eos cognoſcat in filios.cõcubina non ſit vna,nec retenta in domo. hic dicit. Non diuiditur,quia continet vnum factum,& ſuper eo notanter prouidet. Nota,quòd per iſtam legem corrigitur lex.2.ti.14.quarta partitã.&.l. fi. ff. de concubi.&.l.ſi quis officium.ff.de ritu.nup. &. l.1.eodem ti.C.& authẽ.quibus mo.natu.effi.ſui.§. palam.&.§.ſi quis autem.colla.7. Quę iura dicunt, ꝙ naturales filij ſunt hi,qui nati ſunt ex vnica concubina in domo retenta,ex indubitato affectu coniuncta. Ex quo dicebant doctores in dictis iuribus.& Bar.in.l.in concubinatu. ff. de concubinis. & in authẽ.licet patri.C.de natu.libe.& in.l. eamquam.6.co.ver.& nota ꝙ licitus concubinatus. C. Corrigit
1 de fideico.ꝙ † licitus concubinatus requirit plura: Primò,matrimonij poſsibilitatem. Vnde dicunt, ꝙ debent eſſe ſolutus,& ſoluta.& in hoc prædicta iura comprobantur per iſtam legem. Secundò, concubinæ vnitatem.ſ. ꝙ ſit vna, & non plures. Tertiò,ꝙ ſit retenta in domo. Quartò,ꝙ interueniat verbum proteſtans ſe tenere eam in concubinam. Quintò,ꝙ non ſit virgo, neque vidua honeſta,neque minor.12. annorum. Hodie verò non ſic, ſed ſufficit, quòd concubinarij ſint ſolutus & ſoluta: & quòd filius natus ex tali concubinatu, ſit denominatus à patre in filium. per iſtam legem, quæ in hoc eſt notanda: quia remouet ſuperfluitates antiquorum iurium.nam quid refert ꝙ ſit vna concubina an plures, ſi omnes ſunt ſolutæ. Item, ꝙ ſit retenta in domo,an extra, cùm in domo poſſet concubina pluribus ſecretò ſe tradere, prout aſſolent

trebellia.Ioan.de Imo.in.l.ſi quis poſthumus .ff.đ libe.et poſth.&.l.cũ pater.§.volo.de lega.2.vbi dicunt,ꝙ ſpurius non excludit ſubſtitutum.

q ¶ Por ſu orden.ſicut dicimus de legitimis deſcendentibus in authen.de hære.ab inteſta. ve.§.ſi quis igitur.colla.9.qa vt infra ſequitur, reputantur legitimi, legitimis deſcẽdentibꝰ non ſtantibus.

que en tal caſo mandamos que nõ puedã heredar a ſus madres ᵗ ex teſtamento ni ab inteſtato. Pe-

r ¶ Herederos legitimos. Ita eſt ſingularis lex,& noua,ꝑ quã ſpurij & naturales ſunt legitimi,& de primo capi-

Approbat. te liberorũ. Et per eam hodie eſt approbata opi. Spe.in titu.de teſta.§. 4. verſi. nũc de naturalium. & ſequenti.vbi dicit, ꝙ naturales ex concubina ſi legitimi deſcendentes non ſtant,dicuntur legitimi quo ad matrem: non de capite vnde cognati: ſicut olim qui non habebant in bonis parentum bonorum poſſeſſionem.refert Bal.in.l.tertum.3.co. ver. ex quo apparet baſtardos.C.vnde cogna. & Bar.ĩ.l.tutelas. ff.de ca.dimi.vbi hoc non dicit apertè.

Adde. Sed quia dixi,ꝙ naturales ꝑ iſtã legem ſunt de primo capite liberorũ, ſequitur,ꝙ ſicut vxor eſt tutrix legitima filiorum ſuorum, ſic concubina eſt hodie tutrix filiorum ſuorum naturalium.Facit ad hoc authen.quibus mo.natu.efficiã.ſui.in.§. quin veteris &.§.qui vera.circa finem.collati.ſexta. ⁋ Hinc eſt, ꝙ non ſolũ ſoboles legitima ſuſcepta eſt cauſa reuocandæ donationis, verum etiam ſoboles naturalis eſt cauſa reuocãdæ donationis liberalis facta à matre. ⁋ Nam vt dixi, naturales legitimis non ſtantibus ſunt de primo capite liberorum.& per hoc approbatur lex.1.in fine.& ibi glo.in parte,naturales. C.vnde vir.& vxor ⁋ Item non dicebantur coniũctæ perſonæ neq; filij.ſecundum.Pau.de Ca conſi. 181. ⁋ Item nec de domo magnatũ, neq; participãt honorem patris.l.fi.ff.de verbo ſignifica.tenet Bal. in.l.ex libera.C.de legitimis hęredi. & hoc verum quo ad patrem. ⁋ Verum tamẽ eſt, ꝙ ſi pater habet inimicitiam cum aliquo,& ſecum facit pacẽ.& pręſtat cautionem pro ſe & filiis de illo non offendendo,nõ tenetur ex offenſa poſtea illi illata per filiũ naturalẽ tantũ.Ita ſingulariter dixit Cynus in.l.cũ pater.§.volo.de lega. 2. Quod dictum refert & ſequitur Felinus in.c.in præſentia.10.co.ver. & adde ꝙ ſi pater.de proba.vbi ponit plures caſus, in quibus filij naturales veniũt appellatione filiorum.

⁋ Sed quo ad matrẽ naturales & ſpurij ſunt de primo capite liberorũ per iſtã legem.vt ſupra dixi.

Infertur primò. ⁋ Ex quo infero,ꝙ in bonis maternis filiis naturalibus & ſpuriis debetur legitima:& ſi exhæredantur,poſſunt agere de inofficioſo cõtra teſtamentũ matris.ſemper intellige,legitimis nõ ſtãtibus. ⁋ Et

Corrigit per hoc corrigitur.l.fi.C.de natu.libe. &.l. ſi quis inceſti.C.đ inceſt. nup. per quæ iura dicũt doc.ꝙ naturales non poſſunt infringere teſtamentũ quia eis non debetur legitima.notatur in.l.1.§.1.ff.de cõtra.ta.& in.l.vxor.§.naturales.& ibi glo.& Bar. de lega.3.tenet Ange.in authen.quibus mo.natu. effi. ſui.§.fi.colla.7.. & in.l.ex facto.§.igitur. ff. de vulga.&pupi.ſub.

ro bien permitimos que les puedã en vida o en muerte mandar haſta la quinta ᵛparte de ſus bienes

⁋ Quod procedebat etiam turpi perſona inſtituta.vt per Bald. in.l.fratres.&tex.probat.C. de inoffi.teſta: & in.l.ſi ſuſcepta.§.1.ff.eodem.Ratio quia ad hoc tenendum prædicta iura mouentur eſt,quia patrem inuitabant ad delinquendum,& per hoc fuit conſultum,ꝙ ſi ſtatutum vult ſpurios ſuccedere, ſit cõtra bonos mores.vt per Bal.in.d.l.fi.ibi. vitium incontinentię.C.de natura.libe.per Bar.in.l. 3. 2. co. ver.q̃ro an per ſtatutum.ff.de teſta.Bal.ĩ.l.1.10.col. ver.quęro đ effectu.C.de ſumma tri.& fide.ca.& ĩ l.vna.4.oppo.ver.&prędicta faciunt ad quęſtionẽ. C.de his quæ pœnę nomi.& in.l.1.prima.co.verſi. ſed dubitatur.C.de iure.aure.anu.&.l.ſi contra. C. de nup.Ange.de Are.in.§ ſenatus.inſti.de iure natu.Bal.in.c.decedenti.pe.co.ver.vtrum autem poſſitis ponere.C.qui feu.da.po. ⁋ Intantũ ꝙ Bal.in.l. eam quã.pe.col.ver.in tertio vero genere. C. de fideico,dicit,ꝙ ſpurij nõ poſſunt fieri ſucceſſibiles ꝑ nouã legẽ imꝑatoriã generalẽ. ⁋ Cõtrariũ tenet *Contra.* Bal.ĩ.d.l.& ſicõtra.in fine.C.de nup.Bar.in.l.ſeriꝰ. circa principiũ.ff. ad legẽ falci.idẽ Bar.& Bal.in.l. cõmuniũ.C.de natura.libe. ⁋ Nec obſtat ratio, qa ĩuitat patrẽ ad deliquẽdũ.qa iſtud odiũ eſt irrationabile.ſ.ꝙ filio noceat delictũ patris. cõtra totũ titulũ.C.ne filius pro pa. ⁋ Secũdò infero ex.l. iſta, *Infertur ſecundò.* ꝙ naturales & ſpurij faciũt deficere cõditionẽ, ſi·ſi ne filiis deceſſerit.qa ſuccedũt loco legitimorũ. vt per.Bar.in.l.hæredibus.§.titius nepotes. ff. ad trebellia. ⁋ Tertiò infero,ꝙ naturalis vel ſpurius hæres matris hodie poteſt retrahere pro tanto rem vẽ- *Infertur tertiò.* ditam à matre:& idem ſi eſt vendita à patre naturali,à quo eſt hæres inſtitutꝰ.vt.l.ĩfra ꝓxima. Quod eſt notãdũ ad legẽ.13.ti delas vẽdi.& cõp. fo.l. vbi eſt gl.in pte,cãbiar.ver. itẽ quęro vtrũ illa. ⁋ Eadẽ *Nota.* ratione mihi videtur,ꝙ poſſit retrahere rẽ venditã per aliquẽ de conſanguineis matris. argu.tex. in. l. fi.ti.13.ſexta partita.vbi dicitur, ꝙ naturales ſuccedunt non ſolũ matri,ſed aliis cõſanguineis matris. ⁋ Quartò ĩfero,ꝙ naturalis excludit ſubſtitutum: *Infertur quartò.* quia ſuccedit vt legitimus.tenet do.Abb.in.c.ĩ præſentia.8.co.ver.nota tamen.de proba. & ibi And. Sicu.in repe.69.co.ver.dixit etiam Bar.vbi ait,ꝙ ſi teſtator inſtituit filiã ſuam & ſi deceſſerit ſine filiis ſeu liberis,ſubſtituit titium:ſi talis filia inſtituta đ ceſſit cum filiis naturalibus, ꝙ hi naturales excludũt ſubſtitutum.Hoc etiam tenuit Barto.in.d.l. ex facto.§.

facto.§.ſi quis rogatus.ff. ad trebellia.licet contrariũ tenuit Ange.in.l.iſti quidẽ.ff. quod metus cauſa.& hoc propter honeſtatem ad euitandã fornicatiouẽ.eundem ſequitur Ioan. de imo.in.d.§.ſi quis rogatus.allegans.l.palã.§.quæ in adulterio.ff.de ritu nup. nititur tamen ſaluare Bart. hoc modo, videlicet, ꝙ ſi illa mulier erat extranea teſtatori procedat dictum Bar.vt filij naturales ex ea nati excludãt ſubſtitutũ aliãs ꝓcedat dictũ Ange.ſed Andr. ſicu.vbi ſupra ver. pondera etiam.dicit,ꝙ aut filia inſtituta habet filios naturales aut legitimos & naturales tantũ:tunc dicit ꝙ veniũt filij legitimi excluſis naturalibus,& iſto modo ꝓcedat dictũ Ange. ¶Aut habet naturales tantum,& tũc dicit,ꝙ videtur teſtatorem habuiſſe affectionem ad prolem, & per conſequens ad nepotes,propter cõſeruationem memoriæ ſuæ.& iſto modo inquit poſſet ſaluari doctrina Bar.argu.l.liberorum.ff.de verbo.ſigni.Quæ opinio per iſtã legem videtur approbata.quia ſi naturalis ſuccedit matri vt legitimus:excludit ſubſtitutũ quem legitimus excluderet.l.1.& ibi Bar.ff.de vulga.& pupi.ſubſti.dixi in.l.27. infra.Et ꝙ filius naturalis excludat ſubſtitutũ,habetur in.d.l.ex facto.in.d.§.ſi quis rogatus. ff. ad trebellia.& in.l.cum pater quia volo. de lega.2.& in lege ſecunda.C.de condi.inſer.& in.l.generaliter. C.de inſtitu.& ſubſtitutio.ſub condi.fac.

y no mas dela q̃ podiã diſponer por ſu anima. Y dela tal p̃te deſpues q̃ la ouieron puedã diſponer en ſu vida o al tiempo de ſu muerte los dichos hijos y legi-

Adde. Glo.etian in.c. rainaldus.in parte,legitimę.de teſta.dicit,ꝙ filius naturalis excludit ſubſtitutum.quod eſt verum,vt hic dicitur,in teſtamẽto matris,vel in ſubſtituto dato à matre. Secus in ſubſtitutione facta à patre,vt dixi in.l.10.infra.in glo.ſuper parte,le pue da mandar. ¶Vnde ſi mater filium ſuum legitimũ inſtituit,& ipſum grauauit reſtituere, ſi ſine filijs decederet:ſi fili⁹ moritur relicto filio naturali, iſte filius naturalis habebit hæreditatem , non ſubſtitutus. ¶Idem eſt cenſendum,ſi mater haberet duos filios:vnum legitimum,alium naturalem , vt ſi inſtituit legitimum,& ipſum grauauit reſtituere hæreditatem ſi ſine filijs decederet:& filius legitimus deceſsiſſet ſine filijs,frater ipſi⁹ naturalis excludet ſubſtitutum , vt ſupra dicitur.quod nota. ¶Quod tamen limita,niſi eccleſia eſſet ſubſtituta:quæ non excluderetur per filios naturales tãtum. Iſtud fuit ſingulare dictum Bal.in.d.c.in pręſentia.pe.col.de proba.Et dicit hoc procedere,etiã ſi talis filius naturalis eſſet legitimatus ab imperatore:& hoc propter dignitatẽ eccleſiæ.Quod dictũ multũ cõmendat Feli.in.d.c.in præſentia.9.col.Hippoly.de mar filijs ſuo ſingulari.131. ¶Sed in matri habenti filios naturales tantũ cũ hodie ſint legitimi quo ad eam & de primo capite liberorũ, non puto verũ dictũ Bal.in.d.c.in præſentia.nã tũc excluderetur eccleſia per filios naturales.per iſtã legem .Quod an ſit verũ,cogita. ¶Quinto infero,ꝙ iſto caſu mater nõ ſolum põt ſed tenetur dotare filiã naturalẽ, ſi filia nõ habet vnde ſe dotet:per ea quę dixi.l.54.infra. quod eſt prima frõte cõtra glo.in .l. vxorẽ. in.§.pater naturalis.et ibi Bart.de lega.3.& cõtra dictũ Bal.in authẽ.res quę.a.col.ver. quæro nũquid.C.cõmunia de lega.&.l.auia.3.col.C.d iure doti.ſed dic ꝙ loquũtur in patre,qui nõ tenetur dotare filiã naturalẽ.& d patre dic vt per doctores ibi. & in.c.cũ haberet.de eo qui duxit in matri.quã pollu.p adul ¶Sexto infero,ꝙ natiuitate filiorũ naturaliũ rumpitur teſtamentum maternum. contra tex.in. c.1.§. naturales.ſi de feudo controuer.ſit inter domi. & agna. vaſſa.vſi feu.quod intelligo verum ſi fuerunt baptizati iuxta formam textus.in.l.13.infra. *Infer.5.* *Infer.6.*

s ¶Punible ayuntamiento.vide.l.1.tit.15.4.parti. &.l.x.titu.delas mãdas ſo.le.&.l.11.ti.13.6.partit.& authen.quibus modis natu.eſſici.ſui.§.fin.colla.7. &.l. ſi qua illuſtris. C. ad orphi. vbi glo.& docto., &.l.vna.C.de mulie.quæ proprijs ſeruis ſe iun.

t ¶Ex teſtamento.Aduerte iſta lex dicit,ꝙ etiam non ſtantibus legitimis,filij ex damnato & punibili coitu non ſuccedunt matri ex teſtameto.&c.

¶Quęro an nepos ex filio inceſtuoſo vel adulterio poſsit inſtitui,licet pater eius non poſsit.Quęſtio eſt dificilis.& in nepote ex filio naturali glo. mouet queſtionẽ in.l.fi.C.de natura.libe.& ibi eſt tex.& quod ibi dicũt doctores & glo.in nepote ex filio ſpurio , hodie nos poſſumus dicere in nepote ex filio adulterino vel inceſtuoſo. & videtur qđ talis nepos nõ poſsit cape vltra qđ pater ſu⁹ poterat capere,qa venit quodãmodo p repreſentationẽ patris ad ſucceſsionẽ auię. ¶Itẽ qa videtur ſubſtitut⁹ contẽplatione patris,& in fraudẽ,vt patri adulterino vel inceſtuoſo acqratur p mediã pſonã filij. Et iſtã cõcluſionẽ tenet Ange.in.l.gall⁹.§.qđ ſi is.ff.d libe.et poſt.& Bal.cõſi.ſuo.406.&.67.5.lib.quia dicũt ꝙ daretur filijs materia peccãdi. ¶Item dicit ꝙ vitiũ eſt in radice.Quia ſi pater nõ deliqſſet in generãdo filiũ nõ legitimũ , nõ fuiſſet nat⁹ ex eo nepos:ideo vitiũ paternũ propagatur de ple in plẽ, ſicut peccatũ Adę infecit totũ humanum genus,& poſteros. ¶Preterea iſti adulterini & inceſtuoſi ſunt magis exoſi magiſq; incapaces , ideo videtur quod eorũ odiũ vel incapacitas dbet magis nocere nepoti:cũ delictũ graui⁹ in eorũ cõceptu cõmittatur.vt habetur in ſumma.ti.18.ſeptima parti.&.c.at ſi clerici.§.de adulterijs.de iudicijs.& Bald. in.c.in pręſentia.8.col.de proba.allegat caſum vnicũ et ſingulare in.l.ſi quis inceſti.C.de inceſt. nup.vbi dicit,ꝙ nepotes ex filio inceſtuoſo nõ pñt ab aliquo

Nota.

Contra. ex parentibus inſtitui. ¶ Bar.tamẽ in.d.l.gallus.§. quid ſi is.1.col,ver.quidã habebat filiũ. & ibi Paul. de ca.3.col.verſi.vltimo. Dinus. & Alex.conſi.ſuo. 74.2.col.dicunt,ꝙ ſi pater habet legitimos,non poteſt relinquere filio vel nepoti adulterino vel inceſtuoſo pluſquã poterat relinqre patri ſuo per.d.l.fin.C. de natura. li. ſi tamẽ pater nõ habet filios legitimos dicũt, ꝙ aut filius nõ legitim⁹ erat mortu⁹,

timos como quiſieren*. E queremos y mãdamos, que eſtõces ſe entienda y diga dañado & punible ayũtamiẽto, quãdo la madre por el tal ayũtamiento in-

& tñ põt au⁹ relinquere nepoti ſine dubio per.d.l. fina. ¶ Aut filius inceſtuoſus eſt viuus,& tunc faciunt tres caſus. ¶ Primus,aut cõſtat ꝙ inſtituit nepotem contẽplatione filij.vt patri quereretur.Secũdus,aut conſtat ꝙ nepotẽ non inſtituit contemplatione filij. Tertius,aut eſt dubiũ. ¶ Primo caſu dicunt doctores, vbi ſupra,ꝙ non valet relictum:ſicut non valeret ſi filio ſuo reliquiſſet, quia eſt incapax tam per ſe quã mediãte perſona alterius l.1.C.de natura.libe. Et hoc verum,etiã ſi nepos nõ ſit in poteſtate patris: quia nihilominus teneretur ei reſtituere, ſi nepoti relictum fuiſſet cõtẽplatione patris cui acquiritur.l.ſed ſi plures § in arrogato ff.de vulga.& pupi. &. l.aditio.ff.de acqui. hære. Secundo caſu dicunt,ꝙ ſine dubio valet relictum factũ nepoti de omnibus bonis:qa iſto caſu nihil patri acquiritur circa vſumfructũ,ſed ſoli nepoti.vt authẽ.excipitur.C.de boniſqꝫ libe. Tertio caſu tenent,ꝙ valet relictũ vt in ſecundo caſu. Et erit cautela ſecundũ Bar.vbi ſupra, ꝙ auus in teſtamẽto ita teſtetur, Inſtituo nepotẽ meum Ioãnem in omnibus bonis meis.vel relinquo Ioanni meo nepoti omnia bona mea, ita ꝙ patri eius petro nihil de his bonis meis poſsit accedere,etiã ex cauſa vſufructus. Ratio quare valet tale relictum eſt,quia defectus patris ita demũ nocet filio in his,quæ ex perſona patris deſcendunt,non in his quę filius aliunde haberet.l.3.ff.de interdic.& rele.ſed hic nepos ſuccedit auo vel auię ex perſona ſua ex inſtitutiõe facta de ſe,nõ ex perſona patris ſui.ergo.&c. ¶ Præterea culpa patris ꝑ quã eſt exhæredatus non nocet nepoti.l.3.§.ſi emãcipatus.ff. de cõtra ta.l.ſi quis filium.C.de inoffici. teſta. ¶ Itẽ macula patris non nocet filio in his quæ per filium patri non quæruntur.l. diui fratres.&.l. qui cõtra.ff.de iure patro.&.l.quæritur.ff.de bonis liber.ſed in caſu propoſito per hũc nepotẽ nõ quęritur patri.vt patet ex verbis teſtatoris:ergo macula patris ſibi non nocet. ¶ Pręterea quando teſtator expreſsè loquitur,non videtur fraudem cõmittere. l.ſi quis locuples.ff. de manu.teſta. ſed in propoſito teſtator dixit expreſsè ꝙ nolebat ad filiũ aliquid peruenire.igitur. &c. ¶ Præterea filius deportatus non põt capere ſicut inceſtuoſus, & tamẽ nõ nocet patri.vt.d.l gallus.§.& quid ſi tãtũ.&.l.1.§.pe. ff. de libe.& poſt. ¶ Præterea pater hæreticus non nocet filio orthodoxo & fideli ex eo nato.l.cognouimus. C.de hæreti.& authen.eodẽ in neſtorianis.ergo non debet nocere filio culpa patr.s. ¶ Item non videtur priuatus nepos priuato filio. vt per Bal.in.l.maximum vitium.3.col.C.de libe.præte. vel ex.ergo priuato filio adulterino à ſucceſsione patris vel matris,vt hic,non,ꝓpterea cenſetur priuatus eius fili⁹ à ſucceſſione aui vel auiæ, & vide glo. ſingularẽ in authẽ.quibus mo.natu.ef.iciã.ſui.§.pe.colla. 7. quã Bal.reputat ſingularem in.c.in pręſentia.de proba. vbi dicitur,ꝙ nepos legitimus natus ex filio ſpurio poteſt inſtitui ab auo ſuo.& facit ꝓ hoc glo.in.§.in nouiſsimo.in authẽ.de reſtitutio.& fideico.colla.9. & hoc eſt quod ipſa dicit glo.& Bald.in.d.l.fi.C de natu.libe. ¶ Et reſpõde ad Bal.ꝙ ſi ſua ratio procederet,falſum diceret.d.l.fin.C.de natu.libe.ideo loquitur reuera contra illũ tex. & cõtra iura inducta per Bar.& per me,vbi ſupra. Item diſtinctio Ange. procedit de iure veteri,ſecundũ quod,ſi erat in poteſtate patris, acquirebat ſibi proprietatẽ & vſumfructum,etiam inuito relinquẽte:hodie non eſt ita, vt per doctores vbi ſupra. Item nõ obſtat ꝙ præſumatur nepos inſtitutus cõtẽplatione patris:quia ꝓbatur contrariũ ex forma relicti:quia reliquit nepoti ea cõditione, ꝙ patri ſuo nõ acqreretur etiã quo ad vſumfructũ,& ceſſat præſumptio ſi probatur cõtrariũ.in l.ſiue poſsidetis.C.de proba.cũ ſimili. Itẽ duobus modis dicitur relictũ cõtẽplatiõe alterius, vt notatur in.l.ſociũ q in eo.ff.pro ſocio. Vno modo,vt alteri acquiratur:& iſta eſt proxima cauſa inſtitutionis.l.ſed ſi plures.§.in arrogato.ff. de vulga. & pupi. Alio modo poteſt intelligi contẽplatione alterius,hoc eſt ꝙ alius ſit occaſio remota. vt ꝓpter te habui notitiã cũ amico tuo,& ei ſum effectus amicus,& illum inſtituo,certè tu fueris cauſa remota amicitiæ:& per conſequens inſtitutionis:tamen propter hoc nõ acquiritur tibi,vt. d. l. ſociũ qui.in fine.ff.ꝓ ſocio. ¶ Ita in propoſito filius inceſtuoſus eſt cauſa remota inſtitutionis nepotis:non ꝙ ꝑ hoc ſibi filio aliquid acquiratur. ¶ Item verũ eſt ꝙ ꝓpter filiũ diligo nepotẽ, & propter hãc dilectionẽ & relinquo:ſed nõ ſequitur ꝙ videar relinquere eo animo ꝙ acquiratur filio. nã põt eſſe ꝙ filiũ habeo odio propter eius vitiũ:quia eſt vnus diſsipator & nolo ꝙ ſibi aliquid acquiratur.ſed nepoti ꝓpter filium. ¶ Vel dic ad contraria ꝙ procedũt in nepote ex filio inceſtuoſo:qui licet ſit legitimus,nõ poteſt vllo modo inſtitui hæres ab auo.vt eſt caſus ſingularis in.d.l.ſi qs inceſti. C. de inceſt. nuptijs. & ita loquitur Bal.in.d.c.in præſentia,quẽ refert & ſequitur And.ſicu.ibi,ſecus in nepote ex filio ſpurio.qđ eſt mirabile ſecundũ Andr. ſicu.vbi ſupra.tene cũ Bar. ¶ Quod procedit non ſolum ſi eſt relictũ ſolo nepoti

So.ad cõtraria.

Extẽſio.

nepoti ex filio ſpurio,ſed etiam ſi filio et nepoti ſit relictũ ſimul,quia valet relictũ in perſonã nepotis. ſicut dicimus in eo,quod relinquitur ſeruo cõmuni:quia ſi nõ poteſt acquirere vtriq; ex dominis,ac quiritur ei,cui poteſt.l.verũ.§.ſi cõmuni ſeruo.ff. pro ſocio.et.l.itẽ ſi ſer uº.ff.de ſtipulatio.ſer uo. Iſtã quæſtionem mouet Bal.i.l.eã quã. in fine. C. de fideico. & in authẽ.ingreſſi.5 col. verſi.circa primũ

curriere en pena de muerte natural.ʸ

¶ Saluo ſi fueren hi jos ď clerigos o fray-

res o freyles o ď mõ- jasᶻ profeſſas: que en tal caſo aun que por el tal ayuntamiento

pono vnã concluſionẽ.C.de ſacro ſanct. eccle.vbi dicit,ꝙ ſi teſtamẽtum cõtinet inſtitutionẽ incapacis,puta ſpurij:cui datus eſt coadiũctus vel ſubſtitutus,ꝙ teſtamentũ nõ eſt nullũ,ſed valet in pſonã cohæredis,vel capacis ſubſtituti. Idẽ tenet Bar.in. l.3.C.de his qui,ꝑ nõ ſcri.Bar.& Bal.in.l.1.§.in primo.pe.q.C.de cadu.tollen.Et tu vide tex.per alios non ponderatum in.l.1.ver.hæc nãq; omnia.C.de ſecun.nup.vbi tex.dicit,ꝙ mulier ſecundò nubẽs, non poteſt inſtitui ab extraneo:& ſi inſtituatur,dicit textus,ꝙ hæreditas non debet remanere penes vxorem,quia eſt incapax illius hæreditatis,ſed debet remanere penes cohæredem,ſi fuit datus, aliàs debetur venientibus ab inteſtato.

Adde. Idem tenet Bal.in.l.pater tuus.C.de hæredibus inſti.vbi Bar. dat cautelã qñ quis vult inſtituere ſpuriũ vel incapacẽ,& eſſe certus ꝙ hęreditas nõ deueniat ad fiſcũ,ꝙ inſtituat aliquẽ in illa parte:quam inſtitutus capere non põt. ¶ Quod eſt verũ,qñ aliquis inſtituitur vel ſubſtituitur ſimpliciter:ſi tamẽ ſubſtitutus eſt grauatus reſtituere ſpurio vel incapaci, tũc auſertur hæreditas à ſubſtituto tanquã ab indigno, & deſertur fiſco,vt dixi in.l. 7. in glo.ſup parte ab inteſtato.& Bal.in.l.ſi quis presbyter.C.de epiſco. & cleri.& in.l.3.C ad legẽ falci. ¶ In legato facto duobus,quorũ vnus eſt incapax, debetur fiſco,nõ ſocio capaci,cui nõ accreſcit pars indigni.l.ſi titio. & ibi Bar.de lega.2.& Oldr.conſilio ſuo. 37. quod nota. ¶ Ad hęc etiã facit,quod habetur in.l.ex aſſe. ff.ad legẽ falci.& in.l.ſi titio.de lega.2.vbi dicitur, ꝙ legatum factũ incapaci,accreſcit alijs legatarijs.

Notabile dic. Adde. Nota vnũ,& nunquã obliuiſcaris,ꝙ ſi in confirmatione facta per principẽ cõcurrerẽt actus validi & inualidi:in dubio talis cõfirmatio refertur tantũ ad actũ validũ:& ſic potius confirmatur validũ,quã inualidũ nullum. Iſtud fuit ſingulare verbũ Ioan andr. in.c.dudũ.in fine.ď decimis. Quod dictũ ibi refert & ſequitur do.Anto.de bu.dicẽs,hoc dictũ.de facili non inuenies alibi. ¶ Quod dictũ allegat Bald. in.l.bonorũ.1.col.C.qui admit.vbi dicit, ꝙ quãdo factũ ſupioris põt interptari ad ius cõmune,nũquã pręſumitur diſpẽſatũ,nec inutile confirmatũ. ¶ Et illud dictũ Ioã.an.refert & ſeqtur,ꝑ ſingulare. do. Felin.in.c.qualiter & qñ.el.1.12.col.in ver. 4. limitat.de accuſa.vbi dicit, ꝙ pro hoc dicto facit quod voluit.Bal.in.c.1 §.Itẽ ſacram.in vlt. col.de pace iuramen.firman.vbi dicit,ꝙ licet rex poſſit donare filio ſuo in poteſtate propter authoritatẽ regis argumento.l.pe.C. de dona.inter virũ & vxo. tñ dicit, ꝙ ſi rex vult ꝙ donatio valeat, debet exprimere ſe facere authoritate regia. Et illud dictũ refert & ſequitur idẽ do.Feli.in.c.1.8.C.de cõſti.& Hippolytus de marſilijs ſingulari ſuo.196.& dicit,Tene menti illud dic.quia eſt ſingulare,& videtur deſtruere quãplurima iura,& doctrinas,de qbus dicitur,ꝙ qñ inhabile cõcurrit cũ habili,inhabile ſuſtinetur,ꝑpter habile. De quo p Bal.in.l.ſi quis ex argentarijs.§.1.ff.de eden. & in l imperator la.1.4. col ff.de ſtatu.homi.de quo dixi. in.l.3.in gl.ſuper parte,ſiete teſtigos.ver.ſed pone ſupra plenꝰ Hippolytꝰ in repe.l.fi.5.&.6.charta.C.de ꝓba.& ſingulari ſuo.180.incipiẽte.plura.&c. ¶ Sed qa Bal.in. d.l.ſi quis ex argẽtarijs.§.1.ff.de edẽ.dicit,ꝙ inhabile ſuſtẽtatur per habile:intellige, ꝙ loquitur in eo, quod nõ eſt omnino inhabile,ſed minꝰ habile.nos loqmur in omnino inhabili, cui nihil acqritur.vt plene Hippolytus dicto ſingulari.180.dixi in.l.73. glo.fi.infra. ¶ Et iſto modo intelligitur quod dicit Bal.in.d.l.pater tuus.C.de hære.inſti &.l.ſi titio.et ibi Bar.ff.de lega.1.& quod Oldra.cõſi.309.& do. doctor de Pala.in repe.c.per veſtras.de dona.inter virum & vxo.ſuper textu.col.395.ver. limita quarto. **Limita.** ¶ Quid ſi eſt inſtitutus incapax, qui cape non poteſt. Vide prædictũ do.doct.de Pala.in.d.repet. ſuper rubri.co.150.in prin. **Quo.** ¶ Sed dato ꝙ accreſceret fiſco, & dubiũ ſi clericus inſtituit incapacem, & auferũtur ab eo bona,an iſta applicẽtur fiſco eccleſiæ,an fiſco principis.dixi in.l. 4.in glo.ſup parte cõſiſtat,ſupra ea.Adde.quod do.doc.de Pala. dicit in dicta repeti. ſuper rubri. co.176.in ver. vnde non habebit.cũ tribus ſequẽtibus. **Quo.** ¶ Hinc dicimꝰ, ꝙ actus geſtus ab vniuerſitate,in qua fuerũt aliqui inhabiles,etiã ſi ſint præſidentes,nõ inficitur propter intereſſentiã illorũ inhabiliũ. Valet ergo actꝰ geſtus collegialiter ab habilibꝰ & inhabili,& ſuſtinetur actus,ꝑpter habiles.vt eſt textꝰ melior de corpore iuris.& alibi non ita bene ꝓbatur ſecundum Abb.in.c.fi.de procu. Optimè facit qđ voluit Bal. in.c.1.§.ſi autẽ.in titu.de cõtrouer. inueſti. & quod voluit Ange.cõſi.ſuo.1. Aduerte,quia per hoc non remouetur quæſtio, an nepos iſto caſu excludat legitimos aſcendentes teſtatoris. **Quo.** Et videtur ꝙ nepos legitimi filij adulterini,vel inceſtuoſi inſtitutus à parẽtibꝰ excludat prædictos aſcendẽtes legitimos,& alios venientes ab inteſtato. **Opinio.** Quia ſi nñt inſtitui ſine parẽtũ obſtaculo, vt ſupra ẽ cõprobatũ, bene

Contra. bene alios excludit aſcendentes. ¶ Sed tene cōtrarium cū hac diſtinctione. Aut loquimur in nepote ex filio naturali vel ſpurio, & ſine dubio ſuccedit matri ex teſtamēto, & ab inteſtato: excluſis aſcēdētibus legitimis. Succedit etiā auo ex patre naturali ex teſtamēto: quia pater eius poterat ſuccedere. vt hic in textu. & in. l. infra proxima. Si tamen eſt nepos ex filio adulterino, vel inceſtuoſo, ſtantibus legitimis aſcendentibus

no incurra la madre en pēa d muerte mādamos que ſe guarde lo cōtenido en la ley & que fizo el ſeñor

non ſuccedit matri ex teſtamēto, nec ab inteſtato: quia ſi pater eius nō ſuccedit per iſtā legē, nec eius filius. Idem dico in nepote ex filio ſpurio, adulterino, vel inceſtuoſo, ꝙ non ſuccedit auo ex teſtamēto, ſtantibus legitimis aſcendētibus. per. d. l. ſi quis inceſti. Nec obſtat ſi opponatur de lege infra ꝓxima, quia loquitur tantū in filio naturali, qui poteſt inſtitui à patre, ſtantibus legitimis aſcendentibus, non tamen in filio ſpurio, vel in nepote habito ex eodē filio: ideo remanet iſte ſub prohibitione antiqua, de qua in. l. 1. titu. delas herencias. fo. le. & l. 10. titu. 13. 6. parti. cum ſi. ¶ Et bene facit tex. in authē. quibus mo. natur. effi. ſui. §. filiū vero. & ibi Ange. colla. 7. vbi dicitur, ꝙ nepos etiā legitimatus nō ſuccedit auo & agnatis patris. ¶ Itē baſtardus dicitur extraneus, & non excludit ſociū contrahentē. vt ꝑ Bal. in. l. 1. ad finem. C. de dona. cau. mor. igitur ſi baſtardus eſt extraneus, extraneus non excludit aſcēdētes, quibus debetur legitima ex teſtamēto & ab inteſtato. vt. l. 6. ſupra. et hoc de iure naturali, vt ibi dixi: cui nō reperitur derogatū. ideo deberet remanere in ſuo eſſe: ꝙ non excludātur à ſucceſsione filiorū per inſtitutionē nepotū adulterinorum vel inceſtuoſorum. &c. Eſt igitur dicendū, ꝙ nepos ex filio adulterino vel inceſtuoſo pōt ꝑ auū vel auiā inſtitui, quando auus vel auia nō habet deſcendentes vel aſcendētes legitimos. & ita intelligitur dictum Bar. & aliorū in. d. §. quid ſi is. ¶ Sed quia

Regula ſupra dixi, ꝙ adulterinus non poteſt à matre heres

Fallit. 1. inſtitui. ¶ Fallit duobus caſibus. Primò ſi fuit natus de rege vxorato, & ex aliqua pulchra domina: quia talis poteſt inſtitui, & ab inteſtato ſuccedere matri. Tenet notāter Bal. in. l. eam quā. 7. col. verſi. & ſcias ꝙ in iſtis. C. de fideico. quod an ſit verū, in

Fallit. 2 diſtinctè dixi in. l. infra proxima. ¶ Secundò, ſi eſt natus de muliere per vim cognita. vt per Bal in. d. l. ſi qua illuſtris. 1. col. verſi. quid ergo ſi mater. C. ad orphi. Et eſt ratio, quia per vim cognita cū non ſit culpa, nō debet aliquo modo puniri. vt. l. vim paſſam. ff. de adulte. l. 1. tit. delos adulterios. foro legū. probatur optimè ex lege iſta. ibi dū dicit. quando la madre por el tal ayuntamiento incurriere en pena de muerte. &c. Nam vim paſſa nō incurrit pœnam mortis, quia nō eſt in culpa. igitur. &c. ¶ Et ex hoc limito dictū Bald. in. l. id quod paupibus. fi. col. ver. quęritur etiā an executor. C. de epiſ. et cle. vbi dicit, ꝙ executor inter pauperes nō poteſt eligere ſpuriū teſtatoris: quia intelligitur niſi ſpurius ſit natus de muliere per vim cognita. Quod nota.

rey don Iuan el primero enla ciudad de Soria que habla ſobre la ſuceſsiō delos hijos delos clerigos.

v ¶ La quinta. Per hoc rep̄batur. l. 10. tit. 13. 6. parti. vbi dicitur, ꝙ pater nō pōt aliqd donare filio ſpurio vł adulterino. Eadem ratione reprobatur authē. ex cōplexu. C. de inceſt. nup. quia hodie parentes poſſunt ſuis ſpurijs, atq; adulterinis, & inceſtuoſis relinquere quintam partē ſuorū bonorū, vt hic. ¶ Sed quęro, an vltra quintam poſsit mater remittere pignus vel hypothecā filio ſpurio. Videtur ꝙ non: quia remittere. eſt dare. l. peculiū. & ibi Bar. ver. itē tota. ff. đ peculio. ¶ Sed Bar. in. l. 1. §. 1. ff. quibus mo. pig. vel hypo. ſolui. & in. l. etiam. 1. q. C. ad velia. dicit, ꝙ remiſſio pignoris non eſt donatio, ex quo remanet obligatio prīcipalis. Et ex hoc dicit, quòd remiſsio pignoris inter virum & vxorem valeat, quamuis donatio non valeat. ¶ Quod eſt verum: quia remiſſione pignoris non eſt debitum remiſſum, licet remiſsione debiti pignus liberetur. l. ſoluitur. & ibi Bar. ff. quibus modis pign. ſolui. & l. debitū. C. de remiſsio. pigno. ¶ Quid ſi mater confiteatur aliquid debere filio adulterino, an proſit filio talis cōfeſsio. Tene quòd non, per ea, quæ de patre dixi in lege infra proxima.

Qō. *Contra.* *Infertur*

Adde. Vel ſuper hoc poteſt ſic diſtingui. Aut mater confitetur aliquid debere filio ſpurio inter viuos, aut in vltima volūtate. ¶ Si inter viuos, valet talis cōfeſsio, ſed non in vltima voluntate. Ita dicit glo. notabilis in. l. qui teſtamētū. ff. de proba. attamē dicta glo. cōmuniter reprobatur ibi ꝑ docto. & Iaco. bu. in ſua diſputatione, quā ponit ſup. l. 1. C. de natu. libe. Ioā. and. in addi. ad Spe. in ti. de ſucce. ab inteſt. §. 1. ver. quid ſi pater. docto. in. l. is oui ex bonis. ff. de vulg. Bal. in. l. iubemus. C. ad trebellia. per. d. l. qui teſtamentū. & l. cū quis decedēs. §. titia. de lega. 3. Spec. in tit. de cōfeſsionibus. §. 3. ver. ſed nunquid patris cōfeſsio. ¶ Et non immeritò dicta glo. reprobatur. nam ſi cōfeſsio facta in vltima volūtate inter perſonas, inter quas non pōt cadere donatio cenſetur facta in fraudē, per dictā. l. qui teſtamētū. & d. §. titia. multo magis quando ſit inter viuos. per. l. ex hoc edicto. §. alienare. ff. đ aliena. iudi. mu. cau. fact. ¶ In tantū, ꝙ iuramentū ſuper dicta cōfeſsione interpoſitū nullatenus ſuffragaret. ſecūdū Bart. in. d. §. titia. & in. l. aurelius. §. fi. ff. de libe. lega. per Cynū in. l. 1. ad finē. C. de ſacro ſanct. eccle. Sed in hoc ſic credo eſſe dicendū, & melius. ¶ Aut cū cōfeſsione matris vel patris apparet per coniecturas, ꝙ ſpurius potuit

potuit veriſimiliter bona,ď qbus in cõfeſsione,habere aliũde,quã à patre vel matre:& tunc cõfeſsio parentũ proſit filio ſpurio vel illegitimo : quia tũc ceſſat præſumptio ſuſpitionis dictę cõfeſsionis iuratæ per patrẽ vel matrẽ. vt notabiliter ďcidit Sali. in.l.ſi mater.C.de cõtrahen.emptio.vbi dicit, ꝙ ſi maritus emit fundũ ꝓ vxore abſente, & pretium quod ſoluit, cõfeſſus eſt ſe ſoluere de ꝓpria pecunia vxoris, ꝙ hoc caſu emanet à viro præſumptio, ꝙ nõ ſit vera cõfeſsio,ſed ꝙ vir voluerit donare vxori, cùm ꝓhibitus eſt donare. & allegat dictã.l.q teſtamentũ.&.d.l.cũ quis decedẽs.d.§.titia. ¶ Niſi ſecundũ eũ appareat ex alia veriſimili præſumptione,ꝙ aliunde potuerit vxorẽ iſtã pecuniã habere:quia tũc vna præſumptio tollit aliã.l.cum de iu debito.ff.de ꝓba.l.diuus.ff. de in integr.reſtit.c. literas.de præſump. ¶ Hoc idẽ voluit Ange.cõſi. 153.incipiẽte.pater emit domũ pro ſe,& filijs. &c. vbi cõcludit,ꝙ licet cõfeſsio facta per patrẽ cõfitẽtem ſe habuiſſe pecuniã à filijs ſuis tanquã ad eos pertinentẽ ſit ſuſpecta, quia prohibita eſt donatio inter patrẽ & filiũ in poteſtate patris exiſtẽtẽ.vt l. 2.C.ď inoffi.dona.&.l.donationes quas parẽtes.C. de dona.inter virũ & vxo.cõfeſsio facta inter perſonas,inter quas eſt prohibita donatio,eſt ſuſpecta de fraude per docto.§.titia.cũ ſimili. Tamen ſi tempore dictę confeſsionis paternæ dicti filij erant in aliquo eorum exercitio ita edocti, ꝙ veriſimilè eſt eos potuiſſe ſuperlucrari ex eorũ induſtria quãtitatẽ,de qua in confeſsione fit mẽtio, tũc ſufficeret dicta cõfeſsio.per notata per gl.Cynũ & Bart.in.l. cum oportet.in prin.C.de boniſq; libe. ¶ Si enim iſtud ꝓcedit,vt dicũt glo.& docto.quib⁹ ſupra,qñ cũ cõfeſsione interueniũt aliquæ cõiecturæ:quãto magis hoc dicendũ eſt in caſu,quo inter alia veriſimilia interuenit iuramẽtũ patris vel matris cõfitẽtis,& nõ pſumitur quẽpiã in iureiurãdo ſub[illegible]ndo eſſe ſalutis æternę immemorẽ.vt.l.fi.C.ad.l.iuli.repe. ¶ Vnde in ꝓpoſito dicit Bal. notãter in.l.ſi donatiõe.a.col.in ver.ſed qd ſi pr̃ in cõfirmatiõe. &c. C.de colla.ꝙ licet pr̃ poſsit donare ob merita ſilio in poteſtate.vt in authẽ. vñ ſi parẽs.et ibi notatur. C de inoffi.teſta.et ꝙ nõ ſufficit merita ꝓbari p ſolã cõfeſſionẽ patris.vt no.gl.in.d.l.ſi donatiõe.& facit.l.ſi fortè.cũ ſimi.ff.ď caſtr.peculio.ď quo plenè dixi in ꝓœmio iſti⁹ volu.in gl.ſup.parte,gracia de dios.Si tñ pater cũ iuramẽto ſpecificè affirmaret et exprimeret ipa merita,ſufficeret. p id qď habetur in authẽ.qď obtinet.C.de ꝓbatio. ¶ Iſta fuit opinio Ange.i.l.pe.§.mulier.ff.ſolu.ma.dicẽs, ꝙ licet inter maritũ & vxo.cõſtãte matri.ſit ꝓhibita donatio,& ꝓpterea cõfeſsio de recepto facta inter eos pſumatur ſuſpecta.p.d.§.titia. cũ ſimili. tñ fallit ſi ſit iurata:qa valebit p nota p Bar.in.l.ſi qs ꝓ ea.ff.ď fideiuſſo.Alex.in.3.parte cõſi 18.ver. Et quãuis recitãdo opiniones,quibus ſupra dicit, ꝙ licet ipſe nõ poneret pro cõſtãti has vltimas deciſiones ex ſola virtute iuramẽti : tñ cõcurrẽtibus cũ iuramẽto dictis coniecturis,tenet pro cõſtanti ſuperius dicta.i. ꝙ ſi cum cõfeſsione iurata interueniũt coniecturæ, ꝙ parentes receperũt à filio illegitimo contenta in confeſsione,valet confeſsio.Quod tene menti.

x ¶ Conio qſierẽ.i.liberè,vel ad libitũ. Et in hoc iſta lex eſt notãda,& per eã hodie ceſſat dictũ Bal. in.l.eã quã.10.col.ver.pone dicit decretũ.C.ď fidei co.vbi dicit,ꝙ relictũ factũ baſtardo, valet quo ad modũ alimentorũ tantum,nõ tamẽ in proprietate, nec debetur hęredibus ſuis, ſed ipſi ſoli baſtardo quo ad vitã : hodie per iſtã legẽ tranſit in hæredes baſtardi.i.adulterini,etiã quo ad ꝓprietatẽ in infinitũ. Et eſt maxima extẽſio ad.c.cũ haberet.de eo qui duxit in matrimonio, quã po.per adulterium. *Regbat.*

Adde. Vide etiã do.doc.ď Pala.in rep.c.per veſtras.de dona.inter virũ et vxo.ſuper tex.col.349.in ver. aliud adhuc. cũ ſequẽ.q trãſit cũ dicto Bal.de quo ſupra. Sed opinio ipſorũ hodie non procedit per iſtam legem.

y ¶ Muerte natural. Illud dicit pro tãto:quia coitus multis modis eſt reꝓbatus & punibilis,vt per glo.inſti.ď nup.§.ſunt & aliç.in verbo,enumerari. & per Bar.in.l.ſi adulteriũ cũ inceſtu,3.col. ver.& ideo ꝓ declarãda iſta materia.ff.de adult. Ange.de are.in tract.malefi.in pte.the me ai adulterato.&c. ¶ Itẽ quia coitus cũ meretrice non eſt punibilis.l. ſi qs vxori.§.ſed ſi ea.ff.de adulte.&.l.fi.eo.titu.ſo.le ¶ Itẽ nec coitus cũ alterius meretrice.Bar.in.l. ſi vxor.in princi.ff.eo. ¶ Itẽ per contrariũ omnis coitus eſt prohibitus,præter coitus cõiugũ, vt habetur in ſumma.ti.1.&.3.pti.&.c.vt clericorũ, in fine. de vita et honeſta.cle. ¶ Quãdo coitus ſit punibilis vltimo ſupplicio,habetur in.l.1.et.2.ti.delos adulteri.li.ordina.& eo.ti.l.1.for.le.& .l.14.ti.17.7. partit.

z ¶ Mõjas profeſſas.vt in cle.eos qui.de conſan. & affini.p Ioã.de imol.in.l. ſi quis poſthumos.§.fi. in fine.ff.de libe.& poſthu. vbi iſti adulterãtes nõ puniũtur pœna mortis naturalis:ipſi tñ cognoſcẽtes carnaliter moniales profeſſas,ſi ſunt clerici,deponũtur, & in monaſteriũ detrudũtur.c.ſi qua.& c.ſi quis epiſcopus.27.q.1.ſi laici,decapitabũtur,& bona ſua monaſterio monialium applicãtur.c.ſi qs rapuerit.eadẽ cauſa &.q.&.l. ſi qs nõ dicã rapere. C.de epiſc.& cle. ¶ Quot crimina cõmittat cognoſcens monialẽ,vide in.c.ſi qs.& c.virginibus.27.q. 1.per Abb.in.c.monaſteria. de cohabitatio. cle. & mulic. ¶ An autẽ ſi monialis nubat vel fornicetur poſsit accipere corpus Chriſti,vide in.c.ď filia.26. q.1. ¶ Et nota iſtã legẽ,inquãtũ dicit,profeſſas. qa ſorores tertij ordinis ſancti Franciſci nõ dicuntur omnino perſonę eccleſiaſticę,quia poſſunt teſtari. & donare cũ autoritate ſupioris,ſecũdũ Bal.in cõſilio incipi. Super hoc puncto duo ſunt videnda: ¶ Itẽ nõ dicuntur perſonæ deo dedicatæ : ideo earũ cõuẽtus nõ habetur loco filij ad excluſionẽ ſubſtituti.Bal.in authẽ.niſi rogati. in fine. C.ad trebe.

pena contra cognoscentes moniales

¶ Aliæ

¶ Aliæ moniales non profeſſæ non dicuntur propriè moniales, ſed ſacta profeſsione, vt in Spe. de ſen. excõ. ver. quid ſi verbo. ideo iſta lex dicit, profeſſas. ¶ Monialis an poſsit facere teſtamentum, vide Bart. in. l. generaliter. C. de ſacroſanctis eccle.

Concor. & ¶ En la ley. quæ eſt ſi. in ordine. tit. de las herẽ. in ordina. cum qua concor. l. 22. tit. delos perlados. Corri. eiuſdẽ ordina. & corrigit. l. 2. tit. delos q̃ yazen con ſus parientas. fo. le. vbi dicitur, ꝙ adulterãs đbet in perpetuũ exiliũ mitti. vide etiã de hac materia in. l. raptores. C. de raptu. virgi. & l. 2. & 3. tit. 12. 7. parti.

Adde. Per iſtã legem inquãtum dicit, ꝙ diſpoſitio legis ſi. titu. de las heren. lib. ordina. quæ loquitur in ſucceſsione filiorum clericorũ quo ad ipſos clericos habet locũ in ſucceſsione concubinarũ ipſorum clericorũ & monachorũ, vt ad ipſas extendatur concubinas, & moniales, vt filij ipſarum in ipſarũ bonis ſuccedere non valeant.

Quo. ¶ Sed operæ pretiũ eſt videre, & ſæpe contingit, ꝙ clericus habẽs concubinã duos ex illa filios ſuſcepit: quorũ vnus, matrimoniũ cõtraxit: & acquiſitis pluribus boōis, ſine filijs deceſſit, nullo cõdito teſtamẽto: vxor ipſius aſſerit bona mariti ad ſe pertinere per. l. 1. & authẽ. ꝑterea. C. vnde vir & vxor. ex quo nõ ſuperſunt filij: & tã maritus ſuus defunctus quã fratres ipſius nati ſunt ex dãnato coitu, & ꝑ conſequẽs frater nõ ſuccedit fratri ex eadẽ matre. vt in. §. fi. in authẽ. quibus mo. na tu. effíciã. ſui. colla. 7. et ĩ. §. nouiſsime. inſt. ad ſena. orphi. not. glo. in. l. ſi qua illuſtris. C. ad orphi.

Contra. ¶ In contrariũ dicitur, ꝙ frater ſpurius natus ex eadem matre fratri ſuo ſpurio ſuccedit. vt dicit tex. in. l. ſi ſpurius, & in. l. ſi ex hac parte. ff. vnde cogna. quęritur quid iuris in hoc. ¶ Aduerte, ꝙ ſi tenemus opinionẽ do. doct. de Pala. in repe. d. c. ꝑ veſtras. de dona. inter vi. & vxo. ſuper tex. col. 234. in ver. ex his infertur. de qua mentionẽ feci in glo. 1. iſtius legis. vxor nõ ſuccedit viro per dictã authẽ. ex quo cum baſtardo cõtraxit ſcienter. per ea q̃ plenè dicit idẽ do. doct. đ Pala. dicta repe. ſup tex. col. 349. in prin. in ver. vno tamẽ caſu. ¶ Sed ſi alio reſpectu, qa nõ curamus an cõtraxit cum ſpurio, videtur, ꝙ frater iſte ſpurius natus ex dãnato coitu nõ ſuccedit fratri vterino, ſed vxor fratris defuncti. Iſta fuit concluſio Alex. de imol. in quinto volu. cõſi. 174. incipiẽte. Super eo de quo quæritur. &c. fretus autoritate Bar. in. l. fi. in verſi. quęro an ſuccedat matri. ff. de his quibus vt indig. q dicit, ꝙ dicta. l. ſi ſpurius. nõ habet locum in ſpurijs natis ex damnato coitu, ſed in ſpurijs vulgo queſitis, quorũ coitus non eſt accuſabilis. vt iſta lex dicit. ¶ Vnde ſicut nõ contrahitur cognatio inter matrẽ & filium natũ ex dãnato coitu accuſabili: ita inter ipſos fratres natos ex dãnato coitu. qa infecta primitiua, inficitur etiã & deriuatiua. vt dicit Bal. in. l. fi. C. de verb. ſignifi. cũ ſimilibus. vt latioribus verbis ibi allegat Alex. dicto cõſi. ¶ Et credo ꝙ iſta lex inquãtũ prohibet, ꝙ nati ex dãnato coitu non ſuccedãt matri, habuit ortum à dicta. l. ſi ſpurius. ſecundũ intellectũ Bart. ibi, & Alex. vbi ſupra. ¶ Hãc opinionẽ do. Alex. dicit ipſe tenuiſſe Dynũ in tracta. đ ſucceſ. ab inteſta. dum tractat de ſucceſsione ab inteſtato trãſuerſaliũ. verſi. de inceſtuoſis & nepharijs. ¶ Idẽ refert Alex. tenuiſſe Matheſilanum in tractatu ſucceſsionum ab inteſtato. pe. charta. ver. ſecundũ membrũ principale. Hanc etiã partẽ tenuit Benedictus de barcis. in ſuo tract. đ filijs nõ legitimè natis. 3. char. in quęſtiõe. alijs etiã cõſanguineis vlterioribus ex parte matris ꝑfertur. ¶ Decima tertia ratio. Licet ſpurius natus ſit ex dãnato coitu, tñ retinet cognatiouẽ cum cõiunctis ex parte matris. per. d. l. ſi ſpurius. quæ loquitur generaliter. Nec põt dici, ꝙ loquatur de vulgo cõcepto tantũ, de quo tamen locuta erat. l. hac parte. vnde cũ appellatione ſpuriorũ contineãtur non ſolũ vulgo concepti, ſed etiam qui habent patrẽ certũ, tamen illicitũ, putà patrem monachũ, vel inceſtuoſum, vt formaliter dicit glo. in. l. vulgo. ff. de ſtatu homi. & d. l. fi. titu. 3. li. 5. ordina. ergo lex, quæ loquitur de ſpurio, debet intelligi etiã de illo, qui naſcitur ex dãnato coitu, ex quo lex ita interpretatur ſpurium. ¶ Patet etiã in virtute vocabuli (ſpurius) quod vocabulũ ſecũdũ Guidonẽ dicitur immũdꝰ & extra puritatẽ. vt in Spe. de ſucce. ab inteſta. verſi. nũc de naturalibus. Et ſic glo. in. l. ſi ſuſpecta. §. in teſtamẽto. ff. de teſta. mili. intelligit dictã. l. ſi ſpurius. etiã in natis ex dãnato coitu, vt querellet teſtamentũ matris iure illo: cum dicat corrigi hodie in natis ex dãnato coitu. ergo loquitur ille textus in eis, aliàs non dixiſſet glo. ꝙ corrigitur. ¶ Ex quo ſequitur, ꝙ dictus. §. fi. correctiuus non extẽditur, & multũ extendit iſtam decimamtertiã rationẽ. ¶ Decimaquarta. Quia nõ reperitur expreſſè ꝓhibitũ in trãſuerſalibus ſucceſſionẽ quando ſunt nati ex dãnato coitu. & reſpondet Guido ad rationes quæ in cõtrariũ allegãtur. Et ſic ꝑ iſtas rationes tene, ꝙ frater ſpurius ſuccedit fratri ſuo ſpurio vterino ex teſtamẽto (licet ambo ſint nati ex dãnato coitu) & ab inteſtato, legitimis nõ ſtãtibus, ſecluſa vxore. ¶ Quãuis glo. in. l. 2. in parte, naſcuntur. ff. vnde cogna. ſecundũ Bal. ibi tenet, ꝙ ſpurij etiã legitimati nõ ſuccedunt inter ſe. ¶ Et licet do. Matthe. de Affli. teneat opinionẽ do. Alex. vbi ſupra, tene opinionem cõtrariã. Imò ꝙ fratres adulterini et habiti ex dãnato coitu ſe adinuicẽ ſuccedũt, excluſa vxore. ¶ Et vltra rationes pro iſta parte inductas, adde alias duas rationes quaſi incõuincibiles. ¶ Prima. Nemo ſanæ mentis ignorat, quin vxor ſuccedat viro, deficientibus coniunctis, & ecõtra. ita tex. in. l. 1. C. vnde vir & vxor. taliter, ꝙ ſtantibus coniunctis, vxor non ſuccedit viro, vt ibi. ſed negari non poteſt, quin fratres adulterini, & inceſtuoſi, & habiti ex dãnato coitu nõ ſint coniuncti ratione ſanguinis, vt ſupra cõprobatũ eſt, & tenet notãter do. Abb. in. c. ꝑ tuas. 2. nota. đ ꝓbatio.

vbi per

vbi per illum tex.dicit,ꝙ baſtardus dicitur eſſe de cõſanguinitate patris. Et ex hoc ſpurij inter ſe matrimoniũ cõtrahere nõ poſſunt,tenet Bal.in.l.cum acutiſsimi.2.col.in ver.in quibuſdã tñ.C. de ſideico. ☞ Et ex hoc ſpurius põt patrẽ impunè defendere.vt per Bal.in.d.l.cũ acutiſsimi.dicta col.in verſi. itẽ ſi pater.& cõtra patrẽ põt defendere filiũ ſuum ſpuriũ impunè.tenet idẽ Bal.in.l.1.in repe.5.col.in ver.ſecunda eſt an filius.C.vnde vi. ¶ Ex his igitur rationib⁹ pater etiã clericus tenetur alere filiũ ſuũ adulterinũ per.d.c.cũ haberet. de eo qui duxit in matri.quã pollu.p adulte.& dixi in.l.infra proxima in gloſa.ſup parte.en caſo. ☞ Hinc etiã infertur,ꝙ frater tenetur fratri ſuo adulterino vel inceſtuoſo paupi ſubuenire antequã extraneo p.c.1. de coha.cle.& mulie. ☞ Infertur etiam,ꝙ ſi dãnat⁹ ob crimen hæreſeos habet filios illegitimos naturales, vel ſpurios, aut habiti ex dãnato coitu,omnes efficiũtur infames,aliàs inhabiles. nã cũ ſint cũ patre cõiuncti,tota maſſa corrũpitur,et per cõſequẽs ipſi corrũpuntur ſpurij, q a dicũtur maſſa corrupta. vt dixi ſupra,in glo.i.iſrius legis. ¶ Infertur & tertiò,ꝙ ſi vxor in ſucceſsione mariti excluditur à fratre ſpurio, ꝙ fiſcus etiã excluditur ab eodẽ fratre, quia excluditur fiſcus ab vxore, vt in,d.l.1.glo.2.ď bonis vacãtib⁹.li.10.Quę omnia tene mẽti. ¶ Vltimò ex ſupradictis infero, ꝙ ſpurius nõ poteſt patrem ſuũ vocare in ius ſine venia. Licet Petrus de Bella pertica in.§.pœnales.4.pagina. in fine.ſecundum numerum meum.inſti.de actioni. tenet cõtrarium. Nam quoad eum dicit,ꝙ baſtardus non habet patrem certum,ſed matrem. Quæ ratio non eſt efficax,per legem infra proximam. ¶ Quid enim eſt dicendum de filia dotata excluſa per ſtatutum à ſucceſsione matris,ſtantibus filijs,an excludatur à ſucceſsione,ſtante filio naturali tãtum. Georgius natã.in repetitione.c.quanuis. 40. col. in fine cum ſequenti. verſi.circa tertiam principalem quæſtionem,de pactis in ſexto.

Summarium.

1 *Parentes quando tenentur alere filios.*
2 *Parentes an teneantur alere filios illegitimos.*
3 *Pater naturalis vel legitimus quando tenetur filijs alimenta praſtare.*
4 *Patrẽ & filiũ ſi qs habet diuites,à quo debet petere alimẽta.*
5 *Filius an & quando obligetur ad dandum patri.*
6 *Alimenta vbi debent praſtari.*
7 *Pater aſsignans aliquam rem filio ad alimenta,quam perdit ludo,an tenetur iterum ad alimentandum filium.*
8 *Alimenta quo iure debeantur filijs & parentibus.*
9 *Pater an poſsit prohibere filijs ſpurijs & naturalibus in teſtamento alimenta praſtari.*
10 *Pater naturalis an teneatur filiam dotare.*
11 *Pater non compellitur alere filium, quando pater non habet vnde commode viuere poſsit.*
12 *Vxor an teneatur alere virum bannitum.*
13 *Alimentorum priuilegia quæ ſint.*
14 *Alimenta quo iure petantur.*
15 *Attentare an & quando licet,pendente appellatione.*
16 *Libellus in cauſa alimentorum qualiter formetur.*
17 *Alimenta an & quando debent vxori praſtari.*
18 *Vxor diues an debeat alere maritum inopem.*
19 *Pauper quis dicatur.*
20 *Vxor tenetur alere maritum bannitum licet cum eo non conuerſetur.*
21 *Alimenta qualiter debeantur.*
22 *Pater ratione alimentorum quid poteſt relinquere filijs illegitimis.*
23 *Donatio inofficioſa facta à parentibus filijs illegitimis,mortuis parentibus:an poſsint filij legitimi agere,vt donatio reuocetur.*
24 *Dos vel donatio inofficioſa an poſsit per filios reuocari.*
25 *Actio,vel defenſio cui competit,poteſt ſtare in iudicio.*
26 *Pater in vita an compellatur filijs ſuis aſsignare legitimam.*
27 *Agere in iudicio an poteſt quis ſine actione.*
28 *Agens an debeat probare finalem cauſam ſuæ intentionis.*
29 *Pater an in vita compellatur filijs alimenta praſtare.*
30 *Dos vel donatio vt dicatur inofficioſa, ad quod tempus debet haberi reſpectus.*
31 *Taciturnitas an & quando præiudicet.*
32 *Dos immenſa an ſit nulla,& in quo.*
33 *Clericus de quibus bonis poteſt dotare vel filijs ſuis donare.*
34 *Legatum de quinto ad pias cauſas relictum, ſi reperitur cancellatum,an valeat.*
35 *Princeps an poſsit vltra quintam ſuis illegitimis relinquere.*
36 *Donatio facta filio naturali mortuo,viuo patre an tranſmittatur in hæredes.*
37 *Legato fundo,an videatur legata eius proprietas.*
38 *Dotis augmentum an habeat hypothecariam ſicut dos.*
39 *Legatum familiæ illegitimæ factum ad æſtimatiuam indicu,an tranſeat in hæredes ipſius.*
40 *Legato fundo,an debeantur inſtrumenta fundi.*
41 *Legatum alimentorum an dicatur pium.*
42 *Legatum vſusfructus factum vxori ea conditione, quòd non poſsit alienare proprietatem,vel ipſum fundum, an videatur vſufructuaria,an proprietaria.*
43 *Adulterinus an veniat appellatione filiorum naturalium.*
44 *Adulterini,& inceſtuoſi,& alij procreati ex damnato coitu,an debeant numerari inter filios naturales.*
45 *Hæreditas paterna delata filio legitimo & ab eo repudiata, quando tranſmittatur ad hæredes.*
46 *Frater legitimus, an & quando tenetur alere fratrem naturalem.*
47 *Hæres inſtitutus in teſtamento,ſi repudiat paternam hæreditatem,ad quem veniat hæreditas.*
48 *Hæreditas an tranſmittatur ad illũ,qui non eſt capax trãſmiſsionis.*
49 *Nepoti ex filio baſtardo,an poſsit aliquid relinqui à patre recta via.*
50 *Nepoti ex filio adulterino vel inceſtuoſo,an poſsit aliquid legari à patre recta via.*
51 *Pater quando videtur omnia bona filijs naturalibus donare.*

Mandamus

MANDAMOS. Caſus. quando parētes tenētur alere filios illegitimos in vita & in mortis articulo, poterunt eis relinquere pro alimētis quintam partē bonorū ſuorum, & non amplius: de qua illegitimi poterūt ad libitū diſponere qūcūq; hoc primò. pater filijs legitimis non ſtantibus poterit ſuis filijs naturalibus excluſis legitimis aſcendentibus omnia bona ſua relinquere. hoc dicit ſecundò.

M ¶ Ley diez. Andamos que

Diuiditur iſta lex in tres partes. In prima alimēta illegitimorū filiorum taxātur. In ſecunda quid eis poſsint facere dicitur. In tertia ponit caſus, in quo pater poteſt omnia bona ſua illegitimis relinqre. Secunda ibi, dela quarta parte. Tertia ibi. Pero biē permittimos. ¶ Aduerte, quia iſta lex in ſui materia eſt notāda, & venit declarare, & ponere terminum, c. cū haberet. de eo. qui duxit in matrimonio. quā po. per adul. & l. 5. tit. 19. 4. parti. & ad alia iura

1 dicētia, † ꝙ parētes tenētur alere filios ſuos illegitimos, & eis aliqua ꝓ alimētis relinquere. Sed quia prædicta iura nō dicunt quātitatem quā poſſunt relinquere: imò id relinquitur iudices arbitrio: & in arbitrando multotiēs iudices excedebāt, & ab exceſſu appellabāt: & ſuper hoc iurgia ſuſcitabātur, & lites, meritò per iſtā legē dubia ſupradicta ſubmouentur, vt nō vltra quintam partem bonorū parentes loco alimentorum poſsint relinquere ſuis ſpurijs & illegitimis.

2 ꝑ ¶ En caſo. Hoc dicit iſta lex, quia † omnino parentes nō tenētur alere filios illegitimos: cùm ſint caſus, in quibus tenentur alere ſpurios: & caſus in quibus nō tenētur. ¶ Caſus verò, in quibus parētes nō tenentur alere illegitimos ſunt. Si matrē dedecet alimētare filios, vt quia eſt magna principiſſa, vel monialis profeſſa, vel qa eſt infirma, aut aliter impedita. argumēto tex. in. l. ſi quis à liberis. ff. de libe. agnoſ. ¶ Item ſi filius parētes criminaliter accuſauit. l. 4. & 6. titu. 19. 4. parti. glo. in. c. cū haberet. de eo qui duxit in matrimonio, quā pollu. per adulte. vbi ponūtur ſex caſus, in quibus parentes nō tenetur alere filios. & ibi per Abb. & per Bal. in authē. niſi rogati. C. ad trebellia. ¶ Itē † pater po-

3 teſt alimenta denegare nedū filio naturali: ſed legitimo, ſi filius eſt robuſtus, & ſanus, qui poteſt laborare ſine ḋdecore ſuorū nataliū. tenet Bar. in. l. 1. de mēdicātibus validis. li. 11. & in. d. l. ſi quis à liberis: §. ſed ſi filius. ff. de libe. agnoſcē. ¶ Et nota, ꝙ † ſi ali-

4 quis habet patrē & filiū diuites, debet potius petere à patre, quàm à filio. tenet Bar. in. l. nō queādmodum. ff. de libe. agnoſ. quia ꝙ pater alat filiū, eſt de iure naturali. d. c. cū haberet. de eo qui duxit in matri. quā po. per adul. l. 2. titu. 19. quarta partita. & l. 5. eo. ti. tenet Bar. in. l. 1. §. huius ſtudij. 2. col. ver. quæro vtrū. ff. de iuſti. & iure. & in. l. ſi quis à liberis. §. parens. ff. de liber. agnoſ. Baldus in. l. cum non ſolum. §. ipſum. C. de bonis que libe.

Nota.

5 Adde. Sed † operæpretiū eſt videre de habēte patrē & filiū, cui tenetur prius ſubuenire. Petrus de Bella pertica mouet iſtā queſtionē. inſti. ḋ patria poteſtate. §. pagina in fine in ver. & ideo. vbi dicit, ꝙ pri⁹ debet filio ſubuenire: quia pater plus diligit filiū, quā patrem ſuum: cum ex his, quæ à natura habemus, nō debemus laudare, nec vituperare. vt. l. fluminū. §. vitiū. ff. de dāno infecto. ſed poſtea tenet cōtrariū: imò ꝙ prius patri quā filio tenetur filius ſubuenire, quia filius plus debet diligere patrē, quā filiū ſuū, cū habeat ſuū eſſe ab ipſo patre. vt in authē. vt cū de appella. cognoſ. §. cauſas. colla. 8. ¶ Itē qa charitas bene ordinata à ſeipſo incipit. l. preſes. et ibi Bal. C. ḋ ſeruitutib⁹. Ideo dicit, ꝙ patri q ſubuenit, ſibiipſi ſubuenit: non tū ſibiipſi ſubuenit, ſi filio ſuo ſubueniat. et hoc dicit. ꝙ bene apparet. nā pater filiū ſuū vēdere poteſt tāquā ſeruū, ſed filius patrē non pōt vēdere. l. 2. C. de patri. qui filios diſtra. ¶ Set rationes Petri de Balla perti. viderI meo nō bene cōcludunt, licet opinio ſua ſit vera, ſimiliter & rationes. ¶ Nā ſi filius debet plus diligere patrē quā filium ſuū: naturaliter videmus cōtra, ꝙ filius plus diligit filiū ſuum, quā patrē ſuū, quāuis. diligat patrē. ¶ Item licet charitas bene ordinata debet incipe à ſeipſo, eſt verū per. c. 1. ḋ cohabi. cle. & mulie. ſed ex hoc nō concluditur, ꝙ quis debet plus diligere patrē, quā filiū. ¶ Nā pater & filius & ecōtra filius cum patre vna perſona cēſentur. Et paterni corporis eſt filius. Et pater talis eſt, qualis eſt filius. vt in Spe. de feudis. §. 2. ver. 5. queritur. Propterea dicitur ibi, ꝙ pater præſumitur velle filio ꝓuidere ſicut ſibi. Ideo equalis amor & obligatio videtur, aliās debet eſſe de patre quoad filiū ſuū, quæ eſt & eſſe debet de filio quoad patrē. ¶ Propterea æqualiter fili⁹ ḋbet ſubuenire filio ſuo, ſicut patri ſuo. Ex quo ſeqtur, ꝙ fili⁹ nō ḋbet pri⁹ ſubuenire patri ſuo egēti, quā filio ſuo. Pro quo poſſunt adduci rationes, ḋ qb⁹ dixi in. l. 6. in gl. ſup parte. como ſon los deſcēdiētes. in ver. ſed idē. ſupra. ¶ Tu verò tene opinionē Petri ḋ bella ꝑtica, vbi ſupra. nā dicitur Eccleſiaſtici. 7. Honora patrē tuū, & gemitus matris tue ne obliuiſcaris. memēto quia niſi per ipſos nō fuiſſes, & retribue illis ſicut & illi tibi. ¶ Secundò pauliſper poteſt dari caſus, in quo fili⁹ egeat ſicut pater, qui naturaliter eſt debilis. nā filius melius, aptius, & congruentius pōt quærere victū, quā pater (qui vt dixi) naturaliter eſt debilis, & quærere nō pōt. Et patrem mēdicare eſt filio verecundū. quod non erit ſic in filio filij. Et vbi veriſimiliter apparet euidens cauſa, ibi prius ſubueniendū eſt. vt eſt regula iuris. & bene facit illud Eccleſia. 3. in prin. Qui honorat patrē ſuum &c. erit longæuus ſuper terram.

en caſo ꝑ que el padre⁹ o la madre ſean

Et vide

Et vide quæ ſuper hoc dixi infra in glo.ſuper parte,el padre, in ver.quinto ad huius.
6 ꝟ Item nota,ꝙ † quando quis tenetur alere alium,
Nota. ſufficit ſi procurat ꝙ maneat in hoſpitali.tex.habes
& ibi Bal.in.l.1.§.ſed ſcimus.C.de latina liber.tollen.ꝟ Quod procedit, quando non eſt verecundia
illi manere in hoſpitali.tenet Alexan.in.l.alimēta.
C.de negotijs geſtis.

Adde. Hoc idē tenet do.doctor de Pala.in.repe.c.per veſtras.de dona. inter virū & vxo.ſuper tex.col. 337.ī ver.
7 ad idē. ❡ Sed pone † pater tenetur alere filiū maximè poſt trieniū.l.ne filiū C.đ patria.poteſ.et ibi
Qō. notāda. doct.&.l.pe.et fi.C.de alē.libe.ſed pone,ꝙ pr̄ aſsignauit filio alimēta,q̄ illa diſsipauit ī ludo,vel in ſimili re ꝓfana,an teneat ſibi iterū p̄ſtare alimēta. Tene ꝙ ſic.Ita dixit Iac.de are.in.l.ſi libertus q̄ operatū.ff.de operis liber. quē refert & ſeqtur Barba. in c.ex parte.3.col.de cōſuetu.& Hippo.de Marſilijs conſi.ſuo.104. ❡ Et nota,ꝙ omnes cauſę,quę ſuſficiūt ad exhęredādū,ſufficiūt ad priuandū alimentis.vt.l.ſi patrē.C.de alē.libe. ꝟ Regulariter verò †
8 parētes tenētur alere ſpurios atq; adulterinos de iu
Regula. re naturali.vt.d.c.cū haberet.cū ſimi. ꝟ Ecōtra illegitimi tenētur alere parētes.authē licet patri.verſi.hi ergo.& ibi Bar.& Bal.C. de natura libe. ꝟ Intantū † quod ſi parētes in ſuo teſtamēto dari ꝓhibue-
9 rūt, tenētur illegitimis alimēta p̄ſtare ſecūdū Bal.
Extenſio in.d.l.id qđ pauperib⁹.ſi.co.verſi.vltimo q̄ritur.C.de epiſc.& cleri.& in Spec.de ſucceſ.ab inteſt.ver. nūc dicimus.probatur ex.d.authē.licet patri.& ibi Bal.C.de naturali.libe.& ex.d.c.cū haberet. &.d.l.5.in prin.ibi,ſeā tenidos delos criar. Itē cùm iſta ſit obligatio naturalis,quę nō expirat morte parentū. vt.d.l.2.ſequitur,ꝙ parētes tenētur etiā poſt mortē ſuis illegitimis alimēta relinquere:& ſi non relinquantur, debent prę ſtari poſt mortē parentum de bonis paternis arbitrio boni viri, ſecūdum glo.in verbo,legitima.& ibi Ange.in authen. de trien.& & ſemi.§.conſideremus.ver.nota.ex iſta glo.

Adde. Quod patri,notanter filiorū ſup alimentis competit officium iudicis. vt habetur in Spe.de iuriſdi. omniū iudi.§.2.col.2.in ver.item ſi pater.In hoc tamen requiritur cauſæ cognitio.vt ibi. ꝟ Iudex tamen in arbitrando nō poteſt excedere terminos iſtius legis. quia miniſter eſt legis,non ſupra legem.l.rem non nouā.C.de iudi.&.l.1.titu. delos alcaldes. foro le. ❡ Intellige ,ꝙ in arbitrādo nō poteſt excedere iu
Atten. dex terminos iſtius legis.ſ.augendo alimenta vltra quintam partem bonorum teſtatoris.in minori tamen ſumma poterit,inſpecta qualitate perſonarū. glo.in.c.victu.1c.q.2.&.l.alimenta.§. baſilicæ. cum glo.in parte,ampliauerit.ff.de alimen.& ciba.lega. ꝟ Item inſpecta facultate parētis.l.2. & ibi Bal. C. de alimen.pupi.præſtan.Bar.& Ange.in.l.imperator.in fine.ff.ad trebellia.&.l.3.& ibi Bar.& docto res.ff.vbi pupi.edu.de.& in.l.cū alimenta. in principi.ff.de alimen.lega.

10 Adde. ꝙ licet † pater naturalis tenetur alere filiā naturalē,vt ſupra,nō tn̄ tenetur eā dotare.vt.l.vxorē.§.pater naturalis.de lega.3. ꝟ Quod nō credo verū:imò,ꝙ quēadmodum tenetur alere,ita & dotare.nam dos ſuccedit loco alimētorū,& parificantur in hoc dos & alimēta.dixi in.l.53..in glo.ſuper parte,algun hijo. infra. ❡ Itē adde,ꝙ † pater nō cōpellitur alere fi-
11 liū,quādo pater nō habet vnde cōmodè poſsit alere filiū . Et ē,qn̄ pater nihil habet vltra neceſſaria: nā viuere nō dicitur,q cōmodè nō viuit.argu.l.nec poſt ꝓculo.ff.đ verb.ſigni. ❡ Hinc eſt,ꝙ ſi victualia nō habet quis niſi quātū ſibi ſufficit.nō cogitur vēdere,etiā iuſto pretio. ꝟ Propterea dicit Matthę. 13.ne fortè nō ſufficiat nobis & vobis,ite potius ad vendentes &c. ꝟ Ordinata enim charitas à ſeipſo eſt prius.vt.d.l.præſes.C.de ſeruitu.& aqua.
q ❡ El padre. Adde,ꝙ nō ſolū pater & mater,ſed eis ſine ſubſtātia defunctis auus & auia:& deinde Regula.
omnes aſcēdētes ordine ſuo tenētur nepotibus ex filijs illegitimis alimēta præſtare.Nō curo,ꝙ nepotes ſint legitimi,an naturales tantū.vt.l.fi.C.de naturali.libe.ita dicit tex.in.l.5.ti.19.quarta partita.
❡ Intātū , ꝙ nepotes ex filio viuo inope licet poſſint præteriri per auū in teſtamēto,auus debuit ali Extēſio.
mēta relinquere.& ſi nō reliquit,valet teſtamentū: ſed illa peti poſſunt.vt per Bal.in authē.reſq;.2.co. C. cōmunia dele. ❡ Ecōtra nepos tenetur alere auū.glo.in.l.ſi quis à liberis.§.vtrum autē.ff.de libe. agnoſcē.melius in.l.4.5.&.6.ti.19.4.partita. ❡ Fal-
lit,ſi fili⁹ vel nepos nō habēt alia bona, ex qb⁹ poſ- Fallit.
ſit alere parētes,niſi ea,quę per legē ſibi fuerūt acqſita per delictū patris:quia đ his filij & nepotes nō tenētur alere parētes.Ita dicit Ia.bu. Ange.& Bal. in authē.bona donatorū.Iſtā opinionē Bald. refert & ſequitur do.do.de Pala.auditor,& cōſiliarius regū Hiſpaniæ ſua ſolēni repetitione,quā fecit miro modo vltra alios in.c.per veſtras.de dona. inter virū et vxo.ſup rubr.310.4.co.ver.& hinc eſt. ❡ Idē
12 dicit † in marito exule vel bānito,ꝓpter delictū,ꝙ nō tenetur vxor ei mittere alimenta,& refert Bart. hoc tenētē in.l.ſi cōſtāte.4.co.&.5.q.ff.ſolu.mat. & Bal.in.l.vbi adhuc.C.đ iure doti.& ſpe.in ti.de dona.inter vi.& vxo.§.fi.ver.quid ſi vir.et ita retinet prę fatus do. doctor de Pala. Cū iſta etiā opinione videtur pertrāſire Ange. in ſuo maleficiorū tracta. in parte,& eius bona publicamus.11.col.ver.quęro ſtatuto cauetur.Fūdamētū iſtorū dn̄orū eſt tex.in: c.1.in.§. ſi qs hominē.ver.ſi verò.de pace tenēda & eius vi.vbi dicit tex,ꝙ filius nō tenetur alere patrē, de his,q̄ filio fuerūt đlata ꝓpter đlictū patris,aliàs filius punitur.allegāt etiā notata in.l.fi.de iure fiſci li.10. ꝟ Profectò miror đ ſentētia tantorū virorū,q
ſuis tēporib⁹(ſignāter hodie,ille p̄clarus doctor de Cōtra cō
Pala.qui fuit vnus in editione iſtarū legū)lucernę munem.

iuris canonici,et ciuilis,immemores paterni dbiti, teſtātur filios poſſe egenis parētibus alimēta denegare iu ſupradicto caſu,aliàs đ bonis cōfiſcatis &c. Cuius cōtrariū ego teneo,ſalua eorū pace. ⁋ Et primò ad hoc tenēdū me mouet illa pietas,& obligatio naturalis,ob quā filius tenetur alere parētes,de qua in.d.l.ſi quis à liberis.ff.de libe.agnoſ.et.d.authē.licet.&c.d.l.4.5.&.6.ti.19.quarta parti. vbi dicitur,ꝙ pietas & obligatio naturalis compellit filios alere parētes.à qua regula nō licet recedere,niſi cōtrariū reperiam⁹ expreſſum.vt habetur in ſpe.đ iuriſdi.omniū iudi.§.poſtremò.6.col.ver.quintò dicamus. ❡ Quod eſt verū,etiā ſi filius ſit emācipatus vt.d.l.ſi quis à liberis.in princi.&.l.alimēto eo. ti.vbi dicit notāter ille tex,ꝙ ſi fili⁹ denegat alimēta,reuocatur in poteſtatē patris. ⁋ Secundò ad hoc facit.l.necare.& ibi Bar.ff.de libe.agnoſ.vbi ponitur pœna.& notatur in.c.nō ſatis.86.diſt.&.c.quieſcamus.42.diſt.vbi dicitur,ꝙ denegās alimenta,videtur necare. ❡ Tertiò facit illud,qđ habetur.Eccleſiaſtici.7.đ quo in ſūma.d.ti.19.quarta parti. vbi dicitur.Honora patrē tuū,& gemit⁹ matris tuæ,ne obliuiſcaris.memēto quia niſi p ipſos nō fuiſſes:& retribue illis,ſicut & illi tibi . Et Hēricus in.c.ſi à patre.de infanti.expoſi.quē refert gl.in.l.1.ti. de las herē.ſo.le.dicit,Quo iure patrē cognoſco,eodē iure ſubueniēdū iudico Et vide verba notāda Eccleſiaſti.3.in prin.vbi dicitur. Qui honorat patrē ſuū, iocūdabitur in filijs:& in die oratiōis ſuę,exaudie-

Nota. tur.Qui honorat patrē ſuū,vita viuet lōgiori. Et q obedit patri,refrigerabit matrē. Qui timet dñm honorat parētes:& quaſi dominis ſeruiet his,qui ſe gerūt In opere,& ſermone , & omni patiētia honora patrē tuū,vt ſuperueniat tibi benedictio à Deo,& benedictio illi⁹ in nouiſsimo manet.Benedictio patris , firmat domos filiorū:maledictio autē matris, eradicat fundamēta.Ne glorieris in cōtumelia patris tui:non enim eſt tibi gloria,ſed cōfuſio.Gloria enim hominis,ex honore patris ſui:& dedec⁹ filii, pater ſine honore.Fili,ſuſcipe ſenectā patris tui,& nō cōtriſtes eū in vita illius : & ſi defecerit ſenſus, veniā da,& ne ſpernas eū in virtute tua. Eleemoſyna enim patris, nō erit in obliuiōe. nā pro peccato matris,reſtituitur tibi bonū,& in iuſtitia ędificabitur tibi:& in die tribulationis cōmemorabit tibi:et ſicut in ſereno glacies ſoluētur peccata tua. Quàm malę famæ eſt,qui derelinquit patrē:& eſt maledictus à Deo,q exaſperat matrē. ⁋ Et nota,qa in ſumma.d.titu.19.dicitur,ꝙ iſte amor , & honorificētia, cōſiſtit in alendis parētibus : & omnia iura diuina atq; humana hūc honorē parētibus pręſtare iubēt: & eſt quartū mādatū in lege diuina,ſcilicet, Venerare parētes.de quo in.l.3.d.ti.19.quarta partita.

❡ Quartò facit ſingulare dictū Bar in.d.l.ſi qs à liberis.§.1.& in authen. inceſtas.C.de inceſt.nup.& ibi Bal.in ver.ab eis alatur.vbi per illū textū.& in. l.corruptionē in fine.C.de vſufr.dicūt , ꝙ licet pater ſit bānitus propter delictū,tenetur filius ei alimenta pręſtare.Idē tenet Ange.in authē.de inceſt. nup.in princi.colla.2.& Bar.in tracta. alimentorū. ver.quæro in quo loco.& ſequēti.& Ioā and.in ad di.ad Spe.in ti.qui filij ſint legiti.vbi Ioā. and.miratur de doctoribus iuris politiui,dubitantibus de hoc:cū exhibitio alimētorū ſit de iure naturali,cōmuni primæuo.Propter quod dicit glo. in.l 2.ti.8. li.3.fo.le.ꝙ indubitāter eſt tenēdū,patrē etiā malū & infidelē per filios nutriēdū.& refert Ioā an.hoc tenere in.c.cum ſit.de iudęis.& Hēricus in.d.c.ſi à patre.& tu vide tex.ſatis clarū in.l.8.titu.23.prima partita.vbi dicitur , ꝙ melius eſt dare eleemoſynā patri infideli,ſi non habet aliunde vnde poſsit ſubueniri,quā chriſtiano.quia ſcriptū eſt , Honora patrē tuum.&c.Et idem dicit tex.in.c.quieſcamus.& ibi glo.42.di.patri enim indigenti natura non gratia facit ei ſubuenire. ⁋ In his enim quæ ſpectāt ad opus miſericordiæ,pater infidelis præfertur fideli,etiam ſancto,in prouidendo ei in neceſſarijs:niſi extraneus magis indigeat.vt per glo. & ibi Archidia.in.c.1.30.diſtin. Abb.Siculus in.c.ſi quis.de hæreticis. ⁋ Quintò ad huius corroborationem arguo ſic.Si pater oppreſſus in caſtro poteſt filium comedere ob neceſsitatem famis,& poteſt illum vendere. vt.l.11.titu.17.quarta partita.& filius ex quibuſcunq; bonis poſsideat poteſt ſe reſtituere.l.12.d.titu.17.à fortiori antequàm vendatur, vel ne occidatur à patre vt manducetur,poterit,imò tenetur patri ſubuenire , & alere de bonis filio acquiſitis per delictum patris.argu.textus in authē.multo magis. C.de ſacroſanct.eccle. ⁋ Præterea & ſextò. Si pater eſt hæreticus,omnia bona ipſius ſunt à iure confiſcata pro filijs catholicis de iure partitarū.l.2.ti.26. ſeptima partita.attamen licet bona parentū hæreticorum applicētur filijs propter delictum patris:ſi lij eadem lege partitæ cōpellūtur alere patrem hæreticum,& excōmunicatum l.34. in fine.titu.9.prima partita & l.8.titu.23.ea.partita. Abb.& alij in.c. paſtoralis.§. verum. de appella. & verè multa ſunt iura,quæ ad hūc ꝓpoſitū poſſunt adduci. Quapropter ſi filij de iure naturali tenentur alere parētes infideles,qui de tanto crimine ſunt dānati,& inſuper poſſunt oppreſsi filios ſuos comedere:à fortiori de eorum ſubſtantia, vndecūq; prouenerit tenētur filij ipſos parētes alere,maximè ſi parētes ſunt catolici.vt patet ex iurib⁹ ſupradictis. Ad qđ tenēdū videri meo ſufficit tātū modo præſtare reſpōſū ad.d.§.ſi qs hominē,in.ti.de pace tenē. & eius vio: cū.d.§.ſi fundamentū ſupradictorū doctorū.& dic, 56. ꝙ ibi eſt caſus ſpecialis in fractore pacis. Itē qa ibi imperator pręcipit filijs ſub pœna graui , ne ex ea parte,quā lucrantur propter delictū patris,alāt patrem:nam in ratione pœnæ:& mādato principis filius excuſatur & liberatur ab illa naturali obligatiōe.tenet Ludo.pon.in.l.1.4.col.ff.de in ius voca. ⁋ Vel aliter bona fractoris pacis adminus medie-

tas

tas bonorũ ipſius eſt propter delictũ applicata cameræ fiſci.l.1.ti.delas treguas.in ordin.Si verò princeps trãsfert dicta bona cõfiſcata in filijs frãgentis pacẽ,ea lege,vel conditione,ꝙ filij non poſſunt de prędictis bonis alere patrẽ ſub certa pœna, vt habet in.c.1.in.d.§. ſi qs hominẽ,patet expreſſe,ꝙ filij debẽt prædictã legẽ ſeruare.l.menius.& ibi Bar. ff. de cõdi. & de.c.verũ. cũ

obligados a dar alimẽtos [a] a alguno de ſus fijos [b] illegitimos

ſimili.de cõdi.appoſi. ¶ Solue aliter magis ad ꝓxima,ꝙ filius in caſu.d.§.ſi quis hominẽ.non põt alimẽtare patrẽ de bonis cõfiſcatis:quia bona,de qb⁹ in.d.§.erãt principis,& fuerũt in filiũ collata ſubconditione,ne patrẽ alimẽtaret ex bonis cõfiſcatis. itẽ ſub iureiurando ne patrẽ aleret ex his bonis.vt patet ibi ex textu. & tenet Bal.in.3.col.ibi ver.ſpõdeant.& And.Si.in addi.ſup dicta particula dicit, ꝙ illud ẽ verũ in caſu illi⁹ text⁹. ſentit ergo ꝙ ille ẽ caſus ſpecialis.igitur erit in cõtrariũ i⁹ cõmune.vt.l.q̃ſitũ.§.deniq;.& ibi Bar.ff.đ ſun.inſtru.l.nã qđ li quidẽ.in fine.ff.de penu.lega.l.legata inutiliter.in princi.& ibi Bar.in fine đlega.1.& ſic cõcluſio p̃dictorũ ẽ vera in caſu dicti.§.1. ꝙ bona trãsferãtur in filiũ ea lege vel iuramẽto,ne patrẽ alat etc.nõ aliàs.

Adde. Idem eſt dicendum in patre,qui habet à iure vſumfructum in bonis aduentitijs filij per.l.cum oportet.&.l.fina.C.de boniſq; libe. & tamen poteſt auferri per hominẽ relinquentem ea conditione,ne ad patrem perueniat vſusfructus. vt in authen.vt lice. ma. & auiæ. in princi. colla. 8. ¶ Sed illud fit authoritate legis,ideo nõ videtur poſſe auferri per hominẽ, ſed per legem, quæ auferendi poteſtatem habet & concedit vt.l.vltima.C. vbi & apud quem in integr.reſti.agẽda ſit.&.l.item eodem. §. ſi decuriones. ff.quod cuiuſq; vniuer.nomi.&. l. vnũ ex familia. §.ſi de falcidia. de lega.2. ¶ De quo plenè per Dynũ in.c.indultũ.in ver.tñ eſt cõtra regulã. de regulis iuris lib.6.& ibi in additiõe. ¶ An autẽ valeat pactũ iuramẽto firmatũ,vt pater nõ teneatur alimẽtare filios egẽtes,vel ecõtra, tenet notãter Georgi⁹ natã in repe.c.quãuis.in.6.&.7.co.qnta limitatiõe. de pactis in ſexto. vbi tenet,quòd nõ. vide per eũ.

13 a ¶ Alimentos. Alimẽtorum † priuilegia multa ſunt ſecundũ Bar.in.l.mella.in princi.verſi.vltimo quia hic.ff.de ali.lega. ¶ Primum eſt,vt eorum fauore pubertas in maſculo duret ad annũ.18.in fœmina ad.13.Caſus eſt ſingularis ſpecialiſsimo fauore alimentorũ inductus in.d.l.mella.in princi.ff.de ali.& ciba.lega.taliter,ꝙ ſi ſunt relicta alimẽta puero vel puellæ vſq; ad pubertatẽ: maſculus vt dixi, habebit vſq; ad.18.fœmina vſq; ad.13.cõpletũ.Tenet etiã Fran. Cremẽ.& cõmẽdat cõſi.ſuo.77. ¶ Secundũ ꝙ etiã ex voluntate nõ ſolẽni debeãtur alimenta.quod eſt notandũ ad legẽ tertiã ſupra. & ad ea quæ ibi dixi.Ratio quæ põt aſsignari quare valet talis nõ ſolẽnis diſpoſitio poteſt eſſe:quia debẽtur alimẽta etiã ſi non relinquãtur.per ea quę dicit Bal.in.l.id qđ pauperib⁹.C.de epiſc.et cle.et ſupra dixi.Tertiũ,qa pñt relinq etiã ĩcapacib⁹.ꝑ iſtã.l.et p.d.c.cũ haberet. et.l. ſupra.ꝓxima. ¶ Quartũ qa legatũ eorũ nõ minuitur per clauſulam generalem. Quintum,ꝙ relictũ nominatim,cẽſetur repetitũ etiam à ſubſtituto. Sextum eſt in modo exigendi. Septimũ,quia habẽt breuiores dilatiões.

en ſu vida o al tp̃o đ ſu muerte q̃ por virtud đla obligaciõ no

14 Octauũ,qa † appellatio nõ admittitur

Adde Vt in ſpe.de iuriſ.omniũ iu. §.2.col.2.ſed in eiſdẽ.qđ eſt verũ p̃ter quã ſi negetur filiatio. vt p Bal.in.l.nemo.1.co.2.oppo.C.de ſumma tri.& fide catho.quia tũc admittitur appellatio,vt ibi p eũ. ¶ Nonũ,quia nec cõpẽſatio qñq; locũ habet. ¶ Decimũ,qa pacto cõtrahẽtium ſine authoritate iudicis non pñt remitti. ¶ Vndecimũ,ꝙ etiã tpe feriato põt agitari cauſa alimẽtorũ ſecundũ Bar.vbi ſupra.vbi vide,qa allegat iura,in qbus ꝓbantur p̃dicta priuilegia. ¶ Tu adde duodecimũ,qa eorũ fauore onus ſeqtur p̃legatũ,& trãſit ad hæredes hęredis,licet ſint plures.l.libertis §.lucius &.l cũ vnus.in princi.ff.de ali.et ciba.le.et ibi Ange. Decimũtertiũ,quia debentur abſenti ex cauſa & ꝓpter negotia teſtatoris, ſicut ſi eſſet præſens.l.ex teſtamẽto.& ibi Bar.eo.ti.de alimẽ. & ci. le. ¶ Decimũquartũ, qa alimenta p̃terita & futura peti pñt eo libello. vt bene apparet ex verbis Bar. in.d.l.libertis.in prin.2.col.& in. l. cũ notiſsimi.§. in his.& in.l.male agitur.in fine. C.de pręſcrip.3c. vel.4c.anno. ¶ Decimũ qntũ,qa ſi debẽtur ex certo fundo,habent illũ hypothecatũ.l.2. &. l. lucius. ff.de ali.lega. ¶ Decimũſextũ,qa alimẽta non denegãtur filijs,licet dilapidauerint partẽ aſsignatã p patrẽ,ꝓbatur optimè in authẽ.ſi captiui.C. de epiſ.& cleri.dixi ſupra in glo.ſuper parte.en caſo. ver. ſed

15 pone pater. ¶ Et nota,ꝙ alimẽta † petũtur officio iudicis.d.l.ſi qs à liberis.in princi. & ibi Bar. ff.de libe.agno.& in.l.ſolẽt.2.co.ver.q̃ro dicitur hic.ff.đ ali.& ciba. lega. & ibi aſsignat pulchrã rõnẽ. ¶ Et

16 formatur † libell⁹ ſic. Peto Titium cõdemnari ad præſtandum mihi alimenta in præſenti & in futuro.vel ſic,Peto mihi dari alimenta & condẽnari ad dandum quolibet anno tantum pro veſtimẽtis: & tantum omni menſe pro victu ſecundum Bar. in.l. pecunię.2.col.ver.quęro qñ.ff.de alimẽ.& ciba.le. *Libellus in petendis alimentis.*

17 Adde. Et nota vnũ ſingulare in materia alimẽtorũ,ꝙ † iudex ſecularis,pẽdẽte cauſa matrimoniali corã iudice eccleſiaſtico p appellationẽ à ſentẽtia lata in fauorẽ matrimonij,poterit decernere,& cõpellere maritũ ad pręſtãdũ alimẽta vxori,nec dicitur attẽtatũ.Ita tenet do.Matth.đ affli.deciſio.neapo.152.qđ eſt notã

dum.Et dicit,q̃ iſte caſus eſt addendus ad alios caſus poſitos in ſpe.in ti.de appella.§.pe. in princip. vbi ponit caſus,in quibus licet attentare lite pēdente in cauſa appellationis,& nō reuocātur tāquā attētata.vt ibi tenet etiā Cardi. in cle.1.đ ſeqſtra.poſſe.& fruc.9. notabile.

b ❡ De ſus hijos. qa nepotibus nō tenetur auus qcquā relinqre: pueda mādarle mas dela quinta c parte đ ſi filius eorūq; pater viuit tēpore mortis aui : aliàs ſic.Bal.in.l.pe.C.de adop. ❡ Si tñ pater ipſi⁹ nepotis eſt inops,licet ſit viuus,tenetur auus nepoti alimēta relinquere,aliàs peti poterūt à nepote.Bal.in authē.res quæ.2.col.C.cōmunia de lega.quia & nepos ex filio tenetur alere auū ſecundum glo.in.l.ſi quis à liberis §.victum autem.ff.de libe.agnoſ.dixi ſupra in gloſa ſuper parte. el padre. ❡ Idem dici-

18 mus, q̃ † debentur alimenta viro inopi ab vxore diuite.vt per Bal in.l.ſi cum dotem.§. ſi maritus.2. col.verſi.econtra puero.ff.ſolu.matri.cōtra glo.in. l.ſi ſtipulata.ff.de donatio.inter virum & vxorem. in ſpe.in ti.qui filij ſint legiti.verſi. quid ſi mulier. Bar.in.d.l.ſi cum dotem. §.ſin autem in ſæuiſsimo. verſi.quæro an vxor ff ſoluto matrimo. Et ibidem vide omnino Alexan.de imo.col.3.ver. vtrum autem econtra.cum alijs per eum allegatis.

19 Adde. Quādo † pater,auus , aut vxor dicūtur pauperes,vel i egeſtate eſſe,vt nō teneātur alimēt⁹ præſtare filijs,nepotibus,vel marito, vide do. Matthæū de afflictis in deciſio.neapo.179.per totā deciſionē.& Bal. in authē.præterea.C.vnde vir & vxor.do.doct.de Pala. in repe.c.per veſtras.de dona.inter virū & vxorē. ſuper textu.col.80.in ver.fateor tamē. dixi in. l.61. infra in glo.ſuper parte. veſtir y comer.in ver. quā

20 do maritus. ❡ Intantū † vxor tenetur alere maritū inopē,q̃ etiā ſi delictum cōmiſit . propter quod fuit bānitus,tenetur illū alere:quāuis dictū fuit , q̃ non cōuerſetur cū vxore.nā & tunc mittet ſibi alimenta.Ita tenet do.doct. de Pala. vbi ſupra.col.83. ver.quod autē.qui allegat ſpe.in tit. de dona. inter virū & vxo.§.ſi. in ver. quid ſi vir eſt in bāno.quē etiam referunt & ſequūtur Ioā.and.& do. Anto in d.c.per veſtras.& alij,quos refert do. doctor de Pala.vbi ſupra, & quodāmodo illud limitat.

21 ❡ Et nota,q̃ † debētur ei alimēta ſecundum neceſſitatē viuēdi:non ſecundum dignitatē eius. Tenēt Io.de are.Bal.& Imo. in.l.ſi merit⁹.la.2.ff.ſolu.ma. ❡ Alimēta verò,q̃ debētur p maritū vxori, ſi non fuerūt ſibi tradita cōſtāte matrimōio poterūt p eā peti eo ſoluto. Tenet Bal. & Io.đ imo.i.l.ſi marito. §.ſi fūdū. ver.extra qro.ff.ſolu.mat Bal.in.l.1.col.3. in verſi.extra quæritur diuerſo caſu.C.de lega.

22 c ❡ Mas dela quinta.Quæro iuxta hoc.pater † in ſuo teſtamēto filio illegitimo,p qnta parte bonorū reliqt vnū magnū fundū taxatū in quinta parte bonorū valentē multo plus:nūquid valebit tale relictum?Bal.in.l.eā quā.7.col.ver.pone dicit decretū. de fideico.& Bar.in.l.ſi. C. de his quibus vt indig. dicunt,q̃ valet tale relictū vſq; ad modū quintæ,et nō vltra.vt.l.luci⁹.ff.đ exerci.qa cauſa certis finib⁹ circūſcripta,effectū,pducēdū limitat & reſtringit. ſus bienes dela que podria diſponer por l.ſi his qui animo.ff.đ acq.poſſe.taliter,q̃ id qđ ſupeſt de qnto,nō trāſit ad hæredes ſpurij.quia nō ratione,ppietatis,in qua nō valet legatū:neq; ratione alimētorū , qa cū vita finiūtur.l.cū hi.§.ſi vni.ff.de tranſact.l.dñs.§.ſina.ff. de vſufruct.

23 Adde. An † mortuis parētib⁹ filij legitimi pñt agere , vt donatio filijs illegitimis facta reuocetur,quaten⁹ eſt inofficioſa,cōſtante matrimonio illius ſororis naturalis,vel ſpuriæ,cui facta fuit donatio. Do.doctor de Pala.in repe.c.p veſtras đ dona.inter virū & vxo. ſuper textu.co.348.in ver.ex quo ſeqtur. allegat,p vtraq; parte. Tandē concludit cōſtāte matrimo. q̃ pñt filij reuocare donationē quatenus eſt inofficioſa.& adducit fundamēta,ſed melius.co.330.in ver. quāuis.cū ſequē.Quod eſt optimū ſcire ad legē de nouo editā p chriſtianiſsimū Carolū Imperatorē nñn ī curijs đ Madrid anno dñi.1534.ī ordine.101.ī pte.& mādamos.ī ver.y porq̃ en eſto ceſſen. p quā legē hodie anullātur dotes et donatiōes factę filiab⁹ quaten⁹ excedūt portionē legitimā īparū filiarū,vt dici ī.l.19.ī gl.ſup pte no exceda.īfra. ❡ Sed

24 opæptiū eſt videre,† an etiā ī vita parētū filij legitimi poſsīt euocare dotē datā à pře ſorori legitimę vel illegitimę ī eo,qđ dos excedit portionē legitimā ipi⁹ ſororis legitimę,vel in eo, qđ excedit qntā ptē donatiōis factę filię illegitimę.videt q̃ ſic.nā in donādo vltra legitimā,videt fieri fraus ipſis filijs. igit etc. ❡ Itē ſi ſciētes nō reuocaſſent,poſtmodū reuocare nō poſſent,qa videt cōſentire.vt regula ſcięti.li.6. ❡ Propterea dicit Spe. in ti.đ emp.& vē.§.5. ver.co.etiā mō.&.l.1.§.ſi.ff.đ acti.emp.q̃ dcept⁹ nō videt,q ſciuit:ideo dmū nō agit. ❡ Itē ſi filij in vita parētū dotē vel donationē ſepe dictā reuocare nō poſſent quaten⁹ eſſent inofficioſę.ſequeret,q̃ hi,qb⁹ dos vel donatio immēſa eſt facta,facerēt fructus ſuos,quos medio tēpore perciperēt.Itē ſæpenumero cōtingit,q̃ filię & eorū mariti,maximè naturales tantū,ſpuriæ,vel habitæ ex dānato coitu,conſumūt omnia,quę ſibi tradita ſunt à parētib⁹,vel trāsferūt in remotis partibus,vbi cōueniri nō pñt,vel eū maximo labore & ſumptib⁹:et ex hoc filij legitimi cōſequi nō poſſent,quod inofficioſe datū eſt: igitur nō immeritò ſi petatur eo tēpore,quo facultatē habēt petēdi.ſ.in vita parētū. ❡ Sed in contrariū eſt veritas. Nam nō reperitur iure cautū,vt legitimi in vita parentū poſsint reuocare donationem vel dotē à parētibus factā in eo quod eſt inofficioſa,ſed poſt mortē parentū. vt bene colligitur ex.l. 29.in.§.ſaluo ſi la tal dote o donaciō.infra.et ex his Contra. & ben.

quæ

25 quæ notãter dicit do.doc.đ Pala.vbi ſupra.¶ Itē †
nemo regulariter agere pōt in iudicio,niſi cui com
petit actio,vel defenſio.l.1.ti.2.&.l.1.ti.3.tertia par-
tita.cū ſimilibus. ¶ Ex quo dicit Bal.in.l.fi.8.col.
in ver.8.ſtudeat reus.C.de edic.diui.Adria.tollē-
do, ꝙ iu iudicio quantum licet ſummario plena-
riè de perſona diſcutiēdū eſt,vt iudiciū fundetur:
ſed filij in vita parentū nullū ius vel actionē natā
habent ad agēdū cū effectu,igitur &c. ¶ Pręterea,
26 filij † nō poſſunt petere ſibi à parētibus aſsignari
legitima in vita parentū, vt per Bar.in.l.fi.ff.de li-
be.agnoſcen.notatur in.l.cū filius. & ibi doctores.
ff.de verbo.obliga.& in.l.imperator.ff.ad trebe.cū
27 ſimi.¶.Itē † ſi filij pro ſe agere nō poſſunt.quia ne
mo ſine actione &c.multo minus nomine parentū
agere poſſunt.quia nemo pōt intētare ius tertij. vt
dicit Bal.in.l.cū ſeruo.1.col.in fine.ver.itē excipiēs
28 dicitur.C.de ſeruis fugi. ¶ Itē quia † agens debet
probare finalē cauſam ſuæ intentionis.l.nec credi
tores.& ibi Bal. 2. no. C. de pigno.actio. ¶ Patet
igitur, ꝙ filij viuo patre reuocare non valēt geſta ꝑ
29 patrem. verū tamē eſt,quòd † filij in vita parētum
poſſunt petere ſibi alimēta prę́ſtari.vt per Bal.in.l.
quāuis.C.de fideico.per.l.cum oportet. §. cū autē.
C.de boniſq; libe. ¶ Item ſi pater dilapidat boua
ſua,poteſt petere filius,vt priuetur adminiſtratio-
30 ne.vt per Bal.in.d.l.quāuis.Item † ante mortē pa-
rentis dos vel donatio,ſiue in tertio,ſiue in quinto
non pōt dici inofficioſa,cū ſit in electione donata-
rij tempore mortis.vt.l.19.&.23.ſed melius in.l.29.
infra.Iſta quæſtio mouetur per dominū Matthęū
de affli.deci.nea.8c.đci.de prin.vſq; in fine. ¶ Nec
31 obſtāt rationes in contrariū inductę.† nā ſi ſciēs et
Rō. ad prima. tacēs pręiudicat ei,eſt verū in factis ab eo,vt in em
ptioue,& vēditione,ſed nō in factis alienis. vt pa-
tet in regula.Qui tacet.lib.6. ¶ Itē quia filijs in vi-
ta parētū(vt dixi)nō ē cū effectu nata actio ad agē-
dū,ſed poſt mortē parentū agere pn̄t:nā ante mor-
tem parentū non currit filij tēpus ad agendū,vt in
pręſcriptione dixi in.l.63. in glo. ſuper parte,diez
32 años.ver.ad quod probandū.infra.¶ Optimū † ve
rò eſſet prouidere de remedio in vita parentū. nā,
Cōſiliū. vt dixi ſępenumero,filij & filię legitimi,vel ſpurij
conſumūt à parentibus tradita ſibi,maximè ſi ſunt
data in pecunia numerata,vel quia ſunt mobilia,et
paruo tēpore conſumūtur:ſed ſi immobilia, ab eis,
vel ab emptoribus recupari poſſent:cū emptio di-
ctarū rerū ſit nulla p.d.l.101. editā in curijs đ Ma-
drid.anno dn̄i.1534.de qua ſupra. ¶ Vel quia,vt di
xi,filiæ cū viris ſuis ſe trāsferunt vbi cōueniri nō
pn̄t,mortuis parētibus:& recuperare nō poſſet,qđ
inofficiosè datū ē. ¶ Si verò ſunt filię in loco vbi
poſſunt cōueniri:mortuis parentibus,poterūt filij
recuperare quod inofficioſè datū eſt cū fratribus
medio tēpore perceptis per.d.l.101. ¶ Iſta fuit cō-
cluſio Soci.in regula ſua.143.vbi ponitur regula,ꝙ
dos filię cōceſſa excedēs legitimā filiorū dotantis,
quādiu durat matrimoniū,nō poteſt à marito reuo
cari reſpectu eius quod excedit, quia illā habet ti-
tulo oneroſo.Et dicit,ꝙ iſtā regulā, cū ſex amplia-
tionibus,& quatuor reſtrictionibus deſcripſit do.
doct.de Segura in repeti.§.cum filię.l.de hęredi.ff.
de vulg.& pupi.fo.14.1.col. cū quinq; ſequētibus.
vide ibi.& per Socinū vbi ſupra.nā notãter loquū
tur,& dicūt ꝙ per iſta poterit declarari opinio Io.
lupi.in repe.c.per veſtras. de dona. inter virum &
vxo. fo.31. col.3.ver.mortuo.& co.ſequen.in prin.
vbi tenet,ꝙ in cancellaria regia fuit contrariū iudi
catū. ¶ Sed quia iſta lex dicit,ꝙ parentes poſſunt
donare filijs ſuis ſpurijs quintā partē bonorū ſuo-
rū,tene,ꝙ iſta donatio nā pōt fieri đ alienis,vel de
his,quę ſubiacēt reſtitutioni, ſed de ꝓprijs bonis,
33 vt hic dicitur. ¶ Hinc ē,ꝙ † cleric⁹ nō pōt donare
vel filiā ſuā dotare,đ acquiſitis intuitu eccleſię,vel
de reditibus beneficij,ſed de acquiſitis intuitu pſo
nę,vel de ſuis bonis patrimonialib⁹.nā acqſita per
clericū ex ſua induſtria,vel labore,& patrimonia-
lia propria ſunt ipſi⁹ clerici,et de his valet diſpone
re.ita dicit.l.53.ti.6.parti.1.docto.& Abb.in.c.quia
nos.de teſta. Iſtā quęſtionē mouet do.doctor đ Pa
la.in.d.repe.c.ꝑ veſtras ſup tex.col.339.in verſi.ex
iſtis infertur.cū ſequen. ¶ Quęro.Pater reliqt ſuo Qō.
ſpurio quintā partē bonorū ſuorū ad alimenta,vel
concubinę,an tale relictū habeat priuilegia cōceſ-
ſa piæ cauſæ ꝓpter Deū.Et videtur ꝙ ſic,dūtamen
relinquatur contēplatione paupertatis.argu.eorū,
quæ dicit Bar.in.l.alio.ff.đ alimē.lega. & in ſuo tra
cta.alimētorū. ¶ Sed tene contrariū.Quia licet iſto Contra.
caſu ſit pietas patris erga filiū,tn̄ eſt quædā natura
lis cōpaſsio,nō religio ad Deū: & cū relictū cōcu-
binę habeat cauſam quaſi turpē,non poteſt dici ad
pias cauſas.Quod eſt pulchrū ſecundū do.Petrum
de Rauena in ſuo alphabeto aureo,in parte alimen
ta.2.col.in ver.quid ſi pater.folio.1. ¶ Vbi verò re
linquitur conſanguineo ꝓ alimētis,ſeu pro anima,
dūmodo ſit paup, videtur, ꝙ ſit ad pias cauſas. vt
notãter cōcludit Bal.in.l.1.co.2.C. đ ſacro ſan.eccl.
qui ad hoc allegat gl.in.c.2.de ſepulturis.Idē vide-
tur velle Ioā an.in addi.ad ſpe. in ti. đ inſtr.edic.§.
34 nūc verò aliqua in additiōe. ¶ Hinc eſt,ꝙ † legatū
in qnto ad pias cauſas relictū, ſi repitur cācellatū,
valet.nā iuris ꝓſūptiōe videtur incōſultè factū.ita
dicit tex.et Bar.in.l.ꝓximæ.ff.đ his q̄ in teſta.delē.
35 ¶ Sed pone,ꝙ † pater & princeps, vel rex habēs
iuriſditionē, & poteſtatē ſtatuendi, & diſponēdi
in ſuis terris ad libitū:nunquid ratione alimētorū,
vel cauſa dotis poſsit vltra quintā ſuis ſpurijs relin
quere. Videtur per iſtā legem ꝙ nō. Idem videtur
tenere Bal.in.c.1.de cōſtitutio. & eum refert And.
Si.ibi.pe.col.ver.ſubdit etiā Bal. dicens, ꝙ turpis
affectio hoc vetuit,habens cauſam permanentē in
turpitudine ex delicto.l.fina.ff.de actio. & obliga.
non tamen decidunt hanc quæſtionem: quia di-
cit Bart. vt ipſi referunt,quòd pendebat de facto.

¶Sed ꝓ iſta pte facit tex. ſolẽnis in.l.fina.in pte,ſi paternum vitium refrẽnandũ extimauerant.C.de natura.libe.nam ratio illius legis nõ ſolum ligauit principes mũdi,ſed ipſum Imperatorem.eſt enim Imperator animal rationale politicũ:& licet ſit ſolutus legibus,non tamen eſt ſolutus à dictamine rationis,vnde ligatur ratione. Et poſſet allegari ſecundum And. Si.vbi ſupra ſolennis doctrina

ſu anima y por cauſa delos dichos alimẽtos no ſea mas capaz el tal hijo illegitimo dela qual parte deſpues q̃ la ouierẽ d el tal hijo pueda en ſu vida o ẽ muer-

glorioſi Thomæ in primo ſec. q. 96.articulo vltimo.vbi declarans legem.princeps legibus.ff.de legi.quærit,vtrũ omnes legi ſubijciantur. Et dicit,ꝙ ſecundum hoc lex de ſui ratione habet. ſ. ꝙ eſt regula humanorũ actuum.ſecundò,ꝙ habet coactiuã dupliciter. ¶Aut poteſt eſſe aliquis ſubiectus legi vno modo,ſicut regulatũ regulæ.& hoc modo oẽs illi,qui ſubduntur poteſtati,ſubduntur legi,quam fecit poteſtas. ¶Alio modo,ſicut coactum cogenti. & hoc modo homines virtuoſi & iuſti non ſubijciuntur legi,ſed ſoli mali. Poſtea ad dictam legem. princeps legibus.dicit,ꝙ princeps dicitur ſolutus legibus quo ad vim coactiuam legis. nullus enim propriè cogitur à ſeipſo. lex autem non habet virtutem coactiuam,niſi ex principis poteſtate, quia ipſe eſt lex animata:ſed quantũ ad vim directiuam legis,princeps ſubijcitur legi propria volũtate,ſecundum ꝙ dicitur in.c.cum omnes.de conſti. Patere legem,quam tu ipſe tuleris. Iſta ſunt verba beati Tho.vbi ſupra. Et ſic adducendo verba ipſius ad noſtram quæſtionem videtur ſentire, ꝙ princeps vltra quintã partem bonorum ſuis non poteſt relinquere ſpurijs,aut illegitimis, nec amplas dotes

Contra. cõferre in ſuas ſpurias. ¶Sed cõtra hoc facit. Quia plenitudini poteſtatis nihil reſiſtit. omnẽ enim legem poſitiuam ſuperat,& ſufficit pro ratione volũtas.l.1.ff.de conſti.princi.& vide Bald.in.d.c.1.vbi refert verba data cuidam imperatori contra quandam mulierẽ, cuius amplexus imperator dicebat licitos:& fertur illam reſpondiſſe, Domine,ſi libet licet. Et ſecundum hoc dicit Bal.vbi ſupra, ꝙ illuſtris princeps do. Barnabas cùm haberet plenitudinẽ poteſtatis Mediolani potuiſſe donare ſuis amaſijs bona exiſtentia in territorio mediolanenſi:vel bona debitorum medioladenſium, quapropter ſe ipſum obligare potuiſſe dicit.ſic in noſtro caſu dicendum erit ſecundum hoc,ꝙ princeps poterit donare ſuis illegitimis vltra quintam partem bonorum ſuorum. ¶Et pro iſta parte poteſt adduci noua ratio, quæ mihi multũ vrget. Legitima debetur filijs legitimis de iure.vt. 1. di. Ius naturale. & iſta legitima dicitur portio debita iure naturali.l.17.ti.1.ſexta partita.quantitas tamen legitimę non eſt taxata nec limitata à iure naturali:niſi vſq; ad quãtitatẽ alimentorum. vt per glo.in.l.1.ver.& circa.eodem titu.3.li.1.fo.le.vbi allegat iura.eſt tamen taxata & aucta à iure poſitiuo,vt patet in authẽ.nouiſſima.& ibi doctores,ſignanter Paul.de ca. C.de inoffi.teſta.& in corpore vnde ſumitur.&.l.nup.eo.ti.et melius noſtro iure cõmuni,ſecundũ quod tota ſubſtantia defuncti eſt legitima filiorum, præter tertiã & quintam partẽ,d qua teſtator poterit diſponere ſeruata forma,de qua in.l.20.titu.delas mãdas ſo. le. & in pluribus legibus iſtius voluminis. ¶Et ex hoc credo dixiſſe Bal.in.l.ſi.§.ipſum.C.de bonis quę li.ꝙ legitima poteſt minui quatenus ad alimenta ſufficiat:nõ vt ea nõ ſufficiat.ad alimenta eſt de iure naturæ,& propterea nõ põt minui,niſi vſq; ad alimẽta.quia quod eſt de iure naturali,non põt tolli per ius poſitiuũ.vt dixi in.l.1.ſupra. illud tamẽ alimentum vltra alimenta cùm ſit de iure poſitiuo,poteſt tolli per principẽ, quia eſt ſupra ius poſitiuũ.vt habetur in.c. propoſuit. de cõceſſione præben.tenet Inno.in.c.quæ in eccleſiarũ.de conſti.igitur princeps, qui legẽ cõdidit ſuper quinta, poterit vltra donãdo illã reuocare, per ſupradicta.

¶Quid igitur dicendum in tanta varietate? Dic reducendo ſupradicta iura ad concordiã,ꝙ de æquitate & naturali ratione princeps nõ põt ſuis illegitimis vltra quintam partẽ ſuorũ bonorũ relinquere,quia debet viuere ſecũdũ legẽ.vt.l. digna vox:& ibi Bar.C.de legi.& melius in.l.12.in princi.ti.1.prima partita. Quia videtur lex promulgata nutu diuino per os principis.vt ꝑ glo.ibi.et in ſpe.de legi.§.6 ver.46.& de appella.§.4.in princi. ¶De plenitudine tñ poteſtatis poterit legẽ reuocare,& vltra quintam ſuis illegitimis relinquere,quia eſt ſupra legẽ,& põt tollere illam.vt.d.l.1.ſupra. Et iſto caſu debet ſeruari moderamẽ,ꝙ iudicio bonorum virorũ relinquatur,cùm nõ ſit in iure expreſſum, ne legitimi in multo defraudentur,& dãnũ patiantur.argu.tex.in.c.de cauſis.de officio dele.& in alimentis hoc dicũt doctores in.d. c. cũ haberet. facit l.furti.§.paſtus.ff.de infami.& ibi Pau.de ca.dicit, ꝙ lex ſemper eſt reſtringenda,& ampliãda eo modo,ꝙ nõ ſequatur inhumanitas. ¶Tẽpero tñ quod ſupra dixi, ꝙ nõ poteſt princeps ratione naturali, ſi habet legitimos,vltra quintã partem ſuorũ bonorũ ſuis relinquere illegitimis:niſi per vim cognouiſſet virginẽ,& ex ea habuiſſet filiã, quia iſto caſu poſſet eam amplè dotare,ꝑ ea quę dicit Bal.in.d.l.eã quã.7.col.ver.& ſcias ꝙ in iſtis.C.d fideic.idẽ Bal.et An.Si.in.d.c.1.d.cõſti.licet ſub dubio forte. Limi.

36 d ¶Deſpues que la ouierẽ. Quia † ante traditionem etiam ſi filius, cui quinta pars bonorum fuit donata,non poterit de ea diſponere,cum nondum ſit ſua,vt.l.17.infra. ¶Morti tamen patris naturalis perficitur donatio de quinto pro alimentis,

vel

vel loco alimentorum, per ea, quæ dixi in.d.l.17.
¶ Item quia debentur alimẽta filio illegitimo, etiã
ſi non relinquãtur, vt dixi in gloſa ſupra proxima.
37 e ¶ Lo que quiſiere. Ex quo eſt notãdũ, ꝙ † lega
tum de quinto pro alimentis factum incapaci, va-
let, & trãsfertur in hę
redes legatarij in vſu
fructu & in proprie-
tate. ¶ Cuius contra-
rium tenet Bal. in.d.l.
eã quã.7.co.ver. pone
dicit decretũ. C. de fi-

te hazer lo q̃ quiſiere [e] y por bien tuuiere. ¶ Pero ſi el tal hijo fuere natural [f] y el padre no tuuiere hijos o deſcendientes, mãdamos que el padre le pueda man

Corrigit deico. ¶ Item fallit in iſto caſu. l. cum hi. §. ſi vni. ff.
de tranſactio. & l. titio vſufructus. ff. de vſufruc. le-
ga. vbi dicitur, ꝙ legatũ alimentorum finitur mor- 40
te legatarij. Idẽ tenet Bal. in authẽ. cui relictum. in
fine. C. de indic. vidui. tollẽ. et Bar. in. l. donationes.
§. ſpecies. ff. de dona. vbi dicitur, ꝙ legatum alimen
torum ex certo ſundo, vel ſundi ad alimenta, intel
ligitur de vſufructu tantum. quia intelligitur, niſi
legetur quinta pars bonorũ ſimpliciter, vel in pro
prietate, tunc verò valet legatum in proprietate &
vſufructu, per iſtam legẽ, quæ in hoc eſt notanda.
Ratio huius diſpoſitionis eſt: quia teſtator in vita
& in mortis articulo põt quintã partem bonorum 41
ſuorũ relinquere pro anima, & aliũde, in proprie-
tate, & vſufructu. vt. l. 10. tit. de las mãdas. ſo. le. cum
alijs. Ergo poterit illã relinquere ſuis illegitimis in
proprietate & vſufructu. vt hic dicitur. ¶ Itẽ de iu
re imperatorũ pater in ſuo teſtamẽto poterat relin
quere filijs ſuis illegitimis vnam vnciã. i. vnam de
duodecim partibus totius aſsis, vel ſubſtantię ſuæ:
quę vncia efficiebatur filiorũ illegitimorũ in pro-
prietate & vſufructu. l. 2. C. de natu. libe. l. 13. ti. 13. 6. 42
parti. Sed cũ iſta vncia iure noſtro ſit aucta in quin
tam partem bonorum, quam teſtator poterat relin
quere pro anima ſua, debuit tranſire in filijs natura
libus in proprietate & vſufructu. vt. l. ſi cõſtante. et
ibi Bal. in. 1. col. in fine. per textum ibi, in parte hy-
potecaria. C. de dona. ante nup. idem Bal. in cõſilio
ſuo incipi. Maritus cõſtante matrimonio. & in au-
thẽ. ſed iã neceſſe. 1. col. ver. 5. quæritur. eo. ti. & in. c.
1. §. ſi quis de mãſo. 2. col. ver. item oppo. nam. l. caue
38 tur. de cõtrouer. inueſti. ¶ Hinc dicimus, ꝙ † aug-
mentum dotis habet hypotecariam ſicut dos.

Adde. Quòd per iſtã legẽ hodie eſt appro
bata opinio do. doc. de Pala. in repe.
c. p veſtras. de dona. inter vi. & vxo.
ſuper tex. col. 349, in ver. an aliud adhuc. vbi mo-
uet iſtã quęſtionẽ, & allegat plura in contrariũ: tã-
dẽ in ver. incipiente, Iſtud tñ. co. 351. tenet id quod
39 iſta lex dicit. ¶ Pręter quã † ſi pater inuitus ad mã 43
datũ iudicis aſsignaret dotẽ filiæ illegitimæ, quia
Contra. tunc non tranſit ad hæredes filiæ illegitimæ. ¶ Sed
in iſto articulo tantũ contrariũ teneo: imò ꝙ de his
quæ dantur filiæ illegitimæ pro alimentis, vel pro
dote æſtimatione iudicis, tranſit ad hæredes filiæ.

per tex. in. c. cũ haberet. & per ea, quæ dicunt doct.
ibi. de eo, qui duxit in matrimonium quam. po. per
adul. & l. 8. titu. 13. ſexta parti. licet pater vtatur ver
bo, cõcedo, vel verbo, dono. vt in alio caſu dicit do.
doc. de Pala. d. rep. ſuper rubrica. col. 15. in ver. hoc.
cum ſequẽ. ¶ Itẽ quia
cum iudex aſsignat fi
liæ illegitimę dotem,
eſt loco patris, vel in
defectum patris: ergo
eodẽ iure debet cenſe
ri, ac ſi pater aſsigna-
ret, vt eſt iuris regula: ſed dos data à matre efficitur
filiæ, & de ea poteſt filia diſponere, igitur & de da
40 ta à iudice. ¶ An † autem debeantur inſtrumenta
cum prædio dato loco alimẽtorum, tex. ſingularis
in. l. 2. in fine. ff. de fundo inſtructo. dicit, ꝙ nõ. ¶ Se Fallit. 1.
cus in locatione fundi. vt. l. ſi ædes. §. illud. ff. loca.
¶ Et in legato idẽ dicit tex in. l. inſtrumẽta. C. de fi Fallit. 2
deic. & ibi eſt caſus, ꝙ inſtrumẽta emptionalia nõ
debẽt remãere penes legatariũ, licet penes hęredẽ:
& hoc ꝓpter periculũ euictionis. Hęres tñ tenetur
edere inſtrumẽta legata legatario, vt p Bal. in. d. l. in
ſtrumẽta. prima & ſecũda oppoſitiõe. ¶ Et nota, ꝙ
41 † legatũ pro alimẽtis dicitur pium. tenet Bal. in au
then. ſimiliter. C. ad legẽ falci. Tenet Bal. in authẽ.
vt cùm de app. cognoſcitur. in. §. ſi quis. colla. 8.
¶ Item nota, ꝙ ſicut poteſt relinqui illegitimis pro
alimentis, ita & pro dote. tenet Bar. in. l. fi. 2. co. ver.
Idem dico in dote. ff. de his quibus vt indig. & in
authẽ. ex complexu. C. de inceſt. nup. Bal. in. l. 1. 10.
col. in fine. ver. ſuper ſexta. q. C. de ſacro ſanct. eccl.
doc. & Abb. in. c. cũ haberet. de eo qui du. in matri
42 monio, quã po. per adul. ¶ Sed quæro † maritus Qo.
legauit vxori ſuæ vſumfructum ſundi, cum hoc, ꝙ
non poſſet alienare ipſum fundũ ſeu proprietatẽ,
an dicatur ꝓprietaria, an vſufructuaria. Dic ꝙ erit
proprietaria, vt illa verba aliquid operentur: quia
etiam ſi non fuiſſent adiecta illa verba, ꝙ nõ poſſet
alienare, tamen vſufructuaria non potuiſſet aliena
re. Iſtud eſt ſingulare dictum Bal. in. l. proculus. ff.
de vſufruc. ¶ Ludo. ro. reprobat Bal. in. l. donatio- Cõtra
nes. §. ſpecies. ff. de dona. ¶ Sed tu vide eundẽ Lu- So.
do. ro. qui cõſuluit pro opi. Bal. in cõſilio ſuo. 208.
per tex. in. d. l. proculus. & hoc eſt, vt verba aliquid
operentur. c. ſi papa. de priuilegijs. li. 6. l. ſi quando.
de lega. 1. refert & ſequitur Franciſcus cremẽſis cõ-
ſilio ſuo. 207, Quid ſi legauit vxori vtilitatem ſui Qo.
palatij. Dic quòd tale legatum continet vſum tan-
tum. caſus eſt ſingularis in. l. ſi habitatio. §. 1. iuncta
gloſa. verſi. ſed ſi. ff. de vſu & habi.
43 f ¶ Fuere natural. Idem videtur † dicendum de Qo.
adulterinis & inceſtuoſis, ꝙ poſsit pater eis relin-
quere omnia bona ſua, excluſis aſcendẽtibus, quia
eadem eſt ratio. Nam ſi procreatio filiorum tam na
turaliũ, quã adulterinorũ, & aliorũ, qui nõ ſunt de
legitimo matrimonio eſt ꝓhibita. vt. c. nemo. & c.

meretrices.32.q.4.cum ſimi.permiſſum in vno de correlatiuis, videtur & quo ad alios.vt per Bald.in lege conuenticulam.2.colũ. C. de epiſco. & cleri. Item eodem iure quò debentur alimenta filijs naturalibus, debentur adulterinis, et alijs.c.cum habe ret.d̃ eo qui du.in ma trimonio quã po. per adul.ergo videtur, ꝙ pater poſsit eis relinquere oĩa bona ſua, ſi cut naturalibus.

dar g juſtamente de ſus bienes todo lo q̃

Contra. ¶ In cõtrariũ facit. l.1.tit.de las herencias.fo.le.&.l.10.ti.13.ſexta partita.vbi ponitur regula prohibitiua, ꝙ parẽtes nõ poſsint relinquere filijs ſuis ſpurijs omnia bona ſua. & à regula nõ eſt recedẽdum, niſi in caſibus expreſsis in iure, vt habetur in ſpe.de offi.omniũ iudi. §. poſtremo. 6. col.verſi.5.dicamus.Si verò non reperitur permiſſum, ꝙ pater poſsit relinquere bona ſua filijs adulterinis, vel inceſtuoſis, ſed naturalibus tantum? (patet) quòd filij adulterini. &c. remanent ſub regula, ꝓhibitiua: præſertim, quia regula prohibitiua pręualet permiſsiuę. vt per Bar.in.l.tutor quoq;.in princi.ff.de ſuſpec.tuto. ¶ Itẽ hoc probatur argu. ſumpto à cõtrario iſtius legis. Nam ſi permittitur ꝙ pater poſsit relinquere ſuis naturalibus omnia bona ſua, firmare videtur regulã in cõtrariũ.l.quęſitum §.deniq;.& ibi Bar.ff.de fun.inſtru.&.l.nam quod liquidè.ff.de pœna lega. Iſtã cõcluſionẽ notanter videtur ſentire Bal.in.l.eã quã.5.col.verſi.itẽ excipiuntur. C. de fideico.vbi dicit, ꝙ appellatiõe filiorum naturaliũ, maximè in præiudicium legitimorum aſcendentiũ, non veniunt ſpurij, vel adulterini. Item pro iſta parte facit.l.ſupra ꝓxima. vbi dicitur, ꝙ adulterini vel inceſtuoſi, ex teſtamento, nec ab inteſtato ſuccedunt matri: ergo nec patri ſuccedunt: cùm mater certior ſit patre.l.11.in prin.ti.13. ſexta partita. ¶ Item ad hoc facit ſingulare dictum Bal.in.l.generaliter.§.cũ autẽ. C.de inſtitu. & ſubſti.quẽ etiã vide in.l.cum acutiſsimi.C. de fideico. & facit. l. lucius.§.dãme. & ibi glo. & doctores de lega.2.& in.l.fi.ff.de iure d̃li.glo.& doctorrs in clemẽ.1.de baptiſmo.& in.c.ſtatutũ. de hæreti.li.6.& glo.in.c.præſentia.de proba.vbi dicitur, ꝙ appellatione filiorum, etiam in fauorabilibus, nõ veniunt ſpurij, ſed naturales, ſecundum Cynum. in.l.quiſquis.C.ad.l.iuli.maieſt.ꝓbatur in.l.qui filium.ff.d̃ iure deli.& in.l.hæredibus.in fine.& in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.& ibi Bar.ff.ad trebellia. vbi dicitur, quid in cõtractibus, quid in ſentẽtia, et qd in.l.

44 ¶ Item † adulterini, & inceſtuoſi, & alij procreati ex dãnato & punibili coitu, non debent numerari inter filios naturales, duplici ratione. ¶ Primò, quia inter eos nõ cadit eadem ratio. Nam adulterini, & inceſtuoſi, non ſunt ita fauorabiles, quẽadmodum naturales, vt habetur in.c.vno.35.q.7.&.l.9.&.29.cum ſequen.tit.13.ſexta partita.quia, vt ibi dicitur, adulterini, & inceſtuoſi nõ debẽt vocari filij.

¶ Item quia nõ ſunt cogniti prout naturales.l.1.tit. 15.quarta partita. Item quia adulterini ſunt magis exoſi, & magis incapaces: ideo ſua incapacitas debet eis nocere.dixi in.l.ſupra proxima. Pręterea caſibus à lege enumeratis nõ licet addere aliũ ex proprio capite noſtro.vt per Bal.in.l.1.§. in primo.3.col. ver. vltimo quæro.C.de cadu. tollen. remanẽt igitur ſecundum hoc adulterini, & inceſtuoſi ſub regula prohibitiua.de qua in.d.l.1.ti.delas herẽ.fo.le.&.d.l.10.et hęc veritas. ¶ Et reſpõde ad.d.c.cũ haberet, ꝙ ſuccurritur neceſsitati illegitimorũ, nõ vtilitati. Itẽ in adulterinis nõ eſt eadẽ ratio, q̃ in naturalibꝰ: qa naturalis eſt cognitꝰ d̃ iure ciuili, vt.l.infra ꝓxima.&.l.1.ti.14.4.parti.& peccatũ eiꝰ conceptu eſt duplicatũ.igitur inter eos non debet eſſe idem ius.

quiſiere aũ q̃ tẽga aſ cẽdiẽtes legitimos.[i]

45 g ¶ Le pueda mandar.ſ.in † ſuo teſtamẽto.l.6.ti. 15.quarta partita.ab inteſtato tamen ſeruabitur ius commune.l.ſancimus.C.de teſta.l.8.et.9.ti.13.ſexta partita.glo.& doctores in.c.tanta.qui filij ſint legitimi.& in cap.niſi cum pridem.de renunciatio.do. Abb.& alij in.d.c.cum haberet. quod intellige ſi
46 non ſtant legitimi, per dicta iura. ¶ Si † tamen ſtant legitimi: & teſtator nihil dixit in teſtamento, tenẽtur legitimi ſubuenire naturalibus in victu et veſtitu, iudicis arbitrio. vt dicta.l.8.quaſi in fine. ¶ Et nota ex particula iſta, quòd licet naturalis poſsit admitti ad ſucceſsionem patris ad eius voluntatem, non tamen præter vel contra.tenet glo. in.l.1.in princi. in parte naturales.ff. de bono.poſſeſsio.contra ta.ſecundum doctores ibi.tenet Ioan. de imo.in.l.ex facto.in princi.octaua col.ff.de vulga.& pupil.pro quibus eſt tex.in dicta.l.iubemus. C.de natura.libe.& in.d.l.ſexta.titu.15.quarta par
47 tita. ¶ Ex quo eſt notandum, quòd † ſi hęres inſtitutus in teſtamento repudiat paternam hæreditatem, venit hæreditas ad legitimos aſcendentes defuncti, non ad filios naturales. ¶ Itaq; aſcendentes legitimi ab inteſtato, excludunt naturales de- Nota.
48 ſcendentes. Et eſt ratio, quia hæreditas † non adita, non tranſmittitur ad eum, qui non poteſt adire, nec repudiare.vt per Bald.in.l.ſi quis filium.§. primo.ff.de acquiren.hæredita. tenet Bal.in.l.1.C. de bis qui ante aper.tabu. Pro quibus facit.l.fina.§. cum autem.& ibi Bart.C.de cadu. tollen. vbi dicitur, ꝙ hæreditas non adita, quæ non tranſmittitur, defertur venientibus ab inteſtato, ſi datus non eſt ſubſtitutus. Idẽ dicit in.c.1.C.de ſecun.nup.ſed naturalis non ſuccedit patri ab inteſtato per iſtam legem cum ſimi.igitur.&c. ¶ Ad hoc etiam facit ſingulare dictum Bart.in.l.ſi aua. C. de iure deli.(dicit enim) ꝙ hæreditas non tranſmittitur ad illũ, qui non eſt capax tranſmiſsionis, quia eſt extraneus à ſucceſsione: ſed naturalis ab inteſtato eſt patri extraneus per iſtam legem, igitur.&c.

Adde.

Adde. Nota, ꝙ per iſtam legẽ reprobatur authen.licet.&.l.fi.C.de natu.libe.& §.ne igitur.in authẽ.qui.mo.natu.ef fi.ſui.colla.7.quod ſcribentes in.c.cũ haberet. de eo q duxit in matrimo.quam po.per adul. quibus lo-
49 cis dicitur,ꝙ † filio baſtardo non poteſt recta via, vel directè,aliquid a patre relinqui. Quod verũ eſt vt dixi in.l.9.ſupra in glo.ſuper parte,ex teſtamento,in ver.aduerte. ¶ Sed iſtud non habet locũ
50 † in nepote nato ex filio adulterino, vel inceſtuoſo,vt ibi dixi.& Bal.in.ca.in pręſentia.8.co.de probatio.vbi dicit,ꝙ eſt caſus vnicus in.l. ſi quis inceſtu.C.de inceſt.nup.refert & ſequitur Hippo. marſi.ſingulari ſuo.143. ¶ Et iſto caſu,vt credo,loquitur Pau.de Ca.in.l.donationes.la. 2. in principio. ver.poteſt etiam concubinę.&.ver.ſequenti. ff. de dõa.vbi dicit tex.ꝙ põt legari concubinę. Et idem dicit.l.concubinã.de.lega.3. ¶ Nũc dicit. ponamꝰ ꝙ habet filios ex concubina,ſtãtibꝰ legitimis legauit cõcubinę.& dicit,ꝙ legare nõ potuit. qa debet deſtingui,an cõcubina habeat filios.nã ſi quos habet,ſẽtit,ꝙ tunc cõcubinę nõ põt dõari.nã ſic fieret fraus legi.quia poſtea veriſimiliter cõcubina relinq̃ret filiis.& eſt certũ,ꝙ p interpoſitã pſonã poteſt fieri fraus legi.lege.1.C.de natura.libe. Sed Paul. de Ca.in.d.l.donationes.dat ſingularem limitationem ad prædicta iura,vt procedat in cõcubina,ppria,cui poteſt donari,vt ibi,ſecꝰ in adultera.quod eſt notandũ. Intellige ꝙ poteſt donare intra quĩtam partem bonorũ,nõ vltra,vt hic dicitur. ¶ No-
51 ta tamen,ꝙ † pater non ſolum poteſt donare filio naturali omnia bona ſua in teſtamento,vt ſupra dixi,ſed inter viuos.quia iſtud verbum, mandar, ad vtrumq; ſe refert.l.6.ti.de las donaciones :fo.le.

Concordat. h ¶ Todo lo que quiſiere. Cõcordat lex iubemꝰ. C.de natura.libe. quę lex hodie per iſtam eſt approbata.& declaratur lex. 6. ſupra, inquantum dicit.o que ayã derecho delos heredar.vt ſunt iſti naturales,qui ex teſtamento tantùm habent ius ſuccedendi in bonis patris:& ex teſtamẽto & ab inteſtato in bonis matris,vt ſupra lege proximã, quia iſti excludunt aſcendẽtes à tali ſucceſſione,vt infra ſequitur. In patre verò ab inteſtato iura antiqua remanẽt incorrecta.vt.l.8.ti.13.ſexta partita.& authẽ. licet patri.C.de natura.libe.cum ſimi.

Corrigit i ¶ Aſcendientes legitimos. Per hoc reprobatur. l.8.tit.13.ſexta partit. & authẽ.licet patri.cum ſimi. C.de natura.libe.quibus iuribus ex teſtamento & ab inteſtato naturales excludebantur.ſtãtibus aſcẽdẽtibus:hodie nõ ſic.per.iſtã legẽ: quia excluduntur aſcendentes per naturales à ſucceſſione patris ex teſtamẽto & ab inteſtato.vt.d.l.ſupra proxima.

Summarium.

1 *Concubinatus vt dicatur licitus,quæ requirãtur. Et an debeat inſpici tẽpus cõceptionis,an partus, vt quis dicatur legitimus.*
2 *Filius natus ex concubina,quæ receſsit à domo, & poſtea rediit,an præſumatur filius natus ex concubinatu.*
3 *Mulier coniugata malæ vitæ, an poſsit incarcerari ſicut non coniugata.*
4 *Poſſe aliquid fieri quando dicatur.*
5 *Diſpenſatio an ſit de genere prohibitorum.*
6 *Diſpenſatio quid ſit, & an requiratur ſcriptura.*
7 *Filius naturalis quis dicatur.*
8 *Clericus an poſsit legare concubinæ.*
9 *Pater apellãs aliquem ſuũ filiũ,an eo ipſo videatur eius filius.*
10 *Filius natus ex muliere coniugata, cognita vt ſoluta, an dicatur naturalis.*
11 *Ignorantia patris an proſit filio.*
12 *Confeſsio patris, quòd quis non ſit ſuus filius, an noceat filio, vel econtra.*
13 *Recognoſcens propriam ſcripturam,an videatur confiteri contenta in ea.*
14 *Recognoſcere an quis compellatur ſuam & alienã ſcripturã.*
15 *Probatio vera, an præferatur probationi præſumptæ in quæſtione filiationis.*
16 *Aſsimilatio an ſit probatio filiationis.*
17 *Natus ex furtiuo acceſſu an dicatur naturalis.*

E POR QVE no ſe pueda. Filij naturales dicũtur, ſi tempore conceptionis tantùm, vel tempore natiuitatis parentes poterant contrahere ſine diſpẽſatione,dummodo pater eos cognoſcat in filios:cõcubina non ſit vna,nec retenta in domo. hic dicit. Non diuiditur,quia continet vnum factum,& ſuper eo notanter prouidet. Nota,quòd per iſtam legem corrigitur lex.2.ti.14.quarta partitã.&.l. fi. ff. de concubi.&.l.ſi quis officium.ff.de ritu.nup. &.l.1.eodem ti.C.& authẽ.quibus mo.natu.effi.ſui.§. palam.&.§.ſi quis autem.colla.7. Quę iura dicunt, ꝙ naturales filij ſunt hi,qui nati ſunt ex vnica concubina in domo retenta,ex indubitato affectu coniuncta. Ex quo dicebant doctores in dictis iuribus.& Bar.in.l.in concubinatu. ff. de concubinis. & in authẽ.licet patri.C.de natu.libe.& in.l. eamquam.6.co.ver.& nota ꝙ licitus concubinatus. C. *Corrigit*
1 de fideico.ꝙ † licitus concubinatus requirit plura: Primò,matrimonij poſsibilitatem. Vnde dicunt, ꝙ debent eſſe ſolutus,& ſoluta.& in hoc prædicta iura comprobantur per iſtam legem. Secundò, concubinæ vnitatem.ſ. ꝙ ſit vna, & non plures. Tertiò,ꝙ ſit retenta in domo. Quartò,ꝙ interueniat verbum proteſtans ſe tenere eam in concubinam. Quintò,ꝙ non ſit virgo, neque vidua honeſta,neque minor.12. annorum. Hodie verò non ſic, ſed ſufficit, quòd concubinarij ſint ſolutus & ſoluta: & quòd filius natus ex tali concubinatu, ſit denominatus à patre in filium. per iſtam legem, quæ in hoc eſt notanda: quia remouet ſuperfluitates antiquorum iurium.nam quid refert ꝙ ſit vna concubina an plures, ſi omnes ſunt ſolutæ. Item, ꝙ ſit retenta in domo,an extra, cùm in domo poſſet concubina pluribus ſecretò ſe tradere, prout aſſolent

aſſolent hoc facere tales mulieres. ¶ Et quo ad verba proteſtans, de quibus in dictis iuribus, puto, q̃ legiſlatores illius temporis putauerunt dare aliam formam matrimoniũ contrahendi: & ſi huic formę non daretur permiſſio, multi copularentur in hãc formam, dimiſſa forma ſacroſanctæ. eccleſię, quod eſſet maximum inconueniens: ſignanter quo ad eos, qui immemores animarum ſuarum, dimittunt ſe ſtare in tã mortali peccato. Et verè vidi quendam nobilem intimũ amicũ, qui occaſione iſtorũ verborũ, dimiſſa vxore, ſub hanc formam corã teſtibus aliã in concubinam aſſumpſit; & dicebãtur vir & vxor à media charta, ſic vulgariter loquendo. Quod eſt maximus error. ſufficit enim, q̃ alma mater eccleſia nos tolerat in hunc vitium concubinatus ſine pœna temporali, vt habetur in ſumma. ti. 14. quarta partita. licet non à perpetua. quia concubinatus eſt prohibitus de iure canonico. c. nemo. & c. meretrices. 22. q. 3. idem d̃ iure ciuili, ꝑ authẽ. de lenoni. & authẽ. ſcenicas mulieres. colla. 5. latè gloſſ. in ſumma. d. titu. 14. quarta partita. Contra iſtas verò concubinas poſſet tradi illa regula, Semel malus. d̃ regulis iuris. li. 6. ¶ Propterea nil refert, q̃ ſit vna, & retenta in domo, an extra domum. ¶ Sed nõ dicitur hic. porque no ſe pueda dudar. Fortè dubitatur, an filius ſit naturalis. Quęſtio iſta coram quo iudice debet tractari: Bar. & doc. in. l. titia. ff. ſo. matri. & Bal. in. l. 2. C. ad carbonia. Pau. de Ca. conſilio. 142. tenent, q̃ coram iudice ſeculari. & hoc verum, quicquid dicant doctores in. c. lator. qui filij ſint legitimi. quia pro Bar. & Bal. eſt tex. in. d. l. 2. in parte. & ſi pleyto. ti. 14. quarta parti. eccleſia verò de his nõ ſe intromittit, niſi in ſuis terris, vel ratione peccati: vt. c. nouit. de iudiciis. cum ſimi. & hoc in filiis legitimis: quanto magis in naturalibus, vt in caſu propoſito.

¶ Ley onze.

E Porq̃ no ſe pueda dubdar quales ſon hijos naturales ordenamos y mãdamos que eſtonces ſe digan ſer los hijos naturales quãdo al tiẽpo que naſcieren o[k] fueren concebidos ſus padres podian caſar cõ ſus

k ¶ Fueren concebidos. Nota, quia per iſta verba hodie ceſſat maxima contentio doctorum iuris ciuilis. Quia Ioan. Fab. in. §. fi. 2. co. ver. ſed quid ſi fuit cõceptus. inſti. de nup. tenet, q̃ tempus natiuitatis expectatur. p. c. tanta. qui filij ſint legitimi. ibi dum dicit, & prolem ſuſceperit. & ibi Hoſti. & in. c. cum nobis. eodem ti. & Bal. in. l. nuper legẽ. per illum textũ. in parte, non conceptionis ſed partus. C. de naturali. vbi idem dicunt, q̃ ad hoc vt quis dicatur legitimè natus, non inſpicitur tempus conceptionis, ſed ptus. ¶ Sed idem Bal. in. l. benignius. ff. de legi. fuit in alia opi. ſ. q̃ attenditur tempus cõceptionis, non originis. Vnde dicit, q̃ non dicitur qs legitimè natus, niſi ſit legitimè conceptus. & pro eo eſt caſus in. l. Paulus. ff. de ſtatu homi. & l. ex libera. & ibi Bal. in principio. C. de ſuis & legi. hęre. *Opi. contra.* ¶ Poſtea idem Bal. in. l. ſi mater. ver. ſed quęritur. C. eo. ti. format quęſtionem, dicens, Pone primo viro mortuo mulier ſtatim nubit ſecundo, deinde parit intra nouem menſes: quia partus poteſt eſſe ex primo viro & ex ſecũdo, quęritur an ſuccedat, et cui. Et dicit q̃ Lau. de Rabe. dicit, q̃ neutri. vt dicit Cinus, in. l. vulgo. ff. de ſtatu ho. *Alia opi.* ¶ Sed Bal. vbi ſupra, tenet q̃ ſuccedit ei, in cuius domo natus eſt. per. l. filiũ diffinimus. ff. de his qui ſũt ſui vel alie. iuris. & eſt tex. ſingularis in. l. miles. §. defuncto. ſecũdum Bal. vbi ſupra. ff. de adulte. & ita ſentit q̃ inſpicitur tempus originis. *Alia opi.* ¶ Idẽ tenet Bar. in. l. gallus. in princi. ff. de libe. & poſthu. & ibi Ioã. de Imo. tex. & glo. in. c. ꝑ venerabilem. in parte, non naturalibꝰ. qui filij ſint legitimi. & in. l. quotiens. §. idem ſeruo. ff. de re iudi. doctores & Abb. in. c. afferte. de pręſump. cum aliis multis. ¶ Qua propter iſta lex, vt varietas tantarum legũ glo. & doctorum euitetur, omnibus ſatiſfacit, dicens, q̃ ſi filius naturalis eſt conceptus, vel natus tempore, quo parẽtes poterãt cõtrahere, dicitur naturalis. ¶ Et per hoc approbatur opinio Sali. in. d. l. nuper legem. vbi dicit per illum textũ, q̃ tempus conceptionis vel natiuitatis inſpicitur, ꝓut liberis eſt vtilius. *Approbatur.* ¶ Et ꝓ iſta pte facit in argumẽtũ tex. in. §. ſufficit. el. 1. inſti. de ingenuis. Et põt eſſe rõ, quia iura ſupius inducta, vtũtur verbo, põt. & qñ inuenit principiũ validum, facit illud inſpici. l. cum in ſecunda. ff. de inoffi. teſta. l. quod ſeruꝰ. & ibi glo. ff. de condi. ob cau. ſi tamen inuenit principium inualidum, facit inſpici tẽpus optimum. l. ſi ita. de lega. 2 tenet Bal. in conſilio. quidam condidit teſtamentum.

Adde. Vnam. q. de qua in addi. ad Bar. in. l. cum ſatis. de agrico. & cenſi. li. 11. pe. addi. ver. nota ad ſtatuta. vbi dicit, q̃ ſi ſtatuto cauetur, q̃ animalia naſcentia in territorio peruſino ſoluãt vnũ ſolidum: q̃ ſi habens animalia prægnãtia in dicto territorio ducit vt pariant in alio territorio, non euitat propter hoc ſolutionẽ, quia in fraudem fecit. vt. l. ex facto. la grande. ff. de hęredi inſti. Adde etiam, quod de filiatione notanter dicunt Felinus. & do. Abb. in. c. per tuas. de probatio. & do. And. Sicu. ibi. 2. & 3. co. ver. & plus, ꝓbat iſte textus, vbi dicit vnum menti tenendum, q̃
2 poſito, q̃ † concubina recedat à concubinario, poſtea redeat, & pariat filiũ, pręſumitur ex cõcubinario, & hoc fauore filiationis. ¶ Et dicit domi. Abb. in. d. c. per tuas. 1. colu. & 1. not. illud eſſe mirabile, q̃ illud, quod diſpõit lex in vxore, habeat locum in concubina. & in hoc reputat illum tex. mirabilẽ, & ſingularẽ.

Glo. ſingularem. ¶ Cuius contrariũ tenet ibi dic⁹ And. Sicu. dicta.2.co. prope medium. dicens, ꝙ non eſt eiuſdem conditionis, vel fauoris ſtatus cõcubinarius & matrimonialis. per tex. in. l. ſi vxor. §. diuus ff. de adulte. allegat etiã Io. And. in additio. ad Spe. in rubrica. de iure iu.

3 inquantum dicit, ꝙ † ſi mulier, q̃ eſt malę vitę põt carcerari, nõ habet locum in maritata malę vitę. per illũ tex. & ſuper hoc And. Si.

madres juntamente ſin diſpenſacion, cõtãto que el padre lo reconozca [m] por ſu

Contra Ab. allegat plura & notanda, vbi ſupra, quę omnia per te vide. ¶ Sed (ſalua eius pace) licet ſint vera q̃ ipſe teſtatur, propterea non excluditur quod ipſe do. Abb. cõſiculus ſuus dicit. Nam ſi conſpicis bene, dicit do. Abb. ꝙ ſicut filius natus in domo mariti & vxoris præſumitur eorũ filius & legitimus: ſic & filius natus in domo eorum; qui ſunt in concubinatu, præſumitur filius eorum: & ꝙ in hoc parificantur legitimus & naturalis tantum, & hoc fauore filiationis. Et iſta cõcluſio eſt vera, quidquid dicat. do. And. Sicu. nam filiatio illegitima ꝓbatur ſicut legitima. vt. d. glo. ad quam quotidie habetur remiſſus i. c. Michaël. de filiis preſby. tenet Lãfrancus in. c. quoniã contra. de proba. in parte, teſtium depoſitiones. & ibi Innocẽ. & alij. & Bal. & cõmuniter omnes in. dic. l. ſi vicinis. C. de nup. & ideo iſto caſu, qđ dicitur de vxore, habet locum in cõcubina. vt etiam bene colligitur ex verbis iſtius legis: licet regulariter contra, vt plenè And. Sicu. vbi ſupra. quod bene nota. ¶ Sed pone, ꝙ mortuo viro, in cõtinenti vxor nũc vidua eſt effecta cõcubina vni⁹ ſcholaris: natus eſt puer intra nouẽ menſes, an iſte natus infans pręſumitur primi mariti, an ſcholaris.

Cõ. Dic ꝙ pręſumitur mariti, non ſcholaris, ratione legitimitatis. Ita ſingulariter dicit Bal. in. d. l. ſi mater. C. de ſuis & legitimis here. allegant in argumento tex. in. l. marito. ff. pro ſocio. & ſpecialiter in. l. miles. §. defuncto. ff. de adulte. Et aduerte, quia iſta eſt diuerſa quęſtio ab illa, quã ponit Bar. in. d. l. gallus. in princi. ff. de libe. & poſthu. vbi ponit quęſtionẽ quãdo accepit ſecundũ maritũ. Et etiam eſt diuerſa quęſtio ab illa, quam ponit Bal. in rubrica. C. de proba. & Ange. in. l. 1. eodem ti. & Bar. in. l. milites. §. defuncto. de quibus ſupra vbi ſi probatur vxorẽ alicuius cõcubuiſſe putã cum. 10. ſcholaribus, tamẽ pſumitur mariti, ratiõe legitimitatis, & matrimonij. Quia loquitur illa in muliere maritata, ſed nos loquimur in muliere vidua. De qua q̃ſtione vide ad plenũ per Alex. & Bar. ſoci. in. d. l. gall⁹. in princi. quorũ dicta hodie approbãtur p iſtã legẽ, quã tene mẽti.

Infertur ¶ Ex quo infertur, ꝙ cõceptus in cõcubinatu, natus in alterius matrimonio, dicitur naturalis amaſij, atq; etiã cõcubinę poſtea cõiugatę. qa inuenit pricipiũ validũ, ideſt tẽpus cõceptionis, in quo parẽtes. ſ. amaſij, poterãt cõtrahere. & hoc qñ nõ eſt quęſtio inter amaſiũ & maritum mulieris ſuper filio nato cuius ſit, vt dicitur infra. ¶ Sed cõtra iſtã legem, & contra ſuperius dicta oppono, & videtur ꝙ non procedãt. pone exemplũ, vt oppoſitio pateſiat. Alienigena Titius nomine venit Mutinã: & ibi Opp.

hijo pueſto que aya tenido la muger de quiẽ lo ouo en ſu caſa [n] ni ſea vna ſola [o] ca

morã contraxit p quatuor vel quinq; menſes, recepitq; in cõcubinam quandã mulierem nomine Bertam: q̃ filium peperit intra temp⁹ ſupradictũ quatuor vel quinq; mẽſiũ. fuitq; iſte filius nat⁹ nominatus filius ab iſto alienigena, & vltimò illum hęredem inſtituit. quęritur, an valeat inſtitutio, vt per eam excludantur aſcendentes à ſucceſſione dicti alienigenę. Et videtur, ꝙ iſtitutio, vel relictũ de omnibus bonis nõ teneat: imò ꝙ aſcendentes illius alienigenæ poſſunt infringere teſtamentũ per querelam inofficioſi. vt dixi. in. l. ſexta. ſupra Adquod probãdum facit tex. in. l. 13. infra. vbi dicitur, ꝙ partus dicitur naturalis, ſi fuit natus totus, & baptizatus, & vixit per tempus. 24. horarum. Sequitur, & in hoc facit, niſi per abſentiam mariti, vel per contractum matrimonij aliud appareat: quia ſi ſunt elapſi duo vel tres menſes, vel min⁹ à tempore contractus matrimonij: vel quia maritus ſtetit abſens per tres annos. & amplius, ſequitur neceſſariò, ꝙ partus erat alterius, non mariti. vt ibi. & tenent doctores in. d. l. gallus. in princi. ff. de libe. & poſthu. per textũ ibi. & in. l. ſeptimo mẽſe. ff. de ſtatu. ho. dixi in. d. l. 13. ſed filiatio illegitima probatur, ſicut legitima ſ. præſumptiuè. vt per gloſſ. in. ca. Michaël. de filiis preſbyte. & per Bal. in. l. ſi vicinis ſcientib⁹. C. de nup. & in. l. etiam. C. de appellatio. ideo partus illegitimus in breui tempore & à fortiori iudicabitur non naturalis, cùm non ſit ita fauorabilis, ꝓut partus legitimus. vt patet per totum titulum. 14. & 13. quarta partita. ¶ Pręterea ſi dicas, ꝙ eſt pręſũptio pro ſilio nato in concubinatu, quia inſpicitur tẽpus vtile partui, vt hic & p Sali. in. d. l. nup. C. de natura. libe. dico tibi, ꝙ iſta lex fũdatur, vt ſupra dixi, ſuper prẽſũptiõe: & iſta nõ ęquiualet tãtũ ꝙ pjudicet veritati maximè in præiudiciũ legitimorũ aſcẽdentiũ. nã oĩa iura proclamãt, veritatẽ debere preferri pſumptioni. vt in rubro & nigro. C. pl⁹ vale. quòd agi. ¶ Item, vna præſumptio delętur per aliam præſumptionẽ euidentiorẽ. c. literas. de pręſumptio. cũ ſimi. ſed patet euidẽtius, ꝙ nat⁹ in quarto, vel in quinto mẽſe, viuens p multũ tempus, nõ poteſt eſſe filius illius, in cuius cõcubinatu naſcitur. vt. d. l. gallus cũ ſimi. igitur. &c. ¶ Solutio. Oppoſitio eſt vera. quapropter eſt dicendũ, ꝙ partus iudicatur filius naturalis præſumptiuè per iſtã legem. niſi contrarium probetur. in. d. l. 13. ¶ Et nota, quia multos vidi deceptos à ſuis concubinis, inducendo eos. ſ. amaſios, nominare, & inſtituere vt filios So.

lios naturales,quos nūquā genuerunt.¶ Item nota iſtam legem inquantum dicit,naſcieren o fuerē concebidos.quia per hoc reprobantur multa iura, de quibus per Bal.in authē.licet.C.de natura libe.

Adde. Do.Pe.de bella pertica inſti.ď ingenuis.7 & octaua pagina. in.verſi.ſecundo quęritur. dicit per illū tex. ꝙ ad hoc vt ingenu⁹ ſit aliquis,ſufficit matrem medio tēpore fuiſſe liberam,vel tempore natiuitatis: licet ancilla fuerit tempore conceptionis. ¶ Idem dicit,ꝙ quanuis filiafamilias contrahens matrimonium ſine conſenſu patris, & ex matrimonio fuit quidam conceptus,deinde ante natiuitatem contubernium factum eſt,cum pater mortuus fuerit adhuc filius non erit legitimus,ſed illegitimus,inſpecto tempore conceptionis,non tempore natiuitatis de iure ciuili.Sed hoc in filio dicitur contra. Nam ſi tempore ſeruitutis fuit conceptus,ſufficit matrem eſſe liberam tēpore natiuitatis,ad hoc,vt fili⁹ ſit liber & ingenuus.vt dicto ti.de ingenuis.&.l.Paulus.ff.de ſtatu.homi.&.l.cum ancilla.C.de inceſt.nup.

concurriēdo enel hijo las calidades ſuſo dichas mādamos q̃ ſea hijo natural.

1 ❡ Podian caſar, ſine diſpenſatione vt ſequitur
4 ¶ Ex quo infero,ꝙ † non dicitur poſſe fieri, quod
Infertur non poteſt fieri ſine diſpenſatione.probatur etiam in.l.continuus.§.item qui inſulam,& ibi glo. ff. de verbo.obli.glo.in.c.gratia.in parte.nō poteſt,de reſcrip.&.l.ergo.§.1.ff.de fideico.liber.vbi dicit Ange.ſe audiuiſſe Bar.in.l.1.ff.de inoffi. teſta.in cathedra allegantem pro vnico & ſingulari tex.in.d.l.ergo.in.d. §. 1. incip.ſi is qui.ꝙ dicitur poſſe fieri id, quod poteſt fieri ſine beneficio reſtitutiōis. Vide etiam quo ad primū Bal.in.c.cum non ab homine. de iudi.Et fuit originale dictum Inno.in.c.paſtoralis.de cauſa poſſe.& proprieta.& ibi And.Sicu.allegat.d.l.ergo.§.1.in ſua repeti. ¶ Et eſt ratio huius
5 dicti, quia † diſpēſatio eſt de genere prohibitorū: & non intelligitur,niſi exprimatur.tenent doctores.& archi.in.ca.at ſi clerici.de iudi.in gloſſa.

Adde. Item quia diſpenſatio eſt actus ita ſolennis & ſolenniter expediēdus, ꝙ tāquā intra ardua & grauiora negotia reputatur.Hinc eſt,ꝙ non poteſt ꝑ epiſcopū ſine conſenſu capituli expediri. vt expreſſe notat glo.in.c.præſentium.& ibi Cardi.de Tur.cre.& ar
6 chi.in fine nu. 3. 1. q.5.Et eſt diſpenſatio † quædā ſentētia,vel decretum,& neceſſaria ſcriptura, aliàs non valet.vt.c.legitim⁹.2.q.1. ¶ Præſertim in diſpēſatione,per quam aliquis ad officiū,vel dignitatem præter obſeruantiam antiquam aſſumitur. ¶ Et ꝙ in tali caſu ſit neceſſaria ſcriptura,probatur expreſſe in.l.probatorias.2.reſponſo. de diuerſis officiis & apparitionibus iudicum. libro. 12. tenet Oldra.
7 conſi.326.nu.6. ¶ Duo † igitur requiruntur,vt fili⁹
Concor. dicatur naturalis.Primū, matrimonij poſſibilitas tempore conceptionis vel partus.nam propriè concubina dicitur illa, cū qua matrimonium eſſe poteſt.l.2.ti.15.quarta partita.& authē.quibus mo. na. effi.ſui.§.ſi quis autem.&.§.palam.& ibi glo.in parte,ī dubitat⁹. colla.7.&in authē.de triē.& ſemi.§.& hoc dicimus. & ibi glo.in parte,pręteriit colla.3.quę iura ī hoc ſolum comprobātur, & concordāt cum le
8 ge iſta. ❡ Ex quo euidēter apparet,quare † clericus non poteſt legare concubinę ſuæ.vt per Barto. Effectus
& doctores in.l.miles.§.mulier.ff.de teſta.mili. & in.l.affectionis.ff.de donatio.& in.l.qui concubinę.de legatis.3.quia clericus non poteſt habere cōcubinam,cum matrimonium inter eos eſſe non poteſt.vt.d.l.2.ti.15.quarta partita. & ſi quiſquam ex clericis haberet cōcubinam, illa propriè diceretur fornicaria, non concubina, cum qua habitare non licet.vt habetur in.c.clericos,& quaſi per totum titulum.de cohabi.cle.& mulie.&.l.fi.ff.de concubi. tenet Bal.in.l.ea conditione.C.de condi.inſer. Clericus enim eſt alligatus eccleſię per matrimonium ſpirituale.de quo plenè per.do.doctorem de Pala. in repe.c.ꝑ veſtras.de dona.inter.vi.& vxo. ſuper rubrica.171.col.ver.ſecundum iſta. ¶ Secundò re
9 quiritur,ꝙ † pater cognoſcat eum in filiū. vt quia appellauit eum filium,vt hic.& in.c. per tuas. qui filij ſint legitimi. ¶ Vel quia hoc apparet per ſcripturam.ſicut dicimus in filio legitimo in authen. quib⁹ mo.na.effi.le.§. ſi vere is q.colla.5. & authē.
10 item ſi quis.C.de natura.libe. ❡ Sed quęro † Quidam recipit mulierem in concubina,quam putauit Quęſtio
ſolutam,& fama vicinię talis erat: ſuſcepit filiū ex ea:tandem ſuperueniente tempore, mulier iſta reperitur coniugata:nunquid filius ex tali muliere ꝓcreatus dicitur naturalis, an adulterinus. Videtur ꝙ naturalis.quia ignorantia patris prodeſt filio. c. ex tenore.qui filij ſint legitimi.&.l.4.ti.delas herē. fo.le.vbi dicitur,ꝙ ſi quis contraxit ignoranter cū coniugata,filij inde geniti ſunt legitimi. ꝓ quo facit.c.cum inhibitio.de clandeſti.deſpon. vbi dicitur,ꝙ filij nati ex matrimonio contracto in conſpectu eccleſię,data ignorantia impedimenti,ſunt legitimi,vel ſaltem data ignorantia alterius contrahentium tantū.ſecundum glo.in.d.c.cum inhibitio: in parte,ſi ambo parentes. & tales filij,vt ibi dicitur, ſuccedūt vtriq;. ¶ Sed Ioā.And.lucerna iuris ardē Diſtinctio ſingularis.
tis in.c.tāta.qui filij ſint legitimi.ſuper glo.2. dicit,
11 ꝙ † filius ſuſceptus in adulterio, non legitimatur, etiam ſi alter ignorauit, ꝙ cōmitteret adulterium, Sentit verò,ꝙ ſi quis ignoranter matrimonium cōtraxit cum coniugata,ꝙ filij inde geniti ſunt legitimi.vt.d.c.ex tenore.ſecus vbi non interuenit contractus matrimonij. ¶ Sed ſecundum Abb.in.d.c. tanta.poteſt eſſe ratio diuerſitatis: quia contrahēs matrimonium,dat operam rei licitę,ideo ignorantia ſua

tia ſua excuſat: ſed admittens virum ſine matrimonio, dat operam rei illicitæ, ideo ignorantia ſua nõ eſt probabilis, nec debet inde cõſequi prçmium. Quç opinio videtur placere do. Anto. in. d. c. tanta. quæ opinio eſt vera. Quia danti operam rei illicitç, imputantur omnia quç ſequuntur prçter volũtatem ſuã. vt in. c. tua. de homici. & ignorantia in tali caſu nõ prodeſt. vt regula. Ignorantia. de regulis iuris. li. 6. quapropter filij inde ſuſcepti, tanquã adulterini non ſuccedunt parentibus ex teſtamẽto, neque ab inteſtato. quod eſt notandum. Adde notata hic p iſtum doct. ad quæſtionẽ domini comitis de Salinas, & de Ribadeo, quæ nunc vertitur in practica.

¶ Ley doze.

SI alguno fuere legitimado por reſcripto [p] o preuilegio nueſtro [q] o delos reyes que de nos vinieren aũ que ſea legitimado para heredar [r] los bienes đ ſus padres y madres o de ſus abuelos [s] y deſpues ſu padre o madre o abuelos ouieren algun hijo o .

Adde. Plura & notanda de filiatione dicũt doctores, ſignãter do. Abb. ſelinus. & And. Sicu. in. d. c. per tuas. de probatio. & do. Pe. de Rauena in ſuo alphabeto. in parte, filiatio. folio. 41.

m ¶ Lo reconozca por ſu hijo. Nota ex lege iſta. ꝙ atteſtatio parentum, fidem facit de filiatione. Qđ an ſit indiſtinctè verum, dic cõcludẽdo, ꝙ aut quæritur, an fidem faciat affirmatiuè, putà pro ipſo filio, vt hic in textu: & tunc dicunt doctores, ꝙ aut nominatio filiationis eſt prolata principaliter propter ſe, & fidẽ facit. vt. l. vltima in princi. ff. de probatio. & l. etiam matris. ff. de libe. agnoſcẽ. & l. 1. §. Iulianus. ff. de libe. cau. & l. iubemus. C. de proba. & l. non nudis. & l. non epiſtolis. eo. ti. & l. 17. ti. 11. tertia partita. poteſt tamen contrarium probari. vt dictis iuribus. dixi in glo. ſupra proxima. ¶ Dixit tamen Innocen. in. c. tranſmiſſç. qui filij ſint legitimi. ꝙ ad hoc, vt talis nominatio proſit filio ad probationẽ filiationis, requiritur ꝙ fiat cũ aliqua ſolennitate. allegat. d. l. vltimã in princi. ff. de proba. quã ſolẽnitatẽ aliter nõ declarat. ¶ Quapropter Ludo: de Roma. in. l. errore. quã legit cũ. l. neque profeſſio. 2. col. ver. quod autẽ. C. de teſta. dubitat de qua ſolennitate intellexerit Inno. quia dixit, ꝙ ſi vult ĩtelligere de ſolẽnitate ſcripturç, ꝓut videtur velle. d. lex vltima. & tũc dicit, ꝙ iſtud nõ videtur verũ. Quia ſiue p patrẽ nominetur fili⁹ in ſcriptura, ſiue nõ, talis nominatio videtur ꝓdeſſe. vt expſſè ꝓbat in. d. l. 1. §. Iulian⁹. ff. de libe. cau. & d. c. p tuas. de ꝓba. ¶ Aut voluit ĩtelligere đ ea ſolẽnitate. ſ. ꝙ talem nominationẽ filij faciat pater ex ĩterrogatiõe alteri⁹, nõ autẽ ipſe ſimpliciter de p ſe ꝓferat ꝓut videtur ĩnuere. d. l. vltim. & tũc iſtud etiã eſt falſũ. Quia ſimplex aſſeueratio parẽtis abſq; alia ꝑcedẽte ĩterrogatione ꝓdeſt ad ꝓbandũ filiationẽ. & eſt caſus in. d. c. p tuas. ¶ Aut vult ĩtelligere de ea ſolẽnitate. ſ. ꝙ iſta nominatio fiat principaliter ꝓpter ſe, nõ autẽ incidẽter ꝓpter aliud: & tũc poſſet ſua opinio ſal-
12 uari, vt patebit ex ĩfra dicẽdis. ¶ Aut † talis nominatio emanauit narratiuè & denunciatiuè propter aliud, nõ autẽ principaliter ꝓpter ſe: & tũc nõ ꝓdeſſet ad faciendã fidẽ đ filiatione. argumento text⁹. in. l. epiſtola. ff. de pactis. Itẽ qa videtur tali caſu ſi de alio nõ cõſtaret, poſſe prçſumi hũc filiũ ex affectione fore nominatũ vt. l. nemo. §. q frater nõ eſt. ff. de hçredi. inſti. ¶ Fallit, niſi talis *Fallit.* nominatio enunciatiuè facta fieret circa talẽ actũ, qui nõ poſſet cadere niſi in filiũ. vt in exhçredatione & emãcipatione. l. quidã cũ filiũ. ff. de verbo obli. quo caſu enunciatiua nominatio filio ꝓdeſt. tenet Bar. in. d. §. Iulianus. p tex. in. l. 1. §. ad quæſtionẽ. ff. de quçſtionibus. Quod intellige, quãdo eſt *Limita.* nominat⁹ à patre, ſec⁹ ſi à matre tãtũ. Tenet notanter Ange. in authẽ. itẽ ſi qs. C. de natura. libe. & Frãciſc⁹ cremẽ. cõſilio ſuo. 161. Aut talis nominatio facta eſt negatiuè, & tũc illa cõtra filiũ eliditur p ꝓbãtẽ cõtrariũ. vt. d. l. fi. ad finẽ. ff. de ꝓba. Aut eſt facta p patrẽ, & tũc licet nominatio patris affirmatiua filio poſſet ꝓdeſſe, vt ĩ precedẽti mẽbro: attamẽ negatiua nõ nocet filio. ita format gl. in. l. 1 §. ſi quis autẽ primo. ff. de carbo. edic. & d. l. etiã matris. ſequtur Bar. in. l. filiũ diffinimus. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. Si tamẽ fieret p patrẽ & matrẽ talis nominatio, filio noceret. vt. d. capi. trãſmiſſa. qui filij ſint legitimi. & d. l. 17. Sed qa Lud. vbi ſupra ſequẽti. co. ver. tu tamẽ. diſtinguit. aut filius erat in poſſeſſione filiationis, putà, quia erat natus in domo parẽtũ, vel extra domũ, nõ curo de hac diſtinctione. Quia hodie nõ eſt neceſſe, ꝙ ſit vna, & retenta in domo: ſed vbicũq; fili⁹ naſcatur, ſi naſcitur ex ſoluto & ſoluta, & nat⁹ eſt nominatus in filiũ p ipſos parentes, iudicatur naturalis per iſtã legẽ. & hoc ꝓſũptiuè. ¶ Aſcendẽtes tamẽ, quib⁹ generatur prçiudiciũ, poſſunt probare cõtrariũ. vt ſupra dixi. ¶ An autẽ p confeſſionẽ iudicialẽ vel extraiudicialẽ poſſit ꝓbari filiatio. vide in. d. lege. 17. ti. 11. tertia partita. per Bar. in. l. 1. §. idem per contrarium. ff. de libe. agnoſ. ¶ Et nota quia iſta lex dicit, le reconozca *Nota.* por hijo. ſentit verò, ꝙ non ſolum verbo poteſt qs in filium recognoſci, ſed etiam ſignis. vt legitur & notatur in. l. ad recognoſcendos. C. de inge. & manu. & in. l. 1. C. de muta. nomi. per Bar. in leg. cum in diuerſis. ff. de religio. & ſumpti. fune. & in. l. ſtigmata. ff. de fabricenſibus. li. 11. ¶ Et eſt ratio, quia magis eſt aliquid facto demonſtrare, quã verbis dicere. l. ſi tamẽ in parte ei qui ſeruũ. ff. de çdili. edic. & c. dilecti. el. 2. de app. do. Abb. in. c. officij. đ pœniten. &

Diſtinctio.

niten.& remiſſio.& in.c.per tuas. de probatio. in
princi. ¶ Item iſtud patet. quia demonſtratio, eſt
adiectio, per quam res, vel perſona redditur certa.
vt per Bal.in rubrica.C.de inſti.& ſubſti.ſub con-
13 ditio.fa. ¶ Item nota, ꝙ † ſicut recognoſcens ali-
Nota. quem in filium, videtur fateri eum filium ſuum: ita
recognoſcens propriã ſcripturã, videtur fateri cõ-
tenta in ea. Tenet Ange.& Imo.in.l.ita ſtipulatus.
§.griſogonus.& ibi Alex.2.co.ff.de verbo.obliga-
tio.Bal.in authen.contra qui propriam.2.co. C. de
non nume.pecu.notatur in.c.tanta.de exceſſi. prę-
la.& in.c.per inquiſitionem.cum glo.in verbo,re-
cognouit,de elect.& in.c. 2. de rebus eccleſiæ non
alie li.6.& in.c.Odoardꝰ. de ſolutio. Iaſon mal.latè
in authen.ſi quis in aliquo documento.6.col.C. de
edendo. ¶ Vlterius nota circa iſtam recognoſcen
14 tiam, ꝙ † non ſolum cogitur quis recognoſcere pro
priam ſcripturam, ſed alienam. vt.d.authen. contra
qui propriam.& ibi Bal. vltima col. ver. deinde ex
iſta habes. ¶ Sed quia dixi ſupra, ꝙ filiatio prę́ſum
ptiuè probatur per recognitionem filiationis, & ꝙ
probatio admittitur contraria, adde textum ſingu-
larem in.c.cum dilectus.de cauſa poſſe.& proprie.
15 vbi dicitur, ꝙ † filiationis proprietatis probatio,
prę́fertur probationi præſumptionis. Tenet etiam
Lanfrã.in.c.quoniã.de probatio. in parte, teſtium
Nota. depoſitiones. ¶ Et probatur filiatio per coniunctos
ſecundum Bal.in.d.l.2.C.ad carbõia.&.l.3.§.duo eſ
ſe.ff.eo.ti. ¶ Et ſufficiunt duo teſtes, ſecundũ Paul.
16 de Caſt.in.l.errore.C.de teſta. ¶ Item quęro † nũ
Qō. quid ex aſſimilatione probetur filiatio. Tene ꝙ nõ.
quia ex cogitatione fœminæ tempore conceptio-
nis, contingit partũ aſſimilari ei, de quo fœmina co
gitauit.l.quęreret aliquis.ff.de verbo.ſigni. Tenet
Bar.in.l.gallꝰ.in princip.vlti.co.ff.de libe. & poſt
hu.glo.in.l.non ſunt liberi.ff.de ſtatu.homi. Paul.
de Caſt.conſi.173.
17 n ¶ En ſu caſa. ex quo ſequitur, ꝙ † natus ex fur-
Corrigit tiuo acceſſu, dicitur naturalis, & legitimatur per ſe-
quens matrimoniũ.glo.eſt notanda in.c. innotuit.
de elect.in parte coniugata.in fine.& in. c. qualis.
30.q.5.& in.d.c.tãta.& vtrobique ſcribentes.

Adde. Nota, ꝙ per iſtam legem hodie non procedit conſilium Oldra. 196. vbi dicit, ꝙ nobilis quidam conuertit ſe ad quãdam mulierem ſolutã, & totaliter ignobilẽ, & ex ea habuit filium: quæ mulier portabat aquã de fonte ad domum ipſiꝰ nobilis, & mundificabat domum ipſius nobilis, & ſimilia faciebat quãdo veniebat ad domum ipſius nobilis. Et ſic paupercula mulier antequã nobilis illam cognoſceret, & poſtea, ibat ad meſſes, & conducebat ſe ad opera manualia, & de laboribus manuum ſuarum viuebat: quia dictus nobilis non prouidebat ſibi, niſi ꝙ de duobus in duobus, vel tribus annis ad ſupplicationem mulieris & aliarum dabat ei vnũ ſupertunicale, & quolibet anno duas, vel tres formatas de blado. demum dicit, ꝙ filius iſtius mulieris fuit à nobili in ſuo teſtamento vocatus filius naturalis, & inſtitutus. Et concludit, ꝙ vocari non potuit filius naturalis, nec potuit inſtitui per multa fundamẽta, & rationes, quę hodie non procedunt, per iſtam legẽ, quæ ſolummodo requirit, ꝙ filius ſit conceptus, vel natus ex ſoluta & ſoluto, & cognoſcatur in filium. vt.dixi.in.gl.ſuper parte, lo reconozcan. vbi vide ſupra.

o ¶ Vna ſola. vt dicebant doctores vbi ſupra. & Ioã.de Imo.in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus. ff.ad trebellia.& in.l.lucius.& ibi Bar.ff.de vulga.& pupi. & Spe.in ti.de ſucce.ab inteſta.&.l.2.ti.10.4. partita. quæ iura & opiniones in hoc reuocantur per iſtam legem. Corrigit

Summarium.

1 *Filius naturalis an legitimetur per ſequens matrimonium.*
2 *Principi ſolo quæ incumbunt,*
3 *Legitimare quis poteſt.*
4 *Auus excluſus per ſtatutum à ſucceſſione, an videatur auia ſerluſa.*
5 *Reſtituere natalibus an incumbit principi.*
6 *Flumen an poteſt occupari ſine licentia Principis.*
7 *Pedagium quis poteſt imponere.*
8 *Legitimatio quot modis fiat.*
9 *Legitimatio an, quando, & qualiter debeat fieri.*
10 *Legitimari qui poſſunt.*
11 *Clauſula, Non obſtante tali lege, an ſit apponenda in legitimatione.*
12 *Legitimatio vel diſpenſatio an debeat continere clauſulam derogatoriam.*
13 *Subſtitutio ſi deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus, an excludat ſubſtitutum propter ſpurium legitimum.*
14 *Legitimatio ſpurij an requirat conſenſum agnatorum, de quorum præiudicio agitur.*
15 *Pater an poteſt legitimare baſtardos ſtantibus legitimis.*
16 *Legitimatus præteritus an poſſit dicere Teſtamentum nullũ.*
17 *Legitimatus per reſcriptum principis, an ſuccedat auo.*
18 *Legitimatus per reſcriptum Principis, vel per ſequens matrimonium, an dicatur verè legitimus, an fictè.*
19 *Legitimatus an ſuccedat parentibus.*
20 *Legitimatus per ſequens matrimonium, an excludat ſecundò natum legitimum in ſucceſſione maioratus.*
21 *Legitimatus per ſequens matrimonium an efficiatur verè legitimus.*
22 *Pater ſi in Teſtamento ſuo aliquid legat primogenito, non expreſſo eius nomine, an præferatur in legato ſecundò natus legitimè.*
23 *Legitimatio an ſit fictio, an veritas.*
24 *Donatio alicui facta, an reuocetur per legitimationem factã per ſequens matrimonium.*
25 *Filius natus ex concubina, an legitimetur per ſequens matrimonium in extremis.*
26 *Legitimatus per reſcriptum Principis, an poſſit ſubſtitui filio legitimo & naturali.*

27 *Legitimatus inſtitutus, an poſſit repudiare hereditatem.*
28 *Legitimatus præteritus, an habeat ius dicendi nullum.*
29 *Adoptatus ab extraneo, an habeat ius dicendi nullum contra teſtamentum adoptantis.*
30 *Legitimatus, an ſuccedat in emphiteoſim vnà cum legitimis.*
31 *Legitimatus, an veniat appellatione legitimorum.*
32 *Legitimatus per principem, an ſuccedat vbique*
33 *Legitimatus an excludat ſubſtitutum.*
34 *Legitimatus per reſcriptum, an ſuccedat cum legitimis.*
35 *Geſta vtiliter an, & quando durent.*
36 *Legitimatio, an, & quando reuocetur per ſuperuenientiam legitimorum.*
37 *Legitimatus an quis poſſit eſſe quo ad quædam, & quo ad quædam non.*
38 *Legitimatus per reſcriptum, an ſuccedat tranſuerſalibus.*
39 *Pater ſolus an ſuccedat filio legitimato per reſcriptum Principis.*

SI alguno fuere legitimado. Legitimatus per reſcriptum principis licet ſit legitimat⁹ ad ſucceſſionem aſcendentium ex teſtamento & ab inteſtato, non ſuccedit cum filiis, vel nepotibus legitimis per ſequens matrimonium natis vel naſcituris. poterunt tamen aſcendentes relinquere legitimatis quintam partem bonorũ ſuorum, quã poterant relinquere pro anima ſua. hoc primò. In honoribus tamẽ, & in ſucceſſione trãſuerſalium legitimati nõ differũt à legitimis. hoc ſecũdò. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur regula. In ſecunda eiuſdẽ regulę exceptio. Secũda ibi, pero en todas. Aduerte iſta eſt notabilis lex, & obſcura, ideo vt appareat verus intellectus ipſius, pro iuuenibus pono ſic caſũ.

Caſus. Titius recepit Bertam in concubinam, ex qua natus eſt Seius, qui Seius ad petitionem parentum fuit per reſcriptum vel priuilegium principis legitimatus, etiã vt poſsit ſuccedere omnibus aſcendẽtibus. Deinde Titius matrimonium cõtraxit cũ Gema, ex qua filios legitimos procreauit. Similiter & Berta Titij concurrit vel concurrere vult ſcz fili⁹ ad ſuceſſionẽ patris Titij cũ legitimis. Et principes noſtri p iſtã. l. dicũt, ꝙ nõ. &c. Concordat cũ iſta lege in principio ſui. lex. 2. & . 5. ti. delas heren: ſo. le. & . l. 1. in fine ti. 13. quarta parti. & . l. 9. ti. 15. quarta parti. Et cũ fine iſtius legis cõcordat. l. 4. & . l. fi. d. ti. 15. aliæ concordãtię ponũtur in diſcurſu iſti⁹ legis.

Opp. Oppono contra iſtã lcgẽ de. c. tãta. qui filij ſint legitimi. & . l. imperialis. in princip. verſicu. habeat. cum multis aliis. C. de nup. vbi dicitur expreſſe, ꝙ legitimatus ſuccedit parentibus vnà cum legitimis. Solutio eſt clara. ꝙ prædicta iura loquũtur, quando parentes filij legitimati ſe inuicem matrimonialiter copulauerunt. vt. d. l. iuribus. nos tamẽ loquimur, quãdo cum aliis contraxerunt: quo caſu legitimatus per ſequens matrimonium, non ſuccedit parentibus. & ſic intelligitur iſta lex. De cuius materia habetur latè per Bald. in dicta. l. imperialis. & in. l. 2. in princip. ſi. colum. verſic. ſed dubitatur.

Intellectus iſtius legis.

C. ſi in frau. patro. alie.

Adde. Notabilem quæſtionẽm, de qua per docto. de Pala. in repe. c. per veſtras. de dona. inter virum & vxo. ſuper tex. col. 29. in verſicu. Imò fortius. cum trib⁹ ſequẽ
1 ti. vbi dicit, an † habens concubinam, quam poſtea recepit in vxorem, quę non erat matrimonio digna, quia fortè meretrix, vel mulier vilis conditionis, & ipſe nobilis, & diues, an legitimet filios ante matrimonium natos & conceptos. Et tene quod dixi in gl. iſtius legis ſuper pte, ſiguiẽte matrimonio.

p Reſcripto. quod habetur pro lege. ſecundum Ioan. de por. in. l. fructus. 4. col. ff. ſo. matri. Quod intellige ſi eſt conforme iuri comuni, quo caſu poteſt allegari ad cauſarum deciſionem. gloſſ. in. ver. ſubſcriptionem. & doct. in. l. 1. C. quomodo & quãdo iud. & in. l. 2. C. de legibus. Si tamen eſt contra legem, nihil valet, niſi de lege ſaciat expreſſam mentionem. Bal. in. l. fi. 2. col. verſicu. 4. quę. C. ſi cõtra ius vel vti. pub. quia tacitè non ſolũ legem, ſed nec conſuetudinem tollit. ſecundum Archi. in. c. in his. 11. di. & Bal. in. l. reſcripta. 4. colum. C. de preci. impera. offeren.

2 q Priuilegio nueſtro. No. ex his verbis, ꝙ † legitimatio. fit à principe, & ei cõuenit, ꝑpter excellẽtiã. cõcordat. l. 1. & ibi Bal. C. d iure au. anu. & . l. fi. ti. delas herẽ. ſo. le. & . l. 4. ti. 15. quarta partita. *Concor.*

Adde. Quod iſtud priuilegiũ dicitur beneficiũ. vt plenè Alex. in. l. tale. in prĩ. ff. ſo. ma. vbi vide. Quod eſt verũ quoad temporalia: quoad ſpiritualia verò ſolus Papa legitimat: vt. d. l. fi. & . d. l. 4. & . c. per venerabilẽ. qui ſilij ſint legitimi. & ibi hoſti. Anto. & Abb. & communiter ſcribentes.

Vide multa q ſpectant ad prĩcipẽ.

3 **Add.** Quòd † ſi ſolus princeps, vel ſi ſol⁹ papa poteſt legitimare, ipſe ſol⁹ poteſt ſuper ius diſpenſare, qui poteſt legitimare. Et econtrario. Si ſolus papa, vel ſolus princeps poteſt diſpenſare vel legitimare: ſequitur ꝙ is non poteſt diſpenſare vel legitimare, qui non poteſt ſuper ius diſpẽſare. ita dicit Felinus in. c. fi. in fine. de officio. ordi. Vnde habes, ꝙ inhabilis ad actũ non poteſt habilitari per illum, qui nõ poteſt ſuper ius diſpenſare. Poteſt tamen exercere actum nomine illius ſuperioris prohibiti illum habilitare. quod eſt memorię commendandum. Pro quo bene facit in argumentum. l. fi. C. de legiti. hæ re. Per quam legem dicit Bal. in. l. quicunque. co.
4 4. in ver. attende hic. C. de ſeruis fugi. ꝙ † excluſo auo per ſtatutũ à ſucceſſione, non excluditur auia: ſed ꝙ beneficio perſonæ auiæ admittitur auus ad ſucceſſionẽ, non obſtãte ſtatuto. nã inclusus, trahit ad ſe excluſũ. Ex quo inſert Geor. natan. in repe. ca. quãuis. 53. col. in ver. ex quo infero. de pactis in. 6. ꝙ quis ex alterius pſona cõſequitur beneficiũ, quod ex ſua conſequi non poteſt. Quod multis corroborat exemplis & authoritatibus. quibus adde

Infertur primò. Infertur ſecundò. Infert. tertiò. Limita.

gloſſam

Nota. dictum. gloſſam in.l.ſe.ti.6.prima partita. Dixi aliqua in.l. ſ.iii gloſſ. ſuper parte.edad legitima.ſupra. & in.l. 74.gloſſ.fi.infra.

¶Item conuenit principi conedere veniã ętatis. l.2.C.de his qui ve.ęta.impe. Item interpretari legẽ generalem & dubiam:& eam reuocare, & aliã facere de nouo.l.1.ſupra.&.l.fi.cum ſuni. C. de legi.¶Item interponere decretum ſuper arrogatione.vt.l.2.C.de adoptio.&.le.2.ti.15.quarta partita. ¶Item facere gratiam de iuramento.l.fi.ff. ad mu-
5 nici.¶Item reſtituere † ſpurium natalibus. in au-
6 thẽ.quibus modis na.effi.ſui.§.fi.colla.7. ¶Item † in flumine nauigabili nemo poteſt facere cluſas: nec molendinum,ſi impediat nauigationem, niſi. de licentia principis.plenè per Bal.in.l.ſi manife-
7 ſtè.2.co.C.de ſerui.& aqua.¶Item † nullus impo nit noua pedagia citra principem.e. innouam⁹. de cenſi. Et hoc totũ facit princeps de plenitudine po teſtatis,quæ eſt nulli neceſſitati ſubiecta, nulliſq; regulis limitata.vt per Bal.in.l.2.ſ.col.in fine.C.d ſerui.& aqua.¶Multa alia ſolo principi conueniunt,de quibus in.l.quotiẽs.C.vbi ſenato.vel.cla.& in.l.diui.ff.de pœnis.& in.l.1.in fine.ff.deqõibus. & in.l.itaq;.ff.de fideico.liber.&.l.2.ff.ſi ingenu.eſſe dica.&.l.omniũ.C. de teſta. per Inno. in.c.cũ p tabellio.de fide inſtru.docto.in.l. reſcripta. C. de pci.impa.offe.& in.l.1.§.de qua.ff. de poſtu. notatur in.l.1.ff.depubli.iudi.& in.c.cum te.de re iudi. & vbi dicitur,ꝙ ſolus princeps reſtituit,tenet Bar. in.l.oẽs.12.co.ff.de iuſtitia & iure. dixi aliquid in prooemio ſupra in parte.y cõcellos cõſultado. ¶Et
8 no:.ꝙ † legitimatio fit multipliciter. ¶Vno mõ p reſcriptũ principis.vt in.l.iſta,&.l.17.ti. delas heren.fo.le.¶Secundò,à cõfirmatione patris & matris, dicentis cõtractũ fuiſſe matrimoniũ inter eos, quo caſu pœna fornicatioũis vitatur.glo.fi.in.l.pe. C.de ſideico.tenet Bal.in.l.eam quã.10.co.eo.ti. do. Abb.in.c.cũ inter. de renũcia.¶Tertiò fit legitimã tio per ſubſequẽs matrimoniũ.p Bal.in.d.l.eã quã. 9.co.& in.l.ex libera.C.de ſuis & legitimis hære: per tex.in.c.tãta.qui filij ſint legitimi. vbi plenè p docto. ¶Quartò per ingreſſum religionis.vt p Bal. in.l.1.in.lectura 4.co.verſi.iuxta hoc quæro.C.de ſacroſan.eccle. ¶Et vltra hos caſus vide plures alios in.l.5.6.&.7.ti.15.quarta partita. ¶Quę dãna proueniunt de nõ eſſe legitimũ.& q̃ cõmoda. vide in. l.2.&.9.d.ti.15. ¶Qualiter fiat legitimatio,vbi,quãdo,& quæ ſit forma legitimãdi,vide per Bal. in. l. fi.ver.& attende ad reſtitutionem nataliũ.C.de bonis liber.vbi dicit,ꝙ ſi princeps ita dicit.reſtituo te natalibus.videtur legitimat⁹:quia ẽ dicere,ꝙ reſtituit natalibus cõmunibus iuris naturalis:quo priſco iure oẽs erant ingenui & legitimi,vt in authen. quibus modis natu.effi. legi. colla.6. Ideo comites,quũ legitimant aliquẽ,non debent dicere,facio te legitimũ,ſed reſtituo te natalib⁹ communib⁹, & primæuis iuris naturalis, & remoueo obſtaculũ iuris ciuilis.ſecundũ Iacob.Bu.in.d.l.fi.tenet Bar.in. d.l.1.in princi.de iure aure.anu.& Spe.in.ti.qui filij ſint legitimi.

Legitimatio multiplex.

Forma legitimandi.

Adde. Qđ forma diſpẽſationis, vel legiti-
9 matiõis,ſufficit,ſi fiat iſtomõ.¶Nos rex.&c.† dignũ fore decreuimus, & conſentaneũ rõni, ꝙ qñ regius fauor ſupplicatiõe requiritur,liberaliter largitur.¶Hinc eſt, ꝙ accedens ad pręſentiã noſtrã talis nobiliſs, humiliter ſupplicauit,ꝙ eũm ſit in facultatibus opulẽtus,nullũmque ſibi ſentiat in bonis ſuis legitimũ ſucceſſorẽ ab ipſo ex recta linea deſcendẽtẽ,talem,vel tales filios ſuos,& talis fœminæ vel mulieris ſolutę genitos legitimare,& legitimis actib⁹ reſtituere, qđ eis illicita pcreatio abſtulerat,de benignitate regia dignaremur. Nos igitur ſupplicatiõib⁹ ipſius beni gnius inclinati,prædictos talẽ & talem filios ſuos de plenitudine poteſtatis noſtrę,de ſpeciali gratia legitimamus,ita,ꝙ ad oĩa legitima iura ſucceſſionis ex teſtamento,& quolibet alio modo delata, honoreſq; publicos,& priuatos, & alia tanquã legitimi đ legitimo thoro & matrimonio nati vlteri⁹ admittantur, obiectione natiuitatis illicitę in poſterum quieſcente,lege aliqua non obſtante.&c. ¶In aliqua verò vulgari ſiue materna lingua inſtrumentũ legitimationis conficitur,eo modo,quo dicitur in. l.9.titu.18.tertia partita.

Forma legitimati.

¶Quæ forma verborum requiratur in legitimatione,quę fit à patre in teſtamẽto, vel quãdo repręſentat filiũ curiæ,vide in.d.l.5.&.6.cũ aliis ſequen
10 ti.d.ti.15.quarta partita. ¶Sed quæro † qui poſſũt legitimari. Dic breuiter,ꝙ omnes hi, qui non ſunt nati ex dãnato coitu ex parte matris. vt plenè per doctores in.c.tanta.qui filij ſint legitimi.per Bal.in d.l.1.col.& in.d.l.eamquã.5.co.in fine.& in.l.ſiqua illuſtris.C.ad Orphi.Bar.in.l.ſi ita ſcriptum. ff.de libe.& poſthu.& in.l.a.in princi.ff. de verbo obli.
11 ¶Nũquid † in priuilegio legitimationis ſit neceſſe apponere clauſulam, non obſtante tali lege, vide Bal.in.d.l.eam quã.5.co.ver.interrogatus. vbi refert Ioan. Cal. dicentem,nõ eſſe neceſſe apponere dictam clauſulam,quia iſtud eſt mandatum,non legitimatio.¶Item,quia ordinarię iuriſditiõis collatio non requirit has clauſulas. ¶Item, Imperator concedit poteſtatem diſpenſandi,ergo cũ effectu.¶Item,hæc conceſſio,eſt priuilegiũ, ergo lex priuata,ideſt derogatoria. Cùm autem comes legitimat,debet apponere clauſulas conſuetas. Vnde ſi legitimat inceſtuoſum,debet dicere, non obſtante. l.qui cõtra. C.de inceſ.nup. Si autem legitimat aliũ ſpurium,ſufficit dicere,non obſtante. §. vltimo. in authẽ.quibus modis natura.effi.ſui.colla.7. Alij dicebant priuilegium non valere: & fuit quæſtio de facto in priuilegio conceſſo prædicto domino Ioã. Cal.Sed prima opinio eſt verior,ſecundũ Bal. vbi ſupra.& in capit.1.ſi de feudo.fue.cont. in vſi. feu. notatur in authẽ.ex complexu. C. de inceſt. nup.

¶Glo.tamẽ

¶ Glo.tamen & Bal.in.l.1.C.de natu.libe. dicit, ꝙ in legitimatione nõ requiritur ꝙ fiat mentio, non obſtante tali lege, de quo latè Pau. de Ca. conſilio. ſuo.229.incipi.dubitatur.

Adde. Bald.in.l.gallus.§.ſi eius.ff. de libe- ris & poſthu.& docto.in.c. natura- les.ſi de feudo fue. contro. inter do- minũ & agna.vſi feu.& Pet.de Anchara. conſilio.
12 301.dicunt,ꝙ † legitimatio debet continere clauſu lã derogatoriam, ſpecificè dicentẽ,non obſtãte ta- li lege.maximè de authen.ex cõplexu.C. de inceſ. nup.&.de.l.licet.C.de natura. libe. & de lege.qui cõtra.dicti.ti.de inceſ.nup.Sed tene quod ſupradi- ctum eſt in princi.ſ.ꝙ in priuilegio legitimationis ſufficiũt verba æquipollentia,videlicet,non obſtã tibus omnibus legibus,& conſtitutionibus,& qui buſuis in contrariũ facientibus.¶ Quę quidẽ clau- ſula derogatoria generalis tantũ operatur quantũ clauſula derogatoria ſpecialis dictis legibus in ma teria iſta legitimationis. vt expreſſe dicit Alex.in. 5.volu.conſilio.185.in.7.co.qui allegat gl.in.l.1.iũ- cto textu.& ibi.Bal.& Ange.C.de natura. libe. & cõſilium Pe.de ancha.323.tenet etiam do. Matthæ. de afflictis deciſio.neapo.195.nu.4. ¶ Tu vide tex. qui hoc dicit in expreſſo in.d.l.9.ti.18.tertia partit. vbi nullatenus fit mẽtio de lege ſpeciali in hac legi timatione.¶ Verũ tamen eſt,ꝙ Oldra. cõſilio ſuo. 247.dicit,ꝙ in legitimatione adulterinorũ, & illo- rũ,q ſunt nati ex dãnato coitu, requiritur mentio ſpecialis.vide ibi,& tene quod dicitur in dicta.l.9. nam ſatis eſt,ꝙ rex in legitimatione dicat,ꝙ diſpẽ- ſat cũ tali nato ex adulterio,vel inceſtu,abſq; exp̃ſ- ſione aliquarum legum in ſpeciali.nam rex præſu- mitur habere omnia iura in ſcrinio pectoris ſui. vt dicit textus in.c.1.de conſti.in ſexto &.l.omnium. C.de teſta. ¶ De qua materia,qa eſt multũ profũ- da & ꝓlixa,& docto.multa ſcripſerũt i.d.c. per ve nerabilẽ.q filij ſint legitimi.ideo vide ibi plenè. & do.Matthę.de afflictis.vbi ſupra. & deciſiõe. 386.
13 ¶ Vbi etiam vide,an † ſubſtitutio,ſi deceſſerit ſi- ne filiis legitimis & naturalibus, excludat ſubſti- tutũ,ꝓpter ſpuriũ legitimatũ. ¶ Vnũ nota in iſta
14 legitimatione,ꝙ † non requiritur conſenſus agna- torũ de pręiudicio videtur agi.tenet hoſti. & poſt eũ moderni in.d.c.per venerabilẽ.Io.And.d.in ad di.ad Spe.in.ti.de ſucceſſio.ab inteſta.ſup rubrica in.ver.ex facta.Bar.& alij in.d.l. gallus.§.quid ſi tã tum.ff.de libe.& poſthu.hoſtien.ſũma q filij ſint le gi.pe.co.Ratio eſt,qa in iure qſito. ¶ Ideo cũ agna tis nõ ſit in talibus bonis ius qſitũ, pręiudicari non poſſunt:nec videntur p̃iudicari, ſi filij naturales, vel ſpurij legitimentur.& eſt noua ratio. ¶ Pro- pterea ſatis eſt,ꝙ in legitimatione pater ipſe ſolus conſentiat adeò, ꝙ talis legitimat⁹ ſuccedat in bo- nis parentib⁹,nõ ſtatibus legitimis, vt iſta lex di- cit. ¶ Qđ etiã tenet ſtephan⁹.anſerri in deciſio.Tho loſę.q.456.in fine additionis.¶ An non exprimẽs cauſã in legitimatione illegitimationis valeat legi- timatio.Felin⁹ in.ca.poſtulaſti.4.co.in verſi. ſeruit etiã ad hęc.de reſcri.dicit,ꝙ Bald.in.l.eã quã. 6. co. in.ver.ſed pone quidã erat ex adulterio.C. đ fidei co.ꝙ ſi filius ex adulterio & inceſtu natus fuit le- gitimatus tanquã ſpuri⁹, tamẽ nõ fuerunt expreſ- ſę qualitates ſpurietatis,nõ valet legitimatio. ſicut cũm quis eſt excõmunicatus pluribus excõmuni- cationibus,& ſupprimit cauſas excõmunicationis vt in.c.ex parte.de officio ordinarij. ¶ Quod etiã dicit Bal.cõſuluiſſe Oldra.& limitat niſi ex clauſu- lis aliud appareat.vt ſi eſt ibi clauſula,nõ obſtãte.l. q cõtra.C.de inceſt. nup. ¶ Et nota,ꝙ Feli.vbi ſu- pra,declarat ſupra dictã cõcluſionẽ plurib⁹ modis, quos pte vide.¶ Vltimò nota,ꝙ diſpẽſatio cũ ſit o- dioſa,debet reſtringi.tenet Lancelotus in tractatu ſubſtitutionũ.nu.117.folio.59.

r ¶ Para heredar.quia intelligitur legitimat⁹ ſine Concor- prę̃iudicio legitimorũ,vt ſequitur in.l.iſta. cũ qua dat. cõcordat.l.5.ti.delas herẽ.fo.le.&.c. quãuis. de re- Regula. ſcrip.li.6.Qđ ẽ verũ,ẽt ſi legitimatio fiat ab habẽte poteſtatẽ legitimãdi,inuitis legitimis.ita dicit Bal. & Ioan.de Lig.in cauſa Michaëlis de Cãpana ſecũ dũ Ioã.& pe.de peru.in.l.1.C.q admitti. & Bar.in. l.gallus.§.& quid ſi tãtũ.ff.de libe.& poſthu.¶ Fal Fallit lit,ſi de cõſenſu legitimorũ legitimetur: quia valet legitimatio in prę̃iudiciũ eorũ.vt per docto.vbi ſu pra.tenet Pau.de Caſt.conſi.ſuo.225.

15 Adde. Quòd pater † poteſt legitimare filiũ ſuũ baſtardũ,etiã ſtatibus legitimis, cũ hoc,ꝙ nõ ſuccedat in hereditate paterna,& valebit talis legitimatio quoad alia,de q bus in.l.iſta. Itaq; legitimatus nõ poterit ſuccede- re obſtãte aliqua cõditione poſita à patre,& erit va lida. Ita ſingulariter dicit Bar.in.l.quæſitũ.in repor tatis antiquis.ff.de acqui. hęre. Refert & ſequitur Ludo.Roma.in.l.q ſupſtitis.eo.ti.& in.l.pactũ qđ dotali.C.de colla.Fran.Cremen.ſingulari ſuo.16.& ibi in additione dicitur,ꝙ taliter legitimat⁹ dicitur poti⁹ diſpẽſat⁹,quã legitimat⁹.allegat Pau.de Ca.i. l.ſolet.ff.de iuri.oĩm iudi.& in.d.l.pact⁹ qđ dotali. in.ver.& cadẽ rõne.vbi dicit cũ aliis cõſuluiſſe. & ꝙ reperit cõſultũ p rav.de forli.in ciuitate Piſarũ. Idẽ tenet Ludo.& alij in.d.l.ſupſtitis in ver.8.limi tat Bar.ſingulariter.in.d.l. quęſitũ.in lectura anti- qua.Anto.de Bu.in.d.c.p venerabilẽ.27.co. qui fi- lij ſint legitimi.vbi ẽt ſcribẽtes.Alex.4.volu. cõſi.
16 29. ¶ Si tñ † naturalis ſimpliciter & ſine aliqua cõ ditiõe legitimatur:ſic legitimat⁹ præteritus põt di- cere teſtamẽtũ nullũ.tenet Roma.cõſi.33. q allegat iura.tenet etiã Matthæ.de afflic.in deci.neapo.195. nu.3.dixi in glo.ſup pte.no puedã ſucceder. ¶ Le- Qõ. gitimati an ſuccedãt in eccleſiaſtica emphiteoſi:po nit Matthę⁹ de afflictis, deci.neapo.386.nu.1.&. 4.
17 s ¶ De ſus abuelos. Nota circa hoc,ꝙ † legitima- Nota. tus ſimpliciter intelligitur legitimat⁹ quo ad ſucceſ ſionẽ patris tãtũ,nõ quo ad ſucceſſionẽ aui,& alio-

rū aſcēdentiū. Tenet ēt Ange. per illū. textū in au-
thē. qbus mo. natu. effici. ſui. in. §. filiū verò. colla. 7.
& Bal. in. l. cū in adoptiuis. 3. co. verſi. tantūmodo.
C. de adopti. & in. l. oīm. & ibi Bar. C. de natura.
libe. quia quoad aſcēdētes dicitur extraneꝰ. vt in. d.
§. filium verò. & in. l.
fi. C. de natura libe.
t ¶ Siguiente matri
monio. & taliter legi-
timatus eſt verè legi-
timatus. ca. tanta. qui

nieto o deſcendiēte
ltīmo o delegitimo
matrimōio naſcido

o legitimado por ſi-
guiēte matrimonio[t]
el tal legitimado[v] no

filij ſint legitimi. &. l. 2. ti. delas herencias. foro. le.
&. §. fi. inſti. de nup. & authē. quibus mo. natura. ef-
fi. ſui. in. § ſi quis igitur. colla. 7. meliꝰ in. l. 1. §. otroſi.
ti. 13. quarta partita. vbi dicitur. ꝙ filij nati ex cōcu-
bina poſtea matrimonialiter copulata, ſunt legiti-
mi per ſequēs matrimoniū. per quā legē hodie eſt
cōprobata glo. in. c. tanta. qui filij ſint legitimi. quę
in hoc multū laborat, an filius natus ex concubina
ſit verè legitimus per ſequens matrimoniū, an fi-
ctè. & tandē concludit, ꝙ eſt verè legitimꝰ. licet. do.
Anto. de Butrio. ibi tenet, ꝙ nō eſt verè legitimus,
ſed ꝙ đbet haberi pro legitimo. quia verbū, habea-
tur, de quo in dicto. c. tāta. eſt verbū fictitium.

18 Adde. Sed quia ſolet dubitari, an † legitima
tus per reſcriptum principis, vel per
ſequēs matrimoniū, dicatur verè an
fictè legitimus. vide Bar. in. l. ſi is qui pro emptore.
ff. de vſuca. per Bal. in. l. eā quā. 12. &. 13. co. C. de fi-
deico. & in. l. cū acutiſſimi. co. 11. vbi per Pau. đ Ca.
per Ange. in. l. iubemus. C. ad trebeltia. per canoni
ſtas in. c. innotuit de elect. per Paulū de Ca. in. l. ſed
ſi hac. in. §. patronū. ff. de in ius voca. &. in. l. fi. C. de
his qui veni. ęta. impe. ¶ Dicit tamē Bar. in. dicta. l.
ſi is qui pro emptore. ꝙ licet legitimatus dicit legi-
timatꝰ, non tamen dicitur legitimè natus. quod no-
ta, quia facit ad multa. ¶ Propterea dicit, ꝙ ſi ſtatu-
tū facit mentionē de legitimatis: nō comprehendū
tur legitimati per ſequēs matrimoniū. quia ſtatutū
non verificatur in ſuo ficto. l. 3. §. hęc verba. ff. đ ne-
go. geſtis. ¶ Secꝰ dicit, ſi hæc verba proferātur à iu-
re cōmuni, & ita reſidet. ¶ Cuius cōtrariū ipſe te-
nuit in. c. per venerabilē. in repetitiōe. 20. col. co. ti.
¶ Et iſtud vltimū putat eſſe verius do. Abb. in. d. c.
tanta. 1. co. qui filij ſint legitimi. qa legitimati per ſe
quens matrimoniū, ſunt legitimi, iuris authoritate.
¶ Nec obſtat verbū, habeantur, de quo in. d. c. tāta.
quia vbi profertur ab habēte poteſtatē, paria ſunt
dicere, ſūt legitimi, ſeu, pro legitimis habeantur. al
legat ad hoc. c. ex parte. đ ſpōſa. ¶ Sicut in ſimili di-
cit Bar. paria eſſe ꝙ ſtatutū dicat, habeantur pro ci-
uibus, vel, ſint ciues. vt notatur in. l. ſi is qui pro em
ptore. ff. de vſucapi. & in. l. ſi maritus. ff. de adulte.
¶ Illud etiam voluit glo. in. d. ca. innotuit. de elect.
in parte, coniugata. vbi dicitur, ꝙ matrimonium ſe
quens, purgat vitia præcedentia. tenet Bald. in. le.
eam quā. 6. col. verſi. de vno dubitatur. C. de fidei-

19 co. ¶ Ex quo infertur, ꝙ † legitimatus per ſequens *Infertur*
matrimonium, ſuccedit parentibus, & alijs aſcen-
dentibus, ſicut legitimus & cum legitimis. & hoc
tenuit Bald. in. l. ſi te. C. de ſuis & legitimis hæredi-
bus. habetur in. l. fina. in fine. C. de his qui ſponte
mune ſube. per Bald.
in dicta. l. eam quā. 10.
co. C. de fideico. Spe.
in ti. de teſta. §. 4. Pau.
de Caſtro cōſilio ſuo
221. doctores in dicto.
20 capit. tanta. ¶ Sed quæro iuxta hoc. Eſt † conſue- *Quæſtio.*
tudo in his regnis, ꝙ maior natu legitimus ſuccedat
in maioratu parentum. quidam habuit filiū ex con
cubina, cū qua poſtea matrimoniū cōtraxit: & aliū
filiū ſuſcepit ex eadē. ¶ Quæritur quis eorū ſucce-
dat in maioratu: an prius natꝰ, & p ſequēs matrimo
niū poſt legitimatꝰ: vel ſecūdo natꝰ ī matrimonio.
Videtur ꝙ ſecūdo natꝰ legitimus præferatur prius
nato. & per cōſequēs matrimoniū legitimato. Vt te
net Ioā. And. in regula ſine culpa. de regu. iuris. li.
6. in mercu. & Ioan. de Imol. in. l. ex facto. 6. co. ff. đ
vulga. & pupi. & Bal. in. l. quotiēs. C. đ rei ve. & in.
d. l. eā quā. 10. col. ver. ſed pone. C. đ fideico. Oldra.
cōſi. ſuo. 94. vbi dicit ꝙ legitimatꝰ primogenitꝰ nō
excludit ltimū ſecūdo genitū à ſucceſſiōe regni, in
quo debet ſuccedere primogenitus legitimus. & fa
cit pro eis iſta lex, inquantum dicit, ꝙ legitimatus
non ſuccedit cum legitimis. ¶ Contrarium videtur *Contra.*
aliquibus: quia legitimatus per ſequens matrimo-
nium, eſt verè legitimus per. d. iura, non ſolum quo
ad ſuccedendum in dignitate. vt per gloſſ. & doct.
in. d. c. innotuit. ¶ Item. qui eſt cauſa beneficij con-
ſequendi, non debet à beneficio remoueri. tenet
Bal. in. d. l. cum quis. C. de natura. libe. & ibi plenè
in additione. ¶ Et poſſet reſponderi ad contraria, ꝙ *Sō.*
Ioan. And. in. c. regula. ſine culpa. & alij, de quibus
ſupra, loquuntur in alio caſu. ſ. quando legitimatus
& legitimus ſunt nati ex diuerſis matribus: ſecus ſi
ex eadem, vt in caſu noſtro. ¶ Sed primū tene, quia
hęc opinio eſt cōmunis, & eā etenet Bal. in. l. impe-
rialis. §. his illud. ver. & ideo ſi ſit cōſuetudo. C. de
nup. p illū tex. & per. l. ſenatoris filium. ff. de ſena-
toribus. quia debet eſſe primogenitꝰ regis, & à re-
ge, pereatꝰ. & idē tenet Bar. in. l. cū ſatis. vltima col.
de agrico. & cēſi. li. 11. qa qualitas adiuncta verbo,
ſignificat ſecūdū verbi tēpus. l. in. delictis. §. ſi extra
1 neꝰ. ff. de noxa. l. ex facto. §. ſi qs aūt. vbi vide ff. ad
trebe. & vide Bar. latius loquētē in materia in. l. ſe-
nator. de dignita. li. 12. & gl. in. d. l. imperialis. & Ioā.
Baptiſta in. c. ex inſinuatiōe. de iure patro. pleniſ-
ſimè Marianꝰ in tractatu đ primogenitura. Frā. Cre
menſis conſilio ſuo. &c. ¶ Sed quia doctores, vbi ſu *Qō.*
21 pra, tenent, ꝙ † legitimatꝰ per ſequēs matrimoniū
efficitur verè legitimus. & c. quid ſi conſuetudo, de
qua ſupra vt diximus, defert hæreditatē primoge-
nito: an pferat ī ſucceſſiōe priꝰ natꝰ & p ſeqns ma-
trimonium

trimoniũ poſt legitimatꝰ an ſecũdo natꝰ ex alia v-
xore legitima. Ioã. And. in. d. regula ſine culpa. in
mercuria. p multa fũdamẽta cõcludit, ꝙ in maiora-
tu ſuccedit ſecũdogenitꝰ, ex matrimonio legitimo,
& iſtã opinionẽ ſeq̃tur glo. in. d. l. 1. ti. 13. quarta pti.
& in. l. 1. ti. đla guarda đlos hijos đl rey. ſoro. le. ¶ In
Contra. cõtrariũ facit, q̃a matrimoniũ ſeq̃ns cũ cõcubina ſin
gĩt retro cõtractũ ante natiuitatẽ filij. vt dicũt doc.
in. d. c. tãta. ſignãter do. Ab. ibi. 2. co. ſupilla q̃one nũ
q̃d filiꝰ ltimatus p ſequẽs matrimoniũ ſuccedat in
Contra. feudũ. ¶ Sed cõtrariũ tenet Bar. & Bal. in. l. cũ decẽ
p prima mihi. in fine. ff. đ ſolutio. Pau. de Ca. i. l. põponiꝰ. §.
opinio. q̃ſitũ. & ibi Alex. de Imo. ver. ex iſto tex. nota. ff. đ
acq. poſſe. idẽ Bar. ĩ. l. bonorũ. ff. rẽ ratã haberi. Io. đ
Imo. in. d. l. ex facto. 6. co. ff. de vulga. & pupi. Bal.
in. l. quotiẽs. & ibi in additiõe. C. đ rei vendi. & in.
d. l. eã quã. 7. col. ver. ſed pone. C. đ fideico. Ang. &
Bar. in. d. l. gallus. §. & quid ſi tãtũ. ff. đ libe. & poſt-
hu. ĩ. fine. vbi oẽs cõcludũt, ꝙ p̃fertur ltimꝰ ſecũdo
Sõ. natꝰ priꝰ nato & poſt ltimato. ¶ Nec obſtat opinio
cõtraria q̃ mihi nõ placet. q̃a ex quo pricipiũ non
fuit habile in ltimato, ſequẽs ꝓuiſio nõ đbet referri
ad illud, ſed ecõtra, vt dixi in. l. ſupra ꝓxima. Tenet
Bal. in. l. fi. 1. col. p totũ. C. ad macedonia. vbi dicit, ꝙ
ratihabitio trahit retro: niſi actꝰ mediꝰ obuiet, cõiũ
ctõ extremorũ. ſed q̃a filiꝰ ltimꝰ natꝰ medio tẽpore.
ſ. tẽpore habili obſtat: retro tracta ltimatio filij na-
turalis nõ trahitur retro in p̃iudiciũ tertij, quapro-
pter natiuitas ltimati debet referri ad ſuã ꝓuiſionẽ
habilẽ ideſt ad tẽpꝰ quo matrimoniũ fuit cõtractũ
ĩter ſuos parẽtes: q̃a ſic filij cẽſentur nati, quadã iu-
ris fictione, tẽpore matrimonij in fauorẽ filiorũ, nõ
tũ matrimoniũ fuiſſe cõtractũ à natiuitate filiorũ.
q̃a ſi verũ eſſet, ſeq̃retur ꝙ prius natꝰ & poſt legiti
matus p̃ferretur ſecũdo nato legitimè cõtra cõem,
ſentẽtiã doctorũ de qua ſupra. & ſic fictio operare-
tur cõtra & pluſq̃ veritas. q̃d eſſe nõ poteſt: ſecũdũ
Fran. de Padua & Bar. in. l. eiꝰ qui. ff. ſi certũ peta.
& l. filio quã patri. ff. đ libe. pręte. ¶ Itẽ fictio nũq̃
operatur veritatẽ in pręiudiciũ tertij. tenet Bar. in.
l. ſi is qui ꝓ emptore. ff. đ vſucapio. Itẽ ceſſat fictio
vbi ęquitas ceſſat. l. nec vtile. & ibi Bar. ff. ex q̃bus.
ca maio. ſed ęquitas ceſſaret ſi ltimatꝰ p̃ferretur legi
timè nato: vt patet ex. l. 5. ti. de las heren. fo. le. cũ ſe.
& in ſũma. d. ti. 13. & 14. quarta parti. ideo ſecundo
natus legitimè pręfertur priꝰ nato, & poſt legitima
22 mato. ¶ Ex quo infero † ꝙ ſi pater in ſuo teſtamẽ-
Infertur to aliquid legat primogenito ſuo nõ expreſſo eiꝰ
nomine: ꝙ pręfertur in legato, ſecũdo natus legiti-
mè prius nato & per ſequẽs matrimoniũ poſt legi-
timato, & pater videtur de eo ſentire, non de legiti-
mato. per iura & rationes ſupradictas. ¶ Sed quia
23 dixi ꝙ † filij cẽſentur nati quadã iuris fictione tẽ-
pore matrimonij in eorũ fauorẽ. quęro an legitima-
tio ſit fictio an veritas. Bal. in. d. l. eã quã. 7. cõ. verſi.
quęro vtrũ legitimatio. C. de fideico. dicit, ꝙ quo-
dãmodo eſt veritas, quia in naturę ſubſtãtia fũda-
tur, quæ non mẽtitur. ¶ Itẽ dicit, ꝙ eſt fictio. quia
retrofingere, dici poteſt, ꝙ naturaliter loquẽdo, eſt
veritas formaliter, ſed ciuiliter eſt fictio. ¶ Itẽ põt
dici, ꝙ eſt in integrum reſtitutio. vnde legitimatus
æquiparatur filio poſtliminiũ reuerſo. vt. l. ſi quis
filio. §. pe. ff. de inoſ. teſt. & hoc quãdo eſt legitima
tus in vita parẽtũ: ſed ſi his mortuis legitimatur, nõ
fingitur retro legitimus. argumẽto tex. in. l. 1. C. de
capti. & poſtlimi. reuer. ¶ Et nota, ꝙ per ſequẽs Nota.
matrimonium legitimatur filius naturalis, non ta-
men adulterinus, nec inceſtuoſus, vel natus ex dã
nato & punibili coitu. vt per Bal. in. l. ex libera. C.
de ſuis & legi. hęredi. & in. d. l. eam quã. 5. col. verſi.
item excipiuntur. C. de fideico. ¶ Item non legiti
mat vulgo conceptos. ſecundũ Bal. in. l. ſi qua illu-
ſtris. C. ad orphi. ¶ Vnde Ange. in auth. quib. mo. Nota.
natu. effi. legi. colla. 6. tenet, ꝙ licet regulariter per
ſequens matrimonium legitimẽtur filij naturales:
attamen ſi mulier fuit indigna cõtrahere matrimo-
niũ, & contraxit, filij nõ legitimãtur. Propterea di-
cit, ꝙ ſit cautus aduocatus cõtra filios naturales: qui
dicũt ſe legitimos per cõtractũ matrimonij, vel per
volũtatem patris, qui eos vocauit filios naturales:
vel ẽt voluit eos effici legitimos ſucceſſores, vocã-
do eos naturales. vt inquit. l. 5. & 6. ti. 15. 4. parti. vt
videat aduocatus: an mater filiorũ fuit matrimonio
digna, habito reſpectu ad cõditionẽ ſuã, & cõditio-
nẽ ad amaſij. Quia ſi tẽpore cõceptiõis vel partꝰ no
potuerũt eſſe vir & vxor: filij inde recepti nõ po-
tuerũt legitimari per ſequẽs matrimoniũ. ¶ Quod
intellige, adhibita diſtinctione, de qua in. l. 1. tit. 13.
quarta parti. & c. cũ inhibitio. & ibi glo. & doct. de
clãdeſ. deſpon. ¶ Sed quęro. quidã habuit filiũ na Qõ.
turalẽ, & ex filio ſuſcepit nepotem legitimũ: mor-
tuo filio naturali, cõtrahit matrimoniũ cũ concubi
na, ex quo habuit filiũ naturalẽ. nũquid nepos le-
gitimetur quoad ipſum auũ? Quilibet diceret ꝙ ſic:
per auth. quibus mo. natu. effici. ſui. colla. 7. vbi nõ
ſolũ filij, ſed etiã nepotes dicũtur legitimari. Sed
tu tene ꝙ non legitimatur nepos. quia legitimatio
debet facere fundamẽtũ per prius in ipſo filio na-
turali & de ipſo facere trãſitum ad nepotem. argu.
tex. in. l. ſi libertinꝰ. §. poſthumꝰ. ff. de operis liber.
tenet Pau. de Ca in. l. 1. §. cęterũ. & ibi Gui. de Ra.
ff. de acqui. poſſe. vbi notatur, ꝙ inhabilitas medij
per quod debet facere tranſitũ de te ad me impedit
trãſitũ fieri. ¶ Pro quo facit. l. tria pręedia. ff. de ſer-
ui. ruſti. prædio. & l. diuo marco. ff. de quęſtioni.
& l. filius. §. ſequens. ff. de falſis. ¶ Iſtud etiam te-
net ſingulariter Bald. & dictus Gui. de ra. in. l. beni-
gnius. ff. de legibus. referunt etiã moderni in apo-
ſtillis ad dõ. Anto. in. d. cap. tanta. 3. col. poſt prin-
cipiũ. qui filij ſint legi. tenet Ioã. And. in. c. per ve-
nerabilem. eo. ti. Hippolytus de marſilius ſingulari
ſuo. 121. Et Frã. Cremẽ. ſingul. 32. ubi eſt valde no-
tandũ. Quia ſi filiꝰ naturalis moritur ante cõtractũ
matrimoniũ cum cõcubina, per ſequens matrimo-

niũ cũ ea nepos legitim⁹ ex filio naturali nõ ſucce
dit auo quia legitimatio per ſeq̃ns matrimoniũ nõ
extẽdit ad nepotẽ, mortuo filio añ matrimoniũ cõ
tractũ.qđ multũ facit ad intellectũ iſti⁹ legis.& ad.
Qõ. c.tãta.q filij ſint legitimi. ❡ Vlteri⁹ circa iſtã partẽ
24 q̃ro,an † per legitima
tionẽ p ſequẽs matri-
moniũ reuocetur do-
natio alicui facta. Et vi

puedaſuceder con los
tales hijos o deſcẽdiẽ
tes legitimos en los
bienes de ſus padres

detur q ſic per.l.ſi vnq̃.& ibi docto.C.de reuo.do-
na.&.l.8.ti.4.5.pti.vbi donatio reuocatur p ſuper
ueniẽtiã filiorũ donatori.& idẽ tenet Bal.in.l.cũ a-
cutiſsimi.C.de fideic.&,pbatur ſecũdũ Pau.đ Ca.
in.l.tale pactũ.§.fi.ff de pactis. ⁋ Quod eſt verũ ſe-
cundũ Bar.in.l.titia.§.impator in fi.de lega.2.etiã ſi
fuit iurata. Idẽ tenet Oldra.cõſi.222. ⁋ Etiã ſi fuit re
nũciata.d.l.ſi vnquã.ſecũdũ Oldra.cõſi.173.in fi.&
fuit donata res minima.vt p Bal.in.l.1.pe.col.C.de
inoffi.dona.& Bar.in.d.§.imperator. ⁋ Dicit tamẽ
Bar.q ſi res fuit donata filio,vel pio loco,nõ reuoca
tur in tantũ,ſed vſq; ad legitimã, qui debetur filiis
ſupernaſcẽtib⁹. & idẽ tenet Bal.in auth.ſi qua mu-
Contra. lier.C.de ſacroſ.eccle.& in hoc oẽs cõcludũt ⁋ Cu
ius cõtrariũ videtur dicere.l.3.ti.delas dona.fo.le.
vbi dicitur,q vir poteſt aliquid donare vxori ſuæ
anno elapſo: reuocatur tñ danatio per ſuperueniẽ
tiã filiorũ vſq; in quintã ptẽ bonorũ.Si tñ antequã
ſe cõſenſerint in virũ & vxo. marit⁹ aliq̃d donauit
vxori, nõ reuocatur donatio p ſupnaſcẽtiã filiorũ.
⁋ Aduerte,quia multotiẽs iſta q̃ſtio pẽdet de facto.
& in ea diſtinguo:vt veritas meli⁹ pateſiat Aut lo
quimur in donatione facta à parẽtib⁹ filio naturali,
aut extraneo. ⁋ Primo caſu ſubdiſtiguo. ⁋ Aut pa
rẽtes nullũ aliũ filiũ receperũt,et tũc nõ reuocatur
donatio facta filio naturali per ſubſequẽs matrimo
niũ:quia quod inductũ eſt in fauorẽ illi⁹, in ei⁹ dã
nũ retorq̃ri nõ debet. vt regula.indultũ.đ re.iu.li.6
⁋ Aut alios filios nãles receperunt, vel legitimos,
quia in hoc nõ eſt vis: & tũc p ſequẽs matrimoniũ
reuocatur donatio vſq; ad legitimam aliorum filio
rũ.& hoc videtur tenere glo.& docto.in.d.l.ſi vn-
quã.C.de reuocã.dona.& Bal.in.l.ſi totas.C.de in-
offi dona.Bar.in.l.titia.§.impator.ver.quęro dixi.
de leg.2.taliter,q donatio remanet valida in.3.&.5.
pte bonorũ.ſi tñ alij filij ſunt nãles ex alia cõcubi-
na cũ qua in.l.9.&.10.ſupra. ⁋ Secũdo caſu.ſ.qñ do
natio eſt facta extraneo,& tũc donatio pri⁹ facta re
uocatur in totũ per legitimationẽ factã per ſubſe-
quẽs matrimoniũ,vt ſunt iura expreſſa.q̃ hoc dicũt
in.d.l.8.ti.4.quinta parti.&.d.l.ſi vnquã. per q̃ iu-
ra corrigit.d.l.3.ti.delas dona. fo.le. qa ibi donatio
fuit facta vxori anteq̃ de matrimonio eſſet cõſultũ,
ideo erat extranea.vt ibi dicit gl. attñ dicit,q valet
talis donatio,nec reuocat p ſupueniẽtiã filiorũ. Et
niſi qa.d.l.8.eſt hodie approbata,nõ eẽt iniquũ di-
cere,q donatio facta extraneo valeret in q̃ta parte
bonorũ,nec reuocaretur per legitimationẽ factam
per ſequens matrimoniũ: pręterquã in eo, qđ exce
deret q̃ntã partẽ.cũ iſta quinta añ & poſt cõtractũ
matrimoniũ,ẽt ſtantib⁹ filiis,poſſit extraneis relin
qui.vt.l.9.ti.delas mãdas.fo.le.&.d.l.9.&.10.ſupra.
& ita intelligo.d.l.3.inquãtũ dicit.ſi el marido q̃ſie
re dar algo. qa iſtud
verbũ, algo, modicũ
ſignificat.vt dixi in.l.
16.in pte,algũa coſa, ĩ
fra. vel niſi appareat donationẽ factã fuiſſe eo re-
ſpectu,qa filios nõ habebat.vt.d.l.viri.in princi.qa
tũc reuocaretur in totũ per legitimationẽ factã per
25 ſubſeq̃ns matrimoniũ,vt ibi. ❡ Vltimo q̃ro † nũ-
qd proles ſuſcepta ex cõcubina, legitimetur per ſe
q̃ns matrimoniũ in extremis cõtractũ.Qõ eſt anti-
qua,de qua per Bal.in.l.eã quã.5.col. ver. cõſueuit
q̃ri.C.de fideico.vbi tenet,q non: qa dos interue-
nire nõ põt cũ vtilitatis effectu.vt.l.Iulian⁹.ff.đ iu
re doti.licet enĩ matrimoniũ teneat in ſubſtãtia ſui
qa vſq; ad vltimũ vitę ſpũm põt cõtrahi.l.2.& au-
thẽ.cui relictũ.C.đ indic.vidui tollẽ.tñ dicit nõ te-
nere quo ad ſubſtãtiã dotis:q̃ req̃ritur in ltĩmatiõe
,plis de iure ciuili.vt in.§.fi.inſti.đ nup.§. cõtrariũ
eſt verũ.qa legitimatio fit p matrimoniũ in extre-
mis cõtractũ.vt notant docto.in.d.c.tãta. q filij ſint
ltĩmi.Ioan.And.in.r.ſine culpa.de regu.in.li.6. in
mercu.Bal.in.l.nup.C.de naturalib⁹ libe.glo. in.l.
2.in pte.ſean herederos.ti.delas heren.fo.le.& in.l.
17.eo.ti. ❡ Et reſponde ad Bal.in dicta.l. eã quã q So.
matrimoniũ põt eſſe ſine dote.vt authẽ.pręterea.&
ibi idẽ Bal.C.vnde vir & vxor. igitur legitimatio
filiorũ nõ cõſiſtit in ſubſtãtia dotis, ſed in cõſenſu
cõtrahẽtiũ matrimoniũ verbis declarato.vt.c.1.&.
c.tuę.cũ ſimi.de ſpon.& eſt optimus text⁹ in.l.1. in
principio.ti.13.quarta partita.vbi dicitur, q ille eſt
filius legitimus,qui eſt nat⁹ de viro & vxore legiti
ma.ergo legitimatio prolis nõ cõſiſtit in promiſſio
ne dotis.vt Bal.& alij dicũt, ſed in cõtractu matri-
monij,ideſt,in ipſo matrimonio. Et bene ad hoc fa
cit.l.3.quarta parti.vbi numerãdo cõmoda proue-
niẽtia ex matrimonio dicit,q vnũ eſt, legitimatio
,plis,ceſſat igitur cõtrariũ per iſta iura. ❡ Et adde
noua iura,& rationes. ⁋ Primò matrimoniũ fuit ĩ-
ſtitutũ à deo in paradiſo per illa verba,Creſcite,&
multiplicamini,& replete terrã. vt habetur Gene.
c.1.in fine.& fuit ibi matrimoniũ cõtractũ ſine do-
te.vt patet. Itẽ dicitur ibi, q Deus vidit cũcta q̃ fe-
cerat,& erãt valde bona.ſi enĩ matrimoniũ fuit cõ-
tractũ ſine dote,& erat bonũ, ſeq̃tur qđ nõ eſſet ne
ceſſaria dotis cõſtitutio ſiue,pmiſſio, & ,ples inde
ſuſcepta eſſet legitima. ⁋ Itẽ ĩ factis et opib⁹ Dei nõ
põt eſſe t đfect⁹.ſũt enĩ facta Dei valde bõa.vt ſup.
⁋ Quieſcat igit̃ dictũ Bal.& aliorũ vbi ſup. & ſine
dubio teneam⁹,matrimoniũ poſſe cõtrahi ĩ extre-
mis,& ſine dote,& q̃ ,ples añ ſuſcepta efficit̃ legiti
ma. ⁋ Et circa iſtã ptẽ not. vnũ, q fili⁹ nl̃is quotiẽs Nota.
põt ltĩmari p ſubſequẽs matrimoniũ, nunquã põt
legitimari

legitimari p̄ reſcriptũ pr̄icipis. Ita dixit ſ igulariter Bal.in.ca.per tuas.de maio.& obe.allegat tex. ſingularem in authẽ.quibus mo.natu.effi.legi.§.cum igitur.collatio.5.de quo facit ẽt magnũ feſtũ Hippolytus mar.ſingulari ſuo.130.

v ¶ El tal legitimado.ſ.p̄ reſcriptũ principis.& ſic not.referſertur ad p̄ximiora.i.ad legitimatũ p̄ ſequens matrimonium.

ni madres ni de ſus aſcendientes ab inteſtato ni ex teſtamen

x ¶ No pueda ſucceder.ſ.cũ legitimis in hęreditate paterna.vt ſequitur. ☞ Itẽ nec in feudũ paternũ,nec ĩ regia dignitate.vt p̄ Bal.in.l.eã quã. C. de
26 fideico. ☞ Vnũ tñ nota,ꝙ † licet legitimat⁹ p̄ reſcriptũ pr̄icipis nõ poſsit ĩſtitui vt ſuccedat p̄ẽtib⁹ ſtãtib⁹ legitimis,põt tñ ſubſtitui filio legitimo & natu
27 rali.tenet Pau.đ Ca.cõſilio.225. ☞ Et † ſi ltĩmat⁹ ĩſti
Nota. tuitur in caſu nõ exiſtẽtiũ liberorũ,nõ põt repudiare hęreditatẽ patris.tex.eſt ſingularis.& ibi Ange. in authẽ.qb⁹ mo.na.effi.ſui.§.& quoniã.collatio.7. ☞ Vñ legitimatus p̄dit bñficiũ abſtinẽdi.vt ibi ſe
28 cũdũ.Ange. ¶ Sed q̃ro,† an legitimat⁹ p̄teritus,le
Q̃. gitimis nõ ſtantibus,habeat contra teſtamentũ ius dicendi nullũ.Bal.in.l.cũ in adoptionis.3.co. verſi. tantummodo.C.de adoptio.tenet ꝙ ſic.

Adde. Dixi etiam in glo.ſuper parte. para heredar.in fine ſupra.
29 ☞ Quid in † adoptato ab extraneo
Q̃. dicendũ ẽ?cũ legitimat⁹ & adoptat⁹ ęq̃parẽtur ſecũdũ glo.in.d.l.cũ in.adoptiuis.& ſecũdũ Bal. ibi, ꝙ licet ęq̃parentur in aliq̃b⁹,tñ nõ in oĩb⁹.Nã licet legitimat⁹ habeat cõtra.ta.& ius dicẽdi nullũ,ẽ ſec⁹ in adoptato ab extraneo.Iſtã cõpationẽ facit Bald. ibi in ver.caue tibi facias ĩ cauſa inteſtati.nõ tñ ſimpliciter.nã legitimat⁹ detrahit debitũ iure naturæ de relictis ab illo,q eſt reſtitut⁹ iuri naturę.ſec⁹ in adoptato ab extraneo, cui nulla đbetur legitima in
Contra. bonis adoptãtis.vt.l.8.in fine.&.l.9.ti.16.quarta p̄ti.& q̃uis.l.9.dicit,ꝙ adoptat⁹ ab inteſtato ſuccedit adoptãti vnà cũ legitimis,tene cõtrariũ p̄ tex. in.l. 1.ti.đ los q̃ ſõ recebidos por hijos.fo.le. q̃ lex p̄ iſtã. l.videtur ap̄p̄bata.qa ſi legitimat⁹ nõ ſuccedit cũ legitimis,neq; adoptat⁹.vt p̄ Bal.in.d.l.cũ adoptiuis. qa plus eſt eẽ legitimatũ,q̃ adoptatũ. tenet idẽ Bal. in.l.ſi te.C.đ ſuis & legitimis hęre.& in additio.ad Spe.in ti.đ ſucceſſio.ab inteſ.ver.legitimati nõ ſũt. Si enĩ,vt ſupra dixi,legitimat⁹ excluditur à ſucceſſione p̄ rẽtũ ſtãtib⁹ legitimis, à fortiori adoptatus videtur excluſ⁹.& iſtud argumentũ à maiori rõne valet.vt authẽ.multo magis.C.đ ſacroſã. eccle. ☞ Itẽ valet à p̄itate rõnis.qa eadẽ ẽ rõ in adoptatis,q̃ in legitimatis ſecũdũ gl.& ibi Bal.& Imo.ĩ.l.ſi ſocer.in prin. ff.ſo.ma.Bal.in.l.cõuẽticulã.col.2.ver. Itẽ eſt arg.à pri. C.đ ep̄is.&.cle. Pau đ Ca.cõſi.344. ¶ Vl
30 teri⁹ q̃ro.† Pater ſtipulat̃ emphiteoſim p̄ ſe & filiis
Q̃. ſuis:nũq d ſuccedat legitimat⁹ ĩ emphiteoſi.Bal. tenet ꝙ nõ ĩ.l.ſi.C.đ his q veni.ęta.ĩpe. ☞ Sed cõtra videt.qa emphiteoſis nõ dr̃ đ corpore hęreditatis p̃
31 nę,vt in.c.1.an.anga vel fili⁹. ¶ Sed p̄mũ † ẽ veri⁹ cũ hac diſtĩc. Aut p̄r hẽt legitĩos,aut nõ.qa ſi hẽt legitimos,đ his videt ſẽtire,nõ đ legitimatis. qa filij ve-nĩẽtes p̄ ſubauditũ ĩtellectũ legis,đbẽt eſſe legitimi.l. gñaliter. C.de inſti. & ſubſti. ☞ Itẽ qa noĩe filiorũ nõ cõp̄hẽdũtur ltĩmati đ p̄p̄etate vocabuli.c.naturalis.ſi đ feudo fue. cõtro.collati.10.iõ veniũt ltĩ nõ ltĩmati p̄ reſcriptũ principis:qa neq; ſuccedũt ĩ feudũ,vt ſup̄ dixi. nã feudũ & emphiteoſis ĩ paucis differũt. vt plenè p̄ An.
Contra. Diſtinctio.

to. Saluo ſi ſus padres o madres o aguelos ẽ lo q̃ cupiere ẽ la

32 Si.in rubri.de feudis. ¶ Itẽ q̃ro † an ltĩmat⁹ p̄ pri cipẽ ſuccedat.Bar.ĩ.l.coĩum.C.đ natura.libe.& in.l.cũctos populos.C.đ ſũma trini.& fide catho. tenet ꝙ ſic.Si tñ eſt ltĩmat⁹ p̄ ſtatutũ ciuitatis, nõ ſuccedit ĩ bõis ſitis extra territoriũ. Ita tenet ipſemet Bar.& Bal.ĩ.d.l.coĩum.& in.d l. cunctos populos. Q̃.
33 ☞ Vlteri⁹ q̃ro,an † ltĩmat⁹ excludat ſubſtitutũ. Tene ꝙ ſic,p̄ nota.in.c.naturalis.ſi đ feudo.ſue. cõtro. & ĩ.l.ſi.C.đ his q veni.ęta.ĩpe. Tenet ſali.ĩ.d.l. gñaliter.§.cũ autẽ.C.đ ĩſti.& ſubſ.ſub cõdi.fac. Anto. đ Bu.ĩ.c.p̄ venerabilẽ.q filij ſint legi.Bal.ĩ. l. tãq̃. 5. col.ver.Itẽ fuit q̃ſitũ à me.C.đ fideico.& ĩ. l. cũ acutiſsimi.eo.ti.Io.de Imol.in.l.ex facto.6.col.ff. de vulga.& pupi.Anto.Roſe.in tracta.legiti.1.p̄te.ſecũdo reſpõ.11.co.Pau.đ Ca.conſi.223. Q̃.

34 **Adde.** Sed quia dicitur hic: ꝙ † legitimat⁹ per reſcriptũ principis nõ ſuccedit cũ legitimè natis,ſi poſt ltĩmationẽ naſcãtur legitimi. ¶ Quęro q̃ fuit ratio dubitãdi ĩ hoc.Dic ꝙ fuit ſufficiẽs ratio & cauſa. nã dictũ eſt ſupra in.gl.ſup̄ p̄te,ſiguiẽte matri.ꝙ ltĩmat⁹ p̄ reſcriptũ pr̄icipis,dr̃ ltĩmat⁹ etiã quoad ſucceſſionẽ. Si ad eã eſt ltĩmat⁹:& ltĩmatio habuit vĩ à tp̄e ltĩmationis:& tũc eſt iure cautũ,qđ à principio ltĩmè actũ eſt,nõ đbet à poſteriori euẽtu tolli, vel reuocari. l.ſi vt p̄ponis.C.đ cõfir.tuto.Ideo ſucceſſio p̄lis legitimę nõ dẽt eẽ cauſa ſufficiẽs q̃ tollat, vel extinguat ltĩmationẽ,ſi à pr̄icipio tenuit.Et nõ ẽ nouũ,
35 vt q̃ vtiliter † cõſtituta ſũt,durẽt:licet ille caſ⁹ extiterit,à quo initiũ cap̄e nõ potuerit.l.ĩ ambiguis. §. nõ ẽ nouũ.ff.đ regulis ĩ.l.verbis.§.ſi.ff.ad legẽ falc. Et p̄cipuè ĩ talib⁹ p̄uilegiis,q̃ dẽt eẽ mãſura: vt ĩ authẽ.cõſtitutio q̃ đ dignitatib⁹ & ep̄atu.§. illđ.colla. 6.Et p̄ hac facit qđ notat̃ ĩ.§.gñaliter.eo.ti.& ĩ.l. cũ reuocatio.C.đ aduo.diuer.iudiciorũ.Et diſpẽſatio manet,licet cã diſpẽſationis ſit ſublata.c.ex tua.đ filiis p̄ſby.c.q̃uis.đ reſcrip.ĩ ſexto.l.diui. &.l. cũ qs. C.đ nat̃.libe.His tñ nõ obſtãtib⁹ rõ đcidẽdi eſt ĩ cõtrariũ,p̄pterea iſta.l.dicit,ꝙ ſi poſt ltĩmationẽ filiorũ naturaliũ naſcãt ltĩmi đ ltĩmo matri.ſuccedãt ſuis p̄entib⁹,excluſis ltĩmatis p̄ reſcriptũ principis. qa illud vĩ p̄ceſſiſſe ex cõiectura tamẽte tã impetrãtis

Rõ dubitandi ad iſtam l.

Rõ decidendi.

legitimationẽ, q̃ cõcedẽtis eã. arg. l. cũ papini. C. de fidei. & l. generaliter. §. vltia. ff. de instit. & sub. condi. fac. l. tale pactũ. §. fi. ff. de pactis. l. cũ qui. §. te & titiũ. ff. de verbo. obli. Et videt quasi casus ĩ. l. si vnq̃. C. d̃ reuo. dona. & ĩ. l. ex facto. in princi. ff. d̃ vulga. & pupi. ſubſti. facit tex. in argu. in. c. dilecti filij. & c. ſuggeſtũ. de decimis. tenet Oldra. dicto conſilio. 247. nu. 1. nõ enim eſt veriſimile, q̃ habens filios naturales, vel ſpurios, legitimaret eos, ſi putaret habere legimos ex vxore ltima quo ad ſucceſſionẽ ideo ltimatio naturaliũ nõ debet extẽdi ĩ preiudiciũ legitimorũ vltra nõ cogitata. ¶ Iſta fuit etiã cõcluſio Bar. ĩ. d. l. ex facto.

quinta [y] parte de ſus bienes q̃ podiã mandar por ſu anima les quiſierẽ alguna coſa mandar: q̃ faſta enla dicha quinta biẽ permitimos que ſean capazes y no mas. ¶Pero en todas las otras coſas [z] anſi en ſucceder alos otros pariẽtes [a] como ẽ hõras y preminẽcias q̃ ã los hijos legitimos mãdamos que ẽ ninguna coſa difieran d̃
38 los hijos naſcidos de legitimo matrimonio.[b]

¶Ley treze.

Por euitar muchas dudas [c] que ſuelẽ occurrir [d] cerca delos hijos q̃ muerẽ

3. co. ff. de vulga. & pupi. & habetur in Spe. in. ti. de ſucce. ab inteſta. in ver. ſed ex facto. & ĩ. ti. de teſta. §. 4. tenet Bal. in dicta. l. eã quã. 6. co. C. de fideico. q̃
36 omnes tenent, q̃ † legitimatio quo ad ſucceſſionẽ reuocatur per ſupueniẽtiã legitimorũ. ¶Quod intelligũt, ſi oẽs nati ſũt ex eiſdẽ parẽtib⁹. Idẽ tenet Pau. de Ca. cõſilio. 221. Hinc dicit Bal. in præludiis feudorũ. in parte, talia, & in parte, rex. q̃ princeps nõ videtur cõcedere nõ cõcedẽda. ſ. in præiudiciũ aliorũ. ¶Et quo ad ſupradicta facit in argu. l. 3. ti. 12. lib. 3. fo. le. cũ ſimili. vbi dicitur, q̃ valet donatio facta inter coniunges. anno primo. matri. elapſo: ſed quòd reſcinditur natiuitate filiorum.

Concor. y ¶ Enla quinta. concordat. l. 9. & . 10. ſupra. quę iura loquuntur in filiis naturalibus. & . l. 1. ti. delas ſie ren. foro legum.

Concor. z ¶ En todas las otras coſas. Concordat. l. 4. & . l.
37 9. ꝓpe finẽ. ti. 15. quarta pti. & ſic videtur: q̃ † ſit legitimat⁹ quo ad quędã: & quo ad q̃da nõ. vt tenuit Auge. quẽ refert & ſequitur Pau. de Caſt. in. l. ſi ab eo. ver. colligit etiam Ange. C. d̃ legiti. hęre. ¶Sed

Contra. cõtra. quia videtur quaſi mõſtruũ, q̃ quis ſit illegitimus, & nõ legitim⁹. nã duę qualitates non poſſunt eſſe iu eodẽ ſubiecto. l. 1. C. de dotis pro. ſicut quis non poteſt eſſe liber quo ad quędã & quo ad quędã ſeruus. vt. l. pariter. in fine. ff. de libe. cau. & . l. 1. poſt principiũ. ver. quis enim patiatur. C. de lati. liber. tollen. & . c. per venerabilẽ. qui filij ſint legi. gl.

So. in. c. cum inhibitio. de clande. deſpon. ¶Pro ſolutione dic, q̃ legitimatio quæ fit quo ad quędam & quo ad quædam non, nõ eſt propriè legitimatio, ſed quædam diſpẽſatio: quę poteſt fieri quo ad quędam, & quo ad quędã non. eſt dicere, q̃ iſta eſt velata legitimatio, nõ vera, nec propriè legitimatio:

vt. l. 2. C. de iure aure. anu. & idem videtur tenere Barto. in. l. filios. in fine. de municipibus. li. 10. & in. l. 1. ff. ad munici. ſed melius in. d. l. 4. & . 9. ti. 15. quarta parti. ¶Et reſpõde ad illud, q̃ duæ qualitates nõ poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. qd̃ eſt verũ, quando ſunt contrariæ, & nõ ſe cõpatiũtur, vt ibi: aliàs ſecus. vt per Bar. in. l. ita ſtipulat⁹. 6. co. ff. de verbo. obli. & in l. 1. ff. ſolu. ma.

a ¶ Alos otros pariẽtes. intellige † naturalibus, tam ex parte patris, quã ex parte matris: vt habetur in. l. fi. ti. 13. ſexta parti. ¶Vel melius, licet hoc ſit verũ, q̃ legitimatus per reſcriptũ pricipis ſuccedit aliis conſanguineis ex teſtamento. vt in authẽ: quibus mo. natu. effi. ſui. §. filiũ verò. collatio. 7. ſecus ab inteſtato. vt ibi. & . l. 7. in fine. ti. 15. quarta pti. quo caſu legitimatus nõ ſuccedit trãſuerſalibus, quia remanet quoad eos extraneus. vt ibi. & in. d. l. cõmuniũ. & . l. ſi. & ibi Bal. C. d̃ natura. libe. ¶Vel dic, q̃ legitimati ſuccedũt cum legitimis agnatis & cognatis parentum ex teſtamento & ab inteſtato. quia legitimis in bonis tranſuerſaliũ nõ debetur legitima. vt per Bal. ĩ authẽ. ex cauſa. 2. col. ver. tertio ꝑmitte. C. de inoffi. teſta. Si ergo eis non debetur legitima, nullam patiuntur iniuriam, ſi legitimati ſimul ſuccedant cũ eis. argumẽ. tex. in. l. 9. ti. 13. ſexta partita. vbi textus dicit, q̃ nulla ratione cauetur, quare filius naturalis non poſſit ſuccedere parenti bus in duabus vnciis, ſtante vxore, cùm nullum fiat vxori præiudicium. Primum tene. de quo ſunt iura approbata, licet ſecundum in ſuo caſu ſit ve-
39 rum. ¶ Et nota, quod † ſicut filius legitimat⁹ per reſcriptum principis efficitur ſolummodo legitimus ipſi patri, & ius ſuccedendi ei conſequitur & agnatis ex teſtamento: ita econtra ſolus pater iura ſucceſsionis conſequitur, non autem eius aſcendentes, vel deſcendentes, ſed tantum eius agnati & cognati. vt ſupra dixi ex teſtamento. vt dicta authen. quibus mo. natu. effici. ſui. §. filium vero, collatio. 7. & dicta. l. communium. C. de natura. libe. ¶Et ſic not. quòd in ſucceſſione ab inteſtato ſeruatur æqualitas: vt ille cui ſuccedit non poſſit ſuccedere non ſuccedentibus ſibi. quia ius ſuccedendi eſt reciprocum. nec eſt iuſtum quòd tu poſſis ſuccedere mihi, & ego non tibi. vt. l. lege. 12. tabularum. C. de legi. hære. ¶Item quia ſi per iſtam legem eſt diſpoſitum, q̃ legitimatus non ſuccedat parentibus & agnatis, niſi certo modo: videtur

Intellectus. 1.

Intellectus. 2.

Nota.

Nota.

etiam

etiã diſpoſitum,ꝙ nec ipſi parentes & agnati poſſint ſuccedere legitimatis niſi eodẽ modo. quia diſpoſitio facta in vno de correlatiuis, videtur facta in alio.l.fi.C.de indic.vidui.to.ſecundũ Bar.ibi & Pau.de Ca.per illum tex.in.d.l.ſi ab eo.C.de legi.
b ❡ De legitimo matrimonio.vt.d.l.fi.in fine.tit.15.quarta partita.& authen.quibus mo.na.effi.ſui.§.qui tales.coll.7.

Summarium.

1 *Partus quando dicatur naturalis.*
2 *Partus quando dicatur adulterinus.*
3 *Mortuus an dicatur qui non loquitur.*
4 *Mors qualiter probetur.*
5 *Natus pro parte an dicatur natus.*
6 *Filiorũ appellatione an veniat poſthumus qui nõdũ eſt natus.*
7 *Natus ſtatim mortuus an ſit in conſideratione. Et an poſthumus natus & incõtinenti mortuus rũpat teſtamentum.*
8 *Tranſmiſsio quotuplex ſit.*
9 *Trãſmitti quæ poſſunt,& quid ſit cõſiderãdũ in trãſmiſsione.*
10 *Priuilegium an perdatur mutatione rei.*
11 *Infamia an remaneat apud infamem finita cauſa infamiæ,*
12 *Torqueri an poſsit conſiliarius,finita dignitate.*
13 *Periurus an poteſt eſſe teſtis, peracta pœnitentia.*
14 *Tranſmitti an poteſt,quod cedi non poteſt.*
15 *Ius ætatis an poteſt cedi.*
16 *Dies quas horas habeat.*
17 *Dies naturalis quando incipit.*
18 *Mortuus ſine baptiſmo,an debeat in eccleſia ſepeliri.*
19 *Baptizatus in parte corporis,an dicatur baptizatus.*
20 *Statutum ſi puniret interficientem hominem,ille qui interficeret hominem in vtero,vel nondum natum, an incideret in pœnam ſtatuti.*
21 *Nat⁹ in decimo vel vndecimo menſe an dicatur part⁹ naturalis.*
22 *Filiatio qualiter probetur,& teſtes qualiter debeãt deponere.*
23 *Mulier fuit alicuius cõcubina:& cum eſſet prægnãs, matrimoniũ contrahit cum concubinario ſuo,& peperit intra mẽſem partum. An partus ſit naturalis,vt poſsit ſuccedere matri,& eius bona trãſmittere.*
24 *Mulier ſi habet lac in mammillis ante contractum matrimonium,præſumitur cognita & prægnans.*
25 *Partus an ſit naturalis,abortiuus,an legitimus,quomodo poſsit cognoſci.*

POr euitar. Partus dicitur naturalis,ſi totus natus eſt viuus,& viuit ad minus.24.horas naturales.eſtq; baptizatus ante ipſius obitum. His tamen deficientibus: vel quia non fuit baptizatus, partus dicitur abortiuus. nec ſuccedit parentibus nec aſcendentibus.& ſi per abſentiam mariti appa ret natum etiam tempore,quo viuere non poterat, licet in partu concurrãt ſuperi⁹ dicta.partus nõ iu dicatur naturalis. Hoc dicit. ⁋ Diuiditur iſta lex in duas partes. In prima ponitur regula, ꝑ quã datur ĩtelligi,qñ part⁹ dicat̃ naturalis. In ſecũda ponitur q̃dam fallentia ad regulã. Secũda ibi, pero ſi por el auſencia.&c. ❡ Et not.ex prima pte tria,q̃ requirũ
1 tur,vt ptus dicatur naturalis. ⁋ Primò,quòd † viu⁹ natus ſit totus. ⁋ Secundò,ꝙ viuat ad min⁹.24. horas naturales. ⁋ Tertiò,ꝙ viuus ſit baptizatus. Quę oĩa requiruntur ad eſſe partus naturalis:& vno ceſſante,partus dicitur abortiu⁹,vt hic.& facit in argumento.tex.in.l.ſi hęredi.& ibi Bar.ff.de cõdi.inſti.&.l.1.ff.de iuſti.& iure.vbi dicitur,ꝙ copula facit, vt regulariter requiratur vtrũq; copulatũ ad veritatẽ ſui:ſed iſta lex vtitur inter iſta tria hac copulatiua.&.q̃ dictio copulat.vt.l.hæredi.§.gaio.ff.de fun. inſtr.&.l.qđ ſeruus.ff.de iniu.igitur.&c. ❡ Nota
2 etiã ex ſecunda pte,ꝙ † licet in partu cõcurrãt qualitates ſupradictę partus nõ dicitur naturalis,ſi per abſentiã viri,vel per tempus,in quo matrimonium fuit cõtractũ,poteſt ꝑbari partũ nõ naturalẽ. ⁋ Ex quo infertur,ꝙ part⁹ ꝓſumptiuè ꝓbatur naturalis: probando,ꝙ natus eſt viuus per.24.horas naturales:& ꝙ fuit baptizatus.&. Nec eſt vera probatio: ex quo per abſentiam viri,vel per tẽpus matrimonij põt probari contrarium,& iſta præſumptio æquiualet primæ preſumptioni. vt patet in tex.& infra dicetur. *Infertur*

c ❡ Muchas dudas. vt eſt proteſtatum in procemio ſupra.
d ❡ Suelẽ occurrir. quia ad ea, q̃ frequenti⁹ accidunt,adaptantur iura.vt.l.nã ad ea.&.l.ex his.ff.de legi.&.c.literas.vbi gl.de ſponſa impube.ſup caſibus verò rarò contingentibus, lex non eſt dictãda: ſi tñ reperitur facta,nõ debet adaptari ad caſus rarò cõtingentes. ⁋ Qđ fallit interdum,ꝙ lex reperitur facta ſuper caſib⁹ rarò contingentibus,vt.l.antiqui.ff.ſi pars hæredi.peta.&.l.ſi maior.C.de legi. hęredi. ⁋ Hinc dicimus, ꝙ pręſumptiones legum non extenduntur ad caſus rarò contingentes.vt puta. lex pręſumit aliquẽ viuũ: niſi ꝓbetur mortuus: &.qui dicit aliquẽ mortuum, ei incũbit onus probandi.l.2.ff.quẽad.teſta.ape.ſed ſi ego dico aliquẽ mortuum:quẽ cõſtat fuiſſe natũ iam ſunt centũ anni,quod poteſt conſtare,ſi hodie viuit fili⁹, qui ſit centum annorũ:ꝙ mihi incũbit onus probãdi mortẽ.quia poteſt contingere, ꝙ quis viuat vltra centũ annos.nam multi reperiuntur viuere de cẽtum & viginti.quia hoc rarò cõtigit, lex nõ præſumit ipſũ viuere. Itaq; præſũptio,đ qua in.d.l.2. ad hũc caſũ ſe non extendit.vt.d.l.nam ad ea.vbi glo.ff.de legi.
e ❡ Naturalmẽte naſcidos. Aduerte, quia de iure imperatorũ ille dicitur natus naturaliter, q viuus natus eſt:licet vocẽ non emittat,dummodo non declinet ad monſtrum,vel prodigiũ.l.vxoris abortũ cum ſequenti.C.de poſthu.hære.inſti.vel ex hęre. etiã ſi de ventre fuit exceptus,dũmodo fuerit animal,i.cum aĩa rationali natũ;licet cum diminutione corporis.vt.l.qđ dicitur.ff.de libe.& poſthu. ⁋ Aliter ius canonicũ diſponit.ſ.ꝙ ille dicitur part⁹ naturalis,q viu⁹ nat⁹ fuit baptizat⁹.vt.c. nam & ego.đ verbo.ſigni.iſtud etiã voluit.l.3.ti.dłas herẽ

ſo.le.¶ Aliter verò dicitur foro iuzgo.l.19.ti.delos hęre.li.4.ſ.ꝙ is dicitur naturaliter natus, q nat⁹ viuit ꝑ tēpus.10.dierū,& fuit baptizat⁹.¶ Sed noſter iuriſcōſultus cōſiderās, ꝙ part⁹ nō naturalis pōt naſci tot⁹ integer, baptizari, & viuere ꝑ quatuor vel quinque horas: requi rit vtrūq;.ſ.ꝙ tot⁹ natus ſit ꝑtus, & viuus, & baptizatus viuat 24.horas à die ort⁹ ſui &c.Et ꝙ ꝑtus ſit nat⁹

rezié naſcidos ſobre ſi ſō naturalmēte naſcidos o ſi ſō aborti-

ſine coactione obſtetricis:vel ex cęſo matris vētre, non eſt vis vt.d.l.qđ dicitur.& ibi ſcribē. Itē quia iſte caſus eſt omiſſus à lege iſta, vi detur ꝙ in eo nō eſt vis.vt ꝑ glo.& ibi Io. And.in.c. ſuſceptū. de reſcriptis li.6.Bar.late in.l.gallus.ſ.& quid ſi tantum.

Nota. ff.de libe.& poſthu. ¶ Et nota,ꝙ per iſtā legē corrigitur principalis concluſio iuris ciuilis imperatorū,in qua ferè oēs leges,gloſſę,doctoreſq; cōcludūt,ꝙ natiōe poſthumi rūpitur teſtamētū ipſo iure, licet natus in cōtinenti decedat.vt.l.1.2.&.3. C. de poſthu.hære.inſti.vel exhęre.&.ſ.poſthumi.in ſti.de exhęre.libe.&.ſ.1.inſti.quibus mo. teſta.infir.& in Spe.de inſtru.edic.ſ.cōpēdioſe.ver. pone quidam fecit teſtamentum.per Bal.in.l.2.ver. prętera.C.de libe.prę.vel exhęre.Hodie tā nō ſic:ſed cum naſcitur viuus tot⁹,integer,nō moſtrū, & fuit baptizat⁹.&c.tunc enim ſuccedit,& tranſmittit. vt hic &.l.3.ti.dela heren.fo legum. Corrigit

f ¶ Naſcio viuo.quia natus mortuus, non dicitur natus.l.qui mortuus.ff.de verbo.ſigni,&.d.l.2. C. de poſthu.hęre.inſti.vel exhæ.& . d. ſ. poſthumi. inſti.de exhęre.libe.glo.in.l.poſthumo. C. de eql'latio.glo.1. ¶ Et nota,ꝙ natus dicitur viuus, etiā ſi vocē non emittat:dum tn̄ eum appareat eſſe viuū, l.quod certatum.& ibi Bar.& Bal.C.de poſthu.hęredi.inſti.vel exhęre.& .l.quod dicitur.eodē. ti. ff. &.l.pe.in fine.vbi bonus textus.C.eo.ti. & ſufficit ꝙ poſſit diſcerni qualitercūq; partū eſſe viuū, licet vocem nonemittat.vt per Bar.& doctores in.d.l.quod dicitur. ¶ Et ex hoc notat Bal in.d.l.e.pe.ꝙ

Opp.

3 † nō ſufficit ad probationē mortis, ꝙ teſtis reddat rationē per hanc negationem,quia nō loquebatur.

Opp. ¶ Et nota inquantum iſta lex dicit.naſcio. quia intelligitur ſine coactione.vt.l.ſi à primo. & ibi ſcribentes ff.de libe.& poſthu. ¶ Ideo ſi partus fuit de ventre excerptus,non dicitur propriè natus. cōtra ea quę dixi ſuper gloſſā.in parte.naturalmēte. ver. & ꝙ ſit.Et dicitur hoc contigiſſe in Cęſare Auguſto:qui ideo fuit vocatus Cęſar,ideſt, cæſus de ventre matris.vt refert Paul.de Caſtro.in dicta.l.quod dicitur.& eſt tex.in.l.anniculus.la.1.ſ.falſus . ff. de verborū ſigni. Nā mulier,de cuius vtero poſt eius mortē partus extrahitur viuus,non dicitur parere. vt ibi.qđ verbū refertur ad mulierē, q̄ poſt mortē

Sa. nihil dicitur agere.¶ Sed non obſtat . quia ipſe extractus bene dicitur nat⁹,licet nō ſecundū curſum naturę,ſed violēter,& accidentaliter ad lucē puenerit.& hoc ſufficit,vt dicatur nat⁹.tex.eſt in.d. l. qđ dicitur.quē notat Paul.de Caſtr.ad hoc ibi. & dicit ipſe vidiſſe quoſdā contrariū dicentes p.d.l. anniculus.& ita dicit,ꝙ taliter extractus de vētre ſecto, cōprehenditur in verbis teſtatoris, loq̄ntis đ naſcituro, vel nato: quantūq; in materia odioſa & reſtringibili.quia,ꝓpriè dicitur

uos ordēamos y mā damos q̄ el tal hijo ſe diga q̄ naturalmen-

naſci,ſi de ventre fuit excerptus.vt.d. l. quod dicitur.hoc enim verbum,natus,refertur ad ipſum,qui viuus ad lucem perducitur,& hoc eſt naſci. vt ibi: quod nota.

4 Adde. Quæro † qualiter ꝓbabitur quem eſſe mortuū.Bar.1.l.2.ſ.ſi dubitetur. ff.quęad.teſta.ape.& Cynus.in.l.ſiquidem.C.ſolu.matrimo. plura dicunt ſuper hoc. ¶ Sed dic plenius,ꝙ ſi agatur de magno præiudicio & irrecuperabili,vt ſi quęratur. quis occiderit, mors plenè probari debet per teſtes, qui dicant, eum vidiſſe mortuum, vel ſepeliri.vt.l.in.de.Neratius.ſ.fi.cum.l.ſequen.ff.ad legem Aqui.tenet Bar: in dicto.ſ. dubitetur.do. Abb.in.c.in præſentia. de ſponſa. ¶ Si verò agitur de modico prę iudicio,tūc regulariter poteſt probari per famam publicā, vel iudicia.¶ Et vbi ageretur de leuiſſimo præiudicio, ꝓbari poterit per iuramentum. ſecundum doct. & Bar.in.d.ſ.ſi dubitetur.& in.d.l.ſi quidem.C. ſolu. matrimonio. vbi Bal.dicit id verum eſſe cum vno teſte.Idem Bal.in.l.3.2.co.de probatio.Sali.in.l. ea quidem pe.eo.eodē ti.de probatio.dicunt, ꝙ mors antiqua,vel de longin.probatur per famā publicā: ſed plenè & remiſſiuè in deciſi.Tholoſę. q. 312. in additione.

g ¶ Todo.aliàs pro parte natus,licet vocem emittat,vel viuus appareat,non dicitur naturaliter natus.concordat.l. pe.in fine.C.de poſthu.hęre. inſti.vel exhæ.& ibi doctores. ¶ Et nota, quia dicit, todo.quia totus ſonat totalitatem circa eandem rē: vt eſt glo.inſti.pro ſocio.circa principiū.tenet Bar. in.l.ſi vnus.ſ pactus.2.col.ver.& nota. vbi allegat. Corrigit

5 d.glo.ff.de pactis.¶ Ex quo eſt notandum , ꝙ † nō ſufficit aliquem eſſe natum,niſi ſit totus natus.¶ Et per iſtam legem ceſſat hodie diſpoſitio textus in.l. quod dicitur.ff.de poſthum . hære . inſtitu . vel ex hære.ſecundo reſponſo. vbi dicitur, quòd qui pro parte tantum exit de ventre matris, & apparet viuus, dicitur natus, & rumpit teſtamentum paternum.Quod non eſt verum per iſtam legem. Ita tenet hoſti.in ſūma.de baptiſmo.ſ.quę ſit forma. ver. hoc dixit.vbi tenet,non eſſe baptizatum, cui⁹ man⁹,vel pes tantum baptizatur,reſiduo corporis remanēte in vtero.cūm tunc nō dicatur natus. Licet cōtrarium tenet Bar.in.l.3.C.de poſthu.hęre.inſti.

6 & in.d.l.quod dicitur.¶ Itē habes hic,ꝙ † appellatione fi-

tione filiorum in hac materia non venit qui nondum natus eſt totus, vel qui eſt in vtero. contra legem. 2. §. filius. ff. ad tertulianum. & contra Bald. in. l. precibus. 9. col. C. de impube. & alijs ſubſ. &. l. qui in vtero. ff. de ſtatu. homi. & vide Bald. in. d. l. pen. C. de poſthu. hære. inſti. vel exhæ. vbi dicit, quòd aliud eſt exire de ventre, et aliud eſt exijſſe. qa q exit, nõ ſuccedit, ſed qui exiuit. vt in. l. iſta.

te es naſcido y que no es abortiuo quando naſcio viuo todo

h ❡ Veynte y quatro horas. qui ſi ante deceſsit, non ſuccedit, nec tranſmittit, quia abortiuus. l. 2. & ibi Bald. C. de poſthu. hære. inſti. & in hoc corrigitur. l. 18. titu. 1. lib. 4. foro juzgo. quæ decẽ dies requirit, vt natus poſsit ſuccedere. Item non dicitur fuiſſe, qui non perſeuerauit & vixit. 24. horas naturales. & vide Abbatem in. cap. nam & ego. de verborum ſignificatio. & Bald. in. c. 1. §. 1. epiſcopum vel abbatem. vſib. feud. qui dicunt, quòd mori dicitur ilico, qui moritur ante baptiſmum, nec perſeuerauit. Ideò non eſt in cõſideratione, qui ante hoc tempus deceſsit, per iſtam legem. Et iſto caſu poteſt intelligi dictum Bald. in. l. 1. §. in nouiſsimo. C. de cadu. tollen. vbi dicit, quòd natus, & ſtatim mortuus, non eſt in conſideratione, maximè in feudis. ¶ Eſt igitur notandum ex ſupradictis, ꝙ
7 † ſi natus & mortuus intra. 24. horas nõ eſt in conſideratione, non ſuccedit. vt eſt caſus in. l. iſta.

¶ Item ſequitur, quòd non rumpit teſtamentum, in quo eſt præteritus, ſi eſt factũ ſtans in vtero. vt. d. l. 2. C. de poſthu. hære. inſti. vel ex. ¶ Ex quo, vt ſuperius dixi, ceſſat hodie opinio Bart. & aliorum in. l. filio præterito. 4. co. ver. ſecũdo eſt videndum. & ibi Ange. ff. de inoffi. teſta. & Bal. in. l. 1. C. de poſthu. hære. inſti. & in. l. 1. C. de codici. vbi dicunt, ꝙ teſtamentum rumpitur ipſo iure natione poſthumi. ¶ Sequitur etiã, quòd ſi non rũpit, nec ſuccedit, nõ tranſmittit. quia qui nihil habet, nihil trãſmittit. vt. l. cum antiquioribus. & ibi ſcribẽtes. C. de iure deliber. tenet Bar. in. l. fin. ff. ad tertulia.

Adde. Quod plenè dicit Lãcellotus in tracta ſubſti. in parte, ſubſtitutio vulgaris. nu. cum ſequenti. Alexan. in. l. cum tale. 3. colum. in verſi. ex prædictis. ff. ſoluto matrimonio. Bar. in. l. 2. §. ſi ego. verſi. idem dico de his. &c. eodem titulo. vbi dicit, quòd ementes reditus gabellarũ vel aliud à communi, habent ius in re. per. l. primã. ff. de loc. publicarum fun. ¶ Facit etiam ad hoc. quia tranſmiſsio, eſt quædam ſucceſſionis prorogatio eiuſdem naturæ & formæ. vt. l. prima. C de his qui ante apert. tabu. ſi enim iſte tãquàm abortiuus non ſuccedit, nec tranſmittit. quia ſi deficit principale, id eſt, ſucceſsiò, deficiet acceſſorium, quod eſt ſucceſsionis prorogatio. l. cum principale. ff. de regu. iu. & in. ſpe. de arbi. §. ſequitur. verſic. ſed nunquid proceſſus. & de emptio. & venditio. §. 3. verſi. ſi in caſu. ¶ Item in filio nato, & ante tempus defuncto, non eſt ante tempus ius in potentia effectuali ad aliquid deductum. ſecundum Bal. in. d. l. 2. C. de poſthu. hære. inſti. vel ex. ſed qui nõ habet ius ſuccedẽdi, nõ ſuccedit: & qui non ſuccedit, non poteſt adire. ergo ſine aditione non fit tranſmiſsio. l. 3. &. l. quoniam ſororem. C. de iure delibe. ni [illegible]nter filios. vt. d. l. 1. C. de his qui ante aper. tabu. &. d. §. in nouiſsimo. l. infra. C. de cadu. tollen. ¶ Sed quia nunc dici- *Nota. circa materiam*
8 mus, ꝙ † quę non ſuccedit non tranſmittit. quæro quotuplex ſit tranſmiſsio, & quid in tranſmiſsione conſideretur. Itẽ qui ſunt illa, quæ poſſunt trãſmitti. *trãſmiſſionis.* ¶ Quo ad primum breuiter dic. ꝙ trãſmiſsio eſt triplex. ſ. iuris deliberãdi. Item ex titulo. de his qui ante apertas tabulas. Itẽ ex iure ſuitatis. vt plenè per Bal. in. l. cũ proponas. 2. col. ver. Item aduerte an ſubſtitutus. C. de hære. inſti. & in. l. cum antiquioribus. 8. q. C. de libe. *Primũ.* ❡ Quo ad ſecundum no- *Secundũ*
9 ta, ꝙ † in tranſmiſsione non cõſideramus corpus, vt ager, vel domus, ſed ius in corpore vel quantitate, an illud ius ſit tranſitoriũ, nec ne. vt per Bal. in. l. fina. 2. col. &. 6. oppo. C. de hęre. inſti. ¶ Quo ad tertium eſt dicendum, ꝙ illa tranſmittuntur, quæ habent eandem ſubſiſtentiam in ſeipſis, perſona mutata, ſicut non mutata. tenet notanter Bald. in. c. 1. §. marchio. verſi. ex nota. C. de his qui feu. dare poſ- *Tertium*
10 ſunt. ¶ Ex quo infertur, quòd † priuilegiũ rerũ dotaliũ paraphernaliũ, caſtrẽſiũ, necnõ rerũ decimaliũ, & eccleſiarũ, nõ trãſmittitur, neq; põt tranſmitti. quia iſtæ res mutatione perſonæ mutant naturam, & transferuntur in aliud corpus bonorum. conclusio notanda eſt Bal. in. l. illam. 2. col. verſi. ſed reuoco in dubium. C. de colla. & in. l. 1. C. vnde vir & vxor. & l. 1. C. ſine cenſu vel reli. &. l. 2. in prin. C. ſolu. matrimonio. per. l. cum in fundo. §. ſi acciderit. C. de iure doti. licet aliqui dicant cõtrarium in. l. etiam dirupto. C. de fundo dota. ¶ Volo dicere, ꝙ licet res dotalis, decimalis. &c. poſsit vẽdi, & in alium tranſmitti, non poteſt vendi nec tranſmitti in alium priuilegium, quo res dotalis gaudebat, cùm eſſet penes vxorem dotatam, vel penes eccleſiam. &c. quia mutatione perſonę dotatæ, vel eccleſiaſticæ res vendita mutat naturam & qualitatem. vt ſupra dixi. *Infertur* ❡ Ex quo ſæpenumero tenui, & nunc teneo, et infero (ſalua veritate) ꝙ ſi fructus rerum decimaliũ, vel alię res eccleſiæ alienentur in laicũ, iudex eccleſiaſticus nõ ſe intromittit ſuper cognitione earundẽ rerum. quia mutatione perſonæ. &c. *Infertur*

g y que alomenos deſpues de naſcido viuio veynte h y q̃tro

¶ Hinc dicit gl. in. l. 3. ti. 14. prima partita, ꝙ emptores redituum eccleſiarum, clericorum, ſeu regis, nõ gaudent priuilegio, aut immunitate eccleſiæ, clericorum, vel regis in reditibus, quos recipiunt.

ſicut

ſicut rex vel eccleſia gaudet in venditione panis, & vini, vel fructuum, quos recipiunt.

Adde. Ad quod bene facit. l. licitatio. in. §. mercatores. ff. de publi. qui notanter probat, quod hic dicitur. ¶ Et per illũ tex. cõſuluit Dyn⁹ in

Qi. queſtiõe. Quidã emerunt ab eccleſia romana ſalinas Romandiolæ: poſtea illi portauerũt ſal ad ciuitatẽ Bononiæ, in qua exigitur vectigal de his, quę portantur. Iſti emptores recuſabãt ſoluere,

horas naturales [i] & fue baptizado [k] ante q̃ murieſſe y ſi de otra manera [l] naſcido murio dẽtro del dicho termĩo o no fue

dicentes, ꝙ ipſi emerunt ab eccleſia, & ꝙ ipſa non deberet ſoluere, ergo nec ipſi, qui ſuccedunt loco ipſius. quæritur quid iuris. Et reſpondet: ꝙ debent ſoluere. refert & ſeqtur. do. Petrus de rauena in ſuo alphabeto. folio. 159. in parte quidã emerunt. Et eſt ratio nã, vt ſupra dixi, res priuilegiata mutatione perſonæ mutat naturã, nomen, ius, & priuilegium. ¶ Pro hoc etiã eſt bonus tex. in. l. vna. C. de priuile. dotis. vt. dicit litera. ſcire debes priuilegium dotis, quo mulieres nituntur in actione de dote, ad hęredes non trãſire. ecce qualiter, ſi ad hæredes nõ trãſit, nec ad extraneos tranſibit. ¶ Aduerte, quia Bal. in. l. vna. de priuile. dotis. 3. col. in ver. quærunt doctores. quaſi in terminis mouet iſtam quæſtionẽ, et ſuper ea diſtinguit. & vide ibi in additione, vbi cõcludit. Si enim mulier cedit actionẽ ſuam de dote, ſiue ſit mortua, ſiue ſit viua, non tamẽ ceſſit priuilegium in ceſſionariũ. Quod etiã tenẽt Roma. & alij in. l. 1. ff. ſolu. matrimon. per. l. ex pluribus. ff. de adminiſtra. tuto. & per. §. fuerat. inſti. de actioni. Vide etiã Bar. in authẽ. de non eligẽ. ſecun. nubẽ. mu. in. §. ante nuptiali. 1. col. in ver. & iſta faciũt ad quæſtionẽ. colla. 2. vbi etiã ponit ſuper hoc ſingularem quæſtionẽ, quã per te vide, quia eſt menti tenenda. ¶ Et quod diximus in dote, ꝙ mutatione perſonæ mutat naturã, nomen, ius, & priuilegiũ: quid dicendũ in muliere adultera, an etiã perſona ſua non mutata, dos, ius, amittat nomẽ, ius, & priuilegiũ. Et videtur ꝙ ſic. nã ſi perdit ipſam dotẽ propter adulterium ab ea cõmiſſum: multò fortius amittit priuilegia dotis tantùm. Ita dicit do. doct. de Pala. in repeti. c. per veſtras. de dona. inter virum & vxo. ſuper rubri. col. 371. in ver. bene facit ad hoc. ¶ Idem tenet Spe. in ti. de immuni. eccle. in fine. de quo dixi in. l. 6. in parte, de qualquier calidad. ver. & quod

Contra. dixi ſupra. ¶ Sed contra ea, quę ibi dixi, vide Bal. in. c. ſedes apoſtolica. de reſcriptis. & Inno. ibi, qui

11 dicũt. ꝙ † priuilegiũ dignitatis durat, finita dignitate. Et facit, pro eis glo. in. c. accedẽs. 11. diſtin. quæ ſingulariter ait, ꝙ licet clericus ſit degradatus, non tñ poteſt percuti: & eũ percutiẽs, incidit in canonẽ. allegat. l. vnius. §. ſeruus. ff. de quæſtio. & c. oſtendi

tur. de cõſe. diſtin. 4. Idem voluit glo. in. c. dictum. 81. diſtin. pro quibus facit tex. in. l. fi. ver. nõ eſſe torquendũ in memoriã priſtinę dignitatis. ff. de decu

12 rionib⁹. vbi ille, † q fuit cõſiliarius, licet nũc nõ ſit, non poteſt torqueri in memoriã priſtinæ dignitatis. Et per illũ textum

baptizado mandamos que el tal hijo ſea hauido por abortiuo [m] y q̃ no pueda heredar a ſus padres ni a ſus madres ni a

refert ibi Fran. tigri, ꝙ per illũ textũ Mar. de fano. euaſit quendã, qui fuerat condẽnatus ad mortẽ: & dũ appellauit, oppoſuit corã iudice, ꝙ fuerat conſiliarius ſuæ ciuitatis: poteſtas tamẽ, propter indicia cõtra eum exiſtẽtia, poſuit eum ad torturam. quo caſu nõ poterat torqueri, per illum tex. & ibi in tormentis confeſſus eſt maleficiũ, ex quo illa tortura non tenuit. Eodem modo nõ tenuit cõfeſſio. quod eſt bene notandũ ſecundum Barba. in. c. ſedes. 5. col. de reſcrip. Idem ſentit glo. notãda iũcto textu in. c. conſtituit. 17. q. 4. quæ voluit, ꝙ infamia remanet apud infamẽ, extincta cauſa infamiæ. Ideo dicit, ꝙ iudæus in caſu, quo non poteſt eſſe teſtis contra chriſtianum, nõ poterit etiã eſſe teſtis, ſi efficiatur chriſtianus, & ſic poſt baptiſmũ. Quẽ tex. & glo. allegat pro ſingulari Ludo. ro. ſingulari ſuo. 672. quod incipit. Nunc veniamus ad lucrum panis. Tenet Archi. in. d. c. conſtituit. & Io. de ana. in. c. cum ſit. de iudæ. & ibi Felinus. a co. in princi. qui contrariũ tenẽt. Et iſtis addo glo. ſingularẽ in. l. qui cum vno. §. ignominia. ff. de re. milita. quæ di Nota.

13 cit, ꝙ † periurus etiã poſt peractã pœnitentiã non poterit eſſe teſtis, ſicut nec antea poterat. Quã glo. pro notanda allegat ad hoc Bal. in. l. lucius. in fine. Nota. ff. de infami. Item inimicus etiam poſt pacẽ ſeu reconciliationẽ, non poteſt eſſe teſtis contra illũ, cũ quo habebat inimicitiã: ita dixit do. Alex. cõſi. ſuo. 99. incipi. in cauſa inquiſitionis. allegat bonũ text. in. c. accuſatorem el. 2. 3. q. 5. ¶ Pro ſolutiõe dic, ꝙ nõ eſt eadẽ ratio in rebus, quæ in perſona. quia res dotalis, vel decimalis, gaudet priuilegio propter perſonam cuius eſt, non propter ſeipſam: ſed perſona nõ gaudet priuilegio propter rẽ, ſed propter ipſam, igitur non erit idem ius. ¶ Vel aliter poteſt dici ꝙ iſtud eſt priuilegiũ perſonale, & ſpeciale, ne offendetur perſona. vt videmus in iudice, qui finito officio, gaudet priuilegio tẽpore ſyndicatus, quo ante & in officio gaudebat. vt tenet latè Hippolytus conſilio ſuo. 179. vbi dicit, ꝙ ſi ille, qui alias fuit tabellio, & fuit dèpoſitus à tabellionatu, ſi facit inſtrumentũ tanquàm tabellio, non debet puniri pœna mortis, ſec⁹ in priuato. ¶ Et facit optimè textus in. c. is qui. in fine. de ſepultu. in. 6. & l. filij. §. vidua. ff. ad muni. cũ cõcor. ibi in glo. allegatis: & melius in. l. 6. titu. de los hijos dalgo. in ordina. vbi dicitur, ꝙ dignitas quęſita vxori propter maritũ, durat etiã mortuo

mortuo viro.⁋Et hoc adde ad limitationẽ iurium,
dicentium, ꝙ priuilegiũ perſonale extinguitur cũ
perſona.⁋Et pro dicta ſentẽtia vide Ludo. Ro. in
l. ſi quis in graui.§.de his.ff.ad ſille.dicẽtes,ꝙ qua-
litas adiũcta verbo, debet intelligi ſecundũ tẽpus
& actum verbi.per.l.
in delictis. in.§. ſi de-
tracta. ff. de noxa. &
in.l.titius. ff.de teſta-
men.mili.&.l.habeat.
ff.de inſti.facit tex.in

ſus aſcendientes.
¶Pero ſi por el auſencia [n] del marido

c.ſi.finalib⁹ verbis.de vaſſallo qui cõtra cõſtitutio.
lotha.in vſibus feudo. vbi ſecundũ Ludo.Ro. vbi
ſupra, dicitur,ꝙ vaſſallus eſto vaſſallitio liberatus
dominum defendere non tenetur,vt prius, ita nec
offendere:& ſi eũ offenderit,nõ puniretur ea pœ-
na,qua puniretur,ſi dominũ offendiſſet,ſed alia iu
dicis arbitrio.Quod nota,quia facit ad ea,quę dicũ
tur in.l.13.titulo delas ventas y cõpras.fo.le.traſum
ptiuè in.l.6.eodem titu.in ordina.de quo dixi in.l.
14 70.infra. ⁋Poſtremò ſuper hoc nota, ꝙ † non po-
teſt tanſmitti,quod cedi non poteſt. l.ex pluribus.
ff.de adminiſtra.tuto.tenet Bal.in.l.cum antiquio-
ribus.ver.ſic ius.C. de iure deli. ⁋Hinc dicimus,
15 ꝙ † ius ætatis non poteſt tranſmitti,quia cedi non
poteſt. vt in. §. finitur.inſti.de vſucap. &.l.ſi quis
domum. §.hinc. ff.loca. &.l.peto.§.prædium.de le
ga. 2. & l. vectigalis. ff. de pigno.
16 i ¶Naturales.Et nota ꝙ † hę.24. horæ naturales
Dies q̃s faciunt vnam diẽ naturalem,quæ continet etiã no-
horas ha ctẽ.l. more romano.ff.de feriis.&.l.ita vulneratus.
bet. ff.ad legẽ aqui.&. l. cũ hęres.§.ſtichus.ff. de adul-
te.glo.in.l.2.§.fi.ff.de verbo.ſigni. ¶Item eſt dies
artificialis:& iſta habet.12.horas,non creſcens,nec
decreſcens æſtate vel hyeme. vt.l. 1.ff.mãda.glo.&
17 Bar.in.d.l.2.§.fi. ff. de verbo. ſignifi.⁋Et nota, ꝙ †
Dies q̃n dies naturalis incipit à media nocte.vt notatur.in.
incipit. d.l.more romano. Tenet archi.in.c.quod à patrib⁹.
75.di.notatur in.c.cõſuluit.de officio dele.⁋Quod
eſt verũ more romano.vt. d.§.fi.ſed ſecundũ Athe
nienſes incipit ab occaſu ſolis. ſecundum babylo-
nes incipit ab ortu.ſecundũ arabes incipit à meri-
die. ſecundũ computationem eccleſiaſticam inci-
pit à veſpere.cap.de eſu . de conſe.di.3.&.d.c. à pa
tribus.75.di. ⁋Quod eſt verum quo ad celebratio
tionem officij diuini.c. 2.de feriis. ⁋Item quo ad
collationẽ ordinum.c.quod dic.75.di.archi.in.d.c.
quod à patribus.notatur in c.literas.de tempori.or
di. ⁋Dies tamen artificialis incipit in hora.13. vt.
d.l.1. ff.manda.glo.in.§.hinc nobis. in auth.de hæ-
re. & falci. collatione prima. ⁋Et nota, ꝙ quo ad
citati comparationem dies intelligitur vſq; ad me-
diam noctem.vt per glo.in.d.l.more romano.Quo
ad iudicia, incipit à mane , vſque ad ſero.c. conſu-
luit. de officio dele. & auth. de iud. §. ſedebunt.cũ
glo. colla. 6. glo. in.c.2. de feriis. Item quo ad ope
ras pręſtandas dies incipit à mane.l.2.in fine.ff. de
annu.lega.Item quo ad eſum carnium incipit poſt
cœnam.c. de eſu.de conſe. diſt.3. ¶Sed quo ad ſo
lutiones fiendas incipit à media nocte ſecundum
glo.in.c.pronunciandum. de conſe.di.3. Et conſi-
deratur dies ſecundum conſuetudinem locorum.
cap.vtinam.76.d.glo.
in.d. c. 2.de feriis.

o por el tiempo [o] del caſamiento claramẽte ſe prouaſſe que na

k ¶Fue bautizado.
aliàs non ſuccedit, vt
ſequitur.& vide in.l.
18.titu.1.lib. 4.ſo.juz-
go. rationẽ quare mortuus ſine baptiſmo non ſuc-
18 cedit. ¶Item † nõ debet in eccleſia ſepeliri,quia
anima non baptizati eſt damnata. c. milla. de con-
ſe. diſt.4. & mortem perpetuam patitur.c.lumina.
30. q. 1. Quod facit optimè ad.l.10. titulo delas mã
das. foro legum. & ad.l. fina.C.de hæreti.&.cap.ſi
quis epiſcopis. vbi gl.& doct.de hęreti.patet enim
ibi,quòd iudæi,ſaraceni, nec hæretici poſſunt chri
ſtianis ſuccedere, nec filius chriſtiani non bapti-
zatus, eo quòd non dicitur chriſtianus,cúm nõ ſit
baptizatus. Iuxta illud Ioan. cap.3. Qui credide-
rit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui verò non
crediderit, condemnabitur . propterea debet eſſe
baptizatus , vt poſsit ſuccedere parentibus , per
iſtam legem.& dictũ cap.nam & ego. ¶Item de-
bet totus natus viuere. 24. horas. ¶Et nota,quia
ex quo plura requiruntur ad ſubſtantiam ſucceſ-
ſionis, defectus alicuius vitiat totum,aliàs facit to-
tum deficere.l. ſi vnus. C.de teſti.& cap.non vt ap
19 poneres, de baptiſ. An † autem baptizatus in par
te corporis, dicatur baptizatus. vide Inno.in.c.de
bitũ.de baptiſ. vbi dicit,quòd ſic.Tamen eſt ſecu-
ri⁹,ꝙ aqua fundatur ſuper maiori parte corporis.
Quod intellige,quãdo eſt totus natus: quia tũc ſuf
ficit,ſi ſuper capite aqua baptiſmi fundatur, vt mo
ris eſt,quia deinde in corpus effunditur. & ita lo-
quitur & intelligitur Innoc.Sed ſi eſt pro parte na
tus,& pro parte nõ,nõ dicitur baptizatus,ſi in par
te corporis baptizatur.& ita loquitur hoſti.in ſum
ma. de baptiſ.in.§. quæ ſit forma. ver. hic dicit.
l ¶De otra manera,ideſt,quàm ſupra dictum eſt,
vel quia non naſcitur integer,putà,quia caret vna
manu , vel pede. ⁋Idem ſi pluſquam integer, vt
quia cum ſex digitis in manu. Sed defectus iſte nõ
obſtat. l. quod dicitur. ff. de liber. & poſthu.&.l.
non ſunt liberi. ff. de ſtatu. homi. ⁋Secus ſi non
haberet formam humanam , vt quia naſcitur cum
duobus capitibus , vel capite vituli. vt notatur in
dicta . l. non ſunt liberi. &. l. quod certatum. C.de
poſthu. hære. iuſti. vel ex. ⁋Quod credo verum,
quia dicta iura nõ corriguntur per iura regni.Si ta-
men natus eſt homo multum diſſormis, bene dici-
tur homo , poſtquam eſt natus, ſed non antequam
naſcatur.l.cũ inter veteres. C. de fideic.liber. ⁋Ex
20 quo ſequitur, ꝙ † ſi ſtatutũ puniret interficientem
hominẽ:ille qui interficeret hominem in vtero,vel
nondum

nondum natum, non incideret pœnam ſtatuti. Cuius verba propriè ſunt intelligenda ſecundum Bal. in.d.l.quod dicitur.et ibi Pau.d ca. ❡Sed an de iure communi puniatur, & qualiter, vide in.l.ſi quis aliquid.§.ſi abortionis.ff.de pœnis.&.l.mulierem. ff.de ſicariis.et.l.diu⁹. & ibi notatur. ff. de extraor. crimi. notat in.c.ſicut el.2.d homi.

ſcio en tiempo q̃ no podia viuir naturalmente: mandamos que aun que concurran en el dicho hijo las calidades ya dichas q̃ no ſea auido por parto natural.

m ❡Abortiuo. qui non ſuccedit, vt ſequitur, nec rumpit teſtamẽtũ. vt.l.2.C.de poſthu.hære. inſti. vel exhære.

n ❡Por el auſencia. Nota ex particula iſta, quòd
21 † per abſentiam mariti probatur, ꝙ partus non ſit naturalis. ❡Sed quia iſta lex non dicit per quod tẽpus maritus debet eſſe abſens ad probandũ, ꝙ partus non ſit naturalis: tu dic, ꝙ debet probari abſentem fuiſſe per.10.menſes, & amplius.vt.l.filium.& ibi doctores.& Bar.ver.oppono ad hanc legem.ff. de iure perſonarum.& in.l.miles.§.defuncto. ff.de adulte.& in.l.1.§.fi.ff.de libe.agnoſcẽ.canoniſtæ, ſignanter do.Abb.in.c.tranſmiſſæ. qui filij ſint legi. vbi bonus tex.Bal.& alij in.l.ſi vicinis ſcientibus. C.de nuptiis.& bene ad hoc facit.l.gallus.in prin. & quod ibi dicunt doctores.& Bar.ff.de libe.et poſthu.ſ.ꝙ nepos natus poſt.10.mẽſes à die mortis filij iudicatus adulterinus, nec ſuccedit auo. Idem dicit Bar.in.l.1.§.fina.ff.de libe.agnoſcẽ.ſed abſens & mortuus æquiparãtur in hoc, vt ſentiũt Bar.& Bal. in.l.ea quæ.in fine. C. de tempori.in integrũ reſtit.
Oppo. mino.igitur.&c. ❡Sed cõtra hoc facit. Quia poteſt contingere, ꝙ quis naſcatur.in.11.&.12. menſe, licet rarò cõtingat.vt per doctores in.d.l gallus.in principio.& in authen.de reſti.& ea quæ pa.§.mulier. collatio.4. per Bar. in.l. ſeptimo mẽſe. ff. de ſtatu ho.glo.in.l.fi.C.de poſt. hære inſti. & Plinius dicit, vt quidam referunt, ꝙ partus naſci poteſt etiam in mẽſe.16.de quo per doctores in.d.l.ſeptimo mẽ-
So. ſe.& Albe.in.l.1.C.ad orphi. ❡Sed quia iſtud rarò contingit, & quaſi nunquã, ſtamus diſpoſitioni dictæ legis.gallus.cum ſimi.vt natus poſt. 10. menſes à die mortis vel abſentię viri iudicetur adulterin⁹,
Queſtio. non legitim⁹. ❡Sed quid ſi poſt duos dies poſt.10. menſes à die mortis vel abſentiæ viri naſcatur, indicetur adulterinus, vel illegitimus? Tene ꝙ nõ, vt per glo.& ibi doctores & Bar. præcipuè Alex. in. d.l.gallus.in principio. in parte, decem menſibus. quia de modico tempore non eſt curãdũ. Et nota, ꝙ iſta probatio pręfertur probationi pręſumptiuę de qua in princi.iſtius legis.c.cum dilectis.de cau. poſſe.& proprie.tenet Lanfran.in.c.quoniã cõtra.
Queſtio. de probatio. in parte, teſtiũ productiones. ❡Sed
Qualiter hic quęro, qualiter probetur filiatio, per quos poſ-
probetur ſit probari, & coram quo iudice. ❡Quo ad primũ
filiatio. vide tex.& docto.in.d.l. filium.vbi ponitur practi
22 ca † qualiter probetur filiatio. & dic, ꝙ primò debet probari, ꝙ inter Titiũ & Seiam fuit matrimonium contractum legitimè, & ꝙ iſti erant habiles ad matrimoniũ contrahendũ. Item, ꝙ Titius & Seia vt vir & vxor inſimul habitabant, & ſic adinuicem ſe tractabant: & ꝙ talis eorum filius fuit natus ex dicta Seia: & ꝙ dictus filius fuit & eſt in quaſi poſſeſsiõe filiationis: & ꝙ dictus Titius, & Seia eũ tractauerũt & tractãt vt filium ſuũ: & ita tenetur & reputatur ab eis & ab aliis eum cognoſcentibus. Et ita modo ſupradicto debent interrogari teſtes producti ad probandũ filiationẽ. Iſta etiã practica ponitur per text.& docto.in.l. nõ ignorat.C. qui accuſa.non.po.& colligitur ex.l. non nudis.& l.non epiſtolis.C.de probatio.& in.l.1. ff.quo bono.& in.d.l.ſi vicinis ſciẽtib⁹.C.de nup.per Bar.in l.1.§.per contrariũ.ff.de libe.agnoſcen.Bal.in.c. de cedenti.5.co qui feudũ dare po.in vſi feu.Inno in. c.michael.vbi glo.de filiis preſby.&.l.1.& ibi Bal. & Bar.C.quo bono.vbi dicũt probari vt ſupra per cõiecturas & pręſumptiuè.& idem dicit Bart.in.l. titia.ff.ſolu.matri.& do.Abb.in.c.per tuas.de probatio.docto.in.c. per tuas. qui filij ſint legitimi. & in rubrica de probatio. Poteſt etiam directè probari, vt ꝙ vir & vxor ſoli ſteterũt per annũ carcerati ſimul, & duo ſteterunt ad cuſtodiam, quia illi duo cuſtodes poſſunt probare natũ eſſe filium in carcere: & ꝙ nullus intrauit in carcerem, nec intrare potuiſſet, quin ipſi nõ vidiſſent.ſecundũ Bar.in d.l.1. C.quo bono. Itẽ directè quo ad matrẽ tãtũ, vt p obſtetrices, quæ naſcentẽ puerũ ex tali fœmina parturiente recollegerunt.vt per glo.in.l.1. ff. de probatio.notatur in.l.Lucius.ff.de condi.& demonſt.& Lanfran.in.d.c.quoniã cõtra.in dicta parte, teſtiũ productiones. Bal. in.l.neq; natales. C. eodẽ titu. ❡Sed quęro, an per confeſsionẽ iudicialem vel extraiudicialẽ patris vel matris probetur filiatio. Tenet ꝙ non, vt.l.etiam.& ibi glo.ff. de probatio. tenet Bar.in.d.l. filium.ff.de iure perſo. Pau de Caſtro conſi.173. Bar. in.l.1.§.ſi quis. ff. ad carbonia. & in. l.ſi poſth.§.ſi quis ita.ff. de libe.& poſth.melius quàm alibi in.l. 9.titu 14.tertia partita. vbi etiã dicitur, ꝙ filiatio non poteſt negari per patrẽ, neque per matrem, maximè ſi prius fuit appellatus filius per eos, & tractatus vt filius. idem dicit. l. ſi inſtituta. §.1. ff.de inoffi. teſta. ❡Et nota, ꝙ filiatio illegitima probatur ſicut legitima. ſ. pręſumptiuè, vt puta, ꝙ fuit habitus & reputatus pro filio talis.vel ꝙ fuit natus ex Berta concubina talis.vt per glo. in. d.c. Michael. de filiis preſby.& per Lanfran.vbi ſupra.per Bal.in.d.l.ſi vicinis, ſcientibus. C.de nup.poteſt tamen probari contrarium, vt ſupra dixi.& habetur per glo.in.d.c. Michael.& ibi Inno.& Bal.in.d.l.3. in princi.ff.de libe. & poſth.

Inno.

Inno.in.c.ex pte.de reſti.ſpo. ¶ Quod ad ſecundũ
dic, ꝙ filiatio poteſt probari ꝑ duos teſtes. Tenet
Pau.de Ca.in.l.errore. C.de teſtamẽ.& poteſt pro
bari per coniũctos.vt per Bal.in.l.2.C. ad carboni.
& in.l.3.§.due eſſe.ff. codẽ titulo. ¶ Et nota,ꝙ iſta
probatio poteſt fieri
per ſummariã cogni-
tionẽ.Bal. in.d.l.2.C.
ad carbo.& in marga.
in pte, iudex.ver.65.
Bar. in.l. titia.ff. ſolu
mat. ¶ Quo ad tertiũ
breuiter eſt dicẽdum,
ꝙ filiatio probatur co
rã iudice ſeculari,co-
ram quo qõ incidit ſe
cũdum Bar.& doctores in.d.l.titia.Pau.de Caſtro
conſilio.162.& Bar.in.d.l.2.C.ad carbonia.
o ¶ Por el tiempo del caſamiento. vt quia partus
naſcitur per tres vel quatuor dies vel mẽſes poſt-
contractum matrimonium, vt per doctores in.l.
gallus,in principio.ff.de libe.& poſthu.&.l.ſepti
Qõ. mo menſe.ff.de ſtatu.ho. ¶ Sed pro declaratione
23 tex.pone,ꝙ † mulier fuit alicuius cõcubina,& cũ
eſſet prę̨gnans,matrimoniũ contrahit cum concu-
binario ſuo,& peperit intra mẽſem part⁹ fuit bap-
tizatus.deceſsit mater in matrimonio,& filius poſt
matrem(eſt dubium)an partus ſit naturalis,vt poſ-
ſit ſuccedere matri,& ei⁹ bona tranſmittere. Vide
tur ꝙ nõ,quia,vt hic dicitur,per tempus matrimo-
nij poteſt apparere partum nõ naturalem:quia na-
tus non eſt in ſeptimo,vel nono,aut decimo mẽſe.
vt d.l.ſeptimo mẽſe.cum ſimi. ¶ Contrariũ eſt ve-
rum. quia ex quo iſte fuit cõceptus tempore cõcu
binatus.i.eo tempore,quo parentes poterãt contra
here matrimoniũ,& ſic tẽpore habili,et hoc poteſt
• probari per cõfeſsionem parẽtum,vel aliàs,partus
dicitur naturalis,nõ abortiuus.tex.eſt in.l.11.ſupra.
¶ Et reſponde ad legem iſtam, ꝙ loquitur in his,
qui tempore matrimonij ſe carnaliter cognouerũt,
non ante,vt apparet ex eius mente. facit lex miles.
§.defunctus.ff. de adulte. & quod dicit Baldus.in.
l.ſi matre.C.de ſuis & le.hære.vbi dicunt,ꝙ ſi mu-
lier nupta,mortuo primo viro,parit in domo ſecũ
di viri infra menſes:ꝙ taliter natus,præſumitur fi-
lius ſecundi viri,in cuius domo natus eſt,& ei ſuc
cedit. ¶ Et idem dicit,ſi primò fuit concubina, &
mortuo cõcubinario ſtatim nupſit,& infra nouem
menſes peperit in domo viri,natus prę̨ſumitur le-
gitimus,& ei ſuccedit.de quo eſt tex.ſingularis.in.
Nota. d.l.miles.§.defuncto. ¶ Sed quia iſta lex aſsignat
duos caſus,qbus poteſt conſtare filium nõ nãlem.
¶ Adde tertium,quem ponit Bal.in rubrica.ſi.col.
verſi.exemplum de primo.C.de probatio. vbi di-
24 cit, ꝙ † ſi mulier ante contractum matrimonium
habet lac in mammillis,prę̨ſumitur cognita,& prę̨
gnans. & iſtud argumentum eſt concludens à ne-
25 ceſſitate naturę.vt ibi per eum. ¶ An autẽ † partus
ſit naturalis,vel abortiuus,an legitimus,& quomo
do poſsit cognoſci:dic,ꝙ inſpecto tẽpore cõtractus
matrimonij, & ſtatus & forma partus, poteſt cog
noſci,& hoc iudicio medicorũ. Quia ſi natus poſt
duos menſes à tẽpore
cõtractus matrimonij
eſt totus formatus ho
mo,habens omnia mẽ
bra integra,ſicut,ſi eẽt
cõceptus à nouẽ men
ſib⁹,bene apparet par
tũ alterius,quã mari-
ti. vt ait Nicolaus Flo
rẽ.ſermone de mẽbro
rũ generatione.tracta
tu tertio.c.nono.q allegat Ariſt.lib.de animalibus.

¶ Ley catorze.

Mandamos q̃ el marido y la muger ſuelto [p] el matrimonio aũ que caſen ſegũda o tercera vez o mas puedan diſponer [q] libremente [r] de los bienes multiplicados durante el primero ſegundo y tercero matrimonio aũque aya auido hijos d'los tales matrimo-

Summarium.

1 *Maritus an durante matrimonio poſsit alienare lucra habita in ipſo matrimonio*
2 *Mulier an teneatur reſeruare filijs prioris matrimonij lucra habita à primo viro.*
3 *Mulier an tranſmittat lucra habita,conſtante matrimonio, ad ſuos.*
4 *Bona damnatorum,quæ per authẽ. Bona damnatorum non habita,an tranſmittantur*
5 *Tranſmitti an poteſt ad matrem ius competens ſuo filio prœterito decedenti in infantili ætate.*
6 *Verbum,liberè,quid denotet. Et qualiter intelligatur priuilegium alicui conceſſum liberè teſtandi.*
7 *Maritus quando poteſt alienare lucra habita conſtante matrimonio.*
8 *Maritus tranſiens ad ſecũdas nuptias,an perdat legatum ſibi factum ab vxore.*
9 *Vſus fructus in quo conſiſtit.*
10 *Vſus fructus nauis,columbariæ, piſcinæ,venationis,et habitationis.in quo conſiſtit.*

Mandamos. Vir & vxor licet tranſeant ad ſe-
cundum & tertium matrimonium ſicut poſ-
ſunt diſponere de propriis bonis, ita ſoluto matri
monio poterunt diſponere de rebus multiplicatis
in primo, ſecundo,& tertio matrimonio: etiam ſi
filios ſuſceperint ex talibus matrimoniis, nõ reſer
uata proprietate, nec vſufructu filiis inde ſuſcep-
tis.hoc dicit. Non diuiditur iſta lex,quia ſatis in ſe
eſt diuiſa. & eſt notãda in ſua materia. ¶ Et ratio *Rõ dubi*
dubitandi fuit duplex.primò de.l.1.ti.de las ganan *tandi.*
cias.fo.legũ.l.1.&.4.§.otroſi. codẽ titulo.in ordina.
1 vbi dicitur,ꝙ † marit⁹ durãte matrimonio,poteſt
alienare lucra habita in ipſo matrimonio. Erat du-
biũ,an eo ſoluto,poſsit dicta lucra alienare. Et iſta
lex tenet ꝙ ſic,q̃uis ſint habita in ſecundo & tertio
matrimonio. ¶ Secũdò potuit eſſet maxima q̃ſtio *Secunda*
2 orta noſtris tẽporibus inter iuris peritos,nunqd † *ratio du*
iſta lucra ſint reſeruãda filiis illius matrimonij,in *bitandi.*
quo

quo fuerunt habita Et multi tenebant ꝙ ſic,per legem fœminę.in principio.iuncta lege.generaliter.
C.de ſecun.nup.vbi dicitur,ꝙ mulier tranſiens ad ſecũdas nuptias quicquid ex facultatibus primi viri lucratiuo titulo cõſecuta eſt,tenetur moriẽs reſeruare liberis primi matrimonij, alienatione in extraneam pſonam penitus interdicta: & idem in viro trãſeunte ad ſecunda vota,administratione tamen

nios o de alguno dellos durante los quales matrimonios los dichos biẽes ſe mul

ei permiſſa dum viuit.Sic dicebant in caſu noſtro, ꝙ licet matrimonio conſtãte maritus poſſit alienare lucra habita in ipſo matrimonio:tamen ꝙ eo ſoluto morte vnius alter nõ poſſet alienare prędicta lucra,ſed ꝙ deberẽt reſeruari pro filiis dicti matrimonij per dicta iura:maximè ſi trãſiret ad vlterius matrimonium.per legem.cum in aliis.C.de ſecun.

Rõ decidendi. nup. ¶ Sed qa dicta iura loquũtur in his,quæ mulier cõſecuta eſt titulo lucratiuo ex facultatibus viri,& vir ex facultatibus vxoris,nõ in aliunde quęſitis extra viri facultates:ideo iſta lex notanter dicit,ꝙ vir & vxor,ſoluto matrimoninio,poſſunt diſponere ad libitum de prædictis lucris,nulla proprietate reſeruata filiis illiꝰ matrimonij. ¶ Et ratio diuerſitatis poteſt eſſe. quia ea quæ vir lucratur ex forma legis, vel ſtatuti, vel conſuetudinis,etiã ſtantibus liberis licet tranſeat ad ſecundas vel vlteriores nuptias,non pdit ea:quia non conſequitur hoc ab vxore,nec vxor à marito,ſed prouidentia legis. quod probatur ex.l.fi. & ibi Bal. in.fi.C. de bonis mater.licet cõtrarium teneat idem Bal.in authẽ.ex teſtamento.fi.col.ver. ſed ſtatim iuxta prędicta.C. de ſecun. nup. & quanuis ipſe Bal.in.l.fi.de bonis mater.loquitur tantùm in viro, habet etiam locum in vxore.vt hic.& in authẽ.neq; virũ quod ex dotali.collati.ẞ.& quod Bal.tenuit in.d.authẽ.ex teſtamento.Tenet etiam ibi glo.& Bar. Idem Bal.in authẽ.vxore.C.de ſecun.nup. ¶ Prima tamen opinio Bal. eſt verior, quæ approbatur per iſtam legẽ.Et idem videri meo voluit ſentire idẽ Bal.in.l.hac edictali.§.his illuc.1.col.ver.deuolutas.C.đ ſecũ.nup. vbi exponẽdo tex.dicit deuolutas.ſ. lucratiuo titulo.nõ enim habet locũ in rebus ẽptis in actu ẽptionis(ſentit vero)ꝙ licet mulier ſecũdo vel tertiò cõtrahens debeat reſeruare filiis prioris matrimonij proprietatem,quam lucratur à primo viro, eſt verum in lucris habitis ab ipſo viro ex facultatibus ſuis:ſecus in rebus emptis matrimonio conſtãte.i. in aliũde q̃ſitis,q̃ ab ipſo viro. nã ſentit,ꝙ iſta poſſunt alienari p vxorẽ. quod eſt notãdũ. Et cũ iſta.

Concor. l.cõcordat.l.17. poſt mediũ vſq; in finẽ.ti.1.di.4. foro juzgo; à qua vt credo iſta lex habuit ortũ.circa qđ vid.latè Frã.Car.cõſuo.172. vbi notãter loqtur.

¶ Suelto el matrimonio.hoc dicit propter vxorem,quæ conſtante matrimonio,non poteſt aliena re lucra in eo habita ſiue licentia viri:quia nec poteſt alia bona ſua alienare.vt.l.65. infra. ¶ Maritus verò conſtante matrimonio,& eo ſoluto, poteſt dicta lucra alienare,dum tamen non fiat in fraudem vxoris.l.4.tit.delas ganancias.in ordina.

tiplicarõ como dellos otros ſus bienes propios q̃ no ouieſſen ſeydo đ ganãcia ſin

q ¶ Puedan diſponer.ſi tamen nõ diſponit, talia lucra remanẽt p liberis vtriuſq; matrimonij, æqs portionibus,quanuis ſint habita ĩ primo matrimonio tantùm,vel in ſecundo tantùm. ¶ Et eſt ratio,quia viro defuncto,lucrorũ medietas remanet vt quid proprium vxoris.per.d.l.1.tit.delas ganancias.fo.legum.&.l.1.eo.tit.in ordinamẽ. ſentit Bal. & bene in.l.maritus. circa finem.C. vñ vir & vx. ¶ In aliis verò lucris erit contrarium:quia ſi vxor habet bona diuerſorum maritorum,& filios ex diuerſis viris: filij vnius matrimonij,veniẽt ad bona ex illo matrimonio q̃ſita.vt.l.12.ti.delas herencias. fo.le.&.l.cum aliis &.l.generaliter. & auth.vxore. C.de ſecũ.nup. ¶ Et ex hoc infert do.doctor de Segura in repetitione.§.ſed & ſi fundum.l.vnũ ex familia.de lega.2.16.fol.a.col.ver. ex quo ego infero.

3 ꝙ † etiã ſi vxor nõdum acceptauit lucra ſibi obueniẽtia cõſtãte matrimonio,& mortua eſt,ꝙ nihilominus tranſeunt illa ad hęredes:quia talia bona deferũtur vxori ex diſpoſitione legis regis,vt legitima filio.p quo allegat,quod dicit Bar.in repetitiõe legis arrogator.3.col. & quĩta oppo.ff.de adoptio. vbi dicit,ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ moriente vxore in matrimonio maritus lucretur dotem vel augmentum dotis:ꝙ ſi mortua vxore poſtea moriatur maritus, qui in vita nõ acceptauit iſtud lucrũ,nihilominus tranſmittit illud ad hæredes ex diſpoſitione legis, & tit.ſingulari. ¶ Iſlud etiã voluit Bal.& Iaſon in. d.l.ſi arrogator.Sali.Pau.de Ca.& Alexan.in.l.cũ antiquioribus.C.de iure delibe.reprobata glo. & ibi,quæ contrariũ tenet.facit tex.in authẽ.hæc res. C.de ſecun.nup.inducẽdo eam vt facit Bal.in.l.generaliter.§.in his.eodem titu. ¶ Ad hoc etiam facit quod tenet Sali.in authẽ.bona damnatorũ. vltima col.C.de bonis damna. vbi refert de facto cõſuluiſſe,

4 ꝙ † bona damnatorum, quæ per illam authen. conſeruantur,aſcendẽtibus & deſcendẽtibus tranſmittuntur,hæreditate nõn adita.& allegat plura iura, præcipuè tex.in.l. edicto.§.ad hæredes.cum ſequẽti.ff. de iure fiſci. ¶ Et facit quod voluit Alex. in.l.ſi vir.ff.ad legẽ fal.vbi tenet.ꝙ lucrũ;quod deſcendit ex legis diſpoſitione,dicitur effici patrimonium illius,cui defertur, & non hæreditas vxoris vel viri. ¶ Ex quo infert do. doctor de Segura.vbi ſupra ad legem nobilis regis Luſitaniæ maritimæ, quod nomine puulgato ſolemus dicere,qua cauetur,ꝙ cùm vxor cõtrahit matrimoniũ cum marito, quòd ab illo die incontinenti maritus lucratur medietatem

Regula.

dietatẽ bonorum mariti: q̃ tale lucrum tranſmittit
ſuperſtiti, etiã ſi illud non acceptauerit. Quod eſt
notandũ pro intellectu legis primæ.ti.delas ganan
cias. foro legum,&.l. 1. eodem. titu. lib. ordina. &
vide ad ſupradicta bo
num tex.in.l.6.ti. de- **ſer obligados a reſer**
las lauo. y parti. foro **uar alos tales hijos**
legum. Et de lege re-
gni Luſitanię vide text.iure noſtro.in.l.9.titu. de
las herencias. foro. le. eſt etiam forus regni Arago
num vſitatus.

Adde. Quod plene & notãter de trãſmiſsio
ne dicit Oldra.conſi.171.num.15. ver.
5 quintò quæritur.vbi dicit † an ius di
cendi nullum competens ſuo præterito, tranſmit-
tatur ad matrem præteriti, eo decedẽte in infantili
ætate, antequam ipſe, vel alius pro eo diceret teſta
mentum nullum.

6 r ¶ Libremente, ideſt ſine iuris impedimento †
quia de natura iſtius verbi, liberè, eſt amouere o-
mne impedimentũ iuris.vt per docto.in.c. ſignifi-
caſti, de homicidio. libro ſexto. & aut. de nup. §.
Opp. ſancimus. collatione quarta. ▽ Sed videtur quod
non liberè. quia ſequeretur, quod maritus & vxor
in præiudicium filiorum poſſent lucra ſuperius di
cta relinquere quibuſcũque extraneis, etiam ſi ex-
cederent quintam partem bonorum, quod eſſet cõ
tra legem.9. titulo delas mandas foro le. &. l. 19. &
10. ſupra. cum ſimi. ▽ Aduerte, quia videtur pri-
ma fronte, quòd vir & vxor in hoc poſſunt filios
grauare. nam vt inquit Barto.in.l.ſic.in principio.
de lega primo.& in.l. creditor. §. lucius.ff.manda.
intelligitur vt poſsit facere de æquo iniquũ, dum
tamen dolus abſit.vt ibi.& in.l. alio. ff. de alimen.
& ciba. le.& in. l. fideicommiſſa. §. ſi ſic. de lega.
tertio. ▽ Item libremente dicitur, qui nullo loco,
vel modo conſtrictus eſt.vt per Bald in tracta.ſchi
ſma. 8. colum. vbi plenè. ▽ Item verbum. liberè,
deſcendit à verbo libet, quod importat liberam vo
luntatem. l. fideicõmiſſaria libertas. ff. de fideico.
liber. ibi dũ dicit, libuerit. & ſic habendo liberam
poteſtatem poſſunt liberos præterire vel exhære-
dare. ſicut miles, cui eſt commiſſum liberum arbi-
trium teſtãdi.l.1.ff.de teſta.mili.& iſta fuit opinio.
in.d.l. alio. 3.col.ver.procedo vlterius.ff.de alimẽ.
So. & ciba.lega. ▽ Sed tu tene, quòd iſtud verbum, li-
berè, ſignificat & importat liberam poteſtatẽ, dum
tamen teſtetur ſecundum ius. non dico ſecundum
ſolennitatem iuris: quia iſtã non debet ſeruare is,
cui datur facultas liberè teſtandi.vt per Bart.in.l.1.
in repetitione. 1.q.C.de ſacroſan. eccle.ſed ſecun
dum formam iuris, taliter, q̃ non poſsit filios exhę
redare vel præterire. vt per Bal.in.c.ad hæc.in fine
de pace iuramẽto firmã.tenet Bar.in.d.l.1. 5.q.prin
cipali.C de ſacroſan.eccle.Bald.in. l. ſi quando. in
principio. 3. opp.& melius. 1. oppo. C. de inoffi.
teſta.dixi in.l.5.glo. 1. ſupra.

s ¶ Propiedad ni vſufructo. Hic cadit notabile Quæ.
7 dubium. Vxor † in teſtamẽto reliquit ſuperlucrã-
ta conſtante matrimonio marito ſuo: qui tranſiuit
ad ſecũdas nuptias: nũquid teneatur maritus ea re-
ſeruare filiis prioris
ppiedad ni vſufruc- matrimonij. Tene q̃
to delos tales bienes. ſic.per.l.fœminę. C.
de ſecun.nup.&.l. ge
neraliter.eodẽ titu. & per ea quę dixi in parte, pue
da diſponer, ſupra iuncta.l.infra proxima.

Adde. Et Oldra conſi 33. num.3.verſi.ad ſe-
cundum verò membrum. dicit etiam
8 q̃ † maritus tranſiens ad ſecundas nu
ptias perdit legatum vxoris pręmortuę. allegat au
then.de nup.§.ſi verò expectet.colla.4. & dicit.ne
moueat quenquã, q̃.l. generaliter.&.l. penultima.
C.de ſecun. nup. loquantur ſoluminodo in mulie-
re binuba, quia regulariter idem in binubo. Quod
etiam notat Azo. in ſumma. eodem titulo. de ſe-
cund.nup. in.§. item quæcunque. ▽ Oppono con- Oppo.
tra hoc de lege. 3. infra ▽ So. ibi loquitur in do- So.
natione remuneratoria, quam mulier lucratur pro
pter oſculum &c. hic verò loquitur in donatione
voluntaria, vel in legato ſponte facto. de quo dixi
in. l. infra proxima. ▽ Sed quia dicitur in. l. iſta
de proprietate & vſufructu. quæro quid eſt pro-
prietas, & quid vſufructus. item in quibus conſi-
ſtit vſuſfructus: ▽ Quod ad primum dic, quòd pro
prietas nuda ſine vſufructu dicitur directum do-
minium.vt tenet Baldus in.l.fina. C.ſi à non com-
pe. iudi. penulti. colum. verſic. & nota quòd no-
mine.& ibi Pet.de Su.& cæteri ſcribentes. ▽ Pro-
prietas verò & vſuſfructus ſimul, dicuntur plenũ
dominium. & vſuſfructus per ſe, dicitur pars do-
minij. l. 4. & ibi Barto. ff. de vſufructu. & in. l. 4.
in principio. 2. colu. verſiculo. vſuſfructus. ff. de
ſerui. & aqua. & in. l. meuius. §. fundo. prima co.
verſi. venio ad ſecundam partem. de lega. ſecũdo.
& in. l. qui vſumfructum, poſt glo.& docto.1.col.
in fine. verſicu. vlti. pro declaratione iſtius glo.ff.
de verbo.ſigni. ▽ Quo ad ſecũdum eſt dicendum,
9 q̃ † vſuſfructus conſiſtit in iure vtẽdi & fruẽdi re-
bus alienis, ſalua rerũ ſubſtãtia.vt.l.1.ff.de vſufruc.
& inſti.de vſufru.in princi. ▽ Item eſt ius in corpo
re, quod perit cũ corpore.l.2 ff.de vſufru. ▽ Et no-
ta, q̃ appellatione vſuſfructus venit omnis commo
ditas rei. le. vſuſfruc. ▽ Intellige, quòd venit o-
mnis commoditas rei vel ſubſtantię, deducto ære
alieno, vt puta, ſi vxor ex diſpoſitione legis vel ſtã
tuti, vel quòd maritus ei legauit vſumfructũ bono
rum ſuorum, quia non habebit cõmoditatem æris
alieni: facit.l.vſufruc.lega.& l.cum emãcipati. §. 1.
ff.de colla.bono. ▽ Commoditas verò vel vſufru-
ctus nauis cõſiſtit in nauigando, licet inſit pericu-
lum.l.arboribus.§.nauis.ff.de vſufru. ▽ Vſuſfruct⁹
10 † columbarię, eſt occidere columbas: dum tamẽ in
eodem numero reſtituatur domino, finito vſufru-
ctu.

ctu. l. vſufructuarium venari. & ibi. ff. de vſufru. ¶ Item vſufructus piſcinę vel venarij eſt capere piſces, vel feras incluſas: dum tamē in eodē numero reſtituatur domino, finito vſufructu. vt. dicta lege vſufructuarium. ¶ Itē em vſufructus habitationis conſiſtit in iure habitandi. ſecundū Bald. in l. cum antiquitas. 1. nota C. de vſufru.

¶ Ley quinze.

EN todos los caſos que las mugeres [t] caſando ſegūda vez[v] ſon obligadas a reſeruar a los hijos[x] del primero matrimonio la ꝓpiedad

Summarium.

1 *Vxor per tranſitum ad ſecundas nuptias, an perdat ea, quæ habuit à primo viro.*
2 *Mulier an poteſt alienare ſoluto matrimonio lucra habita à conſanguineis viri.*
3 *Pater contrahens ſecundas nuptias, an perdat ſucceſsionem ab inteſtato in bonis filiorum ex primo matrimonio.*
4 *Argumentum de hereditate ad tutelam an procedat.*
5 *Pœnæ binuborum, an & quando habeant locum.*
6 *Maritus nō miniſtrans vxori neceſſaria an perdat legatum.*

EN todos los caſos. Eiſdem caſibus, quibus mulier trāſiens ad ſecūdas nuptias tenetur reſeruare filiis prioris matrimouij proprietatē eius, quod habuit à primo viro vel ex ſucceſsione filiorū: maritus tranſiens ad ſecūda vota tenetur reſeruare filiis prioris matrimonij, taliter, ꝙ ſtatutum iſto caſu in vxore habet locū in viro. hoc dicit. ¶ Iſta lex videri meo habuit ortum à l. fœminę. & à. l. cū aliis. &. l. generaliter. C. de ſecun. nup. & à. l. 3. in parte, pero el fuero. titu. 12. quarta parti. & credo per iſtā legē prędicta iura approbari. ¶ Taliter, ꝙ ſicut mulier tranſiens ad ſecunda vota lucra habita à primo viro tenetur reſeruare filiis prioris matrimonij: ita vir tranſiens ad ſecundas nuptias tenetur reſeruare filiis eiuſdē matrimonij lucra dotis. ¶ Itē ſi quis ex filiis prioris matrimonij decedit, id qđ mater vel pater per ſucceſsionem eius conſequitur, fratribus remanētibus ſimiliter & ſeruare tenetur, alienatione proprietatis penitus interdicta. Quodſi verum eſſet, iſta eſſet maxima limitatio ad. l. 6. ſupra cum ſimilibus, vt tunc parētes ſuccedant filiis ſuis pleno iure, id eſt in proprietate, & vſufructu, & in bonis, quę inuicem ſe relinquunt titulo lucratiuo vel in teſtamēto, quādo is, qui ſupereſt, remanet in viduitate. ſi tamen contrahit ſecundas nuptias, amittat proprietatem reſeruato ſibi vſufructu in vita, alienatione proprietatis penitus interdicta. vt dictis iuribus. ſignanter in. l. fœminę. §. illud etiam. & hoc tene per dicta iura, niſi expreſſè diſponat contrarium. ¶ Poteſt etiā iſta lex habere locū in caſu legis. 6. titu. de las herēcias. fo. legū. ꝙ ſicut mulier morte viri lucratur lectū quotidianū, & illud amittit tranſiens ad ſecundas nuptias, ita maritum vt ibi. ¶ Idem ſi maritus legat vxori quandiu cum filiis morabitur: quia reſtituit filiis rem taliter legatā, ea tranſeunte ad ſecundas nuptias. vt per Bal. in l. 1. C. vbi pupi. educa de. Idem erit econtra, ſi vxor legat marito per iſtam legem.

1 Adde. Per † tranſitum tamen ad ſecūda vota vbi nō ſunt filii primi matrimonij vxor non perdit ea, quæ habuit à marito. per. d. l. fœminę. in fine. C. de ſecundis nup. & auth. de nuptiis. §. ſi verò expectet. collatione. 4. Alex. in. 2. volu. conſi. 3. in princi. quæ iura loquuntur in lucris nuptialibus. tenet do. Matthęus de Affli. deciſio Neapo. 61. nu. 6.

t ¶ Las mugeres. Quęro an iſta lex habeat locum in auia ſuccedēti nepoti, vt teneatur reſeruare proprietatē nepotibus eiuſdē matrimonij. Et videtur ꝙ ſic: quia appellatione matris, continetur auia ex interpretatione. l. iuxta interpretatio. ff. de verbo. ſignifi. ¶ Contrariū videtur: quia lex non habet locum niſi in caſibus in ea comprehēſis. vt per Bal. in auth. cui relictū. 4. col. C. de indic. vidui. to. ſed iſta lex loquitur de matre, nō de auia, igitur ad auiā nō extēditur. ¶ Itē. mater trāſeūdo ad ſecūdas nuptias quodāmodo videtur facere iniuriā viro defuncto, & filiis ſuis. vt. l. fœminę. &. l. generaliter. C. de ſecū. nup. & ne mirū ſi priuetur. quod nō eſt in auia. igitur &c. ¶ Sed primū tene per auth. ſi tamē. C. de ſecun. nup. & in corpore vnde ſumitur, in auth. vt fra. filij. § quia verò. collatio. 9. ¶ Et reſpōde ad cōtraria, ꝙ lex nō ſe extēdit, niſi ad caſus in ea cōprehēſos: quia procedit, niſi contrariū reperiatur per aliā legē vt per Bar. in. l. nō dubiū. C. de legi. quia etiam extēditur quādo eſt eadem ratio. vt per Bal. in. l. fi. 5. quęſtione. C. de heredi. inſti.

v ¶ Segunda vez. Idem ſi tertiò vel quartò contrahat, vt ſequitur. & in. l. cum in aliis. C. de ſecund. nup. Si tamen abſtineat mater à ſecundis nuptiis, habebit etiam proprietatem, & idem in patre, vt auth. ſi tamen. C. de ſecund. nup. idem in patre & aliis aſcendentibus vt ibi. ¶ Et nota, ꝙ qui ſecūdò vel tertiò contrahit, ſignum eſt incontinentiæ, vt per Bald. in auth. cui relictum. 1. co. C. de indic. vidui. to.

x ¶ A los hijos. ſecus ſi non haberet filios, cùm ceſſet ratio prohibitionis, ſcilicet amor filiorum. vt per glo. in. d. l. fœminę. in parte filiis. C. de ſecundis nup.

y ¶ Heredare delos hijos. vt in authen. ex teſtamento. C. de ſecund. nup. & in corpore vnde ſumitur. in authen. de nupti. §. hinc nobis. colla. 4. & in authen. de non eligen. ſecun. nuben. §. cum igitur

igitur.colla.1.
z La propriedad dello. Retinet tamen vſumfru-
ctum.l.fœminę.&.l.generaliter. C. de ſecun.nup.
& authen.de nuptiis §.ſi verò expectet.&.§. ſi ve-
rò ſolum &.§. hinc nobis.& ibi Ange.latè.colla.4.
¶ Quod eſt verū, niſi
à teſtatore ſit dictum,
ꝙ etiam perdat vſum
fructum, ſi ſecūdò nu
bat. nec ſufficit dice-
re ſi honeſtè,caſtè,&
pudicè vixerit qa nu-
bēdo,dicitur honeſtè,
caſtè,& pudicè,viue-
re.vt per Barto. in au
then.hoc locū.in prin
cipio.in lectura. C.de
ſecun.nup.& in.l.mu
lier quæ.§. cū propo-

delo que ouiere del
primer marido o he
redare y delos hijos
del primer matrimo
nio enlos miſmos ca
ſos el varon q̄ caſare
ſegūda o tercera vez
ſea obligado a reſer
uar la ꝓpiedad dllo[z]

neretur.ff.ad trebellia.vide ibi Pau.de ca.& Alex.
de imo.tertia col.ver.item nota.& Ange. in authē.
de non eligen.ſecun.nubē.§. cū igitur.colla.1.Ioā.
Nota. and.in ſpecu.de nuptiis.in rubrica. ¶ Verum ta-
a men not,ꝙ † licet vir & vxor per tranſitum ad ſe-
cunda vota perdant proprietatem eorum,quæ data
ſunt ab vno alterutrū:eſt ſecus in his,quę data ſunt
à conſanguineis defuncti.tenet Ludo.pon.conſilio
Oppo. ſuo.353.aliàs.463. ¶ Sed videtur, ꝙ dicta donaria
& lucra debeant cōſeruari filiis primi matrimonij,
ex quo data ſunt contemplatione defuncti, viden-
tur profecta de bonis ipſius.l.ſed ſi plures.§. in ar-
rogato.ff.de vulga.& pupi.l.additio.ff.de acqui.hę
re.l.cum oportet.vbi glo.C.de bonis que libe.
¶ Sed primum verius.vt tenet Ludo. ro. conſilio
ſuo. 493. per pulchras rationes. Nam primò di-
cit illa lex, quæ eſt conſtitutio puniens tranſeun-
tem ad ſecunda vota,dicitur eſſe pœnalis.§.ſi verò
in authe.de nup.colla.4.ſed pœna debet habere lo
cum in actu vero non in ficto.l.3.§.hæc verba.ff.de
nego.ge.l.1.§.hoc interdictum. ff. de fonte.vbi di-
cit Bar.ꝙ ſi ſtatuto cauetur,ꝙ mulier nō poſsit por
tare margaritas,intelligitur de veris margaritis,nō
de fictis. Ideo mulier portās fictas margaritas,non
punitur.Secundò dicit Roma. vbi ſupra,ꝙ lex pœ
nalis vel odioſa,quæ punit mulierē,vel virū tranſ-
euntem ad ſecundas nuptias, non debet extēdi vl-
tra quam loquatur:& ideo cùm ſolū lex iſta loqua
tur de bonis mariti vel vxoris, non extenditur ad
ſō. alia donata eorum cōtēplatione. ¶ Et ꝙ iſte actus
ſit fictus,apparet per tex.in.d.l.aditio. ff. de acqui.
hære.vbi ita intelligitur. itaq; non verè,ſed per fi-
ctionem dicuntur bona mariti.ſimiliter glo.in.d.l.
cum oportet.loquitur per verbum,videtur eſſe,er-
go per fictionem. ¶ Tertiò etiam dicit ponderaſ-
ſe textū à nemine animaduerſum in.§.ſi verò expe
ctet.ver.& quod terminis. in.d.auth.de nup.indu-
cendo iſto modo. quia dicitur ibi ante ver. decer-
nimus.qualiter ſi donata & lucra facta à marito de
bent conſeruari filiis primi matrimonij, ꝙ etiam
debet conſeruari donatio ante nuptias, ſiue fuerit
propria, ſiue eius contemplatione fuerit tradi-
ta. ecce ergo quòd ponit ſpecialitatem in dona-

alos hijos del prime
ro marido. de mane
ra, q̄ lo eſtablecido
cerca deſte caſo enlas
mugeres q̄ caſarē ſe
gūda vez, aya lugar
enlos varones[&] que
paſſaren a ſegūdo o
tercero matrimōio.

tione ante nuptias,nō
autem in aliis dona-
tionibus, de quibus
ſupra. ¶ Dicitur e- Nota.
tiam ſi contemplatio-
ne mariti.ergo ius qd
eſt ſingulare in con-
trarium eſt ius com-
mune.l.1.in fine.ff.ad
munici.l. ius ſingula-
re.&.l.quod vero. ff.
de legi. & ita reſidet
Ludo ro.dicto conſi-
lio. Idem tenet & re-
fert Fran. cremen. conſilio ſuo.82. ¶ Et quod di-
cit Bar. vbi ſupra de ſtatuto ꝓhibente portare mar
garitas,intelligatur de veris margaritis, an hoc ſit
verum, vide pleue in addi.in lectura Dyni in regu
la fina.de regu.iu.lib.6.
& ¶ Enlos varones. Ex quo eſt notādū,ꝙ vbi lex
aliquid ſtatuit reſpectu vniꝰ perſonæ, nō pōdera-
ta qualitate ꝑſonæ,ſed qualitate actus: tale ſtatutū
vel lex porrigitur ad omnē ꝑſonā, quę eſt de ſub-
ſtātia actus.& ita lex,quę loquitur in vxore, habet
locū in viro:nō ex cōceptione perſonarū:quia fœ
mininū genus non concipit maſculinū:ſed natura
actus,de quo agitur:in quo iuſta ratione debet eſſe
par cōditio maſculi & fœminæ. Ideo in caſibus,in
quibꝰ tenetur ſeruare proprietatē filiis prioris ma
trimonij:eiſdē caſibꝰ maritꝰ tenetur ſeruare ꝓprie
tatē filiis prioris vxoris. ad quod facit quod notan
ter dicūt Bar.& Bal.& Alex.in.l.fi.& tex.ꝓbat.C.
de indic.vidui.to. ¶ Et econtra beneficium vni da
tum, & alij datur. vt notatur in authē. vt liceat ma.
& auiæ.in.§.ad hoc.& ibi Bar.verſi.tertio nota.vbi
eſt gloſſa. colla.8.quæ ratio potuit mouere legiſla-
torem.& eſt notandum.

3 Adde. An † pater cōtrahēs ſecūdas nuptias
perdat ſucceſsionē ab inteſtato in bo
nis filij prioris matrimonij. Videtur
ꝙ ſic:quia afficitur eiſdē pœnis,quibus mater:cùm
pœnę binuborū,vt dixi ſupra,ſint cōmunes ſecun
dum Bald.in.l.humanitatis.6.col. poſt medium in
verſi.quæro ergo an mater.C.de impu.& aliis.vbi
dicit,ꝙ mater quæ tranſiuit ad ſecunda vota,nō po
teſt ſubſtituere filio ſuo furioſo exemplariter:quia
ſecundæ nuptiæ reddunt eam ſuſpectam in tutela,
& in educatione.vt.l. lex quæ tutores.C.de admi-
niſ.tuto.&.l.1.C.vbi pupi.edu. deb. &.l.19.titu.16.
4 ſexta partita. ¶ Ergo & in ſubſtitutione.quia † lici
tum eſt arguere de hæreditate ad tutelam.l. quidā.
C.de neceſſa.hæred.inſti.vel ex hære. & hoc tenet

ibi Bart. ℣Sed Bald. vbi ſupra, non credit verum: quia talis pœna nõ inuenitur impoſita ſecundo nubenti:& ſi denegaretur matri,& patri itaq; denegaretur,qui ſuper induxiſſet nouercam, quia pœnæ binuborum ſunt communes.vt ibi Bal. ℣Sed melius glo.Bar. & doctores in dicta.l.fœminæ &. Oldrald. conſilio. 33.nume. 3. do. Matthęus de afflictis.deciſio.Neapoli.77.nu.3.

¶Ley deziſeys.

SI el marido[a] mãdare algũa coſa[b] a ſu

in verſi. & ſi pater.vſq; in finem. & ibi remiſsiuè in additione,vbi vide. ¶Vnum tamẽ bene nota,
5 ꝙ † pœnæ binuborum non habent locum, quando vxor contrahit matrimonium de conſenſu viri, vel eius hæredum.& idem in viro. tenet Ange. in. l.mater.C.ad tertulia.glo.ſingularis in authẽ.de nõ eligen.ſecun.nubentes. in parte,copulatur,colla.1. Bald.in.l.filium quem.C.famil. herciſ. & in.l.1.C. de his quæ pœnæ no.& in.l.2.C.de ſecun.nup.
6 ℣Hinc eſt ꝙ † ſicut maritus nõ adminiſtrans vxori neceſſaria perdit legatũ,ita & mulier, per rationem iſtius legis. Et in marito hoc tenet do. doctor de Pala.in repeti.c. per veſtras. de dona.inter virum & vxorem.ſuper rubrica.col.418.in verſi.amplia prædicta.& in verſi.idem erit.quod facit ad legem.61.infra,vbi dixi.

Summarium.

1 *Maritus legando vxori,an videatur legare pro dote, & quid in patre.*
2 *Pater legando filiæ,an videatur legare pro dote.*
3 *Legatum marito factum ab vxore, an computetur in partem, quam ipſe erat habiturus in bonis vxoris, ratione diſpoſitionis ſtatuti.*
4 *Terminus conceſſus ex indulgentia,an includitur in termino dato à iure.*
5 *Legato cibo,an videatur legatus etiam potus.*
6 *Legatum ad alimenta quid videtur eſſe legatum.*
7 *Legato vino cum vaſis,quæ vaſa comprehendantur.*
8 *Legatum an & quando extendatur.*
9 *Legata quadriga,vel curru,an veniant beſtiæ,vel iumẽta,aut boues ducentes currum vel quadrigam.*
10 *Maritus quam ſignificationem habet.*
11 *Legatum vxori factum in vita,quod totum non potuit capere tempore donationis vel teſtamenti,licet tempore mortis ſic, nunquid per tale legatum capiet totum.*
12 *Legatum alicui factum,quod capere non poterat ratione incapacitatis:ceſſante poſtea incapacitate,an cõſequatur illud.*
13 *Legatum inualidum,an tractu temporis reualeſcat.*
14 *Legatũ à marito factũ vxori de veſtibus quæ habet in domo, an comprehendat veſtes,quæ ſunt in domo ſartoris*
15 *Legatum factum vxori de veſtibus, an comprehendat veſtes prohibetas.*
16 *Legatum alimentorum relictum filiis penes matrem, an videatur relictum etiam matri.*
17 *Legatum habitationis relictum filiis penes matrẽ,an videantur matri relicta alimenta.*
18 *Legatum factum vxori:qua mortua,aliam duxit in vxorem, cui earum debeatur legatum.*
19 *Legatum factum Titio:ſi duo ſunt Titij,cui eorum debeatur.*
20 *Legatum cuilibet ex filiolis relictum:an & quando extendatur ad poſtea natos.*
21 *Legatum de omnibus rebus,quæ habeo Mutinæ,an per tale legatum comprehendantur ea,quæ poſt teſtamentum acquiſiuit teſtator.*
22 *Legans omnes veſtes ſuas vxori,quæ ſunt corruptæ,& aliæ factæ de nouo,vtrum extendatur legatum ad futuras.*
23 *Legans laboragium alicui,quod habet in certo villagio,an veniant in legato poſſeſſiones,quas poſtea acquiſiuit.*
24 *Legatum factum canonicis, an debeatur canonicis poſtea creatis.*
25 *Acta per patrem nomine filiorum,quos non habet,ſed poſtea naſcuntur, an valeant.*
26 *Actus an debeat iudicari ſecundum tempus,in quo fit.*
27 *Legatum factum vxori ſi viduitatem ſeruauerit:ſi non portat habitum vidualem,an perdat legatum.*
28 *Legatum quando videatur factum animo compenſandi.*
29 *Nouatio an debeat fieri expreſſè.*
30 *Probatio apertiſſima an dicatur illa,quæ fit per indicia.*
31 *Voluntas teſtatoris an reguletur ex veriſimili.*
32 *Legatum ſimpliciter factum,an intelligatur ob merita.*
33 *Verba poſita in teſtamentis & contractibus an aliquid debeant operari.*
34 *Verba teſtatoris an talia præſumantur,qualia eſſe debent.*
35 *Verba generalia à teſtatore prolata,qualiter debẽt intelligi.*
36 *Verba an & quando importent donationem.*
37 *Legatum an debeat interpretari pro legatario,quando nõ apparet coniectura.*
38 *Voluntas teſtatoris ex quibus poteſt conſtare.*
39 *Grauatus an citius præſumatur ille, qui habet facultatẽ rei præſtandæ,quàm ille qui non habet,ſed oportet redimere.*
39 *Compenſandi animus ex quibus colligitur.*
40 *Dimidia an veniat appellatione partis.*
41 *Lucra habita conſtante matrimonio,an tranſeant in vxorem ipſo iure.*
42 *Bona multiplicata quando dicantur,*
43 *Coniuges ſi ex vna parte aliquid lucrantur, & ex alia parte tantundem vel amplius amittant,an dicatur aliquid multiplicatum.*
44 *Nomina multiplicatiua qualiter accipiantur.*
45 *Emphiteoſis mariti perdita propter canonem non ſolutum: ſi reuertatur ad ipſum,an ſit tunc mariti & vxoris.*
46 *Formam antiquitus conſtitutam an poteſt dominus mutare.*
47 *Feudum alicui datũ pro ſe & filiis ſuis, an filij illud capiant à primo domino,an à patre.*
48 *Bona acquiſita vxore traducta ad domum, qualiter diuidantur.*
49 *Bona acquiſita per maritum ante traductionem vxoris vel ſpõſæ ad domum,an diuidantur inter eos.*
50 *Lucra acquiſita per ſponſum contractis ſponſalibus, & recepta dote, non tamen traducta ſponſa ad domum,an diuidantur cum ſponſa.*

Fructus

51 *Fructus dotis, an & quando augeant dotem.*
52 *Bona ſuperlucrata, vxore expulſa ſine cauſa, an communicentur.*
53 *Bona ſuperlucrata, an communicentur cum vxore, quæ noluit ſtare cum marito.*

SI el marido. Legatum à marito factum vxori, non computatur in parte, quam mulier debet habere de multiplicatis conſtante matrimonio. hoc dicit. ¶ Ratio dubitandi ad iſtam legem videri meo potuit eſſe authen. præterea. ſecũdum vnũ intellectum. C. vnde vir & vx. vbi dicitur, ꝙ ſi vir reliquit legatum vxori, tenetur vxor illud computare in parte, quam lucratur ex forma ſtatuti. probatur ex dicta authen. ibi dum dicit. & cõputabitur legatum vxori in talem portionem. ¶ Sed Bald. ibi facit caſum ſpecialem ex ſpeciali legis diſpoſitione. ſed regulariter cõtra. vt. l. 1. §. ſciendum. C. de rei vxo. ac. qualitercunque enim dicta authẽ. intelligatur, pars illa, quæ accreuerat vxori, vel marito ex diſpoſitione dictæ authen. vel ſtatuti, erat de bonis coniugis ſuperuiuentis, atque etiam res legata: & propterea dubitabatur ibi, an vtrũq; conſequeretur vxor: hic autem non ſic: quia præſupponitur, quòd res legata erat mariti: & pars, quæ debetur vxori ex his, quæ fuerunt acquiſita conſtante matrimonio, erat propria vxoris ex diſpoſitione legis primę. titu. de las ganan. foro le. & l. 1. eodẽ titu. in ordi. igitur in tali legato non intelligitur legata res vxoris, ſed mariti. ¶ Hinc dicimus, ꝙ † ſi vir legat vxori, non videtur legare pro dote: ideo vtrũq; cõſequitur vxor. l. 1. §. primũ itaq;. C. de rei vxo. ac. ¶ Secus † in patre. l. ſi cũ dotem. §. pater. ff. ſolu. ma. & eſt ratio, quia à patre habet duplicẽ cauſam lucratiuã: ſed à marito nõ habet niſi vnã tantũ, quod eſt tolerabile, vt. d. §. primũ itaq;. & ibi Bal.

Ratio dubitandi. *Ratio decidẽdi.* *Infertur.* *Fallit.* *Quæ.*

1 (Hinc dicimus) 2 (Secus) 3 ¶ Sed quęro † ſtatutũ dicit, ꝙ vir lucretur tertiam partem dotis per mortem vxoris: nunquid ſi vxor aliquid legat marito teneatur maritus imputare legatum in partem, quam lucratur ex forma ſtatuti? Bar. in. d. authen pręterea. C. vnde vir & vxor. per illum tex. tenet, ꝙ fit cõpẽſatio. Et eſt ratio ſecundum eum: quia in lucro, quod percipitur ex diſpoſitione legali, confunditur legatum. vt patet in legitima filij & patroni. l. ſicut. §. 1. ff. de iure patro. & auth. nouiſsima. C. de inoffi. teſta. Sed Bal. in. d. authẽ. præterea. ſi. co. verſi. reſtat modo quoddam dubium. tenet cõtrarium. imò dicit. ꝙ legatum, quod vir lucratur ex forma ſtatuti non computatur, niſi dictum ſit à teſtatore quòd cõputaretur. Iſtã cõcluſionem dicit tenuiſſe Nico. de Ma. in ſua lectu. & alios, quos refert ipſe Bal. in. d. authen. pręterea. Et pro ratione dicit, ꝙ ſi cõputaretur lucrũ ſtatuti in legato, ſępe legatum eſſet inutile: & quia lucrum, quod ſtatutum defert, eſt debitũ iam radicatum, & ęs elienum, ideo non cõputatur. vt. l. ſi debitor. 2. ff. ad legem falcidi. & l. ſi adulta. ff. de hęredi. actio. Et iſta eſt alia & ſufficiens ratio quare legatũ vxori factum à marito, non cõputetur in partem, quam mulier debet habere de bonis multiplicatis cõſtante matrimonio. Quia cum iſta pars ſit æs alienum, ſcilicet ipſius vxoris, quam lucratur ex diſpoſitione. d. l. 1. titu. de las ganancias. foro le. non computatur in ea legatum ei factum à marito. Iſtam partem tenet idem Bal. in. l. quoniã in prioribus. 2. co. ver. ſed iuxta hoc quęro. & ver. & per hoc determinat quęſtionem. C. de inoffi teſta. vbi ait. Pone, ſtatuto cauetur, ꝙ vir lucretur tertiam partẽ dotis ob mortem vxoris: nunquid ſi vxor leget viro, teneatur imputare legatum in tertiam partẽ quã lucratur ex forma ſtatuti. Et tene ꝙ non. quia tertiam partẽ habet ex contractu dotis, & reliquã habet ab ſtatuto: vnde tertiã partem cõſequitur tanquam creditor, & legatũ vt legatarius, per. d. §. ſciendũ. aliàs incipit. is itaq;. & ibi Bal. C. de rei vxo. actio. & facit quod habetur in. l. creditorem. de lega. 2. ¶ Sed poſtea idem Bald. diſtinguit, ꝙ aut dos & legatum conſiſtũt in quantitate, aut in diuerſa ſpecie: aut alterum in ſpecie, alterum in quãtitate. ¶ Primo caſu dicit, ꝙ prę́ſumitur relictum animo cõpenſandi: & licet teſtatrix nõ ſenſerit de cõpenſatione, tamẽ cõpenſatur ex diſpoſitione legis. vt. d. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi pater. ff. ſo. ma. Secũdo caſu, quãdo vnũ in ſpecie, alterũ in quãtitate: tũc dicit nõ videri relictũ animo compenſandi. & ita tenet, ꝙ vir, vel mulier, cui legatum relinquitur, cõſequitur vtrũq;. vt. l. planè. §. ſi non corpus. de lega. 1. & l. 2. ff. de dote præle. & l. ſi pater pro filia. ff. de colla. dotis. Iſtam concluſionẽ tenet idẽ Bal. in. l. ſi vxor tua ver. quęro nũquid. ſina. co. C. de bonis authoritate iudi. po. vbi diſtinguit aut eſt relictũ ex neceſsitate legis inductũ, aut neceſsitate contractus, aut mixta ratione, legis, & contractus. vt in ſtatuto, quo cauetur, ꝙ maritus lucretur dimidiã dotis. ¶ Primo caſu dicit, ꝙ fit compẽſatio. vt. d. authen. præterea. & d. §. ſi pater. l. ſi cũ dotem. ff. ſolut. ma. ¶ Secundo caſu dicit ſecus eſſe. ¶ Tertio caſu inquit, ꝙ non fit cõpenſatio. quia ille qui conſequitur cõmodum ex cõtractu. cõſequitur ex ſua prouidẽtia: legatũ verò conſequitur ex prouidentia aliena, & ſic ſeparatæ ſunt cauſæ. vt. d. l. ſi debitor. ſi tamẽ non recipiũt functionẽ, vt quia dos eſt in pecunia legatũ. in ſpecie, tunc dicit, ꝙ non fit compenſatio: quia qualitas rerũ nõ patitur. vt. l. 2. §. 1. ff. ſi certũ peta. ¶ Sed quid cõtra ſi debitũ eſt voluntariũ, relictum neceſſarium ex diſpoſitione legis, nũquid fiat cõpenſatio? Bal. vbi ſupra. tenet ꝙ non. allegat caſum in. d. l. ſi vxor tua. C. de bonis autho. iudi. po. vbi filia de neceſsitate erat inſtituẽda à patre in aliquo: attamẽ in nullo fit compenſatio. ¶ Finaliter cõcludit. vt ſupra in dicta authẽ. pręterea. ſcilicet aut debitũ eſt neceſſarium, legatum voluntariũ. aut econtra. ¶ Primo caſu loquitur dicta. l. ſi vxor. ¶ Secundo caſu dicit, quòd aut debitum eſt inductum prouidentia legis in defectum pro- *Quæ.*

 uiſionis

uiſionis hominis: & loquitur quæſtio ſuperior.
Et ita ſunt tres caſus. quia quoddam eſt lucrum ex
ſola legis prouidentia. quoddam ex ſola homi-
nis diligentia. quoddam miſtum ex vtroq;. Et tũc
ſi hominis diligentia eſt prior & principalior, &
ipſa attenditur. Iſtam ſententiam ſequitur idẽ Bal.
Ange. & Imola in dicta.l.ſi cum dotem.§.ſi pater.
Quæ opinio mihi videtur verior, quia lucrũ quod
percipitur forma ſtatuti, vel ex pacto de lucranda
dote, magis prouenit ex prouidentia legis, & viri,
qui ſibi de dote proſpexit, vt dicta.l.ſi pactũ.ff.de
probatio. quàm ex prouidentia vxoris. cauſæ verò
ſunt ſeparatę, et diuerſo tẽpore naſcuntur, ideo vna
non deletur de corpore alterius, prout dicimus in
materia duarũ quartarũ. vt notatur in. l. quãquam.
C. ad legem falci. per doctores in.l.huiuſmodi.§.cũ
pater. de lega.1. Imo. ſingulariter in.c. officij. de teſta
men. Cynus in dicta.l.1. prima oppo. C. de rei vxo.
actio. ⁋ Ad quod etiã facit illa quæſtio, de qua per
textum & doctores in lege.2.ff. de re iudi. &.c. cum
4 ex eo. de elect. lib.6. vbi dicitur, an † terminus ex
indulgentia, includatur in termino dato à iure. de
quo etiam per textum. & doctores. præcipuè per
Pau. de ca. in.l.ſi quis ſuus hæres. C. de repudi. hæ-
re. & per Felin. in. cap.2. col.2. in fine. de treuga &
pace. & per Baldum in lege finali.1. col. C. qui ad-
Nota. mitti. ⁋ Et nota vnum caſum, quem ponit Feli. in
dicto capi.2. de tregua & pace. in quo terminus ex
indulgentia conceſſus, includitur in termino dato
à iure. vt ſi datur alicui licentia de ingrediendo mo
naſterium monialium, quòd expirat per vnum a-
ctum, etiã ſi ille ingrediatur illo die, quo licet omni
bus ex priuilegio ingredi. allegat Alberi. in ſecun-
da parte ſtatuto. q.181. quod facit optimè ad. c. mo-
naſteria. de vita & honeſta. cleri. Quod procedit
ex eo: quia talis ingreſſus eſt periculoſus, & debet
Regula. reſtringi, non extendi. ⁋ Regula tamen eſt, quòd
terminus datus ex indulgentia, non includitur in
termino iuris, vt dictis iuribus. ideo legatum vxo-
ri factum à marito, non includitur in parte, quĩ mu
lier debet habere à lege. de quo eſt caſus in.l. iſta ſa
Qō. tis notandus. ¶ Sed quæro iuxta hoc de quæſtio-
ne, quã in facto habui. Maritus cum vxore dotem
recepit: poſitusq; in extremis, legauit vxori pro
alimẽtis certam ſummam, vel certum fundum. de-
functo marito, vxor repetit legatum, & inſuper ali
menta: nunquid debet habere vtrunq;: videtur ꝙ
ſic. argu. iſtius legis. Sed tene cõtrarium, quia teſta-
tor, vel eius hæredes, nõ debent duplici onere præ
grauari: nam vtrunq; debitum eſt voluntarium, &
videtur relictum animo compenſandi: & ſi teſtator
nõ ſenſerit de cõpenſatione, cõpẽſatur tñ ex diſpo
ſitione legis. vt.d.§.ſi pater. ſentit Bal. in.d.l.ſi vxor
tua. ver. quęro nũqd. et Pau. de ca. cõſilio. 246. intã
tũ, ꝙ nõ ſolũ ſi legatur expreſſe ꝓ alimẽtis, ſed ſi le
getur ſimpliciter fit cõpenſatio, quia intelligitur le
gare ad alimenta. vt.l. quidã. ff. de vino triti. & oleo

le. tenet Barto. in.l.ſi cui annum. ff. de annu. lega.
Adde. Itẽ quia iſta legata habẽtur ſicut duo
ſpecialia, quæ non poſſunt concurre-
re circa idẽ. vt.l.1.C. de dotis promi.l.
cum poſt.§.cũ genero. & ibi notatur. ff. de iure do-
5 tiũ. ¶ Quæro † Maritus legauit vxori cibũ omni Qō.
tempore vitæ ſuæ, vel econtra vxor marito, an vi-
deatur legatus etiã potus. Archi. in.c. omnino.31.di.
in ver. item etiã nota. & in.§. in quibus. de cõſe. di.
2. tenet, ꝙ appellatione cibi, cõtinetur potus. nota-
tur in.l. legatus. ff. de alimen. & ciba. lega. ⁋ In con- Contra.
trarium facit. quia iſta ponũtur vt plurimum vt di
uerſa. vt.l. pe. &.l. pediculis.§. argento &.§. ſequen-
ti. ff. de auro & argento. lega. ⁋ Vnde Saluator no-
ſter dixit, Caro mea verè eſt cibꝰ: & ſanguis meus
verè eſt potus. vt in præallegato.§. in quibus. & ori
ginaliter Ioan.6. & Oldra. cõſilio.79. nu.2. ⁋ Si ve-
6 rò † legauit alimenta, intelligitur ſecundum quod
teſtator illa conſueuit dare ei, cui legauit alimenta.
Si tamen non conſueuit aliquid dare in vita, præſta
bit alimenta ſecũdum legatarij perſonam, & facul-
tatem hæreditatis. ita textus in.l.24 tit.9. ſexta par-
ti. & ibi plenè in glo. vbi vide. ¶ Itẽ quæro. Vxor Qō.
7 † legauit viro ſuo, vel econtra, vinum cum vaſis. an
veniant in legato etiam vaſa vacua, vel ſine vino.
Tene ꝙ veniunt tantum vaſa plena vino. quia ac-
ceſſoriũ reſtringitur per principale. textus eſt ſin-
gularis in.l. prædiis. cum glo. de lega. 3. ¶ Multo-
8 tiens † tamen legatum extenditur, & largo modo
intelligitur factũ. vt ſi rei legatę accedit aliquid ędi
ficatione, plantatione, ſeu alluuione, quia intelligi-
tur etiam illud legatum cum re principaliter lega-
ta. ita textus in.l.37. titu.9. ſexta parti. ⁋ Item eſt ca
9 ſus ſingularis in.l.42. dicto titu.9. in quo † legatum
extenditur. puta ſi legatur quadriga, vel currus, qa
debentur etiam beſtiæ adiuuãtes currum, vel qua-
drigam. & ſi beſtiæ moriuntur, & alię ponuntur lo
co illarũ per teſtatorẽ, debentur legatario. quod eſt
notandũ, vt ibi. ¶ Maritus ſi ex forma ſtatuti de-
bet lucrari certam partẽ dotis & vxor aliquid ei le-
get in teſtamẽto, tale legatum quanuis ſimpliciter
factum computatur in lucro talis ſtatuti. Hãc dicit
cõmunem ſententiam Iaſo. in authen. præterea. pe.
col. C. vnde vir et vxor. Quod limitat dupliciter. vt
ibi per eum. refert Soci. in regula.283. vbi vide.
10 a ¶ Marido. dicitur † quaſi maris ritus. tenet Paul.
de Ca. cõſilio ſuo.112. & plerũq; vir ponitur ꝓ ma-
rito.l.1. cũ glo.1. ve. itẽ quidã. de digni. li.12. &.l.1. &
in rubro. C. vnde vir & vx. ⁋ Quod ẽ verũ cũ adie
ctione fœminę, aliàs ponitur ꝓ adulto ſecũdũ Bar.
in.l. cum quis.§. codicillis. verſi. nota ſecundo. de
lega.3. & in.l. ſeruus. de lega.1.
b ¶ Alguna coſa. Iſta verba modicum ſignifi-
cant. vt.l.3. titu. de las dona. fo. legum. quia non po-
teſt excedere quintam partẽ bonorum coniugis,
ſtantibus liberis. dixi infra iſta lege in parte. en la
parte. in fine. Tenet do. Abb. in.c. relatũ. el ſegũdo.
2.col.

2. colu. verſi. ex quo ſecundo infero de teſta. Vel
dic, ꝙ relinquitur arbitrio iudicis, cùm non expri
matur quãtitas. per.c.de cauſis.de offi.dele. ſed pri
mum verius. ¶ Quando legata vel donationes dicã
tur minimę aut paruę, vide per Bar.in.l.niſi.§.quã-
uis. ff. ſi cui pluſquã.

Qõ. per.l.falci. ¶ Sed quæ
11 ro † Maritus inter vi
uos, vel in ſuo teſta-

muger[c] al tiẽpo de ſu
muerte ò de ſu teſta

mento reliquit vxori tantum: quod totum non po-
tuit capere tempore donationis, vel teſtamenti,
licet tempore mortis ſic: nunquid capiet totum?
Barto.in.l. ſina.circa finem ver. pone ergo. ff.de re
gu. catho. tenet ꝙ ſic. Idem dicit in ſtatuto, quo ca
uetur, ꝙ legatum factum forenſi, non valeat: ꝙ ſi le
gatarius erat forenſis tempore teſtamẽti: & tempo
re mortis factus eſt ciuis, ꝙ nihilominus debetur ei
Contra. legatum. ¶ Cuius contrarium ſentit Bal.in.l.eam
quã.pe.col.verſi.ex his apparet C.de fideico.dum
12 loquitur in filio ſpurio dicẽs. † Pater principaliter
legauit filio ſuo ſpurio: quod capere non poterat: ꝙ
licet poſtea filius legitimetur, teſtamentum patris
non conualeſcit. quia vbi deficit fundamentũ, defi
cit & fundatũ. & vide eundem Bal.in.d.l.eam quã.
ante pe.co. ver.quęro nũquid. qui dixit, ꝙ quando
teſtamentũ ab initio nõ conſiſtit ratione cauſę ma-
terialis, & ratione rei legatę, ꝙ non conualeſcit. ar-
gu.tex.in.l.1.§.ſi filio.de lega.3.tenet Pau.de Caſt.
So. in. l.2.&. 3.C.de poſthu. hęre.inſti.vel ex. ¶ Ad
uerte, quia opinio Bald. & Paul.de Caſt.non con-
trariantur opinioni Barto. nam Bald. & Paul. lo-
13 quuntur in caſu, quo † teſtamentum à principio
eſt nullum. & quod à principio eſt nullum, tractu
temporis non conualeſcit. vt regula. Non firma-
tur. de regu. iur. lib.6. Barto. vero loquitur, quan-
do relictum à principio nõ fuit nullum, quod tra-
ctu temporis confirmatur. Ad quod bene facit.l.
19.&.23.cum ſimi. infra. vbi patet, ꝙ ſi pater dona-
uit in vita vel in mortis articulo, vt valeat dona-
tio, habetur conſideratio ad bona, quæ teſtator re-
liquit tempore mortis: quia ſi vltra reliquit, retra-
hitur donatio ad ea, quæ tempore mortis potuit le
gare: & quod vltra, vel amplius reperitur legatum,
non valet extunc. vt. l. 26. in fine. cum aliis infra.
Quod credo verum, per dicta iura. & per tex. in.l.
Qõ. 7.titu. delas donacio.fo. legũ. de qua dixi in. l.69.
14 infra. ¶ Sed pone † teſtator legauit vxori ſuæ ve-
ſtes, quas habebat in domo: aliquæ erãt penes ſar-
torem, forte inciſæ, ſed nondum conſutæ: an ta-
les veſtes veniant in legato. Tene ꝙ ſic. quia licet
penes ſartorẽ eſſent, tamen deſtinatio animi mariti
erat, vt factis veſtibus, reducerentur domum. ita
pulchrè dicit Bar. in.l. ex facto. §.rerum.ff.de hæ-
15 redi.inſti. ¶ Quod intellige † de veſtibus, quę erãt
Intelli- permiſſę portari. nã ſi in loco teſtatoris erat ſtatu-
gẽ. tum, quod veſtes ſirici, vel cum margaritis portari
non poſſent: tunc non videntur legatæ tales veſtes

prohibitæ, tenet idẽ Bar.in.l.quãuis. ff. de auro &
argen.le. Sed an tunc debeatur æſtimatio, vide per
Bal.in.l.cum te.C de dona.ante nup.& in rubrica.
C.de cõdi fur. vbi dicit, ꝙ debetur ęſtimatio. & idẽ
tenet Fran.Cre.conſilio ſuo. 64. ¶ Et quid ſi mar-
garitę ſunt fictę. vide

16 mẽto no ſe le cuẽte[d]
ẽ la parte[e] que la mu

ibi in additiõe. ¶ Itẽ Nota.
ſi † teſtator iuſſit fi-
lios educari ſeu alimẽ
tari penes matrẽ, per iſta verba videntur alimenta
relicta matri. tenet Bal.in.l.ſi mulier. ff. de vſufru.
17 accreſ. ¶ Fortius dicit Fran.Cre. cõſilio ſuo. 65. ꝙ †
ſi maritus reliquit vxori habitationem cum filiis, ꝙ
tacitè videntur alimenta legata ipſi vxori. allegat
Bald.in.l.fi.C.de edic.di.Adria.tol.

Adde. Verumtamẽ eſt, ꝙ ſi debet alimẽtari,
debet pro hęredibus viri laborare. ſe-
cundũ And. Sicu.in.c. cõſenſus. co.
2.in.ver.incipiente. vbi ſi vxori. de rebus eccleſiæ.
aliẽ. vel nõ. idẽ dicit Alex.in.l.diuortio.co.5. ſuper
glo.2.cũ duabus ſequẽtibus. & ibi Bar.in prin. co.
2.in.ver.extra gl.quæro. ¶ Quod intellige, ſi vxor cũ
marito ſolita erat laborare. vel quia eſt multũ nobi
lis. aut magna principiſſa. vel quia eſt ſenex. aut in
ætate, in qua laborare non poteſt. vt ibi.

c ¶ A ſu muger. dummodo non excedat quintã
partem bonorum. l. nona. titulo delas mandas. fo
18 ro legũ. cum ſimilibus. ¶ Sed quęro. † Maritus in Qõ.
ſuo teſtamento legauit vxori ſuę certam quantita-
tem: vxor deceſſit viuo teſtatore: qui cõualeſcens,
aliam ſuſcepit in vxorem: nunquid mortuo viro,
ſuperſtite vxore ſecunda, videatur legatum primę
vxori, an ſecundæ. Bal.in.l.fin.3. col. verſi. & nota
ꝙ ſi talis vxor. C.de indic. vidui.to. dicit, ꝙ debetur
primæ vxori, non ſecundę. quia teſtator videtur de
ea ſentire. vt.l.ſi quid eorum.§.fi.de lega.3. ¶ Sed
Bar. tenet contrariũ in.l.gaio.in princi. ff.de alimẽ.
& ciba.le.& pro eo facit lex. itẽ legato.§.ſi vxori. de
lega.3. vbi dicitur, ꝙ legatũ vxori debetur, ſi vxor
erat tẽpore mortis legantis. ¶ Item facit pro Bar. l.
ſi cognatis. ff. de reb9 dubiis. & quod notat Oldra.
conſilio.212.& Alexan.in additio.ad Bal.in.d.l. fi.
C.de indic.vidui.to. Sed ſępenumero vidi Bal. in.
d.l.fi.2.co.ver.& nota. attamen non potui ex eius
dictis colligere contrariũ eius, quod dixit Bar. in di
cta.l.gaio. niſi intelligas Bal. ſecundum concordan
tias, quas allegat. vide eum, & tene cum Bar. quia
d.l.ſi quis eorum.in.§.ſi quã inducit. Bal. pro ſe lo-
quitur in caſu certo, vt quia teſtator emit cauſa prio
ris vxoris, quæ poſtea legauit ſecundę. Vide etiam
in.l.ſi auguſtę. de lega.2. quod intellige, quando te-
ſtator legauit vxori. nõ expreſſo nomine vxoris,
Limita. aliàs ſecus vt ibi. ¶ Item eſt verum in donatione
liberali, ſecus in remuneratoria. vt ſi maritus lega-
uit vxori propter ſeruitia pręſtita in eius infirmi-
tate, quam tunc patiebatur ipſe teſtator: quia cùm
ſit certum de qua vxore teſtator ſenſerit, non de-

 betur ſe-

Oppo. betur ſecūdę,cū tūc ceſſent preſumptiones. ¶Sed
videtur ꝙ debetur legatū per legem.9.ti. 11. ſexta
19 partita.&.l.certū.ff.ſi certum peta. vbi dicitur † ꝙ
ſi teſtator legat titio amico ſuo,& ſunt duo titij ami
Solutio: ci teſtatoris,ꝙ neutri detur legatum ¶Solutio. ve-
rum eſt,quando non poteſt conſtare per coniectu
ras de quo ſenſerit teſtator.vt.d.l.9.&.d.l.certum.

Oppo. Adde. ¶Iterū oppono contra ſupradicta.et
videtur,ꝙ ſolūmodo teſtator videtur
legaſſe primæ nō ſecundæ vxori per
textū in.l.ſi ita eſſet.ff.de auro & argen. lega. &.l.
qui filiabus. cum ſimilibus. de lega.1.per quæ iura
fuit deciſum in capella Tholoſę. quæſtio notanda:
20 ¶Quidam † legauit cuilibet ex omnibus filiolis
Quo. ſuis decem.facto teſtamento, vixit magno tēpore,
& plures filiolos fecit,& habuit. non mutato teſta
mēto deceſſit:quo mortuo,veniūt filioli facti poſt
teſtamentū,& volunt habere legata.ſcilicet decem
ab hæredibus.heredes dicūt ꝙ nō tenentur:quia te
ſtator ſolū intellexit de filiolis exiſtētibus tēpore
teſtamēti,per dicta iura:maximè,quia pronomina
poſſeſſiua,meū,tuū, ſignificant præſens tēpus. vt
Cōtra. in legibus ſuperius annotatis. ¶Legatarius in cō-
trariū dicebat per legem ſi cognatis. ff.de rebus du
biis.et.l.ſi quis filiabus. ff.de teſta.tute.&.l.ſi ſerui-
tus. ff.de ſeruitu.vrba.prædio.&.l.fi.C.quæ res pi
gno.obli. po. & fuit cōcluſum in dicta capella pro
prima parte,vt patet in dictis deciſionibus. q 190.
Solutio. ¶Nec videtur obſtare dicta.l.ſi cognatis. ff.de re-
bus dubiis.quia loquitur per verba indifinitè pro
lata.Idem in.l.ſi ſeruitus. ff. de ſerui.vrba. prædio.
¶Nec obſtat.l.fina.C.quæ res pigno.obli.po.quæ
loquitur per verbum,& participium,& pronomē
meum.quia ibi agitur de modico præiudicio .ſ. de
obligatione.In noſtro autem caſu agitur de magno
prçiudicio.ſ.de tranſlatione dominij ſecundū Cy-
num ibi. ¶Item non obſtat dicta.l.ſi quis filiabus.
ff. de teſta.tute.quia inter dare tutorem & legatum
dimittere,eſt maxima differentia , vt ponit glo. in
dicta.l.qui filiabus. de lega.1.vbi videtur textus de
iſta.q.& per illā fuit deciſum in.d.capella.Et ibi di
citur in additione,ꝙ Bar.in.d.l.qui filiab9.dicit, ꝙ
in tutelis ius interpretatur in dubio,ꝙ teſtator vo-
luit prouidere poſthumo.vt.d.l.ſi quis filiabus. &
in.§.pe.&.fi.iuſti.qui da.tuto.po. ſed in legatis di-
cit,ꝙ non ita de facili interpretatur:ideo quia ſi co
gitaſſet ſe plures filiolos habuiſſe,non feciſſet lega
ta.Quæ ratio in tutela ceſſat.Ideo in legato oportet
apparere alias coniecturas, de quibus per eundem
Bar.in.d.l.ſi ita eſſet. ¶Solutio. Aliud eſt idem le-
gatum cenſeri ſecundæ vxori relictū,quæ erat tem
pore mortis : & aliud eſt legatū cenſeri duplicatū,
quod nō videtur,niſi inueniatur expreſſum. Et ſic
non repugnat quod ſuperius dictum eſt. Ex qui-
bus legibus etiam colligitur , ꝙ poteſt legari certo
de incertis:ſed quia hic patet , quòd legauit vxo-
ri, quæ certa erat , licet poſtea fuit certa de incertis.

igitur.&c. ¶Nota tamen,ꝙ ſi teſtator legat in teſta Nota.
mēto famulis ſuis non expreſſis eorum nominib9,
ꝙ debetur his,qui ſunt tēpore teſtamēti.l.ſi ita.ff. d
auro & argen.lega.etiam ſi eſſe deſierint tempore
mortis.l.titia.& ibi Ange.ff. de manu. teſta. nota-
tur in.l.ſi cognatis.ff.de rebus dubi.
21 ¶Adde.Teſtator † dixit,lego oēs res meas, q̄ ſunt
& repiri poſſunt Mutinę.qa intelligitur legatū de
oībus rebus,q̄ erant teſtatoris tpe mortis,& non q̄
poſt teſtamētū reperiantur quęſitæ. Ita voluit Bar.
in.d.l.ſi ita.ff.de auro & argen.legato.pe.co.in.ver.
ꝓ dclaratiōe.cū diſtinctiōe.vt ibi.& Rapha.ful.cō
ſi.ſuo.37.circa finē.idem notat Ange.in.d.allegata. l.
22 ſi ſeruitus. ¶Quid † ſi vir legat vxori oēs veſtes Quo.
ſuas:& illę oēs ſunt corruptæ & aliæ factæ d nouo,
vtrū extēdatur ad futuras.Bar.in.d.l. ſi ita. dicit, ꝙ
ſi teſtator addidiſſet aliā veſtē prima ſupereſſet illa
adiecta nō eſſet in legato:ſed ſi prima eſſet conſum
pta,& alia facta loco primæ,tūc talis veſtis d nouo
facta cedit legato,qa prima videtur. ¶Quid ſi te- Quo.
23 ſtator † legauit alicui laboragium, qđ habet in cer-
to villagio:poſtea ibi emit aliquas poſſeſſiones,an
illæ cedant legato. Et concludit,ꝙ ſi ē aliqua poſſeſ
ſio addita vnā cū illis, q̄ prius erāt ita ꝙ cū illis pōt
laborare,venit in legato,aliàs nō. vide Bar.i.l.certa
rū.i.fine.ff.de teſta.tute.& Bal.ſup rubrica d verbo.
ſigni.facit multum ad.l.46. vbi dixi in glo.1.infra.
24 ¶Quid † enim ſi fuerit legatū factū canonicis,an Quo.
debeatur canonicis poſtea creatis.Bal.in.l.non mo
dus.C.de ſeruitu.dicit,ꝙ debeatur.quia ex quo po
tuit taxare numerū canonicorū,& non taxauit,in-
definita æquipollet vniuerſali.d.l.ſi ſeruitus. ff. de
25 ſeruitu.vr.prædio. ¶Et † quod hic dicitur,eſt ſec9 Fallit.
in actibus.puta ſi pater non habens filios facit actū
pro filiis:ſi poſtea filij naſcantur,non conualidatur
ille actus.ita dicit Alex.in.2.volumine.cōſilio.170.
incipien . Viſo proceſſu. &c. ver. nec obſtat quod
26 Ioā.quia dicit,ꝙ † omnis diſpoſitio debet iudicari
ſecundum tēpus,in quo confertur.vt.l.in tēpus. ff.
de here.inſti.l.quod ſponſę.C.de dona . ante nup.
27 l.in fuga.ff.ad legem falci.de plagia. ¶Quid † ſi
vir legauit vxori ſi viduitatē ſeruabit,nō tamē por
tat habitū nigrū , an videatur per hoc non ſeruare
viduitatē.Bal.in.l.decreto.ꝓ illū textū.C. ex quib9
cau.infa.irroga.tenet,ꝙ non dicitur ſeruare vidui-
tatē,ꝓpterea nō conſequitur legatū, vel ꝙ pdit le-
gatum.Idem Bal.in.c.1.co.2. in. ver . dicit lex quo
tēpore miles inueſtituram petere debet. vſib9 feu.
dicit,viduā ſtatim mortuo viro debere indui veſte
lugubri:& ꝙ finito anno,poteſt dimittere. ¶Tamē Contra.
videri meo dicta lex.decreto.& ibi Bald. 2.notabi.
C.de infami.dicunt,ꝙ vidua non tenetur induere
ſe veſte lugubri,nec plorare in morte vel funere vi
ri.ſatis enim eſt viduam ſeruare honorem viri.do-
nec tenet viduitatem . vt habetur in authentica.cui
relictum.& ibi Bald.1.co.C.de indic.vidui. tollen.
¶Et honor viri ſtat,qñ vidua caſtè viuit. vt p. Bal.
in.l.deo

in.l.deo nobis.2.co.in ver.iuxta prędicta queritur. C.de epiſco.& cle.glo.& docto.in.d.authē.cui reli ctū.vet.in nuptiis.& ibi Bald.2.co.ver.nota.ꝙ anima mariti.C.de indic.vidui.tollen.&.in.l.fi.2.col. in ver quid ſignificēt.co.ti.Ange.in authē. de non eligē.ſecū.nub.§.cū igitur.collatio.2.And. de mōt. vlbeano.cōſilio incipiēte.videtur ꝙ hęreditas &c. Pau.de Ca.in.l.2.vel.3.C.de inſti.& ſubſti. ſub cō di.fac.Bal. in.l.fi.C.quādo muli.tute.offi. ſun.po. omnino per Bar.in.l.mulier.§.cum proponeretur. in fine.ver.vlti.Oldra.ff.ad Trebe.In hoc quidem mihi videtur cōſiſtit honor viri,non in habitu,ſed in vita & actu. Maximè,quia hodie Hiſpanę viduæ in ſignū viduitatis vtuntur velo albo, & longo,vſq; ad cingulum,non velo nigro.

d ¶ No ſe cuente. quia ſeparatæ ſunt cauſæ.vt. l. creditor. C. ad legem falci. dixi ſuper iſta lege, in prima glo.

28 Adde. Maritus† legauit vxori certum quid animo compenſandi cum ſeruitiis & aliis iuſtis cauſis.an videatur compenſare etiam cum fructibus perceptis ex bonis feudalibus vxoris. Doctores in.l. ſi cum dotem. §.ſi pater.ff.ſolu.matrimo.de qua mentionem feci in glo. 1. iſtius legis.diſtingunt inter debitum neceſſariū ex legis diſpoſitione,& debitū voluntariū. Primo caſu dicunt, quod inducitur compenſatio, etiā ſi non dicatur,quòd animo compenſandi.vt in.l. ſi pater.& in.l.cum pater. §. quod dotale. de legat.2. notatur in.l.huiuſmodi.& ibi Alex.plenè de lega. 1. l. titia.§. qui in vita.de lega.2. Si verò debitum eſt voluntarium: & tunc ſi nō apparet expreſſè ꝙ voluit compenſare,nō pręſumitur animus cōpenſandi.per tex. in.l. vnica. §.ſciendum eſt.C. de rei vxo.actio.de qua in.d.glo.1.&.l.creditorē.de lega.2 Ita etiā firmat Pau.de Caſt.conſi.132.incipiente. licet iſta doctrina.bene facit text. in.l. plane. ff. de alimen. & ciba.lega. Bal.in.l.ſi adiecta.C.de hære. actio. Ange. in dicta authen.præterea.C. vnde vir & vxor. Alex.de Imol.2. volu.conſi.12.col.2.& in eo volu.conſi.132.domi.Car.& Ioan.de Imol.in.c. officij. de teſta.vbi ſic diſtinguit. Aut debitor legat animo compenſandi,& hoc conſtat:& tūc creditor,vel vxor, vt hic in textu,alterum tantum petet.l. ſi cōpenſandi.C. de hære.inſti.l.ſi ab vno.de lega. 2. & in. d. c. officij. Aut legauit animo non cōpenſandi:& hoc cōſtat: & creditor vel vxor petet vtrūq;,vt dixi.per dictum.§.ſciendū. Aut eſt dubiū,& tunc. Aut eſt debitor ex diſpoſitione legali, & intelligitur relinquere animo cōpenſandi. vt.d.§.ſi pater. Aut eſt debitor ex obligatione cōtracta,& non intelligitur relictū animo cōpenſandi. vt.d.l.creditorem.de lega.2. Et iſtam diſtinctionem ſequitur de verbo ad verbum Ioan. de Imol. ibi. Quòd autē in caſu,de quo quęritur,ſit inducta compenſatio per dicta verba contenta in teſtamento, colligitur,ſi teſtator legauit vxori creditrici animo compenſandi cum ſeruitiis præſtitis, vel cum melioramentis,& aliis iuſtis cauſis. Quæ verba ſunt generalia,apta comprehendere ex quacunque iuſta cauſa ipſe teſtator tenetur ꝙ legatum ſit animo compēſandi. Nam ex verbis generalibus teſtatoris comprehēditur eius animus, ſiue mens, vt patet in.l. ſiquis. in principio teſtamenti. de lega.3.& in.l.fi.C. quod cum co.l.quātuberionis.§.1. ff.de peculio.notatur in c.qui ad agendum. de procura.in ſexto. Hæc iura ad hoc allegat Alexā.de Imol.in.2.volu.conſi.115.colu.7. Et propter dicta verba generalia videt generaliter cogitaſſe omnem iuſtam cauſam debendi.vt in.l.qui iure militari.ff. de teſtamen. mili. Bar.in.l. ſub prætextu ſpecierū. C.de tranſactio. quæ iura ad hoc allegat Alexā. de Imol. in primo volu.conſil.42.5. col.in verſicu.4. Itaq; ſi diſpoſitio in genere idem operatur,quòd operatur diſpoſitio in ſpecie. vt dixi in.l.7.in glo. ſuper parte, priuilegio nueſtro. et text. in. d.l.qui iure militari. & docto.in.d.l.ſub prætextu. & Ange. in.l. tres fratres. ff. de pactis. ſecundum Alex. in. 4. volumi. conſi. 98. 1. col. ¶ Et ſic verba generalia,ſcilicet & aliis iuſtis cauſis,probant eiuſdē teſtatoris mentem,quòd legauit animo cōpenſandi.nam ea quæ continentur in genere,habentur ac ſi ſpecialiter eſſent dicta.vt in.l.ſi quādo.de lega.1. &.l.ſi chorus. de legatis.3. l. omnes. C.de præſcri. 30. annorum. notat Bal.in.l. in teſtamento.ff.de mili. teſta. & in.l.1. C. de iura.calum.& in l. fina. C. de iure aure. anu.& in.c.1.in prin.per quos fiat inueſti. Et per conſequens ſub verbo,animo compenſandi cū ſeruitiis & aliis iuſtis cauſis,comprehēditur cauſa iuſta debitæ perceptionis fructuum ex bonis extra dotē.quia ſub genere comprehēditur eius ſpecies. vt in.d.l, chorus. cum ſimili. Et verba generalia ad omnia extēduntur. l . pluribus. ff. de acceptila.l.emptor.§.lucius. & ibi glo.& docto.ff.de pactis.Cin.& Bal.in.d.l.ſub prætextu ſpecierum.& in.l.ſi decreta. C.de tranſa.& in. l. cū tutoribus.§.fi.ff.de trāſa.& in.l.ex pluribus. in prin. ff. de ſolu. & in.l. amelius. §.gaius.ff.de libe. lega. doctores in.c. 1.de tranſa.quæ iura allegat Alexan. in primo volu.conſi.46.col.1. Et ſi dicatur,ꝙ vbi iura dicunt,ꝙ ſpecialiter aliquid operatur, nō ſufficit exprimere in genere.per nōta in.d.cap.qui ad agendū.& in.l.2.§.quęſitū.ff.ſiquis cautio. & dicit Ange.in auth.de hęre.& falci.§.ſi verò expreſſim. colla.1.ꝙ nō videtur ſatiſfactū legi, vbicūq; lex requirat aliquid ſpecialiter fieri ſeu expreſſim, ſi fiat verbis generalib⁹. Et idē Ang.in auth.de nup.§.ſoluto.colla.4.per Bar.in.l.fi.§.omnē.in verbo,ſpecialiter.C.de admi.tuto.facit.l.ſi quādo.§.& generaliter.& ibi Bal.C.de inoffi.teſta.q̄ iura allegat And. Sicu.in cōſi.19.in fi. Sed tex.in.d.l.vnica,§. ſciendum.C.de rei vxo.actio.dicit,ꝙ quādo maritus legat vxori,niſi expreſſe dicat,ꝙ pro dote, vel pro debito legat,ꝙ habebit vtrūq;.ſ.debitum & legatum.

Ad qđ reſpõdetur, ꝙ expreſſa dicũtur eſſe nõ ſolũ illa quę apparẽt ex verbis expreſsis, verũ ex cõie-cturis. vt in.l.licet imperator.de lega.1. &.l. ſi quis locuples.ff.de manu.teſta.nã & probatio per cõie cturas dicitur probatio manifeſta.l. licet. de lega.1. Bal.in.l.ſi quãdo.C.vnde vi.& in.l.1.in fi.ff.de ver bo.obli.vt dicit Alex.in.2. vol.cõſi.12.co.4. ⁋Nec obſtãt in contrariũ allegata ſecundũ Ange.in.d.§. ſi verò expreſsim. ꝙ vbi lex requirit aliquid fieri expreſſe pro eo, quia factũ ſimpliciter eſt cõtra di ſpoſitionẽ iuris cõmunis: tunc illud videtur fieri expreſſe, quod fit per verba ſpecialia hęc importã tia.ita loquũtur cõtraria:ſed vbi per legẽ aliquid re quiritur fieri expreſſe,nõ ex eo ꝙ fiat cõtra diſpoſi tionẽ iuris cõmunis,ſed quia lex ſic mandat ꝙ fiat, expreſſe dicitur fieri,etiã ſi ex cõiecturis apparet. Iſta ſunt verba notãda Ange.in.d.§.ſi expreſsim.et in.l. ſi prætor.§.marcellus.ff.de iudiciis.facit.l. lucius.§.luci⁹.de lega.2.Bar.in.l.ſi quis.§.an verò hæ redi.1.co.ver.ſed quęro quę erũt.ff.de edẽdo.loqui tur tamen de manifeſta. ⁋Et pro cõfirmatione hu-
29 ius doctrinę, facit:quia hodie requiritur,ꝙ † noua tio fiat expreſſe per.l.fi. C.de nouatio.& tamẽ dici tur expreſſe fieri nouatio,ſi per coniecturas appa- reat,ꝙ partes voluerũt facere nouationẽ:ita ſatiſfa- ctum eſt legi volenti ꝙ expreſſe fiat cõpenſatio.ita dicit Ioan.de Imo.in.l.delegare.ff.de nouatio.ſen- tit Cinus in.d.l.fi.hoc expreſſe firmat Alex. in. 2. volu. conſi. 72.col. 1. ⁋Item pro hoc facit dictum Bal.in.l. in tẽpus in fine.ff.de hære.inſti.vbi dicit, ꝙ quando dubitatur de perſona hæredis.ſ. de qua ſenſit teſtator, debet fieri probatio apertiſsima. Ta
30 mẽ dicitur apertiſsima probatio † ſi fiat per indi- cia. argumẽto.l.imperator.de lega.1.& in.l.qui ha- bebat.ff.de rebus dub.Quod eſt menti tenendũ ad intellectũ.d.l.in tẽpus.&.l.quotiẽs.§.hęres.eo.ti.& l.10. ti.3.ſexta partita.in princi. vſq; ad verſi.mas ſi vna palabra. eſt etiã ſingularis intellectus. ad. l. 9. titu.9.ſexta partita.& ad.§.ſi quis in nomine.inſti. de lega. & ad.l.certum.ff.ſi certũ peta.& ad.l.ſi for tidianum.C.de legatis. ¶Et in materia compenſa tionis Albe.de Roſa.in.l.filię legatorũ. C.de lega. dicit, ꝙ voluntas cõpenſandi probatur, ſicut aliàs probatur voluntas per coniecturas.vt.l.cũ propo- nebatur.de lega.2.&in.l.3.ff.de inoffi.teſta.licet di cat,ꝙ Guido de Suza.tenet, ꝙ debet talis voluntas expreſſe probari per duos teſtes.quia iſtud nõ eſt probare teſtamentũ:ſed declarationẽ,vt in.l. hęre- des palam.§.ſed ſi natã.ff. de teſta. ⁋Si ergo verba generalia declarant animum cumpẽſandi,ergo ex- preſſe inducta eſt compenſatio: cùm in teſtamen- tis potius mentẽ etiam tacitam, quã verba ſunt at- tendenda.vt in.l.3.C.de libe.præte.l.inter veſtẽ.ff. de auro & argen.lega.quæ iura ad hoc allegat Ale- xan.in.3.volu.conſi.55. in. 1. colu. ¶Secundò,ꝙ †
31 legatum ſit factum animo compenſandi, apparet: quia non eſt veriſimile, ꝙ teſtator voluit duplici onere præ grauari, nec grauare ſuos hæredes, vel proximiores in gradu in teſtamento,vel ab inteſta to,& ſucceſsiuos,videlicet, vt teneantur ſoluere le gatũ ita vniuerſale, & ipſos fructus perceptos. lex enim teſtatoris regulatur ex veriſimili. l. ſi ſeruus plurium.§.fi.de lega.2.c.inſpicimus.de regu. iuris. l.ſicut certi.&.l.ſi cũ vel in vtero.C.de teſta.mili. l.titius in prin.ver.1.ff.de libe.& poſthu.Alex.in.4 volu.conſi.77. in. 6. col. ⁋Cùm ergo non videtur veriſimile ꝙ teſtator voluiſſet ſuos hęredes ſic du- plici onere grauare,attentis verbis cõtentis in lega to,præſumendum eſt,teſtatorẽ voluiſſe compenſa re cum melioramentis vxori ſuæ pertinentibus an ne. ⁋Nec obſtat, ꝙ illud veriſimile de quo loqui- tur textus in.d.§. qui in vita. procedit in debito ne ceſſario.quia dico,ꝙ ratione duplici videtur onere grauare hæredem.procedit tam in debito neceſſa- rio,quã in debito volũtario,quando ex coniectura apparet de animo cõpenſãdi.vt dictum eſt ſupra. Et ſic bene facit textus in dicto.§. qui in vita.in ra-
32 tione ſui. ¶Tertiò, † ſi teſtator legaſſet ſimplici- ter vxori dicta bona, & non dixiſſet in compẽſatiõ ſeruitiorum,vel melioramentorũ,&aliis iuſtis cau ſis,tale legatũ præſumeretur factũ ob merita. tex- tus eſt in.l.nec adiecit.ff.pro ſocio. ⁋Si illa verba, in recompenſam ſeruitiorũ, intelligerentur ob me merita et ſeruitia recepta,nihil importarẽt:quia eſſ ſet expreſſum id,quod tacitum inerat.l.3.de lega.1. l.non rectè.ff.de fideiuſſo. l. ſi arrogator.ff.de ado-
33 ptio.cum ſimilibus. ⁋Et † verba poſita in teſtamẽ tis debent ſemper aliquid operari. vt. l. ſi quando. de lega. 1. ¶Idem dicendum eſt in contractibus: quia verba cõtrahentium debent aliquid operari. vt habetur in ſpe. de emptio.& ven.§.1.verſicu.ſed quid ſi in teſtamẽto. ⁋Ideo dicit Bal. in rubrica.9. q. C.de contrahen.emptio.ꝙ quodlibet minimum verbum non debet eſſe ſine uirtute aliquid operã- di.c.ſi papa.in fine.de priuile.in ſexto. cum cõcor- dan. ⁋Ergo illa verba, pro bonis ſeruitiis & aliis iuſtis cauſis, intelligi debent, ꝙ facit dictum lega- tum animo compenſandi cum dictis melioramen-
34 tis. ¶Quartò † talis præſumitur eſſe voluntas te- ſtatoris, qualis eſſet debet.l.6. in parte. Y eſto es. titu.3.ſexta partita.cum ſimi. Nam teſtator fingi- tur cogitare,quod lex diſponit.vt dicit Bal.in.l.pre cibus. penulti.col.in princi. C.de impube.& aliis. pro quo allegat.l.ſi duo.ff.de acqui. hæred.quia vo lũtas alicuius talis eſſe præſumitur, qualis eſſe de- bet.dicit Bald.in.l.1.fi.co.C.de ſacroſan.eccle. Et di cit Bar.in.l.hæredes mei. §.cum ita.ff.ad trebelia.ꝙ teſtator præſumitur voluiſſe id, quod vult lex & ſtatutũ.Idẽ dicit Ioan. de Imol.in.l.fi.ff. de condi- tioni. inſti. Alexan.in ſecundo volu. conſilio.36. colu.4. Sed legis diſpoſitio vocat patres, fratres,& alios de cognatione ad hæreditatem decedentis.vt l. 6. &.7. ſupra cum ſimili. Ideo præſumendum non eſt,quod teſtator voluit pręferre vxorem ſuis parentibus

parentibus deſcendentibus & collateralibus. quia
teſtator magis præſumitur diligere ſuos, quã extra
neos.l.generaliter.§.cum autem.C.de inſti. & ſub-
ſti.& in.l.cum alienam.C.de lega.l.1.cũ glo. in ver
bo,paterno.ff.de in ius voca.ſecundum Alex.in.2.
volu.conſilio.136.in.2.co. ¶ Si enim teſtator inſti-
tuit,quos inſtituere debuit:& vxori relinquit am-
plum legatum in compenſationem ſeruitiorum &
aliarum iuſtarum cauſarum, & non intelligeretur
animo compenſandi cum melioramentis, ſolutio
melioramentorum facienda per heredes abſorbe-
ret maiorem, vel magnam partem portionis hære
ditatis.maximè ſi fratres,vel alij inferiores conſan-
guinei eſſent inſtituti, & legatum vxori factum
eſſet in magna qnantitate, quæ abſorberet, vt di-
xi,quaſi totam portionem ipſorum fratrum, & eſ-
ſet expreſſe contra mentem teſtatoris. Et ſic vt eius
mens ſeruetur,debem⁹ intelligere, ꝙ animo cõpen
ſandi fuit factum tale legatum. ¶ Quintò, quãdo
35 † verba teſtatoris ſunt generalia, debent ita intel-
ligi,vt non videatur teſtator alienam agnationẽ ſuę
agnationi anteponere.in.l.cum acutiſſimi.C.de fi-
deico.&.d.l.cum auus.ff.de condi.& demoſtr.& di
cta.l.generaliter.§.cũ autẽ.de inſtitu.& ſub. Alex.
in.2.volu.conſilio.28.in.2.colũ. ¶ Igitur illa verba
generalia,aĩo cõpenſandi cum fœminis & aliis iu-
ſtis cauſis,intelliguntur in fauorẽ ſuorũ hęredum:
ſcilicet,ꝙ ſit facta cõpenſatio cũ melioramentis, &
nõ in fauorẽ vxoris, vt hęredes ſoluant vtrunque.
¶ Sextò oſtenditur,ꝙ illa verba,ꝙ legat aĩo com-
penſandi cum ſeruitiis & aliis iuſtis cauſis,debent
intelligi ciuiliter:quia ſunt in ſcriptura redacta, &
non ſecũdũ vulgarẽ & cõem vſum loqnendi,& ſe-
cundũ ꝙ ſimpliciter iſta lex loquitur. vt dicit Bal.
in.l.lege.in fine.C.de legiti.hære. Cinus in.l.cum
authoritate.C de dona.ante nup. Alex. in.2. volu.
conſilio.87.In.8.col. ¶ Sed ſi teſtator legat id, quod
debet,intelligitur de eo debito, quòd poteſt ab eo
inuito extorqueri.vt in.l.is cui.§.flauius.ff. de ſolu
tio.l.vel obligare.§.1.ff.de libe.cau.l.debitor. ff. de
verbo.ſigni. Ita debent intelligi illa verba.ſ. ꝙ lega
tũ ſit factum animo compenſandi pro illa parte, ꝓ
qua poterat conueniri: ſcz ad ſeruitia obſequialia
domus,q̃ fecit vxor marito, non poteſt conueniri.
vt bene colligitur ex his,quę dixi in prooemio iſta
rũ legũ ſupra in glo.ſup parte.gratia.in.ver.ſecũdò
ꝙ nõ quęlibet ſeruitia.&c. Et ſi ſunt ſeruitia, de qui
bus maritus poteſt cõueniri,quia fecit expectatio-
nẽ cũ marito tanti tẽporis,& eo tẽpore cũ faculta-
te vtrinſq; multa ſuperlucrata ſunt, meritò de hoc
ſeruitio intelligitur feciſſe cõpenſationẽ. ſ. de his,
quæ iſto tempore ſuperlucrati ſunt. ¶ Septimò †
36 vbi poteſt dari aliqna cõiectura quã donatiõis, ceſ-
ſat præſumptio donationis.l.cum de indebito.ff. de
probatio.l.eleganter.§. qui reprobos. ff. de pigno.
actio.nota. Alex.in.2.volu.conſi.172. in fine. & in
aliis ſuis conſiliis. Sed dicta verba, animo cõpẽſan-
di,etiam vt ceſſet animus donandi, poſſunt intel-
ligi in compenſationem acquiſitorũ conſtante ma
trimonio. Ergo nõ debet intelligi vt importent do-
37 nationem. ¶ Octauò † tunc pro legatario dbet le-
gatum interpretari.vt in.l.in teſtamentis. ff. de re-
gu.iuris & in.c.cum dilecti de dona.quando nulla
in contrariũ apparet coniectura,aliàs ſecus.vt dicit
Cinus.Bal.& Sal.in.d.l.vnica.§.ne autem.C.de ca
du.tollen.firmat Alex.in.3.volu.cõſilio.58.in fine.
¶ Sed contra legatariũ apparent ſupradictæ & in-
fraſcriptæ coniecturę, ꝙ fuit legatum factũ animo
cõpenſandi cũ melioramentis:ergo non debet fieri
interpretatio in fauorem legatarij. ¶ Nonò.nõ eſt
pręſumendũ,ꝙ teſtator elegit viam,per quam eius
diſpoſitio impugnaretur.l.meui⁹.in princ. de lega.
2.l.ſi miles qui deſtinauerit.ff.de teſta.mili.facit. l.
quotiens in ſtipulationibus.ff.de verbo.obliga. c.
abbate.de verbo.ſigni ¶ Sed ſi diceremus in caſu, de
qno quęritur.teſtatorem voluiſſe vxorem habere
tam amplũ legatum & tam ampla lucra ab hęredi-
bus abſq; animo compenſandi,& ſic ꝙ haberet me
lioramẽta & legatũ:ſequeretur,ꝙ ei⁹ diſpoſitio nõ
haberet locum effectualiter: quia hęredes non ha-
berẽt ea,quę ſunt eis relicta, & ſic deſtrueretur ei⁹
voluntas.quod non eſt dicendum. ¶ Decimò. in-
terpretanda voluntate defuncti, debet attendi id,
quod eſt veriſimile.c.inſpicimus.de regu.iuris. in
ſexto.l.ſeruus plurium.§.fi.de lega.1. Et illud quod
eſt veriſimilè,habetur pro expreſſo.l. titius.§.1. &
ibi docto.ff.de libe.& poſthu.& eſt glo. notanda.
in.l.tale pactũ.§.fi.ff.de pactis. Alex.in.2.volu. con
ſilio.36.in.1.col. Imò fingit lex,vt ſeruetur mens te
ſtatoris:ſed veriſimile eſt,ꝙ teſtator plus dixit,quã
notari⁹ ſcripſit.d l.6.ti.3.ſexta partita in ver. y eſto
38 es.igitur.&c. ¶ Vndecimò. poteſt † conſtare de
voluntate teſtatoris,ſi ante factum teſtamentũ, vel
poſt ipſe protulit aliqua verba,per quę declaraba-
tur velle cum legato compenſari lucra habita con-
ſtante matrimonio.verba enim pręcedentia vel ſe-
quentia poſt teſtamentũ, declarant animũ teſtato-
ris.l.qui filiabus.in principio.& l.ſi ſeruus pluriũ.
§.fi.de lega.1.l. 3. ff.de libe.& poſthu.facit gl. ſi.in.l.
& puto.ff.fami.her.l.vtrũ.ff.de peti. hęre. l. vxor.
§.fi.& ibi Bar.de lega.3.dixi in pœmio iſtarũ legũ
39 in glo.ſup parte.al bien deſtos reynos. ¶ Duode-
cimò.debet † coniecturari animus cõpenſandi ex
eo:quia ſi legatũ factũ vxori eſſet in magna qnan-
titate,vt dictũ eſt,& inſtituti eſſent agnati, vel co-
gnati,ſi nõ fieret compenſatio,iſti hęredes non ha-
berẽt facultatẽ ſoluendi legatum & medietatẽ acq-
ſitorũ cõſtante matrimonio,ſi diſtraherentur bona
ſtabilia teſtatoris contra tex.in.l.vnũ ex familia. de
legatis.2.cum ſimi. ¶ Sed ſi intelligerent eſſe factã
cõpenſationem, ceſſaret iſta diſtractio bonorum.
pręſumendum eſt enim de animo compẽſandi. ad
quod facit dictũ Bal.in.d.l.vnũ ex familia.§.ſi rem
de lega.2. vbi dicit,ꝙ facilius preſumitur grauatus
ille,qui

ille,qui facultatem rei præſentandę habet,quã ille, qui non habet.ſed oportet redimere.per illum tex. & per nota.in.l.cum à matre. C.de rei ven. ¶ De-
39 cimotertiò arguitur,ꝙ † legatum ſit animo compẽſandi, ſi poſt teſtamẽtum vxor dixit,ꝙ ipſa erat cõtenta de teſtamento,vel de legato: tunc enim ſatis videtur,& bene colligitur, ꝙ non fuit eius intentionis velle agere ad partẽ bonorũ,imò renunciaſſe videtur,iuxta notata in.c.officij.de teſta.& facit, ꝙ quando de vno dicitur,de alijs denegatur.vt in.c.nonne.de præſumptio.&.l.maritus.C.de procura.cum cõcor. ¶ Decimoquartò colligitur anim⁹ compenſandi,ſi probatur,quòd poſt teſtamentum teſtator fuit allocutus hęredem,dicendo, ꝙ ita diſpoſuerat,ꝙ nullum eſſet litigium inter eũ & vxorẽ,ſic apparet de animo compẽſandi .quia ex hoc, ꝙ dixit teſtator,extra teſtamentum, colligitur eius mens.vt egregiè dixit Alex.de Imol.in.4.volu.cõſilio.100.in.3.col. ¶ Quapropter videtur dictũ legatũ fuiſſe factum animo compẽſandi cum ea parte,qua vxor debuit habere in bonis mariti de acquiſitis cõſtante matrimonio. ¶ Dicit tamen in hoc Paul. de Ca.in.l.ſi compenſandi.C de hęre.inſti.quòd tunc non debet fieri compẽſatio,niſi quatenus eſt in legato.ſi enim pars eorũ, quę ſuperlucrata ſunt, tranſcendit legatum in magna quãtitate:illud quod ſupereſt,vel tranſcendit,poteſt peti per vxorẽ. Pro quo etiam videtur tex.in.l.titia.§.qui in vita.de lega.2.& in.l.pe.ff.de alimen.& ciba.lega.notatur in dicta.l.ſi cum dotem.§.ſi pater.ff.ſolu.ma. licet glo. in.d.l.creditorẽ.de lega.2. teneat ꝙ in totũ ſit facta cõpenſatio.quia in tantũ cenſetur ęſtimaſſe legatũ illud acceptando. ¶ Sed idẽ Pau.de Ca.in.d.l.compenſandi.dicit.ꝙ glo.in.d.l.creditorẽ.ꝓcedit, ſi teſtator.qñ legauit aĩo cõpenſandi,dixit.cũ hoc,ꝙ nihil plus poſſit petere.ſecus ſi ſimpliciter legaſſet. Et iſtam opinionẽ ſequitur Alex.ĩ.d.l.ſi cõpenſandi.quicquid dixit ipſe Pau.de Ca.in.d.l. creditorẽ vbi ſecutus fuit ſimpliciter glo.ibi. ¶ Et ſic retenta iſta opinione:ſi pars ſuperlucrata vxoris aſcenderet contenta in legato facto vxori animo compẽſandi,ex hoc deberet vxor cõſequi ęſtimationẽ illius partis tranſgredientis ipſum legatũ. Sed reuera iſta lex multũ facit in oppoſitũ,imò in expreſſo videtur decidere cõtrariũ. ¶ Pro cõcordia tamẽ iſtorũ iurium,puto ſic eſſe dicendũ:ſcilicet. ꝙ diſpoſitio iſtius legis reuera procedit in caſu,quo maritus ſimpliciter legauit vxori id , quod poterat legare, ſcilicet quintam partem bonorũ ſuorũ , quã poterat relinq̃re,ꝓ aĩa ſua,ſtãtibus filiis,vel aliis deſcẽdentib⁹ vt.l.9.ti.de las mãdas fo.le.&.l.18.infra.

Intellectus iſtius legis.

¶ Vel tertiã partem, ſtantibus aſcendentibus , vt lege.6.ſupra in.§.pero biẽ permittimos. ¶ Si tamẽ deſunt deſcendentes & aſcendentes , marit⁹ poteſt totam ſubſtantiã ſuam vxori ſuę relinquere. ¶ Si verò non relinquit totam ſubſtantiam,ſed certã partẽ vel quantitatẽ:tunc maritus videtur legaſſe de ſuo, non de parte vxoris,quam ipſa vxor lucrata eſt,& debetur ſibi de lucratis conſtante matrimonio. vt bene colligitur in.§.legatum.inſti.de lega.& ex lege.10.ti.9.ſexta partita.& c.quod autem.§.1.de iure patro.c.paſtoralis.de donatio.cũ ſimili. ¶ Propterea non videtur maritus in dubio legare vel donare vxori res vxoris:ſed ipſius mariti,nec videtur legaſſe animo compenſandi.vt plenè dixi in gloſſa iſti⁹ legis.& Bar.in.d.l.1.§.primum.C.de rei vxo.actio. & Bal.in lege.ſi adulta.C.de hęre.actio.Et ſic intelligo iſtã legem,quę vt ex ea patet , clarè , & apertè dicit,ꝙ maritus videtur legaſſe de ſuo,nõ de lucrata conſtante matrimonio. ¶ Si tamẽ ex verbis teſtatoris vel mariti contentis in teſtamento,vel extra,vel ex dictis teſtium poteſt apparere teſtatorẽ voluiſſe cõpenſare cũ ſuplucratis:ꝓfectò tenerem abſq; dubio debere fieri cõpẽſatio cũ multiplicatis eo mõ,quo ſupra dictũ eſt. ¶ Nã tunc ſatis videtur cõſtare de animo & voluntate teſtatoris vel legantis. ¶ Ex quo voluntas videtur eſſe corã teſtibus aperta verbo,vel explicata factis.vt.l.reprehendenda.& ibi docto.C.de inſti.& ſubſti.iũcta doctrina Bal.ĩ.l.nõ codicillũ.2.co.in prin.in.ver . extra not. ex hac.l.C.de teſta.dixi in.l.2.in pte . voluntad. in ver.itẽ nota ꝙ volũtas.ſupra.& ĩ.l.26.glo.1.in . ver. ĩmo etiã.infra. ¶ An probatio ſit ſufficiẽs , vel nõ bonus iudex arbitrabitur.& ſic per iſta ĩtelligẽt iuuene legiſtę iſtã legẽ,q̃ per ſupradicta erat dubia.

40 e ¶ En la parte.quę † intelligitur dimidia l.1.ti. de las ganan.fo.le.&.l.1.eo.ti.in ordina.& ſi non dicatur de dimidia appellatione partis, intelligitur dimidia.l.etiã partis.ff.de vſufr.l.de ętate.§. qui interrogatus.ff.de interroga.actio.l. nomen filiarum . §. portionis verba.ff.de verbo. ſigni . l. ſcimus.& ibi Bal.C . de inoffi. teſtamen.cap.2.§.1. de decimis li. 6. ¶ Quod procedit ſecũdũ quoſdam , niſi adijciatur verbum,aliqua.nam tunc minus dimidia intelligitur.vt dixi in principio iſtius legis. & eſt glo. in cle . vnica.in princi.ver.aut earũ parte . de foro compe.tenet Bal.in.c.1.in princi.de feudi aliena.& ſupradictã glo.allegat.domi.Abb.in.c.ſuper eo.de eo qui cogno.cõſan.vxo. ſuæ.& Bal.in.c.1.§.cũ autem.ver.quęro vtrum ſit differentia dicere partem, an aliquã partem.io.ti.de controuerſia inueſti. in vſibus feu. ¶ Sed idem Bal.in.l.ſi eam vel in vtero. in fine.C.de teſta.mili.tenet contrarium.& intelligit textum in.l.ſi vnquã.C.de reuo.donatio.vbi dũ dicit partem aliquã, ideſt dimidiam . & tamen eſt ibi dictio,aliqua,ſignificans dimidiam.vt. l. vxori. in principio.cũ glo.& ibi Bar.de lega.3.&.l. certe. §.quintus.ff.de verbo.ſigni. *Contra.*

41 f ¶ A de auer.ſcilicet ſolutò matrimonio,qa † cõſtante matrimonio non dicitur illam habere , cùm maritus poſſit partem iſtam alienare conſtãte matrimonio.per legem.4.ti.de las ganan.in ordina.&. l.46.infra. ¶ Sed videtur, ꝙ mulier durante matrimonio dicatur habere iſtã medietatem , cùm illam *Opp.*

non

non perdat mulier propter delictũ mariti.vt.l. 77.
ſō. infra.quia iſtam dicitur mulier lucratã fuiſſe. ¶ So
lutio. Eſt dicendum, ꝙ propriè is dicitur habere;
qui de iure habet, & cui auocari non poteſt: non ta
men propriè dicitur habere, qui de iure habet, &
poteſt ſibi res auoca-
ri.vt in ſpe. d̃ emptio.
& ven.§.1.ver. ad eui-
dentiam. ¶ Vel dic ꝙ
habet.ſ. actionem ad

gera de [f] auer delos
bienes [g] multiplica-

partem illam, non ꝙ habeat rem illã. vt exponitur
in ſpe.de dona. inter vi.& vxo.§.tertio.verſi.illud
etiam. & in.§.ſui.inſti.de hære.quali.& diffe.cum
multis aliis.quibus iurib⁹ dicitur, ꝙ fili⁹ eſt domi
nus in vita patris propter ius, quod habet in ſpe
ad bona patris poſt obitum ipſius.propterea expo
nitur multotiens verbum, habet, pro habere debet.
.l.ſi vxori.§.cum ita.& ibi Bar.ff.de auro & argen.
lega.idem Bar.in.l.nemo.ff.de reſtitu.integra. ¶ Et
ex hoc dicit Petrus de Ancha. cõſilio.101. incipi.
In Chriſti.&c.contra dictã donationem, ꝙ ex his,
quæ maritus acquiſierit cõſtante matrimonio, non
tranſeat dominium in vxorem ipſo iure pro dimi-
dia ſibi competenti, ſed demum re tradita. & hoc
fuit de mente dictæ legis primę.titulo delas ganan
cias.in ordina.&.l.prima.eodẽ titulo. foro legum.
vbi dicitur, ꝙ quicquid fuerit emptum per coniu-
ges conſtante matrimonio, ipſi habeant illud ęqua
liter: ideo mulier, vt ſupra dixi, non habet dimi-
diam propriè vt ſuam conſtante matrimonio, ſed
eo ſoluto.vt dicta.l.prima. et patet ex.l.iſta, inquan
tum dicit, habeant, quod verbum eſt futuri tempo
ris. vt p gloſſam. & doctores in. capitulo. ſi diligẽ
ti.de foro competenti.& capitulo. vnico de ſagitta
&.lege. in criminali. C. de iuriſditione omniũ iu-
dicum.refert & ſequitur dominus doctor de Pala.
in repetitione.capituli.per veſtras. de donatio.in-
ter virum & vxorẽ.ſuper rubrica.319.coluna.verſi
culo.item videtur dicendum. ¶ Et reſponde ad di-
ctam legem.77.infra, ꝙ ideo mulier nõ perdit par-
tem ſuam de acquiſitis conſtante matrimonio pro
pter delictum viri: quia vir & vxor ſunt ſocij diui
næ & humanæ domus. vt.lege.aduerſus. C. de cri-
mini.expi.hæredi.ſed ſi ſocij aliquid lucrantur du
rante ſocietate, vnus non perdit partem ſuam pro-
pter delictũ alterius.l.ſi ex duob⁹.ff.de noxa.actio.
notatur in.l.ſi duo ff.ſi quis cautio.

g ¶ Delos bienes multiplicados. Intellige cuiuſ
cunq; ſint qualitatis. quia cùm nõ exprimãtur mo
bilia vel immobilia, veniunt omnia bona multipli
cata. tenet Bal.l.ſi cõſtãte.§.fi.2.col.ver. vltimo quę
ro.ff.ſo.matri.Bar.in.l.fi.ff.de vſufructu. ¶ Et nota,
42 ꝙ † illa dicuntur multiplicata, quæ vltra propria
bona acquiruntur, & multa fiunt: ſi tamen multa
non fiunt, nõ dicũtur bona multiplicata, licet con-
ſtante matrimonio ſint acquiſita. Et valet hoc argu
mentum ab alluſione ſeu etymologia vocabuli ne-
gatiuè ſumptum, vt dixi in procemio ſupra gloſſa
43 1 ¶ Et quo ſequitur, quòd † ſi ex vna parte coniu-
ges aliquid lucrantur, & ex alia parte tantundem
vel amplius amittunt, non dicuntur aliquid habe-
re multiplicatum: quia multiplicata ſuccedunt in
locum bonorum amiſ
ſorum. Si tamen ali-
quid ſupereſt vltra ea,
quæ coniuges addu
xerunt ad matrimo-

dos durãte el mr̃io-
nio [h] mas aya la dh̃a

nium, illud diuiditur inter eos pro dimidia, ſoluto
matrimonio. Iſta eſt concluſio Bald. loquentis in-
ter ſocios.in.l.3.C. pro ſocio. & in.l. 1.penulti.col.
verſi.circa ſecundum. C.commodati.cùm loquitur
in forma diuiſionis inter ſocios. Itaq;, ſoluto ma-
trimonio, vterq; coniugum, vel eorum hæredes, in
diuiſione bonorum extrahunt adducta ad matri-
monium integrè, etiam de acquiſitis conſtante ma
trimonio: & quod ſupereſt, dicitur multiplica-
tum, diuiditurq; inter eos æqualiter, vt ſequitur.
¶ Item nota, quòd diuerſitas iſtius nominis, mul-
tiplicados, ab aliis nominibus diuerſitatem arguit
effectus.in. lege.ſi idem.& ibi Bald.C. de codicil-
lis.& in.l.53.infra. prout dicimus de aliis bonis ha
bẽtibus diuerſa nomina, putà, bona dotalia, caſtrẽ
ſia, decimalia, aduẽtitia, & ꝓf.ctitia, & ſic de aliis.
nam diuerſitas talium nominum, arguit diuerſita-
tem effectus. & iſta nomina ponuntur ſecundum
originalem rationem. vt per Bald.in.lege.humani-
tatis. 1. col. C. de impuberi. & aliis ſubſti. ¶ Qua-
44 liter † tamen accipiantur nomina multiplicatiua,
habetur per glo.in.lege.qui creſtim. de murilegu-
lis & genitiariis. lib.10. per Bar.in.l.ita ſtipulatus.
in principio.ff.de verbo.obli.

Adde. Quæro iure cauetur, quòd medie- Rō.
tas eorum, quæ ſuperlucrantur con-
ſtante matrimonio, diuidantur inter
maritum & vxorem, ſcilicet medietas eorum, quæ
ſuperſunt de ſuperlucratis poſt mortem mariti
vel vxoris, & medietas detur vxori, vel hæredi-
bus ſuis ea defuncta. vt iſta lex dicit. &.l.1. &.4.
titulo quarto, lege quinta ordinamentorum. cum
45 aliis. ¶ Fortè maritus † habebat feudum vel em-
phiteoſim priuſquam matrimonium contraheret,
in quo tunc temporis vxor nihil penitus habebat.
contingit, quòd conſtante matrimonio fuit conſo-
lidatum, et rediit ad primum dominum.i.ad ipſum
maritum ex aliqua cauſa: an vxor habeat in his
conſolidatis partem. Do.doctor de Pala.in repeti-
tione.capituli. per veſtras.de dona.inter virum &
vxorem. ſuper rubrica.col.302.in.verſi.ex his infe
ro.tenet, ꝙ ſic: quia videntur alia à rei proprietate per
conſolidationem, & tanquã alia iudicanda ſunt.qđ
dictum dicit vbi ſupra, nunq̃ obliuiſcaris. Pro cui⁹
corroboratione allegat.tex.ſingularẽ.& ibi Bar.in
l.non quocunq;.§.fundus.de lega.1. vbi probatur,
ꝙ quando vſuſfructus reuertitur ad proprietatem,
dicitur

dicitur domin⁹ proprietatis acquirere ex cauſa lucratiua. & illum textū dicit memoriæ commēdan dum ad hoc, quia forſan non reperietur melior in corpore iuris. & vide ibi Pau. de Caſtro & Ioa. Fa.

Limi.1. in. §. ſi cui. inſti. de lega. Iſtud eſt verū ſecundum dominum doctorem de Pala. vbi ſupra. quādo feudum, vel emphiteoſis ex aliqua cauſa reuertitur ad dominū. ſ. propter canonē non ſolutum, vel aliàs. Si tamē non ex cauſa ſuperius dicta, ſed quia feudū, vel emphiteoſis paterna renouatur in filio, cui etiam à principio data fuit: tūc filius, cui feudum, vel emphiteoſis fuit renouatū, habebit feudum in totum; non vxor filij: quia in renouatione videtur tacitè repetitum quicquid erat repetēdum. argu. l. itē qa. §. fi. ff. de pactis. & l. pe. §. vxor. ff. ſolu. matrimonio. nam renouatio uidetur facta ad cōfirmationē, nō ad derogationē. vt in authē. ſi quas ruinas.

46 C. de ſacroſanct. eccle. Item † quia in præiudicium terij non poteſt dominus mutare formā antiquitus cōſtitutā. argu. tex. in. l. impuberi filio Centurio. ff. de adminiſtra. tuto. Item quia innouatio videtur facta cum ſua cauſa, ſuiſq; vitiis. argu. l. ſi quis domum. ff. loca. l. lex vectigalis. ff. de pigno.

47 Secundò intellige, φ † procedit dictū do. docto-

Limi.2. ris de Pala. vbi ſupra. ſi feudū, vel emphiteoſis conſolidatum ſimpliciter fuit datū per dominū feudi vel emphiteoſis: nam tunc vxor habebit partem in feudo ſic habito conſtante matrimonio. Si tamen domin⁹ feudi vel emphiteoſis ad ſe reuerſum propter canonē non ſolutum vel aliàs, iterum tradidit illud feudatario, vel emphiteotę p ſe, & filiis ſuis, & deſcendentibus, prout ſæpe fit; tene, φ mortuo patre filij capiūt feudū vel emphiteoſim à primo domino, non à patre, & eſt totū filiorū, non medietas matris eorum. Ita tene Bar. in. l. mortis cauſa capitur. ff. de dona. cau. mor. plenè And. Sicu. in rub. de feudis. pe. & fi. co. Conſequitur tamen vxor medietatē fructuum acquiſitorum viuēte viro ſuo, non partē vtilis dominij. vt ſupra. quæ omnia ſunt notandā ad intellectum iſtius legis & d. l. 1. & 4. ti. 4. lib. quinto ordinamentorum.

Intellectus notandus. h. Durāte el matrimonio. Intellige ſi habitāt ſimul, aliàs mulier nō debet habere medietatē eorū quæ lucrantur conſtāte matrimonio. probatur ex. l. 1. titulo delas ganancias. fo. legum. & eodem ti. l. 1. in ordina. ibi, cum dicūt, de cōſuno. quia iſtud verbum, de conſuno, requirit ſimultaneam cohabitationem. ſecundum glo. in. d. l. 1. ti. delas ganan. fo. legum.

Infertur Et ex hoc dicit. do. do. de Pala. in repeti. ca. per veſtras. de dona. inter virū & vxo. ſuper rubri.

48 297. co, φ † lucra habita inter maritū & vxorem poſtquā ſimul habitant, veniunt communicanda: non illa, quæ ante traductionē ad domum maritus acquiſiuit. allegat gloſam ad hoc in. c. cū ſocietas. 27. q. 2. & notata in. c. 2. de dona. inter virum & vxorem. & ſi prædictus doctor nō alleget, iſta fuit opinio glo. in. d. l. 1. titulo. delas ganācias. foro legum. glo. 1. quæ notanter loquitur. Ex quo inferunt, *Infertur*

49 φ † ſi ante traductionem vxoris ad domū maritus *idem.* aliquid lucratur, non veniet communicādū inter eos, ſed maritus habebit illud præcipuū. Eſt ratio. quia ante traductionē ad domum, non poteſt dici, φ vir, & vxor emerunt ſimul. Item, quia nec tunc maritus ſuſtinet onera matrimonij, nec lucra hinc inde percipiuntur. notatur in. l. ſi donaturus. ff. de conditio. ob cauſam. ea enim, quæ deſpōſata eſt, ante contractas nuptias ſuū non mutat domicilium. vt l. ea quę deſponſata. ff. ad municipa. niſi dicas, φ illa lex loquitur in ſponſa de ſuturo. Eſt igitur neceſſariū, vt dictas leges intelligamus, poſtquā mulier fuit traducta ad domum, vt tunc damna & lucra communiceutur, & æqualiter diuidantur inter eos, ſoluto matrimonio. Eandem ſentētiam tenet do. doctor de Segura in repe. l. vnum ex familia. §. ſed & ſi fundum. 9. col. in. fi. ver. primo caſu. de lega. 2. vbi dicit, φ ſi maritus poſtquā cōtraxit matrimonium per verba de pręſenti vxore nondum ducta ad domū aliqua acquiſiuit, φ hoc caſu non communicat vxori, imò ſibi acquirit. & hoc p textum expreſſum in. d. l. 1. ti. delas ganā. fo. legum. inquantum dicit, compraren de cōſuno. quod verbum dicit eſſe ponderādum, quia ſignificat ſimultaneam cohabitationē. qd probat lex ſtyli. 207. in ordine. incip. todo el deudo. quæ lex ad hoc eſt notabilis ſecundū do. doctorē de Segu. vbi ſupra. inquātum declarat, φ iſta verba, de cōſuno, intelligūtur quando ambo marit⁹ & vxor ſunt in vno. Hinc etiam *Infertur* dicit prędictus do. doctor de Segura vbi ſupra col. ſequenti. ver. ſecundo caſu. φ eodem modo ſi vxor nondum ducta ad domū aliqua acquiſiuit durante matrimonio, nō communicat viro, imò ſibi ſoli acquirit, vt ęqualitas inter eos ſeruetur. argu. tex. in. l. fi. C. de fructibus & litis expen. & qa cōtrariorum eadem eſt diſciplina. vt l. 1. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iuris. & quia correlatiuorū idē eſt iudicium. l. fi. C. de indic. vidui. tollē. Pro quo facit id, quod notanter dicit Bal. in authen. hoc locū. C. de. ſecū. nup. muli. vbi quęrit. ſi marit⁹ relinquat vxorē ſuā dominam maſſariā & vſufructuariam omniū bonorum, φ ſtantibus filiis, conſuetudine vulgari interpretatur. φ habeat alimenta tantū. vt per glo & doctores in. d. authē. hoc locū. Bar. in. c. Pau. in. l. titia. §. fi. de lega. 2. Certè erit econtra. φ ſi vxor fecit teſtamentū, & reliquit maritum dominū maſſarium et vſufructuariū omnium bonorū ſuorum φ ſtantibus filiis habeat locū dicta conſuetudo. ad quod allegat ſingulare dictum Baldi in authen. dos data. 1. col. C. de dona. āte nup. vbi dicit, φ quemadmodum mulier non lucratur donationem propter nuptias quādo nō ſuſtinuit onera matrimonij, prout iubet ille tex. ita nec maritus vigore pacti vel ſtatuti non debet lucrari dotē, quoniam non ſuſtinuit onera matrimonij. & ratione relationis vxor & vir non iudicātur ad imparia, ſed vna eſt lex eorum

rum regulariter.vt in Spe.de feudis.§. quoniã.ver.
vigeſimo q̃ritur. Sed qualiter hoc procedat colligi
tur ex infra dicendis. ¶ Adde tamẽ ad ſupradicta
textum meliorem & clariorem de iure in.l.17. titu.
2.li.4.fo.juzgo.vbi dicitur, ꝙ quando vir & vxor
habitant de conſuno.i.ſimul,diuidunt lucra habita
Quæſtio. conſtante matrimonio,non aliàs. ¶ Sed iuxta hoc
50 quęro † ſponſus ante traductionem ſponſę ad do-
mum recepit dotẽ, & cum ea negotiatur, & multa
eſt ſuperlucratus.quęritur an in ſuperlucratis ſpõ-
ſa habeat partem. Videtur ꝙ nõ,per ſupradicta. &
ita tenet.do.doctor de Pala.vbi ſupra. Quia ſi dos
ſponſæ periret,cùm eſſet ante traductionem ad do
mũ,ſpõſi periculo perderetur:cũ dos ſit data in pe
cunia numerata,cuiꝰ effectus eſt dominus.vt.l.ſi ex
traneus.ff.de iure doti.cum ſimi.& facit.l.incẽdiũ.
C.ſi certum peta.vnde iniquum dicit videri, ꝙ lu
crum ex ea dote habitum ſponſę cõmunicaret. Di-
cit tamen,bonum eſſe,ſi fieri poſſet,ex tali lucro ꝓ
uideri ſponſę ad alimenta,ex quo dos datur ad ali-
mentandã vxorem.vt.c.ſalubriter.de vſuris.cum ſi
mi.quibus adde bonum textũ.in.l.1.in princi.ti.11.
quarta partita.vbi dicitur,ꝙ cùm dos datur, tacitè
videtur actum,ꝙ vxor ex ea alatur.Et quanuis præ
dictus doc.de Pala.in caſu iſto plura loquatur, in
hoc reſidet,ꝙ de iure mulier nondum tradita do-
mui mariti nõ habeat partem in quęſitis per mari-
tum,etiam ſi maritꝰ vel ſponſus dotem recepiſſet,
& cũ ea multa eſſet ſuperlucratus. ¶ Verè quęſtio
eſt difficilis,& ſępe vidi dotem ſolutam viro mul-
to antequam ſponſa duceretur ad domum viri:nec
non ſponſum vel maritũ multa ſuperlucratum fuiſ
ſe ante traductionem vxoris ad domũ:& hęc diui-
ſa inter coniugem ſuperſtitem & hęredes defuncti
ſoluto matrimonio.& ita ſeruatur cõſuetudine do-
micilij mei. ¶ Et hanc conſuetudinẽ approbat Bal.
in.l.1.prima col.in fine.2.q.C.pro ſocio. ¶ Ceſſante
verò conſuetudine,quę videtur rationabilis, mul-
ta poſſunt adduci cõtra ſententiã do. doctoris de Pa
la.& do.doctoris de Segu.quorum ſciẽtia noſtris ꝑ-
fulget tẽporibꝰ vltra alios ſcribẽtes. pro ſuis etenĩ
operibus poteſt dici illud vulgatũ.modicũ,& bo-
Contra. num,& bene pręparatũ. ¶ Et primũ cõtra ſuã opi-
nionẽ eſt pręmittẽdũ,ꝙ ꝑ cõtractũ matrimonij,vir
& vxor efficiũtur ſocij diuinę & humanę domꝰ.vt.
l.aduerſꝰ.C.de crimine expila.hęre.& in cõtrahẽ-
da ſocietate iſta nõ requiritur ſimultanea cohabitatio
ſed matrimonij cõtractꝰ.vt ibi.& ĩ Spe.ð feudis. §.
quoniã.ver.vigeſimo. ¶ Secũdò. ſocietas ꝓſumitur
cõtracta ĩter ſimul negociãtes,etiã ſeparatim habi-
tãtes.tenet Pe.de Peru.in tracta.ſocie.ſecũda parte
ꝑ totã.& Fran.por.in tracta.ð duobꝰ fra.ſecũda par
te.q.57. ¶ Tertiò.in obligationibꝰ, quæ cõſenſu cõ
trahũtur,nõ eſt opus verbis.nota.Ioã.Fa.in.§.1.in-
ſti.de ſocie. ¶ Quartò.iure cauetur, ꝙ lucra habita
ex pecunia cõmuni,veniunt inter ſocios diuidẽda.
l.3.& quaſi per totum.ti.10.quinta partita. ¶ Quin-
tò.ſola pecunia interueniente, cum intentione, vel
tacito conſenſu,contrahitur ſocietas.vt.l.1.dicto. ti-
tul.decimo.quinta partita. ¶ Sic igitur in caſu no-
ſtro videtur contracta ſocietas inter ſponſos de prę
ſenti,& inter coniuges, ante ſimultaneam cohabi-
tationem:& lucra, dote recepta ante traductionem
vxoris ad domũ veniunt diuidenda inter maritum
& vxore. ¶ Præterea negari non poteſt,ꝙ dos data
ſponſo,data ſit,vt viro.argu.tex.in.l.ſi. C. de dona.
ante nup.tenet Bal.in.l.pactum.20.q.C.de colla.eſt
tex.ſatis apertus in.l.2.in princi.ti.11.quarta partit.
& melius in.l.10.eo.titu.ſed maritus quicquid lu-
cratur tenetur diuidere cum vxore,vel eius hęredi
bus,ſoluto matrimonio per legem.1.ti.de las ganan.
ſo.le.igitur.&c. ¶ Præterea ſi dos datur viro ratio-
ne cõtractus matrimonij ſimpliciter,vel ratione ꝓ-
miſſionis,vel ratione ſtatuti,intelligitur ſi nubat.l.
itẽ quia.ff.de pactis.&.l.18.ti.11.quarta partita.tenet
Pau.de Ca.cõſi.ſuo.129.& ſub iſta ſpe de matrimo-
nio ſolenniter contrahẽdo in facie eccleſię dos po-
teſt ſolui ſponſo ante conſũmatum matrimonium.
vt.d.l.10.&.l.13.eodem ti:& dotẽ non recipere an-
tequã mulier ducatur ad domũ,non eſt in poteſta-
te mariti,quia & ante traductionẽ ſolui poteſt. vt
ſupra dixi.notat Ange.in.l.1.ff.qui potio.in pigno.
habe. ¶ Item quando dos traditur viro,intelligitur
tradita,vt eam habeat vir in bonis ſuis,& in ſuo do
minio.& vt negotietur cũ ea,& ſuſtineat onera ma
trimonij.l.7.ti.11.quarta partita.& ſoluta dote, ma-
ritus debet ſubire onera perſonalia impoſita ꝓ re-
bus.vt.l.in rebus.§.1.C.de iure doti.&.l.doce ancil
lã.C.de rei vendi.per Bar.in.l.neq;.ff. de impenſis
in rebus.dota.fa.quanuis dos antequã ſoluatur vi-
ro,ſit in dominio vxoris.vt.d.lege.in rebus. ¶ Prę-
terea dos data viro,etiam ſi dictum non ſit expreſ-
ſe,tacitè videtur actum,ꝙ exinde quęſita commu-
nicẽtur.vt.d.l.1.ti.de las ganan.ſo.le. &.l.1.eodẽ ti.
¶ Pręterea ex traditione dotis non cauſatur contra
ctus venditionis,depoſiti,cõmodati,nec alteriꝰ cõ-
tractus:ſed quędam ſolutio pro vxore facta in mari
tũ dotis ꝓmiſſę:& talis ſolutio habetur, acſi fieret
matrimonio conſummato.ſecundũ glo. in.l.ſi.C.ð
pactis pigno.tenet Bar.in.l.qui romę.in princi. ff.
de verbo.obliga.Pau.de Ca.in.l.item quia.in fine.
ff.de pactis.ideo debet habere ſuos effectus.l. aſſi-
duis.& ibi Bal.ſi.co.ver.habes hic glo. notabilem.
C.qui potio.in pigno.habe.Itaq; habet dos ſua pri
uilegia à tempore,quo datur viro:& iſta priuilegia
dantur doti in fauorem vxoris.l.1. & communiter
ſcribentes.ff.ſolu.matrimonio. Igitur debet habe-
re partem de acquiſitis ante matrimonium conſum
51 matum. ¶ Præterea iure cauetur expreſſe, ꝙ † fru
ctus dotis receptæ per ſponſum ante matrimo-
nium,non cedunt lucro viri, ſed augent dotis fru
ctus. §.1.ff.de iure doti.lege cum pater. §. ſi fundũ.
& ibi Barto.& doctores.ff.ſolu.matrimonio.& me
lius in lege.28. incipi. deſfructan los eſpoſos. ti-
tu.11.

tu.11.quarta partita. ¶ Niſi quando ſponſus nutrit ſponſam,quia tunc lucratur dotis fructus. vt dicit glo.notanda.& ibi Bal.in.l.a.C.de dotis promi. & l.28.titulo.11.quarta partita.de quo infra. ſed fruct⁹ dotis in pecunia,vt in quęſtione propoſita, eſt lucrum,quod ex ea percipitur.tenet Bal.& doctores in.l.diuortio.§.ſi vir.ff.ſolu.ma.& Bar.in.l. fi. eodē ti.ideo quod ex pecunia data in dotem percipitur, erit vxoris,non viri.& ſic erit omnino contrarium eius,qđ do.doc.de Pala.tenuit vbi ſupra. Quia vt vxor cū dote ſoluto matrimonio conſequitur totū lucrum habitum cū pecunia dotali ante traductionē vxoris ad domum.per ſupradicta. ¶ Aut habebit dimidiā de multiplicatis,vt ſocia ſpōſi vel mariti. ¶ Et ſi iura de hoc non eſſent expreſſa,ſatis videtur rationabile,& conſonum ęquitati,atq; ęqualitati,ꝙ lucrū inter eos vt cōmune diuidatur. Quia ſi ſponſa appoſuit pecuniam in ſocietate, maritus appoſuit operā & induſtriam,quæ poteſt ęquiualere.vt.l.3.ti.10.quinta partita.&.l.ſi non fuerit. ff. pro ſocio.ideo quodammodo videtur rationabile, ꝙ ſponſus conſequatur premium ex labore ſuo. cōtra dictam legem.3.in fine. & iſtud argumentum à ratione eſt validum in iure.vt.c.ratio nulla de prę ben.& digni. ¶ Itē quia,vt ſupra dixi, videtur contracta ſocietas inter eos.traditione rei dotalis, & tacito conſenſu.vt per Bar.in.l.titium.§.altero. a. co. ver.quæro an ſocietas.ff.de adminiſt.tuto.igitur in contrahenda ſocietate inter maritum & vxorē nō requiritur ſimultanea cohabitatio, ſed contractus matrimonij,& traditio dotis. ¶ Et bene ad hoc etiā facit tex.iuncta doctrina Bal.in.l 1.ver.2.quęro. C. vnde vir.& vxor.& tex.in.l.7.cum ſimi.ti.13.ſexta partita.vbi dicitur,ꝙ deficientibus conſanguineis, vir,& vxor ab inteſtato vocantur.& quęrit Bal.in. d.l.1.C.vnde vir & vx.nūquid.d.l.1. habeat locum in vxore nondum ducta.& tenet ꝙ ſic.vt.l.deo nobis.C.de epiſcopis& cle.&.l.nihil. ff. rerum amo. &.l.cum hic ſtatus.§.ſi mulier & maritus.ff. de dona.inter.vi.& vxor.& quanuis ibi agebatur de pręiudicio fiſci,& aliorum,appellatione vxoris in ſucceſſiōe bonorū mariti venit vxor nondū ducta.& idē in viro quia par eſt cōditio eorū. Sic dicamus in caſu propoſito,vt ſeruetur ęqualitas,ꝙ aut lucra diuidātur,aut totum lucrum detur ſponſæ eum dote ſua per.d.l.18.

Reſponſio ad cōtraria. ¶ Et reſponde ad fundamenta adducta per dictos doctores đ Pala. & de Segura.vbi ſupra. Et primò ad legem primam ti. delas ganancias ſo.le.per quam nituntur probare, ꝙ reqratur ſimultanea cohabitatio vt lucra diuidātur inter eos per illa verba,compraren de conſuno. q̄ verba, vt ipſi dicunt,ponuntur pro ſimultanea cohabitatiōe. vt.l.ſtyli.in ordine.207.quia dico,ꝙ dicta lex rectè intellecta,non dicit illud, ad quod inducitur. dicit enim,ꝙ ſi vir & vxor aliquid emerunt ſimul cōſtāte matrimonio,debet inter eos diuidi. & ita intelligit ibi glo.ſed non negatur per iſtam legem & ſupradictas,ꝙ ſi ante traductionem vxoris ad domū dote recepta vir & vxor aliquid emerunt,debent diuidi inter eos quia ſi eſſet neceſſaria ſimultanea cohabitatio,ſequeretur,ꝙ lex.9.q̄ icipit.ſi vn ome. ſoro generoſorum.li...titul.3.de qua.l.facit magnū feſtum prædictus do.doctor de Pala.dicta repe.ſuper rubri.307.co.ver.amplia ſecundo.ac etiā lex.6. titu.delas labores y particio.ſo.le.eſſent correctæ. quia dicitur ibi,ꝙ ſi mortua vxore bona ſua reman ſerunt in communi cum bonis mariti, in diuiſione veniunt ea quæ maritus fuit ſuperlucrat⁹ cū dictis bonis communibus ſoluto matrimonio.ecce qualiter iſtę leges non requirunt ſimultaneam cohabitationem,ſed cōmunio bonorū, ꝙ vxor mortuo viro ſoluta eſt à lege viri:nec tūc dicūtur vir& vxor ſimul cohabitare.ſ.mortuo viro. vt.c.pe.& fi. de diuor.&.l.3.titul.12.quarta partita.Si ergo iſta cōmunio bonorum ſoluto matrimonio morte vnius contrahentium eſt ſufficiens vt lucra habita ſoluto matrimonio diuidantur,à fortiori,tradita dote, & cōſtante matrimonio,debēt diuidi inter maritum & vxorē, etiā ſi nō habitant ſimul.& iſtud argumentum eſt ſufficiens in iure. per authē. multo magis. C.de ſacroſan.eccle. ¶ Item reſpōde ad.d.legē.titulo delas ganancias ſo.legū.ꝙ nihil dicit de ſimultanea cohabitatione.ſed dicit. comprarē de conſuno. nā iſtud verbum,de conſuno, refertur ibi ad illud verbum cōpraren.quod verbū eſt generale, & pōt referri ad tempus ante cohabitationem.item ad tēpus,quo ſimul habitant.item ad tempus,quo matrimonium eſt ſolutū. quia emptio poteſt fieri ſimul de pecunia communi,licet ſimul non cohabitent. vt.l.nihil.& ibi Bar.ff.communi diui.&.l. 2. & ibi Bar.& Bal. C.pro ſocio.ſufficit verò,vt ibi dicitur, ꝙ ſint ſocij,& ꝙ habeāt rem in cōmuni in ipſa emptione. ¶ Itē iſtud verbum,de cōſuno,eſt relatiuū, & refertur ad ſuum antecedens,quod eſt, compraren.igitur in ipſa emptione debent ſimul eſſe, non tamen in cohabitatione dom⁹. Quia licet ſocij ſint in diuerſis domibus, dum tamen emptio fiat pro ambobus,vel pecunia cōi res empta erit communis,& debet inter eos communicari.vt dicit Bal.loquēdo inter fratres ſimul negociātes, ꝙ empta per vnum ex eis,debēt alteri communicari. & hoc tenet in.l.cū oportet,in princi. C. de bonis que libe. & in.l.1.C.ſi quis alteri vel ſibi. ¶ Item reſponde ad l.ſtyli,ꝙ nihil dicit ſuper intellectu.d.l.an requiratur ſimultanea cohabitatio vt lucra diuidātur. & miror,quia do.doctor de Segu.illā ad hoc induxerit:maximè,quia iuribus expreſſis cauetur contrarium. Quia mulier dum eſt cum marito,ſimul cum eo,nec ſeorſum poteſt obligari,nec tenetur ipſa ad debita contracta per maritum.vt.l.61.infra.cū alijs. niſi dicas,ꝙ tenetur,cum petit partem de multiplicatis conſtante matrimonio. vt ibi.& in. l. 60.infra. Et ſi dicatur ibi, de multiplicatis conſtante matrimonio,exempla non arctant regulā.quia , vt ſupra dixi,etiam

dixi, etiā de multiplicatis ſoluto matrimonio vxor & eius hęredes debent ſuam partem habere. Nec eſt credendū, ꝙ dictę leges corrigātur per.d.l.4.maximè in continenti.vt.l.pe.& ibi Bal. C. per quas perſo.nobis acqui. ¶ Item non ſequitur, ꝙ ſi ſponſus non ſubiit onera matrimonij, non debeat maritus cōicare vxori prædicta lucra, cùm non reperiamus hoc iure cautum. maximè, quia ſubire onera, pondus, & ſarcinam, damnoſum eſt marito: & vtinam parentes vxoris meæ alimenta ei præſtarent, & onera matrimonij ſupportarēt, quia maiora lucra tunc mihi & vxori meæ obuenirent. ¶ Et ſi ſtatutum eſt à iure, ꝙ maritus ſubeat onera matrimonij, eſt ad hoc, vt fructus dotis faciat ſuos, aliàs ſunt vxoris: nec ipſe lucratur eos, ſed ipſa.l.25.ti.11.quarta partita & .l.dotis appellatione.ff.de iure doti.
¶ Item ſi dicas, ꝙ ſponſa, ſiue vxor nōdum tradita, non ſeruit viro, & propterea non debēt ei lucra cōmunicari (concedo) attamen neq; vir non ſubeundo onera matrimonij debet habere fructus dotis receptæ. per dicta iura. ¶ Sed quid dices ad legem. 9. foro generoſorū. & ad legē.6.titu.de las lauo.& particio.fo.legū. quia ibi dicitur, ꝙ vxor mortua erat, nec viro ſeruiebat, nec poterat ſeruire: ſed quia dos ſua remanſit communis cū bonis mariti, hęredes vxoris extrahunt partem ſuam de ſuperlucratis ꝑ maritum, ſoluto matrimonio. Dic enim, ꝙ ſi nō ſtat per vxorem, quo minus ſeruiat viro, dote ſoluta, nō imputatur ei. vt inqt do.docto. de Segu. in quęſtio-
5a ne infra proxima. Item inquātū do.doctor de Pala. dixit, ꝙ ſi iſta dos data in pecunia periret, ſequeretur ꝙ periculo ſponſi periret, quod eſſe nō debet & ꝓpterea quod lucrum ex ea habitum nō debeat cōmunicari. Tene (ſalua eius pace) ꝙ nō ſequitur ex hoc, lucrum ex ea dote habitum, non debere cū vxore, vel cum ſponſa nondum tradita cōmunicari: dicens, ꝙ ſi cōmunicaretur, & dos periret, periculo ſponſi perderetur. verè loquitur contra iura expreſſa in.l.18.in parte.y porende. & contra legem. 19.20.& .21.ti.11.quarta partita. & contra legem primā.§. ſinautem.& .l.quotiens. C.de iure doti. & .l. plerunq;.§. ſinautem.ff.eodem. vbi dicitur, ꝙ ſi res tradita in dotē, ſiue in pecunia, ſiue in alia re æſtimata pereat antequā nuptię ſolenniter celebrentur ſponſę periculo periret, non periculo ſponſi. & econuerſo cōmodum ex ea dote habitum, etiam dū eſt apud ſpōſum, vel maritū, ante quā ducatur ad domū, ipſius eſt vxoris. perit etiā ſi ęſtimata nō eſt vt dictis iuribus. Et quia conſulendo dicit, bonum eſſe, ſi fieri poſſet, ex tali lucro prouidere ſponſę ad alimenta, ex quo dos datur ad alimentandam vxorem. Tu dic ſatis eſſe conſultum, tam ſponſę, quàm ſponſo circa hoc per iura regni. quia text⁹ dicit in.l. 1.in princi.d.ti.11.quarta partita. ꝙ cùm dos datur tacite, videtur actum, vt vxor ex ea alatur. poteſt itaque ſi vult alimenta petere, cùm debeantur ei, recepta dote. ¶ Item ſponſo eſt ſatis conſultum per.l. 28.d.ti.11.quarta partita. inquantum dicit, ꝙ ſi ſpōſus, dote recepta, alimenta pręſtat ſpōſę, facit fruct⁹ ſuos, nō aliàs. ideoq;, vt dixi, ſatis prouiſū eſt ſponſę: quia ſi non alitur ab ſponſo, ſuos facit fructus dotis. Et ex his habes, quid dicendum eſt in acquiſitis per maritū vxore nondū tradita domui ipſius mariti. ¶ Vnum tamē non omitto, ꝙ ſi vir & vxor ante traductionem ad domum, vel ipſe vir ſolus etiā dote non recepta cōmuni nomine.ſ. vxoris & viri, aliquam rem emit, erit cōmunis: & hoc, quia res illa empta eſt de conſuno. pro quo eſt bonus textus ſano modo intellectus, vt ſupra dixi. in.l.1.titulo de las ganācias. foro.legum.& .l.1.eodem titu. in ordina. ibi dum dixit, compraren de conſuno. quod poteſt conſtare publico inſtrumento. vt tenet Bar. in. l.titium.§.altero.3.co.ver. q̄ro an ſocietas.ff. de adminiſtr.tuto. vbi dicitur, ꝙ ſocietas cōtrahitur eo ꝙ cōtractus cōmuni nomine celebratur. ¶ Sed Bal. in c.1.prima co.ver.& nota diligēter de beneficio fra. ait non probari ſocietatē eo ꝙ per inſtrumentū cōſtat rem emptam de pecunia communi, ſecus ſi res cōmuniter ematur. vt.l.nihil.& ibi Bar. ff. cōmuni diui.& .d.l.2. vbi idē Bar.& Bal. C.pro ſocio. itaque emptio facta cōmuni nomine.ſ. vxoris & viri, erit cōmunis, licet nō cohabitent ſimul, non aliàs, ꝓpter iura ſuperius per me inducta de lege. 28. cum aliis. quarta partita.& .l.17.ti.2.li.4.foro juzgo. per quę iura remanet vera opinio do.doc.de Pala.& d Segu. vbi ſupra. quamuis non per fundamenta per
5a eos inducta. ¶ Sed pone, ꝙ † vxore iam ducta ad domum, marit⁹ eam expulit ſine cauſa, & interim ipſe marit⁹ aliqua bona acquiſiuit, ipſo matrimonio durante: nunquid maritus debeat vxori dicta lucra cōicare. Iſtam quæſtionem mouet do. doctor de Segu. in.d.repe.§.ſed & ſi fundum.l.vnum ex familia.10.co.in fine.ver.tertio caſu.de lega.2. vbi dicit, ꝙ maritus tenetur dicta lucra vxori cōicare. Ad quod probandū primò allegat textū.in.l.ſi filia. ff. de diuor. vbi dicit tex. ꝙ ſi pater pro filia emancipata dedit dotē, quā ſtipulatus eſt ſibi reddi, filia in matrimonio decedēte, aliàs ꝙ ipſe vir lucraretur dictā dotē: filia in odiū patris ꝓpter amorē quē erga virū habebat, diuertit, & ſic in matrimonio dceſſit, vt vir dictā dotē lucraretur. habetur in.d.l.ſi filia. ꝙ patri erit ſuccurrēdū ꝓinde ac ſi filia nō diuertiſſet. Ita putat dicēdū in pręſenti. cùm marit⁹ habeat vxorem, ſi ipſa ſtaret in matrimonio cū marito, erat lucratura medietatem bonorum: ſi igitur maritus eam expellit à conſortio ſuo, ipſa non eſt in culpa: & perinde debet habere, acſi in matrimonio permaniſiſſet, cùm hoc caſu videatur maritus expellere animo eam defraudandi in dictis lucris. nā dicta expulſio ſine cauſa, cùm ſit de genere malorum prohibitorumque, mala fide fieri pręſumitur, & in fraudem. vt in.l.item ſi obſtetrix.§.fi. cum lege ſequenti.& .l.itē mela. in princi.1.reſponſo. ff. ad legē Aqui. tex.& notat do. Abb.& alij i.c. cū dilecti. de ac-

ꝺti.de accuſatio.&in.c.1.vbi hoc notat Inno.Abb.
& moderni. de præſump . & per hoc limitat quod
notat Bar.in.l.non ſolum.§.ſed vt probari.ff.de no-
ui ope.nunciatio.Et omnia iura , quæ dicunt , ꝙ ſi
factum poteſt ſe habere ad delictum & nō delictū,
debemus pręſumere in meliorem partem.per legē
merito.ff.pro ſocio.quia illud eſt verum , quando
pariter & indifferenter ſic ſe poteſt haberi , ſecus
quando factū de ſui natura regulariter eſt malum:
licet poſſit excuſari aliqua ratione,tūc ſi excuſatio
non probatur,debemus præſumere in peiorē par-
tem.ita dicit Petr⁹ de Ancha.quem ibi refert & ſe
quitur Ioā.de Ana.in.d.c.cū dilecti. Eodem modo
dicit poſſe intelligi qđ notat Bal.in.c.cum tu. de te
ſti.per illum textū.ꝙ vbi eſt dubium tēporis,præ-
ſumitur in benigniorē partē. Per quod etiam poſ-
ſet limitari illud,quod alibi ponit Bal.in.l.precib⁹.
6.col.C.de impu. & aliis ſubſtitu . inquit,ꝙ in de
lictis ſemper pręſumitur,ꝓ eo,ꝙ delictum excuſat.
per.d.l.meritò.ꝙ ſit hoc verū,quando actus ſe ha-
bet ad bonum & malū:ſecus quando de ſui natura
eſt malum.ita tenet ipſe Bal.in.l.1.2.co.ff. ſolu. ma.
per gl.in.l.2.C.đ petitio.hęre. Ita ergo dicit in pręs-
ſenti,ꝙ cum expulſio vxoris à marito facta dicatur
factum prohibitū.& de ſui natura malum,quod pa
tet ex eo,ꝙ eſt punibilis talis expulſio per textum
in.l.fi.C.de repudi.& per textū in.c.pręcipit.&.c.
quidquid.32.q.5.vbi dicitur,ꝙ debet excōmunica-
ri,qui propriam vxorem expulit . quòd debemus
intelligere dictam expulſionē in malam partem,&
in fraudē ipſius vxoris fieri.igitur fraus mariti cir
ca lucra amittenda nō debet nocere vxori,quemad
modum fraus filię circa lucrum dotis nō debet no
cere patri.per dictā.l.ſi filia. ¶ Itē facit.quia cū iſte
marit⁹ dolo deſinat vxorem tenere in ſuo conſortio
habetur ac ſi vxorē in cōſortio & ſimultanea coha-
bitatione haberet.argu.tex.in.l. ſin autem. §. ſed &
is.ff.de rei vendi.& bene facit.l.8.titu.delas fuerças
y daños.fo.legum.vbi dicitur,ꝙ ſi famulus recedit
à domino ſuo,amittit lucrū,quod exinde ſperabat
cōſequi per conuentionem factam cum domino.Si
tamen dominus malicioſe deſinit tenere famulum
in ſuo ſeruitio vel conſortio. & illum expulit , vel
quid aliud fecit iniuſtū propter qđ famulus receſ-
ſit,imputatur domino,& tenetur famulo pretium
conuentionis ſoluere . ¶ Tertiò facit arguendo ab
abſurdo.quod argumentū eſt validum in iure . vt
dicit Bal.in.l.conuenticulā.C. de epiſcopis & cle.
Nam ſi in caſu,quo maritus expellat vxorē , obten
ta durante matrimonio per eum vxori non cōmu-
nicaret,diceremus,ꝙ maritus ex ſuo delicto conſe-
quebatur commodum.quod eſt contra textum in
l.3.§.1.ff.de donatio.inter vir.& vxo.&regulā.non
fraudantur.§.1.ff.de regu.iu ¶ Quartò facit. nā quā
uis vxor habeat medietatem dictorum bonorum,
hoc non habet à marito,ſed potius à lege . notatur
in.l.fi.C.de bonis mater.& in.l.3.ff.de interdic. &
rele.ergo cùm tale beneficiū à lege ſit indultū vxo-
ri per maritum,non eſt auferendum.per regulā.in
dultū.de regu.iu.li.6. ¶ Quintò facit.quia cū vxor
lucretur dictam medietatem ſi cum marito cohabi-
tauerit.vt.d.l.ti.delas ganancias. ſi per vxorem nō
ſtetit, quominus dicta cōditio adimpleretur , eo ꝙ
ſtetit per maritum,talis conditio habetur pro im-
pleta.l.quę ſub conditione.§.quotiens.ff.de condi-
tio.inſti.&.l.iure ciuili.ff.de conditio.& de.qua,ꝓ-
pter dicta vxor habebit dictam medietatem lucro-
rum ſtans extra ſimultaneam cohabitationem viri.
ac ſi ſecū cohabitaſſet,cùm per eam non ſtetiſſet. ꝑ
regulā.imputari.de regu iu. li. 6. ¶ Sextò facit tex.
in.l.ſi.C.de repudi.qui dicit, ꝙ maritus expellens
vxorem ſine cauſa iuſta,punitur in hoc,quia tene-
tur ſuæ vxori dare quartam partem bonorum ſuo-
rum.ecce ibi tex , per quē patet,maritum expellē
tem vxorē ſine cauſa, pati pœnam circa bona.Si er
go ibi punitur in bonis,quę ſunt propria mariti , à
fortiori veniet puniendus in bonis, quæ ſibi defe-
runtur à lege . ¶ Septimò facit. ſi ſunt duo ſocij, &
vn⁹ callidè& malicioſe renūciauit ſocietati,hoc ani
mo,vt lucrū ſibi obueniēs ſibi ſoli acquirat,& non
communicet alteri ſocio:ſi poſtea ſocio à ſocietate
expulſo aliquod lucrum eueniet ,tenetur & ſocio
cōmunicare.textus eſt notabilis in.§.manet . inſti.
de ſocieta.&.l.12.ti.10.quinta partita.Cùm igitur in
ter virū & vxorem ſit contracta ſocietas diuinæ &
humanæ domus.vt.l.aduerſus.C.de crimi.expi.hæ
re.&.l.1.ff.de donatio.inter vi. & vxor. & bonorū
hodie per.d.l.1.titu delas ganancias.& maritus cal-
lidè & fraudulenter,vt ſupra eſt dictum, vxorē ex
pulit à ſua ſocietate,nimirum ſi interim aliquod lu
crum acquiſiuit, tenetur vxori illud cōmunicare.
nā iſta ſocietas tacita à lege inter virū & vxorē nō
eſt minus priuilegiata,quā illa,quę expreſſe con-
trahitur inter ſocios.vt tenet notanter Bald.quē ibi
ſequūtur moderni in.l.re iudicatę.§. ſocero.ff.ſolu.
matrimo.Et quemadmodū ſocietas expreſſa, quæ
inter ſocios cōtrahitur,eſt quędam fraternitas.l.ve
rū.in princi.&ibi Bar.1.nota.ff.ꝓ ſocio.&in Spe.de
iudi.§.ſpecialia vero.ad finem.ita ſocietas contra-
cta inter virū & vxorē eſt quædā fraternitas.vt di-
xi. ¶ Octauò ad hoc facit qđ dicit Bal.in.l.co. 3. C.
de lega.& dictū Ioā.de Platea in rubrica . de fugi.
colo.li.11.& tex.in.§.ſi.inſti.de inge.&manu.Fede.
de Se.conſilio.17.incipi.domino Corrado.quē re
fert Præpo.in .c . plerūq;.4.co.ver.quęro maritus
de donatio.inter vi.& vxo.& quod notat.Bal.in. l.
quod in vxorem.C.de nego.ge.& ibi Pau . de Ca.
qui dicunt,ꝙ ſi maritus expulit vxorem de domo,
tenetur eam alimentare extra domum. Idem tenet
Raine.de for.in.l.gaio §. fi . ff . de alimen. lega . &
facit.l.ſi cōuenerit.ff.pro ſocio.tenet Auguſti.in ad
ditio.ad Angelum ī ſuo tracta.maleſi.in parte thee
meai adulterato.4.colu.additio.incipienti . tu autē
53 in hac materia. ¶ Quid tamen econtra.ſi † vxor nō
vult ſtare

vult ſtare cum marito, ſi aliqua interim ipſa acquiſiuit, do. doctor de Segura vbi ſupra.13.co.ver.quarto caſu dicit, quòd tenetur eidem viro communicare, per ea, quæ ſuperius ſunt dicta. Et facit pro iſta parte dictum Baldi.in.d.l.quod in vxorem. C. de negotiis.ge.& in.d.l. 1.2.colu. C.de legatio. verſiculo.tertio dubitatur. & eſt optimus textus.in.l.quinta. ti. delas penas fo.le. vbi dicitur, ꝙ ſi vxor contra voluntatem mariti receſſit de domo ſua, perdit ea, quę fuit lucrata cum viro conſtante matrimonio.& quaſi idem dicit lex.1. &.15.ti.17. ſeptima partita.

meytad de bienes[i] y la tal manda en lo que de derecho deuiere valer.[k].

Q°. ¶ Quæro inſuper. ſi vir & vxor ſunt inuicem ſeparati propter aliquam cauſam cum diſpenſatione, de qua in.c.ex publico.de conuer.coniuga. & poſtea aliquis eorum aliquid acquiſiuit, an teneatur alteri dictum lucrum communicare. Vide do. doc.de Segu.vbi ſupra.13.co.vbi dicit, ꝙ vnuſquiſque ſibi acquirit lucratum ab eo. Quod patet. quia cum ſint iuſta cauſa ſeparati, iam non ſunt vir & vxor, ergo non habet locum lex loquens de lucris communicandis: cùm certum ſit, ꝙ non ſint vir & vxor poſt dictam ſeparationem cum cauſa venientem. Et facit optime.d.l.1.titulo delas ganan. fo. le. &.l.1.eodem titulo in ordina. vbi dicitur, compraren de conſuno. quia hi, qui ſunt ſeparati iudicio eccleſiæ, & habent ſua bona ſeparata, non dicuntur inſimul habitare, nec inſimul emere, nec aliquã

Quæſtio. inter eos ſocietatem habere. ¶ Quid enim ſi vir & vxor ſe ad inuicem ſeparant, ſeorſum habitando, promittendo ſimul caſtitatem, an lucra habita per vnum, ſint inter eos communicanda. Et prędictus doctor de Segu.vbi ſupra.14.co.dicit. ꝙ non: quia cùm ambo ſint ſeparati, & cohabitent ſeorſum, nõ ſimul, ꝙ vnuſquiſque ſibi acquirit: quia nulla eſt inter eos communio, vel ſocietas: & ꝙ poſſint ſe ad inuicem ſeparare quo ad thorum, promittendo ſimul caſtitatem. eſt glo.& ibi Abb.in.c. veniens. de regula. notatur in.c.dudum.de conuerſio.cõiuga. notat Prępoſitus in.c.præterea.el.1.ſecũda co.de ſpõ-

Q°. ſa. ¶ Item quid ſi vxor ſeparatur à viro quo ad thorum propter eius ſæuitiam & crudelitatem, eo ꝙ non facit cum vxore vitam maritalẽ. Et in hoc prædictus doctor de Segu.vbi ſupra. dicit, ꝙ non ſolum eſt dos vxori reſtituenda. vt.in.c.1.& ibi Abb. de donatio.inter virum & vxorem.& Bal.in.c.1. prima co.3.nota. vt lite non conteſ. verumetiam medietas lucrorum ante dictam ſeparationem per virum obtentorum. Iſte eſt tex.cum ſua glo.in.c.ſignificauit.de donatio.inter vi.& vxor. iunctis his, quæ dicit Abb.in.d.c.1.de donatio.inter vi.& vxor. Ideo conſulit vxoribus petentibus ſeparationem quo ad thorum propter dictam ſęuitiam, vt non ſolum petant à maritis ſuis dotes ſuas, verũ etiam medietatem bonorum, quę ante dictam ſeparationem viri acquiſierunt. quod ipſe multotiens vidit omiſſum ab aduocatis mulierum. ¶ De obtentis tamen poſtea vxor non communicabit: quia ſua petitione à viro eſt ſeparata in facie eccleſiæ, licet vir fuit cauſa ſeparationis.

¶ Ley dezisiete.

QVãdo el padre o la madre[l] mejorare a alguno d̃ ſus

i ¶ De bienes. Quæro iuxta hoc. pater in teſtamento reliquit filio ſuo nudam proprietatem cuiuſdam fundi, & vſumfructũ reliquit filiæ ſuæ, hoc acto, ꝙ mortua filia, vſuſfructus conſolidaretur cum proprietate, & totũ eſſet penes filium ſuum. deceſſit filia, ſtante fratre ſuo in matrimonio: & obtento vſuſructu deceſſit & frater: quæritur nunquid in medietate bonorum, quam vxor iſtius defuncti deberet habere de multiplicatis conſtante matrimonio, habeat etiam medietatem vſuſfructus fundi habiti conſtante matrimonio. Quæſtio eſt notanda, de qua vide quod dixi in.l.infra. Q°.

k ¶ Deuiere valer. intellige ſtantibus liberis valere vſque in quintam partem bonorum teſtatoris. ¶ Et eis non ſtantibus, ſed aſcendentes, vſque in tertiam. vt de primo eſt tex.in.l.9.titu. delas mandas. foro.le.de ſecundo in.l.6.ſupra. ¶ Deficientibꝰ his valebit legatum in totum.l.1.ti.delas heren.foro.le. &.l.27.infra cum aliis.

Summarium.

1 *Bona aliena, an & quando poſſunt vſucapi.*

2 *Donatio facta à matre filio, an poſſit reuocari.*

3 *Filiorum appellatione, an veniat poſthumus, qui nondum eſt natus totus.*

4 *Filij appellatione qui comprehendantur. Et legatum factum famulis teſtatoris, quibus famulis debeatur.*

5 *Legatum factum filiis, an debeatur iis, qui teſtatorem offenderunt.*

6 *Legatum factum poſthumo, an intelligatur de eo, qui erat tẽpore Teſtamenti, qui deceſſit, an de habito ex ſecunda vxore.*

7 *Legatum relictum in Teſtamento, in quo dixit Teſtator, ſubſtituo filios & proximiores meos, An, filiis mortuis, ad legatum ſoror, & eius filius veniant.*

8 *Pactum cum furnario, quòd poſſit coquere ipſe, & eius familia, An intelligatur de familia præſenti tantùm, an etiam de habitura.*

9 *Melioratus in tertia parte ſubſtantiæ, an videatur melioratus in tertia parte bonorum.*

10 *Verbum, bona, prolatum à cõtrahentibus, vel à lege, ſeu à Principe, quid importet.*

11 *Quota hæreditatis, & quota bonorum, an ſint diuerſa.*

12 *Similia an ſint illa, quorum qualitas eſt vna. Et an ſint eadẽ illa, quorum ſubſtantia eſt vna.*

13 *Ordo ſcripturæ an attendatur, vbi conſtat de ordine intellectus.*

87 *Poſſidens inſtrumentum debiti, an præſumatur liberatus.*
88 *Poſſeſſor rei emptæ, an præferatur emptori non poſſidenti.*
89 *Poſſidens rem emptam à muliere coniugata, vel à filio familias per decem annos in præſentia mariti vel patris, an præſumatur eorum licentiam præceſſiſſe.*
90 *Teſtamenta ſi inueniantur duo eodem die celebrata: nec apparet quod ſit prius vel poſterius, quod illorum valebit.*
91 *Poſſeſſio operatur, quòd ſi facta ſit conuentio inter coniuges, quòd is ſuccedat alteri, qui poſterior deceſſerit ſine filiis: & ambo deceſſerunt, nec apparet quis eorum deceſſerit poſterius: ſi hæredes vnius poſſident bona alterius, illi præferuntur in ſucceſſione.*
92 *Poſſidens ciuiliter, an poteſt conueniri reiuendicatione.*
93 *Tranſactionis titulus licet non ſit ſufficiẽs ad præſcribendum, an ſit ſufficiens, ſi cum eo concurrit poſſeſſio.*
94 *Reiuendicationis ceſſio, an cauſet tranſlationem dominij.*
95 *Reiuendicatione mota contra aliquem: ſi pendente lite ſuperuenit & poſſeſſio, an extinguatur iudicium.*
96 *Poſſidens ciuiliter, an habeat interdictum Vnde vi.*
97 *Poſſeſſio data precario, an ſit vera an ficta.*
98 *Poſſeſſio an transferatur per licentiã intrandi poſſeſſionem.*
99 *Poſſeſſio an transferatur ſolo animo.*
100 *Emptor, cui res nondum eſt tradita, an poſſit agere, quòd alteri emptori non tradatur poſſeſſio, donec ſit in lite iudicatum.*
101 *Donatio, an perficiatur per traditionem inſtrumenti.*
102 *Poſſeſſio rei donatæ vel venditæ, an trãsferatur per traductionem inſtrumenti.*
103 *Poſſeſſio an transferatur per inciſionem inſtrumenti.*
104 *Donatio facta filiæ à patre pro dote, ſi matrimonium non ſequatur, an poſſit reuocari.*
105 *Donatio propter nuptias facta filio, an poſſit reuocari, matrimonio non ſecuto.*
106 *Donatio facta filiæ vt intret monaſterium, an poſſit reuocari.*
107 *Donatio pro alimentis an valeat incontinenti.*
108 *Donatio, in qua interuenit iuramentum, an poſſit reuocari.*
109 *Donatio facta filio cauſa militiæ, an poſſit reuocari.*
110 *Verbum, poteſt, præcedente negatione, an ſit reſtrictiuum.*
111 *Verbum, poteſt, præcedente negatione, facit actum de iure impoſſibile.*
112 *Donatio facta extraneo, an poſſit reuocari.*
113 *Pater an poteſt in integrum reſtitui aduerſus donationem à ſe factam filio.*
114 *Donatio facta ſub modo vel conditione: ſi modus vel conditio non impleatur, an donatio valeat.*
115 *Pater reuocans donationem à ſe factam, an debeat ſoluere expenſas in re factas.*
116 *Donatarius an poſſit retinere rem donatam propter expenſas factas in re.*
117 *Donatio ex quibus cauſis poſſit reuocari*

QVando el padre. Meliorario in tertio facta à parentibus alicui ex filiis vel deſcendentibus legitimis in teſtamento vel in vltima voluntate, aut in contractu inter viuos, licet filius melioratus ſit in poteſtate eius, qui fecit meliorationem, vel ſui iuris, poterit quandocunque reuocari. præter quàm ſi donator tradidit poſſeſsionem, vel ſcripturam rei donatæ ei, cui facta eſt donatio, vel procuratori ſuo. vel ſi contractus meliorationis factus ſit cum tertio ob cauſam onerosam. ſ. matrimonij, vel ex conſimili cauſa: quia tunc non poterit reuocari, niſi ex aliquibus cauſis in iure expreſſis. vel ſi donator reſeruauerit in ſe, quòd poſſet meliorationem ſępe dictam reuocare. hoc dicit tota iſta lex.

¶ Diuiditur in ſex partes. In prima ponitur regula. In ſecunda, tertia, & quarta ponuntur tres caſus fallentię. In quinta & ſexta hæ tres fallẽtię limitantur. Secunda ibi. ſaluo ſi hecha. Tertia ibi. o le ouiere entregado. Quarta ibi. o el dicho cõtracto. ¶ Quĩta ibi. ſi no reſeruaſſe. ¶ Sexta. o por alguna cauſa.

¶ Nota iſtam lègem, quia eſt ſingularis, maximè in duobus. ¶ Primò inquantum dicit, ꝙ donatio facta filio in poteſtate, tenet à principio mero iure, licet poſſit reuocari. ¶ Secũdò. quia ſentit, ꝙ donatio facta filio ſui iuris, non eſt donatio perfecta, ſed ꝙ poſſit reuocari. ¶ A duerte quo ad primum, *Cerri.*
quia per iſtam legem multa reuocantur iura, ſignãter. l. 3. titulo. 4. verſicu. mas ſi el padre. quinta partita. & l. ſi pater. C. de inofficio. donatio. & in. l. donationes. C. de donationibus. inter virum. & vxorem. &. lege. 2. §. ſi filium. de donatio. ff. & multa iura antiqua dicentia, ꝙ donatio facta per patrem filio in poteſtate non valet, nec morte confirmatur. ¶ Rationem aſſignat gloſſ. in dicta. l. ſi pater. C. de inoffici. donatio. & ibi Paul. de Caſtr. 1. colu. verſicu. in tex. vbi dicit, ꝙ ſi donatio facta filiofamilias valeret, eſſet fruſtratoria, quia dominium tranſiret in filium, & eo inſtanti rediret ad patrem, cũ quidquid acquirit filius, acquirat patri ipſo iure, nec momẽto remaneret apud eum. argu. legis. quis ſit. ff. de ſolutio. & facit. l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſo. ¶ Reprobatur etiam dictum Bald. in. c. iurauit. de probatio. vbi dicit, ꝙ donatio facta à patre filiæ ſuæ adhuc exiſtenti in domo ſua, non valet, niſi ſit in domo mariti. & allegat textum, quem reputat ſingularem iuncta glo. in. l. nec inter. C. de donatio. inter vi. & vxor. & ibi Iaco. de Are. refert & ſequitur And. Sic. in. d. c. iurauit. ¶ Et approbatur *Appbat.*
per iſtam legem. l. donationes. l. 1. cũ ſimi. C. de donatio. inter virũ & vxorem. vbi dicitur, quòd donatio facta à patre filiofamilias, poteſt à patre reuocari vſq; ad mortem. morte tamen confirmatur. vt infra patebit. ¶ Sed do. docto. de Segu. in repe. §. ſed & ſi fundum. l. vnũ ex familia. de lega. 2. 10. folio. 1. co. verſicu. iſtam tamẽ concluſionem. dicit, ꝙ quando pater donat filio in poteſtate dictam partem bonorum, videtur ſibi in vita aſſignare pro parte ſuæ legitimæ, vt de ſe clarè patet. quia quando pater donat filio in poteſtate, talis donatio fit reuocabilis. per. l. 2. C. de inoffi. donatio. & d. l. donationes. tamen quando pater donat filio in poteſtate aliquid pro ſua legitima, talis donatio incontinenti valet. Iſta fuit determinatio Angeli. l. ſi non mortis, in

principio. per illum textum.ff.de inoffi.teſtamē. per quam dicit ibi ſe ita conſuluiſſe. quod dicit notandum,ſi eſſet verum. ¶ Secundò adducit textum in.l.ſi quãdo.§.& generaliter.C.de inoffi. teſtamē. vbi filio fuit à patre donatum pro legitima in vita: attamē dicitur ibi,quòd talis donatio. ſtatim valet.
Contra ¶ Sed prædictis fundamētis non obſtantibus,contrariam ſententiã putat prædictus doctor de Segu. eſſe veram , quam fundat iuribus , & rationibus.
Fallit ¶ Primò per iura,quę ſimpliciter dicunt,quòd donatio facta per patrem filio in poteſtate,non valet. vt.d.l.2.C.de inofficio.donatio. &.d.l.donationes. C. de donatio.inter vir.& vxo.&.l.2.§. ſi filium.ff.
Fallit de donatio. ¶ Præterquàm vbi donatio fieret filio propter merita. ꝓut dicitur in auth. vnde ſi parēs. C.de inoffi.teſta. pleniùs per Bar. in.l. 1. §. nec caſtrenſe.ff.de collatio.bono.& in.l. ſi donatione. & ibi per Bal.& modernos.C.de collatio. ¶ Itē in caſibus exceptis,de quibus per glo.in.d.l.2.C.de inoffi.donatio.& per Bal.in.l.cũ oportet.§. ſi autem. C.de bonis quæ libe.& per Fran.de Are. in.l. placet.3.col.ff.de acqui.hære.per Iaſo.in.l.frater à fratre.19.col.vſq; in finē.ff.de conditio.inde. ¶ Secundò adducit fortiſsimũ argumentum: quia alimenta debētur filio in vita patris.l.ſi quis à liberis.in principio.ff.de liberis agnoſ.tamē donatio in cauſa alimentorum facta à patre filio in poteſtate,nō valet. glo. eſt notanda , quã ibi commendat & approbat Bal. in. d.l.2.C. de inoffi. donatio. incipi. ſi pater. ¶ Tertiò pro hoc facit tex. formalis. & ibi Bal.in. l.cum de bonis.C.de donatio. vbi vult tex. quòd ſi pater donat filio in poteſtate partem ſuam,non valet donatio. ¶ Quartò facit tex.in.l.ſi filia.§.ſi pater. ff. famili. hercis. vbi dicit tex. quòd ſi pater bona ſua diuiſit inter filios in vita , vnicuiq; partem ſuã aſsignando , quòd talis aſsignatio non valebit vt donatio,eo quòd filij eſſent in poteſtate ſecũdum Flo.ibi. ¶ Quintò facit tex. in lege ſi ancillam.§. ſi pater.ff. pro ſuo. vbi dicit tex. ſecundum gloſſam
1 primam. ꝙ † ſi pater inter filios , quos habebat in poteſtate , ſua bona cum quibus erant aliena diuiſit,ac etiam tradidit,quòd iſti filij vſu capiunt aliena , non titulo pro donato : quia donatio non tenuit,ſed titulo pro ſuo. ¶ Sextò ad hoc facit ſingulare dictum Fran.de are.in.d.l.placet.3.col. ver.tertiò adde.ff.de.acq.hęre.& lati⁹.17.incipi. cõſideratis diligentiſsimè & maturè. Iaſon. in.d.l. frater à fratre.pe.col.ff.de.cõditio. inde. tenēdo hãc ſecundam concluſionem pro veritate , dicit, ꝙ reſtat reſpõdere ad tex.in d.l.ſi quando.in.§.& generaliter, vbi clarè probatur , ꝙ dicta donatio valet.ſed ad dictum.§. & generaliter dicit , ꝙ clara ſtat reſponſio. quia intelligitur in donatiõe facta filio emãcipato, & non in poteſtate,vt patet neceſſariò rectè intuēti.nã ibi dicit tex.ꝙ ſi pater donauit filio, nō imputat in legitima,niſi hoc pater expreſsiſſet. ſed in filio in poteſtate hoc eſſet falſum:qa imò fili⁹ in poteſtate donationem ſimpliciter factã imputat in legitimam.l.filium quem habentem.C.fami.her.per Bar.& alios.in.l.in quarta.ff.ad.l.falci.nam in filio emãcipato eſt ſecus. vt in.d.§.notatur. ergo neceſſariò primum dictũ regulę. dicti.§. & generaliter. intelligitur in emancipato,& per conſequens exceptio à regula.vt.l.1.ff.de regu.iuris. ¶ Et ad textũ in.d.l.ſi non mortis.per quē ibi ſe fundauit Ange. reſpondet dupliciter. Primò,ꝙ ibi loquitur in matre donante filio,cuius donatio incontinēti valet. vt.l. ſi conſtante.C. de donatio.inter vi.& vxo. & eſt ratio,quia mater non habet filiũ in poteſtate.vt in.§.fœminę.inſti.de adoptio. ¶ Secũdò,qa poſito, ꝙ dicta lex.ſi non mortis.loquatur in patre,loqtur in filio emãcipato , ſecundũ prędictos doctores in dictis locis. ¶ Et quãuis prędicti domini non dicant,iſtud probat tex. de pura neceſsitate in.d.l. ſi non mortis. ibi dũ dicit.hac autē contemplatione, vt in quartam habeatur. vbi donatio in vita fuit facta cũ cõditione,vt eã filius cõputaret in legitimã: ꝙ ſi fuiſſet filius in poteſtate,nō erat neceſſarium, per.d.l.filium quē habentem.vt dixi reſpondendo ad dictũ.§. & generaliter.ergo de neceſsitate ſequitur,ꝙ dicta.l.ſi non mortis. loquatur in filio emancipato.Et ita concludendo prędictus.do.doctor de Segu. dicit.ꝙ donatio de tertio facta filiofamilias à patre,poteſt per eum quandoq; reuocari. & ita ſua opinio eſt hodie per iſtam legem comprobata. & ceſſant opiniones & iura contraria. ¶ Et quod di- approbat
cit Bal.in authē.ex teſtamento.2.col.ver. conclude ergo.C.de collatio.& Ange.in authen. de immen. donatio.1.&.2.col.collatio.7. vbi latè. ¶ Niſi intelligas,quòd donatio facta filiofamilias non tenet in eo,quod eſt immēſa. vt ibi & in. d.l.ſi pater.quam legē ſic intelligit Pau.de Ca.ibi. ¶ Vel aliter intellige ſecundum Bal. in.d.c.iurauit. de probatio.vbi tenet vt ſuperius dixi. ꝙ donatio facta à patre filię ſuę dum adhuc exiſtit in domo ſua,non valet,niſi ſit in domo mariti.allegat textũ , quē reputat ſingularem iuncta glo.in.l.nec inter.C.de donatio.inter virum & vxorē.& ibi Iaco.de are. refert & ſequitur Andr.Sicu.in.d.c.iurauit. ſed tene quod ſupra cum do. doctore de Segu. per iſtã legem. ¶ Sed reprobat
quia do.doctor.de Segu.vbi ſupra , dicit , ꝙ mater non põt reuocare donationem à ſe factam filio ſuo: tu tene contrarium per ea,quę dixi in glo.iſtius legis ſuper parte.la madre. ¶ Quo ad ſecũdũ,inquãtum iſta lex dicit,ꝙ donatio facta filio ſui iuris,poteſt reuocari,ſicut facta filiofamilias.dic,ꝙ per iſtã legem in hoc reuocatur & corrigitur.l. donatione. &.l.velles.C.de reuo.dõatio.&.l.ſi quãdo.§.& generaliter. de qua ſupra.& cõmunis doctrina ſcribētiũ in authē. vnde & ſi parens.C.de inoffi.teſta.&. l.2.C.de inoffi.donatio.&.d.l.& ſi mortis.C. ad legē falci. & alia iura dicētia,ꝙ donatio facta à patre filio emãcipato vel ſui iuris , nō põt ꝑ patrē reuocari. ¶ Cuius cõtrariũ iſta lex diſponit. Et cũ ea cõ- Concor.
cordat.

cordat.l.vnum ex familia.in prin.de lega.2. vbi eſt caſus, ꝙ ſi ego inſtitutus ſum grauatus à teſtatore vni ex familia ſua reſtituere fundum titianum,quē ego elegero,ꝙ poſſum vnum in vita eligere, & ſic inter viuos.Vnum tamen eſt,ꝙ ſi poſtquā elegero, pœniteat me,& voluero reuocare dictam nominationem, & electionem inter viuos factam, ꝙ licitè poſſum,& valebit dicta reuocatio:& ſic pinde habebitur nominatio,acſi facta non fuiſſet.Et quāuis.d.l.vnum ex familia.habeat locū in propria perſona teſtatoris,ꝙ poſſit variare, & reuocare electionem,& nominationē à ſe factam:hodie hoc facere non poteſt is,cui cōmittitur electio & nominatio: quia ſi ſemel elegit,non pōt ſuam nominationē & electionem reuocare,per textum, qui bene hoc ꝓbat in.l.35.infra.vbi dixi.Concordat etiam cum lege iſta.l.cum pater.§ à filia.& ibi Bar. & alij de lega.2.vbi dicitur,ꝙ ſi is,cui fuit facta cōmiſſio eligēdi elegit,poterit electionem à ſe factā reuocare. tenet etiam Iaſon in.l.poſt mortem.pe.colu.ver. adde ad confirmationem prædictorum.C.de fideico. iſtam etiam quæſtionē mouet do. doctor de Segu. dicta rep fo.ſi.7.co.ver.quarto mō, vbi cōtrarium tenet.Sua tamen opinio, vt ſupra dixi, hodie non procedit per iſtam legem.

2 l ¶ La madre. Nota ex ꝑticula iſta.ꝙ † mater pōt reuocare donationem à ſe factam filio ſuo de tertio bonorum ſuorum,Quod patet euidenter, inquantū iſta lex dicit.quando el padre o la madre hiziere donacion pueda la reuocar. ☞ Per quam legem corrigitur in hoc.l.ſi nō mortis.ff.đ inoffi.teſta. &. l.ſi conſtante.C.de donatio.inter vi.& vxo. vbi dicitur,ꝙ mater non poteſt donationem à ſe factam filio reuocare:quia non habet filios in poteſtate,ſicut pater.vt in.§.fœminæ.inſti. de adoptio. & per totū inſti.de patria po.& ita tenēt doctores.& Bal. in dicta.l.Si conſtante.& idem Bal.in.l.filium quē habentem.C.familię her.& domi.doctor de Segu. vbi ſupra.12.folio.3.co.ver.ex ſupra dictis.cui⁹ cōtrarium vt ſupra dixi iſta lex diſponit.& ſic nō ſolum pater,ſed mater,quę melioraui filium in tertio bonorum ſuorum,poterit vſq; ad obitum donatiōnē reuocare. ☞ Probatur multipliciter ex lege iſta. ☞ Primò referēdo finē legis ſuo princi. ſed finis eſt.pueda lo reuocar quādo quiſiere:principiū. quādo el padre o la madre mejorare alguno de ſus hijos.igitur mater poterit reuocare donationē.&c. Et ꝙ finis legis debeat referri ſuo principio, habetur in Spe. de diſpu.& allega. §. 4. ver. vltimo. in princi. ☞ Secūdò probatur,qa eadē eſt ratio in matre,quę in patre. quia ſi de iure imperatorū mater poterit donare filiofamilias eo quod non eſt in ei⁹ poteſtate.vt.d.l.ſi non mortis &.d.l.ſi conſtante.cum ſimi.eadem ratione pater poterat donare filio ſui iuris:ſed hodie per iſtam legem pater poterit reuocare donationem à ſe factam filio ſui iuris, licet in ei⁹ nō ſit poteſtate, per cōſequēs & mater poterit donationē à ſe factā filiofamiliās reuocare, & ſi ī ei⁹ nō ſit poteſtate. ☞ Tertiò dico,ꝙ.d.l. ſi nō mortis.&.d.l.ſi cōſtāte.loquūtur tā in patre,ꝙ poſſit donare filio ſui iuris,nec poſſit dictam donationem reuocare,quā in matre:ſed in patre dictę leges corriguntur per iſtam,ergo in matre videntur correctæ.nam lex correcta in vna perſona ex correlatiuis,cēſetur correcta in alia.tenet Bal.in.l.ſi.in prīci.C.de indic.vidui.to.& ibi eſt tex.& Pau.de Ca. ver.nota ergo.& facit lex ſi.C.de acceptila.&.l. cū emptor.C.de reſcin.ven.&.l.ſi ab eo.C. de legitimis hære. ☞ Et ꝙ vir & vxor ſint correlatiua,probatur ex.c.pe.de adulteriis.& tenet Pau.de Ca.in.d. l.ſi.in principio.C.de cadu.tollen.vbi dicit, ꝙ vir & vxor ſunt correlatiua:ideo ſtatutum in vno, videtur in alio ſtatutū. ☞ Quartò in.l.iſta vir & vxor æquiparantur.& idem in.d.l.ſi nō mortis. vt ſuperius illam induxi.ſed in iure habes, ꝙ lex loquens in vno de æquiparatis,habet locum in alio. ſecundum glo.quā ad hoc cōmendat Pe.de ancha.in.c.ſi poſtquā.§.ſi.de electi.li.6.facit glo. in cle. abbates de reſcrip.& in.c.2.de conſe.in.6.&.l. quod ſeruo. C.de furtis.igitur.&c.

3 m ¶ De ſus hijos. Intellige † nō ſolum de iā natis, ſed etiam de poſthumis.ar.tex.in.l.ſi quis filiabus. & ibi Bar.ff.de teſta.tute.& inſti.q dari tuto.po. §. ſi qd filiab⁹.vbi dicitur,ꝙ appellatione filiorū, et poſthumi cōtinentur.& habetur in.l.qui quartā. §. ſi.đ lega.1.vbi legatū factū filiab⁹,debetur etiā poſt humę,ſi teſtator habet vnicā tātū viuā. ☞ Facit etiā. l.ſi duobus.§.ſi.de lega.1.vbi dicitur, ꝙ poteſt legari iā nato & poſthumo:& ſi moritur poſthumus,totū legatū debetur iā nato.vt ibi. ¶ Et hoc verum, licet glo.in.l.9.titu.delas mādas.fo.legum.glo.1.teneneat contrarium,per tex.in.l.3.titu. delas dona. in fine eodem foro. ¶ Cui reſponde,ꝙ.d.l. non ꝓcedit,quia natione poſthumi concurrentibus his, de quib⁹ in.l.15.ſupra,reuocatur donatio.vt.l.ſi vnquā.C.de reuo.donatio. ☞ Et nota. ꝙ nō ſolū in teſtamentis,ſed in cōtractibus appellatione filiorum veniunt poſthu.vt ſi pater ſtipulatur ꝓ ſe & filiis, ītelligitur ſtipulatū fuiſſe etiā pro filiis ſuis poſthumis.per.l.ſi quis operis.ff.de ope.liber. & inſti. qui dari tuto.po.§.ſi.cum gloſſ.tenet Ludo. pon.in ſingula.§.fili⁹.ver.qro vtrū.tex.& Bar.in.l.gfiliab⁹. in principio.đ lega.1.gl.& Bar.in.l.titi⁹. in principio.ff.đ libe.& poſthu.tex.& idē Bar.in.d.l.q quartā.§.ſi.de lega.1. ☞ Et hoc maximè ſi nō ſint filij nati: qa intelligitur đ naſcituris.Tenet Pau.de Ca. cōſilio.178.vide ad hoc bonū textū ī.l.2.§.fili⁹.ff.ad tertulia.ſecundū Bal.in.l. precibus.9.co.C.đ impube. & aliis ſubſti.vbi etiā dicitur,ꝙ filiorū appellatione,venit etiam qui eſt in vtero.notatur in.l. qui in vtero.ff.đ ſtatu.hoī. ☞ Quia veniūt etiā fœminę filię.l.ſi ita ſcriptū.in principio.& ibi Bar.de lega.2. &.l.ſi qs ita.in principio.ff.de teſta.tute. ☞ Qđ eſt verū in materia fauorabili:ſec⁹ ī odioſa,vt.l.1.§. ſed ſi incer-

ſi incertũ.& ibi Bar.ff.de ventre in poſſe.mi. ¶ Et
ſi dicas,ꝙ.d.l.3.de donatio.ſo.le.dicit contrariũ:re-
ſpõde(ſalua pace gloſſatoris)ꝙ.d.l.3. vt ſupra dixi,
non obſtat,quia hodie ceſſat illius prouiſio.¶ Item
quia non loquitur in caſu,quo pater donauit filiis
ſuis,vt apparet ex ea.
¶ Itẽ qa magis diſpo- hijos ^m^ o deſcendien
nit cõtrarium. qđ pa-
tet inquãtũ dicit,ꝙ ſi maritus aliquid donauit vxo
ri ante nunptias,& poſtea ea prægnãte maritus eſt
vita functus,ꝙ poſthumꝰ poſtea natus venit in di-
uiſione bonorũ cũ fratribus iã natis tempore obitꝰ
patris,& ita nõ cõputatur ibi poſthumus in nume
4 ro filiorum.& hoc tene. ¶ Quæro filij † dicuntur
Qõ. de familia:itẽ liberti:& ſerui : & oẽs ſeruientes vt.
l.fi.C.de verbo.ſigni.&.l.ꝓnũciatio.§.familiæ.&.l.
ff.de verbo.ſigni.pone, ꝙ pater in teſtamento non
dixit,lego filiis meis,ſed,lego familiæ meę tertiam
partẽ bonorũ meorũ.vel ita dixit, lego filiis meis
non expreſſis nominibus,an veniant ad legatũ fi-
lij,qui ſimul habitant cum patre : an etiam hi , qui
non habitant ſimul cum patre.Quæſtio eſt notan-
da,& eã mouet prędictus doctor de Segu . in repe.
d.§.ſed & ſi fundum.7.col.ver.circa hoc tamen quę
ritur.de lega.2.vbi diſtinguit,an loquimur in vlti-
ma volũtate:an in cõtractibꝰ. ¶ Primo caſu dicit,ꝙ
ſufficit eos eſſe filios , licet ſint in poteſtate patris
conſtituti,& non cum eo habitent.textꝰ eſt , quem
ibi ad hoc põderant moderni in.d.l.fi.C.de verbo.
ſigni.vbi appellatione familię non ſolum continẽ-
tur filij,ſed etiam propinqui,& cognati : tamen o-
mnes non habitant ſimul. ¶ Ex quo infertur, ꝙ ſi
ego habeo quatuor filios:duos mecum habitantes:
alios duos ſeorſum habitantes:quia fortè contraxe
runt matrimonium,& ego pater dixi in meo teſta
mento ſic.licet ego pater poſſim de quinto bono-
rum meorum facere ꝙ mihi placeat : attamen ego
volo,ꝙ remaneat penes filios meos. ¶ Vel ita dixi.
ego volo ꝙ remaneat penes familiam meam . ꝙ in
hoc caſu non ſolum poſſunt filij qui mecum habi-
tant participare de hoc relicto, verumetiam alij fi-
lij,qui ſeorſum habitant per.dictam legẽ fi . vbi in
relicto quod teſtator facit familiæ ſuæ nõ refert an
filij habitent ſeorſum,vel ne. & in hoc primo caſu
amplius nõ dicit.Sed tu adde Bar.in.l.ſi conſtante.
2.col.ff.ſo.ma. & glo.in cle.1.de baptiſ. vbi dicitur,
ꝙ legatum factum filiabus, debetur etiã baſtardis,
quãuis non ſint in poteſtate parentũ.vt inſti.de pa
tria pote.in princi. &.l.3. ff. de his qui ſunt ſui vel
alie.iu.vbi glo.& Bar.licet ſit de patrimonio, quod
legatur,ſecundum Barto.in.d.l.fi.C.de verborum
ſigni.vbi etiam per Bal.& modernos.& per Barto.
in.l.tutelas.in principio. verſi. & per hoc dictum.
ff.de capi.dimi.& hoc quia agitur de fauore. ¶ Itẽ
ad hoc facit.l.petitionem.& ibi Bald. C . de aduo.
diuer.iudi.vbi dicitur, ꝙ appellatione filiorum, ve
niunt etiam tranſuerſales vſque ad quartum gra-
dum. ¶ Item veniunt nepotes ſecũdũ Bar.in.l. libe
rorũ.in princi.ff.de verbo.ſigni.& in.l.filius.ff.ad
macedonia.&.l.filiũ.eodẽ ti. ¶ Itẽ veniunt ꝓnepo
tes.l.1.§.ſi quis.& ibi Bar.ff.de ſuis & legi. hęre. ſi
enim appellatione filiarum vel filiorũ veniunt ba
tes legitimos enel ſtardi nepotes & trã-
uerſales vſq; in quar-
tũ gradum, & veniũt
etiã adoptiui.vt l.cũ adoptiuus. C. de decurio.libi
10. à fortiori venient legitimi,qui ſunt in poteſtate
patris & ſui iuris.& hoc in legato,quod eſt quid fa
uorabile.vt per Bar.in.d.l.ſi conſtantę.ff. ſolu. ma.
¶ Ex quo iuuenes poſſunt elicere vnã cõcluſionẽ, Cõcluſio.
ꝙ ſi pater legat tertiã vel quintã partem bonorum
ſuorum filiis ſuis, ꝙ venient ad legatum nepotes
& pronepotes teſtatoris:filij etiam adoptiui & ba
ſtardi. Non tamen intelligas,ꝙ in legato facto filiis
veniũt nepotes,& ꝓnepotes,& filij baſtardi,ſi ſtãt
filij legitimi:qa veniũt ſolũmodo filij legitimi: eis
tamẽ nõ ſtantibꝰ,ordine ſuo veniunt nepotes,& ꝓ
nepotes,& filij adoptiui:& his nõ ſtãtibus,trãſuer
ſales vſq; ad q̃rtũ gradũ.argu.tex.ĩ.l.9.et.10.ſupra.
Et bene ad hoc facit ſingulare dictum Bar.ĩ.l. ſi co-
gnatis.in fine.ff.de rebꝰ dubiis.vbi dicit, ꝙ legatũ
factũ familię vel cognationi teſtatoris,debetur pri
mo his,qui priꝰ ſunt nominati:ſed ſi nemo eſt priꝰ
nominatꝰ,đbetur ꝓximioribꝰ in gradu ordine ſuc
ceſſiuo.licet legatũ familię vel cognationi cuiuſdã
tertij extranei debeatur omnibꝰ pariter. vt ibi per
Bar.per textum cum gloſſa.in.l.cum ita. §. in fidei
commiſſo. de lega. 2.& vide quæ dixi in lege.ſex-
ta.ſupra.in parte por ſu orden . ¶ Vnum tamen in
5 hoc eſt notandum,ꝙ † licet veniant ad legatum o-
mnes de familia,vel de cognatione. vt per Bartol.
vbi ſupra.eſt verum, pręterquam hi , qui teſtatorẽ
offenderũt.nã licet ſint de familia, vel de cognatio
ne,nõ veniunt ad legatũ.tenet notanter Bal.in.l. in
ipſiꝰ.ver.q̃rit hic Guiliel.C. familię her. Quod eſ-
ſet maximi effectus,ſi etiam haberet locũ in lega-
to à teſtatore facto filiis ſuis.quod dici poſſet argu.
eius,quod dicit gloſſ.& Bar.in.l.ſi teſtamẽtũ.ff. de
6 petitio.hęre. ¶ Sed pone † pater in teſtamẽto ita di
xit.lego poſthumo filio meo tertiã partẽ bonorum
meorũ:nũquid ſi moritur is, qui erat tẽpore teſta-
menti,& eius mater, & conualeſcente teſtatore cũ
alia cõtraxit:& cũ eſſet p̃gnãs teſtator đceſſit,an in
telligat,đ eo poſthumo,q erat tp̃e teſtamẽti : vel ẽt
ĩtelligat đ eo,q erat tpe mortis ex alia vxore? Et te
net ꝙ ſic.tex.eſt ſatis notãdꝰ in.l.placet.ff.đ libe.&
poſth.&.d.l.ſi cognatis.ff.đ rebꝰ dubiis.et ibi Pau.
7 đ ca.qđ nõ. ¶ Pone † ẽt,ꝙ teſtator ĩ teſtamẽto ita di
xit.ſubſtituo filiis meis in.tertio ꝓximiores meos:
an iſto caſu mortuis filiis,relicta ſorore & filio ex
alia ſorore p̃mortua poſt mortẽ patris teſtatoris,ve
niat ſoror teſtatoris ſola ad ſubſtitutionẽ excluſo fi
lio ex ſorore p̃mortua:an ambo.ſ.ſoror & filiꝰ ſoro
ris? Videbat ꝙ veniunt ſimul.arg.tex.in.l. 8.ſupra.
¶ Sed

¶ Sed cōtrariū eſt verū, vt tenet Bal.in.cōſilio incipiēti In nomine domini caſ⁹ talis eſt, quidā titi⁹ deceſſit.&c. Et habetur in additio.ad Bar.in. dicta.
52 l.ſi cognatus. ¶ Et reſponde ad dictā legē.8.ꝙ ibi loquitur in ſucceſſiōe ab inteſtato: ſecus in inſtitutione & ſubſtitutiōe facta teſtamēto, in quo tercio de ſus bienes[n] teſtator videtur ſentire, ꝙ ſoror ſua præferatur cōſobrino propter verbū meos, poſitū in ſubſtitutione, quod refertur, ad tēpus mortis teſtatoris. vt.d.l.ſi cognatis. aliàs ſi non eſſet verbū, meos, equaliter admitterētur, p.l.cū ita §.fi.& ibi gl.quę incipit.quoniā.đ lega.2.& qa verba iſta teſtatoris debēt ita intelligi vt.l.ſi cui. ff. de ſerui. ¶ Tu tamē intellige, ſi ſubſtitutio eſt facta ſeruata forma, de qua in.l.27.infra. ¶ Secūdo caſu ſcilicet in contractib⁹ eſt ſecus. imò ad hoc vt filij cōtineantur appellatione familię, eſt neceſſe, ꝙ tales filij ſimul cū patre habitēt.l.tria onera.ff. đ excuſa. tuto.& ſubdit prędictus doctor de Segu. caſum in
8 terminis. ergo. pater familias † fecit pactū cū furnatio, ꝙ teneatur coquere panē ꝓ me & familia mea pro decē ſingulo anno. poſtea mea familia eſt aucta, qa forte tēpore cōuentionis duos tantū habebā filios: poſtea nati ſunt mihi alij: an dictus furnarius ſit mihi obligatus coquere panē neceſſariū meę familię pro eodem pretio. Iſtam quæſtionem format Iaco.Bu.in.l.fi.C.de ſacroſan.eccle. vbi per illum tex. determinat, ꝙ non. quia aliàs familia poſſet creſcere in infinitum, vnde illa conuentio facta de familia debet intelligi de familia, quæ eſt de preſenti, non de illa poſtea augmentata. vt.l.ſi ita.ff.de au: & ar.lega. Iſtam deciſionem refert et ſequitur Imo. in cle.literas.19.colu.de reſcriptis. vbi latè examinat hanc quæſtionem, & ponit ſimiles quæſtiones. pro qua deciſione facit textus in.l.cui fundus. in fine.ff.de condi.& de. vbi Albericus & alij inducūt ad multas quæſtiones. de qua quæſtione vide omnino. Barto.verò in tracta.ſerui. vrba. in.cap.1. quod eſt de furno. verſicul. quinta quæſtio eſt. examinando quæſtionem iſtā per quinq; concluſiones, eam diuidit in quatuor membra, de quibus vide ibi per eum, & per Iaſonem in.l.fi.3.colu.C. de ſacroſanct.eccleſijs. ¶ Ex quo infertur ſecundum eum, ꝙ ſtricti⁹ capitur familia in contractibus. allegat Pe.de ancha. hoc tenentē in.c.quanto. de cenſi. & Bar.i loco prææallegato. Tu verò vltra vide Bar. in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.2.co.ver.quæro quid in contractib⁹.ff.ad trebellia.& in.l.hęredibus.in fine.co.ti.&.l.qui filium.C.de iure deli.& in. l. lege Iulia.ff.de ritu.nup.&.l.generaliter.§.cū aūt.& ibi Bal.& modernos.C.de inſti.& ſubſtitutio. & Bar. in.l.ꝓnūciatio.ff.đ verbo.ſigni.Bal. & modernos ī d.l.fi.C.de verbo.ſigni.& in.l.lucius.§.dāma.& ibi Bar.de lega.2.&.l.cū pater.§.volo.eo titu.&.l. 2. ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iu.& in Spe.de loca.§.6. ver.66.& ſe.vbi oēs tenent, ꝙ etiam in contractib⁹ appellatione filiorum veniūt naturales, quanto magis legitimi, qui ſunt extra familiam, vel qui non ſunt in poteſtate patris, prout dixi in princi. iſtius glo. ex quo bene apparet incōgruā eſſe diſtinctionem do.doct.de Segu. Propterea in iſto ſecūdo caſu ita eſt dicendū, ꝙ aut loquimur in odioſis & reſtringibilibus, aut in merè fauorabilibus. ¶ Primo caſu appellatione familiæ, nec appellatione filiorū in cōtractibus veniūt naturales, neq; legitimi, qui ſunt extra familiā, & poteſtatem teſtatoris. vt tenēt doctores vbi ſupra.& eſt textus in.l.1.§.ſed ſi incertū.& ibi Bar.ff.de ventre in poſſe.mi. ¶ Secundo caſu veniunt ligitimi, & naturales, & omnes ſupra dicti. vt ita loquitur Bar.& alij in locis de quib⁹ ſupra: dūmodo ordo inter eos ſeruetur. vt per Bar.in. d.l.ex facto.§.ſi quis rogatus. quod nota.

n ¶ En el tercio de ſus bienes in.l.9.tit.delas man- Quo.
9 das.fo.le.cū ſimi. ¶ Quæro † teſtator nō dixit melioro filiū meū in tertio bonorū meorū, vt hic dicitur, ſed melioro filiū meū in tertia parte meæ ſubſtantiæ: nūquid videtur melioratus in tertia parte bonorū teſtatoris? Do.do.de Segura. in repe. §.ſed & ſi fundum.l.vnū ex familia. de lega.2.verſi.2.& ex hoc ergo infero.tenet, ꝙ ſic. & allegat tex.in.l. nam quod.§.nō omnis. ff. ad trebellia. vbi dicitur, ꝙ tantū ſignificat ſubſtātia quātū bona. ¶ Eodē modo valet legatū factū extraneo de quinta parte bonorū, dicēdo teſtator. Lego quintā partē meæ ſubſtantię. quia videtur legare quintā partē bonorum per.d.§.nō omnis. ¶ Idē ſi teſtator dicit. Melioro filiū meum Titium in tertiam partem rerū. vel. Lego titio extraneo tertiā partē rerum mearū. ꝙ valebit melioratio, & legatum: cùm appellatione bonorum, res contineantur. per.d.§.non omnis. ¶ Idem ſi aliquis dixit. Melioro filium meum Titiū in tertiam partem pecuniæ meę. quia valebit melioratio vel legatum: cū appellatione bonorū, pecunia cōtineatur, & ecōtra per.d.§.nō omnis. ¶ Maximè quia appellatione pecuniæ omnis res, quę pecuniā valet, cōtinetur. tex.eſt notabilis cū cōcordātiis in.l. 2.C.de cōſti.pecu. ¶ Idē eſt dicendū ſi dicerē. Melioro filiū meū Titiū in tertio meorū. vel. Lego quintā meorū. quia valebit, perinde ac ſi dixiſſem, bonorū meorū. per.d.§.nō omnis. cū lege ſequenti. ff. ad trebellia. Et ita patet ex ꝓdictis, ꝙ mod⁹ meliorandi in tertia parte, vel legādi in qnta, eſt ampliat⁹. vt hic. ¶ Et ſic nulla erit differētia an dicā. Melioro filiū meū Titiū in tertiā partē bonorū meorū, vel rerū mearū, vel ſubſtātię meę, vel pecunię meæ, ac meorū. Quod eſt notādū ꝓ iſta lege, & ꝓ lege.9.ti. delas mādas fo.le.cū ſimi. ¶ Sed tu adde meliorem textū đ iure, q hoc in expſſo dicit in.l.26.infra. vbi dicitur, ꝙ licet pater nō dicat, melioro filiū meum, neq; dicat, in tertio bonorū meorū, valet melioratio: dū tñ ex verbis teſtatoris poſſit cōprehēdi melioratio. qa intelligitur in tertio & qnto, ſi quātitas rei legatę attingit tertiā & qntā partē bonorū. vt ſi dicat

Idem. Idem. Idem. Idem. Conclu.

dicat teſtator,reliquo,dono,vel mãdo filio meo Ti
tio talẽ ſeudum vel domũ,quia ſi nõ dicat in tertio
vel in quinto bonorũ,intelligitur p.d.l. ¶ Et nota,
quia p.d.l.26.hodie nõ,pcedit dictũ do. doctoris d
Segu.in.d.repe.3.col. ver.tñ crederẽ. Inquantũ di
cit,ꝙ legatũ relictũ à teſtatore his verbis. lego qn-
tã meę hęreditatis.vel melioro in tertia parte meæ
hęreditatis:tale legatũ nõ valet.cũ dicat,ꝙ aliud eſt
quota bonorũ:& aliud quota hęreditatis p tex.vbi
dicit,ꝙ ſit hęc differẽtia melius quã alibi in.l.ſi qs
ſeruũ.§.fi.cũ ſequẽti de lega. 2. nã cũ iſta lex dicat,
meorũ,dũ dicit,enel tercio d ſus bienes,dicit,ꝙ vi
detur dare poteſtatẽ legãdi ſeu meliorãdi,introdu-
cere certã formã,quã teſtator dbeat ſeruare iu legã
do ſeu meliorãdo.vt dicat melioro in tertia pte bo
norũ.vel lego quintã partẽ bonorũ meorũ.quẽ mo
dum iſta lex cũ ſimilibus adinuenit,& taliter lega
ri cõcedit.nõ tñ vt dicat,melioro in tertia parte hę
reditatis meę.vel lego quintam partem hęreditatis
meę.quia cum iſtę leges cõcedant legare.ſ. in quin
tam partẽ bonorũ,vel in tertiã partẽ bonorũ:tacitè
vidẽtur negare teſtatorem poſſe meliorare in tertia
parte hęreditatis:vel legare quintã partẽ hęredita-
tis.per textum in.l.maritus.C.de procura. &.l. ait
prætor.in principio.ff.de iudiciis. Forma igitur da
ta à.d.l.9.ti.delas mandas.foro le.dicit ꝙ eſt ſeruã-
da,& ab ea nõ eſſe recedendũ.vt.l.de cõſtitutioni-
bus.ff.ad municipa.&.l.certa forma.cũ lege ſequẽ.
C.de iure fiſci.lib.10.&.l.1.de præliis curia.eo.lib.
quod habet locum ſecundum eum etiam in actu ſa
uorabili.vt eſt manumiſsio.l.qui romæ. §. flauius.
ff.de verbo.obliga.& dicit Bal.in.l.omnes populi.
in ſine.pen.col.ff.de iuſti. & iure. per. d.§.flauius.
Idem dixit in.l.ſi alterius.C.ſi mi.ſe.maio. dixe.&
in.l.fi.C.ſi manci.ita fue.alie.vt ma.&.l.nõ omnis.
in fine principij.ff.ſi certum peta.& ſic dicit,ꝙ for
ma data à.d.l.9.cum ſimi.debet etiã ſeruari in actu
legãdi vel meliorandi, qui ſunt actus ſauorabiles.
vt.l.in teſtamentis. ff. de regulis iuris.&.c.dilecti.
de donatio.Et eſt ratio huius, vt ipſe inquit, quia
forma dat eſſe rei,& conſeruat eam in eſſe.vt.l. Iu-
lianus.§.ſed & ſi quis.ff.ad exhibe.c.ſi morum. di-
Infertur. ſtin.1.&.c.1.&.2.de conſe.eccle.vel alta. ¶ Hinc di-
cit Bal.in.l.1.ff.de libe. & poſthu.ꝙ magis attendi-
tur ſorma legis vel ſtatuti,quàm ratio legis. ¶ Pro-
pterea cum hæc ſit forma legis,debet etiam ſeruari
à teſtatore ruſtico,minore, & muliere.ſecũdũ Bal.
in.l.iuris.in fine.C.qui admitti. ¶ Nec obſtat,ꝙ po
teſt dici,ꝙ iſta lex cum ſimilibus hoc expreſsè nõ
induxit pro ſorma,qa dicit,ꝙ ſufficit,ꝙ tacitè col-
ligatur ex verbis ſecũdum Bal.in.l.eos.5.col. C.de
appellatio.nã per dicta verba,ſus bienes,ſatis colli
gitur data ſorma tacitè : vt fiat melioratio,& lega-
tum in bonis,non autem in hęreditate. nã ſi vtrũq;
lex voluiſſet,expreſsiſſet.vt.l.1.in fine.C. de cadu.
tollen.&.c.ad audiẽtiã.de decimis. ¶ Item dicit nõ
obſtare ſi dicatur, quòd fideicommiſſarius vni-
uerſalis dicatur nõ ſolum ille,cui relinquitur hęre-
ditas,vel eius pars quota, quæ cõſiſtit in iure vni-
uerſali:ſed etiã ille,cui reliquũtur omnia bona, vel
res hæreditariæ,vel per quæcunq; vocabula , quæ
hoc poſſint importare.vt dicit textus in.d.§. nõ au
tem omnis.& ſic videtur,ꝙ nulla ſit differentia in-
ter iſtud nomen,hęreditas,& iſtud nomẽ,bona: qa
ad hoc breuiter reſpondit,ꝙ in effectu eſt differen
tia an vtatur verbo hæreditatis:& tunc ſiue teſtator
relinquat eam totam,ſiue eius partem quotam,dici
tur fideicõmiſſum vniuerſale:ſecus quãdo teſtator
vtitur aliis vocabulis,ſcilicet,bonis, rebus, & aliis
ſimilibus,de quibus ſupra dixit ampliando.d.l.9.
ti.delas man.fo.le.quia tunc prima facie potius ſo-
nat in corpora,quàm in vniuerſitate iuris,ſine qui
bus corporibus poteſt eſſe hęreditas.vt.l. hæredi-
tas.cum ſimilibus.ff.de peti. hære . & tunc diſtin-
guit,an teſtator relinquat,vel mãdet reſtitui omnia
bona,vel ſimpliciter bona ſua, ꝙ intelligitur de o-
mnibus in dubio:& tunc fauore vltimę voluntatis
cenſetur ſenſiſſe de hæreditate,& ſic de vniuer-
ſitate iuris:& talis erit fideicomiſſarius vniuerſa-
lis : nec iſto , caſu intelliguntur bona, deducto ęre
alieno,imò cum eo ſicut hęreditas. ¶ Aut teſtator
reliquit quotam partem bonorũ, & tunc talis non
dicetur fideicommiſſarius vniuerſalis, ſed particu
laris.& illud verbum intelligitur , ſcilicet deducto
ære alieno.vt.d.§.nõ autem omnis.notatur per do-
ctores.& per textũ in.l.cogi.in.§.& generaliter. ff.
ad trebellia. & in dicta.l.ſi quis ſeruum.in. §. fi. cũ
lege ſequẽti.vbi doctores,maximè per Pau.de Ca.
10 de lega.2. ¶ Quando iſtud verbum † bona, profer
tur à cõtrahentibus,vel à lege,ſeu à principe, quid
importet. vide Bar.in.lege.3.ff.de bono.poſſe.& in
l.princeps.ff.de verbo.ſigni.& in.lege. tutoris. C.
ad le.Iuli.de vi publi.per doctores in dicta.lege. ſi
quis ſeruum.in dicto.§.finali. ¶ Poſſet tamen aliqs
opponere,vt ipſe inquit,dicens qua ratione.d.l.lo-
quens de quota bonorũ non debet extendi ad quo
tam hęreditatis ex eo ꝙ à lege eſt data certa forma
eadem ratione dicit ꝙ dicta.l.loquens de quota bo
norum non debet extendi ad quotã ſubſtantię vel
pecunię ſeu rerum vel etiam ſuorum ratione iam
dicta ſcilicet,ꝙ iſtæ leges dant formam in legãdo,
ſeu meliorando circa quotam bonorum . ergo non
videtur data facultas teſtatori diſponere circa alias
quotas quemadmodum non poteſt diſponere cir-
ca quotam hæreditatis . Sed dicit, ꝙ poteſt reſpon
deri.quia nihil refert quid ex æquipollẽtibus fiat.
vt.l.3.cum concordã. C.de inſtitu . & ſubſtitu . ſub
conditio.fa.& ſic modo dicat melioro in tertia par-
te bonorum meorum,modo dicat rerum mearum,
& ſic de ſingulis, idem eſt.quia iſta ſunt æquipol-
lentia. ¶ Huic tamen reſponſioni obſtat doctrina
Baldi.nota.quam ipſe ponit in lege prima, quã ibi
ſequitur Alex.ff.de libe.& poſthu.vbi cõcluditur,
ꝙ hoc eſt verum, ꝙ nihil refert quid ex æquipol-
lentibus

lentib⁹ fiat,niſi illud ponatur pro forma à lege vel
ſtatuto Quia tunc refert quid fiat ex æquipollenti
bus.& ſic cum dicta.l.nona,cum ſimli.ponant pro
forma,vt fiat dicta melioratio in quota bonorũ,er
go non habent locum quando fit in quota rerum,
vel in ſimili caſu.¶Sed ſuſtinendo dictam reſpon-
ſionem poſſet dici,quòd illud eſt verum,ꝙ ſi ali-
qd ponitur pro forma à lege vel ſtatuto,tũc refert
quid ex æquipollentibus fiat:quando lex,vel ſta-
tutum vltra procedunt anullando actum,ſi contra
factum fuerit.& in his terminis dicit quòd loqui-
tur Bal.in.d.l.1.quod dicta lex.9.non facit.imò ſo-
lum dicit,ꝙ poteſt meliorare in quota bonorum,
non tamen dicit,quòd ſi in alia quota fiat meliora-
tio,quòd dicta melioratio ſit nulla.¶Vel poteſt re
ſponderi ſupradictę oppoſitioni printcipali,quòd
poſito,ꝙ.d.l.9.& iſta lex quæ loquuntur in quo
ta bonorum non extendãtur ad quotã hęreditatis,
non propterea ſequitur,ꝙ non extẽdantur ad alias
quotas præterquàm hæreditatis:quia primo caſu
multę ſunt differẽtię,adminus nouem,quas præ-
dictus doctor de Segura.dicit recollegiſſe in.d.l.ſi
quis ſeruum.§.fi.cũ lege ſequenti.de lega.2.¶Item
quota hęreditatis & quota bonorum cum iſta ſint
diuerſa:ex diuerſis non fit illatio.vt in.l.ſi cũ actũ.
ff.de nego.ge.& in.l.fi.ff.de calũni.&.l.papinia-
nus exuli.ff.de mino.& ſic cùm iſta lex loquitur
in quota bonorum,non debet extẽdi ad diuerſam
quotam hęreditatis propter formã ibi à lege tradi
tam.ſecus tamen eſt in aliis quotis ſimilibus.vt in
quota ſubſtantię.& in quota pecunię.& rerum ſi-
milium.quia ad ſimilia facilis eſt trãſitus.l.an inu-
tilis.§.1.ff.de acceptilatio.&.c.2.de tranſlatiõe prę
la.&.c.ex parte.de poſtulan.&.c.quod dei timore.
de ſtatu regula.& in.c.idolatria.18.q.1.nam de ſi-
milibus ad ſimila facilis via inuenitur.l.non poſ-
ſunt.ff.de legibus.tex.& glo.in.c.ſuper quodam.
de ſtatu regu.vnde illud nil refert an aliquid fiat,
vel eius ſimile vt.l.fi.ff.manda.&.c.nemo.32.di.&
illud philoſophi.in habentibus ſymbolum facilis
eſt tranſitus.Cùm igitur qualitas,quę reperitur in
quota bonorũ reperitur in aliis quotis ſcilicet re-
rum,& ſubſtãtię,& pecunię ſit vna.ergo eſt eadem
ſubſtantia omnium ſupradictarum quotarum.iux
ta illud qđ egregiè dicit Bald.in additio.ad ſpe.in
titu.de diſputatio.& allegatio.in principio.& in.
l.1.in fine.1.col.C.quę ſit longa conſue.vbi ipſe ſic
12 inquit.nam illa ſunt ſimilia,† quorum qualitas eſt
vna:illa ſunt eadẽ,quorum ſubſtantia eſt vna.cùm
igitur iſta ſunt ſimilia,ne mirũ,quòd in eis ſit idem
ius.vt.l.illud.ff.ad legem Aqui.c.inter corporalia.
de tranſlatio.præla.& ſic permittitur meliorare in
tertia parte bonorum,nõ autem in tertia parte hę-
reditatis.¶Vnum tamen dicit,ꝙ ſi meliorat in ter-
tia parte hæreditatis,illa tertia hæreditatis ponitur
pro quota bonorum.quẽadmodum ecõtra aliquan
do quota bonorũ ponitur pro quota hęreditatis.

tex.eſt in.§.poſt quod.inſti.de fideico.hære.& ſic
declaratur,quòd teſtatori permittitur meliorare in
quota bonorum,non autẽ in quota hęreditatis ad
hoc,vt quota hęreditatis retineat ſuam naturã.ſed
retinendo naturam quotæ bonorum bene permit-
titur dicta melioratio.ſcilicet in quota hęreditatis.
per ſupradicta.¶Ex quo datur vna cautela,ꝑ quã *Cautela*
dotes,quę conferuntur,tertiantur.& quintantur.ſ.
ꝙ dicat teſtator.melioro filium meũ titium in ter-
tia parte bonorum meorũ,& hæreditatis meæ.per
textum in.l.illam.iuncta authẽ.ibi poſita.C.de col
latio.¶Sed hoc non eſt verum.quia dicta lex fori,
nec iſta lex,non tribuunt facultatem meliorandi,
ſcilicet in quota hęreditatis,ſed in quota ſuorũ bo
norum,vt ſupra dixi.& dictę dotes nõ ſunt melio-
randę,ſed filiarum dotatarum.vt.l.fi.ff.de collatio.
do.&.l.pomponius philadelphus.ff.familię her.&
ita concludit prędictus do.doctor de Segu.in hoc
articulo.¶Cui adde textũ in lege.1.C.de hęre.vel
actio.ven.vbi dicitur,quòd hęreditas non dicitur
viuentis,ſed mortui.& quando hæreditas eſt im
propriè nõ verè.vt per gloſſam & Bar.in.d.l.quę-
ſitum.§.cum ſeruus.de lega.1.itaq; ſi legatur tertia
pars hęreditatis,intelligitur bonorum.¶Hinc di- *Extẽſio*
cit Bar.in dicto.§.cum ſeruus.quòd hęreditatis do-
natio valet.quãuis donec donans viuat dicãtur bo-
na,non hęreditas.¶Sed tu tene contra dominũ do *Contra.*
ctorem de Segu.per textũ ſatis apertum & nouum
in.l.19.&.26.infra.quę leges apertè ponunt ſilen-
tium huic quęſtioni.& melius in.l.20.infra.in par
te.o quando no le ſeñalo en parte dela hazienda.
vbi dixi.¶Sed omiſſa diſpoſitione dictarũ legum,
quę de nouo ſunt factę,ꝑ quas apparet,ꝙ nulla eſt
neceſſitas dicẽdi,melioro,vel lego in tertio,vel in
quinto bonorũ vel hęreditatis,vel ſubſtãtię meę.li
cet prędictus doctor aliud ſentiat:ãte prolationem
dictarum legũ idem erat,quod hodie per dictas le-
ges ſtatuitur,ſalua pace domini doctoris de Segu.
& hoc tenuit Bar.& Bal.in.l.licet.in principio.C.
de pactis.vbi dicitur ꝙ hęreditas venit appellatio
ne rerũ.¶Itaq; ſi relinquitur alicui tertia vel quin
ta pars rerum,videtur relicta tertia vel quinta pars
hęreditatis.& cõtra,ſi relinquatur alicui tertia pars
hęreditatis,videtur relicta tertia pars bonorũ,vel
rerum.vt ſentiunt Bartolus.& Baldus.vbi ſupra.
¶Quibus adde ſingulare dictum eiuſdem Baldi.
in rubrica.C.de verbo.ſigni.vbi dicit.Quidam di-
ciſsim⁹,vt puta Coſmas de Medicis legauit alicui
dimidiam paupertatis ſuę.quia ita dixit teſtando,
lego dimidiã paupertatis meę:& dicit,ꝙ venit di-
midia hęreditatis.& allegat.l.lucius.§.hęredum.ff.
ad Trebellianũ.& ibi Bar.notanter.quos refert &
ſequitur Franciſcus cremẽ.conſilio.23.¶Et ſi quiſ-
piã dixerit,quòd iſta eſt impꝓpria locutio,ſcilicet,
ꝙ lex quę loqtur de hęreditate intelligatur de bo-
nis,& ecõtra,cùm multis differãt.vt habetur in di-
cta.l.ſi quis ſeruũ.§.fi.cum lege ſequenti.& ibi Bar.
de lega.

de lega.2.&.l. titius. in principio.ff. ad Trebellia-
num.& prædictus do.de Segura affirmat. ⁋ Reſpõ
de,ꝙ licet iſto caſu differant nomine,non differũt
in effectu.nã ſiue relinquatur tertia pars hæredita
tis ſiue tertia pars bonorũ ante quã tertium dedu-
catur de hæreditate,
vel de bonis, dedu-
cuntur debita.l. non

en teſtamento º o en

amplius. in principio.de lega.1. &.l.ſucceſſores.&
ibi Bal.C. ad legem falci. &.textus melior de iure
in.l.21. infra. Ratio huius dicti eſt.quia hæreditas,
& bona teſtatoris dicuntur deducto ære alieno. vt
dictis iuribus. ⁋ Itaq; ſi teſtator legauit tertiã par-
tem hęreditatis ſuæ:vel tertiam partẽ bonorum, vi
detur de ſuis bonis ſenſiſſe,nõ de alienis bonis le-
gaſſe.iura ſunt clara.& patet ex dicta.l.21.nam lega
tum de tertio & quinto, vt ibi,non detrahitur niſi
de bonis teſtatoris.igitur de ſuis bonis videtur ſen
ſiſſe. ⁋ Si verò in effectu filius,cui relinquitur ter-
tia pars hæreditatis , vel quinta,nõ cõſequitur vno
caſu plusquã alio,nihil refert,ꝙ teſtator dicat,relin
quo filio meo titio tertiam partẽ hæreditatis meæ.
an tertiam partem bonorum meorũ ,vel tertiã par-
tem ſubſtantiæ meæ. Nam vt inquit Bal. in dicta.
l.licet.ſi.verbis.C.de pactis.certè nõ curo de ratio
ne,ex quo effectũ habeo.& Spe.in.titulo.de calum
nia.in.fine.dicit,ꝙ effectus inſpicitur.& Innocen.
in.c.1.de bigamis.& Bal.in marga.ver.effectus.di-
cunt effectus magis quã verba attendi. ⁋ Itẽ magis
attenditur,quã modus,vt.l.3.& ibi Bal.C. de inſti.
& ſubſti.&.l.quotiẽs.§.ſi quis nomen.& ibi Io. de
Imol.ff.de hære.inſti. ⁋ Itẽ potius,ꝗ origo.ſecũdũ
Bal.in.l.humanitatis.3.oppo.C.đ impube. & aliis
ſubſti. ⁋ Sed dicta.l.9.ti.delas mandas.fo.legum.in
effectu venit prouidere,ne parẽtes in ſuis teſtamẽ
tis filiis ſuis relinquant vltra tertiam partẽ ſuorum
bonorum.igitur nõ eſt curandũ per quę verba ter
tia pars bonorũ relinquatur. ſi enim vltra tertium
non relinquitur,qd refert per quę verba relinqua
tur,ſi dicat teſtator,bonorũ an hæreditatis:cum,vt
dixi,in effectu hęreditas ſit tota teſtatoris ſubſtan-
tia:& tota bona teſtatoris.& ecõtra tota bona teſta
13 toris:ſint tota ſua hęreditas. Itaq; † ordo ſcripturæ
non attẽditur,ſi conſtat de ordine intellectus. vt.l.
cum pater.§. fidei tuę.de lega.2.& quãdo verba nõ
ſunt de ſubſtantia,non vitiant. tenent doctores. &
abb. in.c.1. vbi bonꝰ textꝰ cũ glo.de baptiſ. ⁋ Item
cauſa diuerſitatis ceſſante,ceſſat diuerſitatis effectꝰ
c.cũ ceſſante.de appellatio.ſed quia ceſſat cauſa di
uerſitatis , debet ceſſare diuerſitatis effectus. ⁋ Et
quia prædictus doctor de Segu.dicit,ꝙ ſi hoc eſſet,
ſequeretur,ꝙ tertium extraheretur de dotibus. re-
ſponde ꝙ non ſequitur. quia dos eſt propriũ patri
monium filiæ.non patris legantis tertiũ bonorum
ſuorũ.vt.d.l.ſi.ff.de collatio.do.&.l.3.§.ſed vtrum.
ff.de minori.&.l.vxorem.§.teſtamẽto de lega.3 &.
d.l.põponius philadelphus.ff.familiæ her.ſed ter-
tium nõ extrahitur de rebꝰ alienis,ſed de propriis
bonis. igitur &c. ⁋ Et ex hoc dicit tex. in.l. 25.in-
fra , ꝙ ſi teſtator meliorat vnũ ex filiis in tertio bo
norum ſuorum,non extrahitur melioratio de doti
bus filiarum,nec donationibus,ſed de bonis teſta
toris. p quęcunq; igi-
tur verba relinquat fi
lio ſuo teſtator tertiã

otra poſtrimera p vo

partem bonorũ ſuorũ,debetur filio per ſupradicta.
& per.d.l. 26.infra. & ſi bene ponderetur.d.l.9.tit.
delas man.fo.le.iſtud etiam voluit , nec cõtrarium
diſponit. præſuppoſito,ꝙ hęreditas dicitur in vita
teſtatoris,& poſt obitum ipſius dicitur non hære-
ditas , ſed bona hęredis.qđ patet ex.d.l.ſi quis ſer-
uum.§.fi. cum.l.ſequen.& ibi Bar.de lega.2.ſed di-
cta.l.9.dicit,ꝙ teſtator non poteſt legare niſi quin-
tam partẽ bonorum ſuorũ. inſuper dicit , ꝙ poteſt
legare vel relinquere tertiam partẽ bonorum ſuo-
rum filiis ſuis.ſi ergo viuo teſtatore prędicta lex lo
quitur de bonis,non de hęreditate:ſequitur,ꝙ non
curatur,an dicat bonis,an de hęreditate.

o ¶ En teſtamento. Nota ex.l.iſta,ꝙ donatio po
14 teſt relinqui in teſtamento. ideo ſequitur , ꝙ † te-
ſtamẽtum non vitiatur,licet habeat miſtam dona-
tionem. ⁋ Idem ſi habet admiſtam venditionem.
vt habetur per glo. & doctores in.l.hęredes.§.fi.in
verbo alienum.ff.de teſta.tenet Bal.in.l.cum anti-
quitas.ver.poteſt formari quæſtio.C.eodẽ.titulo.

p ¶ Poſtrimera voluntad. Aduerte,quia vltima
voluntas eſt de iure ciuili, & acquiſito ex ipſa.vt
15 per Bal.in.l.1. in fi.C. de hęre.inſti. ⁋ Et nota,ꝙ †
vltima volũtas poteſt tranſire in ſpeciẽ contractus.
quod patet ex.l.iſta in principio:& ibi,por via de
caſamiento.& cõcordat.l.vbi.C.de dona.cau.mor.
&.l.ſicut.C.de actio.& obli.&.l.in commodatis.§.
ſicut ff.cõmodati. ⁋ Quod eſt verum , licet vltima
volũtas differat à contractu in ſubſtãtia ſecundum
Bal.poſt glo.& docto. in.l.teſtamentum.C.de teſta.
licet ſint ſimilia in qualitate. qa ſicut in teſtamen-
to:ita in vltima volũtate & in contractu poteſt do-
nari. vt patet hic. & tenet Bal.in.d.l.teſtamentum.
ver.extra quęritur. ⁋ Et nota vnũ caſum ſatis ſingu *Nota.*
16 larem,in quo tranſit cõtractus † in vltimam volun
tatem,& in ſubſtantia ſimilãtur,& eſt connẽtio fa-
cta inter partes,eſt cõtractus nominatus ex cõmu-
ni vſu loquendi ſecundum Pau. de Ca.conſi.41.&
etiam pactũ eſt pars cõtractus,cui apponitur.l.fun
17 di partem.ff.de contrahen.emptione.igitur,ꝙ † in
ter maritum & vxorem eſt facta conuẽtio de ſe ad
inuicem ſuccedendo,iuxta formã textus in.l.9.tit.
delas herẽ.fo.le. nunquid iſta conuẽtio habet vim
vltimę voluntatis. & an in ſubſtantia ſit vltima vo
luntas? Tene ꝙ ſic,per legẽ.licet.& ibi Bal.in.ſi.C.
18 de pactis. ⁋ Ex quo infero , ꝙ † in tali cõuentione *Infer.*
debent adeſſe tot teſtes,quot requirũtur in vltima
volũtate iuxta formã textus in.l.1.ti. delos teſta.in
ordi.iũcta.l.3.ſupra.ſentit Bal.in.d.l.licet ver. quę-
ro

19 ro vtrū.C.de pactis. ¶Sed quia dixi,ꝙ † valet pa-
Nota. ctum inter maritū & vxorem de ſe inuicem ſucce-
dendo,vide ſingulare dictum Ludo.roma. in.l.ab
hoſtibus.§.ſi vir v[illegible]or.ff.ſolu.ma.vbi dicit,ꝙ ſi ma-
ritus debet lucrari dotem ob mortē vxoris:& ipſe
dedit cauſam morti,vel quia adhibuit malum me-
dicū,vel nullū adhibuit in eius infirmitate,& mor
tua eſt,ꝙ nō lucrabitur vir dotē.vt ibi voluit Bart.
Bal.& alij.& An.Si. in.c.in pręſentia.de proba.25.
20 col.ver.& vlterius addo.¶Item quæro an † dona-
Qō. tio cauſa mortis dicitur magis accedere vltimæ vo-
luntati,quàm contractui.glo.in.l.2. in princi.ff.de
dote pręle.dicit,ꝙ magis dicitur contractus,quàm
Contra. vltima volūtas.¶Sed Bal.in.l.1.co.1.in fine. ver.&
ex hoc nota.C.de ſecū.nup.& Bar.in.l.2. de lega.1.
Spe.in ti.de inſtr.edi.§ 15.ver.itē quia.dicunt,ꝙ do
natio cauſa mortis dicitur vltima voluntas.Bal.etiā
in.l.fi.C.de dona.cau.mor. per illum textū dicit,ꝙ
donatio cauſa mortis æquiparatur legato. notatur
in.l.fi.C.de codici.& in Spe.de donatio.ver.dona-
tarius.vbi dicitur , ꝙ donatarius cauſa mortis agit
3 opinio. in rem ſicut legatarius . ¶Bartolus tamen in.l.1.in
princi.per illum textum.& doctores. ff.de tute.&
ratio diſtra. dicit , ꝙ donatio cauſa mortis dicitur
contractus quō ad modū & formā,non quo ad per
ſonā.quia contractus cum authoritate tutoris cadit
in pupillum,ſed donatio cauſa mortis nō. ¶Et Bal.
in.l.hac conſultiſsima.3.col.verſi. item dicitur hic
C.qui teſta.face. po.dicit, ꝙ donatio cauſa mortis
non comprehenditur in ſtatuto de vltimis volun-
4 opinio tatibus.¶Sed Pau.de Ca.in.l.2.verſi.in glo.nume.
21 2.dicit.ꝙ † donatio cauſa mortis,nec propriè eſt vl
tima voluntas,nec propriè eſt contractus,ſed par-
ticipat de natura vtriuſq;.¶Primum patet.quia vl
tima voluntas pendet ex arbitrio et volūtate vnius
tantū.vt. l. inter veſtem. & ibi notatur. ff. de auro
& argento legato.Sed donatio cauſa mortis nō per
ficitur,niſi concurrente voluntate donantis & do-
natarij vt.l.illud &.l.inter mortis. ff. de dona. cau.
mor. & fit mediante traditione. vel ſtipulatione.
vel hodie pacto nudo : ſicut donatio inter viuos.
glo.eſt ordinaria,quæ non eſt alibi in.l.cum pater.
§.meuius.de lega. 2. & hac ratione quia ſapit natu-
ram contractus : in hoc poteſt fieri à filiofamiliàs,
licet non habeat liberum arbitriū de voluntate pa-
tris.quia contractus poteſt pendere ex alieno arbi
trio,licet non vltima voluntas.l.fina.C.communia
prædi.ſecundum Bald.¶Item hac ratione.quia eſt
contractus non requirit confirmationem per adi-
tionem hæreditatis , licet ſecus in legatis & fideî-
cōmiſsis.vt.l.eā quam.C.de fideico.ſed confirma-
tur ſola morte donantis.vt notatur in.l.filiæ.§.fami
liæ her.&.l.poſt legatum.§.qui mortis. per glo. ff.
de his quibus vt indig. ¶Item eadē ratione pro ea
non competunt tres actiones.ſ.ex teſtamēto,& hy-
pothecaria,& actio ex ſtipulatiōe ſi interuenit,vel
cōditio ex.l.ſi quis argentum. ſi ſolū pactum rei au
tem vendicatio competere per glo. 2. quæ eſt in.l.
2.ff.de publica.quę tenet dominium et quaſi domi
nium rei donatæ cauſa mortis transferri in dona-
tarium, ſecuta morte donantis,ſicut in legatarium.
quam Bart.videtur ibi ſequi,quod intellige,quan-
do donatio incepit à prouiſione , & non à traditio
22 ne.¶Item † donatarius quia ſemel conſenſu reci-
piendo prouiſionem vel traditionem non poteſt
renunciare in præiudicium tertij cui grauatus fuit
reſtituere , licet legatarius poſsit repudiare legatū
non acceptatū. glo.eſt ſingularis in.l.cum pater.§.
23 eorum.de lega.2.¶Item † in tali donatione nō po
teſt fieri ſubſtitutio vulgaris,niſi interueniente ꝓ-
uiſione,& conſenſu ſubſtituti vt.l.hęredibus.cum
ibi notatis.de lega. 2. licet ſecus in legatis & fidei-
cōmiſsis.ergo ſapit naturā vltimæ voluntatis,quia
poteſt reuocari ad libitum donantis , licet ſecus in
contractibus vt.l.ſicut.C.de actio.& obliga.& non
habet efficaciam ante mortem donantis. vt. l.non
omnis.poſt princi.cum ibi notatis.ff.ſi certum pe-
tatur.ſicut nec vltima voluntas.et hac ratione atten
tā requiruntur in ea quinq; teſtes, ſicut in qualibet
alia vltima voluntate.vt. l. fina. C. de codicillis.&
melius in.l.fina.ibi. y deue ſe hazer. titu.4. quinta
partita. vbi dicitur , ꝙ donatio cauſa mortis debet
fieri coram quinq; teſtibus ad minus. Ex quo etiā
dico , ꝙ ſi dicam in contractu. do tibi omnia bona
mea poſt mortem meam. ꝙ in tali contractu dona-
tionis debent adeſſe quinq; teſtes.quia iſta eſt do-
natio cauſa mortis vt.l.ſi pater.ff.de iure doti.¶Itē
24 † ex ea detrahitur falcidia,ſicut de legatis , & fidei
commiſsis.vt d.l.cum pater.§.eorum. ſecus in aliis
25 contractibus.¶Item † in ea habet locum ius accre
ſcendi vt.l.1.in fine.C.de cadu.tollen.licet ſecus in
contractibus.pręterquā in vſufructu.vt.l.1.ff.de v-
ſufruc.accreſ.¶Quod dic vt.l.ſi quis titio.ff.de ver
bo.obliga. ¶Poteſt enim dici,ꝙ non eſt vltima vo
luntas,ſed habet vim eius.& inter iſta eſt differen-
tia vt in.l.licet.C.de pactis.neq; eſt contractus pro
priè,licet vim eius habeat: & ita intellige quod no
tatur in.l.2.ff. de dote prælegata. Iſtam opi. Pauli
de ca.tenet Pet.de Ancha.conſilio.385.& Bal.con-
ſilio. 162. &.166. ſed hi omnes non dicunt an acce-
dat magis vltimæ voluntati , quàm contractui , vel
econtra:ſed ꝙ participat de vtroq;.& in quo parti-
cipat vltimę voluntati,vide optimè in.l. fina.tit.4.
quinta partita.qđ facit ad legē tertiam ſupra. ¶Sed
26 quia lōga eſt diſputatio inter doctores , an † dona-
tio cauſa mortis ſit cōtractus , an vltima volūtas,vt
ex ſupradictis apparet:tu đ quęſtione iſta vide ple
nè p doctores in dicta.l.fi.C.de dona.cau.mor.et in
dicta.l.2.ff.de dote pręle.et inſti.de dona.in princ.
& in.l.vnica ad finē.C.đ cadu.tollē.et in.l.quę ſub
cōditione.§.hoc eſt dictū. ff. de cōdi. inſti.latè per.
Io.de ana.in.c.qa in omnibus.2.co.ver.quarto quę
rit.de vſuris.p Alex.in.l.2.in prin.ff.de verb.obli.
¶Sed pro opinione , ꝙ ſit magis vltima voluntas
quàm

quàm contractus, eſt cōmunior opinio ſecundum Ludo.ro.conſilio.75.incipi.neſcio &c. vbi dicit, ꝙ ſicut legatū reuocatur ſi teſtator voluntariè alienauit rem legatam.ff.de adimen.lega.&.l. fideicommiſſa.§.ſi rem.de lega.3.ita etiam intelligitur reuocata dōatio cauſa mortis, ſi ipſe donans rē donatam voluntariè nulla neceſsitate cogente alienauit. Ita

lūtad o por otro algū cōtracto q ētre biuos r hora el hijo eſte ēpo

ſingulariter dixit Dynus in.l.ſtichum qui meus erit.de lega.1.de quo dicto Bal.facit magnū feſtum in.d.l.ſtichum.vbi dicit alibi non vidiſſe iſtud dictum.quod etiam refert & ſequitur Alex.in.l.non omnis.in principio.ff.ſi certū peta.ſubſedēs, ꝙ eadem ratione ſi ſuperuenerit inimicitia inter donātem cauſa mortis & donatariū, inducetur reuocatio donationis.ſicut contingit in legato.l.3.in fine cū ſequēti.ff.de adimē.lega.refert & ſequitur Hippolytus de marſiliis conſi.136.quod nota. ¶ Et nota, ꝙ donatio facta ſub cōmemoratione mortis: cēſetur in dubio donatio cauſa mortis. notat Bal.in.l. quæ dotis.ff.ſoluto matrimonio.

27 q ¶ Otro algū cōtracto. Nota ꝙ iſtud pronomē † alter.a.um.eſt diſtributiuū trium, non ſolum duorum. Idem dicit Bal.in.l.ancilla.1.co.ver.quæro,nota.C.de furtis. ¶ Sed Pau.de Ca.conſilio.18.dicit, ꝙ impropriè dicitur de tribus & vltra. ¶ Et nota ſecū

28 dum Bal.vbi ſupra, ꝙ † irritatur inquiſitio, in qua dicitur alterum alteri auxiliū præſtitiſſe, ſi inquiſiti ſint tres vel vltra.cuius contrariū iſta lex diſponit: quapropter hodie non curamus, imò vndecūq; & qualitercunq; crimina claruerint, puniātur vt.c. euidentia.de accuſa.&.l.27.cum ſequen.ti.1.ſeptima partita.cū aliis multis.licet probatio ſuper crimine debeat eſſe clara & plena vt.l.fi.C.de proba-

29 tio.&.l.12.ti.14.tertia partita. ¶ Item nota hic, ꝙ † donatio dicitur contractus.ſed an ſit contractus, ꝓpriè: an impropriè, vide Bal.in.l.filiæ cuius.3.col. in principio.C.familiæ her. vbi dicit, ꝙ ſi interuenit traditio in donatione, dicitur contractus, aliàs ſecus. ¶ Quotuplex tamen ſit contractus dicit Bar. in.l.2.in principio.ff.ſi certum peta. ¶ An donatio

30 dicatur contractus vel ne, facit ad ſtatutum † dicēs, ꝙ ex quolibet contractu ſoluatur centum.

r ¶ Entre viuos. Ex lege iſta eſt notandū, ꝙ donationes fiunt dupliciter. vno modo inter viuos: alio

31 modo cauſa mortis. ¶ Donatio † inter viuos nō poteſt reuocari, niſi ex rationibus de quibus in.l.1.ti. delas donaciones fo.le. ¶ Donatio cauſa mortis poteſt pœnitētia teſtatoris reuocari, & eam pro ſe retinere.ita dicit tex.in.l.1.ti.delas dona.in ordina, & in.l.6.eo.ti.fo.le. ¶ Sed cōtrarium videtur iſta lex diſponere.nam loquēdo in princi.ſui donatione facta filio in teſtamento in vltima voluntate & inter viuos dicit, ꝙ poteſt quādocūq; reuocari.ecce qualiter vtraq; donatio pōt ad libitū reuocari. ¶ Sed ſolue contrarium, ꝙ dicta iura intelliguntur & loquūtur in donatione perfecta, quæ reuocari nō valet. vt.l.1.ti.delas dona.fo. legum. & ita intelligitur glo.in.d.l.6.ti.delas dona.fo. le. ſecus de imperfecta. vt in.l.iſta, quæ, vt hic dicitur, poteſt reuocari.

32 der d̄l padre q̄ hizo la dicha mejoria o no faſta la ora d̄ ſu muerte ſ

¶ Qualiter † enim donatio cauſa mortis poſsit reuocari & an in dubio videatur reuocata vide in.l.fi.ti.

33 4.quinta partita. Vnū tamen nota, ꝙ † donatio cauſa mortis pœnitentia donationis reuocatur. ¶ Niſi donans ſine hærede decedat, quia tunc pœnitētia donantis donationē non infringeret.ſecundū Alexan.qui allegat Ange.in diſputatione ſua incipienti.aſtenſis miles.p.l.1.ff.qui ſine manu.ad liber.perue. Idem notat Ange.in.l.circa.§.ſi cui.ff.ad legem falci.& in.l.qui romæ.§.flauius. ff. de verb.obliga. vbi dicit hūc caſum eſſe inauditum.

Adde. An & quādo prima donatio videatur per ſecundam tacitè vel expreſſe reuocata.vide dominū doct.de Pala. in repe.c.per veſtras.de dona.inter virū & vxo.ſup rubri.co.396.cum ſe.in ver.ex quibus omnibus.

ſ ¶ De ſu muerte.morte tamen confirmatur, vt patet eſt lege iſta.tenent doctores & Bal.in.l.ſi dona-

34 tione.vltima.co.C.de colla. ¶ Et nota, ꝙ † donatio morte cōfirmata, ſapit naturam vltimæ voluntatis. textus eſt in.l.filiæ cuius.C.fami.her.tenet Bal.in. l.2.oppo.2.C.de cōdi.ob cauſam. Sed tu tene, ꝙ donatio morte confirmata hodie magis operatur, quā vltima voluntas.quia donatio facta in vltima volūtate, & ipſa vltima voluntas, poteſt reuocari p iſtā legem: ſed donatio morte confirmata, nō poteſt reuocari.qd patet ex lege iſta à contrario ſenſu.quod argumentum eſt validū in iure vt.l.1.& ibi Bart. 2. col.ver.nota.& ver.huius rei.&.3.col.ver.oppo.dicitur hic.ff.de officio eius cui man.eſt iuris.& Bal. in.l.conuēticulā,1.col.&.1.oppo.C.de epiſc.& cle.

35 ¶ Sed ſi tenes ꝙ † donatio in morte confirmata ſapit naturā vltimæ voluntatis, poteris inferre vnū, quod eſſet menti tenendum, ſi eſſet verum, ſcilicet, ꝙ teſtes requiruntur in donatione facta filio morte confirmata.ad quod probandū faciunt ſequentia fundamēta. ¶ Primò certū eſt, ꝙ quando duo ſunt ſimiles in natura ſeu ſubſtantia, diſpoſitum in vno, habet locū in alio. vt.l.fi.ff.māda.tenet Bal. in.l.humanitatis.2.col.ver.quarto oppono.C.de impube. & aliis ſubſti.& in Spe.de teſte.ver. quid ergo. ¶ Præterea multotiens dicimus donationes tenere à principio omnino. vt ſi fiunt extraneo.& in caſibus cōtentis inferius in lege iſta: & tales donationes non requirunt confirmationē expreſſam neq; tacitam per mortem.quia quæ à principio ſunt valida, non requirunt confirmationē vt.c.ſuper quæſtionum.de officio dele.tenet Bal.in tracta.ſchiſ.11. col.ver.poſt hæc notandū.vbi etiam dicit, ꝙ cōfirmari

mari propriè dicitur id, quod indiget confirmatione, vt patet quaſi per totũ in rubro & nigro de con
36 firmatio. vti vel inuti. ¶ Sunt † etiam donationes, quæ à principio non tenent omnino: tenent tamen ſimpliciter. vt ſunt donationes, quæ ſimpliciter parentes faciũt filiis vel nepotibus ſuis: & iſtę poſſunt reuocari per ipſos parentes, quia ſunt in ſuſpẽſo: ſed ſi non reuocantur, recipiunt confirmationẽ per mortem parentum, vt hic in textu. & talis confirmatio nihil de nouo tribuit. vt per Bal. in. l. 3. in fine. C. ſi aduerſus rem iudicatam. tenet Paul. de Caſt. conſi. 132. per. l. aurelius. §. teſtamento. ff. de libe. lega. Oldradus. conſi. 164. & talis cõfirmatio trahitur retro. vt. d. l. aurelius. §. teſtamento. Idem Bald. in authen. ſi qua mulier. in fine. verſi, quæro de vna quæſtione. C. ad Veleia. tenet Flo. in. l. finali. C. communia prædi. Bart. & doctores. in. l. & quia. ff. de iuris. omnium. indicũ. quam legit cum lege. more. 2. colu. in princi. verſi. dic clarius. vbi facit quinq; mẽbra. an confirmans videatur donare. & ibi latè per Iaſo. 11. co. qui facit regulam, quòd confirmans non videtur donare. cũ tribus limitationibus. ¶ Aut donatio à principio fuit nulla, & tunc in teſtamento vel mortis articulo confirmata dicitur facta de nouo. ſecundum glo. in parte iudicium. & Bal. ibi in. l. 1. C. de codicillis. & tunc talis donatio requirit quinq; teſtes, ſicut in teſtamento, per ea quę dixi in glo. ſuper parte, poſtrimera voluntad.

la pueda reuocar [t] quando quiſiere. ¶ Saluo [v] ſi hecha la dicha mejoria por cõtrato ẽtre biuos ouiere ẽtregado la poſſeſsiõ [x] dela

t ¶ Reuocar. quia ante traditionẽ nõ dicitur perfecta donatio: vt dixi in glo. ſupra proxima. Itaq; ante traditionem ſicut fit ſolo conſenſu, ſolo diſſoluitur diſſenſu. tenet etiã Bald. in. l. in vẽditione. 3. q. C. quãdo liceat ab emp. diſce. & per hoc limitatur dictũ Bar. in auth. vnde ſi parẽs. C. de inoffi. teſta. vbi dicit, ꝙ donatio inter patrẽ & filiũ valet, nõ tamen omnino, ſed ꝙ morte donatoris confirmatur.

37 Adde. Quid dicẽdum † de donatione facta per patrem filio in poteſtate conſtituto, an irreuocabiliter confirmetur iuramento. Iaſo. in: l. frater à fratre. pe. & fi. co. ff. de condi. inde. dicit, ꝙ ſic. & iſtam eſſe cõmunẽ ſentẽtiam doctorum, à qua non eſt recedendum in iudi-
38 cando vel conſulendo. ¶ Et dicit, ꝙ † donatio facta per matrẽ filio exiſtenti in poteſtate patris valet. per text. & glo. & ibi Bal. in. l. ſi cõſtante. C. de dona. inter vir. & vxo. quam doctrinã intellige vt iſta lex dicit. De quo etiam dixi in. l. infra proxima in parte, o la madre.

v ¶ Saluo. iſta particula excipit à regula tres caſus, quos per te vide.

x ¶ La poſſeſſiõ. Aduerte, quia hic eſt vnus caſus
39 in quo donatio † facta filio familias, vel ſui iuris, regulariter non poteſt reuocari: vt cũ filio traditur poſſeſſio rei donatę. Iſta fuit etiam concluſio Bal. in. l. 2. C. d. donatio. & Ange. in. l. 2. ff. pro dona. vbi dicunt, ꝙ ad hoc vt donatio facta filio in poteſtate non poſſit reuocari, eſt neceſſe, ꝙ interueniat traditio. ſed vidi Bal. & Ange. vbi ſupra, ſed hoc non dicunt, licet allegentur ad hoc. Dicunt tamen ꝙ ad hoc, vt donatio facta filio in poteſtate cõfirmetur morte, eſt neceſſe, ꝙ interueniat traditio. cuius contrarium hodie eſt verũ per iſtã legẽ. vt dicetur infra. ¶ Quapropter tene ſimpliciter, & ſine dubio, ꝙ donatio de tertio & quinto facta à patre filio ĩ poteſtate, vel ſui iuris: ſi poſſeſsio traditur filio, valet incontinenti regulariter irreuocabiliter, nec expectatur mors patris. vt hic eſt caſus notabilis. ibi dum dicit. no ſe pueda reuocar. l. poſſeſſionem. C. de reuocan. donatio. ¶ Et eſt ratio.
40 quia donatio † traditione ſecuta dicitur perfecta, vt in. §. alie. inſti. de dona. & . l. ſi quis argentum. C. eodem. tenet Bal. in. l. 1. in principio. C. communia delega. melius per textum in. l 1. ti. 30. tertia partita. ¶ Ante enim quàm res donata tradatur, donans remanet dominus, & ſic obligare poteſt. vt. l. quod ſępe. §. ſi res. ff. de cõtrahen. emp. de quo eſt caſus expreſſus in. l. pe. §. lucius. ff. de donatio. facit. l. quotiens. C. de rei vendi. quod eſt valde notandum ſecundum Bar. in. l. ſi prius. de iure fiſci. li. 10. ¶ Ex quo infertur vnũ ſatis ſingulare, ſi eſſet verũ, ꝙ licet pater donans ſe conſtituat rem donatã pro filio precario nomine poſſidere, poterit rẽ donatã alienare, & donationẽ à ſe factam reuocare quandocũq;, ex quo res donata remanet apud eũ. Et iſta fuit opinio quorundam per dicta iura. Cuius cõtrariũ ego teneo per iſtam legem, & per alia iura, vt infra patebit. ¶ Sed primò ad hoc tenendum tu habes, ꝙ res dicitur tradita & verè, aliàs perfectè tradita, cũ is, cui traditur, corporaliter ingreditur eius poſſeſſionem, pręcedente donatione. l. 2. ti. delas dona. fo. le. l. poſſeſſionem. C. de renoca. dona. ¶ Itẽ habes, ꝙ donatio perficitur traditione, verbis, & nudo cõſenſu. gl. eſt notãda & ibi Bal. in. l. ſi donationes. C. de cõtrahen. emp. igitur perfecta donatio nõ poteſt reuocari, niſi caſib⁹ in iure expreſsis. vt dixi in gl. pe. iſti⁹ legis. ¶ Præterea tu habes, ꝙ poſſeſsio verè & perfectè traditur, quãdo per traditionẽ rei corporalem acquiritur. de quo habes textum vltra imperatorũ iura in. l. 1. ti. 30. tertia partita. & tunc res donata auocari, nec reuocari nõ poteſt, qa dicitur perfecta. vt. d. §. alie. cum ſimi. inſti. de donationi.

41 Adde. Qualiter † iſta miſſio in poſſeſsionẽ põt probari. Ludo. Ro. ſingulari ſuo. 60. & . Ioã. Bap. in addi. ad eũ. dicũt, ꝙ probari non poteſt, niſi per teſtes. & ad hoc allegant Bar. & Iaſo. in. l. edicto. pe. & . fi. col. C. de edic. diui Adria. to. vbi dicũt iſtud tenere p illũ textũ.

Corri. Concl. Corri. Nota. Infertur

Sed Bar.

Contra. Sed Bar.in.d.l.edicto.in fine.verſi.ex quo nota.di-
cit contrariũ eius,ad quod inducitur. Imò dicit, ꝙ
ille qui poſsidet ex licentia iudicis, debet proba-
re immiſsionem per publicum inſtrumentum,nec
videtur quòd ſufficiat probari per teſtes. & hoc
dicit probari per illum textum .& idem Iaſo . ibi
colu.2. verſicu.quarto requiritur.¶ Sed Bal.ibi.9.
col.&.8.queſtio. &.15. opp.dicit, ꝙ miſsio proba-
tur per teſtificationẽ publicarũ perſonarũ.prout
dicit tex.ille, & ſic dicit, ꝙ per ſcripturã probatur
poſseſsio. ¶ Cuius cõtrarium dicit textus in.c. in-
ter dilectos.de fide inſtru.&.l.prædia.§. fi.ff.de ac-
So. qui. poſſe. ¶ Pro cuius ſolutione Bal. vbi ſupra di-
ſtinguit. ¶ Aut inſtrumentũ conficitur ſuper pro-
miſsione,& non probatur poſſeſsio. Et ſi permitta
tur pẽſio vel afictus.vt in contrario. ¶ Aut ſuper
poſſeſsionis recognitone vel cenſus ſolutione , &
tunc probatur poſſeſsio cõtra ſe, non contra tertiũ
per.l.litibus.de agrico.& cenſi.lib.11.&.l.pompo-
nius.ff.quibus mo.ſeu.ami. ¶ Aut ſuper traditio-
ne ficta & inuiſibili,vt ſuper precario,& nõ proba
tur poſſeſsio vera ex ſolo inſtrumento, ſed proba-
tur eius cõfeſsio inter partes. vt notatur in.l. ab em
ptione in gl.ff.de pactis. ¶ Aut ſuper corporali &
viſibili traditione,& probatur per inſtrumentum
factũ intra rem poſſeſſam:ſed per verbalẽ traditio
nem factã extra rem poſſeſsio nõ probatur,ſed licẽ
tia poſsidẽdi.per dictã.l.prædia. allegat notata per
Inno.in.c.2.de conſue. ¶ Tu tamen aliter diſtin-
gue. Aut loquimur de ipſo actu miſsiõis in poſſeſ-
ſionẽ,vel quãdo quis mittitur in poſſeſsionẽ actua
liter & corporaliter.& tunc ipſa miſsio poteſt pro
bari per teſtes,qui interfuerũt tempore miſsionis.
¶ Si verò non tractatur de ipſa miſsione in poſſeſ-
ſionem, ideſt de probatione poſſeſsionis.ſ. ꝙ quis
poſsidet. & iſta multifariè multiſq; modis proba-
tur. ¶ Nam probatur poſſeſsio ex receptione pen-
ſionis,ſi alius non poſsideat vere.vt ſi arat,vel fru-
ctat etiã in præiudicium tertij. vt tenet Bar. Ange.
& Imo.in.l. qui vniuerſas.§.quod per colonũ.&.l.
quãuis.§.ſi conductor.& ibi Bar.ff. de acqui.poſſe.
Ange.in.l.quædã mulier.ff.de rei ven.& in.d.l.liti
bus.de agri.&cẽſi.lib.11.l.44.ſuper parte,de la coſa:
Item probatur poſſeſſio per teſtes, dicẽtes vidiſſe
terram arari,ſeminari, & fructus colligi ad inſtan-
tiam talis.vt per Bal.& docto.in.l.3. C. finiũ regũ.
¶ Qualiter etiã probetur poſſeſsio, habetur in ſpe.
de peti.& poſſe.§. 1.per totũ. ¶ Si verò tractatur de
licẽtia data à iudice de mittendo in poſſeſſionem,
tunc poteſt ſuſtineri opinio Bar.vt debeat probari
talis licẽtia per inſtrumẽtũ per.d.l.fi. ¶ Sed. d.l.ſi
bene ponderetur,nõ dicit,ꝙ aliter quã per inſtru-
mẽta probari non poſsit.quia poterit eſſe,quòd iu
dex coram teſtibus præcipiat verbo,alqua zelo.vel
executori,aut nũcio publico,vt mittat aliquẽ in poſ
ſeſsionem alicuius rei. Et tunc ſufficit,ꝙ probetur
iudicis præceptum ſufficienti numero teſtiũ , qui
interfuerunt ad validationẽ actus,& iuſtificationẽ
poſſeſsionis,& ꝙ poſsidens iuſtè poſsideat. vt ple
nè Lanfran. in repe rubricæ de cauſa poſſe.& pro
prie.8.co.cum ſequen. ¶ Idem etiam dicimus in do
natione facta cum clauſula conſtituti , quia dicitur
perfecta,vt ſupra dixi,& eius poſſeſsio eſt vera &
perfecta,licet traditio ſit ficta.vt eſt glo.ſatis notan
da.& ibi Bar.in.l.ab emptione.ff.de pactis.in fine.
igitur quia perfecta,reuocari non poterit.

Adde. ¶ Tenet etiam Anto.de Bu.cõſi.ſuo
34.nu.1.vbi etiam dicit,ꝙ transfertur
vera poſſeſsio, & vtile dominiũ, per
clauſulã conſtituti.allegat.l.certe.§.3.&.§. Iulian⁹.
ff.de precario.&.d.l.ab emptione.&.l. quædã mu-
lier.ff.de rei ven.&.c. cum veniſſent.de reſti. ſpo.
¶ Vnum tamẽ nota, ꝙ licet dominiũ pluribus caſi
bus trãſferatur in aliquẽ: poſſeſsio non transfertur
ſine apprehẽſione vera vel ficta. tenet in.l.ſi mora.
2.col.in ver. inter.cũ ver. vnum etiã. ff.ſolu.matri.
¶ Præterea retentis eiſdem terminis vera poſſeſ-
ſio dicitur illa, quæ acquiritur per pedum poſitio-
nẽ,vel per corporalẽ apprehenſionẽ.l.1. cũ ſimili-
bus.ff.de acqui.poſſe. &. d.l.1. ti.30. tertia partita.
Aliæ vero poſſeſsiones,quę acquirũtur ſine corpo
rali apprehenſione,dicuntur traditæ fictè.vt dictis
legibus apparet.&.l.quod meo.cum aliis.ff. de ac-
qui.poſſe.&.l.6.cum duabus ſequẽ.ti.30.tertia par
tita.ſed ſic eſt,ꝙ per traditionẽ inſtrumenti rei do-
natę donatio dicitur perfecta, & reuocari non po-
teſt , vt hic eſt caſus legis . igitur ſi res donata ſit
apud donãtem, qui ſe conſtituit donatarij nomine
poſsidere,licet pręcariò ſe conſtituat, reuocare nõ
poterit. Ideo ſi lex dicat,quòd poſſeſsio acquiratur
corpore & aĩo , & nõ altero tantũ.vt.l.licet. C. de ac
qui.poſſe. ita ꝙ rei apprehenſio ſit neceſſaria per ſe
vel per aliũ.vt.l. quẽadmodũ. ff.de acqui.poſſe. &
l.quid vniuerſas.codẽ titu.per fictionem tamẽ à iu
re traditam conſtat de animo & corpore in poſſeſ-
ſione & rei traditione.vt.c. ex literis.de conſue. &
ibi glo.notabilis.facit.l.1.C.de dona.refert & tenet
glo. in.d.l.8. titu.30.tertia partita in fine. ¶ Et nota,
ꝙ iuncta doctrina,de qua ſupra eſt textus in.l. iſta.
inquantum dicit,ꝙ ſi poſſeſsio rei donatæ traditur
donatario,donatio nõ poſsit reuocari,poſſeſsio tra
dita.ſ.per corporalẽ apprehẽſionem,vel per clauſu
lam conſtituti.vt ſupra. ¶ Et ex his poteſt dari ſo- So.
lutio ad.d.§.aliq.& ad.d.l. ſi quis argumentũ. cũ ſi-
mi.& ad glo.in.l.cũ de in rem verſo.ff.de vſu.& ad
l.2. & ibi Bal. C.ſi quis alteri vel ſibi.vbi dicitur,ꝙ
in donatariũ non transfertur dominiũ , vel poſſeſ-
ſio niſi per traditionẽ. quia debet intelligi per tra-
ditionẽ veram vel fictã. quod nota. & ita ſi poſſeſ-
ſio rei donatæ traditur verè vel fictè: donatio erit
perfecta,nec poterit reuocari.

Adde. Intellige ꝙ erit perfecta per traditio-
nem fictam, quando cõtractus initus
inter partes eſt permiſſus: ſecus ſi re-
probatus

probatus : quia tunc per clauſulam conſtituti non
transfertur poſſeſsio. tenet notanter do. doctor de
Pala.in repetione.c. per veſtras.de dona. inter vi.
& vxo.ſuper rubri. co.437. in verſi.non obſtat. &
co.ſeqnenti.dixi in.l.45.glo.1.infra.vbi vide. & in
42 parte.ſiu otro acto. ¶ Hinc eſt,ꝙ† ſi inter aliquos
eſt contentio ſuper fundo,& efficitur litigioſus,li-
cet à poſsidente vẽdatur, & in contractu venditor
ſe conſtituat fundum emptoris nomine poſsidere,
non trãſfert venditor poſſeſsionem in emptorem.
quia ex quo res vendita erat litigioſa. cõtractus ini
tus inter emptorem & venditorem fuit nullus,per
textum in.l. 3. & ibi Bart.& Bal. C. de litigio. ibi.
dum dicit, tanquam ſi nihil factum ſit. Idem dicit
Bar.in.l.1.§. 1.ff.eodem titulo de litigio.notant do-
ctores in.c.eccleſia ſanctę Mariæ.vt lite pen. ¶ Et
vbi precarium eſt appoſitum in contractu nullo,
tunc per precarium non transfertur poſſeſsio ciui
lis.vt ſupra dixi.tenet Barto.in.l.ſi rem aliquam.in
ſecundo membro principali.ff.de acqui.poſſe.per
textum.in.l.ei à quo.ff.de vſucapio.ſequitur Ale-
xand.in.l.1.§. ſi vir.in.2. fallentia. ff. de acquiren.
poſſeſsio. hoc voluit Bald. in propriis terminis in
precario appoſito ſuper contractu nullo, vt ni-
hil operetur in.l.nõ dubium. in opp.C.de legi. al-
legat dictam.l.ſi rem aliquã.&.l.ſi quis ante.in ver.
43 ſi quidem numo vno.ff.de acqui. poſſe. ¶ Item †
ſi venditor iurauit primo emptori nulli alio vẽde-
re,& non obſtante iuramento vendidit ſecundo,&
tradidit,per clauſulam conſtituti, non videtur per
eam poſſeſsionem transferre in ſecundum empto-
rẽ.quia dictus cõtractus vẽditionis dicitur nullus,
ſtante priori iuramẽto de non alienando . vt notat
glo.in.c.licet mulieres.de iureiuran.in ſexto. ¶ Et
illam glo.allegat Hoſti.hoc volentẽ in.c.cum con-
tingat.&.c.eam te.&.c.intellecto.de iureiu.& Bar.
in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſo.& in.l.ſi prædiũ.
ff.de iure dotium.Spe.in.c.de emp.& vẽdi.§.tertio
loco.ver.& nota conſilium Inno.c.dilecto.de præ-
ben.¶ Hanc concluſionem firmat Alex.in.3.volu.
conſilio.16.incip. ponderato. ¶ Et hoc verum,
quando pro primo iuramẽto concurrebat ius com
mune ſimiliter prohibens alienationem,vt in fun-
do dotali. Et in prohibitione alienationis rei liti-
gioſæ,in quibus caſibus & ſimilibus ſtante primo
iuramento alteri facto habenti concurſum cum iu-
re cõmuni per dictum contractum prohibitum du
plici reſpectu non transfertur dominium nec poſ-
ſeſsio per iura ſupra allegata.ſecũdum Io. de Imo.
in.d.c.dilecto. Ale.de Imo.in.d.conſi.in.3.co.quod
firmat Bald in.l. duobus. §. fi.ff.de iureiuran.¶ Et
hoc maximè, ſi emptor ſecundus habuit notitiam
de prima venditione,vel obligatione de non alie-
nando.vt per Bal.in in rubri.C. de reuo.his quę in
frau.credi.notatur in.l. ſi ea res.§.fi.ff.de acti.emp.
¶ Item primus emptor præfertur ſecundo, quan-
do primus eſt perſona priuilegiata.ſ. eccleſia, vel
ſimilis,in quam ſine apprehenſione tranſit poſſeſ-
ſio.vt dixi in.l.45.glo.1.infra. etiam ſi ſecundo fuit
facta traditio. Ita dicit glo.& docto.in.l.1.§. ſi duo-
bus.ff.de publi. glo. notanda.& ibi Bart.in.l. fina.
C.de ſacroſan.eccle.Io.And.in.c. continebatur.de
his quæ fiunt à præla. ¶ Etiam ſi ſecundus emptor
ſit eccleſia,vel alia perſona priuilegiata.ſecundum
glo. Bar.& Bal.in.d.l.fina.6.q. & Bar.in.d.l.ſi duo
bus. ¶ Item ſi venditor primo emptori obligauit
omnia bona ſua in contractu venditionis: quia tũc
res empta cedit in hypotheca ſimul cũ aliis bonis,
& non poteſt alteri vendi.ſecundum Bal.in rubri.
C. de his quæ in frau. cre. quod eſt multum nota.
44 dignum. ¶ Si verò eſt dubium † in traditione ve
ra,cui priꝰ fuit facta traditio, præſumitur facta pri-
mo emptori.vt tenet Bal.in.l.& ſi quidem.ff.de pu
bli.¶ Et idẽ ſi prius pretium ſoluit & eſt dubium,
vt dixi,quis prius ingreſſus eſt poſſeſsionẽ. vt di-
cit Bald. ſingulariter in.§. ſi facta.ſi de feudo fuerit
contro. inter domi. & agna. vaſſa. in vſibus feu.
¶ Quæro filius eſt in poſſeſsione rei,vel quia eam *Qõ.*
tenet permiſsione patris:& cùm eſt in poſſeſsione
pater donauit eã eidem filio,nec tradidit poſſeſsio
nẽ:nũquid poſsit pater donationẽ reuocare,qa poſ
ſeſsionẽ nõ tradidit. Videbatur ꝙ ſic per iſtã.l.ſed
tene ꝙ nõ,per tex.in.l.quædã mulier.in fi.ff. de rei
vẽ.vbi dicitur,ꝙ qui eſt in poſſeſsione,ſufficit titu
lus ſine traditione. ¶ Et quo vnũ ſingulariter infe *Infertur*
45 ro,ꝙ † etiã ſi filius ſit patri inobediẽs, pater nõ po
terit donationẽ à ſe factã reuocare,niſi in caſibꝰ ex-
preſsis in iure. ¶ Quapropter cõſulo parẽtibus, vt *Conſiliũ.*
in mẽte habeãt illud ſingulare conſiliũ.Eccleſia.33.
vbi ſuper traditione bonorũ conſulit parentibus,
ita dicens.Audite me magnates,& omnes populi,
& rectores eccleſię auribꝰ pcipite,Filio,& mulieri,
fratri,& amico nõ des poteſtatẽ ſuper te in vita tua:
& non dederis aliis poſſeſsionẽ tuam, ne fortè pœ
niteat te,& depreceris pro illis.dum adhuc ſuper-
eſt,& aſpiras,nõ immutabit te omnis caro.Melius
eſt enim vt filij tui te rogent , quàm te reſpicere in
manus filiorũ tuorũ. In die cõſummationis dierũ
vitę tuæ,& in tempore exitus tui,diſtribue hęredi
tatẽ tuam.¶ Poterunt enim parentes filiis vel nepo
tibus obſequiũ præſtãtibꝰ eis aliqua donare, & tra
dere,ſed non tãta,ꝙ neceſsitas illos conferat in ho-
ſpitale , & cogat illos mendicare : & ſi donauerint
multa,non tradãt aliquo modo poſſeſsionem earũ.
nã metu pœnitẽtiæ,filij prę ſtabunt parẽtibus obſe
quia debita,& neceſſaria miniſtrabũt.& ecõtrario
plures vidi agricolas & cultores,in ſenectute mẽdi
care.¶ Sed vide inſuper eundẽ Eccleſiaſti.40.in fi.
vbi dicitur.Fili in tẽpore vitę tuæ ne indigeas.me
lius eſt enim mori quàm indigere. vir reſpiciẽs in
menſam alienam nõ eſt vita eius in cogitatione.vi
ctus alit animã ſuam cibis alienis.¶ Hinc etiã dici- *Corrigit*
tur Eccleſia.41.O mors bonũ eſt iudiciũ tuũ homi
ni indigenti,& qui minoratur viribus, defecto ęta
tę,&

te,& cui de omnib⁹ cura eſt.melior eſt enim mors,
quã vita amara.vt habetur Eccleſia.30. circa finem.
¶ Redeundo igitur ad propoſitũ,habes textũ ſa-
46 tis ſingularẽ,ꝙ † donatio facta filio,traditione poſ-
ſeſsionis confirmatur,nec expectatur mors paren-
tum.¶ Cuius cõtrarium tenuit Bar.in.l. frater à fra
tre.pe.co.ver.ſexto quæro.ff.de condi.inde.& glo.
in.l.2.C.de inoffi.dona.Ioan.And.in addi.ad Spe.
in tit.de teſta.§.hæc materia.ver.pone filius.Bal.in
auth.ex teſtamento.2.co.C.de colla.& in.l.filiæ cu
ius.C.familiæ her. & in.l. 2. C. de condi. ob cau.
per.l.2. ſi quis alte. vel ſibi. Bar.in.l.donationes.§.
pater.C.de donatio.inter virum & vxorem. quo-
rũ opinio hodie ceſſat per iſtam legẽ.¶ Niſi intel-
ligas ſecũdum textum in.l.3.titu.4. quinta partita.
ver.mas ſi el padre.&.l. 29. infra.vt ſi fili⁹ venit ad
diuiſionem bonorũ parentũ debet trahere ad colla
tionem donationem factam à patre, quia tũc impu
tatur donatio facta filio in ſua portione & legiti-
ma,aut confertur. vt. d. l. 29. infra.ſed ſi filius vult
eſſe contentus cum re donata & tradita , valet do-
natio, & non confertur, nec imputatur , niſi in eo
47 quod eſſet immenſã.vt vbi. ¶ Et nota,ꝙ † contra-
ctus nominatus quando non interuenit traditio,di
citur cõtractus innominatus, ideſt quia iure nõ no
minatur. vt habetur per glo. tenet Bal. & docto.in
l.1.C.de re.permu.& in.l.naturalis.C.de præſcrip.
verbis. & in.d.rubri.de rerum permu.vbi etiã di-
cit Bal.ꝙ is dicitur cõtractus innominatus, qui per
48 conſuetudinẽ inductus eſt. ¶ Item nota,ꝙ † con-
tractus nominatus perficitur ſolo ſenſu.glo. eſt in.
l.1.in parte,habent.ff.de rerum permu.¶ Quod eſt
verum in contractibus non habentibus nomẽ pro-
prium.ſecundum Bar.in.l.iuris gentiũ.§.1. ff.de pa
ctis.vbi etiam dicit,quòd licet donatio , quæ inci-
pit à traditione,ſit contractus nominatus, tamen ꝙ
pactũ de donãdo eſt cõtractus innominatus. quod
facit ad legẽ.22.quæ loquitur in pacto de donando
infra.Bal.tamen tenet contra in.l.2.in fine.C.de cõ
Qō. ditio.ob cau.& in.d.rubrica de rerum per.C.¶ Vl
49 terius quęro † an probetur poſſeſsionis traditio,ſi
in teſtamento dicitur.donauit & tradidit.Bal.in.l.
minus inſtructus.1.col.ver.ſequitur in textu.C. de
acqui.poſſe.dicit,ꝙ iſta verba non probãt traditio
nem,niſi contractus fieret in re,vel iuxta rem. Pro
50 pterea † ſis cautus tu,qui habes de poſſeſsione pro
bare,vt ex alio te fundes,quàm ex ipſo inſtrumẽto:
ſaluo,vt dixi,niſi res ſit in conſpectu, vt contractus
factus in re.ſecũdum Bal. vbi ſupra. tex.& ibi Bar.
in.l.prędia.circa finem.& ibi doct. ff. de acquirẽ.
poſſeſ. & in.l.2. eodem titulo.Bal.l.indicio.1.colu.
C.de rei vendi.& in rubrica.C.de contrahen.emp.
19.q.idem Bald.in.l.1. 1. col. C.de ſuffragio.notatur
in.c.inter dilectos.in fine.de fide inſtru.tex.in.l.6.
in fine.ti.30.tertia partita.ſed traditio debet proba-
ri per teſtes,etiam ſi per inſtrumẽtum ſit probãda
donatio.ſecundũ Lanfran.in.c. quoniam cõtra. de
probatio.in parte.teſtiũ depoſitiones. & Bal.in.l.
nõ idcirco.C. de fide inſtru. Quod eſt verum,niſi
res ſit immobilis,quæ tradi non poteſt. ſecundum
Bal.in.d.rubri.19.q.C.de contrahen.emp.¶ Eſt igi
51 tur caſus † in quo transfertur poſſeſsio ſine tradi- *Attende*
tione,ſcilicet quãdo res eſt in cõſpectu. itaque ocu *quomodo*
lis & aſpectu acquiritur poſſeſsio rei ab alio tradi- *transfertur*
ta.vt.l.1.§.pe.ff.de acqui.poſſe.&.l. clauibus.ff. de *poſſeſſio.*
contrahen.emp.&.l.quod meo.§.ſi venditorem. ff.
de acqui. poſſeſ. vbi ſi venditor fundi in mea turri
demonſtrat fundum, vacuãq; poſſeſsionem trade-
re dicat,non minus poſsidere cepi,quàm ſi pedem
finibus intuliſſem.& eſt tex.hodie in.d.l.6.titu.30
tertia partita. tenet etiam Bar. in.l.ſingularia.2. co.
ff. ſi certum peta.& eadem.l.penulti. col.Iaſ.in.l 1.
§. ſi iuſſerim. per illum textum.ff.de acqui. poſſeſ.
& per.l. pecuniam. ff.de ſolutio. &.l.1.§. deieciſſe.
ff. de vi. & vi arma. ¶ Sed licet Bar.in.d.l. ſingula *Reproba-*
ria. 2. & pe. col. dicat, ꝙ per aſpectum verè tradi- *tur.*
tur poſſeſsio, communiter reprobatur per docto.
ſecundum Iaſo.in.§. iuſſerim.per illum textum.&
per.d.§. ſi venditorem.& per.d.l.pecuniam.& per
dictũ.§. deieciſſe. ¶ Item poſſeſsio transfertur per
conſtitutionem precarij. vt.d.l.ꝙ meo.&.l. noua.ti
tulo. 30. tertia parti. &.l.interdum.§.fi.& vtrobiq;
doctores. ff. de acqui.poſſe.& Bar.in.l.3.in repeti.
8. co. ver. & prædicta vera. C.de pigno. & in.l.ab
emptione. in fine.ff.de pactis. latè per Abbatẽ &
docto.in.c.2.de conſue. ¶ Quod eſt verum,etiam ſi
dictum non ſit precario poſsidere : ſed ſimpliciter
ſit dictum ſe meo nomine poſsidere. ſecũdum glo.
in.d. l.minus inſtructus.& ibi Bal. C.de acquiren.
poſſeſsio. &. d. l. 9. titu. 30. tertia partita. in fine.
52 ¶ Intellige tamen ſupradicta vera eſſe, ſi † conſti-
tuens precariũ poſsidebat tempore cõſtituti. aliàs
ſecus.ſecundum glo. & doctores in.l. quanuis. §. ſi
conductor. ff. de acquiren.poſſe.tenent Bar.& An
ge.in.d.l. quædam mulier.ff.de rei vendi. Lanfrã.
d.c.quoniam cõtra.de proba in parte, teſtium. Bal.
in.d.l. minus inſtructus.& facit.l.3.§.nerati⁹ . & ibi
glo. ff.de acquiren.poſſe. ¶ Et nota , ꝙ ſi venditor *Nota.*
tenetur emptori vacuam tradere poſſeſsionem, vi-
detur liberatus,ſi in inſtrumẽto dicit, ꝙ ipſe ſe con
ſtituit illam rẽ venditam poſsidere nomine empto
ris,& pro eo.notatur per glo.& Bart.in.d.l. ab em-
ptione.ff.de pactis. ¶ Quod limita, ſi vẽditor poſ-
ſidebat illam rem.per. d.l.quanuis.& per ea,quę ſu
pra dixi. ¶ Ideo tu emptor ſis cautus,ne cõfidas in *Cautela*
conſtitutione precarij: quia ſi is,qui conſtituit pre
carium non poſsidet,nõ transfert poſſeſsionem.te-
net Bar.in.d.l.quod meo.& in. d.l.ab emptione. &
eſt ratio.quia nemo plus iuris poteſt transferre in
alium,quàm ipſe habet.c.nemo plus iuris.de regu.
53 iu. lib.6. ¶ Sed † quia in contractibus multotiens
apponitur conſtitutum ſeu precarium , quid iſta
clauſula conſtituti operetur. vide notanter Hippo
lytum conſilio ſuo.168.

Adde.

54 Adde. Super hoc in facto habui vnam.q. Vē
ditor † qui tenebatur actione perſo-
nali exempto ad tradendū vacuā poſ
ſeſsionem emptori,conſtituit ſe rem venditam no
mine emptoris poſsidere,an ex eo ſolo ſit vēditor
liberatus ab illa actione. Et videtur ꝙ ſic, per iura,
de quibus hic in glo.ſi conſtabat vēditionem tem-
pore illius conſtituti ipſum poſſediſſe rem vendi-
tam ciuiliter & naturaliter: ſinautem hoc non cōn-
ſtat,tunc emptor agens debet obtinere, vt res ven-
dita ſibi tradatur. nam ex quo ſundata eſt intentio
emptoris,quia conſtat de venditione, venditor cla
rè debet probare ſuam exceptionem per traditio-
nem.probatio enim dubia exceptionis nō releuat.
c.in præſentia.de probatio.cum ſimi.ſed ita eſt, ꝙ
licet conſtet de conſtituto,non conſtat,ꝙ venditor
poſsideret rem illam tempore conſtituti. ergo non
apparet poſſeſsionem illam eſſe tranſlatam in em-
ptorem.vbi enim non poſsidens rem aliquā cōſti-
tuit ſe eam meo nomine poſsidere, illo conſtituto,
nulla poſſeſsio transſertur in me.l.quāuis.in prin-
cipio.& ibi Ange.ff.de acqui.poſſe. ¶ Itē quia ne-
mo plus iuris in alium tranſferre poteſt,quàm ipſe
habet.vt eſt regula iuris. ¶ Si verò probaretur,ꝙ tē
pore conſtituti ſola poſſeſsio ciuilis erat penes vē-
ditorem,tūc eſt dubium quid iuris ſit. ¶ Nam qui
dam dicunt.aut poſſeſsio naturalis erat penes aliū,
putà,penes vſuarium,vel penes emphiteotam, &
tunc non eſt liberatus venditor. ¶ Aut poſſeſsio
erat vacans,putà,in caſu legis.clam poſsidere.§. ad
nundinas.ff.de acqui.poſſe.& tunc ſit liberatus vē
ditor,ſi emptor neglexit adipiſci illam naturalem
cumprimum potuit.nam habetur pro tradita, ex
quo per eum non ſtetit. Sed ſi emptor non potuit
quia ſtatim naturalis fuit per alium occupata (te-
nui & nunc teneo) ꝙ venditor non fuit liberatus.
Et iſtam concluſionem reperi demum tenere Mat
thæ.Matheſila.ſingulari ſuo.171.& ibi plenè in ad
ditio. ¶ De iſta quæſtione & de pluribus aliis tan-
gētibus materiā precarij,aliàs cōſtituti, vide plene
vltra alios do. Mattheū de afflictis in deci. ncapo.
331.&.335.&.339.&.deci.quadrageſima. vbi etiā di
55 cit.ꝙ † debitore precario poſſidēte,& negāte,ꝙ vi
detur creditorē ſpoliare, & poſſe agi contra eū vt
reſtituat. ¶ Vide etiam eundem dominū Mattheū
de afflictis eiſdem deciſi.167. in ordine.qui mouet
aliam quæſtionē in materia mirabilem, quā etiam
in facto habui,& conſului. Quidam nobilis Bapti-
ſta nomine,ingreſſus fuit poſſeſsionem cuiuſdam
territorij,& impoſuit cuſtodes ad cuſtodiendū di-
ctum territorium,& paſcua illius:per quā impoſi-
tionem cuſtodis probatur poſſeſsio ſecundū doc.
56 & ibi Alexan.in.l.3.ff.de acqui.poſſe. ¶ Itē † plu-
ries fuit viſus accedere ad dictum territoriū,& per
hoc videtur etiam probata poſſeſſio.per ea quæ di
cit Bald.in.l. indicia.C. de rei vendi. Alexand.in
57 primo volumine. conſilio. 133. in.4.colu. ¶ Sed †
quidam alius nobilis Medranus nomine,ex aduer
ſo aſſeruit patrem ſuum in vita ſua ſupradictum ter
ritorium poſſediſſe per ſuos colonos,quibus dedit
dictum territorium ad culturandum, & laborandū
pro certo tempore,& ad veſcendum, vel paſturan
dum pecudes ſuas:quo tempore nondum finito,di
cti coloni fructus ſoluūt dicto Medrano: & iſta de
cauſa dicebat ipſe Medranus poſsidere ſtatim poſt
mortem patris ſui per dictū colonum,per id quod
volunt doct.& ibi Alex.in.l.qui vniuerſas.§.quod
per colonum. ff. de acqui. poſſe. vbi dicitur. nota,
quòd poſſeſsio defuncti non tranſit in hæredem,
niſi apprehendatur, vbi defunctus poſsidebat per
ſe animo & corpore: ſed ſi defunctus poſsidebat
animo ſuo & corpore alieno.putà per colonum,ac
quiritur poſſeſsio hæredi, ſi continuet colonus in
poſſeſsione nomine hæredis. vt eſt textus. in.d.§.
quod per colonum. ¶ Itaq; licet dictus Baptiſta de
nuin ingreſſus fuit poſſeſsionem modis, quibus
ſupra,nullatenus prǫiudicauit poſſeſsioni prædi-
ctæ Garcię Medrano, qui prius per colonum ade-
ptus eſt poſſeſsionē per ſolutionē penſionis ſibi ſa
ctā. Et iſto mirabili modo tranſit poſſeſsio in hære-
dē,& in alium per receptionē penſionis.& ſic præ
fertur ſecundo,quod eſt mirabile dictum. vt ſupra
58 dixi. ¶ Hinc etiam ego dico,ꝙ † ſi vnus ex ſociis
poſsideat rem cōmunem,ab omnibus ſociis poſsi-
deri intelligitur. vt bene probat textus in.l. cōmu-
nis ſeruus.ff.de acq.poſſe. ¶ Propterea dicit nota
biliter Bar.ibi,ꝙ ſi plures ſunt hęredes,qui habeāt
bona cōmunia: vnus ſolus adminiſtrat, & fructus
percipit,dicūtur alij poſsidere:quia ille qui admi-
niſtrauit totū, videtur geſsiſſe iure familiaritatis,
& cōmuni nomine. Idem tenet Alex.in.d.l. cōmu
nis ſeruus. quam legit cū.l. qui iure familiaritatis.
eodem titulo.& Io.And.& Dominicus in.c.vnico
de iure patro.in ſexto. poſt Roſre.in quęſtionibus
ſuis.18. & Rochus de curte. in ſuo tractatu de iure
patro.in parte competēs.11.col.nu.45.fo.16. Quod
eſt menti tenendum in materia poſſeſsionis,maxi
mè in caſu propoſito. ¶ Et ad.l.8.ti.6. libro 3.foro.
legum.& ad.l. cum hęredes.ff. de acqui. poſſe. di-
59 xi plenè in.l. 45.gloſa prima.vbi vide. ¶ Verba †
enim, per quæ tranſfertur poſſeſsio per clauſu-
lam conſtituti, ſunt iſta, ſi dicat notarius. ¶ Qui
quidem venditor conſtituit ſe nomine dicti em-
ptoris poſsidere prędictum fundum. nam per iſta
verba probatur,ꝙ poſſeſsio eſt tranſita in empto-
60 rem. ¶ Si † vero ponuntur illa verba. titius dedit,
vendidit,& tradidit,ſcio talē fundum &c.non pro
batur aliqua tranſlatio poſſeſsionis, ſed duntaxat
illa verba important, ꝙ videtur data licentia per
venditorem emptori capiendi poſſeſsionem pro-
pria authoritate.tex.eſt ſingularis in.l.prędia.ff.de
acqui.poſſeſſi.& tenēt doct.ibi.& Lanfran.in repe.
rubricæ.de cau. poſſe. & proprie.9.col. in princi.
in.ver.4.concluſio. ¶ Inſuper ibi ſexta concluſio-

ne dicit,ꝙ vbi verus poſſeſſor conducit fundum à
tertio,putà à Titio,trãſlata eſt fictè poſſeſsio in Ti
tium.& etiã ille eſt optimus modus probandi poſ
ſeſsionem.& allegat tex.in.l.quando.in principio.
ff.de acqui.poſſe. & in.l. quędam mulier.ff. de rei
vendi. Ex qua ratione nõ immeritò dicit textus
in.l.2.in.ver.como quier.titulo.10.ſeptima ptita. ꝙ
61 † licet cõductor poſsideat per locatorẽ:ſi tamẽ con
ductor expellitur per locatorem, agit ad reſtitutio
62 nem cũ damnis. ¶ Et nota.ꝙ † ſunt tres modi,per
quos trãſfertur poſſeſsio fictè.ſ.artificio juris ciui-
lis.i. per conſtitutũ,per confeſsionẽ,per cõductio
nẽ.ita dicit Lãfrã. vbi ſupra. Et in ſup ait ſup ver.
63 aduerte.ꝙ † licet p iſtos modos fictè trãſferatur poſ
ſeſsio,tamen transferẽs poſſeſsionem fictè vno ex
prędictis tribus modis,nõ liberatur à vera traditio
ne:imò non obſtante dicta traditione. ficta,poterit
compelli tradere poſſeſsionẽ realiter & naturali-
ter.per glo.ſingularẽ in.d.l.emptione.ff.de pactis.
64 Erit ergo practica † quãdo quis vult probare poſ
ſeſsionẽ per inſtrumentũ,in quo eſt cõſtitutus, vt
faciat vnũ articulum,vel capitulũ,& iſtud probet,
ꝙ talis,qui cõſtituit ſe poſsidere nomine talis &c.
tẽpore conſtituti poſsidebat dictũ fundum. & idẽ
in aliis ſpeciebus fictę traditionis. Et quod eſt de
conſtituto ſimplici,idem dicit Lanfr. de eo,qui cõ
ſtituit ſe precario nomine poſsidere. vt probatur
ex.l.interdum.& in toto titulo.ff.de precario.ple-
nè per Bar.in.l.quod meo.ff.de acqui.poſſe. Vn
65 de dicit inſuper † non eſt recedendum, ꝙ per ſti-
mũ aut cataſtrũ probetur poſſeſsio,neq; dominiũ.
vt notat Bar.& Bal.in.l.ſi pater. C.de actio,emp.&
vend.dicit itaq; pluries vidiſſe dubitari in practi-
ca,& ſepiiſsimè. Ego vidi, & pluries habui in pra-
ctica,patrocinãdo in cauſis ruſticorũ,volentiũ pro
bare dominiũ petiarũ terrę, ꝙ adducebant manife
ſtationes,quas ipſi faciebant, & in ſcriptis defere-
bant in ſua generali congregatione in cõtributio-
nibus tributorũ regalium,& dicebãt ſuas eſſe:& ta
belliones ad ſuã aſſertionẽ illas ponebãt vt ſuas in
ſtimo & protocollo:& ex hoc nitebantur probare
dictas petias terrę ſuas eſſe,vt dixi, quãdo cõuenie
bantur ab aliis ſuper eas.ſed per hoc non probatur
eſſe ſuas,nec ꝙ illas poſsiderent, & hoc in prętiudi
ciũ tertij,ſed bene probaret cõmunitas cõtra ipſum
ruſticũ pro exactione tributorũ, vel contra illum,
qui fecit ponere in ſtimo,vt cogatur ſoluere colle-
ctas,vel tributa.per ea quę dixi.in.l.17.in glo.ſuper
parte,grauamẽ. in ver. octauo infra & Lanfrã. vbi
ſupra.referens Ange. in.l.10.ff.de verb.obliga. Io.
Fran. Balbus in repe. legis Celſus.18. co.in fine.in
parte, ſucceſsiuè.& col ſequen.vbi ponit plures ſo
lennes concluſiones in materia conſtituti. Maxi-
mè de eo,qui obligauit omnia bona ſua, & conſti-
tuit ſe creditoris nomine poſsidere.& in tract.pręſ
crip.4.parte.4.partis principalis.2.q.in ver.ſubdit
Pau.de ca.folio.25.vbi vide.& tene menti.quæ in
materia dicit.& lanfran.in repe.c.quoniã cõtra.de
pbatio.ſuper parte teſtiũ depoſitiones.29.col.in fi
ne.ver.& ideo quotidie videtis.& co. ſeqn. Oldr.
conſi.114.nu.2.&.3. Quęro inſuper,nũquid p cõ
ſtitutionẽ precarij transfertur poſſeſsio ciuilis , an
naturalis tantũ? Bal.in.l.3.vltima co.C. plus vale.
quod agi.dicit,ꝙ ſi cõtractus eſt ſimulatus,nõ tranſ
fertur ciuilis poſſeſsio,ſed naturalis tãtũ.tenet etiã
Bar.in.l.emptor.ff.de aqua plu.arcen.& l.quemad
modum.2.no.C.de agrico.& cẽſi.li.11.Sed tu diſtin
gue.Aut vẽditor ſe conſtituit rem precario nomi-
ne poſsidere,aut non precario,ſed alteriꝰ nomine.
Primo caſu,venditor,qui conſtituit ſe rẽ venditã
precario nomine poſsidere, retinet poſſeſsionẽ na
turalem.& transfert in emptorem ciuilem tantum.
vt d.c.quod meo.in princi.& l.rem pignorũ.ff. de
acqui.poſſe.quas ita intelligũt ibi doctores & Bar.
& idem Bar.in.l.interdũ.in principio.ver. quæro
quæ eſt differentia.& ibi Pau.de Ca. eodem titul.
Secundo caſu venditor transfert in emptorẽ ciui
lẽ & naturalem poſſeſsionem per dicta iura.& per
Bar.in.d.l.interdũ. quod nota ad intellectũ legis.
6.cum quatuor ſequentibus.ti.30.tertia partita.vbi
ſimpliciter dicũt prædicta iura,ꝙ venditor trãſfert
in emptorem poſſeſsionem.nec dicũt, naturalem,
66 an ciuilem. ¶ Ex quo † multi ſequitur effectus, *Notã*
quos per te poteris videre.per totum titulum.ff.&. *Effectus*
C.de acqui.poſſe.&.d.l.titu.30.tertia partita. Et in- *poſſeſsio-*
ter alios effectus poſſeſsionis nota effectus, qui ſe- *nis.*
67 quuntur. ¶ Primus effectꝰ eſt,ꝙ † ciuilis poſſeſsio *Primus.*
cauſat pręſcriptionẽ.tex.in.l.1.§.per ſeruum qui in
fuga.ff.de acqui.poſſe.& in.l.acquiritur.§.fi.ff. de
acquiren.rerum dominio.& hoc in poſſeſsione ci-
uili.& tex.in.l.acceſſorię.ff.de diuer. & tempora.
præſ.& in.l.ſerui & filij.§.fi.ff.de furtis.&.l.qui fũ
dum.ff.pro empto.glo.quę valde cõmendatur in.l.
3.§.ex contrario.ff.de acqui.poſſe.plenè per Dinũ
in regula.ſine poſſeſsione. ver. dico igitur reaſſu-
mendo.& ibi additio.de regu.iuris.li.6.

Adde. Tenet etiã do. Abb.i.c.cauſam.2.col.
in.ver.ſecũdo colligo principaliter.
de pręſcrip.vbi dicit per illum textũ
68 in fine iũcta glo.ꝙ † poſſeſsio ciuilis neceſſariò re
69 quiritur ad pręſcriptionẽ,& ꝙ † naturalis poſſeſ-
ſio non ſufficit,vt plenè per Dinum in regula.ſine
70 poſſeſsione.li.ſexto. ¶ Secundꝰ effectus, ꝙ † poſ- *Secũdus*
ſeſsio eſt cauſa acquiſitiõis fructuũ.tex.in. l. ſi fur.
ff.de vſufru.&.l.qui ſit.§.in alieno.ff.de vſuris. gl.
& ibi latè per Bar.in.dicto.§.econtrario.

Adde Dñm Rochũ de curte.in ſuo tracta. de
iu. patro.i ſup pte cõpetens.18. co.in fi.
in ver.ratio eſt.&.co.ſeqnen. dicit.exi
ſtẽs in poſſeſsiõe rei lite pẽdẽte põt colligere fru-
ctus illius rei. tamẽ ꝙ nõ debet pręſentatus ad ius
patronatꝰ inſtitui.licet pręſentatio admitti debeat.
ſed debet ipſa inſtitutio deferri in euentum cauſæ.
ratio eſt,quia illo caſu poſſeſſor ſi succũbat tenetur

reſti-

reſtituere omnes fructus, quos percepit poſt litem
conteſtatã,per notata in.c.grauis. de reſtitutio ſpo.
vbi vide. ¶ Tertius,ꝙ poſſeſsio,quam quis habet
ex inutili cõtractu,eſt ſufficiens ad hoc,vt lucretur
fructus per eam.tenẽt docto.in.l.1.§.ſi vir vxori.ff.
de acqui.poſſe.Pau.de Ca.in.l.quod vxor. eod.tit
ſecus ſi poſsidet ex cõtractu nullo, vel ex ſententia
nulla:quia tunc non facit fructus ſuos qui poſsidet
ex ea.tenet Bal.ſingulariter in.l.2.pe.co.C.de ſerui.
Contra. & aqua.¶ Sed Bar.& Ang.& Imo.cõtra.in.l.ſi fur.
ff.de vſucapio.§.1.Bar.& Pau.de Ca.in.l.ſed ſi lege
§.ſcire.ff.de petitio. hęre.Ludo Pon.ſingula. ſuo.
93.& quod per glo.& Flo. in.l.iuris ignorantia.C.
de iuris.& fac.igno.& Io.de Imo.in.c.pe.de rebus
eccle.non alie. ¶ Quartus, ꝙ ſi poſsideo, poſſum
propria authoritate etiam ex interuallo deiicere
eum,qui ingreſſus eſt.glo.eſt ſingularis in.l.3.§.cũ
igitur.ff.de vi & vi.arma.vbi deiectus ciuiliter poſ
ſidebat.Bart.latè.in.l.1.§. interdum.ff. vti poſside.
doctores.in.l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas.ff.
de acqui.poſſe.& ibi Paul.de Ca.2.co. ¶ Quintus
71 effectus,ꝙ † ſi.aliquis ædificat in ſolo meo & à me
poſſeſſo, poſſum propria authoritate demoliri &
deſtruere prędictum ædificium.tex.in.l. quẽadmo
dum. ff. ad legem Aqui.l. fi.§. ſi ad ianuã. ff.quod
vi.aut clam.ponit Bar. in.l.1.§.nunciatio.ff. de ope
72 ris noui nunciatione. ¶ Sextus. ꝙ † poſtquam ha
beo ciuilem,poſſum intentare interdictũ vti poſsi
detis cõtra illum,qui ingreſſus eſt,& cogitur reſti-
tuere naturalem,& nõ me moleſtare in ciuili.glo.
eſt ſingularis in.d.§.qui ad nũdinas. in glo.magna.
& ibi docto.& Bal.in.l.1.4.co.ver quęro poſsideo.
73 C.vti poſside. ¶ Septim⁹.ꝙ † ille,qui poſsidet na-
turaliter per ingreſſum ſi poſſeſsio ciuilis vacet, ac
creſcit poſsidẽti naturaliter.glo.Bar.& docto.in.l.
74 ſed ſi nolit.ff.de acqui.poſſe. ¶ Octau⁹.ꝙ † ſi quis
poſsidet immobilia releuatur ab onere ſatiſdandi.
vt.l.ſciendum.in prin.ff.de his qui ſadiſda.co.dixi
75 in.l.66.infra. ¶ Nonus.ꝙ † longa poſſeſsio in iu-
ribus incorporalibus habetur pro veritate, & facit
pręſumi dominiũ etiã ſine titulo.Bal.in.l.2.13.col.
C.de ſerui.& aqua. ¶ Decimus.ſi aliquis facit ma
ioratum per viã contractus,& tradidit poſſeſsionẽ
nõ poteſt amplius reuocari.l.44.infra. ¶ Vndeci
76 mus.ſi † teſtator tradidit in vita poſſeſsionẽ rei le-
gatę ſimpliciter,non poteſt poſtea illud reuocare.
caſus eſt in.l.iſta per quã approbatur glo.& quod
ibi dicit Bar.in.l.legatũ.de lega.2. ¶ Duodecimus.
77 ꝙ † ſi aliquis dicit ſe procuratorẽ abſentis,& poſsi
det inſtrumentum mãdati, præſumitur eſſe ille,de
quo in inſtrumẽto fit mẽtio.hoc eſt ſingulare dictũ
Cyni in.l.ſi qua per calũniã.ad finẽ.C.de epiſco.
& cle.facit qđ dicit Bar.in argu.in.l.quis ſeruũ.§.
ſi inter duos.de lega.1.tenet latè & notanter Pau.
de Ca.in.l.meuia.in prin.ver.itẽ quęro quid ſi pe-
nes te.ff.ſolu.matri.¶ Et idem ſi habeat inſtrumen
tum debiti principalis:nam eo ipſo per traditionẽ
talis inſtrumenti probatur mandatũ.glo. eſt notan
da.in.l.ſi.C.de pactis conuẽ.glo.2.facit l.1.C.de do
78 na. ¶ Decimustertius.ꝙ † poſſeſsio iuris patrona
tus facit poſſeſſorẽ pręſumi patronum.tenet Abb.
latè.in.c.querelã. de electio. ¶ Deciusquartus ef-
79 fect⁹.ꝙ † poſſeſſor rerũ hęreditariarũ facit præſu-
mi additionẽ hęreditatis.tenet Bal.in.l.9.co.C.qui
admi.& in.l.1.2.co.C.quando nõ petẽ.par.tex.qui
hoc probat.in.l.1.C.de abſti.&repu.hęre. ¶ Deci
80 musquint⁹.ꝙ † licet verũ ſit ꝙ lõga poſſeſsio in his
quę ſunt cõmunia de iure naturali: vel ſunt publi-
ca.de quibus in.§.1.cũ ſequẽti inſti.de rerũ diuiſio-
ne.non ſufficiat ad pręſcribendũ:vt.l.ſi.in prin. ff.
de vſucapio.¶ Prodeſt tamẽ ad hoc,vt habeat inter
dictum vti poſsidetis.vt.l.ſane.ſi maris.ff. de iniu-
riis.¶ Prodeſt etiã vt poſsit quãdocunq; repelle-
re propria authoritate.vt.l.ſi quiſquã. ff. de diuer.
& tẽpo.prę ſcri.Iaſ.in.l.quominus.21.col.ff. đ flumi.
qui refert Ang.cõſi.290. ¶ Quod facit ad.l.regni
iſtius tit.dela reſtitu.delos deſpo.l.10. in ordina.in
quantũ loquitur de his,qui habent res publicas oc
cupatas.& qualiter ſit procedendũ contra eos, qui
non poſſunt ſpoliari,licet ſint iniuſti poſſeſſores.
& bene ad hoc facit.c.in literis.cui ſimi.đ reſti.ſpo
lia.¶ Intellige tamẽ ꝙ non poteſt prohiberi vti eo
iure, quod habet,ſed poteſt ipſe alium prohibere.
quod probat tex.in dict.l.ſi quiſquã. ibi.eodẽ iure.
81 ¶ Decimusſextus.ꝙ † ratione poſſeſsionis ſorti-
tur quis forũ quando cõuenitur actione reali.text.
in.l.fi.C.vbi in rem ac.&.c.ſane.&.c.fi. de foro cõ-
82 pe.¶ Decimuſſeptimus.ꝙ † ex poſſeſsione decẽna
li pręſumitur titulus diuiſionis.glo.ſingularis in.l.
pe.C.de cõmuni.diui.quam glo.cõmendant ibi do
cto.Bal.& Sali.in.l.ſi certis annis.C. de pactis. glo.
in.l.8.ti.delas lauo.& particio.fo.legum.

Adde. Do. Ioan.Fran. Balb. in dicto tracta. præſcriptionis. prima parte. 3.partis principalis.q. 10.ver.quinto prępmiſ-
ſa faciunt ad notabilẽ & vtilẽ quæſtionem.cum ſe-
quentibus.nu.45.folio.10.vbi quæritur. quid ſi fra
tres vel ſocij ſteterunt diu ſeparati poſsidendo qui
libet vnam partem,an pręſumatur facta diuiſio, &
ſit titulus diuiſionis ex curſu tẽporis.¶ Decimuso-
83 ctauus.ꝙ † ſi quis habet poſſeſsionẽ rerum heredi
tariarum, præſumitur cõgruo tẽpore agnouiſſe bo
norum poſſeſsionem. tenet Iaſo.in rubrica.C. qui
admi.2.co.¶ Decimusnonus.ꝙ ſi in iudicio vtraq;
pars producat teſtes ęquales, teſtes poſſeſſoris de-
bent pręualere.vt in.c.ex literis.de probatio. ¶ Vi
84 geſimus.ꝙ † poſsidens beneficium videtur habere
meliorem prouiſionem beneficij.c.ſi à ſede apoſto
85 lica de pręben.li.6.¶ Vigeſimusprim⁹. ꝙ † ſi duo
appareant alicuius creditores de eodẽ debito: ille,
qui poſsidet inſtrumentum,pręſumitur eſſe verus
creditor.tenet notanter Bal.in.c.2.de conſue.¶ Vi-
86 geſimusſecũdus . ꝙ † poſsidens inſtrumentũ ali-
cui⁹ debiti,pręſumitur procurator creditoris,itaq;

admittetur cum cautione de rato. tenet Pau.de ca.
in.l.meuia.in princi.ff.ſolu.ma.Quod eſt valde ſin
gulare ad exteuſionē.l.10.titu.5.tertia parti. & pro
intellectu & cauſis fallētiæ ad pragmaticam regni
folio.47.ſeptimā in ordine. ¶ Vigeſimuſtertius.
87 ꝙ † ſi debitor poſsidet inſtrumentum debiti,præ-
ſumitur liberatus.text.eſt in.l.ſi chirographum. ff.
de proba.de quo per Bar.& Iaſ.in.l.labeo.§.primo
ff. de pactis.

Adde. Intellige,ꝙ prȩſumitur liberatus,quā
do nō apparet ꝙ creditor tradidit in-
ſtrumentū debitori.nam tūc iſta prȩ-
ſumptio nō eſſet iuris & de iure , ſed iuris tantum.
Ideo ſola prȩſumptio iuris nō eſt ſufficiens ad pro
bandū debitorē eſſe liberatū, vt plenè Archi.in.c.
hūc numerū.86.di. propterea admittitur probatio
in cōtrariū.vt in.c.propoſuiſti. de probatio.l.ſi chi
rographū.ff.eodē titu. ¶ Itaq; habēs pro ſe prȩſum
ptionē iuris,tranſfert in aliū onus probandi cōtra-
rium,& ſic in aduerſariū.ita Bal in. l. ſiue poſside-
tis.in princi.2.nota.&.2.co.in ver. ſed quæro.C.de
proba.habetur in ſpe.de probatio.§.1.in.ver.ſecun
dum.vbi plenè.& in.§.3.verſiculo.quinto per prȩ-
ſumptionem. ¶ Si verò probatur,ꝙ inſtrumentum
fuit traditū à creditore debitori,eſt probata libera
tio,& ſic ſolutio debiti.vt.l.1.§.illo.&.§.ſed me furā
di.C. de latina.liber.tollen.& ibi Bal.pe.co. &.l.fi.
C. quādo fiſcus vel prin.plenꝰ Feli. in.c. accedēs.
el.1.poſt Abb.1.co.in princi.cum ſequē.vt lite non
cōteſta.ſecūda cōcluſione. ¶ Quid ſit prȩſumptio.
& quotuplex ſit,habetur per glo.in.c.is qui.de ſpō
ſa. plenè Barto.in ſuo reportorio,in parte præſum-
88 ptio. ¶ Vigeſimuſquartus. ꝙ † ſi eſt vendita res
duobus,ille prȩfertur,cui tradita eſt poſſeſsio.tex.
eſt in.l.quotiens. C.de rei vendi.&.l.1. titu. quin-
to. quinta partita.

Adde. Quod prȩfertur is,cui priꝰ tradita eſt
poſſeſsio,ſi prius ſoluit pretiū vendi
tori,nō aliàs. ita dicit text. ſingularis
& mēti tenēdus in.le.S. ver.otroſi dezimos . titu.5.
quinta part.notat Bal.in.l.quotiēs. C.de rei vēdica.
89 ¶ Vigeſimuſquintꝰ † ſi cauetur ſtatuto,ꝙ filiuſfa-
milias non poſsit facere contractū. vel mulier cōiu
gata.vt eſt hodie ſtatutum per.l.55. infra. nō poſsit
facere contractum filiuſfamilias ſine conſenſu pa-
tris. vel mulier ſine conſenſu viri.ꝙ ſi ille cum quo
filiuſfamilias ſeu mulier contraxit poſsidet præ-
ſente patre vel marito longo tēpore,prȩſumitur cō
ſenſus patris vel mariti interueniſſe.tenet Bal.in.l.
filiuſfamilias.C.de petitio.hȩre.& Ang.in.l.qui in
aliena.§.1.ff. de acq.hȩre.dixi in. d.l.55.infra. ¶ Vi
90 geſimuſſextꝰ.ꝙ † ſi reperiātur duo teſtamenta eo-
dem die cōfecta,nec apparet quod ſit prius vel po
ſterius,quo caſu neutrū valet ſecundū glo. in. l. fi.
C.de edic.diui Adri.to.tamē ſi vnus poſsidet hære
ditatem virtute vnius teſtamenti,illud prȩſumitur
poſterius,& per conſequēs valet.tenet Bar. in. l. 1.
ff.de bono poſſe.ſecundū tabu. ¶ Si tamen reperiū
tur duo inſtrumenta eadē die confecta cum hypo-
theca, & neſcitur quod prius, nec quod poſterius,
& in vno erat promiſſum ſalarium doctori, in alio
erat alia cauſa priuata,ꝙ præſumitur anteriꝰ illud,
in quo eſt promiſſum ſalariū doctori.Iſtud eſt ſin-
gulare verbū Bal.arguēdo.de doctore ad ſalariū in
l.1.ff.ſolut.matrimo.refert Fran.cremē.cōſi.ſuo.34.
Idem & multò fortius eſt dicendū , ſi reperiuntur
duo teſtamenta eadem die confecta,quia prȩfertur
illud in quo inſtituitur cauſa pia. & hoc quando
eſt inter extraneos.

Adde. Idē tenet Oldra.cōſi.143.nu.2.de duo
bus impetrantibus eodem tempore.
91 ¶ Vigeſimuſſeptimus † ſi inter cōiu-
ges eſt facta conuentio,ꝙ is ſuccedat alteri,qui po-
ſterior deceſſerit ſine filiis.vt habetur in.l.9.tit.de
las herencias.foro legū.& ambo deceſſerūt,nec ap
paret quis eorum poſterius deceſsit : ꝙ ſi hæredes
vniꝰ poſsident bona alterius,illi præſerūtur in ſuc
ceſsione.quia is præſumitur priꝰ deceſsiſſe, cuius
bona ſunt per alterū detēta. facit ſingulare dictum
Bar.in.d.l.donationes.C.de donatio.inter virū, &
vxo. idem Bar.in.l.ſi inter.ff.de rebus dubi.

Adde. Quod eſt verum , licet grauiora vul-
nera ſuſtineat mulier quā vir ſecun-
dū glo.in.l. nihil.in verbo,grauia. ff.
de adulte.tenet etiā Pe.de Ancha.in cōſil.ſuo.285.
¶ Si tamē bona nō ſunt ab aliquo detenta, præſumi
tur mulier prius deceſsiſſe.ita Spe.titu.de procura
tore.ver.25.2.co.per tex.in.l.ſi inter virū. ff. de re-
bus dubi.&.l.qui duos.§.fi.&.l. cum pubere. eodē
92 titulo. ¶ Vigeſimuſoctauus.ꝙ† poſsidēs ciuiliter
poteſt conueniri rei vendicatione. glo.in.l. Pōpo-
nius.§.ſi is qui precario.ff.de acqui.poſſe. ¶ Poteſt
etiam conueniri actione ad exhibendū. vt.l.3. §.fi.
ff.ad exhiben. vnum tamē eſt,ꝙ ſentētia cōtra eum
lata non nocet naturaliter poſsidēti.glo.eſt in. d.§.
ſi is qui.& ibi bar.& Alex. ¶ Vigeſimuſnonus.ꝙ
93 † licet titulus trāſactionis non ſit ſufficiēs ad præ-
ſcribendū:tamen ſi cum eo cōcurrat poſſeſsio,erit
ſufficiens.tex.& glo.hoc tenent.& ibi Bal. in.l.pe.
94 C.de vſucap.pro emp. ¶ Trigeſimus.ꝙ † licet quis
cedēdo rei vendicationē non transferat dominiū.
vt eſt glo.notabilis.in.l.planè.ff.familiȩ her.tamen
ſi poſſeſsio erat penes illum,cui facta eſt ceſsio,trā
ſit ſtatim dominiū.tex.eſt in.l.quædā mulier.ff.de
rei vēdi.ponit Sali.in.l.1.ad finē.C.de actio.& obli
refert & ſequitur Socin. in.l. naturaliter.§.nihil cō
mune.6.co. ff.de acqui.poſſe. ¶ Trigeſimuſprimꝰ.
95 † ꝙ ſi egi rei vendicatione contra aliquem,& pen
dente lite ſuperuenit mihi poſſeſsio, extinguit iu-
dicium ſtatim quo ad reum principalem,nō quan
tū ad acceſsiones.ponit Bar.in.d.§.nihil cōmune.5.
96 colu.poſt glo.ibi. ¶ Trigeſimuſſecūdus.ꝙ † poſsi
dens ciuiliter habet interdictum vnde vi.tex. in.l.
1. §. ſi deiicitur. ff. de vi & vi. arma.notatur in. d.

§.qui

ſequi ad nūdinas. ☞ Trigeſimuſtertius: ꝙ vbi quis poſsidet, pręſumitur poſsidere ex titulo pręcedēti & ab eod. glo. eſt ſingu. in. l. quędā mulier. ff. de rei ven. de qua facit ſeſtū ibi Ange. Bar. in. l. nō ſolum. ff. de vſucapio. refert & ſequitur eum And. Sicu. in rub. de cau. poſſeſsio. & proprie. ☞ Trigeſimusquartus, ꝙ ſi poſſeſſor emit titulum à vero domino, non dicitur emptor litis, cū ſe in poſſeſsione defendat: etiam ſi minus iuſto pretio emat. Bald. ſingulariter in. l. per diuerſas. 2. co. C. mandati. quod verū etiam ſi emat cōmoditatem emphiteoſis vſuſfructus feudi vel ſuperficiei. quod poteſt contra proprietariū ſecundū Bal. ibidem. ¶ Trigeſimusquintus, quia in pari delicto eſt potior cōditio poſſeſſoris. tenet. Bal. in. l. quotiēs la. 1. ſecūda. co. C. de fideic. ¶ Trigeſimusſextus, ꝙ poſſeſſor hęreditatis poteſt vendere pro ære alieno ſoluēdo, & expēſis in rebus faciendis. l. non ſolū. & ibi Auge. ff. de petitio. hęre. ¶ Trigeſimusſeptim⁹, ꝙ poſſeſſor regulariter nō cogitur dicere titulū ſuę poſſeſsionis. Spe. in ti. de inter. quę fi. in iudi. §. 1. ver. neget. Bal. in. l. ſiue. 1. co. C. de probatio. q͂a nec cogitur reſpōdere poſitioni. de dominio. l. in ſpeciali. & ibi docto. ff. de rei ven.

97 ¶ Et nota † ꝙ licet per cōſtitutionē precarij traditio poſſeſsionis ſit ficta, poſſeſsio tn̄ eſt vera, vt ſupra dixi. & tenet Bar. in. d. l. ab emptiōe. vbi glo. ff. de pactis. idē Bar. in. l. ſi is qui. vlt. co. ff. de vſucap. ☞ Intellige ꝙ trāſfertur poſſeſsio ciuilis nō naturalis, niſi fiat inſtrumētū in facie fundi vēditi vel donati. tenet Bar. in. l. 2. C. de acqui. poſſe. & Abb. in. c. a. 3. co. in glo. vlti. de cōſue. Bar. in. l. prędia. oppo.

98 2. ff. de acqui. poſſe. ¶ Sed quęro, an † trāſferatur poſſeſsio per licentiā intrādi poſſeſsionē. Bal. in. l. neceſſarias. ff. de pigno. actio. & in. c. 1. 2. col. quid ſit inueſti. Hoſti. Inno. & Abb. in. d. c. 2. de conſue. Flo. in. l. ſeruitutes. 3. col. ff. de ſeruitu. tenent ꝙ ſic. Ratio, quia paria ſunt tradere poſſeſsionem, vel eam relinquere vt alter ingrediatur. vt per Bal. in. l. ſi. C. quādo fiſcus vel priuatus. ☞ Contrariū eſt verū, quia verbalis inueſtitura nō tranſfert poſſeſsionē, ſecundū eundē Bald. in præludiis feudo. 10. col. ☞ Etiā ſi poſſeſſor eam velit poſſeſsionē trāſferre, ſecundū Bal. in. d. c. 1. 4. co. in fine. Quid ſit inueſtitura, tenet Inuo. in. c. ex ore. de his quę fiūt à maio. parte ca. & ibi Io. And. in noue. & in. c. cū m. de cōſti. in noue. ☞ Pōt tamē inueſtitus capere poſſeſsionē propria authoritate ſecundū Ang. in. l. ſi vacantia. in lectura de bonis vacan. li. 10. & Bald. in. d. c. 1. 2. co. Inn. in. d. c. ex parte. de cōſue. Bal. in. d. rub. de cōtrahē. emp. 17. q. & in. l. traditionib⁹. C. de pactis. ¶ Idem dico in licētia vel mādato iudicis de mittēdo aliquem in poſſeſsione: quia nunquā videtur tradita poſſeſsio, niſi corporaliter & realiter tradatur, quāuis licētia de intrādo vel de mittēdo in poſſeſsionem ſit obtēta. ita dicunt Abb. & docto. in. c. cum aliquibus. 2. & 3. co. de re iudi. per. l. licet &. l. poſsidere. C. de acqui. poſſe. ſolo enim verbo non

Contra.

tranſit dominiū nec poſſeſsio. vt. d. l. traditionibus C. de pactis. & l. diuiſionis placitū. ff. eodem. ☞ Ni-

99 ſi † in ipſo verbo, ſeu per ipſum verbū mutetur cauſa poſſeſſoris. vt. l. ſi ſpōſus. §. 1. ff. de iure do. vnde ſine poſſeſsione non dicitur proceſſum ad actū cōferentē ius in re, vt latè per Bal. in dictis prælu. feu. 7. co. ver. per primā. & ibi latè in additione ſuper parte trāſfertur poſſeſsio. & in. d. c. 1. in fi. vbi dicit Bal. notāter, ꝙ ſunt tres caſus, in quib⁹ trāſfertur poſſeſsio ſolo animo, q notātur in. l. poſsideri. in princi. ff. de acqui. poſſe. & in. §. interdum. inſti. de rerū

110 diui. ¶ Super quo formo vnā quęſtionē, & eſt, † Nūquid ille, cui eſt facta donatio de tertio & quinto, vel is, cui res vēdita eſt, ſed nō tradita, poſsit ſe opponere, ne terti⁹, cui ſimiliter facta eſt donatio de tertio & quinto, mittatur in poſſeſsionē rei donatę? Tene ꝙ nō. ſecūdū Ia. bu. in. l. manifeſtiſsimi. C. de furtis. & l. ad eum. §. fi. ff. de donatio. & ratio ſecundū Bal. in. d. c. 1. quid ſit inueſti. 1. co. ver. extra nota. quia inueſtitura, neq; actus donationis vel vēditionis non dat verā poſſeſsionē extra rē: & propterea prim⁹ emptor rei, cui nondū eſt tradita res vēdita, nō poteſt agere cōtra ſecundū emptorē, cui res fuit tradita. per. l. quotiens. C. de rei ven. ☞ Sed contra venditorem poterit agere. per. l. qui duobus. ff. de falſis. tenet Bal. in. d. l. quotiens. 1. col. ☞ Sed ratio, quę mihi videtur, quare is, cui facta eſt donatio, nō poteſt ſe opponere, ne alter, cui donatio facta eſt, mittatur in poſſeſsionē rei donatę eſt: quia per ſecūdam donationē videtur prima donatio reuocata. vt per Bal. in. l. ſtichū qui me⁹ erit. de lega. 1. ☞ Quod intellige, quādo primo donatori nō fuit prius data poſſeſsio verè vel fictè: quia ſi fuit tradita, poteſt ſe opponere, & impedire miſsionē ſecundi: cum ipſe per traditionē effectus ſit verus dn̄s. vt in. l. iſta. cū ſimi. ☞ Et per ſupradicta dicit And. Sicu. in. d. c. 1. col. 3. ver. facta. quid ſit inueſti. ꝙ nō dicitur plenè beneficiatus, qui non habet poſſeſsionē beneficij. per. c. cū in cunctis. de electi. ☞ Pręterquā in prouiſione ſeu collatione facta à papa, iſto modo, aſsignamus tibi tale caſtrū, et cū plenitudine iuris. vel per alia verba ęquipollētia. quia tūc non eſt neceſſaria poſſeſsio facti. quia apud papā eſt plenitudo poteſtatis ſupremę, et ſuprema poteſtas. notatur in. c. volumus. 16. q. 6. & in. c. capitulū ſanctę crucis. de reſcriptis. & argumēto illius textus nota. Archi. in. c. ſi clericus. de prębē. li. 6. quibus caſibus non ſit neceſſariò poſſeſsio facti. tenet And. Si. in. d. additio. dixi ſupra. & in. l. 45. infra. vbi vide. & Alex. in. d. l. quod meo. vbi notāter loquitur. & faciūt notata p glo. in. l. 2. C. de dote cau. nō nume. vbi dicitur, ꝙ tantum operatur illud quod habetur loco traditionis ad hoc vt cōfirmetur, quantū & ipſa traditio. tenet etiā Bal. in. l. 2. C. de inoffi. donatio. & Ang. in. l. a. C. de vſura. pro Do. tenet ſuccinctè do. doctor de Segu. in repetitio. §. ſed & ſi fundū. l. vnū ex familia. 10. ſol. 1. co. in fine. verſi. & ex hoc infero. ☞ Et ego

Quęſtio. *Ratio.* *Limita.* *Infertur* *Infertur*

etiam ex ſupradictis infero, ꝙ ſi is, cui facta eſt donatio de caſtro cum plenitudine iuris per papã vel principẽ reperiret ab alio poſſeſsionẽ occupatam poſt donationem, poſſet donatarius contra occupãtem rem donatam agere interdicto vnde vi: etiã ſi non haberet corporalẽ poſſeſsionem: cùm per donationem factã à principe trãſferatur poſſeſsio, ſaltem ciuilis: quę, vt ſupra dixi, eſt efficax ad agendũ interdicto vnde vi.

cosa o coſas enel dicho tercio contenidas a la perſona a quien la fiziere, o a quien ſu poder ouiere, o le ouiere entregado ante eſcriuano la eſcriptura y dello, o el dicho contrato ſe ouiere hecho, por cauſa onerosa z con otro ter

y ¶ La eſcriptura.
101 Nota ex. l. iſta, q᷈d † tradendo inſtrumentũ, videtur donans rem tradere, & poſſeſsionem rei. concor. l. a. &. 10 titulo de
Concor. las donaciones. foro legum. & l. 1. eodem titulo. C. & l. 8. titu. 30. tertia partita. ¶ Ex his etiam appa-ret, quod traditione inſtrumenti rei donatæ perfi-
Limita. citur donatio. ¶ Quod eſt verum, ſi res donata contenta in ſcriptura erat præſens, ſecundum glo. in. l. prima & ibi docto. & Bald. C. de donatio. And.
Contra. Sicul. in cap. 1. quid ſit inueſti. ¶ Sed tene contrarium. Imò ſi res donata non ſit pręſens, tradendo ſcripturam rei donatę videtur res tradita & poſſeſsio rei. vt ſupra dixit. tex eſt notabilis in. d. l. 10. in principio. & dicta. l. 2. titulo delas donaciones.
Limita. foro legum. & dicta l. 1. eodem titu. C. ¶ Quod in-
102 tellige † ſi poſſeſsio rei donatę erat penes donatorem tempore donationis inſtrumenti. aliàs opus eſſet corporali apprehenſione. vt. l. ſecunda. §. 1. ff. de acqui. poſſeſsio. ¶ Et adde quòd traditio inſtrumenti habet vim ceſsionis. tenet Bald. in l. fina. C. quando fiſ. vel priua. & notatur in. l. a. C. de do-
Quæſtio. lo. ¶ Sed pone, quòd donator vel venditor non tradidit inſtrumẽtum quod habebat in titulum rei donatę, vel venditę, ſed loco poſſeſsionis & pro ea tradidit donatario vel emptori inſtrumentum in quo continetur donatio vel venditio ei facta, ideſt inſtrumentum in quo teſtificatur de ſua donatione vel venditione. an ſufficiat pro poſſeſsione traditio illius inſtrumenti. Videtur quòd non. argu. text. in dicta. l. 2. titulo delas donaciones, foro le-
Contra. gum. &. l. 1. eodem titulo. C. cum ſimi. ¶ Sed contrarium eſt verum per textum ſatis ſingularem, in dicta. l. 10. in principio. titulo delas donaciones. foro legum. ibi dum dicit, ſi le hiziere ende carta y ſe la diere. & dicta. l. 8. titulo. 30. tertia partita. quæ in expreſſo hoc affirmat. dicens quòd non ſolum dando quis inſtrumẽtum per quod habuit rem donatam, verum etiam ſi aliud de nouo facit tradẽdo id, tranſfert poſſeſsionem in donatarium ſine corporali apprehẽſione. quod nota, quia duo optimi aduocati contrarium ſentiebant, quouſque explanaui eis ſupradicta iura. ¶ Et nota quod † ſicut per
103 traditionem ſcripturę tranſfertur poſſeſsio vt ſupra & text. in. l. iſta. ita ex inciſione eiuſdem ſcripturæ retranſfertur poſſeſsio. notat glo. ſingularis in. l. ab emptione. ff. de pactis. tenet Bald. in præ-lu. feu. 7. co. & in additio. in parte & nota quid ſit. per. d. l. C. de nouatio.

Adde. Et dictã glo. in. l. ab emptione. ff. de pactis. ad hoc illam cõmendat Ludo. Ro. ſingula. ſuo. 134. & ibi in additiõe dicitur, ꝙ Ange. ibi cõmẽdat. d. glo. & dicit illã vnicam & ſingularẽ. ¶ Po Quæſtio.
no inſuper. pater donauit, vel legauit filio ſuo, vel extraneo fundũ, quẽ nuper ipſe emerat ab alio, ſed nõ tradidit filio inſtrumẽtũ, quod habebat emptionis: nunquid defuncto patre filius poterit vẽdicare ab aliis hęredibus prædictũ inſtrumentũ: an debeat remanere penes hęredes donatoris? Diſtingue, aut is, qui donauit, vel eius hęredes tenẽtur de euictione, & tale inſtrumentũ debet remanere penes hęredes, qui debent cauere de pręſtando legatario ſeu donatario, cũ opus fuerit. vt. l. inſtrumẽta. & ibi docto. & Bald. C. de fideico. & in. d. l. 1. in fine. C. de donatio. Idem dicimus in vẽditore, quia inſtrumẽtum rei venditę debet remanere penes ipſum venditorem, & eius hæredes. notatur. in. l. titius. ff. de actio. emp. & vẽ. & in. l. ſi prędiorũ. C. ad legẽ falci. Aut cõtractus celebratur directè ſuper ipſis inſtrumentis. vt quia dicit. dono, vel vẽdo inſtrumẽta. & tũc tenetur tradere ipſa originalia, & ipſa corpora vẽdita, vel donata. ¶ Aut cõtractus celebratur principaliter ſuper re, de qua loquũtur inſtrumenta, & tunc dic vt in. d. l. titius. ff. de actio. emp. & ven.

Adde. ¶ Vide domi. Abba. & Feli. in. d. c. accedens. el. 1. in princi. vt lite non cõteſta. vbi dicunt plenè. an, & quãdo inſtrumenta cedẽda ſint actori, vel emptori. Vlterius Quæſtio. quęro, nũquid ſtatutũ poſsit inducere, ꝙ poſſeſsio trãſferatur ſine apprehenſione, vel ſine aliquo actu corporeo. vide in. l. 45. vbi dixi.

Adde. Nunquid ingratitudo poſsit probari per vnũ teſtem cum iuramẽto. And. Sicu. in. c. fi. de dona. 12. col. in verſi. nec obſtat. dicit, ꝙ non. Quomodo autem probabitur ingratitudo, vide ibi per eum.

z ¶ Onerosa. Ponit ſubſequẽter iſta lex exẽplũ, vt ſi facta eſt donatio, ob cauſam matrimonij cõtrahẽdi &c. ¶ Ex quo duo ſunt notãda. Primò, ꝙ do- Nõ duo.
natio facta cauſa matrimonij contrahendi, eſt perfe Primò.
cta ſine traditione poſſeſsionis, nec poſsit reuocari. ¶ Secundò, ꝙ donatio facta ab cauſam matrimo- Secundò.
nij dicitur facta ob cauſam onerosam. ¶ Quo ad primum concordat textus. in. l. Pomponius Philadelphus. ff. familię her. & ea quæ notant doctores. in. l.

cum

Cautela cū oportet.§.cum autem.C.de bonis quę libe. ¶Et ex his do.doctor de Segura in repe.§. ſed & ſi fundum.l.vnū ex familia.12.folio.2.col.in princi.ver. poteſt dari alia & ſecūda cautela &c.dicit,quòd poteſt dari vna cautela,vt donatio filię facta de tertio, non poſsit reuocari,

cero: aſſi como por via de caſamiento o

ꝙ pater melioret filiā in tertio pro dote ſua. nam ſi dicta melioratio taliter facta eſt, erit irreuocabilis.allegat tex.in dicta.l. Pomponius Philadelphus. & in.l. ſi cum dotem. in principio. ſecundum primam lecturam Infertur cōmuuem approbatam.ff.ſolu. matrimonio. ¶Ex quo infert idem eſſe in filioſamilias, cui pater donauit tertium in vita pro donatione propter nuptias.argu. text.in.l.fi.C.de donatio.ante nup. vbi donatio propter nuptias,& dos,ambulāt pari paſſu. facit text.in.c. plerunq;. & ibi glo.& doctores. de donatio.iuter vir.& vxo.¶Facit etiā illud quod dicit Bald.in.l.fi. ad finem principij.C.de iure do. vbi ipſe dicit,ꝙ quēadmodum dos aduentitia non eſt communis patris,& filię prout eſt dos profectitia, ſed eſt ſolius filiæ, vt dicit gloſſa,quam omnes approbant in.l. 2. §. quod ſi in patris. ff. ſolu.matrimonio.quod idem eſt in donatione propter nuptias aduentitia,quæ non eſt communis patris & filiæ, quia talis communio non cadit niſi in profectitiis. refert & ſequitur Iaſon. in dicto. §. quod ſi in patris.3.col. verſi. adde quod idem eſt in do-

Extēſio. natione propter nuptias. ¶Et intantum dicit ve-

104 rum eſſe, quod † valet melioratio facta filiæ pro dote per dictā.l. pomponius. non ſolum quando matrimonium actualiter ſequeretur, verum etiam ſi non ſequatur valeret dicta donatio per ipſum patrem facta filiæ in poteſtate pro dote: quamuis matrimonium non ſequatur. text. eſt ſingularis ſecundum Ludoui. Roma. Alexan.& Iaſo.in.l. extraneus.§. fina. ff.de condi. ob cauſam.da.ratio eſt, quia priuilegia cōpetētia pro dote,ſecuto matrimonio,habēt locum,etiā ſi matrimoniū non ſequatur. textus eſt in.l.3.§.fi.ff.de priuile.credi. ¶Quod eſt ſingulare pro ampliatione dictę legis Pomponius Philadelphus.& iſtius legis. Idem Alex.in.d.§.ꝙ ſi in patris.1. nota.& in.d.l. ſi cum dotem. in priu-

Extēſio. cipi. ſ. nota. ¶Idem credit per omnia prædictus

105 do.doctor de Segu.vbi ſupra † in donatione propter nuptias facta filiofamilias procedere, in qua eſt melioratus à patre in vita vt valeat incontinenti, & nō poſsit reuocari, licet matrimoniū non ſequa-

Limi. tur per ſupradicta.quod eſt notādum. ¶Quo ad ſecūdū intellige.ꝙdonatio facta ob cauſam matrimonij dicitur facta ob cauſam onéroſam, quoad maritum,vel quoad tertiū.quod patet ex.l.iſta.ibi dū dicit,o cō otro tercero.¶Ratio quare dicitur facta ob cauſam oneroſam eſt: quia marit⁹ ex ea tenetur ad onera matrimonij.l.fi.§.ſi à ſocero.& ibi notat Bart. ff.de his qui in frau. credi.& .l. ex promiſſione.ff. de actio.& obli.&.l.vna. de imponenda lucratiua diſcretione.li.10.& ibi notat Bar.& in.l. meuius. §. duobus.14.co.ver.ſecundò quęro.in repe. de lega.

Extēſio. 2.Bal.in.l.2.C.de his quę in frau. cre. ¶Et adeò verū eſt,ꝙ reſpectu mariti titulus dotis dicitur oneroſus:ꝙ ſi ex poſt facto

por otra coſa ſemejante & que en eſtos

conſecuturus eſt lucrum ex tali dote,titulus dicitur oneroſus, putà,ſi maritus pactum fecit de dote lucranda: vel ſtatutum eſſet diſponēs, ꝙ decedēte muliere in matrimonio,vir lucretur dotē,tñ nunquā dicetur habere ex cauſa lucratiua,cū pręceſſerit cauſa oneroſa.i.titulus dotis.glo.eſt ſingularis in.l.donatarius. §.fi.ver.duntaxat.ff.de conditio.ob cau.pro qua eſt tex.notabilis in.d.l.vna.§.lucratiuas. in verbo.ſi verò vel ſocer.de imponen. lucra.diſcre.li.10. vbi dicitur, ꝙ ſi ſocer dederit dotem pro filia vel nepte, licet caſus euentu res eius, cui data eſt, vertatur ad lucra,nō tamen inter cauſas lucratiuas numerabitur.quē tex.ad hoc ponderat Ange.ibi refert & ſequitur Iaſo.in.§.itē ſi quis in fraudē.7.col.inſti. de actio.& do.doctor de Pala.in repe. c. per veſtras. de donatio.inter vi.& vxor.ſuper textu. 329.col.in principio.vbi etiā dicit,ꝙ lucrū dotis, quod conceditur marito propter expenſas,non dicitur titulus lucratiuus.& idē dicit Bal.in.l.hac edictali.in princi.3.co.ver.quod appoſitū.C.de ſecū.nup. & in. l. cū milite.2.co.C.de donatio.ante nup. & in authē.

Extēſio. præterea.pe.co.C.vnde vir & vxor. ¶Et amplius ipſe dicit,ꝙ titulus dotis eſt oneroſus,nō ſolū ex parte mariti,ſed etiā ex parte filiorū dotē maternā petentiū.vt mirabiliter ſentit Bar.in.l. ſi conſtāte. in princi.10.co.ſecundę ptis principalis.in repe.ff.ſo.

Extēſio. ma.¶Qđ intellige nō ſolū in dote vera, ſed etiā in dote putatiua,ſeu in marito putatiuo.glo. eſt ſingularis & vnica in.l.procul⁹.aliàs incipi.ancilla.ff.de iure do.Sed quoad vxorē dos dicitur titulus lucratiuus.vt.l.oēs.&.l.ſequēti.ff.de actio.& obli. tenet Bar.in.l.meuia.§.ſi fundus.ff.ſo.ma &in.l.quidam. C.de iure doti. & in.l.pro oneribus.co.ti. gloſſ. & Barto.in.l.ignoti. C. de reuo.his quæ in frau. credi. ¶Quod eſt verum tam conſtante matrimonio, quàm eo ſoluto.tenet gloſſ.nota.in. l. ſi donaturus.

Fallit. in fine.ff.de condi.ob cau.¶Niſi dos ſit data ab extraneo.vt.l.1.§.extraneum.C.de rei vxor. actio. tenet Ange.in.authen.de trien.& ſe.§. illud quoque. collatio.3.Barto.in.l.fi.§. ſi à ſocero. ff. de his quæ in frau.cre.

Exēpla. 106 & ¶Semejante.puta † ſi donatur filiæ ingreſſæ monaſterium, quia talis donatio dicitur dotalis. ſecundum Barto.in.l.titio centum.in. §. titio genero.in fine.ff.de condi.& de. ¶Item ſi donatur filio cauſa ſtudij, quia tenet donatio incontinenti, & reuocari non poteſt ex aliqua pœnitentia. Hoc fundatur ex quadam notabili theorica Bartol.in.l.1. in fine.ff.ſolu.matri. vbi ipſe æquiparat cauſam dotis,

tis,& cauſam ſtudij: ſed melioratio tertij in cauſa
dotis valet in cōtinēti,nec poteſt reuocari per iſtā
legem.l.pomponius philadelphus.ff. familiæ her-
ciſ.ergo idem videtur dicendum ſi fiat donatio in
Opp. tertiū cauſa ſtudij. ¶ In contrarium facit, quia quā
do filius eſt in ſtudio
bene valet donatio p
patrem facta filio in
poteſtate, quando eſt
pro filio doctorando.
ſta tenet Bar. in. l. iu-
bemus.de ſilentiariis.li.12. ¶ Ratio.quia cēſetur eſ-
ſe peculium quaſi caſtrenſe.ſicut quando pater do
nat filio eunti in caſtra.textus eſt notabilis in. l. ſi
filiusfamilias.C familię her.& in.l.3.in.§. ſecundū
hoc.ff.de donatio.inter virum.& vxorem.ergo da-
tur intelligi,ꝙ donatio per patrem facta ſimplici-
ter,non valet,ſi filius eſt in poteſtate. ¶ Iſtam etiā
quæſtionem mouet do.doctor de ſegura. in repe-
tio.§.ſed & ſi ſundum.l.vnum ex familia 12. ſol. 3.
col.verſi.poſſet dari alia & tertia cautela.de lega.2.
& adducit in hoc quod notanter dicit Ange.in. au
then.res quæ.C.communia.de lega.vbi dicit ſingu
lariter,quod licet res ſubiectę reſtitutioni poſsint
alienari pro dote,vt ibi eſt textus, non tamen poſ-
ſunt alienari pro cauſa ſtudij. ¶ Tertiò adducit, ꝙ
licet donatiōes factæ ex cauſa pietatis ſine inſinua-
tione valeant,vt.l.penulti.C.de donatio.&.l. illud
vbi gloſa & doctores.C.de ſacroſanctis.eccle.tamē
donatio per patrem facta filio ſtudenti, uon cenſe-
tur pia:adeò,ꝙ ſine inſinuatiōe valeat.ita tenet Ra
pha.cu.cōſilio.144. incipi.fundo dato in pretium.
Confirmatur,quia cauſa ſtudij relictum non dici-
tur ad pias cauſas niſi pro ſtudio ſanctę theologiæ.
ita dicit Bal.in.l.1.12.colu.in repetitiōe.C. de ſacro
ſanctis.ecclesi. ¶ Tamen ad hoc poteſt dici, ꝙ cau
ſa etiam dotis non dicitur pia.ſecundum Barto. &
Contra. alios in.l.cum is.§.ſi mulier.ff.de condi.& de. ¶ Cō
Opp. trarium tamen eſt verum,per illud,quod dicit Bar
to.in dicta.l. 1.in fine. æquiparando cauſam ſtudij
cauſæ dotis. ¶ Secundò.quia ad hoc tenet ex preſ-
ſe Ange.in dicta l.1.imò quod talis donatio facta fi
liofamilias ſtudenti,valet incontinenti. hoc tenet
ibi Bald.& Rapha.Cu.Ludo.Rom.in dicta.l.dona
tiones.§.pater.ff.de donatio.& Iaſon.in.d.l.frater à
fratre.in prima lectu. antepe. col. & in ſecunda le-
ctura.in vltima.col.ff.de condi.indebi.& in.l.1.vl-
tima.colu.ff.ſo.ma. vbi dicit, ꝙ hæc eſt communis
opi.à qua non eſt recedendum in iudicando.& do
ctori approbato aſſerēti aliquam eſſe communem
opi.eſt credendum.argu.gloſſ.in.l.dos à patre pro
fecta.C.ſo.ma.& ſic tenēdum primò,quia commu-
nis.ſecundò, quia in ea ſunt Barto. & Bald. valen-
Soluti. tiſsimi docto. ¶ Et fundamentum, quod magis vr-
get eſt textus in.l.quæ pater filio.ff.fami.herciſ. in
quantum loquitur in donatione facta filio eman-
cipato: ſed illa non obſtat, niſi per argumentum à

caſos mandamos q̃ el dicho tercio no ſe pueda reuocar [a] ſi-no reſeruaſſe [b] el que lo hizo enel miſmo contracto el poder

cōtrario ſenſu,qđ eſt fragile ſecundū Iaſ.in.d.l.1.in
fi. ¶ Potes tamē addere pro hac ſecūda opinione ve
ra & cōmuni textū in.l.ſed Iulian⁹.in.§.quod dici
tur.ff.ad macedo.& in.l.ad macedonianū.C. ad ma
cedo.vbi habetur, ꝙ queādmodū mutuū factū pa-
triſamilias eſt exigibi
le,ita ſi ſit factū filiofa
milias cauſa ſtudiorū:
¶ Itē pro hoc facit, qa
in cauſa ſtudiorū ver
ſatur publica vtilitas.
vt in.§.ſi.in procemio inſti.& in auth.habita.C. ne
fili⁹ pro patre.& quoad ius publicū nō curatur pa
tria poteſtas,vt.l.nā quod.in prin.ff.ad trebellia.&
iſta ſunt verba do.doct.de Segu.vbi ſupra. ¶ Cui ad
de gl.q̃ hoc bene ſentit in.l.2.C.de inoffi. do.glo. 1.
& Bal.in.l.cū oportet.§.1.C.de bonis q̃ libe.& data
ſimilitudine inter cauſā dotis & cauſam ſtudij. vt
p Bar.vbi ſupra.hodie habes tex.in.l.iſta. Si.n.cau
ſa ſtudij aſsimilatur cauſę dotis: diſpoſitū in vno,
107 habet locū in alio.vt.l.fi.ff.māda.cū ſimi. ¶ Itē † ſi
donatur pro alimētis,tenet donatio incōtinēti irre
uocabiliter ſecundū Guili.de cu.in.l.peculiū.ff.de
peculio.& tu habes glo.in.l.2.C.de inoffi.donatio.
glo.1.tenet Bal.in.d.l.cū oportet.§.1.C.đ bonis quę
libe. ¶ Itē ſi pater donat filio vt bene merito,& me
rita probētur,tenet donatio.vt p Bald.vbi ſupra.&
in.l.1.in.§.ne aūt.C.de cadu.to.ideo ne mirū,ſi do-
natio facta filio ob cauſam ſtudij,teneat irreuocabi
liter. ¶ Sed tu hodie habes textū imponentē ſilētiū
108 huic dubio in.l.3.in fi. ti.4. 5.parti. ¶ Idē dicim⁹ †
ſi pater donauit filio, & iurauit nō reuocare dona-
tionē.ſed an poſsit hodie pręſentari ſuper hoc iura
mētū.vide qđ notāter dicit ſuper hoc.do.doct.đ Se
gu.vbi ſupra.6.fol.3.co.cū.4.ſequēti.cui adde Pau.
de Ca.cōſi.1 3.& Bal.in.l.3.ff.pro donatō.& audi-
ui hodie editā eſſe quandā pragmaticā, licet nō ſit
poſita inter alias regni pragmaticas: ꝙ iuramētum
pōt pręſtari in cōtractib⁹,iu quibus ad validationē
109 corū requiritur iuramentū. ¶ Idē † etiā dicimus ſi
datū eſt filio cauſa militię.vt.d.l.3.tit.4.quinta par.
a ¶ No ſe pueda reuocar. quia pfecta eſt donatio.
intellige,ſi res fuit tradita, vel ſcriptura loco rei, vel
ſi donatio facta fuit ob cauſam matrimonij: vel ex
cauſa cōſimili,vt ſupra dicitur, & reuocari nō pōt,
110 vt hic.Itē quia verbū † pōt, pręcedēte negatione,
eſt reſtrictiuū.vt regula.beneficiū.& ibi glo.& Di
n⁹ de reg.iu.li.6.tenet Bar.in.l.3.C.đ pigno.& in.l.
fi.2.co.in fine.in.2.q.ff.de feriis.& in.l.de his.C.de
trāſactio.& in.l.gallus.in prin.ver. quādoq; verbū
poteſt. ff.de libe. & poſthu.& Bal.in.l.1.pe.co.ver.
111 & cōfirmatur.C.qui admi. ¶ Intantū,ꝙ † facit actū
de iure impoſsibile.qa ſecuta traditione rei donatę
vel ſi facta eſt donatio ob cauſam oneroſam:nō po-
teſt reuocari vt hic.tenet etiā gl.in.c. quoniā cōtra.
de probatio.& in.d.regula.beneficiū.Bar.in.l.ſi nō
fortē.§.ſi centū.ff.de condi.inde. ¶ Idē eſt quādoq;
ſi nō

ſi non præcedit negatio.vt.l.in bonę fidei.C.de rebus cre. tenet Bar. in.l. fideicomiſſa.§. hæc verba. de lega.3.& in.d.l.gallus.in princi.1.col. ver. opp. dicitur hic.ff.de libe.& poſthu.& in.d.l.3.C. de pi
112 gno.¶ Et nota,ꝙ† licet res data nō ſit,ſed extraneo facta eſt promiſsio de donando: dēt promiſſio adimpleri,& donari, & tradi.vt eſt tex. in.c.1.de donatio.q ita dēt intelligi. ¶ Et,idē ſi eſt facta ꝓmiſsio de donādo filio ob cauſā mřimonij, vel ob aliā

palo reuocar:o por alguna cauſa c q̄ ſegū leyes de nueſtros reynos las donaciones perfectas y cō de

cauſam oneroſam,debet ꝓmiſsio adimpleri in forma ſpecifica:& ſic donari, & tradi. vt.l.22.infra.§. & anſi miſmo.q lex in hoc eſt ſingularis extēſio ad iſtam legē,q̄ loqtur in donatione iā facta, & illa in
113 ſola promiſsiōe. ¶ Sed q̄ro.pater† minor donauit filio & tradidit,nūqd poſsit petere in integrū reſtitutionē aduerſ⁹ talē donationē? Tene ꝙ ſic per textum de nouo ponderatum in.l. cū non ſolum.§. ſin autem. el.2. ibi in vtroq; caſu. C. de bonis que li. quod facit ad plures leges huius voluminis.

b ¶ Si no reſeruaſſe.qatūc etiā re tradita et ob cauſam oneroſam poterit reuocari,vt hic dicitur.& eſt ratio , q donatio eſt cōditiōalis.vt habetur in Spe. q filij ſint legitimi.ver.ſed nūqd. tenet Inno. in.c.
114 verū.de fo.cōpetē.vbi dicitur,ꝙ ſi pater † donauit filio ſub cōditiōe vel modo,ſi mod⁹ nō impleatur, donatio tenet.Archi. & doct.ibi. & habetur quaſi p totū.ff.de donati.q ſub modo vel cōdi. ¶ Vlteri⁹
115 quęro de q̄ne,q̄ ſatis videtur notāda † pr̄ donauit vni ex filiis fundū vel domū in tertiā partē bonorū ſuorū,& tradidit ea cōditione,ꝙ pater poſſet eā reuocare qñcūq; voluerit ad libitū:ſed filius facta donatione,& re tradita,multa expendit in re donata: nunqd reuocata donatione pr̄ poſsit recuperare fundū vel domū ſine reſtitutione expēſarū? Videtur ꝙ ſic:qa donatio nō fuit pſecta,ex quo fuit facta ſub cōditione,ꝙ poſsit reuocari. ¶ Sed cōtrariū eſt verū,imò tenetur pr̄ reſtituere expenſas factas in re donata anteq̄ recuperet rē donatā, nulla facta diſtinctiōe expenſarū,an ſint neceſſariæ,vtiles, an volūtariç.text⁹ eſt mēti tenēdus in.l.10.ti.delas donā.fo.le.poſt mediū. ¶ Et qđ dixi de expēſis volūtariis eſt verū,ſi donatari⁹ expēdit bona fide tanq̄ in re propria vt.l.ſi in area.& ibi Bar.C.de rei vēdica.&.l.ſi anté.§.in re.& ibi Bar.ff.de petitio.hære.&.l.ſi in area.ff.de cōditio.indebi.idem Bar.in.l.in fundo.ff.de rei.vēdi. ¶ Et nota,ꝙ tales expēſæ non cōputātur cū fructibus medio tēpore perceptis. tenet glo.in.l.emptor.ff.đ rei vēdi.& Bal.in.l. dinortio.§.impēdia.ff.ſolu.ma. Pan.de Ca.cōſi.17.et Bal. in.l.domos.de lega.1. ¶ Eiſdē rationibus & iuribus filius recuperabit expēſas factas in re donata in caſu,quo pater reuocat donationē propter ingratitu

Contra. *Limita.* *Nota.* *Extēſio.*

dinem,nec compēſabuntur expēſæ cum fructibus medio tempore perceptis:ex quo fili⁹ fecit expēſas bona fide.& facit in argumētū lex.1.cū ibi no-
116 tatis.C.de fruc.&.li.ex. ¶ Ex his etiā nota,ꝙ † donatarius pōt retinere rē donatā pro expēſis,etiā ſi non habēt actionem, donec ſibi reſtituantur. vt.d.l. in area. C. de rei vēdi. &.l.ſi pēnæ.§.1.&.l. repetitio. C.de cōdi.inde. tenet Bal.in.l. ſi mandatū.1. col. ver. fallitin poſſeſſore.§. ſicut autem. & ibi Bar.ff.de petitio.hære.

recho hechas ſe pueden reuocar.

¶ Ley.xviij.

El padre o la madre d o q̄lquier đ

117 c ¶ Por algūa cauſa.q̄ † qdē cauſę enumeran̄t in l.1.ti.đlas dōacio.fo.le.& in.l. 4.cū trib⁹ ſequētib⁹. ti.7.6.pti.&.l.10.ti.4.quinta parti.& in authē.vt cū de app.cognoſci.in.§. cauſas.collatio.9. p glo.in.c. quintauallis. de iureiu.& in.l.poſſeſsionem.& ibi doct.C.de reuo.donatio.

Summarium.

1 *Melioratio de tertio,an ſit legitima,an pars legitimæ.*
2 *Mater an poteſt meliorare filios vel nepotes in tertiā partem bonorum ſuorum,viuente marito ſuo.*
3 *Mulier viuēte viro,an poſſit dotem erogare pro aīa patris ſui.*
4 *Dos conſtante matrimonio cuius ſit.*
5 *Maritus & vxor an dicantur,ſoluto matrimonio.*
6 *Pater an poteſt relinquere plus vni filio,quàm aliis.*
7 *Liberè,quid ſignificet.*

El padre. Iſta lex,qa breuis,nō ſummat̄,eſt tñ notāda,qnia venit ampliare legē nonam.ti.de las mandas.foro.le.vbi dicitur,ꝙ auus poteſt donare nepotibus ſuis tertiā partem bonorum ſuorum: vt ꝓcedat etiā viuo patre ipſi⁹ nepotis. ¶ Sed q̄ro,q̄ fuit rō dubitādi, quare iſta lex in hoc voluit prouidere? Dic videri meo,ꝙ potuit eē lex poſthumorū.ff.de inoffi.teſta.&.l.ſi q̄s filiū.eo.ti.C.&.l. gall⁹.§.nūc de lege velleia.ff.de.libo.& poſthu.vbi dr̄,ꝙ nepos p̄re viuo nō ſuccedit auo,neq; an⁹ tenetur ei qđq; relinq̄re.& idē tenet Bal.in.l.pe.ſi.col.§. q̄ in filio.ver.nō qn̄ habes filiū.C.de adoptio.& in authē.res q̄.2.col.ver.q̄ro an teneor. C.cōmunia de le. ¶ Itē qa vt m̄lti dicūt doct.de q̄b⁹ p glo.in.l.9.ti. delas mā.fo.le.in pte mejorar: talis melioratio ſiue fiat p verbū.relinq̄no. ſiue p verbū.melioro.dr̄ inſtitutio:q̄ nō pōt fieri nepoti viuēte p̄re ſuo vt.l.3. ti.13.cū multis aliis.6.pti.& iō ex hoc m̄lti dicebāt, ꝙ au⁹ nō poterat meliorare in tertio bonorū ſuorū aliquē ex nepotib⁹,viuēte p̄re ipſorū nepotū.Sed rō q̄re iſta.l.cōtrariū diſponit potuit eſſe.l. lq̄ñ no uella.C.de inoffi.teſta.iūcta.l.dedit dotē.ff.de col. la.bono. & qđ dicit Bal.in authē. ex teſtamēto.pe. col.ver.tertio quęro.C.de colla.vbi dr̄,ꝙ licet dos

Rō. dubitandi. *Ratio de cidendi.*

ſit

ſit legitima filiæ, vel ſueeedat loco legitimæ. vt. d. l. quoniam nouella. attamen auus viuente patre ſuæ neptis poterit dotare eandem neptem, neq; imputabitur dos in portionẽ patris. ſi enim auus viuẽte filio poteſt dotare neptem, eadẽ ratione poteſt tertiũ relinquere nepti, viuente patre ipſius. Vel dic, ꝙ extrahẽdo tertiam & quintã partem de bonis vniuſcuiuſq;, qđ remanet pro legitima filiorum eſt pluſquã legitima debita filiis de iure Imperatorũ. vt in authẽ. nouiſsima. & ibi glo. & do. & l. nuper. C. de inofſi. teſta. & c. raynũtius eo. ti. apparet ẽt ex. l. 9. ti. delas man. ſo. le. Itaq; extracta. 3. & 5. parte bonorum hodie legitima filiorũ eſt aucta iure noſtro vt. l. iuncta authẽ. nouiſsima. ſi verò legando tertiã & quintã partẽ bonorum alicui ex nepotibus filius non grauatur in legitima, ſequitur, ꝙ auus poteſt in tertio nepotẽ meliorare, viuo patre ipſius. & idem ſi plures velit meliorare nepotes per dictam. l. 9. cum multis legibus iſtius
1 voluminis. ¶ Ex quo etiam infertur, ꝙ † melioratio in tertio non eſt legitima, nec pars legitimæ. & idem apparet ex. l. 27. infra. per quę iura euidenter apparet nõ procedere opinio cõtraria. de qua per glo. in. d. l. 9. & do. doct. de Segu. in repe. §. ſed & ſi fundum. l. vnũ ex familia. de lega. 2. vbi fundamentum principale ſuæ repetitionis fuit, ꝙ melioratio in tertio eſt legitima. ſi enĩ eſſet legitima, vel pars legitimę, filij nõ poſſent grauari, relinquendo eam nepotibus, quia debetur filiis integra & libera. dixi plenè in. d. l. 27. vbi vide.

Infert

ellos puedã ſi quiſierẽ hazer el tercio de mejoria q̃ podiá hazer a ſus hijos o nietos cõforme ala ley dl fuero [e] a qualqer deſus nietos o deſcédiẽtes legitimos pueſto que ſus hijos padres dlos dichos nietos o deſcẽdiẽtes ſeã biuos ſin que enello les ſea pueſto impe-
3 dimento [f] alguno.

d ¶ O la madre. Nota ex lege iſta aliã extẽſionẽ ad dictam legẽ. 9. ti. delas mandas. ſo. le. vt non ſolum pater, verum etiã mater poteſt donare filio & nepoti ſuo tertiam partẽ ſuorum bonorũ. cõcor. l. ſupra proxima & l. 22. & 23. & 26. infra & l. ſi non mortis. ff. de inofſi. taſtamẽ. & l. ſi conſtante. C. de donatio. inter virum & vxorẽ. ¶ Sed quęro iuxta
2 hoc † Mater eſt in matrimonio, nũquid poſsit pręlegare vni ex filiis vel nepotibus tertiam partẽ bonorũ ſuorũ? Videtur ꝙ ſic: quia ſi pater poteſt donare, poterit & mater: quia inter eos erga filios & nepotes eſt par affectionis cauſa. ¶ Item nõ debet licere viro: quod vxori non liceat. argumen. textus in. c. penul. & fi. de adulte. ¶ Præterea iſta lex cum ſimilib9 dicunt, ꝙ mater poteſt filiis vel nepotibus ſuis donare tertiã partem ſuorum bonorũ: nec diſtinguit an mater ſit in matrimõio, vel ne. ergo ſimpliciter debet intelligi. vt. l. de ꝑtio. ff. de publica. & l. 2. ibi Bar. ff. de. oſti. pręſi. ¶ In cõtrarium facit. l. dotis fructus. in prin. & l. plerumq;. ff. de iure doti. & l. pro oneribus. C. eo. ti. & l. ſi maritus. ff. ſamilie her. & l. 25. ti. 11. quarta parti. & l. 3. ti. delas arras. in fine. ſo. legũ. vbi dicitur, ꝙ dos datur viro, vt de eius fructibus poſsit onera matrimonij ſupportare. ſed ſi mulier viro ſuo inuito poſsit donare filiis vel nepotibus tertiam partem ſuorũ bonorum: maximè ſi filij vel nepotes eſſent alterius matrimonij, ſequeretur, ꝙ maritus non haberet de quo poſſet dicta onera ſupportare, & priuaretur fructib9 eorũdem bonorũ. ¶ Præterea iura ſunt clara, ꝙ vxor † marito ſuo inuito non poteſt quidquã donare etiam de reb9 ſuis. vt. l. 55. infra. vbi latè dixi. quia neq; eleemoſynã facere poteſt, contradicente viro. vt. c. quod deo. 33. quęſtione quinta. tenẽt Ioãnes Andræas. & Abbas. in. capitulo. ſi qs de ſurtis. & Hoſtiẽſis in ſumma de pœnitentia & remiſsione. §. quibus mortuis. verſi. de facientibus eleemoſynã. & capitulo. nõ eſt putanda. 1. quęſtio. prima. & lege. duodecima. titu. vigeſimotertio. prima partita.

Concor.

Q̃o.

Contra.

Adde. Bartolum. & Alexandrũ. in. l. ſi mora. col. 2. in ver. in textu ibi & c. ff. ſoluto matrimonio. mouẽt quæſtionẽ, an mortuo viro, dominium rei dotalis tranſeat in mulierem, vt poſsit agere reiuendicatione. vide ibi.

4 ¶ Item iura dicunt, ꝙ † dos conſtãte matrimonio eſt mariti, non vxoris. vt. l. doce ancillam. C. de rei vendicatione. & l. dotalẽ. & ibi doctores. & Bal. cũ glo. ff. de fundo dota. cum ſimili. Sed nemo poteſt aliena donare. vt in rubro & nigro. C. de reb9 alie. non alie. ¶ Et ex hoc dicit tex. in. l. 10. ti. delas dona. ſo. le. ꝙ Archiepiſcopus, nec alter pręlatus, nõ poſſunt aliquid donare de rebus eccleſiæ. Idẽ dicit. c. nulli. de rebus eccleſiæ alie. vel nou. & l. ſancimus.
5 C. de rebus alie. non alie. ¶ Propterea † maritus & vxor dicuntur, qui ſunt in matrimonio. vt. l. 1. ti. 2. quarta. parti. cum ſimi. ſoluto matrimonio, iã non dicuntur vir & vxor. c. pe. & fi. de ſecun. nup. ſed dicuntur pater & mater. vt in. l. iſta. ergo videtur, ꝙ iſta lex loquitur in caſu, quo mater eſt ſoluta à lege viri, vt tunc poſsit donare filiis ſuis. & c. non tamen quãdo eſt in matrimonio. & bene ad hoc facit ſingulare dictum Bal. in tractatu ſchiſma. 9. col. vbi dicit. ꝙ permiſſum aliquibus, videtur aliis prohibitum. permiſſum verò patri vel matri, nõ videtur permiſſum marito & vxori. ¶ Pręterea & quartò ad hoc facit textus à contrario ſenſu in l. 14. ſupra. vbi dicitur, ꝙ mulier ſoluto matrimonio poterit alienare lucra habita in primo, ſecũdo, & tertio, vel vlteriori matrimonio. ergo ſequitur, ꝙ conſtante matrimonio non poterit. & hoc argumẽtum eſt validũ in iure. vt plenè p Bal. in. l. cõuenticulam.

C. de

C.de epiſcopis & cle. ¶ Aduerte, quia qō eſt notāda, in qua credo ſic eſſe diſtinguendū. ¶ Aut mulier coniugata vult donare filio vel nepoti tertiam partem bonorū ſuorū dotaliū aut paraphernaliū. ¶ Primo caſu aut mulier vult donare tertiū ob cauſam dotis, vel donationis ꝓpter nuptias, vel ob ſimilē cauſam. ſ. neceſſariā, aut voluntariā. ¶ Primo caſu principali ſi vult donare ob cauſā dotis: & dic ꝙ mulier viro ſuo inuito poterit donare pleno iure tertiā partem bonorū ſuorum. l.53. infra, ꝙ ad ea, quę mater obligatur, etiā marito ſuo inuito, poterit adimplere, donare, & tradere. textus eſt ſecūdum vnū intellectū, quē tenet Sali. in. l. ſi conſtante. in principio. C. de donatio. inter vi. & vxor. ¶ Secundo caſu inprincipali. ſ. quando mater ex voluntate ſua vult donare filio tertiam partem ſuorum bonorum: & tene, ꝙ mater poteſt donare, & tradere ad effectum duntaxat, ꝙ donatio ſit perfecta, & reuocari non poſsit: ſed ex hoc maritus in vſufructu nullum patitur præiudicium: textus eſt ſatis notabilis ſecundum alium intellectum, quem ponit Sali. in. d. l. ſi cōſtante. in fine. C. de donatio. inter vi. & vxor. & vltra hoc bene facit textus in. c. paſtoralis. de donatio. & . l. ſi donatio. & . l. ſi domus. §. ſi fund⁹. de lega. 1. vbi dicitur, ꝙ donans rē, videtur donare ius, quod habet in ea. ſed fructus rei dotalis ſunt mariti propter onera matrimonij quæ ſuſtinet, vt ſupra dixi, & eſt textus in. l. 25. ti. 11. quarta partita. ergo donando mulier coniugata tertiam partem bonorum ſuorum, ſcilicet dotalium, videtur donare ſolummō ius, quod habet, ſcilicet nudam proprietatem. & ita intellige legem. velles. C. de reuoca. donatio. vbi dicitur, quòd mulier coniugata poteſt donare filio ſuo. ¶ Secundo caſu principali ſi vult donare de bonis paraphernalibus, tene. ꝙ ſiue mulier coniugata donationem faciat debito neceſſitatis, aut libito voluntatis, poteſt marito ſuo inuito donare filio vel nepoti ſuo tertiam partem bonorum paraphernaliū: quia maritus in eis vſumfructum non habet. vt per Bal. in. l. ſi viua matre. in fine. C. de bonis mater. per gloſſ. & docto. in. l. ſi. C. de pactis conuen. & in. l. vbi adhuc. C. de iure do. talia etenim bona non ſunt in poteſtate viri, niſi expreſſè data ſint ab vxore. vt. l. 17. ti. 11. quarta partita. & . l. hac lege. & ibi Bal. C. de pactis conuen. & . l. cum maritū. in fine. C. de ſolutio.

So. cum diſtin.

¶ Ley. xix.

El padre y la madre y aguelos en vida o al tiempo d̄ ſu muerte puedā[g] ſeñalar ē cierta coſa o parte d̄ ſu haziēda el tercio y quinto d̄ mejoria en q̄ lo aya el hijo o hijos[h] o nietos que ellos mejorarē cō tāto q̄ no exceda[i] el dicho tercio delo que montare o valiere la tercia parte d̄ todos ſus bienes al tiēpo

Adde. Iſta fuit opinio do. Iaſo. in. l. frater à fatre. vltima. co. in fine. ff. de condi. inde. vbi dicit, ꝙ donatio facta per matrē filio exiſtenti in poteſtate patris, valeat. per textū & glo. in. l. cōſtante. de qua ſupra. tenet Bald. in. l. filiū quē. C. fami. herciſ. dixi in. l. ſupra proxima in glo. ſuper parte, reuocar. ¶ Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ dicta. l. 53. loquitur in caſu, quo vxor vnà cū viro ſuo dotē ꝓmiſit, nā tūc marit⁹ videtur pręſtare conſenſum. quia dico etiā abſq; marito potuit mater dictā donationē facere, per ea q̄ ſuperius ſunt dicta. itē qa officium patris nō eſt dotare filiā, & ipſe tenetur dotare d̄ ſuo. vt. d. l. ſup̄ ꝓxima cū ſimi. ſi enim vxor de ꝓpriis bonis facit illa, ad q̄ maritus erat obligat⁹, bene apparet, ꝙ nō reqrebatur ipſius cōſenſus vel licentia. nec pōt maritus cōq̄ri de eo, qd̄ factū fuit in ſuū fauorē. nā ſine actione nemo pōt ex piri. l. de pupillo. §. vltimo. ff. de nego. ge. 2. glo. & in. c. dilecti. de iudi. Inno. in. c. ſup̄ is. in princi. de accu. itē actio, q̄ non cōpetit, nō pōt intētari ēt d̄ cōſenſu aduerſarii. Bar. in. l. ſocer. in prin. ver. ꝓ declaratione. ff. dę dote ꝓle. itē actio nil aliud eſt, quā ius pſequēdi in iudicio, qd̄ ſibi debetur. vt iſti. d̄ actio. in. prin. ſed iſto caſu nil debetur viro ſed ipe potius debitor erat. igitur valet dona. facta filiæ à matre ob cām dotis. ēt ſtāte mr̄imonio, dū tn̄ nō excedat termīos legis.

El tercio de mejoria. Poſſunt parētes in vita, vel in mortis articulo pl⁹ vni filio relinq̄re, quā alteri. vt hic. & idē dicit tex. in. c. raynūti⁹. de teſta. ibi dū dicit, adiecte vero impuberi reliq̄t cętera bona ſua cōiūcto. ver. alteroche. &c. Intellige tn̄, *Hec eſt noua gl.*
6 ꝙ † pōt relinq̄re pl⁹ vni filio. ſ. maſculo, nō filię fœmiæ: cui hodie parētes nō pn̄t relinq̄re, niſi ad ſuā ltimā. vt. l. 101. d̄ madrid. edita. 20. die d̄cēbris āno incarnatiōis dn̄i. 1534. Dicit tn̄ lāfrā. ī. re. d. c. raynūti⁹ 1. co. ī pri. 2. nō. laudabile eſſe, & honeſtū, ęq̄litatē inter filios ſeruare pp diſcordiā īter ipſos euitādā. vt. l. illd̄. C. d̄ dona. nā pētes nō neceſſitāt tertiā ptē bonorū ſuorū filiis vel nepotib⁹ ſuis relinq̄re, pn̄t tn̄ ſi volūt, vt hic. An aūt ī foro cōſciētię ſit licitū, tenet do. dō. d̄ Pala. plene ī repe. c. p vr̄as. de de dona. īter vi. & vxo. ſup tex. co. 355. ī pri. ver. reſtat nūc examinare. Et d̄ cōtētis ſupra vide ī. l. ſi ita ſcriptū. in pri. & ibi Bar. d̄ lega. 2. & in. l. ſi qs ita. in pri. ff. d̄ teſtamēto. tute. dixi etiā in. l. 22. in glo. ſuper parte de mejorar.
e ¶ La ley del fuero. quę quidē eſt. l. 9. ti. delas mādas. fo. le. quę lex eſt hodie tacitè approbata p iſtā legem, & per alias leges iſtius voluminis.
7 f ¶ Impedimēto algūo. ideſt liberè. & † dicit poſſe qs aliquid facere liberè ſi nullo iure cōſtrict⁹ eſt aliquid facere. vt per Bal. in tracta. ſchiſma. 8. co. & in. l. 2. §. 2. C. cōmunia de le. per. l. ſi quis maior. C. de tranſactio. vbi dicit Bald. ꝙ liberum dicitur, quod

fit nullo

ſit nullo cogente imperio.¶ Dic tamen,ꝙ in donā-
do filiis & nepotibus debet obſeruari iuris diſpo
ſitio. vt per Bal.in.c.ad hęc.in fine.de pace iura.fir.
dixi in.l.14.ſupra in parte libremente.

Summarium.

1 *Pluralis loquutio an ſit contenta numero vnius tantum.*
2 *Legatum rei factum filio ea conditione, quòd reddat nepoti æſtimationem medietatis:nunquid re perempta, pereat legatum,vel æſtimatio debeatur.*
3 *Quantitas debita an poteſt perire.*
4 *Donatio inofficioſa in quo venit reuocanda.*
5 *Donatio,an iudicetur ſecundum tempus mortis teſtatoris.*
6 *Donatarius commiſit delictum,ſecundum quod tempus debet iudicari.*
7 *Legitima,an debeatur ſecūdū tempus mortis donantis, an ſecundum tempus delicti.*
8 *Melioratio de tertio & quinto, an debeat extrahi de bonis, quæ habuit teſtator tempore obitus ſui.*
9 *Falcidia an computetur ſecūdū ea,quæ teſtator habet tempore mortis.*
10 *Legatum generale an debeat extrahi de bonis, quæ teſtator habuit tempore teſtamenti.*
11 *Legatum librorum confirmatum, an extendatur ad libros, quos teſtator habebat tempore teſtamenti, an tempore confirmationis.*
12 *Legatum,an comprehendat res acceſſorias.*
13 *Legans monetam,an intelligatur de ea, qua teſtator habet tempore teſtamenti,an tempore mortis.*
14 *Bona,quæ reperiuntur tempore mortis teſtatoris, an veniant in collatione bonorum.*

EL padre.Si pater,mater,auus,vel auia, meliorauerint aliquos ex filiis, vel nepotibus in tertio & quinto ſuorum bonorū: poterunt tertium & quintū aſsignare in re certa:vel in certa parte ſuæ ſubſtātiæ.dum tamē non excedat talis donatio tertiam partē bonorū,q̄ donator habebat tēpore mortis ſuę.& hanc facultatem aſsignādi tertiū & quintum in re certa nō poteſt alicui à teſtatore committi.hoc dicit.¶ Concordat lex ſtyli.213. de qua facit magnum feſtū glo.in.l.9.ti.delas mandas. foro le.
g ¶ Puedan. ſed non compelluntur. quia quod voluntati relinquitur,neceſſitati non ſubiicitur.vt hic &.l ſupra proxima.&.d.l.9.ti delas mandas foro legum.

Extēſio. h ¶ O hijos. Iſta lex in hoc extendit legem.9. tit. delas man.fo.le.vt non ſolum parētes poſsint meliorare vnum ex filiis vel nepotibus in tertià parte bonorum ſuorū vt ibi:ſed plures filios vel nepotes vt hic in.l.iſta.per quā approbatur glo.in.d.l.9. in parte,mejorare, quę idem tenet per notata per Bar.in.l.vnum ex familia. de lega.2.vbi do.doctor de Segu.idē tenet in.§ ſed & ſi fundū in ſua repe. fo.14.1.col.ver.inducitur iſte textus.& communiter moderni per illum textum.vbi dicitur,ꝙ ſi ego
habeo poteſtatem à teſtatore eligendi vnum ex familia teſtatoris,ꝙ nihilominꝰ poſſū eligere duos, vel plures.¶ Et per illum textū dicit notāter Bart. ibi,qui iuſſus eſt reſtituere vnam rem vni ex certis:pōt ex illis certis plures eligere & meliorare. qđ etiā tenent ibi moderni.¶ Et iſta eſt alia exten- *Extēſio.*
1 ſio ad.l.9.ti.delas man.fo.le.¶ Et quanuis.† d.l.9.
loquitur in numero ſingulari,parentes poterunt per eam meliorare plures filios vel nepotes per doctrinam Bar.in.l.ſi quis ita.ff.de teſta. tute.& in.l. qui filiabus.§.1.de lega.1.vbi dicitur, ꝙ appellatione filij in numero ſingulari in materia fauorabili comprehunduntur omnes filij,non adiecto nomine proprio filij.¶ Et ꝙ.d.l.9.extendatur ad plures filios vel nepotes bene apparet ex.l.ſupra proxima. ibi dum dicit.el tercio de mejoria que podian hazer a ſus hijos o nietos conforme ala ley del fuero. quæ
2 eſt.d.l.9.qđ nota.¶ Sed q̄ro.dicitur hic,ꝙ† parētes *Q̄o*
poſſunt relinquere filiis & nepotibus ſuis tertiā partē bonorū ſuorum in re certa:vel in certa parte ſubſtantiæ ſuæ.pone ꝙ pater ita dixit,relinquo Petro filio meo talem fundū in tertio bonorum meorū: & ꝙ dictus Petrus cōferat dimidiam æſtimationis dicti fundi Santio nepoti meo ex alio filio:itaq; vnus debet habere fundum,alter dimidiam æſtimationis fundi:quid ſi pereat fundꝰ, quia domꝰ erat, vel molendinum,vel fortalitium & impetu aquarū aut igne,&c.eſt deſtructū ſine dolo & culpa hęredis.quis habebit æſtimationē rei legatę & peremptę? Reſpondeo ꝙ neuter,qa legatū ſiue relictū extinguitur quoad vtrunq;.textꝰ eſt notabilis in.l.filiuſfamilias.in fine.de lega.1. ¶ Qđ eſt verū etiam ſi res iā erat tradita vni ex eis. vt.l.filiæ textores. §.fi.vbi eſt textus nota.co.ti.facit in ſimili.l.18.titu.11. quinta partita.vbi dicitur, ꝙ ſi res promiſſa moritur ante euentum diei ſine culpa promiſſoris,liberatur pro
3 miſſor.¶ Nec obſtat,ꝙ † quantitas debita in gene- *Opp.*
re nō poteſt perire vt.l.incendium.ff. ſi certum pe *& ſo.*
ta.qa fallit, quando debetur reſpectu certę ſpeciei. vt in dictis iuribus.&.l.electio.§.ſi is.ff.de noxa & videtur deberi reſpectu certæ ſpeciei, quando debetur tanquam pretium vel æſtimatio ipſius.vt dictis iuribus.¶ Nec etiam obſtat, ꝙ ex duabus ſpe- *Opp.*
ciebus alternatiuè legatis, altera perempta, rema- *& ſo.*
neat altera in obligatione.vt l.cū res.§. ſed & ſi ſtichus.ver.qua ratione.de lega.1. qa.ibi vtraq; erat in obligatiōe principali propter ſe.ſed in caſu noſtro ipſa res principaliter eſt in obligatione:ſed æſtimatio ſecundariò,vel ex eadem principali propter illam, igitur dicitur deberi reſpectu certæ ſpeciei.vt dictis iuribus.tenet Pau.de Ca.in.l.ſi pluribus. in principio.2.co.ver.q̄ro circa finē.de lega.1. Qđ eſt notādum,qa iſto caſu tertiū legatū in re certa non debet iterum extrahi de aliis bonis,quę ſuper ſunt hæredibus teſtatoris.

i ¶ No exceda.aliàs reuocatur donatio quatenus excedit tertiā & quintam partē bonorum teſtatoris.

l.7.ti.

l.7.ti.delas dona.fo.le.&.l.ſancimus eo.ti.C.&.l.1. C.đ inoffi.donatio.&.l.26.&.28.ſ.vide q̄ dixit do. do.de Segu.in repe.§.ſed & ſi fundū.l. vnum ex fa
4 milia.fo.23.co.1.cū ſequēti.de lega.2. Et nota.ꝙ† dona.ſi ſit īmoderata aut inofficioſa re & conſilio iunctim:ſiue re aut conſilio tantū,ſiue fiat liberis, ſiue extraneis,reuocatur quatenus eſt īmoderata.ꝓbatur ex dictis iurib⁹ & tenet Iaco.Bu.in authē. vñ ſi parens.C.de inoffi. teſta.Bar.in.l. titia. §. impator.de lega. 2. & in.d.l.1.C. de inoffi. donatio.& ibi Pau. đ Caſtro.

de ſu muerte [k]. ¶Pero mādamos q̄ eſta facultad dlo poder ſeñalar el dicho tercio y quito como dicho es q̄ no lo pueda el teſtador cometer [l] a otra perſona alguna.

¶Ley.xx.

Adde. Et nota, ꝙ nedum parentes in vita, verū etiā eis mortuis ipſorū hęredes poterunt donationē reuocare in eo ꝙ fuit inofficioſa. tenet do.doctor de Pala.in repe.c.per veſtras. de dona. inter virū vxo.ſuper tex.co.348.ver.ex quo ſequitur.dixi in.l.10.in.gl.ſuper pte.mas dela quinta.ſupra vbi vide. ¶Sed pone.pater fecit plures donationes filiis & nepotibus ſuis:quæ donationes excedunt tertiam & quintam partem ſuorum bonorū:donationes debent reuocari quatenus ſunt īmoderatæ.quęro pro qua parte reuocētur? Dic ꝙ ſi omnes ſunt factæ vno eodemq; tēpore: & eodē tempore cōfirmatę,vt puta per mortē donatoris, vel p traditionem verā vel fictā rerū donatarum.vt habetur in.l.17.ſupra.& tunc minuūtur donationes pro rata.i.ſecūdū portionē vniuſcuiuſq; vt.l.ſi quis teſtamento.§.apud Iulianū.& ibi doctores.de lega.1. ¶Quod eſt verum, etiā ſi portio vnius data ſit in ſpecie.alterius verò in quantitate. vt tenent docto. & Ange.in.l.q̄rebatur.ff.ad.l.falci.Rapha.ī.l. filiuſ familias.§.apud Marcellū.de Lega.1. ¶Aut donationes ſunt factæ diuerſis tēporibus, & tunc reuocantur vltimę factæ vltra tertiā & quintā partē bonorū,qa ſunt inofficioſæ,ex quo excedunt terminos legis.vt p Bar.& alios in.d.l.1.C.de inoffi. dona.gloſſ. & Bar.in.d.§.impera. ¶Quęro an reuocētur à iure an per q̄relā donatiōes q̄ fiūt vltra tertiā & qntā partē bonorū. Dic ꝙ donatiōes,q̄ fiūt ex p̄ſūpta volūtate teſtatoris vel donatoris p.d.l. ſi vnquā.C.đ reuo.dona.ſūt ipſo iure nullæ: adeò, ꝙ res pōt vēdicari.& cōdici.vt habetur p gl. & Bar. in.l. titia.§.impator.đ lega.2.doc.in.d.l.prima.&.l. ſi totas.C.de inoffi.donatio.&.d.l.ſi vnquā.ſed reuocatio q̄ fit p titulū de inofficioſis donatio. nō fit ipſo iure ſed propoſita querela.vt ibi.

5 k ¶De ſu muerte.cōcordat.l.23.infra.qđ † eſt ad inſtar ltimę debetur ſecūdū tēp⁹ mortis teſtatoris. vt.l.cū q̄ritur.C.đ inoffi.teſta.tenet Bar.in.l.ēt.§.fi. &.l.ſi patroni.§.fi.C.đ bonis q̄ libe. ¶Qđ eſt verū, niſi qñ ex delicto venit ſoluēda ltīma vigore ſtatuti:quo caſu debet inſpici tēp⁹ delicti,ſecūdū Bal.in. l.quāquā.C.ad.l.falci.& in.l.2.C.de adoptio. tenet Bar.in.l.cū filius.ff.de verbo.obli.Pau.de Ca.in.l. in rōne.ff. ad le. falci. ¶Idē † in donatione facta filio de tertio & quinto:qa licet poſſit reuocari añ mortē teſtatoris añquā tradatur:ſi tñ donator cōmiſit delictum pp qđ bona ſua veniūt cōfiſcāda,vel confiſcātur, donatarius cōſeqtur donationē tpe cōfiſcatiōis bonorū, nec expectabitur mors donatoris.argu.iſtius legis iuncta.l.cū q̄ritur. de qua
7 ſupra. ¶Ex qbus patet, ꝙ † legitima & ꝑlegatū in tertio & qnto debētur ſecūdū tēp⁹ mortis donantis:& quia in hoc aſſimilantur, diſpoſitum in vno, habet locum in alio.vt.l.ſi.ff.mandati.

6 LOs fijos o nietos đl teſtador no puedā dezir q̄ quierē pagar ē dinero el valor đl tercio ni del qnto đ mejoria q̄l teſtador ouiere fecho a algūo đ ſus hijos o nietos o quādo mejorare eñl

Adde. Hinc eſt,ꝙ hęres inſtitut⁹ ēt per.40. annos añ mortē teſtatoris, ſuccedit etiam in bonis q̄ſitis poſt teſtamentū. ¶Nā teſtamētū trahitur ad tēpus mortis teſtatoris:& tūc videtur quodāmō teſtaſſe ſecūdū. Paul. de Ca.in.l.ſancim⁹.C.de teſtamē. ¶Ex qua rōne di
8 cimus,ꝙ † ſi teſtator meliorauit filiū ſuū in tertio & quinto bonorum ſuorū:& poſt teſtamentum vīxit per tēpus.40.annorum & amplius,quātitas meliorationis computabitur à tempore obitus teſtatoris,vt iſta lex dicit:qa tūc videtur teſtaſſe, ex quo, vt dixi,teſtamētū tā quoad īſtitutionē quā quoad legata in eo relata trahitur ad tēpus mortis. vt hic
9 dicitur. ¶Hinc etiā dicim⁹,ꝙ† in cōputatione falcidię quātitas hęreditatis inſpicitur tēpore mortis
10 teſtatoris.vt.l.3.ti.2.ſexta partita. ¶Secus in † legato generali,qđ nō cōprehendit niſi ea, q̄ tēpore teſtamēti teſtator habuit,nō futura.ita textus in.l.ſi
11 ita.ff.de auro & argen.lega. ¶Sed pone.†Facio teſtamētū ſecūdū,in quo cōfirmatur legatū librorū factū in primo teſtamento.quæritur,an in legato librorū veniant libri, quos teſtator habebat tempore p̄rimi teſtamenti,an illi tantùm,quos habet tempore ſecundi teſtamēti. Ludo.Rom. ſingulari ſuo. 497.dicit,ꝙ quilibet diceret, ꝙ veniant libri exiſtentes tempore ſecundi teſtamenti, cùm videatur de nouo repetere, & diſponere, & debet aliquid operari. ¶Item, quia legatum capit vires ex ſecundo.Sed contrariū eſt verum, licet pertiſſimi doctores dicunt contrarium, & malè; imbratando folium cū dictant leges.caſus eſt ſingularis in.l. aureli⁹.§.teſtamēto.ff.de libe.lega.legatū enī factū in Contra.
12 primo.&c. ¶Ita limitat† Lud.Ro.vbi ſupra.d.l.ſi ita.ff.

ita.ff.de auro & argento legato. ¶Niſi res poſtea
quæſitæ ſint acceſſoriæ ad res primo legatas,tunc
enim veniunt.vt.l.creditor.§.gayo.ff.de libe. lega.
vbi.dicit eſt caſus.facit.l.nomen debitoris.de lega.
3.refert & ſequitur Alexander allegando Roma.in
dicto ſingulari.& iura ſua in apoſtilla ad Bar.in di
cta.l.ſi ita.¶Limitat tertiò, vbi aduerteretur fauor
inſtitutionis & teſtamenti per.l.placet.ff..de libe.
& poſthu.& ibi Barto.poſtea inducit. dictam.l.ſi
ita.ad practicā. de quo ibidem per eum. ¶Quartò
limitat idem Ludoui. Romanus ſingulari.523.inci
13 piente,quod † tempus inſpiciatur,cum quis in te-
ſtamento legat monetam, quia intelligitur de eá,
quæ ærat tempore teſtamenti. De quo ibi plenè &
14 remiſsiuè in additione. ¶In †collatione tamē veni
unt ea,quæ reperiantur tempore mortis.dixi in.l.
19.infra in gloſſa.ſuper parte.de ſu muerte. Tenet
Matthæus de afflictis deciſioni.neapo.247. nume.
tertio.vbi vide.

l ¶Cometer.intellige generaliter, quia ſpeciali-
ter bene poteſt vt.l.31.infra circa finem. & tunc is
cui cōmittitur,non dicitur nominare, ſed ipſe do-
nator vel teſtator.dixi in dicta.l.31.vbi vide.tenent
doctores in.l.vnum ex familia de lega.2.

Summarium.

1 *Legatarius,an dicatur creditor.*
2 *Obligatus ad dandum,an tenetur ad intereſſe.*
3 *Obligatus quando tenetur præciſè ad factum, & quando ſuccedit obligatio ad intereſſe.*
4 *Diuiſio bonorum,quæ diuidi non poſſunt,qualiter debeat fieri.*
5 *Creditore inuito,an ſoluatur aliud pro alio.*
6 *Heres grauatus dare aliqua bona, an poſſit dare æſtimationem.*

LOs hijos.Filij,vel nepotes teſtatoris non poſ-
ſunt ſoluere in pecunia valorem tertię & quin
tæ partis bonorum legatæ alicui ex filiis vel nepo
tibus ſuis,vel valorem quintæ partis legatę alicui
extraneo. ¶Sed debent ſoluere tertium & quin-
tum in rebus à teſtatore nominatis. vel ſi ſpeciali-
ter non ſunt nominatæ,debent ſolui in parte ſub-
ſtantiæ teſtatoris.niſi talis ſit ſubſtantia, quæ con-
uenienter diuidi non poſsit:quia tunc in pecunia
poterit ſolui.hoc dicit. ¶Diuiditur in duas partes.
¶In prima ponitur regula. ¶In ſecunda eiuſdē
Regula. regulæ exceptio. ¶Regula eſt. Quòd melioratio
facta de tertio & quinto in re certa,debet ſolui in ea
dem re.Et ſi eſt facta in genere, debet ſolui de bo-
nis teſtatoris,non in pecunia numerata.
Fallit. ¶Exceptio eſt,ꝙ debet ſolui in pecunia numera-
ta,quando eſt talis conditionis,ꝙ commodè diuidi
nō poteſt. ¶Iſta lex,vt credo,habuit ortum à lege
ſi dom⁹.§.qui cōfitetur.&.§.ſequēti.& ibi Bar.de le
ga.1.vbi dicitur,ꝙ legatario nō pōt ſolui aliud pro
alio.& à lege.talis ſcriptura.in fine principij.eo.ti.
de lega.1.vbi dicitur,ꝙ legatario inuito nō pōt ſol-
ui alia pecunia pro pecunia ſibi legata in ſpecie.&
iſta eſt concluſio Dini & Bar.in.d.l. talis ſcriptura.
& Pau.de Ca.in.d.l.ſi dom⁹.§.in pecūia. per dicta
iura. ¶Et iſta opinio cōꝓbatur tali rōne. Legata-
1 rij † dicuntur creditores reſpectu hęredū vt.l.vnū
ex familia.in principio.& ibi Bar.de lega.2. ſed pe
cunia ꝓ re ſolui nō pōt inuito creditore.vt ꝑ Bald.
in.l.cōtractus.1.q.&.pe.co.C.de fide inſtru. iō in-
uito legatario hęredes nō poſſūt ſoluere legatū in
pecunia numerata,ſed debēt ſoluere legatū in ſpe-
cie,ſi ſpeciei eſt legatū,aliàs legatarius vel meliora
tus grauaretur,ſi pecunia,q̄ vſu cōſumitur, daretur
ꝓ re ꝑpetua.vt.l.1.C.de vſufructu.tenet Bar.in.l. ſi
quis ꝓ eo.§.item ſi filius.ff.de fideiuſſo.&.l. Iulia-
n⁹.ff.de petitio hære.&.l.1.§.fuit q̄ſitū.ff.ad trebel-
2 lia. ¶Et nota,ꝙ iſta qō pēdet ex illa † an in obliga-
tione dādi vel rē tradendi ſuccedat obligatio ad in
tereſſe.de qua in.l.vbi aūt.§.fi.ff.de verbo. obli.& Regula.
per Bar.latè in.l.ſtipulationes nō diuiduntur.ver.
decimo oppono.cū trib⁹ ſequētib⁹.6.co.eo.tit. vbi
cōcluditur,ꝙ nō. ¶Quod eſt verū,quādo eſt in fa- Limi. 1.
cultate reſtituēdi rē,quia tūc nō ſuccedit obligatio
ad intereſſe, ſed tenetur preciſe rem tradere. vt ſu-
pra dixi.aliàs ſecus.tenet Bar in. d. l. ſtipulationes
nō diuidūtur.22.co.ver.ad ſecundū venio. canoni-
ſtæ in.c.cū Ioannes.de fide inſtru.& bene apparet
ex.l.iſta in fine. ¶Itē eſt verū in contractibus ſtri- Limi. 2.
cti iuris:ſecus in contractibus bonę fidei ſecundū
glo.ſingularē in.§.actionū.inſti.de actio.tenet Bal.
in.c.1.de controuer.inueſti. ¶Item ſecus in contra- Limi. 3.
ctibus innominatis.l.naturalis.& ibi Bar.ff.de prę
ſcrip verbis.&.l.1.C.de ſenten.quæ pro eo qđ inte.
profe. ¶Itē dicimus in hærede grauato aliquid fa- Limi. 4.
cere,qa pōt cogi pręciſe vt.l.fidei cōmiſſa. §. fi. &
3 ibi Bar.de lega.3. ¶An † autē, & qn̄ obligatus ad
factū teneatur preciſe ad faciū:& qn̄ ſuccedit obli-
gatio ad intereſſe:tractat latiſſimè Bar.in.d.l.ſtipu-
lationes non diuiduntur. ¶Quid enim ſi lego ter Rō̄
tiā partē fructuum fundi mei:an hęres meus poſsit
dare tertiam partem æſtimationis inuito legatario.
Caſus eſt notabilis in.l.fundi.in principio.ff.de v-
ſufr.lega.ꝙ ſic.& ita eſt vnus caſus, in quo aliud ꝓ
alio ſoluitur.de quo etiam in.l.generali.§.pe.&.§.
fi.eo.ti.&.l.1.§.fi.ff.de auro & argē.le.dixi latius in
glo.fi.iſtius legis.

m ¶A otra perſona alguna.Ex his verbis eſt no-
tandum,ꝙ ſi teſtator legat extraneo quintam partē
ſuorum bonorum.hæres tenetur præciſe quintam
partem ſoluere in re & parte legata,& ſic in ſpecie,
non in quantitate,ideſt in pecunia numerata.Idem
ſi in quinto legauit rem certam,quia eādem rem te
netur hęres tradere legatario. ¶Per quod multa re
probātur iura imperatorū,ſignāter lex nō ampli⁹.
§.cū bonorū.cū lege ſequēti.de lega.1.vbi dicitur,ꝙ
cū legatur pars bonorū.eſt in electione hęredis an
ſoluat æſtimationē,an partē in ſingulis reb⁹ ſi poſ-
ſunt

ſunt cōmodè: aliàs cōpellitur ſoluere ęſtimationē, vel vnā rē aut plures q tantundē valeāt prout inter ſe cōcordauerint, vel ſi diſcordāt, prout iudici expedire videbitur. ¶ Cuiꝰ cōtrariū iſta lex diſponit,

Adde. Reprobatur etiā dictū Bal. & Pau. de Ca. in d. l. nō amplius. §. cū bonorū. de lega. 1. ꝑ quā legē dicebant ꝙ hęres grauatus dare partē bonorū extraneo teſtatoris, poteſt ei etiā inuito dare extimationem & non bona. Quod tamen ſecꝰ eſt, ſi debet dare filio pro legitima. ¶ Si vero melioratio fiat in pecunia numerata, vel in rebus mobilibus, & petitur à pluribus hęredibꝰ debet legatarius aliàs creditor ſi omnes ſunt in ſolidū obligati proteſtare, ꝙ vnica ſolutione erit contentus. itē dicit An. ſicu. in. c. illo vos. 1. col. de pigno. pro quo allegat glo. & Concor. ibi dicūt doctores in. l. 1. C. de. fideiu. tuto. ☞ Cum qua concordat. l. 38. ti. 9. ſexta partita. vbi dicitur, ꝙ non ſolū ipſa res legata: ſed omne adiectum fundo legato. i. augmētum pertinet legatario. de quo etiā in. l. ſi ex toto. §. 1. de lega. 1. & l. ſeruum filij. § ſi areę eo. ti. quod eſt notandum.

quinto a otra perſona ᵐ alguña ſino q̃ en las coſas quel teſtador ouiere ſeñalado la dicha mejoria d̃l tercio & q̄nto o q̃do no lo ſeñalo en la parte dela hazienda ⁿ quel teſtador dexare ſeā obligados los heredros a ſe lo dar. Saluo ſi la fazienda delteſtador fuere de tal calidad que no ſe pueda cōueniblemēte diuidir ᵒ q̃ en̄ſte ca

n ¶ Quando no lo ſeñalo enla parte dela hazienda. Aduerte q̄a iſta lex eſt in expſſo contra doctrinam do. doctor. de Segu. in repe. §. ſed & ſi fundū. l. vnum ex familia. de lega. 2. col. 3. verſic. ſecus tamē crederem vbi dicit ꝙ ſi teſtator ita dicit, melioro filium meum in tertia parte hęreditatis. ꝙ nō valet legatum. quia non dixit in tertia parte bonorū meorū. ☞ Cuiꝰ cōtrariū iſta lex diſponit in his verbis. nam licet teſtator nō aſsignet tertiū & q̄ntū in certa p̄te bonorū vel ſubſtātiæ, debet ſolui legatū de bonis teſtatoris. & ſic iſta lex non curat de verbis, ſed de effectu. quia diſputatio vocabulorū. &c:

o ¶ Diuidir. ſicut dicimꝰ de equo, ſeruo, & naui, furno, & caſtro, & de rebus cōſimilibus q̃ non recipiūt cōmodam diuiſionē. vt habetur in. l. 2. ti. delas lauo. & parti. fo. le. & in. l. 1. & ibi Bar. & Bal. C. cōi

4 diui. & ꝑ Bal. in. l. ad officiū eo. ti. Illa enim † quæ non recipiunt diuiſionē, non per partes cuiuſlibet rei indiuiſibilis, ſed cum pretio dando per eū cui res indiuiſibilis remanet fieri debet. vt ſupra. & tenet Floria. in. l. vſufructuarium venari. ff. de vſufructu do. in. d. l. 1. C. comuni diui.

p ¶ En dineros. concordat. l. ſi domus. §. in pecunia. vſque ad. §. ſi. de lega. 1. vbi dicitur, ꝙ ex iſta cauſa ꝑmittitur vt legatū ſoluatur in pecunia. ☞ Et

5 ſic eſt notādū ex lege iſta. ꝙ † aliud pro alio ſoluitur creditore inuito. ſ. ne fiat dura & dānoſa ſeparatio. & dicitur dura, & dānoſa q̄n res diuiſa recipit deteriorationem, nec pōt cōueniēter diuidi. vt. l. ad officium. C. communi diui. vbi etiam dicitur. ꝙ ſi habeo rem communem tecum. quę non poteſt congruè diuidi, eſt adiudicanda alteri noſtrum. & alter debet alteri pretium offerre. ¶ Pro hoc etiā facit textus optimꝰ in. l. ſancimus. §. ne autē. C. de donatio. vbi dicitur, ꝙ ſi in re cōmuni habeo duas p̄tes: tu q̄dē vnā partē tantū, & illa res non poteſt inter nos cōmodè diuidi. i. ſine deterioratione: ego q habeo ĩ re maiorē partē, debeo illā habere integrā & ſoluere p̄tē tuā in pecunia. ☞ Hinc etiā dicit Bal. ibi in princi. ſi. col. in fine. & in. l. iubemꝰ. C. de ſacroſan. eccle. ꝙ ſi habemus cōmune officiū tu & ego. nō pōt cōmode diuidi: ſi tu habes maiorē partē iudex debet ibi deferre circa licitationē. vnde ſi nō vadūt de pari, ille debet anteferri, cuius eſt maior, pars. ☞ In caſu igitur nr̄o pars hęreditatis eſt maior in hęreditate q̃ legatarij. ideo antefertur ſi nō pōt diuidi. & eā ſoluet legatario in pecunia numerata. vt hic in tex. & vide ad ſupradicta Bal. in. d. l. ſancimꝰ. & Pau. de Ca. cōſi. 92. ☞ Sed Regula. quia ſupra ex. l. iſta notaui caſum, in quo ſoluitur aliud pro alio inuito creditore. adde ꝙ regula eſt in cōtrariū. q̄a creditor inuitꝰ nō cogitur recipere aliud pro alio vt. l. ſecūda. & ibi doc. & Bar. ff. ſi certum peta. & authē. hoc ſi debitor. C. de ſolutio. & l. manifeſti. eo. ti. & ibi doct. & Bal. Idē in. l. cōtractꝰ 1. q. C. de fide inſtru. vbi dicit, ꝙ creditor inuitꝰ nō cogitur recipere pecuniā pro re. ☞ Hinc dicit notā Extēſio ter Bar. in. l. 1. de fabri. li. 11. ꝙ obligatꝰ dare balliſtā comitati ex forma ſtatuti. aut aliàs debet pręciſe dare. nec dare pōt in ęſtimatiōe pro quo facit. ꝙ dicit Bal. in. l. volūtas. in fi. C. de fideico. ☞ Quia nec cō Extēſio gitur recipere ſpeciē ꝓ ſpecie. l. ſed ſi certos. de lega. 1. & Bar. in. l. talis. eo. ti. ☞ Itē q̄a nec cogitur reci Extēſio pere partē debiti. glo. in. l. ſi ſeruꝰ. §. ſi pluriū. ff. ſi qs cautio. ☞ Itē nō cogit recipere rē ipſā deterioratā: Fallit. 1 q̄do ſibi ꝓtiū deteriorationis non ſoluit. et an recipiēdo eā ſibi ꝑiudicet Bar. in. l. q ſibi. §. q ſtichū. ff. de ſolu. notāter diſtinguit. ☞ Itē nō cogitur pignus in ſolutū recipe. l. 1. & ibi Bal. C. de pigno. niſi emptor nō reperiatur. l. ordo. C. de ex. rei iudi. ☞ Itē Fallit. 2 fallit in creditore eccleſiæ, quia inuitꝰ cogitur recipere rem in ſolutū & mediocrē. ſi emptor nō reperiatur. tn̄t Ange. in auth. de alie. & emphi. §. hoc etiā. 4. co. ver. ibi iubemꝰ & ver. ſequēti colla. 9. Bar. in authē. hoc ius porrectū. 2. co. ver. venio ad quintā p̄tē. C. d̄ ſacroſā eccle. ☞ Quia inuitꝰ tenet recipere pecuniā ꝓ re creditor eccleſię. ſecūdū Bar d. authē. hoc ius porrectū. 2. co. ver. venio ad q̄ntā. ☞ Itē cre Fallit. 3

carceratus, qa vt liberetur à carcere, cogitur creditor recipere de bonis ſuis in ſolutū vt.d.authē. hoc ſi debitor. C. de ſolu.& authē. de fideiuſſo.§. quod autē.collatio.1.Bal.in.d.l. ordo. ¶ Quod tamen *Limita.* limita, niſi ſit debitor ex contractu guarentigiato.

Adde. Eſt tamē notandū φ qñ fit ſolutio ðbiti, tenetur creditor, vel is, cui res legata traditur, dare quitātiā debiti, vel reſtituere debitori inſtrumentū obligationis, aliàs non compellitur debitor facere ſolutionē debiti. vt in.l. pecuniæ. C. de ſolu.&.l. fullo, &.l. qui tabulas. & ibi Bar.ff.de furtis. plenè Spe. in.ti.de inſtru.edic.§.poſtquā.ver, quid ſi debitor. imò ad hoc reſtituto inſtrumēto obligatiōis tenetur facere creditor cognitionem. vt in Spe.vbi ſupra in.ver.qd ſi ſolui decē. ¶ Hinc dicit Bar.in.l. ſi finita.§.elegāter.ff.de dāno infecto.φ poſſet ipſe debitor petere iudicis officio ad ſibi de ſoluto tradendū recognitionē. Tenet etiam idem Bar.in.l ſi pupillus, ff.de nouatio.& in.l. plures apoch.C. de fide inſtru &.glo. pe.in.c. ſignificauit. de teſti .& ibi do. Abb. ¶ Et vide rationē, quā ponit Bal.in.d. l. pecuniæ. C. de ſolutio. φ melius eſt habere euidentē liberationē, quàm chirographi redditionē. quia vt dicit glo. ibidē & in.l. ſi de poſſeſsione. C. de probatio. φ vbi reperitur inſtrumentū cancellatum apud debitorē, poteſt eſſe, φ ipſemet cāecellauit, & ſubtraxit. vnde de hoc poſſet ſibi referri qō quod nō ſiet cū habebit inſtrumentū quitātiæ. de quo p Cinū in allegata lege. ſi de poſſeſsione. ¶ Et φ creditor tenetur reddere debiti ſolutēti inſtrumentū tex hoc dicit in.l.2.C.de cōdi.& de.ibi. glo.& doct. Quod Bal.in.l.fi.C.eo.ti. dicit eſſe verum, ſi debitor ſoluat creditori ſumptus factos pro colligendo inſtrumento, qñ obligatio eſt diſſoluta ſolutione. vt dicit Bal. & Sali.ibi p.d.l.2. ¶ Si autē pecunia per creditorem numerata non fuit, & propterea petitur inſtrumēti cancellatio, tunc debitor non tenetur ad expenſas inſtrumēti. ſecundū Bal. in d.l.fi.C.de condi.ex.l. ¶ Sali. tamē ibi latius diſtinguit, & ibi vide. & plenè in deciſio. Tholoſæ. q.307. & ibi in additione. ¶ Vltimo † hæres grauatus dare partē bonorum extraneo teſtatoris, poteſt eo etiā inuito dare æſtimationē, & non bona. ¶ Quod tamē ſecus eſt, ſi debet dare filio pro legitima, tenet Bal. ſingulariter.& Pau.de Ca.in.l. non amplius.§.bonorum de lega.1. quorum dictum per iſtam legem approbatur. ¶ Vlterius pro complemento iſtius legis dicitur hic, φ hæredes tenentur reddere legatario ipſam rem legatam.&c. Pone ergo, φ res legata eſt perempta: an tunc hæredes tenerentur ad æſtimationem, an liberentur peremptione rei legatæ, quid in aliis debitoribus ſpeciei & quantitatis. & quando quantitas eſt de genere generaliſsimo. & quid ſi de genere ſubalterno, vel certæ ſpeciei. & ſi debitor fuit in mora vel ne: vide plenè per textum in.l. quod te.& ibi Bart. & Pau. de Caſt.late.& in additi.& in.l. cum quid.ff. ſi certum peta. & an difficultas excuſet, vide ibi, & in.l. vſufructuarium venari.in fine.ff.de vſufructu.

lo mādamos q̄ puedā dar los herederos ðl teſtador al dicho mejorado o mejorados el valor ðl dicho tercio & quinto en dineros. p

¶ Ley.xxj.

MAndamos que el

Summarium.

1 *Melioratus in tertio et quinto, an poſſit repudiare hæreditatem & acceptare legatum.*
2 *Hæres, qui ex actu aliquo hæreditatem, an perdat legatum.*
3 *Hæres non adiens, nec repudians hæreditatem, an transmittat illam ad ſuos.*
4 *Legata in teſtamento relicta, quo iure debent peti. Et quid in legato relicto in codicillis.*
5 *Legata quibus modis petantur.*
6 *Prælegata in teſtamēto relicta, quibus actionibus petantur.*
7 *Dominiū rei legatæ, an tranſeat in legatariū ſine traditione.*
8 *Dominium in legato bonorum, an tranſeat in legatarium à morte teſtatoris.*
9 *Dominij translatio, an impediatur per diē adiectā ſolutioni.*
10 *Actio perſonalis an competit ex teſtamento pro re legata.*
11 *Hæreditas ſemel repudiata, an poſſit acceptari.*
12 *Hæreditas delata duobus, vno repudiante, an poſſit alter acceptare.*
13 *Legatum ſemel repudiatum, an poſſit iterum peti.*
14 *Pater an poteſt adire hæreditatem filio delatam, & ab eo recuſatam.*
15 *Filius inſtitutus à patre, an poſſit capere rem datam in emphiteoſim, & paternam repudiare hæreditatem.*
16 *Melioratio de tertio, an poſſit acceptari, hæreditate non adita.*
17 *Legatum an poteſt peti ante aditam hæreditatem.*
18 *Legata in teſtamento relicta, an & quando poſſunt peti ante aditam hæreditatem.*
19 *Prælegata an detrahantur de hæreditate antequàm debita.*
20 *Legata, an ſoluantur antequam debita.*
21 *Legatarius an debeat cauere de modo implendo, & de debito ſoluendo.*
22 *Cautio de modo implendo, & cautio Mutiana, an ſint idem.*
23 *Cautio Mutiana quando habet locum.*
24 *Legata pia an diminuantur propter defectum patrimonij.*
25 *Debita an ſoluantur antequam legitima.*
26 *Legitima an detrahatur de hæreditate prius quàm legata.*
27 *Legatum generis & ſpeciei in quibus differant.*
28 *Legatum, an & quando tranſit cum onere ſuo.*
29 *Legatarius, an teneatur ad collectas.*
30 *Legato deficiente, an deficiat onus ei iniunctum.*
31 *Legatarius certæ rei, an poteſt petere inſtrumentum illius.*
32 *Legatarius hæreditatis, an teneatur ad omnia debita & onera hæreditaria.*

Mandamos

MAndamos. Meliorat⁹ in tertia & quinta par
te bonorum parentũ, poterit hęreditatẽ repu
diare, & acceptare meliorationẽ, dũ tamẽ debita,
quę apparuerint tẽpore diuiſiõis extrahãtur & ſol
uantur pri⁹ pro rata meliorationis: & ꝓ debitis q̃
apparuerint, poſtea meliorat⁹ remanet obligat⁹ ad
ſolutionẽ ꝓ rata meliorationis, ac ſi eſſet hæres in
tertio & quinto. Quod ꝓcedit tam in melioratione
facta in re certa, qua in certa pte bonorũ. hoc dicit.
¶ Diuiditur in tres ptes In prima ponitur regula.
In ſecunda & tertia duplici via reſtringitur & mo
dificatur. ¶ Secũda ibi, con tanto. Tertia ibi, lo qual
mandamos. &c. ¶ Nota id quod diximus in ſũma.
1 ſ. ꝙ † hæres melioratus in tertio & quinto poteſt
hæreditatẽ repudiare, & acceptare legatum. cõcor-
dat. l. 2. ti. 9. ſexta partita. &. l. & quidẽ totum. de le-
ga. 1. &. l. miles. §. pro parte. de lega. 2. &. l. cum re-
ſponſo. & ibi Bar. & Bal. C. de lega. vbi dicitur, ꝙ q
hęreditatem repudiat, integrum pręlegatum conſe
Opp. quitur. ¶ Opp. contra ſupradicta de. l. quidam. ff. ſi
quis omiſſa cau. teſta. vbi dicitur, ꝙ prælegata non
debentur hæredi repudianti hæreditatẽ. tenet Bar.
So. in. d. §. ꝓ ptc. 1. opp. ¶ Pro ſolu. dic, ꝙ aut loquimur
in filio, vel nepote inſtituto, aut in extraneo. ¶ Pri
mo caſu debentur legata hæredi repudianti hære-
ditatem. vt hic eſt textus. & in. d. l. cũ reſponſo. &.
l. filio pater. de lega. 1. etiã ſi filius ſit emancipatus.
vt. l. nam nec emãcipatus. & ibi docto. eodẽ titulo.
Qõ. ¶ Secundo caſu eſt ſecus, vt dictis iurib⁹. ¶ Quid
2 † ſi non repudiauit hæreditatem, ſed coact⁹ adiuit,
an poſſit repudiare hæreditatem, & adire legatum.
Videtur ꝙ non. nã hæres, qui coactus adiuit, perdit
legatũ. vt. l. ita tamè §. ſi præceptis. & ibi Bar. ff. ad
Qõ. trebellia. quod nota. ¶ Sed pone. filiũ meum me-
lioraui in tertia parte bonorum, repudiat hęredita-
tem, & vult adire legatũ, quod debet habere de ma
nibus fratrũ ſuorum. vt. l. 1. §. 1. & ibi doct. ff. quorũ
lega. cum aliis. quæro quã actionem habebit ad cõ-
ſequendũ legatum contra fratres. Pau. de Caſt. mo
uet iſtam quæſtionem. l. qui filiabus. §. ſi vni ex
hæredibus quem elegit. cum. d. l. & quidem totum.
de lega. 1. & dicit, ꝙ aut hæres, cui factũ fuit præle-
gatum, adiuit hæreditatem, aut repudiauit: aut nec
adiuit, nec repudiauit, ſed mortuus eſt, hæreditate
1. Caſu. non adita. ¶ Primo caſu dicit partem rei prælegatę
habere iure hęredatario à ſeipſo, partem iure præ-
legati à cohęrede, quam poteſt conſequi duplici-
1. Fallit. ter. vt ibi per eum. ¶ Fallit, ſi legatum fuit ſibi fa-
ctũ ſub conditione ſi non erit hæres, quia tũc adeũ
do, ſolum partẽ ſuam iure hæreditario cõſequitur.
caſ⁹ eſt in. l. apud celſũ. §. ex vncia. &. l. ſi. ff. ſi. §. d do
2. Fallit li exceptio. ¶ Itẽ fallit, ſi coact⁹ adiuit hęreditatem
vt ſupra dixi, & ſic viſus eſt impugnare teſtamen-
tum, & ad irritũ deducere, ſi nõ haberet cohęredẽ,
& factum erat ſideicommiſſum ſibi à ſideicomiſſa-
rio. vt. l. ſi patroni. §. qui fideicõmiſſariam. ver. quid
2. Caſu. ergo. ff. ad trebellia. ¶ Secũdo caſu, quãdo repudia
uit totam rem prælegatam conſequitũr iure legati
à cohærede, cui accreſcit portio hęreditatis repu-
diatę cum ſuo onere pręlegati. vt per gl. in. d. l. qui.
filiabus. quod an ſit verum, vide ibi latè per Pau.
3 de Ca. ¶ Tertio caſu, † quando deceſsit hęredita- 3. Caſu.
te non adita, nec repudiata, nihil tranſmittit ad hę-
redem de portione, quam erat habiturus iure hęre-
ditario ſi adiuiſſet. ſicut nec tranſmittit hęreditatẽ,
in qua portio includitur, quoniã deceſsit penden-
te cõditione, ſub qua portio illa fingebatur legata.
ſ. ſi repudiaret hęreditatem. ſed aliam portionem,
quam erat habiturus à cohęrede, bene tranſmittit,
quia illa erat purè legata, & illam tantùm habebit
hęres eius. caſus eſt. in. lege. miles ad ſororem. §. pro
parte. de lega. ſecundo. & adde quod notat Bar. in.
l. filio quem. cũ lege ſequenti. de lega. 1. ¶ Vel dic
4 † ſecundum Bar. & doct. ſignanter do. doct. de Se-
gu. in. l. vnũm ex familia. vbi eſt tex. de lega. 2. in
principio. ſuper illa. q. an ſi aliquis habet ius eligẽ
di aliquem incertũ de certis ex iudicio teſtatoris,
ſi eligat aliquem, ꝙ ille electus poteſt conſequi fi-
deicommiſſum, non ex teſtamẽto eligentis, ſed ex
teſtamento illius, qui ſibi dedit poteſtatem eligen-
di: cum iſte electus non habeat dictum fideicõmiſ-
ſum ab eligente, imò ab illo, qui ei dederat poteſta
tem eligendi. & ſic videntur tenere, ꝙ melioratus
conſequitur meliorationem actione ex teſtamẽto.
¶ Sed iſta ratione mihi videtur, ꝙ cũ pater habeat
poteſtatẽ à lege regia meliorãdi vnũ de filiis ſuis,
& ſic incertum de certis. ſi pater vigore illius pote-
ſtatis à lege ſibi attributæ eligat & melioret vnum
de filiis ſuis, ꝙ ille filius electus & melioratus non
debeat petere meliorationem ex teſtamẽto patris
eligentis & meliorantis, ſed remedio. l. 9. titulo de-
las mãdas. fo. le. & ſi conditione ex illa lege & ſimi
liũ. ¶ Itẽ quia dicta. l. cũ ſimilibus permittentes
patrẽ meliorare, & vnũ de filiis eligere, ſunt leges
nouæ, dãtes filio meliorato remediũ conſequendi
meliorationem, quo caſu competit cõditio ex lege.
per textũ in. l. 1. ff. de cõditio. ex lege. & ſic non di-
cem⁹, ꝙ filius melioratus habeat ad dictã meliora-
tionẽ actionẽ ex teſtamẽto, imò cõditionẽ ex lege.
¶ Facit etiã ad corroborationẽ huius text⁹ in. l. o-
mnino. C. de inoffi. teſta. iuncta gloſſ. & his q̃ dicit
Ange. in. l. papinianus. §. ſi conditioni. ff. de inoffi.
teſ. & dicit tex. in. d. l. omnino. ꝙ ſi filio eſt relictũ à
patre ſuo minus legitima, ꝙ poteſt agere ad ſupple
mẽtũ legitimæ, & nõ poteſt rumpere teſtamẽtũ ꝑ
querelam. dicit glo. & ibi Ange. in. d. §. ſi conditio-
ni. ꝙ ad tale ſupplemẽtũ agitur cõditiõe ex. d. l. om
nino. Tertiò facit text⁹ in authen. pſbyteros. C. de
epiſcopis & cle. quę dicit, ꝙ licet clerici, vel aliqui
alij poſſint de Caſtrenſi peculio teſtari, ꝙ filij con
ſequẽtur legitimã ꝑ cõditione ex lege. Sed poſſet
reſpõderi, ꝙ ideo in. d. l. omnino. agitur ad ſupple-
mẽtũ legitimę cõditiõe ex illa lege: qa ibi illa pars
legitimę q̃ deficit, nõ fuit relicta in teſtamẽto. quaſi

dicat,ꝙ ſi fuiſſet relicta in teſtamento, nõ ageretur
cõditione ex lege:imò actione ex teſtamento, quæ
datur ad relicta in teſtamento.per textum in. l. de
bitor.in fine.de lega.2.eodem modo poſſumus re-
ſpondere ad glo.in.d.authẽ.preſbyteros.C. de epi
ſcopis & cle.¶Et ſecundum hoc non obſtabit tex-
tus in.d.l.vnum ex familia.nam ideo nõ agitur ex
teſtamento relinquentis & eligentis,quia res lega-
ta nõ erat relinquentis.imò illius , qui poteſtatem
dederat eligendi,& ſic dicta res erat ſubiecta reſti-
tutioni.Secus videtur in noſtro caſu. nam res illa,
in qua filiꝰ eſt melioratus,erat iſtius patris eligen-
tis & meliorantis,quam in ſuo teſtamento melio-
rationis nomine reliquit,nimirũ,ꝙ hoc caſu poſsit
agi ex teſtamento patris meliorantis.Iſtã quæſtio-
nem,vt ſupra dixi mouet do.doctor de Segu.in ſua
repe.in.d.§.ſed & ſi ſundum.l.vnũ ex ſamilia. de
lega.2.7.folio.1.col.in fine.ver.tertio mõdo.& in.3.
co.d.folio.ver.in hac tamen dubitatione. vbi diſtin
guit.ꝙ aut filius melioratus acceptauit partem hæ
reditatis,in qua fuit inſtitutus,& meliorationẽ. &
hoc caſu dicit, ꝙ filius ĩ melioratione,cùm ſit præ-
legatum,habet actionẽ familiæ her. contra fratres
ad conſequendum illud,qđ nomine meliorationis
filio contingit.& pro hoc ipſe allegat textum io.d.
l.qui filiabus.§.fi.dè lega.1.& in.l. ſi ita legatum.ff.
fami.her.vel etiam dicit,ꝙ cùm dicta melioratio ſit
legitima,ꝙ filius melioratus habet petitionẽ hęre-
ditatis,quæ pro legitima cõpetit.ſecundũ Bal.in.l.
pater filiũ.8.co.ff.de inoffi.teſta.& in. l. ſi quis in
ſuo.1.co.ver.quęro.C.de inofficio teſta. & in. l. ſi
quis filium.3.co.ver.tertiò.quęritur ſecundũ alios:
eodem titulo.& in.l.non eſt.C.familiæ her.¶Aut
filius melioratus nõ acceptauit hæreditatem.quod
poteſt facere per dictũ.§.ſi forte.quia poteſt eſſe,ꝙ
hæreditas eſt oneribus implicata, prælegatũ vero
ſeu melioratio affert merum lucrũ. vt in.l.ſi hæredi
tatẽ.ff.mandati.& in.d.l.ſi quis ſeruum.§.fi.cũ.l.ſe-
quẽti.de lega.2.¶Itẽ poteſt eſſe,ꝙ iſte filius melio
ratus eſt vna pſona odio habens lites,& magis vult
repudiare partem hęreditariam,quàm ſemper liti-
gare.arg.tex.in.l.item ſi res.§.1.ff.de alie.iudi. mu.
cau.fac.& quod voluit gloſſ.in.l. fi. C. de procu.&
iſto caſu dicit,ꝙ filius melioratus cõſequitur iſtam
meliorationem ſeu prælegatum, quod conuerſum
eſt in legatũ propter repudiationẽ. per notata in.
d.§.fi.per conditionẽ ex lege.d.l.9.titulo delas mã
das fo.legum.& per.d.l.vnũ ex familia.& per glo.
in.d.§.& ſi conditioni.& in.d.authẽ. preſbyteros.
¶Nec obſtat,ꝙ iſta melioratio fuit relicta in teſta
mento propter ꝙ videbatur competere actionem
ex teſtamẽto per dictã.l.debitor.nam ad illam poſ-
ſumus reſpondere, ꝙ licet aliquid relinquatur in
teſtamento,ſi tamen confirmetur per legem , illud
petitur per conditionem ex lege.Determinatio eſt
ſolennis Bald. in.l.1.vltima colum. verſicul. & idẽ
dico in locis. C. ſi quis omiſſa cauſa. teſta. & in.l.
dotis.C.de iure doti. quod dictum Bald. ſequitur
pe.de ancha.in.c.canonum ſtatuta.verſicu.vlterius
quæro.de conſti.ſequitur Alexãd.in.l.1.14.col. de
lega.1.Bal.in.l.eam quã. ante pe.co.C.de fideico.&
in.l.1.3.co.C.communia dele.vbi dicunt docto.ꝙ ſi
ſtatuto cauetur,ꝙ legata debeantur hæreditate non
adita:ꝙ licet talia legata fuerint in teſtamento reli-
cta,tamen quia per legem cõſeruantur,agetur con-
ditione ex lege. ¶Sic igitur in propoſito videtur
dicendum,ꝙ licet dicta melioratio relinquatur fi-
lio à patre in teſtamento:ꝙ talis melioratio confir
matur per.d.l.regiam,ſine qua non valeret quod a-
geretur ad dictam meliorationem conditione ex. l.
¶Sed verè poſſet adhuc teneri,ꝙ iſto caſu ſecũdo.
ſ.ꝙ filius repudiauit partem hæreditatis & conſe-
quitur prælegatũ & meliorationem,ꝙ ad eam con-
ſequendam habeat actionem ex teſtamento. Quod
patet.quia portione hæreditatis repudiata,iam illa
deſinit eſſe melioratio & prælegatum,imò conuer-
titur in legatum.vt notatur in.d.l.qui filiabus. in fi
ne.itaq; iam non habet dictum legatum ex diſpoſi-
tione dictæ legis regiæ,quę loquitur in prælegato,
imò habet eam ex diſpoſitione teſtamenti propter
ſuam repudiationem.Et hęc nota , quia ſunt vtilia
ad ſciendum,qua via filius melioratus agat quando
vtrunq; acceptauit,putà,hęreditatem , & meliora-
tionem:& quando vnum tantùm conſequitur.ſ.me
liorationem, hęreditate repudiata . ¶Et inſuper vi
de Bar.in.l.fi.C.de codicillis. vbi dicit, ꝙ legatũ ex
codicillo,petitur vtili actione ex teſtamento. ¶Vi
de etiam.§.in noſtra.ĩſti.de lega. Cinum,doctores,
& textum in.l.1.C.cõmunia dele.& glo.in. l. quod
legatur.ff.đ iudi.& Bar.in.l.in bello.§.ſiquis ſeruũ.
ff.đ captiuis & poſtlimi.reuer.& io Spe.de actio.
ſeu petitio.§.2.ver.illud quoq;. & ſequẽti. de teſta.
5 §.1.ver.nota ꝙ relicta.vbi dicitur,ꝙ † legata petun
tur tribus modis.ſ.reiuendicatione,ex teſtamento,
& hypothecaria.¶Non tamen eſt obliuioni tradẽ-
dum illud dictum Bal.in.d.l.1.C.ſi quis omiſſa cau.
teſta.& in.d.l.dotis.ad intellectum legis primę. ti-
tu.đ los teſtamẽtos.in ordina.q̃ dicit,ꝙ ideo deben
tur legata, licet nõ adeatur hęreditas,quo caſu lega
tarij nõ habẽt actionẽ ex teſtamento , imò cõditio-
nẽ ex illa lege prima.quod eſt notandũ.ad quod vi
de Alex.in loco pręallegato. ¶Et quãuis do.doct.
de Segu.vbi ſupra,inſtet,& concludat,ꝙ meliora-
tio in tertio eſt legitima,ſeu pars legitimę, cõtrariũ
eſt verũ,per legẽ.18.ſupra.& iſtud in antea multi te
nuerunt doctores,quos glo.refert in.d.l.nona. titu.
delas mandas.foro legũ.dixi in.l.10.ſupra.& ex. l.
iſta bene apparet.quia dicit,ꝙ filius melioratus po
teſt repudiare legitimam,& acceptare melioratio-
nẽ:& ſic legitima,& melioratio in tertio & quinto
ponùtur vt diuerſa,ergo nõ ſunt idẽ. & diuerſitas
nominũ,arguit diuerſitatẽ effectus vt.l.ſi idem. &
ibi Bal.C.de codici.¶Ex quo ſequitur vna conclu
ſio ſatis clara & veriſsima,ꝙ repudiata hæreditatę ſi
ue legi-

ue legitima, non videtur repudiata melioratio in
tertio nec quinto, nec econtra.

Adde. Pro quo eſt bonus tex.in.l. filio quē
pater.& ibi doctores.& Bal.de lega.
1.&.l.cum ex reſponſo.C.de lega.

hijo o otro qualqer
deſcēdiēte legitimo
mejorado ē tercio o
qnto d̄los bienes d̄ſu

¶ Quod verum, etiā
ſi ſit emancipatus. vt.
l.nam nec emancipa-
tꝰ.de lega.1. ¶ Et no-
6 ta, ꝙ † ad conſequen-
dum prælegata in te-
ſtamento relicta, com
petunt tres actiones.ſ.actio perſonalis ex teſtamē-
to, reiuēdicatio, & hypothecaria. ¶ Reiuēdicatio
7 † habet locum, quādo legatur certa res ſeu ſpecies,
vt hic.nam competit reiuendicatio ad ipſam rem
legatam conſequendam: quia per mortem teſtato-
ris dominium rei legatæ transfertur in legatarium.
vt in.l.à titio.ff.de furtis.&.l.34.titulo nono. ſexta
partita.ibi dū dicit. y aū dezimos. ¶ Quod intelli
ge, quando teſtator legat rem ſuam, ſecus ſi rem hæ
redis. ⁋ Sed an tranſeat ſine traditione. vide Bar.&
Bal.in.lege ſi fructuarium.ff.de manumiſ. teſta. &
in.l.hæredis ſeruus.de lega.1.& in.l.ſi tibi homo.§.
ſi fundus.&.§.cum ſeruus.eodem titulo.& in.l. qui
exceptionem.§.ſi.ff.de cōditio.inde.& in.l.per di-
uerſas.C.manda.dixi in.l.45.in gloſſ. ſuper parte,
tomada la poſſeſsion.ver.tranſit etiam.cum ſequē.
8 infra.vbi vide. ¶ An † in legato bonorum tranſ-
eat dominium à morte teſtatoris. dicit Bar. in. l. ſi
9 quis bonorū.de lega.1. ¶ Quid † ſi eſt adiecta dies
ſolutioni, an impediat dominium transferri à mor-
te teſtatoris. vide Bar.in.l. talis ſcriptura.in fine.de
lega.1. ¶ Quid in legato rei alternatiuę. dicit Bar.
in.l.ſi pluribus.de lega.1. ¶ An & quando à mor-
te teſtatoris res legata ſit legatarij. Bar.in.l. ſeruum
filij.de lega.1.de quibus omnibꝰ eſt textus in. l. 21.
&.l.34.& ibi glo.titulo nono. ſexta partita. ¶ Itē
hypothecaria, cōpetit in cæteris bonis teſtatoris:
quia pro re legata ſunt tacitè obligata omnia bona
10 teſtatoris. vt in.l.1.C.cómunia d̄le. ⁋ Actio † perſo
nalis competit ex teſtamēto pro re legata, vt ſupra
dixi. vbi autem legatur certa res in communi, putà,
vnum plauſtrum vini vel decem florenis: tunc cō
petit actio perſonalis vel hypothecaria tantùm. vt
in dicta.lege.prima.C. communia de lega.notatur
inſti.de lega.in principio.plenè lanfran.in repeti-
tione dicti.c.Raynaldus.4.colum. ſuper parte ea-
dem glo.incipiente.& non actione.& tertia col. in
fine.verſicul.incipiente. gloſſ. ſuper parte medie-
tatem.

q ¶ Repudiar la herencia. Ex his verbis poteſt
notari, ꝙ ante repudiationem ſubſtantia defuncti
dicitur hæreditas: poſt repudiationem verò dicun
tur bona. vt.l.poſt quam.in principio.& ibi Barto.
ff.vt legato nomine caue. Idem dicimus in hæredi
tate iam adita, quia poſt aditionē dicitur propriū
patrimonium hæredis.l.ſi quis ſeruum §.fi. cum. l.
ſequenti.& ibi Bar.de lega.2.&.l.titius. in princi-
pio.ff.ad trebellia. ⁋ In contrarium facit.l.fi.§. ſin Contra.
autem.& ibi Bal.C.de bonis q̄ libe.vbi dicitur.hæ
reditas etiam poſt aditionem. ⁋ Solu.dic ꝙ largo Solutio:

padre o madre o abue
los q̄ puedan ſi qſie-
ren repudiar ꝗla he-
rencia de ſu padre y

modo poſt aditionē
dicitur hæreditas, vt
ibi ſed propriè poſt
aditionem dicitur pa
trimonium hæredis.
glo.& docto.in.l.1. §.
veteres. ff. de acqui.
poſſe.&.l.heredes p ſeruū.ff.de aqui.hęre.&.l.per
hęreditatē.ff.de acq.rerū.domi.gl.& docto in.l. eiꝰ
q in puincia.& ibi Bar.2.oppoſitio.ff.ſi certū peta. Infertur
⁋ Ex quo īfertur, ꝙ filia excluſa p ſtatutū à ſucceſ-
ſiōe patris, poteſt ſuccedere fratri mortuo poſt adi
tam hęreditatē, vt per docto.in.d.§.veteres. ⁋ Sed Qō.
11 quæro † nūquid hæreditas ſemel repudiata poſſit
ampliꝰ acceptari. Bal.in.l.fi.C.d̄ repu.hære. dicit ꝙ
nō.per textū.in.l.ſicut.eodē titu. ⁋ Quod eſt verū
in pręiudicium aliorum, quibus pertinet per repu
diationem. Si tamen nullus vult acceptare dictam
hęreditatem in odium ipſius, & in fauorem credi-
torum poterit. ſecundum Bal.in.l.non hoc. C. vn-
de cogna. Et licet dictum Bal. ſit verum, dic clarius,
ꝙ ſi filius, vel nepos repudiauit hæreditatem, & bo
na repudiata nō ſunt alienata, poterit reuocare ſuā
abſtentionem, ac repudiationem vſq; ad trienniū,
& acceptare hæreditatem. ſi tamen res hereditariæ
ſunt alienatæ, non poterit. quod eſt verum, niſi re-
pudians ſit minor.25.annorum.tex.eſt in.l.fi. titul.
6.ſexta partita. ſed ſi alius eſt, qui repudiat, nullate
nus poteſt reuocare ſuam repudiationem. per tex-
tum in.l.18.titul.ſexto.ſexta partita.&.d.l.ſicut. C.
12 de repu.hęre. ⁋ Sed † quid ſi duo ſunt inſtituti hæ
redes, & vnus repudiat hæreditatem: nunquid al-
ter, qui acceptauit, poterit partem alterius accepta-
re. Videtur ꝙ ſic: niſi datus ſit ſubſtitutus. vt. d.l.18.
13 ⁋ Item quęro † nunquid legatum ſemel repudiatū Qō.
poſſit iterum peti. Tene ꝙ ſic.per legem Titio fū-
dus.ff.de conditio.& de.tenet Ioan.de Pala.in.l.iu
re ciuili.eodem.titu. ⁋ Quęro inſuper.dicitur hic,
14 ꝙ † filius poteſt repudiare hæreditatem, & acce-
ptare legatum: an pater ipſius poſſit eam adire. Te
ne ꝙ ſic, etiam ſi filius haberet ſubſtitutum vulga-
rem.tenet Bal.in.l.1.11.opp.C.qui admi.& in.l.3.in
princi.2.co.C.de hære.inſti.& Bar.in.l.1.ſexta col.
ver.ſed quid dicetis.ff.de vulga.& pupi.idem Bar.
& Bald.in.l.fi.C. de bonis que libe. ⁋ Et nota, ꝙ
pater adiens hæreditatem à filio recuſatam, habet
beneficium legis fi.C.de edic.diui adria. to. tenet
Bald.ibi.12.colum. in prima queſtione. ⁋ Quod
eſt verum, ſi eſt hæreditas caſtrenſis. ſecūdum Bal.
in.l.fina.§.ſimili.C.de bonis que libe. ⁋ Item no-
ta, quòd pater adeundo hæreditatem à filio recuſa-
tam, habetur pro hęrede teſtamentario. tenet Bald.

 in.d.

in dicta.l.fina.in principio.col.2.quæſtio.C.de bonis que libe.

r ¶ Acceptar la mejoria. Idem dicimus de ſeudo,
15 & emphiteoſi, quia filius † poteſt repudiare hæreditatem paternã, & acceptare emphiteoſim vel feudum. per textum vnicum & ſingularem in c.1.an agnatus. vel filius vaſſa.vſi.feu.quod ſingulariter cõmẽdat Bal.in.l. liberti. 5.col. ver.quæro vlterius. C. de operis libe. & An. Sicu.in rubrica đ feudis.fi.colu. ☞ Idcirco
16 † melioratio in tertio cum ſit prælegatum, poteſt acceptari, & capi ante aditam hęreditatem, vel hæreditate non adita. tenet Bar.in.l.ſi patroni.§.ſed nec illud.ad finem. ff.ad trebellia. per legẽ.qui filiabus.§.filio.de lega.1.
17 ☞ Secus dicimus in legato. † quia non petitur niſi adita hæreditate. vt.l.liber homo.§. ſi ſeruus. & ibi Flo.ff.ad legẽ Aq. & .l.ſeruus cõmunis meuij.i fine. ff.de ſtipula.ſeruo.gl.in.l.nemo.ff.de regu.iu.tenet Bal.in authẽ.ex cauſa C.9.col.de liber.prę.vel ex.

madre o abuelos y acceptar la mejoria[r] cõ tanto que ſeã primero pagadas las deudas[s] del defunto y ſacadas por rata đla dicha mejoria las q̃ al tiẽpo dela partija parecierẽ y por las otras q̃ deſpues parecierẽ[t] ſeã obligados los tales mejorados a las pagar por rata[v] dela dicha mejoria como ſi fueſſẽ[x] herederos y ẽ la dħa mejoria đ ter-

18 Adde. Propterea Bar.in.l.qui filio.§.1. ff.de hære.inſti.ponit hanc regulam. ꝙ † ad hoc vt valeãt legata & fideicomiſſa relicta in teſtamento, requiritur ꝙ adeatur hæreditas per aliquẽ qui poſsit ab inteſtato ſuccedere de iure ciuili vel prętorio, aliter non dicuntur confirmata dicta legata vel fideicomiſſa. ☞ Itaq; ad hoc vt valeant legata relicta in teſtamento, requiritur, ꝙ ex eo adeatur hæreditas.l ſi nemo.ff.de teſta tute.plene Matthæus Matheſila.ſingulari ſuo.163. & ibi in additione. ☞ Quod eſt verũ, niſi teſtator iuſſerit quia tunc petuntur ante aditam hæreditatem. tenet Bal.in.l.eam quam q.7.in lectura antiqua.C. de fideico. ☞ Sed in lectura noua tenet contra.4. co. tamen in.l.1.pe.co. C.ſi quis omiſſa cau.teſta.tenet ꝙ legata poſſunt peti ante aditam hæreditatem, ſi hoc iuſſit teſtator ☞ Itẽ petuntur legata relicta ad pias cauſas hæreditate non adita, officio iudicis.tenet Bal in.l.1.3. co. C.cõmunia de ſucce. & in hoc legata & prælegata non differunt, nec hodie regulariter in aliquo differunt: quia omnes illi, quibus teſtamento aliquid teſtator mandauit, dicuntur legatarij.vt.l.6.titu.6.in prĩcipio.ſexta partita. ☞ Differunt tamen in hoc.ſ.ꝙ adepto legato, nõ videtur adeptũ pręlegatũ vt.l.paulo calimacho.§.ipſo. de lega.3. ☞ Regulariter tamen pręlegata veniunt appellatione legatorum, vt ſupra dixi. tenet Pau. de Ca conſilio.257.incipi. viſo codicillo facto.

19 s ¶ Pagadas las deudas. Nota, ꝙ † pręlegata non detrahutur de hęreditate, niſi prius ſit creditoribus hæreditarijs ſatiſfactũ, & ſic deducto ęre alieno.tenet glo.& Bald.in.l.1.ver.quęro de ratione.C.ſi certa peta vbi dicit, ꝙ pręlegata ſoluũtur, deducto prius
20 ęre alieno, ſicut legata: ſed legata † nõ debentur, niſi prius ſit creditoribus hæreditarijs ſatiſfactũ, quia abſorbẽtur ære alieno. vt.l.nõ amplius.in prin. de lega.1.& .l. ſucceſſores. & ibi Bal.& .l.imponẽda.C. ad legẽ falci. & l.3.& ibi Bal.in fi. C. vt in poſſe. lega. vbi dicitur, ꝙ de rigore additionis cõfuſum primo detrahitur æs alienũ de hęreditate: de ſuperfluo tamen legata pręſtantur, deducta falcidia de quolibet legato pro rata.

Itaq; legatarius debet habere ex legato id ſolum, quod ſupereſt, deducto ęre alieno & onere.vt.d.l. ſucceſſores. & in ſpe. de inſtru.edi §.1.ver. vel circa legatũ.doct.& Bal.in.l.ſi §.licẽtia.C.de iure deli.Bar.in.l.is cui.§.poſtquam.ff.vt in poſſe.lega. & ibi glo.dicit, ꝙ legatũ perit: vel deficit.propter æs alienũ.quod debet prius ſolui, quàm legata.

t ¶ Deſpues parecieren. pro quibus, vt ſequitur, melioratus remanet obligatus. & ſi idoneus nõ eſt debet cauere de ſoluendo, aliàs non debet habere meliorationem.argu. l. ſi tibi legatum.de lega.3. & l. quibus. §. trimilius.& ibi Bart.ff. de conditio. &
21 demõſt.vbi dicitur, ꝙ † legatarius debet cauere de modo implendo, aliàs non debet habere legatum. tenet etiam Bal.in.l. fina. C. de his quæ ſub mo. & in.l.prædia. 2.col. C.de fideico.

22 Adde. Et nota, ꝙ † iſta cautio đ modo implẽdo.non eſt cautio mutiana. Quia cautio mutiana habet locũ pro cõplemẽto conditionis negatiuæ, poteſtatiuè implendæ de morte.l.mutianę.ff.de cõditio.& de.Bal.in auth. in relictũ.2.& .3.co.in ver.vlterius reuoco. C. de indic.
23 vidui.to.putà ſi nõ aſcẽderis capitoliũ. ☞ Et iſta † debet pręſtari cum fideiuſſore.vt dicta auth.cui relictũ.& ibi Bal.1.co.in fi.ver.tertio vides hic.& Bar. in.d.l.mutianę.vlti.co.ver.quęro an cũ fideiuſſore. attamẽ cautio, de qua in.l.iſta, ſufficit pręſtari tantũ ſub obligatione bonorũ, ſed verius ſine cautione, & obligatione. Ex quo obligatio ad ſolutionẽ debitorũ ex diſpoſitione iſtius legis trãſit cũ acceptatione bonorũ in melioratum in tertia & quinta parte bonorum. ¶ Hinc eſt, ꝙ cautio mutiana non habet locum in taliter meliorato. quia melioratio in tertio, vt ſępius dixi, non eſt legitima, nec pars legitimę, ſed eſt legatũ.vel pręlegatũ, in quibus non habet locũ cautio mutiana. vt per Bal.in.l.1.in fi.C. vt in poſſe.lega. ¶ Quid ſi Titius legauit Sẽpronio cẽtum cum hoc, quòd vlterius dictus Sempronius in bonis ipſius Titij nihil petere poſsit: petit nunc

Sempronius

Sempronius legatum: hæres Titij petit ſibi præſtari cautionem Mutianã. per.d.l.mutianæ.ff.de cõdi.& de legatarius dicit nõ teneri præſtare dictã cautionem,ſed ꝙ ſufficit ipſum heredem liberet p acceptilationẽ. Et hoc eſt verũ,per legẽ.mulier. ff. de cõditio.inſtitu. & d.l.mutianæ.& vtrobiq; per Bar. habetur plene in deciſio.Tholoſæ.q.326. & ibi ĩ additione. faciunt quæ dixi in.l. ſupra proxima in gl. ſuper parte. en dineros.

cio y quinto, lo qual mãdamos que ſe entienda ora la dicha mejoria ſea en coſa cierta [z] o ẽ cierta parte [&] de ſus bienes.

v ¶ Por rata.eõcordat.l.legatorum.in principio.de lega.2.&.l.quis teſtamento.§.apud Iulianũ.de lega.1. ℣ Quid ſi legata † ſunt pia,an diminuantur propter defectum patrimonij.Bar.in authen.ſed in eadem. C. ad legem fal.& Oldra.conſilio.111.tenent ꝙ ſic. Pro quibus eſt bonus textus in.l.iſta. inquantum dicit, ꝙ filiꝰ melioratus in tertio & quinto remanet obligatus pro rata ad debita,quæ apparuerint conſecuto tertio & quinto: ſed legatum vel relictum in quinta parte bonorum teſtatoris dicitur relictum pro anima:& quãuis alicui ſimpliciter relinquatur, tenetur expenſas animæ adimplere.l. 36. infra.cum ſimi.& tale relictum dicitur pium. vt per gl. & Bar. in.l.ſi quis titio.de lega.2.& in.l.pater.§. tuſculanꝰ. de lega.3.& in.l.3.C.ad legem fal.& authen. ſimiliter.eodem titulo.ideo legata pia recipiunt diminutionem propter ęs alienum.& hoc verum.
24

x ¶ Como ſi fueſſen. quaſi dicat, ꝙ prælegatarij non ſunt heredes. ſed tenentur pro rata ad debita hæreditaria,ſicut hæredes.nam iſta dictio,ſicut,aſſimulat:& ſimile non eſt idem. ℣ Ex quo ſequitur, ꝙ prælegatum non eſt legitima,nec pars legitimæ. cõtra ea quę dicit dominꝰ doc.de Segu. in.§.ſed & ſi fundum.l.vnum ex fami.de lega.2.

25 y ¶ Herederos.hoc dicit.quia † hæredes non detrahunt legitimam de hęreditate.niſi ære alieno deducto,vt.lege.papinianꝰ.§.quarto.ff.de inoffi.teſtamen.&.l.lucius.§.meuia.ff.ad trebellia.&.l.titius. §.lucius.& ibi Bar.de lega.2. &. l. pro hereditariis. ff. de hæredi.actio.l.controuerſia. ff. de tranſactio. vbi etiam dicitur,ꝙ ſi hęres ſcriptus tranſegit cum venientibus ab inteſtato,quibus dedit certam partem hęreditatis,tenentur venientes ab inteſtato ad
26 onera & legata pro quota. ¶ Sed quęro † an legitima detrahatur de hęreditate prius quàm legata? Te
Qō. ne ꝙ ſic,per textum.in.l.ſi.§.& ſi pręfatam.C.de iure deli. ℣ Niſi ſint pia legata, quę prius detrahun
Fallit. tur tanquã ęs alienum, etiã ſi aliis legatis bona nõ ſufficiunt.tenet Oldra.conſilio.200.& Pau. de Castro.l.ſi quis teſtamento.§.apud Iulianum.de lega.1. non tamen minuũt legitimam. vt per Bar. in.l. papinianus.§.ſi imperator.ff.de inoffi.teſta. ℣ Quod eſt verum, dumtamen legatum non excedat quintam partẽ bonorũ teſtatoris.nã dicta pars quinta detrahitur de hęreditate antequàm legitima detrahatur.vt plene per glo.in.l.9.titulo de las mandas.foro.le.& legẽ.ſtyli.214. ℣ Itẽ detrahitur priꝰ falcidia. ſecundũ Bal.in.l.iubemus.2.co.C. de liberis pręte. vel exhęre. & in.d.l.quãquã.& tanquã ęs alienum debet de bonis defuncti deduci.vt per Bal.in. d.l.ſi.§.& ſi pręfatam. C.de iure deli. ℣ Intelligo ꝙ extrahitur, ſed nõ prius quàm legata in quinto relicta pro anima. vt.d.l.ſtyli.& per glo.in dicta lege nona. in parte, de la quinta.

¶ Ley.xxij.

SI el padre o la madre [a] o algũo dlos aſcendientes prometio [b] por cõtracto en tre biuos [c] de no me

27 z ¶ Coſa cierta.Nota ꝙ † legatum generis & ſpeciei in hoc eodem iudicantur iure,quia non extrahuntur de hęreditate, niſi priꝰ ęre alieno deducto. ℣ Differunt tamen in multis:maximè in hoc, quia ſi pręlegatum in re certa euincitur, hęres non tene
28 tur de euictione.l.ſi à ſubſtituto.§.1. & ibi Bar.de lega 1. ℣ Sed nota,ꝙ † ſi rei legatę eſt aliquod onꝰ iniũctum,tranſit legatum cum ſuo onere.Floria.in lege.ſi pendentes.§.ſi quid cloacarij.ff.de vſufru. &. l.hactenus.§.quoniam. eodem titulo. notatur in.l. apud Iulianum.§.hęres.de lega.1.Bar.in.l. prædia. vltima co.ver.extra opponitur.C.de fideico.& in. l.ſi vnus.in principio.ff.de alimẽ.& ciba.lega. vbi dicitur,ꝙ legatum alimentorum tranſit in hæredes cum onere ſuo,licet ſint plures. ℣ An autem legata
29 rius † teneatur ad collectas,ſicut tenetur ad debita, vide in.d.l.apud Iulianum.in.d.§.hæres.

Adde. Et ibi dicit Barto.ꝙ tenetur hæres ad collectas de præterito. ¶ Sed quęro. aliquis legauit, vel donauit omnia bona ſua, vel medietatem bonorum ſuorum cum pacto,ꝙ donatariꝰ alimentaret donantem,& ſoluat eius debita:an ex tali donatione, vel legato, debeatur laudiminium, vel gabella,ſiue alcauala, vel collecta. Be.Iacob.in libellis ſuis titulo. de actione in rem pro re emphiteoticaria.circa principiũ.3. col. tenet ꝙ ſic, quamuis ex pura donatione non debeatur.vt ibi dicitur. Cinus & gloſſ.in.l.fina.C. de iure emphiteotico.& Spe.in titulo.de loca.§.nunc verò aliqua.verſicu.107.dicunt,ꝙ ex donatione non debetur laudiminium, quia non interuenit pretium.quaſi dicant,ꝙ ſi pretium interueniret,debetur laudiminium. Idem fuit iudicatum in capella Tholo.q.277.vbi plenè.& ibi in additione. ſed ibi loquitur tantum in laudiminio. ſed eadem ratione deciſio ſupradicta vendicat ſibi locum in ſolutione gabellæ. nam ex quo pretium interuenit, videtur ꝙ ſit venditio.Nam emptio & venditio contrahuntur, cùm de pretio conuenitur. vt habetur in

 pri-

principio. de emptio. & ven.inſtituta. ❡ Ideo ex tali donatione,in qua pretium interuenit, debetur gabella,ſiue alcauala. ❡ Sequitur etiã,ꝙ ſi eſt venditio,talia bona poſſunt extrahi pro tanto per coniũctum vẽditoris,vel donantis. ❡ De quibus omnibus vide quæ dixi in.l.70.in glo.ſuper parte, vendida. & in glo. ſuper parte, alcauala. & illud tene.

30 ❡ Nota tamen, quòd † deficiente legato, deficit onus ei iniũctũ.vt.l.plauti⁹.ff.de cõditio.& de.notatur in.l.titia.ff.de annu.lega. ❡ Itẽ econtra deficit legatum deficiẽte onere ei iniũcto.l.1.& ibi glo. & docto.C.de lega.ſed Bal. tenet cõtra in.l.1. 1.col. C. de inſti.& ſubſti.Idem tamẽ Bal. tenet primum dictum.in.l.1.vlt.opp.C.de cõdi.inſer.& in.l.1.§.pro ſecũdo.C.de cadu.tollen. & in.l.filio.§. matri. vbi Bar.ff.de alimẽ.lega.qui ad plenũ determinat hanc quæſtionem.ſed melius per tex.in.l.22.titu.9.ſexta

31 partita. ❡ Et nota in materia,ꝙ † legatari⁹ certæ rei non poteſt petere ſibi tradi inſtrumentũ illius rei. hæredes tamen donatoris debẽt cauere de præſtando ea inſtrumenta cùm opus fuerit. tenet Bar. in.l. quæſitum.§. papinianus.ff.de fundo inſtructo.notatur in.l. inſtrumenta.C.de fideico.

Adde. Iſtud intelligitur, quando pars prędiorum legata erat maior pars penes hæredem: vel quando hæres remaneret obligatus de euictione. vt per Bal.in.d.l.inſtrumenta.1.oppo.& ibi Pau.de Ca.1.co. Ideo non dãtur legatario exempla. aliàs ſi vnicum prædium ſit legatum,credo,quòd hęres tenetur dare legatario inſtrumẽta,cùm tũc non teneatur hæres legatario de euictione. Ita Spe.in titu.de inſtru.edic.§. nunc autem. ver.ſed quæritur an hæres. ❡ Quid tamẽ in legatario nominis an idem ſit, dixi in.l.9. in parte, la ſcriptura. ſupra.

& ❡ Cierta parte. Is etiã, cui legata eſt certa pars bonorũ, tenetur ad onera hæreditaria. concor. l. ſi quis ſeruum. §.fi.cum.l.ſequenti.de lega.2.&.l.mulier.§. fina.ff. ad trebellia. tenet Bar.in.l.cum filio.

32 in fine principij. ff. de vulga. & pupi. ❡ Is † verò,cui legatur tota hęreditas,tenetur ad omnia onera hæreditaria: quia omnia iura tranſeunt in eum actiuè & paſsiuè,ſicut in fideicõmiſſarium.gl.hoc tenet in. §. poſtquam. inſti. de fideicommi. hæredi.& Ange.in.l.1.in fine. de lega.1. tex.& Bar.in l.cum filius.§. lucius.de lega. 2. &.l. nomen. & ibi Bar. in.§.filio.de lega.3.vbi etiam dicitur,quòd tenetur ad onera,quatenus res legata fuerit per teſtatorem oneri deputata.

Summarium.

1 *Pactum in quo differt à pollicitatione & ſtipulatione.*
2 *Pollicitatio qualiter fit,& in quo differt à pacto & ſtipulatione. Et quid ſit ſtipulatio.*
3 *Pollicitatio quotuplex ſit.*
4 *Pollicitatio an & quam producit actionem.*
5 *Actio inter mercatores,an oriatur ex nudo pacto.*
6 *Promittens dare domum ad petitionem alterius,& centum vltra ſine rogatione,an teneatur etiam ad centum.*
7 *Iuramentum an ſit pollicitatio.*
8 *Pactum de non alienando rem propriam,an valeat.*
9 *Statutum prohibens alienationem in forenſẽ, an cenſetur prohibita conſtitutio vſusfructus.*
10 *Pater an poteſt filio obligari,& quid econtra.*
11 *Socius,an & quando tenetur de pacto ſocij.*
12 *Socij,an teneantur ſimul & in ſolidum.*
13 *Promittens quando obligetur.*
14 *Promittens non alienare inter viuos,an poſſit cauſa mortis.*
15 *Prohibitus alienare,an poſſit alienare in conſortem.*
16 *Prohibitus alienare præterquã in legitimum,an videatur tacitè grauatus reſtituere legitimo.*
17 *Prohibitus donare,an poſſit vendere & legare.*
18 *Alienatio bonorum,an poteſt interdici per pactum.*
19 *Pactum de non vendendo pignore appoſitum, an impedit eius venditionem.*
20 *Prohibitus alienare vel donare,an poſſit donationi vel meliorationi conſentire.*
21 *Scriptura publica quæ dicatur.*
22 *Apodexis,vel ſcriptura priuata, an & quando præiudicet.*
23 *Scriptura quibus caſibus requiritur.*
24 *Scriptura pdita an ſufficit pbari per teſtes,quòd facta fuerit.*
25 *Pacta,an & quando ſunt ſeruanda.*
26 *Pactum de non vendendo alteri,an valeat.*
27 *Pater,qui promiſit non meliorare aliquem ex filiis ad inſtãtiam vnius eorum,ſi meliorat vnum,an melioratio ſit in totum nulla,an in parte pertinente ad illum,ad cuius inſtantiam fuit appoſitum pactum.*
28 *Pactum,pro quibus interpretatur.*
29 *Pactum quando extendatur vltra paciſcentes.*
30 *Promittens vni ex filiis non meliorare aliquem filiorum vel nepotum:an poſſit mortuo eo,in cuius fauorem facta fuit promiſſio,filios,vel nepotes meliorare.*
31 *Promiſſio de dotando,an habeatur acſi dotaſſet.*
32 *Promittẽs donare,an compellatur vacuam poſſeſſionẽ tradere.*
33 *Promittens vendere ſub pœna:ſi non vendit & tradit,an incidat in pœnam.*
34 *Promittens meliorare,vel vendere ſub pœna,an euitet pœnam, ſi meliorat,vel vendit.ſe conſtituendo nomine emptoris precariò poſſidere.*
35 *Promiſſio donandi,an ſit donatio,& an dicatur cõtractus nominatus.*
36 *Promittens ſe daturum decem,an tenetur dare de præſenti. Et an verbum futuri temporis inducat veritatẽ, an fictionẽ.*
37 *Fictio ſuper quibus rebus & contractibus cadat.*
38 *Promittens donare,an poſſit pœnitere.*
39 *Verbum futuri temporis ad quod tempus referatur.*

SI el padre. Si quis ex aſcendentibus per contractum inter viuos promiſit non meliorare aliquem ex filiis,vel deſcendentibus, illud ſeruare tenetur:& ſi contrarium fecerit,melioratio nõ tenet. Si tamen ob cauſam matrimonij, vel ob aliam cauſam oneroſam promiſit aliquem ex ſupradictis meliorare, illud adimplere tenetur: ꝙ ſi nequiuerit, melioratio

melioratio habetur pro facta poſt obitum ſuū. hoc
dicit. ¶ Iſta lex cōtinet duo dicta. Secundum dictū
ibi. & anſi miſmo. & eſt ſatis notanda in ſua mate-
1 ria. ¶ Ad cuius intelligentiā præmitte, ꝙ † in iure,
pactum, ſtipulatio, & pollicitatio differūt. ¶ Quia
2 pactum † incipit à promiſsione, reſpōſione ſequē-
te. ¶ Stipulatio fit præcedente interrogatione, & ſe
quēte reſponſione. ¶ Sed pollicitatio fit per ſolam
promiſſionem, nulla ſequente acceptatione. gloſſ.
eſt ordinaria in. l. 1. in verbo, duorum. & ibi docto-
res & Bar. in tertia opp. ff. de pactis. Idē tenent gl.
Bal. & docto. in rubrica. C. de dotis promi. & me-
liꝰ iure noſtro in l. 10. titu. 11. quarta partita. ¶ Patet
igitur ex ſupradictis, ꝙ promiſsio, de qua in. l. iſta
maximè in prima ipſiꝰ pte, fuit & eſt pollicitatio,
quia interuenit promiſsio ſine acceptatione pro-
miſsionis. & idem habetur in Spe. de ſala. §. nunc.
de procura. in principio. & in. c. cum iuramento. đ
homici. vbi do. Abb. & Felinus dicunt per illum
textum, ꝙ polliceri dicitur, quando non præceden
te rogamine, aliqua promittimꝰ, & ſic ſpōtè. ¶ Pro
miſsio tamen poteſt fieri ad preces. vt ibi. & eſt gl.
in cle. 1. de iureiu. in verbo, polliceor. Tenet dom.
Abb. in. c. 1. tertia co. de pactis. & in. c. qualiter. eo-
dem titulo. Itaque pollicitatio differt à pacto. quia
pollicitatio eſt vnius, pactum verò duorum. vt ibi
per eum. & per glo. & docto. vbi ſupra. ¶ Item præ
3 mitte, ꝙ † ſicut in iure datur pactū nudum & veſti
tum, ita datur ſimplex pollicitatio, & veſtita. diffe-
runt tamen in hoc: quia hodie ex nudo pacto ori-
tur actio. vt. d. c. 1. de pactis & l. 1. titulo de los pley-
tos q̄ deuen valer o no. fo. legum. & . d. l. 10. titulo. 11.
quarta partita. & . l. 2. ti. 11. quinta partita. ſed ex ſim-
plici pollicitatione tam đ iure canonico, quàm de
iure ciuili, necnō de iure communi iſtius regni nō
poteſt agi. vt patet ex. l. iſta à cōtrario ſenſu. & me
lius in. d. l. 10. tenent Bar. & Bal. in. l. illud. C. de ſa-
4 croſan. eccle. ¶ Niſi † in cauſis piis. vt per docto.
vbi ſupra. & per Abb. in. c. cum inter vniuerſas. de
electio. in fine.

5 Adde. Verum tamen eſt, ꝙ † inter mercato-
res ex nudo pacto oritur actio. vt per
Bar. in. l. quintus. & in. l. ſi fideiuſſor.
§. quædam. ff. mā da. & Bal. in. l. ſi pro eo. 5. co. & in.
c. 1. pe. co. C. de pactis. & in. c. ſi pro debilitate. de of
fi. dele. Alex. in. l. iuriſgentium. §. ſi cum nulla. ff. de
pactis. ¶ Sed hodie per iſtam. l. non eſt ſpeciale in-
ter mercatores. ¶ Si tamen pollicitatio eſt ſolennis,
eo ꝙ eſt veſtita cohærentia contractus, iſta obligat,
& eſt ſufficiēs ad agendū. Caſus eſt notādus. in. l.
iſta. ibi. y paſſo ſobre ello ſcriptura publica. Et iſta
fuit opinio Bal. in. d. l. 1. C. đ dotis pro. & Spe. in. d.
ti. de ſala. §. 2. in princip. & . §. ſequitur. ver. is quoq;.
Opp. de inſtr. edi. ver. quādoq; verò. ¶ Opp. cōtra ſupra-
dicta. & videtur, ꝙ tā de iure canonico quā de iure
noſtro cōmuni ex ſimplici pollicitatione poſſit a-
gi, & ex ea obligetur ꝓmittēs, ꝓpter illud pſalmi-
ſtæ pſalmo. 88. dicētis. quę procedūt de labiis meis
non faciā irrita. Et hāc cōcluſionē tenet do. Abb. in
c. ex parte. de cēſi. & Inno. in. c. 2. de cōſue. Ioā. An
dre. in additi. ad Spe. ī ti. de ceſſio. actio. do. Anto.
in. d. c. ex parte. vltima co. vbi dicit, ꝙ ex ſimplici
pollicitatione de iure canonico obligatur quis, &
cōpellitur per eccleſiā. ¶ Sed facit pro eo glo. in. c.
ſcimus. 12. q. 1. tenet ſanctꝰ Tho. ſecūda. 2. 2. q. 89. di-
cens, ꝙ qui vouit ingredi religionē, poteſt cōpelli.
¶ Facit etiā optimus tex. in. c. 1. de donatio. vbi ſpō-
tè ꝓmittēs, tenetur tāquā debitor. & ſic intelligen-
do illū textū prout iacet, loquitur in ſimplici pol-
licitatione, vt ꝙ obliget promittētē. ¶ Sed tene pri-
mā opinionē, quia eſt vera per iura quę allegantur
in eā. & tenent do. Abb. & Felinꝰ in. d. c. cū iuramē
to. idē Abb. in. d. c. 1. de pactis. tex. in. l. 26. ti. 11. quin-
ta partita. ¶ Et reſponde ad cōtraria, ꝙ licet peccet
retrocedendo ille, qui pollicitus eſt, & non ſeruat,
nō tamen cōpellitur adimplere promiſſum: agit ta
men pœnitētiā de mendacio. ſicut is, qui fidē dedit,
de cōtrahēdo matrimoniū, & non cōtrahit. vt habe
tur in. c. præterea. eū ſimi. de ſponſa. ¶ Item ſanctus
doctor loquitur in voto habēte diſpoſitionē dedu-
ctā ad actū: ſecꝰ ſi eſſet ſimplex diſpoſitio, quia tūc
non obligat. ſecundū eundē Anto. de Butr. in. c. 2.
prima opp. de voto. per. c. 2. eodē tit. ¶ Et reſponde Solutio:
ad. c. 1. de dona. ꝙ ſecundū hoc loquitur in ꝓmiſſio
ne. i. pollicitatione ſolenni, nō ſimplici pollicitatio
ne: quia ſi aliter intelligeretur, eſſet cōtra multa iu-
ra cōtraria. ¶ Eſt igitur neceſſariū, ꝙ ille textus in-
telligatur de ꝓmiſsione ſolenni, nō de ſimplici pol
licitatione. & iſte eſt optimꝰ intellectus ad dictum.
c. 1. de donatio, quē nota. ¶ Et facit pro eo ſingulare
dictū Matthæi de Matheſalanis in ſuis notabilibꝰ.
6 notabili. 28. vbi dicit, ꝙ † ſi promiſi dare centū cau
ſa dotis, tu videris cōſentire. ex quo pacto nudo ori
tur actio. i. datur cōditio. ex. l. ſi qs argētū. C. de do-
natio. per regulā legis. qui patitur. & . l. ſi remune-
rādi. §. ſi paſſus. ff. mādati. Si tamē cōuerſus interro
gaui te, ꝓmittis mihi dare ex cauſa dotis totidē, &
tu reſpōdiſti promitto totidē, & cētū aureos, & ego
tacui. nā quo ad centū aureos nō videtur cōtractū
pactū nudū, ideo nō veſtitur cohærētia ſtipulatio-
nis. vt. l. 1. §. ſtipulāti. ff. đ verbo. obli. & ideo ex hoc
nō datur cōditio. ex. d. l. ſi quis argētū. quo ad illos
cētū aureos. & eſt ratio, quia tu reſpondere videris
& voluiſſe obligari per ſtipulationē ſic quo ad to-
tidē. per regulā legis. hoc iure. ff. de vulga. & pupi.
ſed in cętū nō valet ſtipulatio, eo ꝙ nō præceſſit in
terrogatio. nec valet vt pactū. per. l. 1. §. eū qui. ff. de
cōſtitu. pecu. ¶ Quęrit inſuper. ſi eſt ꝓlatū duplex
verbū. ſ. promitto totidē, & etiā ꝓmitto tibi etiā ad
cētum aureos: an tenear tibi etiā ad centū aureos.
& tenet Matthæ. de Mathe. vbi ſupra ꝙ ſic. qa tūc
diceretur eſſe pactū quo ad centū aureos, & etiam
ſecundū iura antiqua produxiſſet actionē. vt veſti-
tum cohærentia ſtipulationis. vt. l. petens. C. de pa-

ctis.Hunc paſſum dicit à nemine vidiſſe tactum:
ſed tu regnicola habes caſum in terminis in.dict. l.
26.ti.11.quinta partita vbi dicit,ꝙ tunc promittens
tenetur quo ad centum aureos, qñ promiſsio fuit
veſtita cohærentia ſtipulationis. ¶ Niſi in dote, in
qua ſufficit ſimplex promiſsio vel pollicitatio. vt
ibi.&.l.10.titul.11.quarta partita.&. l. deſertionem.
C.de dotis promi.tenet Bal.in rubrica.& in.l 1.eo-
dem tit.Quæ omnia adde ad ea, quæ dicunt docto.
ſingnanter Fortuni⁹ de Artheaga.in.d.l.1.2.3.4. co.
ff. de pactis. quem titulum legit miro modo vltra
7 alios. An autem † iuramentū ſit pollicitatio.textus
& docto.in.d.c.cū iuramento. ſimpliciter dicunt ꝙ
ſic.Sed Bal.in.c.1.§.item ſacramenta.2.co. ver. pro-
miſſorium.de pace iuramēto fir. diſtinguit. Aut iu
ramentum ſtat per ſe: vt ꝙ quis iurando pollicetur
ſe daturū decē,& tunc dicit ex tali iuramento non
oriri actionem ſecundū ius ciuile:quia eſt quoddā
votum reſpectu diuini numinis.& reſpectu homi-
nis,cui iuratur.& tunc iuramētum promiſſorium
eſt q̄dam pollicitatio,nō tamē eſt propriè contra-
ctus nominatus vel innominatus,ſed eſt hinc inde
pār. ¶ Aliud eſt iuramentum,quod adhęret contra
Oppo. ctui:& tunc an obliget,vide ibi per Bal. ¶ Secun-
dò oppono contra primam partē iſtius legis de le-
ge.nemo.& ibi Bar.& doctores.ff.de pactis.vbi di
8 citur,ꝙ † pactū de non alienando rem propriā nō
valet.& idem habetur in Spe.de Feu. §. quoniam.
ver.19.& facit.l.pe.i fine. & ibi docto.ff.de pactis.
vbi dicitur,ꝙ pactum de vendendo inuito vicino
non valet. Et poteſt eſſe ratio,quia ꝙ quis non poſ-
ſit vendere rē ſuā,vel donare,vel quoquo mō alie
nare,& de ea ad libitum diſponere: eſt quædā ſpe-
cies ſeruitutis.vt habetur in pragmaticis.fol.112.
Extēſio. ¶ Quod eſt verū intantū,quia etiā fauore dotis to
tale pactum non valet.vt.l.pactum quod dotali.C.
de pactis.ſecundū Bal.in.l.cū Archinodoram. pro
pe finem.C.vt in poſſe.lega.ver.vlterius quæro. đ
quo meminit Iaſon in.§.actionē.inſti.de actio. ver.
quid autem ſit. vbi dicit per dictā. l. pactum quod
dotali.ꝙ pater non tenetur ad obſeruantiam illius
So. pacti,ſed poterit illud reuocare. ¶ Pro ſolutione
dic,ꝙ iſta lex corrigit dictam.l.nemo.qa illa pōt al
legari ꝓ rōne,ſed iſta p authoritate, quæ præualet,
vt facta ab habente poteſtatem.quod patet ex lege.
s.& ibi dixi ſupra. ¶ Vel aliter,in.d.l.nemo.nō in-
tererat pactū recipienti:hic verò intereſt. & hoc te
net glo.in.d.l.nemo. ¶ Solue tertiò,ꝙ valet pollici-
tatio & promiſsio de non alienando. vt hic in tex-
tu.quia eſt veſtita cohærentia contractus: quo caſu
valet,quia habet vim pacti:& pactum de non alie-
nando,valet.l.2.§.quid.ff.de aqua quotidia. & æſti:
habetur in Spe.de homicidio.§.illud.ſed.d.l.nemo.
loquitur in pacto nudo,quod de iure ciuili nō va-
let.vt.l.iuriſgentiū.§.nuda.ff.de pactis.l. ſi certis an
nis.C.eodē. ¶ Quartò ſolue & meli⁹, ꝙ paulò ante
ęditionē iſtius legis fuit in curia regia cōtētio ma-
gna ſup iſto articulo:& cōſiderauit ille ſolēnis doct
de Pala.vt ipſe refert in ſua repetitiōe.c. p veſtras.
de donatio.inter virū & vxo.ſup rubrica. 263. col.
ver.exiſtis iſero.cū ſequēti.ꝙ valeret talis promiſ-
ſio de nō alienādo veſtita cohęrētia cōtract⁹. & al-
legat textū vnicū & ſingularē in.l.ſi ego.§.1. de iu-
re doti.ſecūdū Bal.in.l.ſicut.in fine. C. de actio. &
obli.de quo meminit Alex.in.l ſi cōſtāte.10. col. in
princi.ff.ſolu.ma.& ex hoc deſiderio ſupradicti do
mini doctoris poſtea fuit ſatiſfactū,cū editiōi legū
iſtarū vna cū aliis regis conſiliariis interfuerit: &
ipſo inſtāti,lex iſta fuit cōdita:& intēdens cū eo in
aliis,quia intimus eſt meus,ab eius ore audiui. Eſt
lex ſatis ſalubris,quæ plures fraudes iurgiaq; deui
tans,iuri quidem,& rationi, ęquitatiq; cōſentanea
eſt. vt colligitur ex.c.1.§.filij nati.i ti. ſi đ feudo fue.
cōtro.inter do.& agna.& ibi.Bal. & bonus textus
in.c.1.de matrimonio ad morga.contracto. & facit
lex naturalis.§.ꝙ ſi faciā.&.l.ſolet.ff. de præſcrip.
verbis ¶ Et iſtā vt credo tenuit cōcluſionē Pau.de
Ca.cōſilio.148.incipi.ſup ſecūdo puncto.in.4.du-
bio.vbi dicit.ꝙ ſi pater ꝓmiſit nō alienare, ſi alie-
net.nō poteſt cōtrauenire, neq; poteſt relinquere
hæredi extraneo,vel legare,ſed tenetur promiſsio
nē ſeruare. ¶ Habebit igitur locū iſto caſu regula
de qua in.l.iuris gentiū.ff.de pactis.vt pacta ſeruē-
tur,etiā ſi ſint de non meliorando, vel de nō alienā
do rem propriā in caſu iſtius legis, contra iura ſu-
pra dicta. ¶ Et poteſt eſſe hui⁹ ꝓuiſionis ſufficiēs ra
tio.ſ.qa iſta ꝓmiſsio eſt cōſeruatoria legitimę filio
rū,& ne grauētur in ea,ſed ꝙ ęqualiter ſuccedant.
¶ Itē datur p iſta intelligi lex.ſi ita quis. la ſecūda.
§.ea.lege.ff.de verbo.obli.vbi dicitur,ꝙ pactū đ nō
alienādo factū etiā in traditione rei ſuæ, nō impe-
dit alienationē fieri,ſed facit, vt agi poſsit ad inter-
eſſe, ſi cōtra fiat. Ex quo dicunt Bar.& Pau.de Ca.
ꝙ prohibitio cōtrahētiū non eſt tantæ potentię, ꝙ
reddat alienationē nullā.quod eſt ſecus in prohibi
tione legis,vel teſtatoris, vt hic eſt caſ⁹ legis.& no-
tat. Pau.đ Ca.in.d.§.ea.lege.notatur etiā ī.l.ea lege.
C.de cōditio.ob cauſam. ¶ Et nota,ꝙ pactū vel pro
miſsio reprobatū per.l.pactū qđ dotali.C. de colla
tio poteſt per legem approbari, vt hic, & per con-
ſuetudinē. vt tenet Pau de Ca.in.d.l.pactū ad finē.
C.de colla. ¶ Habes itaque ex ſupradictis, ꝙ ſim- Cōcluſio
plex pollicitatio hodie non obligat, ſed illa quæ
veſtitur cohærentia contractus. ¶ Aduerte circa
hoc,ꝙ quandoque pollicitatio veſtita ſcriptura pu
blica,importat pactum ne poſsit quis rem ſuam do
nare quandoque,nec liceat donatario alienare rem
donatam. ¶ Primi duo caſus determinantur per
iſtam legem. ¶ Tertius verò dicitur per dictā.l.ea
lege.& ibi Bar.Bald.& Paul.de Caſtr. & commu-
niter per doctores.C.de conditio.ob cau.& per. l.
ſancimus.C.de rebus alie. non alie. vbi dicitur, ꝙ
prohibitio facta à lege,vel à teſtatore, vel à contra-
hentibus,importat hoc,ſcilicet,ne poſsit transferri
dominium

dominium directũ,vel vtile, nec aliquod ius in re:
ſiue illud ius ſit pars dominij, ſeu non. vt vſuſfru-
ctus, vel ius conſtitutum in re, ꝙ habeat vſum rei
cõmodatę.vt ius ſeruitutis prędialis. & hoc largo
ſignificato.vt.d.l.ſancimus:&.c.nulli. de rebus ec-
cle.alie.vel non.ſed de ſtricto & proprio ſignifica-
to non cõprehenditur niſi tranſlatio dominij dire-
cti vel vtilis,& illa tantum cenſetur prohibita.nota
tur in auth.de reſtitu. & ea quę parit. ſuper verbo,
alienare.in glo.magna.colla.4. ¶ Ex quo dicit Bal.
quem ſequitur Pau.de Ca.in.d.l.ſancimus.1. col.ꝙ
9 † ſi per ſtatutũ prohibetur res alienari in forẽſem,
cum verba ſtatuti debeant propriè & ſtrictè intel-
ligi,non cẽſetur prohibita conſtitutio vſuſfructus
in aliquem forenſem, nec etiã pignoratio rei. pro
quo videtur caſus in.l.in quorum.ff.de pigno. ¶ Et
ſi teſtator odio conſortium hęredi mandat, vel iu-
bet,quõ poſſet rẽ alienare in aliquẽ de conſortibus
ſuis:quę diſpoſitio eſt odioſa, nõ prohibetur hęres
conſtituere vſumfructum, vel pignorare rem hæ-
reditariam conſorti. ¶ Niſi pignoratio eſſet facta in
fraudem: quę pręſumeretur,ſi facta fuiſſet pro tan
ta pecunia,quãta valet:quia eſſet veriſimile, quòd
nunquam eam redimeret. vt habetur in.l. qui habe
bat.de lega.2. Quæ omnia ſunt notanda, quia mul-
tum faciũt ad legem.13. titulo de las vendi. y com-
pras. fo. le.& eodẽ titulo.l.1.in ordi.& ad.l.70.cũ
quatuor ſequentibus infra. ¶ Item facit ad legem.
26. infra. & vide in.l.12.ti.11.in fine.quinta partita.
3. Oppo. vbi dicitur, quòd ſi non adimpleretur conditio in
donatione appoſita, euaneſcit donatio. ¶ Opp. ter
tiò contra iſtam legem de.l.6.ti.11.quinta parti.vbi
10 dicitur, quòd † inter patrem & filium non poteſt
interuenire promiſsio, per quam alteri teneatur.
¶ Solutio. concedo contrarium in caſu, quo pater
obligatur dare, & non poteſt adimplere, vt ibi: ſe-
cus ſi obligatur ad non dandum, vel ſi obligatur ad
dandum.& poteſt dare,quia tenetur. vt hic.&.in.l.
17. ſupra. ¶ Sed quia dixi ſupra in verſi. & ſi teſta-
tor. quòd pactum vnius ſocij non nocet aliis, for-
mo vnam quæſtionem, quæ mihi videtur notan-
da. Emi à pluribus mercatoribus, qui forte vene-
rant ad meam ciuitatem, centum boues,& ab omni
bus eis ſimul: poſtea duo vel tres aufugiunt,& bo
ues reperiuntur morboſi:an alij ſocij,qui reperiũ-
tur in ciuitate,teneantur in ſolidũ? Videtur dicen-
dum quòd non,per ſupradicta.& per textum in.l.
ſi cum plures. ff.de exerci.& quod ibi dicit Bar.&
in.l. eadem.ff.de duobus reis. & in auth.hoc itaq;.
C.eodem.quod ponit Bal.poſt Cinum in.l. cum te
in Gallia.C.ſi certũ peta. quia quando emo à pluri
bus mercatoribus ſociis, quilibet tenetur pro viri-
li. ¶ In contrarium determinat Bal. in.l.ſi prædiũ.
C. de ædilit. actio. vbi tenet, quòd ille, qui habet
maiorem partem in ſocietate boum, ille eſt.qui te-
netur in ſolidum: ſi autem omnes eſſent in ſocieta-
te æquales,ſimiliter tenentur in ſolidum: ſi autem
vnus haberet minorem partem, tenetur ſolum ad
ſuã particulã. ¶ Nec obſtat quod dicit Bar.& docto
res vbi ſupra.quia iſtud eſt ſpeciale in iſtis ædili-
tiis actionibus. ¶ Intelligas tamen,quòd illi merca
tores erant ſocij, ꝙ in vno præſumitur, quia ſimul
duxiſſent boues ad meam ciuitatem. & faciunt di
cta per Ange. & Imo. in.l. reos.in principio.ff.de
duob.reis. & per Bart. in.l. eadem. 7.q. eodem ti-
tulo. vbi omnino vide Are. in.6. col. Tenet etiam
& refert Franciſcus Cremẽſis conſi. ſuo.165. quod
multum menti cõmenda.

a La madre. hoc dicit ex eo,quia mater non tene-
tur ex promiſsione patris, niſi ipſa promittat vt
hic.& facit in argu.illud,quod habetur in ſpe.de tre
gua.& pa.in fine.& quod dicit Bar.in.l.ſi vnꝰ.§. an
te omnia.ff.de pactis.vbi dicũt,ꝙ pactum non ex-
tenditur ad alias perſonas quã ſpecificatas,nec trã-
ſit de vna re ad aliã.vt ibi in ſpe.de accuſato.ver.ſed
pone addo textum. & hoc verum, licet maritus &
vxor ſint ſocij diuinæ & humanæ domus.quia pa-
11 ctum † vnius ſocij,non nocet alteri,nec ad eum ex
tenditur in ſui pręiudicium. vt per Barto. in.l. ex
duobus. 6.q.ff.de duo.reis.& hanc dicit Bar.vbi ſu
12 pra communem opinionem ¶ Si tamẽ pactum †
vnius ex ſociis eſt in vtilitate aliorũ.prodeſt aliis,
& extenditur ad eos.vt per Bar.vbi ſupra.

Adde. De quo dixi in.l.quadrageſimaquin-
ta.gloſſa.1. in fine.

13 b ¶ Prometio. An † & quando pro
miſsio obliget, vide ti.11. quinta partita. Sed quia
multi multa promittunt,aliquando ſimpliciter gar
rulando, aliquando ſe aliis offerendo dicentes.ego
& mea ſunt tua. vel, omnia mea tibi promitto :an
obliget talis promiſsio. vide latè & notanter Feli.
in.c.cum iuramento.de homicidio.
14 c ¶ Entre viuos. Quęro, † an prohibitus meliora
re,vel alienare inter viuos,videatur prohibitꝰ me-
liorare vel alienare in teſtamento, vel in alia vlti-
ma voluntate? Videtur ꝙ non.quia vltima volun-
tas differt à contractu in ſubſtantia.ſecundum Bal.
poſt glo. & doctores in. l. teſtamentum. ff. de te-
ſta. dixi in.l.17. ſupra in parte, poſtrimera volun-
tad. ver. & nota ꝙ vltima voluntas. Item quia alie-
natio prohibita ad tẽpus,poſt videtur eſſe permiſ-
ſa.vt.l. pater filiũ. §.fundum.de lega.3.quapropter
prohibitꝰ meliorare filios vel nepotes inter viuos,
non prohibetur meliorare in teſtamento. ¶ Item
nulla diſpoſitio odioſa debet extendi, ſed reſtrin-
gi. vt. c. odia. de regu.iur.lib. 6. propterea iſta di-
ſpoſitio non extenditur ad alias perſonas. vt per
Bar.in.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff. de pactis.dixi ſu-
per iſta.l. in parte, la madre. Non tamẽ hoc teneas
ita ſuccinctè,ſed tunc demum,quãdo ratio prohibi
tionis eſt particularis ad illud tempus inter viuos:
quia ſi ratio prohibitionis eſt generalis ad omne
tempus, videtur prohibita melioratio, & aliena-
tio inter viuos, & in vltima voluntate. tenet Bar.
per

per illum tex. in d.l.pater filium.§.fundũ.de lega.
3.&.in. l. ſi ita quis promiſit.§.ea lege.pe.col.ff.de
verbo.oblig.& in.l.cũ ſeruus.§.fi.de lega.1.Bal. in.
l. ea lege. 5.col.2.q. C. de conditio.ob cau.& in.l.ſi
quis.§.certũ.ver.ſed alij allegant.C. de ſecun.nup.
& in.d.l. cum ſeruus.
§. ſi alias.in.l. ſequen-
ti. quæ incipit. ſed ſi
rex.de lega.1.per.cap.
quia. V. de iudi. glo.

jorar [d] a algũo de ſus
hijos, o deſcendien-

in rubri.C.ne liceat habitato.metro.loca ſua ad ex-
15 traneum cõferre.¶ vnum tamẽ nota,ꝙ † pater licet
Nota. ſit prohibitus meliorare aliquem ex filiis vel nepo
tibus,poterit meliorare illum filiũ vel nepotem,in
cuius fauorem facta es prohibitio.pro quo bene fa
cit.l.vna.de habitato.metro.co.mie.li.11. &.d.l.pa-
ter filium.§. fundum.de lega.3.&.l.voluntas.& ibi
Bar.& alij.C.de fideico. Idem Bar.in.l.ſi domus.§.
fi.in fine.de lega.1.& in.l.ſi mihi & titio. ff.de ver-
bo.oblig.vbi dicitur,ꝙ prohibitus alienare,poteſt
in conſortẽ alienare.¶ Hinc dicit Bal.in.l.1.in fine.
16 C.de donatio.cau.mor.ꝙ † prohibitus alienare niſi
in legitimum,videtur tacitè grauatus reſtituere.&
relinquere legitimo.¶ Quod facit ad.l.9.titu.de las
mándas.foro legũ.& ad plures leges iſtius volumi
nis,per quas prohibetur,ne parentes poſsint relin
quere extraneis tertiã partem bonorũ ſuorũ: quia
per eaſdem leges, parentes videntur grauati tertiũ
Quæſtio. relinquere ſuis,vel alicui eorum. ¶ An autem pa-
rentes poſſunt meliorare in tertio & quinto illum
filiũ,in cuius fauore facta eſt prohibitio, adde quod
dixi infra in.l.iſta in parte, que uon vala verſi.ſed
quæro. ¶ Vlterius quæro † pater promiſit nõ me-
17 *Quæſtio.* liorare filios vel nepotes,an poſsit eis vendere,vel
alios contractus alienationis cũ eis celebrare. Vi-
detur ꝙ non per l.ſicut.§.vẽditionis.ff.quibus mo.
pig.vel hypo.ſolui.&.l.fi.& ibi Bar.C. de prædiis
curia.li.10.& per.l.fi. C. de iure emphiteo.& per ea
quæ dicit Bar.in.l.filius.§.diui.vlti. col. in prin.ver.
quæro prohibita donatione.de lega.1. Dicit tamen
ibi Bart.in.6.col. verſi. an per ſententiam.& in.l.ſi
ſcientes.ff.de contrahen.emp.ꝙ ſi pater alienat,vel
donat,cõmittitur obligatio ad intereſſe:ſed nõ im-
peditur trãſlatio dominij.& idem tenet Inno. in.c.
rainaldus.de teſta.Bal.& Pau de Ca.in.l.ea lege.C.
de conditio.ob cau. ¶ Intellige tu dictũ Bar.& In-
no.vbi ſupra.in prohibitione facta à iudice per ſen
tẽtiam,ſecus in prohibitione facta à lege vel ſtatu-
to, vt in caſu noſtro, quia tunc prohibitio impedit
dominij tranſlationem.vt in auth.res quę.C.cõmu
nia de lega. tenet Bal.in.d.l.ea lege.2.col.ver.3. op-
ponitur.& habetur per titulũ de matrimonio con-
tracto contra interdic. eccle. Si enim iſto caſu ſuc-
cederet obligatio ad intereſſe, idem filius grauare-
tur, in cuius fauorem facta eſt prohibitio.quia ex-
trahendo intereſſe de bonis parẽtis, grauaretur in
ſua parte legitima, vt tu ipſe facta computatione
poteris videre. vide quæ ſuper hoc dixi ſuper in
glo.1.ſecũda oppo. & ei accumula.
d ¶ Non mejorar.valet igitur pactũ vel promiſ-
18 ſio de non meliorãdo.Et ſic habes,ꝙ † quẽadmodũ
per.l.poteſt interdici alienatio:ita poteſt interdici
per pactum. quia pa-
ctum poteſt quicquid
lex.vt per Bal. in.l.nõ
impoſsibile.in fine.ff.
de pactis.nam tale pa

tes [e] y paſſo ſobre ello
la eſcriptura publi-

ctum dicitur ius commune ſecundum eundẽ Bald.
in.l. non impoſsibile. in fine. ff. de pactis. & in.l.
liberti. 10.co. ver.ſignificat.C. de operis liber. glo.
19 in.l.qui mutuam. ff. mandati. ¶ Idem dicimus †
in pacto de non vendẽdo pignori appoſitum à de-
bitore domino pignoris creditori:quia impedit eius
venditionem.vt.l.ſi creditor.§.creditor. & ibi Bar.
ff.de diſtractio.pigno.& ibi dicit gl.ꝙ pro illo tex
tu fuit tempore ſuo recurſum ad pãdectas tũc exi-
ſtentes Piſis.Ex quo ſumitur cautela pro debitori-
bus pignorantibus res ſuas,vt paciſcantur cum cre
ditoribus,ne vendatur, vel diſtrahantur pro debi-
to,quia debet pactũ ſeruari.per.d.l.creditor.Quod
eſt optimũ, quia res in ſubaſtatione multo minus
venduntur iuſto pretio.

Adde. Et quod dicimus de lege & pacto,idẽ
eſt dicendum, ſi per iudicem prohi-
betur alienatio.vt ſi rem alienat con-
tra prohibitionẽ iudicis,nõ valet alienatio. ita tex.
in. l. proſpexit. cum. l. illis. allegata in glo. ibi. ff.
qui & à quibus.

e ¶ O deſcendiẽtes.quos ſi non expreſsiſſet,non
includerẽtur in prohibitione.vt tenet Bald.notan-
ter in.l.volũtas.2.co. ver.quęro vtrum ſi prohibea-
tur.C.de fideico.Bar.in.l.lucius.§.1.in fine.de lega.
3.& in.d.l.filius.§.diui.vlti.col. ver.quęrit Dinus.
de lega.1. Alex.in cõſi.6.incipi. conſideratis ver-
bis teſtamenti.pro quibus eſt textus in auth.de re-
ſti.fideicõmiſsi.§.maniſeſtum.verſi nos ergo.colla
tio. 9. ¶ Contrarium ſentit idem Bald. in.dicta.l. *Contra.*
voluntas. 1.colu. verſi. ſecundo oppo. C.de fidei-
co.per.l. cum hi.§.ſi plures. ff. de tranſa. vbi dicit,
quod ſi ratio prohibitionis ſe extendit ad omnes,
includuntur omnes deſcendentes etiam ſi non ex-
primatur ¶ Et idem videtur ſentire idem Bal.in.l.
fina.1.q. C.de hæredi.inſti. per. l.fina. C.de indic.
vidui tollen.& hoc verum,ſi ratio prohibitionis ſe
20 extẽdit ad omnes non aliàs. ¶ Sed pone.ꝙ † pater *Quæſtio.*
non meliorat: ſed vult meliorationi factæ de re ſua
conſentire, an poſsit? Videtur ꝙ ſic. quia, vt patet
ex ſupradictis, prohibitio de qua ſupra non exce-
dit perſonã promittẽtis, vel non extẽditur de per-
ſona in perſonam.vt per Bar. in.d.l.lucius.§.1.de le
ga.3. & in.d.l. filius.§. diui.vlti.col.dicto ver.quę-
rit Dinus.& Bal. in.d.l.voluntas. ¶ Contrarium te
ne.Imò qui non poteſt,meliorationi vel alienatio-
ni conſentiret.vt.d.l.cum pater.§.liberis.per glo.&
Bar.

Bar.ver.querit gloſa.el ſegũdo.de lega.2.idem Bar. in.l.fi.1.col.C.de pactis.& in.l.iubemus.C. ad veleia.& in.l.ſi fundus.§.1.ff.de pigno.poſt glo. ibi ꝑ Bal.in.l.2.C.ſi aduerſus donatio.licet Sali.cõtra in.l.fi.C.de pactis.& bene facit qđ dicit Bal.in.l. quotiens.la.1.col.1.C.de fideicõmiſsis.vbi dicit, quòd prohibita alienatione per ſe in perſonam certam, non poteſt dare occaſionem quòd alienetur. allegat textũ ad hoc ſatis notãdũ in.cap.1.§.fi.de inueſti.de re alie.fac.et pro eo eſt glo.in.l. ſi ita.in.§.ea lege.& ibi doctores moderni.ff.de verbo.obli.& faciunt ad hoc duæ regulę iuris. prima. Quod quis nõ poteſt facere, nec alius poterit eius nomine.facit etiam illa regula.Quod vna via prohibetur, alia denegari videtur.

ca^f ẽ tal caſo no pueda ^g hazer la dicha mejoria de tercio ni de quĩto, & ſi la hi-

f ¶ Eſcriptura publica. Ad intelligentiam iſtius
21 partis nota ꝙ † ſcriptura publica dicitur illa, quæ conſcripta eſt à perſona publica cum ſolennitatibus requiſitis. vt per gloſſam.& doctores in. capitulo.ſecundo.de fide inſtrumen. & in pragmaticis regni. folio.240. Si enim ſcriptura, etiam à publica perſona conſcripta, non continet ſolennitates, de quibus in dicta pragmatica, dicitur ſcriptura priuata. vt ibi. & tenet Baldus. notanter in. lege. ſcripturas.1. columna. ſuper verbo. notarij.C. qui potio.in pigno. ha. ¶ Idem erit ſi notarius non rogatur in forma tabellionis. ſecundum Baldum.in. lege finali.verſiculo. ſecundo opponitur.C.ſi certũ petatur.& in rubrica.C. de inſtrumẽtis.in ſecũda.col.verſiculo.ſed dubitatur nũquid notarius.

22 **Adde.** Sed quia ſæpenumero cõtingit, ꝙ † producitur in iudicio & in proceſſu vna apodexis, quæ dicitur ſcripta manu Alexandri, per quam confitetur ſe recepiſſe certam pecuniæ quantitatem: & dicta apodexis nullam habet ſubſcriptionem vel deſcriptionem teſtium. Altera pars negat illam apodexem eſſe ſcriptam manu dicti Alexandri defuncti, non anno quo iſte Alexãder.fuit tabellio, vel perſona publica aut priuata. ſi ſcriptura reperitur extra protocolum, dicit producens apodexem. ego volo verificare ꝑ teſtes, ꝙ illa apodexis eſt manu dicti Alexandri ſcripta: dato termino ad probandum ſuper iſta verificatione Iudex examinat multos teſtes, qui dicunt, ꝙ ipſi non interfuerunt quãdo dictus do. Alexander ſcripſit dictam apodexem, ſed habent notã eius manu: & facta cõparatione cũ aliis ſcripturis dicti Alexandri, eis videtur, ꝙ illa apodexis ſit ſcripta per dictum Alexan.(eſt dubium) an de dicta apodexi debeat haberi aliqua ratio. Dicunt quidam, ꝙ per dictam ſcripturam priuatam ſine teſtibus cum depoſitionibus dictorum teſtium deponẽtiũ, vt ſupra de comparatiõe literarum, ꝙ dicta apodexis ſemiplenè probat: ſed ꝙ tanta poteſt eſſe vis cõparationis, ꝙ etiam plenè probaret vt dicit Bar.in.l.admonendi.5.col.in.ver.circa prima.ff.de iureiu.refert Alex.in.4. volu.conſi.110.ſeqtur Anto de bu.& do.Abb.in.c.2. de fide inſtru. 3.&.4.col. ¶ Alij dicũt, ꝙ iſtud dictum Bar. poteſt ꝓcedere, quando cõparatio ſcripturarũ fieret per iudicem, & in pręſentia expertorũ.tũc tãta poteſt eſſe cõparatio ſcripturarũ, ꝙ haberet locum dictum Barto.vel teſtes poſſent eſſe ita viri prudentes, quibus eſſet credendũ, & cum comparatione litterarũ. vt probatur in.§.ſi quis igitur. in authẽ.de inſtru.cau.& fide.colla.6. ¶ Tertij dicũt, ꝙ dicta apodexis negata non probat per.l. inſtrumenta.C.de probatio.&.l.inter chartulas. de conueniẽ.fiſci debiti.lib.10. ¶ Nec eſt verũ dictũ Bar. vt ipſi dicunt: videlicet, ꝙ tanta poteſt eſſe comparatio, ꝙ plenè probaret. vt dicit Ioan.de Imol.in. d.c.2.de fide inſtru.5.col. in fine. ¶ Et contra Bart. tenet Sali.in hoc in.d.l.admonendi. & ita pertranſit Iaſo.in.d.l.in repe.2.3.&.4.col. ¶ Sed do. Matthæ.de afflictis in deciſione.neapo.104.dicit, quòd Ange.in authẽ.ſi quis poſt.C.qui potio.in pigno.ha.dicit ſuper glo.1. quòd hic articulus ſcholaribus.quòd ſcriptura ad quam fit comparatio, eſt illa ſcriptura principalis, quę producitur in iudicio ad debitum conſequendum, & negatur ſcriptura manu eius, cuius aſſeritur: & ſi illa ſcriptura eſt priuata, non poteſt peti vt per illam fiat comparatio literarum, niſi habeat ſubſcriptionem trium teſtium, vel probetur per tres teſtes, qui viderint illam ſcribi. propterea dicit, fuit cauti mercatores: vt non confidant in ſimplicibus apodexibus in abſcondito factis: & à nullo ſubſcriptis: quia ſi producantur in iudicio, & debitores negant eorum manu ſcriptas, vel forſan debitores mortui ſunt, non poterit peti, vt per talem ſimplicem apodexem fiat comparatio literarum.bene tamen poterit interrogari, an manu ſua ſcripta ſit ex æquitate.l. vbicũq;.ff.de interro.actio.l.ad cognoſcẽdas C.de inge.& manu. poterit etiã cõpelli ad ſcribendum. Tamen hęc non eſt ſufficiens cõparatio: cum quotidie forma ſcribẽdi mutetur ex multis accidẽtibus.vt in authẽ.de fide inſtru. circa principium. colla.6. ¶ Scriptura autẽ, quæ ꝓducitur in iudicio ad hoc vt fiat cõparatio ex illa ſcriptura, oportet ꝙ ſemp ſit indubitata, ideo oportet ꝙ ſit publica, vel de archiuo publico ſumpta, aut trino teſte notata: quorũ ſaltẽ vno eorũ ſcriptionẽ atteſtẽtur, aut dictas ſubſcriptiones eorũ manu factas eſſe ꝑ cõparationẽ ꝓbẽt. vt.d.l.cõparatiões. ¶ Vel ꝙ illa ſcriptura, ex q̃ petitur cõparatio, per aduerſariũ producat velut ſcriptura ſcripta manu eiuſdẽ.vt in authẽ.ad hęc.C.de fide inſtr.Et dicit dictus do.Matth.de afli.vbi ſup, ꝙ qñ petitur fieri cõparatio de ſimplici apodexe ſine teſtibus cũ alia ſcriptura eiuſdẽ, q dr feciſſe illã apodexẽ, q̃ eſt ſimplex, & ſine teſtibus

talis

talis cõparatio non poteſt fieri, qa facilius cõtrafit ſcriptura vnı⁹quã ſcriptura vbi ſunt plures ſubſcri ptiones.vt dicit Sali.in.d.l.comparationes. 4. col. in principio. Et ideo famoſus doctor Franciſcus de Aretio in conſilio.64. incipiente.diligenter & maturè diſcuſſo. tenet ꝙ iſta teſtificatio teſtiũ deponentiũ,ꝙipſi nõ fuerũt pręſentes quãdo fuit ſcripta dicta apodexis ſed habẽt illã ſcriptã manu illius,

ziere que no valga. ¶ Y anſi miſmo mãdamos q̃ ſi prometio el padre o la madre o algunos delos aſcẽdientes de mejoraria alguno deſus hijos o deſcendiẽtes enel di

qui habet notã manum illius,non probãt:quia ſola cõparatio nõ ſufficit ad cõdẽnandum. & hoc tenet Bar.in auth.& ſi cõtractus. C.de fide inſtru. dũ dicit,ꝙ circa cõparationes de facili erratur &c. & in ſequen. col. dicit.ꝙ apodexis ſineſubſcriptione teſtium ſi approbatur per comparationem,non facit plenã,ſed ſemiplenã probationẽ.itẽ idẽ ſi teſtibus tãtũ approbetur,quia ſemiplenè probat.ſed ſi vtroquemodo,teſtibus,& cõparatione,·plenè probat. & intelligit de approbatione teſtium,qui viderint eum ſcribere,aliàs pręſcribere illã apodexẽ. vt declarat Bar.in l.nuda.2. co.de donatio.& ibidem tenet illud idem quod dixit in.d.auth.& ſi cõtractus. & in.d.l.admonẽdi.ſed Io.de Imol.in.d.c.2.de fide inſtru.& Ludo.in.d.l.nuda tenent, ꝙ quãdo teſtes deponũt ſe fuiſſe pręſentes quãdo ille debitor ſcripſit illã apodexẽ,tũc plenè probãt,quia tunc bene deponũt.ſequitur Feli.in.d.c.2.ver.7. limita.5.col. verſi.his ſic diſcuſsis. ¶ Et ſuper his omnibus dicit Matth.de Aſli.deci.nea.181.ꝙ in cõſi.neapo.fuit in cõcordia iudicatũ, ꝙ ſcriptura priuata ſine ſubſcriptione & depoſitione teſtiũ, qui viderint illã ſcribere,ſed ſunt teſtes,qui dicũt ꝙ ipſi habẽt notã manũ illius,& eis videtur ꝙ ſit eius manus,tamẽ non viderũt eum ſubſcribere,ꝙ talis apodexis nullã fidẽ facit. ¶ Tu verò regnicola vltra omnes doctores & ſuper omnia iura ſuperi⁹ inducta, habes caſum in expreſſo in.l.119.ti.18.tertia par. per quã legẽ miro modo quęſtio ſupradicta terminatur. Et ſi hodie d.l.facit ceſſare laborẽ tantorũ doctorũ. & vide qđ plenè ſuper iſto articulo dixi in.l.27. in glo. ſuper parte de reſtituciõ. in ver. 8. in quib⁹ creditur &c. infra. ¶ Verũ tamẽ eſt, ꝙ.d.l.118.duos tantũ teſtes requirit Ego tamẽ,ſi caſus accideret ſup parua ſumma,cũ vno teſte de viſu,& ſcriptura recognita per cõparationẽ,iudicarẽ contra debitorẽ.nã ſi fama facit ſemiplenã probationẽ,& in aliqb⁹ plenã,vt plenè doct.in.c. veniẽs el.1.de teſti. nõ mirũ ſi cũ vno teſte de viſu &c.·iudicarẽ pro ſcriptura. videq̃ in materia dicit Matth.de Aſſli.deci.neapo. 113

¶ Et nota hic vnũ caſum,in quo requiritur ſcriptu-
23 ra † vide plures alios per glo.in.c.1. de cẽſi.lib.6. in parte,in ſcriptis.& in.l.pactum quod bona fide.in parte,ſecundũ ius.& ibi per Bal.C.de pactis. & in ſpe.de inſtru.edi.§.reſtat.verſi.ſed ſi alij teſtes. vbi emunerat.29.caſus. & in.l. attrahitur.ff. de pigno.

24 ¶ Extra quęro. † Scriptura fuit confecta:attamen caſu pdita eſt, neq; reperitur, an ſufficiat probare confectam eſſe & perditam. Bar. tenet ꝙ ſic.in.l.teſtium.verſi. vltimo tene menti.C.de teſti.

25 o algunos delos aſcẽdientes de mejoraria alguno deſus hijos o deſcendiẽtes enel di

g ¶ No pueda, † qa pacta ſunt ſeruãda,vt in.l.iuriſgentiũ.§.pretor ait.ff.de pactis.niſi ſint contra ius. vt in Spe.de loca.§. nũc aliqua. verſi.35.docto.& Bal.in.l.ſi ita quis.la.a.in.§.ea lege.ff.de verb.obli. docto.moderni.in.l.ea lege.C. de conditio.ob cau. ¶ Et ibi dicunt docto,ꝙ pactum de non alienando appoſitum in cõtractu,cõforme iuri cõmuni, operatur,vt res,quę regulariter nõ poſſet alienari, neque poſsit etiã in caſibus,in quibus aliàs ſi nõ fuiſ-
26 ſet factum pactum, potuiſſet alienari. ¶ Quid † in vẽditione, ſi apponatur pactũ de non vẽdendo,an valeat.Bar.in.l.qui abſenti.§. ſi quis poſſeſsionẽ.ff. de acqui.poſſe.& in.l.ſi creditor.§.1.ff.de diſtra.pigno.& in.l.filiuſfamilias.§.diui.3.col,in fine. verſi. quæro an per contractus.de lega. primo.& in.l.penulti. ff. de pactis.Bal. in.d.l.ea lege. 1. col.ver.modo veniamus. C. de conditio.ob cau. diſtinguunt. vide ibi per eos.

h ¶ Que no vala. Intellige ꝙ nõ valet, ſi melioratio in tertio & quinto eſt liberalis, voluntaria, vel gratioſa:ſecus ſi eſſet remuneratoria,quia tũc valeret inquantum ſe extendũt ſeruitia vel debita volo dicere.ꝙ pactum vel promiſsio de non meliorãdo aliquem ex filiis vel nepotib⁹ in tertio & quinto: nõ ſe extẽdit ad donationem remuneratoriam, ſed tantũ ad volũtariam,& liberalẽ donationẽ. dixi in procemio ſupra in parte.por la gr͂a de dios.& in.l. 29.infra.in parte,las otras donaciones.& iſte intellect⁹ eſt notãdus ad legẽ iſtã. ¶ Oppo.cõtra iſtam partẽ.& videtur,ꝙ ſi ſit melioratio in quinta parte bonorũ, valeat,qa poteſtas relinquẽdi pro anima, debet eſſe libera:& ſi nõ intantũ,ad minus inquantũ à lege permittitur vt.l.1.C.de ſacroſ.eccle. iũcta. l.9.ti.delas man. foro le. aliàs pactũ vel promiſsio contraria eſſet contra bonos mores, quæ non valeret.vt per Bal. in.l. pactum.19.q. C. de colla. per.l. iuriſgẽtiũ.§.generaliter.ff.de pactis.habetur in ſpe. de probatio.§.3.ver.ſed pone.el.1.& in ſpe.de loca. §.nunc aliqua.ver.35.&.l.4.&.6.ti.delos pleytos q̃ deuen va. non.fo.le. ¶ Solue dupliciter. Primò,ꝙ pactum vel promiſsio,de qua ſupra, non eſt in pręiudicium animæ:quia hęredes ex promiſsione legis tenentur diſtribuere pro anima defuncti quintã partem ſuorũ bonorũ,& ſi nihil in teſtamẽto dixerit. vt.l.3.infra.vbi eſt caſus. ¶ Secũdò tu habes, quòd diſpoſitio teſtatoris habetur pro lege. vt in auth.de nuptiis.§. diſponat. colla.4. & dicitur lex priuata talis diſpoſitio. vt ibi.ſed lege publica caue-

tur

Nota. Intellectum. opp. ſo.

not. qd. singulis si promisit non ... meliorare, et meliorauit, si valeat qd tum ad omnes. 7.

cho tercio y quinto por via d casamiēto[k] o por otra causa onerosa[l] algūa q̄ ē tal caso sean obligados alo cōplir y hazer: & si no lo hizierōq̄ passados los dias d su vida la dicha mejoria o mejorias de tercio o quinto seā auidas por hechas.[m]

tur, q hęredes tenentur erogare pro anima defuncti quintam partē bonorum suorū, nisi defunctus aliud disponat per.d.l.36.ergo nil refert, an q lex
27 deferat, vel testator relinquat. ¶ Sed q̄ro.pater † Quæ. habēs quatuor filios vel nepotes ad instantiā vnius vt in secūda pte illius legis promisit nō meliorare aliquē ex filiis vel nepotibus: sed facta promissione, meliorauit vnum ex eis. an melioratio sit nulla quoad oēs filios vel nepotes: an verò quoad illū filium tātum, ad cuius instantiā facta fuit promissio. Et videtur quòd melioratio sit nulla quoad omnes filios & nepotes. Primò per istā legē, quę generaliter loqtur. ergo generaliter debet intelligi. vt.l. de pretio. ff. de publica. &.l.2. & ibi Bar.ff. de officio.pręsi.nā lex generaliter loquēs, oēs ligat, omnesq; comprehendit. vt ibi. ¶ Secūdò facit lex.1.§.is qui nauē.ff. de exercito. vbi dicitur, q legū verbis standum est ¶ Tertiò facit ratio prohibitionis. quia si meliorasset in tertio & q̄nto aliquē ex filiis, vel nepotibus, directè veniret contra promissionē ab eo factā, qa
Contra. iam aliquē meliorat ex filiis.igitur &c. ¶ In cōtrarium facit glo.& quod dicit Bar.in.l. insulā.ff. qui potio. in pigno.habe.& quod idem Bar.in.l. vete-
28 ribus.ff.de pactis. vbi dicitur, quòd † pactum interpretatur pro quo est appositū, sed non pro aliis. ¶ Secūdò facit.l.epistola.§.pactū.&.ibi Bar.et alij. ff.de pactis.& qđ idem Bar.in.l.ex.cōuentione.C. eo.ti.&.l.2.& fi.& ibi Bal.C.sine censu vel reli.vbi dicitur, q pactū operatur inter ipsos paciscētes tātū. & sic promissio facta inter patrē & filiū operatur inter eos, & in vtilitatē illius filij, in cuius fauorē facta fuit promissio.nō, tamē in fauorē aliorū filiorum, cum quibus nihil actū fuit. ¶ Nec obstat si dicatur, q per fratrē fuit fratribus ius quesitū, ne pater posset aliquē ex eis meliorare.quia tu habes, q alteri per alterū regulariter nō acquiritur stipulatio: etiā si expresse stipuletur. quāto magis si tacitè. vt.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verbo.obli. &.l. 7.cum aliis.ti.11. quinta parti. quia neq; pactū pro alio valet. vt in Spe.de arbi.§.8.ver.sed pone compromissum. el.2. & in Spe. de loca.§. nunc aliqua. ver.85. ¶ Tertiò facit.l.licet. & qđ ibi dicit Bar.C. fami.her.vbi dicitur, q pactū valet inter ipsos paciscentes, nō inter alios, nisi alij sint hęredes, & hoc in pacto affirmatiuo. secus in negatiuo, quia non transit ad hęredes: nisi actum sit expresse, q trāseat, vt per Bar.in.l.qui in futurū.§.1.ff.de pactis. habetur in Spe.de tregua & pace.in fine.tenet Bar.in.d. l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pactis.facit.d.l. ex conuentione.co.ti.& ibi dicitur, q pactū est seruandū inter ipsos paciscētes. qa nihil est tā congruū fidei humanę, quā ea quę inter ipsos paciscentes placuerūt seruare. vt.l.1.ff.de pactis. ¶ Quartò facit.l.fi.ff. si certū peta.& quod dicit. Ioan.de por.in.l. stipulatio ista.ff.de verbo.obli.vbi fertur, q promissio impersonaliter facta, in dubio refertur ad promittentem, & ad eum, cui facta fuit promissio extrahit de tota sublātia defuncti partē suā legitimam integram. idest.antequā melioratio de tertio & quinto extrahatur.de remanente verò debet extrahi melioratio d tertio & quinto ab eo, cui facta fuit antequā alij filij, vel nepotes extrahant suā legitimā. ¶ Quod est verum, vt supra dixi, si constat, q ad instantiā vnius filiorum facta fuit promissio: aliàs in nullo valebit melioratio. vt in lege ista. & bene facit qđ dicitur de donatione, quia debet reuocari: aliàs non valet in eo, quod excedit terminos legis: sed in alio sic. vt in lege.decimanona. Et ibi dixi in parte.no exceda.in principio infra. valet igitur donatio in casu supposito inquantū valere potest: nō tamē quo ad personam, in cuius fauore fuit factum pactum. Et hoc argumentum de re ad personam procedit. vt in.lege omnia.§.finali. de legatis. & ibi Baldus.
29 ¶ Sed quęrò.an † pater possit meliorare illum filium, ad cuius instantiam facta fuit promissio. Tene q sic, per supra dicta.& facit in argumentum.l. qđ fauore. C.de legi.& quod dicit Bar.in.l.q̄uis.ff. de pigno. actio.vbi dicitur, q pactū fauorabile nō pōt retorqueri in odiū illius, cui cōceditur. dixi in.l.ista super parte. entre biuos. ¶ Vlterius q̄ro Questio. Questio.
30 † pater meus mihi pmisit aliquē ex filiis vel nepotib⁹ nō meliorare inter viuos nec in mortis articulo, vt supra promissiōe facta: ego decessi aliqbus filiis relictis: nūqd obitu meo expiret pmissio, taliter q pater meus possit aliquē filiorū suorū vel nepotū meliorare in tertio & quinto suorū bonorū? Videtur q sic. qa pmissio, de qua supra, est psonalis & extinguitur cū psona cui fuit facta. argu.tex. in.l.in cōscribēdo. C. de pactis. ¶ Contrariū tene Contra. per textū in.l.si pactū.ff.de probatio. vbi dicitur, q si dico. promittis mihi, videor etiā prouidere hęredi meo. Idē tenet Bal.in.l.1.vltima col.ver.modo quęro.C.per quas personas nobis acqui. ¶ Quid si filius, cui facta fuit promissio, decessit sine filiis & descendētibus: an pater teneatur obseruare promissum? Videtur q nō, qa promissio nō extēditur ad alias personas, quā specificatas, eorūq; filios. vt per.Bar.in.l.si vn⁹.§.ante omnia.ff.de pactis.& in. d.l.si pactum.ff.de probatio. Quæro vltimo.an do Questio. natio facta contra prohibitionē istius legis sit nulla ipso iure, an per querelam. Bar. in.l. titia.§. imperator.1.col.versi.quęrit glo.de lega.2.dicit, quòd

reuocatio

reuocatio donationis,quæ fit ex præſumpta volũtate donatoris per legẽ ſi vnquã .C. de reuo. dona. eſt nulla ipſo iure,adeò,ꝙ res poſſet vẽdicari & cõdici, vt ibi notatur.ſed reuocatio, quę fit per titulũ de inoffi.donatio.non fit niſi propoſita querela vt per.Bar.& docto.in.d.l.1. C.de inoffi.donatio.

i ¶ De mejorar.ergo promiſsio debet adimpleri, quia promittentibus lex impoſita eſt:vt ſe debere putent, quod ſponte promittunt.c.1.de donatio.& l.1. titu.11. quinta partita.

Adde. Iſta fuit etiam cõcluſio Ioan. And.in addi.ad Spe.in ti.de obligatione & ſolutione. vbi dicit,ꝙ † promiſsio cõſti
31 tuendi dotem habet eundem effectum,ac ſi eſſet cõſtituta. Hinc dicit Sali.in.l.ſi vt proponis.de cõdi.ob cau.quòd ſi quis cõuenit donare, tunc eſt donatio argu.tex.in.c.1.de donatio.infinitiuum enim omne tẽpus concernit,& reſpicit,& ſic præſens. Et licet Sali.nõ allegat glo.eſt in.l.4.§.cato.ſuper verbo, per te nõ fieri.ff.de verbo.obli.quæ dicit,ꝙ infinitiuum omne tẽpus reſpicit. tenet Alex.in.2.volu. conſi. 31. colu 3. &. 3. volu. conſilio. 83. colu.3. ¶ Hinc etiã Bal.in.l.fi.C.de dotis promi. dicit, ꝙ parem vim habet dos promiſſa,& conſtituta.& bene facit.l. aſsiduis. C. qui potio.in pig.habe. &. l. vnica. C. de rei vxo. actio. & ſunt multa conſilia Alex.in.2.volu.conſi.220.co.3.& in.4.vol.con.63. in.7. co. & conſi.67.in fine.

32 ¶ Et nota ꝙ † promittẽs donare nõ ſolum tenetur donare,ſed vacuam poſſeſsionẽ tradere rei donatę. notatur in.l.in ædibus.§.ff.de donatio. Idẽ di-
33 cimus † in eo, qui promiſit vẽdere ſub pœna,quia incidit in eam,ſi vendit,& nõ tradit.tenet Bal. in.l. fi.C.de pactis inter emp.& vẽdi.ver.ſed pone. pro quo ex tex.in.l.15.ti.delas vẽdi.y cõp.fo.le.& in.l. ſi cõditio.C.ꝺ actio em.& vẽdi.tenetur enim vẽditor præciſe ad tradẽdũ rẽ emptori, ſi illã habet, vel habere põt. vt. d.l.15.&.l. exempto.in princi.ff.de
34 actio.emp.& vendi. ¶ Nota tamen,ꝙ † is qui promiſit filiũ vel nepotẽ meliorare:vel ſi promiſit vẽdere ſub pœna,liberatur,ſi cõſtituit ſe nomine emptoris precario poſsidere, vel eius, cui promiſsio fuit facta de meliorãdo.dixi in.l.17. ſupra in parte.
35 la poſſeſsion. ¶ Vlterius nota,quòd † licet promiſsio donandi dicatur donatio, non tamẽ dicitur contractus nominatus.ſecundum Bar.in.l.iuriſgentium.in principio.ff.de pactis.

k Caſamiẽto.& ſic patet,quòd requiritur cauſa & iuſta, vt pater teneatur ad obſeruãtiam promiſsionis.vt etiã tenuit Bar.in.l.filius.§.diui.1.co.de lega. 1.& in.l.pater.§.Iulianus agrippa.de lega.3.& Bal. in.l.quotiẽs la.1.ver.ſequitur in glo.C. de fideico. & ibi vide.& in ver.quę ro quid eſt dictum.

Adde. Sed hodie iſta promiſsio de meliorãdo in cauſa dotis nihil operatur, & promittẽs nõ tenetur adimplere.per quandam.l.editã in curiis de Madrid per Chriſtianiſsimũ Carolum quintũ huius nominis Imperatorem & Regẽ Hiſpanię.anno incarnationis domini mcę,1534.die.22. mẽsis decẽbris, & eſt antepenul. in ordine. Super qua promiſsione plura ſcripſit do.doct.de Pala.in repe.c. per veſtras. de donatio. inter vi.& vxo.ſuper tex.co.355. in ver.reſtat.& ſuper rubrica.co.151.ver.præſertim.vſq; ad ver.prętere a.el.1.& ſuper tex.co.308.ver.ex his patet.

l ¶ Oneroſa. Ex his verbis bene apparet, ꝙ cauſa dotis eſt oneroſa. Intellige tamẽ quoad virũ,ſed quoad vxorẽ dicitur lucratiua.dixi.in.l.17.ſupra.

m ¶ Por hechas. Nota hic textum ſatis notandũ & ſingularem,in quo promiſsio donandi operatur donationem:ſecuta morte promittentis.& per hoc videtur comprobata opi. Ioan.And.in additio.ad Spe.in rubrica de obli.& ſolu.1.co.& Ioan.de por. in.l.ſi fideiuſſor. §. meminiſſe.de lega.1. vbi dicũt, quòd promittens ſe promiſſurum dare.10. videtur promittere de præſenti dare decem,& de præſen- Nota.
36 ti obligatur & tenetur dare. Itaque † quadam iuris fictione promiſsio donandi iſto caſu morte promittẽtis habetur pro donatione. Et quòd iſta ſit fictio, patet ex his verbis,ſean auidas por hechas.qa iſtud verbũ,habeantur,cũ ſit verbum futuri temporis,inducit fictionem.vt per Bal.in.l.ſiue poſsidetis.1.colu. C. de probatio.& idẽ operatur quod veritas : quia eſt fictio inducta à lege. vt per Barto. in.l.ſi is qui pro emptore.in repetitione.ff.de vſucap. & in.l. nec vtilem. ff. ex quibus cau. ma. per Bal.in.d.l.ſiue poſsidetis. Sed cõtra iſtud quodãmodo tenuit Pau.de Ca. conſi.107.incipi.dicta donatio.in vltima col.& pro eo allego textũ in.l.ſi pecuniam.aliàs incipit.ſi ergo pecuniã.ff.ſi certũ peta.vbi dicitur, ꝙ promittens ſe donaturũ titio fundum,nõ videtur donare. & quaſi idẽ tenet Io. An. licet in aliis terminis in.c.fi. de ſponſa. vbi dicit,ꝙ promittẽs ſe deſpõſaturũ Bertæ,non videtur ſe deſpõſare.Itaq; iſto caſu promiſsio donãdi,nõ operatur donationẽ:ſicut promiſsio cõtrahẽdi matrimonium,nõ operatur matrimoniũ. Sed reſpõde ad cõtraria,ꝙ. d.l. ſi pecuniã. loquitur in re mutuata, non donata,vel dic,ꝙ loquitur.d.l.in donatione vera,in qua,vt res dicatur donata,requiritur in donãte quòd donet,&in recipiente quòd recipiat in donationem, aliàs non dicitur donatio. vt ibi. Vel dic, ꝙ iſta lex loquitur in donatione, aliàs in promiſsione facta de donãdo ex cauſa oneroſa. vt patet ex ea iura:cõtraria verò loquũtur in promiſsione facta ex cauſa lucratiua. Itẽ reſpõde ad dictum Io.And.in.d.c.fi.ꝙ illa promiſsio nõ tranſit in ſpõſalibus,quia ad cõtrahenda ſpõſalia requiritur certa forma,qua ceſſante,ceſſant ſponſalia. vt.d.c.fi.cũ multis aliis. Propterea ibi promiſsio non operatur ſpõſalia ficte:quia fictio nõ inuenit verba ſubſtãtialia ſuper qua figat pedes.vt per Bal.in.l.ſcien dum.ff.ex quibꝰ cau.maio.probatur in.l.huic ſcri- Solutio.
37 pturę.ff.ad legẽ aqui. Item † fictio non cadit niſi ſuper

ſuper certis.vt per Bar. in.l.diuus. 1.co.ff. de reſti. in integr. ſed promiſsio in ſpõſalibus nõ eſt certa. quia promittens poteſt cõtrahere: cũ alia iura ſunt
38 clara per totum titulũ de ſpõſa. ¶ Quero † an promittẽs donare, poſsit pœnitere. text⁹ videtur ſentire ꝙ ſic in.l.17.in principi.ſupra.vbi dicitur, ꝙ donatio de tertio & quinto facta filio ante traditionẽ põt reuocari. ergo multo fortius promiſsio de donãdo reuocari poterit. ¶ Cõtrariũ tene per tex.in d.l.17. in parte, o el dicho contracto.dicit.n. d.l. ꝙ regulariter donatio facta filio de tertio & quinto poteſt reuocari.excipit tamẽ, niſi donatio ſit facta ob cauſam matrimonij: vel ob aliã cauſam oneroſam, quia tũc reuocari nõ poterit donatio, etiã ſi res donata nõ ſit tradita.vt ibi. ¶ Et nota. quia iſta lex eſt optima extenſio ad ſupradictam.l. Quia nõ ſolũ donatio facta ob cauſam oneroſam re non tradita reuocari nõ poteſt: ſed nec promiſsio de donando ob cauſam ſupradictã, quod eſt valde notãdum, vt ſupra dixi per iſtã legẽ. ¶ Itẽ quæro quare iſta lex magis ſe refert ad tẽpus mortis, quã ad aliud tẽp⁹, vt donatio habeatur pro facta? Dic ꝙ iſta promiſsio ſonat in futurũ. & tu habes, ꝙ verba
39 † futuri tẽporis dirigũtur ad tẽpus mortis, & durat vſq; ad hoc tẽp⁹. textus eſt qui hoc dicit in.l. 2. & ibi Bar. in prin.ff.de auro.& argẽto lega.quod nota.

¶ Ley. xxiij.

QVando el padre o la madre por contracto entre viuos o en otra poſtrimera volũtad hiziere a alguno de ſus hijos o deſcendiẽtes alguna mejoria del tercio de ſus bienes, que la tal mejoria aya cõſideraciõ a lo q̃ ſus bienes valierẽ al tiẽpo de ſu muerte y no al tiẽpo q̃ ſe hizo la dicha mejoria.

Summarium.

1 *Legatum & legitima qualiter ſe habent.*
2 *Donationes de tertio ſecundum quod tempus extrahantur de hæreditate.*

QVando el padre. Iſta lex eſt breuis, & clara, ideo nõ ſummatur. fuit tamẽ neceſſaria ad declarationẽ multarũ legũ iſtius voluminis, & pro l.9.ti.delas mã.fo.le.quibus dicitur, ꝙ parẽtes inter viuos, & in vltia volũtate, poſſunt meliorare ſuos filios, & nepotes, vel aliquẽ ex eis in tertio & quinto bonorum ſuorũ. nec dicebatur, an debeat haberi cõſideratio ad bona, quę pater habebat tẽpore promiſsiõis, an tẽpore mortis. Super quo fuit maxima cõtentio in conſilio regũ noſtrorum inter magnos conſiliarios & valẽtiſsimos doctores regalis curię, vt audiui à domino docto.de Pala.qui cũ eſſet tũc, & nũc eſt vnus procerũ dicti cõſilij & de antiquioribus, fuit in deciſione iſti⁹ quęſtionis. & inde iſta lex cum maturo cõſilio & deliberatione fuit facta. ¶ Hãc quęſtionẽ ſuſtinuit ipſe, vt refert in repetitione.c.per veſtras.de donatio.inter vi.& vxo.ſup tex.334.co.ver. Et iſta faciũt ad quęſtionẽ ſuper rubri.226.col.ver.itẽ ſi mater. ſed nõ decidit eã, quia ante editionẽ iſti⁹ legis dictã fecit repetitionẽ. & cũ l.iſta cõcor.l.19.ſupra. ¶ Ex quib⁹ legibus apparet maxima cautela cõtra legẽ ſupra proximã in fine. *Cautela* Quia ſi pater promiſit meliorare filiũ vel nepotẽ, & nõ meliorauit, habetur melioratio pro facta, & eſt valida iuris fictione per mortẽ patris.vt ibi.ſ.in qualitate: nõ tamẽ in quãtitate.nã promiſsione facta, pater poterit vẽdere, vel aliter alienare omnia bona ſua: & nõ cõſtat de fraude, filius nil cõſequetur ex promiſsiõe, & ſic euaneſcet donatio vel promiſsio, de qua in.l.ſupra pro
1 xima. ¶ Et quod dicimus in donatione, † idem dicimus in legitima, quia debetur ſecundum tẽpus mortis.l.cũ quæritur. C.de inoffi. teſta. cum ſimi. ¶ Habent enim ſe prælegatũ & legitima vt genus *Regula.*
2 & ſpecies. ¶ Quod limita in donatione † liberali, *Limita.* ideſt in illa, quæ ſit nulla cogente neceſsitate, ſed ſola liberalitas eſt cauſa donationis. ¶ Secus in illa, quę fit ex cauſa dotis, in qua non tẽpus mortis, ſed conſtitutionis dotis inſpicitur. per ea, quæ notat Bal.in.l.in ſucceſsione. C.de reuo.his quæ in frau. credi.& in.l.fi.§.fi.pe.co.C.de vſu.rei iudi. & in.l. quãuis.in fi.C.de fideico.Ang.& alij in.l.ſi vt proponas.§.hęreditatem.ff.de inoffi.teſt. Ange.& Io. de Imo.Ludoui.& Alex.in.l. pactũ. ad finẽ. C. de collatio.Ioã.de Imo.& Ancha.in rubrica.de teſta. Bal.& Sali.in.l.1.5.q.C.de inoffi.dotibus.Cinus in l.fi.pe.co.C.de pactis.quẽ alij ſequũtur.& ibi dicitur, ꝙ ſi pater aſsignauit filio legitimã in vita licet poſtea pater aliqua bona acquiſierit, de illis nihil habebit filius.& facit.l.ſi ita legatũ.ff.de auro & argento lega.ibi, hac demonſtratione præſens nõ futurum tempus oſtẽdit. ¶ Ad idem.l.fi.§.qui indiuiſam.ver.non faceret voluntatem.de lega.2. Et bene facit quod voluit Cinus, quem alij ſequuntur in.d. l.fina.pe.col.C. de pactis. dum loquitur de eo, qui non habebat niſi vnicũ filium, vt ibi per eum, qui dicit procedere, etiam ſi pater dixiſſet, dono tibi talia bona poſt mortem meã: nam debet attendi tempus donationis. licet Sali. ibi ſit contrarius in hoc. quem videtur ſequi Alex. in.l. ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de verbo.obli. ſaluando in vno caſu ſolo, ſcilicet, quãdo per dicta verba induceretur cauſa mortis donatio, vt ibi latius per eum. ¶ Quãuis enim bona patris pereãt, filius habebit dictam legitimã, vel filia dotem. vt ſentiunt Bal. & Sali.in d.l.1.C.de inoffi.doti. ¶ Pręſertim ſi apparet de mẽte patris ex verbis vel factis, quoniam in hoc ſequenda eſt voluntas diſponentis.vt dicta.l. ſi ita le

gatum

gatũ & ibi Bar. ❡ Intellige tamẽ, quando filius fuit contẽtus dicta legitima, & renũciauit cũ iuramẽto totę hęreditati paternę, & eius ſucceſsioni, aliàs ſecus. ſecundũ Bal. in. d. l quãuis. ❡ Videtur etiam de mẽte tex. in. c. quàuis pactũ. de pactis. lib. 6. vbi videas Georgiũ in repetitione, maximè in. 5. col. in. 1. limita. ❡ Et ſecundũ hoc forſan debet intelligi quod voluit Bal. in. c. cũ. m. 7.

❡ Ley. xxiiij.

Qvãdo el teſtamẽto ſe rõpiere ⁿo

co. ver. & eſt argu. de cõſti. vbi argu. illius textus dicit, ꝙ filia, quæ recepit centũ pro integra ſua legitima, augmẽtatis facultatibus patris poteſt petere legitimam ex ſuperexcreſcentia bonorũ. quod dicit eſſe valde notandũ, & facere textũ in. l. his honoribus. §. auctis. ff. de vaca. mu. de quo dicto facit feſtũ Barba. in repe. rubricæ. C. qui admitti. char. 8. fi. co. vbi cumulat multa ſimilia, quę videas per te. & vide vltra alios do. doct. đ Pala. in repe. c. per veſtras. de donatio. inter virũ & vxo. ſuper text. 332. co. cũ duab⁹ ſequẽ. qui notãter loquitur. & pro eo eſt hodie tex. in. l. 29. circa finẽ infra, quam tene menti.

Nota. ❡ Et quanuis. d. l. 29. dicat, ꝙ in aliis donationibus habeatur cõſideratio ad tẽpus mortis: pręter quã in dote, in qua habetur cõſideratio ad tẽp⁹ promiſsionis: idẽ crederẽ in aliis donationibus remuneratoriis habere locũ, vt in eis habeatur reſpectus ad tẽpus promiſsionis, nõ ad tẽpus mortis promittẽtis, vel teſtatoris, aut donatoris: quia eadẽ eſt ratio & fortior: quia iſta potius eſt ſolutio debiti, quã donatio. & iſtud videtur ſentire glo. cõmuniter approbata in auth. vnde ſi parẽs. C. de inoffi. teſta. & in. l. ſi donatione. C. de collatio. Bar. & alij in. l. ſi fortè. ff. de caſtrẽ. pecu. & in. l. frater à fratre. ff. de conditio. inde. & in. l. 1. §. nec caſtrẽſe. ff. de collatio. bonõ. Abb. in. c. fi. in fi. de donatio. & quod dicit text⁹ optimus. in. l. binus. ff. ſi quid in frau. patro. tangit gl. licet nõ bene explicat in. l. ſi volũtate. C. đ dotis ꝓmi. & doct. ibi. Auge. in l. 2. §. creditũ. ff. ſi cer. ꝑet. Abb. ana. & Maria. in. c. cũ eccleſię. de ſimo. doct. in. l. diuortio. ff. de verb. obli. do. doctor de Pala. in repe. c. ꝑ veſtras. de dona. inter vi. & vxo. ſuper rubri. 227. co. vbi vide. ❡ Propterea intelligo. d. l. 29. ibi dũ dicit. pero las otras donaciones. ſ. liberales, nõ remuneratorię. vide quę ibi dixi ſuper hoc.

Intellectus ad. l. 29. infra.

Summarium.

1 *Legatũ de tertio & quinto, an inualidetur, rupto teſtamẽto.*
2 *Teſtamentũ impugnans, an debeat habere commodum ex eo.*
3 *Teſtamentum an præſumatur validum & ſolenne, ſi contrarium non probetur.*
4 *Teſtamentum, in quo filius eſt præteritus, vel exhæredatus, an ſit nullum.*
5 *Exceptio nullitatis contra teſtamentum, in quo filius eſt præteritus, an debeat opponi.*
6 *Teſtamentum nullum, an conualeſcit aliquo caſu.*
7 *Teſtamentum contra officium pietatis, an ſit inofficioſum.*
8 *Querela inofficioſi teſtamẽti, quibus perſonis competit,*
9 *Querela inofficioſi teſtamenti, an competat contra quancũque inſtitutionem inofficioſam.*
10 *Querela inofficioſi teſtamenti vt competat, quæ requirantur.*
11 *Querela inofficioſi teſtamenti, quibus caſibus excluditur,*
12 *Querela contra quem poteſt moueri.*
13 *Querela an reſcindat teſtamentum in totum.*
14 *Querela an annullet fideicõmiſſum vniuerſalem.*
15 *Querela an competat vbi aliud remedium competit ſibi.*
16 *Querela an requirat, quòd hæreditas ſit adita.*
17 *Querela quid ſit.*
18 *Querela quando competat.*
19 *Hæres in re certa inſtitutus, habens cohæredem vniuerſalem, an habeatur loco legatarij.*
20 *Hæres in re certa, habẽs cohæredem vniuerſalem, an poteſt occupare rem ſibi relictam, authoritate propria.*
21 *Hæres in re certa, ſi antequã decederet agnouit ſuã inſtitutionem, an tranſmittat ius accreſcendi ex illa inſtitutione.*
22 *Hæres quando agat querela contra teſtamentum, & quando ad ſupplementum.*
23 *Legitima an debet ſuppleri à legatariis, & fideicõmiſſariis.*
24 *Legitima an debet neceſſariò relinqui titulo inſtitutionis:*
25 *Nepos an poteſt agere contra teſtamentum, quod pater approbauit, querela inofficioſi.*
26 *Hæres an capiat legitimam à ſeipſo, an à cohærede.*
27 *Clauſula. omni meliori modo. cuius ſit importantia.*
28 *Clauſula. omni meliori modo. an & quando ſubintelligitur:*
29 *Querela non præparata, an tranſmittatur ad liberos.*
30 *Tranſmiſſio querelæ, quibus caſibus habeat locum.*
31 *Querela quibus modis præparatur.*
32 *Querela an poteſt renunciari.*
33 *Filius præteritus, vel exhæredatus, quando videatur approbare teſtamentum patris.*
34 *Querela inofficioſi teſtamenti, & querela inofficioſæ donationis, in quibus differunt.*
35 *Filius approbans teſtamentũ, qui non poteſt agere querela, an poſſit agere ad ſupplementum.*
36 *Filius quibus caſibus poteſt exhæredari.*
37 *Querela quando poteſt preponi.*
38 *Exhæredatio an tollatur per reconciliationem.*
39 *Querela, inuito patre, an debetur filio.*
40 *Querela cõpetẽs monacho, an poteſt intẽtari per monaſteriũ.*
41 *Querela pendente, abſtinens in ea, an debeat alimentari, appellatione pendente.*
42 *Querela mota per vnum filiũ, an proſit alteri filio.*
43 *Verbum futuri temporis, an & quando inducit canonem ferendæ ſententiæ.*
44 *Teſtamentum, in quo vnus filius eſt exhæredatus, alter inſtitutus, an valeat.*
45 *Teſtamentum, in quo filius inſtituitur in re non ſtante, an ſit nullum.*
46 *Teſtamẽtum, in quo filio relinquitur res aliena, an ſit nullum:*
47 *Teſtamẽtum continens inſtitutionem incapacis, cui datus eſt cohæres capax, an ſit nullum.*
48 *Teſtamentũ, in quo verba non diriguntur ad filium, cui relinquitur*

quitur, ſed ad hæredem: vt (relinquo bona mea Titio, qui reſtituat filio meo) an valeat.
49 *Teſtamentum, in quo relinquitur filio minus legitima, cum prohib.tione, ne plus petat, an valeat.*
50 *Teſtamentũ continens præteritionem poſthumi, an valeat.*
51 *Clauſula codicillaris in teſtamẽto, an operet̃ vim fideicõmiſsi.*
52 *Teſtamentum, in quo poſthumus eſt præteritus, puta, quia de eo non fuit cogitatum, an valeat.*
53 *Teſtamentũ quod filius dixit nullum, an reconualeſcat.*
54 *Libellus contra teſtamentũ quomodo formetur.*
55 *Teſtamentum continẽs præteritionẽ legitimati, an valeat.*
56 *Teſtamentum, quibus caſibus ſit nullũ ex defectu teſtatorũ.*
57 *Præteritio quid & quotuplex ſit.*
58 *Legata in teſtamẽto relicta, in quo poſthumus eſt præteritus, vel quia de eo non eſt cogitatum, an conſeruẽtur.*
59 *Exhæredatio quid & quotuplex ſit. Et qui poſſunt exhæredari, & exhæredare.*
60 *Filius, qui cõmiſit ingratitudinem contra patrem, an poſſit exhæredari, ſi egit pœnitentiam viuo patre.*
61 *Exhæredatio facta filio iuſta cauſa, tollitur per reconciliationem.*
62 *Hæredis inſtitutio per quam legem, & ad quid fuit inuẽta.*
63 *Teſtator ſi facit ſecundũ teſtamẽtũ falſo rumore ductus: cõperta rumoris falſitate, an ſecundũ teſtamentũ ſit validum.*

1 QVãdo el teſtamẽto. Si † rũpatur teſtamẽtũ ex cauſa præteritionis vel exhæredationis; nõ rũpetur melioratio de tertio & quinto, ſed remanebit firma, acſi teſtamentũ non rũperet. hoc dicit. ¶ Nõ diuiditur, quia continet vnũ tantũ dictũ. & eſt notãda iſta lex, quia patet ex ea, ꝙ melioratio de tertio & quinto eſt prælegatũ, nõ legitima, quia ſi eſſet legitima, ſimiliter rũperet. ¶ Et cũ. l. iſta cõcordat auth. ex cauſa. C. de libe. pręte. vel exhęre. & in corpore vnde ſumitur. in fine. vt cum de app. cognoſ. in. §. aliud. & §. ſed hinc. & §. fine igitur. collatio. 9. & l. fi. titu. 8. ſexta partita. & l. 1. in fine. titu. delos teſtamẽ. in ordina. ¶ Quæro quæ fuit ratio, quare iſta lex fuit cõdita, cum per dicta iura ſit ſtatutum, ꝙ rupto teſtamento ex cauſa præteritionis vel exhęredationis legata & fideicõmiſſa remanebant firma. ¶ Reſpõde. quia dicta iura imperatorũ nullius erant authoritatis ex defectu poteſtatis cõdentis, vt habetur, & ibi dixi in. l. 1. prope finem ſupra. ibi, principalmẽte. nec poſſunt dicta iura allegari niſi quoad rationem. dixi in. d. l. 1. propterea fuit neceſſariũ, ꝙ dictæ leges per iſtam cõprobarẽtur, quia continebant rationem. ¶ Vel aliter, vt fertur in procemio ſupra, inter iuris peritos fuit cõtẽtio ſuper omnibus iis legibus cõtẽtis: maxime, an melioratio in tertio & quinto ſit legitima, an prælegatum. vt refert glo. in. l. 9. ti. delas mãdas. foro le. in parte, mejorar. quia ſi inſtitutio, dicebãt ipſi, quòd rupto teſtamento ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis, rũpebatur melioratio de tertio & quinto. & timore huius iſta lex dicit, quòd rumpto teſtamento ex cauſa præteritionis &c. nõ rumpitur melioratio de tertio & quinto. ceſſabunt igitur altercationes doctorũ ſup iſto paſſu. ¶ Itẽ quo, an p hoc ſit reprobata hodie. l. cũ filius. in prin & quod ibi dicit Bar. de lega. 2. vbi dicitur, ꝙ prælegata nõ debentur, ſi teſtamentũ rũpitur, p parte. ¶ Itẽ, an etiã reprobetur dictũ Bal. in. l. nõ codillũ. 1. co & 1. notabi. C. de teſta. vbi dicit, ꝙ ſi hæredis inſtitutio non valet, legata & fideicõmiſſa non debentur per. l. fi. in. ver. nec tranſducere. C. de codici. ¶ Itẽ dicitur in. l. militis codicillis. in. §. miles. & ibi Barto. ff. de teſtamentis militum. & Bar. in. l. tale pactum. §. finali. ff. de pactis. & in. d. authen. ex cauſa. ꝙ legata ex teſtamẽto, in quo filius eſt præteritus vel exhæredatus, nõ cõſeruãtur p. d. authen. ex cauſa. ¶ Reſponde, ꝙ nõ corrigũtur: qa loquũtur in diuerſo caſu. i. quãdo filius ignorãter eſt pteritus vel exhæredatus. vt tenet Bar. in. d. l. militis codicillis. p illũ textũ. ¶ Vel melius, ꝙ dicta. l. cũ filius. loqtur, quando ipſe filius, cui legatũ eſt relictũ, impugnat teſtamẽtũ ratione præteritionis vel exhęredationis: quia ex quo impugnat teſtamentũ, non debet habere cõmodũ ex eo. l. legata inutiliter. de legatis. 1. ¶ Sed pro maiori declaratione iſtius legis, & dictę legis. *Queſtio.*
2 legata inutiliter. pone † teſtator habens plures filios vni eorum reliquit tertiã & quintam partem ſuorũ bonorum: & alios inſtituit hæredes vniuerſales in reſiduo: Iſtud teſtamentum eſt nullum de iure ciuili: quia is, cui fuit relicta tertia & quinta pars bonorum, fuit præteritus. Et etiam eſt nullum de iure canonico. vt notatur in. capitu. primo de teſtamentis. libro ſexto. in gloſſa. licet aliqui dicant, ꝙ de iure canonico ſufficit quoquo relicti titulo. per capitulum. raynuncius. de teſtamentis. Tamen in hæreamus nunc iuri ciuili: quia leges regni magis adhærent in hoc iuri ciuili, vt patet in lege. ſexta. titulo tertio. ſexta partita. & lege trigeſimaprima. infra. eſt dubium, nunquid rupto teſtamento vel anihilato ex cauſa præteritionis vel exhæredationis filij meliorati: filius iſte melioratus debeat habere prælegatum ſibi relictum de tertia & quinta parte bonorum teſtatoris; & inſuper ſuam partem legitimam ab inteſtato. Iſta lex ſentit ꝙ ſic. Quare dic, quòd rupto teſtamento, melioratio de tertio & quinto remanet firma, ideo melioratus ſuccedit ab inteſtato cum inſtitutis. ¶ Præterea ſi melioratus impugnat teſtamentum, eſt quo ad ipſam hæredis inſtitutionem: ſed quoad reliqua non impugnat, ideo prælegata, quæ non impugnantur, remanent firma. argu. textus in. c. licet heli. de ſimo. & l. ſi idẽ cũ eodẽ. ff. de iuriſditio. omniũ iudi. ¶ Secundo, qa venit filius melioratus tanquam quilibet. ¶ Tertio, qa magis iudicio legis, quã teſtatoris. argu. l. ſi arrogator. §. ſed an impuberi. ff. de adop. facit lex quæſitũ in ratione literę. ff. de acquiſ. hæredi. Ideo filius prętiteritus vel exhæredatus impugnans teſtamẽtũ, cõſequitur ſuã pte legitimã. & inſuper relictũ d tertio & quĩto. ¶ Cõtra hoc facit lex. 12. q reipſi. ſi algũ hõbre. ti. dlas mãdas fo. le. vbi dicitur, ꝙ ſi præ-

teritus vel exhæredatus impugnat teſtamentũ de
inofficioſo,& perſeuerauit vſq; ad ſententiã,amit-
tit omne relictũ ſibi in teſtamẽto.& hoc maximè,ſi
fuit iudicatũ pro teſtamẽto.& idẽ dicit. l. papinia-
nꝰ.§.meminiſſe.ff.de inof.teſt.&.l. ſi teſtamẽtũ. &
ibi gl.Bar.& doct.ff.de petitio.hęre. ¶ Pręterea iſte
pręteritus vel exhęredatus impugnat teſtamẽtum
cũ effectu,ergo non debet ex eo cõmodũ habere.l.
filiũ.§.omnibus.&.l.virilis. §. ſi quis ex liberis. ff.
de lega.pręſtan. ¶ Iſtam partẽ tenet Bal.in.d.auth.
ex cauſa.pe.& fi.col.ver.octauo quęritur.vbi dicit,
ꝙ tã de rigore, quã de ęquitate filius impugnãs te-
ſtamentũ,non cõſequitur legatũ & legitimã. ratio
ſecũdũ eſt,eum quia teſtator videtur legaſſe animo
minuẽdi de vniuerſali ſucceſsiõe.qđ patet,quia ad
aliũ applicauit.vt.l. quod in rerũ.§. ſi quis. poſt.de
lega.1.ſed certũ eſt,ꝙ illud, quod fit ad diminutio-
nẽ non debet augere portionẽ.d l.legata inutiliter.
de lega.1.& miratur Bal. de his,qui cõtrariũ tenent
in.d.auth.ex cauſa.quę auth.nõ vult aliud,niſi vo-
luntatẽ teſtatoris obſeruari. Ideo textus in corpore
dicit qui nũc filij ſunt.debẽt ſtudere parẽtum ani-
mos ſeruare:ſed nemo ſanę mẽtis diceret,patrẽ hoc
ſenſiſſe,ſi cogitaſſet:ergo &c. Argu.notatorũ in.l.ta
le pactũ.§.fi.ff.de pactis. ¶ Iſtã partẽ tenet Nico. đ
nea.in.l. nẽſemus.ff. de excuſatio.tuto.vbi dicit,ꝙ
legatarius non ſeruans voluntatẽ teſtatoris, perdit
omne cõmodum ſibi in teſtamẽto relictũ. ¶ Iſtam
quęſtionẽ mouet etiã glo.in.l.6.ti.de las mãdas. fo.
le.ver.itẽ ſi vera eſſet opinio.& reſidet in hãc partẽ.
Ange.in auth.vt cũ de app.cogno.§.fi.in fine.colla
tio.3.Bar.in.d.§.omnibus.vbi dicunt,ꝙ legata filio
preterito pereũt,ſi ille rũpit teſtamẽtũ. igitur &c.
Solut. ¶ Pro ſolutione tu dic, ꝙ facta differentia perſona
rũ impugnantiũ teſtamentũ,ceſſat cõtrarietas ſupe
rius ſumpta. Quia ſi is,cui legatũ fuit relictũ,impu
gnat teſtamentũ prætextu pręteritionis vel exhę-
redationis,perdit legatũ ſibi relictũ,maximè ſi fer
tur ſentẽtia pro teſtamẽto.& ita loquitur.d.l. 12.tit.
de las mãdas.fo.le.&.d.l.papinianus.§. meminiſſe.
&.l.fi.in princi.ti.8.ſexta parti.& alia iura inducta
pro iſta parte. ¶ Si tamẽ non ipſe legatarius,ſed al-
ter præteritus vel exhæredatus impugnaret teſta-
mentũ,alter melioratus non perderet relictũ, quia
nõ eſt in culpa:ergo non debet puniri. & ita loqui
tur iſta lex.& iſto caſu loquitur Spe.in ti.de procu
ra.§.1.ver.porrò.vbi dicit,ꝙ reciſo teſtamẽto, lega-
ta ſoluũtur liberis & parẽtibus ſine ſexus differen
tia.ſ.quãdo teſtamentũ non fuit reciſum ad quere-
3 lam liberorũ vel parentũ. ¶ Et nota,ꝙ † teſtamẽ-
tum præſumitur validũ & ſolẽne, niſi contrarium
probetur.vt.l.ſi ſcriptum.& ibi Bald.in principio.
C. de probatio. & glo. in ver.obtineas.& ibi Bar.
iu.l.ſi poſt diuiſionẽ.in fi.C.de iuris & fac.igno.
4 n ¶ Se rõpiere. Intellige † de facto. quia de iure
ruptum atq; irritũ eſt teſtamentum continẽs præ-
teritionem vel exhæredationem, vt. d. authen. ex
cauſa.& ibi doct.& Bal.C.de libe.præ.vel exhęre.
&.l.1 ff.de iniuſto rup.teſta.&.l.1.ff.de vulga.& pu
pi.&.l.ꝓxime.ff.de his quę in teſtamẽ.de. ¶ Et no-
5 ta,ꝙ † licet teſtamentũ ſit ruptũ vel irritũ ex cau-
ſa præteritionis vel exhęredationis, eſt neceſſe , ꝙ
apponatur.vt in Spe.de loca.§.6.ver.47.&.ver. itẽ
ex cauſa pręteritionis.& tunc teſtamentum debet
irritum declarari per textum in.l.eius qui delatorẽ
ff.de iure fiſci.&.c. ſecũdum leges.de hæreticis . li.
6.cũ aliis . ¶ Sed ſi pẽdet quęrela inter præteritũ
& ſcriptũ hæredẽ,& đciditur trãſactiõe nõ rũpitur
teſtamentũ,ſed remanet validũ.per.l.ſi ſuſpecta. §.
1.& ibi.Bar.ff.de inoffi.teſta. ¶ Si tamẽ filius dixit
teſtamẽtũ nullũ,& ſuper eo non fuit facta compo-
ſitio vel tranſactio,non reconualeſcit.vt per Bal.in.
le.2.C.de poſthu.hære.inſti.& in.l.ſeruus. 4. nota.
6 C.de repudi.hære. ¶ Et nota,ꝙ † teſtamentũ vno
momento rumpitur,& nõ reparatur.& eſt ratio,qa
extinctũ,nunquã reſurgit vt.d.l.2.C.de poſthu.hę
redi.inſti.vel exhæ. ¶ Hinc dicimus , ꝙ inſtitutio
hæredis,quæ ab initio eſt inutilis propter perſonã
teſtantis,quia fortè erat impubes,non conualeſcit,
licet poſtea fiat pubes. vel ſi erat ſeruus,non conua
leſcit,licet poſtea fiat liber. vel ſi erat filiuſfamilias.
non conualeſcit , licet poſtea fiat ſui iuris . Item ſi
erat furioſus,non firmatur,licet poſtea fiat ſanę mẽ
tis. Item ſi erat captus ab hoſtibus,non firmatur,li-
cet poſtea redeat.& hæc omnia probantur in.l.ſi fi
lius.ff.de teſti.&.l.eius.eo.ti.& in lege prima . §. 1.
de lega.3.de quibus & de multis aliis vide plenè p
Dinum in regula.non firmatur.lib.6.2.col. ¶ Opp.
contra iſtam legem de lege.2.&.3.& ibi Pau.de Ca
ſtro.& Bal.2.oppo.C.de poſthu.hæredi . inſti. vel
exhære.& de lege.6.ti.8.ſexta partita . vbi dicitur,
præteritionem cum conſenſu filij non vitiare teſta
mentum.ergo teſtamentum non eſt nullũ. ¶ Solu.
verũ eſt,quãdo conſenſus præceſsit, & cauſa eſt in
ſerta in teſtamento.vt per Bar.in.l.ſi quando . §. &
generaliter.ver. vltimo quærit glo.C.de inoffi . te-
ſta.glo.& Bal.in.l.ſcimus.§.cũ aũt.eo.ti.aliàs ſecus.
vt dicta.lege.6.& hic. ¶ Itẽ nota,ꝙ etiã ſi filius vi-
uo patre moriatur,non reconualeſcit teſtamẽtum.
vt.l.ſi filiꝰ,ff.đ libe.& poſth. ¶ Et ita eſt verũ quod
dicit Bar.in lege.filio preterito.pe.co . ver . quæro
quid in patre.ff.de iniuſto.teſta.& Bal. in additio.
ad Spe.ti.de teſta.1.col.ver.ſi præteritꝰ.vbi dicitur.
an patre præterito approbãte teſtamentum recon-
ualeſcat. ¶ Sed quia iſta lex loquitur de iniuſto,ir
rito,& nullo teſtamento:deliberaui interſerere ali-
quas concluſiones notandas. ¶ Prima concluſio . ꝙ
7 † teſtamẽtũ eſt inofficioſũ,eo ꝙ eſt factũ cõtra of-
ficiũ pietatis. Nã officiũ pietatis eſt,ꝙ pater inſti-
tuat filiũ in legitima.tex.in.l.2.ff.de inofficioſo te-
ſtamẽto.& inſti.eo.in principio.& filius patrẽ.vt.
l.nã etſi parẽtibus.in principio.ff.de ĩoffi. teſta. ibi
dũ dicit, pie relinq debet.& in.l. 1.ti.8. ſexta parti.
vnde ſi pater filiũ exhęredat, cũ nõ vtatur officio
pietatis,

pietatis cōpetit cōtra tale teſtamentū querela quæ
2. Cōcl. dicitur inofficioſi teaſtmenti. ¶ Secūda cōcluſio. ꝙ
8 † querela inofficioſi teſtamenti cōpetit filio, & cæ
teris deſcēdētibus exhęredatis. vt l. 3. in principio.
ff. de inoffi. teſta. & inſti. eo. in princi. & l. 1. titu. 8.
ſexta partita. ¶ Etiam ſi pater filiū exhęredatum ne
gauit eſſe ſuū filium. vt l. ſi inſtituta. §. 1. ff. eo. ¶ Et
nō ſolū deſcendentibus, ſed aſcendentibus exhære
datis. tex. in l. 1. ff. de inoffi. teſta. & inſti. eo. ti. §. 1.
dixi in l. 6. ſupra. ¶ Quod procedit, etiam ſi filius
& ex eo nepos exhæredatus ſit natus ex filio emā
cipato. vt l. neptem. C. de inoffi. teſta. ¶ Procedit
etiam ſi filius exhæredatus accuſet primo teſtamē
tum de falſo, & ſuccumbat: nam poſtea poteſt redi
re ad querelam. vt l. eum qui C. de inofficio. teſta.
¶ Hoc tamen vltimū intellige, quādo filio compe
tebat querela: ſecus ſi habebat ius agēdi ad ſupple-
mentū. tenēt Pau. de Ca. Sa. & Iaſon in d. l. eū qui.
9 3. cōclu. ¶ Tertia concluſio. ꝙ † non ſolum cōtra teſtamen-
tum inofficioſum cōpetit iſta querela: ſed etiā con-
tra inofficioſam inſtitutionē. tex. & notat Bal. in l.
parentibus. C. de inoffi. teſta. ¶ Quod tamen credo
nō procedere. quia cùm aliquid habet licet minus
legitima: non habet querelā, ſed ius agendi ad ſup-
plementū. per tex. in l. omnimodo. C. de inoffi te-
ſta, & l. 5. titu. 8. in fine. ſexta partita. & hoc fuit de
4. cōclu. mēte Iaſo. in d. l. omnimodo. in quantū allegat. d. l.
10 parētibus. ¶ Quarta concluſio. ꝙ † ad hoc vt ſupra
dictis perſonis competat querela, requiritur, ꝙ ſint
exhęredati, cauſa expreſſa in exhęredatione & iu-
ſta, attamē non probata per heredem. vt auth. nō li-
cet. C. de libe prę te. vel ex. & in auth. vt cū de app.
cognoſcitur. §. aliud quoq; capitulū. collatio. 8. ¶ Si
11 tamē † cauſa inſerta probatur, excluditur querela,
vt dictis iurib⁹ ¶ Et nou ſolū hoc caſu excluditur à
querela: ſed etiā à iure agēdi ad ſupplementū. vt d.
l. omnimodo. ver. ſi tamē. vbi textus facit differen-
tiā. & melius in l. 4. ti. 8. ſexta par. per quæ iura eſt
hodie correctus text⁹ in l. liberi. C. de inoffi. teſta.
qui textus faciebat differentiā inter aſcēdentes &
deſcendentes in iſto pūcto. attamē hodie nullā eſt
differētia in vtroq; caſu, cū ſemper hæres defuncti
teneatur ꝓbare ingratitudinē in teſtamēto expreſ-
ſam. ſiue defunctus ſit aſcēdens, ſiue deſcendēs. &
ita tenēt doct. poſt gl. in d. liberi. quod etiā proba-
tur. ex. d. l. 4. ti. 8. ſexta parti. ibi dū dicit, y le deſhe
redaſſe el teſtador por tal razō. eā. ſ. exprimēdo in
teſtamēto. ¶ Adde tamē, ꝙ licet in exhæredatione
requiratur expreſsio cauſę, vt dictū eſt, illud proce
dit ad hoc, vt repellatur à querela: tamē ſi fratres ꝓ-
bāt cauſam ingratitudinis, licet non expreſſam in
exhęredatione, ꝙ talis filius exhęredatus priuatur
ſucceſsione. doctrina eſt Ange. in auth. de nup. §. in
gratitudinē. collatio. 4. quæ nō eſt alibi ſecundū Ia
Contra. ſo. in l. eum mota. 5. co. C. de tranſactio. ¶ Cōtrariū
tamē & melius tenet Ange. in l. 1. ff. de inoffi teſta.
& Laſ. in l. in arenā. poſt principiū. C. de inoffi. te-

12 ſta. ¶ Quinta cōcluſio. ꝙ † querela cōpetit cōtra ſcri 5. cōclu.
ptū hęredem per l. ſcimus. §. fina. C. de inoffi teſta.
& l. circa. & l. inſtituto. §. pe. ff. eo. & l. 1. tit. 8. ſexta
parti. ¶ Et nō ſolum cōtra hęredem, ſed cōtra illū,
qui habetur loco hęredis. vt l. 1. & ibi doct. C. de in-
offi teſta. maxime Iaſo. a. col. ¶ Ideo datur contra
fideicōmiſſarium vniuerſalem. vt eſt ibi textus. &
cōtra fiſcū, qui habetur loco hęredis. vt l. ſi hęredē.
C. de inoffi. teſta. ¶ Ex quo etiā reſultat. ꝙ dignitas
inſtituti nō excludit querelam. ¶ Ex quo venit, ꝙ
etiam ſi pauperes Chriſti ſint inſtituti. filius nō ex
cludetur a querela. verba ſunt glo. & ibi tenet Bar.
in l. papinianus: §. ſi imperator. ff. de inoffi. teſta fa
cit tex. in c. ſi. 17. q. 4. & quod notat gl. per illū tex.
in l. ſi quis ad declinādā. C. de epiſco. & cle. ¶ Sex- 6. cōclu.
13 cōcluſio eſt. ꝙ † querela inofficioſi teſtamēti reſcin
dit totū teſtamentū. l. ſi maritus. C. de inoffi. teſta.
& d. l. papinianus. §. ſi ex cauſa. & in l. mater dece-
dēs. ff. eo. ¶ Quod procedit, ſi totū eſt inofficioſum
& in parte officioſum & bonū, putà, vnus filius eſt
inſtitutus: nā tūc pro parte fratris inſtituti eſt offi
cioſum & bonū: pro parte tñ hęredis extranei, erit
inofficioſum, & ſic nō rūpitur niſi in pte extranei,
in quo teſtamentū eſt inofficioſum. per textū in l.
cū duob⁹. C. de inoffi. teſta. ¶ Pone etiā exēplū in
fratrib⁹. vt eſt tex. in l. circa. ff. de inoffi. teſta. quod
hodie eſt correctū. per iſtā legē. & per auth. ex cau
ſa C. de libe. prę. vel. ex. vbi querela inofficioſi te-
ſtamēti rūpit inſtitutionē tantū. vt ſunt iſta iura ex
preſſa ¶ Quod intellige. ſ. ꝙ rūpit inſtitutionē inof
ficioſam, nō tamē officioſam & ęquā. Itaq; pro par
te, pro qua teſtamentū nō eſt inofficioſum, nō rum
pitur etiā inſtitutio. qđ probatur per ſupradicta in
hac quęſtione. ¶ Probatur etiā quia in d. auth. ex
cauſa. tūc rūpitur inſtitutio: quādo cōtra teſtamen
tū competit querela. & hoc eſt. qđ propriè vult ibi
text⁹: ſed ſic eſt, ꝙ quādo teſtamentū eſt pro parte
inofficioſum non cōpetit querela, vt dicta auth. ex
cauſa. & ſic nō rūpit inſtitutio officioſa. ¶ Ex qua
14 auth. etiā venit, ꝙ † querela iſta anullat fideicōmiſ-
ſum vniuerſale quo ad legitimā tantū. vt eſt glo. in
l. ita tamē. § quotiēs. ff. ad trebellia. tenēt doct. in l. 1.
C. de inoffi. teſt. & Bar in d. auth. ex cauſa. ante pe.
col. ¶ Circa quem pūctū tamē eſt hodie correctus
tex. in d. l. 1. vbi querela iſta anullabat totū fideicō-
miſſum vniuerſale. ſecūdū doct. ibi. quod hodie nō
procedit per iſtā legē. & per dictā auth. ¶ Septima 7. cōclu.
15 cōcluſio eſt. ꝙ † querela iſta eſt ſubſidiaria, nō cōpe
tit vbi aliud remediū competit. textus eſt in §. tam
autem. inſti. de inoffi. teſta. Quod intellige, quan-
do aliud remedium tribuit ius in proprietate, ſe-
cus aliàs, nam tunc competeret querela, etiam ſi
aliud remediū cōpetat. vt l. 2. C. de inoffi. teſta. vbi
glo. & doct. & eſt exemplū in bonorum poſſeſsio
16 ne cauſa litis agnoſcēdę. ¶ Octaua cōcluſio. ꝙ † ad 8. cōclu.
hoc vt competat iſta querela, requiritur quod ſit
adita hæreditas. vt l. ſi quis filium. & l. ſcimus. § fi.

C.de inof.teſt.& l.papinianus.§.ſi cõditioni.ff.eo.
& in hoc dic etiã,ꝙ hæres cogitur adire.vt.d.l.ſci-
mus.§.ſi.ad quod certus aſsignatur terminus,vt ibi
17 ex tex. ¶ Nona cõclu. ꝙ † iſta querela nõ eſt actio,
9.cõclu. neq; accuſatio: vt in pluribꝰ legibus illius tituli. ff.
&. C.de inoff.teſt.nũcupat.ſed eſt officiũ iudicis.
glo.eſt in.l.poſthumꝰ.in.§.ſi quis ex his.ff.eo.&ibi
hoc tenet Bar.& glo.in.l.ſi pater puellę.eo.ti.& ibi
ſcribẽtes.& glo.inſti.eo.in prin.et Bar.loquẽdo re-
gulariter de q̃rela in.l.nã et poſtea.§.ſi minor.2.co.
ver.opp.ſecũdo.ff. d iure iu.dicit,ꝙ querela nõ eſt
actio,ſed eſt remediũ ſubſidiariũ,ideſt officiũ iudi
Querela diffini- tur. cis. ¶ Ex quibꝰ dico, ꝙ põt hoc modo diffiniri iſta
querela,licet per docto. in aliquo loco nõ ponatur.
ꝙ Querela eſt officium iudicis præparatorium, te
ſtamentũ inofficioſum reſcindens,& ducens rẽ ad
cauſam inteſtati. ¶ Qđ ſit officiũ iudicis , patet ex
principio iſtius cõcluſionis.ꝙ ſit pręparatoriũ,pa-
tet.nã querela iſta eſt pręparatoria petitionis hære
ditatis.nam cũ expugnato teſtamento per querelã
res deducitur ad cauſam inteſtati,vt ſtatim dicetur,
competit petitio hæreditatis huic filio ad ſuccedẽ-
dum ab inteſtato de iure ciuili ſecundũ doc.in ru-
brica.C.de inoffi.teſta. ¶ Item ꝙ ſit reſciſſorium,&
reſcindat teſtamẽtum , patet in ſexta concluſione.
¶ Itẽ ꝙ in hoc caſu deducat rẽ ad cauſam inteſtati,
probatur in.l.cum duobus.C.de inoffi.teſta.& in.
l.circa. eod.titu. vbi quis ſuccedit mediãte iſta que
rela,dicitur ſuccedere ab inteſtato. ¶ Quod ſit inof
ficioſum,patet in prima cõcluſione. ¶ Decima cõ-
18 cluſio.ꝙ † ſi tota legitima nõ eſt relicta , cõpetit iſta
18. cõcl. querela , ſicut ſi eſſet exhęredatus . quia ad hoc , vt
non cõpetat querela,requiritur,ꝙ legitima ſit reli-
cta filiis. ¶ Et practica attento iure nouo erit iſta.ꝙ
ſi tota ſit relicta,non cõpetat querela.vt.l.cũ quęri-
tur.C.de inoffi.teſta.ſi autem minus legitima relin
quatur,tũc agitur ad ſupplemẽtũ. vt.l.omnimodo.
&.l.ſcimus.in princi.& in.§.repletionem.eod.titu.
licet olim cõpetebat querela, ſicut quãdo nihil re-
linquebatur.vt.d.l.cũm quęritur.& in hoc puncto
eſt correctus ille textꝰ.per.d l.omnimodo. ¶ Secũ-
dò corrigitur.d.l.cũm quęritur.in alio. quia legiti-
ma olim erat quarta pars bonorũ: ſed hodie omnia
bona ſunt legitima , excepta tertia & quinta parte
bonorum.vt.l.9.titulo de las mandas.fo.legũ. adde
tamen in hoc , ꝙ filius legitima ſibi relicta capit à
ſeipſo.ideſt propria authoritate, niſi cohęres occu
pauerit totam hęreditatem. nam tunc capit de ma-
nu cohęredis.doctrina eſt doctorum in.l. ſi poſt di
uiſionem.C.de iuris & facti ignorãtia.& in.l.3. C.
de inoffi. teſta.& dicetur in.12.concluſione. ¶ Dic
etiam in hoc,ꝙ hęres,qui occupauit totã hæredita-
tem,& eſt cõtumax in reſtituendo legitimam,quæ
ſola relicta eſt,vſq; ad ſententiam,punitur in aliam
tertiã partem quantitatis in teſtamento relictę.tex.
eſt in.l. ſi quis ſuo. in princi.C. de inoffi.teſta. Ex
quo nota ſequentem concluſionem.

19 Adde. Nota tamen,ꝙ † ſi inſtitutus in re cer
ta habet cohæredem vniuerſaliter in-
ſtitutum,quia adiuit,habetur loco le-
gatarij.præterquam quoad querelam,& ius dicen-
di nullum,per ea, quæ dicunt doctores in. l. quo-
tiẽs.C.de hęre.inſti.& ita intelligit glo.in.l.ſi quis
20 priore.ff. ad trebellia. ¶ Et etiam † prærerquã ad re
cipiendũ rem illã propria authoritate. quia licet le
gatarius nõ poſsit.vt.l.1.ff. quorũ lega. ſecus eſt in
hęrede inſtituto in re certa.ſecũdũ Bar. notabiliter
in.l.ex facto.ff.de hære. inſti. quia videtur dediſſe
licẽtiam , cũm reliquerit per verba directa. vt per
Imo. in.l.1.§.ſi ex fundo.ff.de hære.inſti. & Bal.in
c. ſi pater. in repe. de teſta.in ſexto. Pau.de caſt.in
d.l.quotiens.C.de hæredi.inſti. ¶ Si autem hęres
vniuerſalis repudiaret , tunc ſecundum magis cõ-
munem opinionẽ per omnia habetur hęredis,quia
ſibi accreſcit totum,ac ſi à principio nullus fuiſſet
datus cohęres. per dic. §.ſi ex fundo in ratione ſui.
& per Bar. & Bal.in. d.l.ſi ex facto. Ange. Sali. &
Pau. de ca.in.d.l.quotiens.idem Bar.in.l. quotiẽs.
21 §.ſi duo.ff.de hære.inſti. ¶ Et ſi † antequam hæres
rei certæ decederet ipſe agnouit ſuã inſtitutionẽ,
tranſmittit ius accreſcendi ex illa inſtitutione: &
etiam rem illam efficaciter:quia per ſuam agnitio-
nem eſt cõfirmatum teſtamentũ,& omnia conten-
ta in eo. l. ſi nemo. ff. de teſta. tute. hæc Bar.in.d.l.
quotiens.in fine.& in.d.l.ex facto. Alexã. ſuſtinet
opinionem Bar.contra aliquos in.d.l.quotiens.vi-
de ibi per eum. ¶ Vndecima cõcluſio.ꝙ hodie quã
do minus legitima relinquitur,agitur ad ſupplemẽ
tum,& nõ querelæ.vt.d.l.omnimodo.& in.§.reple
tionem.& iſtud ſupplementũ ineſt ipſo iure ſi pe-
tatur à parte.tex.eſt cum glo.& ibi docto.in.d. l.ſci
mus.in principio.nec propter hoc intelligas, ꝙ im
peditur tranſmiſsio ſupplemẽti.vt ſingulariter di-
cit Sali.in.d.l.ſcimus. ¶ Iſta tamẽ concluſio proce-
dit, etiã ſi in relicto ſit inſtituta turpis perſona. De
terminatio eſt notabilis Bald.in.l.fratres.4.q.C.de
inoffi.teſta.tenet Pau.de ca. conſi.59. primo volu.
& hoc approbat Iaſo.in.d.l.omnimodo. reprobata
opi. Pau.de ca.in dict.l. fratres.& in.d.l. omnimo-
do.vbi tenuit contrarium. ¶ Secundò procedit ne-
dum quando eſt relictum minus legitima in teſta-
mento in ſcriptis,ſed etiam nuncupatiuo.vt.l.quæ
nuper.C.de inoffi.teſta. ¶ Adde tamen in hoc ſin
gulariter,quòd ius agendi ad ſupplementũ non eſt
hodie correctũ,neq; ſuperfluũ , licet videbatur, ꝙ
ſic.per tex.in.d.authen.ex cauſa.nam cũ iſtud ſup-
plementum ſit inductum ne teſtamenta rũpantur.
vt.d.l.omnimodo. in principio.&.d.l. quæ nuper.
& hodie ex cauſa exhęredationis nõ rumpatur te-
ſtamentum.vt.dict.authen.ex teſtamento. videba-
tur quòd eſſet correctum,vel ſuperfluum. quare di
cendum erit,ꝙ non eſt correctũ, neq; ſuperfluum.
quia in.l.omnimodo. teſtamentũ in nihilo rumpi
tur,ſed in. d. auth. ex cauſa rũpitur, ſaltem quo ad
inſtitutionem.

inſtitutionem. ita tenet Iaſ. in d.l. ſi quis filium. &
in d.l. omnimodo. C. de inoffi. teſta. vbi dicit eſſe
ſuum nouum dubium. Et licet amplius non dicat,
22 tu dic, ꝙ effectus eſt, ꝙ † ſi aliquid relinquitur fi-
lio, agit ad ſupplementum legitimę tantùm. vt. d.l.
omnimodo. ſed ſi in totum eſt exhęredatus, rumpi
tur teſtamentum quo ad inſtitutionē, etiam ſi inſti
tutio ſit facta vltra legitimā, ſed in d.l. omnimodo.
non fuit affectus tāta iniuria, cùm aliquid fuit ſibi
relictum. ¶ Adde etiam in hoc, ꝙ quando agitur ad
ſupplementum, debet ſuppleri legitima reſpectu
bonorum, quę teſtator habuit tempore mortis. vt. l.
cum quæritur. auth. nouiſsima C. de inoffi. teſta.
& ibi notāt doct. ¶ Dic etiam. ꝙ debet ſuppleri ex
corporibus hęreditariis. ut d.l. ſcimus. §. repletio-
nem. &. d. auth. nouiſsima. vbi ex ſubſtantia defi-
23 ciētis debet ſuppleri. ¶ Dic vltra, ꝙ † ſupplementū
legitimę debet fieri à le[illegible]atariis & fideicōmiſſariis
pro rata. Barto. in l. in quartam. ff. ad legem falci. fi.
col. per tex. in d. §. repletionē. ¶ Limita tamen hoc
ſ. quòd in legitima inſpicitur tempus mortis, niſi
pater cauſa fraudādi filios in legitima fecit donatio
nem inofficioſam. nam tunc quanta ſit legitima, in
ſpicitur tempus donationis inofficioſæ. vt in auth.
vnde ſi parens. & ibi notat Bar. C. de inoffi. teſta. &
24 l. 1. C. de inoffi. donatio. ¶ Duodecima cōcluſio. ꝙ †
12. cōcl. nō ſufficit ꝙ legitima ſit relicta ad hoc, vt nō cōpe-
tat querela. vt. d.l. cùm quęritur. ſed requiritur, ꝙ re
linquatur titulo inſtitutionis. vt in auth. vt cum de
app. cognoſ. §. aliud quoq; capitulū. collat. 8. glo. &
ibi doct. in d. auth. nouiſsima. ¶ Et quæ ſit ratio hu-
ius, vide per Bal. & Iaſo. ibi. ¶ Adde tamen, ꝙ ſuf-
ficit, ꝙ in aliqua parte legitimę, licet minima, ſit in-
ſtitutus. vt per Bal. in d.l. omnimodo. docto. in l. ſi
25 quis prior. ff. ad trebellia. ¶ Secūdò a lde, ꝙ † ſuffi-
cit etiā, ꝙ ſit inſtitutus in certis reb9, licèt nō in quo
ta. tex. in d. auth. vt cū de app. cognoſcitur. §. hæc au
tem diſpoſuimus. glo. in d. auth. nouiſsima. Ratio
eſt, quia inſtitutio in certis rebus trahitur ad vni-
uerſum. l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hære. inſti. & in l.
quotiēs. eod titu. ¶ Ex quo nota. ꝙ hoc habet locū,
quando non eſt datus cohęres vniuerſalis: ſecus ſi
eſſet datus, quia tunc nō traheretur ad vniuerſum.
vt dictis iuribus. ¶ Quod procedit, etiam ſi illæ cer
tæ res ſint minus legitima, nam ſufficit, ꝙ relinqua
tur titulo inſtitutionis, cùm tūc poſsit agere ad ſup
plementum. vt d. §. hoc autē diſpoſuimus. in prin-
26 cipio. ¶ Adde tamen, ꝙ † eſt magna differētia ſi ſit
inſtitutus in quota. vel in certis reb9. quia ſi in quo
ta, poteſt capere propria authoritate: ſed ſi in certis
reb9, tunc nō. determinatio eſt ſingularis. Bal. in l. ſi
Regula. quis ſuo. in princi. C. de inoffi. teſta. ¶ Ex quibus.
omnibus nota intellectū verū ad. d.l. omnimodo.
ſ. ꝙ ad hoc, vt poſsit agi ad ſupplemētū, requiritur;
ꝙ illud, quod relinquitur, relinquatur titulo inſti-
tutionis. vt d. iurib9. & in hoc eſt correcta illa lex,
vbi ſufficiebat relinqui quocunque titulo. ſecun-

dum glo. & docto. ibi. ¶ Et idem in aſcendentibus
ſcilicet. quòd legitima debeat relinqui titulo inſti
tutionis. de quo per Iaſo. in d. auth. nouiſsima. 9.
col. doctores etiam & Bal. in l. maximum vitium.
C. de libe. prętе. vel ex. & in d. auth. ex cauſ. 4. col.
per Bald. & in l. 1. C. de contra. tab. Ange. in l. nam
& ſi parentibus. ff. de inoffi. teſta. Bar. tamen in d.
auth. nouiſsima. dicit poſſe relinqui quoquo reli-
cti titulo, ſicut & patrono. & idem Bar. in l. fine. §.
excludetur. ff. de iure patro. & in rubrica. ff. ſi quis
à paren. fue. ma. & in l. filio præterito. ff. de iniu-
ſto teſta. notatur in auth. vt cū de app. cognoſcitur
§. aliud quoq;. ver. fi. Ange. in l. ſi à milite. §. fi. ff. de
teſta. mili. Sed Pau de ca. in d. auth. ex cauſa. & l. 1.
C. de bono. poſſe. cōtra tab. liberti. dicit, ꝙ debet re
linqui titulo inſtitutionis. & Bal. in d.l. omnimo-
do. 1. q. vide etiā in l. in fine. tit. 8. ſexta partita. ¶ Et Extēſio.
quod dixi, ꝙ legitima debet filiis & parentibus re-
linqui titulo inſtitutionis: eſt verum, etiam filio &
parenti furioſo. per ea, quæ dicit Bal. in l. humani-
tatis. 5. col. C. de impu. & aliis ſubſti. & per rationē
tex. in l. 6. ſupra. ¶ Et prædicta vera ſunt, niſi pau- Fallit. 1.
peribus fiat inſtitutio, & filio relinquatur etiā non
titulo inſtitutionis. l. 1. & ibi Bar. 2. q. 6. princi. C. de
ſacroſan. eccle. ¶ Item niſi per ſtatutū augeatur vel Fallit. 2.
minuatur legitima. vt quia dicat, ꝙ pater debeat re
linquere filio dimidiā vel quintā partē bonorū. vt
per Bal. in d.l. maximū. C. de libe. prę. & Pau. de ca.
in d. auth. nouiſsima. ¶ Itē niſi teſtator voluerit co
dicillari, & non teſtari. ſecundū Io. And. in c. ſi pa-
ter. de teſta. lib. 6. ¶ Item niſi ſtatutum dicat, ꝙ filia Fallit. 3
ſit contenta ad id, quod pater ſibi relinquit. Bal. in
d.l. maximū vitium. 4. co. & Pau. de ca. in l. fi. §. in
cōputatione. in fine. C. de iure deli. & vide Pau. de
ca. conſi. 197. an poſsit relinqui quoquo relicti titu
lo filiæ prohibitæ per ſtatutum ſuccedere. ¶ Itē ni Fallit. 4
ſi filia in teſtamento prohibeatur plus petere, ſed
iubeatur eſſe contenta dote, quia valet relictum ſi-
bi ſimpliciter factū. Bald. ſingulariter in l. adulta.
C. de hęredi. actio. idē Bal. in additio. ad ſpe. de in-
ſtr. editio. ver. filia. & ibi Spe. ver. ſed ſuper forma.
¶ Item niſi filio relinquâtur omnia bona, quia tūc Fallit. 5.
verbum, relinquo, intelligitur iure inſtitutionis. te
net Bar. in l. his verbis. ff. de hęre. inſti. vbi dicit ſe-
cus, ſi vni filio relinquitur certa res, & alter filius
inſtituatur hæres, quia nō valet teſtamentū. vt ibi.
& tenet Ange. in repor. verſi. ſi verò relinquo. &c.
Et glo. in c. ramuntius. & ibi doct. de teſta. Bal. poſt
glo. in l. quotiens. C. fami. her. ¶ Item niſi eccleſia Fallit. 6
inſtituatur hęres. & filio relinquatur legitima, non
tamen titulo inſtitutionis: quia valet. Bart. in d.l. 2.
q. 6. princi. C. de ſacroſan. eccle.

27 Adde. Nota tamen, ꝙ † clauſula. omni meliori modo &c. quo ad contēta in particula & concluſione iſta, eſt maximæ
importātię. vt dicit Pet. de Ancha. conſi. ſuo. 72. in-
cipiente. viſis omnibus, & ſingulis. Alex. in l. ſi cū

nulla.ff.de re iudi. doct.in.l miles qui destinauerat. ff.de testa.mili.& in.l.quidã cõsulebat.ff.de re iudi. & in.l.idẽ vlpian⁹.ff.de excu.tuto. Anto.de bu. in c.examinata,circa mediũ. de iudi. & in.c.literę.de dilatio.Bal.io.l.vioũ.aotepe.co.ff.ſi cer.peta.Io.de Imo.in.l.nemo poteſt.1.co.de lega.1.Frã.de are. cõ ſi.104.incipiẽte.in cauſa.4.co.Bar.cepo. conſi.ſuo. 1.circa finem.Alexan.conſi.80.incipiente.viſo the mate. io.2.col. quinto volumi.& in conſili.186.incipiente. viſo proceſſu.2. colu.eod. volu.& ibidẽ conſilio eodem.incipiente.perſpectis.3.colu.& in conſilio.336.incipiente. poſt reditum.&c. ⁋Ideo tene menti,quòd licet ad validationem teſtamenti requiratur, quòd pater relinquat filio aliquid iure inſtitutionis, vt in.§.aliud quoque capitulum.in auth.vt cùm de app.conoſc.collatio.8. tamen ſi teſta tor reliquit particulariter filio,& nõ dixit,iure inſtitutionis,& addit,quòd volebat teſtamentum va lere omni meliori modo.&c. proinde eſt, acſi expreſsiſſet, ꝙ relinquebat iure inſtitutionis, prout relinqui debet.Ita dixit Bal. in.d.l.quotiens. C.de hęre.inſti. ¶ Dixit etiam Pau.de Caſt. conſi.ſuo. 347.incipiente.ſuper primo pũcto,quo quęritur, an teſtamentum.ꝙ ſi teſtator in teſtaměto mandat filiam ſuam dotari, & poſtea dicit,quòd vult valere teſtamẽtum omni meliori modo, quòd proinde eſt acſi filię reliquiſſet iure ſeu titulo inſtitutionis. Quam doctrinam Bald. & Pau. de Caſt. referũt & ſequitur Alex.in.d.ſuo conſi,336. incipiente. poſt reditum.& in dicto conſi.80. incipiente. viſo thematе.2.col. quinto volumi. ¶ Et ſcias iuuenis legiſta,quòd † etiam ſi teſtator teſtando inter liberos
28 non expreſsiſſet dictam clauſulã.omni meliori modo.&c.ꝙ tũc illa ſubintelligitur. glo. eſt notabilis. in.l.cohęredi.§.cùm filiæ.ver.nõ valuit.ff.de vulg. & pupi.Quam ad hoc multum cõmendat Ioan. de Imo.ibi.Anto.de bu.& Io.de Imo.in.c. rainũ.17. co.de teſta.ad idẽ eſt glo.in.l.filij.in teſtamẽ. C. fami.her quas glo.ad hoc allegauit Alex.in.d. conſi.
13. concl. 176.incipiente.viſo proceſſu.2.co.in.5.volu.⁋Decimatertia cõcluſio.ꝙ† querela non praparata trãſ
29 mittitur ad liberos.vt.l. ſi quis filium.&.l. ſcimus.
Extenſio. §.ſi. C.de inoffi.teſta. ⁋Quod extẽde primò nedũ in querela, quæ iam competit.ſed etiam in cõpetitura.nam propter illam ſpem tranſmittitur ad liberos etiam non præparata.tenet Bal.in.d.l.ſi quis fi-
Limit.1. lium.per textũ ibi. & in d.l.ſcimus. §.ſi. ⁋Limita tamen hoc,quando querela competit aſcendẽtibus contra teſtamentum deſcendentis : nam tunc non tranſmittitur querela non præparata etiam ad liberos.tenet Ange.in.l.nã & is.ff.de inoffi.teſta.& Ia
Limit.2 ſo.in.d.l.ſi quis filiũ.⁋Secundò limita,quãdo querela cõpetit cõtra teſtamentũ tranſuerſalium : nam tunc non tranſmittitur etiam ad liberos , ſi non eſt præparata.tenet doct.in.l.ſi pater tuus.C.de inoffi. teſta reprobata ibi glo.quę contrarium tenuit. Idẽ
Limi. 3. tenet Bal.& Sali.in.d.l.ſcimus.§.ſi.⁋Tertiò limita actiuè,non paſsiuè.vt.l.ſi hęredem.C.de inoffi.teſta.quod notat ibi ſolus Iaſ.⁋Et hęc omnia intelligẽ,quãdo querela non eſt pręparata:nam ſi pręparata eſſet,trãſmitteretur etiã ad hęredes extraneos. vt.l.queãdmodum.&.l.poſthumus.§.ſi.cũ.l. ſequẽti.ff.de inoffi.teſta ⁋Quod procedit, etiam ſi que- Extẽſio.
rela cõpetat contra teſtamentũ tranſuerſalium. per d.l.ſi pater tuus. ⁋Ex quo nota,ꝙ idem eſt in querela cõpetenti aſcendẽtibus per illum textũ à for-
30 tiori. ⁋Et adde,ꝙ † nunquã habet locum trãſmiſsio querelę,niſi in caſib⁹ expreſsis in iure.vt in.d.l.ſci
31 mus.§.ſi.& ibi doct. ⁋Itẽ adde,ꝙ † querela pręparatur tribus modis. Primus eſt, per cõmunicationẽ. ⁋Secundus,per admonitionẽ.⁋Tertius,per libelli donationẽ.tex.in.l.queãdmodum.ff.de inoffi.te-
32 ſta.⁋Decimaquarta cõcluſio eſt.ꝙ † approbans teſtamentũ patris, vel eius iudicium,perdit querelã. 14. concl.
tex.eſt in.d.l.parentibus.C.de inoffi.teſta. in fine. & in.l.ſi propona⁹.in.§. ſi hæreditatem.ff. eodem. melius & clarius in.l.6.ti.8.ſexta partita. ⁋Quod procedit nedũ in approbatione,quę fit poſt mortẽ patris,vt loquitur tex.in.d.l.parẽtibus.& in. d. l 6. cũ ſimi.ſed etiã in approbatione ,quæ fit tempore teſtamenti.doctrina eſt ſolius Sali.in.d. l. parẽtib⁹. ⁋Poſſet dici,ꝙ hoc ſit falſum.quia approbare teſtamentũ idem eſt, ꝙ repudiare querelã. quod patet, cùm approbãs teſtamentum excludatur à querela: ſed ſic eſt ꝙ illud quod nõ eſt delatũ nõ poteſt repudiari. vt.l.1.C.de pactis cũ vulgaribus. ergo fili⁹ approbãdo teſtamentũ non poteſt renunciare querelam,quę ſibi nõ eſt cõpetitura poſt mortẽ.imò plus eſt,ꝙ querela non poteſt repudiari,niſi poſt aditã hæreditatem.glo.eſt nota in.d.l.ſi quis filium.C.de inoffi.teſta. ⁋Ex quo dico,ꝙ poteſt dari nouus in tellectus ad.d.l.parentibus.&.d.l.6. tit.8. ſexta partita. & ad.l.penul.& fina.ff.de inoffi.teſta.cum ſimi.& ad alia iura dicẽtia,ꝙ approbãs teſtamentũ, excluditur à querela,ꝙ intelligatur:quando approbat poſt aditam hęreditatẽ,cùm tunc naſcatur querela,& ante illud tẽpus non poſsit repudiari,quod non eſt delatum.per glo.in.d.l.ſi quis filiũ.quę repudiatio ſequitur ex approbatione teſtamẽti.vt dictum eſt. ⁋Poteſt tamẽ ſaluari opinio Sali. quãdo filius tẽpore teſtamẽti noluit hęres inſtitui,& hoc probetur,& teſtator hoc expreſsit in teſtamẽto:qa valet teſtamentũ,& filius perdit querelam. ⁋Niſi fili⁹ ob dolorẽ mortis patris diceret, nolo inſtitui, quia tunc ſi prętereatur,teſtamentũ poteſt rũpi.eõ cluſio eſt Bar.in.l.ſi quãdo §.& generaliter. ver.vltimò quęritur.glo. C.de inoffi.teſt.gl.& Bal.in.d.l. ſcimus.§.cũ autem.cod. titulo. Sed reuera tu ſerua diſpoſitionem text. in. d. l. 6. titu. 8..ſexta partita. vbi eſt caſus de hoc. ⁋Et nota circa iſtam concluſionem,quòd † pluribus modis dicitur quis appro
33 bare iudiciũ patris , vt excludatur ab iſta querela. ¶ Prim⁹,ſoluẽdo debitũ patris. vt.d.l.parentib⁹. & in.l.1.2.&.3. C. de iure deli. ¶ Quod intellige,

quando

quādo ſolutió eſt qualificata.ſ. quia ſoluit pro rata portionis ſibi aſsignatę.dictū eſt Sali.in.d.l.parentibus.pro quo licet nihil allegat,eſt textus expreſſus in.d.l.parentibus.ibi dū dicit, pro hæreditaria parte perſolui.& eſt etiā textus in dicta.l. ſecunda.& tertia.C.de iure deli.& ibi docto.& in.d.l.6.iuncta glo.ti.octauo.ſexta partita. ¶ Secūdus modus approbandi teſtamentū eſt.ſi fuit filius aduocatus, vel procurator pro eo, qui ex paterno teſtamento legatum vel hæreditatem petit.vt dicta.l.fi.in principio.ff.de inoffi.teſta.&.d.l.ſexta.titu.octauo.ſexta partita. ¶ Tertins modus.quando acceptauit legatum ſibi relictū.tex.in.d.l.pe.§.fi.ff.de inoffi.teſta.& nedum legatum ſibi relictum,ſed etiā relictū filio,vel ſeruo.vt l.nihil.in princi.& ibi Bar.& in.l.ſi pars.§.1.eodem titulo.de inoffi.teſta. ¶ Quart⁹. quando filius exhęredatus poſt mortē patris ſcripſit in teſtamento cōſentire.vt in.d.l.pe. eſt text⁹.fi.verbis. ¶ Quintus modus.quando exhęredatus fuit hęres legatarius patris: nam tuoc ſi petit legatū,videtur approbare iudicium patris . textus eſt in.d.l.fi.ff.de inoffi.teſta. ¶ Sextus.quando exhæredatus fuit hęres hæredis patris,& adiuit hæreditatē,& illud cōmodum conſecutus eſt.vt.d.l. pe . §. ſi hęres.in principio. ¶ Septimus.quādo filius facit contractū cum hærede patris tāquā cū hærede: nā tūc videtur approbare teſtamentū.vt. l. ſi ꝓponas.in.§ ſi hęreditatem.ff.de inoffi.teſta . ¶ Octauus modus. ſi filius ſoluit hæredi patris tāquā eius hęredi illud,quod ipſe fili⁹ debebat patri.vt ī. d. §. ſi hęreditatē. ¶ Nono.quādo filius facit pactū cū hæredibus ſcriptis certis rebus eſſe cōtentus.vt.l.ſi quādo.§.1.ver.ſed hoc.C.de inoffi.teſta. ¶ In omnib⁹ igitur ſupradictis caſibus filius excluditur à querela tanquā approbās iudiciū patris . q̄ omnia

Regula. continet.d.l.6.ti.8.ſexta partita.vbi ponitur regula, ꝙ qualitercūq; filius conſentiat in teſtamentū paternum,ſiue tacitè,ſiue expreſſè,excluditur à que-

34 rela. ⁋ Adde tamen in hoc pūcto, ꝙ † licet qui ag-

Fallit. nouit iudiciū defuncti non poteſt intentare iſtā q̄relam,tamen ſec⁹ eſt in querela inoffi donatio. tex t⁹ eſt in.d.authē.vnde ſi parens. & ibi tenet Iaſon poſt principiū.C.de inoffi.teſtamē.& Bar.in. l.circa.§.impator.de lega.2.& Iaſō in d.l.parētib⁹.doct. in.l.cū donationibus.C.de inoffi.dōatio. ⁋ Ratio differētię eſt.quia iſta querela inofficioſę donationis nō expugnat teſtamentū quod approbauit, ſed aliū actū factum inter viuos.ſ.prædictā donationē, & ſic non venit contra factū ſuum. ⁋ Sed in querela inofficioſi teſtamenti venit contra ſuum factum, igitur non debet audiri. ⁋ Et iſta eſt vna differentia īter iſtas querelas.alias differētias colliges per glo.in.l.fi.& per totū titulū. C. de inoffi. donatio.

Limi. 1. quas per te vide. ⁋ Secundo adde circa iſtā concluſionem,ꝙ licet approbans iudicium patris excludatur ab iſta querela. iotelligitur ſi ipſe vult illā intentare,ſecus ſi eius fili⁹,& ſic nepos teſtatoris,qui venit ad querelā per ſucceſſorium edictum.nā iſte nepos poteſt illā intentare,licet filius exhęredatus approbauit teſtamentū.doctrina eſt Alexā. in.l. ſi quis poſthumos.§ 1.ff.de libe.& poſthu.& Iaſo.in rub.C.de ſucceſſe.edic.fi.co.reprobādo Bal.qui cōtrariū tenuit in.l.in ſuis.9.opp.ff.de lib. & poſth.

35 ⁋ Tertiò adde ,ꝙ †,licet iſte approbans iudicium patris excludat ab iſta querela: tamē nō repellitur à iure agēdi ad ſupplementū.doctrina eſt Bar. in.l. papinianus.§. ſi cōditioni. ff. de inoffi.teſt.probat tex.in.l.ſi quādo §.& generaliter. & ibi Bal.Sali. ff. de inoffi.teſta.idē tenuit Bal.In.l.omnimodo.eod. titu.licet olim approbās teſtamentū excludebatur à iure agēdi ad ſupplementū.vt eſt glo.in.d.§. & ſi conditioni.& ſic iura antiqua remanēt correcta. vt eſt ibi glo.& in.d.l.ſi quādo.§.fi.in verbo,prę iudiciū,in prin. ⁋ Et intantū poteſt agere ad ſupplemētum,etiā ſit teſtator prohibeat amplius nō peti,& ſi filius faciat ſecuritatē hęredibus amplius non petere.tex.melior d̄ iure in.d.auth.vt cū de app. cognoſcitur.§.cæterum.collatio.8. quem pro ſingulari cōmendant doct.in.d.§.fi. ¶ Sed quęro.quanto tēpore præſcribatur iuri agendi ad ſupplementū legitimæ. Antiqua eſt quęſtio inter Bar.& Bal.quia Bar. in cōſilio quod incipit. An iuri agēdi ad ſupplemētū.& in.l.ſi quis filiū.§.ſi.C.de inoffi.teſta.tenet,ꝙ pręſcribatur quinquēnio. ſed Bal.ibi in.d.§. fi. per multas rationes cōtradicit Bar. ꝙ imò in tertio anno,nō autē quinquēnio.& idē etiā refert idē Bald. in.l.oā & ſi.in.§. huius autē.ff. de inoffi. teſta.& in auth.preſbyteros. C.de epiſc.& cle.& oppoſitioni Bal. ſtare videtur Ange.frater ſuus in.l.papinian⁹. §.ſi cōditioni.& in.l.ſi à domino.§.patre. ff.de petitio.hęre. Quę tamē opinio iſtarū ſit vera, vide latè Frāciſcum Cremēſem conſi.ſuo.128.& ibi plenè in additione. ¶ Decimaquinta cōcluſio.ꝙ ſi ille, cui cōpetit querela, repudiauit vel tēpore , vel morte, vel repudiatione eſt excluſus,ꝙ in iſta querela habet locū ius accreſcendi,etiā ſi illa querela, quæ accreſcitur,ſit agnita vel præparata.vt.l.qui repudiātes.in princi.& in.l.ſi proponas.§.fi.ff. de inoffi.teſta. ¶ Decimaſexta concluſio. ꝙ in iſta querela habet locū ſucceſſorium edictū,& de gradu in gradū. quia ſi exiſtēs in primo gradu excludatur à querela morte, tempore,vel repudiatione, vocantur exiſtentes in ſequenti gradu,ſi ſuo iure, ideſt ſi ex ſua perſona velint admitti.textus eſt, qui ſic debet intelligi in.l.ſi is qui.in princi.& in.l.ſi nō mortis.in fi.ff.de inoffi teſta. ⁋ Secus ſi ex perſona patris volūt admitti,nā tunc etiā admittūtur:tamē nō per ſuc ceſſoriū edictū, ſed iure tranſmiſsionis.textus eſt, qui ſic debet intelligi in.l.ſi quis filiū. C.de.inoffi. teſta.de quo latè per doc. & Bar.in.l.ſi pater filiū. ff.eodē. ⁋ Idē dic in iure agēdi ad ſupplementum, nā in eo habet locum trāſmiſsio.vt d.l.ſi quis filiū. ver.niſi certas. C.de inoffi.teſt. ¶ Decimaſeptima

36 cōclu.ꝙ † non ſolū filius poteſt exhęredari ex qua-

tuordecim

tuordecim cauſis, de quibus in auth. vt cũ de app.
cognoſcitur.§.cauſas.collatio.8.ſed etiã ex aliis cau
ſis,quæ ſunt ſimiles,vel grauiores.hoc eſt ſingula-
re dictum Guilielmi de Cu.in auth.non ſint.C. de
libe præte.vel exhę.& ibi Alex.cõcordat.& in.l.ſi
quis id qđ.ff.de iuriſditio.omniũ iudi.4.co.& An
ge.in.l.lex cornelia.ff.de iniu.per illũ tex. & bene
ad hoc facit tex. iuncta glo.in.c. de multa. de præ-
bẽ.& glo.in c.ſi poſtquã.in parte, mente.de elect.
lib.6.vbi dicitur,ꝙ pœna appoſita in vno caſu,ha-
bet locũ in caſu ſimili. ¶ Ex quo eſt dicẽdũ,ꝙ licet
aſcendentes poſſunt exhęredari ex ſeptẽ cauſis,de
quib⁹ in.d.auth.vt cum de app.cognoſ.in.§. & hęc
quidem.& frater poteſt exhæredari ex tribus cau-
ſis,de quibus in auth.de nup.§.ingratitudinẽ. colla
ti.4.ꝙ etiã poſſunt exhęredari ex cauſis ſimilibus,
vel grauioribus:arguẽdo,vt ſupra,à maioritate vel
paritate rationis.quod facit ad ea, quę dixi in.l.17.
37 in fine.ſupra. ¶ Decimaoctaua concluſio.ꝙ † que
18. cõcl. rela inofficioſi teſtamẽti & inofficioſę donationis
debet proponi infra quinquẽniũ.vt eſt tex.in.l.ſci
mus.§.illud.& ibi Bal.C.de inoffi.teſt.tenet Bar.in
l.ſi quis filiũ.ad finẽ.co.ti.Ange.in auth.de immẽ.
dona.in fi.collatio.7.¶ Quod intellige, niſi ſit mo-
ta lis ſuper nullitate teſtamẽti. nam tũc illud quin-
quẽniũ nõ incipit currere,niſi finita lite nullitatis
teſtamẽti.vt.l.cõtra maiores.C.de inoffi.teſta.¶ Ra
tio eſt.quia iſtud quinquenniũ nõ currit,niſi cõtra
negligentes.vt eſt ibi textus.¶ Ex quo dicimus,ꝙ
iſtud quinquẽnium non currit contra minorẽ.25.
annorum,ſed incipit contra eum currere finito.25.
anno.& ſic vſq; ad.30.annos ętatis cõpetit iſta que
rela. vt.l. adoleſcentię.C. ex quibus cau.in integr.
reſti.nõ eſt nece.tenet Pau.de ca cõſi.125.incipiẽti.
19. cõcl. dubia de quib⁹. ¶ Decimanona.ꝙ ſi exhęredatio
ſit facta calore iracũdię,non valet,etiã ſi ſubſiſtat le
gitima cauſa.vt.l.filiam.& ibi Bal.C.de inoffi.teſt.
¶ Quod intellige.niſi teſtator poſt prædictũ calo-
rem perſeueret in eadem volũtate : nam tunc valet
exhęredatio ſtante legitima cauſa. tenet Bart. in l.
quidquid calore.ff.de regu.iu.vbi inquit,ꝙ licet fa
ctum calore iracundię non valeat, tamen ſi perſe-
ueretur in eadẽ volũtate,valebit. ¶ Idẽ tenet Iaſo.
20. cõcl. in.d.l.ſi filiã. ¶ Vigeſima cõcluſio ꝙ in omnibus
caſib⁹,in quibus cõpetit iſta querela,imputatur fi-
lio in legitima dos & donatio propter nuptias ad
excludẽdã querelã.vt.l.quoniã nouella.C.de inof.
38 ¶ Vigeſimaprima cõclu.ꝙ † exhęredato facta etiã
21. cõcl. ex iuſta cauſa,tollitur per recõciliationẽ,vel amici
tiã,factã inter exhęredatũ & teſtatorẽ.tenet Bar.in
l.3.§.f..ff.de an.lega.Iaſon in.l.in arenã.C.d inoffi.
teſta.¶ Sed cõtrariũ tenet Bal.per tex.ibi in.l. filio
quem pater.ff.de libe.& poſthu.¶ Pro concordia
tamen dic,ꝙ ſi recõciliatio, vel amicitia eſt facta ſu
per eadem cauſa,ex qua exhęredatio orta eſt,quòd
tũc cenſetur adẽpta exhęredatio. & ita intelligitur
dictũ Bar.& Iaſo.vt probat textus, per quem Bar.
ſe fũdat.ibi dũdi cit,et pœnituerit teſtatorẽ prioris
offẽſę.&c. Pro quo etiã facit tex.in.l.in ipſius.C.fa
mi.her.ibi dũ dicit,offenſã iſtã clemẽtia flexit. &
hoc voluit Pau.de Ca.in. d.l.filio quẽ pater. ff. de
39 libe.& poſthu. ¶ Vigeſima ſecunda cõcluſio.ꝙ † 22. cõcl.

annullare° por cauſa

querela nõ datur pa-
tri inuito filio.glo.2.
in.l.in pſonã.in prin-
cipio.ff.de pactis.l.papinianus.in principio. ff.de
inoffi.teſta.Bal.in.l.fi.in principio.penultima col.
ver.q̃ro quid in querela.C.de bonis que libe.¶ Ex
quo dicimus,ꝙ querela cõpetens filio,& repudia-
ta,nõ poteſt ꝑ patrẽ intentari.Bal.in.d.l.fi.in prin-
cipio.penultima co.ver.q̃ro quid in q̃rela.Bar. in.
d.l.papinianus.glo.in.d.l.in perſonã.in principio.
glo.2.ff.de pactis.habetur in Spe.đ teſta.§.1. ¶ Hic
dicit Bal.in.d.l.fi.3.col.ver. idẽ dico in mõaſterio.
40 C.de bonis que libe.ꝙ † querela cõpetẽs mõacho,
nõ poteſt intẽtari ꝑ monaſteriũ inuito monacho.
41 ¶ Vigeſimatertia cõcluſio.ꝙ † ſi querela pẽdet ꝑ 23. cõcl.
appellationẽ, debet interim ali de hæreditate qui
obtinuit in querela.vt.l. ſi inſtituta.§.de inofficio-
ſo.et ibi Bar.ff.de inoffi.teſta.& frã.par.in tracta.de
duo.fra.3.parte.q.69. ¶ Vigeſimaquarta cõcluſio. 24. cõcl.
42 ꝙ † querela mota per vnum filium, non prodeſt
alteri tacenti.p.l.filio qui.in princi.& ibi Bar.ff. de
inoffi.teſta. ¶ Plures aliæ concluſiones poſſunt
colligi ex.d.titulo de inoffi.teſta.ff.& C.& ex his
quæ dicunt doct.ibi.quas per te vide.
o ¶ Annullare.intellige per ſententiam iudicis de
claratoriã.Quia teſtamẽtum cõtinens pręteritionẽ
vel ex hæredationẽ filorũ,nullũ eſt ipſo iure.vt au
thẽ.ex cauſa.cum ſimi.C.de libe.prę.vel ex.dixi in
glo.ſupra proxima.¶ Et ſi dicas ꝙ iſta.l. vtitur ver
43 bo futuri temporis:quod verbum † inducit cano-
nem ferendę ſententię non latæ.vt notatur in.l.iu
bemus.§.œconomus. et ibi glo. in verbo, priue
tur.doc.& Bal.in.§.ſane.2.co.ver.quinto q̃rit gloſſ.
C.de ſacroſan.eccle.in.l.in criminali.C.de iuriſdi.
omniũ iudi. ¶ Et hoc maximè ĩ vltimis volũtatib⁹
in qbus verbũ aptũ importare pręteritũ & futurũ
tẽpus.vt.habuerit,vel fuerit,& ſimilia. quia interp̃
tatur in futurũ.in glo.Bar.& Ioan.de Pra. & doct.
in.l.cũ tale.§.pe.in glo.ver.dixerũt.ff.de condi. &
Pau.de Ca.in.l.cũ lex.ff.de legi.¶ Et ꝙ iſtud verbũ
annullare,caſſetur & irritetur ĩtelligãtur ipſo iure
tenet Bal.in.ti.de pace cõſtãtię.§.priuilegia in fine.
Lud.Ro.ſuis ſingula.ſingula.2.qui dicit eſſe textũ
in.d.c.primo.de pace conſtã.¶ Et bene ad hoc facit
doctrina.Inno.Cardi.& Abb.in lectura & repeti-
tio.c.extirpãdę.ĩ.§.qa vero.6.co.de prębẽ.& digni.
Archi.in.c.licet cauõ.de elect.li.6. & glo. nõ põde
rata per aliũ in.l.nõ improbũ.C. ex quib⁹ cau. in-
fra.irro.vbi dicitur,ꝙ ſi verbũ futuri tẽporis eſt af
firmatiuũ,inducit ſentẽtiã ipſo iure. & ita glo. ſu-
pradicta dicit irroganda eſt.ſ.ipſo iure. ¶ Idem di
cit Ioã. Bru. in additio.ad Ludo.dicto ſingulari.2.
de iſto

de iſto verbo, priuetur, à teſtatore prolato, ꝙ etiam
intelligitur ipſo iure. allegat Bal. in.l.7.col.C. de
his quæ pœnę no.& idem dicit de verbo, careat.c.
ad aures. in verbo, vires nolumus obtinere, de re-
ſcrip.tenet Abb.in.c.ſup his.de fide inſtru.& in.c.
nihil eſt.5.co.de elect.
per glo.fin.in.c.nouit. de pretericion p o ex
de his quæ fiunt à prę
la. ¶ An autem, & quando verba de præſenti im-
portẽt ipſo iure. vide latè per Ioan.Bau. vbi ſupra.
p Feli.in.c. Rodulphus. de reſcrip.col.17. & ſequẽ
ti.per Matthæ. de mathęſila. ſuis notabi. aliàs ſuis
44 ſingu.112. & 115. ¶ Sed ponæ, ꝙ † in teſtamento
vnus filius eſt præteritus vel exhæredatus, & alter
hęres inſtitutus, an teſtamentum ſit nullũ. Videba
tur ꝙ non. quia vtile per inutile non vitiatur. vt
eſt regula iuris. ¶ Contrariun tenet Bar. in.l.1.5.q.
princi.15.ver.ſecundo quæro.C. de ſacroſan.eccle.
¶ Sed vide, & tene quod dixi in glo. ſupra proxi-
45 ma.ſexta concluſione. ¶ Item nota, ꝙ † teſtamen-
tum eſt nullum, in quo filius eſt inſtitutus in re
non ſtãte.glo.in.l.3.§.ſed vtrũ.ff.de mino.Bar.in.l.
ſuus quoq;.in principio.vltima col.ver. quæro qđ
46 ſi pater.ff.de hęre.inſti. ¶ Si tamen † relinquitur fi
lio res aliena in teſtamẽto titulo inſtitutiõis, valet,
cùm debeatur ęſtimatio. Bal.in.l.ſcimus.in princi-
pio.pe.col.ver.extra quærit.Guili.C.de inoffi. te-
ſta.Bar.in.d.l.ſuus.vide in vltima col.ver.itẽ quæ-
ro. ¶ Sed ſi teſtamẽtũ non continet inſtitutionem
hæredis, eſt nullũ.vt.l.1.in fine.ff. de vulga. & pu-
pi.Bar.in l.cohæredi. §.fi.eodẽ titulo. proximè.ff.
47 de his qui in teſta.de. ¶ Nota etiã, ꝙ † ſi cõtinet in-
ſtitutionẽ incapacis, putà fratrum minorũ, eſt nul
lum, niſi habeat cohæredẽ vel ſubſtitutum, quia in
cipit valere in perſona inſtituti.Bal.in authẽ.in-
greſsi.8.co.ver.circa primũ pono vnam concluſio
nem.C.de ſacroſan.eccle.& Bar.in.l.3.ff.de his qui
pro non ſcrip.habe.dixi in.l.9.in parte, ex teſtamẽ
to, verſi quod procedit ſupra. ¶ Et licet ſupradictæ
ſint optimæ concluſiones, adde in materia vnam
48 concluſionẽ. ꝙ † teſtamentũ eſt nullũ, in quo ver-
ba non dirigũtur ad filiũ, cui relinqtur, ſed ad hęre
dẽ. vt relinquo bona mea Titio.& volo ꝙ Titi⁹ hę
res det filio meo bis centũ, caſus eſt ſingularis ſecũ
dum Bar.in.l.pater filiũ.§.fi.de lega.3.de quo Pau.
de Ca.facit feſtũ in authẽ.vnde ſi parẽs.C.de inof-
fi.teſta.eſt caſus in.l.ſi ſeruus.la.3.§.qui margaritũ.
de lega.1. ¶ Adde aliam cõcluſionem, ꝙ teſtamen-
tum eſt nullũ, in quo filio relinquatur minus legi-
tima ſua cũ prohibitiõe iuris accreſcẽdi. tenet Bal.
in.l.quotiens.4.oppo.C.de hęre.inſti.qđ eſt mira-
bile, cùm videatur dari quęrela ad ſupplemẽtum.
per legẽ. ſcimus.§. repletionem.C. de inoffi.teſta.
49 ¶ Valet † tamẽ de parte bonorũ tantum cum clau
ſula ꝙ plus nõ petat.vt per Bar.in.l.1. 5.q.princi.19.
50 col.C.de ſacroſan.eccle. ¶ Itẽ † teſtamẽtum conti
nẽs prętéritionẽ poſthumi eſt nullũ, etiã ſi poſthu
mus illud approbet. Bar.ſingulariter in l. ſi cũ vel
in vtero.ver.ex hoc infero.C.de teſtamẽ.mili. ¶ Si
tamẽ poſthumus viuo teſtatore moriatur, non con
ualeſcit, etiã ſi contineat clauſulã codicillarem. Bal.
in.l.ſi.pe.col.ver.ſed quęro de tali quæſtione.C.de
codici.Pau.đ ca.ĩ.l.2.&.3.C.de.poſthu.hęre. inſti.
51 Adde. Et ſi quiſpiam diceret, ꝙ † clauſula
codicillaris eſt maximi effectus, vt di
xi in glo.ſupra proxima, vel ꝙ appo
ſita in teſtamẽto nullo operatur vim fideicõmiſsi,
per glo.in authẽ.ex cauſa.C.de libe.prę.vel exhæ-
re.cõtra doctores in dicta authẽ.ex cauſa tenẽt con
trariũ.& Bar.in.l.1.ff.de iure codici. Quia iſta ſunt
paria.relinquere à veniẽtibus ab in teſtato.& dice
re.ſi nõ valet iure teſtamẽti.&c.vnde notatur in.l.
ex teſtamẽto.C. de fideico. ¶ Vnde qua ratione ſi
teſtator grauaſſet venientes ab inteſtato.filius præ
terit⁹ tenetur reſtituere hęreditatẽ hęredi ſcripto.
vt in c.Raynald⁹.&.c.Raynũtius de teſta.&.l.quis
cum nullã.ff.de codici.ſic eodem modo quãdo di-
cta clauſula eſt appoſita.quod etiã tenet Ange. de
are.inſti.de codici.primo reſpõſo.Bar in.l.2. de le-
ga.3. & ibi Bal.Bar. etiã in.d.authẽ.ex cauſa. & ibi
Bal.& Ioan.Fabe.& Sali.& Pau.de Ca.cõſi.ſuo.6.
Ludo.Roma.conſi.122. ¶ Et pręmiſſa procedũt in
teſtamẽto nullo, ob prętéritionẽ filij iã nati. ¶ Sed
52 † quid in poſthumo prętérito. Bar. in pręallegata
lege prima in ſexta.q.diſtinguit.ꝙ authen.teſtator
cogitauit de poſthumo, aut non. ¶ Primo caſu, ope
ratur clauſula prędicta. Secundo caſu non. argu.l.
pe.C.de iure codici.&.l.certi iuris.C.de teſta.&.l.
nonnũquã.C. de reuocã.dona. ¶ Sed Dinus, Bal.
Pau.de Ca. & Ludo. vbi ſupra. & quaſi oẽs dicũt,
ꝙ ſunt inſpiciẽda verba teſtamẽti. ¶ Aut enim di-
cunt.ſi nõ valet.&c.Et ſi verba ſunt pręſentis tem-
poris, & rupto teſtamẽto natiuitate poſthumi, di-
cta clauſula nõ operatur.quia nõ debet, & verum
eſt, illo tempore voluiſſe.facit.l. ſi ita.& ibi Bar.ff.
de auro & argẽ.lega.&.l.cum ſtipulatur.ff.de ver-
bo.obligatio. ¶ Sed ſi dicatur.ſi nõ valet.vel nõ va-
lebit.tunc porrigitur ad teſtamẽtum qđ rumpitur
natiuitate poſthumi.Et iſtã ſententiã ſequitur Bar.
Ange.& Sali.d.authẽ.ex cauſa. idem Sali.in.l.1.C.
de poſthu.hære.inſti.Bal.in.l.fi.eodẽ titulo. Ioan.
de imo in.l. filio prętérito.ff.de iniuſto teſtamẽto.
Pau.de Ca.cõſilio.58.cũ tribus ſequẽtibus.& cõſi-
lio.250.1.col. ver.quãtum ad ſecũdum. ¶ Hodie ve-
rò ceſſat contẽtio inter tantã iuris prudẽtiam. nam
opinio aliquorũ ſupradictorũ patrũ nõ procedit,
imò contrariũ eius de quo vnuſquiſq; teſtatur.Ex
quo hodie à natiuitate poſthumi non rumpitur te
ſtamẽtum. per tex.in.l.13.ſupra cum concor. & ibi
dixi in glo. ſuper parte, naturalmẽte, cum ſequẽti.
vbi vide. ¶ Et nota, quòd teſtamẽtum poteſt dici
nullum etiam per hæredem deliberantẽ. Bal. in.l.
53 ſuus.4.col. C. de repu.hære. ¶ Item nota, ꝙ † teſta
mentum, quod filius dixit nullũ, non recõualeſcit.
vt

54 vt per Bal.dicta.4.col.Nota vlterius,ꝙ † cùm proponitur nullitas teſtamẽti,ſufficit in libello petere hæreditatem ab inſtitutis: qui ſi excipiãt de teſtamẽto,replicet de nullitate,vel petat ex officio declarari teſtamentũ nullum, & petat hæreditatẽ ab inſtitutis.vt per Bald. in.l. filio præterito.13. col.in fine.ver.quęro ex prædictis. ff. de in iuſto teſta.& in.l. ſu⁹. 1.col.ver. nota hic duplicem modum agendi.C.de repu.hære.

heredació q en la qual ouiere mejoria d tercio o quinto, no por eſſo ſe rõpa r: ni dexe de valer el dicho tercio & quinto como ſi el dicho teſtamento no ſe rompieſſe.

55 ¶ Sed quęro,an † teſtamentũ

Quæſtio. continẽs pręteritionẽ legitimati ſit nullũ? Pau.de. Ca.conſilio.222.quod incipit.ſuper puncto iſto.4. col.ver.cogitaui etiam. & conſilio.224.incipienti. ſup eo ꝙ primo loco ſimpliciter tenet ꝙ ſic. Tu diſtingue vt per textum in.l.12.ſupra.an teſtator habeat deſcẽdetes legitimos. & an ſit legitimat⁹ quo ad ſucceſsionem.quia ſtãtibus legitimis,valet præteritio legitimati,quia non ſuccedit parentibus vt ibi,aliàs ſuccedit. & per conſequens teſtamẽntum continẽs pręteritionem legitimati erit nullũ.tenet Pau.de Ca.vbi ſupra:& ita dictum ſuum procedit in caſu,quo nõ ſunt legitimi,et eſt legitimatus quo

56 ad ſucceſsionẽ,aliàs ſecus. ¶ Vltimò nota. ꝙ † teſtamẽtum eſt nullũ ex perſona teſtatoris inteſtabilis in.16.caſibus,quos ponit Spe.in.ti. de inſtru. edi.§.cõpẽdioſè.in principio.& do.Abb.in rubrica de teſta.1.& ſecũda col.vbi enumerat.18. caſus.

Concor. p ¶ Pretericion. Nota ex.l.iſta.duas cauſas,propter quas teſtamẽta rumpũtur,& ſunt nulla.ſ. pręteritionis, vt hic. alia exhæredationis,vt ſequitur. de quibus in authẽ. ex cauſa.C. de libe. præte.vel exhęre. & in corpore vnde ſumitur. & in Spe. de tuto.§.1.per totũ.&.l.1.&.10.titulo octauo ſexta partita. ¶ Sed quia vtile eſt ſcire quid, & quotuplex ſi pręteritio, & quotuplex ſit exhęredatio: quęro in pręſenti quid ſit pręteritio, & qd exhæredatio.

Præteritio quid ſit. ¶ Quo ad primum dic, ꝙ præteritio eſt ſine cauſa exhæredatio.vt.l.in arenam.C. de inoſſi. teſta.per doct.iu.l.filio præterito.ff.de iniuſ. teſta. & p Bal. in additio.ad Spe.de inſtru. edi.7.col.ver.pręteritio.& iſtud eſt propriè. ſed impropriè fit etiã cum cauſa,& tũc dicitur exhæredatio.vt.d.l.in arenam. & per docto.vbi ſupra. ¶ Et fit hoc modo.filiũ non inſtituo, quia fecit tale quid. vt per Bar. in.l.1.in principio.ff.ſi qs à paren.fue.ma.idẽ Bar.& Alex. late in.d.authẽ.ex cauſa.2.col.C.de libe.præte. vel ex.melius per textum in.l.10. titulo ſeptimo.ſexta partita.per Bal.in.d.authen. ex cauſa. ſeptima col. ver.forma autem glo.& Bar.in.l.ſi quis.C.de libe. pręte.Bar.in.l.quidam.in fine.C.de fideico.glo.in authẽ.nouiſsima.C.de inoffi.teſta & inſti.de exhęre.libe.in principio.vbi habetur,ꝙ præteritio dicitur,quãdo de eo,qui debet inſtitui,non fit mentio in teſtamẽto,nec ei relinquitur aliquid iure inſtitutionis,ſed iure legati. ¶ Quo ad ſecundũ dic ꝙ

57 † præteritio eſt duplex. Vna quæ ſit voce & ſignificatione, & tunc dicitur ſilentium inſtitutionis beneficiũ, vel exhæredationis nota circa eum,qui debet inſtitui vel exhæredari non habens.vt inſti. de hæred. q̃ ab inteſt. defe.§. eſt eadem.&.l. gallus.§. in omnibus. ff. de libe. & poſthu. ¶ Alia eſt præteritio vocis ſilentio,ſed animi iudicio exhæredatio reputatur in effectu.l. ſicut.C. de teſta. mili. & inſti.de hære.inſti.§.ne autẽ.& tũc vt ſupra dixi,ꝙ dicitur pręteritio de eo,qui debet inſtitui,nõ facta mentione in teſtamento. vel de eo, cui nihil relinquitur iure inſtitutiõis,licet iure legati.vt per glo. & Bar.in.d.l.ſi quis.C.de libe.præte. ¶ Et nota,ꝙ

58 † natiuitate poſthumi,qui viuit per tẽpus,de quo in.l.13. ſupra.de quo poſthumo nõ fuit cogitatum, teſtamẽtum rumpitur,& legata in eo contẽta non conſeruantur per iſtam legẽ.nec per authẽ. ex cauſa.C.de libe.pręę.vel ex.tenet Pau.de Ca.poſt Bar. in l.tale pactũ.§.fi. ver. nota iſtã legẽ.ff. de pactis. & per iſta intelliges.l.tertiã.titulo de las donaciones foro legũ.&.l.pe.titulo.2.li.quarto foro juzgo.

q ¶ Exheredacion. Quæro quo ad iſtam partem

59 † quid ſit exhęredatio,& quotuplex ſit,& qui poſſunt exhæredare,& exhęredari,& qualiter fit exhęredatio,& quibus ex cauſis. ¶ Quo ad primum dicit Bal.in authẽ. ex cauſa.1.col.ver.tertiò pręmitte.C.de libe præ.vel ex.ꝙ exhæredatio eſt diſpoſitio expreſſa vel tacita priuãs aliquẽ ex liberis vel parentibus ab hæreditate ſibi debita. ¶ Vel per alia verba dic,ꝙ exhæredatio eſt conſanguinei ab hæreditate,in qua ius habet ſuccedendi,expulſio. caſ⁹ eſt in.l.1.ti.7.ſexta partita. De.1. ¶ Quo ad ſecundũ quotuplex ſit exhæredatio.Bar. & Bal.in.d.authẽ. ex cauſa.8.col.ver.ſecundò quæro.dicunt,ꝙ eſt duplex.quædam vera & propria. quædã impropria & abuſiua. De.2. ¶ Propria deſcribitur ſic, Exhæredatio eſt alicuius inuiti ab hæreditate ſibi debita ab inteſtato per teſtamentum ritè factum excluſio.vt inſti.de exhæredatione libe.§.noſtra. &.l. ſi auus.& l.maximum vitiũ.C. de libe.præ. vel ex.l.ſi an dubitari.ff.de.hęre. inſti. ¶ Abuſiua verò & impropria dicitur exhęredatio,quæ vocem excluſionis continet:ſed mẽs teſtatoris finaliter & realiter nõ tendit ad excludendũ, ſed magis ad promiſsionẽ. vt.l.multi.ff.de libe.præ. ¶ Quo ad tertiũ qui poſſunt exhæredare & exhæredari. dic,ꝙ omnes qui poſſunt teſtari,poſſunt exhęredare. & omnes deſcedẽtes recta linea poſſunt exhęredari ab his,qui aſcẽdunt recta linea.& econtra aſcendẽtes poſſunt à ſuis deſcendentibus exhęredari. caſus eſt in.l.2. ti.7.6. partita. intellige iuſta cauſa.vt ibi. & in.l.1. in fine.ti.4.li.4.foro juzgo. De.3. ¶ Quarto qualiter fit exhæredatio. De.4.

ex hæredatio.dic,ꝙ fit exhæredatio per hęc verba. exhæredo filium meum propter talem cauſam, & alienum eum facio à bonis meis. Debet tamen eſſe certus & indubitatus exhęredandus: ſiue nominatim,ſiue per ſigna.vt.l.1.in fine.&.l.3. titulo. ſeptimo.ſexta partita.

De.5. ¶ Quinto exquibus cauſis poteſt quis exhæredari.vide in.l. 4. d.ti.6.d.l.1.titul. quarto. foro iuzgo. & in authē.vt cum de app. cognoſ. §. cauſas.per glo.colla.9.

¶ Ley.xxv.

EL tercio y quinto de mejoria fecho por el teſtador no ſe ſaq̃ delas dotes y donaciones pp nuptias ni dlas otras donaciones q̃ los hijos o dſcēdiētes traxeren [t] a colacion [v] o pticion.[x]

Adde. Non ſolum filia,quæ peccauit in corp⁹ ſuum,poteſt exhæredari:verū etiā ali,& dotari nō debet à patre,eo inuito. teoet Spe. in titulo. qui filij ſint legitimi. §. pe.ver.quid ſi filia Bal.in l fi. C.d dotis promiſsio. ¶ Si tamen pœnitentiā egit,debet ali,& dotari.tenet Spe.vbi ſupra in ver.quid ſi pœnitentiā egerit. Anto.de Bu.in.c.quintauallis.de iure iu.tex. in.l. imperialis.C.de nup.Bal.in.l.ſi filia.C.de inoffi.teſta. ¶ Ex quo infert Alex.in.l.1.ff.ſolu. matrimo-

60 nio,ꝙ † ſi filius,qui cōmiſit ingratitudinē in patrē egit pœnitentiā viuo patre,non poteſt exhæredari, quod eſt pulchrū. ¶ Vnū tamen nota,ꝙ licet filia meretrix poſsit exhæredari.vt.l.ſi filiam tuā.C. de inoffi.teſta.ſi tamen eius mater etiam meretricabatur,non poterit filiam ob meretriciū exhæredare.tenet Bar.& Bal.in.l.in arenā.C. eodē ti. ¶ Itē

61 nota,ꝙ † exhæredatio facta filio iuſta cauſa, tollitur per recoociliationē poſtea factam inter patrem & filiū.tenet Bar.in.l.3.§.non ſolum.ff.de adi.lega. quod intellige,vt dixi ſupra in glo.ſuper parte, ſe rompiere.21.cooclusione. ¶ Vlterius nota, ꝙ exhæredatio vt valeat,requiruntur tria inter alia, vt notat glo.in.l.3.§.ante hęredis.ff.de libe.& poſthu. ſ.ꝙ filij maſculi nominatim exhæredentur. ¶ Itē ꝙ purè,non ſub cōditione. ¶ Itē ꝙ à toto gradu,& ab omnib⁹ gradib⁹.aliàs redditur null⁹ grad⁹. vt etiā Pau.de Ca.in.l.1.in princi.per illum textum.ff. de libe.& poſthu.

62 [t] ¶ Se rompa.Quo ad iſtam partem ſcias,ꝙ † per legem duodecim tabularum hęredis inſtitutio fuit inuenta,non ſolum,vt eſſet caput teſtamenti in ordine ſucceſſionis,ſed etiam in ordine verborū. cū hæres idem ſit ꝙ dominus,qa ab ipſo,& per ipſum lex duodecim tabularum poſuit fundamentum. vt inſti. de lega.§.ante hæredis.&.l.proximè. ff.de his qui in frau. de.Ideo quæ in teſtamento relinquuntur,niſi à pſona heredis ſumerēt principiū, inanē efficiebāt diſpoſitionē.quia eſſe debet pſona in omni diſpoſitione à qua,& in quā.vt. l. quidā referūt.ff.de iure codicillorū.Ideo regula iuris erat & ſecūdū naturalē rationē poſita,ꝙ ſi nemo ex teſtamēto adit hęreditatē,oē ius teſtamēti ſoluitur.vt. l ſi nemo.ff.de regu.iuris. Dicebāt igitur antiqui ex hoc,ꝙ ex rupto teſtamento vt nullo, legata non debentur ex teſtamēto, nō quia nō eſt teſtamētū, ex quo caret hęrede.ab inteſtato nō,quia teſtator cauſam inteſtati non proſpexit.l.non codicillū.C. de teſta.nec eſt poſſibile niſi ex iſtis duabus cauſis legata deberi adita hæreditate. vt notatur in.l.qui filio. §.ſeruus.ff.d hære. inſti. ¶ Sed Iuſtinianus imperator cōſiderauit, ꝙ legata poſſunt relinqui à legitimis hęredibus ab inteſtato.ergo habent legitimi ius rumpendi ab inteſtato, licet ſint liberi, vel parentes. Idē ergo ſtatuit ex teſtamēto, ne ſit deterior cauſa teſtati, quā inteſtati. ¶ Itē cōſiderauit,ꝙ in ſola inſtitutione alterius, & exhæredatione vel pręteritione filij,ſit iniuria filio:ſed in legatis & fideicōmiſsis non cadit iniuria,qa pñt d falcari:ſed directū i⁹ ſuccedēdi noo poteſt defalcari,qa ppeū nō pōt minui,neceſſe eſt rūpi.vt.l. ſancim⁹.ibi nedū.&c.C.de inoffi.teſta.pōderata ratione illius literæ. Vode Iuſtinianus magis conſiderauit ęquitatē implendi iudicia defunctorū, quā rigoroſam diſputandi rationē.nā pium eſt ex quadā generali pietate ſeruare iudicia defunctorū,etiā non ad pias cauſas.vt in authē.de hęre.& falci. §. ſi verò expreſsim deſignauerit.colla.1. Igitur Iuſtinian⁹ per.d.authen.ex cauſa.ſtatuit, ꝙ licet ſtatutū ſit nullum prętextu exhæredationis, vel pręteritionis quantū ad inſtitutiōē cętera.ſ.legata & fideicommiſſa remanerent firma.iſta ſunt verba Bal.in. d.authē.ex cauſa.in principio.ver. & pręmitto. C. de libe.pręt.vel ex.pro quo vide glo.ſingu.in.l.papinianus.§.ſi.ff.de iniuſto teſta.tenet Bar.in.l.filio pręterito.eodem titulo.& ibi Bal.idē Bar.in.l.filiū. §.omnibus.& in.l.is qui.§. ſed ſi vnius. ff. de lega. pręſtan.habetur in Spe.de procu.§.1. ver. porro.& de inſtr.edi.§.14.ver.ſed pone ex eo.

63 [s] ¶ Tercio & quinto.ad quod etiā facit.l.ſi.ff. de hære.inſti.vbi dicitur,ꝙ † ſi teſtator facit ſecundū teſtamentū falſo rumore ductus, cōperta rumoris falſitate, ſecundū teſtamētū eſt in inualidū quo ad inſtitutionē hæredū,legata autē firma manēt. Quod intellige verū.niſi legata adeò magna eſſent, ꝙ exhaurireot quaſi totā ſubſtantiā defuncti,tunc enim vitiatur ſecūdū teſtamentū,etiā quoad legata. hoc dicit Bar.ſolum in vno loco ſingulariter.ſcilicet.in. l.de monſtratio.§.quod autem iuris.ff. de conditioni.& de.refert & ſequitur eum Ludo.Roma. ſingu ri ſuo.242.quod tene menti. ¶ Quæ actio competat meliorato in tertio & quinto cōtra hæredē ab inteſtato ſuccedente,vide per Flo.in.l.2.C.cōmunia de le.& ibi per Cinū & alios. ¶ Item vbi & quādo legata petantur.vide in.l.ſi.ti.9.ſexta partita.

El tercio.

Summarium.

1 *Melioratio de tertio & quinto, an poteſt extrahi de aliis donationibus.*
2 *Collatio quid ſit.*

1 EL tercio Melioratio † de tertio & quinto non extrahitur de dotibus & donationibus ꝓpter nuptias, nec de aliis donationibus, quæ trahuntur per deſcendentes ad collationem & diuiſionem. hoc dicit. Non diuiditur. eſt tamen notanda. & per eam hodie eſt ap̄pbata opinio do. doctoris de Pala. in ſua repe. c. per veſtras. de dona. inter virum & vxo. ſuper rubrica. 226. col. ver. item ſi mater. vbi tenuit iſtam concluſionem vnico fundamento. & ipſe tanquam vnus procerum magni conſilij regū Hiſpaniæ fuit in editione iſtius legis. Sed tu aliis fundamentis fortifica eam. ⁋ Primò, quia dos & donatio pp nuptias ſunt donationes, & computantur inter alias donationes. textus eſt in. l. iſta. ibi. y las otras donaciones. & in rubro & nigro. titul. 11. quarta partita. ſed vna donatio non defalcatur per aliam. l. fuit quæſtionis. ff. de collatio. bono. tenet Bald. in authen. ex teſtamēto. pe. co. ver. quarto. C. de colla. igitur. &c. ⁋ Secundò tu habes, ꝙ melioratio de tertio & quinto extrahitur ſolummodo de his bonis, quę teſtator habebat tempore obitus ſui. l. 19. & . 22. cum aliis. ſupra: ſed dos & donatio propter nuptias ſunt penes filios tempore mortis parentum, & trahuntur ad collationem poſt mortem illorum, igitur cum non ſint in bonis parentum tēpore mortis, non defalcantur per donationem factam de tertio & quinto. ⁋ Tertiò facit. dos quę peruenit ad filiam, facta eſt propria ipſius filiæ & eius patrimonium. l. 3. §. ſed vtrum. ff. de mino. & . l. Pomponius philadelphus. ff. familiæ her. ſed melioratio facta filio debet extrahi de bonis meliorantis, non de alienis, igitur. &c. Et iſta ratio vendicat ſibi locum in aliis donationibus: quia cùm non ſint in bonis parentum tempore mortis eorum, nō defalcantur per aliam donationem ab eiſdem parentib⁹ factam de tertio & quinto bonorum ſuorum. dixi in. l. 17. ſupra per illū textum. ⁋ Quartò facit. quia dos & dōatio propter nuptias ſunt priuilegiata vltra alias donatiōes & legata. patet ex. l. 1. & quę ibi doct. ff. ſolu. ma. vbi ponuntur priuilegia dotis. & per totum titulum. 11. quarta partita. ſed par in parem non habet imperium. l. nam magiſtratus. ff. de arbi. c. innotuit. de elect. ergo à fortiori donatio minus priuilegiata non vtitur priuilegio contra donationem magis priuilegiatam: & per conſequens melioratio de tertio & quinto non extrahitur de dotibus. &c.

t ⁋ Traxeren. Quia aliud eſt trahere ad collationem, & aliud computare. quia cōferre, reſpicit bona conferentis. & computare, reſpicit bona defuncti. vnde differunt forma, origine, & natura. ſecundum Bald. in. l. illud. C. de colla. & ibi dicunt moderni.

v ⁋ A collacion. quid ſit collatio. & de eius materia vide. l. 29. infra. vbi dixi.

x ⁋ Particion. nota aliud eſt collatio, & aliud eſt partitio vel diuiſio. quia collatio † eſt rei proprię in cōmune latio. & diuiſio ſit poſt collationē. & ſi fiat diuiſio, & collatio omittatur vt cōferatur, agi poterit. l. ſi ſoror. cū ſimi. C. de collatio.

⁋ Ley vigeſima ſexta.

2 SI el padre o la madre en teſtamento o en otra qual-

Summarium.

1 *Melioratio ſimpliciter facta, an videatur facta de tertio & quinto.*
2 *Voluntas qualiter detur intelligi.*
3 *Melioratio facta filio, non expreſſo nomine filij, an valeat.*
4 *Legatum factum eccleſiæ, non expreſſo nomine eccleſiæ, an debeatur.*
5 *Legatum factum pauperibus ſimpliciter, quibus debeatur.*
6 *Melioratio facta filio ſimpliciter, cui filio debeatur.*
7 *Melioratio facta filiis, qualiter debeat inter eos diuidi.*
8 *Legatum factum familiæ, cui debeatur.*
9 *Legatū veſtis ſimpliciter, quanti pretij ſeu valoris debeat eſſe:*
10 *Legatum incertæ perſonæ, quando valet.*
11 *Legatum relictum pro mulieribus maritandis, an veniant etiam viduæ.*

SI el padre. Si aliquis ex parentibus in teſtamento vel aliàs donauit filio ſuo, licet non dicat in quo, videtur facta donatio in tertio & quinto bonorum ſuorum, & computabitur donatio in ea quantitate, quę cadit inter tertium & quintum: ita, ꝙ ipſi filio, & non alij poteſt poſtea donari. prę terquam ſi aliquid deficit de tertio & quinto, quia illud donari poteſt. Si tamen melioratio facta filio excedit tertiam & quintam partē bonorum meliorātis, valebit melioratio in tertio, & quinto, & legitima meliorati, & non amplius. hoc dicit. ⁋ Diuiditur in duas partes. In prima ponitur dictum. In ſecunda reſtringitur & declaratur. Secunda ibi. & ſi de mayor valor. ⁋ Nota ex. l. iſta id quod diximus in ſū-
1 ma ſ. ꝙ † melioratio facta à parentibus filiis vel nepotibus, intelligitur facta in tertio & quinto, licet teſtator non dicat in tertio & quinto. Iſta fuit opinio domini doct. de Pala in repe. c. per veſtras. de dona. inter vi. & vxo. ſuper textu. 321. co. in principio. ver. dando ergo dotem magnam, vbi dicit, ꝙ ſi pater dat filiæ dotem magnam, videtur filiam meliorare vel in tertia vel in quinta parte bonorum ſuorum vltra legitimā. argu. tex. in. l. cum pater. §. euictis.

euictis.de lega.2.vbi diuiſio etiam inæqualis facta inter filios,debet obſeruari,quia habet vim prælegati,vt res valeat eo modo, quo melius valere poteſt.vt.l.ſi miles.ff.de teſta.mili.& ibi notat Bar. & facit.l.qui quartã.de lega.1.&.l.vxori.de lega.3.vbi dicitur,ꝙ quando ex verbis teſtatoris appa ret,ꝙ voluit pater filio prælegare, prælegaſſe videt.notat ibi Bar.Imò etiã ſi ex ver

qer vltima volũtad o por otro algun cõ trato entre biuos hi-

2 bis non apparet,ſatis eſt ex factis apparere.quia † facto datur voluntas intelligi.vt.l.de quibus. ff. de legi.&.l.reprehendenda.C.de inſtitutio.& ſubſtitutionibus ſub conditio.fac.cum cõcordan.de quibus per gloſſam in capitu.tenor.de re iudi. In dubio tamen videtur meliorare in tertia, vt quinta ꝑ anima relinquatur.& hoc fauore animæ , in cuius ¶ fauorem ſtylus curię habet.ꝙ ipſa prius deducatur. vt.lege ſtyli.214.propterea ſentit prędictus doctor de Pala.ꝙ nihil refert,an pater dicat,melioro in tertio & quinto. vel ſimpliciter dicens , dono decem. quia decem videtur vel donare in tertio & quinto. Iſta fuit etiam opinio domini doctoris de Segura in repetitione,quã fecit ſuper.§.ſed & ſi ſundũ.l.vnũ ex familia.de lega.ſecundo.folio.14.prima.col. ver.ex hoc ego infero. vbi notanter dicit , ꝙ ſi ego pater,qui filios habeo habens etiam poteſtatem à iure meliorandi vnũ filiorũ meorũ in tertio, etiam ſi voluero in quinto.& vnũ ex filiis meis inſtituo in legitima ſua tantummodo, & alium inſtituo in tertio & quinto,ꝙ poſſum,& ſi non dicam, melioro eum in tertio & quinto. Nam nihilominus erit in vtraq; quota melioratus. quia inſtituendo eum in dictis quotis vltra legitimam ſuam tacitè videor eum eligere,& in dicto tertio & quinto meliorare. Pro quo facit etiam quod notat Bar.in §.ſi duos. dictę legis.vnũ ex familia.quẽ refert & ſequitur Bal. Imo. Flor. & Raphael Cu. ibi.inquantum tenet, ꝙ ille qui aliquem incertum de certis inſtituit, videtur eum eligere.vnde rogatus reſtituere pauperibus eligendis per eum ſi deceſſerit, inſtituto quidã hoſpitali,videtur inſtituere pauperes illi⁹ hoſpitalis ſecundum eos.Hoc idem probat tex.in.dicto.§.ſi duos.dictæ.l.vnum ex familia.

1 **Adde.** Sed quia dixi,ꝙ ſi pater dat filiæ ſuæ dotem magnam , videtur filiã meliorare in tertia,vel in quinta parte bonorum ſuorum vltra legitimam . Iſta opinio domi. doctor.de Pala.hodie non procedit per textum in lege. 101.edita ĩ curiis de Madrid.anno domini millesimo quingenteſimo quarto. 22.die menſis decembris. ¶ Verum tamen eſt,ꝙ opinio domi.do. de Pala.vbi ſupra. poſſet ſuſtineri duobus caſibus.

¶ Primus,in caſu, quo dos præmitteretur ab extraneo non habente filios,vel alios deſcendentes legitimos.& hoc ſi eſſet vir.nam ſi fœmina, aliàs mulier habens filios naturales hoc faceret,non poſſet. argumento . tex . in.lege nona.ſupra. ¶ Secund⁹. ſi pater habet tantum vnicam filiam,cui dotem promittit in magna quantitate.nam cùm pater nullum facit præiudiciũ aliis filiis, poteſt filiam dotare in magna quantitate: cũ dos data, vel promiſſa,non ſit vltra legitimã filię.Ex quo deficientibus aliis filiis tota ſubſtantia patris

zieren alguna dona cion a alguno de ſus hijos o deſcendien-

& legitima filię.vt lex prima. foro legum. dum loquitur in patre.& hoc bene probatur.ex dicta lege. 101.quã ſic intellige. ¶ Si tamen non ſunt deſcendẽtes,poſſunt aſcendẽtes meliorari in tertio. quod patet ex lege iſta.& ex lege ſexta ſupra.ĩ. §. po biẽ permittimos. ¶ Sed quęro iuxta prędicta.teſtator plures filios vel nepotes meliorauit in tertio: & ꝓhibentur alienare extra familiam vel extra ſuos deſcendentes:fortè vnus ex his,qui fuerunt meliorati,deceſſit,& ſic portio ſua peruenit ad alios filios per ius accreſcendi.nũquid pars,quæ accreuit aliis fratrib⁹,poſſit per eos extra familiam alienari . Videtur ꝙ ſic.quia iam videtur ſatiſfactum voluntati prælegantis,& eius diſpoſitioni, ex quo peruenit ad fratres per mortem alterius. ¶ Contrariũ eſt verum.quia vt ſupra dixi,quod vna via prohibetur, alia denegari videtur . vt per Bald.Imo.& Ioan.de Por.in.l.ſi in teſtamento.ff.de vulga.& pupilla.

¶ Nota tamẽ,ꝙ legatarij poſſunt inter ſe alienare. quia res legata iſto caſu non exit ab eis.argu.tex.in lege.cum hij.§.ſi vniuerſi.& hij inter ſe tranſigunt. ff.de tranſactio.ſecũdum Pau.de Ca. poſt Gui.ibi habetur etiam in.lege.voluntas.& ibi Bald . C. de fideicom.&.lege.pater.§.15.de lega.3. ¶ Argumẽ. contra.ex notatis per Bar.in.lege.prima.C. de imponẽda lucratiua diſcretiõe.lib.10. ¶ Pro ſolutione vide Bal.& docto.in dicta.lege. voluntas . ſecunda oppo.vbi ſẽtit,ꝙ poteſt alienari inter ſeipſos . quia ratio qua prohibetur alienari in extraneum eſt, ne res exeat à familia vel cognatione defuncti . ſi enĩ alienatur in aliũ deſcẽdentẽ,nõ cõtradicit legi,nec voluntati teſtatoris,igitur poſſunt inter ſe alienari. vt per Bal.vbi ſupra.quẽ vide. ſecunda col.in principio.ver.quæritur de duobus.vbi quærit. ¶ Quid de duobus feudatariis,vtrũ vnus poſſit iura ſua vẽdere alteri cõfeudatario, vel locare ad longum tempus ſine conſenſu domini.Et reſpondit, ꝙ ſi acquiſierũt de nouo,nõ poſſunt:quia feuda diuerſũ principiũ habent.ſecus ſi feudum ſit paternum, vt in capitu.primo.§.cum vero Corradus.qui feudum dare poſſunt.& in capitu.primo. de ſucceſsione feudi pater. ¶ Et eodẽ modo diſtinguit in caſu,quo voluit diuidere,vt vnus habeat totum feudũ, alter alodiũ.vt notatur in. l. ſi familiæ . C . fami hereiſcun. ¶ Itẽ quęrit.quid in emphiteoſi eccleſiæ.Et reſpõdet eodem modo . & Barto. in dicta lege prima.de

impo.

ſimpo, lue.diſ.libro decimo. Vlterius quæro.nunquid inter deſcendentes debeat ordo ſeruari in ſubſtitutione in tertio, ſicut in inſtitutione q̃ fit in legitima, prout habetur, & ibi dixi in lege.ſexta.ſupra. Tenet ꝙ nõ per tex.in.lege.18.ſupra: & in hoc iſta.l ſecundum illam debet intelligi.

¶ De ſus hijos.
3 Quæro an † valeat melioratio facta à filio ſimpliciter, nõ expreſſo nomine filij. Videtur ꝙ non per legẽ, plures. & ibi Bar. & legẽ. quidã. ff. de reb⁹ dubiis. Vel dic, ꝙ valebit ad pias cauſas: quia ius prꝑſumit eſſe factũ ad pias cauſas, quãdo legatũ eſt incertum. vt notant docto. & ibi eſt gloſſ. in.lege. ſi quis titio. verſi.& ſubdebat. ibidem de lega.ſecundo. ¶ Dic & melius.ꝙ ſi pater habet plures filios, nec apparet de quo ſenſerit, valet legatum. & ita intelligitur dicta lex ſi plures.cũ ſimi.ſed ſi pater haberet vnicum filium tantùm, videtur de eo ſenſiſſe, & valeret melioratio.caſus eſt in lege nona titu. nono, ſexta partita.& in.§.in nomine.inſt.de lega.& in lege. certum.ff.ſi certum peta.& in.l.fortidianum.C.de.
4 lega. ¶ Sed quæro † legatum eſt factum ſimpliciter eccleſiꝑ no expreſſo nomine eccleſiꝑ: eſt dubiũ
Qõ. cui eccleſiæ debeatur. Videtur ꝙ nulli. per ſupradicta iura. quia incertum eſt legatum. veritas eſt, ꝙ debetur eccleſiæ parochiali. & hoc tenet Cinus in lege prima.C.de ſacroſan.eccle.& Spe.in titulo de inſtr.edi.§ nũc vero aliqua.ver. quid ſi teſtator. & ibi Ioan.de Pra.in.l.quæ conditio.ff.de cõditio.& de.& ſi teſtator habet duas parochias, debetur ei, à qua recepit ſacramẽta eccleſiꝑ. vt in.c.fi. de ſepul. & ibi docto. Cinus tamen in.l.cum multꝑ.C.de donatio.ante nup.mutauit ſuam ſententiam. & dicit, ꝙ debetur pauperiori. Vide tamẽ quæ ſuper hoc dicunt.docto. ſignanter Bar.in.l.prima. ff.ad municī.& in.l.fi.de annonis ciui.li.11.idẽ Bar.& Imo. in.l.ſi domus.de lega.1.& Imo.in.c.relatũ. el.2.& ibi Pe.de anchа.de teſta.Ange.in authẽ.de nõ alie. aut permu.collatione ſecunda. ¶ Hinc dicimus, ꝙ
5 † legatum factum ſimpliciter pauperibus, debetur pauperibus, de domicilio teſtatoris. vt lege. ſi quis ad declinandam. & ibi Bald. C. de epiſcopis & clericis. Ioannes. Andre.in. capitu.1. de teſta.libro.6. Angel.in authen.de eccle.titu.§.ſi quis
Qõ. autem.collatio.nona. ¶ Vlterius circa hoc. pone, ꝙ
6 † pater in teſtamento ita dixit.melioro filios meos in tertia & quinta parte bonorũ meorũ. quos filios

tes, aunque no digã que le mejoran enel tercio o enel quinto, entiẽdaſe que lo mejoran enel tercio y quinto d̃ ſus bienes. y que la tal donaciõ ſe cuenta enel dicho tercio y quinro de ſus bienes enlo que cupiere para que a el ni a otro non pueda mejorar mas d̃lo que mas fuere el valor del dicho tercio y q̃nto: y ſi de mayor valor fuere mandamos q̃ vala haſta enla cãtidad del dicho tercio y q̃nto y legitima d̃lo q̃ deuiã auer d̃los bienes de ſu padre y madre y abuelos y no en mas.

non nominauit expreſsè ſuis nominibus. nũquid ſi pater habet filios legitimos & naturales, veniant omnes ad meliorationem? Tene ꝙ nõ, ſed legitimi tantùm. quia naturales, ſtantibus legitimis, non ſũt capaces ad conſequẽdã meliorationẽ de tertio. per legẽ nonã & decimã ſupra. Et iſto caſu ratione cuiuſdam acceſſionis legitimi conſequentur & quintã. Et in caſu prohibito teſtator videtur de legitimus ſenſiſſe, non de naturalibus. vt tenẽt docto.& Abb.in.c.in præſentia. de pbatio. ſed ſi pater reliquit tãtummodo quintã partem filiis ſuis, videtur etiã de baſtardis ſenſiſſe. quia iſto caſu agitur de fauore. vt per Bar.in.l.ſi conſtãte.ſecunda colu.ff.ſoluto matrimonio.& per gl. in. cle.1.de bap. Vide tamen quæ dixi.in lege ſeptima.ſu-
7 pra in parte, de ſus hijos. ¶ Et dic, ꝙ † melioratio debet inter filios æqualiter diuidi. vt. lege trigeſima tertia.titu.nono ſexta partita. vbi etiam vide, quòd vno defuncto, aliis accreſcit melioratio, non tamen
8 extinguitur. ¶ Quid ſi † legatum eſt relictũ à teſtatore familiæ ſuæ, vel cognationi ſuꝑ: qualiter diuidetur inter eos? Dic ꝙ debetur eis, qui primò fuerunt nominati.& ſi nemo fuit prius nominatus, debetur proximioribus in gradu & ordine ſucceſſiuo. Licet legatum factum familis cuiuſdam tertij extranei, debeatur omnibus pariter. vt per Bar.in.l. ſi cognatus.in fine.ff.de rebus dubi.pro quo eſt textus & glo.in.l.eum ita.§. in.fideicommiſſo.de lega. Qõ.
9 ſecundo. ¶ Item. pone, quòd † pater legauit filio veſtẽ famulo ſuo, non expreſſo valore veſtis: de quanto valore intelligatur legaſſe. Bar.in.l. fortiſsimis. de militari veſte.libro duodecimo.dicit, quod ſecundum ſtatum perſonæ. quia ſi promitteretur vni filio teſtatoris, maioris valoris deberet eſſe, quã eius famulo. Idem ſi promitteretur veſtis vni militi, nã maioris valoris deberet eſſe, quã ſi promitteretur cuidã plebeio. ¶ Et eo: dicta lege.fortiſsimis. Bart. in fine ſumit argumentũ contra tutores, vt non poſſint pro factura vnius chlamydis accipere niſi vnũ florenum. & verè optima eſſet obſeruantia ſupradicta Attamen in Hiſpania difficilis, & quodammodo impoſſibilis eſſet talis obſeruantia. Quia magnates, & alij regnicolæ, ad modicũ tẽpus mutãt veſtes ad vſũ vniuſcuiuſq; prouinciæ: & pl⁹ in factura, quã in principali expẽdũt. & verè ſi fieri poſſet in hoc, put ĩ alijs reb⁹ deberet ptiũ apponi. adde Bar. in.l.1.C.de piſ.audi.& vide oĩno Albericũ d̃ Roſatis in.

tis in ſuo ſolenni trac.ſtatutorũ.q.69.1. parte ſta.

10 ¶ An † aũt, & quãdo legatũ incertę perſonæ factũ valeat: & quando ſit captatoriũ, vide per tex. & docto. in.c.cum tibi.de teſta.per Cinũ & alios in.l.id quod pauperibus.C.de epiſcopis & cle.per tex. & ibi ſcribentes. in.c. indicate.de teſta. p Bar. in.l.quædã. in prin.ff. de rebus dubi. & in.l. ſi quis.eo.ti. & in.l.1.3. q.j.princi.C. de ſacro ſan.eccle.per.Bal.in.l. executores.C. de execu.rei iudi. & in.l.captatoriæ.de leg.1.

¶ Ley.xxvij.

Mãdamos q̃ q̃do el padre o la ma

11 Adde. Pone etiam, ꝙ † teſtator legauit mille pro dote mulieribus maritandis: ꝙ ad legatũ nõ veniũt viduę, quę volũt maritari. qa intelligitur illud verbũ, maritandis, de primo matrimonio.l. bonæ.§.hoc ſermone.ff.đ verborũ ſignificatio. Iſtud eſt notabile dic.Bal.in.pœmio decretaliũ.qđ dictũ referũt alij moderni in rubrica de ſpõſa. & iſte eſt caſus ſingularis, in quo appellatiõe virginis, venit vidua. quē not. & tene mēti. nã alicubi legata relinquũtur modo ſupradicto.

y ¶ No en mas.vt.l.9.ſupra, & .l.28. infra.tenet latè.do.doct.de Pala.in repe.c.per veſtras. de donatio.inter virum & vxo.331.col.

Summarium.

1 *Conditio appoſita perſonis vnius gradus, an videatur repetita in perſonis alterius gradus.*

2 *Legatum relictum duobus, ſi vni eorũ apponatur grauamen, an videatur omnibus iniunctum.*

3 *Grauamen iniunctum omnibus filiis, qualiter debet inter eos diſtribui.*

4 *Legatũ relictum vni ex filiis, hoc adiecto, quòd reſtituat cuidam nepoti centum: an legatario non adeunte legatum, debeantur nepoti centum.*

5 *Heres grauatus reſtituere, an cõpellatur adire, et reſtituere,*

6 *Legatarius duarum rerũ, an poteſt acceptare legatum vnius rei tantùm, & aliud repudiare.*

7 *Melioratus in tertia parte rerum vel pecuniæ, an videatur melioratus in tertia parte bonorum.*

8 *Libellus qualitercunque conceptus, an valeat.*

9 *Grauamen, an & quando poteſt imponi in legitima.*

10 *Legatum relictum filio cum grauamine, quod poſt decem annos illud reſtituat alteri filio, an videatur teſtator illud diuidere inter filios.*

11 *Grauamen impoſitum à patre legato in vita, an videatur remotum, ſi poſtea in mortis articulo legauit ſimpliciter.*

12 *Reuocans illicitè alienata, an teneatur reſtituere pretium.*

13 *Expenſa facta in re empta, an & quando poſſunt recuperari vel amoueri, re euicta.*

14 *Filius grauatus reſtituere legatum, an poteſt illud retinere vſque ad ſolutionem expenſarum.*

15 *Legatarius, cui teſtator mandauit reſtituere eum legatum, an poteſt illum retinere pro debito à teſtatore debito.*

16 *Grauatus reſtituere eum legatum, an debeat fideicõmiſſario rationem reddere.*

17 *Heres vniuerſalis grauatus reſtituere quicquid de hereditate ad eum peruenerit, an tenetur reſtituere prælegata.*

18 *Ratio qualiter, & quando debetur reddi. Et de libro rationis. Et quotuplex ſit ratio.*

19 *Liber rationum, an & quando probet.*

20 *Scriptura epiſtolæ, & ſcriptura rationis in quibus differant.*

21 *Fideicommiſſum quotuplex ſit.*

22 *Fideicommiſſum, per quæ verba importatur.*

23 *Subſtitutio fideicommiſſaria, per quæ verba fiat.*

24 *Fideicommiſſum vni ex pluribus relictum, quem elegerit: herede non eligente, quibus debeatur.*

25 *Fideicommiſſum relictum ab aſcendente deſcendenti, an habeat in ſe tacitam conditionem, ſi ſine filijs deceſſerit.*

26 *Fideicommiſſum iniunctum legato ſimpliciter, an intelligatur iniunctum poſt mortem legatarij.*

27 *Mors ciuilis, an & quando æquipolleat naturali.*

28 *Promiſſum cauſa mortis, an debeatur, ſi mors naturalis non intercedat.*

29 *Bona primi & ſecundi inſtituti ſi peruenerunt ad tertium, an tertius debeat habere portionẽ priorũ iure fideicõmiſſi.*

30 *Fideicommiſſum an debeatur, hereditate non adita.*

31 *Heres grauatus reſtituere quicquid ad eum perueniet ex hereditate, an veniant fructus.*

32 *Subſtitutio, an poſſit fieri in legatis & prælegatis*

33 *Subſtitutio, an dicatur ſecunda inſtitutio.*

34 *Subſtitutio quotuplex ſit.*

35 *Subſtitutio obliqua, per quæ verba fiat.*

36 *Subſtitutio in tertio, an poteſt fieri.*

37 *Spurio inſtituto in ea parte, quam capere non poteſt, an poſſit ei ſubſtitui.*

38 *Ordo in teſtamẽtis, iudiciis, et cõtractibus, quãdo ſit ſeruãdus.*

39 *Grauamen quotuplex ſit.*

40 *Grauamẽ iniunctũ legatario, an videat̃ iniunctũ ſubſtituto.*

41 *Grauatus reſtituere poſt mortem, an poteſt reſtituere in vita.*

42 *Conditio quotuplex ſit.*

43 *Conditio, an & quãdo impediat tranſmiſſionem.*

44 *Legatũ relictũ ſub cõditione, an debeat̃ aduenīẽte die vel cõdi*

45 *Legatum cõditionale, an & quando trãſmittatur. (tiõe.*

46 *Conditio appoſita in legato, qualiter veniat adimplenda.*

47 *Conditio, an poſſit impleri per alium.*

48 *Grauatus ſoluere legatum, an cenſetur ſoluere prælegatum.*

49 *Parentes, an cum bona conſcientia poſſunt facere maioratum de tertia & quinta parte bonorum ſuorum.*

50 *Executor ſicut poteſt facere particularem diſtributionem in re, an poteſt ita in tempore.*

51 *Pater, an poteſt vnum ex filiis meliorare in vſufructu, & alium in proprietate*

52 *Argumentũ à toto integrali vel à toto vniuerſali, an valeat.*

53 *Grauatus reſtituere poſt mortẽ, an intelligatur de morte naturali, an de ciuili.*

54 *Legatario an ptineat ante diem vel conditionẽ legatũ in diẽ.*

55 *Legatarius ad tempus, an tenetur poſt tempus reſtituere legatum cum fructibus medio tempore perceptis.*

56 *Conditio appoſita vni gradui, an cenſeatur repetita in ſequenti gradu.*

57 *Pater prælegans filio,vt contrahat cum filia militis,qui contraxit:tamen ea defuncta, contraxit cum filia mercatoris, an perdit prælegatum.*

Mandamos.Si quiſquam de aſcendentibus meliorauit aliquē ex filiis vel deſcendentib⁹ legitimis in tertio bonorum ſuorũ, poterit in melioratione apponere quãdocunq; grauamen,tã reſtitutionis,quã fideicõmiſsi, & facere in dicto tertio quas voluerit ſubſtitutiones, ſubmiſſiones, & vincula.dumtamē hoc faciat inter ſuos deſcendentes legitimos habētes ius ſuccedendi. & in defectum eorum, poterit hoc facere inter ſuos aſcendentes:& ſi aſcendētes non ſtant,poterit facere dictas ſubmiſsiões inter eos, qui ſunt de agnatione vel cognatione ſua.& his deficiētibus, inter extraneos, non aliás.& valebunt vincula,ſiue apponantur in tertio,ſiue in quinto in perpetuũ,vel ad tempus,quod teſtator voluerit,non facta differentia de quarta & quinta progenie.hoc dicit. Diuiditur in duas partes.In prima ponit dictũ.In ſecũda miro modo limitatur. Secũda ibi. con tãto.&c. Profectò iſta lex deberet literis aureis ſcribi. quia per eam hodie nedũ magnates, verum etiam ciues & plebei poſſunt de tertio & quinto bonorũ ſuorum facere maioratum. Iſta lex prima parte, vt credo,habuit ortũ à lege.1.prope medium ibi.ni el hijo.ti.4.fo.juz.& a.l.3.&.4.ti.9.ſexta parti.&. a.l. 44.ti.5.quinta partita.de quibus dicetur latius infra. Secunda pars iſtius legis inquãtum loquitur de filiis & deſcendentibus legitimis & illegitimis vt præferantur aſcendētibus in ordine meliorationis & ſubſtitutionis,habuit reſpectum ad legem.9. in parte.y en caſo.vſq; ad verſiculũ. ſaluo ſi los tales. ſupra. Deinde inquãtum loquitur iſta lex, quod in defectum deſcendētium ſubmiſsiones & vincula in tertio debeant poni inter aſcendētes teſtatoris: & quod extãtibus eis non poſſunt poni inter agnatos nec inter extraneos,aliás quod relictũ tertio ſit nullũ. videtur mihi iſta diſpoſitio contra tex. in.l.6.§.pero bien permitimos ſupra.quia ibi dicitur, quod licet filius debeat inſtituere hæredes ſuos aſcēdētes carens deſcendentibus:attamen quod de tertia parte bonorum ſuorũ poterit diſponere extra ſuos aſcēdentes ad ſuũ velle pro anima & in extraneos. hic autem dicitur,quod in extraneos,omiſsis aſcendentibus non poteſt facere dictas ſubſtitutiões. igitur clarè patet ex lege iſta,quod ſi ſtãt aſcendētes, teſtator non poteſt tertiam partem bonorum relinquere extraneis,& inter eos facere dictas ſubſtitutiones.&c.

Solutio. Verè neſcio quæ ſolutio poſſet dari huic contrario.niſi dicas,quod.d.l.6.loquitur quãdo tertium relinquitur purè,hic autē quãdo ſub conditione. Vel aliter.quod.d.l.6. loquitur in caſu,quo teſtator non habet deſcendētes tempore teſtamenti.hic autē quando habet deſcendētes,nam tunc prælegatum debet ſic regulari. Sed dic prout dixi ſuper iſta lege in parte,entre los eſtraños.infra.

dre mejorarē a algu

no de ſus hijos a o de

ſcēdiētes legitimos

enel tercio đ ſus bie

a Alguno de ſus hijos. Aduerte.quod ſi conditio, vel grauamen ſit ſpecialiter appoſitum in relicto vni ex filiis tantũ vel ad vnum gradũ ſequentem, alios nõ cõcernit. textus eſt & ibi ſcribētes in.l. quæ conditio. ff. de condi.&.de.itaq; ſi

1 † conditio ſit appoſita vni vel quibuſdã perſonis vnius gradus,nõ cenſetur repetita in perſonis aliorũ graduum. vt patet etiam in.l.fi.§.ſcio. de lega.2. Sed an hoc ſit verum, vel procedat in inſtitutione hæredũ,vel in legatis,vide Pau.de Ca. in.d.l.quæ conditio.2.col.ver.2.nota.&.ver.item cõtra. Sed *Quæſtio.*

2 pone,quod † legatum in tertio relinquitur duobus filiis vel nepotibus.nũquid grauamē vni eorũ iniũctum, videatur omnibus iniunctum. Bar.d.l. quæ conditio.in prin.ff.de condi.& de.dicit,quod aut grauamen imponitur generaliter gradui,aut nominatim certæ perſonæ de gradu. Primo caſu dicit,quod grauamē videtur omnibus impoſitũ portioni illi⁹ tantum,qui nominatus eſt. quod nota. Pone in

3 ſuper. quod † grauamē eſt omnibus filiis iniunctum. qualiter debet inter eos diſtribui. text⁹ & ibi Bar. in.l. titius hæres. de lega.3.dicit,quod pro rata. Itern *Quæſtio.*

4 quæro.pater † in teſtamēto vel in alia diſpoſitione ita dixit. melioro filium meũ Didacũ in tertio & quinto bonorũ meorum:cui præcipio,vt reſtituat Petro nepoti meo ex alio filio.10. Didac⁹ fili⁹ melioratus tædio affectus propter grauamen ei impoſitum noluit acceptare legatũ, quapropter fratres prædicti Didaci diuidunt inter ſe loco legitimæ legatum vnà cum Didaco fratre ſuo. quæro an ij oēs filij teſtatoris teneãtur ad.10.dicto Petro,an grauamen expiret. Aduerte,quia ſæpenumero cotingit: & tene(quicquid in cõtrarium poſſet dici) quod Didacus iſte poteſt compelli ad inſtãtiam prædicti nepotis,vt adeat,& reſtituat.per l.cogi.§.ſi ego.et ibi Bar.ff. ad Trebellia.& per notata in.l.eam quã.C. de fideico.& in.l.ille à quo.§. ſi ex teſtamēto.in fine.& in.l. qua poterat.ff. ad Trebellia. Sed quæ-

5 ro † qua actione compellitur adire & reſtituere. Dic quod adire cogitur iudicis officio. vt per glo. & docto.præcipuè Ange.in.l.ſi legatũ.ff. ad Trebellia.glo.& Bar.in.l.& ſiue.C.eo.ti.& in.d.l.qui apoterat.&.l.non eſt cogendus.eo.ti. reſtituere tamen cogitur actione ex teſtamento. ſecundum glo.in.d.l.non eſt cogēdus.in.d.l.ſi legatum. glo. eſt in.l. fi.ff.de fideico.hære.& in.l.reſtituta.§.1.ff.ad Trebellia. & in.d.l. ſine ſcriptura. glo. Bar. & Ange. in.l.facta.§. ſi is q.eo.ti. Quod eſt verũ,niſi teſtator diſpoſuerit non cogi eũ adire ad inſtantiam ſubſtituti:quod poteſt,ſecundum Ange.poſt glo.ibi in. l.debitor. in prin.ff. ad Trebellia.teſtator tamē nõ videtur id concedere per verba,ſi velit eſſe hæres.

6 ſecũdũ Ange.ibi. Quæro inſuper † teſtator legauit

uit filio tertiam partem bonorum ſuorū in re certa,& quintam partem in alia re habēte onus annexum:nunquid filius poſſit acceptare rē legatam in tertio,quæ libera eſt,& rē legatā in quinto propter onus ei iniunctū per teſtatorē repudiare.Reſponde,q̃ſi legata ſunt plura,legatarius bene poteſt vnū acceptare,& aliud repudiare. niſi habeat onus annexū, vt in caſu noſtro, in quo nō licet aliud acceptari præiudiciū oneris.p tex.ī.l.neminem.cum duobus ſequē.de lega.2.¶ Ex quibus notant doct. q̃ ſiue ſit vnū legatū & vna res, nō pōt,p pte acceptari,& pro pte repudiari.& idē ſi ſit vnū legatū, & plures.vt lege grege.de lega.2.¶ Si tamē ſūt plura legata & plures res,poteſt vnū acceptari et aliud non.vt.l.quotiens in principio.&.l.ſi duobus in principio.eodem titul.de lega.2.melius in.l.ſi duobus in.l.35.titulo nono ſexta partita.

nes[b] en teſtamento o en otra qualquier vltima voluntad o por contrato entre biuos q̃ le pueda poner el grauamen[c] q̃ quiſiere[d] anſi de reſtitucion[e] como de

7 b ¶ De ſus bienes.quæro † an ſit neceſſe,q̃ teſtator dicat,melioro filium meū in tertiā partē bonorū meorū.reſpōde q̃ nō.vt plenè dixi in.l.17.ī parte,enel tercio de ſus bienes.ver.quæro teſtator nō dixit.ſupra.¶ Adde tamen ad ea, q̃ ibi dixi,q̃ licet verba,bonorū meorū,deficiāt.remanet tamē ſenſ⁹, & cuilibet bono viro & prudēti poteſt cōſtare patrē voluiſſe filiū meliorare in tertio bonorū ſuorū. ad hoc facit in argumētum ad ſimile.l.11. titu.de los juyzios.in ordina.vbi dicitur,q̃ in iudiciis veritas inſpicitur,quāuis ordo iuris deficiat.Inſuper dicit prædicta lex.11.q̃ in iudiciis debet inſpici,q̃ actor intendit petere,nec repellitur ſua petitio,licet apta non ſit.dumtamē appareat ex actis quid voluit petere.Sic ergo in pręſenti,nil refert,ſi pater in prælegato de tertio omittat dicere bonorū,ex quo ex verbis ab eo prolatis bene poteſt apparere eius intentio.¶ Et ex hoc dicit Inno.in.c.conquerente.de of-

8 ficio ordina.q̃ † valet libellus qualitercūq; concept⁹,dūmodo ſub eius verbis comprehendi poſsit ius agentis. Iura etenim regni huius nō curant de verbis,vel de nominibus,ſed de iure petentis. vt. d.l.11. nec diſputamus de apicibus iuris nos qui agimus de bona fide.vt dicitur in Spe.de aduoc.§.6. ver.vel ita ſunt nonnulli.& in.l.quintus & ibi Bar. ff.mandati.¶ Facit etiam in argumentum.l.6.titulo.3.ſexta partita. vbi dicitur, q̃ hæres debet eſſe certus.ſi tamen teſtator in ſuo teſtamēto ita dixit. Petrus ſit hæres.ſed non dixit.meus.vel bonorum meorū.¶ Vel ſi ita dixit.Petrus hęres bonis meis. nō tñ dixit,ſit.valebit teſtamentū.quia vt ibi dicitur ſatis hæres eſt certus ex verbis ſupradictis.nam antiqui prudentes ſuſpicati ſunt teſtatorē dixiſſe omnia verba neceſſaria,licet ſcripta non reperiantur.¶ Item quia ſi apparet ea verba nō dixiſſe, ſuſpicati ſunt hoc eueniſſe ex euentu alicuius infirmitatis,vel quia teſtator neſciuit omnia verba,pferre,qua,ppter defectus tā minimus nō vitiat, ſed volūtas teſtatoris eſt ſeruanda, licet verba nō ſint ita clara,ſi ex facto volūtas poteſt apparere.vt.l.in cōditionibus.ff.de cōditio.& de.iūcta.l.reprehēdenda.C.de inſti.& ſubſti.quod nota ad ea, quæ dixi in.d.l.17.in parte.enel tercio de ſus bienes.

c ¶ Grauamē.quod.ſ.grauamen ſequitur legatū quocūq; vadat.vt.l.gaio in prin.& ibi Bar. & Pau.de Ca.ff.de ali.& ciba.le.An autē grauamē poſſit iniūgi ei ad quē puenit ex hæreditate p mediā pſonā alterius,vide per docto.& Bar.in.l.cū filius.de lega.1 per illū textum.vbi tenent q̃ ſic.

9 Adde In † legitima tamen nō pōt regulariter grauamē imponi.per.l.quoniā in prioribus.C.de inoffi.teſta.¶ Quod eſt verū,præter quā ſi grauamē ſit fauorabile ſecūdū Pau.d Ca.cōſi.ſuo 232.putà ſi pater in ſuo teſtamēto,phibuit filio alienationē ſuæ legitimę,donec haberet ætatē.25.annorū.q̃a nō reputabat eū integri ſenſ⁹.¶ Vel aliàs valebit iſta cōditio,vel grauamē,& crederetur patri ſup hoc. nec dicitur grauamē p̄iudiciale,ſed fauorabile legitimę impoſitū.vt. l.multi nō notę.ff.de libe.& poſth.& in.l.filiis matrē.C.de inoffi.teſta.Bar.in.l.cū ex filio.in prin.ff. de vulga.& pupi.refert & ſeqtur do.doct.de Pala. in repeti.c.p veſtras.d dona.inter virū & vxo.ſup tex.235.co.ver.ex quo īferri poteſt qd tenementi. Regula. Fallit.

d ¶ Quiſiere.etiā de bonis inuicē cōmunicandis. vt.l lucius.in prin.& ibi.doc.ff.ad trebellia.

e ¶ De reſtitucion.intellige duobus modis.primò vt reſtitutio fiat iuxta formā iſti⁹ legis. q̃a ſi pater vnū ex filiis ſuis melioraret in tertio & q̃nto bonorū ſuorū,ſi eū grauaret de reſtituēdo cuidā extraneo,nō teneret grauamē,eo q̃ p mediā pſonā filij tertiū bonorū veniret in extraneū in p̄iudiciū aliorū dſcēdētiū cōtra diſpoſitionē text⁹ in.l.6.ti.d las mā.ſo.le.& p leges iſti⁹ volūinis approbatas.Iō q̃ vna via,phibetur,alia denegari vr̄.vt in regula.cū qd vna via.de regulis iu.li.6.¶ Secūdò,q̃ is,q grauatur reſtituere,nō grauetur vltra valorē relicti, q nō tenetur vltra p tex.in.l.2.&.4.ti.9.6.pti.cū ſimi.niſi i caſu quo inqt Bar.ī.l.pāphilo.§.fi.de lega.

10 3.¶ Et not.q̃ † ſi pater meliorauit vnum de filiis ſuis ī.3.bonorū ſuorū vt illud teneat vſq; ad.10.annos.& poſt.10.annos illud reſtituat alteri fratri ſuo q̃ vr̄ cōmoditatē dicti tertij diuidere inter ābos fratres.& hoc pmittitur patri.vt patet ex.l.iſta īquātū dicit,q̃ poſſit pater tertio apponere grauamen qd voluerit.¶ Hoc etiā tenuit doc.de Segu.in ſua re.§. ſed & ſi fūdū.l.vnū ex familia.d lega.2.fol.183.co. in prin.ver.& hoc ego p illū tex.adducit etiam ad hoc argumētū,qd,pcedit d pſonis ad tēp⁹.& allegat

tex.vbi hoc notãt doc.ĩ.l.q plures.la.2. ff.de vulga.
& pu.ſubſti.allegat etiã gl.1. l.cẽturio.eo.ti. vbi di-
citur,ꝙ quẽadmodũ ſubſtitutio reciꝓca reſpiciens
plures pſonas vniformiter determinat. vt.l. iã hoc
iure.ff.de vul.& pu.ſub.ita & eodẽ mõ ſubſtitutio
reſpiciẽs plura tẽpora debet aliqualiter determina
re.& facit qđ dicit Bal.quẽ ſequutur oẽs in.d.§.ſed
& ſi fidũ.vbi tenet ꝙ executores teſtamẽtorũ, qui
eligũt certos paupes,nõ pñt eis imponere aliqđon⁹
verbi gratia.eligũt hoſpitale miſericordiæ in pau-
pẽ hoc pacto,ꝙ dbeat ſolnere cẽtũ.dicit ibi Bal.ego
credo ꝙ poſſit hoc mo grauari alteri hoſpitali vel
pauperi,ſed nõ extraneo. i. nõ incluſo ſub officio
iſtorũ executorũ putà.ꝙ daret cẽtũ cuidã aduoca-
to.& tenrret electio.teneretq; grauamẽ iniũctũ.Fa
cit etiã.qđ dicit idẽ Bal.i ſe ꝗnti poſt dictũ. §.ſed ſi
fi lũ.ſeqndo Bar quẽ ſequũtur oẽs . ꝙ executores
pñt eligere ſucceſſiuè.hoc mõ.eligim⁹ talẽ paupẽ i
vita ſua vſq; ad.10.annos.& poſt eligimus talẽ pau
pꝛẽ.nã ſicut executores pñt facere pticulares di-
ſtributiões in re,vt in.§.ſi duos.dictæ.l. vnũ ex fa-
milia.ita in tẽpore.tenẽt Bar.Bal.& oẽs in.§. rogo.
d.l.vnũ ex familia.qđ eſt notandũ.ſecũdũ Bal. ibi.
Maximè pro declaratione & excluſione.l.9.tit.
delas mandas.fo. le. & cũ iſta.l.cõcordat.dictũ.§.ſi
duo.verba ſunt iſta do.doc.de Segu.vbi ſupra.cui⁹
opinio per iſtã legẽ patet,& remanet approbata,&
cũ ea concordat. l. 11.titul.quarto.ſexta partita.vbi
dicitur,ꝙ licet pater in legitima nõ poſsit filiis ſuis
imponere conditionẽ vel grauamẽ aliquod. pote-
rit tamen imponere conditionem poteſtatiuam in
eo quod filio reliquit vltra legitimam.& in hoc ho
die plures concordant leges:quia dato, ꝙ meliora-
tio in tertio.& quinto nõ ſit legitima,nec pars legi-
timæ.vt in.l.iſta cum aliis ſupra.nõ eſt dubium , ꝙ
in legatis & prælegatis,omnis conditio poſſibilis
poſſit apponi.vt.l.1. C. de his quæ ſub modo lege.
11 relin. Sed quæro. pater † vt ſupra filium melio-
rauit in tertio & quinto,appoſito grauamine, ꝙ il-
lud reſtitueret alteri filio vel nepoti : ſed poſtea
pater in mortis articulo aliud prælegatum fecit de
tertio & quinto.quæritur,an prælegatum ſecundo
factum remoueat grauamẽ dereſtituendo. Tenet ꝙ
ſic.per legẽ.titia teſtamento.& ibi Bar.ff. ad legem
falci.quæ.l.ſecundum Bar.ibi non habet parẽ , nec
concordantem. ¶ Quæro inſuper.legatarius ante
reſtitutionem alienauit legatum. nunquid fideicõ-
miſſarius poſſit agere contra emporem rei legatæ,
an contra alienantem ad recuperandam rem lega-
tam. Reſponde.aut legatarius vendidit tantum-
modo ius ſuum,& potuit.vt per Baldũ. in . lege.ſi
duobus.§.ſed quia noſtra.in principio.C.commu-
nia dele.& tunc fideicommiſſarius non poteſt age-
re contra emptorem.tenet Iacob de Bel.in authen.
de reſti.& ea quæ parit.in principio. & in.1. quæ-
ſtione.& ibi Ange.colla.8. Sed ſi teſtator legauit
purè,vel ꝙ in diem certum reſtitutio fieret fidei-
cõmiſſario,tunc ſi proprietas alienatur ante diem,
poterit fideicõmiſſarius agere contra emptorem,
vt tenet Iacob.de Bel.vbi ſupra . & ibi Ange . qui
dicunt, ꝙ alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni non te
net, intantum,ꝙ infringitur talis cõtractus.daturq;
petitio hæreditatis contra talem tali titulo poſſidẽ
tem.vt in authen.niſi rogati.& ibi Bal.ad finem. C.
ad trebellia. Vel aliter ſecundum Ange.in.d. au-
thẽ.de reſti.& ea quæ parit.collatio.8.ꝙ fideicom-
miſſarius poteſt vendicare cõtra poſſeſsiones,quã
do bona hæredis vel legatarij alienantis non ſuffi-
ciunt.quod eſt verum,niſi ſpecies ſit reſtituẽda fi-
deicommiſſarie , quia tunc ipſa ſpecies vendica-
tur omni tẽpore,non obſtante præſcriptione . glo:
& Bar.in.l.Marcellus.§.reſque.ff.ad trebellia. & ĩ.
l.pe.eodem titulo. C.& ibi notatur.& in.l.fin.§. ſin
autem. C. cõmunia dele. vbi bonus textus. Opp.
contra ſupradicta.& videtur ꝙ ante diem reſtitu-
tionis fideicommiſſarius non poſſit agere. vt.l.ſem
pronius.ff.de vſuſfru.lega.ergo ante diem non cõ-
petit fideicommiſſario actio ad petendam rem alie
natam:vel aliàs non habet exercitiũ actionis. vt. l.
vna.ff.quando dies lega.ce. So. verum eſt, ꝙ ante
diem non habet exercitium actionis,cùm res lega-
ta eſt penes legatariũ:ſed ſi alienatur per eum ante
reſtitutionẽ poterit fideicommiſſarius agere ante
diem oppoſitã reſtitutioni,ad recuperandã rem le
gatam, vel per fideicommiſſum relictã . vt per Bal.
in.d.§.ſed quia noſtra.C.cõmunia dele. ¶ Sed po
ne.ꝙ res ſit euicta per fideicõmiſſarium, nõne po-
terit emptor agere contra venditorem. Reſpon-
de.aut ſcienter emit rem ſubiectam reſtitutioni, &
tunc repetit pretium:ſed ad duplum nõ agit, etiam
ſi ſit ſtipulatus.petit etiam cũ prętio meliorationẽ:
ſed ſi bona fide emit,contra venditorem experitur
tam de duplo,quã de melioratione.vt.d.l. ſi duob⁹.
§.empto.autẽ.& ibi Bal.C.cõmunia dele. Ex quo
12 ſumitur regula,ꝙ † qui reuocat illicitè alienata, nõ
tenetur ſoluere pretium.vt. l. chirographus. §.1. ff.
de adminiſt.tuto.tenet. Barto.in.l.ſi debitor.ff.quæ
in frau.credi. Eſt etiam argu.ꝙ quando inquiſito
res reuocant alienata per hæreticos, ꝙ non tenen-
tur emptorib⁹ ad pretium.ſed econtra,ſi empta cõ
fiſcantur,tenentur venditori ad pretiũ non ſolutũ.
vt.l.in venditione.ff.de actio. emp. ¶ Item pone
13 † emptor ædificauit domum in re empta,& ante re
ſtitutionem vult illam diruere,& lapides,atque li-
gna exportare,an poſſit. Videtur ꝙ ſic:quia cõſue-
tudo dicta,ꝙ domin⁹ aut patiatur ędificiũ auferri,
aut pretiũ meliorationis ſoluat.quod etiã de cõſue
tudine obſeruatur in emphiteoſi eccleſiarũ. vt ĩ ti.
hic finit lex.deinde conſuetudines regni incipiũt.
c.ſi vaſſallus.ſi verò res incideret in cõmiſſum pro
pter culpam non ſoluentis canonẽ , vel quia veni-
rent contra pactum , tunc meliorationes accreſce-
rent ad vtilitatem eccleſiæ. quia per ſe ſuſtineri
non poſſunt.vt. l. 2. C. de iure emphi. &. cap. 1. §.
ex con-

ex contrario de inueſtitura de re aliena.& in.§.fi.d cõtrouer.inueſti.¶Et ad dict.§.emptor.dic, q emptor ibi non poteſt meliorationes abradere: quia eas perdit propter ſuam temeritatẽ.& hoc clare determinatur ibi per Bal.& in.l.controuerſia.&.l.ſuper empti.C.de euicti.per Bar.in.l.ſi quis.§.1.ff.loca:per Bal.in rubrica.C.de iure emphi.in princip. vbi dicit,quid in alio cõductore,vel ſuperficiario.& in.l.a.C.de rei ven.& in authẽ.excipitur.C.de bonis que libe. An autẽ & quando fideicõmiſſari⁹ teneatur ad pretium rei,quã alienauit:& an videatur alienare in fraudem fideicõmiſsi,vide in.l.imperator.§.fi. vbi tex.& Bar.de lega.2. vbi eti ãdicit, an teneatur quando vendidit vnam rem hæreditaria,& emit aliam.
14 ¶ Vlteri⁹ quęro † an filius grauat⁹ reſtituere tertiã & quintã partem bonorũ,poſſit retinere pro expenſis factis in rebus reſtituẽdis. vide i.l.domos.& in.l.ſi nulla.de lega.2.Diſtingue inter expenſas,vtiles voluntarias,& neceſſarias.vt ibi.Sed dic melius,q ſi feci expenſas in re ſubiecta reſtitutioni, quia fortè erat ſubiecta fideicõmiſſo. vt hic in textu. percepi ego hæres multos fructus ex tali re,& feci etiam impenſã, fortè domũ neceſſariam in fundo,vel plãtaui vineam: volo retinere prædictã rẽ ſubiectã reſtitutioni, p iſtis expenſis: nunquid computabit fideicõmiſſarius dictas expẽſas cũ fructib⁹ ide perceptis?Quilibet diceret q ſic, p legẽ ſumptus.ff.de rei vẽ. ¶Sed id cõtrarium eſt glo.ordinaria & ſingularis in.l.emptor.glo.magna ad finẽ.ff.de rei vẽdi.vbi habetur,q regula legis ſũpt⁹ intelligitur,qñ percepit fruct⁹ ex re aliena:ſecꝰ ſi ex re mea,ppria,quãq reſtitutiõi ſubiecta.de qua glo.ibi exclamat Ange.& Frã.Cremẽ.ſuo ſingulari.105.& moderni poſt Bal.in.l.domos.de lega.1.licet aliàs ſit regulare,q expenſæ cũ fructibus cõpẽſentur.vt eſt gloſa ordinaria:vbi Bald.& doctor.in l.inſula.§.fructus.ff.ſolu.matrimonio. vide etiam quod dixi de gloſſa dicta.l.emptor.in.l.quadrageſimaſeptima.gloſſ.prima. ver. ad quod allegat infra.
15 ¶ Sed pone † teſtator debitor erat illius,quẽ grauauit reſtituere:an poſſit retinere ſibi debitum, & reſtituere reſiduũ fideicommiſſario. Tene q ſic.vt l.ab omnibus.§.ſi.de lega.1. ¶ Quod eſt verũ, etiã ſi hæres non confecit inuentariũ.ſecundũ Ioan.de Imo.in.d.§.ſi.& Pau.de Ca.in.l.ſi. C.de iure deli. ¶Et nota,q ſi fideicommiſſarius moritur ante reſtitutionem fideicommiſſi, & ante aditum legatũ per legatarium,trãſmittit ad hæredes ius deliberandi.gloſſ.& Barto.tenet in.l.cum filio. de lega. primo.& Bal.in.l.cum ſecundum. C. de fideicommi.
16 ¶ Item nota, q † grauatus reſtituere prælegatum de tertio & quinto,tenetur de eo rationem reddere fideicommiſſario.gloſſa eſt notanda. & Bartol. tenet.in.l.cum talis.§.titius.ff. de conditioni.& de.& in.l Marcellus.in principio. penultima.q. ff.ad trebellia.Baldus in.l.filium quem habentem. in fine.C.fami her.

Adde. ¶ Ex quo ſequitur, q ſi fideicõmiſſarius rationem reddere tenetur,q in uẽtarium facere compellitur, implorando officium iudicis:quia inuẽtarium eſt caput rationis.quod an ſit indiſtinctè verum,habetur plene in deciſio.tholo.quæſtio.314.& ibi in additione referente Ange. in. l. 1. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui pluſquam.per legem falci.& Cinum in additio.poſita in authẽ.ſed cum teſtator. C. ad legem falci. & multo plures doct. ¶ Et nota vnum ſingulare, de quo exclamat Ludoui.Roma.ſingu.ſuo.171.vbi di
17 cit, quod † hæres vniuerſalis grauatus reſtituere quicquid ex hæreditate ad eũ peruenerit, tenetur reſtituere prælegata,& ſic tertium & quintum ſibi relictum. vt.l.cum virum. C. de fideicommiſſo. ¶ Quod dicit eſſe verum, niſi illa prælegata ſint prohibita ab eo alienari:tunc enim ad iſta reſtituẽda non tenetur.Iſtud dictum non inuenies in.dict.l.cum virum.nec per Bart.in.l. marcellus. §.quidã liberis.ff.ad trebellia. ſed quòd eſt caſus vnicus in l. lucius. §.pluribus.ff.ad trebellia. ſecundum Bar. ibi. Sed Alexan.in.l.marcellus.§. quidam.in principio. de qua ſupra.facit mentionẽ de dicto.§.pluribus.an prælegata veniant reſtituenda in fideicõmiſſo.de quo notanter loquitur Oldra.cõſi.ſuo.17. nu.6. vbi diſtinguit. vide ibi. quia bene loquitur. ¶Sed quia hic tentaui dicere,quòd filius grauatus reſtituere prælegatum de tertio & quinto tenetur ſi deicõmiſſario rationem reddere:neque eſt alibi in corpore iſtius voluminis,vbi de ratione iſta poſsit aliquid dici,putaui interſerere tractatũ nuper à me factum de ratione reddenda:quia his temporibus redditio rationis multum eſt in vſu: neque inueni per alium de ea ratione latè ſcriptum. continet quatuordecim particulas,& ita incipit. ¶ Illuſtris dux Mutinæ Cæli literas magnificentiæ tuæ cum ea, qua decuit reuerentia, recepi, pro poſſe in effectum produxi.Continebatur in literis tuis,quòd cõmunitas Mutinę Cæli,& aliæ cõmunitates iſti⁹ regni habent conſuetudinem deputadi ſingulis annis ſuos receptores, ſeu quadrilleros, & maſarios, collectores, & adminiſtratores, ſeſiueros, & alios officiales diuerſis nominibus nũcupatos,& ad diuerſa officia, qui repartũt,imponũt, & diſtribuũt annona & tributa in ſingulos de cõmunitate,& colligunt,repartiunt, atq; diſtribuũt in rebus vniuerſitatis.Finito adminiſtratorũ officio,cõmunitas vult cõuenire ſuos adminiſtratores, vt reddant rationẽ adminiſtrationis. dubitatur in multis circa iſtam rationem. ¶ Primò. quid eſt ratio. ¶Secundo. qui tenentur ad rationem. ¶ Tertiò. quibus debet reddi ratio. ¶Quartò qualiter eſt reddẽda. ¶ Quintò.quando debet reddi. ¶Sextò. vbi debet reddi. ¶Septimò.quid debet cõtinere liber rationis. ¶ Octauò.in quibus creditur libro rationis, & in quibus non. ¶ Nonò.quę poſſunt facere adminiſtratores ratione officij,& de quibus tenẽtur,ſi faciũt,vel omittunt.

Tractatus de ratione reddenda.

omittunt. ¶ Decimò. ſi data ratiõe interuenit error
in cõputatiõe an đbeant poni calculatores, vt iterũ
reuideãt, & cõputẽt. & ſi docti de errore, debeat re-
tractari prima calculatio. ¶ Vndecimò. vſq; ad quã
tũ tẽpus poteſt peti vt iterũ fiat cõputatio. ¶ Duo-
decimò. qualiter data ratione debeat fieri ſolutio
eius, quod ſupereſt. ¶ Decimotertiò, ſi data ratiõe,
& facta ſolutione, reperiũtur aliqua penes admini
ſtratorẽ, vel ſi reperitur ditatus. præſumatur ex of-
ficio queſiuiſſe, & qualiter. ¶ Decimoquartò & fi-
naliter. nunquid ratiões debẽt edi. & quo iure, &
qualiter debet fieri inſtrumẽtũ rationis, poſitiões,
& ſẽtẽtia. & an ca. plata poſſit fieri executio, appel
latione remota. Quibus particulis viſis, apparebit
veritas quæſtionis ꝓpoſitæ inter dominũ & admi-
niſtratorẽ. ¶ Quo ad primã ptẽ in qua dixi Quid
18 eſt rõ, reſpõde, ꝙ † rõ eſt vno modo certa & indu-
bitata cõfirmatio. ſecũdũ gl. & doct. in. l. nõ omniũ.
ff. legi. ¶ Itẽ eſt rõ mentis motũ in his q̃ dicũtur di
ſcernere, aut concernere valẽs. vt. l. fi. C. de indic. vi
dui. tollen. & . l. his ſolis. C. de reuo. dona. ¶ Eſt etiã
ratio, alicuius dicti, vel facti, certa, & indubitata cõ
firmatio. ¶ Eſt & quartò rõ, motus intellectꝰ ꝓce-
dentis p cauſas ſenſitiuas vel intellectiuas ſecũdũ
ſubiectam materiã ad aliqd neceſſariò cõcludẽdũ,
diſponendũ, ſeu oſtendendũ. ¶ Quintò dicitur ra-
tio, quidã motus animi, viſum mẽtis acuens, veraq;
à falſis diſtinguens. vt per glo. in. l. 3. tit. đlas leyes.
fo. le. & . l. 2. titulo delos teſtimonios. in parte, pro-
uo mejor. eodem foro. ¶ Sed quia hæ diffinitiones
concludũt melius in rõne teſtiũ, quã adminiſtrato
rum. Hic ponitur alia diffinitio cõpetentior ad ma
teriã. ¶ Et tene, quòd ratio, eſt hinc inde dati rece
ptiq; cõmemoratio quia adminiſtrator de eo quod
recipit in adminiſtrationem, teneatur rationẽ red-
dere, & de eo quod dat. Iſtam diffinitionem ponit
notanter Bald. in rubrica de fide inſtr. C. 6. col. ver.
reuertor ad primum. ¶ Quotoplex autem ſit ra-
tio, ponit glo. in. l. 2. titulo delos teſti. in parte, pro-
uo mejor. ſo. le. & Bald. in. d. l. non omnium. ¶ Ha-
bes igitur ex his, quid, & quotuplex ſit ratio.
¶ Quo ad ſecundã partẽ dic, ꝙ tenetur ad rationẽ
is, qui grauatur reſtituere hæreditatẽ, vel legatũ. vt
per glo. & Bar. in. l. cũ tale. §. titiꝰ. ff. de cõditio. & đ.
in pte, nõ interponẽdũ. ¶ Itẽ tutores & curatores.
vt. l. 1. C. arbitri. tute. & . l. 1. § officio. ff. de tute & ra-
tio. diſtra. & . l. 1. vbi de rõ. agi. opor. & . c. 1. đ obli. ad
ratio. ¶ Itẽ œconomus & orphanotrophos. vt ĩ au
thẽ. de ſãctiſſi. epiſcopis. §. œconomis. colla. 9. ¶ Itẽ
xenodochi, leꝓſarij, eleemoſynarij, & hoſpitaliũ re
ctores, locorũ gubernatores. vt in cle. quia contin-
git. §. illi etiã. de religio. domi. & in. d. §. œconomis.
¶ Itẽ ſocius tenetur ſocio rationem dare de geſtis
per eum. vt. l. nuncius. ff pro ſocio. & . l. quidã. in prĩ
cipio. ff. de eden. tenet Bar. in. l. 2. ſecundo nota. de
naufra. li. 11. ¶ Itẽ mater tenetur filio rationẽ dare.
l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecun. nup. & . l. 2. C.
quando mulier offi. tute. fun. tenet Bal. in. l. cũ opor
tet. §. fi. ver. cõcludo ergo ex prędictis. C. de bonis
q, libe. & in. l. filię. ff. de ſolu. l. qui alienã. §. quãquã
ff. de nego. ge. & in. l. fi. §. paterna reuerẽtia. vbi gl.
in parte, reuerentia. C. de boniſq; li. ¶ Quod eſt ve-
rũ, ſiue mater adminiſtrauerit tanquam tutrix, ſeu
non, ſecundum Bal. in. d. l. cum oportet. §. ſed cũ ta-
citas. ver. cõcludo ergo. ¶ Fallit in modicis, quia de
his non tenetur reddere rationem. ſecundum Bal.
in. d. l. cum oportet. ver. quæro an mater. per tex. in
l. quauis. ff. de conditio. & de. ¶ Niſi tranſeat ad
ſecunda vota, quia tũc tenetur vſq; ad vnguẽ ratio-
nẽ dare. vt in auth. de nup. §. ſi autẽ tutelã. colla. 4.
¶ Item auia tenetur rationẽ dare. vt per Bald. in. d.
ver. concludo ergo. ¶ Item & pater, ſi tutor eſt fi-
lij. l. licet. C. ad legem falci. & . l. ſi ſuperſtite. C. de
dolo. l. aurelius. §. titius. ff. de libe. lega. refert Bald.
in. d. l. cum oportet. §. ſed cum tacitas. ver. extra quę
ro. idem Bal. in auth. eiſdẽ pœnis. 3. col. ver. quæro
pone pater. C. de ſecund. nup. habetur in ſpe. de in
ſtru. editio. §. fi. ver. quid de patre. Bal. in. d. l. orpha
notrophos. C. de epiſcopis & cle. Ange. in auth. de
nup. § ſancitum eſt. colla. 4. & Bart. in. l. ſi is qui in
princip. ff. de tuto. & cura. da. ab his. vbi dicitur, ꝙ
etiam procedit in patre tutore filij emancipati.
¶ Quod intellige in his, in quibus pater non eſt ad
miniſtrator filij, & non regit iure paterno & pro-
prio ratione vſuſfructus: quia tũc non tenetur quã
do eſt adminiſtrator legitimus filij. vt. d. l. cũ opor-
tet. §. non autem. ¶ Caſus verò, in quibus pater nõ
habet vſumfructum in bonis filij, vt in eis ſit obli-
gatus rationem dare. vide in auth. excipitur. cum ſe
quenti. C. de boniſq; libe. per glo. in auth. Idemq;
eod. titu. ¶ Item econtra filius tutor vel curator pa
tris furioſi tenetur ad rationem. vt per glo. & Bar.
in. d. l. ſi is qui. ff. de tutori. & curator. da. ab his.
¶ Item apparitores, ducenarij, & centenarij tenen
tur ad rationem, de quibus per totum titulum de
exacto tribu. li. 10. ¶ Item theſaurarij, ſuſceptores,
archarij, præpoſiti, collectores, & negotiorũ geſto-
res. vt in. §. ſicut autem. inſti. de obliga. quæ ex con-
trac. naſ. ¶ Item villicus & prælatus. c. qualiter &
quando. el. 2. de accuſatio. ¶ Item executores teſta
mẽtorum ad pias cauſas ſecundũ Bal. in. l. id quod
pauperibus. fi. co. ver. nunc venio ad quintũ. C. de
epiſco. & cle. ¶ Item executor vltimæ volũtatis te
netur reddere rationem adminiſtrationis. l. ſi hæ-
res. vbi docto. ff. de conditio. ob cau. ¶ Item frater
maior natu, qui poſt mortem patris adminiſtrauit
bona fratris minoris, tenetur ei reddere rationem
adminiſtrationis. tenet notanter Roma. conſilio.
313. incipienti. quo ad primum. &c. In primo du-
bio. ¶ Adde fortius, quod filiuſfamilias, qui viuo
patre adminiſtrauit, tenetur poſt mortẽ patris red
dere rationem fratribus de adminiſtratione. ita ſin
gulariter tenet Abbas. conſilio duodecimo. inci-
pienti. caſus talis (aliàs) vt clarè materia thematis
liquecat

liquet.in ſexto dubio.primo volumine. Papiẽſes,
in.lege.ſi hæres.ff.de conditio.ob cau. ¶ Nũquid
talis frater debeat habere ſalarium tanquã negotio
rum geſtor pro tali adminiſtratione.vide ſal. in.l.
illud fine.C.de collatio.vbi dicit.pone pater vnius
ſenio cõfectus,habens multas poſſeſſiones, & filiꝰ
maior natu omnia gubernat tam domeſtica quã cu
ram poſſeſſionum:alius filius fortè infans,aut pau
lo maiòr nihil facit in domo,& ita frater maior na-
tu ſe exercuit multis annis:patre mortuo, iſti fra-
tres veniunt ad diuiſionem bonorum paternorũ.
iſte frater maior dicit,ꝙ longo tẽpore adminiſtra-
uit, & propterea ante patrem petit tantum ſalariũ,
quantum pater vni negotiorũ geſtori dediſſet. di-
cit Fulgo.vbi ſupra,ꝙ debet habere ſalariũ. inquit
tamen,ꝙ aliàs non vidit obtentum, cùm hoc eſſet
petitum. Papienſes autem tenent contrarium,vt re
fert Petrus guirardus de petra.conſilio ſuo octua-
geſimoquarto. Et ꝙ non debeat habere ſalariũ be-
ne probatur.ex tex.in lege tertia.titu. decimoquin
to.ſexta partita.&.l.7.titu. delas lauo. & particio-
nes.fo.le.cum ſimi.vbi dicitur, ꝙ filius non debet
habere pro ſe id quod lucratur, cũ eſt in poteſtate
patris,ſed erit cõmune cum aliis fratribus, & inter
eos diuidetur vt cõmune.&c.Si enim acquiſita per
eum aliunde ex labore non efficiuntur ſua: multo
minus habebit pęrmiũ ex labore proprię perſonę.
quia maiorem poteſtatem habet pater in propriã
perſonam filij,quã in rebus per filiũ acquiſitis. vt
ex dictis iuribus apparet.& per totũ titulum inſti.
de patria poteſta. ¶ Et ne ambulemus per mẽdica
ta ſuffragia, tene, ꝙ regulariter omnes adminiſtra-
tores tenentur de ſua adminiſtratione rationẽ dare.
vt.dicta lege prima.C.vbi de ratio.agi.opo.&.d.§.
ſi autẽ &.d.c.1.de obli.ad ratio.in princi. ¶ Et no-
ta, quòd oẽs adminiſtratores,qualitercunq; deſcri
bantur,ſiue nuncupentur, dicuntur procuratores.
vt.l.prima.ff.de procu.iuncta. l. ſi remunerandi.§.
primo.ff.manda. ¶ Et ne mirũ ſi adminiſtratores
dicũtur procuratores.quia procurator dicitur, qui
mãdato domini aliena negotia adminiſtrat, ſiue in
iudicio,ſiue extra.vt dicta lege.prima.ff.de. procu
ra.iuncta dicta lege.ſi remunerãdi.§.primo. ff.man
da. ¶ Et nota,ꝙ ſi propter delictum adminiſtrator
vel procurator veniret puniendus vltimo ſuppli-
cio, mors deberet prorogari condemnato, ſi ratio
peteretur à domino.vt.lege.prima. & ibi Cinus &
Angelus. C.de bonis proſcripto.tenet Baldus in le
ge ſecunda. ff.de custo.reo. & in lege.interdum.ff.
de publica. & in lege. ſeruus viii. vbi Bartolus &
Angelus.de lega.primo.& in lege. legato.§.ſeruꝰ.
eodẽ titulo.& lege.ſtyli.112. ¶ Quoad tertiũ dicit,
ꝙ hæres,vel legatarius grauatus reſtituere,tenetur
reddere rationem fideicommiſſario. textus eſt, &
ibi gloſſa, & Bart.in.lege. cũ tale.§.titius. ff.de cõdi
tio.&.de. ¶ Itẽ tutores & curatores pupillo facto
maiori.vt.l.1.C.arbitri.tut.&.l.1.§.officio.ff. de tu-
te.& ratio.diſtra.&.l.2.& ib glo.in parte,deles cuẽ
ta.ti.dela guarda delos huerfa.fòro le.& habetur in
Spe.de inſtru.edi.§.nunc verò aliqua.10.charta. &
mortuo minore,tutor, vel curator tenetur reddere
rationem hæredibus ipſius minoris.l.ſi pater. in fi
ne.C.cõmunia de ſucce. ¶ Si tamen duo ſunt tuto-
res,vel curatores, & vnus eorum moritur ante fini
tã tutelã:eius hęredes tenentur reddere rationẽ cõ
tutori,vel curatori.vt.l.actus.& ibi glo.& Bar. ff.dẽ
adminiſ.tuto.notatur in.l.cũ plures. in principio.
eodem ti.& in.l.aduerſus.& ibi Sali. C.eo. ¶ Sed ſi
duo tutores,vel curatores viuunt:vnus alium com
pellere nequit,ꝙ ei reddat rationẽ de tutela vel cu
ra.l.nam & magiſtratus.cum ſimili.ff.de arbi. quia
par in parẽ non habet imperiũ.vt ibi. ¶ Item xe-
nodochi,eleemoſynarij,leproſarij,œconomi,recto
res,& eccleſiarũ gubernatores,tenentur epiſcopo,
cui ſubiacẽt,rationẽ reddere. vt.d.§.œconomis.au-
thẽ. de ſancti.epiſcopis.colla.9.&.d.cle.quia cõtin
git.de religio.do.tenet Bald.in.l.id quod pauperi-
bus.ver.nunc venio ad primum.C.de epiſcopis &
cle. ¶ Item ſocius tenetur ſocio rationem reddere.
vt per Bar.in.l.2.ff.de custo.reo. ¶ Et ſeruus domi-
no.vt in Spe.de emp.& vẽ.§.fi.in fine. ¶ Itẽ admi-
niſtratores ciuitatũ,& aliorum locorũ, tenẽtur red
dere rationem præſidi,& rectoribus earum. vt in
authẽ.de collectoribus.§.iubemus.&.§.ſi quis autẽ.
colla.nona.glo.in.l.neminẽ.de ſuſcepto.& archa.li
bro decimo.eſt glo.1.in fine. ratio eſt. quia.iſti re-
preſentant populum.vt per Bal.in.l.etiam.C. de fi
dejco.pro quo eſt tex.in.l.præcepit.§. illud.de ca-
none largitionalium tribu.libro.10. vbi etiam dici
tur,ꝙ rectores ciuitatis cum præſide poſſunt face-
re theſaurarios ſuſceptores, & receptores in proui
cia:quia,vt dixi, repreſentant populum.tex. eſt in.
l.exactores.de ſuſceptoribꝰ & archa.li. 10. ¶ Et ex
hoc in congregationibus populi,& in eius regimi
ne,& in tractatu rerum ciuitatum non poſſunt eſſe
pręterquam rectores cum præſide.vt habetur in. l.
2.titulo delos concejos.li.ordinamento. ¶ Regula-
riter ratio debet reddi cuicunq; intereſt.vt habetur
in Spe.& ibi Ioan.And.de inſtru.edi.§.nunc verò
aliqua.ver.ſed an ſimplex.cum ſequenti. ¶ Intereſt
alicui ratio reddi,quando adminiſtrator tractauit,
eo mandante, vel procuratore ſuo, vel mandãte eo,
cuius vices vel perſonam gerit.vt.l.ſi quis ex argẽ
tariis.§.ex hoc edicto.ver.pertinere autem videtur.
ff.de edendo.&.l.25.ti.5.tertia partita. ¶ Ad quar
tum in quo dicitur,qualiter eſt reddẽda ratio. Pri-
mùm tene,ꝙ debet exhiberi liber rationis aſſumẽ-
tibus rationem.l.fi.§.inter cætera & ibi Bar. ff.de li
be.lega.&.l.ſi ita fuerit.la.1.& ibi Bar.§.quęſtio.ff.
de manu.teſta.&.l.cũ ſeruus.in fine: vbi idẽ Bar. ĩ
principio.& Ioã.de Pra.ff.de cõditio. & demõſt.
&.d.l.1.ff.de tute.&.ratio.diſtra.&.l.ſi quis ex argẽ
tariis.§.1.ff.de edendo.ibi dũ dicit.edere,vel dicta-
re,& tradere,eſt libellũ vel cõdicẽ proferre. ¶ Secũ

dò,ꝙ reddatur domino,quod ſolui debet. lege non ſolum.§.is qui reddere.ff.de libera lega.lege.quanuis.ff.de conditio.& demonſt.& authen.de ſancti. epiſcopis.§.œconomis.collatio.nona.lege.cum teſtamento.& ibi Bal.C.de manu.teſtam. vbi notanter dicit Bal.in ver.querit glo.ꝙ conditio reddendarum rationum quatuor complectitur,ſcilicet, co dices edi,calculum poni,reliqua reddi, culpa purgari ſolutione eius quod debetur. per dictam legē. cum ſeruus.tenet Bar.in.lege.cum liber.§.ſeruꝰ. ff. de euictio. Tertiò requiritur, ꝙ oſtendantur debitores,cū quibus contractum eſt fuiſſe ſoluendo, & idoneos tempore contractus.lege.que ſub conditione.ff.de conditionibus . & demonſtrationibus. lege.eum qui.in fine.ff.commoda . Si tamen nomina debitorum efficiuntur deteriora, periculum pertinet ad adminiſtratorem culpabiliter differētem.lege.periculum.ff.ſi certū peta.lege.quidquid C.arbi.tute.l.in quo erit.ff.loca.Bar.in. l. nō quaſi. §.illud.ad finem.ff.rem pupi.ſaluā.ſo. ¶ Sed ſi adminiſtratores ſūt plures,vt cōtingit in pluribꝰ tutoribꝰ & curatoribꝰ,dic,vt in.l.1.ibi Bar.C.de tranſa. & in.l.1.§.nunc tractemus.ff. de tute.& ratio. diſtr. Idē in pluribꝰ adminiſtratoribus rei publicæ.ve. l.impator.ff.ad muni. Quartò requiritur,ꝙ ratio legatur.oſtēdatur,& cōputetur.vt dicta lege.cū ſer uꝰ. ¶ Quītò requiritur,ꝙ ratio reddatur etiā d nō geſtis,quæ geri debuerūt.l.pater.& lege.aduerſus. C.de heredi.tuto.facit in argu.lex.15.titulo.octauo. quinta partita. Sextò,ꝙ inſtrumēta reddātur pupillo.aut his,quibꝰ intereſt.ꝓ quibus proterit pupillus iurare in litē cōtra hæredes tutoris,& contra eundē tutorē.l.ſexta.ti.vndecimo.tertia partita. & lege.aduerſus.&.l.is qui.C.de in litē iurā.taliter,ꝙ inſtrumēta emptiōis,finis,& quitationis, & donationis & alia inſtrumēta,pupillo, vniuerſitatiq; pertinētia,debēt eis reſtitui,& tradi.vt.d . l. aduerſus. ibi inſtrumēta pertinētia deſiderabis. Septimò,ꝙ redituum,& fructuum ratio habeatur, ſecundum ꝙ cōmuniter percipi potuerunt. vt.l.ſi fine.§. modeſtinus.el.2.ff.de adminiſt.tuto.& in.§.tutori. inſti. de adminiſ.tuto.l.fructus.ff.de rei vendica facit . l. quidquid. C.arbi.tute. Octauò,ꝙ reddatur plenè & bona fide ſecūdū Bal.in.l.p e.ſeptima co.ver. itē pone.C.de conditio.inſer.per.l.creditor.§.1.ff.man da.&.l.qui ſub cōditione reddendarū.ff. de conditio.& de. Nonò,ꝙ oſtēdatur primò introitus quā exitus.tenet Nico.de Nea.in.l.ſpadonem.in.§. lati cinatio.in lectura Bar.ff.de excu.tuto. Decimò,ꝙ reddatur arbitrio boni viri.vt per Bal. in.l. voluntas.1.colu.ad finem.ver.item vbicūq;.C.de fideico. per.l.thais.§.ſororem.ff.de fideico.liber. Vndeci mò , ꝙ reddatur tota ſimul,nō pro parte per vnum adminiſtratorem quando ſunt plures . tenet Bald. in.d.l.ſi plures.ver.itē pone aliud exēplum.quinta col.C.de conditio. inſer.ibi & dicit in. ver. Item ſi iſte,ꝙ ſi vnus duorū adminiſtratorū qui ſimul geſſerūt negotia,vellet reddere rationē ſolū ſuę adminiſtrationis,& ſic pro parte,non ſufficeret.quia ad miniſtratio vnius,intelligitur adminiſtratio alterius quo ad periculum,propter indiuiſam tutelam l.2.C.de diui.tute.licet quo ad adminiſtrationē videatur conceſſa inſolidum,& teneantur inſolidum de geſtis per eos.ſecundum Bar.in.l.1.§ . ſed ſi duo. ff.depoſi.tex.glo.doc.& Bal.in.d.l.ſi plures. dicto. ver.& in.l.cum alicuius.ff.de nego.ge.&.l. 1. &. 2.

19 C.quo ordine quis conue.li.11.& ibi Bar . An autem videatur cōmiſſa adminiſtratio inſolidum. vide Bar.in.l.1.§.ſi plures.ff.de exerci . vbi diſtinguit.& in.l.1.2.opp.ff.de officio.conſu . vbi plenè. Duodecimò tenetur reſtituere pupillo, aut illis, quorum bona adminiſtrantur,& eis tradere poſſeſſionem omnium bonorum deſcriptorum in inuentario,vel in libro rationis.vt per Bar. in conſilio incipienti.cicolus.qui ſi non reſtituit, poterit dominus capere adminiſtratorem, & eius bona ei detinere,quouſq; reſtituat bona, quæ recepit in adminiſtrationem,ſeruata lege ſtyli. 112 : que in materia eſt notanda. Et nota,ꝙ inter inuētariū & librum rationis nulla eſt differentia.vt.d.l.1.§.de ſeruis. ff. de tute.& ratio.diſtr. Decimotertiò debent computari dāna obuenientia ratione officij:vel ratione ſocietatis.talia etenim dāna debent inter ſocios cō putari.l.duobus.§.quidam.& ibi glo.& Bar.ff.pro ſocio.&.l.ſocium.§.ſocius.vbi glo.& etiam Bar.eo. ti. ¶ Quæro,an iſti calculatores debēt à iudice nominari,aut eligi,vel à partibus? Dic ꝙ ad petitionē vniuſcuiuſq; partiū iudex cōpellit partes vt eligāt perſonas,quæ inter eos computent:& ſi quidā eorum renuerit,in defectū ipſius iudex ſupplere debet,& nominare:& ij calculatores debent iurare fideliter computare ſine odio & affectione.&c. Vt habetur in.l.hac edictali.§.is illud.ver.interpoſito. C.de ſecū.nup.tenet Bar.in.l.theopompꝰ.ff. de do te prela. ¶ Quæro,an ſuper cōputatis poſſunt calculatores proferre ſententiam,vel ſua cōputatio ha beat vim ſententię.Tenet ꝙ non per tex . & ibi eſt glo.notanda.& Bar.in.l.2.2.col.de iure fiſci.li. 10.ſa cit.l.1.C.de erro.calcu. Ex quo infero,ꝙ talis calculatio non poteſt executioni mandari,niſi per iudicem confirmetur.vt.d.l 2.quæ lex facit multum contra calculatores,& taxatores domorū, & aliarū rerū,qui proferunt per ſententiā taxationē ſuā : & aliq iudices imperiti iubēt ſentētiā illā exeq , quia executio eſt nulla,ex quo ſentētia nulla fuit,ex dfe ctu poteſtatis taxatorū,& calculatorum. ¶ Quod pluries in facto habui,& obtinui p.d.l.2. iūcta glo. & Bar.ibi d iure fiſci.li.10. Si tñ calculatores ſunt poſiti,& nominati per iudicē vt calculentur,vel cō putentur,ſua cōputatio facit plenā fidē.vt.l.2. C.de vſu & fru.le. ¶ Quo ad quintā partem , quādo ſit reddēda ratio:quo ad iuris peritos nulla eſt dubitatio.Pro iuuenibꝰ tamē eſt dicēdū, ꝙ omnes adminiſtratores tenentur ſingulis annis reddere rationē vt cle.

Infertur

Regula

vt cle.quia contingit.§. illud etiã. de religio. do.in authẽ.de collato.§.ſingulis annis impletis.collatio. 9.& in.l.neminẽ.vbi glo.de ſuſcepto . & archa. li. 10.ibi dũ dicit.anno tráſcurſo coguntur exponere. & ibi Bar.& in.l.2.incipi.ſi quis.ver . ſolutio nota. articulũ mirabile de naufra.li.11.vbi dicitur, ꝙ ſocio tenetur ſocio rationem reddere quolibet anno. tex.in.l.3.titu.delos cõtado.mayor.libro ordina.& l.1.titu.delos recauda.eo.libro.

Falli.1. ¶Quod eſt verum, niſi aliud actũ ſit inter eos.vt per Bar.in.d.l. neminẽ.facit.l.aduerſus.&.l.rationes.& ibi Bar.C.de ad

Falli.2. miniſ.tuto. ¶Item ſi petatur ſinecalumnia . vt per. Bal.in rubrica.C.pro ſocio.2.col.ver. itẽ in iſta ſocietate.pro quibus hodie eſt tex.in.d.l.3.ti. d̃los cõ ta lo.ma. ¶Item ſi ratio iſta petatur ſingulis annis per dicta iura,aliàs ſufficit,ꝙ reddatur eo tempore, quo adminiſtrator fuit requiſit⁹.vt ꝑ glo.in. d. cle. qa cõtingit.in parte.ſingulis annis,& ibi do. Abb.

Limita. in ſuis recollectis. ¶Sed qa dixi,ꝙ ratio debet reddi per adminiſtratorẽ ſingulis annis niſi aliud actũ ſit inter partes.intellige,niſi in caſu , quo adminiſtrator efficiatur ſuſpectus:aut ſe vult in lõginquis partibus transferre,qa tunc ante tẽpus poterit com pelli rationẽ reddere.vt l.nõ ſolũ.§.ſi.& ibi Bar . 2. nota.ff.de procu.notatur in Spe . de reo.ver.itẽ tu-

Limita. tor. ¶Intellige etiã,ꝙ ratio iſta debet reddi ſi petatur infra.30.annos.nã eis elapſis, nõ tenetur adminiſtrator reddere rationẽ.tex.eſt notãdus & peregrinus in.l.aduerſus.C.de nego.ge.ibi dũ dicit. ad uerſus eos,qui negotia tua geſſerunt,negotiorũ ge ſtorũ iudicio ciuiliter cõſiſte.Nec tibi oberit, ſi ꝓpter occupationes militares eam litem tardius fuiſ ſes executus.Sequitur & in hoc facit.cũ hoc genus perſonaliũ actionũ longi temporis præſcriptione excludi nõ poſſit.& ibi glo.in parte, tardius , cum ſequẽti dicit.tardius.ſ. quia nõdum erant elapſi.30. anni.Genus verò perſonaliũ actionũ iure Impera torũ nõ tollitur,niſi ſpacio.30.annorũ.vt.l. recepti tia. C.de cõſti.pecu.&.l.ſicut in rẽ.C. de præſcrip. 30.annorũ.& inſti . de ꝑpetuis & tẽpo.actio. circa princi. Idcirco Bal.ſummat.d.l.aduerſus his verbis. Ratio adminiſtrationis poteſt peti reddi etiã vſq; ad.30.annos. & ſi dicas.ꝙ.d.l.aduerſus.eſt ſpecialis in fauorem militum quando propter occupatiões militares non poſſunt eam litem incipere.i.rationẽ petere.idẽ eſt in priuato quod in milite.vt per glo. ibi in parte militares.licet miles vel priuatus non

Regula. ſit impeditus.vt ibi glo. ¶Eſt igitur regula,ꝙ obligatus ad ratinnẽ,tenetur eam reddere vſq; ad.30.an

Falli.1. nos. ¶Fallit primò, ſi adminiſtrator ſemel rationẽ dedit,& habet apochã rationis ſemel redditæ . tex. eſt notandus.& ibi Bar.in.l.ſemel. de apochis publi.li.10. Pau.de Ca.conſilio ſuo.quod incipit. non ſequẽdo. ¶Sed qa poſſunt aliqui dubitare,quando dicatur reddita rõ, dic ſecundũ Bal.in.l.1.6.col.ver. ſolutio ratio eſt bona. C.de ſeruis fugi. ꝙ tunc dici tur reddita ratio, quando iuuari poteſt benigna & probabili ſuppletione,non aliàs. vt ibi per eum.

¶Fallit ſecundò, ſi per partem fuerit adminiſtrato Falli.2. ri facta remiſſio,qa tunc non tenetur ad rationẽ . vt. l.cũ neceſſitatẽ.& ibi Bar. C.de fideico.&.l.aurel⁹ §.gaius. vbi idẽ Bar.4.col.ver. & quid ſi reliquitur. ff.de libe.lega. ¶Sed glo.ibi aliter loquitur.& in.l. nemo.de lega.1. ¶Sed Sali.in.d.l.cũ neceſſitatem.ponit ſuper hoc vnã ſingularem deciſionem.& eſt, ꝙ tutor tenetur reddere rationẽ,licet teſtator remiſerit in teſtamento.per tex.in.l.quidã decedẽs. in principio.ff.de adminiſ.tuto. ¶Quod dictum exclamat & ſequitur Iaſo.in.l.actionem.vltima col.C.detráſ actio. ¶Talis enim remiſsio,ſecundũ eũ,non operatur liberationem eius,quod debetur,neq; liberat à dolo,ſi adminiſtrator aliquid ſubtraxit.vt.l. ſi ſer uus vetitus.& ibi Bar. de lega.1.iſta verò remiſsiõ operatur ſolummodo,ne ſcrupuloſa fiat exactio.vt per Bar.in.l.nequidquã.§.de plano.circa medium. ff.de officio.procon.& lega.tenet Ioã. And. in additio.ad Spe.in ti.de loca.§.nunc vero aliqua . ver. notandum in additis poſt formã.& in additio . ad Spe.de inſtr.edi.§.14.Bar.in.l.tres fratres.ff. de pactis.per.l.cũ qui.ff.de libe.lega.tenet Pau. de Caſt. conſilio.234.Bar.in.d.l.aurelius.§.gaius. & in. l. ſi ſeruus.de lega.1. ¶Tu tamen vide tex. ſatis notandum circa ea quę dicta ſunt in prima & ſecunda fal lentia vſq; adhuc in.l.30.ti.11.quinta partita. vbi dicitur,ꝙ licet adminiſtrator reipublicæ vel alterius perſonę habeat apochã rationis ſemel redditæ : & inſtrumentũ liberationis cum promiſsione de vlte rius nõ petendo rationem,vel quidquã ab eo, pote rit cõueniri,vt reddat rationẽ de his,quæ celauit tẽ pore cõputationis:nec quo ad iſta poterit ſe iuuare adminiſtrator de apocha & liberatione.vt ibi.&.l. 14.ti.15.tertia partita. ¶Quo ad ſextam partem, qa clara eſt,breuiter dico, ꝙ redditur ratio , vbi geſta eſt adminiſtratio. vt per tex.& ibi gloſſ.in .l.1. C. vbi de rationi.agi.opor.ex qua lege ſumitur illud dictum.ꝙ in loco geſtionis redditur ratio villicatio nis:& ſi ibi non inuenitur adminiſtrator , & alibi reperitur,debet remitti ad locum,in quo geſſit officiũ.vt ꝑ glo.in.d.l.1.& probat tex.in.l.2.eo. ti. tenet Bal.in.l.1.ff.de iuriſditio.omnium iudi. Spe. in ti.de compe.iudi.in additio.princi.ver.39. ¶Vnũ tamẽ nota,ꝙ ſi dominus vult cõuenire adminiſtratorẽ in loco domicilij:& adminiſtrator petit remit ti ad locũ adminiſtrationis,eſt remittẽdus ad locũ, in quo adminiſtrationẽ geſſit.tenet. Ioan . de Pla. in.§.ſunt præterea.9.col.inſti. de publi.iudi. ¶Sed multũ obſtant quæ dicunt doct.in.c. ſanè.& quaſi per totum.de foro compe.maximè in.c.fin.eo.titu. ¶Poteſt tamen dici , ꝙ iſtud non eſt in electione adminiſtratori s coram quo iudice vult conueniri: ſed tunc cùm petit ſe remitti ad locum adminiſtrationis,ſi tamen ipſe velit conueniri in loco domicilij,non debet audiri,domino contradicente . per ea quæ ſuperius dixi . remiſſio verò ad locum admini-

miniſtrationis debet fieri ad petitionem cuiuſlibet eorũ.tenet Ioan.de Platea.in.d.§.ſunt præterea.9. col.inſti.de publi.iudi. ¶ Quo ad ſeptimum liber rationis debet continere receptum.i.illud quod recepit adminiſtrator in adminiſtratione. ¶ Secũdò debet cõtinere datũ.i.illud qd adminiſtrator expẽdit in rebus & in perſonã illius,cuius bona adminiſtrauit,aliàs nõ creditur libro rationis,ſi non cõtinet receptũ & datũ,tenet notanter Bal.in.l.rationes.ver.reuoco in dubium.C.de probatio & in rubrica de fide inſtru.C.ver.reuertor ad primum. & quo ad receptũ tenet Bar.in.l.excellentia.de erogatione mili.anno.li.12.vbi dicit, ꝙ adminiſtrator tenetur pœna dupli,ſi non ſcribit in libro rationis illud,quod recepit ã debitore.tenet etiam Sal.in.l.1. C.de edẽdo.Bar.in.l.quidã nũmularios.ff.eo. Ioã. And.in Spe.de inſtr.edi.§.nũc dicendũ. in additione magna. ¶ Per hoc tamẽ nõ intelligas, ꝙ data & recepta debeãt ſcribi in vno volumine: ſed ſi recepta ponantur in vno volumine: data verò in alio: vtraq; ſcriptura dicitur liber rationis.tenet Bar.in. l.ſi quis ex argẽtariis.in.§.rationẽ.ff.de eden.ſentit. Bal.i.l.1.col.ver.ſed cõtra iſtã ſolutionẽ.C.eo. vbi dicit,ꝙ rationes cõmunes,quæ cõtinent receptũ& datũ,debent edi. ¶ Tertio debet cõtinere cõſulẽ, atq; diem,in qua adminiſtrator recepit annonã & tributa debitorũ:& in qua conſumpſit.l.1.§.rationes. ff.de edendo.l.2.incipi.cõperim⁹.& ibi Bar. de nauiculariis.li.11.vbi bonus tex.in materia.& l.apparitoribus.de exactorib⁹ tribu.lib.10.Bal.in rubrica. C.de fide inſtr.pe.char.ver.ſequitur videre. ¶ Aliter ordo rei geſtæ.i.datorũ computari non poſſet. & ſine die & cõſule eſſet ratio intricata,neq; appareret ordo dati & recepti.vt l.cũ ſeruus.ff.de cõditio.& de.ille enim,qui intricat rationem,eſt in culpa vt.l.ſumma cũ ratiõe.§.1.ff.de peculio.quæ ſcilicet culpa debet imputari adminiſtratori.l.fi. & ibi

Infertur Bal.C.vt in.poſſe.lega. ¶ Ex quo infero, ꝙ libro rationis nõ creditur,niſi per ſingula.ſ. poſt receptũ & datũ dies exprimatur.tenet Bal.in.d.rubrica de fide inſtru.pe.char.ver.viſo deſcripturis. Ange.in. l.1.§.rationes.ff.de edẽ.Ioan. And. in ti. de inſtru. editio.§. nunc dicendũ. in additio magna. vbi dicunt,ꝙ in qualibet partita in libro rationis debet poni dies:aliàs liber rationis nõ pbat.dixi in.l. 64.

Limita. infra. ¶ Quod limita cõtra ſcribentem nõ procedere.quia ſine die & cõſule contra eum fidẽ facit,non pro eo.vt per.Do.vbi ſupra do.Abb.&.Anto.in.c. 2.de fide inſtr. ¶ Quartò debent adminiſtratores apponere cauſam in data. i . propter quam cauſam dederunt vel ſumptus fecerunt:in receptis verò nõ requirĩtur expreſſio cauſæ,ſed in expẽſis ſic . vt. d.l. cõperimus.&.l.apparitores.de exacto.tribu. li. 10. tenet Bal.in.d.rubri.pe.co.ver.ſequitur videre.vbi dicitur,ꝙ ſcrupuloſa inquiſitio cauſæ exigitur ab ipſis.l.ſi ſeru⁹ vetit⁹.de lega. 1. ¶ Itaq; ad miniſtratores nõ rectè cõficiũt rationes,niſi cauſã exprimãt expẽſarũ.neq; debẽt tales expẽſę approbari,in qui b⁹ nõ apparet cauſa,ſed quædã cõſulio.l.cũ plures. §.in primis.ff.de aminiſtr.tuto.&.l.1.§.officio.ff.de tute.& ratio.diſtr. ¶ In datiõe etenĩ rationis oportet,ꝙ adminiſtrator aſſignet cauſas expenſarũ: vt ſupra dixi.tenet Bal.i.d.l.1.pe.col.C.de eden.&in. d.rubrica.C.de fide inſtr. ¶ Et ſi expẽſæ ſunt veriſimiles,probãtur p libros ſuos, adiuncto iuramento,ſi viuũt.l.ſi quis pro redẽptione. C. de donatio. ¶ Quintò debet continere quid,quãtũ,&qualiter ſit exactũ.ſecũdũ Bar.in.d.l.cõperimus.& eſt tex. in.d.l.apparitores.vbi dicitur,ꝙ apparitores debẽt ſcribere ad curiã in ſcriptis qd ex actũ eſt, & quid nõ:vt eorũ officiũ teneãtur reddere ĩ ſcriptis,quid quãtũ,& qualiter ſit exactũ.&hoc,pcedit etiã in adminiſtratore pſonæ priuatæ vt ibi p Bar. ¶ Sextò nominatim debẽt ſcribere quib⁹ dederũt.p.l. neminẽ.de ſuſcepto.& archa.li.10.& ita nominatĩ debẽt accipere breues debitorũ.vt.d.l.1.de exac. tri.li. 10. ¶ Aliàs ille,cui ratio redditur,nõ poteſt intelligere nec cõprehẽdere ſi aliquid machinatiõis ĩ ea habitũ eſt.vt.d.l.neminẽ.tenet Bar.in.d.l. cõperim⁹. quod enim nõ poteſt ĩtelligi,nõ poteſt reddi, aliàs edi.vt.d.l.argẽtarius.§.edi autẽ.ff.d edẽdo. ¶ Sint igitur cauti calculatores , vt videãt diligenter, ſi omnia ſupradicta ſunt in libro rationis.aliàs fraus& machinatio poſſet interuenire.prout vidi & reperi cũ aliis deputatus mandatꝙ principis vt reciperem rationes cuiuſdam adminiſtratoris reipublicæ:quia reperit in ratione datæ multa numeraſſe, quæ iã erãt in aliis capitulis numerata. Aiebat qꝑe adminiſtrator cõtuliſſe cuidã nũcio miſſo in curiã prĩcipis cẽtũ aureos: & alia vice quinquaginta: & iterũ plus vel min⁹:attamẽ viſa data,& cauſa, ob quã dicebat cõtuliſſe:die ſupſolutionis viſo,reperi m⁹ vtraq; ſolutionẽ vnicã eſſe,& pro vno itinere, licet in diuerſis locis & capitulis poſita erat. ¶ Reperi ex poſt facto in libro ratiõis quorundã collectorũ gabellarum anno domini milleſimo.499.in quo vniuerſa loca iſtius regni receperũt in ſe ſolutionem gabellarũ:ꝙ receptores quidã & exactores tributorũ realiũ gabellarũq; ſuperinducti receperũt maiorẽ ſummã,quã in breuib⁹ ſuis cõtineretur cõtra formã tex.in.l.1.de exacto.tribu.li.10.& de ſupexacto tribu.eo.li.quod apparuit, viſo breui , & libro rationis,vnã cũ cedulis ſolutionis debitorũ. Sis igitur cautus in hoc,qa multi receptores,& exactores tributorũ,& adminiſtratores ſunt lupi raptores.vt inquit Bar.in.l.omnes populi.12.col.ver. circa primum.ad finem.ff.de iuſti.& iure,appellat enim Bar.iſtos officiales canes curiarũ,& deuoratores ouiũ.& in.l.facultas.q̃ aliàs incipit.defenſionis facultas.in parte,ad vſurpationem,de iure fiſcã li.10.dicit, ꝙ iſti officiales multa mala ſciunt & cõmittũt quã alij.vt habetur in authẽ. vt iudi.ſine quo quo ſuffra.1.§.colla.2.&in authẽ.de exhibẽ.&intro du.reis.§.1.collatio.5. & nimirum. quia vt habetur Eccleſiaſtes.

Eccleſia.20.cap. officialis oculos excęcát munera.

¶ Quo ad octauã particulam doctores faciũt tria mẽbra. ¶ Aut quęritur, nunquid liber rationis probet pro ſcribente, aut contra ſcribentem, aut contra tertiũ. ¶ Primo caſu dicũt, ꝙ in dependẽtibus à voluntate ſcribentis probat ſecundũ omnes in.l.nenſenius.ff. de nego.geſt. facit tex.in. c. fi. de ſucceſſi. ab inteſta. ¶ Aut ſumus in aliis quã à depẽdentibus à volũtate ſcribẽtis: & reperiũtur tres opiniones. vna quòd nihil probat. vt. per glo. in clemẽ.1. de vſuris. per.l.exẽplũ.C.de probatio.Bar.in.l.nuda.ff.eo.idem clarius per.l. admonẽdi.ff.de iureiu. vbi dicit, ꝙ nihil probat, niſi ſit ſcriptura alicuius defuncti: qui fuit bonus homo, quia tũc dicit, ꝙ facit aliquã pręſumptionẽ, ita vt cũ aliis adminiculis probet, pro quo adducit tex.in.l.rationes.C.d probatio.ibi dum dicit ſolas rationes nõ probare, quaſi velit dicere. ꝙ per ſe nõ plenè probãt, ſed cũ aliis ſc. et facit pro eo.l.cũ maior.§.pe.ff.de bonis liber. ¶ Secũda fuit opinio quorũdã, vt recitat Ioã.And. poſt Nico. malu.in additio.ad Spe.in ti. de inſtru. editio.§.nunc dicendũ.poſt principiũ.vbi dicit, ꝙ ſcripturę mercatorũ etiã per ſe ſemiplenè probãt, vt ſit locus iuramento in ſupplementum probationis. quæ opinio non placet doct. nec Cino in.l.inſtrumenta.C. de probatio. vbi dicũt, ꝙ non poteſt plus operari ſcriptura vnius hominis, quàm ipſius viua vox: ſed viua vox nõ poteſt inducere ſemiplenã probationẽ, cũ nõ admittatur in teſtimoniũ pro ſe: vt in princi.14.q.2.&.c.nullus idone9.4.q.3.igitur &c. Itẽ abſurdũ videtur vt detur ſibi iuramentum, cùm tũc tota probatio depẽderet ab authoritate ſua. & ſic idem bis cõputaretur, & faceret maiorẽ fidẽ in facto proprio, quã in facto alieno. ¶ Tertia fuit opinio prędicti Nicol. qui dixit, ꝙ cũ aliis adminiculis probat pro ſcribente per.d.l.inſtrumẽta. ſed illa.l. poſſet intelligi alio modo. vt ibi notat Cinus.ſ. quãdo inducitur inſtrumentũ domeſticũ contra ſcribentẽ. ſed Anto.de Bu.& do. Abb.referẽdo opi.ſupradictas in.c. 2.de fide inſtru. ſequuntur opi.Bar.& glo.in.d.c.2. ¶ Aduerte, quia docto. vbi ſupra dicũt, ꝙ habita cõſideratione ad perſonã adminiſtratoris probat vel nõ liber ratiõis pro vel contra ſcribentem: nõ tamen dicunt an probet cõtra tertium, & an probet in quacunque quantitate. Ideo vltra alios in hoc articulo facio duo membra. ¶ Primũ membrũ erit, in quibus creditur libro rationis: & in quibus nõ creditur. ¶ Secundũ membrũ. qualiter probẽtur illa, quę probari nõ poſſunt per librũ adminiſtratoris. ¶ Primo caſu, aut ſumus in receptis in adminiſtrationem: & probat liber rationis contra adminiſtratorem. vt per Bar.in. l.admonẽdi.ff.de iureiur.& in anthẽ.& ſi cõtractus.C. de fide inſtr.per do.Anto.& Abb.in.c.2.eo.ti.pro quo allegant tex.in.l.quidã.§.nũmularios.eo.ti.de fide inſtru.ff.& l.de ætate.§.1.ff.de interroga.actio. & tex.qui melius facit in cle.vna. iuncta glo. nota. in verbo, rationum.de vſuris. vbi liber fuit productus vt fidem faceret cõtra ſcribentem. & in hoc ille tex.nõ eſt ſpecialis cõtra vſurariũ: quia eius confeſsio viua ſibi non præiudicat, ſi in abſentiam partis confeſſus fuerit. vt notatur in.c.2.de vſuris.li.6. neq; fecit ibi librum ratione officij. quia tunc etiã dè iure fuiſſet compulſus. vt.l. quidam.ff. de eden. tenet Abb. in. c. 1. de probatio. ſed librum fecit ad ſuam inſtructionem, & nihilominus probat contra eum. ſi enim inducitur ibi ſpecialitas vt compellatur edere proprias rationes vbi aliàs non compelleretur. vt.d.cap.1. de probatio. cum ibi notatis. neque debem9 dicere, ꝙ ſit alia ſpecialitas.ſ. reſpectu probationis contra vſurariũ. tum quia duæ ſpecialitates non debent eſſe nec concurrere circa idem. vt.l. 1. C. de dotis pro. tum quia non colligitur ex illo textu. & apertè ſentit hoc.glo. ibi.& facit glo. in.l.inter chartulas, de conueniẽ.fiſci.debito. li.10. ¶ Et pro iſta opinione Barto.& Abb. ego adduco tex. in.l.quæ ſub conditione.ff.de conditio.& de. &.l. Lucius.§.tutelæ.ff.de adminiſtra.tuto. vbi dicitur, ꝙ ſi tutores, curatores, vel adminiſtratores in codicibus ſuarũ rationum ſcribunt receptum contra ſe, non eſt amplius inquirendum. quia ex contextu ſcriptura dãnatur. Vnde dicimus, ꝙ in receptis non requiritur cauſa. vt per Bal.in rubrica. C. de fide inſtru. verſi.ſequitur videre. nec requiritur appoſitio diei. quia contra ſcribentẽ fidem facit ſine die. tenet Ioan.And.in ſpe. de inſtru.editio.in d.additio.magna.do.Abb.in.d.c.2.antepe.col.ver. quęro an iſte liber. ¶ Hinc dicit do.Abb. in.d.c.2. ver.ſed nunc vltra alios. ꝙ ſi liber rationis aliquid continet pro ſcribente & aliquid contra: fidẽ facit contra ſcribẽtem. & ſic dominus poteſt librum approbare quatenus facit pro ſe, & nolle ſtare quatenus facit cõtra ſe. poteſt enim in facto eſſe, vt ipſe dicit, ꝙ mercator ſcripſit in libro ſuo ꝙ Titius depoſuit penes ſe cẽtum: poſtea ſcripſit quòd ex illis centum reſtituit quinquaginta, vel quid ſimile dicit, quòd poteſt approbare pro ſe, & nolle ſtare, quatenus facit contra ſe. de quo videtur tex. ſecundum cõmunẽ lecturã in.l.publia.§.fi. ff. depoſi. & quamuis ille text. loquitur in epiſtola: attamen eadem ratio eſt in libro rationis. ſecundum Bart.in.l. aurelius.§. idem quęſiuit. ff.de libe.lega. & Bal.tenet in.l.1. 3.col. C.de confe. vbi dicitur, quòd probat contra ſe, non pro ſe. ¶ Ex hoc etiam dicimus, ꝙ licet poſsit quis teſtificare contra ſe: non pro ſe. vt habetur in principio. 14.q. 2. quod eſt verum, licet do.Car.aliud ſenſerit in.c.bonę. el. 2. de poſtu. pręla.per.c.cum olim.de cenſi. ſed illud poteſt intelligi in inſtrumento publico, vt ibi notatur per Iuno. ¶ Et iſtam partẽ tenent do. Abb.& Hoſti.in c.qualiter & quãdo.el.2.de accuſatio. in glo. ſuper parte rationẽ.& Bal.in.l.fi.C.ſiue cẽſu vel reli. vbi dicit, ꝙ liber exactorũ, & maſſariorũ, villarũ & caſtrorũ, atq; aliorũ locorũ nõ habentiũ ex publico poteſtatem

poteſtatem ſcribēdi probant contra ſe: non pro ſe, nec contra alios. ¶ Aut ſumus in his, quæ adminiſtrator dedit vel conſumpſit: & tūc eſt diſtinguendum. Aut data vel ſumptus ſunt in magna quantitate, de qua poteſt cōfici ſcriptura: & tunc data debet plene probari per teſtes, vel per inſtrumenta. tenet do. Abb. poſt Hoſt. in. d. c. qualiter & quando. de accuſ. vbi dicunt, ꝙ in maioribus ſummis debet fieri probatio plena. & eſt ratio. quia cūm adminiſtratores ſciant ſe obligatos ad rationem reddendam, deberent ſibi prouidiſſe. & idē tenet Bal. in. l. id quod pauperibus. fi. col. ver. ſecūdo quæro. C. de epiſco. & cle. & in. l. nulli. ver. ſed verius eſt. eo. titu. & in. l. fina. §. in computatione. C. de iure deli. & in. l. ſi quis pro redemptione fi. col. C. de dōnatio. in his verò non creditur libro rationis; licet adminiſtrator ſit homo probatus, & vitæ laudabilis per ſupradicta. ¶ Aut data vel ſumptus ſunt in minima quātitate: vel facta minutè. vt ſumptus in perſonam vel in ædificiis & aliis de quibus nō poteſt fieri publica ſcriptura: ſi ſunt veriſimiles probantur per librum rationis, adhibito adminiſtratoris iuramento, ſi viuit. tenet notanter Bar. in. l. comperimus de nauicula. lib. 11 Ange in. l. ſumptus. C. de admini. tuto. probat tex. & ibi Bal. in. d. l. ſi quis pro redemptione. C. de donatio. idem Bald. & Cinus in. d. l. nulli. C. de epiſco. & cle. & in. l. theopōpus. ff. de dote præle. Bar. in. l. 2. C. vbi pupi. edu. de. & in. l. diuus. in fine. ff. ſi cui pluſquam. per legem falci. Bald. in. d. l. id quod pauperibus. & in. l. lex quæ tutores. & ibi docto. C. de adminiſt. tuto. Bar. in. d. l. quę ſub conditione. ff. de cōditio. & de. et in. d. l. 2. C. de admi. tuto. Idem Bar. in. d. §. in cōputatione. Pau. de ca. conſi. 79. & 105. & 38. glo. in d. c. qualiter & quando, in parte, rationem. quæ ſola eſt ſufficiens ad iſtam partem propter authoritatem Bernardi. & ita intelligūtur iura & opiniones ſupradictæ. ¶ Secundo caſu principali. ſ. qualiter probentur illa, quæ probari non poſſunt per librū adminiſtratoris: dic quòd ſiue expēſa ſit in magna quātitate, ſiue in minima, ſi facta eſt minute, vt ſumptus in perſonā: probantur per rerum naturam. vt habetur in. l. fi. C. de ali. pupi. præſtan. & per Bald. in. l. 1. fi. col. ver. qualiter ſumptus probentur. C. de fruc. & litis expen. vbi dicitur, ꝙ ſumptus probantur oculata inſpectione, ideſt oculata fide. nā ſi patet expreſſè, probare nō eſt neceſſe. vt. d. l. lex quę tutores. facit. c. euidentia. de accuſatio. & ita procedit. d. l. ſumptus. vbi dicitur, ꝙ ſumptus in pupillū debet probari: vt intelligatur per iuramentum tutoris, vel per taxationem peritorum, qui dicant, ꝙ tot, & tales ſumptus potuerunt tanto tempore conſumi. ¶ Poſſunt etiam probari ſumptus in ędificiis ſicut ſumptus in perſonam. ſ. per operis euidentiā & taxationē peritorū vt. d. l. lex quæ tutores. ¶ Interdum probantur per alias coniecturas, per motū iudicis declarādas & approbandas: quæ cum ſunt facti, non poteſt dari certa regula l. ius alimentorum. ff. vbi pupi. edu. debe. & l. qui filiū. ff. de manu. teſta. & l. fi. §. inter cætera. ff. de libe. lega. probantur etiam per ſcripturam mandati & apocham de ſoluto. quæ probatio eſt ſufficiens, & ſecurior. Propterea conſulo adminiſtratoribus, ne aliter ſoluāt, quàm de mādato domini vel iudicis: quia ſi aliter ſoluunt, vel ſumptus faciunt, forſan tenebuntur reſarcire de ſuo, nec cōputabuntur, aut defectu mādati, aut defectu probationis. mandatum verò non probatur melius, quàm per ſcripturam mandati, neque ſolutio melius, quàm per ſcripturā de ſoluto. ¶ Eſt enim ſcriptura probatio probata: l. intereſt. C. de ſolu. probat enim quod cantat, vt ibi per Bal. & in. l. cum probatio. C. de probatio. ¶ Et vt percipias cōmodum mei conſilij, debes ſcire, ꝙ in omnibus ciuitatibus iſtius regni eſt certum ſalarium deputatum præſidibus & rectoribus ciuitatum. vt habetur in. l. 10 titu. delos corregidores. iuncta. l. 10. ti. delos alcaldes y regidores. in ordina. & iſtud ſalarium eſt notorium receptoribus ciuitatum. attamē ſi præſides vel rectores ſunt abſentes ab officio vltra tempus indulgentiæ, non debetur eis ſalarium pro tempore abſentiæ. vt fertur in. d. l. 10. & 19. & ſi aliquid vltra receptores dederunt præſidibus vel rectoribus extra mandatum iudicis, tenebuntur de ſuō, nec computabitur in ratione. Et quando receptores poſſunt ſoluere dictis præſidib9, erit quādo eſt eis notorium debitum & liquidū. vt tenet Pau. de ca. in rubrica. C. de ſucce. edic. Quæ opinio licet ſit vera, poterit multos decipere adminiſtratores. quia vltra reſidentiam præſides & rectores ad multa tenentur, quibus omiſsis, amittunt ſalarium. vt poteris videre in quadam pragmatica edita ſuper conſeruatione & appoſitione montium. Ideo bene faciunt receptores & adminiſtratores ſoluentes de mādato iudicis & rectorum, qui repreſentāt populum. vt per Bal. in. l. etiā. C. de fideico. & auth. de collatio. collatio. 9. & vide ad hoc ſingulare dictum Bald. in rubrica de conſti. pecu. C. ver. vnum enim adde vbi dicit, ꝙ officialis non poteſt ſoluere etiam vnum nūmum ex æquitate ſui capitis: niſi ſubſit vera obligatio. argu. tex. in. l. ſi cui. §. flauius. ff. de ſolu. notat Bar. in. l. 1. §. hęc verba. ff. ne vis fiat ei. ¶ Quando verò data dicantur in magna quantitate, & quādo in minima, vt credatur libro adminiſtratoris, vel non? Dic quòd non poteſt dari certa regula: ſed relinquitur arbitrio iudicis, inſpecta perſonarum qualitate, & cauſę, qua ſumptus factus eſt. Et etiam bonus iudex arbitrabitur hoc ex qualitate temporis & operis: quibus inſpectis, iudex cognoſcet an ſit deferendū iuramento adminiſtratoris, an ne. vt per Bal. in. l. id quod pauperibus. fina. verbis. C. de epiſco. & cleri. & in. l. captatorias. ver. modo circa hoc queritur tertio. C. de teſta. mili. ¶ Aliter tamen dicit lex ſtyli. 112. in fine. ꝙ tam in recepta quàm in data ſtatur iuramento domini

non

non adminiſtratoris. ¶ Et nota.d.l.inquantū permittit domino, quòd poſsit authoritate propria capere adminiſtratorem, & illum detinere pro ſuo debito, duntamen non ſit alterius adminiſtrator.& ita dicit quòd ſeruatur Salmanticæ & Zamoræ.

¶ An autem & quando liber rationis probet, vide per text.& docto. in auth. & ſi contractus.C.de fide inſtru.& Pau.de caſt.conſi.89.&.118. ¶ Item an probet liber exactorum pro vel contra. vide in ſpe.de inſtru.editio.§.13.ver.ſed nunquid diuus.& in.d.l.1.§.officio.ff.de tute.& ratio.diſ. ¶ Sed pone in libro adminiſtratoris reperitur, ꝙ confitetur recepiſſe à domino centum,& vltra, vel minus:an talis confeſsio faciat probationē de receptione dictorum centum. Aliqui dicerent quòd non:quia confeſsio vt probet, debet eſſe certa.l.certa. ff. de cōſe. ſed hic eſt incerta propter illā adiectionē, & plus, vel minus. ergo &c. ¶ Sed contrarium eſt verum: neque illa regula debet vitiare. text. eſt ſecundum Barto.ibi in.l.publia. §. fina. ff.depoſi. tenet etiam Bald. in rubrica. C. eod.titu. refert & ſequitur Ludoui. Rom.ſingu.ſuo. 535.

Adde. ¶ Idem tene Speeu.in tit. de inſtru. edic.§.7.in ver.priuatorum.& ibi Io. And.in addi.magna. in ver. ſi hieronymus.& in.§. nunc verò.in ver.ſed an ſimplex.ſuper quo vide quæ dixi in.l.22. in glo. ſuper parte, ſcriptura publica. vbi vide.

¶ Nona particula eſt, quæ poſſunt facere adminiſtratores ratione officij,& de quibus tenentur ſi faciunt: vel omittunt facere.

Adde. ¶ Ad idem Matthæus Matheſi.ſingulari ſuo.99.quo ad contenta in particula iſta dicit.no.doctrinam mirabi
10 lem,quam à nemine vidi tactam:quę † eſt differētia inter ſcripturam epiſtolę, & ſcripturam libri rationis in hoc. ¶ Nam ſi in epiſtola, quam mihi miſiſti, continetur qualiter tu à me recepiſti centum ex cauſa depoſiti:& ꝙ ex illis tali die reddidiſti.25. & tali die. 15. & tali die. 10. & tu remanes debitor in effectu in.30.tunc recepta epiſtola, poſſum illam approbare quo ad centum, quæ fateris te habuiſſe in depoſitum,& denegare te reddidiſſe illa ſeptuaginta.nam hæc dicuntur ſeparata capitula per tex. in.d.l. publia.in fine.ff.depoſi.& ibi Bart. clarius. in.l.aurelius.ff. de libe.lega.pro quo facit.l.1.C.de proba.& quod notatur in.l.& ſi quidē. C. d excep. ¶ Sed ſi in libro rationum tuarum continetur accepta à iure & data à te mihi: iſta data & accepta dicuntur ita annexa, ꝙ ſi ego probo intētionem meā ex libro tuo quo ad centum, teneor etiam ſtare illi libro quo ad accepta & data à me tibi.probatur in. d.l.quædam.§.fi.& ibi Bar.ff.de eden.tenent Bald. & Pau.de ca.in.d.l.publia.Sali.in.l.1.C.de eden.& plures alij, de quibus in addi.ſuper dicto ſingulari Matthęi matheſi.ſed tene quod ſuperius dixi in.d. l.22. ¶ Et primò poſſunt ſoluere de mandato domini vel iudicis. dixi in particula ſupra proxima. ¶ Item poſſunt ſine mandato ſoluere ſibiipſis. vt per Bald.in.l. cum ipſe. 2. col. ver.demum reuocatur in dubium.C.de contrahen.emp.vbi dicit Bal. idem eſſe in quolibet adminiſtratore habente liberam adminiſtrationem: qui ſicut poteſt ſoluere aliis de mandato domini, poteſt & ſibiipſi. argu. tex. in.l.idem quę.§.ſi ignorātes.ff.māda.tenet Ange.in.l.ſed ſi dānum.§.peculium.ff.de peculio.

Adde. ¶ Idem dicit in ſpe.de ore. act. coll. ver.ſexto ratione officij.cum ſequenti. ¶ Nunquid minor cum authoritate tutoris ſine licentia iudicis poſsit cedere actiones. habetur in ſpe. de ceſsio. actio.§.1. 7. colu. in fine. verſi. nunquid minor.cum ſequenti. ¶ Item poſſunt alienare res tempore perituras, aliàs imputabitur eis, licet mandatum non habeant ſpeciale, nec licentiam alienandi.l.mandato generali. ff. de procura. l. pro hærede. §. ſi qui tamen.ff.de acqui. hæredi. l. ariſto. ff.de iure deli. ¶ Quod intellige, dumtamen vendant in ſubaſtatione iuxta formam tex.in.l.52.titu.5.quinta partita.quam vide. ¶ Item poſſunt tranſigere de re dubia. l. imperatores. & ibi Bar. ff.de pactis.&.l. præſes.& ibi idem Barto. C. de tranſa. ¶ Quod eſt verum, niſi lis fingatur. l. cum hij. §.ſed cum lis.& ibi Bar. ff. eo.tenet Bal. in.l.quotiens.la. 1. 1.col.ver.an ille qui non poteſt. C. de fideico. ¶ Quod dicit eſſe verum, ſi habet plenam adminiſtrationē. ¶ Item poſſunt emere palàm res adminiſtratas, niſi ſint adminiſtratores rerum eccleſiarum. vt habetur in auth.quibuſcūque.& ibi Bar.C.de ſacroſan.eccle. ¶ Cuius contrāriū eſt hodie: quia neq; alij adminiſtratores & executores teſtamentorū poſſunt emere res, quas adminiſtrāt, aliàs tenentur pœna quadrupli.vt habetur in.l.14. titu. delas penas. in ordina. &.l.1. titu.dela guarda delos huerfa,eiſdem ordi.à qua habuit ortū. d. l.14 ¶ Qualiter tamen intelligatur iſtud verbum. palā, vide per Bar. in.l. frater à fratre.13. col. ff.de conditio.inde. & Ioan.de Imo. in.l.1.§.fuit quæſitum.ff. ad trebellia. ¶ Item poſſunt reficere inſtrumentū directū, dūmodo iudex declaret eſſe neceſſe illud refici.tenet Ange.in.d.l.lex quæ tutores.in fine.C. de adminiſ. tuto. ¶ Item poſſunt bona propria alienare.l.1.& ibi Bal.C.rem alienā geren. ¶ Item poſſunt rem domini pignorare de mādato domini, vel ſi tunc, aut poſtea conſentiat.tenet Bart. in.l.fi.C ſi res alie. pigno.da. ſit.non aliàs.per text.ibi. ¶ Item poſſunt remittere debitum non liquidum:quia nō dicitur donatio talis remiſsio. tenet glo. & docto. in.l.contra iuris.§.fi.ff. de pactis.non tamē poſſunt exigere indebitū, aliàs tenētur reſarcire de ſuo.tenet glo.& Bar.in.l.tutor qui repertoriū.§ in ſoluendis.ver.quærit ſi indebitū.ff.de adminiſ. tuto. ¶ Itē tenentur, ſi exercent vſuras cum pecunia domini: quia tenentur ad reſtitutionē vſurarū. tenet Cinus & doct.in auth.nouiſsimè. C.de admini. tuto.

¶ Adde.

Adde. ¶ Item poſſunt adminiſtratores ali-
cuius nobiliſsimi pupilli largiri, & li-
beralitatem exercere ſecundum digni
tatem illius pupilli. tenet And. in. c. 1. 1. col. ſuper. l.
notabili de donatio. qui allegat. Inno. in. c. grandi.
de ſupplen. negli. prçla. in. 6. idem tenet Abb. in. c.
cçterum. 1. cauſa & 1. no. dicto ti. de dona. pro qui-
bus bene facit. l. cum plures. § 1. ff. de adminiſtrã. tu
to. ¶ Item ſi electus eſt rector, cum hoc, quod non
tenentur reddere rationem villicationis ſuç. Quod
idẽ eſt dicere de aliis adminiſtratoribus, an teneãtur
tur de furtis. & barateriis, & de culpis in faciendo
commiſsis. Et videtur quod ſic, licet non de negli-
gentiis, ita tenet Alex. in. l. ſi mora. 1. col. ff. ſolut.
ma. ¶ Item tenẽtur, ſi nõ exigunt debita. argu. tex.
in. l. ſi tutor. & ibi Bar. ff. de admi. tuto. l. qui negotia
tionem. §. pupillo. & ibi Bar. & l. chirographis. eo.
ti. & ibi dicitur, ꝙ negligentia in non conueniendo
debitores, imputatur tutori. eſt text. in. l. periculũ.
ff ſi certum peta. dicit, ꝙ periculum in non conue
niendo debitores pertinet ad eum, cuius culpa pro
bari poteſt deterius factum eſſe. & ita ſentit, ꝙ de-
bet probari debitorem factũ eſſe non ſoluendo cul
pa tutoris vel adminiſtratoris. Et Bal. & Iaſ. in. d. l.
periculum. dicũt, ꝙ adminiſtrator non prçſumitur
in culpa, niſi probetur debitores fuiſſe non ſoluen
do, quod eſt notandũ. ¶ Item nõ poſſunt remittere
debitum liquidũ etiam odioſum, licet ſit legitimus
adminiſtrator. tenet Bar in. l. prçſes. & ibi Bal. 1 co.
ver. venio ad quçſtionem. C. de tranſactio. ¶ Quod
eſt verum expreſſe, tacitè tamen poterit. ſ. negligẽ
do. vt ibi Bart. in. l. imperatores. ff. de pactis. nota-
tur in. l. aduerſ⁹. C. de vſu. ¶ Nota tamẽ in hoc, ꝙ ſi
adminiſtratores paſsi ſunt res minoris vel eccleſiç
&c. præſcribi, poſſunt, minor, vel ei⁹ hçredes agere
ad emẽdã dãni. glo. eſt ſingularis in. c. placuit. el. 2.
17. q. 3. quã reputauit ſingularẽ do. Abb. in. c. 1. de in
integr. reſti. facit tex. in. l. qdquid. C. arbi. tute. ¶ Itẽ
nõ poſſunt vendere ſiue mandato. l. ſi pretium. C.
de procu. ¶ Niſi habeat liberã adminiſtrationem
vt ſupra dixi, & habetur in. l. liberam. & ibi Bal. C.
quod cũ eo. ¶ Item ſi temerè litigant, condẽnantur
in expenſis, & executionẽ patiuntur. l. qui ſolidũ.
§. etiã. & ibi Bar. de lega. 2. tenet Bal. in. l. polla 1. col.
in fine. ver. & adde ꝙ tutor. C. de his quibus vt in-
dig. ¶ Itẽ nõ poſſunt cõpromittere de iure & de fa
cto. tenet Ange. in. d. l. imperatores. ff. de pactis.
¶ Item non poſſunt pignorare rem domini: niſi de
mandato domini: vel niſi pro pecunia verſa in vti-
litatem domini. c. curator. & ibi Bar. C. ſi res alie. pi
gno. data ſit. idem Bar. in. l. fi. eo. ti. ¶ Item non poſ-
ſunt facere gratiã. ſecundũ Bal. in. d l. præſes. 4. no-
ta. ¶ Item non poſſunt bona domini dilapidare. vt
per Bal. in. l. 2. §. quod obſeruari. 1. col. in principio.
ver. idem ſi confiteatur. C. de iuramen. calũ. per. l.
in quçſtionem. C. de ſenten. pa. & l. imperator. ff.
ad trebel. ¶ Item ſi exigunt plus debito à debitori
bus ciuitatis vel fiſci, puniuntur ſecũdum formam
tex. in. l. 1. C. de ſuperexactori. tribu. lib. 10. per An
ge. in. l. nemo carcerẽ. C. de exacto. tri. eo. li. per Bar.
in. l. miſsi opinatores. eo. ti. & lib. pro quibus tũ ha
bes hodie tex. in. l. 5. ti. 10. ſeptima partita. vbi dici-
tur, ꝙ collectores iurium regalium plus debito exi
gentes, tenẽtur de vi & vi armata. ¶ Item ſi nõ ſcri-
bunt in libro, quod exigunt, tenẽtur pœna dupli.
vt ſupra. ¶ Item non poſſunt remittere collectas. l.
omnes. de annonis & tribu. lib. 10. niſi pauperibus.
vt ibi glo. & Bar. ¶ Item ſi ſunt negligentes in exi-
gendis collectis, nõ debent habere ſalariũ. per. l. iu
dices. & ibi Bar. de anno. & tribu. lib. 10. ¶ Item qui
tenentur facere exactionem infra certum tempus,
ſi non faciunt, tenentur ſoluere de ſuo. tex. eſt ſecũ
dũ Bar. in. l. miſsi opinatores. de exacto. tri. lib. 10.
¶ Tenẽtur etiã gregem dñi paſturare, locis, & tem
poribus congruis, & fructus colligere hçreditatũ:
aliàs tenentur de ſuo ad tantũdem pro ſua culpa. l.
15. ti. 8. quinta partita. l. qui mercedem. & ibi glo. ff.
locati. ¶ Item non poſſunt exigere collectas, niſi
prius doceant librum debitoribus: qui liber, voca-
tur breuis ſecũdum Bar. in. d. l. 1. in fine. de exacto.
tribu. lib. 10. ¶ Et tene, ꝙ regulariter omnes admini
ſtratores, qui ſunt obligati ad rationẽ, tenentur de
dolo, & lata culpa in exigendo. l. 2. & ibi Bar. C. ar
bi. tute. tenẽt doct. in. l. 1. ff. de fideiuſſo. tuto. per. l. 1.
C. de hçre. inſti. ¶ Interdum tenentur officiales de
leui. & hoc regulariter. per. l. tutori. &. l. ſi pupilli.
§. videamus. aliàs in. §. fi. C. de nego. geſt. ¶ Quãdo-
q; tenẽtur de leuiſsima. vt quãdo aliàs diligentior
vult adminiſtrare. vt. d. l. ſi pupilli. in. d. §. videam⁹.
& in. §. ſicut autẽ. inſti. de obli. quç ex quaſi contra.
naſ. ¶ Quo ad decimã partẽ eſt dicendũ, ꝙ ſi reddi
ta ratione apparet fuiſſe erratũ in cõputatione, de-
bet iterũ fieri cõputatio, etiã ſi ſçpe ſit erratũ. & cal
culatio nõ nocet, etiãſi ſtipulatio interuenerit. vt p
textũ in. l. vna. C. de errore calculi. vbi cõmuniter
ſcribẽtes & Bal. dicũt, ꝙ licet inter mercatores ſit ſe
mel data ratio, & ſummata, tamẽ adhuc poteſt pete
re debitor vel creditor, vt iterũ cõputetur, & videa
tur an ſit erratũ in calculo, vel nõ: etiã ſi talis error
trãſiuerit in ſtipulationẽ. ¶ Et ad iſtã cõputationẽ
fiendã: de cõſenſu partiũ debẽt poni duæ perſonæ
eligẽdç à partib⁹, quç reuideãt, & cõputẽt, & iudi-
cẽt de reliquis. vt. l. 2. C. de vſufru. lega. & l. ſi cui li
bertas. & ibi Bar. ff. de cõdi. & demõſt. Ange. in. l.
1. §. marcellus. ff. ſi cui pluſquã. per. l. falci. vbi dicit,
ꝙ calculus poteſt fieri & reuideri per duos electos
à partibus, etiam parte non citata: & ſi calculatores
deputãtur per iudicẽ de conſenſu partiũ, debẽt iu-
rare fideliter cõputare. vt per Bal. in. l. hac edictali.
§. is illud. 2. col. ver. cõſules mercatores. C. de ſecũd.
nup. ¶ Et nota, ꝙ calculatores dicũtur arbitratores
ſecũdũ Bal. in d. §. is illud. tenet Bar. ſuis cõſiliis cõ
ſilio incipiẽte. literas magnificẽtiç veſtrç, pro qui-
bus eſt bonus textus in l. ſi reſiduum. C. de pigno.

¶ Si

☞Si verò facta cõputatione apparet fuiſſe erratũ in calculo,retractatur calculus, ſi error fuit in magna quãtitate:etiã ſi ſtipulatio interuenit,vt ſupra dixi.niſi fuiſſet facta tranſactio, vel ſentẽtia data ſuper eo.vt.d.l.1.vbi idẽ Bal. & cõmuniter ſcribẽtes. de errore calcu. ☞Itẽ nota.ꝙ calculus et ratio idem ſunt ſecũdum glo in c.cum dilectus.de fide inſtru. ❡Vlterius no. ꝙ ſentẽtia vel trãſactio facta ſuper errore vel ſuper ratione,executioni mandatur,etiã ſi de errore opponatur. & ab ea appelletur.& hoc ſi ſententia data fuit,vel trãſactio facta coram tabellione publico:præſtita tamen cautione per illũ,in cuius fauorẽ fuit data ſentẽtia,iuxta formã cuiuſdã pragmaticę huius regni folio.52.cõpilatione legũ de Madrid,aliàs pragmaticarũ.eſt.45.in.fi.in ordine dictarũ legũ. ❡Si tamẽ fuit erratũ in minima quãtitate,nõ vitiatur calculus, per.l. quauis.& ibi doct.ff.de conditio. & demonſ. tenet Bal in.l.1.C. ſi aduer.ſolu.& in.d.l.pe.ver. itẽ pone aliud exemplum.C.de condi.inſer. ❡Poſtremò nota.ꝙ ſi calculatores poſiti ſunt per iudicẽ ad calculãdũ inter priuatos de cõſenſu partiũ,valebit talis calculatio, & plenã fidẽ facient inter eos. per.d.l.1.C. de vſu.

Adde. Ad ſupradicta bonum tex.in.l.30.ti.11.quinta partita. & ibi glo. & in.l.2.tit.7.lib.3.foro legum. ❡Vndecima particula fuit ,ſi aliquis dicit fuiſſe erratũ in cõputatiõe,vſq; ad quantũ tempus poteſt petere,vt iterum fiat cõputatio , vt videatur ſi fuit erratũ.& diſtingue. ☞Aut petitur à pte,ꝙ retractetur calculatio ratiõe gratię adhibitę in ea,vt qa calculator admiſit exceptionẽ,quã admittere non debuit,vel qa computabat introitũ.quẽ computare nõ debuit:& tunc põt petere vſq; ad.10.vel.20. annos,ſecũdũ diſtinctionẽ poſitã in.l.nominibus.§.1.ff.de diuer.& tẽpor.pręſcriptio. ❡Si tamẽ petitur ex eo,qa fuit erratũ in cõputatiõe: & tũc poterit petere vſq; ad. 30.ãnos.l.calculi.ff.ď adminiſ. rerũ ad ciui.ptinẽ. ☞Et nota, ꝙ poſt lapſum iſtius tẽporis cõputatio habet vim ſentẽtię.ſecũdũ Bar. in.l.2.ver. ad aliud. de iure fiſci. ❡Itẽ nota,ꝙ diſpoſitio.d.l.2.habet locũ nõ ſolũ i adminiſtratore rerũ fiſcaliũ:ſed etiã in quocũq; adminiſtratore,ſecũdũ glo.in.dicta rubrica de iure fiſci.Secũdo nota,inquãtum dicit,ꝙ.d.l. continet ius cõmune.tenet etiã Bar.in.d.l.2.pe.co. vbi aliqua in materia dicit notanda. de iure fiſci. ❡Duodecima particula dicit , ꝙ facta cõputatione,debet fieri ſolutio eius,quod ſupereſt.☞Sed qa poſſet dubitari qualiter debet fieri iſta ſolutio , vide Bar.in quodã conſilio.incipiẽte.cicollus.vbi dicit,ꝙ tenetur adminiſtrator tradere domino rei adminiſtratę id,quod ſupereſt,ſi res mobilis eſt : ſed ſi immobilis, tenetur dominũ mittere in poſſeſſionẽ. Iſtud remediũ non eſt ſufficiens:ſed tũc quãdo adminiſtrator habet vnde ſoluat,& ſpõte ſoluit,& tradit res adminiſtratas : ſi tamen recuſat ſoluere, iſtud nõ ſufficit.Qua propter tu vide quandã.l.ſty li.12.in ordine.vbi dicitur,ꝙ dñs poterit capere ad miniſtratorẽ,& ei⁹ bona,& ea detinere,donec ſit dominꝰ integrè ſatiſfact⁹.qđ dicit verũ,niſi ſit alterius adminiſtrator.Si tamẽ adminiſtrator nõ potuit capi,qa aufugit, tũc lata ſentẽtia ſuper cõputatis,fiet executio in bonis adminiſtratoris,iuxta formã iuris.Sed ſi nõ habet vnde ſoluat, præſtabit cautionẽ adminiſtrator, & confitebitur ſe debitorẽ in tanta ſumma:& euitabit pœnam.ſi quam incurrit à lege vel ſtatuto.ita tenet Ange.in.l.4.§.ait prętor.ff. de re iudi.& in.l.2.C. de diſtra.pigno. & in.l.2.C.de vſu & fruct.lega.tenet etiam Bal.in.c.1.§.1.4.col.de lege corradi.vii feu. ☞Si tamẽ non poteſt adminiſtrator ſatiſdare,& dominus eſt talis,qui poteſt in integrũ reſtitui,poterit dominus dictam reſtitutionẽ petere aduerſus eos,cũ quib⁹ adminiſtrator cõtraxit,vel quibus indebitẽ fuit facta ſolutio. ☞Aut res dñi vẽdidit.vt habetur in Spe.ď reſti.in integr. §.2.ver.vt autẽ.& in.l.2.vbi bon⁹ tex.C.de prędiis mino. ☞Et ſi dominus non põt in integrũ reſtitui, poterit adhibita informatione petere , ꝙ adminiſtrator incarceretur donec ſoluat , vel cedat bonis. vt habetur per totũ titulũ.qui bonis cedere po.C. &.c.odoardus. de ſolu. &.l.4.&.5.ti.delas deudas. in ordi.& melius in pragmaticis folio.95.cum quatuor pragmaticis ſequẽtibus. ☞Ecõtra ſi dominus remanet obligatus adminiſtratori , ſit ſolutio ei eo modo,quo dicit Bar.in.l. a tutela.ff. de cõtrario.iudi.tute. & interim poterit adminiſtrator detinere res adminiſtratas.per ea quę dicit Inno.& cõmuniter ſcribẽtes in.c.2. de in integr. reſtitutio. & facit in ſimili.l.in fundo.&.l.ſumptus.ff.de rei vendi. ❡Decimatertia fuit. ſi facta cõputatiõe & ſolutiõe adminiſtrator reperitur ditatus,præſumatur ex officio queſiuiſſe.&c. ☞Aduerte,qa in hoc reperitur doctores variaſſe.nam glo. ad quã quotidie habetur recurſus in.l. facultas.aliàs defenſionis facultas.in parte, exceptio de iure fiſ.li.10.quæ dicit,ꝙ officiales fiſci,adminiſtratoreſq; ciuitatum,& aliorum locorũ pręſumuntur queſiuiſſe de bonis fiſci, quę poſt officium reperiũtur habere.cum iſta glo. tene: Bal.& eã cõmẽdat pro ſingulari.in.l.ſi defunctus.C.arbitriũ tute. Idẽ Bal.in.l.3.incipi. donatio. C.ď donatio.inter virũ & vxo. vbi dicit,ꝙ glo.in. d.l.facultas. dicit verum in publico officiali:ſecus in priuato.& dicit dictã glo.alibi nõ eſſe.quã commẽdat idem Bal.in.l.1.C. de hęre. vel actio.ven.& hoc dicit bene cuſtoditũ à tyrãnis dñis. nã raro recedũt ab eis officiales cum pecunia.☞Idẽ Bal.in.l. cũ oportet.in principio.2.col. ver.quęro qđ in adminiſtratore.C.de bonis quę libe.Rapha.ful.poſt. Bal.in authẽ.licetiam.C. de epiſcopis & cleri.facit pro eis.c.1.§. ſi verò de feudo guardiæ. vſi.feu.vbi dicitur,quòd illa,quę fiunt ab officiali durãte officio,præſumũtur facta reſpectu officij. ☞Et ex hoc ibi dicit Andre. de Iſer.& Nico. de neap.ꝙ ſi officialis emit, præſumitur de bonis officij emiſſe &

& ita videtur transire cum glo.in.d.l.facultas.ſed ſi officialis velit probare de ſua pecunia emiſſe, bene poterit. quæ probatio tollit ſiniſtram ſuſpicionem contra eum laborantem. alias deficiente probatione,remanet præſumptio cōtra adminiſtratorem.ſ.ꝙ acquiſiuit pecuniam de bonis adminiſtratis ſecundum Bal.in.c.1.de controuer. inter dominū & fidel.tenet Bar.in.l.ſi pupilli.§. ſed & ſi quis. in fine.ff.de nego.ge. per legem.ſed vltra.§. perinde.ff.ad macedon. Intantū,ꝙ vigore illius præſumptionis adminiſtrator poteſt torqueri. ſecūdū Bal. in.d.l. cum oportet. in principio.3. col.C. de bonis quæ libe. Contrariā ſententiam tenet Bar. in.d.l.facultas.ſi.col.dicens,ꝙ ſi glo.in.d.l.facultas. eſſet vera,eſſet notanda.tamen ꝙ ei non videtur vera.per tex.in.l.ſi defunct9.C.arbi.tute. vbi dicitur, quòd tutor non præſumitur ditatus de bonis pupilli,licet à principio fuit pauper,ſed ad cōuincendum requiritur probatio maior. allegat etiam textum in.l.tertia.§.multa.ff. de iure fiſci.ibi dum dicit,non præſumitur de bonis fiſci:niſi liquedè probetur.tenet etiam idem Bar.in.l. ſpadonem.§.ſi nō extiterint.ff.de excuſa.tuto.vbi inquit, ꝙ licet officiales præſumātur affectaſſe officium:non tamen præſumūtur acquiſiuiſſe bona,quę habent,ex officio.Idem Bar.in.d.l.quę ſub conditione.ff. de conditio.& de. dicit,ꝙ non præſumitur aliquid ſuiſſe ſubtractum, niſi cōtrarium probetur. tenet etiam Bal.in.l.quiſquis.C. ſi certum petat.vbi Sali. in fine dicit docto. poſt Gui. de Cu. tenere contra illā glo.per.d.l. ſi defunctus. & per.d.§. multa. Item quia quilibet præſumitur bonus.vt.c.a.1. de ſeruti. cum ſimi. Et reſpondet ad.§.interdicimus.authē. de eccleſiaſti. titulo.quòd loquitur in prælato eccleſiæ,qui adminiſtrat quandiu viuit:& quod ei ſuperest, ſi in opus pium non diſpenſat, tenetur reſeruare: qui nec opera nec induſtria præſumitur lucrari. nos autem loquimur in officiali,qui adminiſtrat alteri, non ſibi. Sed tu pro concordia in hac quæſtione die,quòd aut iſti ſunt officiales,qui poſſunt negotiari, & tunc præſumitur quæſiuiſſe ex induſtria: ſed ſi eſt prohibitum eis contrahere, præſumitur iniuſtè queſiuiſſe: & de pecunia adminiſtrata. per.d.l. quiſquis.C. ſi certum peta.

Item ſi adminiſtrator non habeat pecuniariam adminiſtrationem,& ei erat permiſſum contrahere, tunc non pręſumitur ex officio queſiuiſſe.vt.l. præſidis.ff. ſi certum peta. Idem dico, ſi reddit bonū compotū,ꝙ præſumitur queſiuiſſe ex induſtria.per tex.in.dicta.l.ſi defunctus. & eſt glo.in.l. 8.ti.14.tertia partita. Secus ſi non reddit bonum compotum:quia tunc præſumitur ex officio queſiuiſſe.ſecūdum.Ioan.de Pla.in.l.facultas. vbi dicit, ꝙ ita debet intelligi glo. illius legis. Sed in hoc ſtabitur arbitrio iudicis, alio non apparente,conſiderata quātitate patrimonij, atq; adminiſtratoris, & eius adminiſtratoris qualitate.argu.tex.in.c. de cauſis. de officio dele.& hoc in acquiſitis aliunde.

Sed ſi de bonis domini aliquid ſuppreſsit adminiſtrator,quod reperitur apud eum poſt rationem vel computationem,pręſumitur habuiſſe animum predandi.tenet Bar. in.l. ſi pupilli.§. ſed & ſi quis. in fine.ff.de nego.ge. per.l.ſed vltra, de qua ſupra tenet Bal.in.c.1.de conten.inter do.& vaſſa. de inueſti. Et tunc poteſt adminiſtrator torqueri. & ita loquitur Bal.in.d.l.cum oportet.tenet Andreas. Sicu. in.c. inquirendum. vbi bonus tex. cum glo. de pecu.cle.habetur per glo. in authen. licentiam. C.de epiſcopis & cle.per docto.in.c.1.&.3.de pœni.et remi.per Innocē.c.cū in officiis.de teſta. Si tamen eſſent pręſumptiones contra adminiſtratorem,& aliquæ pro eo. vide tex.notandum loquentem in prælato eccleſiæ in.c.ſi ſacerdotes.ſecūdum lecturā Hoſti.ibi.12.q.4. vbi dicitur, ꝙ tunc diuiduntur res ſecundum patrimonium eccleſię & hęredem prælati.refert & ſequitur Ludo.Roma.ſingula.ſuo.267. Quo ad finalem particulam.nunquid ratinnes debēt edi,& quo iure,& qualiter debet confici inſtrumentum rationis,poſitiones.&c. vide textum, doctores & Bal.in.l.1.C.de edendo. & in.l.qui accuſare.eo.ti.do Abb.in.c.1.de probatio.Bar.& alios.in.l. ſi quis ex argentariis.§. pertinere.ff.de eden.vbi latè dicitur,an,& quādo rationes debēt edi.& Ioan. And.in cle.ex graui.de vſu. Ange. in.l. argentarius. in principio. ff. de eden. Lanfran.in.c.quoniam contra.de probatio.in parte,ſequitur inſtrumentorum productiones.folio.5. 3.col.in principio. Qualiter tamen fiat inſtrumētū rationis redditæ vide in ſpe. de obli. ad ratio.in principio.& ibi Ioan. Ad.in additio. ſuper rubrica.& in.l.14.titulo.18.tertia partita.

Adde. Vide etiā in Spe. de inſtru. edict. §.16.in ver.porrò ſi rector. Qualiter formentur poſitiones & ſententia.habetur in Spe.de iudi.§.2.7.col. ver.porrò.& de inſtru.edi.§.vltimo.5.col.ver.porrò. Et notā,ꝙ calculatores nō poſſunt proferre ſententiā ſuper computatione:ſed demum facta per eos computatione, tenentur eam tradere iudici,vt per eum viſa proferat ſententiam.glo. eſt notanda,quam commendat Bar.in.l.2.de iure fiſci.li.10.& reprehēdit calculatores & taxatores domorū,qui ponūtur per iudices ad taxandum vel computādum: quia facta computatione,& taxatione,eam proferunt per ſententiā: & aliqui iudices imperiti præcipiunt illam exequi abſq; eorum confirmatione. Item nota, ꝙ ſententia.quæ profertur per iudices ſuper computatione,debet incontinēti executioni mandari, neq; admittitur cōtra eam appellatio:niſi facta prius ſolutione vt in.d.§.œconomis. in authē. de ſancti. epiſcopis. colla 9. in parte repetitionē.habetur in Spe.de app.§.2.ver.3.tenet Ange.in.d.§.œconomis in fine.melius in.l.5.ti.de las excep.in ordina. dixi in.l.64.infra. vbi bonus tex. & ſic facta ſolutio. vt ſupra.

ſupra.remanebit finita cōtētio inter dominum &
adminiſtratorem.
f ¶ Fideicōmiſſo. ad intelligentiam iſtius partis
21 debent iuuenes notare, ꝙ † fideicōmiſſum quoddā
eſt expreſſum, quoddam tacitū. ¶ Expreſſum dici
tur, quod fit in teſta-
mento, vel codicillis. **fideicōmiſſo f y hazer**
¶ Tacitum, quando
interuenit priuata promiſsio, vel domeſtica cautio
non palam in teſtamēto, vel codicillis, vel publico
inſtrumento de hæreditate non de ſuo rogatur. vt
per glo. & Bar. in. l. 1. de delatoribus li. 10. & l. nō in
telligitur. §. tacitè. & ibi Bar. ff. de iure fiſci. tex. do-
cto. & Bal. in. l. quæſtionem. C. de fideico. per Bar.
in. l. quidā cum filium. ff. de hęre. inſti. ¶ Sed quę-
22 ro † per quæ verba importatur fideicommiſſum?
Dic quòd per iſta verba, videlicet, contentus ſis ta
li fundo. vt habetur in. l. fideicōmiſſa. §. ſi quis ita.
de lega. 3. notatur. in. l. peto. in principio. de lega. 2.
¶ Importatur etiam fideicōmiſſum per clauſulam,
ſufficiat tibi talis fundus. vt in. d. § ſi quis ita. ¶ Itē
per verba, talem fundum cuſtodias pro filiis tuis.
vt. l. ſi ita. de lega. 3. tenet Bart. in. l. centurio. ff. de
vulga. & pupi. & in. d. l. fideicommiſſa. §. hæc ver
ba. ¶ Item per verba, teſtator vult ſequi potius vo-
luntatem ſuam vel animi ſui rationē, quā iuris ſolē
nitatē, vt tunc hęres petat ſibi reſtitui à veniētibus
ab inteſtato. vt l. pe. §. fi. de lega. 2. ¶ Item per verba,
pono animam meā & bona mea in manibus tuis.
ſecundum Inno. & Abb. antiquum in. c. cùm tibi.
& tūc diſtribuitur ad pias cauſas, ideſt pro anima.
¶ Item per confeſsionem hæredis de reſtituēdo
alteri id, quod habebit de hæreditate. l. non ambi-
gitur. §. tacita. ff. de iure fiſci. probatur ex. d. l. quę-
ſtionem. iūcta glo. C. de fideic. tenet Bar. in. l. qui-
dam cum filium ſupra allegata. ¶ Item ſi teſtator re
uocat teſtamentum, dicens ſe velle mori inteſtatū.
nam ſi reuocatio fiat non ſolēniter: debet fieri reſti
tutio veniētibus ab inteſtato ex tacito fideicōmiſ-
ſo. per notata in. l. ſancimus. §. fina. C. de te-
ſta. & in. l. ſi iure. de lega. 3. & in. l. miles. §. vetera-
nus. ff. de teſta. mili. ¶ Itē per prohibitionē alienan
di. glo. in. l. codicillis. §. inſtitutꝰ. & §. ſuis. de lega. 2.
¶ Item per verbum, cōmendo. vt. d. §. ſi quis ita. &
ibi Bar. ¶ Itē per verbum, perueniat. vt. d. l. fideicō
miſſa. §. hęc verba. ¶ Item per verbū, reſeruetur. vt
per Bar. in. l. filium. ff. de auro & argen. lega. ¶ Itē
per verba depoſitiua, ſeu præceptiua ad grauatum
directa. vt. d. l. peto. in princip. & ibi Bar. de lega. 2.
Queſtio. & in. l. miles. §. pro parte. eod. ti. ¶ Sed pone, quòd
teſtator in ſuo teſtamento voluit ædes & domos
ſuas nō vēdi ab hæredibus, an per illa verba videa
tur relinquere per fideicōmiſſum de vno in aliis.
Et tene quòd ſic. ſecūdum Bal. qui in terminis hoc
dicit In. l. quotiens. C. de fideicōmiſ. vbi dicit, ꝙ
eo ipſo ꝙ teſtator voluit remanere in ſua agnatio-
ne, ꝙ pręſumitur tacitum fideicōmiſſum. refert &
ſequitur illud dictū And Sic. in repe. rubricę. de re
bus eccle. nō alie. 12. co. circa finē. allegat glo. in. l. co
dicillis. §. inſtituto. de lega. 2. de qua Bal. in. d. l. quo
tiēs. nō meminit. ¶ Itē nota, ꝙ fideicōmiſſum taci
tū dicitur, quādo teſtes & notarius rogātur tenere
ſecretò quod actū eſt,
enel dicho tercio los vel fidei relinquitur
inſtituti. ſecūdū Bart.
in. d. l. quidā cum filiū. & in l. in fraude. in princip.
ff. de his quibus vt indig. & in. d. l quæſtionem. ſe-
cundū vnū intellectū. C. de fideicō. ¶ Et iſtud fi-
deicōmiſſum tacitū videtur repetitum in ſecundo
teſtamento. l. cum titium. & ibi Bar. ff. de probatio.
23 quod eſt notādum. ¶ De iſta † enim ſubſtitutione
fideicōmiſſaria, & qualiter fiat, vide in. l. fi. & ibi
24 glo. titu. 5. ſexta parti. ¶ Et nota, ꝙ † ſi fideicōmiſ-
ſum eſt relictum vni ex pluribus, quem hæres ele-
gerit: ipſo non eligente, omnes pariter admittūtur.
l. ſi qui titio §. ſi hęres. de lega. 2. & ibi latè per Pau.
de ca. ¶ Itē nota, ꝙ etiā datur fideicōmiſſum vni-
uerſale & particulare. & qd ſit fideicōmiſſum vni-
uerſale, vide in. l. filiū quē habentem. & ibi Pau. de
ca. ver. & præmitte. C. familiæ her. ¶ Et nota etiā,
25 ꝙ † fideicōmiſſum relictū per aſcendentē deſcēdē
ti poſt eius mortē, habet in ſe tacitam conditionem
ſi deceſſerit ſine liberis, etiam ſi fideicommiſſarius
ſit de deſcēdētibꝰ in potiori gradu. per tex. in. l. cū
auus. ff. de conditio. & demō. & ibi Pau. de ca. Sed
an requiratur, ꝙ liberi ſint hęredes ad hoc vt exclu
dant ſubſtitutū, vide ibi per eundem Pau. de caſt.
26 ¶ Vlterius nota, ꝙ † ſi fideicōmiſſum eſt iniunctū
legato ſimpliciter, intelligitur iniunctū poſt mortē
legatarij. ſecundū glo. & Bar. in. l. filios. ff. de vſuf.
lega. & ſi eſt relictum fideicōmiſſum ei, quem te-
ſtator declarauit hæredi & legatario: ſi hæres dicit
de vno, & legatarius de alio, debetur ei, cui teſta-
tor habuit maiorē affectionē. de quo ſi non cōſtat,
ratione incertitudinis efficitur fideicōmiſſum in-
ualidum, & remanet penes legatarium. tenet Bart.
in. l. qui hæredi. ff. de rebus dubiis.

Adde. Hinc dicit Bar. in. l. cū pater. §. hæredi
tatē. de lega. 2. per illū tex. ꝙ ſi aliquis Regula.
ingreditur religionem, cùm habeatur
pro mortuo ciuiliter, pro hoc non cedit dies fidei-
cōmiſsi ſibi iniūcti cū deceſſerit, ſed debet expecta
ri mors naturalis. vt ibi. & in. l. ex facto. §. ſi quis ro
gatus. ff. ad trebel. & l. ſtatius. ff. de iure fiſci. ¶ Qđ Fallit.
fallit in fratribus minoribꝰ, qui non poſſunt habe
re in cōmuni: quia ad hoc habētur pro mortuis. te-
net Bar. in. l. intercidit. in fine. ff. de condi. & de. &
glo. notabilis. vbi per docto. in. l. ſi cum dotem. in
princi. ff. ſolu. matrimo. facit quod notatur in. l. ex
ea parte. §. inſulam. ff. de verbo. obli. & in. l. gallus.
§. & quid ſi tantū. ff. de liber. & poſth. & in auth. ſi
qua mulier. C. de ſacroſ. eccle. Pau. de leazar. in quę
ſtione incipiente. ſubſtitutus. in primo dubio.
27 ¶ Mors † n. ciuilis nūquā ęquipollet naturali, niſi
quando

quando eſt in iure expreſſum. vt dicit glo. fi. in fi-
ne in. c. placuit. 17. queſt. 1. dixi in. l. 4. ſuper glo. in
Infertur parte, natural. ſupra. ¶ Vnde dicit Archi. in. d. c. pla
23 cuit. ꝙ † promiſſum cauſa mortis, non debetur, ni
ſi mors naturalis intercedat, vel niſi vbi expreſsè
reperitur, vt in pactis
inter coniuges, inter-
poſitis. vt. l. vltima. C.
de donatio. inter vi-

viriculos ſubmiſsiones y ſubſtituciões

rum & vxo. & in ſubſtitutionibus. vt in. l. gallus.
§. quid ſi tantũ. de qua ſupra. ff. de libe. & poſthu.
¶ Propterea dicit text. in. l. ex ea parte. ff. de ver-
borum oblig. & in. d. l. cum pater. §. hæreditatem.
de lega. 2. & in. l. 3. C. de his qui ve. ætat. impe.
Quod archi. dicit, eſt generaliter, niſi aliquotiẽs,
& quaſi aliter contrariũ reperiatur, vt in prællega
ta. l. gallus. & . l. deo nobis. C. de epiſcopis & cle-
ricis. & . l. ſed ſi mors. ff. de donatio. inter virum &
vxorem. ¶ Aliàs dicit, quòd non ſufficit aliquid fie
ri, niſi naturaliter fiat. vt. l. non putauit. ff. de bono.
poſſe. & . l. fideicõmiſſum. & . l. vltima. ff. de condi.
Nota di & demõſt. & . l. ſi pater. & . l. ſi ius. de lega. 2. ¶ Hinc
ctum. Bar. in. d. l. cum pater. §. à filia. de lega. 2. ſcribit cõ-
tra illos, qui bona, quæ debent reſtitui poſt mortẽ
pauperibus, ante reſtituunt, quia talis reſtitutio
non præiudicat pauperibus ſubuenientibus poſt
reſtitutionem. quod eſt notandum ſecundum Bal.
de quo in l. poſt mortem. C. de fideicõ. notat Bart.
Q̃o. in. l. pater quindecim. ff. de lega. 3. in illa. q. Tres
29 † fratres fuerunt inſtituti, & inuicem grauati de re
ſtituendo: deceſsit vnus, & iure fideicõmiſsi bona
eius peruenerunt ad alios duos: demum deceſsit ſe
cundus, quæritur, an quod ſecundus habuit à pri-
mo iure fideicõmiſsi, veniet in fideicommiſſum,
quod debetur ab ipſo ſecũdo illi tertio. de quo etiã
per eundem Bar. in. l. marcellus. §. quidam. & . l. ſce-
uola. ff. ad trebelli. ¶ Et fideicõmiſſarius primus
reſtituit ſecũdo apud primũ nihil remanet. Bar. in.
l. ex aſſe. ff. ad trebellia. Ideo tex. in. l. 3. C. de dona-
tio. non habet locum, ſi ceſsionarius primus cedit
ſecundo, quia apud primũ nihil remanet. ¶ Item
30 † fideicõmiſſum non debetur hæreditate non adi-
ta ſecundũ Bar. in. l. neq;. §. ſi. ff. de teſtamẽ. mili. &
in. l. ille à quo. §. ſi de teſta. ff. ad trebellia. habetur in
l. pe. § cum autem. C. ad trebellia. ¶ Poteſt tamẽ fi-
deicõmiſſarius compelli hæreditatem adire, & re-
ſtituere. vt. l. ſi. in fine. titu. 5. ſexta partita. & cõpul
ſus totam hęreditatem reſtituit, nulla ſibi portione
retẽta. vt. §. in primis. inſti. de fideicõ. hęre. per glo.
in. d. l. fina. titu. 5. ſexta parti. ¶ Adita verò ante re-
ſtitutionẽ tranſmittitur fideicõmiſſum vniuerſale.
Bar. in. l. cum filio. de lega. 1. & in. l. à teſtatore. ff. de
condi. & demõſt. in. l. cum ſecundũ. & in. l. ſi in per
ſonam. C. de fideicõ. ¶ Et not. vnũ circa hoc, ꝙ eſt
titulus fideicõmiſſa. hęre petitio. ff. ꝙ fideicõmiſſa
rio vniuerſali cui eſt reſtituta hæreditas. verbo cõ
petit hęc actio in qua veniunt omnia quæ in peti-
tione hæreditatis ciuilis. & per ſenatuſconſultum
tranſeunt in fideicõmiſſarium omnes actiones, quę
competebant hæredi, qui erant vtiles. nulla enim
actio datur fideicõmiſſario per ſenatuſconſultum,
ſed ſolum transferuntur quæ hęredi competebant.

q̃ quiſieren, cõ tanto que los hagan entre

¶ Vnde ſi fideicõmiſ-
ſarius vellet intentare
petitionem, quæ com
petebat hæredi, pote-
rit vtilem tranſlatam per ſenatuſconſultum. ſed ſi
vellet agere ex perſona ſua, nullã habet ciuilẽ, ſed
datur à prętore. vt declarat Bart. in. l. ſi. eodem titu.
31 ¶ Et nota, ꝙ † vbi aliquis eſt rogatꝰ reſtituere quic
quid ad eum peruenerit, non veniũt fructus. vt no
tat Bar. in. l. inuenio. §. ſi. de lega. 2.
32 g ¶ Subſtituciones. Nota ex. l. iſta, ꝙ † in legatis
& pręlegatis poteſt fieri ſubſtitutio. cõcordat. l. hæ
redibus. de lega. 2. & . l. titius & ſeius. cũ duabus le-
gibus. ff. de hære. inſti. ¶ Et nota iuxta iſtam par
33 tem, ꝙ † ſubſtitutio dicitur ſecũda inſtitutio. & ſub
ſtitutus quaſi ſecundò inſtitutus. habetur in. l. 1. tit.
5. ſexta parti. & . l. 1. in princi. ff de impu & aliis. te-
nent docto. & Bal. in rubrica. C. eodẽ. in principio.
& in. l. in ratione. §. ſi filio. ff. ad legem falci. & in l.
ſi quis hæreditarium. §. ſi quis hæredi. ff. de hære.
34 inſti. ¶ Item nota, ꝙ † harum ſubſtitutionũ, quę-
dam eſt directa, quædam fideicõmiſſaria. ¶ Dire-
cta ſubſtitutio dicitur, quando teſtator vult hæredi
tatem ſuam peruenire ab ſubſtitutum per ſe, vel cõ
petere ſubſtituto, quaſi ab ipſo teſtatore recte data
ſine alterius miniſterio. & iſta propriè dicitur ſub
ſtitutio quaſi ſecunda inſtitutio. ¶ Fideicõmiſſa-
ria ſiue obliqua dicitur, quãdo teſtator vult hæredi
tatem ſuã peruenire ad ſubſtitutum per alium. vn-
de dicitur fideicõmiſſaria, quaſi cõmiſſa fide alte-
rius. colligitur ex. §. pe. & ſi. inſti. de ſingu. rebus
per fideicõmi. relic. & inſti. de fideicõ. hęre. in prin
cipio. clarius in. l. ſi tit. 5. ſexta parti. tenet Bart. in. l.
centurio. 1. char. ff. de vulga. & pupi. Bald. in. l. ſi. 4.
col. ver. nunc aliqua. C. de ſacroſan. eccle. ¶ Vnde
dico, ꝙ quãdo verba in ſubſtitutione poſita requi
runt alterius miniſteriũ in hæreditate acquirenda
ſubſtituto, denotant ſubſtitutionẽ fideicõmiſſariã,
ſiue obliquã. vt ſi diceret teſtator. volo ꝙ hæres re-
ſtituat hęreditatẽ meam tali, vel ꝙ prælegatũ, quod
ei reliqui de tertio & quinto bonorũ meorum. vel
quòd faciat talẽ hæredem, prout colligitur in. l. nã
quod in fine. & in. l. cogi. in principio. ff. ad trebel
lia. iuncta. l. 11. titu. 4. ſexta partita. inquãtum loqui
tur in eo, quod pater reliquit filio vltra legitimam.
colligitur etiã ex. l. ex facto. in principio. ff. ad tre-
bellia. & . l. vnũ ex familia. §. ſi. & ex. l peto. 1. & . 2.
reſponſo. de lega. 2. & . l. hoc modo. de lega. 1. ¶ Iſtud
etiam, vt ſupra dixi, procedit in legatis & fideicõ-
miſsis. putà teſtator dicat. lego titio fundum, & iu-
beo illum reſtituat tali. & iſta non dicitur propriè
ſubſtitutio, attamen eſt quoddam fideicõmiſſum.

tenet

tenet Bal. & Pau. de cã Sali. & alij in. d. rubrica. C.
de impube. & aliis. glo. notanda in rubrica. ff. eo.

De ſubſtitutiõe directa.

¶ Sed ſi verba non requirũt alterius miniſteriũ,
imò per ea teſtator dirigit in ſubſtitutum ſine mi-
niſterio alterius, illa denotant directã ſubſtitutio-
nem. vt ſupra dixi. ſi diceret teſtator. hęres eſto. vel
illum ſubſtituo. vel illum hæredem facio. aut hæ-
reditatẽ illi relinquo. vel volo ꝙ hæreditas mea va-
dat ſeu cadat in illum. vel perueniat in illum. aut ꝙ
ille ſit dominus hæreditatis meæ. vel alia ſimilia
verba, vt colligitur inſti. de vulg. & pupi. ſubſti. &
ex. l. quoniã. C. de teſta. & l. his verbis. ff. de hære.
inſtituẽ. Barto. in. l. 1. in principio. 3. col. verſi. vlte
rius quæro quibus verbis fiat. ff. de vulga. & pu-
pil. Bald. in. l. fina. 4. col. verſi. nunc aliqua. C. de
ſacroſan. eccle. ¶ Dicitur etiam ſubſtitutio directa,
quando verba diriguntur ab ſubſtitutum. vt titium
ſubſtituo. ſed fideicõmiſſaria dirigitur ab inteſta-
to ad ſubſtitutum. vt grauo hæredem, ꝙ reſtituat ti
tio. vt per Bal. in. l. eam quam. 5. col. ver. modo pro-
cedo vlterius. C. de fideicõmiſ. & vide Bal. in. l. fi.
10. opp. C. de hæredibus inſti. vbi dicit, ꝙ ſubſtitu
tio fideicommiſſaria debet fieri verbis expreſsis,
aliàs non valet. ſed vide ibi per eum. & tene quod

Subſtitutio quibus modis fiat.

dicit. ¶ Et nota, ꝙ ſubſtitutio poteſt fieri duobus
modis, ſcilicet, ſi hæres non erit. vel ſi hæres nõ po
tuerit. vt per Bal. in. l. cum proponas. 1. co. C. de hæ-
redibus inſtituendis. ¶ Sed fideicõmiſſaria ſubſti-
tutio poteſt fieri verbis negatiuis. vt. l. qui filium.
in princi. ff. ad trebellia. tenet Bald. in. d. l. oppo. fi.
verſi. ſic ſubſtitutio. C. de hære. inſti. ¶ Si tamen
ſubſtitutio eſt dubia, tunc erit dicendum, ꝙ aut te-
ſtator dirigit verba hęredi, vel legatario, ipſum gra
uando, & intelligitur fideicõmiſſaria. per. d. l. qui
filium. in principio. & d. l. ex facto. ff. ad trebellia.
¶ Aut dirigit verba ipſi ſubſtituto, & tũc interpre
tatur directa. vt. d. l. fina. notatur in. d. l. eam quam.
C. de fideicómi. ¶ De his verò ſubſtitutionibus, &
de aliis, vide ad plenum. titu. 5. ſexta partita. &
per glo. in. d. rubrica. ff. de impu. & aliis. & inſti.
de vulga. & pupi. per totum. per textũ. glo. & doct.
in. c. ſi pater. de teſta. lib. 6. & in cap. raiuncius. eo
dem titu. volumine decreta. & quia materia eſt lõ-
ga, quocunq; ibis, inuenies eam.

Adde. Vel aliter & clarius quo ad omnia ſu
pradicta pono exemplum pro inue-
nibus. teſtator inſtituit filium ſuũ hæ
redem, & caſu, quo moriatur ſine liberis, bona ſua
deuenıãt pauperibus. talis ſubſtitutio eſt fideicõmiſ
ſaria. tenent Bar. Bal. Ange. & Io. de Imo. in. l. cen-
turio. ff. de vulga & pupi. ſubſ. per. l. cohæredi. §.
35 cum filiæ. ff. eodem titulo. ¶ Item quia per † ver-
bum, detur, fit ſubſtitutio obliqua, & legatum obli
quum. per. l. fundi trebatiani. ff. de vſufru. lega.
Idem tenet Ange. in. §. fi. inſti. de pupi. ſub. Bal. &
Salice. in. d. l. precibus. C. de impube. & aliis ſubſ.
¶ Secus ſi dediſſet executores, nam tunc hæredes
erunt directi. per. c. cum tibi. de teſta. cum ibi nota-
tis per Inno. & docto. vt tenet Bar. in. d. l. centurio.
Pau. de caſt. conſi. 199. 2. col. Ange. in. d. §. fina.
¶ Verumtamẽ eſt, ꝙ Ioan. de Imo. in. d. l. centurio.
Salice. & Bald. in. d. l. precibus. tenẽt ꝙ hoc ſecũdo
caſu, videlicet, quando dedit executores, per quos
diſtribuãtur, vel dentur, nõ poſsit eſſe directa pro-
pter regulã, quæ habet, ꝙ ſubſtitutio facta per ver-
ba obliqua eſt fideicõmiſſaria. Et certum eſt, ꝙ ver-
bũ, detur, eſt verbũ obliquũ, quia ſonat, ꝙ de manu
alterius accipiat. vt. d. l. fundi trebatiani. ff. de vſuf.
legato. ¶ Et reſpõdet dictis Ioan. de Imo. in. d. l. cen
turio. §. ſi autem eſt facta per verba obliqua. & An
ge. in tract. de teſta. in glo. & ſi omnes eius filij. &
Bal. in. d. l. precibus. in ver. ſequẽs quæſtio & quo-
tidiana. & Sali. in eadẽ. l. ver. quæro nũc ab extra.
ad motiua Bart. per ipſum poſita in. d. l. centurio.
Ange. in. d. tracta. dicit in glo. prællegata. ꝙ conſi-
derata mente teſtatoris opinio Ioan. de Imo. eſt ve
rior: ſed de ſubtilitate iuris dicta opinio Barto. eſt
verior per ſuas rationes. ¶ Sed idem Ange. in. d. §.
finali. inſti. de pupi. ſubſtitu. dicit, quòd de ſubti-
litate iuris dicta opinio Bal. Salice. & Ioã. de Imol.
ſit tolerata: tamen in actu practico in conſulẽdo &
iudicando ſeruaretur opinio Bart. ideo dicit illam
mẽti tenendã. & tu illã tene propter autoritatẽ Bar.
& propter rationes, quas ipſe allegat. & ibi plenè
in additione. 5. co. ver. ſed quid ſi teſtator. ſuper illa
particula. ſit fideicõmiſſaria. vbi plenè.

h ¶ Sus deſcẽdientes. Nota, ꝙ quẽadmodũ in in-
ſtitutione & ſubſtitutione facta in parte legitima
hęreditatis eſt prima & potẽtior cauſa filiorum &
aliorũ deſcẽdentiũ. vt. l. 6. ſupra. vbi dixi. & auth. in
ſucceſsione. in prin. & ibi doc. & Bal. C. de legi. hæ
re. & hoc tã ſucceſsione ex teſtamẽto, quàm ab in-
teſtato, ſiue per ſtatutũ, vel contractũ, vel per con-
ſuetudinẽ. vt per Bal. in. d. auth. in ſucceſsione. & in
l. pater. ver. filio. ff. de iniuſto. teſta. Ita in ſubſtitu-
tione facta de tertio bonorum eſt prima & poten-
tior cauſa filiorũ & aliorum deſcẽdentiũ; vt eis ſtã
tibus non poſsit relinqui aſcendẽtibus, collaterali-
bus, vel extraneis, vt ſequitur in. l. iſta. ¶ Et not.
ꝙ melioratio in tertio & legitima æquiparantur in
hoc. quia ſicut legitima hęreditatis non poteſt aliis
relinqui ſtantibus filiis vel deſcendẽtibus. vt. l. 17.
titu. 1. ſexta parti. cum ſimil. ita nec melioratio in ter
tio per iſtam legẽ. ¶ Iſtud etiã voluit tenere Io. de
Imo. poſt Bar. in. l. 1. §. fi. vlti. q. & ibi do. Alex. 1. co.
cum aliis per eum additis. ff. de vulga. & pu. ſubſ.
doc. in. l. cohæredi. §. cum filiæ. eo. titu. & in. l. ex tri
bus. & ibi Bar. C. de inoffi. teſta. Bal. in. l. humanita
tis 15. co. C. de impub. & aliis. ¶ Subſtitui enim poſt
filiũ in legitima. ſ. de legitimo hærede. ſecundũ Io.
36 de Imo. nõ de extraneo. ¶ Erit igitur practica, ꝙ † ſi
melioratio in tertio relinquitur deſcendẽti, poteſt
ei ſubſtitui alius de linea deſcendenti; & ſi deſcen-
dens non ſtat, poteſt ſubſtitui aliquis de aſcenden

tibus: & eis non ſtantibus, aliquis de cognatione, vel extraneus in eorū defectu. ❡ Et nota, ꝙ ordo iſte nec prætermitti, nec alterari poteſt, ſed vſq; ad vnguē ſeruari, aliàs nihil agitur. vt ſequitur in. l. iſta. Vel dic aliter, ꝙ ſicut prælegatum in tertio nō poteſt pricipaliter relinqui aſcendentibus ſi ſtant deſcendentes, neq; extraneis. vt. l. 9. titulo delas mādas. foro legū. cum ſimi. ita nec ſecūdariò per modum ſubſtitutionis. ratio quia ꝙ vna via prohibetur. vt eſt regula

Oppo. iuris. ❡ Oppo. cōtra iſtam partem. & videtur ꝙ prælegatum in tertio poteſt relinqui aſcendentibus, etiā ſi ſtant deſcendentes. quia ſi omnes leges mundi percontaberis, non videtur prohibere: ergo videtur permittere, quia quod nō pro

So. hibetur ſtare permittitur. regula iuris eſt. ❡ So. maior negatur, quia ſi bene pōderatur tex. in. l. 9. titu. delas mandas. fo. legū. in fine hoc dicit. ❡ Ad cuius intellectum vt bene hoc percipias ex ea, præmitte, ꝙ lex prohibitiua in nullo videtur permittere, niſi in caſibus in iure permiſsis. tenet Bald. in auth. cui relictum. 3. colu. C. de indi. vidui. to. verſi 6. nota. ſed. d. l. 60. dicit ꝙ nullus poſsit meliorare aliquem in tertio, præter filios, & alios deſcendentes.

Adde De quo eſt bonus tex. in l. ſi non licet habitatoribus metrochom æ. lib. 11. tenet Bar. in. l. ſi domus. §. ſi. in fi. de lega. 1. & in. l. ſi mihi. & titio. ff. de verb. obli.

i ❡ Legitimos. Not. ꝙ. l. iſta ſtrictè loquitur de legitimis deſcendētibus. vt ſunt filij, nepotes, & pronepotes &c. & ita loquitur. l. vnica. in §. extraneū. C. de rei vxo. ac. licet aliàs dicit. d. l. 1. de impo. lucra. diſ. li. 10. & ibi Bar. in. 2. nota ꝙ extraneus dicitur omnis ille, qui nō eſt d aſcēdētib⁹: ſed largo modo omnes qui vocātur ad ſucceſsionē ex. l. 12. tabula. vt ſunt agnati, & cognati, dicuntur legitimi. vt per Bal. & alios ſuper rubrica vnde legitimi. C.

k ❡ A falta ſ legitimorū deſcendentiū poſſunt filij vel nepotes illegitimi in tertio ſubſtitui. intellige de illegitimis, qui poſſunt heredes inſtitui, vt ſunt naturales, de quib⁹ loquitur. l. 9. & 10 ſupra. ij verò habēt ius ſuccedendi in bonis maternis ex teſtamento, & ab inteſtato, excluſis aſcendētibus. vt ibi. & ſicut ij debent inſtitui in legitima, ita debēt in tertio ſubſtitui, ſi in eo fiat ſubſtitutio à teſtato-

Q̄ē. re. ❡ Sed quæro. pater in defectum legitimorum deſcendentium meliorauit vnum de filiis naturalibus in tertio bonorum ſuorum, nunquid poſsit naturalibus ſubſtituere aſcendentes legitimos. Videtur quòd ſic. quia naturales non habent ius ſuccedendi in bonis patris. per. d. l. 10. ſed tene quod dicitur in. l. iſta infra.

l ❡ Heredar. vt ſunt naturales. alij verò adulterini, & inceſtuoſi, qui nō poſſunt ſuccedere, nec capere prælegatum in tertio. vt. l. 9. titulo delas mādas.

ſus deſcendiētes[h] legitimos[i] y a falta[k] de llos que lo puedā hazer entre ſus deſcendientes legitimos q̄ ayan derecho de les poder heredar[l]. y a falta delos dichos deſcendientes que lo puedan hazer entre ſus deſcēdientes y a falta de los ſuſodichos puedan hazer las dichas ſubmiſsiones entre ſus parientes, y a falta de pariētes entre los eſtraños[m] y q̄ de otra ma-

fo. leg. ita nō poſſunt in tertio ſubſtitui. cui enim nō poteſt relinqui principaliter, nec poteſt relinqui ſecundariò quia quod vna via prohibetur, & alia denegari videtur. vt regula. cū quid. de regu. iu. lib. 6. ad quod vide Bar. in. l. 2. 2. not. C. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. vbi tenet. quod ij qui non poſſunt inſtitui, non poſſunt ſubſtitui.

37 ❡ Spurio † tamē inſtituto poteſt ſuſtitui in ea parte. quam capere non poteſt, & ſic in tertio, licet ei relinqui non poſsit ſecundū Bar. in. l. 2. C. de hære. inſti. & tūc poteſt ſubſtitui vulgariter, vel cōpendioſe, non pupillariter nec exēplariè ſecundū Bal. ibi & in l. humanitatis. 11. co. ver. aduerte cum ſpurius. C. de impube. & aliis. ❡ Licet enim ſpurio nō poſsit tertium relinqui. vt ipſe habeat illum pro ſe. per. d. l. 9. cum ſequenti ſupra. & l. 9. titu. delas mā. fo. le. l. 1. titu. delas herē. eo. fo. poterit tamē relinqui ſpurio. vt ipſe illud reſtituat legitimo incontinēti: dum tamē ſpuri⁹ cōmodum aliquod non percipiat de tertio. & ad hoc bene faciūt quę dixi in. d. l. 9. in parte. ex teſtamento. ſupra. vbi vide.

m ❡ Entre los eſtraños. Aduerte quia in hoc (vt videri mео) iſta lex eſt ſatis dubia propter legē. 6. in. §. pero biē permitimos. ſupra. vbi dicitur, ꝙ etiā ſi filius habeat aſcēdentes, poterit relinquere tertium bonorū ſuorum cuilibet extraneo: hic autē dicitur, ꝙ ſubmiſsiones, & ſubſtitutiones in tertio poſſunt fieri inter extraneos in defectum aſcendentiū, non aliàs: ergo minus bene ſtatuit per iſtā legē. aut. d. l. 6. in. d. §. pero bien permitimos, corrigitur per iſtā. quia ordo traditus in ea peruerti non poteſt, ſed debet obſeruari vſq; ad vnguē, vt ſupra dixi, aliàs factum contra eam erit nullum. vt per Bal. in. l. pe. 4. col. C. de conditio. inſer. & in. l. eos. 5. colu. C. de Oppo.

38 app. ❡ Et dicitur ordo † traditus à lege, ex quo ex verbis legis colligi poteſt tacitè vel expreſsè. tenet Bal. in. l. comparationes. 2. co. C. de fide inſtr. & in l. 1. C. vt in poſſe. lega. & in. l. ſi tutor. C. in quibus cau. in integr. reſti. non eſt nece. & in authen. hoc amplius. ſi. col. ver. nota dicit glo. C. de fideicom. ❡ Et ex his habes theoricā, ꝙ extra ordinem non proceditur, vbi certus ordo præfigitur. concordat. l. per colluſionem. §. ſi. ff. de actio. emp. & ven. & l. quintus. §. ſi. ff. de annuis lega. ❡ Pro ſolutione contrarij.

trarij.quia expedit iura iuribus concordare.c.cum expediat.de elect.lib. 6. dic. quod.d.l. 6. loquitur. quãdo teſtator à principio extraneum meliorauit in tertio, quia poteſt ſtantibus legitimis aſcendẽtibus.vt ibi.hic verò quando ex poſt facto fit ſubſtitutio. ¶Sed iſta ratio non cõcludit. quia, vt ſupra dixi, iura, quę loquunt in inſtitutio

nera no puedan poner grauamen [n] al-

ne, habẽt locũ in ſubſtitutione. qa ſubſtitutio dicitur ſecũda inſtitutio.& cadit in ſubſtitutiõe eadẽ ratio, q̃ in inſtitutiõe, ergo idẽ ius debet eſſe. vt per glo.& Bal.& omnes tenẽt in.l.ſi ſoror.in princi.ff. ſolu.matri.& Bal.in.l.conucticulâ.1.co. ver. itẽ eſt argu.à pari.C.de epiſcopis & cle.qui prælegat, nõ habet deſcendentes.hic autem ſecùs.vt dixi in glo. 1. ſupra. Ratio, quia ſi ſtantibus legitimis deſcendẽtibus parẽtes non poſſunt tertium relinquere ſuis aſcendentibus vel extraneis.vt.l.9.titu.delas mandas.foro legum.cum aliis, nec ex poſt facto per modum ſequelæ hoc poterit.quia quod vna via prohibetur. &c. facit text. & bene in.l.3.§. liberi. &.l.ſi poſt mortẽ.§.exhæredati.ff.de bono poſſe. contra tabu.vbi dicitur, ꝙ qui prohibetur ad ſucceſsionẽ vocari de iure ciuili, non admittitur per aliã viam, ideſt de iure prętorio, quod procedit in fauorẽ filiorum & aliorũ deſcendẽtium.vt patet ex.l.iſta iũcta.l.6.ſupra.ſentit Dinus, licet in alio caſu in.d.regula.cũ quid vna via.de regu.iu.lib.6.in fine. ¶Sequitur ergo ex ſupradictis, ꝙ ſi tempore teſtamenti &c.teſtator habet aſcendentes agnatos, & cognatos, poterit in tertiam prælegare, & vincula ponere, perſonis, & forma tradita in.l. iſta, non aliàs. ſed ſi non ſunt deſcendẽtes.ſeruabitur diſpoſitio dictæ.l.6. ſupra. & ſi tu, qui has duas leges legeris; aliter poteris concordare, rogo vt facias propter alios legentes.

39 n ¶Grauamen. Super hoc nota, ꝙ † grauamẽ poteſt eſſe duplex.ſ.verbale, & reale. vt per Bar.in.l. acceptam.1.oppo.in fine.C.de vſuris.vbi etiã dicit, ꝙ grauamen verbaliter poteſt reuocari.& reale poteſt reuocari realiter. per capitulum. ſi à iudice. in fine de app. lib. 6.

Adde. Tu vide optimam formã relinquendi tertium & quintum per Alex.in.3. parte. conſi. 88. in principio.& in relatione caſus de quo dixi in.l. 78. infra vbi vide,

40 ¶Item not, ꝙ † grauamẽ iniunctũ legatario, videtur iniunctũ ſubſtituto. ſi teſtator dixit, lego titio talẽ rem, vt mihi faciat capellã, aliàs ſibi ſubſtituo gaiũ.tex.eſt in.l.legatũ ſub cõditione.ff. de condi.& de.tenet Ioã.de pra. in.l. ſi ſeparatim eodẽ titu.

Contra. Sa. ¶Sed cõtra de tex.glo.& docto.in.l.recuſare.§. ſi fiſco.ff.ad trebellia. ¶Solue vt per glo.ibi in parte. reſtituere.& per Bar.in.l.quę cõditio.in fine principij.ff.de condi.& de.vide etiam quæ dixi ſupra

41 iſta.l.in parte, alguno.in fine. ¶Item quęro † nunquid grauatus reſtituere poſt mortem, poſsit reſtituere in vita.tex.eſt.l.poſt mortem.C.de fideico.tenet ꝙ ſic. ¶Sed Bal. Pau.de ca.& docto.ibi dicũt, ꝙ ſi perſona, cui debet fieri reſtitutio eſt certa, grauatus reſtituere poſt mortẽ poteſt reſtituere in vita. ſed ſi non eſt perſona certa, cui debet fieri reſtitutio, grauatus reſtituere poſt mortẽ,

guno ni condició [o] en el dicho tercio, [p]

non poteſt reſtituere in vita.l.vnum ex familia. in prin.& ibi ſcribentes.de lega.2.l.cum pater.§.hæreditatis filius.&.l.à filia pater.eod.titu.

o ¶Condició.ad maiorẽ declarationẽ iſtius par-

42 tis eſt videndũ † quotuplex ſit cõditio. ¶Et dic ſecundũ Bal.in.l.1.§. ſi autẽ. & ibi notatur.C. de cadu.tollen. ꝙ cõditio eſt triplex. ¶Alia caſualis, quę pendet à caſu & fortuna. ¶Alia poteſtatiua, quam quis poteſt adimplere proprio motu, & de facili. ¶Alia mixta, quę pẽdet ex motu ſuo & alieno, vel ex motu ſuo, & fortunę. Sed idẽ Bal.in.l.1.2.co.ver. ex prędictis apparet.C.de inſti.& ſubſti. ſub cõditio.fac.dicit, ꝙ cõditio eſt quadruplex. ¶Quędam poteſtatiua ſimpliciter. ¶Quędam mixta ex facto duorũ. ¶Quędã mixta cum fortuna. ¶Quędã caſualis ſimpliciter & abſolutè. ¶Et iſtarũ cõditionũ vna eſt expreſſa, alia tacita. ¶Expreſſa conditio fit propriè per, ſi, & per alias dictiones ęquipollentes, quia nihil intereſt. &c.l. quibus diebus.§. quidam titiorũ.de conditio.& de.&.l.ſi titio. in prin. ff.quando dies lega. ce. ¶Tacita verò conditio fit, quãdocunq; ex diſpoſitione naturę. vt quãdo legãtur fructus futuri.vt.d.l.1.in fine.ff.de inſti.& ſubſti.&.l.interdũ.ff. de verbo.obli. ¶Quandocunq, ex diſpoſitione iuris.l.hæc verba.de lega.1. ¶Quãdocũq, ex diſpoſitione teſtatoris.vt, lego ſtichum.

43 ſi meus erit. ¶Et primę † duę tacitæ no impediunt trãſmiſsionẽ.vt.l.cõditiones extrinſecus.ff. de condi.& de. ¶Niſi teſtator aliud ſenſerit.l.in conditionibus.§.hęc ſcriptura.ff. eodem. ¶Et licet Gui. de cu.in rubrica.C.de inſti.& ſubſti. ponit plures dictiones, quę faciunt conditionẽ, Bal.tamen in.d.rubri.vna tantũ regula cõprehendit omnes. ſcilicet, ꝙ quãdocunq; actus importatus per aliquã dictionem debet in ſuo eſſe, ſi eſt conditio affirmatiua, vel in non eſſe, ſi eſt conditio negatiua præcedere principalem & eius originem præuenire, illa eſt conditio.vt patet ex.l.cum tale.§ Titius.ff.de conditioni.& demonſtra.&.l. ſi quis ita. &.l. ſi pater. §. finali. &.l. à teſtatore. &.l. cum vir. eod. titulo. ¶Cũ verò principale diſpoſitum prius cedit, ſcias illam non eſſe cõditionem.l.meuia. ff. de manu teſta. ¶Et nota, ꝙ iſtud nomen, conditio, pluribus modis accipitur, vt notatur in.l. ſocietatẽ mecum. ff. pro ſocio.per Bal.in.d.rubrica.C.de inſti.& ſubſti.& de his omnibus vide melius quã alibi.titu.4. per totum. ſexta partita. ¶Ex quibus nota, ꝙ ſi cõditio, quæ pendet à caſu, ſi ſtat per factum naturę,

Quotuplex ſit conditio.

conditio habetur pro impleta, ſecus in aliis tribus caſibus. ¶ Si tamē cōditio eſt appoſita fauore honorati ſolus, vel ſaltē principaliter, licet ceſſet cōditio non tamē ceſſat relictū. vt. l. 1. C. de lega. & l. illis li-
44 bertis. ff. de cōditio. & de. ¶ Itē nota, q † licet dies legatorū & fideicommiſſorum cedit à morte, eſt verū, ſi legatum vel fideicōmiſſum eſt purū. ſi tamē eſt conditionale, vt in caſu iſtius legis. vel in diē incertum, non cedit, niſi adueniente conditione vel die incerta.

los q̄les dichos vinculos & ſubmiſsiones ora ſe hagá enel dicho tercio de mejoria, ora enel quinto, mandamos que valan para ſiēpre[q], o por el tiempo[r] q̄ el teſtador declarare ſinhazer differencia de quarta ni de quinta generacion.

¶ Item ſi legatarius vel fideicommiſſarius interim decedit, legatum nō tranſmittitur, ſed vadit ad ſubſtitutum, vel coniunctum, vel remanet hæredi teſtatoris. vt. d. §. ſin autem. & ibi Bal. C. de caduc. to.
45 ¶ Quid † ſi teſtator fecit multa legata, & poſtea dicit in eodē teſtamento, q dicta legata volebat præſtari poſt mortē vxoris, & ſic poſt diem incertam. moriuntur legatarij ante vxorem, an trāſmittant dicta legata putà ad hęredes eorum. Videbatur q ſic, quia dies erat adiectus pręſtationi, nō diſpoſitioni l. ex his verbis. C. quando dies lega. ce. ſed Bal. diſtinguit hoc modo. Aut teſtator loquitur ſine aduerſatiua, vt puta, volo q dicta legata pręſtētur poſt mortē vxoris. & tūc tranſmittit ad hęredes. & procedat. d. l. ex his verbis. ¶ Aut teſtator loquitur cū aduerſatiua, vt puta, ſed volo q pręſtētur poſt mortē vxoris meę, & tunc reddūtur cōditionalia, & nō fit trāſmiſsio. Iſtud eſt ſingulare verbū Bal. literis aureis ſcribēdum in. l. ambiguitatē. C. de vſufr. allegat tex. in. l. quibus dieb⁹. §. quidā titio. ff. de conditio. & de. quia illa dictio, niſi, de qua ibi, habet naturā aduerſatiuę. & iſtud nō reperies in materia legis. ſi cui legetur. §. hoc autem legatū. de lega. 1. iſta refert & tenet notārer Frāciſcus Cremē. ſuo ſingulari. 111. ¶ Et adde quia Bal. in. d. l. ſi cui legetur. 2. co. ver. 4. opp. de lega. 1. videtur aliquid diſtinguere in iſta materia. & quo ad caſum hic poſitū, ſcilicet quādo eſt dies incertus, ideſt ſine cōmenſurata tēporis deſignatione prolatus, vt dies mortis grauati vel tertij, & tūc loquitur indiſtinctè, q ſemper facit cōditionem. & ita loquitur. l. quibus diebus. §. 2. de qua ſupra. & idē dicit Bal. vbi ſupra ſe cōſuluiſſe, q ſi teſtator legat alicui çentum, & poſtea ſubdit, quæ volo pręſtari poſt mortē vxoris meę, q legatarius interim decedens non tranſmittit, quia dies mortis incerta habetur pro conditione, etiam ſi inſeratur ſoli præſtationi. & ita dicit tenere glo. in. l. ſeius ſaturninus. ff. ad trebellia. & ita indiſtinctè videtur tenere Pau. de ca. in. d. l. ſi cui legetur. §. hoc autem. in principio. habetur etiam in additio. in. d. ſingulari. 111. quod tene menti. ¶ Vlterius nota,
46 quod † conditio appoſita per teſtatorem in tertio, & in quolibet legato, debet impleri in forma ſpecifica, ideſt ad vnguē. l. meuius. & ibi Bar. ff. de cōditio. & de. de quo vide per tex. & docto. pręcipuè per Pau. de ca. in. l. ſi mater. C. de inſti. & ſubſtitu. num. 2. ¶ Debet etiam tota conditio impleri, non pro parte. ſecundum Bal. in. l. penulti. 3. co. verſi. itē oppo. quòd etiam. C. de conditio. inſer. & l. cui fundus. & ibi Bar in. 2. nota. & 2. oppo. & in. 1. co. ver. ex his diſtingue. & ibi doct. ff. de cōdi & de. ¶ Item nota, q †
47 quādo eſt appoſita in legato cōditio dādi, & legatarius grauat⁹ laborat in extremis, poteſt per aliū cōditio impleri. ſecundū Bal. in d. l. 1. & in. d. §. ſin autē. 1. co. ver. extra quæro titio. C. de cadu. tol.

48 p ¶ Enel dicho tertio. Quæro † an grauatus ſoluere legata, cogatur ſoluere prælegata Pau. de caſt. cōſi. 243. tenet q ſic. quia appellatione legatorū, veniunt pręlegata vt ibi. ſed vide quæ dixi in. l. 21. in parte, acceptar, prope finem ſupra.

q ¶ Para ſiempre. Profectò nobiles, & barones, atq; magnates, necnon alij diuites huius regni deberent in hoc iſtam legem literis aureis ſcribere: quia poſſunt hodie ſine licētia principis facere maioratum in tertio & quinto bonorum ſuorum cum grauamine in perpetuum, vel ad tempus. vt infra ſequitur. ¶ Fruſtra etenim hodie precibus impetrabitur, quod per legem illam communem conceditur. vt habetur in ſimili in. l. 2. C. quibus non obſtat longi tēporis. præſ. ¶ Item non requiritur cōfirmatio, quia non eſt neceſſaria in his, quæ ſunt valida. vt habetur in cap. ſuper quæſtionum. de officio dele. illud enim debet confirmari, quod indiget confirmatione. vt per Bald. in tracta. ſchiſma. 11. co. ver. poſthæc notandum.

Adde. Si tamen teſtator nullum præfixit tēpus. dicit Hippolytus de Marſiliis in l. vnius. §. cognitorum. in ver. faciūt etiam dicta. nu. 4. fol. 123. ff. de quæſtionibus. q ſi teſtator nullū præfixit tēpus, intelligitur vſq; ad quartū gradū. & illud nō excedit. vide ibi. & teneo
49 q hic dicitur. ¶ An † parētes cū bona cōſciētia poſſunt facere maioratū de tertia & quinta parte bonorū ſuorū. Tene q ſic, per ea quę dicit do. do. de Pa. in repe. c. per veſtras. de dona. inter vi. & vx. ſuper tex. col. 84. in verſi. reſtat nūc. dixi in. l. 18. in glo. ſuper parte, el tercio, ſupra. ¶ Et adde rationē vltra omnes, quam etiam aſignaui in. l. 46. in gloſ. ſuper parte, ni a ſus hijos. infra. vbi dixi, quòd legitima filiorum poteſt minui & quaſi in totū tolli per principē, ſalua conſciētia. vt tenēt doc. & Abb. in c. raynū. 3. co. de teſt. ſi ſic eſt, poterit princeps p ſuas leges, vt hic permittere, vt parētes poſsint vni filiorū

vel

vel nepotum prælegare tertiam & quintam partẽ bonorum ſnorum in præiudiciũ aliorum. ⁋ Item quia, vt dixi vbi ſupra, quantitas legitimæ non eſt per ius diuinum taxata.

r ¶ Por el tiempo. Nota duo ex fine iſtius legis.

¶ Ley. xxviij.

LA ley del fuero que permite q̃ el que touiere hijo o deſcendiente legitimo pueda hazer donaciõ haſta la quinta parte[s] d̃ ſus bienes y no mas[t]: y la otra ley[v] del fuero que anſi miſmo permitte q̃ puedan mandar teniendo hijos o deſcẽdientes legitimos al tiẽpo d̃ ſu muerte la quinta parte de ſus bienes, ſe entienda y platique que por virtud d̃la vna ley y d̃la otra no pueda mandar el padre ni la madre a ninguno d̃ ſus hijos ni deſcẽdiẽtes mas de vn quinto d̃ ſus bienes en vida ni en muerte.

primũ, ꝙ grauamẽ in tertio & quinto bonorũ poteſt poni ad tẽpus. ¶ Secundum, ꝙ melioratio in tertio & quinto poteſt relinqui ad tempus, ſcilicet vt vnus habeat vſque ad decẽ annos, et eis elapſis, illud reſtituat alteri. ⁋ Et tunc nota, quod teſtator videtur diuidere commoditatem dicti tertij inter ambos fratres, quibus facta fuit melioratio. & in hoc concordat. l. vnũ ex familia in. §. ſi duo. & ibi do. docto. de Segu. ſua repe. fo. 14. 3. co. in prin. de lega. 2. ¶ Hinc dicit Bal. in. d. l. vnũ ex familia. in. §. rogo. ſeqnẽdo Bart. & in hoc omnes docto. ibi ſequũtur eum, ꝙ executores teſtamẽtorũ poſſunt eligere ſuccesſiuè, hoc modo. eligimus talẽ pauperẽ. quia vt dicit tex. in. d. l. vnũ
50 ex familia in. d. §. ſi dno. ſicut † executores poſſunt facere particnlarẽ diſtributionẽ in re, ita in tẽpore: & hoc tenet Bar. Bal. & oẽs in. d. §. rogo. ¶ Ex hoc etiã dicit do. do. de Segu. in. d. ſua repe. dic. fol. 3. co. in fi. ꝙ poſſum ego pater facere meliorationẽ hoc modo. melioro filiũ meũ titiũ in vſuſfru. tertiç partis bonorũ meorũ, & filiũ meum gaium in proprietate eiuſdem tertij. quod eſt bene notandum. quia quod eſt de parte quota, eſt de parte integrali. argumento text. in. l. meuius. §. penulti. ibi, vſuſfructus enim. de lega. 2. ⁋ Et pro iſta opinione Barto. & doctorum de qua ſupra, habes hic textum ſuper illa particula, o por el tiempo que el teſtador quiſiere. ⁋ Et eſt ratio quare pater, qui poteſt meliorare filiũ ſuum, vel vnũ de filiis in perpetuũ, poſsit
51 ad tẽpus: & ſi † poteſt meliorare in proprietate & in vſuſfructu iũctim meliorare, vel in proprietate tantũ, quia ſi poteſt in toto, poterit fortius in parte: & ſi poteſt in perpetuũ, & ad tempus poterit. argumento tex. in auth. multomagis. C. de ſacroſ. eccle.
52 ¶ Itẽ, quia † valet argumentũ à toto integrali & à toto vniuerſali. vt. l. diem proferre. §. ſi plures. ff. de arbi. & l. ſi quis cum totum. ff. de re iudi. & l. lucius. ff. de feudo inſtr. Bald. in. l. conuenticulã.
53 C. de epiſco. & cleri. ¶ Adde ad ſupradicta, ꝙ † ſi fideicõmiſſum relinquitur poſt mortẽ naturalẽ, nõ debetur poſt mortẽ ciuilẽ. tenet Bar. in. l. ſtatius. §. Cornelio ff. de iure fiſci. ⁋ Quod eſt verũ, niſi ingrediatur religionẽ beati Franciſci. quia tũc debetur, licet dicatur mortuus ciuiliter. tenet Bar. li. 4. minoricarũ. & in. l. cũ pater. §. hęreditatem. de lega. 2. & in. d. §. Cornelio. vbi vide. ⁋ Si tñ ſimpliciter eſſet iniunctũ legato, ĩtelligeret. ſ. poſt mortem legatarij. glo. & Bar. in. l. filio. ff. d̃ vſufrũ. lega. ¶ Sed ſi pater meliorauit duos filios in tertio & quinto bonorũ ſuorũ cũ fideicõmiſſo de reſtituendo poſt mortẽ eorũ nepoti vnius, & vnus eorũ moritur, poterit nepos petere partẽ defuncti. tex. eſt in l. lucius. §. gaio. & ibi Bar. ff. ad trebellia. & in. l. pe. ff. de inſti. & ſubſti. & l. codicillis. in princip. & ibi Bar. ff. de vſufruc. lega. & in. l. hęredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellia. & in. l. quidam teſtamento. ff. de vulga. & pupi. & l. titia. §. ſeia. & ibi Bar. de lega. 2. tenet Bal. in. l. ab eodem.
54 C. de fideicõmi. ¶ Et adde, ꝙ † legatũ in diem, vel ſub conditione non pertinet ad legatariũ ante diẽ vel conditionem. ⁋ Idem ſi eſt legatum ad tẽpus, quia poſt tempus ad legatarium nõ pertinet. ideo quç ante diem vel conditionem vel poſt tempus per filiũ melioratũ repudiari nõ poteſt. l. ſi ita ſcriptũ. §. ſi ſub conditione. & ibi Bar. de lega. 2. ¶ Itẽ
55 adde, ꝙ † filius grauatus reſtituere nepoti tertium in quo fuit melioratus poſt decenniũ non tenetur illud reſtituere cũ fructibus medio tempore perceptis. tex. in. l. ita. §. pegaſus. de lega. 2. ¶ Item nõ poteſt nepos ante tempus petere tertiũ, quod ei debet reſtitui. vt. l. cum archimedoram. C. vt in poſſeſſio. lega. ¶ Sed an debeatur legatũ in diem naturalem, vel ciuilẽ, & quomodo pendẽte die. vide per Bar. in. l. ita ſtipulatus. ff. de verborum obligationi
56 bus. ¶ Poſtremò † an conditio appoſita vni gradui cẽſeatur repetita in ſequẽti gradu. ⁋ Itẽ qñ conditio cenſeatur taliter adiecta, ꝙ concernat omnes gradus, vel omnes perſonas illius gradus, vel quãdo taliter, ꝙ non concernat niſi vnum gradum vel certas perſonas, vel ſi conditio fuit appoſita pluribus perſonis eiuſdẽ gradus, & erat talis, quæ pro parte cuiuſlibet erat implenda. vt conditio dandi. vt legato tali ſub conditione ſi dederit. 10. qlibet habet ſolnere quinque. quæritur ſi titius moriatur ante conditionem impletam, & ſic portio accreſcat cohæredi, an accreſcat cũ onere conditionis. & ſic habeat ſoluere. 15. pro ſe, & quinque pro defuncto.

 vide

vide ad plenũ per tex.docto.& Pau.de ca.in.l.quę conditio.ff.de condi.& de.

57 **Adde.** Quid † ſi non ad tempus,ſed vt contrahat cum filia militis. & contraxit cum ea. tamen ea defuncta contraxit cum filia mercatoris. an per hoc perdit prę legatum. Oldra. cõſilio ſuo.16.num.2.mouet iſtam quæſtionẽ, in qua diſtingue.vt ibi per eum.

Ley.xxix.

QVãdo algũ hijo

Summarium.

1 *Dictio vſque, an & quando includat, vel excludat.*

LA ley del fuero.quæ quidem eſt.7.tit. delas donacio.circa finem.fo.le.

1 ¶ Haſta la quinta,intellige incluſiuè.quia cũ di-
1 ctio,† vſque,ponitur ſuper numero, vel ſuper perſonis, vt in caſu iſtius legis,includit. ¶ Idem dicimus quãdo ex mente proferentis poſſumus colligere,ꝙ includat.vt patet ex lege iſta, inquantũ dicit,ꝙ pater poſsit legare vel donare vſque in quintam partem ſuorum bonorum , & non amplius de quinta. & idem dicit text. in.l. 7.titu. delas donaciones. foro legum. aliàs dictio,vſque,excludit ſecundum Bald. in authẽ. hoc amplius, vltima colũ. verſicu.nota de dictione vſq;.C.de fideicõmiſſo.& in auth.quod ius.C.de procura. & in.l.2.C. de his qui notantur, infa. &.l. filiuſfamilias. §. primo. de lega. primo. lege. ſi arrogator. ff. de adoptio. ¶ Idem dicimus de coniuncta in. l.alienationes. §. oratio.ff. de verbo. ſignificationibus. quod debet inſpici & colligi ex mẽte loquentium. ſiquidẽ fauor eſt,ꝙ ponatur incluſiuè ſic,accipiã.aliàs excluſiuè.niſi lex offendatur, quia tũc accipiã prout petitur.ſecundũ Iacob.de are.cuius ſunt verba iſta in.l.1.in princi.ff.ad legem falci. quem refert & ſequitur Bal. in.d.auth.hoc amplius.in.d.verſi. ⁊ Itẽ eſt dilationibus. quia dictio, vſq;,ſemper includit. ſecundum Bal.in.c.1.§.decedente.vltima col.verſi. extra nota.qui feu.dare. po. ¶ Quãdo verò dictio vſque includit & quando excludit vide in ſpe. de diſputa.& alle.§.poſt.ver.item dictio,vſq;.& de accuſatio.§.ſequitur videre.ver.cæterum.& in ſpe.de citatione.§.1.ver.itẽ accipitur ꝙ citatio. &.§.3.ver. item nota.doct.in.l.patronus ſempronio.& ibi Bar. latiſsimè.ď lega.3.& in.l.à caligato.p Bal.& doc.C. de nup.Archi. in. c. ſi gratioſe.de reſcrip. lib. 6.

2 ¶ No en mas.vt. d.l. 7. titu. delas dona.fo.le. & lib.9.titu.delas mandas.eo.foro.

v ¶ La otra ley.quæ eſt.l.9.titu.delas mandas.in prin.fo.le. ⁊ Itaq; per iſtam legem intelligimus hodie.d.l.7.ti.delas dona.fo.le.&. d. l. 9. titulo delas mandas.& iſta expoſitione vtitur.l. nihil.ff. de cõiuge. cum eman.libe.

Summarium.

1 *Dos & donatio quando dicãtur inofficioſa, & ad quod tempus debet haberi reſpectus.*
2 *Dos & donatio propter nuptias, an ſuccedant loco legitimæ.*
3 *Libellus contra abſentem,vel contra nolentem venire ad diuiſionem,qualiter ſit formandus.*
3 *Diuiſio inter fratres qualiter debeat fieri.*
4 *Prouocare & prouocari qui poſſunt ad diuiſionem.*
5 *Minor an poteſt prouocare maiorẽ ad diuiſionẽ. Et quid ecõtra.*
6 *Hæreditas paterna quomodo debet diuidi inter fratres.*
7 *Diuiſio facta à patre inter filios de bonis ſuis,an operetur inſtitutionem.*
8 *Diuiſio,an ſit ſpecies alienationis.*
9 *Bona aſcendentium qualiter diuidantur.*
10 *Collatio quid ſit. Et multa de materia collationum ibi.*
11 *Diuiſio ſeu partitio quid ſit.*
Item quanto tempore tollatur.
Item an diuiſio inter fratres tollat ius accreſcendi.
12 *Grauatus in diuiſione,quod remedium habet , & intra quod tempus.*
13 *Diuiſione facta,an poßit frater intrare poſſeßionem alterius.*
14 *Diuidi an poteſt hæreditas,quæ prohibetur diuidi per teſtatorẽ,ne dilaberetur,& fuit iuratũ per hæredes,ne diuideretur.*
15 *Diuiſio,an ſit alienatio,vel ſpecies alienationis.*
16 *Diuiſio,an ſit contractus nominatus.*
17 *Dos & donatio propter quod debent conferri.*
18 *Dos data nepti,an debet trahi ad collationem.*
19 *Donationes quæ debent trahi ad collationem.*
20 *Donatio remuneratoria,an dicatur propriè donatio.*
21 *Donatio remuneratoria,an reuocetur per ſuperuenientiam filiorum.*
22 *Donatio,an,& quando,& qualis poßit reuocari.*
23 *Iuramentum,an auget,an autem fortificet.*
24 *Bona minorum,an,& quando poßint alienari.*
25 *Donatio remuneratoria metu facta,an valeat.*
26 *Donatio remuneratoria inter patrem & filium , an valeat.*
27 *Donare an poßunt parentes filiis naturalibus vltra tertiam & quintam partem bonorum.*
28 *Donatio remuneratoria,an ſit aduentitia,an profectitia.*
29 *Dos,vel donatio facta à patre,eo mortuo , ſi eſt immenſa , an poteſt reuocari conſtante matrimonio.*
30 *Conferre & imputari in quibus differunt.*
31 *Donatio inofficioſa,an reuocetur à iure,an per querelam.*
32 *Donationes eodem tempore factæ, quæ excedunt tertium & quintum bonorum,an debent omnes reuocari.*
33 *Dotis priuilegia quæ ſint.*
34 *Dos promiſſa,& non ſoluta,an gaudeat priuilegio dotis.*
35 *Vſuræ,an,& quando poſſunt peti.*
36 *Gener etiã ſponſus,an licitè percipit fructus rei ſibi hypothecatæ,quouſq; dos ſibi ſoluatur.*
37 *Gener vel ipſius hæredes,eo defuncto , an poſſunt petere vſuras à ſocero promiſſas.*
38 *Gener vſq; ad quantũ tẽpus poteſt petere vſuras dotis à ſocero.*
39 *Gener quando poteſt petere dotem ſibi promiſſam.*
40 *Vidua,an gaudeat in dote priuilegio rei dotalis.*

Dos inaſti-

41 *Dos inæſtimata conſumpta, vel deter.orata, qualiter debet reſtitui vxori, mortuo viro.*

42 *Libri in collatione bonorũ, an debent extrahi vt reperiũtur tempore obitus teſtatoris, an prout fuerunt empti.*

43 *Collatione bonorum, an veniant ea, quæ reperiuntur tempore mortis. Et an veniant etiam bona conſumpta.*

1 QVando. Si † filij veniunt ad ſucceſsionẽ & diuiſionẽ hæreditatis paternę, vel maternæ, aut auorum aſcendentiũ, debent trahere ipſi & eorum hæredes ad collationem & diuiſionem dotes & donationes propter nuptias, & alias donationes habitas ab eo, de cuius ſucceſsione agitur. niſi velint ſe abſtinere à ſucceſsione illius, quia poterũt, ſi dotes vel donationes non ſunt inoſſicioſę. aliàs trahũtur ad collationẽ in eo quod ſunt inoſſicioſę. Et ad hoc vt dos vel donatio dicatur inoſſicioſa, debet inſpici id, qđ excedit ſuã partẽ legitimã, & tertium, & quintũ bonorum. & hoc, ſi is, qui donauit, potuit donare tempore, quo facta fuit donatio, vel dos data. & ad validitatem dotis inſpicitur tempus quo fuit data vel promiſſa, vel tẽpus mortis teſtatoris, prout eſt vtilius ei, cui fuit data vel promiſſa. In aliis tamen donationibus an ſint inoſſicioſę inſpicitur valor bonorum defuncti tempore obitus ſui. hoc dicit tota iſta lex. ¶ Diuiditur in quinque partes. In prima, ponitur regula. In ſecunda, eiuſdem regulæ limitatio. ¶ In tertia, iſtius limitationis quædã fallentia. In quarta & quinta, iſtius fallentiæ ſublimitatio, & conſideratio. ¶ Regula eſt, quòd filij venientes ad ſucceſsionem & diuiſionem bonorum parentũ, debent trahere ad collationem & diuiſionẽ dotes & donationes habitas vel receptas ab eo parẽte, de cuius ſucceſsione agitur. ¶ Limitatio ad regulã eſt, vt filij poſsint ſe abſtinere ab hæreditate paterna, & eſſe dotibus & donationibus contẽti. ¶ Fallẽtia iſtius limitationis eſt, niſi dos, vel donatio ſit inoſſicioſa, quia tunc in eo quod excedunt legitimam, & tertiũ, & quintũ bonorũ teſtatoris, trahũtur cũ aliis fratribus ad collationẽ. ¶ Sublimitatio & notanda cõſideratio eſt, ꝙ dos vt dicatur inoſſicioſa eius fauore inſpicitur valor bonorũ promittentis eam tẽpore, quo fuit promiſſa, vel ſoluta, vel tempore mortis promittentis. prout elegerit is cui data fuit. ¶ In aliis tamen do-

Concor. nationibus inſpicitur tẽpus mortis tantùm. ¶ Aduerte, quia iſta lex in parte habuit ortum à. l. 14. titulo delas herencias. foro legum. inquãtum loquitur in dote & donatiõe propter nuptias. in aliis tamen donationibus concordãt lex. 3. in parte, mas ſi el padre. titulo. 4. quinta partita. & l. 4. titulo. 15. ſex-

Oppo. ta partita. ¶ Profectò & ſi lex iſta appareat in litera clara ſecundum quoſdam, à quibus in voce audiui: aduocatis eſt difficilis, & videtur contrariari multis legibus voluminis iſtius. dicit enim, quòd filij venientes ad ſucceſsionem hæreditatis parentum debent adducere cum aliis fratribus ad collationem dotes, & omnes donationes eis factas à parentibus, vt traditæ, fiat omnium bonorum & donationum collatio, & diuiſio inter fratres. ¶ Sed in l. 17. cum duabus ſequentibus. & in. l. 21. cum quinque ſequentibus. præter vnã, quæ eſt. 24. ſupra. & l. 9. titulo delas mandas. foro legum. dicunt, quòd parentes poſſunt meliorare vnum vel plures ex filiis vel nepotibus in tertio & quinto bonorũ ſuorum. ¶ Item dicunt, quòd donationes factę ſimpliciter, ideſt, non expreſſo in quo, videntur factæ in tertio & quinto. ¶ Item dicunt, quòd filij debent habere præcipuas vltra legitimam has donationes. igitur ſi mortuo donatore debent trahi hæ donationes ad collationem cum aliis fratibus, ad quid proſunt fieri? profectò nihil. quia omnia tradita ad collationem debent taliter diuidi, quòd vnuſquiſque habeat tantum de hæreditate. per. l. illam. §. fina. C. de collatio. ¶ Item huic legi ponit multum du- Oppo.
bium. dicta. l. 4. titulo. 15. ſexta partita. & d. l. 3. in fine. titu. 4. quinta partita. vbi dicitur. filij non debẽt trahere ad collationem donationes factas cauſa militię, nec cauſa ſtudij, nec libros. hic autem dicitur, quòd omnes donationes debẽt trahi ad collationem. igitur & iſtę donationes factæ cauſa militiæ &c. debent trahi ad collationem: quia qui totũ dicit, nihil excludit. c. ſi Romanorum. 19. d. c. quia circa. de priuile. cũ ſimi. ¶ Propterea poteſt dici, ꝙ So:
iſta. l. reuocat ſupradictas, aut iſta non poteſt ſtare. Sed quia expedit iura iuribꝰ cõcordare. c. cũ expediat. de electio. li. 6. ne iſta. l. corrigat ſupradictas, eã multipliciter intelligamꝰ. ¶ Primò, ꝙ licet omnes donationes trahãtur ad collationẽ: non propterea cõferantur cũ aliis fratribus, ſed ꝙ donatarij extrahunt illas pręcipuas. Sed poteſt dici huic dicto, ꝙ non debet fieri, ꝙ factum non prodeſt: quapropter non debent trahi ad collationẽ, ſi non debent diuidi inter fratres. Vel dic, ꝙ ſi donatarij nolũt adducere ad collationem donationes, quòd poſſunt per ſupradicta iura. ſi tamẽ nolũt eis eſſe contẽti, ſed partem habere de aliis bonis, teneãtur donatarij trahere ad collationẽ omnes donationes. vt. l. iſta. & iſte intellectus eſt magis cõſentaneꝰ literę. ¶ Sed reſtat dubiũ. d. l. 17. ſupra. cum ſimi. quia donatio in tertio & quinto nihil proderit donatario, maximè ſi illud debet habere poſt mortẽ teſtatoris. Iuxta formam tex. in. l. 18. ſupra. ¶ Sed poſſet dici, ꝙ ſatis eſt filiũ habere donationes attinẽtes legitimã & tertium & quintũ bonorũ defuncti, de cuius ſucceſsione agitur. vt in. l. iſta. in parte: y para ſe dezir. ¶ Vel dic tertiò. ꝙ iſta. l. loquitur de dotibus & donationibus propter nuptias, & de aliis donationibꝰ datis in peculium. vt. l. certũ. & ibi docto. & Pau. de ca. ver. in tex. C. fami. her. Bal. & alij in. l. ſi donatione. C. de colla. ¶ Ratio quare dos & donatio ꝓpter nuptias & quod datur in peculiũ debẽt trahi ad collationẽ
2 eſt. quia † dos & donatio propter nuptias ſuccedũt loco legitimę, & cõputantur in partem legitimę. vt de dote eſt tex. in. l. quoniam nouella. & ibi docto.

C.de inoffi.teſta.Bal.in.l.iubemus.C.ad trebellia.
& in auth.res quę.C.cõmuni.ď le.propterea cõfer
tur inter fratres.vt in auth.ex teſtamẽto.C.de colla
tio.melius in.l.3.ti.15.6.pti. ℣ Idẽ dicitur ibi de do-
natione propter nuptias.tenet etiã Bal.in.l.vt libe-
ris.C.ď collatio.& ibi
doct. ¶ Peculium au- **o hija vinierẽˣ a here-**
tem profectitium nõ
eſt ipſius filij,cui datum eſt,licet in ſua ſit admini-
ſtratione:ſed mortuo patre, deſinit eſſe peculium.
& idem eſt de ipſo, ꝙ de aliis bonis hæreditariis,
quia diuiditur pro hæreditariis portionibus inter
fratres.ita dicit Pau.de ca.in.d.l.certum.ver.in tex
tu. C. fami.her. vbi dicit, quòd de lucro acquiſito
per filiũ ex dicto peculio an veniat diuidendũ cũ
aliis fratribus.& Bar.dicit.ꝙ dimidia pars lucri at-
tribuatur labori & operi ipſiꝰ filij, & ſic cẽſeatur
aduentitiũ,& ſuũ propriũ,quouſq; pater vixit.de
buit itaq; habere vſumfructũ dicti lucri, ſed ꝙ alte
ra dimidia attribuatur ipſi peculio,&illa veniat di
uidẽda inter oẽs,inter quos etiã ille idẽ filiꝰ reputa
batur. ℣ Sed Bal.in.d.l.certũ,tenet,ꝙ totum diuida
tur:quia filius cenſetur operatus patri non ſibi.cu
Regula. ius contrarium tenet Pau.de ca.ibi cum Bar. ℣ Ho
die tamen opi.Bal.eſt approbata per.d.l.3.in prin.
titu.15. ſexta partita.vbi dicitur,ꝙ etiã lucra habita
ex peculio,veniũt cum aliis fratribꝰ diuidẽda ℣ Et
ita habes,ꝙ non ſolũ dos & donatio propter nup-
tias,& peculiũ venit diuidẽda,ſed lucrũ habitũ ex
peculio.per.d.l.3.contra Bar.& Pau. de ca.vbi ſu-
Infertur pra. ℣ Hinc eſt,ꝙ dos & donatio propter nuptias
nõ inſinuãtur vigore ſtatuti de donationibus inſi-
nuandis.quia propriè nõ ſunt donationes.tenet in
auth.dotẽ curſu.in ſi.C.de donatio.ante nup. ℣ Li-
cet contrariũ notatur in.l.ſi.§. ſimiliq; modo.& ibi
Bar.C.de iure doti.Idẽ in.l.cũ multę.in prin. C.de
donatio.propter nuptias.nõ cõputatur in numero
donationũ,neq; venit appellatione donationis.te-
nẽt Bar.& Bal.in.d.auth.dotẽ curſu.aliàs incipi.eo
dẽ curſum. ¶ Vel dic quartò, ꝙ donationes trahũ
tur ad collationẽ per iſtã legẽ,ſed nõ donatio ď ter
tio & quinto:quia nõ eſt propriè donatio,ſed prę-
legatũ.vt habetur in auth.vt cum de app. cognoſci
tur.§.illud quoq;.collatio.8.Sali.& alij in.l.quotiẽs.
C.de hęre.inſti. ℣ Sed pręlegatũ nõ trahitur ad col
lationẽ.ſecũdũ Bal.in auth.ex teſtamẽto.1.co. C.de
collatio.facit tex.in.l.à patre.ſecũdũ intellectũ Lu
do.ro.C.de collatio.igitur leges ſupradictę loquẽ-
tes de tertio & quinto nõ includũtur ſub diſpoſitio
ne iſtiꝰ legis, Sed an hoc ſit verũ,vide ibi quę dixi
infra iſta lege in pte las otras donaciones.vbi vide
an omnes donationes trahãtur ad collationem.
x ¶ Vinierẽ a heredar.& tunc nota, quòd taliter
veniẽtes debent aliis fratribus vel cohæredibus fa
cere partem etiam de rebus mobilibus: vel tenen-
tur reſpõdere,pro quanto res illę fuerint æſtimatę.
vt plenè per Bart.in.l.2. quando & quibus quarta
pars debe.lib.10. ¶ Si tamen aliqui veniunt,& ali
qui nõ,quia ſunt abſentes,ſi fiat inter pręſentes par
titio vel diuiſio,non valebit.l.cohæredibus. & ibi
docto.& Bald.C.fami.her.&.d.l.2.quando & qui.
quarta pars.de.li.10.& abſentes poſſunt contra ve-
nire.per.d.l.cohęredi-
dar y partirʸ los bie- bus. ℣ Sed quęro.ali- *Quo.*
qui hęredes nolũt ve-
nire neq; trahere ad collationẽ & diuiſionem ſuas
dotes & donationes,quod erit remediũ contra eos.
Tene,ꝙ poſſunt compelli officio iudicis.vt.l.ſi ſo
3 ror.& ibi doct.C.de collatio. ¶ Qualiter † debeat
formari libellus contra abſentem nolentem venire
ad diuiſionem.dicit Bal. in.d.l. cohæredibus.Bart.
& Bald. in. l. ad officium. C. cõmuni diui. & in.
l. 1. eodem titulo.
3 y ¶ Partir.Not ꝙ † diuiſio vel partitio taliter de-
bet fieri,ꝙ quilibet in re cõmuni partẽ habeat.l.itẽ
labeo. §.1.ff.fami.her.&.l.poſt fratres.de lega.1. te-
nẽt Bal.in.l.nulla.C.de iure doti. ¶ Ratio, quia di
uiſibilis eſt quælibet res in plures partes.l.ſi cui.et
ibi Bart.ff.de ſeruitu. ℣ Niſi ſit ſeruus,iumentum,
furnus,molendinum,& ſimiles res, quæ diuidi nõ
poſſunt.vt.l.10. titu. 15. ſexta partita prope mediũ.
&.l.2. titulo delas lauores.& parti.foro legum.vel
quia commodè diuidi non poſſunt ſine earum de-
terioratione,tũc iudex poterit illas dimittere apud
vnum vel duos,vt ipſi aliis ſatiſfaciant in pecunia,
vel aliàs.per dicta iura. &.l. ſancimus.§. ne autem.
C. donatio. ℣ Contra ſupradicta facit lex ſcimus. *Oppo.*
C. de inofficio. teſtamẽ. &.l.20.ſupra.vbi dicitur,
quòd portio hæredis non ſoluitur in pecunia, ſed
in rebus hæreditatis. ℣ Solutio. dicta. l. ſcimus. in *So.*
§.ſancimus. C.de inofficio.teſtamen.&.d.l. vigeſi-
ma.loquuntur in caſu,quo legitima poteſt ſolui de
corpore hæreditatis ſine deterioratione rerum hæ-
reditariarũ.aliàs tota debet remanere penes vnum
vel duos & ipſi ſatiſfaciunt aliis in pecunia, vel a-
liàs, vt ſupra dixi. & habetur in lege ſecunda.titu-
lo delas lauores y particiones. foro legum. & in. l.
1.& ibi Barto.& Bald. C.communi.diui.tenet Bal.
in.l. ad officium. eodem titulo. vbi dicit,ꝙ diuiſio
rei,quæ cõmodè diuidi non poteſt, fieri debet,ad-
iudicando vni totam rem, qui pretium eius ſoluat
ſocio. ¶ Item ea quæ ſunt in nominibus,non reci
piunt diuiſionem,quia à iure ſunt diuiſa. l.ea quæ.
C.fami.her. ℣ Forma enim,quæ poteſt dari,vt res,
quæ commodè diuidi non poſſunt,diuidantur,po
nitur in ſpe. de iudi.§. quarto.Innocentius in cap.
4 audita. de reſtitutio. ſpol. ¶ Sed quæro qualiter † *Quo.*
vnus poteſt alterum prouocare ad diuiſionem, &
qui poſſunt prouocare,& prouocari,& quæ ſit for
ma diuiſionis.diſtingue.Aut omnes ſunt maiores,
aut omnes minores. Aut aliqui maiores. ¶ Primo
caſu dic,ꝙ ſi vnus eſt maſculus, alter fœmina,maſ-
culus diuidit, & fœmina eligit partem. tenet Bart.
in dicta. l. 1. de his qui ſe deferunt. libro decimo.

℣ Si

¶ Si omnes ſunt maſculi, diuiſio debet fieri per maiorem natu: vt minor optet & eligat partem, & hoc de conſuetudine, nõ de iure cõmuni. ſecũdũ quod debet fieri diuiſio ſorte. per. d. l. 52. ti. delas lauo. & pti. fo. le. & l. trib⁹. & ibi Bal. ff. de iudi. & l. 2. §. 1. C. cõmunia dele. & tunc diuiſio debet inter eos æqualiter fieri, vt vnus eligat, & alter optet per dicta iura & per. l. 1. C. cõmuni diui. & ſic ſeruabitur æqualitas inter eos. tenet Bal. in. l. ſi maior. C. cõmuni diui. per. d. l. 2. quando & quibus quar. pars debe. li. 10. ¶ Et tunc poteſt alter alterum prouocare. l. 2. §. dubitandum. ff. fami. her. & l. 8. & 12. ti. delas lauo. & par. fo. le. & l. 2. ti. 15. ſexta parti. in principio. & talis diuiſio valet inter eos, niſi in caſu legis. ſi ſoror. & l. ſequẽti. C. de collatio. & l. maioribus. C. cõmunia vtri. iudi. vt ſi per fraudem vel dolum facta fuit diuiſio. vt ibi. ¶ Secundo caſu ſi omnes ſunt minores, poteſt alter alterum ꝓuocare, & tenebit collatio, & diuiſio ĩter eos facta, quãuis iudicis decretũ nõ interueniat. per legẽ. inter pupillos. ff. de aucto. tuto. tenet Bal. in. l. 1. C. ſi aduer. trãſactio. Tu tamẽ vide & tene qđ habetur in. l. inter omnes. C. de prædiis mino. ¶ Tertio
5 caſu eſt dicẽdũ, ꝙ † aut minor prouocat maiorẽ, & nõ poteſt. vt. l. fi. & ibi doct. & Bal. C. cõmuni diui. ¶ Niſi ſocius maior ſit rixoſus. vt. l. inter pupillos. & ibi Bar. probatur in. l. quod dicitur. ff. de tutelis. ¶ Aut maior prouocat minorẽ, & tũc vide Bal. in. d. l. 1. C. ſi aduer. tranſa. & l. fi. C. cõmuni. diui. & d. l. pe. C. de prædiis mino. vbi dicit, ꝙ maior prouocat minorẽ ſine decreto, & tenet diuiſio. ¶ Si tamẽ fratres nõ ſe cõueniũt in diuiſione, cõpelluntur ad locãdũ rẽ cõmunẽ. vt. d. l. 2. in fine. ti. delas lauo. & parti. fo. le. vel ad diuidendũ iuxta formã ſuperius traditã. tenet Bal. in. l. 1. §. ſi duobus. in fine. C. cõmunia dele. ¶ Quid enim ſit partitio, vel diuiſio, & commodũ prouenieus ex diuiſione. habetur in. l. 1. titu. 15. ſexta partita.

nes [z] de ſu padre [&] o de ſu madre [ꝯ] o đ ſus aſcendientes [a] ſean obligados ellos y ſus herederos [b] a traer [c] a collacion [d] y parti

z ¶ Los bienes. Not. ex. l. iſta, qa ſentit, ꝙ hęreditas adita nõ dicitur ampli⁹ hęreditas: ſed bona paterna, vel materna, vel bõa hęredũ. cõcor. tex. ĩ. §. 1. ĩſti. ex q. cau. manu. nõ po. notat gl. in. l. ei⁹ q in ꝓuĩcia. ver. ꝙ ſi ſibi. ff. ſi certũ peta. tenet Bar. ĩ. l. titi⁹. in princi. ff. ad trebellia. & in. l. ſi qs ſeruũ. §. fi. đ lega. 2. ¶ Hęreditas enĩ dicitur: quãdo petitur ab hæredę. ſecũdũ Bal. in. l. fi. 52. co. ver ſecũdo q̃ro. C. đ petitio hære. notatur in. l. ſu⁹. C. de repu. hęre. ¶ Itẽ tũc dicitur adiri: quãdo hęres agit ad eã, vel ſi dicit hęreditatẽ ad ſe ptinere. tenet Bal. vbi ſupra. & Bar. in. l. gerit. ff. de acqui. hęre. & in. l. fili⁹. ff. de tute.
Contra. ¶ Cõtra hoc facit. l. 21. ſupra. vbi dicitur, ꝙ filij poſſunt repudiare paternã hæreditatem, & adire legatũ. & idẽ ſentit lex. fi. §. ſin autem. & ibi Bal. C. đ bonis q; libe. ¶ So. dicta. l. 21. non eſt contra, quia ibi
Solutio.

hæreditas nondũ erat repudiata, ideo añ repudiationẽ dicitur ibi hæreditas: poſt repudiationẽ vero dicũtur bona vacãtia, nõ hęreditas. l. poſtquam. in principio. & ibi Bar. ff. vt lega. nomi. caue. ¶ Quãdo dicatur hęreditas: quãdo dicãtur bona. vide per gl. & doct. in. l. 1. §. veteres. ff. de acqui. poſſe. & ĩ. l. per ſeruũ. ff. de acq. hęre. ¶ Quęro ad quid prodeſt, ꝙ dicatur hæreditas, an bona. vide notanter per Bar. & ibi habetur in. d. l. ſi quis ſeruũ. & in. d. §. veteres. & in. l. hęres p ſeruũ ff. de acqui. hęre. vbi aſſignat maximã differẽtiã. vide quę in hoc dixi in. d. l. 21. ¶ Et nota vnũ effectũ ſatis ſingularẽ, ꝙ filia excluſa per ſtatutũ à ſucceſſione patris, poteſt ſuccedere fratri mortuo poſt aditã hęreditatẽ paternã. ſecũdũ doc. in. ver. veteres:
6 & ¶ De ſu padre. eo. ſ. defuncto. qa † in vita filij ſui nõ poſſunt diuidere paternã hęreditatẽ. ¶ Ratio. quia in vita patris nõdũ eſt integrũ i⁹ queſitũ filiis in ea. vt per doct. in. §. ſui. inſti. de legi. hęre. Dictum
¶ Patre volente, poterit in vita hæreditatẽ ſuã inter filios diuidere. per. l. quotiens. C. famil. her. & tunc diuiſio operatur inſtitutionẽ eorũ. vt ibi glo. Limita.
7 ¶ Sed qa dixi, ꝙ † diuiſio facta vt ſupra in vita patris operatur inſtitutionẽ: eſt verũ, quãdo pater aſſignat cuicũq; partẽ ſuã legitimã. vt. l. parẽtibus. & ibi Bar. C. de inoffi. teſta. ¶ Si tñ pater nõ diuiſit hæreditatẽ, ſed diuidi pręcepit: tene ꝙ ita debet fieri, ſicut p̃cepit. ſecũdũ Bar. i. l. cũ pater. §. dulciſſimis. de lega. 2. & in. l. lucius. i principio. ff. ad trebellia.
ꝯ ¶ De ſu madre. tũc viuẽte patre fit diuiſio bonorum matris authoritate patris, & decreto iudicis.
8 quia diuiſio † eſt quædã ſpecies alienationis, in qua requiritur iudicis decretum. l. non ſolũ. C. de prædiis mino. notatur in. §. pupillus. inſti. de inutili. ſtipulatio. & in. l. etiam. in principio. ff. de mino. tenet Bal. in. l. generaliter. in fine principij. ver. extra ego quæro. C. de ſecun. nup.
9 a ¶ De ſus aſcendientes. Qualiter † bona aſcendentium diuidantur inter deſcendentes: & econtra dixi in. l. 6. ſupra.
b ¶ Sus herederos. Nota, ꝙ ſicut ius petendi collationem tranſit in hæredem. per. l. ſi maritus. C. de collatio. ita tranſit contra hæredẽ. vt hic. ¶ Habes itaque, ꝙ ius conferendi tranſit in hæredẽ & cõtra hæredem actiue & paſſiue. vt. l. cum emancipati. in principio. ff. de collatio. notatur in. l. 1. §. ibidem. ff. eodem. & in. l. illam. C. de colla.
c ¶ Traer. ſcilicet. conferendo: vel tantum minus recipiendo. vt. lege. 1. §. quo a nobis. C. de rei vxor. actio.
d ¶ Collacion. Materiam collationũ tradũt quaſi omnes doct. in. l. nec emãcipati. C. de collatio. & in. l. fi. eo. ti. pręter Bal. qui eã tractat p totum. C. de collatio. ſed quia iſtius voluminis hęc eſt principa

lior lex

lior lex in materia collationū: dicā ſuper ea aliqua
neceſſaria ſaltē pro iuuenibꝰ. ⁋ Et primò eſt viden
10 dū † qd ſit collatio. ⁋ Secūdò, quo iure ſit introdu-
cta. ⁋ Tertiò, ad quid ſit inuēta. ⁋ Quartò, an colla-
tio ſuppleat voluntatē defuncti. ⁋ Quintò, q̄ ſit or-
do collationis. ⁋ Sextò, q poſſunt cōpelli ad colla-
De.1. tionē. ¶ Quo ad primū dic, ꝙ collatio, eſt rei pro
priè in cōmuni latio, diuidēda, ꝓ hæreditariis por-
tionibꝰ. vt. l. illā. §. fi. C. de collatio. tenet Bal. in. l. ſi
emācipati. vltima col. ver. & qa doc. cōgregant. eo.
ti. de collatio. & hoc modo ſumitur in iſta materia
verbū, collatio. & habet in ſe differentiā ſicut pro-
pria & ſeparata ſpecies ab aliis collationibus. ⁋ Di
citur etiam collatio, reſignatio rei communis, quæ
etiam extraneo cohæredi fit. vt. l. ſi donationē. C.
de collatio. de qua fit mentio in. l. certum. C. fami.
her. & in. l. frater à fratre. ff. de conditio. inde. & in.
De.2. l. tres fratres. ff. de pactis. ¶ Quo ad ſecundū. quo
iure ſit introducta aut inuenta collatio. vide plenè
De.3. per Bal. in rubrica. C. de collatio. ⁋ Quo ad tertiū.
dic, ꝙ eſt inuenta collatio ratione æqualitatis ſeruā
dæ. l. 4. ti. 15. ſexta parti. tenet Bal. in. l. illud. in prin
cipio. C. de colla. ¶ Et no. ꝙ bonorū collatio habet
locū: etiā quādo ſuccedıtur ab inteſtato. l. 2. ti. 15. in
principio. ſexta parti. tenēt. glo. & Bar. in. l. 1. §. ſi ex
dodrāte. ad finē. ver ſecundo quæro. ff. de collatio.
& in. l. pater filiū. vltima. q. ff. d collatio. do. ¶ Ad
De.4. quartā particulā vide Bal. in. d. rubrica. 1. col. ver. ſe
De.5. quitur vltimò. vbi dicit, ꝙ ſic. ¶ Quo ad quintā p-
tē, quid ſit ordo collationis, tene ꝙ collatio eſt petē
da per hęredē. qa ius petendi, vt ſupra dixi, trāſit in
hęredē. vt habetur in. l. ſi maritꝰ. & ibi Bal. C. de col
latio. ¶ Et no. ꝙ cogitur quis facere collationē, qn̄
ei denegat actio. l. poſthumo. & l. filiæ. la. 2. ibi Bar.
De.6. C. de collatio. ¶ Quo ad ſextā partē, q poſſunt cō
pelli venire ad collationē. iſta. l. dicit, ꝙ filij, & eo-
rū hæredes. Tu dic, ꝙ poſſunt cōpelli oēs, quibꝰ le
gitima debetur. l. 3. d. ti. 15. ſexta parti. cū ſequēti. &.
l. 14. ti. de las herē. fo. le. & authē. ex teſtamento. &.
l. filiæ dotē. C. de collatio. tenet Bal. in. d. l. ſi emāci-
Infertur pati. 2. col. ver. & vnū ſcias, in fine. ⁋ Ex quo infero,
ꝙ iſta lex nō habet locū, cū ſuccedıtur fratri, vel ſo
rori, vel extraneo: quia inter eos non habet locum
collatio. vt per Bar. vbi ſupra. & in. l. filiū. §. videa-
mus. ff. de cōtrata. de quo infra latius dicitur. ⁋ Itē
quando emācipatus non facit iniuriam ſuo. vt. per
Bar. vt ſupra. ⁋ Itē quādo aſcendentes ſuccedūt de
ſcēdentibꝰ. ⁋ Neq; in ſucceſſione per vnde cogna
ti. vt per Bal. in. d. l. ſi emancipati. 1. col. ver. ex præ-
dictis no. tres cōclusiones. C. de collatio. ¶ Ex hoc
dicimus, ꝙ collatio inter nepotes ex filio inſtituto
in legitima & hæredes aui paterni vniuerſales, nō
habet locū, quia eis nō debetur legitima ab auo, in
uēto patre eorū. vt per Bal. in. d. l. ſi emācipati. ver.
& vnū ſcias. ⁋ Itē non habet locū in erronea ſucceſ
ſione. l. filiꝰ. & ibi Bar. in principio. ff. de collatio.
do. & d. l. 2. ti. 15. ſexta parti. ⁋ Itē nō habet locū in
aduētitijs: neq; in caſtrenſibus vel quaſi. l. 3. ti. d las
donacio. quinta parti. & l. 5. ti. 15. ſexta partita l. fi. &
ibi doc. & d. l. filię. C. de collatio. ⁋ Itē non fit col-
latio de relictis in teſtamēto. vt. l. à patre. & ibi Bar.
& Bal. C. de collatio. vbi Bal. ſumit regulā in mate-
ria collationum dicens, ꝙ veniens titulo ſingulari,
no tenetur conferre. & facit pro eo. l. vltima. ff. de
collatio. do. ſed de relictis in teſtamēto. dic vt ſuprà
glo. 1. ⁋ Item fallit in acquiſitis poſt mortem teſta-
toris. vt. d. l. 3. ti. 15. ſexta partit. & l. 7. tit. de las lauo.
& particio. ſo. le. & d. l. ſi donatione. C. de collatio.
⁋ Fallit etiam quando pater præcepit ne computa
retur. vt. d. l. 3. prope medium cum ſimi.
e ¶ Particion. Optimè legiſlator prius hic fecit
mentionem de collatione, quàm de diuiſione: quia
prius fit collatio, quā diuiſio. l. ſi ſoror. C. de colla-
tio. ¶ Diuiſio etenim non cadit, niſi vbi eſt cōmu
nio. l. & ſi fortè. & ibi Bar. ff de rebus eorū. ¶ Sed *Qō.*
11 quæro † quid eſt partitio. Item quanto tēpore tol-
latur. Item an diuiſio inter fratres tollit ius accre-
ſcēdi. ⁋ Quo ad primum dic, ꝙ partitio eſt diuiſio,
quam faciunt homines inter ſe de his, quæ habent
in communi per ſucceſſionem, vel aliàs. l. 1. ti. 15. ſex
ta partita. vbi vide cōmoda prouenientia ex diui-
ſione quando fit iuridicè.

Adde. ⁋ Aduerte, ꝙ in. l. 1. titu. 15. ſexta par-
tita. ponit cōmoda, quæ proueniunt
ex diuiſione. ⁋ Not. quęro ſi plures
filij promiſerunt patri cum iuramēto communiter
cōmorari vſq; ad certū tempus, pùtà decem annos,
& vnus iſtorū filiorum moriatur, an eius filius ſine
reatu periurij poſsit ad diuiſionē prouocare. Iſtā
quæſtionem mouet Georgius natā. in repe. c. quan
uis. 21. col. in. ver. ſupraſcriptæ q̄ſtioni. de pactis. in
ſexto. vbi dicit, ꝙ ad deciſionem iſtius quæſtionis
primò videndum eſt, nunquid pater poſsit iubere
filiis, vt cōmuniter morentur vſq; ad certum tem-
pus. Et primò dicit ꝙ nō. quia licet teſtator iubeat
pupillū apud aliquem morari, à matre tamen illud
præceptum ſeruari non debet, ſi pupillo non expe
dit. vt. l. ff. vbi pupillus edu. debet. ſed cōtrarium vt
ipſe dicit. tenet Bar. in. l. quintus. per illum textum.
ff. de annuis lega. vbi etiam quærit, quid importāt
illa verba communiter morari: an intelligantur re-
ſpectu bonorum vel habitationis perſonarum. de
quo ibi per eum, & plenius per eundem in conſil.
168. incipiente. quidam habens bona communia.
Vltimò ſuper hoc dicit. ꝙ Oldra. conſilio ſuo. 41.
quod incipit. factum tale eſt. videtur tenere, ꝙ tale
præceptum patris non valeat: quia nemo compel-
litur ſtare in communione. vt. l. fi. C. communi di-
ui. l. inter omnes. C. de prædiis minorum. Et ſi Ge-
orgius natan. alleget Oldra. conſilio. 41. voluit di-
cere conſilio. 241. & multum ad hoc facit. dicta. l. 1.
titulo. 15. ſexta partita. ibi dum dicit, viene ende
gran prouecho. Deinde vide quæ dicit Geor. natā.
vbi ſupra, verſicu. ſed poſito. & quod hic dicitur.

⁋ Quo

¶Quo ad ſecundum. dicit Bal. in.l.licet.1.q.C. de
iure delibe.vide ibi per eum. ¶Quo ad tertiũ, an
diuiſio inter fratres tollat ius accreſcẽdi. vide Bal.
in.l.1.in fine.C.quando non peten.par. ¶Sed no-
12 ta,ꝙ † ſi in diuiſione vnus cohæredũ ſit deceptus,
poterit petere vt iterũ
fiat diuiſio.per.l.ſi ſo-
ror.C. de collatio. &.

ciō [e] la dote [f] & dona

l.tres fratres.& ibi doct.ff.de pactis.&.l.maioribus
C.communia vtriuſ.iudi.l.8.in fine.titulo.delas la-
13 uo.& parti ſo.le. ¶Itẽ quæro † domus vel fundus
Quæſtio communis eſt diuiſus inter fratres, nunquid alter
poſsit trãſire per partem alterius.Bar.tenet ꝙ non,
in.l.via.§.quicunq;.ff.de ſerui.ruſti.prædio. niſi ei
debeatur ſeruitus per conditionem, vt ibi per eun
dem Bar.

Adde ¶Vlterius in materia ſormo vnam
quæſtionem,de qua per Oldra.con-
14 ſilio.241.& eſt † paterſamilias habẽs
duos filios,& ex vno filiorũ duos nepotes, vtrun-
q; filiorum iurare ſecit in ſui præſentia,quòd poſt
mortem ipſius vſq, ad decem annos non diuide-
rent hæreditatem paternam:poſt lapſum verò de-
cẽnij ſi vellẽt poſsint diuidere quandocũq;.& per
hoc iuramentum præcauere voluit identitatem
hæreditatis, ne diuiſa videlicet dilaberetur. mor-
tuus eſt pater. vnus filiorum videlicet pater nepo-
tum ſactus eſt monachus & confeſſus.vel quia na-
turaliter deceſſit.ali⁹ de nouo incepit habere guer-
ras ratione quarum hæreditas pro indiuiſo poſ-
ſeſſa per rapinas & per incendia quotidie deuaſta
tur & magis deuaſtari in poſterum dubium non
exiſtit.nepotes petunt hęreditatem diuidi nolen-
tes partem ſuam ratione patrui deuaſtari. patruus
conſentit, dum tamen non obſtet pręſtitum iura-
mentum.quęritur quid iuris.Oldra. vbi ſupra.non
obſtante iuramento cõcludit pluribus rationibus,
ꝙ hæreditas poteſt diuidi inter patruũ & nepotes.
¶Primò.quia dictum iuramentum fuit merè per-
ſonale quãtum ad perſonas iurantium,ꝙ ſolas per-
ſonas iuramẽtum afficit.ita ꝙ non tranſit ad perſo-
nas nepotum niſi quo ad obſeruantiam obligatio-
nis pręuenientis ex ipſo iuramento.vt.c.per tuas.de
arbitris.ibi dum dicit.quia iuramento ſuo ſeipſum
perſonaliter non eccleſiam poterat obligare. & fa-
cit in argumentum tex.in.c. veritas.de iureiuran.
¶Secundò, quia dictum iuramentum fuit ex cer-
ta ſcientia præſtitum.ſ. ne dicta hęreditas diſsipare
tur: & iſta fuit cauſa quæ mouit dictum patremfa-
milias ad inducendum filios ſuos ad pręſtandum
dictum iuramentum,quę cauſa nunc ceſſat, & eius
effectus. ¶Imò cauſa contraria & eius effectus ſu-
peruenit.ſ. quòd ipſe patruus dictorum nepotum
guerras ſuſcitauit intantum, ꝙ inimici ſui propter
guerras huiuſmodi dictam hęreditatem multiplici
ter diſsipauerunt.& diſsipant omni die. & ſic iura
mentum intelligitur eſſe pręſtitum,ſi eadem cauſa
propter quam pręſtitum fuit ſeu eius res in eodem
ſtatu perſeueraret in qua erat,bene fuit iuratum.
Quia non eſt veriſimile dictum patremſamilias
communionem per dictum tempus voluiſſe dura-
re,ſi ſciuiſſet,vel cogitaſſet,quòd dicta communio
fuiſſet cauſa diſsipationis vel conſumptionis, vt
pręmittitur,dictę hæreditatis.vt.c.ne quis arbitre
tur.circa finem.22.q.2.&.l. cum quis.ff. de ſolutio.
¶Tertiò,quia dicti nepotes petunt diuidi dictam
hæreditatem,& eorũ patruus,qui pręſtitit dictum
iuramentum, vult, & conſentit, ꝙ diuidatur.ipſi
nepotes & patruus poſſunt ſibi ad inuicem remit-
tere iuramẽta:quia remiſſione ſacta abſq; metu per
iurij poſſunt poſtea hæreditatem prædictam diui-
dere:cùm dictum iuramentum tantùm in fauorem
& commodum ſuerit introductum. vt.c. præterea.
el.1.de ſponſa. &.c.conſuluit. de vſuris. facit quod
not.Inno.in.c.pręterea.el.2.de appellatio. ¶Tu ad
de vltra Oldradum. quartam rationem & eſt.ne-
15 mo ſanę mentis ignorat,quòd † diuiſio facilius per
mittatur, quàm alienatio.nam ſunt diuerſa præ-
terea appellatione diuiſionis non venit,nec econ-
tra.l. ſi quòd fundo.&.l. ſiue apud acta. C.de tran-
ſactio.c. nulli. de rebus eccleſię alie. vel non. licet
Bal.in.l.1.C.ſi aduer.tranſa.dicat, quòd diuiſio eſt
ſpecies alienationis. ſit enim ſpecies alienationis
vel non,facilius permittitur,vt dixi,diuiſio,quàm
alienatio: ſed alienatio contra iuramentum de alie
nando,maximè iuſta cauſa vrgente, vel neceſſaria,
valet ſecundum Inno.in.c.dilecto.2.col. in.ver. ſta
tum.de præben.dum tamen alienatio ſit moderata:
vt tenet idem Inno.in.c. dilectus. de iureiuran. &
Bald.in verſi. iurauit quis. ¶Igitur ſi contra iura-
mentum ex iuſta cauſa vel neceſſaria poteſt res
alienari, eadem ratione,& multò ſortius præſtito
de non diuidendo ex cauſa neceſſaria poterit diui
di. ¶Quinta ratio poteſt aſsignari,quòd ſi ex iuſta
cauſa poteſt res prohibita alienari vel diuidi, vt di
ctum eſt ſupra, iuſta cauſa excuſat à periurio. vt.
l.fi. & ibi doctores ff. qui ſatiſda. cogan. vbi dom.
Alex.ad finem.& Bal.in.l. obſeruare.§. proficiſci.
2. col.ff. de officio procon. & lega. ¶Sextò iura-
mentum fuit pręſtitum ex certa cauſa(vt diximus)
in principio quæſtionis: & tunc certum eſt,quòd
ceſſante cauſa, ceſſat & iuramenum.c.cum ceſſan-
te. de appel.l. adigere.§. quamuis.ff. de iure patro.
Oldra.conſilio.123. & Bald. in.l. generaliter.3. col.
verſi. ex prædictis determinatur.C. de epiſ.& cle.
16 igitur.&c. ¶Poſtremò nota,ꝙ † iſtud nomẽ, par
ticion,eſt nomen generis, non contractus nomina
tus,neq; innominatus.tenet Bar.in.l. diuiſionis.ff.
de pactis. ¶Sed Bal.contra in rubrica.C. de rerum
permu. vbi dicit, ꝙ eſt contractus nominatus.per.
d.l.ſi diuiſionis.vide ibi per eum.

f ¶La dote.cõcordat.l.14.ti.delas.herẽ.ſo.le.&.l.
3.ti.15.ſexta ptita.&.l.filiæ dotem.l.vt liberis.& au
thẽ.ex teſtamẽto.&.l.dotis.& authẽ.quod locũ.C.
de

17 de collatio. ¶ Sed quæro † qualiter debent confer
Qō. ri dos & donatio propter nuptias. Breuiter dic. ꝙ
aut loquimur in hæreditate paterna. aut extranea;
putà fratrum, & aliorū. ¶ Primo caſu diſtingue,
Aut loquimur in dote promiſſa tantū, & non ſolu
ta: aut in dote promiſ

ció ꝑpter nuptias [g] y

ſa & ſoluta, & à filia
recuperata. aut in do-
te promiſſa & ſoluta, & à filia non recuperata, aut
in dote promiſſa & ſoluta, & a viro conſumpta.
¶ Primo caſu eſt dicendū, ꝙ dos promiſſa & non
ſoluta confertur liberando, & de indemnitate pro
mittendo. l. ſi pater. C. de collatio. ¶ Secundo caſu
fit collatio dotis re ipſa ponendo dotē in cōmuni.
l. filiæ. la. 1. eo. ti. vel dic, ꝙ imputatur in legitima fi
liç. l. 1. §. quo à nobis. C. de rei vxo. actio. et eſt caſus
in. l. iſta. ibi. la dote que ouiere recebido. ¶ Tertio
caſu confertur dos tantū minus recipiēdo de hære
ditate patris, quātum eſt dos. & ita loquitur. d. l. do
tis. & imputatur in legitima quā habet de hæredita
te patris. l. quoniā nouella. C. de inoffi. teſta. & ibi
doct. & Bal. in. l. iubemus. C. ad trebellia. & in au-
Limita. thē. res quç. C. communia de lega. ¶ Quod intelli
ge, ſi dos à patre profecta datur viro. Si tamē pater
dotem dedit tertio, vt illam traderet filiæ, & eius vi
ro: & in poteſtatē iſtius tertij eſt cōſumpta & per
dita, vel quia aliàs dos non peruenit ad filiam, vel
ad generū: filia nō tenetur talem dotem trahere ad
collationem, tātū minus recipiendo de hæreditate
patris, ſed cōſeqtur integrā legitimā: quia imputari
debet patri dotē non tradēti filiæ, nec eius viro. ar
gu. tex. q bene ad hoc facit in. l. 13. ti. 11. quarta parti.
¶ Et d. l. dotis. cū authē. quod locum. C. de. collatio:
debēt intelligi vt ſupra. ſ. in caſu, quo dos data eſt
filiæ, vel eius viro, vt ipſa debeat dotē conferre, tan
tum minus recipiendo. & iſte erit optimus intelle
ctus ad. d. l. dotis. cum ſimi. ¶ Quarto caſu. ſ. in do
te promiſſa ſoluta et à viro cōſumpta: eſt diſtinguē
dum ¶ Aut mulier poteſt imputari, ꝙ dotem non
petiit: & iſto caſu ſibi nocet. ¶ Aut non: & tūc ſuf
ficit mulieri cōferre actionē, licet inanē. vt. d. authē.
quod locū. ¶ Aut loqmur in dote legata à patre:
& non confertur. vt. l. huiuſmodi. §. cū pater. & ibi
Bar. de lega. 1. tenet Bal. in. l. filiæ legatorū. C. de le-
18 ga. ¶ Aut dos † fuit data nepti per auum, & in hoc
eſt maxima dubitatio. nā glo. ordinaria & notāda
in. l. dedit dotē. ff. de collatio. bono. & Bal. in. d. au-
thē. ex teſtamēto. pe. col. ver. tertio quçro. C. de col
latio. tenet ꝙ non confertur. per. d. l. dedit dotem.
¶ Sed ipſemet Bal. in. l. illā. in fine. ver. modo quç
ro. C. de colla. tenet, ꝙ cōferatur. quia ex quo impu
tat dotem propriā in legitima, per. d. l. quoniā no-
uella. ergo confert. vt. l. illud. C. de collatio. ¶ Pro
fectò quçſtio eſt dubia, quia iura multū vrgēt pro
vtraq; parte. tamē videre meo iſta lex ſubtiliter in
ducta decidit dubium. quia dicit ꝙ ſi filius vel filia
volunt venire ad hæreditatē paternā, vel aliorum
aſcendentiū: & ſic auorum ſuorū: debēt trahere ad
collationē dotes & donationes propter nuptias, &
alias donationes receptas ab eo, de cui⁹ hçreditate
agitur. quaꝓpter ſi neptis venit ad ſucceſſionē hç
reditatis, debet trahere ad collationē dotē, quam

las otras dõaciões [h]

ab eo recepit. ¶ Et hoc
modo intelligitur opi
nio. Bal. in. d. l. illum.
nam tunc debet dos neptis imputari in legitimam
per. d. l. quoniā nouella. & per ea, quç dicit Bald.
in. l. iubemus. C. ad trebellia. & in. d. authē. res que.
C. communia de lega. ergo confertur. ¶ Si verò ne-
ptis nō venit ad ſucceſſionē aui, eo ꝙ pater ipſius
neptis viuit: tunc non cōpellitur dotem conferre,
nec in legitimā computare: quia ei legitima nō de-
betur à patre viuente. vt dixi. & tenet Bal. in. d. l. ſi
emancipati. ver. & vnum ſcias. & . 2. col. ver. ex prç
dictis nota tres cōcluſiones. C. de collatio. ¶ Et iſto
caſu intelligitur dictū Bal. in. d. authē. ex teſtamen
to. per. d. l. dedit dotē. tunc verò dos filiç nō imputa
tur in portionē patris. ſ. cū auus dotat neptē viuo
patre ipſius: quia non videtur filio datū, quod ne-
pti datur. ¶ Filij verò debēt trahere ad collationē
quod eis reperitur datum, non quod aliis datū eſt.
nam ſi contēplatione eorum datum eſſet vt hic eſt
tex. clarus. quia dicit, ꝙ filij debent trahere ad col-
lationem dotes receptas ab eo, de cuius hæreditate
agitur. tenēt doct. in. d. authē. ex teſtamēto ſignāter
Ludo. Ro. ¶ Maximè quia donatio prçſumitur fa-
cta contēplatione eius cui fit. ſecūdum Bal. in. l. 3.
C. q ad liber. pro. non licet. vbi eſt tex. ſingularis
ſecūdū eū in. ver. quç teſtamento. ſ. ꝙ quādo aliqd
legatur vel relinquitur alicui, prçſumitur propria
eius contēplatione relictū, non alterius. ¶ Quod
puto locum habere in rebus donatis. ¶ Quæritur Qō.
quid in dote data à fratre ſorori, an debeat confer
ri fratribus, an imputent ſibi. Bal. in. l. in principio.
C. de legi. hçre. dicit, ꝙ dotis collatio non fit per ſo
rorem fratri, à quo fuit dotata. ¶ Sed idē Bal. in. d.
authē. ex teſtamento. pe. col. ver. ſecūdo quid ſi do
tat. dicit, ꝙ ſi frater dotat ſororem ex vtroq; paren-
te, nō imputat dotē in legitima, neq; transfert eam
fratribus, eo ꝙ non fecit dolo, vel culpa, ſed ductus
charitate. l. cū plures. §. fi. ff. đ admi. tu. & hoc quan
do viuo patre dotauit ſororem. Si tamē patre mor-
tuo, nihil potuit facere in præiudiciū fratrum: niſi
eis conſentientibus. ¶ Aduerte, quia iſta quçſtio
pendet ex illa. ſi frater dotando ſororem videatur
dotaſſe de ſuo, an de bonis ſororis. quia de ſuo non
imputat. ſi de bonis ſororis, imputat ſorori. vt per
doct. & Bal. in. l. fi. C. đ dotis pro. ¶ Vlteri⁹ quçro, Qō.
an intra primogeniturç veniāt in collationē. Bal. in
d. authē. ex teſtamēto. de colla. ver. decimūoctauū
capitulū. monet iſtam quçſtionem. & tenet ꝙ non
conferuntur, quia ea forma relinquitur, vt nō diui
dantur. nam talia iure nō recipiūt ſectionē, & ideo
ea conferri impoſſibile eſt. argu. tex. in. l. quædam
mulier.

mulier.ff.ſami.her.&.c.licet.de voto.cui Ludo.de
Ro.addit tex.in.c.imperialem.§ prętereа.de prohi.
ſeu.alie.per Fede.vſi ſeu. ℣ An autē.& quando tam
de iure antiquo: quàm nouiſſimo habeat locum col
latio: & quando non. vide plenè per Bar. Ange.&
Ludo.de Ro.& alios in.d.l.ſi emancipati.& in.l.ſi.
C.de collatio. ¶ Vltimò quęro. in bonis parentū,
de cuius ſucceſſione agitur, reperiuntur inſtrumē
ta emptionis ſundorum, prædiorum, priuilegia, &
alię quāplures ſcripturę: eſt dubium, qualiter ſcri-
pturæ iſtę diuidātur inter hæredes. Vide tex.ſatis
notandum in.l.7.ti.15.ſexta parti. vbi dicitur, ꝙ ha-
bens maiorē partem, debet habere priuilegia, & a-
lias ſcripturas in depoſito, & debet facere copiam
aliis fratribus, cùm opus fuerit. Sed ſi omnes ſunt
in ſucceſsione æquales, debent eſſe ſcripturę pe-
nes maiorem natu, honore, & ſama: aliàs ſorte de-
terminabitur apud quem ſcripturæ remanebunt.
vt ibi.

g ¶ Donacion propter nuptias. qa ſicut dos, ita
donatio propter nuptias cōfertur. vt hic eſt tex. cō
cor.authē.ex teſtamēto.C.de collatio.&.l.14.ti. de
las heren.ſo.le.&.l.vt liberis.C.de collatio. tenent
doct.in.l.ſi.C.communia vtri.indi.Bald. in.l.iube-
Quæſtio. mus.C.ad trebellia. ¶ Sed quæro qualiter dos &
donatio propter nuptias trahātur ad collationē, &
quando. tex.in.d.l.14. diſtinguit. ꝙ ſi donatio pro-
pter nuptias: vel dos data ſit à patre de bonis ipſi⁹
patris, debet cōferri, & ad collationem trahi, mor-
tuo patre. eodem modo ſi dos vel donatio propter
nuptias data ſit à matre de ſuis bonis: nā confertur
inter fratres, mortua matre. ſed ſi dos vel donatio
propter nuptias data eſt ab vtroque: vno tantū de-
functo, medietas dotis & donationis confertur. ſi
tamen agitur de ſucceſſione alterutrū, tota dos, vel
donatio propter nuptias cōfertur. vt.d.l.14. ℣ Quā
do pater videatur dotare de bonis ſuis. & quando
mater. & quando de bonis cōmunibus vide in.l.3.
inſra & ibi dixi.

h ¶ Las otras donaciones. Nota. ex iſta. l. regulā
19 generalem. ꝙ † non ſolum dos & donatio propter
nuptias, ſed omnes donationes trahuntur ad colla-
Concor. tionē. concordat.l.3.ti.3.quinta partita &.l.3.&.4.
ti.15.ſexta parti.&.l.illud.C. de collatio. ℣ Intelli-
ge ꝙ trahuntur ad collationem per veniētes ad ſuc-
ceſſionē. aliàs ſecus. vt hic eſt tex. notandus pro in
Falli.1. tellectu ſupradictarum legum. ¶ Fallit primò in
dote profecta à patre, quæ non confertur cùm agi-
tur de ſucceſſione matris per.l.14.ti.de las herē. ſo.
Falli.2. le. ¶ Secundò fallit, quando pater in teſtamēto ita
dixit ne traheretur ad collationē.l.3.ti.15.ſexta par-
tita.& authen.ex teſtamēto.C.de collatio. ¶ Ter-
Falli.3. tiò fallit, quando filia vult eſſe dote contenta: nec
vult ad collationem venire. vt eſt caſus iſtius legis
& in.l.pe.quæ incipit.cauſa.C.fami.her.&.l. vlti-
Falli.4. ma.C.de collatio.do.& authen.vnde ſi parens. C.
20 de inoffi.teſta. ¶ Quartò fallit † in donatione fa-
cta filio propter merita. nam ſi merita probantur,
donatio non confertur. tenet Pau. de Ca. conſilio.
122.& in.l.ſi donatione.C. de collatio. quia neque
in legitima imputatur vt ibi.

Adde. ℣ Idem tenet multū plenè do. Mat-
thę.d Afflic.deciſio.neap.370.nu.15:
cum ſequen. dixi in prooemio iſtarū
legum ſupra in glo.ſuper parte.gracia de Dios. vbi
vide. ¶ Itē quia neque venit appellatione dona-
tionis donatio propter ſeu remuneratoria. ſecūdū
Bar.in.1.conſtitutione.ſſorū.& in.l. per diuerſas.
C.manda. tenet Bal.in.d.l.ſi donatione. vltima col.
vbi dicunt, ꝙ donatio remuneratoria non iudica-
tur per regulas aliarū donationum. ¶ Facit etiam
tex.in.l.aquilius regulus.ff.de donatio. vbi dona-
tio remuneratoria, etiam ſi excedat quingentos ſoli
dos, valet ſine inſinuatione. & ibi hoc dicit gl. Bar.
& Bal.& alij in.l.illud. C.de ſacroſan. eccle. & in.
d.l.ſi donatione.2.col.& Bal.in additio.ad Spe. tit.
de donatio.ver.in eo. ¶ Hinc dicim⁹, ꝙ exceptio Nota.
ne quis conueniatur vltra quā facere poteſt, nō ha-
bet locum in donatione remuneratoria, quanuis in
aliis donationibus ſit ſecus. tenet Ange.in.l.1. ſed
hoc ita.ff.de re iudi. Ludo. Ro. conſilio.26.do.doc.
de Pala.in repe.c.per veſtras. de donatio. inter vi.
& vxo ſuper rubrica.227. col. cum tribus ſequenti
bus. ¶ Tertiò ex hoc dicimus, ꝙ donatio remune Nota.
ratoria per ingratitudinē non poteſt reuocari. tex.
& ibi glo.in.l.ſi pater.§.1.ff.de donatio. ¶ Quartò
21 † ꝙ non reuocatur per ſuperuenientiam filiorum.
tenet Ange. in. l. ſi vnquam. C. de reuo. donatio:
Ludo.Ro.in.d.l.ſi pater.§.1.ff.de donatio.

22 Adde. ℣ Si verò † donatio non eſt remune
ratoria, reuocatur per ſuperueniētiā
filiorum per.l.ſi vnquam.C.de reuo-
can.dona.&.l.3.titu.12.li.3. ſoro legū. ¶ Talis enī
donatio ſimplex habet tacitam cònditionem, ſi do-
nator liberos nō ſuſceperit. ideo natis liberis, dona
tio reuocatur ipſo iure per tex. ſingularem in. d. l.
ſi vnquam. ſecundum Barto. ibi. de quo per eundē
Bar.in.l.titia.§.imperator.de leg.2. quę lex ſecun-
dum Bald.ibi habet locum etiam in re vendita par
uo pretio. Et eſt recta conſuetudine talis conditio
ſubintellecta, ſcilicet, ſi donans liberos non habue-
rit, in tali donatione intelligitur. quoniam non
eſt veriſimile, ꝙ alienā ſucceſsionem proprię an-
teponat. vt.l.cū acutiſsimi.C.de fideico.l. generali-
ter.§.vltimo.ff.de cōditio.inſti.l.cū auus.ff.de cōdi:
& de.&.l.tale pactū.§.vltimo.ff.de pactis. ℣ Vnde
23 dicit Oldra.conſilio.238. ꝙ † cùm iuramentum nō
augeat obligationē, ſed ei intra ſuos limites iuramē
ti addat religionis vinculum. argu.tex.in.l. titia in
fine.ff.ad trebellia. per ſuperuenientiam filiorum
reuocatur donatio. dicit itaque Oldra. vbi ſupra. ꝙ
ſicut ſimplex donatio illam tantam conditionem
habet. ſ. ſi filios donās nō ſuſceperit. ſic & iuramen
tum tali conditione accedens. vt.l.vltima. C. de nō
nume.pe-

nume.pecu.&.c.quemadmodum.cum ibi notatis. de iureiu.l.vltima.ff.qui ſatiſda.coga.de quo plenè
Nota. Oldra.vbi ſupra.& ibi in additione. ¶ Quintò. ꝙ
24 † licet bona minorum non poſſunt alienari:tamen propter remunerationẽ poſſunt.glo.in.l.contra iuris.§.ſi.in verbo,habere,in principio.ff. de pactis.&.l.cũ plures.§.cũ tutor. & ibi Bar. ff.d admi.tu.l.3.& ibi docto C.vbi pupi.educa.dc. ¶ Sexto. ꝙ
25 † donatio remuneratoria etiam metu facta:bene valet.l.metum.la.2.§.ſed licet.ff.
26 quod me.cau. ¶ Septimò.ꝙ † talis donatio remuneratoria facta inter patrẽ & filiũ:bene valet. glo. in.d.l.ſi donatione. C. de collatio. ſed iſtud hodie non eſt ſpeciale.per l.17.ſupra.

27 Adde. ¶ Quod † procedit non ſolum ſi filius eſt legitimus:ſed etiam ſi ſit illegitimus parentes poſſunt ei relinquere vel donare vltra quintam partẽ bonorũ in compenſationem meritorũ. Ratio, quia vt dixi in proœmio ſupra.iſta non dicitur donatio propriè, ſed debiti ſolutio.quod facit,p.l.10.ſupra. ¶ Octa
28 uò. † donatio remuneratoria cenſetur aduentitia: non profectitia.glo.in.d.l.ſi.donatione.&in authẽ. vnde ſi parens.C.de inoffi.teſta. & vide quod amplius ſuper hoc dixi in proœmio ſuper parte,gracia de Dios.ver.ex quo tria ſingulariter infero.ſu-
Falli.5. pra. ¶ Quintò fallit,dicta regula:ſi pater donauit
Falli.6. filio vt efficiatur miles. ¶ Item ſi cauſa ſtudij.vt eſt tex.in.d.l.3.ti.4.quinta parti.in fine. ¶ Et vltra hos caſus vide plures alios, in quibus donationes non conferuntur in glo.1.ſupra. ¶ Et ſic habes regulã ex.l.iſta,ꝙ donationes conferuntur:ſed nõ omnes.
Quõ. ¶ Sed quæro pater duobus filiis vel nepotibus legauit fundum coniunctim re & verbis: ſi patre defuncto veniunt legatarij ad collationem & diuiſionem hereditatis paternæ:debeant trahere ad collationem & diuiſionem fundũ legatum. tex. dicit ꝙ non in.l.1.§.his itaq;.C.de cadu.tollen. ¶ Sed quia lõgus eſt tractatus,vide de materia iſtius legis per doct.in.d.authẽ.ex teſtamento.C.de collatio.

i ¶ Que ouiere recebido. Nota quia per iſta verba venientes ad ſucceſſionem debẽt trahere ad collationem dotes & donationes à ſe tãtum receptas, non quas alij receperunt. Propterea dixi ſupra in parte.la dote.ꝙ ſi auus viuente filio dotauit neptẽ: veniẽte filio ad ſucceſſionem paternam non cõpellitur trahere ad collationẽ dotem datã nepti:quia non dicitur ei data.& filius tantummodo, confert vel imputat,quod ei datum eſt.per iſtam legẽ.cui adde ea quę ſuper hoc dicunt docto. latè & ſingulariter in.d.l.in quartam.ff.ad.l.falci.ſignanter per modernum Pau.de Monte in ſua ſolenni repe. vbi ad ſaturitatem laxauit habenas col.87.cum ſequentibus.per Fabianum in authẽ.nouiſſima.C. de inoffi.teſta.in repe.charta.9.21.col.do.doctor de Pala.in repe.c.per veſtras.de donatio.inter virum & vxo. ſuper textu.col.372.ver.ex iſtis infertur.vbi remiſſiue ſuper hoc tranſit cum opi.ſupra dicta. ¶ Tu adde tex.& Bar.in.l.ſi filio.ff.de conditio.& de.& in.l.ſi filiofamilias.ff.de donatio.cau.mor.& in.l.fi.C. de vſufru.& Bal.in.l.3.C.qui ad liber.procla.non licet.vbi dicitur,ꝙ donatio facta filio:non videtur facta patri,ſed videtur facta contemplatione illius,cui donatio fuit facta. ¶ Niſi dicatur fieri filio,vt in domo patris maneat.Itaq; ſi patri non videtur facta,ſed filio, nõ tenetur pater,nec filius illam ad collationem adducere.per iſtam legem,quam nota.

q̃ ouiere recebido[i] de aquel[k] cuyos bienes vienẽ a heredar. ¶ Pero ſi ſe quiſieren apartar dela herencia que lo puedan hazer[l]. ¶ Saluo ſi la tal dote o donacion fuerẽ inofficioſas[m] que en tal caſo mandamos que ſeã obligados los que la recibieren anſi los hijos y deſcẽdiẽ

k ¶ De aquel.ſcilicet de cuius ſucceſſione agitur, vt ſequitur in litera.& habetur in.l.14.titu.delas herencias.foro legum.

l ¶ Que lo puedan hazer.cõcor.l.21.ſupra.&.l.ex cauſa.C.fami.her.&.l.vltima ff.de colla.do.& authẽ.vnde ſi parẽs.C.de inoffi.teſta. ¶ Qui verò nõ vult vniuerſaliter ſuccedere,non tenetur conferre. vt ibi,& hic. ¶ Ideo ſi filia vult eſſe ſua dote cõtẽta,non compellitur conferre,niſi dos ſit inofficioſa,& immoderata,quia tunc confertur in eo, ꝙ eſt inofficioſa,vt ĩfra ſequitur. ¶ Et nota,ꝙ ſi dos,vel res data in dotem euinceretur,filius hęres patris tenebitur de euictione,& ſoluet ſorori tantum de hæreditate.vt.l.creditor.§.prædiũ.& ibi Bar.ff.de euictio. ¶ Si tamen res,quæ alicui hæredum obuenit in diuiſione euincatur, tenẽtur omnes hæredes de euictione.l.9.ti.15.ſexta parti.&.l.ſi familiæ.C.famili.her.cum ſimi.

m ¶ Inofficioſas.concor.l.4.ti.15.ſexta parti.in fine.&.l.vna.C.de inoffi.doti.&.l.1.C.de inoffi.dona.&.l.7.in fine.ti.delas donacion.ſo.le.&.l.26.in fine.ſupra.tenet Bal.latè in.d.l.1.&in rubrica.C.de inoffi.doti. ¶ Sed qualiter dos vel donatio cognoſcatur an ſit inofficioſa,vel ne, vide infra iſta lege. in parte.y para ſe dezir. Concor.

29 Durante el matrimonio. ¶ No. caſum ſingularem,in quo dos † imnenſa vel inofficioſa mortuo patre dotante reuocatur in eo,in quo excedit.etiam ſi petatur reuocari conſtante matrimonio.quod eſt mirabile.Iſta fuit opinio Nicolai de Vbaldio in ſuo tractatu de ſucceſſio.ab inteſta.7.charta.fi.col.licet loquatur in dote data vel cõſtituta filię baſtardę.quã opinionem refert & ſequitur do.doctor de Pala.in repe.c. Hæc eſt nota. gloſſa.

repe.c.per veſtras.de donatio.inter virum & vxo. ſuper tex.col.348.ver.ex quo ſequitur.de quo dicto & quæſtione mentionem feci.in.l.10.in glo.ſuper parte.mas dela quinta.ſupra. ¶ Sed quia ibi breuiter pertranſiui, adde rationem, quam ponit do.doctor de Pala.vbi ſupra.Et eſt,ꝙ ſi à principio non valuit conſtitutio dotis,non potuit ex poſt facto conualeſcere.vt in regula.non firmatur.libro ſexto.cum ſimi. ¶ Nec poterit maritꝰ dicere ſe grauatum in hoc,quia imputari ei debet, ex quo dotē immenſam,vel inofficioſam recepit. debuit enim cautius negotiari. vt.c.nuper.de donatio.inter virū & vxorem. Iſtam concluſionem tenet etiam Pau. de Ca.quem ipſe allegat in.l.1.C.de inoffi.doti.vbi ſi filij per dictam donationem ſunt defraudati legitima,reſcindatur ipſa donatio per querellam inofficioſę dotis. ¶ Et licet textꝰ in.l.fi.incipiēte. ſi fraudator.§.ſi à ſocero.ff.de his qui in frau.cre. vult, ꝙ dotatio facta per patrem in fraudem creditorum, ſoluto matrimonio reuocatur.reuocatoria per creditores habet locum in hoc caſu ſecundum Pau.de Ca.in.d.l.1. ¶ Niſi diceres,ꝙ Pau.de Ca. loquitur quando pater omnia bona dediſſet in dotem filiæ, tunc non præiudicat filiis in legitima,etiam cōſtāte matrimonio.per.d.l.1. ¶ Idē dico, ſi non omnia bona dediſſet in dotem.ſed maiorem partē. ¶ Nā ſicut alienatio omnium bonorū pręſumitur in fraudem,ita & alienatio maioris partis. vt inquit Alex. in.4.volumi.conſi.158.1.col. ¶ Item dicta lex.1.loquitur,etiam ſi non totam ſubſtantiam, ſed modicam dotē dedit,vt filius poſsit reuocare,ſi eſt inofficioſa quo ad legitimam.Et ſic tenet Pau. de Caſt. in.l.1.C.de inoffici.doti.ꝙ filij poſſunt agere reuocatoria contra maritum cōſtante matrimonio, mortuo dotāte. ¶ Sed Bar.in d.l.fi.ff.de his quę in frau. credi.& Bal.in authen.ex complexu. C. de inceſt. nup.Ange.de Are.in.§.ſi rés aliena.2.col. inſti. de lega.& in.§.item ſi quis in fraudem.3.col. inſti: de actionibus.Campecius in ſuo tractatu de dote.prima parte.q.48.& alij,quos refert domi. doctor de Pala.vbi ſupra.tenent contrariam opinionē. imò, ꝙ filij conſtante matrimonio non poſſunt agere cōtra maritum reuocatoria,cum habeat dotem maritus titulo oneroſo.& iſtam dicit cōmunem opinionem,quāuis do.doctor de Pala. teneat contra communem. ¶ Mattheus de afflictis deciſio.neap.86. mouet iſtam quæſtionem, & tenet etiam communem,& nititur reſpondere ad contraria dicens, ꝙ dictus.§.ſi à ſocero. dicit, ꝙ ſoluto matrimonio poteſt agere creditor reuocatoria.itaq; non dicit conſtante matrimonio.&.l.2.C.de reuocan.his quæ in frau.credi.nihil dicit an ſoluto vel conſtante.ſed.l. 1.C.de inoffi.doti.loquitur,ꝙ creditor in legitima reuocat,ſiue conſtante,ſiue ſoluto.ſecus in alijs creditoribus,quia reuocant ſoluto matrimonio. vt dicitur in dicto.§.ſi à ſocero.& ibi Bar.& Ange.& ita intelligit Pau.de Caſt.illam legem. & idem domi. Alex.dicit.ꝙ idem tenet Raphaël fulgo.dicit tamē do.Matthæ.de Afflictis. vbi ſupra. ꝙ quidam alij de conſilio neapo.tenent contrarium per.d.§.ſi.à ſocero.Et ſic,ꝙ etiam conſtante matrimonio filij poſſunt agere reuocatoria mortuo dotante contra maritum.pro quibus facit deciſio Bal.in.d.l.1.C. de inoffi.doti.qui dicit,ꝙ tunc habet locum dicta lex.1. quando doti permiſſa eſt donatio,putà,pactum de lucranda dote,& tunc concurrit remediū.d.l.1. cū remedio legis.hac edictali.vt dicit glo.in.d.l.1. fuit tandem concluſum per omnes de conſilio neapo. vt refert Matthęus de Afflictis vbi ſupra.ꝙ licet opinio Pau.de Caſt.ſit æqua,tamē ꝙ in contrarium militat diſpoſitio dicti.§. ſi à ſocero. ¶ Vnde dicit fuit reuocatum,ꝙ fratres conſtante matrimonio cōtra maritum non poſſunt agere de inofficioſis dotibus,ſed ꝙ ſoluto matrimonio filij recuperabunt legitimā ab hæredibus viri.per.d.§.ſi à ſocero.Et licet à principio alij domini de conſilio tenuerunt cum Pau.de Ca.poſtea putantes,ꝙ ſententia Pau. de Ca.non poterat iure fundari.per dict.§.ſi à ſocero.mutauerunt votum,& acceſſerunt ad communē vt ſupra.per eum fuit concluſum. ¶ Tu verò regnicola tene contra communem,per iſtam legem, quę in expreſſo diſponit contra communem.& per eā hodie eſt approbata opinio Pau.de Ca.de qua ſupra. Et ſic intelliges legem.101.editam in curiis de Madrid anno incarnationis domini.1534.quę ipſo iure anullat dotem in eo ꝙ eſt immenſa,vel inofficioſa.Et vltra hoc vide alias quęſtiones, quę ſup iſto paſſu dixi in. d.l.10. in gloſſ.ſuper parte.mas dela quinta.& illud no.

30 n ¶ A tornar. Quæro circa iſtam partē † quæ ſint differentię inter conferre,& imputare. ¶ Dic primò,ꝙ hoc verbum,conferre,habet locum ex teſtamento & ab inteſtato.per tex.in authē.ex teſtamēto.C de colla.ſecus eſt in verbo,imputare, nam nō habet locum niſi ex teſtamento.tenet Bar.in.l. papinianus.§.ſi.conditioni.ff.de inoffi.teſta. ¶ Secūdò imputatio non habet locum in codicillis, quia eſt neceſſe ꝙ in aliquo æſtimetur, vt per Bal.in.d. l.papinianus.§.ſi conditioni. ¶ Tertiò,quia quandocunq; aliquis imputat:eſt periculo imputantis, vt per tex.in authen.quod locum.C.de collatio.iūctis his,quæ notantur ibi per doct.ſecus quādo cōfertur,nam tunc eſt periculū omnium:tunc enim fit collatio,& ſic fit cōmune. vt.l.1.ff.de collatib.bono.vbi per Bar. ¶ Quartò, qa illud quod imputatur,totū adiudicatur imputāti:ſecus quādo confertur,quia tūc omnibꝰ adiudicatur p cōmunnē diuiſionē. qd oſtendit ipſamet ſignificatio verborum.

o ¶ Inofficioſas.concor.l.7.in fine ti.delas donaciones.fo.le.&.l.4.ti.15.ſexta partita.&.l.ſancimus C.de donatio.&.l.placuit ff.de vſu. ¶ Et quamuis doct. in. d.l.1. C. de inoffi. donatio. diuerſa ſuper hoc ſenſerunt, Bald.tamen ibi.2.col verſic. opinio mea hæc eſt,tenet, ꝙ excepto caſu.l.ſi vnquā. C.de

reuoca.

31 reuoca.donā.nunquā † donatio reuocatur, niſi vſq;
ad debitum bonorum ſubſidiū. quod procedit nō
ſolum quando donatio eſt inofficioſa re tantum,
ſed etiam ſi eſt inofficioſa re & conſilio.
¶ Item ſiue ſit facta liberis,ſiue extraneis.ſecundū
Iacob.But.in authen.

tes ēlo que toca alas
donaciões: como las
hijas y ſus maridos
ēlo que toca alas do
tes: pueſto q̄ ſea du-
rāte el matrimonio
a tornar [n] a los otros
herederos del teſta-
dor aquello en q̄ ſon
inoficioſas [o] paraque
lo partā ētre ſi. ¶ Y
para ſe dzir la tal do
te inoficioſa ſe mire
a lo que excede de ſu
legitima [p] y tercio y
quinto de mejoria ē

vnde ſi parens. C. de
inoffi.teſta.tenet Bar.
ī.l.titia. §. imperator.
de lega. 2.& facit. l.1.
C. de inoffi. donati.
quæ opi.hodie appa-
ret per iſtam.l. appro
Qō. bata. ¶ Sed quæro.
32 plures † donationes
factæ ſunt inualidæ à
principio, & eodem
tempore confirmatę,
puti, per mortem. vt
habetur in.l.17.ſupra.
quæ reuocātur pro ra
ta,vt hie. quid ſi fue-
runt validæ,an reuo-
centur pro rata. Tene
ꝙ non, ſed vltima tan
tum,quia illa fuit in-
officioſa. ſecūdū Bar.
poſt glo.in.d.l.1.C.de
inoffi.donatio. & in.
d.l.titia,§.imperator.de lega.2.eſt hodie tex. nota.
in.l.26.ſupra.in parte.que a el ni a otro pueda me-
jorar. Vult enim,ꝙ ſi pater meliorauit vnum de fi-
liis ſuis in tertio& quinto bonorum ſuorum,quod
poſtea ipſum,neque alios poterit meliorare, & ſic
donare.
p ¶ De ſu legitima. concor.l. 26. ſupra. & ex his
duabus legibus patet,ꝙ donatari⁹ in tertio & quin
to extrahit de hæreditate: aliâs de bonis defuncti
tertium & quintum & ſuperlegitimam.
q ¶ Quando hizo la. Nota, ꝙ donatio vt dicatur
valida, vel inualida, inſpicitur tempus, in quo
fuit facta. Si verò ex tunc non tenuit: tractu tempo-
ris non confirmatur. vt in regula. non confirmatur.
de regu.iu.li.6.&.l.quod ab initio.ff.eo. &. l. inter
ſtipulantem. §. ſacram.de verbo.obliga.
r ¶ Quiſiere eſcoger. Nota.textum ſingularē. ꝙ vt
dos dicatur immenſa vel inofficioſa,inſpicitur tē-
pus,in quo fuit conſtituta, vel promiſſa: vel temp⁹
mortis conſtituentis dotem,prout eſt vtilis filię do
tatæ,aut ei⁹ viro,vel ſuis hęredibus. quod eſt ſecus
33 in aliis donationibus.vt in tex. ¶ Eſt enim † ſin-
Priuilegia dotis gulare priuilegiū dotis,quāuis Bal.& nonnulli alij
ſentiant tempus cōſtitutionis,vel conceſſionis, de
bere attendi. vt plenè recitat do.doctor de Pala. in
repe.c. per veſtras, de donatiō. inter vi.& vxor.
33.col.§.pulchrum eſt videre in. ¶ Hinc dicit Bal.
notanter in.l.fi.& ibi Barto.C.de iure do.ꝙ appel
lation e donationis ſimpliciter non venit dos, neq;
donatio propter nuptias, niſi fiat de eis ſpecialis
mentio.quod eſt aliud & ſingulare priuilegiū do-
tis. ¶ Nota aliud non minus ſingulare priuilegiū
34 dotis, quod notanter poteſt colligi ex.l.iſta. vt †

caſo q̄ la dio podia
hazer la dicha mejo
ria quādo hizo [q] la di
cha donaciō o dio la
dicha dote auiendo
cōſideraciō al valor
d̄los bienes d̄l q̄ dio
o prometio la dicha
dote al tiēpo que la
dicha dote fue cōſti
tuida o mādada o al
tiēpo dela muerte d̄l
que dio la dicha do-
te o la prometio do
mas q̄ſiere eſcoger [r]
aquel a quiē fue la di

non ſolum diſpoſitio
ipſius habeat locum
in dote ſoluta,ſed etiā
in dote promiſſa tan-
tū.quod patet ex his
verbis.que dio. o pro
metio.& eſt tex.in. l.
fi.ff.ad.l.falci.& in. l.
cum quæſtionis.ff.de
acqui.hære.&.l.fi. C.
ſo.ma.& in.l.de diui-
ſiōe.ff.ſo.ma.&.l.vna
§.accedit.iūcta glo.C.
d̄ rei vxo.actio. ¶ Ex
quibus pluribus po-
teſt inferri,ꝙ ſi caue-
tur ſtatuto, vt in cer-
tis caſibus marit⁹ lu-
cretur dotem vxoris,
debet intelligi nō ſo-
lum de dote data, ſed
etiam de dote promiſ
ſa.glo. eſt de hoc no-
tanda in.l.ſi donatur⁹,
in verbo,dūtaxat.ff.de conditio.ob cauſam. quam
pro ſingulari cōmendat ibi Pau.de Ca.& Alex.&
pro hoc facit tex.in.l.ex morte.C.de pactis conuē.
ibi dū dicit tex.dotē dederit vel promiſerit. & ibi,
tēpore oblationis vel promiſſionis,quem tex. pro
ſingulari allegat Franciſ.de are. in. l. 1. ff. ſo. ma.
eſt glo.in.l.mulier.iuncto tex.glo.1.ff.de conditio.
inſti.quam glo.reputat ſingularem Iaſ.in.d.l.15.co.

Adde. ¶ An diſpoſitio authen.pręterea. C.
vnde vir & vx.& quę ibi dicūt doct.
habeat locū in caſu ꝓpoſito. & quid
in ſponſa de pręſēti, vide dom. Felinū in rubrica d̄
ſponſa.& quod dixi.in.l.6.ſupra in glo. ſuper par-
te.en todos ſus bienes. ¶ Eſt aliud non minus ſin-
gulare priuilegium dotis, vt non ſolum bona mari- Nota.
ti ſint tacitè obligata pro dote ſoluta, ſed etiam pro
dote tantum promiſſa.tex.eſt ſatis notandus in.l.1.
in.§.& vt plenius ibi, dotes dederint vel promiſe-
rint.C.de rei vxo.actio.& bene ad hoc facit gloſſ.
ſingularis in.l.ſi ſponſalibus. ff. de iure doti. quæ
notant docto. in.l.aſſiduis.C.qui potio. in pigno.
ha.vbi dicunt, quòd dotis priuilegia competunt
etiām ante contractum matrimonium,& ſic compe-
tunt etiam ſponſæ. ¶ Aduerte,quia licet vera ſit di
ſpoſitio text.in dicta.l. 1. §. & vt plenius. C. de rei
vxor.actio.intelligo tamen eam in caſu, quo mari-
tus poſt promiſſionem dotem recepit, quia tunc
bona mariti erant obligata pro dote tempore pro-
miſſionis.

miſſionis.ſi tñ dos nũquã fuit viro ſoluta, licet pro
miſſa fuiſſet, bona ipſiꝰ nõ erũt obligata ꝑ dote. &
hoc ꝑ rationẽ tex.in.l.13.ti.11.quarta pti. vbi dicit, ꝙ
tũc maritus tenetur pro dote, quãdo dotẽ recepit,
non aliàs. qđ nota ꝑpetuò ad intellectũ.d.l.1.§.& vt
pleniꝰ.C.de rei vxor.
actio. ¶ Nota etiam,
ꝙ pro debito vxoris
non ſit miſſio in bo-
nis, niſi in caſibus q̃
ponũtur in.l. quinq;.
ff.de bonis dã.gl. eſt
nota.in.d.l. quinque.
vbi per Bar. ¶ Itẽ no
35 ta, ꝙ † licet vſuræ ſint
prohibitæ de iure diuino, vt habetur per totum
titulũ de vſuris. fallit in cauſa dotis, in qua pater po
teſt promittere vſuras. iuxta formam tex.in.c.ſalu-
briter.de vſu. ¶ Vnum tamen quo ad illum tex. eſt
menti tenendũ, ꝙ ſi maritus viuus petiit vſuras do
tis ſibi debitæ & dilatę, ita ꝙ paſſus fuerat maximã
morã, ꝙ poſtea mortuo marito non poterunt hære
des mariti petere vſuras dotis, licet hæres & defun
ctus cenſeantur vna & eadẽ perſona. vt in authen.
de iure iu.amo.præſti.§.1 collatio.5. Iſta eſt doctri-
na Bar. valde ſingularis in.l.vir vſuras. ff. de dona-
tio.inter vi.& vxo.& eſt ratio ſecundũ eum, quia
moriendo videtur remiſiſſe vſuras. Eſt etiam ele-
gans conſilium Bald.156.incip. in chriſti nomine..
poſt biennium. vbi allegat textũ ſingularem in. l.
cum quidam.§.diuus.ff. de vſuris. commendat Sa-
li.in.d.l.vir vſuras.& Angel.in.§. fuerat. inſti. de
actiõ. quos refert & ſequitur Fran.cremen. conſi-
lio ſuo.5.

...cha dote prometida o mandada. ¶ Pero las otras donaciones que ſe hizieren a los hijos mandamos que para ſe dezir inofficioſas que aya conſideracion a lo q̃ los dichos bienes del donador valieren al tiempo de ſu muerte.[s]

Adde ¶ Ad idẽ do.doctor de Pala. in repe.
c.veſtras.de donatio.inter vi.& vxo.
ſuper tex.col. 452. ver. octauo infer-
36 tur. dicit, ꝙ † quando ſocer obligat ſeu hypothecat
genero poſſeſſionem aliquam pro dote filiæ, licite
gener percipit fructus illius poſſeſſionis, donec ſi-
bi dos ſoluatur, tunc tenetur illos in ſortem compu
tare. vt eſt caſus vnicus & ſingularis in. c. ſalubri-
ter. ad quem per omnes tam legiſtas quàm canoni-
ſtas habetur recurſus de vſuris. ¶ Quod dicit pro
cedere etiam in ſponſo, qui nutrit & alimentat ſpõ
ſam. vt eſt glo. valde notabilis in.l.2. C. đ dotis pro
mi. de quo plenè do.doctor de Pala. vbi ſupra. quẽ
vide, quia notanter loquitur. ¶ Et ex his habes, ꝙ
37 † maritus, vel ſponſus poſſunt petere à ſocero vſu
ras ſibi promiſſas, ſed eorum hæredes petere non
38 poſſunt. ¶ Et amplius tene quòd, † ſi maritus
vel ſponſus ipſas non petunt vſuras intra decẽniũ
à tempore promiſſionis, illas videntur remittere.
concluſio eſt do.Ioan.Franciſci balbi in ſuo tracta.
præſc. prima parte tertiæ partis principalis. foli.
9.numero.28.&.4.parte quartæ partis principalis
quæſtione.33.nume.120. Bertachinus in ſuo reper-
torio ſuper parte vſura. verſicul. 119. ¶ Sed quia
doct. ſignãter Bar. Pau. Alex. & Iaſ.in.d.l.1.ff. ſolu.
ma. ponũt multa priuilegia dotis, remitto ad eaquę
ipſi notanter & plenè dicunt. ¶ Sed quęro. dicitur
hic, ꝙ fauore dotis datur electio viro, vel eiꝰ vxori
in collatione bonorũ:
ſi diſputatur an dos ſit
immẽſa vel inofficio-
ſa, ꝙ habeatur conſide
ratio ad tẽpus conſti-
tutionis dotis, vel ad
tẽpus quo fuit ſoluta
dos, vel ad tẽpꝰ quod
promittens fuit vita
functus: eſt dubium,
ſi vir vel vxor eligũt iuxta formam iſtius legis, poſ
ſunt poſtea pœnitere. textus dicit ꝙ non in.l.25.ti.
9.ſexta parti. quẽ nota. de quo dixi in.l.52. infra.

Adde ¶ Eſt etiam aliud ſingulare priuile-
39 gium dotis, ꝙ † quando dilatio datur
à lege ad ſoluẽdum, prout eſt in dote.
vt dicit.l.vnica.in.§.exactio.C.de rei vxo.actio. cre
ditor poteſt agere ante diem, vt adueniẽte die con-
dẽnetur ad ſoluendũ dotem. pro quo bene facit di-
ctum Barto.in.l.ita ſtipulatus.1.&.2.q.ff. de verbo.
obli. de quo plenè Matthæ.de Afflic.deci. neapo.
279.per totam deciſionem. ſignanter. nu.5. vbi vi-
de. quia pro & cõtra notãter loquitur. ¶ Eſt aliud
priuilegium multum ſingulare. fundus dotalis nõ
poteſt alienari propter inhibitionẽ legis Iuliæ, vt
habetur in toto titulo. ff. de fundo dotali. quid autẽ
40 in vidua † dubium eſt, an deſinit eſſe dotalis, vel
an ille enim fundus habeat priuilegium fundi do-
talis. Caſus eſt, qui fortè non eſt alibi in.l. etiam di
rupto. ff. de fundo dotali. ſecundũ Franciſcum cre
menſem ſingulari ſuo. 169. tenet Bal.in.l.1. in fine.
C. vnde vir & vx. Pau.de caſt.in rubri.C. ſolu.ma
trimo. Bal.in.l.1.C. ſine vel reliquis.

s ¶ De ſu muerte. concor.l.19 &.23. ſupra.

Adde Sed quo ad iſtam legem, & quo ad o-
mnia, quæ ſuper ea dicuntur, formo
vnam quæſtionẽ, quę mihi videtur ſæ
41 penumero in practica. ¶ Filia † habuit in dotẽ cer
ta bona mobilia inęſtimata quæ vſu conſumuntur,
& ſic debent reſtitui ſoluto matrimonio, prout in-
ueniũtur. vt dicit lex.21.cum aliis ti.11.4.parti. mor
tuo patre ab inteſtato, vult ſuccedere ei vnà cum
aliis fratribus ſuis. dicũt fratres vel ſorores, tu non
potes ſuccedere, quia non potes dotẽ, quam habui
ſti cõferre. nã dos tua eſt cõſumpta, quæritur quid
iuris. Et videtur ꝙ ſoror iſta debet dotẽ adducere
ad collationẽ, eo modo quo dotem recepit: quia in
collatiõe, aliàs in materia collationũ, æqualitas eſt
ſeruãda. vt patet per totũ titulum. C. de collationi-
bus. & in.l. iſta. ¶ In contrarium eſt veritas. Imò ſi
bona mobilia ſunt cõſumpta nõ dolo vel culpa cõ-
iugũ, iſta ſoror debet admitti ad ſucceſsionẽ, etiã ſi

dicta bona non poſſent cõferri.per tex.in.l.2.§.de illis.ff.de colla.bono.pro quo bene facit, qđ notatur in authen.quod locũ.C.de colla.in.ver.his ceſſantibus.Et accedat ad hoc illud,qđ dicitur, ꝙ ſi debet fieri reſtitutio dotis,& maritus non eſt ſoluendo,& dos debet cõferri,ſolum debet cõferri illud,quod maritus ſoluere poteſt. vt in.l.1.§.cũ dos.ff.de collatione dotis. licet hodie per dictam authẽ. quod locũ.cõfert ſolum actionem ad dotẽ, licet inanem. Propterea dicũt doc.in.l.illud. C. de colla.
42 maximè Pau. de Ca.ꝙ † libri conferuntur ꝓut ſũt tempore mortis patris,& non prout ſunt empti.
43 Item † in collatione veniunt bona prout reperiuntur tẽpore mortis,& non ea,quæ ſunt cõſumpta.ſecundũ Bal.& Ange.in.l.ea demũ.C.de colla. Idẽ Bal.in authẽ.ex teſtamento.ver.15.&.16.eodẽ ti.de collatio. Nec obſtat,vt ſupra dixi,ꝙ ęqualitas in materia iſta collationis debet attendi: quia intelligitur,ſi bona reperiũtur tẽpore mortis defũcti:ſed ſi ſunt cõſumpta ſine dolo & culpa,ceſſat collatio,& admittitur ſoror ad collationem. vt in.d.§.de illis.&.d.l.ea demũ. Aliud eſſet,quando bona data in dotẽ,eſſent ęſtimata,quia tunc pretium debet reſtitui.vt.d.l.21.titu.11.quarta partita.&.l.quotiens.&.l.inter virum.&.l.ſi cum dotem.C.de iure do.notatur in.l.ęſtimatæ.ff.ſolu.matrimonio.

Ley.xxx.

LA cera y miſſas [t] y gaſtos [v]
1 del enterramiẽto ſe ſaquen con las otras mandas gracioſas [x] del quinto [y] de la

Summarium.

1 Cerei funerarij,an debeant extrahi de quinto bonorum, an de corpore hæreditatis.
2 Cerei funerarij,qui ſuperſunt finito officio, an debeantur eccleſiæ vbi corpus ſepelitur.
3 Monachi,an,& quando poſſunt ingredi proceſſionaliter cum cruce in alienam parochiam portando defuncti corpus,inuito rectore.
4 Tranſire,an,& quando licet per agrũ,vel parochiam alienã.
5 Tranſire,an,& quando poſſit quis per agrum alienum.
6 Miſſa quot poſſunt celebrari vna die per ſacerdotem.
7 Miſſa incœpta per vnũ ſacerdotem,an poſſit per alium perfici.
8 Miſſa vbi debet celebrari.
9 Miſſa,an ſit de ſubſtantia conſecrationis. Et cum dicitur, an poſſit quis legere epiſtolam & euangelium.
10 Miſſa,an poſſit audiri à clerico fornicario,vel ſimoniaco.
11 Sumptus funeris qui ſint.
12 Veſtes lugubres quibus perſonis debent dari.
13 Expenſæ funeris ſi prohibentur fieri,an repetantur.
14 Expenſæ funeris,an ſint præſidium animæ.
15 Sepultura an denegetur debitoribus.
16 Maritus pauper,qui habet quartam partem dotis, an debet ſoluere ſumptus funeris,vel econtra.
17 Expẽſæ funeris,an poſſint extrahi de hæreditate prius debita.
18 Expenſæ funeris à quo debent ſolui.

LA cera.Iſta.l.eſt breuis,ideo nõ ſummatur.poteſt tamẽ ex ea notari per modũ ſummę, ꝙ cerei funerarij,miſſę,& ſumptus funeris,extrahũtur de quinto cũ aliis donationibꝰ gratioſis, nõ de corpore hæreditatis, licet teſtator iubeat contrarium. Habes igitur ex.l. iſta,ꝙ † melioratus in quinto, debet ponere cereos funeris đ quinto. Et nota circa hoc ſingulare dict.Bal.in.l.vni.in.§.ſed & qui
2 dñi.in fine.C.de lati.liber.to.quòd †,illud, quod ſupereſt ex cereis finito officio,debet eccleſię,in qua cadauer ſepelitur.ſed de conſueudine nõ ſeruatur.

Adde. Aduerte,quia Bald.in.d.§.ſed & qui dñi.in ver.item ad cereos.hoc nõ firmat,nec ibi Alex.in additio.ſed dicit qđ hoc decideret ſecundũ cõſuetudinẽ regionis.ar. l.excepto. C.loca.Idẽ dicit Bald. vbi ſupra habere locũ in equis ductis ad ſepulturam militis,ꝙ debẽt remanere eccleſię pro ſepultura.qđ intellige vt ſupra. Sed ego vidi ſic accidiſſe in deceſſu Marchionis de Cogolludo, filij ducis Mutinę cæli, qui fuit ductꝰ in monaſteriũ ſanctę marię đ Horta,ordinis ciſterciẽſis:& muli cũ curru,in quo fuit ductus, remãſerũt monaſterio anno dñi. 1503. & qa muli, in quibꝰ deferebatur, erãt valde magni valoris,fuerũt ꝓpe monaſteriũ alij minoris valoris locorũ illorũ ſubrogati. Parochiani alicuius eccleſiæ pręcipiunt ſepeliri in monaſterio, in quo habẽt ſepulcra maiorum ſuorũ,& eſt monaſteriũ extra parochiã vel
3 ciuitatem,quæritur † an fratres vel monachi illius monaſterij poſsint proceſsionaliter ingredi ciuitatẽ vel parochiã inuito rectore ad portandũ corpus eius,qui apud eos elegit ſepulturam. Et pro vtraq; parte ſunt allegationes,quas refert Oldra.cõſi.ſuo. 82.quarũ vna, quæ ad omnes generaliter ſe extendit,hic interſerui.& eſt,quia non debet quis alienã parochiã ingredi ad aliquod diuinũ officium exercendum, vel ibi aliquid diſponendũ contra voluntatẽ epiſcopi vel rectoris.vt.c.epiſcopi.7.q.1.&.c.
4 nullus.19.q.2. Sicut dicimus † pertrãſire per agrũ alienũ ius non eſt.vt habetur .1. di.in principio.& Pe.de bella pertica.inſti.de iure perſo.7.col.verſi. quare dico & ſi rẽ per agrũ alterıꝰ ſibi teneor actione iniuriarũ.vt.l.iniuriarũ.§.ſi quis.ff.de iniuriis. ¶ Maximè vbi trãſitus domino noxiꝰ. vt notatur in.d.c.nullus.& in vlti.23.q.2. Propterea dicit Oldra. vbi ſupra,ꝙ ingredi nõ poſſunt ſine licẽtia epiſcopi vel rectoris. & ſi fratres vel monachi aliter ſe haberẽt,dicit,ꝙ poſſet rector eis crucẽ auferre.per.c.cũ ad ſedẽ.de reſtitutione ſpo.vbi epiſcopꝰ abſtulit crucẽ hoſpitalariis. nec videt rector in hoc eis iniuriã facere,ex quo ius ſuũ defẽdit.vt ibi. Hodie tñ ſuper hoc ipſi monachi & fratres in ſuo mare magno habẽt bullam apoſtolicã, per quã Six

tus papa quartꝰ anno.dñi.1474.pcepit fratribꝰ, ne
in grediãtur alienã parochiã,præterquã ſi rectores
nolũt portare defunctũ in monaſteriũ, in quo pce
pit ſepeliri.& incipit pdicta bulla apoſtolica. Re-
5 gimini vniuerſalis eccleſiæ.&c. An † aũt, & qñ
licet tranſire p agrũ alienũ, Teneas ꝙ regulariter
nõ licet trãſire p agrũ alienũ.p.l.diuus.ff. de ſerui.
ruſti.prædio. Fallit ſex caſibꝰ, quos ponit gl. ma-
giſtra.& ordinaria in.c.hũmanũ.§.oẽs.1.di .Quibꝰ
do.Abb.& ibi felinꝰ.6.col.in fine addũt aliũ caſũ,
de quo in. c.ſi.q ĩcipit.nõdũ.23.q.2.ſ.qñ ſubeſt cau
ſa iuſta & neceſſaria tranſeũdi,tranſitꝰ eſt innoxiꝰ.
Et hoc dicit Bar.in.l.ſoluto.3.co.in.ver. ad huiꝰ aũt
p illũ tex.& ibi Alex.2.co.ĩ prĩ.& pe.co.in fine.&
ſi.co.in prin.ff.ſolu.ma.qđ tibi nõ nocet,& mihi,p
deſt illud facere teneris. Hinc dicit gl.& ibi Bar.
in.l.ſi cui.in gl.ſi.ff.de ſeruitu. (vz) ꝙ dñs fũdi, in
quo debetur mihi ſeruitꝰ, põt eã mutare, & in alio
loco cõſtituere, ſi mihi nõ nocet. Hic eſt, ꝙ ſi nega-
tur tranſitus in caſu dicti.c.ſi. 22.q. 2.iuſte infertur
bellum, ſeu violẽtia, vt tranſitus habeatur. dicit etiã
ibi tex.& habetur Deuteronomij.c.2.ꝙ iuſta bella
filiis Iſraël cõtra Amorrhęos gerebant, quoniã ne-
gabatur trãſitꝰ innoxius, qui iure hũanę ſocietatis
ęquiſſimo patere đbet.đ quo plenè felinꝰ ĩ.d.§.oẽs.
6 t Miſſas.dicit miſſas in plura.vna † tñ die cele
brari nõ pñt p vnũ ſacerdotẽ.c.cõſuluiſti. &.c. ex
pte.& ibi gl.de cele.mi.Sed vna tãtũ miſſa põt vna
die celebrari p vnũ ſacerdotẽ, p.d.c.cõſuluiſti.de ce
le.mi.&.c.nocte.đ cõſe.di.1.Duę tñ miſſę pñt aliqñ
celebrari vna die p vnum ſacerdotẽ. vt habetur in.d.
7 c.cõſuuliſti.& ibi p gl.& doc.Et nota, ꝙ † miſſa ce-
pta p vnũ ſacerdotẽ.põt pfici.c. nihil & ibi gl.&.c.
8 illud.7.q.1. Miſſa † vbi debet celebrari, vide p
9 glo.in.d.c.ſicut de cõſe.d.1. Itẽ an † miſſa ſit de
ſubſtãtia cõſecrationis, habetur per glo.& doc. in.
c.ꝙ ſicut.de elect. Itẽ cũ miſſa dicitur, an poſſit
quis legere epiſtolã & euãgeliũ.vide p gl. & Ab.
in.c.vt quiſq;.de vita & honeſ. cle. Vide etiam
10 ĩ.c.noſtra.&.c.ſi.eo.ti. An † poſſit miſſa audiri à cle
rico fornicario, vel ſimoniaco.habetur in.c. miſſam
33.di.p Abb.vbi ſupra. Itẽ an miſſa poſſit cele-
brari ſine miniſtro.vide p gloſſã.notabilẽ in. c. ſe-
dulo.28.di. Quæ ſint ſubſtãtialia miſſæ, & quæ
de eiꝰ ſolẽnitate habetur ĩ pœmio ſecũdę ptis Spe.
11 v Gaſtos.adde † ꝙ in his ſumptibꝰ veniũt etiã
veſtes lugubres.tex.in.l.funeris ſũptus..ff. de reli-
gio.& ſũp.fu.ſecũdũ vnã lecturam facit glo.in.l. ſi
ex re.§.ſi.in glo.ſin.ff.de ſtipula. ſer. quã ibi com-
mendant doct.facit dictum Pau.de Caſtro.in.l.pri
ma.§.impenſa.ff.ad.l.falci.

Adde. Et not.ꝙ de veſtibus & ornamẽtis vi
dualibꝰ, & de lecto quotidiano, dicit
do.doc.đ Pala.in repetitio.c. per ve-
ſtras.de donatio.inter virũ & vxo. ſup rubrica co.
27.ver.quinto.Et Stephanus auferrij in addi.deci-
ſionum tholo. quæſtione. 336. ꝙ mulier ſolu. ma

trimonio veſtiri debet pãnis lugubribꝰ, & velis, ex
penſis hæredum viri, ſecũdũ qualitatẽ perſonarũ,
& quantitatẽ patrimonij.ſ.& inquantum in regio
ne talis conſuetudo ſit veſtiendi.aliàs hæredes viri
ad expenſas non tenentur, vt notant Bal. & Ange.
in.l.decreto.C.ex quibus cau.infa.irroga. Ange. đ
aretio formaliter in.§.fuerat.20.co.in.verſi. debent
etiã inſti.de actio.Bal.in margarita.ver.maritus. el.
2.ſed plenius per glo.in.l.6.titulo.6.libro.3.foro le.
12 Sed quæro, † quibus perſonis debent dari ve-
ſtes lugubres, vt poſſint computari, & ſolui de quĩ
to.vide per glo.in.d.l.ſi ex re.ff.de ſtipu.ſer.glo.ſi.
in ſine tex. in pragmaticis fo.2>3.in ſi. Qui tamẽ
ſint ſumptus funeris. vide per tex.in.d.l.funeris ſũ
ptus, in principio.ff.de religi. & ſump. fu. Vbi
etiã dicitur, ꝙ expenſa, p ſepultura dicitur expẽſa
funeris.idem dicitur in.l.1.§.impenſa.ff.ad. l. falci.
tenet Ioan.de Pra.in.l.in teſtamento. ff.de condi.
& de. Sed expenſæ factæ in infirmitate nõ dicũ-
tur expenſæ funeris.l.ſi quis.§.hęc actio.ff. de reli.
& ſump.fu. Illis tamẽ æquiparantur. l. in reſtituen
do.& ibi Bal.C.de petitio.hære.vbi habetur an re-
13 petantur. Sed nũquid † poſſunt repeti facta, phi
bitione ne fiãt. glo.Bal.& doc.ĩ.l.ſi.C. de nego.ge.
& tex.in dicta.l.& ſi quis.§.labeõ.ff.đ religi.& ſũp.
fune.tenent ꝙ repetantur. Sed quæro, qua actio
ne petantur.vide in Spe.de ſepul. ver.porro. Et
nota, ꝙ ante aditam hæreditatem cogi poſſunt ſuc-
ceſſores ſepelire defunctum.l.qui erat.& ibi Bart.
ff.fami.her.ratio, quia in relictis, quæ celeritatẽ de-
ſiderant, vt ſunt funeralia. vt pro ſepultura, & pro
vſurarum reſtitutione, & pro malè ablatis incertis
ſolui debent ante aditam hæreditatem. ſecũdũ Bal.
in authen.hoc amplius.4.co.& in.l. eam quã.5. co.
14 C.de fideicõmi. Vlterius nota, ꝙ † expenſæ fu
neris non ſunt præſidium animę, ſed humanitatis
officiũ.c.non æſtimemꝰ.&.c.animę.13.q.1.Ideo nõ
extrahuntur de legato cẽtum librarũ diſtribuendo
pro anima teſtatoris. ſecũdũ Pe.ĩ tract.quartę epiſ
copalis.c.9.in fine.qđ procedit quo ad defunctũ.ſi
tamen alius officio charitatis motus ſepeliret, vel ſe
peliri faceret defunctum, tales ſumptꝰ funeris præ
ſidiũ ſunt animę illius, q ſepelit defunctum, vel ſe-
peliri facit.nam opus eſt charitatis.

Adde. Super quo vide tex. ſingularem in. c.
cũ grauia.13.q.2.vbi do.cardi.de Tur
re cre. in materia loquitur notanter.
& plures ponit concluſiones, quas per te vide.
15 Extra not.ꝙ † ſepultura non denegatur debito
ribus ad inſtantiam creditorum.tex. eſt in authen.
vt cum de app.cognoſ.in.§.meminimus.collatio.8.
Quod eſt verum ſecundum Ange.in authen. vt
defuncti, ſeu funera eorum non iniurientur à cre-
toribus.ver.item per hanc.collatio.5. Niſi ſtante
ſtatuto, ꝙ inſtrumenta habeant executionem para-
tam ad voluntatem creditorum.quod non credo ve
rum.per tex.in.l.ſi.titul. 13.prima partita.vbi dici-

tur,ꝙ prętextu debiti non debet ſepultura impedi
ri defuncto,neq; poſſunt hæredes intra nouē dies
conueniri.aliàs conueniens eos,punitur.vt ibi.

Adde. Tex.in.l.11.titulo.delas appellaciões.
li.3.ordina.vbi dicit,ꝙ ſepultura non
denegatur excõicato,licet appellet.

hazienda del teſtador:y no del cuerpo dela hazienda, aunque el teſtador mande lo contrario [x].

x ¶Mandas graciosas. Ex his verbis poſſet inferri à contrario ꝙ donationes remuneratoriæ nõ deducũtur de quĩto, quia nõ ſunt gratioſæ. ⁋Illę etenim donationes, quæ ſunt
gratioſę,vel liberales,de quibus dixi in lege.27. ſu
psa.ideſt illæ,quę fiũt nulla ratione cogente, com-
putantur in tertio & quinto,vt hic,non remunera
torię. vt ibi dixi. ⁋Propterea videri meo iſta lex
dicit,ꝙ donationes gratioſæ computantur in quin
to.quod nota.

16 Adde. Sed quia ſepęnumero cõtingit † ꝙ maritus pauper lucratur per mortē vxo
ris quartã partē dotis ꝑ authē. ꝑterea.
C.vnde vir & vxor.&.l.7.ti.13.6.partita. nunc eſt
vxor funerãda(quæritur)cuius expenſis,aliàs qui-
bus bonis funeranda eſt.tex.ſingularis in.l. celſus.
ff.de reli.& ſumptibus fune.dicit, ꝙ eſt funeranda
proportione dotis,quã vir lucrata eſt,& de alijs bo
nis mulieris.idē dicit tex.in.l.in eũ. eo.ti. de reli-
gio.& ſũp.fune.&.l.ſi vir.ff.ad legem ſalci. ꝙ nota.
Corri. y ¶Del quinto. Aduerte, quia per iſtã. l. hodie
corrigitur.l.fi.§.in cõputatione.C.de iure deli. vbi
dicitur,ꝙ ĩpenſę funeris deducũtur de hæreditate,
Corri. & eã minuũt. ⁋Itē iſta.l.facit cõtra tex.in. l. ĩpēſa.
17 ff.de religi.&ſũp.fu.vbi ſtatuit,ꝙ † expēſę funeris
deducãtur de hęreditate antequã debita, etiã ſi pro
eis pignora eſſent ita,ꝙ aliis debitis ꝑferũtur.vt ibi
& eſt gl.ĩ.l.priuilegia. ff. de priuilegiis creditorũ.
¶Hic dicebat.tex.in.l.qui erat.& ibi Bar.ff.ſami.
her.ꝙ ſi hæredes dfũcti cõtendũt ſuper funeris im
penſa.ſ.cuius expēſis debet ſepeliri defunct⁹.& in
terim nolunt ſepeliri defunctũ,ꝙ iudex ex officio
põt facere vēdi aliquid de hæreditate,vt ſepeliatur
defunctus. Itaq; iſtæ leges volunt,ꝙ defunctus de-
bet ſepeliri ſumptib⁹ hæreditatis, nõ de quĩto.iſta
l.dicit cõtra. Ideo per eã ſupradictæ leges corrigũ-
tur. Itē per iſtã.l. videtur.corrigi.l.6.in.§. po biē ꝑ-
mittimos.ſupra,vbi ſentit,ꝙ ĩpēſę funeris debēt de
tertio deduci,hic aũt dicitur de quinto, igitur. &c.
⁋Sed dic,ꝙ iſta.l.intelligitur multipliciter. primò
in caſu quo defunctus habet deſcendentes & vni
eorum legauit quintam partem bonorum ſuorum,
quia tunc impenſæ funeris deducuntur de quinto,
vt hic:aliàs deducuntur de tertio vt.d.l.6.vel de hę
reditate ſi non eſt legatum de tertio.vt.l. 26. infra.
& ita loquitur.l.fi.§.in cõputatione.de iure deli.&c.
l.impenſa.de qua ſupra.cũ ſimi. ¶Secũdò poteſt
intelligi in caſu,quo deſuuctus reliquit aſceuden
tes tantũ,& eis,vel extraneis relinquit quintã par-
tem ſuorum bonorum.iuxta formam tex.in.l.9. tit.
delas mandas ſoro le.quia tunc impenſa funeris ex
trahitur de quinto ꝑ iſtam.l. Si tamē teſtator iſto caſu reliquat tertiã partem bonorũ ſuorũ aliquib⁹ extraneis iuxta formam tex.in.l.6. ſupra. impenſę funeris extrahũtur de tertio prælegato,nõ de quĩto.

¶Ley.xxxj.

Porque muchas vezes acaeſce q̃ algũos porq̃ no puedē o porque no quie

Quia ſicut quinta pars bonorũ vbi
ſunt deſcēdētes poteſt relinqui,ꝑ aĩa.ita poteſt reli
q tertia pars bonorũ,ſi deſcēdētes nõ ſtant. ꝑ.d.l.6.
¶Et ex dictis duab⁹ legib⁹ in tertio relicto in prę
iudiciũ aſcendētiũ & in quinto relicto in præiudi
ciũ deſcendētiũ datur ſola differentia in quãtitate.
quod nota. ¶Vltimò intellige iſtã legē,quando Intellectus legis.
agitur de impēſa funeris inter hęredes defũcti,ſec⁹
vbi agitur inter maritum & vxorem,vel inter hęre
des eorum,quia tunc hæredes vxoris debent ſolue
re impenſas funeris de bonis vxoris,non maritus
de ſuis bonis, vel de quinto bonorum ſuorum.l.
quod in vxorem.vbi Bald.& doct.C. de negõ. ge.
¶Verum tamen eſt,ꝙ expenſæ factæ à viro in æ-
gritudine vxoris,debent extrahi de bonis mariti,
non de bonis vxoris.vt.d.l. quod in vxorem. neq;
repetuntur,vt ibi,etiam ſi maritus eſſet proteſtat⁹
de animo repetendi ſecundum Bar.ibi. Si verò ex-
penſæ funeris veniunt ſoluendę ab eius hæredib⁹,
ſoluuntur pro rata omniũ bonorum tam parapher
nalium,quàm dotalium.ſecundum Bar.& Ioan.de
Imo. in. l. ſi filia.in fine.ff.ſolu.ma. ⁋Vnde de do
te ſepelitur.vt ibi & per Bal.in authen.licet.C. de
iure do. ¶Itē pro rata lucri dotis.l. ſit pro rata. &
ibi doct.ff.de reli.& ſump.fune.&.l.neratius.eo.ti.
gl.in.l.1.ff.de edē. ¶Qđ facit ad q̃ſtionē. marit⁹ à Cõ.
pr̄e vxoris ſuę recepit mille in dotē: vxor, ſuperſti
te patre,& viro,cõdidit teſtamentũ, in quo marito
ſuo reliquit tertiã partē bonorũ ſuorũ: patrē verò
vniuerſalē hæredē inſtituit. Facto ſic teſtamento,
mulier diem clauſit extremũ.quęritur, nũquid pa-
ter de dote,& tanquã hęres vniuerſalis, an maritus
de tertio debet ſoluere ſũptus funeris vxoris defũ
ctę. Per ſupradicta videtur,ꝙ pater tãquã hęres vni
uerſalis đbet ſoluere ĩpēſas funeris filię ſuę,nõ ma
ritus de tertio.vt per Bar.in.d.l.ſi filia. ⁋Quòd fa-
cit vt dixi ad.d.l.6.ſupra in ꝑte.po biē ꝑmittimos.
18 Tu dic † ꝙ antequã tertiũ extrahatur de corpore
hæreditatis vxoris defunctæ,debent extrahi,& ſol
ui impenſę funeris per.l.21.ſupra.& hoc mõ extra
huntur de tertio,& de corpore hæreditatis ꝑ rata,
ſi bene cõputetur. Et hoc eſt mediũ cõueniēs ad iu
ra ſupi⁹ ĩducta,quæ quodãmodo videbantur cõtra
ria huic

ria huic legi. Adde ꝙ expēſę quę fiunt in candelis &c in aliis rebus neceſſariis antequam defunctus ſepeliatur, debent refici de bonis defuncti, priuſquā legata ſoluantur. l. 11. ti. 13. 1. partita.

2 ¶ Lo contrario. per ea quæ notat. glo. in. l. 9. tit. de las mandas. fo. le. in parte por ſu alma.

Summarium.

1 *Teſtamentum, an, & quando poſſit committi in alterius voluntatem.*
2 *Teſtamentum quotupliciter accipiatur. Et quibus modis poſſit confici.*
3 *Commiſſarius, an poſſit & debeat ſoluere debitum naturale.*
4 *Captatoria diſpoſitio quæ dicatur, & quando valeat.*
5 *Statutum an poſſit facere, quòd vltra voluntas non valeat.*
6 *Commiſſarius teſtamenti, an poſſit mittere hæredem in poſſeſſionem hæreditatis.*
7 *Hæreditas ſicut non poteſt dari in codicillis, ita non poteſt adimi.*
8 *Subſtitutio, an dicatur ſecunda inſtitutio.*
9 *Subſtitutio vulgaris quæ dicatur. Et qualiter fiat. & quando deficiat. & qui poſſunt vulgariter ſubſtitui.*
10 *Subſtitutio vulgaris, an impediat tranſmiſſionem iuris deliberandi.*
11 *Subſtitutio vulgaris, an præſupponat de neceſſitate inſtitutionem debere præcedere.*
12 *Subſtitutio vulgaris, ſi hæres non erit, quomodo intelligatur.*
13 *Subſtitutio vulgaris quando deficiat.*
14 *Subſtitutiones quando expirent.*
15 *Subſtitutio pupillaris à quibus perſonis poteſt fieri.*
16 *Subſtitutio pupillaris, an poteſt fieri à matre.*
17 *Subſtitutio pupillaris, an poteſt fieri à commiſſario.*
18 *Subſtitutio pupillaris ſicut poteſt fieri liberis tantùm, ita poſſit etiam fieri naturalibus.*
19 *Subſtitutio pupillaris, quid, & quotuplex ſit, & qualiter fiat.*
20 *Subſtitutio pupillaris quibus perſonis poſſit fieri.*
21 *Subſtitutio pupillaris quæ requirit vt valeat.*
22 *Subſtitutio pupillaris quibus caſibus expiret.*
23 *Subſtitutio pupillariter filio impuberi mortuo pupillo viuo patre, an poſſit ſubſtitutus ſuccedere vigore ſubſtitutionis tacitæ vulgaris.*
24 *Subſtitutio pupillaris expreſſa, quæ expirauit adueniente pubertate, an expiret etiam tacita.*
25 *Subſtitutio pupillaris facta maiori vel extraneo, an cōtineat tacitam vulgarem.*
26 *Subſtitutio exemplaris deſcribitur.*
27 *Subſtitutio exemplaris, quibus verbis fiat.*
28 *Subſtitutio facta filio furioſo, non facta mentione furoris, an dicatur exemplaris.*
29 *Subſtitutio exēplaris, in quo differt ab aliis ſubſtitutionibus.*
30 *Pater, an poteſt exemplariter ſubſtitui.*
31 *Tutor à quibus perſonis dari poteſt.*
32 *Tutor an videtur datus per hæc verba, committo filium meum cuſtodiæ matris ſuæ, vel fratris ſui.*
33 *Tutor quid debet iurare.*
34 *Forma data debet impleri, & ſeruari.*
35 *Forma, an det eſſe rei.*
36 *Tutor an debet conficere inuentarium.*
37 *Mandatum ſpeciale quibus caſibus requiritur.*
38 *Mandatum ſpeciale per quæ verba importatur.*
39 *Teſtator an tenetur nominare hæredem proprio nomine, an ſufficiat per relationem ad aliud.*
40 *Teſtamentum nutu factum, an valeat.*
41 *Certum quando dicatur.*
42 *Poteſtas executoris & commiſſariorum ex quo pendet.*

POrque. Is cui committitur teſta. factio, non poteſt in bonis cōmittētis hæredes inſtituere, nec prelegatum facere de tertio vel. 5. neq; aliquē ex deſcendētibus exhęredare, vel eos ſubſtituere, nec tutores dare: ꝑterquā ſi teſtator ſpecialiter ad aliqua ex ſupradictis poteſtatē dedit cōmiſſario, nominādo ore ꝓprio illum, quē vult ſuū eſſe hęredē, nec non declarādo ſup ius cōtēta. hoc dicit. ¶ Vel aliter. Is cui cōmittitur ſimpliciter alterius teſtamētū, vigore iſtius commiſſionis nō poteſt facere contenta in. l. iſta. ¶ Aduerte ꝙ iſta lex eſt notanda in ſua materia, & per eam reducuntur ad concordiam & declarantur multa iura, quę inuicē cōtrariantur. nam tex. in c. cū tibi. de teſta. dicit: ꝙ quis poteſt cōmittere in alterius volūtatem teſtamētū ſuū. & idē voluit. l. 6. ti. de las mā. fo. le. licet glo. ibi ſentiat, ꝙ. d. l. loquitur in caſu ſpeciali. ſ. in libertate, tñ nō colligitur ex ea, vt per te ipſum poteris videre. & tex. ī. l. captatorias. ff. de hære. īſti. & l. captatorias. C. de teſta. mili. cū multis aliis. tenent cōtrariū. Imò ꝙ ſi te inſtituo ſi titius voluerit. vel ſi dicā. ille ſit hęres, quē titius voluerit. non valet talis diſpoſitio. quia eſt captatoria. & cum his legibus concor. l. 11. ti. 3. 6.
1 parti. ¶ Nunc autem iſta l. dicit. ꝙ† licet quis poſſit cōmittere teſtamentum ſuum in alterius voluntatē per. d. c. cū tibi. & l. 6. titu. de las man. fo. le. dicit tñ ꝙ non poterit cōmiſſarius vigore iſtiꝰ cōmiſſionis hęredē inſtituere, neq; inſtitutum exhęredare, aut vulgariter vel aliàs ſubſtituere, neq; tutorē dare, vel tertium aut quintū relinquere. vt. d. l. captatorias. cum ſimi. ¶ Et ratio huius diſpoſitionis &
2 cōcordiæ videri meo eſt pro tanto: quia† in iure teſtamētum ſumitur dupliciter. ſ. propriè, & impropriè. ¶ Propriè ſumitur teſtamentum pro ipſa hęredis inſtitutione. habetur in. l. 1. titulo. 1. ſexta partita. & in. l. 1. ff. de teſta. & inſti. de lega. §. ante hęredis. ¶ Impropriè dicitur teſtamentū ipſa ſcriptura teſtamenti. vt per Barto. in dicta. l. 1. ff. de teſta. per Bald. in. l. & in epiſtola. prima colum. verſicul. & non obſtat. C. de fideicommi. ¶ Sumendo igitur teſtamentum impropriè, dicimus poſſe relinqui ſub diſpoſitione alterius. per dict. cap. cum tibi cū cōcordantiis. ¶ Sumendo tamen propriè dicimus quòd non poſſit. per dictā. l. captatorias. cum ſimi. Vel aliter. certum eſt, ꝙ ſubſtantia contractus non poteſt relinqui in alterius voluntate vel diſpoſitione per. l. ſi merces, in princip. ff. loca. &. l.

 ſuper

ſuper rebus. C. de contrahen. emp. ſed ſubſtantia teſtamenti, & ipſa hęredis inſtitutio, per dicta iura: igitur relinqui non poterit in alterius diſpoſitione per dictam legẽ. captatorias. ſcriptura verò teſtamenti, non eſt de ſubſtantia. dixi in l. tertia. ſupra. in parte, nũcupatiuo. igitur ꝗ poſſet committi in voluntatẽ alterius, non eſt mirũ. per. d. c. cũ tibi. & tũc commiſſarius poterit teſtari, et defuncti debita ſoluere, & alia facere, quæ cõtinentur in. l. infra. ꝓxima. quã nota. q̃ in caſib⁹ illius legis habet locũ diſpoſitio. d. c. cũ tibi.

ré hazer ſus teſtamẽtos dã poder a otros q̃ los hagã por ellos y los tales cõiſſarios hazẽ muchas frauđs y engaños cõ los tales poderes eſtẽdiẽdoſe a mas de la voluntad de aq̃llos q̃ ſe los dã. ¶ Porẽde por euitar los dichos daños ordenamos y mandamos que de aqui adelante el tal cõiſſario no pueda por virtud del tal po

& hæc veritas. ¶ Vel aliter & tertiò ſi dicas quare de iſtis pluſquam de aliis poteſt committi & cõmiſſarius diſponere. reſpondeo, quia tunc nihil ex trahitur de hæreditate debita ſoluendo. &c. quia hęreditas dicitur, deducto ære alieno. l. 32. prope medium. infra. & ſic in nullo damnatur hæreditas, nec hæres defuncti. ¶ Et ex hoc dicit Bar. in l. quibus

3 in. §. dominus. ff. de conditio. & de. ꝗ † cõmiſſarius poteſt & debet ſoluere debitũ naturaliter, ſi aliud non reperiatur. dixi in l. infra proxima in parte, ſus deudas, in primo. inſtituendo tamen hæredem, vel legando tertiam vel quintam partem bonorum teſtatoris. &c. facit contra hæreditatem, & contra hæredes defuncti: & ſic commiſſarij ſe extenderẽt ad ea, quæ non veniunt in commiſſione. contra notata per Bal. in l. id quod pauperibus. C. de epiſcopis et cle. dixi infra in parte, hazer herederos. ¶ Habes itaque ex prædictis & ex l. iſta cum ſequenti, ꝗ poteſt quis cõmittere alicui teſtamentum ſuum faciendũ. & quid poſſit facere commiſſarius, & quid non poſſit vigore huius commiſſionis.

¶ Sed quia iſta lex. & d. c. cum tibi. de teſta. & d. l. captatorias. ff. de hære. inſti. cum ſupradictis loquuntur in materia captatorię voluntatis: ad intel

4 lectum dictarum legum & iurium. quæro † quę dicatur captatoria diſpoſitio. & quę non. ¶ Primò dic, ꝗ captatoria diſpoſitio dicitur illa, in qua ſubſtantia diſpoſitionis confertur ad ſecretũ alienę voluntatis. & ita loquitur. d. l. captatorias. ff. de hæredibus inſtituẽdis & l. ille autem. & l. etiã. & l. ſi quis Sempronium. eo. ti. ¶ Et not. ꝗ captatoria diſpoſitio, quę confertur in alieno arbitrio de futuro non valet. vt puta. inſtituo te, ſi titius voluerit. vel ille ſit hęres, quem titius voluerit. vel ſis hæres, ſi me inſtitueris. vt. d. l. captatorias. quã ita intelligunt omnes ibi. & glo. in. d. l. captatorias. C. de teſta. mili. & in. d. c. cũ tibi. de teſt. & Bal. in l. 1. 4. co. ver. iuxta hoc q̃ro. C. de ſacroſã. eccle. ¶ Illa enĩ inſtitutio vel diſpoſitio, q̃ cõfertur ad ſecretũ alienę voluntatis de præſenti, vel de præterito, bñ valet. vt ſi hęres ſis me inſtituiſti. vel ſi me inſtituis. vt in dictis iuribus. melius. in. d. l. ii. ti. 3. 6. parti. vbi etiã dicitur, ꝗ inſtitutio hæredis nec legatorũ nõ poteſt cõmitti i volũtatẽ alteri⁹. & in hoc, d. l. cõcordat cum. l. iſta.

¶ Secundò tene, ꝗ illa non dicitur captatoria diſpoſitio, in q̃ teſtator pſecte ſcribit ſui animi motũ. l. clemens patronus. §. fi. ff. de hæredi. inſti.

¶ Ex quo ſequitur, ꝗ diſpoſitio, de qua in l. iſta, non eſt captatoria: quia ſeruata ei⁹ forma teſtator videtur perfectè ſcribere ſui animi motũ. ¶ Si tamen nõ ita ſcribitur, diſpoſitio nõ valet, quia captatoria per iſtã. l. & l. ii. ¶ Fallit in libertate. quia licet ſit captatoria, valet fauore libertatis. per tex. in l. fideicõmiſſaria libertas. la. 4. ff. de fideicõmi. liber. ¶ Secundò fallit in teſtamẽto ad pias cauſas. per tex. in. d. c. cũ tibi. ten et gl. & Bar. in l. 1. de lega. 2. & in. d. l. captatorias. C. de teſta. mili. ¶ Et adde ad ſupradicta tex. in l. captatorię. & quod ibi Pau. đ Ca. de lega. primo. vbi dicit, ꝗ etiã in legatis diſpoſitio captatoria non valet, ſicut nec in inſtitutionibus. Et dicitur captatoria diſpoſitio in legatis tribus modis. ¶ Primò, quando ſubſtantia diſpoſitionis confert liberam volũtatem tertij. vt lego tibi, ſi titius volet, vel voluerit. quia non debet vltima volũtas ex alteri⁹ volũtate pẽdere, quã teſtatoris. ¶ Secũdò quãdo pſona legatarij vel inſtituti. vt lego illi cui titi⁹ voluerit. vel inſtituo illos quos voluerit. vt. l. illa inſtitutio. ff. de hęre. inſti.

¶ Hoc tamen verum, quando incerta perſona de incertis confertur arbitrium tertij. ſecus ſi incerta de certis. vt lego vni ex libertis meis cui titius voluerit vel elegerit. vt. l. vtrum. §. cum quidam. ff. de rebus du. nam primo caſu titio non eligente remanet diſpoſitio omnino incerta. ſecundo aũt non. quia omnes liberti admittũtur. vt. l. cũ quidã. & l. ſi quis titio §. fi. de lega. 2. ¶ Vnde videtur nõ valere legatum vel inſtitutio facta de pauperibus, quos elegerit titius. quia eſt de perſonis incertis de incertis. dicit tamen Pau. de Caſt. vbi ſupra, ꝗ contrarium eſt verius. quia potius cenſetur factum de eo qui certus eſt. nec illo non eligente remanet incerta, ſed tempus ſuccedit & declarat. vt notatur in l. 1. de lega. 2. & quia etiam ſi talis diſpoſitio diceretur captatoria, nihilominus valet ad pias cauſas. vt. d. c. cũ tibi. ¶ Tertiò dicitur cũ captatoria fit ſub ſpe alterius inſtitutionis, vel legati. vt inſtituo te, ſi me ĩſtitues. vel lego tibi, ſi legabis mihi. vt per docto. vbi ſupra.

& ¶ Dan poder a otros. qui diuerſimodè nũcupãtur. ¶ Quia

tur.¶ Quia quãdoq; dicuntur cõmiſſarij. vt. l. iſta. cum octo ſequentibus.¶ Quandoq; executores. vt. l.nulli.&.l.ſi quis pro redẽptione.per gloſſã.C đ epiſcopis& clericis. ¶ Quandoque fideicõmiſſarij.vt per glo.in.l.diuus.ff.ſi cui pluſquã.per. l. fal.

der hazer heredero[b] enlos bienes đl teſta dor ni mejoria đl ter cio[c] ni del quinto ni

¶ Quandoq; prouiſores.vt.l.theopõpus. ff.de dote prælega. ¶ Quandoq; procuratores.vt.lege.ſi vero non remuneraudi. §.ſi.ff.mãda. ¶ Quãdoq; miniſtri.vt lege.ſi quis titio.de lega. ſecundó. ¶ Quandoq; gradiatores.& ij debent cõſtitui ab ipſo teſtatore,non ab alio.ſecundum Ioan.An. in. c.1.de procu.libr.ſexto:in noue.tenet Bal.in.l.executorem.ſecunda col.C.de executione.rei.iudi. & ij omnes largo modo dicuntur executores . vt ibi Bal.in prin.per illum tex. ¶ Propriè tamẽ is, cui cõmittitur teſtamenti factio,dicitur cõmiſſari⁹. vt in.l.iſta.& in.l.infra proxima.cũ ſeptẽ ſequentib⁹. vt.l.6.ti.delas man.fo.le. ¶ Is autẽ , cui cõmittitur executio teſtamẽti,vocatur executor.per.l.11. cum duabus ſequẽtibus.eo.titu.delas mã.fo.le.¶ Et quã uis omnes iſti dicuntur cõmiſſarij,ſunt tamẽ cõſtituti ad diuerſa officia.vt habetur in Spe. de inſtru. edic.§.14.ver.porro.& ibi Bal.in additio.ver. executor.vbi tenet,ꝙ cõmiſſarius dicitur,qui habet officiũ,vel mandatum ad incertum.executor,qui habet mandatum ad aliquod certum.

a ¶ Eſtendiẽdoſe a mas.cũ nõ poſſint,quia cõmiſſiones ſunt ſtricti iuris.ſecũdũ Bal.in.l.nõſine.2.co. ver.ſz ĩ cõtrariũ dici cõſueuit.C.đ boniſq; liberis.

b ¶ Heredero. Nota ꝙ officiũ cõmiſſarij nõ cõcernit vniuerſalẽ inſtitutionẽ hæredis. cõcor.l.illa inſtitutio.&.l.ſi in cõditionẽ in ratione ſui.circa finẽ. ff.de hęredi.iſti.& huic ꝓuiſioni aſſignãtur plures rationes. ¶ Primò.qa vt dixi in gl.ſupra ꝓxima, cõmiſſiões ſunt ſtricti iuris.& reſtringẽdę ad ea ſolũ modo,ꝗ ſpecialiter ĩ cõmiſſione cõtinẽtur.& tenet Bal.in.l.id qđ pauperib⁹.3.co.ver.venio ad quartũ C.de epiſcopis & cle. ¶ Secũdò.qa in vltima volũtate cauſa efficiẽs eſt ſol⁹ teſtator,& nõ ali⁹.vt.d. l.illa inſtitutio.nõ enĩ poteſt teſtator cõmittere alicui ſupremũ iudiciũ ſuũ cõponẽdũ. vt ibi.& in. l. theopõpus.ff.de dote pręle. ¶ Tertiò . quia actus moriẽtis nõ poteſt pendere ex conſenſu viuentis. nec vnus actus poteſt implicare actũ moriẽtis & viuẽtis,quia nõ eſſet mera voluntas.vt.l.ſi. & ibi latè
5 Bal.C.cõmunia prędio. ¶ Sed quia dixi ꝙ † vltima voluntas non poteſt cõferri in volũtatẽ alteri⁹, eſt verũ per teſtatorem.ſed per. l. vltimã voluntas bene confertur in voluntatẽ alteri⁹ . qđ apparet in donatione cauſa mortis,ꝗ vltima voluntas eſt vt. l. ſi.C.de dona.cau.mor. & tamẽ ex aliquo arbitrio pẽdere poteſt.vt videm⁹ in filio,qui nõ poteſt donarę cauſa mortis ſine cõſenſu patris:tamẽ cũ eius

conſenſu poteſt.vt.l.filiuſfamilias.&.l.iam is.ff.de dona.cau.mor.tenet Ange.in authẽ.vt factæ nouæ cõſti.§.prouinciarum.collatio.5.& in.d.l. captatorias.ff.de hęre.inſti.vbi dicit valere ſtatutũ populi,vt inſtitutio captatoria valeat. refert & ſequitur And.Sic. in cõmento rubricę de reb⁹ eccle. 4.col. ver. & ad hoc. ꝓpe mediũ. ¶ Adde, ꝙ † non ſolũ hæredẽ inſtituere,ſed neq; in poſſeſsionem mittere

deſheredat[d] a ninguno de los hijos o
6 deſcendientes del teſtador, ni los pueda

poteſt cõmiſſarius.quia hęres non debet capere de manu cõmiſſarij,vel executoris,ſed teſtatoris. ¶ Niſi quãdo habetur loco legatarij. vt ſi dicit teſtator. inſtituo te in tali re.vt per Bal.in.d.l. id quod pauperibus.4.co.ver.15.quęro.C. de epiſco. & cle.

c ¶ Del tercio.cõcor.l.fideicõmiſſa.in.§. quãquã. de lega.3. &.l. captatoriæ.de lega.1. &.l. 11.titulo.3. ſexta partita.vbi dicitur, ꝙ non valet cõmiſsio à teſtatore facta vt cõmiſſarius poſsit legare,niſi teſtator exprimat,cui, & in quo:quia neq; poterit reſtituere fideicõmiſſum vniuerſale.loquor de reſtitutione iuris,ſcilicet ex trebelliano, quæ non poteſt fieri niſi per inſtitutionem,quia ei cohæret.l.ſi mulier. §. ex aſſe. ff.de iure do. ¶ Reſtitutionem verò facti poteſt facere executor, & etiam cõmiſſarius. vt per Bal.vbi ſupra. ¶ Sed qualiter hoc procedat, vide per glo.in.d.l.captatorias. ff. de hære.inſti.& in.l.6.tit.delas man.fo.le.vbi etiã dicitur,ꝙ valet libertas ita data,ſi hæres voluerit.nõ ꝙ valeat ex voluntate hęredis,ſed quia ex teſtamẽto fit liber. vt.l. tutores.ff.de teſta.tute.de quo plenè per docto. in. l.vnũ ex familia.ſignanter.per do. docto. de Segu. ibi in §.ſed & ſi fundum. de lega.2.

d ¶ Ni deſheredar. ſicut dicimus in codicillis.
7 quia ſicut hęreditas † non poteſt dari in codicillis, ita nõ poteſt adimi. vt in.§.codicillis.inſti. de codici.& in.l.2.in princi.titu.11.ſexta partita.

8 e ¶ Subſtituir.vt.l.2.ti.12. 6. pti.& eſt ratio.quia † ſubſtitutio nil aliud eſt, quã alia inſtitutio facta in ſecũdo gradu.vt.l.1.tit.5.ſexta parti.per doct.in rubri. C.de impube.& aliis ſubſ.¶ Quod facit ad.l.9. &.10.ſupra.quia ſicut adulterinus non poteſt inſtitui à parentibus,ita non poteſt ſubſtitui.

9 f ¶ Vulgar. Quęro iuxta hoc,quę † dicatur ſubſtitutio vulgaris,& qualiter fiat. Item quãdo deficit, & qui poſſunt vulgariter ſubſtitui. ¶ Quo ad primũ dic,ꝙ ſubſtitutio vulgaris quãdoq; fit verbis negatiuis,quãdoq; clãdeſtinè,quãdoq; verbis affirmatiuis. ¶ Verbis negatiuis fit illo modo,ſi teſtator dicit inſtituo Petrũ filium meum hæredẽ:& ſi hæres eſſe noluerit,vel nõ potuerit, ſit hęres Ioãnes loco ipſius.nã iſta ſubſtitutio, quę fit de Ioãne , dicitur vulgaris.l.1.in prin.ti.5.ſexta parti.&.l.2.eo.titu.in prin.per Bar.in.l.1. 4.co.&.8.q.ver.vlterius quæro quib⁹ verbis.ff.de vulga.& pupi. ¶ Vel ſi teſtator

 dicat.

dicat. Petrũ hęredẽ inſtituo: et ſi hęres nõ erit, rogo vt hęreditatẽ reſtituat gaio. iſta eſt vulgaris ſubſtitutio. ita Alex. in. d. l. 1. ff. de vul. & pupi. q allegat Bal. in. l. humanitatis. 15. co C. de inſti. & ſubſti. & Bar in. l. q rebatur. ff. de teſta. mili. ℣ Secũdo caſu ſ qñ ſit clandeſtinè, po ne exemplũ. ſi teſtator duos vnà hęredes

ſuſtituir vulgar ni ni pupilar ni exem-

inſtituit eos nominãdo ſuis nominibus, ita dicens: quicũq; ex his duob⁹ per me inſtitutis viuat, ipſe ſit meus hęres. quia tunc ſi ãbo viuunt, ambo hęres eruot. ſi tñ vn⁹ eorum deceſſerit alter q ſuperuixit ſolus hęres erit in tota hæreditate teſtatoris. ratio eſt pro tanto, quia in tali inſtitutione tacitè intelligitur actum, ꝙ ſi vnus moritur, vel hęres eſſe noluerit, alter qui ſuperuiuit alterius loco ſuccedat in tota hęreditate defuncti. tex. eſt ſatis notandus de hoc in. d. l. 2. prope finem titul. 5. ſexta partita. ℣ Qualiter fiat verbis affirmatiuis, vide in. l. ſi. & ibi p Bar. 3. nota. & Bal. 9. co. & in 12. opp. C. de hęre. inſti. & in. l. titius. & ibi Bar. ff. eo. & in. d. l. 1. quarta col. 8. quæſtione. ver. vlterius quæro quibus verbis. ff. d vulga. & pupi. Sed quæro quomodo intelligatur hęc ſubſtitotio vulgaris facta verbis negatiuis, vt puta ſi hæres non erit prolata à teſtatore non erran te ſed ſciente conditionem inſtituti. ℣ Reſponde, ꝙ intelliguntur ſi hæres non erit, vel alium hęredem non fecerit. vt per doct. Bar. & Bal. in. l. 3. 2. nota. C. de hære. inſti. vbi bonus tex. & in. l. ſi pater. ff. eodẽ & inſti. de vulgari & pupilla. i fine. ℣ Ex quo Bar. infert ad multas quæſtiones. nam hodie filio repudiante hæreditatem ſibi delatam, poteſt adire pater l. cum non ſolũ. §. 1. C. de bonis que libe. ❡ Si tamẽ filius repudians habuerit vulgarẽ ſubſtitutũ, præfertur pater ſubſtitoto. ſecundũ Bar. in. d. l. 3 ℣ Sed vltramõtani tenent contra dictã glo. Bar. tamen tenet cum ea per tex. in. d. l. 3. cum ſimi. quia licet fili⁹ non ſit hęres, tamen alium. ſ. patrem fecit hæredẽ. & ita excludit ſubſtitutum vulgarem. ℣ De aliis ta

10 mẽ quæſtionibus vide ibi per Bald. vbi notat, ꝙ † ſubſtitutio vulgaris non impedit tranſmiſſionẽ iuris deliberandi. tenet etiam Bal. in l. cũ antiquioribus. C. de iure delibe. ❡ Item nota. ꝙ † ſubſtitutio

11 vulgaris non pręſupponit de neceſſitate inſtitotionem præcedere. vt per Bar. in. l. ſiquis hęrede. ff. de hęre. inſti. & in. l. 4. 1. co. ver. & pri⁹ quęro an ſit neceſſe. & ibi Alex. 9. co. verſi. ſucceſſiuè in quantum

12 Bar. ff. de vulga. & pupi. ℣ Itẽ † ſubſtitutio vulgaris, ſi hæres non erit, intelligitur vel ſi hæres erit, & priuabitur. vt per Bald. in aothen. hoc amplius. 4. colum. verſicu. venio ad ſecundam partem. C. de fideicommi. Vnde ſubſtitutio vulgaris hoc caſu non expirat, quia hæres adiuit, & fuit poſtea priuatus, & erit locus ſubſtituto per priuationem. quod non eſſet, ſi iam expiraſſet per aditionem. vt per Bal. ibi. ❡ Et nota, ꝙ ſi vulgaris ſubſtitutio eſt facta in vno caſu, putà, ſi inſtitutus hæres eſſe noluerit, trahitur ad alium caſum ſibi ſimilem, ſcilicet, hęres eſſe non poſsit. ita Bart. in. d. l. 1. in princi. ff. de vulga. & pupi. eſt bonus tex. in. l. ſi. ſecundũ lecturam Bar. C. de inſti. & ſubſti. tenet Bal. in. l. cũ proponas. C. de hære. inſti. idẽ Bal. in ſimili. in. d. l. humanitatis. in pe. co. dũ dicit, ꝙ exemplaris facta in caſu vnius furoris, extenditur ad caſum alterius furoris. Antonius de But. in. c. rainuncius. de teſta. in materia vulgaris. ❡ Hoc tamen notabiliter limitatur, niſi tractaretur de excludendo perſonam magis dilectam teſtatori, quàm ſit ipſe ſubſtitutus. ita Pet. de Ancharano. conſilio. 340. incipiente in Chriſti nomine. &c. ex ſerie facti. notat Bart. ſaluando illam gloſam hoc caſu in. l. ſi mater. §. ſi. ff. de vulga. & pupi.

Regula.

Limita.

13 ❡ Item quæro † quando deficit vulgaris ſubſtitutio. Dic ꝙ quando inſtitutus intrat hæreditatem teſtatoris antequã decedat. l. poſt aditã. C de impub. & aliis ſubſ. ❡ Itẽ quãdo conſentit, vel fatetur illũ hæredẽ eſſe, quãuis hæreditatẽ non capiat, tũc verò nõ eſt locus ſubſtituto, quanuis inſtitutus poſt aditionẽ moriatur. quod probatur ex verbis teſtatoris, cũ dicit, petrũ hęredẽ inſtituo: & ſi ipſe hęres non erit. ioãnes ſit meus hæres. Itaq; ſi primus intrat hęreditatem, vel hęres vult eſſe, nõ eſt ratio, ob quam poſsit intrare ſubſtitutus, quãuis primus hęres, poſt aditionem moriatur. vt ſupra dixi. per. l. 4. ti. 5. ſexta partita. vbi bonus tex. & in. l. poſt aditam. C. de impu. & aliis ſub. tenet Bar. in. l. 1. 8. col. ver. expediti ſumus. ff. de vulga. & pupi. ❡ Et no

14 ta, ꝙ † omnes ſubſtitutiones expirant per aditionem vltimi hæredis, quando plures factæ ſunt. vt per Barto. in dicta. l. 1. vbi ponit plures caſus, quib⁹ expirat vulgaris ſubſtitutio. ℣ Fallit tamẽ in tribus caſib⁹ poſitis p Bart. in. d. l. 1. 3. quęſtione. prin. verſicu. item quæro in aliquo caſu. ❡ Alius eſt etiam caſus, quãdo quis eſſet inſtitutus in parte purè, & in parte ſub conditione, in qua ſecunda parte habuit ſubſtitutũ vulgarẽ. nam ſi deficit cõditio, inſtitutus habet primã partẽ: & ſubſtitutus ſecundã. l. ſi te ſolum ff. de hęre inſti. l. cũ hæres. §. ſi. ff. de acqui. hęr. ℣ Vlterius nota, ꝙ ſubſtitutio vulgaris appellatur in primum caſum: ſed pupillaris & cõpendioſa in ſecũdum caſum. ℣ Ratio eſt, quia volgaris ſubſtitutio prouidet, ſi hęres nõ ſit, qui eſt primus euẽtus, qui poteſt viã aperire ſubſtituto. primus autem ideo dicitur, quòd de neceſsitate non eſſe pręcedit eſſe. vnde qui prouidet in euentum reſpicientẽ non eſſe, dicitur prouidere in primũ caſum. qui autem non prouidet in caſum recipiẽtem eſſe, quod poſtea eſſe definit, dicitur prouidere in ſecũdum caſum. tenent docto. & Bald. in. l. precibus. prima col. 3. notabili. C. de impu. & aliis. ❡ Finaliter in hoc ſcias, quòd quidam ſunt neceſſarij hęredes à principio, & iſtis poteſt vulgariter ſobſtitui. ℣ Quidã ſunt neceſſarij ex poſt facto propter pręambulam

ambulã agnitionem.tũc enim expirat vulgaris per dictam legem poſt aditam.tenet Bald.in.l. quidam eulogio.§.col. in principio.ver.ſcias enim. eodem titulo.de impu.& aliis.

15 g ☞ Pupilar.ratio qa † pupillaris ſubſtitutio non poteſt fieri niſi à patre & auo.tex.eſt notandus in.l.§.in princi.ti.§.ſexta partita.& in.l.2.in princi.ff. de impube.& aliis.& inſti.de pupi.ſubſ.in princi. tenet Bal.in.l.verbis ciuilibus.ſi.col.ver.extra quęro.ff.de vulga.& pupi. ☞ Ex quibus iuribus tradita eſt regula,ꝙ habens liberos in poteſtate, poteſt eis pupillariter ſubſtituere.et hanc pupillarẽ ſubſtitutionem faciunt parentes filiis,& aliis deſcendentibus ex eis per directã lineam,quando deſcendẽtes ſunt in patria poteſtate.vt in dictis iurib⁹.& in.l.moribus.in principio.ff. de vulga.& pupilla.

16 ¶ Hinc dicimus,ꝙ † ſubſtitutio pupillaris nõ poteſt fieri à matre.quia filios non habet in poteſtate. tenet notãter Bar.in.l.ſi mater. in fine principij.ff.

17 de vulga. & pupi. ¶ Hinc etiam ego dico, ꝙ † non poteſt facere commiſſarius pupillarem ſubſtitutionem.vt in.l.iſta. quia non habet ſubſtitutum in poteſtate.niſi habeat ſpeciale mandatum,vt hic. Item quia voluntas commiſſarij non eſt voluntas committentis.vt per Bald.in.d.l. captatorias.2.col. C.de teſta.mili. ¶ Colligitur etiam ex prædictis,

18 ꝙ † ſubſtitutio pupillaris poteſt fieri liberis tantum, non tamen filiis naturalibus tantum. quia ij nõ ſunt in poteſtate patris.dixi in.l.decima ſupra.

¶ Poteſt tamen fieri ſubſtitutio pupillaris non ſolum liberis natis,ſed etiam naſcituris,vt per Bar. in dicta.l.2.in principio.1.col. verſi.quæro de quibus liberis.& ibi per docto.Alexan.§. colũ.verſi. ſecunda quęſtio principalis eſt.ff.de impu.et aliis.

19 ¶ Sed quęro † quid eſt pupillaris ſubſtitutio.Dic quòd eſt quoddam ſtabilimentum,factum ſolummodo maſculo minori.14. annis. vel fœminæ minori.12. vt.d.l.1.ti.§.ſexta parti.&.l.ſi ita quis.&.l. ſi plus.ff.de vulga. & pupi.& inſti. de pupi.ſubſ.in princi. & in.§.maſculo.ibi. ¶ Item quæro quotuplex ſit pupillaris ſubſtitutio. Dic ꝙ eſt duplex.ſ. expreſſa,& tacita. ¶ Expreſſa fit,quando pupillo apponitur cõditio. vt ſi decedat in pupillari ętate. non quando apponitur demõſtratiuè. vt ſubſtituo titium pupillo meo.tenet Bal.in.l.precibus.ſi. col. ver.itẽ nota.C.de impu.& aliis,& in glo.§. qua ratione.inſti.de impu. & aliis. in parte,ad exẽplum. & iſta pupillaris ſubſtitutio expreſſa eſt ſauor ſecundũ Bal.in.d.l.precib⁹. pe.col.in ver. porrò ſi diceres. ☞ Tu dic clarius,ꝙ ſubſtitutio pupillaris expreſſa fit iſto modo. inſtituo filiũ meum Petrum hęredem meũ,& ſi hęres erit,& deceſſerit in pupillari ætate,inſtituo Ioanẽ hæredem ſuum:& tunc ſi inſtitut⁹ decedit in pupillari ætate,ſuccedit ſubſtitutus loco defuncti in hæreditate paterna. vt.d.l.§. ti.§.ſexta partita. Fit etiã ſubſtitutio pupillaris alio modo.vt per tex.in.l.6.ti.9.ſexta parti. ☞ Subſtitutio pupillaris tacita eſt quadruplex.ſ. præſumpta, probata.item quæ ineſt compendioſę.item quę in eſt breuilocæ.vt latè per Bal.in.d.l.precibus.5.co. ver. dixi ergo de duab⁹ taditis. ☞ Tu dic clarius, ꝙ tacita pupillaris fit his verbis.inſtituo titiũ filium meum hæredem meum.qui minor eſt.14. annis.& Sempronium & gaium amicos meos, & ſi poſtea dicit.præcipio,vt quiſquis erit meus hæres ſit filij mei,dicitur tacita pupillaris ſubſtitutio. Itaq; ſi filius iſte titius deceſsit intra ætatem ſupradictã,intelligitur ꝙ alij.ſ. gaius & Sempronius ſunt tacitè ſubſtituti.& ſuccedunt in hæreditate filio delata.

¶ Fit etiam pupillaris ſubſtitutio tacita alio modo.ſi teſtator inſtituit filium ſuum hæredem, vel alium deſcendentem ex eo per rectam lineã,quem habet in poteſtate, & ei dat ſubſtitutum eo modo, quo datur vulgariter ſubſtituto. ita dicens.titium filium meum hæredem facio:& ſi hęres meus non erit, inſtituo eius loco Semproniũ hæredẽ meum taliter,ꝙ ſi titius primus hæres teſtatoris eſſet hæres,& decedit in pupillari ætate, venit ſubſtitutus tam ad hæreditatem teſtatoris delatam titio, quàm ad bona alibi per titiũ queſita.quod eſt propterea: quia in tacita pupillari intelligitur vulgaris ſubſtitutio incluſa. ¶ Quod fallit.ſi teſtator duos habens filios vnus maior.14.annis. & alter minor.illos hæredes inſtituit. dicens.ꝙ quicunq; ex his deceſſerit ante aditam hæreditatem, vel quia nõ vult hæredem eſſe, alter erit hæres eius loco.ꝙ ſi is qui minor eſt.14.annis vellet hæredem eſſe,& intraret hæreditatem, & decederet in pupillari ætate,alter frater eius maior.14. annis non poſſet alterius defuncti fratris hæreditatem habere ex cauſa ſubſtitutionis,licet eã haberet vt ꝓpinquior.tex.eſt,qui notãter hoc dicit in.d.l.§.tit.§.ſexta parti. ¶ Quæ tamen ſit vis ſubſtitutionis.vide in.l.7.d.ti.§.ſexta

20 partita. ☞ Et nota † ꝙ ſubſtitutio pupillaris nõ poteſt fieri, niſi pupillo inſtituto vel exhæredato.vt d.l. 2. & ibi Bar.4. colũ. verſi ſexto dixi.ff. de impub.& aliis ☞ Valet tamẽ facta nepoti pupillo pręterito ex filio emancipato inſtituto. vt per Bar.in. l. gallus.§. quid ſi tantum, in fine.ff. de liberis & poſthumis. & in dicta lege.2.ff. de vulga.& pupi. tenet Baldus in.l. humanitatis.ſecunda colũna. ver. venio ad quintum.C. de impube. & aliis. ☞ Vbi etiam dicit, ꝙ ſubſtitutio pupillaris fit etiã exhæredato. ☞ Item præterito.& non poteſt fieri niſi ab vno, & in ſolidum.ſec⁹ in exemplari.vt ibi.4.col. verſi.quarta differentia eſt quia ſubſtitutio. ☞ Va-

21 let itaq; ſubſtitutio † pupillaris octo concurrentibus. ¶ Primò,ꝙ fiat liberis. ¶ Secundò,ꝙ fiat impuberi. ¶ Tertiò,ꝙ fiat in poteſtate. ☞ Quartò,ꝙ ſui iuris morte teſtatoris efficiatur. ☞ Quintò,ꝙ nõ deſinat eſſe in poteſtate ante mortem teſtatoris. ☞ Sextò,ꝙ ſciat teſtamentum. ☞ Septimò, ꝙ impubes inſtituatur,vel exhæredetur. ☞ Octauò,ꝙ hæreditas adeatur.vt patet ex ſuperius recitatis.et tenet

Bartolus in dicta lege ſecunda in principio. prima
col. verſi.2.quæro.ff. de vul.& pupi.& glo.1. inſti.
22 de vulga.& pupi.ſubſti. ¶Quibus † caſibus expi-
rat pupillaris ſubſtitutio, vide in.l.10.ti.5.ſexta par
tita.& in.d.§.maſculo.inſti.de pupi.ſubſti. ¶Idem
dicim⁹ in legato, ꝙ ex
pirat, ſi legatarius mo
ritur, viuo teſtatore.

plarmente [h] ni ha-

vt.l.ſi anguſte. de lega.2. ¶Quando expirat re per
empta, vide in.l.11.ti.9.ſexta partita.

23 Adde. Sed quæro † impubes fuit hæres in-
ſtitutus ꝑ patrē, & ſibi datus ſubſtitu
tus pupillariter: ſi dict⁹ impubes fuit
mortuus viuo patre, an admittatur ſubſtitutus vi-
gore ſubſtitutionis tacitę vulgaris. Bar.in.l.ſi pater
filium.ff.de vulga. & pupi.ſubſti.diſtinguit, ꝙ aut
pater eſt mortuus incontinenti poſt mortem filij,
& tunc locum habet ſubſtitutio tacita pupillaris:
quia non habuit tempus mutandi teſtamētum, id-
circo venit ſubſtitutus ex præſumpta volūtate de-
functi: quia eum inſtituiſſet, ſi ſciuiſſet. vt.l. ſi pater
captus.eodem titulo. ¶Si verò pater deceſsit poſt
ex interuallo, ita ꝙ habuit potētiam mutandi teſta
mentum, tūc ſubſtitutus non admittitur. Ita loqui-
tur lex. ꝙ ſi filius.ff.de captiuis. nam cùm potuit ſi-
bi prouidere, & non prouidit, lex ſibi non ſubue-
nit. nec poteſt dici ꝙ cogitauit de hoc: quia vidit fi
lium mortuum, quod probatur.ff. de mili. teſta.
argu.l3.C.de inofficio. teſta. plenè per eundē Bar.
in.l.9.&.10.col.ff.de vulga. & pupi.&.in.l.lex cor
nelia.ff.eo.& in.l.cum patronus.de lega.2. Pau. de
Ca.conſi.148.3.col.in. ver. venio ad quintum. vbi li
mitat dictum Bar. procedere in vulgari, quæ nō eſt
omnino tacita, cùm ex verbis teſtatoris poſsit col-
ligi, ſed dicitur expreſſa verbis generalibus. ſecus
ſi vulgaris eſſet oīno tacita & interpretatiua, putà,
ſi teſtator dixiſſet. iſtos filios meos inſtituo, & hę-
redes erūt. & in ſi pupillari ætate deceſſerint. &c.
prout aliquādo fieri ſolet in.l.1.ff. de vulga. ſubſti.
& ibi Bar. tenet etiā Ioan. And in.ti.de teſta. ſuper
rubri.pe. col.ver.& ex quo ſum⁹. vbi tenet opinio
nem Dini cōtra Bar. ¶Vnum tene quo ad. ver. ſu-
24 pra proximū, ꝙ † licet aduenientē expiret expreſ-
ſa pupillaris, non expirat tacita in ea comprehēſa.
glo. ſingularis. in.d.l.lex cornelia.ff.de vulga.& pu
25 pi. quam intellige. vt per. Bar.in.l.1.eo.ti. Et ſi fiat †
ſubſtitutio pupillaris maiori vel extraneo, conti-
netur tacita vulgaris. quia vitiato expreſſo, non vi
tiatur tacitum. Bar.in.l.1.in fine principij.ff.de vul
gari & pupillari. Imo. in capitulo. rainūcius. in ma
teria vulgaris. de teſta. Bar.& Bal.in.l.fi.C.de hęre.
inſti. idem Bal.in.l.fi.C.de inſti.& ſubſti.ſub con-
ditio fac. licet Pau. de Ca.in.l. iam hoc iure.ff. de
vulga.& pupi.& in.l.fi.C.de hęre inſti. teneat con
trarium.

h ¶Exemplarmentè. ratio quia cōmiſſarius non
poteſt facere pupillarē ſubſtitutionē, neq; poterit
exemplarē: quia exēplaris ſubſtitutio fit ad exem
plum pupillaris ſubſtitutionis. vt in.§.qua ratione.
& ibi glo. inſti. de pupi.ſubſti. & in.l.1. &.l.11.ti.5.
6.parti. ¶Quemadmodum verò pupillaris ſubſti
tutio fit impuberi, ita exemplaris fit adultò facto
maiori. vt ibi. & tenet Bal.in.l.humanitas.7.co.ver.
differt in qualitate. C. de impu.& aliis. & ibi Bar.
& alij.10.co.in fine.ver.2.videamus. idē Bar. in l.ex
facto.3.col. in fine. ver. venio ad materiam ſubſtitu
26 tionis.ff.de vulga.& pupi. ¶Et nota, ꝙ † iſtā exē
plarem ſubſtitutionem faciunt parētes filiis & ne
potibus ſuis & aliis deſcendentibus ex eis, quan-
do filij, vel nepotes, quibus fit ſubſtitutio exem-
plaris, ſunt furioſi, vel mente capti. vt.d.l.1. & in.d.
27 §.qua ratione. ¶Et fit his verbis † videlicet. filium
meum titiū hæredē inſtituo: & ſi contigerit eum
mori in furore, quo eſt, ſubſtituo ei gaium. vt.l.11.
ti.5.6.parti. tenet Bal.in.d.l.humanitatis.3. col.ver.
qualiter exēplaris differat.&.8.col.ver. tertiò prin
cipaliter eſt videndū. ¶Fit etiam ſubſtitutio exē-
plaris iſto modo. ſi filius meus in furore deceſſerit,
talis ſit ei hæres, vel talis ſit mihi hæres. vel imper-
ſonaliter talis ſit hęres. licet nō adiiciat teſtator ver
bum, ſibi, vel, mihi, vt.l.ſi ita.§.qui filio.ff.de ſecun.
tabu.&.l.fi.C.de.hęre.inſti. meli⁹ in.l.6.ti.3.6. par.
¶Vel aliter vt in.d.l.11. ſi filius meus in furore de
ceſſerit pro ſuo hærede, & eius loco ſubſtituo ei
Sempronium. ¶Idem ſi dicat, talem inſtituto. vt
d.l.gallus.§.1.ff.de libe.& poſthu.&.c.1.verſi. inſti-
tuendo.de teſta.l.6. ¶Idem ſi dicat. conſtituo. vt
l.precibus.ver.conſtituit.C.de.impu. & aliis ſubſ.
¶Idem ſi nullū apponat verbum principale, quia
ſuppletur directum.l.1.§.pe.&.fi.ff. de hęre inſti.
¶Idē ſi apponat verbum, moriatur. vt.d.c.1. tenet
Bal.in.d.l.humanitatis. dicto. ver. tertiò principali
28 ter. Inno.in.c.rainūcius. de teſta. ¶Quæro † quid
ſi facta eſt ſubſtitutio filio furioſo, non facta men-
tione furoris, an dicatur ſubſtitutio. pone. teſtator
ita ſimpliciter dixit. filium hæredem inſtituo, & ei
titiū ſubſtituo. erat enim filius teſtatoris furioſus,
tamē teſtator non fecit metionem furoris, propter
quod videtur, ꝙ iſta ſubſtitutio ſit vulgaris tantū.l.
gallus.§.1.ff.de libe.& poſthu. ¶In contrarium vi
detur. nā indefinita locutio eſt apta ad plures caſ⁹.
ſ.ad vulgarem, exemplarē. & ſi moriatur abſq; libe
ris, moriatur ſanæ mentis. eſt apta ad fideicommiſ-
ſariam argu.l.generaliter.C.de inſt. & ſubſt. quod
enim poteſt multipliciter intelligi, debet in omnē
caſum intelligi, cùm ſubſtitutiones & teſtamenta
ſint latius interpretanda.l. in teſtamentis.ff. de re-
gu.iu. quod eſt verum ſecundum Bal.in.d.l.huma-
nitatis.8.colū.ver. ſecùndo quæritur ſi teſtator.
¶Non obſtat.d.l. gallus. qa ibi ſubſtituebatur ſub
conditione mortis in vita teſtatoris contingentis,
cui non poteſt ſubſtitui per fideicōmiſſum. quia
qui viuo teſtatore moritur, non poteſt adire hære-
ditatem, vnde non poteſt grauari: & ſic ſubſtitutio
neceſſariò

neceſſariò erit directa.quia directa ſubſtitutio non eſt grauamẽ in illa,ergo ſubſtitutio confuſa eſt ſubſtitutio mixta ex pluribus qualitatibꝰ ſubſtitutionum.imò verius loquendo nõ eſt mixta,ſed implicita.vt.l.3.§. in eo qui miſcuit.ff.de libe. & poſthu. ¶Super his etiã vide Bar.in.l.centurio.ver quæro vtrũ ſubſtitutio compẽdioſa facta per verbum cõmune cõtineat vulgarẽ.cum

zer les ſubſtitució alguna i de qualquier calidad que

ſequenti.& in.d.l.ex facto.dicto verſi. ſecũdo principaliter quæro.ff.de impu.& aliis. ¶Sed Inno.in c.rainuncius.de teſta.in materia breuiloc̨.dicit, ꝙ non putat opi.Bal.veram in.d.l. humanitatis. quia non videtur quare magis iſto caſu comprehẽdat fideicõmiſſariam,ex quo eſt ſimpliciter facta, quàm quàdo ſubſtitutio reciproca fit ſimpliciter,quo caſu comprehẽdit vulgarem tantum.notat Bar.& docto. in.l.lucius.pe.quæſtione. ff. de impu. & aliis. per.l.nam hoc iure.eodem titu.Ideo putat,ꝙ in caſu iſto ſubſtitutio hæc non contineat fideicõmiſſariam in dubio,ſicut nec reciprocam ſimpliciter factã.cùm ea ratio videatur vtrobique, & per conſequens idem ius.per.l.illud.ff.ad legẽ aqui. & ſic ſolum continebuntur directæ.ſ.pupillaris, vulgaris, & exemplaris.quod dicit eſſe menti tenendum. ¶Adde,quia Bald.bene reſpondet ad.d.l.gallus.§. quidam rectè.ff.de liberis & poſthu.quòd licet ibi nulla eſſet facta mentio à teſtatore,ſi filius viuo teſtatore deceſſerit: tamen eſt verum, quòd oportebat ſic intelligi,quia erat cõſilium Galli.vnde plus obſtat lex.nã hoc iure.ſupra allegata. ¶Aduerte. quia(videri meo) iſta ſubſtitutio ita ſimpliciter facta potius videtur comprehendere vulgarem ſubſtitutionem, quàm fideicõmiſſariam pupillarem, nec exemplarem iſta ratione. ¶Certum eſt, quòd omnis ſubſtitutio cognoſcitur ex verbis, quibus profertur.hæc ratio eſt inconuincibilis. quia aliàs ſubſtitutiones non cognoſcerentur,niſi per verba, quibus fiũt.patet per totum titulum. de vulgari & pupillari.ff. &. C.& inſti.eodem titulo. & per totum titulum quintũ ſextæ partitæ:ſed iſta ſubſtitutio ita ſimpliciter facta non comprehendit exemplarem,quia exemplaris ad exemplum fit pupillaris. vt.d.l. 1. &.l. 11. titulo quinto.ſexta partita. & d. §. qua ratione. inſti. de pupi. ſubſtitutio. ſed ad hoc, vt ſubſtitutio dicatur pupillaris,eſt neceſſe,ꝙ fiat mentio de impubertate.Ita dicens.inſtitutio titium filium meum hæredem: & ſi deceſſerit intra decimumquartum annum, ſubſtituo ei gaium. vt dicta.l. 1. &. l. 5. titu. 5. ſexta partita. in principio. igitur. &c. Si verò non fit mentio de ætate,nõ erit ſubſtitutio pupillaris. ¶Sic enim dicemus in exẽplari ſubſtitutione. quia cũ ſequatur veſtigia ſubſtitutionis pupillaris, & ſit facta ad eius exemplum. per dicta iura. vt dicatur exemplaris, debet in ea fieri expreſſa mentio de furore, prout in pupillari fit de minori, aliàs non erit exemplaris. ¶Item non erit fideicomiſſaria. quia nihil eſt commiſſum fidei alterius. ¶Propterea mihi videtur,quòd comprehendit vulgarem.quia ex ſupradictis verbis magis videtur comprehendere vulgarem:cum eodem modo atque eiſdem verbis ſit ſubſtitutio vulgaris. per. d.

ſea ni, pueda dar tutor k a ninguno delos hijos, o

l.1.cum ſimi.cogita. ¶Sed operæpretium eſt vide-
29 re, † in quo differt ſubſtitutio exemplaris ab aliis ſubſtitutionibus.dic quòd in multis. ¶Primò differt à vulgari formali conceptione.nam illa ita cõcipitur. ſi hæres non erit. hæc verò ita concipitur. ſi non ſanæ mentis deceſſerit. vel ſi in alienatione mentis permanſerit.vel inteſtabilis deceſſerit. vel per ſimilia verba.quia non curamus tãtum verba, quantum mentem.l. quoniam indignum.C. de teſta. ¶Secũdò differt cõditionis impletione.quia vulgaris habet in ſe duo capita. ſi hæres non erit. quia noluerit: & quia nõ potuerit. ſed in exẽplari nõ poteſt ſubaudiri cõditio volũtatis, quia illa niſi inſapientẽ nõ cadit.rurſus cùm ſapit, iſtatim finita eſt ſubſtitutio exẽplaris.quia per ſanã mentẽ expirat.vt d.l.11.in fine.tenet Bal.in.d.l.humanitatis & in.l.ex facto.ff.eo. ¶Vulgaris verò impletur bimẽbri conditione,ſed exẽplaris altero mẽbrorum cõtradicit. ¶Sed nunquid trahatur tunc ad vulgarẽ tacitam.vide per Bal.vbi ſupra.Et etiam dicit in quibus differat ab aliis ſubſtitutionibus:& in quibus ſint ſimiles vide eum ibi. 5.col.verſi.viſis dif-
30 ferẽtiis. ¶Itẽ nota,ꝙ licet † filius furioſus à patre poſſit exẽplariter ſubſtitui, non tamen econtra pater poteſt exẽplariter ſubſtitui à filio. tenẽt docto. & Bar.in.d.l.ex facto.4.col.ver.ſed quæro an patri. ff.de vulga.& pupi.ſubſti.& Bal.in.d.l.humanitatis.7.col.ver.nono quæritur. ¶Vlterius nota,ꝙ ſi furioſus laborat per dilucida interualla,poterit reuocare ſubſtitutionẽ tempore talis interualli, quo poteſt teſtari.ſecundũ Bal.in.d.l.humanitatis.5.co. ver.octaua differẽtia.&.7.col.ver.quarto quæritur. facit.l.1.§. exigit. cũ ibi notatis. ff. de bono. poſſe. ſecun.ta.tenet Inno.in.d.c.rainuncius. de teſta.

i ¶Subſtitució alguna.hoc dicit iſta.l. quia vltra hic enumeratas ſunt aliæ ſubſtitutiones. de quibꝰ in. l. 12. 13.&.14. titu.5. ſexta partita. & per glo. in rubrica.C.de impu.& aliis. & in.§. qua ratione. in parte,ad exẽplum.inſti.de pupil.ſubſti.per glo.in c.rainuncius de teſta.& in.c.ſi.pater.eo.ti.lib. 6.

31 k ¶Tutor.quia tutor † dari poteſt tantũmodo à teſtatore liberis ſuis impuberibꝰ, quos in poteſtate habet.vt in.§.permiſſum.inſti.de tutelis. & per totũ.qui dare tuto.po.C. ¶Itẽ à iudice.vt inſti.d'atilia.tuto.& in ſpe.de tuto.§.generaliter.ver. fi.& de cura.§.1.&.§.fi.& de inſtru. edic.§.nũc vero aliqua. verſi:

verſi.cæterum.& ſequenti. ¶ Item ab extràneo in
ſtituente pupillum in teſtamento,ſed debet confir
mari.vt.l.ſi patronus.& ibi Bart.ff.de confir.tuto.
&.l. naturali.§.ſi quæratur.in vltima.q.eod.titu.
¶ Et ibi vide, an, & quando datus in teſtamento
patris vel matris de-
bet confirmari. ¶ Et
nota, q̃ cùm tutor da-
tur à iudice,debet da
ri à iudice originis.
¶ Itẽ à iudice loci,in
quo eſt maior pars bo
norum pupilli. ¶ Et
vbi pariter ſunt bona,
vterque iudex dabit
glo. in parte, faculta-
tes.& Bar.in.l.1.C.vbi pe.tuto.per.l.pupillo.& ibi
Bar.ff.de tuto. & cura.da ab his.Bal.in.d.l.1.2.colu.
ver.& ideo fuit dubium. C. de iuriſdi.omni.iudi.
¶ Item datur à prioribus populi,iudice abſente.
l.vbi abſunt.& ibi Bart.ff.de tuto.& curato.da ab
his.idem Bar.in.l.2.4.nota.ff.ad munici. ¶ Quæ-
32 ro † an pater per iſta verba. cõmitto filium meu cu
ſtodiæ matris ſuæ vel fratris ſui. videatur matrem
tutricem dare filio ſuo. Tene q̃ non.caſus eſt ſingu
laris.in.l.qui aliene.§. quanquã. ſecundum vltimã
lecturam glo.ff.de nego.geſt. tenet Ludo. Ro. ſin-
gul.ſuo.164.

33 Adde. ⁋ Tutor † autem cùm ſit in inſtrumẽ
to tutelæ debet exprimi, quòd tutor
aget vtilia, & prætermittet inutilia pro
pupillo. vnde ſi hoc non exprimatur in inſtrumẽ
to,non valet inſtrumentum tutelæ.tex.eſt ſingula-
ris ſecundum Bar.in.l.fi.§.omnem.C.de adminiſt.
tut.per quem tex. dicit Bar.ibi, ſe caſſaſſe plura in
ſtrumẽta tutelæ refert & ſequitur And.Si.in repe.
c. Raynaldus. de teſta.in iouiana.34.11.charta. Et
põdera illum tex.quia probat hoc. nam ponuntur
ibi verba neceſsitatiua,& quid præcipitur,neceſſe
eſt fieri.vt.l.1.ff quod iuſſu.&.c.quod præcipitur.
14.q.1.notatur in cle. paſtoralis. de re iudi. cum ſi-
34 mi. ¶ Item † quia datur forma citationis. Et vbi ap
ponitur forma,debet impleri.c.cum dilecta.de re-
ſcrip.l.cũ hi.§.ait prætor.ff.de trãſa. aliàs eſt actus
ipſo iure nullus,prout probatur in dictis iuribus.
35 nam forma † dat eſſe rei.l.iulianus.§.ſed & ſi quis.
ff.ad exhibendum. ¶ Si tamen non exprimitur di
cta clauſula,ſed æquipollens,valebit, & tenebit ſe-
cũdum Bal.in.d.§.omnẽ. quia nihil refert quid ex
æquipollẽtibus fiat.c.licet ex quadam. de teſtibus.
c.tua.de conſan.& affini.l. certum eſt. ff. ſi certum
petatur.l.in ſumma.ff.de iudi.Et iſto caſu intellige
non eſſe receſſum à forma.cùm ſeruetur per æqui-
pollens. Iſtam doctrinam refert & ſequitur Anto.
conſi. quodã ſingulari ſuo.incipiẽte.tutor.fol.180.
36 & Matthæus Matheſi. ſingulari ſuo.108. ¶ De †
tutore & de ipſius inuentario, vide plura per do.

descendiẽtes del teſtador. ¶ Saluo ſi el que le dio el tál poder para hazer teſtamento,eſpecialmente le dio el poder para hazer alguna coſa de las ſuſo dichas, en eſta manera el poder para hazer heredero nombrando el q̃ da el poder por ſu nõbre[m] a quiẽ mãda q̃l cõmiſſario

Matthæum de Afflictis.deciſi.neapo.13.per totam
deciſionem.
37 l ¶ Eſpecialmẽte. Nota.ex.l.iſta † quinq; caſus,
in quibus requiritur ſpeciale mandatũ. ⁋ Sunt alij
in.c.qui ad agendũ.vbi glo. & docto.de procu.lib.
6.per Inno. in.c.corã
de in integ.reſti. & in
ſpe. de procu. per to-
38 tũ. ⁋ Sed quæro † per
quę verba importatur
mãdatum ſpeciale.vi-
de per Bart. notanter
in.l.filiuſfamias.ff.de
donatio.& in.l.1.§.pa
ter filiũ.ff.de falſis.per
tex.& glo.in.d.c.q ad
agendũ. ⁋ Et nota,q̃ dicitur ſpeciale,ſi exprimatur
cauſa.ſecundum Bar.in.l.illud.§.ſi talis.ff.de mino
ri.& ibi Bal.& Bart.in.l.generali.ff.de ritu nup.
m ¶ Por ſu nombre. Concor.l.6.in principio.ti.
3.ſexta partita.&.l.iubemus.&.l. hac cõſultiſsima.
C.qui teſta.fa.po. ⁋ Ex quibus iuribus bene ap-
39 paret; q̃ † ſi is, qui dat facultatẽ condendi teſtamẽ
tum ſuum alteri, nominet hæredem per relationẽ
ad aliud,vel ſignis demonſtret,non valeat talis no-
minatio.quia iſta iura in expreſſo dicunt teſtatorẽ
debere nominare hæredem proprio nomine. ⁋ Et
iſtam concluſionẽ tenuit Ange.& Ioan.de Imo.in
l. quotiens.§.ſi quis nomi. ff.de hære inſti. Pet. de
Ancha.in.c.canonum ſtatuta. verſi. quæro etiam.
de conſtitutio. ⁋ Et hoc ideo ſtatutũ eſt: quia in is
quæ ſunt ſu mma ſummarũ nihil tam propriũ, quã
claritas. habetur in auth de teſti.§.nos igitur,colla
tio.8.dixi in procemio in parte,entendimiento.ſu
pra.& Bal.in.d.l.iubemus.1 col.C.de teſta. ⁋ Item
nominatione heredis eſt ſolennitas: qua ceſſante,
ceſſat teſtamentum, & eſt nullum.l. papinianus.§.
ſi imperator.ff. de inoffi.teſtamẽ.cum multis aliis.
40 ⁋ Præterea † teſtamẽtum nutu factum, eſt nullũ,
niſi factum ſit ad pias cauſas.notant docto.& Abb.
in.c.cum tibi.de teſtamen. ⁋ Et dicitur teſtamentũ
nutu factũ, ſi alius interrogauit teſtatorem, vtrum
vellet inſtituere talem hæredẽ, & ipſe teſtator an-
nuit q̃ ſic.nam annuendo capite,videtur ſignis re-
ſpondere interrogationi alterius: tamen teſtamen-
tum,vt dixi,non valet.vt ibi. ¶ Contrariã ſenten Contra.
tiam videtur tenere do. Iaſo in l. hac cõſultiſsima.
C. qui teſta. face.po. per glo. ibi in parte, indicia:
quam omnes approbant. vbi dicit ſufficere nomi-
nationem fieri per nomẽ valde ſingulare:vt per re-
lationem ad ſcripturam, vel per ſufficientia ſigna,
quod dicit procedere etiam in caſu,quo ſtatutum,
vel lex requirat pro forma,q̃ ponatur expreſſe no
men proprium,& quòd aliàs cõtractus ſit nullus.
⁋ Hanc eãdem ſententiã tenet notantèr Pau. de ca.
in.l.vbi autem.ibi ſed qui vinũ.per illum tex ff.de
verbo.obliga.in verſi.facit etiam ille tex.vbi dicit,
quod

quòd ſi teſtator dixit coram notario & teſtibus ꝙ ipſe teſtabatur in omnibus & per omnia prout cōtinetur in qnadam cedula ſua manu facta, quæ eſt penes talē religioſum: quòd illud teſtamentum valet, licet leges dicāt, ꝙ ſaltem hæredis inſtitutio debeat ſpecificari coram teſtibus, vt eā audiāt & intelligant. vt in.l. hæredes palam. ff. de teſta. & ī.d.l.iubem⁹. C. eo. quia hoc poteſt fieri explicitè, quod tantundem valet. per.

haga heredero, y en quāto alas otras coſas ſeñalando ⁿ para q̃ le da el poder y en tal caſo el commiſſario pueda hazer lo que eſpecialmēte el que le dio el poder ſeñalo y mando, y no mas.

d.l.ibi. ſed qui vinum. iuncta.l. præcedenti. vbi dicitur, quòd ſufficit rem eſſe certām, etiam per relationem ad aliud. ¶ Iſta fuit etiam opinio Bart. in.l. ſi ita ſcripſero. ff. de cōditio. & de. per illum tex. vbi dicitur, quòd ex teſtamento debetur id, quod expreſsè relinquitur, vel per relationem ad aliud. ¶ Et Bar. inducit.d.l. ad quæſtionē. ꝙ ſi teſtator dixit, volo ꝙ hęres meus det illud quod ſcriptum eſt in cedula, quā reliqui apud guardianū fratrum minorum: guardianus oſtendit cedulam, an valeat? arguit primò quod non. quia id quod in teſtamento nuncupatiuo relinquitur, debet à teſtibus exaudiri. vt.d.l. hæredes palam. in principio. ff. de teſta. ¶ Præterea dicit, ꝙ iſta voluntas eſt captatoria, & cōfertur in voluntatē guardiani, vnde ſcribet quicquid vellet. vt.l. captatorias. de lega.1. ¶ Præterea iſta cedula nō eſt ſolēnis, cum nō ſit legitimum teſtamentū, & ſic nō valet. vt.l. vltima. C. de fideicō. ¶ Sed ipſe Bar. dicit reſpondendo ad cōtraria, vera eſſe, quādo nō apparet cedulā eſſe teſtatoris ex legitima literarū cōparatione: vel aliis legitimis indiciis: aliàs putat ꝙ valeat. per.d.l. ibi quantū ei &c. ¶ Et pro hoc facit.l. quē hęredi. in principio. ff. de rebus du. &.l. his verbis. in principio. de lega.3. & l. theopompus. ff. de dote pręle. &.l. quæſtionē. C. de fideicom. ſecundum illam lecturam, ſecundum quam teſtator poſuit in fide hæredis, & nō ſcripſit. ¶ Et pro hoc facit.l. hoc articulo. ff. de hęre. inſti. &.l. poſthumum. §. ſi paganus. ff. de iniuſt. teſta. Et reſpondet ad contrarium, ꝙ ea quæ relinquūtur in teſtamēto &c. ꝙ ſufficit quòd audiatur à teſtib⁹ implicitè. vt legibus ſupra allegatis. ¶ Itē non obſtat ꝙ dicitur, ꝙ eſt voluntas captatoria: quoniā nō eſt captatoria, quando refertur ad ſcripturā de pręterito. vt.d.l. hoc articulo. ff. de hære. inſti. & ſupra dixi in princi. iſtius legis. ¶ Itē non obſtat non eſt ſolēnis, quia quicquid relinquitur in teſtamento, refertur ad hanc ſcripturam. ¶ Pro hoc etiam facit quod notat idē Bar. in.l. certi cōditio. in princi.3.& 4.co. ff. ſi certū peta. vbi ſentit ſecūdū cōcordātias,
41 quas allegat, ꝙ † certū dicitur, quod cōſtat per relationē ad aliud. & pręcipuè hoc ſentit, cùm allegat tex. in.d.l. vbi aūt. in.§. qui illud. ff. de verb. obliga. ¶ Et bene ad hoc facit.l.9. tit.9. ſexta parti. vbi dicitur, ꝙ perſona, cui pręlegat̃, debet eſſe certa, & proprio nomine deſcribi, & nominari, vel ꝑ alia ſigna, ex quibus ſignis poſsit cōſtare de nomine, & perſona, cui relinquitur. ¶ Et hāc opinionē puto veriorē de iure, per ea quę ſuperius ſunt dicta ¶ Pro cuius corroboratiōe adduco tex. in.d.l. iubem⁹. C. de teſta. vbi dicitur, ꝙ teſtator debet ꝓprio ore hęredē nominare, aut per ſcripturā ſuā: & ita intelligūt doct. ibi & Abb. in.d.c. cū tibi. ¶ Itē adduco tex. in.l.1. tit.1. ſexta parti. in fi. & l.3. in parte. pero enel teſtamēto. ſupra. eū ſimi. vbi dicitur, ꝙ in teſtamēto in ſcriptis nō eſt neceſſe hęredē nominare ꝓprio noīe, ſed ꝙ ſufficit teſtatorē producere ſcripturā ſignatā, in qua contineatur nomē hęredis: & quāuis hęres nō ſit à teſtatore nominat⁹ proprio nomine, teſtamētū valet. & ratio quare teſtamētū valet eſt pro tāto, quia teſtator referēs ſe ad illā ſcripturā, in qua nominat⁹ eſt hęres, videtur per relationē, ad illā hęres nominat⁹ ab eo. ¶ Itē in caſu noſtro, ſi teſtator dicat. inſtituo hęredē illū, quem habeo in tali ſcriptura &c. videtur hęres per relationē nominatus à teſtatore. & ſufficit. ¶ Et ſi contrariū diceretur, deſtrueretur l.fi. C. de fideicō. & theorica doct. ibi. & in.l. filiū quem. ff. de hære. inſti. ¶ Facit etiā.l.13. ti.3. ſexta parti. vbi dicitur, ꝙ valet teſtamētū quāuis hęres nō ſit expreſſe nominatus in eo: dūmodo de perſona hęredis poſsit cōſtare. & iſta diſpoſitio valet, licet.l.6. eo. ti. dicat, ꝙ hęres debeat expreſsè nominari proprio nomine à teſtatore: quia iā videtur nominatus, ex quo inſtituit illū, quē habet ſcriptū in tali cedula, de qua poteſt cōſtare indubitāter. ¶ Pręterea cōmunis cōcluſio ſcribētiū in.d.l. iubem⁹ per illū tex. hęc eſt, vt ſi aliquis dicat teſtatori. inſtituis titium filium tuum hæredem. & teſtator reſpondeat. inſtituo. valebit inſtitutio, quāuis teſtator nō nominaſſet hæredem proprio nomine, ſed alius. ¶ Et vltra ſupradicta tu habes hodie textū ſatis notandū, ponentē ſilētium huic quæſtioni in.l.37. in principio. infra ibi dum dicit. quando el teſtador nōbrada o ſeñaladamente hizo heredero. ſentit enim, ꝙ hæres poteſt inſtitui nomine, vel ſignis, ideſt hūc hæredem inſtituo, vel illum quem habet nominatū in tali ſcriptura. vide quæ ibi dixi. & iſta tene mente.

Adde. ¶ Opp. contra iſtā legē de.l.19. ſupra. Opp.
& videtur, ꝙ iſta lex corrigatur per illā, vel ꝙ.d.l. còrrigatur per iſtā. nā dicitur ibi, ꝙ facultas meliorādi aliquē in tertio & quīto bonorū nō poteſt alicui per teſtatorē committi: hic autē dicitur, ꝙ ſic. igitur &c. ¶ Soln. d.l.19. loquitur in caſu, quo generaliter vel ſimpliciter fit cōmiſſio: tunc enim dicitur ibi, ꝙ non videtur facta commiſsio vt in tertio et quinto poſsit fieri melioratio. So.

hæc

hæc autem lex loquitur quando ſpecialiter & expreſſè fit commiſsio, quia tunc poteſt committi melioratio in teſtamento:& ſic iſtæ leges non contrariantur, ſed. d. l. 19. declaratur, & limitatur per iſtam. ¶ Per hoc etiam euitatur contrarium, quod poterat formari de. l. 34. infra. propterea iſta lex dicit. ſaluo ſi eſpecialmente le dio el poder. quod not.

n ¶ Señalando para que. vt dixi in glo. ſupra proxima.

¶ Et no. ex his ver-
42 bis, ꝙ † poteſtas executoris & commiſſarij pendet ex teſtamẽto, vel ex alia diſpoſitione teſtatoris. vnde quęrentibus de poteſtate eorum, inſpiciendus eſt ante omnia tenor vltimæ voluntatis: circa, an, quãdo, & qualiter, & cui. vt hic. & in. l. nõ diſtinguemus. §. de officio. ff. de arbi. cum ſimi. tenet Bal. in. l. id quod pauperibus. 3. col. ver. venio ad quartũ. C. de epiſ. & cle. ¶ Cauſa verò efficiẽs eſt ſolus teſtator, & nõ alius. l. illa inſtitutio. ff. de hęre. inſti. dixi in. l. infra proxima.

¶ Ley. xxxij.

QVando el teſtador no hizo heredero, ni menos dio poder al cõmiſſario que lo hizieſſe por el, ni le dio poder para hazer alguna coſa delas dichas enla ley proxima, ſino ſolamente le dio poder para q̃ por el pueda hazer teſtamento el tal cõmiſſario mãdamos q̃ pueda deſcargar los cargos de cõſciencia del teſtador que le dio el poder pagãdo ſus deudas° y cargos de ſerui-

Summarium.

1 *Commiſſarius ſimpliciter conſtitutus ad exequẽdum, an poſſit omnia exequi.*
2 *Executor quãdo debet producere teſtamentũ coram iudice.*
3 *Cõmiſſarius an poteſt & debet ſoluere debitũ naturaliter.*
4 *Cõmiſſarius an tenetur ſoluere debita teſtatoris.*
5 *Cõmiſſarius ſi ſoluit de ſuo, an poſſit repetere ab hærede.*
6 *Commiſſarius ad diſtribuendum, an debet ſatiſdare de bonis diſtribuendis.*
7 *Commiſſarius pro ſoluendis debitis, an poſſit vendere bona teſtatoris.*
8 *Cõmiſſarius antequã vẽdat, an tenetur prius requirere hæredes.*
9 *Cõmiſſarius inuito hærede an transferat dominiũ in emptorẽ.*
10 *Conſanguinitas quo ad ſucceſsionẽ, & quo ad matrimonium, & quo ad alia, vſq; ad quem gradum durat.*
11 *Fiſcus an tenetur crediteribus & legatarijs.*
12 *Cõmiſſarius ſimpliciter datus ad diſtribuẽdũ, an poſſit diſtribuere inter pauperes, & ſic per hoc excludatur fiſcus.*
13 *Commiſſarius ad diſtribuendum, an poſſit diſtribuere in vnã cauſam tantum.*
14 *Commiſſarius ad diſtribuendum, an poſſit agere contra debitores & poſſeſſores rerum defuncti.*
15 *Commiſſarius ad diſtribuẽdum in cauſas pias, an poſſit diſtribuere in cauſa priuilegiata.*
16 *Relictum pro anima, an dicatur pium.*
17 *Commiſſarius ad diſtribuẽdum inter pauperes, an poſſit diſtribuere in filium ſuum verè pauperem.*

QVando. Cõmiſſarius ſimpliciter datus ad faciendum pro alio teſtamentum: poteſt debita ſoluere, & alia facere, quę in. l. iſta continẽtur. & non vltra. hoc dicit tota illa lex. non diuiditur.
1 ¶ Quæro. an † cõmiſſarius ſimpliciter datus ad exequendum poſsit omnia exequi. Spe. in titu. de inſtru. edic. §. 14. ver. quid ergo. & Bal. in additio. ver. teſtator. tenent ꝙ ſic. ¶ Niſi ſpecialiter ad certum quid faciẽdum datus ſit. ¶ Sed idem Bal. in. d. titu. & §. ver. argumentum. tenet, ꝙ non poteſt debita ſoluere, niſi ad pias cauſas, vel niſi habeat in mandato. ¶ Et hoc etiam tenet Spe. vbi ſupra. in verſi. ſcias. & Bal. in. l. id quod pauperibus. 3. col. ver. venio ad quartum. C. de epiſco. & cle. & hoc verum. ¶ Tenetur
2 etiam † executor teſtamentum producere coram iudice intra menſem, à tempore mortis teſtatoris computandum, vt inſinuetur, & publicetur iuxta formam text. in. l. 4. titu. delos teſta. lib. ordina. & l. 11. & 12. titu. delas mandas. fo. le.

Qõ. / Contra.

o ¶ Sus deudas. Per iſtam legẽ approbata eſt hodie opinio Bar. in. l. quibus. in. §. dominus. ff. de cõditio. & de. & in. l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. &
3 in. l. legaui. ff. de libe. lega. vbi dicit, ꝙ † cõmiſſarius poteſt & debet ſoluere debitũ naturaliter, ſi aliud non reperiatur, & ipſe datus ſit ad debita ſoluẽda. tenet etiã Alex. in. l. id quod pauperibus. C. de epico. & cle. & in. l. 2. C. de fideicõ. ¶ Secus ſi tale mãdatũ fiat inter viuos, & ibi per eum. ¶ Nec poteſt ſoluere debita, quę ipſe teſtator ſoluit, aliàs tenetur de ſuo. tenet Bal. in. l. ſi fideiuſſor. in prin. de lega. 1. ¶ Sed quæro, an poteſt ſoluere debita à quibus teſtator fuit abſolutus per ſenteutiã iniuſtã. vide per Bal. in. d. l. id quod pauperib⁹. ver. ſed ponam⁹. vbi etiã dicit, an teneatur ſoluere pœnã cõmiſſam per defunctũ. & hoc etiam tenet in. l. poſt. in fine. C. de furtis. & in. d. §. dominus. ¶ Item quæro, an poſsit ſoluere debita pręſcripta à defuncto. Bar. in. l. creditores. 4. oppo. C. de verbo. ſigni. & Bal. in. c. ſi quis per triginta. ſi de feu. fue. contro. & in. l. 2. C. de fideicõ. & in. d. l. id quod pauperibus. 5. q. C. de epiſco. & cle. tenent ꝙ ſic. & notatur in. d. §. dominus. vbi Bar. & docto. & in. l. is cui §. flauius. ff. de ſolu. Inno. & docto. in. c. quia plerique. de immu. eccle.
4 ¶ Vlterius quęro † an cõmiſſarius teneatur ſoluere incõtinenti poſt mortẽ teſtatoris debita defuncti: an ſufficiat poſtea. Bal. tenet ꝙ debẽt ſolui debita incontinenti. in. l. ſi. §. ſi autem legata. C. de bonis quę libe. ¶ Idem tene in aliis relictis piis, quę

Quæſtio. / Qõ. / Qõ.

celeritatem

cio & otras deudas ſemejantes[p] & mandar diſtribuir por el anima del teſtador la quinta parte[q] de ſus bienes que pagadas las deudas[r] montare y el remanēte ſeparte entre los pariētes que vinieren a heredar aquellos bienes ab inteſtato[s] ¶ Y ſi parientes tales noto uiere el teſtador mādamos quel dicho cōmiſſario dexando le ala muger[t] del q̄ le dio el poder lo que ſegun leyes de nueſtros reynos le puede pertenecer[v] ſea obligado a diſponer

celeritatem deſiderant. vt ſunt funeralia, & pro ſepultura, & vſurarum reſtitutione, & pro malè ablatis. tenet Bal. in authē. hoc amplius. 4. col. & in. l. cū quā. 5. col. C. de fideicō. & in. d. l. id quod pauperi-
5 bus. 4. col. ¶ Et no. q † ſi commiſſarius ſoluit de ſuo, poteſt illud repetere ab hærede. tenuit Bal. in. l. fi. C. de his q̄ ſub modo. habetur in ſpe. vbi ſupra. ver. ſi. & ibi Bal. in additio. ¶ Sed † nunquid cō-
6 miſſarius ad exequendum tenetur ſatiſdare de diſtribuendis bonis ad vſum deſtinatū anteq̄ exequatur. Tene q ſic, ſi ex teſtamēto ſentit cōmodum. vt per Bar. in. l. ſi ex duobus. de lega. 2. & in. l. diuus. ff. ſi cui pluſq̄. per. l. falci. & in. l. qui à pluribus. de lega. 1. & in. l. libertus. in. §. largius. ff. de annuis lega. & in. l. ſolēt. ff. de alimen. lega. ¶ Sed an debet ſatiſdare de ratione reddenda, dixi in. l. 17. ſupra. ¶ Quęro etiam
7 † an cōmiſſarius pro ſoluendis debitis poſſit vendere de bonis teſtatoris. Tene q nō, niſi teſtator cōmiſerit, vel niſi ſit hęres vniuerſalis. ℣ Item vel niſi ſit vnde aliunde ſoluat. ſecūdum Bal. in addi. ſpe. in. ti. de inſtru. edict. §. 4. verſi. an executor vltimę voluntatis. & ibi Spe. in verſi. ſed an exceptio. & verſi. quid ſi non. tenet Bar. in. l. alio. ff. de alimē. & ciba. le. & in. l. 1. §. 1. ff. de rebus eo. ¶ Et nota, q quādo poteſt vendere, non poteſt vendere rem meliorē ſecūdū Bar. in. l. magis puto. §. idē prętor. eo. ti. ff. de rebus eo. glo. in. l. 3. C. quādo decre. opus nō eſt. ſed debet vendere nomina debitorum anteq̄ bona mobilia. deinde bona mobilia anteq̄ immobilia ſecundū Bal. in. l. fi. §. ſi autē legata. C. de boniſq; libe. ¶ Neq; pro paruo debito poteſt cōmiſſarius vendere rē magni pretij. tenet Ang. in authē. de alie. & emphi. §. hęc etiā. 5. col. collatio. 9. & in. d. l. 1. C. qn̄ decre. opus nō eſt. ¶ Itē nō poteſt vēdere pluſquā oporteat pro ſoluēdo debito defuncti. vt. d. §. ſi autē legata. & ibi Bal. ſi tamen vēdit in ſubaſtatione pro viliori pretio, nō tenetur hęredibus defuncti ad reſiduum pretij. tenet Bal. in. l. 1. C. ſi ven. pigno. aga.
8 & Bar. ī. d. l. alio. ℣ Intellige † cōmiſſariū poſſe vēdere cum ſubaſtatione, dūmodo prius requirat hęredes defuncti, vt ei reddāt pro ſoluēdis. &c. vt per Bar. in. d. l. alio. & in. l. legatis. de vſu. & habi. & per
9 Bal. in. l. creditor. C. de diſtra. pigno. ¶ Sed † nūquid inuito hęrede transferat dominiū & poſſeſſionē in emptorem. Bal. in. d. l. id quod pauperibus. 18. q. & in. d. l. alio. tenet q ſic. ℣ Sed idē Bal. in authē. ſi captiui. vltima col. C. de epiſ. & cle. loquendo in executore dicit, q quādo executor vēdit, debet ratificari venditio per hæredem defuncti.

p ¶ Semejātes. vt puta vſuras reſtituere, & remittere. vt per Bal. in. l. etiā. C. de fideicō. pro quo bene facit dictum Spe. in. ti. de inſtru. edi. §. 14. verſi. hoc autē quæro. & Archi. in. c. res. 4. q. fi. qui dicunt, q executor rogatus reſtituere omnia ſorii facta per teſtatorem, debet reſtituere ea, quæ ſunt apud. eū ex delicto. quo caſu non poteſt ſoluere debita ex contractibus. ſecundum Bal. in. d. l. id quod pauperibus. 8. q. & 5. col. C. d̄ epiſ. & cle.

q ¶ La quinta parte. Per iſtā legem habes hodie limitatam poteſtatem commiſſariorum. quia ſi dati ſunt, ſimpliciter poſſunt [illegible]ribuere pro anima teſtatoris quintam partem ſuorum bonorum, dato q ſint aliqui, quibus hæreditas debeatur. ℣ Si tamen plus expendit executor, non repetit ab hærede. vt. l. qui aliena. §. libertas. ff. de nego ge. & ibi Pau. de ca. nu. 1.

Adde. ¶ De iſta ꝑticula & de materia iſtiꝰ cum ſequētibus quatuor vide in Spe. de inſtru. edic. in. §. 13. incipi. nunc vero aliqua. in verſi. ſciendum eſt igitur. & ver. q̄d ergo. & ver. ſed an diſtributor. & ver. ſed quid. & ver. notandum quoq; eſt. & ver. quid ſi teſtator. & ver. ſed an ſimplex. & quaſi p omnes ver. illiꝰ. §. 11.

r ¶ Pagadas las deudas. ſ. prius. quia hæreditas dicitur deductis debitis. patet ex. l. iſta. & eſt tex. in. l. nō amplius. cum ſimi. de lega. 1. ℣ Sed quia quinta largienda pro anima defuncti non debet extrahi de alieno, propterea extrahuntur debita tanquā ęs alienū, & poſtea de hæreditate extrahitur quintum. & hoc voluit ſentire Bal. in. l. nulli. 2. col. C. de epiſcopis & cleri. vbi ponit quantum poteſt executor diſtribuere pro anima defuncti. vide etiā l. ſtyli. 214.

s ¶ Ab inteſtato. vt. l. 10. & . 12. ti. de las. herē. fo. le: dixi in. l. 7. ſupra. ℣ Quęro clarius. qui ſunt hi conſanguinei, quibꝰ debetur hęreditas defuncti ab inteſtato. Dic ſecūdū Azo. in ſumma de legi. hęre. q omnes vſq; ad. 10. gradū. & pro eo eſt tex. in. §. fi. inſti. de legi. agna. ℣ Sed glo. in. c. requiſiſti. in parte. à propinquo. de teſta. & in. c. poſtremo. de app. & in. c. 1. 12. q. 3. tenet, q cōſanguinei ſuccedūt conſanguineo vſq; ad ſeptimum gradū. ℣ Et ex hoc poſſet dici aliud de iure canonico, aliud de iure ciuili: vel aliter, q ꝑdictæ glo. corrigūtur p tex. in. d. §. fi. & hoc tenēt Io. An. Abb. Bal. & ꝑpoſitꝰ & alij. in.

d. c.

d.c.poſtremo.& tũc poteſt dari ſolutio,ꝙ iura,quę adducunt predictę glo.non loquuntur in ſucceſſione,ſed in matrimonio contrahendo, & in recuſa-
10 tione. ¶ Tu dic & melius,ꝙ † de iure ciuili imperatorũ cõſanguinitas quo ad ſucceſſionẽ limitatur inter tranſuerſales vſq; ad.10.gradum.per. d.§.fi. ſed de iure regni vſq; ad.12. p tex. in.l.6.ti.13. ſexta par.

ẽ todos los bienes dl teſtador por cauſas

¶ Sed inter aſcendẽtes & deſcendentes vſq; in infinitũ. ſecũdum Bal.& Feli.in.d.c.poſtremo. ¶ Sed quo ad matrimonium vſq; ad quartum gradum.p.c.non debet.de conſan.& affi. ¶ Quo ad recuſationẽ quo ad ſeptimum.per glo.& per ea.quæ dicunt doct.in.c. poſtremo. ¶ Item quo ad teſtificandum conſanguinei dicuntur vſq; ad ſeptimum gradum. glo.not.in.l. ſi fœmina.ver. iniuria C.ad turpi. & in.l.lege iulia.ff.de teſti. ¶ Item quo ad iudicandũ vſq; ad quartum gradum de iure canonico computandũ, vel iudicis arbitrio. vt.d.c.poſtremo. & ibi glo.notabilis.& in.l.qui iuriſditioni. ff. de iuriſditio.omniũ iudicũ. ¶ Itẽ quo ad accuſandũ vſq; ad 7.ſecũdum glo.in.d.l.ſi fœmina. in verbo iniuria. vel vſq; ad quartũ ſecũdũ Bal.in.l. petitionẽ.2. no. C.de aduo.diuer.iudi. ¶ Quo ad compromittendũ. vide Anto.roſel.in arbore conſanguinitatis. 1.col. ¶ Sed quia ſupra dixi,ꝙ durat conſanguinitas vſq; ad quartũ gradũ quo ad iudicandum. vide Bar. in.l.qui iuriſditioni.2.col.ver.video quid iuris ſit. & ibi Ange.& Alexand.ff.de iuriſditio. omnium iudi.& doct.i.d.c.poſtremo.& ibi glo.vbi dicitur, ꝙ durat vſq; ad eũ gradum,ad quẽ ſucceſſio defertur,& ſic vſq; ad.2.gradum de iure imperatorũ,vel vſq; ad.12.de iure regni.idẽ tenet domi.Iaſo.in.d.l. q iuriſditioni.vltima col.cũ cõcor.ibi per eũ datis.

t ¶ A la muger.ſ.defuncti.

v ¶ Le puede perteneſcer.vt puta dotem & arras. vt.l.51.infra.vel poterit eligere ea,quę marit⁹ ei cõtulit tempore ſpõſaliorum.vt.l.52.infra. ¶ Item dimidiam eorum, quę vir & vxor multiplicauerunt cõſtante matrimonio vt.l.14.ſupra.& quaſi per totum titulum delas ganan.li.ordi.& in.l. 1. eo.ti.foro legũ. ¶ Item lectum quotidianum. vt.l.6.ti.delas hereu.fo.le. ¶ Item ad quartam partem bonorum mariti in caſu,quo vxor ſit pauper,nec habet vnde ſe alat congruenter. vt.l.6,ti.13.ſexta partita.&. l.in ti.2.l.4.foro juzgo.&.l.1.C. vnde vir & vx. & authẽ.præterea.eo.ti.&.l.1.§.ne autẽ.ff.eo. ¶ Quod intellige,ſi nõ ſtãt conſanguinei,vt ibi dicitur.& hoc bene ſentit iſta lex, inquantũ præcipit cõmiſſario dare vxori defuncti,quod ei pertinet, per leges regni huius.ſed & pertinet quarta pars bonorum mariti ab inteſtato, non ſtantibus conſanguineis, & cum ipſa eſt inops.vt.d.l.6.cum mi.igitur.&c.

Corrigi. x ¶ Cauſas pias. Iſta.l.in hoc eſt notanda, & per eam reprobatur.l.3.in fine ti.delas man.for.le.&.l. ſi vacantia.de bonis va.li.10.vbi dicitur, ꝙ deficiẽtibus conſanguineis ſuccedit fiſcus. ¶ Item ceſſat hodie.l.1.quę nõ eſt alibi.C.de hęredi.decurio. vbi dicitur,ꝙ ſi nauicularius ſine teſtamento & liberis decedit, hæreditas eius non ad fiſcũ,ſed ad corpus nauiculariorũ deferatur. ¶ Ex qua lege dicunt doct.ibi. ꝙ ſi artifex alicuius collegij moritur, & non ſunt

pias y puechoſas al anima y del que le

venientes ab inteſtato,ſuccedit defuncto collegiũ. ¶ Et ibi Bal.notanter dicit procedere etiam in famulo alicuius militis:ꝙ ſi moriatur ab inteſtato,deficientibus conſanguineis,ſuccedit dominus famulo,non fiſcus.tenet Bar.in.l.ſi quis filio.§. eius qui. ff.de iniuſto rup.irri.fac.teſta. ¶ Sed poteſt dici,ꝙ iſta iura non corriguntur per iſtam. l. quia cum ſit generalis,non ſe extendit ad ſucceſſiones particulares,eo ꝙ non facit mentionem de eis. vt per doct. in.c.1.de conſtitutio.li.6.& bene apparet ex mente iſtius legis: quia vt catholici reges noſtri volunt, ꝙ in caſu,quo eis debetur hęreditas defuncti,diſtribuatur pro anima ſua. ¶ Et iſta eſt maxima extenſio ad.l.3.ti.delos teſta.in ordina.vbi de bonis peregrini decedentis ab inteſtato tantummodo ſoluebatur ſepultura,& alia remanebant pro camera fiſci.nam hodie omnia diſtribuuntur pro anima, vt hic. ¶ Quod procedit in caſu,quo teſtator commiſit alteri teſtamentum ſuum faciendum, quia tunc cõmiſſarius diſtribuit bona teſtatoris pro anima ipſius:quo caſu valet commiſsio,non ſtantibus cõſanguineis.& tunc concordat cum.l.iſta. c. cum tibi.de teſta.& eſt optimus intellectus ad dictum.c. vt tũc valeat diſpoſitio de qua in.d.c. ſi diſtributoria.quãdo is,qui cõmiſit,nõ habebat hæredes, qui poſſent ſuccedere ab inteſtato, aliàs non. ¶ Si tamen defunctus non commiſit teſtamentum diſpoſitioni alterius,iura antiqua remanent incorrecta. ſignanter.l.3.ti.delos teſta.in ordina.&. l. cũ fiſco. ff.ad ſillenia.&.l.3.& ibi Bal. C.ad legẽ falci. & in. l.eã quã.3.col.C.de fideico. & quod dicit Bar.in.l. 1.60.col.ſecundũ numerũ meum.ff.de vulga.& pu-
11 pi.vbi etiam dicitur,ꝙ † tũc fiſcus tenetur creditorib⁹ & legatarijs.& bene ad hoc facit.l.ſi vacãtia.de bonis vacan.li.10.& quod habetur per totum titulũ de iure fiſci. ¶ Vide etiam ad ſupradicta tex.notandũ.& ibi Bal.in authẽ.omnes peregrini.ver. itẽ
12 nota caſum.C.cõmu.de ſucce.vbi dicitur,ꝙ † fiſcus excluditur per Chriſtũ à bonis aduenę mobilibus vacãtibus,& ſic pauperes Chriſti ſuccedunt,nõ fiſcus. ¶ Iſta fuit etiã opinio Bal. in.l.executorem.2. col.in fine.C.de execu.rei iudi.vbi dicit,ꝙ ſi teſtator mandauit cõmiſſario vt bona ſua diſtribuat,intelligitur inter pauperes, & pro anima teſtatoris. ¶ Itẽ intelligitur inter pauperes illi⁹ loci, in quo teſtator eſt.tenet Bal.poſt Bar.in.l.ſi quis ad decli-
13 nãdã.C.de epiſ.& cle. ¶ Sed † nũqd in vnã cauſam tantum

So. *Limita.* *Exten.* *Quæſtio.*

tantũ poterit cõmiſſarius diſtribuere bona defuncti, an in multis largiri? Bal. mouet iſtam quæſtionem. in. l. 1. 10. col. & ibi vide in addi. in ver. quanquam. C. de ſacroſan. eccle. vide per eum.

14 *Nota.* ¶ Et no. ꝙ † quando cõmiſſarius tenetur diſtribuere bona defuncti pro anima ipſius, vt in caſu iſtius legis, poterit agere cõtra debitores

dio el poder y no en otra coſa alguna[z].

hęreditarios et cõtra poſſeſſores rerũ defũcti. Quia cũ nõ ſit hæres, qui poſsit eos cõuenire, ſed ipſe cõmiſſariꝰ, vel executor, poteſt agere cõtra eos. tenet Bal. in l. fi. co. l. C. de ſacroſ. eccle. ¶ Pro quo optime facit dictũ Inno. in. d. c. cum tibi. de teſta. & Bald. in. l. in epiſtola. 1. col. C. de fideicõ. vbi dicunt, ꝙ ſi quis cõmittit voluntatem ſuã diſpoſitioni titij, intelligitur tunc titius hęres. non pro ſe, ſed pro anima ipſius defuncti: vel pro pauperibus, taliter ꝙ ſi titius eſt hęres quãuis pro alio: eſt tamẽ hęres poterit cõuenire debitores hęreditarios. ¶ Sed quęro.

Quæſtio. 15 dicitur hic, ꝙ † ſi non ſunt conſanguinei qui poſſunt ſuccedere defuncto, tenetur cõmiſſariꝰ omnia diſtribuere pro anima defuncti. ¶ Item habes, ꝙ de relictis ad pias cauſas epiſcopus detrahit quartam pro ſe. per text. in. c. requiſiſti. de teſta. cum aliis. ¶ Pone ergo, ꝙ ſecundum diſpoſitionẽ iſtius legis cõmiſſarius, qui tenetur erogare bona teſtatoris ad pias cauſas, ea diſtribuit in fabricã eccleſiæ, vel in aliã cauſam priuilegiatã, de qua epiſcopꝰ nõ habet quartã. vt in. c. fi. de teſta. an debeatur epiſcopo quarta de his bonis. Videtur ꝙ ſic. quia. iſta lex nõ dicit, ꝙ bona diſtribuãtur in cauſam priuilegiatã, nec teſtator hoc dicit: ſed cõmiſſariꝰ nõ põt tranſgredi legẽ. vt. l. 31. ſupra, & ibi dixi. ergo, &c. ¶ Sed tene cõtrariũ, per ea quę dicunt doct. & Abb. per illũ tex. in. c. in cauſis. de elect. qui mouet iſtã quęſtionẽ, & adducit rationẽ. quia illud, quod fit per executores teſtamenti ad pias cauſas, videtur factũ per ipſum teſtatorẽ: vnde perinde eſt, acſi ipſe teſtator elegiſſet fabricã, vel ipſa lex hoc dixerat. argu. in. d. c. in cauſis. & l. vnũ ex familia. §. fi. de lega. 2. & ibi hæc affirmat Bar. per illũ tex. ¶ Ex quibus dicit habere bonam practicã impediẽdi quartã epiſcopi, quãdo teſtator reliquit in genere ad pias cauſas. & bene ad hoc facit regula. qui per alium. de regu. iu. lib. 6. & quæ notãter dicit Feli. in. c. inter cætera. 3. & 4. col. de reſcrip. & Iaſ. in. l. ita demum. 2. col. 15. fallẽtia. C. de procura. quæ omnia tene menti.

Contra.

16 y ¶ Al anima. No. ex particula iſta, ꝙ † relictũ pro aĩa dicitur relictũ pro cauſa pia. tenet etiã glo. in. l. ſi quis titio. de lega. 2. quã glo. dicit vnicã Ange. in auth. vt cũ de app. cogno. §. ſi vnũ. colla. 8. Bal. in. l. 1. lectura. a. col. in prin. C. de ſacroſ. eccle. ¶ Vnde ſi relinquitur cõſanguineo pauperi pro anima, dicitur piũ relictũ ſecundũ glo. ſingularẽ in. c. 2. de ſepul.

17 *Quæſtio* ¶ Sed † nũquid diſtributor vel cõmiſſariꝰ poſsit diſtribuere in filiũ ſuũ rectè pauperẽ. vide Bal. in. l. 1. 10. co. ver. ſup 7. q. C. de ſacroſ. eccle. vbi tenet ꝙ nõ.

z ¶ En otra coſa. ſ. profana quia in profanis nulla eſt regula voluntatẽ limitãs, ſed in relictis ad pias cauſas eſt regula iuris humani, & gẽtiũ, atq; diuini. ſ. vt dbeamꝰ prę oĩbꝰ religionẽ deo, & peccata eleemoſynis redimere. vt in. c. animæ defunctorum. 13. q. 2. & in. c. medicina. de pœnitẽ. diſ. 1. plenè per Bar. & Bal. in. l. id quod pauperibus. C. de epiſcop. & cleri. & in. l. 1. C. de ſacroſan. eccle.

Ley. xxxiij.

EL cõmiſſario pa-

Summarium.

1 *Commiſſarius intra quod tẽpus tenetur facere teſtamentum.*
2 *Mora quando poſsit purgari.*
3 *Obligatus ad faciendum, & dandum certo tempore, an poſteſt facere & dare poteſt tempus.*
4 *Executor teſtamenti, ſi eſt factus inimicus teſtatoris, an poſſit exequi teſtamentum.*

EL cõmiſſario. Cõmiſſarius tenetur facere teſtamentũ intra terminũ ſtatutũ in. l. iſta: quod ſi nõ fecerit, etiam ſi cõmiſſarius ſit ignorãs, expirat ſua cõmiſsio. prętérquã ſi teſtator iuſſerit inſtituere aliquẽ in hæredem, quẽ nominauit expreſsè, vel ꝙ aliquid certũ faceret, quia tũc etiã termino elapſo poterit facere cõmiſſarius. ꝙ ſi non fecerit, habetur pro facto. hoc dicit. ¶ Diuiditur in duas ptes principales. In prima ponitur limitata poteſtas cõmiſſarij. In ſecũda notãda ſuppletio legis. Secũda ibi. & ſi paſſado el dicho termino. ¶ Aduerte, qa iſta lex venit remouere dubia, quę oriũtur ex diſpoſitione tex. in. c. nos quidẽ. de teſtamẽ. & auth. hoc ampliꝰ. C. de fideic. & auth. de eccle. ti. §. ſi quis ędificatiõe. colla. 9. & eorũ q̃ dicũt doct. in. d. locis, loquẽtes in executore teſtamẽti. nã in. d. c. nos qdẽ. dicit ꝙ executio teſtamẽti debet fieri intra annũ. & in. d. auth. hoc ampliꝰ. fertur, ꝙ intra quinquenniũ. & pro cõcordia multipliciter diſtinguũt. ¶ Aut loquitur in relictis ad pias cauſas. ¶ Aut in relictis ad cauſas nõ pias. ¶ Primo caſu, datur terminꝰ ſex mẽſiũ. ¶ Secũdo caſu, datur terminꝰ vniꝰ anni. Dicũt inſuper, ꝙ terminꝰ currit à tpe monitionis, vel à tpe inſinuationis teſtamẽti, iuxta formã tex. in. d. auth. de eccl. tit. §. ſi legatũ. ¶ Itẽ aliqui tenẽt, ꝙ reqritur particularis monitio, aliqui ſufficere generalẽ monitionẽ. Itẽ quidã tenẽt, ꝙ vna ſufficit, aliq duplex vel trina, vt referũt do. & Abb. in. d. c. nos quidẽ. ¶ Propterea iſta. l. notãter & clarè prouidet ſup his oĩbꝰ vt in ea cõtinetur. Eſt tamẽ notandũ, ꝙ tũc habet locũ diſpoſitio iſtiꝰ legis, quãdo teſtator nõ prouidit de tpe, vt colligitur ex ea. ſecꝰ ſi teſtator ſtatuit terminũ, intra quẽ cõmiſſarius faceret teſtamentũ, vel exprimeret legata. & alia in cõmiſsione contenta, quia tũc debet ſeruari volũtas & diſpoſitio teſtatoris, quia nõ repugnat iuri cõi. argu. tex. in. l. ſtatu liberos. §. ſi quis hęredi. ff. de ſtatu. libe. facit tex. in *Limita. ad tex.*

ℭa glo. in l.fi.§. ſi aut dubius.C. de iure delibe. & quod notãter dicit Abb.in.d.c.nos quidem.2. col. ver.vnum tamẽ nota. ¶ Item diſpoſitio iſtius legis habet locum in eo,cui cõmittitur teſtamẽti factio: ſecus in executore teſtamẽti, quia in eo ſeruatur diſpoſitio.d.c. nos quidẽ. de teſta. & aliorũ iuriũ,de quib⁹ ſupra, quia iſto caſu ſunt diſſimiles.vt tenet Abb. in.d.c.nos quidẽ.ver. quidã reliquit cẽtum. inquantũ dicit, ꝙ habens declarare,nõ eſt executor. ¶ Ex quo ſequitur,vt tenẽt doc. ibi per illum text. ꝙ executor teſtamenti exequitur relicta ad pias cauſas intra ſex menſes: ſed alibi relicta, intra annum. & ſi opus eſt magnũ,intra quinquenniũ,vel decenniũ,vt per docto.ibi.

ra hazer teſtamẽto, o mãdas, o para declarar por virtud del poder que tiene lo q̃ ha de hazer d̃los bienes d̃l teſtador no tẽga mas termino de q̃tro meſes ſi eſtaua al tiẽpo q̃ ſe dio el poder ẽla ciudad, o villa o lugar dõde ſe dio el poder, y ſi al dicho tiempo eſtaua auſente, pero dẽtro deſtos nueſtros reynos, no tenga ni dure ſu poder mas de ſeys meſes, y ſi eſtuuiere fuera[a] delos dichos reynos al dicho tp̃o, tenga termino dvn año[b] y no mas, y paſſados los dichos terminos no pueda mas hazer que ſi el poder no le fuera[c] dado, y ven-

¶ Quod eſt aliud in cõ-
1 miſſario † ad teſtãdũ,quia ſi pręſens fuerit in loco domicilij teſtatoris,habet tẽpus ad teſtandum quatuor menſiũ.ſi tamẽ eſt intra regnum , habet tẽpus ſex menſium.ſi extra, habet annum,vt hic dicitur. ſunt tamen ſimiles in multis. ſicut dixi in, l. 31. ſupra. ¶ Item quia quẽadmodũ cõmiſſarius non poteſt diſponere de bonis teſtatoris niſi pro ſoluẽdis debitis, aliàs tenetur. vt. l. 37. infra.ita ſi executor teſtamenti plus expendit quàm teſtator expreſsit, non repetit ab hærede.vt.l.qui aliena.§.libertos.ff. de nego.geſt.& ibi Pau.de ca.nu.1.iuncto.ver. nota.executores.nu. 2. ¶ Itẽ quia ſicut cõmiſſarius ad teſtandũ ſi eſt intra regnũ habet ſex menſes:ita executor ad pias cauſas.vt in auth. de ſancti. epiſc. §. ſi autẽ ſanctiſsimas.& ibi Ange.collatio.9.¶ Et ſicut executor in aliis relictis habet annũ:ita cõmiſſarius,qui eſt extra regnum.vt.d.c. nos quidẽ.&.l. nulli.C.de epiſco.& cle.¶ Vbi Pau.de ca.nu.1. dicit,ꝙ eſt dare executorem teſtamentariũ & etiam legitimum,vt epiſcopum:& etiam datiuum, ideſt, datum à iudice.vt.l.ſolent.ff. de alimen. & ciba.le. & hoc in relictis ad pias cauſas, putà , pauperum, vel alimentorum.In aliis ſi teſtator non daret executorem,non eſſet dare legitimum.vel datiuum, vt tenet Pau.de caſt.in.d.l.nulli.1.col.

a ¶ Si eſtuuiere fuera.quod debet probari per cõmiſſarium. Ideo purgatio moræ non liberat ipſo iure,ſed ope exceptionis.tenet Bar.in.l.et ſi tres fratres.vbi notatur.ff. ſi quis cau.

b ¶ Vn año.Quod poteſt abbreuiari per teſtatorem,ſecundum Bal.in auth.hoc amplius. 1.colu.C. de fideico. in lectu. antiqua.& ſupra dixi.

c ¶ No le fuera dado.Nota duo, quæ colligũtur
2 ex lege iſta. ¶ Primò, quod † in caſu iſtius legis nõ habet locum purgatio moræ.& approbat text, in.d.c.nos quidem.aliàs ſequitur illum.& idem tenuit Bald.loquendo in executore teſtamenti in.l. nulli.&.l. id q̃d pauperibus C. de epiſcopis & cleri. & in. l. 3. C.de procurato. & in l. captatorias.C.de teſtamen.militis.vbi dicitur. quòd ſi cõmittitur alicui executio teſtamẽti,tenetur exequi intra terminum à iure præfixum : quo elapſo, nõ poteſt exequi.¶ Facit etiã ſingulare dictum Bald in.l. 4. 1.q.de lega.1.vbi dicitur,quòd ſi præfix⁹ ſit terminus iure communis, ideſt quatuor menſium. qui tacitè intrat,ꝙ tunc mora nõ purgatur. ¶ Facit etiã quod dicunt doct.& Bal.in.l.cum allegas.C. de vſuris.& in.l. lucius titius.ff. de actio.emp. vbi dicit, ꝙ mora in contractibus ſtricti iuris non poteſt purgari. ¶ Et ex hoc dicit Bal.in.l.1.13.q.C.de his quæ pœnæ. no. quòd mora non poteſt purgari poſt terminum,qui perimit gratiã. ¶ Hinc etiã dicit idẽ Bal. in.l.fi. 9.opp.in lect.antiqua.C.de cõditio.inſer. ꝙ mora nõ poteſt purgari,ſtãte ſtatuto,ꝙ teſtamenta nõ inſinuata infra mẽſem ſint nulla.¶ Hinc etiã dicit idẽ Bal.in.l.magnã.C.de cõtrahẽ.& cõmi.ſtipu.
3 ꝙ † mora nõ poteſt purgari p obligatũ dare vel facere certa die.licet cõtrarium notatur in. l. fi.& ibi Bar.ff.de arbi. ¶ An autem,& quando mora poſſit purgari,vide per tex.glo.& doct. in.d.l. & poſt tres.& ibi Bar.plenè.ff.ſi quis cautio. & in.l. 4. de lega.1. & in.l.cum quidam.de lega.2.per tex.glo.& Ange.in.l.fi.C. de fideiuſſo. vbi dicit,ꝙ obligatus omnino ſoluere certa die,lapſo die,nõ poteſt morã purgare. ¶ Quæro quid in artifice,qui ſe obligauit Quæſtio.
conſtruere domũ intra certũ tempus, an poſsit illã conſtruere poſt tempus.vide late Bal.& alios in.l. liberti.C. de ope. liber.per Bal.in.l. inſulam.1.col. ff. de verbo.oblig. ¶ Secundò colligitur ex.l.iſta, ꝙ mora cõmittitur in negligendo. & idẽ tenet glo. & doct.in.l.eum qui. §. fi. ff.de verbo.obli. ideo tẽpus vnius anni datũ cõmiſſario ad teſtandum,currit ignorãti. ¶ Idem dicendum eſt in executore,ꝙ ignoranti currit tempus ad exequendum. ¶ Et per hoc approbatur opinio Bal in.l.2.C. de excuſatio. tuto. & in.l.id quod pauperib⁹.3.quæſt.princi.C. de epiſcopis & cle.& in additio.ad Spe. de inſtru. edi.ver.executor debet exequi. & in.l.1. in princi.

C.de

C.de cadu.to.& in.l. captatorias. C. de teſta. mili. vbi dicit executorem ignorantem & abſentem excludi poſt annū.per.c.fi.de procu. lib.6.licet Bart. in.l. genero. ff. de infami. dicit, ꝙ ſcienti currit annus nō ignorāti,etiā ſi in cōſtitutiōe dicatur ꝙ currat annus à tempore mortis,quia ſubauditur,& ſciētiæ. ¶ Idem tenet Bald. in.l. 50.in fine. C.de excuſa.tuto. Fran. de Padua. in.l. quādiu. C. qui admitti.quod Bald. dicebat verum eſſe in. l. 2. C. de libe.cau. niſi ignorantia ſit ſupina. Sed primū verius, per ea, quæ dicunt docto. & Abb.in.c. nos quidē. de teſta.Bal.& Pau.de ca.in.l.nulli.& in.l.id quod pauperibus. C. de epiſcop.& cleri.& ita ignorans & abſens mer⁹ executor excluditur anno elapſo. vt c.fi.de procura. lib. 6: ¶ Idem in commiſſario. vt hic. ratio:quia non agitur de ſuo pręiudicio iuxta notata per Barto in. l. hære-des mei.in.§.puto.ff. ad trebell. tenēt doct. & Abb. in.c.ſi hęredes.fi. col. de teſta. Bald.in. d. l. id quod pauperibus.2.col.ibi.tertio quęro.C. de epiſco.& cleri. ¶ Sunt etiā caſus, in quibus ſine interpellatione quis conſtituitur in mora. vt in contractibus vltro citroq; obligatoriis. vt. l. iulianus. offerri.ff.de actio.emp.vend.& in.l. curabit. eo. & in. l.minorum. C. in qui. cau. in inte. reſti.non eſt neceſſa.& in.l.fi.§.pręterea. C. de iure do. per glo. in §.item mixta.inſti.de actio.& fauore eccleſiæ.vt per Bal.in auth.hoc ampli⁹.C.de fideicō.Pe.de Ancha.in regula.acceſſoriū.de regu.iu.lib.6.per Inno. in.c.breui.de iure iur. ¶ Itē fauore fiſci.tex. eſt ſingularis.in.l.cū quidā.§.fiſcus.ff.de vſu. ¶ Itē quando iuramentum eſt interpoſitum.Ioan.And.& Inno.in.d.c. breui. ¶ Itē quādo promiſit ſe facturum & curaturum.Bald.in.c.1. §. ad hęc. hic finitur tex. ¶ Item quādo promiſit & trāſiuit tantum tempus intra quod potuiſſet facere. Pau. de Caſt.in.l.ſi ita ſtipulatus eſſem ab s te.ff. de verbo.obli. & fuit de mente Barto. in. l. ita ſtipulatus. 2. q.princi. ff. de verbo.obliga.dum allegat.l.qui inſulam. eodē titu. ¶ Et ſi creditor dicat debitori.indigeo pecunia.videtur illum conſtituere in mora.Bar.in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acqui.hære. ¶ Et ſi vis ſcire effectus moræ, vide per glo.nota.in.l.mora.ff.de vſur.quę ponit de mora cōmuni:& mora ſpeciali: & plenè per Dinū,& ibi latè in addi.in regula.mora. de regulis iuris.lib.6.

gā los dichos bienes alos que los auian de auer muriendo el teſtador ab inteſtato: los quales terminos mandamos que corran al tal cōmiſſario aun que diga y alegue que nunca vino a ſu noticia q̄el tal poder auia ſido dado. ¶ Pero lo quel teſtador le mando ſeñaladamēte y determinadamente ſeñalādo la perſona del heredero. o ſeñalādo cierta coſa q̄ auia de hazer el tal cómiſſario: mādamos que en tal caſo el cōmiſſario ſea obligado alo hazer. y ſi paſado el dicho termino no lo hiziere, que ſea auido[d] como ſi el tal commiſſa-
4 rio lo hizieſſe o declaraſſe.

¶ Ley.xxxiiij.

EL cōmiſſario por virtud d'l poder que tuuiere para hazer teſtamento no pueda reuocar[e] el teſtamēto q̄l teſtador auia hecho ē todo ni en parte.ſaluo ſi el teſtador eſpecialmente le dio poder para ello.

Adde. ¶ Sed qa iſta lex dicit, ꝙ ſi commiſſari⁹ non fecit teſtamentū intra tēpus ſibi ſtatutum habetur acſi cōmiſſio nō eſſet.ei data. ¶ Idē eſt dicēdum *Extē.1.*
in caſu, † quo marit⁹ relinquit vxori ſuæ poteſtatem teſtandi pro eo, & eo mortuo ipſa luxurioſè viuat, nam per hoc videtur ſibi reuocatum mādatum. Doctrina eſt ſingularis do. doc. Pala. in.repe.c.per veſtras. de dona. inter virum & vxo.ſuper rubrica. col.371.in verſi.& ex iſtis.ad cuius corroborationem adducit ſingularē (licet vulgarē) doctrinā Dini.Bar.& Pau.de ca. in.l.ſi cum Cornelius.ff.de ſolutio.vbi dicūt, quòd ſi poſt mandatum factū procuratori eſt factus ribal *Extē.2.*
dus,vel inimicus,quia aliàs conditionē mutauit in deterius,videtur eo ipſo reuocatū mandatū.vt ibi & in.l.cum quis.in principio.eo.ti.tenet Cynus in. l.falſus.1.q.C.de furtis.& ibi Bar. & alij. Idem tenet Bal.in.l.mandatum.4.col.verſi. venio ad quæſtiones.C.manda.& in.l.eum qui ita.§. qui ſibi. ff. de verbo.obli.& ibi Ioan.de Imol.in principio. q dicit idem eſſe in executore vltimæ volūtatis:quia *Extē.3.*
ſi poſt teſtamentū vel poſt mortem teſtatoris vn⁹ efficiatur ribaldus, finietur eius officium. ſuper quo do. doctor de Pala. vbi ſupra plura adducit, q̄ per te vide, qa ſunt notāda,& quotidie ſunt in facto.idē tenet in dicta rubrica co.443.in ver.ad idē.
¶ In hoc tñ aduertat iuuenis legiſta, ne decipiat. *Reſtringit extēſiones.*
nā & ſi videatur eo ipſo reuocatū mandatū,ex hoc tñ geſtu ꝓcuratorē, vel executorē,aut cōmiſſariū nō ſunt nulla:p̄terq̄ ſi reuocatio eſſet intimata ꝓcuratori,vel executori, iudici, & parti cōtrariæ. per. c.auditis.de ꝓcurato.gl.& Bar.in.l.ſi.pecuniā. §. ſi ſeruū.ff.de.cōditio.ob cauſā.& multa ſunt iura idē dicentia. ¶ Vnū in hoc eſt notandū, ꝙ procurator, vel cōmiſſarius,aut executor reuocatus,tenetur ad

intereſſe aduerſario, ſi ei nō notificet reuocationē. gl.& do.tenēt in.c.quātis de ,pcu.in ſexto.qđ not.
d ¶Sea auido.ſ.ipſo iure.gl.in auth.de inceſ.nup. in princi.in glo.quę incipit.ſed nūquid.& ibi Ange.colla.2.idē Ange.in authen.de nup.in.§.ſi verò expectet. colla.4.glo. in.l.decernim⁹.C. de ſacroſ.eccle.&in.l.1.§. ſi pecunia. ff. depoſi. Bal.ſingu.in ti.de pace cōſtā.§. priuilegia. ver. cōtumax pro confeſſo. ver.19. & ita intelligitur. l. 31. ſupra. & quod Bart. dicit in ſimi.in. l. gerit. ff. de acq.hęr.ſ.φ habetur ac ſi cōmiſsio data nō eſſet q̈dā iuris fictiōe ipſo iure.

¶Ley.xxxv.

El cōmiſſario no pueda reuocar el teſtamento que ouiere por virtud de ſu poder vna vez hecho, ni pueda deſpues de hecho hazer codicillos f. aunque ſea ad pias cauſas g aunque reſerue h en ſi el poder para lo reuocar, o para añadir, o mēguar, o para hazer codicillo, o declaracion alguna.

Summarium.

1 *Commiſſarius, an poſſit reuocare teſtamentum ab eo factum.*
2 *Renunciatio facta à domino habente procuratorem, an valet, ſi procurator renunciat.*

1 EL cōmiſſario. Cōmiſſari⁹ † nō pōt reuocare teſtamētū factū ab eo, à quo facta eſt cōmiſsio, niſi ad hoc habeat ſpeciale mādatū. hoc dicit. ratio eſt duplex. ꝑma, qa cōmiſſari⁹ eſt ,pcurator. vt dixi in. l.31.ī prin.ſupra.& ,pcurator nō pōt reuocare factū dñi. tenet Bal.in.l.1.29.opp.ver.ſed.l. cauetur. C. q admi. ¶Hic dixit Fel.in.c. ex pte đcani. ver.d.cle. *Nota.*
2 de reſcri. φ † ſi dñs cōmiſit ,pcuratori φ renūciaret bñficiū, & antequā ,pcurator renūciaret dñs renūciauit, φ valet renūciatio dñi, nō procuratoris. Pro quo facit glo. ſatis notāda. in.c.ſup eo. in pte, alieno arbitrio. de cōditi. appo. vbi dr̄, φ ſi fili⁹ mr̄imoniū cōtraxit ea cōditione, ſi pr̄ conſentiret: poſteaq; cū alia cōtraxit, tenet ſecūdū mr̄imoniū, licet pr̄ in prima cōſētiat: qa nō dr̄ cōſenſus durare, niſi tp̄e, quo pr̄ cōſentit. Itē qa nec dr̄ hēre pōtatē, niſi cui cōceſſa durat. argu.l. itē eorū.§. φ ſi actor. ff. qđ cuiuſq; vni. ¶Secūda ratio eſt. qa ſicut cōmiſſari⁹ p.d.l.31. nō pōt ſine mādato ſpeciali teſtamētū facere, ita à cōtrario nec teſtamētū iā factū ſine ſpeciali mādato reuocare. tenēt do.in.l. vnū ex familia.§. ſed & ſi fundū. đ lega.2. ¶Qđ eſt verū, etiā ſi multo añ mortē teſtatoris eēt factū teſtamētū. p.l. ſancim⁹.C. đ teſta. ¶Ratio. qa ꝑſumit i⁹ teſtatorē durare ī eadē volūtate. vt ibi. ¶Intātū, φ teſtamētū factū etiā p.40. annos añ mortē teſtatoris valet: nec ꝑſumitur reuocatū curſu tāti tēporis. Etiā ſi teſtator poſtea ſit fact⁹ locupletior. ita tenet Pan.de ca.in.d.l.ſancim⁹. per tex. ibi.
e ¶Reuocar. No. φ iſta fuit opinio Ange. in authen.de collatio.§. prohibemus. collatio.9.

Summarium.

1 *Commiſſarius, an poſſit variare.*
2 *Hæres, cui commiſſa fuit electio, ſi elegit, an poſſit variare.*
3 *Reuocare an poſſum, quod nomine meo non eſt geſtum.*
4 *Commiſſarius, qui in teſtamento à ſe facto inſtituit, quos inſtituere non debuit, vel quia non adhibuit tot teſtes, quot adhibere debuit, an teſtamentum ſit nullum.*
5 *Iudex ordinarius, qui tulit ſententiam, an, & quando poſſit illam reuocare.*

1 EL commiſſario. Iſta.l. non ſūmatur, quia clara & breuis eſt. & loquēdo in fideicōmiſſario idē dicit l. vnum ex familia à principio. & in.§. rogo. & ibi Bar. & doc. de lega.2. vbi dicitur φ † fideicommiſſari⁹ nō pōt variare, ſi iuſſ⁹ eſt diſtribuere inter pauperes. nā ſi elegit, non pōt variare, neq; reuocare ſuā electionē. niſi iuſſus eſſet reſtituere vni ex certis cū moreretur. quia ſi ſemel elegit, nō pōt vſq; ad mortē variare per.d.l. vnū ex familia. ¶Itē ſecus in executore, qui poteſt variare in electione pauperum, ſecundum Ange.in.l. ſed ſi alio.§. ſi quis ſub cōditione. ff. ad trebellia. per notata in.l. cum pater.§.& filia. de lega.2. ¶Habes igitur ex.l. iſta, φ licet cōmiſſarius poſſit reuocare teſtamentum pro ſe factum. vt quaſi per totum titulū de teſta. C. non tamen quod pro alio fecit.

2 Adde ¶Quid † ſi fuit commiſſum hæredi, vt poſsit ad arbitriū ſuum conſerre, ſi elegit, poſſit variare. habetur plenè ī. l.25.& in.l.30.& ibi glo. titu.9. ſexta parti. vbi vide. *Q̃ō.*
¶Itē ſi fuit commiſſum vel cōceſſum aliquid Titio. dum placuerit Sempronio, qui conſentit, & ,pmiſit non venire contra, an poteſt contradicere, ſi ſemel cōditio extitit. Oldra. vltra alios mouet iſtā quæſtionē, & illā decidit cōſilio ſuo.243. vbi vide. *Q̃ō.*
¶Ad idē Alex.in.l.2.§. volūtatem.2.col.&.2.no. ff. ſolu.ma. mouet vnam quæſtionem ſuper hoc. & eſt, an, & quando aliquid cōmittitur in voluntate alicuius, poſſit iniquum æquo præferre. Sed quia optimè diſtinguit, vide ibi per eum. *Q̃ō.*
f ¶Codicillos. φ largè non dicitur teſtamentum l.1.ti.12. ſexta partita. & inſti. de teſta. in princi. glo. in.l.2. ver. perſonales. C. commu. dele. ¶Itē quia in codicillis nō poteſt dari, neq; adimi hæreditas p.l.2.C. de cod. habetur in Spe. đ iu.§.1. ver. ſi vero.
3 g ¶Pias cauſas. quia † ſiue bene ſiue malè teſtamētum fecit, functus eſt officio ſuo, & id reuocare nō poteſt. argu. tex. in.l. pœnam ſuam. C. de pœnis. &. c. in cauſis. de offi. dele.
h ¶Aunq̄ reſeruē. quia cū cōmiſſiones ſint ſtricti iuris. vt dixi in.l.31. ſupra & ibi patet: non extēduntur ad hoc, vt factū nomine alterius poſſit reuocari. ¶An aūt, & qñ poſſum reuocare, qđ meo nomine, vel alieno feci. vide p tex. & doc. & Bal. in. l. iubemus.§. ſane. C. de ſacroſan. eccleſi. gloſſ. inſti.

qui alie

¶ Ley.xxxvj.

QVando el comiſſario no hizo teſtamento ni diſpuſo delos bienes del teſtador: porq paſſo el tiempo, o porque no quiſo, o porque ſe murio ſin fazerlo: los tales bienes vengan derechamente alos parientes del q le dio el poder que ouieſſen de heredar ſus bienes ab inteſtato. ¶ Los quales en caſo que no ſean hijos, ni deſcendientes, ni aſcendientes legitimos, ſean obli

qui alie.l.i.vel non.in princi.& glo.quę incipit.maxime.& Bart.in.l.cum vir.3.col.ver. quęro vtrum vir.ff.de vſu.& in.l.1.6.& cũ lex.C.de rei vx.actio. & in Spe.de cõmiſsio.§.2.per totum. ¶ Et ibi vide quando maritus alienans rem dotalem, & clericus alienans rem eccleſiæ poteſt reuocare alienationem, & venire contra eam. dixi in.l.61. infra.

Quæſtio. 4 Adde. Quæro † comiſſarius fecit teſtamentũ, in quo inſtituit quos inſtituere nõ poterat, & ſic teſtamentum eſt nullũ, vel ex aliquo alio defectu, vt quia nõ adhibuit teſtes in eo. an iterum poſsit aliud facere teſtamentũ. Videtur ꝙ ſic. nã quod nullũ eſt, nõ habetur in cõſideratione. argumẽto tex.in.l.fi. C.de poſt.hære.inſti.vel exhere. ¶ Hinc eſt, ꝙ teſtamentũ nullũ nõ dicitur teſtamentũ.vt.l.2.§.1.ff. quẽadmo.teſta.aperiãtur. Et cõtractus nullus nõ dicitur cõtractus.l.1.& ibi doct.C.de eunuchis.nã qđ
5 nullũ eſt, nihil eſt. ¶ Et ſicut iudex † ordinarius proferens ſententiã nullã poteſt illam reuocare, & aliã iuſtam proferre.vt tenet glo.& doct.eũ diſtinctione in.l.& ſi præſes.la.1.C.quomodo & quando iudex.&.c.qualiter & quãdo.el.1.glo.1.de accuſatio.ita & is, cui cõmiſſa eſt factio teſtamẽti ſi inſtituit, quos inſtituere nõ debuit, & ex eo teſtamentũ eſt nullũ, poterit teſtamentũ reuocare, & aliũ ſolẽnẽ facere.nã teſtamentũ & ſentẽtia ambulant à pari.vt.l.hac conſultiſsima.§.at cum humana.C. qui teſta.face.po.Oldra.cõſi.119.dixi in.l.57.infra glo. ſuper parte, acabaſſe. circa finem.

Summarium.

1 *Hæres non adimplens voluntatem defuncti, an priuetur hæreditate, & fructibus medio tempore perceptis.*
2 *Hæres non adimplens voluntatem defuncti, qua pœna puniatur, & quando excuſatur.*
3 *Legatarius pro legato pio an poſsit conuenire laicum coram iudice eccleſiaſtico.*
4 *Intereſſe, an, & quando poteſt peti.*
5 *Procurator animarum ſeu etiam Epiſcopus, an, & quando poteſt ſuper legatis ſe intromittere.*
6 *Legatum pium quibus modis dicitur.*
7 *Legata pia vt ſoluantur, an poſsit petere quilibet de populo.*

QVando el cõmiſſario. Quando commiſſarius teſtamentum nõ fecit, neq; de bonis defuncti diſpoſuit quia noluit, vel quia non potuit, bona veniunt ad hæredes defuncti habẽtis ius ſuccedendi ab inteſtato: qui licet non ſint ex deſcendentibus vel aſcendentibus, tenentur diſtribuere quintam partem bonorum pro anima defuncti intra annũ, computandum à morte defuncti, & ceſſantes, compelluntur per iudices ſeculares ad petitionẽ cuiuſcunq; de populo. hoc dicit. ¶ Diuiditur in quatuor partes. In prima ponitur regula. In ſecunda, eiuſdem regulæ limitatio. In tertia & quarta iſtius limitationis duplex fauor. Secunda ibi, los quales. Tertia ibi, alo qual. Quarta ibi, ante las quales. ¶ Pro declaratione iſtius legis quæro. numquid ſi hæredes non diſtribuũt quintã partem bonorũ defuncti pro anima ipſius intra annũ, puniãtur aliqua pœna. Videtur ꝙ ſic.per tex.in auth.hoc amplius.C.de fideic.& in corpore vnde ſumitur.in ti. de hęre.& falci.§.ſi quis verò nõ implẽs.& ibi glo. & Ange.colla.1. ¶ Contrariũ tacitè videtur ſentire iſta lex. quia dicit, ꝙ ſi hęredes nõ diſtribuũt quintã partem bonorũ pro anima defuncti, poſſunt ad hoc cõpelli per iudices ſeculares.& nõ dicit, ꝙ puniãtur ab eis aliqua pœna. Ideo cũ non ſit expreſſum, videtur omiſſum.vt.l.omnes populi.ff. de iuſti.& iure. ¶ Pro ſolutione credo ſic eſſe dicendũ. aut loquimur in hærede inſtituto, aut in eo, qui ſuccedit ab inteſtato. ¶ Primo caſu eſt dicendũ per.d. auth.hoc amplius.tũ ſimi.ꝙ priuatur hæreditate, ſed non priuatur legitima.& idẽ tenet glo. & doct.ibi. glo.etiã in.c.ſi hæredes.de teſta.& in.c.licet.de voto. ¶ Itẽ non priuatur dote, neq; perdit donationẽ propter nuptias, neq; prælegatũ vt per Bal. in.d.authẽ.hoc amplius.fina.col.ver.itẽ nõ puto. ¶ Intellige, ꝙ priuatur hęreditate, niſi hęreditas ſit indiuiſibilis, vt puta, regnũ ſecũdũ Floria. in.l.ſi ſeruus.§. 1.in fi.ff.ad legẽ aquili.tenet glo.& Inno.in.c.licet. de voto.facit.c.ſi hæres.de teſtamen. ¶ Itẽ intellige, ꝙ hæres priuatur hæreditate, quia nõ impleuit voluntatẽ defuncti.nõ per ſententiã, ſed ipſo iure. requiritur tamẽ iudicis declaratio.ſ.priuatũ eſſe.vt per Bal.in.d.auth.hoc amplius.2.col.in lectura cõmuni, quẽ etiã ibi vide in lectura antiqua in repe. 15.q.& Pau.de caſt.cõſi.165. Bal.in.l.1.in fine.C. de his qui pœ.no.vbi notanter dicit, quòd ſi teſtator dicit, ꝙ priuetur, intelligitur ipſo iure.quod nota. ¶ Et nota, quod dicit Bal.in.d.auth. hoc amplius. 31.q.in.d.repeti.ꝙ † hæres non implens voluntatẽ defuncti non ſolum priuatur hæreditate, ſed etiam fructibus medio tempore perceptis ex hæreditate: ¶ Intantum, quòd iis, quibus hæreditas cum fru-

Contra.

ctibus deuoluitur, repudiantibus, amplius non defertur. glo. eſt notanda in auth. de hære. & falci. §. ſimiliter. collatio. 1. tenet Barto. in. l. ſi quis ſolidum. ff. de hære. inſti. ¶Sed idem Barto. contra in dict. auhen. hoc amplius. vide ibi per eum. ¶Secundo caſu hęres non priuatur hæreditate. vt per Bald. in d. authen. hoc amplius. fina. col. ver. ex quo concluditur.

Contra.

2 ¶Quibus † caſibus excuſetur hæres, vide in. c. nos quidem. de teſta. Feder. de Sepul. conſi 124. Bald. in. d. authen. hoc amplius.

gados a diſponer de la quinta parte d'los tales bienes por ſu anima del teſtador. ¶La qual ſi dentro del año cõtado dende la muerte del teſtador no la cumpliere, mãdamos q̃ nr̃as juſticias[i] los compelã a ello, ante las q̃les lo puedã demãdar y ſea parte para ello qualquiera del pueblo

¶Sed quo ad iſtã. l. tu dic, q̄ non intrat ſub diſpoſitione. d. authen. hoc amplius. neque eorum, quæ dicunt doc. ibi. quia diſtributio de quinta parte bonorum defuncti, non eſt iuſſus, nec prouiſio, vel præceptũ teſtatoris, aliàs defuncti, ſed legis: & lex prouidet in hoc, vt hęredes nõ diſtribuẽtes quintã partem bonorũ intra annũ pro anima defuncti, cõpellantur per iudices ſeculares adimplere. &c,

Hæc eſt noua gloſſa.

Del teſtador

Quid ſi teſtator nullum condidit teſtamentum, nec cõmiſſarium relinquit, nonne venientes ab inteſtato teneãtur diſtribuere quintam partem bonorum defuncti pro anima ipſius. Videtur quòd ſic, ex quo in bonis defuncti ſuccedunt. ¶Contrarium eſt verum: imò cõpelli non poſſunt. nam iſta lege nec vlla lege cauetur, q̄ ſuccedẽtes ab inteſtato poſsint cõpelli pro anima defuncti quintã partem diſtribuere. ex quo lex, nec ipſe teſtator aliquid diſpoſuit, ſed q̄ omnia bona defuncti ſint venientiũ ab inteſtato. vt. l. 6. ſupra. & l. 3. ti. 3. 6. part. & l. 1. ti. delas herẽ. ſo. le. Itaq; vxor pro marito, vel maritus pro vxore, vno eorũ defuncto ab inteſtato, nõ poterit alter quicquã diſtribuere de bonis defuncti pro anima defuncti, aliàs tenebitur reſarcire de ſuo veniẽtibus ab inteſtato. & ita fuit iudicatũ in curia imperiali. ¶Verũ tamẽ eſt, q̄ de ęquitate canonica taliter ſuccedẽtes deberẽt diſtribuere pro anima defuncti. nã ex quo ſuccedũt in bonis, ſuccedãt ſimiliter in onere. & optimũ, imò neceſſariũ eſſet ſuper hoc legẽ cõdere. ¶Nec poteſt dici, q̄ imputetur defuncto, ex quo ſibi non prouidit. nã potuit nõ culpa ſua & caſu in tenera ętate decedere, vt ſępe contingit ¶Sed (videri meo) quodãmodo ſuper iſto caſu dupliciter prouiſum eſt decedentibus ab inteſtato. ¶Primò. per l. 3. ti. 2. lib. 5. ordi. quæ licet loquatur in peregrinis decedẽtibus ab inteſtato, vt de proprijs bonis ſępeliãtur: ſatis intẽtio illius legis extẽditur ad omnes, vt ſepeliãtur de proprijs bonis. ¶Secũdò. alma mater eccleſia aſsiduè aliàs non ceſſat orare pro defunctis, & ſic pro decedẽtibus ab inteſtato. ¶Necnon principes Hiſpaniæ per. d. l. 3. prouidẽt, quãdo bona decedentiũ ab inteſtato ad ſe pertinẽtium deferuntur, hac intẽtione, vt diſtribuãtur in ſubſidium animarũ defunctorum. ¶Et ex hoc quondã principes Hiſpaniæ conceſſerũt certã partẽ bonorũ decedentiũ ab inteſtato quibuſdã ordinibus monachorũ, vt ipſi offerrẽt ſacrificia ꝓ animabus defunctorũ. vt habetur in. l. 1. ti. 8. li. 2. ordinamẽ. ¶Propterea non immerito, ſi iſto caſu venientes ab inteſtato nullo condito teſtamento non teneantur quintam partem bonorũ teſtatoris diſtribuere pro animabus eorum.

i ¶Nueſtras juſticias. Cõcordat. l. hæreditas. §. fi. cum glo. ff. de peti. hære. vbi dicitur, q̄ executio legatorum ad pias cauſas, poteſt fieri per iudicem ſecularem hęrede negligente. ¶Sed contra d. cap. tua nos. de teſtamẽ. vbi dicit tex. q̄ epiſcopus compellit cõmiſſarios & executores ad exequendum pias voluntates defunctorum. ¶Maximè, quia omnis voluntas teſtatoris dicitur pia. vt ibi per Hoſtien. & eſt glo. vnica in. l. ſi quis titio. de lega. 2. de qua facit magnũ feſtum Ange. in authẽ. vt cum de ape. cognos. in. §. vnum. collatio. 8. dixi in. l. 32. ſupra in parte. el anima. ¶Pro ſolutione dic, quòd iſte caſus eſt mixti fori, ideo vterq; iudex ſe intromittit in executione vltimarum voluntatũ fauore animarum, & inuicem ſe coadiuuãt in hoc, ſecundum Abb. in. c. ſi hæres. 1. co. & in. c. Ioãnes. 4. col. de teſta. & Bal. in. l. 2. §. 1. C. cõmunia de le. & Spe. in. ti. de inſtru. edi. §. 14. & Bal. in additio. in ver. epiſcopus: & Ange. in auth. de eccleſia. titu. in. §. ſi quis ædificiũ. colla. 9. Bar. in. l. ſolent. ff. de ali. lega. dicũt, q̄ in relictis piis epiſcopus ſe intromittit, ſed in profanis præſes prouincię. tenet glo. in. c. tua nos. de teſtamen. glo. 1. vbi dicit glo. q̄ epiſcopus non ſe intromittit niſi in relictis ad pias cauſas. ¶An autẽ, & quando iudex ſecularis ſe intromittat in ſimilibus cauſis, & in cauſis vſurarum, vide tex. & doct. in. c. poſt miſerabilem. de vſuris. c. cum ſit generale. de ſo. compe. & in cap. ex literis. de ſponſa. & in cap. literas. de iura. calu. Sol.

3 **Adde.** Eſt dubiũ † an laicus pro legato pio ſibi facto poſsit conuenire laicum coram iudice eccleſiaſtico. Collectarius in. c. Ioã. in princ. de teſta. tenet quòd nõ, ſed corã ſeculari. refert & ſequitur Stephan⁹ auferrij in deci. capellę tholo. q. 214. & deci. 50. & 51. ¶Dicit etiã collecta. vbi ſupra. q̄ † ſi fuit legatus vn⁹ ſextarius Quæſtio.
4 frumẽti ante tẽpus magnę cariſtię vel poſt: qui & tẽpore dictę magnę cariſtię valebat ſix vel ſeptem frãcos, fuit petitũ debito mõ, & ex poſt fuit ſolut⁹

dictus

dicti ſextarii frumēti legatario recipiēti abſq; pro teſtatione intereſſe: an poſt huiuſmodi ſolutionē poſsit legatarius petere dictū intereſſe. Et videtur q̄ nō.per.l.4. C.depoſiti.&.l.terminato.C.de fructibus & litis expē.cū vtrobiq; notatis. ¶ Sed Pau.
Contra. de caſt.in.d.l.4.aliter loquitur. Si tamē legatarius hæredē à ſorte liberaſſet, hoc acto, q̄ remaneret petitio intereſſe, tūc enim petitio intereſſe peti poterit, non officio iudicis, vel primæ actionis ſublatæ, ſed præſcriptis verbis, quæ oritur ex contractu nominato tēpore ſolutionis. Ita dicit Bar.in.l.ſi poſt morā.ff. de eo quod certo loco. vide ibi per eum. ſed cōtra Bar.tenet ibi
Qō. Iaſ. ¶ Nunc reſtat dubitatio, de qua ſupra.an dictū intereſſe caſu, quo debeatur peti, poſsit in iudicio eccleſiæ à laico per laicum, ſi excipiatur ante litēm cōteſtatā, q̄ iudex eccleſiaſticus nō poſsit eſſe iudex. quia actor debet ſequi ſorū rei. Veritas eſt, vt ſupra dixi, q̄ eccleſiaſtic⁹ iudex eſſe nō poterit: quia quāuis iudex eccleſiaſticus poſsit eſſe iudex & executor teſtamētorū, non tamē dicti intereſſe, quod eſt cōtra teſtamentū. vt tenet dictus collectarius.in.c.nouit.de iudiciis.& in.d.c. Ioan. de teſta. ¶ Hinc etiā dicit Stephanus aufferrij.ſuper.d.q. 51.
5 q̄ † in dicta curia archiep. Thol. vidit ſemper obſeruari, q̄ licet procurator animarū poſsit ex eius officio ſe intromittere d̄ legatis piis, put de iure ad epiſcopi pertinet officiū.per.c.nos quidē.&.c.ſi hæredes.cū ſimilib⁹ de teſta.& per Bal.in.l.eam quā.co. 2.C. de fidei. de aliis tū legatis ad nō pias cauſas ſe non intromittit. quod etiā voluit glo.in.c. tua.de teſta.& Pet.de ancha.in.d.c.ſi hæredes. licet glo.ibidē, & Inno.ac Hoſt.teneāt cōtrariū. Ioā.An.ibi dicit, q̄ epiſcopus etiā de legatis ad nō pias cauſas ſe intromittit ex officio per modū executionis.& ſic procedat glo.in.d.c.ſi hæredes. ſed nō ad inſtātiam legatarii, videlicet, oblato libello, vt plenè ibi dominus Abb.& latius in repetitione.c.cum eſſes.de te
6 ſtamen.antepe. col. ¶ Quibus † modis dicitur le
Quæſtio. gatum piū, vide in deci. Tho. q. præallegata. 214. in additione.dixi in.l. 10. in glo. ſuper parte. hazer lo que quiſieren. in ver. & not. vbi vide.

k ¶ Del pueblo. cōcordat.l.nulli.& ibi Bal.in ver. ne piū. vlti.not.fina.co. C.de epiſc.& cle. tenet Ange in auth.de eccle.tit.§.ſinautē. collatio. 9. vbi di
7 cit, q̄ † legata pia ſolui petere poteſt quilibet de populo.& ſic cuilibet de populo competit iſta via denunciādi. vt hic in.l.7.tit. 10. ſexta parti. Vide circa iſtā.l.notata.in.l. negāte.ff.quēad.teſta.ape.& in.l. 1.C.d̄ ſacroſ.eccle.vide etiā per totū.ti.10.ſextę par. quando, qualiter, & à quibus executores teſtamentorū cōpellūtur exequi pias volūtates defunctorū. ¶ Et iſtud eſt ſingulare priuilegiū, vt fauore animæ, aliàs piæ cauſæ quilibet de populo poſsit petere, quòd ſoluātur pia legata. ¶ Et licet legata pia habeant multa priuilegia, vt poſſes videre ſuis locis. adde vnum ſingulare, quòd relictū ad pias cauſas repertum cancellatum in vltima volūtate, iuris præſumptione inconſultè hoc abſque teſtatoris intentione cancellatum cenſetur. igitur eſt debitum. De quo eſt caſus ſingularis in libertate loquēs quem Barto.ibi, & rectè, extendit ad pias cauſas in.l.1. in fine. ff. de his quæ in teſtamen.de.refert & ſequitur Ludoui.Roma. in repetitione authen. ſimiliter.17.colu. C. ad legem falcidiam.

¶ Ley.xxxvij.

QVando el teſtador nombrada, o ſeñaladamente hizo heredero: y hecho dio poder a otro que acabaſſe[l] por el ſu teſtamento, el tal commiſſario no pueda mandar deſ-

Summarium.

1 *Teſtamentum quando dicatur perfectum.*
2 *Teſtamentum perfectum quando reuocetur per ſecundum imperfectum.*
3 *Teſtator qui ſcindit vel cancellat teſtamentum, an ob id ſit locus fiſco.*
4 *Legata, an debeantur ſecundum voluntatem teſtatoris, hæreditate ex teſtamento non adita.*

QVando el teſtador. Si teſtator ab eo hærede inſtituto mandauit alicui vt perficeret teſtamentum ſuum, virtute huius mandati poterit cōmiſſarius teſtari, quòd debita ſoluātur, & ſeruitia: ſed non poterit de quinta parte bonorum defuncti aliquid diſponere, niſi hoc habeat in mandato. hoc dicit. ¶ Diuiditur in duas partes. In prima ponitur regula prohibitiua. In ſecunda eiuſdem regulę quædam fallentia. Secunda ibi, ſaluo ſi el teſtador. concordat.l.31. &.32.ſupra. ¶ Et nota ex lege iſta inquantum dicit, nombrada, o ſeñaladamente. q̄ teſtator poteſt hæredē inſtituere nominando eum proprio nomine, vel ſignis. Quod eſt ſingulare ad intellectum multarum legum, dicentium hęredem deberi à teſtatore nominari proprio nomine. de quo in.d.l. 31. & ibi dixi, vt etiam ſufficiat ſi nominetur ſignis, vt puta, ſi teſtator diceret. hunc filium meum hęredem inſtituo, demonſtrando eum digito: quia ſufficit talis demonſtratio ſignis, cum dubitari non poſsit de hærede. quia demonſtratio eſt adiectio, per quā res, vel perſona redditur certa. ſecundū Bal.in rubri. C.de inſtitutioni.& ſubſti.ſub cōdi.fac. Et de iſta demōſtratione, vide per Barto. & doctores in.l. demonſtratio. ff. de cōditionibus & demonſtratio. & Bald.in.l quotiens.§.ſi quis.ff. de hære. inſti. dixi in dicta.l.31. ſupra. in parte, por ſu nombre.

¶ Et ſi dicas, quare nutu nō poteſt hæres inſtitui, cūm ſignis poſsit. vt dixi in dicta.l.31. Reſpondeo,

quòd teſtator hæredem inſtituendo nutu, non loquitur,& talis inſtitutio eſt cõiecturalis remota & præſumptiua:lex tamẽ requirit in inſtitutione hęredis certitudinem,non præſumptionem. Ideo nõ ſufficit,nec prodeſt inſtitutio facta nutu. Hæres tamen quando ſignis inſtituitur, teſtator loquitur:quia dicit,hũc filium meum hæredẽ inſtituo.vel hũc, quẽ habeo manu captum, hæredem facio.vel illum, quem habeo in hac cedula ſcriptum, hæredem meum inſtituo. & hoc voluit ſentire Io. And.in additio.ad ſpe. in titulo de teſta. §. in primis.3. col. ver. quid ſi is.de quo dixi in.d. l. 31. & tunc voce teſtatur, & ſignis ſatis apparet de perſona inſtituti. quod nota.

pues de mandadas las deudas y cargos de ſeruicios del teſtador dela quinta parte de ſus bienes del

1 ¶ Acabaſſe.Ex his verbis videtur tacitè cõcludi † teſtamentũ non eſſe perfectũ: quia cõmuni & propria locutione illud debet perfici, quod perfectum nõ eſt.vt per Bal.in tract.ſchiſma.vltima col. vbi etiã dicit,ꝙ imperfectũ dicitur, quod creſcere poteſt.¶ Idẽ Bal.in auth.hoc amplius.2.col. C. de fideicõmi.dicit,ꝙ perfectũ dicitur,cui nihil poteſt detrahi.licet Spe.in procemio. verſicu. cęterum.dicat,ꝙ perfectum nihil inuenitur in humanis inuẽtionibus. ſi ergo teſtamentum eſt imperfectũ,aliàs inceptum, & non perfectum, per conſequens eſt nullum.vt lege. hac conſultiſsima. verſi.ex imperfecto.C.de teſtamen. &. §. exeo. inſti. quibus mo. teſtamen.infir.vbi dicitur,ꝙ teſtamentum inceptũ & non finitum,eſt imperfectum, & per conſequẽs nullum.¶ Solutio patet ex his,quæ dixi in. l.3. ſupra.in parte,in ſcriptis.nam teſtamentum ſumitur dupliciter.vno modo pro ipſa hæredis inſtitutione,& tũc ſumitur propriè.alio modo ſumitur pro tota ſcriptura teſtamenti,& tunc impropriè. & ita ſumitur hic. ¶ Verũ tamẽ eſt, ꝙ teſtamẽtum ſcriptum vſq; ad hæredis inſtitutionem excluſiuè nõ valet, etiam ſi teſtator dederit notario cedulã continentem nomina hæredum ad ſcribendum ſecundum illam.vt tenet notãter Bal. quem refer Ange. in ſuo repor.in parte,teſtator. & eſt optimus text. in.l.7.tit.3.6.parti. ¶ Secus ſi continet inſtitutionem hæredis, quia perfectum eſt teſtamentum. vt ibi ex.l. teſtamentum. C.de teſta.&.l. non codicil-
2 lum.& ibi Bal.1.not.eod.titu. ¶ Quæro † teſtator fecit teſtamentũ ſuũ perfectum, quia in eo hæredẽ inſtituit:ſed poſtea volẽs reuocare teſtamentũ ſuũ cepit aliud facere,quod perficere non potuit propter aliquod impedimentũ: nũquid primum teſtamentũ perfectũ reuocetur per ſecundũ teſtamentũ non perfectum. Vide tex.in.l.23.ti.1.6.parti.vbi dicit, ꝙ non.Si tamẽ primum teſtamentũ fuit perfectum,& in eo fuit inſtitutus extraneus : poſtea tamen corã quinq; teſtibus teſtator dixit, volo ꝙ titius,qui per me fuit hęres inſtitutus in teſtamento à me facto,ꝙ non ſit meus hæres,quia mihi fuit ingratus,ꝙ tunc reuocatur primum teſtamentũ per ſecundum,& ſuccedit fiſcus. ¶ Tu dic,ꝙ ſuccedũt hodie veniẽtes ab inteſtato,aliàs fiſcus,eis nõ ſtãtibus.dixi in.l. 32. ſupra.

teſtador, & ſi mas mandare, que no vala. ¶ Saluo ſi el teſtador le dio el poder para mas.[m]

Adde. Iterũpone. quidã fecit teſtamentũ perfectũ, deinde alium fecit in papyro,etiã corã teſtibus requiſitis, & facto miſit teſtator pro notario,& antequã veniret notarius mortuus eſt:an per ſecundũ iſto caſu reuocetur primũ. Videtur ꝙ non quãuis teſtes hoc teſtentur. Ex eo,quia non poteſt dici de iure per teſtes probatum eſſe teſtamentum, ſi probata eſt quædã diſpoſitio ad teſtandum.ſeu quædam nuda verborum annunciatio & in teſtamentum poſtea. ſicut dicimus in ſcriptura, quam habet iudex ante formare, deinde in libellum redigere, non eſt ſententia,ſed quædam præuia diſpoſitio ad ſentẽtiam. vt l.2. C. de ſenten.ex peri.reci. quia procedit hoc argu.de ſententia ad teſtamentum.quia et teſtamentum dicitur ſententia. vt dixi in.l. 35. ſupra in gloſi. in fine. ¶ Adde aliam rationem licet vulgarẽ. Teſtamentum dicitur mentis teſtatio.l. 1. ff. de teſtament. &. l. 1. titulo. 1. ſexta partita. & iſta teſtatio debet verbo demonſtrari,& declarari coram tabellione, & teſtibus, vel coram quinque teſtibus. vt dixi in.l.3.ſupra in glo.ſuper parte,la ley del ordenamiento.cùm enim in caſu propoſito nondum ſit facta teſtatio mentis teſtatoris,niſi aduenieẽte tabellione,ſed interim eſt in ſuſpenſo, non poteſt dici teſtamentum ſcriptura pręparata ad teſtandum. ¶ Sed contra hoc faciunt ea, quæ plenè dixi in.l. 1. in glo. ſuper parte,enlos dichos lugares. in verſiculo.quando verò.ſupra. vbi dicitur, ꝙ deſtinatũ vel paratum ad factum, habetur pro facto.¶ Solu. poteſt colligi ex his, quæ ibi dicuntur in verſi. an & quando deſtinatio.cum ſequen.¶ Vel aliter delicta procedunt ex corde,& voluntas delinquendi quando eſt explicita factis, operatur in actibus hominum.vt dixi in. l.ſecunda. in parte, voluntad,ſupra.ſed aliud in teſtamentis, in quibus ſola voluntas nihil operatur, ſed ipſa teſtatio, ideſt pronunciatio voluntatis. cùm dicit teſtator,inſtituo talem hæredem..vel per verba ſimilia. vt lege ſexta.10.& 11.tit.3.ſexta partita.&.l.quoniam. C.de teſtamentis. cum multis ſimilibus. propterea dicit tex.in.l. cum bonis.&.l.gerit.ff.de acqui.hære,& ibi docto. & Bar.ꝙ volũtas aperta verbo, vel explicita factis, operatur in actibus hominum: ſi tamen non eſt aperta verbo, vt in caſu noſtro, nihil operatur. vt per Innocen. in capitulo. ad petitionem. de accuſatio. dixi plenè in.l. 2. in gloſ. ſuper parte, voluntad

luntad.in.ver.& nota ꝙ voluntas.ſupra. ¶ Quæro etiã teſtator fecit primũ teſtamentum,& poſtea reuocat,& facit ſecundum: an notarius ad petitionẽ teſtatoris debeat primum teſtamentũ lacerare. Dic quòd poteſt. debet tamen copia remanere penes notarium. tenet Bar. notanter in. l.1. aliàs. §.ſi plures.ff.quemadmodum.teſta.ape. & Ludo.Rom.ſingulari ſuo.270. & ibi plenè in additio.

¶ Ley.xxxviij.

QVando el teſtador dexaredoſo mas cõmiſſarios ſi alguno o algũos dellos requeridos no quiſieren[a] o no pudie-

3 **Adde.** Vltimo quæro † teſtator ſcindit vel cãcellat teſtamentum.an ſit locus fiſco.an venientibus ab inteſtato. Oldra.conſilio.144. mouet iſtam quęſtionem,de qua notatur in.l.veſtram.C.de teſtamẽ. & in ea diuerſi diuerſa ſenſerũt.ſed Oldra, vbi ſupra, facit tria membra,& prima duo membra talia ſunt. *Diſtinguit.* ¶ Aut conſtat,ꝙ per inciſionem, cancellationem, vel reuocationem teſtamenti voluit paterfamilias decedere inteſtatus,aut conſtat,ꝙ noluit decedere inteſtatus, ſed ſcriptos ſolum iudicauit indignos. ¶ Primo caſu dicit,ꝙ veniunt venientes ab inteſtato,& habetur in effectu perinde ac ſi nullũ vnquam fuiſſet conditum,vt dicta.l.veſtra.1. reſponſo.C.de teſtamẽ.& lege.ad teſtamentum.§.ſi ſigna. ff.de teſtamen. ¶ Secũdo caſu dicit,ꝙ abſq; dubio locus eſt fiſco.vt lege.hæreditas. C. de his quibꝰ vt indignis.qui tenebitur ad legata.vt l.cum fiſco. ff. ad ſillenia.& lege.ſecunda.§. vltimo. ff. ſi quis aliquem teſta.prohi.

¶ Tertio caſu dicit,ꝙ vbi eſt dubium de mẽte teſtatoris reuocantis teſtamentum per inciſionem, cancellationem,vel alium actum his ſimilem,dicit, ꝙ aut actus reciſionem teſtamenti inducẽs,vniformiter totum reſpicit teſtamentum,ideſt,pariter hęredis inſtitutionem,& legatorum aſcriptionem,vt eſt ſimplex inciſio, vel totius teſtamenti cancelatio:& hoc caſu veniunt venientes ab inteſtato.vt.l. prima.§.ſi hęres inſtitutus.ff. ſi tabulæ teſtamenti nullæ extabunt. & in dicta. l. veſtram. primo reſpõſo. ¶ Si tamen actus reciſionem inducens non reſpicit omnia in teſtamento aſcripta, ſed inſtitutionem hæredum tantùm. vt quia hæredum vnius vel plurium nomina cancellauit,reliquo teſtamento ſano & integro remanente,& tũc apparet,ꝙ noluit totaliter inteſtatus decedere, ſed legata voluit deberi per hoc,ꝙ ea non cancellauit.argumen. l.tributius.§.vltimo.ff.de mili.teſtamento. ¶ Non poteſt etiam locum eſſe venientibus ab inteſtato. qa
4 † legata non debentur ſecundum voluntatem teſtãtis,hęreditate ex teſtamento non adita. Nã adita hęreditate,legata incipiunt deberi.licet eis vt indignis,& extremam voluntatem defuncti non haben tibus,auferatur hæreditas.vt lege.ex facto.§. nihil longius.ff.de vulgari & pupillari ſubſtitutio. Et optime reſpondet ad contraria.

¶ Tu verò regnicola vide textum, & gloſam magiſtra.in. lege vigeſimaquarta. titulo primo. ſexta partita.& tene quod ibi dicitur, nam illud verum. m ¶ Para mas.vt.lege.25.cum ſequentibus vſque ad iſtam ſupra.

Summarium.

1 *Executores teſtamenti ſi vnus moritur, vel nolit exequi, an poſsit alter exequi.*
2 *Notarius qui cæpit ſcribere in vna cauſa, an poteſt compelli perſeuerare vſque in finem cauſæ.*
3 *Legatũ ratione laborũ duobus vel tribus executoribus relictũ: vno nõ acceptãte vel exequẽte, an acquiratur alijs, an hæredi.*
4 *Legatum duobus tutoribus relictũ ratione laboris vno non acceptante, vel reuocato, an acquiratur alio.*
5 *Executor, an, & quando poteſt compelli exequi.*
6 *Executores diſcordantes, an poſſunt compelli ad concordiam, & per quem iudicem.*
7 *Executores diſcordantes, an, & quando iudex debet ſequi opinionem vnius. Et quando maſculus præferatur fœminæ.*
8 *Executor teſtamẽtarius, an, & quando debet ſatudare de diſtribuendo.*
9 *Commiſſarius, an poteſt cõmittere alteri commiſſario nudum miniſterium induſtriale.*
10 *Sors, an, & quando ſit permiſſa.*

QVãdo el teſtator. Quando actꝰ pluribꝰ cõmittitur, nõ põt per aliquos eorum expediri, niſi priꝰ de aliorũ impedimẽto vel volũtate appareat, ꝙ nolũt, vel qa nõ pñt actui intereſſe. & ſi intereſſẽtes diſcordãt, illud debet adimpleri, qđ fit à maiori pte. ſed ſi diſcordes ſunt pares, debent aſſumere in tertiũ iudicẽ ordinariũ: & tũc quod maior pars dictauerit, debet fieri & exequi. hoc dicit. ¶ Diuiditur iſta lex in tres partes. In prima ponitur regula. In ſecunda & tertia duæ prouiſiones notãdæ ad regulã. Secũda ibi. y en caſo que los tales. Tertia ibi. y en caſo que no aya. ¶ Cõcordat cũ lege iſta. c. prudẽtiã. de officio dele. & c. cũ plures. eodẽ ti. libr. ſexto. & quod dicit Bar. in. l. hęredes mei. §. ſi. ff. ad trebellia. & Bal. in. c. 1. circa finẽ. ver. vtrũ autẽ cõmiſſarij. de inueſti. in ma. ſac. vbi quęrit, an cõmiſſarij poſſint ſe adinuicẽ reqrere & vide. Bar. vbi ſupra. qui notãter diſtinguit. concor. etiam. l. ſingulo. & quod ibi Bar. ff. de teſta.

Requeridos Ex quo videtur, ꝙ abſentes debẽt vocari, & requiri, vt interſint in executiõe teſtamẽti. *¶ Hæc eſt gl. noua.* Iſta fuit opinio Spe. in ti. de inſtru. edic. §. decimotertio. incipi. nunc vero. ſo. ſexto. ſed quęritur niſi dictum ſit. ꝙ alter ſine altero, poſſit procedere ad inſtar arbitrorum. ¶ Vlterius dicit Spe. ꝙ de æquitate ſunt vocandi abſentes, ſi commodè vocari poſſunt, quia fortè non nimis diſtant.

Etſi con-

Et ſi congruo tempore expectati non venerint, va
lebunt acta per præſentes. quod nota.
1 n ❡ No quiſieren. quo † caſu compelli non poſ-
ſunt. vt hic. in tex. ¶ Idem eſt dicendum in executo
re vltimæ voluntatis, qui non compellitur aſſume-
re officiū exequendi
ſibi delatum in teſta-
mento, etiam in reli-
ctis ad pias cauſas. vt
habetur in. l. 1. C. de ſū
ma trinita. & fide ca-
tho. & in. c. tua. de te-

ren vſar del dicho
poder o ſe murieren
el poder quede por
entero al otro, o o-

ſtamen. qđ eſt notandum. ❡ Nota etiam, ꝙ ſi hæ-
res eſt executor teſtamenti, & renunciauit hæredi
tati, videtur etiā renunciare executioni. tenet Bar.
in l. codicillis. §. ſticho. ff. de annu. lega. & in. l. luci⁹.
ff. de fideicommi. liber. ❡ Si tamen executor ſu-
ſcepit mandatum, compellitur exequi voluntatem
defuncti, non aliàs, vt ibi. & tenet abbas. in. c. Ioan.
ſecunda col. in fine. de teſta. Ioā. And. & Domini-
cus. in. c. ſecundo. eodem titu. libr. ſexto. vbi latè p
eos. ❡ Idem in executore iuſtitiæ, qui ſi incepit
exequi, debet perſeuerare vſq; ad finem cauſæ. vi-
de in. l. vna. C. de ſportu. & quæ ibi dicit Paul. de
2 Ca. in principio. ¶ Quod facit † ad notarios. nam
notarius, qui incepit ſcribere in vna cauſa, debet p
ſeuerare vſq; in finem, & alius nō debet ſubroga-
ri, niſi ex iuſta cauſa notatur in authē. de hære. &
falci. §. ſi verò abſunt. in glo. ſuper verbo, inuenta-
rium. collatio. 1. tenet Bal. in dicta. l. 1. C. de ſportu.
per. l. 1. C. de officio conſu. & in. l. teſtamen. 1. colu.
C. de teſta. ver. ſecundo nota. & in. l. ſecunda. 2. co.
ver. ſed nunquid. in eadē cauſa. C. quomodo & quā
do. iu. Lanfran. in. c. quoniā contra. in parte, ſenten
tia. 12. col. de probatio. Spe. in titu. de inſtr. editio.
§. reſtat videre ſecundo. ver. ſi. ❡ Idem in duobus
iudicibus, quorum vnus incepit teſtē, vel torquē-
dum examinare, quia debet perſeruerare, & perfi-
cere vt per Bal. in. d. l. vna. in fi. C. de ſportu.

Adde. Hic cadit quæſtio notanda, de qua in
decifio. tholo. quæſtione. 293. vbi di-
citur † dati ſunt tres executores in te
3 ſtamento per defunctum, & voluit, ꝙ ratione labo-
rum haberent centum, quę eis legauit. vnus execu-
tor noluit ſe ītromittere, alij duo adminiſtrauerūt,
& volunt habere integra centum iure accreſcendi.
hæres cōtradicit, dicens ad ſe pertinere. fuit cóclu-
ſum, vt ibi dicitur, ꝙ executores debent habere iu-
re accreſcendi, non hęres, per legem vnicam. §. vbi
autem. C. de cadu. tollē. de quo per Bar. in. l. coniū-
4 cti. de lega. tertio. ❡ Quod † procedit etiā in duo-
bus tutorib⁹, ſi eis legatum fuerit, ſi reddiderint ra-
tionē tutelę, dabitur totum reddentibus rationem,
& non aliis. Ita voluit Bal. in. l. ſi plures. tertia colu.
C. de conditio. inſer. vide in. l. ſi ita fuerit ff. de ma-
nu. teſta. ¶ Quod credo habere locum, quando al-
ter tutorum remoueretur vt ſuſpectus, vel etiam v-
nus executor. pro quo facit quod notat Bal. in au-
then. hoc amplius. 1. col. C. de fideico. ¶ Faciūt etiā
ad hoc quæ dixi de aduocatis & procuratoribus ī.
l. ſeptima. in glo. ſuper parte, a ſu hermano. ſupra.
5 ¶ Quia dicit in tex. & hic in gl. recitatur, ꝙ † exe-
cutores non cōpellū-
tur exequi. &c. eſt ve
rū, præterquā ſi acce-
ptauerint legatū ſibi
relictum, vt exequan
tur, quia tunc exequi
cōpelluntur. Ita tenet

tros que quiſieren
y pudieren vſar del
dicho poder. Y en
caſo que los tales co

Bar. in. l. poſt legatū, §. admittere. ff. de his quib⁹ vt
indig. ſed ſi non acceptauerint legatum, non com-
pelluntur exequi, ſed perdunt legatum. ſecundum
Bar. in. l. nenſenius. ff. de execu. tuto.
6 a ❡ Diſcordarē. aliud † in executoribus vltimā-
rum voluntatum, quia coguntur per epiſcopum ad
concordiam. vt per Bal. in. l. id quod pauperibus.
q. 3. C. de epiſcopis & cle. & ſi in termino ſtatuto
non concordant, exequitur epiſcopus. l. huiuſmo-
di. §. fi. de lega. 1. & tunc poteſt gratificare cui velit.
ſecundum Bal. & Pau. de Ca. in. l. & ſuum hæredē.
§. hodie. ff. de pactis. de quo per eundem Bal. in. l.
viduæ. C. de nup per archi. & Do. in dicto. c. ſecun
do. de teſta. libro ſexto. & per Bal. in. l. nulli. fi. co.
vſq; in finē. C. de epiſcopis & cle. dixi ī. l. 26. ſupra.

7 Adde. Intellige, ꝙ † poteſt gratificare cui
velit, data paritate: ſecus ſi vnus eſt
maſculus, alter fœmina: vel vnus con
ſanguineus, alter extraneus: vel vnus clericus, alter
laicus: quia tunc epiſcopus, vel alter iudex, præfer
re non poterit fœminam maſculo. ¶ Niſi fœmina
eſſet magis informata. nec laicū clerico. nec extra-
neum conſanguineo. vt tenet Andr. Sicu. in. c. tua.
decima colu. de teſtamen. quem refert & ſequitur
do. doctor de Pala. in repe. capituli. per veſtras. de
dona. inter virum & vxorem. ſuper textu. colu. 151.
in ver. ex iſtis limitabis. ¶ Itaq; ſi fœmina relinqui
tur executrix in teſtamento alicuius cum viro, ſi di
ſcordant, præfertur maſculi conſilium regulariter.
¶ Hinc dicit Bal. in. l. prima. in principio. ff. de ſe-
natoribus. ꝙ ſi patronus eccleſiæ decedit, ſuperſti-
te filio & filia, & diſcordant in pręſentādo, præfer
tur vox maſculi tanquam dignior. refert etiam &
ſequitur dom. doctor đ Pala. vbi ſupra col. 150. ver.
ad cuius confirmationem. vbi dicit in materia plu-
ra & notanda. & col. ſequenti. ¶ Quæro inſuper †
an executor teſtamentarius debet ſatiſdare de di-
ſtribuendo. Tenet ꝙ non per notata. in. l. diuus. ff.
ſi cui pluſquam. per legem falci. ſiue viuente teſta-
tore, ſiue poſt mortem. ſecundū glo. ibi. ❡ Quod
intelligo præterquam ſi pauper fiat: teſtatore igno
rante. prout dicimus in miniſtro. electo ad diſtri-
buendū. de quo in. l. liberto. §. largius. ff. de annuis
lega. ❡ Vide etiam quę Spe. dicit in titu. de inſtr.
edic. in. §. nunc verò. ver. ſed quid erit ſi ſunt plures.
vbi di-

vbi dicit,ꝙ quando executores diſcordant, epiſcopus dabit tertium: vt quodalle cum altero eorum fecerit,ratum habeatur. ſed hodie hoc facit iudex ſecularis,non epiſcopus,vt hic,contra ea quæ dicit Spe.vbi ſupra.& in ver.hoc etiam quæritur.verſi. ſi quæritur autem.cū ſequenti vbi.vide.

9 ❡ Sed quæro. † nunquid vnus commiſſarius poſsit committere alteri commiſſario nudum miniſterium induſtriale. Tene ꝙ nō.vt in.c. ſi. de officio.dele. tenet abbas in.c. cum Bertoldus. 4.colu. verſic. quarto ſoluit.de re iudi. ☞ Et eſt ratio (videri meo) quia cōmiſſiones ſūt ſtricti iuris. vt dixi ī. l.trigeſima prima. ſupra.& tenuit Bald. in l.non ſine.ſecunda colum.verſi.ſed in contrarium dici conſueuit. C.de bonis que liberis. Tu vide Barto. in.l.ſingulos.ff.de teſta.vbi ait,ꝙ commiſſio facta pluribus, nō poteſt expediri per vnum, etiam de volūtate aliorum. ❡ Qđ eſt verum, niſi ſit facta eis,vel alteri ipſorum inſolidum: nā debet intelligi,ꝙ vnus poſſit expedire,ſi alij haberi non poſſunt,ſed requiritur prius diſcuſſio aliorum. vt per Bald.in.l.ſi fundum. §. his verbis. de lega.primo. Quomodo autē intelligatur ſi pluribus fiat cōmiſſio alternatiuè,vide per Bald.in. l. penultima.2.co. C.de verborum ſignificat. ❡ Sed quia ſupra dixi, quòd executores diſcordantes compelluntur exequi per epiſcopum. quæro. compromiſſum eſt in duos tanquā in arbitros,& diſcordant, vtrū iudex debeat eligere tertium. Bal.in dicto.c.fi.ver.ſed dic ab extra.đ inueſti.in ma.fac.dicit, ꝙ fuit reſpōſum per quoſdā ſapientes,ꝙ nō: quia arbitratores diriguntur ad inſtar proxenetarū. vt.l.ſi de meis. §. reſpexiſſe.ff.de arbi. ☞ Et certum eſt,ꝙ in proxenetis non eſt tractādum de electione tertij. & credit Bal. vbi ſupra,eos prudenter dixiſſe.& ſicut proxenetę tenentur alloqui partes,& habere tractatū cum eis,ita in arbitratoribus videtur dicēdum. De qua quęſtione vide plenè p Abb.in.c.quintauallis.pe. co.in fine.ver.nolo hic omittere.đ iureiu.dicit enī, ꝙ in arbitris iſta q̄ſtio nō eſt dubia p.c. cū ſpeciali.

miſſarios diſcordaren,[a] cumplaſe y eſecuteſe lo que mādare y declarare la mayor parte dellos. ❡ Y en caſo q̄ no aya mayor parte ſi fuerē diſcordes,ſean obligados a tomar por tercero al corregidor[o] o aſſiſtēte,o gouernador,o alcalde mayor del lugar donde fuere el teſtador. y ſi no ouiere corregidor, ni aſſiſtēte,ni gouernador,ni alcalde mayor,q̄ tome al alcalđ ordinario del dicho lugar por tercero. y ſi muchos alcaldes ordinarios ouiere,y no ſe cōcertarē los dichos cōmiſſarios, q̄l ſea en tal caſo echen ſuertes[p]; y el alcalde a qen cupiere la ſuerte ſe junte cōellos:[q] y lo q̄ la mayor parte declarare o mādare,q̄ aquello ſe guarde y eſecute.

❡ Ley.xxxix.

EN el poder que ſe diere al cōmiſſario para hazer todo lo ſuſo dicho o parte dello iteruēga la ſolēnidad dl eſcriuano y teſtigos q̄ ſegū leyes,[r] de nueſtros reynos a đ īteruenir en

đ app. & in.l.idē ſi vn⁹.§.ſi in duos.ff.de arbi.ſed ī arbitratoribus tenet cū Bal.in dicto.c.i. ☞ Tu tene (ſalua pace Abb.& Bal.)ꝙ inuiti arbitratores non cōpelluntur acceptare cōpromiſſum,acceptatū tamē coguntur exped.re.per.l.terti⁹.§.tū & ſi. & ibi dor.ff.de arbi.& in.d. l.ſi de meis.in principio.p Bar.in.§.ex cōmiſſo in fine.in dicta. l.ſi de meis.& per Bal. in l.fi.§.co.ver.quæro nunquid arbitrator. C.de contrahē.em.& eſt argum.in.l.ſi vſuſfructus.§.ſi inter duos ff.de vſufr.& in.l. fi. ff. de excuſa. mune. neque video quare iudex non poſſit eligere tertiū ſi ſint diſcordes,cū poſſit illos cōpellere expedire offiiciū aſſumptū: & iſta cōpulſio debet eſſe, quoquomodo imponendo eis mulctam: vel ſi non concordāt, adhibendo tertium. & ſic in practica ſępe vidi obſeruari,& obſeruarem ad delendū contentiones per dicta iura.& per ea,quę dixi in lege.27.in parte,de reſtitució. quarta particula.verſi.quæro an iſti calculatores ſupra.

Adde. Vide etiā q̄ à ſup dicta dicit ꝑpoſitus in.c.cū ſpeciali.1.co.ver.quarto quod de his arbitris.&c. de appellatio.

La mayor parte dellos. ☞ Super iſta particula vide Spe.in locis contētis in glo.ſupra proxima. & ī.d.§.ver.ſi verò nō ſunt numero ęquales.vbi dicit,ꝙ valebit qđ maior pars ordinauit, niſi minor aliud rationabile apponat, & ꝓbet.vt.c. 1.đ.his q̄ fiunt à maio.pte capi.&.l.3.ff.de decre.ab ordi.fa.&.l.nulli.cū ſequen. ff. quod cuiuſq; vni.no.& vide quod Ioan.And. ſuper dicto verſi.dicit in additione. *Hac eſt nona gloſa.*

o ❡ Corregidor.cōcor.l.36.ſupra.& ibi dixi, quādo,& quibus caſibus ſe intromittit epiſcopus, & quando præſes prouinciæ.

p ❡ Echen ſuertes. Not. ex. l. iſta caſum, in quo
10 permittitur ſors.& ſic eſt verum, ꝙ † in his, quæ ſunt iuris,eſt ſors permiſſa:ſecus in his,quæ ſūt facti.vt nota.gl.in.l.vnica. C. vti poſſide.& ibi Bartex & Pau.de Ca.in.l.in his.ver. vltīo.not.ff.de iudi.habetur etiā in.l.ſi duo.ff.vti poſſi.đ quo p. Iaſ. latè in.

latē in.l.2.§.ex his.ff.de verbo.obl.facit gl.in.§.optionis.inſti.de lega. Bal.in.l.ſi duobus. C.de lega. & ibi Bar. ¶ Et ex hoc dicim⁹,ꝙ diuiſio bonorū ſorte fieri pōt vt in.l.2. C.quādo & qui.quarta pars debe.li.10. & l.3.§.1.& ibi Bal. C.cōia de le.& .li.de his qui ſe defecerūt.li.10.& in Spe,đ iudi.§.4.ver. & ſcias. ¶ Et vide.in d.l. ſi duob⁹. C.cōia dele.vbi dicitur,ꝙ ſortiū iudiciū per taxillos,eſt permiſſum, & fieri pōt ſine peccato vt per Bal.ibi.1.colu. ver.not. ¶ Hodie verò ludus taxillorū in tantū eſt ꝓhibit⁹ per leges regni huius,ꝙ dictū ſortiū iudiciū ꝑ taxillos nō eſt ꝑmiſſū. quod eſt optimum.

los teſtamētos: y de otra manera no valā ni hagan fe los dichos poderes.

¶ Ley.xl.

EN la ſucceſſiō đl mayorazgo aunq̃ el hijo mayor muera ē vida đl tenedor del mayorazgo, o đ

q ¶ Conellos.tunc debet iudex eos reducere ad concordiā,ſi poteſt.vt dixi ſup iſta.l.in ꝑte,diſcordarē. ¶ Et not.vnū ſingulare,ꝙ ſi iudex non poteſt eos cōcordare:ſi aliqui commiſſariorū ſunt conſanguinei teſtatoris,in dubio debet ſe adhærere cum eis.ſecundū Bal.in.l.imperatores.ff.de pactis. per illū tex.refert & ſequitur Ludo.Ro. ſingulari ſuo. 133.& tunc mandabitur executioni præceptū vel declaratio eorum,prout ſequitur.in.l.iſta.

Summarium.

1 *Mandatum commiſſarij,an debet habere teſtes,& tabellionē.*
2 *Tabellio ſcribens ſuum teſtamentum, an poteſt ſcribere in eo mandatum commiſſarij.*

1 EN el poder. In † mādato cōmiſſarij ad teſtādū reqritur ſolēnitas tabellionis.& teſtiū, q̃ reqritur in teſtamēto,aliàs non valet.hoc dicit.nō diuiditur. ¶ Sed quero † tabellio in ſuo teſtamento ſcri-
2 pſit mādatū cōmiſſarij,ita dicens.cōmitto Sēpronio, vt ꝑ me teſtamētū faciat.nunqd debet interuenire ſubſcriptio alteri⁹ tabellionis.Bal.in.l.cū antiqtas: in fine.C.de teſta.dicit,ꝙ nō.dixi etiā in.l.3.ſupra in parte,el teſtador. ¶ Et nota,qđ licet in creatiōe cōmiſſarij ad faciēdū ꝓ alio teſtamētū reqratur ſolēnitas de qua in.l.iſta.eſt ſecus in mādato executoris,quia probatur per famā,& alias coniecturas.ſecūdum Bal.in.l.1. C. de rebus alie.non alie.

r ¶ Leyes.quarum vna eſt.l.1.ti.de los teſta.in ordina.alia eſt.l.3.ſupra. ¶ Ex quibus iuncta: l.iſta colligitur euidenter,ꝙ ſi commiſſio fit palā,& nuncupatiuè,ad probandum commiſſionem requirūtur quinque teſtes.per.d.l.3. ¶ Si tamen fiat in ſcriptis,debent interuenire octo teſtes.d.l.3.

s ¶ Ni hagan fe.vt.l.3.& 36.ſupra.

Summarium.

1 *Succeſſio maioratus,an ſit de iure diuino, an de iure gentium.*
2 *Filius primogeniti,aut nepos ex filio primogenito, an præferatur patruo in primogenitura,aut excludat patruum à ſucceſſione maioratus.*
3 *Tranſmiſſio quid ſit.*
4 *Poſſeſſio ciuilis & naturalis,in quo differunt.*
5 *Filius an ſit dominus hæreditatis paternæ in vita patris.*
6 *Filius primogenitus, an veniat ad ſucceſſionem maioratus per repreſentationem,an iure tranſmiſſo.*
7 *Mulier an tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij lucra habita à primo viro.*
8 *Statutum,quòd filia dotata,exiſtentibus liberis maſculis nō ſuccedat,an ſufficiat,quòd in puncto mortis patris ſtens filij ad eam excludendam.*
9 *Statutum ciuitatis,an,& quando poſſit diſponere contra ius commune.*
10 *Maior natu,an ſuccedat in maioratu. Et quid ſi nati ſunt duo, & neſcitur quis prius ſit natus. Et quid ſi vnus eſt maſculus,alter fœmina.*
11 *Duo ſe inuicem vulnerantes,quis præſumatur aggreſſus aliū.*
12 *Pactum inter maritum & vxorem de ſe inuicem ſuccedendo:ſi ambo reperiuntur mortui,quis præſumetur prius deceſſiſſe.*
13 *Statutum,quòd vir & vxor ſe adinuicem ſuccedant:ſi ambo reperiantur mortui,quis eorum præſumatur prius deceſſiſſe.*
14 *Pater,& filius,qui ſimul deceſſerunt,quis eorum præſumitur prius deceſſiſſe.*
15 *Mulier an ſuſtinet grauiora vulnera,quàm vir.*
16 *Maioratui,an ſuccedatur per ordinem.*
17 *Primogenito inſufficiente,an ſuccedat ſecundò natus.*
18 *Infans,an poteſt coronari rex.*
19 *Primogenito dementi,an detur curator.*
20 *Secundò genitus,an ſuccedat in regno,cùm primogenitus conſentit inueſtiri.*
21 *Frater minor an debet ſeruire regi pro fratre maiore, quando alimentatur ab eo.*
22 *Primogenitus,an ſit obligatus alimentare ſecundò genitum.*
23 *Gabella an debet ſolui abſque deductione expenſarum.*
24 *Bona maioratus,an veniant in collatione.*
25 *Bona maioratus,an poſſint aliquo modo alienari.*
26 *Bona,vel fructus maioratus, an poſſint alienari pro ſoluendis debitis defuncti,inuito poſſeſſore,vel eo volente.*
27 *Regnum,an poteſt eſſe apud duos.*
28 *Filius,mortuo patre,an incipit tenere locum patris. Et filius veniens ad ſucceſſionem ex perſona matris, an veniat per repræſentationem.*
29 *Secundo genitus,an,& quando præferatur in maioratu primogenito.*
30 *Nepos quando venit ad ſucceſſionem aui ex perſona matris, an rumpat teſtamentum aui.*

EN la ſucceſſion. In ſucceſſione maioratus licet filius maior relictis filiis vel nepotibus legitimis decedat:viuo eo, qui tenet maioratum,vel eo,

ad quē

ad quem pertinet,filij nepotes , & alij deſcenden-
tes ex filio maiore ordine ſuo præferuntur filio
ſecundo tenentis maioratum.Quod debet obſerua
ri in ſucceſsione maioratus non ſolũ aſcendentibꝰ,
ſed trãſuerſalibus:taliter , ꝙ in hac ſucceſsione filij
maioris per repreſentationẽ parentũ ſuorum ſucce
dant:licet ſui parẽtes nũquã ſucceſsiſſent in maio-
ratu.niſi aliud reperiatur ſtatutũ à primo ordinato
re maioratus:quia tũc ſua diſpoſitio obſeruabitur.
hoc dicit iſta.l.¶ Quę diuiditur in tres partes. ¶ In
prima ponitur regula.¶ In ſecũda extẽſio ad regu
lã.¶ In tertia q̃dã exceptio,¶ Secunda ibi.lo qual.
Concor. ¶ Tertia ibi.ſaluo. ¶ Cũ iſta.l.cõcordat.l.2.ti.15.ſe
cũda partita &.l.in qbꝰ.& ibi Bal.C. de ſecũ.nup.
¶ Et nota iſtam.l.cum ſequẽtibus, quia in materia
primogenituræ ſunt principaliores de corpore iu-
ris.& hodie tollitur contentio dudũ orta inter do-
ctores iuris canonici & ciuilis. Et antequã intrem
1 materiã iſtius legis. ¶ Quęro, † an iſta ſucceſsio
Quæ. ſit de iure diuino,an de iure gentiũ.Baldus in.l.le
ge.1.co.ver.vel dic omnes ſucceſsiones. C.de legiti.
hęre.tenet,ꝙ omnes ſucceſsiones mundi ſunt de iu
re poſitiuo.& ſi aliquę dicantur eſſe de iure natura
li,debet exponi,de iure ciuili ſuggerente naturali
ęquitate.vel perſuadente naturali ęquitate.vel per
ſuadente naturali in coadiuuatione conſtituta. vt
lege pronunciatio.§.familia.ff.de verborum ſigni.
¶ Tu tamen tene, ꝙ ſucceſsio in maioratu primo
fuit inuenta & inſtituta à iure diuino . vt habetur.
Geneſi.25.in fine . &.27.poſt mediũ.& hoc tenuit
Bal.in.d.l.in quibus.ver.pone conſuetudo.C.de ſe
cun.nup.& glo.in.l.1.titu.de la guar.de los hijos del
rey.ſo.legũ.gloſa prima.ſecũda colũna.in fine.ver.
Itẽ primogenitura . quæ glo.eſt in materia magi-
ſtra.& notãda,plura cõtinẽs in materia maioratus,
vel primogenituræ. & ex contẽtis in ea pauca reſe
rã in præſenti;ne ortũ ex clariſſimo ſonte,in turbi
dum ſtagnũ deducã. ¶ Item do.doctor de Pala.in
repetitione,quã fecit ſuper.c.per veſtras.de dona-
tio.inter virũ & vxo.in hac materia maioratus mul
ta dicit & notãda ſuper tex.355 col.ver. reſtat.& in
rubrica.co.302.cũ duabus ſequentibus,& ſuper.d.
rubrica.col.54.ſuper quibꝰ parũ me intromittam,
cùm ſint bene ſita.& ea dimittẽdo intacta,vlteriꝰ in
materia iſtius legis procedã. ¶ Et nota,ꝙ per iſtã
legẽ hodie eſt approbata opinio Oldra.cõſilio ſuo
ducenteſimo ſexageſimo tertio. Dominus Abb.in.
c.licet.de voto.2.co.ver.ſed dubiũ eſt.tenet, ꝙ filiꝰ
primogeniti pręfertur patruo ſecũdò genito in ſuc
ceſsione maioratus , etiã ſi primogenitus decedat
ante adeptũ maioratũ.Quã opi.ſequitur glo . in. d.
l.1.titulo de los hijos del rey.ver.ex quo cõcluditur.
eſt glo.1.quæ mouetur multis rationibus ad hoc te
nendum.quibus omiſsis , vt ſupra proteſtãtus fui.
Contra. ¶ Pro cõtraria parte reperio Bar.& Bal.in.l.liberti.
C.de ope.liber.maximè Bal.4.co.ver.cõceſſum eſt
regnũ.& eundẽ Bal.in.l.cũ antiquioribus.3.co. C.

de iure deli.qui dimittit hãc quęſtionẽ indeciſam:
& dicit,ꝙ eã ſoluat Apollo. ¶ Quanuis.do. Ab.in.
d.c.licet.adducat Bal.pro ſe.¶ Hoc etiã tenet idem
Bal.in.l. & inteſtato. C. de ſuis & legitimis hære.
vbi dicit eũ plenè tractaſſe iſtã materiã in dicta le-
ge.cũ antiquioribꝰ.& ſe determinaſſe ad hãc cõclu
ſionẽ,ſcilicet,ꝙ nepos poſtea genitus ſuccumbat.
¶ Eandẽ cõcluſionẽ tenet Cynꝰ.Sali.& idẽ Bal.in.
l.ſi viua matre.per illũ tex.ver. vnde hæc litera eſt
argumentum.C.de bonis ma.dicentes , ꝙ litera il-
lius legis eſt argumẽtũ pro duce Lancaſtri filio in
clitę memorię domini Odoardi regis Anglię,ꝙ ip
ſe debeat ſuccedere in regno,& non nepos. ¶ Idẽ
tenuit Ricardus.ma.& Cynus in dicta lege.liber-
ti. Bartolus & Baldus in authẽ. poſt fratres. C. de
ſuis & legi.hære.¶ Idẽ Baldus in lege.ex hoc iure.
6.quæſtione.ff.de iuſti. & iure , & in lege . tutela.
ff.de legi.tuto.¶ Pau.de caſtro cõſilio.159. & in.le-
ge.maximum vitium.C.de liber.præte.vel exhæ.
¶ Ioan.And.in additio.Spe.ti.de feu.Fran.por.in
tracta.de ſucceſsio.ab inteſta.33.co.¶ Pau.de ca.&
Alex.mouent iſtã quęſtionem.in.l.is poteſt.ff. de
acqui.hære.& ibi diſtinguunt. Quã diſtinctionem
omitto,quia nõ procedit.licet Pau.de ca . ibi dicat
ſe cõſuluiſſe in Hiſpania. ¶ Sed tu vide in chroni-
cis catholicorũ regum Hiſpaniæ.ſ. Ferdinandi &
Eliſabet.21.c. vbi dicitur,ꝙ Ormiſinda filia regis
Pelai,vxor regis Alfonſi catholici ſucceſsit in re-
gno Legionenſi,& hoc parũ poſt deſtructionẽ re-
gnorũ Hiſpaniæ.deinde etiã fœminæ ſucceſſerunt
in Hiſpania,& nepotes filij progeniti,excluſis pa
truis,vbi dicitur,quòd fuit multò ante Pau.de. ca.
licet ipſe in Hiſpania cõſuluiſſet.ſed non fuit pri-
mꝰ in cõſilio.Et de iſta.q.vide pleniꝰ quã per aliũ
Anto.corſet.in repe.c.grandi.27.co.per totam.&.
28.etiam per totam de ſupplen.negli.præ.li.6.

Adde. Iſta quæſtio fuit etiam vẽtilata in ca-
pella archiepiſcopali Tholoſę & fuit
determinata eo modo quo dicitur in
l.iſta.vt habetur in deci. Tholo. q̃ſtione.333. nam
2 ibi dicitur,ꝙ † ius primogenituræ eſt tranſmiſsibi
le ad poſteros,etiã viuẽte patre,& filius primus ge
niti viuente patruo mortui eſt præſerẽdus patruo.
nam ſicut ſpẽ competentẽ patri ex contractu con-
ditionali tranſmittit ipſe pater in filium.l.is cui.ff.
de actio.& obli.&.§.ex conuentionali.inſti. de ver
bo.obli.¶ Sic ſpem,quã filius habet ex contractu
vel conſuetudine in ſucceſsione vel regno , tranſ-
mittit in filium,cùm cenſetur filius eadẽ eſſe perſo
na cũ patre.vt.l.fi.C.de impu.& alijs ſubſti.& vna
caro.vt hac authoritate.35.q.3.& perſona patris di-
citur per filium repreſentari,& ibi eſſe,& ſtare.l.
cũ ſcimus.de agrico.& cẽſi.libro.11. Et etiã in ſuc-
ceſsione rerũ priuatarũ proles filij præmortui te-
net locũ patris in ſucceſsione,ita ꝙ ſuccedat in hæ-
reditate vnà cum patruis in ſtirpem.vt.l.8.ſupra.&
§.cum filius,inſti.de hære.quæ ab inteſta.deſe.

¶ Et

¶ Et hanc ſententiam videtur tenere. Io. And. in ad
di. ad Spe. ſuper rubrica. de feudis. & do. Abb. con
ſilio ſuo. 12. & conſilio. 136. & videtur caſus in. d. c.
licet. vbi nepos præfertur patruo in ſucceſsione re
gni. tenet Io. faber in. d. §. cum filius. Pau de ca. con
ſilio. 161. Fran. de are. cõſilio. 163. Nicola. mili. in ſuo
reportorio. §. filius. ver. filius primogenitus. & in. §.
mors. ver. mortuus pro republica. Oldra. conſilio.
123. dicens in. q. facti ita contigiſſe in rege Roberto
Caroli ſecundi Siciliæ & Apuliç regis filio ſecun-
do genito, coram quo fuit mota quæſtio, & finali-
ter ſententiatũ pro Carolo Marcelli regis Vnga-
riç primogeniti memorati Caroli ſecundi, ꝙ ſucce
dere debebat in regno Apuliæ & Siciliæ, excluſo
prçlibato Roberto eius patruo. ¶ Verũtamẽ Cle-
mens quartus propter publicã vtilitatem, & pro-
pter eiuſdẽ Roberti ſapiẽtiam, voluit eum nepoti
præferri. vt dicit Bal. in. d. l. vt inteſtato. C. de ſuis
& legitimis hçre. & in. d. l. ſi viua matre. ¶ Idẽ Bal.
dicit, ꝙ rex Robertus cõſcientia ductus, ſtuduit re
trãſferre regnũ Caroli Siciliæ ad regnũ Vngariç,
quando diſpẽſari fecit glorioſam reginã Ioanã filij
ſui Caroli ante deceſſum eius per illuſtrẽ Andreã
filiũ Caroli Marcelli regis vngariæ, cuius votis in
uida fortuna non fauit. quoniam licet idẽ Rober-
tus in eiuſdem teſtamento conſtituiſſet eundẽ An
dreã poſt eum regnare in Apulia, prout & fecit tri
bus annis: dicta tamen Ioãna cum laqueo interimi
fecit, & cõſobrinũ eius, & alteri cõſobrino nupſit,
videlicet Ludouico Tarentũ principis filio, & fra
tris memorati Roberti. Et pro prædicta opinione
facit, ꝙ Otho imperator exiſtens ſupra regnũ pro-
pe Treuerim cum multis Baronibus ſuis, & caſus
occurriſſet, iudicauit, ꝙ nepos & patruus gladijs
certarẽt, & victor ſuccederet in regno. Pugna inter
eos bis facta, nepos bis vicit, & lis iudicio gladiato
rio finita eſt. Et eſt communis ſententia & opinio.
vt tenet do. Abb. d. cõſilio. 85. licet Ricar. malũ. Ci-
nus. Bal. & Salice. in allegata. l. ſi viua matre. C. de
bonis mater. Bar. & Bal. in. d. authẽ. poſt fratres. C.
de legitimis hçre. & Bal. in. d. l. liberti. & prçallega
ta. lege. inteſtato. & in lege. tutela. §. ſi duo. ff. de te-
ſtamen. tute. Io. de imo. & Dominicus in. d. c. grã-
di. tenent, ꝙ patruus ſit præferendus. de qua. q. vi-
de etiam aliqua per Ioan. thierij in ſuo alphabeto
aureo ſuper parte primogenitus. fo. 101. Tu tamen
regnicola vide. tex. ſi huic in. l. 2. ti. 15. ibi. y aun mã
daron. 2. par. ¶ Ratio tamẽ mouẽs Oldra. & Abb.
fuit. quia iure diuino, naturali, & ſcripto primoge-
nitura eſt approbata, quæ poteſt alienari. ſicut fuit
compertũ in perſonam Eſau, qui vẽdidit fratri ſuo
Iacob iura primogenituræ, vt habetur Geñ. cap.
25. quapropter dicunt hoc ius eſſe trãſmiſsibile ad
hçredẽ. & per conſequens cũ filius habeat ius pri-
mogenituræ, ipſe, & non patruus debet ſuccedere.
¶ Item ratio mouens Bar. & alios pro cõtraria par
te eſt. quia nũquã pater poteſt trãſmittere in filiũ,
quod nũquã fuit adeptus. argu. tex. in. l. ſi. ff. commu-
nia prædio. ¶ Item ea, quæ notant doc. in. d. authẽ.
poſt fratres. C. de legi. hære. vbi dicunt, ꝙ nõ poteſt
venire ad ſucceſſionẽ maioratus ex perſona patris,
qui medio tempore. i. antequã adeptus eſſet maio-
ratum, deceſsit, vel fuit extinctus, vel inhabilitat⁹.
¶ Aduerte, q͂a (videri meo) motiua Oldra. & Abb.
ex vna parte, neq; Bar. & aliorum ex parte altera
nõ concludunt intentũ ſuum. ¶ Quia ſi primogeni
tura eſt approbata de iure diuino, quæ etiã poteſt
alienari ſicut fuit in perſona Eſau, quid ad rem? nã
cæteri doctores non negant. dicunt tamen, ꝙ mor-
tuo primogenito, ſuccedit ſecundo genitus non fi-
lius primogeniti, quando primogenitus non fuit
conſecutus maioratum, cui non repugnat ius diui-
nũ. Nec obſtant motiua Bar. & aliorum contrariũ So.
tenentium. Quia ſi pater non poteſt trãſmittere in
filium quod nunquã fuit adeptus: concedo, ꝙ quã-
do pater nihil habet, nihil poteſt tranſmittere. bene
tamen tranſmittit quod ipſe habet. Volo dicere, ꝙ
licet filius primogenitus non habeat in exercitiũ
maioratum, viuo patre, habet eum in habitu: quod
eſt ſufficiens ad tranſmittendũ. vt. l. ſi quis filiũ. ff.
de inoffi. teſta. facit. l. illud. §. ſi. ff. de contra tabu.
& l. ſi quis in graui. §. ſi. cũ. l. ſequen. ff. ad Sillenia.
Itaq; propter ius tranſmiſſum nepos excludit pa-
truum, cui nullum ius fuit queſitũ viuo fratre pri-
mogenito. nã nec frater ipſe primogenitus potuit
ius iſtud in fratrem tranſmittere, ſtante filio. Item
in tranſmiſsione non cõſideramus corpus, vt ager,
vel domus, ſed ius in corpore vel quantitate, an il-
lud ius ſit tranſitorium, vel ne. vt per Bal. in. l. ſi. 2.
co. ver. ſexto cõtra hoc oppo. C. de hçre. inſti. ¶ Qua
propter ſi primogenitus nondum eſt adeptus res
maioratus in exercitio, habet tamen in habitu ius
trãſmiſſum, ideo ipſe ſuccedet, non patruus. Licet
3 dicas, ꝙ † tranſmiſsio eſt quædam ſucceſsionis pro
rogatio eiuſdem naturæ & formæ. vt. l. 1. C. de his
qui ante ap. ta. tenet Bal. in. l. cum proponas. 2. col.
verſi. ſecunda eſt tranſmiſsio. C. de hære. inſti. Itaq;
defunctus primogenitus, non videtur tranſmittere
in filium ſuum niſi ius, quod ipſe habet in habitu,
non ius, quod habet in exercitio. ¶ Et ꝙ filius pri-
mogenitus non ſuccedit in plus, quàm pater: & ita
iſtud ius in habitu ſiue in exercitio, tanquã indefi-
ciens euaneſcit in ſucceſsione filij. ¶ Tu tene, ꝙ
quãuis pater non poſsit plus iuris transferre in fi-
liũ quã ipſe habet, attamen non negatur, quin trãſ-
miſſo iure, quod quis habet in habitu principali-
ter, veniat conſecutione in exercitiũ: quia cõmiſce-
tur vtrumq; ius: quo caſu nepos plene conſequitur
res maioratus. ¶ Pono exemplum ſaltem pro iu-
4 uenibus † poſſeſsio ciuilis & naturalis differunt,
quia ciuilis animo tantũ retinetur, & naturalis tã- Exẽplũ
tum corpore. vt. l. 1. per glo. & docto. ff. de acqui. notãdũ.
poſſe. & in. l. 1. C. vti poſſi. ¶ Et tũc pone, ꝙ poſsi-
dens ciuilẽ inquietatur in poſſeſsione: agit inquie
tatis

tatis interdicto vti poſſidetis:cuius natura princi-
palis eſt,vt pronuncietur, ꝙ quemadmodū poſſi-
det,ita poſſideat.vt.d.l.1.C.vti.poſſi. & propterea
debet conſeruari in ſua ciuili poſſeſsione. tamen
iſta ciuilis poſſeſsio, & ſententia ſuper ea prola-
ta,habet quaſdam vtilitates.quia licet habeat prin-
cipaliter naturā retinendæ hoc interdictum inten-
tatum ſuper ciuili poſſeſsione,habet tamē in cōſe-
quentiam recuperādæ,& ſic ꝓnūciabitur me in ci-
uili poſſeſſione tuendū:& cū non poſsim eſſe tut⁹
ſine reſtitutione poſſeſsionis naturalis,iudex man
dabit, ꝙ inquietans me in ciuili,reddat naturalem.
tenuit Bal.in.d.l 1.4.col.ver.ciuilis poſſeſsio.C.vti
poſsi.¶ Sic dicendū eſt in præſenti,ꝙ cū filius pri-
mogeniti habeat in habitu ius primogenituræ,licet
nondum habeat in exercitio,facta à iure tranſmiſ-
ſione de primogenitura in habitu per mortem aui
poſsidentis maioratum,venit conſecutiuè in exer
citio quaſi ad ſuū fontē. vt de hoc eſt bonus tex. &
notandus in.l.45.infra. inquantum dicit, ꝙ per
mortē poſsidētis maioratū tranſfertur in ſequentē
in gradu ciuilis & naturalis poſſeſsio:& ſic cumu-
lato iure maiorat⁹ in nepotem,præfertur patruo:
quia ad patruum iſtud ius ire nō poterat,cū nō ha-
beret fundamentum,ad quod reſpiceret ſeu iret.
Exẽplū. ¶ Pone etiam exēplū in.l.in ſuis.ff.de legi.hære.&
in.§.ſui.inſti.de hære.quali.& diffe. cum ſimi. vbi
5 dicitur,ꝙ † filius dicitur dominus in vita patris,
ſed hoc non eſt verum effectualiter.nam in vita pa
tris filius non habet legitimam,neq; aliquid in bo
nis eius.notatur in.l.cum filius.& ibi doctor. ff. de
verbo.obli.& in.l.imperator. ff.ad trebellia. tenet
Bal. Ange.& docto.in.l.lex Cornelia.§.2.ff. de vul
ga.& pupil.ſubſ.Bal.in authen.Hæc mulier. C. de
ſacroſan.eccle.vt quid ergo dicimus filium domi-
num in vita patris? Reſponde vt per doctores vbi
ſupra,ꝙ dicitur dominus in habitu,ſed nō in exer-
citio.In habitu,ꝓpter ſpē,quā habet ſuccedendi in
bonis parentū.vt ibi.Sic igitur in caſu noſtro: ſi fi-
lius decedit in vita patris relictis aliqb⁹ filiis:mor-
tuo auo,ſuccedūt nepotes loco patris ſui,&in eius
portione.vt dixi in.l.8.ſupra. ¶ Igitur portionem,
quā pater habebat in habitu,cōſequitur filius in ex
ercitio,nō patru⁹.¶ Itaq; fundamēta Bar. & aliorū
deficiūt,& per cōſequēs eorū cōcluſio.¶ Et prædi-
cta fundamēta (vt credo) ſunt,quib⁹ princeps fuit
motus ad ſtatuēdū,ꝙ filius primogeniti excludat
patruū,quāuis decedat primogenitus pater ipſius
ante adeptum maioratū.¶ Vel poteſt dici, ꝙ prin-
cipi placuit.vt in.§. ſed qđ principi. inſti. de iure
6 natu.cū ſi.¶ Vel melius,ꝙ † filius primogeniti nō
venit ad ſucceſſionē maiorat⁹ ex iure tranſmiſſo,
ſed per repreſentationē in pſona patris. vt ſequitur
in.l.iſta. ¶ Et ita cōtigit in.l.in quibus.cū ſequēti.
C.de ſecū.nup.vbi dicitur, ꝙ filij morientis ſucce-
dunt loco genitoris,&nō fratres in his,quę au⁹ per
didit per trāſitū ad ſecūdas nuptias poſt mortē pa-
tris nepotū ſuorū.¶ Et quia dicta.l.in his. quæ con
tinet pro fundamēto iſtius legis eſt melior toto cor
pore iuris imperatorū: pro intellectu iſtius legis
7 ¶ Præmitte,ꝙ † mulier per tranſitum ad ſecundas
nuptias de iure C. perdit lucra habita à primo vi-
ro,quę acquiruntur filiis ſuperſtitibus prioris ma-
trimonij.vt.l.fœminę.in principio.& in.§.illud.&
l.cū aliis.C.de ſecun.nup. ¶ Et idem in viro tranſ-
eunte ad ſecunda vota.l.generaliter. in principio.
eo.ti. ¶ Secundò præmitte,ꝙ talia lucra non ſunt
de corpore hæreditatis lucrātis, propterea eius hæ
reditas poteſt repudiari per filios,& lucra accepta
ri.vt.l.ſi quis prioris.in.§.illud.eodem titu.de ſecū.
nup. ¶ Superuenit poſtea dicta. l. in quibus. vbi
dicitur,ꝙ ſi mulier ex primo matrimonio ſuſcepit
filios,& lucrata eſt donationē propter nuptias pa-
cto inito cū primo viro,vel propter legatū ei factū,
& cū eſſet in viduitate deceſſit vnus filiorū ſuorū,
relictis duobus filiis nepotibus iſtius mulieris: qa
poſtea ſecūdo matrimonio eſt copulata: quia illud
qđ habuit à primò viro perdit per tranſitū ad ſecū
das nuptias:& aquiritur filiis & nepotibus ſuis, ta
liter ꝙ nepotes debent habere portionē patris ſui
præmortui. ¶ His itaq; præhabitis videbatur ali-
quibus,ꝙ fratres defuncti ſuccederent in totum,&
excluderent filios fratris defuncti,eo ꝙ pater eorū
tali tempore deceſſit, ꝙ trāſmittere nō poterat ad fi
lios:quo non obſtante.d.l.in quibus. in principio
ſui dicit,ꝙ iſti nepotes videntur ingredi gradū pa-
ternū,& conſequi portionem, quam pater eorum
conſecutus fuerat ſi viueret. ¶ Et ſi quæris rationē
quare filij conſequūtur portionē patris,qui re, ne-
que ſpe non habebat ius formatum,ſed ius pendēs
ex caſu.dic ſecundum Bal. ibi hoc contingere ex
prouidētia ſpeciali legis.vnde dicit,ꝙ.d.l. facit ad
quæſtionem regnorū,vt in noſtro caſu. ¶ Vel dic,
ꝙ maiorat⁹ eſt quoddā beneficiū,ſeu gratia à prin-
cipe,vel à patre collata.vt dixi in.l.48.infra, ſed be
neficia vadūt ſecundū lineam ſanguinis, & potius
ſequūtur lineam deſcendentem, quàm trāſuerſalē.
quapropter dicit tex.in.d.l.in quibus.ꝙ in benefi-
cio genitoris ſuccedunt eius filij, & non fratres.
¶ Idē dicit Bal.ibi,in quibuſcunq; beneficiis, pri
uilegiis,& feudis.quia naturalis ratio hoc ſuadet.
vt in.c.1.de duo.fra.a capi.inueſti. notat Bald. in.l.
ſi mihi & Titio.ff.de verbo obli. & Bald. vbi ſu-
pra. ¶ Sed illud verius,ꝙ filius primogeniti ſucce-
dit per repreſentationem ex ſpeciali prouidentiæ
principis: quando pater deceſſit ante adeptum ma
ioratum.per dictā.l.in quibus.quam tene menti ad
intellectum iſtius.l. ¶ Propterea iſta.l. dicit, ꝙ fi-
lius primogeniti ſuccedit in maioratu,excluſo pa-
truo per repreſentationem patris primogeniti.
¶ Vel poteſt dici, quòd hoc prouenit ex gene-
rali conſuetudine iſtius regni:in quo ita principes
ſuccedunt in regno: vt filius primogeniti exclu-
dat patruum, etiam ſi pater ipſius moriatur ante
adeptum

adeptum maioratum. ¶ Et etiam ſuccedunt fœminæ in regno iſto. vt. l. 2. ti. 15. ſecunda partita. & ſupra dixi. ¶ Et ex omnib⁹ infert Bal. in. d. l. in quibus. ad vnam quæſtionem. dicit ſtatutū, ꝙ filia dotata exiſtentibus liberis maſculis nō ſuccedat, ſed ꝙ ipſi filij hæreditatē poſſideant. modo quidam dotauit filiam, ſuā, qui ex filio præmortuo habebat nepotes: habebat etiā quendam filiū. deceſſit iſte pater. fili⁹ ſuperuiuens vult quicquid ſoror deberet habere de iure communi vltra dotem: filij patris præmortui, dicūt ſe debere concurrere, quæritur quid iuris. Et videtur ꝙ non concurrant. nam pater eorum tali tempore deceſſit ꝙ tranſmittere non poterat. cùm ergo nepotes non contineantur in appellatione filiorum in iſta materia reſtrictiua, videtur ꝙ non admittātur, & per cōſequens totum pertineat ad fratres defuncti. Attamen contrarium tenē per. d. l. in quibus. nam iſti nepotes videntur ingredi gradum paternū. ¶ Retento eodem ſtatuto format aliam quæſtionem. po-
8 ne, ꝙ † mortuo patre omnes maſculi deceſſerunt: nunqnid excludatur fœmina, itaꝙ ſufficiat ad eam excludendam, ꝙ in puncto mortis ſtent filij maſculi. videtur ꝙ ſic. Ad quod facit quædam ratio naturalis poſita in quadam gloſſ. d. l. in quibus. C. de ſecund. nup. quę dicit, ꝙ quando aliquid decedit ab aliquo taliter, ꝙ ad alium peruenit, excluſio eſt perpetua, non temporalis. vnde ſufficit momento ad maſculos perueniſſe: vt filia dotata perpetuò excludatur. quæ rationes militāt in caſu iſti⁹ legis, quas nota perpetuò.

aq̄l a quiē ptenece: ſi el tal fijo mayor dxare hijo o nieto o deſcendiēte legitimo: eſtos tales deſcendiētes el hijo mayor

9 Adde. ¶ Iterum quæro quo ad ſupradicta, & tene, ꝙ † non ſolum per iſtam legem potuit ſtatui in ea contenta, verū etiam per conſuetudinem, vel per ſtatutum ciuitatis poteſt diſponi in ſucceſſione contra ius cōmune, vt vlteriores in gradu prçferantur proximioribus. nec eſt mirum, quia ſucceſſio eſt de iure ciuili. vt in. l. 1. 2. & 3. ff. de peti. hære. & in. l. lege obuenire. ff. de verb. ſignifi. imò plus tenent cōmuniter legiſtę, ꝙ per ſtatutum poteſt legitima in totum tolli filiis. vt refert Dinus in. c. indultum. de reg. iur. in ſexto. mouetur, quia (vt dixi) legitima eſt introducta de iure ciuili reſpectu quotę, quod eſt tertia, vel dimidia. &c. Ergo eodem iure tolli poteſt. quia ſtatutum eſt pars iuris ciuilis. vt in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. tenet notanter Lanfran. in repe. c. raynūcius. 6. col. de teſta. in glo. ſuper verbo, tercio. &c.

10 t ¶ Del hijo mayor. Quæro † quid ſi nati ſūt duo, & ignoratur quis ſit maior: an ambo, an alter ſuccedat in maioratu vel in regno. Bal. in. l. in quibus. 2. col. ver. pone conſuetudo. C. de ſecun. nup. dicit, ꝙ d. l. eſt argu. ꝙ genitor eorum poſſit eligere quem ſuccedat in maioratu. ¶ Sed poſtea idem Bal. in authen. ex teſtamento. vltima col. ver. 18. capitulū eſt, C. de colla. mutauit conſilium, & dicit, ꝙ vterque ſuccedet in maioratu. ¶ Et iſtam partem tenet idē Bal. & Ange. in. l. ex duobus. ff. de vulga. & pu. licet ibi Imo. tenet cōtrarium. de quo latè p Alex. ibi. & per eundem Imo. in l. qui filiabus. §. ſi quis ita. vltima col. ver. quid aūt ſi ſtatutum. de lega. 1. ¶ Et ne mirum, quia regnum poteſt eſſe apud duos. c. non autem. 7. q. 1. & cle. ne romani. de iure iu. glo. in verbo reges. Ioan. And. in addi. ad Spe. de reſcrip. præſ. §. fi. in additio. magna. quæ incipit. lege ſecūda. licet aliud notatur in. c. in apibus 7. q. 1. Idem Bal. in authē. hoc amplius. 2. col. ver. quæro an filij. & in. l. pe. 2. col. C. de fideicom. & in. l. pe. 2. col. ver. fallit in feudo. C. de conditio. inſer. & in. l. ſi viua matre. ver. vnde litera. C. de bonis mater. ¶ Et iſtā ſententiam tenet idē Bal. in. l. ex hoc iure. 5. q. ff. de iuſti. & iure. Ioan. Andr. in titu. de præben. §. 1.

Adde. ¶ Et ꝙ duo pariter nati non debeant ſuccedere in maioratu vel in regno bene patet ex ſequētibus. Primò ex his, quæ dicit philoſophus. 12. meta. in fine. vbi concludit. quia igitur res nolunt malè diſponi, non eſt bonū pluralitas principum vel dominorum. vnus ergo princeps. Et. 8. ethi. iterum ait, Melius eſt eſſe vnum in vniuerſo, quā plures. Regnum enim non capit duos. ¶ Vnde Hierony. ad Ruſticum. & habetur in. c. in apibus. 7. q. 1. inquit, In apibus principes ſunt, grues ſequuntur vnā ordine literato. Imperator vn⁹, vn⁹ iudex prouincię. Roma vt cōdita eſt, duos fratres ſimul reges habere nō potuit, & pricidio dedicatur. vnde Lucan⁹ in. 1. ait. Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. In Rebeccæ vtero Eſau. & Iacob bellantur. ſinguli eccleſiarum epiſcopi. ¶ Item in naui vnus gubernator. In domo vnus dominus. In quouis gradu & exercitu vnum ſignum expectatur. propterea vn⁹ princeps debet in regno eſſe, non plures. Si enim eſſent plures, diuerſitas perſonarum, diuerſitatem continet, & varietatem animorum. c. quia diuerſitatem. de conceſſio. præben. Ideo ſi plures inter ſe non conuenirēt, nec eſſent concordes iuxta illud Lucani. 1. Nulla fides regni ſociis: omniſque poteſtas impatiens conſortis erit. Hinc Lactan. in. 1. diuinarū inſti. c. 3. inquit. Sicut enim ſi in vno exercitu tot fuerint imperatores quot legiones, quot cohortes, quot cunei, quot alę, primū nec inſtrui poterit acies. vnoquoque periculum recuſante, nec rei facile obtemperari: eo ꝙ ſuis conſiliis propriis vtantur omnes, quorum diuerſitates plus noceat, quàm proſit. Quæ omnia confirmat & refert ſanctus Bonauen. in. 2. ſentē. diſtin. 1. ar. 1. q. 1. igitur. &c. ¶ Veritas, ꝙ vterque admitti-

admittitur ad regnum tanquã primogenitus.per.l.
2.§.hæreditas.ff. de ſuis & legi. hęre. vbi primus
dicitur,quẽ nemo antecedit.Et adde glo. & quæ
ibi notant docto. & Barto. in. l. aretuſa. ff. de ſtatu
homi.& in.l.ſi fuerit. §. planè.& ibi Barto.ff.de re
bus du. vbi dicitur,ꝙ
ſi duo nati ſunt, quorum vnus eſt maſcu-

por ſu ordẽ prefie-

lus, alter fœmina,pri⁹ pręſumitur natus maſculus,
& citi⁹ quã fœmina. Et per.d.l. aretuſa.dicit Bal.
in propoſito in procemio digeſtorum.§.nos itaq;.
ꝙ ſi ambo nati ſunt maſculi ; & pariter naſcantur,
quòd formoſior & robuſtior præſumitur prius na
tus, & quòd celerius exiuerit de carcere materno.
Et ſi ambo eſſent extracti , deciſo vtero materno,
regnabunt. vt clarius per eum.quem ſequitur Ioã.
de Ana. in rubrica de ſorti. vltima col. ¶ Hinc di
cit Flo. de Sancto Petro in.l. 1. §. cum arietes. ff. ſi
quadru.pau.feci.dica.ꝙ ſi in caſu illius tex.non ap
paruerat quod animal aggreſſum fuerat aliud: ſi
vnum eſt robuſtius altero , præſumitur ab illo in-
choatum congreſſum. Et ſic fortè poteſt limitari
dictum Bal.in.l.1.7.q. C. vnde vi & in.l. vim.quaſi
in fine.ff.de iuſti.& iure.& Ana.in.c. ſignificaſti,
11 29.col.de homicidio.cùm dicunt,ꝙ† ſi duo pariter
ſe vulnerauerũt,ꝙ neuter tenetur , niſi appareat de
inſultũ.per.d.l 1.§.cum arietes.ff.ſi quadru.pau. fe.
dica.vt intelligatur,niſi ſit præſumptio prouocatio
nis contra vnum ex eis,putà quia robuſtior eſt al-
Nota. tero , vel animoſior. Pro quo etiam facit. l . qui
12 duos. §. ſi maritus. ff. de rebus du.vbi † ſi maritus
& vxor ſimul moriuntur,vel reperiuntur mortui,
ſtipulatio de dote ex capitulo. ſi mulier in matri-
monio deceſſerit. habet locum,niſi probetur illam
ſuperſtitem viro ſuo fuiſſe.tenet notanter Bal.in.l.
ſi poſſeſſor. § ſi eodem. ff. de religio. & ſump. fu.
per illum tex.cum glo.ibi.& vltra Bal. adde tex.in
l. cum hic ſtatus.§. ſi ambo.ff.de dona. inter vir. &
vxo.vbi ſi maritus & vxor ſimul moriuntur,ad do
nationem validandam pręſumitur præmortuus do
Limita. nator,ſiue donans fuerit maritus,ſiue vxor. Limi
ta, niſi vxoris hæredes ſint in poſſeſsione bonorũ.
vt dixi in.l.17. in parte, la poſſeſsion. verſi. 27. ſu-
pra. ¶ Facit etiam ad. l. 6. titu. 13. ſexta partita. &
a.l.l.1.& auth.præterea.C.vnde vir & vxor. vbi di-
13 citur.ꝙ † ſi vnus coniugũ moritur ſine prole & ſi-
ne conſanguineis vſq; ad gradũ ſuccedendi,ſucce-
det alter coniugum, qui ſupereſt. vt ſi reperiantur
mortui vir & vxor,nec appareát quis eorum prius
deceſsit:& vxor neminem relinquit qui poſsit ſuc
cedere,præſumatur maritus poſt vxorẽ deceſsiſſe,
quia robuſtior & animoſior vxore, & ipſe ſucce-
det per vnde vir & vxor, & trãſmittet bona vxoris
in ſuos ſi quos habet ex alia vxore,& in ſuos aſcen
dentes . dixi in dicta. l. 17. in parte , la poſſeſsion.
verſi. 27. ſupra. ¶ Item facit ad. l. 6. titulo. delas
herencias. foro.le. vbi dicitur,ꝙ ſi maritus & vxor
moriũtur lectus quotidianus remanebit ſuperſtiti
eorũ.quia ſi vir & vxor reperiũtur mortui:nec ap-
paret quis eorũ prius decedit,habebũt lectum quo
tidianum hæredes viri:quia robuſtior præſumitur
poſt aliũ deceſsiſſe. ¶ Idẽ dicitur in caſu,quo pa-
14 ter† & filius impubes eodem tẽpore perierunt. nã
præſumitur,ꝙ prędeceſſerit filius. ſecus ſi erat pu-
bes factus. vt per doct.in.d.l.qui duos.§. ſi maritus.
Et ſuper hoc fuit quęſtio tẽpore Nicolai papæ
quinti.quia multi propter ingentẽ cõcurſum ſuffo
cati fuerũt Romę anno iubilei in põte ſãcti Petri:
vbi de matre & filia ſimul mortuis contigit poſtea
dubitatio , quæ earum præſumeretur præmortua,
ad finem tranſmittendi hęreditatem.de quo latè cõ
ſuluit do. Maria.conſilio. 97. incipienti. Tempo-
re iubilei. Cui adde notabile conſiliũ Pau. de ca.
199. quod incipit.ad primũ quæſitũ. Quæ omnia
faciunt ad quæſtionẽ de duobus pacẽ pariter fran-
gentibus.de quo per Bar.in.l. cũ pater. §. libertus.
de lega. 2. & per Abb.in.c.2. de treug.& pa. Fa-
ciunt etiam ad quæſtionẽ de pluribus vulneranti-
bus vnum.qui mortuus eſt,& neſcitur quis eorum
fuerit cauſa mortis.de quo per glo.in.c.cupiẽtes.§.
cæterum,in verbo, culpabiles. vbi Domi. de elect.
lib.6.Iura infinita ad hanc materiam trahi poſſent,
de qua eſt rubrica ſpecialis. ff. de rebus du.vbi plu
res caſus deciduntur,quos omito.

Adde. ¶ De pluribus contentis hic in glo.
& de pluribus aliis vide plenius quã
per alium in.c.capitulum.15. col. cum
duabus ſequentibus.de reſcrip ¶ Sed ad ſupradi-
cta inquantũ dicitur de viro & muliere,quod prę-
ſumitur pri⁹ vir exiſſe de vtero materno &c. Cõ-
trarium ſentit glo.notanda.in.l. nihil. in verbo,gra
uia.ff. de adulte.quam ſequitur Petrus de Ancha.
conſi.ſuo. 285. de qua glo. & conſilio mentionem
feci in.l. 17.in glo.ſuper parte. la poſſeſsion. verſi.
15 27. effectus. ſupra. vbi dicitur.ꝙ† grauiora vulne-
ra ſuſtinet mulier,quã vir, Pro iſta etiã parte mul
tum facit, l. ſi fuerit. in fine. ff. de rebus dubiis. de
qua facit magnum feſtum.Spe. in titu.de procura.
a.col.mag.in ver.incipients.ſecũdus in primo naſ-
cendi præſuppone. Sed ſolutio eſt clara. & du-
plex.Primò,ꝙ hoc poteſt eſſe in muliere robuſta,
& homine debili. ſed iſtud eſt diuinare. Vel me-
lius,quòd dicta glo.iure non probatur. Item non
obſtat dicta.l. ſi fuerit. in fine. ff. de rebus dubiis.
quia loquitur in libertate, vt dicit Bar.in.d.l.ſi fue
rit.& Ioan. And.in addi.ad ſpe. vbi ſupra etiam fa
uore libertatis præſumatur mulier prius nata , quã
maſculus, vt ibi. & de ſupradictis eſt tex.in.l. ſi.ti.
33.ſeptima partita. & in.l.inter ſocerum. in prin-
cipio.ff. de pactis dotalibus,
16 v ¶ Por ſu orden. vt † primò filius primogeniti,ſi
ſtat,& ſi nõ ſuccedat nepos. Vel alter.ſi ſtant duo
filii, vel duo nepotes primogeniti, ſuccedat filius
maior, vel nepos filij maioris. Idẽ ſi primogenitus

cōtraxit primò, & mortua in matrimonio vxore ſi-
ne filiis & aliis deſcendētibus cōtraxit ſecūdò, &
ex ſecunda filios procreauit: qua defuncta tertiò cō
traxit, ex qua etiā filios ſuſcepit: ꝙ inter filios ſecū
di & tertij matrimonij ordo ſeruetur. vt primò ſuc
cedat primus, ſi ſtat: quanuis filius primus habitus
ex tertio matrimonio poſsit dici primus reſpectu
aliorum filiorum ex tertio matrimonio. Idem vt ſu
pra dixi ſi ex primo matrimonio natus eſt filius,
qui deceſsit ſiue liberis, & primogenitus ſecundò
vel tertiò contraxit matrimonium. nam eo ꝙ liberi
nō ſtant de primo matrimonio, ſuccedit primoge-
nitus primogeniti, licet de ſecūdo vel tertio matri-
monio fuit procreatus: quia prim⁹ dicitur, cū non
ſit alius qui eum pręcedat. ¶ Itē quia primus dici-
tur reſpectu aliorū ſubſequentiū. tex eſt & ibi Bal.
in. l. ſi quis prioris. §. talem. C. de ſecund. nup. & ita
ſeruabitur ordo iſte vſq; in infinitū, etiam quo ad
agnatos. vt patet hic. & in. d. l. 2. tenet Bald. & Ioā:
de Alua. in. c. 1. in principio. vltima col. ver. idem
in regno de feu. marchi. licet idē Bal. cōtra in. c. 1. §.
Fallit. 1. in ciuitate. 4. col. de pace cōſtā. ¶ Quod fallit in ca
ſu iſti⁹ legis. ſ. quādo cōtrariū fuit diſpoſitū per cō
ſtituentē maioratū. nam ſeruabitur quod fuit diſpo
17 ſitū. vt hic. ¶ Secūdò † ſi primogenitus ſit inſuffi-
Falli. 2. ciens, quia tunc loquendo in regno, poteſt dari ſe-
cundo genito ſecundū Bal. in auth. hoc amplius. 2.
col. ver. & ideo quia ſic fecit rex Dauid. C. de fidei
cō. Et eſt ratio ſecundū Bal. ibi, quia cōſuetudo re-
gni de pręferendo primogenito, nō debet interpre
tari cōtra vtilitatem totius regni. vt l. quod fauore.
C. de legi. tenet Bal. in. c. 1. in fine. verſi. quæro quid
ſi conſuetudo. de ſucceſsione feudi. vbi dicit, ꝙ ſi
primogenitus eſt à natura demens, non regitur re-
gnū per curatorē, ſed ſecūdò genitus erit rex. quia
cōſuetudo debet intelligi de eo, qui naturaliter na
ſcitur habilis. nā vt dicit Eccleſi. 10. c. Rex inſipiēs
perdet populum ſuum, & ciuitates inhabitabūtur
per ſenſum prudētum. Intereſt verò reipublicę ha-
bere principem. ¶ Si tamen ex accidenti eſſet de-
mens, tunc dicit Bald. vbi ſupra, ꝙ daretur curator.
quia in perſona ſua radicatum eſt ius regiæ poteſta
tis. c. grandi. de ſupplen. negli. præ. lib. 6. ¶ Iſtud
etiam tenet idem Bal. in. c. 1. § præterea ducatus. ver.
quęrit glo. de prohibita feu. alie. per fede. ¶ Et ex
ratione Bal. à cōtrario ſenſu dico, ꝙ in ſucceſsione
maiorat⁹ ſuccedit furioſus vel demēs à natura, pręe-
terquā in ſucceſsione regni. ¶ Niſi in caſu, quo eſ-
Queſtio 18 ſet eadē ratio. ſ. publicę vtilitatis. ¶ Sed quęro † an
infans poſsit coronari rex, vel differatur. Vide la-
tè per Bal. in. l. 1. C. de nume. & hono. non cōtinuan
dis inter patrem & filiū. lib. 10. vbi dicit, ꝙ infans
19 poteſt coronari rex. ¶ In † aliis tamē primogenī-
turis dementi vel furioſo à natura dabitur curator.
ſua enim demētia nō debet ei nocere, cū nō prouē-
niat ſua culpa. ſatis enim punitur demēs, ſua demē-
tia. vt. l. pe. ff. de parrici. & l. diu⁹. ff. de officio prę-

ſi. qui enim caret dolo, exhæredari non poteſt ſe-
cundum Bal. in. l. humanitatis. 5. col. ver. quarta dif-
ferentia. C. de impube. & aliis. ¶ Sed huic quęſtio- Contra.
ni multū videtur obſtare ſingulare dictum Bal. in
l. fi. C. de ſuis & legi. hære. vbi ait, ꝙ furioſus non
ſuccedit in feudum. ¶ Sed illud eſt, quia ſeruire nō So.
poteſt, vt. l. ſi ea qui morbo. lib. 10. ſuccedēs verò in
maioratu nō habet, cui ſeruiat, ergo. &c. ¶ Fallit ter Fallit. 3
tiò, quādo primogenitus intrat monaſteriū, vel ſit
frater minor beati Franciſci tertij ordinis, ſed ſucce
dit ſequēs in gradu. tenet Bal. in. d. l. ſi quis prioris.
§. talem. ver. ſed pone. C. de ſecund. nup. & in. d.
c. 1. in fine principij, de feudi ſucceſsiōe. Anto. Ro-
ſel. in arbo. conſan. 44. col. in fine. Pet. de Ancha.
in. c. 1. 14. q. principali de conſti. lib. 6.

Adde. Et in. l. deo nobis. §. fi. 1. col. C. de epiſ. & cle. & in. l. data opa. 8. co. & ver. Et
20 hoc Inno. C. q accuſa. nō po. ¶ Itē †
ſecūdò genitus ſuccedit in regno, cū primogenitus
cōſentit inueſtiri ſecūdò genitū. Ita dicit Bal. in. c. 1.
§. præterea. in ver. 2. modo. quib. mo. feu. ami. alle
gat tex. in. c. quā periculoſum. 7. q 1. Et ſumitur ratio
ex. d. §. pręterea, vbi dicitur, ꝙ qui cōſentit, iura ſua
perdit. ¶ Hinc dicit Georgius natā in repetitione.
c. quanuis. 3. col. in ver. quinto fallit, cum ſequen.
de pactis. in ſexto. quòd primogenitus poteſt pa-
ciſci cum ſecundo genito, vel cum tertio, vel cum
fratre, vt ipſe primogenitus nō ſuccedat, ſed quòd
cedat iura primogenituræ ſecundo genito. ſecun-
dū Angel. in recollectis in. l. ſtipulatio hoc modo
concepta. ff. de verbo. obliga. motus authoritate ve
teris teſtamenti, in quo Eſau renunciauit Iacob ta-
lia iura. vt patet ex. d. cap. quàm ſit periculoſum.
7. quęſt. 1. & not. glo. in. l. quotiens. in princi. ff. de
hære. inſti. idem tenet Bal. in. l. pactum. C. de colla.
¶ Contrarium tenet Ludoui. in. d. l. ſtipulatio. 7. Contra.
col. ver. ſed certe. per. l. quidam in iure. §. fi. ff. de
donatio. & per. l. 2. §. fi. ff. de his quibus vt indig.
vbi dicitur, quòd nulla eſt conuentiò, per quā quis
de hęreditate viuentis paciſcitur, imò tanquam in-
dignus debet illa priuari. improbè quidem facit,
qui de viuentis hæreditate, quanuis legitimè à ſe
ſeparata, nimis ſollicitè agit. dicit textus. in. l. 2.
§. interdum. ff. de vulga. & pupil. ¶ Et reſpon- So.
det Georgius natan vbi ſupra ad ea, quæ dicuntur
de Eſau & Iacob. quia dicit, ꝙ illud procedit iure
veteris teſtamenti, cuius dicta non tenentur, niſi in
nouo reperiātur approbata. § his itaq; . 6. di. notatur
in. c. fi. de cōſuetudine. per beatum Tho. 2. 2. q. 104.
arti. 3. ¶ Vlterius dicit. ſecundum Ludo. in. d. l. ſti
pulatio. ꝙ illud ius primogenituræ eſt ceſsibile. vt
not. in. c. licet. de voto. & per Archi. in. c. quàm ſit.
quia dicitur eſſe cōtra ius naturale deferēs ſucceſ-
ſionē filiis æqualiter, nō inſpecto curſu natiuitatis.
l. ſcriptæ. ff. vnde liberi. l. cum ratio. ff. de bonis dā.
non ergo mirum ſi tale ius primogenituræ facilius
tollitur, quàm ius ſuccedendi, quod competit iure
communi.

communi.argu.l.eius militis.§.militia iuſſus.ff. de
teſta. mili. Et ſic poſsit dici, ꝙ ius primogenituræ
in abſtracto cõſiderato à ſucceſsione poteſt per pa
Oppo. ctũ tolli, licet non vnà cum ipſa ſucceſsione. ¶ Sed
contra ſupradicta ſic arguitur.certũ eſt, ꝙ bona ma
ioratus non poſſunt diuidi,quia diuiſio eſt ſpecies
alienationis. tenet Bal. in authẽ. ex teſtamento. in
fine.C.de colla.& in auth.hoc amplius.1.col.verſi.
opp.& videtur.C.de fideicõmi.& in.c.1.§.item ſa-
crã. 5.col.ver.quæ fuit. de pace iuramen.fir.in vſi.
feu. dixi in.l.iſta in glo.ſuper parte, prefieren, in-
fra.Item ſi bona maioratus nõ poſſunt diuidi,quia
diuiſio eſt ſpecies alienationis,certũ eſt, quòd bo-
na maioratus alienari non poſſunt. tenet plenè &
notanter dominus Abb.in.c.intellectu.1. &. 2. col.
de iureiur. qui allegat plura & notanda. Ex quo ſe
quitur, ꝙ ſi primogenitus non poteſt bona maiorã
tus diuidere nec alienare, ꝙ non poteſt alienari cõ
ſentire.ſ. cõſentiendo primogenitum de maioratu
So. inueſtiri. ¶ Pro concordia credo ſic eſſe dicẽdum.
Aut maioratus conſtituitur de nouo,aut eſt conſti
tutus ab antiquo. Primo caſu, is, in cuius fauorem
conſtituitur.1.qui prius nominatus ſeu vocatus eſt
ad maioratũ,poteſt illum non acceptare. & ſic con
ſentire alium inueſtiri eo modo,quo ſupra dictum
eſt.vnuſquiſq; enim poteſt renũciare quod in ſuũ
fauorem introductum eſt.l.ſi quis in cõſcrip.C. de
pac. nam ex quo primogenitus conſentit ſecundò
genitũ inueſtiri per conſtituentem maioratum,vi-
detur in ſecũdum ſortiri effectũ ſuũ,& à primo re-
uocatũ.vt colligitur ex.l.44.infra.cum his, quæ di
cta ſunt ibi.& bene colligitur ex his,quæ dicuntur
in.d.l. 44. vbi vide. ¶ Secundo caſu ſi maioratus
eſt conſtitutus ab antiquo, iuxta formam traditam
in.l.27.ſupra. vel primùm ſuccedat pater, deinde
filius, demum nepotes ordine ſuo &c. tunc forma
maioratꝰ debet obſeruari:ita quòd iſto caſu poſſeſ-
ſor maioratus,vel ipſius primogenitus, ad quẽ per
tinet ſucceſsio in maioratu,non poterit conſentire
alium inueſtiri in præiudicium filiorum vel nepo
tum ſuorum,ſi quos habet, vel poſtmodũ habebit.
Et hoc bene colligitur ex mente dictæ legis. 27.ſu-
pra.vbi dicitur,ꝙ forma tradita à conſtituente ma-
ioratum, debet obſeruari : igitur primogenitus is,
cui pertinet ſucceſsio in maioratu,non poteſt con-
ſentire alium inueſtiri de eo, in præiudiciũ deſcen
dentium ab eo. ¶ Item ad hoc tenendũ moueor ex
his,quæ notanter dicit Bal.in.l.item videndum.in
§.nunc videamus.ff.de petitio.hære.& quod And.
Sicu.plenè dicit in rubrica in feudis.4.col.verſicu.
vtrum autem.cum ſequen.qui dicunt,ꝙ ſi pater ac
cepit fundũ vel emphiteoſim pro ſe , & filiis ſuis,
non poteſt prælegare vni filiorũ:nam filij iſto ca-
ſu feudum vel emphiteoſim capiunt à primo do-
mino, non à patre. Idem ergo videtur dicẽdum in
caſu propoſito, vt ſi maioratus conſtituitur ea for-
ma, qua ſupra dicitur, ſicut pater poſſeſſor maiora

tus non poteſt prælegare vni filiorum in præiudi-
cium illius,ad quem pertinet,nõ poteſt alium ter-
tium,cui non pertinet,eo inueſtiri. ¶ Verùm tamẽ
eſt,ꝙ in ſui præiudicium poteſt conſentire,ex quo
vnuſquiſq; poteſt renunciare ius ſuum:vt eſt iuris
regula,non tamen aliorum iura. ¶ Et ſi dicas,ꝙ.d.l.
27.&.l.44.infra non ſolũ permittũt alium inueſti-
ri de maioratu in pręiudicium illius qui fuit nomi
natus,verum etiam poteſt in totũ maioratus reuo-
cari,niſi in caſibus ibidẽ contẽtis. ¶ Eſt verũ,ꝙ po
teſt reuocari ab ipſo de nouo cõſtituẽti,vt ibi dici-
tur, nõ tamẽ ab eius ſucceſſore. ¶ Nam hęres reuo-
care nõ poteſt geſta ſui prędeceſſoris.colligitur ex
his,quæ dixi in.l.45.glo.fi. in fine. ¶ Ex quo vnũ Infertur
ſingulariter infero,ꝙ quando maioratus eſt conſti
tutus ab antiquo , poſſeſſor maioratus non poterit
filiũ ſuum primogenitũ priuare maioratu ob cau-
ſas,propter quas poteſt illum exhæredare. ¶ Et ſi
iterum opponas.de.l.27.in fine ſupra.Reſpondeo, Oppo. &
ꝙ loquitur.d.l.in ipſo meliorante in tertio & quin ſoluit.
to bonorum ſuorum.vel in conſtituenti maioratũ,
non tamen in ſucceſſori maioratus. ¶ Hinc dimus, Infertur
ꝙ hæreditas iſto caſu poteſt repudiari , & feudus,
vel emphiteoſis, aut maioratus acceptari. nam iſta
non ſunt de corpore hæreditatis.vt plenè And.Si
cu.vbi ſupra.Pro quo adduco textũ vnum & ſingu
larẽ.in.c.1.an agnatus vel filius defuncti. in vſibus
feud. ¶ Tũc verò pater poterit primogenitum ſuũ
priuare maioratu ob cauſas ſupradictas quãdo ipſe
pater de nouo conſtituit maioratum, vti dixi in.d.
l. 44. infra. ¶ Vnum tamen non ignoro,ꝙ ſi pri- Limita.
mogenitus conſentit alium in maioratu inueſtiri,
ꝙ tanta poſſet eſſe deſidia vel negligentia ſucceſſo
rum ſuorum,ſi quos habet,ꝙ maioratus præſcribe-
retur ab inueſtito in maioratu.vt hoc bene colligi-
tur ex his,quæ dicuntur in.l.fi.circa finẽ.ti.13.lib.3.
ordi.&.l.2. tit.9. lib.5.earundẽ ordi.plenẽ Matthę.
de aflict.deciſio.329. nu.1. plenius Ioan.Fran Bal
bus in tracta.præſcrip.4.parte.5.partis principalis.
fo.41. nu. 23. 2. limitatione.Bal.in addi.ad Spe. de
iuriſdi.omniũ iudi. ¶ Multũ tamen obſtat, quod Oppo.
dicit idem Bal. ſuper prima conſtitutione. C.in fi-
ne.ver. not.quare. vbi dicit,quod non poteſt præ-
ſcribi nõ poteſt alienari.vt.l.alienationis verbum.
ff. de verbo.ſignifi. Item. illud quod alienari con-
ceditur in priuilegium vigore alicuius præeminen
tiæ ſi non eſt tamen iuriſciuilis ad hæredes non po
teſt in alium transferri ſeu alienari. vt. l. ex pluri-
bus. & ibi per Dynum & doctores. ff.de adminiſ.
tuto. quæ duæ rationes & fundamenta multum fa-
ciũt ad ea, quæ dixi ſuper prima quæſtione. ¶ Sed So.
iſta poſſunt excludi per ea, quæ dicuntur in rubro
& nigro de rebus eccleſiæ nõ alie. in ſexto. nam &
ſi bona eccleſiarum non poſſunt alienari,vt ibi, &
quaſi per totum titulum.de rebus eccleſiæ.volumi
ne decretalium.attamen præſcribi poſſunt,vt dicit
tex.in cap. de quarta.& quaſi per totum titulum de

præſcrip. Item ſi bona maioratus nõ poſſunt alie-
Rō. nari, præſcribi poſſunt, vt ſupra. ¶ Vlterius ad or
natum iſtius legis & eorum, quæ ſuperius ſunt di-
cta, tene q̃ cũ primogenitus ſuccedit in maioratu,
remanet obligatus ad alimẽtandũ ſecundo genitũ.
¶ Semper tamen de-
bet remanere tantum
primogenito, & tan-
tum ſecũdo genito, vt
ĩnde poſſit vterq; viue
re. ¶ Et ex hoc frater
21 † minor debet ſeruire
regi pro fratre maiori
reſtrĩgit ad expenſas primoge
Infert. niti. ſic etiam primo-
genitus alimẽtauit ſe-
cũdo genitum vel fra
trẽ minorem nõ ſolũ
quando ſeruiret, ſed
etiã quando non ſer-
uiret. Et de iſtis alimẽ
tis nihil detrahẽdum
eſt. argu l. cum his. C. de tranſactio. ſufficere enim
debet primogenito, q̃ ipſe eſt honorat⁹ in ſuccedẽ
do in maioratu, vel in feudo, cui⁹ ipſe eſt dominus
in vita ſua, nec inuideat fratri ſuo ſecundo genito,
qui ſolum ab eo recepit alimenta, & tenetur ſerui-
re perſonaliter pro eo regiæ curię quando eſt guer
ra in regno, & dominus vult ſeruitium perſonale.
¶ Nec detrahẽdum eſt eius alimentis (vt dixi) quã
do dominus rex vult ſeruitiũ in pecunia: quia ſuf-
ficit, q̃ lex grauauit in hoc ſecundo genitum, quòd
non ſuccedit. ¶ Item grauauit, q̃ in illis alimẽtis ni
hil in morte poteſt diſponere: ex quo finitur illa vi
ta & militia cum perſona, & non tranſmittit ad fi-
Oppo. lios ſuos. ¶ Sed hoc contra videtur dicendũ, imò
22 q̃ † ſi primogenitus in ſeruitiũ regis, putà in guer-
ra, quæ ſubſtituatur cõtra eum, vel ipſe rex contra
inimicos regni, multa expendit primogenitus: q̃
portio ſecundo geniti minuitur. nam iſta alimenta
pręſtanda ſecundo genito pręſtantur de fructibus
feudi vel maioratus. Quod probatur ex eo, q̃ pri-
mogenitus de fructib⁹ viuere debet. Et fructus ma
ioratus intelliguntur, deductis expenſis. vt in. l. fru
ctus. & in. l. diuortio. §. impendia. ff. ſolut. matri. cũ
aliis iuribus allegatis in Spe. de expẽſis. §. 1. ¶ Vn
de ſi feudum vel maioratus valet ducentum. portio
vitę & militię erit. 23. & tertium. Si frater, ideſt, pri
mogenitus expendit centum, minuitur portio ſe-
ſolu. cundo genito. ¶ Sed reſpõde, quòd non omnes ex
penſę minuũt fructus: ſed illę quę fiunt gratia fru-
ctuum, vt dicunt glo. & docto. in dicto. §. impẽdia.
¶ Item vbi datur fauor diuinus vel iuris publici,
qui æquiparantur vt in. l. fi. C. de ſacroſanct. eccle.
non conſiderãtur expenſę, quę neceſſariò fiũt pro
habẽdis fructib⁹. vt in. c. tua nobis. &. c. paſtoralis.
de decimis. ſed ſolutio de qua ſupra, quod eſt ſer-

ren[x] al hijo ſegundo del dicho tenedor o de aq̃l a quiẽ el dicho mayorazgo pertenecia. ¶ Lo qual no ſolamente mandamos q̃ ſe guarde y platiq̃ en la ſucceſſió del mayorazgo a los aſcẽdiẽtes[y] pero aun en la ſucceſſió de los mayorazgos a los tranſuerſales[z], de manera que ſiempre el hijo y ſus deſcendientes legitimos por ſu orden repreſenten la perſona de ſus padres y aunque ſus padres[&] no ayã ſuccedido en los dichos mayorazgos. ¶ Saluo

uitium quoddam. reſpicit fauorem publicũ, quia
p̃ſtatur tẽpore guerræ vt regnũ ſit ſecurũ. ¶ Ideo
23 dicit Pau. de ca. in. d. l. fructus. ff. ſolu. ma. q̃ † ſtan
te ſtatuto, q̃ de fructibus ſoluatur gabella, debet ſo-
ui abſq; deductione expenſarũ ratione iuris publi
ci. ¶ Idem dicit Bald.
in. l. ſi domino. §. fi. ff.
de peti. hęre. & in. d. l.
fruct⁹. & Sal. in. l. 1. C.
de fructi. & litis expẽ.
¶ Et licet Angel. te-
neat contrariũ in ga-
bella, tamẽ ĩ ſolutiõe
ſeruitij nõ eſt dubitã-
dũ, q̃ ſoluit ratione iu
ris publici. vt patet ĩ.
c. 1. §. ſimiliter. p̃ And.
de Iſernia de capitu-
lis corradi. Sed poſſet
dici, q̃ iſta conſidera-
tio militat ĩter primo
genitum ſoluẽtẽ ſerui
tium, & regẽ, non autem inter primogenitũ, & ſe-
cundo genitũ, cui ſoluit vitam & militiã. ¶ Item
ex quo præſtatio alimentorũ ſecũdo genito eſt pia
cauſa, conſideratio iuris ciuilis militat ratione piæ
cauſæ: cui pię cauſæ iura etiam concedunt priuile-
gia iuris publici. vt patet ex ſcriptis per Ludo. in
authen. ſimiliter. C. ad. l. falci. ſed melius in. l. 3. qua
terno gabellarum. ¶ Propterea dicit Hoſti. in. d. c.
tua nobis. de decimis. quẽ ibi refert do. Abb. q̃ qñ
tractatur de reſtitutione quotę. vel alicuius partis,
tunc fruct⁹ deducuntur ſine aliqua deductione ex-
penſarum. ¶ Idẽ ibi dicit Ioan. And. poſt Inno. &
Spe. in ti. de loca. §. poſtquam. ver. quid ſi tibi. ¶ Et
ſi certa portio fructuũ ſoluitur ſecundo genito, nõ
eſt in cõſideratione, q̃ frater primogenit⁹ debet ſo
luere ſeruitiũ qñ eſt guerra. ¶ Pro hoc etiã bñ fa-
cit q̃d idẽ Ioã. an. dicit in dicto. c. tua. referẽdo Inn.
q̃ vbi præſtatio ſoluit p̃ aliquo ſeruitio, vel cuſto-
dia, vel defẽſione dantis, vel ſimili cauſa, nõ cõſide
ratur q̃ decimauit. ita nõ cõſideratur de fructibus.
quando ſeruitiũ ſoluit. ¶ Iſta verba Matthæi de
afflic. deci. nea. 252. licet contrariũ tenuit. vt ipſe re
fert in. d. l. imperialẽ. §. pręterea ducatus. de p̃hibi.
feu. alie. p̃ Fede. ¶ Sed q̃d hic dicit eſſe verum de
pręeminẽtia primogenituræ vel primogeniti. de
quo vide quæ dixi in glo. infra. proxima ſuper par
te, prefieran, in ver. & iſtud eſt vnum.
x ¶ Prefierẽ. ideo patruũ ĩ totũ excludũt nepotes
¶ Nõ enĩ diuidit maiorat⁹ ĩter nepotẽ & patruũ. vt
patet ex. l. iſta. ſed nepos patruo p̃fertur. ¶ Propter
24 ea q̃ † ſunt de maioratu nõ veniũt in collatiõe bono
rũ. tenet Bal. ĩ auth ex teſtamẽto. vltima ro. ver. deci
mũ octauũ capitulũ. C. de colla. & eſt ratio, q̃a tali-
forma deferũtur, vt nõ diuidãtur. nã talia iura non
recipiũt ſectionẽ. Ideo ea cõferri impoſſibile eſt.
argu

argu.tex.in.l.quædam mulier.ff.fami.her.l.carmelia pia.ff.de iure patro.&c.c.licet de voto.

Adde. ¶ Bar.tamẽ,quem ſequitur Bal. in.l. peto.§.prædium.de lega.2. dicunt aliquos ſumere fraudẽ.vt † ſi res eſt pro
25 hibita alienari, ſupponunt aliquos, qui fingunt ſe creditores, & ingrediuntur poſſeſſionẽ ex primo & ſecundo decreto,ſic incidaut in pœnam. vt. l. ſiliusſfamilias. §.olim de lega.1. ſed conſtito de fraude, non iuuabit. refert & ſequitur do.doct.de Pala. in repeti.c.per veſtras.de donat.inter vi.& vx.ſuper rubrica.col.205.in principi.ibi dũ dicit.facit quod in ſimili &c. ¶ Si tamẽ lis non fiugitur,ſentiunt Bar.& Bal.& idẽ do doct.de Pa vbi ſupra,ꝙ inalienabilia poſſent alienari,iuſta cauſa interueniẽte.nõ aliàs.idẽ dicit idẽ do.doct.de Pala.vbi ſupra.col.227. verſi. ad idẽ facit in ſimili. Quod ſępius vidi, & in facto habui, habita licẽtia regis,cauſa cognita,& cõſenſu prętendentiũ ius ad maioratũ.aliàs namq; vidi ſuper hoc diſpenſatum.

ſi otra coſa eſtuuieſe diſpueſta[ↄ] por el q̃ primeramente cõſtituyo y ordeno el mayorazgo q̃ en tal caſo mãdamos que ſe guarde la voluntad del q̃ lo inſtituyo.

26 ¶ Sed quæro hic de quęſtionẽ,pater † primogeniti plura reliquit debita,nũquid pro ſoluendis iſta ſit iuſta cauſa ad vẽdendũ aliquas res maioratus ad volũtatem primogeniti,vel cõtra ipſius volũtatẽ:cùm iſtud ſit maximus fauor animę,vt parẽtis debita ſoluãtur. Tene ꝙ nõ, ſed primogenitus debet illa ſoluere de reditib⁹ maioratus,ita dicit tex. menti teneudus.in.l.4.ti.16.ſecũda parti.maximè in verſi.pero ello deue ſer. ¶ Et iſtud eſt vnũ ius ſpeciale primogeniti:quia pręfertur aliis in ſucceſsione maiorat⁹. ¶ Et eſt aliud ſecũdũ Fran.Zãba.cõſi.ſuo.137.2.col.
27 in prin.nu.3.vbi dicit,ꝙ † primogenitus habet inter cęteros filios pręeminẽtiam propter dignitatẽ primogeniturę,ob quã ſibi multa debentur iura ſuper cęteros filios.vt habetur in.c.quã periculoſum. 7.q.1.vbi de omnibus notatur in glo. & ibi per Archi.& inter cętera eſt ius ſuccedẽdi in regno. vt.c. licet.de voto.ibi,ordine geniturę.ſol⁹ enim primogenitus ſuccedit,vt ibi.quia regnũ debet eſſe vnicũ,ideſt vni pertinere.not.ibi glo.fi.& ſupra dixi. ¶ Et eſt ratio,qa affectio prioris eſt maior in ipſum quã in cęteros filios.ca.in apib⁹.7.q.1. nã idcirco filios concipimus atq; edimus, vt ex ipſorum prole diuturnitatis nobis memoriã in eos relinquamus. l. liberorum.in fine. ff. de verbo.ſigni.

Adde. ¶ Quę autẽ ſunt iura primogenituræ, glo.in.d.c.quã ſit periculoſum.7. q.1. dicit ꝙ ſunt tria. Primò, qa præcedit. Secũdò,ꝙ ſedet ad dexterã patris. Tertiò ꝙ debet habere duplicatũ ſtatũ.Ioa.An.addit aliã in.c.licet.de voto.quã ibi vide.De quib⁹ facit mẽtionem Georgi⁹ natã in repe.c.quãuis. de pactis. in ſexto. 3.col.in fi.ver.quę autẽ ſint iura. ¶ An,& quando bona ſubiecta reſtitutioni poſsint aliquo caſu alienari,dixi ſupra,in ver,ſi tantũ.ſed pleni⁹ & melius hoc. Alex. tertia parte.conſi.3. per totum. & cõſi.88.

¶ Ley. xlj.

MAndamos quel mayorazgo ſe pueda prouar por la ſcriptura dela inſtitucion del cõ la ſcriptura dela licencia[a] del rey q̃ la dio ſien-

y ¶ Alos aſcẽdiẽtes. argu.tex.in.l.quibus. C.de ſecũ.nup.vbi dicitur, quòd in beneficio patris ſuccedunt filij, excluſis aſcẽdentibus.

z ¶ Alos tranſuerſales. dicta.l. in quibus. & ibi Bald . verſicu. portionem. C. de ſecund. nupti. vbi dicit, quòd beneficia vadunt ſecundum lineam ſanguinis: & potius ſequuntur lineam deſcendentem,quã tranſuerſalem. & optimus textus.in.l.2. titul.015. ſecunda partita.

28 & ¶ De ſus padres. Nota ꝙ † filius,mortuo patre, incipit tenere locũ patris, & ſuccedit in eius locũ p repreſentationẽ.vt.d.l.in quibus.C.de ſecũ.nup. qui ad hoc melior tex.de iure.& in.l.poſthumorũ. in prin.& ibi Bar.ff.de inoffi.teſta.tenet Bal latè in l.cum antiquioribus.C.de iure deli. Abb. in. c. licet.de voto. ¶ Idẽ dicimus in filio, quando venit ad ſucceſsionẽ ex parte matris quis per repreſentationẽ matris.l.ſi viua matre.§.de bonis mater.

29 Adde. ¶ Apparet igitur ex ſupradictis, & ex.l.iſta, quòd † ſuccedẽs in maioratu proueniente ex parte matris, ſuccedit per repreſentationem,& in eo primogenitus præfertur ſecundo genito, prout in maioratu proueniente ex parte patris.

¶ Sed iſtud hodie non eſt indiſtinctè verum. Imò iſtud modificatur & limitatur per quandã legẽ editam in curiis de Madrid,anno dñi.1534.in ordine.128.2.c.incipiente, Otroſi ſomos informados &c. quã vide & tene eam menti, quia multum etiã
30 facit ad.l.45.infra. ¶ Propterea nepos † non rumpit teſtamẽtum aui,quia ſuccedit loco alterius,vtitur eo iure, quo ille vti poterat,in cuius locum ſuccedit.l. qui quadraginta.verſi.nam hæres.ff.ad trebellia. de qua repreſentatione habetur plenè per Baldu.ſin lege & inteſtato.C.de ſuis & le.hære. & in dicta. l. 2. C. de liberis pręte. vel exhære. dixi in. l. 8. ſupra.

ↄ ¶ Diſpueſta. quia tunc forma diſpoſitionis & conſtitutionis maioratus eſt ſeruanda. vt hic. & bene facit.lege vigeſimaoctaua. ſupra.

¶ Qualiter poſsit conſtare de forma.vide per Bal in. l. liberti. 4. colum. C. de operi. liber. habetur in.l. infra proxima.

Summarium.

1 *Inſtrumentũ vallatum numero duorum teſtium, an valeat.*
2 *Licẽtia, an probetur per literas, de quarũ ſigillo vel ſubſcriptio ne dubitatur.*
3 *Licentia non ſcripta, an proſit.*
4 *Licentia, an poßit probari per literas.*
5 *Licentia, an ſit titulus.*
6 *Scriptura qualiter debet confici, vt fidem faciat.*
7 *Probatio per teſtes, an ſit ſufficiens contra ſcripturam.*
8 *Exceptio propoſita contra inſtrumentum, an poßit probari per teſtes.*
9 *Scriptura, vt probet, an debeat confiti in prima perſona, an in tertia.*
10 *Mandatum regis, an, & quando poteſt probari per teſtes.*
11 *Teſtes deponentes ſuper ſcriptura, an debent deponere de eius tenore.*
12 *Teſtes illiterati deponentes de tenore ſcripturæ, an ſint falſi.*
13 *Inſtrumentum perditum, probato tamen eius tenore, an debet publicari.*
14 *Conſuetudo immemorialis, an habeat vim priuilegij.*
15 *Conſuetudo in ſucceßione dignitatis an ſit ſeruanda.*
16 *Opinio, an faciat plenam probationem.*
17 *Conſuetudo, an poßit probari per vnum teſtem.*
18 *Teſtes in dubio, an præſumantur idonei. Et quando.*
19 *Teſtes, quando ſufficiunt minus idonei.*
20 *Conſuetudo immemorialis, per quos teſtes debet probari.*
21 *Præſcriptio immemorialis qualiter probetur.*
22 *Teſtis deponẽs in cauſa matrimoniali, cuius ætatis debet eſſe.*
23 *Teſtis, an poteſt deponere de facto antiquißimo.*
24 *Teſtis, qui dicit alique ſemper poſſedeſſe, an ſit falſus.*

MAndamos. Maioratꝰ poteſt probari per ſcripturam inſtitutionis ipſius cũ licentia principis, vel per teſtes deponentes de earum tenore, vel per conſuetudinem immemorialem probatam per teſtes concludentes, quòd anteceſſores tenuerunt, & poſſederũt illa bona loco maioratus: & eo modo filij maiores legitimi & deſcẽdẽtes ex eis ſuccedebant in eis; licet poſſeſſor bonorum alios haberet filios. & ſine eo, quòd eius filius maior partem faceret aliqualiter. & vltra hoc iſta lex ponit quales debent eſſe teſtes, & qualiter debent deponere. hoc dicit. ¶ Vel dic breuius, quòd iſta lex ponit qualiter poteſt probari bona fuiſſe maioratus, & qualiter debent eſſe teſtes, & qualiter debent iurare. ¶ Non diuiditur, quia continet vnũ factum. ¶ Nota primò ex lege iſta, quòd maioratus debet probari per ſcripturã inſtitutionis ipſiꝰ. Et iſtud eſt regulare, ꝙ probatio per inſtrumenta fieri poteſt. vt in Spe. de proba. §. 3. ver. tertio per inſtrumenta.

¶ Maximè ſi inſtrumentũ eſt antiquum: quia creditur ei, & magna fides ei dari debet, ſecundum Inno. in. c. veniens. de verbo. ſigni. tenet Pau. de caſt. conſi. 48. glo. & docto. in. c. tertio loco. de probatio. in parte, ſecundum aſſertionẽ prope medium.

¶ Quod eſt verum, ſi inſtrumẽtum eſt factum coram duobus teſti. & notario. vt per Bal. in. l. ſancimus. 1. col. ver. not. hic. C. de teſta. habetur in. c. quoniam contra. de probatio. & ibi ſcribentes. ¶ Sed tex. in. l. 1. titu. delas cartas y tranſla. fo. le. dicit, ꝙ requiruntur ad minus in inſtrumento tres teſtes. & l. 54. titu. 18. 3. par. dicit, ꝙ cum notario debent eſſe alij duo notarij pro teſtibus, vel in eorum defectu tres teſtes. & ita hodie obſeruatur. & eſt optimum, ne falſitas omittatur. ¶ Et ſi dicas. hoc eſt contra ius diuinum & canonicum per. c. cum eſſes. de teſta. & c. in omni negotio. de teſti. cum ſimi. vbi dicitur, ꝙ in ore duorũ vel trium teſtium ſtat omne verbum. Contra.

¶ Reſponde, vt habetur, & ibi dicunt docto. in. c. licet. eo. titu. dixi in. l. 3. ſupra. ¶ Vel aliter, ꝙ diſpoſitio euangelica eſt alternatiua; vt in ore duorum, vel trium. &c. & quamuis in quocunque numero duorum vel trium poſſit habere locum alternatiua, nos amplius adhęremus numero trium, quàm duorum in contractibus: quia vt dixi. d. l. 3. in tantum gentes peruenerunt, ꝙ omiſſa veritate, potius ſequuntur mendacium, quàm veritatem. ¶ Quamobrẽ hodie per. l. fi. iſtius volminis aggrauatur pœna contra falſos teſtes. ¶ Item ob hoc ſtatuitur per. l. 44. titu. 18. tertia partita. & in pragmaticis folio. 240. ꝙ vltra teſtes partes conſcribant contractus, & ſcripturas, & prius legantur, & publicentur ipſis teſtibus. ¶ Verum tamen eſt, ꝙ † valeret contractꝰ vallatꝰ numero duorum teſtium per. d. c. in omni negotio. ſi ſubſcribuntur inſtrumento, & ſunt tales quibus integra fides dari poſſit, putà, quia ſunt omni exceptione maiores. vt. in. c. 1. de teſte. melius in. l. 1. in fine. ti. delos teſtimo. foro legum. vbi vide in glo. 1. quando ſufficiunt duo teſtes, & quãdo maior numerus requiratur. vide etiam in. l. 44. quaterno gabellarum. vbi dicitur, ꝙ in caſu illius legis ſufficiunt duo teſtes cum tabellione, vel cum presbytero illius loci. ¶ Vide etiam Bal. in. c. 1. 2. col. in ti. ſi de inueſtitu. inter do. & vaſſa. lis oria. in vſi. feud. de quo dixi in. l. fi. iſtius voluminis. in parte en las otras. verſi. vnum tamen eſt menti tenẽdum. ¶ Et quia ſupra dixi valere inſtrumentum coram duobus teſtibus fide dignis & tabellione: intellige tamen contra eos poſſe contrariũ probari. vt in Spe. de ſyndico. verſi. quid ſi in aliquo, & ver. verumtamen. & de app. ver. & nota.

a ¶ De la licencia. Ad quod bene facit ſingulare dictum Bar. in. l. ſi quis mihi bona. in fine. §. multũ ff. de acqui. hære. & Pau. de Ca. conſilio. 146. vbi dicunt licentiam poſſe probari per literas. ¶ Ad idẽ habetur in Spe. de inſtru. edi. §. reſtat. verſicu. ſed
a quid ſi producitur. & Pau. de Ca. vbi ſupra. ꝙ † licẽtia probatur etiam per literas, de quarũ ſigillo, vel ſubſcriptione dubitatur, niſi agatur de pręiudicio, & tunc probatur ex acceſſione. tenet Pau. de Caſt. vbi ſupra per glo. in clem. 1. de regula. ¶ Secus vbi alicui generaretur præiudicium, nam tunc deberet

plenè

plenè probari, vt dixi in glo.1. iſtius legis. & hic eſt tex. Et nota licentiā debere probari per literas, & ſi circunſtātię probētur per teſtes. tenet Bal. in.c.1. in prin. de noua forma fidelitatis. Ioan. And. in.ca. olim. de verbo. ſignifi. ſed tene vt hic dicitur, q licētia poteſt etiam probari per teſtes deponētes per eius tenorem. Sed quęro. nū-
3 quid † licētia vel gratia non ſcripta probet.

do tales las dhás ſcri turas q̄hagā ſe[b] o por teſtigos,[c] q̄ depógan

Bal. in.l. humanū. in fi. C. de legi. & in.c.1.2.col. per quos fiat inueſtitura. & Inno. in.c. cōſtitutus. de appe. dicūt, q nō, ſi facta ſit per papā, vel principē, ſed facta per aliū regulariter pōt probari per teſtes, ſecundu Bal. in.l. ſi qua per calūniam. C. de epiſco. & cle. itaq; ſcriptura nō ſemper eſt neceſſaria ad probandum ea, quę fieri debent in ſcriptis. tenet Cōpoſte. in.c.1. de electio. lib.6. domini de rota. deci.413 incipienti. Fuit dubitatum. in not.

4 **Adde.** Intellige, q † licētia poteſt probari per literas, non tamē ad effectū licentię vel gratiæ requiritur ſcriptura, ſed ad eius probationē. vt hic dicitur. Propterea do. Anto. in.c. in noſtra. de reſcrip. dicit, q † ſi cōſideretur licentia principis materialiter, ipſa nō eſt titulus etiā reuocatus, ſed probatio tituli. ſicut charta te-
5 ſtamēti nō eſt teſtamentū, ſed probatio teſtamenti. Si verò cōſideratur ipſa licētia ratione contenti intellectualiter: & tunc ſi princeps facit gratiam in bona litera, & in qua communi ſtylo literę effici ſolent. dicit tamen do. Anto. vbi ſupra. credo q ſcriptura ſit de eſſe, & tunc effectiuè litera eſt titulus. De eſſe enim eſt litera, ex quo ſic ſe habet ſtylus. vnde nō valet licētia, niſi adſit ſcriptura. vt not. in. c.1. de cēſi. lib.6. Alex. in.l. cōtra agitur. ff. de pigno. Et hoc procedit tenēdo id, quod curiales tenēt, q literę ſunt de ſubſtātia gratię. de quo latè per Archi. in prooemio lib.6. & ibi Ioā. An. vbi allegat multa iura pro iſta parte, quam recitat Dñicus. Iſta fuit etiā opinio Bal. in.l. ſi qua per calūniā. C. de epiſc. & cle. & in.l. humanum. C. de legi. vbi voluit, q ad effectū gratię principis nō requiritur ſcriptura, ſed ad eius probationē ſic. de quo plenius quā per aliū do. Matthę. de aſtlic. deciſ. nea. 253. Ioan. thierrij in ſuo tracta. aureo in parte. gratia. fol. 52.

Q̄ñ an adeſſe licētiæ requiratur ſcriptura.

6 b Hagan ſe. Sed quia † poteſt dubitari qualiter ſcriptura debet cōfici vt fidē faciat, dic q ſecūdum iura iſtius regni forma ſcripturarū eſt multiplex. vt quaſi per totum titulū.18. tertia parti. Et nota, q quāuis ſcriptura ſit cōfecta, admittitur probatio contra eam, prout dixi ſuper iſta.l. in glo.1. Atta-
7 mē probatio † per teſtes nō ſufficit cōtra eam. vt tenet Bar. vt.l. cū de indebito. §. ſed hoc in fine. ff. de proba. & in.l. generaliter. C. de non. nu. pecunia. Quod intellige, quādo ſerūtur teſtes ad probandū contra tenorē ſcripturę, ſecus ſi ad probandū aduerſus ſolēnitatē inſtrumēti, q̄ pōt tūc probari per teſtes ſecūdū Bal. & ibi eſt glo. in.l. iuris gentiū. §. q ferè. ver. quęre glo. ff. de pactis. & Bal. in.d.l. ge-
8 neraliter. 2. oppo. Itē poteſt probari † per teſtes exceptio, quę proponitur cōtra inſtrumentū, quādo nō opponitur exceptio negās contēta in eo, ſed quia fuit facta ſolutio eius, quod in inſtrumēto cōtinetur, vel quia interuenit pactū de non petendo. Itē ſi opponitur, q eſt falſum, exceptio falſitatis ꝓponitur eo modo, quo per teſtes poſſit probari. vt habetur in.l.4. & .5. tit. delas excepciones. in ordinā. Sed quęro de quæ-
9 ſtione. Nunquid ſcriptura † ad hoc vt probet vltra ſuperius dicta, debeat cōfici in prima perſona, ideſt in perſona illius, qui concedit contenta in ſcriptura, vt puta, ego titius cōfiteor me debere centū gaio cauſa mutui, quę dare promitto vigeſima die mēſis Auguſti, &c. an ſufficiat eam cōferri in tertia perſona, ideſt in perſona tabellionis. putà, ſi dicat tabellio. in mei notarij publici teſtiūq; infra ſcriptorum præſentia comparuerunt Titius Seius, & talia protulerunt verba &c. tene q ſic. tex. eſt in.c. dudum. de cōuerſio. coniuga. vbi etiam dicitur, q nō dicitur tabellio variare in ſtylo, nec in facto, ſi vnū inſtrumentū ſcribat in prima perſona, aliud in tertia. & idem tenet Bal. in.c.1. in princi. de noua forma fidelitatis. & ibi latè in addi.

en la forma q̄l derecho quiere del tenor [d] dlas dichas ſcriptu

c Por teſtigos. an ſufficiant duo vel requirantur plures, dixi in glo. 1. iſtius legis. & habetur in. l. vbi numerus. ff. de teſti. vide Bald. in. l. cum ſuper. C. de rei vendi. vbi dicit qualiter ius patronatus antiquum probetur.

Adde. Itaq; aſſenſus regis in conſtitutione maioratus poteſt probari nedum per ſcripturam, ſed etiam per teſtes. ita tenet do. An. de Iſernia in.c.1. de prohi. feu. alie. per Lotharium. 3. col. licet frequentius fiat per literas, cùm non ſit de caſibus in quibus neceſſariò requiritur ſcriptura. Qui caſus enumerantur per glo. in.c.1. de cenſi. in ſexto. ſuper verbo, in ſcriptis. & habetur in.l. contrahitur. ff. de pigno. per Bal. in l. geſta. C. de re iudi. Ideo dicebat Gui. de cuneo. in.l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi.
10 proconſu. q † mandatum regis continens iuſtitiā, poteſt probari per teſtes: ſed ſi continet gratiā, debet probari per ſcripturam.
11 d Del tenor. Not. q † teſtes adducti ad probandum ſcripturam, debent deponere de eius tenore, aliàs nihil probāt. debent enim dicere illam vidiſſe, legiſſe, non caſſam, nec cancellatam, nec in aliqua ipſius parte ſuſpectā, ſub tali tenore videlicet &c. dicit notāter Bar. in.l.2. in fi. ff. de iure. fiſ. & in l.1. ff. ſi certū pe. & in.l. certi cōditio. §. quoniā. ff. eo. & in auth. ſi quis in aliquo documento. C. de eden.

Bar.& Bal.poſt glo.in.l.ſicut.C.de fide inſtru.taliter, ꝙ ſi inſtrumentum, de quo fit mentio per teſtes non appareat, non vitiatur eorũ depoſitio. licet ſecus in alio inſtrumẽto, per tex.in.d.auth. ſi quis in aliquo documento. Bal.not.in.l.1.C. de fide inſtr.

12 Si tñ † teſtes illiterati, ideſt qui neſciũt legere probãtes tenorẽ inſtrumẽti dicũt illud vidiſſe, tenẽtur de falſo.tenet Ang.in auth. de tabellio. §.1.col.4. Vnũ tamẽ nota, ꝙ licet tenor inſtrumẽti, probet per teſtes, nõ habebit inſtrumentũ aliàs depoſitio teſtiũ executionẽ paratã vigore ſtatuti, ſed agetur via ordinaria. tenet Bar.ſing. in.l.1.ff.d his quæ in teſta.de. dixi.in.l.63.infra. Sed

13 quęro nũquid † inſtrumentũ perditũ probato eius tenore per teſtes debeat publicari, ideſt in publicã formam redigi. Bald.in.l. fina.C. de edendo.tenet quòd ſic.nã licet inſtrumentũ ſit perditũ, nõ tamen perit eius tenor ſi probaretur per teſtes. vt. l.1.& ibi Bal.&.l. inſtrumẽtis. C. de probatio.quod not. quia facit optimè ad.l.3.& ad ea quæ ibi dixi ſupra.

14 e ¶ Coſtũbre immemorial. Talis † verò cõſuetudo, cuius initij memoria nõ ſtat probata, vt hic, habet vim priuilegij principis.vt.l.2.§.ductus aquę. ff.de aqua quoti.& æſti.glo.in.c. ſuper quibuſdã. §.praterea.ver.memoria.de verbo.ſigni.facit optimè tex.in.c. hoc quippe.3.q.6.&.c.conqueſtus.9. q.3.&.c.mos antiquus.65.di.notatur in.c.accedentes.de pręſcriptioni.tenet Bal.in.c.1.2 co.ver.quę dã nitũtur.& in.l.ſi ſolẽnibus.C. de fi. inſtr. & in.l.3. 2.co.in fine.ver.6.not.C.de nauti.fœno.& in tract. tabellio.2.q.&.l.8.ti.deloscõcejos.in ordina.vbi dicitur iũcta.l.10.eo.ti.ꝙ cõſuetudo.40.annorũ habet vim priuilegij. & bene ad iſtã.l. facit ſingulare dictũ Bal.in.l.cũ ſuper.C.de rei vendi.vbi dicit. d.l. multũ facere ad quęſtionẽ nobiliũ, qui prętendũt antiquiſsimũ ius patronatus, & nõ poſſunt probare vllo modo, quomodo deſcẽderint per matrimonia ſucceſsiua, & per legitimã conſequentiã, ſufficit nãque, ꝙ antiqua ſacta probẽtur per indicia, & per famã.vt ibi. Multũ enim ad probandũ ius patronatus valet antiquiſsima poſſeſsio, quæ habetur pro titulo.per ſupradicta iura. vt ipſe Bal. dicit in. d.loco.tenet domi.Abb.in.c.veniẽtes.el.2.4.col.in prin.de teſti.& in.c.quid per nouale.de verb.ſigni. & in.c.ſuper eo.ſecũdo nota.de paroch. Quibus adde ſingulare dict.Bal.in.c.1.2.col. in prin.ver.itẽ not.quod dicitur de feudo marchiæ.vbi feu.vbi di

ras y anſi miſmo por coſtũbre immemorial probadas: cõ las qualidades q̃ cõcluyã los paſſados auer tenido y poſſeydo aquellos bienes por mayorazgo, es a ſaber que los hijos mayores legitimos y ſus deſcendiẽtes ſuccedian en los dichos bienes por via de mayorazgo: caſo que el tenedor del dexaſſe otro hijo, o hijos legitimos ſin darles los q̃ ſucedian en el dicho mayorazgo alguna coſa o equiualencia por ſuceder en el y q̃ los teſtigos ſean de buena fama y digan q̃ anſi lo vieron ellos

15 cit, ꝙ † conſuetudo in ſucceſsione dignitatis eſt ſeruanda. ¶ Et bene facit. l.ſtyli.241. vbi dicitur, ꝙ conſuetudo operatur, vt conſobrinus excludat patruũ, licet conſuetudo nõ ſit obtenta in cõtradictorio judicio, nec vnquã eueniſſet in practica. Adde ſingulare dictum Bal.in.l. cõuenticulã. 4.co.ver.eſt tamen verũ.C.de epiſco.& cle. vbi dicit, ꝙ † in factis multum antiquis opinio generalis habetur pro veritate: nec eſt neceſſaria alia probatio, dũtamen talis opinio ſit vniformis apud omnes, nec de ea ſit cõtradictio apud peritos. Ideo dicebat do. Fab. cardi. ꝙ licet eccleſia nõ habeat inſtrumenta de ciuitatibus ſuis: ſi tñ habet generalẽ opinionẽ, & ita dixerit aliàs præſcriptã apud omnes, ꝙ ſufficit eccleſiæ ad plenã probationem.allegat dictum Inno.in.c.cum cauſa. de iuramen.calum. nam ſi non ſufficeret iſta probatio, nõ poſſet probari ꝙ Cęſar fuiſſet imperator ſecundũ Inno. in.d.c.cum cauſa.& in.c.veniẽtes.de verbo.ſignifi. ¶ Sed quæro ad maiorem explanationem iſtius

17 legis, an † iſta conſuetudo poſsit probari per vnũ teſtẽ, qui ſit valde expertus. Bald.tenet ꝙ ſic in.l.de quibus.ff.de legi.15.co.cum ſequẽ.ver. quarto principaliter quęritur.eſt tamen aſſerta repetitio Bart. ideo vide Bald. in.19. col. ver. poſtremo. cum ſex colũ.ſequen.vſq; ad finem. Tu dic, ꝙ requirũtur ad minus duo teſtes per.d.l. vbi numerus.&.c. in omni negotio. de teſti.&.l.1. titulo delos teſtimonios. fo.legum.vbi in omni negotio quantuncũq; paruo requiruntur duo teſtes, vel vnus cum fama, vt ibi tenẽt doct. quia indiciũ ad minus per duos teſtes debet probari.vt p glo.in.l.fi.C. fami. her.quãto magis cauſa iſta, q̃ grauis eſt. vt dixi. Ideo debet grauiter ꝓbari.tenẽt doct.& Ab.in.c.veniẽtes.de teſti.vnus verò teſtis, vt dicũt doct.q̃ntũcũq; ſit authoritatis, nõ plenè ꝓbat.c.licet vniuerſis.in fi.d teſti.

f ¶ Cõcluyan. No. ꝙ licet iſta cõcluſio ſit pręſumptiua, ſufficit vt hic in tex.cõcordat.c. in pręſentia. de probatio.vbi latè dicũt doct.per illũ tex.ſufficere teſtem concludere neceſſariò vel præſumptiuè.

g ¶ De buena fama. i. ꝙ ſint idonei, & tales, qui nulla exceptione repelli poſsint.vt in authẽ.de teſti.§.ſancimus.coll.7.&.c.1.&.c.literis.de teſti. & c.1. de conſan.& affi.&.l.1. titu.delos teſtimo.fo.le. Debent itaq; ij teſtes eſſe tales, quibus lux veritatis aſsiſtat.& fides ſincera. vt in Spe.omnium iudi.§. poſtremo. verſicu. quærendum eſt.

¶ In

18 ¶ In dubio † tamẽ omnes teſtes præſumũtur idonei,& bonæ famæ,niſi cõtrariũ probetur.vt.c. dudũ.de præſump.cũ aliis.& quia edictũ de teſtibus eſt prohibitoriũ,vt quilibet admittatur qui non ꝓhibetur.vt.l.prima.primo reſponſo.ff.de teſti.ideo omnis bonus vir eſt optimum indicium, vt credatur eius iuramento.vt in lege.non omnes.§.à barbaris. ff.de re mili.&.l.vniuerſi.C.de vecti.& communi.notatur in cle.fi.d̃ cenſi. ¶ Ex quo notanter dicit Bal.i.l.cũ propones.2.col.ver.in hoc autẽ. C. de nauti.fœno. ꝙ ſi ſit quæſtio de eo,qui non poteſt molere ſine apodixa,& accepit apodixã pro vna pſalma,& portet duas,vel non poteſt extrahere extra diſtrictum niſi tres corbes frumenti, & extrahit quatuor, vel nõ poteſt extrahere niſi ꝓ ſuo victu, & extrahit ꝓ ſuo & alieno,ꝙ ſolummodo illud illicitum confiſeatur. ☞ Et in hoc vtrũ portet victus ſui cauſa necne,creditur iuramento, vel non creditur, ſecundũ veriſimilia,vel nõ veriſimilia. ☞ Itaq; ſi eſt bon⁹ vir eſt maximum indicium, & veriſimile, vt credatur ſuo iuramento. ☞ Facit etiam quod dicit idẽ Bal.in l.ſi quis non dicam rapere.1.col.in fine.ver.conclude ergo.C.de epiſcopis & clericis.ꝙ quicunq; portauerit bladũ extra territoriũ puniatur tali pœna: modo quidam portabat bladum, attamen non extra territorium,quæritur an debeat puniri. Et dicit ꝙ quando ſtatur iuramento extrahentis bladũ inſpecta eius qualitate.per tex.in.l.vnica.de litorũ & itenerũ cuſtodia.li.12. ☞ Facit etiã ad ea,q̃ idẽ Bald. dicit.l.qui accuſare.ver.aduertatis.1.co.C.de edendo.vbi dicit,ꝙ iuramentũ nõ eſt deferẽdũ,qñ perſona eſt talis,q̃ repelleretur à teſtimonio,qa iſto caſu pars dicitur teſtis.vt.l.quæſtionẽ.C.de fidei.iõ ſi fœnerator peteret ſacramentũ in defectũ ꝓbationis non eſſet ei deferendũ,qa infamis infamia facti,& repellitur à teſtimonio.vt notat Cin⁹ in.l.ſi qs ad declinãdã.C.de epis & cle.Itẽ qa teſtis debet
19 eſſe bon⁹ vir.vt hic dicitur. ☞ Q.ſ † eſt verũ in caſibus requirentibus plenam probationem ad cõdem nandum, non tamen quando requiruntur teſtes ad probandum indicium,quia ſufficiũt duo non bonæ famæ,vel non omni exceptione maiores.i.infames.tenet Bal.in.l.cunctos populo.6.colu. C. de ſumma trinita.& fide ca.& Bar.in.l.2.§.quæſtioni.ff.de quæſtioni.

h ¶ Quarenta años. Iſta.l.eſt notanda.quia dicit,
20 ꝙ † conſuetudo immemorialis probatur per teſtes deponentes de viſu.40.annorum cum auditu maiorum ſuorum,vt infra ſequitur.cõcor.l.fi.ti.delas preſcriptio.in ordina.& bene facit capi.quotiens. de teſti.

paſſar por el tiẽpo d̃ quarenta años[h] y aſſi lo oyeron[i] dzir a ſus mayores[k] y ancianos q̃ ellos ſiẽp[l] lo vierã, y oyerã, y q̃ nũca vierõ ni oyerõ dezir el cõtrario, y que dello es publica voz y fama y comũ opinion ẽtre los vezĩos y moradores dela tierra.

Adde ☞ Ex quibus verbis colligitur,ꝙ centũ anni nõ dicũtur tantũ tps,cui⁹ initij memoria nõ exiſtit.Idẽ tenet Felin⁹ in.c.cũ nobis.vltima.co. quinta limitatione. de pſcrip.allegat Cardi.idẽ tenentem in.c.ſi diligẽti.i fine.co.ti.vbi idem tenet Felin⁹ referẽs eũdẽ Car.in fine cõmẽti. ☞ Adde.Io.frã.balb⁹ in trac.præſcrip.prima parte.5.ptis principalis.in prin.nu.27. ver.& circa pdicta.fo.32.addit ad ſupradicta rõnẽ, quia dato ꝙ ſit lapſũ tp⁹ centum annorũ, põt adhuc haberi memoria ex auditu p famã,ſiue per cõem opinionem, & ſic nõ dicetur tantum tẽp⁹,cui⁹ initij.&c.p tex. in.l.ſi arbiter.§.ſi.ff.de probatio. Super quo in fine ſe remittit ad ea,q̃ ipſe dixit eodẽ tractatu. 3. parte principali.co.16.ver.qđ aũt.Tamẽ vt melius intelligas.illud dictũ eſt.2.parte.3.partis principa.q.6. ver.quod aũt.fo.22.nu.34.ſed ibi tenet cõtrarium, imò ꝙ centum anni dicuntur eſſe ſpaciũ tanti temporis,de quo nõ extet memoria.vt etiam notat Cepo.in tracta.de ſerui.vrba.prędio.c.19.2.co.in pri. allegans plura iura. & Cinus in.l.2.10.q.C.de ſerui.& aqua. licet contrarium dicat Frlinus.in.c.ad audientiam.vltima col.5.limitatione.de pręſcrip. ¶ Et ꝙ cẽtũ anni ſufficiãt in pſcriptione immemoriali,videtur ſẽtire tex.in.d.l.fi.ti.delas pſcrip.li.3.
21 ordi.ibi dũ dicit,ſpacio de ciẽ años. ¶ Qualiter † tamẽ ꝓbetur pſcriptio tãti tẽporis,cuius initij.&c: vide in.l.iſta meli⁹,quã alibi.p gl.etiã in.c.1.glo.fi. de pſcriptio.in ſexto.quę tradit practicã,ꝓbãdi memoriã nõ extare vel extra.dicit enĩ, ꝙ teſtes pſcribẽtis ſiue allegãtis pſcrip.tãti tẽporis deponere debẽt ꝙ ſemp viderũt,& audierũt cõtrariũ:& ꝙ cõis eſt & ſemper fuit opinio,ꝙ ſic fuerit, ꝙ non extet memoria initij vel cõtrarij.Idẽ tenet Io.fran.balb⁹ vbi ſupra.ver.ſed quæro.plenè licet remiſſiuè Rochus de curte.in tracta.de iu.patro.in pte.ipſe vel is.co.45.ver.quomodo aũt probetur. nu.84.fo.33. bertachi.in ſuo repor.in parte præſcri.ꝓbatur.ver.
22 8. ¶ Et nota,ꝙ † ad hoc,vt teſtis poſſit dponere de tẽpore.40.annorũ,debet eſſe cõſtitutus in.54. anno.Item ſentit Io.miles in rrpor.iu.ciui.ver.teſtes deponentes.ſed nõ video quare hoc ſit neceſſariũ, quia ſi cõſtitutus in.14.poteſt deponere de his quę aň vidit vt.9.l.[illegible]6.3.pti.&.l.teſtiũ.ff.de teſti.bene concluditur,ꝙ cõſtitut⁹ in.50.anno.poſſit dponere de tpe.40.annorũ.meli⁹ tñ eſſet iuenire teſtes.54. annorũ factũ habẽtes in.14.anno.p dicta iura. ☞ A.nge.tñ i authẽ.hęc cõſtitutio.inouat cõſtitutionem
23 colla.8.dicit † ꝙ teſtis nõ põt deponere de facto antiquiſſimo.qđ intellige p viſu cẽtũ ãnorũ,putò ſi cõſuetdo immemorialis debuit ꝓbari. Hodie tamen teſtis po-

teſtis poteſt de immemoriali depónere.ſ.40.annorum.vt hic eſt tex.ſatis notandus.& in.l.8.iuncta.l.9.ti.delos concejos.in ordina.

i ¶ Lo oyeron. In hoc iſta.l.notanda, quia dicit, ꝙ in factis antiquis valet teſtimonium de auditu. De quo latè in Spe. de teſte.§.1.verſi.item ꝙ non prohibet. per Archi.in.c.hoc videtur.22 q.5.

k ¶ A ſus mayores. ita dicit tex.in.c.quotiēs.de teſti.in probatione cōſanguinitatis.

l ¶ Siēpre. Nota ex

¶ Ley.xlij.

ORdēamos y mādamos, q̃ la licencia d̃l rey para hazer mayorazgo p̃ceda al hazer del mayorazgo de manera q̃ aun
1 que el rey de licēcia para hazer mayorazgo por virtud d̃la tal licēcia no ſe cōfirme el mayorazgo que d̃

24 his verbis, ꝙ † ſi teſtis dicat ſe vidiſſe aliquem ſemper fundū poſſediſſe, nō redarguitur de falſo: licet ex aduerſo dicatur, ꝙ interdum teſtis poterat dormire, vel requieſcere, vel abſens eſſe nec poterat videre ſi ſemper poſſideret. q̃a iſtud verbū, ſemper, vel, continuè, debet accipi ſecundum congruam ſignificationem. & ſatis videtur continuè poſſidere, ex quo non probatur aliū medio tēpore poſſediſſe. tenet etiā Bal.in.l.1.in fine principij.C.de nouo.C.compo.Bar.& doct.in.l.1.5.co.poſt principium. ff.ſolu.ma.& in.l.ſi quis ita.ff.de conditio.& de.

Adde. Ad idem tex. ſingularis in.c. ſignificante.de præbē.&.c.nūquam. de conſecra.di.1.dicūt, ꝙ ſi teſtes dicūt.non vidimus talem eccleſiam ſemper in tali loco percipere decimas.ꝙ eſt intelligēdum, in horis cōpetentibus. ¶ Tex.etiā in.c.ſanctimonia.32.di.per quem tex. dicit Ioannes thierij in quibuſdam ſuis dictis notabilibus poſt ſuum alphabetū aureum in parte incipiente, ſupra mētionem feci.fo 186.ꝙ quidam vir ſapiens, aliàs qui affirmabat ſe ſapientem, qui erat aliorū reprehenſor, & omnibus mordax, dum interloquendo dixiſſet ipſe Ioan.thie.talis doctor ſemper ſtudet, in continēti ille mordax reſpondit ſibi.hoc eſt falſum: quia quādo dormit, non ſtudet. ¶ Item dicit ipſe Ioan.thie.in.d.alpha.ſuper parte, habitare, prope medium.in ver.& dicit ꝙ teſtis.fo.59.vbi dicit, ꝙ ſi teſtis dicat ſe vidiſſe ſemper poſſediſſe, intelligitur de tempore poſſedibili, non tamen dum dormiebat.

Summarium.

1 *Licentia, gratia, priuilegium, & beneficium, an ſint idem.*
2 *Licentia qualiter debet fieri, & ſcribi.*
3 *Licentia data abſenti, an valeat.*
4 *Licentia in maioratu, an debet præcedere maioratum.*
5 *Authoritas an debet præcedere actum.*
6 *Authoritas vbi requiritur, an debet interuenire in actu.*
7 *Licentia, an præſumatur præceſſiſſe ex diuturna præſtatione.*
8 *Licentia faciendi maioratum à quo poteſt concedi.*
9 *Confirmatio, an, & quando tribuat ius.*
10 *Confirmatio quando valeat.*
11 *Confirmatio an valeat, ſi non apparet confirmabile.*

ORdenamos. Si princeps cōcedit licentiam alicui faciendi maioratum, non videtur approbare maioratū iam factū, niſi expreſſe hoc dicat. ¶ Iſta.l.eſt clara.ſed ad maiorem explanationem ipſius dic, ꝙ † quandoq; licētia, quādoq; gratia, quādoq; beneficium, & aliquando priuilegiū dicitur ſecundum Ioan.en.Anto.Abb.in.c.olim.de verbo.ſigni.tenet Bal.in.c.2.ad finem.de noua forma fideli. ¶ Qualiter
2 † tamē debeat fieri & ſcribi licētia principis conceſſa ſuper maioratu, vide in.l.2.ti.18. tertia partita.
3 ¶ Quæro † ſi licentia eſt data abſenti, an valeat. Bar.l. labeo.ff. de iureiu. &.in.l.fi.in princi.C.arbi.tute.dicit, ꝙ valeat.dum mō interueniat nūcius, vel epiſtola.vt ibi per Bal.in addi.ad Spe.ti.de cōfe.ver.& renunciatio. ¶ Et not.ex.l.iſta, ꝙ † licētia
4 debet præcedere maioratum.concordat authē.licētia.C.de epiſcopis & cle.tenet Bal.in.l.1.fi.col.C.q admitti.Inno.in c.dudū. de rebus eccle.alie.vel nō Bal.in.l.ſine.& in authē.plures.C. de aqua plu.arcen.Bal.& ſcribē.in.l.fi.§.neceſſitatē.7.col.C de bonis quę libe.ſcribentes in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff de acqui.hære.& ibi Alex.6.col.verſi.& ex iſtis infertur ad quæſtionem.cum concor.Bar.in.l.quinq;.C. de bonis q̇ libe.ver.ſed quæritur.ſcribētes.in.c.prudentiam.de officio.dele. ¶ Hinc dicit Bal.in.l.ſi vxor.C.de cōditio.inſer.ꝙ donatio cauſa mortis poteſt fieri per filiū familias cum conſenſu patris, dūtamen conſenſus interueniat tempore donationis, nec ſufficit cōfirmatio patris ex inter-
5 uallo. ¶ Idem dicimus † in authoritate, quæ debet interuenire in principio actus.i. ante actū, nec ſufficit ex interuallo.vt.l.pupillus.§.tutor.ff. de excuſa. tuto. ¶ Conſenſus tamen regulariter poteſt interuenire ante vel poſt actū.vt.l.fi.C.ad macedonia. ¶ Propterea docto.vbi ſupra, faciunt differentiam inter conſenſum, decretum, authoritatem, & licentiam.vt in.§. tutor.inſti.de autho.tuto.

6 Adde. Et eſt regula iuris, ꝙ † vbi authoritas requiritur, nō prodeſt ſi interueniat ex poſt facto. vt eſt tex.in.d.§ tutor. & ita determinat Inno.in.c.cū cōſuetudinis.de cōſue.vbi dicit, ꝙ quādo authoritas alicuius requiritur in actu, actor, & principalis talis eſſe debet, vt verbū authoritas denotat. ¶ Et ꝙ ſit differētia inter authoritatē, conſenſum, & decretū, traditur per pulchrā glo.& doct.in.c.1.in pte tractatus.de rebus eccle.non alie.in ſexto.per Bal.in.l. quicūq;.C. de bonisq; liberis.& in.d.c.cū cōſuetudinis. plenè in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſu.ff. de acqui.hæ. Rochus

de Curte.in ſuo tractatu.de iure patro.ſup parte ,p
7 eo ꝙ diœceſani.nu.10.fo.2. ¶ Et not.ꝙ † licẽtia pręſumitur præceſsiſſe ex diuturna pręſtatione ei⁹ q eam pręſtare debuit.vt p Bal.in.l.ſi filius.in fine.C de petitio.hære.notat Ange.in.l.q in aliena.§.1.ff. de acqui.hære.de quo dixi aliqua in.l.58.glo.fi.infra.Et quanuis iſta lex dicit,ꝙ licẽtia principis debet pręcedere maioratũ, aliud eſt in licẽtia mariti, quæ nõ debet pręcedere cõtractum,vxoris.ſufficit enim,ꝙ poſtea confirmetur p maritũ.vt.l.58.infra.
8 ¶ Quis † enim poſsit concedere licẽtiã ad faciendũ maioratũ & ſimilia,vide in.l.26.ti.18.3.partita. ☞ Et ratio quare licẽtia principis debet præcedere maioratũ,& q̃re cõceſſa nõ videtur cõfirmat⁹ maiorat⁹ iam factus eſt pro tãto:qa cõſtitutio,vel licẽtia, regulariter nõ extẽditur ad pręterita.vt.c.fi. & ibi doc͡to.de cõſtitutio.&.c.cognoſcẽtes.eo.ti. ¶ Ratio rationis eſt: quia priuilegiũ cõtra tertiũ debet ſtrictè interpretari.vt.c.priuilegia.3. di.tenẽt Ioan. and.Anto.& Abb.in.dic͡t.c,olim.de verbo.ſigni. ¶ Qđ eſt verũ,niſi expreſſe hoc dicat prĩceps in licẽtia.i.ꝙ approbat maioratũ iam factum,vt infra ſequitur. & facit in argumentũ.d.l.58.qa tũc cõfirmatio & licẽtia extẽduntur ad præterita.i.ad maioratũ iam factũ ☞ Qđ intellige,quãdo cõfirmatio fit à principe ſciẽte maioratũ pręceſsiſſe.ſi tamẽ confirmatio fit à principe ignorãte,non valet cõfirmatio.tenet Bar.in.l.priuilegia.circa principiũ.C. de ſacroſã.eccle. ☞ An aũt cõfirmatio ſupioris validet inualidũ.vide latè Hippolytum ſingulari ſuo.196.
9 **Adde.** Ad idẽ Oldra.conſilio.154.dicit,ꝙ † cõfirmatio non tribuit ius ,quãdo id, ſuper quo fit,nõ iuuat.putã,ſi rex cõfert priuilegiũ,ita dicens,confirmo ꝙ habes , quia per iſta verba nihil iuris cõfertur,niſi quãtum competere oſtendatur.vt.l.qđ. ſi vẽditione,ff. de hære. vel.actio.ven.&.l.ſi ſic.§.1.de lega.1.&.l.quint⁹ mutius.ff.de auro & argen.lega.&.l. & ſi non deſignata.&.l.vltima. C.de fal.cau. adie.lega.Et hoc apertè deſcribit.l.poſsideri.§.incertã.&.l. locus.& vtrobiq; notatur.ff. de acqui.poſſe. ꝙ ſi dicã. quicquid mei iuris eſt in hoc fundo tibi trado. incertus quãtũ iuris ibi habeã,nihil tradã , & ille nihil accipit. & bene ad hoc facit.l.ſi fur.§.vlt.ff.de vſu.ca.Iõ requiritur,ꝙ probet illud ſuũ eſſe aliter quã p priuilegiũ:qua probatione ceſſante in tertio preuilegiati,nõ intelligitur plenè nec ſimpliciter probata ex ſolo priuilegio.vt.c.auditis.đ pſcrip.nõ enim iuuãt cõfirmationes poſtea ſecutę.vt iſta.l.dicit.qa de intẽtione cõfirmãtis nõ eſt aliqđ noui dare debet cõfirmare prius habita & poſſeſſa.vt.c.inter dilectos. §.porrò.de fide inſtr.Si enĩ cõfirmatũ eſt nullũ,vel nihil,aut inualidũ,nõ iuuabitur cõfirmatiõib⁹, vel priuilegiis,q̃ ex ipſa cauſa originẽ acceperunt,vt à primordio tituli poſterior formetur euẽt⁹.vt.l.1.đ imponẽda lucratiua diſcretione.li.10.& eſt caſ⁹ in. c.inter vos.circa finem.de re iudi. Concludit enim Oldra.vbi ſupra,ꝙ cõfirmatio non tribuit ius,quã do id,ſuper quo fit,non iuuat.tenet etiam do.doc͡t. de Pala.in repe.c.per veſtras.de dona.inter virum & vxo.ſuper tex.col.29.ver.quę vltra. ¶ Et nota,
10 ꝙ † tunc valet cõfirmatio,quãdo fit per eũ, qui debuit authorari,& ſciuit.vt inquit Bal.in.l.ſi.§. ſi au-
11 tem æs.C.de bonis que libe. ¶ Sed quæro † princeps cõfirmat vel approbat maioratũ factum à milite,vt hic,ſed non apparet,nec poteſt apparere de cõſtitutione maioratus: nũquid valet confirmatio vel approbatio principis de maioratu.Bal. tenet ꝙ nõ in.l.falſ⁹.2.col.in principio.C.de furtis.& in additio, ad Spe.đ inſtr.editio.9.col.in prin.ver.an valeat cõfirmatio.et in Spe.eo.ti.§.nũc autẽ videndũ. ver.itẽ oppono cõtra cõfirmationem.vbi ponit.an ſufficiat oſtẽſio cõfirmationis ſine oſtẽſione priuilegij.qđ eſt uerũ per tex.notabilem.& ibi Bal.in.l. donatio.C.de donatio.& p ea,quę dicit idẽ Bal.in. l.aduerſus.in fine.C.ſi aduer.rẽ iudi.& in.l.2.1. col. ver.& nota.C.de libe.pte. vel exhæ.vbi dicitur, ꝙ cõfirmatio ſine cõfirmabili non tenet,neq; ecõtra. & de iſto articulo nũqđ ad probationẽ cõ eſſorũ ſufficiat,pducere cõfirmationẽ.vide plenè Panor. in.c.inter delic͡tos.6.col. cũ ſequenti. de fide inſtr.
Adde. Ad iden Bal.in additio ad Spe.de.inſtru.edi.§.vltimo. ver. an valeat. mouet iſtam quæſtionem.an valeat confirmatio,ſi non producitur principalis conceſsio. & dicit,ꝙ ſi confirmator dicit ſe vidiſſe conceſsionem,non eſt opus eam produci, aliãs ſic. vt.l.2.C. de quadri.præſcriptio. ¶ Quod intellige prout Bal.loquitur.ſ.quãdo ipſe cõfirmator dicit ſe vidiſſe conceſſionẽ, & hoc ex ſuo ſigno vel ſigillo appa ret: nã aliud poſſet dici quando ſolus tabellio teſta retur confirmatorẽ vidiſſe conceſſionẽ.vt patet ex his,quæ dixi in.l.1.in.glo.ſuper parte,que ſe ſigue. ſupra,vbi vide. ¶ Et not.ꝙ aliud eſt cõfirmatio.vt notat Inno.in.c.cũ inter.de re iu.& Bal.vbi ſupra. in.ver.aliud eſt priuilegiũ. ¶ Vlterius quæro iuxta tex.hodie,vt vides,vnuſquiſq; poteſt facere maioratum de tertio & quinto bonorũ ſuorũ per.l.28. ſupra. forte miles ſine alia principis licẽtia fecit maioratũ de duabus partibus bonorũ ſuorum, vel vltra tertiã & quintam partẽ, quẽ princeps approbauit.nũquid per talẽ approbationen videatur in totum approbare maioratũ.Spe.in.ti. de inſtr.edi. §.nunc autẽ videndũ.ver.item pone.& ſequẽte.dicit nihil valere,quãdo non tenuit conceſsio. ☞ Sed clarius,ꝙ nõ valuit cõfirmatio vltra tertiã & quintam partẽ bonorum. ☞ Iſtud fuit ſingulare verbũ Ioan.and.in.c.dudum.in fine.de decimis.vbi dicit, ꝙ ſi in confirmatione facta per principem concurrent actus validi & inualidi, ꝙ tunc in dubio talis confirmatio refertur tantũ ad actũ validũ,& ſic potius confirmat validũ , quã inualidũ.quod dictum refert & ſeqtur ibi Anto. de Bu.dicẽs,ꝙ hoc dictũ de facili nõ inuenies alibi. ☞ Iſtud dictũ Ioã.an.allegat

legat etiã Bal.in.l.bonorum.1.co.C.qui admitti.vbi dicit,ꝙ quando factum ſuperioris poteſt interpretari ſecũdũ ius cõmune,nunquã præſumitur diſpẽſatum,neque inutile confirmatũ.Et illud dictũ Ioã. And.refert & ſequitur pro aureo Felinus in.c.qualiter & quando .el. 1. 12.co.ver.quarto limitat.đ accuſatio. vbi dicit,ꝙ pro hoc dicto facit quod voluit Bal.ĩ. c.1. §. item ſacramẽta. vltima co.de pace iura.fir.vbi dicit,ꝙ licet rex poſſit donare filio ſuo in poteſtate propter authoritatem regis.argu.l.pe.C. de donatio.inter vi.& vxo.tamẽ dicit,ꝙ ſi rex vult, ꝙ donatio valeat,debet exprimere ſe facere authoritate regia.& illud dictum refert & ſequitur idem

Nota. Felinus in.c.1.8.col.de cõſti.¶ Et tene menti illud dictum,quia eſt ſingulare,& videtur deſtruere quãplura iura,& doctrinas,in quibus dicitur, ꝙ quando inhabile concurrit cum habili, inhabile ſuſtinetur propter habile.de quo per Bal.in.l.ſi quis ex argentariis.§.1.ff.de edendo.& in .l. imperator. la. 1. quarta col.ff.de ſtatu.homi.¶ Pro quo etiam adduco ſingulare dictum Bar.in.l.priuilegia . parũ poſt principium.C.de ſacroſanct.eccleſi. vbi dicit,ꝙ cõfirmatio priuilegiorum nihil operatur in inualidis tenet Angelus in.l. fi.C.de tẽpo.appellat. & Bart. in.l.1.col.2.oppo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur. Bal.in.c.in præſentia.quinta col.de probatio.& in. l.1.C.de monopoli.& in.l.nec damnoſa.C. de preci.impera.¶ Prout dicimus in confirmatione feudorum,quam facit princeps,quia ſolummodo videtur confirmare iuſta & legitima feuda . text9 eſt notabilis in.c.1.in principio.per quos fiat inueſti. ¶ Regulariter verò confirmatio ſuperioris validat inualidum,quando non concurrit cum valido . vt patet in.l.adoptio non iure facta.ff.de adoptio . & in.l.tertia.C.de donatio.inter virum & vxo . & in. c.2.de tranſactio.& in.c.cum dilectus.de confir.vti. vel inuti.per glo.in.c.quis neſciat.11.di. de quo plenè per Oldra.conſilio.257.quarta col. & per Fran. de are.conſilio.8.incipi.confirmatio ſuperioris. & Hippo.de marſiliis ſingulari ſuo.196. ¶ Quod eſt verum,niſi fiat ex certa ſcientia. ſecundum Spe . in dicto.§.nunc autem videndum.& vide Bar.in.d.l. priuilegia.¶ Itẽ quia ſupra dixi in quæſtione principali ꝙ per generalem confirmationem non videtur princeps approbare quod illegitimè factum eſt niſi hoc facit ex certa ſcientia.adde quod dicit Bal. in.l.1.ſecunda col.C.ſi quis omiſſa cau.teſ.ſ.ꝙ licentia generalis non includit caſus fraudulentos.¶ Itẽ dicit idẽ Bal.in.l.1.C.de monopoli.in princi . ꝙ licentia ſtatuendi non intelligitur ꝙ poſſit ſtatui ius

Regula. iniquum. ¶ Item inquantum iſta.l.dicit, ꝙ per licentiam datam à principe ad faciendum maioratũ

Falli.1. non videtur approbari iam factus.¶ Fallit in papa, qui ſi concedit clerico licentiam teſtandi,videtur confirmare teſtamentum iam factum.tenet Bald.in l.certum.C.vnde cogna.10.colu.& ibi Pau. de Cas & in.l.militibus.C.de teſtamen.mili.¶ Item fallit, Falli.2.

ſi papa concedit alicui licentiam impetrandi duo beneficia curata,quia extenditur licentia etiam ad beneficia iã impetrata. ſecundum Paul.de Caſtro in. dicta lege . & militibus.

antes eſtouiere hecho. ¶ Saluo ſi enla tal licẽcia eſpreſamẽte ſe dixeſſe q̄ aprobaua el mayorazgo que eſtaua hecho.

¶ Ley.xliij.

Las licencias que

Summarium.

1 *Licentia principis faciendi maioratum,an expiret per mortẽ principis.*

2 *Licentia faciendi maioratum, an finiatur morte concedentis.*

3 *Prædeceſſor,an,& quando poteſt imponere legem ſucceſſori.*

4 *Princeps,an poteſt reuocare priuilegium conceſſum à prædeceſſore.*

5 *Priuilegium quanto tempore durat.*

1 LAs licencias.† Licẽtia principis,vt quis poſſit facere maioratum,non expirat morte concedẽtis,licet concedens decedat ante factum . hoc dicit.

¶ Poteſt tamen ex lege iſta notari id , quod dicitur in ſumma. Regula. Et loquendo in papa iſta fuit opinio Spe.in.ti.de loca.§.ſexto.ver.quid ſi dominus papa.vbi dicit.ꝙ gratia, vel licentia papæ non expirat per mortem papæ concedentis, etiam ante vſũ gratiæ,vel licentiæ. ¶ Quod eſt verum, quando li Limit.1. centia reperitur ſcripta,& ſigillata.vt tenet Geminia.& doctores in procemio ſexti libri. §. vniuerſi.

2 ¶ Nota tamen,ꝙ † licet non finitur morte conce Limi.2. dentis.finitur tamen morte eius,cui conceditur: qa eſt priuilegium perſonale,& extinguitur cum perſona,re integra.vt lege,quod perſonale.ff.ſoluto matrimonio.&.c.priuilegium.de regulis iu.libro. 6. l. 1.& ibi Bar.in.1.q.C.de priui.do.tenet Bal.in.l.2.ad finem.& ibi glo.Bar.C.de epiſcopis & cle. tex. in. l.cum patronus.& ibi Bar.de lega.2.¶ De hac quæſtione vide per Bal.in.l.1.2.col.ver.ideo.ff. de offi. eius cui man.eſt iuris.& omnino per do.Alex . in. l.excuſantur.§.non ſolum.ff.de excuſa.tuto. in apoſtillis.vbi dicunt,ꝙ quando is, cui priuilegium eſt conceſſum,moritur re integra ab inteſtato, ideſt ante inſtitutionem maioratus,expirat licentia.ſi tamẽ licentia fuit coſummata,vt quia fecit maioratũ ante mortẽ ſuam,non expirat licentia.¶ Poteſt etiam ex.l.iſta notari,ꝙ principi pertinet concedere licẽtiam faciendi maioratum.& non immeritò,quia vt dicit Bal.in.c.1.quis dicatur dux marchio.vſi. feudo.per illum textum.in princi. omnes dignitates à principe procedunt tanquam à fonte, vnde in eo ſunt omnes dignitates. Et ſicut dicitur de papa . ꝙ tanquã pater patrum cum omni prælato in iuriſdictione &

tione & poteſtate cōcurrit, vt notatur in.c.ſi eo tempore.de elect.lib.6.per Ioan.mona. ita in principe ſunt omnes theſauri dignitatum reconditi. nam ꝙ pluris eſt, vtiq; tanti eſt. ¶ Ideo dicit lex, ꝙ ſi debet appellari ad præſidē, & appellatur ad principem, videtur ad præſidem appellatum, nā & ipſe princeps, cuiuſcunq; prouinciæ præſes eſt. vt.l.1.§.2.ff.de app. ¶ Quod procedit, niſi aliud ſit ab eodem principe ſtatutum, quia tūc non poſset appellari, niſi ad illum iudicem, quem princeps ſtatuit, vt habetur in.l.6.tit.delas appellaciones.in ordinamen.

nos auemos dado o dieremos daq adelā te olos reies q̄ dſpues dnos ᵐ viiere pa ha zer mayorazgo no eſpirēⁿ por muerte dl

Oppo. m ¶ Deſpues de nos. Opp. contra iſtam partem,
3 quia videtur ſuperflua. nā iure cauetur, ꝙ † prędeceſſor nō poteſt imponere legē ſucceſſori. neq; ſucceſſor tenetur ſtare pro geſtis prædeceſſoris in regno. notatur in.l.titiꝰ.ff.de obſequiis patro.præſta. tenet Bal.in.l.q ſe patris.antepe. col.ver. hoc ſcias. C.de legi.hę. ¶ Et ex hoc principes noſtri catholici Ferdinādus.& Eliſabeth caſſauerūt geſta Henrici regis. vt habetur.in.l.4.tit.delas. dona. & mercedes.in ordina. ¶ Itē verū eſt prædeceſſorē non poſſe legē imponere ſucceſſori. & ſucceſſor in regno poſſet ſtatuere, vt licentia alicui conceſſa faciendi maioratum, expiret morte concedentis. quia priuilegium principis eſt condere leges, & eas corrigere, & interpretari. vt.l.2.in principio.ti.1.2.partita. tenet Innocen.in.c. quæ in eccleſiarum. de conſtitutio. Pau.de Ca. conſi.105. ¶ Item poteſt † reuoca-
4 re priuilegium ſui anteceſſoris, & ſuum alteri conceſſum, quāuis ex eo ſit ius queſitū. vt p Bal.in.d.l. q ſe patris.10.col. ver. hoc ſcias. C. vnde libe.&.d.
Sol. l.4.ti.delas dona. y mercedes.in ordina. ¶ Solutio. verum eſt, ꝙ ſucceſſor in regno nō tenetur ſtare pro geſtis prędeceſſoris ex cauſa quia aliàs teneatur ſtare. vt habetur in Spe.de inſtr.edi.§.nunc autem.ver.quid ſi.imperator.tenet Ioā.faber.in.§. ſed naturalia quidem iura.2.col. verſi.ſed an priuilegium. patet etiam. de iu.na.ex.d.l.4. ¶ Et iſta cauſa deberet probari, vt notatur per Innocen. Hoſti.&
Regula. alios in.c.nouit.de iudi. ¶ Et eſt iuſta cauſa reuocādi geſta prędeceſſoris, ſi prędeceſſor fecit immenſas donationes in enormē lęſionē regni, quia tunc, vt dixi, ſucceſſor in regno nō tenetur ſtare pro geſtis prædeceſſoris. vt per Bal in additio.ad Spe.de inſtru.editio.9.col.ver.quid ſi rex. & in.d.§. nunc autem.fi.col.& in.d.ver.quid ſi imperator.& Pau. de Ca.conſi.ſeptuageſsimoſexto. qđ incipit. Quia fruſtra. vbi dicit ipſemet ꝙ donans tenetur reuocare. De quo ſunt hodie iura.in.d.l.4.&.l.3.et.11.ti.de
Fallit. las donaciones.in ordina. ¶ Qđ eſt verū, niſi prætextu donationis vel conceſsionis concedens aliquid ſit lucratus à ſuſcipiente, quòd habeat perpetuam commenſurationē cum re conceſſa, nam tunc non poterit reuocare, quia committeret dolum. vt.l.ſi cum mihi.ff.de dolo.tenet.Bal. in.d.l. qui ſe patris.penul.col.in prīcipio. & bene apparet ex.d.l.
4. ¶ Vel aliter & erit optima ſolutio. quòd ſucceſſor in regno ad libitum poteſt reuocare licentiam, priuilegium, gratiam, donationem, & reſcriptum alicui gratis cōceſſum: quia iſta magis æquiparantur voluntati, quàm contractui. ſecundum Bald.in.l.2.§.ſed & ſi quis.5.col.C. communia dele.notatur in capitulo. quia cunctis. de conceſsio.pręben.libro ſexto.tenet Pau.de Ca. conſilio.159.16.col.glo.in.c.cum ex eo.de elect.lib. 6. ¶ Secus in contractibus, quia princeps & eius ſucceſſor tenentur ad obſeruantiam, ſaltem naturaliter. vt tenent Cinus. & doct.in.l.digna vox.C.de legi. Ioannes an. & Abb. & communiter ſcribentes in.c.primo.de probatio.facit.l.cæſa.ff. de publica. ¶ Obligatio verò eſt de iure natuaali, cui etiā princeps ſubiicitur: cùm non poſsit tollere ea, quę ſunt de iure naturali, vel diuino. vt notat Innocentius in.c. quæ in eccleſiarum. de conſtitu. notatur in.c.paſtoralis de re.iudi. ¶ Et ex hoc, vt ſupra dixi, obligatur princeps ad obſeruantiam donationis, quando princeps aliquid fuit lucratus. &c. Alia. So.

¶ An autem, & quādo ſucceſſor obligetur ex contractu inito cum prædeceſſore, vide Abbatem.& Andreā Siculū.in.c.2.de precario.eundem Abbatem in.c.innotuit.1.col.ver.item nota.de electio.& in.c.venientes.de reſcriptis.

5 n ¶ No eſpiren. ſcilicet, † re integra. vt.l.vigeſimaquarta.titulo. delos alcaldes. in ordina. vbi bonus textus de hoc.

Adde Aduertendum tamen eſt, quòd multi tenent contrarium, ſed iſtud eſt indiſtinctè verū. ¶ Nam dicit Cinus in.l.priuilegia. C. de ſacroſanct. eccleſi. & Baldus in cōſilio.96. in tertio volumine. Si rex dedit priuilegium inſtituendi maioratum, vel legitimādi ſpurios in regno, mortuo rege, priuilegium non videtur expirare. Ideo defectus confirmationis noui regis non inficit priuilegium, licet ſit conſilium quod confirmetur.

¶ Alij, quorum opinio videtur per iſtam legem ceſſare, loquentes ſuper dicta licentia legitimandi, dicunt, quòd licentia legitimandi conceſſa ab Imperatore, etiam confirmata per regem, ſit expirata per mortem regis. vt per glo. in.c.pe.de cleri. non reſi. quæ dicit. ꝙ indulgentia non extenditur poſt mortem illius, qui cōceſsit. & pro hoc facit.l. fi.ff.de pœnis.& inſti.de ꝑpetuis & tēpora.actio. ¶ Vnde ſicut ſententia, quę habet tractum ſucceſſiuum, ſi eſt lata ſine cauſę cognitione nō durat extra tēpus proferentis eā, & non operatur effectum ſuum in tēpus ſucceſſoris. vt dicit glo.& do. Ab-

bas.

bas.in.c.a nobis.el.2.de ſen.ex.ita videbatur dicendum in iſta licentia data per regem.& illã glo.in.d.c.pe.ſeqnitur Petrus de ancha.& Car.Flo.ibi licet referat tenere contrarium.¶ Ioan.And.ibi aliter dicit,ꝙ licentia ſi data eſt,cauſa non cognita,expirat, per mortem concedẽtis eã.ſentit enim,ꝙ ſi daturcũ cauſæ cognitione, non expirat. ¶ Et ſic poſſetintelligi,vt euitaretur correctio tantorũ doctorũ & gloſſarum.¶ Do.Gaſpar de Calde.ſimpliciter ſequitur illam glo.& dicit,ꝙ indulgẽtia extinguitur per mortem & eadem ratione diſpenſatio. poſtea dicit, ꝙ ſi indulgentia fuitcũ cauſæ cognitione cõceſſa,valet etiam infrà tempus ſucceſſoris. Et dicit Ioan.de imo.in.d.c.pe.ꝙ iſta eſt cõmunis opinio. Et hoc firmant dom.de Rota in deciſio. antiquis. 9.charta.incipiente.Camerarius papæ.&c. Quare videbatur dicendum eſſe,ꝙ ſi illa cóceſſio & confirmatio facta per regẽ fuiſſet facta in forma cõmuni,& ſine cauſæ cognitione,de qua in.c.1.de cõfirmati.vel inuti.non valeret.vt notatur etiã in.c.inter dilectos.de fide inſtr.ſed extinguitur per mortem regis.¶ Et ſi diceretur,ꝙ iſta confirmatio regis non poteſt dici licentia ſed priuilegium,per ea quę notantur in.l.& quia.ff.de iuriſditio.omnium iudi. ¶ Ad hoc quidam reſpondent, ꝙ priuilegium regis non eſt aliud in effectu,niſi ꝙ dat licentiam, vt poſſet quis legitimare ſpurios, quos legitimare nõ poterat ſine licentia regis.vt dicit Car. Flo.in cle.fi.in verbo.quinto quæro.de elec. dicit tamen, ꝙ mortuo concedente licentiam,nõ expirat licentia. Et idem firmat do.Abb. in.d.c.pe.allegans Inno. in.d.c.poſt tranſlationem.in fine.de offi.lega. vbi vult,ꝙ indulgentia,vel licentia,ſemel conceſſa, nõ expirat per mortem concedentis.ſecus in pœnalibus per.d l.fi.ff.de pœnis. ¶ Ideo res iſta inter doctores ſupradictos efficitur dubia. ¶ Nã ſũt aliqni dicentes,ꝙ ſi licentia fuit conceſſa ex cauſa voluntaria,& non neceſſaria,re integra, non durat poſt mortem concedentis licentiã.l inter cauſas.in princi.ff.manda.¶ Si enim licentia concedatur ex cauſa neceſſaria, tunc durat poſt mortem concedentis licentiam.vt habetur in.l.fundi.ff.de acqui.poſſe. notat bal.in.l.1.C.de poſtulan. ¶ Et dicit do.Anto.do.Alexander doctor Neapolitanus,ꝙ confirmatio,de qua ſupra,importat conceſſionem voluntariæ iuriſditionis,vt legitimare ſpurios,& per conſequens re integra finitur morte delegantis. vt in d.l.& quia.ff.de iuriſditio.omnium iudi.c.gratum &.c.relatum.&.c.licet.de officio dele.vbi mandantis re integra expirat mandatum ſtatim morte mandantis.¶ Do.Matthæus de afflictis in deciſio.neapoli.128.nu.6.&.7.dicebat,ꝙ ſi priuilegium erat inſertum in confirmatione,ꝙ talis confirmatio di-

rey que las dio aunque aquellos a quien ſe dieron no ayá vſado de ellas en vida del rey que las cõcedidio.

¶ Ley.xliiij.

EL que hiziere al-

citur facta ex certa ſcientia,& dicitur facta cum cauſæ cognitione.vt volunt doct.in.c.1.de tranſac.& in dicto.c.1.de cõfir.vti.vel inuti.& ibi perdo.Abbatem habetur in Spe.de inſtru.edi.§.nunc autẽ.ver: item opponitur contra confirmationẽ. ¶ Ex quo ſequitur,ꝙ ſi cõfirmatio eſt facta ex certa ſcientia,& cum cauſæ cognitione,tranſit in tẽpus ſucceſſoris. vt dicit Ioã.de Imol.in dict.c.pe. ¶ Et donec ſucceſſor in regno non reuocauerit licentiam datam per regem,durat licentia & confirmatio. vt dicit Alberi.de Roſa.in.lege.digna vox.C.de legi. ¶ Et quando fieret talis reuocatio, non operatur in præiudicium eorum,quæ facta ſunt. ¶ Item dicebat dominus Carolus de rogeriis.vt refert domi.Matthæ.de Afflic.vbi ſupra, loquendo in mandato legitimandi,ꝙ licet expiret per mortem mandãtis re integra.per cle.fi.de procurat.tamen fallit, niſi actus veniat gerendus poſt mortem defuncti mãdãtis.vt dicit tex.in.c.ſi tibi.de teſtamen.vt eſt etiã videre in executore teſtamenti.vt in.c.Ioan.de teſtamen.notatur in dic.c.licet.&.d.c.relatũ.per dominum Abb probat tex.in.l.ſi procuratorẽ.§.idẽ Marcellus.ff.manda.melius.in.l.31.cum ſequentibus.§.ſupra. ¶ Sed in hoc domi.Matthæus de Afflict.vbi ſupra dicit,& in hoc concludit,ꝙ actus legitimationis poterat fieri tã ante mortem regis,quã poſt:licet ſecundum iura allegata per dominũ Carolum morte mandantis finitur mandatum.vt.§.recte.in ſti.mãda.&.d.l.inter cauſas.&.l.ſi quis.§.morte.ff.manda.ſed confirmatio non dicitur mandatũ, ſed potius licẽtia, quæ operabitur effectum ſuum, donec ſit reuocata.Et bene apparet ex diuerſitate vocabulorum.nam aliud eſt mãdatum, aliud eſt licentia.item aliud eſt mandare, aliud eſt rogare.licet rogare & mandare paria ſint.l.1.§.fi.ff.manda.ſecundum Bar.in.l.ſi negotiũ.C.de nego.geſtis.¶ Itẽ mandatum dicitur contractus, licet ſit bonæ fidei. vt dicit Bal.in.l.falſus.ſecũda col.C.de furtis.ſed licentia non inuenitur ꝙ ſit contractus,eſt tamẽ quædam permiſſio alicui data ad aliquid faciendum, quæ reliquitur voluntati illius,cui conceditur. Et iſta non numeratur inter caſus permiſſos,nec inter prohibitos.vt dicit Ioan.And.in.c.ſicut.de verbo.ſignifi.in ſexto.Bal.in.l.1.C.de epiſcopis & cle. ¶ Propterea bene apparet,ꝙ aliud eſt licentia, & aliud mandatum.differũt enim regulariter.¶ Qualitercunq; enim ſit,principalis ſchola iuris canonici & ciuilis laborat ſuper iſto articulo. an mandatũ vel licentia data faciendi maioratum expiret morte concedentis re integra. Et iſta lex miro modo & ſub breuibus delet contentionem tantorum doctorum.dicit enim,ꝙ non expirat morte concedentis etiam re integra,quæ deciſio eſt menti tenenda,ma

ximè

ximè quia ſepe contingit. ¶ Quanto tempore duret priuilegium, vide per Bar.in.l.beneficium. vltima co.ver.quanto tempore.ff.de conſti.princi.vbi diſtinguit.vide etiam in authen. conſtitutio. quæ de digni.§.illud.collatio.6.vbi dicitur, ꝙ beneficiũ principis ſimpliciter cõceſſum intelligitur conceſſum perpetuò. & ita pulchrè dixit Bal.in.d.l. beneficiũ. ff.de conſtitu.princi. refert & ſequitur An. Siculus. in.c.cum dilecti. de donatio. per quod dictum dicit ſe aliàs cõſuluiſſe Romę ꝙ beneficia, quæ de ſe ſunt materialia, ſi conferuntur à papa, intelliguntur conferri perpetuò. quod eſt mirabile, & mẽti tenendum.

gun mayorazgo aũ que ſea con autoridad° nueſtra, o delos reyes que de nos vinierẽ, ora por via d cõtrato, ora en qual quier vltima volun-

Summarium.

1 *Maioratus an, & quando, & per quem poſſ reuocari.*
2 *Authoritas quid ſit.*
3 *Authoritas an faciat ceſſare præſumptionem metus.*
4 *Decretum iudicis in contractu, an faciat ceſſare deceptionem vltra dimidiam iuſti pretij. Et an excludat exceptionem de metu vel dolo.*
5 *Decretum iudicis, an impediat reſtitutionem in integrum.*
6 *Occultè an dicatur fieri, quod fit ſine iudicis authoritate, quando decretum eſt neceſſarium.*
7 *Clam an dicitur fieri, quod non fit coram iudice.*
8 *Clam an dicitur fieri, quod non poteſt deuenire in notitiam aduerſarij.*
9 *Decretum iudicis an ſit vtile interuenire vbi actus tenet.*
10 *Authoritas q̃ requiritur in cõtractu, an requirat in diſtractu.*
11 *Poſſeſſio per quos actus tradatur.*
12 *Poſſeſſio totius rei an acquiratur, ſi in angulo rei quis ingrediatur.*
13 *Poſſeſſio iuriſditionis qualiter acquiratur.*
14 *Poſſidere an dicitur, qui plures ad poſſeſſionem acceſſit.*
15 *Poſſidere an dicitur percipiẽs fructus alio poſſidente.*
16 *Poſſeſſio tradita in vna re hæreditatis, an acquiratur in omnibus rebus ipſius.*

1 EL que hiziere. Faciens † maioratũ in cõtractu, vel vltima voluntate, poterit illũ reuocare, licet cũ authoritate principis fecerit. ꝑterquã ſi tradidiſſet poſſeſsionẽ rerũ maioratus, vel inſtrumenta, corã tabellione. vel niſi hoc feciſſet ex cauſa onceroſa. ſ. propter matrimoniũ, vel conſimilem cauſam, quia tunc reuocare nõ poterit, niſi in cõſtitutione eſſet clauſula, ꝙ poſſet. hoc dicit. ¶ Diuiditur iſta.l. in quinq; partes. In prima ponitur regula. In ſecũda tertia & quarta ponuntur tres caſus fallentię. In quinta eæ fallentiæ vno caſu limitantur. & reſtringũtur. Secunda ibi. ſalno. Tertia ibi, o le ouiere entregado. Quarta, o ſi el dicho contrato. Quinta ibi, ſaluo ſi enel poder. ¶ Cõcordat cũ iſta lege loquẽdo in melioratiõe.l.17.ſupra.& l.10.in.§.1.tit. delas donaciones.fo.le. ¶ Talis verò cõſtitutio maioratꝰ eſt quędã donatio facta à patre filio ex mera liberalitate, habens vim relicti, & cõfirmatur traditione rei, vel morte. vt. l. filiæ cuius. C.fami.her. ſecundũ Bal.in authẽ. ex teſtamento. 2. col. C. de colla. & in.l.1.10.co.C.de inoffi.donatio.& in. l. ſi totas. C.eodem.ti.facit.l. omniũ & ibi Bal.4.no. C.de teſtamẽ.& lege. 27.ſupra.

tad, deſpues d hecho pueda lo reuocar ᵖ a ſu volũtad. ¶ Saluo ſi el q̃ lo fiziere por cõtrato entre viuos ouiere entregado la poſſeſsiõ ᑫ dela coſa,

2 o ¶ Con auctoridad. Not. ꝙ † hæc authoritas eſt ſupplementũ defectꝰ, quę d bet præſtari ſpontè. vt. l.1 in fine.ff.de autho.tu.& facit ceſſare omnẽ præſumptionem fraudis & doli.glo. & Bar. in.l.1. de
3 prædiis curialium.li.10. ¶ Item † facit ceſſare præſumptionẽ metꝰ.l.tranſactionẽ.& ibi Bal.& docto. C.d trãſa.vbi omnino.vide Iaſ.& in.l.pacta nouiſſima.3.not.C.de pactis.cum ſimilibus.
4 Adde. Idẽ dicẽdũ eſt ĩ dcreto † q̃ operatur, ne q̃s poſſit cõqueri d receptione vltra dimidiã iuſti ꝑtij, nec d metu, vel dolo. qd bñ ꝓbat ex.l.5.ti.7.libr.5.ordina. ¶ Idem ſi fiat in ꝑſentia amicorũ, vel cõſanguineorũ. vt per Bar.ĩ.d.l.1.d ꝑdiis curialiũ.li.10. ¶ Propterea glo.
5 & Bar.in.l.ſi q̃dẽ. C.d ꝑdiis minorũ. dicũt, ꝙ † decretũ iudicis ĩpedit reſtitutionẽ. ¶ Qd tamẽ fallit ſingulariter, niſi in dcreto eſſet taxata ęſtimatio rei vẽditę.gl.eſt notabilis.vbi ꝑ Bar.in.l.ait ꝑtor.§ ꝑmittitur.ff.d mino. ¶ Sed ꝙ admittatur ꝓbatio in cõtrariũ, tenet Inno. & moderni in.l.ſi q̃s cũ aliter.ff.de verbo.obli.iuxta materiã.l.ſiue poſſidetis. C.d ꝓbatio. Et dixit Bar.in.l.1.C.de ꝑſcriptio.30.annorũ. ꝙ nõ ſeq̃tur. res fuit ſubaſtata, ergo iuſto ꝑtio fuit vẽ-
6 dita. licet ibi Bal. aliter loq̃tur. ¶ Veritas eſt, ꝙ † licet ꝑſumatur ceſſare ꝑſumptio doli, & fraudis, vel deceptionis vbi interuenit authoritas vel decretũ iudicis, admittitur tamẽ probatio in cõtrariũ, per multa iura & fundamenta, quæ adducit do. And. Sicu.in.c.cum dilecti.1.co. cũ tribus ſequentibus.
7 de emp.& ven.& illud tene. Et not. ꝙ † occultè dicitur aliquid fieri, q̃n aliq̃d fit ſine decreto, quãdo decretum eſt neceſſariũ. ita Bal.in.d.l.1. de prædiis curialiũ.libro.10.& ibi in additio.ad Bar.quibꝰ adde glo.in.c. fi.de clãdeſti. deſpon. notatur per Bar. in.l.non intelligitur.§.tacita.ff.de iure fiſci.& in. l. pupillus.§.fi.ff.de authorita.tutorum. ¶ Item dici-
8 tur fieri clã † quod non poteſt deuenire in notitiã aduerſarij. vt in.d.§.tacita. Et adde Bar.in.l.2.de his qui ex publicis rationibus.lib.10.vbi etiam dicitur, ꝙ illud dicitur clã fieri, quod fit ſine iudice, quãdo ciꝰ præſentia requiritur. tenet Bal.in.l.cũ fratrẽ

C.de his

C.de his quibus vt indig.& in.l.ea quidem.ſ. col. in.ver.decima regula eſt.C.de accuſa dixi in.l.55. ſuper parte,licencia, infra. ¶ Et nota ad ſupradi-
9 cta vnum ſacramenti tenendum,q̄ † licet conſenſus partium ſufficiat ad validationem contractus; poſſunt partes petere à iudice.vt confirmet contractū ab eis factū & ad hoc faciendum iudex tenetur.tex.eſt ſingularis in l.ſi quos de decurio.lib.10.vbi dicit Bar.ſe nunquam vidiſſe niſi modo. Et eſt vtile ſecundum eū in omnibus caſibus, in quibus quis dubitat. An alius poſſit petere contractū infringi quod poteſt pars petere confirmari. Videt q̄ ſic ex iure ſuo: ſed quia quo ad ipſos contrahentes vtile eſt conſilium,de quo ſupra,ſæpe & ſæpiuſcō ſului ſic fieri. ¶ Vbi autem celebratur cōtractus inter maritum & vxorem cū alio tertio,quia maior ſolennitas requiritur, vide quod plenè dixi in.l. 61.infra in glo. ſuper parte.ſi ſe prouare.& in parte, en prouecho della.

o coſas[s] contenidas enel dicho mayorazgo ala pſona ē quiē lo hiziere o a quien ſu poder ouiere. O le ouiere entregado la eſcriptura[t] dello ante eſcriuano[v]. O ſi el dicho contracto đ mayorazgo ſe ouieſe fecho por cauſa oneroſa[x] con otro tercero[y].anſi como por via de caſamiento[z] o por otra cauſa ſemejante: que en eſtos caſos mandamos q̄ no ſe pueda reuocar. Saluo ſi eñl poder dela licencia

p ¶ Reuocar.contra hoc facit.l.fi.& ibi Bal. C.p
10 ſocio.vbi dicit,q̄ † authoritas quæ interuenit in cōtractu requiritur in diſtractu ¶ Sed vtrū mera donatio poſſit reuocari.vide in.l.cum ancilla.C.de cōdi.ob cau.& in.l.3.ff.eo.

Adde. Quòd poterit maioratum reuocare, quando factus eſt ab eo. vt loquitur tex.in additione.in.l.17. in princi.ſupra.dixi.in.l.40.ī gl.ſup parte,por ſu orden,ſupra. ſi tamen maioratus eſt factus ab antiquo, reuocari non poterit per patrem.& Oldra.conſi.89. incipi. eleganter circa negotium.vbi dicit,q̄ primogenit⁹ non poteſt per patrem priuari regno. & ſi dicas q̄ pater poteſt diuidere regnum.vt per Bal. in authē. hoc amplius.1.co.ver.quæro an filij.C.fideico. intellige de conſenſu filiorum,& non aliter. vt dicit Bal.in.c.1.§.item ſacramenta pe.co.in ti. de pace iuramento fir.ver.ſed hic vertuntur duo.3.co. verſ. quæro vtrum pater.de prohi.feu.alie.per Feder.

11 q ¶ La poſſeſſion.Scilicet † per traditionem clauium.vt.l.clauibus.& ibi Bar.ff.de cōtrahen.emp. &.l.7.ti.30.tertia partita.vel per alium actum corporalem.vt.l.1.in principio.ff. de acqui. poſſe. vel per alios actus.vt dixi in l.17.ſupra. tunc enim tradita poſſeſſione acquiritur dominium.l.licet.C.de acqui.poſſe.&.l.poſsideri.&.l.quemadmodū.&.l.cum hæredes.ff.eodem.&.l. in traditionibus.ff. de pactis.

que el rey le dio eſtu-
12 uieſſe clauſula para que deſpues de hecho lo pudieſſe reuocar,o que al tiempo que lo hizo el que lo inſtituyo reſeruaſſe enla miſma ſcriptura que hizo el dicho mayorazgo el poder para lo reuocar: que en eſtos caſos mandamos que deſpues de hecho lo pueda reuocar.

¶ Ley. xlv.

MAndamos que las coſas q̄ ſon đ mayorazgo agora

r ¶ Dela coſa. Et no. q̄ † poſſeſsio totius rei acquiritur,ſi in angulo, vel in parte rei ingrediatur. vt ī Spe. de primo.& ſecun.decre.§.et in.l. tertia. in princ.ff.de acqui. poſſe.tenet Pau. de Caſt. conſili.177. aliàs.181. quod incipit. In cauſa mota.

Adde. Alexā. in quinta parte. conſilio.80.6.col.ver. nec obſtat.dicit,q̄ qñ conſtat vnum terrenum eſſe vnū continens,& non diuiſum, ſequitur neceſſariò,q̄ per apprehenſionem poſſeſſionis in vna parte,intelligitur acquiſita poſſeſsio toti⁹. ad qđ allegat textum in.d.l.tertia.ff. de acq. poſſe.& in.l.1. §. cum vrbe.ff.de offi.præfec. vrbis. Quod eſt verum, vt ibi,niſi reſiduū fundi ſit ab alio occupatum. ¶ Item nota in materia,q̄ poſſeſſio domus hęreditarię per hæredem apprehenſa ſufficit pro omnibus rebus hæreditariis domi exiſtentibus.tenet Bald. in.l.de his.1.q.C.de furtis. & ſuper hoc vide que dixi in.l. 17.ſupra.& quæ dicit Bar.in.d.l.3.in principio.vltima co.ver quæro aliquis emit.ff.de acqui. poſſe. vbi concludit,q̄ ſi aliquis vendidit caſtrum.i.locū, in quo eſt ædificatum cum illis ædificiis,q̄ accipiēdo poſſeſſionem vnius partis,dicitur accepiſſe poſ-
13 ſeſsionem totius. ¶ An † autem dicatur adipiſci poſſeſsionem iuriſditionis. dicit q̄ ſi emitur ab eo, qui eſt in poſſeſsione iuriſditionis, tunc agendo vnum actum iuriſditionis illo volente acquiritur poſſeſsio totius.quod eſt notandum.

¶ Item ſi poſſint cuſtodes ad cuſtodiendum territorium.tenēt doct.& Alex.in lege.1. ff.de acquirē.
14 poſſe. ¶ Item † ſi pluries fuit viſus accedere ad dictum territorium.ita Bal.in.l.iudicia.C.de rei ven-
15 di.Alex.in primo volu.cōſilio.133.4.co. ¶ Si † tamen alio poſſidēte quis per cepit fructus, talis perceptio dicitur clandeſtina,& per ea non probatur poſſeſsio,

poſſeſsio,ex quo alter per prius fuit in poſſeſsiõe. textus eſt,& ibi doctores in.l.quanuis.§.ſi conductor.ff.de acqui.poſſe.& in.l.pomponius.ff.quib⁹ mo.vſufru.amitta.dixi in.l.17.ſuper parte,la poſſeſſion.ſupra.

16 s ❡ O coſas Nunquid † mittendus in poſſeſsionem plurium rerum ſufficiat mitti in poſſeſsionẽ vnius rei pro ea re,& aliarũ nomine: vel an debeat mitti neceſſariò in poſſeſsionem vniuſcuiuſq;. vide per Dinũ in regula.1.de regu.iu.li.6.& in Spe. de primo.&.2.decre.§.iam de effectu.in princi.tenent doct.in.l.licet.C.de acqui.poſſe. Abb.& alij in.c.cum aliquibus.de re iudi.

t ❡ La eſcriptura.concordat.l.17.ſupra.&.l.1.C. de donatio.&.l.ſeruum filij.§.eũ qui chirographũ. de lega.1.&.l.10.titulo delas donaciones.fo.legum. &.l.8.ti.30.tertia partita.

v ❡ Ante eſcriuano.& eſt ratio, quia cùm iſta ſit donatio,requirit ſcripturam.per.l.ſancimus.&.l.ſi quis argentum.C.de donatio:cum ſimi.

x ❡ Oneroſa. Quando donatio dicatur facta ob cauſam lucratiuam.dixi in.l.17.ſupra.

y ❡ Cõ otro tercero.vide in.l.ſi te in vacuã.C.de donat.inter virũ & vxorẽ & in.l.cũ hic ſtatus.ff.eodem.& in.l.3.& lege.ſi conſtante. C. eodem titulo.

z ❡ De caſamiento.vt.l.17.ſupra.

Hæc eſt gl.noua. Al tiempo que lo hizo. Ex quibus verbis bene colligitur,ꝙ ille,qui conſtituit maioratum pótillũ reuocare.& econtra colligitur,ꝙ is, qui non conſtituit maioratũ,illum reuocare non poterit etiam ꝑ ingratitudinis cauſã.quod etiam colligitur ex princi.iſtius legis.dum dicit, El que hiziere algun mayorazgo.& in fine dum dicit,lo pueda reuocar.quaſi dicat à contrario ſenſu,ꝙ ſi ab antiquo maioratus eſt conſtitutus per poſsidentem maioratum reuocari non poteſt.patet etiam ex.l.27.in principio.ſupra.ibi dum dicit,o por el tiempo que el teſtador declarare. &c.dixi in.l.40.in glo.ſuper parte. por ſu orden.in.ver.ex quo vnum ſupra.

Summarium.

1 *Poſsidens ciuiliter & naturaliter, an poſsit ingredi poſſeſsionem,& expellere detentorem.*
2 *Poſſeſsiõe eiectus,an,& quãdo poteſt agere interdicto.vnde vi:*
3 *Poſſeſsio rei donatæ,an tranſeat in eccleſia ſine apprehenſione.*
4 *Poſſeſsio bonorum ingreßi monaſterium,an tranſeat in monaſterium ſine apprehenſione.*
5 *Poſſeſsio quibus caſibus tranſeat ſine apprehenſione in ſecundũ donatarium ex legis diſpoſitione.*
6 *Poſſeſsio vera, an continuetur in hæredem ſine apprehenſione rerum hæreditariarum.*
7 *Villa quæ dicatur.*
8 *Ciuitas quæ dicatur.*
9 *Caſtrum & villa,quæ non eſt muris circundata,læſa, an reſtituatur in integrum.*
10 *Ciuitas,an poſsit in integrum reſtitui.*
11 *Ciuitate damnata,an videatur caſtrum damnatum.*
12 *Poſſeſsio vera an cõtinuetur in hæredem,an poſſeſsionis effectus:*
13 *Poſſeſsio quando continuatur de patre in filium.*
14 *Poſſeſsio an poteſt transferri ſine actu corporeo vel ficto.*
15 *Rex ſine cauſa iuſta an diſpenſet contra ius gentium.*
16 *Poſſeſsio an transferatur per clauſulam, volumus habere vim veræ realis & corporalis poſſeſsionis.*
17 *Poſſeſsio continuata in filium vigore ſtatuti, an parit interdictum recuperandæ,an tantùm adipiſcendæ.*
18 *Reges Hiſpaniæ,an habeant iura imperij. Et an regis contractus habeat vim legis.*
19 *Poſſeſsio an tranſeat de arrogato in arrogantem ſine apprehenſione.*
20 *Poſſeſsio vera an trãſferatur per inueſtituram regiam.*
21 *Interdictum adipiſcendæ,an habeat naturam recuperandæ.*
22 *Poſſeſsio,an trãſferatur per iſta verba, aſsignamus tibi tale caſtrum cum plenitudine poteſtatis.*
23 *Poſſeſsio quotuplex ſit.*
24 *Poſſeſsio maioratus ciuilis & naturalis,an tranſeat.in ſequentem in gradu ſine apprehenſione.*
25 *Poſſeſsio quid ſit.*
26 *Poſſeſsio quando ſimpliciter profertur, de qua poſſeſsione intelligatur.*
27 *Poſſeſsio ſi proferatur a teſtibus,de qua poſſeſsione intelligatur.*
28 *Poſſeſsio confirmata per principem, an intelligatur de iuſta.*
29 *Poſsidens ciuiliter,an,& quando faciat fructus ſuos.*
30 *Poſſeſsionẽ ciuilẽ an dicatur quis habere, quãdo ei nõ correſpondet dominium,vel quaſi,vel quando res à nullo poſsidetur.*
31 *Poſſeſsio ficta,an tribuit interdictum recuperandæ.*
32 *Interdictum recuperandæ, et vti poſsidetis, an competit primogenito contra occupantes res maioratus ante aditum ad maioratum.*
33 *Dominiũ rei legatæ,an tranſeat in legatariũ ſine traditione.*
34 *Donatio rei alienæ,an ſit propriè donatio.*
35 *Reiuendicatio an competat in caſu, quo tranſit dominium ſine traditione.*
36 *Dominiũ an tranſeat in eccleſiã ex ſola promiſsione donandi.*
37 *Promiſsio de vendendo,an ſit venditio.*
38 *Bona,quæ ſubiacent reſtitutioni,an veniant in generali obligatione.*
39 *Bona data ſub conditione,an veniant in donatione vel confiſcatione bonorum.*
40 *Primogenitus an poteſt intrare bona maioratus, ſi teſtator prohibuit intrare donec dotem ſoluerit.*
41 *Loca & iura regni,an ſint regis.*

MAndamos. Iſta.l.eſt notãda.& continet caſũ ſingularem.& hoc dicit. Poſſeſsio naturalis & ciuilis rerũ maioratus per mortẽ poſsidentis ſine apprehenſione tranſit in ſequẽtem in gradu, licet alius apprehendit poſſeſsionem viuo poſsidẽte eo inuito,aut volẽte. Diuiditur ĩ tres ꝑtes. In prima ponitur regula. In ſecũda & tertia ponũtur duę extẽſiões ad regulã. Secũda ibi.aũq̃. Tertia ibi. o el muerto ❡ Eſt tñ notãdũ ex.l.iſta id qđ diximꝰ in ſũma.ſ.ꝙ poſſeſsio naturalis & ciuilis ꝑ mortẽ poſſidentis tranſit in ſequentẽ in gradu ſine apprehẽ-

X ſione,etiã

ſione, etiā ſi p aliū ſit poſſeſsio occupata. Aduerte,
qa iſta fuit opi. Pau. de ca. in. l. ſi ſorori. ver. ſed pōe.
C. de iure deli. vbi dicit. pone ꝙ ſtatutū dicit, ꝙ poſ
ſeſsio, quæ erat penes defunctū continuetur in per
ſonam hæredis, an poſsit hoc fieri per ſtatutum. &
primo arguit ꝙ non: quia iſtud conſiſtit in facto, &
ſtatutum non poteſt facere, ꝙ factū, quod verè non
interuenit, videatur interueniſſe. argu. tex. in. l. nec
vtilem. cū. l. pręce. ff. ex qui. cau. ma. ſed cōtrarium
tenet, quia poſſeſsio eſt ius, & poteſt facere lex, vel
ſtatutum, ꝙ iſtud ius acquiratur ſine facto corpora
li. dummō hoc expreſſe velit. aliàs ſtatutum eſt, ꝙ
requiratur corporalis actus. vt. l. 3. in prin. ff. de ac-
qui. poſſe. notatur in. c. 2. de conſue. & per Bal. in. l.
fi. C. de ſacroſan. eccle. Et inſuper Pau. de ca. vbi ſu
pra in ver. ſed tunc quęritur. ponit pulchram quæ-
ſtionē dicens. pone ꝙ bona hæreditaria detinētur
per tertium: poſſeſsio verò, quæ eſt ius penes hæ
redem ex forma ſtatuti, vtrū talis hæres habeat in
terdictum adipiſcendæ poſſeſsionis contra deten-
tatores. ex. l. edicto. C. de edicto diui Adri. to vel ī-
terdicto quorū bono. Et primò dicit ꝙ nō. quia illa
poſſeſſoria ordinātur ad acquirēdā poſſeſsionē: ſed
in caſu iſto nō pōt acqrere, qa iā habet ex forma ſta
tuti. Sed cōtrariū tene, qa nō dicitur habere pfecte,
quouſq; habet dtētationē corporalē. & ita dicit de
terminare Cinū ſecūdū pe. ī. l. ea lege. C. đ cōdi. ob
cau. poſt pricipiū. & bene facit qđ habetur in ſimi
li in. l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de capti. & poſt
limi. reuer. & inſti. de lega. §. ſed noſtra. ¶ Iſta etiā
fuit opinio Bal. in. l. cum antiquioribus. 4. col. ver.
decimo ſic. C. de iure deli.

1 Adde. ¶ Propterea tu iuuenis legiſta ne đ
cipiaris. nā † & ſi poſſeſsio ciuilis &
naturalis tranſeāt in primogenitū, vel
in ſeqnētē in gradu per iſtā legē, ſi eſt alius in poſ-
ſeſsione rerū maioratus, vel qa habet tantūmodo đ
tētationē, nō poterit expelli iſte terti⁹ de poſſeſsio
ne, quāuis nō ſit verus poſſeſſor, ſed detentator (vt
dixi) aliàs ſi expelleretur, poſſet agere cōtra expel
lētē vel ſpoliantē ad reſtitutionē. ¶ Nā & detenta
tor & iniuſtus poſſeſſor ſpoliatus poſſūt agerę ad
reſtitutionē per. c. ī literis. de reſtitu. ſpo. ſed meli⁹
in. l. 11. ti. 10. ſeptima parti. ibi dū dicit. pero el que
ſela tomaſſe. vbi dicitur ꝙ ſi conductor habeat tātū
modo detētatio, nē non poteſt expelli per locatorē,
ſi verò cōductor vel detinens rē iniuſtè illam nō re
ſtituit vero poſſeſſori, vt in caſu iſtius legis, verus
poſſeſſor poterit agere cōtra eū remedio illius le-
gis. cōductores. C. locati. & . l. nō ab re. C. vnde vi. ſi
detinēs cōduxit eā. ¶ Poterit etiā primogenitus
agere adipiſcendę vel recuperādę poſſeſsionis. vt
dixi in glo. ſuper parte. ſin otro acto. infra. ¶ Et ne
mireris nā dicit tex. in. l. ſi quis vi. in principio. ff. đ
2 acqui. poſſe. ſi † quis vi. de poſſeſsione eiect⁹ fuerit
pinde haberi dbet, ac ſi poſſederit, cū ex interdicto
vnde vi recuperādę poſſeſsionis facultatem habet.

Differētia inter verbū tenere, & verbum poſſidere.

¶ Verū tamen eſt, ꝙ inter verbū tenere, & verbū
poſsidere eſt maxima differentia. vt not. in. l. ſtipu
latio iſta habere licere. §. hoc quoq;. ff. de verb. obli.
& inſti. de actio. in principio. ¶ Nā poſſeſſor ſpo
liatus poteſt agere interdicto. vnde vi. & ſpoliator
punitur in duplum, & in aliis pœnis contentis in.
l. ſi quis in tantam. cum ſimili. C. vnde vi. ſpolians
verò detentatorem rei tenetur ad reſtitutionē tan-
tùm cum dānis & expēſis. vt bene colligitur ex di
cto. c. in literis. de reſti. ſpolia. & eſt textus clarus
in. d. l. 11. titulo. 10. ſeptima parti. ¶ Iſta fuit etiam
concluſio Alex. 3. volu. conſi. 49. 2. col. in ver. nec
ad hoc obſtat ſi dicatur. cū ſequentibus. ꝙ licet per
legem, vel ſtatutum transferatur poſſeſsio, ille qui
corporaliter poſsidet, eſt citandus. quod etiā in ter
minis tenet Bal. vt ipſe refert in rubrica de cau. poſ
ſe. & proprie. 4. col. verſi. ſed quæro ſtatuto papiæ
cauetur, ꝙ hęredi cōtinetur poſſeſsio teſtatoris &c.
vbi quęrit, an ſtante ſtatuto hæres poſsit petere ſe
mitti in poſſeſsionē ex edicto diui Adriani. & dicit
ꝙ ſic in executionē dicti ſtatuti, & ꝙ ita practicatur
Mediolani: ſed ſecundum eum ad hoc citandus eſt
ille, qui corporaliter poſsidet, dato ꝙ hæres, qui
vult vti beneficio ſtatuti poſsideret fictè. ſuper quo
loquitur plenè & notā. Alex. vbi ſupra. quē vide.
¶ Super quo vidi anno dñi. 1520. ꝙ illuſtris domi
nus don Ludouicus hurtado de Mēdoça comes de
Pliego &c. deceſsit abſque liberis, & abſque aſcen
dentibus, & cùm eſſet in poſſeſsione maioratus il-
luſtris dñs don Fernando patruus dicti comitis, nā
ad eū pertinebat ſucceſsio illius, quia vocatus erat
ad maioratū ſecūdum inſtitutionē illius. Ex parte
filij magnifici licētiati çapata de ſenatu catholico-
rū regum Hiſpanię, qui habuit in vxorē ſororē di-
cti dñi Ludouici comitis defuncti per manū cuiuſ
dam iudicis delegati ad cauſam, nō benè intelligēs
iſtam legē, nec iura ſuperius inducta (quia dicit ꝙ
tranſit poſſeſsio ciuilis & naturalis) expulit à poſ-
ſeſsione dictum comitē don Fernādo, & ipſius Ca
ſtellanos, & illā contulit vxori filij dicti dñi licen-
ciati çapata, qui miles erat, & nunc eſt ſancti Iaco-
bi. Et cōqueſtus de hoc dict⁹ comes in ſenatu regio,
fuit per ſententiā in dicta poſſeſsione reſtitutus: &
iudex ipſe delegatus fuit in expēſis & dānis eadē
ſentētia cōdēnatus, & in amiſsione ſalarij percepti.
Et nō immeritò. nam. vt ſupra dixi, iudex nō debet
quenquā à ſua poſſeſsione remouere ſine cauſæ co
gnitione. vt dicit texe. in. c. conquerente. de reſti.
ſpol. quod tene menti, ne incidas, in quam incidit
dictus iudex delegatus. ¶ Oppono, & videtur, ꝙ *Oppo.*
dictus iudex delegatus fuit iniuſtè condēnatus. nā
iſta lex eodem tēpore vel parū ante fuit condita, &
promulgata vel publicata: eratq; dubia prima frōte
propter verba ſupradicta, & ex hoc dict⁹ iudex in
cidit in errorem, & debuit talis error dictum iudi-
cem excuſare. maximè quia præſumitur citatus id
facere per dictū dominum licētiatū, qui maximus
erat

erat in ſenatu.nã vt dicit Bal.in.l.1.1.col. C. ſi à nõ
cõpe.iudi.iudex citatus aliquid facere,quod de iu
Sō. re non debet,ſi facit de ſacto,excuſatur. ¶ Solu.ve
rum eſt; ꝙ excuſatur quando id, quod facit, fieri
poteſt ſine præiudicio alterius.ſecundum Bal. ibi
ſed iſta ſpoliatio fuit multum præiudicialis dicto
comiti,vt ex ea patet,igitur.&c. ¶ Item ſuper iſto
articulo.an dictus iudex fuit iuſtè cõdemnatus in
expenſis & in reſtitutione ſalarij.dicit And.đ iſer
nia in ſua peregrina.in ti.contra quē de reſtitutio-
ne agatur.ſuper prima conſtitutione neapo. nu. 9.
fo.31.ꝙ contra iudicem ſic deſtituentem vel ſpoliã
tem agitur ad intereſſe.nam ſi malè iudicauit ſciēs,
tenetur de maleficio in totum.vt.l.1.&.2. & authē.
ibi poſita.C.đ pœna iudi.qui malè iudi. ſi ex igno
rantia,ſeu imperitia,quanuis culpa ſit. vt. l. ſi quis
domū.§.ſi quis.ff.locati.tenetur inquãtum eſt læſus
is,contra quem eſt expreſſum.vt inſti.de obli.quę
ex quaſi.delic.naſ.in princi.ꝓpterea dictus iudex
fuit iuſtè & iuridicè condemnatus, ex quo in alio
Qō. poſſeſſor non ſit per eum grauatus. ¶ Quæro.dici
tur hic,ꝙ dictus iudex iuris ordine non ſeruato ex
pulit de poſſeſſione dictum comitem:nunquid au-
thoritas iſtius iudicis excuſabit illum,in quem trã
ſtulit poſſeſſionem ne teneatur interdicto vnde vi?
Azo. in ſumma. vnde vi.circa principium. vide
tur ſentire,ꝙ ſiue ſpolietur à priuato, ſiue à iudice
iuris ordine non ſeruato habet locum remediũ le-
gis.meminerim.C.vnde vi.Itaq; habet locum con
ſtitutio.d.l.quando iudex exequendo ſuũ officiũ
iniuſtè decernit dandã poſſeſsionem alteri. ¶ Per
quod videtur,ꝙ iudicis authoritas excuſat ab inter
Oppo. dicto vnde vi. ¶ In contrarium facit.l. 3. ff. quod
metus cau.&.l quemadmodum.§. magiſtratus. ff.
Sō. ad legem aquili. ¶ Pro ſolutione dicas,ꝙ interdi-
ctum.vnde vi.habet locum, vbicunq; detinens eſt
doloſus.vt dixit in dicta ſumma.vnde vi.vnde ſi iu
dex iudiciario ordine proceſſit,licet contra ius li-
tigatoris ſi deſtituitur inde qui litigauit nõ ſuccur-
ritur huic,quia debuit appellare. vt.l.fi. C. vt lite
pen. Et hoc propter rerum adiudicatarum autho-
ritatem in ſui ius,aliàs enim obtemperans excuſa-
tur.l.non videtur data.§.1.ff de regu. iuris. ⁋ Et ex
hoc dictus comes appellauit ab executione & ap-
pellatione dicti iudicis delegati: quia non vocato
poſſeſſore,& iuris ordine nõ ſeruato,ꝓceſsit, ideo
proceſſus non valuit. vt. l. 1. C. ſi per vim vel alio
modo.&.l.3 ti.13.lib.tertio.ordi. ¶ Item ſi aliàs iu
dex iniurioſe proceſsit,vt dicatur ſpoliatus vim pa
ti,tunc habet locum lex.cõtinet.ff.quod metus cau
ſa. ¶ Idē ſi à non iudice ſuo competenti.l.fi. C.ſi à
non compe.iudi. ¶ Idem multò fortius à ſuo, exe
quēdo,quod ad ſuũ officiũ non pertinet, vel ſicut
priuatꝰ procedēdo.vt.d.l.nõ videtur.ſed his omni
bus caſibus ablata poſſeſsio reſtituatur. ¶ Vtrum
cõcurrat.d.l.cũ iterdicto vnde vi.hoc examinat Ro
fre.in dicto ti.vnde vi.qui ponit duas opiniões. &

videtur ipſe tenere,ꝙ nõ propter authoritatē iudi-
cis ſuperius dictam.quod plenè examinat And.de
iſernia.vbi ſupra.nu.1.2.&.3. ⁋ Nec eſt mirandum
de iſtius legis diſpoſitione.qa dicimus,ꝙ in filium
feudatarij trãſfertur poſſeſsio ſine apprehēſione.vt
in.c.1.in fine.de feudi cogni.tenet Pau.de ca.in. l.1.
3 §.fi.ff.de acqui.poſſe. ¶ Itē † trãſfertur rei donatæ
poſſeſsio in eccleſia ſine apprehēſione.vt.c.2.de cõ
4 ſue.&.l.1.ti.11.prima parti.in fine. ¶ Itē † bonorũ
ingreſſi monaſteriũ poſſeſsio q̃ritur monaſterio ſi
ne apprehēſione.tenet Bar.in.l.ſi adoptauero.ff.de
precario.& in.l.qui vniuerſas.§.aut ſi is. ff. de acq.
poſſe.& Bal.in.authē.niſi rogati.in fine.C. ad tre-
bellia.& in auth.ingreſſi.3.opp.& i.l.pe.§. cũ autē.
in fine.C.de ſacroſan.eccle. ¶ Itē trãſit in p̃latũ ſi-
ne apprehēſione corporali.tenet Bar.in.l.cũ hęre-
des.in princi.ff.de acq poſ.& in.d.l.1.in fine. & ibi
Pau.de ca.eodē ti. ¶ Itē trãſfertur ipſo iure poſſeſ
ſio in caſu legis.raptores.ſecũdũ Bar.ibi. C.de epis
& cle. Alex.in.l.ſi mora.2.col.in fine.ff.ſolu. ma.
¶ Itē trãſfertur poſſeſsio ꝑ licentiã intrãdi poſſeſ
ſionē ꝓpria authoritate.ſecũdũ Inn. & Hoſti.in.d.
c.2.de cõſue.tenet flori.in.l.ſeruitutes.4.co.ff.đ ſer-
uitu.Bal.in.l.1.C.cõmunia delega.& in.l.pe.§.fi. in
fine.C.ad trebel.& in.l.1.in fine.C. de rerũ permu.
⁋ Sed vide eũdē Bal.& ſcribē.in.l. p̃dia. ff. de acq.
poſ & Abb in.d.c.2.de cõſue.&in.c.cũ aliq̃bus.de
re iudi.& qđ dixi in.l.17.ſupra.in pte,la poſſeſsiõ.
ver.q̃ro an trãſferat poſſeſsio.& illud tene. ¶ Itē
trãſfertur poſſeſsio ꝑ clauſulã cõſtituti in.l.qđ meo
ff.de acqui.poſ.cũ aliis. ⁋ Et ſi dicas quare his caſi-
bus trãſfertur poſſeſsio in ſequēti ſine apprehēſio-
5 ne.doctores vbi ſupra dicũt, ꝙ † trãſit ex ꝓuiden-
tia legis,quia hoc poteſt facere lex. Et pro eis tu ha
bes tex.ſatis notandũ in.l.7.ti.4. quinta parti. vbi
dicitur,ꝙ donãs alicui bona ſua vſq; ad certũ tēpꝰ,
& ꝙ eo finito bona ꝑueniãt ad filios ſuos: finito tē
pore,proprietas & poſſeſsio bonorũ ſine apprehē
ſione tranſit in ſecũdũ donatariũ. Ita in caſu noſtro
quia cõſtituēs maioratũ videtur illũ facere ea con-
ditione,ꝙ mortuo poſsidēte ꝑueniat in ſecundũ,&
ſucceſiuè ad poſteros:igitur ne mirũ ſi mortuo poſ
ſidēte poſſeſsio ciuilis & naturalis ſine apprehen-
ſione trãſeat in ſequētē in gradu. ⁋ Poteſt etiã aſſig
nari alia ratio notanda & noua. Tu habes, ꝙ acci-
piēs rē donatã vel emphiteoſim datã pro ſe & filijs
ſuis,filij videntur capere illã rē donatã à primo do
mino.i.à concedente,nõ à patre.vt tenet Bar. in. l.
morti ſcauſa capitur.ff.đ donatio.cau.mortis. ⁋ Pro
pterea poſſunt filij repudiare hæreditatē paternã,
& acceptare rē taliter donatã.vt eſt tex. peregrinꝰ,
& credo nõ alibi in.c.1.an agnatus vel filius vaſſa.
in vſi.feu.tenet And.Sicu.in rubri.de feu.4.co.ſed
primus capiēs poſſeſsionē rei donatæ videtur illã
capere & tenere ꝑ ſe & nomine filiorũ ſuorũ, vel
pro eis,quibus ſecundo & vlteriori loco fuit facta
donatio:& poſsidendo primus,vidētur & alij poſ-

ſidere per primum. ¶ Sicut dicimus in duobus hæ-
redibus, quia vno poſsidente, & alter videtur per
eum poſſidere. vt habetur in.l.vni. & ibi glo.ti.de-
las heren.fo.le. ¶ Idem dicimus in duobus ſociis.
quia vno poſſidente rem communem, & alter per
alterum videtur e-
tiam poſſidere. text.
eſt notabilis in.l.2.ff.
pro ſocio.& bene fa-
cit dictũ Bar.in. l.qui
iure.ff.d acquirẽ.poſ.

ſean villas[a] o fortale
zaso de otra q̃lquier
q̃lidad q̃ ſeã muerto

vbi dicitur, ꝙ vxor dicitur poſſidere fundum ſuũ,
licet ad ipſum nunquã accedat ipſa, ſed eius vir. Et
eſt ratio, quia cùm vir & vxor ſint in vna ſocietate,
alter per alterum poſſidet. Itaq; poſſeſsio acquiri-
tur in cõmune dominiũ. vt ibi.& in.l.quod meo.in
princi.& ibi Bar.latè.ff.de acqui.poſ. ¶ Propterea
dicimus, ꝙ in indiuiduis ſocius gaudet priuilegio
ſocij.vt.l.ſi in cõmunem.& ibi Flo.ff.ſi ſerui. ami:
tenet Bar.in.l.1.C.ſi in cõmuni ea.quæ cau. in inte-
gr.reſti.& in.l.adminiſtrantes.§.eorũ.de excuſa.tu
to. ¶ Hinc dicimus, ꝙ ſi vnus ſocius poſſidẽdo mo-
leſtatur in poſſeſsione, alter ſocius poterit agere in
terdicto vti poſsidetis.tenet Bar.in.l.1. in princip.
vltima col.ff.de acqui.poſ.ibi dum ponit exemplũ
de vſufructuario. Quapropter cum ij omnes ſint ſo
cij in rę donata, vel eis relicta, licet ſucceſſiuè vnus
poſt alium debeat gaudere: ſi alius intrat poſſeſsio
nẽ rei donatæ, tanquã contra iniuſtum detentorem
poteſt agi: quia non poteſt eſſe verus poſſeſſor, cũ
alij ſint poſſeſſores. vt l.duo.ff.de acqui.poſ. quod
nota. Et quibus modis transferatur poſſeſsio, licet
poſſeſsio non detur, vide pleuè per Dynum.& ibi
latè in additio.in regula.beneficium.de regu. iu.li.
6.per Abb.& doctores in.d.c.2.de conſue.per Bal.
& alios in.l.fi.C.de ſacroſan.eccle. ¶ Quibus adde
Bal.in marga.in parte.poſſeſſio. ver.8.vbi dicit, ꝙ
poſſeſſio transfertur in imperatorem ſine apprehẽ
ſione.& idem dicit ibi.11.col ꝙ per donationẽ im-
peratoris transfertur dominium ſine traditione.

Adde. ¶ Vide etiam glo in.l.2.ti.2. libro ſe-
cundo.foro legum.quæ dicit, ꝙ quan
do vnus ex ſociis poſsidet, alter poſſi
det.dixi in.l.2a.ſupra. ¶ Per q̃ oĩa limitatur.l.cũ hę
6 redes.& alia iura dicẽtia, ꝙ † poſſeſsio nõ trãſit in
hęredẽ ſine apphẽſiõe corpali rerũ hæreditariarũ.
7 a ¶ Villas. Ex.l.iſta poteſt colligi, ꝙ † illa dicitur
Quid eſt villa. villa, q̃ eſt muris circundata.licet Bar.poſt glo.in.l.
hæres.§.vias.de lega.1.& in.l.1.§.ſiue autẽ.ff.de no-
ui ope.nuncia.dicat, ꝙ villa dicitur locus, qui non
Quid eſt caſtrũ. eſt circundatus muris. ¶ Et caſtrum dicitur, quod
eſt cum muris, & ſine epiſcopo. vt per Barto.in.d.
8 §.vias. ¶ Item ciuitas † dicitur, quæ eſt muris cir-
Quid eſt ciuitas. cundata, & cum epiſcopo.vt per Bart.in. l.ſi duo-
bus.§.grammatici.2.col.ver.quærit glo. quæ dicun
tur.C. de excuſ. tuto. ¶ Poteſt tamen eſſe ciuitas
ſine epiſcopo.ſecũdũ Bar.in.l.1.1.co.ver. vnde poſ-
ſibile eſt.C.de metropo.lib.11. ¶ Sed quæro iux- *Qo.*
ta hoc.quid ſi habẽs villam certi nominis muris cir
cundatã: & aliam ſine muris eiuſdẽ nominis in eo-
dẽ territorio: & vnam ex his legauerint, vel in ma-
ioratu dimiſerint, de qua intelligatur. Et videtur ꝙ
de pretioſiori, licet ſit
illa, quæ eſt muris cir
cundata.text.eſt in .l.
titia.§. ſeya.ibi glo.&
Bar.ff.de auro & argẽ.
lega. tenet idem Bart.

el tenedor del mayo
razgo luego ſin otro
acto[b] de aprehẽſiõ de

in.l.illa verba.ff.de verbo.ſigni.& Bal.in.l.ſi non-
dum.in fine.C.de furtis. ¶ Sed idem Bal.in.l.ſi quis
ad declinandũ.§. in omnibus.12.col.C. de epiſco.&
cle.dicit, ꝙ hoc bonus iudex arbitrabitur, de qua
villa relinquens legatũ vel maioratum videtur ſen
ſiſſe. & ita habetur in. c. ex parte. de cenſi. ¶ Sed *Qo.*
quæro. ad quid prodeſt ſcire quæ dicatur ciuitas,
quę villa, & quod dicatur caſtrũ. Dic ꝙ prodeſt ad
9 multa. ¶ Primum, quia † caſtrum, & villa, quæ nõ
eſt muris circũdata, lęſa, nõ reſtituitur in integrũ ſe
cũdũ Bal.in additio.ad Spe.de reſtitutio.in integr.
10 ver.caſtrũ vel villa. ¶ Secus in † ciuitate, quia læſa
reſtituitur in integrũ.ſecundũ glo.& Bart. in.l. res
publica.ver.item quærit glo. C. ex quibus cau.ma:
¶ Quod intellige verũ, quando villa & caſtrũ re
guntur per homines, qui omnes interfuerũt actui:
ſi tamen habent plures homines, qui reguntur per
ſuos adminiſtratores, reſtituũtur ſicut ciuitas. vt ha
betur p glo.& Bar.in.d.l.res publica. ¶ Itẽ ſi impo
nitur collecta ciuitati.eſt dubiũ an videatur impo-
11 ſita caſtro, vel villæ. ¶ Item caſu † quo dãnatur ciui
tas, an videatur dãnari caſtrum. Sunt multa alia du
bia & differẽtię de quib[9] per Bar.plenè.in.l.ſed &
reprobari.§.fi.2.col.ver.nota ex iſta glo.ff.de excu
ſa.tuto.& in.l.1.§.1.ff.de offi.pręſi.Bal.in.ti.de pace
conſtan.§.nos romanorum.1.col. ver.ſed hic dubi-
tatur.Ioan.And.in.c.ſi ciuitas.glo.1.de ſenten.ex.
lib. 6. ¶ An autẽ, & quando, & in quibus ciuitas,
vniuerſitas, eccleſia, & minor, vel pupillus æquipa
rantur.vide glo.in.l.præſes.& ibi docto. C.quomo
do & quando iu.glo. Bal.& Ludo.Bolog.in ſuis ſe
cundis interpretationibus in.l. ciuitas.ff. ſi certum
peta.glo.& docto. in. d.l. res publica.C.ex quibus
cau. maio. in integr. reſti.& Bar.in.l.§.quod ſi ne-
mo.ff.quod cuiuſ. vniuer.nomine.

Adde. ¶ Limitatur etiam per doct.& Bart. *Limit.2*
12 ibi, ꝙ † vera poſſeſsio non cõtinuatur
in hęredem, ſed poſſeſsionis effectus.
¶ Propterea Dinus & Ioã.An.in regula. ſine poſ *Limi. 3.*
ſeſsione.de regu.iur. in ſexto.quos refert Philipp[9]
13 Francus ibi.circa principium cõmenti.dicunt, ꝙ †
poſſeſsio de patre in filium videtur continuata quã
tũ ad vſucapionẽ ſeu pręſcriptionẽ. quod eſt notã
dum. ¶ Et ſic multiſformis, multiſq; modis limi-
tatur dicta lex.cũ hæredes.ff.de acqui. hære. ſuper
qua plura dixi in lege.17. ſupra in glo.ſuper parte.

la poſ-

la poſſeſsion.& in.l.iſta in glo.ſuper parte.ſin otro acto.in fi. ¶ An autē, & quando lex poſsit facere, ꝙ poſſeſsio transferatur ſine apprehēſione, vide plenè domi.Matthæ.de afflictis in deciſio.neap.299. numero.5.

b ¶ Sin otro acto.ſ. corporali. ſine quo regulariter poſſeſsio non acquiritur.l.licet.C.de acqui.poſſe.l.poſsideri.&.l.quemadmodum.&.l. cum hæredes.ff.eo.Ange.in.l.ſi vacantia.§.oppo.de bonis vacan.lib.10.&.l.traditionis.cum ſimi.C.de pactis. ¶ Quod fallit in caſu iſtius legis, & in aliis. vt dixi in glo.ſupra proxi.

Adde. ¶ Per hoc videtur ceſſare dictū in.l.2.in princi.C.cōmunia delega. vbi
14 dicit, ꝙ † lex, vel ſtatutū non poteſt diſponere, vt poſſeſsio trāſferatur ſine aliquo actu corporeo per.l.cū duobus.§.idē reſpondit.ff. pro ſocio.præterquā ſi interuenerit ficta traditio.per dictam legē.quod meo.ff.de acqui.poſſe.&.l.1.&.l. quiſquis.C.de donatio. Et de iſta authoritate Bal. fuit memor Alex.in.2.volu.conſilio.83.qđ incipit. viſa forti narratiōe.Idē etiā Bal.in.c.contingit. de dolo & contu.dicit iſta verba formalia. Prædicta faciūt ad quæſtionē ſtatuti papi.quo cauetur, ꝙ hæredi acquiratur poſſeſsio, q̄ fuit defuncti tempore mortis ſine aliqua corporali apprehenſione.nā dicit, ꝙ dictū ſtatutū eſt æquū, & nō validum, ſaltim quo ad effectum.argu.c.2.de conſue. Ex quibus dictis Bal.in.d.c.cōtingit.de dolo & cōtumacia. cum ſuperioribus annotatis.patet, ꝙ rex etiā ſi vellet, nō poſſet tranſmittere poſſeſsionem ſine actu ficto vel vero quia acquiſitio poſſeſsionis eſt de iure gentium, quo iure introductum eſt, ꝙ per actum naturalem poſſeſsio acquiratur. vt in.l.1.&.3.de acqui.poſ
15 ſe.ff. ¶ Et † rex ſine iuſta cauſa contra ius gentium non diſpenſat. vt notatur in.l.1.ff.de conſti.princi. notatur in.c.quæ in eccleſiarum. & ibi Felinus de conſti.& hoc tenet Fran.de are.in.l.1.11.col.ff.de ac
16 qui.poſſe. ¶ Item loquendo † de inueſtitura facta de feudo cum clauſula. volumus habere vim veræ realis & corporalis poſſeſsionis.dicunt quidam, ꝙ non trāſfertur poſſeſsio ciuilis vel corporalis, etiā ſi in ſignū poſſeſsionis interueniat actus fictus: videlicet annulus, enſis, vel byrretum: quia iſta dicitur abuſiua inueſtitura.vt dicit And. de iſernia in. c.1.quid ſit inueſtitura.nec per iſtam abuſiuam inueſtituram poteſt dici ꝙ ſit actus fictus, per quem transferatur poſſeſsio, quæ non eſt in conſpectu. nec vllus doctorum dicit.ꝙ per iſtos actus tranſferatur poſſeſsio ipſo iure, ſed alius actus eſſet neceſſarius vt transferatur poſſeſsio, putà, per cōſtitutū. vt.d.l. quod meo.ff. de acqui. poſ. Et per iſtum actum fictum tranſfertur poſſeſsio.vt ibi. ¶ Item prout dicitur in.d.c.2.de conſue.vbi dicitur, quòd conſuetudo poteſt inducere, ꝙ per aliquem actū transferatur poſſeſsio, putà, per ſcitacionem ideſt pugillum terræ ſuper alteri abſque corporali apprehenſione, ideo dicunt.ꝙ per illa verba poſita in priuilegio inueſtituræ vel in licentia maioratus.ſ. volumus habere inueſtituram veræ realis & còrporalis pòſſeſsionis.non operātur tranſlationem veræ realis & corporalis poſſeſsionis.maximè quādo tēpore inueſtituræ vel priuilegij conceſsionis alius eſſet in poſſeſsione. vt dixi in.l.17.in parte, la poſſeſſion ſupra.& in glo.ſupra proxima. ¶ Do.Abb.in c.2. de conſue. & Alex. in conſilio. 83. 2.volu. idē
17 tenet. ¶ Ex quo ſequitur, vt ipſi dicunt, ꝙ † talis inueſtitura abuſiua, vel priuilegiū modo ſuperius dicto conceſſum, non parit interdictum recuperandæ poſſeſsionis. vt voluit Bal.in authen.defuncto.C.ad tertullia.vbi dicit, ꝙ poſſeſsio continuata in filium vigore ſtatuti', ꝙ ficta non parit interdictum recuperandæ, ſed tantùm adipiſcendæ. vt dixi in glo. ſupra proxima. nota. Pau.de caſt. in.l. ſi ſorori.C.de iure deli.& Bal.in rubri. de cau.poſſe, & proprie.4. col.ver.ſed quæro ſtatuto papiæ. Idē Bal.in c.1.de contro.inter maſcu.& fœmi.& in.l.ea lege. C.de condi.ob cau. & in.l.1. C.de appella. & in rub.de conſue.3.col. Alex.in.d.l.cum hęredes. & in.l. in ſuis.ff. de libe.& poſthu.& in.2.volu. cōſi. 82. incipiente. proſpectis his. ¶ In contrariā partem allegatur quod in prima glo. iſtius legis dixi. Cōtra ſu pradicta
18 Itē in his † regnis Hiſpaniæ rex habet iura imperij. dixi in procemio ſupra in glo. ſuper parte. y con ellos conſultado. circa finem. in verſicu. ita hodie. ¶ Et ex hoc contractus regis habet vim legis. vt notatur in.l. cęſar. ff. de publi.& voluerunt Barto. Bal. & alij in.l.1. C.de donatio inter virum & vxorem.& in.l. cunctas.ff.ſi certū petatur.ſed lex mortua poteſt ſine corporali traditione transferre poſſeſsionem in alium. vt in.d.l.raptores.§. an bona C. de epiſco.& cleri.de qua in glo.1. iſtius legis. ¶ Et
19 probatur in.l. ſi adoptauero. ff. de precario. vbi † qui precario poſsidet, ſi dedit ſe in arrogationem, tranſit in arrogantem poſſeſsio bonorum arrogati
20 ſine apprehenſione. ¶ Et non † ſolum lex mortua poteſt transferre poſſeſsionem ſine actu corporeo, ſed hoc poteſt facere conſuetudo, & ſtatutum. vt dixi in dicta glo. 1. iſtius legis. ſed & rex ſi facit inueſtituram de feudo, vt ſupra dixi. vt ſi dicat, ꝙ illa inueſtitura habeat vim realis & corporalis traditionis, ꝙ tunc eſt tranſlata poſſeſsio, & competit interdictū recuperandæ poſſeſsionis, ſi alius intrat poſſeſsionem poſt dictam inueſtiturā. Ideo Lucas de Pena.in.l.prædia.in tertia ratione pro ſecundo donatario de locatione prædiorum ciuilium. lib. 12. dicit, quòd inueſtitura regia eſt tantæ potentiæ, ꝙ habet vim & effectum veræ poſſeſsionis, quia poſſeſsio appellatur in. c. 1. quid ſit inueſtitura & fide. in fine. de feudi cog. ¶ Iſta inueſtitura fit, vt quod nō poteſt dominus perſonaliter tradere, aut corporaliter, quodam animi intellectu id tradat. argu.d.l.quod meo. cum ſimilibus.ff. de acqui.poſſe. propterea bene tranſit poſſeſsio ciuilis & corporalis

lis. vt iſta lex dicit, ſine aliquo actu corporeo, etiã ſine traditione annuli,enſis,byrreti.&c. ¶ Et per conſequens ſi is,qui habet poſſeſſionem ſic factam virtute iſtius legis ſpoliaretur ab ea, competit ſibi interdictum recuperandę poſſeſsionis.ſicut habet ille,qui precario poſſidet.vt in.l.fi.C. de acquiren.poſſeſsio.ſecundũ Bal.in rubrica C. de contrahen.emp.in.16.q.& Ioan.faber in.§.ſui.inſti. de hære.quali.& diffe.Et Bal.immemor eorum, quæ in aliis locis dixit,ait in rubrica de cauſa poſſe. & proprie.ꝙ illa ficta poſſeſſio,quã habet hæres vigore ſtatuti,ſapit duplicem effectũ.ſ. poſſeſsionis recuperandæ,& adipiſcendę, & non obſtabit exceptio domini.¶ Idẽ dicit in ſimili ipſe Bal. in.c. itẽ
21 cum quis.de reſtitu.ſpoli.Et iſtud † inter dictũ adipiſcendæ poſſeſsionis ſapit naturam recuperandę poſſeſsionis.vt etiam dixi in.l.40.glo.1.in ver. pono exemplum.ſupra. ¶ Secundò allegatur ꝓ hac parte,ꝙ licet per inueſtituram non transferatur in inueſtitum niſi ius ad rem, & non ius in re ante traditionem poſſeſsionis:tamen fallit in principe, ſi intendit ius in re ex ipſo priuilegio trãſferre: qđ ex verbis ipſius priuilegij apparere poteſt, vt voluit Bal.in.c.inueſtitura. de noua forma fidelitatis. allegat.And.de iſernia,& non dicit vbi. ſed credo, ꝙ voluit dicere in.c.1.quid ſit inueſtitura. ſed An. de Iſernia nihil dicit de poſſeſſione, ſed ſolùm dicit,ꝙ ex inueſtitura principis transfertur dominiũ ſi hoc dicit princeps, bene transfertur per iſtam legẽ ſine aliquo actu corporeo: cùm hoc dicat princeps,vel rex. ¶ Et hoc dicit Pau.de ca.in.l.2. C. đ legi.ꝙ Bal.hoc dicebat.Quia papa Vrbanus ſextus donauit Baldo vnum caſtrũ,quod vocauit Feſtina, in comitatu Angubij,& nunquã potuit habere poſſeſsionẽ,quia alteri poſtea fuit donatus,& multum in curia litigauit romana. ¶ Ideo dicebat ipſe Bal.
22 in.d.c.1.quid ſit inueſtitura, ꝙ † ſi papa dicit in inueſtitura.aſſignamus tibi tale caſtrũ cum plenitudine iuris,vel ponit alia verba ęquipollẽtia. nõ eſt neceſſaria poſſeſsio facti.quia apud papã eſt pleni tudo poteſtatis ſupremæ,vt in iuribus per eum ibi allegatis.dixi in procemio ſupra in glo.ſuper parte.conſellos conſultado.¶ Idem eſt, vt ibi dixi,in rege nõ recognõſcente ſuperiorẽ, quia omnia poteſt in ſuo regno. ¶ Ideo ſiue verbo dicat, ſiue in ſcriptis,transfert,& confert poſſeſsionem ciuilẽ & imperialem.nam verbum regis habetur pro lege.l.bene à zenone.C.de quadri.præſcrip.&.l.pe. de donatio.inter virum & vxorem. ¶ Patet igitur ex ſupradictis,& non eſt dubitandum,ꝙ rex poteſt per ſuas leges transferre poſſeſsionem ciuilem & corporalem,quando ipſe vult,aut verbo tantum.
t ¶ La poſſeſsion.

Adde ¶ Ad intelligentiã iſtius legis & ipſius materiam eſt præmittendum,ꝙ licet dominiũ transeat in multis caſib⁹, non tranſit poſſeſsio.ita dicit gl.in.l. cum duobus, §.idem reſpondit.el.2.ff.pro ſocio. ſuper parte dominiũ.A lex.in.l.mora.2.col.in fine.in. ver. vnum etiã non omitto.ff.ſolu.ma.glo.in fi. ſuper parte in
23 rem.C.de ſacroſan.eccleſ. ¶ Quotuplex † ſit poſſeſsio.dicit glo.in.l.ſtipulatio iſta.§.ij qui.ff.de verbo.obli.& in.l.1.ff.de acqui poſſe.& meli⁹ in.l.iſta &.l.2.ti.30.tertia partita.vbi dicitur,ꝙ poſſeſsio eſt duplex.vna naturalis.alia ciuilis.datur etiam poſſeſsio ciuiliſsima.de qua per doct.in.d.l.1. in principio.ff.đ acqui.poſſe.& in.l.1.C.vt poſside. ¶ Et nota,ꝙ iſtarum poſſeſsionum quædam eſt plena, quędam ſemiplena,& quędam vacua.vt per glo.in §.quod autẽ.inſti.de vſuca.tenet Bal. in authen. de functo.2.col.ver.ſecunda quæſtio eſt. C. ad tertullia.¶ Item iſtarũ vna eſt poſſeſsio viſibilis, alia inuiſibilis.vt habetur per glo.in.§.ſui.inſti. de ſucce. ab inteſta.tenet Bal.in.c.1.in principio. in additio. 2.col.de controuer.inueſti. ¶ Itẽ poſſeſsio alia eſt inuentionalis,alia iudicialis,alia violenta.de quib⁹ per Hoſti.& alios in.c.quoniam frequenter.vt lite non conteſ.& in.l.fi.C.de acqui.poſ. ¶ Itẽ alia dicitur quieta, alia ſincera.vt in.c.ſanctorũ.de præſcriptio.¶ Itẽ alia dicitur clandeſtina,alia precaria. de quibus per doct.in.d.l.1.C.vti poſſide. ¶ Et nota, ꝙ poſſeſsio naturalis & ciuilis iuncta, dicitur plena & pacifica,quia intelligitur cum fructibus.ſecũdũ Bal.in.l.pe.2.col.ver.hęc ratio eſt falſa. C.de eõditio.inſer. ¶ Et dicitur poſſeſsio vacua, quæ à nemine detinetur corpore.vt.l.ratio §.1.&ibi Bar.1.nota.&.2.§.1.ff.de act.emp.& ven. ¶ Et dicitur poſſeſſio vera,quæ acquiritur per traditionem rei corporalẽ.vt per Bal.in.l.1.in principio.C.communia de le. ¶ Item nota,ꝙ iſta poſſeſsio vera transfertur ſi ctẽ per conſtitutionem legis.vt hic eſt tex.& in. c. 2.de conſue. ¶ Itẽ per cõſtitutionem precarij,&per procuratorem. ſecundũ Bar. in.l. ab emptione. in fine.ff.de pactis. &.l.ſi is qui emptore.ver. venio ad ſecundum.ff.de vſuca.& in.l.certò.§.1.ad finem. ff.de preca.& quanuis traditio per conſtitutionem precarij dicatur ficta,poſſeſsio tamẽ eſt vera.vt per Bar.in.d.l.ab emptione.ff.de pactis. ¶ Et not.etiã,
24 ꝙ † poſſeſsio,quæ transfertur in ſequentem in gradu ex diſpoſitione iſtius legis, dicitur ciuiliſsima, vel quæ transfertur in hæredem ex diſpoſitione legis.tenet notanter Bal.in.l. fi.3.col. verſi. vnum tamen non eſt omittendum. C.de ſacroſan.eccle.per. c.2.de conſue.idem Bal.in.l.1.2.col. ver. ſed alij dicunt.C.ſi plures vna ſenten.& in.l.ſi quis argentũ. cum.l.quiſquis.&.l.& ſi quidem.C.de donatio.Io. de imo.in.l .qui vniuer.§.1.ff.de acqui. poſſe. & Bal.in.l.licet.1.col. vbi Ange. C. de acqui.poſſe. Pau.de ca.in.l.ſeruum.C.de rei ven.& in.l.ſi forori.C.de iure de li.& in.l.1.§.certam.ff.de acqui. poſſe.licet idem Bal.in.l.1.C. communia delega. circa principium.ver.ſed nũquid.dicat poſſeſsionem nõ tranferri per ſtatutum ſine corporali apprehenſione.quod etiam tenet Pau.de ca.conſilio.61.

Adde.

Adde. ¶ Sed quia dicitur hic quotuplex ſit
poſſeſsio, nec dicitur quid ſit poſſeſ-
ſio. dic, ꝙ prudentes non ſunt auſi de-
finire, vt dicit glo. in. l. ſtipulatio iſta. §. hoc quoque
ff. de verbo. obliga. glo. etiã in. l. 1. in principio glo.
magna. ff. đ acqui. poſ-
ſe. quæ ponit defini- poſſeſſiõ ſe traſpaſſa
tiones poſſeſſionis. &
doctores ibi variè loquũtur, & quilibet pro capite
ſuo voluit dare definitionem, vt apparet ex variis
definitionibus ibi relatis per Alex. & modernos.
Tamen cõmuniter approbatur definitio Ioan. ibi
relata in glo. vt latè p Are. Alex. & modernos ibi;
25 quæ talis eſt. ¶ Poſſeſio † eſt ius quoddam rem de-
tinendi ſibi. Quam declara & expone vt plenè per
docto. ibi. & per Ioã. Fran. balbum in ſuo tractatu
præſcriptio. 3. parte. 5. partis principalis. in parte.
his ſic præmiſsis. ¶ Vel aliter ſecundum etymo-
logiam, Poſſeſsio eſt quidam ſonus vocis. i. pedũ
poſitio. quia ſicut man⁹ in operando eſt organum
organorum, ita pes, qui ſignificat firmitatẽ, in poſ-
ſidendo eſt organum poſsidendi. & anima per ſe
ſine organo corporali nõ poteſt incipere poſſidere
per ſe. i. poſsidere re. i. realiter. ſed vtraq; definitio
cõuenit, & eſt vera. ¶ De iſta poſſeſsione vide ali-
qua per Socinum in ſua regula. 348. & . 350.

Poſſeſsio quæ ſit.

Quid ſit ciuilis poſſeſsio.

d ¶ Ciuil. Aduerte tu iuuenis, ꝙ poſſeſsio ciuilis
dicitur, quæ animo retinetur. vt. l. 2. ti. 30. tertia par-
tita. & iſta debet probari per poſſeſſorem. ſecundũ
Bal. in. l. pe. C. ſi à non compe. iudi. 2. col. ver. modo
quæro. ¶ Et nota, ꝙ iſta ciuilis poſſeſſio ſufficit ad
acquiſitionẽ fructuum. tenet Bar. in. l. ſi fur. aliàs. l.
Iuli. ff. de vſufru. & in. l. 3. §. ex contrario. 3. co. ver.
quæro q̃ poſſeſſio. ff. de acqui. poſ. Bal. in. c. 1. §. mar-
chio. 1. col. qui feu. dare po. ver. & ſcias. & Pau. de
ca. in. l. Iuli. §. ex vendito. ff. de actione. emptio.
¶ Quomodo autem probetur iſta poſſeſsio ciui-
lis, vide Bal. in. l. ſolam. 4. q. C. de edict. diui Adria.
to. & in. l. 1. 10. col. C. de cõfe. & in. l. 1. C. communia
de vſuca. Bar. & docto. in. l. ſtipulatio. §. hoc quoq;
ff. de verbo. oblig. vbi dicitur, ꝙ probatur per actus
tali poſſeſsioni congruos. ¶ Et iſta poſſeſsio ciuilis
præſumitur ex naturali. ſecũdum Bal. in. l. 1. vltima
col. C. de ſer. fug. ibi nã ex naturali. ¶ Et nota, ꝙ
poſſeſſio ciuilis vera requiritur in præſcribente ſe-
cundũ Bal. in. l. 1. vltima col. ver. ſequitur nunc vti-
lis quæſtio. C. de ſerui. fugi. Ioan. de imo. & Abb.
Sicu. in. c. cauſam quæ. ver. ſecundo colligo. de præ-
ſcriptio. Dinus in regula. ſine poſſeſſione. de regu.
iur. lib. 6. & Bar. in. l. 1. in princi. ver. quæro quæ eſt
poſſeſſio. ff. de acq. poſ. ¶ Et iſta ciuilis poſſeſſio
facit poſſeſſorem dici cõtinuare, non de nouo quæ-
rere poſſeſſionẽ, quam vacãtẽ occupat. tenet Abb.
Sicu. in. c. cum veniſſent. 2. col. verſi. vltimò poteſt
colligi. de reſtitutio. ſpo.

26 Adde. No. ꝙ † quãdo verbũ, poſſeſſio, ſim-
pliciter profertur à lege, intelligitur
de ciuili poſſeſſione. ¶ Et vbi in. l. fit mẽtio đ poſ-
ſeſſoribus, intelligitur de illis, qui iuſtè poſſederũt,
nõ de inuaſoribus. tenet Bal. in. l. 1. C. de vſucapio.
27 ¶ Si verò † poſſeſſio profertur à teſtibus, intelligi-
tur de naturali. vt dicit Ioan. de imo. in. l. 3. §. contra-
rio. in verbo trebatius
la poſſeſsion[e] ciuil[d] y ff. đ acqui. poſ. vbi ac-
cipitur ciuilis poſſeſ-
ſio pro iuſta. vt ibi per Alex. & hoc tenent moder-
ni ſcribentes in. c. cauſam. 5. col. de præſcriptio.
28 ¶ Hinc eſt, ꝙ † ſi princeps confirmaret poſſeſſio-
nẽ, intelligitur de poſſeſſione vt tenet Ludo. in. l.
iuſtè poſſidet. ff. de acqui. poſ. bene ad hoc facit. l.
nõ videtur. ff. eo. vbi dicit tex. non videtur adept⁹
qui ita natus ſit, vt eã retinere nõ poſſit. ¶ Poſſidẽs
igitur aliquam rem iniuſtè. i. non ciuiliter, dicitur
potius inuaſor, quàm poſſeſſor. vt per Bal. in. c. 1. §.
marchio. 1. col. de his qui feu. dare poſſunt. ¶ Ex
29 quo ibi notanter dicit Bal. ſcias, ꝙ † præter ciuili-
ter poſſidentẽ nullus lucratur fructus ratione poſ-
ſeſſionis, ſed ratione iuris, qđ habet iure. i. ratione
vtilis rei vẽdicatiõis, vel vtilis publicationis. Quia
ciuilis acquiſitio eſt fieri dominiũ fructuũ. vt in. gl.
30 in. d. §. ex contrario. ¶ Item nota, ꝙ † nullus habet
ciuilem, niſi ei correſpondeat dominium, vel quaſi,
vel res à nullo poſſideatur. ſecundum And. de iſer-
nia. quam refert & ſequitur Matthæus de afflictis
in deci. neapo. deciſio. 403. circa finem.

De naturali poſſeſsione.

e ¶ Natural. Poſſeſsio naturalis, dicitur corpora-
lis. ſecundũ Bar. in. l. 1. in prin. vltima col. & pe. q. ĩ
fine. ff. de acqui. poſſe. ¶ Et iſta naturalis poſſeſsio
etiã aĩo retinetur. tenet Bar. in. d. l. 1. in prin. in pe. q.
& facit cõpetere ĩterdictũ. vti poſſidetis. vt ꝑ Bar.
in. d. l. 1. in prin. vltĩa col. & pe. q. dũ ponit exẽplũ đ
vſufructuario. nõ tñ ſufficit ad acqſitionẽ fructuũ.
vt ꝑ Bar. ĩ. l. ſi fur. aliàs Iul. ff. đ vſufru. & in. l. 3. §. ex
cõtra. 3. col. ver. q̃ro q̃ poſſeſsio. ff. đ acq. poſſe. ¶ Itẽ
nõ trãſfertur ꝑ cõſtitutionẽ ꝑcarij. niſi fiat ĩſtrumẽ-
tũ in facie fũdi vẽditi, ſed ciuilis tãtũ. ſic tenet Bar.
in. l. 2. C. de acq. poſſe. & Abb. in. c. 2. de conſue. &
de iſta naturali poſſeſsione. vide in. l. 2. & . 3. titu. 30.
tertia parti. & quaſi per totum. ff. de acqui. poſſe.
f ¶ Tomado la poſſeſsiõ. Not. iſtã legẽ in hoc, q̃a
facit multũ cõtra doctrinã Bal. ĩ authẽ. đ fũcto. 2. co.
ver. nõ tñ credas. C. ad tertullia. & in rubrica đ cau.
poſſe. & ꝓprie. & in. l. ea lege. C. de cõditio. ob cau.
& in. l. 1. in fine. ver. qđ ergo. vſq; in finẽ. C. de app.
& in. c. 1. de cõtrouer. inter maſculũ & fœmi. de be-
neficio. & Ioã. faber in. §. ſui. inſti. de hære. quali. &
diffe. & eundẽ Bal. in. c. itẽ cũ qs. 1. co. de reſti. ſpo.
31 vbi dicũt, ꝙ † ficta poſſeſsio nõ tribuit interdictũ
recuperãdæ. ¶ Cui⁹ cõtrariũ, vt ſupra dixi iſta. l. ſẽ
32 tit. inquãtũ dicit, ꝙ † poſſeſsio naturalis & ciuilis
ſine apꝑhẽſione rerũ maiorat⁹ habet occupata. ſed
poſsidẽs naturaliter & ciuiliter dicitur ver⁹ poſſeſ-
ſor. vt dixi in gl. ſup parte. la poſſeſsiõ. & ver⁹ poſ-
ſeſſor ſpoliat⁹ agit ĩterdicto recupãdę. vt. l. ſi qs à ſe
fundũ.

fundū.C.ad legē Iuli.de vi.pu.vel priu.&.l.ſi quis in tātā.cū ſimi.C.vn̄ vi.gitur cōpetit huic ſequēti i gradu hoc interdictū recuperādæ.per iſtā.l.cū qua cōcordat.l.1.ti.de la reſti.de los deſpo.in ordina. tenet Bar.in.l.miles.in princi. & tex.ꝓbat. ff. ex qui cau.maio.& in.l.cum hęredes.in principio. ff.de acqui.poſſe.¶Si tamen vis ſaluare dictū Bal.& aliorū,dic, ꝙ loquūt in ficta poſſeſſione,quæ non tribuit interdictū recuperādę vt ipſi dicūt.ſed nos loquimur in poſſeſſione vera. igitur.&c. ¶ Quæ tamen dicatur ficta poſſeſsio.vide per Bar.in.l.certē. §.1.ff.de preca.& in.l.ſi is qui pro empore. antepe. col.ver.quid dicemus.ff.de vſuca.¶Vlteriꝰ ad iſtā legem vide Bal.in.l.1.C.cōmunia de le.vbi dicit, ꝙ l.poteſt facere vt ſine apprehēſione trāſferatur poſſeſsio in ſequentē in gradu,quo caſu tranſit dominium,vt dixi in apprehenſione poſſeſsionis. ¶Et ſic eſt,ꝙ in iudiciis vniuerſalibus dominiū trāſit ſine poſſeſsione.l.ſi ager.& ibi Bar.ff.de rei ven. & l.in traditionibꝰ.C.de pactis.habetur in.l.ſiue poſſidetis.& ibi Bal.C.de acquirē.poſſe.per glo. in. l. ſunt & aliæ.ff.de publicia.

33 Adde. ¶Tranſit † etiā dominiū in legatariū ſine traditione.vt.l.34.in parte.y aun dezimos.ti.9 . ſexta parti. ¶Licet regulariter dominia non tranſeaut ſine traditione.vt. l.traditionibus.C.de pactis.de qua ſupra. ¶ Intellige,ꝙ tranſfertur verè adita hæreditate, vt dicit gl. 2.in.l.ſi tibi homo.§.cū ſeruus.in.l. ſeruum filiū . §. eum qui.de lega.1. ¶ Ficte autem tranſfertur dominiū à morte teſtatoris.vt in.l.titio.ff.đ furtis.ſed clarius in.l.cū hęredes.ff.de acqui. poſſe.ibi dū dicit, omnia ad nos tranſeunt. ¶ Et intellige ꝙ † transfer-
34 tur dominiū in legatarium ſine traditione, quādo teſtator legauit rem propriam, ſecus ſi rem alienā: quia cū dominiū nō transferatur ſine voluntate domini,per.l.id quod noſtrū.ff.de re iu.non immeritò iſto caſu dominiū in legatariū non trāſfertur. ita dicit glo.in.c.Raynaldus.de teſta.in parte medietatē.& ibi Lanfran.in ſua repe.3.co.in fine. &.4.co. in princi.ſed melius per Bal.in.l.poſt mortē . in fine.C.de fideicō.vbi dicit,ꝙ donatio rei alienę non eſt ꝓpriè donatio quo ad dominiū.ſed quo ad titulū.de quo dixi in.l.11.in glo.1.in ver. rei vēdicatio.
35 ſupra. ¶ Ex quo infertur,ꝙ † in caſu in quo dominiū transfertur ſine traditione poteſt agere is qui habet dominium rei vendicatione pro recuperanda re.ita dicit Lanfran.vbi ſupra.ver. & conſequēter.
Quæſtio. ¶ Et ſuper iſta dominij trāſlatione abſq; traditione dicit domi. Petrꝰ de rauena in ſuo alphabeto aureo ſuper parte.verū.folio.156 . ꝙ † inter duos vi-
36 ros doctos fuit altercatio, quidam vouerat tradere vnā pulchrā veſtē cuidā eccleſię.vtrū per tale votū

natural [e] enel ſiguiente en grado queſegū la diſpoſiciō del mayorazgo duiere ſuceder enel , aūq aya otro tomado la poſſeſſion [f] dellas en vida del tenēdor del ma-

abſq; aliqua traditione eſſet tranſlatū dominiū in eccleſiā.Et dicit ꝙ in cāpum venit textus.in.l.ſi.C. de ſacroſan.eccle.vbi eſt ſpeciale in eccleſia,ꝙ trāſfertur dominiū ſine traditione.vt dixi in gl.1. iſtiꝰ legis.ſed ꝙ ipſe do.Petrus de rauena adduxit text. in.l.ſi quis.ff.de pollicitatio.vbi per glo.& Bar.non eſt tranſlatū dominiū . nec obſtat tex.in.d.l.ſi. quia loquitur in caſu, quo aliqd dependet ex cōſenſu vnius tantū,ne cōtingat duo ſpecialia concurrere ſimul.contra.l.1.C.de dotis promi.quæ cōcurrerēt, ſi transferretur dominiū.quod eſt intelligendū, vt ipſe dicit,quādo hoc non fit in vltima volūtate.ſētit enim,ꝙ tūc dominiū trāſfertur ſine traditione, quādo donatur eccleſiæ in vltima volūtate,aliàs ſecus.Et ſic videtur intelligere dictā.l.ſi. C. de ſacroſan.eccle.¶Sed cōtra dominū Petrū de rauena eſt tex.in allegatione.c.2.de cōſue.vbi dicitur . ſi verò aliqs poſſeſsiones aliquas clauſtris vel aliis religioſis locis in bona valetudine,vel in vltima volūtatē. &c.Et qualiter tex.in.d.c.nō facit differētiā , an inter viuos,an verò vltima volūtate donauit. nā vtroque caſu dominiū trāſfertur ſine traditione,de qua ibi tex.vt dicit ibi glo.in parte,conſuetudinis.in fine. ¶Melius verò dixerat do.Petrus de rauena in caſu per eū propoſito ſi dixerat ꝙ aliud eſt.cū quis voluit tradere,vel donare:& aliud eſt, cū quis donauit.¶Iura enim,quæ loquuntur in caſu,quo trāſfertur dominiū in eccleſia abſq; traditione, loquūtur in donatione facta eccleſię. Et ſic in caſu , quo quis dixit.dono, vel mādo tali eccleſiæ veſtē vel calicē. &c.nā tunc donatio dicitur perfecta.vt in.§.alie.in ſti.de donatio.&.l.ſi quis argentū.C.eo.ti. ¶Si verò quis vouit vel promiſit donare, tuuc nō dicitur donatio.ita Pau.de ca.conſilio.108.incipiēte . dicta donatio.in vltima col.Bar in.l.ſi.2.col.ver.alij . dicunt.ff.de conditio.ob cauſam.l.ſi pecuniā. C.ſi cer-
37 tum peta.¶Sicut dicimus , ꝙ † promiſsio de vendendo nou dicitur venditio.vt tenet idem Pau . de ca.conſilio.44.incipiente.Tria ſunt quę faciunt.& Bar.in.d.l.ſi.2.col.ver.alij dicunt.ff.de conditio.ob cau.¶Propterea videtur,ꝙ in iſto caſu,ꝓmiſsio vel votum de donando veſtem vel calicem eccleſię,nō facit transferre dominiū rei promiſſę in eccleſiam ſine traditione.. ¶Et not.hos duos caſus,in quibꝰ non transfertur dominium in eccleſiam & legatarium ſine traditione, putà,cùm res donatur aliena, vel cùm fit votum de donando. ¶ Et primus caſus ſæpenumero contingit,& poteſt in facto eſſe inter parentes & filios. Nam contingit, ꝙ mortuo patre, qui duxit plura bona ad matrimonium , matre in poſſeſsione bonorū remanēte,donat, & tradit aliqua ex bōis mariti alicui ex filiis,vel extrāeis. vel ecōtra dcedēte vxore maritꝰ donat an dbonis vxo. ꝙ non

ꝙ non tranſſertur dominium in donatarium ſine conſenſu filiorum.quod eſt not.dignum,& memò riç cõmendandum.

g ¶ Le aya dado la poſſeſsion.Per iſta verba patet euidẽter,ꝙſi tempore mortis vltimi poſſeſſoris poſſeſsio rerũ maiora tus erat apud aliũ,for tè ex pignoratiõe,vel conuẽtione , vel aliàs ſine vitio, vel cum vitio , habet locum huius legis diſpoſitio. Et eſt ratio. quia is , qui tradidit poſſeſſionem,non potuit illam tradere. vt. l. datio poſſeſſionis.in principio.ff.de actio.emp.& ven.&.l.nõ videtur. ff. de acqui. poſſe.

yorazgo o el muerto , o el dicho tenedor le aya dado la poſſeſsiõ de ellas.

Adde Quæro.dicitur hic, ꝙ etiam ſi poſſeſſor maioratus introduxit aliũ in poſſeſsionem, nõ impedit quin dicta poſſeſsio ciuilis & naturalis tranſit in ſequentẽ in gradu. ¶ Nunquid ſuccedenti in maioratu competit cõtra inductum in poſſeſsionem remedium legis. ſi quis in tantam.C. vnde vi?Et videtur ꝙ non, ſed remedium recuperandæ.quia inductus fuit à poſsidente,& non per vim. vt. d.l. dicit. nam vt habeat locum diſpoſitio. d. l. requiritur violentia , vt ibi,

Contra. dum dicit violenter &c. ¶ In contrarium facit ſingulare dictum Inno.in.c. cum in officiis.2. col. in ver. ſed reſponde. cum ſequenti. de teſta. & quod Bald. in authen. licentiam.1.col. magna.in ver.per hoc.C.de epiſco. & cle. vbi dicit, quod ſi prælatus poſsidet fundũ non patrimonialẽ,&reliquit alicui illius poſſeſsionem etiã iure inſtitutionis, & illam propria authoritate occupauit,quòd occupans incidit in pœnam legis. ſi quis in tantam. C. vnde vi. nec excuſatur obtentu teſtamenti.Et eſt ratio ſecũdum eos , quia cùm penes eccleſiam ſit ciuilis poſſeſsio,neq; hęres,neq; teſtator poteſt eam interuertere. Iſtam opinionem approbat & ſubtiliter ponderat And. Sicu. in rubri.de rebus eccle. in ver.& pondera. Itaq; ſi ciuilis poſſeſsio operatur vt teſtator non poſsit in teſtamento vel aliàs interuertere poſſeſsionem alterius : & quòd occupãs incidat in pœnam dictæ legis:multò fortius incidit in pœnã is,qui occupat res ciuiliter & naturaliter poſſeſſas per alium virtute iſtius legis.Sed cogita,& vide Inno.in.d.c. cum in officiis.& Bal. in.l.cũ ipſe. C.de

Infert. contrahen.emp. ¶ Hinc eſt,quòd occupans,tenetur ad fructus.ita dicit tex.in.c.accedens.el.2.vt lite penden.& ibi ſcribentes.& rota deci.159. incipien

38 te.Non ſufficit.in nouis. ¶ Maximè † quia hæ res ſubiacent reſtitutioni per mortem poſsidentis maioratum , & non veniunt in generali obligatione.

Limita. ¶ Et per hoc dixit Ange.in authẽ.de reſtitu.2.col. collatio.4.ꝙ ille,qui habet bona ſingularia ſibi conceſſa vſque ad tertiã generationem finitam,ſi obligat omnia bona ſua, non intelligitur obligare iſta bona , quæ ſubiacent reſtitutioni in conditionis euentum.Ideo creditor nõ poterit poni in poſſeſſionem eorum vigore generalis hypothecæ. tenet And.Sicu.in cõmento rubricę de rebus eccle. pri-

39 ma parte.16.col. ¶ Hinc etiã dicimus,ꝙ † in donatione vel cõfiſcatione bonorũ non veniũt iura conditionalia,& vltima voluntate debita.glo. vnica & ſingularis,quã omnes docto.cõmẽdant in.l. non ad ea.ff.de conditio.& de. ¶ Secus in contractu. tex. eſt ſingularis in. l. inter ſocerum. §. ſi. ff. de pactis do. cõmendat Bal.in.l.1. C.de bonis

40 liber. & in.l. 3. C. ad legem falci. ¶ Sed quæro † teſtator, vel conſtituens maioratum prohibuit ſucceſſorem poſſeſsionem intrare, niſi prius tradiderit certam ſummam filiabus ſuis : an non obſtante prohibitione poſsit intrare : & an intrans propria authoritate perdat ius,quod in maioratu habet,& tranſeat in ſequentem? ¶ Videtur ꝙ intrans nõ perdat ius ſuum per tex.in.l.titia cum.§.1.de lega.2.vbi dicitur,quòd hæres poteſt accipere propria authoritate poſſeſsionem rerũ hęreditariarum,ſi nõ ſunt occupatæ per alium. & idem tenet Bart. in. l. 2. C. quando & quibus quarta pars.de. lib.10.per. l.cum hæredes.& ibi docto.ff. de acqui poſſeſsio. ¶ Item facit dictum Bald. in authen. hoc amplius.41. q. in repeti. C.fideicõmiſ. & Pau. de caſt.conſi.165.vbi dicunt, ꝙ hæres non cogitur infra annum implere volũtatem teſtatoris,ergo poteſt intra annum poſſeſsionem intrare. ¶ Item faciunt duæ gloſæ. vna in.c. licet. de voto.alia in.d.authen.hoc amplius.& ibi docto. vbi dicunt,quòd hæres nõ implens,non perdit legitimam. ¶ Item nec perdit dotem. ¶ Nec donationem propter nuptias. Bal. ibidem.1.col.in lectura cõmuni. ¶ Item nec legata, nec fideicõmiſſa,nec ſubſtitutionem pupillarem ſibi nõ delatam. ſecundum Bald. ibi penult.col. ¶ Contrarium videtur eſſe verum per tex. in dicta authen. hoc amplius.& per ea,quæ ibi dicunt docto.& per tex. in corpore vnde ſumitur.d.authen.hoc amplius.quod eſt de hære.& falci. §. ſi quis verò non implens. & ibi glo.& Ange.collatio.1.vbi dicitur, quòd hęres implere debet volũtatem teſtatoris, aliàs priuatur hęreditate,& eſt priuatus ipſo iure.ſecundum Bal. in.d.authen. hoc amplius.1.col. in lectura cõmuni: quẽ etiã vide ibi in lectura antiqua in repe. 15. q.& Pau.de ca.in.d.conſi.65.Bal.in.l.1.in fine.C.de his qui pœnæ no. ¶ Et licet nõ priuetur legitima,priuatur tamen hæreditate.glo. & Bald. in.d. authen. hoc amplius.& glo.in.c.ſi hęredes.de teſta.& in.d. §.ſi quis verò.in.d.authen.de hære.& falci. ¶ Tertiò facit.l.1.& ibi docto.& Pau.de ca. C. de inſti.& ſubſti.vbi dicitur,ꝙ hęres inſtitutus nõ poteſt adire, niſi impleat cõditionẽ in inſtitutione appoſitã, vel niſi ſtet per eum in cuius perſona debet impleri. ¶ Quartò facit,quia negari non poteſt,quòd in iſto relicto non interueniat conditio prohibitiua, ne inſtitutus in maioratu intret poſſeſsionem. &c.

Quæſtio.

Oppo.

Et

Et hoc patet ex textu in.l.cedere diem.ff.de verbo. ſigni.& ex his quæ dicit Bal.in rubri.C.de inſtitu. & ſubſ.& tu habes, ꝙ talis conditio ſuſpēdit actum in euentū conditionis. vnde antea non poteſt dici donatio, cum ſola ſpes ſit in obligatione. vt in.§.ex conditionali.inſti. de verb.obli.probat tex. in.c.ſuper eo.de cōdi. appoſi.tenet Abb.in. c.verū.2.col.eo.ti. propterea dicit text. in.l. qui cohæredē.§. ſi. ff. de cōdi. & de.& in.l. ſi quis hæreditatē.ff. de cōditio.inſti.ꝙ inſtitutus ſub cōditione, tenetur primò de ſua burſa & antequā agnoſcat cōditionem adimplere.& pro hoc eſt tex.melior de iure in.l.12.tiulo quarto. ſexta partita. vbi eſt caſus, ꝙ inſtitutus ſub cōditione. non poteſt poſſeſsionē intrare antequā adimpleat conditionem ei appoſitam à teſtatore, aliàs perdit relictum.per.d.auth. hoc amplius.& hoc credo verum. ¶ Et reſponde ad contraria. Et primò ad.d.l.tiⁱa.cum ſimi.quia eſt verum, quòd poteſt intrare poſſeſsionē, quando eſt ſimpliciter inſtitutus, aliàs ſecus.vt.d.l.7. ¶ Item reſponde ad iura dicentia, ꝙ hæres non cogitur infra annum adimplere voluntatem teſtatoris.quia eſt verum, quando à teſtatore nō eſt minus tempus ſtatutum, aliàs præfixum, & abbreuiatū.vt per Bal.in.d.authen.hoc amplius. 1. oppo. in lectura antiqua. ipſe etenim teſtator poteſt terminum abbreuiare, & conditionem apponere. dixi in.d.l. 27. ſupra, quaſi per totam legem. & in. l.33. ſupra glo. 1. verſi. eſt tamen notandum. ¶ Tertiò reſponde ad glo. in. d. c. licet. cum ſimi. quia eſt verum, quòd hæres nō priuatur legitima, quando eſt ſuus, & talis, cui debetur à iure, quia in ea conditio nō poteſt apponi, ſed debet relinqui libera vt dixi in.d.l.27. ſecus in prælegato. vt ibi eſt

Limita. tex. ¶ Vnum tamen not.ꝙ ſi maioratus eſt regnū, non priuatur regno is, qui non implet voluntatem teſtatoris.tenet Flori.in.l.ſi ſeruus.§.1.in fine.ff.ad l. aequi. Inno.& alij in.c.licet.de voto. facit.l.ſi hæredes.ff.de teſta. tute.

50.

¶ Ley.xlvj.

Todas las fortalezas q̃ de aqui adelante ſe hizierē en las ciudades, villas y lugares y heredamiētos

Adde. Idē dicit Bal.in.d. auth. hoc amplius.2.col.in fine.C. de fideicō. Et eſt ratio.

41 quia † loca, & iura regni nō ſunt regis, ſed dignitatis regalis.ſecundū do Abb.in.c.intellecto. de iureiur. & in.l.1.ti.17. 2.partita. quæ lex facit differētiā inter bona, quæ ſunt regis, & alia, quę ſunt regni.de quo plenè do. doct. de Pala. in repe. c. per veſtras. de donatio. inter vir. & vxor. ſuper textu.col.20.in princi. Quæ omnia nota, quia ſunt practicabilia, & multum faciūt ad ea, quę dixi in.l. 40. ſupra in glo.ſuper parte.por ſu orden.in verſi.

Libellus interdi. verum tamen. ¶ Qualiter libellus debet intentari in interdicto recuperādę vt procedat. vide Alex.in 3. volu.conſi.6.1.col. in ver.quo ad primū.& Spe. in *tto recenti*.de iuriſditio.omni.iudi.§.2. 3.col.in ver.item im *perāda*. ploratur ne vis fiat ei. ¶ An ex contractu ſimulato tranſeat poſſeſsio.ponit Ioan. campecius in tracta.de dote.prima parte.q.53.nu 3.quod nota.

Summarium.

1 *Melioramenta quæ fiunt in rebus maioratus, an ſint diuidenda, & inter ques debent diuidi.*

2 *Primogenitus & feudatarius in quibus æquiparantur.*

3 *Emphiteota, vſufructuarius, & feudatarius, an tenentur ad magnos ſumptus.*

4 *Maioratus, an ſint res empta intra loca maioratus.*

5 *Filius grauatus à patre in legitima, an poßit conſentire in grauamine.*

6 *Pater ſi conſumpſit omnia bona in rebus maioratus, an filij habeant aliquod remedium aduerſus primogenitum.*

7 *Legitima & quantitas legitimæ, an ſit de iure diuino.*

8 *Legitima an poteſt tolli vel minui.*

9 *Statutum quod primogenitus ſuccedat, an intelligatur, quòd alijs filijs ſit ſalua legitima.*

10 *Fortalitium, an poteſt refici, vel de nouo conſtrui.*

11 *Fortalitium cuius expenſis debet refici.*

12 *Caſtellanus, an debet aperire de nocte arcem caſtelli domino aduenienti.*

TOdas las fortalezas. Caſtra & alia ædificia facta in ciuitatibus, villis, & locis, & in aliis reb⁹ maioratus, efficiūtur maioratus, ſicut res, in quib⁹ fiunt.& in eis ſuccedit primogenitus, ſicut in aliis rebus maioratus, & cum eiſdem vinculis, & conditionibus contentis in maioratu. nec tenetur facere partem de æſtimatione ſumptuum vxori, in cuius matrimonio ſumptus facti ſunt, neque filiis & deſcendentibus ſuis. Per hoc tamen non datur facultas reparandi muros ciuitatis & caſtrorum, vel de nouo ædificare ſine licentia principis. hoc dicit. ¶ Diuiditur iſta lex in tres partes. In prima ponitur caſus, In ſecunda eiuſdē caſus extenſio. In tertia limitatio caſus eſt extenſionis: ¶ Et nota quia *Corrigit* per iſtam legē hodie ceſſat opinio do docto. de Pala. in repeti .c. per veſtras.de donatio.inter virum & vxo.ſuper rubrica. 303. col.ver.ex iſtis etiam ſo

1 let dici. vbi tenet † quòd melioramenta, quæ fiunt in rebus maioratus, vel in reb⁹ ſubiectis reſtitutioni, veniunt diuidenda inter coniuges, tanquā prouenientia ex cauſa lucratiua, & alia à rei proprietate. ¶ Vnde dicit. quòd ſi maritus habens maioratum fecit domum, vel caſtrum in villa, vel in loco maioratus conſtante matrimonio, extimabuntur ſumptus facti ſoluto matrimonio, & medietas eorum remanebit penes maritum, vel eius hæredes: & alia medietas remanebit vxori, vel eius hæredibus. & ita dicit, quòd melioramenta iſta diuiduntur inter hæredes ipſorum. ¶ Ad quod allegat glo. notandam.ſecundum Ange. in.l. emptor.ff. de rei ven.

ven glo. magna in fine. quæ glo. dicit, ꝙ ſumptus, quos quis ſecit in re ſubiecta reſtitutioni, poteſt repetere ab eo, cui reſtituit, quãuis fructus interim perceperit. ¶ Et ſic notanter limitat. l. ſumptus. eo. ti. de rei ven. allegat etiam notata in. l. in fundo. eo. ti. quæ iura, vt ipſe dicit, intelligũtur, quando quis percepit fructus ex re aliena, ſecus ſi ex ſua, licet reſtitutioni ſubiecta, qđ dicit memoriæ commendãdum. ¶ Et idem dicit tenere Bal. in. l. inſulam. §. fructus. ff. ſoluto matrimonio.

¶ Et vide ꝗ circa hoc dixi in. l. 27. in parte. de reſtitucion. ver. ſed dic melius. ſupra.

ꝺ mayorazgo & todas las cercas de las dichas ciudades y villas & lugares ꝺ mayorazgo āſſi las ꝗ de aq adelāte ſe hizierē de nueuo como lo ꝗ ſe reparare o mejoraree nellas. & āſſi miſmo los edificios que de aqui adelāte ſe hi-
3 zieren enlas caſas de mayorazgo como lo ſon o fuerē las ciudades villas & lugares & heredamiētos y caſas dōde ſe labraren. & mādamos ꝗ

¶ Profectò prima fronte iſta. l. videtur iniuſta, quia eſt ianua, vel oſtium, per quod omnes in præiudicium filiorũ atq; vxorum, & in fauorem primogeniti poſsint conſumere bona ſua in rebus maioratus. Maximè, quia vt plurimũ omnes homines ſunt prompti ad ædificandum. & ita omnia quæ habent extra maioratum conſument in eo: quapropter, vt dixi, iſta. l. videtur ratione carere. ¶ Ideo extirpanda, vt habetur in Spe. in proœmio in. §. certum. el ſegundo. & capitulo. extirpandæ. de præben. & digni. ¶ Et nõ ſunt multi dies elapſi, quibus audiui à do. doct. de Pala. cum eſſemus contendentes ſuper has leges in villa de Berlanga, ſemper in hac eſſe opinione: & dũ ſtaret cum aliis proceribus principis in ordinatione iſtarũ legum ſuper iſta. l. fuiſſe contrariæ opinionis, propter notanda ſundamenta, quæ adducit in dicto capitulo. per veſtras. & mihi retulit ſuper dicta repetitione feciſſe quaſdã additiones: affirmabatq́; , quòd non poſt multũ tempus. iſta. l. vt iniuſta retractaretur. Interrogatusq́; ab eo quid in hoc ſentiebam, in cõſpectu multorum nobilium, qui tunc erant congregati ſub præſidẽtia illius reſpondi, quòd iſta. l. fuit facta & ꝓmulgata de mãdato principis. & eo ipſo præſumebatur iuſta, nec vlterius quærẽdum erat de ratione. per. l. non omnium. cum ſequenti. ff. de legi. ¶ Item, quia lex præſumitur facta cũ magna deliberatione, & iuſta cauſa, vt teſtatur princeps in proœmio iſtarum legum. ¶ Item, quia leges nutu diuino de cælo promulgãtur per ora principum. vt inquit Bal. in tracta. ſchiſma. 1. col. ¶ Item quia princeps potuit moueri ad hoc ſtatuendũ propter conſeruanda primogenita. nam ſi poſſeſſor maioratus multa conſumpſerit in ædificiis rerum maioratus, & in earũ reparatione, & dimidiam æſtimationis deberet vxori poſsidẽtis, vel aliis filiis ſuis reſtitui, multotiens egente primogenito, venderentur res maioratus, contra eius naturam & conditionem: quæ natura eſt, vt permaneat in perpetuum.
2 & ne alienetur, vt dixi in. l. 27. ſupra. ¶ Et in hoc † primogenitus, feudatarius, emphiteota, & vſuffructuari⁹ ambulãt pari paſſu. quia nemo eorũ poteſt alienare res ſibi conceſſas, quia ea conditione relinquũtur, ne alienentur, vt patet ex ſuis titulis. ¶ Et ex hoc dicimus † ꝙ cum dominiũ directum non ſit penes eos, non tenentur ad magnos ſumptus, ſed dominus directus, vt per Barto. in. l. nenſenius. 1. col. ver. quædã expẽſæ fiunt. ff. de nego. ge. per. l. inter fructuarium. & in. l. quanuis. ff. de dãno. infec. Idem Bartolus in. l. 2. 2. col. in principio. verſi. ſimile vides. C. de nego. ge. & in lege. cotem. §. qui maximos. quinta columna. verſiculo. ſexto quæro. ff. de publi. & Baldus in. l. eum. C. de vſufru. & in authen. excipitur. penul. quæſtione. C. de bonisq́; liberis. vbi dicit, ꝙ vſufructuarius non tenetur ad refectionem domus, ſi indiget magnis ſumptibus, ſed ad paruos. & ſi fecit magnos, recuperabit illos à domino. vt ibi. ¶ Sed primogenit⁹, & de inde alij ſucceſſores in maioratu, vſufructuarii ſunt, & adminſtratores rerum maioratus, non dñi. vt dixi in l. ſupra proxima. ideo non tenẽtur ad magnos ſumptus factos in rebus maioratus, nec ab eis poſſunt peti, quia domini non ſunt. licet largo modo dicuntur domini, vt in vſufructuario dicit gloſa, & Bartolus in lege. titia. la primera. §. titia. 1. col. & prima quæſtione. de lega. 2. habetur in. l. donationes. §. ſpecies. & ibi Bartolus. ff. de dona. ¶ Item dicũtur domini ratione præeminẽtiæ ſecundũ glo. in. l. nõ quocunq;. §. fundum. verſi. habuerit. de lega. 1. etiam ſi ſit prohibitus alienare. vt per Bartolum. vbi ſupra. ¶ Et ſi opponas de. l. 3. titu. delas lauores & particiones. foro legum. & de. l. 9. eodem titulo. vbi ſumptus factus in terra vnius coniugum æſtimatur. & medietas æſtimationis reſtituitur viro, vel vxori, cuius terra non eſt. intellige, quia eſt de iure gentium, & habetur per textum. & notãt doctores in. c. rainucius. de teſtamentis. & ibi reperitur dominus à quo petantur, hic autem non.

¶ Dic & melius, quòd de iure Imperatorum omnia quæſita inter virum & vxorem conſtante matrimonio propria erãt mariti, nõ vxoris. l. quint⁹. ff. de donatio. inter virũ & vxorem. & l. etiã. eodẽ. ti. C. cum ſimi. & ſi principes noſtri ex indulgentia ſtatuerũt, ꝙ vxores conſequerẽtur medietatem eorum, quæ vir lucraretur conſtante matrimonio. vt. l. 1. titu. delas ganancias. foro legum. & eodem titu. la. in ordina. Ita introduxit per. l. ſi. eodem. ti.

quòd

ꝙ maritus poſſet dicta bona alienare conſtante matrimonio, & ꝙ vxor haberet ſolummodo partē eorum, quæ ſupereſſent, ſoluto matrimonio, vt ibi. ¶ Eodem modo principes noſtri per iſtā legem potuerunt ſtatuere, ꝙ mariti poſſent eaſdem res habitas conſtante matrimonio conſumere in rebus maioratus: & ꝙ eorū vxores nihil cōſequerentur ex dictis lucris. Quia cùm ante vxores per leges Imperatorum nihil habebant de his lucris, vt ſupra dixi, non videtur eis iniuria fieri, ſi in caſu iſtius legis nil detrahant de his ſumptibus: cùm etiam ſi aliquid datū fuit vxoribꝰ per leges regni de acquiſitis cōſtante matrimonio, fuit tantùm medietas eorum, quæ remanerēt penes maritum, vel in eius bonis tempore obitus vnius eorum, nō quę in alienis bonis eſſent, vt in.d.l.fi.ti.de las ganācias.in ordina.& ita in hoc vxores non videntur grauari, cùm nihil auferatur ab eis de bonis ſuis. ¶ Et reſponſio ad gloſam.& Ange.in.d.l. emptor.ff.de rei vendi. eſt facilis, & vera dupliciter. Primò, ꝙ poteſt repeti ex penſa facta in re aliena concedo: ſed vxor non eſt domina omnium bonorum, quæ adquiruntur conſtante matrimonio, ſed eorum ſolummodo, quæ remanſerunt in bonis mariti ſoluto matrimonio. vt ſupra dixi. per.d.l.fi. ¶ Secundò.dict.glo.intelligitur, quando colonus, vel inquilinus, aut alter, penes quem eſt res aliena, fecit ſumptus in ea animo repetendi. hic autem ſecus, quia res nō eſt omnino aliena: & quia videtur conſumere animo donandi, & repeti non poſſunt. per regulam, Scienti.de regu.iu.li.6. cū ſimilibus.

en todo ello ſuceda[h] el q̃ fuere llamado al mayorazgo cō los vinculos & cōdiciones eñl mayorazgo contenidas ſin q̃ ſea obligado a dar pte alguna dela eſtimacion o valor delos dichos edificios a las mugeres del que los hizo ni a ſus hijos[i] ni a ſus herederos ni ſucceſſores. ¶ Pero por eſto no es nueſtra intenciō de dar licen-

4 De nueuo ¶ Aduerte † tu iuuenis, ne decipiaris. nam iſta lex loquitur tantū in ędificiis de nouo factis in rebus maioratus, & in ædificiis reparatis & refectis, & ſic loquitur in ædificiis tantū. ¶ Et ne mirum ſi ædificia facta in rebus maioratus ſint & acquirātur maioratui. nam idem eſt in caſu, quo legatur alicui area. Quia ſi is, qui aream legauit, ędificat in ea, legatum areæ comprehēdit etiam ædificium factum poſtea in ea. nam ædificiū cedit ſolo. vt in.§.ex diuerſo. inſti. de rerum diuiſione. ¶ Si tamen poſſeſſor rerū maioratus aliqd emit in ciuitate, aut in villa maioratus, quod ſuum non erat, illa res empta efficitur maioratus. pono exemplum pro iuuenibus. in his regnis ſunt villæ, & multa loca duorum particulariū ſub titulo maioratus. ciues tamen eatū territoriis proprias domos, fortalitia, molendina, & prædia poſſeſſor maioratus emit ea. nonne iſta erūt maioratus? Tene ꝙ nō. nam iſta lex (vt dixi) loquitur tantū in ædificiis factis in rebus maioratus: ſed res empta erat cuiuſdam particularis, non maioratus, propterea potuit illā vendere. igitur cùm iſta ſit emptio non ædificium, non efficitur maioratus, licet ſit intra loca maioratus, ideo iſta lex non extēditur ad eas. ¶ Item ſumptus facti in emptione prędiorū ſunt alterius conditionis, quàm ſumptus in ædificiis. nam talia acquiſita titulo emptionis ſunt aduentitia. vt.l.16.in glo. ſup parte. a ſu muger. ſupra. ¶ Itē iſta lex quodāmodo eſt edita in præiudicium aliorum filiorum & mulierum, ideo non debet extendi, argumētum.l.furti.§.pactus.ff.de infamibus.& clemen.literas.& cle.auditor.de reſcrip. ¶ Sed melius Bar.in.l.certarū.in fine.ff. de teſta.tute.& Bal.in rubri.de verbo.ſigni.vbi vide, quia loquitur quaſi in terminis noſtris, quanuis loquitur in legato. dixi aliquid.in.d.l.16.glo.1.ſupra.

h ¶ En todo ello ſucceda. Ex quo ſequitur, ꝙ titulus maioratus eſt titulus vniuerſalis, cùm in eo veniant omnes ceſsiones, & fructus. Nam illa dicuntur vniuerſalia iura, in quibus acceſſiones veniunt in patrimonio, & hæreditate, et in bonis maioratus vt tenet Pau.de Caſtro.in lege ſi poſt motam.ff.de peti.hære.vbi etiam dicitur, ꝙ in vniuerſalibꝰ ſufficit, ꝙ concludatur in libello ſine declaratione rerum, & hoc vltimum tenet Bar.in.l.1.ff.de edendo. & habetur in Spe.de actio.ſeu petitio.§.2. vbi plenius. qđ facit ad ea, quæ dixi in.l. ſupra proxima.

5 Adde. Et † hoc fauore primogeniti, in cuius fauore alij filij poſſunt conſentire grauamini impoſito in ſuo legitima, nec dicitur hoc fieri in fraudem filiorum. tenet do. doct.de Pa.in repe.c.per veſtras.de dona.inter virum & vxorem. ſuper rubrica.col.a6o.in. verſi. ex quo infertur.

6 i ¶ Ni a ſus hijos † Iſta.l. non dicit apertè de quibus filiis loquitur, ꝑpterea eſt dubia. quia ſi intelligis de filiis vxoris tantùm, eſt clarum, ꝙ ſi mater excluditur, eiuſq; filij videntur excluſi. vt dixi in.l.8.glo.1.ſupra. ¶ Si intelligis de filiis teſtatoris, vel poſsidētis maioratum. iſta.l. eſt magis dubia, quàm in vxore. quia ſi poſſeſſor maioratus nō habet alia bona extra res maioratus, & acquiſita conſtāte matrimonio diſtribuit in rebus maioratus, multò magis grauantur filij, quā vxor ipſius: quia quodam modo filij priuantur ſua legitima contra ius diuinum ſecūdum qđ (vt latè dixi in l.6.ſupra in parte. como ſon los deſcendientes.& habetur in.c.ius naturale.1.di) in bonis parentum debetur legitima filiis.&

¶ Hæc eſt noua glo.

cia ni faculead para q̃ſin nueſtra licēcia[k] o delos reyes que de nos vinieren ſe puedan hazer o reparar[l] las dichas cercas y fortalezas[m]. mas que ſobre eſto ſe guardē las leyes[n] de nueſtros reynos, como enellas ſe contiene.

7 liis legitimis de iure dinino, quantitas † ſtatuta lo colegitimæ eſt de iure gentiũ.& habetur per textũ & notant docto. in.c.rainuntius.de teſtamen.& in cap. ſi pater.eodem titu. lib.6.& in authen. nouiſſima.C de inofficio.teſtamen.& in.d.cap. ius naturale.& in authē.de hę re.& falci.§.primum. itaq;. collatio. 1. & in l.ſcripto.in fine.ff.vn de libe. ¶ Et ex hoc dicunt doctores, vbi
8 ſupra, ꝙ † prĩceps per ſuas leges poteſt quaſi in totum extenuare legitimam: & idem tenet Salice. in. l. ſancimus. C. de nup. per duas colũnas & Bald. in.l.cum lege. in fine. C.de ſumma trinita.& fi.catho. Et nota, quia iſta ratio eſt noua ad legē iſtam. ¶ Et vide Bal.in.d. l.cũ
9 lege.circa finē.qui in materia iſtius legis dicit, ꝙ † ſtatutũ, ꝙ primogenitus ſuccedat, intelligitur ꝙ ſecũdò genito ſit ſalua legitima. Tenet etiã idem Bal. in.c.1.in.§.item ſacramenta.circa finē.C. de pace iuramen. fir. & in. l. 1. verſicu. quæro iuxta ſtatuta peruſina. C. de ſumma trinitate, & fide catholica. ¶ Itaq; ſecundũ hoc ſi legitima remanet ſalua aliis filiis, parentes poterunt omnia bona ſua diſtribuere in rebus maioratuum. ¶ Quæ tamen ſit legitima filiorũ de iure diuino, habetur. Geneſ.35.c. ¶ Itaque non ſolum expreſſè. vt habetur in.l.27.ſupra. ſed tacitè pater poterit facere maioratum de tertio & quinto bonorum ſuorum, ſcilicet augēdo, & diſtribuēdo in rebus maioratus bona ſua. ¶ Et (quod amplius eſt) poterit omnia quęſita matrimonio cõſtante diſtribuere in rebus maioratus, quãuis ſint vltra tertium & quintum bonorum ſuorum. quod eſt valde notandnm. & hoc per.l. iſtam. quia dicit. ſucceda en todo eſſo ſin dar parte alguna &c. ¶ Intellige, ſalua legitima filiorum, quæ debetur eis de iure diuino. & hoc terribile apud me.

k ¶ Sin nueſtra licencia. vt.l.7. titulo delos caſtillos. in ordina. notatur in. l. 1. §. 1. ff. de ſuperfi. & in. c. ex parte. de foro compe. tenet Barto. in. l. ex hoc iure. 4. columna. verſi. contra hoc oppono. ff. de inſti. & iure.

10 l ¶ Reparar. quia † refectio fortalitij eſt prohibi- *Regula.* ta, ſicut ipſa de nouo conſtructio. vt per Bal. in.l.ſi vt proponis.la.2.in fine.& ibi latè in additio. C.de nup. Inno. & alij in capitu. piſanis. de reſti. ſpo. *Limita.* ¶ Quod eſt verum, ſi fortalitium vel caſtellum eſt alterius, quàm principis: quia ſi eſt principis, refici poteſt, & reparari ſine licentia. ſecundum Barto. in.l. 2. in fine. ff. de noui ope. nun. tenet Iaſ. in.l. ex hoc iure. 3.col.ver.ſicut autem. aliàs incip. nun-
11 quid antem. ff. de iuſti. & iure. ¶ Sed cuius † expenſis debet refici. vide in.l.6.titu. delos caſtillos. in ordinamen.

12 m ¶ Fortalezas. Quęro † an caſtellanus vel cuſtos caſtelli domino aduenienti debeat ei aperire de nocte arcē caſtelli. Et tene ꝙ non ſed de die tantùm. vt habetur in. l. iter. & ibi Floria. ff. cõmunia prædi. Quod nota, quia in facto habui cõtra vxorē domini cuiuſdã caſtelli, quę marito defuncto extra caſtellũ peruenit de nocte, requiſiuitq; caſtellanum vt aperiret arcē caſtelli: & quia noluit, increpauit caſtellanum de felonia, qui fuit abſolutus ob cauſam ſupradictam. *Quæſtio.*

n ¶ Las leyes. Quę ſunt.l.6. & 7. titulo delos caſtillos. lib. ordinamentorum.

¶ Ley.xlvij.

EL hijo o hija caſado y velado ſea auido[o] por emancipado[p] en todas las coſas[q] para ſiempre[r].

Summarium.

1 *Filius per matrimonium an liberetur à patria poteſtate*

EL hijo. Iſta lex non ſummatur, quia eſt breuis. & per eam approbatur. l. fi. titu. delos pleytos *Approbat.*
1 que deuen valer o no. fo. legum. vbi dicitur, ꝙ † filius per matrimonium liberatur à patria poteſtate, & efficitur ſui iuris. Idem voluit à cõtrario ſenſu. l.7. ti. delas lauores, & parti. fo. le.

Adde. Iſta fuit etiã opinio do doct. de Pala. in repetitione capituli. per veſtras. de dona. inter vir. & vxo. ſuper rubri. co. 186. in ver. ſed quãuis. in princi. & col. 300. ver. hodie tamē. & col. 429. ver. conſidera tamē. ¶ Et reprobantur multæ imperatorũ leges. ſignãter. l. filiæ licet. C. de colla. & . l. ſi vxorē. C. de cõditio. inſer. & . §. 1. inſti. ad Orphi. cũ ſimi. vbi dicitur, ꝙ filia etiã nupta remanet in poteſtate patris, licet quo ad debitũ carnis, & operas, ſit ſub poteſtate viri. vt. l. aſsiduis: & ibi docto. & Bal. C. qui potio. in pigno. ha. & . l. ſicut. ff. de ope. liber. notatur in. d. l. ſi vxorē. & in. d. §. 1. in glo. tenet Bar. in. l. rei. §. ſocero. ff. ſolu. matri. & notatur in. c. fina. 33. q. vltima. dixi. in. l. 55. infra glo. prima. vbi vide. ¶ Intellige, ꝙ liberatur à patria poteſtate quãdo eſt velatus in facie eccleſiæ. vt hic dicitur. & in. l. infra proxima. nõ aliàs. & ita intelligitur. d. l. 9. ti. delos pleytos. q̃ deuan. val. o no. fo. le. & . l. 54. cum ſequenti. infra. *Reprobat.*

o ¶ Sea auido. ſ. verè, nõ fictè. ſecundũ Bar. in. l. ſi maritus. la. 2. in. §. legis. ver. exēplũ. ff. de adulte. vbi dicit, ꝙ aliud eſt dicere, habeatur pro emãcipato, & aliud, loco emãcipati. quia primò caſu efficitur verè emãcipatus. ſecũdò efficitur emancipatus fictè.

¶ Item

¶ Item dicit Bart. vbi ſupra, ꝙ aliud eſt dicere quẽ haberi abſentem. & aliud quem haberi vice abſentis. ¶ Item aliud eſt meretrix. & aliud loco meretricis. vt. l. meretrix. ff. de verbo. ſignifica. ¶ Item aliud eſt renunciatio. & aliud loco renunciationis haberi. ¶ Item aliud eſſe crimen. aliud loco criminis haberi. vt per Bar. vbi ſupra quẽ vide, quia ſuper hoc multa adducit exempla & menti tenenda.

¶ Ley. xlviij.

MAndamos que de aqui adelante el hijo o hija caſan

p ¶ Por emancipado, id eſt, liberatus à patria poteſtate. quia liberatio dicitur libertatis conceſsio. vt. l. ſi viua. C. de bonis mater. & l. cum oportet. §. cum autem. & ibi Bal. C. de boniſq; lib. ¶ Qualiter tamen fiat emãcipatio. vide in. l. 65. & quaſi per totum. titu. 18. quarta parti. ¶ Intellige ꝙ habetur pro emancipato, vt aliqui dicũt, in cõmodoſis, ſeu in fauorabilibus, ſecus in præiudicialibus. ſecundum Bar. in. l. itẽ hic. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iuris. ¶ Sed iſtud nihil valet, per verba, quæ ſequũtur in. l. iſta. quia dicit, en todas las coſas. ad quod facit dictum Bart. in. l. ſi quis pro emptione. ff. de vſucap. & in lege. ſi maritus. ff. de adulte. vbi dicit eſſe paria, quòd ſtatuta dicant habeantur pro ciuibus. vel ſint ciues. de quo per Abb. in cap. tanta. qui filij ſint legitimi.

q ¶ En todas las coſas. Aduerte, quia per iſtam legem hodie videtur ceſſare diſpoſitio tex. in. §. patitur. verſi. itaq; ſi filio. inſti. de iniu. cum ſimi. vbi dicitur, quòd pater pro filia nupta agit actione iniuriarum, quia in eius eſt poteſtate: ſequitur ergo. ꝙ nõ poteſt hodie accuſare, quia filia nupta in omnibus efficitur ſui iuris. per iſtam legem. ¶ Sed poteſt dictus. §. ſaluari dupliciter. Vno modo, vt iſta intelligatur in concernẽtibus ipſam filiam quo ad patrem, vt pater in ea nihil habeat poteſtatis, ſed in omnibus ſit emancipata. vt hic. ¶ Secundò, quòd licet pater nomĩne filiæ nuptæ nõ poſsit agere pro iniuria filiæ irrogata, ſuo tamẽ nomine paterno, vt pater, cui etiam iniuriam videtur facta iniuria illata filiæ, poſsit agere. vt dicit tex. hodie approbatus. in. l. 2. titu. 1. ſeptima partita. & in. l. 9. vbi melius. ti. 9. eadem partita. cum quibus concordant. l. 2. titu. de las acuſaciones. foro le. & l. 2. 3. & 4. C. de accuſatio. & hoc, quia iſtud eſt ius contra tertium: quod non videtur ſublatum per iſtam legem, quæ lex videtur promulgata in fauorem filiæ, nõ in fauorem iniuriãtis eam. quod nota.

Concor. r ¶ Para ſiẽpre. Aduerte, quia per iſtã legẽ hodie eſt approbata glo. in. l. fi. de cõſulibus & patritiis. lib. 12. ver. ſed quæ. & glo. in authẽ. cõſtitutio quæ de digni. §. generaliter collatio. 6. & quòd Ioan. de Pla. dicit in. d. l. fina. vbi per eum. & per dictas glo. mouetur quæſtio. nunquid finita dignitate, & ſic finita cauſa liberationis à patria poteſtate, reuertatur filius in poteſtatem patris: Et cõcludunt quòd non, cùm ſemel ab ea fuerit liberatus. facit. l. ſi ſeruorum. §. ingenui. ff. de ſtatu ho. idcirco iſta lex bene dicit, para ſiempre. ¶ Et iſto caſu fallit illa regula. ceſſante cauſa &c. quod nota.

Summarium.

1 *Pater familias in quibus bonis habet vſumfructum.*
2 *Matrimonij appellatione, quod matrimonium veniat.*
3 *Vſuſfructus quid ſit.*
4 *Vſuſfructus quotuplex ſit.*
5 *Vſuſfructus appellatione, quid comprehendatur.*
6 *Fœnum & palea an veniant appellatione fructuum.*
7 *Vſumfructum vtile, an pater acquirat per filium emancipatum ſuccedentem matri.*
8 *Emancipator, an & quãdo habeat vtilẽ vſumfructum, ſi filius fuit inſtitutus ab extraneo.*
9 *Vſuſfructus, & fructus, an ſint idem.*
10 *Pater an tenetur reſtituere filio fructus, quos percepit iniuſtè de bonis filij.*
11 *Bona ſimpliciter obligata, an intelligãtur tam præſentia quã futura.*
12 *Fructus rei quando debent reſtitui.*
13 *Sententia, in qua mãdatur fructus reſtitui, ſi in ea non exprimatur quantitas certa, an valeat.*
14 *Iudex an poteſt condẽnare in fructibus percipiendis.*
15 *Iudex in criminalibus ſi non fuit petita refectio dãnorum, an poteſt condẽnare malefactorẽ in damnis & expenſis.*
16 *Iudex maleficiorum, an poteſt ſe intromittere in ciuilibus.*
17 *Iudex, an poteſt condẽnare in quæſitũ ad reſtitutionẽ damni, ſi non fuit petitum.*
18 *Confeſsio ficta, & à lege præſumpta, an æquinaleat præſumptioni veræ.*
19 *Furca, an, & quando, & vbi poteſt de nouo erigi.*
20 *Furca ſuſpenſus, ſeu latro, quanto tempore debet ſtare ſuſpenſus.*

MAndamos. Iſta lex non ſummatur, quia eſt clara, & continuatur à lege ſupra proxima: Nam ſi filius tam maſculus, quã fœmina per matrimoniũ liberatur in omnibus à patria poteſtate. vt l. ſupra proxima. ſequitur neceſſariò, ꝙ deinde filij cõiugati debent pro ſe habere vſumfructum bonorum ſuorũ. vt hic. & in. l. cum oportet. in principio C. de boniſq; libe. quia ad hoc vt pater habeat vſumfructum in bonis filij, requiritur quòd filius ſit in ſacris, id eſt, in poteſtate patris. vt ibi. & in. §. hoc quoque inſti. per quas perſo. nobis acqui. & l. 1. & ibi docto. de bonis mater. cum ſimi. dixi in. l. iſta. in parte. reſtituir. infra. ¶ Sed quæro ex. l. 1 iſta concluditur à contrario ſenſu, ꝙ † pater habet vſumfructum in bonis maternis & aduẽtitiis filij, cùm eſt in eius poteſtate. per d. l. 1. cum ſimi. C. de bonis mater. & in. l. fi. C. de boniſque libe. An etiã habeat vſumfructum in maioratu materno durante patria poteſtate. Bart. in authen. excipitur. C de bonis quæ libe. dicit, ꝙ pater habet vſum fructũ in Quæſtio.

bonis

bonis filio relictis à matre, vel auo materno ſub conditione, ꝙ patri vſusfructus non queratur, & hoc in relicto legitimæ, contra glo. in authē. liceat ma. & auiæ, in principio. colla. octaua. ſed maioratus relinquitur loco legitimæ. ergo. &c. ⁋Sed Bal. in. c. 1. de duob⁹ fratribus đ nouo inueſtitis vſi. feu. et in. l. cū oper tū. in principio. 8. col. ver. quæro queſtio eſt de feudo. C. de bonis

do ſe y velandoſe [t] ayan para ſi el vſufructo [v] de todos ſus bienes aduenticios [x] pueſto que ſea viuo ſu
4 padre, el qual [y] ſea

q; liberis. & Bar. Cepo. in. c. 1. 10. differentia. de cognitione feudi. dicunt, ꝙ pater non habet vſumfructum in bonis feudalibus filij. & idem tenet Bal. in. l. ſi vxorem. in fine. C. de conditio. inſer. idem Bal. & Bar. in. l. ſi quis. in fine. C. ad Tertullia. & gloſſa. in. l. ſi patriæ. C. de vſufru. idem Bartolus & Baldus in l. 2. C. de bonis mater. & in. l. quod ſcitis. C. de boniſq; libe. dicunt vſumfructū finiri in feudo, tamen non in aliis bonis. Et dicas, quòd pater non habet vſumfructum in bonis maioratus filij. vt ſupra tenēt quaſi omnes. ⁋Veritas eſt, ꝙ patri quæritur cōmoditas iure patriæ poteſtatis. nam quę non poſſunt acquiri plenè, acquirūtur quo ad commoditatem. per legem fi. C. de vſufruc. &. l. neceſſario. §. fi. ff. de peri. & cōmodo. rei ven. & in hoc concludit Baldus in dicta lege. cum oportet. in principio. 3. col. dicto verſiculo. quæſtio eſt de feudo. & facit pro eo. l. plenum. in. §. ſi vſuſ. verſiculo. quanquam. &. l. filiofamilias. ff. de vſu. & habita. tenet Angelus de Are. in. §. 1. inſti. per quas perſonas nobis acqui. & Bartholo. Cepo. in cautela. 126.

s ⁋De aqui adelante. Nota ex. l. iſta. iuncto capitulo. 2. & fi. de conſtitu. quòd diſpoſitio iſtius legis non extenditur ad præterita, ſed ad futura tantùm. concordat. l. meminimus. C. de legi. hære. &. l. fina. & ibi Bartolus. C. de pigno. ⁋Quando conſtitutio extendatur ad pręterita, quando ad futura tantùm, dixi in. l. prima ſupra. & in. l. 61. & in data iſtarum legum infra. in parte. de aqui adelante.

t ⁋Velandoſe. Nota ex lege iſta vnum caſum,
2 in quo † appellatione matrimonij venit matrimonium contractum in facie eccleſiæ tantùm. ſ. receptis benedictionibus, non tamen ſponſalia de præſenti nec de futuro. ⁋Habes ſecundum in lege prima. titu. de las ganancias foro. le. ſecundum glo. ibi ſed vide quę ſuper hoc dixi in. l. 16. in parte. durante el matrimonio. ſupra. ⁋Vide alios caſus ad plenum per Abba. Felinum, & Ana. in rubrica. de ſponſali. & in. c. ſi inter virum, eo. ti.

3 v ⁋Vſufructo. Quæro quo ad iſtam partem, † quid ſit vſuſfructus, & quotuplex ſit, & in quibus poteſt conſiſtere. item qua actione pōt peti vſuſfructus. ⁋Quo ad primū eſt dicēdum, ꝙ vſuſfructus eſt ius vtendi & fruendi rebus alienis, ſalua rerum ſubſtantia. vt. l. 1. ff. de vſufru. & inſti. de vſufruc. in prin. Item eſt ius in corpore. qđ perit cum corpore. vt. l. 2. ff. de vuſfr. ⁋Itē eſt pars dominij pleni, quod dicitur ex proprietate & vſufructu. vt. l. 3. & ibi Bar. eo. titu. ff. &. l. 4. in principio. 2. col. verſi. item quia vſuſfructus. ff. de ſeruitu. &. l. nō quocunq; de lega. 1. ⁋Et an verè ſit pars fundi. vide in. l. qui vſumfructū. ff. de verbo. obli et ibi Pau. de Ca. numero ſecundo. ⁋Quo ad ſecundum, † quotuplex ſit vſuſfructus. eſt dicendū, ꝙ eſt duplex. quia alius eſt cauſalis, q cohæret dominio. alius eſt formalis, qui apud alium eſt per modū ſeruitutis. vt per docto. et Baldum in. l. vſufructu. 1. col. ver. quarto p̄mitte. ff. ſoluto matrimonio. & in. l. ſi fundi. poſt glo. in ver. fundi. ff. de con
5 ditio. indeb. ⁋Quo ad tertium dic. quòd † appellatione vſuſfructus venit omnis commoditas rei. vt. d. l. vſufructu. &. l. item ſi fundi. ff. de vſufru. ⁋Pone exemplū in actione perſonali, quia vſuſfructus eſt intereſſe ipſius actionis. tenet Bald⁹ in. l. 1. 2. col. ver. quæro quid eſt vſuſfructus. C. de bonis ma. ⁋Itē vſuſfruct⁹ nauis dicitur in nauigādo, licet inſit periculū. l. arboribus. §. nauis. ff. đ vſufr. ⁋Itē vſuſfructus columbaris, eſt occidere columbos, dum tamen in eodem numero reſtituatur domino finito vſufructu. l. vſumſfructū venari. et ibi Floria. ff. de vſufructu. ⁋Item vſuſfructus piſcinę vel viuarij eſt capere piſces, vel feras incluſas. dum tamen in eodem numero reſtituatur domino vſufructu finito. vt in. d. lege. vſumfructum. item beneficium dicitur fructus laborū tenet Abb. per illum textum in. c. 1. de magiſtris, ſ. nota. ⁋Hinc etiā eſt dicēdum, ꝙ agni, lac, & lana, & caſeus, ſunt vſuſfructus pecorum. & vitul⁹ eſt vſuſfructus vaccę. & equulus vſuſfru. equę. item examē eſt vſuſfr. apium ſtantium in colmena, vt ibi perpetuò habitent. per dicta iura, ſignanter per. d. l. vſumfructū. &. l. itē ſi fundi. ff. de vſuſfr. vbi appellatione vſuſfructus venit omnis commoditas. & Cinus & alij in rubrica. C. de vſufructu. & Bar. de Cepo. de ſeruitutibus. ti. de vſuſfru. dicit, ꝙ vſufructuarius dicitur, qui habet totam commoditatem: ſed commoditas & fructus ouis eſt agnus, lac, & lana, &c. Ideo ſunt vſusfructus, dum tamen in eodem numero reſtituatur domino, finito vſufructu. vt ſupra dixi.

6 Adde. Item palea † venit appellatiōe fructuum. extus eſt in. l. vſufructuari⁹ meſſem. in verbo, ſtipula quæ in meſſe iacet. ff. quibus mo. vſuſfructus ami. quā allegat Spe. in. ti. de decimis. §. 1. ver. fi. Et idem in fœno. textus eſt in. l. pratum. ff. de. verbo. ſignifi. probat textus. ſubtiliter inductus in. l. vltima. §. fi. in. vltimis verbis. C. đ ſerui. & aqua. refert iſta iura Ludo. Ro. ſingulari ſuo. 549. ⁋Intellige, ꝙ filij per cōtractū matrimonij debēt habere vſumfructū bonorū ſuorū aduentitiorū. ⁋Sec⁹ ergo videtur in bonis mater

nis

nis filiis emācipatis delatis, nam pater ſuccedit in vtilē vſuſfructū ſi ſunt in poteſtate in totum. Et idē in nepotibus. textus eſt ſingularis. in. l. ſi viua matre. C. de bonis maternis. ¶ Et dicit Bal. ibi vnum
7 mirabile, quod continet. d. l. ſcilicet, ꝙ † per filium emancipatum ſuccedētem matri pater acquirit vtilē vſumfructum. quod etiam tenet Ludoui. Roma. ſingulari ſuo. 161. ¶ Quærit etiam Bald. in. d. l. ſi viua matre & ibi dicit glo. nunquid † emancipator habeat
8 vtilem vſumfructum, ſi filius fuit inſtitutus ab extraneo. & dicit quòd non. ☞ Fallit in bonis vxoris. quia vnum corpus erat cum bonis viri, & eius fruebatur bonis ea viuente. Sed tene ꝙ iſta lex dicit. de quo in glo. ſuper parte. a reſtituyr. in principio infra. ☞ Vſuſfructus cuius naturæ ſit. habetur in. l. vſufructu legato. in principio. ff. de vſufru. nam omnes fructus rei pertinent ad vſufructuariū. ¶ Et vſufructuarius habito reſpectu ad ius, quod habet in re, poteſt dici dominus ipſius. vt per Bar. in rubrica. C. de vſufru. & in. l. vſuſfructus. ff. eodē. & in. l. naturaliter. in princi. ff. de acqui. poſſe.
9 ¶ Et nota † quòd fructus, & vſuſfructus non ſunt idem, ſed differunt propriè vt tenet Ange. in. l. hactenus. ff. de vſufruc. ¶ Quo ad vltimum dic, ꝙ vſuſfructus petitur actione cōfeſſoria. vt in Spe. de officio iudi. §. deſeruit. ver. quid ſi libellus ineptus. & de cauſa poſſe. & ꝓprieta. §. ſequitur videre. ver. ſi vero agis ſuper perſonali. ¶ Itē nota, ꝙ licet pater filio cōiugato debeat reſtituere vſumfructū bonorū filij per iſtā legē: intellige vſumfructū, quem pater habuit ex rebus filij contracto matrimonio, non qui ante matrimonium patri pertinuit. vt patet ex. l. iſta cū ſimi. ¶ Eſt tamen aduertendū, ꝙ licet vſufructuarius caueat de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, ſiue ex contractu, ſiue ex teſtamento. l. vſufructu. C. de vſufruc. ☞ Hoc tamen fallit in patre vſuſfructuario bonorū filij. l. fi. §. ſin autem. C. de boniſq; liberis. quia nec tenetur reddere rationē adminiſtrationis, vt ibi, niſi doloſe geſſerit, quia tunc tenetur reddere adminiſtrationē, aliàs rationē. l. imperator. & ibi notatur. ff. ad trebellia. tenet Bart. in d. l. vſuſfructus. de quo plenè per glo. in. l. 3. titulo de la guarda de los huer. in parte. el padre. foro legum.

Adulti mum.

Regula.

Fallit.

x ¶ Aduēticios. dicit de aduētitiis, qa de aliis nō eſt dubiū quid ſit de eis. vt. l. cū oportet. §. exceptis. cū tribus auth. ſequen. C. de boniſq; liberis.

y ¶ El qual. ſcilicet pater.

10 z ¶ A reſtituyr. ſ. vſumfructū, † quē pater percepit ex rebus aduētitiis & maternis filiorum ab eo tēpore, quo matrimoniū contraxerūt, non quæ ante matrimonium percepit. vt. l. 1. & ibi doct. C. de bonis mater. &. l. cum oportet. cum aliis. C. de bo
11 nis quę libe. ¶ Intellige, ꝙ † pater ad hanc fructuū reſtitutionem eſt obligatus in bonis ſuis, tam præſentibus, quàm futuris. per. d. l. cum oportet. in. §. ſed cum tacitas. C. de bonis quę libe.

Regula.

Extēſio.

Adde. Quod eſt verū, vt hic dicitur, præter qua ſi fili⁹ in vita patris ceſſauit vſum fructū petere, & pater vita funct⁹ eſt, quia poſt mortem illū petere non poteſt. nam videtur illum remittere, ex quo in vita patris nō petiit. ☞ Nam ecōtra, ſi pater in vita ſua non petiit vſumfructū eorū, quę filiuſfamilias acquiſiuit, videtur illum remittere. textus eſt ſingularis. l. cum oportet. in. §. ſin autem res. C. de bonis quæ libe. de qua. l. facit magnū feſtum Roma. in. l. vxor vſuras. ff. de donatio. inter virum & vxo. & Ioan. Fran. Balbus. in tracta. præſcriptio. prima parte, tertiæ partis principalis. verſicu. ſubdit Romanus. num. 28. ¶ Materia reſtitutionis contra omnes ſtatus hominū vide quę plenius quā alius dixi in tracta. per me facto de doctrina confeſſorum. ¶ Et ita eſt regula generalis. vt quando bona alicuius ſunt tacitè obligata, intelligitur tam præſentia, quàm futura. l. hac edictali. & in. §. in omnibus. &. l. ſi quis prioris. §. talem. C. de ſecundis nuptiis. ☞ Et eſt bona extenſio ad legem fi. C. quæ res pig. obli. po. vbi dicitur, ꝙ in obligatione expreſſa veniunt bona præſentia & futura, quia idem erit in obligatione tacita. per dicta iura. & eſt bonus textus. in. l. ſic in pecunia. ff. de priuile. fiſci. quod nota. ¶ Intellige tertiò, ſi pater habet vnde poſſit reſtitutionem facere, aliàs nō tenetur. *Limita.* l. rei iudicatæ. in fine. & ibi doctores. & Paul. de Caſtro. ff. ſolut. matrimonio. ☞ Intellige quartò, *Limita.*
12 ꝙ † pater tenetur reſtituere filio vſumfructum, quādo poteſt liquidè probari quantitas fructuum, non aliàs. argumen. text. in. l. 1. C. ſi ſecund. nup. mul. ☞ Ex qua. l. notant docto. & Bal. ibi, quòd cùm petuntur fructus, debet liquidè probari quantitas eo-
13 rum. ☞ Hinc etiam dicunt, ꝙ † ſi in ſententia dicitur, ꝙ fundus reſtituatur cum fructibus, nec exprimatur quantitas fructuū, ꝙ non valet quantum ad fructus per. d. l. 1. & quaſi per totum. C. de ſenten. quæ ſine certa quanti. profe. &. l. in ſumma. §. ſi quis ſortem. ff. de re iudi. ¶ Quod eſt verū de fructibus pręteritis. l. ſi quis miſſum. §. ſi quis iudex. ff. de dāno infec. tenet Bal. in. l. cū propriā. 3. nota. C. ſi quis alte. vel ſibi. vbi dicit per illū tex. ꝙ quando iudex condēnat ad fructus, debet eos taxare: quia ſentētia debet eſſe certa, ſiue petatur res, ſiue intereſſe. allegat etiam ad hoc tex. in. l. 3. in fine. C. de inutili. ſtipu. ibi, dum dicit, concludat condemnationem taxatę quantitatis. ☞ Sed quæro iuxta hoc. nunquid procedat iſte libellus. peto talem rē cum fructibus perceptis. qui aſcēdunt ad valorē quinquaginta librarum. non ſpecificando aliter de quantitate fructuum. Et Cinus, quem refert Baldus in dicta. l. cū propriam. 1. col. verſi. quęrit hic Cinus. dicit, quòd ſufficit petere ſub taxata æſtimatione. Quod apparet,

Libellus ſuper fructibus.

obligado a gelo reſtituyr ſin le quedar

ret,quia ſufficit,ꝙ ſententia feratur ſub taxata ęſti-
matione. vt ibi glo. quę exponendo.d.l. cum pro-
priã.hoc dicit in parte,taxata.Et eſt ratio,quia fru-
ctus non poſſunt commodè deſignari, videlicet,ꝙ
tantum fuerit in farina,tantũ in hordeo,tantum in
frumẽto.&c.vnde ſufficit quędã cõſideratio æqua
& generalis quãtum in ſumma potuerunt percipi:
quod debet iudex conſiderare ſecundũ qualitatem
Qō. fundi.vt per glo.in.l.2.C.de reſcin.vẽ. &.l.ſi quis.
14 eo.ti.¶Sed an † de futuris poſt ſentẽtiam & añ re-
ſtitutionem percipiendis poſsit iudex cõdemnare
cùm quantitas eorũ ſit incerta,& non debiti, neq;
iuris obligationis,neq; ex mora. Bal. in.l.1.C.ſi ſe-
cun.nup.mu.arguit,ꝙ nõ,per.l.1.ff. de vſuf. & per
l.1.C.de vſu.dicit tamẽ, ꝙ ibi loqtur de iuris rigo-
re,vt de officio neceſſario.ſ.quia iudex non tene-
tur de neceſsitate officij.poteſt tamẽ ſi vult ex ęqui
tate officij.Allegat Inno.in.c.inter delictos.de do-
natio.vbi dicit,ꝙ ſuper acceſſores procedit libell⁹
generalis: imò etiam ſufficit tacita petitio.& valet
in certa ſententia. & in hoc reſidet Bald.in.d.l.1. &.
in.l.terminato.1.co.ver.nota ꝙ ſufficit. C.de fructi.
& litis expen. & Ioan. de Imo. in.l. ſi ſtipulatus.
§.cũ ſtipulamur.ff.de verbo.obli.Ange.in.l.ſi ma-
rito.§.ſi.ff.ſolu.ma.quod vẽdicat ſibi locũ in cauſa
15 ciuili. ¶Sed quæro † an idẽ ſit in criminali,vt pu-
Quæſtio. ta,ſi iudex maleficiorũ ex officio,vel ad petitionẽ
offenſi proceſsit ſuper maleficio,neq; fuit petitum
in libello refectio dãnorum,& expẽſarum,an poſ-
ſit mandare crimino ſo,vt ſatiſfaciat læſo,ſi qualitas
criminis hoc exigat.& Inno.in.c.cũ oportet,đ cau
ſa.tenet ꝙ ſic,allegat quod habetur in authẽ. vt nul
li iudi.§.hoc peruenit,collatione.9.¶Ex quo dicto
16 colligunt docto.maximè moderni,ꝙ † licet iudex
maleficiorũ nõ poſsit ſe intromittere de cauſa ciui
li.per id quod habetur in.l.ſolemus.§. latrũculator.
ff.de iudi.tamẽ ꝙ hoc eſt verum principaliter: ſed
incidẽter bene poterit.pro quo allegat Ioã.de Ana.
in.d.c.cũ oporteat.fi.col. & tex.in.l.interdũ.§.q fu
Nota. rem.ff.de furtis.¶Per quẽ tex.dicit ibi Bar.ꝙ ſi for
matur libellus de robaria facta,vel de damno dato,
& petatur puniri criminaliter,& rem reſtitui, vel
damnũ emendari,ꝙ procedi poteſt,nec intentatur
ciuilis & criminalis,in eodẽ libello contra legẽ in-
terdũ. C.de publi.iudi. ſed videor intẽtare cauſam
criminalem tantùm, & implorare officiũ iudicis,
vt faciat rem reſtitui, vel dãnum emendari,ſecun-
dum formã illi⁹.§.ita dicit ſe intelligere.l.medicus.
ff.de variis & extraor.cogni.quod etiam tetigit Pe
trus de Anchara.in.c. conqueſtus. de foro compe.
¶Et iſtud dictũ Inno. ſimpliciter ſequitur Bal in.
l.ea quidẽ.8.col. ver item quæritur an in crimine.
C. de accuſatio. & ꝓ eo facit quod notat idem Bal.
Nota. in.l.cum vendẽte.C.vbi cauſæ fiſca.vbi dicit, ꝙ fi-
deiuſſor qui ſoluit pro condẽnato, poteſt implora
re officium iudicis maleficiorũ,vt conſeruetur in-
demnis ab eo:quia iſtud venit incidẽter.ſ.eodẽ iu-
dicio per modum ſequelæ. de quo per eundẽ Bal.
in.l.cum eorũ.C.de ſenten. ¶Et pro iſto dicto In-
no.facit quod notat Abb.in.c.cauſam.3.not. de re-
ſtitutio.in integr.vbi dicit per illum tex.ꝙ manda-
tum iuriſditionale ampliatur ratiõe incidẽtiæ.vbi
per eum facit tex.in.l.quotiens.C.de iudi.vbi pro-
batur,ꝙ id quod non licet facere directè, concedi-
tur ratione incidẽtiæ.& eſt ſimilis tex.in.c.ad quę
ſtiones.de rerũ permu.quod etiam procedit in ar-
bitro.vt eſt tex.in.l.cum proponas.ſecundum vlti
mam ſolutionẽ gloſæ.C.de reb⁹ cre.& facit ad prę
dicta caſus in terminis ad limitationẽ dicti.§.latrũ-
culator.l.1.ff.de concuſsio. ibi ablatũ eius in omni
tempore præſens prouincię iubet,& delictum co-
erceet.& in.l.penul.ff. de calumniatoribus.ibi reſti
tui iubeat,& pœnam irroget.et in.l.ſi quis ſeruum.
C.ad legem fabi.de plagi. vbi ſoluta pœna reſtitui
faciet. & in.l. dominum. C. de iniuriis, ibi damni
etiam habiti rationem.& in.l.4.§.& ſi dicatur.ff.ſi-
ni.regum.& in.d.l.medicus.Inno.in.c.cũ.p.in me-
dio ſui commenti,de purga.canõ.& in.c.quia plę-
riq;.in medio gloſæ maioris,de immu.eccle. Ioã de
Ana.in.c. poſtulaſti.1. col. de homi. facit tex. in.l.
quod euitandi. &.ibi notat Bal.C.de conditio. ob
tur.cau.Idem Bal.in.l.1.C.de appella. vbi dicit, ꝙ
fur in eadem ſententia mittitur ad furcam,condem
natur ad reſtitutionem malè ablatorum. & dicit ſe
ponere ibi vnũ nouũ.ꝙ vbi ponitur pœna mortis, Nota
põt cumulari ciuilis & criminalis:de quib⁹ omni-
bus Felinus in.d.c.cũ oporteat,penul.col.vſq; in fi
nem, de accuſatio.addit Ange. in repeti. in.l. ſi va
cantia, in fine, de bonis vacanti.lib.10. vbi arguen
do pro & contra,concludit,ꝙ iudex poteſt cõdem
nare inquiſitum ad reſtitutionem damnum paſſo.
pro quo vide Bar.in.l. defuncto,in fine.ff.de publi.
iudi.& in.l.penul.ff.de calumnia.notat Bal. in.l.2.
ad finem.C.de eden.dicens,ꝙ ex proceſſu inquiſi
tionis probatur damnum, vel intereſſe partis, qui
non interfuit proceſſui, & qui confitetur ſuper in
quiſitione ex eadem confeſsione, poteſt condem-
nari ſuper intereſſe partis,ſine alio proceſſu. alle-
gat Inno.in.d.c.cum oporteat,de accuſatio. latè &
eleganter idem Bald.in repe.l.cunctos populos.7.
charta.ver. incidẽter iuxta hoc quęro. C.de ſumma
tri.& fide ca.limitans dũmodo de delicto cõſtet ex
cõfeſsione inquiſiti; ſecus ſi ex cõtumacia,vel per
teſtes,per rationes,de quibus ꝑ eum. ex quibus in Nota.
effectu eſt cõfirmata opinio Inno.in.d.c.cum opor
teat.¶Et vltra prædicta vide Bal.in.l.ſi qs à ſe fun-
dum,circa finem.ver ſexto quęro.C. ad.l. Iulia. de
vi.pu.quia aliter ſentit.Idem Bal.& melius quã ali
bi in.l. qui crimẽ,penul.col.ver. circa finem iſtius
legis. C.qui accuſa.non po.& in.l.1.C. quãdo ciui.
actio præiu.cri.omnino Sali.in.l.ſi quis à ſe fundũ,
& in rubrica, prima col.C.de iudi.Bar.in.l.1.ff. ad
turpilia.& iſtud nota quod habui in facto,& obti-
nui in accuſatione cuiuſdã, qui propter publicam

vtilitatē accuſauit quēdā de vulnerato, & iudex ꝓ bato crimine per confeſsionē accuſati condēnauit accuſatū in abſciſsione manus.&ad ſatisfactionem
Q°. damnū paſſo. ¶ Quæro hic.quare† Iudex malefi
17 ciorū condēnat vulnerantē ad ſatiſfactionē damnū paſſo,etiam ſi nō peta tur,quando cōſtat de delicto per confeſsio

parte alguna del vſu

nem accuſati,nō tamē quādo conſtat de delicto per teſtes,vel per contumaciā.Bald.in.d.l.qui crimen. ſi.col.verſic.ſi enim agit.dicit,ꝙ ex officio ſuo condēnat accuſatum ad ſatisfactionem, quādo nō fuit petitum, ſed probationi aliter factę, quā per cōfeſſionem non oritur officiū iudicis,vt notatur.in lege.ſed & ſi poſſeſſoris.§.ſi.ff.de iure iu. ergo nō cōdemnat ad ſatiſfaciendum damnū paſſo, niſi quando delinquens verè cōfitetur delictum. ¶ Et,ꝓ hoc adduco quod ipſe Bald.dicit in.l.2.§.quod ſi actor. prima col.ver.iuxta iſtam primam partem.C.de iuracalū.& in.l.3.ver.ſed quid ſi non opponatur.C. de fide inſtr. Pau.de Caſt.& Ioan.de Imola in.l.ſi
Nota. cui.§.1 poſt Bar.ibi de lega.1.vbi dicunt,ꝙ ſi caueatur ſtatuto, ꝙ contumax habeatur pro confeſſo,ita in caſu noſtro ſi eſt propoſita querela cōtra aliquē, in qua eſt petitum criminaliter condēnari,ſi eſt cōtumax,cōdemnatur accuſatus de crimine criminaliter,nō ciuiliter ad ſatisfactionē & emēdationē dānum paſſo. ¶ Quod facit optimè ad.l.tertiā titulo
Nota: delos emplazamientos.foro legum.&ad.l.7.titulo delos aſſentamientos.tertia partita.trāſumptiuè in pragmaticis ſolio. 236. cum ſequenti. vbi ponitur forma procedendi contra abſentem accuſatum.
Oppo. ¶ Oppo.contra hoc de.l.ſi tutor.C.de interdi.ma
18 tri.iter pupi.& tuto.vbi dicit & ibi Bal.ꝙ † cōfeſſio ficta & à lege pſūpta æquiualet cōfeſsioni verę
So: factæ in iudicio,parte pſente. ¶ Pro ſolutiōe dic, ꝙ ꝓcedit in his,ſup quibus lex pręſumit non vltra. qđ patet in pragmatica ſuperius annotata in principio.inquantū dicit,ſiue procedatur ad petitionē partis,ſiue ex officio.iuncto fine,dum dicit.condēnabit delinquentē contumacem in pœnis criminalibus.&c.non dicit & intereſſe partis.quod nota

19 Adde. Dicitur hic in gloſſa ſupra,ꝙ† fur debet furca ſuſpendi.&c.orta fuit quæſtio inter villā de Vtrilla ex vna parte,& villā de Almaluez ex altera ſuper iuriſditione tam criminali quàm ciuili. fuit pronunciatum, quòd vtraq; villa habebat iuriſditionem in ſuo territorio,vel diſtrictu:& ſententia tranſiuit in rem iudicatā.ſed in dicta villa de Almaluez nunquā fuit erecta furca,in qua facinoroſi ſuſpēderentur. Accidit ꝙ homo quidā plura ſurta cōmiſit,ꝓpter q̄ debuit (nō īmeritò) ſuſpēdi.fuit dubitatū,an iudices dictæ villæ de Almaluez poſſent de nouo erigere furcā,ī qua dict⁹ latro ſuſpēderetur. Et recepto premio ex labore,coſului,ꝙ iudices dictę villæ de Almaluez poterāt de nouo erigere furcā,quāuis dict⁹ malefactor nō ſuſpēderetur in ea,his iuribus & rationibus. ¶ Primò,quia merū imperiū,quod eſt punire malefactores,& mixtū iperiū, quod eſt de cauſis ciuilibus poſſe cognoſcere, cōprehēduntur ſub iſto noīe,iuriſditio,vt plenè Bar.in.l.imperiū. 1.col.ī fine. & ibi glo.

fructo de ellos.

quæ allegat iura.ff.de iuriſditione omnium iudicū. & multum plenius Oldra. conſilio ſuo.10. per totum conſilium. Et erigere furcam, & tenere illam erectam,eſt ſignū meri imperij,vt facinoroſi ibi puniantur. nam in erectione furcarum veritur publica vtilitas. quia ſicut intereſt ne maleficia remaneant impunita,ſed vt malè meriti publicè pūniātur, vt.l.ita vulneratum.ff.ad.l. Aquiliam.&.l. bona fides.ff. depoſi. &.l.ſi actus.§. vlti.ff.de fide iu.ſic & multò forti⁹ vtilius eſt à toto principio homines terreri,ne ad maleficia prolabātur: qa meli⁹ eſt in tpe occurrere, q̄ poſt exitū vendicare,vt.l.1. C.quādo lice.ſine iudi.ſe vēdi.&.l.vlti.C.in qbus cau.in integ.reſtitu.nō eſt nece.glo.ī.c.ſuſcepim⁹. de homici.ſuper parte,intuerentur. quæ refert ſupradicta iura.Erectio verò furcarū apertè fit metu pœnarū.l.1.circa principium.ff.de iuſtitia & iure. ideo,aliquādo exercebantur pœnæ,vt cæteri terrerentur.exemplo legis primæ. ff.ad legē Iuliā repe. & leg.eaut facta. in fine.ff.de pœnis.Sed qa executiones & impoſitiones pœnarū tranſeunt,& per cōſequēs à memoria decidūt humana, inuenit induſtria publicè furcas erigi, vt ſuppliciorū renouaretur memoria.ſicut & monumēta inuēta ſunt in memoriā cōditionis humanæ. lege. quidā in ſuo.ff.de conditio.inſti.Et per hoc quaſi quadā lectione continua, quæ etiam melius per viſum imprimitur,q̄ per auditū ſolum.vt Inſti.de gradibus.in fine.à maleficiis homines arcētur. ¶ Vertitur etiam in hoc vtilitas priuata, quia talis diuturna commemoratio(quæ per talia ſigna retinetur.vt lege.in noīe domini.C.de officio præfec.pręto.)cedit ad ſolatium interemptorum damnum paſſorum. Itaq, in caſu propoſito duplex vtilitas colligitur.l. capitalium. §.famoſos.ff.de pœnis. Eſt enim loco ꝓpoſitionis cuiuſdā dicti,quo cautum ſit,vt ſi quis tale maleficium commiſerit,malo loco periturus eſſet.vt.l.ſuccalatij.§.quædam.ff.de extraordi.crimini. ¶ In hac itaq; erectione furcarū concurrunt vigor publicę diſciplinæ, & vtilitas priuatorum. vt.l.licitatio.§. quod illicitè.ff.de publica.& vectiga.nulli ergo dubium eſt, quin ſit licita, vt plenè & notanter dicit Oldradus conſilio ſuo. 141. quaſi per totum conſilium.motus per fundamenta ſupradicta.

¶ Hinc eſt,ꝙ iudex habens merū imperiū poteſt erigere furcā in loco ſuæ iuriſditionis, quātocūq; tēpore ſtet,ꝙ in illo loco,vel in perſonas illius loci non vtatur omni iure,quod in eis habet, vel in aliquo capitulo,nec contra eum ex hoc præſcribitur. nam ſemper poſsidet iuriſditionem in erigendo furcam,

ſurcam & puniēdo malefactores.maximè ſi in aliquib⁹ cauſis criminalib⁹ vſus eſt illo iure vel mero imperio. Ad quod bene facit ſingulare dictum Inno.in.c.dilectus.2.col.in principio in glo.poſſeſſoriū de capellis monacho.pro quo eſt gloſſ.in c.cū eccleſia.ſup parte trium Epiſcoporū de cauſa poſſe.& proprie.hoc idē dicit Barto.in.l.in filiis.in ver.tertiam partem de decurionibus lib.10.vbi dicit ꝙ ſi habens ius in Eccleſia eligendi rectorem & per centum annos non elegit quia non expediebat nō perdit ius ſuū quo minus poſsit eligere. ¶ Hinc etiam dicit quòd ſi ciuitas debet facere exercitum quando facit princeps vel eccleſia Romana,& per centum annos ſtetit iſta ciuitas ꝙ nō fecit quia neceſsitas non exegit ꝙ princeps vel eccleſia Romana qui debent hoc recipere non perdunt ius ſuum per dictā.l.in filiis.quā notat ibi ſingulariter Bar. ¶ Et nota ad ſupradicta ꝙ ſi in loco eſt furca erecta eſt ꝑbata ex eo iuriſditio. ita Bal.in.c.primo.3.col.in ver.corporum.quid ſit inueſti.& in.l.à ꝓcuratore.C.mandati.& in.l.arboribus.§.de illo & ibi floria.ff.de vſufru. ¶ Item nota ꝙ fructus iuriſditionis iſto caſu dicitur pœnę delictorū quæ pro delicto cōmiſſo in fine temporis quo cōceſſa eſt iuriſditio alicui nō tamē ſecuta condēnatione pertinet ad dominū concedentē non ad illum.tenet Bal. ſingulariter in lege terminato.2 col.C.de fructi.& litis.expen.quod facit ad glo.in lege.48.
20 in parte vſufructo.ſupra. ¶ Vlterius quęro † per quod tēpus debent ſtare facinoroſi furca ſuſpenſi. Videtur ꝙ ſi oportet homines terreri vt motu pœnarum à delictis arceantur debēt ſemper ſtare ſurca ſuſpenſi.contrariū eſt verum. imò debent ſtare ſuſpenſi illa die qua ſuſpendūtur vſq; ad veſperas & ſolis occaſum. ita dicit Bal.in cap.1.§.iniuria.de pace iuramento firmanda. in vſibus feu. Plenius Petrus de Rauena poſt ſuum alphabetum aureū.1.not.pro quibus eſt textus ſingularis Ioſue. 8.ca. prope finem.& Deuterono.21.in fine. quod bene not.tu iudex maleficiorum.

¶ Ley.xlix.

MAndamos que

Summarium.

1 *Iudex ſecularis an poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, & quando eccleſiaſticus.*
2 *Iudex ſecularis quando cognoſcit de cauſis eccleſiaſticis & inter clericos ratione vis illata.*
3 *Reges Hiſpaniæ, an ſint patroni eccleſiarum. Et clericus an, & quando poſsit conueniri coram iudice laico.*
4 *Rex,an dicātur ſecundus ſanguis hominis.*
5 *Rex in coronatiōe an debeat curare & protegere eccleſias, & perſonas eccleſiaſticas.*
6 *Oppreſsis denegans fauorem, an quodammodo Chriſtum denegare videatur.*
7 *Vicinus,an tenetur ſubuenire vicino,& quando.*
8 *Iudex ſecularis,an,& quando poteſt punire contrahentes matrimonia clandeſtina,& non eccleſiaſticus.*
9 *Vir & mulier delinquentes,an puniantur eadem pœna:*
10 *Matrimonium contrahentes clandeſtinè, qualiter puniantur. Et quid in contrahentibus ſponſalia.*
11 *Prohibito aliquo,an videatur prohibitum omne id,per quod peruenitur ad illud.*
12 *Prohibita pignoru traditione, an ſit prohibita eius obligatio.*
13 *Prohibita alienatione,an ſit prohibita pignoru obligatio.*
14 *Prohibito conſequenti,an ſit prohibitum antecedens.*
15 *Pœna appoſita vni ex correlatiuis, an videatā alteri appoſita.*
16 *Statutū puniēs vēditorē fundi,an cōprehēdat etiā emptorē.*
17 *Matrimonū contrahētes per vim,an puniantur pœna ſtatuti.*
18 *Matrimonium quando præſumatur contractum.*
19 *Matrimonium quando dicatur clandeſtinè contractum.*
20 *Matrimonium contrahentes clandeſtinè,an poſsint pœnitere.*
21 *Matrimoniū contrahentes clandeſtinè,quæ delicta comittūt.*
22 *Procurator contrahens matrimonium clandeſtinum pro alio, an puniatur eadem pœna,qua principalis.*
23 *Teſtes qui prohibentur eſſe,& quibus caſibus.*
24 *Tabellio,qui interfuit matrimonio clandeſtino, qualiter ſit puniendus.*
25 *Tabellio,an poteſt rogari in contractu vſurario,ſeu illicito.*
26 *Tabellio,ſeu notarius qualiter debeat loqui in contractu.*
27 *Clericus, qui interfuit vt clericus matrimonio clandeſtino, qualiter puniatur.*
28 *Mulieres matrimonio clandeſtino intereſſentes, an excuſentur à pœna legis.*
28 *Matrimonium contrahentes clandeſtinè,an perdant bona,& cui applicantur.*
29 *Bannitus à regno,qui ſe tranſtulit in locum de nouo acquiſitū, an poſsit in eo ſtare.*
30 *Bannitiones à quibus procedunt.*
31 *Cauſæ exheredationis filiorum à parentibus,quæ ſunt.*
32 *Contrahentes matrimonia clandeſtina & intereſſentes, an, & à quibus poſsint accuſari.*
33 *Vidua matrimoniū cōtrahens ſine voluntate parentum, an puniatur pœna contrahentium matrimonium clandeſtinū.*

MAndamos. Contrahens cū aliqua matrimoniū clandeſtinè eo ipſo contrahens & intereſſentes & teſtes amittunt oīa bona ſua & applicātur fiſco.& ipſi in perpetuū deportātur.& iſta cauſa eſt ſufficiens vt parentes poſſint filios exhęredare nec aliquis poterit filias accuſare niſi pater & eo mortuo mater.hoc dicit. ¶ Profectò iſta lex hodie eſt neceſſaria qa ſæpenumero contrahuntur matrimonia clādeſtina.multotiēs in gradu ꝓhibito.multotiens contra voluntatē parentum.ex quo multa & magna ſequūtur damna prout experiētia docet. ¶ Cōcordat in aliquibus cū.l.iſta.l.1.titulo delos caſamientos, foro legum &.l.fi.titulo tertio.quarta partida.&.c.cū inhibitio.de clandeſt.deſpō.&.l.fina.ff.de ritu nup. Et quod dicit Barto.in.l.ſecūda de his qui ex publicis rationibus mutuam pecuniā acceperūt li.10. vbi dicit.ꝙ clā dicitur fieri quicqd taliter fit,ꝙ non poſsit venire in notitiam eius cui⁹ Concor.

intereſt, vt ſunt matrimonia.&c. quia ſi eſt cõſuetudo, ꝙ matrimoniũ contrahatur palàm & publicè, ſi contrahitur corã teſtibus, dicitur clandeſtinè cõtractum. vt ibi. & vide quaſi per totam. 30. q. 6.

Adde. Nam per iſtam legem quodammodo videtur approbata. lex ſi vt proponis l. 2. C. de nuptiis. vbi dicitur, quòd filia non contrahit matrimoniũ ſine volũtate patris: & ſi contrahit clandeſtinè, incurrit pœnam iſtius legis, matrimoniũ tamen tenet, nec irritatur, licet contra voluntatẽ patris cõtrahatur. vt notant in terminis Ioannes And. & Dominicus de ſancto geminiano in capitulo. ſtatutum. de hæreti. lib. 6. idem Ioannes And. in cap. 2. de ſecun. nuptiis. Antonius de Bu. in capitulo. 1. de ſponſa. Ioan. And. in additio. ad Spe. in titulo. de ſponſalibus. in rubrica. Bal. in lege conſtitutioni. C. de inſti. & ſubſtitu. ſub cõditio. fac. probat textus in capitulo ſanctus. 32. quęſtione ſecunda. & capitulo. de raptoribus. trigeſſima ſexta quæſtione prima.

¶ Opp. contra iſtam legem cum ſimi. & videtur ꝙ
1 non procedant: quia † cauſa matrimonialis dicitur eccleſiaſtica, & null⁹ poteſt cognoſcere de ea citra Epiſcopum. vt capitulo. accedentibus. de exceſſibus prælato. qui textus non reperitur alibi. ſecundum Abbatem in capitulo primo. de conſangui. & affi. quamuis Innocentius ibi allegat textum in capitulo. perlectis. 25. di. & in capitulo primo. de offi. archidia. ¶ Et dictum Abbatis eſt verum, intantũ, ꝙ nõ ſolum principaliter, ſed incidenter iudex ſecularis non ſe intromittit de caſu matrimoniali. vt habetur in capitulo. tuam. de ordi. cogni. & in capitulo. lator. qui filij ſint legi.

¶ Item quia ratione peccati iudex eccleſiaſticus eſt competens, non ſecularis. vt capitulo. nouit. de iudi. ideo eccleſiaſticus non ſecularis punit contrahentes matrimonia clandeſtina.

Adde. ℣ Quod notanter dicit Alex. 3. parte conſilio. 1. 8. & 6. colu. plenè. in l 1. 9. colũ. in fine. ff. ſolu. matri. ¶ Solutio. concedo ꝙ nullus citra Epiſcopũ cognoſcit de cauſa matrimoniali, quãdo principaliter diſputatur de ea, quæ eſt quęſtio facti ſuper matrimonio, neq; venit diſcutiendum aliquid iuris, ſicut eſt punire cõtrahẽtes matrimonia clandeſtina, tunc princeps ſecularis cognoſcit de ea. vt tenent Docto. & Abb. in c. cùm ſit generale. 9. col. de foro cõpe. & in c. literas. 3. col. in. ver. cõtra illud membrum. de iuramẽ. calũ. tenet Bald. in l. titia. ff. ſolu. matrimonio. & in lege ſecunda. ff. de iuriſditio. omnium iudi. & in lege. quotiens. C. de iudi. & eſt optimus textus. in capitulo petimus. 10. quæſtione prima. ℣ Quia ſic
2 videmus in ſimili, ꝙ † cognoſcit de iniuria illata clerico conſecrato, & ſpirituali, & de illata eccleſiæ cõſecratæ, eſt enim iudex: nõ qa iudicat de ipſo ſpũali: ſed de iniuria illata ſpũalitati. vt. d. c. cũ ſit generale. & l. ſi quis in hoc gen⁹. C. de epiſcopis & cle.

3 Adde. ℣ Hinc eſt, ꝙ † cùm Reges Hiſpaniæ ſint patroni, & protectores eccleſiarũ, & clericorum. vt l. 2. ti. 3. lib. 1. ordinamentorũ. & l. 18. tit. 5. 2. parti. ſi clericus ſpoliaret clericũ, vel aliter ei vim faceret, & ſpoliatus haberet recurſum ad regẽ, poſſet rex ratione vis illatæ ſe interponere, & ſuccurrere tali oppreſſioni, ſeu ſpolio. ¶ Sed multum in oppoſitũ facit. c. ſi diligenti. de fo. compe. cũ concordan. quæ ibi allegantur. vbi clericus, nec actione perſonali, nec actione reali (etiam ſi vellet) poſſet conueniri corã iudice laico, vel ſeculari. ℣ Itẽ, quià ſecundũ opinionẽ plurimorum doctorũ canoniſtarũ cauſa poſſeſſorij beneficij eccleſiaſtici tanquã ſpiritualis nõ poteſt agitari corã iudice ſeculari. quia cauſa poſſeſſorij ſuper beneficio, dicitur beneficialis. vt in cle. vna. de cauſa poſſeſſio. & proprie. ℣ Et dicit Spe. in ti. de contumacia. in §. ſeqtur. ver. illud. ꝙ Clemẽs Papa ita ꝓnũciauit, & oẽs Doctores cõcurrebãt ad hoc, licet aliter ſẽtiat glo. in c. cũ q. de eo q mittitur in poſſeſſionẽ. li. 6. ¶ Sed his nõ obſtãtib⁹ prima opinio eſt verior. Imò reges Hiſpaniæ poſſunt de iure q̃relãti de ſpolio beneficij eccleſiaſtici facto per clericũ, de ſimilibus ſpoliis & vexationibus ſuccurrere, & non cõſentire oppreſſionibus, ſeu ſpoliis, & prouidere, exẽplo ſanctorũ patrũ prouidentiũ ad reprimendã iniuriã & oppreſſionẽ illatã querelãti, quia illud eſt officiũ charitatis. ℣ Eſt tamẽ verũ, ꝙ debet procedi nõ per modũ iudiciariæ authoritatis, ſed prouideri notoriè, & euidẽter oppreſſo, & ſpoliato, vt ſibi fiat reſtitutio: ita ꝙ talis reſtitutio poti⁹ ſit defẽſio extraiudicialis, quàm iudicialis. ſicut infiniti dicim⁹. ſi clericus ſit depoſitarius ex ordinatione iudicis ſecularis, poteſt iudex ſecularis cogere clericũ ad reſtitutionẽ depoſiti, & non procedere cõtra eũ per modum iudicij, ſed executiuè in cõſequentia officij ſuſcepti. ita Bald. in l. acceptã. 1. col. in. fi. C. de vſuris. hoc etiã approbat Bal. & Iaſo. in l. ſi fideiuſſor. §. ſi ſatiſdatũ. ff. qui ſatiſd. cogã.

¶ Et ad effectũ vt poſsit oſtẽdi, ꝙ dicta defenſio ſit præſtanda regali officio in notorio ſpolio, vel inquietatione, aut moleſtia, ſufficit ſi per notoriũ facti & euidentiã rei apparebit querelantẽ iniuriatũ ſiue ſpoliatũ fuiſſe, præſtetur regali officio defenſio ipſi ſpoliato, vt recuperet ſuã poſſeſsionem. Et iſta præſtatio defenſionis pręſtita regali officio, & nõ per modum cognitionis iudiciarię, permiſſa eſt omni iure, per ea quæ cõtra in l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. concor. quæ ibi allegant. ¶ Nã rex tenetur defendere non ſolũ ſuos vaſallos, & eis auxiliari, ſicut tenetur vaſallus regi. vt in c. 1. de forma fideli. & in c. 1. qualiter domi. proprieta. priue. & in c. dño cõmittẽte. ſi de feudo defũ contro. & glo. in c. 1. de prohi. feu. alie. per Federi. Pleni⁹ per totũ titulũ. 10. 11. & 12. 2. parti. ſed etiã pro defenſione rerũ.
4 Quia res † dicũtur ſecũdus ſanguis hoĩs. vt eſt glo. ſũcto. tex. & ibi Bal. ĩ l. aduocati. C. de aduo. diuer. iudiciorũ,

iudiciorum.& idem Bal.in.l.ſi tuis numeris. C.de
5 ope.lib.¶ Imò etiã † debet protegere & defendere
eccleſiaſticas perſonas. Et iſtud eſt de forma iura-
mẽti,quod pręſtat rex in ſua coronatione, vt patet
in lib.põtificali eccleſiæ Romanæ,de quo loquitur
text.in cle.1.de iureiuran. ¶ Et per conſequẽs rex
præſtando defenſionẽ clerico ſpoliato,vel oppreſ-
ſo,aut vim paſſo cõtra alium clericũ,qui ſpoliauit,
vel ad quẽ peruenit res ſpoliata cum vitio ſpolij,li
cet ipſe non ſpoliauit , quia ſucceſsit in vitium, &
cũ peccato retinet beneficiũ,ſeu rem ſpoliatam (vt
notatur in.c.ſæpe.de reſtitutione ſpo.)facit officiũ
charitatis,& implet officiũ,quod iurauit.ſ.protege
re,& defendere eccleſias,& eccleſiaſticas perſonas
ab iniuriis. ¶ Ad quod bene facit ſcriptura diui-
na,de qua habetur. Exodi.2.c.vbi Moſes Aegyptiũ
occidit:quia percuſsit hebręum,facit.c.petimus.11.
q.1. &.c.quidã monachi. 16. q.1. vbi patet,quòd ad
querelam nedum laici,ſed etiã clerici paſsi violen-
tiã,à prælato ſuo,rector prouinciæ aut defenſor ci-
uitatis eius officiũ interponit,vt cõſtito ei de vio-
lẽtia, reducat ſpoliatũ in poſſeſsionẽ. ¶ Hoc idem
firmat Lucas de pena.in.l.ſi coloni.vlti.q.de agri-
co.& cenſi.lib. 11. ¶ Imò vult tex. in.c.omnis. 7.q.
6 1. quòd † ſi quis negauerit oppreſsis debitum fauo
rem,quodãmodo Chriſtũ negare videtur. ¶ Hinc
etiã tex.in.c.dilecto. de ſentẽ.excõ.li. 6.in.§.& qui
7 dẽ.dicit,ꝙ † vicin⁹ tenetur etiã ſubuenire vicino op
preſſo,aliàs nõ caret ſcrupulo ſocietatis occultę,qui
manifeſto facinori deſinit obuiare. Et no.ꝙ ſupra-
dicta procedũt nedum ſi clericus ſpoliauit clericũ,
ſed etiã ſi clericus ſpoliauit laicũ. ita dicit Matth.
de afflі. deciſ.nea. deciſ.85.nu.1. & quaſi per totam
Altera ſo. deci. ¶ Nec obſtant in contrariũ allegata,quia illa
procedũt,quãdo rex per modũ ordinariæ iuriſdi-
tionis,& cũ cauſæ cognitione,vt iudex, vellet pro
cedere cõtra clericũ,quia tũc nõ poſſet . quia Diui
ſum imperiũ cũ Ioue Cęſar habet.vt ait Virgilius.
& ita loquũtur omnia cõtraria. Sed quãdo rex pro
cedit ad pręſtandã defenſionẽ notorio ſpoliato, &
oppreſſo per aliũ clericũ per facti notorium & eui
dentiã rei,& pro apparentia notorij procedere po
teſt,& debet:aliàs ſcrupulo nõ careret .vt bene col
ligitur ex.d.c.dilecto. Et ita obſeruatur in curia ca-
tholicorũ regũ Hiſpaniæ , vt ſi vis infertur etiã in
curiã,& cõſtito de vi,ſubuenitur oppreſſo. ¶ Itẽ
ſi clericus moleſtatur in poſſeſsione rei ſuæ,vel ec
cleſiæ ſuæ,& agit cõtra laicũ vt ceſſet à turbatione,
licet agat nomine ſuo,vel eccleſiæ ſuæ:cùm non ve
niat diſcutiẽdũ in hoc aliquid iuris ſpiritualis, ſed
quid meri facti,an turbet,& an poſsideat, in his nõ
repugnat laicũ iudicẽ cognoſcere cõtra laicũ. neq;
poteſt dici in aliquo hæc quęſtio ſpiritualis, cũ de
ſpiritualitate nullatenus diſputetur ſecundũ Abb.
in.d.c. literis. ¶ Pręterea licet iudex eccleſiaſticus
poſsit cognoſcere de cauſa ratione peccati per. d.c.
nouit. attamẽ nõ minus iudex ſecularis ſe intromit
tit,& peccãtes punit.vt.d.c. nouit. & ibi ſcribẽtes.
& in.d.c.cũ ſit generale. ¶ Et nota,ꝙ ſi princeps ſe
cularis nõ poſſet cognoſcere de cauſis,in quib⁹ in-
teruenit peccatum,de nulla cauſa criminali poſſet
cognoſcere.quia peccãtes,nõ alij,debent puniri.vt
habetur in Spe.de offi.omniũ iudi.§.1.ver.& gene
raliter.& in rubro & nigro. C. ne filius pro patre.
¶ Itẽ,quia ſi hoc eſſet,crimina remanerẽt impuni-
ta:quia eccleſia non imponit pœnã ſanguinis.vt.c.
clericis.&.c.ſententiam.ne cleri.vel mona. ¶ Qua
propter dicendũ eſt, vt ſupra, ꝙ licet matrimonia
clãdeſtina ſint per ius canonicũ principaliter pro-
hibita,coadiuuando ius canonicũ poſſunt etiã per
ius ciuile prohiberi,& cõtrafaciẽtes puniri.de quo
tu habes bonũ tex.& ibi doct.& Abb.in.d.c.cũ in-
hibitio.de clã.deſp. ¶ Itẽ alienatio rerũ eccleſiarũ
eſt prohibita per ius canonicũ , quarum iudicium
pertinet ad iudicẽ eccleſiaſticũ.per.c.hoc ius.10.q.
2. &.d.c.cum ſit generale.attamẽ ius ciuile coadiu-
uando ius canonicũ prohibet alienationem rerum
eccleſiarũ & emptoribus pœnã imponit.per.l. iu-
bemus nulli. C. de ſacroſan. eccle. cum ſimili. ¶ Itẽ
crimẽ vſurarum ratione peccati eſt prohibitũ per
ius diuinũ & canonicũ,& eius punitio principali
ter ſpectat ad iudicem eccleſiæ, vt habetur in. c. cũ
tu.de vſuris.&. c. cum ſit generale.vbi glo. de foro
cõpe.attamen coadiuuando ius diuinum & canoni
cum,ius ciuile prohibet vſuras , vſurarioſq; punit.
vt habetur in ti.de vſuris.in ordina.& eſt optimus
tex.quẽ neſcio alibi in.c.poſt miſerabilẽ.de vſuris.
vbi etiã iudex ſecularis vſurarios punit.. Et eſt ra-
tio,quia (vt ſupra dixi) iſtud nõ eſt cõtra ius cano-
nicũ,imò coadiuuat id, quod poteſt, & debet prin
ceps ſecularis facere . vt habetur in cap. ſi imperа-
tor.&.c.duo ſunt. 96. diſt.c. princeps.&.c.admini
ſtratores. 23. q.5.&.c.cauſam.qui filij ſint legitimi.
¶ Quęro de quęſtione,quę poteſt pluries in facto Queſtio.
8 eſſe. ¶ Iſta lex dicit,ꝙ † iudex ſecularis poteſt pu-
nire cõtrahẽtes matrimonia clãdeſtina, & intereſ-
ſentes &c.Item ex mente.c.cum inhibitio.de clan-
deſti.deſpon. & ex his,quæ ibi dicunt doctores &
Abb. in verſi.quæro quid in laicis,colligitur ꝙ iu-
dex eccleſiaſticus poteſt punire tã contrahẽtes ma
trimonia clandeſtina,quã clericos & religioſos,&
laicos intereſſentes.nũquid vterq; poſsit cognoſce
re & punire? Videtur ꝙ ſic:nam pœna eſt diuerſa,
& à diuerſo iure impoſita. igitur &c. Sed iſtud eſ-
ſet verum,ſi vna pœna nõ eſſet per ſe ſufficiens.vt
in.c.ſi quis cuiuſlibet. 30. q. 5. &.c.attendẽdum.27.
q.4.Sed quia pœna impoſita per iſtam legẽ eſt ſuf-
ficiens,nõ debent contrahẽtes,nec intereſſentes du
plici pœna puniri.vt in.c.at ſi clerici.in.§. de adul-
teriis.& ibi glo.de iudiciis.&.c. preſbyter.81.diſt.
cũ ſimilibus. ¶ Vel aliter poteſt dici , ꝙ eſt locus
pręuentioni.argu. l.1.ff. de officio conſu.&. l. cum
quædam puella.ff.de iuriſditio.omnium iudi.&.l.
ſi pluribus. §. fi. cum ibi notatis per Bar. de lega.1.

El que cõtraxere[a] matrimonio[b] q̃ la ygle-

Sed iſtud eſſet verum, quando iudices eſſent paris conditionis & dignitatis: nam præueniendo vnus, ipſe de cauſa cognoſcit, aliàs dignior & principalior iudex pręfertur. vt per Bald. in. l. per agrũ in fine. C. de ſerui. & aqua. Sed quia matrimonia clandeſtina ſunt per ius canonicum prohibita, vt patet per totũ titulum de cland. deſpõ. igitur iudex eccleſiaſticus videtur ꝙ ſit dignior, & principalior, & ꝙ ipſe debeat præferri. ❡ Vel aliter & tertiò poteſt dici, ꝙ ſi ambo pariter cognoſcũt ſe inuicem coadiuuant. per tex. in. l. gallus §. ille caſus. ff. de liberis & poſthu. ❡ Vltimò ergo teneo, ꝙ iudex eccleſiaſticus punit clericos, & religioſos, & ipſos contrahentes matrimonia clandeſtina quo ad progeniem ex tali matrimonio ſuſcepta per dictum. c. cum inhibitio. iudex verò ſecularis punit contrahentes matrimonia clandeſtina, & intereſſentes, ſi ſunt, laici, & de foro ſeculari, iuxta formã iſtius legis, cùm ſint ſuæ iuriſditioni ſubiecti, & ſic vnus alteri non ſe impediunt. ❡ Et ſi dicatur quòd matrimonia clandeſtina ſunt per ius canonicum prohibita, eſt verũ: attamen per ius canonicũ non eſt pœna impoſita contrahentibus, nec intereſſentibus laicis, ſed tantum ſoboli ex tali matrimonio ſuſcepta, & ipſis clericis & religioſis, propterea coadiuuando, & extendendo ipſum ius canonicũ potuit rex noſter extẽdere pœnam iuris canonici (ſi poteſt dici extenſio) contra laicos ſue iuriſditionis, vel de nouo pœnam imponere propter contẽptum iuris canoniei, per ea, quę ſuperius dicta ſunt in glo. iſta. Vel aliter & pulchrè. Certum eſt, & indubitatũ, ꝙ crimẽ inceſtus eſt crimẽ eccleſiaſticũ cle. 1. de cõſan. & affini. & per ius canonicũ inceſtuoſus punitur ad perpetuũ carcerem, nõ tamẽ propter hoc impeditur iudex ſecularis, quin poſſit inceſtuoſum decapitare: quia pœna epiſcopi propter qualitatem iuris non correſpõdet proceſſu, ideo cũ delictũ non ſit plenè punitũ ſecundũ ius canonicũ, debet plenè puniri per ius ciuile. vt. l. ſi quis. ff. de officio pro con. & l. ſi. ff. de officio pręfe. vr. & l. 2. C. de ſportu. Bal. in. l. cũctos. C. de ſumma tri. 6. opp. refert glo. in. l. 1. ti. 8. lib. 4. fo le. in parte. a ſabiendas. in fine. Idẽ dicendum eſt in caſu noſtro. ❡ Sed iterum quæro circa hoc de quæſtione. Dicit. l. 6. titu. 16. (aliàs delas appellaciones. lib. 3. ordinamentorum) quòd à ſententia trium milliũ morabetinorum non poſſit appellari, niſi ad cõſilium illius loci, in quo data fuit ſententia: quę quantitas hodie eſt prorrogata vſque ad ſentẽtiam ſex millium morabetinorum. vt legitur in legibus editis in curiis Valiſoleti anno domini. 1523. petitione. 96. ſed alia lege. 13a. quaterni gabellarum dicitur, quòd à ſententia prolata ſuper reditibus regis debet appellari ad curiam calculatorum ipſius regis. eſt dubium, ſi fertur ſententia ſuper gabella in minori ſumma ſex millium morabetinorũ debeat appellari ad conſilium illius loci, in quo fuit prolata ſententia, an ad curiã regis. ❡ Ad idem. prę̃ſuppoſita. l. 6. & . 26. de quibus ſupra. dicit l. 5. ti. 3. lib. 7. ordi. ꝙ à ſententia lata ſuper paſcuis publicis occupatis debeat appellari ad curiã regis, & ꝙ ibi cognoſcatur de proprietate. fortè paſcua occupata non aſcendunt ſummã ſex milliũ morabitinorũ, an debet appellari ad conſiliũ dicti loci, in quo data fuit ſententia, an ad conſilium regis. Quæſtio eſt notanda, & (videri meo) bene deciditur per ea, quæ notanter dicit Bal. in. l. executorẽ. 5. col. prope mediũ. in verſi. pone duo ſunt ſtatuta. C. de executione rei iudic. vbi dicit. duo ſunt ſtatuta. vnũ ꝙ ſentẽtiæ pupillorũ mandentur executioni per priores artium tantũ. aliud ſtatutũ dicit, ꝙ ſententiæ, à centũ libris ſupra mandẽtur executioni tantũ per poteſtatem. modo lata eſt ſententia pro pupillo in ducẽtis, quęrit Bal. vbi ſupra, quis ex iſtis iudicibꝰ debeat exequi. Et concludit ꝙ ſpecialior iudex cognoſcit. Sed quomodo cognoſcatur quis ſit ſpecialior, reſpõdet pẽr hanc doctrinam: ꝙ illa qualitas, quæ poteſt ineſſe pluribus, illa eſt generalior: illa verò, quæ vni ſoli poteſt ineſſe, eſt ſpecialior. per notata in. l. iuriſ gentium. §. ſed ſi fraudandi. ff. de pactis. Ita dicit in propoſito, ꝙ qualitas poteſt ineſſe quilibet de genere, & cuicunq, ætati: ætas autem non poteſt ineſſe niſi ſibi ipſi. ergo inſpiciat iudex datus ætati. quod dicit menti tenẽdum. & ſic dicit, quòd paruum genus magno generi derogat. ideo in caſu propoſito cognoſcunt calculatores curiæ regis. non rectores, cum præſide ciuitatis, vel conſilium loci, in quo data fuit ſententia. nam cauſa gabellarum vel redituũ regis ſpecialior eſt, quia paucis conuenit, & fauorabilior, quã aliæ cauſæ in generale. vt plenè Bal. in. l. 1. C. de priuile. fiſci. & multa ſunt iura idem dicentia. Sed Bar. in. l. in ſacris. 1. co. in ver. quod not. de proximis ſacrorũ ſcriniorum. lib. 12. dicit, ꝙ ibi eſt caſus huius quęſtionis contra Bal. vt ſi dicit ſtatutũ, ꝙ hoſpitale miſericordiæ nõ poſſet agere vel conueniri niſi ſub iudice ſancti Petri: & aliud ſtatutũ dicit, ꝙ iudex portæ burneę ſolum habeat cognitionem à decẽ libris: ꝙ hoſpitale poterit agere pro cauſis à decem libris infra coram iudice portæ burneæ. Sed cõtra Bar. tenent quaſi omnes ſcribẽtes in l. gallus. §. ſi. & ibi Alex. 3. col. cum ſequẽti. in ver. itẽ not. ff. de liber. & poſthu. vbi dicit ſe pluries dixiſſe, ꝙ Bar. ibi nõ ſcripſit, ſed quidã doctor Peruſinus. tenẽt etiam omnes cõtra Bart. in. l. titiæ tex. & ibi idem Alex. 1. col. in ver. notat. etiam. ff. de leg. 1. idẽ Alex. poſt Bar. in. l. a. in princi. ff. de verb. obli. multò pleniꝰ in additio. ad Bar. in. d. l. in ſacris. Petrus de Ancha. in. c. canonum ſtatuta. in verſi. ſed pone duo ſunt ſtatuta. de cõſtitutioni. & iſtam opinionem tene, nam ſic obſeruatur vbique.

9 a ❡ El que contraxere. nota. caſum † in quo maiori

iori pœna punitur vir delinquẽs, quàm mulier. Et
eſt ratio, quia iſto caſu mulier præſumitur decepta
à viro. vt dicunt docto. in. c. ſi vi. de adulte. ¶ Pu-
nitur tamen eadem pœna qua vir. in caſu. l. ſi quis.
in tantam. C. vnde vi. & habetur per glo. & Barto.
in. l. ſi mulier. §. rerum. ff. rerum amo. & in. d. l. ſi
quis. per glo. & Barto. & docto.
10 b ¶ Matrimonio. Quæro † an contrahẽs ſponſa-
Quæſtio. lia per verba de præſenti, vel de futuro tantũ incur
rat pœnam iſtius legis. Pe. de Ancha. conſi. ſuo. 17.
incipi. in Chriſti nomine amen pro ſolutione du-
biorũ. quem refert & ſequitur Feli. in rub. de ſpon
ſa. 3. col. dicit, ꝙ ſtatutũ puniẽs cõtrahẽtes matrimo
niũ certo caſu, intelligitur de matrimonio conſum
mato, nã ante dicũtur ſponſalia ſecundũ cõmunem
vſum loquendi. & idẽ tenet do. Abb. in. c. ſi inter.
eo. ti. dicẽs, ꝙ per cõmunẽ vſum loquẽdi ſponſa de
præſenti nõ dicitur vxor. & facit tex. melior de iu-
re in. c. ex publico. de cõuer. cõiu. vbi appellatione
matrimonij, intelligitur de conſummato. tenet do.
Abb. ibi & in. c. 3. loco. de præſump. & Sali. in. l. cũ
te. per. 5. col. C. de dona. ante nup. ¶ Iſtã partem te
nuit glo, notãda in cle. 1. de conſan. & affi. in parte,
cõtrahere, vbi dicitur, ꝙ pœna appoſita contrahẽti
matrimoniũ, nõ extenditur ad cõtrahentẽ ſpõſalia,
quia pœna nõ debet extẽdi. ¶ Facit etiã quod in ſi-
mili notatat Ioa. An. in. c. diſpẽdia. de reſcrip. lib. 6.
Contra. ¶ Sed cõtrariũ ego teneo in caſu iſti⁹ legis. per tex.
in. l. oratio. ff. de ſpõſa. & per. c. cum haberet. de eo
qui duxit in matrimonio. quã po. per. adul. vbi dici
tur, ꝙ prohibito matrimonio, prohibẽtur ſpõſalia,
quæ ſunt præambula ad matrimoniũ. tenet etiã do.
Abb. in. c. cũ inhibitio. de clã. deſpõ ¶ Et per hoc te
nui in repetitione, quã feci ſuper. c. cũ nõ ab homi-
ne. de iudi. ꝙ iudex ſecularis per illũ tex. nõ poteſt
clericũ diſtringere, vel condẽnare: ꝙ neq; poterit
clericũ capere, quia per capturã peruenitur ad di-
ſtrictionẽ & cõdenationẽ. nã prohibito aliquo, pro
hibetur omne id, per quod peruenitur ad illud.

11 Adde. ¶ Ad idẽ do. Abb. in. c. cũ oporteat.
2. nota. de accuſatio. intelligitur † eſſe
prohibitum omne id, per quod perue
nitur ad illud. per dictã. l. oratio. ff de ſpõ. ita cõmiſ
ſo conſequẽti, intelligitur cõmiſſum antecedẽs. qđ
facit ad meteriã. c. pe. & glo. de offi. deleg. vt ſic de-
Nota. legatoriè extendatur vltra expreſſa. ¶ Hinc etiã di-
12 cit notãter Bar. in. l. in quorũ. ff. de pigno. ꝙ † ſi eſt
prohibita pignoris traditio, videtur prohibita pi-
gnoris obligatio. quia per obligationẽ pignoris de
13 uenitur ad traditionem eius. ¶ Idẽ † ſi eſſet prohi-
bita alienatio. videtur prohibita pignoris obliga-
tio. quia pec obligationem peruenitur ad vẽditio-
nem. l. fi. §. pignoris nexũ. C. de rebus alie. non alie.
14 ¶ Et ſic ſtam⁹ in regula, ꝙ † prohibito cõſequẽti, vi
detur prohibitũ añs. vt. c. cũ quid vna via. de regu.
iur. lib. 6. cũ aliis. ¶ Præterea matrimoniũ & ſpõſa-
lia ſunt connexa. patet in rubro & nigro de ſponſã.

ſed quod in vno cõnexorũ ſtatuitur, ad aliud cõne
xũ extẽditur. c. trãſlato. & ibi Anto. & Bal. de cõſti
tutio. ¶ Et ſi opponatur de glo. in. d. c. cũ non ab ho So.
mine. de iudi. vbi permittitur captura clerici per
laicũ, licet nõ condẽnatio? Reſpõde, ꝙ ibi laicus nõ
capit clericũ vt miniſter legis ciuilis, ſed tanquam
miniſter iudicis eccleſiæ ex permiſsione iuris cano
nici, cuius authoritate laicus poteſt capere clericũ
delinquentẽ, vt ad iudicẽ eccleſiaſticũ ducat, aliàs
nõ euitaret ſentẽtiã excõmunicationis per. c. vt fa
mæ. de ſentẽ. excõ. ¶ Itẽ ſi dicas, ꝙ diſpoſitio iſti⁹. l.
eſt pœnalis, & debet reſtringi. vt regula. odia. de re
gu. iu. lib. 6. ¶ Reſpõdeo, ꝙ diſpoſitio iſti⁹ legis eſt
fauorabilis, nõ odioſa, eo ꝙ concernit publicã vtili
tatẽ, licet ſit pœnalis. vt. l. 1. §. fi. C. de cadu. tollẽ. &.
l. 1. ff. ſolu. ma. ¶ Et pro iſta cõcluſione adduco glo.
notandã in. c. 1. de poſtula. præ. in parte, priuare. &
ibi Abb. & glo. a. in. c. fi. de electio li. . vbi dicitur,
ꝙ cõſtitutio pœnalis edita cõtra eligẽtes indignũ,
extẽditur ad poſtulãtes ſciẽter indignũ. Vnde con
cludit Abb. in. d. c. 1. de poſtu. præla. ꝙ vbicũq; ex- Nota.
trema ſic ſe habẽt, ꝙ de vno peruenitur ad reliquũ,
vel ad eundẽ finẽ, tunc etiã in materia pœnali & re
ſtringibili fit extẽſio: itaq; diſpoſitũ in vno, habet
locum in reliquo. ad quod allegat textũ iũcta glo.
in c. ſi poſtquã. in fine. de electio. lib. 6. ¶ Vide etiã
Abb. in. c. in cauſis. 3. col. de electio. & in. c. 2. col. a.
de feudis. vbi dicit, ꝙ prohibito matrimonio, prohi
bẽtur etiã ſpõſalia. nõ tamẽ dicit, vtrũ pœna appoſi
ta contrahẽti matrimoniũ, videatur impoſita cõtra-
15 hẽti ſpõſalia. ¶ Tu tamẽ tene, ꝙ † pœna appoſita
vni ex correlatiuis, videtur alteri appoſita, licet de
eo nihil dicatur in cõſtitutione vel diſpoſitione. fa
cit tex. ad hoc ſatis notabilis. in. l. 1. de cupreſsis. lib.
11. & quod ibi notatur per Bar. & per eũdem in. l. a.
16 C. de indic. vidui. to. vbi per text. in. d. l. 1. dicit, ꝙ † Nota.
ſi ſtatutũ puniat vendentẽ granũ in ciuitate, vide-
tur etiã puniri emptorẽ, quia iſta ſunt correlatiua.
non enim poteſt eſſe venditor ſine emptore. ¶ Idẽ
tenẽt docto. in. l. ſi cõuenerit. ff. de pactis. & ꝙ illa
concluſio ſit vera in caſu noſtro eſt tex. in. d. c. cum
inhibitio iuncto rubro. de clan. deſpõ. & in. l. 3. quæ
ita ſummatur. titu. 3. quarta partita.

Adde. ¶ Idẽ tenet Bal. in. l. 1 C de cõmuni ſer
uo manumi. Et ſic nõ obſtãt cõtraria.
17 ¶ Sed quæro † vir vel mulier matri- Qõ.
moniũ contraxerũt per vim: nũquid puniãtur pœ
na iſtius legis. Tene ꝙ nõ, quia matrimoniũ iſto ca
ſu eſt nullũ, cũ deficiat conſenſus. c. cũ locũ. ibi ſcri
bẽtes. de ſpõſa. vbi dicitur, ꝙ metus, vel coactio ex
cludit cõſenſum, & per cõſequẽs anullat actũ à cõ-
ſenſu depẽdẽtẽ. & hoc in matrimonio, vt ibi. ¶ Qđ
nõ eſt in matrimonio clãdeſtinè cõtracto, quia licet
contrahẽtes puniãtur, vt hic, matrimoniũ tamẽ te-
net. vt. c. 1. & c. fi. de cland. deſpõ. & ibi ſcribẽ. &. c.
veniens el. 1. & ibi doct. & Abb. 2. nota. de ſponſa.
& c. cũ locũ. eo. ti. ¶ Idẽ in minore, qui matrimo-

 nium

nium cõtraxit clanſteſtinè. quia cũ matrimonium nõ teneat ratione minoris ætatis. c. vbi non eſt. c. literas. & quaſi per totũ. de ſpõ. impu. non punitur. ¶ Si tamẽ factus eſt maior, & cõſentit in matrimonio: ex tunc. i. tẽpore cõſenſus, incidit in pœnã iſti⁹ legis. ¶ Sed in hoc diſtingue. Aut matrimoniũ conualeſcit cohabitatione ſpõtanea, & cõtrahẽtes incidũt in pœnam. quia videtur

ſia[c] touiere por clãdeſtino [d] con alguna muger, por el miſ

perſeuerare in primo matrimonio clandeſtinè contracto. Si tamen contrahẽtes clandeſtinè in minori ætate, vel per vim: ceſſante vi, vel cũ perueniũt ad perfectã ætatẽ expreſſè cõſentiũt in matrimoniũ, & tẽpore cõſenſus contrahunt palã in eccleſia, euitant pœnã iſtius legis. nam, vt dixi, matrimonium dicitur contractum tempore cõſenſus, non quãdo per vim fuit contractũ. ad quod bene facit. c. ad id.

18 de ſpõſa. cum ſimi. ¶ Sed pone, q † pœna iſtius legis haberet locũ contra matrimoniũ cõtrahẽtes per verba de pręſenti: vel in matrimonio conſummato tantũ: ſi nõ apparet an cõtraxerint per verba de pręſenti vel de futuro, de quibus ſpõſalibus eſt præſumendũ contraxiſſe. textus ſingularis. & ibi Bal. in l. cũ te. C. de donatio. ante nup. dicit, q factũ palã, præſumitur de præſenti, aliàs de futuro. & ita eſt glo. in. c. illud. ver. anulos. de pręſumptioni. & in. c. tenor. de re iudi. & in. c. tuæ. de ſponſa.

Adde. ¶ Et not. q licet matrimoniũ contrahẽtes pœnã iſtius legis incurrãt, matrimoniũ tamẽ tenet. vt dixi in glo. u iſtius legis: & eſt glo. ſingularis in authẽ. de iudi. §. quia verò. colla. 6. in glo. ſuper parte, eis. ver. & in matrimonio. quod nota tu iuuenis legiſta.

c ¶ La ygleſia. ad quã ſpectat ſtatuere circa ſubſtantialia matrimonij, cũ ſit de eius ſoro. vt. c. tuam de ordi. cogni. tenet Bart. in. l. titia. ff. ſolut. matri. docto. in. c. fi. de ſecund. nup. Leges etenim ciuiles diſponẽtes circa ſubſtãtialia matrimonij, putà inualidando matrimoniũ vel perſonas, nõ valent. argu. tex. & ibi notant docto. & Abb. in cap. 1. de ſponſa. ¶ Ex quo poteſt notari, q leges ciuiles prohibentes matrimoniũ inter tutorẽ & pupillã, rectorẽ prouinciæ, & prouincialem, & inter ſimiles perſonas, non tenent. de quo per Abb. & alios vbi ſupra. qui allegat Fede. conſi. 35. vbi generaliter dicit, q ſtatuta, & leges laicorũ circa matrimoniũ, nullius ſunt momenti. quod intellige ſano modo, ſcilicet nõ valere, quando diſponunt contra matrimoniũ, ſecus quando pro matrimonio, nam tunc recurritur ad leges canonibus non contrarias. vt ſupra dixi in glo. 1. cui adde tex. in. d. c. vbi non eſt. de ſpon. impube. vbi dicitur, q reſpectu ętatis aptę matrimoniũ non ſolùm recurrimus ad canones, ſed etiã leges. ¶ Ex quo ibi Abb. aſſumit argu. quòd etiam in materia matrimoniali poſſumus recurrere ad leges canonibus non contrarias. & propterea leges fiunt ſuper cauſis eccleſiaſticis. qđ nota. ¶ An aũt, & quando ius ciuile diſponens ſuper matrimonio debeat obſeruari, & quid in pœna appoſita aduerſus matrimonium contrahentes. vide latè. Ioã. de anania in. c. cum cauſa 2. col. & in. c. gẽma. de ſponſa.

mo hecho[e] el [f] y los q̃

19 en ello ĩteruenierẽ[g], y los que de tal ma-

d ¶ Clãdeſtino. Quibus † caſibus, & quã do matrimonium dicitur clãdeſtinè contractũ. habetur plenè per tex. in. l. 1. ti. 3. 4. parti. & in. l. 1. ti. de los caſamientos. foro legum. & per glo. in. c. cum inhibitio. ver. clandeſtinis. in fi. de cland. deſpon. vbi ponuntur tres caſus. Et vltra. gl. Hoſti. ibi enumerat alios, & tandem dat regulam generalem, dicens, q matrimonium contractum contra prohibitionem eccleſiæ generalem, vel ſpecialẽ, expreſſam, vel tacitam, dicitur clandeſtinum, & habet locum pœna in. d. c. contenta. ¶ Sed do. Abb. dicit, q in multis locis non ſeruatur denũciatio de qua in. d. c. cũ inhibitio. ¶ Tu adde ad ſupradicta ſingulare dictum Bar. in. l. 2. circa finem. de his qui ob publicam ratio. mutuã pecuniam acceperũt. li. 10. vbi dicitur, q ſi de conſuetudine aliquid conſueuit fieri publicè, vt matrimonia, ſi aliquis faceret coram duobus teſtibus, diceretur fieri clam. allegat. l. fi. ff. de ritu nup. vbi dicitur clam fieri, quicquid taliter fit, q non poſſit venire ad notitiã eius, cuius intereſt. vt. l. clã poſſidere. in principio. ff. de acqui. poſſe. vide etiam tex. meliorem de iure ad noſtrum caſum in. l. fi. titu. 3. 4. partita.

20 e ¶ El miſmo hecho. i. eo † ipſo matrimoniũ contrahentes, & intereſſentes, & teſtes amittunt bona ſua: quo caſu non habet locum pœnitentia, nec purgatio. ſecundum glo. & tex. probatur in cle. ne. in agro. §. quia verò. de ſtatu regu. tenet. Abb. & An. Si. in. c. 2. de ſolu. & Bar. in authen. habita. C. ne filius pro patre. ¶ Quando autem ſententia declaratoria requiratur contra priuatum ipſo iure, habetur in. l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſci. & in. c. cum ſecundum leges. de hære. lib. 6. per Felinũ in c. ex parte. el. 1. de reſcrip. & per me latè in repe. quã feci ſuper. c. cum non ab homine. de iudi.

f ¶ El. i. ipſe vir q mřimoniũ cõtraxit clãdeſtinè.

21 g ¶ Interuenierẽ. not. ex. l. iſta. q † intereſſentes, aliàs interueniẽtes matrimonio clãdeſtino, puniũtur eadem pœna, qua ipſi contrahentes. ſentit tex. in. c. cum inhibitio. de cland. deſpon. & textus in argumen. in. 1. C. de fal. mone. & in. c. quanto. de ſen. excõ. peccant. n. intereſſentes matrimonio clandeſtino, ſiue ſint clerici, ſiue laici, ſeu religioſi, ſecundũ Abb. d. c. cũ inhibitio. ver. quæro quid in laicis. ¶ Et iſtius dicti eſt duplex rõ. Prima, qa ex contractu matrimonij clãdeſtini multa mala ſequũtur. vt habet in. l. fi. ti. 3. 4. pti. & intereſſẽtes dãno, videtur eſſe cauſa damni. vt. c. ſicut dignum. de homici.

& qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur. vt eſt regula iuris. Item ſtare maleficio, eſt pręſtare opem maleficio. vt per Bart. in.l.ſi in rixa. pen. col. ff. de ſica. &. in.l. qui ſeruo.§.fi.ff. de furtis. & præſtans opem maleficio, punitur ſicut principalis.c.1. de offi. delega. cum ſimi. ¶ Secunda. quia iſtud eſt præceptum romanorũ pontificum, necnon & principis, vt nemo in

trimonio fuerẽ teſtigos [h] incurrã en perdimiẽto d todos ſus

terſit matrimonio clandeſtino. per.d.c. cum inhibitio. & per iſtam legem. & veniens contra præceptum romanorum pontificum, vel principis, peccat mortaliter. vt de romano Pontifice eſt glo.in.c. generali.in parte.iubemus.de elect.li.6.& de principe tenẽt docto.& Abb.in.c.1.de conſti. ¶ Dicuntur etiam interuenire ij, qui mediatores ſunt matrimonij clãdeſtini. vt in.c.mediatores.& ibi notatur de teſti.lib.6.& ij puniuntur pœna iſtius legis.

22 Adde. ¶ Itẽ procurator † qui alterius nomine contraxit, punitur eadem pœna, qua principalis, pro quo contraxit. quod probatur ex ratione iſtius legis. ¶ Item, quia procurator cenſetur eadem perſona cum illo, cuius mandato contrahit. vt dicitur in ſimili in.l. quod ſæpe.in.§.ſi quis amico.ff.de contraben.emp. ¶ Secus videtur in nuncio. ſi tamen non interſit matrimonio. pro quo bene facit dictum Bal.in authẽ.habita.3.col.in.fi. verſi.item ſi pœna.C. ne filius pro patre. vbi dicitur, ꝙ pœna appoſita ingredĩeti. non videtur impoſita nuncio. ſuper quo vide quæ dixi infra in glo.ſuper parte.teſtigos.

23 h ¶ Teſtigos. Not.hic caſum ſingularẽ † in quo omnes prohibẽtur eſſe teſtes. & eſt caſus fallentiæ ad legẽ.1.ff.de teſti. aliàs puniuntur, vt hic. ¶ Sed
24 pone, ꝙ † cũ teſtibus interuenit tabellio, vt fidem præſtaret de cõtractu matrimonij: nũquid tabellio puniatur vt teſtis ꝓpter intereſſentiã. an pœna falſi, an verò excuſetur à pœna, cũ de eo nulla fiat mẽtio ſpecialis, prout de cõtrahẽtib9. Videtur ꝙ non. quia cũ tabellio ſit ſpeciali nota dignus, & non fiat expreſſa mentio de eo, videtur omiſſus. vt regula. odia.de regu.iuris.lib.6. ſed reuera ſi tabellio interfuit tali cõtractui, punietur pœna huius legis, eo ꝙ põt rogari de omni actu, de quo teſtis põt rogari. et econtra nõ poteſt roagri de eo actu, in quo teſtis non põt intereſſe. vt ꝑ Bal.in rubrica de fide inſtr. 5.col.& multotiẽs tabellio cõputatur in numero teſtium.l.in exercendis.& ibi docto.C.de fide inſtr. tenet Bal.in.1. cõſtitutione.C.§. ex pręcepto.in.fi. qui ambulant pari paſſu, licet fides tabellionis ſit maior vno teſte. prout dixi in.l.3. ſupra.habetur ꝑ glo.in.§.itẽ verba ſtipulatio.inſti.de inutili. ſtipu. Vnde notari9 poteſt rogari de cõfeſsione facta abſente parte, et de ſtipulatione inualida ſecũdũ Bal. in.d.rubrica.de fide inſtru.& eadẽ col. vbi dicit, ꝙ inſtrumentum non dat vires actui inualido. & bene facit ad ſupradicta l. iubemus.§.1. & ibi Bar.C. de ſacroſanct.eccle.& dictum Bal.in.l.1.C. de eunuchis. vbi dicit, ꝙ licet notarius ſcribens illicitũ non teneatur de falſo, punitur tamen alia pœna criminali. & ꝙ tenetur đ falſo, tenuit Bar.in.l.omnis.C.de petitis bonorũ ſublatis.lib.10. non enim põt notarius rogari de prohibitis à iu

bienes [i] y ſean aplicados a nueſtra camara [k] & fiſco, y ſean de

re. vt per Bal.in.d.rubrica.de fide inſtru.4.col.per.l.iubemus.§.his tabellionibus.C.de ſacroſanct. eccle.& ſi rogetur debet puniri. vt dixi. ¶ Ex quo di-
25 ximus † tabellionẽ rogari non poſſe ſuper contractu vſurarũ. vt tenet Inno.& Hoſti.in.c.contingit. de arbi.& Lanfrã.in tractatu de arbi.2. ꝑte. vltima col. habetur in Spe.de inſtr.editio.§.8. & ꝙ nõ poſſit rogari de matrimonio etiã icito & palã facto, tenet Ange in.l.diuortio.ff.ſo.matri. Et Bar.in.l.3.ff. de annu.leg. Inno. in.c. de prudentia. de donatio. inter virum & vxorem. Lanfranc.in.d.tracta.de ar
26 bi.ſecunda parte in fine. ¶ Et quia † notarius habetur loco teſtis, vt dixi, ad eius exemplũ dicimus, ꝙ eodem modo debet notarius loqui, quo teſtis loquitur. & quemadmodum teſtis deponeret in iudicio, exprimẽdo verba interrogantis, & qualitatem actuum annuẽtis. per legem.labeo.in fine.ff. de ſupelle.lega.tenet Ioan.an.& Bal.in additio.ad Spe. de ſyndi.§.1.ver. itẽ ꝙ in inſtrumẽto. & omnino ꝑ Bar.in.l.mutuũ.ff.de acqui.hęre. ¶ Et verè non eſſet ponere os in cælũ tenere, ꝙ maiori pœna puniatur notarius, quã teſtis: eo ꝙ magis deliquit, in quo maior ſciẽtia debet eſſe, quã in teſte. & ita arguẽdo à maioritate rationis: qđ argumẽtũ eſt validũ in iure, vt in authẽ. multo magis.C. de ſacroſanct.eccle.

27 Adde. ¶ Hinc etiã dico, ꝙ † ſi clericus clãdeſtinè diſponſauit eoſdem, punitur maiori pœna, quia magis deliquit.

¶ Pœna verò, qua debet clericus puniri eſt pœna, de qua in.d.c. cũ inhibitio. non tamen punitur pœna, de qua in.l.iſta. nam iſta.l. non ligat clericos. vt plenè dixi in.l.66.in glo.ſuper parte.de ſe arraigar. verſi.hinc dicit glo.infra.

i ¶ Todos ſus bienes. Not.caſum, in quo cõdemnatus in perpetuũ exiliũ perdit omnia bona ſua. ¶ Ex quo infertur, ꝙ de his bonis aufertur cõdemnato teſtamenti factio. per tex.in.l.4. ſupra.

Adde. ¶ Quid ſi ignoranter aliqui matrimonium contraxerunt, vel ij, qui interfuerunt, an pœnam euitent iſtius legis. glo. in.l. auunculo. ſuper parte. auunculo. & ibi Bar.2.col.ver.itẽ oppono ad pędicta.ff. de conditione ſine cau. multipliciter diſtinguit, & facit multa mẽbra ſuper hoc, an pœna impoſita pro matrimonio illicito habeat locum, quãdo eſt ignoranter contractum. Et notatur in.l. qua in prouincia.§. 1.ff.

1.ff.de ritu nuptia.& in.l.1.ff.de decre.ab ord.fac.p Bal.in authē.habita.3.col.in fine.ver.item ſi pœna. C.ne filius pro patre.& ibi in.ver.itē ſi non ingreditur.per Ioan.and.in.c.cū quis in ius.de regu.iur. in ſexto .& in regula . quod quis mandato contro. Pau.d̄ ca.cōſilio. 190. Bal.in.l.data opera.2. co.C.qui accuſare nō

ſterrados[l] d̄ſtos nr̄os reynos, ēlos q̄les no entrē ſo pena d̄muer

27 po. ❡ In † mulieribꝰ.tamē matrimonio intereſſentibus ſufficit qualiſcunq; error ad excuſandum eas à pœna iſtius legis.probatur in.l.1. in fi. ff.quod cuiuſque vniuerſi.nomine.Oldra.con.291.nume. 9 . ❡ Nā in delictis regulariter paruus error excuſat mulieres. vt ibi.

k ❡ Nueſtra camara & ſi iſta.l.non diceret,ſed tātùm ꝙ bona iſtorum amitterētur, videntur applicari cameræ fiſci.vt.l 45.&.47.ti.delas penas. in ordi

Oppo. na. ❡ Opp.contra iſtā legem , & videtur, ꝙ bona contrahentium matrimonia clandeſtina debent applicari fiſco eccleſiæ,nō fiſco principis: quia iſtud principaliter eſt ab eccleſia prohibitum.per . c. cū

So. inhibitio.de clād.deſpon. ❡ Sed tene contrarium,

28 quia † bona auferuntur de manu contrahentium matrimonia clandeſtina,& intereſſentium,qui laici ſunt,& ꝓpterea applicātur fiſco principis.Si aūt ij,qui interfuerunt matrimonio,& teſtes clerici eſſent,bona ipſorum applicarentur fiſco eccleſię.per ea quę notāter dicunt Bal.& docto.in.l. ſi quis preſbyter.ver a.inducitur.C.de epiſcopis & cle.& hoc dato caſu,ꝙ clerici amitterent omnia bona ſua per. d.c.cū inhibitio.vel per aliam diſpoſitionem iuris canonici.

Qõ. l ❡ Deſterrados.Iſta.l.poteſt induci ad quæſtionem.dicitur hic, ꝙ matrimonium contrahentes clādeſtinè,teſtes,& intereſſentes debent in perpetuū exiliū dānari de omnibus regnis principis.pone ꝙ

29 † bannitus ſeu deportatꝰ tranſtulit ſe in ciuitatem vel villā noſtris regnis propinquā , prout eſſe potuit in regno Cātabriæ,quod ab alio principe paulo aīi erat detētū,quod regnū poſtea fuit vnitū his regnis. ❡ Poſſumus etiam hoc exēplificare in alijs ciuitatibꝰ Africæ, quæ de nouo per principes noſtros ſunt acquiſitæ,nunquid bāniti de iſtis regnis poſſint ibi demorari?Sali.in.l.etiā. ver. vltimo iſte textus.C.de.iure doti.mouet iſtā quæſtionem. Tādem cōcludit,ꝙ ſi villa,vel ciuitas eſt vnita regno quo ad omnimodā conſuetudinē ſeu plenitudinē dominij,ꝙ bannitus non poterit habitare in tali ciuitate,vel villa,aliàs ſic. ❡ Bal.in.d.l.etiā. 2.col ver. & iſta l. inducitur in argumentū.dicit. dictabat ſtatutū Paduæ,ꝙ banniti paduani non poſſint morari in Padua vel eius diſtrictu ſub certa pœna:& tēpore,quo fuit factū tale ſtatutum,caſtrū Landinariæ non erat de diſtrictu Paduæ : poſtea paduani iſtud caſtrū acquiſierunt.quærebatur vtrū banniti Paduæ poſſint morari in caſtro Lādinariæ.& Bal. vbi ſupra allegat Ricar.ma.dicentem ꝙ non per.d. l.etiam.quia extēſo territorio ſecundum locum extenduntur ſtatuta & leges territorij principalis. ❡ Guil.de cunio.in.l.ſi cōuenerit.§.ſi nuda.ff.de pignorat.actio . dicit , ꝙ ſi

te.y que eſta ſea juſta cauſa[m] pa q̄ el padre y la madre puedan

in iſto caſtro eſſet ſpecialis lex & cōnſuetudo contraria, ꝙ eſſet ſeruāda.l .illius loci. quia cum ſua lege & cum ſua iuriſditione videtur tranſlatus ❡ Cinus i. d.l. etiā.dicit,ꝙ aut eſt tranſlatus in eandem iuriſditionem ſimpliciter,aut ſecundum quid.Si ſimpliciter,fit extenſio.Si ſecūdum quid,erit ſecus. Ideoque ſi eſt tale caſtrum , ꝙ habeat per ſe merum & mixtum imperium,licet recognoſcat aliquam maioritatē à ſuperiore,non prohibentur bāniti principalis territorij ibi morari.argu.tex.in.l.ſeiæ.§.tyranni.ff.de fundo inſtru. ❡ Sed Bal.vbi ſupra dicit, ꝙ ſi ſuperior mandat,ꝙ ibi non recipiantur,non debent recipi,cùm ibi debeant cenſeri rei propter ꝑpetuā fœderis vnionem.vt.l.non dubito. ff. de captiuis ſecus ſi eſſet perpetua vnio, niſi in confœderatione aliud eſſet expreſſum. ❡ Aduerte,qa Bald. non loquitur in caſu propoſitæ quæſtionis.nā nos loquimur in caſu,quo caſtrum non erat de diſtrictu iudicis tēpore bāni, ſed quia poſtea fuit acquiſitum.Bal.enim loquitur,quando tēpore bāni erat adiūctum,quia tunc bāniti non debent ibi recipi, ſi ſuperior mandet,ꝙ ibi non recipiantur. quod ſine dubio procedit.nos tamen loquimur , vt ſupra dixi,quādo caſtrum vel ciuitas fuit acquiſita de nouo poſt bannum.& doct.maximè Sali.in.d. l. etiā.

tenet ꝙ ſic. ❡ Sed contra videtur, quia bānum eſt valde ſtricti iuris.Ita ꝙ quicquid expreſſe non reperitur inſertum in banno & condemnatione, intelligitur omnino omiſſum. ❡ Vnde ſi bannū eſt alicui datum in perſonam,non ſequuntur bona tacitè etiā ſi bannitus eſſet de crimine capitali. quia cùm ſtatutum hoc non dicat,ergo nec nos. argu.l.ſi ſeruum.§.non dixit.ff.de acqui.hæredi.notatur in. l.1. §.cæteros.C.de rap.virgi.tenet Bal.in.l.1.5.col.in fine.ver.apparet igitur ex prædictis.C.de hæred.inſti.itaq; bannum,vt ibi,ad futura non extenditur. Contra.

30 ❡ Propterea † bannitiones quandoq; procedunt à iuriſditione,quandoq; à lege, quādoq; à iudice. vt per Bal.in.d l.1.col.1.ſi verò procedūt à lege municipali,tunc extendit effectum ſuum per ſuū territoriū,vt in tantū territoriū effectus bannitionis extendatur,in quantum extenditur effectus legis, cuius authoritate inducta eſt bannitio.Si ergo tempore bāni territorium erat certis finibus terminatū, bannitio non extendit ſuum effectū ad caſtrum poſtea queſitum.quod tempore banni non erat de territorio exulātis.ſecundum Bal. in.d.l.1.2.co.ver.circa primum.C.de hære.inſti.& in.l.executorē.6.co. verſi.

ver.nam ſecundum generale regulam&.7.col.ver. mó ego q̃ro.C.de execu.rei iudi.glo.in.c.1.in principio.ver.guerra.hic finit lex Corradi. vſibus feu. ¶ Præterea ſtatutũ debet intelligi & interpretari propriè & ſtrictè.vt.l.quicquid aſtringendę.& ibi

deſheredar ſi quiſieren a ſus hijos [n] que el tal mr̃monio con traxeren, lo q̃l otro

docto.ff.de verbo. obli.&.l.2.§.is qui nauẽ.ff.de exerci. ergo non extenditur,maximè in odium bãniti. contra regulã.odia.đ regu.iur.lib.6. ¶ Et ad dictam.l.etiam.inquãtum dicit, ꝙ diſpoſitũin principali,videturdiſpoſitum in augmento. eſt verũ in his, quæ de ſuinatura veniũt conſecutinè ad principale.quod eſt in contractibus & ſentẽtiis,in quibus non eſt adiecta pœna in principali.vt.d.l. etiã &.l.legem.C.locati.ſecus in pœnalib9. quia pœna appoſita in principali, non videtur appoſita in augmento. ¶ Facit quod in ſimili notat Bar.in.l.in teſtamento.ff.de conditio.& demõ.vbi dicit, ꝙ pœna appoſita vni diſpoſitioni, ſi diſpoſitio mutetur in aliam,non cenſetur repetitam alia diſpoſitione. ¶ Item quia pœna à lege vel ſtatuto impoſita, non extenditur per identitatis rationem.notat Abb.in.c.fi.de iure patro.& habetur in.c.pœna. de pœni. di.1. Ioã.and.in.c.odia.&.c.in pœnis.& ibi latè Dinus.& in additio.de regu.iur.li.6. ¶ Sed his non obſtantibus vide quæ dicit Bar.& docto.in. d. l. ſi conuenerit.ff.de pigno.actio.& quæ notat Bal. in. l.cunctos populos.13.col.ver.vlterius quæritur.C. de ſumma trini.& fide. c.&.Pe.de ancha.in.c.canonũ ſtatuta.ver.iuxta effectum extenſionum. de cõſtitutio.lib.6.& quod notatur in. c. quia circa. de priuile.& in.c.quanto.de cenſi.

Adde. Iudex bãniuit ꝓ delicto ad ſuũ velle an bãnũ vel exiliũ duret durãte officio.Do.Matt.đ Aflic.deci.neap.290.nu.1.in.ver.replicat dñs animaliũ.dicit, ꝙ vãnũ nõ durat nec durãte officio regẽtis.vt in.§.eas verò.inſti.de ꝑpe & tẽpor.actio.& in.§. pẽnales. inſti. de actioni.in glo.nota.in.l.honorati.& ibi Bart. ff. de actio.& obli.idẽ Bar.ĩ.l.fi.ff.de pactis. & ibi Alex. in apoſti.firmat Spe.tit.de aduocato.§.1.circa finẽ. ver.in ſuam.notat.Bal.in.l.1.C.de poſtulan.

m ¶ Iuſta cauſa i.quando matrimonium contra-
13 xit clandeſtinè. ¶ Cauſæ † verò, ꝓꝓ quas filij poſſunt à parentibus exhęredari ſunt.14.de quibus in authen.vt cũ de appe.cognoſ.§.cauſas.colla.9.nota. glo.in.c.quintaualis.de iure iur.melius.in.l. 4. cũ tribus ſequentibus.ti.7.6.parti.& iſta erit.15. & noua. ¶ Cauſa verò,propter quas filius poteſt exheredare parentes,ponuntur in.l.6.eo.ti.& eadem partita. ¶ Et nota.vnũ menti tenendũ,ꝙ in caſu, quo filius poteſt exhæredari,poſſunt ei alimenta denegari:& quantũ ad hoc parificantur exhęredatio,& alimentorũ denegatio.vt voluit glo.notabilis in.l. ſi quis à liberis.ver.detulerat. ff.de liber. agnoſ. & in.l.fi.de aleud.libe.tenet Bal.in authen.res quę C. cõia de leg.docto.in præallegatis locis. ¶ Et nota. ea quę ſuper hoc dicit do.doctor de Pala.in repe.c. per veſtras.de do.inter vir.& vxo.ſuper. tex. colu. 281.verſi.4. ex quocũ

ninguno [o] no pueda acuſar ſino el padre y la madre muerto el padre.

q;.cum ſequenti. vbi dicit,ꝙ de iure nouo non reperiuntur aliæ cauſæ exhæredatiõis, præterquã illæ quatuor decim,quę continentur in.d.§.cauſas.quaꝓpter dicit, ꝙ filia contrahens cum indigno ſine conſenſu patris,non poteſt exhæredari,licet de iure ffor um.ſic. per.l.3.§.ſi emãcipat9.ff.đ bono.poſſe.cõtra tabu. nos aũt iure nr̃o regio nõ ſolũ qñ filia cõtrahit cũ ĩdigno, ſed ſi cõtrahat cũ coęq̃li,vel maiore ſine licẽtia pr̃is, poterit exhęredari ꝑ iſto legẽ.quoniã iſto caſu matrimoniũ dicĩt clãdeſtinè cõtractũ.vt d.l.ſi.ti.3. quarta parti.ſed in hoc ſerua diſpoſitũ ꝑ ius canonicũ.

Adde. Si tamen mater luxurioſe viuit, non poteſt filiam iſto caſu exhæredare, præter quã in caſibus notatis per Soci.in regula.285.vbi vi.remiſsiuè.

n ¶ A ſus hijos. Nõt.ꝙ diſpoſitio iſta nõ extẽdiť ad filios,exẽplũ quorũ turpiſsimũ eſſet fœmineo vocabulo maſculos cõtineri.vt.l.ſi ita ſcriptũ.đ leg. 2.& q̃a ſtatuta đbẽt ĩtelligi ĩ ꝓpria ſignificatiõe.vt. l.q̃cq̃d aſtrĩgẽde đ verbo.obli.tenet Bal.ĩ.l.cõtract9 C.đ fide.ĩſtru.tñ. de iure cõi idẽ eſt dicẽdũ ĩ filio, qui inhoneſtè cõtraxit mr̃imoniũ, q̃ bene poterat exhæredari.ita Bal.in.l.nec filium.C. de nuptiis.

Adde. Rõnẽ,quã ponit Specu.ĩ.ti.de actorẽ 4.col.ver.ſed vtrũ maſculo. vbi dicit, ꝙ in muliere magis cadet ſtimul9 carnis:& magis opꝓbrioſum eſt amicis,ſi mulier fornicet,quã maſculus vt habetur per totũ.32.q.6. ¶ Et nunquid diſpoſitio iſtius.l.ſit iniuſta.vide Bal. in. l.omnes fi.col.ff.ad trebellia.& ibi addi.

Adde. Quod Alex.dicit in.l.1.10.col.ff.ſoluto matri.in quãtũ dicit.an iſtius legis diſpoſitio ſit iuſta. ¶ Et ĩ quãtũ iſta. *Regula.*
l.dicit,ꝙ pater põt exhæredare filiã clam contrahẽ *Limita.*
tẽ.limita,niſi pater ſit lõgè abſens.tex.eſt. in.l.ſi ita pater.& in.l.ſi nepos.ff.de ritu nup. ¶ Limita etiã, *Limita.*
niſi pater ſit furioſus,vel demens.argumen.tex.in. l.2.§.furioſus.ff.de iure codicillo. vbi furioſus, & abſens in hoc iudicantur à pari. ¶ Tertiò limita, ni *Limita.*
ſi pater ſit factus monachus,nam tunc dicitur mortuus quo ad mundũ.vt dixi in.l.4. ſupra. ¶ Quar- *Limita.*
tò limita,niſi pater ſit agarenus,& filia catholica.q̃a non debet in hoc expectare nec recipere conſenſum patris,cum non ſit in eius poteſtate. per gloſſ. vnicam & ſingularem in.c.iudęorum. 28. quæſtio. *Limita.*
prima. ¶ Quintò limita,niſi filia ſit in.25. annorũ. conſtituta, quia ſi pater eam noluit iſto tempore

matrimo-

matrimonialiter copulare, ipſa poterit ſine eius cõ
ſenſu contrahere, cùm ſit culpa patris, & non filię:
vt.l.5.ti.7.6.parti.licet.l.6.ti.delos caſamientos. ſo.
Nota. legum.dicat, ꝙ requiruntur.30.anni. ¶ Vnũ etiã
not. ꝙ clandeſtinum matrimonium non reſoluit
legatum filiæ. quod
intellige, ſi filia acce-
ptat, aliàs cùm offen-
diſſet patrẽ, non mere
tur legatũ.vt.l. nõ tan
tùm.§.ſi emãcipati.ff.
de contra tabu.tenet Bal.in.l.ſi ita ſcriptũ.§. ſi pater
de lega.2.vide Ange.in.§.iuris præcepta. inſti: de
Quæſtio. iuſti.& iure. ¶ Item quæro. filia clandeſtinè de-
ſponſata per verba de præſenti nondum cognita in
greditur monaſterium, & efficitur monialis. quod
poteſt facere per.c.verum.&.c.ex publico.de con-
uer.coniu.&.l.deo nobis, & ibi Bart. & Bald.C. de
epiſcopis & cle.nũquid poſſit exhæredari? Vide-
tur ꝙ ſic.quia pœna, in quã incurrit, nõ purgatur ꝑ
ingreſſum religionis.& hoc duplici cauſa. Primò,
quia cùm pœnam incurrit à iure, non poteſt quo-
quomõ illã purgare per ſupradicta.& habetur in.l.
magnũ.C.de contrahen.& cõmi.ſtipu.& per. glo.
in.c.licet canõ.in parte, priuat⁹.de elec.lib.6. ¶ Se-
cundò per ea quæ dicũt docto.in. d.l.deo. & ibi gl.
vbi dicũt, ꝙ per ingreſſum religionis non libera-
tur quis à pœna cõmiſſa, licet quo ad animam eui-
tet & purget peccatũ.ita tenet ibi glo.in parte, qua
ſi ingratũ.& Bal.ibi.3.col.ver.mõ ex iſta litera.vbi
tenent, ꝙ ſi filia contra patrẽ cõmiſit cauſam ingra-
titudinis, poterit ab eo exhæredari, licet ingredia-
tur religionem. ¶ Et ſi opponatur de authẽ.de mo-
nach.in prin.colla.1. vbi dicitur, ꝙ ingreſſus reli-
gionis omnem maculã abſtergit.eſt verum de pec
catis, de quibus poteſt ſatiſfacere deo in monaſte-
rio, non tamẽ pœnam commiſſam temporalem ꝑꝑ
ingratitudinem.vt inquit glo.ſupradicta, quã not.
¶ Hinc etiã dicit glo. Inno.& alij in.c. gaudemus.
de diuor.ꝙ ſi iudæus vel ſaracenus cõmiſit crimen,
ꝑꝑ quod deberet criminaliter puniri, ꝙ licet ſactus
Chriſtianus per baptiſmũ ſit liber à peccato, non
tamen à pœna corporali: propterea, vt dixi, per in
greſſum monaſterij non purgatur vitium præce-
dens. ad quod vide quæ notat Ioan. Andr. plenè.
in.c.cum laici. de iure patro. & Bald. in.l.1. C.de
plus petitio.

Adde. ¶ Sed ſi diceret aliquis quæ fuit ratio
quare ſit prohibitio quo ad filias, &
non quo ad filios. dic vt dixi in glo.ſu
per parte.ſus hijas.nã nõ ſic redundat iniuria patri
ex matrimonio per filium contracto ſine patris cõ-
ſenſu, ſicut per filiam. propterea leges grauiſſimas
pœnas imponunt contra filias patientes ſe carnali
ter cognoſci, quas non imponunt contra filios.
¶ Hinc dicunt.l.antepe.& vltima.tit.7.2.partita.
ꝙ Reges magnam cuſtodiã debent adhibere in nu

triendis & cuſtodiendis filiis & matrimonio copu
landis. ¶ Et in tali matrimonio parentes debent
quatuor conſiderare. de quibus in.d.l.pe. ¶ Quib⁹
adde aureum dictũ Themiſtoclis valentiſſimi poë
tæ, quem refert Nicolaus de Lyra ſuper.7.c. Eccle
ſiaſtici.ſuper illa par-
ticula.homini ſẽſato.
vbi dicit. Malo filiæ
meę virũ qui egeat pe
cunia, quàm pecuniã
quæ viro egeat. ¶ Di
citur etiam Eccleſiaſtici.d.c.7.poſt medium, Filiæ
tibi ſunt, ſerua corpus illarum, & non oſtendas hi-
larẽ faciem tuam ad illas. Trade filiam ſcilicet ma-
trimonio, & grande opus feceris. homini ſenſato
da illam.

¶ Ley.I.

La ley dl fuero q̃
diſpõe q̃ no pue
da dar el marido mas
en arras pͣa ſu muger
dila decima parte đ

o ¶ Otro ninguno. per iſtam.l. corrigitur.l.1.ti.de
los adulter.li.ordina.&.l.4.ti.delos matrimo. eo.li:
32 &.l.2.eo.ti.ſo.le.& alia iura dicentia, ꝙ † fratres, &
alij conſanguinei, & ij, qui habent in domo mulie-
res, poſſunt accuſare eas contrahentes cum aliis ma
trimoniũ clandeſtinũ, quia hodie non poſſunt. niſi
33 pater, & eo mortuo, mater. vt hic. ¶ Sed quæro †
mulier vidua contraxit matrimoniũ ſine volunta-
te parentum, nunquid incurrit in hanc pœnã. Vi-
detur ꝙ non, per.l.4.titu. delos caſamientos. ſo. le-
gum.&.l.5.cum ſequen.eo.titu.

Summarium.

1 *Arra, an poteſt excedere decimam partem bonorum.*
2 *Arra, & donatio propter nuptias, an ſint idem.*
3 *Arra quæ dicatur.*
4 *Iuramentum an validet contractum ſuper arras.*
5 *Donatio arrarum, an poſſit fieri constante matrimonio.*
6 *Arra an poſſit promitti, contracto matrimonio.*
7 *Renunciatio generalis an includat renunciationem legis lo-
quentis ſuper arras.*
8 *Sponſus an poteſt promittere pro arris ſponſæ fundum excedẽ-
tem decimam partem bonorum.*
9 *Arra, quo tempore debent æſtimari.*
10 *Notarius delinquens in officio & extra officium, qualiter pu
niatur.*
11 *Notarius omittens apponere in inſtrumento capitula debita,
an puniatur de falſo.*
12 *Notarius an poteſt apponere in inſtrumento apothecam non
expreſſam à partibus.*
13 *Notarius, an debet apponere in inſtrumento ea, quæ ſunt con-
tra naturam inſtrumenti.*
14 *Notarius, an poteſt corrigere errorem ſuum.*
15 *Notarius condemnatus in amiſſione officij, an poteſt deinceps
conficere inſtrumentum.*
16 *Notarius interrogans teſtem vltra contenta in articulis, an
puniatur de falſo.*
17 *Notarius condemnatus de falſo, an poteſt publicare inſtrumẽ
ta confecta ante condemnationem.*

La ley del

5 LA ley del fuero. Lex fori diſponēs,ꝙ † nō poſſit dari in arras vxori vltra decimā partē bonorū ſuorū,renunciari nō poteſt:& renūciatio facta, non valet.& ſi tabellio in cōtractu arrarū fidē facit de renūciatione,punitur in amiſsione officij tabellionat⁹:de quo poſtea vti nō poteſt,aliás incurrit pœnā falſi.hoc dicit. ❡ Diuiditur in quatuor ptes. In prima dicitur,ꝙ lex fori legū loquēs de quātitate arrarū nou pōt renunciari. ❡ In ſecunda anullat actū contrariū. ⁋ In tertia pœnā imponit tabellioui apponenti in cōtractu arrarū renūciationē dictæ legis. ⁋ In q̈rta pœnā aggrauat cōtra tabellionē. Secūda ibi.& ſi renūciare. Tertia ibi,y ſi algū eſcriuano. Quarta ibi,y de alli adelaute. ❡ Et nota,ꝙ lex fori,de qua in.l.iſta fit mētio,eſt.l.1. in principio. ti. delas arras.fo.le. ❡ Ad cuius intellectū,nec nō ad

ſusbienes noſe pueda renunciar⁊ & ſi

6 intelligētiā iſtius legis ſcias,ꝙ † donationes ꝓpter nupt.quæ olim fiebāt vxoribus à viris ſuis tēpore cōtract⁹ matrimonij,de quib⁹ habetur per totū titulū de dona ꝓpter nup. C.&.ff.fiebāt vxoribus iſto reſpectu.quia ſicut mulier tradebat dotē viro,ita & vir tradebat vxori donationē ꝓpter nup . vt ibi.& iſta donatio propter nuptias debebat eſſe ęqualis cū dote.vt in authē.de æquali.do.in principio.col-

3 la.7. ⁋ Et hāc donationē † propter nuptias ꝓprie nos dicim⁹ in Hiſpania arras.vt habetur in.l.1.ti.11. quarta partita. ⁋ Sed qa donatio arrarū in tāta quātitate,q̄ æquiualeret doti,erat immēſa,& exceſsiua, fuit ſtatutū foro generoſorū li.5 ti.1.ꝙ maritus poſſet dare vxori in arras tertiā partē ſui patrimonij. poſtea viſum fuit hāc etiā ſummā immēſam & exceſsiuā,quapropter fuit ſtatutum per.d.l.1. ti.delas arras. fo.le.ꝙ nō poſſet excedere.10. partē bonorū mariti.quæ lex habuit ortū a.l.6.quę incipit. porq́ muchas vezes.ti.1.li.3.foro juzgo. ⁋ Sed quia dictæ leges ſępe numero renūciabantur in graue damnū facultatū maritorū,fuit optimè per iſtam legē ſtatutū,ꝙ renunciari non poſsint. ❡ Sed quæro vlterius,quæ fuit ratio,quare iſta lex prohibet renūciationē.d.l.1.ti.delas arras.fo.le. Poteſt dici,quia mul totiens ſpōſi quadā facilitate ſuæ amore:vel ad hoc blāditijs ſeu perſuaſionibus iuducti in graue diſpēdiū ſuæ ſubſtantię renunciabant.d.l 1.& vltra decimā partem bonorum ſuorum iu arras dabant ſponſis:propterea ne facultates virorū extenuarentur, iſta lex prohibet renūciationē.d.l.1.ti. delas arras. vt ſupra dixi. ❡ Sed opp.cōtra iſtā legem in hoc, & videtur mihi ſuperflua:quia ſatis cautū erat per. d.l.1. quòd vltra decimam partem nō poſſet ſpōſus dare in arras ſponſæ,ex quo dicta lex anullat actū contra hoc factum:quia cū ſit ius prohibitiuum,renunciari non poteſt per tex.& ibi glo . ſingularis, quam tenent docto.in.l.1.C.ne fideiuſſo.vel māda. doti.deu. in parte , fideiuſſorem.& Pau.de ca.conſilio. 351.incipienti.viſá quadam ſecuritate. & Bar. in.l.de his.ver.quæro nunquid.ff.de tranſactio . q allegat glo.in.l.1.C.eo.ti. ⁋ Hoc etiam tenent idem Bar.& glo.in authē.imò.ver.parentibus.ad finem. & ibi Bal.C.de actio.& obli.& Frā .Curtij notanter conſilio ſuo .68.2. colūna. ⁋ Pro ſolutione dic, ꝙ tacitè dicta lex nō poterat renunciari,ſed expreſſe ſic: Solu.

ſe renunciare , no embargante la tal re

ſ.per pactum ſecūdū Ioā.an. ſingulariter iu additio.ad Spe.iu ti.de ferijs.§.fi.ſuper ver.quid ſit renuuciatio.& Lanfrau.in cle.ſæpe.ver. neceſsitatis. de verbo.ſigni. Ideo ſecundum hoc neceſſaria fuit iſta lex,per quam expreſſè prohiberetur renunciatio.d.l.1.ti.delas arras.fo.le. ❡ Sed contra hoc po- Oppo. teſt etiam dici.ꝙ.d.l.1.vt ex ea patet, prohibet ne quis vltra decimā partē bonorum ſuorum in arras promittat,& anullat promiſsionem in cōtrarium factam,quo caſu tacitè nec expreſſe.d.l.poterat renūciari,etiam de partium cōſenſu.per.glo.in.d.l.2.C. ne fideiuſſo.vel manda.vbi Bar.& Alex.& glo.in. c.dilecto.de præben.& ibi docto.& Abb.tenent,ꝙ quādo lex prohibet & anullat , tacitè nec expreſſe renūciari pōt. ❡ Item poteſt opponi cōtra iſtā le- Oppo. gē,ꝙ diſpoſitio antiqua,de qua in.d.l.1. abſq; noua prouiſione ſufficiebat,cùm eſſet condita fauore publicæ vtilitatis.quod patet ,quia prohibet ne quis re ſua malè vtatur,quo caſu lex renunciari non poteſt.vt.l.2.§.ſed quia veremur.& ibi Bar. in ſecundo ſummario.C.de.iura.calū.& in.d.l.de hoc.1.co. ver.quæro nūquid.ff.de tranſactio.notatur in.c.diligenti.de foro compe.per docto.in.l.ſi quis in cōſcribendo.C.de pactis.& in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſo. ❡ Solutio . Duplex ratio potuit mouere Solu. principē ad hoc ſtatuendum. Primò quia.d.l.1.ti. delas arras.fo.le.non erat approbata,ergo nou poterat dici lex , nec erat iudicandum per eam . vt patet.ex.l.1.poſt medium ſupra. ⁋ Secundò quia per regulam iuris antiqui vnuſquiſq; poterat ea, quæ pro ſe inducebantur renunciare.vt.d.l. ſi quis in conſcribēdo.C.de pactis &.l. ſi quis in cōſcribēdo. C.de epiſcopis & cle.&.l.fi.§.pe.in fine.ff.ad velleia.&.l.pactum.ff.de pactis.cum ſimi. ſed quia apud aliquos poterat dubitari nunquid.d.l. poſſet renunciari an non , vt tantum dubium remoueretur,principes noſtri , ſicut in procemio proteſtantur,per iſtam legem iubent ꝙ.d.l.1. non poſsit renūciari. ⁋ Ex quibus omnibus duo colliguntur notāda. ⁋ Primū,ꝙ quando lex prohibet & anullat, nō poſsit renunciari. ⁋ Secundum,ꝙ quādo lex introducitur ob publicam vtilitatem , ſimiliter non poſsit renunciari.quod eſt notādum ad.l.61. &.69. infra. ⁋ Et vltra hos duos caſus,in quibus lex non poteſt renunciari,adde alium,qui eſt in.l.ſi vnq̄.C. de reuocan.donatio.q̄ non poteſt renūciari.ſecūdū Oldra cōſilio ſuo.27.incipēti.cum mulier.in fine.

⁋ Etiā

¶ Etiã ſi talis renũciatio ſit iuramento vallata,ſecũ
dũ Bar.in.l.titia.la.2.§.imperator.vltima.q.de lega.
2.& in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſo . tenet Bal.in.
l.1.vltima col.ver.deinde quæro.C. de inoffi. dona
tio. ¶ Item non poteſt renunciari iuri traditiuo
certę formę in actubus . ſecundum Bal.in tractatu
ſchiſma.3.co.tenet Bar. in.d.l.de his. ver. prætereа
iſta lex.& in.l.cum hij.in prin.ver. vltimo ex hoc.
ff.de trãſactio. ¶ Quod facit ad materiam.l.3.ſupra.
& ad.l.27.infra.¶ Item non poteſt renũciari bene
ficio.l.2.C.de reſcin.ven.quando altera pars fuit in
dolo.ſecundum glo.in.l.quiſquis. C.de reſcin.vẽ.
¶ An & qñ.l.poſsit renũciari dixi:in.l.61.infra.vbi
4 vide.¶ Sed quęro. † marit⁹ promiſit & iurauit vl-
Quæſtio. tra decimam partem ſuorum bonorum vxori con-
ferre,& quantitatẽ expreſsit,nũquid obligetur ex
iuramento.glo.1.in.l.1.titulo delas arras.fo.le. tenet
ꝙ non valet renunciatio,nec iuramentum contra
d.l.factum.allegat.Bar.in.l.ſi quis pro eo.ff.de fide
iuſſo.& nõtatur iu.c.ſi diligẽti.de foro cõpe.& Gui.
de mõ.lau.in cle.vnica de iureiu.ſuper parte, iura-
menti.vbi tenet,ꝙ iuramentum interueniens non
poteſt validare donationem à iure reprobatam in-
ter coniuges . ¶ Iſtam etiam quæſtionem mouet
do.doctor de Pal.in repe.c.per veſtras.de dona.in-
ter virũ & vxo.ſuper rubrica.col.101. ver.hoc tamẽ
intellige.cum ſequenti.& concludit ſeruandũ eſſe
iuramentũ.licet quidã,quos ipſe refert,teneant cõ-
trarium.¶ Et pro eo atq; pro.d.glo.facit dictũ Pau.
de ca.conſi.54.vbi ait,ꝙ donatio facta cõtra iuramẽ
tũ de nõ donãdo , valet.& quod dicit Bal.in.l.3.C.
pro donato,vbi dicit,ꝙ donatio ſimplex facta cum
iuramento, quæ aliàs non valeret,valet,niſi prius
fuerit iuratũ de nõ donãdo.vt per Pau. de ca. dicto
conſilio.eſt glo.in.c.licet.in fine.de iureiu.lib.6.
¶ Et huius concluſionis eſt ratio.quia quotienſcũ-
q; iuramentũ poteſt obſeruari ſine interitu ſalutis
ęternę,eſt obſeruandum,vt.c.cũ contingat.cum ſi-
mi.de iureiu. vbi caſus illius multũ facit.quia ſi alie
natio dotis cum iuramẽto valet,à fortiori debet va
lere in noſtro caſu. Idẽ tenet glo.in.l.4.ti . delas ar-
ras.fo.le.glo.fi prope medium.licet in principio.
quoſdã recitet tenere contrarium,& hoc idem ego
teneo,per ea,quæ ſuperius ſunt dicta,& per ea quæ
dicũt Bar.& Bal.in authẽ.ſacramenta puberũ. C.ſi
aduer.ven. ¶ Item quia donatio prohibita inter pa
trẽ & filium iurata valet.vt per Bal.in.d.l.3. C.pro
donato. ¶ Et quanuis iſta opinio ſit vera propter
vinculum iuramẽti,mihi videtur ceſſare in practi-
ca.& ꝙ rarò,aut nunquã contingat his rationibus.
¶ Primò propter iſtam legem, in qua prohibetur,
ne tabelliones poſsint cõficere inſtrumẽta,in qui-
bus fiat renunciatio.d.l.1.tit. delas arras.fo.le.aliàs
ꝙ puniantur in amiſsione officij. ¶ Secundò pro-
pter.l.6. titu.delos juyzios.in ordina . vbi prohi-
betur iuramentum in contractibus, aliàs ꝙ tabel-
lio puniatur in amiſsione officij tabellionatus,
& partes in amiſsione cauſæ,& dato ꝙ iſtud iu-
ramentum præſtaretur coram notario apoſtolico,
vel imperiali,non eſſet ſufficiens ad agẽdum corã
iudice ſeculari.per tex.in.d.l.6.ti.delos juyzios.in
ordina.¶ Item ſi maritus cõueniretur ad tradendas
arras coram iudice eccleſiaſtico ratione iuramenti,
non poſſet:quia laicus laicum ad iudiciũ eccleſia-
ſticũ trahere non poteſt ſuper cauſa prophana , in
qua interuenit iuramẽtum , aliàs punitur pœna de
qua in.d.l.6.¶ Item quia actio ad petendum has ar
ras non oritur ante mortem vnius coniugum.vt.l.1.
ti.delas arras.fo.le.ſi enim defuncto viro vxor pete
ret eas,non poſſet illas recuperare ab hæredib⁹ ma
riti.per ea quę dicit Bal.in.l.1.4.col.C. de inoffi.do
natio.& Bar.in.l.titia.§.imperator.de lega.2.dicunt
enim,ꝙ donatio iurata inofficioſa poteſt reuocari
per hæredem iurantis.ſi enim cõpetit actio hęredi-
bus ad reuocandam inofficioſam donationẽ à pa-
rentibus ſuis factam, à fortiori competit eis exce-
ptio ad vxorem excludendam,quando petit arras
vltra decimam partem bonorum parentis.nam cũ
cõpetit actio:multo magis exceptio . vt eſt regula
iuris. ¶ Sed pone,ꝙ non maritus,ſed pater, vel ex
traneus arras promiſit eius nomine vltra decimam
partem bonorum,nunquid teneat promiſsio.vide-
tur ꝙ non,quia fieret huic legi fraus. nam licet di-
cat,ꝙ maritus non poteſt.&c.intelligitur nec alius
pro eo.quia qui per ſe aliquid facere non poteſt,
nec per alium.& conſanguinei poterunt repetere
has arras.per tex.in.d.l.1. ¶ Intantũ, ꝙ ſi notarius
tali contractu parentum vel extraneorũ appone-
ret renunciationem. d.l.1.incurreret in pœnã iſti⁹
legis,quia eadẽ eſt ratio prohibitionis in caſu quo
marit⁹ promittit,vel alius pro eo cũ fit renũciatio.
5 Adde. Si † tamen vir tẽpore quo matrimo-
nium contraxit erat adeò pauper , ꝙ
nõ habebat bona,ex quibus arras da-
re poſſet:promiſit tamen mulieri cum qua contra-
xit,ꝙ dabit ei arras ex his bonis,quæ poſtea lucra-
tus eſſet,ꝙ tenebitur vir tradere vxori quandocũq;
poſtea conſtante matrimonio hoc petierit, dum ta
men non vltra decimã partem eorũ.quæ vir lucra-
tus eſt tunc temporis.vt habetur in.l.2.ti. ſecundo.
lib.3.foro legũ.tenet notanter do.doctor. de Pala.
in repe.c.per veſtras.de dona.inter vi,& vxo . ſup
rubri.col.100.ver.ſi autẽ vir. ¶ Ex qua lege infert
do.doctor de Pala.vbi ſupra.ver.ex qua infertur,ꝙ
hæc arrarum conſtitutio cùm non ſit ſimplex do-
natio,ſed propter nuptias,etiam conſtante matri-
monio fieri poteſt.vt lege.cum multæ.§.ſi igitur,&
lege.conſtante.& ibi Baldus.& Salicetus. C.de do
na.ante nuptias.& in.§.eſt & aliud.in.Iſti.de dona.
à quibus fuit ſumpta dicta.l.ſecunda. ¶ De his ar-
ris & de ſponſalitia largitate,vide que dixi in.l.52.
glo.fi.& illud tene.
6 p ¶ Arras Adde huic legi,ꝙ † arrę non ſolũ an-
te contractum matrimonium,ſed poſt contractum
poterũt

poterunt promitti,dum tamen promiſsio non excedat decimã partẽ bonorũ mariti.quia cũ hęc arrarũ conſtitutio non ſit donatio ſimplex,ſed propter nuptias,poteſt fieri etiam conſtante matrimonio.l.cũ multi.§.ſi igitur.&.l.ſi conſtante.vbi Bal.& Sali.C.de dona. ante nup.& in.§.eſt & aliud.inſti.de donatio.à quibus fuit ſumpta.l.1.ti.11.quarta parti.tenet

nunciacion lo contenido en la dicha

etiam do.doctor de Pala.ſua repe.ſuper.c.per veſtras.de donatio.inter virum.& vxo.ſuper rubrica.99.col,ver.circa illud. ¶ Et nota,ꝙ licet arrę ſuccedant loco donationis propter nup.vt.d.l.prima.ti.11.quarta partita.differunt tamen in multis. vt refert do.doc.de Pala.vbi ſupra,quia differunt in cõſtitutione.nam donatio propter nuptias ſi fiat ante matrimonium poteſt excedere quantitatem dotis,& infra ſubſiſtere.vt.l.ex morte.C.de pactis conuen.& in authẽ.æqualitas.& in corpore vnde ſumitur.collatio.7.ſed ſi conſtituatur cõſtante matrimonio.non debet excedere quantitatem dotis.vt.l.ſi cõſtãte.&.l.fi.§.ſi igitur dote iam pręſtita.C.de donatio.ante nup.& authẽ ſed iam neceſſe,ibi poſita.& text⁹ in.d.authẽ.de æquali.do.colla.7.glo.in.§.eſt & aliud.inſti.de dona.&.l.2.ti.11.quarta partita.Itaq; donatio propter nuptias menſuratur ſecundum tempus qoo fit.& ſecundum quantitatẽ dotis.attamen non eſt ſic in arris,q̄ in iſtis regnis dãtur:nã illæ menſurãtur ſecũdũ quãtitatẽ patrimonij viri arras concedentis. Intellige ſecundũ quãtitatem patrimonij,extractis prius debitis de patrimonio:& ſic debet haberi reſpectus ad ea, quæ ſuperſunt,deducto ære alieno.per tex.in.l.ſi quis ſeruũ cũ ſequenti.de lega.2,& per ea,quæ dixi in.l.22.in parte,pagadas las deudas ſupra. ¶ Differunt etiam arræ & donatio propter nuptias in duobus caſibus,de quib⁹ per do.doctorem de Pala.vbi ſupra.quos per te vide.

7 q Renunciar.Quæro iuxta hoc † tabellio in con-
Quæſtio. tractu arrarum non appoſuit renunciationẽ legis.1.titu.delas arras.fo.le.ſed generaliter appoſuit renunciationem omnium legum,nunquid ex hoc videatur renunciare.d.l.1.& per conſequens tabellio incurrat pœnam iſtius.l.Videtur ꝙ ſic,quia renũciando,omnes leges videtur renunciare.d.l.1.argu.tex.in.c.ſi romanorum.19.di.&.c.quia circa.de priuile.cum ſi.vbi traditur regula,ꝙ qui totum dicit,
Contra. nihil excludit ¶ Sed cõtrarium tene,quia quæ ſpeciali nota ſunt digna,ſi non exprimantur,non veniunt in renunciatione.vt.l.itẽ apud labeonem.§.hoc edicto.ff.de de iniu.maximè in pœnalib⁹.per.
Intellectus. c.odia.de regu.iu.li.6.habet igitur locum iſta lex,quando ſpecialiter renunciatur,non aliàs. vt patet ex lege iſta ibi dum dicit.no ſe pueda renunciar.ſ.
8 la dicha ley.& hoc referendo iſta verba ad ſuum
Quæſtio. principium. ¶ Sed pone,ꝙ † ſponſus promiſit ſpõſæ fundum in arras, qui fundus in valore excedit decimam partem bonorum ipſius: nunquid reuocetur donatio quatenus excedit,an reuocetur in totũ.Videtur ꝙ reuocetur in eo,quod ſupereſt.quia vtile per inutile non vitiatur.vt eſt regula iuris.& habetur in.l.26.&.29.ſupra.

ley ſe guarde, y execute, y ſi algun

Contra. ¶ In contrariũ facit.l.ſi ſponſus.§.generaliter.ff.de donatio.inter virũ & vxorem.vbi dicitur,ꝙ quando vtile non poteſt ſeparari ab inutili,ex cauſa ſpeciali trahit ad ſe illud inutile,& valet vtrunq;:ſed in fundo taliter promiſſo cùm vtile non poſsit ſeparari ab inutili, valebit in totum,per dictũ.§.generaliter. ¶ Tu dic,quòd licet non poſsit ſeparari in corpore vtile ab inutili, poteſt tamen ſeparari in ęſtimatione, ſeu quantitate,& ſufficit qualitercunq; fiat ſeparatio, argumen.d.§.generaliter.Ideo promiſsio non valebit in eo,quod vltra decimam partem donatur.per.d.legẽ primã.titulo delas arras.& per docto.§.generaliter.in fi-
9 ne. ¶ Vlterius quæro † à quo tempore debet ęſti- Quæſtio.
mari iſta decima pars,quam vir promittit pro arra,an tempore contractus, an verò tempore ſolutionis.Videtur ꝙ ſoluto matrimonio, aliàs tempore,quo ſoluitur arra,quia ad iſtud tempus habetur cõſideratio in alijs donationibus.vt.l.19.&.23.ſupra.
¶ Contrarium poſſet dici.imò ꝙ habetur reſpect⁹ Contra.
ad tempus promiſsionis arrarum, non ad tempus mortis promittentis,vel eius, cui promittitur per tex.ſatis ſingularem in.l.fundum cornelianũ.ff.de nouatio.qui tex.ad hoc benefacit.&.l hominem.ff.
manda. ¶ Aduerte,quia in hoc poſſet dici.aut tem- Solutio.
pore promiſsionis arrarum fuit ſtatuta certa quantitas, aut decima pars bonorum viri,non expreſſa certa quantitate. ¶ Vt primo caſu habeatur reſpectus ad tẽp⁹ promiſsionis.per iura ſuperius inducta, quo caſu arræ non recipiunt diminutionem,nec augmentum.quia ſatis eſt promiſſum ſolui.
¶ Secundo caſu videtur ꝙ poſsit haberi conſideratio ad tempus contractus, vel ad tẽpus ſolutionis,prout erit vtilius vxori,& eius hęredibus.per tex.in.l.fina.in princi.& in.§.ſi igitur.C.de dona.ante nup.vbi dicitur,quòd dos & donatio propter nuptias æquiparantur.habetur etiam in.c.plærunq;.&.c.donatio,de dona.inter vi.& vxorem.ſed in dote habeatur conſideratio ad tempus, quo dos fuit promiſſa, vel ad tempus mortis promittentis, vel illius, cui dos fuit promiſſa, & ſic ad tempus ſolutionis. per tex.ſatis notandum in lege.29.in parte:& para ſe dezir.ſupra.igitur idem dicendum eſt in caſu, quo decima pars bonorum fuit proxima in arris. ¶ Item quia, vt dixi in principio iſtius legis, donatio propter nuptias & arræ idem ſunt.per tex.in dicta.l.prima.titulo.11.quarta partita.& hoc tene.quia.d.l.29.loquitur in caſu ſpeciali, ideſt, quando eſt con-

tentio

Nō. cōuenientias dotis & dona.propter nup.

tentio an dos ſit inofficioſa,an ne,quo caſu inſpici
tur tempus promiſsionis vel ſolutionis, prout erit
vtilius vxori.⁋Et idem ꝙ in iſto caſu dicemus in
donatione propter nuptias,aliàs in arra.quia ſi ma
ritus promiſit certam quãtitatem licet tẽpore pro-
miſsionis nihil habe-
ret in bonis, ſi poſtea
acquiſiuit tanta bona,
in quibus potuit cade
re promiſsio arrarum
habetur conſideratio
ad iſtud tempus.ſ.ſo-
lutionis arræ , non ad
tẽpus promiſsionis il
lius.argu.tex.in dicta
1 lege.29.quam ad hoc notanter extẽde.⁋Et iſte erit
vnus caſus ſatis notãdus,in quo dos & donatio pro
2 pter nuptias,aliàs arra,ęquiparantur.⁋Adde ſecũ
dum caſum.quia ſicut dos dicitur donatio,ita & ar-
ra dicitur donatio.vt dicta lege ſi.C.de dona . ante
3 nuptias.⁋Item ſicut dos dicitur impropriè dona-
tio,ita & arra , quia vtraq; fit ob cauſam.ſ.propter
matrimonium.vt dicta.l.1.titulo. n. quarta parti.&
illa dicitur propriè donatio,quę non fit ob cauſam
ſed ex mera voluntate,vt expreſſe dicitur.l.1. ff.de
don.dixi plenè in procemio in parte,gratia,ſupra,
4 & in.l.29.in parte las otras donaciones. ⁋Quartò
conueniunt dos & donatio propter nup.quia ſicut
dos dicitur vxoris , ita & arra vel donatio propter
nuptias dicitur dos mariti, vel dotalitium vt.d.c.
plerunq; de donatio.inter vi.& vxo. & ibi glo.
5 ⁋Quintò.quia ſicut dos non põt conſtitui per mi-
norem ſine decreto iudicis. vt.l.lex quę tutores.in
princi.C. de admi. tuto.ita & donatio propter nu-
ptias.vt per Bar.in repe.l. ſi conſtante.12. col.ff. ſo.
matri.⁋Cuius contrarium tenet Sali.in.l.prędicta.
C.de prędiis mino. quod verum credo , cùm talis
donatio fiat à lege ipſo iure poſt conſtitutionẽ do
6 tis,vt dictũ eſt. ⁋Sextò conueniunt. nam ſicut do
minium dotis transfertur in maritum,& eſt domi-
nus rei dotalis.vt. l.doce ancillam. C.de rei vẽ. eo-
dem modo transfertur dominium donationis arra-
rum in vxorẽ.vt in authẽ.promiſſa. C.de dona. an
Conclu. te nup.⁋Ex quo ſequitur.ꝙ vxor poterit vẽdicare
quãtitatẽ arrarũ.Quod intellige verũ in trib⁹ caſi-
1 b⁹.⁋Primò cõſtante matrimonio,ſi maritus ver-
2 git ad inopiã. ⁋Secũdò,ſi poſsidet ali⁹,& nõ ma-
3 ritus. ⁋Tertiò ſoluto matrimonio,ſi talẽ donatio-
nẽ ex pacto debet lucrari.vt p Bal.in.d.authẽ.ꝓmiſ
ſa.⁋Et idẽ in caſu,quo nõ eſſet appoſitũ pactũ,ſed
mulier defuncto viro ſupuiuit. p.l.1.ti. delas arras.
7 foro le.iũcta.l.infra.ꝓxima. ⁋Septimò cõueniũt.
nã ſicut pater tenetur dotare filiã,ita tenetur dona-
8 re propter nup.vt.l.ſi.C.de dotis ꝓmi. ⁋Octauò
conueniũt.quia ſicut dos ſoluto matrimonio reuer
titur ad mulierem,ita & donatio propter nup . ad
maritũ. vt.l.ſi liberis. C.de donatio.ante nup. & ibi

eſcriuano diere ſe de algun contracto en que interuenga renũciacion dela dicha ley, mandamos quæ incurra[r] en pdimiento del officio[s] d eſcriuania que touiere y de alli adelante no pueda mas vſar del ſo pena de falſario.[t]

doct.& glo.& in.c.donatio. de donat.inter virũ &
vxorẽ. ⁋Nonò.qa ſicut maritus nõ poteſt aliena 9
re dotem regulariter,etiã cõſentiente vxore.vt In-
ſti.quibus alie.licet.vel nõ.in principio.ita aliena-
re non põt donationẽ propter nuptias vel arras.vt
i auth.ſiue à me.C.ad
velleia.&.l.4.ti.delas
arras ſo. le. ⁋Deci- 10
mò conueniunt.nam
ſicut dos non requirit
inſinuationẽ ab vtraq;
parte.l.fin. C.de iure
doti. ita in donatione
propter nup.nõ reqri
tur.vt in authẽ.eo de-
curſum.C.de donatio.ante nup.& hoc ſecundũ in-
tellectum Sali.ibi.licet alius ſit intellectus commu
nis docto. ⁋Vndecimò cõueniunt. nã quodcũq; 11
propter nuptias per.d.l.cum multę.& authẽ.æqua
litas.C.de do.ante nup. ⁋Et ideo cõueniunt. quia
tacita ſtipulatio,quę habet locum in dote,ſi matri-
moniũ ſequatur,habet locũ in prędicta donatione.
tamẽ Bal.in.l.2.C. de bonis q̃ li.per illum text. quẽ
dicit menti tenendum. ⁋Duodecimò cõueniunt. 12
quia ſicut dos cõputatur in legitima filiæ, ita & do
natio propter nuptias in legitima filij.tenet bal.in.
l.iubem⁹.3.col.C.ad trebellia. Decimotertiò. quia
ſicut filia cõfert dotem,ſimiliter filius donationem 13
propter nuptias.l.liberis.C.de donatio. &.l.29.ſu-
pra.Decimoquarto.quia ſicut res.quæ ſubiacet re- 14
ſtitutioni,poteſt alienari cauſa dotis,ita cauſa dona
tionis propter nuptias.vt authẽ.res quæ. C. com-
munia dele. ⁋Decimoquintò conueniunt. quia ſi 15
cut ille,qui eſt rogatus reſtituere hęreditatem poſt
mortẽ poteſt quartam,q̃ cõpetit ex cauſa dotis alie
nare:ita ex cauſa donationis propter nuptias.text⁹
in authẽ.cõtra cũ rogat⁹.C.ad trebellia. ⁋Decimò 16
ſextò.quia ſicut dos poterat augeri conſtante ma-
trimonio.ita & donatio ꝓpter nup.lex. ſi cõſtante
in prin.C.de donatio.ante nup.ꝙ ſicut poteſt mi-
nui in aliquibus caſibus, ita & donatio iſta. vt d.l.
ſi conſtante.

r ⁋Incurra.ſ.ipſo iure.vt patet ex verbis iſti⁹ le-
gis.& ex.l.1.ti.delas arras.ſo.le.vbi eſt glo.& in.l.ſi
10 quis ex argentariis.§.1.ff.de edendo.vbi dicitur†ꝙ
notarius delinquens circa officiũ ſuũ ipſo iure in-
currit pœnã,ſed delinquens extra officiũ priuatur
per ſententiã. ⁋Attamẽ Bar.in.l.eadẽ.ff.ad legẽ iu
li.repe.tenet ꝙ in omni caſu requiritur ſentẽtia. Idẽ
tenet pau.de ca.in.dic.l.ſi quis ex argentariis.§.1.&
bal.in.l.r.8.co.C.de ſacroſan.eccle.& in.l.1.ff. de ſe
nato.& in.l.1.C.de teſta.& in.l.& militib⁹.vbi etiã
pau.de ca.C.de teſta.mili.& in.l.in exercendis. C.
de fi.inſtru.

11 s ⁋Del officio.quia ſicut notari⁹† omittẽs appo
nere in inſtrumento capitula debita punitur de fal
ſo.vt per bar.in.l.preſbyteri.C.de epiſcopis & cle.
ita ſi

ita ſi apponat capitula indebita & prohibita puni
12 tur de falſo.vt hic.℣ Adde etiam,ꝙ † notari⁹ nō po
teſt ponere in inſtrumento hypothecā bonorum
non expreſſam à partibus. tenet Bal.in.l.1.vltima.
col.ff.ſo.matrimo.Imò debet ſcribere ſecūdum na
turā contractus,etiam
ſi à partibus oīa non
exprimātur.vt l.fi.C.
de fideiuſſo.tenet Bar
tolus in dicta lege.pri
ma.ff.ſoluto matrimo
13 nio.℣ Itē † nō debet
ſcribere ea, quæ ſunt
contra naturā contra-
ctus,vt hic.aliàs puni
tur in amiſsione officij, quia cùm ſit in dolo,& la-
ta culpa.punitur de eo,& de imperitia.vt.l.fi.C.de
14 magiſt.cōue. ¶ Itē pone,ꝙ † notari⁹ poſuit in in-
Qi. ſtrumento renunciationem dictæ legis primæ:nū-
quid pœnitentia ductus poſsit corrigere errorem
ſuum.Bal.in prima cōſti.C.§.ex præcepto. vltima
colūna, & in additio. ad Spe.de inſtru.edic.verſi-
culo rogatus.& verſiculo notarius.& ver.ſequenti
& Bar.in.l.ſi librarius.ff.de regulis iurit.& in le-
ge.imperator. ff. de ſtatu. ho. multipliciter diſtin-
guūt.vide ibi per eos.Hodie tamen iure noſtro no
tarij debent omnia in ſcriptis apponere à princi-
pio,& appoſita debent partibus recitari,& ſub ſcri
bi.nec poſſunt aliquid inde detrahere,neq; addere,
aliàs puniūtur in amiſsiōe officij.vt habetur ī prag
mati. regni prima ordina. de Segouia. folio. 240.
15 ¶ Et nota,ꝙ † notarius condemnatus in amiſsio-
ne officij,non poteſt deinceps conficere inſtrumē
ta,aliàs punitur de falſo.vt hic.niſi cauſa cognita ſi
bi ſit reſeruatum ius ipſum per iudicem, quòd po-
teſt.ſecundū Bal.in lege.depoſitum. C. depoſiti.&
in lege,iubemus.§.ſane.C.de ſacro ſan.eccle.& Bar
tolus in lege.ſi quis in principio. §. fi.de lega.3.
16 ¶ Item nota, quòd † notarius, qui interrogat te-
Nota. ſtes extra cōtēta in articulis,punit in amiſsione of
ficij,de quo in.d.pragmatica regni.fo.235.5. c.in.fi.
Regula. t ¶ De falſario. quo caſu inſtrumenta notarij fa-
cta poſt condemnationem,fidem non faciunt:con-
Limita. fecta tamen ante condemnationem bene valebūt.
tenet Bald.in lege.ſecunda.C.de fide inſtrumen.&
in lege.in exercendis. eodem titulo. & in authen.
ſed nouo iure.C.ſi certum peta.gloſ.in.§.cum is.au
then.de fide inſtru.collatio.6.& Barto.in.l.Barba-
rius.penul.colum.ff.de officio Præto.& Bald.in.
l.2.tertia colum.C.de execu rei iudi. ℣ Intantum,
17 quòd † notarius condemnatus de falſo, poteſt pu-
blicare inſtrumenta ſua facta ante condemnatio-
nem.quia & poteſt perficere.tenent docto.& Pau
lus de Caſtro. in. l. prætor. §. ſed ſi dominus.ff.de
eden.& in.l.ſi arbiter.C.de ſenten.glo.in.c.vt of-
ficium.de hære.li.6.Bar.in.l.ad teſtium.§.1.ff.de te-
ſti. & in.d.l.barbarius.antepe.col. ff.de offi.prçto.

¶ Ley. lj.

SI la muger no o-
uiere hijo del ma-
trimonio en que in-
teruiniere, pmiſsion
đ arras, y no diſpone

Summarium.

1 *Mulier, ſoluto matrimonio, an poteſt de arris ad libitum di-
ſponere.*
2 *Arra quotuplex ſit.*
3 *Mulier contrahens ſecundò, an perdat arras debitas à primo
viro.*
4 *Mulier quando perdit arras.*

SI la muger. Iſta lex propter ſui breuitatem non
ſummatur. Tamen ad intelligentiam ipſius
præmitte,quod multis retroactis temporibus incli
tus rex Siſnandus rex Hiſpaniæ & Franciæ era.
681.annos.vt habetur foro juzgo.li.3.ti.1.li.6. pro-
pe medium ibi: anſi de todas eſtas coſas.Et inclitus
rex Filanius.in.d.l.6.&.l.2.ti.4.lib.4.eo.fo. ſtatue-
1 runt,quòd † ſi vxor decederet ſine filijs,cum teſta
mento poſſet de arris ad libitum diſponere. Si ta-
men decederet ſine teſtamento,dicunt, ꝙ arræ de-
uoluantur ad maritum,& ad hęredes ſuos. & idem
voluit.l.1.titu.delas arras fo.le.prope medium. ibi.
& ſi ella muriere ſin manda.℣ Sed imperatores ali-
ter ſtatuerunt per.l.pe.in fine.ff.de dona. inter vi.
& vxo.& quaſi per totum.ff.&.C. de donatio. an-
te nup.& in authen.ſi tamen.C.de ſecun.nūp.& in
corpore vnde ſumitur.in authen.vt fra.filij. §. quia
verò.colla.9.vbi dicitur,ꝙ res donatæ vxori per vi
rum ante nuptias,matrimonio ſecuto,& carnali co
pula conſummato,efficiuntur vxoris, & hæredum
ſuorum.Sed quia iura imperatorum videntur ma-
gis conſona rationi,tacitè chriſtianiſsimi noſtri re-
ges per iſtam.l.improbant in hoc.d.l.1.titu. delas
arras.fo.le.cum ſimi. & approbant leges impera-
torum.& non immeritò, ſi omnes leges ſupradi-
ctas interrogaueris,necnon earum conditores tibi
dicent,quòd donationes ante nuptias,& ſponſali-
tię largitates, vel donationes ſeu promiſsiones
arrarum fiunt mulieribus propter matrimonium
contrahendum.habetur in.l.1.prope medium. ti.11.
4.partita.quod patet,vt dixi,ex iurib⁹ ſupradictis.
Si enim ſit arrarum promiſsio propter matrimo-
nium contrahendum cum effectu, patet, ꝙ ſecuto
matrimonio,vxor debet habere donationem arra-
rum vt ſuam in præmium honeſtatis ſuæ. Iuſtum
verò & rationi conſonans videtur,ꝙ donatio, quæ
per matrimonium ſecuta copula efficitur vxoris,
apud eam,& ſuos hæredes permaneat.vt eſt tex.ſa-
tis clarus & notandus in.l.infra proxima. cùm ſit
etiam verum, quòd datio ob cauſam, cauſa ſecuta,
non ſortiatur:ſed donatio ſecuta cauſa,ob quam fa-
cta fuit,ſit perfecta, & valida.vt.l.eum veterum.cū
pluribus alijs.C.de dona. ante nup. &.ff. &. C.de
condi.ob cau.℣ Itē quia ſi ſecuta cauſa. i. matrimo-
nium donatio arrarum efficitur vxoris,non vide-
tur quare mulier iſta amittat has arras ſine cauſa,
quam non reperio inter cauſas rationabiles. ℣ Et ſi

dicatur, quia deceſsit ſine ſobole, vel ſine teſtamento, prout leges contrariæ ſentiebãt: vereor de tali ratione & ſententia, quòd afflictis parentibus, & conſanguineis vxoris de ipſius morte contriſtatis, adhibeatur ſine cauſa afflictio, & amittant quæ fuerunt ſuarum familiarũ ſine cauſa. Ideo iuſta & rationabilis videtur hæc lex diſponens, quòd arræ vxoris promiſſæ dentur hæredibus ſuis, non marito, etiam vxore decedente ſine filiis, & ſine teſtamento.

expreſſaméte delas dichas arras, que las aya el heredero o herederos ďlla, y no ďl marido, agora haga la muger teſtamen-

¶Sed quia iſta.l.loquitur de arris datis vxori à viro, & ſunt plura iura quę de arris loquuntur. vt.l.arris. C.de ſpõſa.&.l.1.C.ſi rector prouin.l.1. & quaſi per totum titu.delas arras.foro.le.&.l.1.&.2.titu.11.4.partita. & foro juzgo.lib.3.ti.1.quaſi per totũ. ſcriben.in.c.gẽma.de ſpõ.& quaſi per totum.ff.&.C.de dona.ante nup.latè do.doctor de Pala. in repe.c.per veſtras.de dona.inter vi.& vxo.ſuper rubrica.2.colũ.cum tribus ſequen. Item lex infra proxima cũ ſuperiori. Ideo annectam in præſenti pro iuuenibus breuiter, quotuplex ſit arra. qualiter, & quãdo cõſtituatur. ¶Quo ad primũ dicẽdũ eſt, ꝙ
2 † arra eſt duplex. ſecũdũ tex.in.l.2.ti.11.quarta partita. poteſt etiã dici ꝙ arra eſt triplex. ¶Vno modo
Attẽde circa arras. dicitur arra, quando inter aliquos de matrimonio contrahẽdo tractatur, ſeu inter parentes, vel conſanguineos eorundẽ. Quod maximè conſueuit, quãdo illi, de quorũ matrimonio agitur, non ſunt ætatis legitimæ ad matrimoniũ cõtrahendũ. vt in.c.ex parte.de reſtitutio.ſpo.&.c.vno.de ſpon. impu. li. vj. conueniunt inter ſe de aliqua parua quantitate danda ab eo, per quẽ ſteterit, quominus matrimoniũ cõtrahatur, ei qui vult matrimonium contrahere. iſtæ quidẽ propriè appellãtur arræ.i.pignus, vt matrimoniũ ſequatur. de quibus arris loquitur. d.l. arris &.l.fi.codẽ titulo.& dicto capitulo.gemma. & gloſa in capitulo.accedẽs.de procura. & in capitulo, ex parte.de conuer.coniu, & dicta lege prima.titulo.11.quarta partita.in parte.mas ſegun.vbi iſte arrę vocãtur pignus. ¶Alio modo dicitur arra illud, quod maritus dat vxori ratiõe dotis, quod recipit ab ea, vel propter matrimonium, quod cum ipſa contrahit.& hæc modo Hiſpanorum dicitur arra. vt dicta lege prima.titulo.11. quarta partita. Et de iſta arra loquitur etiam.l.prima. titulo delas arras. foro legum.&.l.ſupra proxima.& iſta. l. quæ arra, aliàs vocatur donatio propter nuptias. vt dicta.l. prima.titulo.11.quarta partita.&.ff.&. C. de dona. propter nup. ¶De quibus.ſ.arris mulier poteſt ad libitum diſponere, debenturq; ſuis conſanguineis ex teſtamento, & ab inteſtato. per.l.iſtam. ¶Tertiò dicitur arra, quidquid ſponſus cõtractis ſpõſalibus hilariter donat ſponſæ. vt ſunt dona, quæ dicũtur joias. de quibus loquitur lex infra proxima &.l.3. titulo. 11.quarta partita. &.l. ſi à ſponſo.C. de donatio.ante nup.&.l.5.ti.delas arras.fo.le.& foro juzgo.li.3.titu.1.lex.5.glo.notabilis in.c. decreta legalia.27.q.2.& iſta arra dicitur aliàs ſponſalitia largitas. vt.d.l.2.&.3.tit.11. quarta partita. ¶Dicitur & quartò arra, ſignum qđ datur in venditione alicuius rei. de qua loquitur.§.ſi pretiũ. inſti. de emp. & ven.&.l. contractus. C.de fide inſtru. de qua non eſt pręſens ſpeculatio. ¶Poteſt tamen colligi ex ſupradictis qualiter arra cõſtituitur. Sed quæro quãdo arra poteſt cõſtitui. dic ꝙ primus modus arrarũ debet præcedere ſpõſalia tã de futuro quã de præſenti. vt.d.l.1.ti.11.quarta parti. ¶Secundus poteſt interuenire cõtractis ſpõſalibus. vt d.l.2.in fine.ti.11.quarta partita. ¶Tertius modus cõtractis ſpõſalibus de præſenti vel de futuro, vt.d.l.3. ¶Cõtracto tamẽ matrimonio per traductionem vxoris ad domũ, ſecutiſq; benedictionibus in facie eccleſiæ, ceſſat omnis arrarum promiſſio. per.d.l.3.ti.11.quarta parti.&.l.3. ti. delas donaciones.fo.le.

too no.

¶Ley.lij.

QValqer eſpoſa hora ſea de preſente hora ď futuro[v] ſuelto el matrimonio[x]

3 ¶Vlterius in hoc quæro. † mulier, cui arræ fuerũt promiſſę, mortuo marito, qui arras promiſit, contrahit cum ſecundo intra annum luctus: nunquid perdit arras? Videtur quòd ſic. per tex.in.l.1.&.2.C.de ſecund.nup. ¶Contrarium tene, imò non exiſtentibus liberis licet mulier cum alio contrahat, non amittit lucra habita à primo viro.l.fœminę.in.§.illud. C.de ſecun. nup. ¶Quod
4 fallit. ſi † mulier luxurioſe viuit, quia perdit etiam alia quę habuit à primo viro. vt habetur in authen. eiſdem pœnis. C.de ſecun.nup.& bene ad hoc facit.l.fi.in fine.ti.delas ganancias.in ordina.

Summarium.

1 *Sponſi de præſenti, an dicãtur vir & vxor.*
2 *Sponſa de futuro an poſsit eſſe teſtis pro ſponſo.*
3 *Donatio ſponſalitia facta à ſpõſo ſponſæ, ſolutis ſponſalibus, an debeat redire ad ſponſum.*
4 *Sponſa, ſoluto matrimonio, an lucretur donationem ſponſalitiam.*
5 *Donatio iocalium facta à ſponſo ſponſæ, an & quando poſsit reuocari. Et an ſponſa amittat donationem ſponſalitiam, ſi nubat ſecundò,*
6 *Oſculum præcedens ſponſalia damnatur, non ſequens.*
7 *Sponſa quando lucretur donationem ſponſalitiam propter oſculum.*
8 *Sponſa propter oſculum an lucretur quod datum eſt ei à parentibus, & conſanguineis ſponſi.*
9 *Sponſus petens donationem ſponſalitiam, affirmans oſculum non*

non præceſſiſſe,an debet probare.

10 *Donationem an lucretur ſponſa factam à ſponſo propter oſculum.*

11 *Sponſus,an lucretur quod ei donauit ſponſa.*

12 *Sponſa,an videatur oſculum dare,an recipere.*

13 *Sponſa,an lucretur donationem ſponſalitiam, quam ſponſus miſit cum nuncio,quam nuncius non tradidit ante matrimonium conſummatum,vel ante mortem.*

14 *Datum ſponſæ à ſponſo in præmium pudicitiæ, ſi eſt ab eo prius cognita,an valeat donatio.*

15 *Donationes factæ tempore matrimonij à conſanguineis ſponſi vel ſponſæ cuius ſint.*

16 *Donatum à domino,an,& quando ſit profectitium.*

17 *Matrimonium quando dicatur conſummatum.*

18 *Donatio inter coniuges,an valeat.*

19 *Sponſa an præſumatur cognita,eo quòd eſt in domo viri.*

20 *Arra data ſponſæ à ſponſo in præmium pudicitiæ,ſi eſt prius cognita ab alio,an poſsit repeti.*

21 *Mulier ab alio cognita quàm à marito,an dicatur pudica.*

22 *Sponſa an lucretur propter amplexũ donationem ſponſalitiã.*

23 *Oſculum & amplexus,an ſint ſigna incontinentiæ.*

24 *Excõmunicatus an ſit ipſo iure lacerans veſtes clerici.*

25 *Statutum,quòd oſculans mulierem puniatur certa pœna, an incidat in eam,ſi oſculatur ſuper linteo,panno, aut velo ſuper faciem poſito.*

26 *Sponſa eligens arras,an poſsit variare,& pœnitere.*

27 *Eligens,an,& quando poſsit variare.*

28 *Anulus datus ſponſæ in eccleſia tempore benedictionis, an fiat ſponſæ.*

QValquier eſpoſa. Sponſa etiam de præſenti lucratur medietatem eorum,quæ ſponſus ei contulit ante matrimoniũ cõſummatũ, ſi oſculatus fuit eam, licet ſi pretioſum. Ceſſante oſculo, ſponſa nihil lucratur,& matrimonio ſoluto ſponſa debet ea reſtituere hæredibus ſponſi. Sed ſi alter eorum deceſsit matrimonio conſummato, mulier,& eius hæredes lucrantur omnia ea,quæ ſponſus ei contulit contractis ſponſalibus:& hoc ſi ſpõſus non promiſit arras ſponſæ: aliàs ſponſa eliget,& ſui hæredes, ea defuncta, an velint recipere arras tantùm, vel ſponſalitiam largitatem tantùm. ¶ Quod debent eligere infra.20.dies computãdos à die requiſitionis hæredum viri:& ipſis non eligẽtibus,eligent hæredes viri.hoc dicit. ¶ Iſta lex cõtinet plura dicta. ¶ In primo ponitur quid lucratur ſponſa quę oſculũ dedit ſpõſo. ¶ In ſecundo dicit, ꝙ nihil lucratur,ſi oſculũ non dedit. ¶ In tertio dicit,ꝙ totũ lucratur, matrimonio cõſummato. ¶ In quarto & quinto iſtud duobꝰ limitatur modis. ¶ In ſexto terminũ ſtatuit. ¶ In ſeptimo quid facere debẽt hæredes viri termino elapſo dicit. ¶ Secunda pars ibi,& ſino la ouiere beſado. ¶ Tertia ibi. pero ſi qualquiera dellos. ¶ Quarta ibi no auiendo arras. ¶ Quinta ibi.pero ſi arras. ¶ Sexta ibi. lo qual. ¶ Septima & fi.ibi.& ſi no eſcogerẽ. ¶ Aduerte quia iſta lex in materia ſua eſt notãda,& aſsidue in facto cõtingit,venitq; ad extenſionẽ & declarationẽ.l.ſi à ſponſo.C.de donatio.ante nup.à q habuit ortũ.l.10.incipi.ſi el eſpoſo.ti.de las arras.foro.legum.&.l.3.titulo.6.quartita partita.&.55.ti.1. libro.3.foro.juzgo.quas leges omnes docto. iuris canonici & ciuilis intelligebãt procedere in ſponſa de futuro tantùm.per tex.in.l.1.ff.de ſponſa.&.l. inter eos.ff.de donatio.inter virum & vxorẽ.&.l. cum hic ſtatus.§.ſi quis ſponſam.eodẽ titu. ¶ Cum quibus cõcor.l.2.&.3 ti.11.quarta parti.vbi dicitur, ꝙ appellatione ſponſæ venit ſponſa de futuro tantùm. ¶ Itẽ quia donatio ſponſalitia facta ſpõſæ de futuro,valet,non aliàs.& idem dicitur in.c.noſtrates.30.q.6.habetur in Spe.de ſponſa.circa principium.notant docto.& Abb.in.c.tertio loco.vltima colũna.ver.his promiſsis.de præſum. ¶ Cuius cõtrarium placuit regibus noſtris. vt.d.l.ſi à ſponſo. cum ſimi.habeat locum etiam in ſponſa de præſenti. ¶ Et potuerunt ad hoc moueri.quia ratio,quæ vẽdicat ſibi locũ in ſpõſa de futuro,habet locũ in ſpõſa de præſenti.quia ſi ſponſus de futuro recipiẽdo oſculũ fit alacrior,& ſponſa incurrit ruborẽ, vt notat Azo in ſumma.ti.de dona.ante nup.§.fi.idẽ dicendũ erit in ſponſa de præſenti. ¶ Tu adde aliam rationẽ,quæ apud nos eſt hodie euidentior. Sponſa de præſenti offerẽdo ſe ſpõſo in oſculo & amplexu,recipit diminutionẽ ſuæ honeſtatis & honoris: & defuncto ſponſo,non reperiet qui tã de facili & libenter contrahat cum ea,prout ante oſculum vel tractatum amplexorũ: & ſi reperit,nõ ſicut antea; ideo ne mirum ſi in præmium oſculi ſponſa aliquid recipiat ab ſponſo. Item quia ſponſa videtur oſculum dare quãdo aliquid recipit.vt per glo. Bald.& docto.in.d.l.ſi à ſponſo. Tu expone, ideſt pro eo quod recipit.quia mulier nunquam dat oſculum gratis, cum propriè earum genus ſit auariſsimum.vt.d.l.ſi à ſponſo.&.l.3.titu.11.quarta partita. &.l. quæ dotis.& ibi glo. ff. ſoluto matrimonio. Quæ rationes habent locum in vtraq; ſponſa,tam de præſenti,quàm de futuro, ergo idem ius debuit eſſe. ¶ Et reſponde ad iura contraria,ſecundum ea, quę notanter dicit do.doctor.de Pala.in repe.c.per veſtras.de dona.inter vi.& vxo. ſuper rubrica.2. col.in fine cum tribus ſequen.ver. cõtractis autem

1 ſponſalibus.vbi vide. ¶ Poteſt etiam dici,ꝙ† ſponſi de pręſenti dicũtur largo modo vir & vxor. cùm ſeparari non poſsint.propriè tamen vir & vxor dicuntur ij, qui benedictiones acceperunt in eccleſia, & matrimonium per copulam conſummauerunt. vt.c.is qui.de ſponſa.tenent latè ſcriben. maximè moderni in rubri.eo.titu.propterea non debet extendi in caſu noſtro ad eos,qui ſponſalia tantummodo contraxerunt per verba de pręſenti,qui propriè, & ſtrictè non dicuntur vir & vxor, ſed quia hodie eſt caſus legis in pręſenti,ſcilicet,quòd d.l.ſi à ſponſo.extendatur ad ſponſam de pręſenti, amplius non inſiſto.

¶ De futuro. Nota caſum, in quo ſponſa de futuro, & ſponſa de præſenti eodem iudicantur iure.

a Habes ſecundum caſum, φ † ſicut vxor pro marito non poteſt eſſe teſtis, ita nec ſponſa de futuro. tenent doct. & Bal. in. l. etiam. ver. adde glo. C. de teſti. ¶ In alijs tamen differunt. quia ſponſa de futuro non tenetur lugere ſponſum, ſed ſponſa de præſenti ſic. glo. & Bar. in. l. vxores. ff. de infami. ¶ Et nota, φ ſponſa non debet ſtatim duci ad domum viri, vt magis creſcat amor coniugalis, cùm gratior ſit fructus, quem producit longa ſpes. vt. c. inſtitutum. 27. q. 2.

3 x ¶ Suelto el matrimonio. intellige † per mortem alterius contrahentium. vt per Bar. in. l. ſi quis. ff. ſo. matrimonio. & in. l. rerum. ff. rerum amo &. c. penultimo & fina. de ſecun. nup. ¶ Item per ingreſſum religionis. vt in. c. 2. & quaſi per totum. de conuer. coniu. quia tunc ſponſa lucratur donationem propter nuptias. Si tamen matrimonium ſoluatur propter adulterium commiſſum per vxorem vel ſponſam, tunc non lucratur prædictam donationem, etiam ſi ſoluatur matrimonium conſummatum, imò perdit dotem & donationem. vt. l. 15. titulo. 18. ſeptima partita. ¶ Item per adulterium perdit ſponſa ea, quæ lucrata eſt cum viro cõſtante matrimonio. vt. l. ſi. titu. delas ganancias ordina. ¶ Item ſi à principio matrimonium non tenuit propter iuris impedimentum, puta quia reperti ſunt conſanguinei in gradu prohibito. nam ſoluto matrimonio propter iſtud impedimentum, non lucratur ſponſa quod habuit ex largitate viri. vt. l. 11. iuncta. l. 12. titu. 9. quarta partita. ¶ Quod eſt verum, ſi cotrahentes certiorati fuerunt de impedimento. argu. text. in. c. cum inhibitio. de clandeſt. deſpon. vbi glo. & docto. & in. c. ſine culpa. de regu. iuris libro ſexto. cum concordan. Si tamen ſponſa fuit conſcia de impedimento, ſed non ſponſus, ſoluto matrimonio propter impedimentum conſanguinitatis, vel quia alterius erat ſponſa, recuperat ſponſus quod donauit ſponſæ in ſponſalitiam largitatem, etiam ſecuto oſculo. de quo eſt glo. notanda in lege. ſi à ſponſo. in parte, non interueniente, & ibi Salicetus. C. de dona. ante nup. ¶ Quæro. dicitur hic, quòd diſpoſitio iſtius legis habet locum ſoluto matrimonio, non aliàs. Quæſtio

4 pone ergo, † quòd duo contraxerunt ſponſalia de futuro, & ſponſus recepit oſculum, deinde ſponſa cum alio matrimonium contraxit per verba de præſenti, quo caſu ſoluitur matrimonium. vt habetur per totũ de deſpon. duo. & quaſi per totum. de ſponſa. nunquid iſta, quæ ſecundò matrimonium contraxit, amittat ſponſalitiam largitatem, id eſt, omnia ea, quæ ſponſus ei tradidit. Videtur quòd ſic, quia ſponſalitia largitas datur ſpe matrimonij contrahendi, & iſta conditio ſubintelligitur in. l. 2. in fine. & l. 3. titu. 11. quarta partita. & l. veterum. cum ſimi. C. de donatio. ante nup. ſed noluit matrimonium conſummare. igitur. &c. ¶ Tu in hac quæſtione melius diſtingue. quòd ſi ſponſus à princi. donauit ſponſæ ex mera liberalitate, hoc expreſſo, quòd nullo caſu ad donantem reuerteretur, & tunc iſto caſu non redit ad donantem, ſiue interuenerit oſculũ, ſiue non, ſiue ſteterit per recipientem, ſiue per caſum. vt. l. 1. in princi. ff. de donatio. & l. ſi mater. C. de donatio. ante nup. quæ ſic debet intelligi. ſecũdum Sali. in. d. l. cum veterum. eo. titulo. quem refert & ſequitur Ange. de Are. in. §. eſt aliud. penultima colũna initi. de donatio. ¶ Si autem donatio eſt ſimpliciter facta, nihilo alio dicto, olim præſumebatur facta donatio ex mera liberalitate. vt. l. 2. C. de donatio. ãte nup. & l. ſi filio. & l. ſi tibi. eodem titulo. neq; vllo caſu reuocabatur, vt ibi. hodie tamen, vt ſupra dixi, præſumitur fieri ob cauſam matrimonij futuri. vt habetur in dicta lege. cum veterum. & ibi glo. & in dicta lege prima. in fine. ff. de donatio. & in lege. 2. & tertia. titulo. 11. quarta partita. ¶ Vnde ſi matrimonium non fuit ſecutum ex culpa ſponſæ, quia cum ſecundo contraxit, totum recuperat ſponſus per conditionem ſine cauſa, vel retinet. ſi adhuc non tradidit. ¶ Secus ſi culpa donatoris, nam tunc perdit quod donauit. & ſi aliquid recepit, reſtituet. vt in iuribus proximè allegatis. ¶ Si tamen ſtetit per vtrumq;, & ſimul in eadem voluntate concurrant, vt puta, dicit ſponſa, non placet contrahere tecum. ſponſus tamen reſpondet, tu es ducta bono conſilio. quia ſi placeret tibi, non placeret mihi tecum contrahere. ¶ Vel pone exemplum in capitulo. præterea. el. 1. de ſponſa. tunc verò vterq; repetet quod donauit. argu. l. ſi diuerſa. C. de tranſactio. vt magis inſpiciatur quod nocet donatario, quàm quod prodeſt. vt. l. cum ita datur. 2. reſponſo. ff. de conditio. & ita tenẽt Ioan. de Are. Cinus. Salice. & alij in dicta. l. cum veterum. ¶ Secus tamen eſt ſecundum eos ſi non concurrunt in eadem voluntate. ſed ſucceſſiuè, quia modo ſtetit per vnum, poſtea per alium, nam tunc vltima mora nocet. argu. l. illud. ff. de peri. & cõm. rei ven. & l. mora. ff. ſolu. matrimonio. ¶ De hoc tamen vltimo dubitat Salicetus. quia non videtur, quòd primus poſſit moram purgare, cùm executio videatur ſtatim facta à lege, quæ conceſſit donatori rei vendicationem. vt dicta lege. cum veterum. quod credit verius Ange. de Are. in. d. §. eſt & aliud. fi. col. argu. l. ſi is qui. de lega. 2. & eorum quæ notant Bart. Ange. &. Ioan. de Imo in. l. ſi inſulam. ff. de verbo. obli. Quæ omnia refert, & tacitè in hoc conſentit domi. doctor de Pala. d. repeti. capituli per veſtras. de dona. inter virum & vxorem. ſuper rubrica. 4. & 5. colũna, dicitq; inſuper, quòd ſi per caſum matrimonium non fuerit ſecutum, vt puta, per mortem alterius contrahentium, vel propter conſanguinitatem, ſeu affinitatem, vel aliàs ſi quidem ſponſus fecit dictam donationẽ, oſculo non interueniente, to

ta

ta donatio reuocatur,& res donatę redeũt ad ſpõ-
ſum, vel ei⁹ hæredes. attñ oſculo interueniẽte, reſol
uitur donatio pro dimidia: alia verò medietas re-
manet penes ſpõſam, vel ſuos hęredes. vt hic. & in
5 d.l. ſi à ſpõſo. cũ ſimi. ¶ Sed quæro † quid dicẽdũ
eſt de eo, q pręſtito
oſculo, receſsit, &
ſpõſa ei⁹ cũ alio per
verba de pręſenti cõ
traxit: nũquid ipſa

gane ſi el eſpoſo la o-
uiere beſado y la mey-

perdat donationẽ ſponſalitiam, eo ꝙ ſecũdò cõtra-
xit, an retineat pro ſe, ex quo ſpõſus per receſſum
fuit in culpa. Et ſi teneas opi. contra Salicetũ in di-
cta lege. cũ veterũ. ſ. ꝙ vltima mora nocet, ſponſa a-
mittit donatio oẽ ante nuptias: ſi fortè teneas eam,
ſpõſa reſtituet ſpõſo, vel eius hęredibus ſpõſalitiã
largitatẽ, & econtra ſpõſus reſtituet ſpõſæ quod ab
ea recepit. ¶ Aduerte, quia iſta quæſtio multotiens
contingit, & vidi in facto quandam cõtraxiſſe per
verba de futuro, & præmiſſo oſculo, & aliquib⁹ io
calibus, abijt in Italiã tẽpore, quo prælia vigebant
inter catholicos reges noſtros Ferdinandum & Eli
ſabeth, maximæ & perpetuæ memoriæ, & Ludoui
cũ regẽ Francorum ſuper regno Neapolis, aliàs Si
ciliæ vbi demoratur huc vſq;: quãobrem ſpõſa illi⁹
cum alio contraxit per verba de præſenti. fuit dubi
tatũ, an iſta, quia ſecundò contraxit, amittat ſponſa
litiam largitatẽ, an lucretur eam propter oſculum.
¶ Circa quod eſt diſtinguendum melius, quàm
per Salicetũ, ſcilicet, quod ſi contractis ſpõſalibus
ſponſus receſsit, & etiam abſens ſtetit per multum
temp⁹, arbitrio iudicis cõputandum, quo expecta-
to, ſponſa cũ alio cõtraxit, retinebit pro ſe, quod ei
ſponſus donauit. quia cũ non fuiſſet in culpa, non
debet damnũ pati, ſed ipſe ſponſus, qui fuit in mo-
ra per receſſum tãti tẽporis. Et ſi hoc tẽp⁹ arbitrare
tur p me, eſſet annorũ trium, cùm de iure ciuili im-
peratorũ ſpõſus de futuro nõ debeat amplius expe
ctari. vt. l. 2. C. de repu. & c. de illis. de ſpõſa ¶ Si ta-
men ſpõſa poſt receſſum in cõtinenti, vel modico
tẽpore elapſo cõtraxit cũ ſecundo, amittet donatio
nem: qa cùm ſit in culpa, vt dixi. ipſa debet puniri.
Ideo reſtituet aduenienti ſponſo, vel eius hęredi-
bus prædictam donationem. quod credo verum.
6 y ¶ Beſado. Intellige contractis ſpõſalibus. ſed †
ſi ſpõſus oſculatus fuit ſpõſam antequã ſpõſalia cõ
traherẽt, nihil lucratur ſpõſa de ſpõſalitia largitate
propter oſculũ præcedẽs. ſecũdũ Bal. in. d. l. ſi à ſpõ
ſo. argu. tex. in. l. in delictis. §. extrane⁹. ff. de noxali.
¶ Tale etenim oſculũ ante cõtracta ſponſalia non
remuneratur, ſed deteſtatur, & improbatur. & à iu-
re punitur. ſecundũ glo. in. l. 1. ff. de va. & extra. cri.
tenet Bal. in. l. ſi quis non dicam rapere. 2. co. C. de
epiſcopis & cle. & glo. notanda in cle. fi. in parte,
ſeptimo, de hæreti. ¶ In adulterio verò oſculũ prę
cedens confunditur cum adulterio, nõ autẽ ſequẽs.
Nota. tenet Baldus. in. l. aduerſus. C. de furtis. ¶ Hinc

7 etiam ego dico, ꝙ † ſponſa lucratur in totũ ſponſa
litiam largitatem, quãdo fuit cognita poſt donatio
nẽ largitatis. ſecus ſi ante contracta ſponſalia, quia
tunc nihil lucratur. pro quo eſt textus notandus in.
c. is qui. de ſpõſa. & in. c. de illis. & c. per tuas. & ibi
ſcribẽtes. de cõditio.
appoſi. vbi dicitur,
ꝙ matrimoniũ con-
tractũ ſub conditio-
ne, tranſit in matri-

tad de todo lo q el eſpo
ſo le ouiere dado? an

moniũ purũ p copulã carnalem ſubſequentẽ. non
dicit per copulã præcedentẽ. ¶ Et bene ad hoc fa- Nota.
cit tex. in. c. venientes. el. 2. de ſponſa. vbi dicitur, ꝙ
ſponſalia de futuro non tranſeũt in matrimonium
per pręcedentẽ copulã. propterea dicit ibi. Abb.
ꝙ probans ſponſalia & copulã ſimpliciter, non cõ-
cludit matrimoniũ, cùm copula potuerit præcede-
re, & probatio debet concludere neceſſariò. vt. c. in
pręſentia. de probatio. & ſic tene in caſu iſti⁹ legis,
ꝙ debet probari oſculum, vel copula interueniſſe
poſt contracta ſponſalia. quod eſt ſingulare pro in-
tellectu iſtius legis. & d. l. ſi à ſponſo. cum ſimi.
8 z ¶ Lo quel eſpoſo. & etiã id quod donatum fuit
ſpõſæ à parentibus & conſanguineis ſponſi cauſa
ipſius. quia in talibus donationibus ineſt cõditio
matrimonij, vt voluit Cinus & alij, & ibi gloſa. in.
l. cũ veterum. C. de donatio. ante nup. ſic ampliãtes
illã. & do. doc. de Pala. in repe. c. per veſtras. de do-
na. inter vi. & vxo ſuper rubri. 4. col. ver. ꝙ intelli-
ge. & Bal. in. l. ſi præſidi. vbi eſt tex. C. de donatio.
ante nup. dicit enim ibi tex. ꝙ ſi pbat ſponſus ſe de
diſſe munera parentibus ſpõſę ſub finali cauſa ma-
trimonij contrahẽdi, ea repetit, qualitercunq; ma-
trimoniũ contrahatur. & eſt ratio, quia ex qualita-
te actus ita cauſa præſumitur finalis, & propterea
repetitur, cauſa nõ ſecuta, vt ibi bene probatur ex.
9 l. 1. & 3. ti. 11. quarta partita. ¶ Et nota, ꝙ † ſponſus Nota.
agẽs contra parentes, vel cõtra hęredes ſponſæ, de-
bet duo probare, ſe dediſſe ob cauſam, & cauſa non
ſecuta. notãtur per Bal. in. dic. l. ſi præſidi. Tu tene Contra.
per iſtam legẽ iuncta. l. 3. ti. 11. quarta partita. & per. Bal.
l. 2. eo. titulo in fine, ꝙ ſufficit probare fuiſſe datum
ſponſæ contractis ſpõſalibus. quia ex quo dedit cõ-
tractis ſponſalibus, intelligitur dediſſe ob cauſam
futuri matrimonij, & iſta cõditio tacitè ineſt, quæ
probari non eſt neceſſe. per. d. l. 2. & 3. ti. 11. quarta
parti. ¶ Apparet etiam ex. l. iſta in quantũ dicit. to-
10 do lo que ouiere dado. quia intelligitur, ꝙ † totum
lucratur, matrimonio conſummato: vel ꝙ totum re
ſtituit, matrimonio non ſecuto. neq; oſculo. ¶ Sed
11 pone. † ſponſa contractis ſponſalibus aliqua dona Qõ.
uit ſponſo, & ſecuto oſculo deceſsit alter eorum: nũ
quid lucretur ſponſus propter oſculũ medietatem
eorũ, q̃ data fuerũt ſibi ab ſpõſa. Baldus in. lege pri
ma & fi. C. de donatio. ante nuptias. dicit, ꝙ dona-
tio non tenuit, cũ ſponſa præſumatur decepta ſua-
ſionibus viri. ¶ Sed idem econtra poſſet dici in vi-

ro reſpectu vxoris, vt præſumatur deceptus fraude & perſuaſionibus vxoris aliàs ſponſæ. quoniã, vt dicit Seneca in quarta tragœdia. Inſtruitur omnis fraude fœmina dolo, iuxta illud, Adam Sanſonem Salomonem mulier decepit &c. Sed ꝙ donatio à ſponſa ſpõſo facta non teneat, imò ꝙ ſoluto ma. debeat

tes d̃ cõſumido & el

tota ſponſæ reſtitui. tenet do. doc. de Pa. vbi ſupra. 6. col. ver. & intellige. q allegat Cinũ in. d. l. ſi à ſpõſo. in fine. ⁋ Quo ad ea enim q̃ ſpõſa donat ſpõſo ſiue interueniat oſculũ ſiue non, totũ reuocatur redit q; ad ipſam donantẽ, vel eius hæredes. per. d. l. ſi à ſpõſo. C. de donatio. ante nup. & melius in. d. l. 3. prope mediũ. ti. 11. 4. parti. ⁋ Ratio diuerſitatis põt
12 eſſe, qa † ſpõſa qñ donat vel recipit donationẽ, dicitur dare oſculũ ſpõſo, nõ recipere, & p cõſequẽs grauatur, & verecũdia afficitur, ſeu rubore: qa quodãmodo dedit gagiũ deſideranti amplex⁹. ſponſus verò ipſo oſculo redditur alacrior, ſeu lætabũdus, ideo vtroq; caſu fit interpretatio pro muliere. vt traditur. in. d. iuribus & ſupra dixi. & eſt tex. in. l. 5. ti. 1. li. 3. foro juzgo. habetur in. l. 5. ti. delas arras. fo. legum. ¶ Quod eſt verũ, vt ibi, p̃terquã ſi ſpõſus carnaliter cognouit ſpõſam, quia tunc etiam ipſe ſpõſus lucratur, quod ſponſa tradidit ei.
13 ¶ Le ouiere dado. Quæro circa hoc. ſpõſus † cũ ſuo nũcio miſit ſpõſæ aliqua dona in ſpõſalitiã largitatẽ, & præſtito oſculo antequã nũcius traderet dona ſupradicta ſpõſæ deceſsit alter eorũ: nũquid lucretur ſpõſa propter oſculũ prædicta dona ⁋ Poteſt etiã poni exemplũ in ſponſalitia largitate miſſa cũ nũcio añ oſculũ & tradita, mr̃imonio cõſummato: an vxor lucret̃ ꝓpter mr̃imoniũ donationẽ, an verò iudicet̃ inofficioſa, qa cõſumato mr̃imonio fuit tradita. Et diſtigue. aut ſpõſus miſit talia dona cũ ꝓprio nũcio, aut cũ nũcio, ꝓcuratore vel ſpõſæ.
14 Primo caſu † ſi nũci⁹ tradit munera ſpõſa carnaliter cognita, qđ ꝓbari põt, nõ tenet donatio p iſtã legẽ ſecundũ intellectũ, quẽ ei dabo in ſequenti glo. cũ cõcor. & eſt tex. notãdus in. l. qđ ſpõſæ. C. de dona. añ nup. ⁋ Ex quo ſumitur regula, ꝙ paria ſũt aliqđ fieri tẽpore prohibitiuo, vel conferre in tẽpus prohibitũ. ⁋ Itẽ ſumitur ex. d. l. regula, ꝙ nõ inſpicim⁹ initiũ propoſitionis, ſed tẽpus collatę executionis, vel traditionis. & bñ ad hoc facit. l. 19. & 24. ſupra. ⁋ Secundo caſu, ſi ſponſus miſit ſpõſæ dona ſupradicta cũ nuncio ſeu procuratore ipſius ſpõſæ: tunc valet donatio tradita ſpõſæ matrimonio cõſummato. tex. eſt & ibi glo. Bar. & docto. in. l. ſi ſponſus. in prin. ff. de dona. inter vi. & vxo. quam tene menti.

Regula.

Regula.

Fallit.

¶ Quæro, an donatio iocalium facta ſponſæ à ſpõſo poſsit reuocari per ſpõſum. Ange. cõſi. ſuo incipi. in Chriſti noĩe amẽ. ver. in primis duobus. &c. tenet ꝙ ſic. Tu verò habes text. in. l. ſi maritus. la. 2. C. de dona. inter virum & vxo. vbi dicitur, ꝙ talis donatio reuocatur per pignorationẽ. ⁋ Quod eſt verũ, ſi ſpecialiter pignorentur, ſecus ſi generaliter Bar. & Ang. ibi per. l. cum hic ſtatus. §. ſi maritus. & ibi Bar. ff. eodẽ ti. idẽ Bar. in. l. rem legatã. ff. de adi.
15 lega. ¶ An † autẽ donationes factæ tẽpore nuptiarum à conſanguineis ſponſę tantũ. vide Bal. in. l. cũ te. C. de donatio. ante nup. & in. l. 2. C. de iure doti. vbi dicit, ꝙ quæ à conſanguineis ſponſi fiunt, ſunt ipſi⁹: & econtra factæ à conſanguineis ſponſæ ſunt eius ſponſæ, niſi cõſuetudo in hoc aliter ſe habeat, quia deberet obſeruari. per. l. cũ plures. §. cùm tutor. ff. de adminiſtra. tuto. Ioã. de Imo. in. l. ſi ex aſſe. §. ad ſubſtitutos. ff. de vulga. & pupi. &. in. l. ſed ſi plures §. in arrogato. ff. de vulga. & pupi. &. in. l. ſi vt certo. §, interdũ. ff. cõmoda. Ange. tamẽ. in. d. conſilio. In chriſti nomine amẽ. tenet, ꝙ ſunt vxoris etiã donata à conſanguineis viri, non à viro ſuo. Tu tamẽ ſerua cõſuetudinẽ, ſi qua eſt, p ſupradicta: ea tñ. ceſſante, tene quod dicitur in leg. 2. ti. d̃las ganã. fo. le.

mr̃imonio, ora ſea p̃

Qui

Adde. Quod etiam tenet Bal. & cõiter doctores in. l. filiuſfami. ff. de cõdi. & demõſtra. Ang. in. §. fuerat. 20. col. inſti. de actio. refert & ſeqtur ſtephanus auferrij in deciſio. Tho. q. 336. ver. ſed vidi dubitari in additione. glo. in. l. 9. titulo. 5. ſexta partita in fine. allegat Bar. in. d. l. ſed ſi plures. §. in arrogato, in fine. ff. de vulga. & pupilla. ¶ Et ibi dicit Bar. per illũ textũ. & 1. l. cũ
16 oportet. in principio. C. de bonis q; liberis. ꝙ † ſi tu reperis filiũ meũ, & das ſibi aliquid, quod tu non dares, niſi ꝓpter me, ideo ego ſum cauſa proxima, licet ſit cauſa remota nõ multũ, ſed eſt quaſi immediata. qa licet das, quia eſt puer, nõ tñ dares, niſi eſſet propter me. ſecus ſi ego pater eſſem cauſa remota: qa ꝓpter patrẽ meũ habui notitiã cũ quodã dño, & ego feci ꝙ diligeret me pluſquã patrẽ meũ, certè donatũ a dño non eſſet profectitiũ, ſed aduentitiũ. ⁋ Hãc diſtinctionẽ facit lex. ſociũ q in meo. ff. pro ſocio. ſ. ꝙ illud quod dat amic⁹ patris mei, mihi eſt aduentitium, non profectitium, quia eſt cauſa remota. ita dicit glo. in. d. l. 9. ti. 5. 6. partita.
& ¶ Ante de conſumido. vt ibi appareat ver⁹ in-
17 tellectus iſtius legis præmitte, ꝙ † matrimoniũ dicitur conſummatũ, non ſolũ quando ſpõſus de pręſenti, ſed etiam de futuro carnaliter cognouit ſponſam. tex. eſt notandus in. c. is qui. de ſponſa. & bene ad hoc facit tex. in. c. de illis. & . c. per tuas. & ibi docto. & Abb. de conditio. appo. vbi dicitur, ꝙ ſpõſalia contracta ſub cõditione, tranſeunt in matrimoniũ. & cõſummatur per carnis copulã ſubſecutam. ⁋ Quibus adde tex. ſatis notandum in. l. 4. in prin. ti. 5. quarta parti. vbi dicitur, ꝙ matrimoniũ cõſummatũ per carnis copulam, dicitur conſummatũ verbo & opere. nã licet ſponſi contraxerint per verba de p̃ſenti, ſecuta carnali copula, dicitur matrimoniũ cõſummatũ p. d. l. 1. & habes meliorẽ tex. de iure in. l. 4. & . 5. ti. 10. 4. parti. vbi ſic exponitur iſtud verbum,

Intellectus legis.

bum,conſummatũ. ¶ Facit etiá optimè tex.in.c.ſtatutum.§ apparet.17.q.2.cum ſequenti. vbi dicitur, ꝙ coniugiũ deſponſatione initiatur, & commixtione perficitur. Itaque iam propter commixtionem non dicuntur ſponſi,ſed vir & vxor. ¶ Et ex hoc notatur ex.c. ex publico.de conuer.cõiu. ꝙ matrimonium non cõſummatũ per carnis copulam non dicitur firmum matrimonium, maximè in odioſis. ¶ Hinc etiam dicimus per illũ textum. ꝙ ſponſa nondũ cognita non amittit nomen ſponſæ, ſecus ſi cognita eſt. ¶ Ex
Nota. quo habes ſingularẽ intellectũ ad iſtam legem, ꝙ ſi ſponſus contractis ſponſalibus,& ſecuta copula carnali,aliqua donauit ſponſæ, non efficiuntur ipſius ſponſæ, quia iam non fuit acquiſitionis,cùm iam matrimonium inter eos eſſet conſummatum per copulam carnalem. ¶ Et ſic intelligitur.l.cum te, & quod ibi in.i. nota.C.de donatio.ante nup. vbi dicitur, ꝙ ſponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium de præſenti per traductionem vxoris ad domum ſponſi.quia intelligitur ſecuta copula carnali,aliàs nunquã ſpõſalia de futuro tranſeunt in matrimonium niſi per carnis copulam,vel quando interueniunt verba cõſenſum exprimẽtia de pręſenti.per.d. c. is qui. de
Infer. ſponſa.cum ſimili. ¶ ¶ Ex quo etiã infero, ꝙ matrimoniũ non dicitur conſummatũ, niſi per carnis copulã.præſumitur tamẽ cõſummatũ,quando mulier eſt traducta ad domũ viri,vt infra dicetur. ¶ Et de ſupradictis,maximè de primo dicto & intellectu iſtius legis,habes iura notanda in.l.5.titulo de las arras.foro legum.& in.l.tertia ti.11.quarta partita.& meliꝰ quàm alibi in.d.l.5.ibi,ante aya que ver conella.i.antequã ſponſus carnaliter cognoſcat ſpõ
Infer. ſam.quæ lex in hoc remanet incorrecta. ¶ Ex quibus etiam infertur ad.l.3.ti.delas donacio. fo. legũ.
58 ꝙ † non ſolum maritus non poteſt donare ſponſæ intra annum quod eſt traducta ad domum viri,ſed nec ante traductionem,ſi cognita eſt ab eo carnaliter,quia iam dicitur inter eos matrimoniũ conſummatum. ¶ Quod eſt verũ, niſi in parua quantitate. vt dicta lege.3.in principio. ¶ Itaq; ex ſupradictis habes duos caſus,in quibus vir non poteſt donare vxori vel ſponſæ. ¶ Vnus, poſtquam carnaliter cognouit ſponſam.vt hic. ¶ Secundus,quando vir vxorem traduxit ad domum,etiam ea nondum cognita.vt.d.l.3.ti.delas donaciones.fo.le.&. d.l.cum te.C.de donatio.ante nup. ¶ Et eſt ratio,quia matrimonium dicitur cõſummatum per traductionem vxoris ad domum citra carnis copulam ſecundum

cioſo,[a] o no. ¶ E ſi no la ouiere beſado,[b] no gane nada delo q̃ le ouiere dado,y torne ſe a los herederos dl eſpoſo. ¶ Pero ſi q̃lquiera dellos muriere deſpues de conſumido el matrimonio,q̃ la muger y ſus herederos ganen todo lo que ſeyẽdo deſpoſados le ouo el eſpoſo dado, no auiendo arras enel tal caſamiẽto y matrimonio. ¶ Pero ſi arras ouiere,q̃ ſea en eſco-

Ioan.And.in ſi.de ſponſa.ad quod allegat.l. quæſitum.ff.de ſponſa.& patet vt ſupra dixi ex.d.l.cum te.vbi Sali.ſi.verbis dicit,ꝙ ſi mulier eſt ducta ad domũ viri,vt viro coniũgatur,& ante coniunctionem mulier decederet,ꝙ hoc caſu vir lucratur partem dotis debitam ab ſtatuto loquente de muliere decedẽte matrimonio no conſummato. nam dicit, ꝙ habetur pro copulata, quæ de proximo copulanda eſt quod dictum pro ſingulari refert & ſequitur Felinus in.c.tertioloco.4. col.ver.& retenta. de præſump. & Hippolytus marſi.ſingu.ſuo. 106. ¶ Et bene ad hoc facit qđ dicit ibi Pau. de ca. in.l.mulier quæ.in.§ non eſt dubitandum ff.ad trebellia.vbi dicitur,ꝙ paria ſunt aliquid eſſe de præſenti,vel ſperari ꝙ incontinenti fiat. ¶ Vnde dicit hoc eſſe argumentũ,ꝙ ſi bãnitus ſperat infallibiliter cancellari de banno,vt quia obtinuit gratiam in cõmuni,licet adhuc non ſit cancellatus,ſi agat. non poſsit repelli tanquam bãnitus ex forma ſtatuti.& allegat.l.ſi non fortẽ.§.adeò.cum ibi notatis. ff de conditio.inde.&.l.creditoris. C. de fideicõ. ¶ Et Nota.
idẽ dicit,ꝓcedere in excõicato,qui ſperat abſolui, nondũ tamen eſt abſolutus. ¶ Facit etiã quod dicit Ludo.ro.conſilio ſuo.334.vbi dicit. an licentiatus haberi debeat pro doctore. ¶ Sed Ioan. Cal. Anto. & Abb.& oẽs moderni in caſu noſtro principali tenẽt oppoſitũ.quia cũ hęc fictio ſeu pręſumptio. ſ.ꝙ per traductionẽ ad domũ dicatur matrimoniũ cõſummatũ citra carnis copulã ſit à iure exorbitãs, non debet extendi ad caſum in iure nõ expreſſum. & hęc opinio Abb.& aliorũ probatur etiã ex doc. c.fi.quia ſi permiſſum ad copulã ſponſalia nõ trãſeunt in matrimonio,nec dicitur cõſummatũ, quia actus eſt magis propinquus ad cõſummationẽ matrimonij.vt ibi & in.c.iuuenis. eo. ti. à fortiori per ſolã traductionẽ ad domũ,qui actꝰ eſt magis remotus à cõſummatione matrimonij. ¶ Verũ tamẽ eſt,
19 ꝙ † ex cohabitatione præſumitur acceſſus & matrimonij cõſummatio. vt habetur in.c.1.de frigi.& maleſi.attamẽ cõtra talẽ præſumptionẽ ꝓbatio admittitur in cõtrariũ.vt patet quaſi per totũ titulum. de frigi.& male.& hoc verum.Si tamẽ vis ſaluare dictũ.Ioan. And.in.d.c.is qui.intellige eũ in caſu dictę.l.3.ti.delas donacio.fo.le.ſ.ꝙ maritus poterit donare vxori intra annum à tempore traductionis ad domum.licet carnalis copula non interueniat.

Adde. ¶ Vel dic melius,ꝙ ratio quare donatio facta à ſpõſo ſponſæ ante conſummatũ matrimo. valet.nõ tamẽ matri-

monio cõſummato eſt, ꝓ tãto, quia donationes ſunt odioſæ, & reſtringendæ. vt dicit glo. notanda in. l. ſi marit⁹. la. 2. C. de dona. inter virũ & vxo. & nũc paſtoralis. de dona. & ne mutuo amore ſe ſpolient. vt. c. dona. de donatio. inter vi. & vxo. cùm ſimi. & l. 3. ti. de las dona. fo. le.

gimiẽto de la muger o de ſus herederos e lla muerta tomar las arras, o d̃xar las, o tomar todo lo q̃l marido le ouo dado ſiẽdo cõ ella d̃ſpoſado. ¶Y lo qual ayan de eſcoger dẽtro d̃ vein te dias deſpues de re queridos por los he rederos del marido. ¶E ſino eſcogieren dentro del dicho ter mino, q̃ los dichos herederos eſcojan.

¶Ex qua ratione te
20 neo indubitãter. ꝙ † ſi ſpõſa fuit pri⁹ ab alio cognita, quod ſpõſus ignorabat, nõ lucratur ſponſa iocalia data à ſpõſo. ¶Nam datum ſpõſæ intelligitur datum in premiũ pudicitiæ. ita tex. ſingularis in. l. res vxo. C. de dona. inter vi. & vxo. quod non ita bene probauit alibi. ſecundum Bal. ibi in fine. debet tamen probari prius ab alio co-
21 gnita. ¶Non † enim dicitur pudica mulier ab alio cognita. vt bene apparet ex his, quæ fatetur Naum. 3. c. Ecce ego. &c. & apoſtol⁹ ad Coloſſen. 4. c. ibi. dum dicit. de cætero fratres &c. Et ad Timo. 3. circa prĩcipiũ. & Exodi. 21. poſt principiũ. colligitur etiam ex his, quę dixi in procœmio ſupra. in glo. ſuper parte. de caſtilla.

a ¶Sea precioſo o no. Nota ex his verbis, ꝙ donatio ſponſalitia facta ſponſæ etiã in magna quantitate, efficitur ſponſæ per conſummationem matrimonij. Item, ꝙ ſponſa lucratur medietatem donationis propter oſculum, & ſi donatum ſit pretioſum. per quod remouetur maxima contentio docto. in. l. in his rebus. §. ſeruus. ff. ſo. ma. & per Bar. in. l. ſicut. 1. col. ver. maritus facit veſtes. vſq; in finẽ. C. de dona. inter vi. & vxo. & Sali. ibi. idem Bar. in l. gerit. 7. col. ver. quæro quid ſi marit⁹. ff. de acqui. hære. & Bal. in. l. omni modo. §. imputari. 2. col. ver. quid ergo. C. de inoffi. teſta. & in authen. ex teſtamento. C. de collatio. vbi contendunt, nunquid iocalia data ab ſponſo ſponſæ vel à viro vxori efficiãtur ſponſæ ſeu vxoris. Et communiter tenent, ꝙ ſi iocalia ſunt maximi valoris, puta, quia res donatæ ſunt pretioſæ, ꝙ tunc præſumitur potius accommodatæ vel datæ cauſa depoſiti, vel vt ornata appareat ſponſa, nõ tamẽ vt ipſius efficiãtur. ſecus ſi ſint modici valoris, vt ibi. de quo plenius quàm alibi per Dinum. & ibi latè in additione in regula. certũ. de regu. iuris. lib. 6. & per. glo. in. l. 6. in pte. lecho quotidiano. tit. de las heren. foro le. hodie verò, vt hic vides, ſiue datum ſponſæ ſit pretioſum, ſiue non, ipſa lucratur medietatem propter oſculum, & totum per acceſſum carnis. de quo latè per. do. docto. de Pala. in repeti. c. per veſtras. de donatio. inter virũ & vxorem. ſuper rubrica. 8. col. cum tribus ſequen.

Adde. ¶Sed iſta lex eſt hodie abrogata, imò verius correcta per quandam editam in curijs de Madrid anno domini. 1534. 22. die menſis decẽbris. & eſt. 101. in ordine in. ver. porque los q̃ deſpoſan. &c. per quam hodie ſponſus nõ poteſt donare ſponſæ vltra octauã partẽ dotis, & anullat contractum & pacta in contrarium facta. ¶Quæro. ſi in tali donatione vel contractu interuenit iuramentum validetur donatio. Guili. de monte Lan. in cle. romani. de iure iurãd. ſuper verbo firmauerunt. tenet ꝙ ſic. etiam ibi tenet Fran. Zãba: 10. q. & Io. d̃ imo. poſt Landul. in. 2. q. ver. & ſimiliter quæri poteſt an hoc ſit verũ. habetur in deciſio. Tholo. q. 261. & ibi in addi. ſed tene, quòd ille contractus eſt nullus. vt ſupra dixi. & quod nullum eſt, non conualidatur. vt eſt regula iuris. ideo. &c.

b ¶Sino la ouiere beſado. nihil lucratur, vt infra
22 ſequitur. ¶Quid † ſi amplexatus eſt ſponſam, an Quæſtio
lucratur ipſa propter amplexum medietatem eorum, quæ tradidit ſponſus, ſicut propter oſculum. Videtur ꝙ ſic. quia oſculũ, & amplex⁹ ambulãt à pari. vt per glo. in. cle. fina. de hęreti. nam ſicut oſculum libidinoſum inducit peccatum, ita & amplexus. ita tenet beatus Thomas ſecunda ſecundę. q. 154. argu. 4. ¶Hinc etiam dicimus, quòd ſicut præſumitur contra aliquem de adulterio ſi reperitur oſculari vxorem alterius. vt per Bart. in. l. 2. de adulte. ita præſumitur contra illum, qui reperitur amplexari vxorem alterius. vt per Bart. in. l. capite. eo:
23 ti. ¶Item † amplexus & oſculum ſigna ſunt incontinentię. c. nec ſolo. 32. q. 5. ſi ergo in tantis oſculum & amplexus aſſimilantur, diſpoſitum in vno, habet locum in alio. ſecũdum gloſam. in. l. 1. in principio. in verbo, teſtari, de lega. 3. & in. l. 2. de lega. 2. tenent docto. in. l. 1. ff. de officio eius, cui manda. eſt iuriſ. & in. l. 1. C. de intẽrdic. & in pluribus alijs locis.

¶Maximè cùm ſit eadem ratio. nam ſi ſponſa verecundatur ex præſtatione oſculi, ita amplectendo ſponſum. ergo ſi eſt eadem ratio in vno quę in alio, erit, vt dixi, eadem iuris diſpoſitio. ¶Sed contrarium poteſt dici aliquibus rationibus. Primò, quia non reperio legem hoc dicentem: & ſi princeps voluiſſet. dixiſſet. Ideo quod non eſt expreſſum, videtur omiſſum. l. ſi vero. §. de virò. ff. ſolu. ma. cum ſimi. & bene probatur ex. l. iſta à contrario ſenſu, inquantum dicit, quòd ſi ſponſus nõ fuit oſculatus ſponſam, nihil lucratur. ergo ſentit, quòd nihil lucratur ſine oſculo, etiam præcedente amplexu. & iſtud argu. videri meo eſt efficax, per ea que notant doctores in lege prima & ibi Bart. 1. col. in ver. nota. & in. ver. rei. & in verſi. oppo. dicit hic.

a. col.

a.col.ff.de offi.eius cui mand.eſt iuriſ.& per Bald. in.l.conuenticulam.1.col.&.1.oppo. C. de epiſcopis & cle. ¶ Et ſi dicas q eſt eadem ratio in amplexu quæ in oſculo, iſtud negatur: quia tu vides, q oſculum eſt magis propiuquũ mulieri, quã amplexus. amplexu verò ſolæ veſtes tãgũtur ſpõſæ, ſed ex oſculo eius caro. ¶ Itẽ oſculũ continet i ſe amplexũ, &

¶ Ley. liij.

SI el marido y la muger[d] durãte el matrimonio caſaren[e]

habent ſe vt continens & cõtentũ. & neſcio q quis poſsit ſpõſam oſculari ſine amplexu, niſi ligatas haberet manus: ſed amplexari ſine oſculo, ſæpe vidi. Ideo de minori ad maius nõ eſt congrua argumentatio. vt per Bal.in.d.l.conuenticulã. ¶ Hinc dici-
24 mus, q † licet iniiciens manus violẽtas in clericum incidat in pœnã canonis.c.ſi quis ſuadente.17.q.4. non dicitur excõmunicatus ipſo iure, vt ibi, ſi quis laceret tantummodo veſtes clerici. ergo magis grauatur actus in perſona, quàm in veſte. Ita tenet Præpoſitus in.c.peruenit.el.1. 1. col.de appel.& Bal.in. l.ſi qua per calũniã 3.col: C. de epiſcopis & cle.ad quod allegat.glo. in argu.in.d.l.ſi qua per calũniã: de quo tu vide melius quàm per alium Hippolytum Marſi. ſingulari ſuo.188. per totum. ¶ Facit etiam tex. in.c.ſi perfodiens. in fine. de homici.& in.l.furem. ff. ad legem Corne. de ſica. vbi patet, quòd maiori pœna punitur irruens in perſonam, quàm in rem.

Adde. Hinc dicit Bar.in.l.1.§.hoc dictũ.el.2. ff.de noui ope.nũcia.& in.l.licitatio. §.quod licite.ff de publi. Flo.in.l.1.§. hoc autẽ.ff.de his qui deiece.vel effu.idem.Bar.in. l.ſed eſt.ff.de iniuriis.& in. l. ſi quis in graui. §. ſi quis tabulas.per Ray.de For. ff.ad ſile.q offendẽs in veſtibus, nõ dicitur offendere in perſonam. Idẽ dicit Pau.de Caſt.in.l.1.§.hoc autẽ.ff.de noui ope. nuncia.Bald in.l.1.C.de his qui deie.vel effu.in.l. ſi qua per calumniam.C.de epiſcopis.& cle. ¶ Bar. tamen in.d.l.ſi quis in graui.§.ſi quis tabulas.& in. l.tũc inutile. ff. de pecu.lega.tenet contra.ſed tene quod ſuperius dixi in.ver.& ſi dicas, cum ſequen-
25 tibus. ¶ Ex quo vnũ infero menti tenẽdum, q † ſi ſtatuto cauetur, quòd oſculans mulierem puniatur certa pœna, ſi illam oſculatur ſuper linteo, panno, aut velo, quod defert ſuper faciem, nõ incurrit pœnam ſtatuti. ¶ Item, quia ſtatuta debent interpretari ſtrictè. vt.l.quicquid aſtringendæ.& ibi docto. ff.de verbo.obliga.&.l.2.§.is qui nauẽ.ff.de exerci.
26 e ¶ De veynte dias. Quero † ſi eligit ſpõſa vel eius hæredes, an poſsit pœnitere, & variare. Tene q nõ. p textũ.in.l.25.ti.9.6.parti.& in.l.ſerui electione.in principio. & ibi glo.de lega.1. &.l.apud au-
27 fidium.ff.de optione lega.vt ibi.vide, quòd † in vltimis volũtatibus non poteſt in electione variari.

Adde. Iſtam quæſtionẽ ſuſtinuit etiã Oldr. cõſilio ſuo.243.num.2.vbi format quæſtionẽ.an q eligit, poſsit variare. Et cõcludit q nõ. ¶ Ex qua cõcluſione decidit qõ, q̃ vt plurimũ põt in facto eſſe. Pr dedit dotẽ gñro, & pmiſit dare ſibi habitationẽ, q̃ ſibi dedit i domo ſua: poſtea i dẽ ſocer vult generũ & filiã expellere à domo ſua, & fo fert dare habitationẽ ſeorſũ à domo ſua. Ille ſu⁹ gener replicat, q ſemel ipſe elegit dare habitationẽ in domo ſua, & ibi ſteterũt, & nõ licet ei variare. p notata i.d.l.ſerui electiõe. & in regula. Quod ſemel.de reg.iu.i ſexto.cũ ſimi. ¶ Sed his nõ obſtãtib⁹ veritas eſt i cõtrariũ. nã potuit ſocer variare. p tex.in.l. ſi ſterilis.§.fi.ff.de actio.ẽp. Quod tene mẽti. Quid aũt reqrat vt electio valeat.glo.declarat in.d.l.ſerui electione.& ibi Bar.& glo.in.d.l.25. ¶ Pro cõple-
28 mẽto iſti⁹ legis q̃ro † nũqd anul⁹ dat⁹ ſpõſæ in eccleſia, qui anulus benedicitur. ſit ſpõſæ ſoluto mñrimonio. Tene q nõ, ſed hæredũ viri. tenet Bal.in.l. cũ te ſpõſæ.1.co.ver.ſed pone ãteq̃ ſpõſa.C.de donatio.ante nup.& cõſilio ſuo incipiẽti. anulus quo deſponſatur. ¶ Sed ipſe aliter loquitur in authẽ.ex teſtamento.4.colum.ver. Itẽ quæritur ſi ſponſa.C.de collatio.& Barto. in ſimili. in.l.1.§.nec caſtrenſe.6. col.ver.circa ſecundum.ff.de collatio.bono.

Summarium.

1 *Pater dotando ſimpliciter, de quibus bonis videtur dotaſſe.*
2 *Mater dotando filiam, an videatur dotaſſe de bonis filiæ.*
3 *Pater, an teneatur dotare filios.*
4 *Filius, an teneatur dotare matrem.*
5 *Dos, & alimenta, an parificentur.*
6 *Vitricus an teneatur dotare priuignũ vel priuignam, & eos alere.*
7 *Dos promiſſa & ſoluta à vitrico, an poſsit repeti, & an videatur ſoluta de ſuo.*
8 *Dos ab extraneo promiſſa, ſi pater fideiuſſor illam ſoluit, an poſsit repetere à promittente.*
9 *Mater, viuente marito ſuo, an poteſt dotare filiam cõmunem. Et quid ſi eſt alterius matrimonij.*
10 *Dos ſimpliciter promiſſa, an veniat ſoluenda, ac ſi ſolenniter promitteretur. Et an pactum nudum ſuper dote valeat.*
11 *Iudex ſecularis & eccleſiaſticus an cognoſcant de cauſa dotis.*
12 *Pater promittens dotem ſine inſtrumento, an compellatur cõficere.*
13 *Pater qui dedit dotem filiæ, prima vice conſumpta, an teneatur iterum dotare.*
14 *Pater, an compellatur officio iudicis dotare filios.*
15 *Securitas data bannito veniendi, an intelligatur in dubio pro prima vice.*
16 *Diſpenſatio ad duo curata, an intelligatur de primo.*
17 *Arbitri habentes poteſtatem prorogandi terminum compromiſsi, an intelligatur prima vice.*

Facultas

18 *Facultas data à patribus concilij generalis eligendi locum, an intelligatur de prima vice.*

19 *Emens duas viridarij, vel roſas, quæ bis fructificant in anno, an debeat habere primum fructum tantùm.*

20 *Poteſtas data arbitrandi, an intelligatur de prima vice tantùm.*

21 *Teſtator relinquens eleemoſynam tali conuentui, an intelligatur ſemel tantùm.*

22 *Licentia data monacho vt poſſit eſſe procurator, an intelligatur pro vna vice tantùm.*

23 *Licentia data clerico de ſe abſentando, an intelligatur de prima vice.*

24 *Licentia data parochiano de confitendo alteri, an intelligatur pro prima vice.*

25 *Emens fructus, an intelligatur de primis.*

26 *Teſtator reliquens vxorem dominam & vſufructuariam, ſi ſuperuiuens contrahat ſecundò, an intelligatur teſtamentum de ſecunda.*

27 *Princeps concedens priuilegium alicui, & ſuo heredi, an intelligatur de primo.*

28 *Promittens reficere molendinum, an intelligatur de prima vice tantùm.*

29 *Licentia data intrandi monaſterium monialium an intelligatur de prima vice tantùm.*

30 *Promittens dotare, an intelligatur ſemel tantùm.*

31 *Promittens præſentare aliquem coram iudice ad mandatum iudicis, an liberetur per primam præſentationem.*

32 *Obligatus ſeruire certo tempore, an poteſt ſeruire in alio.*

33 *Obligatus reficere, an teneatur ſemel tantùm.*

34 *Pater an teneatur dotare filiam, quæ ſe nuptui tradidit ſine dote.*

35 *Parentes quo iure compellantur dotare filios.*

36 *Statutum, quòd maritus non poſſit conſtituere dotem niſi de his, quæ euidenter recepit, ſi conſtituit ex interuallo, an valeat.*

37 *Dos incerta, in qua æſtimatione debeat ſolui.*

38 *Dos quotuplex ſit.*

39 *Dos promiſſa ad arbitrium alicuius, nunquid debeat prius petere vt tertius arbitretur.*

40 *Sumptus facti in exactione dotis, an minuant dotem.*

41 *Dos an poteſt conſtitui à iudice, patre abſente.*

42 *Maritus an poſſit expellere de domo vxorem propter dotem non ſolutam.*

43 *Sententia ſuper dote, an debeat executioni mandari, appellatione pendente.*

44 *Pater, qui maritauit filiam ſine dote, an poſſit compelli illã dotare.*

SI el marido. Si vir & vxor filium vel filiam nuptui tradiderunt, & ambo dotẽ vel donationem propter nuptias promiſerũt, ambo debent eã ſoluere de multiplicatis conſtante matrimonio: quæ ſi non ſufficiunt, debẽt ſolui de bonis vtriuſq;, cuiuſcunq; ſint quantitatis. Si tamẽ pater ſolus dotẽ vel donationẽ propter nuptias pro filio cõmuni promiſit, debent dotẽ & donationem ſoluere de bonis multiplicatis in illo matrimonio: & ſi nõ ſufficiũt, quod deficiat, debet ſolui de bonis patris, non matris. hoc dicit. ¶ Iſta.l. continet duo dicta, & vtrũq; limitatur. ¶ Primũ dictũ eſt. Quando vir & vxor promittũt dotẽ & donationẽ propter nuptias pro filio cõmuni, ꝙ dos vel donatio debet ſolui de acqſitis conſtante matrimonio. Limitatio eſt, ꝙ debet ſolui de his bonis, aliàs de propriis bonis patrimonialibus & dotalibus. &c. ¶ Secundũ dictum eſt. Quando pater ſolus dotem vel donationẽ propter nuptias promittit: qa dicit ꝙ debet ſolui de multiplicatis in illo matrimonio, aliàs de bonis patris dotantibus non matris. ¶ Primum dictũ eſt vſq; ad verſi. & ſi no los diere. & eius limitatio deinde vſq; ad verſi. pero ſi. ¶ Secũdum dictũ continuatur vſq; ad verſi. & ſino las houiere limitado. deinde vſq; in finem. ¶ Nota iſtam legẽ, quia eſt ſingularis in materia, & venit declarare tex. in. l. ſi pater. C. de dotis. promi. & l. profectitia. §. fi. cum ſequenti. ff. de iure doti. & l. 8. ti. 11. 4. parti. vbi dicitur, ꝙ † pater dotãdo filiã ſimpliciter, videtur eã dotare de patrimonio ipſius patris, nõ de patrimonio filiæ, neq; de bonis matris, quia ad eũ pertinet dotare filiam de ſuis bonis, vt ibi dicitur: hic autẽ dicitur, ꝙ de multiplicatis bonis intelligitur & videtur dotare. &c. ¶ Itẽ declaratur per iſtam legem lex. ſi dotare. & l. generaliter. C. ad velleia. & l. ſi mater. C. de iure doti. cum ſimi. vbi dicitur, ꝙ mater nõ compellitur dotare filiam. Si tamen dotẽ promittat, dicunt, ꝙ tenetur ſoluere de ſuo, nec iuuatur hoc caſu beneficio velleiani. hic autẽ dicitur, ꝙ nõ ſoluit dotem de propriis bonis, ſed de cõmunibus, aliàs de multiplicatis. niſi in defectum, quia tunc de aliis bonis viri & vxoris debet ſolui dos. &c. ¶ Item addit iſta. l. ad ſupradictas. & ad legem. dedit dotẽ. ff. de collatio. bono. & ad. l. qui liberos. ff. de ritu nup. ꝙ ſi vir & vxor dotem vel donationẽ propter nuptias promittũt, tenentur eam ſoluere de acquiſitis conſtante matrimonio, aliàs de bonis propriis tam mariti quàm vxoris. ¶ In aliis verò prædictæ leges. & l. 9. ti. 11. quarta partita. cũ ſimi. remanẽt in ſuo eſſe. ¶ Sed quæro. quæ fuit ratio, quare in hoc catholici noſtri reges aliter ſtatuerũt, quàm in prædictis legibus ſit ſtatutũ, quia vt ex eis apparet multum conſonant rationi. Reſpondeo, quia per leges imperatorũ acquiſita inter maritũ & vxorẽ conſtãte matrimonio propria erant mariti, & ei acquirebantur, nõ vxori ſuæ. vt. l. quintus mutius. ff. de donatio. inter virũ & vxorem. & l. etiam. eo. tit. C. cũ aliis. Ideo ne mirũ ſi tunc maritus remaneret obligatus dotare filios, & hoc officium eſſet paternum, nõ maternũ, etiam ſi mater ꝓmitteret cũ viro ſuo, vt dictis iuribus. nam vbi eſt commodum, ibi emolumentũ & pondus debet eſſe. Hodie tamẽ iure regio acquiſita conſtante matrimonio ſunt cõmunia vtriuſq;. ſ. mariti & vxoris. per. l. 1 tit. de las ganancias. fo. le. & l. 1. eo. ti. in ordina. & l. fi. eo. ti. Ideo ne mirum, ſi hodie dos & donatio propter nuptias debeat

Declarat.

Declarat.

Addit.

Quæ.

beat ſolui de acqſitis,nō de aliis, niſi in eorum de-
fectum,quia tunc fit diſtinctio de qua in lege iſta.
2 d ¶ La Muger. Quæro,† mater filiā tradidit nu-
ptui,& dotem promiſit,an ipſa dotē ſoluat de ſuo,
an de bonis mariti, vel filiæ. Videtur ꝙ de bonis
ſuis.qnia ex quo dotem promiſit,ipſam debet dotē
ſoluere de ſuo,ꝑ.l.ſi mater.C.de iure doti.&.l.8.ti.
11.4.partita.& ſi dicat ſe deceptā,in hoc nō iuuatur
bñficio velleiani,vt ſupra dixi,ꝑ tex.in.l.ſi dotare.
&.l.gñaliter.C.ad velleia. Vel poſſet diſtingui,ꝙ
ſi mr̄ erat in matrimonio,& ſunt bona multiplica-
ta,debet ſolui dos vel donatio đ multiplicatis,aliàs
đ bonis mariti,& ipſius vxoris.Quia & ſi filia ſine
patris cōſenſu nupſerit,non tñ clādeſtinè,pater te
netur eam dotare.ſcđm glo.in.c.hoc ſanctum.32.q.
2.tenet glo.& docto.in.l.obligamur.vbi plenius ꝑ
Bar.ff.de actio.& obliga.idē Bar.& Bal in authen.
res q̃.C.cōia.dele. & bene apparet ex.l.iſta,ꝙ de-
bet ſolui dos de multiplicatis.iūcta.l.ſi pater.C.de
dotis promi.Si tñ maritus nō habet bona ex quib⁹
poſſit dotē ſoluere,vxor videtur dotē ꝓmittere de
ſuo,& tunc totā dotē debet ſoluere de propriis bo-
nis.arg.tex.in.d.l.ſi mater. C.de iure doti.&.d.l.8.
ti.11.4.parti.& ita intelligūtur.l.ſi dotare.&.l.gene
raliter.C.ad velleia.Soluto tamē matrimonio ſi ma
ter dotē ꝓmittat,eſt adhibenda diſtinctio. Aut fi
lia habet de bonis patris vnde poſſit dotari: & tūc
mr̄ videtur promittere de bonis filiæ,aliàs de ſuis
bonis.Ita ſentiūt docto.& Bal.in.d.l.fi.C.de dotis
ꝓmi.& in.d.l.ſi mater.Hodie tñ in hoc tenerē,ꝙ ſo
luto mr̄imonio ꝑ mortē viri,ſi mater nuptui tradi-
dit filiam cōmunē,& dotē ꝓmiſit,debeat ſolui dos
de multiplicatis cōſtāte matrimonio pro dimidia,
aliàs ꝙ tantùm ſoluatur de bonis parentis & matris
cuiuſcunq; ſint qualitatis per iſtam.l.
3 e ¶ Caſaren.Quia† eo ipſo tenētur parētes filios
dotare ſecundū formā iſtius legis.aliàs ſolus pater
tenetur dotare filios.vt.l.qui liberos.ff.de ritu nu-
ptia. &.l. dedit dotem. ff. de collatio. bono. &.l.
fi.C.de dotis promi. &.l.8.ti.11.4.parti.&.l.iſta.in
fine. Ad quod compellitur pater officio iudicis.
per tex. in. dict. l. 8. cum ſimi. Fallit in caſu le-
gis.49.ſupra.Item in caſu,quo filia elegit maritum
moribus ſuis indignum,quia tunc non tenetur pa-
ter eam dotare.vt per glo.in.c.de raptoribus.36.q.
2.& ibi Archi. & Abb. in.c.1.de deſpon.impube.
circa quam materiam.an,& quando pater teneatur
dotare filiam, vide pleni⁹ quàm per alium per do.
docto.de Pala.ſua repe.c.per veſtras.de donatio.in
ter virum & vxorem.ſuper.c.col.233.verſi.amplia
ri etiam poſſunt. vſq; ad col. 290. & deinde quaſi
per totam repe.

Adde. Aduerte, ꝙ iſta quæſtio dudum or
ta eſt inter doctores iuris canonici &
ciuilis:& differunt in multis,cū qui-
dā tenēt abſq; diſtinctione,ꝙ etiā ſi filia nubat ali-
cui inuito patre,cōpellitur pater ipſam dotare.ꝑ
notata ꝑ Ioan. And.in.c.accedens.de procu.ſuper
glo.q allegat.gl.ordinariā ī.c.vltimo.32.q.2.& in.
d.c.de raptoribus.36.q.1. Alij dicūt hoc eſſe ve-
rū,ſi nupſerit viro honeſto,aliàs non.vt ibi.allegāt
legē q liberos.ff.de ritu nuptia.notatur ī.c.1. de de
ſpōſa.impube.tenet Cinus in.l.fi.C.de dotis ꝓmiſ
ſio. Alij latius loquēdo aliter diſtinguūt.vt habe
tur plenè in deciſio.tholo.q.289.& ibi in additiōe.
¶ Omiſſa tñ eorū diſtinctione,in iudicādo nō re-
cedas ab his, quæ dicūtur in.l.49.ſupra.& illud te-
ne abſq; dubio. Si verò pr̄ nō vult filiā ſuā ex hę
redare,ſerua diſtinctionē,de qua ſupra,& tūc vera.
¶ Sed quæro qđ dicendū eſt de filio contrahente
matrimoniū cū indigna ſine patris cōſenſu:nunqđ
pater poſſit cōpelli facere donationē propter nup
tias,vel ecōtra:an poſſit illum ſicut filiā dimittere
ſine dote,vel exhæredare. Videtur ꝙ ſic,qa hoc ca-
ſu idē iuris eſt in filio,qđ in filia.per.c.1.de deſpō.
impu.volumine decre & eo.ti.c.1.li.6. Cōtrariū
puto verū ꝑ tex.in.c.inter opera charitatis.de ſpō-
ſali.vbi dicitur,ꝙ licitū & pium opus eſt cū mere-
trice cōtrahere,quæ vult ſe corrigere.ſi ergo eſt lici
tū & à iure permiſſum,igitur nō eſt punibile.quia
punibile eſt, qđ fit cōtra ius. vt dixi in fine proœ-
mij ſupra. Ad quod bene facit tex.ī.c.nō eſt cul-
pandus.32.q.1.vbi dicitur, ꝙ nō eſt culpandus,qui
cum meretrice matrimoniū contraxit. nam, vt ibi
fertur,Oſeas ꝓpheta fuit, & in vxorē accepit quā-
dam meretricē.ſi ergo nō eſt culpandus,nō eſt pu-
niendus.qa ſine culpa nō debet quis puniri.vt re-
gula.ſine culpa.li.6. Itē intantū tenetur pater do-
tare filiā,ꝙ etiā ſi filia ſit ſterilis, tenetur eā dotare.
ſecundū Bal.in authē.res quæ.C.cōia dele. Itē ſi
filia velit ingredi monaſteriū.vt per Bal.in.d.l.fi.2.
col.C.de dotis pro. Itē ſi filia ſe nubat ſine dote,
pater tenetur eā dotare.vt.c.fi.32.q.2.tenet Bart.in.
d.l.obligamur.ff.de actio.& obli.
f ¶ Algun hijo. Quia parētes tenētur eū dotare:
4 vt īfra ſeqtur.ſed† ecōtra fili⁹ nō tenetur dotare ma
trē.vt.ī.l.ſi vineę.C.de pręſcrip.lon.tꝑo.&.l.ſi à ma
tre.C.de iure doti.&.l.1.§.pterea.& ibi Bar.& Bal.
ff.de tute.& rō.diſ.&.l.tutor ſcđm.§.fi.ff.de admi.
tuto.Bal.& Ang.in.d.l.vineę.licet debeat alere ma
trē in caſu inopiæ.1.cū mr̄ nō habet vnde ſe alat. vt
l.à liberis.in prīcipio.verſi.matrē.ff.de libe.agno.
5 Et ſi velis dicere,ꝙ† dos & alimēta parificantur,
eſt verū de patre in filium,non tñ ecōtra. qa admi-
nus de honeſtate mater mortuo viro debet ſeruare
viduitatē.vt habetur quaſi per totū titulū.C.de ſe-
cun.nup. Itē per ſecūdū matrimoniū mater vide
tur quodāmodo facere iniuriā filiis prioris matri-
monij,vt ibi,quaꝓpter filij nō debent in eorū iniu
riam dotare matrē per.d.iura.& tenet Salice.in.l.ſi
fili⁹ in id.ff.ad Macedo. Bal.in proœmio digeſto-
rū.& Ang.ī.d.l.3.C.de præſcrip.lon.tꝑo.qđ nō eſt
ſic in alimētis,nā debētur parētibus in caſu inopiæ iu
re naturali.vt.d.l.ſi qs à liberis.in principio.& in.
§.impubes

ſ impubes. &.l.1.&.2.C.de alen.li.&.c.1.30.di.glo.
& docto.in.c.cum haberet. de eo qui duxit in ma-
tri.quam pollu.per adul.
g ¶ Cōmun.ratio eſt,quia cùm ſit cōmunis,& bo
na ſimiliter ſint cōmunia,communiter debet ali,&
de bonis cōmunibus
dotari,conſtante ma-
trimonio.⁋Si tamen

algũ fijo[f] cōmun[g] &

alterius tantùm eſſet filius , ipſe tenetur dotare de
ſuo,quia alere tenetur.vt.d.l.1.& 2.C.de alen.li.nō
6 †tamen vitricus,qui priuignum,vel priuignā ale-
re nec dotare tenet.vt.l.ſi paterno.& ibi notatur.C.
de nego.ge.quia nec tenetur eos recipere in domo
ſecū ſi noluerit.arg.tex.in.l.alimēta.eo ti. de nego.
ge.tenet.Bal.in.d.l.ſi paterno. ⁋Vnū tamen ſcias,
7 ꝙ † ſi vitricus vnà cum vxore filiam vxoris dota-
uit,intelligitur dotaſſe de bonis priuignę, vel ani-
mo repetēdi, ſi ſoluit de ſuo.arg.tex.d.l.ſi paterno.
8 quod nota. ¶ Sed pone , ꝙ † extraneus promittit
Qō. dotē pro filia mea, ego fideiuſſor ꝓ ea ſoluo dotē.
an poſſum à debitore repetere. Videtur ꝙ ſic.vt ꝑ
totū titulum de fideiuſſo.Sed caſum vnicum habes
cantantem contrariū.in.l.profectitia.§.ſi pater non
quaſi pater.ff.de iure doti.
Regula. h ¶ Ambos.quia tunc ambo tenētur, vt ſequitur.
& in.l.ſi dotare.&.l.generaliter. C.ad velleia.tenet
Extēſio. Bal.conſilio ſuo incipienti,domina mogia.Idē ſi ſe
obligant pro dote extraneæ , nam ſimiliter tenen-
Extēſio. tur.vt per docto.& Bal.in dictis iuribus. Idem erit
ſi pater ſolus dotem promittat.vt infra ſequitur.
Oppo. ¶ Oppo.cōtra prædicta de.l.61.infra.vbi dicitur.
ꝙ mulier cū viro ſuo non poteſt obligari,niſi in v-
So. til tatem ipſius mulieris.⁋Solutio eſt duplex.Pri
mò,niſi lex diſponat contrarium. vt hic. Secundò,
niſi pro dote,quo caſu mater pōt obligari.vt hic.&
l.mater pro filia.&.l.auia. C.de iure do.&.d.l.ſi dō
9 tare.&.l.generaliter.C ad velleia.⁋Sed † nunquid
Qō. mater viro ſuo inuito poſsit dotare filiā. vide quæ
plenè dixi in prælegato in.l.18.ſupra.in dote.tamē
vide do.doctorem de Pala.ſua repe.c.per veſtras.
de donatio. inter virum & vxo. ſuper rubrica.col.
221.ver.ex prædictis.vbi dicit.ꝙ ſi vxor donat ali-
quam rem marito,vt ex ea conſtituatur dos filię cō
muni,talis donatio bene valet. allegat caſum ſingu
larem ſecundum Bar.ibi.in.l.ſiue vxor.ff.de dona
tio.inter virum & vxo.& in.l.profectitia.§.ſi quis
certā.ff.de iure doti.vbi dicitur , ꝙ ſi vxor aliquid
dedit marito ſub conditione,vt pro filia genero in
dotē daret, valebit talis cōceſſio.qa nō videt mari-
to donaſſe,cū non dederit ad hoc , vt ipſe haberet,
ſed vt genero pro filia expenderet : ꝙ ſi non dede-
rit,remanet vxoris , & poteſt illud condicere . ad
quod allegat tex.in.l.cum vxor virū.eo.ti.quanuis
aliqua iura in contrarium adducit in hoc reſidet,ꝙ
quādo res,q̄ datur in dotē filio non eſt dotalis, tūc
poteſt per matrē filiæ dari in dotē viro ſuo inuito,
aliàs ſecus,& ſi res dotalis cōi cōſenſu viri & vxo-
ris daretur filiæ in dotē,poſſet vendicari à viro cō-
ſtāte matrimonio,& ab vxore eo ſoluto,niſi inter-
ueniat iuramētū.allegat mirabile dictū Spe.i ti.de
emptione.& vē.§.tertio loco.4.col.ver.qd ergo ſi
vir.& hoc qn̄ pater erat locuples & diues,itaq; po

ambos[h] le prometie

terat filiā dotare.vt ꝑ
do.docto.de Pala.vbi
ſuꝑ.col.233.verſi. hoc
autē intelligo. ¶ Quæro etiā.nunqd filia dotata à Qō.
matre poſsit petere legitimā in bonis maternis,cū
mr̄ pſumat ei donaſſe dotē , q̄ donare nō tenebat.
videt ꝙ ſic ſcd̄m.glo.ſingulare i.l.3.§.ſed vtrū.ff.de
minori. ¶ Itē q̄ro dicit hic. & ambos la dotarē. nū Qō.
qd filia dotata partim de bonis pr̄is,ptim d̄ bonis
mr̄is vel alienis dicat̄ dotata à pr̄e & qd ſi tātum eſt
dotata de bonis maternis,an dicatur dotata à patre.
Bal.in authē res quę.in lectura antiqua.& in.l.neq;
mater.in fine.C.de iure dotiū. tenet ꝙ nō.& quid
ſi eſt à patre dotata. vide ibi per eum. & nota quia
facit ad.l.14.ti.delas herencias.fo.legum.
10 i ¶ Prometierē.Intellige † ſolēniter,vel ꝑ ſimpli-
cē pollicitationē,vel nudo pacto l.generaliter.in fi
ne.C.ad velleia.&.l.10.ti.11.quarta part.&.l.pe.C.
de dotis ꝓmi. ¶ Oppono cōtra hoc,& videtur,ꝙ Oppo.
parētes nō teneātur ad ſolutionē dotis ex nudo pa
cto.vt.l.quāuis.C.de tranſactio.&.l.ſi cū fundū.ff.
de pactis.cū ſimi.vbi habetur,ꝙ ex nudo pacto nō
oritur actio:& ſi nō agitur ex nudo pacto,multo mi
nus ex ſimplici pollicitatione vel promiſsione, cū
min⁹ obliget.vt.l.22.ſuꝑ, vbi dixi. ⁋Solutio. verū So.
eſt,ꝙ de iure ciuili ex nudo pacto nō agitur,cū ex
eo nō oriatur actio,vt dictis iuribus. ¶ Fallit tamē Fallit.
in cauſa dotis.vt.l.ad exactionē.C.de dotis promi.
vbi dicitur,ꝙ ex nudo pacto dotis pręſtādi oritur
actio.tenēt doct.& ibi notatur in.l.1.ff.ſo.ma.& in.
d.l.10.ti.11.4.part. ⁋Itē licet de iure ciuili ex nudo
pacto nō oriatur actio,attn̄ hodie de iure canonico
eſt ſec⁹.p.c.1.de pactis.&.c.ex reſcripto.de iureiu.
cū ſimi.cui etiā adhærēt hodie iura regni.vt habe-
tur in.l.1.tit.delos pleytos q̄ deuē va.o no.fo.le.Itē
ſi nō agitur ex ſimplici pollicitatione. ꝑ ea, q̄ dixi
in.d.l.22.eſt verū niſi in qbus promittēs nō eſt obli
gatus à iure , prout eſt in donatione,ad quā nemo
obligatur.qa ꝓcedit ex liberalitate,& ſine cauſa.vt
c.1.& ibi ſcriben.de donatio.tenet Bal.in.l.ſi veri-
tas.ver q̄ro nunqd ex falſo.C.de fideicō.ſed ad do
tandū filios oēs tenētur parētes,vt hic,& in iurib⁹
qbus ſuꝑ. ¶ Itē quāuis ex ſimplici pollicitatione
nō agitur,eſt verū regulariter. ¶ Fallit in piis cau Regula.
ſis.ſcd̄m.Bar.& Bal.in.l.illud. C.de ſacroſan.eccl. Fallit.
tenet Abb.in.c.ex parte.de cēſibus.ſed cauſa dotis
eſt pia.l.cū is.§.ſi mulier.ff.de cōditio.inde.q text.
alibi nō reperitur. ¶ Quod verū cēſeo,qñ do dos Limita.
datur miſerabili pſonæ,vel qn̄ dotis cauſa eſt alicu
ius miſerabilis perſonæ.qd̄ patet , quia cauſa dotis
nō eſt ita priuilegiata quēadmodū cauſa pia.vt ſen
tit glo.notabilis in.l.tale pactum.§.1.ff.de pactis.de
qua

qua fecit magnū feſtū Præpo. Alexād.in.c.de pru
dētia.ī prin.de donatio.inter virū &vxo.& ita dos
dicit̄ pia,q̄n datur ꝑſonæ pauperi. Si tñ datur pro-
pter debitum , vel propter amicitiam,iuxta notata
per Bar.in.l.alio. ff. de ali.& ciba.lega.non dicitur
Infertur causa pia. ¶Ex quo infert doctor de Pala.ſua repe.
c.per veſtras.de donatio.inter virū & vxo.ſup tex.
11 col.181. ꝙ † tunc iudex ſecularis cognoſcit de cau-
ſa dotis,nō iudex eccleſiaſticus. vide latè Aud.Si-
cu.in.c.ex literis.1.col.ver.nota ꝙ cauſa dotis.de pi
gno.Sed tu vide tex.in.d.l.10.ti.11.4.parti.vbi dici-
tur,ꝙ dos promiſſa per ſimplicem pollicitationem
peti poteſt.itaq; nil refert quo ad hoc,ꝙ dotis cau-
ſa ſit,vel ne.¶Sed quòd debeatur ex ſimplici polli
citatione,allego tibi rationem incōuincibilē. Cer-
tum eſt,ꝙ parentes ſine ꝓmiſſione ſolēni vel ſim-
plici tenentur & compelluntur dotare filios.vt.d.
l.8.ti.11.4.parti.ſi ergo ſine promiſſione ſolēni vel
ſimplici tenentur,à fortiori cum ſtipulatione ſolē
ni vel ſimplici tenebuntur.vt allegata.l.8.quod ar-
gu.à fortiori eſt validum in iure. per authen.mul-
12 to magis. C.de epiſcopis & cle.¶Et nota,ꝙ†ſi pa-
Nota. ter dotem promittat ſine inſtrumento, poteſt com
pelli conficere inſtrumentum. vt per Bal.in.l.nec
creditores. C. de nouatio. &. l.ſicut.C. de lib.cau.
Barto.in.l.ex ea parte.ff.de verbo.obli.qui allegat
Q°. glo.ſingularē in.l.a.ff.de ſo.ma. ¶Vlteriꝰ quæro.
dicitur hic,ꝙ ſi parētes promiſerūt dotē pro filia,
tenentur eā ſoluere de bonis vtriuſq;.nūc pone,ꝙ
13 † parentes tradiderūt filiæ dotē promiſſam, quam
ſilia vel ipſius maritus perdidit : nunqd mediante
promiſſione ſupradicta teneantur parentes filiā ite
rū dotare.Bal.in.d.authē.res quæ.2.col.glo. & do-
cto.& Bar.in.l.ſi cū dotem.§.ſi poteſt.ff.ſo.ma.te-
nēt ꝙ ſic.ſi eſt ꝑdita ſine dolo,& culpa filiæ.& Frā.
por.in tract.de duobus fratri. quarta parte.14.q. &
Bal.in authē.qđ locū.1.q.C.de collatio.tenent ꝙ ſi
eſt ꝑdita culpa filię,nō teneatur pr̄ iterū dotare,&
idē ſi caſu cōſtāte matrimonio ꝑdita eſt,ſed ſoluto
ſic.vide tex.& docto.in authē. ſed quāuis. C.de rei
vxo.acti.tenet Pau.đ Ca.cōſilio.13. ¶Quod eſt ve
14 rū ſine dubio in patre†,q eſt obligatꝰ de iure dota
re filios,ad qđ cōpellitur iudicis officio,ꝑdicta iu-
ra,& ꝑ optimū textū in.l.q liberos.& ibi Bar.ff.de
ritu nup. ¶Secus in cauſa , qua mater non tenea-
tur dotare filiam : q̄ ſi dotem promiſit ſola , vel
vnà cū marito,nō tenetur iterū dotare,etiā ſi caſu,
nō culpa filiæ dos ꝑdita ſit : ſed dotabit eā pater ſo-
luto matrimonio,nō mater,vt ſup.& ꝓmiſſio dotā
di facta ꝑ matrē,ſoluit ſemel tātū.ꝓ quo facit regu-
la notāda,de qua in.l.boues.in.§.hoc ſermone.ff.de
verbo.ſigni.vbi dicit̄ , ꝙ ſimplex ſermo regulari-
ter verificatur in prima vice,vbi colligit̄,ꝙ hoc ſer
mone dum nupta erit prima nuptiæ intelligātur.
15 ¶Hinc etiam dicitur,ꝙ†ſecuritas data bānito ve
niēdi,intelligat̄ in dubio ꝓ prima vice.tenet Abb.
in ca.innouamꝰ.đ treuga & pace.& Bar.in.l.1.ff. ad
16 le.iuli.ma. ¶Hinc etiā dicit,ꝙ†diſpēſatio ad duo
curata intelligitur de primis.p.c.nō pōt.§.1.de prē
ben.li.6. ¶Itē illegitimꝰ diſpenſatus ſuper cura-
to,intelligitur de primo.ita pronunciauit Boniſa-
cius octauus vt refert Archi.in.c.1.de ſiliis presby.
17 li.6. ¶Itē ſi eſt dictū,ꝙ † arbitri poſſit prorogare
terminū cōpromiſſi, & nō eſt dictū ſemel,vel plu
ries,intelligitur de vna & prima prorogatione. te-
net Bal.in.c.ſi.10.col.ibi, dubitatur inſup.de cōſue.
18 & in.c.olim.de reſcrip. ¶Itē†facultas data patri-
bus cōcilij generalis de eligendo locū cōcilio intel
ligitur de prima electione.tenet do. Abb.in ſermo-
ne habito conſilio Baſilieę incipienti.maximi.24.
19 col. ¶Itē†ſi qs emit vnas viridarij,vel roſas,q̄ fru
ctificant bis in anno, debet habere primū fructum
tantum,& nō ſecūdū.tenet Bal.ī.l.diuortio.§.quod
in anno.ff.ſolu.ma.

Adde. ¶Idē tenet Alexā.in.d.l. diuortio.§.
ob donationes.2.colū.ver.ex hac glo.
infert Bal.ff.ſo. ma.dum loquitur de
20 roſis. ¶Itē†ſi eſt data poteſtas arbitrādi,intelligi
tur ſemel tantū.Bal.in.l.ſi vt proponis.la.1.ad finē.
21 C.quomodo.& quando iudex. ¶Item†ſi teſtator
reliquit ſimpliciter eleemoſynam tali cōuentui in
feſto ſancti Frāciſci, intelligitur de primo feſto vē
turo poſt mortē teſtatoris.Bar.in.l.penu.ff.de an-
22 nuis lega. ¶Itē†licētia data monacho vt poſſit eſ
ſe procurator,intelligitur de prima vice tantùm.
23 ¶Item † in licentia data clerico de ſe abſentādo.
24 ¶Item†in licentia data parochiano de confitēdo
25 alteri. ¶Idē†ſi emo fructꝰ prædij, intelligitur de
26 primis,vt ſupra dixi. ¶Itē†ſi teſtator reliqt vxo-
rē dominā & vſufructuariā, & ſuperuiuens ducat
ſecundam vxorem,non intelligitur teſtamentū de
ſecunda.tenet Bal.in.l.ſi.3. colū. C.de indic.vidui.
27 tollen. dixi in.l.16.ſupra. ¶Itē†ſi princeps cōfert
tibi priuilegiū pro te & hærede tuo,intelligitur de
primo.tenet Albe.de Roſa.in.l.beneficiū.6. colū.
28 ver.ſi autē in priuilegio.ff.de conſti.prin. ¶Itē†
promittens molendinū, intelligitur de prima vice
obligari:ſecus ſi promiſit reaptare, & manu reapta
29 tū.tenet Bal.in.l.licet.4.q. C.loca. ¶Item†licētia
ingrediēdi monaſterium monialium,expirat per
vnum actum,etiam ſi ingrediatur illa die,quo licet
omnibus ex priuilegio ingredi. tenet Albe. in ſe-
30 cun.parte ſtatu.q.181. ¶Item†obligatus ad dotan
dum , ſi ſemel dotauit , non tenetur iterum dotare.
tenet Bal.in.d.l.ſi.2.col. C.de dotis promi. ¶Item
31 †promittens prēſentare aliquem coram iudice ad
ipſius iudicis mandatum, liberatur per primā prē-
ſentationem. gloſſ.in.l.duabus. §.1.ver.exhibuerit.
ff.de iure iu.vbi dicit Pau.de Caſt.quòd ſi promit
to iactū retis,vel fructus, intelligitur de primis,&
ſi prima vice nihil capiatur,vel fructꝰ nō naſcūtur,
32 nihil debeo in ſcđa vice. ¶Itē obligatus † ſeruire
certo tēpore,ſi nō pōt ſeruire ī illo, nō pōt ſupple-
re in alio.tenet Domi.poſt Archi.allegando caſus
legum

legum in.c.ſi.ſi propter.8.col.de reſcrip.lib.6.quæ omnia & ſimilia ſunt fundata per regulam dicię legis.boues.in §.hoc ſermōe.cū ſimilib9.ff.de verbo. ſigni. & ea refert & ponit Felin9, & plura alia cū ſeptem caſibus ſallentiæ in.d.c. innouamus.2.col. ver.tene etiā mēti.vſq; in finem.de tregua & pace.dicens,ꝙ non inuenit ſupradicta ab alio congregata, cum

rē[k] la dote[k] o donaciō ꝑpter nuptias,ꝗ

omniū modernißimorum & apoſtillatorū habeatur copia in ſua bibliotheca,ꝗ vt dicit,eſt omnium rerum curioſißima. ¶ Sed tu adde Ange in.l.cum debere columnam.ff.de ſerui.vrba.prę.& ibi Bar. Cepo.col.37.vbi dicunt, ꝙ obligatus me recipere in domo fabricanda in area mea ſibi data,ſi domus corruit,non tenetur iterum reficere domum ad me recipiendum in eā Vide etiam eundem Bar. Cep.

33 in ſingula.verſi.5.vbi dicit,ꝙ†obligatus reficere, intelligitur ſemel,non pluries.& hoc idem Bal.te

34 net in.d.l.licet. ¶ Pone etiā,ꝙ parentes†non promiſerunt filię dotem,ſed ipſa filia dotauit ſeipſam, vel contraxit ſine dote: nunquid pater compellatur dotare.Vide latè.do.doct.de Pal.d.repe.c. per veſtras,ſuper tex.235.col.ver.ſed ſi filię.et 249.col. ver.redeundo ad propoſitum.& 255.col. ver.ſecundū quod habet.& deinde per. 20.col. & amplius.

35 Adde. ¶ Quo†iure poſſunt parentes compelli ad dotādum filios,an iure actionis, an verò ex officio iudicis. Glo. in.l.obligamur.in parte,lege, videtur concludere, ꝙ iure actionis.quæ glo.ibidē reprobatur per Bar. dicentem,ꝙ imò officio iudicis.Et veniēt in officio iudicis cognitio,an pater ſit diues,& filius,ſeu filia,& econtra,ſecundum ꝙ vt in præſtatione alimentorū.in.l.ſi quis à liberis.ff.de alimen.à parētibus preſtan.de quo plenè in deci.thol.289. &.q. 290.& ibi etiā in additione. ¶ Adde vnam quæ-

36 ſtionē†ſtatuto cauetur,ꝙ maritus non poſſit conſtituere dotem vxori niſi de his quę euidenter receperit:vnus conſtituit dotē,poſtea recepit ex interuallo, an valeat inſtrumentū. Car.in.c.ſignificauerunt.vltima col.de teſti. tenet ꝙ ſic.quia verbū receperit,eſt futurū ſubiunctiui,qđ poteſt extendi ad tempus futurū.vt per Inno.ibi.& in.c.ad hæc.de reſcrip.ideo dicit, ꝙ ſufficit quòd iſta ſolennitas interueniat ex poſt.per.l.vniuerſa. C.de preci.impera.offerēd.iuncta glo.De quo dicto facit magnum feſtum Felinus in.c. quoniam frequēter.ſuper parte in verbo,attende.verſi.per iſtā doctrinam. vt lite non conteſta. vbi ſuper hoc dicit multa,quæ per te vide.

37 k ¶ La dote.ſ.certam.Et† idē ſi promiſerunt incertam ,quia cōpelluntur dotē ſoluere ſecundum facultates patrimonij dotantis,& conditionē perſonarum dotatæ & mariti.vt lege,quęro. ff.de iure doti.& lege.filiæ.& ibi Bartolus de legatis.3. Tenet.do.doct.de Pala.in repe.c.per veſtras, de donatio.inter vi.& vxo.ſuper rubr.39.col.in fine. & ſuper.tex.334.col.ver.conſiderabiē. ¶ Quod eſt verū,quando dos promiſſa eſt à patre:ſed ſi ab extraneo , venit arbitrio iudicis declaranda. Tenet

ambos la paguē[l] de los bienes ꝗ tuuierē

Ioā.de por.in.l. ſi ſti pulatus.ff. de verbo. obli.& in.l.ſi quis ar bitratu. eo tit. &. l. ſi cui annū.ff.de annu.

lega. ¶ Quod eſt verum, etiam ſi res incerta promittatur.vt per Bal.in.l.1.ff. ſo. ma.&.l.cum poſt. §.gener.ff.de iure doti.&.l.1.&.3. C.de dotis promi.vbi vide, ꝙ ſi dos promittitur arbitrio mariti,

38 intelligitur arbitrio boni viri.Sed quæro†quotuplex ſit dos.Dic ꝙ eſt duplex.ſ.naturalis , & ciuilis cui natura.cooperatur, ideſt,dos vera.Item ciuilis tantum.ſ. putatiua & fictitia ſecundū Dinum in regula.locupletari.de reg.iu.li.6.tenet Bal.in.d.l.1. 4.col.ff.ſo.ma. ¶ Item dicitur dos certa & incerta. vt patet per totum titulum. C. de dotis promi. Quæ dos.ſ.certa ſeu incerta eſt duplex.ſ.profectitia , & aduentitia. Profectitia dicitur , quæ à patre profertur.i. datur filiæ de bonis ipſius patris. Sed aduentitia dicitur,quæ datur viro ab vxore de bonis ipſius vxoris.de quo eſt tex.in.l.3.ti.11. quarta partit.eum alijs. ¶ Et nota , ꝙ pro dote promiſſa non ſoluta , ſiue ſit certa , ſeu incerta,agit maritus, non mulier. vt. l. ſi pro te. & ibi docto.C.de dotis

39 pro. ¶ Sed quæro † promiſſa eſt dos alicui ad arbitriū alicuius:maritus vult petere dotem , quod poteſt,vt dixi:nunquid debeat prius petere vt tertius arbitretur,& ſic petat certam quātitatem arbitratam,an tertio non arbitrante poſſit maritus petere dotē ſibi conſtitui arbitrio boni viri.Et videt ꝙ ſit neceſſe ipſum arbitrari.vt.l.ſi. C.de cōtrahē. empti. ¶ In cōtrariū videtur.quia in dote arbitratore nō arbitrāte recurritur ad arbitriū boni viri, vt ſit ſpeciale fauore dotis.prout eſt quid ſpeciale fauore vltimę voluntatis.vt.l.1.de lega.2.tenet Bal. in.l.ſi cum ea.C.de dotis promi.tex.in.d. l. ſi cum poſt.§.gener,ibi,arbitrio quoq; detracto.ff. de iure doti.Bar.in.d.l.1.ff ſo.matri.& glo.in.d.l.ſi.C.de contrahen.emp.

40 ¶ Ex quo poteſt ſumi forma agendi in petitione dotis promiſſæ. ¶ Quæritur,etiā†maritus in exactione dotis promiſſæ facit ſumptus: nunquid ij ſumptus minuant dotem.Glo.& docto.in.l.1.ff.de impē.in re.dota.fac.tex.& Bar.in.l.meuio.§.ſi. de lega.2.Bal.in.l.ſi. C. de bonis mater.& in.l.3.C. de ſal.cau.adiec.lega.diſtinguūt, ꝙ aut expenſæ ſiūt in exactione dotis, & tenent quòd minuunt dotē, quia ſunt expenſæ neceſſariæ:ſed ſi expenſæ ſunt voluntariæ,tenent ꝙ non minuāt dotē. ¶ Sed quia ſupra dixi , ꝙ dos incerta relicta arbitrio alicuius debet per iudicem declarari, adde Bal.in.l.ſi.C.de ſenten.quæ ſine cer.quā.profe.vbi dicit,ꝙ dos arbitrando

ganados durante el matrimonio[m] ¶ E ſi no los ouiere que baſte ala paga dela dicha dote[n] & donaciõ propter nuptias, q̃ lo paguẽ de por medio[o] delos otros bienes que les perteneſcieren en qualquier manera[p] ¶ Pero ſi el padre ſolo durante[q] el matrimonio dota o haze donaciõ propter nuptias a algun hijo comũ, y del tal matrimonio ouiere bienes de ganancia, de aquellos ſe pague enlo que enlas ganãcias cupiere, y ſi no las ouiere, que la tal dote o donaciõ propter nuptias ſe pague delos bienes del marido y dela muger.

bitranda per tertium,debet arbitrari per iudicem, tertio nõ arbitrante. ¶ Quod eſt verum, ſi tota dos incerta fuit,ꝑmiſſa arbitrio tertij, ſecus ſi fuit promiſſa dos certa, putà mille, & plus arbitrio tertij, qa tũc tertio nõ arbitrãte,ꝓmiſsio de pluri non valet, nec tũc itur ad iudicẽ, vt ipſe arbitret.
Nota. tenet Pau.de Ca.cõſi. 35. ¶ Poſtremò tene,
41 ꝙ † iudex poteſt cõſtituere dotẽ patre abſẽte.l.profectitia.ĩ principio. ff. de iure doti. tenet Barto.in.d.l.1.4.col.ff.ſolu.ma.

l ¶ Ambos la paguen. Quid ſi non habent vnde dos ſoluatur. Dic ſcđm Abb.ĩ.c.per veſtras.de donatio.inter virũ & vxorẽ.ꝙ aut dos promittitur à pr̃e,aut ab extraneo. ¶ Primo caſu
42 dic,ꝙ † marit⁹ põt expellere vxorẽ,& illã nõ recipere ĩ domũ ſuã,donec ſoluat dos. ¶ Scđo caſu dicit Abb.vbi ſup̃,ꝙ nõ poterit expellere vxorẽ:attñ dicit,ꝙ poterit ab extraneo dotẽ petere,niſi maritus ſit pauper, qa tũc poterit expellere vxorẽ.primũ tenẽt docto.& Bal.in
Contra. l.qđ in vxorẽ.C.de nego.ge. ¶ Sed cõtra ſcđm dictũ tenet Sali.ibi in fine. dicit enim,ꝙ qñ vxor nõ eſt in ſeruitio viri culpa vxoris, nõ tenet vir eã alere.arg.tex.ĩ.l.ſi ea cõditiõe.C.de cõditio.inſer.&.l.iubem⁹.§.offerri.ff.de actio.ẽp.& ven. ¶ Dicit autẽ culpa vxoris interueniſſe,ſi ꝓpter dotẽ,quã ipſa,ꝓmiſit,quã nõ ſoluit,hoc euenit.vt in authẽ.de nõ eligen.ſecũ.nup.§.illud.in fine.colla.1. ¶ Idẽ dicit,ſi pr̃,vel frater dotẽ ꝓmiſerũt.parificãtur enim iſta à iure.ſ.qñ mulier dotẽ ꝓmiſerit pr̃ ſeu extraneus.ꝓbat tex.ĩ.d.§. illud quoq;. vtroq; enim caſu dos eſt mulieris,q̃ datur ad onera mr̃imonij ſuſtẽtanda. & ita in effectu cõcludit Sali.in dicto loco.ꝙ ſi dos ſit ꝓmiſſa ab vxore,ſeu à pr̃e,vel extraneo,ſi nõ ſoluatur,poterit marit⁹ alimẽta denegare vxori, & eã à ſe expellere.ad qđ vide textũ hoc expreſsè dicẽtẽ. & ad hoc ꝑ Bal.notatur in.l.gñaliter.ibi cũ dicit.& ſic à viro forſitã expelli.C.ad velleia.& iſtã cõcluſionẽ Sali.tenet do.doctor.đ Pala.in repe.c.p.vr̃as. de donatio.inter virũ & vxorẽ.ſuper.tex.col.120.ĩ fine.cũ ſe.& ꝓ eo adducit.d.c.p vr̃as.ſcđm intellectũ Ioã.An.ibi,nã fortè dicit ꝙ vxor illius ho.erat cõcubina illius magiſtri ro.ꝓmittẽtis dotẽ.ſic dos erat,ꝓmiſſa ab extraneo. ſed nihilomin⁹ quia ſi nõ ſoluebatur ei expulit à ſe vxorẽ. Nã facit Sali.differentiã, an maritus ſit diues,vel pauper,prout facit Abb.in.d.c.p vr̃as.mot⁹ ꝑ illũ tex.cũ dicit pro ho. paupere.ad quẽ faciliter poſſet reſponderi,ꝙ paupertas illi⁹ ho.nõ põderatur quãtũ ad hoc,vt rõe illi⁹ poſsit expellere vxorẽ,ꝓpter dotẽ nõ ſolutã,ſed ſolũ ad hoc vt poſſet ipſum magiſtrũ corã eccleſiaſtico iudice trahere.vel aliter,ꝙ quanuis ille ho.diceret ſe pauperẽ,in veritate pauper nõ erat, ſed fortè dixit ſe pauperẽ,vt à Papa facili⁹ literas obtineret. vel fortè verbũ, pauper, erat cognomẽ. vt latè dicit ꝑdictus doctor đ Pala.vbi ſupra.& ampliat ꝑdicta notanter, vt marit⁹ ꝓpter dotẽ ſibi promiſſã nõ ſolutã poſsit vxori alimẽta denegare,& à ſe illã expellere, eaq́; expulſa nihilominus poterit agere ad dotẽ ſibi promiſſam,ex quo paratũ ſe reddit ſoluta dote vxorẽ reaſſumere.qđ probat ſingulariter tex.in.d.ca.p veſtras. ſcđm eũ. Et idẽ ſentit Hoſti.ibi, cũ dicit,ꝙ ille ho. petebat dotẽ vxoris,quã à ſe expulerat,quia paratus erat vxorem reaſſumere ſoluta ſibi dote.

m ¶ Durãte el mr̃imonio.qa illa ſũt cõia.vt.l.1.& fi.ti.delas ganã.in ord.&.l.1.eo.ti.fo.le.ideo de cõibus bonis debet dotari. Regula. ¶ Sec⁹ dicẽdũ erit,ſi pr̃ filiæ dotẽ promittit ſoluto mr̃imonio ꝑ mortẽ vxoris,qa tũc filia debet dotari de bonis patris, etiã ſi filia habeat vñ poſsit dotari ꝑ tex.in.l.fi.C.de dotis promi.& ibi docto.& Bal.cũ cõcor.q̃.l.cũ ſimi. Fallit. in hoc remanet Incorrecta.qa iſta.l.dicit, ꝙ ſi pater durãte matrimonio tradiderit nuptui filiã cõem, ꝙ ſoluet dotẽ de bonis cõibus, & ſic durãte matrimonio, ergo à cõtrario ſenſu eo ſoluto pater ſoluit dotẽ de ſuo ꝑ.d.l.fi.&.l.8.ti.12.4.part. ¶ Et ſi dicas, ꝙ ĩtelligit dotare filiã de multiplicatis cõſtãte matrimonio inter eũ & vxorẽ defunctã.rñdeo,ꝙ mortua vxore iſta bona nõ dicũtur cõia, nec multiplicata,ſed materna, & ꝓpria filiæ ꝑ obitũ matris. vt.d.l.fi.ti.delas ganan.in ord.ꝓbat tex.in.l.14.ſupra.

Adde. ¶ Idẽ eſt dicẽdũ,ꝙ pręſumũtur cõia, præterquã ſi marit⁹ in contractu cõfiteretur pecuniã præceſiſſe ab vxore, qa tũc nõ poterit poſtea allegari, ꝙ illa pecunia ſit acqſita de bonis viri. Tenet Alex.cõſilio.24.in primo volu.q multũ extollit hoc dictũ, qđ fuit Bald. ¶ Quod poſſet eſſe verũ in caſu,quo maritus diceret poſtmodũ aduerſ⁹ cõtractũ, vt ꝙ ꝓceſsit illa pecunia ex bonis,vel ꝙ fuit acqſita cõſtãte matrimonio,nã tũc ne mirũ ſi marit⁹ nõ audiat cõtra id,qđ ipſe ĩ cõtractu cõfeſſ⁹ eſt. ¶ Sed ſi mortuo viro eſſet

contentio

contentio inter heredes mariti & vxorem ipſius, puto nõ ꝓcedere dictũ. Bal.& Do. Alex.ď quo ſup. nã ſi verũ eſſet qđ ipſi dicũt, eſſet aperire viã, ꝑ quã vir & vxor conſtante matrimonio ſe ad inuicẽ mutuo amore ſe ſpoliarẽt, maximè in caſu, quo marit⁹ haberet filios ex primo matrimonio, & eſſet in ſecũdo, quo caſu, vt experientia (quę eſt mater rerũ) docet; ꝙ ſępenumero vxor ſecũda inducit virum ſuũ ſignanter ſi eſt ſenex, vel nõ multũ cõſtans ad fraudandum filios alteri⁹ vel prioris matrimonij, vt ſępe, & ſępi⁹ vidi, & cognoui. Et ſic vir et vxor mutuo amore ſe ſpoliarẽt, contra iura prohibẽtia donationes inter virũ et vxorẽ, cõſtante matrimonio, vt in.l.3.ti.delas donaciones.lib.3.fo.le.& in.c.donatio.de donatio inter virũ & vxorẽ, cum multis ſimi. ¶ Verum tamẽ eſt, ꝙ ſi cum cõfeſsione mariti concurreret aliqua ꝓbatio ex parte vxoris, ꝙ dicta pecunia proceſsit ab ea licet plena probatio nõ eſſet. puto ꝙ ſufficeret p ea, q̃ dixi ď patre, vel matre, & de filio ſpurio in.l.9. in glo. ſup parte.la.5.ſupra.

n ¶ La dicha dote. quę dos eſt fauorabilis, vt tenẽt docto. Bar.& moderni ad plenũ in.l.1.ff. ſolu. ma. ¶ Et nota inter alia priuilegia dotis, ꝙ † ſi ſer

43 Nota. tur ſentẽtia in fauorẽ dotis pro eo, qui petit dotẽ, debet ſentẽtia executioni mãdari, non obſtante appellatione ab ea interpoſita: pręſertim ſi marit⁹ eſt inops adeò, ꝙ impoſsibile eſſet ſibi, vel difficilè, onera matrimonij ſupportare ſine ꝓdicta dote. Iſtud eſt nouũ & ſingulare dictũ perpetua recordatione dignũ Bal. nouelli in ſuo tractatu de dote.9. parte. in ſeptimo ſpeciali.& .12.parte.q.23. qui fuit motus per tex.in.l.fi.ff.de app. cũ his, quę notãtur per Cinum, Bar.& alios ibi. vbi dicũt, ꝙ à ſententia dotis in fauorẽ mulieris nõ põt appellari. ſicut nec à ſententia pro alimẽtis præſtãdis. Idem dicit Bar.in.l. mella.ff.ď alimẽ.lega. de quo etiã in Spe.& ibi Ioã. an.ti.de appe.§.in quibus.ver.8.& ſequẽti. vbi loquendo de alimẽtis poſt varias opiniones finaliter videtur hãc tenere poſt Guilli.de Suza. quia licet non repeciatur iure cautũ, ꝙ à ſentẽtia in cauſa alimentorũ non appellatur: dicũt tamẽ æquũ eſſe, ꝙ ſi ille, pro quo lata eſt ſentẽtia non haberet interim vnde ſe alat, ꝙ pendẽte appellatione pars appellãs dabit alimẽta.l.ſi inſtituta.§.pe.ff.ď inoffi. teſtamẽ. facit quod habetur in.c.ex parte, de accuſatio. Idẽ videtur dicendũ, quando ſentẽtia data eſt pro dote fauore mulieris viduæ vel pupillæ pauperis, vt inde poſsit ſe nubere, vel alere, cum nihil aliud haberet. nam tunc licet poſsit appellari, tamẽ ꝓpter hoc non impediretur eius executio ſecũdũ eũ. qui idẽ dicit, ſi ſententia eſſet lata pro marito petẽte dotem ſibi ꝓmiſſam, et ſic contra mulierẽ, ſocerum, vel extraneũ, ſi marit⁹ eſſet inops adeò, ꝙ impoſsibile eſſet, vel ſaltẽ difficile onera matrimonij ſupportare ſine dote. quia tũc, vt dixi, ſentẽtia mãdabitur executioni. Quod dictũ do.docto.de Pala.in ſua repe. c.per veſtras.de donatio.inter virũ & vxorem.ſuper.c.col.44. dicit ſe alibi non legiſſe, ſuper quo vide ibi late per eum vſq; in finem illus partis.

o ¶ De por medio. Iſta.l. notãter extendit.l.ſi dotare.& .l.generaliter.C.ad velleia.& .l.ſi mater veſtra.C.de dona.ante nup.& .l.14.ti.delas heren. fo.le. cum concor. vt non ſolum quando mater ſola expreſſe dotem promittit pro filia teneatur ad ſolutionem dotis, ſed etiam quãdo ſimul cum viro promittit, & ſi non dicat, teneatur de ſuo pro dimidia. Qđ doctoribus videtur ſatis notandum, vt inquit do.doctor.de Pala.in repe.c.ꝑ veſtras.de donatio. inter virum & vxorẽ.ſuper rubri.col.225. at ſi ipſi docto. nõ dicãt, rationẽ vidiſti in glo.1. iſtius legis.

Adde. ¶ Iſta fuit etiã opinio Bal.in l.1.ff.ſolu.matri & in authẽ.ſi qua mulier.C.ad velleia. quo caſu fallit.l.56.infra.& ibi dixi in gl.n. ſuper parte. eu prouecho dello.

p ¶ En qualger manera. Vt intelligas verba iſta vide Bar.in.l.generaliter §.vxori.ff. de vſufr. lega. de quo per Iaſo.in.l.1.§.nũciatio.ff.ď noui.ope.nũ. & in Spe.de emp.& ven.§.tertio loco.ver. quid ergo. cõmẽdat & Ioã de Imo.io.c. cũ cõtingat.de iureiu.19 col. allegãdo.l. cũ.vir.17.col.ff.de vſucapio. per quæ iura ſignãter per.d.§.vxori. dicebat do.doctor de Pala.in repe.c.per veſtras.de donatio.inter virũ & vxorem.ſuper rubrica.225.col.in.fine.ver. ſi autẽ, ꝙ ſi vir & vxor non habẽt bona ſuperlucrata. medietas dotis debet ſolui de bonis mariti, & alia medietas de bonis vxoris non dotalibus. & ſi verum eſſet dictũ doct. de quo ſupra. maximus intellectus eſſet ad iſtã legẽ, vt mulier dotãdo vna cũ viro licet teneatur ꝓ dimidia de acquiſitis & alijs bonis ſuis non tamẽ teneretur de bonis dotalibus. Aduerte.

¶ Ex quo ſequeretur, ꝙ vxore non habẽte alia bona præter dotalia, nõ teneatur ad dimidiã dotis. Et hoc videtur aliquibus verũ eſſe, quapropter dotẽ conſtituẽdam filiæ non reperimus, ꝙ bona matris dotalia ſint obligata, neq; poſsit obligari, neq; alienari, niſi cum ſolẽnitate requiſita. ¶ Cõtrariũ teneper iſtam legẽ. ibi. dũ dicit. delos otros bienes que les perteneſciere en qualquier manera. Iſta enim verba. en qualquier manera. adiũcta verbo. todos. comprehendit etiã bona dotalia. quia qui totum dicit, nihil excludit. c.ſi romanorũ.19.diſt.c.ga circa.de priui.c.relatum cum alijs.de teſta. ¶ Item tu habes, ꝙ ſola mater, defuncto viro, poteſt filiam dotare, etiam de bonis ſuis dotalibus. & ita intelligo tex.in.l.9.ti.11.4.partita.& .l.mater. C.de iure doti. cum ſimi. ergo vnà cũ viro filiam cõmunem poterit dotare de bonis deficiẽtibus. ¶ Et etiã vir ſolus de conſenſu vxoris.per.d.l. ſi mater.& ibi Bal. C. de iure doti. intellige ſi vxor cõſenſit expreſſe per iſtã.l. in quãtum dicit. & ambos la prometieren. & tũc ex vtraq; parte fraus euitatur. quia ſi mater expreſſe conſentit. ſcienti, et cõnſentienti nõ fit fraus neq; dolus. vt regula. ſcienti. de regu iu lib.6. Euitatur etiam fraus quo ad filiam, pro qua fuit dos Contra.

promiſſa,

promiſſa, quia aliàs remaneret indotata, & vir eius deceptus, et cũ onere matrimonij: quibꝰ fraudibus & deceptionibus obuiandũ eſt. vt.c. ſup literis. cũ

Nota. ſimilibꝰ. de reſcrip. ¶ Vnũ tñ ĩ hoc tenerẽ, ꝙ ſi mater nõ haberet vñ poſſet ali, ſed filia ſic, & eius vir ex proprijs bonis viri, vel aliunde, ꝙ iſto caſu mater non teneatur filię dotẽ promiſſam ſoluere: quia in nullo tenetur mater, vltra quàm facere poteſt. & idem in patre. vt.l.6 .titulo. 6.5.partita.

¶ Ley. liiij.

LA muger durãte el matrimonio [a] no pueda ſin licẽcia [b] de ſu marido repudiar [c] niguna herẽcia

Extẽſio. ¶ Idem ſi filia non habeat vnde poſſet ali: quia in pari cauſa neceſsitatis potior eſt cõditio matris, ſi licet debitoris, vt.d.l.6. ſentit glo. & docto. in. c. cùm haberet. de eo qui duxit in matrimo.

q ¶ Durante el matrimonio. A contrario ſenſu videtur iſta lex ſentire, ꝙ ſoluto matrimonio pater non poterit dotare filiã cõmunẽ de acquiſitis, cõſtãte matrimonio: ſed de propriis bonis ipſius patris. Et nota iſtam.l. inquantũ dicit, ꝙ pater dotando filiã cõmunẽ cõſtãte matrimonio, debet dotem ſoluere de acquiſitis cõſtante matrimonio. quia eſt ius nouũ. de quo latè p do. doct. de Pala. in rep.c. p veſtras. de do. inter vi. & vx. ſuper rub. col. 349. ver. ex iſtis. & col. 350. cum tribus ſequẽ. vbi ad plenũ.

44 Adde. ¶ Quid † ſi pater maritauit filiam ſine dote, an poſsit poſtea ad dotandũ ſicut nõ cogitur alere filium vel filiã, qui aliquo modo poteſt ſe ſuſtẽtãre. Matthæus Matheſilanus ſingulari. 106. tenet ꝙ non. per.l. ſi quis liberis. §. ſi filius. ff. de libe. agnoſcen. not. Bar. in authen. res quæ. C. cõmunia dele. & in.l. qui obligamur. §.1. ff. de actio. & obliga. ¶ Saluo niſi filia maritaſſet, & premiſiſſet dotem. tunc enim ad conſentiendam pater cogi potuiſſet: quia tunc tenetur pater ipſe. vt ibi plenè notatur, licet remiſsiuè, in. d. ſingula. in additio. ¶ Cuius contrarium ego teneo, per tex. in.l. 49. ſupra. dixi in.l. iſta, in gloſa, ſuper parte, caſaren. ¶ Sed pone ꝙ extraneus promittit dotem pro filia mea, ego fideiuſſor pro ea ſoluo: an poſſum à debitore repetere. videtur ꝙ ſic. vt habetur per totum titulum de fideiuſſo. ſed Ludo. Roma. ſingulari ſuo. 167. allegat caſum vnicum in contrarium. in.l. profectitiam. §. ſi pater non quaſi pater. ff. de iure dotium. tene eum menti.

Summarium.

1 *Mulier coniugata, an poſſit ſine licentia viri hæreditatem ſibi prouenientem ex teſtamento vel ab inteſtato repudiare.*
2 *Teſtimonium mulierum, an æquiualeat teſtimonio virorum.*
3 *Licentia viri in contractu mulieris, an ſit de ſubſtantia.*
4 *Licentia data vxori à viro de repudianda hæreditate, quæ deceſſit, an tranſeat in eius hæredem.*
5 *Minor contrahens de licentia mariti, an perdat beneficium reſtitutionis in integrum.*
6 *Minor contrahens cum iuſſu patris deceptus, an poteſt in integrum reſtitui.*
7 *Minor, an poteſt repudiare hæreditatem ſine licentia tutoris.*
8 *Monachus, an poſſit repudiare hæreditatem ſibi delatam, ſine licentia ſui abbatis.*
9 *Mulier, an poteſt repudiare hæreditatem ſibi delatam contra pactum initum cum viro de ſe inuicem ſuccedendo.*
10 *Filius, an poteſt præiudicare patri in acquiſitis. Et quid in acquirendis.*
11 *Statutum, quòd mulier non poſſit teſtari, vel contrahere ſine licentia mariti: ſi contrahit, vel teſtatur in eius fauorem, an requiratur licentia.*
12 *Repudiatio hæreditatis quo tempore eſt fienda.*
13 *Repudiatio, quibus verbis inducatur.*
14 *Repudiatio, an præſumatur lapſu temporis triginta annorũ. Et quando inducatur ex non facto.*
15 *Hæres renuncians hæreditatem, an videtur renunciare executionem teſtamenti.*
16 *Mulier repudiando, an poteſt amittere alia lucra. Et an renunciatio poſſeſsionis arguat repudiationem.*
17 *Repudiatio ſimpliciter facta, an intelligatur tam ex teſtamẽto, quàm ab inteſtato.*
18 *Aditio hæreditatis quando poſſit fieri.*
19 *Aditio hæreditatis quanto tempore præſumatur.*
20 *Aditio totius hæreditatis an habeatur pro aditione partis.*
21 *Mulier, an poteſt repudiare hæreditatem ſine licentia viri. Et an poteſt adire cum beneficio inuentarij. Et an aditio cum beneficio inuentarij ſit periculoſa.*
22 *Aditio coram quo iudice debet fieri.*
23 *Mulier, quæ adiuit cum beneficio inuentarij, quæ tamen non confecit, an teneatur vltra vires.*
24 *Mulier quæ adiuit hæreditatem damnoſam dolo creditoris, an iuuetur beneficio Velleiani.*
25 *Hæres non conficiens inuentarium, an priuetur legitima.*
26 *Aditio facta tempore incongruo, an conualeſcat per ſuperuenientem potentiam adeundi.*

1 LA muger. Mulier † coniugata ſine licentia viri hæreditatem ſibi prouenientẽ ex teſtamento vel ab inteſtato repudiare nõ poteſt: adire tamẽ poterit cũ beneficio inuentarij, nõ aliàs. hoc dicit. ¶ Cõtinet iſta lex duas partes. In prima dicitur, quòd mulier coniugata ſine licentia viri, non poteſt repudiare hæreditatẽ ſibi delatã ex teſtamẽto. ¶ In ſecunda dicitur, quòd acceptare poterit abſq; licentia viri cum beneficio inuentarij. Secũda ibi: Pero permitimos. ¶ Aduerte quia iſta lex potuit habere cauſam à.l. 47. ſupra. vbi dicit, quòd filia per matrimonium exit à poteſtate patris, & efficitur ſui iuris. & ex hoc poterat dici, quòd filia nupta poterat repudiare hæreditatem ſibi delatam ex teſtamento, & ab inteſtato. ¶ Idcirco iſta lex dubium remouendo ſupradictum, dicit, quòd licet liberetur à poteſtate patris, nõ propterea ex hoc poſſit repudiare hæreditatem. &c. Quia etſi per matrimonium exiuit à poteſtate patris, per idem matri-

monium intrauit in poteſtatē mariti. ¶ Ideo ſine eius licentia.&c. ¶ Vel aliter repudiatio filijſfamilias ſine iuſſu patris fieri non poteſt.per.l. cùm nō ſolū.C.de bonis quæ liberis.licet olim ſecus.vt per Bar.in.l.qui in aliena in principio.2.col. in princi. verſi.nunquid filius.ff.de acquiren. hæredi. & per doctores in.l.1.C. qui admi. ¶ Sed quia idē poterat dici de filia nupta,iſta lex ſtatuit,vt ex ea patet. ¶ Tertiò & melius poteſt dici, quòd cauſa iſtius conſtitutionis potuit eſſe,quia ſexus mulierum fragilis eſt, & faciliter decipiuntur, vt dixi in.l.infra proxima.propterea per iura imperatorum mulieres etiam nuptæ fuerunt conſtitutæ ſub patria poteſtate,vt habetur in.l. filiæ licet. C. de collatio. cum multis aliis.

Adde. ¶ Ex ratione ſupradicta dicit Petrus Gerardus in ſingulari ſuo vndecimo, ꝙ † his caſibus, quibus mulieres admittuntur ad teſtificandum in pari numero teſtiū, potius creditur teſtimonio virorum, quàm mulierum. ¶ Nam dicitur mulier,non à ſexu,ſed à mollitie mentis.& vir non à ſexu,ſed à conſtantia & virtute animi.Ita dicit tex.in.§.illud Ambroſij.22.q.3. quem ad hoc allegat domi. Abb.in.c.forus.penultima colūna. de verborum ſignificatione. pro quo facit lex prima. ff. de ſenatori.& lege.in multis. ff. de ſtatu.homi. ¶ Et ex hoc prohibentur cōtrahere ſine licentia parentum:& ſi contrahunt,& decipiuntur,iuuantur.vt habetur quaſi per totum titulum.C.ad Velleia. ¶ Sed quæro quamobrem hîc requiritur licentia mariti,non patris,vt per ius imperatorum fuit ſtatutum. Reſpōde, quia damnum, & commodū proueniens ex repudiatione, vel ex aditione vxoris, ſpectat ad maritum,non ad patrē: cùm fructus hæreditatis ſit mariti, non patris. vt.l. 48.ſupra. quod nota.

r ¶ Durāte el matrimonio. quia eo ſoluto,cū mulier ſit ſoluta à lege viri,poteſt contrahere. vt tenet Bal.in.l.fi.C.de lega.dixi in.l.infra pxima in prīci.

Regula. s ¶ Sin licencia.aliàs repudiatio nō tenet. vt infra ſequitur.
Extēſio. ¶ Intantum,ꝙ ſi renūciaret etiā cum iuramento,renunciatio non teneret. per ea quæ in ſimili notat Bal.in.l. de tutela.C. de in integr.reſti.

3 *Infertur* ¶ Ex quo infertur, ꝙ † licentia eſt de ſubſtantia, & eſſe præſumitur.tenet Bal.in.l.fi.§.neceſsitatem. 4.col.verſi. item authoritas. C. de bonis quæ libe. per.l.magis puto.§.ſi is.ff.de rebus eo.notat Bar.in. l.ſi autem.ff.de aqua plu.ar. ¶ An autem licentia debeat interuenire ante actū,an ſufficiat poſt actū, tenet late Bal. in.d.§. neceſsitate.
4 *Quæſtio* ¶ Sed quæro † maritus dedit vxori licentiam repudiandi hæreditatem ſibi delatā,quæ deceſsit ante repudiationem, relicto hęrede,nūquid licētia trāſeat in hęredē.Bal. tenet ꝙ ſic.ī.c.2.de pace iura.fir.vſi.feu. quod nota.

5 Adde. ¶ Item quæro, ſi † contrahit mulier de licētia mariti,vt hîc dicitur, an perdat beneficium reſtitutionis in integrum ſi eſt minor.Ludo.Roma. ſingu. ſuo 633. lo-
6 quendo in minore ait. Regula eſt,ꝙ † quādo filius minor cōtrahit cū iuſſu patris,nō tamē per hoc perdit filius,ſi læ datur,beneficiū reſtitutionis in integrum.vt.l.cum mādato.ff.de mino. ¶ Fallit in contractu mutui.tunc enim dicit, quòd interueniente iuſſu patris, priuatur minor in integrū reſtitutione.allegat caſum ſingularē in.l.3.§. ſed vtrū. in ver. excepta.ff.de mino.dicit etiā,ꝙ vellet ſcire rationē ſpecialitatis,cū in eo cōtractu filiuſfamilias eſt magis priuilegiatus. vt patet in toto titulo ad Macedonianū.propterea dicit,ꝙ nō eſt ſatis,ꝙ iuſſus patris facit perdere beneficiū Macedoniani.vt l. tametſi. ff.ad Macedonianū.cū ſimi.Quę ergo ſit ratio,neſcit Ludo.illā dare,vbi ſup,& no immeritò. ¶ Sed intellige,ꝙ reſtituitur ſi contrahitur ſup re,vel ſup facto vxoris de licētia viri,vel fili⁹ minor ſup facto ſuo de licētia pr̄is.ſec⁹ ſi ſup re, vel ſup facto mariti, aut fili⁹ minor ſup re,vel ſup facto pr̄is: qa tūc non reſtituit.vt dixi ī caſu ſimili.ī.l.1.ſup,ī gl.ſup parte, enlos dichos lugares. ¶ Adde Alex.in.l.a 9.volūtatē.1.col.in fi.ver.iuxta prędicta.ff.ſolu.matri.vbi dicit,ꝙ ſi reqritur, ꝙ aliqd fiat de licētia talis perſonæ,reqritur licentia expreſſa, nec ſufficit tacita.& ibi de cōſēſu & authoritate loqtur plenè, vbi vide.

t ¶ Repudiar.intellige ſiue licētia viri,vt ſup di-
7 xi. ¶ Idē dicim⁹ † de pupillo,q repudiare nō pōt ſine authoritate tutoris.l.pupillorū.C.de repu.hę-
8 redi. ¶ Idē † in monacho,q nō repudiat hęreditatē ſibi delatā ſine licētia ſui abbatis. vt p Bar.in.l.tutor.in fi.ff.de bono.poſſ.& Bal.ī.l.1.10.col.ver.quo ad decimū.C.q admi.quē etiā vide in.l.ex repudia
9 tione.C.de fideicō. ¶ Ex quo infertur,ꝙ † ſi vir & *Infertur*
vxor paciſcūtur,vt ſi deceſſerit ſine filiis, alter,qui ſupſit,alteri ſuccedat, iuxta formā tex. in.l.9. ti. de las herē.fo.l.e.ꝙ vxor in odiū mariti nō poterit repudiare hęreditatē ſibi delatā. nā,vt hîc dicit, vxor ſine licētia ſui mariti hęreditatē ſibi delatā repudiare nō pōt. ¶ Cōtra qđ fortiter facit qđ dicit Bal.in *Contra.*
l.1.5.col.in fi.ver.25.oppo.C.q admi.& in.l.cū proponas.2.col.ver.nec obſtat.C.de hære.inſti. vbi di
10 cit,ꝙ † licet fili⁹ ſit in ptāte pr̄is,cui acqrit, non pōt patri prędiudicare.eſt verū in quęſitis p filiū.ſec⁹ in quęrēdis,qa in his pōt præiudicare patri. ¶ Tu tñ *Solu.*
vide eundē Bal.in.l.cū non ſolū.in prin.2.col. ver. habeo filiū.C.de bonis quę libe.& ver.qd in cōtractib⁹.vbi dicit,ꝙ ſi qs donauit filiofamilias,& ipſe noluit recipere,ſeu acceptare donationem, ꝙ pater poterit illā acceptare.et ibi eſt glo.de hoc.tenet idē Bal.in.d.l.1.octaua oppo.5.&.6.q.cum ſequenti.C. qui admi. ¶ Idem in marito eſt dicendum, quòd ſi vxor nō vult hæreditatē ſibi delatam adire,quòd poterit ipſe eam adire pro vxore ſua. & ad contra-
11 ria reſpōde vt ibi. ¶ Itē pone.dicitur hîc,ꝙ † vxor *Quæſtio*
nō poteſt repudiare hæreditatem ſibi delatam ſine licētia viri. quid ſi ſtatutū dicit, ꝙ nō poſsit teſtari ſine licētia mariti:nūqd inſtituēdo virū ſuū requiratur

ratur ipſi⁹ licẽtia? Bal.in.l.1. prima col.ver. qd ſi ſtatutũ.C.vnde vir & vxor.cõſulit, ꝙ ſi vxor vult reſtituere virũ vir renũciet iure cõſentiẽdi, qđ põt,cũ ſit introductũ in fauorẽ viri.argu.nota.in.l.2. C.de teſti.& tandẽ ad cautelã cõſentiat.vt.l.ſi pater.in fine.ff.de manu vin. vt ſaltẽ de facto ſeruetur tenor ſtatuti.vt.l. qdã cũ filiũ.ff.de ver.obli. nec obſtat.l.1.ff. de autho.tu.quia ibi loqtur in authoritate q̄ exigitur fauore tertij & minori,et ideo nõ põt ei tutor renũciare.In caſu tñ noſtro dicit,ꝙ ſtatutũ videtur factũ ĩ fauorẽ viri. ar.l. cũ pater.§.libertis.de lega.2. Tu tñ tene ſalua pace Bal.vbi ſup.ꝙ iſto caſu nõ reqritur licẽtia viri.quia ex quo ipſe vir inſtitut⁹ adit hæreditatẽ ſibi delatã in teſtamẽto vxoris,ſiue adeat verbo,ſiue facto, videtur licẽtiã pręſtare in teſta. vxoris.qa ex quo marit⁹ habet cõſcientiã licet non cõſentiat, vel pręſtet exp̃ſſe licẽtiã,ſatiſfacit ſtatuto.caſ⁹ eſt ſingularis in authẽ.de aliena.& emphi.in.§.emphiteoſi & hypotheca.colla.9.tenet Lud.roma.ſingulari ſuo.788.& in.l.pactũ.6.co.C de colla.Bar.ĩ.l.cũ pater.§.libertus.de lega.2.vbi dicit,ꝙ ſi mulier cõtrahit cũ viro ſuo,nõ reqritur ipſi⁹ viri licẽtia.dixi in.l.infra,pxi

12 ma ĩ pte,ſin licẽcia,vbi vide. ¶ Et not.ꝙ †repudiatio hæreditatis nõ põt fieri niſi tpore quo fieri põt aditio:vnde pẽdente conditione fieri nõ poteſt.l.is qui hæres.in princi.& ibi Bar.ff. de acqui.hære. & ſi fiat pẽdente cõditione,nõ impedit aditionẽ. vt tenet Bar.ibi ad finẽ. ¶ Sed pone mulier repudiauit hæreditatẽ de licẽtia mariti,nũquid ipſius repudiatio noceat filijs.tex.in.d.l.is qui.§.fi.& ibi Bar. paulo poſt pncipiũ.ver.ſed an pater.dicit, ꝙ nõ.& Bal. in.d.l.1.9.col.ver.et ĩ ſexto pũcto. C.qui admi.Bar. in.l.tutor.1.q.ff.de bono.poſſe. ¶ Quod hodie prodeſt,quia quod pater repudiat filius habeat vt per

13 Bal.in.l.ex repudiatione.C.de fideico. ¶ Ex†quibus tamẽ verbis iudicatur repudiatio .vide p Pau. de Ca.in.l.fi.C. de repu.hære. docto. & ibi eſt tex. in.l.recuſari.ff.de acqui. hære. vbi dicitur, ꝙ repudiatio inducitur ex non facto.

14 Adde. ¶ Silẽtiũ†cũ taciturnitate.30. ãnorũ. ſi tñ minus tẽpus eſt lapſum, quã.30. annorũ,ex non facto nõ videtur inducta repudiatio.tenet notanter Ioan.fran. Balbus in ſuo trac.pręſcrip.1.parte.3.partis principalis.nu.48 ver.Sexto pręmiſſa faciũt.folio.10. vbi format quæ-

Qõ. ſtionem. ¶ Duo fratres à patre hæredes inſtituti, vel qui ſucceſſerant patri ab inteſtato, vnus ipſorũ altero ſciente & patiẽte inſolidum poſſedit omnia bona paterna,& fructus percepit lõgo tẽpore, putà decem vel viginti annis. modo alter petit partẽ ſuam,quęrit nunquid poſſit,& an cenſeatur excluſus tacita repudiatione,ex quo paſſus eſt fratrẽ inſolidũ omnia bona paterna tanto tẽpore poſſidere. Et cõcludit ꝙ non ſit excluſus,ne videatur tacite repudiaſſe.Et dicit ꝙ hãc cõcluſionẽ tenet Bal.in.l.licet.in principio cõmenti.C.de iu.delib. Eãdẽ concluſionẽ tenẽt Ange.Imo.& Are.& cõmũiter doc. ĩ.d.l.recuſari.ff. de acqui.hęre.Et dicit Ioã. Frã.Balbus.vbi ſupra determinaſſe, ꝙ ſi ſoror habebat hæreditatẽ cõmunẽ cũ fratrib⁹ & diu ſtetit ꝙ non petijt portionẽ ſuã, ſed paſſa eſt ipſos fratres ſuos totã hęreditatem poſſidere,ſi aliud non interuenit, nõ inducitur repudiatio per diuturnũ ſilentiũ,niſi concurrant ea,de quibus per docto.in.d.l.recuſari.qui referunt,ꝙ fuit deciſio Bar.licet in lecturis cõmuniter non inueniatur Dicit tamen Ioan.Fran.Balbus vbi ſupra, ꝙ cõprobatur iſta concluſio vltra pręfatos doctores,per id,qđ notat Bar.in.l.ſolent.§.primo.circa finẽ. ſecunda colũna.ff.de officio proconſu.vbi tradit notabilẽ regulã,ꝙ ex ſola negligentia quis nunquam amittit ius ſuum,niſi vbi in iure reperitur expreſſum. per textũ notabilẽ in.l.in filijs. de decu. libro decimo.

que le venga ex teſtamento ni ab inteſtato.[v] ¶ Pero permitimos[x] q̃ pueda aceptar y ſin la dicha licẽcia qualquiera herẽcia[z] ex teſtamento & ab inteſtato cõ beneficio de inuẽtario[&] y no de otra manera.

15 & addit duas rationes,quas per te vide. ¶ Vtrũ † autem hæres, qui renunciat hæreditatem videatur renunciare executioni teſtamẽti,in quo fuit relict⁹ executor.Barto.in lege.codicillis.§.ſticho.ff.de annuis legatis.et in.l.luciu.ff.de fideico.liber.tenet ꝙ ſic. hoc etiam videtur ſentire.l. octaua. titulo ſexto. libro tertio.foro legum.cum ſimilibus. ¶ Item no

16 ta,ꝙ†mulier repudiando hæreditatem, perdit alia lucra ex ea.l.hæredes. & ibi Bar. de omni agro deſer.li.11.Tu vide omnino Bal.in authẽ. vnde ſi parens.ad finem.C. de inoffi. teſta.& Ange. in.l.1.ff. de acqui.hære. ¶ Nota etiã, ꝙ renunciatio poſſeſſionis rei hæreditariæ arguit repudiationem hæreditatis,ſicut acceptatio poſſeſſiõis arguit aditionẽ. tenet Bal.in.l.1.2.col.ver quid autẽ ſi vir renunciat. C.quando non peten.partes.

17 v ¶ Ab inteſtato.Quæro† an repudiatio hæreditatis ſimpliciter facta intelligatur omni iure, ideſt, tam ex teſtamento,quàm ab inteſtato.Glo.ſingularis ſecundum docto.in.l.prima.§.ſed videndũ. ver. ſuccedat.ff.de ſucce.edic.tenet ꝙ ſic. & Bal.in.l.1.ſecũda colũna.ver ſuſtinendo gl.C.quãdo nõ peten. par. Idem dicit in acceptatione. licet in renunciatione Bal.aliter dicat in lege.fi.4.co.ver.venio ad ſecundam quæſtionem principalẽ. C.de pactis. & in. l.pactum.3.q.C.de col.vbi dicit,ꝙ renunciatio ſucceſſioni ſimpliciter facta, intelligitur ab inteſtato, ¶ Sed Ioan.de Imo.contra in.c.quamuis.de pactis. libro.6. ¶ An autem hæres renunciãs ſucceſſioni ex teſta.videatur renũciare legitimæ.vide Cinũ & docto.in.l.hæres ĩſtituta.C.de ĩpube.et alijs ſubſti.

x ¶ Permitimos.permittere quomodo intelligatur.no

tur. notatur.in.l.peculiū.§.fi.& in.l. quā tuberonis. §.1.ff.de peculio.

y ¶ Pueda aceptar.ſi ſciuit ſe eſſe hæredē,et vidit teſtameutū, aliàs nō poteſt adire. vt per Bar. in.l.ſi ſeruū.§.de illo.ff.de verbo.obliga.notatur per gl.in l.illud.ī fine.ff. ſi pars hæredi.peta.& in.l.is poſt.et ibi Bar.pleni⁹ ff.de acqui. hære. vbi dicit ſeptē requiri. & quanuis glo.in.l. pro

¶ Ley.lv.

La muger durante el matrimōio no pueda ſin licēcia[a] ď ſu marido como no puede[b] hazer cōtrato

hærede. in prin. in verbo, animo. ff. de acqui. hære.dicit,ꝙ ſola voluntas ſine actu ſufficit ad adeundum.& in.l.potuit.ver.actus.C. de iure deliberan. Baldus tamen ibi &.l.cum antiquioribus.eodem titulo.dicit requiri opera vel verba cum voluntate: idem tenet Bar.in.l.gerit.2. colūna.ff. de acqui.hære.& tūc eo ipſo ꝙ hęres adit,dicitur ſolo animo hęres.eadēq; perſona tunc fingitur cū defuncto.idem in Spe.de feu.§.2.ver.27. ¶ Et nota,ꝙ acceptās hæreditatē ſimpliciter,videtur acceptare cū omni meliori modo,quo poteſt de iure.tenet Bal.ī.l. prima. prima colū. ver.ex prædictis apparet.C. quādo nō

18 peten.par. ¶ Vlterius nota,ꝙ† aditio hæreditatis debet fieri infra ſex mēſes. vt.l. ſcimus.§. fi. & ibi Bar.C.de inoffi.teſta.ſed ſi petitur tēpus ad liberādū,habet annū ſi petitur à principe.ſed ſi petatur à iudice loci,vbi quis habet maiorē partum bonorū, indulget nouē menſes,vel minus,ſi ſibi viſum fuerit.non tū minus quā centū dies.& ſi hæres infra tēpus deliberationis indultū moritur,eius hæres habebit reliquum temp⁹.l.2.titulo.6. ſexta partita. cū qua concor.l.fi.§.ſed quia.C.de iure deli. &.l.1.§.vl

19 timo.ff.eo.cum alijs. ¶ Ex† curſu tamē longi temporis præſumitur aditio,non tamē inducitur.l.qui in aliena.§.1.& ibi Bar.in principio.ff.de acqui.hære.Bal.in.l.2.C.de legi.hęre.& in.l.1.26.opp.C.qui admi. ¶ Tu tamen diſtingue. Aut inſtitutus eſt de ſuis, vel de linea deſcēdenti,& tūc videtur adiuiſſe. aut extraneus, & tunc ſecus. vt.d l.2. circa finem.ti. 6.6.parti.habetur in.l.cum antiquioribus.§. ſi enim. & ibi glo.C.de iure deli.

20 z ¶ Herencia. Nota ꝙ† aditio totius hæreditatis nō habetur pro aditiōe partis quia habēs animū ad totū,non videtur habuiſſe animū ad partē.l. ex ſemiſſe &.l.ſi quis extraneus.§.ſi.ff.de acqui.hæredi. ℣ Sed quid ecōtra vide Bal.ī.l.quidā eulogio.3.col. ver.3.oppo.C.de iure delibe.vbi tenet ꝙ ſic. Idē tenet gl.doct.et Bar.in.l.1.ff.de acqui.hęre.vbi habet, ꝙ hæres adiens hæreditatē pro parte, videtur adire in totum,ſecus in repudiante pro parte.vt ibi.

& ¶ Inuētario. Aduerte,quia iſta.l.in hoc eſt notanda,& neceſſaria ꝓpter legē.55. &.61.infra. Quia ex quo mulier coniugata eſt prohibita contrahere p.d.iura,eo ipſo ꝓhibetur adire.tenet notāter Bar. in.l.more.in prin.et ibi latè. Alex.2.nota.cū multis alijs concor.ibidē per eū aſſignatis.ff.de ac.hęre.et Ange.de Are.in.§.neq;.inſti.de autho. tuto.et pulchrius.in.§.ſui autē.inſti.de hęredi.quæ ab inteſ.de

21 fe.ideo fuit ſtatutū,ꝙ† ſi poſſet adire,eſſet cū beneficio inuētarij,quo caſu nullū eſt periculū in aditione.vt.l.ſcim⁹.§.et ſi p̄fatam.C.de iure deli. ¶ Et tūc

22 nota,ꝙ† aditio debet fieri corā iudice cōpetēti ad act⁹ legitimos. tenet notanter Bald⁹. in.l.1.ver.quęro apud iſtos. C.de adoptio.

23 ¶ Quæro.mulier† adiuit cū bñficio inuētarij, nō tū cōfecit inuētariū īfra tp̄s ſtatutū, nunqd tenetur vltra vires,an excuſetur. Dic ꝙ de rigore iuris non excuſat,ſed de ęqtate ſic.tenet Bal.ī.l.fi.3.q.C.de iu

24 re deli. ℣ Et† ſi adiuit hæreditatē dānoſā dolo creditoris iuuatur bñficio Velleiani,vl' ꝓfitēdo adiuiſſe. vt tenet Bal.ī.l.1.C.ad velleia.p.l.ſi.mulier ī iure.& l.ſi mulier hęre.ff.eodē. ℣ Oes enī hæredes tenētur ad confectionē inuētarij. vt.d.l.fi.et ibi docto.C.de iure delibe.etiā ſi teſtator īuētariū feciſſet.vt p Bal. in.d.l.fi.§.1.4.co.C.de iure deli.taliter, ꝙ ſi infra terminū iuris īuētariū nō faciat hęres,tenetur creditoribus & legatarijs etiā vltra vires hæreditatis,& falcidiæ cōmodo priuatur.vt.l.10.ti.6.ſexta parti.q̄ ortū habuit à.d.l.fi .§.ſi vero poſtquā. C. de iure deli.

25 ¶ An† aūt hæres nō cōficiēs inuētariū priuetur legitima,vide ī authē.de hære.& falci.§.ſi vero.& ibi doct.collatio.1.& ī authē.ſed cū teſtator. & ibi Bar.

26 C.ad le.falci.vbi dicūt,ꝙ nō. ¶ Sed pone† mulier adiuit tp̄e incōgruo,nunqd cōualeſcit aditio,ꝓpter ſupuenientē potētiā adeūdi.vt tenet Ange.ī.l.qdā. §.qđ dicitur.ff.de acqui.hęre.Bal.et docto.in ſimili. in.l.1.4.q.C.qui pro ſua iuriſditio.tenent ꝙ non.

Summarium.

1 *Mulier coniugata,an pōt contrahere ſine licentia viri.*
2 *Mulier coniugata,an pōt contrahere, & à cōtractu recedere.*
3 *Mulier ſoluta à lege viri,an poteſt contrahere.*
4 *Mulier an poteſt teſtari ſine licentia mariti.*
5 *Mulier,an ſit in poteſtate mariti.*
6 *Licentia,an debeat interuenire ante actum,vel in actu.*
7 *Pater an poteſt authorari filio.*
7 *Mulier coniugata contrahens cū alienigena, & negans ſe coniugatam,an valeat contractus.*
8 *Minor iurans ſe maiorem,an poteſt in integrum reſtitui.*
9 *Minor iurans ſe non habere curatorem, deceptus,an poſſit in integrum reſtitui.*
10 *Licentia mariti an ſit neceſſaria in contractu inito inter maritum & vxorem.*
11 *Mulier coniugata an poteſt reſtituere malè ablata ſine licentia mariti. Et quid in ſocio & tutore.*
12 *Licētia mariti qñ p̄ſumatur interueniſſe in cōtractu mulieris.*
13 *Contractus quotuplex ſit.*
14 *Mulier prohibita contrahere,an poſſit compromittere.*
15 *Mulier cōiugata,ſine licētia viri,an poſſit celebrare cōtractus venditio-*

venditionis,donationis,permutationis,locationis, commodati,depoſiti,et fideiuſſionis.

16 *Conſenſus mariti an ſit de eſſentia in omni contractu facto ab vxore. Et an prohibitus contrahere videatur contrahere ad liberandum.*

17 *Mulier coniugata an poteſt cum aliquo paciſci.*

18 *Solennitas,quæ requiritur in contractu,an eadem requiratur in diſtractu.*

19 *Solennitas,quæ requiritur in actu conficiendo,an eadem requiratur in commutando.*

20 *Prohibita rei alienatio,an ſit prohibita ipſius iuris remiſſio. Et an teneant alienationes ſi non præiudicent.*

21 *Mulier coniugata an poteſt remittere hypothecam.*

22 *Pignoris remiſſio vel hypotheca an ſit permiſſa inter virum & vxorem,licet donatio ſit prohibita.*

23 *Diſtractus an veniat appellatione contractus.*

24 *Mulier prohibita contrahere,an poteſt renunciare, & contractui conſentire.*

25 *Remiſſio,an includat in ſe pactum,& renunciationem.*

26 *Quaſi contractus,an veniat appellatione contractus.*

27 *Quaſi contrahere,an ſit negotium gerere.*

28 *Adire hæreditatem,an ſit quaſi contrahere.*

29 *Iudicio ſtare,an ſit quaſi contrahere.*

30 *Prohibitus alienare,an poſſit ſuper eadem re in iudicio ſtare.*

31 *Mulier,an poteſt petere tutorem,ſine licentia mariti.*

32 *Mulier quæ non poteſt ſtare in iudicio per ſe, an poſſit per procuratorem.*

33 *Mulier in criminalibus,an poteſt ſtare in iudicio.*

34 *Filius familias an poteſt ſtare in iudicio ſine licentia patris, Et an minor poſſit ſtare in iudicio.*

35 *Licentia,an,& quando ſit de ſubſtantia.*

36 *Iuramentum, an validet contractum initum cum muliere coniugata.*

37 *Minor,ſeu mulire vendens aliquam rem,an periculum talis rei pertineat ad eum.*

38 *Sententia data contra minorem vel eccleſiam, carentem legitimo defenſore,an ſit nulla.*

39 *Licetia data vxori à marito vt poſſit vendere vni,an valeat venditio ſi vendidit alio.*

40 *Præſcriptio,an currat contra mulierem coniugatam.*

41 *Res prohibita alienari an poteſt præſcribi.*

42 *Præſcriptio quando currit impedito agere de facto.*

43 *Præſcribi an poteſt res precario poſſeſſa per alium.*

44 *Sententia data ſuper fundo dotali contra maritum litigantem,an præiudicet vxori,ſoluto matrimonio.*

1 LA muger. Mulier † conſtante matrimonio ſine licentia viri non poteſt contrahere, nec alia facere,de quibus in.l.iſta continentur, aliàs quod fecerit, nihil valet.hoc breuiter dicit. ¶ Continet iſta lex plures partes,quas per te vide. ¶ Poteſt ta
2 men ex ea notari,quòd † mulier coniugata ſine licentia viri non poteſt contrahere,neq; à contractu recedere,ne aliquem à contractu iam facto liberare, neq; poterit quaſi contrahere,nec in iudicio ſtare, agẽdo,vel defendendo,ſine licentia viri:aliàs quod fecerit,nihil valet. ¶ Concordat cum.l.iſta.l.13.titulo delas deudas.fo.le.&.l.in fine.ti.delos pleytos q̃ deuen valer o no.eo. fo.per quas leges euidẽter apparet,ꝙ filia cõiugata non poteſt contrahere ſine licentia viri.& in hoc ius cõmune iſtius regni conſonat Iuri canonico. quia etiã de iure canonico filia nupta trãſit in poteſtatẽ viri.vt in.c.mulier.23. q.1. & idem de iure Lõbardo. ¶ Necnõ de iure diuino. vt habetur in lege.16.ti.1.li.4. foro juzgo. & Geneſi.3.vbi dicitur,multiplicabo ærũnas tuas.in dolore paries filios tuos.& ſub viri poteſtate eris.& dominabitur tui.licet ſecus de iure imperatorũ; vt dixi in.l.47.ſupra in principio.tenet notanter Bal.in c.1.in fine.ver.quæro vtrum vxor an maritus ſuccedat vxori in feudũ.vſib⁹ feu. ¶ Ex quo ſequitur, ꝙ hodie pater nomine filiæ nuptæ tanquã in eius poteſtate nõ agit actione iniuriarũ:vt in.§. patitur.ver. itaq; ſi filiæ.inſti. de iniurijs. dixi in.d.l.47.ſupra.
3 ¶ Si † tñ mulier ſoluta eſſet à lege viri, poſſet cõtrahere.quod ꝓbatur ex.l.iſta à contrario ſenſu. tenet etiã Bal.in.l.fi.C.de lega.& in.l.1.C.vñ vir & vxor. & in.l.turpia.de lega.1. ¶ Sed quæro hic,quare mulier non poteſt contrahere ſine licentia mariti.Dic ꝙ triplici ex cauſa. ¶ Primò,ne cõtrahens decipiatur.tenet Baldus.in.l.2. ver.nota hanc rationẽ. C.de adoptio. ¶ Secũdò,quia ad maritũ ſpectat dãnũ, q̃d inde poſſet ſequi. Ideo diligẽtius aduertet, vt dol⁹ & metus abſit cõtrahentiũ. tenet Bar.in.l. trãſactio: ¶ Tertiò,quia ſex⁹ mulierũ fragilis eſt, & faciliter deciperẽtur.vt tenet Ludo. de Roma in.l. pactũ. 6. colũna.ff.de collatio. vbi aſſignat alias duas rationes. Tu adde tex.qui ad literã hoc dicit in lege. cũ multi.C.de donatio.inter virum & vxorem:

Adde. ¶ Duo ſatis notanda ex.l.iſta colligũtur. ¶ Primũ,ꝙ cùm filia nupta ſit extra patriã poteſtatẽ, pater ſtare nõ poteſt in iudicio agẽdo nec defendendo ꝓ filia. ¶ Per quod multa corrigũtur iura de quib⁹ per Bal.in.l.1. C.de boniſq; li.ꝑ eundẽ,& ꝑ Bar.in l.quod in vxorem.prima gl.C.de cõditiõ.inſer.&.l.2.§.fi.ff.ſo. matrimonio.ipſe põt agere in iudicio ꝓ vxore, & defendere nomine vxoris abſq; mãdato vxoris: intellige cũ cautiõe de rato.ar.l.2.§.fi.ff.ſolu.mřimonio. & in Spe.de ſyndi.ver. quod ſi pater. ¶ Quæro. di
4 citur hic,ꝙ † mulier coniugata nõ poteſt cõtrahere ſine licẽtia mariti,an per hoc ſit prohibita teſtari ſine ei⁹ licẽtia.Bal.tenet ꝙ ſic in lege.ſi pater.in fine. C.de ſponſa.dicens,ꝙ cõſenſus patris req̃ſitus in cõtractu,intelligitur requiſitus in vltima voluntate.

Adde. Idem eſt de iure partitarũ. vt lege.12. ti.23. prima partita. vbi dicitur, ꝙ vir eſt caput vxoris,et dominus:itaq; mulier debet eſſe viro ſubiecta,non econtra.c. Adam per Euam.et capitulo:hæc imago cum ſequenti.33. quæſtione quinta.

¶ Quod hodie non procedit. quia filiafamilias liberè teſtatur.vt lege.prima.titulo de las herẽcias.fo legum.melius in lege quinta.ſupra. ¶ Et ſi dicas,ꝙ

ſupradicta iura loquuntur in filiafamilias coniu-
gata,quæ hodie eſt extra patriam poteſtatem. vt le
ge ſina.titulo de los pleytos que deuen valer,o no.
foro legum.& lege quadrageſimaſeptima ſupra cũ
5 ſequenti.non † mulier coniugata,quę eſt in poteſta
te viri,quæ ſine eius licentia contrahere nõ poteſt.
vt hic.& in lege infra proxima cum ſequenti.
¶ Reſponde,ꝙ poteſtas mariti in vxorem non eſt
maior poteſtate patris erga filiã, ſed coæqualis, vel
minor:ſed poteſtas patris erga filiamfamilias con-
iugatam cùm hodie per iura iſtius regni ſit tranſla-
ta de patre in maritum,erit eadem poteſtas,nõ ma-
ior.vt dixi in dicta lege quĩta.& patet ex lege iſta,
cum tribus ſequentibus. igitur quemadmodum fi-
liafamilias poteſt teſtari. vt dicta lege quinta. eodẽ
modo mulier coniugata teſtari poteſt.
6 a ¶ Sin licencia. Nunquid † debet licentia inter-
uenire ante actum vel in actu.an ſufficiat poſt,vide
Bal.in.l.ſi vxorem.C.de conditio.inſer. & tex.in.l.
58.infra & quæ ibi dixi.
7 Adde. ¶ Quid † in pře.an poſſit authorari fi
lio vt ſibi donet.Bal.in.l.bonorum.C.
qui admitti.& Bar. in.l.1.ff. de autho.
tuto.& in.l.frater a fratre.ff.de cõditio.inde.& Bal.
in.l.ſi vxorem.C.de cõdi.inſer. & in.l.ſi furioſi. C.
de nup.& in.l.1.C.vnde vir et vxor.mouet iſtam.q.
& concludunt ꝙ non. ¶ Maximè Bal.in.d.l.bono-
rum la.2.2.col.ver. & ex prædictis. C. qui admitti.
7 ¶ Sed pone,ꝙ † mulier cõiugata contraxit cũ alie
nigena,et iurauit maritum non habere,vel mortuũ
eſſe,an ex hoc cõtractus validetur. Videtur ꝙ ſic.ar
gu.eius,quod dicit Spe.in ti. de reſti.in ĩtegr.§.quis
autem & quando.6.co.ver.ſed qualiter agit.& ibi
8 Bal.in additione vbi dicunt,ꝙ † qui iurauit ſe maio
rem in contractibus, debet reputari maior iudicio,
quod inde ſequitur:vnde debet per ſe tãquã maior
litigare,non cũ curatore.pro quibus eſt bonus tex.
in l.fi.C.ſi minor ſe maio.dixe. ¶ Ad idem Spe.in
ti.de emp.& ven.§ nunc dicendum reſtat.1.col.in fi
9 ne.ver.hoc etiã ſcias.vbi dicit,ꝙ ſi † adultus contra
hit mecum ſine curatore,& iurat non contrauenire
ratione minoris ætatis,& ignorabam ipſum curato
rem habere,ipſe verò ſciebat,ſed me non certifica-
uit,vel fuit interrogatus vtrum haberet curatorem,
& cum haberet, dixit ſe non habere, non ſubue-
nitur ei propter dolum cõmiſſum.ar.l.ſi ex cauſa.§.
in cõmiſſum.ff.de minori.&.l.1. & per totũ titulũ.
C.ſi minor ſe ma.dix.Ideo idem in muliere coniu-
gata dicendum eſt. ¶ Propterea tantum eſt dicere
in contractu.talis minor.25.annis aſſerens ſe nullũ
curatorem habere.vel talis mulier aſſerens ſe mari-
tum non habere.vel illũ mortuum promiſit & iura
uit minor non contrauenire ratione minoris ætatis
&c. ¶ Quod dictũ eſt ſatis ſingulare ſecũdũ do.do-
ctorẽ de Pala.in repe.c.per veſtras. de dona.iter vi.
& vxo.ſuper rubri.co.90.poſt ver.ſecundo intelli-
ge.& co.ſequenti.vſq; ad.ver.ad idem facit. ¶ Sed
in caſu propoſito cũ loquimur de muliere cõiuga-
ta,no credo habere locũ quod dicimus de minore,
quia non eſt eadẽ ratio.nã quod minor facit,mẽtiẽ-
do ſe maiorẽ,vel ipſum nõ habere tutorẽ, eſt tantũ
in præiudiciũ ipſius minoris. & ſic dolus non de-
buit ſibi ꝓdeſſe quod nõ eſt in præiudiciũ tutoris,
vel curatoris,ſed in muliere coniugata eſt ſecus: nã
contrahẽdo videtur eſſe in præiudiciũ mariti. vt di
xi in glo.1.iſtius legis in.ver.ſecundo. quia ad mari
tũ &c.Et eſt regula, ꝙ res inter alios acta, alijs non
10 nocet.igitur.&c. ¶ Sed q̃ro † ſi vxor cõtrahit cum
marito,an requiratur eiꝰ licentia, vide Ludo.de ro.
in.d.l.pactum.6.co.C.de colla.& Bar.in.l cũ pater.
§.libertus.de lega.2.vbi dicit ꝙ non.
Adde. Sed melius hoc dicit.l.19.ti.22. prope
mediũ.3.pti.vbi dicitur,ꝙ ſi vxor ſciẽ
te viro ſuo ſtetit in iudicio ſup re do-
tali,p̃iudicat viro,& eſt caſus in quo res inter alios
acta alijs nocet. ¶ An autẽ,& qñ maritus poſſit ſe
opponere cõtra factũ vxoris,habetur ĩ Spe. de acto
re.dicta col.14.ver.ſed quid ſi præſente cũ loquitur
in patre. ¶ Itẽ an præſumãtur ſciẽtia Georgius na
tã.plene in repe.c quãuis.de pactis.in ſexto.34.co.
ver.quid autẽ ſi talis dos.dixi in.l.53.gl.1.ver.vlteriꝰ
quæro infra.plenè Alex.in.l.2.§.voluntatẽ.in prin
cipio.ff.ſolu.matri. ¶ Vlterius iſta lex dicit.ſin li-
cencia.quid ſi dixerat.ſin licencia expreſſa,an ſuffi
ciat tacita. vt dictum eſt ſupra . Aduerte,quia Bal.
mouet iſtam quęſtionem in additio.ad Spe.in ti.de
reo.in.ver.ſed quid ſi ſtatutum dicat.& loquẽdo in
filio dicit, ꝙ ſi ſtatutum dicit, ꝙ filius non poſſit ſe
obligare ſine licentia patris,& in eodem inſtrumẽ-
to filius & pater principaliter ſe obligant,vel vnus
pro altero fideiubet,nec dicitur ꝙ pater dederit li-
centiam filio,ꝙ non ſufficit ſecũdum quoſdã, quia
hæc eſt tacita licẽtia,non expreſſa.nam iſto caſu vi
detur pater fideiubere,non conſentire.vt.l.ſi gratui
tã.§.1.ff.quibus mo.pig.tacl.contrahi.&.l.titius ſem
pronius.in principio.ff.quibus mo.pig. vel hypo.
ſoluitur.Nam & duo rei videntur inuicem fideiu-
bere.l.vir vxori.§.fi.ff.ad vellea. ¶ Sed ar.ꝙ ſuffici-
ciat.vt.l.filius.§.ſed et filia.§.de procu.Et ſi dicatur,
ꝙ non eſt expreſſa licẽtia.dicit Bal.vbi ſupra,ꝙ ſa-
tis eſt expreſſa ipſis verbis vel factis. argu.l.quibꝰ.
ff.de legibus.Et neceſſariò ſequitur ex verbis,ꝙ ex
tenore verborum apertè colligitur.argu.l. gallus.§.
fi.ff.de libe. & poſt. nam eſt rationi ſtatuti ſatiſfa-
ctum,videtur ergo & ipſi ſtatuto.l.libertus.§.ſena-
tus.ff.de ritu nuptia.&.l.fi.C. de iudi.l. cum tale.§.
pe.in gl.ff.de condi.& de. Vltimò dicit, ꝙ quidam
pronunciauit contrarium inhærens verbo expreſ-
ſa.argu.ff.de authorita.tuto.in fine cum gl.et.l.etiã.
& quod notatur in.l. vbi non voce.ff.de iudi. nam
ſi tutor ſe obligat vnà cum pupillo,non dicitur pa-
ter ſufficiẽter authorizare,q̃a req̃ritur verborũ ex
p̃ſſio.Et hoc tene,ꝓpt authoritatẽ Bal.licet Spe.in
ti.de loca.§.3.ver.1. dicat,ꝙ exp̃ſſio reputat etiã vbi
tacitè

tacitèagitur inter contrahẽtes. ⁋Sed iſtud intelli gitur quadã iuris fictione, q̃ fictio nõ operatur ĩ caſu,in quo requiritur expreſsio. ⁋ Nã expreſsũ facit ceſſare tacitũ.l.cũ ex filio.§.filio.&ibi Bar.ff.de vulga.& pupi.Bar.ĩ.l.cũ teſta.C.de ipu.&aliis ſubſti.Et ſic expreſsũ pręſert,& facit ceſſare tacitũ.Bal.i.l.3.a.col.C. đ hęre.iſti.⁋Propterea dicit Bart.& doct. quos refert Matthęus de af.in deci.neap.72.

alguño[c],áſi miſmo no ſe pueda apartar [d] ni deſiſtir de ningũ cõtrato q̃ a ella toque,

nu.4.fo 43.ꝙ expreſſa plus mouẽt,q̃ tacita.& ꝙ attẽditur id , qđ expreſsè actũ eſt,nõ qđ tacitè ineſt. ⁋De iſta materia vbi reqritur expreſsũ ſufficiat tacitũ plenè Matthæ.de af.vbi ſup̃.deci.44.nu.13.&.15.& quaſi per totã deciſionẽ.q plura ꝑ vtraq; pte adducit. ¶ Itẽ qñ reqritur licẽtia ſufficiat ſemel ĩ initio p̃ſtita.vide in Spe.ti.de actore.14.col,nõ cõputata.1.in ver.ſed nunqd. ¶ Põt etiã dubitari,an ſicut mulier coniugata põt contrahere cũ alio de licẽtia mariti,vt hic dicitur , poſsit etiã cõtrahere cũ ꝓprio viro.Et videtur ꝙ ſicut inter alias pſonas regulariter põt fieri cõtractus ẽptionis & vẽditionis, ita cõtractus ceſsionis ex cauſa ẽptionis & vẽditionis fieri poteſt inter maritũ & vxorẽ.quoniã excepto caſu donationis,vel ſapiẽte donationẽ,reliq cõtract⁹ inter vi. & vxo.ſunt permiſsi ſicut inter cæteros cõtrahentes. ¶ Vñ videmus contractũ depoſiti inter vi.& vxo.celebrari poſſe.vt.l.61.in.parte. itẽ quæro. vt lega. no.caue.quã ad hoc allegat Bal. in.l.legatũ.in fine.C.de cõdi.inſer.ſuper quo dicit plura Alex.5.part.conſi.89.in prin.qđ facit ad.l.26. ſup̃.& ad ea,q̃ dixi in procœ.iſtarũ legũ. ſup parte, gracia de Dios.⁋Quãdo verò ꝓhibetur vẽditio,&
11 ceſsio.dixi infra in glo.ſup parte,apartar. ¶ An † mulier cõiugata poſsit reſtituere malè ablata ſine licẽtia viri.do.doct.de Pala.c. p vr̃as.de dona inter virũ & vxorẽ.ſup rubrica.col.321.ĩ fine.mouet iſtã quæſtionẽ.& multas plures trib⁹ colũnis ſequentibus.vbi etiã dicit,quid in ſocio,& qd in tutore & curatore.vide ibi , qa notanter loqtur. ¶ Quæro.
12 iſta.l.dicit, ꝙ † mulier nõ poſsint coutrahere ſine licentia mariti,an valeat contractus ſi maritus habuerit conſcientiã,licet nõ conſenſerit. Tene ꝙ ſic.caſus eſt ſingularis in authen. de alie.& emphi.in.§. emphiteo.& hypotheca.collatio.9.tenet Ludo.ro. loquendo in ſtatuto ſingulari ſuo.788.

b ¶ No puede. Fallit in caſib⁹ notatis in.l.13.ti.de las deudas.fo.le.&in..l.53.ſup̃ &.l.61.prope mediũ infra.

13 c ¶ Cõtrato alguno. Quæro † quotuplex ſit contractus.Bar.ponit latè in.l.2.in princi.ff.ſi certũ peta.⁋Tu dic breuiter,ꝙ ꝓpriè cõtractus dicitur vltro citroq; obligatorius. ſecundũ Bar.in.l.labeo.la. 1.§.contractum.ff.de verbo.ſigni.nec eſt contract⁹, neq; diſtractus , niſi ambo conſentiant. habetur in Spe.de inſtru. edic. §. poſtquam.ver. itẽ nunquid. ¶ Itẽ q̃ro nunqd ſtipulatio ſit cõtract⁹,& quid in fideiuſsione.vide Alb. de Roſa.in rubrica. & in.l. 1.2.&.3.col.remiſsiuè.ff. ſi certũ peta. ¶ Item dici
14 tur hic,ꝙ † mulier coniugata nullum contractũ poteſt facere: nũqd poſſit facere compromiſſum ſeu arbitramẽtũ. Videtur quòd poſsit. quia appellatione cõtractus, non venit cõpromiſſum , niſi im-

nidar por quito[e] a nadie del,ni pueda hazer caſi contrato,[f] ni eſtar en juyzio [g] ha-

propriè,vide in ſtatuto de contractu nõ comprehenditur compromiſſum . Tenet Ioan de Imo.in. c.ſi quando. de officio dele. Bald. in rubri.in fine. C.de rerum permu. ¶ Item non venit donatio.vt per Barto.in.l.ſi donationis.C.quod metus cau.qđ eſt verum propriè. impropriè tamen dicitur cõtractus,ſecundũ Bald.ibi largo tamẽ ſumpto vocabulo omnes ſupradicti dicuntur contractus propriè vel impropriè. propterea iſta lex dicit.cõtrato alguno.quo caſu omnes comprehendit cõtractus.c.ſi Romanorũ.19.di,cũ ſimi. ⁋Et licet omnes comprehendantur cõtractus , attamen non cõprehenditur teſtamentũ.prout dixi in glo.1.ſupra.nam licet mulier prohibeatur cõtrahere ſine licentia viri,nõ prohibetur teſtari.quod etiam tenet Bal.poſt glo.& docto.ibi in.l.teſtamentũ.C.de teſta. ¶ Habes itaq;
15 notare ex.l.iſta vſq; ad iſtã partem,quòd † mulier coniugata ſine licentia mariti non poteſt celebrare cõtractus venditionis, donationis,permutationis, locationis,commodati,depoſiti,fideiuſsionis,neq; alios contractus cuiuſcunq; ſint conditionis. quia iſta.l.dicit.contracto alguno.ideo cõprehenduntur aliàs prohibentur omnes contractus. vt ſupra dixi. ⁋Per quod videtur hodie improbata. l. velles.C. de reuocan.donatio. per quem tex.mulier poterat contrahere ſine licẽtia mariti.Sed tu dic, ꝙ nõ corrigitur,quia loquitur in donatione facta filio à matre coniugata,quæ non prohibetur iure noſtro regio filiis ſuis donare conſtante matrimonio.vt plenè dixi in.l.18.ſupra in parte,o madre.&ibi eſt textus.ſecus in extraneis vt hic.

d ¶ Apartar. Nota ex.l.iſta, quòd mulier coniugata non ſolum contrahere non poteſt abſq; licentia mariti , ſed neq; diſtrahere ſe de contractu iam facto.

16 Adde. ⁋Prohibitus † enim cõtrahere, videtur etiã ꝓhibitus cõtrahere ad liberãdũ.nã liberatio eſt donatio . ſecundũ Bar.in.l.ſi vnus.§.pactus.3.col.ff.de pactis. ⁋Itẽ pactũ eſt cõtractus etiã ſi ad diſtribuendũ ordinet.vt
17 per glo.in.l.1.ff.de actio.& obliga. ¶ Propterea † *Infer. 1.*
mulier cõiugata nõ põt cũ aliquo paciſci,& etiã ad diſtrahẽdũ.cũ oẽ pactũ ſit cõtract⁹.vt dixi. ¶ Hic *Infer. 2.*
18 eſt,ꝙ † eadẽ ſolẽnitas q̃ reqritur in cõtractu , reqritur in diſtractu.vt notat in. c. cũ dilecti. de emp.&

vē. cū eiuſdē naturæ ſit diſtractꝰ,ꝓut cōtractꝰ ſcdʒ
Infer.3. Bar.in.l.& ideo.ff.de cōdi.furti. ¶ Ex hoc etiā di-
19 citur,ꝙ † ſolēnitas quæ requiritur in cōficiendo,re
quiritur in cōmutando.vt per Bar.in.l.hæredes pa
lam.§.1.ff.de teſta. ¶ Ideo ſi mulier coniugata non
poteſt contrahere,nec poterit diſtrahere,vel à con
tractu diſcedere,nec debitum remittere,vel paciſci
ſine licentia mariti.vt iſta lex dicit. ¶ Item non po
teſt cedere.nā ceſsio actionis vel nominis,eſt ven-
Infr. 4. ditio.l.cum is. ff. de fideiuſſo. tenet Spe. titulo de
ceſsio.actio.§.1.7.col.in fine.ver.ſed nunqd minor.
20 ¶ Hinc eſt etiam,ꝙ † vbi prohibetur alicuius rei
alienatio,prohibita eſt eius iuris remiſsio.l.Iulia.
ff.de fundo dota.&.l.2.C.de authorita.præſtan.&
l.1.§.ait prætor.ff.quæ in frau.cre.qđ facit ad.l.40.
cum quinq; ſequen.ſupra. ¶ Vnū tamē poſſet ſu-
ſtineri,ꝙ alienationes tenent,quādo non præiudi-
cant. Et eſt ratio.nā ſi prohibētur, eſt ne decipiātur
prout dicimꝰ de minore cōtrahenti,qa tenet cōtra-
ctus ſi nō læ datur:quatenus enim læ ditur,ſubuenit
de iure.vt.l.3.ti.14.5.part.Bar.in.l.nā & poſtea.ff.đ
21 iu.iu. ¶ Ex.l.iſta pōt etiā iferri,ꝙ † nec hypothecā
poterit mulier cōiugata remittere.vt dicit Bar.in.l.
iubemꝰ.C.ad vellei.& glo.in.l.1.ff.qbꝰ mo. pignꝰ
vel hypo ſolui. ¶ De qbꝰ omnibꝰ vide tex.& doc.
in.c.quin etiā.ff.de calū.& in.c.veniēs el.1.de teſti.
Et qđ do.Abb.cōſi.ſuo. 82. incipiēte cōditor oīum
poſtulato ſuffragiu quāquā.&c.circa finē in.1. vo-
lu. ¶ Verū tn̄ eſt,ꝙ tex.in.l.ſi pignꝰ.ff.de his q̄ in
22 frau.cre.dicit,ꝙ † licet ſit ꝓhibita dona. inter vi.&
vxo.tn̄ remiſsio pignoris vel hypothecæ nō ē ꝓhi
bita,qa nō eſt donatio talis remiſsio.cōcor.ſunt ibi
ī glo. Et tex.hoc dicit.& glo.pe.ī.d.l.1.§.1.&.l.luciꝰ
ff.qbꝰ mo.pignꝰ,vel hypo.ſolui. vbi dicitur,ꝙ ſi ē
ꝓhibita dōatio,nō ē ꝓhibita remiſsio obligatiōis.
qđ nō credo verū,imò ꝙ mulier cōiugata,cui ē ꝓ-
hibitū cōtrahere,vel donare,vel à cōtractu diſcede
re,nō pōt hypothecā vel pignꝰ remittere.nā ex hoc
etiā læditur vir.& ꝓhibitū aliqd, videtur ꝓhibitū
omne id,ꝑ qđ ꝑuenitur ad illud.vt.l.oīno.ff.đ ſpō.
cū ſimi. ¶ Vnū tn̄ videtur obſtare,qđ dicit Bart.
đ Capua ī quadā apoſtilla quā ipſe habet ī.l.4.§.fi.
ff.de manu.vin.ꝑ illū tex.ſ.ꝙ ſi tertiꝰ q nō poſsidet
feudū,vel fundū ēphiteoticū aut maioratū. ſed ha-
bet actionē ad feudū,vel ad rē ēphiteoticā vel ad ma
ioratū,q ab alio poſsidetur,& habēs iſtud ius pōt
liberare feudū ab illo iure,vel obligatione,& ꝙ in
hoc nō requiritur aſſenſus. ¶ De quo ſemp dubita-
ui,& nūc dubito.nā dicit Bal.in l.ſi mihi.ff.de ſer-
ui.ruſti.prædio.nō plꝰ operatur reſutatio,q̄ carētia
iuris à prin.& idē dicit Matth.de afl.deciſio.neap.
232. ¶ Et pōt rn̄deri ad.d.l.ſi pignꝰ.ff.de his q̄ ī fra.
creditorū.& ad iura,q̄ adducūtur ī glo. ibi.ꝙ verū
ē,ꝙ ꝓhibita donatiōe,nō ꝓhibetur hypotecę remiſ
ſio.nā remiſsio nō eſt donatio.& hoc ē verbū in ca
ſu,quo ꝓhibetur ſolūmodo ipſa donatio,ſi tn̄ ꝓhi-
betur oē genꝰ cōtractatiōis,vt patet ex his,q̄ ſupe-
rius dicūtur, ꝓhibetur etiā,& videtur ꝓhibita re-
miſsio hypothecæ. vt bene apparet ex textu in.c.
nulli. in principio. de rebus eccleſiæ.quod nota.
¶ Et ex hoc patet,quòd iſta. l. fuit neceſſaria pro-
23 pter dictum Bal.in.l.fi.in prin.ſi tutor vel curator.
vbi dicit,quòd † appellatione contractus,non ve-
nit diſtractus. ¶ Item dicit Bal.in.l.ſiue apud acta.
1.col.ver.vlterius nota.C.de tranſactio.& in.l.pen.
C.de dolo. & in rubri. C.de pactis. ꝙ appellatio-
ne contractus ſimpliciter non venit renūciatio ſim
plex. ¶ Et idem Bal.in rubrica.codē.ti.de pactis.C
24 dicit ꝙ † mulier prohibita contrahere per ſtatu-
tū ſine cōſenſu propinquorū poteſt renunciare &
conſentire,licet non poſsit conuentiones facere.
Idem tenet in.l.1.in fine.C. ſi aduer.donatio. & in
l.de tutela.1.col.in ver.nota hanc legē.C.de in inte
gr.reſti.& Sali.in.l.1.C.de pactis. ¶ Sed Ludo. ro-
ma.in.l.pactū.6. col. in fine. ver.itē inquantū.&c.
C.de colla.ponit,an iura,quę loquūtur in cōtractu
mulieris,habeāt locū in diſtractu.Et dicit,ꝙ ſtatu-
tum requirēs pręſentiā cōſanguineorū in cōtractu,
habet locū etiam in diſtractu. per.l.3.§. quid ergo.
ff.de contra.iudi.tute.& ꝙ propter fragilitatē mu
lieris ſtatutū inducēs præſentiā conſaguineorū,&
loq̄ns in cōtractu,extēdatur etiā ad diſtractū, cū in
vtroq; ſit eadem ratio.vt.l.doli.ver.diuerſum.ff.de
nouatio. ¶ Et hoc etiā tenet Bal.ibi.& in.d.rubr.C
de pactis. Et iſtā opinionē firmat Ludo.iſta ratiōe.
certū eſt,ꝙ ſolēnitas,quę in fauore mulieris requi-
ritur in cōtrahendo, multo magis requiri debet in
diſtrahēdo,ſiue in renūciando,vbi ſemꝑ de pręiu
dicio tractatur. vt.l.ſi ad reſoluēdam. C.de prædiis
minorū.&.l.ab emptione.ff. de pactis.&.l.ſi puel-
læ.ff. de ſpon. Ideo ne mirum ſi mulier prohibita
cōtrahere, ſit ꝓhibita diſtrahere. & ita opinio Lu
do.roma. hodie per iſtam legem approbatur.
e ¶ Por quito. quia remittere eſt dare.l. pecu-
lium.in princi.& ibi Bar.verſi.itē nota.ff.de pecu.
¶ Quod eſt verū,ſi remittitur liquidū,aliàs ſecus
vt tenet Bar.in.l.actione.2.co.ī fine.ver. alij ſoluūt
C.de trāſactio.& in.l.tranſactio.co.ti. glo. & Pau.
de Ca.in.l.contra iuris.in principio.ver. facere.&
25 in.l.tale pactum.in prin.ff.de pactis. ¶ Et no.ꝙ †
remiſsio includit in ſe pactū & renūciationē.tenet
Bal.in.d.l.1.1.col.ver.& ex hoc nota.C. de pactis.
f ¶ Caſi contrato. Vnde ſi mulier quaſi cōtrahen
do ſine viro ſuo faciat actū præiudicialem ſeu obli
26 gatoriū,non valet actꝰ ipſo iure.quia † appellatio-
ne contractꝰ,vt voluit glo.in.§.oēm.ver.alijs.inſti.
de actioni.& eſt bonꝰ tex.in.l. ex contractibus.ff.
de actio.& obli.vbi tex. actionē tutelę appellat cō
27 tractū,cū in veritate ſit quaſi cōtractus, ¶ Itē † ne
gotiorum geſtor quaſi contrahit. vt inſti.de obli.
quæ ex quaſi contra.naſ.in principio.attamen lex
appellat illū contractū.vt.l.ſed cū aliquis.ff.de ne
28 go.ge. ¶ Itē † adire hęreditatē q̄ſi contrahere eſt.
l.ex maleficijs.ff.de actio.& obli.& inſti.de obli.

quæ

quę ex qua.cā.naſ.§.hęres quoq;.tā.l.appellat eā cō tractū.l.apud iulianū.§.fi.ff.ex qui.cau.in poſſe.ea.

¶ Oppo.cōtra iſtā partē,& videt mihi ſupſlua:qa appellatiōe cōtract⁹,cōtinetur q̄ſi cōtractus. vt voluit glo.in capitulo fi.de foro cōpeten.ver.cōtract⁹. & glo.fi.in.l.omnes.ff.de iudi. qa vbicūq; duo ita ſe habēt.ꝙ vnū latē ſumpto vocabulo venit appella tiōe alteri⁹,& eſt eadem rō in vtroq;,ius loquēs in vno habet locū in reliquo.ſentit glo.in cle.1.de reſcrip.& in cle.auditor.ver.bñficio.eo.ti. & in cle.1. de elec.q̄s gl.ad hoc reputat ſingulares And.Sicu. in capitulo.ſedes.de reſcrip.& in capitulo.ſuſpitionis.10.col.de offi.dele. ¶ Itē qa rō prohibitiōis,vt mulier cōiugata,quæ prohibetur cōtrahere videatur prohibita quaſi cōtrahere,nōminus militat in quaſi cōtractibus,quā in contractibus,cū quaſi contrahendo poſsit vxor grauiter dānificare maritū,in cuius fauorē emanauit iſta lex cum tribus ſequentibus &.lex.titulo delos pleytos que deuen valer o no.foro legum.& lege ſupra proxima cū ſimili. vt ex eis patet.ergo licet iſta lex hoc nō dixiſſet,prohibēdo mulierem coniugatam contrahere,videbatur prohibere quaſi contrahere.& hoc tenuit Ioannes Cāpe.in ſuo tractatu de dote.quinta parte,quæſtione centeſimaſeptima.vbi dicit, conſiderandum eſſe,an ratio ſtatuti prohibentis contractum ſit generalis ad quaſi cōtractū,tunc enim illum comprehendit.Et quamuis illud non ita clarè dicat,hoc videtur fuiſſe de mēte Bal.in rubrica.C.de pactis. & domi.doct.de Pala.in repe.capituli per veſtras.de donatio.inter virum & vxorem.ſuper rubrica.col. 374.ver.operatur aliū.cum tribus ſequentibus.qui loquitur in contractu & quaſi contractu. ¶ Solutio eſt multiplex. ¶ Primò,quia adhuc nō erat aliqua lex,quæ hoc diceret: & eſt melius apertis legibus aliquid apparere,quā indicijs & argumentis. illud iudicare.vt lege.nemo.C.de ſenten. ¶ Secūdò,quia diſpoſitio iſtius legis ſicut in ſtatuto non trahitur ad caſus nō expreſſos, nec ad ſimiles expreſsis.vt tenet Baldus in lege.illā.prima.col.C.de collatio.& in lege.ſi defunct⁹.prima colūna.ver.& induco ſic.& in lege ſi.circa pricipiū. C.de ſuis & legiti.hęre.licet Abbas,& Præpoſitus in capitulo: qua frōte.de appella Ideo poterat ex hoc aliqs affirmare,ꝙ iſta lex prohibēs vxorē nuptā contrahere, non prohiberet quaſi contrahere.quia Bartolus in lege.omnes populi.ſexta quæſtione princi. ver.itē quęro.ff.de iuſti,& iure.dicit,ꝙ non extenditur ad caſus ſimiles expreſsis, niſi ſubſit eadem ratio in vtroq; caſu,& in vtraq; perſona. Sed quia poterat dubitari an ſubiret eadē ratio vel ne, voluit princeps dubiū iſtud remouēdo ſtatuere,ꝙ neq; poſſet

29 mulier nupta quaſi contrahere ſine licentia viri.

g ¶ En juyzio.quia † in iudicio quaſi contrahitur.vt lex tertia.§.idem ſcribit.ff.de pecu.habetur. in Spe.de actore verſiculo.ſed quid ſi minor.& de feu.§.ſecundo.verſiculo.primo autem.

Adde. Hinc dicit tex ſingularis in.l.caſtrēſi. ff.de caſtren.peculio.ꝙ † ſicut is, cui

30 bonis interdictū eſt poſt interdictionē nō poteſt rē alienare,ſic ineſſe in iudicio ſuper eadem re interdicta alienari,nec in iudicio nō poteſt agi. ¶ Ideo ſola vxor ſine licentia mariti in iudicio ſtare nō poteſt,modo bona,ſuper quibus velіt litigare, ſint dotalia,quia in eis mulier coniugata adminiſtrationē non habet. vt.l.doce ancillam. C.de rei ven.& quia poſſet quo ad fructus præiudicare marito,cūm ex eis habet onera matrimonij ſupportare vt.l.pro oneribus.C.de iure doti. &.c. ſalubriter.de vſuris.modo illa bona ſint paraphernalia,vt ſunt illa,quæ habet mulier vltra dotē,quia in iſtis cenſetur maritus procurator,& poteſt tanquā procurator ſuper eis agere,nec tenetur cauere de rato.vt voluit Bar. ī lege.marit⁹.C.de.pcura.qa iſta bona cēſentur quaſi dotalia,& ſortiuntur naturā dotalium,vt ſentit glo.in.c.plerūq;.de donatio: inter virū & vxo.quę dicit,ꝙ ſicut vxor perdit dotē propter adulteriū,ſic & bona paraphernalia, & ita iudicantur ſicut dotalia. Ideo quemadmodū in dotalibus maritus habet adminiſtrationē, ſic & in iſtis ex tacito mandato.vt.l.fi.C.de pactis cōuē.notat Bal.in.d.l.maritus.in fine.& pconſequēs vxor de illis non pōtſe intromittere litigādo in iudicio:

Adde. Vide etiā quod ſuper hoc dicunt do. Abb.& And.Sicu.in.c. peruenit. de emp.& ven.penul.col. ¶ Vnū tamē eſt neceſſariū,& menti tenēdū,ꝙ licet mulier cōiugata pro ſe,i.in cauſa propria, in iudicio ſtare non poteſt,ipſa tamē ſi cōuenitur,vel quia ſuper re ſua agitur,debet citari,nō maritus,ꝑ ea. Iſtud dicit notāter Bal.in l.ab eo.in fine.C.quomodo & quando iudex.vbi dicit,ꝙ pro ſubiecta iudicij nemo eſt citādus,niſi ille contra quē dirigitur petitio. allegat. Inno.in.c.humilis.de maio. & obe.ſed ꝑ extenſione præiudicij dicit Bal.vbi ſupra, ꝙ debent citari omnes,quorum intereſt.& iſtud dictū Inno.vt refert Do.Feli.in.d.c.hūilis.ſequitur Imol.poſt Ange.in.l.dotē.6.co.ff.de verbo.obli.Pau. de ca.in.l. de vnoquoq;.ff.de re iudi.& in.l.cū filius. in fine principij.ff.de verbo.obli.& Ludo.in.l.peregrè.§. quibus.i.co.ff.de acqui.poſſe. ¶ Et ita Feli. vbi ſupra.dicit tene menti iuxta hoc,ꝙ citandus eſt ille, quē negotiū tangit principaliter,non autē ille,quē tangit incidēter,vel ſecundariò ꝑ tex.in.l.1.§.denūciari.ff.de ventre inſpi. ibi dū dicit, primo gradu hærede inſtituto,nō etiā ſubſtituto.quē tex.ꝑ notabili ad hoc allegat Bal.in rubri.ad finē.C.de ſucce.edic.& in.l.iubemus.i.co.ver. citabuntur ergo. C.ad trebellia. & in.l.obſeruare.§.proficiſci. ff. de offi.proconſu. facit quod notat glo.in.c.quāuis.de pactis.in ſexto.dicens,ꝙ licet iuramentum nō operatur in prǫiudiciū tertij,tamen ſi eſt in prǫiudiciū tertij,tamē ſi eſt in præiudicium tertij,ſecunda riō, non autē principaliter valet. Et per ipſam dicit ibi

Do-

Dominicus, ꝙ ſtãte ſtatuto, ꝙ citetur ille, cuius intereſt, citabitur pretendens intereſſe principaliter, non autẽ ſecũdariò. Quod intellige quo ad hoc, vt actus valeat contra illum, quia non requiritur citatio illius, cuius intereſt ſecundariò, ſed quo ad hoc vt ſibi præiudicetur. oportet eũ citari ſaltẽ per generale proclama. ita Bal. in. l. ſi eo tẽpore C. de remiſsio. pigno. & per Bar. in extrauaganti. ad reprimendũ. ver. per edictũ. facit glo. in. l. cum miles. in parte, faciẽda. ff. ex quibus cau. maio. & ita declarat Ludo. in. d. l. peregrẽ. §. quibus. ff. de acqui. poſſe. Alex. in. d. l. de vno quoq; ad finẽ principij. vide plura quæ ſuper hoc dicit Feli. vbi ſupra. ¶ Ex quibus colligitur, ꝙ quãdo contra mulierẽ coniugatã cõpetit actio, ipſa debet citari. quia ad eã principaliter negotiũ tangit, non ſolus vir. ¶ Eſt tamen optimum conſilium, vt ipſe maritus ſimiliter citetur, quia ad eum ſecundariò negotium tãgit. ¶ Quãdo autẽ dicatur actus vel negotiũ tangere aliquem principaliter, & quãdo ſecundariò vide Felinum, vbi ſupra, prima co. in fine. ver. quãdo autẽ. & per Abba. in. c. quanuis. 2. & 3. col. de re iudi. ¶ Quod facit pro licentia data à principe de alienando bona maioratus, quia debent citari omnes, quibus intereſt, vel poteſt generari prẹiudicium, vt patet ex ſupra dictis. ¶ Oppo. contra iſtam legem, & videtur ꝙ iſta particula ſit ſuperflua. nam certum eſt, ꝙ qui non poſſunt alienare, nõ poſſunt rẽ in iudiciũ deducere. vt tenet Spe. in ti. de actore. ver. item ꝙ eſt tutor. & eo. ti. ver. quid de clericis. ¶ Solu. verũ eſt, ꝙ qui nõ poſſunt alienare, non poſſunt rẽ in iudicio deducere: ſed iſtud intelligitur p ſe vt iſta. l. dicit. poteſt tamen cũ licentia mariti, vt hic dicitur. ¶ Et quæ dicãtur bona paraphernalia mulieris dixi. in. l. 81. in parte adultera. ver. & quæ dicantur. infra. ¶ Sunt & alia bona, q̃ habet vxor penes ſe, quorũ adminiſtrationẽ retinet ſibi: & in iſtis cũ habeat liberiorẽ poteſtatẽ diſponẽdi ſup illis, videtur prima fronte valere iudicium per eã agitatũ ſuper eis, ſaltẽ de iuris rigore: quanuis de iure regni prẹdictꝰ doctor de Pala. ſua repe. c. per veſtras. de dona. inter virum & vxorem. ſupra rubri. col. 38o. credit ſecus eſſe propter dictas leges regni. de quarũ mente eſt, ꝙ vxor ſola ſine marito non poſſit aliquẽ actũ facere, per quẽ poſſet marito præiudicare. & ſic intelliguntur & practicantur dictæ leges, Et per hoc dicit ibi, ꝙ tollitur cõtrarium, quod poſſet formari de doctrina Bar. cõmuniter approbata in l. apud iulianum. §. fi. ff. ex quibus cau. in poſſe. ea. quam refert & ſequitur Bal. Ange. Ioan. de Imola. Cu. & Alexã. in. l. multum. §. 1. ff. de acqui. hẹre. & Abb. in. c. qua frõte. de app. vbi dicit, ꝙ ſi dictat ſtatutũ ciuitatis, quòd mulier non poſsit contrahere ſine conſenſu propinquorũ, bene poterit eſſe in iudicio, & aliquid confiteri, & procuratorem ad iudicium conſtituere. nam illud procedit, vt refert prædictus doctor, quãdo ſimpliciter eſt ꝓhibitus contractus: ſecus tamen quando prohibetur prout leges regni prohibent vxorẽ obligari ſine marito, quo caſu omnino fatentur in locis ſupra allegatis Baldꝰ & Ange. & in. l. ſi vnus. §. paciꝰ ne peteret. ff. de pactis. ꝙ ne tunc poterit vxor quaſi contrahere, præſertim cum iſta prohibitio fiat per iura ciuilia, prout ſunt leges huius regni. vnde non deberet fieri ita ſtricta interpretatio, ſicut fieret per ſtatuta. vt. l. 3. §. hẹc autem verba. ff. de nego. ge. & c. in noſtra. de iniurijs. hodie tamen per iſtã legem ſatis apparet, ꝙ etiam in alijs bonis præter dotalibus vxor ſine licentia mariti in iudicio ſtare non poteſt agendo, nec defendendo. quod patet ibi in quantum generaliter dicit, ningun contrato que a ella toque. ſi enim cõtendit ĩ iudicio ſuper bonis ſuis, ſeipſam videtur tangere. ergo. &c.

Oppo. *Solu.*

h ¶ Haziendo. intellige. ꝙ pro ſeipſa, neque pro alio, vt patet hic iuncta. l. fœminæ. ff. de regu. iuris. etiam, ſi agat pro marito. vt. l. qui abſente. C. de procura. qui tex. hodie non procedit inquantũ dicit, ꝙ vxor in rem ſuã admittitur ad agendũ. niſi addas cũ licẽtia mariti vt hic. ¶ Item corrigitur per iſtã legẽ. l. fœminis. ff. de procu. vbi dicitur, quòd agit pro patre carente legitimo defenſore. ¶ Sed nõ eſt contra, quia ibi dicitur, ꝙ agit cauſa cognita. i. de licentia iudicis, quã ipſe debet præſtare cauſa iuſta prẹcedẽte, & cognito de ea, ſi maritus nõ vult eam præſtare, vel quia eſt abſens. vt. l. 57. &. 59. infra.

31 ¶ Idem eſt dicendũ † ſi mulier coniugata cõparet coram iudice ad petẽdũ filio tutorẽ, nam debet comparere de licentia viri. vt ex. l. iſta probatur. in quantũ dicit. quæ a ella toque. vel ea nolente de licẽtia iudicis. vt dictũ eſt. & ſic intellige. l. alienam.

32 in fine. C. de procu. Ex quo apparet, ꝙ † mulier cõiugata non habet integran perſonam, imò neq; mediã ſtandi in iudicio, vel ad aliter contrahendũ, quẽadmodũ dicimus in filiofamilias per. d. l. non ſolũ.

33 §. 1. in glo. C. de bonis quæ libe. ¶ Quod † procedit nedum in ciuilibus, ſed neq; in criminalibus, quod probatur ex lege iſta, quæ generaliter loquitur, ꝙ in iudicio ſtare non poteſt, ergo generaliter debet intelligi. vt ſine cauſa tangat vxorem, vt ciuiliter, ſiue criminaliter non poſsit in iudicio ſtare ſine licẽtia viri. ¶ Ad quod bene facit. l. ſenatus. C. qui accuſa. non po. & §. patitur. inſti. de iniurijs. vel ſine iudicis licentia. vt ſupra dixi. & ita poſſet intelligi. l. 1. ff. de accuſatio. & l. vxor. & l. qui crimen. C. eo. & l. mulieri. ff. de popu. actio. & l. 2. ti. de las acuſationes. fo. le. & alia iura dicentia, vxorem nõ poſſe accuſare, vel ꝙ poſsit, vt procedant & intelligantur ſine licentia mariti vel iudicis. quod ſi eſſet verum, eſſet notandum duabus ex cauſis. Primũ propter ſiniſtram ſuſpitionẽ & pericula, quæ poſſent oriri aduerſus mulieres coniugatas in quẹrendo cõſilium literatorum, aliàs aduocatorum, & in ſolicitudine procuratorum, & in petitione & rogatu iudicum, necnon in conuerſatione exiſtentiũ in iudicio.

dicio.ex tali etenim conuerſatione multa ſuſpicantur & proueniunt, quæ non decent mulieribus coniugatis vltra alias:maximè ſi ſint ſpecioſæ, vel pulcherrimę,nam propter ſpeciem mulieris multi perierunt. & ex hoc coocupiſcentia earum quaſi ignis exardeſcit.atq; ſpeciem mulieris aliæ ziēdo ni defēdiēdo næ multi admirati reprobi facti ſunt. colloquium enim illi⁹ quaſi ignis exardeſcit. vt habetur Eccleſiaſtici. 9. repellantur igitur de iudicio,vt iſta lex dicit.qa multotiēs mulieres faciunt apoſtatare ſapientes iudices,& aduocatos,& arguunt ſenſatos. vt habetur Eccleſiaſtici. 19.Omnis enim mulier coniugata,quæ talibus intendit,& cum alienis ſe immiſcet,& reliquit virū, ſuum. & ſtatuens hæreditatē ex alieno matrimonio,primo in lege altiſſimi incredibilis fuit, ſecūdò virum ſuū dereliquit,tertiò in adulterio fornicata eſt,& ex alio viro filios ſtatuit ſibi.hæc in eccleſiam adducetur,& in filios eius reſpicietur. non trahēt filij eius radices,& rami eius non dabūt fructū,& derelioquēt in maledictū memoriā ei⁹,& decus illi⁹ nō delebitur.vt habetur Eccleſiaſti. 23. in fine.Sit igit aduerſus eas iudiciū abominabile, & prohibitū in criminalibus,& ciuilib⁹ cauſis:niſi de licentia maritorū,vel iodicis. vt iſta.l. inquit, cū ſimi. Et vtinā in eriminalib⁹ litigarēt per procuratorē habētē ad hoc mādatū ſpeciale. Secūdò. qa poſſet eſſe,ꝙ ex leuitate & malitia aliquem iniuſtè & calōnioſè accuſarent,& puoiretur in perſona & in rebus ſuis ex tali calumnia & malitia,vt habetur quaſi per totum titulum de calūnia.Et hoc eſſet in dānū viri,ſi amitteret ꝑpter calūniam & delictum vxoris bona illius.vt habetur in.l.77.infra.Omnis enim malitia & calumnia breuis ſuper malitiā mulieris. Et non eſt ira ſuper iram mulieris. Commorari leoni & dracooi placebit magis, quā habitare cum moliere nequā. Neqoitia mulieris immutat faciem eius, & obcæcat voltū ſuum tanquā vrſus, & quaſi ſaccum oſtendit io medio proximorum. vt habetur Eccleſiaſtici.25. ¶ Poſſet tamē dici de muliere eoniugata illud,quod Bal.& alij dicunt de filio familias in.l.cum non ſolū.§.neceſsitate.3.col. ver.quæro nonquid.C.de bonis quę libe.vbi multipliciter diſtinguit, an, & quando filiuſfamilias poſsit ſtare in iudicio.& eſt notaodum quod dicit:

34 ¶ Vnum tamen credo verum,ꝙ † ſicut filiuſfamilias poteſt ſtare in iudicio ſine licentia patris, & eſt integer homo in eo vſq; ad litem conteſtatam excluſiuè in ciuilibus,& valet libellus,& omnis diſputatio,omniſq; interlocutoria vſq; ad litis conteſtationem.vt tenet Bar.in.d.l.com non ſolum.§.neceſsitate.ver.quo tempore.& Bal.ibi.ver.quęro nū quid filiuſfamilias.2.&.3.col.in.fi. ver. ſubſequenter quærit glo.& in.l.1.3.oppo.C.qui admi. ꝙ dicta vxor licet ſit in poteſtate viri ſicut filiuſfamilias, & ſine ei⁹ licētia in iudicio ſtare nō poſsit,per iſtā.

l.quod ſit verum in his,quæ fiunt poſt litem conteſtatam,ſecus in actibus præcedentibus litis coteſtationem. Sed cootrarium ſentit iſta.l. inquantum dicit.ni eſtar en juyzio.quę verba adaptantur etiam ad actus præcedentes litis cōteſtationē. Tu in hoc tene prioium,quia in hoc iudicium non dicitur niſi poſt litem conteſtatam.vt per glo.& Bar. in.l.& qa.quā legit cū.l.more maiorū.ver.q̄ro quādo res definit eſſe integra.4.col.ff.deiuriſ.omoium iudi. ¶ Ex quo dicimus,ꝙ ſi marit⁹ eſt abſens,vel quia non vult vxori præſtare licentiam ſtandi in iudicio per ſe vel procuratorem,poteſt ipſa coram iudice comparere,& conquerere de viro, & petere iudicem, vt det ſibi licentiam ſtandi in iudicio per ſe vel per procuratorem in cauſa vētilata per ſe vel contra ſe.Et quia iudex non poteſt ei concedere licentiam niſi cauſa cognita.vt.d.l.fœminis.ff.de procu.&.d.l.57.&.59.infra.poterit vxor porrigere libelllum,qui contineat petitionem, & interrogatorium,per quod teſtes ab ea producti examinētur,& interrogentur,an ſubſit cauſa iuſta concedēdi licentiam vxori petitam.qood patet ex legibus ſupradictis.quia cognitio cauſæ requirit omnia ſupradicta.vt.l.in cauſæ.§.cauſa cognita.ff. de minoribus cum ſimi. Et hoc procedit intantum, ꝙ ſi mulier coniugata eſſet minor.25.annorum, poſſet ſtare io iudicio ſuper hoc ſine licētia viri, cū iſtud ſit de præparatorijs iudicij & iuriſditionis quodā modo medię inter iuriſditionem contentioſam & voluntariam ſecundū Bar.in.d.l.cū non ſolum. vel melius ſecundum Bal.ibi.ver. Item filiuſfamilias. ꝙ eſt omnino voluntariæ iuriſditioois. & ponit exemplum in minore.25.annorum.petente curatorem dari liti:quia dicit,ꝙ in iſta petitione validanda non oportet conſenſum patris interuenire,cùm ſemper pater nō ſit neceſſarius,nec cogi poſſet ad conſentiendū.vt.l.1.ff.de offi.proconſu. ¶ Poſt litis autē cōteſtationē & in ipſa cōteſtatione ad hoc vt iudiciū nō peccet io forma reſpectu perſonarū, eo ꝙ pater & filius reputantur vna perſona,& augetur in iudicio filius per patrē, requiritur patris cōſenſus.Idē in caſu noſtro dicēdū eſt: quia augetur vxor per virū vt.d.l.1.ti.de las ganancias.foro legū,requiritur conſenſus viri quo ad vxorem, ſicut conſenſus patris qoo ad filiū.vt per Bal.in.d.l.cum non ſolom.§.neceſſitate.2.col.ver. item filiuſfamilias.per.c.ſi annum.14.§.in his quoq; de iudi.lib.6. ¶ Et nota.ꝙ io his præparatorijs iudicij vxor poteſt in iudicio ſtare vſq; ad pronunciationem iudicis,& poterit appellare à ſua pronunciatione ſi lædatur,poteritq; eam proſequi. quia cùm cauſa committitur alicui,vel aliquid à iure permittitur,videtur permiſſum omne illod,ſine quo cauſa commodè finiri & expediri non poteſt.vt eſt regula iuris.

Adde. Idem dicendum eſt in caſu,quo minor.25.annorum maior tamen.12.ſtat in iudicio ſine curatore, quia poteſt ſtare,

ſtare, & ſe defendere. per.l.momentaneę.C.de his qui legitimam perſonam. quę lex ſecundum Bal. habet locum in quocunq; poſſeſſorio. quod nota.
i ¶ Procurador. intellige conſtitutum ab vxore ſine licentia mariti: qui ſi litigat nomine cõſtituentis, ipſa conſtituēs videtur litigare. quia q per alium facit. &c. vt l.apud Iulianũ.§.contractum.ff. ex quibus cauſis in poſſe.ea. vbi contractus factus cum tutore, videtur in effectu celebratus cum pupillo. ¶ Quod procedit etiam in delictis. quia occidēs per aliũ. per ſeipſum occidere videtur.c.pro humani.de homi.li.6.cum ſimi.

ſin la dicha licencia de ſu marido. & ſi eſtouiere por ſi o por

Adde. ¶ Intellige ſano modo iſtã l.ſ. ꝙ mulier per ſe in iudicio ſtare nõ poteſt, neq; per procuratorē, ſine licen. mariti, quia eſt verum regulariter. ſecus tamen in caſibus in quibus põt agere ſine licentia mariti, quia tunc procuratorem conſtituere poterit, et per illum ſtare in iudicio. argumento eorũ quę dicunt docto. Bar. & Bal. qui loquuutur de minore in.l. neq; tutore. C. de procura. vbi vide.

35 k ¶ No vala. Ex quo apparet, ꝙ † licentia mariti in contractu vxoris eſt de ſubſtantia, qua omiſſa, contractus redditur nullus. vt eſt bonus tex. tenet Bal.in.lege. cõparationes.2. col.C. de fide inſtru. facit tex.in.c.primo.de baptiſ. ¶ Sed idem Bal. tenet cõtra in.l.ad exactionem.in fi.C. de dotis pro. vbi dicit, ꝙ ſolēnitas circa authoritatē tutoris: vel ſi ex forma ſtatuti requiritur præſentia coniunctorum, non eſt de ſubſtantia actus, etiã vbi ſtatutum expreſſe anullaret. ¶ Sed primũ verius per iſtam l & per dictum Bal. vbi ſupra. & per ea, quæ dixi in.l.3.in parte. ſolēnidad de teſtigos. ſupra. ¶ Pro quo facit quod tenet Floria.in.l.1.3.col.ff.ſi. mēſor fal.mo.dixe. & Bal.in.l.1.antepe.col.ver.extra quæritur ſtatuto.C.qui admi. ¶ Et † intantum hoc eſt
36 verum, ꝙ ſi interueniat iuramētum, cõtractus non
Extēſio. valet. vt tenet Bar.in.l.is cui bonis.in fine.ff. d ver bo.obli. & in.l.ſi quis pro eo.circa medium.3.col. ver.aduerte tamē.ff.de fideiuſſo. ¶ Et bene ad hoc facit gl.ſingularis in.c.notificaſti.33.q.5 quæ dicit, ꝙ vbi requiritur certum quid cum aliqua qualitate, non eſt ſatiſfactum iuri, ſi interueniat illud ſine qualitate. commendat iſtam glo. do. Abb.in.c. Abbas. quod metus cau. facit.c.piſanis. de reſti.ſpo. & c.ſtatutum.iuncto.c.licet canon.de electione.li.6. Idem Abb. & And.Sicu.in.c.licet cauſam. de probatio. idem Abb.in.c.examinata.3. col. de iudi. & in.c.1 de regula. Ideo non eſt ſatiſfactum, ſi in contractu mulieris non interuenit licentia mariti, vt hic dicitur. ¶ Et tunc formo vnam quæſtionem.
Q̃ō.
37 † mulier coniugata contraxit ſine licentia ſui mariti, vel minor ſine licentia tutoris vel curatoris, contractus non tenet per iſtam.l. & .l. nõ omnis.§ fi.ff.ſi certum peta. & per conſequēs non eſt tranſlatum dominium rei in contractu deductę, vt puta in emptorem. res perit, dubitatur cuius periculo pereat. Videtur ꝙ periculo mulieris, ſeu minoris, cum res, quę perit, ſemper dicatur perire periculo domini.per.l.pignus. C.de pigno. actio. & quia videmus, ꝙ iſto caſu dominium non eſt tranſlatũ de muliere in tertium: quia contractus fuit nullus, vt dictum eſt. Item pro hoc facit dictum Bar.in.l. cum ij §. etiam.2. nota ff. de tranſactio. vbi dicit, ꝙ talis contractus non valet, etiã ſi ſit vtilis vxori vel marito. ¶ Sed contrarium tene per glo.in.d.l.cum ij.§.etiam.ff.de tranſactio. Contra.
quã licet eam improbat Bar.ibi. Pau. de Ca. tenet cum ea conſilio ſuo.384.incipiēti.ad primũ quæſitum reſpondetur. & Bal.in.l.neq;.C. de cõtrahen. & communi.ſtip. vbi dicit, loquendo in ſtatuto, ꝙ ſtatutum aliter loquēs, debet intelligi de contractibus inutilibus, & damnoſis. & ꝓ eo facit.l.ſed mihi videtur.ff. cõmoda & .l. ſi pupillus.ff. de nego. ge. & .l.fi.ff.de vſuca.pro emp. & .l.pupillus.§. tutor.ff.de autho.tuto.tenet Bar. in.l.1. col.1. in fine. ver.aduerte.ff.de autho.tuto. Ludo.ro.in.l. ſi quis mihi bona.§.ſi corã.ff.de acqui.hęredi. vbi dicunt, ꝙ valet talis cõtractus agitatus cum minore, quando ex eo contractu minor factus eſt locupletior.
¶ Item facit pro iſta parte ſingulare dictum Bal.in l.quęcunq;.C.de bonis que libe. vbi dicit, ꝙ authoritas ſuperioris in alienãda re eccleſiæ, debet interuenire in ipſo actu, paulo poſt incontinenti. vt.c 1.de rebus eccle. non alie.li.6. poteſt tamen ex interuallo interuenire, quãdo alienatio emanauit in vtilitatē eccleſiæ. et ita poteſt ſaluari glo. Io. theo. in.c.ſine exceptione. & in ſumma.12.q.2. & glo.in c.1.de in integr.reſti. ¶ Facit etiam in ſimili quod voluit glo.ſingularis ſecundum Ange.in.l.2.ff.de accepti. vbi licet pupillus non poſsit obligari ſine authoritate tutoris, nihilominꝰ ſi illa obligatio parit liberationē pupillo, poterit iniri abſq; tutore. voluit Imo.ibi, & Ange. cõſilio vltimo. ¶ Et facit notabile dictum Bal.in.l.cõtra iuris.in principio. ff.de pactis. vbi voluit, ꝙ ſi alienatio fiat in vtilitatem eccleſiæ poſito ꝙ non interueniat ſolennitas canonis, valet, & tenet. idē Bal. in.l.cum ij.§.etiam ff.de tranſactio. & ibi Gui.Ca. & An.Sicu.in commento rubricæ.de rebus eccle.alie. vel non.7.col. in prin. ¶ Et vltra hoc vide glo. ſingularem in.d.l non omnis.§.fi.ff.ſi certũ peta.in parte.facto eius. vbi dicitur loquendo in pupillo, ꝙ res perit periculo accipientis, & pupillus liberatur. ¶ Et idem tenet Ludo.ro.ſingulari ſuo.331.in.d l.ſi.pupillus. et ibi Pau.de Ca. ¶ Ex qua glo. et ex dictis docto. vbi ſupra, ſumitur regula, ꝙ ſi dominium eſt apud vnum de iure cõmuni, & apud alium de iure ſpeciali,

ſu procurador^i mandamos q̃ no vala^k lo que ſe hiziere.

li,quod eſt de iure cõmuni &apud emptorẽ & de
iure ſpeciali apud minorẽ venditorem,vel econtra
periculũ rei vẽditæ nõ afficit minorẽ.Ita tenet Lu
do.ro,vbi ſupra. ¶ Facit etiã,nã cũ hoc.ſ. muliere
cõtrahente ſine licẽtia viri non transferatur domi-
niũ ſit indultũ in eius fauorẽ, in ei⁹ dãnũ retorque
Infertur ri nõ debet vt.l.quod fauore.C.de.legi. ¶ Hinc di
38 ci:n⁹,ꝙ † ſentẽtia data contra minorem, vel contra
eccleſiã carentẽ legitimo defenſore eſt nulla.vt.l.1.
& ibi Bar.C.qui legi.perſo.ſtan.in iudi.ha. attamẽ
ſi datur pro eccleſia vel pro minore,tenet, & valet.
tenet Bar.in.l.orationis.in fine.C.de.cura.furio.&
bene facit.d.l.1.& ibi Bar.C.qui le.perſo. &.l. cum
& minorem.ſ.q.C.ſi aduer.rem iudi. ¶ Sic dicẽdũ
erit in muliere cõiugata, quæ in iudicio ſtare non
poteſt,nec extra iudicium cõtrahere,vt hic.ꝙ ſi cõ
trahat,vel quaſi cõtrahat in iudicio,vel extra, nõ te
neat quod in ei⁹ præiudiciũ factũ eſt.attamẽ ſi fiat
Limita. in ei⁹ fauorẽ & cõmodũ,valeat per ſupradicta.¶ Et
quod dixi.ſ.ſentẽtiã latã cõtra eccleſiã,mulierẽ,vel
minorẽ carẽtẽ legitimo defenſore nõ valere: eſt ve
rũ in ſentẽtia diffinitiua.ſecus in interlocutoria.ſ.
vt quis mittatur in poſſeſsione ex primo decreto.
vt.l.ſi maior.ff.de bonis autho.iudi.po.&.l.contra
pupillũ.ff.de re.iudi.tenet Bar.in.l.ſi.1.&.2.col.ff.
de in integr.reſti.& ĩ.l.ſi pſes.C. quo modo et qñ
iudex.ꝓbatur ex textu ſatis ſingulari in.l.6. de Ma
drid ſita in pragma.regni.folio.47.vbi dicitur, ꝙ ſi
actor cõtra minorẽ viã elegit probatiõis,põt dimit
tere tale iudiciũ,& aſſumere viã ex primo decreto.

Adde. ¶ Mulier coniugata,abſente viro , cõ
uenitur in cauſa,in qua eget viri con-
ſenſu,& ipſe non cõparuit : nunquid
actor debet mitti in poſſeſſionem cauſa rei ſeruan-
dę.Spe.in.ti.de actore.2.col.ver.ſed recte loquẽdo
in filiofamilias.& ver.ſequẽti.diſtinguit.vide ibi,
& in pragmaticis regni.folio.47. ordinatione. 6.q̃
Limita. in hoc eſt notanda. ¶ Quod eſt verũ , niſi ſenten-
tia interlocutoria habeat vim diffinitiuæ,quia nul-
lũ pręiudicium ex ea poteſt generari eccleſię, mu-
lieri coniugatæ,nec pupillo indefenſo . ſecundum
Bal.in.d.l.ſi præſes.Ideo ex ſupradictis,& ex.l. iſta
poſſet dici, ꝙ cõtra mulierẽ cõiugatã nõ currat præ
ſcriptio,qa eſt impedita agere ſine licẽtia mariti:&
impedito agere,nõ currit pſcriptio.l.1.in fine.C.de
ãna.exceptio.tenet gl.in.c.auditis.de pſcriptio.An
to.de Bu.& alij in.c.cũ nõ liceat.eo.ti.& hoc qa mu
lier eſt impedita agere impedimẽto legis,qa impe-
dito agere de facto,præſcriptio bñ currit. vt p Bal.
in.l.1.22.opp.C.qui admi.& in.l.cũ notiſsimi. §.il-
lud.C.de præſcrip.30.vel.40.anno.pleni⁹ per Bar.
in.l.ſenatus.2.col.&.5.opp.ff de offi.præſi.

Adde. ¶ Vnũ ſatis eſt menti tenendum,ꝙ li
cet eccleſia & mulier cõiugata in mul
tis eodẽ priuilegio gaudent, vel eo ꝙ
eccleſia dicitur nupta,cùm habet propriũ prælatũ.
vt.c.quia propter.de elect.c.vidua.34. diſti. in hoc
tamẽ caſu nõ ambulãt à pari.¶ Nã,vt ſupra dicitur,
contra mulierẽ coniugatam non currit pręſcriptio,
quando eſt impedita impedimẽto iuris,vt hic dici
tur.quod eſt ſecus in eccleſia . nam contra eccleſiã
habentem proprium prælatum currit pręſcriptio.
vt in.c.ad aures.de præſcrip.cum multis ſimilibus.
¶ Sed cõtrariũ eſt verũ,imò cõtra eccleſiã viuo pre
lato nõ currit pręſcriptio,ita Bal.ĩ.l.1.1.col.ver.idẽ ĩ
plato C.de bonis mater.& intellige.c.ad aures . cũ
ſimi.ꝙ pręſcribũtur decimę contra prælatũ,nõ cõ-
tra eccleſiã.¶ Si tamẽ mulier eſt vidua,vel quia ca-
ret viro,currit contra eam præſcriptio,quod. eſt ſe-
cus in eccleſia carente proprio prælato,nã tunc cõ
tra eccleſiã non currit præſcriptio,licet prælatus ſu
perior poſsit pro ea agere.textus eſt nouus in.c.1.
de reb⁹ eccleſiæ.in ſexto.quẽ ponderat And.Sicu.
in.c.1.1.col.ver.& ponderat.eo.ti.volumine decre-
taliũ.quod etiam tenet Innocẽ.in.c.olim.el.1. de re
ſti.ſpo.idẽ And.Sicu.in.c.ſi quorundã.3. col. in fi-
ne.ver.tu allega ad hoc. de ſolutio. idem tenet do.
Abb.in.c.cũ deputati.pe.col.de iudi. ante mediũ.
ibi dũ dicit.& facit illud dictũ Inno.&c.& ibi do.
Anto.& Hoſti.ĩ.d.c.olim.licet dubitauerit Bar.in.
l.2.§.deniq;.ff.de aqua pluui.arcen. ¶ Itẽ ex alio
capite cõtra mulierẽ cõiugatã nõ currit pſcriptio,
quia eſt prohibita cõtrahere & alienare viuẽte vi-
ro,vt hic:& cõtra ꝓhibitũ alienare non currit præ
ſcriptio.tenent glo.& docto.in.l.1.C.ſi aduer.vſuca.

Adde. ¶ Idẽ tenet do.Abb.in. c. peruenit.1.
col.de emp.& vẽdi.ver.ſecũda allega
tio.Idem tenet ibi And.Siculus ſuus.
pe.col.ver.ſecundo dicit.cũ ſequenti.vbi dicũt, ꝙ
vbicunq; non cadit negligẽtia,ibi nõ põt eſſe præ
ſcriptio.vt.c.nobis quidẽ. de teſtamẽ.&.c.qa diuer
ſitatẽ.de conceſsione pbẽdæ.cum ſimi. ¶ Sed cõſtã-
te matrimonio dicit,ꝙ mulier nõ poteſt agere pro
dote,neq; pro rebus ſibi donatis ante nuptias : er-
go ſequitur,ꝙ non patitur præſcriptionẽ in illis re
bus.Et ꝙ mulier conſtante matrimonio , nõ poſsit
agere pro illis rebus cõſtãte matrimonio tenet glo.
in authẽ.vt immobilia ante nuptias donationis . in
glo.quæ incipit.ſcilicet ſoluto matrimonio. & facit
glo.in.§.ſed & aliud.inſti.de dona.& textus in au-
thẽ.dos data in parte domus mulieri petitionẽ do-
nationis ante nuptias ſoluto matrimonio.C.de do-
natio.ante nuptias . pleuè per And. Sicu. in . d.c.
peruenit.vbi dicit glo.1.ꝙ etiam conſentiẽte vxore
non currit præſcriptio in rebus dotalibus. & alle-
gat iura.rõ patet ex ſupradictis.nã eſt impedita, &
ex hoc non dicitur negligens agere impedimento
iſtius legis.& cõtra non negligentem nõ currit pręſ
ſcriptio.vt tenet And.Sicu.vbi ſupra,qui ponit ibi
dem plures alias rationes,quas per te vide. & dicit
Bal.notanter in.l.in rebus.per illum textum.2.col.
in prĩci.ver.ſed ſtatim q̃ritur.C.de iure doti. ꝙ im
poſsibile & præpoſterũ eſt pri⁹ præſcriptionẽ cur
rere,q̃ poſſe agere. ¶ Et not.pro intellectu iſtius
legis

legis & materiæ ipſius ea,quæ dicit idē Baldus in.
l.1.4.col.in fine non computata.l. in. ver.quædam
ſunt quę nō poſſunt alienari.C.de ſeruis fugiti.vbi
diſtinguit.Idē Bal.ſup.1.cōſti.C.in fine ponit alias
duas rationes.& Soci.in ſuis regulis in regu.147.
ſeptima ſimilitudine.dū loquitur de eccleſia, & mi
nore.Et ꝙ facta per mulierē cōiugatā in iudicio, &
extra,non valēt ſine licentia ſui mariti . dicit etiam
textus & ibi Bar.in.l.falcinius.in.§.ſi quis poſſede
rit.ff.ex quibus cauſis in poſſe.ea.vbi dicitur,ꝙ vē
ditio,& actus eſt nullus, in qua deficit aliquid ex
ſubtilibus.Sed diſtingue,vt ibi & per Alex. ibi in
addi.de quo plenè Felinus in.cap. quoniā frequē-
ter.in ver.tu verò attende.in principio . vt lite non
conteſta ☞ Vbi etiam dicit, ꝙ omiſſio ſolennitatis,
quæ debet ſequi,reddit actū nullum.dixi in.l.3.in
39 glo.ſuper parte.nō vala.☞ Sed quæro † maritus de
Quæſtio. dit vxori licentiam vt venderet vni,an valeat vēdi
tio,ſi vxor vendidit alio. Videtur ꝙ non,per ea,q̄
dicit Bal.in.l fi.C.ad macedo.quē refert et ſequitur
And. Sicu.in.ca.quod quibuſdā.2.col.ver.ad pri-
mū.de fideiuſſo.vbi dicit,ꝙ ſi ſtatuto cauetur,ꝙ pa
ter teneatur pro filio mercatore,ꝙ intelligitur quā-
do recepit pecuniā ab alijs in cauſa mercantiæ , ſe-
cus ſi extra cauſam mercantię pecuniam acceperit,
quia tunc pater obligabitur.de quo etiam per eun
dē Bal.in.l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de offi.procon
ſu.& in.l.3.§.1.ff.nautæ caupones. & quod notatur
per alios in.l.1.§.familiæ.ff.de publica. ☞ Itē ſi quę
ras quare mulier cōiugata prohibetur contrahere,
& in iudicio ſtare &c. & ſine licentia mariti , & ꝙ
aliàs acta cum ea ſint nulla.vt hic dixi in glo.1.iſti⁹
legis.cui adde,ꝙ cùm mulier coniugata ſit in pote-
ſtate mariti,poſſidetur ab eo.& qui poſſidetur ab
alio,nihil poſſidet.ideo nō agit,vt habetur in Spe.
de actori.16.col.ver.& præterea.argu.l.1.§.dicitur.
ff.de vi & vi arma.&.c.olim cauſam. prope finem.
de reſtitu.ſpo. ☞ Facit etiam quod notāter dicitur
in eo.Spe.de procuratore.§.1.in fine.vbi dicitur, ꝙ
qui inhabilis eſt ad ſua peragenda negotia,per cō
ſequens & aliena.vt.l.fi.C.de legi.in.ca. indecorū.
de æta.& quali.& quali.&.c.qui nec regiminis.2.
Limita. q.7. ¶ Sed intellige ꝙ non valet quicquid actū eſt
per mulierē coniugatā quo ad forum ſecularem &
contentioſum,ſecus quo ad forū conſciētiæ & pœ
nitentiale,vt ſi vxor non fuit decepta valeat cōtra-
ctus.per ea,quæ dicit Abb.in.c.plerique.9.col.de
immunit . eccleſia . ſed in hoc mihi videtur , ꝙ eo
ipſo,ꝙ mulier coniugata vendit,licet nō in pretio
eo quod vēdidit,videt̄ decepta.ipſiuſq; vir.igitur.
40 &c. ¶ Ex ſupra dictis colligitur ratio quare † non
Qō. currit præſcriptio cōtra mulierē coniugatā. ¶ Sed
41 reſtat ſuper hoc quæſtio & magna † nunquid res
prohibita alienari poſſit præſcribi.& Ioā.Frā.Bal.
in ſuo tracta.præſcrip.5.parte.quintæ partis princi
palis.ver.quarto quæro.in principio per duas col.
& amplius ſuper iſta quæſtione. an res prohibita
alienari à lege vel ſtatuto,ſiue in vltima voluntate,
aut per cōtractū,prohibitiōe valida,poſſit præſcri
bi.Et facit ſuper hoc plura membra,quæ per te vi-
de,quia notanter loquitur,& concludit cum his, q̄
dicit Bar.ī.l. filiuſfamilias.§.diui.vltima col.& pe.
q.de lega.1.& cū his,quæ dicūt do. Abb. & Felin⁹
in.d.c.cum non liceat.de præſcrip. ☞ Quibus adde
ea,quæ idē Ioā.Fran.Balbus dicit in dicto tractatu
de præſcrip.vbi ſupra.q.5.&.9.nu.45.& prima par
te ſextæ patris principalis.16.caſu.vbi notanter lo-
quitur in dote.& nu.17.&.18.&.19.& in.§.his itaq;.
nu.2.ea particula.optimè etiā Lanfran . in repe.c.
rainu.6.col.in principio.ver. in eadē glo . de teſta.
plenè & optimè And.Sicu.in.d.c.peruenit.pe.co.
ver.ſecundo dicit.& ibi do.Abb.conſicul⁹ ſuus.de
emp.& vendi.optimus tex.in.l.8. in parte . otroſi.
cū ſequenti.ti.29.tertia partita. ¶ Sed dato,ꝙ † im
42 pedito agere de facto currat præſcriptio,an compe
tat reſtitutio. Tene ꝙ ſic, vt dicit Ioan.Fran.Bal.de
ignorante in dicto tracta.præſcrip.4.parte.4.partis
principalis.11.q.in fine.& ea parte.q.28.poſt prin-
cipiū.plenius.q.29.per totā.q.nu.68.fol.228. ¶ Et
vide quæſtionē notandam,quam format idem do-
mi.Ioan.Fran.Balbus.dicta.4.parte.4.partis prin-
cipalis.q.11.ver.ſubdit Pau. de ca.numero . 41. vbi
43 dicit. ☞ Quidam † incepit quædam bona poſſide-
re precario,ſiue alieno nomine, putà per clauſu-
lā precarij, vel conſtituti,de qua plenè notatur in.
l.quod meo.in principio.ff.de acqui.poſſe. poſtea
mortuus eſt & hæredes eius per.30.annos & vltra.
ignorātes precarium poſſederūt proprio nomine:
quærebatur an præſcripſerint.& dicit Pau . de ca.
in.l.neq;.C.de vſufruc.vbi eſt caſus,ꝙ ſicut defun-
ctus ſi centum annos vixiſſet cùm teneretur alieno
nomine nunquā præſcripſiſſet, ſic nec hæredes.li-
cet quædā glo.in.§.præterea.de capi.corra.vſi feu.
dicat,ꝙ ſub iſta generalitate non venit præſcrip.lō
giſſimi tēporis:ſed longi tatū. ☞ Sed illud verū di-
cit Pau.de ca.niſi ſubiectæ materiæ natura ſuadeat *Limita.*
contrarium. ☞ Ex quibus Ioan.Fran.Baldus vbi ſu
pra colligit vnam concluſionē.ſ.ꝙ clauſula cōſtitu
ti precarij paſſiui tranſit in hæredes conſtituentis,
quia cenſentur & finguntur tenuiſſe & poſſediſſe
eo modo & forma,quibus defunctus tenuit. ¶ Et
hoc maximè,quādo eſſe facta mentio de hæredib⁹.
per tex.in.l.cum precario.§.1.ff. de precario. quod
eſt bene notādū ad dictā.l.quod meo.in principio.
ff.de acqui.poſſe.& ad ea quæ dixi in.l.17.in glo.
44 ſuper parte.la poſſeſsiō ſupra. ¶ Vlteri⁹ quæro.† *Qō.*
maritus litigauit cū tertio ſuper fundo dotali vxo-
ris:& fertur ſentētia contra maritū, nunquid præ-
iudicet poſtea vxori ſoluto matrimonio. quæſiuit,
& tacuit. Videbatur ꝙ non.argu.iſti⁹ legis.Ex quo
mulier iſta non poterat agere viuente viro ſuo.
☞ Sed tene contrarium per tex.in.l. ſæpe. ff.de re
iudi.per Bar.in.l.de dic.§.qui mulierem. ff. qui ſa-
tiſda.cogā.Et iſta eſt magis cōis opinio.de quo per
Bal.

Bal.in.l.doce ancillam.C.de rei ven. Pau.de ca.in. l.maritus.C.de procura.plenè Alexan.in.d.l.ſępe. ¶ Intellige tamē quod dicitur in dicta.l.ſępe.quādo cum ſcientia,& taciturnitate vxoris tranſiuit tēpus ad minus decem annorum.vt dicit Bal.loquendo in vēditiōe facta à filio viuo ſine licentia & conſenſu patris in.l.ſi filius.C.de petitio.hęre.dixi in.l.infra proxima in glo.ſuper parte.licencia.& in.l.58.glo.1.ver.vlterius quæro.quia tunc ex taciturnitate tanti temporis videtur in ſententiam conſentire. ¶ Maximè ſi maritus non ſtetit in iudicio vxoris nomine, ſed nomine proprio. non enim mortuo viro in continenti vxori viſa eſt in ſententiam conſentire ſine lapſu temporis,contra regulam.Qui tacet.libro ſexto.cū ſimili.ſed demū lapſo tempore,de quo ſupra. ¶ Sed nunquid poſsit vſucapi cōtra prohibitum alienare. Tex.& Bar.in.l.alienatiōis.in principio. ff.de verbo.ſigni.dicunt ꝙ non.Sed Bal. cōtra in.l. ſi.verſi.itē nota.C.qui.ex cau.in integr.reſti.nō eſt ne. ¶ Sed idem Bal.in.l.filiusfamilias.§.dini. vltima col.ver.quæro vtrum.de lega.1.ponit,an res prohibita alienari,ſi alienetur,poſsit vſucapi. Et tenet ꝙ non.per glo.in.l.1.C. de vſuca.pro emp.vide Bar. in.l.vbi.tex.2.opp.ff.de vſuca.docto.& Abb. in.d. c.cū non liceat.3.col.ver.& circa iſtā primam partem.de præſcriptio.vbi notanter loquitur. ¶ Poſtremò hic nota,ꝙ ſi mulier coniugata vendit rem datam in emphiteoſim ſine licentia viri,ꝙ propterea non cadit à iure ſuo, quia contractus eſt nullus, per iſtā legem.& contractus nullus, nō eſt contractus.argu.l.3.§.cōdēnatū.ff de re iudi.Ita tenet ſingulariter Bal.in lege.2.C.de epiſco.audi. dixi plenè in.l.68.in parte,en comiſſo,in fine vbi vide.

¶ Ley.lvj.

MAndamos que el marido pueda dar licencia general [1] a ſu muger para contraer,y pa hazer

ciæ.vt refert Ioan.faber.in.§. fuerat.1.col.inſti de actio.quia ſi maritus vult ſe abſentare vltra mare,& vult ad cauſas dotales conſtituere procuratorem,
2 quod poteſt,vt ibi,& hic. ¶ Quæro † an maritus per epiſtolam poſsit dare vxori conſenſum vel licentiam contrahendi ſtandiq; in iudicio. Archi.in.c.ſiue meliori.11.q.2.dicit,ꝙ cōſenſus ex forma legis requiſitus in aliquo actu,non poteſt præſtari per epiſtolam. quod non credo verum,quia lex requirit conſenſum patris in iudicio filij,attamen poteſt præſtari per epiſtolam.vt eſt glo.in.l.ſi cum dotem.ver.oportet. & docto.ibi in.§.ſi patri.circa medium. ff.ſo.ma.vbi etiam per Ang.& facit.l.honores.ff.de decurio,notatur in.l.titius.de cōſti.pecu.tenet Bar.in.l. ſi quis mihi bona.§.iuſſum.in ſine.ff.de acqui.hære. & in. l.1.ff.de contrahen.emp.
3 1 ¶ Licēcia general.In qua venit,ꝙ † poſsit ſoluere creditoribus.l.ſi procurator.in principio. & ibi Bar.ff.de conditio inde. ¶ Itē veniunt omnia,quæ faceret quiſq; diligens paterſamilias. vt tenet Bar. in.d.l.ſi procurator.

Adde. ¶ Hinc dicit Alex.de Imo. in primo volu.conſilio.106.incipiente. quo ad præſens quæſitum.ver. & differentia eſt.& in conſi.59.2.volu.dicit,ꝙ ſufficit conſenſus patris generalis in omnibus caſibus præſentibus & futuris.Idem dicit Bal.conſilio ſuo.153.incipiente.caſus coram epiſcopo.circa finem.in primo volu. ¶ Ad idem Spe.in titu.de actore.13. col. non computata prima. loquendo in filio mouet iſtam quæſtionem.Quid ſi pater filiofamilias dedit generale mandatum, vel generaliter conſenſit vt ageret vel ſe defenderet contra quēlibet, vel in omnibus cauſis,quas habet,videtur ſufficere.quia tātū habet generale mandatū,quantū ſpeciale.vt.l.ſi duo.in fine.ff.de adminiſ.tuto.cum concor.Et pro iſta parte Spe.vbi ſupra.adducit plures concor. et ibi Ioā. And.remiſsiuè in addi.& dicit Spe. quòd in contrarium facit in argu.l.illud.§.ſi talis.ff.de mino. & l.obligari.ff.de autho.præſtan.&.l.iubemus. C. ad vellcianum.cum pluribus alijs. Vltimò dicit,quòd ſufficit generale mandatum, ne pater cogatur ſæpius conſentire,argu.l.1.in fine. C. de cura. furio. Quia generale mandatum ſemper ſufficit, niſi dicatur,quòd ſpeciale exigatur.vt notatur in.l.pomponius.in principio.ff.de procura.

¶ Sed opponitur de lege.cum non ſolum.C.de bonis quæ libe.vbi exigit Spe.vt pater inquirat cauſam quare agere vult filius. ¶ Vnde alij diſtinguunt,vtrum ita dixit pater filio,vel maritus vxori.mando, vel concedo vt poſsis agere contra Petrum & Gundiſaluum,& omnes alios, cōtra quos cauſam habueris.vt tunc valeat.an dixerit generaliter

Summarium.

1 *Maritus,an poteſt dare vxori licentiam generalem ad contrahendum,& ad ſtandum in iudicio.*
2 *Licentia an poſsit dari per epiſtolam.*
3 *Licentia generalis quid comprehendat,*
4 *Licentia data à marito vxori,an expiret per primum actum.*
5 *Licentia generalis quos caſus comprehendat.*
6 *Vxor vendens fundum de licentia viri,mortuo viro, an poſsit vendicare*

MAndamos que el marido. Iſta.l. non ſummatur propter ſui breuitatem,& quia eſt clara.
1 ¶ Poteſt tamen ex ea notari, ꝙ † quemadmodum pater habens filium in poteſtate poteſt ei dare licentiam cōtrahendi in iudicio & extra: maximè ſoluto matrimonio.vt.l.2.ff.ſo.mat.& authē. quod locū.C.de collatio.ita maritus,in cuius poteſtate eſt mulier,poteſt ei dare licentiam contrahendi,ſtandiq; in iudicio.Et iſta eſt conſuetudo curiæ Fran-

liter non expreſſo aliquo ſpeciali,& tūc nō valeat. argu.l.ſed.& ſi quis.§.q̄ſitū.ff.ſi qs cautio.& authē. mater.C.q̄ mulier tute.offi.fun.po.de quo in Spe. vbi ſup.& ibi Ioā.And.in addi. ſup parte iuſſum. ſed dato quòd ſufficeret generale mandatū, an ſuffi ciat vnus conſenſus ſemel in initio litis præſtitus,an verò in quolibet actu, putà in q̄libet poſitione habet pater filio, vel marit⁹ vxori cōſentire.Spec.

todo aquello que no podia hazer ſin ſu licencia m. & ſi el marido ſe la diere, vala

vbi ſupra.ver.ſed nunqnid ſufficit.primò dicit, ꝙ ſi ante litē conteſtatā conſentit,ꝙ in litē poſsit eſſe, vel etiā in ipſa lite,hoc nō ſufficit,imò neceſſe eſt, ꝙ cōſentiat in qualibet poſitione & reſponſione: ſicut dicitur de tutore in lege clarū.C.de auth. præſtan.& in.§.tutor.inſti.de autho.tuto.&.lege. obſeruari.§.fina.ff.eodē titu.vbi dicit, ꝙ tutor in qualibet parte litis debet pupillo authoritatē pręſtare.ſicut & iudex delegatus per ſe debet in medio, in pricipio,& in fine cognoſcere.vt authē.ad hæc.C. de iudi.& in.c.ſuper queſtionū.§. intentionis. de officio dele.Sed iſtud non placet Spe.imò ꝙ ſufficit ab initio ſemel conſentire.vt.l.1.§.1.ff.quod iuſſu.&.c.2.de poſi.quod nota quo ad iſtam particulā. ¶ Veniūt etiā in tali mandato & licentia ea, quæ maritus facere conſueuit.vt per Bar.in lege.ſolutū. §.fi.&.l.vel vniuerſorum. ff.de pigno.actio.&. l. ſi fraudator.ff.de his quæ in frau.credi.&.in. l.ſeius. §.medico.ff.de annuis lega. ¶ Quod intellige verū de his quæ maritus conſueuit facere ordinariè, nō extraordinariè. ¶ Itē cōprehendit, ꝙ poſsit vti bona fide.vt tenet Bal.in.l.fina.in fine.ff.de pactis. & lege. procurator cui libera.in fine.ff.de procu. & Bal.in lege fi.in principio.C.qd' cūeo. ¶ Quod eſt verū,etia ſi dictū ſit ad faciēdū quicquid velit. vt.l.1.§.1.ff.quod iuſſu. ¶ Itē eſt verū,ſi dictū ſit,ꝙ facere poſsit tanquā domin⁹ de re ſua,quo caſu neq; donare,neq; dilapidare poterit ſecūdū Bal. in.l. 1.C.de bonis mater.& in lege fi.in fine. C. de contrahen. emp. ¶ Item non poteſt alienare vigore generalis mandati.l.procuratorem.& ibi Bal.C. de procu.tenet.Bar.in.d.l.ſi procuratori.in principio.ff.de condi.inde. ¶ Item non poteſt compromittere de iure & de facto, neq; poteſt fideiubere pro alio.tenet Pau.de.ca.in.d.l.contra iuris.§. fi.ff. de pactis.quę omnes loquūtur in mādato,nō tamē in licentia,quæ multum diſtat à mādato,de qua licentia vide docto. & Bal.in.d.l.cū non ſolum.§. neceſsitate.C.de bonis q̄ libe.melius in.l.32.ti.4. prima.pti.vbi dicit̄ licētia lingua latina,idē lingua vul
4 gari ꝙ otorgamiento. Qnæro inſuper, † nunquid licentia per maritum data vxori ad contrahendū, expiret per primū actum. Vide Bar .in.l.titius filius.ff.de excu.tuto.vbi tenet ꝙ ſic. tenet etiā Bal. in.d §.neceſsitate.5.col.ver. quid ſi pater ita dixit:

niſi dictū ſit etiam de futuris,quia tunc etiam ad alias cauſas extenditur. vt ibi.de quo dixi plenè in.
5 l.54.ſupra.Nota tamen,quòd † licentia generaliter conceſſa,non includit in ſe caſus fraudulētos.tenet Bal.in.l.1.1.col.C.ſi quis omi.cau.teſta. Itaq; ſi propter licentiam generaliter cōceſſam vxori,ipſa in fraudem mariti faceret contractum, & fraus probaretur,non teneret contractus. quia fraus & dolus non debent inferenti patrocinium impartiri,neq; alteri obeſſe. vt.c.ſuper literis. de reſcriptis, cum ſimi. & Abbas in.c.cum ad monaſterium.fi.col.de ſtatu regularium. vbi dicit, an verbum licentia,intelligatur quādo ſit aliquid ſiue cauſa,ſed ſola voluntate.

todo n lo que ſu muger hiziere por virtud dela dicha licencia.

m ¶ Sin ſu licencia. Mulier coniugata,quę nō poteſt facere ſine licentia mariti.vide in.l.54.cum ſequenti ſupra vſq; ad iſtam.

n ¶ Vala todo.

Adde. ¶ Quæro,an habens mandatū generale poſsit paciſci vel tranſigere ad tēpus vel in perpetuum. Videtur ꝙ ſic per iſtam legem.nam dicit. vala todo. & qui totum dicit,nihil excludit.c.ſi romanorū.19.di.c. quia circa.de priuile.cū alijs. ¶ Cōtrariū eſt verū, per ea, quæ dicit Ang.in.l.conuentionem.ff.de pactis. & per.l.mandato generali.ff.de procu. iuncta.l. quæ
6 romæ.§.calimacho.ff. de verbo.obliga. pone † ꝙ vxor conſecuta licentia,de qua in l.iſta. ſ. ꝙ poſsit facere omnia ea,que facere nō poterat ſine licētia, fundū vēdidit Petro,& pretiū fuit cōſecuta:modo cōſtāte matrimonio, vel eo ſoluto poſt mortē mariti,nititur vēdicare fundū, nūqd poſsit? Videtur ꝙ nou per iſtam legem,inquantū dicit. vala todo lo que hiziere.idem & clari⁹ vult tex.in.l. mater tua. C.de rei vēdi.vbi dicitur,ꝙ etiā ſi maritus vēdiderit rem vxoris,conſentiente vxore, valebit venditio, & mulier contrauenire non poterit. ¶ Contra hoc facit.l.ſi ſine volūtate.&.l.ſi ſciēs.C. ad velleia.vbi dicitur,ꝙ etiam ſi mulier cōſentit obligari fundū ſuum,& creditor vendidit titio fundum,eſt inutilis venditio,poteritq; mulier fundū recuperare a titio,etiam pretio non reſtituto. Et pro iſta parte facit authē.ſi qua mulier.iuncta doctrina Albe.de roſa.1.col.C.ad velleia.vbi tex.dicit,ꝙ ſi mulier conſentit obligationi rei ſuæ, obligatio nō valet.deinde dicit ibi Alberi.ꝙ procedit diſpoſitio illius authē.in marito vēdēte rem vxoris, ꝙ non teneat venditio.& hoc cōprobatur iſta ratione. Certū eſt,ꝙ prohibita obligatione,prohibetur venditio,cū ſit magis præiudicialis.vt patet ex.c.nulli.& ex notatis per docto.ibi de rebus eccle.alie.vel nō. ¶ Item quia prohibito antecedenti, prohibetur & cōſequēs.vt per Bal.in.l.cōuenticulā.3.col. ver. itē

eſt

eſt argumētū ad deſtructionem. C.de epiſcopis & cle.ſed p dictā authē,phibetur obligatio rerū vxoris,per cōſequēs earūdē rerū vēditio. ¶ Pro ſolutione vide Bal.in.d.l.mater.in fine.ver.extra nota. C. de rei vēdi.vbi dicit,ꝙ ſi ſtatutū dicit,ꝙ mulier nō poſsit cōtrahere ſine cōſenſu cōſanguineorū,ꝙ talis cōſenſus nō eſt cauſa immediata trāſlationis dominij, qa nō poſſent affines trāſferre dominiū,ſed eſt cauſa habilitādi perſonā trāſferētis,et nil aliud operatur iſte cōſenſus.vt patet ex.d.l. mater. in prin. Sic igit̃ qñ mulier vēdit fundū ſuū cū licētia mariti,ꝙ virtus & fortitudo vēditionis vel ei⁹ validitas non ſtat in cōſenſu vel licētia mariti,licet ſit cauſa habilitādi.perſonā vxoris vendētis. Quapropter mihi videtur in hoc ſic dicēdū,ꝙ iſtud pēdet ex diſpoſitiōe iuris,an ſit prohibita vēditio rerum vxoris,an nō:qa ſi vxor res ſuas cōſtante matrimonio, vel eo ſoluto,vēdere nō poteſt,etiā ſi in vēditione interueniat licētia mariti,non validatur vēditio.& ita intelligo dictā auth.ſi qua mulier.& tex.in.l.61.infra. & hoc in caſu,quo validitas vēditionis nō ſtat in cōſenſu mariti,ſed qñ ipſe,vt dixi,debet authorari vēditionē. ¶ In caſu tñ,quo vxor poteſt cōtrahere ſi vēdidit cū licentia mariti,tenet vēditio,nec poſtea retractat. & poteſt poni exēplū in caſu dictę legis. 61.infra. ¶ Secundo caſu,qñ mulier aliqd de bonis ſuis vēdidit,vt ſolueret debita,ad q̄ tenebatur tanq̄ hæres parentū ſuorū,valet vēditio cū licentia viri. per.d.l.61.quod nota. ¶ An,et qñ marit⁹ ſolus,vel cū vxore poſsit vēdere res vxoris dotales vel paraphernales. vide Bal.in.d.l.mater tua.& in.l.quotiēs C.de iure doti.& in.l.1.C.ad velle.et in. d.authē. ſi qua mulier. Nota tñ,ꝙ ſi maritus interueniēte debita iuris ſolēnitate alienat rē vxoris & cōmuni opinione reputabitur illa alienatio vtilis vxori,licet reuera nō eſſet,iſto caſu tenet alienatio.glo.ſingularis eſt,quę loquitur in alienatione rei eccleſiæ in.c. cū apoſtolica.de his quæ fiunt à præla. de qua glo. fecit feſtum Anto.de Bu.ibi.& allegat etiam quod habetur in.l.tutor qui repertoriū §.ſi poſt.ff.de admi.tuto.facit quod habetur in.l.quid ergo.§.ſufficit.ff.de contra.tute.actio.& per glo.in.d.c.cū apoſtolica.verſi.profuturum.

Ley.lvij.

El juez° cō cono-

Summarium.

1 *Iudicium quando reddatur in inuitum,non ſolum reum,ſed etiam actorem.*
2 *Excommunicatus,an,& quando poteſt ſtare in iudicio.*
3 *Excommunicatus,an æquiparetur bannito.*
4 *Nobilis perdens nobilitatem,in quibus videtur illam perdere.*
5 *Excommunicatio quid ſit.*
6 *Actor,an,& quando compellitur inuitus agere.*
7 *Conſenſus mariti in contractu vxoris,an obliget maritum perinde ac ſi promiſiſſet.*
8 *Contractus cum muliere celebratus,in quo nomine petitur licentia mariti interueniſſe à lapſis decem annis,an præſumatur ſolenniter agitatus.*
9 *Lapſus decem annorum an faciat præſumi ratihabitationem & licentiam,& omnia ſolenniter acta.*
10 *Iudicis definitio deſcribitur.*
11 *Authoritas nimis properè interpoſita,an ſit nulla.*
12 *Iudex an ſit medium inter partes.*
13 *Mulier quando pōt agere contra virū,eo vergente ad inopiam*
14 *Conſenſus patris cùm conuenitur à filio,an requiratur.*
15 *Vxor an trāſeat in poteſtatē viri per contractū matrimonij.*
16 *Iudex,an,et quando ſupplet defectum tutoris.*
17 *Iudex quibus caſibus ſupplet.*
18 *Iudex,an,& quando compellit maritum ad conſentiendum contractui vxoris,& cuius expenſis.*
19 *Iudex,an debet interponere decretum in actu valido.*
20 *Iudex qualiter debet dicere,quando interponit decretum.*
21 *Iudicis decretum quantum operetur,*
22 *Maritus an poteſt appellare à licentia data vxori per iudicē.*

El juez. Iſta lex non ſummatur,qa breuis. Poſſunt tñ ex ea multa notari. Primū,ꝙ iudex,cauſa cognita,cōpellit maritū vxori licētiā pręſtare ad cōtrahēdū in iudicio,vel extra:ꝙ ſi noluerit,iudex eā præſtabit. ¶ Secūdum, ꝙ vxor non habet legitimā perſonā ad cōtrahēdū,nec ſtandū in iudicio ſine licētia mariti. ¶ Tertiū,ꝙ † iudiciū redditur in 1 inuitū,nō ſolū reū,ſed etiā actorē.quod eſt mirabile.et eſt tex.huic ſimilis in.l.cū nō ſolū.§.neceſsitāte.C.de bonis q̄ libe.& ibi Bal.& eſt ſingularis caſus fallētiæ ad rubrū & nigrū. C.nemo inuit⁹ age. vel accuſa.col. ¶ Cui adde aliū caſum nō minus ſingularē,vt puta † excōmunicat⁹ cepit agere contra 2 aliquē in iudicio,neq; ab initio cauſę fuit repulſus, tñ pēdente lite volūtariè vult deſiſtere,vel qa dicit ſe excōmunicatū,nā iudex ad inſtantiā rei poterit cōpellere actorē excōmunicatum vt agat,et proſequatur litē.iſta fuit opinio Inno.& Abb.in.c.ii.tel leximus.de iudi.et quāuis ſimpliciter pertrāſeant ipſi ſuper hoc. ¶ Tu adde tex.ſingularē in.l.inter ſtipulātē.in.§ ſi ſticho.ff.de verbo.obli.& in.l.ii.& authē.ibi poſita.C.de litis conteſta. vbi dicitur,ꝙ iudiciū redditur in inuitū.ſi ergo actor excōicatus vult recedere à lite,debet cōpelli perſiſtere,alias iudiciū nō redderetur in inuitū. ¶ Et ſi dicas,ꝙ.d.l. inter ſtipulātē.in.d.§.ſi ſticho.loqtur in reo. Bal.in d.l.ſi.§.neceſsitate.i.col.per illum tex.C.de bonis q̄ libe.dicit iſtud etiā procedere in actore. ¶ Et p iſta parte facit dictū Abb.in.c.cauſam quę.in.4.col.de dolo.& contu.vbi dicit,ꝙ ſi is,qui non poterat in iudicio ſtare,cepit litigare,& à lite vult recedere, cōpellitur ſtare,& litē proſeq,ne cōmodū reportet ſua de malitia,vel dolo.vt habetur in authē.q ſemel C.quomodo & qñ iudex. ¶ Ad quod etiā induco tex.nouiter ad hoc ponderatū in.d.c.intellex imus. vbi litera dicit.intellexim⁹,& infra quę ſunt exiū

excõmunicatus in iudicio ſtare poſsit. ſequitur &
facit. reſpõdemus ꝙ cõueniri poteſt. ſi ergo poteſt
conueniri, ſequitur ꝙ actor excõicatus põt conue-
niri, vt cœptam litem proſequatur. ¶ Et ſi dicas, ꝙ
tex. ille loquitur in reo tãtũ, prout docto. ibi in-
telligũt. ¶ Reſpõdeo, ꝙ etiã loquitur in actore ex-
cõmunicato. quia, vt vides, per illũ tex. ſimpliciter
fuit quæſitũ à Romano pontifice, vtrũ excõicatus
in iudicio ſtare poſſet, nullam diſtinctionẽ facien
do inter actorẽ & reum, ſed generaliter loquendo,
vtrũ excõicatus. &c. ¶ Et pro iſta parte iterũ pon-
dero tex. in. d. c. intelleximus. iũcta doctrina ſcribẽ-
tium, ibi. inquantũ dicunt, ꝙ excõicatus in iudicio
poteſt ſtare quatenus ab alio ſtimulatur, ne cõmo-
dum reportet de ſua malitia vel dolo. & hoc etiam
tenẽt cõiter ſcribentes in. d. c. cũ inter. de exceptio.
& eſt glo. ordinaria in. l. 4. ti. delas defenſiones. in
parte, demãdar. ver. ſextus. foro le. vbi dicitur, ꝙ ſi
reus conſentit vt actor excõicatus agat, cõpellitur
actor excõicatus ſtare in iudicio tanquã actor. alle-
gat. d. auth. qui ſemel. C. quomodo & qñ iudex. &
auth. generaliter. C. de ep̃is & cle. & Henri. in. d. c.
intelleximus. ¶ Iſtud etiã probatur in. c. dilecti fi-
lij. de exceptio. ibi, dũ dicit, traxiſſet in cauſam. Ex
quibus verbis dicũt cõiter ſcribentes ibi, & in. d. c.
cum inter. eo. ti. ꝙ vtrũ excõicatus in iudicio ſtare
poſsit, non conſideratur an ſit actor, an reus, ſed an
ſtet inuitus, aut volũtarius: quia ſi inuitus, cõpelli-
tur ſtare: ſed ſi volũtarius, prorſus repellitur, vt ibi.
¶ Præterquã in caſibus notatis per glo. in. d. l. 4. ti.
3 delas defenſio. foro le. ¶ Præterea ad hoc facit † bã
nitus, relegatus, & excõicatus æquiparãtur. vt per
glo. in. c. paſtoralis. §. verum. de app. glo. fi. in fine.
& in. §. 2. inſti. de capi. dimi. in parte, interdũ. tenet
Ioan. And. & Præpoſitus in. d. c. paſtoralis. §. verũ.
& Archi. in. c. pia. 4. col. de exceptio. li. 6. And. Sic.
in. c. p. & g. 4. col. de officio de. Alex. in. l. gallus. §.
& quid ſi tantũ. 3. col. ff. de libe. & poſth. & ſi non
in omnibus, in hoc tamẽ æquiparãtur, putà, ſi lege,
vel ſtatuto caueatur, ꝙ bannitus remoueatur à com
munione ciuiũ, intelligitur remotus quo ad ſuum
cõmodum, non quo ad ſuum damnũ, ſecundũ glo.
ſingularẽ in. l. 2. §. nemo. ff. de capi. dimi. ita de ex-
communicato dicendũ eſt. qui eſt remotus à com-
munione hominum. vt. c. à nobis. de exceptio. & c.
cum inter. de ſenten. excõmu. & c. pia. de exceptio.
lib. 6. & in. c. excõmunicato. 11. q. 3. ¶ Et ex hoc excõ
municatus in iudicio ſtare non poteſt. vt dictis iu-
ribus. & d. c. intellexim⁹. itaq; ſi excommunicatus
in iudicio ſtare non poteſt in ſuum cõmodum, ſed
in ſuũ dãnum, ſicut bannitus cui æquiparatur, com
pellatur ſtare, ne cõmodum reportet de ſua malitia
vel dolo. ¶ Et ꝙ ſit in dãnum excõmunicati, euidẽ-
ter apparet: quia ex quo re⁹ inſtat, & actor recedit,
docet ſuam iniuſtitiam, & promotionẽ litis iniu-
ſtę. vt in. d. auth. qui ſemel. igitur ſua fraus & mali-
tia non debent patrociniũ impartiri. vt. c. ſuper li-
teris. de reſcrip. ¶ Præterea ad hoc facit ſingulare
dictum Bar. in. l. 1. de digni. li. 12. & eiuſdẽ Bar. in. l.
4 vna. de infami. eo. li. vbi dicit, ꝙ † ſi ex diſpoſitione
legis, vel ſtatuti, aliquis perdat nobilitatem, intelli-
gitur illam perdere quo ad ſuum commodum, &
honorem, non quo ad ſuum damnũ, & vituperiũ.
de quo latè per Felinum in. c. dilectus. el. 2. col. 4.
de reſcrip. qui plenius quàm alius loquitur in hoc.
§. an ſtatutum, quod eſt in damnum alicuius, poſsit
retorqueri in eius commodum. & inter alia alle-
gat glo. valde notandam in. c. pro illorum. glo. pe.
de præben. vbi dicit, ꝙ geſta per excõmunicatum
in ſuum præiudiciũ, valent. Ita in caſu noſtro actor
excommunicatus inuitus, & ſic in damnum ipſius
compellatur ſtare in iudicio. ¶ Et quòd excommu
nicatio proferatur in damnum excommunicati eſt
tex. in. c. ſignificauerunt. de exceptio. & in. c. veri-
tatis. de dolo. & contu. & c. dilectus. el. 1. de reſcri-
ptis. & c. prudentiam. §. ſexta. de officio dele. & d.
5 c. pia. ¶ Ex quibus etiam iuribus apparet, ꝙ † ex-
communicatio eſt remotio & ſegregatio à commu
nione fidelium. ¶ Et hoc habito pro conſtanti, ha-
bes tex. in. l. in actione. §. ſi ſocietatem. ff. pro ſocio.
& in. l. ſi exhęredatus. §. 1. ff. ad ſilenia. & Bal. in. l.
cum quis. C. de naturali. libe. & in authẽ. habita. C.
ne filius pro pa. et Ludo. ro. in. d. l. ſi exhęredatus.
vbi dicitur, ꝙ ſi quis habet ſocietatem mecũ, et pro
pter ipſius defectum deſinit eſſe ſocius, intelligitur
deſiuere in ſuum dãnum, & in meum commodum,
nõ aliàs. Sic igitur in excõicato dicendũ erit, vt de
ſinat eſſe ſoci⁹ hominũ in ſuũ dãnũ, & in cõmodũ
aliorum. ¶ Tertiò adduco. d. c. intelleximus. inquã
tum dicit, ꝙ excommunicatus poteſt conueniri, ne
commodũ reportet de ſua malitia vel dolo. Si enim
actor excommunicatus non poſſet conueniri vt ſi-
ſtat in iudicio, eſſet directè venire contra mentem
illius tex. inquantum dicit, ꝙ poteſt conueniri. Itẽ
eſſet contra eius rationem & diſpoſitionem, quia
reportaret cõmodũ de ſua malitia, trahendo aliũ in
iudicio ſine cauſa iuſta. igitur cõpellatur. &c. ¶ Po-
ſtremò adduco tex. in. l. diffamari. C. de inge. & ma
nu. iuncta doctrina ſcribentiũ ibi. et in. c. conquerẽ-
6 te. de officio ordi. vbi dicitur, ꝙ † ſi qs diffamat ali
quẽ, dicẽdo ſuũ eſſe debitorẽ, vel illum poſsidere
bona ſua, vel quid ſimile, poteſt adire iudicẽ, & im
petrare vt terminus illi pręfigatur ad docẽdũ de in
tẽtione ſua: aliàs, ꝙ termino elapſo imponatur ei ſi-
lentium. ſed diffamare, eſt ad iudicium prouocare.
vt per Bal. in. d. l. diffamari. in fine. et econtra. Itaq;
ſi aliqs dixerit corã iudice in forma iudicij, et etiã
ſi non in forma iudicij, aliquem ſuum eſſe debito-
rem, vel obligatum ad aliquid, videtur illum diffa-
mare: ergo poteſt compelli inuitus agere, aliàs & ſi
lentiũ imponitur. idẽ igitur in excõmunicato. &c.
¶ Cõtrariam ſentẽtiam tenet Abb. in. d. c. cũ inter.
vbi mutauit ſuã ſentẽtiam. & Domi. & Ioan. And.
in. d. c. pia. §. fi. de exceptio. li. vj. Idẽ Domi. i. c. alie-
num

num.2.q.2.qui expreſsè reprobat dictũ Inno.in.d. c.exceptionẽ. Fundamentũ iſtorũ dominorũ eſt, propter periculũ cõmunionis.nã certũ eſt, vt ipſi dicunt,ꝙ oẽs cõmunicantes cum actore excõmunicato,inciderẽt ſententiã excõmunicationis, cui eſt obuiandũ.per.d.c.pia.Et pro eis facit regula generalis,de qua in.d.c.intelleximus.cũ pluribus alijs. vbi dicitur,ꝙ actor excõmunicatus nõ poteſt ſtare in iudicio. ¶Tu tamen dic non obſtare contrariũ ſuperius ſumptũ,quia ſi actor excõmunicatus non poteſt in iudicio ſtare.vt.d.c.pia.cum ſimi.intelligitur voluntariè propter periculũ cõmunionis,qđ in hoc ſtat, non tamen quãdo neceſſariè litigat excommunicatus,vel cõpulſus, quia tunc nullum eſt periculum participantibus excõmunicato,nec incidunt iſto caſu ſententiã excõmunicationis.vt eſt optimus tex.in.d.c.intelleximus.quia dicit, quòd poteſt conueniri.nam ſi poteſt, non incidunt cõmunicantes in ſententiã excõmunicationis.per.d. c.intellexim⁹.&.d.c.pia.cũ ſimi.melius in.c nemo epiſcoporũ.2.q.3.&.c.nulli.de ſentẽ.excõica.&.l. 2.C.de ſumma tri.& fi.catho.&.c.exhibita.de iudi. notatur in.c.ſup eo.de elect. tenet Abb.poſt Inno. in.d.c.cũ inter.&.c.dilecti.de excepti. ¶Itẽ ſi vera eſſet opinio ſupradicta, ſeqretur, ꝙ cõmunicantes cum reo excõicato.inciderẽt ſententiã excõicationis, nec poſſent ſtare in iudicio propter periculũ cõmunionis,quod non eſt verũ per dicta iura. igitur.&c. ¶Præterea diſpoſitio de qua in.d.c.pia. habet locum in caſu,quo excõicatus ſtat in iudicio ſpõte,vt ibi patet:ſec⁹ ſi coactus,& cõpulſus, & in ſuum damnũ,quia poteſt, & debet in iudicio ſtare propter rationẽ.d.c.intelleximus.ſ.ne cõmodũ reportet de ſua malitia,vel dolo.& hoc etiã bene probatur in.c.ſi verè.§.reſtat videre.de ſentẽ. excomu. ¶Ex quo vnũ infero,ꝙ ſi actor excõicatus, qui cœpit agere,vult deſiſtere, compellitur litẽ proſequi. *Infertur* à fortiori actor non excõmunicatus, qui cœpit agere,ſi velit deſiſtere,cõpellitur proſequi litẽ,& finire. & erit ſingularis limitatio ad rubrum & nigrũ. C.nemo inui. age. vel accu.coga. ¶Sed quia caſus iſtius l.eſt, ꝙ iudex, cauſa cognita, compellit maritum præſtare licẽtiam vxori ad contrahendũ,vel ad hoc vt poſsit ſtare in iudicio,& ꝙ aliàs iudex eã præſtat,dic ꝙ iſta fuit opinio Alex.in.l.ſi cũ dotẽ. §.eo autẽ tempore.pe.col.ver.& per hoc dicebant. ff.ſolu.ma.& ibi Ang.Bar.et Imo.& Bal in.l.quotiens.5.q.C.de fideicõ.& in.l.fi.§. neceſſitatẽ.1.col. ver.ſecundò quæro.C. de bonis quæ libe.& in.l.2. C.de ſuſpec.tuto. & Ange. de Are.in.§.cõſequẽs. in fi.inſti.eo.ti.ibi dicũt,ꝙ ſi ſtatuto cauetur,ꝙ mulier nõ poſsit cõtrahere,vel in iudicio ſtare,ſine cõſenſu cõſanguineorũ,vel ſine cõſenſu mariti:& marit⁹ vel cõſanguinei nolũt cõſentire,vel eis recuſantibus ſine cauſa, iudex præſtat authoritate contractui mulieris,vel licẽtiã ſtãdi in iudicio. debet itaꝙ iudex authorizare,ꝑ marito iniuſtè recuſãte cõſentire,dũmodo copulatiuè non requirat vtrunq;. vt tenet Bal.in rubrica.14.col.C.de contrahẽ.emp. refert & ſequitur Alex.in.d.§.eo autẽ tempore.pe. col.ver.incipiẽti.Bal.etiã in rubrica. &c. tenet etiã idẽ Bal.in.l ſi furioſi.C.de nup.do. Abb.in.c.null⁹. 2.nota.de iure patro.vbi dicit,adeũdũ ſuperiorẽ,q cogat ad cõſentiendũ,vel ipſe pro eis conſentiat.tenet etiã Sali.in.l.dudũ.C.de contrahẽ.emp. vbi dicit,ꝙ tunc requiritur cõſenſus duorũ iudicũ, quorũ alter authoretur loco propinquorũ,alter ex neceſsitate ſtatuti ¶Quod eſt verũ,quãdo requiritur in actu conſenſus iudicis,& propinquorũ, vel authoritas iudicis,et propinquorũ cõſenſus, aliàs ſecus.vt ſupra tenet Bal.in.l.1.vltima col.C. q admitti.Vide etiã in Spe.de officio omniũ iudi. §.1. ver. itẽ vxor timens.vbi dicit,ꝙ vxor agit officio iudicis pro licẽtia ſibi dãda à viro cuius ſæuitiã timet.

7 ¶Sed quæro.dicitur hic, ꝙ † maritus cõpellitur præſtare licẽtiã vxori in cõtractib⁹,quos per ſe facere nõ põt:nũne cõſenſus mariti taliter pręſtit⁹ cõtractui vxoris obliget maritũ cõſentientẽ perinde acſi promiſiſſet. Bar.in.l.luci⁹.ff.de autho.tuto. loquẽdo in filiofamilias dicit,ꝙ cõſenſus per ſtatutũ reqſit⁹ in cõtractu filijfamilias obligat patrẽ cõſentientẽ perinde acſi promiſiſſet ei.pro eo facit dictũ Spe.i ti.de iudi.§.2 ver.ratihabitiõe.vbi dicit,ꝙ ratificatio facit dici negotiũ ratificãtis. ¶Sed poſtea idẽ Bar.in.d.l.lucius.in fine.dicit,ꝙ conſenſus patris in contractu filij nõ obligat patrẽ,niſi expreſſè ſe obligauerit. ¶Iſtud etiã tenet Bal.in.l.1.C. quod cũ eo.et Bar.in.d.l.ſi cum dotẽ.§. tranſgrediamur. 2 col. verſi.ſed quæro an ſufficit.ff.ſolu.ma. ¶Poſt modũ Bar.poſt glo.in.l.1 §.ſi is qui nauem.in fine. ff.de exercito.dicit, ꝙ pater obligatur ex volũtate præſtita circa contractum filij.de quo etiã per Bar. in.d.§.neceſsitate.vltima col.verſi.quęro vtrũ ſufficit.C.de bonis q̃ libe.& per Iac.de are.& Bar.in. d.§.trãſgrediamur.vbi diſtinguit. ¶Sed tu dic breuiter,ꝙ ſi quis ratificat vẽditionẽ à ſe factã rei ſuæ, ſibi præiudicat:ſi tamen authoratur vẽditionẽ vel contractum factum ab alio rei alienæ, non præiudicat.vt probatur ex.l.1.& ibi Bar.2.nota.C.ſi in cõmuni ea quę.re.in integrum reſti.poſtu. *Quæſtio.* *Contra.* *Diſtin.*

Adde. ¶Sed cõtra hoc quodãmodo videtur textus ſingularis.in cap.1.§. præterea. & in.l.ſupra in glo.3.in.ver. item ſecũdo geuit⁹.vbi dicitur.ꝙ q cõſentit.iura ſua perdit,& aliena fortificat. ¶Itẽ dicit lex . qritur. §. ſi venditor.ff.de ædili.edic.& hæc regula eſt infallibilis. ¶Pro ſolu.dic verũ eſſe, qñ quis conſentit in iure ſuo transferendo in alium:ſecus ſi cõſenſus nõ fiat ad hũc effectũ.vt.l.inter officiũ.ff.de rei vẽ. & ſuborta.ff.de re.iudi. ¶Hinc dicit Inno.quem allegat ipſe Bal.vbi ſupra,ꝙ dñs,q cõſentit vaſallo alienãti,videtur ei cõſentire circa vtile dñiũ vaſſalli,non circa directũ ipſius dominij.vt in.c. inter dilectos.đ fide inſtr.Inſpiciẽdũ eſt enim ad quẽ eſſe *Solutio.* *Infer.*

ctū cōſenſus ſit præſtitus.vt.l.ſi deinſſor. §. filiæ.ff. de pigno.propterea dicit gl.& ibi docto.& Bal.in. l.1.in ver.qto nunquid. C.qui pro ſua iuriſditione. ꝙ ſentētia nulla,ꝑpter defec. iuriſditionis, pōt per conſenſum partiū confirmari,quando ſentētia præ cediteconſenſum.quia conſenſus habet vim pacti. tenet Bartolus

cimiēto^p de cauſa le gitima o neceſſaria ^q

in.l.ſi expſſim.2.co.ū.in.ver.ſed hæc opinio nō eſt vera.ff.de appella.et in.l.1.in ver.circa tertiū.C.qū ꝓuo.non eſt nec.Bal.in.l.2.C.cōia vtriuſ.iudi. Bar.

8 in.l.1.§.1.ff.de ferijs. ❡ Vlterius quæro† reperitur contractus celebratus per vxorē elapſis iā.x.annis, & amplius,non tñ apparet de cōſenſu mariti:nunquid pſumatur conſenſus interueniſſe. Tene ꝙ ſic, q́a hæc eſt ſolēnitas intrinſeca.q́ pſumitur interueniſſe ex diuturnitate tēporis.tenet Ang.ſingulariter in.l.q in alien a.ver.ſed ſi adierit.& ibi Bal.1.co. ver.& p iſtū tex.dicēdū.ff.de acq. hęre.tenet idem Bal.in.l.2.C.de legi.hęre.& facit.l.ſi fili^9.& ibi Bal. in fine.C.de peti.hære.qa etiā facit pſumi ſolēnita tē extrinſecā.ſcdm Ang.in.d.l.q in aliena.§.1.⁋Itē

9 † facit pſumi ratihabitionē.vt tenēt doc. & Ludo. ro.in.l.1.2.co.C.q admi.& Bal.in.l.2.C.de legi.hære.⁋Itē facit pſumi licētiā in cōtractu.tenet Bal.in d.l.ſi fili^9.⁋Itē facit pſumi oīa ſolēniter acta, tenet Inno.i.c.bonę.de elect.& facit ſingulare dictū Bal. in.l.ſi ei^9.C.de legi.hære. vbi dicitur, ꝙ diuturna patientia patris,facit præſumi conſenſum eius, & aditionem,agnitionemq; bonorum poſſeſsionis.

Adde. ❡ Et ꝙ ſup dictū eſt tenet etiā Felin^9 in.c.ſicut.55.co.cū q̄q; ſequētibus de re iudi.vbi pulchrē tractat, an, & qñ ſolēnitas extrinſeca.ſiue ea q̄ cōſiſtūt in facto, pſumātur ex diuturnitate ſiue antiqtate tēporis.refert,& ſeqtur,& multas plures cōcordā.allegat do. Ioā.Frā.Balbus in tracta.pſcriptionis.in pte.3. ptis prici.nu.38.do.doc.de Pa.in.rep.c.p.v^ras.de do.in ter vi.& vxo.ſup tex.co.162.ver.& iſtā partē.tenet etiā plenē & notāter do.Mattheus de afflī.in deci. nea.345.nu.4.& 5.vbi dicit vnū mēti tenēdū, ꝙ ex antiqtate tēporis pſumitur ſolēnitas extrinſeca,niſi altera pars neget eā interueniſſe.allegat Alex.in.3. volu.cōſi.9.& do. Abb.i.c.ea noſcitur.de his q̄ ſiūt à plato.& bñ ad hoc facit glo.ſingularis in.c. ſicut. de ſentē.ex c.quam alegat An.Sicu.in.c.cū in iure. de officio dele.vbi dicitur,ꝙ vbi agitur d̄ piudicio tertij.nūq̄ pſumptio ſola ſufficit.ſed debet fieri plena ꝓbatio.Quod etiā tenet idē do.Matthæ.de afflī: deciſio.neap.365.nu.8.& p totā deciſionē.vſq; in fi nē.vbi etiā dicit,an decreti ſolēnitas ex tēpore pręſumatur.De qb^9 oīb^9 vide plenē And.Sicu.i.c.pue nit.ātepe. co.vbi bona.gl.de emp.et vē. Et ibi.5.co. dī,an p tēp^9.10.annorū pſumatur cōſenſ^9. ❡ Quid ſi viro abſente & cōſentiēti vxor vēdit rē ſuam,vel mariti,an talis cōſenſus ſufficiat ad trāſlationē dñij in emptorē And.de iſernia in ſua pegrina ſup.1.cōſtitu.neapoli.3.co.nu.10.ver.cōſenſus, tenet ꝙ ſic.

❡ Fallit in caſib^9 magni piudicij.vt p Bar.in.l. cū de in rē verſo.2.co.ff.de vſuris. Pau.de ca.in.l.licet. in prici. C.de iure delib. Bar.in.l.in ſpōſalib^9.§.1.ff. de ſpōſa.ſed ibi loquūtur in lō a patiētia.vide ibi.

❡ An decepto in dicto cōſenſu & cōtractu cōpetat reſtitutio. vide And.de Iſernia.vbi ſupra.qui tenet ꝙ ſic.

10 o ❡ El iuez. Iudex† dī q̄ſi i^9 dicēs ſecūdū Bar.in l.1.2.co.ff.de iuſti.& iure.habetur in Spe. de poſi.§. 7. ❡ Item dicitur iudex præſes ciuitatis. vt dicit Bart.in.l.ſpadonem.§.ſi ciuitas.ff.de excu.tuto.

p ❡ Conoſcimiēto de cauſa.vt.l.in cauſę.§. cauſa cognita.ff.de mino.aliàs act^9 eſt null^9.tenet Bal. et Pau.de ca.in.l.ſed ſi lege. §.prętor. ff.de in i^9 vocā. vbi dicitur,ꝙ licētia actui prǣſtāda p iudicē,debet prǣſtari cū cauſæ cognitione,aliter actus nō valet.

q ❡ Legitīa neceſſaria.ſicut dicim^9 in alienatione rerū minorū,qa debet pcedere cauſa legitia,& neceſſaria.vt iudex interpōat decretū i tali alienatiōe l.etſi pſes.et l.minorū.C.d̄ pdijs mino.ibi,dū dicit, cauſis lūinis et,ꝓbatis,q̄neceſsitatē īſerāt vēditiōis.

11 Adde. ⁋Idē dicit tex.ſingularis in.l.1.d̄ prædijs curialiū.li.10.vbi dicitur,ꝙ † vbi cūq; curialis vult vendere prędiū,debet ex authoritate cauſas neceſſarias exponere, & ꝓbare iudici,& tūc iudex interponit decretū in vēditiōe.Et tūc iudex cōſiderabit neceſsitatē curialis pro ea quātitate,ꝓ qua habet neceſsitatem.Iſta fuit opinio Bar.in.d.l.1.quē refert & ſeqtur And.Sicu. īn.e.cū.dilecti.3 co.ver.et ſi poſſet probari. d̄ emp. & ven. ❡ Propterea tex.in.l.magis puto.§.ne paſſim &.§.prętor.ff.de rebus eo.dicit, ꝙ ſi decretū iudicis,ſeu ei^9 authoritas apponatur in cōtractu minoris,nō cōualidat illū cōtractū:imò eſt nulli^9 roboris,ſi ꝓperē,& ſine cauſę cognitiōe fuerit interpoſitū decretū,ſeu interpoſita authoritas. Et ex tēporis breuitate pręſumitur,ꝙ illa authoritas fuerit interpoſita cauſa nō cognita.arg.c.cū ex literis. de in integr. reſti. ❡ Iſtud fuit ſingulare dictū Petri de ancha.conſili^o.322.incipiēte.viſis ſacti narratione & copijs.refert & ſeqtur do. Anto.in repe.c. eccleſia ſanctę Marię. de conſti. & dicit ſępenumero ſe allegaſſe iſtud in cōſilijs in ſacti cōtingētia. Quod eſt notādū ſecūdū eū pro iudicib^9,qui ponūt ſe in bācho,& interponūt authoritatē in cōtractib^9 minorū,cauſa non cognita,& aliter rem non examinant.nec de contractu cognoſcunt:quia talis authoritas nimis properè interpoſita,eſt nullius momenti.Quod eſt vtile ſecūdū Anto.corſetum ſingulari ſuo,incipiēte.decretū iudicis.fo.151.ad infringēdū multos cōtractus celebratos cū minorib^9.Quod idē eſt dicēdū in cōtractib^9 celebratis cū mulierib^9 cōiugatis de licētia maritorum ſuorum, vel iudicum.

12 r ❡ Compela. Et ex hoc pōt notari,ꝙ † iudex eſt mediū inter partes diſcordantes,quia cōpellit eas.

vt per Bar.in.l.legatū ciuſtati.ff.de vſufr. lega. habetur in.l.1.& ibi Bal.C.de nup.propterea compellit maritū ad præſtandā licentiā vxori in his, quæ vxor ſine cui⁹ licētia facere nō poteſt, vt hic, & tūc dicitur bonus vir. vt.l.ſed ſi vnus. §. ait prætor. & ibi Bar.ff.de iniurijs. glo.in.c.ſtatutum.§.1. de conſtitutio.li.6. ¶ Hine dicimus, ꝙ iudex cōpellit partes diſcordantes in electione arbitri ad concordiā.doctores & Bar.in.l.de die.ff.qui ſatiſda.cogan.docto.in.l.obſeruandū.ff.de iudi.glo.in.c.1. de mutu.peti.& in Spe.de præpa.iudi.2.parte.in fine & ibi Io.And.& Pau.de ca.conſi.336.Bar.in.l.1.C. de fideicō.libe. ¶ Et not. ꝙ ſi eſt contentio inter maritū & vxorem an cauſa propoſita ſit legitima vel neceſſaria, vt debeat maritus licentiā præſtare vxori, debet iudex eligere ſapientē, & formare pūctū quæſtionis, vt ſuper eo cōſilium præſtet. tenet notāter Bar.in.l.in vēditiōe.§.fi.ff.de bonis autho. iudi.poſsi.& Pau.de ca.per.illū tex.in.l.cū ſpecialis.ver.itē nota.ibi.C.de iudi. ☞ Si tn̄ parentes ſunt concordes, iudex non ſe intromittit. vt habetur in Spe.de homicidio.verſiculo.ſed pone.

cōpela[r] al marido q̄ de licēcia a ſu muger para todo aq̄llo que ella no podia hazer[s] ſin licēcia de ſu marido: y ſi cōpelido no ſe la diere q̄ el juez ſō lo ſela pueda dar.[t]

s ¶ Que ella no podia hazer. & ſunt ea q̄ continē-
13 tur in.l.57.&.59.iſti⁹ voluminis. ¶ Quæro. † maritus vergit ad inopiā, & vxor ipſius vult repetere dotem, nunquid ſit neceſſaria licentia mariti. Do. docto.de Pa.in repe.c.per veſtras de dona.inter vi. & vxo.ſuper textu.col.107. ver.ampliabis. dicit, ꝙ vxor poteſt petere dotem à marito vergente ad inopiam etiā abſq; eius licentia, imò ipſo contradicēte. Ita tenet ſolus Alberi.& in.l.vbi adhuc.ī fine.C. de iure doti.dicens, ꝙ cū iure Lōbardo mulier trāſeat in poteſtatē viri. vt notatur.in.§.1.inſti.ad tertulia.& probatur in Lombarda qualiter mulieribus permiſſum eſt.l.1. Quomodo faciet mulier, ſi maritus nolit conſentire ſibi dotē petere ex forma dic. legis, vbi adhuc & ipſa ſine iſtius conſenſu in iudicio eſſe non poſsit. vt.d.l. fi.§.1. C. de boniſq; libe. dicit enim Alberi.hāc queſtionē habuiſſe de facto Pergami, vbi ſeruatur i⁹ lōbardū, & dictum fuit, ꝙ
14 tūc agere poſsit ſine cōſenſu viri. ¶ Idē † dicim⁹ in cōſenſu patris, quia dū agitur cōtra eū ſup dote, nō requiritur ꝙ petatur eius conſenſus. vt in authē. quod locū.C.de colla.vbi eſt glo. Vel dic, ꝙ ſaltem marit⁹ cogetur cōſentire ad inſtantiā patris. vt.d.l. fi.§.1.C.de boniſq; libe.cū ibi notatis.& per Rofre. & in libello de perſonis litigantiū.ver.itē nec mulier. Iſta ſunt ferè verba Albe.vbi ſupra. ☞ Ex qb⁹
15 infert do.doctor de Pal.in.d.ver.ampliabis. ꝙ † hodie ſecundum iura regni noſtri filia per contractū matrimonij liberetur à poteſtate patris, & quodāmodo tranſeat in poteſtate mariti, vt ſine ipſo non poſsit contrahere, neq; in iudicio eſſe: nihilominus poterit agere contra eūdē maritū, nolentē, & inuitum, eo ꝙ authoritate legis facit. & iſte dicit, ꝙ eſt vnus caſus, in quo vxor ſine licentia mariti poteſt eſſe in iudicio, prout aliàs filius agit contra patrem, aliquando inuitū & renitentē. vt traditur in.l.generaliter.ff.de in ius vocan.& in.§. pœnales.inſtitu.de actio.& in.l.lis nulla.ff.de iudi.interueniente licētia iudicis, quę forſan non eſt neceſſaria in caſu noſtro, quanuis tutius ſit, vt ipſe inquit, ꝙ interueniat, ſi maritus non conſentiat.argu. c. nullus. de iure patro.cū ibi notatis. Hodie tamē.per. l. iſtā bene ꝓbatur, ꝙ etiā iſto caſu adminus reqritur licētia iudicis, q̄ ſupplet licētiā mariti, & eius defectū.

Adde. Nunquid filij poſſunt contra patrem vergētē ad inopiā agere. Vide Alex. in.l.2.in.§.ꝙ in patris.4.co.ver. & facit ad quæſtionem.ff.ſolu.matri.

t ¶ Sela pueda dar. Ad quod bene facit dictum Abb.in.c.auaritiæ.ad finē.de præbē.& in. c. quod dei timorē.de ſtatu.mona.vbi dicit, ꝙ ſi cauetur ſtatuto, ꝙ nullus contrahat matrimoniū cum pupilla, ſeu cum minore.25.annis ſine cōſenſu duorū agnatorū ipſius puellæ, ꝙ ſi agnati requiſiti ſine cauſa denegant præſtare cōſenſum, poteſt adiri ſuperior, vel vt ipſe det licentiam, cauſa cognita, vel vt compellat agnatos ad cōſentiendū. Ad quod facit optimè tex.in.c.null⁹. de iure patro.& quod volūt do. Abb.et in.c.relatū.de cleri.non reſi. ſentit etiā in. c.1.de rerū permu.& videtur de mente Bar.in. l. ſi cū dotem.§.eo autē tēpore.ff.ſolu. ma. & in.l.fi.C. de bonis quæ libe.& in.l.tranſactione. C.de tranſactio.& in.l.turpia.§.1.de lega.1.& Bal.in.d.§.eo autem tempore.& in.l.in cōiunctionibus.aliàs in.l.in copulādis. C.de nup. And.Sicu.in.c.ex parte.de accuſatio.in additio. Iaſon in.l.1.7.co.C.qui admi. Felinus in.c.cum acceſsiſſent.9.co.de conſtitutio.

Adde. ☞ Hinc dicit tex.in.l.bonorū.la.2. C. quæ admitti. ꝙ tutor poteſt agnoſcere bonorū poſſeſsionē pro pupillo, non pupillus ſine tutore, niſi defectum tutoris ſuppleat
16 iudex. ¶ Et ſic notāt doc.& Bald.ex.l.illa, ꝙ † iudex ſupplet defectum tutoris. quod etiā tenet idem Bal.in.l.ſi curatorē habēs. C.de in integ. reſti. mino. vbi plenè per Bar. ☞ Iſtud etiā tenet idē Bal.in. d.l.bonorū.1.co.&.1.not.per.l.profectitia.§.1. ff. de iure dotiū.& p alia iura, q̄ ipſe allegat. ¶ Itē eſt ve-
17 rum, ꝙ † iudex ſupplet in volūtaria iuriſditione ꝓ muliere coniugata, vt hic, & pro minore. vt.l.bonorū. quia ibi non requiritur certa diſtinctio perſonarū pro forma iudicij. ſecus in iuriſditione contētioſa. vt.l.clarū.C.de authorita.prçſtā. ¶ Itē dicit Bal. in.d.l.ſi curatorē.C.de in integr.reſti.mino. in fine ꝙ actus, in quo ſupplet iudex, ordinatur ad acquiſi

tionẽ, nõ ad alienationẽ. Sed ex.l.iſta apparet contrariũ, & ex.d.l.minorum. C. de prędijs mino. cũ ſimi.igitur.&c. ❡ Hinc dicit Rochus de Cur. in ſuo tracta.de iu.pa.in.§.pro eo.ver.5.quæro.nu.12. cum quatuor ſequentibus. fo.201 ꝙ ſi epiſcopus nollet conſentire ſine cauſa acquiſitioni iuris patronatus, poſsit cogi ad conſentiendũ, per tex.in.c.nullus. de iure pa. ſecũdũ ꝙ ibi notãt omnes, licet diſputando poſſet dici, ꝙ ille tex. nihil facit. quia de cõditiõe verbũ nullũ.

❡ Ley.lviij.

EL marido pueda ratificar lo q̃ ſu muger ouiere hecho[v] ſin ſu licẽcia, no embargãte que la dicha licēcia no aya precedido[x] ora la ratificaciõ ſea general[y] o eſpecial.

❡ Et dicit ibi do. Abb. generaliter per illum tex. ꝙ vbi requiritur conſenſus vnius in fauorem alterius, ſi non vult conſentire ſine cauſa legitima, poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem, vt ſuperior ipſe conſentiat, vel compellat illum ad conſentiendum. ❡ Hinc etiam infert do. Abb. ibi notabiliter ad ſtatutum mandans, quòd non poſsit contrahi cum minori. 25. annis ſine conſenſu duorũ agnatorum: quòd ſi agnati denegant conſentire ſine cauſa, poteſt adiri ſuperior vt conſentiat, vel cogat dictos agnatos per illũ tex. conſentire. Et ita dicit ibi ſe alias conſuluiſſe. & in conſi.ſuo.65.incipiente. caſus quidam raine-rius &c. in ſecundo volu. vbi alias authoritates ad ad hoc allegat. Et per tex.in.d.c.nullus. multas deciſiones in ſimili accumulat do. Bartholomæus bellen. ibi in apoſtillis ad abba. ❡ Idem quod in
18 minore iſta.l. dicit in muliere nupta, vt † ſi maritus non vult præſtare licentiam in contractu vxoris ſine iuſta cauſa, poſsit per iudicẽ compelli, & quòd expenſis mariti vxor proſequatur litem ad obtinendum conſenſum vel licentiam, et appellationẽ, ſi vir appellauerat. vt ſequitur infra in glo. iſta. & tenet do. doct. de Pal. in repe.c.per veſtras. de dona. inter vi.& vxo. ſuper tex.co.145.ver.ampliabis octauo. dum loquitur de muliere repetente dotem à marito vergente ad inopiam. ❡ Et not. vnum in
19 materia valde ſingulare, quòd † licet detur caſus, in quo licentia mariti, vel iudicis authoritas in contractu minoris, vel mulieris coniugatæ non ſit neceſſaria, eſt optimum partes petere à iudice, vt confirmet contractum ab eis factum, licet eorum conſenſus (vt dixi) ſufficiat, & ad faciẽdum iudex tenetur. tex. eſt ſingularis in.l.ſi quos. de decurio.lib.10. ſecundum vnam lecturam Bar. qui dicit, ſe nunquam vidiſſe, niſi modo. Et eſt vtile ſecundum eum in omnibus caſibus, in quibus quis dubitat, an alius poſsit petere contractũ infringi, quòd poteſt pars
20 petere confirmari. ❡ Item quæro, an † valeat decretum iudicis, dicentem ſi maritus nullum præſtiterit conſenſum vel licentiam in tali contractu vxoris ſuæ, ego interpono decretum & authoritatem meam. Aliquibus videtur quòd non, quia iſtud eſt decretum alternatiuum. Sed tene contrarium, quia decretum alternatiuum valet, & tenet. caſum habes vnicum & ſingularem in.l.ſi pupillo-
21 rum.§.ſi prætor.ff.de rebus eorum. ❡ Quantum † verò operetur decretum iudicis, vide per docto. & And. Sicu. in. ca. cum dilecti à principio, vſq; in finem de emp.& ven. ❡ Et quòd tutor & curator poſſunt compelli authoritatẽ præſtare, tenet etiam Bal. in.l.cum non ſolum. §.ne authoritate. 2. col. circa principium. verſi. et ex hoc not. C. de bonis q; libe. Et iſta compulſio eſt rationabilis & iuſta. ❡ Secus in contractibus. vt. d. l.1. in fine. ff. de autho. tuto. ❡ Sed quod dicitur ibi de contractibus, hodie eſt ſecus per iſtam.l. nam maritus compellitur authorari, vt hic, & ſupra dixi. quod not. ❡ Vnum tamen non omitto, quòd decretum non requiritur, quando cum authoritate venditur. per.d.l.magis.§.1.&.3. ff. de rebus eorum quæ ſub tutela vel cura ſunt. habetur in Spe. de ceſsio. actio.§.1.7.col. in fine. & ſequẽ. & ibi Ioã. And. vbi mouet aliam.q. quam per te vide.

aa ❡ Sed quæro † nunquid à tali decreto vel licentia poſsit maritus appellare. Et tene quòd ſic, quia maritus læditur, vel poteſt lædi ex contractu, in quo iudex interponit decretum, vel ſi licentiam, ratione iſtius læſionis bene appellat.

❡ Item ſi videt mulierem lædi, nec eſt nouum, quód à decreto appelletur. vt lege. ait prætor.§.permittitur.ff. de mino. tenet Baldus.l.1. fina. colũna. verſiculo. ſed nunquid. C. qui admi. vbi vide.

Summarium.

1. *Ratificatio an poteſt fieri, parte abſente.*
2. *Maritus an poteſt ratificare geſta per vxorem. Et an ratificatio poteſt fieri parte abſente.*
3. *Aſſenſus præſtitus in alienatione facienda, an confirmet alienationem iam factam.*
4. *Confirmatio futurorum, an, & quando inducat confirmationem præteritorum.*
5. *Maritus, an poteſt ratificare geſta per vxorem, vel gerenda per procuratorem.*
6. *Maritus an poteſt confirmare geſta per vxorem.*
7. *Facere, confirmare, & ratificare, in quibus differunt.*
8. *Aſſenſus præſtitus in contractu, an videatur præſtitus in executione ipſius.*
9. *Pater contrahens nomine filiorũ, quos non habet, vel maritus nomine vxoris, quam non habet: ſi poſtea filij naſcãtur, vel ſi maritus contraxit, an confirmetur contractus.*

Rati

10 *Ratificatio quid operetur.*
11 *Licentia, an, & quando præſumatur interueniſſe.*

EL marido. Non ſummatur, quia breuis. Ad intelligentiā tamen iſtius legis ſcias, ꝙ olim conſenſus per ſtatutū requiſitus in aliquo actu, vel cōtractu, debuit præſtari in ipſo actu, vel poſt in continenti. ſecundū docto. & Bar. in. l. ſi qs mihi bona. §. iuſſum. 2. col. ver. quādoq; lex diſponit. & Ange. ff. de acqui. hære. Bar. in. l. qui habet. §. ſi pupillus. 1. col. verſi. præterea vbi certo. ff. de tute. vbi dicit, ꝙ cōſenſus requiſit⁹ certo limitato tēpore in actū, nō ſufficit, ſi interueniat poſt, nec ratificatio prodeſt. Idē tenet Bar. i. l. obligari. §. tutor. ff. de autho. tuto. Bal. in. l. cū ipſe. ver. extra quęritur hic. C. de cōtrahen. emp. & in. l. vxorē. 2. col. in ver. ex quibus videtur cōcludi. C. de cōditio. inſer. & in. l. cū alij. 1. col. ver. quintò quādo requiritur. cū duobus verſi. ſequētibus. C. ad Macedo. & in. l. quinq;. in fi. & in l. fina. §. neceſsitate. 6. col. ver. & ex prædictis dicimus. & in. §. ſin autē æs alienū. C. de bonis quæ liberis. & in. l. 1. antepenul. col. ver. extra quęritur. C. qui admit. & in rub. de inſti. 3. col. ver. ſed hic quæro Innocen. & in. c. prudentiā. 3. col. in glo. ver. nil. ad fin. & ver. ſed poſſet dubitari. de officio deleg. Bar. in. l. bonorū. 2. col. ff. rem ratā ha. & in. l. qui vero. in princ. ff. de infami. glo. in. d. §. neceſsitate. docto. in. l. licet. ff. de iudi. Ioan. de Pla. in. l. filiuſfamilias. ff. de procura. & eſt glo. in. c. vt circa. de elect. lib. 6. in parte, præſtito, & ibi Domi. qui dicunt, ꝙ vbi aliqua ſolennitas requiritur in celebratione alicuius actus, in dubio præſumitur requiſita eadem die, in qua fit actus. Cuius contrariū tenuit Bar. in. l. mater. §. hoc iure. C. de excep. rei iudi. & in. l. tutor. 2. oppoſi. C. in quibus cau. in inte. reſti. non eſt neceſ. vbi dicit, quod ratificatio fieri poteſt quādocunq; ad validitatē actus nullius ratione conſenſus deficientis. & idem tenet glo. in. l. filiuſfamilias. ff. de procu. & Bal. in. l. 1. 2. col. verſi. tertiò oppo. C. ſi ſeruus. & Alexan. de Imo. in. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. 5. col. ver. 2. dicit. cum cōcordantiis ibi per eum aſsignatis. tenet etiā late Ludo. de Ro. in. d. l. 1. 5. col. ver. item inquantū. C. qui admit. vbi referendo dictum Bal. dicit, ꝙ Bal. eſt in iſta opinione, ꝙ conſenſus conſanguineorū ex forma ſtatuti requiſitus in contractu pupilli, requiritur ꝙ interueniat incontinenti in ipſo cōtractu: ſi interueniat ex interuallo, contractus non validatur ea ratione. quia conſenſus iſti acceſſuri accedentes ad contractum pupilli dicuntur de formali ſolennitate adeò, quòd ſi non interueniant antequam diuertatur ad actus extraneos, nil operantur, neque validitatem inducunt. allegat caſum in. c. indemnitatibus. §. ſi autem vlla. & §. ſi qua vero. in glo. quæ incipit. aduerte. de electio. lib. 6. ¶ Sed Ludouicus Romanus in dicto verſi. dicit, quòd hoc ſibi nō videtur verum, & primo ex generali rub. probata in. l. fina. C. ad ſenacō. macedo. poſita per Bar. in. l. ſi iure. §. hoc iure ff. de exceptio. rei iudic. & per. l. non firmatur. de regu. iu. li. 6. dicētē, ꝙ vbicūq; act⁹ ratione deficiētis conſenſus eſt nullus, eo ſuperueniēte validatur. Ita ergo dicendum videbatur in caſu propoſito. ¶ Secundò per ſimile. certū eſt, ꝙ rei eccleſiaſticæ alienatio facta p prælatū ſine cōſenſu capituli nulla eſt. vt in. c. hoc cōſultiſsimo. de reb⁹ eccl. nō alie. li. 6. habetur in authē. hoc ius porrectū. C. de ſacro ſan. eccle. canonizata. 13. q. 2. & ca. hoc ius. ſed certū eſt, ꝙ ſupueniēte etiā ex interuallo cōſenſu capituli illa validatur. vt. c. cū nos. de his quæ fiūt à prælato ſine con. ca. ¶ Tertiò. quia idē eſt in caſu ecōuerſo. licet hæc alienatio nulla fuerit per capitulū facta nō accedēte cōſenſu prelati: attamē illo ſupueniente validatur. vt in. c. cura. de iure patro. & c. ſi q de reb⁹. 12. q. 2. ¶ Nec obſtat ſi dicat iſtū cōſenſum nō eſſe de ſolēnitate formali, ſed approbatoriū, & cōfirmatoriū, put ipſe Bal. dicit. hoc negatur, ꝙ imò de forma eſt, vt patet: nā eo nō adhibito, act⁹ eſt ipſo iure null⁹. vt. d. c. hoc cōſultiſsimo. cū ſimi. ¶ Vltimò. certo eſt certi⁹ cōſenſum eſſe de formali ſolēnitate matrimonij. vt. c. tua. de ſpōſa. & l. nuptias. ff. de reg. iu. & l. cū vir vxori. ff. de cōditio. & de. attamē eo nō interueniēte à principio, ſed poſt facto matrimonii validatur. c. propoſuit. de coniun. ſeruo. & c. 2. de eo qui duxit in matrimo. quā po. per adul. ¶ Nec obſtat. d. c. indēnitatibus. allegatū per Bal. nā, vt dicit tex. ipſe in fine, ea q̄ ibi dicunt, ſunt ſpecialia in electiōe Abbatiſſę inter moniales, vt in alijs electionibus ſpecialia ſunt, iuxta ea q̄ habetur in. c. auditis. de elect. & c. licet deuitāda. eo. ti. ideo non eſt ſpeciale trahēdū ad cōſequētiā. vt. l. ius ſingulare. ff. de legi. cum ſimi. vnde quod dicit Ludo. ro. videtur verius, propterea dictū ſuū eſt per iſtā. l. approbatū cōtra ſententiam Bar. & aliorū contrariū tenentiū. ¶ Sed oppono cōtra iſtā. l. videtur ꝙ nō procedat. imò ꝙ marit⁹ nō poſsit habere ratum, quod per vxorē ſuo nomine non fuit geſtū. vt regula. ratū. de regu. iu. li. 6. & l. ſi ſeru⁹ tuus. ff. de pca. *Oppo.*

¶ Pro ſolutione diſtingue. Aut loquimur, vtrum poſsit habere ratū, prout ſi videtur à ſe geſtum, & hoc nō poteſt, cū non ſit ſuo nomine geſtū. & ita intelligitur. d. regula. ratū Aut quęritur, nūq̄d poſsit habere ratū, non tanq̄ dñs negotij, ſed tanq̄ marit⁹, vel tanq̄ pater in cauſa filij iure patriæ poteſtatis, cuius cōſenſus vel licētia requiritur, vt p ratificationē ſuā actus firmetur, & tūc poteſt. vt hic. & in. l. 1. vbi p Bal. 4. co. ver. 19. oppono. C. qui admi. & l. 1. C. de furtis. ¶ Eſt tamē notādū, ꝙ act⁹ non poteſt haberi ratus eo tempore, quo non poteſt celebrari. ſecundū Bal. in. l. 1. 7. quęſtione. C. de iure deli. *Solutio.*

Adde. ¶ Decretū enim per pœnam interpoſitū, pro nō interpoſito haberi debet. vt ſuperi⁹ dixi. & habetur in lege. iure noſtro. ff. de teſta. tute. l. quis. ff. de rebus corū. habetur in Spe. de tutore. §. 5. 3. co. ver. quid ſi pupill⁹.

v ❡ Ouiere hecho.niſi omnino ſit nullũ:vt.l. qui
aliena.ff.de acqui.hære.&.l.2. C.cõmunia vtriuſ.
iudi.Bar.plene in.l.obſeruare.1.co. ver. item nota
ꝙ ratihabitio.ff.de officio proconſu. & lega. & in
Spe.de lega.§.vltimo.23.co.ver.quid ſi committẽs.
& ibi Bal.in additio.ver.ꝙ nullum.& in Spe.de ar-
bi.§.ſequitur de quibuſdam.24.col.ver.ſed pone la
ta.vbi tenere videntur,ꝙ ratificatio nõ validat actũ
nullum.pro quo eſt tex.in.c.auditis.ibi, quoniam
1 electio.de elect. ❡ Et nota, ꝙ † ratificatio poteſt
fieri,parte abſente.& hoc verum,quando ratifica-
tio fieri poteſt.vt tenet Bart.in lege pomponius. 3.
col.ver.item quæritur.&.l.diſpenſatorem.ff.de ne
go.ge.&.l.gerit.ff.de acqui.hære.& authẽ.ſacramẽ
ta puberum.1.co.ver.quæro quando adeat.C.ſi ad-
uer.vendi.&.l.quo enim.in fine principij. ff. rem
ratam haberi.Bal.in rub.C.qui admitti.3.col. verſi.
item ſi hæreditas.& ibi Ange.

Adde. ❡ Not.ꝙ licet regulariter quod nullũ
eſt ratum haberi non poteſt. ❡ Fallit
in caſu,quo fertur ſententia, & ipſa
eſt nulla ex defectu iuriſditionis. nam poteſt par-
tiũ conſenſu approbari,ſi ſentẽtia præceſsit cõſen-
ſum.eſt tamẽ verũ ꝙ nõ poteſt agi ex ſententia, ſed
ex vi cõſenſus, vel pacti.tenet notãter Bal.in.l.vna:
ver.q̃ro nunqd.C.qui pro ſua iuriſditio.tenet Bar.
in.l.ſi expreſsim.2.co.in ver.ſed hæc opinio nõ eſt
vera.ff.de appella.& in.l.1.in ver.circa tertium.C.
quando prouo.nõ eſt neceſſe.Bal.in.l.2. C. cõmu-
nia vtriuſ.iudi.Bar.in.l.1.§.1.ff.de ferijs. ❡ Itẽ not.
2 ꝙ † nõ ſolũ maritus poteſt ratificare ea,q̃ vxor ſua
geſsit,eo abſente:verũ etiã ea,q̃ vxor in futurũ fece
rit.p.l.56.ſupra.vbi dixi.Vnũ in hoc tene menti,ꝙ
ſi marit⁹ cõfirmat futura,nõ videtur cõfirmare præ
terita. ❡ Hinc dicit Pau.de ca.in.l.ſi qs filio exhæ
redato.§.irritũ.ff.de iniuſt.rup.irrito q̃ fac.teſta &
in.l.hęc cõditio.§.filiæ meæ.&.§.ſi ſic.ff.de cõdi. &
demõſtr.ꝙ † aſſenſ⁹ p̃ſtit⁹ emphiteotę vel feudata
3 rio ſup alienatiõe faciẽda nõ ꝓdeſt,ſi alienatio erat
p pri⁹ facta,& dñs de ea notitiã nõ habuerat. ❡ Idẽ
eſt dicẽdũ in executiõe faciẽda,in qua ſi dat̃ alicui
poteſtas exequẽdi nõ ratificat̃ executio pri⁹ facta
vt plene & notãter Matthę.d af.in deciſi.neap.355.
p totã dciſio. ❡ Verũ tñ eſt,ꝙ † cõfirmatio futu-
4 rorũ inducit cõfirmationẽ p̃teritorũ,quorũ effect⁹
inducit in futurũ.tex.eſt in.l.pollicitanã. ff. d iure
codici.vbi dicit Bal.habuiſſe magnũ honorẽ, ꝙ cõ
firmatio ſtatutorũ p̃teritorũ habet tractũ ad futu-
5 rũ. ❡ Quęro dr̃ in tex. ꝙ † marit⁹ põt ratificare
geſta p vxorẽ.& in.l.56.dr̃,ꝙ etiã gerẽda.nũqd hoc
facere poterit p ꝓcuratorẽ,vel poſsit cõſtituere ꝓ-
curatorẽ ad interponẽdũ decretũ iudicis in aliena
tiõe rei vxoris.caſus ſingularis loquẽdo in tutore
tenet,ꝙ tutor,vel curator nõ poſſunt cõſtituere ꝓ-
curatorẽ ad interponẽdũ iudicis decretũ in.l.mino
rũ.ſecũdũ lecturã glo.cõiter approbatã.C.de præ-
dijs minorũ.refert & ſeqtur Ludo.ro.ſingulari ſuo
422.& poteſt eſſe ratio.l. neque tutores.C.de pro-
cura.vbi dicitur, quòd tutor vel curator non poſ-
ſunt conſtituere procuratorem, niſi tutor vel cura-
tor prius factus ſit dominus litis. ipſe enim debet
prius litem incipere per ſeipſos, & ſic authorita-
tem petere à iudice. propterea idem videtur in ma
rito: nam ſicut tutor vel curator habent ſub pote-
ſtate ſua minorem, vt habetur inſti. de autho.tuto.
in principio.ſic maritus vxorem.vt.l.55.ſupra cum
aliis.Sed poſſet dici,ꝙ aliud in iudiciis,& aliud in
contractibus, & extraiudicialibus. & hoc videtur
mihi vnica ratione tantùm: nam ſi ex diuturnitate
temporis præſumitur in contractu vxoris licentia
mariti interueniſſe, vt dixi infra in glo.ſuper par-
te,precedido,& ſuper parte,general ſin licencia,ſu
pra.& ſic taciturnitas temporis facit pręſumi con-
ſenſum interueniſſe, & ex hoc cõtractus validatur,
aliàs non inualidatur ex defectu conſenſus vel li-
centiæ.ſi ſic eſt,quòd diuturnitas tẽporis facit præ
ſumi conſenſum interueniſſe,& ſic tacitus conſen-
ſus mariti operatur ipſius licentia. vt etiam dixi in
dicta.l.55.ſupra in glo.ſuper parte,ſin licencia.mul
to magis contractus initus cum muliere coniuga-
ta,non inualidatur, cùm conſtat,quòd maritus con
ſentit per mandatum procuratoris ad conſentien-
dum,& quòd ipſe procurator nomine conſtituen-
tis conſenſit,& licentiam præſtitit,cogita. ❡ Item
6 diciturhîc, quòd † maritus poteſt confirmare vel
7 ratificare geſta per vxorem, quòd † ſit differentia
inter facere & confirmare.nam hîc ponuntur vt di
uerſa. Dic quòd confirmatio vel ratificatio eſt ad
aliud relatio,& pendet ex illo,vel tanquã ſubſtan-
tiali, vel tanquam præambulo. vt.l. Aurelius. §. te-
ſtamẽto.ff.de libe.lega.tenet Bal.in.c.1. ver.in tex.
qui ſucce.feu.da.po.& ibi dicit in ver. quęro nun-
quid.quòd valet libell⁹, in quo dicitur. peto talem
cogi ad ratificandum.vbi ad hoc tenetur de iure.vt
ibi. & in.l. Pomponius ſcribit. ff. de nego. geſtis:
8 ❡ Et not. ꝙ † aſſenſus præſtitus in contractu, vel
quia contractus geſtus confirmatur, videtur etiam
præſtitus aſſenſus in executione ipſius. tenet glo.
& Bar.in.l.denique.§.ſed vtrum.ff. de minoribus.
9 ❡ Vnum tene,licet raro contingat, quòd † ſi ma-
ritus non habet vxorem, vel pater filios, & actum
fecerunt pro vxore, vel filiis,ſi poſtea maritus con
trahat, vel nubat, & naſcantur filij, non conuali-
datur ille actus. nam omnis diſpoſitio debet iudi-
cari ſecundum tempus,in quo cõfertur. vt in.l.tem
pus.ff.de hæredi.inſtitu.l.quod ſponſę.Codice de
donatio.ante nuptias.& lege in fuga.Codice ad le-
gem faui.de pla.

x ❡ Precedido. per hoc poteſt reprobari opinio
Baldi in lege mancipia. Codice de rebus alienis
10 non alienan. vbi dicit, quòd † ratificatio peruer-
ſo ordine non valet. tenet etiam Inno in capitulo
cum dilecti.in glo.ſua.verſiculo.cõtrariam.de em-
ptio.& venditio.

Adde.

Adde. ¶ Reprobatur etiam dictum Bal. in rub. C. de offi. iudi. 8. col. & in. l. bonorũ. la. 2. C. qui admi. & in. l. 1. 10. col ver. extra quęritur. eo. ti. & Pau. de Ca. in. l. ſi cũ dotem. §. eo autẽ. ſolu. ma. Alex. in. l. 1. §. fuit quęſitum. ff. ad trebellia. ¶ Sed ſi velis ſaluare Bal. & Inno. intellige eos. ſ. ꝙ non ſufficit ratificatio peruerſo ordine, vbi tractatus, vel licẽtia debet pręcedere.

¶ Ley. lix.

QVando el marido eſtuuiere abſente y no ſe eſpe-

vt per Inno. in. c. cum nos. de is quę fiunt à prela. & per Bal. in. d. l. mancipia. ver. ſi. aliàs ſecus, vt hic. ¶ General. comprobans omnia acta per vxorẽ. ¶ Attamen nota, ꝙ ſi ob iſtã licentiam generalem vxor aliquid faceret in fraudem viri, non teneret.
11 quia † licentia generaliter data, non includit caſus fraudulẽtos. vt per Bal. in. l. 1. a. col. C. ſi quis omiſſa cau. teſta. ¶ Sed circa materiã iſtius. l. & quatuor *Quęſtio.* præcedẽtium quæro. dicitur hic, ꝙ maritus poteſt ratificare geſta per vxorem generaliter vel ſpecialiter, an ſufficiat tacita approbatio, vel ratificatio, an requiratur expreſſa licentia, & approbatio. Vide notata in. l. ſi quis mihi bona. §. q iuſſu. ff. de acqui. hære. & in. l. fi. §. licẽtia. C. de bonisq; libe. & quod voluit Ioan. an. in. c. ſi abbatem. de elect. li. 6. quem refert Bal. in. d. §. licentia. & Ludo. ro. in. l. 2. ff. ſolu. ma. & Lapus Abb. allegatione. 88. Domi. in. d. c. ſi abbatem. vbi concludunt omnes, pręſertim Bal. in d. §. licentia. ꝙ vbi in actu requiritur licentia, requiritur expreſſa, non tacita. *Contra.* ¶ Cuius contrarium videtur velle Ioan. an. in regu. Qui tacet. de regu. iu. libro ſexto. quẽ refert. & ſequitur domi. Abb. in. capitu. nonne. de præſump. & in capitulo. cum dilectus. de cõſuetu. vbi plenè per And. Siculum. ¶ Et contrarium videtur velle. Bal. in. l. ſi filius. C. de petitio. hęre. vbi dicit, ſtatuto cauetur, ꝙ filius nõ poſſit vendere ſine conſenſu & licẽtia ſui patris: filius vendit ſine licentia, emptor poſſedit decem annis, patre ſciente, & non contradicente, & dicit ꝙ tenet venditio Item videtur tex. in lege. cum pater. §. libertis. de lega, ſecundo. vbi probatur, ꝙ ſi quis non, poteſt vendere ſine licentia alicuius, ꝙ ſi vendat, eo ſciente, & nòn contradicente, valet venditio.

Adde. ¶ Idem tenet domi. Abbas in. capitulo. ea noſcitur. ſup glo. 3. de his quę fiunt à præla. & in capitulo. cum in veteri. de electione. vbi dicit. ꝙ cõſenſus ex diuturnitate temporis præſumitur interueniſſe. & gloſa magna in lege. celſus. ff. de vſucapio. & ibi domi. Ioan. Frã. Balbus in ſua repetitione. ver. in eadem. folio. 55. dicunt, ꝙ paria ſunt approbare. vel non improbare. Et gloſa in lege. interdum. in principio. ff rem ratam haberi, dicit, ꝙ non improbare, ratihabitioni par eſt. vt in capitulo. taciturnitas. de regu. iu. li. 6. & Pau, de Ca. in. d. l. interdum. in ver. quid autem. quod not. ¶ Sed pro ſolutione contrarij vide Andream Siculũ in dicto capitulo. cum dilectus. qui tenet in practica theoricam Ioan. and. in dicto capitulo. ſi abbatem. ꝙ requiratur expreſſa licentia, & aprobatio. quæ communiter tenetur. ¶ Sed tu ſolue melius, ꝙ requiritur expreſſa. vt per Ioan and. vbi ſupra. ſed ſi labuntur decem anni, pręſumitur interueniſſe expreſſa licentia, & ſufficit. vt per Bal. in dicta lege. ſi filius. de quo aliquid dixi in. l. 42. glo. 1. ver. & not. el. 1. ſupra. ¶ Et vide de verbo, licẽtia do. Abba. in. c. cum ad monaſterium. ad finem. de ſtatu. mona. & Bar. in lege. alio. ff. de. alimen. & ciba lega. & in extrauaganti. ad reprimendam. docto. in. capitulo. cum nũcius. de teſtibus. & in c. 1. de iura. calum. glo. iuncta doctrina docto. in cle. vnica. ver. ante omnia. de foro compe. *Solutio.*

ra de proximo venir, o corre peligro en la tardança, que la juſticia con cõſen-

Summarium.

1 *Iudex an ſupplet, quando maritus iniuſtè non vult conſentire contractus vxoru,*
2 *Abſens an videatur contradicere.*
3 *Iudex in præſentanda licentia in contractu mulieris an debeat adhibere cauſæ cognitionem.*
4 *Geſta per vxorem de licentia iudicis, marito non expectato, nec requiſito, an valeat.*
5 *Licentia mariti quando eſt neceſſaria.*
6 *Iudex an debeat præſtare licentiam vxori, ſi maritus non expectatur de proximo, & eſt periculum in mora.*
7 *Cauſæ cognitio an requiratur in præſtanda iudicis authoritate.*
8 *Libellus in cauſæ cognitione pro præſtanda iudicis authoritate, an requiratur.*
9 *Iudex quando debet interponere decretum ſuum ad vtilitatem priuatam.*
10 *Licentia, quæ debet dari à marito vxori ſub certa forma, licet recedatur à perſona, non videtur receſſum à forma.*
11 *Vxor de licentia iudicis vendens vnam rem vni, quam poſt ea vendidit alteri: demum adueniẽte marito, vnam ex illis approbauit, quæ ipſarum venditionum debet valere.*

QVando el marido. Non ſummatur iſta. l. quia clara. ¶ Eſt tamen notandum ex ea, quòd
1 † ſicut iudex ſupplet quando maritus in iuſtè non vult conſentire contractui vxoris. vt. l. 57. ſurpra. ita quando eſt abſens, nec ſeparatur de proximo. &c. ¶ Et eſt ratio, quia abſens, & præſens non conſentiens, æquiparantur. vt per Bal. in. l. fi. §. neceſſi
2 tate. 1. col. C. de bonis quæ libi. ¶ Itẽ. quia † abſens non videtur conſentire, ſed cõtradicere. tenet Bal. in. lege ſi quis. vltima col. verſi. dubitatur hic. C. de teſti. ¶ Sed Bar. contra in. lege. ſi cum dotẽ. §. eo tempore. ff. ſolu. matri. imò ꝙ non habeatur pro contradicente, niſi expreſſè cõtradicat. de quo vide eundem

dem Bar.in.l.quæ dotis.6.col. ver.& primo quæro an abſens.eo.ti:

Hec eſt glo. noua

Eſtouiere abſente. ❡ Quid ſi marit⁹ eſt furioſus,an requiratur ſcientia iudicis in contractu vxoris.Bal. in.l. ſi furioſs C.de nup. loqnendo in caſu,in quo ſtante ſtatuto ꝙ filius nō poteſt contrahere ſine cōſenſu patris per.d l.ſi furioſo.dicit,ꝙ cōtrahere non poterit. Sed idem Bal.in.l. cū hęredes.ff.de ac.hęre.p illū tex. dicit,ꝙ ſolus filius poterit cōtrahere ſine aliquo curatore,vel decreto. & hoc putat verū Alex.in.l.2.in §.volūtatē.2.co.& 13.notabi.ff.ſolu.ma.qa dicit,ꝙ in.d.l. ſi furioſi.fili⁹ erat minor,q etiā de iure cōmuni, ceſſante ſtatuto, ſine decreto et authoritate curatoris alienare nō poterat.Sec⁹ in caſu ſtatuti ſimpliciter de filio loquēte,qa etiā filiū maiorē comprehendit.pro hoc etiā adducit dictū Bal.in.l.1.C.q admitti.& in.l.1.C. vnde vir et vxor. vbi dicit,ꝙ ſtāte ſtatuto,ꝙ in contractibus reqratur cōſenſus propinquorū, ſi nō extāt propinqui,licet extēt propinquæ,poterit cōtrahere ſine conſenſu illarū. ❡ Et de materia,quādo furioſus habeatur pro conſentiente,diſtinguit notanter Bar.ī.d.l.2.et Alex.in.d.l.1.C.vnde vir & vxor. ❡ Sed multum facit in oppoſitum dictum Bal. in.l ſancimus.in prin.C.ad trebellia. vbi dicit,ꝙ furioſus comparatur pupillo,& infanti. Item comparatur abſenti.vt.l.ſed ſi vnus.§.filiusfamilias.ff.de iniuriis. &.l.2.§.furioſus. & ibi Bar. ff. de iure codi. Idem Bar.in.l.1.§.dari autem.ff.de procura.& in. d l.2.§.fi.ff.ſolu.ma.Bal.in.l.furioſum.in fi.C. qui teſta.fa.po.

3 ❡ Si verò † marito abſente vxor in iudicio ſtare non poteſt,nec contrahere ſine authoritate vel licentia iudicis,& cauſa cognita, ſequitur ꝙ neq; in iudicio ſtare poterit, vel contrahere vxor habens maritum furioſum,ſine licentia vel authoritate iudicis. Ideo tene,ꝙ Bar. & alij dicunt in: d.l.2 §.fi.ff.ſolu.ma.& hoc verius.vt interueniat authoritas iudicis.vt in.l.iſta apertè dicitur,per quā hodie ceſſant opiniones contrariæ dicētium,ꝙ in contractu vxoris, vel pupilli,marito furioſo, vel tutore, non requirebatur alicuius authoritas vel licentia.

4 z ❡ No ſe eſpera de proximo venir. quo † caſu iudex ſupplet eius abſentiam,vt hic. ſi tamen ſperaretur de proximo,deberet marit⁹ expectari,vt probatur hic à cōtrario ſenſu.& facit tex.in.c.1.in prin. & ibi Bal.ſecunda.col.ver.expectandi.de conſuetudine recti feudi. vſibus feu. legitur & notatur in.l prætor.§.ſi poſt cauſam.ff.de vacatiōe mune.& expectabitur per duos menſes,& non vltra.vt.l.aufertur.§. qui cōuerſatione.ff.de iure fiſci.&.l.lucius. ff qui ſine manu.ad liber.per. facit in argu.c. potuit. de loca. vel iudex diffiniet tempus ex quo non eſt à iure diffinitum. vt.l.1.ff.de iure delibe. notatur in ſimili.in.l.omnium.ff,de procu.argu.tex.in.l.diffamari.C.de inge.& manu. & in.l. ſi quis inſtruatur. ff.de hære.inſti.&.l.de die.in princi.ff. qui ſatiſda. cogā. &.l. ſi ſeruus. ff de bonis autho. iudi. po. ❡ Et ex hoc poteſt notari,ꝙ non valet factum ab vxore, etiam cum licentia iudicis,marito non expectato, nec reqſito: aliàs ſi requiſito, et expectato adeſſe noluerit,valebit quod geſtū ſit cum licētia iudicis.& idem in aliis, quorum conſenſus in actu requiritur,nam debent requiri & expectari argu.eorum,quę notātur in.l.fi.ff.de in integ. reſti. Idem tenet Bal. in.d.c.1. de conſue. recti feudi. vbi dicit,ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ mulieres non poſſent contrahere ſine licentia conſanguineorū,nam cum auferant ab eis adminiſtrationem, poſito ꝙ nolint intereſſe,vel conſentire,nō valet cōtractus, niſi hoc faceret dolo malo,tunc enim iudex non poteſt eorum pręſentiam ſupplere, diſcernendo ſe ratum habere id,quod geſtū eſt,eorum abſentia calumnioſa non obſtante.facit.l.7.ſupra. &.l.1.§.2.ff. quod cum falſo tuto.in argumē. ❡ Intellige verum eſſe quod

5 dictum eſt,quando † marito abſenti pręiudicatur. ſi tamē non pręiudicaretur,& factū eſſet vtile vxori,vt ſequitur in textu,non eſſet maritus expectandus.vt habetur in Spe. de dilatio.§. nūc videamus. ver.ſed pone ecce.& bene ad hoc facit.l. de die. ff. de pactis dota.vbi dicitur,ꝙ mulier non poteſt paciſci ſuper dote in ſuum præiudicium,nec in pręiudicium mariti,ſed in eius cōmodum bene poteſt. ❡ Idem dicimus in pupillo,qui cōtrahere non poteſt ſine tutoris authoritate.vt.l. pupillus.ff. de acqui.rerum domi.& in.§. nūc autem admonendi. & in.§.at ex contrario.inſti.quibus alie.licet vel non: Si tamen quid dari ſtipuletur pupillo,nō eſt neceſſaria tutoris authoritas,quia tunc conſequitur commodum,non dānum.vt in princi.inſti.de de autho. tuto.&.§.pupillus,inſti.de inutili.ſtip. vbi dicitur, ꝙ pupillus non obligatur ex contractu agitato ſine tutoris authoritate,alium tamen obligare poteſt ſine authoritate tutoris.vt ibi.

Adde. Dixi plenè in.l.ſupra ꝓxima in glo. ſuper parte,ouiere hecho.et ſuper parte,precedido.& ſuper parte, general. circa finem.

6 ❡ Corre peligro. Pone exemplum † in caſu, quem poſui.in.l.57.ſupra ſuper parte, compella al marido, putà in marito, qui cepit dilapidare bona ſua. Item quādo res in dotem data fuit inæſtimata, quo caſu periculum eſt vxoris. vt tenet Bal.in.l. ſi inter vi.& in.l. quotiēs.&.l. cum dotem.C. de iure doti.

Eſtouiere timiento & de cauſa, ſiendo legitima, [a] o neceſſaria, [b] o prouechoſa a ſu muger, pueda dar licencia a la muger, la quel marido le auia de dar, [c] la qual anſi dada, vala como ſi el marido la dieſſe.

doti.& facit.l.ęſtimatæ.ff.ſolu.ma.idē Bal.ī rub. C. de pericu.& cōmo.rei ven. 3. q. fortè quia inquilinus, vel alter, penes quē erant res dotales, fugit, vel paratus eſt ad fugam, vel quia ſurripuit res dotales inæſtimatas, & aufugit cum eis: quo caſu ſi maritus expectaretur, periculū eſſet vxoris. vt per Bal. vbi ſupra. & eſt tex. in.l.18.ti.11.4 parti. tūc enim iudex cauſa cognita, non expectato viro, debet licentiam vxori præſtare. Poteſt etiā poni exemplū in inuaſore rei inæſtimatæ, ſiue ſit mobilis, ſiue ſe mouēs, cū ſit periculū vxoris, vt ſupra dixi: nā poteſt agere, viro non expectato.

Quæſtio. ¶ Sed quia dixi, ꝙ periculum rei inęſtimatę datæ in dotē, eſt vxoris, & ꝙ rei æſtimatæ eſt mariti. quæro, datæ ſunt oues, vel boues alicui in dotem inæſtimatæ, nunquid periculū earum ſit vxoris, an mariti. & videtur ꝙ vxoris per ſupradicta. vel poteſt dici, ꝙ ſit cōmune mariti & vxoris: quia inter eos propter matrimoniū eſt contracta ſocietas. vt in Spe. de feu. §. quoniā. ver. 20. & in.l. aduerſus, C. de crimi. expi. hære. dixi in.l.16. ſupra in pte, ha de auer. ſed periculū in ſocietate aīalium ſi pereāt caſu, eſt cōe. igitur. &c. aduerte, quia in hoc Bal. facit tres caſus. in.l. ſi paſcēda. 1. col. ver. quærit hic Petrus. C. de pactis. vbi loquitur in ſocietate animalium. ¶ Et dicit ꝙ interdum periculū eſt paſtoris ratione culpæ. ¶ Interdū totum dñi, ratione retenti dominij rei inæſtimatæ, quæ perit caſu fortuito. ¶ Interdū eſt cōmune periculū ratione æſtimationis, & hoc regulariter in quacūq; ſocietate. ¶ De ouib⁹ & aliis reb⁹ datis in dotē ſine ęſtimatiōe, vide tex. in.l.18. et. 21. ti. 11. 4. parti. & illud tene.

& ¶ Conoſcimiēto de cauſa. Not. ex.l. iſta, qa dicit, ꝙ † cauſæ cognitio reqritur in pręſtāda iudicis authoritate. quod etiā tenuit Bar. in.l. ſed ſi hac. §. ait prætor. ff. de in i⁹ vo. vbi dicit verū, niſi in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſditionis. vt tenet idē Bar. in.l. cùm ij. §. vult igitur. ff. de tranſa. ¶ Itē nota, ꝙ † cauſæ cognitio fit officio iudicis mercenario, nec reqrit libellū. vt tenet Bar. in.l. quæ oīa. §. fi. in fi. ff. de procu. Vlterius nota, ꝙ iſta ſummaria cognitio fit etiā ſine præſentia partiū per ſolū iudicē. tenet Innoc. in.c. ex parte. in glo. ſua. ver. miniſtrari. de accuſa. ¶ Et eſt ſuper hoc notandū, ꝙ † etiam parte nō petēte iudex ex officio poteſt prouidere, ne bona pereant. tenet Bar. in auth. ſi oēs. C. ſi minor ab hære. ſe abſti. Et quāuis iſta cauſa ſit ſummaria, debet plenè probari. vt tenet Bal. in.l.1. col.1. in fi. ver. ſed quæro. C. vt in poſſe. lega. & Bar. in.l. Carbonianū. Quod eſt verū, quando agitur de magno præiudicio, ſecus ſi de leui, nam ſufficit iuramentum. & de qualiquali ſufficit qualiſqualis probatio. tenet Bar. in.l. ſi qs. ver. quæro in ſummariis. ff. de libe. agnoſ.

(margin: 7 — beside "cit, ꝙ † cauſæ cognitio"; 8 — beside "cùm ij. §. vult igitur"; 9, Nota. — beside "ſa. ¶ Et eſt ſuper hoc notandū")

a ¶ Legitima. ſcilicet vera vel iuſta. nam ſi iniuſta, vel falſa, vitiat decretū iudicis ipſo iure, etiam ſi non ſit expreſſa. tenet Bar. in.l. Seiæ egreſſæ. ver. ſed dic ꝙ differentia. ff. de tuto. & curato. da. ab his. per.l.1. §. hęc verba. ff. ne vis fiat ei. & in.l. iuſtè poſſidet. paulò poſt pricipiū. ff. de acq. poſſe. & in.l. ſi is ad quē.1. col. ad fi. ibi. ſec⁹ in decreto. ff. de acquiſi. hære. & in.l. & ſi præſes. C. de prædiis mino.

b ¶ Neceſſaria. vt dicit tex. in venditione rerum minorum. C. de prædiis mino. ibi, cauſis probatis, quæ neceſsitatem inſerant venditionis, decretū ſolenniter interponatur. ¶ Ex quibus nota, quòd ſi maritus, vel iudex, in defectum mariti interponit authoritatē in contractu mulieris, non validat contractum. imò eſt nullius roboris, ſi proprie, & ſine cauſæ cognitione fuerit interpoſitū decretum, ſeu interpoſita authoritas. argu. tex. in.l. magis puto. §. ne paſsim. & §. prætor. ff. de rebus eorū. & ex temporis breuitate præſumitur, quòd illa authoritas fuerit interpoſita, cauſa non cognita. argu. capitu. tum ex literis. de in integ. reſtitu. Iſtud fuit ſingulare dictum Petri de Ancha. conſi. 317. incipienti. viſis facti narratione & copiis. refert & ſeqnitur Andre. Sicu. in repeti. capitu. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutio.

c ¶ Hauia de dar. Nota ſingulariter ex.l. iſta, & Nota.
10 nunquā obliuiſcaris, quòd † vbi actus debet exerceri per certam perſonam, vt hic, ſcilicet per maritum, & ſub certa forma, licet recedatur à perſona, nō debet recedi, nec videtur receſſum à forma. Nā iudex in tradēdo licentiā, tenetur ſeruare formam, quā marit⁹ tenebatur ſeruare. ¶ Itē pone exemplū. teſtator mandauit executori, ꝙ diſtribuat bona ſua in pauperes, ſecundū conſilium Guardiani ſancti Franciſci: ipſe executor negligens fuit infra annū ad exequendum voluntatē teſtatoris: deuoluta eſt poteſtas ad epiſcopū. per.l. nulli. C. de epiſc. & cle. & c. nos quidē. de teſta. & vtrobiq; notatur. tamen epiſcopus tenetur ſeruare formā, quia tenetur exequi ſecundū cōſi. Guardiani: quia licet ſit receſſum à perſona executoris, non tñ eſt receſſum à forma. Iſtud fuit ſingulare dictū Bal. de Peru. in.l. ſi pupillam. C. ſi māci. ita fue. alie. quē refert et ſeqtur And. Sicu. in.c. dura. de crimi. fal. qui dicit ibi eſſe caſum pro illo dicto Bal. ver. iuxta præſcriptā formā. vbi probatur, ꝙ licet perſona magnæ authoritatis poſſit recipere literas apoſtolicas, tamē debet recipere iſtā formā ibi præſcriptā: & ſic licet ſit receſſum à perſona, vt dixi, tñ nō eſt receſſum à forma. probatur etiā in cle. vna. de ſupplē. negli. præ. vbi ſi collatio beneficiorum ſpectat ad inferiores ab epiſcopo, & per negligentiā deuoluatur ad epiſcopū, ipſe epiſcopus tenetur cōferre illa beneficia illis perſonis, quibus tenebātur cōferre ipſi inferiores prælati. Et illos duos textus ſic inductos ne obliuioni tradas: & vide Ioā. An. de hoc in.c. publicato. & ibi Abb. & alios de electio. & And. Sicu. in.c. venerabili. 5. col. de offi. dele. eundem Abb. in.c. poſſeſsiones. in fi. de reb. eccl. nō alie. & Iaſ. in.l. ſi cū. §. iniuriarū. 4. col. ff. ſi qs cau. Feli. ī.c. cū dilecta. 14. co. de reſcrip. & in.c. cū acceſsiſſent. 7. & 8 col. de conſti. Et adde ꝙ decretū iudicis validat geſta p perſonā nō legitimam.

mam.tenet Bal.in.l.1.6.q.C.de teſta.per.l.2.§.idem Pomponius.ff.quod falſo tutore authore. & in.l.ſi infanti.in fi.C.de iure deli.ſupplet enim decretum iudicis pro authoritate in facto ꝓprio, vt per Bal. in.l.ſi furioſi.in fine.C.de nuptus.

11 Adde. Quæro. iudex † propter abſentiã mariti, cauſa cognita, dedit licentiam vxori de contrahendo, vel quòd poſſet vendere fundũ, quod vendidit Titio, demum illud vendidit Sempronio: adueniente marito, ipſe maritus vnam de duabus approbauit venditionem, vel contractum, quæritur, quæ iſtarum venditionum debet valere. Reſpõde, ꝙ valet illa venditio, quæ de iure tenuit ante ratificationem, vel approbationem mariti. nam ratificatio nihil operatur in præiudicium eius, cui ius eſt quæſitum ante ratificationem. tenet Bal. in.l.fi. C. ad Macedonia.& in.l.obſeruare.§.poſthæc. ff. de offi.procõ.Bar.in.l.ſi vxor.§.ſi quis vxorem. ff. de adulteriis.& in.l.indebitum.§.1.ff.rem ratam habe. & in.l.rem alienam.ff.de pigno.cum ſimilibus.

¶ Ley.lx.

QVãdo la muger renũciare[d] las ganancias, no ſea obligada a pagar parte alguna delas deudas

Summarium.

1 *Renunciatio mulieris, an, & quando debet probari.*
2 *Mulier, quæ propter debitum viri renunciauit lucris habitu- ris conſtante matrimonio: marito veniente ad pinguiorem fortunam, an poſſit vxor pœnitere, & partem lucrorum petere.*
3 *Vxor in quærendis an poſſit præiudicari.*
4 *Renunciatio doloſa, quo remedio infringatur.*
5 *Vxor conſentiens alienationi rerum mariti in quibus habebat hypothecam pro dote, & iurauit non contrauenire, an mortuo marito poſſit agere hypothecaria.*
6 *Maritus & alter in ſolidum obligati pro reſtitutione dotis, ſi vxor conſentit in alienatione bonorum mariti, eo defuncto an poſſit agere contra correum pro reſtitutione dotis.*
7 *Maritus habens bona ſua obligata pro dote vxoris, ſi alienauit de conſenſu vxoris, eo defuncto an poteſt agere contra tertium bona mariti poſſidentem.*

QVando la muger. Iſta lex eſt breuis & clara, ideo non ſummatur. ¶ Eſt tamen notandũ pro ſummario, quòd mulier non tenetur ad debita contracta per maritum conſtante matrimonio, quãdo renunciauit lucra, aliàs ſecus. concordat.l.14.ti. delas deudas.ſo.le.& l.ſtyli.207.ver. & como quiere.
1 Et not.ꝙ † renũciatio nõ præſumitur, niſi probetur, cùm ſit facti, vt.l.1.& ibi Bal.C.de edict.diui Adria.tollen.ſed iſtud in renunciatione iuris, vt ibi: quia neq; renũciatio ſimplex nõ habens promiſſionem annexam, non obligat, vt per Bal. in.l. iubemus.4.oppo.C.ad Velleia. ¶ Sed quæro.dici
2 tur hic, ꝙ † ſi mulier coniugata renunciauit lucra habita conſtante matrimonio, non tenetur ad debita: pone, quòd maritus multis debitis prægrauatus, poſt renunciationem factam ab vxore, peruenit ad pinguiorem fortunam: nunquid vxoris renunciatio noceat ei, vt amplius non poſſit habere partem lucrorum. Videtur ꝙ ſic, per iſtã.l.quæ clarè hoc ſentit. pro qua bene facit dictũ Bar. in.l. quia poterat. in fi.ff.ad Trebe. vbi dicit, ꝙ ſi duo ſunt ſocij mercantiæ, & vnus vult ire Venetiã, & alius contradicit, ꝙ ſi alius vadit ſuo periculo inuito ſocio, & multa lucratur, ꝙ ſocius contradicens non debet habere partem lucri. pro quo allegat.§.illud.inſti. pro ſocio. quod credo verum per iſtam.l.& in hoc non eſt dubium. ¶ Sed
3 quære † quæ fuit ratio, quare in hoc mulier poterit præiudicari. Dic, ſecũdũ do.doc.de Pa.in repe.c.ꝑ veſtras.de dona.inter vi.& vxo.ſuper rub.col.210. ver.ex prædictis.ꝙ cùm iſta non ſint quęſita vxori quoad dominiũ, & ſic in quærẽdis poteſt præiudicari, licet non in quæſitis. Et hoc prędictus do.doc. in.d.repe.ſuper rub.col. 211.dicit eueniſſe ſuo tempore in regali audientia, ꝙ vir conſtante matrimonio, volebat emere vnam domum: vxor dicebat ſe nolle habere partẽ ipſius, & ſuper hoc fecit pactũ cum marito: deinde vxor volebat medietatẽ dom⁹ tanquam acquiſitam conſtante matrimonio, hæres mariti obiiciebat pactũ inter eos initum: vxor dicebat illud non valere, eò ꝙ conſtante matrimonio donatio inter coniuges prohibita eſt. Sed ipſe cum aliis proceribus dicit approbaſſe pactum ſupradictum, & totam domum hæredibus mariti adiudicaſſe. nam licet ex hoc pacto maritus efficeretur locupletior, vxor non fuit facta pauperior. Ad quod allegat glo.quæ hoc videtur ſentire.in.c.2.de dona. inter vi.& vxo. verſi. non eſt aliud quod obſiſtat. dicit glo. ſcilicet pactum vel conſuetudo. Allegat etiã.l.ſtyli.201.quæ incipit.otroſi ſi el marido. quæ dicit, ꝙ ſi maritus eſt adminiſtrator bonorum alicuius, vel arrendator, vel collector vectigalium, bona vxoris ſuæ erunt obligata quemadmodũ bona mariti: niſi vxor à principio fuerit proteſtata, ſe nolle lucrum, nec damnum exinde prouenturum: tunc enim nec ſuſcipiet partem lucri, nec ſoluet partem damni.& ſic in ſupradicto caſu videtur dicendum, ꝙ vxor non haberet partem domus. Et hoc in terminis tenent do. de Rota in deciſionibus antiquioribus.titulo de pactis.deciſione.2.quę incipit.conſuetudo eſt in quodam loco. ſecundũ Bar. qui illas deciſiones collegit. Et vltra hoc allegat iura, & rationes notandas, quas per te poteris videre. Dicit tamen, quòd ſi de pecunia cõmuni maritus emiſſet prædictam domum, vxor haberet medietatem pecuniæ, cùm eſſet cõmunis. ¶ Profectò deciſio do. docto.de Pala.& aliorum, & ſenatorum regalis curiæ,

riæ,mihi videtur difficilis prima frõte:quia cũ mu
lier iſta ſit ſub poteſtate mariti, ſicut filiuſfamilias,
qui eſt ſub poteſtate patris,habẽs bona materna in
cõmuni cum patre,contrahens cũ eo ſi lædatur, po
teſt ſubueniri : vel pupillus cõtrahens cum tutore,
vel adultus cũ curatore : ita & mulier iſta cõiugata
videbatur poſſe ſubueniri. ¶ Et ad iſtam.l.poſſet
reſponderi , ꝙ in caſu ipſius nulla fraus videtur fa-
cta vxori,nec deceptio:qa no apparet in caſu ipſius
de commodo,quod exinde poſſet vxori proueniri.
Secus videtur in emptione domus, vt docto.ſupra
dicti loquuntur , in qua bene apparet de cõmodo,
quia emptio eſt,& ideo cõmodu. ¶ Sed quia non
eſt recedendũ à ſententia tantorum virorũ in qui-
bus hodie tota prudentia præfulget, poſſet dictum
eorũ ſaluari,& intelligi : ꝙ ſi is,qui volebat vẽdere
domũ,interrogatus de pretio, illud declarauit em-
ptori,ipſe tamen emptor certus,vel quaſi certus de
pretio,denunciauit vxori venditionẽ & pretium,
& ipſa reſpondit ſe nolle participare de prædicta
emptione,ſi ineat pactum inter eos . quia non vult
partẽ,valebit pactũ. ¶ Si tamẽ maritus certificatus
de pretio,vel quaſi certus,nihil dixit vxori de pre-
tio,ſed illud ſubtacuit , & vxor ſimplici aſſertioni
mariti reſpõdit ſe nolle participare de tali emptio-
ne,& tunc crederẽ (ſaluo iudicio meliori) ꝙ vxor
ſoluto matrimonio poterit agere, vt ei detur dimi-
dia domus ſupradictæ. ¶ Vel pone, ꝙ vendũtur
marito fructus alicuius beneficij,vel reditus gabel-
larum certo pretio,q fructus apparẽt,& ſunt recon
diti in horreo, quod pretium eſt declaratũ marito,
& conſtat ſimiliter de fructuũ valore,& ſic de com
modo emptionis : ſed maritus nihil dixit vxori de
pretio,licet vxor ſit requiſita de emptione,ſed non
certificata de pretio,nec de lucro, quod exinde ſpe
ratur: quod ſoluto matrimonio poſſet petere partẽ
rei emptæ,vel lucri redituum decimalium.&c. Ad
quod probandum adduco ſequentia fundamenta.
¶ Primum , quia maritus iſto caſu videtur fuiſſe
in dolo,ex quo nihil dixit vxori de pretio: quod ſi
denuuciauerat . & lucrũ pateſecerat , veriſimiliter
eſſet credendũ ipſam non deſtitiſſe ab emptione:
quia genus mulierum auariſsimum eſt, vt dixi in.l.
52.glo.1.ſupra. & ſi tunc refutaret lucrum, vt ſtulta
deberet reputari. ¶ Et quòd dolus iſte noceat ma
rito,probatur argumento eius,quod notat glo.in.l.
quiſquis.C. de reſcindẽda venditione. tenet Ioan.
de Por.in.l.ſi quis cum aliter.ff de verborum obli-
gationi. ¶ Item occultando maritus pretium rei,
dicitur dolus velatus , quod committitur ſine vi ſi-
mulando. vt.l.ea quæ. §. fina. ff. de contrahen.em-
ptio. & iſte dolus dicitur interuenire re ipſa, & ex
propoſito . ſicut dicimus in dicta.l. ſi quis cum ali-
ter. ¶ Item probatur dolus iſte ex coniecturis ſu-
pradictis. ſecundum glo.in.c. finali.de renũciatio.
libro ſexto.&.l.quotiens. §. qui dolo. ff. de proba-
tio. &.l. qui dolum. C. de dolo. ¶ Item commiſit
dolum obſcurè loquendo,ideſt,eo modo,quo non
intelligeretur ab vxore. propter regulam traditam
per Bal.in.l.fina. 14. quæſtione. C. de hære. inſti.
vbi dicit,quòd obſcurè loqui,eſt dolus. ¶ Itẽ pro-
batur dolus interfuiſſe propter.l.fina.& ibi Bal.C.
de litigio. vbi dicitur,ꝙ dolus eſt abſcondita men-
tis machinatio. & talis dolus non debet patrocina-
ri marito.vt.l. . .erum.§.hoc quoq;.ff.pro ſocio. glo.
in.l.Titio.in prin.ff.ad municipa. tenet Bal. in.l.ſi
infantem.C.de lega.eſt textus in.c.ſuper literis. de
reſcript. vbi traditur iſta regula,quòd fraus,& do-
lus,non debent alicui patrocinium impartiri.
¶ Item dicitur in Spe.de reſcriptis præſen.§. ratio-
ne autem impetrantis.verſi.quid ſi impetrãs.quòd
dolus in principio adhibitus,debet nocere doloſo.
& ille dolus in principio adhibitus videtur perſe-
uerare , etiam quando non eſt coniunctus eu actu.
ſecundum glo. & Cinum in.l.ſi contra. C. de nup.
tenet Bald. in. l. 1. in fine. C.ſi quis ali.teſta.prohi.
¶ Item præſumitur dolus interueniſſe ratione oc-
cultationis pretij,& clandeſtinitatis contractus. vt
per Bal.in.l. error. tertia colũna. C. de iuris & ſac.
igno. &.l. fina. ff. de ritu nup. ¶ Et maximè in re-
nunciationibus mulierum , in quibus præſumitur
dolus, ſi aſſerant ſe læſas enormiter. vt eſt gloſa. &
ibi Bal.in.l.cum poſtea.C.de pactis. ¶ Item pręſu-
mitur dolus , ſi maritus dixit vxori mendacium in
pretio,ſi ſenſit lucrum ex eo. vt. l.eleganter.§.idem
Pomponius . & ibi Barto. ff. de dolo. & lege. nec
exemplum.C.de falſis. Bal.in lege.falſus.C.de fur
tis. ¶ Præſumitur etiam dolus ex parte mariti,ſi eſt
in ſecundo vel vlteriori matrimonio , & ex primo
habet filios , non ex ſecundo. argumen. eius, quod
habetur in Spe. de feu. §. 2. verſi. quintò quæritur.
¶ Et iſtud habet locum maximè inter maritum &
vxorem: quia cùm ſint ſocij diuinæ & humanæ do
mus,vt l.aduerſus. C.de crimi.expi.hęre.debet in-
ter eos ceſſare omnis dol⁹ & fraus,nec licet eis do-
lo verſari. vt. d. §. hoc quoq;. ¶ Et hoc habito pro
conſtanti , quòd maritus & vxor ſunt ſocij diuinæ
& humanæ domus.allego tibi ad hoc textum quaſi
in expreſſo in.l.12.ti.10.quinta partita.cũ qua con-
cordat lex.actione. §. diximus. verſi. quid ergo.ff.
pro ſocio. & inſti. eodem titulo. §. manet. vbi di-
citur,quòd ſi vnus ex ſociis renunciauerit ſocieta-
ti in fraudẽ alterius propter lucrum, quod de pro-
ximo ſperat conſequi,non liberatur à ſocietate, ſed
tenetur ſocio communicare partem lucri. Ita in ca-
ſu noſtro dicendum erit, præſuppoſito dolo, vt ſu-
4 pra dixi,non aliàs. Sed quęro † quo remedio iſtud
pactum doloſum , ſeu iſta doloſa renunciatio in-
fringatur. Dic quòd doli exceptione. vt lege cum
poſtea. Codice de pactis. Itaque ſi hæredes mariti
opponerent de pacto , vxor poſſet infringere pa-
ctum , vel renunciationem , doli exeptione , &
ſic conſequeretur medietatem rei emptæ , vel lu-
cratorum.

Adde. ❡ Item quæro, an contractus initus per dolum, valeat cõtra doloſum, volente aduerſario, qui nõ fuit in dolo. glo. notanda in. l. iuriſgẽtium. §. prætor ait. ff. de pactis. & l. in cauſæ. la. 2. poſt principiũ. ff. de mino. & l. elegãter. in princi. ff. de. dolo. tenent ꝙ ſic. Q(uod) eſt menti tenẽdum pro limitatione iurium, dicentium, ꝙ contractus dolo initus eſt nullus. ❡ Sed glo. in. d. l. iuriſgẽtium. limitatur, niſi lex reſiſteret cõtractui, in quo interuenit dolus, vt quia lex prohiberet contractum illum fieri, quia non valet in fauore illius, qui vult cõtractum valere. vt eſt tex. ſingularis cum glo. in. l. dino pio. ff. de ritu nuptia. ſecũdum Bal. in. l. 1. C. plus vale. quod agitur. & in l. non dubium. 7. col. C. de legi. in. l. ea quæ. C. de dona. ante nup. & c. cum Inhibitio. de clã. deſpon.

d ❡ Renunciare las ganancias. Nota ex lege iſta vnum caſum, in quo mulier poteſt renunciare iuri ſuo ſine licentia mariti. & eſt optimum ſcire ad legem. 57. ſupra.

Adde. ❡ Quæſtionẽ, quæ ſepenumero contingit. ❡ Maritus † alienat aliqua bo-
5 na ſua ſtabilia cum conſenſu vxoris, & dicitur in inſtrumento, ꝙ vxor conſenſit dictę alienationi, & renunciauit ſuper dicta re vendita iuri hypothecæ, quã habet pro dote. quod quidem fieri poteſt per. l. iubemus. C. ad velleia. Et fortè iurauit non venire contra, aliqua ratione, & cauſa, renũciado omni legum auxilio. &c. modo euenit, ꝙ ſoluto matrimonio per mortẽ viri, ſuperſtite vxore, quæ videt virum non habere tãtum in bonis, ꝙ ſufficiat ad recuperandã dotem ſuam cõtentam in inſtrumento dotali, vult agere vxor contra illum tertium poſſeſſorẽ rei ſtabilis, quæ fuit ſui mariti, in qua ipſa vxor renũciauit iuri hypothecæ, quod facere poteſt per tex. in authẽ. ſiue à me. C. ad velleia. vbi dicitur, ꝙ tunc vxor excluditur, quãdo renunciauit iuri hypothecæ, vt non poſsit pro dote agere hypotecaria ſuper illa re, quando maritus habet alia bona, ſuper quibus vxori poteſt eſſe cõſultum ſuper dote recuperanda. ❡ Et ita procedit dictum Ludo. cõſi. 140. incipien hæc venditio rerum &. &c. ❡ Sed ſi non ſuperſunt alia bona, vxor, non obſtãte renunciatione hypothecæ, ſuper illa re poteſt agere actione hypothecaria pro dote. per dictam authẽ. ſiue à me. Ratio, quia renũciatio hypothecæ facta per mulierem, quando maritus non habet alia bona, importat donationem iurium dotalium. vt dicit Bar. in. d. l. iubemus. C. ad velleia quæ donatio non valet ſecundum Iaco. de Are. in l meuia. §. fi. ff. ſolu. ma. Idem tenent ibi doct. & firmant Dinus, Ofre. & Albe. de roſa. in. l. ſi pignus. ff de his quę in frau. credi. ❡ In cõtrarium videtur, & hoc verum ſine dubio, quãdo ſuper renũciatione interuenerit iuramẽtum: nam tũc etiam ſi nihil aliud habuiſſet, non poſſet venire contra iuramentum. vt dicunt canoniſtæ in. c. peruenit. de emp. & ven. & ibi glo. per. c. cum contingat. c. ſi verò. de iureiũ. & c. licet. eo. ti. in ſexto. licet. glo. iuris ciuilis in authẽ. ſi qua mulier. C. ad velleia. dixerit contrarium. quę glo. per canoniſtas non tenetur. Et illam glo. non tenent Alex. & alij. in. d. l. meuia. §. fi. probatur. in. c. ex reſcripto. de iureiu. firmat Bald. in. l etiam. C. ad velleia. & in. d. authẽ. ſiue à me. ❡ Si Limita.
tamen in contractu non interuenit iuramẽtum, ſed ſola renunciatio hypothecæ, & non ſunt alia bona mariti, ad quæ vxor poſsit habere recurſum, ſed pecunia illius rei venditæ peruenit ad mulierem, eſt dicendum, ꝙ in caſibus, in quibus poteſt fieri reſtitutio dotis vxori conſtãte matrimonio, de quibus p(er) Alex. in. l. 2. in prin. ff. ſoluto. ma. & in. l. motus. §. manẽte. ff. de iure dotium. non põt vxor habere recurſum ſuper illa re, ſuper qua renunciauit, etiam ſi maritus nõ habet alia bona. hoc firmat Bar. in. d. l. iubemus. ❡ Secus quando eſſemus in caſu, in quo non poteſt fieri reſtitutio dotis conſtante matrimonio, quia tunc non obſtante renunciatione hypothecæ facta per vxorem in illa re, ſi non ſunt alia bona viri, poteſt vxor agere hypothecaria. dicta authẽ. ſiue à me. ❡ N. ſi probetur, ꝙ vxor eſſet effecta locupletior. per tex. in. l. pro rata §. 1. ff de religio. & ſumpti. fu. & in. l. fi. ff. de iure dotiũ. & in auth. de nuptiis. §. dotes. colla. 4. plenius quã ni alius An. Sicu. in. d. c. peruenit. de emp. & vendi. q(uo)d adde ad ea, quæ dixi in. l. 61. infra. in glo. ſuper
6 parte. ſi ſe prouare. ❡ Sed pone, † ꝙ ſunt duo rei obligati in ſolidum pro reſtitutione dotis, videlicet maritus, & alius: maritus vendit rem ſuam cum conſenſu vxoris, & renunciatione hypothecæ ſeu dotis, ſiue iuramento. & ſoluto ma. per mortem viri nihil ſupereſt in bonis viri, ſuper quibus vxor poſſet conſequi dotem ſuam: eſt dubium, an poſſet vxor agere hypothecaria ſuper dote ſua ſuper re illa, ſuper qua renunciauit iuri hypothecæ per dictam authẽ. ſiue à me Et videtur ꝙ non, quia poteſt eſſe conſultũ vxori ſuper bonis correi in ſolidum obligatis, per rationem dictæ authẽ. & pro hoc videtur tex. in. l. ſi plures. §. præterea ſi quæramus. ff de fideiuſſo. vbi tex. definit ꝙ nõ dicitur quis eſſe non ſoluendo propter defectũ proprię ſubſtãtię ſi ſunt facultates alterius correi ad idẽ debitũ obligati. ❡ Propterea iſto caſu non habet locum diſpoſitio tex. in. d. authẽ. ſiue à me. ❡ Retentis eiſdẽ ter-
7 minis, quid dicendum † ſi vir tempore alienationis rei ſuæ ſtabilis cum conſenſu vxoris, & renunciatione hypothecæ iurium dotalium habebat alia bona mobilia & immobilia, ſed tẽpore, quo dos debuit reſtitui vxori, nõ erant alia bona mobilia, vel ſtabilia viri, de quibus poſsit fieri reſtitutio dotis vxori: vtrum vxor poſsit habere regreſſum ad alia bona alienata, ſuper quibus renunciauit iuri hypothecæ dotis. Pau. de Ca. in. l. meuia. §. fi. ff. ſolu. matrimo. tãgit hoc dubium. & dicit, Aduerte tamen, ꝙ ſufficit, ꝙ tempore renũciationis ſupereſſent tot alia

alia bona, quot ſufficerent ad dotem, licet poſtea deſinant eſſe.per.d.c.peruenit.de emp.& vend. Et dicit Pau.de Ca.quòd hoc habuit de facto. Et quære rit Pau.de Ca.vbi ſupra. quis probabit, quòd tempore renunciationis erant vel non erant alia bona ſufficientia ad dotem. Et ibi decidit, ꝙ mulier. Sed Io.de Imo.in d.c.peruenit.in glo.4 col. dicit, ꝙ non ſufficit, ꝙ tempore factæ alienationis vir habuerit alia bona vnde mulieri poſsit conſuli.imò requiritur, ꝙ etiam tẽpore, quo agitur, ſit in facultatibus viri. Et iſta opinio mihi videtur verior per.d. authen. ſiue à me. ſanè intellecta, & hoc fauore dotis, quicqd dixerit An. Sicu.in.d.c.peruenit. præterquam in caſu, quo mulier deberet lucrari bona mariti ex forma ſtatuti. Et iſto caſu deberet ſeruari, quod And. Sicu. in.d c. peruenit. per.l.cum vir. ff. de vſuca. & per ea quæ ipſe Siculus dicit in. d.c. peruenit.in fine.

que el marido ouiere hecho durante el matrimonio.

¶ Ley.lxj.

DE aqui adelan-

Summarium.

1 *Mulier quibus caſibus poſsit obligari.*
2 *Conſtitutio, an, & quando extendatur ad præterita.*
3 *Maritus, an poteſt obligari pro vxore.*
4 *Mulieris cõiugatæ cõtractus ſine licẽtia mariti, an ſit nullus.*
5 *Debitor prĩcipalis an ſit liberatus, cùm alter obligatur pro eo.*
6 *Mulier de licentia viri, an poteſt pro alio fideiubere.*
7 *Mulier pro ſe ipſa an pro alio poteſt fideiubere.*
7 *Obligati in ſolidum, an dicantur duo rei debendi.*
8 *Mulier quando tenetur ad debita per virum facta.*
9 *Mulier an poteſt obligari pro debito verſo in vtilitatẽ ipſius.*
10 *Mulier, quæ confitetur aliquid verſum fuiſſe in ipſius vtilitatem, an præiudicet ſibi.*
11 *Metus quanto præſumitur.*
12 *Metus quanto tempore præſumitur durare.*
13 *Metus præcedens actum, an præſumitur ſemper durare.*
14 *Autherans actui nullo, an tenetur ad intereſſe.*
14 *Confeſsio facta coram iudice & in forma iudicij, an præſumatur libera.*
15 *Vir & vxor vendentes prædium viri, & pretium recipientes, mortuo viro vxore petente dotem, an fiat compenſatio medietatis pretij ſoluti.*
16 *Impenſæ in rebus dotalibus factæ, an minuant dotem.*
17 *Vxor vendens fundum dotalem cum viro ſuo, & recipiẽs bona ſtabilia maioris æſtimationis, an mortuo viro poſsit recuperare fundum dotalem venditum.*
18 *Filius exhæredatus à patre, cui aliquid in teſtamento reliquit, illud recipiendo, an videatur teſtamentum approbare.*
19 *Metum an excuſet & purget ſpontanea ſolutio.*
20 *Metus, an, & quando excuſet mulierem.*
21 *Mulier, an teneatur ſtare locationi factæ de re ſua mortuo viro.*
22 *Locare an poteſt totam rem, qui habet partem in ea.*
23 *Maritus quando tenetur alere vxorem.*
24 *Vxor, an, & quando debet alere maritum.*
25 *Maritus quando dicatur pauper. Et qualiter paupertas debeat probari.*
26 *Mulier quando poteſt vendere bona ſua propter debitum viri.*
26 *Actus qui non valet ſine iuramento, an firmatur iuramento.*
27 *Maritus an tenetur adhibere medicos ad ſanandum vxorem infirmam.*
28 *Maritus ad petitionẽ conſanguineorum an poteſt compelli vt curet vxorem ægram.*
29 *Maritus an tenetur alere vxorem in caſu, quo pater reliquit filiæ vſumfructum ante matrimonium, ex quo poſſet ali.*
30 *Obligati in conceptione verborum. & vno momento, an dicantur obligati a mancomun.*
31 *Maritus & vxor obligati vnus poſt alium, an dicantur obligati a man comun.*
32 *Obligatio mariti & vxoris, an æquiparetur obligationi patris & filij.*
33 *Duo obligati pro pecunia, quæ peruenit ad vnum tantùm, quis eorum debet prius conueniri.*
34 *Promittens ſoluere quod alter eſt obligatus, an ex hoc liberetur principalis debitor.*
35 *Plures debitores ſimul & in ſolidũ obligati, ſi aliqui illorum condemnantur, an debeat executio fieri contra omnes.*
36 *Contractus ſimulatus qualiter cognoſcatur. Et quãdo noceat ſimulatio.*
37 *Prohibita conductione cameræ, an videtur prohibita cõductio fructuum.*
38 *Prohibitum, an poſsit aliquo colore attentari.*
39 *Mulier coniugata minor, an, & quando poteſt obligari pro reditibus regalibus.*

DE aqui adelante. Mulier † cum marito fideiubere non poteſt, neq; ſe obligare: licet dicatur ꝙ debitum ſit conuerſum in eius vtilitatẽ, niſi hoc probetur, quia tunc pro rata vtilitatis tenebitur. niſi illud ſit de his, quæ maritus tenetur vxori. Si tamẽ mulier ſe obligat cum marito pro debito fiſcali, tenetur ad ſolutionem debiti. hoc dicit. ¶ Diuiditur iſta.l.in ſex partes. ¶ In prima, ponitur regula prohibitiua. ¶ In ſecũda, eam extendit. ¶ In tertia, ponitur alia regula etiã prohibitiua. ¶ In quarta, ponitur ad eam caſus fallẽtiæ. ¶ In quinta, dicta fallentia limitatur. ¶ In ſexta, prima regula cum ſuperioribꝰ limitatur. ¶ In prima dicitur, ꝙ mulier non poſsit obligari pro marito. ¶ In ſecũda extendit, licet dicatur, ꝙ debitum in cõtractu deductum fuit verſum in vtilitatẽ vxoris. ¶ In tertia dicitur, ꝙ neq; poteſt ſe obligare vnà cũ marito, nec ſeorſum. ¶ In quarta dicitur hoc eſſe verum, niſi probetur, ꝙ debitum fuit conuerſum in vtilitatem mulieris, quia tũc tenebitur pro rata vtilitatis. ¶ In quinta iſtud limitatur, niſi vtilitas ſit talis, ad quam maritus tenetur, putà, pro victu & veſtitu. &c. quia tunc non tenetur. ¶ In ſexta dicitur, ꝙ ſi mulier ſe obligauit vt principalis, vel vt fideiuſſor cum marito in reditibus regalibus, tenetur. quod eſt notandum,

excõmunicatus in iudicio ſtare poſsit. ſequitur &
facit. reſpõdemus ꝙ cõueniri poteſt. ſi ergo poteſt
conueniri, ſequitur ꝙ actor excõicatus põt conue-
niri, vt cœptam litem proſequatur. ¶ Et ſi dicas, ꝙ
tex. ille loquitur in reo tantũ, prout docto. ibi in-
telligũt. ¶ Reſpõdeo, ꝙ etiã loquitur in actore ex-
cõmunicato. quia, vt vides, per illũ tex. ſimpliciter
fuit quæſitũ à Romano pontifice, vtrũ excõicatus
in iudicio ſtare poſſet, nullam diſtinctionẽ facien
do inter actorẽ & reum, ſed generaliter loquendo,
vtrũ excõicatus. &c. ¶ Et pro iſta parte iterũ pon-
dero tex. in. d. c. intelleximus. iũcta doctrina ſcribẽ-
tium, ibi. inquantũ dicunt, ꝙ excõicatus in iudicio
poteſt ſtare quatenus ab alio ſtimulatur, ne cõmo-
dum reportet de ſua malitia vel dolo. & hoc etiam
tenẽt cõiter ſcribentes in. d. c. cũ inter. de exceptio.
& eſt glo. ordinaria in. l. 4. ti. delas defenſiones. in
parte, demãdar. ver. ſextus. foro le. vbi dicitur, ꝙ ſi
reus conſentit vt actor excõicatus agat, cõpellitur
actor excõicatus ſtare in iudicio tanquã actor. alle-
gat. d. auth. qui ſemel. C. quomodo & qñ iudex. &
auth. generaliter. C. de epĩs & cle. & Henri. in. d. c.
intelleximus. ¶ Iſtud etiã probatur in. c. dilecti fi-
lij. de exceptio. ibi, dũ dicit, traxiſſet in cauſam. Ex
quibus verbis dicũt cõiter ſcribentes ibi, & in. d. c.
cum inter. eo. ti. ꝙ vtrũ excõicatus in iudicio ſtare
poſsit, non conſideratur an ſit actor, an reus, ſed an
ſtet inuitus, aut volũtarius: quia ſi inuitus, cõpelli-
tur ſtare: ſed ſi volũtarius, prorſus repellitur, vt ibi.
¶ Præterquã in caſibus notatis per glo. in. d. l. 4. ti.
3 delas defenſio. foro le. ¶ Præterea ad hoc facit † bã
nitus, relegatus, & excõicatus æquiparãtur. vt per
glo. in. c. paſtoralis. §. verum. de app. glo. fi. in fine.
& in. §. 2. inſti. de capi. dimi. in parte, interdũ. tenet
Ioan. And. & Præpoſitus in. d. c. paſtoralis. §. verũ.
& Archi. in. c. pia. 4. col. de exceptio. li. 6. And. Sic.
in. c. p &. g. 4. col. de officio de. Alex. in. l. gallus. §.
& quid ſi tantũ. 3. col. ff. de libe. & poſth. & ſi non
in omnibus, in hoc tamẽ æquiparãtur, putà, ſi lege,
vel ſtatuto caueatur, ꝙ bannitus remoueatur à com
munione ciuiũ, intelligitur remotus quo ad ſuum
cõmodum, non quo ad ſuum damnũ, ſecundũ glo.
ſingularẽ in. l. 2. §. nemo. ff. de capi. dimi. ita de ex-
communicato dicendũ eſt, qui eſt remotus à com-
munione hominum. vt. c. à nobis. de exceptio. &. c.
cum inter. de ſenten. excõmu. &. c. pia. de exceptio.
lib. 6. & in. c. excõmunicato. 11. q. 3. ¶ Et ex hoc excõ
municatus in iudicio ſtare non poteſt. vt dictis iu-
ribus. &. d. c. intellexim⁹. itaq; ſi excommunicatus
in iudicio ſtare non poteſt in ſuum cõmodum, ſed
in ſuũ dãnum, ſicut bannitus cui æquiparatur, com
pellatur ſtare, ne cõmodum reportet de ſua malitia
vel dolo. ¶ Et ꝙ ſit in dãnum excõmunicati, euidẽ-
ter apparet: quia ex quo re⁹ inſtat, & actor recedit,
docet ſuam iniuſtitiam, & promotionẽ litis iniu-
ſtę. vt in. d. auth. qui ſemel. igitur ſua fraus & mali-
tia non debent patrociniũ impartiri. vt. c. ſuper li-
teris. de reſcrip. ¶ Præterea ad hoc facit ſingulare
dictum Bar. in. l. 1. de digni. li. 12. & eiuſdẽ Bar. in. l.
4 vna. de infami. eo. li. vbi dicit, ꝙ † ſi ex diſpoſitione
legis, vel ſtatuti, aliquis perdat nobilitatem, intelli-
gitur illam perdere quo ad ſuum commodum, &
honorem, non quo ad ſuum damnũ, & vituperiũ.
de quo latè per Felinum in. c. dilectus. el. 2. col. 4.
de reſcrip. qui plenius quàm alius loquitur in hoc.
ſ. an ſtatutum, quod eſt in damnum alicuius, poſsit
retorqueri in eius commodum. & inter alia alle-
gat glo. valde notandam in. c. pro illorum. glo. pe.
de præben. vbi dicit, ꝙ geſta per excõmunicatum
in ſuum præiudiciũ, valent. Ita in caſu noſtro actor
excommunicatus inuitus, & ſic in damnum ipſius
compellatur ſtare in iudicio. ¶ Et quòd excommu
nicatio proferatur in damnum excommunicati eſt
tex. in. c. ſignificauerunt. de exceptio. & in. c. veri-
tatis. de dolo. & contu. &. c. dilectus. el. 1. de reſcri-
ptis. &. c. prudentiam. §. ſexta. de officio dele. &. d.
5 c. pia. ¶ Ex quibus etiam iuribus apparet, ꝙ † ex-
communicatio eſt remotio & ſegregatio à commu
nione fidelium. ¶ Et hoc habito pro conſtanti, ha-
bes tex. in. l. in actione. §. ſi ſocietatem. ff. pro ſocio.
& in. l. ſi exhęredatus. §. 1. ff. ad ſilenia. & Bal. in. l.
cum quis. C. de naturali. libe. & in authẽ. habita. C.
ne filius pro pa. et Ludo. ro. in. d. l. ſi exhęredatus.
vbi dicitur, ꝙ ſi quis habet ſocietatem mecũ, et pro
pter ipſius defectum deſinit eſſe ſocius, intelligitur
deſinere in ſuum dãnum, & in meum commodum,
nõ aliàs. Sic igitur in excõicato dicendũ erit, vt de
ſinat eſſe ſoci⁹ hominũ in ſuũ dãnũ, & in cõmodũ
aliorum. ¶ Tertiò adduco. d. c. intelleximus. inquã
tum dicit, ꝙ excommunicatus poteſt conueniri, ne
commodũ reportet de ſua malitia vel dolo. Si enim
actor excommunicatus non poſſet conueniri vt ſi-
ſtat in iudicio, eſſet directè venire contra mentem
illius tex. inquantum dicit, ꝙ poteſt conueniri. Itẽ
eſſet contra eius rationem & diſpoſitionem, quia
reportaret cõmodũ de ſua malitia, trahendo aliũ in
iudicio ſine cauſa iuſta. igitur cõpellatur. &c. ¶ Po-
ſtremò adduco tex. in. l. diffamari. C. de inge. & ma
nu. iuncta doctrina ſcribentiũ ibi. et in. c. conquerẽ-
6 te. de officio ordi. vbi dicitur, ꝙ † ſi qs diffamat aliẽ
quẽ, dicẽdo ſuũ eſſe debitorẽ, vel illum poſsidere
bona ſua, vel quid ſimile, poteſt adire iudicẽ, & im
petrare vt terminus illi pręfigatur ad docẽdũ de in
tẽtione ſua: aliàs, ꝙ termino elapſo imponatur ei ſi-
lentium. ſed diffamare, eſt ad iudicium prouocare.
vt per Bal. in. d. l. diffamari. in fine. et econtra. Itaq;
ſi aliqs dixerit corã iudice in forma iudicij, et etiã
ſi non in forma iudicij, aliquem ſuum eſſe debito-
rem, vel obligatum ad aliquid, videtur illum diffa-
mare: ergo poteſt compelli inuitus agere, aliàs & ſi-
lentiũ imponitur. idẽ igitur in excõmunicato. &c.
¶ Cõtrariam ſentẽtiam tenet Abb. in. d. c. cũ inter. Cõtrã
vbi mutauit ſuã ſentẽtiam. & Domi. & Ioan. And.
in. d. c. pia. §. fi. de exceptio. li. vj. Idẽ Domi. i. c. alie-

nunt

num.2.q.2.qui expreſsè reprobat dictū Inno.in.d.c.exceptionē. Fundamentū iſtorū dominorū eſt, propter periculū cōmunionis.nā certū eſt, vt ipſi dicunt,ꝙ oēs cōmunicantes cum actore excōmunicato,inciderēt ſententiā excōmunicationis, cui eſt obuiandū.per.d.c.pia.Et pro eis facit regula generalis,de qua in.d.c.intelleximus.cū pluribus aliis. vbi dicitur,ꝙ actor excōmunicatus nō poteſt ſtare in iudicio. ¶ Tu tamen dic non obſtare contrarium ſuperius ſumptū,quia ſi actor excōmunicatus non poteſt in iudicio ſtare.vt.d.c.pia.cum ſimi.intelligitur voluntariè propter periculū cōmunionis,qd in hoc ſtat, non tamen quādo neceſſariè litigat excommunicatus,vel cōpulſus, quia tunc nullum eſt periculum participantibus excōmunicato,nec incidunt iſto caſu ſententiā excōmunicationis.vt eſt optimus tex.in.d.c.intelleximus.quia dicit, quòd poteſt conueniri.nam ſi poteſt, non incidunt communicantes in ſententiā excōmunicationis.per.d.c.intellexim⁹.&.d.c.pia.cū ſimi.melius in.c nemo epiſcoporū.2.q.3.&.c.nulli. de ſentē.excōica. &.l.2.C.de ſumma tri.& ſi.catho.&.c.exhibita.de iudi. notatur in.c.ſup eo.de elect. tenet Abb.poſt Inno. in.d.c.cū inter.&.c.dilecti.de excepti. ¶ Itē ſi vera eſſet opinio ſupradicta, ſeqretur, ꝙ cōmunicantes cum reo excōicato,inciderēt ſententiā excōicationis, nec poſſent ſtare in iudicio propter periculū cōmunionis,quod non eſt verū per dicta iura. igitur.&c. ¶ Præterea diſpoſitio de qua in.d.c.pia. habet locum in caſu,quo excōicatus ſtat in iudicio ſpōte,vt ibi patet:ſec⁹ ſi coactus,& cōpulſus, & in ſuum damnū,quia poteſt, & debet in iudicio ſtare propter rationē.d.c.intelleximus.ſ.ne cōmodū reportet de ſua malitia,vel dolo.& hoc etiā bene probatur in.c.ſi verè.§.reſtat videre.de ſentē. excomu. ¶ Ex quo vnū inſero,ꝙ ſi actor excōicatus, qui cœ-

Infertur pit agere, vult deſiſtere, compellitur litē proſequi. à fortiori actor non excōmunicatus, qui cœpit agere,ſi velit deſiſtere,cōpellitur proſequi litē,& finire. & erit ſingularis limitatio ad rubrum & nigrū. C.nemo inui. age. vel accu.coga. ¶ Sed quia caſus iſtius l.eſt, ꝙ iudex, cauſa cognita, compellit maritum præſtare licētiam vxori ad contrahendū,vel ad hoc vt poſsit ſtare in iudicio,& ꝙ aliàs iudex eā præſtat,dic ꝙ iſta fuit opinio Alex.in.l.ſi cū dotē. §.eo autē tempore.pe.col.ver.& per hoc dicebant. ff.ſolu.ma.& ibi Ang.Bar.et Imo.& Bal in.l.quotiens.§.q.C.de fideicō.& in.l.fi.§. neceſsitatē.1.col. ver.ſecundò quæro.C. de bonis quæ libe. & in.l.2. C.de ſuſpec.tuto. & Ange. de Are.in.§.cōſequēs. in fi.inſti.eo.ti.ibi dicūt,ꝙ ſi ſtatuto cauetur,ꝙ mulier nō poſsit cōtrahere,vel in iudicio ſtare,ſine cōſenſu cōſanguineorū,vel ſine cōſenſu mariti: & marit⁹ vel cōſanguinei nolūt cōſentire,vel eis recuſantibus ſine cauſa, iudex præſtat authoritatē contractui mulieris,vel licētiā ſtādi in iudicio. debet itaq; iudex authorizare,ꝓ marito iniuſtè recuſāte cōſentire,dūmodo copulatiuè non requirat vtrunq;. vt tenet Bal.in rubrica.14.col.C.de contrahē.emp. refert & ſequitur Alex.in.d.§.eo autē tempore.pe. col.ver.incipiēti.Bal.etiā in rubrica.&c. tenet etiā idē Bal.in.l.ſi furioſi.C.de nup.do.Abb.in.c.null⁹. 2.nota.de iure patro.vbi dicit,adeūdū ſuperiorē, q cogat ad cōſentiendū,vel ipſe pro eis conſentiat. tenet etiā Sali.in.l.dudū.C.de contrahē.emp. vbi dicit,ꝙ tunc requiritur cōſenſus duorū iudicū, quorū alter authoretur loco propinquorū,alter ex neceſsitate ſtatuti ¶ Quod eſt verū,quādo requiritur in actu conſenſus iudicis,& propinquorū, vel authoritas iudicis,et propinquorū cōſenſus, aliàs ſecus.vt ſupra tenet Bal.in.l.1.vltima col.C. q admitti.Vide etiā in Spe.de officio omniū iudi. §.1. ver. itē vxor timens.vbi dicit,ꝙ vxor agit officio iudicis pro licētia ſibi dāda à viro cuius ſæuitiā timet.

7 ¶ Sed quæro.dicitur hic, ꝙ † maritus cōpellitur præſtare licētiā vxori in cōtractib⁹,quos per ſe facere nō pōt:nōne cōſenſus mariti taliter pręſtit⁹ cōtractui vxoris obliget maritū cōſentientē perinde acſi promiſiſſet. Bar.in.l.luci⁹.ff.de autho.tuto. loquēdo in filiofamilias dicit,ꝙ cōſenſus per ſtatutū reqſit⁹ in cōtractu filijfamilias obligat patrē cōſentientē perinde acſi promiſiſſet ei.pro eo facit dictū Spe.ī ti.de iudi.§.2 ver.ratihabitiōe.vbi dicit,ꝙ ratificatio facit dici negotiū ratificātis. ¶ Sed poſtea idē Bar.in.d.l.lucius.in fine.dicit,ꝙ conſenſus patris in contractu filij nō obligat patrē,niſi expreſſè ſe obligauerit. ¶ Iſtud etiā tenet Bal.in.l.1.C. quod cū eo.et Bar.in.d.l.ſi cum dotē.§ tranſgrediamur. 2 col.verſi.ſed quæro an ſufficit.ff.ſolu.ma. ¶ Poſt modū Bar.poſt glo.in.l.1 §.ſi is qui nauem.in fine. ff.de exercito.dicit, ꝙ pater obligatur ex volūtate præſtita circa contractum filij.de quo etiā per Bar. in.d.§.neceſsitate.vltima col.verſi.quęro vtrū ſufficit.C.de bonis q̄ libe.& per Iac.de are. & Bar.in. d.§.trāſgrediamur.vbi diſtinguit. ¶ Sed tu dic breuiter,ꝙ ſi quis ratificat vēditionē à ſe factā rei ſuæ, ſibi præiudicat:ſi tamen authoratur vēditionē vel contractum factum ab alio rei alienæ, non præiudicat.vt probatur ex.l.1.& ibi Bar.2.nota.C.ſi in cōmuni ea.quę.re.in integrum reſti.poſtu. *Quæſtio.* *Cōtra.* *Diſtin.*

Adde. ¶ Sed cōtra hoc quodāmodo videtur textus ſingularis.in cap.1.§. præterea. & in.l.ſupra in glo.3.in.ver. item ſecūdo genit⁹. vbi dicitur.ꝙ q cōſentit,iura ſua perdit,& aliena fortificat. ¶ Itē dicit lex. q̄ritur.§. ſi venditor.ff.de ædili.edic.& hæc regula eſt infallibilis. ¶ Pro ſolu.dic verū eſſe, qñ quis conſentit in iure ſuo tranſferendo in alium:ſecus ſi cōſenſus nō fiat ad hūc effectū.vt.l.inter officiū.ff.de rei vē. & ſuborta.ff.de re.iudi. ¶ Hinc dicit Inno.quem allegat ipſe Bal.vbi ſupra,ꝙ dñs,q cōſentit vaſallo alienāti,videtur ei cōſentire circa vtile dñiū vaſſalli,non circa directū ipſius dominij.vt in.c. inter dilectos.d fide inſtr.Inſpiciēdū eſt enim ad quē effe- *Solutio.* *Infer.*

ctũ cõſenſu fit præſtitus. vt.l.fideiuſſor. §. filiæ.ff.
de pigno. propterea dicit gl.& ibi docto.& Bal.in.
l.1.in.ver.qro nunquid. C.qui pro ſua iuriſditione.
ꝙ ſentẽtia nulla, ꝑpter defec. iuriſditionis, põt per
conſenſum partiũ confirmari, quando ſentẽtia præ
cedit conſenſum. quia
conſenſus habet vim

cimiẽto p de cauſa le

pacti. tenet Bartolus
in.l.ſi expꝛ̃ſſim.2.colũ.in.ver.ſed hæc opinio nõ eſt
vera.ff.de appella.et in.l.1.in ver.circa tertiũ. C.qñ
ꝓuo.non eſt nec.Bal.in.l.2.C.cõia vtriuſ.iudi. Bar.
8 in.l.1.§.1.ff.de ferijs. ¶ Vlterius quæro † reperitur
contractus celebratus per vxorẽ elapſis iã.x.annis,
& amplius, non tñ apparet de cõſenſu mariti: nun-
quid ꝓ̃ſumatur conſenſus interueniſſe. Tene ꝙ ſic,
qa hæc eſt ſolẽnitas intrinſeca, q̃ ꝓ̃ſumitur interue-
niſſe ex diuturnitate tẽporis. tenet Ang. ſingulari-
ter in.l.q in aliena.ver.ſed ſi adierit.& ibi Bal.1.co.
ver.& ꝑ iſtũ tex. dicẽdũ. ff. de acq. hęre. tenet idem
Bal.in.l.-.C.de legi.hęre.& facit.l.ſi filiꝰ.& ibi Bal.
in fine. C.de peti.hære. qa etiã facit ꝓ̃ſumi ſolẽnita
tẽ extrinſecã. ſcḋm Ang.in.d.l.q in aliena.§.1. ¶ Itẽ
9 † facit ꝓ̃ſumi ratihabitionẽ. vt tenẽt duc. & Ludo.
ro.in.l.1.2.co.C.q admi.& Bal.in.l.2.C.de legi.hæ-
re. ¶ Itẽ facit ꝓ̃ſumi licẽtiã in cõtractu. tenet Bal.in
d.l.ſi filiꝰ. ¶ Itẽ facit ꝓ̃ſumi oĩa ſolẽniter acta, tenet
Inno.i.c.bonę.de elect.& facit ſingulare dictũ Bal.
in.l.ſi eiꝰ.C.de legi.hære. vbi dicitur, ꝙ diuturna
patientia patris, facit præſumi conſenſum eius, &
aditionem, agnitionemq́; bonorum poſſeſsionis.

Adde. ¶ Et ꝙ ſupꝛ̃ dictũ eſt tenet etiã Feli-
nꝰ in.c.ſicut.55.co.cũ qnq; ſequẽtibus
de re iudi. vbi pulchrè tractat, an, &
qñ ſolẽnitas extrinſeca. ſiue ea q̃ cõſiſtũt in facto,
ꝓ̃ſumãtur ex diuturnitate ſiue antiqtate tp̃oris. re-
fert, & ſeqtur, & multas plures cõcordã. allegat do.
Ioã. Frã. Balbus in tracta. ꝓ̃ſcriptionis. in pte.3. ptis
prĩci.nu.38.do.doc.de Pa.in.rep.c.p. vr̃as. de do.in
ter vi.& vxo. ſup tex.co.162.ver.& iſtã partẽ. tenet
etiã plenè & notãter do. Matthęus de affli.in deci.
nea.345.nu.4.&.5. vbi dicit vnũ mẽti tenẽdũ, ꝙ ex
antiqtate tp̃oris ꝓ̃ſumitur ſolẽnitas extrinſeca, niſi
altera pars neget eã interueniſſe. allegat Alex.in.3.
volu.cõſi.9.& do. Abb.i.c.ea noſcitur. de his q̃ fiũt
à ꝓ̃lato.& bñ ad hoc facit glo. ſingularis in.c. ſicut.
de ſentẽ.exc. quam alegat An.Sicu.in.c.cũ in iure.
de officio dele. vbi dicitur, ꝙ vbi agitur ḋ ꝓ̃iudicio
tertij. nũq̃ ꝓ̃ſumptio ſola ſufficit. ſed debet fieri ple
na ꝓbatio. Quod etiã tenet idẽ do. Matthæ.de affli.
deciſio.neap.365.nu.8.& ꝑ totã deciſionẽ. vſq; in fi
nẽ. vbi etiã dicit, an decreti ſolẽnitas ex tẽpore prę
ſumatur. De qbꝰ oĩbꝰ vide plenè And.Sicu.i.c.pue
nit.ãtepe.co. vbi bona.gl.de emp.et vẽ. Et ibi.5.co.
dr̃, an ꝑ tẽpꝰ.10.annorũ ꝓ̃ſumatur cõſenſꝰ. ¶ Quid
ſi viro abſente & cõſentiẽti vxor vẽdit rẽ ſuam, vel
mariti, an talis cõſenſus ſufficiat ad trãſlationẽ dñij
in emptorẽ And.de iſeruia in ſua pegrina ſup.1.cõ-
ſtitu.neapoli.3.co.nu.10.ver.cõſenſus, tenet ꝙ ſic.
¶ Fallit in caſibꝰ magni ꝓ̃iudicij. vt ꝑ Bar.in.l. cũ Fallit.
de in rẽ verſo.2.co.ff.de vſuris. Pau.de ca.in.l.licet.
in prĩci.C.de iure delib. Bar.in.l.in ſpõſalibꝰ.§.1.ff.
de ſpõſa. ſed ibi loquũtur in lõga patiẽtia. vide ibi.
¶ An decepto in di

gitima o neceſſaria q

ct. cõſenſu & cõtra-
ctu cõpetat reſtitutio.
vide And.de Iſernia. vbi ſupra. qui tenet ꝙ ſic.
10 o ¶ El juez. Iudex † dr̃ q̃ſi iꝰ dicẽs ſecũdũ Bar.in
l.1.1.co.ff.de iuſti.& iure. habetur in Spe. de poſi.§.
7. ¶ Item dicitur iudex præſes ciuitatis. vt dicit
Bart.in.l.ſpadonem.§.ſi ciuitas.ff.de excu.tuto.
p ¶ Conoſcimiẽto de cauſa. vt.l.in cauſę.§. cauſa
cognita.ff.de mino. aliàs actꝰ eſt nullꝰ. tenet Bal. et
Pau.de ca.in.l.ſed ſi lege.§.prętor.ff.de in iꝰ vocã.
vbi dicitur. ꝙ licẽtia actui præſtãda ꝑ iudicẽ, debet
pręſtari cũ cauſæ cognitione, aliter actus nõ valet.
q ¶ Legitia neceſſaria. ſicut dicimꝰ in alienatione
rerũ minorũ, qa debet ꝓ̃cedere cauſa legitia, & ne-
ceſſaria. vt iudex interpõat decretũ i tali alienatiõe
l.etſi ꝓ̃ſes.et l.minorũ.C.ḋ ꝓ̃dijs mino. ibi, dũ dicit,
cauſis legitimis et ꝓbatis, q̃ neceſsitatẽ ĩferãt vẽditiõis.

Adde. ¶ Idẽ dicit tex. ſingularis in.l.1.ḋ præ
dijs curialiũ.li.10. vbi dicitur, ꝙ † vbi
11 cũq; curialis vult vendere prędiũ, de-
bet ex authoritate cauſas neceſſarias exponere, &
ꝓbare iudici, & tũc iudex interponit decretũ in vẽ
ditiõe. Et tũc iudex cõſiderabit neceſsitatẽ curialis
pro ea quãtitate, ꝓ qua habet neceſsitatem. Iſta fuit
opinio Bar.in.d.l.1.quẽ refert & ſeqtur And.Sicu.
in.c.cũ.dilecti.3 co.ver.et ſi poſſet probari. ḋ emp.
& ven. ¶ Propterea tex.in.l.magis puto.§.ne paſ-
ſim &.§.prętor.ff.de rebus eo. dicit, ꝙ ſi decretũ iu
dicis, ſeu eiꝰ authoritas apponatur in cõtractu mi-
noris, nõ cõualidat illũ cõtractũ: imò eſt nulliꝰ ro-
boris, ſi ꝓperè, & ſine cauſę cognitiõe fuerit inter-
poſitũ decretũ, ſeu interpoſita authoritas. Et ex tp̃o
ris breuitate pręſumitur, ꝙ illa authoritas fuerit in
terpoſita cauſa nõ cognita. arg.c.cũ ex literis. de in
integr. reſti. ¶ Iſtud fuit ſingulare dictũ Petri de
ancha.conſilio.322.incipiẽte. viſis facti narratione
& copijs. refert & ſeqtur do. Anto.in repe.c. eccle-
ſia ſanctę Marię. de conſti. & dicit ſępenumero ſe
allegaſſe iſtud in cõſilijs in facti cõtingẽtia. Quod
eſt notãdũ ſecũdũ eũ pro iudicibꝰ, qui ponũt ſe in
bãcho, & interponũt authoritatẽ in cõtractibꝰ mi-
norũ, cauſa non cognita, & aliter rem non exami-
nant, nec de contractu cognoſcunt: quia talis autho
ritas nimis properè interpoſita, eſt nullius momen
ti. Quod eſt vtile ſecũdũ Anto. corſetum ſingulari
ſuo, incipiẽte. decretũ iudicis. fo.151. ad infringẽdũ
multos cõtractus celebratos cũ minoribꝰ. Quod idẽ
eſt dicẽdũ in cõtractibꝰ celebratis cũ mulieribꝰ cõ
iugatis de licẽtia maritorum ſuorum, vel iudicum.
12 r ¶ Compela. Et ex hoc põt notari, ꝙ † iudex eſt
mediũ inter partes diſcordantes, quia cõpellit eas.

vt

vt per Bar.in.l.legatū ciuitati.ff.de vſufr. lega. habetur in.l.1.& ibi Bal.C.de nup.propterea compellit maritū ad præſtandā licentiā vxori in his, quæ vxor ſine eius licētia facere nō poteſt, vt hic, & tūc dicitur bonus vir. vt.l.ſed ſi vnus. §. ait prætor. & ibi Bar.ff.de iniurijs. glo.in.c.ſtatutum.§.1. de conſtitutio.li.6.

cōpela[r] al marido q̄ de licēcia a ſu muger para todo aq̄llo que ella no podia hazer[s]

¶ Hinc dicimus, ꝙ iudex cōpellit partes diſcordantes in electione arbitri ad concordiā.doctores & Bar.in.l.de die.ff.qui ſatiſda.cogan.docto.in.l.obſeruandū.ff.de iudi.glo.in.c.1.de mutu.peti.& in Spe.de præpa.iudi.a.parte.in fine & ibi Io.And.& Pau.de ca.conſi.336.Bar.in.l.1.C. de fideicō.libe. ¶ Et not. ꝙ ſi eſt contentio inter maritū & vxorem an cauſa propoſita ſit legitima vel neceſſaria, vt debeat maritus licentiā præſtare vxori, debet iudex eligere ſapientē, & formare pūctū quæſtionis, vt ſuper eo cōſilium præſtet. tenet notāter Bar.in.l.in vēditiōe.§.fi.ff.de bonis autho.iudi.poſsi.& Pau.de ca.per.illū tex.in.l.cū ſpecialis.ver.itē nota.ibi.C.de iudi. ¶ Si tñ parentes ſunt concordes, iudex non ſe intromittit. vt habetur in Spe.de homicidio.verſiculo.ſed pone.

s ¶ Que ella no podia hazer.& ſunt ea q̄ continē
13 tur in.l.57.&.59.iſti⁹ voluminis. ¶ Quæro.† maritus vergit ad inopiā, & vxor ipſius vult repetere dotem, nunquid ſit neceſſaria licentia mariti.Do.docto.de Pa.in repe.c.per veſtras de dona.inter vi.& vxo.ſuper textu.col,107.ver.ampliabis.dicit, ꝙ vxor poteſt petere dotem à marito vergente ad inopiam etiā abſq; eius licentia, imò ipſo contradicēte.Ita tenet ſolus Alberi.& in.l.vbi adhuc.ī fine.C. de iure doti.dicens, ꝙ cū iure Lōbardo mulier trāſeat in poteſtatē viri. vt notatur.in.§.1.inſti.ad tertulia.& probatur in Lombarda qualiter mulieribus permiſſum eſt.l.1.Quomodo faciet mulier, ſi maritus nolit conſentire ſibi dotē petere ex forma dic.legis, vbi adhuc & ipſa ſine iſtius conſenſu in iudicio eſſe non poſsit.vt.d.l. fi.§.1. C. de boniſq; libe.dicit enim Alberi.hāc quęſtionē habuiſſe de facto Pergami, vbi ſeruatur i⁹ lōbardū, & dictum fuit, ꝙ
14 tūc agere poſsit ſine cōſenſu viri. ¶ Idē † dicim⁹ in cōſenſu patris, quia dū agitur cōtra eū ſup dote, nō requiritur ꝙ petatur eius conſenſus.vt in authē.quod locū.C.de colla.vbi eſt glo. Vel dic, ꝙ ſaltem marit⁹ cogetur cōſentire ad inſtantiā patris. vt.d.l.fi.§.1.C.de boniſq; libe.cū ibi notatis.& per Rofre.& in libello de perſonis litigantiū.ver.itē nec mulier.Iſta ſunt ferè verba Albe.vbi ſupra. ¶ Ex qb⁹
15 infert do.doctor de Pal.in.d.ver.ampliabis.ꝙ † hodie ſecundum iura regni noſtri filia per contractū matrimonij liberetur à poteſtate patris, & quodāmodo tranſeat in poteſtate mariti, vt ſine ipſo non poſsit contrahere, neq; in iudicio eſſe: nihilominus poterit agere contra eūdē maritū, nolentē, & inuitum, eo ꝙ authoritate legis facit.& iſte dicit, ꝙ eſt vnus caſus, in quo vxor ſine licentia mariti poteſt eſſe in iudicio, prout aliàs filius agit contra patrem, aliquando inuitū & renitentē. vt traditur in.l.generaliter.ff.de in ius vocan.& in.§. pœnales.inſtitu.de actio.& in.l.lis nulla.ff.de iudi.interueniente licētia iudicis, quę forſan non eſt neceſſaria in

ſin licēcia de ſu marido: y ſi cōpelido no ſe la diere q̄ el juez ſólo ſe la pueda dar.[t]

caſu noſtro, quanuis tutius ſit, vt ipſe inquit, ꝙ interueniat, ſi maritus non conſentiat.argu. c. nullus. de iure patro.cū ibi notatis. Hodie tamē.per. l. iſtā bene ꝓbatur, ꝙ etiā iſto caſu adminus reqritur licētia iudicis, q̄ ſupplet licētiā mariti, & eius defectū.

Adde. Nunquid filij poſſunt contra patrem vergētē ad inopiā agere. Vide Alex.in.l.2.in.§.ꝙ in patris.4.co.ver. & facit ad quæſtionem.ff.ſolu.matri.

t ¶ Sela pueda dar. Ad quod bene facit dictum Abb.in.c.auaritiæ.ad finē.de præbē.& in. c. quod dei timorē.de ſtatu.mona.vbi dicit, ꝙ ſi cauetur ſtatuto, ꝙ nullus contrahat matrimoniū cum pupilla, ſeu cum minore.25.annis ſine cōſenſu duorū agnatorū ipſius puellæ, ꝙ ſi agnati requiſiti ſine cauſa denegant præſtare cōſenſum, poteſt adiri ſuperior, vel vt ipſe det licentiam, cauſa cognita, vel vt compellat agnatos ad cōſentiendū. Ad quod facit optimè tex.in.c.null⁹. de iure patro.& quod volūt do.Abb.et in.c.relatū. de cleri.non reſi. ſentit etiā in.c.1.de rerū permu.& videtur de mente Bar.in. l. ſi cū dotem.§.eo autē tēpore.ff.ſolu. ma. & in.l.fi.C. de bonis quæ libe.& in.l.tranſactione. C.de tranſactio.& in.l.turpia.§.1.de lega.1.& Bal.in.d.§.eo autem tempore.& in.l.in cōiunctionibus.aliàs in.l.in copulādis.C.de nup. And.Sicu.in.c.ex parte.de accuſatio.in additio.Iaſon in.l.1.7.co.C.qui admi. Felinus in.c.cum accesſiſſent.9.co.de conſtitutio.

Adde. ¶ Hinc dicit tex.in.l.bonorū.la.2. C. quæ admitti.ꝙ tutor poteſt agnoſcere bonorū poſſeſsionē pro pupillo, non pupillus ſine tutore, niſi defectum tutoris ſuppleat
16 iudex. ¶ Et ſic notāt doc.& Bald.ex.l.illa, ꝙ † iudex ſupplet defectum tutoris.quod etiā tenet idem Bal.in.l.ſi curatorē habēs.C.de in integ. reſti. mino.vbi plenè per Bar. ¶ Iſtud etiā tenet idē Bal.in.d.l.bonorū.1.co.&.1.not.per.l.profectitia.§.1. ff. de iure dotiū.& ꝑ alia iura, q̄ ipſe allegat. ¶ Itē eſt ve
17 rum, ꝙ † iudex ſupplet in volūtaria iuriſditione ꝓ muliere coniugata, vt hic, & pro minore. vt.l.bonorū.quia ibi non requiritur certa diſtinctio perſonarū pro forma iudicij.ſecus in iuriſditione contētioſa.vt.l.clarū.C.de authorita.pręſtā. ¶ Itē dicit Bal.in.d.l.ſi curatorē.C.de in integr.reſti.mino. in fine ꝙ actus, in quo ſupplet iudex, ordinatur ad acquiſi

 tionē,

tionē, nō ad alienationē. Sed ex.l.iſta apparet contrariū, & ex.d.l.minorum. C.de prędijs mino. cū ſimi.igitur.&c. ¶ Hinc dicit Rochus de Cur.in ſuo tracta.de iu.pa.in.§.pro eo.ver.5.quæro.nu.12. cum quatuor ſequentibus. ſo.201 ꝙ ſi epiſcopus nollet conſentire ſine cauſa acquiſitioni iuris patronatus, poſsit cogi ad conſentiendū, per tex.in.c.nullus. de iure pa.ſecūdū ꝙ ibi notāt omnes, licet diſputando poſſet dici, ꝙ ille tex.nihil facit.quia de cōditiōe verbū nullū.

¶ Ley.lviij.

El marido pueda ratificar lo q̃ ſu muger ouiere hecho[v] ſin ſu licēcia, no embargāte que la dicha licēcia no aya precedido[x] ora la ratificació ſea general[y] o eſpecial.

¶ Et dicit ibi do. Abb. generaliter per illum tex. ꝙ vbi requiritur conſenſus vnius in fauorem alterius, ſi non vult conſentire ſine cauſa legitima, poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem, vt ſuperior ipſe conſentiat, vel compellat illum ad conſentiendum. ¶ Hinc etiam infert do. Abb. ibi notabiliter ad ſtatutum mandans, quòd non poſsit contrahi cum minori.25.annis ſine conſenſu duorū agnatorum: quòd ſi agnati denegant conſentire ſine cauſa, poteſt adiri ſuperior vt conſentiat, vel cogat dictos agnatos per illū tex.conſentire. Et ita dicit ibi ſe alias conſuluiſſe. & in conſi.ſuo.65.incipiente. caſus quidam raine rius &c.in ſecundo volu.vbi alias authoritates ad ad hoc allegat. Et per tex.in.d.c.nullus.multas deciſiones in ſimili accumulat do. Bartholomæus bellen. ibi in apoſtillis ad abba. ¶ Idem quod in

18 minore iſta.l.dicit in muliere nupta, vt † ſi maritus non vult præſtare licentiam in contractu vxoris ſine iuſta cauſa, poſsit per iudicē compelli, & quòd expenſis mariti vxor proſequatur litem ad obtinendum conſenſum vel licentiam, et appellationē, ſi vir appellauerat. vt ſequitur infra in glo. iſta. & tenet do.doct.de Pal.in repe.c.per veſtras. de dona.inter vi.& vxo.ſuper tex.co.145.ver.ampliabis octauo.dum loquitur de muliere repetente dotem à marito vergente ad inopiam. ¶ Et not. vnum in

19 materia valde ſingulare, quòd † licet detur caſus, in quo licentia mariti, vel iudicis authoritas in contractu minoris, vel mulieris coniugatæ non ſit neceſſaria, eſt optimum partes petere à iudice, vt confirmet contractum ab eis factum, licet eorum conſenſus (vt dixi) ſufficiat, & ad faciēdum iudex tenetur. tex.eſt ſingularis in.l.ſi quos.de decurio.lib.10. ſecundum vnam lecturam Bar.qui dicit, ſe nunquam vidiſſe, niſi modo. Et eſt vtile ſecundum eum in omnibus caſibus, in quibus quis dubitat, an alius poſsit petere contractū infringi, quòd poteſt pars

20 petere confirmari. ¶ Item quæro, an † valeat decretum iudicis, dicentem ſi maritus nullum præſtiterit conſenſum vel licentiam in tali contractu vxoris ſuæ, ego interpono decretum & authoritatem meam. Aliquibus videtur quòd non, quia iſtud eſt decretum alternatiuum. Sed tene contrarium, quia decretum alternatiuum valet, & tenet. caſum habes vnicum & ſingularem in.l.ſi pupillo-

21 rum.§.ſi prætor.ff.de rebus eorum. ¶ Quantum † verò operetur decretum iudicis, vide per docto. & And. Sicu. in. ca. cum dilecti à principio, vſq; in finem de emp.& ven. ¶ Et quòd tutor & curator poſſunt compelli authoritatē præſtare, tenet etiam Bal. in.l.cum non ſolum. §.ne authoritate.2.col.circa principium.verſi.et ex hoc not. C.de boniſq; libe. Et iſta compulſio eſt rationabilis & iuſta. ¶ Secus in contractibus. vt. d. l.1.in fine.ff.de autho.tuto. ¶ Sed quod dicitur ibi de contractibus, hodie eſt ſecus per iſtam.l.nam maritus compellitur authorari, vt hic, & ſupra dixi.quod not. ¶ Vnum tamen non omitto, quòd decretum non requiritur, quando cum authoritate venditur.per.d.l.magis.§.1.&.3. ff. de rebus eorum quæ ſub tutela vel cura ſunt. habetur in Spe. de ceſsio.actio.§.1.7.col.in fine.& ſequē.& ibi Ioā. And.vbi mouet aliam.q.quam per te vide.

22 ¶ Sed quæro † nunquid à tali decreto vel licentia poſsit maritus appellare. Et tene quòd ſic, quia maritus læditur, vel poteſt lædi ex contractu, in quo iudex interponit decretum, vel ſi licentiam, ratione iſtius læſionis bene appellat.

¶ Item ſi videt mulierem lædi, nec eſt nouum, quòd à decreto appelletur. vt lege. ait prætor.§.permittitur.ff.de mino.tenet Baldus.l. 1.fina. colūna. verſiculo.ſed nunquid. C.qui admi.vbi vide.

Summarium.

1 *Ratificatio an poteſt fieri, parte abſente.*

2 *Maritus an poteſt ratificare geſta per vxorem. Et an ratificatio poteſt fieri parte abſente.*

3 *Aſſenſus præſtitus in alienatione facienda, an confirmet alienationem iam factam.*

4 *Confirmatio futurorum, an, & quando inducat confirmationem præteritorum.*

5 *Maritus, an poteſt ratificare geſta per vxorem, vel gerenda per procuratorem.*

6 *Maritus an poteſt confirmare geſta per vxorem.*

7 *Facere, confirmare, & ratificare, in quibus differunt.*

8 *Aſſenſus præſtitus in contractu, an videatur præſtitus in executione ipſius.*

9 *Pater contrahens nomine filiorū, quos non habet, vel maritus nomine vxoris, quam non habet: ſi poſtea filij naſcātur, vel ſi maritus contraxit, an confirmetur contractus.*

Rati

10 *Ratificatio quid operetur.*
11 *Licentia,an,& quando præſumatur interueniſſe.*

EL marido. Non ſummatur,quia breuis. Ad intelligentiã tamen iſtius legis ſcias, ꝙ olim con ſenſus per ſtatutũ requiſitus in aliquo actu,vel cõtractu,debuit præſtari in ipſo actu,vel poſt in continenti.ſecundũ docto. & Bar.in.l.ſi qs mihi bona. §.iuſſum.2.col.ver.quãdoq; lex diſponit. & Ange. ff.de acqui.hære.Bar.in.l.qui habet.§. ſi pupillus.1. col.verſi.præterea vbi certo.ff. de tute. vbi dicit,ꝙ cõſenſus requiſit⁹ certo limitato tẽpore in actu, nõ ſufficit,ſi interueniat poſt, nec ratificatio prodeſt. Idẽ tenet Bar.i.l.obligari.§.tutor.ff. de autho. tuto. Bal.in.l.cũ ipſe.ver.extra quęritur hic.C.de cõtrahen.emp.& in.l.vxorẽ.2.col. in ver. ex quibus videtur cõcludi. C.de cõditio.inſer. & in.l. cũ alij.1. col.ver.quintò quãdo requiritur.cũ duobus verſi. ſequẽtibus.C.ad Macedo.& in.l.quinq;.in ſi.& in l.fina.§.neceſſitate.6.col. ver. & ex prædictis dicimus.& in.§.ſin autẽ æs alienũ. C. de bonis quæ liberis.& in.l.1.antepenul.col.ver.extra quęritur.C. qui admit.& in rub.de inſti.3.col.ver. ſed hîc quæro Innocen.& in.c.prudentiã.3.col.in glo.ver.nil. ad finẽ.& ver. ſed poſſet dubitari.de officio deleg. Bar.in.l.bonorũ.2.col.ff rem ratã ha.& in.l.qui vero.in princ.ff.de infami.glo.in.d.§.neceſſitate. docto.in.l.licet.ff.de iudi.Ioan.de Pla.in.l. filiuſfamilias.ff.de procura.& eſt glo.in. c. vt circa. de elect. lib.6.in parte,præſtito, & ibi Domi. qui dicunt, ꝙ vbi aliqua ſolennitas requiritur in celebratione alicuius actus,in dubio præſumitur requiſita eadem die,in qua fit actus. Cuius contrariũ tenuit Bar.in. l.mater.§.hoc iure. C. de excep. rei iudi. & in. l.tutor.2.oppoſi.C.in quibus cau.in inte.reſti. non eſt neceſ.vbi dicit, quod ratificatio fieri poteſt quãdo cunq; ad validitatẽ actus nullius ratione conſenſus deficientis.& idem tenet glo.in.l.filiuſfamilias. ff. de procu.& Bal.in.l.1.2.col.verſi.tertiò oppo. C. ſi ſeruus.& Alexan.de Imo.in.l.ſi quis mihi bona.§. iuſſum.5.col.ver.2. dicit. cum cõcordantiis ibi per eum aſsignatis.tenet etiã latè Ludo.de Ro.in.d.l.1. 5.col.ver.item inquantũ.C.qui admit.vbi referendo dictum Bal.dicit, ꝙ Bal. eſt in iſta opinione, ꝙ conſenſus conſanguineorũ ex forma ſtatuti requiſitus in contractu pupilli, requiritur ꝙ interueniat incontinenti in ipſo cõtractu: ſi interueniat ex interuallo, contractus non validatur ea ratione. quia conſenſus iſti acceſſuri accedentes ad contractum pupilli dicuntur de formali ſolennitate adeò,quòd ſi non interueniant antequam diuertatur ad actus extraneos,nil operantur, neque validitatem inducunt. allegat caſum in. c. indemnitatibus. §. ſi autem vlla.&.§.ſi qua vero.in glo. quæ incipit.aduerte.de electio. lib.6. ☞Sed Ludouicus Romanus in dicto verſi.dicit, quòd hoc ſibi nõ videtur verum, & primo ex generali rub.probata in.l.fina.C.ad ſenacõ.macedo.poſita per Bar.in.l. ſi iure.§. hoc iure ff.de exceptio.rei iudic.& per.l. non firmatur. de regu.iu.li.6.dicẽtẽ.ꝙ vbicũq; act⁹ ratione deficientis conſenſus eſt nullus,eo ſuperueniẽte validatur. Ita ergo dicendum videbatur in caſu propoſito. ☞Secundò per ſimile.certũ eſt,ꝙ rei eccleſiaſticæ alienatio facta p prelatũ ſine cõſenſu capituli nulla eſt.vt in.c.hoc cõſultiſsimo.de reb⁹ eccl.nõ alie. li.6.habetur in authẽ.hoc ius porrectũ.C. de ſacro ſan.eccle.canonizata.13.q.2.& ca.hoc ius. ſed certũ eſt, ꝙ ſupueniẽte etiã ex interuallo cõſenſu capituli illa validatur. vt.c.cũ nos.de his quæ fiũt à prælato ſine con.ca. ☞Tertiò.quia idẽ eſt in caſu ecõuerſo.licet hæc alienatio nulla fuerit per capitulũ facta nõ accedẽte cõſenſu prelati:attamẽ illo ſupueniente validatur.vt in.c.cura.de iure patro.&.c.ſi q̃ de reb⁹.12.q.2. ☞Nec obſtat ſi dicat iſtũ cõſenſum nõ eſſe de ſolẽnitate formali,ſed approbatoriũ, & cõfirmatoriũ,put ipſe Bal.dicit.hoc negatur,ꝙ imò de forma eſt,vt patet:nã eo nõ adhibito,act⁹ eſt ipſo iure null⁹.vt.d.c.hoc cõſultiſsimo.cũ ſimi. ☞Vltimò.certo eſt certi⁹ cõſenſum eſſe de formali ſolẽnitate matrimonij.vt.c.tua.de ſpõſa.&.l.nuptias.ff. de reg.iu.&.l.cũ vir vxori.ff.de cõditio.& de.attamẽ eo nõ interueniẽte à principio, ſed poſt facto matrimoniũ validatur.c.propoſuit.de coniun.ſeruo.&.c.2.de eo qui duxit in matrimo. quã po.per adul. ¶ Nec obſtat.d.c.indẽnitatibus.allegatũ per Bal.nã,vt dicit tex.ipſe in fine,ea q̃ ibi dicunt,ſunt ſpecialia in electiõe Abbatiſſę inter moniales,vt in alijs electionibus ſpecialia ſunt,iuxta ea q̃ habetur in.c.auditis.de elect.&.c.licet deuitãda.eo.ti. ideo non eſt ſpeciale trahẽdũ ad cõſequẽtiã.vt.l. ius ſingulare.ff.de legi.cum ſimi.vnde quod dicit Ludo. ro.videtur verius,propterea dictũ ſuũ eſt per iſtã. l.approbatũ cõtra ſententiam Bar.& aliorũ contrariũ tenentiũ. ☞Sed oppono cõtra iſtã.l. videtur ꝙ nõ procedat.imò ꝙ marit⁹ nõ poſsit habere ratum, quod per vxorẽ ſuo nomine non fuit geſtũ. vt regula.ratũ.de regu.iu.li.6.&.l.ſi ſeru⁹ tuus.ff.de pca. *Oppo.* ☞Pro ſolutione diſtingue. Aut loquimur, vtrum poſsit habere ratũ,prout ſi videtur à ſe geſtum, & hoc nõ poteſt,cũ non ſit ſuo nomine geſtũ.& ita intelligitur.d.regula.ratũ Aut quęritur, nũqd poſsit habere ratũ,non tanq̃ dñs negotij,ſed tanq̃ marit⁹, vel tanq̃ pater in cauſa filij iure patriæ poteſtatis, cuius cõſenſus vel licẽtia requiritur,vt p ratificatio nẽ ſuã actus firmetur,& tũc poteſt.vt hic. & in.l.1. vbi p Bal. 4.co.ver.19.oppono.C.qui admi. &.l.1. C.de furtis. ¶ Eſt tamẽ notãdũ,ꝙ act⁹ non poteſt haberi ratus eo tempore,quo non poteſt celebrari. ſecundũ Bal. in.l.1.7.queſtione.C.de iure deli. *Solutio.*

Adde. ☞Decretũ enim per pœnam interpoſitũ,pro nõ interpoſito haberi debet. vt ſuperi⁹ dixi.& habetur in lege.iure noſtro.ff.de teſta.tute.l.quis.ff.de rebus eorũ.habetur in Spe.de tutore.§.5.3.co.ver.quid ſi pupill⁹.

 ¶ Quie-

v ¶ Ouiere hecho.niſi omnino ſit nullũ:vt.l. qui
aliena.ff.de acqui.hære.&.l.2. C. cõmunia vtriuſ.
iudi.Bar.plenè in.l.obſeruare.1.co. ver . item nota
ꝙ ratihabitio.ff.de officio proconſu. & lega . & in
Spe.de lega.§.vltimo.23.co.ver.quid ſi.committẽs.
& ibi Bal.in additio.ver.ꝙ nullum.& in Spe.de ar-
bi.§.ſequitur de quibuſdam.24.col.ver:ſed pone la
ta.vbi tenere videntur,ꝙ ratificatio nõ validat actũ
nullum.pro quo eſt tex.in.c.auditis.ibi , quoniam
1 electio.de elect. ¶ Et nota , ꝙ † ratificatio poteſt
fieri,parte abſente.& hoc verum,quando ratifica-
tio fieri poteſt.vt tenet Bart.in lege pomponius. 3.
col.ver.item quæritur.&.l.diſpenſatorem.ff.de ne
go.ge.&.l.gerit.ff.de acqui.hære.& authẽ. ſacramẽ
ta puberum.1.co.ver.quæro quando adeat.C.ſi ad-
uer.vendi.&.l.quo enim.in fine principij. ff. rem
ratam haberi.Bal.in rub.C.qui admitti.3.col. verſi.
item ſi hæreditas.& ibi Ange.

Adde. Not.ꝙ licet regulariter quod nullũ
eſt ratum haberi non poteſt. Fallit
in caſu,quo fertur ſententia , & ipſa
eſt nulla ex defectu iuriſditionis. nam poteſt par-
tiũ conſenſu approbari,ſi ſentẽtia præceſsit cõſen-
ſum.eſt tamẽ verũ ꝙ nõ poteſt agi ex ſententia, ſed
ex vi cõſenſus,vel pacti.tenet notãter Bal.in.l.vna:
ver.q̃ro nunqd.C.qui pro ſua iuriſditio.tenet Bar.
in.l.ſi expreſsim.2.co.in ver.ſed hæc opinio nõ eſt
vera.ff.de appella.& in.l.1.in ver.circa tertium.C.
quando prouo.nõ eſt neceſſe.Bal.in.l. 2. C. cõmu-
nia vtriuſ.iudi.Bar.in.l.1.§.1.ff.de ferijs. ¶ Itẽ not.
2 ꝙ † nõ ſolũ maritus poteſt ratificare ea,q̃ vxor ſua
geſsit,eo abſente:verũ etiã ea,q̃ vxor in futurũ fece
rit.p.l.56.ſupra.vbi dixi.Vnũ in hoc tene menti,ꝙ
ſi marit⁹ cõfirmat futura,nõ videtur cõfirmare præ
terita. ¶ Hinc dicit Pau.de ca.in.l.ſi qs filio exhæ
redato.§.irritũ.ff.de iniuſt.rup.irrito q̃ fac.teſta &
in.l.hęc cõditio.§.filiæ meæ.&.§.ſi ſic.ff.de cõdi. &
demõſtr.ꝙ † aſſenſ⁹ p̃ſtit⁹ emphiteotę vel feudata
3 rio ſup alienatiõe faciẽda nõ ꝓdeſt,ſi alienatio erat
ꝑ pri⁹ facta,& dñs de ea notitiã nõ habuerat. Idẽ
eſt dicẽdũ in executiõe faciẽda,in qua ſi dat̃ alicui
poteſtas exequẽdi nõ ratificat̃ executio pri⁹ facta
vt plenè & notãter Matthę.d̃ af.in deciſi.neap.355.
ꝑ totã d̃ciſio. ¶ Verũ tñ eſt,ꝙ † cõfirmatio futu-
4 rorũ inducit cõfirmationẽ p̃teritorũ,quorũ effect⁹
inducit in futurũ.tex.eſt in.l.pollicitanã. ff. d̃ iure
codici.vbi dicit Bal.habuiſſe magnũ honorẽ, ꝙ cõ
firmatio ſtatutorũ p̃teritorũ habet tractũ ad futu-
5 rũ. ¶ Quęro dr̃ in tex. ꝙ † marit⁹ põt ratificare
geſta ꝑ vxorẽ.& in.l.56.dr̃,ꝙ etiã gerẽda.nũqd hoc
facere poterit ꝑ ꝓcuratorẽ,vel poſsit cõſtituere ꝓ-
curatorẽ ad interponẽdũ decretũ iudicis in aliena
tiõe rei vxoris.caſus ſingularis loquẽdo in tutore
tenet,ꝙ tutor.vel curator nõ poſſunt cõſtituere ꝓ-
curatorẽ ad interponẽdũ iudicis decretũ in.l.mino
rũ.ſecũdũ lecturã glo.cõiter approbatã.C.de præ-
dijs minorũ.refert & ſeqtur Ludo.ro.ſingulari ſuo
422.& poteſt eſſe ratio.l. neque tutores.C.de pro-
cura.vbi dicitur , quòd tutor vel curator non poſ-
ſunt conſtituere procuratorem, niſi tutor vel cura-
tor prius factus ſit dominus litis. ipſe enim debet
prius litem incipere per ſeipſos , & ſic anthorita-
tem petere à iudice. propterea idem videtur in mà
rito : nam ſicut tutor vel curator habent ſub pote-
ſtate ſua minorem, vt habetur inſti. de autho.tuto.
in principio.ſic maritus vxorem.vt.l.55.ſupra cum
aliis.Sed poſſet dici,ꝙ aliud in iudiciis,& aliud in
contractibus , & extraiudicialibus. & hoc videtur
mihi vnica ratione tantùm : nam ſi ex diuturnitate
temporis præſumitur in contractu vxoris licentia
mariti interueniſſe , vt dixi infra in glo.ſuper par-
te,precedido,& ſuper parte,general ſin licencia,ſu
pra.& ſic taciturnitas temporis facit pręſumi con-
ſenſum interueniſſe, & ex hoc cõtractus validatur,
aliàs non inualidatur ex defectu conſenſus vel li-
centiæ.ſi ſic eſt,quòd diuturnitas tẽporis facit præ
ſumi conſenſum interueniſſe,& ſic tacitus conſen-
ſus mariti operatur ipſius licentia. vt etiam dixi in
dicta.l.55.ſupra in glo.ſuper parte,ſin licencia.mul
to magis contractus initus cum muliere coniuga-
ta,non inualidatur, cùm conſtat,quòd maritus con
ſentit per mandatum procuratoris ad conſentien-
dum,& quòd ipſe procurator nomine conſtituen-
tis conſenſit,& licentiam præſtitit,cogita. ¶ Item
6 dicitur hîc , quòd † maritus poteſt confirmare vel
7 ratificare geſta per vxorem, quòd † ſit differentia
inter facere & confirmare.nam hîc ponuntur vt di
uerſa. Dic quòd confirmatio vel ratificatio eſt ad
aliud relatio,& pendet ex illo,vel tanquã ſubſtan-
tiali,vel tanquam præambulo. vt.l.Aurelius. §. te-
ſtamẽto.ff.de libe.lega.tenet Bal.in.c.1. ver.in tex.
qui ſucce.ſeu.da.po.& ibi dicit in ver. quęro nun-
quid.quòd valet libell⁹, in quo dicitur. peto talem
cogi ad ratificandum.vbi ad hoc tenetur de iure.vt
ibi. & in. l. Pomponius ſcribit. ff. de nego. geſtis.
8 ¶ Et not. ꝙ † aſſenſus præſtitus in contractu, vel
quia contractus geſtus confirmatur , videtur etiam
præſtitus aſſenſus in executione ipſius. tenet glo.
& Bar.in.l.denique.§. ſed vtrum.ff. de minoribus.
9 ¶ Vnum tene,licet rarò contingat, quòd † ſi ma-
ritus non habet vxorem , vel pater filios, & actum
fecerunt pro vxore, vel filiis,ſi poſtea maritus con
trahat , vel nubat , & naſcantur filij , non conuali-
datur ille actus. nam omnis diſpoſitio debet iudi-
cari ſecundum tempus,in quo cõfertur. vt in.l.tem
pus.ff.de hæredi.inſtitu.l.quod ſponſę.Codice de
donatio.ante nuptias.& lege in fuga.Codice ad le-
gem ſaui.de pla.
x ¶ Precedido. per hoc poteſt reprobari opinio
Baldi in lege mancipia. Codice de rebus alienis
10 non alienan. vbi dicit, quòd † ratificatio peruer-
ſo ordine non valet. tenet etiam Inno in capitulo
cum dilecti.in glo.ſua.verſiculo.cõtrariam.de em-
ptio.& venditio.

Adde.

Adde. ℣Reprobatur etiam dictum Bal. in rub.C.de offi.iudi.8.col. & in.l. bonorũ.la.2.C.qui admi.& in.l.1.10.col ver.extra quęritur.eo.ti.& Pau.de Ca.in.l.ſi cũ dotem.§.eo autẽ.ſolu.ma.Alex.in.l.1.§.fuit quęſitum.ff.ad trebellia. ℣Sed ſi velis ſaluare Bal. & Inno. intellige eos.ſ. ꝙ non ſufficit ratificatio peruerſo ordine, vbi tractatus, vel licẽtia debet pręcedere. vt per Inno.in.c.cum nos. de is quę fiunt à prela. & per Bal.in.d.l.mancipia.ver.ſi.aliàs ſecus,vt hic.

¶Ley.lix.

QVando el marido eſtuuiere abſente y no ſe eſpera de proximo venir,o corre peligro en la tardança, que la juſticia con cõſen-

y ¶General.comprobans omnia acta per vxorẽ. ¶Attamen nota,ꝙ ſi ob iſtã licentiam generalem vxor aliquid faceret in fraudem viri, non teneret.
11 quia † licentia generaliter data,non includit caſus fraudulẽtos.vt per Bal.in.l.1.2.col.C.ſi quis omiſſa cau.teſta. ¶Sed circa materiã iſtius.l. & quatuor præcedẽtium quæro.dicitur hic, ꝙ maritus poteſt ratificare geſta per vxorem generaliter vel ſpecialiter,an ſufficiat tacita approbatio, vel ratificatio,an requiratur expreſſa licentia, & approbatio. Vide notata in.l.ſi quis mihi bona.§.q iuſſu.ff. de acqui. hære.& in.l.fi.§.licẽtia.C. de bonisq; libe. & quod voluit Ioan.an.in.c.ſi abbatem. de elect.li.6. quem refert Bal.in.d.§.licentia.& Ludo.ro.in.l.2.ff. ſolu. ma.& Lapus Abb. allegatione.88. Domi.in.d.c.ſi abbatem.vbi concludunt omnes,pręſertim Bal.in d.§.licentia.ꝙ vbi in actu requiritur licentia,requiritur expreſſa,non tacita. ℣Cuius contrarium videtur velle Ioan.an.in regu. Qui tacet.de regu.iu.libro ſexto.quẽ refert.& ſequitur domi. Abb.in.capitu.nonne. de præſump. & in capitulo.cum dilectus.de cõſuetu.vbi plenè per And.Siculum. ℣Et contrarium videtur velle.Bal.in.l.ſi filius.C.de petitio.hęre.vbi dicit,ſtatuto cauetur,ꝙ filius nõ poſſit vendere ſine conſenſu & licẽtia ſui patris:filius vendit ſine licentia,emptor poſſedit decem annis, patre ſciente,& non contradicente,& dicit ꝙ tenet venditio Item videtur tex.in lege.cum pater.§. libertis.de lega,ſecundo.vbi probatur,ꝙ ſi quis non, poteſt vendere ſine licentia alicuius, ꝙ ſi vendat, eo ſciente,& non contradicente,valet venditio.

Quæſtio. *Contra.*

Adde. ℣Idem tenet domi. Abbas in. capitulo.ea noſcitur.ſup glo.3.de his quę fiunt à præla. & in capitulo. cum in veteri.de electione.vbi dicit,ꝙ cõſenſus ex diuturnitate temporis præſumitur interueniſſe, & gloſa magni in lege. celſus.ff. de vſucapio. & ibi domi. Ioan.Frã.Balbus in ſua repetitione.ver. in eadem. folio,55.dicunt,ꝙ paria ſunt approbare.vel non improbare. Et gloſa in lege.interdum. in principio.ff rem ratam haberi,dicit,ꝙ non improbare,ratihabitioni par eſt.vt in capitulo.taciturnitas.de regu.iu. li.6.& Pau.de Ca.in.d.l. interdum.in ver.quid autem.quod not. ¶Sed pro ſolutione contrarij vide Andream Siculũ in dicto capitulo.cum dilectus. qui tenet in practica theoricam Ioan.and. in dicto capitulo. ſi abbatem. ꝙ requiratur expreſſa licentia, & aprobatio. quæ communiter tenetur. ℣Sed tu ſolue melius,ꝙ requiritur expreſſa. vt per Ioan and. vbi ſupra. ſed ſi labuntur decem anni, pręſumitur interueniſſe expreſſa licentia, & ſufficit.vt per Bal.in dicta lege. ſi filius. de quo aliquid dixi in.l.42.glo.1.ver.& not.el.1. ſupra. ℣Et vide de verbo,licẽtia do. Abba.in.c. cum ad monaſterium. ad finem.de ſtatu.mona.& Bar. in lege.alio.ff. de. alimen.& ciba.lega.& in extrauaganti.ad reprimendam.docto.in.capitulo.cum nũcius.de teſtibus. & in c.1.de iura.calum. glo. iuncta doctrina docto. in cle.vnica.ver.ante omnia.de foro compe. *Solutio.*

Summarium.

1 *Iudex an ſupplet, quando maritus iniuſtè non vult conſentire contractui vxoris,*
2 *Abſens an videatur contradicere.*
3 *Iudex in præſentanda licentia in contractu mulieris an debeat adhibere cauſæ cognitionem.*
4 *Geſta per vxorem de licentia iudicis, marito non expectato, nec requiſito, an valeat.*
5 *Licentia mariti quando eſt neceſſaria.*
6 *Iudex an debeat præſtare licentiam vxori, ſi maritus non expectatur de proximo, & eſt periculum in mora.*
7 *Cauſæ cognitio an reqratur in præſtanda iudicis authoritate.*
8 *Libellus in cauſæ cognitione pro præſtanda iudicis authoritate, an requiratur.*
9 *Iudex quando debet interponere decretum ſuum ad vtilitatem priuatam.*
10 *Licentia, quæ debet dari à marito vxori ſub certa forma, licet recedatur à perſona, non videtur receſſum à forma.*
11 *Vxor de licentia iudicis vendens vnam rem vni, quam poſt ea vendidit alteri: demum adueniẽte marito, vnam ex illis approbauit, quæ ipſarum venditionum debet valere.*

QVando el marido. Non ſummatur iſta.l.quia clara.℣Eſt tamen notandum ex ea,quòd
1 † ſicut iudex ſupplet quando maritus in iuſtè non vult conſentire contractui vxoris. vt.l. 57. ſurpra. ita quando eſt abſens, nec ſeparatur de proximo. &c.℣Et eſt ratio,quia abſens,& præſens non conſentiens,æquiparantur.vt per Bal. in.l.fi.§. neceſsi
2 tate.1.col.C.de bonis quæ libi.℣Itẽ.quia † abſens non videtur conſentire, ſed cõtradicere. tenet Bal. in.lege ſi quis.vltima col.verſi.dubitatur hic.C. de teſti.℣Sed Bar.contra in.lege.ſi cum dotẽ.§.eo tempore.ff.ſolu.matri.imò ꝙ non habeatur pro contradicente,niſi expreſſè cõtradicat. de quo vide eundem

dem Bar.in.l.quæ dotis.6.col. ver.& primo quæro an abſens.eo.ti:

Hec eſt gloſſa **Eſtouiere** abſente. ¶ Quid ſi marit⁹ eſt furioſus,an requiratur ſcientia iudicis in contractu vxoris.Bal. in.l. ſi furioſi C.de nup. loquendo in caſu,in quo ſtante ſtatuto ꝙ filius nō poteſt contrahere ſine cōſenſu patris per.d l.ſi furioſo.dicit,ꝙ cō trahere non poterit. Sed idem Bal.in.l. cū

timiento & de cauſa, ſiendo legitima,ª o neceſſaria,ᵇ o proue-choſa a ſu muger, pueda dar licencia a

hęredes.ff.de ac.hęre.p illū tex. dicit,ꝙ ſolus filius poterit cōtrahere ſine aliquo curatore,vel decreto. & hoc putat verū Alex.in.l.2.in §.volūtatē.2.co.& 13.notabi.ff.ſolu.ma.qa dicit,ꝙ in.d.l. ſi furioſi.fili⁹ erat minor,q etiā de iure cōmuni, ceſſante ſtatuto, ſine decreto et authoritate curatoris alienare nō poterat.Sec⁹ in caſu ſtatuti ſimpliciter de filio loquēte,qa etiā filiū maiorē comprehendit.pro hoc etiā adducit dictū Bal.in.l.1.C.q admitti.& in.l.1.C. vn de vir et vxor.vbi dicit,ꝙ ſtāte ſtatuto,ꝙ in contra ctibus reqratur cōſenſus propinquorū, ſi nō extāt propinqui,licet extēt propinquæ,poterit cōtrahe re ſine conſenſu illarū. ¶ Et de materia,quādo furioſus habeatur pro conſentiente,diſtinguit notan ter Bar.i.d.l.2.et Alex.in.d.l.1.C. vnde vir & vxor. ¶ Sed multum facit in oppoſitum dictum Bal. in.l ſancimus.in prin.C.ad trebellia. vbi dicit,ꝙ furioſus comparatur pupillo,& infanti. Item comparatur abſenti.vt.l.ſed ſi vnus.§.filiuſfamilias.ff.de iniuriis.&.l.2.§. furioſus. & ibi Bar. ff. de iure codi. Idem Bar.in.l.1.§.dari autem.ff.de procura.& in. d l.2.§.fi.ff.ſolu.ma.Bal.in.l.furioſum.in fi.C. qui te-

3 ſta.fa.po. ¶ Si verò † marito abſente vxor in iudicio ſtare non poteſt,nec contrahere ſine authoritate vel licentia iudicis,& cauſa cognita, ſequitur ꝙ neq; in iudicio ſtare poterit, vel contrahere vxor habens maritum furioſum,ſine licentia vel authori tate iudicis. Ideo tene,ꝙ Bar. & alij dicunt in: d.l.2 §.fi.ff.ſolu.ma.& hoc verius.vt interueniat authori tas iudicis.vt in.l.iſta apertè dicitur,per quā hodie ceſſant opiniones contrariæ dicētium,ꝙ in contractu vxoris, vel pupilli,marito furioſo , vel tutore, non requirebatur alicuius authoritas vel licentia.

4 z ¶ No ſe eſpera de proximo venir. quo † caſu iudex ſupplet eius abſentiam,vt hic. ſi tamen ſpera retur de proximo,deberet marit⁹ expectari,vt pro batur hic à cōtrario ſenſu.& facit tex.in.c.1.in prin. & ibi Bal.ſecunda.col.ver.expectandi.de conſuetu dine recti feudi. vſibus feu. legitur & notatur in.l prætor.§.ſi poſt cauſam.ff.de vacatiōe mune.& expectabitur per duos menſes,& non vltra.vt.l.aufer tur.§.qui cōuerſatione.ff.de iure fiſci.&.l.lucius. ff qui ſine manu.ad liber.per. facit in argu.c. potuit.

de loca. vel iudex diffiniet tempus ex quo non eſt à iure diffinitum.vt.l.1.ff.de iure delibe. notatur in ſimili.in.l.omnium.ff,de procu.argu.tex.in.l.diffamari.C.de inge.& manu. & in.l. ſi quis inſtruatur. ff.de hære.inſti.&.l.de die.in princi.ff. qui ſatiſda. cogā.&.l.ſi ſeruus. ff de bonis autho. iudi. po. ¶ Et ex hoc poteſt notari,ꝙ non valet factum ab vxore, etiam cum licentia iu dicis,marito non expectato, nec reqſito: aliàs ſi requiſito, et ex

la muger,la quel ma rido le auia de dar,ᶜ la qual anſi dada, va la como ſi el marido la dieſſe.

pectato adeſſe noluerit,valebit quod geſtū ſit cum licētia iudicis.& idem in aliis , quorum conſenſus in actu requiritur,nam debent requiri & expectari argu.eorum,quę notātur in.l.fi.ff.de in integ. reſti. Idem tenet Bal. in.d.c.1. de conſue. recti ſeudi. vbi dicit,ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ mulieres non poſſent contrahere ſine licentia conſanguineorū,nam cùm auferant ab eis adminiſtrationem, poſito ꝙ nolint intereſſe,vel conſentire,nō valet cōtractus, niſi hoc faceret dolo malo,tunc enim iudex non poteſt eorum pręſentiam ſupplere, diſcernendo ſe ratum ha bere id,quod geſtū eſt,eorum abſentia calumnioſa non obſtante.facit.l.7.ſupra. &.l.1.§.2.ff. quod cum falſo tuto.in argumē. ¶ Intellige verum eſſe quod

5 dictum eſt,quando † marito abſenti pręiudicatur. ſi tamē non pręiudicaretur,& factū eſſet vtile vxori,vt ſequitur in textu,non eſſet maritus expectandus.vt habetur in Spe. de dilatio.§. nūc videamus. ver.ſed pone ecce.& bene ad hoc facit.l. de die. ff. de pactis dota.vbi dicitur,ꝙ mulier non poteſt paciſci ſuper dote in ſuum præiudicium,nec in pręiu dicium mariti,ſed in eius cōmodum bene poteſt. ¶ Idem dicimus in pupillo,qui cōtrahere non poteſt ſine tutoris authoritate.vt.l. pupillus.ff. de acqui.rerum domi.& in.§. nūc autem admonendi. & in.§.at ex contrario.inſti.quibus alie.licet vel non: Si tamen quid dari ſtipuletur pupillo,nō eſt neceſſaria tutoris authoritas,quia tunc conſequitur com modum,non dānum.vt in princi.inſti.de de autho. tuto.&.§.pupillus,inſti.de inutili.ſtip.vbi dicitur, ꝙ pupillus non obligatur ex contractu agitato ſine tutoris authoritate,alium tamen obligare poteſt ſine authoritate tutoris.vt ibi.

Adde. Dixi plenè in.l.ſupra ꝓxima in glo. ſuper parte,ouiere hecho.et ſuper parte,precedido.& ſuper parte , general. circa finem.

6 ¶ Corre peligro. Pone exemplum † in caſu, quem poſui.in.l.57.ſupra ſuper parte , compella al marido, putā in marito, qui cepit dilapidare bona ſua.Item quādo res in dotem data fuit inæſtimata, quo caſu periculum eſt vxoris. vt tenet Bal.in.l. ſi inter vi.& in.l. quotiēs.&.l. cum dotem.C. de iure doti.

doti.& facit.l.ęſtimate.ff.ſol.ma.idē Bal.ĩ rub. C. de pericu.& cõmo.rei ven. 3.q. ſortè quia inquilinus, vel alter, penes quē erant res dotales, fugit, vel paratus eſt ad fugam, vel quia ſurripuit res dotales inæſtimatas, & auſugit cum eis: quo caſu ſi maritus expectaretur, periculũ eſſet vxoris. vt per Bal. vbi ſupra. & eſt tex.in.l.18.ti.11.4 parti. tũc enim iudex cauſa cognita, non expectato viro, debet licentiam vxori præſtare. Poteſt etiã poni exemplũ in inuaſore rei inæſtimatæ, ſiue ſit mobilis, ſiue ſe mouēs, cũ ſit periculũ vxoris, vt ſupra dixi: nã poteſt agere, viro non expectato.

Quæſtio ¶ Sed quia dixi, ꝙ periculum rei inęſtimatę datæ in dotē, eſt vxoris, & ꝙ rei æſtimatæ eſt mariti. quæro, datæ ſunt oues, vel boues alicui in dotem inæſtimatæ, nunquid periculũ earum ſit vxoris, an mariti. & videtur ꝙ vxoris per ſupradicta. vel poteſt dici, ꝙ ſit cõmune mariti & vxoris: quia inter eos propter matrimoniũ eſt contracta ſocietas. vt in Spe. de ſeu. §. quoniã. ver. 20. & in.l. aduerſus, C. de crimi. expi. hære. dixi in.l.16. ſupra in pte, ha de auer. ſed periculũ in ſocietate aĩalium ſi pereãt caſu, eſt cõe. igitur. &c. aduerte, quia in hoc Bal. facit tres caſus. in.l. ſi paſcēda.1.col. ver. quærit hic Petrus. C. de pactis. vbi loquitur in ſocietate animalium. ¶ Et dicit ꝙ interdum periculũ eſt paſtoris ratione culpæ. ¶ Interdũ totum dñi, ratione retenti dominij rei inæſtimatæ, quæ perit caſu fortuito. ¶ Interdũ eſt cõmune periculũ ratione æſtimationis, & hoc regulariter in quacũq; ſocietate. ¶ De ouib⁹ & aliis reb⁹ datis in dotē ſine ęſtimatiõe, vide tex.in.l.18. et.21.ti.11.4. parti. & illud tene.

& ¶ Conoſcimiēto de cauſa. Not. ex.l. iſta, qa di-
7 cit, ꝙ † cauſæ cognitio reqritur in pręſtãda iudicis authoritate. quod etiã tenuit Bar.in.l. ſed ſi hac. §. ait prætor. ff. de in i⁹ vo. vbi dicit verũ, niſi in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſditionis. vt tenet idē Bar.in.l.
8 cùm ij. §. vult igitur. ff. de tranſa. ¶ Itē nota, ꝙ † cauſæ cognitio fit officio iudicis mercenario, nec reqrit libellũ. vt tenet Bar.in.l. quæ oĩa. §. fi. in fi. ff. de procu. Vlterius nota, ꝙ iſta ſummaria cognitio fit etiã ſine præſentia partiũ per ſolũ iudicē. tenet Inno.in.c. ex parte. in glo. ſua. ver. miniſtrari. de accu-
9 ſa. ¶ Et eſt ſuper hoc notandũ, ꝙ † etiam parte nõ

Nota. petēte iudex ex officio poteſt prouidere, ne bona pereant. tenet Bar. in auth. ſi oēs. C. ſi minor ab hære. ſe abſti. Et quãuis iſta cauſa ſit ſummaria, debet plenè probari. vt tenet Bal.in.l.1. col.1. in fi. ver. ſed quæro. C. vt in poſſe. lega. & Bar.in.l. Carbonianũ. Quod eſt verũ, quando agitur de magno præiudicio, ſecus ſi de leui, nam ſufficit iuramentum. & de qualiquali ſufficit qualiſqualis probatio. tenet Bar. in.l. ſi qs. ver. quæro in ſummariis. ff. de libe. agnoſ.

a ¶ Legitima. ſcilicet vera vel iuſta. nam ſi iniuſta, vel falſa, vitiat decretũ iudicis ipſo iure, etiam ſi non ſit expreſſa. tenet Bar.in.l. Seiæ egreſſæ. ver. ſed dic ꝙ differentia. ff. de tuto. & curato. da. ab his. per.l.1. §. hęc verba. ff. ne vis fiat ei. & in.l. iuſtè poſſidet. paulò poſt pricipiũ. ff. de acq. poſſe. & in.l. ſi is ad quē.1.col. ad fi. ibi. ſec⁹ in decreto. ff. de acquiſi. hære. & in.l. & ſi præſes. C. de prædiis mino.

b ¶ Neceſſaria. vt dicit tex. in venditione rerum minorum. C. de prædiis mino. ibi, cauſis probatis, quæ neceſsitatem inſerant venditionis, decretũ ſolenniter interponatur. ¶ Ex quibus nota, quòd ſi maritus, vel iudex, in defectum mariti interponit authoritatē in contractu mulieris, non validat contractum. imò eſt nullius roboris, ſi propriè, & ſine cauſæ cognitione fuerit interpoſitũ decretum, ſeu interpoſita authoritas. argu. tex. in.l. magis puto. §. ne paſsim. & §. prætor. ff. de rebus eorũ. & ex temporis breuitate præſumitur, quòd illa authoritas fuerit interpoſita, cauſa non cognita. argu. capitu. tum ex literis. de in integ. reſtitu. Iſtud fuit ſingulare dictum Petri de Ancha. conſi. 317. incipienti. viſis facti narratione & copiis. refert & ſequitur Andre. Sicu. in repeti. capitu. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutio.

c ¶ Hauia de dar. Nota ſingulariter ex.l. iſta, & Nota.
10 nunquã obliuiſcaris, quòd † vbi actus debet exerceri per certam perſonam, vt hic, ſcilicet per maritum, & ſub certa forma, licet recedatur à perſona; nõ debet recedi, nec videtur receſſum à forma. Nã iudex in tradēdo licentiã, tenetur ſeruare formam, quã marit⁹ tenebatur ſeruare. ¶ Itē pone exemplũ. teſtator mandauit executori, ꝙ diſtribuat bona ſua in pauperes, ſecundũ conſilium Guardiani ſancti Franciſci: ipſe executor negligens fuit infra annũ ad exequendum voluntatē teſtatoris: deuoluta eſt poteſtas ad epiſcopũ. per.l. nulli. C. de epiſc. & cle. & c. nos quidē. de teſta. & vtrobiq; notatur. tamen epiſcopus tenetur ſeruare formã, quia tenetur exequi ſecundũ cõſi. Guardiani: quia licet ſit receſſum à perſona executoris, non tñ eſt receſſum à forma. Iſtud fuit ſingulare dictũ Bal. de Peru.in.l. ſi pupillam. C. ſi mãci. ita fue. alie. quē refert et ſeqtur And. Sicu.in.c. dura. de crimi. fal. qui dicit ibi eſſe caſum pro illo dicto Bal. ver. iuxta præſcriptã formã. vbi probatur, ꝙ licet perſona magnæ authoritatis poſſit recipere literas apoſtolicas, tamē debet recipere iſtã formã ibi præſcriptã: & ſic licet ſit receſſum à perſona, vt dixi, tñ nõ eſt receſſum à forma. probatur etiã in cle. vna. de ſupplē. negli. præ. vbi ſi collat. beneficiorum ſpectat ad inferiores ab epiſcopo, & per negligentiã deuoluatur ad epiſcopũ, ipſe epiſcopus tenetur cõferre illa beneficia illis perſonis, quibus tenebãtur cõferre ipſi inferiores prælati. Et illos duos textus ſic inductos ne obliuioni tradas. & vide Ioã. An. de hoc in.c. publicato. & ibi Abb. & alios de electio. & And. Sicu.in.c. venerabili.5. col. de offi. dele. eundem Abb.in.c. poſſeſsiones. in fi. de reb. eccl. nõ alie. & Iaſ.in.l. ſi cũ. §. iniuriarũ.4. col. ff. ſi qs cau. Feli. ĩ.c. cũ dilecta.14. co. de reſcrip. & in.c. cũ acceſsiſſent.7. & 8 col. de conſti. Et adde ꝙ decretũ iudicis validat geſta p perſonã nõ legitimam.

mam.tenet Bal.in.l.1.6.q.C.de teſta.per.l.2.§.idem Pomponius.ff.quòd falſo tutore authore. & in.l.ſi infanti.in fi.C.de iure deli.ſupplet enim decretum iudicis pro authoritate in facto ꝓprio, vt per Bal. in.l.ſi furioſi.in fine.C.de nuptiis.

¶Ley.lx.

QVãdo la muger renũciare[d] las ganancias, no ſea obligada a pagar parte alguna delas deudas

11 Adde. Quæro. iudex † propter abſentiã mariti, cauſa cognita, dedit licentiam vxori de contrahendo, vel quòd poſſet vendere fundũ, quod vendidit Titio, demum illud vendidit Sempronio: adueniente marito, ipſe maritus vnam de duabus approbauit venditionem, vel contractum, quæritur, quæ iſtarum venditionum debet valere. Reſpõde, ꝙ valet illa venditio, quæ de iure tenuit ante ratificationem, vel approbationem mariti. nam ratificatio nihil operatur in præiudicium eius, cui ius eſt quæſitum ante ratificationem. tenet Bal. in.l.fi. C. ad Macedonia.& in.l.obſeruare.§.poſthæc. ff. de offi.procõ.Bar.in.l.ſi vxor.§.ſi quis vxorem. ff. de adulteriis.& in.l.indebitum.§.1.ff.rem ratam habe. & in.l.rem alienam.ff.de pigno.cum ſimilibus.

Summarium.

1 *Renunciatio mulieris, an, & quando debet probari.*

2 *Mulier, quæ propter debitum viri renunciauit lucris habituris conſtante matrimonio: marito veniente ad pinguiorem fortunam, an poſſit vxor pœnitere, & partem lucrorum petere.*

3 *Vxor in quærendis an poſſit præiudicari.*

4 *Renunciatio doloſa, quo remedio infringatur.*

5 *Vxor conſentiens alienationi rerum mariti, in quibus habebat hypothecam pro dote, & iurauit non contrauenire, an mortuo marito poſſit agere hypothecaria.*

6 *Maritus & alter in ſolidum obligati pro reſtitutione dotis, ſi vxor conſentit in alienatione bonorum mariti, eo defuncto an poſſit agere contra correum pro reſtitutione dotis.*

7 *Maritus habens bona ſua obligata pro dote vxoris, ſi alienauit de conſenſu vxoris, eo defuncto an poteſt agere contra tertium bona mariti poſſidentem.*

QVando la muger. Iſta lex eſt breuis & clara, ideo non ſummatur. ¶Eſt tamen notandũ pro ſummario, quòd mulier non tenetur ad debita contracta per maritum conſtante matrimonio, quã do renunciauit lucra, aliàs ſecus. concordat.l.14. ti. delas deudas.fo.le.& l.ſtyli.207.ver. & como quie
1 re. Et not.ꝙ † renũciatio nõ præſumitur, niſi probetur, cùm ſit facti. vt.l.1.& ibi Bal. C.de edict.diui Adria.tollen. ſed iſtud in renunciatione iuris, vt ibi: quia neq; renunciatio ſimplex nõ habens promiſſionem annexam, non obligat, vt per Bal. in.l. iubemus.4.oppo.C.ad Velleia. ¶Sed quæro.dici
2 tur hic, ꝙ † ſi mulier coniugata renunciauit lucra habita conſtante matrimonio, non tenetur ad debita: pone, quòd maritus multis debitis prægrauatus, poſt renunciationem factam ab vxore, peruenit ad pinguiorem fortunam: nunquid vxoris renunciatio noceat ei, vt amplius non poſsit habere partem lucrorum. Videtur ꝙ ſic, per iſtã.l. quæ clarè hoc ſentit. pro qua bene facit dictũ Bar. in.l.quia poterat. in fi.ff.ad Trebe. vbi dicit, ꝙ ſi duo ſunt ſocij mercantiæ, & vnus vult ire Venetiã, & alius contradicit, ꝙ ſi alius vadit ſuo periculo inuito ſocio, & multa lucratur, ꝙ ſocius contradicens non debet habere partem lucri. pro quo allegat.§.illud.inſti. pro ſocio. quod credo verum per iſtam.l.& in hoc non eſt dubium. ¶Sed Quæſtio
3 quære † quæ fuit ratio, quare in hoc mulier poterit præiudicari. Dic, ſecũdũ do.doc.de Pa.in repe.c.ꝑ veſtras.de dona.inter vi.& vxo.ſuper rub.col.210. ver.ex prædictis.ꝙ cùm iſta non ſint quæſita vxori quoad dominiũ, & ſic in quærẽdis poteſt præiudicari, licet non in quæſitis. Et hoc prædictus do.doc. in.d.repe.ſuper rub.col. 211.dicit eueniſſe ſuo tempore in regali audientia, ꝙ vir conſtante matrimonio, volebat emere vnam domum: vxor dicebat ſe nolle habere partẽ ipſius, & ſuper hoc fecit pactũ cum marito: deinde vxor volebat medietatẽ domꝰ tanquam acquiſitam conſtante matrimonio, hæres mariti obiiciebat pactũ inter eos initum: vxor dicebat illud non valere, eò ꝙ conſtante matrimonio donatio inter coniuges prohibita eſt. Sed ipſe cum aliis proceribus dicit approbaſſe pactum ſupradictum, & totam domum hæredibus mariti adiudicaſſe. nam licet ex hoc pacto maritus efficeretur locupletior, vxor non fuit facta pauperior. Ad quod allegat glo. quæ hoc videtur ſentire. in.c.2.de dona. inter vi.& vxo. verſi. non eſt aliud quod obſiſtat. dicit glo. ſcilicet pactum vel conſuetudo. Allegat etiã.l.ſtyli.201.quæ incipit. otroſi ſi el marido. quæ dicit, ꝙ ſi maritus eſt adminiſtrator bonorum alicuius, vel arrendator, vel collector vectigalium, bona vxoris ſuæ erunt obligata quemadmodũ bona mariti: niſi vxor à principio fuerit proteſtata, ſe nolle lucrum, nec damnum exinde prouenturum: tunc enim nec ſuſcipiet partem lucri, nec ſoluet partem damni.& ſic in ſupradicto caſu videtur dicendum, ꝙ vxor non haberet partem domus. Et hoc in terminis tenent do. de Rota in deciſionibus antiquioribus. titulo de pactis. deciſione.2. quæ incipit. conſuetudo eſt in quodam loco. ſecundũ Bar. qui illas deciſiones collegit. Et vltra hoc allegat iura, & rationes notandas, quas per te poteris videre. Dicit tamen, quòd ſi de pecunia cõmuni maritus emiſſet prædictam domum, vxor haberet medietatem pecuniæ, cùm eſſet cõmunis. ¶Profectò deciſio do. docto.de Pala.& aliorum, & ſenatorum regalis curiæ,

riæ, mihi videtur difficilis prima frõte: quia cũ mu
lier iſta ſit ſub poteſtate mariti, ſicut filiusfamilias,
qui eſt ſub poteſtate patris, habẽs bona materna in
cõmuni cum patre, contrahens cũ eo ſi lædatur, po
teſt ſubueniri: vel pupillus cõtrahens cum tutore,
vel adultus cũ curatore: ita & mulier iſta cõiugata
videbatur poſſe ſubueniri. ¶ Et ad iſtam.l. poſſet
reſponderi, ꝙ in caſu ipſius nulla fraus videtur fa-
cta vxori, nec deceptio: q̃a no apparet in caſu ipſius
de commodo, quod exinde poſſet vxori proueniri.
Secus videtur in emptione domus, vt docto. ſupra
dicti loquuntur, in qua bene apparet de cõmodo,
quia emptio eſt, & ideo cõmodũ. ¶ Sed quia non
eſt recedendũ à ſententia tantorum virorũ in qui-
bus hodie tota prudentia præfulget, poſſet dictum
eorũ ſaluari, & intelligi: ꝙ ſi is, qui volebat vẽdere
domũ, interrogatus de pretio, illud declarauit em-
ptori, ipſe tamen emptor certus, vel quaſi certus de
pretio, denunciauit vxori venditionẽ & pretium,
& ipſa reſpondit ſe nolle participare de prædicta
emptione, ſi ineat pactum inter eos, quia non vult
partẽ, valebit pactũ. ¶ Si tamẽ maritus certificatus
de pretio, vel quaſi certus, nihil dixit vxori de pre-
tio, ſed illud ſubtacuit, & vxor ſimpliciter aſſertioni
mariti reſpõdit ſe nolle participare de tali emptio-
ne, & tunc crederẽ (ſaluo iudicio meliori) ꝙ vxor
ſoluto matrimonio poterit agere, vt ei detur dimi-
dia domus ſupradictæ. ¶ Vel pone, ꝙ vendũtur
marito fructus alicuius beneficij, vel reditus gabel-
larum certo pretio, q̃ fructus apparẽt, & ſunt recon
diti in horreo, quod pretium eſt declaratũ marito,
& conſtat ſimiliter de fructuũ valore, & ſic de com
modo emptionis: ſed maritus nihil dixit vxori de
pretio, licet vxor ſit requiſita de emptione, ſed non
certificata de pretio, nec de lucro, quod exinde ſpe
ratur: quod ſoluto matrimonio poſſet petere partẽ
rei emptæ, vel lucri redituum decimalium. &c. Ad
quod probandum adduco ſequentia fundamenta.
¶ Primum, quia maritus iſto caſu videtur fuiſſe
in dolo, ex quo nihil dixit vxori de pretio: quod ſi
denunciauerat. & lucrũ pateſecerat, veriſimiliter
eſſet credendũ ipſam non deſtitiſſe ab emptione:
quia genus mulierum auariſsimum eſt, vt dixi in.l.
52. glo. 1. ſupra. & ſi tunc refutaret lucrum, vt ſtulta
deberet reputari. ¶ Et quòd dolus iſte noceat ma
rito, probatur argumento eius, quod notat glo. in.l.
quiſquis. C. de reſcindẽda venditione. tenet Ioan.
de Por. in.l. ſi quis cum aliter. ff de verborum obli-
gationi. ¶ Item occultando maritus pretium rei,
dicitur dolus velatus, quod committitur ſine vi ſi-
mulando. vt.l. ea quæ. §. fina. ff. de contrahen. em-
ptio. & iſte dolus dicitur interuenire re ipſa. & ex
propoſito. ſicut dicimus in dicta.l. ſi quis cum ali-
ter. ¶ Item probatur dolus iſte ex coniecturis ſu-
pradictis. ſecundum glo. in.c. finali. de renũciatio.
libro ſexto. &.l. quotiens. §. qui dolo. ff. de proba-
tio. &.l. qui dolum. C. de dolo. ¶ Item commiſit
dolum obſcurè loquendo, ideſt, eo modo quo non
intelligeretur ab vxore. propter regulam traditam
per Bal. in.l. fina. 14. quæſtione. C. de hære. inſti.
vbi dicit, quòd obſcurè loqui, eſt dolus. ¶ Itẽ pro-
batur dolus interfuiſſe propter.l. fina. & ibi Bal. C.
de litigio. vbi dicitur, ꝙ dolus eſt abſcondita men-
tis machinatio. & talis dolus non debet patrocina-
ri marito. vt.l. [illegible]erum. §. hoc quoq;. ff. pro ſocio. glo.
in.l. Titio. in prin. ff. ad municipa. tenet Bal. in.l. ſi
infantem. C. de lega. eſt textus in.c. ſuper literis. de
reſcript. vbi traditur iſta regula, quòd fraus, & do-
lus, non debent alicui patrocinium impartiri.
¶ Item dicitur in Spe. de reſcriptis præſen. §. ratio-
ne autem impetrantis. verſi. quid ſi impetrãs. quòd
dolus in principio adhibitus, debet nocere doloſo.
& iſte dolus in principio adhibitus videtur perſe-
uerare, etiam quando non eſt coniunctus cũ actu:
ſecundum glo. & Cinum in.l. ſi contra. C. de nup.
tenet Bald. in.l. 1. in fine. C. ſi quis ali. teſta. prohi.
¶ Item præſumitur dolus interueniſſe ratione oc-
cultationis pretij, & clandeſtinitatis contractus. vt
per Bal. in.l. error. tertia colũna. C. de iuris & fac.
igno. &.l. fina. ff. de ritu nup. ¶ Et maximè in re-
nunciationibus mulierum, in quibus præſumitur
dolus, ſi aſſerant ſe læſas enormiter. vt eſt gloſa. &
ibi Bal. in.l. cum poſtea. C. de pactis. ¶ Item præſu-
mitur dolus, ſi maritus dixit vxori mendacium in
pretio, ſi ſenſit lucrum ex eo. vt.l. eleganter. §. idem
Pomponius. & ibi Barto. ff. de dolo. & lege. nec
exemplum. C. de falſis. Bal. in lege. falſus. C. de fur
tis. ¶ Præſumitur etiam dolus ex parte mariti, ſi eſt
in ſecundo vel vlteriori matrimonio, & ex primo
habet filios, non ex ſecundo. argumen. eius, quod
habetur in Spe. de ſeu. §. 2. verſi. quintò quæritur.
¶ Et iſtud habet locum maximè inter maritum &
vxorem: quia cùm ſint ſocij diuinæ & humanæ do
mus, vt.l. aduerſus. C. de crimi. expi. hære. debet in-
ter eos ceſſare omnis dolus & fraus, nec licet eis do-
lo verſari. vt. d. §. hoc quoq;. ¶ Et hoc habito pro
conſtanti, quòd maritus & vxor ſunt ſocij diuinæ
& humanæ domus. allego tibi ad hoc textum quaſi
in expreſſo in.l. 12. ti. 10. quinta partita. cũ qua con-
cordat lex. actione. §. diximus. verſi. quid ergo. ff.
pro ſocio. & inſti. eodem titulo. §. manet. vbi di-
citur, quòd ſi vnus ex ſociis renunciauerit ſocieta-
ti in fraudẽ alterius propter lucrum, quod de pro-
ximo ſperat conſequi, non liberatur à ſocietate, ſed
tenetur ſocio communicare partem lucri. Ita in ca-
ſu noſtro dicendum erit, præſuppoſito dolo, vt ſu-
4 pra dixi, non aliàs. Sed quæro † quo remedio iſtud
pactum doloſum, ſeu iſta doloſa renunciatio in- Quæſtio
fringatur. Dic quòd doli exceptione. vt lege cum
poſtea. Codice de pactis. Itaque ſi hæredes mariti
opponerent de pacto, vxor poſſet infringere pa-
ctum, vel renunciationem, doli exceptione, &
ſic conſequeretur medietatem rei emptæ, vel lu-
cratorum.

Adde

Adde. ¶ Item quæro, an contractus initus per dolum, valeat cõtra doloſum, volente aduerſario, qui nõ fuit in dolo. glo. notanda in. l. iuriſgẽtium. §. prætor ait. ff. de pactis. & l. in cauſæ. la. 2. poſt principiũ. ff. de mino. & l. elegãter. in princi. ff. de. dolo. tenent ꝙ ſic. Qđ eſt menti tenẽdum pro limitatione iurium, dicentium, ꝙ contractus dolo initus eſt nullus. ¶ Sed glo. in. d. l. iuriſgẽtium. limitatur, niſi lex reſiſteret cõtractui, in quo interuenit dolus, vt quia lex prohiberet contractum illum fieri, quia non valet in fauore illius, qui vult cõtractum valere. vt eſt tex. ſingularis cum glo. in. l. diuo pio. ff. de ritu nuptia. ſecũdum Bal. in. l. 1. C. plus vale. quod agitur. & in l. non dubium. 7. col. C. de legi. in. l. ea quæ. C. de dona. ante nup. & c. cum Inhibitio. de clã. deſpon. d ¶ Renunciare las ganancias. Nota ex lege iſta vnum caſum, in quo mulier poteſt renunciare iuri ſuo ſine licentia mariti. & eſt optimum ſcire ad legem. 57. ſupra.

Adde. ¶ Quæſtionẽ, quæ ſepenumero contingit. ¶ Maritus † alienat aliqua bo
5 na ſua ſtabilia cum conſenſu vxoris, & dicitur in inſtrumento, ꝙ vxor conſenſit dictę alienationi, & renunciauit ſuper dicta re vendita iuri hypothecæ, quã habet pro dote. quod quidem fieri poteſt per. l. iubemus. C. ad velleia. Et fortè iurauit non venire contra, aliqua ratione, & cauſa, renũciado omni legum auxilio. &c. modo euenit, ꝙ ſoluto matrimonio per mortẽ viri, ſuperſtite vxore, quæ videt virum non habere tãtum in bonis, ꝙ ſufficiat ad recuperandã dotem ſuam cõtentam in inſtrumento dotali, vult agere vxor contra illum tertium poſſeſſorẽ rei ſtabilis, quæ fuit ſui mariti, in qua ipſa vxor renũciauit iuri hypothecæ, quod facere poteſt per tex. in authẽ. ſiue à me. C. ad velleia. vbi dicitur, ꝙ tunc vxor excluditur, quãdo renunciauit iuri hypothecæ, vt non poſsit pro dote agere hypotecaria ſuper illa re, quando maritus habet alia bona, ſuper quibus vxori poteſt eſſe cõſultum ſuper dote recuperanda. ¶ Et ita procedit dictum Ludo. cõſi. 140. incipien hæc venditio rerum &. &c. ¶ Sed ſi non ſuperſunt alia bona. vxor, non obſtãte renunciatione hypothecæ, ſuper illa re poteſt agere actione hypothecaria pro dote. per dictam authẽ. ſiue à me. Ratio, quia renũciatio hypothecæ facta per mulierem, quando maritus non habet alia bona, importat donationem iurium dotalium. vt dicit Bar. in. d. l. iubemus. C. ad velleia quæ donatio non valet ſecundum Iaco. de Are. in l. meuia. §. fi. ff. ſolu. ma. Idem tenent ibi doct. & firmant Din⁹, Ofre. & Albe. de roſa. in. l. ſi pignus. ff de his quę in frau. credi. ¶ In cõtrarium videtur, & hoc verum ſine dubio, quãdo ſuper renũciatione interuenerit iuramẽtum: nam tũc etiam ſi nihil aliud habuiſſet, non poſſet venire contra iuramentum. vt dicunt canoniſtæ in. c. peruenit. de emp. & ven. & ibi glo. per. c. cum contingat. c. ſi verò. de iureiu. & c. licet. eo. ti. in ſexto. licet. glo. iuris ciuilis in authẽ. ſi qua mulier. C. ad velleia. dixerit contrarium. quę glo. per canoniſtas non tenetur. Et illam glo. non tenent Alex. & alij. in. d. l. meuia. §. fi. probatur. in. c. ex reſcripto. de iureiu. firmat Bald. in. l etiam. C. ad velleia. & in. d. authẽ. ſiue à me. ¶ Si tamen in contractu non interuenit iuramẽtum, ſed ſola renunciatio hypothecæ, & non ſunt alia bona mariti, ad quæ vxor poſsit habere recurſum, ſed pecunia illius rei venditæ peruenit ad mulierem, eſt dicendum, ꝙ in caſibus, in quibus poteſt fieri reſtitutio dotis vxori conſtãte matrimonio, de quibus p Alex. in. l. 2. in prin. ff. ſoluto. ma. & in. l. motus. §. manẽte. ff. de iure dotium. non põt vxor habere recurſum ſuper illa re, ſuper qua renunciauit, etiam ſi maritus nõ habet alia bona. hoc firmat Bar. in. d. l. iubemus. ¶ Secus quando eſſemus in caſu, in quo non poteſt fieri reſtitutio dotis conſtante matrimonio, quia tunc non obſtante renunciatione hypothecæ facta per vxorem in illa re, ſi non ſunt alia bona viri, poteſt vxor agere hypothecaria. dicta authẽ. ſiue à me. ¶ N. ſi probetur, ꝙ vxor eſſet effecta locupletior. per tex. in. l. pro rata §. 1. ff de religio. & ſumpti. fu. & in. l. fi. ff. de iure dotiũ. & in auth. de nuptiis. §. dotes. colla. 4. pleni⁹ quàm alius An. Sicu. in. d. c. peruenit. de emp. & vendi. qđ adde ad ea, quæ dixi in. l. 61. infra. in glo. ſuper
6 parte. ſi ſe prouare. ¶ Sed pone, † ꝙ ſunt duo rei obligati in ſolidum pro reſtitutione dotis, videlicet maritus, & alius: maritus vendit rem ſuam cum conſenſu vxoris, & renunciatione hypothecæ ſeu dotis, ſiue iuramento. & ſoluto ma. per mortem viri nihil ſupereſt in bonis viri, ſuper quibus vxor poſſet conſequi dotem ſuam: eſt dubium, an poſſet vxor agere hypothecaria ſuper dote ſua ſuper re illa, ſuper qua renunciauit iuri hypothecæ per dictam authẽ. ſiue à me Et videtur ꝙ non, quia poteſt eſſe conſultũ vxori ſuper bonis correi in ſolidum obligatis, per rationem dictæ authẽ. & pro hoc videtur tex. in. l. ſi plures. §. præterea ſi quæramus. ff de fideiuſſo. vbi tex. definit ꝙ nõ dicitur quis eſſe non ſoluendo propter defectũ proprię ſubſtãtię ſi ſunt facultates alterius correi ad idẽ debitũ obligati. ¶ Propterea iſto caſu non habet locum diſpoſitio tex. in. d. authẽ. ſiue à me. ¶ Retentis eiſdẽ ter-
7 minis, quid dicendum † ſi vir tempore alienationis rei ſuæ ſtabilis cum conſenſu vxoris, & renunciatione hypothecæ iurium dotalium habebat alia bona mobilia & immobilia, ſed tẽpore, quo dos debuit reſtitui vxori, nõ erant alia bona mobilia. vel ſtabilia viri, de quibus poſsit fieri reſtitutio dotis vxori: vtrum vxor poſsit habere regreſſum ad alia bona alienata, ſuper quibus renunciauit iuri hypothecæ dotis. Pau. de Ca. in. l. meuia. §. fi. ff. ſolu. matrimo. tãgit hoc dubium. & dicit, Aduerte tamen, ꝙ ſufficit, ꝙ tempore renũciationis ſupereſſent tot alia

Limita.

alia bona, quot ſufficerent ad dotem, licet poſtea deſinant eſſe.per.d.c.peruenit.de emp.& vend. Et dicit Pau.de Ca.quòd hoc habuit de facto. Et quæ rit Pau.de Ca.vbi ſupra. quis probabit,quod tempore renunciationis erant vel non erant alia bona ſufficientia ad dotem. Et ibi decidit, ꝙ mulier. Sed Io.de Imo.in d.c.peruenit.in glo.4 col. dicit,ꝙ non ſufficit, ꝙ tempore factæ alienationis vir habuerit alia bona vnde mulieri poſsit conſuli.imò requiritur,ꝙ etiam tēpore, quo agitur, ſit in facultatibus viri.Et iſta opinio mihi videtur verior per.d. authen. ſiue à me. ſanè intellecta,& hoc fauore dotis,quicqd dixerit An. Sicu.in.d.c.peruenit. præterquam in caſu,quo mulier deberet lucrari bona mariti ex forma ſtatuti. Et iſto caſu deberet ſeruari, quod And. Sicu. in.d c. peruenit. per.l. cum vir. ff. de vſuca. & per ea quæ ipſe Siculus dicit in. d.c. peruenit.in fine.

que el marido ouiere hecho durante el matrimonio.

¶ Ley.lxj.

DE aqui adelan-

Summarium.

1 *Mulier quibus caſibus poſsit obligari.*
2 *Conſtitutio,an,& quando extendatur ad præterita.*
3 *Maritus,an poteſt obligari pro vxore.*
4 *Mulieris cōiugata cōtractus ſine licētia mariti, an ſit nullus.*
5 *Debitor prīcipalis an ſit liberatus,cùm alter obligatur pro eo.*
6 *Mulier de licentia viri,an poteſt pro alio fideiubere.*
7 *Mulier pro ſe ipſa an pro alio poteſt fideiubere.*
7 *Obligati in ſolidum,an dicantur duo rei debendi.*
8 *Mulier quando tenetur ad debita per virum facta.*
9 *Mulier an poteſt obligari pro debito verſo in vtilitatē ipſius.*
10 *Mulier quæ confitetur aliquid verſum fuiſſe in ipſius vtilitatem,an præiudicet ſibi.*
11 *Metus quanto præſumitur.*
12 *Metus quanto tempore præſumitur durare.*
13 *Metus præcedens actum,an præſumitur ſemper durare.*
14 *Authorans actui nullo,an tenetur ad intereſſe.*
14 *Confeſsio facta coram iudice & in forma iudicij, an præſumatur libera.*
15 *Vir & vxor vendentes prædium viri, & pretium recipientes,mortuo viro vxore petente dotem,an fiat compenſatio medietatis pretij ſoluti.*
16 *Impenſa in rebus dotalibus facta,an minuant dotem.*
17 *Vxor vendens fundum dotalem cum viro ſuo,& recipiēs bona ſtabilia maioris æſtimationis,an mortuo viro poſsit recuperare fundum dotalem venditum.*
18 *Filius exhæredatus à patre, cui aliquid in teſtamento reliquit,illud recipiendo,an videatur teſtamentum approbare.*
19 *Metum an excuſet & purget ſpontanea ſolutio.*
20 *Metus,an,& quando excuſet mulierem.*
21 *Mulier,an teneatur ſtare locationi factæ de re ſua mortuo viro.*
22 *Locare an poteſt totam rem,qui habet partem in ea.*
23 *Maritus quando tenetur alere vxorem.*
24 *Vxor,an,& quando debet alere maritum.*
25 *Maritus quando dicatur pauper. Et qualiter paupertas debeat probari.*
26 *Mulier quando poteſt vendere bona ſua propter debitum viri.*
26 *Actus qui non valet ſine iuramento,an firmatur iuramento.*
27 *Maritus an tenetur adhibere medicos ad ſanandum vxorem infirmam.*
28 *Maritus ad petitionē conſanguineorum an poteſt compelli vt curet vxorem ægram.*
29 *Maritus an tenetur alere vxorem in caſu, quo pater reliquit filiæ vſumfructum ante matrimonium, ex quo poſſet ali.*
30 *Obligati in conceptione verborum. & vno momento,an dicantur obligati a mancomun.*
31 *Maritus & vxor obligati vnus poſt alium,an dicantur obligati a mancomun.*
32 *Obligatio mariti & vxoris, an æquiparetur obligationi patris & filij.*
33 *Duo obligati pro pecunia,quæ peruenit ad vnum tantum,quis eorum debet prius conueniri.*
34 *Promittens ſoluere quod alter eſt obligatus,an ex hoc liberetur principalis debitor.*
35 *Plures debitores ſimul & in ſolidū obligati,ſi aliqui illorum condemnantur,an debeat executio fieri contra omnes.*
36 *Contractus ſimulatus qualiter cognoſcatur. Et quādo noceat ſimulatio.*
37 *Prohibita conductione cameræ,an videtur prohibita cōductio fructuum.*
38 *Prohibitum,an poſsit aliquo colore attentari.*
39 *Mulier coniugata minor,an,& quando poteſt obligari pro reditibus regalibus.*

DE aqui adelante. Mulier † cum marito fideiubere non poteſt,neq; ſe obligare: licet dicatur ꝙ debitum ſit conuerſum in eius vtilitatē,niſi hoc probetur,quia tunc pro rata vtilitatis tenebitur.niſi illud ſit de his,quæ maritus tenetur vxori.Si tamē mulier ſe obligat cum marito pro debito fiſcali,tenetur ad ſolutionem debiti.hoc dicit. ¶ Diuiditur iſta.l.in ſex partes. ¶ In prima,ponitur regula prohibitiua. ¶ In ſecūda,eam extendit. ¶ In tertia,ponitur alia regula etiā prohibitiua. ¶ In quarta.ponitur ad eam caſus fallētiæ. ¶ In quinta,dicta fallentia limitatur. ¶ In ſexta,prima regula cum ſuperiorib9 limitatur. ¶ In prima dicitur,ꝙ mulier non poſsit obligari pro marito. ¶ In ſecūda extendit,licet dicatur,ꝙ debitum in cōtractu deductum fuit verſum in vtilitatē vxoris. ¶ In tertia dicitur, ꝙ neq; poteſt ſe obligare vnà cū marito,nec ſeorſum. ¶ In quarta dicitur hoc eſſe verum,niſi probetur,ꝙ debitum fuit conuerſum in vtilitatem mulieris,quia tūc tenebitur pro rata vtilitatis. ¶ In quinta iſtud limitatur, niſi vtilitas ſit talis,ad quam maritus tenetur, putà, pro victu & veſtitu. &c. quia tunc non tenetur. ¶ In ſexta dicitur, ꝙ ſi mulier ſe obligauit vt principalis,vel vt fideiuſſor cum marito in reditibus regalibus,tenetur.quod eſt notandum,

dum, quia iſto caſu quoad principem nō cenſetur priuilegiata. Iſta lex habuit ortum ab auth. ſi qua mulier. C. ad Velleia. & a.l.13. titu. de las deudas. fo. le. Et quanuis iſta lex dicit. de aqui adelante. nō propterea iſtud eſt ius nouum, ſed antiqua diſpoſitio imperatorum: quę dicet poterat allegari pro ratione, non tamē pro authoritate, vt di xi i lege prima ſupra.

te la muger [e] no ſe pueda obligar [f] por fiadora [g] de ſu marido [h], aunque ſe diga

2 Et nota inquantum dicit. de aqui adelante. ꝙ diſpoſitio iſtius legis non ad præterita, ſed ad futura extēditur. cōcordat in hoc. c. ſi. et ibi notat Abb. & cōmuniter ſcribentes. de conſtitutio. & l. ſi. in fine. C. ſi certum peta. & authē. de inſtru. cau. & fide inſtru. §. ſi. collatio. 6. & l. 200. ſtyli. tenet Bar. in l. omnes populi. 5. q. princi. 17. col. ver. circa tertium. ff. de iuſti. & iu. & l. illicitas. in princi. ff. de officio præſi. facit l. anenuimus. et ibi Bal. circa medium. C. de legi. hære. idem Bal. in l. i. 6. locum. C. de cadu. toll. Quod eſt verum, etiā ſi ratio ſtatuti poſſit trahi ad præteritum. tenet Bal. in l. teſtium. 6. nota. C. de teſtibus. & in l. comparationes. vltimo notabili. C. de fide inſtr. vbi dicit. ꝙ probandi forma trahitur ad futura, non præterita. Item non trahitur ad cauſas pēdentes, vt tenet Bar. in d. l. omnes populi. 2. q. 5. prin. 17. col. ver. circa tertium. Ratio quare conſtitutio reſpicit futura non præterita, colligitur ex tex. in c. 2. de conſtitutio. videlicet, ne aliqui puniantur ſine cauſa, qui ante editam legem actum geſſerunt. & hanc dicimus eſſe legis naturā, vt adaptetur futuris, non præteritis. Ideo dicimus, ꝙ ſi verbum prolatum à lege nouà poteſt adaptari futuris, & etiam præteritis, ꝙ capimus intellectum vt comprehendat futura, non præterita. de hoc eſt glo. ſingu. in l. cum tale. §. falſam. ff. de conditio. & demō. quam glo. pro ſingu. allegat Bal. in l. leges. C. de legi. vbi dicit, ꝙ ſi ſtatutum loquatur implicatiue ad præterita & futurā, propter verbum ſubiunctiui modi accipitur in futurum. de quo etiā habes glo. in c. 2. de conſtitutiō. li. 6. Quando verò lex vel conſtitutio reſpiciat futura tantum, & quando extendatur ad præterita, vide plenè per docto. & And. Sicu. in d. c. ſi. de cōſtitu. 6. col. ver. no. ꝙ conſtitutio. vſq; in finem. per 8. col. & ibi plenius per Feli. & vltra eos vide tex. & Bal. in c. i. in princi. epiſcopum vel Abb. vſi. feu. vbi dicit, ꝙ decretum papæ non afficit præteritos caſus, nec actos cōſummatos: ſi tamen actus nondum eſt conſummatus, licet conſtitutio non trahatur retro ad cōtractus iam celebratos, vt ſupra dicitur; extēditur tamē ad actus futuros ex contractu præterito. Quia cauetur lege vel ſtatuto, ꝙ nullus portet veſtes ſirici, vel pannos de eſcarlata: ꝙ licet ſtatutum nō extendatur ad veſtes iam factas. extenditur tamen ad hoc, vt nullus portet eas in futurum: & iſto modo quo ad vſum veſtium, ſtatutum extenditur ad veſtes iam factas, ne deinceps portentur. Sic etiam dicimus in contractibus, & teſtamentis factis ante legem, vel ſtatutum, & ad cauſas: quia licet lex, vel ſtatutū, non extendatur ad cauſas iam deciſas, extēditur tamen vt decidantur cauſæ præteritæ, ſuper quibus ventilatur, non poſt legem, vel ſtatutū per ipſam legem vel ſtatutum ſatū poſt, & ante quā iudicium eſſet de ea. glo. eſt notāda in cle. 2. de vita & honeſt. cle. in parte, vtitur. & in cle. 2. de ætate & quali. in parte, in poſterum. in fine & in cle. vna. de teſta. quæ eſt glo. 2. de quo eſt hodie tex. in data iſtarum legum. ibi, dū dicit. & cauſas que de aqui adelante. &c. vbi dixi. Quod facit pro conſtitutione olim facta per catholicos Reges noſtros in ciuitate Granatæ. 30. die menſis Octobris. anno Domini 1499. appoſita in pragmaticis regni. fo. 174. Vide etiam in materia Bal. in rub. C. de vſuris. 1. col. ver. quæritur hic. vbi dicit, quid ſi epiſcopus facit nouam conſtitutionē pœnalem contra vſurarium, vtrum trahatur retro ad cōtractus celebratos. Et diſtinguit. an pœna imponatur contrahenti. Primo caſu dicit non habere locum in contractibus præteritis. ſecundo caſu ſic. Sed Andr. Sicu. in d. c. ſi. 7. col. ver. glo. hic colligit. de conſtitutio. tenet contrarium, ratione viua, vt ipſe inquit. Quia ſi conſtitutio non extenditur ad præterita, eſt ne aliqui puniantur ſine cauſa, qui ante editam legem actū geſſerunt. per. d. c. 2. de conſtitu. ſed vſurarius eſt iure diuino prohibitus exercere vſuras, ideo ſi nunc fit cōſtitutio ſuper vſuris, & contra vſurarios, comprehendit etiam vſurarios præteritos: quia ante conſtitutionem epiſcopi ſunt prohibitæ vſuræ, & actū vſurarium geſſerunt, cùm de iure diuino prohibeantur vſuræ. & quanuis ratio iſta ſit vera, attamen non eſt ſufficiens ad tenendum contra Bal. in dicto loco. Quapropter ego dico, ꝙ ſi conſtitutio epiſcopi ſuper vſuris, vel contra vſurarios; nihil addit iuri diuino, vel iuri antiquo, ꝙ tūc procedet dictum Andr. Sicu. vbi ſupra: quia tunc vſurarius non exercet vſuras ante prohibitionem iuris diuini, vel ante prohibitionem iuris canonici, licet exerceat vſuras ante conſtitutionem epiſcopi, & ita non exerceat actum ante legē. Si tamen per conſtitutionē epiſcopi additur pœna maior contra exercentes vſuras, prout leges noſtri regni imponunt propter criminis enormitatē, vt habetur per totum titulum, de vſuris. aliàs, de las vſuras. ordina. tunc qui vſuras exercuerunt ante leges ſupradictas, vel conſtitutiões. non puniuntur pœnis contentis in eis: quia noua, nouæ leges dicūtur, ex quo nouam pœnam imponunt. & tunc poteſt procedere dictum Bal. Et quanuis putaui iſtā rationem nouiter à me adinuentam. poſtea proſpexi Anto. de Bu. & And. Sicu. in d. c. ſuper alia quæſtione. 2. col. & quaſi videntur idem ſentire, & allegat

Extēſio.

Contra.

Solutio.

legat iura per me adducta, vide ibi per eos. Et adde. l.fi. vbi bonus. tex. titu. 14. tertia partita. glo. & doc̃o. in. c. vno. de poſtula. prçla. libro. 6. in parte. de cætero. quæ dicit, ꝙ cõſtitutio antiqui iuris declaratoria non trahitur ad præterita, quando habet in cõtrarium communem opinionem, & communem prudentiam. Et idem dicit glo. in. c. 1. de cleri. non reſiden. Tene tamen, vt ſupra dixi, hoc intelligi in pœnalibus cauſis: ſecus in cauſis ciuilibus, quia iſtæ deciduntur per has leges, licet euenirent, & eſſent ante has leges, prout habetur ſuper data iſtarum legum, & ibi dixi.

[i] y alegue q̃ ſe conuertio la tal deuda en ꝓuecho de la muger.

Adde. ☞ Et vide ad ſupradicta do. Ioã. And. & Domini. in c. perpetuo. 1. col. nu. 4. de cenſi. in ſexto. vbi dicunt, quòd quando papa, vel rex, per viam declarationis approbat vnam ex opinionibus contrarijs, talis approbatio videtur trahenda ad præterita. ¶ Quapropter ſi per has leges, vel per aliquam ipſarum, reperiretur aliqua lex antiqua, vel doctorum opinio approbata, & veniret caſus antiquus decidendus, deberet iudicari & decidi ſecundum ius antiquum, non vi antiquæ diſpoſitionis, ſed nouæ legis approbatione. ¶ Et vide Bal. in. l. nõ dubium. 1. colu. C. de legi. vbi dicit per illum tex. quòd quãdo lex procedit interpretando, vel declarando, porrigitur non ſolũ ad futura ſed etiã ad præterita. Et idem dicit tex. & ibi ſcribentes in. l. legis virtus. ff. eo. ¶ Vnde dicit Ioan. And. in. c. vltimo. de verbo. ſigni. li. 6. in nouella, ꝙ in plus ſe habet declaratio, q conſtitutio. quia declaratio reſpicit præterita, conſtitutio ſolum reſpicit futura, vt ſupra. Idem dicit tex. in authẽ. de filijs ante dotalia inſtrumẽta natis. §. vltimo. colla. 3. & ibi in glo. ordina. ¶ Vnum tamen teneas menti, quòd dato caſu, quòd extendatur ad præterita, eſt verum, præterquàm ſi cauſa pacto vel tranſactione eſſet finita, quia tunc non extenditur ad præterita. tenet Georgius natã in repe. c. quanuis. colu. 42. in verſi. 25. quęro. de pactis in. 6. qui allegat plura ſuper hoc. & col. 54. in fine. ver. 24. cum ſequenti.

3 e ¶ La muger. Maritus † tamen pro vxore poteſt obligari, tenet Bal. notanter in. l. 3. ſi. verbis. C. ne vxo. pro mari.

f ¶ Obligar. & ſi obligatur, iuuatur beneficio iſtius legis, quemadmodum iure imperatorum iuuabatur beneficio velleiani. vt habetur per totum titulum. ff. C. ad velle. de quo beneficio fit mentio in. l. 2. & 3. ti. 12. quinta partita. ☞ Intellige, ꝙ tunc iuuatur beneficio iſtius legis, & beneficio velleia. ſcilicet ope exceptionis, quando mulier inſtrumẽto tribus teſtibus ſignato, vel ſubſcripto fideiuſsit: ſi tamen fideiuſsit ſine ſcriptura, mulier tuta eſt ipſo iure beneficio legis antiquæ. §. fi. C. ad velleia. de quo per glo. in. d. l. 2. ti. 12. quinta partita.

Adde. ☞ Et ratio quare mulier coniugata nõ poteſt obligari. Primò, quia ſexus mulierum fragilis eſt, & faciliter poſſent decipi, & perdere dotes ſuas. dixi in. l. 55. glo. 1. ver. 3. ſupra. ¶ Quæro. dicitur hic. no ſe pueda obligar an† ſi obligetur, obligatio ſit nulla. Aduerte, quia nihil ſuper hoc iſta lex dicit licet colligitur ex verſi. ſequenti. attamen licet hoc non dicat, videtur contractum anullare. Qõ.

4 ¶ Y anſi miſmo mãdamos, q̃ quando ſe obligare amãcomũ[k].

¶ Nam dicit Bal. in. cap. cum ſpeciali. de appella. quem refert & ſequitur ibi Præpoſitus. 1. col. & 1. nõtabi. quòd lex ſub pœna aliquid prohibens non tamen anullans actum, dicitur prohibitiua, & proprie inducit anullationem. vt. d. l. non dubium. C. de legibus. faciunt notata, & quæ habentur in. c. generali. de elect. in ſexto.

g ¶ Fiadora. Sec⁹ ſi donat, vel aliquid ſoluit. quia tunc non iuuatur beneficio iſtius legis, nec beneficio velleia. vt. l. ſi ego. & . l. quanuis. §. interdum. ff. ad velleia tenet Pau de ca. conſilio. 14. Iuuatur tamen beneficio. l. 55. ſupra. vbi prohibentur mulieres contrahere in iudicio, & extra, & per conſequens donare, nec aliquid ſoluere. prout ibi dixi. ¶ Sed quia in glo. ſupra proxima dixi quãdo mulier iuuatur ipſo iure beneficio Velleiani, & quando ope exceptionis. adde glo. & Cinũ in. d. l. antiquę. §. fi. & in authẽ. ſi qua mulier. eo. ti. glo. & Bar. in. l. quæ fuerit. ff. de repndi. & quę notantur in. l. 3. ff. de fideiuſſo. & in Spe. de actio. & obli. §. 1. verſi. in primis. & ſequenti. in prima forma.

5 **Adde.** ☞ Et nota, ꝙ † licet quis ſe conſtituat ſoluturum id, quod alter eſt obligatus, & debitor, propter hoc ipſe principalis debitor non eſt liberatus ita dicit glo. notãda in authẽ. de fideiuſſo. colla. 1. ¶ Item nota vnam quęſtionẽ, quam in facto habui in materia iſtius legis ¶ Quatuor vel amplius ſimul & inſolidum ſe obligauerunt in ſyndicatu cuiuſdã prætoris: conuẽti duo aut vnus tantũ ex obligatis quia diuites erãt pro tota ſumma cum proteſtatione ꝙ vnius ſolutione creditor erit contentus. fuit lata ſententia, et illi duo cõuenti cõdẽnati in tota ſumma appellauerũt à tali condẽnatione. & in proſecutione appel. curia catholicorum regũ Hiſpaniæ, vbi propoſuerũt cõdẽnati, ꝙ in prima ſententia fuerunt condẽnati nõ de iure. per. l. 1. C. ſi plures vna ſententia fue. cõ. licet ſimul & in ſolidũ fuerũt obligati, ꝙ oẽs quatuor vel quinq; tenẽtur pro rata ſua. Quia licet talis originalis obligatio fuit in ſolidũ, tamẽ illa. quę oritur ex ſentẽtia, non eſt ſic, ſed quilibet videtur condẽnatus pro parte. niſi contrariũ iudex dixerat in ſententia, vt declarat Pau. de ca. ibi. ſicq; iſti debitores ex quatuor vel quinq; condẽnati, cenſentur cõdem- Nota.

 nati

nati,ꝑ rata, habito reſpectu ad omnes quatuor vel quinq;,& non reſpectu ipſorum duorum conuentorũ,Replicabatur ex parte creditoris, ꝙ d.l.1.non dicit, ꝙ alij debitores inſolidum obligati non fuerunt conuẽti,ſed loquitur quãdo omnes debitores inſolidũ obligati fuerunt conuenti,tunc ſi ſimpliciter condemnatur, intelligitur pro rata. Super quo dictum conſilium catholicorum regum decreuit, ꝙ illi duo debitores condẽnati ad dictos centum aureos intelliguntur condẽnati pro rata,habito reſpectu ad quatuor vel quinq; obligatos, & nõ pro rata ipſorum duorum condemnatorum ad dictos centum aureos. Quia licet alij debitores non fuerunt vocati in iudicio,tamen illi nõ vocati nullã habẽt defenſionẽ,vt pro rata non teneãtur, & omnes in virilẽ cenſentur condẽnati. vt dicit tex.in.l.ſi qui ſeparatim.§. quotiens ff.de appella.& ſic interpretata prima ſentẽtia per dictos duos de ſenatu catholicorum regum Hiſpaniæ licet dictos duos condemnaſſet primus iudex ad centum aureos, vt intelligeretur dicta prima ſentẽtia pro rata reſpectu omniũ obligatorum. Et ſic facta fuit executio contra illios duos pro rata, habito reſpectu ad omnes quatuor vel quinq; obligatos ad dictam ſummam centum aureorum. Sed contra illos alios duos non citatos,nec vocatos non potuit fieri executio,quia non fuerunt condemnati,nec habuerũt ſcientiam huius litis iuxta notata. in.l.ſæpe.cum materia ſua.ff.de re iudi.bene tamen creditor poterit agere de nouo contra quem vellet in ſolidum obligatum,vt ſibi ſoluat integrum debitum ſecundum glo. & Pau.de Ca.in.d.l.1.C. ſi plures vna ſenten. ¶ Verum tamen eſt, ꝙ ſi cõtractus eſt guarentigiatus,poterit creditor contra reliquos duos vel tres petere creditum ſuum per viam executionis pro reſiduo debiti. ¶ Et nota iſtam deciſionem,quia eſt noua,& illam menti cõmenda pro l.3.ti.12.libro quinto ordi.

marido y muger en vn cõtrato o ẽ diuerſos que la muger no ſea obligada a coſa algũa. ¶ Saluo ſi ſe ꝑuare q̃ couertio la tal

h ¶ De ſu marido.concor.authẽ. ſi qua mulier.C

6 ad velleia.cũ aliis. ¶ Adde,ꝙ † neq; pro alio poteſt fideiubere.vt habetur quaſi per totum.ff. & .C

7 ad vellei. ¶ Sed quo.† nũquid de licentia viri poſſit mulier fideiubere pro ſe vel ꝑ alio. Tex.dicit ꝙ ſic in.l.13.ti.delas deu.y de las pagas.fo.le. &.l.5.ti. de los fiadores.eo.foro. ¶ Sed hoc non eſt indiſtincte verum.nam ꝑ ſeipſa põt fideiubere. vt.l.de die §.qui mulierẽ.ff. qui ſatiſ.cogan. ſed ꝑ alio etiã de licẽtia viri nõ poſſet fideiubere, nec obligari. ¶ Et primò ad hoc tenẽdũ me mouet illa regula gñralis, qua dicitur,mulierẽ nõ poſſe ꝑ alio fideiubere.de qua in.l.2.in fine.&.l.3.in prin.ti.12. quinta partita cũ ſimi. ¶ Secũdò ad hoc facit ſingulare dictũ Bal. in.l.cum nõ ſolum.§.neceſſitate.pe.col.ver.quæro nunqd in obligatione.C.de bonis que libe. vbi dicit,ꝙ licet pater conſentiat filiæ ſuæ ꝙ fideiubeat, nõ valet talis fideiuſſio.quia non remouetur ſexus per conſenſum paternũ. ¶ Ad quod bene facit.d. l.2.titu.12.quinta partita.in fine. in quãtũ dicit,mulieres non debere fideiubere pro aliquibus, ne ſuper fideiuſſione cõtẽdentes in iudicijs, ſe immiſceant hominibus contra pudicitiã & honeſtatem ſuam. quæ inconuenientia non euitantur propter conſenſum maritorum. ¶ Tertiò facit alia ratio,de qua in.d.l.3. in parte. q̃ el derecho.quia ius quod habent mulieres ſuper ſi deiuſſoribus,non fuit vt fraudibus patrocinentur, ſed propter fragilitatem & ſimplicitatem earundẽ. propterea conſenſus maritorum non habilitat eas ad fideiubendum pro alijs,ſicut neq; pro viris ſuis vt in.l.iſta. ¶ Quartò facit.l.ſi.§.1.cũ ibi notatis per doctor.ff.de verbo.obli.vbi dicitur,ꝙ ſi tractatur de aliquo, ex quo damnum vel commodum poteſt ſequi mulieri,tunc nõ ſufficit patris authoritas ad validationem actus.Si tamen ſit aliquod iniquum, ex quo dãnum non cõmodum poteſt ſequi mulieri,tunc nõ ſufficit patris authoritas iuxta contractũ mulieris.Idẽ dicendum erit in marito:qui,contracto matrimonio,tenet locum parentis.vt.l.ſi.ti. de los pleytos que deuen valer o no.fo.le.&.l.54.cum tribus ſeque.ſupra. ¶ Quintò facit,quia ratio quare vxor prohibetur fideiubere pro marito militat in fideiuſſione alterius cuiuſcunq;,vt colligitur ex notatis per doctores in.d. authen.ſi qua mulier. ¶ Sextò,quia ſi mulier de licentia mariti poſſet fideiubere pro alio,licet non pro marito,eſſet aperire viam, per quam mulieres coniugatę, pro viris ſuis poſſent obligari,interponẽdo ſub fiducia perſonam alterius,& ſic fieret fraus de perſona in perſonam,contra ea,quę dicit Bal.in.l.non dubium. 3. col.in fine.verſi.ſecundo modo. C. de legi. ¶ Propterea tene,ꝙ non ſolum pro marito, ſed neq; pro alio mulier coniugata fideiubere non poteſt. ¶ Niſi in vtilitatem mulieris coniugatæ conuertatur fideiuſſio. ¶ Vel pro facto proprio.vt. l. iſta. quia ſi prohibetur fideiubere pro marito ſuo, à fortiori nec pro alio.

i ¶ Aunque ſe diga.quia non aſſertioni,ſed probationi ſtandum eſt.l.non nudis.& leg. actor.cum alijs. C.de proba.

7 k ¶ Mãcomũ † ideſt,tanq̃ duo rei principales debẽdi.idẽ & à fortiori ſi mulier cõiugata cũ marito obligaretur inſolidũ. qa ſi ꝑ pte,quod eſt qñ obligatur a mãcomũ.non põt obligari pro toto,ꝙ eſt in ſolidũ.arg.tex.in authẽ.multo magis. C. de epĩs & cle.de quo p Bar.in auth.ſi qua mulier. C.ad Velleia.et ibi Bal. & in auth.hoc ampli⁹.p.co.C.de fidei co. et ĩ addi.ad Spe.de obli.et ſol.ver.vxor nõ põt. et ibi Spe.ver.ſed põe vir.et i.ti.d actio.& obli.§.1. verſi.

verſi.poteſt vir. ¶Ratio quare non poteſt obligari cum viro eſt, quia pariter obligata cum viro cenſetur non principalis, ſed fideiuſſor, vel interceſsiſſe pro viro, vt ibi. ¶Et ꝙ duo ſimpliciter obligati teneantur pro dimidia, habes tex.in.l.2.titu. delas deudas.ī ordina. ¶Sequtur ergo ex.l. iſta, ꝙ ſi mulier obligata cū marito nō tenet ad ſolutionē multo fortius ſi non expreſſe obligata, quia expreſſum magis operatur, quā tacitū, & magis obligatio expreſſa, quā tacita.vt.l. aſsiduis.cum pluribus alijs. C.qui potio.in pigno. ha. ¶Perquod videtur corrigi.l.14.ti. delas deudas.fo.le.vbi ad literam.l.dicit. ꝙ omne debitū per maritū & vxorē factū debet ſolui de bonis vtriuſq;:quia ſicut cōmuniter fuit factū, cōmuniter debet ſolui.vt ibi. ¶Et ꝙ mulier non teneatur pro debito contracto per virum, eſt in expreſſo. tex. in. l. 3.ti. delas deudas.in ordina.&.in. l.ſupra proxima, vbi

deuda en ꝓuecho della, ca eſtonces mādamos que por rata dl dicho ꝓuecho ſea obligada. ¶Pero ſi

8 dicitur, ꝙ † mulier non tenetur pro debito contracto per virum, niſi in caſu, quo vxor vellet partem de acquiſitis conſtante matrimonio. Et iſto caſu poteſt ſaluari.d.l.14.ideſt, quando mulier vult partem de acquiſitis, non aliàs.

9 l. ¶Si ſe prouare. Ex quo ſeqtur, ꝙ † altera pars debet ꝓbare verſum eſſe in vtilitatē vxoris, vt ipſa teneatur.pro quo facit.l.prædiorū.& ibi docto. & Bal.C.de prædijs mino. ¶Quod eſt verū in caſu iſti⁹ legis.i.quādo contract⁹ non tenet, tunc verò vxor non tenetur aliquid probare, ſed is, qui dicit verſum in vtilitatē vxoris.ſi tñ contract⁹ tenet, eſt

10 ſecus, vt per docto.vbi ſupra. ¶Sed pone ꝙ † mulier cōfitetur verſum eſſe in vtilitatē ipſius, an ſufficit. Videtur ꝙ ſic per.l.antiquę.§.ſed ſi quidē. C.ad velle.& bene facit.quia cōfeſſio habet vim probationis, & probationis releuatio.vt tenet Ioā.And. et Abb.in rubrica de probatio.2.col.verſi.ſecundo opp. ¶Cōtrariā ſentētiā tenet Bal.in.d.authē.ſi qua mulier.1.col.ver.probetur.qa iſta confeſsio eſt ex cōſequētia inanis cōſenſus.vñ dicit, ꝙ ſicut nō pōt renūciari dictа authē.ita nec poterit confiteri. quia inter prohibitos prēſumitur cōfeſsio ſimulata.vt.l. qui teſtamento.ff.de probatio. ¶Si tamen mulier coram iudice in forma iudicij confiteretur pecuniam verſam in vtilitatem ſuam, credit Bal.in.d. authen. ſi qua mulier.quòd valet talis confeſsio, aliàs non, prout dicimus in cauſa liberali.vt.l.nec ſi volēs.&.l.cum affirmes &.l.iubemus. C.de li.cauſa.

11 ¶Quod † non credo verū, niſi aliter quàm per confeſsionē mulieris probetur pecuniā verſam in vtilitate ipſi⁹. ¶Quod ſic probo. Certū eſt, ꝙ mulier cōiugata eſt in poteſtate viri.l.54.cū ſequētib⁹ ſupra. & ibi dixi.et.l.ſi.ti.delos pleytos q̄ deuen valer o nō.fo.le.ſed obligatio facta per vxorē vnā cū marito præſumitur facta metu mariti. vt. d.l. ſi.cum ſimi. ergo & confeſsio. quia in iudicijs dicitur contrahere, vel quaſi contrahere.vt.l. 4.§. idem ſcribit ff.de peculio.dixi in.l.55. ſupra. ¶Et ſi dicas, quòd præſentia iudicis & eius authoritas excludit præſumptionem metus.vt.l.tranſactionem.& ibi Bald. & docto. C de tranſactio. & quòd facit ceſſare omnem præſumptionem doli & fraudis. vt tenet gloſſa & Bart.in.l.1.C de prædiis curia.4.nota.lib.10. Eſt verum, quando metus poteſt in totum ceſſare ſine eo, quòd poſtea poſsit reuiuiſcere. Si tamen data iudicis abſentia durat metus, tunc authoritas iudicis non facit ceſſare fraudem vel metum. vt tenet Iaſo.in.d.l. tranſactionē.1.nota. & omnino idē Iaſo.in.l. pacta nouiſſima.3.nota.C.de pactis.per eundem in.c.1.in prin

lo que ſe cōuertio en prouecho dlla fueē las coſas que el marido le era obligado a dar, anſi como en

12 cipio.5.&.6.col.qui feudum dare poſſunt. ¶Item † quia metus dicitur durare, quandiu durat cauſa metus.

13 tenet Bal.in tracta. ſchiſma.9. col. ¶Item † metus præcedens actum dicitur perſeuerare. vt tenet idem Bal. in.l.1. in fine.C. ſi quis aliquē teſta. pro. ¶Et expreſſē in hoc caſu metus viri præſumitur durare, durante matrimonio.& ſic non ſufficit etiā ex interuallo poſt metum iniunctum conſentire vxorem inſtrumento viri. tenet Inno. in.c. perlatum.in glo.in verbo.ratum.quod metus cau.& Bal. in marga.verſi.votum.in fine. vbi dicit, ꝙ ſemper vxor intelligitur eſſe in timore viri. ¶Item authoritas iudicis nihil operatur, vbi eſt expreſſa temeritas.l.qui teſtamento.ff.de execu.tuto.tenet Bald. in.l.falſos.pe.col. verſi.& idem in quocunq;.C. de

14 furtis. ¶Hinc dicimus, ꝙ † authorans actui nullo, tenetur ipſo iure ad intereſſe. vt per Bar. in. l.1. in princi.in lectura Nico.de nea.2.col.ver.item quærit gl.ff.de tute.& ratio.diſtra. & iſta opinio hodie per iſtam.l.videtur tacitè approbata, in quantum dicit.aunque ſe diga & alegue.&c. Nam licet dicatur in inſtrumento, vel coram iudice, ꝙ debitū fuit conuerſum in vtilitatem vxoris, non valebit talis confeſsio. ¶Idem dicim⁹ de filiofamilias minore: qui ſe obligat cum patre, non tenetur.vt per glo.doctores, & Bar.in.l 1.C. de filiofami. minore. ¶Nec

14 obſtat ſi dicatur, ꝙ † quando confeſsio fit coram iudice in forma iudicij, præſumitur libera, non metu alicuius facta.quia idē poteſt dici ſi extra iudicium coram iudice non in forma iudicij aliquis confiteatur, attamen non validatur confeſsio, quando eſt de perſonis prohibitis.& hoc verum.

15 **Adde.** ¶Iuxta prædicta quęro. † vir & vxor vendunt quandam rem ſtabilem ipſius mariti, quæ fuit paterna mariti ſui, obligata pro dote, & confitentur in inſtrumento ſe recepiſſe pretiū: ſoluto matrimonio per mortem

tem viri vxor petit dotem ab hæredibus viri, dicunt hæredes, quòd fuit vẽdita per vxorem & per maritum ſuum illa res ſtabilis, & ꝙ habuerunt pretium, quod pretium præſumitur ꝙ pro medietate peruenit ad vxorem, pro medietate ad virum. vt dicit Bar. conſi. ſuo incipiente. domina. p. nupſit & &c. per tex. in. l. reos. §. cum tabulis. ff. de duobus reis. de quo conſilio facit mentionem Bald. in authen ſi qua mulier. C. ad Velleia. & in. l. 1. C. de duobus reis. licet nõ determinat, ſed bene determinat ipſe Bal. in. l. mater. quarta. colũ. ver. ſed hic q̃ro quid in tali caſu. C. de rei ven. & ſic cùm ſit doti ſatiſfactum pro medietate pretij prædicti dictæ vxori, id quod deficit vſq; ad complemẽtum dotis offerunt hæredes velle ſoluere. ¶ In contrarium pro
Contra. parte vxoris dicitur, ꝙ quanquàm in inſtrumento venditionis dicitur, ꝙ vir & vxor confitentur ſe recepiſſe pretium, & ſic præſumitur ꝙ pro medietate peruenit ad vxorem: tamen in rei veritate totũ dictum pretium peruenit ad virum, & in eius vtilitatem conuerſum fuit. Et bene ad hoc poteſt conſtare, cũ hodie per iura regni omnia ſint in poteſtate mariti, & ipſa vxor per l. 55. ſupra. quo caſu tollitur præſump. de qua per Bar. vt dicit Bal. in. d. authen. ſi qua mulier. ſubdens, ꝙ cautę mulieres quãdo vendunt res dotales, vel res viri ſibi obligatas pro dote, faciunt ſibi fieri cautelã de totis dotibus ſuper reliquis bonis viri, vel ꝙ vxor confiteatur, ꝙ totum pretium peruenit ad maritum. ¶ Quæritur
Conclu. quid iuris. Et videtur, ꝙ quãdo vir & vxor confitẽtur ſe pretium recepiſſe, nunquã talis cõfeſsio præiudicat mulieri, quãdo repetit dotem, per ea, quę ſupra⁹ ſunt dicta: niſi doceatur, ꝙ medietas dicti pretij ſit verſa in vtilitatem mulieris. ¶ Hãc ſententiã firmat Spe. in ti. de obli. & ſolu. §. ante omnia. verſi. ſed pone. Et dicit Ioan. de imo. in repe. c. cum contingat. de iureiu. ꝙ ipſe hãc partẽ putat eſſe veriorẽ per. d. authẽ. ſi qua mulier. ¶ Item quia, vt dixi, & experientia nos docet, maritus videtur pretium recepiſſe, nec cõmodè vxor potuiſſet reſiſtere voluntati viri. Et idẽ dicit Ioã. de imo. vbi ſupra. ideo ſatis eſt iuſtum, ꝙ non teneatur medietatem pretij in dicta dote computare. Et hoc eſt de mente Cini in dicta authẽ. ſi qua mulier. Propterea. l. iſta cauetur, ꝙ licet mulier coniugata quoquo modo contraxerit, ſiue cum marito, ſiue ſeorſum, non teneatur, præterquã ſi probatum fuerit illud verſum in vtilitatem ipſius mulieris. ¶ Et ita hodie ceſſat dictum
ſo. ad cõ. Bar. de quo in dicto ſuo conſilio. ¶ Nec obſtat dictũ §. cum in tabulis. nec corrigitur per iſtam legẽ. quia ille tex. & quæ ibi dicuntur procedunt in his perſonis, quæ poſſunt inter ſe obligari, ſed non in muliere coniugata, quæ non poteſt ſe obligare pro viro. vt iſta lex dicit. & d. authẽ. ſi qua mulier. & lege. 1. & per totũ titulum. C. ad Velleia. ¶ Et ſic cõcluditur, ꝙ ad hoc vt mulier obligetur quando contrahit vnà cũ viro, & cõfitetur ſe pretiũ recepiſſe, eſt neceſſe aliter apparere pecuniã eſſe verſam in vtilitatem vxoris. & hoc eſt valde conſentaneum rationi. ¶ Hoc etiã firmauit Bal. in. l. 1. C. de duobus reis. ¶ Ex quo dicebat idem Bal. in. d. l. mater. C. de rei ven. ꝙ licet confeſsio coniugum de receptione pretij facta in inſtrumento probet inter emptorem & mulierem, non tamen inducitur probatio inter mulierem & maritum cum quo non eſt facta confeſsio. & Alex. in. 2. volu. cõſilio. 35. incipiẽte. conſideratio. dicit, ꝙ contra opinionẽ Bar. nõnulli tenuerunt. non ponit illam opinionem pro conſtanti, nec procedit per iſtam. l. & per ea quæ ſuperius dixi. ¶ Vnum tene abſq; dubio, ꝙ ſi mulier in contractu confeſſa eſt pretium recepiſſe, præſumitur hoc dixiſſe metu mariti, per ea, quæ ſuperius ſunt dicta. ¶ Sed an ſola præſentia mariti in- Q.
ducat iſtum metum, tenet Socinus, aliàs doct. Bernardus diaz de Luco. doc. noſter Hiſpanus, de cõſilio regum Hiſpanię. & Inno. in. c. cauſam matrimonij. 2. col. & ibi do. Abb. ver. contra tex. & Felinus. 2. col. in. ver. glo. in verbo limita. de offi. dele. bonus tex. in. c. inſinuante. qui cle. vel. vo. ma. contra po. do. Abb. in. c. inter. de electione. 2. col. & in. c. Abb. quod me. ca. 1. col. & in. c. cum dilectus. eo. ti. 3. col. in prin. Bal. in. l. 1. C. ſi qui aliquem iſta pro. Sed intellige omnia iſta ſecundum Abba. in. d. cap. cauſam matrimonij. §. quando confeſsio vxoris de ſe valet: ſecus ſentit eſſe, ſi cõfeſsio vxoris facta eſſet ſuper caſu prohibito, vel improbato. vt poſſum⁹ exemplificare in caſu iſtius legis. Et nota ꝙ ad tollendum ſuſpitionem metus facit quod interſint cõſanguinei, vel iudex, & tunc ceſſabit. ita notanter Bar. in. l. tranſactionem. C. de tranſ. in ſuis regulis. 333. Vultus tamen potentis terribilis inducit iuſtũ metum. tenet Ioã. And. in. nouę. in. c. quia propter. de elec. & Bal. in. c. 1. §. iniuria punitur. de pace iura. fir. vſi feu. ¶ De materia iſti⁹ legis, vide aliqua per Alex. 3. parte con. 1. col. 2. ver. idem. tenet Sali. & ꝙ habetur in Speculo de renunciatione. 8. col. in ſi ne ver. iterum ſi vir. & ſequẽ. & in ver. item beneficium iuris hypothecarum. & Socinum in regula. 398. vbi etiam dicit, ꝙ res ſi bene geritur ceſſantib⁹ ſolennitatibus valet, ꝙ nota.

m ¶ En prouecho della. Nota hic vnum caſum, in quo mulier poteſt ſe obligare cum marito, vel ſeorſum, putã, pro debito conuerſo in vtilitatem ipſius. concordat text. in authen. ſi qua mulier. & ibi docto. & Bal. C. ad Velleianum.

Adde. ¶ Et lege. aliqñ. & ibi Pau. de ca. nu. 2. ff. ad Velleianum. Et ne mirum, quia ſi maritus ſe obligat pro debito, quod vertitur in vtilitatem vxoris, tenebitur vxor. argumento iſtius legis. et dictę authẽ. ſi qua mulier. habetur in lege. tertia. titu. 12. quinta partita. vbi vide octo caſus, quibus mulier poteſt fideiubere, & ſe obligare. ¶ Adde alium caſum, & erit nonus, in quo mulier poteſt obligari vnà cum viro. putã quando

quando ex contractu non læditur.tenet Bal.in.l.ſi. in fine.C.de pactis.

Adde. Pro quo eſt textus in.l.ſi mulieri.la a.cum alijs.ff.ad Velleianũ. Quęro nunquid † impenſæ neceſſariæ in
16 fundo dotali factę per virum, minuant dotem. Et dic,ꝙ ſi fundus dotalis eſt datus inęſtimatus, expẽſæ factæ in eo minuunt dotem ipſo iure. vt eſt tex. in.l.vnica.§.ſed nec ob impenſas. C. de rei vxo.actio.& in.l.quod dicitur.& ibi per Bar.ff.de impẽ. in re doti.fac.& patet in.l.ſi is qui.§.quod dicitur, ff.de iure doti.tangit Bar.in.l.impenſæ.d.ti.de impen.in re.dot.fac.dũmodo non ſint modicę,vt dicitur in.l.omniũ.cũ ſequ.ff.eo.ti. Ego aliter dico, ꝙ nõ omnes impẽſę iſto caſu neceſſarię factę in rebus dotalibus minuũt dotẽ,ſi factæ ſunt cõſtãte matrimonio,ſed tantũ medietas earũ,quæ ad maritum pertinent:cùm hodie lucra & melioramẽta facta & habita conſtante matrimonio inter maritũ & vxorem ſint cõmunia inter eos.per.l.1.cum ſequentib⁹ ti.4.li.5.ordina.&.l.77.infra.cum pluri.alijs.& ſic quo ad dimidiam minuunt dotem, non in totum. Et quod dicit Bar.et alij vbi ſupra.procedit ſecũdũ ius antiquũ imperatorum,quibus iuribus cauebatur, ꝙ omnia habita conſtante matrimonio eſſent viri,nõ vxoris.nam ad eum ſpectabat dotare filios de proprijs bonis ſuis.per.l.ſi pater.C.de dotis.pro mi.item vt euitaretur ſuſpicio turpis quæſtus contra mulicrem.de quo.in.l.quintus mucius.ff.de dona.inter virum & vxorẽ. Vndecimò.quando cõſentiens alienationi rei ſuæ recipit contracambiũ, idest aliam rem æquiualentem rei ſuæ. tenent docto.& Bal.in.d.autheu.ſi qua mulier.

17 Adde. Circa hoc accidit qſtio, quã nota † qdã nobilis Troill⁹ Zenuchę, et dña Catharina vxor ipſius vẽdiderũt nobili Ioãni de Spes quoddã prædiũ publico inſtrumento mediante,et præſupponitur,ꝙ dictum prædium fuit datum in dotẽ,ita ꝙ erat dotale. item eſt præmittendũ,ꝙ maritus volens vendere dictũ prædiũ dotale permutauit cum vxore,& dedit in excãbiũ alia bona ſtabilia maioris æſtimationis, q̃ eſſet dictũ prędiũ.ſoluto matrimonio per mortẽ viri dicta domina Catharina agit rei vendicatione contra dictũ Ioannẽ de Spes,vel contra ipſius hæredes eo defuncto ad dictũ prędiũ olim dotale:& dicit,ꝙ dicta vẽditio non obſtat ei, quia fundus dotalis non poteſt vendi.itẽ quia dicta vẽditio fuit ſimulata in fraudẽ pignoris,quia interuenit pactũ de reuẽdendo,et modicitas pretij vltra dimidiã iuſti pretij.tertiò, qa ipſa vẽdidit per vim et metũ viri ſui. quod præſumitur durare durante matrimonio.vt dixi in glo.ſupra proxima. In contrariũ fuit expoſitũ per dictũ Ioãnẽ de Spes, vel per ipſius hæredes,ꝙ licet contract⁹ venditionis ſit de fundo dotali,tñ tẽpore venditionis nõ erat dotalis propter dictã permutationẽ antea factã. & pro hoc allegabatur Bal. in.d.authẽ.ſi qua mulier.C.ad Velleia.vbi dicit, ꝙ ſi illud cãbiũ eſt vtile mulieri,valet,& meli⁹ eſt, ꝙ fiat prius iſtud cãbiũ,& poſtea adhiberi conſenſus mulieris in alienatione, & ſic cũ alia res ſit ſubrogata loco rei dotalis,vẽdicat ſibi locũ diſpoſitio authẽ.ſiue à me.C.ad velle.ibi dũ dicit.niſi aliæ res & &c. Quæritur qd in hoc eſt dicẽdũ. Tu verò vt pateſiat veritas hui⁹ quæſtionis multipliciter diſtingue.et primò ſi mulier, q̃ recepit cõtracãbiũ, non fuit læſa,ſed recepit rẽ maioris æſtimationis & valoris,& tunc nullũ ſibi remediũ cõpetit contra emptorẽ:nam mulier non iuuatur beneficio Velleiani,niſi lædatur.vt.d.l.ſi mulieri.cũ ſimi.C.ad Velleia. Maximè ſi ſoluto matrimonio dicta vxor ꝓ dote ſua cœpit poſſeſſionẽ illorũ bonorum datorũ in cãbiũ melioris ęſtimatiõis,q̃ eſſent illa bona dotalia,& ſi ratificauit,& approbauit illud cãbiũ,per eaquę notãtur in.l.ſi ob turpẽ.ff.de cõditio ob tur. cauſam.& in.l.2.C.quod metus cauſa.vbi ſi præceſſit metus in cõtractu,& poſtea nullo ſubſiſtẽte metu ſoluit, non poſſunt repetere,quia purgat⁹ eſt metus præcedens per ſolutionẽ ſpontaneã. Sic etiã

18 dicimus,ꝙ † ſi filius exhæredatus recepit quod ſibi relictũ eſt à patre in teſtamẽto,videtur teſtamentum approbare,& excluditur à querela.vt in.l.pe. ff.de inoffi. teſta.maximè ad dandam exceptionẽ, ſed ad dandã actionẽ dubitant doctores in.d.l. ſi ob turpẽ.& in.d.l.2.C.quod metus cau. Hæc cõclu

19 ſio.ſ.ꝙ † ſpontanea ſolutio purgat metum precedẽtem,limitatur ſex modis per Iaſonẽ in.d.l.ſi ob turpẽ.& nulla d illis põt hic adaptari,ideo meritò iſte Ioãnes de Spes debet abſolui à petitione dictæ dominæ Catharinæ. Idem ſi in contractu ſupra dicto iurauit,quia debet ſeruari iuramẽtũ per tex.in. c.licet mulieres.de iureiu.in ſexto nota.in.c.cũ contingat.eo.ti.volu.decre.dixi i.l.60.in glo.ſuper parte,renunciare las ganancias. Aut conſtat legitimè de pacto de reuẽdendo,& de minoritate pretij vltra dimidiã tẽpore contractus, & tunc reſcinditur cõtractus,per notata in.c.illo vos.de pigno. vel remedio legis.2.C.de reſcin.ven.et.c.cũ dilecti.de emp.& ven.aut remedio.l.1.ti.2.li.8.ordi. in parte

20 tenemos.&c. Idem eſt dicendũ † ſi probatur metus cadens in conſtantem mulierẽ. Si tamen metus fuiſſet leuis,non eſſet conſiderabilis, iuxta notata in.l.interpoſitas.C.de tranſa.cum concor.Et metus videtur ceſſare,& venditionem,vel excambium approbare, ſi poſt mortem mariti mulier cepit poſſeſſionẽ.vt ſupra dixi. Duodecimò quando ſe obligat pro reditibus regalib⁹.vt in fine iſti⁹ legis. Item poteſt vendere rem propriã, ſed non poteſt cõſentire viro vendenti.vt tenet Bar. in.Liu bemus.C.ad velleia.Tu vide tex. in.l. ſi mater.C. de reiuẽ.& ibi Bal.vbi dicit,ꝙ poteſt cõſentire alienationi rei ſuæ per maritũ factæ. Tamẽ Ludo.ro. in.d.authẽ.ſi qua mulier.1.col.tenet cõtrariũ per illum tex.quem dicit habere locũ non ſolũ in credito,

to,ſed in venditione.vt quemadmodum vxor non poteſt fideiubere pro marito, vt ibi, ita non poſſit vendere,nec intereſſe venditioni rei ſuæ. ¶Quod eſt verum,niſi recipiat mulier contra cambiū æqui ualens rei ſuæ,vel niſi vertatur venditio in vtilitatem ipſius, quia tūc valebit. argu. tex.in. veſtir la y dar le d co ca.1.de rerum permu. cum ſimi.ad quod vide textum.& Pau. de.ca. in.l.

21 cum vir.ff.de vſucapio. ¶Sed † pone.vir, viuente vxore,locauit fundum vxoris pro.10. annis: an, Q. mortuo viro,teneatur mulier ſtare locationi factæ p maritū. Videbatur φ nō,quia ſoluta eſt à lege viri,mortuo viro,per.c.ſuper illa. &.c. cùm ſecundū apoſtolum.de ſecū.nup. ¶Item,quia bona dotalia, & alia bona,debent tradi vxori intra annū à morte viri.vt.l.vna.§ exactio.C.de rei vxo.actio.&.l.31.ti. 16.quarta partita. ¶Cōtrariū eſt verum: imò teneatur ſtare locationi factæ per maritū, vt lege.ſi filio. §.ſi vir.ff.ſoluto matrimonio.& ibi Pau.de ca.nu.10.

Adde. ¶Et bene ad hoc facit qđ notat Alex. in addi.ad Bar.in.l.ſi fundus.in.§.cum fundum.ff.loca.ibi dum dicit,φ † qui

22 eſt dominus partis, pro indiuiſo poteſt locare totum fundum,ſi vtiliter facit. ¶Super iſto articulo vide Alex.in rubrica.ff.ſolu.matrimonio.9.col. in fi.cum ſequen.melius in.l.ſi filiuſfamias.§.ſi vir.eo ti.et in.l.diuortio.in fine principij.pe.co. ver. in ea glo.eo.ti. Ioan.Cāpecius in tracta.de dote.pri. parte.q.4.nu.5.cum ſe. vbi quodāmodo tenet contra.

Quæſtio vide ibi. ¶Sed quia ſupra dixi,φ bona dotalia, & alia bona,quæ vxor tradidit viro,ipſo defuncto debent tradi vxori intra annum à morte viri, quæro an mulier debet ali ab hæredibus intra annū. & videtur φ ſic,vt in.d.§.exactio. ¶Item,quid poſt annum à morte viri,& quid in alijs bonis non dotalibus, vide Ioan.campe.in tracta.de dote.prima parte.18.q.fo.90. Inno.& Abb.in.c.ſalubriter. de vſu-

Qō. ris. ¶Vlterius ſupra dicit, φ debet probari verſum eſſe in vtilitatem vxoris:an debet probari verſum eſſe in eadem cauſa,ſuper qua data fuit licentia,vel ſuper quo facta fuit obligatio. Alex.3.volu. conſilio.4.col.3.ver.accedit tamen.dicit, φ probari debet verſum eſſe in eadē cauſa, pro qua data fuit licentia,ſeu venditio.allegat Inno. & alios. tamen quæſiui illos, & non inueni.dixi in.l.56. ſupra in glo.ſuper parte,licēcia general. ¶Et nota,φ quēadmodum geſta in vtilitatem vxoris valent per iſtā legem,valent etiā geſta in vtilitatem pupilli. vt.l. cōtra impuberes.& ibi Bal.C.de nego.ge. ¶Quādo mulier dicatur obligari pro re propria. vide in. l.de die.& ibi ſcribentes.ff.qui ſatiſda.coga.& opti-

Nota. me per legem iſtam declaratur. Et nota caſum ſingularem in.d.l.de die.in.§.1 ſecundum Gui. de cu. vbi dicitur.quòd licet minor,mulier, & miles non ſint idonei fideiuſſores,eſt intelligendum, quando in rem alterius fideiubent,ſecus in rem ſuam.

n. ¶Veſtir y comer.quia ad iſta tenetur maritus, Regula. vt.l.pro oneribus.C.de iure doti.&.l.quę dotis. ff. eo. Illud etiam tenuit Inno.in.c. peruenit. de em-

23 ptio.& ven.vbi ait.φ † marit⁹ tenetur ſuo ſumptu ſubire omnia onera matrimonij. ¶Quod eſt verū Extēſio. non ſolum ſi vxor ſol mer y las otras coſas uit dotem viro, vt.l. creditoris. §. inter. ff. manda.tenent glo.& docto.in. l. ſi cum dotem. §. ſi autem in ſæuiſſimo. ff.ſo.ma.Spe.ti.qui filij ſint legitimi.§.1.ver.nunc dicamus de vxore.&.l.ſi ſtipulata.§.ſi vxor.ff.de donatio inter virum & vxo. ſed etiam,ſi maritus recepit vxorem ſine dote,nam ſibi imputet,cùm eam duxit ſine dote. vt.l. ſi. C. de diuor.tenet Inno in.c. per veſtras.de donatio. inter virum & vxo. ¶Secus tamē ſi fuit ſibi dos promiſ- Fallit. ſa,& non ſoluta,quia tunc non tenetur maritus alere vxorem.tenet Bal.in.l.ſi.C.ad Velleia. & in.d.l. pro oneribus.C.de iure doti. ¶Formo vnā quæ- Qō. ſtionem ſuper hoc,quæ mihi videtur pluchra. maritus non habet vnde poſſit alere vxorē, & filios, attamen vxor habet aliqua bona dotalia,ex quibus fructus non percipiūtur,quia ſunt talis qualitatis, φ ex eis non poſſunt fructus percipi,vel pauci,qui non ſufficiunt:maritus contraxit debitum, aut pecuniam mutuò recepit,ex qua aluit vxorem, nonne tenebitur vxor pecuniam ſoluere mutuanti, ex quo maritus non habet vnde aliàs poſſit ſoluere. Ioan.de pla.mouet iſtam quęſtionem in.l.vxorem, de decurio.li.10. & concludit, φ vxor tenetur talem pecuniam ſoluere.argu.eius,quod in ſimili voluit Bar.in.l.his ſolis.ff.de conditio.inde.vbi dicit, φ ſi ego mutuaui pecuniam pauperi, & exiſtenti non ſoluendo,qui ex illa pecunia alimētauit filios, poſſum agere contra filios, qui forſan habent res maternas.Quod dictum refert & ſequitur Ang.in. d.l.his ſolis.& Ludo.ro.ſingulari.210.incipi. pater erat pauper.et do.doctor.de Pala. ſua repetitione. ca.per veſtras.de donatio.inter virum & vxorē.ſuper rubrica.col.348.ver.et ſi fortè.vnde dicit,quòd cautus debet eſſe creditor, qui mutuat pecuniam, quòd faciat ponere in inſtrumento ſe mutuare pecuniam patri ad alimentandos filios, vel marito ad alimentandam vxorem,quod erit vtile.argu.l.fina. ff.de exercito. Licet enim filij,vel vxor ex tali pecunia locupletiores facti non ſint,tamen negari nō poteſt,eos locupletiores occaſione pecuniæ. ergo. &c.vt.l.a.§.1.ff.ad legem rho. de ia. Et ſi veſtimenta filijs empta ſtarent non eſſet dubium: ſed conſumpta in alimoniam,an ſit repetenda, in hoc conſiſtit dubium:conſiderato,quòd naturalis ſtimulus ad alendos parentes neceſſitat. Credit tamen Ange.in.d.l.his ſolis.idem,ſi tempore alimentorū pater erat inops,& ſic non tenebatur alere,vt.l.ſi quis à liberis.ff.de libe.agnoſcen.facit. l. in ſumma.§.in ſtrumenta.ff.de conditio.inde.ſecundū Aug. et eſt magna reſtrictio. quod reliquit domin⁹ doctor de Pala.

Pala.cogitatióe vbi ſupra. ❡Profecto dubium eſt maximũ,ſed q̃ vxor non teneatur pro marito,mul tum facit rubrum & nigrum. C.ne vxor pro ma.

❡Item actio perſonalis tantũmodo competit contra debitorẽ,cui pecunia eſt mutuata, attamen non contra illud, ad quẽ pecunia mutuata peruenit.vt l.eum cui mutuã.C.de actio.& obli.&.l.non aduerſus.C.ſi certũ peta.&.l.ſi is.C.depoſi. Præterea iure fulcitur, q̃ maritus tenetur alere vxorem. vt. d.l ſi cum dotem.§. in ſæuiſsimo.ff. ſo. matri.&.l. pro oneribus.C. de iure doti. & cum præſtat alimenta ſoluit debitum ſuũ:ſed ſic eſt q̃ ſi debitor ex pecunia mutuata ſoluit debitũ creditori ſuo iſti mutuanti nulla competit actio contra recipientem pecuniam.vt.d.l.non aduerſus.ergo.&c.❡Sed do. doct. de Pala. vbi ſupra, poſtquam reliquit hanc quæſtionem cogitationi tenuit contrariã partem. ❡Et ego ſto cum eo : cuius opinionem comprobo, ſequentibus mediis.❡Primò adduco notabilem tex. in.l.ei qui.in.verſi.aliquem.C.quod cum eo. quem pro notabili allegat Barto. in.l.ſi pupilli.§. r. ff. de nego.ge. vbi dicitur, q̃ ſi homo liber contrahit ſuo nomine in re ad me pertiuente, & ſi mandatum meum non habeat,ego teneor, ſi res conuertitur in vtilitatem. ❡Itaq; actio de in rem verſo datur contra illum,in cuius vtilitatem res verſa eſt,licet ipſe non contrahat, vel eius nomine non fiat contractus.Illum tex.dicit ibi Bal. alibi non reperiri,vbi eum commendant docto.ſed ſic eſt,q̃ cùm maritus eſt inops, & non habet vnde poſsit alere vxorem, non tenetur ei alimenta præſtare,quia non tenetur vltra quàm facere põt vxori vt.l. etiam.&.l.maritum.ff.ſo.ma.& in.§. item ſi de dote. inſti. de actio. Itaq; ſi ex bonis dotalibus,aut propriis,vir non habet vnde alat vxorem,non tenetur ei alimenta præſtare.ver.pone q̃ vir.C.de iure doti.❡Imò quod † plus eſt, ſi maritus eget, & mulier eſt diues, debet alere maritum. vt eſt tex.in.d.l. ſi cum dotem.§ ſi maritus.ff.ſolu.ma.quem ibi notant Bar.Alex.& docto.in.d.l.§.ſin autem in ſæuiſsimo.idem Bar.in trac.alimentorum. ad finem poſt Spe. in titulo.qui filij ſint legitimi.§.1.ver. qd ſi mulier. ❡Et in ſimili facit.nam pater tenetur alere filium ex æquitate & iure naturali.vt inſti.de iure natura.in prin. & in.l ſi quis ad libe.ff. de alen. libe. & in.l. nec filium.C de patria poteſt.ſi tamẽ pater non habet vnde poſſit alere filium,non tenetur eum alere.vt.d.l.ſi quis à liberis.& ibi glo.in.§. ſi mater.glo. etiam in lege. nenſenius.ff. de nego. geſtis.tenet Bald. in.d.l. nec filium.Itaq; habemus,quòd ſi maritus alit vxorem cùm eſt inops,aut pater filium, quòd facit illud ad quod non tenebatur. ergo cùm maritus reperitur non ſoluendo,cùm illud debitum ſit verſum in vtilitatem vxoris, tenebitur ipſa ſoluere de ſuo per actionẽ de in rem verſo.per.d.l. & qui. quæ ad hoc eſt ſingularis & notanda. & iuncta cum.l.iſta reperies, q̃ hic eſt caſus à contrario ſenſu.quia dicit, q̃ mulier nõ tenetur ad ea,quę maritus erat obligatus etiam ſi conuertatur in vtilitatem ipſins,putà ad victum,& veſtitum,& alia neceſſaria.Si tamen maritus non eſt obligatus ad victum,& veſtitum, quia eſt inops,ſequitur à contrario ſenſu,quòd vxor tenetur,ex quo eſt verſum in vtilitatem ipſius.

24 ❡Item ad hoc facit,quia ſi res mea,vel mihi debitã ad te peruenit,poſſum à te condicere,ne cum iactura locupletior efficiaris, etiã ſi inter te & me nullus contractus vel quaſi ſuper illa re fuerit celebratus.tex. eſt ſingularis in.l. ſi me et titium.ff.ſi certũ peta.& in.l.ſi eum ſeruum.ff.eo. quod ibi intelliguut doctores,quando ex cauſa lucratiua res mea ad te peruenit. & facit dictum Bal. in.l.vna. C. de reputationibus quæ fiunt in iudicio. in fine. poſt Cinum.vbi dicit, quòd ſi minor reſtituitur aduerſus venditionem, ego poſſum petere pretium ab eius creditore,qui habuit ex cauſa lucratiua. argu. tex. in. l. fi. ff.de eo per quem factum erit. ❡Ad idem facit glo.in.d.l.his ſolis.ff.de conditio. indeque voluit,q̃ ſi ex cauſa lucratiua res mea tibi pro fuit, debitore meo exiſtente non ſolnendo, poſſum à te condicere.argu.tex.in.d.l.fina.& lege plane. la. 2. §. 1. de lega.1. ❡Et per illam glo.dicit ibi Bar.quòd ſi quis mutuauit patri pauperi ad alendos filios habentes bona materna, & pater reperitur non ſoluendo,poteſt creditor agere contra filios. licet Bar. ibi reliquit indeciſam, tamen eam firmant ibi Ange.per.l.ſi.in principio.ff.de eo per quem fac.erit.&.l.2.ad finem. ff. ad legem Rhodi. de iac.& Iaſo.notanter ibi.Idem Iaſon.in.d.l. cum ſeruum.ff.ſi certum peta.

❡Et per iſtam deciſionem Bal.dicit Ioan. de plat. in.lege vxorem.C.de decurio.libro decimo. quòd etiam intelligatur de vxore alimentata à marito paupere. Iſtam concluſionem tenuit etiam Bald. in.l.fin. C.ad Macedonia.& Franciſ.Cremenſis ſingulari ſuo trigeſimo.& hoc tene ſine dubio.

Adde. ❡Et eſt ratio efficaciſsima ad teuendum,quòd vxor tenetur ſoluere pecuniam de qua in quæſtione poſita. Nam certum eſt & indubitatum, quòd marito ad inopiam vergeute,interdicitur adminiſtratio,quãto magis alienatio rerum dotalium.per. l. vbi adhuc. de qua ſupra. cum multis ſimilibus. Et hoc ſpeciali fauore dotis,ne pereat.vt voluit glo.in parte,ex prædictis.in.d.l.vbi adhuc.& teuent ibi communiter omnes. ſignanter Sali.in.4. oppo. & Bal. in.d.l.doce ancillam. C.de rei vendi.quia intereſt reipublicæ dotes mulieribus conſeruari, ſcilicet ad ſobolem procreandam,replendamq́; liberis ciuitatem maximè ſit neceſſarium,vt habetur in.d.l. vbi adhuc.plenè do.doct.de Pala.in repe.c.per veſtras. de donatio. inter virum & vxo. ſuper tex. columna.91.verſi.ſed quannis. Itaq; voluerunt iura iſto caſu,quòd dos ponatur in tuto,propter liberorum,& familiæ alimenta pręſtanda.Sentiũt enim

dicta iura, ꝙ ſi maritus non habet aliàs vnde poſsit vxorem, liberos, & familiam alimentare, ꝙ ſunt ex dote alimentandi. nam ad hoc, vt dictum eſt, dos cõſtituta eſt. ſ. ad alimentandos liberos. ¶ Et non ſolum filij cõmunes, ſed filij mariti ex alio matrimonio: imò & ſocer, ſi tãta eſt dos, et tot ſunt bona, quæ omnibus ſufficiant. ſecundum Cinum in. d. l. vbi ad huc. quẽ ſequitur Albe ibi. col. 3. in fine. verſi. quærit etiam Cinus & Bar. in. l. ſi conſtante. in vltima. queſtiõe. quartæ partis. & ibi Alex. in fine principij. ff. ſolu. ma. quos refert & ſequitur do. doctor de Pal. in repe. c. p veſtras. de dona. inter virum & vxorẽ. ſuper tex. col. 81. ver. et nõ ſolum. licet referat aliquos contrarium tenere, quo ad filios alterius matrimonij. ¶ Tenet enim vxor alere maritum inopem etiã bannitum. vt dixi in. l. 10. ſupra in glo. ſup parte. de ſus hijos. & illud tene.

25 ¶ Quando maritus † dicatur pauper, & qualiter paupertas debet probari. tenet do. doctor de Pala. vbi ſup. col. 80. cũ ſeq̃n. dixi in. d. l. 10. ver. quin pater. ☞ Et reſpõde ad illud, ſcilicet, ꝙ vxor nõ tenetur pro marito, qa eſt verũ, ſed hic nõ tenetur vxor pro marito, ſed pro ſeipſa: quia in caſu quo marit⁹ eſt inops, tenetur ſe alere de ſuo. vt ſupra dixi. ☞ Et

Extẽſio: nõ mireris de hoc: quia tenetur etiã alere maritum inopẽ, vt habetur in Spec. qui filij ſint legitimi. §. 1. ver. ſed quid ſi mulier. et facit tex. in arg. in. d. l. ſi cũ dotẽ. §. ſin autẽ. et ibi Bar. 2. q. & ibi Bal. §. ſi maritus ſecunda col. verſi. vtrum autem econtra. vbi latè. ff.

Extẽſio. ſoluto matrimonio. ☞ Intellige ꝙ vxor debet alere maritum inopem, etiam de bonis dotalibus, ſecundum neceſsitatem viuendi, non ſecundum dignitatem ipſius. tenet Iacob. de are. Bal. & Imo. in. d. l. ſi maritos. ff. ſoluto matrimonio. ¶ Ex quibus omni

26 bus poteſt colligi, ꝙ † ſi reditus rerum dotaliũ nõ ſufficiunt ad alimẽta ipſius vxoris et filiorũ ſuorũ, & mariti, ꝙ poſſent vendi ad alimenta, dumtamen cũ decreto iudicis, probata cauſa, & in ſubaſtatiõe, prout diximus ſupra de bonis minorum.

Adde. ¶ Hinc eſt, quòd prius debet conſtare, ꝙ neceſsitas alienandi ſit vrgens. argumento textus in. l. ab eo. C. de prędijs minor. et. l. magis puto. §. ne paſsim. ff. de rebus eorum.

¶ Secundò, quòd debitum ex bonis mobilibus non poſsit ſolui, vt ſtabilia bona vendantur, vt in dicto. §. ne paſsim. et in. §. in primis, in eadem lege. ¶ Tertiò, vt dixi, ꝙ hoc liqueat iudici per diſcuſſionem bonorum, vt in dicto. §. ne paſsim. & dicto. §. in primis. ¶ Quartò, ꝙ vendatur res minus damnoſa. vt in dictis iuribus. ¶ Quintò, ꝙ pro paruo debito non vẽdatur res magna. vt in. l. ſi ſine. in primo. §. ff. de mino. & in. d. §. ne paſsim. ¶ Sextò, ꝙ omnia iſta præcedant decretũ iudicis. Et his præcedẽtib⁹ interueniat iudicis decretũ in alienatiõe rei ſtabilis ipſius mulieris. vt in. d. l. 1. ff. de rebus eorũ. & in. l. lex quæ tutores. C. de admi. tu. quę leges loquuntur in alienatione rerum minorum. ¶ Septimò, ꝙ poſt decretũ interueniant ſubaſtationes. vt in. l. ſi ſine. §. 1. iuncta glo. & ibi Bart. ff. de mino. & in Spe. de emp. & ven. §. nunc dicendum. ver. ſi igitur tuto.

necesſarias °mandamos q̃ por eſto ella no ſea obligada a coſa algũa. ¶ Lo q̃l todo q̃ dicho es ſe entiéda ſino fuere la dicha fiáça o obligació amãcomũ por marauedis de n̄ras rẽtas o pechos o derechos.

¶ Verum tamen eſt, & in facto habui, ꝙ vrgente magna neceſsitate duo viri, non habentibus vnde poſsent vxores, liberos, ſeipſos, & familiam alimentare, ipſorum tamẽ vxores habebãt q̃dã ruſtica prędia, vnà cũ vxorib⁹ prędia ipſarum vendiderunt, iuſto pretio, vt ſeipſos, vxores, & filios alimentarent. tamen poſt mortem virorum ſuorum ipſæ vxores repetunt prædia: & conſtito de ſupradictis in ſacro ſenatu chriſtianiſsimi Imperatoris noſtri emptor fuit abſolutus a repetitione dictarũ mulierũ, & venditio declarata iuſta, quãuis in vẽditiõe prædiorũ nõ interuenit ſubaſtatio, nec decretũ iudicis, ſed ex eo ſolo, propter vrgẽtem neceſsitem prædia fuerunt vendita iuſto pretio, & ꝙ mariti nõ habebãt propria bona, ex qui

26 bus poterant alere vxores &c. ¶ Tamẽ † conſiliũdo volentibus emere mulierum prædia & maritorum propter hypothecã, quam vxores habẽt ad ea, vt in contractibus emptionum & venditionum adhibeant vxores iuramentum de non contrauenien do, nec petent abſolutionem, vel relaxationem à iuramento, nec vtentur tali relaxatione etiam ſibi cõceſſa motu proprio romani pontificis, nec ad agendum, vel excipiendum, vel conceſſam ad inſtantiã alterius: nã vbi actus non valet ſine iuramẽto, cum iuramento valet. vt patet in multis exemplis poſitis per Alex. in. 1. volu. conſi. 27. 5. col. ¶ Nam act⁹ iuratus, non dicitur ſubeſſe iuri poſitiuo. vt dicit Alex. in. 4. volu. conſi. 102. ¶ Vltimò de prohibito alienare. vt in. l. 2. C. de patri. qui filios diſtra. vbi dicitur, quòd propter famem prohibit⁹ alienare poteſt alienare propter neceſsitatem. facit lex pater filium in princi. & ibi Bart. de lega. 3. &. l. peto. §. prædium. vbi Bar. de le. 2. & in. l. 1. ff de ſun. dota. & in. l. 1. & ibi Bar. C. de prædi. mino. in parte. habetur. inſti. quibus alie. licet. vel non. ¶ Hinc etiam poteſt dici, & ſine dubio tenere, quòd ſi maritus eſſet pro debito in carcere detentus, nec haberet vnde poſsit debita ſoluere, et vxor ipſi⁹ haberet bona dotalia, vel paraphernalia, ꝙ tenetur, & poſſet de eis vẽdere, vt extrahat maritum de carcere, & valeret venditio, dũ tamen in venditione ſeruetur ſolẽnitas ſupra dicta. quia. ſ. tenetur ad alimenta, idem

& à

& à fortiori vt liberet à carcere. cùm perſona mari
ti in maiori ſit poſita neceſsitate, nã videretur illũ
necare: vt habetur in.c.non ſatis.86.di. An autem
poſsit maritus retinere de dote tantum, ꝙ ſibi ſit ſa
tis ad victum, vide in.l.in cõdemnatione. ff. de re-
gu.iur.glo.& Bar.in. l. quod nomine. ff. de condi.
inde.& in authen.præterea.C.vnde vir & vxor.&
glo.in.l.licet.C.de iure doti.Ioan.de por.in.l.2. ff.
ſol.mat. vbi dicit, ꝙ poteſt retinere quartam partẽ
tantùm.

27 o ¶ Neceſſarias. quia † vltra victum & veſtitum
tenetur maritus adhibere medicum ad ſanandum
vxorem ęgrã, ſi eſt in ciuitate, vel in loco inſigni,
vbi pręſumitur haberi poſſe copia medicorum,
aliàs excuſatur, nec tenetur mittere pro medico ad
ciuitatem. vt tenet Bar.in.l.idem que. ff. pro ſocio.
notatur.in.l.ſi ab hoſtibus.§.ſi vir.ff.ſolu.matri. &
in.l.quod in vxorem.& ibi Bal.C.de nego.geſtis.
dixi in lege.30.ſupra. ¶ Et nota, quod † maritus
28 ad petitionem conſanguineorum vxoris compelli
tur curare vxorem ægram, vt tenet Bar.in.d.l.ſi cũ
dotem.§.ſin autem in ęquiſsimo.in principio.ff.ſo-
luto matrimonio. maximè ſi ſit furioſa vt ibi.

29 Adde. Intantum † maritus tenetur vxori
miniſtrare neceſſaria, ꝙ ſi pater reli-
quit filiabus ſuis certum vſumfructũ
pro eis nutriendis donec erunt maritatę, eis nubẽ-
tibus, ceſſat vſufructus, quia mariti tenẽtur eas nu-
trire. Ita tenet Oldra.conſi.162.nu.1.&.2. ¶ Hinc
eſt, ꝙ ſi maritus neceſſaria non miniſtrat vxori, nõ
debet maritus lucrari aliquid ex donatione, pacto,
vel ſtatuto. ita do.doctor de Pala.in repe.c.per ve-
ſtras.de dona.inter vir. & vxo. ſuper ru.col.418.in
ver amplia prędicta. ¶ Idem dicẽdum eſt in vxo
re non miniſtrante viro ſuo neceſſaria, quando vir
non habet vnde ſe alat, niſi ex dote, & bonis vxo-
ris. ¶ Et quod dicimus de marito non adhibenti
medicum, vel ſi adhibuit imperitum. Vide dictum
do.doct.de Pala.dicta repe.ſuper rubrica. col. 419.
cum tribus ſequentibus.

p ¶ Mancomun. i. ſimul. vt dixi ſupra in parte,
mancomun. quia hęc dictio eſt copulatiua. ſecun-
dum Bal.in.l.1.§.is itaque.1.col.verſic. putant qui-
dam.C.de cadu.tollen. Et dicuntur † ſimul obli
30 gati in cõceptiõe verborum, & vno momento obli
gẽtur. vt.l.ſi fundus.§.ſi duo.& ibi Bar.1.q. ff. loca.
Item dicuntur ſimul obligati, ſi vnus poſt alium
ſint obligati, ſecundum Bar.in.l.ſi plures.ff. de iu-
31 re iu. ¶ Et not. ꝙ † maritus & vxor ſimul obligati,
ideſt a mancomun in eodem inſtrumento & vno
contextu, dicuntur inſolidum obligati. tenet Bald.
in authen.hoc ita.1.col.in fine.C.de duo.reis. Ni
ſi animo nouandi ſe obligarent, vt.l.ſi paternam.&
ibi Bal.C.ad Velleia. Sed quia dixi quòd intelli
gitur inſolidum contra ſingulos, etiam ſi non dica
tur, licet exactio fiat contra vnũ pro parte, ſi omnes
ſunt ſoluendo, lex.non recte.§.fi.C.de fideiuſſo.&

l.3.titu.de los fiadores.ſo.le. Hodie tamen eſt ſe-
cus per.l.2.titu.de las deudas.in ordi. vbi dicitur, ꝙ
duo ſimpliciter obligati, tenentur pro dimidia, ſi
ſunt obligati inſolidum poteſt conueniri alter pro
32 toto. vt ibi. Item not. ꝙ † obligatio mariti & vxo
ris eſt ſicut obligatio patris & filij, & quod dixi in
patre & filio, notatur per Bar.in.l.licet.§.ſed ſi.in le
ctura noua.ff.de pecu. ¶ Et adde, ꝙ plures rei de-
bendi non dicuntur, qui inſolidum ſunt obligati,
ſecũdum Bar.in.l.rem hęreditariam. ff. de euictio.
neq; gaudent beneficio de duobus reis. vt ibi per
Bar. ¶ Prædicta ſunt vera, quando tenentur inſo-
lidum extra naturam rei in obligatione deductę,
niſi actum ſit. tenet Bartol.in.l.ſi vt certo.§. ſi duo-
bus. quinta colum.verſicu. item dubitatur an ſem-
per.ff.commoda.& glo. in.l. 1. verſicu. inſolidum
quo in ordine quis conuenia.lib.11. ¶ Sed quęro,
nũquid rei inſolidum obligati habeant beneficiũ
diuiſionis, vt quilibet conueniatur. Pro parte tenẽ
ꝙ ſic de iure authenticorum: niſi alter ſit inops, vel
abſens, vt in authen. de duobus reis.in principio.
collatio. 8. & in authen.hoc ita.C. de duobus reis.
Item niſi renunciauerit beneficio diuiſionis, te-
net Ange. vbi ſupra, in principio.2.col.ver. & hęc
eſt doctrina.& glo.in verſi.ad ſolutionem.in.d.au-
the.in fine. ſed Bar.in.l ſi mandato.la.2.verſi. pau-
lus.el.3.ff.manda.dicit conueniri inſolidum addi-
tio, ꝙ ſolutio vnius proſit alteri, niſi conſtet vnum
poſsidere. tenet Bar.in.l.ſi duo.ff.depoſi. ¶ Vlte-
rius nota, ꝙ maritus & vxor obligati à mancomũ,
ideſt ſimul ex vna cauſa, dicuntur duo rei, nõ ſi ex
diuerſis cauſis. tenet Pau.de Caſt.conſi.49.incipiẽ
ti. viſo puncto.& tunc ſimul obligati videntur in-
uicem fideiubere, ſi ad alterum tantùm principali
ter ſpectat negotium. tenet Bart. in authẽ. hoc ita.
in repe.10.char. ver.4. principaliter eſt videndum.
C de duo.reis. ſed an iſtud ſit verum indiſtinctè,
vide Bar.in.l.ſi vnus.in principio.ff.pro ſocio. &
in.l.reos.1.colũ.verſi. reſtat videre an duo rei.ff.de
duo.reis.& in.l.4.in principio.ff.ſi quis cau. & in
l.ſi conſtante.§.quotiens.1.col.ver.& pro Dino fa-
cit.ff.ſolu.matri. vide etiam.glo.ſingularẽ. in.l.ſed
iulianus.§.item ſi duas. ff.ad Macedo. & per glo.
magnam. ver. interceſsionem factã.in.l.ſi vir vxori
§.mulier & titius.ff.ad Velleia. per Bal.in. l.ſanci-
mus.in fine.ver.non competit actio. C. de verbo.
ſigni.& in.l.per diuerſas.xv.q. C.manda. Ange.in
authẽ.de duo.reis. vltima col.ver. item an duo rei.
33 collatio.7. ¶ Sed quęro iuxta hoc † duo principa
liter ſe obligarunt, pro pecunia mutuata, vel pro a-
lia re vendita, vel tradita, ſed pecunia peruenit ad
vnum, quis eorum debet prius conueniri. Tene ꝙ
is, ad quem pecunia peruenit, & hoc ad inſtan-
tiam correi id petentis ſumptibus ſuis fieri pericu
lo ſuo, & hoc quãdo à principio nihil actũ fuit qs
eorum eſſet conueniendus. tenet Bar.in.l.3.§.fi. vl-
tima col. verſi. ſeptimo quęro.ff.de duobus reis. &

Bald.

Bal.in authen.hoc amplius.pe.col.ver. & nota hic
argu.C.de fideico.& glo.in.d.l.ſed iulianus.§.item
ſi duos.ver.intererit.ff.ad Macedo.vbi vide Paul.
de Caſ.& Ange.in.l.hinc quęritur.§.poteſt eſſe.ff.
Cōtra. de peculio. ¶ Sed Bal.cōtra in.l.ſi non ſinguli.i.no
ta.C.ſi certum peta.vbi vide omnino.& in.d.auth.
Sō. hoc amplius.pe.col.ver.& nota hic argu. ¶ Sed nō
eſt contra,imò dicit,ꝙ pręnominatus in contractu
principalis habeatur.Ita ꝙ ſi vir eſt prius nomina
tus in inſtrumēto, ſecundò vxor vnà cum eo, ipſa
pręſumitur interceſsiſſe:ſed quando ſunt ambo pa
riter obligabiles,vterq; cenſetur principalis, niſi
contrahatur ſuper re vnius tantum,vel niſi ad vnū
tantum res perueniat.vt.d.l.ſi non ſinguli.vel niſi
color ſit queſitus.vt.l.vir vxori.§.fi.ff.ad Velleia.
Iſtud etiam tenet idē Bal.in.d.authē.ſi qua mulier.
fi.col.C.ad Velleia.& Bar.in l.hi qui.ff.de fideiuſ.

34 Adde. ¶ E not.ꝙ † licet quis ſe conſtituat ſo
luturum id quod alter eſt obligatus,
Nota. & debitor,propter hoc ipſe principa
lis debitor non eſt liberatus.ita dicit gloſ. notanda
in authen.de fideiuſ.colla.i. ¶ Itemn o.vnam quæ-
Qō. ſtionem,quam in facto habui in materia iſtius le-
gis. ¶ Quatuor † vel ampli⁹ ſimul inſolidū ſe obli
35 garunt in ſyndicatu cuiuſdam prætoris conuenti
duo aut vnus tantū ex obligatis,quia diuites erant
pro tota ſumma,cum proteſtatione, ꝙ vnius ſolu-
tione creditor erit contentus. Fuit lata ſententia, &
illi duo conuenti cōdemnati in tota ſumma appel-
lauerunt à tali condemnatione,& proſecuti appel
lationem in curia catholicorum regum Hiſpaniæ,
vbi propoſuerunt condemnati,ꝙ in prima ſenten-
tiā fuerunt condemnati de iure.per.l.i.C. ſi plures
vna ſententia fue.con.licet ſimul ei inſolidum fue
runt obligati,ꝙ omnes quatuor vel quinq; tenent
pro rata ſua. Quia licet talis originalis obligatio
fuit inſolidum,tamen illa, quę oritur ex ſententia,
non eſt ſic,ſed quilibet videtur condemnatus pro
parte, niſi contrarium index dixerat in ſententia,
vt declarat Pau.de Caſ.ibi,ſic iſti debitores ex qua
tuor vel quinq; condemnati cenſentur condemna
ti pro rata,habito reſpectu ad omnes quatuor, vel
quinq;,& non reſpectu ipſorum duorum conuen
torum. Replicatur ex parte creditoris, ꝙ dicta.l.
non dicit,ꝙ alij debitores inſolidum obligati non
fuerunt conuenti,ſed loquitur,quando omnes de-
bitores inſolidum obligati fuerunt conuenti,tunc
ſi ſimpliciter cōdemnatur,intelligitur pro rata. ſu-
per quo dictum conſilium catholicorum regum de
creuit,ꝙ illi duo debitores condemnati ad dictos
centum aureos,intelliguntur cōdemnati pro rata,
habito reſpectu ad quatuor vel quinq; obligatos,
& non pro rata ipſorum dominorum condemna
torum ad dictos centū aureos. Quia licet alij deb-
tores nō fuerūt vocati in iudicio,tū illi non vocati
nullam habent defenſionem, vt pro rata non teneā
tur, & omnes in virilem cenſentur condemnati,vt
dicit tex.in.l.ſi quis ſeparatim.§.quotiens.ff. de ap
pella.& ſic interpretata ſententia per dictos domi-
nos de ſenatu catholicorum regum Hiſpaniæ,licet
dictos duos condemnaſſet primus iudex ad centū
aureos,vt intelligeretur dicta prima ſententia pro
rata reſpectu omnium obligatorū. Et ſic facta fuit
ſexecutio contra illos duos pro rata, habito re-
pectu ad omnes quatuor vel quinq; obligatos ad
dictam ſummam centum aureorum: ſed cōtra illos
alios duos citatos nec vocatos non potuit fieri exe
cutio,quia non fuerunt condēnati, nec habuerunt
ſcientiā huius litis iuxta notata in.l.ſæpe cum ma-
teria ſua.ff.de re iu.bene tamen creditor poterit a-
gere de nouo contra quē vellet inſolidū obligatū,
vt ſibi ſoluat integrū debitū,ſecundū gl.& Pau.de
Caſt.in.d.l.i.C.ſi plures vna ſentē. ¶ Verū tñ,ꝙ ſi
cōtractus eſt guarentigiatus,poterit creditor cōtra
reliquos duos vel tres petere creditū ſuū per viam
executionis pro reſiduo debiti. ¶ Et no.iſtam de-
ciſionē,quia eſt noua,& illā mēti cōmēda.pro. l. 2.
ti.12.lib.quinto ordi.

q ¶ Nr̄as rētas, qđ eſt verū, qñ mulier ſe obliga-
uit expſsè, vt hic appet, ĩquātū dicit, ſiāça o obliga
ciō.& ĩ.l.2.ti.đlos fiadores.ĩ ordi.aliàs ſec⁹. ¶ Quę
ro iuxta hoc, qdam † debet gabellario vel collectori Qō.
36 vectigaliū aut redituū pricipis.10.ex cauſa vēditio
nis vel alteri⁹ cōtract⁹,& cōueniūtur,ꝙ ipē dbitor
cū vxore obligētur in cōtractu,in quo cōfitetur vir
& vxor debitū ex cā gabellę aut vectigalis: dū ga-
bellari⁹ repetit debitū ab vxore, ipā oppōit đ ſimu
latiōe cōtract⁹,dicēs,ꝙ ex alia cā fuit ſcriptū quàm
actū eſſet ĩ veritate.q̄ritur an iſta ſimulatio noceat,
& vr̄ ꝙ nō.p.l.ſi ex p̄tio.C.ſi cer.pet. ¶ Tu tene cō- Contra.
trariū,quia tūc ſimulatio obſtat,qñ in veritate ni-
hil agebatur,vel agebatur aliqd turpe vel ĩualidū,
& ĩ quo nō poterat fundari obligationis ſubſtātia,
puta qa cōtra iuris regulas,vt tenet notāter Bal. in
rub.C.de depoſi.1.col.ver.5.quęritur.& And.Sic.
in rub.de depoſi.fi.col.ĩ medio.& gl.in fi.ti. de los
pleytos q̄ deuē valer no. in pte.ſi le hiziere.ver.itē
circa cōtract⁹ ſimulatos fo.le.ſed iſta.l.ꝓhibet mu-
lierē obligari cū viro ꝓ alio debito quàm fiſcali,ꝙ
in veritate nō eſt,igitur &c. ¶ Itē ĩ iſto cōtractu vi-
detur cōmiſſa fraus de cōtractu ad cōtractū,quia ꝓ
hibit⁹ ſe obligare niſi ĩ cā fiſci,ſi fingit ſe debere ex
illa cā,iſte cōtract⁹ eſt nullus duplici rōne .ſ. rōne
fraudis,& rōne ſimulatiōis,vt.l.ſi ſpōſus.§.circa.ff.
de dona.inter vi.& vx.facit qđ notatur ĩ.l. teſtamē
tum.ff.de ꝓba.& ĩ.l.codicillis.§.inſtituto.de leg. 2. Sō.
tenet Bal.ĩ.l.nō dubiū.5.col.in prĩci.ver.tertio mō.
C.de leg.igitur.&c. ¶ Nec obſtat.d.l.ſi ex p̄tio.nec
tex.ĩ.l.Luci⁹ Titi⁹ cū haberet.& qđ ibi Bar.dicit.ff.
depoſi.qa eſt verū,ꝙ qñ in cōtractu agitur verū,&
nō ꝓhibitū,& in quo pōt fundari ſubſtātia obli-
gationis,licet caderet in ſpeciē alterius cōtract⁹,be
ne valet,nec iſta ſimulatio nocet,vt ibi,aliàs ſec⁹ vt
ſupra dixi,& tenet Bal.ĩ.d.rub.C.depoſi.qđ nota

ex

37 ¶ Ex quo infertur, ꝙ † ſi ſtatutum prohibet conduci cameram alicuius artificis, ꝙ non poterũt emi fructus, quia eſſet fraus de contractu ad cõtractum, in quo eſt ſimilis ratio prohibẽdi. ¶ Infertur etiã, *Infer.*
38 ꝙ † probibitum nõ poteſt ſub aliquo colore attentari. Iſta ſunt verba Bal. in. d. l. nõ dubiũ. in parte, ex hoc infertur. cũ ſequenti. 4. eo.

¶ Ley. lxij.

NInguna muger por ninguna deuda que no deſcienda

Adde. ☞ Not. hic vnũ caſum, in quo mulier poteſt ſe obligare vnà cum viro ſuo, vel ſeorſum. ſ. pro reditibus regalibus. ☞ Et non mireris de hoc. Idem eſt cenſendum de filiofamilias, conducenti gabellas. vt l. 3. incipiente. ſi quis patrem familias, in parte. vnde Iulianus. ff. ad Macedoni.
39 ¶ Quod intelligo verum, præter quam † ſi mulier coniugata eſſet minor. 25. annorũ. nam ſi ſe obligaret etiam pro reditibus regalibus vnà cum marito, poſſet iuuari beneficio reſtitutionis in integrum, ſicut diximus de filiofamilias minore. d. l. 3. ☞ Propterea lex. 61. quaterni gabellarum iubet, ꝙ minores 25. annorum non ſint fideiuſſores in reditibus gabellarum, niſi præſtito iuramento. vt ibi. ¶ Quod etiam erit dicendum in muliere minore cõiugata: quæ cùm poſsit obligari, præſtito iuramento quibuſcũq; perſonis, vt habetur in pragmatica regni. in vltima ordinatõe. multo fortiꝰ poterit obligari ꝓ reditibus regalibus. ¶ Sed quęro. mulier tẽpore contractus matrimonij, vel poſtea, iurauit, ꝙ non ſe obligabit pro marito nec pro vllo alio, nec fideiubebit, vel ꝙ non vendet, nec venditioni conſentiet rerum ſuarum: ſi demum ſe obligauit, vel quia vendidit, valeat obligatio vel venditio facta cum iuramento. And. Sicu. in rub. de ſolutio. in fine. mouet iſtam quæſtionẽ. & Georgius natã. in repe. c. quanuis. 5. col. 3. limitatione. in ſexto. & Socinus in ſuis regulis, aliàs Bernardus de Luco in regula. 301. & Ioan. Campe. in tracta. de dote. 4. parte. q. 14. cum duabus ſequentibus mouet iſtã quęſtionem, vide ibi per eos, quia notanter loquũtur. ¶ Quæro, quidam emerũt reditus gabellarum ad ipſo rege (quæ arrendatio dicitur por mayor) iuxta formã tex. in l. 47. quaterni gabellarum. ſed hi gabellarij vẽdunt gabellas vel reditus gabellarũ, quæritur, ſi mulier coniugata ſe obligauit cum viro ſuo ſine iuramento, valeat obligatio, vt mulier teneatur cũ viro ſuo pro debito. Videtur ꝙ ſic, per iſtam legem: nam dicit. ꝙ poteſt obligari pro reditibus gabellarum vel regalium. ¶ Sed cõtrarium eſt verum, per ea, quæ dixi in. l. 13. in glo ſup parte. 24. horas. in ver. ſæpenumero tenui. ¶ Quid ſi vir & vxor non emerũt fructus vel reditus gabellarum, ſed à maioribus gabellariis vel exactoribus tributorum recipiunt gabellas, & fiũt gabellarij (quæ dicitur por menor) an valeat iſto caſu mulieris obligatio. videtur ꝙ non, per ea quę ſuperius ſunt dicta. ¶ Nam ij non ſunt reditus regis. ☞ Sed ſi multum facit in contrarium lex. 130. dicti quaterni gabellarũ. vbi in recuperatione & exactione redituum gabellarum, omnes gabellarij, tam maiores, quàm minores eodem priuilegio gaudent. ¶ Quæro. an iſta lex poſsit renunciari. Tene ꝙ nõ. nam dicit glo. ſingularis in. l. à diuo pio. ff de ritu nuptia. ꝙ cõſtitutio prohibitoria renunciari non poteſt. ☞ Idem per dictam glo. tenet Bal. in. l. non dubium. C. de legi. plenè Anto. Corſetus ſingulari ſuo incipiente. cõſtitutioni prohibitoriæ. folio. 163. dixi in. l. 50. & 52. ſupra. vbi vide.

Q. nota da · *Q.* · *Contra.* · *Q.* · *Contra.* · *Q.*

Summarium.

1 *Mulier, an poſsit incarcerari.*
2 *Meretrix quæ dicatur.*
3 *Meretrix, an poteſt expelli de vicinia.*
4 *Meretrix, an poteſt petere, quod ſibi eſt promiſſum.*
5 *Meretrix, an poteſt dare, vel promittere.*
6 *Meretrix, an poteſt ſuccedere ex teſtamento & ab inteſtato.*
7 *Acceſſus ad meretricem, an, & quando ſit punibilis.*
8 *Fornicatio ſimplex an ſit peccatum.*
9 *Lanio, an & quando poteſt compelli mihi vendere carnes.*
10 *Stabularius an compellatur quem recipere in hoſpitio.*

NInguna muger. Nõ ſummatur iſta. l. ſumitur tamẽ ex ea regula generalis, ꝙ mulier pro nullo debito põt incarcerari, niſi in caſibus in ea contentis. de primo concordat. l. 1. C. de officio diuer. iudi. glo. & docto. in. l. ad egregias. ff. de iureiu & in. l. cõſentaneũ. & ibi Bar. & docto. C. quomodo, & quando iudex. Et not. ꝙ contra facienti imponitur pœna capitalis. per. d. l. 1. Infero ex hoc, ꝙ etiã pro debito fiſcali mulier non poteſt incarcerari, quia dicit, por ninguna deuda. & tenet Barto. in. l. nemo carcerem. de exacto. tribu. li. 10. per. d. l. cum authẽ. ibi poſita. C. de officio diuer. iud. ¶ Fallit iſta regula in caſu mirabili, quem ponit Bar. in. l. ſi quis ſub cõditione. ff. de teſta. tute. & in authẽ. matri & auiæ. C. quando mater offi. tute. fun. po. vbi dicit, ꝙ ſi mulier aſſumpſit ſibi tutelam ex diſpoſitione teſtamenti patris, vel aui, & renũciauit Velleiano, & ſecundis nuptiis, & omni alteri iuris auxilio, ꝙ talis renunciatio operatur. ſ. ꝙ vbi mulier aliàs non potuiſſet capi pro debito, hic & in. d. authẽ. nouo iure. & in. d. l. 1. de offici. diuer. iudi. poſſet hoc caſu perſonaliter capi, & incarcerari pro debito, dumtamen in loco honeſto. &c. ¶ Fallit ſecundò in caſu, quo ſtatutum permitteret capturam debitorum fugitiuorum, quia etiam fœmina comprehenderetur, niſi ſpecialiter eſſet excepta. tenet Bal. in. l. ne paſsim. C. de iuris & fac. igno. & ex idẽtitatis ratione. ſecũdum Bar. in. l. 1. 8. col. in principio.

Regula. · *Concor.* · *Infer.* · *Fallit.* · *Fallit.*

pio.in lectura noua.ff.de peculio.& in.l.iura. in fi ne.ff.de legi.Bal.in.l.quicunq;.C.de ſeruis fugi.& quo ad iſtam capturã vide quæ dixi in.l. 66.infra.

Fallit. ℣ Tertio fallit,ſi debitum deſcẽdit ex delicto,quia poteſt capi,& incarcerari, vt infra ſequitur.l. illa. ℣ Et ex hoc non procedit hodie dictum Bal.in l.3.C.de epiſcopali audi.vbi dicit, ꝙ mulier pro debito

đ delito pueda ſer ꝑ ſa r ni detenida ¶ Si-

deſcendenti ex delicto non poteſt incarcerari,etiã ſi ſatiſdare non poſsit per tex. not abilẽ in authen.

Fallit. ſed nouo iure. C.de cuſto.reo. ℣ Quarto fallit,niſi luxurioſe viuat,vt hic in fine. & idẽ tenuit Bal.in

Fallit. l.conſentaneũ. C. quomodo,& quãdo iudex. ℣ Quod intellige verum,niſi ſit nupta,nam tunc non debet incarcerari.ſecundum Ioã.an.in rub.de iniuriis.in additio.ad Spe.tenet Alexã.in.l. pleriq;.in fine.ff. de in iꝰ vocã.tex.in.l.vxor 9 ſi quis.C.ad le.iuli.de adul.& Alex.in.d.l. conſentaneum. in additio. ad Bal Quod totũ intellige,niſi debitũ pecuniarium deſcendat ex delicto. vt hic,& in.l.79.infra.

r ¶ Preſa.Si tamen in carceribus detineatur, debet ab hominibus ſeparari.vt l.quoniam.C.de cuſto.reo.& ſi incarcerata non reperit fideiuſſorem: debet relaxari cum iuratoria cautione. vt in authẽ. vt nulli iudi.§. neceſſarium.collatio.9. ℣ Quod eſt verum,etiam ſi mulier ſit incarcerata pro cauſa criminali.vt ibi ſecundum Ange.de Are in tract maleſici.in parte,fideiuſsit a.col.

Adde. ℣ Et in hoc mulier eſt melioris cõditionis quã vir, & in multis aliis caſibus,quos ponit Spe. in.ti.de procu.§ 1.2.col.ver.nonus in detentione. ¶ Regulariter tñ vir eſt melioris conditionis quàm mulier. vt ibi 1.

1 col ver.regulariter e autẽ. ¶ Quãdo mulier † poſsit incarcerari.& qñ non,ponit And.S cu.in.c.lator.1 col.de pigno. ¶ Quid de muliere cõiugata mala. dixi in.l.11. in glo.ſuper parte. fueren concebidos.

2 s ¶ Conoſcidamente mala. prout † eſt illa, quæ poſita eſt publicè in lupanari,vel ad quã homines ſolent ire cauſa libidinis,& quæ palam quæſtũ ſui corporis facit.vt.l. palã.ff. de ritu nuptia. vbi tex. notanter innuit mulierem dici meretricem,ſi inhoneſtè duos cauſa quæſtus adm ſit.ad quod cõmendat illum tex.do.Abba.in.c.cũ decorem.in fine.de vita & honeſ.cler.& in.c.inter. opera.in fi.de ſpõ. ℣ Idẽ ſi per.20.horas ſtetit in meretricio,ſeu lupanari.nam hoc ſolo cenſetur publica meretrix.iſtud voluit Sali.in.l.quoniam adulterium C. de adulte.

3 t ¶ De ſu perſona.Et nota,ꝙ † talis meretrix poteſt expelli de vicinia,ſi vicini velint.tenet Gui.de Cu.in.l.2.C. de ſumma trini.& fide ca. & ibi Pau. de Ca.in. ver.ſed ſi aliqua. & ibi latè in additio. & An.Sicu.in.c.rodulphus de reſcrip. ¶ Item nota,

4 ꝙ † meretrix non poteſt petere quod ſibi promiſſum fuit.tenet Bar.in.l.3.ff.de conditio.ob tur.cau.

Cinus in.l.2.eodẽ.ti.C.& glo.in.l.ea quæ. C. de donatio.ante nup.Bar.in.l.affectionis.C. de donatio. ſed licitè recipit poſt ceptũ meretriciũ. ſecundum Bar.in.l.non dubium.C.de legi.&.l.3.§. quod meretrici.ff.de conditio.ob turpem cau.de quo plenè per do. doctorem. de Pala.in repe.c.per veſtras.de donatio.inter virum & vxo. ſuper rubric a.co.171.in ver.

no fuere conocidamente mala a de ſu

5 videamus nunc.& col.ſequenti ℣ Cui adde,ꝙ † licet meretrix poſsit recipere,non poteſt promittere tenet Bal.in.l.3.col.C.de conditio.ob tur.cau. per.l.fi.C. de actio.& obli.vbi glo. notabilis. ℣ Et ratio quare meretrix poteſt accipere non dare vel promittere eſt pro tãto,quia videretur habere adamaſium.quod eſt prohibitum , & deinde grauiter ambo punirẽtur.vt.l.fi.ti.delos vagamũdos & holgazanes.in ordina. ¶ Et nota,ꝙ præſumitur meretrix illa,de cuius domo ſcholaris viſus eſt exire. vt tenent Cinus & Bal in.l. neq; natales. C. de probatio. ℣ Item ſi conſueuit intrare nunc vnam domum,nũc aliam.vt tenet Ange.in.l.ſi qua illuſtris. C.ad orphi. ℣ Item ſi vicinus dicit,ſcio illam meretricem,quia ſum vicinus.tenet Bal.in.l.1.C.de colluſio.dere.

6 ℣ Item nota,ꝙ † meretrix poteſt ſuccedere ex teſtamento & ab inteſtato. tenet Ange. in authẽ.quibus mo.natu.effi.le.§.1.collatio.5. ℣ Contrariũ tenet ipſe Ange.poſt glo.in.authen. de triẽ. & ſemi.§.conſideramus.collatio.3. ℣ Item ſi mater erat meritrix,non poteſt exhæredare filiam meretricem.tenet Bar.& Bal.in.l.in arenã.C.de inoffici.

Nota. teſta. ¶ Nota etiam, ꝙ acceſſus in meretricem eſt impunibilis,etiam ſi meretrix ſit coniugata.tenent Bal.& Sali. in.l. quæ adulterium.C.de adulte. dixi in.l.83.in glo.1.ver. & nota ꝙ adulterium. infra.

¶ Quod eſt verũ , etiam ſi per vim ſit capta cauſa libidinis. tenet Bar. in.l. ſi vxor. vbi eſt tex.ff. de adulte.& in.l.verum.ff de furtis.& in.l.ſi ea.& d.l quæ adulterium.& vtrobiq; per Ange.C.de adul-

Nota. te. ℣ Et quanuis hoc ſit regulare,do tibi caſum ſingularem , in quo acceſſus ad meretrices etiam non nuptas punitur,tãquam ſi acceſsiſſet ad mulierem honeſtam.& eſt,quando meretrix ipſa eſt incarcerata,nam tunc accedens ad eam,punitur,ac ſi acceſſiſſet ad mulierem honeſtam. Ita ſingulariter dixit Paris de puteo in ſuo ſolẽni tractatu ſyndicatꝰ. 16. charta.ſub verbo,adulteriũ.1. col. Mouetur ad hoc dicendum ratione notabili,videlicet. nam licet ex forma ſtatuti bãnitus poſsit impunè occidi & offendi,attamẽ iſtud fallit in bannito capto & incarcerato , quia carcerati ſunt ſub protectione curiæ l fi.C. de cuſto. reorum. & offendens talem bannitum,debet puniri.ita dixit Bar. in.l. in laqueum. ff de acqui.rerum do. ℣ Item facit,quia carcer eſt cuſtodia reorũ.vt habetur in rubro. C. de cuſto. reo. & in authen.nouo iure.eodem titulo.ideo non debet

bet eſſe locus offenſionis.quod etiam firmat Hip-
polyt⁹ d marſiliis.ſingulari ſuo.150.tene mēti,quia
alibi non inuenies. Quod intelligo,quādo ipſa me
retrix cognoſcitur inuita,aliàs ſecus: quia ſi ſponte
permittit ſe cognoſci,nō eſt idem quod in bānito,
nec tunc offenditur Et quādo mulier poſsit incar-
cerari vide An. Sicu. in. capitulo. lator. de pigno.
7 Adde. Sed quia ſupra dixi,ꝙ † acceſſus ad
meretricem etiam per vim cognitam
eſt impunibilis per.l.verū.ff. de fur-
tis.cum concordan.idem videtur ſentire.l.ſecunda
quaterni frateroitatis,aliàs dela hermādad. inquan
tum dicit,ꝙ extrahentes meretrices per vim cauſa
cognoſcendi eas carnaliter,non puniuntur per iu-
dices fraternitatis. Et eſt ratio ſecūdum textum in
d.l. verum. nam ex tali coitu meretrix non effici
tur deterior,qa ſic erat ante. ¶ Propterea infamia
non datur infami.vt l.2.C. vt infra certum tempus.
& glo in.l. aut dānum quia ſeruos.ff. de pœnis. &
Bal in.c.capellanus.de feriis. ¶ Hinc etiam dicit.l
palam.ff. de ritu nuptiarum. ꝙ meretrices publicè
& palam proſtituūtur.ideo dicit,ꝙ infamia eſt vi-
ro ſic coeunti meretrici. & infamia compenſatur
cum damno pecuniario meretricis.ex cuius parte
eſt damnum,quādo pretium non fuit ſibi ſolutum.
propterea nō poteſt petere etiam ſibi promiſſum,
licet ſic ſolutum non poteſt repeti.per glo. in.l.2.ff
de conditio. ob turpem cau. Ex parte viri concu
bentis eſt infamia,vt dixi,& hoc præponderat.l.ſi
in duabus.ff.de reg.iu. Et ex hoc ſentit.d.l.verum.
Cōtra. ꝙ pl⁹ punitur in hoc vir,quā meretrix. ¶ Sed iſtæ
rationes non ſunt concludentes ad tenendū, ꝙ co-
noſcens meretricem per vim non debeat puniri.
¶ Nam licet quo ad ipſam meretricem venalem
omnibus ſe proſtituentem quaſi omnibus coit,&
non tibi, licet ei hoc facere. quia perſonam poteſt
denegare cui, quando, & quotiens vult. ¶ Idem
eſt in re.ideo idem erit & multo fortius in perſona
l.in pecudum. ff. de vſuris.l. iuſtiſsimè.in prin. ff
de ædili.edic. Et ꝙ in re poſsit,patet in.l. & ſi de
nunciauerit.§.proculus.ff. de contrahen. emp.l. ſi
ſterilis.§.ſed & ita.eo. titu.&.l. ſi quis ita promiſe-
rit.§.ea lege.ff.de verbo.obligatio. poteſt etiam ſta
re in re ſua.l. vxorem.§ agri plagiam. de legatis.3.
¶ Et quātum ad virum concūbentem, fortè gen-
tiles non putauerūt eſſe peccatum fornicationem:
quia Abraam acceſſit ad Agar ancillam. vt habe-
8 tur Geneſi.16.& Iacob.37.hodie † autem ſimplici-
ter eſt peccatū cum quacūq;,excepta vxore. ſecun
dum ſanctum Tho. 2.2.q.154. de partibus luxuriæ
q.2. ſed non propterea debuerunt violentiam non
punire:quā in rebus punierunt, etiam ſi ius habēt,
& non iudicem, debent ſibi ius dicere, non enim
ius eſt ſolum, quando homines vulnerantur. vt.l
extat.ff.quod metus cau. itaq; per vim cōpelli non
debent.aliàs vim facientes,puniendi ſunt,vt ſupra.
¶ Et iſtud eſt argumētum contra illos modernos,
9 qui dicunt,ꝙ † ſi lanio,vel alius tenens carnes,vel
merces venales omnibus vendit, ſed mihi vende-
re noluit requiſitus, ꝙ poteſt compelli vt vendere
cogatur. tamē videtur ꝙ poteſt vēdere cui vult,&
cui non vult.vt dictis legibus. quia nullus cogitur
etiam iuſto pretio ſua vendere. quia vnicuiq; com
mittuntur res ſuæ gubernandæ. vt in.l. re mandata
C manda. & in.l.2.C. de noxali. vbi dicitur, ꝙ rei
10 ſuæ quilibet dicit legem quam vult. ¶ Illi † etiam
q publicè negociātur,vt ſtabularij,habēt poteſtatē
ne quem recipiant vt.ff.nam caupo.ſtabu. quod di
citur furti aduerſus nau.cau.ſtab.l.1. in fine.Et ſi vē
do illi & illi,& tibi nolo vendere,non cogor.vt l.ſi
verſi.his tamen perſonis.C. de iure emphite. ¶ Si
verò quis non cōpellitur vendere rem ſuam ſi non
vult.nec poteſt compelli meretrix vſum corporis
ſui. Verum tamen eſt,quòd ſi lanio,vel carnifices,
vel ſtabularij eſſent deputati à publico et cōmuni,
vt facerent carnes,vel recipiant iterātes, vel tranſ-
euntes.&c.compellerētur tunc vendere,vel recipe
re viatores,et ſuū officium,ſeu miniſteriū ſibi com
miſſum,& receptū per eum implere,& facere. vt.l
ſi quis magiſtratus.ff.de munere. & hono. ſed rem
ſuā non cogūtur vēdere cui nolunt.vt.l. nec emere.
C.de iure delibe. ¶ Porrò ſi promiſiſſet lanio à pu
blico deputat⁹ omnibus vēdere carnes,quas macel
labit,nō videtur aſtringi ex hoc ad eos, qui ſunt ſi
bi odioſi,& quibus de iure nō pōt, non debet cogi
vēdere.argu.tex.in.l.luci⁹.§.1.&.l.2. ff.d municipa.
in generali verò promiſsione nō cōtinētur ea,quæ
qs ſpecialiter nō eſſet promiſſurus.vt.l. q peculiū.
ff. de peculio.&.l.obligatiōe.ff.de pigno.ſed tene-
retur ad intereſſe,vel reſtringeretur ad pœnā con-
uētam, nō ad rē.vt.l.q romæ.§.coheredes.ff.de ver
bo.obli.& ibi dicitur in glo. ¶ Niſi eſſent carnes
ciuitatis,& cōmunitatis,aut emptæ de cōmuni pe-
cunia,tūc cogeretur,qa nō ſūt carnes macellatoris.
hæ.ſ.carnes emptæ de publico ſunt cōitatis tantū.
in his,quæ ſunt cōitatis,tantū habet quilibet de po
pulo ad obtinēdū.qtū qlibet ad prohibendū. vt.l.2
in prin.ff.ne qd in lo.publi. ¶ Alij circa hoc min⁹
bene dixerūt,ꝙ lani⁹ pdictus teneatur iniuriarū vē
dēs alijs,& nō mihi.nā ex affectu debēt æſtimari in
iuriā.l.illud.ff.d iniu.ſi fecit aīo iniuriādi mihi,qd
præſumitur vt.l.non cōuicij.C.de iniu. ¶ Hoc eſt
durum dicere,dato ꝙ cōſtet ob iniuriam meā nolle
mihi vēdere rem ſuā,vt teneatur mihi iniuriarum,
qui conuiciū verbo non dixit, nec in corpus ali-
quod intulit,pulſando, verberādo,abducēdo,com
mittēdo vel attentādo pudiciciā, his modis fit iniu
ria.vt.l.1.§.1.ff. de iniu. ¶ Aliud eſt contumeliam
facere,aliud non pati vt quis honorē habeat.l. in-
iuriarum.§.ſi quis de honoribus.eo.ti.de. iniu.alio
quin quicūq; non facit quod facere debet, tenere-
tur iniuriarum, quod eſſet abſurdum. Et ſic ſuf-
ficit dare inſtantiam.c. ſicut ingredi.1. q.1. vnde ſi
non reddo debitū,nō teneor iniuriarum,quia nō fa
cio

facio iniuriam re aut verbo. ſed ſi non permitto te vti re tua, infero moleſtiam, & facio per quod non poteſt vti. l. ſi quis iniuriarũ. §. ſi quis prohibet. C. de iniu. ¶ Ideo ſi lanio, vel meretrix non præbet qd tu vis, propterea non poteſt eis vim inferri, nam tibi nullam in hoc faciunt iniuriā. Et quodammō illud voluit tenere Matthęus Matheſilanis ſinglari ſuo 102, vbi dicit. vulgares dicũt, ꝙ nō eſt pœna capitalis rapere meretricē, vel cũ ea coire p vim, & cōcludiunt ꝙ punitur extraordinariè. & hoc verum, amplius quàm dicta lex verũ. ff. de furtis. ¶ Et iſtud voluit ſentire lex ſi tit. 7 lib. 4. ſo. le. & ibi gloſ. nec non quædam lex neapo. tit. de violentia meretricibus illata. lib. 1. vbi dicitur. ¶ Miſerabiles itaq; mulieres, quę turpi quęſtu proſtitutę cernuntur, noſtro gaudeant beneficio gratulantes. vt nullus eas compellat munitas ſuæ ſatisfacere voluntati, contra hoc generale edictũ ſatagentibus, confeſsis, atq; conuictis vltimo ſupplicio feriendis. ¶ Et ſi contra hoc opponas de. l. fraternitatis. de qua ſupra, per illam non negatur, quin cognoſcentes meretrices p vim puniantur: ſed dicta. l. dicit, ꝙ non debēt de tali caſu cognoſcere iudices fraternitatis, quia ſua iuriſditio eſt limitata ad certos caſus. per. l. 1. eo. quaterno, non tamen negatur quando iudices ordinarij poſsint de tali violentia cognoſcere. ¶ De iſta quæſtione & materia vide And. Sicu. in. c. 1. pe. co. in ver. vltimò not. de emp. & ven. & Abb. in. c. 1. qd metus cauſa. aliquid per eundem Abb. in. d. c. 1. de emp. & ven. quæ omnia not.

¶ Ley. lxiij.

EL derecho de exe

Summarium.

1 *Obligatio quid ſit.*
2 *Actio quid ſit.*
3 *Actio vnde oritur.*
4 *Actio quotuplex ſit.*
5 *Actio hypothecaria an ſit in rem.*
6 *Executio à quibus, & contra quos, & ſuper quibus, quando, & vbi debeat fieri, & quæ exceptiones admittantur contra eam.*
7 *Inſtrumentum factum extra regnum, an & quando poſſit executioni mandari.*
8 *Executio quando, & pro quibus rebus fieri poteſt.*
9 *Executio, an, & quando fieri poteſt.*
10 *Obligatio guarentigia quæ dicatur.*
11 *Inſtrumentum quando dicatur certum.*
12 *Inſtrumenta guarentigia quæ dicantur de iure Imperatorum & Toſcorum: Et an ſcriptura priuata poſſit executioni mandari, & quando.*
13 *Confeſsio facta in iudicio, an habeat executionem paratam.*
14 *Inſtrumēta priuata, an, & quādo poſſint executioni mādari.*
14 *Donatio facta in domo iudicis coram iudice, an dicatur facta in iudicio.*
15 *Confeſsio facta coram notario actorum, an dicatur facta in iudicio.*
16 *Exequi an poſſit ſententia, à qua eſt appellatum.*
17 *Exequi an poteſt contractus non continens certam ſummam mercantiæ.*
18 *Confeſsio in cōtractu depoſiti, an habeat executionem paratā.*
19 *Inſtrumenta quæ habent executionem paratam. Et quando dicatur contractus conditionalis,*
20 *Inſtrumenta conditionalia, an poſſunt exequi.*
21 *Sententia an poteſt executioni mandari, ſi Papa, vel Rex in reſcriptis dicit vt exequatur, ſi preces veritate nitantur, vel veris exiſtentibus.*
22 *Forma ſeu ſolennitas quæ requiritur in actu, an debet præcedere actum, an ſufficiat ſubſequi.*
23 *Iudex in executione contractus vel ſententiæ, an debeat prius inſpicere, an ſit purus, vel conditionalis.*
24 *Venditio an dicatur conditionalis, quando venditur ad menſuram.*
25 *Exequi, an, & quando poteſt contractus ſeu inſtrumentum lapſu temporis, decem vel viginti annorum. Et exequendi ius quanto tempore præſcribatur.*
26 *Præſcriptio, an tollat obligationem ciuilem, & naturalem.*
27 *Præſcriptio, an ſit ſimilis ſolutioni.*
28 *Præſcriptio quando dicitur probata. Et qualiter articuli in probanda præſcriptione fieri debeāt:*
29 *Præſcriptionem allegans, quid debet probare.*
30 *Bona fides, an requiratur in præſcriptione.*
31 *Decem anni quando incipiunt currere in executionibus.*
32 *Præſcriptio, an incipit currere pendente dilatione, vel pendente conditione, vel conſtante matrimonio.*
33 *Præſcriptio quando incipit currere.*
34 *Pactum an poteſt operari, quòd præſcriptio non currat.*
35 *Pactum, an dicatur ius commune.*
36 *Pactum, an operetur vltra conſuetudinem.*
37 *Præſcriptio, an currat contra pactum.*
38 *Præſcriptio, quibus modis poteſt impediri ne currat.*
39 *Præſcriptionum appellatione non obſtante, an comprehendatur præſcriptio immemorialis.*
40 *Iuramentum appoſitum in contractu, an impediat præſcriptionem contractus, & ius exequendi.*
41 *Præſcriptio, quibus modis interrumpatur.*
42 *Exceptio litis conteſtationis, an, & quando poteſt opponi cōtra præſcriptionem. Et quibus modis interrumpitur præſcriptio.*
43 *Præſcriptionis interruptio quibus perſonis proſit vel noceat.*
44 *Sententiæ contra principalem, an poſſit exequi contra fideiuſſorem.*
45 *Inſtrumentum cancellatum, an proſit ad probandum.*
46 *Debitor an liberetur interitu rei,*
47 *Executio pro debito ſpeciei, an poſſit fieri in quantitate.*
48 *Actio perſonalis & executoria ſuper ea data, quanto tempore præſcribat. Et quæ dicantur actiones merè perſonales. & merè reales.*
49 *Præſcribi quando poteſt ſine titulo.*
50 *Præſcriptio vt fiat in actionibus, & in rebus, quæ requirantur.*
51 *Bona fides cauſata ex iuſtis rationibus, vel temerariis, an ſit ſufficiens*

ſufficiens ad præſcribendum,
52 *Bonam fidem, an inducunt dicta teſtium.*
53 *Bona fides & titulus an debent allegari in præſcriptionibus.*
54 *Hypotheca, an debet conſtitui in ſcriptura. & hypothecaria actionis vita quæ ſit.*
55 *Hypotheca, an conſtituatur pacto.*
56 *Agens hypothecaria contra poſſeſſorem, quid debet probare.*
57 *Libellus in hypothecaria qualiter ſit.*
58 *Diſcuſſio, an debet fieri in bonis debitoris, antequam fideiuſſor vel poſſeſſor conueniatur.*
59 *Diſcuſſio bonorum, an poſſit fieri pendente lite.*
60 *Diſcuſſio quando ſit neceſſaria.*
61 *Diſcuſſionis forma quæ ſit:*
62 *Petitio hæreditatis, quæ bona comprehendat*
63 *Actio hæreditaria, an ſit mixta, & in rem ſcripta.*
64 *Agens hypothecaria, an debeat probare debitorem fuiſſe dominum tempore obligationis.*
65 *Actio hypothecaria mixta, perſonalis, & realis, quãto tempore præſcribat.*

EL derecho de executar. Iſta.l. ſatis in ſe ſũma-
tur, & continet tria dicta. in primo dicitur, quã
to tempore ius exequendi perſonali actione præ-
ſcribatur. ⁋ In ſecundo, quanto tempore pręſcriba
tur actio perſonalis executoria data ſuper ea, & qd
in obligatione, in qua eſt hypotheca, vel quia eſt
mixta, perſonalis, & realis. ⁋ Secũda ibi, & la actiõ
perſonal. ⁋ Tertia ibi. pero donde &c. ¶ Aduer-
te, quia iſta.l. venit declarare.l.4.tit. delas preſcrip.
in ordina. & venit derogare.l.3.eod.tit. ⁋ Sed quia
melius iſta iura intelligantur, eſt ſciendum, quid
eſt ius ſimpliciter dictum, quid executio, & quid
obligatio, quid actio perſonalis, & quid actio rea-
lis & hypothecaria. de quibus omnibus iſta.l. lo-
quitur. ¶ Quo ad primum eſt dicẽdum, ꝙ ius ſim
pliciter dictum eſt ars boni & ęqui. vt.l.1. in princi
pio ff. de iuſti. & iure. cum ſimi. cuius mater eſt iu
ſtitia, ſicut obligatio eſt mater actionis. vt per glo.
ibi in parte iuſticia. ¶ Quo ad ſecundum eſt dicẽ
dum, ꝙ eſt ius cum qualitate, quod competit & na
ſcitur ex ſententia, quę tranſiuit in rem iudicatam,
ante ſententiam verò non fit executio, neq; ab ea
eſt incipiendum, etiam ſi debitum ſit probatum,
quia probationes et inſtrumenta paratam execu-
tionem non habent de iure communi. ⁋ Niſi ſit cõ
feſsio in iudicio facta, vel iuſiurandum iudiciale,
vt notatur in.l. ſed & ſi poſſeſſori. §. pe. & ibi habes
glo. ſingularem. ff. de iuſti. & iure. tenet Bal. in.l.1.
C. de execu. rei iu. nam licet ſit probatũ, adhuc ſub
iudice lis eſt. vt.l. eo tempore. ff. de peculio. & .l. qd
debetur. eo. ti. & ideo non eſt tempus exequendi.
vt.l. meminerint. C. vnde vi. ideo ſententia debet
præcedere executionem. vt.d.l.1. & ibi doct. & Bal.
1 C. de executio. rei iudi. ¶ Quoad tertium dic, ꝙ †
obligatio eſt ius ad rem. ſecundum Bal. in.l. error.
C. ad legem falci. quamuis non ſequitur ſingulares
partes rei. vt tenet Ioan. de Por. in.l. ſi ſtichus. ff. de
verbo. obli. & oritur ex contractu quaſi contractu.
item ex maleficio, vel quaſi. vt in Spe. de reſtitu. in
integr. §.1. ver. ſed non mirum, & inſti. de obli. quæ
quaſi ex deli. naſcun. ¶ Item eſt obligatio mater
actionis. vt habetur in.l. licet. §. ea obligatio. ff. de
cura. ⁋ Quo tamen iure ſit iu. ¶ Ad quartum dic,
2 ꝙ † actio eſt filia obligationis, & oritur ex contra
ctu mediatè, quia immediatè oritur obligatio ex
contractu, & actio ex obligatione. tenet Bart. in.l.1.
col.1. ver. item nota. ff. de peculio. in lectu. noua. &
iſta actio dicitur res, ſecundum Bald. in.l. ex legato
in tertia oppo. C. de lega. per.l. rei. ff. de verbo. ſig.
3 ¶ Et not. ꝙ † actio oritur ex præcepto guarenti-
giæ. vt tenet Bal. in addi. ad Spe. titu. de appellatio.
ver. ſed nunquid ex præcepto. & hoc quando pręce-
ptum fuit firmiter factum. vt ibi. ¶ Item oritur
actio ex ſententia. tenet glo. Bar. & Bal. in.d.l. ſed ſi
poſſeſſori. §. fi. 2. nota. ff. de iureiu. ¶ Item actio eſt
ius. ſecundum Bar. in.l. ſi pater. ff. de adoptio. doct.
in.l. edita. C. de edendo. & inſti. de actio. in princi-
pio. ibi, proſequendi in iudicio quod nobis debe-
tur. & in Spe. de libelli conceptio. §.2. ver. ſed nun-
4 quid. & de poſtu. pręla. in principio. ¶ Et dic. ꝙ †
actio perſonalis, ꝓpriè dicitur actio, vt per glo. in.l.
actionibus. ver. in rẽ. ff. de in litem iura. Et quid ſit
actio perſonalis, habetur in Spe. de primo & ſecun
do decre. §. videndum reſtat. ver. ſed quæ eſt ratio.
& ſequent. & quando naſcitur, & quãdo mouetur,
& quid eſt conſiderãdum habetur in Spe. de actio.
& petitio. §. ſequitur. verſicu. & ꝙ iudicium. & ver
ſiculo ſequenti. ¶ Ad quintum dic, ꝙ actio realis
dicitur actio in rem. vt in Spec. de ceſsio. actio. §.1.
ver. vt autem. & de primo & ſecundo decre. §. iam
de effectu. verſicu. ſed quæ eſt ratio. ¶ Vltimò te-
5 ne, ꝙ † actio hypothecaria dicitur actio in rem. vt
in Spe. de loca. §. nunc aliqua. verſiculo. 182. & iſta
datur ex ſola cõuentione. vt ibi. ¶ His itaq; pręha
bitis ſequitur ex lege iſta, ꝙ ius exequendi, quod
oritur ex contractu, præſcribitur decennio. ¶ Itẽ
habes in alijs actionibus & obligationibus quanto
6 tempore præſcribantur. ¶ Quo † ad iſtam execu Q̃
tionem quæro de aliquibus. ⁋ Primò, quis poſsit
petere executionem, ⁋ Secundò, contra quem.
⁋ Tertiò, per quem debet fieri. ⁋ Quartò, quando.
⁋ Quintò, vbi. ⁋ Sextò, in quibus rebus debet fie-
ri. ⁋ Septimò, quibus exceptionibus impeditur.
¶ Quo ad primum vide Paul. de Caſtro conſilio De.
318. vbi etiam vide, an fiat ſine requiſitione iudicis,
qui protulit ſententiam in alio territorio. ⁋ Et no-
ta, ꝙ quando executio petitur per illum, in cuius
fauore data eſt ſententia, ipſe poteſt ingredi poſſeſ
ſionẽ propria authoritate, & ſic poteſt eſſe execu
tor, & nuncius in cauſa propria tenet Bal. in lege
prima. C. vt nemini liceat ſine iudi. autho. ⁋ Qd eſt
verũ, ſi ſibi committatur. quod fieri poteſt, quando
nõ reperit reſiſtẽtem, aliàs non. ſecundum Abba.
in ca. de cętero. de re. iudi. per glo. in.l. meminerint.
&

& ibi Bar.C.vnde vi.idem Barto.in.l. iuſtè poſsidet.ff.de acquiren.poſſe. ¶ Item verum eſt, ſi data eſt ſuper iure incorporali. ¶ Nota tamen, quod executio peti non poteſt per procuratorem ad agẽdum ſecundum Bar.in.l.omnium.ff.de procurat. niſi ſit procurator etiam ad hoc datus, vel niſi ſit generalis ad omnes cauſas etiã futuras Idem Bar.in.l.ſi procurator.ff.de procura. ¶ Vel niſi ſit procurator in rem ſuam.vt ibi per eundem Bar. ¶ Vel niſi fecerit ſumptus in lite pro domino inope.vt lege. actoris. C.de procurato. ¶ Sed vide Bar.in.l.hoc iure.ff. de ſolutio. ¶ Quo ad ſecundum dic, quod executio ſenten-

Dt.2. tiæ regulariter fit contra dominum, quandoq; etiã per procuratorem.vt tenent docto.& Ioan.de Pra. in.l.plautius.ff.de procur. & in lege. ſi quis eũ procuratorio.eodem titu.vbi Bar.dicit, quod non fit contra procuratorem, niſi ſucceſſerit vt hęres principali cõdemnato.vt in Spe.de executio.ſen.§.3. in verſiculo.ſed & ſi. ¶ Item poteſt fieri executio contra hæredem condemnati mortui, ſi citetur, aliàs non. Vt tenet Innocen.in.c.quia.v.de iudi.Bal.in.l.per diuerſas, quæſtio.10.C.manda.& in.l.ſi.§.& ſi præfatam.C.de iu.delibe.Idem Bal & Innocen.in l. ſi binæ.ff.de iniuſto.irritoq;.fac.teſta. ¶ Et ſi data eſt ſententia contra filium, poteſt mandari executioni ſine conſenſu patris, tenet Bar in.l.cum nõ ſolum.§. neceſsitate.C.de bonis que liber.per. l. 3. §. ſed vtrum.ff.de minori. ¶ Non tamen poteſt fieri in bonis aduentitijs in præiudicium patris, niſi patre volente.l.& ſi condemnatus.&.l. quotiens. per Bar.ff.de noxa. Bar.& doct.in.l.ſi filio.ff.ſolu.matrimo.vbi dicit, quod fieri poteſt tam contra perſonã, quàm contra peculium, & contra eum etiam factũ ſui iuris.& dicit Bar.in.d.l.quotiẽs, quod executio nõ differtur contra filium durante patria poteſtate.cõtra glo.in.d.l.3.§.ſed vtrum.& in.l.quod ſi minor. §. quod ſi ſeruus.ff.de minio.vide Be.de Su. in. l. ſi ex alio. C.quod cum eo.& in.l.cum filij.& ibi Bal.& doct. C.qui bonis cede.po.& dic verum, ſi pater conſenſit filio litiganti, aliàs ſecus ſecundum Bar.in.l. ſi finita §.ſi de vectigalibus.ff.de damno.infec. ¶ An executio ſententiæ latæ contra ſyndicum fiat contra ſyndicum, an contra vniuerſitatem vel monaſterium.vide in Spe.de confe § 4.verſi.fina. ¶ Itẽ executio ſententiæ in expenſis, an fiat contra dominum, vel contra procuratorem.tenet Bar.& Angel.in.l.4.in princi ff.de re iudi.& Bar.in.d.l.plautius.ff.de procura.& Innoc. in.c.per tuas.de arbi. ¶ Si tamen eſt lata contra procuratorem, laboratorem, vel factorem, an fiat executio contra dominũ, vide Bar.in authen.qua in prouincia.in fin.C. vbi de crimi.agi opor & in Spe.de exec.ſen.§. 3. verſicu.ſed & ſi. ¶ Et nota. quòd executio ſententiæ latæ contra principalem poteſt fieri contra fideiuſſorem. Bart. in.l.ſi quis pro eo.§.ſi nũmos ff. de fideiuſſo.& in.l.præſenti.§.cum autem.C.de his qui ad eccle.con.& in.l.3.C.de execu.rei iudi. notatur in.l.1.ff.iudi.ſol. ¶ An fiat contra defenſorem notatur in.d.l.plautius.& in Spe.ti.de procu.§ 1.ver. ſed nunquid defenſor.vbi dicitur, quod ſic, ſi cauet iudicatum ſolui.& Ioan.de Pra.in.l qui abſentem.ff. de procura. ¶ Si tamen fideiuſſor, vel defenſor eſt inops, ſententia debet exequi contra principalem: tenet Ange.in authen.vt omnes obe.iudi. prou. 3. co.colla.5. ¶ Et ſi ſententia fertur contra mandatarium, fit contra mandatorem in ſubſidium, vt tenet Angel.in.d.authenti. vt omnes obe.iudi. prouin. ¶ Sed pone, quod lata ſentẽtia cõtra aliquẽ deſijt poſſidere, & in alium alienauit, an cõtra ipſum vel contra poſſeſſorem fiat executio. Bar.in.l. à diuo pio. §.ſi ſuper rebus.ad finẽ.ff.de re iudi.& in.l.1.§.1.ff. ſi mulier ven.nomine.& in.l.3.C.de pigno.in rep. vbi dicit.quod fit contra eum, in quem per dolum trãſfertur poſſeſsio. Idem tenet Bar.in.l.certa forma. C.vt in poſſe.lega.& in.l.ſi legatorem.ff.eodem ti. ¶ Nota tamen quod executio ſentẽtiæ in caſu litigioſi fieri poteſt contra tertium poſſeſſorem l.2.C. de litigio.tenet Bal.in.l.1.C.de alie.iudi. ¶ Quod verum credo citato poſſeſſore.ſecundum Inno.in. d. c.quia.v.de iudi & Bal.vbi ſupra.tenet Fel. in.c.ex ratione.1.co.ver.& adde alias notabiles concluſiones.de app.& Bart. in.l.certa forma.C.vt in poſſe. lega. ¶ Regulariter tamen contra tertium non nominatum in iudicio executio fieri non poteſt, ſine cauſæ cognitione & citatione partis. tenet Innoc. ſingulariter in.d c.quia v. Ange.in.l.vna.C.ſi vſus ex pluri.& in.d.l ſi binę.& ibi Bal.& Ino.ff.de iniuſ.rup.irri.quę fac.teſta Idem Bal.in.l.1 pro te C. de dotis pro.quod eſt verum, niſi ſit hæres vniuerſalis ſecundum Bal.& Inno.in.d l. ſi binę. ¶ Item executio ſententiæ latę contra vnum in hypothecaria non poteſt fieri cõtra alium, niſi cõtra ipſum agatur iterum.l.ſi fundus.§.creditor.& ibi Bart. ff. de pigno. ¶ Sed an executio ſententię poſsit fieri cõtra nouũ poſſeſſorẽ, putà, emptorẽ. vide Bal. in l.executorem.10.co.C.de exec.rei iudi.& in.l.ea loge.C.de edili.ob eau.datã. ¶ Quoad tertium dic. Dt.3.

quod executio ſententiæ latæ per iudicem vnius terrę fieri poteſt per iudicem alterius territorij.vt. l. argentarium.§.nomine.ff.de iudi.&.d.l.à diuo pio. in princi.ff.de re iudi. ¶ Quod eſt verum à literis pronunciantis non aliter.ſecundum Barto.in. d.l.à diuo pio.§.1.Bal.in.l.fi.7.q.C. de edic. diui Adriano Pau.de Caſt.conſilio.161.& conſilio.39.& Spe. in ti.de.1.&.2.decre.§.4 ver.& nota. Item eſt verũ, quando bona ſunt ſita in territorio iudicis, cui literę diriguntur.vt. d.l. à diuo pio.§. ſententia.& ibi doct.& in.l.fi.ff.de iuriſdi.omnium iudic.&.c. romana.§.contrahentes.de foro compe.lib. 7. ¶ Tene tamen menti, quod iſtud procedit, & habet locum, quãdo iudex alterius territorij pronunciauit ſecundũ leges, ſecus autem ſi pronunciaſſet & ſententiaſſet ſecundum ſtatuta loci ipſius iudicis, quia tunc iudex alterius territorij, non tenetur talem ſententiã

mittere

mittere executioni. Iſtud fuit ſingulare dictũ Bal. in.l.1.fi.verbis.C.de confeſsis.eiuſdem Bal.licet nõ tam clarè in.l.prima.q.4.C.ne filius pro patre. quã doctrinam, vt notabilem, refert, & ſequitur Alexã. in.d.l.à diuo pio.§.ſententiam.in prima additione. 3.col.ver.ſecundo limita.& Paleotus in.l. prima in fine.ff.de offi.aſſeſſo. & Hippolytus Marſilijs ſiu gulari.135.quod tene menti, quia poteris impedire executionem plurium ſententiarum, ad quas iudices non animaduertunt.

Adde. ¶ Iſtam concluſionem tenet etiã do. doctor de Pala.in repe. capi. per veſtras.de dona.inter virum & vxorem in introduc.9.columna.verſic.ex quo infertur.vbi plenè.ſed melius Socinus aliàs Ber. Diaz de Luco in ſuis regulis in regula.231.qui allegat.l.1. titu. 27. tertia partita.vbi dicitur, ꝙ iudex vnius territorij, ad literas alterius iudicis poteſt exequi ſententiã. vide ibi & gloſam in.l.prima in parte, al merino, titulo.20.libro tertio foro legum. ¶ Quæro habito
7 pro conſtanti, ꝙ † ſententia vel inſtrumentum factum extra regnum debet executioni mandari, vt dictũ eſt ſupra, an ad hoc, vt exequatur, debeat in eo, vel extra fieri fides per officialẽ loci, vbi factũ eſſet, ꝙ ille eſt notarius publicus de his, qui ſedent ad banchũ iudicis bonæ famę & opinionis. Car.in clemen.1.q.3.de procu.tenet ꝙ ſic. Et iſtud obſeruatur in regno Aragonũ. Et poteſt probari in regno per teſtes idoneos, ꝙ ille eſt notarius publicus exiſtens in quaſi poſſeſsione notariatus cõficiendi publica inſtrumenta, & ſi offert pars vel creditor hoc probare, debet dari terminus ad verificandũ per teſtes, ꝙ ille eſt notarius, & bonæ famę, aliàs dictum inſtr.nõ probat, niſi probetur ꝙ ille ſit notari⁹.hoc tenet Ioan.And in ti.de inſtr.edi.§.reſtat qd ſi ꝓducatur.in add.& Anto.de Bu.in.c.1.de fide inſtr. Ang.in authẽ.de tribe.colla.4.Bal.in authẽ.ſed nouo iure.3.col.C.ſi certũ peta.licet cõtrarium tenuerit Gofre.in ſumma.de ſide inſtr.ſ.ꝙ tale inſtrumẽtum ꝓbat, ſed nõ conſtęt notariũ, qui ſcripſit ſe notarium, quia pręſumitur, ex quo apparet in publica forma in qua dicit ſe notar.⁹ Et idẽ tenuit Ang. in authẽ.de hęre.& falci.§.hinc nobis.colla.1. ¶ Fatendũ tñ eſt, ꝙ ſufficit probare, ꝙ ille fecit plura inſtrumẽta tãquam notarius, & fuit in lõga poſſeſsione cõficiendi inſtrumẽta.vt dicit Inn.in.d.c.1.de fide inſtr.& Spe.in ti.de proba.§.1.Bal.in.l.2.co.10.ĩ ver.ſed his obijcitur.C.de ſerui.& aqua & in.l.barbarius.ff.đ off.pręto. Sed Bar.ĩ.l.actuarios.đ nũerarijs & chartularijs li.12.& i.l.herẽni⁹.ff.đ decurionib⁹.dicit ꝙ hoc nõ ſufficit. Et idẽ dicit Alex. in.1. volu.cõſi.138.incipiẽte.videtur circa primũ.4.col. ¶ Sed poteſt intelligi dictũ Bar.qñ eſt quęſtio ĩter notariũ & aliũ, qui negat ipſum fuiſſe notariũ.tũc notarius debet ꝓbare de ritu ſuo, ꝙ eſt notarius.vt dicit Alex.ĩ.d.l.herẽnius.& ibi vide multas remiſſiones.dixi in.l.ſupra in gl.ſup parte, eſcriuano.q.1. verſi.fateor tamẽ.Sed plenius quã per aliũ do.Mathęus de afflic.deci.neapo.251 per totam deciſionẽ ¶ Executio tamen inſtrumenti guarentigij per iudicem incompetentem fieri non poteſt.Bal.in.l. in criminali.C.de iuriſditio.om.iud.aliàs puniuntur partes, & iudex, vt ibi. ¶ Si verò eſt lata ſententia per inquiſitorem contra hęreticũ remiſſum ad iudicem laicum, vt puniatur, fieri debet executio ꝑ eundem iudicem laicum abſq; nouo proceſſu. tenet Bar.in.l.magiſtratibus.ff. de iuriſditio.omniũ iudi. ¶ Executio tamen ſententię capitalis fieri debet per iudicem à quo.tenet Bal.in additio.ad Spe. in ti.de appellatio.verſi.condemnatus ad mortem. & in authen.ſi quis litigantium. C. de epiſcopali audi.Bar.in.l.eos.C.de app.Ang.de Are.in tracta. maleſi.5.col.verſic. appellante. ¶ Idem dicimus in executione ſententiæ interlocutoriæ, quæ fieri debet per iudicem à quo, non per iudicem ad quem. vt.l.intra vtili.ff.de mino.Bal.in additio.ad Spe.ti. de ſenten.verſi.nota quando interlocutoria. ¶ Itẽ omnis ſententia iudicis eccleſiaſtici lata contra laicum debet executioni mandari per iudicem ſecularem ad requiſitiõem iudicis eccleſiaſtici.vt in. c. in cauſis.de offic.deleg.& in.l.4.ti.de los juyzios: in ordina. ¶ Quando executio poſsit fieri, dic ꝙ tẽpore feriato in vtilitatem hominum, non in honorem dei.per.c.fi.& ibi Inn.& Bal.in marga.in verbo.executio. ver.ſecundo.de iudi. Pau.de Caſt. in l.pe.ff.de ferijs. Archi.in.c.ſicut.2.q.1. & Bal.in.l. in minori.C.in qui.cau.inte.reſti.non eſt neceſſe. Poteſt tamen fieri executio ſententię capitalis contra inſignem latronem tempore feriato in honorẽ dei.vt.l.prouinciarum.& ibi Bar.& Bal.C.đ ferijs. Lanfran.in.c.quoniam contra. in parte citationes. de proba.Quod eſt verum propter criminis enormitatem, vt ibi, aliàs ſecus. ¶ Sed non præcedente libello in ciuilibus fieri poteſt executio ſententiæ tempore feriato.vt.c.1.de libelli obligatio. ¶ Executio tamen inſtrumentorum non poteſt fieri tempore feriato: quia licet fiat ſine cauſæ cognitione, tamen poſtquam eſt facta, quęritur de eius iuſticia, quòd tempore feriato fieri non poteſt. ſecundum Pau.de Caſt.in.l.pe.ff.de ferijs. ¶ Et nota.ꝙ in cauſa poſſeſſorij executio ſententiæ poteſt fieri appellatione pendẽte: & ſi retractaretur ſententia, retractabitur executio, ſed ſi res eſt mobilis, debet caueri ne perdatur, quando fit executio.tenet Bar.in l.2.C.de app.reo.& Bal.in.l.2.C. de epiſcopali audi. ¶ Item executio ſententiarum vel inſtrumentorum poteſt fieri quandocunq;, nec requirit litis conteſtationem, vnde nunquã currit inſtantia. ſecundum Bar.in.l.litibus.de agricolis & cenſi.li.11. ¶ Et ſi executio eſt ſemel facta in extimatione, an fiat iterum in re, ſi res poſtea reuertatur ad condẽnatum.Bart. in l.ſed ſi priori.1.col.ff.de iureiuran. ¶ Et poteſt fieri executio ſententiæ pendente appellatione, quando appellans nõ fecit fidẽ iudici.

à quo, ꝙ ſe infra terminum præſentauit iudici ad quẽ. Tenet Fede. de Senis conſil. 27. docto. in. c. per ſonas. &c. ex inſinuatione. de apellatio. Item aliis caſibus, quos ponit Inno. in. c. paſtoralis. de offi. dele. ¶ Item quãdo appellatur à momẽtanea poſſeſsione. ſecundum Bar. in. l. 2. ff. de appel la. recipi. & Bal. in. d. l. 2. C. de epiſcopali audi.

cutar por obliga- cion perſonal vſe pre

¶ Item executio ſententiæ fieri poteſt, pendente ſupplicatione, licet non pendẽte appellatione. vt in authen. quę ſupplicatio. C de preci. impe. offe. ¶ Quãdo tamen fiat executio ſententiæ contra minorem vide Bal. in addi. Spe. ti. de execu. ſen. ver. quando executio. ¶ Executio tamen regulariter fieri non poteſt infra tempora appellãdi. glo. in. l. 1. in prin. ff. nil noua. app. pen. Bar. in. l. addictos. C. de appella. vbi dicit verũ in diffinitiua, non in interlocutoria. ¶ Poteſt tamẽ fieri infra tempora petendi reſtitutionẽ in integrũ. tenet

Nu.5 Pau. de Ca. conſi. 29. ¶ Quo ad quintam partẽ eſt dicendum, ꝙ executio ſententię corporalis fieri debet in loco cõſueto, non alibi, etiam in loco confœderato, niſi ex cauſa. Bal. in rub. C. de fide inſtru. in fine. & in. l. executorẽ. C. de execu. rei. iudi. 6. colũ. ver. quæro de tali quæſtione. ¶ Itẽ in ciuilibus debet fieri intra territorium debitoris, vel condemnati. argu. tex. in. c. vt animarũ. de conſti. li. 6. &. c. à no

8 bis. el. 3. de ſenten. excõi. ¶ Quo ad ſextũ dic, ꝙ

Nu.6. executio ſententię vniuerſalis fieri debet in rebus, quæ reperiũtur tempore executionis. tenet Inno. in. c. conquerente. de officio ordi. ¶ In bonis verò profectitiis filij fieri non põt propter debita patris. Bar. in. l. 3. §. ſed vtrũ. ff. de minor. Bal. in. l. cum filij. vltima. q. C. qui bonis cede. po ¶ Poteſt tamen fieri in vſufructu aduentitiorum patri debito pro debito patris ad inſtantiã creditoris. tenet Ioan. an. in additio. Spe. ti. de pecu. cle. ver. ad materiã. ¶ Quid ſi eſt lata ſententia contra clericũ, an fiat executio in fructibus beneficij vel prebẽdæ, vide Bar. in. l. commodis. ff. de re iudi. ¶ Executio verò inſtrumenti guarentigij re perempta fit in extimatione. Bar. in l. 4. ff. de confeſsis. ¶ Executio ſẽtentiæ latæ contra emptorem in cauſa euictionis fieri debet in bonis debitoris, non contra emptorẽ. glo. Bar. & docto. in l. venditor. in prin. ff. de iudi. per Bar. in authẽ. qua

Nu.7. in prouincia. C. vbi de crimi. agi. opor. ¶ Quo ad ſeptimum, quibus exceptionibus impediatur executio. vide in. l. 4 &. 5. ti. delas excep. in ordi. & per Bal. in. l. ſi. in fine. C. de cõpẽſatio. Abbatẽ. & alios in. c. ex parte. el. 2. de offi. dele. Ioã. an. in. c. paſtoralis. 2. col. de appe. & Bal. in. l. ab executione. C. quorum app. non recipi. Bar. in. l. non putauit. § nõ quę uis. ff. de contra tabu vbi dicit, ꝙ ſtatutum de mandando executioni inſtrumẽtum, intelligitur de ritẽ facto. ¶ Et ex hoc dicit notanter Ange. in. l. ſi fide iuſſor. poſt principiũ. C. de fideiuſſo. vt refert Hippolytus de Marſiliis ſingulari ſuo. 135. ꝙ ſi cauetur ſtatuto, quòd inſtrumentũ debiti guarentigiatum habeat executionem paratam, & aliquis petit à me centum ex aliqua cauſa, putã, mutui, vel depoſiti, & ego coram notario confiteor me debitorem illius ex illa cauſa: notarius facit inſtrumentum ſolenne huius confeſsionis meæ, an tale inſtrumentum habebit executionem paratã vigore dicti ſtatuti. Et tenet quòd non, quia iſtud non dicitur inſtrumentum debiti, ſed potius inſtrumẽtum confeſsionis debiti, quod ſumit vires tãtum à die talis confeſsionis, nõ econtra. propterea dicit tex. in. d. l. 5. ti. delas excepciones. in ordina. cartas & contractos de deudas. &c.

Adde. ¶ Hodie tamẽ ſtatutum eſt per quandam legem editã in curis de Madrid anno domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quarto. 22. die decẽbris. et eſt vltima

9 in ordine, ꝙ ſcriptura priuata, per quam quis confitetur ſe debitorẽ ſi eſt recognita per debitorẽ, debet executioni mãdari. Idem dicit in cõfeſsione facta coram iudice, vt plenius dixi in glo. infra proxima. ¶ Poſtremò pro complemẽto iſtius partis teneas menti, ꝙ ſtante lege vel ſtatuto, prout hodie in qui. l. 4. ti. delas excepcio. in ordina. ꝙ reus non poſsit opponere aliqnam exceptionem vel defenſionem contra inſtrumẽtum vel eius executionem: dum tamẽ inſtrumẽtum ſit liquidum, vel ꝙ aliquæ tantũmodo admittãtur, ſi tamẽ actor, qui petit executionẽ inſtrumẽti non liquidi habuerit aliquã dilationẽ ad probandũ & liquidãdum: tunc durãte tali dilatione, poterit ſimiliter reus probare & allegare contra ipſam liquidationem, & concernẽtia illã, non obſtante. d. l. vel ſtatuto. Ita multũ ſignanter dicit Bal. in. l. ſi cauſam. vltima col. C. de execu. rei. iudi. Quod dictum pro valde notabili refert & ſequitur Ioan. Baptiſta de Sancto Seuerino in repe. l. admonẽdi. 5. car. 3. col. i. ſi. ff. de iureiu. vbi ad hoc etiã allegat Bar. ibi. & alios. & dicit, ꝙ ad hãc doctrinam Bal. ſemper recurritur in palatiis, & in foro per cauſidicos, & rogat omnes tenere menti hanc doctrinam, quia faciet eam ſcientibus ſingularem honorem, quia communiter ignoratur ſecundũ eum ibi. dicit enim Bal. in. d. l. ſi cauſam. ver. qa modo. Quæro, dicit ſtatutum, ꝙ contra executionẽ inſtrumenti guarentigij nõ poſsint opponi niſi quædam exceptiones: pone ꝙ inſtrumẽtum non eſt liquidum, ſed petitur liquidari, & eo liquidato, liquidatum pronunciari, & deinde exequi. opponuntur quædam exceptiones peremptoriæ in ſtatuto non contentę, quæritur quid iuris. Et refert. vtrum opponãtur ad remouendum & eneruandum inſtrumẽtum, & non poſſunt opponi. aut ad eneruãdam dictam liquidationem, tunc poſſunt opponi: itaq; poſſet opponi contra dictum inſtrumentum exceptio obſtatiua liquidationis, nam ſicut agens poteſt facere articulos: nam ſi non eſt debitum ope exceptionis, ergo debitum

debitum liquidari non poteſt, ſtatutum enim non
dicit, ꝙ non poſsit excipi contra liquidationem, er
go in hoc ſtandum eſt iuri communi, ergo omnia
inſtrumenta conditionalia, & incerta, dũ liquidan
tur, nõ gaudẽt beneficio ſtatuti, ſed. poſtquam in-
terlocutũ eſt, ea forte liquidata, tũc ſtatutũ de exe-
quendo incipit habere vires. quod nota. Adde, ꝙ
contractus dicitur omnino purus, & ſine omni cõ
ditione, eo quòd non fuit in eo certa conditio exp̃ſ
ſa, licet ſubſint multæ tacitæ conditiones. tenent
doct. & Abb. in. c. preterea. de ſpõ. & ibi eſt tex. &
in lege conditiones quę extrinſecus. ff. de condi. &
demo.

Adde. ℣ Incerta cauſa non facit conditionẽ.
tenet And. de Yſerma in ſua peregri-
na. ti. de defenſi. et qui eas poſſunt im
ponere. fo. 19. nu. 2. & ibi nu. 3. dicit, ꝙ incerta cau
ſa non faciat conditionem, quæ differt à cauſa. vt in
l. 1. C. de his quę ſub mo & nu. 6. dicit ꝙ conditio
extincta habetur pro pura, & pro pura debet cen-
ſeri. l. ſi pupillus. §. qui ſub conditione. ff. de dona-
tio l. nam & ſi cum moriar. & l. ſequen. ff. de condi.
& de. ℣ Tene etiam menti, ꝙ licet reſtitutio in in-
tegrum impediat executionem ſententiæ, eſt ſecus
ſi petatur reſtitutio aduerſus ſententiam principis,
nam interim ſententia non dabitur executioni in-
diſtincte. iſtud ſingulariter dicit Bal. i. l. ſi cauſa co
gnita. C. de tranſactio. refert & ſequitur Marinus
del... vbi in tractatu ſuo de principibus.

v ❡ Obligacion perſonal. ſcilicet guarentigia i.
quæ habeat executiõem paratam. Sed quia poſſent
aliqui dubitare quando dicatur obligatio guarenti
gia, vt poſsit executioni mandari, eſt dicendũ, ꝙ †
10 guarẽtigia obligatio eſt illa, quæ redacta eſt in ſcri
ptura, habens paratam executionem iuſſu notarij,
habentis iuriſditionem mandandi ex forma legis
vel ſtatuti ſecundum docto. & Fran de Pa. in. l. tale
pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis. & Bald. in. l.
iubemus. § ſane. 6. q. C. d ſacro ſan eccl. Pau. d Ca.
conſi. 71. Angel. in. l. ſi debitori. ff. de iudi. Bal. in. l.
pe C. de fideiuſſori. vbi dicit hoc verùm, niſi præ-
ceptum notarij fiat ex interuallo poſt contractum,
11 quod nota. ❡ Sed quero † nunquid ad hoc vt con
tractus dicatur guarentigiatus. i. ꝙ poſsit executio
ni mandari, requiratur. ꝙ contineat illam clauſulã,
ꝙ poſsit exequi ad inſtar ſententiæ tranſlatæ in rẽ
iudicatam, videtur ꝙ ſic, ſecũdum doct. in. l. minor.
ff. de mino. inſpecta regula ſupradicta, ꝙ ſi obliga-
tio eſt redacta in ſcriptis, habeat executionem pa-
ratam iuſſu notarij, habentis iuriſditionem mandã
di. itaq; iuſſus notarij requiritur, vt poſsit exequi.
℣ Sed ego hodie tenerem ꝙ nõ requiratur aliud in
inſtrumento vt poſsit exequi. niſi ꝙ ſit redactũ in
ſcriptis per notarium, & ꝙ inſtrumentum ſit purũ,
quanuis non contineat illam clauſulã ꝙ poſsit exe
qui. Quod probatur ex. l. 5. in parte cartas y contra
tos publicos. titulo de las excepciones, in ordina.
vbi dicitur, ꝙ ſi creditor coram iudice pręſentaue-
rit ſcripturam, vel contractum publicum, & certũ,
tenetur iudex illum exequi. Sed publicum & cer-
tum inſtrumẽtum dicitur ſiue palàm fieri, quod fa
ctum eſt manu notarij publici. vt tenent doct. Inn.
& Abb. in. c. 2. de fide inſtru. Bar. in. l. non intelligi
tur. §. incerta. ff. de iure fiſci. dixi in. l. 3. ſupra. Ergo
ex hoc ſolo, ꝙ inſtrumẽtum ſit factum per notariũ
publicum, ſeu eius manu poteſt exequi. vt. d. l. 5.
quam ad hoc not. iuncta doctrina ſcribẽtium in. d.
c. 2. de fide inſtru. Et non ſolum tale inſtrumẽtum
poteſt exequi, verum etiã eius exemplum authori
tate iudicis p r n tariũ d̃ originali ſcriptura extra
ctum. vt. l. chirographis. & ibi Bar. ff. de adminiſt.
tuto. tenet glo. in. l. probatorias. de diuerſis officijs
12 li. 12. ❡ Quę † tamen dicãtur inſtrumenta guaren
tigia de iure Imperatorum & Thuſcorũ habetur p
Bar. in. l. 1. in principio. C. de cõfe. & tenet Pau. de
Ca. dicto cõſi. & cõſi. 55. vbi etiã habetur, an, & quã
13 do habeant executionem paratam. ❡ Et nota, ꝙ †
inſtrumenta guarentigia habent vim confeſsionis.
tenet Cinus & Bar. in. d. l. 1. C de confe. & in. l. non
fatetur. C. eo. ti. & in. l. poſſeſsio. ff. de acqui. poſſeſ.
& talis confeſsio habetur pro facta in iudicio, & re
uocari non poteſt eo modo, quo alię confeſsiones
iudiciales. tenet Barto. in. l. error. C. de iuris & facti
igno. & quia habent vim cõfeſsionis iudicialis de
iure communi poſſunt executioni mandari. per. d.
l. 5. notatur in. d l. ſed & ſi poſſeſſori. §. pen. vbi eſt
glo. ſingularis. ff. de iureiu. & l. fideiuſſor. ff de fi-
deiuſ. & l. cũ vnus. ff. de bonis autho. iudi. poſsi. &
l. poſt rem. ff. de tranſactio. l. elegãter. in princ. ff. de
condi. inde. Bal. in. l. peremptorias. C. ſentẽ. reſcin.
non poſſe. & in. l. 1. C. cõmunia dele. & in. l. certum
C. fami. her. Imo. in. l. ait prętor. ff. de re iudi. dixi
ſupra in glo. 1. ❡ Et ex hoc inſtrumenta guarenti-
gia, ſeu cõfeſsionata habẽt vim ſentẽtiæ. vt per Ci.
& Bar. in. d. l. 1. de confe. notatur in. l. ſi debitori. ff.
de iudi. & in authen. de exhi. reis. §. ſuſpecti. colla.
5. tenet Bar in. l. vnum. ff. ſi certum peta. & in. l. 1. §.
in hac. ff commodati.

14 Adde. ℣ Et nõ ſolũ † inſtrumenta publica i.
facta corã tabellιõe publico poſſunt
executiõi mãdari. vt hic dicitur, verũ
etiã ſcriptura priuata p debitorẽ recognita. necnõ
cõfeſsio facta de debito corã iudice, dũmodo ſcri-
ptura, vel cõfeſsio ſit clara, vt dixi i gl. ſup̃ ꝓxima.
❡ Et eſt ratio, qa cõfeſsio redacta in ſcripto corã
iudice, & in forma iudicij, licet nõ in iudicio, vel
apud vaſcũ iudicis habet vim ſentẽtię, argumẽto
eorũ q̃ notat Bal. i. l. generaliter. §. ſi C. de reb9cred.
& Pau. de Ca. i. l ſi. de iuſtitia & iu. vbi dicit, ꝙ do-
14 na. † facta ĩ domo iudicis, corã iudice. dicitur facta ĩ
iudicio. ℣ Itẽ videtur tenere do. Michael de Vrear
rũ. in repe §. iulian⁹. l. ſi finita. ff. de dã. infec. 13. char
15 ta. fi. col. in ver. ad vnũ. vbi dicit, ꝙ † cõfeſsio facta
corã notario actorũ dicitur facta in iudicio. ℣ Cõ-

ſeſsio enim redacta in ſcriptis, mutari non poteſt,
vt dicit gloſ. in c.apud miſericordem.32.q.1.notat
Bal.in.l.generaliter,C.de nõ nu.pe. ¶ Eſt alia rõ.
quia dicitur in.d.l.1.ff.&.C.de conſe. ꝙ cõfeſſus in
iure,pro iudicato, vel pro condemnato habetur.
¶ Plenius tamen di
ſponit.l.5.&.3.titu 15.
quæ incipit.de las al-

ſcriua * por diez a-

monedas y execuciones concilij de la Meſta. vbi
dicitur,ꝙ executio poſsit fieri per quancunq; ſcri
pturam ſubſcriptam manu debitoris,vel duorũ te-
ſtium tantùm.ſed illud ſpeciale inter ipſos concilij
16 de la Meſta. ¶ Similiter † ſententia poteſt execu-
tioni mandari,licet ab ea ſit appellatum. ſi data eſt
vſq; ad ſententiam morabitinorum, vt ſtatutum eſt
in legibus de Segouia petitione.22. ¶ Attamen
17 vnus † caſus literis aureis commendandus: in quo
contractus guarentigiatus,necnon ſcriptura publi
ca,vel priuata non poteſt executioni mandari,etiã
ſi ſit recognita coram iudice, & in forma iudicij,
quando non continet qualitatem, vel mercantiam,
ob quam quis ſe obligauit. ita dicit tex.ſingularis.
in.l.97.edita in curijs de Madrid. Anno domini
milleſimo quingenteſimo trigeſimo quarto die.22.
menſis Decẽbris. qđ facit ad inferius nota. in gloſ.
iſta in verſi.item nota. ¶ Quæro,an exceptio in-
eptitudinis proceſſus habet obſtare executionem,
vbi interuenit confeſsio,vel quia proceſſus fuit in
ordinatus. Alex.3.parte conſilio.34.col.5.verſi.nõ
habet obſtare.cum ſequenti.dicit, ꝙ non. vt nota.
Inno.in.c.qualiter & quando.el.2.ſi.col. verſi. non
negamus.& ibi Felinus.de accuſa.& in.c.cum dile
cta.2 col in ver.limita octauo.de reſcrip. ¶ Et eſt
ratio,quia iudex in cõfeſſum poteſt procedere ad
executionem vt ibi. ¶ Nulla enim melior eſt pro-
batio,quàm cõfeſsio.l ſi.C.de fideico.l.cum re. C.
de tranſactio.Socinus in ſua regula. Et nota, ꝙ ſu-
pra dicta non ſolum habẽt locum in confeſsione fa
cta in cauſa ciuili,vt in confeſſum poſsit fieri exe-
cutio,ſed in cauſa criminali,vt ex ſola confeſsione
abſq; alio proceſſu & ſententia poſsit fieri execu-
tio.ita dicit Inno.notanter in.c.qualiter & quando.
el.2 de accuſa.in ver.non negamus. in ſi.col.& pro
eo eſt caſus in.c.romana.de app.in.6.quando con-
feſsio fuit ſponte facta,vt ibi,ſecus ſi in tormentis,
vel ſi metu tormentorum,quia tunc requiritur per
ſeuerantia, & proceſſus,& litis conteſtata. vt tenet
idem Innocen.in.c.querenti.de offi.dele. & Fran.
Brunij de ſancto Seuerino in tractatu de iudi.& to-
tara.2.parte.col.32 in fine.cum ſequen.ver.poſtre-
mò quæro. vbi tenet contrarium. ¶ Et per ſupra-
dicta videtur approbata opinio do.And.Sicu.in.c.
ex literis.5.col.circa finẽ.de pig ver. ſed pone.vbi
dicit,ꝙ ſi ſtatuto caueatur,ꝙ inſtrumentum ſtipula
tionis mereatur executionẽ,ꝙ habebit locum in ta
cita ſtipulatione,&hoc ſi aliud ſtatutũ dicit,ꝙ cre-
ditor habẽs tacitã hypothecã habeatur ac ſi eſſet ex
preſſa.idem dicit Bal.1.l.1.in prin.C.de rei vxo.actio.
& in.l.ad,pbationẽ.C.de proba.& in.l.1.ff. de his
quę in fraudẽ de.& ibi Bar.& adde Bal.in.l.etiam.
C.de execu.rei.iud.vbi ſentit,ꝙ executio fit cõtra
cõfeſſum. ¶ Ad idẽ dicit Mattheus de Math. ſuis

18 **ños * y la action**

notabili,ꝙ † meretur
executionẽ,ſicut ſen-
tentia vel confeſsio
facta in iudicio,ſeu iuramentum cõuentionale vel
iudiciale per.l.poſt rem. ff. de re iudi. vel laudum
emologatum.l.cum antea.ff.de arbi.tenet Bar. in.l.
pe.C.depoſiti. ¶ Quod eſt verum,quando depoſi-
tum eſt notorium,putà,quia de eo apparet publi-
cum inſtrumentum,vel publicè apparet ſcriptura
actorum teſtium,qui fuerunt recepti ad perpetuã
rei memoriam in aliquo ex caſibus à iure expreſ-
ſis vel permiſsis,vt dicto. 6. notabi. ¶ Vlterius
nota,ꝙ illud nomen,guarẽtigiæ,eſt vulgare Thuſ
corum,qui appellant inſtrumentum guarentigiæ.
ideſt firmitatis & pręciſum, cui eſt omnino ſtan-
dum.de quo eſt tex.& ibi Bal.in.c.1. 6. ſi autem in-
ter pares.& parte guarentare de lege. corradi. vt ſi
feudo. ¶ Item nota ex ſupradictis & ex.d.l.5.ti de
19 las exceptio.in ordina. ꝙ † tunc inſtrumenta ha-
bent paratam executionem, quando re vera ſunt
pura.ſi tamen ſunt facta ſub conditione,ea penden
te,non poſſunt exequi.tenet Bal.in addi.ad Spe.ti.
de appella.ver.ſed nunquid ex præcepto, ad finẽ.
vbi dicit poſſe liquidari iudicis officio:tamen cõ-
ditione liquidata poſſunt exequi.tenet Bal. in l. ſi
quidem.C de exceptio.Si tamen inſtrumentũ gua
rentigiatum habet conditionem purificatam reue-
ra,licet in iudicio nondum probatum,dicitur pu-
rum,& non conditionale,licet ad executionem fa
cti non poſsit procedi donec liqueat iudici. tenet
Bal.in.l.cum teſtamento.in fine.C.de teſtamẽ.ma-
nu.per.l.hoc iure.ff.de verbo.obl.quæ lex eſt val-
de notabilis.refert glo.in.l.1.tit.de las deudas y pa:
in parte,de mueble,circa finem.foro le. ¶ Sed po-
ne.obligaui tibi domum meam ſpecialiter, & etiã
alia bona mea præſentia & futura:an tunc illa obli
gatio totorum bonorum dicatur pura, vel condi-
tionalis,quaſi quòd domus non ſufficit ad totũ de
bitum Caſus eſt ſingularis in.l.2.C. de pigno. vbi
dicitur cõditionalis & ſubſidiaria ¶ Ex quo infer-
tur, ꝙ talis obligatio continet minorem vtilita-
tem, ꝗ ſi ſolum fuiſſet generalis.per tex.in.l.qui ge
neraliter.ff. qui potio.in pigno.habe. tenet Fran.
20 cremen ſingulari ſuo.53. ¶ Quæro in † contractu
vel in ſententia ineſt conditio tacita,nunquid talis
conditio impediat executionem ſentẽtiæ.vide tex
tum.& Paulum de Caſt.in lege.hæc verba.in prin
cipio.de lega.1.vbi fertur, ꝙ non dicitur cõtractus
conditionalis,vel teſtamentum conditionale, ſi in
eo conditio tacita ineſt.de quo etiam eſt textus in
l.cõditiones extrinſecus.ff de condi.& de. notatur
in.c.ſignificaſti.de elec.& i.c.ꝑterea.i prin.đ ſpõſa.

¶ Sed

Cōtra. ¶ Sed contra de lege.item quia.ff.de pactis. vbi dicitur,ꝙ tacita conditio facit actum conditionalem. ſolue vt ibi. ¶ Et nota,qḋ de iſta obligatione perſonali loquitur.l.5.&.4.ti.de las præſcriptio in ordina. ¶ Item nota,ꝙ inſtrumentum publicū vt poſſit exequi,requiritur,ꝙ ſit certum.per. d. legem.5. ti.de las excep.in ordina. ¶ Sed quia poſſet dubitari,quando inſtrumentum dicatur certum. vide late per tex.docto.& Bar.in.l.certi cōditio. in principio.ff.ſi certum peta.vbi inquit Bart. ꝙ contractus dicitur incertus,quando ex ipſius conceptione in re manifeſto certum non apparet,vel eſt variabile ex poteſtate debitoris propter obligationem alternatiuam,vel ex natura rei.quod apparet, quando quis ſtipulatur partum ancillę naſciturum.vt.l.vbi autē non apparet §.qui illud &.§.qui id quod.ff.de verbo.obl.ita tenet Bar.in.d.l.certi cōditio.in principio.4.col.ver.contractus autem. ¶ Dicitur etiā conditionalis contractus, in quo maritus ſtipulatur dotem reſtituere vxori,ſoluto matr. vel in quo aliquis ꝓmittit aliquid ſoluere,vel reſtituere poſt mortem alicuius,quia tunc dies eſt incertus,& per conſequens conditionalis. Ideo non meretur executionem niſi conditione liquidata, vt dictum eſt ſupra.& ꝙ ſit incertus,& faciat conditionem,tenet notanter Bal.in.l.ambiguitatem.C.de vſufru. allegat tex.in.l.quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de conditio.& de.tenet gl.in.l.Seius ſaturninus.ff. ad trebellia.refert Franci. cremen.ſingulari ſuo.101.& ibi in additio. ¶ Quod facit ad queſtionem,de qua in glo.ſuper parte,decem annos,infra ver. pone ergo.quia licet illo caſu ius exequendi non præſcribatur durante matrimonio lapſo decennio: tamen contractus dotis debet prius liquidari.i.conſtare ď morte viri.dic vt ibi. ¶ Nota etiam,ꝙ contractus, in quo continetur aliquid faciendum, non poteſt mandari executioni,quia continet incertum.per.l. ſtipulationes non diuiduntur.in princ.ff.de verb. oblīga iuncta.l.certi conditio.& ea,quæ Bar.ibi dicit.ff.ſi certum peta.quod facit ad.d.l.5.ti.de las excep.in ordina.ibi.cōtractos ciertos. ¶ Quero,nūquid in liquidatione inſtrumēti debet pars citari. Bal.tenet ꝙ ſic in.d.l.ſi cauſam.C.de execu.rei iud. ſi.col.ver.ex his apparet. ¶ Itē quæro iuxta hoc, an inſtrumentum dotale habeat executionem parata,ſine alia liquidatiōe.Et diſtingue. Aut petitur executio per vxorem contra virum in caſu dotis reſtituendæ,vt habetur in authen.quod locum.C. de collatio.& tunc oportet prius liquidari, ꝙ matrimonium ſit ſolutum,vel ꝙ ſit cauſa dotis reſtituendæ,vt ſupra dixi. ¶ Et idem ſi vir petat dotem,quia oportet,ꝙ prius doceat de matrimonio contracto. Ideo ſi inſtrumentum dicit,ita promiſit pro matrimonio contrahendo, iſtud inſtrumentum non eſt liquidum.vt.l.tal.ff.de iure doti. ſi autem dicit,ꝓ matrimonio cōtracto,refert. Aut iſta verba ſunt aſſertiua matrimonij tunc cōtracti,& inſtrumentum

Sō. Nota. Q̄ō. Q̄ō.

eſt purum,& liquidum,aut enunciatiua, & tūc nō probant matrimonium.Vel dic,ꝙ imò,quia partes confiteri videntur,cum ſuper facto partiū talia verba proferuntur vt.l.optimam.C. de contrahen. & cōmi.ſtipu.& ita tenet Bal.vbi ſupra.quod nota.

Adde. ¶ Et vide do.Lanfrā.in repe.c. rainaldus.4.col.ver.tertia cōcluſio.de teſta. vbi dicit,ꝙ vbicunq; adijcitur conditio cum tempore,nunquam inducitur conditio.

21 ¶ Aliud † tamen eſt dicendum in caſu, quo princeps i reſcripto,vel precepto diceret iudici, vt exequatur ſentētiā,vel contractū,ſi preces veritate nitantur,vel ſi dicat,veris exiſtentibus enarratis, qa tunc quicquid ſit in reſcripto vel ſententia,exequi non poterit,quia iſti ablatiui abſoluti reſoluūtur ī vim cōditionis,vt in.l.à teſtatore.ff.de cōdi. & de. cum concor. ¶ Illud enim,qḋ eſt appoſitū in cōditione,nō poteſt exequi, alias nō meretur executionem,vt ſupra,quia nō inducit diſpoſitionē.l. ſi qs ſub cōditione.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſtamēti.l.ex facto.ff.de hære.inſtu. ¶ Idem dicendū eſt, quādo clauſula,ſi preces veritate nitātur, poſita eſt in priuilegijs & gratijs,vt voluit Bald.in.c.ſuper literis. 5.col.de reſcrip.& in.l.preſcriptione.3.col.C.ſi cōtra ius vel vtili.pu. ¶ Pro quo facit id, quod dicit idē Bal in authē.matri.& auię.1.col. C. quādo mutute.offi.ſun po.vbi dicit,ꝙ qñ i aliqua diſpoſitione aliquid ponitur cōditionaliter,illud tale dicitur eſſe de forma,& peruerſio formę,vitiat actū,vt nota. Imo.in.d.l.ſi quęram⁹.2.col.ff.de teſta.nota.in.c.ex

22 hibita.de iudi. ¶ Ideo † qñ aliquid eſt de forma, debet pcedere nō ſubſequi.dixit etiā Bal.in rub. ď offic.iudi.8.col.& in.l.1.col.2.in ver. extra quæritur.C.q admitti.idē Pau.de Caſ.in.l.ſi cū dotem.§. eo autē.ff.ſolu.mat. Alex.in.l.1.§.fuit queſitū.ff.ad trebel.dixi in.l.8.ſupra,in gl.1.cū ſeq. ¶ Propterea Q̄ō.

23 optimū † eſt iudicib⁹,vt cū petitur executio virtute alicui⁹ cōtractus,proſpicere,an ſit pur⁹,an cōditionalis. ¶ Nā in facto habui,ꝙ nobilis quidā locauit cuidam Sebaſtiano quandā ferrariā, & in cōtractu locationis prędict⁹ nobilis,ꝓmiſit dare dicto Sebaſtiano prędictā ferrariā intra certū tēpus aptā cū ptinētijs,quod vulgariter inter nos dicitur(moliēte y corriēte)ad macerandū ferrū.deinde eodē cōtractu,ꝓmiſit cōductor ſoluere dicto nobili.300.qn tales ferri intra certū tēpus:quo elapſo, ad petitionem locatoris facta fuit executio in bonis cōductoris:qui oppoſuit intra tēpus decē dierū,ꝙ non poteuit cōtractus executioni mādari: nā debuit prius cōſtare,ꝙ dictus nobilis ex parte ſua adimpleuit, qḋ i cōtractu ſe obligauit.ſ.ſe dediſſe cōductori dictam ferrariā reaptatā cū ptinentijs ad macerandū in ea,propterea petit cōductor dictā executionē infirmari & reuocari. ¶ Et,ꝓ iſta parte adduxi tex. ſingularē loquentē in vēditione. in.l.qḋ ſæpe. §. in his.ff.de contrahē.emp.quā pro ſingulari adducit Bar.in.l.Iulianus.§.Titius,ff.de actio.emp.& vēd.

& tex in.l.ſi quis vina co.ti. de contrahen. emp.ff.
& eundem in conſilio.47.incipiente. Petrus ven-
24 didit.vbi dicitur,q † vēditio dicitur coditiōalis,qñ
vēditur ad mēſura ii :qa vēditor dicit dabo tibi me
ſuratū.Idē igitur erit ſi locator dicit,dabo tibi reap
tatam.iō ſi cōtractus conditionalis nō potuit execu
tioni mādari,niſi liquidata cōditione,& in totū im
pleta,nō pro parte.vt.l. q duobus.&.l.cū fundus.ff
de coditio.& de.ita dicit Oldra.notiter cōſilio.242
nu.3.& conſilio.126.numero quinto.
25 x ¶ Se preſcriua.non † tamen præſcribitur ius
agendi via ordinaria.vt.l.4.ti.delas preſcripcio.or-
dina.Quādo verò eſt præſcriptū ius exequēdi cau
tela eſt,vt agatur via ordinaria, dando libellum vt
litis conteſta. ex ipſo contractu cōtento in inſtru-
mēto poſtea producatur inſtrumentū: non per viā
executionis,ſed per viā probationis: qa præſcrip
tio ſolum obſtat executioni, non autem probatio-
ni.ita inſtituit te Bal.in.l.3.cum.l.ſequenti.ff.quod
fal.tuto autho.& Fran.cre.ſingulari.ſuo.140.

Adde. ¶ Vel aliter, & melius.vt producatur
inſtrumentū corā iudice, & petatur,
q debitor iuret,& recognoſcat,ſi ſunt
vera,q in inſtrumēto illo continētur, & ſi cōfitetur
illud verū eſſe,petitur executio cōtra debitorē vir
tute confeſsionis factę de illo cōtractu vt glo ſuper
26 parte,obligatiō perſonal.¶ An † autē per præſcrip
tionem tollatur ciuilis & naturalis obligatio,tenet
do.Ioā.Frā.Balbus in tracta.præſcrip 1. parte.q.6.in
princi.nu.25.cum ſequenti. ¶ Et nota.q iſta excep-
tio præſcriptio.eſt iniquū præſidiū ſecundū Bald.
in.l.1.C de præſcrip. 30.annorū.Sed quæro nunqd
ipſo iure,an ope exceptionis præſcribatur ius exe
quēdi in perſonali obligatione lapſu decennii. Ci-
nus in.l.cū quis.C.de iuris & facti igno. & Sal. in
lege ſicut. .oppo C.de præſcript o.30.annorū.di-
cunt eſſe cōem opinionē.ſ.q præſcrip.30. annorū.
non tollit actionē ipſo iure ſed ope exceptionis.te
net etiā glo & doctores in.l.ſi eum.§.iniuriarū.ff.ſi
quis cautio. & in l. atqui naturam. ff. de nego. ge
ſtis.&.l.ſi pupillus.ff. de admi.tuto. & in.l ſi quis
poſtquā.ff.de fideiuſſo.cōtra Bar. in.l.fi.§.1.ff. rem
ratam habe.glo.in ver prorogari. Bal.& Ange. in.l
cum notiſsimi.in prin.2.col.& in.d.l.ſicut.1.col.ibi
in textu ibi videndi. Ange. in l.1.C.ſi aduerſus cre.
Bal.in.l.fi.12.oppo. circa medium.C. de edic.diui.
Adria.to.¶ Sed q tollat eſt tex.in.c ad aures. & ibi
27 Panor.vltimo notabili.de præſcrip ¶ Et nota, q †
præſcriptio eſt ſimilis ſolutioni. ſecundum Bal. in
l tam mandat.de non nume pecu.2.col ver. itē du-
bitatur.per.l.ſi pupillus. & ibi tenet Bar. in vltima
col ver. venio ad vltimum. ff. de adminiſtra. tuto.
Contra. ¶ Contrariū tenet Bar. in.l. item illa.§. qd additur
in.1.notabili ff.de conſti pecunia.¶ Sed primā opi
nionē tenet Spe. in.ti.de obli.& ſo.§ 1.ver item po-
ne q debeas.Itē nota,q omnes præſcriptiones ſunt
de iure ciuili.tenet Bal. in authen. niſi tricēnali. cir
28 ca mediū.C.de bonis mater. ¶ Nota ēt q † nō dici
tur pbata præſcriptio,niſi articuli cōcludant finitā
eſſe præſcriptionē ante litem conteſtatā.tenet Bar.
in.l.nec bona C.de præſcriptio. lon. tēpo. & in.l. ſi
poſt in. princi.ff.de rei vendica. & in l. celſus. vlti
ma col. ver.ſed circa hmōi. circa mediū.ff. de vſu.

Adde. ¶ Et eſt ratio,quia per litis cōteſtatio
nem interrūpitur pręſcriptio,vt dixi
29 in glo. infra proxima. ¶ Allegans †
præſcriptionem quid debet probare, tenet do Ioā.
Fran.Balbus. in ſuo tractatu de præſcrip.3.parte.3
partis principalis nu.10.ver.poſtremo.
y ¶ Diez anos. Ad intelligētiam iſtius partis ad-
uerte, q de iure Imperatorum ius exequendi non
præſcribebatur minori ſpatio.30.annorū,vt recitat
Bald.in.l.nec.creditor.vltima col.C.de pactis. nam
poſt 30.annos non poterat peti executio.ſecūdum
eundē Bal.in rub.ff.de regu.iu.& Lanfran.in.l.ad-
monēdi.ff.de iureiu.per.l.fi.C.de præſcrip.30. an-
norū.tenet Ioan.and.in additio Spe.de execu.ſen.§
poſtremo in additone contrariū.Super qua lege ſu
peruenit.l.3.ti.delas preſcripcio.in ordina.vbi di-
cit,q omne debitū præſcribatur decennio. & quia
iſta l.erat nimis rigoroſa,ſuperuenit.l.4.eiuſdem ti
tuli.quæ declarādo.d.l.3.dicit,q ius exequēdi pręſ-
cribatur decennio,non actio.tamen quia.d.l.4.lo-
quitur ſolūmodo in præſcriptione iuris exequen-
di in obligatione pſonali, ſuperuenit iſta lex, quæ
loquitur de ea,& de aliis,vt ex ea patet: ideo venit
ſupplere defectum ſupradictarum legum.

30 Adde. ¶ An † requiratur bona fides in tali
præſcriptione. Videtur q ſic per.c.fi.
de præſcriptio. cū pluribus aliis. Sed
tu vide Ioā.Frā.Balbū in tracta.præſcriptio.2.parte
3.partis principalis.q.12.cū duabus ſequētibus.ſed
melius.q.14.vbi notāter diſtinguit.et in caſu iſtius
legis.ver.3.limita cōcludit.nu.76.fo.16.4 col.q pręſ
crip tio iſto caſu currit etiā cū mala fide debitoris.
¶ Vnum tamen poteſt notari iuxta ſupradicta,q
actio perſonalis cum iure exequēdi præſcribitur
decēnio in caſu,quo cōſanguineus eſt debitor con
ſanguinei:q ſi intra decēnium non petit debitum,
videatur illud remittere.ſecundum glo. & Bar.in.l
libertis.§.1.oppo.1.ff. de alimē.lega. Et iſto caſu po
terit ſuſtineri.d.l.3.ti. de las preſcripcio.in ordina.
¶ Sed operæpretium eſt videre quando incipiat
currere iſtud decēnium, vt eo elapſo cōtractus vel
ſentētia non poſsit exequi. Et qa iſtud eſt maximū
dubiū,& quotidianū,debuerat per aliam legē deci
31 di ¶ Pone ergo,q † mulier prima die mēſis ianua-
rii anno dñi milleſimo quingenteſimo matrimo-
niū contraxit,& marito ſuo multa in dotē dedit, &
publico inſtrumēto marit⁹ ſe obligauit dotē reſti-
tuere,ſolu.ma.fortè vir & vxor ſteterūt in mrimo
nio p.10.ānos.vel.30.ānos.mortuo viro mulier niti
tur dotē ſuā ab hæredib⁹ viri recuperare p viā exe
cutiōis.hęredes viri opponūt ex aduerſo hoc reme
dium

dium non cōpetere vxori, ꝑpter lapſum .10. annorū à die celebrati cōtractus. mulier dicit, ꝙ decēnium debet computari, & incipit currere à die mortis ſui mariti. quid in hoc eſt dicendū. ¶ Aduerte, qa pro parte iſtorū hæredū eſt ſingulare dictū Ia. de raue. quem refert Ia. faber in. §. fuerat. inſti. de actio. vbi dicit, ꝙ actio de dote oritur à tēpore contractus matrimonij. & allegat quaſi ꝓ expreſſo. l. iuriſgētium ff. de pactis. vbi dicitur, ꝙ pactum appoſitū tempore cōſtitutionis dotis, informat veterem actionem, aliàs non informaret. hoc etiā probat. per. l. ſi alia. § fi. de bonis dānato. itaq; ſecundū iſtam opinionem decennīū incipit currere à tēpore cōſtitutiis ōdotis, & propterea non habet locū executio, quia lapſum eſt decēnium. ¶ Contrariū eſt verū. imò decēniū incipit currere demū ſoluto matrimonio à die obitus viri, nō habet locū executio, nec eſt præſcriptum ius exequēdi per lapſum. 20. vel. 30. annorū, quibus vir & vxor ſteterunt in matrimonio. ¶ Ad qd probandū facit glo. ſatis notāda in. d. l. ſed ſi alia. in fi. ff. de bonis dāna. quāuis Dinus ibi dicat, ꝙ nō valet vnā muſcā. intēdit enim ꝓbare dicta glo. ꝙ actio de dote oritur ſoluto matrimonio. ſed verum eſt, ꝙ præſcriptio incipit currere à die, quo actio oritur. p. l. in rebus. §. oēs. C. de iure doti. & dato ꝙ antea eſſet nata prǽſcriptio, non currit quouſq; poſſet efficaciter intentari. vt. l. 1. §. fi. C. de annali. excepti. ꝙ non pōt niſi ſoluto matrimonio, ergo interim præſcriptio non currit. ¶ Pro quo facit à cōtrario ſenſu. d. l. 3. in. fine. ti. delas preſcrip. foro legū. vbi dicitur, ꝙ præſcriptio currit contra eos, qui poſſunt petere ius ſuū, & non petūt. non enim currit præſcriptio ei, cui nō poteſt deſidia imputari, vel negligentia. vt d. l. 3. notat Barto. in l. ſcimus. de agrico. & cenſi. lib. 10. ¶ Item ad hoc facit, ꝙ quādo obligatio contrahitur ſub conditione expreſſa vel tacita, quæ ſe habet ad eſſe, vel non eſſe, non naſcitur actio, niſi in euētum conditionis. vt. l. cedere diē. ff. de verbo. ſigni. ſed in hac actione intelligitur tacita cōditio, ſi matrimoniū non fuerit diſſolutū culpa mulieris. vt. l. cōſeoſu. C. de repu. & l. lucius. ff ſolu. mat. ergo actio nō oritur. ſecūdū Dynū vbi ſupra. ¶ Et multū ad hoc facit. l. 1. C. de repu. ibi. ideoq; ipſo iure dotis actio non competit. Et bene faciunt notata in. l. pater. ff. de dote præle. & in. l. ſi cut in annos. ff. quibꝰ modis vſufru. ami. cum ſimi. & quod notanter dicit Bald. in. l. ſicut in re. 1. colū verſi. in textu. C. de præſcrip. 30. anno. & quod habetur in Spe. de loca. §. 6. ver. 41. & . 44. vbi dicitur, ꝙ præſcriptio nō currit niſi à tēpore quo potuit moueri actio. ¶ Itē dixi in. l. 15. ſupra. & ibi eſt tex. ꝙ mulier coniugata non poteſt agere dū eſt in matrimonio, ſine licētia viri, quia in eius eſt poteſtate. Sed tu habes, ꝙ conſtituto in poteſtate alterius, nō currit præſcriptio. ſecundum Bal. in. l. cū notiſſimi. §. imò. vltima col. verſi: itē ſi quis C. de præſcriptio. 30. vel. 40. annorū. igitur. &c. ¶ Item ad hoc facit dictū Ioan. an. in additio. ad Spe. in. ti. qui filij ſint legitimi. in rubrica. in princi. vbi dicit de patre habente duos filios, qui alteri donauit omnia bona ſua: viuo patre, non poteſt alter filius petere à fratre legitimam, niſi poſt mortem patris donationem immenſam. vt. l. 2. & l. ſi totas. & l. ſi mater. C. de inof. donatio. quia in vita patris filius non habet niſi ſolam ſpem. vt. l. nec ei. ff. de adoptio. Bar. in. l. is. poteſt. ff. de acqui. hære. ideo ſi. 30. anni ſunt elapſi patre viuo à tempore donationis immenſæ, bene poterit alter filius agere ad reuocationem donationis immēſæ, quia vita patris erat impeditus agere, nec currit ei tempus petendi reuocationem donationis, ſed tempus incipit currere demum mortuo patre, vt ſupra. ¶ Et vltra ſupradicta allego tex. quem ad hoc notant docto. & Bal. in. l. ſcimus. §. illud præterea. in prin. C. de inof ſi teſta. vbi dicunt per illum tex. ꝙ antequam actio naſcatur, nō poteſt contra eam præſcribi, ſed actio ad dotem repetēdam non naſcitur niſi ſoluto matrimonio vt ſupra dixi, ideo. &c. Tene igitur, ꝙ tēpus decēnij ad petēdam dotem per modū executionis, vel aliàs, incipit currere demum ſolu. ma. non ante.

Contra.

Adde. ¶ Quando actio iſta de dote naſcitur, vide do. Ioan. campe. in tracta. de dote. 3. parte. 17. q. vbi plenè. ¶ Et iſtud eſt ſingulare priuilegium dotis, ꝙ non præſcribitur contra eam, antequam naſcatur actio. ¶ Sed ſingularius priuilegiū dotis eſt, ꝙ in generali obligatione, vel liberatione, quam vxor relicta omnibus legatis ſibi factis per virum facit hæredibus viri tanquam ſibi ſolutis, non venit legatum dotis prælegatę. vt poſt multa concludit Paulus de Caſt. conſilio. 234. quem refert & ſequitur Bald. noue. in ſuo tracta. de dote. 8. parte. 14. priuilegio. folio. 44. nume. 1. ¶ Hinc etiam dico, ꝙ ſi minori duorum vel trium annorum datus eſt tutor, vel minori annis ſexdecim datur curator, qui tutor vel curator facto ſolēniter inuentario ad mandatum iudicis obligauit ſe & ſua pro ſolutione & reſtitutione quantitatis contentæ in inuentario, ꝙ finita tutela, vel cura, & ſic elapſis decē annis, & amplius, poterit contra tutorem vel curatorem executio fieri, quia decēnium, vt ſupra dixi, incipit currere, finita tutela, vel cura: & quia ante finitā tutelam, vel curam, minori contra tutorem vel curatorem non competit actio, vel ius vt. l. 1. C. arbi. tute. cum ſimi. ¶ Item quia, vt ſupra dixi, contra non valentem agere nulla currit præſcriptio. vt. l. 1. in. prin. C. de ānna. exceptio. tenet gloſſa. in. c. auditis. & in. c. cum nō liceat. de prǽſcriptio. tenet Bar. in. l. vnꝰ. §. ſi fons. ff. de ſerui. ruſ. prædi. ¶ Sed oppono contra hoc de textu. in. l. 1. & ibi Baldus. 5. col. verſi. 21. oppo. C. qui admitti. vbi dicitur, ꝙ filiusfamilias præſcriptione tēporis excluditur. ¶ Solutio. Aut loquimur de prǽſcriptione actionis, & iſta non currit filiofamilias, quia agere non pōt: cū exercitiū ſit apud patrē, non apud filiū, & ſic filius nō habet poteſtatē deducēdi

Q̃ō. *Infertur* *Oppo.* *So.*

rem in iudicio,quia caret exercitio,ideo ei meritò
non currit præſcriptio.quia vbi non eſt exercitiũ,
ibi non eſt negligentia;vt.l.fi.§.donec. C. de iure
delibe.&.l.2.§.pe.ff.de iudi. ¶ Aut loquimur in
præſcriptione temporis bonorum poſſeſsionis pe
tendæ;quæ fit non in figura iudicij,& talis præſcri
ptio currit contra filium familias,quia ius & exer
citium reſidet in eo principaliter,& ita procedit.d.
l.1.C.qui admi.ſed ſuper executione contractus fi-
liusfamilias, vel minor,debet ſtare, & contendere
in iudicio contra tutorem,vel curatorem, nolentẽ
ſoluere,finita tutela:ergo eis nõ currit præſcriptio,
quia negligentia non poteſt eis imputari,cum non
valeant agere.vt ſupra dixi.& ita,pcedit.d.l.1.in fi.
Oppo. C.de annali.excepti. ¶ Secundò oppono contra ſu
prædicta,& eſt oppoſitio cadens à prima oppoſi-
tione,& videtur ꝙ etiam minori currat iſta præſcri
ptio.vt.l.attilicinus.ff.de ſerui.ruſti.prædio. vbi
dicitur,ꝙ habenti ius in habitu abſq; exercitio cur
rit præſcriptio.nam ſi habes ſeruitutem aquæ du-
cendæ ex fonte,& fons deſiccatus eſt taliter, ꝙ du
cere non potui,currit mihi præſcriptio, ſed datur
So. reſtitutio. ¶ Solutio,ibi eſt impedimentum facti:
nam facti difficultas tenorem præſcriptionis non
impedit,ſecus eſt quando impedimentum iuris,vt
in caſu noſtro.facit.l.quotiens C.de preci.impera.
offe.&.l.pacta nouiſsima. & ibi Cinus vltima. q.
C.de pactis.Bal.in.d.l.1.C.qui admi.& in.d.l.cum
notiſsimi.§.illud.C.de præſcrip.30.vel.40.annorũ.
plenius per Bar.in.l.ſenatus. 2.col.ver.oppono. ff.
de offi.præſi. ¶ Itaq; ex ſupradictis habes, ꝙ præ-
ſcriptio.10.annorum.de qua in.l.iſta.non currit cõ
tra minorẽ in caſu,ppoſito duplici ratiõe. Primò,
quia contra non valentes agere non currit præſcri-
ptio. ¶ Secundò,quia ante finitam tutelam, vel cu-
ram,non eſt cum effectu nata actio ad agendum.
verum tamen eſt,ꝙ talis contractus dotis vel mino
ris non poteſt exequi,quia eſt conditionalis,& in
certus,niſi conditione liquida,vt plenè dixi ſuper
Infer. iſta.l.in parte,obligatiõ perſonal,circa finẽ. ¶ Ex
32 hoc etiam dico.ꝙ iſta † præſcriptio.10.annorũ non
currit pendente dilatione conuentionali.põne er-
go,ꝙ tu vendidiſti Seio fundũ valentem mille du-
catos,pro quibus Seius corã notario publico pro-
miſit ſoluere,deinde vſq; in quindecim vel viginti
annos,ꝙ elapſo termino quindecim annorum con
tractus poterit executioni mandari,quãuis à die ce
lebrati contractus ſint elapſi.10.anni.et amplius.&
eſt ratio,quia pendente dilatione cõuentionali,vt
dixi non currit præſcriptio.Iſtud etiam tenet Bal.
in.d.l.ſicut in principio.C.de præſcriptio. 30. an-
norum.vbi dicit,ꝙ ſi creditor cum debitore paci-
ſcatur non petere debitum.vſq; ad annos quinqua
ginta,quod his elapſis,agi poterit: quia ante annũ
lex non habuit experiendi potentiam,durãte præ
dicta dilatiõe cõuentionali. De quo eſt caſus in.l.
3.§.pe.ff.de preca.legitur & notatur in.l.ſicut in an-
nos.ff.quib⁹ mo.vſufru.ami eſt etiã tex ſingularis
in.d.l.cum notiſsimi.§.illud.C.de præſcriptio. 30.
vel.40.anno.vbi dicitur,ꝙ in obligatione ſub con
ditione,vel in diem,incipit præſcriptio,aduenien
te conditione,vel die ¶ Vtrum partes poſsint face
re vt in contractu ſuo nõ poſsit opponi exceptio
præſcriptionis,vide And Sic.in rubri.de præſcri.
& remiſsiuè in.c.illo vos.4.col.ver vtrum partes.
de pigno. ¶ Ex prædictis etiam dico, ꝙ ſi conduxi Infer.
Titio fundum pro.20.annis.& certa quãtitate vno
quoq; anno ſoluẽda,aduenıẽte anno.11 vſq; ad. 20.
annum potero executionem petere pro penſione
11.anni,& aliorum ſequentium,ſi tempus ſolutioni
præfixum eſt elapſum,etiam ſi à die celebrati con
tractus.10.anni ſint elapſi. Quod etiam procedit in
emphiteoſi perpetua. Itaq; ſi mihi domino directi
dominij emphiteota eſt per contractum emphiteo
ticũ obligatus vnoquoq; anno ſoluere. 10. vel. 20.
corbes tritici,licet ſint elapſi.30.anni à tempore ce
lebrati cõtractus.potero executionẽ petere pro pẽ
ſione.30.anno.ſ.10.præcedentiũ.quãuis,vt dixi,cõ
tractus emphietoticus ſit multò ante celebratus.Et
eſt ratio,quia pendẽte dilatiõe cõuentionali nõ po
tui experiri,nec agere tenet notãter Bar.in.l.inter-
dum.§.1.ff.de verb.obli.& in.l.ita ſtipulat⁹.34.col.
2.q.principali.eo.ti. Abb.in c. preterea requiſiſti.
& ibi Præpoſitus.de appe. ¶ Ex quo dicũt docto.
in.l.prętor.ff qui potio.in pig.ha.& in.l.1.in fin.ff.
quãdo dies vſufructu.lega.ce. & in.l. item quia 2.
33 reſpõſo.ff de pactis,ꝙ † primũ debitũ nõ cõputa-
tur à die celebrati cõtract⁹,ſed à die,quo eſt fienda
ſolutio,vel à die euẽt⁹ cõditiõis. ¶ Ex quo potes ſu
mere regulã,ꝙ præſcriptio decẽnij nõ incipit cur-
rere à die celebrati cõtract⁹,ſed à die,quo debet fie
ri ſolutio:nã ante iſtud tẽpus nõ põt experiri, nec
agere vt dictũ eſt. ¶ Vltimò quo ad ſupradicta no
34 ta,ꝙ † ius exequẽdi præſcribitur ſpacio.10.anno.ni
ſi per pactũ prouideatur ne currat decẽnium.tenet
Ioã. And.in rub.de præſcriptio.in additio.ad Spe.
2.col.ad fi.vbi dicit verũ quo ad paciſcentẽ, & ha- Limita.
bẽtem cauſam ab eo,non quo ad tertiũ. tenẽt doct.
& Anto.de Bu.in.c.cũ nõ liceat.eo. ti. & ibi Abb.
3.col.ver.ſed ego dubito ¶ Sed cõtra,quia non po- Contra.
teſt renunciari præſcriptioni inductę ab ſtatuto.vt
per Bar.in.l.nemo poteſt.pe.col.ver.quæro ſtatu-
tum.de lega.1. ¶ Solutio . illud eſt poſt completã So.
præſcriptionẽ: ante completam verò poteſt pacto
agi, ꝙ nulla currat pſcriptio.vt ſupra & ibi p Bart.
in.l qđ ſi nolit.§.ſi quid ita ff.de ędili.edic.Bart.in
l.1.C.ne rei domi.vel tẽp.1.col.in princi. ¶ Itẽ quia
pręſcriptiones currũt in defectũ prouiſionis hõis:
ideo põt hõ pſpicere ne currãt, & ſeruabitur talis
cõuẽtio.qa prętor ait pacta ſeruari.vt.l. iuriſgẽtiũ.
ff.de pactis.nec ĩtelligitur in mora eſſe.q ſcit iꝰ ſuũ
vbiq; durare.notat Bal.in.l.vnica.C.d ſentẽ.q̃.p eo
ꝙ intereſt,pfe.licet Bar.aliud notat in.l. nemo põt.
6.col.ver.quęrit Dm⁹.de leg.1.& l.l.1.ff. đ vſucap.
&

& in.l.1.in fi.C.de annali exceptio.tenet Bal.i.l.fi.
C.de tẽp.appellatio Ange.in authẽ.eccleſia roma-
na.collatio.2.¶ Iſtud etiã probo tali ratione. pactũ
35 † dicitur ius cõmune ſecundũ Bald.in.l.liberti.12.
col.C.de ope.liber. & habetur pro ſtatuto. vt per
Bar.in.l.ciuitas.circa principium.ff.ſi cert.peta.
36 ¶ Amplius dico, ꝙ † pactũ operatur vltra & pluſ
quã cõſuetudo vel pluſquã ius cõmune. ſecũdum
glo.ſingularẽ in.l.cũ mirabilibus.C.de teſta. mili.
ſed lex vel ſtatutum poteſt operari, quod ius exe-
quẽdi præſcribatur decennio, vel ꝙ non præſcriba
tur, ergo pactum partiũ poteſt operari, ꝙ non cur-
rat pręſcriptio decẽnij, & tale pactum facit ius quo
37 ad illos. ¶ Itẽ † pacto poteſt induci, ꝙ inſtrumen
ta exequãtur. vt.l.minor.ff.de minori.ergo & ꝙ cõ
tra id non currat pręſcriptio. & ſicut pacto poteſt
induci ꝙ non currat præſcriptio, ita poteſt induci
pacto, ꝙ vſq; ad.20.annos contractus poſsit execu-
tioni mandari.quia, vt dixi, pactum habet vim legis.

Adde. ¶ Vide etiã And.Sicu.in.c.illo vos.
4.col.in prin.in ver.vtrũ partes.de pi
gno.& in rubrica de pręſcriptio. vbi
38 dicit † an pactum appoſitum in contractu, vt non
currat præſcriptio, valeat. Et Bal.in authẽ. quas a-
ctiones.2.col.ver.ſed iuxta hoc quæro. C. de ſacro
ſanct.eccle.& Socinus in reg.357.inclius do Abb.
in.d.rub.de pręſcriptio.2.col.& do.Ioã. Fran.Bal-
bus in tracta.de pręſcriptio.5.pte.5.partis principa
lis.q.vj.nu.38.in prin.& q.7.nu.41.Bal.in.c.1.§.præ
terea.verſi.quære ergo.vſq; in finem. de capitulis
corradi.vſi.feudo.vbi dicit, ꝙ pacto, vel ſtatuto po
teſt prouideri, ne currat præſcriptio. Et ibi etiã di-
cit. Quid ſi verba proferuntur à contrahentibus.
Quid ſi à teſtatore. Et quid ſi verba iſta ponerentur
in reſcripto, vel priuilegio, ne præſcriptio cur
rat. vbi non bene concludit. ¶ Sed dato vel conceſ
ſo. ꝙ pacto, vel ſtatuto aut teſtamẽto, reſcripto, vel
priuilegio poſſet ſtatui; ꝙ pręſcriptio non proce-
dat, nec currat, de qua pręſcriptione intelligẽdum
eſt? vide ibi per Bal.& in addi.ad eũ. per do. And.
39 Sicu. Barba. ¶ Quid † ſi dicatur, nulla præſcriptio
ne obſtante. tene, ꝙ non intelligitur de præſcriptio
ne longiſsimi temporis. nam dicta verba non impe
diunt pręſcriptionem longiſsimi tẽporis. ita Bal.in
dicto §.præterea.in ver.alia glo.diſputat ¶ Et hoc
per regulas generales, quæ habentur in.l.ſicut.&.l.
omnes.C.de præſcriptio.30.annorum. quod etiã te
net Ioan.And.in addi.ad Spe in.ti.de feudis.2.col.
& refert Dinum ita conſuluiſſe.do.Ioan.Fran. Bal
bus in ſuo tracta.de præſcriptio. 5. parte. 6. partis
princi.in prin.fo.44.ponit plures caſus, in quibus
præſcriptio non procedit. quos per te vide. ¶ Et ex
hoc limita legẽ quaterni gabellarũ nu.129.in prin-
cipio. vbi dicitur, ꝙ ſi gabellarij intra annũ & inde
vſq; ad duos menſes non petunt gabellam, ꝙ dein-
ceps petere non poterũt. quia ius petendi præſcri-
bitur penitus. ꝙ illud ſit verũ, niſi debitor paciſca-
tur cum gabellario, quòd pręſcribi non poſsit, quia
tunc etiam elapſo tempore ſupradicto, poterit ga-
bellam petere. quod eſt notandum. ¶ Adde alium
caſum ſatis mirabilẽ, in quo nõ currit iſta pręſcrip.
so.neq; 20.annorũ. qui ad minus debet ſeruari in cu
ria eccleſiaſtica, quia iure noſtro nõ põt in cõtracti
40 bus apponi iuramẽtũ. pone ergo † ꝙ iuramẽtũ eſt
appoſitũ p debitorẽ, vel p ſe obligãtẽ in ipſa obli-
gatione, tũc nunquã poteſt talis debitor opponere
præſcriptionẽ. ita dixit ſingulariter Ludo.ro.in re-
pet.l.1.3.char.ver.& adde duas notabiles cautelas.
ff.de vſucap. vbi dicit, ꝙ ad hoc vt impediatur præ
ſcriptio cautela eſt, ꝙ in fine inſtrumenti apponatur
iuramentum, quia tunc erit ſublata præſcriptio.
nã iuramentum perpetuat actionẽ. allegat tex. quẽ
dicit ſingularem in.l.nam & poſtea.in.§.ſi dãnetur.
ff.de iure iur. quẽ tex. dicit eſſe. quem allegauit ad
hoc Ang.in voce. Idẽ tenet Iaſ.in.§ ſed aliquando.
inſti.de vſucap.in additione ad Chriſtophorũ por.
in additione, quę incipit adde vnũ notabile in ma-
teria. & dicit, ꝙ colligitur ex notatis per do. Anto.
poſt Hoſti.in.c.ſi diligenti.de præſcriptio. facit
notata per Bar.in.d.l.nam & poſtea.§.ſi is qui.ff.de
iure iu. approbat Andre.Sicu.conſi.ſuo.22.incipiẽ
ti.viſo puncto. pe. col. cõmendat Hippolytus de
marſilijs ſingulari ſuo.141.& Felinus in.c.quoniã. 4.
41 col.de præſcriptio. ¶ Quæro. dictum eſt quãdo †
incipit currere tempus decẽnij ad exequendum.
adde Abb.in.c.quia diuerſitatem.de conceſsi. pre-
bendę. vbi aſsignat rationem, quãdo tempus currit
contra negligentem, & quando non. vide Abb.in.
c.cum propter.de iure patronatus, & ibi eſt caſus,
in quo non valenti agere currit præſcriptio, putã,
in præſentado clericum in eccleſia infra quatuor
menſes. tenet idem Abb.in.c.quoniam. eo.ti.1.col.
ver.ex hoc nunc eſt videndum quibus modis iſta
pręſcriptio interrumpatur. & quia gl.in.c.illud de
præſcriptio.in parte, interruptio, ponit aliquos ca-
ſus. tu adde ꝙ etiam præſcriptio interrumpitur.
¶ Primò p executionẽ factã in bonis debitoris.
Ita dicit tex.in.l.4.titulo delas preſcriptio.in ordi-
na. qui tex. ad hoc eſt ſatis clarus. ¶ Secundò per
capturã pſonæ. vt.l.1.C.qui bonis cede. po. ſecũdũ
Bar.in.l.is qui reipublicæ.in fi.ver. quãdoq; enim
fit capiẽdo.ff.ex qui.cau.ma. tenet Bal. in additio.
ad Spe.ti.de ſentẽ.ver.an poſsit quis capi. quia tũc
dicitur facta executio, vt ibi, per capturã debitoris.
licet idem Bal.contra in add.tio.ad eundem Spe.ti.
de citatione. ver. nũq̃ tamen legi. ¶ Tertiò inter-
rumpitur per miſsionem executoris, volo dicere,
quòd ſi creditor comparuit coram iudice, & petijt
executionem contractus in debitorem ſuum, & iu
dex cõmiſit executori, vel alguazelo, per ſuas lite-
ras vt faceret executionem in bonis debitoris illius:
executor tamen nõ reperit aliqua bona debitoris,
in quibus executionem faceret, ꝙ ſufficiat talis per
quiſitio, fideiq; executoris, vt interrumpatur præ-
ſcriptio

præſcriptio decēnij,& deinde currat tempus vſq; ad aliud decēnium.ad quod allego.l.eū qui.§.iniuriarū.ff ſi quis cautio.qui caſus non eſt alibi.Quòd ſi quis vellet interrūpere præſcriptionem per litis conteſtationē,& aduerſarius nollet cōteſtari litē,q iſta cōtentio ſufficit ad interrūpendā præſcriptionē.tenuit etiā Bal.in.l.nec bona.C.de præſcrip.lōgi tēpo & Abb.in.c.illud.de præſcriptio. Bal. in.l.2. col.1.ver. vlteri⁹ quęritur.C.de ſerui.& aqua. & in. l.1.ver.ſed quæro.C.quando lib.principi. datur.& in.l.1.ff.de in ius vo.Bar.in.l.ſicut.in.1.oppo. & ibi Bal.1.col.in duobus locis.C.de præſcriptio.30.annorū.& in.l.2.§.fi.ver.ſed hic quęritur cōtra.ff.pro emp.vbi dicit verum eſſe cum diſtinctione legis. fi.ff.per quem factum erit.attamen de iure canonico ſine diſtinctione ſemper interrūpitur, aliàs impeditur præſcriptio per miſsionem executoris. ſecūdum Bal.in.d.l. .ff pro emp. Auge. de are.in §. hæc ſi agat.inſti.de actioni. Ol Ira conſilio 176. vbi vide.eſt in Spe.de execu.ver.executoris.facit.l.mora.C.de rei ven.li.&.d.l.ſicut. & quod Bald. tenet in.l.in cōtractibus.1.col.in fine ibi.& do tibi regulam.C.de nō nume.pecu.vbi dicit, q per ſolā miſsionē nuncij interrumpitur præſcriptio longiſsimi temporis ſcilicet.30.annorum.vel ſi ſit præſcrip.lōgi tēporis,quæ ex forma ſtatuti habeatur pro poſſeſsione longiſsimi temporis,vt hic,& ibi per eos. & per Bar.in.d.l.2.§.fi.ff.pro emp.& de iſta.q.vide etiam Abb.in.d c.illud.3 col.ver.ſed dubitatur.de præſcriptio. ¶ Quartò interrumpitur per petitionem debiti etiā pro parte tantum.vt per Bal.in.c.1. § quid ergo.ver.extra quæro.de inueſti. de re alie. facta.vſi.feu.& in l.naturaliter . 6.col. verſi. quæro quid ſi.ff.de vſucapio.

Adde. ¶ Idē dicit Alex.5. volu.cōſilio.100. per totū.dixi in.l.65.in parte,propriè dad.& in.ver.& iſta interruptio.

25. ¶ An denūciatio extraiudicialis cauſet malā fidē. dicit Socinus in ſuis regu.120.vbi vide. ¶ Quintò interrumpitur per ſolam citationem,putà , ſi ſtatuto dicitur.q creditor infra.10.annos non petens nō audiatur poſt,talis citatio interrumpit præſcriptionē ſtatuti,ſed non perpetuat ſecūdū Bar.in.l.cū notiſsimi.in principio.ver.et ſic facit ad quæſtionem. C.de præſcriptio.30.anno.& in.l.2.§.fi.ver. quid dices de præſcriptione.ff.de vſucap. pro emp. Bald. in additio.Spe.de app.ver.quæſtio talis eſt . Ioan. de Imo.in.d.c.illud.de præſcriptio.pro quo, vt ſupra dixi,eſt hodie bonus tex.in. d. l. 3. titulo delas preſcriptio.in ordina. ¶ Sed in hoc nota vnū ſingulare, q præſcriptio non poteſt interrumpi per excōmunicatum,neq; valet interruptio ciuilis per eū facta,ſec⁹ in naturali.tenet Abb.ſingulariter in. c.cū inter.4.col. ver.2.de exceptio. ¶ Quæ tamē dicatur interruptio ciuilis , & quę naturalis.dixi in.l .65 infra.vbi vide. ¶ Sed pone.& erit ſext⁹ caſus. Titi⁹ eſt debitor Sēpronij in certa ſūma,ſed vocato Titio in iudicio ſuper debito fuit cōtumax,& Sempronius fuit miſſus in poſſeſsionem alicui⁹ rei ex primo decreto,iuxta formā tex.in.l.1.ti.ii.delos aſſentamientos ordina. Sēpronius habuit poſſeſsionem rei per.12 annos.& amplius:nunquid iuxta formā tex.in.d.l.1.ti.delos aſſentamientos.poſsit Sempronius vendere rem in cuius poſſeſsionem fuit introductus videtur q non, quia lapſum eſt decēnium. ¶ Tu tene, q poterit: quia per miſsionem factā ex primo decreto,dicitur executio facta.tenet notanter Bal.in.l.conſentaneū.fi.col.C.quomodo & quādo iudex.inquit ibi.pone, q ſtatutū dicat, q poſt. 10.annos non poſsit peti debitū,niſi prius petitum fuerit,& executione facta non fuit petitū,& in cōtumaciā rei fuit facta miſsio ex primo decreto.deinde proceſſus fuit ſic dimiſſus , & euanuit inſtantia temporis lapſu petitur denuo poſt. 10. annos, obiicitur pr.ſcriptio:quęritur quid iuris.Et dicit q Bar.in.l 11 qui.ff ex qui cau ma.tenet, q aut illa miſſio fuit facta in præparatorijs iudiciorum , & non dicitur executio. Aut fuit facta ex ſententia vel inſtrumēto confeſsionato.quod ſecundum ſtatuta illius loci habet vim ſententiæ.& meretur executionem,et dicitur executio.licet non ſit ventum ad executionem debiti.nec enim poteſt aliter intelligi ſtatutum.quia ſi eſſet facta executio plenè , quæ liberat debitorem,fruſtra tractarem⁹ de præſcriptione. & dicit lex.q non dicitur ſatiſfactum , licet ad ſententiam ſit ventum.vt.l.nepoti.ff. de fundo inſtru. ¶ Et non exiſtimo,quòd primum decretum pereat lapſu triennij,quia non habet inſtantiam triennalem.& vide Bar.in.d.l.litibus.de agri.& cen.li.11 . & in.l.ſi finita.§.iulianus.ff.de dam.infec.quia executio nō habet inſtantiam ipſa facta. ¶ Sed glo.ſingularis tenet cōtrarium in regula.ſine poſſeſsione. li. 6.glo & Bar.in.d.l.is qui rei publicæ . vltima col. verſi.item nota ad quæſtionem. Ludo.pon.ſuis ſingularibus.§.decretum.ver.dicit lex quauis.&c. Contrà

¶ Sed tene quod Bal.dicit in. d.l. conſentaneum. per ſupradicta.& bene facit pro eo ſingulare dictū ipſius in.d.l.ſicut in rem.1.col. verſi. & hoc eſt vtile.C.de pręſcriptio.30.anno.vbi dicit, q ſi ſtatutū diſponit, q omnis actio tollatur.10. annis, intelligitur niſi fuerit interrupta præſcriptio,quia ſola executoris miſsio interrumpit in alios.10. annos.& idē dicit Bal.ibi.2.col.in fine.ver.ibi anno tollitur. ¶ Item ad hoc facit.l.ſi ędes.§.libertas.& ibi Bal.ff. de ſerui.vrba.prædi.vbi dicitur, q præſcriptio interrupta debet denuo inchoari. ¶ Nota etiam ad hoc,q ſi vnus litigautium reliquit in iuramento alterius,non currit præſcriptio ab eo tempore , quo fuit delatum iuramentum, quanuis petitio nō pręceſſerit.vt.l.14.ti.11.tertia partita.

Adde. ¶ Qualiter & quibus modis interrūpitur præſcriptio habetur plenius q per alium per do.Io.Fran.Balb in di Do tracta.de preſcrip.5.parte.. .partis principalis.

in

in princi.incipi.expedita ſecũda parte. per omnes.
q.&.§.et limitationes.tenet etiam Oldra.conſi.176.
42 per totum conſiliũ. ¶ Et quãuis † per litis conte-
ſtationem interrumpitur pręſcriptio.vt dictum eſt
ſupra. Ioan.Fran.Balbus vbi ſupra limitat ſex mo-
dis,inter quos ponit vnum,in quo multum repor-
taui cõmodum,& honorem inter multum magnifi
cum comitẽ de Pliego contra alios contendẽtes ſu
per villa nuncupata Caſtilnouo,cum duabus villis
adiacentibus Alguile & Merlejon.nã ipſe comes
poſt ſuos prædeceſſores dictas villas poſſedit per
tempus,de cuius initij memoria non erat, & ex ea
dictus comes ſe iuuabat.& ex aduerſo fuit oppoſi-
tũ,dictã poſſeſsionẽ interruptã fuiſſe per petitionẽ
& litis conteſtationẽ factam coram principis dele
gato,dato ſuper eadẽ cauſa.fuit tamẽ ex parte dicti
comitis replicatum , ꝙ dicta litis conteſtatio non
fuit ſufficiens impedire pręſcriptionem,ex quo ſu
per dicta conteſtatione & cauſa fuit probata ſentẽ-
tia in fauorem ipſius comitis,& pro eo.vt plenè &
notanter dicit Felinus in.c.illud.circa finem.14. cõ
cluſione.de præſcrip. Ita dicens,ꝙ exceptio litiscõ
teſtationis non impedit præſcriptionẽ quo adiudi
cium in qua agens ſuccubuit,quia per eum,& litis
conteſtationem in eo factã,non interrumpitur præ
ſcriptio.Et ex hoc obtinuit ſententiã dictus comes
pro ſe in cauſa prædicta,in qua patrocinium pręſti
ti. Poſtea reperi dict.do. Ioan.Fran.Balb.idem tenẽ
tem in dicto trac.præſcrip.3.parte.6.partis princi.
ver.circa tertiã ſpeciem 5. limitatione. nu. 57. quę
allegat Pau.de ca.idẽ tenentẽ conſilio. 289. pe.col.
& do.Felinum vbi ſupra. ¶ Item no.in materia,ꝙ
præſcriptio interrũpitur ex poſſeſsione vnius diei
vi. in Spe.de loca.§.6.ver.41.&.44.circa medium.
43 ¶ Et iſta † interruptio prodeſt ſolo interrũpenti,
ſed non alijs.vt tenet Bal.in.d.l.2 16.col. C.de ſerui
tu.quia ſicut præſcriptio contra vnũ nõ nocet alijs.
vt.d.l.ſi ędes.& ibi Bal.ff.de ſerui.vrba.præ. ita nõ
prodeſt alijs,vt ibi. ¶ Itẽ ſicut pręſcriptio in vno
articulo nõ extẽditur ad aliũ.vt.c.cũ olim.et.c.cum
contingat.de decimis. & Flo.in.l.ſi quis diuturno.
ff.ſi ſerui.vẽdi.ſicut regulariter præſcriptio nõ ex-
tẽditur.vt.l.nõ dubiũ.C.de legi.ita interruptio prę
ſcriptionis cõtra vnũ non extenditur ad alios. vt.c.
auditis.& ibi docto.& Abb.2.col.in fine.ver. nota
ex fine tex.de pręſcriptio. ¶ Si tamẽ interrũpitur
ab vno ex correis credẽdi,ꝓdeſt correo.l. fi. & ibi
Bal.prope finẽ.& Ange.C.de duo.reis. ¶ Simili-
ter præſcriptio interrupta cõtra vnum de pluribus
reis debẽdi.nocet correo.vt.d.l.fi. & glo. & docto.
¶ Alijs tamẽ ex cõſortibus nõ prodeſt neq; nocet
interruptio præſcriptionis.tenet Bal.in.l.2.17. col.
C.eo. ¶ Verũ tñ eſt,quòd interruptio cõtra prin-
palem,nocet fideiuſſori,quia contra eũ videtur fa-
cta.tenet Bart.poſt gloſam.in.l.ſi fideiuſſor. §. fi. ff.
manda.& vide omnino Bal.in.l.cũ mandatori.vlti-
ma.col.in principio.ver.ſed q̃ro quid ſi fideiuſſor.
C.de non nu.pecu. ¶ Quod eſt verũ in fideiuſſo-
re iudicij.ſecus in fideiuſſore contractus.tenet Bal.
in.d.l.cũ mandatori.vltima col.in principio. ver.
ſed quæro quid ſi fideiuſſor.C.de nõ nume. pecu.
Et eſt ratio,quia ſententia lata contra principalem,
poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem,
qui cauit.tenet Bar.in.l.ſi quis pro eo.§.ſi nummos.
ff de fideiuſſo.& in lege.præſenti.§.cum autem. C.
de his qui ad eccleſiam.confu. & in lege. 3. C. de
execu.rei iudi.notatur in.l.1.ff.iudi.ſol. & in. l. au-
thore.C.de euictio,& ibi Bal. ¶ Idem dico contra
defenſorem.vt notatur in.l plautius.ff.de procura.
& in Spe.eo.ti.de procura.§.1.ver.ſed nunquid de-
fenſor. ¶ Si tamen fideiuſſor iudicatum ſolui eſt
inops,ſententia debet exequi contra principalem.
tenet Ange. in authen. vt omnes obe. iudi.3. colũ.
44 collatio.5. ¶ Sed quæro † an ſententia lata contra
principalẽ poſsit exequi contra fideiuſſorem iudi
cio ſiſti ſine nouo proceſſu.Bar.in.l.1.ff.iudi. ſolui.
& ibi docto.tenent ꝙ ſic. ¶ Sed idem Bar. in.l. qui
iuraſſe.§.ergo ſi quis.ff.de iure iuran.& in.l. gregẽ.
§.etiam.ff.de pigno.tex.& Bar.in.l.ſi.C.de vſu. rei
iudi. ¶ Secus ſi contra fideiuſſorem contractus,
quia ſine nouo proceſſu non poteſt in eum execu-
tio fieri.per Barto.in.d.l.1.ff.iudi.ſol.& in.d.l. gre-
gem.§.etiam ſi de pignore.ff.de pigno. ¶ Sed Bal.
aliter dicit in additio. ad Spe. de execu. ſententiæ.
verſi.ſententia lata in principalem .& in.l. fi. C.de
fideiuſſo.tuto.

Adde. ¶ Quid ſi vnus fideiuſsit cum iuramẽ
to pro alio ſoluere decem certa die
tunc futura, qua adueniente minimè
ſoluit:conuenitur fideiuſſor die tranſlata ſuper iu-
ramẽti obſeruatione:opponitur per ipſum ꝙ prius
debet diſcuti principalis,q̃ ipſe fideiuſſor.ꝑ authẽ.
præſente. C.de fideiuſſo.& in corpore vñ ſumitur.
pars aduerſa contradicit,dicens,ꝙ iſte fideiuſſor iu
rauit,quare.&c. Et videtur ꝙ attento iuramento,&
lapſu termini,poteſt fideiuſſor conueniri. vt habe-
tur in deciſ.capellę tholoſę.q.130.cuius contrarium
deciditur ibi.deci.139.ſed intellige prędicta vt ibi
in additione. ¶ Vlterius nota.ex.l.iſta,ꝙ licet con
tractus guarentigiatus poſt.10.annos nõ poſsit exe
cutioni mandari,quia impeditur executio præſcri
ptione derennij:poteſt tamen creditor agere via or
dinaria,& producere inſtrumentum ad probatio-
nem debiti.concordat.d.l.4.titu.de las preſcripcio.
ordina. tenent Bart.& Bal.loquendo in ſtatuto in.
l.planè.ff.quod.fal.tuto.au. ¶ Sed idem Bar.in . d.l.
planè.vlterius dicit, ꝙ inſpicienda ſunt verba ſta-
tuti. Quia aut loquimur ꝙ poſt. 10. annos non fiat
executio, & eſt verum quod ſupra dicitur. Aut ꝙ
præſcribatur actioni vel obligationi,& tunc etiam
via ordinaria agi non poteſt. de quo eſt tex. in.d.
l.3.tit.de las preſcripcio.in ordina. ¶ Ex quo infe-
45 ro,quòd † nec cãcellatio obſtat,quin inſtrumentũ
publicum cancellatum proſit ad probandum, quã-
uis

nis non ad exequendum:nam cancellatio,quæ parit liberationem.per.l.labeo.ff. de pactis &.l.interdum.ff.de ſolu.æquiparatur præſcriptioni,quæ ſimiliter liberationē producit.l.fi.& ibi Bart.ff. rem ratam habe.notatur in.l.atqui natura. in priu.ff.de nego.ge. & quod per Bar. in.l.3.ff.qđ quiſq; iu. ¶ Vnde quod dicitur in vno de æquiparatis, habet locū in

perſonal[z] y la executoria dada ſobre ello

reliquo.vt.l.qui ſeruo.ff.de furtis.ergo ſicut in guarētigia pſcripta videtur remiſſa ſola via executiua, et ſicnō reſultat liberatio,et ꝙ pōt agi via ordinaria. ſecundum Bar. in.d.l.planè. ita in cancellatione di tendūm eſt,ꝙ non arguat liberationem, ſed ſolum viæ executiuæ remiſsionem,vt ſic poſsit agi via ordinaria. ¶ Sed Bar.ſentit contrarium in.l.1. ff.de his quæ in teſta.delen. & Bal.in.l.1.C. vt in poſſe. lega. & in tracta.de guarentigia.vltima charta. ver. item quid ſi inſtrumentum.vbi dicunt, ꝙ ſi guarentigia eſt inconſultè cancellata. habet executionem paratam,ergo ſi conſultè ſecus eſt. ¶ Sed primum tene, ꝙ licet non poſsit fieri executio,poteſt tamen peti via ordinaria p prædicta. quod bene colligitur ex d.l.3.&.4.titulo. delas preſcrip.in ordi.& ex.l.iſta.

46 ¶ Pone etiam,ꝙ † executio fuit facta intra.10.annos vt hic in.d.l.4.ſed res eſt,in qua executio facta eſt perempta,nunquid interitu rei liberetur debitor. Tene ꝙ non, ſed executio iterum fiet in alia re debitoris loco rei peremptæ. vt in.l. ſi ſeruo.§. fi.ff de verbo. obli.l. Iulianus. ff. de confe. ¶ Quod eſt verum ſi culpa executoris res pereat,quia tunc ipſe tenetur.vt.l.periculum.& ibi docto. ff. ſi certum

47 peta. ¶ Sed pone † executio fit p ſpecie,quia etiā guarentigia ſpeciei habet executionem paratam.ſecundum Bal.in.l.1.C.de ſenten. quæ pro eo ꝙ inte. pro.& Pe.de Su.in.l.1.ff.de actio.emp. & vē.Fran. de pa.in.l.certi conditio.§.1.ff. ſi certum peta. per.l reſtituere.ff.de rei.ven.vbi dicit eſſe caſum ſingularem. condemnatus eſt titius ad dandam certā quantitatem tritici ſeu frumenti Seio vel aliā rem in ſpecie: nunquid re perempta poſsit fieri executio in æſtimatione eius.Bar.in.l.Iulianus.ff. de confe.tenet ꝙ ſic.Item intereſſe quantiplurimi fuit vinum vel granum debitum à tempore moræ.tenet Bar.in l.1.§.in hac.ff. commoda. ¶ Contrarium tamē ſentit in.l.vinum.ff.ſi certum peta.ꝙ requiritur interpellatio vt conſtituatur in mora. Tenet idem Bar. in.l cum qui.§. ſi iurauere.ff. de iureiu. vide ibi per eū, & aliquid per Ludo.ibi.3.col. ver item opponitur.

¶ Item quæro.lata fuit ſententia ſuper re vel ſpecie,qua non inuenta,executio fuit facta in æſtimatione,nunquid executio facta ſemel in æſtimatione, fiat iterum in re.ſi res poſtea reuertitur ad condemnatum.Bar.in.l.ſi poſſeſſori.1.col.verſi.vltimo hanc legem. ff.de iureiu.dicit.pone,ꝙ fui tibi condemnatus ad rem,vnde habes contra me actionem in factum ex ſententia & officio iudicis, quod habet executionē paratam.pone,ꝙ rem illam tibi reſtitui,poſtea à poſſeſsione cecidiſti,quæ ad me reuerſa eſt: vtrum poteris agere ex prima ſententia vt tibi reſtituatur. Videtur ꝙ non,quia ſolutione videtur obligatio prima ſublata ex ſententia.vt inſti.quib9 mo. tolli. obli. in princi. Facit etiam quod no-

ſe preſcriua por veynte años, y no menos.

tatur in authē.ſacramenta puberum. C.ſi aduer.vēdi.pro quo videtur caſus in. l. à diuo pio. §. ſi poſt àditam.ff.de re iudica. ¶ Sed in cōtrarium videtur caſus,vbi ille,qui poſsidet,ſi poſtea cadit à poſſeſſione,habet actionem ex illo iuramento. & hoc tenet Gui.& Ia.bu.quod eſt notandum.ſecūdū Bar. in.d.l.ſed ſi poſſeſſori.aſsignat rationem, nā ex illa ſententia oritur ius duplex. ¶ Primum,vt reſtituatur res. ¶ Secundum, vt in poſſeſsione conſeruetur.vt.l.ſi quis miſſum.ff.de carbo.edic.&.l.1.ſecūdum vnā lecturam.C.ad carbonia.facit.l. quis. §.ſi prætor.de acqui.poſ.licet ergo quantum ad primā partem de reſtitutione rei ſit ſatiſfactum ſententiæ, tamen adhuc durat remedium aliud. ſ. ꝙ iudex debet eum tueri in poſſeſsione:quæ tuitio fieri nō poteſt,niſi reſtituatur,& ſic habebit officium iudicis ad reſtitutionem ſibi fiendam. ¶ Per quod apparet reſponſum ad contrarium,eo ꝙ non fuit ſublata obligatio.argumento eius,quod notatur in leg.corruptionem. C.de vſufru.& in.l.pluribus.§.& ſi placeat.ff.de verbo.obli. ¶ Et non obſtat.d.§.ſi poſt. quia verum eſt,ꝙ iudicis officium non durat contra extraneos,ſed cōtra ipſum, in quem iudicatum eſt,vt patet ex prædictis. ¶ Sed vlterius quęro.cōdemnatus,vel promiſſor alicuius rei eſt paratus ſoluere intereſſe, nunquid poſsit? Dic quod non, ſed executio in re promiſſa & debita.vt in Spe.de fructi.& inte.§.fi.ver.item dicimus.

z ¶ La action perſonal. Ad intelligentiam iſtius

48 partis nota,ꝙ † quędam actiones ſunt merè reales, quædā merè perſonales.vt inſti.de actio.§.1. et iſtæ differunt origine,& effectu,& natura: quia perſonales oriuntur ex contractu,vel quaſi, vel ex delicto vel quaſi.vt.l.1.ff.de actio.& obli.et reales ex iure,quod qs habet in re.vt inſtituta.de actio.in principio. ¶ Effectu,quia ex perſonali agitur, vt detur, vel fiat.vt inſtituta.de actio.§.1. ¶ Ex reali peto declarari quod meum eſt,& mihi reſtitui.vt.l. qui reſtituere.ff.de rei vēdi.&.l.ſicut.§.ſed ſi quæratur.ff. ſi ſerui.ven. ¶ Natura,quia reales contra poſſeſſorem.perſonales contra obligatum. ¶ Quędam appellantur mixtę reſpectu effectus, vel proprius, mixtam cōmunionem habentes.vt famili.her. & ſi mi.nam verè perſonales ſunt.vt.l.1.ff.finiū regum. ſed quandoq; dantur ad id quod reales, quandoq; ad id quod perſonales.Ideo dicuntur mixtam cauſam habere.nam in eis peto mihi adiudicari, quod

meum

meum eſt,& in hoc habent effectum realium. Item
mihi dari, & per hoc habent effectum perſona-
lium:& propter perſonales præſtationes. ¶ Quæ
dam ſunt perſonales in rem ſcriptæ, vt actio ad ex
hibendum,quæ ex quaſi contractu oritur. vt peto
quid fieri:ſed quia contra poſſeſſorem tantùm da-
tur dicitur in rem ſcripta.vt tenet Albe. de roſa.in
rubrica.ff.ad exhiben.& in rubrica.ff.ſi certum pe
ta.1.col. ¶ Sequitur nunc in.l.iſta,ꝙ actio iſta per-
ſonalis & executoria data ſuper ea, preſcribuntur.
Corri. 20.annis. ⁋ Aduertendum tamen eſt,quia per iſtã.
legem in hoc corriguntur plures leges iuris ciuilis
imperatorum.ſignanter.l.ſicut. C. de præſcriptio.
Appro. 30.annorum.vbi dicitur,quòd actio perſonalis du-
rat.30.annis.niſi ſit interrupta pupillari ætate, vel
executionis miſsione.corrigitur etiam.l.1. C.de an
nali exceptio.vbi dicitur,quòd actionum perſona
lium regulariter vita eſt.30.annorum, & ſic finitur
annis.30.vt ibi & in.l.22.titu. 29. tertia partita. &
approbatur.l.3.titulo.ðlas preſcripcio. ordina.vbi
dicitur, quòd actio perſonalis ſimplex præſcribi-
tur. 10. annis. ſi tamen ſuper ea data eſt executio,
præſcriberetur ſpacio.20.annorum vt hic.

⁋ Iſtud voluit ſentire Bald.in.d.l.ſicut.2.col.verſi.
ibi.anno tollitur.vbi inquit, quòd ſi ſtatuto caue-
tur, vt actio perſonalis præſcribatur.10. annis, inter
rupta durat per alios.10.annos, & ſic præſcribitur
ſpacio.20.annorum.

⁋ Vel melius.ius exequendi obligationem perſo-
nalẽ præſcribitur.10.annis. vt.l.4.titu.delas preſcri
ptio.ordina.& actio.perſonalis ſimplex præſcribi-
tur alijs.10.annos.per.l.3. eo.titu.delas præſcripcio.
Regula. qui cumulati ſunt.20.anni.Et ita notanter iſta.l.di-
cit,quòd actio perſonalis,quæ durat.10. annis. &
actio executoria data ſuper ea, quæ durat in alijs.
10.annis,præſcribatur ſpacio.20.annorum.

Fallit. ⁋ Quod procedit,niſi contra pupillum,quia regu-
lariter contra eum dormit durante pupillari æta-
te. ⁋ Dormitq́; eo tempore, quo aliquis eſt in po-
teſtate alterius.vt.d.l.ſicut.& ſupra dixi.& eſt tex.
in leg.8.titulo. vigeſimonono.tertia partita.& leg.
cum notiſsimi.C.de præſcriptio.20. anno. & quia
actio perſonalis & executoria ſuper ea data fini-
nitur.20.annis, extinguitur iſto tempore effectus
ciuilis & naturalis obligationis eius. adeò, quòd
nec in compenſationem induci poteſt,quod debe-
batur, nec ſolutum per errorem repeti poſſet tan-
quàm indebitum.vt.leg.fina.ff.rem ratam ha.tenet
Bald.in.d.l.ſicut.& in.d.l.1.C.de anna.exceptio.

¶ Poſtremò nota vnum menti tenendum, quòd
49 † licet in præſcriptione vbi non eſt titulus neceſ-
ſario duo requirantur, ſcilicet poſſeſsio, & bona
fides.vt.dic.leg.1.titulo delas preſcripcio. in ordi-
na.& lege.1.eod.titulo foro legũ.&.c. de quarta de
præſcriptio.&.l.12.titu.29.tertia partita. cum alijs:
quòd vnum ſaltem requiritur in præſcriptione in-
ducta in odiũ negligentis,& in actionibus preſcri
bendis,ſcilicet curſus temporis.vt.l.ſi quis emptio
nis.C.de præſcriptio.30.anno. vbicunq; enim alte-
rũ de requiſitis perit naturaliter præſcriptio inter
rumpitur.quia deficiente altero naturaliter requi-
ſito ad confectionem actus naturaliter deficit ipſe
actus vt.c. ſi.de conditio.appo.& capitulo cum ab
batia.de officio dele.tenet.Abb.in.dicto.c. illud.de
præſcripcio.

50 Adde. ⁋ Et ſic patet ꝙ † tria requiruntur in
præſcribẽdis rebus & actionibus.ſci-
licet poſſeſsio, bona fides, & curſus
temporis. licet dixerim in.l.6. ſupra in glo. ſuper
parte,en todos ſus bienes. verſi.item dicit.ꝙ omnis
51 actus duobus perficitur. ¶ Et nota,ꝙ † licet bona
fides cauſetur ex iuſtis rationibus, vel ex rationi-
bus iniuſtis,aut temerariis,poteſt præſcribi. vt per
Bald.in.l.1.C.vbi cauſa ſtatus. Pau.de Caſt.in.l. cel
ſus.ff.de vſucapio. ¶ Propterea Baldus in. c.1.§. ſi
52 duo.1. colum.de pace tenen.dicit, quòd † dicta te-
ſtium etiam non in figura iudicij,inducunt bonam
fidem. ¶ Nota etiam, ꝙ in præſcriptionibus titu-
lus & bona fides debet allegari,aliàs ſi non allega-
retur,non præſumitur. Hoc voluit Bal. in.c.ſi quis
per triginta.ſi de feu.fue cõtro.inter domi.& agna.
vaſſal. vſi.feu.& in.l.ſuper longi.2. colũ.C. de præ-
ſcrip.lon.tempo. per.l. ſi adulterium cum inceſtu.
§.idem pollioni.ff. de adulte. tenuit Alex.2. volu.
conſilio.76.2.colũ.& conſilio.136.6.colum. & in.3
volu.conſilio.69.2.colum. Felinus in.c. cum ordi-
nem.8. colũ. de reſcrip. Alexan. in.l.à diuo pio.§
ſi ſuper.ff.de re iudi.licet Archidia. teneat contra-
rium in.c.epiſcopum.de præben.in ſexto.do.Abb.
in.c.ſi.8.colũ de præſcrip. quorum opinio non te-
netur, vt videri poteſt per Alexan. in d.§. ſi ſuper.
53 ¶ Et tene perpetuò, quòd † ſi per inaduertentiam Nota.
vel imperitiam aduocati non fuit bona fides alle-
gata in proceſſu vſq; ad concluſionem in cauſa,
poteſt alegari poſt concluſionem tempore diſpu-
tationis proceſſus. tenet notanter domi. Anto. de
Butrio & Ioan.de Imo.in.c.peruenit.de emptio. &
vendi. quod etiam firmauit Alexan. de imo. in.l
vnica.2.col.C.vt quæ deſunt aduo. Et pro hoc facit
quod dicit Bar.in.l.cum qui ita.§.qui ita.ff. de ver-
bo.obliga. ¶ Concludamus igitur,ꝙ licet bona fi-
des in præſcriptionibus præſumatur,debet tamen
allegari. ¶ Vnde dicit Ange.in.l. eum qui.§. pu-
blicana. ff. de publica. ſis cautus in allegando bo-
nam fidem,aliàs ſuccumbes. Tenet etiam Alex.in
ſecundo volumi.conſilio.94.3. col. & eodem volu.
conſilio.118.1.colum.& eodem volumi.conſilio.134
quarta columna. ¶ Quid autẽ ſi poſt completam Quæ.
præſcriptionem ſuperuenit ſcientia rei alienæ,vel
quòd debitor eſt alterius,nunquid præſcribens ſit
tutus in foro conſcientiæ. Vide Abba.in.c.vigilan
ti.de præſcriptio: eundem & Innocen. in capitulo
quia pleriq;. de immu.eccle. dominum doctorẽ de
Pala.in repetitione.capi. per veſtras de.donatione

inter virum et vxorem.ſuper rubrica trecenteſima
vigeſima octaua.verſiculo.ad prædictorum.

Adde. ⁋Hunc articulum plenius quàm ali⁹
examinat dominus Ioannes Franci-
ſcus Balbus in tractatu præſcriptio-
num . ſecunda par-
te. 3. partis principa-
lis.9.q.in principi.&

Pero dōde enla obli gacion ay ypothe-

p⁹ totã.q.& in.ti.de præſcrip.rerum immobiliũ. in
parte, verũ quicquid dicant legiſtę.ver. ſed quid ſi
iam.num.19.per duas colũnas folio. 67. eo. tracta.
de præſcriptio.
54 & ¶ Ypotheca. Not. ex particula iſta, ꝙ † vita
actionis hypothecariæ eſt annorum 30.quãdo hy-
potheca continetur in ſcriptura. pro quo facit tex.
in.l.22.ſupra & quod ibi dixi. Idem dicit tex.& ibi
55 Bar.in.l.contrahitur.ff.de pigno. ¶ Item nota,ꝙ †
hypotheca cõſtituitur pacto.vt.l.ſi tibi.§.de pigno-
re.ff.de pigno.actio.tenet Bar.in.d.l.contrahitur.
Q̃. ¶ Sed quæro.feci tecum pactum.quòd ſi non ſol-
ueris mihi pecuniam debitam,licitum ſit mihi bo-
na tua propria authoritate capere , & nihil dixi de
hypotheca:an per iſta verba ſit contracta hypothe-
ca. Tene ꝙ ſic.iſtud eſt famoſiſsimum dictum Bal.
in.l.creditores.ſi.verbis.C.de pigno.allegat tex.in.
l.creditor.qui optimè probat.§.poſt diuiſionem.ff.
qui potio.in pigno.habe. vbi etiam probatur ex il
Nota. lo.§. ⁋Idẽ eſſet ſi feci pactum cum fratre meo,ꝙ li
Extẽſio. ceret mihi vendere rem ſuam caſu , quo non ſolue-
ret creditori in pign⁹ datã,ꝙ erit cõtracta hypothe
ca.qui tex.eſt menti tenẽdus ſecundũ Fran. cremẽ.
ſingulari ſuo.2.quod etiam firmat Bar.in.d.l. credi
tor §.poſt diuiſionem.& bene facit.l.ſi . in princi-
pio & quod ibi Bal.C.quæ res pigno.obli.po.
Extẽſio. ⁋Idem ſi mutuaui tibi cẽtum ſuper tali fundo vel
domo,ꝙ iſta verba ſuper inportant hypothecã vel
pignoris nexũ.tex.eſt forte ſingularis in.l.codicil-
lis §.inſtituto.de le.2. quem ad hoc ponderauit Bar.
Extẽſio. in.l.fundus ff.de annuis lega . cõmẽdat Ludo.ro-
ma.ſingulari ſuo.625.incipi. compreſta mihi. ⁋Et
idem ſi teſtator dicit lego Titio cenſum ſuper tali
fundo. vt ibi & Franciſcus cremenſis ſingulari ſuo.
45. ¶ Et nota,ꝙ actio hypothecaria eſt in rẽ , quia
datur cõtra poſſeſſorẽ.l.pignoris.& ibi Bar.& Bal.
C de pigno.&.l.pignoris & ibi Bart. ff. eo . & da-
tur ad rem.quę erat in bonis debitoris tẽpore con-
ſtitutę hypothecę.l.cum res.& ibi Bar.& doctores.
C.ſi alie.res pigno.data ſit. ⁋Item datur ad rem cu-
56 ius dominium ſuperuenit debitori ſcilicet de ęqui-
tate,non de rigore, vt ibi. ¶ Item nota,ꝙ † cum hy
potheca intentatur contra poſſeſſorem, debet agẽs
probarę rem ſibi fuiſſe prius hypothecatam,quàm
poſſeſſori alienatã.l.de rebus.& ibi docto.C. de do
natio ante nup. ¶ Quod verum puto,niſi ſit fiſcus
cuius fauore debet poſſeſſor probare rem fuiſſe ſi-
bi prius obligatam,quã fiſco.caſus eſt ſingularis &
ibi Bar.in.l.4.de iure fiſci lib. 10. idem Bar. in.l.qui
nondum.§.quod dicitur.ff.de pigno. ⁋Et de pri-
mo dicto.vide Bar.& Sali.in.l.cum res.C. ſi aliena
res pigno.da.ſit.& Flo.in.l.ante omnia.ff.de proba
tio.Bar.& Sali.in.l.rem alienã. ff. de pigno .actio.
Ang.are in.§.itẽ ſeruiana.in.3.charta.inſti.de actio.
ver.& pro euidentia.
Ang.in.l.matrẽ in fi-
ne.C.de probatio.
57 ¶ Et † libellus in hypothecaria incipitur iſto mo Libellus in hypothecaria.
do.dico fundũ pertinuiſſe ad talem debitorẽ meũ
cauſa depoſiti,vel ſimili iure dominij,vel quaſi tẽ-
pore contractus,quem cum eo iniui,et dictus fun-
dus fuit et eſt mihi obligatus pro tali debito,quare
peto declarari rem mihi eſſe delegatã,& poſſeſſorẽ
cogi ad reſtituẽdum mihi dictum fundum. ¶ Vel
ſic,vt ſeruat vſus. quare peto dictum poſſeſſorem
cogi ad tradẽdã mihi dictã rem in cauſam pignoris
pro quãtitate prędicta mihi debita donec mihi fue
rit integrè ſatiſfactum. ¶ Vel ſic. quare peto poſ-
ſeſſorem condẽnari mihi dictam poſſeſsionem re-
ſtituat,vel mihi debitũ ſoluat. Ita dicit Bal.in.l.rem
alienã.ff.de pigno.actio.& in.l.ſi fundus. §. in ven-
dicatione.ff.de pigno.& in.l.2,C.de luitione pigno.
& in.l.ſi cum venditor.ff.de euictio.& in. d. l. cum
res.& ibi Bar C.ſi res alie.pigno.da.ſit & in.l. ſi ab
eo.C.de pigno. ¶ Et adde ſecundum Bar.in.d.l.rẽ
58 alienam.ꝙ † debet etiam dicere actor in libello , ꝙ
debitor ſuus fuit in mora ſoluendi debitum, & de-
bet in proceſſu probari talis mora. Item debet pri⁹
fieri bonorum diſcuſsio contra debitorem.quàm li
bellus offerri contra poſſeſſorem,vt ibi. ¶ An †
59 autem iſta diſcuſsio poſsit fieri pendente iudicio
contra poſſeſſorem vel fideiuſſorẽ principalis de-
bitoris. vide Bar.Bal.& docto.in authẽ.pręſenti.C.
de fideiuſſoribus.& Bal.in.l.cum teſtamẽto. C. de
teſta.manu.eundem Bal.in.l.ſi rem.§.ſi.ff.de pigno.
60 actio. ⁋Intellige † in diſcuſsione neceſſaria quan-
do agitur actione perſonali:ſed quando agitur reali
nõ requiritur diſcuſsio,tenet Bal.in.l.3. C. de his q̃
in frau. credi.niſi in caſu authẽ.cõtra rogatos. C.ad
trebe. vbi Bal.1.colun. dicit eſſe ſpeciale. ⁋Item
non requiritur diſcuſsio quando agitur contra
poſſeſſores , & agitur ad intereſſe contra alienan-
tem cauſa mutandi iudicij , ſi intereſſe ſit liqui-
dum,putà quia poſſeſſor pręſcripſit, vel eſt abſens
in longinquis partibus, vel non reperitur,ita ꝙ eui
denter eſt diſcuſsio difficilis. tenent docto. & Bar.
poſt glo.in.l.1.ff.de alie.iudi mu.cau.fa. ⁋Item quã
do eſt præſcriptum actione perſonali, ꝙ ceſſat hy-
pothecaria.Bal.in authen.ſed hodie.C. de actio. &
obli. ¶ Item nec quando agitur hypothecaria con
tra tertium poſſeſſorem ſimul & inſolidũ obligatũ
& principaliter.tenet glo.ſingularis et Bar.in.l.mu
lier.ff.qui potio.in pig.habe. ¶ Vel quando talis
poſſeſſor erat vnus ex debitoribus,quo caſu poteſt
conueniri hypothecaria , non facta diſcuſsione in
alijs.vt ibi.tenet idem Bar.in.l.ſi creditor.§. quæri-
tur.

tur.ff.de diſtra.pig.& Bal.in.d.authē.ſed hodie.C.de actioni.& obli.putà ſi habebā defunctū obligatū ad cētū,pro quibus hypothecauit mihi fundum, poſtea reliquit tres hęredes:vni fuit adiudicatus totus fundus,ago contra ipſum hypothecaria ad aduocādum fundum, an poterit opponere de diſcuſsione fienda cō tra hæredes obligatos perſonali actiōe.Quilibet diceret quòd ſic.

ca, * o donde la obligacion es mixta [a] perſonal y real

per authē.hoc ſi debitor.C.de pigno.vbi dicitur, ꝙ antequā perueniatur ad hypothecariā contra tertiū poſſeſſorē,neceſſaria eſt diſcuſsio in pſona contra principalem debitorē. ☞Sed in cōtrariū habes caſum ſingularem & ibi gl.& Bar.in.l.mulier. ff. qui potio.in pigno.habe.de quo exclamat Ludo.ro.cōſilio ſuo.459.& Fran.cremen.ſingulari ſuo.163.idē tenuit Bar.in.d.l.ſi creditor.§.quæritur in fine. ff. de diſtractio.pigno.& formaliter Bal.in.d.authen.ſed hodie.ver.modo quęritur ſi ſint duo rei obligati principaliter.C.de actio.& obli.allegando tex.glo.& Bar. in.d.l.mulier. ☞Et facit pro iſto dicto bonus tex.quem Ange.ibi poſt Bar.notat in.l.quotiens.quo ordine quis conueniatur.lib.11. ¶ Et nota,ꝙ cùm datur diſcuſſor,vel fit diſcuſsio, debet iudex monere partes, vt adſint cum eo diſcuſsiōi, ne fraus aliqua cōmittatur:nō tamen peremptoriè debent moneri,vt tenet Bal.in.l.aduerſus.C.de vſu & fruc.lega.& tunc facta diſcuſsione, eſt fienda relatio per nunciū,& deinde debet ſuper ea pronūciari.tenet Bar.in.l.exitus.ff.de acquir.poſſe.& Bald.

61 in.l.2.C quando fiſcus vel priua. ¶ Forma † verò diſcuſsionis eſt.vt primò iudex cōmittat nuncio,ꝙ inquirat,& referat.ſecundò iudex examinet vicinos.vt per Bal.in.l.2.C.quādo fiſ.vel priuatus.

☞Sed Bar.in.l.perſecutione.& in authē. hoc ſi debitor.C.de pigno.ait,ꝙ debet mitti nuncius publicus,cui creditur:ſed cautius eſt, ꝙ mittantur duo nuncij,vt ibi per eum. ¶ Et de iſta forma diſcuſſionis vide Ange.in authē.de fideiuſſo.§.ſed neq;. in fine.collatio.1.Bar.in.l.à diuo pio.§ in venditione. ff.de re iudi.Bal.in.l.fi.ff.ſi certū petatur. ¶ Sed pone.feci legitimè diſcuſsionem contra principalem: poſtea pendente iudicio contra fideiuſſorem ſuperuenerunt bona ipſi principali,an de nouo cogatur reddere & diſcutere ipſum principalem. Videbatur dicendum ꝙ ſic,quia ceſſauit paupertas: ergo ea finita, videbatur finiri effectus ſubſequens. argu.l.Titio Seio.§.vſuras.de lega.2. ☞In cōtrariū ſingulariter determinat Bal.ꝙ nō teneatur facere diſcuſsionē,ex quo legitimè fuit inchoatū iudiciū cōtra fideiuſſorē,& tertiū poſſeſſorē.l.perēptoria. C. ſentētia.reſcin.nō poſſe.facit tex.in.l.in pupillo.ff. de ſolutio. tenet Franciſ.cremen.ſingulari ſuo.176.

Adde. ☞De præſcriptione iſti° actionis hypothecariæ dicit plura do. Ioan. Frā. Balbus in ſuo trac.pręſcrip.4.parte.4.partis principalis.ver.tertiò principaliter quęro.nu.5.fo.73 & teue quod dicitur in.l.iſta.per quam ceſſant hodie omnia,quæ ibi ſuper iſto articulo dicuntur.

a ¶ Es mixta,ſicut dicimus in petitione hæreditatis, quia eſt mixta, & pręſcribitur ſpacio.20. annorū.l. hæreditas. C. de peti. hære. &.l. hęreditatem.C.in qui. cau. ceſſat.lōg tempo.

la deuda ſe preſcriua por treynta años.[b]

præſ.&.l.fi.C.de edic.diui adria.to &.l. ſi bonæ fidei.in princi.& ibi Bar.ff.de petitio.hære. vbi dicitur,ꝙ petitio hæreditatis eſt mixta, perſonalis, &

62 realis. ¶ Et nota,ꝙ † petitio hæreditatis continet non ſolum ea quę erant in hęreditate tempore mortis,ſed etiam illa,quę poſt mortem ſuperuenerunt, quia augent hæreditatem.tenet Pau.de ca.in.l.item veniunt.§.item non ſolū.ff.de petitio.hære. & hoc ſi antequàm adeatur hæreditas:ſed ſi poſt aditā veniunt,ſi procedūt ex rebus hęreditatis, vt ſunt fructus,& partus ancillarum, ſecus ſi extrinſecus aliūde,quia non eſt hęreditarium.ſed hęredis vt ibi.

63 Adde. ☞Iſta etenim † actio hypothecaria eſt mixta, & in rem ſcripta, vt habetur in.l.pignoris. C. de pigno. ¶ Ideo iſta actio hypothecaria dicit i° in re.vt.l in noxalib°.ff.de noxa.&.l.rē alienā.ff.de contrahen.emp.l. corū.ff.de dāno i fecto.l.ſi finita.§.ſi qua iura.co.ti. et auth.ſiue à iure.C.ad velleia. ¶ Propterea opor

64 tet ꝙ † agēs hypothecaria pbet debitorē fuiſſe dn̄m tēpore obligationis.vt in.l.& q̄ nō ſunt.§.1.ff. de pigno. ¶ Verū tamē eſt,ꝙ Ang.de are.conſilio poſito inter cōſilia Alex.in.2.volu.cō.38.incipiēte. Lācellot° de Imo.dicit,ꝙ qn̄ agitur hypothecaria contra tertiū poſſeſſorē,qui nullā cauſam prętēdit à debitore.vel ei° hærede,tūc ſufficit probare rē fuiſſe in bonis debitoris tēpore obligationis, vel poſtea, qn̄ eſt obligatio generalis omniū bonorū.vt in.l.et qui nondum.§.quod dicitur.& ibi glo.& Bar.ff.de pigno.doct.in.l.cum res.C.ſi res alie.pigno. da.ſit. Alex.conſi.101.5.volu.2.col.cum ſequenti.

65 b ¶ Por treynta años.Not.ex.l.iſta, ꝙ † quando actio perſonalis & executoria data ſuper ea pręſcribitur ſpacio.20.annorū,remanet actio mixta,perſonalis,& realis,& actio hypothecaria, q̄ durat alijs.10.annis.& ſic eius vita erit.30.annorū. vt hic dicitur. ☞Et per hoc corrigitur.l.1. & quod ibi Bar.& Bal.poſt glo.C.ſi aduer. credi. & quod Pau. de ca. conſi.ſuo.115.in fine.& glo.ordinaria in.l.cū notiſſimi.in principio.C.de pręſcriptio.30.anno.glo. & Bar.in.l.1.§.cū prædium.ff.de pigno.vbi dicunt, ꝙ hypothecaria præſcribitur per.10.annos. & ꝙ poſſeſſor præſcribit contra hypothecariā per.10.annos cū bona fide. ☞Tu dic ꝙ non corriguntur, quia intelliguntur quādo tertius poſsidet rem hypothecatam,& creditor alienationem bonorum hypothecatorū,

catorum, vel ſciuit, & non contradixit. vt. l. 2. C. de remi. pig. ſed ſi debitor poſsidet tunc etiam elapſis 30. annis reus poteſt conueniri per creditorem ad pig. 1°. vt. l. res ere. litoris. & ibi Bal. C. de pig. actio. & in. l. 1. C. ſi aduer. credi. tamē de iure imperatorū per 40. annos præſcribit debitor contra actionem hypothecariã. vt. l. 1. & ibi Bal. C. de anno. excep. Pau. de ca. d. conſilio. 115. glo. ordinaria. d. l. cum notiſsimi. & in Spe. de actio. ſeu peti. §. 2. ver. certum. & de præſcript. me. ver. ſed hypothecaria. & de ſolu. § 1. ver. item pone debebas. ſed præſcriptio quæ olim erat. 40. annorum in hypothecaria, hodie eſt. 30. vt hic.

¶ Ley. lxiiij.

POrquanto en las ordenanças que

Summarium.

1 Exceptiones contra executionem inſtrumenti, vel contractus quando ſunt opponendæ.
2 Terminus ſtatutus ad ponendum exceptionem contra executionem contractus, quando incipit currere.
3 Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam, & ipſius executio, & inſtrumenta, an habeant inſtantiam.
4 Ordo an ſeruetur in executione ſententiæ.
5 Dies appoſitio an ſit neceſſaria in condenda lege.
6 Dies an debet poni in inſtrumento, ſi inſtrumentum ſit de nocte.
7 Dies omiſſa in inſtrumento, an poſſit poſtea poni.
8 Dies commiſſi criminis, an debet poni in libello criminali.
9 Dominium territorij probatum, an videatur eſſe probatū quicquid eſt intra fines territorij.
10 Vaſalli an poſſint ſcindere ligna quæ non ſunt in fructu.
11 Vaſalli an poſſint ad libitum uti venatione, & piſcatione.
12 Vaſallus an poteſt facere conditionem domini deteriorem.
13 Vaſalli an poſſint facere conditionem domini meliorem, & extirpare montes & ſyluas.
14 Dominus territorij an poſſit ſtatuere quòd ſyluæ, montes, & paſcua, venatio, & piſcatio non extirpentur.
15 Dominus, an poſſit tollere appellationem per ſtatutum ſuum.
16 Vaſallus, feudatarius, inquilinus, & uſufructuarius, an æquiparentur.
17 Vaſallus, an habeat vtile dominium, & dominus loci directū.
18 Domini terrarum an dicantur lex viua in ſuis terris.
19 Domini terrarum, an habeant fiſcalia iura in terris ſuis, & an poſſint ſubditos mulctare & pœnas ſibi applicare.
19 Vaſalli an poſſint facere inter ſe ſtatuta.
20 Ciuitas vel vniuerſitas quæ conſilio ruſticorum regitur, an poſſit facere ſtatuta, & ſibi pœnas applicare.
21 Ciuitas an habeat cognitionem cauſarum ciuilium & criminalium.
22 Dominus loci an poſſit recipere in vaſallum quem voluerit, inuitis alijs vaſallis.
23 Dominus in caſu neceſſitatis an poſſit imponere ſuper vaſallos collectas, vel charitatiuum ſubſidium.
24 Dominus an poſſit imponere collectas vel charitatiuum ſubſidium ſuper forenſes habentes bona in ſuo territorio.
25 Vaſallus an teneatur recipere dominum & familiam ſuam in hoſpitem.
26 Emphyteuſis conceſſio an præſumatur per ſpacium quadraginta annorum.
27 Vaſallus, qui per tempus centum annorum fuit ad molendum in molendino & ad coquendum in furno domini, an poſſit compelli in futurum ire.
28 Decretum in licitis an debeat interuenire in compromiſſo, an de ratolando.
29 Decretum, an, & quando ſit neceſſarium in venditione rerum minoris.
30 Minor, qui iurauit contractum in quo eſt enormiter læſus, an audiatur contra iuramentum.
31 Minor, qui iurauit contractum, in quo eſt deceptus vltra dimidium, an audiatur contra iuramentum.
32 Minor iurans contractum illicitum an poſſit agere aduerſus contractum antequam petat & obtineat relaxationem.
33 Cauſa an debet præcedere in relaxatione iuramenti.
34 Cauſæ cognitio an debet præcedere relaxationem.
35 Citari an debet pars in relaxatione iuramenti
35 Citari an debet pars in abſolutione a ſententia excommunicationis.
37 Minor compromittēs in arbitrū iuris, an eo ipſo dicatur læſus.
38 Minor promittens ſtare ſententiæ arbitrorum, & non appellare, etiam ſi lædatur, an dicatur eo ipſo grauatus.
39 Minor renuncians beneficium reſtitutionis in integrum, an eo ipſo dicatur læſus.
40 Minor compromittens, vt abſque probatione lis decidatur, an dicatur compromiſſo læſus.
41 Compromittere an poſſit ſuper rebus maioratus ſine licentia principis.
42 Compromiſſum an ſit ſpecies alienationis. Et an compromitti poſſit ſuper re, quæ alienari non poteſt.
43 Minor, an, & quando poteſt in integrum reſtitui.
44 Arbitri, an poſſint ferre ſententiam ſtatim facto cōpromiſſo, ſi data eſt ſibi plena poteſtas.
45 Arbiter, an dicatur bonus vir in lite conteſtanda, & terminanda.
46 Arbiter ſi habet liberum arbitrium, an poſſit præiudicare alicui ex partibus.
47 Compromiſſum in arbitrum, vt procedat, & iudicet ad libitum, an ſit manifeſtè iniquum. Et an ſententia continens manifeſtam iniquitatem ſit nulla.
48 Sententia nulla, an ſit ſententia.
49 Compromiſſum, in quo interuenit dolus, an ſit nullum ratione doli.
50 Leges, an ſemper occurrant ad euitandum fraudes hominum.
51 Dolus, an ſit contra ius diuinum.
52 Voluntas deliberata & cōſenſus an requiratur in delictis, cōtractibus, obligationibus, & iudicijs.
53 Voluntas deliberata an dicatur interueniſſe, vbi deeſt conſiliū.
54 Nobiles, & barones an, & quando poſſunt ſubditis & vaſallis collectas imponere.
55 Ciuitas non oppreſſa an poſſit ſibi cenſum imponere.
56 Metus, & vis quando præſumitur.
57 Dictum vnius nobilis, an includat iuſtam credulitatem.

Mala

58 *Mala fides vnius de de vniuerſitate, an noceat vniuerſitati.*

59 *Ciuitas an præſcribat in caſu, quo vnus de vniuerſitate habet ſcientiam rei alienæ.*

60 *Molere, vel coquere, an, & quando quis poteſt in molendino vel furno alieno.*

61 *Authoritas iudicis, an, & quando facit ceſſare præſumptionem fraudis.*

62 *Temeritas an ſapiat fatuitatem. Et quis dicatur temerarius, & quis ſtultus.*

63 *Minor, & furioſus, an æquiparentur.*

64 *Pœna in compromiſſo appoſita, an habeat locum in caſu, quo interuenit dolus.*

65 *Pœna compromiſſi an habeat locum contra minorem.*

66 *Pœna compromiſſi an petatur contra eum, qui ſuccubuit.*

66 *Pœna compromiſſi an cōmittatur, cùm quis habuit iuſtam cauſam reducendi ſententiam ad arbitrium boni viri.*

67 *Formam antiquitus conſtitutam an poſſit dominus mutare.*

68 *Minor, qui iurauit, ſi eſt enormiter læſus, an audiatur contra ſuum iuramentum.*

69 *Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.*

70 *Ignorans an præſumatur deceptus.*

71 *Iuramenti abſolutio ad effectum agendi vel excipiendi parte non citata, an prodeſt ad effectum obtinendi & peragendi ſine noua abſolutione.*

72 *Minor an dicatur deceptus in eo, quod ignorat.*

73 *Canoniſtarum opinio in materia iuramenti an ſit præferenda.*

74 *Sententia arbitri, appellatione pendente, an poſſit exequi.*

75 *Sententia iudicis ordinarij, appellatione pendente, an poſſit exequi.*

76 *Executio quando dicatur facta.*

77 *Executio qualiter debeat fieri. Et an poſſit fieri ſine executore.*

78 *Executio quando poteſt committi.*

79 *Executio ſi fiat iniurioſè & iniuſtè, an debeat retractari.*

80 *Procurator, an, & quando poteſt petere executionem, pro creditore.*

81 *Procurator ante executionem an debeat oſtendere mandatū.*

82 *Dies oppoſitionis contra executionem, an ſit computandus in termino decem dierum, qui dantur ad proponendum exceptiones. Et an dies termini computetur in termino.*

83 *Decem dies, qui dantur ad ponendum exceptiones contra executionem contractus, quando incipiunt.*

84 *Dies feriata, an, & quando arctat terminum.*

85 *Dies ceptus, an, & quando habeatur pro tota die.*

86 *Teſtes producti in termino, an debent deponere in termino.*

87 *Poſitionibus an tenetur quis reſpondere, ſi ponuntur poſt terminum datum ad ponendum poſitiones.*

88 *Exceptiones, quæ poſſunt proponi in executione ſententiæ, vel contractus.*

89 *Exceptio compenſationis an poſſit opponi contra petentem decimas.*

90 *Exceptio compenſationis an poſſit opponi contra fiſcum.*

91 *Exceptio compenſationis an poſſit opponi cōtra mulierem repellentem dotem.*

92 *Exceptio ſolutionis ex inſtrumento poſt ſententiam reperto, an poſſit opponi in executione ſententiæ.*

93 *Exceptio inuētarij non confecti, an poſſit opponi in executione ſententiæ.*

94 *Appellatione remota quando proceditur.*

95 *Exequi an poteſt ſententia, à qua debitor appellauit.*

96 *Creditor, qui vt tertius compareat coram iudice pro ſuo intereſſe, an appellans impediat venditionem bonorum pendente appellatione.*

97 *Creditor quando dicatur prior.*

POr quanto. Iſta l propter ſuam longitudinem non poteſt congruè ſummari. Sed ſi tu vis, ſumma eam iſto modo, Decem dies, qui dantur ad probandum exceptiones propoſitas contra executionem contractus vel ſententiæ, incipiunt currere à die propoſitionis earū: quæ ſi non probātur in iſto termino, peruenitur ad executionē plenam, nó obſtante appellatione. &c. hoc dicit. ¶ Vt vides iſta lex venit declarare quando incipiunt currere decem dies, qui dantur ad proponendum exceptiones contra executionem. Et eſt neceſſaria declaratio, & optima. Sed magis optimum & neceſſarium eſſet declarare, quando iſtæ exceptiones poſſunt proponi, aliàs vſquequo poſſunt proponi. ¶ Po- *Qō.*
1 ne † executio eſt facta, & res in qua facta fuit executio eſt præconizata, iuxta formam tex. in leg. prima. titulo delas deudas & pagas. foro legum. vel ſecundum ſtylum curiæ exequentis, & debitor citatus ad ſententiam, quam nos dicim⁹ para el remate, an debitor ſic citatus ad ſententiam poſsit coram iudice proponere exceptiones à iure permiſſas, de quibus in. l. 4. &. 5. titulo delas excepciones ordi. Videtur quòd non. quia citatio ad ſententiam fit poſt concluſionem in cauſa, & tunc ceſſant iuris & facti allegationes. vt. l. 1. titulo dela orden del juyzio. in ordina. ¶ Tene contrarium, † quia in iſto *Contra.*
2 iudicio non concluditur, imò quia dictæ exceptiones quæ poſſunt proponi contra cōtractum vel ſententiam in executione earum ſint peremptoriæ. vt patet ex. d. l. 4. &. quinta. titulo delas excepciones. poſſunt proponi vſq; ad ſententiam. l. præſcriptione. & ibi Bald. C. de exceptio. idem Bald. & Ange. in lege officium. C. de rei ven. Ianfran. in. cap. quoniam contra. de probatio. ſuper parte. exceptiones. & ita obſeruatur.

3 Adde. Nota ex. l. iſta & ſupradictis in glo. ꝙ † ſententia, quę tranſiuit in rem iudicatam. & ipſa executio ſententiæ, habent inſtantiam. ¶ Et idem de inſtrumentis, & de alijs contentis in glo. vt recitat plenius quàm alius Matthę. de afflic. deciſio. neapolita. 346.

¶ Nam de executione ſententiæ & contractus ꝙ habeant inſtantiam, patet, vt ſupra dixi ex. l. iſta. & ex. l. quarta. titulo delas excepciones ordinamentorum. ¶ Itaq; † in executione ſententiæ requiri-
4 tur ꝙ obſeruetur iuris ordo. vt tenet Matthæus de afflic. deciſio. neapolita. 191. numero quinto & ſexto. ſed iſte ordo ponitur in. d. l. 4. &. quinta. titulò delas excepciones. ordinamentorum.

15 c ¶ Quatro dias. Quæro † an in condenda lege
vel in conceſsione priuilegij, ſit neceſſaria appoſi-
tio diei. Bart. in. 1. conſtitu. C. in. §. quibus. tenet ꝑ
non, præterquam in priuilegio non clauſo in cor-
pore iuris, vt ibi. ¶ Eſt tamen vtile appoſitio diei
in lege, quæ de alia le-
ge mentionem facit,
quia ex hoc vitiatur
ambiguitas, ad quod
principaliter veniũt
leges voluminis iſti⁹

hezimos en la villa đ Madrid a q̃tro dias [c] dsl mes de deziẽbre đl año paſſado đ mil y qniẽtos y dos años ay vna ordenāça [d] ſu

quia duæ ſunt compilationes legum de Madridi
quarum vna non ſeruatur, alia quæ fuit poſterior,
& eſt appoſita in volumine pragmaticarum folio.
46. eſt in obſeruantia, & de illa loquitur iſta lex.
Alia verò compilatio, quæ facta fuit in dicta villa
de Madrid anno domini milleſimo. 499. per ſecun
dam compilationem fuit prima reuocata, & in ſe-
cunda de reuocatione prioris fit mentio. iuxta no
tata per Bald. in. l. omnes populi. 4. q. in principio.
ff. de iuſti. & iure. ¶ Item in lege iſta fit mentio
de ſecunda, ne videatur prima compilatio per iſtã
l. comprobari. ¶ Sed nota, quòd in inſtrumẽto pu
blico ſemper requiritur dies. notatur in. l. generali.
de tabularijs libro. 10. tenet Bal. in. l. cum tabernam.
in principio. C. de pigno. ¶ Et ſi fortè † inſtrumẽ
tum fiat de nocte, debet poni dies. tenet Inno. in. c.
conſuluit. de officio delega. & Bal. in. l. fi. C. de his
quibus vt indig. ¶ Quod intellige de die præce-
denti noctem ipſam, ſi inſtrumentũ fiat ante mediã
noctem, ſecus ſi poſt mediam noctem, quia tunc
dies ſequens debet poni. tenet Ioan. de Imo. in. ca.
1. vt eccleſiaſti. bene. Ange. in. l. vſurpationibus. ff.
de vſucapio. ¶ Item in ſcriptura directè confe-
cta ſuper tempore. ¶ Item in mandato procurato
ris. ſecundum Bald. ibidem. ſed vide in Spec. de in-
ſtrumen. edic. §. 9. verſi. quid ergo. ¶ Item debet
poni in qualibet partita in libro rationis, aliàs nõ
probat. tenet Bald. in rubrica. C. de fide inſtru. pe.
charta. verſiculo. viſo de ſcriptura. dixi in. l. 27. ſu-
7 pra. glo. magna. 7. particula. ¶ Si † verò dies eſt
omiſſus in inſtrumẽto per errorem notarij, an poſ-
ſit poſtea poni. Bar. tenet quòd ſic. in conſilio ſuo,
quod incipit. reperitur inſtrumento. Idem Bar. in.
l. Imperator. ff. de ſtatu homi. & in. l. ſi librarius. ff.
8 de regu. iuris. ¶ Sed † in libello criminali regula-
riter non debet poni dies. vt leg. libellorum. & ibi
Bar. ff. de accuſa. ℣ Niſi vna die delictum eſſet, &
& alia die non. vt per Bar. in. l. non ſolum. §. ſed &
reprobari. ff. đ ope. noui. nũ. ¶ Itẽ niſi certa die, ꝓ
debito eſſet maior pœna. vt ꝑ Bar. in. d. l. libellorũ.

Adde. ℣ Et quòd in inſtrumento exigitur
dies, habetur in authẽ. vt proponatur
nomen impera. in princi. colla. 5. &
eſt glo. in capit. inter dilectos. de fide inſtru. & in
lege prima. §. editiones. ff. de eden. tex. in leg. 2. §.
diem. ff. quemad. teſta. aperi.

¶ Et an locus debet poni in inſtrumento & locus
loci habetur in Spe. de inſtru. §. edic. 1. verſi. poſt
nomen. & in. §. inſtrumentum. verſi. ſed quid ſi lo-
cus. per Bald. in. l. contractus. & . l. comparationes.
C. de fide inſtrumen. plenè in alphabeto aureo in
parte inſtrumentum
folio. 64.

d ¶ Vna ordenan-
ça. quæ eſt. 9. in or-
dine dictarum ordi-
nationum.

Adde. ℣ Vltra ordinationẽ, de qua iſta lex
facit mentionem eſt alia in volumine
dictarum ordinatio. nume. 45. quę lo-
quitur in executione ſententiarum arbitratorum,
imò verius amicabilium compoſitorum. Et quia
ſuper intellectu dictæ legis. 45. habui cõſulere, pro
poſui dictum conſilium in præſenti apponere. nã
multum facit ad materiam iſtius legis. & eſt tale.

¶ Nobilis quidam nomine Ioãnes de funes cùm Narratio facti.
eſſet in. 15. anno conſtitutus, habebat in ſuo maiora
tu quãdam villam nuncupatam de Villel cum for-
talitio, territorio, & iuriſditionem ciuilem, & cri-
minalem, merum & mixtum imperium cum alijs
villis adiacentibus ipſius militis. Vaſſalli eiuſdem
conqueſti ſunt in regali cõſilio chriſtianiſsimi Ca-
roli quinti Imperatoris ac regis Hiſpaniæ dicen-
tes, ꝙ dictus nobilis & ipſius mater nomine doña
Beatrix de Andrade curatrix ipſius, nobiliſsima
domina, certa ab eis exigebat numiſmata, & contra
ſuum velle hoſpitrs recipere compellebat, & ꝑpar-
uo ſalario illos itinerare faciebat. Et prata à patre
& cum ipſis vaſſallis conceſſa ſub certa annua pen
ſione auferebat. Conſtitutiones & ſtatuta ſuper cõ
ſeruatione montium & paſcuorum, venatione, &
piſcatione faciebat. Et pœnas per ſe & per ſuos iu-
dices ſibiipſi applicabat. Et ipſi ſoli chirurgicos,
barbitonſores, & alios officiales recipiebat. Et pro
filialib⁹ ſuis maritãdis collectas imponebat. ℣ Nec
pertinebat eis ædificare in ſolo publico abſq; ipſi⁹
licentia & ſolutione penſionis. Et à filijs vaſſallo-
rum poſitis in diuerſo fumãte exigebat fumatum,
quare petierunt ſuper his & alijs de remedio pro-
uideri. ℣ Chriſtianiſsimus Imperator precibus
vaſſallorum inclinatus, quibuſdam Iudicibus dele
gatis cõmiſit cauſam terminandã, iuxta formam cu
iuſdã pragmaticæ, quæ poſita eſt in volumine prag
maticarum iſtius regni. fo. 84. quæ loquitur delos
eſtãcos & impoſiciones nueuas. Qui iudex, cauſa
cognita, tulit ſentẽtiam, à qua ipſi appellauerũt vaſ-
ſalli, & proſecuti appellationẽ, fuit cauſa remiſſa ad
regiã curiã Valliſoleti. ℣ Accidit, ꝙ quidã ex vaſ-
ſallis, & alij, cũ inſtantia conati ſunt, vt cauſa prędi
cta cõpromitteretẽ, in quo vt patrocinator dicti no-
bilis reſutaui cõſentire. nã vaſſalli inſtabãt, vt cau-
ſa cõmitteretur duob⁹, q abſq; vlla probatione, nec
viſa ſententia iudicis delegati, arbitri nominandi
cauſa

cauſa & dubia prædicta ſine debito terminacēt abſq; vlla probatione &c. Quamobrem dicta domina ſeducta, & filius ipſius pœna duorum millia ducatorum adiecta, & ſolenni iuramento interpoſito de pareudo ſententiæ, & de non petendo relaxatione iuramenti, nec ad effectum agendi, vel excipiendi cauſam prædictam compromiſerūt in duos peritiſſimos viros Vallisoleti, cum facultate, ꝙ cauſam vel cauſas ſæpedictas terminarēt ſecundū ius, & non aliàs. Qui abſq; vlla probatione, vt fertur, iuxta formam cōpromiſsi, vel extra, tulerunt ſententiam, per quam quaſi in totum liberos fecerunt ipſos vaſſallos ab omnibus muneribus & exactionibus ſupradictis: ita & taliter, vt ipſi vaſſalli poſſent vti terminis, & paſcuis, diſtrictis illius villę in omnibus ſupradictis, ſoluta in aliquibus parua quantitate vel penſione. ¶ A qua ſententia arbitrorum fuit ex parte dicti militis appellatum, & in regali curia Vallisoleti fuit dictum de nullitate ſententiæ. Et aduerſus compromiſſum & ſententiam fuit petita in integrū reſtitutio ¶ Interim ipſi vaſſalli in ſacro conſilio Imperatoris petierūt dictę ſententię arbitrariæ executionē. Quę executio fuit cōmiſſa iudicibus dictæ villæ de Villel, qui iuxta formā dictę legis. 45. de Madrid dictā exequerentur ſententiam, quatenus dicta lex haberet locū, & diſponit. Ipſi etenim iudices habito conſilio cū quodam literato (cuius nomen ſileo propter ipſius honorem) contra meum velle dictam ſentētiā executioni mādauit, à qua ex meo conſilio fuit appellatum, & cauſa deuoluta ad dictā regalē curiā Vallisoleti. Ex parte domini nobilis multa fuerūt propoſita aduerſus dictū cōpromiſſum ſententiā arbitrariā, atq; executionē illius. ¶ Sed vt pateat veritas huius quęſtionis, & in ipſius deciſione ſeruetur forma antiquorū literatorū dicentium, ꝙ in diſcuſsione alicuius articuli debet conſultus vel peritus recitare opiniones, ſi q̄ ſunt in materia, & poſtmodū ponere iudiciū ſuū, cōſultando alias opiniones, quas non ſequitur. nā ex recitatione opinionū & motiuorū magis luceſcit veritas. nā ſi hoc facit papa, vt patet ex multis iuribus, & nos ſic facere debem⁹. vt plenè & notanter dicit do. Abb. in. c. quęrēti. per illū textū. in primo notabili. de offi. delegati. ¶ Ideo vt nō recedā à doctrina de qua ſupra ¶ Primū pro parte ipſius nobilis eſt præmittēdū, ꝙ in proceſſu prioris inſtātiæ fuit plenè probatū. & ipſi de vniuerſitate cōfitentur ſe eſſe vaſſallos, & ꝙ dicta villa à tēpore cui⁹ initij memoria nō extat, fuit & eſt maioratꝰ cū ſuo territorio, & iuriſditione alta, & baſſa, ciuili, & criminali, mero & mixto impio. iuxta formā tex. i. l. 41. ſupra vt dixi. ¶ Et inſuper dominiū fuit probatū. p alia cōtēta in. l. 1. et. 4. ti. 25. quarta parti. et. l. 1. ti. de las encartaciones. li. 4. ordi. ¶ Ex quo ſequi-

Præmit. ꝙ pte nobilis cō tra vaſal los.

9 tur, ꝙ † dominium comprehendit quicquid eſt intra fines territorij. per. l. ſi fines. C. de euictio. l. ę de ſacra. §. 1. ff. de contrahen. emptio. tenet Bal. in rub. 22. q. C. eo. titu. de contrahenda emptio. ¶ Nam ſicut venditio comprehendit omnia affixa in fundo, vt. l. Iulianus. §. ſi cum. l. ſequen. & ibi Barto. & l. ſi venditor. §. firmus. & l. creditor §. fi. ff. de actio. emptio. & vendi. Barto. poſt glo. in verſiculo. inſtructus. in. l. 2. & in verſi. quæro quando fundus. & ibi Bald. in verſi. ſed pone. C. de verbo. ſigni. & l. fundi §. fundo. cum. l. 2. C. de actio. emptio. & vendi. ¶ Sic dominiū teritorij comprehēdit arbores mōtium, paſcua, & omnia alia contēta in territorio vel diſtrictu, vt etiā tenent notanter Hoſti. & doct. in. c. ſi diligenti. de præſcrip. Ioā an. in. c. nimis. de iureiu. & in. c. fi. de officio archi. omnes tenent ꝙ dominus territorij habet fundatam intentionem quo ad res ſitas intra limites territorij. ¶ Ex quo etiam ſe- *Infert.*

10 quitur, ꝙ † vaſſalli non poſſunt ſcindere arbores, vel montes, niſi ceduas, quæ non ſunt in fructu. vt per Bal. in addi. ad Spe. de locato. verſi. an colonus. Bart. poſt Dinum in. l. diuortio. §. ſi fundus. ff. ſolu. matri. Barto. Cepo. de ſerui. titu. de monte. & 8. q. ¶ Ergo ſententia arbitrorū vt vaſſalli abſq; licentia domini dictę villæ poſſent vti montibus ad ſuū velle, fuit & eſt contra ius, & in graue diſpendium

11 & præiudicium dicti nobilis. ¶ Secundò † dicta ſententia eodem modo fuit iniuſta ex eo, ꝙ dicti arbitri pronunciarunt, vt dicti vaſſalli poſſent ad ſuū velle vti venatione & piſcatione in dicto territorio. ¶ Nam vt dicit tex. in. c. 2. de re iu. lib. ſexto. & Florianus in. l. æquiſsimum. §. fructuarius. ff. de vſu *Secundò*

12 fruct. † vaſſallus non poteſt conditionē domini facere deteriorem. notatur etiam in. c. 1. §. & cōtrario. in fine. de inueſti. de re alie. fac. Et ex hoc non poteſt conſtituere ſeruitutem in præiudicium domini. vt per Bald. in. d. c. 1. §. quid ergo de inueſti. de re alie. fact. & in. l. & in prouinciali. C. de ſeruitu.

13 ¶ Si enim † vaſſalli (vt ſupra) non poſſunt facere conditionem domini deteriorem, nec extirpare ſiluas, nec montes. vt tenet etiam Bald. in. l. 1. 2. col. in verſ. ſed pone. el. 2. C. de iure emphiteo. nec poſſunt vti venatione, nec piſcatione ad ſuum velle contra voluntatem domini. igitur ſententia in contrarium prolata. &c. ¶ Et ꝙ in hoc fiat præiudicium & magnum dominio dicti nobilis, tenet notanter Bald. in addi. ad Spe. in. d. titu. de loca. in verſi. colonus. & in locis, quibus ſupra. patet melius in pragmatica regni. folio. 89. quæ loquitur in conſeruatione montium. ¶ Tertiò colligitur ex his & infra di- *Tertiò.*

14 cendis, ꝙ † is qui habet primas cauſas in loco, vt eſt dominus loci, poteſt ſtatuere, quòd ſiluæ, montes, & paſcua, venatio, & piſcatio non extirpentur. tenet notanter Bald. in. l. is cuius. ff. de aqua pluui. arcen. Bald. plenè in. l. fi. 2. colum. ver. ſed nunquid

15 per ſtatutum. C. de ſeruitu vbi etiam dicit, quòd † poteſt tollere appellationem per ſtatutum. Idem dicit in. l. fi. C. de conſti. pecu. ¶ Iudices ergo, qui per ſententiam pronunciauerunt, quòd ad ipſos pertinebat vaſſallos ſtatuere ſuper hoc vehemen-

 ter

Quartò. ter prȩiudicauerunt dicto nobili.&c. ¶ Quartò †
16 vaſſalli ſunt vt feudatarij,aut inquilini, vel vt vſu-
fructuarij.tenet Pau.de ca.in.l.1.ff. ad trebellianũ.
ſed hi non poſſunt diſsipare feudum, vel fundum,
aut proprietatem rei,nec illam deteriorare,vt tenet
Ioannes Andreas in.c.apoſtolicæ.1. col. in fine de
re iudi.in ſexto.in nouella. ⁋ Ideo vaſſalli malè vtẽ
17 tes,poſſunt prohiberi.lib.ſexto.titulo octauo.quin
ta partita.l.ædem.C.loca.cum ſimili. ¶ Et † ſi feu
datarius aut vaſſallus habet vtile dominium.nega-
ri non poteſt,quin dominus loci habeat directum.
Ita dicit Bal.in.c.præterea.& ibi gloſa capituli cor
radi.& in.ca.1.quibus mo feu.ami. Inno.in.d.c.ſi di
ligenti.& ibi do.Abb.3.colu.de præſcriptio.Spec.
in titu.de loca.§.6.ſed habens vtile dominium ni-
hil poteſt facere in præiudicium habentis dire-
ctum,aliàs poteſt priuari.vt per Bal.in.cap.ad hęc.
in fine.de pace iur. fir.docto.in.d.l.2.C.de iure em
phi.igitur. &c. ¶ Inſuper Ray . Dinus. Bal.An-
ge.& Alex. in leg.diuortio.§.ſi fundum.per illum
tex.ff.ſolu.ma.& in.l.in fraudem.§.ſi conductor.&
ibi Bar.ff.de iure fiſci.dicũt,ꝙ emphiteota fructua-
rius,& ſimiles,qui habẽt vtile dominiũ & ius in re;
non poſſunt arbores fructiferas ſciudere. Refert ta
men Pau.de ca.in.d. §. ſi fundum. quoſdam dicere,
quòd ſi emphiteota,vel alij, de quibus ſupra , loco
inciſarum ſubſtituant alias ſimiles,quòd ideo poſ-
ſunt incidere arbores fructiferas per dict. §. ſi con-
ductor à contrario ſenſu.Sed ipſe dicit hoc verum
in arboribus vetuſtis adeò,vt vtilis erat fundo il-
las incidere,& alias ſubſtituere . ita dicit ſe intelli-
gere.d.§.ſi conductor, ¶ Hoc idem voluit Ang.in
l.ſi colonus.ff.arbo.fur. cæſa. pro quo facit. l. agri.
ff.de vſufru.iuncta.l æquiſsimum.eo.ti.§.1. ⁋ Sub-
dit etiam Bal.in.d.§.ſi fundus.quòd emphiteota in-
cidens arbores fructiferas,non dico pro reparatio-
ne fundi , poterit expelli ab emphiteoſi , quia rem
dicitur facere deteriorem.authen. qui rem . & ibi
Bal.C.de ſacro ſanctis eccleſijs.ſed pleuè ſuper hoc
Alex.in dicto.§.ſi fundus.pro quo tu habes tex.in.
l 27.titu.11.quarta partita.quæ ſupra fuit à dicto . §.
18 ſi fundum.dic.l. diuortio.ff. ſolu. ma: ¶ Quinto †
Quintò. domini terrarum ſunt lex viua in terris ſuis. Bald.
in leg.precibus.3.oppoſi. C.de impu.& alijs. ideo
poſſunt ipſi , non vaſſalli,ſtatuere ſuper ipſos vaſ-
ſallos & rebus ſuis , maximè ſuper conſeruatione
19 rerum publicarum vt ſupra. ¶ Hinc eſt , quòd †
Infer. domini terrarum habent fiſcalia iura in terris ſuis,
& poſſunt ſibiipſis pœnas applicare , & ſubditos
multare,non ſolum ex contractu vel priuilegio, ve
rum etiam ex præſcriptione.ita Bald.in.l.1.in fine.
C.de hære.ven. ¶ Si enim omnia ſupra dicta ſpe-
19 ctant ad ipſos dominos terrarum, ſequitur quòd †
ipſi populares, aliàs vaſſalli , non poſſunt ſibiip-
ſis ſtatuta facere , nec ſeipſos multare, pœnas ſibi
applicare,nec terminos rumpere contra.l.5. ti.3.li.
20 7.ord. ¶ Ciuitas † enim,et multominus villa,quȩ

iudicio ruſticorum gubernatur , non poteſt ſtatuta
facere,per quæ bona applicẽtur villæ propter deli-
21 ctum.vt.l.a.de bonis va.li.10. ⁋ Et eſt ratio , quia †
non habent cognitionem cauſarũ ciuilium nec cri-
minalium, merũ nec mixtũ imperium.l.per.defen
ſorem.C.de defenſo.ciui.tenet Bal.in.l.cunctos po
pulos.vltima char.C.de ſũma tri.& fi.catho.l.prę-
ſides.C.de epiſco.audi.Bal.in l.q̃quam.2. col. in.fi.
ver.alia ſolu.eſt ꝙ iſte.C. de ſentẽ.q̃ ſine certa quã,
proſe. ¶ Puniũtur enim ſtatuta faciẽtes, ſi non ha
bent iuriſditionẽ.,vt per Bar. in.l. oẽs populi.5. col
ver.8.quæro.ff.de iuſti.& iure. ⁋ Propterea ciuita-
ti,nec villę nõ acqritur per ruſticos.vt p Bar.in.l.ſti
pulatꝰ.in.§.griſogonus.1.col.&.1.opp.ff. de verbo.
obli. ¶ Statuta enim ipſorũ de populo ſunt impſe
cta,niſi à ſuperiore cõfirmẽtur. Iõ ſeruari nõ debẽt.
tenet Pau.de Ca.in.l.ſi quando.nu. 4.de lega 1.me-
lius.in,l.3.&.5.ti.2.1.parti. ⁋ Si enim per ſententiã
arbitrariam abſq; probatione datur facultas, imò
verius poteſtas & iuriſditio ipſis iudicibus ruſti-
cis ſtatuendi,ſequitur quod ſuperius dixi. ⁋ Sex- Sextò.
22 tò ex ſupradictis ſequitur,quòd † ſi loca maioratus
ipſorũ ſunt dominorum, ad ipſos dominos ſpectat
recipere in vaſſallũ quem voluerint. Et ſic recipe-
re medicos,chirurgicos, malleatores,& alios ſimi-
les,nõ tamen ad ipſos populares.ita dicit tex.ſingu
laris in.c.1.de.l.corradi.Pau.de. Ca.cõſi.139.incipiẽ
te.dubiũ facit circa prinmum.in fine. ¶ Septimò.
23 poſunt † vt domini in caſu neceſsitatis ſuper ſub- Septimò
ditos ſuos imponere charitatiuũ ſubſidium. tenet
notãter Bal.in.l.1.in fine.C.de operis liber.et ſic ad
nubendũ ſilios vel filias,vt domini dictæ villæ ex
multis retroactis temporibus ex conſuetudine fe-
cerũt.quod etiam tenet do. Pe.de raue.in ſuo alpha
be.aureo in parte incipiente.dum eſſem.fo.158.vbi
dicit. dum eſſem in partibus Pomeranię fuit inter
rogatus quidã princeps volẽs maritare filiã ſuam,
an poſſet imponere collectam ſubditis ſuis. & re-
ſpondit quod ſic,quãdo ex ſuo nõ poteſt dotẽ con-
ſtituere.ad quod allegat Albe.quem allegat Alex.
in.l.placet. de exactionibus numerorum li.10. vbi
enumerat plures caſus , in quibus dominus poteſt
imponere collectam ſubditis ſuis. quãdo ex ſe non
poteſt facere. ⁋ Vide etiam ſup hoc reuerendiſsi-
mum archiepiſcopũ Florẽ.2. parte ſuæ ſummæ.ti.
1.c.13.§.2.& Aluarũ pelaez. de planctu eccleſiæ. ar
ti.43.fo.147.ver.q̇ro pecãt.& An.Sicu.in.c.nullus.
in fine.de pigno.Cùm ergo domini dictæ villæ ab
antiquo ſint nobiliſsimi generis,& eorũ facultates
non ſufficiunt ad dotandum filias ſuas vt decet
ſecundũ ſtatũ ipſorum, ſequitur ex conſuetudine
ſupradicta quòd poſſunt ſuper ſubditos ſuos impo
nere ſubſidium ad nubendum filias ſuas. Et con-
trarium iudicantes , fecerunt contra iura probata.
vt dixi, conſuetudine & neceſsitate dominorum.
24 ⁋ Et † nõ ſolũ nobiles inueſtiti de rebus maioratus
poſſunt ſubditis ſuis collectas,et talias,vel ſubſidia

imponere vt ſupra verum etiam forenſibus pro re
bus,quos poſsident in diſtrictu & iuriſditione di
ctorum nobiliū,ſi hoc habent ex conſuetudine.40.
annorū,& amplius,vt plenè & notanter ſcribit do.
Io.Fran.Balbus in dicto tracta pręſcrip. 2. parte.5.
partis principalis.q.6.fol.39.p totā quęſtionē. vbi
25 vide. ❡ Octauò.ex ſupra dictis infertur,ꝙ † vaſſal
Octauò. lus tenetur recipere in hoſpitem dominū & fami-
liā ſuam.ita dicit tex.in.l.2.&.7.ti.11.lib. quarto or-
Sententia pro vaſallis. dina.igitur contrariū iudicantes.&c. ❡ Sed multa
in contrariū allegantur ex parte vniuerſitatis dictę
villę de Villel,per quę intuntur excludere funda-
Primò. menta & iura dicti nobilis. ❡ Primum,ſi in cōpro
miſſo fuit dictū,ꝙ arbitri iudicarent ſecundū ius,
nulla probatione recepta,ſed tantū(vt dixi)ſecun-
dū ius ſine inſpectione ſententiarū, quæ datæ fue-
runt in fauorem dicti nobilis: & tunc ipſi dicūt vaſ
ſalli,ꝙ iuſte & iuridicè fuerūt abſoluti ab his,q̄ pe-
tebantur ab ipſo domino. ☞ Nam de iure naturali
omnes homines liberi naſcebantur,& ſunt. præter
quā ſi quis probat contrariū vt in §.iure enim natu
rali.inſti.de iure natu.&.c.ius naturale.1.diſ. vbi di
citur. Eſt cōmunis omniū poſſeſsio, eſt vna liber-
tas omniū,acquiſitio eorū,qui cęlo,terra,mariq; ca
piuntur. Et ſic dicunt ex hoc,ꝙ ipſi de vniuerſita-
te,& eorū bona liberi ſunt.cū aliter non probatur.
Secūdò. ❡ Hinc etiā dicūt et affirmāt,ꝙ in ipſis rebus ſuis
dictus nobilis nō potuit imponere nec ab eis exige
re collectas,pedagia.vllaſq; impoſitionis, annona;
vel tributa,ſed potius incidiſſe in pœnā amiſsio-
nis omniū iurium & bonorū ſuorū.per tex. in.l.1.
Tertiò. &.3.& q̄ſi per totū ti.10.li.6.ordi. ❡ Tertiò dicūt
ſe liberos eſſe ab exactione ſeptē ſolidorū: cū ipſi
vaſſalli, aut aliq ipſorū ad aliū ſe trāſferūt locū cau
ſa mutandi domiciliū:cū ſit iure cautum,ꝙ quis de
vno domicilio ad alium libere tranſire poſsit. ſol-
uendo tributa conſueta pro rebus ſtabilibus vel re
manentibus in loco.vt.l.1.ti.6.li.7.ordina. cū ſimi.
Quartò. ❡ Quartò dicūt, ꝙ filii dictorum vaſallorum poſi
ti in diuerſo fumo ite à patre. non tenentur ſoluere
fumatū,ſi pater ſoluit fumatū.p.l.ſi hi qui de filiiſ-
fa milias,& quēadmodū pro his pater teneatur.lib.
10.tenet Bal.in addi.ad Spe.ti. de feudis. ver. ſunt
plures.ideo nobilis iſte non potuit exigere, aliàs
extorquere à filiis vaſallorum fumatum vt hucuſq;
fecit.ex quo parentes ipſorum ſoluunt fumatum.
Quintò. ❡ Quintò vehementer affirmant, ꝙ licet ipſi va-
ſalli ſoluerunt ipſi minori ſuiſq; prædeceſſorib⁹ tri
buta per tēpus.20.vel.30. annorum vltra modū in
inueſtitura deſcriptum.vel abſq; deſcriptione,non
poſſunt compelli ad ſoluēdū in futurum: & ꝙ pen
ſio ſoluta fuit per errorem,quod in ruſticis præſu-
mitur. per lege errorem. C.de iuris & facti igno.
notatur in lege errorem C.qui admittitur plenè &
notanter do.Io an.Frā.Balbus in dicto tracta præ-
ſcriptio.1 parte.3 partis princi.nu.36.clarius in di-
cta pragmatica. 94.per Bart.& doct.in leg. cum de

in rē verſo.ff.de vſuris.& in.l.ſi certis annis. C. de
pactis.☞ Vel meli⁹ præſumitur ſoluiſſe tributa per
vim vel metū.vt dicit Io.An.in.c.1.col.1 in fi. ver.
ponit exēplu in noue. de præſcriptione. in ſexto
Bal.i.ti.d pace cōſtā.§.itē in ſocietatē.2.col. ❡ Sex
26 tò dicunt & affirmant,ꝙ † auus iſtius nobilis ſim- *Sextò.*
pliciter ſub certa pēſione cōceſſit ipſis vaſallis quæ
dā paſcua ad paſcendū boues & iumenta,& paſcua
diu per tēpus.40.annorū & amplius tenuerūt tan-
quā emphiteotæ.& pro ea præſtiterunt debitū ca-
nonē. Ex quo præſumitur illam habere in emphi-
teoſim. ☞ Propterea dicit Bar.in.l.iuriſperitos.in le
ctura nico.in princi.ff.de excuſatio tuto. ꝙ cōduc-
ce is ſine certo tēpore,vel ad beneplacitū, intelli-
gitur in perpetuum:itaq; dictus nobilis non conſe
quitur dicta paſcua vel prata à dictis vaſallis. per
gloſ.ſatis notandam in leg 2.gloſ.magna. ad finem.
C. de iure emphiteo. Iaſo. in ſuo tractatu de iure
emphiteo colu.32. Alex.in l.qui in aliena.in prin-
ci. .col. verſ.itē inferebat hic Ang.ff. de acqui. hæ-
re et cōſi.70.incipiēte.circa primum de quo quæri
tur.3.col.ver ad idē.pr mo.volu. Felinus in.c.ſicut.
de re iudi.15.col.plenè do. Ioā. Frā. Balbus in dicto
tractatu.1.parte.3.partis princi.nu. 41. vbi dicit, ꝙ
magis cōmunis concluſio eſt,ꝙ ſi quis diu poſſedit
rē vt feudalē vel emphiteoticā, præſumitur cōceſ-
ſionē rei emphiteoticę vel feudalis in perpetuum
ſolēniter pręceſsiſſe, & inducit præſcriptio conceſ
ſionis feudi vel emphiteoſis reſpectu priuati. licet
reſpectu eccleſiæ non præſumitur facta conceſsio,
niſi vſq; ad tertiam generationē ſecundum formā.
§.emphiteoſim.in authen.de non alienan colla.2.
☞ Iſtam concluſionem tenuit,& clarius Bart. in.l.
cōperit.C.de præſcriptio.30.vel.40.annorum. vbi
dicit.ꝙ ille,qui ſoluit canonē tanquā emphiteota.
per.30.vel. 40.annos, & tanto tempore rem aliquā
poſſedit vt emphiteota.præſcribit ius emphiteoti
cum.& vtile dominium,ſalua canonis pręſtatione,
quāuis iura emphiteotica nunquàm fuerint eis.cō-
ceſſa.quod etiam tenet ipſe Bart.in.l.3.§.ex contra-
rio.1.vel 2.col.verſi.2. contra Dinum. & ibi notant
omnes docto.ff de acquiren.poſſe.refert & ſequi-
tur.do. Ioan. Franci. Balbus.in.d.tracta.pręſcriptio.
4.parte.4.partis princip.9. q.nume. 34. ☞ Sequitur.
ergo, quòd iſti de vniuerſitate poſſederunt dicta
prata vt emphiteotæ per tempus.40.annorum, &
amplius,igitur non iuſtè dictus nobilis volebat il-
la auferre ab eis,& per conſequens ſententia arbi-
trorum prolata ſuper hoc in ſuum fauorem fuit in-
iſta. Adeò,quòd ſi illa eſſent maioratus, eſſent præ
ſcripta dicto ſpacio.30.vel.40.annorum. argu. eo-
rum quæ dicit Iaſo in l.filiuſfa.18.colū. prope me-
dium.verſi.decimoſexto quęritur.& ibi Bar.de le-
ga.1.vbi dicit.quòd res prohibita alienari pōt præ
ſcribi ſpacio triginta vel quadraginta annorum.
27 ❡ Septimò dicunt ipſi de vniuerſitate, quòd † li- *Septimò.*
cet homines illius villæ fuerunt ad molendum in
EE 3 mo-

molendino dicti nobilis, vel ad coquendū in furno
ipſius per longiſsimum tempus, non cenſetur præ
ſcriptum, vt nō poſsint molere, vel coquere in alio
loco. vel ꝙ non poſſunt prohiberi facere alium mo
lendinum, vel furnum, ceſante priuilegio, vel ſtatu
to. vt tenent canoniſtæ. Abb. & Prępoſitus in. c. ſi-
gnificante. vbi bonus tex. de appellatio. & in plu-
ribus locis, quos refert do. Ioan. Frau. Balbus in di
cto titu. de præſcriptio. 4. parte quintę partis prin-
cipalis. 5. q. nu. 16. Itaq; ſi per ſententiā arbitrorum
fuit ſibi data facultas molendi & coquēdi quo ma-
luerint, vel faciendi alium molendinum, ex hoc
Octauò. non fuit dictus nobilis grauatus. ¶ Octauò, da-
28 to quòd † eſſet grauatus, impugnare non potuit
ſententiam arbitrorum. nam & ſi minor erat. 15. an-
nis, in compromiſſo facto per eum, & curatricem
ipſius, interuenit decretum iudicis, præmiſſa in-
formatione de vtilitate minoris, iuxta ea. quæ di-
cit Bald. & alij in. l. ſi præſes. C. de tranſactio. vbi di
cunt, quòd in compromiſſo facto per minorem,
vel eccleſiam ſuper re immobili, requiritur iudi-
cis decretum, ſicut in alienatione, & valet: dum
tamen decretum interueniat in ipſo, compro-
miſſo, non in laudo. vt ſentit tex in lege mater tua,
C. de rei ven li. vbi ratificatio venditionis inuali-
dæ ex defectu ſui conſenſus confirmat actionem,
& non nouam producit, & ex antiqua deſcēdente
ex primo contractu agitur ad pretiū. ¶ Ideo dicen-
dum, ꝙ ſuper cōpromiſſo debet interuenire aſſen-
29 ſus, & non in laudo ¶ Quia † laudum deſcendit ex
compromiſſo, & eſt laudum executio compromiſ-
ſi. ¶ Bene facit. l ſi prędium. C. vbi decre. opus non
eſt. & l. 1. §. 1 & l. magis puto. §. ſi pupillus. & l. ſi. ff
de rebus eorum. vbi ſi ille, qui promiſit vendere
rem ſtabilem mortuus eſt relicto pupillo, ſi pupil-
lus vendit, in iſta venditione non requiritur decre
tum iudicis, quia iſta non eſt alienatio, ſed execu-
tio promiſsionis factæ per defectum de alienando.
Et bene facit ad ſupradicta. l. minorū. C. de prædiis
minn. dixi in. l. 57. in gl. fi. ſupra. vbi bonus textus.
¶ Vbi enim interuenit authoritas iudicis, non
præſumitur deceptio, ſed omnia cum cauſa, & ſo-
lenniter acta. vt ibi dixi. ¶ Item ſuper his fuit ſti-
pulata pœna duorum millia ducatorum cum iura-
mento de parendo iudicio arbitrorum, & non con
trauenire ſententiam, & amplius de non petendo
abſolutionem vel relaxationem à iuramēto, etiam
ſi prædicto nobili eſſet conceſſa à ſummo pōtifice
motu proprio, nec ad agendum, vel excipiendum.
Iurauit inſuper non petere reſtitutionem in inte-
grum. ¶ Sed quia dictus nobilis per ſe vel per
ſuum procuratorem impugnauit dictam ſenten-
tiam, appellauitq; ab ea, & contra eam dixit de nul
litate, & petit reſtitutionem in integrum, ipſi vaſ-
ſalli vehementer affirmāt, ꝙ non debet audiri, ſed
in pœnam dicti cōpromiſsi condēnari. Hinc dicit
glo. in authē. de iudi. in. §. quia verò. el. 2. ſuper par-
te dei multam. in fine. & ibi Auge. in fine. colla. 6.
ꝙ ſi pars, quæ compromiſit, facto compromiſſo
adit iudicem, incontinenti incidit in pœnam. quod
eſt nota. dignum. ¶ Nam iurans non petere abſolu-
tionem, eſt periurus, ſi abſolutionem petit. per ea,
quæ dicit do. Anto. de bu. in. c. 1. de iure iu. Ludo.
ro. conſilio. 326. in titu. de reſcriptis. firmat expreſ-
ſe Bal in repe. l. 2. in. char. ff. de iureiu. in. ver. 9. quid
ſi debitor iurauit. do. Abb. & Præpoſitus in. c. dile
cto. de appellatio. Alex. 3. volu. conſi. 2. col. 3. in fi.
cum ſequenti. vbi dicunt, ꝙ ſi minor iurauit parere
ſententiæ, ſi appellat ante relaxationē iuramēti, in-
cidit in periuriū, etiam ſi ſentētia fuit nulla. ¶ An
debet concedi abſolutio à iuramento ei, qui prius
venit contra iuramentum, ex quo appellauit, qui
iurauit non appellare, tenet notanter Alex. 3. volu.
conſi. 17. 2. col. verſi. & dubitat Ioan. de Imola. cum
tribus verſi. ſequentibus. ¶ Ad euitandum enim
periurium compromiſsi, vel contractus, à iure da-
30 tur remedium, ꝙ † quis non audiatur contra iura-
mentum. per authē. ſacramenta puberum. C. ſi ad-
uer. vendi. ¶ Et hoc etiam ſi iurans fuit grauatus, &
enormiter lęſus, & petat reſtitutionē in integrū. nā
vt dicitur in dicta authē. minori læſo ex cōtractu iu
rato tollitur beneficiū reſtitutionis in integrū, pro
pter iuramētum. iſtud firmat etiā Pau. de ca. in cōſi
218. incipiēte. Præſuppoſito ſine præiudicio veri-
tatis. ¶ Iſtā concluſionē firmat etiā Ioā. de imol. in.
c. cum cōtingat. de iureiu Ludo. ro. in. l. qui ſuperſti
tis. ff. de acqui. hære. per textum. in. c. quāuis. de pa
ctis. in ſexto. & per glo. in. c. pe. de emp. & ven. &
31 in l. 2. C. de reſciu. ven. Vbi † ſi deceptus vltra di-
midiā iurauit, non auditur, dicendo ſe deceptum.
idem dicit Ludo. ro. conſi. 326. incipiente. in præ-
32 ſenti concluſione. ¶ Sed dato caſu, quòd † dictus
minor deberet audire, debuit prius percurator di-
cti nobilis petere abſolutionem à dicto iuramento,
quàm contraueniret dictum cōpromiſſum & ſen-
tentiam. vt. c. ſi vero. de iureiu. ¶ Quod eſt verum,
etiā ſi fuit iuramentum illicitum. vt ibi per c. vene
rabilem. & ibi glo. in parte, illicitum. de elec. Bal. in
l. 1. in fi. C. ſi aduer. vē. & in. l. nō dubium. 5. col. ver.
ex prædictis conclude. C. de legi. vbi dicit, ꝙ abſo-
lutio à iuramento debet prius impetrari vel peti,
quā qs veniat aduerſus cōtractum vel laudum. ¶ Et
33 † in tali abſolutione, vel impetratiōe abſolutionis
debuit præcedere cauſa, aliàs non valuit. vt plenè
Inno. in. c. cum inter. de renunciatione. gloſ. in. cap.
ego enim. de iureiu. do. Abb. in. c. non eſt. de voto.
& in. c. propoſuit. 2. col. circa finē. de conce. præbē.
34 ¶ Item † requirebatur non ſolum cauſa, ſed cogni-
tio cauſę. vt per Inno. in. c. ad aures. quod met⁹ cau.
Fede. de Senis conſilio. 300. incipiente. ſtatutum ta
le eſt debitor promiſit. &c. Specu. in titu. de iudi.
delega. §. nunc oſtendendum. verſi. 24. Alex. conſi.
221. incipiente. viſa facti narratione. Felinus vltra
alios in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. 9. col. in princi. de
conſti-

çonſtitutio.Hippoly.Marſi.in titu. de quæſtioni-
bus.§.preterea.verſi.ex quibus infero.nume.101.
35 ¶ Debuit † etiã in relaxatione iuramenti pars ci-
tari, per notata in. c. licet canon.de elect. in ſexto.
per eundẽ Archi.in.cap.debitores. de iureiu. ple-
36 nè in deciſio.tholo.q. 62. ¶ Idem aliqui † dicunt
in abſolutione ab excõmunicatione, vt non abſol-
uatur excõmunicatus, niſi citata parte, ad cuius in-
ſtantiam fuit excõmunicatus, vt per glo.in.c.excõ-
municatos. in verbo vtriuſq;. 11. q.3.Inno.in.c.ab
excõmunicato.in.ver.obtentis.de reſcriptis:
¶ His enim ceſſantibus euidenter apparet ipſum
nobilem incidiſſe in laqueum periurij, ideo non
audiendus, ſed potius condẽnandus in pœnam cõ
promiſsi ſcilicet duorum millia ducatorum. per.l:
3.incipiẽtẽ.cũ minor.25.annis.ff.rem ratam habe.
¶ Pœna enim conuentionalis quãtacũq; ſit, debe
tur. vt in §.alteri.inſti.de inutili ſtipula.pœna tamẽ
vltra quadruplũ, non. vt in.§. omnis.inſti.de actio.
dixi in.l.68.infra glo.fi.verſi.tu dic. vbi eſt bonus
textus, & ibi vide. ¶ Inſuper ſententia arbitrorũ
potuit executioni mandari iuxta formã textus in
dicta pragma.de Madrid.45.ad quam fuit facta re-
miſsio per duos de conſilio chriſtianiſsimi Impe-
ratoris noſtri. ¶ De quo vide in Specu. de arbitro
& arbitratore.§.3.22.col.ver.illud autẽ. cũ ſequẽti-
bus.& ibi Bal.in additio.ver.arbitramentũ. & ver.
ſed an pendente.& ibi dicitur, ꝙ appellatione pen
dente arbitramentum poteſt executioni mãdari.&
in Spe.eo.ti.§.1.ver.arbitrator verò.2.co. Et ibi dici
tur, ꝙ arbitrator eſt amicabilis cõpoſitor.&c. ¶ Et
in hoc reſident ipſi de vniuerſitate, an iudex ſecu-
laris debuit ſuperſedere in executione ſententiæ,
vel in cauſæ cognitione durante pendentia litis ſu-
per abſolutione iuramenti.magiſtra.quæſtio & no
tabilis eſt, de qua plenè loquitur Matth. de affli.de
ci.nea.deci.30.per totam deciſio. ¶ Contra quod
37 ex parte dicti nobilis fuit replicatum. Primò, ꝙ †
minor eo ipſo ꝙ compromittit in arbitrum, dicitur
læſus. per textum in.l.ſi minor filiofamilias.§. mi-
38 nores.& ibi Bart.ff.de mino. maximè † ſi promi-
ſit ſtare ſententiæ, & non appellare, etiam ſi lædere
tur. vt per Bal.in.l.fi.in fi.verſi.ex hoc.& ibi Bart.
C.in quibus cau.in inte.reſti. non eſt nece. Et eſt
39 ratio, qa poteſt ſequi ſentẽtia iniuſta. ¶ Dicitur †
etiam læſus, ſi renũciauit beneficiũ reſtitutionis in
integrũ. vt tenent doc. vbi ſupra. ¶ Ideo ex quo di-
ctꝰ nobilis in.15.anno conſtitutus renũciauit in cõ-
promiſſo appellationẽ & beneficium reſtitutionis
in integrũ, & ꝙ arbitri pronunciarẽt ſecũdum ius,
fuit enormiter læſus. ¶ Et cuilibet læſo prętor ſub
uenit.l.1.ff.quibus cau.maio. Et hoc ex officio per.
l.contractibus.eo.titu.& in Spe.de iuriſditio. om-
niũ iudi.§.2.1.col.in fi.ver.itẽ qui deceptus renun-
ciauit iuri ſuo.&c. Et in Spe.ti.de reſtitutio.in inte
grũ.§.ꝗliter.ver.ſed nũquid minor. ¶ Itẽ ſi maior
25.annis læſus in iudicio vel extra dolo aduerſarij
reſtituitur, multo magis minor. vt in Spe.eo.ti.de re
ſtituitio.in integrum.§.2.ver.diximus de reſtitutio
ne. ¶ Qualiter dolꝰ probetur. dicit glo.in. regula.
ſcienti.in parte, & nota ꝙ dolus.in ſexto. Alex.in.l
etiã.§.licet.3.col. ver qualiter.ff.ſolu.matri. idem in
l.ſi mora.6.col.in fine.eo.ti. ¶ Et in proceſſu opti-
40 mè fuit probatꝰ dolus vaſſallorum, † ex quo aduo-
catus aliàs patrocinator ipſius nobilis refutauit di-
ctum compromiſſum ex eo ꝙ agebatur, vt iudices
nulla probatione reçepta ſecũdum ius inter domi-
num & vaſſallos iudicarent. nam ipſe nobilis tene-
batur dominium ſuum probare, aliàs ꝙ vaſſalli ab-
ſoluerentur ab impetitione ipſius, & tũc aliqui vaſ
ſalli dixerunt matri ipſius nobilis, ꝙ aduocatus ip
ſius refutauit compromiſſum propter commodum
ipſius aduocati, qui in eis optimam vineã habebat
vindemiandi, & ex illa hora factum fuit compro-
miſſum, vt abſq; vlla probatione arbitri iuris pro-
nunciarent aduerſus minorem, ideo ſententia fuit
nulla ratione doli aduerſariorum. pro quo eſt tex.
in.l.34. ti.5.3. partita. vbi optimè dicit, ꝙ dolus in
compromiſſo nocet. ¶ Propterea dicit Socinus in
ſuis regulis. regula.48. ꝙ calumnia euidens de do-
lo actoris in litigãdo, vitiat ipſo iure tranſactionẽ.
41 ¶ Maximè † quia res, ſuper quibus fuit factum
compromiſſum, erant maioratus, vt prius coram iu
dice delegato fuit probatum: quo caſu eſt iure cau-
tum, ꝙ ſuper rebus maioratus non poteſt compro-
mitti ſine regio cõſenſu. tenet notanter do.And.de
Iſer.in.c.1.§. inter partes. de lege corradi. docto. &
Abb.plenè in.c.cũ tempore.1.col.in fi. ver. vltimò
poteſt colligi & col.ſequẽ. de arbitris. ¶ Ex quo
42 tex.colligit do.Abb.optimum argumentum, ꝙ † is,
qui nõ poteſt rem alienare, ſeu liberè de illa diſpo-
nere, non poteſt ſuper illa cõpromittere, cùm per
compromiſſum poſſet ſequi alienatio. Et cõpromiſ
ſum eſt ſpecies alienationis, etiam ſi ſit emologatũ.
tenet Alex.in.l.1.§. poſt operis. in fine. ff. de noui
ope.nuncia.Bal.in.1.volu.conſilio.322.incipiente.à
capite inchoantes.pe.col.& in.c.1.in verbo, ſenten-
tia.de pace conſtã. Matthæꝰ de afflictis. deci.neap.
138.nu.1. ¶ Sed res maioratus ea conditione deferũ
tur, ne alienẽtur. dixi in.l.40.ſupra.in glo. ſup pat-
te, prefieren. propterea non tenuit cõpromiſſum,
nec arbitrorum ſententia. ¶ Secundò dictum com
promiſſum continet manifeſtam iniquitatem, quia
in eo fuit dictum, ꝙ arbitri pronunciarent abſq; vl
la probatione, & inſpectione probationum facta
rum coram dicto iudice delegato. et ſententia ab eo
43 prolata. ¶ Hinc eſt, ꝙ † minor aduerſus probatio-
nem omiſſam aliter læſione nõ probata reſtituitur.
nam eo ipſo ꝙ omiſit probationem neceſſariam, ſa-
tis apparet de læſiõe. tenet do. Abb. in.c.auditis.&
c.ſuſcitata.de in integrum reſtitu. ¶ Hinc etiam
44 eſt, ꝙ † arbiter ſtatim facto compromiſſo ſenten-
tiam ferre non poteſt, etiam ſi habeat plenam pote-
ſtatem, vt dicti arbitri dicunt habuiſſe. ita dicit Bal.

in.l.prolatam.2.col.in verſi.quærit hic Butri.C. de
ſententijs.de quo vide vbi per doctor.& do. Abb.
45 in rubri.de arbi.3.colu. ¶ Propterea dicitur † ar-
biter bonus vir electus ſuper lite cognoſcenda, &
terminanda.vt per Bald.in additio.ad Spec.titũ.de
arbi.in princi.Si verò non habent poteſtatem co-
gnoſcendi,vel quia non cognoſcit, non poteſt iu-
46 ſte ſententiam proferre. ¶ Quia † non poteſt præ
iudicare cuiquam ex partibus,etiam ſi habeat libe-
rum arbitrium.vt per Bal.in.l.cum antea.3.col.ver.
47 ſimile video.C.de arbitris. ☞ Et † aliter cõpromit-
tendo apparet iniquitas manifeſta, quæ æquipara-
tur nullitati.c.inter cæteras.de re iudi. vbi dicit tex
tus.Si ſententia fertur iniqua, eam euacuari opor-
tet,nec ei debet ſtari,ſi iniquitatem continet mani-
feſtam.Vbi per illum textũ nota.do. Anto. & do,
Abb.ſcilicet,ꝙ ſententia continens manifeſtã ini-
quitatem,eſt nulla. ¶ Sic enim in caſu noſtro,ſi cõ
promiſſum eſt nullum, quia continet manifeſtam
iniquitatem,per conſequens & ſententia, & ipſius
ſententiæ executio.nam,vt ſuperius dixi,ſententia
deſcendit ex compromiſſo: & ex compromiſſo &
ſententia,ipſius executio. ☞ Propterea executio fie
ri nõ põt abſq; compromiſſo & ſententia, & ipſa-
rum præſentatione vt.d.l. 45.
48 ¶ Item † ſicut contractus nullus non eſt contra-
ctus,ſic cõpromiſſum & ſentẽtia.argu.eorum, quæ
dicit Spe.in.ti.de reſtitutio.in integrum.in. 2. par-
te.§.2.ver.ſed cum etiam.& in ti. de reſcripti præ-
ſentatione §.ratione autem impetrantis.ver.quid ſi
impetrans.principium enim expectandum eſt. vt
ibi. ¶ Hinc eſt.ꝙ contractus inualidus,vel ſenten-
tia inualida nõ meretur executionem. vt per Bald,
in.l.in ementis.in princi. 3.nota. C. de contrahen.
49 emptio. ¶ Item † in ſæpe dicto compromiſſo eui-
denter apparet fraus & dolus interueniſſe ex par-
te illorũ de vniuerſitate,ꝓpter verba ab eis ꝓlata de
aduocato ipſius nobilis, vt cauſam arbitri termina-
rent ſecundum ius,nulla probatione recepta. vt.l.1.
ff.de exceptio.doli. ☞ Qui quidẽ dolus & fraus in-
teruenit in ipſo compromiſſo re ipſa,& ex propo-
ſito.vt per glo.in.l.iuriſgentium.§.prætor ait. ff.de
50 pactis. ☞ Leges † verò occurrunt fraudibus hominũ
inquantũ poſſunt. vt in.§.ſi quis in fraudẽ.inſti.de
51 actio.& ibi not.Ang. ¶ Omnis † etenim dolus eſt
contra ius diuinum. vt dicit Bal.in.c.2. col. 2. in fi.
de arbitris. ☞ Excluditur enim ab omni diſpoſitiõe
id quod factum eſt in fraudem, vel per dolũ. argu.
l.creditor.§.Lucius.ff.manda.not.Ange.in.l.ſi pa-
ter.ff.de his quæ in frau.cre.tex.in.l.imperialem.§.
1.de prohi.feu.alie.per Federi.vbi dicitur,quòd in
omni diſpoſitione fraus intelligitur excepta. ſed
nobilis iſte, cùm ſit in.15.anno,minor tamẽ. 20.an-
norum præſumitur deceptus.vt dicit gloſ.in.l. qui
habebat.ff.de rebus dubijs. vbi dicitur, quòd quis
præſumitur deceptus in eo,quod ignorat.Idem di
cit Bal.in.cap.1.de feudo guardiæ. ſed quia minor
dicitur ignorans, æquiparatur furioſo. vt per glo.
in.l.2.C.de cura.furioſi. ¶ Et facta ab eo,& incon-
ſulto calore, & indeliberatè, & abſq; vlla proba-
52 tione,rata per leges non habentur. quia † cum in
omnibus actibus hominum,tam in delictis, quàm
in obligationibus,& contractibus, quàm etiam in
iudicijs, agentium deliberata voluntas & cõſenſus
requiritur. vt in,cap.tam voluntate.de ſententia ex
cõmu.& in.l.obligationum ſubſtantia. ff. de actio.
53 & obliga.&.c.ſi.de conſe.cum ſimi. ¶ Et † non eſt
deliberata voluntas,vbi non eſt conſilium.vt reci-
tat do.doctor de Pala.in repe.c.per veſtras. de do-
na.inter virum & vxo.ſuper rubri.colũ.112.in prin
cip. ſed quoniam illi de vniuerſitate perturbaue-
runt conſilium aduocati dicti nobilis doloſe, ſequi-
tur quòd ratione doli & fraudis,& propter alia, ꝙ
ſuperius ſunt dicta apparet,quòd dictum compro-
miſſum fuit nullum,& per conſeques ſententia ſu
per eo prolata. Et hoc quo ad primum oppoſitum
ex parte vaſallorum. ¶ Quo ad ſecundum,in quo *ſolu. ad*
dicitur,quòd à principio omnes homines liberi na *ſecũdum*
ſcebantur,& quòd iſti de vniuerſitate liberi præ- *oppoſitũ*
ſumuntur,per illud.ius naturale (concedo) actum
poſt illud ius naturale ſuperuenit ius gentium,per
quod fuit permiſſa ſedium occupatio, ædificatio,
munitio,bella,captiuitates,ſeruitutes, & alia, quæ
recitantur in.c.ius gentium.& ibi doct.& do. car-
di.de turre cre.prima di. ☞ Sed quia illi de vniuer-
ſitate confeſsi ſunt coram dicto iudice delegato ip-
ſos ſubditos & vaſſallos eſſe dicti nobilis Ioannis
de Funes,& ſeruitus ſibi deberi.ſequitur &c.
54 ¶ Quo ad tertium eſt verum,quòd † nobiles & *Solu. ad*
varones non poſſunt regulariter noua imponere *ter. tium*
in vaſſallos tributa vel collectas:poſſunt tamen exi *oppoſi.*
gere & percipere ſeruitia conſueta.per.d.l.1.titu. 9.
lib.7.ordina.cum ſimi. ☞ Idem in caſu neceſsita-
tis poſſunt de nouo charitatiuum ſubſidium impo
nere & alia ſuperius dicta ex parte dicti nobilis ſe-
55 ptimo fundamento. ¶ Item † ſi ciuitas non op-
preſſa,ſed ſponte ſuper ſe cenſum vel tributum im
ponere poteſt,maximè præcedente cauſa,ciues ſeu
vaſalli tenentur ad tributa.vt plenè in deciſi. Tho
lo.q.348. & ibi plenè in addi.&.q.416. & ibi re-
miſsiuè in addi.ſic ergo in caſu noſtro. ¶ Ad quar *Solu. ad*
tam oppo.quòd filij dictorum vaſſallorum non te- *quartũ*
nentur ſoluere fumatum ſi pater ſoluit per. l. ſed hi *oppoſi.*
qui de filijsfamilias.lib.re.reſpondeo illud verũ in
filiofamilias ſtante cum patre in eadẽ domo. ſecus
in filio emancipato ſtante in diuerſa domo. nam
tunc filius ſoluit pro ſe fumatum.& ſic loquitur di-
cta lex.ſed hi qui.et ibi Bartolus. ☞ Propterea iuſtè
fuit exactum à filijs dictorum vaſallorum habi-
tantibus per ſe in diuerſis domibus,& hoc ex con-
ſuetudine per dictum nobilem probata.
¶ Ad quintum ex parte dicti nobilis dupliciter *ſolu. ad.5.*
56 reſpondetur. Primò, quòd † licet præſumatur di- *oppoſi.*
ctos vaſallos ſoluiſſe per vim, vel per metum, vt ſu-

pra,

pra, ceſſat iſta præſumptio, quãdo in regno ceſſaut bella, & vniuerſaliter in omnibus, & cõtra omnes exhibetur iuſtitia, prout in his regnis Hiſpaniæ à ſexaginta annis & vltra exhibetur. ¶ Maximè, qa fuit probatũ, ꝙ prædeceſſores iſtius nobilis magni fici fuerunt, & vt coæquales tractarunt ipſos vaſſal los: & ꝙ in aliquo tẽpore nullam vim fecerunt. Ex quibus ſurgũt pro dicto nobili, & cõtra dictos vaſſallos euidẽtiores pręſumptiones, per quas deletur illa præſumptio, ꝙ per vim &.&c. Nam vna præſump. deletur per aliam præſumptio. euidẽtiorem. vt.c. literas. de præſump. eũ ſimi. ¶ Et vltra ſuperi⁹ dicta fuit allegatũ priuilegiũ & præſcrip. tanti tem poris, cuius initij memoria. &c. quia tũc licet priui legiũ non potuit probari, ſufficit fuiſſe allegatũ, & probari pręſcrip. tãti tẽporis. &c. q̃ præſcrip. habet vim priuilegij. p.c. auditis. de præſcrip. et p ea, quæ dicunt doct. & Bar. in. l. cũ de in rẽ verſo. ff. de vſu. doct. & Bald. in. l. ſi certis annis. C. de pactis. Secundò dicta villa fuit ſacomanata ab octoginta annis, & vltra, & fuit incendio per multos Cantabrienſes combuſta, à quo tempore, ad ducentos annos, & vl tra, vt fama publica ſe habet, prædeceſſores dicti nobilis perceperũt tributa, ſuper quibus nunc agi tur, vt pleniſsimè fuit probatum coram dicto iudice delegato: quę probatio per tempus. 40. annorum erat ſufficiens, quanto magis centum annorum & amplius. vt per Bar. in. l. celſus. ff. de vſuris. quem ſe quitur Bal. in. l. indicia. C. de rei vendica. vbi dicit, ꝙ ſi pater meus emit fundũ, & longo tempore poſ ſedit per tempus. 30. vel. 40. annorũ, & poſtea perdita fuerunt inſtrumenta tituli emptionis, putà, quia ciuitas fuit ſacomanata, vel domus incendio combuſta, ſi mouetur mihi cõtrouerſia de iſto fun do empto, & velim probare præſcriptionem, quia non poſſum probare titulum, ſufficit allegare, & probare me audiuiſſe à patre meò ſe emiſſe talem fundum à tali, & ꝙ hæc publica vox & fama eſt. & probare famam eſſe de hoc ſufficeret per titulũ pu tatiuum, & iuſtam credulitatem, quæ ſufficit ad famam. vt. l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acqui

57 hęre. ¶ Et nemirum, quia † dictum nobilis hominis inducit iuſtam credulitatẽ, multo magis fama, & dictũ aliquorum de vniuerſitate, qui hoc dicũt. ita glo. ſingularis in. l. titio fundus. ff. de condi. & de. quæ verba ſunt menti tenenda. ¶ Ex quibus verbis habes caſum, in quo non probato vere titulo, ſed probata fama, quod talis emit, vel quòd à tali vt domino habenti titulum &. &c. probato etiam, ꝙ audiui à patre meo emiſſe ipſum &. &c. habetur loco tituli, probata etiam poſſeſsione ſufficienter ad præſcriptionem, & reliquis ad præſcrip requiſi tis neceſſariò incidenter. vt recitat do. Lanfran. in repe. c. quoniam contra. de proba. ſuper parte, teſtium depoſitiones. 31. colũ. in ver. circa præmiſſa.

So. ad. 6 oppoſi. qui refert Barto. & Bald vbi ſupra. ¶ Ad ſextum talier reſpondetur, quòd licet paſcua ſupradicta per annum ipſius nobilis fuerunt illis de vniuerſitate conceſſa pro gregibus & animalibus ſuis ſub certa penſione concedi non potuerunt, ex quo dicta paſcua erant de corpore maioratus. Et quia con ceſsio in emphiteoſim eſt ſpecies alienationis. vt ſupra dixi. ¶ Item quidam de vniuerſitate fatentur, imò verius confitentur fuiſſe datæ ad tempus, quo caſu non præſumitur conceſsio in em-

58 phiteoſim, nec præſcrip. quia † mala fides vnius Notab. de vniuerſitate, nocet vniuerſitati. ¶ Ideo ſi quę- dictum.

59 ratur, † an aliqua vniuerſitas, populus, vel collegium præſcripſerit, nunquam præſcrip. incipit donec viuit aliquis de vniuerſitate, populo, vel collegio, qui habebat ſcientiam rei alienæ. Iſta fuit cõcluſio & ſingularis deciſio Inno. in capitulo: circa. de iure patro. refert & ſequitur Barto. in lege poſt pluribus. in fine. ff. de vſucapio. vbi determinat, quòd ſi collegium vel ciuitas occupauit aliquam rem mala fide, quòd hæc mala fides non purgatur, niſi mortuis hominibus, qui ab initio ſciuerunt: ſed initium conceſsionis conſtat ex quadam ſcriptura pro paruo tempore conceſſa, & per dictam vniuerſitatem exhibita igitur. &c. ¶ Iſtam concluſionem tenet etiam domi. Fran. Balbus in dicto tractatu de præſcrip. 2. parte. 3. partis. princi. q. 17. nume. 85. ¶ Hinc eſt, quòd in caſu propoſito quidam alij de vniuerſitate teſtantur ob conceſsionem ſæpe dictam illos de vniuerſitate ſtipulaſſe ſe daturos auo dicti nobilis & ſuis ſucceſſoribus vnam gallinam ſingulis annis vniuſcuiuſq; de vniuerſitate: quæ promiſſio, vel ſtipulatio, obligauit ipſos de vniuerſitate. nam vniuerſaliter facta fuit promiſsio ob cauſam ſupradictam. Et ſic ciuitas vel vniuerſitas poteſt ſuper ſe cenſum, vel tributũ imponere. vt ſupra dixi. ¶ Maximè ſi pręceſ ſit iuramẽtum. vt per Bald. in titulo de pace cõſtan tiæ. §. ſi ex parte. in fine. per notata per Inno. in capitulo. graue. §. conſiliarios. de ſententia excomu.

60 ¶ Ad ſeptimum reſpondetur, quòd † licet pro- So. ad. 7 hiberi non poſſunt vaſſalli molere in alio molendi oppo. no, vel coquere in alio furno &. &c. eſt ſimpliciter verum, præterquam ſi interueniſſet prohibitio, prout interuenit in caſu propoſito, ne alium facerent molendinum, & quòd nec alibi molerent, nec in alio furno conquerent. & &c. quia tunc ſi volentes in alio molere fuerunt prohibiti, & acquieuerunt prohibitioni per tempus longiſsimum, & ſufficiens ad præſcriptio: inducendam & complendam, tunc acquiritur ius, vt poſſint vaſſalli ad hoc cogi, et cõpelli. p nota. per glo. & docto. in lege. qui luminib⁹. ff. de ſerui. vrba. prę dio. & in lege prima. C. de ſeruitu. & aqua. tenẽt docto. Abb. & Præpoſitus. In capitulo. ſignificante. de appellatio. 2. nota. & in capitulo. Abbas. de verbo. ſignificatio. ¶ Quod procedit etiam daro quòd prohibitio fieret extraiudicialiter, & quòd ei fuiſſet obtemperatum pro bono pacis. vt tenet domi.

do. Abb.in.d.c.abbate. 2. col. dicens ibi eſſe textũ
de hoc,quem neſcit alibi. Tenet etiam Bald.in.l.itẽ
lapilli.in.3 q.ff.de rerum diui.refert,& ſequitur,&
allegat do.Ioã.Fran.Balbus in dicto tractatu de pręſcriptio.4.parte.5.partis principa.q.5.nu.16.&.17.
referens plures alios tenentes iſtam cõcluſionem.
❡ Ad octauum oppoſitum,ꝙ pręſumũtur omnia
ſolenniter acta vbi authoritas iudicis interuenit.
Et inſuper ꝙ pœna fuit ſtipulata duorũ millia ducatorum
cum iuramento de ſtando ſententiæ arbitrorum.multipliciter reſpondetur. ❡ Primò ad il-
61 lud ꝙ † author. iudicis facit ceſſare omnem præſump.fraudis,eſt verum regulariter. ¶ Fallit tamẽ
in caſu,quo interuenit expreſſa temeritas. vt habetur in.l.qui teſtamento.ff.de excuſa.tuto.vel quando interuenit ſuper actu nullo.vt dixi in.l.61.ſupra
in glo.ſuper parte,ſi ſe prouare,in ver. item autho.
ſed quę maior temeritas, quàm ꝙ quis petat à me
ſeruitium,cenſum,vel tributum,& ꝙ abſq; vlla ꝓbatione iſtud iudicetur ſecundum ius, certè non,
vt bene colligitur ex his quæ dicit Ioan. And.in.c.
1.de ſententia excom.lib.6.& Ange.in. l. cum quẽ
62 temerè.ff.de iudi. ❡ Temeritas † enim,vi ibi, ſapit fatuitatem. ¶ Propterea temerarius dicitur fatuus,vel ſtultus. ❡ Et dicitur ſtultus,qui eligit
ſibi malum,vel quod non licet, cùm poteſt deligere qđ decet.vt in.§.ſed erit,cum gl.1. inſti. quod cũ
63 eo. ¶ Item † dicitur furioſus,aliàs æquiparatur furioſo,vt per Bal in ſua margarita.i parte.teſtis. ver.
17. ❡ Hinc eſt,ꝙ infans,demens,& alij, de quibꝰ
ſupra æquiparãtur,vt patet in ſuis locis. ¶ Et ꝙ ſit
compromiſſum nullum ex defectibus ſupradictis,
nemo ſanæ mentis ignorat,hoc adhibito,ꝙ nobilis
iſte minor erat.15.annorum.Ex quibus reſultat, ꝙ
non cadit in eum ſtipulatio,vel adiectio pœnæ, in
64 cõpromiſſo poſita. ❡ Et hoc maximè,quia † pœna compromiſsi habet in ſe tacitam conditionem,
vt contra eius exactionem opponatur exceptio doli.lege.ita demum.§.ſed ſi quidem.ff.de arbitris.ſed
in caſu propoſito apparet dolus interueniſſe re ip-
65 ſa & ex propoſito.igitur &c. ❡ Item cùm † nobilis iſte ſit minor,pœna compromiſsi facti per minorem non committitur cõtra eum in effectu.i. nõ
petitur.vt eſt caſus in.l.labeo.la.1.in princ.ff.de ar-
66 bitris. ❡ Maximè,quia pœna † compromiſsi nõ
committitur niſi contra eum,qui ſuccumbit.vt per
Bar.in.l.qui Romæ.§.duo fratres.2.col.in princ. ff.
de verbo.obliga.& in.l.ex diuerſo.§.1.col 1.in fine.
ff.de rei ven.Bal.in.l.fi.2.q.C. de contrahen. emp.
66 dicit,ꝙ † pœna non committitur, quando quis habet iuſtam cauſam petendi reductionem.hoc etiam
tenet idem Bal.in.l.1.col.2.C.de his quę pœnæ nomine. ❡ Ad idem dicit glo.in.l.ab executore,in
parte, diſtinctione adhibita iuncto. textu, ꝙ veniens contra laudum,non punitur pœna appoſita
in compromiſſo,quando habet iuſtam cauſam litigandi.quod eſt valdè notandum.ſecundum Bal. in
ad di.ad Spe.ti.de arbitro & arbitratore,in ver. ex
forma ſtatuti. ❡ Sed ſuper iſto articulo And.Sicu.
in.c.ſi quorundam.1.colũ. in ver.nota.ꝙ appoſitio
67 pœnæ in fine.de ſolu.dicit per illum textum. ꝙ †
appoſitio pœnę non firmat actum nullum, quando actus eſt geſtus contra legem.Sed vlteriꝰ ſequẽdo diſtinguit.Aut apponitur pœna neceſſariò inferens nullitatem actus,& tunc actus eſt nullus.exemplum in.l.1.ff.de noui.ope.nũ. vbi prohibetur
poſt nunciationem noui operis ædificari. & ſi contra fiat,pręcipitur opus ædificatum deſtrui. Et ſic
inſertur,ꝙ ædificatio fuit de iure nulla.& ita intelligit dictum cap.ſi quorundam. ¶ Aut non apponitur nullitas actus,& tunc ſi actus eſt nullus, pœna non poſſet habere locum.Et ſic nullitas actus &
pœna non ſe compatiuntur adinuicẽ,& tunc actus
eſt validus,& gerẽs illum, incidit in pœnã.textus
eſt in.l.fin.ff.de diuor.vbi ſi lex aliquid prohibet,
& vltra procedit,pœnam imponendo, ꝙ actus qui
ſit contra prohibitionẽ legis,valet, ſed cõtra faciẽs
incidit in pœnam. ¶ Nam ibi lex iulia.prohibet diuortium fieri per libertam,inuito patrono,& pœnam imponit, vt liberta diuertens. perdat dotem,
& alij nubere non poſsit:& tamen ibi deciditur,ꝙ
diuortium valet. ❡ An pœna poteſt ſe cõpati cũ
nullitate actuum,& tunc aut actus eſſet nullus, &
tendit ſolum ad pręiudicium prohibiti, & tũc actꝰ
non teneat.vt lege non dubium.2.reſponſo. C. de
legi.l.qui contra.C.de inceſtis nup. ¶ Aut tenderet ad præiudicium alterius,& tunc licet gerens illum actum incidat in pœnam, tamen actus geſtus
tenet,ex quo tendit in pręiudicium tertij. & ponit
alia exempla And.Sicu.vbi ſupra.& ibi do. Abb.
❡ An autem, & quando appoſitio pœnæ firmet
actum geſtum,& quando non,ponit Domi.in cap.
cũ cui.1.col.de præbẽ in. 6.do.Abb.in.c.2.col.2. de
teſti.optimus tex.in.c.vides.10.diſtin.&.c.inter dilectos.in fine.& vtrobiq; ſcribentes.de fide inſtru.
❡ Quo ad tertium membrum diſtinctionis, de iuramento præſtito de parendo ſententiæ arbitrorũ,
68 & de non petenda relaxatione iuramenti &c. Reſpondetur,ꝙ † iura & opiniones in contrarium inductæ loquuntur in caſu,quo iurans eſt enormiter
69 læſus,quia tunc contra iuramentum ſuum non auditur.vt dictis iuribus. ¶ In † caſu tamen, quo minor eſt enormiſsimè læſus, auditur, & reſcinditur
ſententia contractus, vel compromiſſum iuramento firmatum,& non obſtante iuramento, dummodo prius petatur abſolutio,vt in caſu præſenti fuit
petita ad effectum agendi.fuit etiam petita reſtitutio in integrum infra quadriennium.Et ſic papa ratione enormiſsimę lęſionis tam maioribus, quã minoribus indiſtinctè concedit abſolutionem à tali
iuramento:quia iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.vt in.c.& ſi Chriſtus.de iureiu. notatur in authen.quod eis.C.de nup. ¶ Sed † quia di-
70 ctus nobilis minor annis.15.fuit enormiſsimè lęſus
dolo

dolo vaſſallorum re ipſa & ex propoſito, vt dicit textus in.l.ſi quis cum aliter. cum ſimilibus. ff. de verbo.oblig.potuit ei ſubueniri per abſolutionem à iuramento,vt expreſſè firmat Anto.de But.in.c. cum contingat.4.caſu principali.de iureiu. vbi dicit,quod iſto modo limitatur dicta authen. ſacramenta puberum. Hoc etiam expreſſè firmat do. Abb.ī d.c.cum contingat.28.col.vbi dicit,quod non habet locum dicta authen.ſacramēta puberum.ſi interuenit dolus re ipſa Idem tenet Pet.de Ancha. in ſua diſputatione,quæ incipit.c.laicus.& in repe.c.canonum ſtatuta.11.q.principa. de conſtitutio. in. 6. Iſtam etiam concluſionem tenet domi. Matthę.de afflic.in deci.nea.322.qui allegat multo plures iſtā tenentes concluſionem,qui omnes dicunt ſuis temporibus ſemper fuiſſe in obſeruantia opinio domini Anto.de But.& Pet.de Ancha quia illa eſt ęquior.ſ. quod ratione enormiſsimę læſionis concedatur abſolutio à iuramento. Et quod diſpoſitio. c. quamuis. de pactis.in ſexto.&.d.c.cum contingat.de iureiu. procedat.quādo læſio eſſet enormis,vel mediocris, ſecus ſi eſſet enormiſsima. ¶ Et ita dicebat do. Anto.de Alexan.in ſuis recollectis in.l.ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de verbo.obliga. Quæ quidē læſio interuenit ipſi minori, cui quaſi nihil remanſit de dominio ſuo,præterquam ſolum nomen domini,nam per ſententiam arbitrariam omnia iura fuerunt ſibi ablata. Et quodammodo remāſit pauper, ex quo ex reſiduo non poteſt mediocriter ſtatum ſuum ſuſtentare.vt dicit Bal.in.l.ſi quis ad declinādum.3.col.verſi.circa tertium.C.de epiſco.& cleri: ſ. quod ſi aliquis eſt nobilis,qui habet alimenta,ſed ſuā dignitatē cōſeruare non poteſt.& habet fortè puellas,quas maritare nō poteſt,poterit epiſcopus, vel executor teſtamenti,qui habet bona teſtatoris, diſtribuere inter pauperes ,& aliquid ipſi nobili erogare in ſubſidium vitæ vel dotiū,licet omnino mēdicans non ſit,tamen ſecundum ſtatum natalium ſuorum aliqua ſuſtentatione eget. refert & ſequitur do.doctor de Pala.in.d.repe.c.per veſtras.de dona. inter vi.& vxo.ſuper textum.col.279.verſi. ad cuius confirmationem.& col.337.& ſuper rubri.col.

71 4.verſi.& inde eſt. ¶ Nec obſtat ſi opponatur,quod † dictus nobilis fuit habilitatus ſolummodo à dicto iuramento,ad effectum agendi & excipiendi, non ad effectū reſcindēdi ſententiā,de qua ſupra, vel ius ex ea quęſitū dictis vaſſallis ex ea,& ex iuramēto īterpoſito per dictū nobilem. Quia ad hoc bene reſpondet Pau.de Ca.conſi.216.incipiente.circa primum quęſitū.in vlti.col.dicens,quod per dictā relaxationem iuramēti ad effectū agēdi, licet abſolutio à principio nō ſit plena,tn̄ ex poſt facto & ex probationibus factis vocata pte repletur,nec eſt neceſſe iterū abſolutionē petere. & quod ſufficere debet prima, vt licet fuerit cōceſſa ad finē agēdi , proficiat ad finē obtinēdi & peragendi,nec ſit neceſſe eam de nouo ſuperfluē petere.& allegat duo ſimilia, vide ibi per eū.

Item nō obſtat, quod Papa nō tollit ius quęſitū nō ſubdito vigore dictę authē.ſacramēta puberū.quia verū eſt rōne enormis læſiōis, ſecus rōne enormiſsimę, quę ſemper videtur excepta.argu.gl.legis.oēs.§. lucius. C.de his quę in frau.cre.vt in ſimili notāt do. Abb. & Ioan.de Imo.in.c.quintauallis.de iureiu. & ita dicit do.Matthę.de afflic.vbi ſupra fuiſſe iudicatum in regali curia Neapo . ¶ Et nota ſuper hoc vnum,quod in materia videbitur nouum. vt ſi iuraui non repetere,vel non contradicere,nec audeo propter iuramentum,poterit amicus præſtita cautione me defendere.tenet do.And. Sicu. in. c. illo vos.4.col.in fine.de pigno.ver.& adde allegans dictum.quod dictum dicit tenere Bal.in.c.1. de iureiu.qui allegat tex.ſingularem in.l.ſi.§.fi. verſ. ſed ſi

72 actor.ff.de iureiu. ¶ Et ſi † minor iurat non petere reſtitutionē,ſi fuerit deceptus,intelligitur ſi deceptus fuerit ſui facilitate, ſecus ſi dolo aduerſarij, quia tunc poterit illam petere , non obſtante iuramento.ita Bal.in.l.1.in fine.C.ſi aduer. ven. & per glo.ibi.tenet etiā Socinus in regula.147.in fin.ver. quintus caſus. ¶ Ad idē dicitur,quod minor iſte nō fuit certioratus de iuribus & priuilegijs minoribus conceſsis à iure,propterea compromiſſum, & ſententia arbitrorum nullius fuerūt momenti.nam contractus minoris iuramento firmatus,requiritur ad ipſius validationem,quod minor ſit certioratus. tenet And.Sic.in.c.cū cauſa.8.col.cū duabus ſequentibus.& melius.9.col.circa princi. & ibi do. Abb. fi.col.de emp.& ven. Et eſt ratio, quia iuri,quod quis ignorat ſibi competere, non videtur minor renunciare.l.in reputāda.ff.de acqui.hær. Ale.3.vol. conſi. 8.col.5.in.fi.nō comp.i.& competit reſtitutio.vt ibi.ver.præterea . ¶ De iſta materia, & an poſsit impetrari abſolutio iuramēti ad effectū agēdi ſine partis citatione. Et an iudex ſecularis ſit cōpetens cognoſcere de cauſa.vide Pe.de Anch.cōſi. 382.incipiente.retēto ordine dubiorum.Felinū.in c.1.col.5.de foro cōpe.Matthæ.de affli.deciſi.neap. 381.nu.3.& deci.80.nu.5.cum ſe.Ioan.And.in add. Spe.titu.de iureiu.verſi.vbi autem iuraſſet. Oldra. conſi.120.incipiente.ad duplicem finem. meliuſcō ſi.156.nume.4.in principio. Calde.conſi.7. de iureiu.Anto.de Bu.in.c.debitores.ante penul.col. verſicu.ſed in principali propoſito. de iureiurā. Ioan. de Imo.in.c.1.eodem titulo.& in.d.ca.debitores.9. col.ver.alia fuit practica.Pau.de Caſt.cōſi.216.incipiente.circa primum quæſitum. Alexan.in.4.volu.conſi.49.ſed non eſt conſilium Alexan. vt dicit Matthæ.de afflí.vbi ſupra.ſed do. Anto. de Prato veteri .vbi magiſtraliter loquitur in iſta materia. Sed bene conſuluit idem Alex.2.vol.conſil.222. & in.3.volu.conſi.53.Pe.de Ancha.conſi.18. incipiente.in quæſtione inter Nicolaum. Lapus allegatiōe 10.Laurentius de Rodul.in repe.c.conſuluit.de offi.dele.q.125.Iaſon.in.l.ne quiſq.§.vbi decretum.ff. de offi.procō.& in.l.ſi opus.ff.de noui.ope.nū.do.

Alex.

Alex.de Nea.in recollectis ſuis.in rubri.C. qui ad
nn. Marianus Socinus in tracta.de citationibus, ar
ticulo.7.charta.77.Felinus.in.c.ſupe literis. de re
ſcrip.habetur plene in deciſio Tholo.q.62. & ibi i
addi.Socinus in ſuis regulis regula. 4. qui omnes
concludunt, ꝙ poteſt
abſolui ad effectum
agendi parte non cita
73 ta. ¶ Et nota ꝙ † in
materia iuramenti ſtā-
dum eſt opinio ni ca-
noniſtarum.vt plene
Matthæ.de afflic. de
ciſ.nea 381 nu.2. & de
ci.30.nu. .cũ ſequen.
¶ Et ſic nobilis iſte
fuit abſolutus a iura-
mẽto ab eo præſtito.
ad effectum agẽdi in
cauſa iſta.quæ abſolutio fuit plenè probata licet
abſolutio probatur per ſolum ſacerdotem, qui ab-
ſoluit.Sed illud in abſolutione.non in relaxatione
vt tenet Calde.in ti.de requiſitione concilij. refert
Philippus in.c veniens.pe col.de teſti Hippolytus de Marſilijs.in.l.i §.idem cornelio.verſic.ſcias
Solu.ad vltimũ oppoſitũ etiam.nu.7.ff.de quæſtioni. ¶ Ad vltimum oppo
ſitum, ꝙ iuſte ſententia arbitrorum fuit executio-
ni mandata, iuxta formam tex.in.d.l.45. & per re-
ſcriptum.vel per literas chriſtianiſsimi Imperato-
ris ip iuſq; præclariſsimi conſilij. ¶ Reſpondetur
ꝙ ſalua pace illorũ iudicũ,qui ſententiã arbitrorũ
executioni mandarunt) nullatenus literas impe-
riales, nec dictam legem.45.intellexerunt. nam in
dictis literis continetur, vt iudices dictam exeque
rentur ſententiam, iuxta formam dictæ legis, quate-
nus dicta lex habet locũ. Et ſic in caſu, quo dicta
lex loquitur. ¶ Sed dicta lex.45.loquitur in ſenten
tia arbitratorum, vel amicabilium compoſitorum,
non in ſententia arbitrorum.i. in illa, quæ debet
proferri ſecundum ius.vt in caſu præſenti.quo ca-
74 ſu non habet locum diſpoſitio dictæ legis. itaq; †
ſi appellatur à ſententia arbitrorũ, non poteſt ſen-
tentia executioni mandari. ¶ Ad quod probandũ
eſt præmittendum vnum euidentiſsimum, ꝙ arbi-
ter dicitur is, cui datur poteſtas cognoſcendi, &
ſententiandi ſecundũ ius ¶ Arbitrator verò dici-
tur, cui datur poteſtas procedendi, iuris ordine nõ
ſeruato, ſed amicabiliter ita dicit Inno.in.d.c.quin
tauallis, circa medium, verſi. item nota differẽtiam.
de iurei.2.Bal in marga.in parte arbiter.verſi.7.vbi
dicit.ꝙ ſi in compromiſſo ponatur vtrunq;.ſ.arbi-
ter ſibi datur poteſtas procedendi iuris ordine ſer
uato, aliàs ſecus. ¶ Item ſententia arbitrorum.i. ar
bitrium ſuum dicitur ſententia, & redigitur ad ſen
tentiam iudicum ordinariorum vt.l. 1. ff. de arbit.
¶ Hinc eſt, ꝙ arbitria in omnibus iudicia ordina-
riorum imitãtur, tam in principio, quàm in medio,

tenor de la qual es
eſte que ſe ſigue. [e]
¶ Otroſi por quan-
to por la ley por nos
hecha en las cortes
de Toledo [f] ouimos
ordenado, que ſi los
deudores que deuẽ
algunas deudas en
quien ſon hechas e-
ſecutiones [g] por con
tratos obligaciones,
o por ſentencias a pe
75 dimiento de los cree
dores en los deudo-
res o en ſus bienes a-
legaron paga o otra
excepciõ que ſea de

quàm in fine.vt.l pe. §.ſin autem.& §.licet.C.de ar-
bi.&.l reum non nouam. C. de iuri. ibi dum dicit,
ex recepto compromiſſo.et.& c.gl.2.in.d.l.1.ff.de ar
bi. ¶ Sed arbitramenta non eſt ſententia, ſed quæ
dam tranſactio.vt dicit Bal.in addi ad Spec.in titu.
de arbi.verſic.arbitra
mentum.& in authẽ.
ſi vero contingit.C.d
iudi.Bar.in.l. quod ſi
Ephe ſi . §. interdum.
ff. de eo qd certo lo.
da.pro.Si ſic eſt vt p̃-
mittitur, ſequitur, ꝙ †
ſi appellatur à ſenten
tia iudicis ordinarij,
pendente appellatio-
ne nõ poteſt exequi.
vt dicit Pau de Caſt.
conſi. 325. & eſt pro
eo tex.in.l.7.finalibus verbis.ti.8 lib 3.ordina. Idẽ
igitur erit in ſententia arbitri à qua eſt appellatum,
cum ambulent à pari, vt ſupra ¶ Sed aliud eſt in
arbitratorum ſententia: quæ cùm ſit quædam tranſ
actio meretur executionem ex officio iudicis ſecũ
dum Inno.in.d.c.quintauallis. paulò poſt princi-
pium.in glo.in verbo iuramentum.de iureiu. Ideo
non immeritò dicta lex.45.habet locum in ſenten-
tia arbitratoris, vt poſſet exequi, etiam ſi appelle-
tur ab ea, vt ibi.& per Bal.in addi ad Spe ti.tu.de ar
bit.ver.not.ꝙ iura vbi plenè Ange.in conſi.execu
tio laudi.et. &c. Et Bar.in conſi.ſtatuto cauetur ꝙ
lauda.& eadem Bar.in ſinuli in.l.defendente.ff. de
autho.tuto licet idem Bar.contra.in.l.tale.§.qui ꝓ-
uocauit.pe.q.de pactis.ff.& ibi Bal.in repe ſed Lã
fran.in ti.de arbitrio.7.parte.20.q.&.38.& Bal.con
tra in.c.1.§.ſi.quo tempore miles Sali in.l.1.C.quã-
do prouo.nõ eſt nec.qui etiam tenet fieri poſſe. &
Lud.in rub d.arb.ver.quid tamẽ dices.in pe.char.
¶ Et hoc verum dum tamen præſtetur cautio de re
ſtituendo ſecundum formam dictæ legis cum con-
cor.ad quas ſe remittit & refert ¶ Quod intellige,
ſi cum ſententia producitur compromiſſum, et
quòd ſententia fuit prolata intra tempus, & ſuper
his, quæ in compromiſſo cõtinentur vt d l.45.quæ
habuit originem à ſingulari dicto Bald.in ſua mar-
gari.ſuper Inno.in parte.litis conteſta.ver.9. inci-
pit his mota.ſin.verbis.& ab his quæ dicit Pau. de
Caſt.conſi.147. ¶ Quod intelligit Inno.in c. quin
tauallis.de iureiu & in.c.bonæ.el.1.de elec. in ſen-
tentia data de recẽti ſecus in laudo antiquo, in quo
licet in ipſius executione nõ producatur compro-
miſſum, executionem meretur. ita dicit Bal.in cõ-
ſilio.in Chriſti nomine amen. ¶ Idem dicimus in
delegatione, quia præſumitur ex ſententia antiqua,
in qua tenor delegationis eſt inſertus, non in ſentẽ
tia de recenti.ſi opponatur.vt tenet Innoc. in.c.cũ
in iure.de officio dele. ¶ Item præſumitur, ꝓ pro
ceſſu

ceſſu antiquo,non de recenti facto. tenet Hoſtien. in.d.c.cum in iure.Ioan.And.in.c.quoniam cõtra. de proba. ❡ Hodie tamen dicitur de recenti ſi petatur executio intra decennium.nam vltra decennium laudum,ſententia,vel contractus nõ poſſunt executioni mandari. vt. l. ſupra proxima. ibi dum dicit, ſe preſcriba por diez años. ❡ Ex quibus verbis tu iuuenis intelliges d.l.45.quam tene perpetuò menti . nam in cauſa iſtiꝰnobilis executio dictę ſuiæ fuit annullata ĩ regali curia Valliſoleti,executores ĩ expenſis condemnati,Deo immenſo ingentes gratias referendo.

recebir que tenga diez dias para la prouar , y no ſe declara deſde quando an de correr los dichos

e ❡ Que ſe ſigue. Nunquid iſta.l.probet, ſi alia.l. de qua facit mentionem,non poſſet reperiri . vide quæ ſuper hoc dixi in.l.1.ſupra.

f ❡ De Toledo. eſt.l.5.ti.de las excepcio.ordina. quam nota.iuncta.l.iſta.

76 g ❡ Hechas eſecuciones.Quando † executio di-
77 catur facta dixi in.l.ſupra proxima. ❡ Item † qualiter debet fieri,vide per glo.in.l.intra vtile.ff. de mino.& per Bar.in.l.meminerint.C.vnde vi.per Ioã.
78 de Imo.in.l.filiofamilias.ff.ſo.ma. ❡ Sed † nũquid poſſit fieri ſine executore. Videtur ꝙ ſic , quia poteſt fieri ꝓpria authoritate victor ingrediẽdo poſſeſsionẽ,& ſic ipſemet poteſt eſſe executor & nũcius in cauſa propria.vt per glo.& ibi Bar.in.l.1.C. vt nemi.lice.ſine iu.ſe ven. ❡ Quod eſt verum,ſi ſibi committatur.quod fieri poteſt,quando non reperit reſiſtentem.aliàs non.ſecũdum Abb. in.c.de cætero.de re iudi.per glo.in.d.l.meminerint.C. vnde vi.& ibi Bar.& doct.idem Bart. in.l. iuſte.ff.de
79 acqui.poſſe. ❡ Item † ſi executio ſit iniurioſè , & iniuſtè,debet retractari,vt per Bal.in. l. obſeruare. 23.q.ff.de offi.procon.& lega.

80 De los creedores.

❡ Idẽ † ſi executio petatur per procuratorem creditoris , dummodo procuratorꝰ habeat ſpeciale mãdatum.vt.l. ſi minor 25.annis.ff.de mino. ❡ Et nota,ꝙ † non debet exe-
81 cutio fieri,niſi prius conſtet iudici de mandato, & cum ſententia et contractu porrigatur mandatum coram notario.vt in pragmaticis regni editis in ciuitate de Alcala,p chriſtianiſsimos reges noſtros Fernãdum & Eliſabet. Anno domini.1509.die: 17 menſis Ianuarij.folio.235.Eſt & alia lex,quæ idem dicit.edita ĩ curijs de Madrid. Anno dñi milleſimo quingẽteſimo ſecũdo.die verò quarta Decembris: 7.in ordine.folio.47.Propterea Bald.in.l. 2. colũ. 58.verſiculo octauo dicunt.C.de edic. diui Adriano.dicit,quòd in iudicio quantuncunq; ſummario & executiuo requiritur plena legitimatio perſonę ſi opponatur. ❡ Papienſes ibi dicunt,quòd imò ſufficit ſummaria cognitio.& allegant Bar.in quibuſdam locis tenere,ꝙ eo modo,quo ꝓceditur in cauſa principali , illo modo proceditur in cauſis ſummarijs dependentibus ab ea . Ergo ſi cauſa principalis eſt ſummaria & executiua, & incidẽter emergat dubitatio de legitimatione perſonæ , debet ſufficere ſummaria cognitio. ❡ Sed ijdem Papienſes tenent contrariũ in rubrica.2.colũ. C. qui admitti.vbi ſecũdum ipſos eſt bonus tex.in.l.1.§.ſi ea.ff. de ven. in poſſe.mitten.ſed ille tex. probat contrarium , niſi induceres hoc modo,ꝙ ibi eſt ſpeciale,ne fieret p̃iudicium parti. vt dicit textus . Ergo in contrarium eſt ius commune , vt per Baldum . in lege ne quicquam . §. de plano . in vltima columna. ff. de officio proconſulis : ❡ Sed ad intelligentiam poſſet ſic dici. ❡ Aut ſummaria cauſa eſt grauis præiudicij,aut leuis.ſecundum Bar.in.l. 1.§.quod ſit aliqua.ff. de præto.ſtipu.per doctores: in.l.ille à quo.§.1.ff.ad trebel.& tunc poſſet dici,ꝙ in cauſa ſummaria grauis pręiudicij requiritur plena probatio & legitimatio perſonæ . Aut in cauſa leuis præiudicij,& tunc ſufficit ſemiplena probatio. Et hoc modo intelligendo,non obſtabunt allegata contra Bartolum. ❡ Nec obſtat,quòd cauſa principalis eſt ſummaria,ergo omnes articuli, ſeu adminicula dependentes à cauſa debent eſſe ſummarij.& dicit Bartol.in extrauagante.ad reprimendam.verſicu.ſummariè, in ſecunda columna . quia in hoc contrarium poſſet teneri, quòd imò omnes articuli,ſeu adminicula pendentes à cauſa,ſint tractandi ſicut cauſa principalis.Barto. & docto. in.l. in quæſtionibus.ff.ad legem iulia maieſta.& text. in.l.fina.§ fina.ff.de conditio.indebi. ſed iſtud vltimum poteſt intelligi,quando tales articuli, ſeu adminicula non eſſent de ſubſtantia cauſæ principalis,aliàs idem eſſet dicẽdum de adminiculis, quòd de cauſa principali,per id quod vult Ange.in.d. l. in quæſtionibus.& ibi in addi.ad Barto. Sed iſta reſponſio non ſatisfacit , quia in dicta lege.in quęſtionibus.erat de ſubſtantia cauſæ principalis , & tamen ſecus eſt. ❡ Vnde melius poſſet dici, quòd quando adminicula ſunt diuerſa & ſeparata à cauſa principali,vt eſt legitimatio perſonę,tunc nõ eſt iudicandum de adminiculis ſicut de cauſa principali:ſecus quando adminicula eſſent partes cauſę principalis . & ita intelligunt Papienſes in dicta lege finali.§.finali. ff. de conditione indebiti . Et ita poteſt intelligi quòd notat Bartolus in dicta lege.in quęſtionibus. ❡ Vnde puto opinio.Bar .& & docto, omnino fore verã per tex.in.l.ſi res.C.de

diez dias , declaramos & mandamos, que los dichos diez dias corran deſde el dia h q̃ ſe opuſiere ala

ordine cogni. & per gloſ. in.d.l.2. C.de edic.diui.
Adri.to.& per alia iura ſupra allegata, nam fateor,
ꝙ i cæteris admi niculis fiet ſummaria diſcuſsio,&
ſic non obſtabit quod not. Bar.in dicta extrauagan
t..ad reprimendam.vbi non loquitur de legitima-
tione perſonæ, prout nos loquimur.vnde ĩ caſu no
ſtro, vbi notatur de legitimatione pſonę plena de-
bebit fieri probatio, licet principalis cauſa ſit ſum-
maria, per iura prædicta.ratio poteſt eſſe, quia ante
omnia inquirendum eſt de perſona.vt.l.3.ff.de te-
ſta.incipi.ſi quęramus.&.l.licet. C. de procur.&.l.
1.titu.3.tertia partita.cum ſuperius annotatis. Et ca
ſu, quo perſona non eſſet legitima, reppelleretur à
iudicio. vnde cum per iſtam diſcuſsionem perſo-
næ fiat præiudicium cauſæ principali, quia ſi per-
ſona non eſſet legitima, non procederetur amplius
in cauſa principali, meritò deberet fieri plena pro-
batio.& ita probatur in.d.l.ſi res.C.de ordine cog.
¶ Omiſsis altercationibus doctorum, in quæſtio-
ne iſta puto ſic eſſe dicendum, ꝙ licet verum ſit, ꝙ
eodem modo, quo proceditur, in cauſa ſummaria.
debet procedi in depēdētibus ab ea iurib9& autho
ritatibus iudicis per Papienſes: ſed dum poſtea di-
cunt, ꝙ legitimatio perſonæ dependet à cauſa ſum
maria, hoc nego. nam priuſquam incipiatur cogno
ſci de cauſa etiam ſummaria, perſona debet eſſe le-
gitima, & de legitimatione debet prius iudici con-
ſtare.vt ſunt iura expreſſa in.d.l.1.titu.3.tertia par
tita.& in dictis pragma. ¶ Vnde quando commit
titur cauſa ſummaria, non includitur legitimatio
perſonæ.quia committens præſupponit pro con-
ſtante perſonam eſſe legitimam, per dicta iura. &
iſtud notabiliter dixit Bal.in.d.l. nec quicquam.§.
de plano.in vltima col.ff.de offi.procon. ¶ Leges
enim ſuperius inductæ vehementer affirmant, vt
prius q̃ cauſæ incipiantur, mandatum procurato-
ris examinetur, an ſit ſufficiens ad agēdum vel de-
fendendum, ne proceſſus ſit illuſorius. Iſtud fuit
etiam de mente glo. Archidia.& Dominici in cap.
ſi.de iudi.in ſexto.vbi declarando quæ ſint de de-
pēdētibus cauſę, nō dicunt aliquid de legitimatio
ne perſonæ.ſed melius probatur in.c.quoniam cō-
tra.de probatio.Ideo tene & obſerua, quod per le
ges iſtius regni inuenitur ſtatutum.ſ. ꝙ ſiue cauſa
ſit ſummaria, vel executiua, vt hic dicimus, ſiue ple
naria, grauis, & ordinaria, priuſquam de cauſa co-
gnoſcatur, vel in ea procedatur, debet conſtare de
legitimatione perſonæ, vt dictæ leges et pragmati-
cæ dicunt.& Bal.in.d.l.fina.C.de edic.diui Adria.
tol.8.col.ver.octauo ſtudeat reus.quæ omnia nota,
& tene menti.

h ¶ Deſde el dia.ſ.oppoſitiōis. vt infra ſequitur.
Et ex his verbis iuncta gloſ.in.l.datio. ff. de actiō.
82 emp.& ven.apparet, ꝙ † dies oppoſitionis non cō
putatur in termino.10.dierum, qui dantur reo ad ꝓ
bandum exceptiones propoſitas in executione cō
tractus vel ſententiæ.quod eſt notandum. Et eſt ra
tio, quia dictio, à, vel, ab, de ſua natura excludūt diē
oppoſitionis & actus à termino, putà, ſi dicatur, vt
hic, à die oppoſitionis, vel à die contractus, vel à ta
li die vel hora: quia tunc illa dies non computatur
in termino.vt.c.ſtatutum.vbi glo.de præben.li.6.
¶ Item ſi dicatur, ꝙ dies currat à tali hora, tūc ho
ra deducitur de termino.tenet Bal.in.c.ſuper eo.el
2.de app.& ibi Præpo.4.col. ¶ Contrarium vide *Cōtra.*
tur tenere Ioan.An.in.d.c.ſuper eo.dicens, ꝙ tem-
pus dilationum ſeu terminorum currit de momen
to ad momentum. Iſtam opinionem approbat glo.
in.c.non ſolum.de app.lib.6.in parte, decennium.
& in.c.concertationi.eo.titu.in parte.ſciuerit.& in
cle.ſicut in parte à die.de appellatio.& in ca.quod
ad conſultationem.de re iudi.Abb. & ſcribē. in.d.
c.ſuper eo.idem Abb.in.c.quærenti.de offi.deleg.
1.col. ¶ Solutio.regulariter verum eſt, ꝙ dies ter- *So.*
mini cōputatur ĩ termino: qa regulariter tēpus cur *Regula.*
rit de momēto ad momētū, vbi aliud à iure nō ex-
primitur. Ita tenet glo. & doct. vbi ſupra. ¶ Fallit *Fallit.1.*
iſta regula, vbicunq; lex vtitur aliqua dictiōe, quæ
temporis ſeparationem inducit, putà, quia vtitur
dictione à, vel ab vt hic.& in.d.l.datio. vbi gloſ. &
in.d.cle. ſicut.& hoc modo intelligitur lex.1.§ bi-
duum.ff.quando app.ſit.& authen.hodie.C. eo. &
notata in cle.cauſam.de electio.ita Gemi.in.c. fre-
quens.de reſtitu.ſpo.& doctores, in dicto.ca. ſuper
eo.& Bar.in.l.1.ff.ſi quis cau. ¶ Vel aliter poſſet
dici, ꝙ quandocūq; terminus pfigitur ad certū actū
cum litera, à, appoſita numero dierum vel annorū,
vel menſium vt hic.& tunc illa dies non computa
tur in termino.quia hæc litera, à, apponitur deter-
minato tempore, vel ſtatuitur tempus ſimpliciter
ſine litera, à, vel ſimili.& tunc regulariter currit tē-
pus de momento ad momentum.ſecundum Ioan.
Andream vbi ſupra. ¶ Exemplum. iura pręfigūt
terminum ad appellandum à tempore ſententiæ,
quo caſu tempus currit immediatè à tempore, quo
ſententia lata fuit, igitur.& notatur in capi. quo ad
conſultationē.de re iud.& in.d.cle.ſicut.ad qd ad-
de glo.ſingularem in rub.ff.de diuer.& tempo.prę
ſcriptioni. q̃ dicit, ꝙ oīa tēpora pſcriptionū regula
riter ſunt continua, & currunt de momēto ad mo-
mentū, niſi aliud in iure caueatur. ¶ Fallit ſecūdò: *Fallit.2.*
vbi ius expreſsè aliter diſponit.vt eſt textus in di-
cto.c.frequens.& in.c.pia.de exceptio.libro ſexto.
& ita etiam intelligitur dicta lex.1.ff.ſi quis cautio.
Ioan.And.& doctores in dicto capitulo.ſuper eo.
¶ Fallit tertiò, vbi tēpus dilationis eſſet vtile, qa *Falli.3.*
tunc dies termini ſubducitur de termino.vt lege.1. *Falli.4.*
§.quod dicimus.ff.de ſucce.edic. ¶ Fallit quartò
in dilatione expectatoria, quæ datur parti vt ve-
niat, vel quid ſimile faciat, tunc enim dilationes ex
pectatoriæ non includunt diem termini.tenet Bal. *Falli.5.*
in dicto cap.ſuper eo. ¶ Fallit quintò in omni di-
latione legali.ſ.aſsignata per legem, vel ſtatutū: nā.
illo caſu dies termini non computatur in termino

ex

ex æquitate, quã papa expręſsit in.d.c. frequens.
& in.d.c.pia.quia æquitas bene extẽditur de ſimi-
libus ad ſimilia,ideo bene extẽditur ad omnes dila
tiones legales.ita Bal.in.l.eos §.ſinautem. C.de ap-
83 pel. ¶ Et propterea dies † oppoſitionis non compu
tatur in termino decẽ dierum, quos lex iſta concedit reo ad pro- **tal execuciõ. y paſa-** **dos[i] los dichos dias**
bandum exceptiones propoſitas cõtra executionẽ
Fallit.6 cõtractus vel ſentẽtiæ. ¶ Fallit ſextò, vbi de cõſue-
tudine aliud ſeruatur.nam de cõſuetudine iudicio-
rum dies termini non cõputatur in termino. vt per
Bal.in dicto.§.ſinautem.3.col.& Gemi. in.d.c. fre-
Nota. quẽs.§.1. ¶ Vnum tamẽ tene menti,ꝙ vbi dicimus
diem termini non computari in termino, illud eſt
intelligẽdum reſpectu incõmodi illius,cui aſsigna-
tur dilatio,ſed quo ad vtilitatem ſuam bene dies ter
mini cõputabitur in termino.ſ.quia ſi illa die termi
ni voluerit aliquid facere,vt ſe citius expediat,po
terit facere,& dicetur factũ intra terminum. ¶ Et
ideo dicit glo.ſingularis in dicta clemẽ.ſicut. ꝙ illa
dies termini,quæ non cõputatur in termino, redit
lucro illius,cui eſt aſsignata dilatio.ita Bal.in dicto
§.ſinautẽ. ſed melius in.l. fi.3.col. C. de tẽpo. appe.
& allegat illam gloſſam ad hor. ¶ Itaq; reus vel de
bitor ipſa die oppoſitionis poterit probare ſuas ex
ceptiones. ¶ Et vltra hoc vide q̃d Præpoſitus dicit
in.d.c.ſuper eo.3.col.in fine. de appella. ꝙ ſi fortè
aſsignatur terminus parti ad opponẽdum, eſt ope-
ræ pretium ſcire,quot dierum.putà.10.ſi aſsignatur
per nomẽ collectiuũ & certum, putà ſeptimanarũ,
tunc adhuc certum eſt.ꝙ ſeptẽ dierũ eſt.ſed punctũ
ſtat,quãdo aſsignatur per verbum menſis, & dicit
ꝙ erit tot dierum,quot habet ille menſis in quo aſ-
ſignatur ipſa dilatio: & ſi quid lapſum eſt de illo
menſe,ſupplebitur in mẽſe ſequenti.Ideo ſi aſsigna
tur dilatio mẽſis de menſe Auguſti,erunt 31.dies.ſi
aſsignatur de menſe ſeptẽbris. erunt.30.ſi de mẽſe
frebuarij,erunt.28.ita dicit glo.in c.quã ſit.de elect.
lib.6.voluit Bar.in.l.cum biſſextus.ff. de verbo. ſi-
gni.Bal.& Ino.in.l. de diuiſione. ff.ſolu. matri. &
Bald. in.d.§. ſinautem. & aliquid in. d.c. ſuper eo.
¶ Sed quia in quarta fallentia dixi,ꝙ in dilatione
expectatoria, quæ datur parti veniat dies termini
non computatur in termino,vide Bal.in.l.vt perfe-
ctius.2.col in fine.verſiculo nono.C.de annali ex-
ceptio.vbi dicit,ꝙ dies citationis quãdoq; compu-
tatur in termino,quandoq; non,ſecundum eius for
mam.allegat Spe.in.ti.de exceptio.§.viſo. ver. item
nota ꝙ ſi citatio.idem Bal. in.d.§. ſinautem. ¶ An
& quando dies termini computetur in termino,vi
de per tex.docto.et Pau.de Ca.in.d.l.1.§.ſi quis cau
tio.& ibi dicit, ꝙ in hoc in dubio eligenda eſt illa
via,per quam vtriq; parti conſulitur,& quæ minus
Qõ. eſt oneroſa per. d.l.1. ¶ Sed pone circa materiam
84 iſtius legis ꝙ † vltima dies.10. dierum vel alterius
dilationis incidit in diem feriatum, eſt dubium an
arctat illum,cui data fuit,cùm illa die non poſsit fa
cere quod feciſſet,ſi non fuiſſet feriata. Inno.in.d.c
ſuper eo.de appella.tenet ꝙ non arctet, & ſic dila-
tio erit nulla. Alij dicunt contrarium, quia ſaltem Contra.
debet hoc facere die ſequẽti. Alij dicunt ꝙ die præ
cedenti non feriata. Sed vide de hoc per
Cinum in. l. fi. C. de
ferijs.et in Spe.de cita.§.1.ver.itẽ obijcitur ꝙ citatio.
& de dilatio §.1.ver.ſed pone.el.1. ¶ Et ꝙ debeat ex-
pediri prior die præcedẽti,quãdo vltima dies dila-
tionis eſt feriata vide tex.in.l.2.in fi.C.de tẽpo.ap-
pellatio.& ibi per Bar.Idem tenet & infert Pau.de
Ca.i.l.ſiue pars.3.col.ver.vltimo q̃ro.C.de dilatio.
¶ Vbi etiã dicit.pone ꝙ totũ tẽpus dilationis eſt
feriatum,putà in ſeptimana ſancta cũ tribus diebus
ſequẽtibus,quod tẽpus eſt feriatum. vt l.1. titu. de
las ferias ordina. & citatus primo vel ſecundo die
ſeptimanæ propoſuit reus ſuas exceptiones contra
executionẽ contractus vel ſententiæ. nam tunc di-
cit Pau.de Ca.ꝙ Hoſti. & do. Anto.in.c. licet cau-
ſam.de probatio.tenent,ꝙ tunc non currũt.10.dies,
aliàs dicta dilatio. Et idẽ dicũt in omnibus caſibus,
in quibus tempus feriatum abſorbet totam dilatio
nem,vel maiorem partem.dicũt enim, ꝙ tunc non
incipit currere dilatio,niſi finitis ferijs,vel niſi tem
pus feriatum deducatur de dilatione. Alij dicunt,
ꝙ ſibi imputet,qui ſe tantum arctauit ad proponen
dum exceptionem.nam hoc euenire proſpicere de
buerat. vt.l.ſi quis.§.1.ff.loca.& quia non ſuccurri-
tur ei,qui ſe arctauit.l.3.§.ſi quis in iudicio.ff.ſi quis
cautio. ¶ Sed dic vt ibi per Bar. quia etiam alia di-
cit circa hoc,& eſt pulchra quæſtio in materia iſtius
legis. aliquid etiam.in.l.tempora.C.de tempo.app.
85 & ibi Pau.de Ca. ¶ Item quæro † an dies ceptus
in caſu iſtius legis computetur pro tota die.& quid
in præſcriptionibus.& tene ꝙ ſic,per tex.in.l.vſu-
capionibus.& ibi Pau.de Ca.ff. de vſucap. ¶ Idẽ
tene in ſolutione gabellarum, quia dies in qua fit
venditio,in quacunq; parte diei fiat venditio, com
putatur pro tota die. vt.l.120. in principio. quater-
no gabellarum.

Adde. ¶ Idem dicit Baldus.in lege.à caliga-
to.C.de nuptiis. & ibi vide quan-
do dies termini computatur in ter-
mino.

i ¶ Y paſſados.debent vẽdi bona in quibus fuit
86 facta executio,vt ſequitur.Sed quæro † reus oppo-
ſuit ſuas exceptiones intra terminum executionis,
& intra.10.dies à tempore oppoſitionis produxit
teſtes ad probandum ſuas exceptiones: ſed teſtes
nõ depoſuerũt in termino,eſt dubium,an poſt ter-
minum poſsint recipi dicta teſtium,an debent pro
duci teſtes,& deponere intra.10.dies qui dantur ad
probandũ exceptiones,ꝓpoſitas.&c. ¶ Videtur ꝙ
teſtes,ꝓducti in termino poſſunt deponere extra
terminũ.vt tenent cõmuniter ſcribẽtes.& Abb.in
c.lice

c.licet cauſam.3.col.de ꝓbatio.& docto.in.l.ſi quã-
do.C.de teſti.Contrarium tene, imò teſtes debent
produci & deponere intra terminum, aliàs iudex
præcipiet venditionẽ fieri.quod probatur ex.l.iſta
cum cõcor.quia dicit, ꝙ ſi debitor non probauerit
ſuas exceptiones in-
tra.10.dies à die oppo
ſitionis, debeat fieri
venditio bonorũ:ſed

sino ꝓuare la dicha
excepcion,[k] que el re

tu habes ꝙ non dicitur probatũ per teſtes,qui non
dum depoſuerunt,vt habetur in Spe.de teſte.§.qua
liter.verſi.is quoq;.igitur.&c. ¶ Facit etiam ad hoc
dictum Bar.in.l.ſtatu.liberũ.§.ſtichus.de leg.2. vbi
dicit,ꝙ illud qđ debet fieri in termino, non poteſt
fieri poſt terminum. notatur etiam in.l.mancipio
rum.ff.de optio.lega.& in.l titia.ff.de accuſatio. &
in.l.ſi ea.C.qui accuſa.non po.&.c.cum in tua. qui
matri.accuſa.po.tenet Bal.in.l.acceptam.21.q.C.de
vſuris &.l.ſi eo tempore. vbi idem Bal.C. de remi.
pigno.probatur ex.d.l.5.ibi.ſi haſta diez dias mo-
ſtraren. & quaſi in fine.dum dicit. & ſi no prouare
al dicho termino. ¶ Ad quod etiam facit ſingulare
dictum Bal.in.l. in contractibus.§. ſuper cęteris.C.
87 de non nume.pec. vbi inquit, ꝙ † ſi in termino te-
neor aliquid probare,ſi poſt terminũ produxi po-
ſitiones,non teneris ad eas reſpondere. ¶ Idem di-
cunt docto.& Bal.in.l. generaliter.C.de rebus cre.
& iureiu.& in.c.ſi.eo.ti.de iureiu. ¶ Quod eſt ve-
rum cum hoc temperamento, ꝙ licet res in quibus
facta executio vendatur,ſi reus dicit habere ſuos te
ſtes extra locum exequentis,& petit dilationes ad
probandum ſuas exceptiones,debent ſibi concedi
vltra.10.dies ſecundũ formã textus in. d.l.5. quam
vide,& tene mẽti,quia clauis eſt aliarum legum in
materia loquentium. ¶ Et inquantum dicũt doct.
in dicto.c.licet cauſam.de proba, ꝙ teſtes producti
in termino poſſunt deponere extra terminum: eſt
verum,niſi requiratur, ꝙ in termino fiat probatio.
quia tunc teſtes producti in termino debent depo-
nere in termino.vt per doctores ibi.& ſic eſt ĩ caſu
iſtius legis vt ex ea apparet,& ex dicta lege.5.& ita
obſeruatur. ¶ Præterquam ſi iudex requiſitus refu
taret recipere teſtes,quia tunc culpa, vel dolus iu-
dicis non debet nocere parti.per regulam. Non de
bet.lib.6. ¶ Qualiter enim probari poſsit,ꝙ elapſi
ſunt.10.dies,vt deinde exceptioni propoſitæ pro-
bari nec iterum proponi poſsint, dic ꝙ per inſpe-
ctionem actuum.vt per Bal.in authen.offeratur.pe
nulti.col.in fi.C.de litis conteſta. ¶ Et nota, ꝙ ter
minus ſtatutus in executione ſententiæ ſuccedit lo
co litis conteſtationis,quia his caſibus non conte-
ſtatur lis.tenuit Cinus in.l.nihil.C.de procura. no
tatur in.c.1.de elec.lib.6.Bal in additio.ad Spec.tit.
de ſenten.11.col.verſi.in caſibus.in quibus.

88 k ¶ La dicha excepcion.Quæro † quę exceptio
nes poſſunt proponi in executione ſententiæ, vel
contractus.Poteſt dici,ꝙ quinq; tantummodo ex-
ceptiones, de quibus fit mentio in lege quarta.ti-
tulo de las excepciões.in ordina.vbi dicitur, ꝙ alię
exceptiones non admittuntur,præterquã illę,de q-
bus in.d.l. ¶ Hinc dixit Bal.in.l.fina. in fine. C. de
compenſatio.ꝙ aliæ exceptiones quàm permiſſæ
per ſtatutum non ad-
mittũtur. nã iudex in
admittẽdis exceptio-
nibus debet vti ſtri-

mate ſe haga como
la dicha ley lo diſpo

cto iure.ſ.ſeruãdo formam ſtatuti. Attamen idem
Bal.in lege.ex prędijs.C.de euictio.dicit. ꝙ exce-
ptio rei non traditæ poteſt opponi contra inſtru-
mentum,ſtante ſtatuto,ꝙ contra inſtrumentum cõ
feſsionatum nulla opponatur exceptio, ¶ Idẽ Bal.
lege prima.vltima col.C. plus vale. quod agi.dicit,
ꝙ exceptio,quę non ſit inſtrumentum, vel ſenten-
tia,poteſt opponi,etiam ſtante ſtatuto,ꝙ contra in
ſtrumentum,vel ſentẽtiam,nulla poſsit opponi ex
ceptio. ¶ Idẽ tenet Bar.in.l.diuus Traianus.in prin
cipio.ff.de teſta.mili.& in lege.1.§. & parui.ff. qđ
vi aut clam. ¶ Item exceptio contrariæ ſententię,
vel nouatio.vt tenet Bal.in.l.ſi cauſam.C.de execu
tio.rei iudi. ¶ Item poteſt opponi exceptio præ-
ſcriptionis.tenet Anto.de Bu.in.c.ex parte.el ſecũ
do.de officio dele. ¶ Sed contrarium tenet Ioan.
de Imo.in.l.1.§.interdum.aliàs. in.l. quæſitum. 26.
col.ff.à quibus app.non licet.& Bal.in l.ita pudor.
C.de adulte. ¶ Quod eſt verũ, niſi talis exceptio
poſsit probari incontinenti,vel liqueat inſpectio-
ne inſtrumenti,quia tunc poteſt opponi, non ob-
ſtante dicto ſtatuto.Notat Ioãnes And.in addi. ad
Specu.titu.de executio.ſententiæ.§.poſtremo. ver
ſiculo.16.in fine.& Specu.ibi.& Antonius de Bu.
vbi ſupra.Ange.de Are.in.d.l.quęſitum.& Bal. in
lege prima.5.col.C.de condi.inde. ¶ Pone exem
plum pro iuuenibus.Hodie de iure regni ſenten-
tia vel contractus non poſſunt executioni manda-
ri poſt.10.annos.vt.l.ſupra proxima.& lege quarta.
titulo de las preſcripcio.in ordinamen. ſi tamen iu
dex ad petitionem creditoris præcepit inſtrumen
tum exequi,vel ſententiam,& opponatur,ꝙ nõ po
tuit exequi eo ꝙ ius exequendi erat præſcriptum
lapſu decem annorum,quod apparet, vel poterat
apparere ex inſpectione inſtrumenti vel ſentẽtiæ,
talis exceptio admitti debet contra executionem,
¶ Quia,vt dicit Bar.in dicto.§.& parui.omnis ex-
ceptio, per quam à principio abſorbeatur omnis
ſubſtantia contractus,poteſt etiam opponi in exe-
cutione inſtrumenti;ſtante ſtatuto,vel lege,ꝙ non
admittantur,niſi certę exceptiones.quod etiam tẽ
net Floria.in lege.ſi cui.ff.de ſerui.putà, ꝙ inſtru-
mentum non eſt ſubſcriptum ſubſcriptione debi-
toris iuxta formam cuiuſdam ordinationis de Se-
gouia appoſitæ in pragmaticis regni. folio ducen-
teſimo quadrageſimo. Itẽ poteſt opponi exceptio,
ꝙ contenta in inſtrumento non ſunt vera,ſecundũ
Ange.in.l.iuriſgentium.ff.de pactis. per gloſ. in.l.

reos

reos.§.cum in tabulis.ff.de duo.reis. ❡ Item exceptio compenſationis poteſt opponi in executione ſententiæ vel cõtractus.vt.l.ex cauſæ.C.de compenſatio.& ibi Bal.& in.l.de hæreditate.C.de peti.hære.Alex.in additio.ad Bar.in.l.1.C.de iuris & facti igno.ĩ parte.poteſt opponi.Et eſt ratio ſecundum eundẽ Bal.in.l.filium.10.co.C.fami.her.quia cõpenſatio eſt ficta ſolutio.

ne ſin embargo de qualquier appellacion [1] que de ello ſe interpuſiere, dando el creedor fianças, como la dicha ley lo mãda. E porque nueſtra merced y voluntad es q̃ la dicha ordenãça aya complido efecto, porende mandamos, que lo contenido en ella ſe guarde, y cũpla, y

89 Adde. Fallit † in caſu quo quis petit decimas ſibi debitas, quia non poteſt ei opponi exceptio compenſationis.glo.eſt ſingularis, quam ignorant legiſtæ.in.c.decimę.15.q.1.quam exaltat Lud.ſingulari ſuo.545.voluit dicere in.c.decimæ.16.q.1.quę glo.dicit,ꝙ contra ſacerdotem petentem decimas nõ poteſt obijci exceptio compenſationis. Et addit rationem.
90 Quia † ſi fiſco petenti tributa nõ poteſt obijci cõpenſatio.vt.l.3.C.đ cõpẽ.&.l.aufertur.§.cõpẽſa.ff.de iure fiſci.Ergo multo magis nec in decimis q̃ debentur.vt in.c.tua nobis.de decimis. ❡ Aduerte tu iuuenis legiſta vel canoniſta ne deciplaris intelligendo.d.gl.ſimpliciter,prout intelligit do.Ludo.Ro.quia procedit tantum in caſu, quo presbyter peteret decimas à parochiano ſuo,& parochianus opponeret presbytero compenſationem de debito,quod ſibi debetur ex cauſa non coæqualiter priuilegiata,vel ſi eſſet ita priuilegiata, nõ eſſet ita liqda,ꝑut illa,q̃ petitur à ſuo p̃sbytero & ſic intelligo.d.gl. ❡ Si tñ p̃sbyter peteret decimas à p̃sbytero rõne alicuius prędij qđ ipſe dedit in culturã, & alter opponit,vel obijcit,ꝙ & ipſe in ſua eccleſia habet beneficiũ vel p̃dium,rõne cuiꝰ debentur ei decimę,ſi ſunt ęquales,valeret cõpẽſatio,& poſſet obijci & opponi iſta exceptio cõpenſatiõis, nã par ſolutionis eſt cauſa.dũ tñ fiat cõpenſatio (vt dixi) de liquido ad liquidũ.Et ꝙ ita intelligatur.d gl.legiſtæ habẽt tex.expreſſum.& ibi gl.in.l.1.in ꝑte.ſtatio.C.de cõpen.vbi tex.ꝙ cõpenſatio cõtra fiſcum debitorẽ & creditorẽ ex diuerſis cauſis nõ admittitur: ſecus tñ ſi ex eadẽ cauſa,vel ſimili. vt ibi dicit gl.ſupradicta.&.l.in ea.eo.ti.& vtrobiq; docto.& Bal.Idem Bal.in.l.1.col.2.ver.qđ fiſco.C.de hęre.vel actio.vẽ. ❡ Verũ tñ eſt,ꝙ ſi ꝑ ſtatutũ fieret executio pro debito fiſcali,& debitor obijceret cõpenſationẽ,durãte termino executionis debitor

ſtaret in carcere,vt dicit Bal.in.d.l.in ea.& eſt tex.in.l.130.quaterni gabellarũ. ❡ Et nota,ꝙ tũc compẽſatio dicitur vera ſolutio,qñ de liquido ad liquidum.vt.l.4.ff.qui potio.in pigno.habe. tenet Bal.in.l.ex cauſa.C.de cõpen. ❡ De exceptiõe cõpenſationis licet nihil de ſupradictis ponit plura & notãda do.Matthę.de afflic.in deci.Nea.121.&.163.&.181.vbi vide. in Spe.in ti.de actore.20.col.ver.item excipitur contra actorẽ.el.2.qui allegat iura. ❡ Sed † q̃ro,an exceptio cõpẽſationis poſsit opponi contra mulierẽ repetentem dotẽ Videtur ꝙ nõ, quia mulier in dote gaudet priuilegio fiſci. Intelligit ꝙ tũc exceptio cõpẽſationis poteſt opponi qñ eſt liquida, ſecus ſi eſt multis ambagibus inuoluta.vt in Spe.vbi ſupra. ❡ Quæro,

eſecute como enella ſe contiene, ſin embargo de qualquier appellacion que de ella ſe interponga
91 para ante nos, o para ante los oydores delas nueſtras audiẽcias, o para ante otros qualeſquier juezes, o qualquier nulidad que contra la dicha eſecucion y remate ſe alegue.

92 dictũ eſt ſupra,ꝙ † exceptio ſolutiõis põt opponi in executiõe ſentẽtiæ,vel cõtractus p.l.4.cũ ſequẽti ti.de las excepcio.lib 3.ordinamentorũ.pone ꝙ fuit lata ſentẽtia cõtra aliquẽ,et poſt fit executio dictę ſentẽtiæ,an poſsit opponi exceptio ſolutionis, & excipi de inſtrumento ſolutiõis ex pnſt repto. videtur ꝙ ſic.vt notat Cinus.in.l.1 C.de cõdi.inde. tenẽt canoniſtæ in.c.2.de purga.cano.Spe.in ti.de excep ſententiæ.§.poſtremò.verſi.illud.& vtrobique reſpõdetur cum diſtinctiõe.idem dicit Bal.in.d.l.1.C.de conditio.inde. ❡ An † autẽ in executio
93 ne ſeñiæ poſsit opponi exceptio inuẽtarij nõ cõfecti.tene ꝙ ſic,licet cõtra ſeñiam nõ poſsit oppõi.ita Bar.i.l.ex diuerſo.§.1.ff.ſo.ma.& ĩ.l.nenſenis.§.fi.ff.de re iud.plenè ĩ deciſio.capellę Tholo.q.321.& ibi ĩ additiõe. ❡ Sed nũqd exceptio pemptoria obijci poſſit. ❡ Si tñ inſtrumentũ eſt celebratũ extra territoriũ,poſsint opponi contra eũ aliæ excep.etiam prohibitæ per ſtatutũ.tenet notãter Bal.in.l.1.5.q.C.ne filius prn patre.& domi.Abba.in capitulo.ſuſcitata.in glo.de in integr.reſtitutio.vbi dicit,ꝙ omnis exceptio probabilis incontinenti poteſt admitti contra executionem.
94 1 ❡ Apelacion. Nota † caſum, in quo proceditur appellatione remota,habetur etiam in lege.5 titu.de las excepcio.ordina.& in dicta ordinatione de Madrid,quæſita eſt in pragmatica folio.45. ❡ Vide alios caſus in.l.4.ti.delas appella.ordi.& Præpo.in.c.paſtoralis.de appella.vbi vide,nunqd princeps poſsit tollere appellationem.

91 Se allegue. Intellige, † per ipſum de bitorē, contra quē facta eſt executio, vt iſta.l.dicit, cū aliis in ea contētis. nam bona, in quib⁹ eſt facta exe cu. debēt vendi, & de pretio debet ſatiſfieri credi- ¶ Hec eſt glo. noua. tori ad cuius petitionē fuit facta execu. etiā ſi debi- tor appellet à ſentētia vēditionis bonorū, vel quia agit cōtra ſententiam p viam nullitatis, præſtita per creditorē cautione, de qua in.d.l.5. ¶ Qđ eſſet ſec⁹
95 † ſi tertius cōparet pro intereſſe ſuo, & ſe oppone- ret contra executio. vel pronūciationem, impedire tur vēditio bonorū pendēte app. per ea, quæ in ſi- mili dicit Bar.in.l.ſi quis ſeruū.§.certam.in fine.de lega.2. vbi dicit, φ tertius poteſt impedire exactio- nem rei, quam legatarius petit ab hærede. Si enim legatum eſt priuilegiatū. vt in Spe. de loca.§.6. ver. 76.& ſequen.& illud impeditur à tertio, multo for tius impeditur ſolutio debiti, ne fiat in præiudiciū tertij. ¶ Ad quod etiam facit ſingulare dictū Bal. licet loquatur in caſu diuerſo in.l.2.5.col.verſi. ſed quid de pſonis.C.de ſerui.et aqua. vbi dicit, φ poſ- ſeſsio quęſita contra vnum non nocet alteri. & eſt bonus tex.in.l.3.ti.14.lib.3.ordina. ¶ Itē.d.l.4.& 5.titu.8.lib.3.ordina.de quibus in.l.iſta fit mentio, ſunt factæ in odium debitorum, vt patet ex dicta l.5. in princi. dum dicit. por eſcuſar malicias delos deudores que allegan contra los creedores exce- pciones y razones no verdaderas por alongar las pagas. &c. Itaq; cùm loquatur in odium debito- rum, non debet extendi in odium creditorum, qui- bus is idem debitor eſt obligatus. quod enim eſt in troductum in fauorem creditorum, in damnum eo rum retorqueri nō debet. vt in regula. quod ob gra tiam.& regula. Nō debet.lib.6.&.l. quod fauore.ff. de legi. Item odia debent reſtringi, & fauores am- pliari. vt in regula. Odia.eo.lib.6. Si enim dictæ le- ges in odium debitorū & in fauorē creditorum di- ſponunt, φ bona, in quibus ſit executio, vendātur, non probatis exceptionib⁹ appoſitis aduerſus ſen tentiam, vel contractum guarētigiatum. non obſtat appe. interpoſita per ipſum debitorē, præſtita cau- tione, de qua in.d.l.5. ſequitur φ non vēdicat ſibi lo cum quo ad tertium creditorem opponētem de iu re ſuo tam aduerſus debitorem, contra quem facta eſt executio, quā contra creditorem petētem prius executionem. ¶ Item exceptio prohibita per ſta- tutum opponi contra inſtrumētum guarētigiatum poteſt opponi per tertium. Nam ſtatutum intelligi tur de contrahentibus nominatis in eo, non de ter- tio non nominato in ſtatuto. Ita dicit notanter An- ge.in.l. ſed ſi poſſeſſori.§. item ſi quis.ff. de iureiu. per illū tex. Sic igitur dicendū ad legē iſtam cum ſimilibus, vt intelligātur, & vendicent locum quo ad perſonas in eis nominatas, non quo ad alias.i. quo ad tertium comparentem pro intereſſe ſuo.
Contra. ¶ Sed contra ſupradicta reperio ſingulare dictum do. Car.i.c.1.de elec.& Ioā. de pra.in.l. Paulus in ſi ne.ff.de procura. vbi dicunt, φ licet tertius ſuperue niat in iudicio, non ſunt alterādi termini cauſæ, ſen tiunt enim, φ idem ius debet obſeruari quo ad ter- tium comparentem pro intereſſe ſuo quod debet obſeruari quo ad debitorem principalem. ¶ Ad idem docto. et Bar.in.l. cum idem.iu.e.nota.ff. de pe ti. hære.& in.l.à diuo pio.§.ſi ſuper.ff.de re.iudi.& in.l.ſi perluſorio.&.l.à ſententia.ff.de app. dicunt, quòd tertius ſuperueniens non impedit executio- nem ſententiæ prolatæ pro primo actore. ¶ Facit etiam authen ſed iam cautum.C.depoſiti. vbi dici- tur, quòd tertius non poteſt prohibere ſalarium ſol ui alicui, vel quòd inquilinus non reſtituat poſſeſ- ſionem. ¶ Item do. Abb. in.c. veniens el.2. col.2. verſi. quandocunq; reus principalis. de teſti. dicit, quòd quando reus principalis non appellat, vel quia nō poteſt appellare ex aliqua cauſa, quòd nec tunc poteſt appellare ille tertius, qui prętendit ius in cauſa illa. ¶ Et clarius Bald.in.l. ſi eo tempore. C.de remiſsio. pigno. dicit, quòd tertius veniēs pro ſuo intereſſe in cauſa arctatur illis terminis, qui- bus vtitur principalis citatus. vt habetur in.c. vt circa de electio.in.6.et ſi contrarium diceretur, da- retur occaſio fraudibus. nam poſſet & debitor col- ludere cū alio, vt ſe opponeret ad cauſam, vel con- tra executionem, & contra ſolutionem ſiendam cre ditori petenti debitum ſuum. quod eſſe non debet. nam fraus & dolus non debent alicui patrocinium impartiri. vt.c. ſedes in fine. de reſcrip. ¶ Pro con- cordia in hac varietate ſic puto eſſe dicendum. A ut tertius comparet pro intereſſe ſuo ad coadiuuan- dum debitorem conuentum, vt illi aſsiſtat. &c. et tunc id debet obſeruare cum tertio ſuperuenien te, quod cum reo vel cum principali debitore. et ita intelliguntur iura pro iſta parte inducta. Nam ter- Diſtin. tius in iudicio nominatus, vel cùm aſsiſtit conuen- to in iudicio, quodammodo eſt reus. vt.c. quoniam frequenter. vt lite non conteſ.& per Bald.in.c.ſi.2. col.in verſi. nominatus. de prohi. feu. al ie. vſi. feu. ¶ Et quod dixi, φ tertius non poteſt prohibere ſa larium vel debitum ſolui alicui, vel φ inquilinus non reſtituat poſſeſsionē, intelligitur ſi prohibuit extraiudicialiter: ſec⁹ ſi in iudicio pro ſuo intereſ- ſe, quia tunc poteſt. vt per Bart. in dicta authen. ſed iam cautum. ¶ Item ad illud, φ tertius veniens ad cauſam pro intereſſe ſuo arctatur illis terminis, qui bus vtitur principalis citatus vel conuentus, eſt ve rum, quando venit pro alio ad coadiuuandum con uentum, vt ſupra dixi. Si tamen tertius venit ex ſe ad conſequendum debitum ſuum, tam contra debitorem conuentum, quàm contra illum pro quo fuit facta executio, & ſic vt præferatur in re cuperatione debiti ſui, poteſt poſt terminum com- parere, & φ omnia fiant de nouo quo ad eam. Ita dicunt docto. in.d.l. à diuo pio.§. ſi poſt.&.§. ſi ſu- per.ff. de re iudi. ſentit Bartolus. in dicta.l. ſi per- luſorio. inquantū dicit, φ ſi tertius venit ad cauſam ad pro-

ad proſequendum proceſſum intētatum contra debitorem, nō poteſt de nouo teſtes producere poſt Publicationem: quia primum proceſſum proſequitur, & non nouum. Itaq; ſi nouum proceſſum inchoaret pro ſuo intereſſe, poſſet exceptiones proponere, & teſtes producere, & ſententiam petere, & ab ea appellare, & omnia illa facere, quę pertinent

¶ Ley.lxv. LA interrupcion en la poſſeſsiō i terrū pa la preſcripciō en

ad cauſam & proceſſum quo ad ſe nouiter intentatum. & idem ſentit Inn. iu. d. c. cum ſup. de re iudi. ¶ Hinc optime dicit Ange. in. l. ſi inſtituta. & ibi glo. ff. de inoffi. teſt. ꝙ ſi tertius venit ad cauſam ad euitandum vel adiuuandum reum conuentum aduerſus agentem, tunc tertius non tenetur libellum offerre de nouo, nec litem conteſtari, licet ſufficit conteſtatione facta per reū., & taliter geſta pariūt tertio pręiudicium. & iſto caſu loquuntur Inn. docto. & Abb. iu. d. c. cum ſuper. & alia fundamenta pro ſecunda parte inducta. ¶ Si tamen tertius venit ex ſe, tunc tertius poterit poſt terminum comparere, vt omnia fiant de nouo, quo ad eum vt. d. l. à diuo pio. §. ſi poſt. & §. ſi ſuper. de re iudi. & ſi fertur ſententia in ſuum præiudicium, poterit appellare: & appellatione pendente, debet iudex in executione ſuperſedere, & in venditione bonorum, vt ſupra dixi in princi. ¶ Intantum, ꝙ ſi iudex, qui de cauſa cognoſcit, non permittit tali tertio appellare, & vltra hoc facit executionem, vel qa pcepit, ꝙ bona vēderentur, & darētur alteri creditori, īcideret iudex in pœnā legis Iulię. de vi pu. vt probat tex. nota. in. l. Iulia. ff. ad legem Iuli. de vi pu. quod eſt notandum, & ſępenumero contingit, & habetur in facto in curijs tam iudicum eccleſiarum quàm ſecularium. ¶ Vlterius quęro iuxta prædicta de quæſtione quę etiam ſępenumero contingit, & pluries ac pluries in facto habui. nā de his q̄ ſępiſſime i iuditijs petuntur, vtile eſt doctrinam tradere copioſam. vt dixi in procemio ſupra in gloſ. ſuper parte, continamente. & ſic formatur quęſtio pro iuuenibus.

97 ¶ Primo † die mēſis Ianuarij. Anno domini 1520. Petrus nomine in contractu publico ſe obligauit ſoluere Ioan. certam quantitatem pecunię in diem certum. ſ. in fine menſis Septembris. Deinde is idem Petrus primo die menſis Februarij ſe obligauit ſoluere cuidam Gundiſaluo vltimo die menſis Iunij certam quantitatem pecuniæ, arietū, ouiū, vel lanarum per cōtractum publicum inter eos celebratum. Lapſo termino in menſibus Iunij dictus Petrus requiſitus vt ſolueret dicto Gundiſaluo, qa noluit, vel quia non potuit ad petitionem. d. Gundiſalui, facta fuit executio in bonis. d. Petri. Pendēte lite, comparet dictus Ioannes tanquam tertius pro ſuo intereſſe, & producit contractum in fauore ipſius celebratū, & dicit, ꝙ prius fuit ſuus cōtractus celebratus, & ꝙ ipſe debet pręferri in vēditione bonorum dicti Petri debitoris. Alter vero Gūdiſaluus dicit, ꝙ licet cōtractus dicti Ioā. fuit prius celebratus, dies ſolutionis ipſius Gundiſalui prius aduenit, propterea dicit, ꝙ ipſe debet pręferri in recuperatione debiti ſui. quęritur quid iuris in hoc. Profectò quęſtio eſt dubia, & (meliori iudicio ſaluo) ad ipſius declarationem ſic diſtinguerem. Aut executio fuit petita per dictum Gūdiſaluum lapſo termino ſolutionis vtriuſq; creditoris, vt ſępe contingit. Aut lapſo termino ſui contractus Gūdiſaluus petijt dictam executionem, & ante lapſum termini contractus. d. Ioan. ſ. ante lapſum menſis decēbris. ¶ Primo caſu teneo, ꝙ ex pretio habito ex venditione bonorū, in quibus fuit facta executio, debet prius fieri ſolutio dicto Ioan. demū debet ſatisfieri dictus Gundiſaluus, ſi quid ſupereſt ex pretio rerum venditarum. Et iſto caſu loquuntur dicta lex. ſi generaliter. & dicta lex. 17. cum dicit. aquel deue ſer primero pagado con quien ſe hizo el primero deudo: y deſpues los otros ¶ Secūdo caſu ſubdiſtingue. Aut ante lapſum mēſis Septēbris fuit facta executio in bonis dicti Petri ad petitionē dicti Gūdiſalui, & tūc aut iſte Ioannes ſe opponit vt tertius contra executionē ad conſequendū debitū ſuū, vt tunc prius fiat ei ſolutio, & non poteſt nā ante aduentum termini ſolutionis non poteſt ad hoc agere, vt dicit tex. ī. §. plus. inſti. de actio. & in. c. vno. ī principio. de plus petitio. & hoc, quia ante tempus non eſt cū effectu nata actio ad agendū. Et iſto caſu poteſt intelligi gl. in. d. l. quītus. & ita loqtur Bar. in. d. l. interdū. & alij doct. in locis, quibus ſupra, vt venit. d. Ioan. nō vt ei ſoluat, ſed cū dicta bona ſint ſibi obligata nō vēdant in ſuū pręiudiciū, ſed, ꝙ caueatur ei de ſoluēdo aduenientе termino ſolutiōis debiti ſui. & iſto caſu habet locū ſua oppoſitio. vt bñ colligitur ex. l. cedere diē. ff. de verb. ſig. ¶ Ita primo caſu iudex in ſentētia pnunciabit, ꝙ prius ſoluatur de ptio. d. Ioan. Scdo caſu pronunciabit ꝙ ſua oppoſitio nō fuit aptè ppoſita, & ꝙ aptè petat, & condēnabit. d. Ioā. in expenſis. iuxta formā tex. in. d. §. plus. inſti. de actio. & d. c. vno. de plus petitio. ¶ Tertio caſu pnunciabit, ꝙ ipſe debitor, aut is, cui bona ſunt vendita in ſubaſtatione præſtita ſufficienti cautione ſuo tēpore ſoluat. d. Ioan. debitum ſuū, ꝙ tunc fiat vēditio bonorū. ¶ Sed ſup iſto vltimo caſu poterit aliquis dicere. quid pdeſt huic Ioā. ſua oppoſitio, & bonorū vēditio, cū tunc non fiat ei ſolutio debiti ſui? Reſpōdeo, ꝙ ex vēditione dictorū bonorū. d. Petrus eſt factus minus idone⁹, & ſufficit ꝙ ei caueatur ſufficiēter cū obligatiōe dictorum bonorū, vt ex pretio eorū prius faciat emptor ſolutionē ſuo tēpore, & ꝙ ſi qd ſupeſt tpe vēditi ōis, illicò ſoluatur. d. Gūdiſal. aliàs detineatur ī carcere vſq; dū ei ſit facta ſolutio, vel cedat bonis.

¶ Et ꝑ iſta parte bene conueniũt verba Alberi. de
Roſa. ĩ. l. 1. col. 4. circa finẽ. ver. aliq̃do eſt creditor.
& ibi Bar. & docto. ff. ſi certũ pet. vbi dicitur. ꝙ cre
ditor in diẽ dicitur creditor quo ad actionẽ & obli
gationẽ, licet exactio differatur p. d. l. cedere diẽ ſed
ꝙ põt agere vt, cauetur ad ſibi ſoluẽdum, adueniẽte
termino ſolutiõis. Iſtud etiã ſẽtit paucis verbis Ma
Extẽſio. theꝰ de affli. deciſio. Nea. deci. 279. ĩ fine. ¶ Qđ ꝓce
dit etiã ſi debitor in p̃iudiciũ prioris creditoris ſol
uit poſteriori creditori, qa poterit creditor, in cuiꝰ
fauorẽ prius fuit cõtractus celebratus auocare ſolu
tum poſteriori creditori. Ita dicit notã. Pau. de Ca.
cõſi. 44. ¶ Et ꝑ ſupradicta intelligẽt iuuenes illã re
gulã vulgarẽ, et iura dicẽtia, ꝙ prior in tp̃ore, eſt po
tior in iure. qa debet intelligi, prior in tp̃ore, ſ. cele
brationis cõtractꝰ. qđ eſt pro iuuenibus notãdum.

Summarium.

1 *Interruptio præſcriptionis in poſſeſſiõe, an operetur p̃ſcriptionẽ.*
2 *Interruptio præſcriptionis in vno articulo, an poßit in alio.*
3 *Præſcribens locum, an videtur præſcribere poteſtatem faciendi conſtitutionem in eo.*
4 *Interruptio præſcriptionis contra vnum, an noceat alijs.*
5 *Conſuetudo an extendatur de vno articulo ad alium.*
6 *Proprietas & poſſeßio in quibus differant & conueniant.*
7 *Interruptio p̃ſcriptiõis facta ab vno ex correis, an ꝓdeſt correo.*
8 *Præſcriptio contra vnum ex correis debendi, an noceat correo.*
9 *Interruptio p̃ſcriptionis cõtra principalẽ, an noceat fideiuſſori.*
10 *Interruptio in hypotecaria, an operetur in principali.*
11 *Interrupta poſſeßione, an videatur interrupta naturaliter.*
12 *Libellus, in quo narratur ſpolium, & concluditur ad reſtitutionem rei, an per hoc ſit deductum petitorium, & poſſeſſorium, an poſſeſſorium tantum.*
13 *Interruptio quando debet fieri.*
14 *Præſcriptio quando dormit.*
15 *Poſſeßio an interrumpatur, per filiumfamilias.*

1 LA interruptiõ. Interruptio † præſcriptionis in
poſſeſsiõe operatur interruptionẽ præſcriptio
Rõ. dubitandi. nis in proprietate, & ecõtra. hoc dicit. ¶ Sed quæ-
ro, quæ fuit cauſa huius legis. Poteſt dici, ꝙ potuit
eſſe tex. in. c. auditis. in fine de præſcriptio. vbi di-
2 citur, ꝙ † interruptio præſcriptionis in vno articu
Infert. 1. lo. non prodeſt in aliis. Hinc dicit Abb. in. d. c. au
ditis. 2. col. ver. nota. ex fine textus, ꝙ interruptio fa
cta in certis articulis alio poſsidẽti iuriſditionẽ vni
uerſaliter, nõ operatur effectũ ſuũ reſpectu iuriſdi-
tionis vniuerſalis, ſed ſolũ reſpectu illorum articu-
Infert. 2 lorũ, in quibꝰ facta fuit. ¶ Simile in poſsidẽte, ſeu
exercẽte iuriſditionẽ reſpectu certorũ articulorum
alio vniuerſaliter poſsidẽte: nõ enim extẽditur poſ
ſeſsio ad alios articulos etiã cõſimiles, ſed tãtùm pr̨
ſcribitur quantũ poſsidetur. vt eſt tex. in. c. cũ olim.
&. c. cum cõtingat. de decimis. tenet Inno. in. c. dile
Infert. 3 ctus. de cape. mona. Flo. in. l. ſi quis diuturno. ff. ſi
3 ſerui. vend. ¶ Ex quo ſequitur, ꝙ † præſcribẽs lo-
cum non videtur præſcribere poteſtatẽ faciẽdi con
ſtitutionem in loco. ¶ Et eſt ratio: quia præſcriptio
cum ſit odioſa, non extenditur, ſed debet reſtringi.
vt per Bal. in. l. nõ dubiũ. a. col. C. de legi. per Inno.
in. c. tua. ad finẽ. de decimis. ¶ Ex hoc etiam dicit. Infert. 4
Flo. in. d. l. ſi quis diuturno. ꝙ præſcriptio iuriſdi-
tionis in ciuilibus non extenditur ad criminalia.

Adde. ¶ Bar. tamẽ in lege. ſi aliena res. §. hoc
iure. ff. de vſuca. quẽ refert et ſequitur
do. Ioan. Frã. Balbus in ſuo tracta. pr̨
ſcrip. 2. parte. 5. partis. princi. 5. q. in. fine. fol. 38. vbi
dicit, ꝙ præſcripto caſtro præſcribitur iuriſditio.
¶ Tu dic, ꝙ quãtũcunq; generalis & indifinita ſit
alicuius caſtri vel villæ conceſsio, non intelligitur
transſerẽs etiã princeps ea q̃ ſunt meri imperij trã-
ferre, niſi hoc ſpecialiter exprimat. Ita Spe. ti. de iu
riſditio. omniũ iudici. 4. col. in fine. verſi. quæ autẽ
meri imperij. cũ ſequẽti. incipi verũ tamẽ plenius
ibi. Ioã. an. in addi. magna. incipi. paſtoralis. ad hoc
facit. l. quicquid. ff. de verbo. obli. & quod Alex. in
lege. nõ ſolum. 1. col. ff. ſo. ma. vbi dicitur, ꝙ in con-
tractibꝰ in quibꝰ fit ſtricta interp̃tatio, nõ debemꝰ à
ꝓpria ſignificatione verborũ recedere, vt ibi. nã ſu
per hoc plura dicit, & notãda plenè etiã dicitur in
deci Tho. q. 321. ibi in addi. et Sociꝰ in regula. 359.
4 ¶ Hinc etiã dicimus, ꝙ † interruptio cõtra vnum Infert. 5
non nocet aliis, neq; prodeſt, ſed ſoli interrũpenti.
tenet Bal. in. l. 2. col. 16. C. de ſerui. & lege. ſi quis. &
ibi Pau. de Ca. ff. pro dona. ¶ Itẽ ſicut pr̨ſcriptio Infert. 6
cõtra vnũ non nocet aliis. vt. l. ſi ædes. & ibi Bal. ff.
de ſerui. vrba. præ. &. d. l. non dubiũ. §. de legi. ita in
terruptio præſcriptionis in poſſeſsione videtur ꝙ
non interrũperet præſcriptionem in proprietate.
5 ¶ Itẽ queadmodũ † cõſuetudo non extẽditur de Infert. 7
vno articulo ad aliũ, ſecũdum Abba. poſt Cardina
lẽ. c. poſt tranſlationẽ. de officio lega. ita videbatur
aliquibꝰ, ꝙ interruptio præſcriptionis in poſſeſsio
ne, nõ interrũperet p̃ſcriptionẽ in ꝓprietate. ¶ Itẽ Infert. 8
ſicut interruptio facta in actione præparatoria nõ
ꝓdeſt in pr̨parata. per legẽ in Iulianus. §. quæſitũ.
ff. ad exhib. ita videtur in caſu nr̃o. ¶ Vel potuit
eſſe cauſa huiꝰ legis lex. 27. in prin. ti. 2. 3. pti. vbi di
6 citur. ꝙ † poſſeſsio & ꝓprietas multũ differũt: pro
pterea interruptio præſcriptionis in poſſeſsiõe nõ
videbatur interrũpere præſcriptionẽ in ꝓprietate.

Adde. ¶ Spe. etiã in ti. de teſte. §. 5. col. 5. ver.
ſed pone ago cõtra te poſſeſſo. dicit, ꝙ
cauſa poſſeſsionis nihil habet cõe cũ
proprietate, & diuerſæ ſunt. vt. l. & an eodẽ. ff. de ex
ceptio. rei iudi. l. naturaliter. §. nihil cõmune. ff. de
acqui. poſſe. &. l. ꝓmiſceri eo ti. Et bñ ad hoc facit
rub. ſiue titulꝰ. de cauſa poſſe. & ꝓprie. propter il-
lam copulam, & cuius natura eſt copulare diuerſa,
iuſta illud Alexandri. Iungit diuerſa coniunctio ſi
gnificata. probatur. etiã in l. naturaliter. §. nihil cõ-
mune. ff. de acqui. poſſe. plenè Lanſian. in repe. d.
rubricæ de cau. poſſe. & ꝓprie. 1. col. ver. poſſeſsio.

¶ Tamen

Ratio decidendi. ¶ Tamen iſta lex diſponit cōtrarium. quia licet verum ſit, ꝙ interruptio præſcriptionis in vno articulo non prodeſt in alijs, eſt verum, quando ſunt diuerſi. vt in d. c. auditis. & in iuribus ſuperius annotatis. ſi tamē vnū dependet ab alio, ſicut eſt in poſſeſſione, & proprietate vnius rei, quę ſe habent vt connexa. vt p

la propriedad y por

Bar. l. cum antiquitas. C. de vſufru. & l. interdū. ff. đ verbo. ſigni. & l. 1. §. ſi vir. in fi. . col. ff. de acqui. poſ. & not. in c. cum ad ſedē. de reſti. ſpoli. erit ſecus, vt hic eſt in poſſeſſione & proprietate: quę licet differunt in aliquibus per. d. l. 27. in multis tamen aſsimilantur, & concurrunt, & ſunt connexa. Nam poſſeſsio ſecundum communem vſum loquendi dicitur proprietas, vt per Bar. in d. l. cū antiquitas. & econtra proprietas dicitur poſſeſsio ſecundum Inn. in c. cum aliquibus. de re iudi. habetur in Spe. de reſcrip. præſen. §. fi. verſi. qđ facit. ¶ Et bene ad

Nota. hoc facit. l. fi. & qđ dicūt ibi do. C. đ annali excep. vbi notanter dicitur, ꝙ generalis petitio ſufficit ad interrumpendam præſcriptionē in omnibus, quæ ſub illa generaliter comprehenduntur. ¶ Item facit textus in materia notādus in. l. eos. C. de vſuris. & in. l. ſi aliena. §. 1. ff. de vſuc. vbi dicitur, ꝙ pręſcriptio facta de re principali, trahitur ad rei acceſſorium. à fortiori dicendum erit, ꝙ interruptio præſcrip. in ꝓprietate, quæ eſt principale, trahatur ad poſſeſsionem, quod eſt rei acceſſorium. vt ſupra dixi.

7 ¶ Hinc dicimus, ꝙ † interruptio facta ab vno

Infert. 1. ex correis, ꝓdeſt correo. vt. l. fi & ibi Bar. & Ange.

8 C. de duo. reis. ¶ Et econtra † præſcrip. interrupta

Infer. 2. contra vnum ex correis debēdi, nocet correo. vt. l. fi. & ibi glo & docto. C. de duo. reis. ¶ Hinc etiā

9 dicimus. ꝙ † interrup. pręſcrip. facta contra principalem, nocet fideiuſſori, quia contra eū videtur facta. ſecundum Bar. poſt gl. in. l. ſi fideiuſſor §. fin. ff. man. Item ex hoc dicimus. ꝙ † interruptio in hy-

10 pothecaria operatur in principali. p. d. l. fi. C. de annali exce. tenet Bar. in. l. ſi pigno. 3. col. ff. fami. her. ¶ Et ex hoc iſta. l. dicit, ꝙ interruptio p̄ſcrip. in poſſeſsione operatur interruptionē p̄ſcrip. in ꝓprietate. & ecōtra. ¶ Sed quia dixi, ꝙ p̄ſcriptio facta đ re principali trahitur ad rei acceſſoriū. p l. eos. C. de vſuris. cū ſimi. intellige qn̄ acceſſoriū ab initio inchoatæ p̄ſcriptiōis inerat principali. ſecꝰ ſi ex poſt facto incipit ineſſe, quoniā tūc eſt opus quo ad il-

Nota. Vnicus. lud noua p̄ſcriptione. caſus eſt ſingularis, & nō alibi in. l. q̄ fundū. §. 1. ff. de vſu. ꝓ emp. & bene facit l. rerū mixtarū. in fi. ff. de vſuca. qđ nota qa de hoc facit magnū feſtū Lud. ro. ſingulari ſuo. 577. ¶ Aliud

Nota. nota, ꝙ interruptio p̄ſcriptionis nō interrūpit effectum p̄cedentis tituli veri. tex. eſt ī. l. ſi is q. ꝓ emp. §. ſi quis bona cū gl. & in. l. cū qui ędes. §. fi. ff. đ vſuca. Sed bene interrūpit effectū p̄ſcriptionis precedentis tituli putatiui. ſcđm Bar. in. l. nō ſolum. ff. de

11 vſuca. ¶ Et de † poſſeſsione vnū tene certiſsimū & abſolutū, ꝙ ſi ea īterrūpitur. tenet notāter Abb. in. c. illud. 2. col. ver. & ꝓ maiori. de præſcriptio.

12 ¶ Et † plures in facto vidi in libello

Adde. narrare ſpolium, & poſtea cōcludere ad reſtitutionem rei: & fuit dubitatū an per hoc ſit deductum petitorium, &

el contrario la inter-

poſſeſſorium tantùm, vel petitoriū tantū. ¶ Et quidā dicebant, ꝙ videtur eſſe deductū petitoriū & poſſeſſoriū, quia ī iudicio poſſeſſorio petitur ſolū reſtitui poſſeſsio. vt in toto ti. ff. de vi & vi armata. & in. c. cū eccleſia. de cau. poſſe. & propri. & in. c. cum ſuper. eo. ti. nā aliud eſt reſtitutio rei, aliud poſſeſſiōis. l. officiū. & l. quæ reſtituere. ff. de rei vēdi. l ſi duo. §. fi. ff. vti poſſide. Alex. in. 2. vol. conſi. 117. 1. col. & in. 4. vol. cōſi. 43. 1. col. do. Matthę. de afflic. in deci. nepo. dicit ꝙ iſta. q. fuit in practica in regali conſi. Neapo. & fuit concluſum, ꝙ ſi narratur ſpoliatio, & cōcluditur ad reſtituendū rē, quòd videtur ſolū poſſeſſoriū fuiſſe intentatū. Et ꝙ ꝓ iſta deciſione fuit allegata ī terminis cōcluſio Fede. de Senis. cōſi. 273. & do. Ant. de Bu. in. c. ſæpe. đ reſti. ſpolia. vbi hoc expreſsè firmant. & ibi dicit Ioan. And. ꝙ rectius fuiſſet dictū, ꝙ petit poſſeſsionē reſtitui, quā petere rē reſtitui. ſ. & ſaluatur libellus, quia intelligitur rem reſtitui, quo ad poſſeſsionem. ¶ Ad hoc etiā allegat dictū Bar. in. l. ſed ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero. ff. de iureiuran. vbi dicit. ꝙ verba impropriantur ꝓ ſaluatione libellorū. vt in. c. auditis. & in. c. cū veniſſent. iuncta gl. de reſti. in integr. Et maximè hoc dicit verū, ſi pars declarat, ꝙ ſolū poſſeſſoriū vult ꝓſequi. m ¶ En la propriedad. intellige ante completam. poſt completam verò præſcriptionem interruptio nō habet lędere ius ex pręſcriptione iā quæſitum.

13 ¶ Oportet ergo vt valeat, ꝙ † interruptio præſcriptionis fiat infra tempus præſcriptionis, & tenent doctores. & Abb. in capitulo. auditis. de præſcriptio. vt habetur in Spe. de præſcrip. §. 1. ver. quid ſi poſt. Ioā. An. in. c. fi. de conſue. ¶ Sed quęro quot *Attende* modis præſcriptio interrumpatur. Dic ꝙ multis modis, de quibus per tex. glo. & docto. vt in. l. vt ꝑfectius. C. de annali exceptio. & in. c. illud. vbi etiā glo. de pręſcriptio. ad quas glo. ſemper fit remiſsio. & in. §. poteſt. 6. q. 3. & ad. l. 7. ti. de las preſcripcio. foro legum. notatur in. l. 2. C. de longi tempo. pręſ. & in. l. cū notiſsimi. §. ſed & ſi quis. C. de præſcrip. 30. anno. per Bar. in l. naturaliter. & in. l. celſus. ff. đ vſucapi. & in. c. placuit. §. hic in glo. 16. q. 4. ¶ Et vide in dictis locis, ꝙ quādoq; præſcriptio nullo modo currit, vt in caſibus, de quibus in. l. 2. titu. de las preſcripcio. in ordina. & in. l. 1. eod. titu. foro legū. & non ſolum. § qui pignori. ff. de vſucapio. & in. l. nec creditoris. ff. de pigno. actio. vbi dicitur, ꝙ res pignori data vel cōmodata, vel locata, vel per vim detenta, præſcribi non poteſt. ¶ Ratio eſt, quia is qui tenet aliquibus ex cauſis ſupradictis, non poſ-

ſidet per ſeipſum.ſed per illum, qui rem pignorauit, vel commodauit. vt.l.qui vniuerſitas.§. ſi ergo. ff.de acqui.poſſe.ſi verò non poſsidet, non præſcribit, quia ſine poſſeſsione pręſcriptio non procedit. c.ſine culpa.de regu.in li.5.& l.8.ti.delas preſcrip.

14 ſo.le. ¶ Quandoq; † dormit. vt ſi ille contra quem pręſcribitur eſt in minori ętate cõſtitutus, vel in alteri⁹ poteſtate detẽtus, vel

rupcion en la propiedad interrumpe la preſcripcion enla

furioſus, vel detentus in carcere, vel quia aliter de iure vel de facto eſt impeditus agere, vt habetur in l.3.ti.de las preſcripcio.ſo.leg & l.8. titu.19. tertia parti.dixi in.l.63.ſupra. ¶ Quandoq; interrumpitur anteq̃ adimpleatur. vt in.c.illud.per Abba.1. & 2.col.de præſcriptio. vbi dicit, ꝙ præſcriptio interrumpitur duobus modis.ſ.naturaliter, & ciuiliter. ¶ Naturaliter dicitur interrumpi, quando aliquod de requiſitis ad ſubſtantiam præſcriptionis perit. ¶ Nam ad ſubſtantiam præſcriptionis quandoq; requiruntur tria. ¶ Quandoq; duo. ¶ Quãdoq; vnũ dũtaxat ſecundum naturam præſcriptionis, vt per Abb.in.d.loco. ¶ In naturali interruptione, pone exemplum in alluuione & inundatione aquarum.de quo per glo.& Bar.in l.1.C.de anna. exceptio. & in l.cum vnus.§.fina.C.de bonis autho. iu. poſsi.per Bal.& Ange.in l.ſeruitutes. ff. de ſeruit. & in.d.l.cum notiſsimi.§.imò.2.col. ver. in ea glo. in fine. vbi per hoc notanter dicunt, ꝙ quis nõ præſcribit cluſam molendini, quam curſus aquarũ ſemper interrumpit, ſi etiam inundatio totaliter vel ꝑ parte maiori deſtruxerit. ¶ Item ſi poſſeſsio mea fiat lacus.ſecundum Bal.in.l.1.pe.char.verſi.pone, fui confeſſus.C.de confe. ¶ Item per guerram & peſtem tantam, ꝙ ius in loco non reddatur. vt per Bar.in.d.l.naturaliter.pe.col.ver.& aduerte. ff. de vſucapio.& per Bal.in.d.l.cum notiſsimi.§.imò. 2. col.verſi.eadem æquitate, iuncto verſi. præcedenti.docto.& Abb.in.c.ex trãſmiſſa. de præſcriptio. idem Abb.in.d.c.illud.vbi dicunt doct.ꝙ tunc pręſcriptio dormit, & idem in tempore, quo ius non redditur in loco.vt per docto.in.d.c.ex tranſmiſſa.

¶ Item pręſcriptio interrumpitur ciuiliter, quando aliquid de naturalibus & ſubſtantialibus non extinguitur, ſed aliàs actus celebratur, qui de iure ciuili impedit præſcriptionem: quæ interruptio dicitur ciuilis, eo ꝙ iure ciuili inuenta eſt.vt per Abbatem.in.d.c.illud.3.col.in princi. ¶ Interrumpitur etiam per dationem fideiuſſoris.vt.l. cum quis §.ſi quis pro eo.& ibi Bart.1.col.ff.de ſolutio.idem Bar.in.d.l.naturaliter.6. col. verſiculo.quæro quid ſi. ¶ Item per citationem legitimè factam in iudicio: etiam vnam non peremptoriam in ciuili cauſa. tenet Bar.in.l.fina.in principio. ff. de eo per quem fac.erit. ¶ Imò etiam ſi citatio eſſet generalis & indiſcreta.tenet Barto.in authen.offeratur.3. colum. C.de litis conteſt. ¶ Item per amiſsionem poſſeſſionis.tenet Bal.in.d.l.cum notiſsimi.§. imò. 1. col. poſt glo.quæ idem voluit in verſi.ſine violentia. ¶ Item per nunciationem noui operis.l.aliena.& ibi Barto.ff.pro empto. ¶ Item per expulſionem. glo.& docto.in.l.qui fundum.§.qui bona fide.verſiculo redhibeatur.ff.pro empto. Bar.contra glo.ibi in lege.qui poſſeſsionẽ.

poſſeſsion.

Ley.lxvj.

NIngũo ſea obli-

ff.de vi & vi armata.notatur in.l.ſi quis à ſe fundũ. C.ad legem iulia.de vi. ¶ Item per petitionem in iudicio etiam debiti incerti.tenet Bald. in additio. ad Specu.in titulo de app. verſiculo. quæſtio talis eſt.Idem Bald in Specu.de reo. verſiculo. qui habent ius. ¶ Item per miſsionem cauſa rei ſeruandę.vt per Barto.in lege celſus.quarta columna.verſiculo.ſed vna eſt lex.ff.de vſuca. ¶ Item per ſequeſtrum factum partium conſenſu, quod priuat poſſeſsione.tenet Barto.in lege.intereſſe.ff.de acquiren.poſſeſsio. Bald.in.l.1.1. colum.verſic. tu autem iſtam materiam. C.de prohibita ſequeſtra. pecu.domi. Abba.& alij.in.capi. examinata. de iudi. ¶ Item per ſimplicem controuerſiam. gloſ. in lege.ſed ſi lege.§.ſi ante.verſiculo.controuerſia.ff. de petitio.hęre. Barto.& docto.in.l. ſi in principio. ff. de eo per quem factum erit. ¶ Item per exceptionem compenſationis, & ſic per actionem propoſitam per modum exceptionis.tenet Bal.in.d.l.cum acutiſsimi.§.imò.in fine.& Barto.in.l. omnes actio

15 nes,ff.de regu.iu. vbi vide. ¶ Et nota, † quòd poſſeſsio interrumpitur per filium familias ſine conſenſu patris, quando citatio ſufficit, non quando requiritur litis conteſtatio.tenet Bald. in lege prima. 2.colum.3.oppo. C. qui admi.quem etiam vide in l.fi.§.neceſsitate.vltima col.ver item quæro. C. de bonis que libe. ¶ Quęro vltra hoc, per quos actus non interrumpitur præſcriptio. Et tene ꝙ nõ interrumpitur per compromiſſum. Tenet Ludo. Pon.ĩ l.1.11.col.ff.de arbi.Oldra.conſilio.156. ¶ Item nõ interrumpitur per interpretationem iudicis delegati. Tenet Angel.in authenti.de exhi.reis.in principio.2.columna.verſiculo.nota iſtam glo. colla.5. Bal.in.d.l.ſicut.1 col.verſiculo.nota bene, quòd ſola præſcriptio. ¶ Tertiò per pręſentationem reſcripti delegationis.vt per Bald.in.l.ſicut.dicto verſic. ¶ Item non interrumpitur per proceſſum nullũ. ſecundum Bald.in.d. authen. offeratur. vltima col. verſic.venio ad illum verbum, & in.l.2.2. col. ver. ſed pro glo.facit. C.de fru.& litis expen. ¶ Item non interrumpitur per actum factum tempore feriato.ſecundum Bal. in.d.authen.offeratur. vltima columna. verſiculo adde quartum. ¶ Item per condemnationem debitoris contumacis. tenet Baldus in lege finali. vltima columna.pen.q.C.de re iudi. ¶ Item non interrũpitur per exceptionẽ ineptã

tenet

tenet Bal.in.l. edita antepenul.col.verſi. ex tribus. C.de edendo.

Summarium.

1 *Debitor,an,& quando poſsit capi & incarcerari pro debito. Et qd ſi in ipſa captura eſt vulneratus,an debet relaxari.*
2 *Iudex, alguazillus, ſeu officialis ſi aliquem offendunt in captura,an, & quando excuſetur.*
3 *Idoneus quis dicatur,vt non compellatur ſatisdare.*
4 *Suſpectus qs dicatur.& q̃ ſunt illa,quæ faciunt quẽ ſuſpectũ.*
5 *Satisdando an videatur quis debitum agnoſcere.*
6 *Verbum,arraygar,& ſatiſdare,an ſint idem.*
7 *Satiſdare quid ſit.*
8 *Satiſdatio qualiter debeat præſtari.*
9 *Facilitas conueniendi,an inſpiciatur ratione loci.*
10 *Mulier,minor,& miles an ſint idonei fideiuſſores.*
11 *Satiſdare obligatus,de quo loco debet fideiuſſores dare.*
12 *Tutor,an,& quando compellatur ſatiſdare.*
13 *Debitor incarceratus,an poſsit recommendari pro alio debito.*
14 *Creditor,an,& quando poſsit capere debitorem ſuum,& ducere coram iudice.*
15 *Debitor,an poſsit extrahi ab eccleſia.*
16 *Eximens debitorem de manibus familiæ iudicis, an teneatur ad debita illius.*
17 *Clericus debitor,an & quãdo poſsit capi per creditorem laicũ.*
18 *Clerici ã ſint exẽpti à iuriſdictiõe iudicis ſecularis ẽ iure diuino*
19 *Creditor recipiẽs pignus minus idoneũ,an debet ſibi imputari.*
20 *Miles an teneatur vltra quàm facere poteſt.*
21 *Statutum,quòd declinans forum iudicis ſecularis puniatur certa pœna,an comprehendatur clericus.*
22 *Statutum, quòd quilibet poſsit capere malefactorẽ repertum de nocte,an poſsit capere malefactorem clericum.*
23 *Creditor clericus,an poſsit capere rem ſuam quam defert clericus debitor ſuus.*
24 *Clericus an compellatur cedere bonis.*
25 *Clericus an teneaẽ vltra quã facere põt, an deducto ne egeat.*
26 *Sententia de cauendo,vel ſatiſdando,an ſit diffinitiua,an interlocutoria.*
27 *Satiſdare an tenetur poſsidens immobilia.*
28 *Satiſdare an tenetur ſocius de iuri ſtando,& de iudicato ſoluendo,caſu,quo ſit inops.*
29 *Socius,an,& quando poteſt incarcerari pro debito ſocij.*
30 *Satiſdare an compellatur frater ad petitionem fratris.*
31 *Maritus,an teneatur vxori vltra quòd facere poſsit.Et an poſsit compelli ſatiſdare pro dote ad petitionem vxoris.*
32 *Socius an dicatur colonus partiarius, & an teneatur vltra quòd poteſt facere.*
33 *Socius,an, & quando tenetur ſocio vltra quòd facere poteſt:*
34 *Debitor à creditore conuentus negans debitum, an poſsit vti beneficio ceſsionis bonorum.*
35 *Actor,an,& quando compellitur ſatiſdare.*
36 *Satiſdare quando compellitur actor.*
37 *Captura quando ſit permiſſa.*
38 *Iudex,an,& quando poteſt facere capturam. Et quæ requiruntur in ea.*
39 *Carceratus quando debet relaxari.*
40 *Incarceratus pro debito,ſi non habet vnde ſoluat,nec vnde ſe alat,an debeat ali à creditore.*
41 *Præceptum iudicis de cauendo,an ſit ſententia diffinitiua.*
42 *Suſpectus,an compellatur ſatiſdare. Et nunquid ſtabitur ſuo iuramento,allegando illum ſuſpectum.*
43 *Teſtes,an requiruntur duo ad capiendum ſuſpectum de fuga, vel vt compellatur ſatiſdare.*
44 *Debitor,an poſsit capi vt ſuſpectus,quando ſuſpitio non ſuperuenit de nouo, vel quando creditor ſciuit, & diu tacuit.*
45 *Vxor,an,& quando poteſt petere dotem,ſi maritus erat pauper tempore matrimonij.*
46 *Teſtes quando recipiantur lite non conteſtata.*
47 *Teſtis vnus,an,& quando probet.*

NInguno. Iſta lex eſt breuis & clara,propterea non ſummatur. ¶ Sed pro iuuenibus eſt ſciendum,ꝙ olim perſonali actione conuẽtus multo fortiꝰ reali cõpellebatur ſatiſdare. vt inſti. de ſatisda. in prin. ¶ Poſtea fuit aliter ſtatutũ. quia ſiue quis in rem actione cõueniretur,ſiue perſonali,nõ compellebatur ſatiſdare. vt inſtitu. de ſatiſda.§.ſed hodie. ¶ Poſtmodũ multa ꝓceſſerunt dubia ſup hoc,& doct.diuerſa ſenſerũt: & finalis eorũ intentus fuit diſtinguere. aut quis cõtinebatur reali a actiõe, aut perſonali. Primo caſu aut res quæ petebatur erat mobilis,aut immobilis. ¶ Si res petita in iudicio erat immobilis,conuentus in iudicio reali actione nullã pręſtabit ſatisdationẽ. quia ſatis res quę erat in cõtrouerſia reũ idoneum faciebat. per.l.ſciendũ. in prin.&.§.ſi fundꝰ.&.§.ſi fundũ.ff.qui ſatiſda. cogan. licet quidã,quos refert glo.2. in fine in.l. Iulia. eo.ti.tenet contrariũ. ¶ Sed glo.& Bar.ibi dicunt,ꝙ quando conuẽtus poſsidet fundũ,ſuper quo eſt cõtrouerſia,nõ tenetur ſatiſdare. ¶ Quod eſt verum, niſi in caſu,quo petitur fundus cum fructibus, qui multum excedũt,quia tũc poſsidẽs fundum,ſuper quo conuenitur,ſatiſdare tenetur. ſecũdum Bar.in d.§.ſi fundũ.in fine.quod eſt notandũ. ¶ Itẽ.cùm quis habet ſentẽtiam pro ſe à qua eſt appellatũ,poterit petere,vt interim fructꝰ ſequeſtrẽtur pro ſecuritate creditoris.vt per Bal.in.l.3.1.col.in fine. C.q. ad liber.procla. nõ licet,ꝓ quo eſt tex. in. l.1.ti.9. 3 parti.et ibi gl.allegat plures cõcor.vel ꝙ tenetur ad minꝰ ſatiſdare de fructibus reſtituẽdis finita lite,vt ſupra. ¶ Secũdo caſu,cũ petitur res mobilis.eſt dicendũ,ꝙ ſi pſona eſt ſuſpecta, ex qua ſatiſdatio deſideratur,tũc res mobilis debet apud iudicẽ deponi quouſq; ſatiſdetur. vt.l.ſi fideiuſſor.§. ſi ſatiſdatũ. ff qui ſatiſda.co.&.l.2.ti.delos emplazamiẽtos. fo.le: ¶ Secundo caſu principali. ſ. cùm quis conuenitur actiõe perſonali,qa debitor eſt in pecunia:tũc ſi non valet ſatiſdare,& cõſtat de debito per teſtes, vel per inſtrumentũ.ut in.l.iſta.capitur debitor,& incarceratur quouſq; ſatiſdet. vt.d.l.2.et.d.l.quotiẽs §.ſi ſatiſdatum.ff.qui ſatiſda.cogan. &.l.3.§. ſi debitorem.ff.de his quę in frau.credi.tenet Bald. in.c.1 de pace iura.fir.vſi.feu.Pau. de Ca. melius quàm

alibi.in.l.2.2.col.ff.sol ma. ¶ Et nota, q † si debitor captus per creditorem de mandato iudicis in ipsa captura eſt vulneratus, debet relaxari, & creditor debet puniri. non ſi per officialem, nam tunc nõ debet relaxari etiam vulneratus, niſi ſoluat, licet officialis puniatur de vulnere. tenet Bal. in authen. & omnino. pen. col. C. ne vxor pro ma.

Nota.

Adde ¶ Intellige, q † officialis debet puniri, niſi debitor telo ſe defendat, vt per Bal. l. ſi vt allegas. C. de ſicarijs. & in. l. ſi in fine. in ver. ego addo. C. de exhiben. reis. vbi dicit ſe vidiſſe de facto, q vbicunq; licet aliquẽ capere, ſi ille reſiſtat, & in illa reſiſtentia interueniãt vulnera, q ille qui ibat pro capiendo non debet puniri. pro quo allegat bonum tex. in. l. ſi ſeruus, quẽ multum exaltat Bal. ibi. C. de his qui ad eccle. confu. quod dicit Bal. in. d. l. ſi ſe vidiſſe de facto Peruſij, & audiuit etiam Piſis, vbi fuit talis quęſtio. Quidam malefactor fugiebat ante familiam, & familia currebat poſt eum, & cum non poterat iũgere, quidam Berearius eum percuſsit, & credit q non debet puniri. per dictã. l. ſi ſeruus, quod dicit eſſe menti tenendum. ¶ Illud etiam tenet & refert Angel. ſuo maleſi. tracta. ſuper parte fama publica. 13. colũ. ver. verum quia præcedentibus. ibi vide, quia plenè & notãter loquitur, & plura adducit pro vtraq; parte. Tu tamen regnicola vide melius & clarius quandam legem ſtyli iſtius regni. numero. 132 & illud tene. & vide Pau. de Caſt. conſi. 183. vbi dicit, q occidens eum, qui ſe iniuſtè defendit, nõ punitur. Idem tenet Iaco But. in. l. 2. C. de his qui latro occul. Flo in. l. quemadmodum. § magiſtratus. ff. ad legẽ Aqui. Bart. in ſuo repor. ſup parte officialis executor. ver. 1. & in parte occidens punitur. ver. 4. & 6. Ego ad præſens fui conſultus, q quidam agricola ſeditiose ad mortem vulnerauit quẽdam conuicinum ſuum, qui aufugit. & iudices fraternitatis proſecuti ſunt eũ: & monitus ſæpenumero delinquẽs, vt permitteret ſe capi, noluit, ſed vehementer telo ſe defendit, & quodammodo vnum de familia iudicis vulnerauit. Quapropter dictus iudex præcepit vni de familia, vt delinquentem occideret, & ſic ad mandatum iudicis delinquentem vulnerauit, & ex vulnere infra triduum deceſsit: quamobrem pater occiſi iudicem & occidentem criminaliter accuſauit in curia regis. & cauſa commiſſa cuidam iudici delegato, conſului, q habito pro conſtanti, q inter iudicem, & occidentem, & occiſum nulla erat inimicitia, & q occiſus ſe telo vehementer defendit, q nullus eorum tenetur de occiſo. motus authoritate dictæ legis ſtyli. & d. l. ſeruus. cum ſuperius annotatis. Ad idem. l. 1. in princi. lib. 2. ti. 2. foro le. dicit, q omnia, quæ iudex præcipit quod quis faciat, iuſſus tenetur iudicis mandato ſuo parere, aliàs vt inobediens debet puniri, quia mandatum iudicis contemni non debet. vt dicit tex. in. c. ad matrimo. contrac. inter eccle. & eccleſiæ. &. c. ſciendum. 8. q. 1. & l. fi. ff. ſi quid in loco pu. & l. vnica. ff. ſi quis ius dicen. non obtem. deluſoria namq; eſſet iudicis poteſtas, ſi coercionem non haberet. c. ex literi. de of. dele. tenet Spe. in ti. de iuriſ. omnium iud. in fi. refert gl. i. d. l. 1. ti. 2. lib. 2. foro le. ¶ Hinc dicit. l. 10. ti. 4. lib. 4. fo. le. q pœnam non meretur qui mandato ſuperioris deliquit. nam licet ſuperior iniuſte faciat præcipiendo, iſte tamen ſubditus iuſte facit parendo. c. qui culpatur. in ſi. 23. q. 1. & l. ad ea. ff. de reg. iur. l. ſi quis id qd. ff. de iuriſ. om. iud. obedietia enim magna virtus eſt. l. deſertorẽ. § 1 libello. & ibi gl. ff. de re mil. & c. in li. de maio. et obe. q. l tene mẽti. Si tamen conuentus actione perſonali eſt idone* & ſoluendo nullam præſtat ſatisdationem, etiam ſi præcedat informatio de debito. vt in authen. cui relictum. & ibi Bal. penul. col. ver. nota. q debet eſſe. C. de iudic. vidua. to. ¶ Abſurdũ verò eſſet & iniquum, q idoneus ſatisdaret contra iura, dicẽtia idoneum non debere ſatiſdare. vt quaſi per totum. ff. q ſatiſda. cogan. & inſti. de ſatiſda. & d. authen. cui relictum. ¶ Requiritur ergo vt quis cogatur ſatiſdare, quando non ſit idoneus per dicta iura. & per gl. in. l. 3. § neq; tuto. ff. de ſuſpe. tuto. ¶ Item q præcedat informatio de debito, nec vnum ſine alio ſufficit. qa ſi nõ ſum debitor tuus ĩ aliquo, licet idone* nñ ſim, nõ teneor tibi ſatiſdare. qa nemo ſine culpa debet aliquo onere pgrauari. vt eſt regula iuris.

Adde. ¶ Verum tamen eſt, q licet non poſſit conueniri, poteſt tamen compelli facere inſtrumentum debiti creditori, ſi ad hoc conuenitur. ita Bart. & Ioan. de Por. in l. 2. § 1. in fi. ff. ſolu. matri. & in. l. ſi finita. § elegãter. ff. de damno. infec. glo. in. l. chirographis. ff. de admini. tuto. & in. l. plures. de fide inſtr. in. l. ſi pupillus. de noua. in. l. ſicut. de libertate cauſa. glo. in. c. ſignificauit. de teſti. Bart. in. l. 4. § nunc de effectu. ff. de libera. cauſa. Ange. in. l. in omnibus. ff. de iudicijs. & Bald. in. d. l. plures. Spec. de inſtru. edicti. § poſtquã. ver. ſed quid ſi ſolu. ¶ Sed quæro, q̃ fuit ratio quare iſta lex fuit condita, ſi per leges ſupradictas ſtatutũ erat, q is deberet ſatiſdare, q idoneus non eſſet. vt. d. l. 2. ti. de los empla. z 1. fo. le. & d. § ſed hodie. rum ſimi. ¶ Reſponde, q per dicta iura ſolum erat prouiſum ſuper idoneitate pſonę: & multotiens is, qui debitor non erat, data informatione q idoneus non eſſet, captus iniuſtè detinebatur i carcere, & ſic iniuſtè vexabatur ab his, qui ſe nũcu pabant creditores. quamobrem iſta lex notanter vltra requirit, vt etiam ante capturam pręcedat informatio de debito. ¶ Itaq; iſta lex nõ corrigit ſupra dictas leges, ſed venit ſupplere earum defectum.

¶ Venit etiã ſupplere. l. 41. ti. 2. in parte. otroſi dezimos. 3. partita. gl. & Bar. in l. fi. C. de principibus agentibus in rebus. & ibi eſt tex. q ſi is, contra quẽ petitio proponitur, nõ eſt idoneus in loco, in quo eſt iudiciũ, cõpellitur ſatiſdare, qa poſſunt intelligi habita informatione de debito p iſtã. l. ſed in ea-

ſu

ſu iſto ſerua.d.l.partitæ. vt cõpellatur prȩſtare ad
minus iuramentum de proſequenda lite. Bonum ta
men eſſet,ſi etiã iſto caſu nõ compelleretur iurare,
niſi præhabita informatione de debito, vt hic. quia,
vt audiui à quodam intimo, qui fuit iudex in por-
tu Sanctæ marie, aliqui tyranni atq; cauillatores cõ
tra extraneos mercatores venientes in nauibus in
iudicio proponebant ſuos eſſe debitores in maxi-
ma ſumma, & petebant ab eis ſatiſdationem de ſtan
do iuri, & proſequenda lite, & ipſi mercatores con
uenti ne detinerentur, patiebantur iniuſtè moleſta
ri, & ſic extorquebantur aliquid ſoluere à petenti-
bus. vt dimitterentur, & deſiſterent à ſuis petitio-
nibus. Ideo deberet obſeruari iſta lex & verè ſi mi
hi eueniſſet talis caſus, obſeruarem illam in hoc.
¶ Vel dic ſecundo, ꝙ cauſa iſtius legis potuit eſſe;
quia de iure imperatorum ſuſpicio debitoris, ꝙ nõ
eſſet ſoluendo, poterat probari per iuramentũ cre-
ditoris. Ideo ad eius inſtantiam & iuramentum de-
bitor poterat capi, & cõpelli ſatiſdare. vt tenet Pau.
de caſ. conſilio ſuo. 38. & . 29. ¶ Sed quia dabatur
occaſio periurijs fraudibuſq;, iſta. l. tacitè dãnat an-
tiquã prouidẽtiam Imperatorum, vt non ſufficiat
iuramentum creditoris, ꝙ quis poſſet capi, & com-
pelli ſatiſdare, ſed ꝙ requiratur informatio, & de-
poſitio teſtiũ de debito vt hic. item ꝙ non ſit ido-
neus vt in iuribus ſupra dictis. ⁊ Et tunc his duob⁹
concurrentibus. compellitur quis ſatiſdare &c. ſi ta-
men eſt ſoluendo, licet ſit debitor. ſatiſdare non cõ-
pellitur. vt infra dicitur in. l. iſta. ¶ Circa quod no-
3 ta vnum. quod † ſi debitor mercator habet merces
& nihil poſsideat, dicitur poſſeſſor & idone⁹, ideo
non debet ſatiſdare, licet conſtet vt dixi, ꝙ ſit debi-
tor. tenet Aug. in. l. nemo carcerem. vltima char. de
exactoribus tribu. li. 11. per. l. ſi creditores. ff. de pri-
uile. credi. ¶ Item ſi debitor habet magnum credi
tum. licet in bonis nihil poſsideat, non dicitur ſu-
ſpectus, quapropter non cogitur ſatiſdare. vt. l. ſi
quis ſtipulat⁹ ſit ſtichum. in fine. ff. de verbo. obli.
¶ Item nõ poterit capi, nec compelli ſatiſdare pro
paruo debito: licet pro magno ſic. tenet Bal. in au-
thẽ. ſed iam neceſſe. C. de donatio. ante nup. ¶ Et
nota, ꝙ iſta lex habet locum in quocunq; debitore,
vt non cogatur ſatiſdare ſine informatione. quod
patet ex. l. iſta. quia dicit. ninguno. ¶ Idem eſt di-
cendum in fideiuſſore debitoris, qui eius priuile-
gio gaudet. vt. l. fina. §. ſi. C. de vſuris rei iudi. & be-
ne ad hoc facit dictum Alberi. in. l. 1. in fi. pe. col. ff.
ſi certum petat. vbi dicit, ꝙ ſi ſtatuto cauetur. ꝙ cre
ditor poſsit facere detineri quoſcunq; debitores,
poſſint detineri hæredes debitorum, & eorum fi-
deiuſſores.

Contra. Adde. ⁊ Sed iſtud quodamodo videtur eſſe
cõtra ea, quæ dixit text⁹ in authẽ. præ
ſente. de fideiuſſo. & in corpore vn-
de ſumitur in authẽ. de fideiuſſo. §. 1. colla. 1. vbi di-
citur, ꝙ fideiuſſor non cõuenitur quãdiu principa-
lis eſt ſoluẽdo. ¶ Solu illud intelligitur, vt ſupra. Sol.
quando principalis eſt ſoluendo. ſecus ſi eſſet noto
rium debitorem principalem non eſſe ſoluẽdo. vt
dicit Bar. in. l. ſi. ff. ſi certum peta. per Bald. in. l. 1. C
de his quæ in frau. credi. & in. l. 1. C. ſi quid in frau.
patro. & in. l. 1. de conue. fiſci debito. lib. 10. per. An
ge. in. l. exitus. ff. de acqui. poſſe. quia tunc non ſo-
lum debitores, ſed eorum fideiuſſores poſſunt deti
neri, ſi idonei non ſunt, nam. fideiuſſor eodem iure
debet cenſeri cum principali. ¶ Quod fallit in fi Fallit.
deiuſſore de iudicio ſiſti, qui non habet benefi-
cium datum fideiuſſori. dictum eſt ſingulare Bald.
in. d. l. 1. col. . de conueni. fiſci debi. lib. 10. ⁊ Quid Quæſtio
in fideiuſſore, qui cõſtituit ſe principalem, an poſ-
ſit prius conueniri quàm principalis. Spe. in. tit. de
renunciatione & concluſione. §. 1. verſi. ſed fideiuſ-
ſor. tenet quòd certum eſt eum pro alio interueni-
re. vt eſt gloſſa reputata ſingularis in dicta authen.
præſente. de fideiuſſo. in principio. per Cinum &
Salice. in dicta authẽ præſente. de fideiuſſo. per do.
Abba. in. c. 2. de fideiuſſo. Alex. plenè. in. 4. volu.
conſi. 32. colũ. 3. circa finem. verſic. 3. principaliter.
¶ Sed pone, quòd fideiuſſor ſoluit pro debitore Q°.
ne detineretur in carcere, an poſsit agere contra de-
bitorem principalem ſine ceſsione actionis. domi.
Abb. in d. c. 2. col. 2. de fideiuſſo. tenet quòd non ſo-
lum poteſt agere contra principalem debitorem
ſine ceſsione actionis fienda à creditore vt ſibi
ſatiſfaciat de pecunia ſoluta, & de omnibus dãnis,
verum etiã de intereſſe, quod ratione fideiuſsionis
pertulit. ¶ Quod eſt verum, præterquam ſi ſit fide
iuſſor datus in teſtamento: quia ſi ſoluit, non repe-
tit à principali debitore, ita an poſsit fideiuſſo tex.
in. l. tribus. ff. de vſufr. earum rerum quȩ vſu conſu.
Quid autem ſi creditor ceſsit actionem fideiuſſori
debitum recuperare per viam executionis. Bal. in. l
per diuerſas. 3. col. in fine. C. manda. tenet quòd ſic,
dummodo præcedant quæ omnia dicuntur. ⁊ Ta-
men dic melius, quòd ſi in ceſsione traditur inſtru
mentum crediti, quod inſtrumentum habet execu
tionem aduerſus debitorem vel fideiuſſorẽ, & con
ſtat de ſolutione, poteſt exequi cõtra principalem
debitorem ex iure ceſſo: quia is, cui ceditur, repre-
ſentat perſonam creditoris, & dicitur creditor. le-
ge. creditores. cum ſequenti. ff de verbo. ſigni. nota-
tur in. l. debitor & . l. creditor eo. ti. per Bal. in dicta
l. per diuerſas. C. manda. o. q. & in. l. 2. C. de dona.
Salice. in lege. ſi creditore. C de actio. & obliga do-
cto. in l. 1. ff. ſi certum peta. licet impropriè. vt per
Sali. in. l. 1. 9. q. C. de actio et obli. non abſte. ¶ Quæ
4 ro. † quæ ſunt illa que faciunt aliquem ſuſpectum.
vide per. glo. in dicta lege. a titu. delos emplaza. fo
ro legum. ⁊ Cui adde, quòd non poſsidens immo-
bilia in ea quantitate, in qua conuenitur, dicitur ſu-
ſpectus. vt in lege quotiens. §. ſatiſdatum. ff. qui ſa-
tiſda. cogan. & . d. l. ſciendum. in principio. ¶ Vel
ſi pauca immobilia poſsidet. vt. l. ſi creditores. ff. de
priuil.

priuil.credito. ¶ Itē mali mores, quos ipſe habet. vt in.§.fi.inſtitu.de ſuſpec.tuto.quod totum relinquitur arbitrio iudicātis.& not.e Bal.in.d.l.ſciēdū.

5 n ¶ De ſe arraygar. ☞ Et nota,ꝙ † ſatiſdando de mandato iudicis,non videtur debitum agnoſcere: ſecus ſi ſponte ſatiſdaret.vt.l.1.& ibi Bald. gado ď ſe arraygar[n] ver.modo reſtat.C vt

6 in poſſe.leg. ¶ Quæro,an † iſtud verbū arraygar, idem ſit ꝙ ſatiſdare,vel idem,ꝙ cautionem præſtare nam aliud eſt cauere,& aliud ſatiſdare. vt habetur per glo.& doct.in ru.ff.qui ſatiſda.cogan. & in l.ſancimus.C.de verbo.ſigni.Bar.in ru.ff.de in ius

Nota. vocā.& in.l.cautionis ff.de verbo.ſigni.&.in.l diuortio.§.interdū.circa medium.verſi.quæro circa primū ff.ſolu.matri.& in Spec.de ſatiſda.§.expedit.verſi.intelligitur.& de emp.& venditio.§.1.ver. ſed ſi actū. ¶ Tu tene,ꝙ iſtud verbū,arraygar, eſt ęquiuocum ad vtrūq;. quia conuentus in iudicio perſonali actione,ſi eſt minus idoneus, tenetur cauere,ꝙ vſq; ad finē cauſæ manebit in iudicio. vt dicta lege.ſciendū. ¶ Itē refertur ad ſatiſdationē.ſꝙ ſoluet iudicatum contra ipſum. & hoc cōmuniter dicimus cauere,iudicio ſiſti,& iudicatū ſolui. vt.l.1.& ibi glo.& doct.ff.qui ſatiſda cogan.& tunc dicitur ſatiſfieri,cùm deſideriū petentis adimpletur ſatiſdando.vt dicta.l.1.ff.qui ſatiſ.cogan. ¶ Quod eſt quādo datis alicui fideiuſſoribus ſecurus redditur.

7 vt ibi in fine. ¶ Dicitur etiam † ſatiſdatio pignorum præſtatio.vt.l promiſſor.in fi.& ibi Bar.ff.de conſti.pecu.& dict.l.2.ti.de los emplaza.fo.legum.

8 ¶ Et nota,ꝙ † obligatꝰ ſatiſdare tenetur ſatiſdare ſecundum formā iuris,non ſecūdum priuilegium ſuum tenet Ange in.l.ſi finita.§.videamus.ff. de dāno infec. ☞ Et ſi eſt idoneus , debet conſtituere hypothecam in bonis ſuis,licet per ſtatutū cogatur ſatiſdare.tenet.Bar.i.l.qcūq; la.2.de deſun patri.li.10. ¶ Quæro qualis debet eſſe fideiuſſor de iudicio ſiſti. Dic ꝙ debet eſſe idoneꝰ facultatibꝰ,& facilitate conueniendi.l.2.in principio.ff.qui ſatiſda. cogan. ¶ Et nota,ꝙ facultates conſiderātur pro magnitudine rei,quæ petitur.l.quos nos.§.1. ff. de verborū.

9 ſigni.&.d.l.1.ff.de in ius vo. ¶ Facilitas † conueniendi inſpicitur ratione loci.i. ꝙ non ſit in munitiſſimo loco,vel caſtello,vel ratione priuilegij. vt ſi eſt ſcholaris,vel clericus,ſecundū glo in.d.l.2.ti.de los emplaza.fo.le.in parte.ex facultatibus.tenēt docto.& Abb.in.c.1.de loca. ¶ Et ex hoc dicimus, ꝙ

10 † mulier.minor,& miles.nō ſunt idonei fideiuſſores.l.de die.§.q mulierē.ff.q ſatiſda.cogā. ¶ Quod intellige,quādo in rē alterius fideiubent, ſecus ſi in rē ſuam.caſus eſt ſecūdū Gui.de cu.in. l. de die.§.1. ff.qui ſatiſda.cog.cōmendat do.Ludo.ro. ſingulari

11 ſuo.121. ¶ Sed † pone,obligatus ſatiſdare, nō reperit fideiuſſores in loco,vbi lis,vel quęſtio ventilatur,nōne ſufficit præſtare fideiuſſores in alio loco idoneo.videtur ꝙ ſic,dūmodo iuret alios non reperiſſe fideiuſſores.vt.d.l.de die.§.iubetur.& ibi Bar ff.qui ſatiſda.cogan.quia idē videtur in fideiuſſoribus gabellarū,quia poſſunt dari de qualibet parte iſtiꝰ regni.vt habetur in.l.48.quaterno gabellarū. Sed tene,ꝙ fideiuſſor ad minꝰ debet poſſidere bona in loco,in quo eſt iudicium,aliàs licet alibi bona poſſideat,nō dicitur ſatiſdare.tex.eſt i.l.multis. C.de principibus agentibꝰ in rebus.& ibi Bar. & qđ dicimus in fideiuſſore gabellarū,eſt ſpeciale,vt patet ibi,qa ſub iuriſdictiōe & imperio pricipis eſt.

Adde. ☞ Pau.de caſtro & Alex.in.l.1.& in.l.de die.§.tutor.ff.qui ſatiſ.co.& in lege.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria.eo titu. Idem Alex.in.cōſi.57.col.2.in princi.ver.quātum verò ad dubium.cum ſe.vbi pulchrè loquitur.

¶ Vel dic,ꝙ dicta ſolutio debet dari in loco iudicij vbi petitur,vt ſupra. ¶ Sed diſtingue,et melius ſi reus eſt conuentus,& non poteſt ſatiſdare in loco iudicij,remittetur ad locum domicilij pro dicta fideiuſſione.ſ.vt ibi ſatiſdet.quia magis ſubuenitur ei,qui ex neceſsitate facit,quā ei,qui ex voluntate. vt eſt tex.& ibi Bar.& Alex.in dicta.l.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria.ff.qui ſatiſda.cogā.& in.l.ꝑ ſi minor.§.reſtitutio.ff.de mino.&.in.l.cū poſtulaſſent. ad finem.ff.de damno.infec. ¶ Si tamen aliquis petat vt alter caſſet inſtrumentum debiti ex aliqua iuſta cauſa,quā allegat, debet antequā citetur pars præſtare fideiuſſoriam cautionem de probādo cauſam legitimam,quā allegat alius ſoluere. Et iſta cautio debet dari in loco iudicij,vbi petitur caſſari inſtrumentum:quia iſte debitor præueniēdo potuit antequā præueniretur ſcire ſe opertere dare fideiuſſorem de probando,alias de ſoluendo.Ideo debuit in primis inuenire fideiuſſorem ante citationem, quia hoc eſt præparatorium dicti iudicij. ☞ Si ergo fuit in mora in non dando in primis dictos fideiuſſores,non debet audiri petendo ꝙ fiat cōmiſsio in loco domicilij pro dictis fideiuſſoribus dandis,vt dicit Bal.& Alex.in.d.§.tutor. ¶ Quæro,an iterū tenetur ſatiſdare,qui ſemel ſatiſdedit, & fideiuſſor factus eſt non ſoluendo.Barto.in.l.prætoriæ. ff.de præto.ſtipula.putat, ꝙ non tenetur ſatiſdare, qui promiſſit ſatiſdare:quia periculum inopiæ ſubſecutæ pertinet ad creditorē.l.pupilli.§.ſoror.ff. de ſolu.ſecus in prætorijs ſtipulationibꝰ,vt ibi per Bar: cum.cōcor.allegatis per Alex.ibi in apoſtillis.pro quo facit gloſa.in.l.pro parte.§.verſo. ff. de in rem verſo.iuncto textu in.l.maritus. ff.loca. quia nulla culpa vel factum illius,qui depoſuit, potuit ei im-

12 putari.Si † tamē obligatus ſatiſdare non reperit fideiuſſores,eſt dubiū,an poſſit compelli. Poſſet dici ꝙ nō,qa nemo ad impoſsibile obligatur.vt.l.cōtinuus.§.cum quis.ff.de verbo.obli.& in. c. nemo poteſt.de regu.iuris.li.6.& ſic deberet intelligi inſti.de ſatiſda.tu.in principio.vbi tutores, & curatores tenentur ſatiſdare vt intelligantur ſi poſſunt.

☞ Contrariū eſt verū,imò qui non valet ſatiſdare, poteſt

poteſt capi per creditorem,& duci corã iudice, & incarcerabitur donec ſatiſdet de ſtando iuri.&c. vt habetur in.d.l.2.titu.delos emplazamientos. foro. legum. &.l.1. titu. delas ferias.eo. foro. Et bene ad hoc facit dictum Bal.in.l.2.C.de vſu. & fruct. lega. vbi dicit,ꝙ ſatiſdare non valens, ſibi imputet. & ſi captus pro ſuſpecto ſatiſdat, debet relaxari.l. pecuniæ.§.fi.ff.vt in poſſe.lega.tenet Pau.de Ca. conſilio. 37. ¶ Sed pone ꝙ quis vult fideiubere pro vno,qui ducitur ad carcerem pro executione ſententiæ, an debeat relaxari. Diceres ꝙ ſic.l.ſi verò.§ qui pro rei. ff. qui ſatiſda cogan. Dic quòd ſi vellet fideiubere de iudicio ſiſti, vel de defendẽdo,nõ auditur,ſed debet aut ſoluere,aut pręſtare cautionẽ de ſoluendo. Iſtud fuit originaliter dictum Odofre.quod Barto.ſibi atribuit. in lege. neq; impuberes §.1.ff de in ius vocan.Bald. refert & ſequitur in l.fi.§.ſi præfatam.aliàs.§.in computatione.C.de iure deliberan. allegat tex. bene facientem in.l.ſi pecunia.l. in fine.vt in poſſeſsio.lega.&.l. is contra. ad finem.ff.famili.hercis.tenet etiam & refert Ludo.roma.ſingulari ſuo.141.

Adde. ¶ Et not.ꝙ fideiubere ꝑ illo,qui ducitur ad carcerem,vel illum liberare, eſt quid pium.probat tex.in.l.quãuis & ibi Bal.ff.ſolu.ma. ¶ Idẽ ſi eſſet carceratus pro maleficio,cũ ille tex loquatur generaliter. ¶ Si appellatũ ſit à ſententia an liberetur fideiuſſor de iudicio ſiſti.& ſi nõ eſt lata ſentẽtia ſed perẽpta inſtãtia. vel quid ſi actor erat negligẽs in proſequẽdo litẽ. vide Ang. in.l. fine.ff.qui ſatiſda.cog. ¶ Quęro

13 † an debitor incarceratus ꝓ vna cauſa antequã relaxetur poſsit recõmendari pro alia cauſa. Bar. in.l.a col.2.ver.vlterius quæro.in.1.q.ff.de cuſto.reo.ponit longũ tractatum & notabilẽ diſtinctionẽ ſuper hoc.& in.l.ſacularij.ff.ad legem iuli. Vide & Ange.in. d.l. nemo carcerem. de exacto. tribu. lib.10 vbi tenent ꝙ ſic.& in l. vacãtia. de bonis vacan.eo. lib.& Barto.in.l.ſed eximendi.§.item ſi quis. verſi. etiam allegatur.ff.ne quis eum qui in ius voca. eſt. ¶ In tantum,ꝙ captus pro debito communi poteſt recommẽdari pro priuato.& ecõtra.vt l. quotiens. & ibi Bar.de exacto.tribu. lib.10.

Adde ¶ Tenet etiã Bal.in authen. ei qui. C de bonis aucto.iu poſsi.Sali.i.l. fi. eo. ti.Bal.in.l. legata inutiliter. de lega.1 & in.l.fi.§.fi.ff.quod me.cau.& in.l.quinq;.ff.de in ius voca.vbi etiã dicit,ꝙ ſi principalis captura nõ tenet,nõ poteſt fieri recõmendatio. ¶ Sed quia ſupra dixi ꝙ ſatiſdare non valens poteſt capi & duci coram iudice:an ſit verũ indiſtinctè tex. in.d.l.2.dicit,ꝙ tunc debitor poteſt capi & incarcerari,quan-

14 do non vult ſatiſdare. ¶ Item quando † debitor aufugit, quo caſu dicit, ꝙ creditor poterit capere debitorem,& coram iudice præſentare.vt.l.12.titu. delas deudas & pagas.foro le. per quam legem dicit ibi glo.ꝙ eſt hodie approbata.l. ait prætor.§. ſi debitorem.ff.de his quæ in frau.credi. ¶ Et eſt ratio ſecundum glo.in.d.l.12.quia pecunia eſt vita hominis.vt notatur in.l.aduocati.C.de aduo.diuer.iudi. tenet Bal.in.l.ſi tuis.C.de operis liber.meritò creditor poterit capere eum,qui eum vult vita priuare.vnde qui habet pecuniam,habet omnem rẽ quã vult habere. ¶ Quod eſt verũ etiam die feriata in honorem dei.glo.docto.& Bar. in.l.fi. C. de ferijs. ſcilicet ad hoc vt cogatur cauere de iudicio ſiſti, finitis ferijs.argu.tex.in.l.ſi adulteriũ cum inceſtu. §.fi.ff.de adulte.ſecundum Pau.de.ca.in.l.ad finem principij.ff.de ferijs.tenet Bar.in.d.l.fi.

Adde. ¶ Tenet do.doctor de Pala.in repe.c. per veſtras.de dona. inter virum & vxo.ſuper rub.col.157.ver.per quem dicebat.refert & ſequitur Archi.in. d. c. ſicut antiquitus.17.q.4. ¶ Si tamen debitor non eſt in fuga, vel ſuſpectus,licet ſit inops,die feriata in honorem dei non poteſt capi.tenet Pau. de ca.conſilio.38.

15 ¶ Et nota,ꝙ † ſi captus propter debitum ducitur per eccleſiam, & ſe euadit de manibus alguazelli, poteſt extrahi de eccleſia.tenet Archi.in capi.ſicut

16 antiquitus.17.q.4. Oldra. conſi. 54. ¶ Si † tamen alius exemit eum de manibus familiæ iudicis,tenetur ipſe ad illud debitum ſoluendum,ad quod tenebatur captus,tãquàm ſi pro eo fideiuſsiſſet. tex.eſt notabilis in.d.l.quotiẽs.de exacto.tribu.li. 10. & ibi docto.voluit Bal.in.l.addictos.C.de epiſcopali audi.& Ange.de are.in.§.pœnales.inſti.de actio. docto.in.l.1.ff.ne quis eum qui in ius vo. voluit. Bar. Bal.Ange.& Pau.de ca.in.d.l.ſed eximendi. & in. l.ſe.per illa iura eo.ti.ff.ne quis eum qui. ¶ Et nota vnum,quod eſt fortius,ꝙ nedũ ille, qui de facto eximeret rectè captũ de manibus familiæ tenetur creditori ad ſolutionẽ illiꝰ debiti tanquã ſi fideiuſſiſſet,ſed etiam ille,qui notificauit debitori alicuiꝰ ꝙ aufugere deberet,quia creditor ſuus ordinauerat facere eũ capere et detineri,tenetur creditori ad ſoluendũ debitũ illud,ſi talis debitor fugam arripuit. Ita notãter dixit. Pe.de ancha.conſilio ſuo.341. incipi.viſo themate.in fine.de quo dicto facit magnũ feſtum Hippolytus Marſi.in repetitio rubricæ.ff. de fideiuſſo.7.co.in principio.& ſingulari ſuo.137. Ideo tene menti,quia quotidie occurrit in facto. *Nota.*

Adde. ¶ Quid dicendum eſt de eo,qui aufugit ad domum alicuius,an tenetur dominus illius domus illum exhibere, aut ſoluere debitum. Et videtur quòd non.per tex. ſolennem & ſingularem in.l.fi.§.fi.ff.de lib. homi. exhi.ſed vide Pet.gerardum de petra ſingulari.17. qui ſuper hoc notanter loquitur & plenè. ¶ Hinc

17 dicit glo.in.d.l.12.per illũ textũ,ꝙ † laicꝰ poteſt capere clericũ debitorẽ ſuũ fugitiuũ propria authoritate ſine nota excõmunicationis,dũ tamẽ illũ ducat corã iudice.& hanc concluſionem tenent ferè omnes doctores.in capi.cũ non ab homine.de iudi.& in.capi.vt famæ.de ſenten. excõmuni.do. Abb. in

capi.

capi.lator de pigno. Ioã.de Imo.in capi.1.de depo-
ſito. Bal.in capi.dilectis.5.col.de appel. Iaſon.in.l.
2.6.col.in principio.ff.de iuriſ.omnium iudi. Bart.
& alii.in.d.§.ſi debitorem. Bal.in.capi.1.§. furtũ. de
pace iura.fir.vſi.feu.& Bar in.l.in ſeruitute.in fine.
ff.de furtis.vbi etiam clericus ſuſpectus poteſt ca-
pi,& etiã die feriata in honorem dei. ¶ Et vltra ea
quæ dicunt docto.vbi ſupra,eſt dicendum, ꝙ ratio
huius prouiſionis potuit eſſe:quia cum clericus ſit
obligatus ad ſolutionem debiti,ſi aufugit, & rece-
dit,periculum eſt in mora: quia recedendo, credi-
tor non poterit ab eo recuperare debitum ſuũ.vt.l.
extat.ff.quod metus cau.cum ſimi. ¶ Ad hoc etiã
facit tex.in.l.generali.de decurio.li.10.& glo.in ſti.
de actio.in principio.& in.l.nullus. C. de iudi. &
ibi latè Sali.notatur,& ibi eſt tex. in authẽ. vt iu-
di.ſine quoquo ſuffra.§.damus.authen.in verbo.de
tinere.collatio.2.vbi dicitur, ꝙ fugitiuus poteſt ca
pi etiã à priuata perſona. Tenet Inno.in cap.olim.
el.1.de reſtitutio.ſpo.vbi dicit,ꝙ licitũ eſt pro recu
perã.lis rebus inuadere clericum.ergo & capere &
ducere corã ſuo iudice. ¶ Ad hoc etiam facit glo.
in cap.ius gentiũ.1.di.quæ dicit,ꝙ quando quis nõ
poteſt rẽ propriam conſequi propter defectum iu-
ſtitiæ,vel aliàs,poteſt propria authoritate ius ſibi
dicere.quã glo.multũ cõmẽdat bal.in.l.ſi. C. qui à
nõ domino manu.de quo ad plenum per Ancha.in
regula.peccatũ.de regu.iu.lib.6.Quod dictum cõ-
mendat dominus doctor de Pala.in repe.cap. per
veſtras.de dona.inter virum & vxo.ſuper tex.col.
18.in fine.cum ſequenti. ¶ Et miror de tanta iuris
prudẽtia,ꝙ pro dicto Inno.in.d.c olim.non memi
nerit de textu vnico & ſingulari.in.cap.1.de milite
vaſa.qui cõtumax eſt vſi.ſeudo.vbi dicitur, ꝙ ſi qs
nõ pôt recuperare rem ſuam, poterit illam depre-
dari,& eius detentorem. ¶ Et vltra hos patres pro
iſta parte adduco textum in.c 1.de loca. & ibi. do-
mi. Abb.& Andre.Sicu.& Pet.de Ancha.& Ioan:
And.& Hoſti.in.c.ſciant cuncti.de electio.lib.6.&
in.c.ſi.eo.ti.& li.vbi habetur,ꝙ licet conſtitutio ſit
clericis pœnalis & odioſa,debet ad eos extendi, ſi
laicis eſt fauorabilis. ¶ Itẽ.d.l.12.&.d.l.ait prætor.
debent ad clericos extẽdi,etiam ſi ſint pœnales, &
odioſæ,quia eſt eadem ratio in clericis,quæ in lai-
cis,ideo ad eos debẽt extẽdi.vt.l.precibus. C.de in
offi.donatio.&.l. oratio.ff.de ſponſa. tenet glo.in.
cle.1.de reſcrip.ver.præſidentes.& in cle.1.de elect.
ver.eligatur.& in cle.2.de ſupple.negli.p̃la.in par-
te.regulares.& in cle.vna de conſan.& affi. in par-
te cõtrahere.& in.c.1.de poſtu.præla.glo.ſi.glo.etiã
vnica apud legiſtas in.l.cũ pater.§.Meuio.de lega.
2.vbi dicitur,ꝙ data poteſtas donandi etiam in ma
teria exorbitãti à iure,intelligitur etiam cauſa mor
tis.ſentit glo.in.l.2.C.de iure doti. Bal.in.l.ſi quidẽ.
C.de actio.& obli. Bar.in.l.1. de donatio. cau. mor.
Ioan.de Imo.in.l.legibus. ff.de donatio. Bal. in.l.
executorem. C.de exe.rei iudi.& in.l.ſi donatio.C.
de cõtrahẽ.emptio. Ang.in.l.ſi.C.de actio. & obli.
¶ Adduco etiã pro iſta parte dict. Bal.in.c.1.de iu
re iu.vbi dicit, ꝙ expedit inuenire accõmodatores
pecuniarũ,ſine quorũ ſuffragio multi perirẽt. ſecũ
dũ glo.in.l.ſi cõuenerit.ff.de pigno.actio And. Si-
cu.in.d.c°lator.& in.c.peruenit.6.col.de. fideiuſſo.
¶ Item facit,quia in contentionibus ſubueniẽdũ
eſt potius ei, qui agit de dãno vitando,quã agenti
de lucro captãdo.l.præſes. C.de ſerui.l.non debet.
§.in re obſcura.ff.de regu.iur.ſcripto.in authẽ.quas
actiones. C.de ſacroſan.eccle.&.l.præſentia.de pro
batio. Subueniendum eſt igitur poti⁹ creditori lai-
co agenti de dãno vitando.q̃ debitori clerico agẽti
de lucro captando. ¶ Sed his non obſtantibus con *Contra.*
18 trariam teneo ſentẽtiã.imò † iudex ſecularis(quod
fortius eſt)& multominus creditor laicus non poſ-
ſunt capere debitorem clericũ fugitiuũ, vel paratũ
ad ſugã,vt ducatur ad iudicem eccleſiaſticũ,& deti
neatur propter debitum. Ad quod probandum fa-
ciunt ſequẽtia fundamenta. ¶ Primò adduco Ho-
ſti.in.c.nuper.de ſentẽ.excõ.vbi dicit ſe non fateri,
ꝙ leges permittant capturas clericorum, niſi detur
ius canonicum expreſſum. ¶ Iſtud etiam voluit.
Anto de Bu.in.c.cũ non ab homine. de iudi. licet
do. Abb.dicat ibi nihil dixiſſe.dicit enim, ꝙ ſi iu-
dex eccleſiaſtic⁹ vult eſſe cauſidicus, & facere has
capturas clericorum ſine ſcrupulo,faciat vt officia
les laici deputẽtur executores.ſentit enim,ꝙ ſi hoc
non facit,nõ euitabũt captores clericorum ſenten-
tiam excõmunicationis.& idẽ tenet And. Sicu. in.
d.capitulo.1.de depoſi. ¶ Et in hoc articulo,vt tibi
melius veritas pateſiat, diſtingue. ¶ Aut clericus
habebat bona tẽpore contractus,& ſupererãt tẽpo-
re cõtractus,nec tẽpore ſugæ. Aut creditor recepit
pignus:& quid ſit minus idoneum ¶ Primo caſu
clericus non poteſt capi,quia ſatis bona ſua cleri-
cum idoneum faciũt.vt.d.l.ſciẽdũ.ff.qui ſatiſda. co
gan.cum ſimi. ¶ Item quia iſto caſu prius diſcutien
da ſunt bona,quã habeatur regreſſus ad perſonã.
vt.d.l.ait prætor.in.d.§.ſi debitorẽ.glo. & ibi Bart:
in.l.tutores.ff.de ſuſpec tuto.& in. l. à diuo pio. §.
in vẽditione.ff.de re iudi. Bal.in.l ab eo.C.de actio.
& obli.patet ex.l.nemo carcerẽ.de exacto.tribu.li.
10. ¶ Secũdo caſu etiam tene,ꝙ clericus capi non
poterit,quia imputandum eſt contrahenti cum eo.
vt ſentit tex.in.c.quẽadmodum.de iureiu. & in.c.
propter ſterilitatem.in parte non imminebat loca-
tionis tẽpore.de loca.& conduc.facit.l.ſi cum cor-
nelius.ff.de ſolu.& in.l.vbi adhuc. C. de iure doti.
& in.l.ſi ab arbitrio.in verbo inſignis calamitas. ff.
qui ſatiſda.cogan.glo.in.l.ſi pro ea. C.mandati. di-
xi infra iſta.l.in parte.de la deuda.

Adde. ¶ Pro iſta p̃te bene facit.l.1.& quod
ibi Alex.3.col.in fine.&.4.col.in pri
ci.vbi dicitur,ꝙ quando cum aliquo
cõtraho,dicor habere fidẽ de eo.quod intelligit vt
per glo.in.l.quod vendidi.ff.de contra. emp. ¶ Et
ſi dicas

ſi dicas clericum habuiſſe bona tempore contract⁹, & quòd ea conſumpſit vſq; ad tempus fuge, vel poſt contractum.ad hoc etiam tibi dico, quòd laicus non poterit iſto caſu capere clericum debitorẽ ſuum fugitiuum, vel contra quem eſt ſuſpicio de fuga.Quia aut creditor ſciuit clericum non eſſe idoneum tempore contractus,& tacuit, & imputatur creditori,quia debuit accipere fideiuſſorem. argu. tex.in.d.l.ſi cum cornelius &.l.cum quis. ff. de ſolutio.tenet Bal.in.l.apertiſsimi.C.de iudicijs.

19 ¶ Tertiò caſu ſi† creditor recepit pignus,etiam ſi minus idoneum,debet illo eſſe contentus.nam imputandum eſt ei,qui pignus minus idoneum recepit.vt tenent docto. vbi ſupra.& Bal. in.l. creditor. ff.ſi certũ peta.And.Sicu.in rubri.de pigno. 1. col. & in.c.cum dilecti.de emptio.& ven.7.col. prope medium.Item dato,ꝙ clericus poſſet capi,& incarcerari propter debitum, quid prodeſſet creditori: nõne tenetur ei ſeruire cedẽdo bonis,prout cæteri debitores laici iuxta formam textus in.l. 4. &. 5.ti. delas deudas & parti. in ordi.& in pragma. fo.95. cum tribus ſequen.Certe non, quia clericus perſona eſt ſacra:& res ſacræ ad humanos vſus trãſire nõ debent.c.ad hæc de religio.domi.c.mancipia. cum ſequenti de rerum permu. capi. ligna capi. altaris. de conſe.di.1.Si enim clericus vt res ſacra non tenetur ſeruire laico creditori ſuo, ad quid debet capi. quia non debet fieri id,quod factum non releuat.l. ad probandum.C.de probatio.cap.cum contingat. de officio dele.cum ſimi.

Adde. Nam debitor,largo modo ſeruus dicitur creditoris.vt tenet Pe. de bella pertica.in titulo.de iure perſo.to.pagina.fo.9. Alex.in.l.alia cauſa.§.elegãter.2.col. ver. item allegatur.ff.ſolu.matri. ¶ Item doctores legum,& medici gaudent iſto preuilegio, ꝙ pro debito non poſſunt capi & in carcerari.vt.l. medicos

20 de profeſſo.& medi.li.10. ¶ Item † nec milites.vt. l.4.&.5.titulo.delos hijos dalgo.in ordina.&.l. 78. infra.cũ multis alijs.ſed clericus miles eſt celeſtis. vt in capi.1.de cleri.egro.Item eſt in dignitate maxima conſtitutus, pluſquàm doctor legum, & medicinę,quia nulla dignitas ſecularis comparatur ei, in capi.ſolitæ.& ibi ſcriben.cum ſimi. de maio. & obe.igitur clericus ex hoc non poterit pro debito capi & in carcerari. ¶ Item tu habes, quòd cleric⁹ non tenetur vltra quàm facere poteſt.glo.Barto.& doct.in.l.miles.ff.de re iudi.& ibi per domi. Alex. 2.col.verſi.nota.ex glo.cum concor.ibidem per eũ aſſignatis.docto & Pe.de ſuma.in. l. ſtipendia. C. de execu.rei iu.docto.etiam in capi. ſi propter tua debita.de reſcrip.lib.6.glo.in.cap. ſtudeat. l. di.in verſi.ſui.ad finem.tex.notandus in capitu. ſi clericus.& ibi Ioan.And.& docto.de ſenten. excõmunica.lib.6.igitur capi non poterit,vt ibi Ioã. And. Et verè (videri meo) abſurdum eſſet affirmare, ꝙ clericus propter debitum poſſet capi per laicum creditorem ſuum,nec per ſuum iudicem: quia miles,vt dixi,per ſuum iudicem propter debitum nõ poteſt capi.idem tenet glo.& Præpoſitus in capi. dilectis.de appella. ¶ Et reſponde ad contraria. & primò ad.l.ait prætor.in.d.§.ſi debitorem.quia abſurdum eſt dicere,quòd conſtitutio de.l.ait prętor. extendatur ad clericos.iura enim ſunt clara, dicentia,quòd pœnalis conſtitutio laicorum ad clericos non extenditur.cap.eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutio.ca.cum laicis.de rebus eccle.& capi. bene quidem.96.di.cum alijs multis. expreſſe verò nec tacitè poſſunt laici aliquid ſtatuere in prejuditium clericorum.capi.deceruimus. de iudi. & cap.ſacroſancta.& capi. meſſana. de electio. capi. contingit. de arbi.cum multis ſimi. ¶ Et(quod amplius eſt) nec in fauorem clericorum aliquid vt iudices ſtatuere poſſunt.dixi in.l. 1. ſupra in parte. enlos dichos lugares. plenè per tex. glo. & docto. in.capi. tua.de decimis.& in capi.à nobis.el.1.de ſenten. excommunica.& capitu.vt animarum.de conſtitutio. lib.6.And.Sicu.latè in commento rubricæ de rebus eccle.& in rubri.de peculio cle. *Extẽſio.*

¶ Item in quantum ſupra dixi, quòd conſtitutio de lege.ait prætor.extenditur ad clericos propter idemtitatis rationem. reſponde, quòd iſta non eſt extenſio,ſed tranſlatio vnius ſtatus ad alium, quia alij clerici, & alij laici.vt capi. duo ſunt genera.12. queſtio.1.& capitulo.1.de vita & honeſta.cle. &.c. 1.de præben.& digni.ca.ſi ſententia.de ſenten. excommunica.libro.6.capi.ſi clericus laicum.de foro compenten. propterea de laicis ad clericos, vel econtra, non dicitur fieri extenſio, ſed tranſlatio vnius perſonæ ad aliam.tenent ſcribentes in capitulo at ſi clerici.de iudi. Et quòd non fiat tranſlatio vnius rei ad aliam,dicit text. in lege.final.ff. de vino,triti.& oleo le.vbi res vnius naturæ non includuntur ſub genere alterius naturæ.tenet etiam glo. in capitu.hi qui.de præben.libro.6. Abb. & And. Sicu.in capi.fina.de preca. Idem Abb.& Anto. de Bu.in.d.capi.at ſi clerici.& capi.cæterum.de iudicijs.& cap.cæterum.eodem titulo.& in ca.1.de mutuis petitio.Domi.& Pe.de Ancha.in. d. c. hi qui. Bald. in.l.ſi qui ex conſenſu. C. de epiſcopa.audi. Barto.in authen.& conſequenter. C. de ſententia. Ideo tene,quòd conſtitutio de lege.ait prætor non extenditur,vel melius,non tranſfertur ad clericos. *Nota.*

¶ Quando dicatur extenſio,& quando tranſlatio. vide per docto. vbi ſupra.per glo. & Anto. in capi.cum Vintonienſis.de electio.&. l. ſi vnus. in. §. pactus ne peteret. ff. de pactis.per Bald.in. l. ſi conſtante.C.de donatio. ante nup.& in.l. ęmilius larganus.ff.de mino.& in.l.cum à te.C. de pactis inter emp.& vendi.& in.l.titius. ff. de excu. tuto. & in.l.cum dies.ff.de arbi.& in capi.1.§.fi.in titulo.an ille qui interfecit fratrem do.ſui.vſi.feudo.per Bar. & alios in.l.ſed ſi manente.ff.de preca.& in.l. 4. ff. de damno infec.

Adde

Adde. Idē Bal.in.l.pro debito.in fine.ver. extra quæritur.C.de bonis auct. iudi. poſsi. Alex.in.l.ſi cum dotem.§. ſi mulier.2.nota &.2.col.&.3.ver.itē in quātū ro.& ver. non autē. inquantum loquitur de eo,qui recepit ſideiuſſorem non idoneum. Lanfran. in. c. quoniam cōtra.in parte,recuſationes.2.col.de proba. ¶ Tertio ſolue dictum Inno.ꝙ procedit,quando clericus aſportat rem alterius,tunc enim poteſt laicus capere clericum aſportātem rem ſuā,& ducere ad ſuum iudicē,vt ſic iuridicē conſequatur rem ſuam. Itaq; ſi bene conſpicis non dicit Inno,ꝙ laicus poſsit capere clericum in caſu quo nihil aſportat. ſed tātùm ſi rem alterius aſportat.& ita dicit idem Inno. in.c. vt famę.de ſenten.excommuni.Item loquitur in caſu.capi.olim.de reſtitutio.ſpolia ſcilicet quādo clericus detinet iniuſtē rem alterius,quia tunc ad conſequendum rem ſuam immobilem poteſt laicus inuadere clericū.& ita eſt caſus ſpecialis , qui firmat regulam in contrarium.vt.l.nam quod liquidē . ff. de penu.lega. Ad hoc etiam facit à contrario ſen tex.in.d.c.vt famę.vbi tex.dicit,ꝙ laici poſſunt capere clericos de mandato iudicis eccleſiaſtici, ergo non aliàs. Et ex illo textu notanter colligitur ꝙ captura eſt prohibita, niſi expreſſe ſit conceſſa.de quo eſt etiam hic bonus tex. ¶ Item datur ſolutio ad illud , ꝙ conſtitutio partim fauorabilis , partim odioſa extenditur propter identitatis rationē.quia eſt verum,quando conſtituitur ab habente poteſtatem.vt.d. capitu. 1. de locato.ſed Imperator in clericis nullum habet imperium,vt ſupra dixi,& habetur in authē. Apud propri.epiſco.collati.6. ſunt enim exempti de iure diuino clerici,à iuriſditione imperatoris.vt.c.imperator.96.di. ¶ Et ex hoc dicit.domi. Abb.in.d.c.à nobis.de ſenten. excōmunicationis per illum tex.ꝙ † ſi ſtatuto ſeculari caue-
21 tur , quòd declinans iuriſditionem ſecularis iudicis incidat in pœnam,ꝙ non comprehendit clericos declinantes forum illud,quia tale ſtatutū non exceedit laicos. ¶ Ad hoc facit.d.c.tua. de decimis. & ibi Anto.vbi ſumitur regula,ꝙ id,quod quis nō poteſt facere in ſpecie,non poteſt facere in genere: ſed imperator non poteſt in ſpecie aliquid contra clericos ſtatuere,vt ſupra dixi,igitur neq; in genere Ex hoc etiam dicit Bal.in.d.c.cum non ab ho-
22 mine de iudi.ꝙ † ſi ſtatuto cauetur,vt cuſtos villæ tenatur capere malefactorem , ꝙ nō comprehendit malefactorem clericum. Preterea abſurdum eſſet & valde iniquum,ꝙ tanta & tam alta dignitas recipiat læſionem per leges ciuiles generaliter loquentes.vt tenet Abb.in.d.c.at ſi clerici.de iudi.8.col. Maximè quia generaliter à legibus & canonibꝰ cauetur,ꝙ ea,quæ ſpeciali nota ſunt digna,niſi ſpecialiter exprimantur, non videntur expreſſa , ſed omiſſa ſub diſpoſitione generali , licet ex proprio ſinificatu verborum cōprehendātur.ita dicit tex. in.c.quanuis.de præben.lib.6.& in.l.item apud labeonem.§.hoc edicto.ff.de iniu.Sali.in.l. ſi cautiones.C.qui accuſa.non poſſunt.ſed clerici ſunt ſpeciali nota digni.vt.d.c.deniq;.& dicto capi. ſolitæ. ergo per laicos propter debitum capi nō poſſunt, niſi caueatur expreſſe,ꝙ poſſunt capi.

Adde. Tenet etiam Lucas de pēna in.l. in ſacris.de proximis ſacrorum ſcriniorum lib.12.& Bal.in.c.1. qualiter dominus proprietate priuetur eo.li.qui dicunt , ꝙ illa iura non habent locū in magnis dominis , prout ſunt reges.ſicut dicimus in Papa,qui eſt omnia , & & ſuper omnia. Et ſic illa iura,quæ dicunt de dominis,non habent locum in regibus:quia in generali locutione non veniunt magnæ perſonæ vt firmat Lucas de pēna, vbi ſupra. ¶ Sed clerici in ſacris ordinibus conſtituti reges dicuntur , & regia proles.vt habetur apocaly. 5.& do Matth. d aſilic. deci.neapo.3.nu.15.dicitur,ꝙ de eo quod eſt nota. dignum debet fieri expreſſa & ſpecialis mentio,& non ſufficit in genere mentionem facere.per.d.l. apud labeonem.§.hoc edicto.ff.de iniurijs . Bar.in. l.1.§.ne autem.ff.de dolo. Allegat do . Matthæ. de aſſlic. Alexandrum in.1.volumine.conſi.140. in fine. Et facit ad ſupradicta glo.notanda in.c. ſtatutum.verſi.computaudum.de præbendis.li.6. & in. c.ſi.eo.ti.& li.& in.c.ſi propter tua debita . in verbo,primi,de reſcriptis.eo.lib. & vtrobiq; ſcriben. vbi dicitur.quòd nunquā conſtitutio partim fauorabilis partim odioſa debet reſtringi nec ampliari, niſi id poſsimus colligere ex mente condentis. ſed non poſſumus colligere fuiſſe de mente imperatoris quod.d.l.ait prætor. vel quòd.d.l. 12. extendantur ad clericos:quia & ſi vellet,non poterat per ſupradicta,igitur.&c. Nulli verò permiſſum eſt mittere falcem in meſſem alienam.c.per venerabilem. qui filij ſint legitimi.&.c.nouit.de iudi . cum ſimi. igitur. Sicut enim principes noſtri per ſuas leges prohibent ne laici trahantur ad iudicium eccleſiæ in cauſis ſecularibus & prophanis.item ꝙ iudices eccleſiæ non capiaut laicos.vt.l.4.cū tribus ſequentibus.ti.de los juyzios.in ordinamen.eodem modo iudices ſeculares,& multo fortius laici carentes iuriſditione non poſſuut capere clericos. Et ſi dicas ꝙ ceſſante dolo & iniurioſa manu,ratione cuius laici in captura clericorum incidunt ſententiam excōmunicationis.vt.c.ſi clericos.de ſentē.exco.li.6.& ibi.Ioan.And.& Archi.& Domi . clerici poſſunt capi & duci ad ſuum iudicem,& ꝙ tunc laici non incidunt ſententiam excōmunicationis.reſpōdeo. ꝙ non poteſt negari,quin in ipſa captura clericorū non interueniat temeraria manus.Quia cùm laicis non ſit per ius canonicum permiſſa captura clericorum,videtur prohibita: & ſi prohibita , venientes contra prohibitionem iuris ſunt in culpa , ideo debent puniri.vt.l.3.titu.de las leyes.in ordina.cum alijs. Maximè quia laici clerici oppidò ſunt infeſti.c.laici.&.ca.clerico.2. quæſtio.7. & , c.clericis:

de

Conclu. de immu.eccle.¶ Tene igitur ex ſupradictis contra cõmunem opinionem,ꝙ laicus nõ poteſt capere clericum debitorem ſuum fugitiuum.

Adde. ¶ De materia vide etiam Matth. matheſila.ſingulari ſuo.61.& ibi plenius & melius in additione per Io. baptiſtam de caſtellione.Et amplius dicit Matthęus matheſilanus ſingulari.60.ꝙ clericus in ſacris ordinibus conſtitutus non poteſt capi etiam per iudicem eccleſiaſticum pro debito ex contractu vel quaſi. vt notat Ioan.And.in.c.ſi clericus.de ſententia ex. in ſexto.¶ Secus ſi ſit debitor ex delicto,vel ex cõtractu occaſione depoſiti.vt quia contractauit depoſitum.vt in.c.1.de depoſito.& ibi doc.& do. An

Extēſio. to.de bu.¶ Quod procedit,etiam ſi clericus ad hoc ſe obligauit expreſſe.per glo.notandam in authē. imò.C.de actio.& obli.& in lege.interdum. §. qui furem.ff.de furtis.Facit tex. & notant docto. in.c. ex reſcripto.de iureiu.tenet Abb.& And. Sicu. in d.c.lator.de pigno.Ioan.And.Archi. & Domi. in d.c.ſi clericos.Bar.in.l.2.ff.ſolu. matrimonio: Ludo.roma.conſi.ſuo.152.habetur in Spe.de renunciatio.§.1.ver.item eſt beneficium.Bar.in.l.ſtipulatio. §.ſi ſine.ff.de noui ope.nun.¶ Per quod videtur nõ procedere.l.ſtyli.118.vbi dicitur, quòd ſi clericus fecit ſe collectorem,vel locatorem tributorũ principis,poterit capi & incarcerari pro debito à iudice ſeculari. ¶ Niſi dicas,ꝙ dicta.l.ſtyli loquitur in clerico coniugato,ſed hodie ceſſat dicta lex, quia per leges quaterni gabellarum eſt prohibitum ipſis clericis arrendare,nec fideiuſſores eſſe arrendatorum redituum principis.vt.l.56.cum ſequenti.d.

23 quaterno gabel. ¶ Res † tamen, quæ aſportatur per clericum, vel alium loco illius, vel pro debito, poterit capi per laicum creditorem. per. d.l.12. & tunc illa res debet trahi corã iudice eccleſiæ,vt cognito de debito,ſatiſfaciat creditori. ¶ Ex quo infero,ꝙ pro ciuili debito clericus non poteſt capi, ſed fiet diſcuſſio bonorũ ipſius clerici, & de his iudex eccleſiaſticus ſatiſfaciet creditoribus.argu. eorum quæ notantur in.c.Odoardus.de ſolutio.& bene ad hoc facit.l.79.infra.cum ſimi. vbi dicitur, ꝙ miles ſeculi pro ciuili debito non poteſt incarcerari.ergo multo fortius iſtud habebit locum in clerico,q miles cęleſtis eſt.vt ſupra dixi. ¶ Hinc etiã

24 dico ꝙ † clericus non compellitur cedere bonis,vt

Infer. eis deficientibus ſeruiat creditoribus, imò ſolutio differtur in tempus,quo poſſit debitum ſoluere.vt d.c.Odoardus.& ibi cõmuniter ſcribentes. ¶ In

25 tantũ † non compellitur cedere bonis,nec cõuenitur,niſi inquantum facere poteſt:quia intelligitur

Extēſio. deducto ne egeat.ar.tex.in.l.miles.ff.de re iudi. de quo eſt glo.notanda in capitu.ſtudeat.di.5.quã referunt Abb.& alij in.d.cap.Odoardus. quæ dicit, ꝙ à clerico debitore non ſunt omnia extorquēda, ſed debet relinqui vnde viuere poſſit.quod eſt notandum ad quæſtionem principalem.

Adde. ¶ Idē dicitur in deciſio. tholo.q.230. Quæſtio
&.245.& ibi plenè in additione. vbi mouetur quæſtio,an preſbyter cõdēnatus in centũ,ſi nõ poteſt ſoluere niſi viginti,quo modo executabitur cõtra eũ & dicitur ibi,ꝙ inquãtum facere poteſt.per notata.per glo.in.d. l. miles. in principio.ff.de re iudi.vbi etiam per Bar.& glo. in.l.ſtipendia.C.eo.ti & vide in.q.ſupradicta pro & cõtra. ¶ An fideiuſſor clerici conueniatur corã Quæſtio
iudice ſeculari.habetur in Spe.de cõpe. iudi. addi. §.aut generaliter.ver.ſed pone clericꝰ.el.1.Bal.in rubri.de iure doti.C.& in.l.vna.4.col.ver.extra quæritur.C.de priuile.dotis.notatur in.l.ita ſi reꝰ.ff.iudi.ſolui.et in.l.ſed ſi reſtituatur.§.1.ff.d iudi. ¶ Itē Quæſtio
an cedens bonis ſit infamis. Pe.de Bellapertica in principio.inſti.ex quibus cau.mai.non po.5.pagina.doct.in.c.Odoardus.de ſolutio.vbi dicunt,ꝙ cedēs bonis nõ efficitur infamis. ¶ Vbi And.Sicu. 3.col.in principio.dicit,an poſſit renũciari, ꝙ quis non cedat bonis.vide ibi. ¶ Sed quo ad principiũ iſtius partis,inquantum dicit.de ſe arraygar. quæro,quãdo ſatiſdatio iſta de iudicio ſiſti & iudicato ſoluēdo debet præſtari.¶ Reſpõde,ꝙ ante litē cõteſtatã.ita tenet Pau.de ca. in.l. Iulianus. in principio.ff.qui ſatiſda.cogan.glo.& doct. in rubri.ff.iudica.ſolui.& in.l.pomponius.§.rati.ff.de procura. &.l.de die.§.qui ſeruus.ff.qui ſatiſda.cogan. ¶ Et

26 nota.ꝙ † ſi quis principaliter implorat officiũ iudi Nota
cis,in quo petit aduerſariũ ſibi cõpelli cauere, vel ſatiſdare,puta ad habendum legata conditionalia. vel in diem,vel etiam præceptum iudicis de cauēdo vel ſatiſdãdo,dicitur ſentētia diffinitiua. vt.l.in omnibꝰ.ff.de iudi.tenet Matthæus de matheſilanis. ſingulari ſuo.32.allegat Bar.in.l.1.§.fi. ff. de præto: ſtipulatio.refert & ſequitur Felinus in rubrica de re iudi.col.antepe.circa finē.ver. ſententia ꝙ quis. ¶ Ex quo infertur,ꝙ à tali ſententia poteſt appel- Infert.1.
lari.per tex.in.l.4.ti.de las appellaciones ordina.
¶ Infertur etiam,ꝙ iudices poterunt conſequi & Infert.2
habere à litigantibus ſtipēdiũ.vt de ſentētia diffinitiua.quod ſtipendiũ eſt duplum à ſentētia interlocutoria.vt habetur in pragma.ſol.238. ¶ Vlterius

27 ſupra dixi,ꝙ † poſsidens immobilia nõ cõpellitur ſatiſdare,nunquid poſsidens vilem ceſpitem terræ euitet onus ſatiſdandi:tanquã poſſideat immobilia. glo.in.l.ſciendũ.ff.qui ſatiſda.cog.dicit,ꝙ non euitat onus ſatiſdandi.& ibi dicit Bald.ꝙ non euitabit onus ſatiſdãdi,etiam ſi poſsideat aliquã domũculã. quod etiã firmat And.Sicu.in cõmento rubricę de rebus eccle.alie.vel non.18. colũ.in fine. ¶ Quæ- Quæſtio
ro hic de quæſtione quæ ſatis mihi videtur notanda,quanuis de ea ſint iura expreſſa.Duo † contra-

28 hunt ſocietatem. & vnus eorum tenet bona ſocietatis in adminiſtratione,q factus eſt inops.alter ſociꝰ vult petere partem ſuã,nunquid ſi petit ſatiſdationē à ſocio de ſtãdo iuri,& de iudicato ſoluēdo, poſſit ſocius per iudicem compelli ſatiſdare præhabita

ta informatione de debito,& de inopia videbatur, ꝙ ſic per iſtam legẽ,& per alia iura,ſuperius indu-
29 cta.Sed contrarium eſt verum. Imo † nec compel
Nota. litur ſatiſdare, nec poterit pro debito incarcerari. debet tamen caueri vt ſi puenerit ad pinguiorẽ for tunam,ſoluet debitũ ſocio.tex.eſt vt ſupra dixi notandus in.l.15.ti.10.5.parti. & in lege. verum.ff.pro ſocio.& in.l.ſunt qui in id quod.ff.de re iudi. tenet Bal.in rubrica.C.pro ſocio in fine. Et eſt ratio vt fertur in dictis iuribus,quia ſocietas habet vim fraternitatis. Quod eſt verum, niſi dolo deſit poſſe
Fallit. facere,vt ibi. ¶ Sed quæro.dicitur hic, ꝙ ſocietas
Q. habet vim fraternitatis,& propterea ſocius nõ com
30 pellitur ſatiſdare,nunquid † ſi frater conuenitur à fratre habeat hoc beneficium ne poſsit cõueniri vl tra quã facere poteſt. Itẽ ne poſsit incarcerari pro debito fratris.& glo.notãda & ibi Bar.in.d.l. verũ. in parte.fraternitatis.tenet ꝙ non gaudet iſto priui legio.tene eam menti. Idem tenet Pe.de Vbaldis in tracta.de ſocieta.15.parte.2.col.quod intellige,niſi fratres ſint ſocij, vt tenent doctores, vbi ſupra.
31 ¶ Ex ratione ſupradicta colligitur, † quare maritus non tenetur vxori vltra ꝙ facere poteſt, quãdo per caſum vergit ad inopiã. vt per Bal.in.l. vbi ad huc.3.co.C.de iure doti.qa dicũtur ſocij diuinę & humanæ domus.vt.l.aduerſus. C.de crimi.expi.hę re.ſi tamen vergit ad inopiam propter culpã ſuam, vt quia male vtitur ſubſtantia ſua. debet maritus ſatiſdare vxori pro dote.vt.c. per veſtras. de dona.inter vi.& vxo.& ibi docto.

Adde Ad idem facit tex.& idem Bal.in l.1.§.cum autẽ.in princi.C. de rei vxo. actio. vbi dicit, vt ſupra, ꝙ maritus non tenetur vxori vltra quàm facere poteſt. & ibi Sali.in.§.exactio. ¶ Ad hoc etiam accedat illud,ꝙ ſi debet fieri dotis reſtitutio,& maritus non eſt ſoluendo.& dos debet conferri,ſolum debet conferri illud,quod maritus ſoluere poteſt. vt in.l.1.§. cum dos.ff.de colla.dotis. licet per authen. quod locum C.de colla. confert ſolum actionem ad dotem licet inanem. ¶ Iſtud etiam procedit in patrono cauſarum.tenet notãter do.doct.de Pa.in.repe.c.per veſtras.de dona.inter vi.& vxo.ſup rubr.col.152. ver. & propterea melius ſuper tex.col.54.in prin. ver.
Nota. nec eſt vis.et Matthę.mathesila.ſingulari.59. ¶ Tene etiam, ꝙ impuberes non compelluntur ſatiſdare pro debito,quia capi non poſſunt.tenet Bar.per
32 illũ tex.in.l.neq;.ff. de in ius vocã. ¶ Sed † quid dices in colono particiario conuento à domino,an teneatur vltra quàm facere poteſt. Dic,ꝙ cùm ipſe dicatur ſocius domini.nõ poterit ab eo exigi vltra
Nota. quàm facere poſsit, ideſt.deducto ne egeat. Iſtud eſt ſingulare verbum Raphael.Ful.in.l.ſi merces § vis maior.per illum tex.ff.locati.de quo dicto exclamat Fran.cre.conſilio ſuo.105. dicẽs,ꝙ nunquam reperit alibi.ſed tu habes tex.ſatis notandum & clarum in.d.l.verum.in princi.& ibi glo.ff.pro ſocio. vbi dicitur,ꝙ etiam ſi non vniuerſorum bonorum ſocij ſint.ſed vnius rei tantum,nõ tenẽtur vltra quã facere poſſunt:& hoc ſuppoſito,ꝙ colonus partiarius dicitur ſocius domini per.d.§.vis maior.& vltra Rapha Fulgo.ibi.tu etiam adde, quia idẽ tenet Pe.de vbal.in tracta.ſocieta 11.parte.12.colũna.nam propriè dicitur ſocius,per.d.§.quod non eſt in co-
33 lono,qui nummis colit.vt ibi. ¶ Intellige,ꝙ † ſocius non tenetur ſocio vltra quàm facere poteſt, Limita. Nota.
quando ſocius conuenitur ſuper rebus ſocietatis,ſecus ſi ſuper alijs,quia in his nõ dicitur ſocius. quod bene colligitur ex d.l.15.titulo.10.quinta part ta.

Adde. Iſtud enim priuilegium militum, clericorum,maritorum,ſociorum, & patronorum cauſarum.&c. vt non teneantur vltra quàm facere poſſunt,intelligitur,deducto ne egeant.de quo per glo.et Bar.in.l.maritũ. ver.quæro quid ſit dictum.ff.ſolu.matri per Bal.in l.2.quæſtione.1.C.quod cum eo.doct.in lege facere.eo.titu.ſoluto ma.ff & in.l.rei iudicatę. 2. col & Alex.ver.item nota.non magis.ff.eo. Abb.in.c.veniens.in fine de tranſac. Alex.in.d.l.rei iudicatæ.3. colũna.ver.iuſtum eſſet. ¶ Vbi etiã dicitur, ꝙ iſta exceptio poteſt allegari poſt ſententiã. & ibi Alex. hoc idem dicit in.§.ſi in iudicio 1.co.per illum tex. & in l.etiam eodem titu. Vbi etiam dicit Alex. 2.co.in prin.ꝙ maritus perdit iſtud priuilegium,ſi dolo bona propria dilapidauit.&.3.col.ver.ſucceſſiuè.Et an tranſeat iſtud priuilegium ad filios alterius matrimonij,vide ibi. Sed contra ſupradicta Contra.
facit.l.aſsiduis. C.qui potio.in pignο. ha. vbi mulier præfertur in recuperatione dotis omnibus creditoribus habẽtibus poſteriorem hypotecam, ideo & contra maritum ſuum. Solue. ꝙ mulier vtitur Solutio.
iſto priuilegio contra tertium,ſed non contra maritum ſuum. ¶ Sed limita ſupradicta pluribus mo Limita.
dis,vt per Alex.in.d.l.maritum.3.col.ver. maritus enim.& in.d.l.alia cauſa.d.§.elegãter. 1.col. in fine & pe.& ſi.col.ver.nunc priuſquàm veniamus.eo. titu. ¶ Et nota ad ſupradicta vnum ſingulare, & Nota.
menti tenendum,ꝙ vnuſquiſq; ex debitoribus ſuperius nominatis poſſunt vendere quod ſibi relinquitur pro alimentis,niſi hoc faciat in fraudẽ. Et niſi creditori ſint data omnia eius bona in ſolutum, reſeruatis tantùm alimẽtis debitori ne egeat.vt per Bal.in.d l.2.ver.a quæritur. C. ꝙ cum eo. ¶ Item non prodeſt ad repetendum ſolutum.vt per Barto. in.l.ex diuerſo.§.ſi.verſi.quid ſi tutus.ff.ſolu ma.
¶ An ceſsio bonorum poſsit renunciari cum iu- Qo.
ramento, Videtur ꝙ ſic.vt.l.ſi conuenerit.& ibi notatur.ff.de re iudi.notatur in.l.ſi quis crediderit.ff. de pactis.tenet do.doct.de Pala. in repetitione.c. per veſtras de dona.inter vi.& vxo.ſuper tex.col. 55.in.verſi. limitabis. ¶ Si tamen cedens,vel renũcians,venit ad tantam paupertatem, ꝙ ſatiſfacere non poteſt, poterit officialis epiſcopi diſpenſare ſuper tali iuramento,dũ modo habeat aliquid ſpeciale

ciale enumeratum.vt in.c. licet. de officio vica.libro.6.vt ibi videtur tenere glo.fi.

¶ Maximè ſi epiſcopus commiſit eidem omnimodam iuriſditionem in omnibus cauſis & factis, prout notat Collecta.in.c.quanto. de iudi. habetur in dec. Thol. q.23..&

Q. ibi in additi. ¶ Quid † ſi debitor à creditore cōuentus negat debitum, an poſsit vti beneficio conceſsionis bonorum inuito creditore. Videtur q non. per. l. pe. ff. qui bonis cede.po.notat glo.in.l.1.eo.titulo.C. habetur in.§.fina.inſti.de actio.& ibi notāter Petrus

por dmāda d diero o q le ſea pueſta p ſin q

34

Limit. 1 de Bella per.in ver.itē ſi ſolu.mat. ☞ Quod ibi dicit eſſe verum,prꝍterquā ſi debitor erat debitoris hæres,& ſucceſsit a ſq; beneficio inuētarij,quia tūc poteſt cedere bonis,etiam ſi debitum negauit.nam qui in ius ſuccedit alterius, iuſtam habet ignorantiæ cauſam.vt regula.cū quis ſuccedit.in ſexto.Bal. & alij hoc tenent in.l.1. C.qui bonis cede. po.

Limit. 2 ¶ Item ſi pœnituit ante ſententiam, & cōfeſſus fuerit debitum,dicendo ſe ciuiliter & naturaliter teneri,ſecūdum Bal.in.d.l.1. ¶ Sed quia materia ceſsionis bonorum eſt prolixa, vide ea quæ narrātur per totum titulum.ff. & C.qui bonis cedere poſ. & in pragmat.regni.plenius per totum titulum.15.quinta partita.& Pe.de Bella perti. in.§ fi.in fine.inſti. de actioni.Et ibi dicitur,an aliquid cedēti bonis debet relinqui.Georgius natiam in rep. cap.quamuis. col.54.ver.14.de pactis in ſexto.

o ¶ De dinero. Per hoc patet, q iſta lex loquitur quādo aliquis conuenitur perſonali actione, ſecus ſi reali.vt dixi ſupra glo.præcedenti.& glo. prima.

35 p ¶ Que le ſea pueſta. Itaq; † non ſolum ante petitionem de debito, ſed poſt petitionem peti poteſt ſatiſdatio,id eſt poſt conteſtationē litis, vt prædixi in glo. magna ſupra circa finē. ver.ſed quo ad prin.

Extrāſi. **Adde.** ☞ Non ſolum ſi ſatiſdatio petatur per creditorem. verumetiam ſi per ceſsionarium voluit Bal.in. l. per diuerſos. q.11.& in.l ab anaſtaſio. C.manda. & in.l. 1. vltima. col.C.de actio.& obligi. Alex.in.l. ſi ſic. de lega 1.

36 ¶ Sed quæro † nunquid ad petitionem rei debet etiam ſatiſdare. Videtur quòd ſic de proſequenda lite.& de ſolutione expenſarum,ſi ſuccubuerit,iuxta formam tex.in authen generaliter. C. de epiſcopis & clericis.habetur in Specul.de actio. ver. item quòd non dedit. etiam ſi actor eſt clericus, vt ibi, quia ius antiquū nōn reperitur mutatum in actore.

¶ Et hanc cautionem præſtat actor etiam ſi poſsideat immobilia, quiā iura hoc caſu loquūtur indiſtinctè.vt notat Cinus in.d.authen. generaliter.

☞ Sed hodie de conſuetudine actor non præſtat hanc cautionem.vt per glo.in.d.§.ſed hodie. inſt.t. de ſatiſdatio.cum qua tenent doct. ibi. & Bar.in d. authen.generaliter. Abb.& alij in.c. quoniam frequenter.§.in alijs.vt lite non conteſta.

Adde. ☞ Nā iſtæ capturæ non fiunt ſine gramine,& opprobrio. vt p Bal. in. l. per diuerſas.ſi.eo.ver.ſi autem iſta captura.C. mandati. Propterea iniuſtè captus poteſt agere cōtra iudicē actio.iniuriarū.vt dixi in ver.& no.el.1.iſta gl.infra.

37 pceda informaciō q dla duda alomenos

q ¶ Informacion de la deuda.quā† præcedente,reus compellitur ſatiſdare,aliàs poterit capi,et incarcerari,& detineri quouſq; ſatiſdet.aut debitum ſoluat.vt.l.2.ti. delos emplazamientos.fo.legum. ¶ Si tamen nulla præcedit informatio,nemo compellitur ſatiſdare.vt in §.ſi verò.inſti.de ſatiſdatio.tenet Bar.in l.ſi. 5.col.ver.cōtra hāc lecturā oppo.ff.de eo quod certo loco.vbi traditur regula, q ſatiſdare nō cogitur, qui proprio nomine cōuenitur.& bene pbatur ex. l.iſta. ¶ Cuius cōtrariū tenuit Bal.in.l.cōſentaneū. 2.col.in fine.ver iſtud videtur cōtra tex.C.quomodo & quādo iudex.vbi dicit,q iudex poteſt facere capturā perſonę quādo vult,ſed nō cogitur per partē,niſi prius cōſtituat reū in contumacia ſolēniter. hoc etiam tenuit ibi Bar.2.col.ver. cōtra hoc oppo. vbi dicit,q captura debitoris regulariter fieri poteſt. quod dictū hodie nō procedit per iſtā legem, pro qua facit tex.in.c.vt fame.de ſenten.ex.in.d.§. ſi verò.vbi dicitur,q captura regulariter eſt prohibita,niſi expreſſè ſit permiſſa. Reprobatur.

38 ¶ Sed qro † an vltra informationē de debito debeat præcedere requiſitio partis vt ſoluat. Videtur q ſic.per.l. quidā hiberus.ff.de ſerui.vrba.præ. ¶ Itē debet pcedere cōminatio iudicis,qd niſi ſoluat, capietur. l. tutor qui repertoriū.§ deponi.ff.d adminiſtratio.tuto. Q.

¶ Itē citatio ad dicēdū quare nō decernatur capturā.ar.l.3.§ ſi ad dictū.ff.de re mili ſecūdū Pau.d ca. cōſilio.37.vbi vide. ☞ Aduerte, quia hoc nō eſt omnino verū:imò habet locū quādo proceditur cōtra nō ſuſpectū de fuga,tūc verò iudex ad inſtantiā actoris faciet citare debitorē,vt cōpareat coram eo intra certū tēpus reſponſurū petitioni propoſitæ, vel proponēdę:qui ſi citatus non cōpareat in termino parte petenti in perſonali, iudex procedit ad miſsionem in poſſeſsionem ex primo decreto pro quantitate petita in bonis debitoris,ſeruata forma tex in.l.ait prætor.§. ſi debitorem. ff. de re iudi.& in reali mittitur actor in poſſeſsionem rei petitæ, aliàs procedet ad diffinitiuā.iuxta formam tex in. l.1.titu.delos aſſentamiētos.in ordinamē. ☞ Quod eſt verum,vt ſupra dixi,quando reus eſt ſoluēdo: quia ſi eſt fugitiuus.vel ſuſpectus de fuga,ante citationē poterit creditor petere iudicem vt debitorem compellat ſatiſdare.& ſuper iſta petitione nō requiritur monitio,nec cōtatio creditoris,nec cōminatio iudicis,ſed ſufficit allegari tātum,& probari cauſam ſuſpiciōis,& debitū.vt.l.itē ſi ſuſpectus.cū glo.1.ff.de pro. ſecundum Pau.de Ca. conſi.35. 2. col. & per Bal.in l.apertiſsimi.in fi.C.de iudiciis.

GG Adde.

Adde. An, & quando ſuſpectus de fuga
poteſt capi, habetur plenè per Alex.
in.l.diuortio.2.col.ff.ſolu.matri. ha-
betur iu Spe.de acto.ver.itē φ vult, et ſequē. His
verò præcedētibus, reus compellitur ſatiſdare. per
iſtā.l.iūcta authē.cui relictum. de quo ſupra. aliàs
poterit capi, & incarcerari, nō ſolū pro debito cer-
to, ſed pro incerto, vel pro nō liquido, ad effectū
vt caueat, vel ſatiſdet, nō vt ſoluat. vt tenet Pau. de
Extēſio. Ca, dicto cōſi.38. Et ita intelligo dictū Bal. in au-
thē.ſed iā neceſſe.C.de donatio.ante nup. vbi dicit,
φ debitor ſuſpectus nō poteſt capi, ſi de certa quā-
titate non cōſtat, quia intelligitur φ nō poteſt capi
vt ſoluat, ſed vt ſatiſdet. ¶ Et quod dicimus iu ci-
uilibus, idem eſt in criminalibus. quia criminoſus
nō poteſt capi, niſi prius ſummatim cōſtet iudici
Nota. de crimine cōmiſſo, vel de ſuſpitione. ſecūdū Bal.
in.l.quod euitādi.in fin.C.de cōdi.ob tur.cau. Si
tamē capit, & in carcerē ducat ſine indiciis, nō pro
pterea punitur iudex, uec cadit in pœuā. ita elegā
ter dicit Bal.in.l.& ſi certus.ff.ad ſillenia.& iu.l.2.
C. de his qui latrones occultauerūt. & Ange.iu.l.
itē apud labeonē.§.quæſtionis.ff.de iniuriis. & in
authē.vt iudi.ſiue quoquo ſuffra.in.§.ſcientes.col-
lati.2. Ideo dixit Sal.in.l.nullus.C.de exhibē.reis.
φ in maleficiis iudex ſtatim poteſt capere malefa-
ctorē, præbabita aliquali informatione. refert & ſe
quitur Hippol.de Mar.ſingulari ſuo.113.de quo tu
regnicola habes tex.in.l.quinta.l.fraternitatis.quā
omnes iudices in hoc ſequi debent, licet loquatur
in iudicibus fraternitatis per ſupradicta. ¶ Et uo
39 ta, φ † iſtud nō procedit in ciuilibus, quia in illis
non eſt iucipiendum à captura, aliàs captus poſſet
agere actione iniuriarum. de quo per Alex.conſi.
ſuo.17.incipienti.requiſitus iu cauſa.pen.col.pri-
mo volumine. & Hippolytum vbi ſupra.

Adde. Dixi in gl.ſupra proxima. & vide
quod Ale.dicit.5.vol.con.60. per to
tū conſi.&.3.vol.conſi.19.1.col.cū ſe-
quē.&.3.volu.cō.1.2.col.& And.de Iſer. in ſua pe
regrina.ti.de rapt.virgi.nu.9. ¶ Idē quod hic dici
tur tenet Ro.cō.253.& Bar.in.l.apud labeonē.§ ait
prętor.ff.de iniuriis. ¶ Si tamē eſt captus ratione
ſuſpitionis fugę, vt dixi ſupra in ver.aduerte. & c.
nō poteſt dicere capturā nullā, ſi fuit captꝰ autho-
ritate iudicis etiā incōpetētis. tenet idē Roma. in.
l.de pupillo.§.ſi quis riuos.ff.de noui. ope.nū. &
in.l.2.ff.de iuriſdi.omniū iudi. ¶ Quia ſicut capi
potuit p priuatū, vt dixi.in gl.ſup parte.ď ſe array
gar.in ver.item quādo debitor.ſupra.multo magis
per habētē iuriſditionē licet incōpetentē. Quod
mihi nō placet, pterquā ſi fiat captura ad petitionē
partis.nā cùm ipſe per ſe poſsit capere debitorem
ſuum fugitiuum, multo fortius per iudicē incom-
petētem. Creditor enim poteſt capere debitorem
fugitiuū, quia intereſt ſua recuperare debitū ſuū.
Quod non eſt in iudice incompetenti, ſi capit ex
officio, cùm non extēdatur ad ea, ad quæ iuriſditio
ſua non extenditur.c.à nobis.el.1. de ſententia ex-
com, cum ſimi. ¶ Quid ſi captus ſine ordine iudi- Quæſtio.
ciario per iudicem ſoluit, poſsit repetere. Tene φ
non, per textū in.l.fi.ff. quod metus cau. ſecūdum
40 Bald.in.c.tuæ.vt lite non conteſta. ¶ Quid † ſi de- Quæſtio.
bitor incarceratus non habet vnde ſoluat, nec vn-
de ſe alat, an debet ali à creditore. Dicit dom. Ant.
Corſe.ſingul.ſuo, incipiente.creditor.fo.142. vbi te
net φ ſic. ſed melius in.l.4.ti.12.lib.5.ordina. ¶ Et
41 not. φ † incarceratus pro debito, vel pro delicto, de Nota.
bet ſtatim relaxari, cū cōſtat eū nō deliquiſſe, vel
debitorē nō eſſe, nō expectata alia interlocutoria:
caſus eſt ſingularis in.l.nullus.C.de exhibē.reis.ſe
cūdū I.udo.Pon.in.l.2.col.4.ff.ſi quis in ius voca.
nō ierit. Ia. Bu.& Bal.in.l.ſed & is.ff.de in ius voc.

41 Adde. Si † tamen quis imploret officium
iudicis, in quo petit aduerſarium ſibi
ſoluere cōpelli, vel ſatiſdare, putà hæ
redem pro legatis cōditionalibus. vel in diem, vel
etiam purè, pręceptū iudicis cauēdo, vel ſatiſdādo,
dicitur ſententia eſſe diſfinitiua. per.l.omnibus.ff.
de iudiciis. notat Bar.in.l.1.§.fi.ff.de præto.ſtipula.
Secus ſi incidenter petatur ſatiſdatio de iudicio ſi-
ſti, vel iudicatū ſolui. vt ipſe ibi notat. Quod di-
ctum facit ad multa ſecundum Matth. Mathe. ſin-
gula.ſuo.32. refert & ſequitur Felin.in rubri.de re
iudi.antepe.col.circa finem.in ver. ſententia quòd
quis. ¶ Nota etiam, quia per iſtā.l.hodie determi
natur quęſtio de qua per Bal.in.l.apertiſsimi.in fi
ne.ver.ſi verò volo.C.de iudiciis. vbi mouet quę-
42 ſtionē, ponē † φ quis petit ſuum debitorē debere
detineri, quē ſuſpectū habet, nunquid ſtabitur ſuo
iuramēto, allegādo ipſum ſuſpectū? Et determinat
φ nō. Idem tenet Ange.ibi.& in.l.ſi arbitro.§. qui
ex cauſa.ff.qui ſatiſd.cogā. vbi dicit ſe feciſſe mul-
tos incarceratos relaxari, quia ſępe impiti iudices,
imperitiā aduocatorū inſequentes, faciūt detineri
debitores: tamē creditores ſolum allegant ſuſpicio
nē ſuo iuramento, quod non ſufficit. Imò requiri-
tur ſecundum eos, φ allegetur cauſa, putà, quia fo-
renſis, vel vagamundus, & non poſsidens immobi
lia. vt.l.ſi fideiuſſor.in ſine.ff.qui ſatiſda.cogan. &
argu.in authē.de exhiben.reis.§.ſancimus.colla.5.
probatis autē ſummatim iſtis cauſis, dicunt docto-
res, vbi ſupra, φ ſufficit iuramentum ſuſpicionis,
non aliàs. pro quo facit.l.ſi creditores. ff.de priuil.
credi. Hodie verò, vt dixi, non ſufficit iuramen-
tum creditoris per iſtā legē. Iudex tamē debet eſſe
cautus ad interrogandū de qualitate cauſæ ſeu cau
ſarū ſuſpicionis in ipſa informatione, ſi ſunt cauſæ
veriſimiles, tūc enim poteſt procedi ad capturam
occaſione debiti liquidi, nō occaſione debiti incer
ti, quia nō debet incipi ab executione ſup debito
incerto maximè à captura perſonę.l.1.C.qui bonis
cede.po.notatur in.d.l.3.§.tutores.ff.de ſuſpec.tu-
to.allegat etiam Bald. vbi ſupra text.in.l.1. de prę-
di

dī.cura.lib.10.vbi dicit tex. cauſas quibus ſtrangu
43 latur nominatim exponat. ¶ Itē requiritur, quod † iſta ſuſpicio vltra debitum per duos teſtes ſummariè, vt ſupra dixi. nec requiritur ſecundum Bald. in authē. ei qui. C. de bonis autho. iudi. poſsi. ꝙ in aſſumptione iuramenti teſtium citetur aduerſarius, ne inſtruatur fuga debitoris facta fide de debito. poſtea debet interuenire iuramentum partis. vt tenet Pau. de Ca. d. conſi. 37. cum ſequen. et in. l. conſentaneum. C. quomodo. & quando iudex. & in. l. 2 in prin. C. de ſeruis fugi. ¶ Requiritur etiam quòd iſta ſuſpicio ſit cauſa de nouo. nam ſi ſuſpicio ſuberat tempore debiti, nihil fieri poteſt. Ideo ſi quis contraxerit cum forēſi, & poſtea veniat debitor ad patriā, & dicat creditor, Domine iudex, habeo debitorem hic, quē vellem detineri, non poterit hoc, quia imputetur ſibi, quia contraxit cum forenſi. tenet notāter Bar. in. l. fi. C. de feriis. vel quia tempore cōtractus debitor erat pauperrimus. nam ex tūc ſi tanquam ſuſpectum de fuga velim detineri, facere nō poſſum. tex. eſt in. d. l. ſi arbitro. §. qui ex cauſa. ff. qui ſatiſda. cogan. & in. l. qui bona. §. de illo. ff. de dāno infec. requiritur ergo, ꝙ ille, qui vult facere detinere ſuū debitorem tāquam ſuſpectum, probet, ꝙ tempore debiti contracti ſtabat in hac terra, & nūc ſtat in territorio forēſi. & ſi hoc allego, cauſam ſuſpicionis allego, quia forenſis. Itē ꝙ tempore debiti cōtracti idoneus, & ſoluēdo, & tunc non ſit. vt probatur ex. d. iuribus. ¶ Et nota ſuper hoc,
44 quod dicit Auge. in. d. §. qui ex cauſa. ꝙ † etiam ſi de nouo ſuperuenerit iſta ſuſpicio: ſi creditor ſciēs ipſum debitorem eſſe ſuſpectum & diu tacuit, non poterit ipſum tanquam ſuſpectum facere incarcerari. vt. l. ſi creditores. ff. de priuile. credi. Iſta eſt doctrina Angeli in. d. §. qui ex cauſa. quem refert & ſequitur Lanfran. in. c. quoniam contra falſam. in parte, recuſatiōes. 2. col. ver. & per hoc infertur. de probatio. tenet etiam Pau. de Ca. conſilio. 37. cum ſequenti. & Bar. in. l. 4. §. ſi creditorē. ff. de his quæ in frau. cre. & in. d. l. ſi creditores. Bal. in. l. ſi mulier. 2. col. C. de ſponſali. Ange. in. l. nemo carcerē. de exactori. tribu. lib. 10. & in. l. extat. ff. quod metus cau. ¶ Quod eſt verum. etiam ſi ſtatutum permittat capturam debitoris, quia intelligitur ſi ſuperueniret ſuſpicio poſt contractū. ſecundum Bar. in. d. l. ſi mulier. et in. l. ſi is à quo. §. fi. ff. vt in poſſe. lega. Baldus in authen. quod locum. C. de collatio. Pau. de Ca. conſi. 29. Item quod diſcutiens non tacuit. vt ſupra. ¶ Et iſta ſuſpicio, vt ſupra, debet eſſe concludens & ſufficiens. nam ſi debitor in centum habens mille dilapidat quinquaginta vel minus, non propterea ille redditur ſuſpectus, nec compellitur ſatiſdare. ita tenet Bald. in. l. ſi. pro ea. C. mandati. ¶ Sed quia ſupradixi, ꝙ ſi tempore cōtractus debitor erat pauper, poſtea nō compellitur ſatiſdare: eſt verum, ſi creditor tempore contractus ſciuit illū eſſe pauperem. ſecus ſi ignorabat, quia tūc debitor pauper compellitur ſatiſdare. tenet Barto. in. l. quæſitum. ff. de pignoribus.

Adde. Iſtud etiā tenet plenè & notāter do. Lanfran. in repe. c. quoniam contra. de proba. in parte, recuſatiōes. 2. col. ver. ex qua colligitur. cum ſequēti. ¶ Et ex hoc dicit Bal. in. l. vbi adhuc. 4. col. ver. ſed pone. C. de iure doti. ꝙ † vxor non repetit dotem, ſi vir erat pauper tempore datæ dotis. ¶ Sed idem Bal. in authen. quod locum. 1. col. in fine. 7. q. C. de collatio. & ibi Bar. mouet iſtam quæſtionem, & tandem concludunt, ꝙ vxor poteſt repetere dotem, etiam ſi maritus prodigaliter vixit tempore cōtractus matrimonij. ¶ Sed Oldra. & multi alij, quos refert Bal. in. d. authen. quod locum. id tenent, quod Bal. in. d. l. vbi adhuc allegāt rationem, quia qui talem elegit, eius mores approbauit. vt. l. inter cauſas. §. abeſſe. ff. manda. & l. ſi legibꝰ. C. de epiſcopali audi. notatur in. d. l. ſi quis pro ea. C. manda. & in. d. l. ſi creditores. ff. de priuile. cre. ¶ Sed multis videtur opinio Bar. verior, per ea, quæ ipſe dicit in. l. ſi conſtante. ff. ſo. matri. quia non teneret pactū expreſſum, ne liceat dotem à diſsipante repetere, per. l. 2. ff. de pactis dota. & hoc magis placuit Bal. in. d. l. authen. quod locum. ob iſtam rationem, licet in. d. l. vbi adhuc. in dicto ver. ſed pone in antea. tenuit contrarium. & conatus fuit excludere motiua Barto. in. d. l. ſi conſtante. dicens, ꝙ quando per pactū reuertitur ad propriam naturam dotis, non dicitur conditio fieri deterior. vt. l. ſi vnus. §. pactus. ver. quid in ſpecie dotis. ff. de pactis. ſed natura dotis eſt, ꝙ conſtante matrimonio dos debeat eſſe apud virum. ergo renunciatio de qua dicit Barto. vel pactum per propriam naturam dotis fouetur, & valere videtur. Quòd tamen ſit talis naturæ apparet: quia talis cōſenſus eſt ordinatus de mēte iuris & partium contrahētium, ideo enim dos datur vt apud virum conſtante matrimonio reſideat. vt. l. pro oneribus. C. de iure doti. & vt ſit dominus quādiu matrimonium durat. vt. l. doce ancillam. C. de rei vendi. & in hoc reſidet Bal. in. d. l. vbi adhuc, tenēs contrarium eius, quod tenuit in. d. authen. quod locum. & contra Bar. in. d. l. ſi conſtante. ¶ Vere miror de Bal. cum ſit acutiſsimi ingenij, quia ſic pertranſit ſuper hac quæſtione. ¶ Item miror, quia nititur excludere dictū Bar. in d. l. ſi conſtante. propter rationes, quas allegat in dicta. l. vbi adhuc. ¶ Sed quia debet dari cōcordia inter tantam iuris prudentiam, mihi videtur in quæſtione iſta ſic eſſe diſtinguendum. ¶ Aut mulier vult dotē recuperare, vel in tuto loco collocare ex eo ſolo, ꝙ maritus pauper erat tempore datæ dotis; vel quia diſsipator erat, & non poteſt. ¶ Aut mulier vult dotem recuperare, vel in tuto collocare, eo ꝙ maritus cōtracto matrimonio conſumit vel diſſipat bona ſua, & tunc poteſt. Caſus eſt ſingularis & ſatis clarus in. d. l. vbi adhuc. vbi dicit, ꝙ ſi vir vergit ad inopiā, poteſt mulier dotem exigere, vel

 repetere,

repetere,vel hypothecaria agere. Igitur ſi vxori da
tur facultas repetendi dotem quando maritus con-
ſtante matrimonio vergit ad inopiam, & ſic eſt in
hoc caſus ſpecialis,regula erit in contrarium, vt ſi
maritus non diſsipat dotem conſtāte matrimonio,
licet ante contractum matrimonium diſsipator erat
bonorum ſuorum,quòd vxor non poſsit à viro do
tem repetere propter hoc,vel propter paupertatē.
& iſto caſu loquitur Bal in.d.authen. quod locum.
7.q.dicens, ꝙ ſi vir non mutauit mores, ſed con-
tinuauit prodigaliter viuere,ꝙ tunc poterit vxor à
viro diſsipante dotem repetere. ¶ Sed in.d.l. vbi
adhuc. in.d.ver.ſed pone.mouet quæſtionem.quæ
dam nupſit cuidam prodigaliter viuenti, vel cui-
dam pauperi,& dedit ſibi centum in dotem.poſtea
immediatè vult petere reſtitutionem iſtius do-
tis,nunquid poſsit.& concludit quòd non,propter
rationes, quas ſuperius retuli.& quia dicit, quòd
non poteſt conqueri de moribus viri,quos à prin-
cipio approbauit.per.d.l.ſi creditores.quæ ratiões
non vendicant ſibi locum iſto caſu. ¶ Et primo in
quātum dicit,quòd natura dotis eſt, quòd conſtan
te matrimonio debeat eſſe penes maritum,propte-
rea quòd per pactum & conſenſum poſsit renun-
ciari quòd dos non repetatur à viro. vt.l. pro one-
ribus.C.de iure doti.quia concedo principale,atta
men nō ita ſimpliciter verum.quia licet natura do-
tis ſit,quòd apud virum remaneat conſtante matri
monio.vt.d.l.pro oneribus.habet tamen ſuos comi
tes.vt ſi cùm eſt dos penes maritum incipit ipſe bo
na ſua dilapidare, poſsit vxor agere contra virum,
vt dotem reſtituat.per.d.l. vbi adhuc. ¶ Propterea
quādo dos datur viro,tranſit cum his qualitatibus
vt apud eum remaneat, niſi abutatur ſubſtātia ſua.
per.d.l.vbi adhuc. & eſt bonus textus.in.l.29.titu-
lo.11.4.partita.& in.c.per veſtras. de donatio. inter
virum & vxorem.& ibi docto.& Abb. & glo.no-
tanda in.d.l.29. ¶ Facit etiam quod dicimus in do
natione perfecta, quæ valet à principio de ſui na-
tura,perficitur tamen à iure hac cōditione, vt ſi po
ſtea donatarius fuerit ingratus donatori, reuoce-
tur donatio, vt habetur in.l. 17. & ibi dixi ſupra.

¶ Res verò,quæ datur in dotem, tranſit in virum
hac conditione, quòd ſi vir tendit ad inopiam, ita
quòd periculum eſt in mora,mulier poſsit præue-
niendo agere, & dotem conſtante matrimonio re-
cuperare.per.d.l.vbi adhuc. Ideo dicta.l. pro one-
ribus,vt dixi,non eſt ſimpliciter vera, niſi hoc ad-
hibito, quòd contracto matrimonio cepit maritus
vergere ad inopiam.vt dicta.l. vbi adhuc. & dicta.
l.29.& dicto capitulo.p veſtras.quod nota ¶ No- Nota.
46 ta etiam ex ſupradictis caſus † in quibus recipiun-
tur teſtes lite non cōteſtata. quos non ſic inuenies
in.l.ſecunda.titulo.16.3.partita.& in.c.quoniam fre
quenter.vbi glo.magna in principio.& in.§.s.vt li-
te non conteſta. & ſunt notandi. quia in repetitio-
ne teſtium non debet pars citari propter ſuſpicio-

nem fugæ. ¶ Adde alium ſatis ſingularem, quem
ponit Bar.& Ioan.de Pla.in.l.2.de naufra. libro de
cimo. vbi eſt tex. ꝙ in loco,vbi patitur quis aliquē
caſum,faciat examinari teſtes de tali caſu,& illæ ꝓ
bationes facient poſtea fidem corā iudice compe-
tenti.& eſt mirabile,ꝙ in tali examinatione nō eſt
neceſſe,ꝙ pars citetur.quæ fortè multū eſt alonge.
r ¶ Summaria. per hoc etiam corrigitur dictum corrigit.
Bald. in lege. prima. de prædiis curia. libro.11. &
in lege.conſentaneum.C. quomodo & quando iu-
dex. vbi dicit, quòd contra debitorem ſuſpectum
poteſt iurari,dummodo prius cōſtet de debito ple
nè ſeu liquidè:quia hodie ſufficit conſtare ſumma-
riè & ſemiplenè. & quòd ſufficiat ſemiplena pro-
batio,tenuit Bal.in in authen.ei qui.C.de bonis au
tho.iu.poſsi.&.in.l.2.C.de ſer.fugi. in principio.
s ¶ De teſtigos.ad minus duo.vt.l. vbi numerus.
ff.de teſti.tenet Bal.in authē.ei qui.C.de bonis au-
tho.iu.poſsi.& in.d.l.cōſentaneum.C.quomodo &
quando iudex.&.l.2.C. de ſeruis fugi. vbi dicitur,
ꝙ ſuſpicio debet probari ad minus per duos teſtes.

Adde. Per quod reprobatur glo. in.l. aper-
tiſsimi.C.de iudi.vbi dicitur,ꝙ ſuffi-
cit vt creditor iuret ſuum debitorem
eſſe ſuſpectum. Idem dicebat Ange.in.l.nemo car-
cerem.de exacto.tribu.libro.10.quod Bald.contra-
dicit in authē.ſed iam neceſſe.C. de dona.āte. nup.
¶ Quod facit contra notata per Matthęum de ma
theſilanis ſingulari ſuo primo & ſecūdo. vbi dicit,
47 quòd † in cauſis ſummariis & breuioribꝰ per vnū
teſtem intelligitur plena probatio. ¶ Item dicit,
quòd iſto caſu nō eſt neceſſe deuenire ad iuramen-
tum neceſſarium, ſed quòd fœmina facit plenam
probationem.argumento tex.in.l.vbi adhuc.C. de
iure doti.& hæc regula dicit eſſe de mente Barto.
in.l.de minore.§. tormenta.ff. de quæſtio. & Ioan.
And.in.c.veniens.el.1.de teſtibus.eiuſdem in.c.li-
cet.el.1.& ibi docto. & Abbas eodem titu. de teſti.
Spe.in titu.de teſte.in prima parte.§.1. ¶ Item di-
cit Matthæus de matheſilanis.dicto ſingulari ſecun
do.ꝙ in iudiciis poſſeſſoris dicitur agi de leui præ
iudicio. ¶ Ideo probatio per famā, vel per vnum
teſtem,videtur habere vim plenæ probationis. al-
legat Bar.in.l.1.C.quorū bono.& in.l.2.§.fi. C. vbi
in rē actio.& ita,vt ſupra dixi,concludit, ꝙ iſto ca
ſu non eſt neceſſe deuenire ad iuramentum neceſ-
ſarium.licet Bar.videtur ſentire contra in.l. admo-
nendi.vltima char.ff.de iure iu.& in extrauaganti.
ad reprimēdam.in verbo, ſummariè.ſed teſtes qui
recipiuntur in informatione,dicūtur recipi in cau
ſa ſummaria,vt hic,igitur debuit ſufficere vnus te-
ſtis,non plures.quia ſic dicimus in cauſa criminali,
quia in informatione quæ datur ad capturam,ſuffi
cit vnus teſtis de viſu,vel duo de fama,vel indiciis.
vt habetur per glo.communiter approbatam in.l.
ſi quis.C. ad legem.Iuli.ma. & in.l.fi.C. fami. her.
Sed quia in cauſa criminali maior ꝓbatio & lucidi
or quàm

cidior, quã in ciuili requiritur.per.l.fi.C.de probatio. cum multis aliis:tene q̃ in caſu iſtius legis ſufficit vnus teſtis de viſu, aliàs vnus teſtis integer, vel duo de indiciis vel fama. ¶ Et ſic caſus iſtius legis erit vnus, in quo fallit d.l. vbi numerus.ff.de teſti. quia pluralis locutio erit contenta numero vnius tantũ .vide.40.qui ponũtur in Spe.de regu.iuris.§.reſtat.ver.hoc tamen fallit.refert do.Abb.in.d.c.licet.in fine.& in.c.nuper.&.c.teſtimonium.eod.ti.de teſtibus.vbi etiam ponit vnum caſum, in quo creditur vni teſti. ¶ Vide alium ſatis quotidianum & notandum in.l. 114.quaterno gabellarum, ſcilicet in mediatore emptionis, & in emptore, qui ſolus plenè probat contra venditorẽ vt conſequatur fiſcus & eius procurator gabellam rei venditę.& eſt extenſio ad.c.1.de teſti.li.6.& ibi glo.in parte, teſtimoniũ, quia ibi mediatores faciũt prçſũptionẽ tãtũ, hic autẽ facit plenã probationẽ.

summaria [r] de teſtigos [s] o de eſcriptura autentica [t].

¶ Ley.lxvij.

NIngun juramẽto aunq̃ el juez [v] lo mande fazer o la pte lo pida no ſe haga ẽ ſãt Vicẽte de Auila, ni eñl errojo d̃ ſãta Gadea

t ¶ Autentica. de qua loqnitur.c.1.de.fide inſtru. & quaſi totus titulus.& melius per totum titulum. 18. tertia partita. talis enim ſcriptura probat quod cantat.& eſt probatio probata.l.1. in prin. titu. 18. tertia part.dixi in.l.27.in parte, de reſtitucion.ver. eſt autem ſcriptura.ſupra.

Adde. Eſt tamẽ caſus ſatis ſingularis & peregrinus, in quo nõ poteſt quis ſequeſtrã petere fieri de re alicuius, niſi debitum oſtendat per publicum inſtrumentũ, quem ponit Bar.in.l.per hanc.de erogatione militaris annonæ.libro.12.& in.l.litibus.de agrico.& cenſi.lib. 11. An illud ſit verum nunc non examino, ſed legitur & notatur in.c.examinata.de iudi. & in. l. licet.ff.depoſiti.tenet do.Abb.in.c.2.de ſequeſt.poſſe.& fruc.pro quibus hodie eſt caſus in.l. iſta. quã tene menti.vide.Bal.in materia.in.l. 1. C. de donatio.in fine.

Summarium.

1 *Iuramentum quotuplex ſit.*
2 *Iudici quando non eſt obtemperandum.*
3 *Iuramentum voce nuda an poteſt præſtari per ſanctum Vincentium.*
4 *Iuramentum vt valeat ſuper quo debet fieri.*
5 *Iuramentum quando ſit prohibitum.*
6 *Iuramentum, qualiter debeat præſtari.*

NIngun juramento. Iſta. l. eſt notabilis, & propter multa, quæ noſtris temporibus contigerunt. pròhibet iurari ſuper reliquias & corpora ſanctorum.&c. Et quia eſt clara, & breuis non ſummatur. ¶ Aduerte quia per iſtam legem corriguntur multa iura, ſignanter. l. generaliter. in fine. C. de re- *Corrigi.*

bus credi.&.l.1.&. 19.ti.11. tertia partita. Item reprobatur dictum Bal.& aliorum in.c.1.col.2.ver.poteſt etiam iurari.de noua forma fidelitatis. vbi dicunt, quòd poteſt iurari ſuper reliquias ſanctorum eas tangẽdo. Reprobatur etiam dictum eiuſdem Bal.in.c.1.§.item ſacramenta.2.col. ver.quæritur vtrum iuramentũ aliud teneat.de pace iura.firman. vbi tenet, q̃ ſuper altare poteſt iurari, quia eſt ſacrum in ſacro. vt d.l. generaliter. in fine. eiuſdem Bald. in. l. 2. C. de ſacroſan. eccle. & in. d. l. generaliter. §. in omnibus. in fine. vbi tenet quòd iuramẽtum in eccleſia poteſt deferri. Item in quantum Bar.& Bal. ibi dicũt, q̃ in eccleſia poſsint prçſtari iuramẽta etiam iudicialia ex cauſa, putà, quia mulier eſt, cui alibi non eſſet locus honeſtus. quapropter dicunt, quòd iudices quotidie vadunt ad eccleſias ad recipiẽnda iuramẽta mulierum, & bene facit contra eos.tex.in.c.decet.de immu. eccl. li.6.vbi dicitur, quòd proceſſus, nec alius actus iudicialis poteſt fieri in eccleſia, aliàs actus eſt nullus. cauſa tamen poterit excuſare ſi eſt iuſta: vt ſi propter neceſsitatem, quia alibi prçſtare nõ poteſt, vel quia non decet. ¶ Et nota quia iſta.l.dicit, ningun juramento. nam excludit omne iuramentum. Eſt *Iuramentum quotuplex ſit.*
1 † enim multiplex iuramẽtum. quia quoddã eſt veritatis, quoddam credulitatis, quoddam calumniæ, quoddam in litem, quoddam in ſupplemẽtum probationis, quoddam neceſſarium, quoddam voluntarium, quoddam licitum, quoddam illicitum, quoddam aſſertorium, quoddam promiſſorium, quoddã iudiciale, quoddam conuẽtionale. de quibus habetur in Spe. de iura. delatio. per totum, & de iura. calũ.§.1. ¶ Sed lex.2.ti.11.tertia partita dicit, quòd iuramẽtum eſt triplex. ſcilicet, voluntarium, neceſſarium, & iudiciale.& in his omne iuramentum includitur. vt per Bal.in.d.c.1.§. item ſacramenta. de pace iura.firman. ¶ Quid enim ſit iuramentum vide in.d.l.1.titu.11.tertia partita.& per Bal.in. d. authen.ſacramenta puberum.C. ſi aduer. vendi. & in ſumma.22.q.1.

2 v ¶ Aun que el juez. Iſte † eſt vnus caſus & nouus, in quo non eſt iudici obtemperãdum. ſcilicet, cùm præcipit iurari ſuper altare.&c. Quia cùm mãdatum ipſius ſit euidenter iniquum, & contra ius expreſſum, non eſt ei obtemperandum. vt in cap. quid culpatur.23.quæſtione.1.&.c. non ſemper. cũ duobus ſequẽtibus.11.quæſtione.3.&.c.ſi quis præpoſtera.50.di.refert glo.in.c.paſtoralis.d̃ officio dele.ga.ſuper parte.& ſi ſciat.in fine.verſic. item nota. nam in tali actu, vt dicit ibi domi. Abb. non poteſt dici iudex.argumen.tex.in.capi.forus.de verbo. ſignifi. Imò dicit, quòd iudici volenti, exequi poteſt

reſiſti.vt dicit glo.notabilis in.c.ex literis . de offi-
cio dele.in parte,denuncietis , & ibi ſcribentes. &
in.c.ſi quando.eodem titulo. ❡ Quod eſt verũ, vt
ſupra dixi , quando præceptum eſt euidenter ini-
quum,vel cõtra ius:ſecus ſi aliàs eſſet iuſtum. vt. c.
lux æterna. &. c. cum
miniſter.23. q.5. ❡ Si
tamen præcipit iura-
ri nõ ſuper altare, ſed
more ſolito , obedien
dũ eſt ei , quia iſto ca
ſu poteſt compellere

ni ſobre altar, ni cu-
erpo ſancto,ni en o-
tra yglesia[z] juradara,
ſopena de diez mil

ad iurandũ regulariter.vt.c.fi.de iureiu.&.l.fi.eodẽ
titulo.ff.cum ſimi. ❡ Quid ſi iudex præcipit iura
re,& pars recuſat iniuſtè? Dic ꝙ poteſt illũ multa-
re.vt.c.fi.de iura. calum . & lege prima.titulo de la
orden delos juyzios.ordinamento.

x ❡ La parte.aliàs punitur tã is,qui iurat , quã is,
qui petit iurari.quia cũ petitio ſit infructuoſa,&ꝓ-
hibita, eſt punibilis,vt hic.concor.li.1.& ibi Bar.2.
nota.de petitis bonorum ſublatis.l. 10.

3 y ❡ En ſant Vicente. Quid † ſi iuratur nuda voce
ſine tactura , an incidat in pœnã iſtius legis. Tene
ꝙ non,quia iſtud non apellatur ſacramentum pro-
priè , ſed verbum , vt notatur in authen.de manda.
4 princi.§ ſed neque.collatio.3.dicit tamen , ꝙ † ſuffi
cit iurari ſuper qualibet ſcriptura,in qua Deus no-
minetur,vel aliquid de euãgelio contineatur.vt te-
net. Ia.Bu.in.d.authẽ.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduer.
venditio.& in.l.1.&.19.tit.11.ter.part.vbi dicitur, ꝙ
ſufficit iurari ſuper quadã tabula picta vbi eſſet ma
ieſtas dei, vel ſanctorũ.quod hodie nõ eſt verũ. ſed
debet iurari ſecundũ conſuetudinẽ,aliter iuramẽtũ
nõ valeret. vt tenet Spe.in titu.de inſtru.edic.§.bre
uiter.parum poſt principium.

5 z ❡ Yglesia juradera. Nota † cũ iſto quinq; caſus,
quibus nõ poteſt iurari. ☞ Adde ſextũ,quia non iu
ratur per creaturã.tex.& ibi eſt glo.in. c. & ſi Chri
ſtus.de iureiu.vbi latè per doct. ❡ Si tamẽ iuratur
per creaturã,ligat nihilominus iuramẽtũ. quia iurã
do per creaturã, videtur habere quẽdã reſpectũ ad
creatorẽ.ſecũdũ glo.in.c.quotiens.1.q.7.in.gl.q̃ eſt
ſuper verbo,ſalus.Si tñ habetur reſpectus ad ipſam
creaturã dũtaxat,intẽdens illã inuocare in teſtimo
niũ ſeu ad confirmationẽ actus, tũc enim nõ poteſt
iurari ,quia honorẽ debitũ Deo impenderet creatu
ræ,& ſic cõmitteret idololatriã.vt.c. prælatũ.&.c.ve
nerabilis.vbi tex.cũ gl.de cõſe.di.3.tenet Ab.in.d.
c.& ſi chriſtus.2.& fi.col.de iureiu.vt puta,cũ quis
iurat per vitã patris ſui,vel per vitã principis: vt aſ
ſolet iurari per eos,qui in iudiciis & extra nõ omit
tũt iurare & deierare ſine Dei timore:quos audiui,
& poſtea vidi ligatos ſentẽtia,ď qua in.c.& ſi Chri
ſtus.de iureiu.quia à perſonis & eorũ domibꝰ nõ
diſceſſit , neq; vt video diſcedit plaga. ❡ Septimò
nõ iuratur per capillos,nec per viſcera dei, ſecũdũ
Bar.in.l.aut prætor.in.§.iurari.ff.ď iureiu.tenet Bal.
in authẽ.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduer.vendi. ❡ O-
ctauò non iuratur per caput vel clericã ipſius iuran
tis,quãdo eſt laicus is,qui iurat.vt per Bal.in.d.au-
thẽ.ſacramenta puberũ.2.col.vbi vide.ſed à clerico
ſic,vt ibi. ❡ Si tamẽ iuratur ſuper altari , vel ſuper
ſanctorum reliquias,
licet puniatur qui iu-
rat,iuramentum obli-
gat , & eſt ſeruandum
ſi eſt licitum . notatur
in cap. 1. & cap. de-
bitores.iuncto.c.cum

marauedis pa la nue
ſtra camara[a] al q̄ lo ju
rare[b] & al juez[c] q̄ lo
mãdare y al q̄ lo pi-

6 quidam.de iureiu. ❡ Quæro † qualiter, per quẽ, & *Qualiter*
in quo eſt iurandũ. Breuiter dicendũ eſt, ꝙ iuramen *ſit iuran*
tũ debet præſtari ſolẽniter,ſcilicet manu tactis cor- *dum.*
poraliter euãgeliis. vel quibuſcumq; ſcripturis ſa-
cris,vt in authẽ.vt omnes obedi.iudi.pro.§.1. colla-
tio.5.tenet Inno.in.c.& ſi Chriſtus.ď iureiu.tex.&
Ioan. An.in.c.vt circa.de elect. in nouella.in.6. &
Bal.in marga.ver.iuramẽtũ.& in.d.authẽ.ſacramẽ-
ta.habetur in Spe.de iura.dela. per Bal.in. c.1.quid
ſit inueſti gl.nota.in cle.1.ď hære.ſuper parte,tacta.
quæ dicit, ꝙ vbicunq; requiritur iuramentũ,nõ ſuf
ficit ſola præſentia, ſed requiritur tactura euãgelio
rũ:licet quidã dicunt , ꝙ corporale iuramentũ ſatis
eſt ꝙ habeat corporis ſenſum et viſum.facit.c.ſi epi
ſcopus.35.q.6.ſed tex.eſt in.d.cle.1.de hæreti. in. §.
porrò. ꝙ in iuramẽto exhibẽdo per inquiſitores hæ
reticæ prauitatis requiritur tactura ſacrorũ euange
liorũ.& idẽ dicit tex.in.c.hortamur.3.q.9. ❡ In cõ *Contra.*
trariũ eſt tex.in.c.fi.de iura.calum. vbi dicit , ꝙ cũ
iuratur de calumnia,non requiritur tactura euange
liorum,vel ſacrarum ſcripturarum.

❡ Sed do. Ab.ſuis recollectis ſup dicta glo.in par *Sol.*
te,tacta,de hæret timore huius cõtrarij dicit, ꝙ in iu
ramẽtis,q̃ deferũtur à iudice,vel à iure,vel à parte,
de neceſſitate requiritur tactura euangeliorum.vt.
dic.ca.hortamur. In aliis cùm dicit, quòd ſufficit tã
gere quemlibet librum, ſeu quamlibet ſcripturam,
vbi autem ſimpliciter exigitur iuramentum, & nõ
fit mentio de tactura corporali euangeliorum , di-
cit quòd ſatis eſt iurare ſine tactura. allegat glo.in.
d.c.vt circa.de elect.li.6. ❡ Vult dicere do.Ab.vi-
deri meo , ꝙ tactura euangeliorum non requiritur
in iuramentis.præter quã in caſibus expreſſis in iu
re.vt habetur in.d.cle.1.de hæreti.ibi enim non ſuf
ficit ſimplex iuramentum, ſed requiritur corpora-
lis tactura euangeliorum.& iſtud credo verum, li-
cet do.Abb.clare non dicat. ❡ In caſu tamen, quo
ius expreſſè non requirit tacturam euangeliorum,
dic regulariter, quòd in omni iuramento neceſſa-
rio ſiue exigatur à teſte,ſiue à parte, debet præſtarĩ
& fieri ſecundum conſuetudinem loci,in quo iura
tur.& iſta eſt communis ſententia doctorum.vt re-
fert Bal.in.c.1.de noua forma fideli.& in.d.§. itẽ ſa-
cramenta.Bar.in.l.qui per ſalutem. in principio.ff.
de iureiu.glo.& doct.in.l.iuris.& in.l.teſtium.vbi

Regula. Cinus,docto.& Bald.C.de teſti habetur in Spec. de iureiu.§.autem.ver.vt autem glo.in d.c.& ſi chriſtus. ¶ Sed quæro iuxta hoc,qualiter hodie iuratur de conſuetudine. dic, ꝙ iuratur ſecundum formã.tex.in.l.1.ti.delas iuras.fo.le.vbi glo.ſuper parte,iure vi. per Bal.in l.generaliter. &.l.in omnibus. C. de iure iuran. vel dic,ꝙ diſpoſitio & forma de qua in. d. l. non ſeruatur. ſed aliter iuratur his regnis: quia de mandato iudicis manutangitur ſignum crucis,& iudex ait iuranti. Iuras per Deum, & per beatam Mariam eius matrem, & per ſancta dei euangelia,vbicunq; largius ſunt ſcripta, & per ſignum crucis,quam tua dextera manutangis, ꝙ vt fidelis chriſtianus dices plenam veritatem de his quæ interrogaberis:& tunc iurans dicit ſic,iuro.& poſtmodum ſequitur in iuramento.vt habetur in. d.l.1.titulo delas iuras.fo.le.

Fallit.1. ¶ Fallit iſta regula & forma iurandi ſuper crucis ſigno tantum in iuramento inquiſitorum hæreticæ prauitatis,qui debent iurare manu actis ſanctis euangelijs. vt ſupra dixi.per dict.cle.1.de hęreti.licet in omni iuramento verba per expoſita proferantur. ¶ Et in hoc vnũ ſingulariter nota,ꝙ vbi requiritur iuramentum cũ tactura ſcripturæ: ſi præſtatur ſine tactura,non eſt ſatiſfactum conſtitutioni ſeu diſpoſitioni, licet in veritate ſit iuramentum ſine tactu.glo. eſt notanda in.d.c.vt circa.de elect.lib.6.& in.d.cle.1. ver. cor-
2 poraliter à ſe tactis,de hæreti. ¶ Secundò fallit in iuramento priorum vel antiquorum populi, qui tenentur iurare.vt traditur per glo.in.l.calũnietur. § poſt calendas.ff.de verbo.ſig.per Bal.in.c.1.qua-
3 liter vaſa.de feu. ¶ Tertiò fallit in iuramẽto populi,vel vniuerſitatis,qui tenentur aliter iurare ſecũdũ Inno.in.c.grauẽ.de ſentẽ.& Bal.in.ti.de pace cõſtan §.ſi qui ex parte.& habetur in Spe. de obliga.
4 & ſolu.§.1.ver.cæterum. ¶ Quartò fallit in forma iuramenti rectorum & curatorũ bonorũ. vt refert
5 Io.And.in.c.tua nos.de iureiu. ¶ Quintò fallit in forma iuramenti eius, qui eſt derrobatus. vt per
6 Bar.in.l.ſi quando.C.vnde vi. ¶ Sextò, in tutore & curatore ad litem dato,qui aliter iurant.ſecundũ Bar.in.l.videamus pe.opp.ver.erit ergo.ff.de in li-
7 tẽ iurã. ¶ Septimò,in iuramento iudicis. quod debet continere multa & diuerſa capitula, vt ponit glo.& Auge.in authen.iuſiu.quod præſ.ab his.§.fi.
8 collatio.2. ¶ Octauò, in iuramento in animam domini.vt ponit Hoſti.in.c.accedens.de pręben. Ioã. And.in.c.præſentiũ.de teſti.in.6. in noue. notatur in.c.fi.de iureiu.eo.li. Inno.in.c.præſentiũ el.2. pe. col.magna in fine.in glo.in verbo,in quorum de teſti. quia debet dicere ſic. iuro ꝙ talis principalis
9 meus dicet veritatem per me. ¶ Nonò fallit iuramento eius,qui petit quartam dilationem,vel quar

dicere, demandare.

¶ Ley.lxviij.

SI alguno puſiere ſobre ſu heredad algun cenſo [d] con cõdicion que ſi no pagare [e] a ciertos plazos [f] que caya la he-

tam teſtium productionẽ.vt ponitur in Spe. de teſti.§.3.ver.4.autẽ & eo.titu.§.4. ¶ Decimò in iura- 10
mento teſtium tam laicorum quàm clericorum in quacunq; cauſa.& qualiter debent iurare ſuper inquiſitione.vide in Spe.de teſte.§.7.in fine. ¶ Vn- 11
decimò in iuramento notarij in ſui creatione.vt habetur in Spe. de inſtru.edic.§.8. ver. ſed quo. ¶ Sed in iudice & notario vide melius,et aliter in pragmati.regni folio.74. ¶ Duodecimò iuramentum 12
executoris teſtamenti præſtatur ſecũdũ formã traditã in Spe.vbi ſupra.§.13.ver ſed nunquid ſecũdũ.
¶ Decimotertiò iuramentum fidelitatis præſta- 13
tur.vt traditur in Spe.de feu.§.1.&.2.ver hoc etiam nota.& ſequẽti. ¶ Decimoquartò in epiſcopo,qui 14
per ſolam libri euangelici propoſitionem abſq; tactũra ſcripturarum poteſt & ſufficit iurare. vt.d.c. fi.de iura.calũ. &.c.non flagitatur.11.q.1. ple&ſe in Spe.de iura.calũ.§.pe.ver.item nota ꝙ epiſcopus.
¶ Decimoquintò in iuramento caſtellani,i. cuſto- 15
dis caſtelli ponitur in.l.7.& quaſi per totum ti. 18. ſecun.partita.de quibus & de alijs vide per glo. & docto.in.d.c.& ſi chriſtus.de iureiu.in parte,teſtis. & in.c.quotiens.1.q.7.&.c.teſtimonium.11.q. . &. c.pe.de iura.calu.&.c.ego.n.de iureiu. ¶ Decimo- 16
ſextò cum iudex vt ſuſpectus recuſatur. nam ipſe & is quem recipit in conſortem manutactis euangelijs,debent iurare iuſtitiam litigantibus ſeruare. vt.l.1.ti.delas recuſacio ordina.ſed iſta forma de cõſuetudine nõ ſeruatur.ſed iuratur ſuper cruce. &c.
¶ Decimoſeptimò cum is qui paſſus eſt executio- 17
nem ſententiæ in ciuilibus,elapſis decem diebus, dicit ſe habere teſtes extra iuriſditionem iudicis exequentis,& petit dictionem,vt probet ſuas exceptiones contra executionem:quia tunc iuratur ſecundum formã tex.in.l.5.titulo delas excepcio. in ordina. ¶ De multiplici forma iuramenti vide per totum titu.11.tertia partita. ¶ Et nota. vnum ſingu- Nota.
lare,ꝙ ſi quis petat iurari aliter quàm ſit iure permiſſum,non valet iuramentum,neq; releuat iurantem.vt.l.7.titu.11.tertia partita. prope medium,cũ ſequen.&.l.19.eo.ti.

a ¶ Para nueſtra camara.licet iſta lex hoc non dixerat.omnis pœna ſimpliciter appoſita à lege vel à iudice applicatur cameræ regis.vt habetur in.l.49. ti.delas penas in ordina.cum alijs.

b ¶ Al que lo jurare.quod eſt verum,niſi coact⁹ iuret:quia tunc iurans excuſatur etiã ſi effectus metus non ſequatur.dum tamen ſit metus iuſtus.vt tenẽt glo.& Bar.in.l.habitatores. §. fi. ff. quod metus cau.& .c .audientiam eo.ti.cum ſimi. ¶ Sed pone, Qo.
ꝙ aliquis iurauit contra prohibitionem huius legis,& mendatium dixit:an puniatur de periurio. tene ꝙ nõ.vt notãter dicit Bal.in authẽ. deceruimus:

In fine. C. de arbitris quod eſt notandum per.l.iſta. c ¶ Al juez.quia ex quo venit cõtra iuſſum principis debet puniri vt hic. ¶ Sed ſi pœna hic non eſſet expreſſa,iudex iudicans contra conſtitutionẽ principis punnitur regulariter pœna de qua per glo.& docto.in.l.1.C.ad legem iuli.mageſta.

Summarium.

1 *Cenſum,an,& quando ſit licitum dare in perpetuum. Et em ptio,an,& quando ſit permiſſa.*
2 *Clauſulæ inſolitæ,an arguant actum eſſe ſuſpectum.*
3 *Citatus quando excuſatur,ſi non comparet.*
4 *Pactum an poteſt mutare naturam contractus.*
5 *Cenſuarius,an poſſit vendere rem,ſuper qua eſt impoſitus cenſus,irrequiſito domino.*
6 *Cenſus,ſeu emphiteoticus contractus,an præſumatur perpetuus,ſi aliud non appareat.*
7 *Contractus an præſumatur emphiteoticus,ſi locatio eſt perpetua,& penſio parua.*
8 *Ligna,an,& quando poteſt quis ſcindere in alio territorio. Et an præſcribi poteſt ius aſidandi in paſcuis alienis. & per quantum tempus.*
9 *Solutio debiti,an poſſit fieri poſt terminum.*
10 *Dies,an,& quando interpellat.*
11 *Dominus directus rei datæ in emphiteoſim ſi recipit penſionẽ lapſo termino,an videatur renunciare ius ſuum propter canonem non ſolutum.*
12 *Emphyteotæ ſi ſunt plures collaterales,an poteſt vnus conueniri pro toto canone.*
13 *Emphyteota,an poteſt ſoluere canonem per partes.*
14 *Obligatio ad canonem an ſit perſonalis,an realis.*
15 *Emphyteota ſi probat penſionem ſoluiſſe tribus annis præteritis,an euitet pœnam caducitatis. Et quid in locatore.*
16 *Emphyteotica res ſi vendatur,& non traditur,an incidat in commiſſum.*
17 *Emphyteotica,qui requiſitus à conſorte nõ ſoluit ſumptus factos,in re emphiteotica intra quatuor menſes,an perdat partem ſuam.*
18 *Emphyteota mulier vendens irrequiſito domino,an cadat à iure ſuo.*
19 *Contractus an ex conuentione partium legem accipiant.*
20 *Emphyteota eccleſiæ,an,et quã perdat rẽ datã in emphyteoſim.*
21 *Terminus quando non eſt appoſitus in ſolutione cenſus vel penſionis,quis modus debeat in ſolutione ſeruari.*
22 *Pactum nudum an valeat in contractu cenſus & emphiteoſis.*
23 *Pactum nudum an ſufficiat ad tranſlationem dominij.*
24 *Excõmunicatus ſtãs in excõmunicatiõe diuerſis tẽporibus inter polatis,an incidat in pœnã ſtatuti,dicẽtis q ſtãs in excõitatione per tẽpus triginta dierum puniatur tali pœna.*
25 *Pœna excedens duplum,an poteſt apponi in contractu.*
26 *Pœna,an,& quando poteſt remitti per iudicem.*
27 *Cẽſuarius,an poſſit imponere cẽſum ſup eadẽ re alteri ſoluẽdũ.*
28 *Emphyteota,an poſſit rem datam in emphyteoſim in vſufructum dare.*
29 *Cenſus al quitar,an,& qualiter poteſt conſtitui.*
30 *Cenſus in qua ſumma ſit permiſſus in foro conſcientiæ.*

SI alguno.non ſummatur,quia breuis. fuit tamen iſta lex neceſſaria propter opinionẽ multorũ, dicentium hoc eſſe vſura.quod non eſt. tenent docto.ſignanter Inno.Hoſtien.& Abb.in capitulo.in ciuitate.ſecunda columna.ver. extra glo. de vſuris,
1 vbi mouent quæſtionem † an ſit licitum dare alicui centum, vt ipſe ſingulis annis in perpetuum, ſeu ad vitam meam,vel hæredum meorum,det certum annuum redditum, puta quinq;.& dicunt, q ſiue iſte.annuus redditus conſtituatur ex redditibus alicuius fundi,vel domus. ſiue ex labore liberæ perſonæ,vel ſerui,non poteſt dici quòd hoc ſit vſura:cum in veritate non interueniat mutuum.vnde dicunt,quòd licitum eſt iſti emptori petere precium ad libitum.ſicut ergo poteſt emere liberè totam poſſeſsionem,vel capere poſſeſsionem in emphyteoſim, vel emere annuum redditum iam conſtitutum ab antiquo:ita eſt licitum de nouo conſtituere,& emere. ¶ Nec obſtat ſi dicatur,quòd tractu temporis poterat ille percipere pluſquàm ſit precium: quia hoc etiam contingit in cõtractu emptionis,& in contractu emphyteotico. ¶ Item iſte emptor exponit ſe periculo:quia fortè ille emptor efficeretur inops.& per hoc non obſtat dictum.c.in ciuitate: quia ibi erat res in præſenti: ſed precium dilatum.ſed in caſu iſtius legis res & precium ſunt in præſenti. ¶ Item in caſu iſtius legis nulla fraus interuenit ergo. &c. ¶ Et ex hoc dicunt docto. in dicto capitulo in ciuitate. idem eſſe in actione empta: nam ſi habes actionem contra Titium ad mille,non eſt peccatum quòd ego emam pro octingentis: quia hæc eſt vera venditio, & expono me periculo, cum dubius ſit euentus litis. Nam poſſet ille venditor aliàs debitor effici pauper vel fugere. ¶ Sed ſi aliquis reciperet centum,& conſtitueret ſe daturũ omni anno pluſquàm reciperet,tunc hoc eſſet illicitum : quia nõ poſſet propriè dici emptio annui redditus. ¶ Et per hoc dicit Bald.in rub.C. de iure emphyteotico. ver propter mercedis.quòd contractus emphyteotic9 cognoſcitur propter præcij exiguitatem.vt.l.ſi vno.ff.loca. ¶ Iſtam quæſtionem mouet etiam Ioan.de Ana.in.d.c. in ciuitate. 3.col. ver.quærit hic Inno.& multũ ad hoc faciunt fundamenta ibi per eũ inducta in alia.q.7.col.ver. in contrarium.q non ſit vſura.quem omnino vide. ¶ Sed poſito q non ſit vſura, prout affirmant ſupradicti doctores:erat dubium,et maximum,an talis cõtractus cenſus poſsit ſtare.& Ia. Bu.in authẽ. qui rem.C.de ſacroſan.eccle.tenet q nõ. ¶ Sed glo. Bar.& Bal.ibi dicunt,q ſi vnus nummus debeatur quolibet anno pro cenſu, ſi ceſſatur per biennium in ſolutione iſtius canonis, cadit emphyteota ab emphyteoſi, quæ valet mille marcos auri:quia lex indiſtinctè loquitur, nec diſtinguit de quantitate canonis, & quia iſto caſu vnus nummus ſurrogatur loco totius cenſus legalis de conſuetudine, per tex. in authen. de non alie. §. itaq; collatio. 2.

vbi

vbi ponitur exemplum de cenſu trium ſolidorum in re valente centum ſolidos,vel mille: attamẽ iſte cenſus regulatur ſicut quicũq; alius in emphyteoſi licita. & ita dicit Bal.ꝙ ſeruatur cõſuetudine.vbi ſupra.& in.l.eden.3.col.C.loca.& in.l.cũ allegas.7. opp.C.de vſuris.& in rubr.C.de contrahen.emp. 10.opp.& in.l.quãuis.per illum tex.ff. de cõditio. & demonſ.Alex.con.470.incipit, magnifice prætor.7.col.ad finem.& tota ſequenti,cum concordã. per eum allegatis.Iaſon.in.l.2.col.16.verſi.15. C. de
2 iure emphyteo. ❡ Oppono,& videtur,ꝙ † iſte cõ
Oppo. tractus cenſus cũ clauſula, ꝙ res incidat in commiſſum,ſit vſurarius:quia de natura ipſius ex non ſolutione cenſus res non perditur,ſed compellitur cenſuarius ad ſolutionem cenſus,vt tenet glo.& docto.in.c.cõſtitutus. de religio.do. ſed tu habes ꝙ cõtractus prẽſumitur ſimulatus & in fraudem vſurarum ex pactis inſolitis.ita tenet Bal.in.c.1.in prin.2 col.ver.quæro de quibuſdam,de feudo dato in vicem legis commiſſo.& in.l.3.ver quid ſi inſtrumẽto.C.plus valere quod agitur.docto. & Abb.in.c. illo vos de pigno.& gl.in.l.ſi quis ſub cõditione.ff. de conditio.inſti.& Iaſo.plenè in.l.teſtamentum.
Nota. C.de teſta. ☞ Vbi inter cætera refert vnum dictum ſingulare. Ang.in.l.ſi.de canone largitio.tribu.lib.
3 10.ꝙ † excuſatur non comparens, quando citatio habebat verba non conſueta.& propterea nec poteſt mulctari:puta cum de ſtylo illius loci ſolitum erat dici in præcepto,ꝙ compareat ſub pœna decẽ florenorũ,& in pręcepto diceretur ſub pœna æris & perſonę.tunc excuſaretur non cõparens.qđ nũquam exeat mente tuam:quia alibi non inueniens, vt refert Pet.Gerard⁹ de petra ſingulari ſuo.77.qui in hoc etiam cõcludit,ꝙ alteratio contractus,& pacta inſolita,faciunt prẽſumi contra ipſum,ꝙ ſit vſurarius.& facit.l. qui teſtamentum. ff. de probatio. vbi propter legis interdictum prẽſumitur fraudis ſimulatio.probatur etiam in.l.cum tacitum.eo. tit. & in.l.1.C.de natu.libe. ❡ Item videtur,ꝙ talis cõtractus cum his adiectionibus & clauſulis nihil valeat:quia pacta appoſita contra naturam contract⁹, etiam in iuramento non valent,ſecundum Bal.in.l. etiam.C.ad Velleia.tenet Bar.in.l.2.col.2.ver.quæro tertiò.C de iure emphy.videtur ergo opinio Iaco.Bu,ꝓcedere,quia ipſe dicit in.d.authẽ.qui rem. ꝙ de modicis non eſt curandum. ☞ Itẽ quia de hoc non cogitauerunt iura quæ impoſuerunt hanc pœnam:quia ſecundũ ius non poteſt concedi emphyteoſis ſub iſto cenſu.& tu potes dicere,ꝙ ſi emphyteoſis non poteſt concedi vt res maximi valoris,incidat in commiſſum cùm eius dominium remaneat penes dominũ,& videatur conceſſa quaſi ſub conditione,ſi penſionem ſoluerit. argumẽ. textus. in.l.quæro.§.inter locatorẽ.ff. locati. multo fortius cenſus ſi cõſtituatur ex non ſolutione,res non perditur ſuper qua conſtituitur.cum de natura contractus non perdatur:per ea quę dicunt docto.& glo. in.d.c.conſtitutus. ❡ Solutio,dic,ꝙ iſtud pactum ſo. vt cenſu non ſoluto res incidat in commiſſum,non eſt contra naturam contractus,ſed præter naturam. ☞ Itẽ licet de natura contractus ſit, ꝙ per non ſolutionem cenſus res incidat, in commiſſum,eſt verum quando ſimpliciter agitur: ſi tamen expreſsè apponatur in contractu cenſus,iſtud pactum, ꝙ ſi non ſoluerit cenſum intra triennium, vel intra bienniũ,res incidat in commiſſum,valebit quia pacta expreſſa remouẽt diſpoſitionem legalis naturæ.& pactũ hoc caſu trahit contractum ad aliã naturam,quando non eſt contra diffinitionem cõtractus.vt eſt tex.& ibi docto.& Bal.in.l.2.C.de iure emphy.& in.l.1.§.ſi conuenerit.ff.de poſi. notatur.in.l.2.& in.l.lecta.ff.ſi certũ peta.& in.l.vbi ita ff.de donatio.& in.l.cum præcario.ff.de pręca.vbi etiã vide,an,& quando pactum immutat naturam contractus. ❡ Et ex hoc dicit tex.in d.l.2.C.de iure emphy.& ibi notant docto. & Bal.ꝙ vbi nõ eſt expreſſum.nihil militat tacitum. ☞ Pro hoc etiam facit.l.creditores.C.de pignorib⁹.vbi dicitur,ꝙ licet quis non poſſit capere rem alterius propria authoritate,quia nemo in ſua cauſa poteſt ſibi ius dicere.vt in rubro & nigro. C. ne qs in ſua cauſa ius ſibi dic.& iſtud ſit naturale & rationabile,vt ibi.at tamen poteſt inter partes paciſci ꝙ quis poſſit capere rem propria authoritate.vt.d.l.2.C.de pigno.
4 ❡ Præterea † de natura cõtractus emphyteoſis eſt, ꝙ ſi non ſit ſolutio penſionis intra triennium, res incidat in cõmiſſum, pôt tñ paciſci inter dominũ & emphyteotã ꝙ res nõ incidat in cõmiſſum. vt.d.l.2.& ſcribentes ibi, dixi in glo. ſuper parte. que ſe guarde.infra iſta lege.

Adde. ☞ Pro complemento iſtius glo.quæro an ſit licitum recipere pecuniam, vt pro te fideiubeam. aliquis diceret ꝙ non:nã iſtud quodammodo capit vſurã. ☞ Con- Contra. trarium eſt verũ.imo eſt licitũ,& pmiſſum p.l.hoc iure.§.1.ff.de dona.vbi eſt caſus notabilis,& in.l. ſi remunerandi.§.ſi.ff. manda.quod eſt pulchrum.

d ❡ Algun cenſo. Aduerte: quia contractus cenſus & emphyteoticus differunt in multis. ❡ Primò in contractu cenſus dominium tãm vtile.quãm directum remanet penes obligatum ad ſolutionem cenſus,ſed in contractu emphyteoſis,tráſit vtile dominium in emphyteotam:ſed directũ remanet penes concedentem gl.eſt magiſtra & notanda. in.c. cõſtitutus.de religio.domi.& đ hoc vltimo eſt tex. in.l.1.ff.ſi ager vectiga.vel emphy. pe.tenent doct. & Abb.in.d.c.cõſtitutus. nã cenſum ſoluimus de re noſtra,penſionem ſoluimus de re aliena.& hanc differentiam notanter tenent doctores in.d.c.conſtitutus.& Bar.in.l.1.ff.de publi. ❡ Si enim ſit cõtractus cenſus, propriè debet dici vt ſoluat cẽſum, non penſionem.ſed in contractu emphyteotico debet dici ꝙ ſoluat penſionẽ:non ꝙ ſoluat cẽſum,quã uis generaliter vtamur promiſcuè his vocabulis.

Tamen

Tamen ob iſtam in propriam locutionem non vitiaretur contractus vel libellus. vt probatur ex d. c. cõſtitutus. & ibi p do. Abb. idẽ Abb. & alij. i. c. potuit de locato. p doct. & Bal. in. d. l. 2. C. de iure emphy. ❡ Secundò differunt cõtractus cenſus, & emphyteoſis, & eſt notabilis differentia: quia in contractu emphyteoſis de natura contractus res incidit in commiſſum, ſi penſio non ſoluatur infra biẽnium, quãdo penſio debetur eccleſiæ, vel infra triennium, quando debetur perſonę priuatæ. vt. l. 2. de iure emphy. ſed in contractu cenſus, ex non ſolutione res non perditur: ſed compellitur cenſuarius ad ſolutionem cenſus. vt per glo. in. d. c. cõſtitutus. ❡ Propterea cõſuluit do. Abb. in. d. c. cõſtitutus. ꝙ in conceſsione, quæ fit de rebus eccleſię non ſcribatur, ꝙ ad cenſum fit conceſsio: ſed in emphyteoſim. ❡ Aliæ differentiæ ponuntur per Abb. in. d. c. conſtitutus. pe col. ver. nota ſecundò. & Inno. ibi in glo. ſua in verbo ſubtracte. Alexã. in. d. c. potuit. 8. col. Bar. & docto. in. 2. q. ff. de publi. Iaſon in authen. qui rem. 8. col. C. de ſacroſan. eccle. Innocẽ. & alij. in. c. ad audientiam. de rebus eccle. alie. vel nõ.

Infer. ❡ Ex quibus infero, quòd licet emphyteota non poſsit vendere irrequiſito domino. per. d. c. potuit. 5 de locato, cum ſimilibus, eſt ſecus † in cenſuario: *Q.* quia poteſt vendere domino irrequiſito. ❡ Sed 6 quæro circa prædicta † quidam per. 10. vel. 20. annos ſoluit cenſum vel penſionem tanquã emphyteota vel cenſuarius: defuncto eo, dominus cenſus vel penſionis dicit, ꝙ fundus fuit datus in emphyteoſim ad vitam: hæredes emphyteotæ dicunt, ꝙ in perpetuum. ❡ Vel contra dominum cenſus dicit, ꝙ pater iſtorum erat obligatus in perpetuum: ſed hæredes cenſuarij dicunt, ꝙ ad vitam tantùm, cui eorum ſit credendum ſi non appatet forma cõceſsionis, per inſtrumentum, vel per teſtes. ❡ Aduerte quia Gui. de Cu. in. l. male agitur. C. de pręſcrip. 30. anno. dicit, ꝙ emphyteoſis præſumitur perpetua, quando emphyteota poſsidet. 30. annis. etiam ſi nõ conſtet de forma conceſsionis. & idem dicitur in Spe. de loca. §. 6. ver. 142. & Ange. in authen. de alie. & emphy. collatio. 9. & in. l. qui luminibus. ff. de ſeruitu. vrba. predio. ❡ Sed Bal. in. c. 1. prima col. verſi. & dicitur hic libellus, juncto. verſi. 5. nota. 2. col. de alienatio. feudi vſi. feu. & in rubrica. C. de iure emphy. verſi. emphyteoſis. dicit, ꝙ emphyteoſis eſt ꝓpriè quando in perpetuum conceditur vtile dominium & idem ſentit in. l. 1. ver. quinto in exponendo. in fine. eo. titulo. notant docto. in. §. adeò inſti. loca. Itaq; ſi non apparet forma conceſsionis, præſumitur in perpetuum, licet nondum ſint. 30. anni tranſlati. vt tenet Specu. vbi ſupra. ❡ Quæ opinio iſtarum ſit vera, & quo tẽpore emphyteota præſcribat liberationẽ à penſione ſoluenda, vide in Spec. vbi ſupra. & in. §. nunc aliqua. ver. 41. & ſequenti. & glo ſi. in. l. comperit. C. de præſcrip. 30. anno. Iaſon in. l. 2. col. 23. verſi. 28. C. de iure emphy. plenius quàm per alios And. Sicu. in. c. 3. de dilatio. vbi bel liſsimè diſcutit hunc paſſum.

Adde. ❡ Iſtam quæſtionem ſuſcitauit etiam do. Ioan. Frã. Balbus in trac. pręſcrip. 4. parte. 4. partis principalis. q. 9. nu. 34. vbi dicit, an ille qui ſoluit canonem tanquã emphyteota per. 30. vel. 40. annos, & tanto tempore rem aliquam poſſedit, vti emphyteota præſcribat ius emphyteoticum, & vtile dominium ſalua canonis preſtatione. quãuis iura emphyteotica nunquã fuerint ei conceſſa. & dicit ꝙ Bar. in. l. comperit de qua ſupra determinat ꝙ ſic. & in. l. 3. §. ex contrario. 1. & 2. col. verſi. ſecundo. contra Dinum. & ibi notant doct. ff. de acqui. poſſe vbi dicit Bar. ꝙ emphyteota feudatarius. & ſuperficiarius præſcribunt ius emphyteoticum, vel aliud ſimile ſingulis ad ſingula relatis. per. d. l. comperit. Ex quo poſsident naturaliter. & de hoc dicit Bar. ſe dare caſum in. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de damno infecto. dicit in ſuper, ꝙ eſt textus de hoc rectè intelligendo. in. l. cum ſponſus. §. ſi de vectigalibus. cum glo. iuncta. l. cum qui. in principio. eod. titu. quæ iura ſic inducuntur. iſta ſunt conuertibilia cõpetit publiciana. ergo vſucapio & econtra. vt. d. l. cum qui. in prin. ❡ Sed in. d. l. cum ſponſus. §. ſi de vectigalibus. dicitur, ꝙ emptori fundi vectigalis ſiue emphyteotici competit publiciana. ergo ipſi poſſunt præſcribere tale ius. iſtam concluſionem dicit tenuiſſe Iaſo. in tractatu iuris emphyteotici. col. 81. ſed dictus dom. Ioan. Fran. Balbus. vbi ſupra dicit, ꝙ hæc inductio non videtur bona per ea quæ ipſe dixit in eodem tracta. 3. parte principali circa intellec. regulę dictę legis cum qui. in principio. col. 34. & 48. vbi concludit, ꝙ dicta regula procedit negatiuè, non affirmatiuè. vnde adducit meliorem rationem: quia licet emphyteota, vel vſufructuarius ſolũ poſsideãt naturaliter fundum, tamen ipſum ius emphyteoticum, vel vſufructum poſsident naturaliter & ciuiliter. Ita declarat Bar. in. l. naturaliter. in prin. ff. de acqui. poſſe. ad quod allegat gl. notabilẽ. in. l. ſi plures. §. defectum. ff. de vi & vi arma. & in. l. ait prætor. §. item ei. ff. ex quibus cau. maio. & in. l. ſi. ff. vti poſsi. de quo plenè. do. Io. Fran. Balbus vbi ſupra. ❡ Quod procedit in emphyteota perſonę ſecularis. ſecus in emphyteota eccleſię, qui non præſcribit ſpacio. 30. vel. 40. annorũ. per tex. ſatis notandum in quadã extrauaganti, incipit ambitioſę. de rebus eccleſię non alienã. quum tene[illegible] nã declarat contractum emphyteoticum eſſe [illegible] ipſo iure, ſi ſit de reb⁹ eccleſię, & plures [illegible] pęnas imponit: licet Fran. cremen. ſingulari [illegible] dicit, ꝙ eccleſia poteſt dare res ſuas [illegible] vſq; ad tertiam generationem. ꝙ non proced[illegible] dictam extrauagantem ambitioſę. ❡ Niſi [illegible] interueniat decretum apoſtolicum, vt rec[illegible] Mat[illegible] de afflic. deci. Neapo. 85. nu. 5. ❡ Vel quia res data in emphyteoſim erat infertilis tempore dation[illegible] & præceſſerunt

præceſſerunt tractatus, de quibus in.c.hoc.19.q.2.
habetur in.c.ad aures.de rebus eccle. ¶ Sed quæ-
7 ro, an † contractus præſumatur emphyteoticus, ſi
locatio eſt perpetua, & penſio parua. Tene quòd
ſic, & ex qualitate pactorum, & ex conſuetudine
penſionis, & ex communi vſu loquendi, aliàs pręſumitur contractus locationis, ſi penſio correſpon-
det fructibus. glo. eſt ſingularis & peregrina in.l.1.
§.1. ff. de ſuperficie. quam reputauit ſingularē Bal.
in.c.3. de dilatio. & dicit hoc eſſe conſiderandum
ſecundum eum ibi: quia ſimplex locatio tranſit ad
quemlibet hæredem. vt in. l. via veritatis. C. loca.
ſed emphyteoſis eccleſiæ nō tranſit ad hæredes ex-
traneos. de quo vide notata in.c. in præſentia. de
probatio. Ludo. Roma. & moder. & alios in.l.etiā.
ff.ſolu.matri. & plenè per Andre. Sicu. in.d.c.3. de
dilatio. vbi dicit, quòd Bal. verius diceret iſto mo-
do, Contractus emphyteoticus dicitur ille, qui ſub
modica penſione datur ad meliorandum. ita dicit
Bal. in.l.1. C. de iure emphy. & videmus quotidie
emphyteoſim ad ſoluendum vnam libram piperis,
vel decem ſolidos. & dicit, quòd iſte eſt propriè
contractus emphyteoticus, quādo eſt & datur mo-
dica penſio, & vilis, & interuenit melioratio, poſi-
to quòd in contractu eſſent appoſita illa verba, lo-
cauit. quia verba debent intelligi ſecundum ſubie-
ctam materiam. l. ſi vnum. ff. loca. Si autem penſio
eſſet magna, adeò quòd cōmenſuraretur fructibus,
qui ex re illa percipiuntur, tunc præſumitur eſſe
locatio, & non contractus emphy. ex eo, quia re-
pugnat naturæ emphy. & ad hoc do. Andre. Sicu.
vbi ſupra adducit quod voluit Bal. in.d.l.1. C. de iu
re emphy. & dicit aliàs in facto conſuluiſſe Bono-
niæ, cùm fuiſſet domus in emphyteoſi ſub magna
mercede, adeò quòd non daretur maior ex locatio-
ne, quod debebat fieri remiſsio, ſi caſu fortuito non po
terat frui plenè domo illa. de quo plenè do. Andr.
Sicu. in.c. propter ſterilitatem. de loca. ¶ An cōtra-
ctus emphyteotic⁹ præſumatur eſſe perpetuus ſeu
temporalis, vide plenè And. Sicu. in.d.c.3. de dila-
tio. vbi belliſsime diſcutit hunc paſſum. ¶ Quæ-
8 ro de alia quæſtione, † plures ciuitates & villæ ſo-
litę ſunt affidare vel recipere aliorum animalia, ſeu
greges, vel pecora aliarum ciuitatum, villarum, vel
caſtrorum, & particularium perſonarū in paſcuis
ſuis certo pretio. Hi, qui ſoliti ſunt recipere alio-
rum animalia, ſeu pecora in paſcuis ſuis, nolūt de-
inceps dicta animalia affidare, nec alia, ſed volunt
vti paſcuis ſuis pro gregibus ſuis. Illi tamen, qui ſo
liti ſunt affidare, dicunt, quòd ipſis paſcua fuerunt
data in perpetuum, & probant paſturaſſe greges
ſuas per tempus.30.vel.40. annorum, & amplius:
propterea dicunt probaſſe præſcriptionē, quæ ha-
betur loco tituli. per capit. auditis. de præſcriptio.
& per ea, quæ dicunt doctores, & Barto. in.l. cùm
de in rem verſo. ff. de vſuris. & Bald. in. l. ſi certis
annis. C. de pactis. Item quia ius affidandi poteſt
præſcribi, ideo non poſſunt iſti prohiberi in poſte
rum. per textum in.l. venditor. ff. communia præ-
dio. vbi valet cōſuetudo oblato pretio, vt quis poſ-
ſit incidere ligna, vel quid ſimile in fundo alteri⁹.
vt.l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſerui. vendi. ¶ Idem di-
cimus, quòd ius coloni poteſt præſcribi. vt dicit
Bal. in.l. malè agere. C. de pręſcrip. triginta vel qua
draginta annorum. & eſt glo. in.l. litibus. in verbo,
colonorum. de agri. & cēſi. libro vndecimo. habe-
tur in.l. ne cui. C. locati. Lucas de Pen. in.l. cōgruit.
de locatione prædiorū ciuilium. libro vndecimo.
Barto. in. l. ſi quis conductionis. C. locati. & vltra
ſupradicta Matth. de Afflict. in deci. Neapo. 290.
numero ſeptimo. mouet in terminis iſtam quęſtio-
nem, & eſt, an vſus longiſsimi temporis noceat do
minis territorij. Et dicit, quòd do. Abb. poſt Ho-
ſtien. & Anto. de Bu. in.c. dilecti. ſecunda colūna.
de arbi. tangit iſtam quæſtionem, & dicit, quòd
ſi paſcua non ſufficiunt pro animalibus ipſorum
de territoriis, tunc non obſtante dicta conſuetudi-
ne vetuſta, vel præſcriptione, non tenentur eiſdem
ſolitis affidare amplius. argumen.c. ſuggeſtum. de
decimis. &.c. quid per nouale. de verborum ſigni-
ficatio. & capitulo ſecundo. §. vbi autē. de decimis.
in ſexto. Item quia prima charitas incipit à ſeipſo.
vt in. l. præſes. C. de ſerui. ¶ Hanc concluſionem
tenet gloſa in lege ſexta. titulo ſecundo. prima par-
tita. Et bene ad hoc faciunt quæ dixi in.l.62. gloſa
prima. ſupra. & quod Andre. de Yſer. in ſua pere-
grina. ſuper tertia conſtitutione Neapoli. titulo de
animalibus in paſcuis affidatis. incip. cùm per par
tes. numero ſecundo. vbi dicitur, quòd ſi ſtabularij,
& illi, qui publicè negociantur, habent poteſtatem
recipere & vendere cui velint. per.l. fi. in parte, his
tantum perſonis. C. de iure emphyteo. &.l.1. ff.
nau. cau. ſtabu. &.l. ſed ſi pupillus. §. ſed ſi denun-
ciauit. &.l. ſi quis municipiis. §. proculus. ff. de
inſti. ita dominus caſtri, vel alicuius loci poteſt
recipere quos velit, & quando velit in paſcuis
ſuis ad paſturandum greges ſuas, & non recipere
quando non vult recipere vel affidare. Itaque ſi in
ſupradicto caſu dominus paſcuorum diceret, & ve
rum eſſet, quòd vellet paſcua ſua pro ſe, & ſuis,
nec ea ſufficere pro aliis, non cogetur. nam ſi lo-
caſſet, ob cauſam hanc reuocaret. vt lege tertia. C.
de locati. nam iura dicunt, quòd omnis charitas in-
cipit à ſeipſo. ne fortè non ſufficiat nobis & vobis,
ite potius ad vendentes, & emite vobis. vt habetur
Matth. vigeſimo ſecundo. pro quo allegat dictā le-
gem. præſes. C. de ſerui. & glo. in verbo, negli-
gente. in capitulo. licet. de ſupplen. negligen. pręla. & glo. in verbo, ſpiritualibus. in capitulo. pe-
titio. de iureiurando: Dicit itaque Andreas de
Yſernia, vbi ſupra, quòd etiam ſi dominus pa-
ſcuæ, aliàs in ſuo territorio affidauit à tempore,
cuius non eſt memoria, omni anno, non com-
pelleretur greges in ſuo territorio recipere in
caſu

caſu ſupradicto. quod menti tene: quia ſæpenume-
ro contigit, maximè in locis domicilij mei, vbi nõ
ſunt alibi tot & tales greges vel pecudes, & ſunt
paſcua pro eis neceſſaria. & pluries in facto habui.
e ¶ Pagare. quid ſi alius ſoluit pro emphyteota,
vel cenſuario, an proſit emphyteotæ ſolutio. vide
plenè p Iaſ. in. l. 2. col. 22. ver. 25. C. de iure emphy.
vbi diſtinguit.
6 f ¶ Ciertos plazos. Nota, ꝙ † quando terminus
eſt cert⁹, debet fieri ſolutio in termino. aliàs debet
fieri in principio anni. vt per Bald. in. l. 2. C. de iure
emphy. & ibi in additione. ¶ Sed nunquid adue-
niente termino ſolutionis, debet requiri cenſualis,
vt ſoluat. videt ꝙ nõ, qñ termin⁹ eſt ſolutioni pre-
fixus: quia dies termini interpellat. l. magna. C. de
contrahen. & cõmi. ſtipula. & l. traiectitię. §. de illo.
ff. de actio. & obli. & hoc verum etiam ſi dies lega
lis & tacita. vt. d. l. C. de iure emphy. & authen. qui
rem. C. de ſacroſan. eccle. & c. potuit. d locato. & eſt
glo. in. l. mora. ff. ſolu. ma.

Adde. ☞ Idem dicit Bal. in. l. pacto quo pœ
nam. C. de pactis. vbi commẽdat gl.
in. d. l. ſi mora. ff. ſo. ma. & in rubrica.
C. de conſtituta pecu. & ibi dat Bal. aliam glo. in. l.
10 ſi duo. §. fi. ff. de conſti. pecu. ¶ Et nota. in hoc. ꝙ †
ſicut dies termini interpellat, ita & hora. tenet Bal.
in. l. 1. colu. 2. C. ne lice. in vna cau. ter. prouo. vi-
de. in. l. datio. §. fi. ff. de actioni. emp. & ven. & in. l.
11 ſi quando. 2. col. C. de teſti. ¶ Sed quęro † de vti-
li & quotidiana quæſtione. emphyteota ſoluit par
tem canonis in termino, deinde ceſſauit in alia par
te per triennium inter laicos, vel per biennium cũ
eccleſia, putà debebat ſoluere annua decem, & ſol-
uit quinq; tantùm: nunquid in totum poterit ex-
pelli à re emphyteotica: an verò pro parte tantùm.
☞ Aduerte, quia Spe. in ti. de locato. §. nunc aliqua.
ver. 29. latè examinat hanc quęſtionẽ, & multa iura
allegat ad partes, hinc inde. & ibi. Ioã. And. in ad-
ditio: finaliter concludit Spe. ꝙ per ceſſationẽ ſolu
tionis partis poſsit in totum expelli, niſi propter
paupertatem ceſſauerit, quia tunc in nihilo cadit,
dummodo paratus ſit ſoluere. & cum hoc videtur
Contra. ibi trãſire Ioã. And. ☞ Ipſe verò Spe. in ver. ſequẽ-
ti qui eſt. 30. tenet cõtrarium. ꝙ tantùm in parte ca-
dat. & mirandum eſt ꝙ Spe. ſic feſtinãter ſibi fue-
rit contrarius. tamen præcedens opinio eſt magis
communis. & eam tenet Iaſo. Mai. in. l. 2. col. 17. in
princi. ver. 16. C. de iure emphy. & ita cõſuluit Ol-
dra. Lan. conſilio ſuo. 29. & Bal. in. d. rub. C. de con-
trahen. emp. 10. q. & Albe. in. d. auth. qui rem. C. de
ſacroſan. eccle. & Imo. in. d. c. potuit. 39. col. de loca-
to. ¶ Et reſpondet ad omnia iura allegata in con-
trarium, maximè per Spe. & Ioan. And. in. d. verſi.
29. & ibidem etiam ſubdit notabiliter Imo. ꝙ ſi em
phyteota promiſiſſet pœnam centum, putà eo caſu
quo non ſolueret debitam penſionem, & ſoluiſſet
in parte tantùm, ꝙ nihilominus incidit in totã pœ
nam. ☞ Iſtud idem tenet Salice. plenè diſputans in
auth. perpetua. C. de ſacroſan. eccle. & Pau. de Ca.
in. l. in executione. §. pro parte. ff. de verbo. obli. &
ibi fortius tenet, quòd ſi totũ ſoluiſſet excepto vno
nummo, quòd poſsit expelli. ☞ Et ad hanc partem Nota.
Iaſo. vbi ſupra. addit notabilem glo. in. l. res bona.
ff. de contrahen. emp. quæ tenet, ꝙ ſi res ſit vendita
ſub pacto, ꝙ ſi die ſtatuto nõ fuerit ſoluta pecunia,
quòd res ſit inempta: quòd ſi vnus ſolus nummus
deſit ſolui, res erit inempta. & hoc verum.

Adde ☞ Idem tenet Oldra. conſi. 29. vbi di-
cit, quòd ſi emphyteota ceſſat in ſolu
tione partis, cadit à toto iure. allegat
iura & rationes. ☞ Idẽ & multo plenius tenet do.
Matth. de aſſli. in deci. Neapo. deciſione. 10. num. 1.
per totam deciſionem. & deci. 153. nu. 1. & . 4. vbi mo
12 uet, quòd † ſi plures collaterales ſuccedunt in em-
phyteoſi, poſsit dominus directus cõuenire vnum
quandoq; collateralium in ſolidum ad totum cano
nem, vel ſolũmodo, pro parte. & refert aliquos di-
centes, quòd ſicut plures emphyteotæ poſſunt in-
ter ſe diuidere rem emphyteoticam, & tunc quili-
bet tenetur pro parte ſoluere canonẽ. vt dicit Bar.
in. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. oblig. &
in. l. ſi domus. §. fi. de lega. 1. ¶ Et idem quãdo ſunt
plures hæredes. vt firmant moderni ſcribẽtes in. l.
fi. 74. col. & ſequẽ. C. de iure emphy. ☞ Idem vide-
batur dicendum, quando plures collaterales euin-
cunt rem emphyteoticam iure congrui, & diuidũt
eam, vt quilibet teneatur ad canonẽ pro parte eum
tangente. ¶ Alij dicebant contrarium, ſi iſta erat
emphyteoſis eccleſiæ: quia fiſcus & eccleſia æqui-
parantur. vt notatur in. l. 1. de iure fiſci. lib. 10. Et fi-
ſcus tenẽtem fœcundum tributarium poteſt cõue
nire ad tributũ. l. fi. C. ſine cẽſu. vel reliquis. ☞ Hãc
æquiparationem faciunt moderni Papienſes in. d.
l. fi. vt refert do. Matth. de afflict. vbi ſupra. licet eã
non ſequantur. Sed referunt Ioan. de Imo. illam ſe-
quentem in dicto. c. potuit. 37. col. de locato. ☞ Pro
13 hoc facit talis ratio: nam † emphyteota inuito dño
non poteſt ſoluere canonem per partes, ſed ſemel
totum & integrum tenetur ſoluere. vt tenet Pau. de
Caſt. in. l. quidã æſtimauerũt. ff. ſi certum peta. ergo
nec hæredes debentes canonem poſſunt dicere ꝙ
14 volũt ſoluere vnuſquiſq; pro parte ſua: quia † obli
gatio ad canonem eſt realis, licet ipſi hæredes diui
dant inter ſe: tamen quilibet tenetur in ſolidum ad
cenſum. per glo. in. l. communi diuidundo. in ver-
bo, confundetur. ff. cõmuni diuidundo. quæ vult,
quòd ſi hæredes emphyteotæ diuiſerunt inter ſe
rem emphyteoticam, & vnus ſoluit pro parte ſua
canonem, & alter nõ, tota res incidit in cõmiſſum.
Iſtam glo. cõmuniter ſequũtur ibi docto. & Alex.
in. 2. volu. conſi. 7. in. 5. col. & Hoſti. in ſumma. in ti.
de loca. §. fi. verſi. quid ſi vnus ex pluribus. & Al-
be. de Roſa. in. d. l. 2. col. 9. C. de iure emphy. & ibi
moderni Papienſes. 30. col. do. Matth. de afflic. in. d.
deciſio.

deciſio.153. plura ſuper hoc allegat pro & contra. Tandem concludit, ꝙ ſi dominus cõſentit diuiſioni, ſibi præiudicat in hoc: quia ſi vnus ſoluit partem ſuam, & alter non ſoluit per biennium in eccleſia, vel triennium inter ſeculares, ſolùm pars nõ ſoluentis incidit in cõmiſſum, non autẽ pars alterius ſoluẽtis. & hoc ſentit Bar. in. l. fraudati. ff. de publica. ¶ Ideo in tali diuiſione procurẽt diuidentes habere conſenſum dñi. ¶ Si autem nõ interuenit conſenſus domini directi in diuiſione neceſſaria, ſicut eſt quando hæredes diuidunt inter ſe, vel collaterales vincentes rem iure congrui, tunc quilibet eorũ tenetur in ſolidum ad canonẽ. Et ſi vnus ſoluit partem ſuam, alter non per biennium in emphyteoſi eccleſiæ, vel per triennium in emphyteoſi priuati, tota res incidit in cõmiſſum: vt firmat Albe. de Roſa. in. d. l. cõmuni diuidundo. circa finẽ quæſtionis prædictæ, quã ibi hanc examinauit. ¶ Quæro an debeatur gabella ex tali venditione, vel cenſus im poſitione. videtur ꝙ ſic, per tex. in. c. illo vos. de pigno. vbi dicit Abb. 3. col. ꝙ venditio, quę venit reſoluenda in euentũ conditonis edictæ, poteſt dici pura. &c. ¶ De materia iſtius glo. vide Alex. in. l. mora. 6. col. ver. nota etiã. ff. ſolu. ma. qui allegat ad alias gloſas. ¶ Limita tamen hanc concluſionẽ procedere, niſi per errorẽ minus fuerit ſolutũ. per tex. notabilẽ in. l. quãuis rationes. ff. de conditio. & de. quem ad hoc reputat ſingularẽ Bal. in. l. pro hæredi tariis. 3. col. C. de hære. vel actio. vendi. ¶ Secundò limita ſecundũ Spe. in. d. ti. de loca. §. nũc aliqua. ver. 29. quando propter paupertatẽ ceſſaſſet ſoluere. & facit quod dicit idẽ Iaſ. in. d. l. 2. col. 18. C. de iure emphy. dicit tamẽ hoc non eſſe ſine dubio: & ꝙ pendet ab illo puncto, an difficultas excuſet morã vel pœnã. de quo per Bar. in. l. continuus. §. illud. ff. de verbo. obli. & in. l. quod te. ff. ſi certum peta. Et ad iſtam principalem quæſtionẽ vide tex. glo. & docto. in. c. ſuam. de pœnis. & quod habetur in. l. neceſſarias. §. ſi vnus. ff. de pigno. actio. & in. l. Lucius Titius. ff. de actioni. em. & quod habetur in. l. ſi ſeruus pluriũ. ff. ſi quis cau. & in. l. quã diu. C. de diſtra. pigno. & iſta ſunt verba Iaſo. vbi ſupra. ¶ Et vltra eũ vide Bal. in. c. 1. 3. col. in princi. ver. quæro vtrũ. de alienatio. feu. vſi. feu. vbi mouet quæſtionem, an propter peccatũ partis perdatur totum. Et cõcludit, ꝙ ſi peccatur in perſona, perditur totum: ſi in re, perditur pars. per. l. quidã in iure. §. fi. & ibi Bar. ff. de donatio. itaq; ſi peccatur in perſona, quãdo in termino non ſoluitur tota penſio, vera eſt cõcluſio ſupradicta. ¶ Sed quòd peccatur in pſona, quando in termino non ſoluitur, bene apparet ex. d. l. 2. C. de iure emphy. & ex. d. c. potuit. de loca. & melius in. l. 28. titu. 8. 5. partita. ¶ Tu limita tertiò, niſi facto iudicis impediatur emphyteota ſoluere, quia tũc excuſatur à pœna, & tunc impeditur à iudice quando interdixit vel prohibuit emphyteotã ne ſolueret penſionẽ propter delictũ commiſſum

Limi. 1. · Limi. 2. · Limi. 3.

per dominũ directũ, vel quia ad inſtantiã alterius interdixit tex. eſt notabilis in. l. fi. ff. de publi. & vecti. ¶ Quartò limita. niſi emphyteota ſit creditor domini ſui, quia ſi nõ ſoluit canonẽ infra terminũ. non cadit à iure ſuo, quia poteſt cõpenſare. tenent glo. & docto. in. l. ſi conſtat. C. de cõpenſatio. habetur in Spe. de loca ver. 129. & ibi Bal. in additio. ver ſi. emphyteota non cadit. Abb. antiquus in. c. bona fides. depoſi. idem Bal. in margari. verſi. emphyteota. ver. primo. ¶ Limita quintò, niſi emphyteota ſoluturus canonẽ, portans illũ derobaretur in itinere, quia tunc liberatur à cõmiſſo. vt per Bal. in. l. fi. vlti. col. C. de condi. inſer. ¶ Sextò limita, ſi dominus deceſſit ſine hærede, quia tũc excuſatur, ſi nõn reperit cui ſoluat canonẽ. tenet Bal. in. d. l. 2. in fine. C. de iure emphy. ¶ Septimò, ſi nõ ſoluit propter guerrã. vt tenet Bar. notanter in. l. interdũ. §. 1. ff. de acqui. poſſe. allegat. l. 1. C. de iure emphy. Idẽ tenet Ange. & Salice. in. d. l. 1. licet aliqui contra. vt habetur in additio. ad Bar. in dicta. l. interdum. ¶ Octauò, ſi hęres ignorans rem eſſe emphyteoticam, non ſoluit canonem, quia tunc reſtituitur in integrum ex clauſula generali, & liberatur à commiſſo. tenet glo. in. l. 3. C. de iure emphy. & Bar. in. l. cum filiuſfamilias. §. in hac ſtipulatione. & ibi Angelus & Pau. de Caſt. ff. de verbo. obliga. ¶ Et bene ad hoc facit regula. cùm quis. de regu. iuris. libro ſexto. nam cùm quis in ius ſuccedit alterius, iuſtam ignorantiæ cauſam habere prǽſumitur, ideo reſtituitur, vt ſupra ex clauſula generali. & Dinꝰ in. d. regula. in ver. quæri autẽ poteſt. mouet iſtam quæſtionẽ, an hæres emphyteotæ, qui ſoluerẽ ceſſauit eccleſiæ canonem per bienniũ, vel priuato per triennium, excuſari poſsit, & debet prætextu ignorantiæ. & dicit ꝙ per verba dictæ regulæ. cùm quis. & l. qui in alterius. ff. eo. bene excuſatur hæres. licet contra videtur. per tex. in. l. ad diem. ff. de verbo. obli. & l. Aemilius. ff. de minori. & l. vlti. ff. de nau. fœno. & concludit, ꝙ de rigore iuris poſsit delici à iure emphyteotico. vt in. d. l. ad diẽ. cum ſimi. ſed propter iuſtã ignorantiæ cauſam reſtitutio concedi debeat, per dictam regulã. cum ſimi. ¶ Sed quia ſupra dixi, ꝙ emphyteota ſoluens canonem pro parte tantùm, licet partem ſoluens, partem non, ſi ceſſet, priuatur iure ſuo in totum. adde Dinum, qui idem tenet in. l. etiam partis. de lega. 1. ¶ Limita tamen, ſi res data in emphyteoſim eſt indiuiſibilis, ſecus ſi diuiſibilis: quia tunc priuatur pro parte tantùm, vt habetur in Specu. de loca. §. 6. ver. 74. & ver. 29. ¶ Et dicitur diuiſibilis, quando facta diuiſione apud intellectum remanet in ſingulis rebus datis in emphyteoſim forma ſubſtãtialis. tenet Bal. in. l. 2. col. 1. verſi. vnde ſcias. C. de hæredi. actio. melius in. l. ſi plures. in principio. C. de conditio. inſer. dixi plenè in lege tertia ſupra. in parte, interuengan. verſi. item quia nihil. vbi aliquid de diuiduo & indiuiduo. & in capitulo. ſuam. de pœnis. per docto. ¶ An

Limi. 4. · Limi. 5. · Limi. 6. · Limi. 7. · Limi. 8. · Limi. 9.

¶ An autem, & quando hæres non ſoluens canonem cadat à iure ſuo. Vide per Bar.in.l.1.§. ſi aduerſus.ff.quando appella.ſit.per eundẽ in.d.l.1.in finẽ. C.de iure emphy.& in.l.2.C.de vendi.pigno.

Quæſtio g ¶ En comiſſo. Hic cadit notabilis quæſtio,& quotidiana. Emphyteota ceſſauit in termino ſoluere canonem, an poſtea dominus recipiendo pẽſionẽ videatur remittere ius caducitatis, ita ꝙ amplius prætextu dictæ ceſſationis non poſsit dñs expellere emphyteotã. Et quia dñs Iaſ.in.l.2.folio.12.col.1. ver.in eadẽ gloſa.pulchrè examinat hanc quæſtionem per.12.colũnas,& amplius,& multipliciter diſtinguit. vide ibi per eum. & latè per do.docto.de Pala.in repe.c.per veſtras.de dona.inter vi. & vx. ſuper rub.14.col.verſi. bene facit ad hoc.per glo.& docto.in.c.potuit.de loca.et cõdu.& per glo.& docto.in.d.l.2.C. de iure emphy. ¶ Pone etiam † ꝙ

15 Quæ. dñs directus petit rem datã in emphyteoſim propter in cõmiſſum:quia dicit emphyteotã penſionẽ nõ ſoluiſſe per multos annos,ſed emphyteota probauit ſe ſoluiſſe penſionẽ toto tẽpore præterito.tenet glo.ꝙ ſic in.d.l.2.C.de iure emphy.in parte,repellere.inquãtum allegat.l.quicunq;. quæ eſt.l.pe. de apochis publi.li.10. vbi dicit eſſe tex. Sed tu diſtingue vt latè per docto. ſignanter per Iaſo. in.d.l. 2.folio.14.col.2.ver.in eadem glo. per doct.& Bar. in.d.l.quicũq;.& per Bal.in.l.2.C. de dotis promi. per eundẽ in additio.ad Spe.in ti.de loca. verſi. 38. & in.l.1.col.19. C.qui admitti. & in.c. literæ.de dilatio. ad finẽ glo.in.c.eccleſia ſutrina. de cauſa poſſe. & proprie. vbi omnes dicunt,quòd ſufficit emphyteotam probare ſoluiſſe canonem tribus annis præteritis: dum tamen diuerſis annis ſolutionẽ feciſſet,ſecus ſi probauerit quòd vno contextu.

Adde. ☞ Idẽ dicit in deci. Tholo.q.235.& ibi plenè in additione.& do. Ioan. Fran. Balbus in tracta. præſcriptio.1. parte tertię partis principalis.in ver.quartò fallit.29.vbi dicit per.d.l.quicunq;.de apochis publicis. lib. 10. ꝙ ille,qui tribus annis proximis oſtẽdit ſe ſoluiſſe tributũ, vel cenſum, præſumitur vſq; retro poſtea ſemper ſoluiſſe, niſi probetur contrarium. Et dicit ꝙ illum tex.ad hoc reputat ſingularem Bar.& dicit aureum Bal.in.c.literæ.ad finẽ.de dilatio. Et ita per illũ tex.determinat glo.in emphyteota,ꝙ præſumitur ſemper retro ſoluiſſe, ſi probat ſolutionẽ trium annorum proximorũ in.d.l.2.glo.magna. C.de iure emphyteo. & Iaſ.in.l.ſi certis annis. ad finem.1. col.ver.adde ſimiliter.C. de pactis.plenè Alex.cõ. 116.incipi.magnifice prætor.1. col. circa finẽ. & ſequenti.3.volu.plenius Iaſo.in tracta. iuris emphy. 73.col.& ſequẽ.vbi ponit, an procedit generaliter in quolibet, qui tenetur ad annuam penſionem. & refert plures extollẽtes tex.in.d.l.quicunq;.& illũ multum exornat. ☞ Et limitatur ille ſolẽnis textus in.d.l.quicunq;.vt procedat, dũmodo probetur de tribus ſolutionibus ſeparatis quolibet anno. ſecus ſi facta eſſet vna opera vel confeſsio ſimul pro tribus.vt per Alex. in. d. l.quicunq;. in apoſtillis ad Bar.& per Iaſo.vbi ſupra.vt in.d.l.ſi certis annis.2. col.in princi.C.de pactis. ¶ Aduerte,quia Alex. in apoſtilla, de qua ſupra, limitat: niſi iſta ſolutio tertia eſſet facta vni ſemel pro anuis,quia tunc non præſumitur retro ſoluiſſe. ☞ Ex quibus verbis colligitur, ꝙ ſi iſta ſolutio trina non eſſet facta ſemel vni, ſed quia dñs directi dominij confitetur in vna apocha emphyteotam ſoluiſſe canonem ſibi debitum tribus annis præteritis, vnoquoq; anno ſuis tẽporibus,non vnica ſolutione, ſed tribus ſolutionibus,vel diuerſis,licet in vna apocha contentis, ꝙ ſufficiat confeſsio facta illo modo in dicta apocha, prout ſi in diuerſis apochis, trium annorum mẽtio ſolutionis facta eſſet. argu.eius quod dicitur de citatione in.l.cõſentaneum. C. quomodo,& quando iudex. vbi dicitur, ꝙ in caſibus,in quibus requiritur trina citatio, vel citatio tribus edictis, ſufficit ſi in vno pro omnibus fieret citatio:ſed ex hoc nõ reſultat præſumptio vltra citationem, quoad præcedentem citationẽ,prout debet eſſe in apocha diuerſis temporibus facta.ideo tene primum. ¶ Quæ- Quæ.

16 ro † vendens rem datã in emphyteoſi cadit in commiſſum quãdo tradidit illam. Alex.in.3.volu. cõſi. 91.col.2.ver.quinimo.& Andr.Sicu. in.c. potuit.3. col.ver.tu allega.& ver. ſed pone.de loca. tenent ꝙ non.pro quib9 eſt glo.in.l.licet. ff. de verbo. ſigni. Et non ſolum ſi non tradidit, verumetiã ſi traditam recuperauit.pro quo multum facit dictum Spe.ti. de ceſsione actionis.7.col.ver. ceſſat autem. vbi dicit, ꝙ ceſſat edictũ de alienatione iudicij. mu. cau. fac.quando quis rem alienauit,& poſtea recuperauit. ☞ Quod facit ad illos,qui transferunt res prohibitas extra regnum. nam per tranſitum perdunt illas tranſeuntes:ſi tamen recuperant illas antequam petantur,& condemnentur, euitant pœnam tranſeuntes, & hoc quãdo pœna non eſt impoſita ipſo iure,nam tunc nõ habet locũ pœnitentia, nec purgatio.vt.l.magna.C.de contrahen.ſtipulatio.de ſupradictis vide Alex.in.l.diuortio.§. ob donatiões. 3.col.ver.vnum nõ omitto.ff.ſolu.matrimo. ¶ Idẽ Extẽſio. eſt dicendũ in colono ſimplici,qui colit ita ſingulariter dicit Ange.in auth. de aliena. & emphyteo. colla.9. qui ſi probat ſolutionẽ, vt ſupra, liberatur. Et in hoc aſſimilatur cẽſuario & emphyteotæ, prout in multis aſsimilatur. vt tenent docto. in rubri. C.de iure emphy. ¶ Quia etiam poteſt expelli ſi non ſoluit locationem. vt.l.3.ti.8.quinta parti. & l. certi iuris. C.de locati. ¶ Et nota vnum ſatis ſingu- Nota.

17 lare, ꝙ † ſi duo haberent fundũ communẽ propriũ, vel in emphyteoſim, vel cõductum, qui egebat reparatione, vel refectione; & alter ſocius requiſitus vt contribueret in refectione, fuit contumax: vnde alter ſocius refecit in totum ſua expenſa, & poſtea ſunt elapſi quatuor menſes, ꝙ dictus fundus tranſit in ſocium reficientem, quia ille non ſoluerat partem

tem ſuam infra quatuor menſes.tex.eſt in.l. ſi duo-
bus.§. idem reſpondit ſocius qui ceſſantis.ff. pro
ſocio. & in.l.ſi vt proponis.C. de ædificiis priua.
tenet Fran. Cremen. notanter ſingulari ſuo. 97. &
Ange.iu.§.ſequens.penul.colū.inſti.de actio.idem
Ange.in.l.quidam hy
berius.2.colum. ff. de
ſerui.vrba præ.Barto.
in lege. quominus.

redad en commiſſo

17.q. ff. de flumi. ¶ Vltimò pro iſta particula po-
18 ne vnum ſingulare. Tu habes, quòd † mulier non
Nota ſingulare dictum. poteſt contrahere ſine conſenſu mariti, per legem.
55.cum aliis ſupra.mulier vendidit rem emphyteo
ticam ſine licētia mariti ſui, quo caſu venditio non
tenet. vt. dicta.l.55. an iſta mulier cadat à iure ſuo.
Tenet quòd non, quia talis contractus nullus non
eſt contractus. argumen. legis.3.§. condemnatum.
ff. de re iudi. ita ſingulariter dixit Bal. in.l.2.C. de
epiſcopali audi.idem Bal. in.l.2.C. de iure emphy.
2.col.& in.l.fi.4.col.C.de his qui pœnæ nomine.te
net Fran.Cremen.ſingulari ſuo.112.
h ¶ Que ſe guarde. Aduerte tu iuuenis, quia iſta
verba ſunt extracta de mēte.l.2.C. de iure emphy.
in princi.& ab his, quæ dicunt docto. ibi.& à.l.28.
19 titu.8.quinta partita.ſcilicet. quòd † pacta inita cum
Regula. cenſuario ſunt ſeruanda. vult dicere iſta lex, quòd
ſi eſt appoſitum pactum inter dominum cenſus &
cenſuarium, quòd ſi non ſoluerit cenſum intra an-
num, res ſuper quo eſt impoſitus cenſus incidat in
commiſſum, quod pactum erit ſeruandum, etiam ſi
pœna ſit magna, nec expectabitur bienniū vel triē
nium.quia pacta expreſſa remouent diſpoſitionem
legalis naturæ de triennio, vel de biennio. vt.d.l.2.
& ibi omnes doctores.& Bal. ibi primo notabili.

Adde ¶ Vide quæ ſuper hoc dixi in glo.1.
iſtius legis circa finem. ¶ Hinc dici
mus, ꝙ contractus guarētigiatus man
datur executioni, vel ex cōſuetudine partium. nam
ex conuentione contractus nomen accipiuntur.
¶ Hinc dicit egregiè Bal.in.c. querelā. de iureiu.
20 ꝙ † licet emphyteota eccleſiæ non ſoluēs canonem
Extēſio ſingularis & memoranda. ſingulis annis non poſsit expelli niſi elapſo bien-
nio. vt capitulo. potuit. de locato. tamen ſi iurauit
ſoluere ſingulis annis penſionem, & non ſoluit, ela
pſo anno poteſt expelli. Itaq; non ſolum conuen-
tio partium facit rem datam in emphyteoſim cade-
re in commiſſum ante biennium vel triēnium, ſed
iuramētum.quod probatur ex.d.c. querelam. nam
papa ibi non conſiderauit biennium.ſed iuramen-
tum, cuius tranſgreſſorem vult remoueri, ex quo
illud non ſeruauit: ergo non ſolum poſt biennium,
ſed ante biēnium poteſt remoueri & priuari iure
emphyteotico. ¶ Quod etiam tenet idem Bal.in.
capi.literæ.de dilatio.& Alexan.conſilio.126.inci-
pi.non puto id de quo quæritur. in primo volu.
Alia extenſio ¶ Item incidit in commiſſum, ſi elapſo anno & di
midio emphyteota eccleſiæ ceſſauit à ſolutione ca-
nonis, & prælatus eccleſiæ citare fecit eum vt ſolue
ret, & ipſe non obſtante citatione fuit contumax,
& non ſoluit, & cadit ab emphiteoſi, non expecta-
to biēnio toto, quia illa requiſitio operatur lapſum
ſex menſium. Ita pulchrè dixit Bar. in.l. locorum.
per illum textum de
omni agro deſerto li.
11.& cū illo dicto tran
ſiuit ibi Ange.et facit

que ſe guarde h el cō

ad hoc.l.qui agros.eo.ti. & cū illo dicto trāſiuit Io.
de Pla.ibi An.Sicu.in.c.3. de dilatio. quod dictum
reputat mirabile ex eo.quia. d.l. locorum.loquitur
in prædio tributario, & non in prædio emphyteoti
co.tñ Bar.extēdit illum tex.in emphiteoſim.qđ ſin
gulariter nota.pro limitatione dicti.c.potuit.& idē
tenet glo.in.l.28.ti.8.5.parti. per. d.l. locorum. alle-
gat etiā Alex.in.d.l.locorū.et ſic pertranſit. ¶ Idem *Extenſio notanda.*
dicit Bar.in.l.cognouimus.de mācipiis & colonis
patrimonialiū.li.11. per illū textum quādo eccleſia
cōceſsit fundū in emphyteoſim, in quo fundo qui-
dam ſteterat ad laborandū per maximū tempus, ꝙ
ſi emphyteota repellit illum colonū cùm bonꝰ eſ-
ſet, & aliū ſubrogat in locū eius, ꝙ debet emphyteo
ſi priuari.& ibi dicit illā legē facere ad iſtam quæ-
ſtionem. quod nota. ¶ Erit tamen in electione do
mini cenſus vel pēſionis petere rem ipſam, quę in-
cidit in cōmiſſum, vel penſionem tantùm. vt.d.l.2.
ver.ſi voluerit.& ibi Bald.C.de iure emphyteo. &
authē.qui rem.& ibi Bar.C.de ſacroſan.eccle.idem
Barto. plenè in dicta.l.2.C. de iure emphy. & in.l.
1.ff.ſi ager.vecti.

Adde. ¶ De hoc vide Alexā.3.parte cōſilio.
91.col.3.ver.præterea non eſt verum.
præterquam ſi res data in emphyteo-
ſim, vel ſuper qua cenſus erat impoſitus inundatio
ne aquarū factus eſt ſterilis, vel aliàs, quia tunc in-
uito domino venditor cenſus, vel emphiteoſis, po-
terit illum relinquere, & liberari à ſolutione cēſus,
vel penſionis.ita tex.in.l.2.C.de iure emphy.& in.
21 l.forma.§.1.ff.de cenſi. ¶ Quando † verò in ſolutio *Regula.*
ne cenſus vel penſionis non eſt terminus appoſi-
tus ſolutioni, tunc ſeruabitur natura contractus cen
ſus, vel emphyteoſis.vt.d.l.2.de iure emphy. & ibi
ſcriben.in principio.&.d.c.potuit.de locato.et com
duct.quia tunc militat tacitum, quando non inueni
tur expreſſum, & ſic expectabitur triennium inter
priuatos, vel biennium in emphyteoſi eccleſiæ. vt
ibi. ¶ Et ſi dicas quare non expectatur triennium,
quando terminus ſolutioni præfigitur, eſt pro tan
to, quia contractus ex conuentione partium legem
accipiunt.l.1.§.ſi conuenit.ff. depoſiti.&.l. in emp-
tionibus.&.l.in traditionibus.ff.de pactis.&.l. con
tractus quidem.ff.eo.& regula.contractus.de regu-
lis iuris lib.6.cum cōcor. ¶ Et intantum debet ſer *Extēſio*
uari natura contractus emphyteoſis, quòd ſi papa
per reſcriptū concedat emphyteotæ quòd propter
canonem non ſolutum non cadat à iure ſuo, non
valeret

valeret tale reſcriptum. Iſtud eſt ſingulare dictum Bal. in l. ſi à te. C. de pactis inter emptorem. & ven. refert & ſequitur illum Fran. tamen in ſingulari ſuo.

Nota. 106. ¶ Et ex ſupradictis dicit Bal. in rubrica. de iure emphy. & in l. 1. eo. ti. & And. Sicu. in d. c. potuit 8. col. in prin. ver. & concludit. ꝙ ſi in libello, vel in inſtrumento ponatur nomen vnius contractus, & effectu eſſet alterius contractus, iudicatur ſecúdum naturam illius cótractus, cuius effectus poſitus eſt.

¶ Ex quibus etiam dico, quòd contractus cenſus cum pactis & códitionibus, de quibus in l. iſta, conſequitur effectū contractus emphyteoſis: & iudicatur vt contractus emphyteoticus, & bene ad hoc facit. l. fin & quod ibi Bal. C. de iure emphy. & l. iuriſgentium. cum ſimi. ff. de pactis. vbi prætor iubet pa-
22 cta ſeruari. ¶ Quod eſt verū † præterquam ſi cen-
Nota. ſus nudo pacto ſit impoſitus, quia tunc non eſt ſeruandus etiam ſi ſequatur annua præſtatio. l. ſi certis annis. & ibi Bal. C. de pactis. & in l. 1. 4. oppo. C. de fideico. ☞ Nec obſtat. c. 1. de pactis. vbi ex nudo poteſt agi: quia procedit vbi non requiritur ſcriptura, ſed in caſu noſtro requiritur ſcriptura. vt. l. 1. C. de iure emphy. & ibi ſcriben. ideo. &c. & an iſto caſu requiratur ſcriptura, vide per docto. in d. c. po-
23 tuit. ¶ Et tunc nota, ꝙ † pactum nudum non ſufficit ad tranſlationē dominij. vt in Spe. de confe. §. 3. ver. porrò. ¶ Si tamen veſtitur cohærentia contractus, debet ſeruari. vt. l. legem. & ibi doctores. C. de pactis. & d. l. iuriſgentium. §. igitur nuda. ff. eodem. latè per Feli. in. d. c. 1. de pactis. & ita intelligitur ſecundum aliquos. Sed tu vide Bar. in d. l. 1. C. de iure emphy & Abbatem. in. d. c. potuit. de loca. 1. col. in fine. vbi dicunt hoc non eſſe neceſſarium, vt in contractu emphyteotico interueniat ſcriptura. & ita intelligitur glo. in. d. l. 1. in verbo, ſcriptura. docto. & in. l. licet do. Iaſo. ibi. 3. col. ver. 5. nota. & 4. col. ver. in fine. ſentiat contrarium. quia tex. eſt hodie apertus in l. 28. ti. 8. 5 partita. vbi dicitur, quod cōtractus emphyteoticus debet fieri ad placitum partium, & dic nudo verbo, vel in ſcriptis cogita. ¶ Item quæro, emphiteota non ſoluit canonem intra biēnium, an poſt biennium poſsit moram purgare, & quando. Tex. in d. c. potuit. dicit, ꝙ celeriter poteſt moram purgare. & glo. ibi in parte, celeriter, in fine. dicit, ꝙ iſtud celeriter relinquitur arbitrio iudicis. & idem ſentiunt doctores ibi. Bal. tamen in. d. authen. qui rem. C. de ſacroſan. eccle. dicit, ꝙ infra vnum diem ſecundum conſuetudinem antiquarum eccleſia. Sed tū hodie vide tex. in. d. l. 28. ti. 8. 5. parti. vbi dicitur, ꝙ elapſo biennio emphyteota poteſt morā purgare infra decem dies. ☞ Et per iſtam l. remanet hodie approbata vna opinio glo. in. d. c. potuit. de locato. & ceſſat altercatio doctorum, maximè Iaſo. in. d. l. 2. folio. 6. 4. col. in fine. ver. 29. vbi dicunt, an emphyteota priuati poſsit moram purgare. &c. &c.
Nota. 7. folio. 4. col. in fine. ver. 30. quæro. ¶ Vlterius aduerte ad vnū, quod eſt menti tenendū, ꝙ ad hoc vt res emphyteotica dicatur incidiſſe in cōmiſſum, quia non ſoluit canonem per biēnium, in priuatò debet ſic fieri computatio. pone ꝙ ſolui cēſum primo anno, ſecúdo anno nó, tertio ſolui, quarto non ſolui: an potero expelli. Reſpódeo ꝙ non, quia requiritur ceſſem per biennium vel triennium continuum. quia quandò dictio, per, adiugitur tempori, ſignificat continuationē temporis. l. vrbani. §. pernoctare. ff. de verbo. ſigni. ita dicit Bal. in authē. qui rem. C. de ſacroſan. eccle.

Adde. ☞ Ex quo vnū infero, quod eſt menti tenēdum, & aſsiduè habetur in practica. ☞ Nam dicit. tex. in. l. 1. ti. 5. lib.
24 octauo ordina. ꝙ † ſtās in excōmunicatione denunciatus per tempus. 30. dierum, incidit in pœnā ſexcentorum marobetinorum: ſi verò per tempus ſex menſium, condēnetur in pœnam ſex millium marobetinorum. nunc verò quidam excomunicatur propter debitum, abſoluitur excomunicatus ad petitionem creditoris per tempus. 15. dierū cum reincidentia ſi eodem tempore non ſoluit: ſed quia non ſoluit, reincidit in excomunicatione, in qua ſtetit per tempus. 20. dierum, & amplius. Iudex ſecularis ex officio, vel ad denunciationē alicuius vult iſtū debitorem codēnare, quia vult cōputare primum terminum in quo ſtetit excomunicatus ante abſolutionē cum reincidētia cum ſecūdo termino, quod facere nō poteſt per ſupradicta. ¶ Sed an emphyteota, qui non poſsidet, teneatur ad penſionē. Tene ꝙ nō, per ea quæ dicit Bar. in l. inter quos. §. damni. ff. de dāno infec. & Bal. in. l. ſolemnibus. in fine. C. de rei vendi. quia ex quo non habet cómoditatem rei emphyteoticæ, non tenetur ſubire onera ipſius. ☞ Sed iſta ratio non vendicat ſibi locum in eo, qui propter ſterilitatem non recolligit fructus rei datæ in emphyteoſim, quia tenetur iſte ſoluere pēſionē in totū, nec fiet ſibi remiſsio propter ſterilitatem. vt. l. 1. & ibi docto. C. de iure emphy. & in. d. c. potuit. vbi glo. de locato. ☞ Licet Bar. in. d. l. 1. ſentiat contrariū, cuius opinio in hoc impugnatur per omnes ibi. & in. d. c. potuit. ☞ Et eſt ratio, quia emphyteota non recepit cū fructibus fruitionē, aliâs functionem ſed præſtatur penſio in ſignum cuiuſdam recognitionis, & eſt quid modicum, vt patet propter conſuetudinem generalem: ideo ſi iſtud modicum non ſoluitur, res incidit in cōmiſſum tempore ſterilitatis, ſicut tempore hubertatis. vt per doctores vbi ſupra.

i ¶ La pena. Nota caſum, in quo pœna applicatur parti, non fiſco regulariter contra. per. l. 9. ti. de las penas. in or.

k ¶ Mas dela meitat. vt tenēt doctores in authē. qui rē. C. de ſacroſan. eccle. & in. l. 2. C. de iure emphy. dixi in glo. ſupra iſta. l. Et not. iſtā. l. in hoc, ꝙ per eam corrigitur glo. in. l. ſtipulatio iſta. in. §. 1. et in. §. alteri. ff. de verbo. obli. et glo. in. l. 1. C. de ſentē. quę
25 pro eo qđ intereſt profe. vbi dicitur, ꝙ † cū pœna ſuccedat

ſuccedat pro intereſſe, non põt poni maior duplo, quia nec intereſſe poteſt æſtimari vltra duplũ. corrigitur etiã lex ſtyli.247. ¶ Sed glo.in.c.cum deuotiſsimã.12.q.2.dicit, ꝙ etiam quadruplũ poteſt excedere. ¶ Tu dic, ꝙ dictæ glo.nõ corriguntur per iſtã l.nec ipſæ glo.ſe contradicunt, quia pœna cõuentionalis quanta cũq; ſit, debetur.vt in.§.alteri. cum ſimi. inſti. de inutilibus ſtipula. pœna tamen legalis non debet quadruplum exeedere. vt in.§.omnes.inſtituta.de actioni. iſta enim lex loquitur in pœna conuentionali, id eſt, quando partes conueniunt, ꝙ res incidat in commiſſum propter cenſum non ſolutũ. ergo.&c. ¶ An autem in foro conſcientiæ habeat locum pœna duplicata, vel quadruplicata vltra ſortem. vide per Dinum, & ibi in additione.in regula. Mora.in parte, oppoſitum verò. de regu. iur.lib.6.

trato y ſe juzgue por el, pueſto que la pe-

26 ¶ Et no. ꝙ † quando pœna apponitur à lege, ipſo iure debetur non ſolùm in foro iudiciali, ſed etiam in foro conſcientiæ. Illud aſſumptum probatur in cap.2.de præſcriptio.lib.6. & voluit do. Abb. in.c. 1.de conſtitutio. refert And.Sieu. in.c. Rainaldus. circa finẽ.de teſta. ¶ Et nota vnum, ꝙ iudex non poteſt remittere iſtam pœnam conuentionalem, quæ applicatur parti, vt habetur per gloſſ.& tenet Bal.in.l.2.C.de in ius voca. ¶ Fallit in caſibus notatis per Bar.in.l.quid ergo.in.§.pœna grauior. vltima col. ff. de his qui no. infami. pœna tamen legalis poteſt purgari vſq; ad ſententiam. vt.l. papinianus. §.meminiſſe.ff.de inoffi. teſta. &.l.alia. ff. de his quibus vt indig. tenet Lanfran. in.d.c. quoniam contra. in parte, poſitiones, de probationibus.Bal.in authen.habita.penul. col. in fine. C. ne filius pro patre.tex.& ſcribentes in.l. non ab re.C. de interdi.&.l.conductores.C.locati. ¶ Vlterius

27 quæro, † an ille, qui debet ſoluere cenſum ſuper ali- qua re, poſsit imponere alium cẽſum ſuper eadem re alteri ſoluendum. Bar. in.l.1.§. quod autem.el.2. ff.de ſuperficie. Idem Bar.& Bal.l.2.C.de iure emphy.loquendo in emphyteota, tenet, ꝙ emphyteota poteſt facere alium emphyteotam, ſed non dicũt an cenſuarius ſuper eadem re poſsit alteri cenſum imponere. attamen arguendo de cenſu ad emphyteoſim, & econtra, bene apparet, ꝙ poſsit imponi ſuper re, in qua cenſus eſt impoſitus. tenent docto. in.c.conſtitutus.de religi.domi. ¶ Hinc dicit Bal. in.l.1.§.item in fundo.ff.quibus modis vſufru.ami.

28 per tex.ibi, dum dicit, vectigalis. ꝙ † emphyteota poteſt inuito domino rem datam in emphyteoſim alteri in vſufructũ dare. ¶ Sed Ludo.Roma.ſingulari ſuo.620.tenet contra.per.l.generalem.nam lex prohibens alienationem, videtur etiam prohibere vſumfructum conſtituere. vt.l. fi. C. de rebus alie. non alie. quod dicit menti tenendum. Idem tenet Fran.Cremen.per.d.l.fi.ſingulari ſuo.85.

Sed time ſi non obſeruet formam poſitam in prag. 65. in curijs madrici. anno. 1528. et in curijs toleti anno. 1539. prag. 10. in ...

Adde. ¶ Tene cõtrariũ.nã appellatione alienationis, continetur etiã datio in emphyteoſim.itaq; prohibitus alienare, prohibetur rẽ in emphyteoſim dare. c.nulli.de rebus eccle. alie.vel nõ. ¶ Poteſt tñ res emphyteotica dari in dotẽ, inuito dño directi dñij. tenet Alex.3.parte.cõſi. 91.in prin.ſup quo, & de materia vide Bald. in.d.auth.qui rẽ.2.col.ver.quæro vlterius. C.de ſacroſ.eccle. ¶ Intellige extrauagãtes, de quibus hic facta eſt mẽtio, & alia ſuperius dicta, vt habetur in. l.127. edita in curiis de Madrid anno dñi.1534. die verò.22.mẽſis Decẽbris, per chriſtianiſsimũ Carolum quintũ Imperatorẽ, & regẽ noſtrũ, quę limitat atq; reſtringit ſupradicta iura. ¶ Iſtã concluſionẽ tenet Old.cõſi.ſuo.207. In quo conſilio principaliter mouet quæſtionẽ, an contractus ſit vſurarius, in quo quis ſe conſtituit alicui dare certã penſionẽ ad vitã pro certo pretio. Et cõcludit notãter per multa

na[i] ſea grãde, y mas dela meitad.[k]

29 fundamenta, ꝙ nõ. ¶ Itẽ dicitur hic, † ꝙ cenſus alquitar, debet ſic cõſtitui, vt ſit in facultate debitoris illũ amouere, nõ in facultate emptoris.quod eſt verum. ¶ Fallit tamẽ tribus caſibus, de quibus in.d.c. ſi.de fideiuſſo.nã conceſſo, ꝙ iſto caſu poteſt interuenire fideiuſſor, poterit fideiuſſor agere cõtra prĩcipalẽ debitorẽ cenſus, vt illũ liberet à fideiuſsione, an ſoluere debitum inuito debitore. ¶ Quartò fallit ĩ caſu, quo res obligata ad cẽſũ, erat alteri prius obligata ꝓ debito, & fieret executio ꝓ tali debito, & vẽderetur de mãdato iudicis, quo caſu emptor illius rei cõtra volũtatẽ principalis debitoris poſsit debitũ ſoluere emptori cẽſus, & rem liberare à ſolutione cẽſus, ex quo in ius ſucceſsit alterius. Et illo iure poteſt vti cõtra emptorẽ cẽſus: nã ſubrogatur iſte emptor in locũ prioris creditoris. & ſubrogatus ſapit naturã illius, in cuius locũ ſubrogatur.c.eccleſia ſanctæ Mariæ, el.2.vt lite pẽden. ¶ Et idẽ ſi res emphyteotica daretur creditori in ſolutũ cum onere cẽſus, & decreto iudicis. vt notãter dicit Matth. de afflі.deci.Neapo.191.nu.1.&.2. ¶ Eſt tamẽ verũ, ꝙ emptor cẽſus poſſet ſoluere priori creditori debitũ ſuũ, & illud ſumere ſuper re cẽſuali. argu. tex. in.l. Paulus.ff.qui.mo.pigno.ſol.&.l.1.&.2.C.ſi anti.credi.per Bal.in.l.nulla.in fi.C.de ſolutio. ¶ Vltimò pro cõplemẽto iſtius legis quæro, an dicta lex edita in curiis de Madrid, quæ loquitur ſuper cenſu, vt nõ poſsit ſolui triticũ, vinũ, nec oleũ, de qua lege dicitur ſupra, poſsit renũciari, & an obliget ſi iuratur. Tenet ꝙ non.ratio, qa vbi vertitur publica vtilitas, ſtatutũ in fauore publicæ vtilitatis nõ põt renũciari, neq; iuramentũ in contrariũ obligat. tenet Alex.in.l.1.col.3.in princi.ff.ſolu.matr.& bene facit.c.ſi diligẽti.de foro cõpe. ¶ Sed dato, ꝙ poſſet debitor recuperare frumentũ, oleũ, vel vinum quod ſoluit, ſed non vult illũ recuperare, recipiens

HH ſit tutus

ſit tutus in foro conſcientiæ. Alex. vbi ſupra. 3. col. ver. ex hac tamẽ glo. & And. Si. in c. illo vos. 4. col. ver. adde elegans dictũ. de pigno. tenet, licet nõ cla rè, precipiẽs non eſt tutus in foro cõſcientiæ. Atta mẽ plenius q̃ alius hoc dixi in quodã tractatu paucis diebus à me facto de doctrina cõfeſſorũ

30 ¶ Sed operepretiũ eſt videre † in qua ſũma, vel quãtitate poſſit cẽſum vel pẽſionẽ emere, vt ſecurus poſſit eſſe in foro cõſcientiæ. Vide per docto. latè in. c. 1. de emp. & vẽ. & ibi An. Si. 1. col. ¶ Vel melius, ꝙ cenſus, vel pẽſio debet eſſe tãta, quę cumulata per. 20. annos faciat verũ pretiũ rei. ita tenet Ang. in authen. de non alie. §. quia vero. in fine. collatio. 2. & gloſ. in authen. perpetuæ. de ſacroſan. eccle. in verbo, conſtante. habetur in Spe. de locato. §. 6. verſi. dicitur autem. pono exem plum pro iuuenibus. Res valet centum, penſio poteſt poni in quinque. nam cumulatis. 20. annis ſunt centum, ideo, vt ſupra, penſio eſt iuſta. quod nota. ¶ Vltimo in materia quæro, an contractus emptionis & vẽditionis annui cenſus cum conditionẽ de retrouendendo ſit licitus. Tene quòd ſic, dũ tamen in cõtractu cenſus dicatur, quòd ſit in facultate debitoris cenſus illum amouere, ſoluendo pre tium quandocunq; voluerit. Ita ſentiunt do. Abb. & And. cõſiculus ſuus in. c. illo vos. de pigno. Pro quibus hodie ſunt duę extrauagãtes expreſſæ hoc dicentes. Vna eſt Martini. 5. quæ incipit. regimini vniuerſitatis. Alia eſt Calixti tertij, quæ incipit etiam. regimini. de quibus etiam facit mentionem Nicolaus Boerius conſi. 2. quinta col. quas extraua. habeo in mea bibliotheca. Poteſt itaq; hodie cõſtitui cenſus al quitar, dummodo ſit in facultate venditoris, non emptoris, vt ibi, quod nota.

N ¶ Ley. lxix.

Inguno pueda hazer donaciõ de todos ſus bienes aun que la haga ſolamẽte delos preſentes.

Summarium.

1 *Leges, an ſemper occurrant ad euitandam fraudem quantum poſſunt.*
2 *Fraus an præſumatur in alienatione omnium bonorũ, vel meliorum.*
3 *Donatio in qua ſumma ſit permiſſa.*
4 *Donatio omnium bonorum in vita, an firmetur iuramento.*
5 *Donationis appellatione, an veniat donatio inter viuos.*
6 *Vendere an quis poſſit omnia bona ſua.*
7 *Venditio an comprehendat donationem.*
8 *Gabella, an debeatur ex donatione omnium bonorum, cum pacto, quòd donans alimentetur à donatario dum vixerit, & ſua debita ſoluat.*
9 *Donatio omnium bonorum prohibita ſimpliciter, an videatur prohibita etiam in vltima voluntate.*
10 *Donatio hereditatis, an, & quando valeat.*

NInguno. Nõ ſummatur, quia breuis. Eſt tamẽ notanda, quia prohibet alienationem omniũ bonorum etiam preſentium tantum. ¶ Et per hoc approbatur. l. 7. titu. delas donaciones. foro le. & l. omnes. §. lucius. ff. quę in frau. credi. & l. 1. foro iuzgo. lib. 5. titu. 2. ſecundum glo. in. d. l. 7. ſuper parte, del todo lo que ouiere. Sed ego quæſiui. d. l. 1. titu. 2. lib. 5. foro iuzgo. qui titulus incipit. delas donaciones. attamen reperire non potui aliquam legem, quæ hoc diceret, ſed ſatis eſt conſtare ex dictis duabus vel tribus legibus, ꝙ donatio omnium bonorum etiam præſentium tantummodo non valet. ¶ In donatione tamen omnium bonorũ præſentium & futurorum iam prohibitum erat per. l. hæreditas. C. de pactis conuen. cum multis ſimi. ¶ Et ratio huius prouiſionis potuit eſſe, quia donatio regulariter eſt odioſa. vt dicit glo. notanda in l. ſi maritus. la 2. C. de donatione inter virum & vxorem. ideo reſtringenda. vt regula. odia. lib. 6. ¶ Vel poteſt dici non valere, quia præſumitur fraus in tali donatione. ſecundũ glo. in. d. l. 7. tit. delas donacio. ſo. legum. per. l. cum de indebito. ff. de proba.

1 Adde. ¶ Nam leges † occurrunt fraudibus hominum quantum poſſunt. §. ſi quis in fraudem. inſtitut. de actio. & ibi notat Ange. Facit text. in lege fi. C. per quas perſonas nobis acquiritur.

2 ¶ Et eſt notandum, quòd † non ſolum in alienatione omnium bonorum præſumitur fraus, ſed etiam in alienatione bonorum meliorum. per text. in lege. ſummaria cum ratione. ff. de peculio. quẽ text. dicit ſingularem Ange. in lege. 2. C. de repu. hære. & in lege. fi. ff. de ſtipulatione ſeruo. & in. l. marcellus. §. reſq;. ff. ad trebellia. licet in caſu noſtro non habeat locum ſupradicta diſpoſitio, dum tamen donatio non excedat tertiam vel quintam partem bonorum in caſibus à iure permiſſis.

¶ Tu dic vt ſupra. ¶ Item quia & ſi non præſumatur fraus, nõ valet donatio omnium bonorum. Quia omne quod eſt nimium, veritur in vitium. in authenti. de immen. donatio. §. 1. & ibi gloſſa. collatio. 7. ¶ Item quia ſi permitteretur talis donatio, daretur occaſio, quòd quis poſſet omnia bona ſua iactare & effundere, contra notata in capitulo. non ſatis. 86. diſtin. & capitu. duo ſunt. 12. quæſtio. ſecunda. & in. §. ſed hoc tempore. inſtit. de his qui ſunt ſui vel alie. iu.

Adde. ¶ Sed melius præſumitur & manifeſtatur dementia donantis. ſecundum Bal. in authen. ex cauſa. 6. col. C. de libe. pręte. vel exhęre. ¶ Et corriguntur ex hoc prima fronte. l. fi. & quod ibi notant doctores. C. de pactis. & lex. 1. titul. 4. quinta partita. & lex. ſtipulatio hoc modo concepta. & quod ibi dicunt doctores. ff. de verbo. obliga. & in lege. cum duobus. §. idem

§.idẽ reſpondet.ff.pro ſocio.& in.l. fi.§.1. de lega.2.
Ange.in.l.1.in fine.ff.de pigno. Pau.de Caſt.conſi.
144.vbi dicitur, ꝙ valet donatio omnium bonorũ,
dum tamen donator ſit liber, & maior.25. annis.
¶ Sed tu potes ſoluere dictam legem.1.titu.4. quin
ta partita.cum ſimi.in caſu,quo is,qui donat, nõ ha
bet filios.vt dicit tex.in.l.3. titu. delas donaciones.
foro le. ¶ Sed huic intellectui videtur obſtare lex
7. eo. ti. vbi dicitur, ꝙ donatio omnium bonorum
non valet,etiam ſi donator non habeat filios,nec a-
Fallit. lios deſcendentes legitimos. ¶ Vel intellige.d.l.1.
in caſu, quo donatio poſsit fieri omnium bonorũ,
putà,ſi fiat donatio omniũ bonorũ eccleſię vel mo
naſterio,quia tunc valeret talis donatio omniũ bo-
norum.tex.eſt ſecundum omnes in.c.in præſentia.
de probatio.ibi,donauit ſe & ſua.& .l.iubemus.&.
l.nulli.C.de ſacroſan.eccle. & ibi doctores. & Bal.
¶ Item ſi fiat alio pio loco ſecundũ Bal.in.d.l. iu-
bemus.facit.c.fina.de teſta.&.c.1.de conſue. ¶ An
hoc ſit verum, tam in donatione omnium bonorũ
facta eccleſiæ, quàm pio loco, vide plenius quàm
per alium Andre.Sicu. in.d.c. in præſentia.10.col.
prope medium,ibi nota.ſe & ſua cum.10.columnis
ſequentibus. & Abba.ibi.5.col. verſi. nota tamen
quod valet donatio.de probatio. ¶ Sed nota,quod
talis donatio omnium bonorum facta eccleſiæ, vel
pio loco,per non habentem filios reuocatur, filiis
poſtea ſuſceptis.vt.l. ſi vnquam.C. de reuo. dona-
tio. ¶ Sed intellige, quòd reuocatur in legitima tan
tùm.gloſa eſt ſingularis in.c.quicunq;.17.quæſtio-
nẽ vltima.quam ſummè ponderauit Barto.in.l.Ti-
tia.de lega.2. & Bal.in.l.1. C. de inoffi. donatio. &
reputauit eam ſingularem Ludoui. Roma.in repe.
auth. ſimiliter.8.col. C.ad legẽ Falci. ¶ Sed quæ-
3 ro † vſq; ad quam quantitatem poteſt quis dona-
re? Reſponde. Aut is,qui donat, habet deſcenden-
tes aut aſcendentes tantũ,aut non habet deſcenden
tes neque aſcendentes. ¶ Primo caſu poterit ſuis
deſcendentibus, vel alicui eorum, donare tertiam
partem ſuorum bonorũ,& eis, vel extraneis quin-
tam.per.l.9. titulo.delas mandas.fo.le. &.l.17.cum
multis ſimi.ſupra. ¶ Secundo caſu poterit tertiam
partem donare quibuſcunq; per.l.6.ſupra. ¶ Ter
tio caſu diſtingue. Aut ſit donatio per nomina to-
tæ vel quotæ:aut ſit ſimpliciter de omnibus bonis.
¶ Primo caſu dicit Bal.in.l.ſi cum vel in vtero.ff.
de teſta.mili.quòd valet talis donatio:quia aſsimi-
latur potius inſtitutioni,quã donationi vel legato.
¶ Si tamen donatur ſimpliciter,tenetur reſeruare
aliquid,de quo poſsit teſtari.vt per Bal.in.d.l.fi.C.
de pactis. quia cùm non ſit expreſſum,arbitrio iu-
dicis relinquitur. vt. c. de cauſis. de officio delega.
cum ſimilibus. ¶ Sed bonum eſſet ſtatuere, quod
quamuis non poſſet donare vltra tertiam & quin-
tam partem ſuorum bonorum iuxta formam tex.
4 in. l. 27. ſupra. & ſic donanti remaneret vnde poſ-
Quæſtio ſet viuere. ¶ Sed pone † quòd quis in vita ſua do

nauit omnia bona ſua, & iurauit non reuocare do-
nationem,nũquid talis donatio firmetur iuramen-
to? Tene ꝙ non,quia iſta lex eſt prohibitiua.quod
patet, quia dicit. ninguno pueda hazer donacion.
& quidquid fit cõtra legem prohibitiuam, eſt ipſo
iure nullum. notatur in.l. non dubium. C. de legi.
& in.c.1.de reſcrip. lib.6. tenet Bar.in.l.prætor ait.
ff.de noui ope.nũ.do. Abb. in.c.cum nonnulli.de domi-
ni.de teſti. ¶ Hinc dicit Bar.in.l.ſi quis pro eo.ff. Extẽſio.
de fideiuſſoribus. quòd iuramentum contra legem
prohibitiuam factum,non valet. notatur in.c.ſi di-
ligenti. de foro compe. glo. in. l. 1. titu.delas arras.
fo.le.de quo plenè per do.Abb.in.c.cum cõtingat.
de iureiuran.
1 ¶ Donacion. intellige inter viuos, quia cauſa
mortis poterit omnia bona donare,quia tunc vide-
tur facta reſeruatio vſufructus. vt tenet Pau.de Ca.
5 conſilio.99. ¶ Item † quia appellatione donatio-
nis ſimpliciter comprehenditur donatio inter vi-
uos tantùm,non cauſa mortis. ¶ Vnum tamen no
6 ta, quòd † licet quis nõ poſsit donare omnia bona
ſua,poterit tamen vendere tam præſentia quàm fu-
tura.tenet Bar.in.l.fina. vltima col.in princip. ver.
ſed quid dices. C. de pactis. & in. l. ſtipulatio hoc
modo concepta. vltima col. ver. Idem dico ſi ven-
didit.ff.de verbo.obli. ¶ Oppo. contra hoc, & vi- Oppo.
7 detur, ꝙ † ſicut quis non poteſt donare omnia bo-
na ſua,ita nec vendere. quia appellatione venditio
nis continetur donatio.vt.l. voluntas. & ibi Bal.2.
col.ver.nunc reſtat quærere. C. de fideicom. &.l.ſi
quis fundo.ff.de contrahẽ.emp. & tenet idem Bal.
poſt glo.in.l.1.C.de contrahen.emp. vbi dicitur,ꝙ
prohibita venditione, videtur prohibita donatio.
¶ Sed tene cum Bar.in.d.l.fi.vltima colũ.verſi.ſed
quid dices.C.de pactis.& in.d.l.ſtipulatio hoc mo
do concepta. ¶ Et reſponde ad contraria, ꝙ licet ſã.
appellatione venditionis veniat donatio in fauora
bilibus, non tamen econtra: quia appellatione do-
nationis non venit venditio, eò, quia venditio eſt
genus,donatio verò ſpecies: & ſpecies non cõpre-
hendit genus ſub ſe,ſed econtra. Ideo prohibita do
natione omnium bonorum,non videtur prohibita
venditio. tenet Bar.in.l.fi.§.in computatione.2.col.
in fine.ver.ſed pone.C.de iure delibe.

Adde. ¶ Pro quo eſt tex.in.l.ſi nuſquã adeo.
ff. ſi quis à pare.ſ manu.fue. ¶ Quod
eſt verum,niſi emptor participauerit
in fraudem, & fuerit facta venditio in fraudem fi-
lii,quia pater vẽdidit vt filius priuaretur,& emptor
hoc ſciuit tẽpore alienationis,& tũc reuocabitur p
filiũ per titu.de his quæ in frau. vt in.§.item ſi quis
in fraudem.cum glo. Inſti.de actio. tenet do. Lan-
fran.in repe.c.rainuncius.6.col.in fi.& ſequen. de
8 teſta. ¶ Sed dato quod † valeat donatio omnium
bonorum,quæro ſi aliquis donat oĩa bona ſua cum
pacto,ꝙ donatarius alimẽtet donãtẽ, & ſoluat ipſius
debita, an ex tali donatione debeatur laudimiũ,

ſeu quinquageſima, aliàs alcauala. Videtur ꝙ ſic. nã iſta non eſt pura donatio, vt habetur plenè in deci. cape. Tho. q. 278. Et an tenetur reſpõdere creditoribus, vide ibi. q. 336. item an firmetur iuramento talis cõtractus omnium bonorum, habetur ibi quæſtio. 382.

9 ¶ Ley. lxx.

LA ley del fuero

¶ Quid † ſi talis donatio omniũ bonorum prohibetur ſimpliciter, an videatur prohibita etiam in vltima voluntate. Vide ſupra, & in alphabeto aureo, in parte, ſi alienatione. fol. 2. ¶ Itẽ donans bona ſua alicui poſt eius obitũ ex honeſta cauſa, intelligitur de bonis quę habebat tẽpore contractus. tenet Oldra. con. 139. nu. 1. Qualiter in remedio illius legis debet intentari libellus, tenet Bal. in. l. 1. col. 4. prope mediũ. C. de inoffi. donatio. ¶ Vltimò nota quo ad iſtam legẽ, quæ loquitur de donatione, ꝙ venditio & donatio differunt. nam quis compellitur vendere rem ſuam pro ędificanda eccleſia. vt plenè Felinus in. c. humanũ. in. §. omnis. verſi. per quem textum. 1. diſt. Et pro alijs rebus, de quibus dixi in prooemio ſupra. non tamen compellitur donare.

10 m ¶ Sus bienes. Quid † ſi donat hæreditatẽ ſuã, an poſsit. tene quòd non, quia donatio hæreditatis dicitur omnium bonorum præſentiũ & futurorũ, ideo non valet. tenet Bar. & doct. in. l. fi. C. de pact.

Quæſtio

Extẽſio. ¶ Quod eſt verũ, etiam ſi ſit dictũ, ꝙ tot ſint donationes, quot ſunt res donatæ, ſecundũ Ange. in authen. de immen. donatio. 4. colũ. collatio. 7. notatur in. l. ſcire. ff. de verbo. obliga. & in Spe. de donatio. ¶ Item eſt verum, ſi traditio accedat, quia tunc donator priuatur teſtamẽti factione, nõ aliàs, ſecundũ iur. tenet Bal. in auth. ſed cũ teſtator. 1. col. C. ad legem falci. de quo dixi ſupra iſta. l. in glo. 1.

Summarium.

1 *Res auolengi, an, & quando poteſt retrahi pro tanto.*
2 *Coniunctus an poſsit per procuratorem retrahere rem venditam à coniuncto extraneo. Et an coniunctus pro coniuncto poſsit etiam retrahere à coniuncto.*
3 *Maritus, an poteſt nomine vxoris retrahere pro tãto rẽ vẽditã.*
4 *Ratificatio quando eſt neceſſaria.*
5 *Ratificatio quos effectus habeat.*
6 *Mulier quando poteſt contradicere emptioni factæ à marito.*
7 *Libellus à coniuncto oblatus in retractu qualiter debet formari.*
8 *Coniunctus clericus an poſsit retrahere fundum patrimonialem pro tanto.*
9 *Clerici, an, & quando poſsint vti lege ciuili.*
10 *Lex ciuilis quando extendatur ad clericos.*
11 *Clericus heres, an tenetur conficere inuentarium.*
12 *Rex in ſuo regno quam poteſtatem habet.*
13 *Mulier coniugata an poteſt clerico obligari.*
14 *Eccleſia, an poteſt præiudicari in quærendis, & quid in quæſitis.*
15 *Iudex eccleſiaſticus quando tenetur iudicare ſecundum leges ciuiles.*
16 *Lex ciuilis an poteſt prohibere alienationem in eccleſia.*
17 *Præſcriptio minor quadraginta annorum, an, & quando currat contra eccleſiam.*
18 *Statutum laicorum, an, & quando comprehendat clericos.*
19 *Coniunctus laicus an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialem à clerico emptore.*
20 *Coniunctus clerici, an poſsit retrahere pro tanto rem venditã à clerico extraneo.*
21 *Laicus heres clerici, an teneatur ſeruare quoad inſinuationem teſtamenti, & quo ad alia leges & ſtatuta laicorum.*
22 *Emens fundũ à clerico, an teneatur ad ſolutionẽ gabellæ.*
23 *Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto fundum venditum forenſi.*
24 *Forenſis, an, & quando poteſt conueniri ratione contractus.*
25 *Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto fundũ patrimonialẽ venditum extraneo, hac conditione, quòd nõ poſsit extrahi.*
26 *Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto rem donatam à coniuncto ea conditione, quód non poſsit illam vendere, ſi coniunctus illam vendit extraneo.*
27 *Maritus de pecunia dotali vxoris, vel de pecunia communi retrahit pro tanto rem venditam ſui auolengi, nunquid vxor debeat habere fundum retractum, vel medietatem eius.*
28 *Venditio, an dicatur vna, quando fundus venditur & retrahitur pro tanto, an plures.*
29 *Coniunctus an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialem non venditum ſed promiſſum vendi.*
30 *Promiſsio de vendendo, an ſit venditio.*
31 *Venditionis appellatione, an veniat permutatio.*
32 *Coniunctus an poſsit retrahere pro tãto rẽ venditã à cõiuncto.*
33 *Donatio pro pretio, an ſit venditio vt retrahi poſsit tanto.*
34 *Et quid in fundo dato in feudum.*
35 *Coniunctus an poteſt retrahere rem patrimonialem permutatam pro parua re, & magno pretio.*
36 *Libellus ad retrahendum rem pro tanto, qualiter debeat formari.*
35 *Maritus accuſans vxorem de adulterio, an debeat probare ſe eſſe maritum.*
37 *Coniunctus an poſsit retrahere pro tanto fundum coniuncti venditum in ſubhaſtatione.*
37 *Subhaſtationis materia ponitur.*
38 *Dies termini, an computetur in termino.*
39 *Coniuncto quãdo incipiunt currere nouem dies, qui dantur ad retrahendum fundum patrimonialem pro tanto.*
40 *Coniunctus quando retrahit fundum patrimonialem pro tãto, an tenetur ſoluere gabellam & ſumptus.*
41 *Gabella an debet ſolui abſq; deductione expenſarum.*
42 *Venditor an debet ſoluere notario mercedem de contractu venditionis, an emptor.*
43 *Gabella an debet ſolui clerico, à quo retrahitur res patrimonialis pro tanto.*
44 *Gabella an debet ſolui cum duplo, quando ſic condẽnatur venditor, quia non denunciauit venditionem gabellario.*
45 *Venditor, an excuſetur à pœna dupli ſoluendo gabellam ante ſententiam.*
46 *Gabellam quis ſoluere teneatur.*

LA ley del fuero. Iſta.l. non ſummatur, quia con
tinet plura dicta. venit tamen declarare legẽ.13.
ti. delas vend.& compras.fo.le. &.l.6.eo.ti. in or-
1 dina. vbi dicitur, † coniunctũ poſſe rem immobi-
lem auolengi venditã à cõiuncto retrahere pro tan
to intra nouẽ dies.&c. ¶ Cũ iſta.l. cõcordat quod
habetur Leuiti.25. prope medium ibi, cùm dicit, Si
attenuatus frater tuus vẽdiderit poſſeſsiunculam
ſuam, & voluerit propinquus eius, poteſt redime-
re quod ille vendiderat. Sed quia dictę leges loquũ
tur in venditione voluntaria, vt ex eis apparet, nec
dicunt quando incipiunt currere nouẽ dies, iſta.l.
notanter extendit ſupradictas leges, vt habeat locũ
earum diſpoſitio etiam in vẽditione neceſſaria. itẽ
ꝙ nouẽ dies currãt à die venditionis judicialis.&c.
¶ Et iſtius prouiſionis potuit eſſe cauſa: quia ea-
dem ratio quæ potuit mouere principẽ ad tenen-
dum, ꝙ coniunctus poſſet retrahere pro tanto feu-
dum patrimonialẽ venditum à coniuncto volunta
riè, potuit eundẽ principem mouere ad tenẽdum,
ꝙ idem ſit in venditione neceſſaria, ſcilicet ne res
exeat de familia. vt per glo. in.d.l.13. & habetur in.
l. vnũ ex familia. de lega.2. Ideo debuit eſſe in vtra-
que venditione eadẽ diſpoſitio. vt.l. illud. ff. ad legẽ
Corrigit Aqui. cũ ſimi. ℣ Et per hoc reprobatur.l.ſtyli.220.
vbi dicitur, ꝙ res vẽdita in ſubaſtatione, vel autho-
ritate iudicis, non poteſt retrahi pro tãto. ¶ Item,
vt ſupra dixi, iſta.l. declarat, ꝙ nouem dies currunt
à die venditionis iudicialis, dummodo conſignet
pretium, & alia faciat, quæ in.d.l.13. continentur.
¶ Aduerte, quia ſuper iſta lege cum ſupradictis
legibus poſſunt moueri plures quæſtiones, & no-
tandæ, aſsiduęq; contingentes. ℣ Dicitur hic, & in.
2 d.l.13. & in. d.l. 6. ꝙ † poteſt coniunctus retrahere
Qo. pro tanto rem patrimonialẽ immobilem venditam
à coniuncto: nunquid debet facere hunc retractum
per ſeipſum, an poſsit ꝑ procuratorẽ. Bal. in.l. mul-
tum intereſt.2.col. verſi. nunc venio ad tertiã. C. ſi
quis alte. vel ſibi. dicit, ꝙ contractus emptionis &
venditionis non ſolũ poteſt celebrari per procura
torẽ, ſed per negotiorũ geſtorẽ: præſertim ſi nego-
tiorũ geſtor eſt cõiuncta perſona, ſicut eſt maritus:
ſed iſte retractus eſt emptio. vt patet ex.d.l.13. igi-
tur procurator, et negotiorũ geſtor pro coniuncto,
Limita. poſſunt facere hunc retractũ. ¶ Sed iſtud non eſt
omnino verũ, niſi ad hoc habeat ſpeciale mandatũ.
quod probatur ex.d.l.13. ibi, no viniere el pariẽte.
& ibi, otro pariẽte no la pueda demãdar. & melius
ibi, dũ dicit, y jure q̃ la quiere para ſi. Sed tu habes,
ꝙ procurator non iurat, niſi habeat ſpeciale manda
tum ad hoc. ſecundũ glo. fi. in.c.1. de iudi.li.6. & no
tatur in.c. fi. de iura. calũ. eo.li. tenet Bar. in.l.2.§. ſin
autem. C. eo.ti. ℣ Et iſtud mandatũ ſpeciale non de
bet eſſe ſimplex, id eſt, ꝙ poſsit iurare in illa cauſa,
aliàs non ſufficit. ſecundũ Bar. vbi ſupra. Et pro eo
eſt tex. in.l. iuſiurandũ quod ex conuentione. in fi.
ff. de iureiu. tenet Bar. in.l. quotiẽs. la.1.§. fi. in fi. ff.

de noxa. & in.l. qui bonæ.§. qui aliena.1.col. & ſeq.
princi. ff. de damno infec. igitur propinquus debet
præſtare hoc iuramentũ per ſeipſum, vel ꝑ procu-
ratorẽ habentẽ ad hoc ſpeciale mãdatũ. ¶ Ex quo Infer.
infero, ꝙ procurator generalis, neq; negotiorũ ge-
ſtor, vel coniunctus, noĩe alterius coniuncti extra-
here nõ poteſt fundũ patrimonialẽ venditũ per cõ
iunctũ pro tãto. ¶ Et reſpõde ad Bal. in.l. multum
intereſt. ſ. ꝙ loquitur in emptione volũtaria, quę fit
ad voluntatẽ vẽditoris, ſed nõ in retractu, qui fit cõ
3 tra volũtatẽ emptoris. ¶ Sed quęro † quid in ma- Q̃s
rito petẽte fundũ noĩe vxoris ſuæ pro tãto, & quid
in patre petẽte noĩe filij, & quid in tutore, & cura-
tore noĩe pupilli, & ſimilibus. Tene, ꝙ ij omnes, li-
cet non habeant ad hoc ſpeciale mandatũ, poſſunt
retrahere fundũ patrimonialẽ pro tãto, eò ꝙ admit
tuntur in aliis caſibus requirentibus ſpeciale mãda
tum. Ita tenuerũt Bar. & Bal. in.l.1. C. etiã ꝑ ꝓ cau.
reſti. per.l. pñi. ff. de mi. habetur etiã in Spe. de reſti.
in inte.§.2. ver. prælat'. tenet Abb. Sicu. poſt Inno.
in.c. ſuſcitata. eo.ti. ℣ De tutore & curatore caſum
habes in.l.7.1. reſpõſo. in fi. ti. delas vẽdi. & com. in
ordina. ¶ Sed quia dixi, ꝙ maritus noĩe vxoris po Qi.
teſt retrahere fundũ patrimonialẽ pro tanto: quæ-
ro ſi maritus emit fundũ alicuius de cognatiõe vxo
ris, an alter de eadẽ cognatione & radice poſsit talẽ
fundũ retrahere pro tanto. Et quia de facto habui,
& obtinui, diſtingue. ℣ Aut maritus emit ſuo noĩe,
aut noĩe vxoris. ℣ Primo caſu, poteſt ab eo extra-
hi: quia ipſe non eſt de familia, vel de cognatione,
& fundus taliter exemptus acquiritur ei, nõ vxori
tantũ, ſed pro dimidiã, ex diſpoſitione.l.1.ti. delas
ganã.fo.le. licet fundus taliter exemptus diceretur
conſolidatus. vt dixi in.l.77. in parte, todo lo mul-
tiplicado, infra. ¶ Secundo caſu, aut reuera emit
nomine vxoris, & pro ea: & non poteſt ab ea extra
hi, cùm ipſa ſit de cognatione. vt.l.13. ti. delas ven.
& comp.fo.le. ℣ Aut ſimulatè, & tunc poteſt extra
hi. vt in rubro & nigro. C. plus valere quod agi.
℣ Sed qualiter poteſt iſta ſimulatio probari, dic vt
per Bal. in.d.l. multum intereſt.1.col. ver. ſed quan-
do probatur. C. ſi quis alte. vel ſi. vbi notãter dicit,
ꝙ probabitur à priori, itẽ à poſteriori, itẽ ab vtroq;
ſimili iuncto. ℣ A priori probatur, ſi probetur per
prius, id eſt, ante inſtrumentũ erat actum, ꝙ vir eſ-
ſet emptor, & ꝙ poneretur ſimulatè nomen vxoris
in inſtrumento. Et à poſteriori probatur, ſi poſt cõ
tractum vxor confeſſa eſt ſic ſe habere veritatem,
recognoſcendo bonam fidem: cùm pecunia fuerit
viri, iſta non eſt donatio, ſed bonæ fidei agnitio.
item à priori ſimul iuncto probatur, ſi nomen vxo
ris in inſtrumento poſitum eſt, tamẽ vir ſoluit pre-
tium, & poſtea ipſi viro poſſeſsio tradita, vt ibi la
tius per eum, quem vide. ¶ Sed quæro iuxta hoc, Quæſtio
an requiratur ratihabitatio vxoris vel minoris ta-
cita vel expreſſa vt valeat contractus, aliàs retract'.
Videtur quòd ſic. per dictam.l. multum intereſt.

C.ſi quis alte. vel ſibi.& ibi docto.& Bal.in.l.ſi abſentis.C.ſi certum peta. Facit dictum Pau.de Caſt. conſi. 83. incipi. in cauſa ſiluestri. & tex. à contrario ſenſu in.l.procurator.ver.neq; poſtea ff.de condi.inde. vbi dicitur,quòd ratificatio non eſt neceſſaria præcedente mandato. ergo ſi mandatum non præcedit,neceſſaria eſt ratificatio, ad minus tacita,
4 vt dixi. ¶ Sed pone, vt dictum eſt, ꝙ † ratificatio
Quæſtio eſt neceſſaria, vſq; ad quantum tempus ille, à quo ſit retractus, tenetur expectare ratificationem vxoris vel minoris. Dic ꝙ vſq; in fine nouē dierū, qui dantur ad hunc retractum.per.d.l. 13. quia cùm iſte ſit terminus datus à lege,qui habet ratificare retractum,debet venire in termino, aliàs ſi veniret poſt terminum,non diceretur veniſſe.vt.l.in illa ſtipulatione.& ibi Bar.ff.de verbo.obli.&.c. nō ſolum. de app.lib. 6. tenent doctores & Bal. & ibi eſt tex. in.l.fina.C.qui admitti. vbi dicit Bal. ver. ſed quid ſi pater.& ibidem Bar. 4.colū. ver. contra hoc oppono.quòd ratificatio debet fieri infra tempus,intra quod actus geri poſſit. & pro eis vide bonum textum in.l.bonorum.ff.rem ratam habe.aliàs non valet, vt ibi.Tenet etiam idem Bal.in.l.ſi vxorem.
Contra. prima colū. in fine. C. de conditio. inſer. ¶ Sed contrarium eſt verum, imò in caſu noſtro ratificatio poteſt fieri poſt terminum quandocunq;.vt tenet notanter in.l.ſi mater.§.hoc iure.ff.de exceptio. rei iudi. & in.l. ſi tutor. ff. in quibus cau. in integ. reſti. non eſt nece. facit pro eo tex. in.l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum.de acqui.hære.& in.l.1.§. ſi ratū. ff. quod iuſſu. tenet Bald. in. l. ſi. ver, quæro nunquid. C. ad Macedo. vbi dicit, quòd conſenſus requiruntur in ipſo actu,ſed ratificatio habet temporis interuallum. & hoc tenet melius idē Bal. in.l. cùm maritum.C.de ſolutio. vbi ait, quòd ratificatio debet fieri per minorem poſtquam ſit factus maior, & tunc excludit reſtitutionem in integrum. vt.l.1. & ibi Bar.C.ſi maior factus ven.ratam habue.quia in minori ætate non poteſt venditio haberi rata ſine ſolennitate. vt per Bal. in.l. mancipia. C. de rebus alie. non alie. idem Bal.in.l.falſus. 6.colū.ver. ad tertiam.C.de furtis. dicit,quòd ratificatio requirit duo,ſcilicet volūtatē,& authoritatē iuris. id eſt, ꝙ velit habere ratum,& ꝙ poſſit haberi ratum: ſed minor non poteſt habere ratam emptionē, vt in.§. cū autē.inſti.qui alie.licet vel non. ¶ Item nō vult eam habere ratā,quia nō habet velle,neq; nolle.vt. l.1.C.de falſa mone.&.c.tuę de ſpōſa.& idē in vxore,cū ſit in poteſtate viri.l.55.cū alijs ſupra,igitur.
5 &c. ¶ Et ex hoc dicit Bar.in.d.l.1.C.qui admi.ꝙ † quandocunq; interueniat ratificatio facit præſumi volūtatē ratificātis interueniſſe ab initio. ¶ Hinc etiā dicitur,ꝙ ratificatio facit dici negotiū ratificātis.vt habetur in Spe.de iudi.§.2.ver.ratihabitione.
Infer. ¶ Item facit dominiū rei tranſire in ratificantē.l.ſi ergo.ff.de nego.ge.tenet glo.in.l. ſi procurator. in verbo,repetēdū.ff.de cōditio.inde, ¶ Itē dicim⁹, ꝙ ratificatio trahitur retro ad tēpus,in quo act⁹ fuit fact⁹.vt.d.l.ſi.C.ad macedo.vbi ponit Bal. octo fallentias.Itē ex hoc dicimus,ꝙ ratificatio non parit actionē,quia trahitur retro.Ideo quis ī loco vbi ratificat,nō poteſt cōueniri, ſed in loco vbi eſt geſtū quod ratificatur.tenet Bar.in.l.ſi pecuniā.2.co.ver. aduerte ergo.C.de nego.ge. ¶ Vlterius quæro cir Quæ.
6 ca hoc.minor † factus maior,vel cū exit à poteſtate patris,vel mulier defuncto viro noluit emptionē vel retractū habere ratū,quia multo prætio fuit cōparatum,vel quia res empta vel retracta patitur aliquod vitiū, vel onus, aut ſeruitutē, quid in hoc erit agendū. ¶ Reſponde. aut actū per tutorem fuit vtiliter geſtum,& compellitur minor factus maior emptionē vel retractū habere ratum. ¶ Aut nō eſt vtiliter geſtū,& nō cōpellitur. vt dixi latè.in.l.27. ſupra,in parte,reſtitutione.9.particula. ¶ Si enim iſto caſu non cōpellitur minor ratā habere emptionē,quid agendū erit de fundo? ¶ Reſponde, ꝙ remanebit penes illū,qui eū retraxit.nam licet actus agentiū non operentur vltra intentionē eorū. vt.l. Quæſtio nō oīs.in princi.ff.ſi certū peta.in iſto retractu non fuit,nec eſſe potuit de intentione tutoris vel parentis,ꝙ res empta,vel retracta noīe filij,apud eum remaneret,vel apud tutorē,quia debuit iurare per.d. l.13.in fi.ꝙ volebat fundū pro filio ſuo, vel tutor ꝓ minore,& marit⁹ pro vxore. ¶ Eſt verū,ꝙ nō operantur vltra intentionē.ſ.primitiuā,attamen de intētione ſecūdaria ſic:quia negotiū incipit ad geſtorem pertinere ſuo noīe,quod prius pertinebat ſola cura & ſollicitudine.vt.l.cū quæritur. ff. de adminiſt. tuto. &. l. etiā.§. ſi quis abſentis.ff.de petitio. hære.tenuit Bal.in.l.ſi abſentis.ff. de petitio. hære. tenuit Bal.in.l.ſi abſentis.ver.ſecūdò oppono.C. ſi certū peta. ¶ Reſponde, ꝙ licet iſta propoſitio ſit vera in terminis,in quibus ſupradicta iura loquuntur,attñ in caſu nr̄o ſunt oīno vera.Quia ſi primus emptor,id eſt,ille à quo fund⁹ fuit retract⁹ poſt diſſenſum minoris peteret fundū, deberetur ei, quia retract⁹ fuit nullus ex defectu ratificationis,venditioq; primitus facta remanebit in ſtatu pſecto. argu.tex.in.l.68.ſupra.vbi dicitur, ꝙ marit⁹ pōt ratificare geſta per vxorē: ꝙ ſi nō ratificat, ſunt nulla. per.l.55.ſupra.aliter fraus poſſet interuenire, & fieri in tali retractu,quod eſſe nō debet per. d.l.13. argu.tex.in.c.ſup literis:de reſcrip. ¶ Niſi prim⁹ emptor velit eſſe pretio cōtentus, quia tūc fundus remanebit apud patrē, vel tutorē, vel apud hæredes mariti,quo caſu habebit locū dictū Bal.in.d.l.multum intereſt.C.ſi qs alte. vel ſi. ¶ Sed quæro † qli Forma
7 ter marit⁹ cōiunctus,vel pater noīe filij,vel cōiun libelli. cti,formabūt libellū.Vide per Bar.in.l.vero procuratori.1.col.ff.de ſolutionib⁹. & in.l.exigēdi.a. col. ver.itē quæro nūquid cōiunctæ pſonæ. C. de pcu: ¶ Quæro etiā in materia de qōne notabili & quo
8 tidiana.dicitur hic,& in.d.l.13.cū ſimi. ꝙ † coniunctus poteſt retrahere fundū patrimonialē ꝓ tanto: quid

Quæſtio quid ſi coniunctus eſt clericus, nunquid poſsit retrahere fundũ patrimonialẽ pro tanto? Videtur ꝙ non, quia clerici debent viuere ſecundũ ius canonicum, non ſecundũ leges ciuiles, niſi ſint approbatę per papã. vt. c. quod clericis. cũ ſimilib⁹. de foro cõpe. iuncto. c. cùm veniſſent. prope mediũ. de eo qui mitti. in poſſe. cau. rei ſer. ſed in iure canonico non reperitur, ꝙ clericus poſsit retrahere fundũ patrimonialẽ pro tanto, niſi ſtante cõſuetudine, vt habetur in. c. cõſtitutus. de in integr. reſtitutio. Et ſi dicas, quòd leges debent ſeruari in curia eccleſiæ in defectum iuris canonici, vel quando nõ repugnãt canonibus. vt. c. 1. de noui ope. nunciatio. cum ſimilibus. vide Matthæum de Matheſilanis ſingulari ſuo. 111. qui ait, quòd clericus etiam in ſuum fauorem non poteſt vti lege vel ſtatuto laicorum. argumen. tex. in. c. eccleſia ſanctę Mariæ de conſtitutio. &. c. cum laicis. de reb⁹ eccleſię. &. c. à nobis. el primero. de ſententia excommunicationis.

Adde. Et an filiorũ appe. in materia iſta veniant adulterini & inceſtuoſi, aliàs ſpurij. ponit Bar. in parte, filiorũ. ver. 10. cum ſequẽ. & in parte, herederos. ſed melius & plenius dixi in. l. 9. ſupra in glo. ſup parte, ſpurios. Et facit pro iſta parte dictũ Rai. de Sab. quem refert glo. in d. l. 13. ꝙ diſpoſitio. d. l. rem ipſam non afficit, ſed perſonam. Attamen tu habes per dicta iura, ꝙ lex ciuilis perſonam clerici afficere non poteſt, eò ꝙ exemptus eſt à iuriſditione iudicis ſecularis de iure diuino. vt. c. imperator. 96. diſt. cum ſimi. ergo &c. ¶ Tene contrarium, imò ꝙ clerici remedio iſtius legis & ſimiliũ poſſunt retrahere fundum patrimonialẽ pro tanto. Et ad hoc nouum allego tex. in. d. c. conſtitutus. de in integr. reſtitutio. ſic eum inducens. Certum eſt, ꝙ ibi fundus patrimonialis fuit venditus per quendã Gundiſaluum laicum quibuſdam laicis: itaq; venditor & emptores laici erant. Item conſuetudo retrahendi fundũ patrimonialem pro tanto erat laicorum. Item ſi magiſter Gundiſal. pro ſe & pro fratre ſuo Ioanne comparuit corã iudice eccleſiaſtico ſuper illa cauſa fuit propterea, quia clerici erant. Item quia ab eodẽ iudice eccleſiaſtico debuerũt reſtitui contra lapſum temporis, in quo poterant fundũ paternum extrahere ab emptore pro tanto. vt ibi tenent docto. & Abb. ſequitur ergo, ꝙ ſi tempus retrahendi fundũ patrimonialem pro tanto nõ fuerat elapſum, quòd ipſi clerici ex conſuetudine laicorum poterant extrahere dictum fundum patrimonialem pro tanto. non enim fuit dictũ Romano pontifici, vt approbaret conſuetudinem laicorum, neq; dixerunt approbatam eſſe per eccleſiam, ſed ꝙ erat conſuetudo approbata laicorum, vt intra annum poſſent coniuncti fundũ patrimonialẽ extrahere pro tanto: & quia lapſus erat annus, & ipſi erant minores, petierunt in integrũ reſtitutionẽ aduerſus lapſum tẽporis: & huic petitioni reſpondet Romanus põtifex, vt ex litera apparet illius capituli, inquãtum dicit, quocirca mandamus quatenus ſi præmiſſa inueneritis. &c. & ſic ad præmiſſa Romanus pontifex reſpondet, non ad alia. Igitur non fuit neceſſe, ꝙ papa approbaret dictam cõſuetudinẽ: quia cùm eſſet fauorabilis ipſis clericis, poterant vti ea, non quod ipſos ligaret clericos, ſed quia ipſi poterãt eam recipere pro ſe.

9 ¶ Ex quo infero, ꝙ † ſi clerici poſſunt recipere pro ſe conſuetudinẽ laicorum, à fortiori poterũt recipere legẽ principis. quia leges nutu diuino de cælo promulgãtur per ora principũ, vt dixi in proœmio iſtarũ legũ ſupra. Infer. ¶ Hinc dico. Infer.

10 ſine dubio forte, ꝙ † ſi princeps ſecularis ita diceret, quicunq; de cõſanguinitate etiã clericus poſsit intra nouẽ dies à tẽpore venditionis fundũ extrahere pro tanto. ꝙ poterit clericus vti iſta lege, non quia ligatur lege, ſed quia poſſunt clerici vti ea, tanquã de re ſibi data à prĩcipe. ¶ Quod ſic etiã probo Certũ eſt, ꝙ omnis diſpoſitio teſtatoris habetur pro lege, & pro lege debet obſeruari. l. in conditionibus. ff. de cõdi. & demõ. ſi enim teſtator in ſuo teſtamento aliqua legauit eccleſiæ, vel clericis, valet de iure canonico legatũ. iura ſunt clara in. c. indicãte. &. c. relatum. el. 1. cum aliis. de teſta. non ꝙ eccleſia nec clerici cõpellantur recipere legatũ, ſed quia poſſunt recipere ſi volunt. Idẽ dicimus de principe, qui per ſuas leges aliqua priuilegia concedit eccleſiis, vel clericis, expreſſam faciẽdo de eis mentionẽ. quia poſſunt clerici, vel eccleſiæ recipere ea pro ſe, attamẽ nõ cõpelluntur. nam cũ ſit principis priuilegia cõcedere. vt dixi in. l. 12. in parte, priuilegio. ſupra. poteſt princeps iubere ꝙ etiã eccleſię, & clerici, gaudeant talibus priuilegiis: non ꝙ ipſe tanquã princeps vel iudex poſsit obligare clericos ad obſeruantiã dictarũ legũ, ſed quia ipſi clerici poſſunt vti eis legibus, & recipere quod ſibi donatur à principe. vt. d. c. indicãte. cum ſimi. &. l. 1. cum aliis multis. C. de ſacroſan. eccle. Itaq; priuilegiũ datum à principe per iſtã. l. ſi extẽditur ad clericos, ſi clerici volunt eo priuilegio vti. poterunt ergo clerici retrahere pro tanto fundũ patrimonialẽ venditum extraneo per coniunctũ laicum. ¶ Et ſi opponas Oppo. dictũ. c. eccleſia ſanctę Mariæ. de cõſti. ſatis videtur ſuperius declaratũ, ꝙ princeps ſecularis nõ poteſt per ſuas leges clericos ligare ex defectu iuriſditionis: attamen vt priuatus, non vt iudex clericorũ poteſt eis donare. & ipſi clerici poſſunt donata recipere. vt. d. l. 1. C de ſacroſan. eccle. ſed nõ cõpelluntur. ¶ Ad dictũ Matth. de Mat. rñde, ꝙ iura, quæ ipſe allegat. hoc nõ probãt. ¶ Itẽ ad dictũ Rai. de Sab. reſpõde vt in ſequẽti. q. Pone ꝙ vẽditor eſt laicus, Quæ. emptor clericus, nunquid poſsit extrahi ab eo fundus patrimonialis per coniunctũ laicum. Profectò quęſtio eſt dubia, et videri meo indiget noua lege: interim tñ glo. habes ordinariã in. d. l. 13. ti. delas vẽ. & cõpras. in parte, cãbiar. poſt mediũ. ver. Itẽ quęro, iſta lex, quæ dicit, ꝙ. d. l. nõ ligat clericũ emptorem,

rē niſi eſſet per eccleſiā approbata per. d. c.eccl.ſan.
Mar.&.c.q̄ in eccleſiarū.de cōſtitut. & in hoc reſi
det dicta glo.& pro ea multa poſſent adduci, quæ
dicūt doct.in d.c.eccleſia ſanctę Marię, & quę per
me in.l.1.ſupra.in parte, en los dichos lugares. &
vide quia doc.in.d.c.eccleſia ſan.Ma.tenēt indubi
tāter,ꝙ ſtatuta laicorū quę poſsūt ſe habere ad cō-
modū et dānū nō extēdūtur ad clericos,quatenus
tāgūt dānū ipſorū.Iſtud etiā tenuit Bal.in. l. cun-
ctos populos.C.de ſum.tri.& fide cat.do. Ab.in.c.
fi. de.re iudi.& in.c.tua.de decimis Do. in. c. ro-
mana §.t.de ſentē exco.li.6.Bar.in.l. dudum.ff. de
cōtrahē.emp.vbi in expreſſo dicit,ꝙ ſi ſtatuto caue-
tur laicorū,ꝙ bona nō alienētur in forēlem,ꝙ non
cōprehēdit clericos ¶ Hinc dixit Io.An.in.c.fi.de
immuni.eccle.li.6.ꝙ ſi ſtatutū laicorū prohibet ne
quis vēdat, vel donet rē immobilē nō exiſtenti in
iuriſditione ſtatuentiū,ꝙ tale ſtatutū nō cōprehen
dit donationes,vel venditiones factas clericis, vel
eccleſiis. ¶ Facit etiā, ſi ſtatuto cauetur, ꝙ inſtru-
mēta habeat executionē paratā. talia inſtrumenta
habebūt paratā executionē ad petitionē clerici co
rā iudice eccleſiaſtico tenet Bal.in. d.l. cunctos po
pulos.13.co.&.l.in omni nouatione.C.de ſacroſan.
eccl.quidquid dixerit Bar.in.d.l.cūctos populos.
& verè hinc inde poſsēt dici.quę latè ponūtur per
modernos.in.d.c.eccle.ſan. Ma.& in.d.c.quę in ec
cleſiarū.& p An. Sic. in cōmēto rubricæ de rebus
eccl.alie.vel nō.referā tamē aliqua,quę videtur fa-
cere in oppoſitū. ¶ Et primò certū eſt, ꝙ quantū
cūq; ſit magna dubitatio an ſtatuta laicorū ligēt ec
cleſias vel clericos.vt latè p doct.in.d.l.cunctos po
pulos.et in.d.c.eccl.ſan.Ma.attamē de lege ciuili im
peratorū nulla eſt dubitatio:qa leges ciuiles debēt
obſeruari in foro eccleſiæ,qñ canonibus non repu
gnāt.vt eſt optimus tex.in.c.1.de noui ope.nun. &
in.c.quis autē.10.di.& in.cap.ſuper ſpecula. de pri
uile.vbi dicitur.Sācta eccleſia legū ſecularium nō re
ſpuit famulatū.& alia iura allegat do. Abb.in. d.c.
inter alia.de immu.eccleſi.1.nota.¶ Hāc theoricam
firmat quaſi omnis ſchola vtriuſque cenſuræ in. d.
locis.& in.d.c. eccleſia ſanctæ Mariæ.& in. d.l. cū
ctos populos,& in.d.c.1.de noui ope.nū. latè Car.
in.c.perpendimus.de ſent exc.15.col.in repetitio.
¶ Hinc eſt, ꝙ romanus pōtifex in dicēdis cauſis
& negotiis eccleſiarū & clericorū ſępiſsimè fun-
dat ſuas deciſiones in dictis legum.vt in.c. ex anti-
quis.54.diſt.& ca.innotuit.de arbi. eum ſimi. Hæc
theorica confirmatur ex notatis per beatum Tho.
in prima ſecun.q.96.vbi dicit, ꝙ leges humanæ ſi
iuſtę ſunt,habent vim obligationis in foro cōſcien
tiæ à.l. ęterna, à qua deriuātur,ſecundū illud pro-
uerbio.8. Per me reges regnāt, & legum condito-
res iuſta decernunt. per me principes imperāt,&
potētes decernunt iuſtitiā. ¶ Hinc eſt firmi iuris
regula ſecūdum modernos in d. c. eccleſia ſanctæ
Mariæ.ꝙ leges ciuiles canonibus non repugnan-
tes,extenduntur ad clericos,ſi generaliter loquun-
tur, & aliquādo poſſunt afferre cōmodum aliquā-
do incommodum. Vnde leges loquētes de contra
ctibus depoſiti, & de tanto por tanto habent locū
contra clericos.vt in.d.c.1. ¶ Aduerte etiam, po-
terat Pet.de Ancha.quod voluit Raimon. de pœ-
na foru.quem refret Bal. in rubri.de controuer.in
ueſti.in vſi ſeu. quòd ſpiritusſanctus poſuit in ore
prętoris,quod metu geſtū eſt,ratum non habeo.di
cit etiā ſacros canones plerunq; ſubtilitatem iuriſ-
conſultorū,& ſequi,& imitari,vt apparet in tit. de
11 cauſa poſſe.& proprie.¶ Et ſubdit egregiè, ꝙ † ſi
hæres clericus,aut eccleſia inſtituta hęres nō cōfe-
cerit inuētariū,ligātur legibus de inuētario loquen
tibus & pdūt hæreditatē. de quo habetur in authē.
de hære.& falci.§. ſi quis autē non implens. colla.
1.& etiam incidit in pœnam legis.ſciant.C.de legi.
hęre.& etiam in clericis,& ſimi.habet locū diſpo-
ſitio legis.fi.C.de acqui. poſſe. & de iſta doctrina
Pe.de An.facit magnū feſtū And.Sic.in.c.in præ
ſentia.14.col.in fine. ver.ſed ego adduco. de proba
tio.& in rep.rubricæ de teſta.& in.c.1. de ſolutio.
¶ Hinc etiam dicit Felinus in.d.c.eccleſia ſanctæ Extrēſa
Mariæ.24.col.ꝙ in caſibus,in quibus quis vt indi
gnus priuatur hęreditate,priuabitur & clericus.et
do Abb.in.d c.eccleſia ſanctę Marię.3.col.ver. ex
tra gl.oppo.vbi dicit,ꝙ ſtatutū laicorum debet ex
tendi ad eccleſias,& clericos, ſaltem vbi de iure ca
nonico non reperitur cōtrarium,& inſuper ibi di-
cit idem Abb. in caſu. dicti ca. quòd habet locum
diſpoſitio.d.c. conſtitutus. & ſtatutū de eodē caſu
loquens.& ſic ſentit, ꝙ illa conſuetudo retrahendi
fundum patrimonialē pro tanto,non repugnat iu-
ri canonico, & per conſequens nō repugnabit lex
iſtius regni:quę quidē eſt lex principis,non reco-
gnoſcentis ſuperiorē, & habetur pro iure commu
ni his regnis taliter, ꝙ in defectū canonū tāquā ad
ius cōmune recurritur ad ius cōmune Hiſpaniæ.
dixi plenè in.l.1.& in procemio iſtarū legū. ſupra.
facit tex.& quod ibi notat gl.in.l.4.ti.de la guarda
de la ygleſia.foro legum.¶ Sequitur ergo,ꝙ cū iſta
l.regni ſit ius commune & ciuile Hiſpaniæ & ca-
nonibus non repugnans, & ꝙ poteſt ſe habere ad
cōmodū & incōmodū clericorū, ꝙ debet in vtro-
que foro ſeruari per ſupradicta. ¶ Et pro funda-
mēto potiſſimo iſtius partis facit elegans dictum
Bar.in.l.ſi diuina domus.de exacto.trib.li.10. poſt
glo. ibidē vbi dicit,Nota ex glo.ꝙ lex imperialis,
quę prohibet emere, comprehendit etiā eccleſias.
ſtatutū verò ciuitatis hoc non poſſet, quia eſſet cō
tra libertatē eccleſię.vt in auth.caſſa C.de ſacroſan.
eccle.& dicit Ioan.de Pla.ibi.ꝙ non poteſt dari ra
tio diuerſitatis inter legem imperialem. & ſtatutū
ciuitatis non recognoſcentis ſuperiorem. Itaque
vult Bart.facere differentiam inter legem princi-
pis non recognoſcentis ſuperiorem,et ſtatutū ciui
tatis inferioris.¶ Ad idem facit notabilis determi

natio

natio Geor.in.c.quamuis pactum.56.col. de pactis
li.6.vbi poſt longã diſputationẽ ponit vnam do-
ctrinam,ꝙ quandocunque ſtatutum eſt fundatum
ſuper honeſtate,& bonis moribus familiæ conſer-
uandæ,tale ſtatutum laicorũ comprehendit cleri-
cos, non intuitu ſtatuti, ſed intuitu honeſtatis. &
pro fundamento allegat tex.in.d.c.conſtitutus. de
in integ.reſtitutio.ex quo ſentit, ꝙ diſpoſitio iſta
retrahẽdi fundum patrimonialem pro tanto,extẽ-
datur ad clericos.quod eſt cõtra gl.in. d.l.13. Quid
igitur in hoc eſt dicendum? Profectò melius mihi
eſſet dimittere hanc quæſtionem indeciſam, quia
multa pro vtraq; parte poſſent adduci: ſed cũ ſint
tot notabiles & doctiſsimi teſtes iuris canonici,ſi-
gnanter domi. Abb. Sicu. qui fuit archiep. Panor.
& Felinus auditor papę,cum aliis doctiſsimis con
ſiliariis, non immeritò, ſententia pro ſua parte
eſt ferenda.cõtra glo.in.d.l.13. ¶ Et primò ad hoc
tenendũ me mouet.l.17.ti. delas heren. fo. legum.
&.c.per venerabilem.qui filij ſint legitimi. dici-
tur, quòd ſicut Romanus pontifex in ſpiritua-
libus habet plenam poteſtatẽ,ita princeps Hiſpa-
52 niæ in ſuo regno in tẽporalibus. ¶ Item† quemad
modũ Romanus pontifex poteſt iura condere &
interpretari,ita princeps ſecularis in ſuo regno. vt
dixi latè in procemio iſtarum legũ.in parte,y con
ellos conſultado.& in.l.1.in parte,al rey.& in par-
te,hazer leyes.ſupra. ¶ Rex verò in ſuo regno ha-
bet ſupremã iuriſditionem, vt tenet Bal.in procæ-
mio.ffforũ.3. col. itaq; ſuper reb9 & perſonis ſecu-
laribus habet plenariã poteſtatem,cum habeat ſu-
premam. ¶ De his autẽ,quę Imperator poteſt face
re,dicitur latè per Bal.in.l.reſcripta.C.de preci.im
pera.offe.&.in.l.1. C.de iure aur.anu.& quod dici-
mus de imperatore,habet locũ in prinripe non re
cognoſcente ſuperiorẽ,quia idẽ ſunt vt tenet Bar.
in prima conſtitutió.fforũ.in fine principii,& ha-
betur in procemio inſtitutio. ¶ Itẽ ſi leges nõ indu
cunt peccatum,præualent canonibus in terris im-
perij.vt tenet Bar.& eſt communis concluſio ſcri-
bentiũ in.l.priuilegia.C de ſacroſan eccle. ¶ Hinc
dicimus,ꝙ princeps in ſuo regno poteſt tollere ius
ſuccedendi de poteſtate abſoluta.tenet Pau.de ca.
conſil.ſuo.284.incipienti.in facto pręſenti non in-
tendo adulari.do.Abb.& alij.in.c.Rainuncius.de
teſta. ¶ Et non ſolùm princeps ſuper rebus & per
ſonis ſui regni poteſt leges condere,vt ſupra dixi,
ſed etiam populus eidem principi ſubiectus po-
teſt concedere ſtatuta habentia aliquod motiuum
rationabile,licet careãt æquitate.Bald.in.l.1. §. ini-
tium.2. nota.ff.de poſtulan. & in.l.1. col. 1. in fine.
C.de legi.hære. ¶ Et ex hoc dicimus, quòd ſi ſtatu
tum reprobat iuramentum certis caſibus, valet ſe-
cundum Bal.in.l.non dubium.2.col.verſic.itẽ no-
ta.C.de legibus.Pau.de.Ca.conſi.142.incipienti.
viſis & conſideratis omnibus.vltima.col. propte-
rea reges noſtri Hiſpaniæ.per.l.6.titu. de los juy-

zios,in ordina.prohibent iuramẽta præſtari in cõ
tractibus.& regulariter poteſt dici ſtatutum poſſe
fieri ſuper omni eo, quod poteſt in pacto deduci.
glo.in rubrica.de decretis decurio.l.10.tenet Bald.
in.l.1.col.1.ver.ſecũdo reuoco in dubium.C.ne fi-
lius pro pa.Ioan.de Imo.in.l.alia.§.eleganter. ff.ſo
lu.matr.ſed pacto poteſt deduci,ꝙ quis non poſsit
vendere rem ſuam,niſi certæ perſonæ.vt.l.20.ti.11.
quinta parti.tenet And.Sicu. in commento rubri-
cę.de rebus eccle.ergo à fortiori lex poterit hoc fa
cere.Si ergo princeps ſecularis ſuper rebus & per
ſonis ſubditorũ plenariam habet poteſtatẽ,& po-
teſt ſuper his leges condere, & nedum princeps,
ſed populus,& ſubiectus,vt eſt dictum,ſequitur ꝙ
principes Hiſpanię potuerunt facere dictam legẽ.
13.cum ſimi.duplici etiam ratione. ¶ Primò, quia
non ſunt nutritiuæ peccati.vt ex eis patet. Si enim
princeps ſecularis ſine peccato poteſt filios in to-
tum priuare legitima, vt per Abb. & docto. in.c.
Rainuncius de teſta.& dixi in.l.3.ſupra.à fortiori
poterit facere, quòd legitima, vel bona parentum
non exeãt à ſtipite ſuo, vel quòd in forenſem non
alienentur,vt tenet latè And.Sicu.in.dic.commen
to rubricæ.de rebus eccle. ¶ Secundò, quia habet
motiuum rationabile,ſcilicet,propter familiam cõ
ſeruandam.vt dicit glo.in.d.l.13.& text.in.l.vnum
ex familia.in principio.de lega.2. ¶ Tertiò ad hoc
facit,quòd quandocunq; ſtatutum laicorum cõcer
nit rem,puta,quòd res dotalis non alienetur, ſi for
tè clericus emat eam,non valet alienatio:quia mu-
lier inhabilitatur ad alienandum, vnde naturalis
obligatio non oritur.vt.l.cum lex.ff. de vſucapio.
nec dicitur hoc ſtatutum ligare clericos, ſed tantũ
ſubditos, & impedit obligationem oriri. ex con-
tractu ſuper re ſua quilibet poteſt ſtatuere. vt.l.in
re mandata.C. manda.notat Bart. in.l.reſcripta. ff.
de mune.& hono. iſtam concluſionem tenet Ab.
in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ, & in. c. quod clericis:
quem ibi ſequũtur moderni.de foro compe. ¶ Ex
quo habes ſingularem intellectum, & extẽſionem
53 ad legem.61.ſupra.vbi dicitur,quòd† vxor nõ poſ
ſit obligari cũ marito iunctim, nec ſeorſum, quòd
nedum laico,ſed clerico non poterit obligari.nam
ex quo prohibetur cõtrahere,ſi contrahat, non ori
tur ex ſuo contractu naturalis obligatio, ideo non
tenetur. ¶ Idem dicẽdum erit in rebus maioratus,
& in omnibus aliis rebus,quæ prohibentur aliena
ri, quòd ſi alienentur in clericum, vel eccleſiam,
non teneat alienatio,per ſupradicta.

¶ Hinc dicit textus. in cap. verum.de conditio. *Inferi.*
apposi. & in cap.cum dilecti, de donatio. quòd ſi
aliquis vult donare eccleſiæ, poterit in contractu
donationis apponere modum vel conditionem
contractus reſolutiuum. quod eſt propter illud,
quod in re ſua vnuſquiſque poteſt ſtatuere, & le-
gem imponere, & talis lex ligabit clericos, & ec-
cleſias: quia talis lex imponitur non ſuper eccle-
ſia,

ſia,ſed ſuper re mea vel alterius qui donat. ¶ Hinc
dicimus, ꝙ † in quærendis poſſunt clerici & eccle
14 *Infer.* ſiæ præiudicari,licet non in quæſitis. glo. eſt nota.
& ibi tenent docto.in.§ fi.16.q.6.notāt Inno.& alij
in.c.fraternitatē.de donatio.do.Abb.in.d.c.verum.
¶ His præhābitis intiat.d.l.13.quæ dicit.todo hō-
ōre que hereda de patrimonio,o de auolengo, que
quiſiere vender, ſi hōbre de aquel auolengo la qui-
ſiere comprar tanto por tanto, aya la ante que otro
alguno. Ecce qualiter princeps legē imponit ven-
ditori laico ſuper re ſua patrimoniali,ſeu auolengi,
vt ſi voluerit illam vendere.&c. Et ſic loquitur an-
te celebrationem contractus venditionis,vt illa res
patrimonialis vendatur coniuncto pro tanto. Itaq;
ſi coniunctus contra prohibitionem.d.l.fundū pa-
trimonialem vendit clerico , nihilominus coniun-
ctus venditoris laicus poſsit coram iudice eccleſia
ſtico comparere,& petere fundum pro tāto. ¶ Et
15 iſte † erit vnus caſus,in quo iudex eccleſiaſticus in
foro ſuo terminabit cauſam ſecundum leges,nō ſe-
cundum canones.vt tenet do. Abb.in.d.c.quod cle
ricis.de foro cōpe. ¶ Ad hoc etiā facit dictū Bal.
in.l.1.ff.de libe.& poſthu.& ibi Alex.2.col.cū con
cor.ibi per eum ſignatis.eiuſdem Bal.in.l.fi.13 op-
po.in fine.C.de edic.diui Adria.tollen. vbi dicūt,
ꝙ actus geſtus contra legem non valet:vel quando
ſolennitas legis deficit , idem deficit forma. vt per
Bal.in.l.comparationes.2.col.C.de fide inſtr. & in
l.1.C.vt in poſſe.lega.& in.l.tutor. C. in quib.cau.
in integr.reſti.non eſt nece.dixi in l.3.ſupra. ¶ Si
enim.d.l.13 ponit formam in venditione rerum pa
trimonialiū,ſi omittatur,vēditio erit nulla. ¶ Item
quia lex reſiſtens contractui , impedit obligationē
oriri.vt per Bar.in.l.cū lex.ff.de fideico. ¶ Pro hoc
etiam facit dictum Bal.in.d.c.eccleſiarū. de conſti-
tutio.& in.c.clerici.de iudiciis. quem refert Alex.
16 in.d.§.diui. vbi dicunt, ꝙ † valet ſtatutū laicorum
inhabilitans laicos ad alienandum in eccleſias ante
contractus initos. Nec obſtat tex.in.l.fi.C.de ſacro
ſan.eccle.quia ibi conceditur priuilegium eccleſiæ
poſt contractum factum cum eccleſia,nam tunc eſt
priuilegiata:ſed quando contractus nō eſt validus,
antequam fiat nō habet eccleſia priuilegium. tenet
latè Iaſo. in. d. l. filiuſfamilias. §.diui.11.col. de le-
ga.1. ¶ Et iſtam partem quodammodo voluit tene-
re glo.in.d.l.13.in parte,comprar.vbi dicit.ꝙ vendi
tio facta contra formam dictæ legis eſt nulla,vel ſal
tem eſt irritanda.per.l.nō dubiū.C.de legi. ¶ Itē
ſi clericus emit fundū patrimonialem,videtur eme
re cum ſua cauſa,ſuiſq; vinculis,& vitiis. argu.l.in
venditione.ff.de actio.emp.& ven. ſi ergo clericus
recipit legem pro ſe,cùm res ſui auolengi venditur
extraneo,debet illam recipere contra ſe quando ſi-
bi venditur. ¶ Vnde dicit Bal.in.l ſi quis curialis.
C.de epiſ.& cle.ꝙ licet per ſtatutum non poſsit au
ferri clerico ius cōmune,poteſt tamen auferri pro-
tectio dictū ſtatuti. quod nota. ¶ Item ſi clericus
vult vti legis adminiculo , ſcilicet ꝙ poſsit emere
res profanas laicorū,non poteſt emere, niſi obſer-
uet legem. notat Ioan. And.in nouella in.c.1. de noui
ope.nun. quapropter ſi lex,vel cōſtitutio diſponit
de ſummaria cognitione, vel de alio modo proce-
dendi,vel de beneficio competentiæ,vel venden
di res patrimoniales,non competit tale beneficiū cle-
ricis,niſi eo modo quo ſupra.cū rex rei ſuæ ſecula-
ri potuit apponere legē, quā voluit.l.in re mādata.
C.māda. ideo tenetur clericus dictā legem obſeruare.
17 Addc. ¶ Item † licet regulariter contra ec-
cleſiam non præſcribatur minori tem
pore.40. annorum. per auth. quas
actiones. C.de ſacroſa.eccle. ¶ Fallit in caſu,in quo
eccleſia ſumeret fundamentū ex aliquo ſtatuto lai-
corum, in quo eſſet præfixum certū tempus , nam
tunc poteſt ſibi obiici exceptio præſcriptionis ſta
tutariæ: quia ex quo eccleſia aſſumit pro ſe admini
culum ſtatuti , etiam debet recipere contra ſe exce-
ptionem ex eodem ſtatuto prouenientē. Ita limita
tur ſingulariter Bal. in l.omni nouatiōe. circa finē.
C.de ſacroſan.eccle.dicens, ꝙ licet aliàs contra ec-
cleſiam non currat minor præſcriptio: tamen ſi ec-
cleſia agendo ſumit adminiculū & fundamentum
ſtatuti diſponentis , ꝙ inſtrumentū habeat execu-
tionem paratā,poterit obiici exceptio præſcriptio
nis decem annorū ab eodem ſtatuto inducta. vt vi-
detur in.l.4 titulo delas excepciones.lib.3.ordina-
mentorum. ¶ Facit etiam quod notāter dicit idem
18 Bal.in.l.1.in fine.C.de cōtrahen.emp.ꝙ † licet alias
ſtatuta laicorū non ligent clericos,vel eccleſias per
dictum.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſti.cum his,
quæ ibi notantur:tamen ſi clericus,vel eccleſia vult
vti adminiculo ſtatuti diſponentis ſuper ſummaria
executione inſtrumenti, obſtabit clerico,vel eccle
ſiæ exceptio non ſolutionis gabellæ ex eodē ſtatu-
to prouenientis,vt ibi per eum. ¶ Faciunt etiam no
tata per Bar.& Bal.in.l.plane.ff.quod falſo.tuto.au
tho.& tex.in.l.cùm quæritur. ff. de adminiſt.tuto.
& in.l.ſi ita ſtipula.ad fi.ff.de ope.libe. vbi dicitur
ꝙ quis debet,aut in totum acceptare,aut in totū re-
pudiare.& hoc plenè firmat Philip. Fran. in regu.
poſſeſſor.3.col.de regu.iur.in ſexto. ¶ Ex quibus
bene colligitur.ꝙ ſi clericus vult extrahere pro tan
to rem patrimonialem,ſeu auolengi, virtute iſtius
legis,vel dictæ.l.13.titulo delas ventas. foro le. de-
bet illam extrahere intra tempus nouem dierū , de
quibus in.d.l. aliàs obſtabit ei exceptio, ꝙ illā non
petiit infra dictum tempus. ſuper quo vide Bal.in.
l.neq; per ſe.C.de hære. inſti. ¶ Et ex his bene con *Regula.*
cluditur , ꝙ fundus patrimonialis venditus clerico
poteſt retrahi pro tanto per coniunctū venditoris.
¶ Limita,quando clerici vtuntur priuilegio. d.l.13 *Limita.*
aliàs ſecus. Cogita,quia etiam ſi legem non recepe
runt pro ſe.vt patet ex ſupradictis. ¶ Item fallit quā- *Fallit.*
do clericus eſt de conſanguinitate venditoris, quia
tunc extrahi non poteſt ab eo,etiā per aliū de fami

lia

lia propinquiorem, quia non dicitur exire de familia. vt per glo. in d.l.13. in parte cābiar. ver. ſexto quæro. licet glo. in d.l.13. teneat contra, in parte, tanto por tanto. ideo non habebit locum diſpoſitio dict. l.

Adde. ℣ Verum tamē eſt, ꝙ Ioā. Faber. in. §. ita tamē. inſti. de hęre. quę ab int. deferū. quo facit mētionē gl. in d. l.13. ſuper pte, tāto por tāto. tenet ꝙ poteſt extrahi à coniūcto per propinquiorē. ſed illud non eſt verū, ex quo cum venditur coniuncto. i. vni de familia, nō dicitur fundus exire de familia, ideò ab eo non habet locū retractus per propinquiorem, niſi quādo venditur extraneo. vt dicit gloſ. in d. verſic. ſexto quęro. & Bal. in l. volūtas. circa finē. C. de fideicō. vbi mouet Bald. plures quęſtiones circa materiam iſtius legis, quas per te vide, quia vtiliſſimæ ſunt, & notādę, ſi bene cōſpicis. Ioā Fa. vbi ſupra, nō videtur bene firmare quod ipſe dicit, nec iura, quę allegat, illud teſtātur. nec do. doc. de Mōtaluo ſuper. d. gl. tanto por tāto. ſed potius in d. gl. ſuper parte, caminar, expreſsè recedit ab his, quę dixit in d. gl. nemirū. quia de iure cōmuni cuilibet licet vēdere rē ſuā cui velit, per l. dudū. C. de cōtrahen. emptio. & cū d. l.13. deuiet à iure cōmuni, nō debet extēdi, ſed reſtringi, & intelligi tantūmodo in caſu, quo loquitur. l. quicquid aſtringēdæ. & ibi doc. ff. de verbo. obli. vbi dicūt, ꝙ ſtatutū non recipit interpretationē extēſiuā, nec extēditur ad caſus nō expreſſos, nec ad perſonas nō expreſſas, vt per Bald. in l. illā. co. i. C. de colla. et in l. ſi defunctus. i. co. in ver. & induco ſic. C. de ſuis & legitimis. & pro hoc eſt bonus tex. in l.12. in §. ſobre la dicha ley, ibi, y vēde eſta heredad a vn eſtraño. quę ſentit à cōtrario ſenſu, ꝙ ſi alicui de familia vēditur, nō poteſt extrahi

Solutio. à proximioribus. ¶ Ad cōtraria reſpōde, ꝙ tex. in d. c. eccl. ſan. Mar. & alia iura dicētia, ꝙ laici nō poſſunt aliquid ſtatuere in præiudiciū clericorū ſunt vera, quādo ſtatuitur directè vel indirectè in ſuū pręiudiciū, ſed ꝙ princeps, vel alius nō prębeant clericis res ſuas titulo oneroſo nec lucratiuo, non faciunt clericis pręiudiciū. quia nemo cogitur de ſuo facere mercedē vt eſt regula iuris. ¶ Vel melius, quādo laici ſuper rebus ſecularibus, publicis, vel profanis vniuerſitatis ſtatuūt, ꝙ clerici vtātur, vt ipſi vtuntur laici nullū faciunt pręiudiciū ipſis clericis. vt bene probatur in l. 2. & 3. de paſcuis publicis. lib. 11. ℣ Et ſic hodie video, ꝙ ſi laici habēt prata, & ſtatuitur, ꝙ nullus poſsit paſturare animalia ſua in pratis niſi certo tēpore, ꝙ clerici non poſſunt paſturare animalia ſua tempore prohibito.

℣ Item principes noſtri, vt habetur in pragmaticis regni, ſtatuerūt, ꝙ nullus extrahat ď his regnis frumentum, neque equos, ꝙ etiam clerici non poterunt illos extrahere. ¶ Video etiam in loco originis mei, & ita eſt in pleriſq; locis, ꝙ glādes nō poſſunt colligi niſi certo tempore. Item ꝙ mōtes non ſcindātur ab ſtipite, ſed certo modo, ne paucis diebus extirpētur. quod etiā clerici obſeruāt, tenētur que ſeruare formā traditā in tali ſciſſura per ipſos laicos, cū & ipſi vtantur mōtibus eodem modo, & in hoc clericis nō generatur pręiudiciū, propterea tenentur ad obſeruantiā ſtatutorum ſecularium: & ſi contra veniunt, puniuntur pœna ſtatuti. ſcilicet. à ſuo iudice eccleſiaſtico. per ea quę dicūt doct. in. d. c. quod clericis. de foro compe. & ex contrario ſequeretur maximū damnū & inconueniēs. Quia ſi laici pro conſeruatione rerū ſuarum faciunt talia ſtatuta, mōtes, paſcua, riuus, vel piſcatio eis prohibita, ſi clericis eſſet permiſſa, conſequerentur ipſi clerici commodū in rebus laicorū, & ipſi laici dānum, quod eſſet incōueniens, & contra officiū charitatis bene ordinatę, quę incipere debet à ſeipſo. l. præſes. & ibi ſcribē. C. de ſeruī. & aqua. l. in omnibus. ff. de reg. iuris. cū ſimi. ℣ Hinc dicit Bal. in d. l. pręſes. per illū tex. ꝙ ille qui nō habet niſi quātū ſufficit ſibi ad alimēta, nō tenetur alium alere: ſiue ſit pater, ſiue filius, vel quicūq;. & Ia. bu. ibi allegat illū verſum. In aliquibus perit, qui ſe plus diligit illū. Si verò clerici vterētur noſtris rebus pluſquā nos, plus diligerentur, nec eſſet in hoc charitas bene ordinata. ℣ Quapropter dico, ꝙ clerici gaudent priuilegio ſuperius ſumpto, quādo agitur de vitando eorū damno: ſecus ſi vellēt recipere pro ſe tātū non contra ſe, quo caſu eccleſia, minor, nec mulier gaudet tali priuilegio ſuo. tenet Ant de bu, in. c. nouit. 16. co. d̄ iudi. et do. Ab. in. c. i. vt lite nō cōte. pe. co. in fine. Bar. & Bal. in authē. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. de quo eſt text. in. l. quarta. tit. 14. 3. partit. Itaq; gaudent clerici, eccleſia, & minor, priuilegio ſuo, quādo agunt de damno vitando, ſecus

19 ſi de lucro captādo. ℣ Volo dicere, ꝙ † ſi princeps ſtatuit vt fundus patrimonialis venditur extraneo intra nouem dies poſsit extrahi per coniunctum pro tanto, & tale ſtatutum, vel lex aſtringeret, aliàs obligaret tantummodo laicos, ſequeretur maximū inconueniens, quia omnes venditiones fierent ipſis clericis fraudulēter pro extraneis laicis. nam pauci ſunt laici non habentes coniunctum clericum, vel amicum, in perſonam cuius contractus venditionis poſsit celebrari, & quia obuiandum eſt fraudibus. vt. c. ſuper literis. de reſcri. cum ſimi. eſt conſonans rationi, ꝙ à tali clerico extraneo emptore poſsit fundus patrimonialis à cōiuncto extrahi pro tanto. iuxta formam iſtius legis. & d. l. 13. cum ſimi. ¶ Quæro etiam circa iſtā legem de quę

20 ſtione† fundus patrimonialis ex ti. lucratiuo. vel ex tit. oneroſo peruenit in clericū, qui erat coniunctus. Inde clericus illū vendidit cuidam extraneo, nunquid poterit coniunctus ipſius clerici fundū euincere pro tanto conditione iſtarum legum? Videtur ꝙ non, quia (vt ſupra dixi) ſuper rebus & perſonis ſubditorum potuit princeps leges condere, non ſuper rebus clericorum, quæ gaudent priuilegio

uilegio rerum eccleſiarum. vt tenent doct. & Abb.
in.d.c.conſtitutus.1.col.de in integr.reſti.& in.d.c.
eccleſia ſanctæ Mariæ.2.col.& in.c.innaſana.ſi. ver-
bis.de elec.Idem Abb.& And.Sicu.in.c.ex literis.
de pigno.& in.c.fi. in fine. de rebus eccle. alie. vel
non.& pluribus aliis locis. cùm ergo fundus iſte
ſit clerici,ad eum non porrigitur,nec extenditur.d.
l.13.cum cõcor. ¶ Item quia quodammodo videtur
aſtringere venditorẽ clericũ,ſi non poſſet vendere
fundũ patrimonialẽ niſi coniuncto, quod eſſet con
tra dictum.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. ¶ Sed hoc nõ
obſtante teoe,ꝙ laicus,qui emit à clerico fundũ pa
trimonialẽ,tenetur reddere fundũ coniuncto ven-
ditoris pro tanto. ¶ Pro quo facit. nam.d.l.13. cum
ſimi.eum arctant emptorẽ,ſi emptor eſt ſubditus,
licet emat à non ſubdito,tenetur obſeruare legẽ ſui
ſuperioris. vt in.c.2.de maio.& obe. ¶ Et per iſtam
rationem dicit Federi.de Se.cõſi. ſuo.77. quem re-
fert Abb.in.d.c.quod clericis. 5.col. de fo.compe.
ꝙ ſi ſtatuto cauetur nobilem oon poſſe recipere
ceſsionem actionum contra popularẽ, non valebit
ceſsio facta nobili per clericum,vel eccleſiam: quia
ſtatutum diſponit in caſu licito, & ioter ſubditos,
& non in fraudẽ.idẽ tenet Abb.in.d.c.eccleſia ſan-
ctæ Mariæ.Hoc dictũ Fede.refert & ſequitur Do-
mi.in.d.c.fi.de immu.eccle.lib.6. & Alex. in. l. fi-
liuſfamilias.§.diui.de lega.1. ¶ Et per iſta dicunt,
21 ꝙ † ſi laicus inſtituitur hæres à clerico,laicus tene-
tur obſeruare in teſtamẽto, inſinuando & regiſtrã-
do omnes ſolẽnitates,quas vigore ſtatuti laicorum
tenentur obſeruare laici à laicis inſtituti: quia cùm
laicus ſit ſubditus, tenetur obſeruare legẽ ſuperio-
ris,licet ſit inſtitutus à clerico.tenent doct.in.d.c.
eccleſia ſanctæ Mariæ.& Bal.in authen.caſſa.2.col.
ver.quintò quæro.C.de ſacroſan.eccle. Bar.in.d.l.
cunctos populos. ¶ Ad hoc etiam facit ſingulare
conſiliũ Alex. quod ponit ſecundo volumine con
ſiliorum. 235. incipi. viſis & ponderatis. vbi dicit,
ꝙ ſi ſtatuto caueatur, ꝙ aliquis eſt poſſeſſor alicu-
ius rei feudalis, vel emphyteoticariæ,& iſte poſſeſ
ſor, vel eius hæredes,vel aſcendentes, volunt pete-
re inueſtituram eius rei, & habet pro ſe, ꝙ nemo
alius poſsit recipere inueſtituram eiuſdẽ rei, ꝙ ta-
le ſtatutum cõprehendit laicum recipientem inue
ſtituram rei à clerico: quia laicus recipiens inueſti
turam, eſt ſubditus iuriſditioni ſtatuentium. Neq;
obſtat ſecundum eum, ſi dicatur, ꝙ per tale ſtatutu
reſtringitur libertas & facultas, quam habent cleri
ci, vt poſsint contrahere cum quocunq;.& per con
ſequens non debeat valere.iuxta notata in.c.noue-
rint.de ſentẽ.excõ.& in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.
de conſtitutio.cum ſimi. quod non eſt contra liber
tatem: quia licet clericus & eccleſia poſſunt cõtra-
here cum quocunq;,debet intelligi ſecundũ ipſum
cum quocunq; non prohibito contrahere per legẽ
generalem vel particularem. vt.l.ſi quando.in prin
cipio.C.de inoffi.teſta. ¶ Imò quòd plus eſt, vt ſu-
pra dixi, in clerico emente, ꝙ non ſolùm laicus em-
ptor tenetur reddere fundũ coniuncto venditoris
pro tanto,ſed clericus emptor. ¶ Ad quod facit do-
ctrina Cardinalis in repetitio.c. perpendimus.20.
col.de ſenten.excom.vbi dicitur,ꝙ clericus ligatur
ſtatuto laicorũ,in quo adiicitur contractui oon ec-
cleſiaſtico certa forma nõ obſeruabilis ſine magna
difficultate, putà, ꝙ non teneat venditio, niſi prius
fiat proclama in palatio, an quis velit cõtradicere,
vel niſi interſint duo proximiores.de qua doctrina
exclamat Feli.in.d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.36.col.
¶ Cùm igitur hoc ſit honeſtum,& poſsit facere cle
ricus ſine difficultate, ꝙ potius pro tanto vendat
proximiori quàm extraneo, teoebitur ad obſeruan
22 tiam.d.l.fori. ¶ Ad idem facit, ꝙ † contrahens cũ Nota.
clerico, non poteſt ſe iuuare priuilegio clerici quo
ad ſe. vnde et ſi clericus ſit exemptus à gabellis, vel
tributis, nihilominus emens ab eo ſoluet tributa &
gabellas ſecundũ leges ſui fori. vt eſt glo in clemẽ.
fina.de cẽſibus.tenet Bar.in.l.licitatio.§.fi.ff. de pu
bli. ¶ Aduerte.nam vltra ea quæ Felinus,cæteriq;
doctores dicunt & referunt in. d. c. eccleſia ſanctæ
Mariæ.videri meo ad hoc tenendum vrgent etiam
duæ rationes. Prima, ꝙ de iure poſtquam clericus
vendidit & tradidit laico fundum patrimonialem,
fundus efficitur ipſius laici,& dominium remanet
penes eum. iura ſunt clara in.l. quotiens. C. de rei
vẽdica. dixi in.l.6.in parte, de qualquier qualidad.
ſupra. Si enim remedio. d.l.13.fundus,qui eſt laici,
extrahitur ab eo tanquam patrimonialis pro tãto,
quid ad clericum, cùm iam nihil ipſe habeat in fun
do? certè nihil. ¶ Præterea iura dicunt, ꝙ laici nõ
poſſunt aliquid ſtatuere contra clericos, & ob iſtã
rationem non poſſunt præiudicari, nec ipſi tenen-
tur ad obſeruãtiam ex defectu iuriſditionis. per.d.
c.eccleſia ſanctæ Mariæ. ſed hîc nihil agitur contra
clericum, nec in ſuum præiudicium, quia ei nõ mi-
nuitur pretium. ¶ Item non tenet de euictione. vt
per glo.in.d.l. 13. in parte, cambiar. ¶ Item ſi pro-
pinquus poteſt extrahere fundũ patrimonialem,
venundabit illum maiori pretio ne extrahatur, igi
tur nihil ad eum, cùm non præiudicetur. Ad quod
vide ea, quæ dixi in.d. l.6. ſupra. ꝙ res clericorum,
& eccleſiarum, aliorumq; gaudentium aliquo pri-
uilegio, ſi alienẽtur in laicum, amittunt priuilegiũ
ſuum: quia mutatione perſonæ mutant naturam, &
transferuntur in aliud corpus bonorum. Si ergo ex
dicto retractu nullum præiudicium generatur ipſis
clericis, & contra ipſos clericos emptores, poſſunt
laici vti remedio. d. l. à fortiori contra ipſos laicos
23 emptores ementes ab ipſis clericis. ¶ Quæro † Quæſtio.
quid ſi aduena contraxit in ciuitate iſta, vel regno
iſto, vbi viget.d l.13.nũquid ligetur illa, putà quòd
ab eo poſsit euinci res empta pro tanto. vide glo.
ordinariam in.d.l.13.in parte, cambiar. ver. ex quo
infero quòd ſi aduena. quæ dicit, quòd aduena non
obligatur ex vi contractus, cùm ex eo non naſca-
tur

ſur ius retrahendi pro tanto, neq; ex vi dictæ legis vel cõſuetudinis, quia nõ poteſt ligare foreſem, vt §. vt animarũ. de coſtitutio. li. 6. ¶ Maximè ſi igno rabat dictam legẽ, vel conſuetudinem, quãdo con-
Contra. traxit in iſto regno, & ita reſidet. ¶ Salua tamẽ pace do. doct. de Montaluo, ab ore cuius proceſsit illa opinio, contrariã ſententiam credo de iure veriorem. Imò, ꝙ ſi aduena emit fundum patrimonia lem, tenetur reddere propinquo pro tãto, propter fundamẽta ſuperius inducta cõtra clericũ emptorẽ. Quia ſi tenetur ipſe clericus, qui aduena eſt exẽ ptus, & extraneus à iuriſditione iudicis ſecularis, à fortiori tenetur aduena laicus, cũm ſit intra territorium, & ratione rei eſt ſubditus. vt in auth. quæ in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. cũ vulg. quod eſt ſecus in clericis, qui licet ſint intra territoriũ, nõ efficiũtur de iuriſditione iudicis ſecularis. vt. c. cum nõ ab homine. de iudi. & c. 2. de foro cõp. ¶ Secũdò facit, ꝙ vbicunq; ſtatutũ reſpicit rem ſuper qua cõtrahitur foreſis ligatur, illa lege, vel conſuetudine, vt eſt cõmunis theorica doctorum in. l. 1. C. de ſum. tri. & fide ca. cũ ergo. d. l. 13. & iſta. l. reſpiciat rem parentum, vel auorum, forenſis ligabitur ea.
Extẽſio. ¶ Hinc dixit Alb. in. d. l. 1. co. 8. ꝙ quãdo ſtatutum dat liberã facultatẽ circa rẽ aliquã tantũ, debet ſeruari ſtatutũ loci, in quo res ſita eſt. vnde dicit, ꝙ ſi Pergamẽſis habeat poſſeſsiões in diſtrictu Medio lanenſi, & fiat ibi ſtatutum, ꝙ frumentum extra diſtrictum exportari non poſsit, ꝙ ipſe Pergamen ſis frumentum perceptum ex prædictis poſſeſsio nibus exportare non poſſet. Itaque inſpicitur locus, vbi res ſita eſt. ſecundum Henrri. c. cum veniſſent. de eo qui mitti. in poſſe. ¶ Tertiò facit, ꝙ ſtatutum, quo cauetur, ꝙ res non alienentur extra conſortes. vt. l. dudum. C. de contrahen. empt. aut quòd res non alienetur in extraneos. vt. l. vna non liceat habitatoribus Metrocomię. lib. 11. aut ꝙ 15 proximior præferatur in emendo. vt. d. cap. cõnſtitutus. & d. l. 13. cum ſimi. omnes iſtę diſpoſitiones à pari procedunt, & iudicantur à ſimili. tenent doct. in. d. l. dudũ. & in. l. vnica. & in. l. 2. de prędiis nauicula. & ibi. Ioan. de Pla. lib. 10. ſi enim ambulant pari paſſu, tene, ꝙ ſi ſtatuto prohibeatur alienatio in certas perſonas ex aliqua cauſa, tale ſtatutum comprehendit forenſes, ſeu extraneos. vt eſt text. in. l. emptione. §. 1. ff. de contra. emptio. tenet Bart. in. d. l. filiuſfamilias. §. diui. 3. col. de lega. 1. vbi poſt diſputationem Oldrad. dicit. ꝙ talis prohibitio alienationis extenditur ad laicos nõ ſubditos. allegat text. in. d. l. dudum. & in. d. l. vnica. vbi ſunt iura ad noſtrum propoſitum. ¶ Idem tenet Dominicus eadem iura allegans in. d. ca. ſi. de immu. eccle. lib. 6. Angel. & Imol. in. d. §. diui. Bar. & Bald. in. d. l. in emptione. Idem Bar. & Bal. & Sali. in. d. l. dudũ. Bar. in. l. 1. in his. de prædiis nauiculari. li. 11. & Bald. in l. 2. in fine. ff. de iuriſditio. omnium iu. & in. l. ea lege. C. de conditio. ob cau. data. ¶ Præterea ad idẽ eſt tex. & optimus ſecundũ vnũ intellectũ in. d. l. cunctos populos, clarior. tex. in. l. 11. tit. de las
24 leyes. 1. par. vbi dicitur, ꝙ † extranei à regno debẽt iudicari per leges regni. ¶ Itẽ iura ſunt clara, ꝙ ratione contractus, & ratione rei ſitæ forenſis ꝑoteſt conueniri in loco contractus, & vbi res ſita eſt. vt in. c. dilecti. & c. fi. de foro cõpe. & l. fi. C. vbi in rẽ actio. & l. hæres abſens. ff. de iudi. & tunc debet iudicari ſecundum leges illius loci. vt. c. ſi quis cõtra clericum. de foro cõpe. cum ſimi. ¶ Item, vt ſupra dixi in clerico emp. princeps poteſt imponere legẽ ſup rebus ſui regni etiã cõtra nõ ſubditos vt. d. l. in re mãdata. C. mãda. propterea omnes leges regni ligant extraneos à regno, niſi ſpecialiter deducantur. Vnde lex regia vetat extraneos deducere res vetitas à regno. vt ſunt equi, aurũ, ſerui, & alia multa de quibus in. l. 6. tit. de las coſas veda. cũ multis legibus eiuſdem tituli in ordina. & eę foreſes aſtringunt. ¶ Itẽ lex regia vetat extraneos habere beneficia eccleſiaſtica in regno eius, pro tãto conceduntur, & debẽt concedi regnicolis. l. 18. cum ſequẽtibus. ti. de los perlados. in ordina. ¶ Itẽ quadã pragmatica huius regni cauetur, ꝙ merces vehẽdæ per mare potius tradantur incolis, quàm extraneis pro tãto. Ergo vt quid debent eſſe melioris conditionis extranei à regno, quã incolę: putã, quòd ipſi poſsint emere res noſtras, & quòd pro tanto non poſsimus incolæ habere, & extrahere eas pro tanto? abſit talis error. quia etiam inter opera charitatis potius ſubueniendum eſt incolis, quàm extraneis. l. cum acutiſsimi. & ibi Bal. 1. col. C. de fideicõmi. etenim non eſt bonum ſumere panem filiorũ, extraneiſque largiri. ¶ Præterea omnis res tranſit cum ſuo onere quocumque vadat. l. Gaio. in principio. & ibi Bar. ff. de alimen. & ciba. le. & l. ſi conuenerit. §. ſi fundus. ff. de pigno. actio. ſi enim princeps legem imponit ſuper fundo patrimoniali, ꝙ ſi vendatur extraneo poſsit per coniunctum venditoris extrahi pro tanto, ſiue emptor fundi ſit extraneus à cognatione, ſiue à regno, dum tamen nõ ſit coniunctus in gradu, quia extraneus eſt, poterit ab eo fieri retractus, quia fundus tranſiuit in eum cum ſua cauſa & onere. ¶ Et eſt notãdum in hoc, quòd iſto caſu dicuntur extranei omnes, qui non ſunt de familia, & cognatione venditoris, ſiue ſint de loco venditoris, ſiue extra locum. ſi enim hi qui ſunt de loco in caſu iſtius legis. d. l. 13. à fortiori qui ſunt forenſes non attingentes cognationem venditoris erunt extranei. ¶ Item ratio dictæ legis ſe extendit ad omnes extraneos, ſcilicet, quòd fundus patrimonialis venditus non exeat à familia venditoris, ergo quo ad omnes extraneos habebit locum eius diſpoſitio.

¶ Nec obſtat diſpoſitio textus in. dict. capit. vt §. animarum. quem allegat gloſſ. in d. l. 13. quia ille text. loquitur in impoſitione pœnæ vbi requiritur dolus. vt notant doctores in. d. l. 1. C. de ſumma

ma tri.& fide ca.& iſta adde ad ea, quæ de alienigena, vel foreuſe dixi in.l.1.ſupra. in parte, enlos di-
25 chos lugares. ¶ Vlterius quęro † Titius vendidit
Queſtio Sempronio fundum hac conditione, ꝙ non poſsit illum alteri vẽdere, nec coniunctus poſſet illum extrahere pro tãto, aliàs dominium rediret ad ipſum Titium vel ad ſuos hæredes, nũquid fundo vẽdito poſsint coniuncti Titij illum extrahere pro tanto? Videtur ꝙ non. per.l. intiſgẽtium.§.ait prę-
Contra. tor.ff.de pactis. vbi prętor ait pacta ſeruari. ℣ In cõtrarium facit.l.pacta quæ cõtra.C.de pactis.glo.in.l.ſi pater.§.ſi ex pactis.ff. de iure doti. &.l.1.§. illud. ad finem.ff. de rei vxo.ac. vbi dicitur, ꝙ pacta contra ius non valẽt: ſed iſtud pactum inter Titium & Sempronium fuit contra.d.l.13.igitur non valet. vt
Q̃. eſt tex.optim⁹ in.l.43.ti.5.quinta parti. ¶ Sed po-
26 ne, ꝙ † Titius non vẽdidit, ſed donauit cum cõditione de qua ſupra, an re vendita per donatariũ poſsit coniunctus eam retrahere pro tanto? Videbatur ꝙ
Contra. ſic, per dicta iura. ℣ Sed tene contrarium. ℣ Et idem ſi ſtatutum prohibet mulierem cõtrahere ſine conſenſu duorum propinquorũ, vel ſine conſenſu ma-
Extẽſio. riti. Quia cùm venditio ſit nulla ſi aliàs vendidit, vt habetur in.l.non dubium.C.de legi. &.l.55.ſupra. non poterit coniunctus fundum talẽ retrahere pro tanto: quia talis cõtractus venditionis non dicetur contractus, ex quo eſt nullus. argu.l.53.§.condẽnatum.ff.de re iudi. ita ſingulariter dicit Bal.in.l.2.C. de epiſco.audi. facit quod notãter dicit Pau.de Ca. conſi.326. vbi dicit, ꝙ ſtatutũ fauens vicino ſuper vẽditione facta à vicino, eo irrequiſito, intelligitur de valida. ¶ Fallit in caſibus notatis per glo.in.d.
27 l.44. quos vide. Quæro inſuper † maritus de pecu-
Q̃o. nia dotali vxoris, vel de pecunia cõmuni, retrahit p tãto rẽ venditã ſui auolẽgi: nũquid vxor ipſius debeat habere fundũ retractũ, vel medietatẽ ei⁹, cũ ſit emptũ de pecunia cõi? Videtur ꝙ ſic per tex.in. l.49.ti.5.quinta parti.&.l.ſi vt proponas.C. de rei. ven.&.l.curator.C.arbi.tute. vbi dicitur, ꝙ res empta de pecunia militis, vel minoris; efficitur ipſius
Contra. minoris, vel militis; nõ emptoris. ℣ Tene cõtrariũ, imò efficitur eius, cuius nomine fundus patrimonialis euincitur pro tanto. argu.tex.in.l.3.&.11.titu. de las lauo.et parti.foro legũ, debetur tamen vxori medietas pretij rei retractæ, ſi pretium erat commune, vel totum, ſi erat dotale, vt ibi. quod nota.
28 An † autem res vẽdita & retracta dicatur vna ven-
Nota. ditio an plures, vide notata per doct.in.l.ſcire debemus.ff.de verbo.obli.& Bald.in.l.ſi.§.prętor.2.colũ.C.de iure do.in lectura antiqua. ¶ Quæro in-
29 ſuper. † Ioan. promiſit vendere Petro fundum patrimonialem certo pretio, ſed non vendidit, an conſanguineus Ioannis poſsit dictũ fundum euincere pro tanto. Videtur ꝙ ſic.argu. tex. in.d.l.13.in principio. inquantum dicit, quiſiere vender. & ibi dum dicit, quiere comprar. quia ſentit, ꝙ ante venditionẽ conſanguineus venditoris poterit fundum patrimonialem euincere pro tãto. ℣ Tene contrarium, imò res p miſſa vendi non poteſt retrahi pro tanto, ſed vẽditione ſecuta: nã promiſsio de vendendo, non eſt venditio.l.in bonę fidei.ver ſi.ſi tamen.ff.de eo quod certo loco.tenet Bald.in.l. 1.C.de pactis pigno.

que habla cerca del ſacar el pariente mas propinco la coſa [n] vendida[o] de de patrimonio por el tanto, aya tambien lugar quando ſe vendiere en almoneda publica[p], aunque ſea por mandamiento

Adde. ℣ Idẽ tenet Matthæus mathefi. ſingulari ſuo. 46. & ibi in additione in fi-
30 ne. vbi dicitur, ꝙ † promiſsio de vendendo, non eſt venditio. Et bene probatur inſtitu. de emp. & venditio: in principio. ℣ Ad hoc etiam facit glo. ſingularis in.l. alienationem.ff. de verbo: ſigni. vbi dicitur, ꝙ ſi res, ſuper qua eſt penſio, vel cenſus, venditur ſine conſenſu domini, ſi non traditur, non incidit in cõmiſſum. vt dixi in.l.68.ſupra in glo.ſup parte, que ſe guarde. in fine. ¶ Si enim illud procedit in venditione facta, ne mirum ſi locum habeat quod dicimus in ſola promiſsione de vendendo. ¶ Idem tenet Pe.Gerar.de Petra ſingulari ſuo.98. ¶ Oppo.contra ſupradicta de.l.22. ſupra. vbi promiſsio de donãdo, operatur donationẽ. ℣ Reſpõde, ꝙ illud eſt fauore dotis vel donationis propter nuptias, & eſt ſingulare priuilegiũ. vt ibi.

n ¶ La coſa. Idem ſi vẽdatur pars rei, vt habetur, & ibi dixi in.l.74.infra.

o ¶ Vendida.

31 Adde. ℣ An † dicatur vendita quando partes ſunt concordes de re & pretio, & dixerunt, cras faciemus inſtrumen. iſtius venditionis ſuper hoc: ſi eſt celebrata venditio tempore, quo fuerũt cõcordes, an tempore, quo celebratur contractus. ponit notanter And. Sicu.in rubrica.de emptio.& vendi.2.col. ver. ſed dubitatio.& ex verbis illius patebit, an, & quando res ſic
32 vendita poſsit retrahi pro tanto. ¶ Quid † ſi data eſt in ſolutum, an poſsit retrahi pro tanto per coniunctum. Tene ꝙ ſic. quia datio in ſolutum, dicitur venditio. textus eſt in.l.ſi.ex quibus cau. in poſſe. ea l.litis.ff.pro emptio.Bar.in.l.1.§.cum prædium. ff.de pigno.& in.l.ſi pupillorum.§.ſi prætor.ff. de rebus eo. Et bene ad hoc facit.l. pretij cauſa. C. de reſcin.vendi. vbi videtur, ꝙ ſi ſpecies fuit taxata, facit emptionem.& ꝙ caſus Bar.& Bal.in.l.1. in principio.C.de rerũ permu. vbi dicũt, ꝙ emp. dicitur, liber meus ꝙ volo tibi vendere valet decem, & tu reſpondes, placet ſed non habeo pecuniam, dabo tibi veſtem, quæ valet decẽ. qd̃ nõ. ¶ Quod eſt verum,

rum,niſi detur ſpecies pro ſpecie, vt per Bar.& do
ctores in lege.libera. C. de ſentẽ.Secus ſi permuta-
ta,quia tunc non põt retrahi pro tãto.l.13. in parte,
por otra heredad cãbiar.titulo de las vẽdi.& comp.
foro le.vbi dicit glo.eadẽ parte,ꝙ dicta lex tãquam
exorbitans à iure cõmuni non extẽditur ad permu
tationẽ, neq; ad alios cõtractus expreſſum nomen
venditionis non habentes.allegat rationes,quas vi
de per te.quibus adde tex.in.l.27.tit. de los conce-
jos.in ordina. vbi dicitur, ꝙ diſpoſitio dictæ legis.
13.debet reſtringi ad cõtractus emptionis tãtùm,&
intelligi tantùm in venditione vulgari ſumpta, in
qua interuenit pretium.vt.l.1.et.fin.de prædiis de-
curio.lib.10.& in.§.pretiũ.inſti.de emptio. & ven-
di. ℣ Et ſic habes, ꝙ licet regulariter appellatione
emptionis & venditionis veniat omnis cõtractus,
per quem transfertur dominium.vt eſt tex.in.l.ſta-
tu.liberi.ff. de ſtatu.libe.&.l. voluntas. C.de fidei-
co.eſt ſecus in caſu noſtro, quia non comprehendi
tur permutatio, nec alius contractus, ſed ſola ven-
ditio.vt eſt tex.in.d.l.1.& fi.de prędiis decurio.lib.
10.cum ſimi. ¶ Sed quæro circa hoc de quæſtione
33 ſatis notanda. † factus eſt contractus inter duos,di
cens. Titius donauit Seio fundum pro decem,quæ
34 pro eo Titius recepit.vel ſic, Ego † Petrus do Ioã-
ni fundum in donationem pro centum, quæ mihi
pro eo dedit: vel pro centum,quæ mihi dedit:an ta
lis cõtractus ſit donationis,an venditionis. ¶ Vel
ſic, princeps pro feudo recipit pretium, & poſtea
dicit, indulgemus, vel aliquod ſimile verbum: an
iſtud ſit feudum,an emptio, vt reuocari nõ poſsit,
nec debeatur fidelitas. Et videtur ꝙ iſta ſit emptio,
non donatio.&c.Quia regulariter vbicũq; fit men
tio de pretio,ſemper in dubio præſumitur emptio.
gloſa eſt ſingularis in.l. cum dotem. in verbo,quis
enim.C.de iure doti.quam ibi ſummè notat Bal. &
per eam dicit,ꝙ ſi ſtatutũ diſponit, ꝙ de pretio cu-
iuſcunq; rei deductę in contractu ſoluatur gabella,
ꝙ intelligitur de emptione tãtùm propter verbum
pretij poſitum in ſtatuto.quod dictum pro notabi-
li valde refert et ſequitur Iaſon in.l.1.col.7.C.de iu
re emphy. pro qua glo. & doctrina ipſe allegat ibi
tex.notabilem in.l.fi. C. de prædiis curialium.lib.
10.& doctrinam Bal.in.l.qui ſe patris.10.col.ver. &
ſcias.C.vnde libe.vbi ponit ſupradictam quæſtio-
nẽ de feudo, & dicit,ꝙ eſt emptio.de quo etiã per
eundem Bal.in.l.gallus.in.§.& quid ſi tantũ.2. col.
ff.de libe.& poſthu. ℣ Intellige tamen.d.glo.& ſu-
pradicta,vt intelligit Iaſon,vbi ſupra, vt procedat
quando fieret mẽtio de pretio, & pretiũ eſſet con-
dignum rei, nam tunc bene præſumitur emptio,
aliàs ſecus. ſecundum Bal.in.l. ex conuentione. C.
de pactis. & hoc per glo. quam ipſe Bald. reputat
ſingularem ibi in lege.1.§.1.ff.de ſuperficiebus.
¶ Et ex his tu habes, an cõiunctus donatoris poſ-
ſit talem fundum donatum vel datum in feudum
retrahere pro tanto.

35 Adde. Quid † ſi res,quæ valebat duo millia, *Quæſtio*
permutatur cum re valente cẽtum, an
ſecundum formam legis. 13. titulo.10.
aliàs delas vendidas y compras.libro tertio.foro le
gum. res magni pretij taliter permutata poterit re-
trahi per coniunctũ. Gloſſa mouet iſtam quæſtio-
nem in dicta lege 13. ſuper parte, caminar. in prin-
cipio.& dicit,quòd iſta quæſtio fuit diſputata Bo-
noniæ: & quidam dixerunt, quòd poterit retrahi;
cùm fraus ex tali permutatione præſumitur. & vi-
detur facta de contractu ad contractum. Item quia
ſicut fraus præſumitur, vbi quis vendit omnia bo-
na ſua, ſic vbi res valens duo millia datur pro re
valente centum. & allegat iura. ℣ Vlterius dicit,
quòd non poteſt retrahi.quia reſcindere venditio-
nem,eſt res odioſa, & ſine voluntate partium con-
tractus non debet rumpi. Item quia verbum em-
ptionis iſto caſu debet ſtrictè aſſumi. Item quia
ſi fraus non probatur, non præſumitur à iure, ſed
quòd probari debet ex perſpicuis indiciis. Item
quia qui dolum dicit, eum probare tenetur. Et re-
ſpondet ad cõtraria, & in hoc dicit,quòd inclinant
doctores,id eſt, ꝙ iſto caſu nõ poteſt res taliter per
mutata retrahi per coniunctum.Et hoc credit verũ,
niſi fraus veriſimiliter probetur, vel niſi cõtractus
permutationis probetur ſimulatus, & allegat iura.
¶ Iſtam quæſtionem mouet Bar. in.l.ariſto.ff. de
donatio. vbi dicit, ꝙ inſpiciendum eſt quod prin-
cipaliter agitur. vt ſi principaliter permutatur, ſit
permutatio: & ſi principaliter venditur,ſit vendi-
tio.In dubio tamen dicit,quòd inſpiciẽdum eſt, vt
ſi plus valet res quæ datur pro re, quàm pecunia,
erit permutatio. per cap. ad quæſtiones. de rerum
permu.Idem dicit Alexã. ibi in additio. ad Bar. &
allegat concor.ibi Pau.de Caſt.1.col.nu.4.ver.per
prædicta etiam reſpondetur. declarat illud, quod
Barto.dicit in dubio, ſcilicet, quòd in dubio dici-
tur, ſi ex forma contractus non apparet an volue-
rint vendere vel permutare, vt quia in eo, ſcilicet
contractu dicitur. do tibi librum meum pro tuo &
pro decem, nec dixi,quòd vendiderim,vel permu
tauerim. Itaq; ſi in contractu dicitur, vendo, erit
venditio: ſi dicitur, permuto, erit permutatio.
¶ Hoc etiam tenet idem Bar. in.l. ſi in emptione.
ff.de contrahẽ.emptio. & Bal.in præludiis feudo-
rum.4.col. ver.& dicimus in ſimili. Et do.Abb.Si-
cu.in.d.c.ad quæſtiones.2.col.in fine.ver.& ex his
infertur. cum ſequenti. de rerum permuta. Et pri-
mum dicit,ꝙ iſto caſu potius dicitur emptio,quàm
permutatio: ex quo interuenit pretium conſiſtens
in quantitate.vt.l.1.ff. de rerum permu.&.l.1.ff.de
contrahen.emp. ¶ Sed in contrariũ concludit, di-
cens,ꝙ in hac quæſtione varij varia ſenſerunt:atta-
men ꝙ inſpiciendũ eſt animus cõtrahentiũ. nam ſi
principaliter intẽdunt permutare,erit permutatio,
licet acceſſoriè pecunia accedat vt perueniatur ad rei
æqualitatẽ. & ita dicit ꝙ ille textus debet intelligi.

Si

Si verò non apparet de animo contrahentium, dicit, ꝙ eſt recurrẽdum ad coniecturam: vt ſi pretium maius ſit, quàm res data, pręſumẽdum eſt, ꝙ ſit emptio: ſi autẽ res ſit maioris pretij, quàm ſit pecunia, erit permutatio. & allegat iura. & ſic ſentit iſtud vltimum habere locum in caſu dubij. i. quãdo nõ apparet de animo contrahentiũ. ¶ An.

de juez ¶ y los nueue dias q̃ diſpone la ley

Sicu. in rubri. de emptio. & vendi. fi. colũ. in prin. ver. quid autem. & in rubri. de rerum permu. 2. col. in fine. & in. d. c. ad quæſtiones. 2. col. in ver. ſecundus intellectus. & in ver. & inducitur ad quæſtiones. & vtrobique concludit, ꝙ iſto caſu inſpicitur quod principaliter actum eſt. & ſic reſidet Barto. & alij conti. ¶ Contra ſupradicta videtur glo. in. l. fi. de prædiis curialium. lib. 10. quam põderat Bal. in. l. ex conuẽtione. C. de pactis. quæ dicit, ꝙ in dubio quando eſt facta mentio de pretio, intelligitur emptio. ¶ Item quia non eſt inſpiciendum nomen contractus, vt dicunt doctores quibus ſupra, ſed potius rerũ ſubſtãtia. vt dicit in ſimili Bal. in. l. ædem. ver. ſed quid. de eo qui emit. C. locati. & in. l. licet. eodem tit. & in. l. ſi eum. de rerũ permu. & in. l. cum antea. C. de donatio. ante nup. vbi dicitur, ꝙ potius ſenſum quàm verba inſpicimus. debet enim conſiderari potius effectus, quàm nominatio, quãdo nominatio non continet iuſtitiam & honeſtatem. vt per Bal. in. l. 1. C. de ædili. actio. nam propter vnum iniuſtum prohibetur vnum iuſtum. c. habeat. 12. q. 5. denique. 21. diſtinctione. lege. ſi finita. § hoc edicto. ff. de damno infecto. ¶ Ideo ſi nõ inſpicimus nomen contractus, qui loquitur de permutatione, iudicabitur contractus venditionis, propter maioritatem pretij. ¶ Veritas eſt, ꝙ iudicabitur contractus permutationis, ſi ex eodem cõtractu apparet, ꝙ partes voluerũt permutare, aliàs ſecus, vt dicunt doctores vbi ſupra. pro quibus allego tex. ſatis ſingularem in. l. quanuis. C. ſi quis alte. vel ſibi. & cap. ad noſtras. & quod ibi An. Sicu. de emptio. & vendi. & . l. pretiũ. et ibi Bal. C. de probatio. vbi dicitur, ꝙ omne inſtrumentum pręſumitur eſſe tale, quale apparet in prima ſui figura. Itaq; omne inſtrumentum præſumitur verum in dubio. c. 1. de feudo dato in vicem legis commiſſoriæ. & ibi Bal. à primordio enim poſterior formatur euentus. l. 1. de imponenda lucratiua diſcretione. lib. 10. ¶ Ad idem dicit Bal. in. c. 1. de notis feudorum, ꝙ inſtrumentum non pręſumitur ſimulatum. & in. l. ab Anaſtaſio. ad finem. C. manda. dicit, ꝙ allegans inſtrumẽtum ſimulatum, debet allegare ſpeciẽ ſimulationis, aliàs non auditur. Et eſt ſimulatio, actus factus contra veritatem. l. ſi non verum. C. de donatio. inter virum & vxorem. & . l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. ¶ Item quotiẽs aliquid capi poteſt, vt minus videatur iniquum debemus capere. l. quotiens. ff. de regulis iuris. ¶ Facit textus, & quod ibi Bar. in. l. lucius titius. ff. depoſiti. & . l. ex pretio. ff. ſi certum petatur. & quod Bal. in rubrica. C. depo. quem refert & ſequitur And. Sicu. in rubri. de depoſito. fi. col. prope medium. ver. quęrit etiam ibi Bal. & Sali. in. l. ſi quis. eo. ti. C. vbi dicunt, ꝙ non obſtat ſimulatio, quando in veritate nihil agebatur, vel agebatur aliquid turpe ſeu inualidum.

del fuero ſe cuẽtẽ en eſte caſo dſde el dia ¶

Secus ſi aliquid agebatur, in quo poterat fundari ſubſtantia obligationis, licet caderet in ſpecie alterius cõtractus. Itaq; & ſi permutatio, de qua ſupra, cadat, vel poſsit cadere ſub ſpecie alterius contractus. ſ. venditionis, iudicatur contractus permutationis, ex quo in eo poteſt fundari ſubſtantia obligationis. ¶ Iſtam concluſionem tenet etiam Bal. in rubrica. de rerum permutatio. t. col. in fine. verſi. quid ſi data eſt res pro re & pecunia. et iſto caſu verificatur lex contractus. ff. de regu. in. & alia iura dicentia, ꝙ contractus ex cõuentione legẽ accipiunt. ¶ Fallit primò iſta concluſio. quãdo in contractu permutationis apponuntur verba vel cõuentiones tendentes magis ad contractum emptionis & venditionis, quàm ad contractũ permutationis, & cum hoc interuenit maxima quãtitas pecunię cum parua ſpecie. argumen. tex. in. d. c. illo vos. de pigno. & quod ibi An. Sicu. in. 2. col. ver. probat iſte textus. vbi dicit, quòd ſpecies cõtract⁹ magis cognoſcitur ex pactis & tenore conuentionis, quàm ex verbis in illo appoſitis. vt. l. ſcire oportet. §. & aliud. verſi. & ſi maximè. ff. de excuſatio. tuto. & . c. marchion. & . c. baſilides. t. q. 1. & . c. intelligẽtia. de verbo. ſigni. vbi dicitur, ꝙ in ſenſu conſiſtit euangelium. ¶ Facit etiam quod An. Sicu. dicit in. d. c. ad noſtram. de emptio. & vendi. vt ſi in cõtractu apponuntur clauſulæ inſolitæ apponi in contractu permutationis, præſumatur ſimulatus, & in fraudem initus. Itaq; ſi in inſtrumento apponitur nomen vnius contractus, & effectualiter eſt alterius contractus, iudicabitur ſecundum naturam illius cõtractus, cuius effectus poſitus eſt. tenet etiam idem An. Sicu. in. c. potuit. 7. col. magna. in principio. de locato. ¶ Fallit ſecundò dicta concluſio in caſu, quo res datur cum pecunia: & ipſa res permutata ſeu venalis datur nomine pretij, nam talis contractus eſt emptionis & venditionis, non permutationis. Et hoc multũ ponderãdum, vtrum detur pretij nomine, aut ſimpliciter. nam primo caſu erit venditio, vt dicit Bal. in dicta rubrica. de rerum permutatio. in principio.

¶ Tertiò fallit, quando inter partes ante celebrationem contractus fuit contractum & cõclusum de vendendo actum vt res vẽdita ne extraheretur per aliquem ex coniunctis pro tanto, fuit actum inter emptorem & venditorem, vt cõtractus ſonaret permutationis, ꝑ alia parua ſpecie & pecunia magna, quo caſu talis contractus poteſt dici ſimulatus & factus de contractu ad contractum, ideo talis mutatio vt

Contra.

Regula 1

Fallit.

Fallit. 2

Fallit. 3

tio vt doloſa non valeret.lege.donationis.ff.de con
trahen.emp. ¶ Si tamen à principio vnus contra-
hentium voluit vendere,& alter verè & realiter no
luit emere,ſed permutare pro alia re,& pecunia,li-
cet hoc faciat ea intentione ne per aliquem ex con-
iũctis extrahatur pro
tãto, & fuit cõcluſum
vt celebraretur cõtra-

del remate,[s] con tanto, que conſigne[t] el

ctus permutationis,valebit talis contractus, & iudi
cabitur permutationis,non emptionis,& venditio
nis. nam emptio & venditio requirit conſenſum
vtriuſq; partis,ſ.emptoris & venditoris de venden
do & emendo,vt in.§.pretium.inſtitut. de emptio.
& vendit.& melius in.l.1.tit.quinto.quinta partita.
quod nota.

36 *Hac eſt gl. nota.* De patrimonio. ¶ Aduerte iu-
uenis † cũ agis
vt conuẽtus ad
retrahendum rem pro tanto patrimonij aut auolen
gi,ꝙ in libello exprimas qualitatem rei & probes
ꝙ illa ſit patrimonialis : & tu ex illo latere coniun-
ctus. nam quotieſcunque ſtatutum ſeu lex diſpo-
nit in in aliquo caſu exprimendo aliquam qualita-
tem, vt hic dicitur de patrimonio agens,ſeu fundãs
ſe ex tali ſtatuto vel lege debet articulare & proba-
re qualitatem ipſius.ita notanter dixit Ange. in le-
ge.vel negare.ff.quemad.teſta.ape.de quo dicto fa-
cit feſtum Hippoly.Marſi.ſingulari ſuo. 187. verſi.
36 pro quo. ¶ Idẽ † dicimus in marito accuſante vxo
rem ſuam de adulterio,quia debet probare ſe mari-
tum,vt dixi in lege.80.glo.infra.
Approbat. p ¶ En almoneda.Nota,quia per iſtam legem eſt
hodie approbata.l.1.ff.de priui.credi.&.l. impera-
37 to.ff.de pactis.vbi dicitur , ꝙ † coniunctus debito-
ris prefertur in emptione pignoris cuilibet extra-
Reprobat neo. Et reprobatur glo.in.l.13.tit.de las vendi. &
compras.foro le.in parte cambiar.ver. item quæro
an habeat locum iſta lex.cum proximioris res.&c.
&.l.ſtyli.220. ¶ Itaque.l.27.tit. delos concejos . in
ordinament.habet locum in venditione volunta-
ria & neceſſaria,vt hic eſt text.multum extendens.
Quæſtio d.l.13. ¶ Et nota circa iſtã ſubaſtationem. Tu ſcis.
37 ꝙ † plus offerens conſequitur rem deductam in ſu-
baſtatione:pone quòd vnus licitator obtulit mille,
deinde ſecundus obtulit mille & centum,qui ſecũ-
dus receſsit,an à ſecundo videatur primus libera-
tus.Bar.tenet ꝙ non in.l.licitator.ff.de publica. per
tex.in argu.in.l.ſabinus.C.de in diem adiec. Sed
Bald.tenet ꝙ ſic in quodam ſuo conſilio Peruſino
quod incipit.quidam Titius de Arimino . allegat
tres leges.primo tex.in.l. Valerianus. ff. de præto.
ſtip. & in.l.ſtipulatus eſt opus.ff.de fidei.& in.l.cũ
plures . §. lege dicta . ff. locat. vbi per ſecundum
actum ante rem perfectam videtur recedi à primo
actu. Et reſpõdit Bal.ad.d.l.ſabinus.ꝙ loquitur in
actu perfecto etiam conſummato,vt puta,in vendi-
tione perfecta cum pacto adiectionis in diem, quia
tũc verum eſt me creditore inuito per oblationem
factam à ſecundo non reſcindi primum actum
venditionis perfectæ.& refert Franciſcus Cremen
ſis ſingulari ſuo.40. Sed loquendo in venditione
rerum fiſcalium tu habes tex.pro Bar.in.l.47.qua-
terno gabellarũ.quod
facit ad quæſtionem
iſtius legis,à quo iſto-
rum debet fieri retractus , cùm res venditur in tan-
ti,vel ſubaſtatione,& poſterior recedit propter ob-
lationem magni pretij.
q ¶ De juez. Nota,quòd diſpoſitio iſtius legis,vt
ex ea patet,habet locum non ſolum in venditione,
quæ fit in ſubaſtatione voluntaria,de qua loquitur
lex.4.ti.de las vendi.& comp.in ordinamen. ſed in
venditione neceſſaria,ideſt,in illa,quæ fit de man-
dato iudicis contra voluntatem illius,cuius res eſt.
de qua loquitur. l.5.d.titul.delas vendidas & com-
pras.in ordina. ¶ Sed quæro,quæ fuit cauſa huius
prouiſionis , cùm iam eſſet ſtatutum per. d. l. 13. ꝙ
coniunctus poſſet euincere pro tanto fundum pa-
trimonialem venditum extraneo. Reſpõde, quia
venditio,vt ſupra dixi,fit dupliciter. Vno modo
ſponte.ſecundò coactè.vt patet ex.d.l.4.&. 5. tit. de
las vendi.y compras.in ordinamen. Et dicta.l.13.
loquitur in venditione voluntaria,ſcilicet. quando
fundus venditur ſponte.quod patet ex dicta.l.quia
dicit,quiſiere vender.& quia diſpoſitio dictæ legis
eſt reſtringibilis,& debuit intelligi in caſu quo lo-
quitur,vt dixi ſupra in parte,vendida.videbatur,ꝙ
non ſe extẽderet ad venditionem iudicialem & ne
ceſſariam,aliàs coactam.vt.d.l.1. Sed quia in vtra-
que venditione eſt eadem ratio. ſ. ne fundus exiret
à familia,iſta lex idem diſponit iſto caſu.
38 r ¶ El dia. Nota † ꝙ dies venditionis non computa
tur in termino.11.dierum,quia de natura iſtius pro-
poſitionis à eſt excludere diem in quo venditio ce
lebratur.dixi plenè in lege.64.ſupra in parte,deſde
el dia. ¶ Niſi dicas, ꝙ iſte eſt terminus preſcriptio
nis. vt per glo.in lege.7.tit.delas coſas que ſe ganan
o pierden por tiempo.foro le. quo caſu dies termi-
ni computatur in termino. vt lege. vſucapionibus.
ff. de vſucapio. ¶ Tamen ſi hoc eſſet verum in
omnibus terminis datis à iure, vel à iudice , curre-
ret præſcriptio vt per glo.in.d.l. 7. licèt contineant
dictionem vel iſtam propoſitionem à vel ab,vt pa-
tet ex.l.1.tit.delas conteſt.in ordinamen . cum mul-
tis aliis.quod nõ procedit,ſed currit tempus de mo
mento ad momentum.vt habetur in repor.do.doc.
de Montaluo ſuper litera.c.ideo illa dies celebratæ
venditionis cedit lucro conſanguinei venditoris, *Nota.*
nec computabitur in termino nouem dierum, vt di
xi in.d.l.64.
s ¶ Del remate. Profectò iſta lex prima fronte vi *Oppo.*
39 detur carere ratione.quia † nouem dies ſequentes à
die venditionis iudicialis cedunt lucro illius,cuius
erat res vendita, vt.l.1. tit.delas deudas y pa.foro le.

& eſt communis practica in toto regno, q̃ ſi præcedente executione bona mobilia vendãtur propter debitum, poteſt debitor dicta bona extrahere, ſi debitum ſoluit intra triduum. ſi bona vendita iudicialiter ſunt immobilia, extrahit illa debitor intra nouem dies, ſoluto debito emptori, hic autem dicitur, q̃ tempus nouem dierum currit illis de cognatiõe debitoris à die venditionis iudicialis, igitur. &c. ¶ Sed omiſsis altercationibus, quæ ad hoc propoſitum poſſent adduci pro vtraque parte, tene, q̃ nouem dies, quæ dantur illis de cognatione ad retrahẽdum fundum patrimonialem pro tanto, currunt eis elapſis nouem diebus, qui dantur debitori ad retrahẽdum fundum ſuum iudicialiter venditum, quia interim venditio non eſt perfecta, cùm res vendita poteſt extrahi per debitorem: & ſi imperfecta, non poteſt fieri à conſanguineo vel coniuncto retractus. & idẽ in conſorte pro tanto, vt ſentit Bald. in. l. ſi duobus. C. communia de le. & glo. in. l. 2. tit. delas vendi. & com. foro le. quæ loquitur in gabella. ¶ Item facit, quia non poteſt quis præuenire terminum alterius l. fi. & ibi docto. & Bal. C. qui admitti.

Infer. ¶ Hinc eſt, quòd aſcendentes, & alij de cognatione non poſſunt adire hæreditates filiorum, ſi ſtant deſcendentes, niſi eis repudiantibus: quia non eſt locus aſcendentibus nec tranſuerſalibus intra aliorum terminum, vt dixi in. lege. 6. ſupra. tex. in materia melior de iure in lege. 7. ſecundo reſponſo incipien. ſobre la dicha ley. titulo de las vendidas y compras. in ordina. ¶ Et quòd iſta verba, del remate, ſic intelligantur, vide quæ dixi in glo. ſuper parte, el alcauala. in fine. iſta. l.

t ¶ Conſigne. concordat lex acceptam. & quod ibi dicit Bald. C. de vſuris. & in hoc iſta lex ſupplet defectum dictæ legis. 13. tit. delas vendidas y compras foro legum. quæ ſolum requirit, q̃ offerat pretium, licet non conſignet. ¶ Cum iſta etiam lege cõcordat lex. 75. infra.

v ¶ Ordenamiento de Nieua. de qua ordinatione loquitur. l. 7. tit. delas vend. y comp. in ordina.

x ¶ Las coſtas. Concor. lex. intra vtile. §. fi. ff. de mino. & lex ſi in hærede. §. 1. interpoſito verſiculo. idem reſpondit. ff. de adminiſt. tuto. &. l. penult. in principio. ff. loca. &. l. ſi ſeruos. ff. de pig. actio. ſecũ-

40 dum Alb. de Roſ. in tractatu. vbi dicitur, † q̃ coniũctus vendicans rem coniuncti ab emptore ex forma ſtatuti, quod vult ipſum præferri in emendo, debet offerre, & reficere ſumptus per emptorẽ factos in re. Idem videtur ſentire. l. 7. ti. delas vẽdidas y compras. in ordinamen.

¶ Et nota, quòd tales expenſæ non compenſantur

q̃ la ſaca el precio, y haga las otras diligẽcias q̃ diſpone la ley del fuero y la ley del ordenamiento v de Nieua, & anſi miſmo aya de pagar el cõprador las coſtas x y el alcauala y ſi la pago el cõprador z ante q̃ la coſa anſi vendida ſea entregada &.

cum fructibus medio tempore perceptis. gl. eſt notãda in lege. emptor. ff. de rei vendi. gl. magna in fi. tenet Bald. in lege diuortio. §. impendia. ff. ſolu. matrimonio. Paul. de Ca. conſilio. 17. Bald. & Ioan. de Por. in lege. domos. de lega. 1. idem Ioan. de Port. & Angel. in. l. quod ſi nulla. de lega. 1. Bald. in lege. ſuper. C. de euict. dixi in. l. 22. in parte. de reſtituciõ ſupra. ¶ Et nota, quòd probatur talis ſumptus per iuramentum ſecundum Bald. in. d. lege. domos. ¶ Quæro, an etiam recuperabit emptor expenſas factas in ſcriptura emptionis. Tene q̃ ſic, per iſtam legem, & tenet Bald. in. l. eos. §. ſuper. C. de vſu.

y ¶ Y el alcauala. quæ debetur, perfecta venditione, vt per gl. in lege. 2. in parte, ambas las partes, titu. delas vendi. & compras. foro le. & in. l. 3. in parte. no deue valer. eo. ti.

41 Adde. ¶ Intellige † el alcauala, ſcilicet, de pretio rei venditæ, quod reſtat deductis expenſis in vendendo. vt lege. ſed ſi hoc. §. 1. ff. de conditio. & de. notat Bar. in lege. fi. §. in computatione. C. de iure delibe. vbi ponit de hærede, qui expendit in inſinuatione teſtamenti, quia illud deducitur vt æs alienũ. facit quod ipſe Bar. voluit in. l. vbi purè. §. fi. ff. ad trebellia. & in lege quotiens. ff. ad legem falci. vbi ponit. 500. aureos, quæ ſi non excedit deductis expenſis gabellæ non requirit inſinuationem.

¶ Quando venditio dicatur perfecta, habetur per glo. in. l. neceſſario. in. §. ſi ita. verſi. perfectum. ff. de peri. & co. rei vendi. & in Spe. de loca. §. 6. ver. 94. & 95. tenet Bald. in. d. lege fi. vbi dicunt, quòd facta traditione. Quæro, emptores redituum clericorum in caſu, quo debetur gabella, coram quo iudice debent conueniri. Vide per gloſam. in. l. 3. tit. 14. prima partita.

42 Adde. ¶ Aduerte, quia per iſta verba datur intelligi, quòd † venditor debet ſoluere notario mercedem pro contractu vel inſtrumento. Si tamẽ eccleſia vendit, non ipſa, ſed emptor tenetur ſoluere notario mercedem. Ita dicit Ang. in authẽ. de aliena. & emphy. §. hoc etiã.

43 a colum. collatio. 9. ¶ Quid † ſi res venditur clerico, qui non ſoluit gabellam, nec aliud ſimile grauamen, cùm ſit criminis eo quod clericus: an in retractu facto ab eo debet ſoluit gabella: & ſi ſoluiſſet ipſe clericus. Cinus quem refert Baldus. in. l. nec per ſe. in verſicul. & Cinus. inducit hanc legem, C. de hæredibus inſtituendis. tenet quòd ſic.

¶ Sed ipſe Bald. tenet contra, quia ſua non intereſt, *Contra.* & quia hoc non poteſt peti niſi vt intereſſe hodie per iura regni, venditor ſoluit gabellam ex pretio rei

tio rei venditæ.vt.l.3.quater.gabellā. Itaq; ſiue emptor ſit clericus,ſiue laicus,ipſe non ſoluit gabellā, ſed ipſe venditor:attamē ſi emptor illā ſoluit; recuperabit illam ab extrahēti rem vēditam pro tanto: quod patet ex.l.iſta,dū dicit.y el alcauala ſi la pagó

Fallit. el comprador. ¶ Verum tamen ſi vēditor fuit clericus, emptor laicus,& res vēdita retrahitur per coniunctum vēditoris remedio iſtius legis,vel cōſuetudinis, & res vendita erat de patrimonio ipſius clerici,non debetur gabella ex vēditione. vt. d l.3.& l. interdū. §. diuus quoq;.& ibi Bar. ff.de pu

Subli. blicanis. ¶ Si verò illam habuit clericus ex mercātia,vel aliunde, debetur gabella vt.d.l.3.& recuperatur ab emptore laico.vt.l.120.eiuſdē

44 quaterni. ¶ Quæro † ſi propter gabellā non ſolu-

Q°. tam vēditor condēnatur in duplum,vel quia nō denunciauit vēditionem gabellario intra tēpus quinq; dierum à tempore venditionis iuxta formā tex. in.d.l.120.vel ſi emptor non denūciauit gabellario emptionem intra tempus trium dierum, & cōdemnatur in duplū, vt habetur in.d.l.120.in parte.y por eſſo miſmo.an extrahens rem pro tāto debet ſoluere gabellā cū duplo. Tene ꝙ nō,quia illud duplum datur in pœnā nō ſoluētis gabellā, nō pro gabella,

45 de qua loquitur iſta lex. ¶ Extra quæro. Si † vēdi-

Quæſtio tor vel ipſe emptor ſoluit gabellā ante ſententiā, an euitat pœnam dupli. Tene ꝙ ſic. per tex. in.l. hoc edicto.in principio.ff.de publicanis.quod eſt notādum ſecūdum Pau. de Ca.ibi. vide melius in.l.125. dicti quaterni,& illud tene.

46 z ¶ El comprador. Aduerte,quia † de iure imperatorum emptor erat obligatus ad ſolutionē gabellæ,vt refert Bal.in.l.vēditor.§.ſi quid publici.ff. de here. vel actio.ven.ꝓ quo eſt tex.in.l.debet.in fine. ff.de ædili.edic.quem nota.licet dubitauerit Bal. in rub. C.de rebus cre.tenet & refert Ludo.ro. ſingulari ſuo.592.hodie tamē per iura regni venditor tenetur ſoluere gabellam rei venditæ. habetur in.l.2. cum aliis quaterno gabellarū. ¶ Preterquā in caſibus notatis in.l.120.eodem quaterno. ¶ Item ſi ex venditione emptor gabellam ſoluit. vt hic patet.

& ¶ Entregada. Cōcordat.l. traditio. C. de actio. emp.& ven.&.l.iulianus.§.offerri. ff.eo.titu.& ibi ſcribentes. ¶ Quæro nunquid iſta.l.&.d.l.13.ti. de las vend.& comp.foro legū.ſint nouæ, an confirmatoriæ aliarum legum. ¶ Reſpōde, ꝙ ſunt cōfirmatoriæ aliarum legum.quia de iure imperatorum coniunctus præferebatur extraneo in emendo rem à coniuncto.l.ad officium.C.cōmuni diui.l.primo. in fine.ff.de pactis.licet aliter dicat.l. dudum.C. de contrahen. emptio.ſcilicet,ꝙ non ſolùm proximis & conſortibus,ſed etiam aliis vendēdi liberum eſt arbitrium. & ibi hoc tenet Bal. in tertio notabili. ☞ Iſtud etiā diſponit.d.l.13.ſi tamen vēditur extraneo,poteſt ab eo res euinci ꝓ tanto. ☞ Tenet etiam Bal.in.l.2. ver.tu autē nota.C.de cōmu. rerū alie.& in.l.2. in fine, verſi. ſed hic occurrit dubium.C. de reſcin. venditio. ☞ Pro iſta etiam.l. facit.l.1.ff. de priuile.credi. & quod ibi notatur. vbi dicit, ꝙ coniūctꝰ præfertur licitatori pignoris.

¶ Ley.lxxj.

QVando muchas coſas fueren vendidas por vn precio que ſea de patrimonio o auolengo, quel pariente mas ꝓpinco no pueda ſacar la vna, y dexar las otras, ſino q̄ todas las aya de ſacar, o ninguna dellas. ¶ Pero ſi las dichas coſas fueren juntamente vendidas por diuerſos ꝓcios, en tal caſo pueda el pariente mas ꝓpinco ſacar la que de ellas quiſiere, haziēdo las diligencias & ſolennidades en las dichas leyes del fuero & ordenamiento contenidas.

Summarium.

1 *Coniunctus,an poſſit extrahere vnum de duobus fundis venditis pro tanto,aliumq; dimittere.*

1 QVando muchas coſas. Quādo † plures res venduntur vno pretio,non pōt coniūctus vnā extrahere pro tāto,& alias dimittere. Secus ſi ꝓ diuerſis vendantur pretiis. hoc dicit. ¶ Diuiditur iſta lex in duas partes,in quibus ponūtur duo dicta. Secūda ibi.pero ſi las dichas. ¶ Iſta lex eſt notanda & practicabilis, licet in materia breuis. ☞ Et credo ꝙ fuit extracta à lege. cū plures.in prin.ff.de euictio. ☞ Et facit notāter glo.quam tene menti.in.l. ædiles.ad finē.ver.vno pretio.ibi,pro vno.i.ꝓ vnico facto ex pretio ſingulorū.ff.de ædili.edic.quā reputauit ſingularē Bar.in quęſtione incipiēti.publicanꝰ.de publicanis.vbi dicit,ꝙ licet plures res ſint emptæ vno pretio,tñ ſi ſit dictum tantū pro vna,et tantum pro reliqua,plures dicūtur vēditiones.pro quo vide tex in.l.cum duo ſerui.ff. de in diē adiec. & faciunt ea,quę habētur et notātur in.l.cum eiuſdem. & in.d.l. ædiles. ff. de ædili. edic. quod nota. ¶ Et ſi quæris rationē quare non pōt extrahi vna res auolēgi quādo plures vno pretio vendūtur,eſt pro tanto,quia emptio dicitur vna de pluribus rebus emptis vno pretio.l.et ſi vno pretio.ff.de actio. em. ☞ Secus ſi vendātur diuerſis pretiis, quia tunc non dicitur vna venditio,ſed plures. vt ſeqtur in.l. iſta,& ſupra dixi. ¶ Et bene ad hoc facit.l.qui pignori.ff.de pigno.vbi dicitur,ꝙ pignora plura data,ꝓ vno debito nulla liberātur,niſi toto debito ſoluto. ¶ Et facit ad legē.50. quaterni gabellarū. inquantum dicit,ꝙ ſi aliquis conduxit ſiue arrēdauit

plures gabellas,& pretium vniuſcuiuſque declarauit,ꝙ poterit alter maiorem pretium offerre in gabella ſiue arrendatione vnius partiti, & obtinebit
Fallit. 1 eam. ¶ Aliud eſſet quando vna penſio conſtituerétur pro pluribus rebus,quia tacitè videtur diſtributa in ſingulis rebus,vt ſic quælibet res teneatur pro rata ad penſionem conſtitutam, per tex. ſatis notādum in. c.conſtitutus. de religio.dom.vbi dicit Abbas. ꝙ ſimile ſeruatur, cùm plures condēnātur vna ſententia ad certam quantitatem,
Fallit. 2 quia videntur in dubio cōdēnari pro parte, & non inſolidum. vt.l.vna.C.ſi plures vna ſenten.fue.conde.
Fallit. 3 ¶ Idem eſt ſi plures promittunt ſimpliciter vnam certam quantitatem.vt.l.reos.§. cū in tabulis. ff. de duo.reis. ¶ Ex quo infertur ad quæſtionē. plures
Quæſtio ſcholares conduxerunt hoſpitiū, promiſerūt locatori certā penſionem,nunquid tenentur inſolidum ad penſionē,an verò pro parte. Et dic ꝙ pro parte: vt per Abbatē vbi ſupra.arg.illius capituli.

¶ Ley. lxxij.

QVando la coſa q̃ es de patrimonio, o auolengo ſe vendiere fiada, quel pariēte mas propinco la pueda ſacar por el tanto anſi miſmo fiada con tanto que dentro[a] delos dichos nueue dias de fiāças baſtantes a viſta dela nueſtra juſticia, q̃ pagara los marauedis porque anſi fue vendida al tiempo quel cōprador eſtaua obligado.

Summarium.

1 *Coniunctus,qualiter retrahit fundum patrimonialem pro tanto,quando differtur ſolutio.*
2 *Coniunctus ante nouem dies veniens,an debeat audiri.*

QVando la coſa. Iſta lex nō ſummatur, quia clara eſt. ¶ Et ratio iſtius diſpoſitionis po-
1 tuit eſſe,quia † cōiunctus, qui retrahit fundū patrimonialem pro tanto,videtur quodāmodo ſubrogatus in locū primi emptoris,ideo debuit ſapere eius conditionē.vt.d.c.eccleſia ſanctæ Mariç.el.1. vt lite pendē.vel quia ſuccedit in re emptoris, ideo idem ius videtur habere.vt regula.Is qui in ius. lib.6.

Adde. Quid ſi fuit dictum, ꝙ ſi emptor nō ſoluerit in termino, liceat venditori quandocunq; retrahere rē venditam, vel ꝙ res ſit inempta,nùquid ſi vēditor poſt terminū petit pretiū præiudicet? ¶ Itē ſi dicitur, vendo tibi rē, & ſi diſplicet volo tibi reddere pretiū.vide do.An.Sic.in.c.illo vos.3.col. in fin.ver.quid ſi eſt dictū.& col.ſeq.de pig. Itaq; ſi iſto medio tēpore cōiunctus,qui extraxit rē venditam pro tāto, teneatur illā reddere venditori.Et tene ꝙ ſic,per ea, quæ dicit do.And.Sicu. vbi ſupra. quia eodē iure tenetur,quo primus emptor.vt ibi.

a ¶ Dentro.Nota ꝙ ius retrahendi fundum patrimonialem pro tanto,habet tempus à iure limitatū. ſ.9.dierum. ¶ Et ſic natura termini eſt ſuum diſpoſitum limitare.tenet Bal.in.l.ſi bonorum.primo nota. per illum text.C.qui admi.& ibi etiā dicit,quòd verba limitandi cauſa appoſita debent inducere terminum,quem non licet excedere.vt.l.qui fundum. ff.de contrahen.emp. ¶ Aduerte tamē,quia in hoc articulo eſt diſtinguēdū. ¶ Aut limitatur actus pręcedente potentia iam infixa. ¶ Primo caſu contra expirationem temporis nullū eſt remediū ſollicitudinis.nam ſera eſt diligentia, quæ poſt extinctā prouidētiam venit.vt. lege. thais.§.infra.ff.de ſtatu libe. ¶ Secūdo caſu, aut quis vult venire poſt terminū ad priuilegiū conſequēdū, & non auditur,auditusq; nihil cōſequitur.l.ſcire oportet.§ cōſequēs.ff.de excu.tut.notatur in.§.rurſus.inſt.de actio. Et iſta eſt ratio quare elapſo termino.9.dierū nō admittitur coniūctus ad retrahendū fundum
2 patrimonialē ſeu auolēgi pro tāto. ¶ Sed † pone,ꝙ venit ante terminū.i.ante vēditionē,an debet audiri. Videtur ꝙ nō,per.l.qui ante calēdas.& p ea,quæ ibi dicūt doc.& Bar.ff.de verb.obli.& in.l.illa. per Bar.eo.ti.vbi dicitur,ꝙ veniēs ante terminū,nō videtur veniſſe. ¶ Itē quia ſi veniēs poſt. 10.dies nō auditur,neq; veniēs ante.10.dies debet audiri. quia paria ſunt facere ante initiū tēporis,et poſt eius curſum,vt per Bar.Bal.& alios in.l.ſi.C.qui admitti. Itē iſta.l.&.l.infra proxima dicūt. ꝙ cōiūctus debet venire intra.9.dies: ergo veniens ante,vel poſt, nō dicitur venire,nec cōcludit terminū et effectum legis:cū regulariter verba legis non debent impropriari,ſed intelligi,et ſeruari prout iacēt vt per Bar. in.l.non dubiū.C.de legi.&.l.de pretio.ff. de pub. &.l.2.& ibi Bar.ff.de offi. pręſi. aliàs actus eſt nullus,ſi fit cōtra formā legis.vt in Spe.de cōpe.iud.additio.§.1.ver.ſed pone clericus.& de ſolutio.§.1.ver. 3. ¶ Itē nō eſt recedendū à verbis legis, quādo ex eius mēte aliud colligi nō poteſt.l.1. §. is qui nauē. ff.de exerci. ¶ In contrariū facit,d.l.13.ti.delas vendi.& cōp.foro le.cōprobata eo.ti.in ordina. & per. l.70.ſupra cū ſequenti.vbi eſt caſus, ꝙ ſi aliquis voluerit vēdere extraneo fundum, & extraneus voluerit emere,ꝙ alius de cognatione venditoris poterit extrahere fundum patrimonialem pro tanto, & ſic loquitur dicta lex.13.ante celebratam venditionem tempore tractatus. ¶ Et pro iſta parte facit tex.in lege.ſi fundum.& quod ibi notant docto. & Bal.C.de rei vendi. vbi dicitur, ꝙ denunciatio facta ab eo, qui pręrendit ius ad rem ante venditionem,operatur,vt venditio poſtea celebrata non teneat in pręiudicium denunciantis ante venditio-

nem

nẽ & ſic ante terminũ.& tunc veniẽs dicitur veniſſe in termino. ¶ Itẽ ſi denũciatio quæ debet fieri in termino fit poſt terminum,dicitur fieri prepoſtere,& tũc no valet.& ſic inteligitur.l.ſi alienã.ff. de vſuca.pro emp.&.l.1.§.hoc tãtũmodo. ff. de vſuca.tráſfor.nõ ſi fit ante terminũ . vt p Bal. in.d.l.ſi fundum.℣ Et hoc tene,ſi cõiũctus fuit cert⁹ d̃ pretio , vt patet ex ſupradictis: quãuis iſta lex dicat intra.9.dies,quia eius diſpoſitio nõ eſt contra dictã.l.13.ſed illa per has leges videtur cõprobari. vt dixi in. l.74.in parte.pte ene illa.ver.ſed quæro vbi vide.

¶ Ley.lxxiij.

QVãdo el pariẽte mas ꝓpinco no q̃ſiere o no pudiere ſacar la coſa vendida por el tãto,el pariente mas ꝓpico ſiguiẽte en grado la pueda ſacar,y aſsi vayan de grado en grado por todos los pariẽtes dẽtro dl quarto grado, cõ tãto q̃ ſea dẽtro delos dichos nueue dias, y cõ las otras diligẽcias contenidas enla dicha ley dl fuero y ordenamiento.

res.quia primus emptor præfertur ſecũdo,niſi poſſeſſio ſit tradita ſecũdo. ¶ Cõtrariũ tene.nam ex quo ambo coiũcti veniũt in termino.9: dierũ, licet vnus poſt aliũ, vidẽtur veniſſe eodẽ tempore, & per cõſequens ambobus dabitur res patrimonij ſeu auolẽgi.et hoc eſt clarum tã in termino dato ad cõparẽdum, quã ad probandũ , & retrahendũ rẽ auolengi pro tanto.vt tenet Bar poſt glo.in.l. more Romano.ff. de feriis.et Bal.in additio. ad Spe.tit. de dilatio. ver. dilatio quæ aſsignatur.& bene ſentit tex.in.l.7. prope finẽ ti.delas vẽdi.& cõpras.ordina.& iſta.l. ibi dum dicit.con tãto que ſea dẽtro delos dichos nueue dias. *Contra.*

Summarium.

1 *Coniuncti plures ſi petunt fundum patrimonialem venditum extraneo pro tanto, quis eorum præferatur.*

2 *Coniunctus quis dicatur, & quanto tempore durat cõiunctio.*

3 *Fundus patrimonialis quando deſinat eſſe patrimonialis.*

4 *Coniunctus an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialẽ ab extraneo intra nouẽ dies, ſi per plures manus trãſiuit.*

QVãdo el pariẽte.Si cõiunctus in gradu nõ poteſt,vel quia nõ vult extrahere rẽ auolengi pro tãto,ſequens in gradu poterit illã extrahere vſq; ad quartũ gradũ,dũtamen intra.9.dies hoc faciat. &c. hoc dicit.℣ Cõtinet iſta.l.duas partes.In prima ponitur dictũ.In ſecũda limitatio ipſius. Secũda ibi.cõ tanto.℣Cũ.l.iſta cõcor.l.peto.in.§.frater.& ibi in.princip.de le.2.vbi dicitur,ꝙ res prohibita alienari extra familiã,ſi alienetur,poteſt per illos de familia reuocari ordine ſucceſsiuo.℣ Et p iſta hodie ceſſat opinio.gl.in.l.13.ti.delas vendi.& cop.fo.le.in parte.no la pueda. in princip. ver. ſed licet.vbi dicit, ꝙ de foro illo ſi proximior nõ retrahit pro tãto rẽ auolẽgi,alius remotioris gradus nõ poterit illã extrahere.hodie tamẽ poteſt per iſtã legẽ. ¶ Et ex his patet,ꝙ ius retrahẽdi fundũ patrimonialẽ ꝓ tãto, eſt redactũ ad inſtar ſucceſsionũ. vt habetur quaſi per totũ titulũ.13.6.part. ¶ Item eſt redactũ ad inſtar tutelarũ. vt.l.2. tit. dela guar. delos huerfa.eo.foro.&.l.2.tit.16.eadẽ par. ¶ Sed *Curri.* *Quæſtio*

1 ponẽ † duo cõiuncti vẽditoris,eiuſdẽ gradus intra.9 dies diuerſis tamẽ tẽporibus petunt rẽ venditã patrimonij,ſeu auolengi,quis eorũ præferatur in retractu? Videtur ꝙ primus , quia prior in tempore vel in actu pręfertur ſecũdo.l.potior. & l.qui balneũ.ff qui potio.in pigno. habe. tenet Bar.in prima cõſtitutio. C.§. quibus alias.in principio. vltima col.ver.nota hic de ordine.& facit.l. quotiens. cũ ſimi.C.de rei veudica.& quod ibi dicũt docto-

b ¶ Dentro del quarto grado.Iſta. l. in hoc eſt ſolennis & noua: quia † ſicut coniunctio ſanguinis quo ad matrimonium durat vſque ad quartum gradum incluſiuẽ per.c.non debet.de cõſan. & affini. ita quo ad retrahendum rem auolengi pro tãto durat conſanguinitas vſq; ad quartum gradum incluſiuẽ. ¶ Aliter verò dicimus in ſucceſsionibus, & recuſationibus,& quo ad teſtificandum, Item quo ad iudicandum,& accuſandum, & compromittendum.vt dixi in.l.32.in parte. ſi parientes.ſupra. 2

c ¶ Nueue dias.Et nota,ꝙ in caſu iſtius legis non habet locũ purgatio morę.qd patet ex.l.iſta.&.l.7. ti.delas vẽdi.& cõp.in ordina. ¶ Ex quo ſequitur

3 ꝙ † elapſo termino.9. dierũ cõiuncti nõ retrahunt fundũ patrimonialẽ vẽditũ extrãeo pro tãto: quia cũ ſemel exiuit à familia per lapſum.9.dierũ, amplius nõ dicitur fundus patrimonialis.Ita dicit gl. in.d.l.13.in parte patrimonio.ver.itẽ nota tit.delas vẽdi.& cõp.fo.le.allegat concor.& in hoc reſidet. ℣ Tu tamẽ vide gl. ſatis notãdã in argu. quę ſentit contrariũ in.l.2.in glo.magna.ver. quid ſi emptor. C.de reſcin.vẽdi.vbi dicitur,ꝙ † ius cõpetẽs coniũcto,cõpetit cõtra quẽcunq; emptorẽ,etiã ſi per mil le manus res iuit vt vendicetur,ſicut ibi dicitur de reſcindẽda venditione.℣ Facit inſuper.l.minor.in princip.C.de euic.&.l.in cauſę.in fine.ff.de mino. ℣ Sed tu adde pro glo.in.d.l.13.tex.ſatis notandũ in.l.ſi Paulus.ff.de acqui.hære.& in.l.ſi. plures.§. filio.ff.de vulga.& pupi.ſub.& in. l. in quibus.C. de ſecũ.nup.quibus iuribus patet.ꝙ fundus,qui ſemel exiuit à familia,nõ dicitur amplius patrimonialis. ¶ Res verò,quæ cũ eſt apud aliquem gaudet certo nomine,vel priuilegio,mutatione perſonæ.mutatur nomẽ & priuilegiũ. vt tenet notanter Bald.in.l.illa.2.col.verſi.ſed reuoco in dubium.C. de collatio.& plenẽ in.l.ſi auia.C.de donatio. *Contra.* 4

¶ Et reſponde ad glo.in dicta.l.2.C. de reſcin vẽ. *Solutio.*

quòd procedit, quando intra terminum res tranſiret per mille manus, intra terminum fuit petita reſciſio contractus. Sic dicendũ erit in caſu propoſito, ꝙ etiã ſi res vendita trãſiret per mille manus, poterit coniunctus illã retrahere pro tanto ab vltimo emptore: dũ tamẽ intra. 9. dies pretiũ conſignet, & alia faciat, q̃ in. l. iſta cõtinẽtur, & in. d. l. 13. res verò vendita ad quencũq; vadat, tranſit cũ ſuo onere, & eã ſequitur ius propinquorũ vẽditoris. vt. l. ſi debitor. C. de diſtractio. pig. & res pignoris. C. de remiſsio. pig. cũ ſimi. ¶ Sed quæro dicitur hic, ꝙ cõiuncti venditoris ordine ſuo debẽt venire intra. 9. dies. &c. quid ſi vẽditor habet cõiunctos in primo & in ſecundo gradu, an ſi primo gradu coniunctus non venit, poſsit alter ſecundo gradu coniũctus intra alienam vicem venire ad retrahendum rem coniuncti venditam pro tanto. Videbatur quòd non, per ea, quæ notantur in. l. ſi filius. & ibi eſt tex. optimus. ff. de bonis lib. & in. l. filio. §. cõtra tab. ff. de inoffi. teſta. nam in. d. l. filio. dicitur, ꝙ ſi aliquis petit intra alienam vicem, non valet petitio: quia durante vice et termino prioris nõdum eſt aperta via poſteriori. Item dicitur in. d. §. contra tab. ꝙ petitio facta per ſequentẽ in gradu, ad nihilũ deducitur talis petitio. ¶ Sed tu vide tex. in. l. fi. circa finem. C. qui admitti. vbi dicitur ſecundum vnum intellectum, ꝙ non nocet, ſi alius venit intra vicem alterius. de quo Bald. & Paulus de Caſt. latè & optimè loquuntur. Et dic, ꝙ non ſolum ſecundo vel quarto gradu coniunctus poteſt venire & petere fundum patrimonialem venditũ extraneo intra. 9. dies à tempore venditionis, vt ipſi dicunt, ſed tenentur venire intra dictum terminum, aliàs non debent poſtea audiri. ¶ Nam tene ſine dubio, quòd nouem dies, qui dantur ad retrahendum fundum patrimonialem pro tanto, currunt omnibus coniunctis venditoris pariter à die venditionis. vt patet ex legibus ſupra proximis in materia loquentibus, & ex dicta. l. 13. ti. de las vendi. & comp. foro le. ibi, del dia que fuere vendida faſta nueue dias. &c.

¶ Ley. lxxiiij.

QVando cõcurren en ſacar la coſa[d] vendida[e] por el tãto el pariente mas pro-

Summarium.

1 *Coniunctus venditoris an excludatur in retractu à domino directi dominij, & ab habenti partem in re vendita.*
2 *Coniunctus ſicut poteſt retrahere fundum pro tanto, an poſſit & partem.*
3 *Dominium quotuplex ſit.*
4 *Dominium vtile quid ſit.*
5 *Dominium vtile, an poſsit dari in feudum.*
6 *Dominus directus ſi vendit dominium, quod habet, an teneatur requirere emphyteotam.*
7 *Emphyteota ius cùm conſiſtat in vſufructu, & non in proprietate, ſi dominus daret fundum extraneo in emphyteoſim, an poterit coniũctus domini retrahere, & habere fundum in emphyteoſim pro tanto.*
8 *Superficiarius quis dicatur.*
9 *Dominus directi dominij an præferatur in retractu habenti partem in re, & ſuperficiario.*
10 *Emphyteota an præferatur coniuncto venditoris in retractu.*
11 *Venditio facta duobus, quæ ipſarum debet præualere.*
12 *Emphyteota vendens vel alienans domino irrequiſito, an, & quando incidet pœnam caducitatis.*
13 *Statutum dicens, quòd qui ceſſerit actionem puniatur, an intelligatur de ceſsione ritè facta.*
14 *Locans operas ſuas duobus, cui tenetur prius eas præſtare.*
15 *Coniunctus ſeu filius, an poſsit retrahere pro tanto cenſum vẽditum per coniunctum extraneo.*
16 *Coniunctus an poſsit retrahere pro tanto fundum datum in emphyteoſim al quitar.*
17 *Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialem datum in emphyteoſim.*
18 *Bona mobilia an veniant appellatione hæreditatis.*
19 *Bonorum appellatione, an veniant mobilia, & actiones.*
20 *Fundum, vel domum dedit quis in emphyteoſim, vt centum ei daretur vnoquoque anno, hac conditione, quòd emphyteota poſsit redimere illud centum pro mille quandocunque: quæ datio in emphyteoſim apud nos dicitur (alquitar). An, & quando coniunctus domini directi dominij poſsit illud retrahere pro tanto.*
21 *Cõiũctus vẽditoris, an, et quãdo præferatur ſocio in retractu.*
22 *Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto molendinum venditum à coniuncto. Et an molendinum computetur inter bona immobilia.*
23 *Cenſus, an computetur inter bona mobilia.*
24 *Coniunctus baſtardus, an poſsit retrahere pro tanto fundum paternum venditum extraneo. Et an baſtardus dicatur extraneus à cognatione.*
25 *Dominus directi dominij, & ſuperficiarius, an præferatur in retractu coniuncto.*
26 *Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialem, quando eſt venditus extraneo. Et an coniunctus proximior in retractu præferatur proximiori remotioris gradus.*
27 *Socius in re communi, an poſsit retrahere pro tanto rem communem venditam à ſocio.*

1 QVando concurren. In † retrahenda re pro tanto præfertur dominus directus, & ſuperficiarius, & habens partem in re cõiuncto venditoris. hoc dicit. ¶ Iſta. l. cõtinet vnum dictum, & per eam approbatur dictũ Spe. in. tit. de loca. §. 6. verſi. hoc cum ſequenti. vbi per duas columnas concludit, ꝙ habens directum dominium præfertur omnibus aliis. ¶ Sed an præferatur ſuperficiario, & habenti partem in re, dixi in glo. ſuper parte. Superficiario. infra.

2 d ¶ La coſa. Idem † ſi pars alicuius fundi vendatur, vt infra ſequitur. Et eſt ratio, quia venditio

ditio ita poteſt verificari in parte, ſicut in tota re. tenent docto. & Abb. in. c. in ciuitate. de vſuris. Item quia ratio, quæ vendicat ſibi locum in retractu to- 2
tius rei venditę. ſ. ne res exeat à familia, habet etiā locum in parte rei venditę, erit igitur idem ius. vt per Bald. in. lege. fi. §. quæſtione. C. de hære. inſtitu. per. l. fi. C. de indic. vidui. tollē.

pinco cō el ſeñor dl directo dominio[f] o conel ſuperficiario[g].

¶ Et ex hoc dicit Ba. poſt glo. in. l. qui abſenti. §. ſi quis poſſeſsionem. ff. de acquir. poſſe. ꝙ ſi in cōtractu eſt prohibita alienatio rei, ita quòd ſi alienetur tranſeat res alienata in prohibentem, illa prohibitio extenditur ad partem rei. tenet latè Iaſon in tract. de iure emphy. co. 149. & adde optimū tex. in. c. 1. in. §. Titius. ſi de feudo contētio ſit inter domi. & agna. vaſſa. vſi. feu. & tex. in. l. dotale. la. 1. in princip. ff. de fun. dota. & l. planè. §. fi. de lega. 1. vbi dicitur, ꝙ appellatione prædii, etiā pars prædii cōtinetur. qui verò poteſt retrahere totū prædium patrimoniale, ſi vendatur, & partem ſi vendatur poterit retrahere pro tanto.

e ¶ Vendida. Nota ꝙ iſta. l. & aliæ leges loquentes in materiam retractus, cùm ſint exorbitantes à iure communi, non extenduntur ad permutationem, neque ad alios contractus expreſſum nomen venditionis non habentes. vt per glo. in. lege. 13. ti. delas vendi. & compras. foro le. in parte, por otra heredad cābiar. dixi in lege. 70. ſupra. & adde textum in. c. 1. de his quæ fiunt à prę la. ſine conſenſu. ca. vbi dicit do. Abb. 1. col. ꝙ cùm ille tex. exorbitet à iure communi, & in materia odioſa verbum, venditio, capitur pro ſpecie diſtincta ab aliis contractibus, & ſic in caſu noſtro. ¶ Quæro, an verbum, vendo, prolatum à partibus, faciat emptionē. Bar. in lege. 1. ff. de actio. empt. & vend. tenet quòd non, ſed comprehendit etiam permutationem. allegat text. in lege. 1. C. de rerum per. & ibi dicit Bald. dictat ſtatutum, quòd de qualibet compra ſoluatur gabella, an ſoluetur de permutatione. Arguit pro & contra, & ſoluit: quia cùm vulgus vtatur hoc vocabulo pro emptione, ſtandum eſt opinioni vulgi. l. ſciendum. §. illud. ff. de ędili. edic. & eum ſequitur And. Sicu. in rubrica. de emptio. & vendi. penult. colum. ver. tu ſequere eum. vbi dicit, quòd in ſtatutis debet attendi communis vſus loquendi vulgarium. & allegat gloſſ. notabilem in argumen. in. cap. nōnulli. de reſcrip. & in cap. ſtatutum. §. cū autem. eo. tit. in. 6. & facit. ca. præſenti. in. §. loca. de præben. eo. li. ¶ Et pulchrè dixit Bald. in titu. de pace conſtan. §. ſententiæ. quòd omnis intellectus eſt extraneus, qui non conſonat auribus vulgi: & allegat capit. ex literis. de ſponſa. bene ad hoc facit l. librorum. in. § quod tamen caſſius. de lega. 3. & lege. labeo. ff. de ſup. lega. vbi dicitur, quòd propter communem vſum loquendi, qui regulariter debet attēdi, etiam cōtra proprium ſignificatum vocabuli verbū prolatū à partibus capietur largo modo. & hoc verū in materia fauorabili. l. ſtatu liberi. ff. de ſtatu libe. & l. volūtas. C. de fideico. ꝗ Secus in materia odioſa, & reſtringibili, quia comprehēdit tantùm emptionē in ſuo proprio, & ſtricto ſignificato, p. l. 1. de prę- dii dcurio. ſine dcte. nō alie. l. 10. vt eſt in caſu noſtro. qd nota.

o con el que tiene parte en ella[h], por que era comun pre-

f ¶ Directo dominio. Ad intelligentiam iſtius le-
3 gis quæro † quotuplex ſit dominium. Et tene ꝙ eſt duplex. ſ. directum & vtile. & notatur in. l. 1. ff. ſi ager vectiga. tenet Bar. in lege. ſi quis. §. differētia. ff. acqui. po. Bal. in. l. proprietatis. ff. de proba. et in. l. rebus. C. de iure doti. ¶ Itē dicitur quaſi dominiū. vt per Bal. in. l. minor. §. 1. ff. de euic. & in rebus de pub. ¶ Et nota, ꝙ dominiū vtile dicitur quędā ſeruitus. vt dicit text. in. l. ſi tibi homo. §. 1. de leg. 1. ¶ Et dicitur etiam quidam vſufructus. l. 1. §. quod ait. ff. de ſuperficiebus.

4 Adde. ¶ Quidam dixerunt, ꝙ † vtile dominium eſt chimęra. i. ꝙ non eſt aliud, quā ipſa vtilitas ſine proprietate conſiſtēs, nec eſt quid diſtinctum ab vſufructu perpetuo & tranſmiſsibili, ſed iſti neſciunt quid dicunt: ꝗ Qnia proprietas eſt dominiū ſuperius, cuius in-
5 uētio eſt de iure gentiū. ¶ Vtile † verò dominiū eſt dominiū inferius, qd ſubalternatur directo. vt in feud. vel emphyteoſi, vel qd cōtrariatur. vt in dominio præſcripto. quia pręſcriptiones ſunt poſitiuę, & dominia ſunt de iure gentiū. Ideo per pręſcriptionē longi vel lōgiſsimi tēporis, dominiū directum non vſurpatur, ſed quędā qualitas dominij in eſſe producitur, quæ appellatur vtile dominiū. vt per Bal. in pręludiis feudorū. 6. col. ver. quidam tamen dicūt. & ibi And. Sicu. in additione dicit, ꝙ in feudo non eſt dare vtile dominiū. vt notatur in. c. ad noſtram. de rebus eccleſię alie. vel non. ¶ Ex quo vnū ſatis notandū infero, ꝙ cùm ius emphyteoticū conſiſtat in vtili dominio rei. vt in. ca. potuit. & ibi ſcribentes. de loca. & quaſi per totū. C. de iure emphy. ſi dominus directus vēdit ius ſuū, non poterit emphyteota illud extrahere pro tāto: quia, vt dixi ius emphyteoticum conſiſtit in vſufructu & in ſeruitute rei, non in proprietate, nec in ſolo rei, ſicut eſt in dominio directo, & ſuperficiario, & in habenti partē in re, qui poſſunt extrahere rē vēditam pro tāto, per iſtā legem cū ſimi. ¶ Pro quo etiā facit. l. magis puto. §. ſi. cū. l. ſequenti. ff. de rebus. eo. quę ſub tutela. et. l. hinc quęritur. §. 1. ff. de peculio. habetur in Spe. de feriis. §. quoniam. verſi. 25. vbi dicitur, ꝙ inter emphyteotam & dominum directi dominij nulla eſt communio. ibi etiam dicitur, ꝙ licet dominus habeat directum dominium, & vaſſallus vtile, non dicitur inter eos eſſe aliquā com-

quam communionẽ. ¶ Et per hoc dicit notanter
Salice.& Iaſ.& ſcribentes in.l.2.C.de Iure emphy.
& Pau.de Caſt.in.l.ſed ſi hac.§.patronum.ff. de in
6 ius voca.ꝙ † & ſi emphyteota teneatur dominium
requirere ſi vẽdit vtile,per.d.l.2.C.de iure emphy.
& per.d.c.potuit.de locato.ſi tñ dñs directus vẽdit
directũ dominiũ,non tenetur requirere emphyteo
tam. ¶ Itẽ.l.13.ti.delas vẽdi.& cõp.fo.le.& iſta lex
cũ ſimil.loquẽtes in materia retractus, nil dicunt de
emphyteota, ſed de cõiuncto ratione ſanguinis,&
habẽtibus dominiũ directũ,& partẽ in re, & in ſu-
perficiario:igitur ſi lex nõ dicit,nec eos dicere poſ
ſumus.vt.l.illam.C.de collatio. ¶ Itẽ facit. l.1. ff.ſi
ſi ager vectiga.vbi dicitur,ꝙ appellatione dominij
venit directũ tantũ. Si ergo iſtæ leges loquũtur de
dominio, maximè quia earũ materia eſt reſtringi-
bilis,debẽt intelligi tamẽ in directo dominio, non
in dominio vtili & iſtud etiã tenet glo.& docto.in
l.1.C.de iure emphy.in parte,alienationis. in fi. &
Spe.in ti.de loca.§.6.ver.45. dicit,ꝙ dominiũ dire-
ctum facit dominiũ, dominiũ vtile facit quaſi do-
minium.licet Bal.in.l.precibus. 7.colũ. ver. ſequa-
mur.C.de impube. & aliis. dicit, ꝙ dominiũ dire-
ctum & vtile parũ differũt in ſubſtãtia: quia diffe-
runt in hoc,& in multis,vt ſupra dixi,& per te vi-
7 dere poteris. ¶ Infertur etiam ex ſupradictis,ꝙ †
Infer. cùm ius emphyteotæ cõſiſtat in vſuſfructu, & non
in proprietate,ſi dominus daret fundũ extraneo in
emphyteoſim, nõ poterit cõiunctus dñi retrahere,
& habere fundũ in emphyteoſim pro tãto. de quo
dixi latius in parte, en ella. ver. Item formo aliam
quæſtionẽ.infra iſta l.quod tene menti.
8 g ¶ Superficiario. Nota in parte iſta,ꝙ † ſuperfi-
ciarius dicitur, qui habet ſuperficiẽ domus, id eſt,
ædificiũ,ſolo remanẽte apud aliũ, & qui ex ſuper-
ficie empta ſoluit certã penſionẽ.l.ſuperficiario. in
princi.ff.de rei vẽdica.colligitur ex.l.fi.& ibi Bar.
ff.de ſuperficie.&.l.1.§. qui ſuperficiẽ. in prin. eo.
titu. ¶ Hinc dicit Bal.in rub.C.de iure emphyteo.
in prin.ver.contractus ſuperficiarius.ꝙ contractus
ſuperficiarius eſt,quãdo dico, vẽdo tibi, vel dono
ſuperficiẽ talis fundi, vel talis domus per decẽ, &
dabis mihi in recognitionẽ ꝓprietatis,quolibet an
no vnũ nũmum. ¶ Et adde,ꝙ ſi vẽdo tibi vtile do
minium talis rei,ille cõtractus eſt ſupficiarius.ſecun-
dum Bal.in.l.1.2.col.ver.pone in quodã inſtrumen
to.C.de iure emphy.& in.c.1.in.§.hoc quoq;.5.col.
in pri.ver.quæro ſi habes plenã proprietatẽ.de ſue
ceſſione feudi. tenẽt docto. in. c. potuit. de locato.
¶ Supſicies dom⁹ & ædificiũ, an & qualiter cõue
niãt,vide Pau.de Ca.in.l.ſi fundũ.§. q fundũ.1. col.
de lega.1. ¶ Et not.ꝙ appellatione ſupſiciei in du-
bio excluditur ſolũ.& ſic appellatione vineæ. vt p
Pau.de Ca.vbi ſupra.2.col. aliàs nu.4. ¶ Quæ ſit
differẽtia inter ſupſiciariũ & emphyteotã,& an de
ſtructa ſupſicie extinguatur ius ſupſiciarij.vide Bal.
in rub.& in.l.1.C.de iure emphy.Pau.de Ca.vbi ſu-
pra.doc̃to.in.d.l.ſupſiciario.& in.l.q bona.§.ſupſi-
ciariũ.ff.de dano infect. ¶ Ex ſupradictis poteris *Colligi-*
9 notãter colligere,ꝙ† ſupſiciari⁹ habet vtile dñium *tur.1.*
in ipſa re,et habet ꝓprietatẽ in ſupſicie,ꝓpterea po
teſt extrahere rẽ venditã ꝑ tãto,& in retractu præ-
fertur cõiuncto venditoris, & qa habet partẽ in re.
¶ Itẽ potes colligere, q̃re emphyteota nõ retrahit
ꝑ tãto,licet dicatur hẽre vtile dñium.qa eſt verũ,ꝙ
hẽt vtile,quod cõſiſtit in vſufructu rei. ¶ Hinc di *Inferi.*
cit Spe.in ti.de loca.§.nũc aliquo.ver.125.ꝙ ſupſicia
rius põt ius ſuũ in alterũ trãſferre ſine cõſenſu dñi
ſoli,quod nõ põt emphyteota emphyteoſim.ꝑ tex.
in.c.potuit.de locato.& ĩ.l.a.C.de iure emphy. ſed.
fructus rei emphyteoticariæ tantùm, cùm ſint ſui.
vt per doctores ibi.quod not.
h ¶ Parte en ella. cõcordat.l.infra ꝓxima, vbi di
9 xi. ¶ Et nota ex particula iſta,ꝙ † habens partẽ in
re vendita, præfertur in retractu coniuncto vendi-
toris,etiam ſi ſit conſors in minima. vt per Bald.&
tex.ꝓbatur in.l.1.C.de cõmuni ſeruo manu. ¶ Sed *Quæſtio*
10 quæro iuxta materiã iſtius legis. Fund⁹ † patrimo
nialis fuit vẽditus duobus,diuerſis tamen tempori
bus,ſed poſſeſsio fuit tradita ſecundo, à quo debet
fieri retractus. Aduerte,quia iſta quæſtio pẽdet ex,
illa,quæ iſtarũ venditio teneat. Veritas eſt,ꝙ tenet
ſecũda vẽditio, & à ſecũdo tẽpore debet fieri retra
ctus per.l.ſi ea res.in fine.ff.de cõtrahé.emp. & per
l.50.titu.5.quinta parti.&.l.quotiens.C.de rei ven.
¶ Niſi ſecũdus emptor fuiſſet conſcius prioris vẽ
ditionis,quia tũc valeret prima vẽditio,nõ ſecũda,
per glo.nota.in.d.l.ſi ea res.tenet Ange.in.d.§.ſi qs
in fraudem.inſti.de actioni. quo caſu ſit retractus à
primo,nõ à ſecundo. ¶ Et ex his tu venditor potes *Cautela*
ſumere cautelam, quando primo emptori non fuit
tradita poſſeſsio rei venditæ,vt ſi non conſentis in
retractu odio retrahentis, vẽdas & tradas ſecundo:
Sed dubito de hoc, ſi coniunctus depoſuit pecuniã
ante ſecundã venditionẽ,cum ſit iam quæſitum ius
coniuncto ex cõſignatione pretij.per tex.in.l.13.ti.
delas vendi.& cõp.fo.le.Et melius eſt non vti cau-
telis,quæ offendunt animã atq; honorem, vt patet
ex.d.l.& .l.qui duobus.ff.de falſis.dixi in.l.60.glo.
1.prope mediũ ſupra. ¶ Sed pone, retẽtis eiſdẽ ter- *Quæſtio*
ris,ꝙ ego Didacus vendidi cuidã extraneo partem
domus,quã habebã communẽ cum Ioanne, ſed n
tradidi emptori, cõparet Ioannes intra nouẽ die
& conſignat.& alia facit,ad quæ tenetur per.d.l.1
& petit rẽ vẽditã pro tãto,quia dicit ſe habere par-
tem in ea:ſed ego aliqua ex cauſa mot⁹ vẽdo, & tra
do ſecũdo ante cõſignationem factã à Ioanne:& i n
iſta ſecũda vẽditione cõparet meus cõiũctus,& r e-
trahit à ſecũdo fundum pro tãto, eſt cõtentio inter
coniunctũ & habentẽ partẽ in re, quis eorũ præfe-
ratur in retractu. Et videtur ꝙ habẽs partẽ in re,per
iſtã.l.quæ ſatis aptè dicit,ꝙ in retractu præfertur cõ
iuncto vẽditoris habẽs partẽ in re. ¶ Sed cõtrariũ *Contra:*
tene,per ea,quæ dixi in quæſtione, ſupra proxima:
quia

quia inualida fuit venditio prima per ſecundā. &
bene facit glo.notanda in.d.l.13. in parte, cambiar.
ver.& idem dicerē.vbi allegat verbū Spe. in tit. de
11 loca.§.nunc aliqua.ver.96. vbi dicit,ꝙ † ſi emphy-
teota alienat emphyteoſim,domino irrequiſito, &
poſtea eam redemit, ꝙ per hoc euitat pœnā cadu-
citatis.& idē tenet Sali.in.l.fi.vi.col.C. de iure em
phy. ¶ Et idem eſt,quando emphyteota vēdit dño
irrequiſito cū pacto legis cōmiſſoriæ,vel adiectio-
nis in diē. nam ſi cōtractus eſt reſolutus in euentū
conditionis, emphyteota euitat pœnam caducita-
tis.tenet Bal.in.l.ab emptione.ff.de pactis.

12 Infer. Adde. ¶ Hinc etiā dicim⁹,ꝙ † ſi dñs directi
dominij dedit rē in emphyteoſim, &
paciſcatur cū emphyteota, vt nō poſ-
ſit aliquo modo vēdere vel alienare vtile dominiū,
aliàs ꝙ venditio ſit nulla, vendēdo emphyteoſim,
venditio nō teneret.per ea quæ dixi in.l.16. ſupra.
13 ¶ Hinc eſt, ꝙ † ſi ſtatutū facit mentionē de procu-
ratione,vel mādato,intelligitur de ſolēni. Bal.in.l.
ſi prædiū.C.de actio. ¶ Itē facit,quia ſi primus em-
ptor nullū ius habet in re vēdita,ꝓpter ſecundā vē
ditionē traditione firmatā.p.d.l.quotiēs.&.d.l.1.tit.
5.5.parti.neq; is,ꝗ petit retractū,petit ab eo. quia ꝗ
in ius vult ſuccedere alicuius, eodē iure debet cēſe
ri cū illo.vt c.eccleſia ſanctæ Mariæ.el.1.vt lite non
cōteſta.& in regula.cōtractus.de re.iu.li.6. ¶ Item
facit,quia vt ſupra dixi, primo emptori nō remāſit
ius aliquod in re per ſecundā venditionē,& retra-
ctus debet fieri ab emptore, nō à vēditore tanꝗ res
empta ſit facta ſua.vt.d.l.13.cū ſimilibus. ſi enim in
re empta primus emptor nullū ius habet ex cauſa
ſecūdæ vēditionis,etiā ſi primus emptor vellet, nō
poſſet plus iuris trāſferre in retrahentē,quā ipſe ha
beret.per regulā.nemo plus iuris.li.6. cū ergo pri-
m⁹ emptor nullū ius habeat,nullū ius in aliū pote-
Fallit. rit trāſferre. ¶ Valebit igitur retractus per coniun-
ctum vēditoris à ſecūdo emptore. & erit vn⁹ caſus
in quo coniunctus in retractu præfertur habēti par
Solutio. tem in re, & ſuperficiario,& aliis. ¶ Et reſpōde ad cō
traria.maximè ad.l.iſtā, vt procedat quādo fit retra
ctus ab eodē emptore,ſecus ſi à diuerſis,& coniun-
ctus extrahit ab eo emptore, qui habet iuſtiorē ti-
Limita. tulū.quod eſt notandū. ¶ Limita vt dixi in.q. ſu-
pra proxima,niſi ſecundus emptor, cui tradita fuit
poſſeſsio fraudē participaſſet cum venditore, quo
caſu ſecūda vēditio nō valeret.vt ꝑ Bal.in ru. C.de
his quæ in frau.credi.in prin. vbi dicit,ꝙ ſi vēdidi
ſti mihi rē aliquā,& antequā traderes vendidiſti et
tradidiſti eā Titio in fraudē meā, in rei vēdicatio-
ne & publiciana potior eſt Titius.per.d.l.quotiēs;
&.l.ſi autē.§.ſi duob⁹.ff.de publicia. ſi tamē Titius
fraudē participauit, reuocabo. quā doctrinā refert
& ſequitur Ange.de Are.in.d. §. ſi quis in fraudē.
14.col.ver.& pro cōplemēto.& ibi Iaſ.40.col.ver.
extra glo. inſti. de actio.& Bal.in.d.l. quotiens.7.
col.ver.9.pricipaliter.& idē vult ibi Sali.in.10.op-
po.et Alberi.pōderantes ad hoc glo.2.ibi dū requi
rit bonā fidē, intelligūt ipſi in ſecundo emptore. ſi.
enim ſecūdus emptor ſciuit rē eſſe prius venditam
alteri,iā videtur eſſe in mala fide, & fraudulenter
emere.vnde iſta fraus nō debet ſibi patrocinari. vt
eſt optimus tex.in.l.ea res.§.vterq; noſtrum. & ibi
notatur.ff.de actioni.emp.& ven. ¶ Ad idē facit.l.
ſticho.ff.de vſufr.lega.&.c.inter cætera.de præbē.
&.c.paſtoralis.de iure patro.&.c.qa cūctis. de con
ceſsio.præb.li.6.per quæ iura dicebat glo.valde ſin
gularis in.c.ſi tibi abſenti. de præben.eodem libro,
quòd ſi aliquis ſciebat collationem factam alicui
de beneficio, & acceptauit ſecundam eiuſdem be-
neficij ſibi factam,non tenet collatio: quia videtur
fraudulenter facta.Ad idem bonus tex.iuncta glo. Nota.
ſecundū vnum intellectū in.l.operis.ff. locati. vbi
14 dicitur,ꝙ † ſi aliquis locauit operas ſuas vni,& de-
inde alteri hoc ſciēti,debet operas prę ſtare primo,
deinde ſecūdo: quia ſecundus videtur in culpa,ex
quo ſciebat operas iā primo locatas.ſic igitur in ca-
ſu nſo dicem⁹,ꝙ ſecūdus emptor,cui res fuit tradi-
ta,nō præferatur primo,ſi ſciuit emptionē prioris,
& deinde valebit retract⁹ prioris,nō poſterioris.et
iſta adde ad.d.l. quotiēs.& ad.d.l. quinquageſima.
& ad.l.7.in fi.ti.7.7.part. ¶ Itē formo aliā quęſtio Qõ.
15 nem circa iſtā.l.& eius materiā.pone, † ego Dida-
cus cēſum cōſtitui ſup fundo tibi Petro ſoluēdum
certo pretio:an poſsit filius vel nepos meus cēſum
retrahere & habere pro tanto? Quidā diceret ꝙ ſic,
quia ſicut totus fundus pōt vēdi,ita & pars dicitur
vēdita, qñ dñs fundi cēſum imponit ſuper fundo,
vt ſentiūt Hoſti.& Abb.in.c. in ciuitate.de vſuris.
1.col.& ꝙ iſta impoſitio cēſus ſit vēditio, notanter
hoc dicit quædā extrauagans Martini papæ. 15. &
alia extrauagās Calixti papæ. 3. quæ extrauagātes
hunc contractū cenſus dicunt vēditionis. & ſic eſt
venditio,quia cenſus venditur & imponitur certo
pretio. ¶ In contrarium facit,quia contractus cen- Contra.
ſus non habet alio iure expreſſum nomē venditio-
nis,ſed eſt contractus de per ſe.vt dicit glo & doct.
in.l.1.& tex.probat.C.de iure emphy. igitur vt res
vendita nō poteſt retrahi pro tāto. ¶ Aduerte,quia
quæſtio eſt notāda, & poteſt ſæpenumero in facto
eſſe:ſed qa ſic loquēdo ſimpliciter nō pōt decidi ꝑ-
fectè,dic ꝙ iſte cenſus pōt poni ſup fundo duplici
via. ¶ Vno modo,ſi vēdo fundū,ꝓ illo pretio,& de Diſtin.
mū recipio fundū in emphyteoſim,& cōſtituo me
ſoluturū certā pēſionē,vel cēſum omni anno,& ſpe
cialiter obligo ad ſolutionē cēſus dictū fundū, vel
qa cēſum impoſui ſup fundo meo ꝓ certo ꝑtio ſine
alienatiōe dñij. ¶ Primo caſu credo, ꝙ habeat locū 1. caſus.
retract⁹ qcqd ſimpliciter dixerit glo.in.d.l.13.ti.de
las vē.& cō.ſo.le.quia tūc vēditor dominiū rei di-
rectū.& eſt illa vera vēditio,licet poſt vēditionem
ſequat alter cōtractus. vt in.§.pretiū. inſti. de emp.
& ven.meli⁹ in.l.1.ti.5.5.parti.vbi tex.melior de iu
re. ¶ Itē ſicut emphyteota vendente vtile dominiū
habet

habet locum retractus per iſtam legem & per.c. po tuit.de loca.à fortiori habebit locum cùm vẽditur directũ dominiũ. directũ digni⁹ eſt vtili,& ſic dñs directi dignior vtili.vt eſt tex.quẽ ibi põderat Sali. in.l.2.C.de iure emphy. quẽ ſequitur Iaſon. ibi. 2. col.ver.itẽ nota tertiò.& ſic dominiũ directũ habet quandam ſuperioritatem ſuper vtile, vnde licet em phyteota non poſsit alienare vtile dominiũ, aut me liorationes domino directo irrequiſito.vt.l.3.C.de iure emphy.&.d.c.potuit.de loca. dominus tamen directus poteſt alienare dominiũ directũ domino vtili irrequiſito.tenet Spe.in ti.de loca.§. nunc ali qua.ver.93.Sali.in.d.l.3.& ibi Iaſ.1.col.ideo tenen dũ eſt ꝙ poteſt retrahi per filiũ.vel nepotẽ pro tã-

2.caſus. to. ❡Secundo caſu poteſt dici, ꝙ non habet locũ re tractus.per ea quæ dicit gl.in.d.l.13.et vltra eã adde Spe.& Io.an.in ti.de emp.& ven.§. nunc dicẽdum reſtat.el.2.8.col.ver.ſed pone ſtatutũ.vbi dicunt, ꝙ ſtatutũ de venditione non habet locũ in permuta tione, neq; in datione in ſolutũ, nec in donatione, nec in alio cõtractu propriũ nomen vẽditionis nõ habẽte. Idẽ tenet Alex.de vinc.in.d.c.potuit.de lo ca.10.char.ver.nunquid prohibitus. Albe. in.l.1.ff. de fundo dota.& in.l.peto.§.prædiũ.de lega.2.Bal. in.c.1.in fine de cõtrouerſia inter dñm & emp. Idẽ Bal.in.c.1.in fi.de alienatione feudi.do. Anto.in.c. cõſtitutus.de in integ.reſtitutio.do. Abb.in.c.nul li.de rebus eccl.nõ alie. Iaſ.in.l.1.4.co.ver.nũquid aũt.ff.de rerũ permutatio. Præterea certũ eſt, ꝙ in retrahẽda re vendita pro tãto dñs directi dominij præfertur coniuncto venditoris.vt hic eſt tex.ſatis clarus. ❡Pone igitur, ꝙ emphyteota vult vendere cõmunes reditus rei emphyteoticariæ in perpetuũ, retento vtili dominio, nunquid dominus directus poſsit illos retrahere pro tanto. & videtur domini, & tunc non datur domino ius retrahendi pro tãto. vt tenet Bal. in.l.3. ver. oppono ꝙ emphyteota. C. de iure emphy.per tex.in.l.neceſſario.§.fi.ff. de pe ricu.& cõmo.rei ven.idẽ Bal.in.c. quæ in eccleſia rum.5.col.de conſti. vbi notanter dicit, ꝙ emphy teota poteſt vendere res communes reditus rei em phyteoticariæ in perpetuũ, cùm non tranſeat vtile dominium: quia hæc venditio non concernit cor pus fundi, ſed corpus fructuum. vt.l.1.de lega.1. &. l.codicillis.§.inſtituto. de lega.2. non enim dicitur alienare, qui facit pactum ne transferatur dominiũ, quod retinet apud ſeipſum: quoniam alienatio nõ dicitur niſi ille actus, per quem tranſit dominium. vt.l.1.C.de fun.dota. ❡Et dicit Bal. vbi ſupra, quòd pro hoc eſt tex.in.l.cũ manu ſata.§.nemo.ff.de con trahen.emp. ſi enim dominus directi non poteſt re trahere pro tanto, ſi emphyteota vendit in perpe tuum annuos reditus, vel cõmoditates ſine vtili do minio: à fortiori proximior, cùm dominus impo nit cenſum ſuper fuodo ſine alienatione fundi. ar gu.tex.in auth.multo magis.C. de ſacroſanc. eccle.

Infer. ❡Ex quo vnum ſingulariter infero, ꝙ ſi quis pro mittit mihi dare annuam pẽſionem, vel cenſum in perpetuum ſoluendũ, quem imponunt ſuper cer to fundo, ꝙ dominus fundi poterit ipſum alienare, me irrequiſito, neq; ego ratione illius cenſus pote ro reuocare alienationem, neq; fundum retrahere pro tãto.quia illa impoſitio cenſus potius eſt quæ dam obligatio ſeu pignoratio pro ſecuritate pẽſio nis, quàm alienatio dominij. Ita tenet Spe.ſingula riter in titu.de loca. §. nunc aliqua.verſi. 86. &.98. quia tantum eſt dicere, pono decẽ ſuper tali fundo, quantũ eſt dicere, obligo ipſum fundũ.vt notanter dicit Bar.in.l.fundus quẽ.ff.de annuis lega. ❡Ex his etiam reprehendi Abbatem & clericos capitu li ciuitatis Molinæ, quia ſæpenumero laici teſtãtes relinquunt anniuerſarium perpetuum ipſis cleri cis ſuper fundo: & ſi hæredes teſtatoris alienãt fun dum cum onere ſuo, nituntur clerici capere fundũ per cõmiſſum, cui multotiens per ſupradicta obuia ui. Si enim illa impoſitio cẽſus dicitur pignoratio, ſiue obligatio, non tamen venditio, ſequitur ꝙ pro ximior non poterit retrahere pro tanto. vt.l.in quo rum.ff.de pigno. ❡Vltimò de hoc videtur mihi ca ſus ſatis notandus.in.d.l.codicillis. de lega.2. vbi tex.dicit, ꝙ teſtator in ſuo teſtamẽto prohibẽs alie nationem certæ rei, hæres vellet alienare rẽ ipſam, vel partem eius, ꝙ inter cohęredes alienet.dicit ibi tex. ꝙ prohibitione non obſtãte, poterit extraneis penſioοem rei obligare.& bene ad hoc facit.l.alie nationis.ff.de verbo.ſigni. & ꝙ notatur in.c.nulli. de rebus eccl. ❡Et ſi opponas de extrauagãte Mar Nota. Oppo.

36 tini papæ.15. & Calixti tertij, de quibus fit mentio in quæſtione ſupra proxima. vbi notanter dicunt hunc contractum cenſus vẽditionis. ❡Dic, ꝙ licet ſit venditio, eſt verum, attamen non propterea ven ditur dominium rei, nec ipſa res, propterea non po teſt retrahi per coniunctum pro tanto. ❡Sed po ne, ꝙ † cenſus non imponitur de nouo, ſed eſt im poſitus ab antiquo ſuper re immobili, vẽditur iſte cenſus Titio pro mille, an coniunctus venditoris poſsit illum retrahere, & habere pro tãto. Videtur quòd non, per ea quę dixi in quęſtione ſupra pro xima, & quia eadem eſt ratio. ❡Item leges, quę lo quuntur ſuper retractu, ſunt odioſæ, & contra me tas iuris cõmunis, vnde ſunt reſtringendæ, non am pliandæ. vt.l.dudum.C.de contrahen.emp.notatur in auth.quas actiones.C. de ſacroſanct. eccle. tenet Abb.per illũ tex.in.c.1.de his quæ fiunt à præla.&. l.1.& ſi.de prædiis decurio.lib.10. ❡Pro cõtraria parte facit. Certum eſt, ꝙ iſte cenſus impoſitus ſup re immobili, dicitur annuus reditus: & annui redi tus computantur inter immobilia.l.iubem⁹.la grã de.C.de ſacroſ.eccl. & auth.de nõ alie. §. hoc ergo. collatio.2.melior tex.de iure in cle.exiui de paradi ſo.§.ſed cum annui.de ver.ſigni.&.l.fi. de venden. rebus ciui.li.11.per quæ iura dicit do. Abb.in.c.ni mis.el.2.de exceſsi. præla. ꝙ prohibitus acquirere immobilia, non poteſt acquirere annuos reditus: Solutio. Queſtio. Contra.

ſed

ſed ſic eſt, q.d.l. fori. cum ſimi. loquuntur de bonis
immobilibus, cùm dicit, heredad. & probat clarius
l.ſtyli.230. inquãtum dicit, Otroſi en tierra de Leó
las heredades y otras rayzes que vienen de patri-
monio. & melius patet ex.l.iſta, quæ nihil dicit de
hæreditate, ſed de rebus patrimonialibus vel auo-
lengi: ſequitur ergo, quòd cùm annui reditus com-
putentur inter immobilia, ſi vendantur, poſſunt ex
trahi per coniunctum venditoris pro tanto. Nec
obſtant dicta in præcedẽti quęſtione, quia loquun
tur quando penſio imponitur de nouo, nos autem,
quando cenſus eſt impoſitus ab antiquo. ¶ Hinc
17 etiam poſſet dici, quod † ſi fundus conceditur in
emphyteoſim de nouo, non poteſt extrahi pro tan-
to. vt per glo. in. d. l. 13. in parte, cambiar. ſi tamen
fundus emphyteotic⁹ eſt antiquus, ſi alienetur em-
phyteoſis de licentia domini, bene poſſet retrahi
per coniunctum pro tanto. & hanc opinionem vi-
di tenere quendam optimum aduocatum. pro quo
facit mens & ratio, quæ tacitè colligitur ex. d. l. 13:
quia iſte retractus permittitur propter familiã con
18 ſeruandam. Item † quia vnuſquiſq; deſiderat ha
bere quæ fuerunt ſuorum parentum. vt per glo. in
dicta. l. 13. in parte, de patrimonio. in fine. ſi enim
mens dictæ legis hæc eſt, ſcilicet quòd bona immo
bilia ſequantur familiam, & nõ perueniant ad ex-
traneos, ſequitur quòd ſi vendatur cenſus, vel em-
phyteoſis impoſitus ab antiquo, quòd poſsit extra
hi per coniunctum venditoris pro tanto. quid igi-
Solutio. tur dicendum eſt in hoc? Verè quæſtio eſt dubia
propter contraria ſuperius inducta, quæ ſatis vidẽ
Infra. tur colorata. Attamen (ſaluo meliori iudicio) te-
ne contrarium. Pro quo adduco textũ in. d.l.13. in-
quantum dicit, Todo home que heredad de patri-
monio quiſiere vẽder. Ecce qualiter dicta lex lo-
quitur in hæreditate, quæ non poteſt à loco moue-
ri, prout eſt domus, prædium, & ſimile. Ita intelli-
git dictam legem.13. lex.7. titu. delas vendi. & com.
in ordina. inquantum dicit, quòd ſi emptor fecerit
ædificiũ in hæreditate. &c. ſed in cenſu vel in em-
phyteoſi non poteſt aliquid conſtrui, nec ædifica-
ri, quia in iure conſiſtunt, & in obligatione non in
ſolo: ergo ſi vendatur cenſus, vel emphyteoſis, non
poſſunt per coniunctum vẽditoris retrahi pro tan
Oppo. to. Et ſi dicas, quòd cenſus impoſitus ſuper fun-
do adhæret ſolo, & tanquam annuus reditus com-
Solutio. putatur inter immobilia. Reſpondeo, quòd non:
ideo annuus reditus eſt quid immobile, quia mo-
bilium & immobiliũ appellatio cadit in his, quæ
certo loco cõcludũtur. nã immobile eſt illud, quod
non poteſt à loco moueri: mobile verò, quod ſecun
dum naturã ſuam aptũ eſt moueri. vt legitur & no-
tatur in.l. mouentiũ. ff. de verb. ſigni. actiones tamẽ
& cenſus, & annui reditus cũ ſint quid incorpora-
le, non concludũtur certo loco, & ſic nõ poſſunt di
ci bona mobilia, nec immobilia. ideo iuriſcõſultus
ponit vt tertiã ſpeciẽ nomina debitorũ, & ſimilia.
vt.l. à diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. ¶ Et
19 ex hoc in † teſtamentis appellatione bonorũ mobi
lium & immobiliũ nõ veniunt nomina debitorũ,
& hoc quãdo debemus capere nomina propriè. vt.
l. quod hærede. ff. de cõdi. & demõ. Sic dicendũ eſt
in caſu noſtro, in quo nõ licet extẽdere proprium
nomẽ rei. vt per glo. in. d.l.13. ti. delas vẽdi. & cõp.
fo.le. In aliis tñ, in quibus verba poſſunt intelligi
largè, iſta tertia ſpecies bonorũ aſſumit naturã alte
rius extremorũ. vt ſi adhæret bonis mobilibus, cõ-
putetur inter bona mobilia: ſi tamen adhęret bonis
immobilibus, cõputetur inter bona immobilia. &
hoc in effectu voluit Bar. in.l. pater pupillus. ff. de
adminiſt. tuto. Pone exemplũ tu iuuenis. Si cen-
ſus imponitur ſuper re mobili, cẽſus dicitur res mo
bilis: ſed ſi imponatur ſup re immobili, dicitur res
immobilis: non q ſit cẽſus res mobilis, nec immobi
lis, ſed dicitur impropriè res mobilis, habito reſpe
ctu ad bona, quibus adhęret. ſed tu habes, q qui ad-
hæret alii, non eſt ille, cui adhæret. vt.l. nõ poſſunt.
C. de legi. & .l. ad ſimilitudinẽ. C. de epiſc. & cle. &
ita intelligitur glo. in. c. 2. de reb. eccle. li. 6. & in cle.
exiui de paradiſo. in §. cumq; annui reditus. de ver
bo. ſigni. quæ dicit, q annui reditus cõputantur in-
ter immobilia. Ita dicit notanter Abb. in. c. nulli. 3.
col. ver. & poteſt ſic concludi. de rebus eccle. alie.
vel non. Domi. in. d.c.2. et. 3. col. de rebus eccle. non
alie. li. 6. ¶ Et ſic eſt neceſſariò cõcludendũ, q cen
ſus, vel annui reditus cũ propriè non ſint bona im-
mobilia, ſi vendantur, non poſſunt per coniunctũ
venditoris extrahi pro tanto, remedio dictæ. l.13. &
ſimiliũ. quia vt dixi, leges iſto caſu debẽt intelligi
in caſu, quo loquuntur, cũ exorbitent à iure cõmu-
ni: & ſic propriè et ſtrictè, non latè, nec impropriè.
vt ſupra. Ad hoc facit dictũ Bar. in.l. oẽs populi. 4.
q. 6. principali. 27. col. vlterius quæro. ff. de iuſtitia
& iure. vbi dicitur, q ſtatutum non extenditur ad
caſum, qui eſt idem quadam iuris fictione, ſed de-
bet intelligi in caſu proprio. Item contractus cen
ſus & emphyteoſis, vt ſupra dixi, ſunt contractus
de per ſe, & magis accedunt ad contractum loca-
tionis, quàm venditionis. vt habetur in. l. prima.
C. de iure emphyteo. & in. c. potuit. de locato. per
gloſam melius in.l.28. titulo. 8. quinta partita. & eſt
contractus emphyteoticus, quoddã pactum, vt ibi:
igitur ſiue fiat de nouo, ſiue cenſus vel emphyteo-
ſis ſit antiquus, ſi vendatur, non extrahitur per con
iunctum venditoris pro tanto. Quid igitur dice-
mus ad illud, quòd appellatiõe hæreditatis veniũt
alia bona præter immobilia. Reſpõde verum eſſe, Solutio.
quòd veniunt largo modo, & tũc appellatione hæ-
reditatis veniunt non ſolùm bona immobilia, ſed
mobilia, iura, & actiones. vt habetur per totum ti-
tulum. ff. & . C. de petitio. hære. & de acqui. hære-
di. quod non eſt in caſu iſtius legis, quia nõ veniũt
bona mobilia. Optimum verò eſſet, ſi catholici
reges noſtri, qui ampliarunt dictam legẽ.13. per has

leges

leges etiam ampliarēt in caſu,quo cēſus,& emphyteotis paterna vendetur extraneo ,conſiderantes rationē.d.l.13. ſcilicet,ne res paterna exiret à familia. ⁋ Aliàs non video,quare cēſus,& emphyteoſis de nouo conceſſus,nec antiquus,venditus poſsit retrahi per coniunctū pro tanto,quia nō dicitur de corpore hæreditatis.ſicut dicim⁹ de feudo in. c. 1. an agnatus vel filius defuncti.in vſibus feudo.vbi eſt tex.vnicus.⁋ Itē quia ſi pater accepit emphyteoſim ꝓ ſe et filiis ſuis:mortuo patre,filij videntur capere emphyteoſim à primo domino,non à patre.tenet notāter Bar.in.l.mortis cauſa capitur.ff.de donatio.cau.mor. refert & ſequitur An.Sicu.in rubrica.de feudis.5. col.in princi. ergo non videtur quare coniunctus poſsit retrahere emphyteoſim venditam pro tanto.& ita teneo.

fiera ſe enel dicho retracto el ſeñor del directo dominio y el ſuperficiario, y el q̃ tiene parte en ella i al pariente mas propinco.

Adde ⁋ Nouo tamen iudicio motus videtur,ꝙ ſi colonus partiarius, vel emphyteota vēdat partem fructuū,quos intēdunt percipere de poſſeſsione domini , ꝙ poterit dominus partē illam retrahere pro tanto, ſi pars fructuū eſt ſolo vnita,& vēdita ante perceptionem fructuū.probatur in.l.1.& ibi Bar. de metallis.li.11. de qua.l.1.& doctri.Bar fit ſpecialis mētio in alphabeto aureo in parte colonus.ſo.25.Et eſt ratio,quia fructus pendētes,ſunt pars fundi vt.l.fructus.ff. de rei vendi.notat Bal.in.c.1.in princi. 7.col.ver.quæro nūquid de fructibus. de pace tenēda & eius violato.tenet Pe.de Bellaperti.in.§.omniū autē actionum.12.charta.inſti.de actio.Itē quia colonus partiarius dicitur ſocius.vt plenè An.Sicu.in cōmento rubricæ de rebus eccle.alie.vel nō.18.col. ⁋ An iſtud habeat locum in pēſionibus.Bal.vbi ſupra.in ver.quid de penſionibus.æquiparat illas fructibus ſeparatis à ſolo , ſi ceſsit dies penſionis ſoluendæ.ſi non ceſsit,æquiparat fructibus pendentibus,ſi pro parte temporis ceſsit.vide ibi.tenet etiam Matthæ. de afflic.in deciſi.neapo.26.nu.2.per.d.l.fructibus. ⁋ Ex quo dicit,ꝙ quādo fructus non ſunt pendentes,tanquam in acceſſorio non pōt in eis fieri executio,poſtquam non pōt fieri in principali.per id, quod dicit Bal.in.l.is.quem.C.de prædi.mino. vbi ſi non tenet principale,non tenet acceſſoriū. & extincto principali,de pendētia,ſiue acceſſorium pereunt.vt dicit Bal in.c.1.de vaſſallo decrepitę ætatis. aliàs ſecus ⁋ Sed pone , ꝙ † quis dedit fundū vel domū in emphyteoſim vt cētū ei daretur vnoquoq; anno hac conditione, ꝙ emphyteota poſsit redimere illud centum pro mille quandocunq;,quæ datio in emphyteoſim apud nos dicitur al quitar:eſt dubium,an,& quando coniūctus domini poſsit illud retrahere pro tanto.Et videtur ꝙ non,propter iura & fundamēta ſuperius inducta in duabus quæſtionibus ſupra proximis. ⁋ Item facit dictum Abbatis & An.Sicu.in.c.ad quæſtiones.1.col.in.fi.de rerum permutatio.& in rub.eo.tit.2. col.& in rub.de emptione & vendi.7. col.vbi dicunt,ꝙ ad cognoſcendum an cōtractus ſit emptionis,an alter contractus,inſpiciēdum eſt id,quod principaliter agitur. Si enim partes principaliter intendūt dare & recipere in emphyteoſim , cōtractus erit emphyteotic⁹,nō tamen venditionis,licet poſtea reſoluatur in cōtractu vēditionis in euētum conditionis. ⁋ Item de natura contractus emphyteoſis eſt,ꝙ dominium directū remaneat penes dominum fundi , & ꝙ dominium vtile tantùm ſit apud emphyteotā.vt per Bal.in rub.C.de iure emphiteo per docto.in.d.c.potuit.de locato.ſed tu habes,ꝙ pacta expreſſa in contractu emphyteotico remouēt diſpoſitionē legalis naturæ.vt.l.2. & ibi ſcribētes.C. de iure emphyteo. igitur pactum ſupradictum,al quitar,remouet diſpoſitionem legis,ꝙ dominium directum non remaneat apud dātem fundum in emphyteoſim. ⁋ Propterea iſte contractus emphyteoſis , al quitar , vt ſupra apud oēs vocatur contractus emphyteoticus.dixi in.l.68.ſupra glo.fi. in fine.ſed tu habes,ꝙ communis vſus loquendi regulariter debet attendi,etiam contra propriū ſignificatum vocabuli.tenet do. Abba.in.c.1.de his quæ fiūt à prælato ſine cōſen.cap.ſed in donatiōe in emphyteoſim non habet locum diſpoſitio dictæ legis. 53.ti.delas vendi.& comp.fo.le.vt per glo.ibi. & ſupra dixi.igitur.&c. ⁋ Pręterea certum eſt,ꝙ in contractu emptionis & venditionis requiritur conſenſus contrahētium,non alterius tantū,vt.l.1. in fine. ff.de contrahen.emp aliàs non eſſet vēditio. vt ibi. ⁋ Sed an conſenſus contrahētium debeat ſimul præſtari.i.eodem tempore,vel ſufficiat,ꝙ vnus conſentiat per pri⁹ et duret in ſuo propoſito, & ꝙ alterius cōſenſus poſsit accedere ex poſt facto.vide do.Ab. in.c.dilectus.de ſponſali.in fine.& in.c. cum inter. de electio. ſed in caſu noſtro nō interuenit cōſenſ⁹ de præſenti.igitur.&c. ⁋ Aduerte, quia quæſtio eſt notanda,& eam in facto habui. Veritas eſt,ꝙ in caſu propoſito interueniunt duo contractus.vnus,ſcilicet,prim⁹ cōtract⁹ emphyteoſis ,vt patet ex ſui natura,& ex verbis contrahentiū.vt per Bal.in.d. rubri.de iure emphyteo.per tex. & docto.in.d.c.potuit. ⁋ Secundus fuit contractus vēditionis ex parte venditoris , aliàs pactum de vendēdo initū cum emphyteota : qa emphyteoſis pacto inter eos inito reſoluitur,& reſoluto,res data in emphyteoſi ſoluto pretio conuēto remanet proprium emphyteotæ quo ad plenum dominium,& ſic emptoris.& tunc dicitur interuenire & perfici venditio,quando pretium ſoluitur,quia tūc interuenit,& videtur interuenire vtriuſq; contrahētium conſenſus.vt tenent docto.vbi ſupra. & tu vide tex. ſatis notādum in.l.

Nota.

Aduerte.

ſicut

ſicut emptio.§.interdum.iuncta.l.ſequēti.&.l. item
ſi pretio.in princi.ff.loca. Pau.de Ca. notāter in.d.
§. interdū. cum quo ſummauit & legit dictas duas
leges.vbi dicitur,ꝙ ſi venditor locat rem venditam
emptori quouſq; pretiū ſoluatur,valet locatio quā-
tum ad hoc,vt emptor , idemq; cōductor obligetur
ad penſionem,non autem quoad hoc,vt venditor,
idemq; locator,ſibi obligetur ad aliquid , & ſoluto
pretio talis contrac.reſoluitur & finitur,etiam quo
ad emptorem,vt amplius pēſionem ſoluere non te-
neatur.Ecce qualiter cōtractus locationis ceſſat,&
vēditio perficitur ſoluto p̄tio.Igitur idē erit in con
tractu emphyteoſis, qui in multis aſsimilatur con-
tractui locationis.vt per glo.& Bal.tenet.in.d. rub.
C.de iure emphyteotico. & tūc coniunctus poterit
fundum taliter venditū retrahere pro tāto. per.d.l.
Qō. 13.cū ſimilibus.& hoc tene. ¶ Sed quæro,qn̄ con-
iunctus tenetur cōſignare pretium.Dic breuiter,ꝙ
à tempore celebrati cōtractus intra nouē dies,quā-
uis nōdum ſit perfecta vēditio,per tex.ſatis notan-
dum in.d.l.13.ibi,dum dicit. mas ſi ante que la here
dad fuere vēdida. Ecce qualiter conſtito de pretio
ante vēditionem poterit coniūctus petere retractū,
licet ille non ſequatur niſi eo perfecto. vt patet ibi.
¶ Itē poterit cōſignare pretiū intra nouē dies à die
ſolutionis pretij,quia tūc perficitur vēditio,vt ibi.
quod nota. & vide quæ de veniēte intra terminum
Quæſtio dixi in.l.62.glo.2.ver.ſed pone.ſupra. ¶ Sed pone,
21 ꝙ † cenſus eſt impoſitus ſuper fundo:dn̄s quidem
fundi cum onere cenſus vendidit fundū,an proxi-
mior poſsit retrahere fundum pro tāto. Tene ꝙ ſic,
quia tunc vēditur dominium directū fundi. quod
Quæſtio probatur ex iuribus ſupradictis in aliis quæſtioni-
22 bus,& in.d.l.13. ¶ Quæro inſuper,† ſi vēdatur mo
lendinum , poſsit coniūctus venditoris illud retra-
here pro tāto. Videtur ꝙ non , quia molēdina cen-
ſentur mobilia.vt tenet Ange.in.l.non ſolutū.ff.de
petito.hære.quia ſunt in cōtinuo periculo diluuio
nis aquarū,ideo poſſunt alienari per tutorē & præ
latum,& nō ſunt bona ſtabilia,cū quotidie deterio
rentur per aquas. rota tamē molēdini computatur
inter immobilia.tenet Bal.in.c.contingit.pe.col.de
dolo & contu.Lan.de Fau.in.l.in quorū.in fine.ff.
de pigno. ¶ Et quod dicim⁹ de molēdino,idē dicit
Ange.vbi ſupra de jardena,ꝙ cēſetur mobilis,quia
Contra. eſt in cōtinuo periculo.vt ſupra dixi. ¶ Contrariū
ego teneo.quia ſi rotæ molēdini & iardenę ſunt im
mobilia.vt per Bal.in.d.c.contingit.quæ poſſunt à
ſolo moueri,& impetu aquarū mouētur, a fortiori
ſolum,atq; ædificium,& ſuperficies molēdini ſunt
immobilia.vt probatur ex.l.iſta,et ex his quæ ſupe
Regula. rius dixi.Itē,quia rotæ,& omne ædificium cedunt
ſolo tanquam radici.vt in.§.cum in ſuo.inſti.de re-
Fallit. rum diuiſio.cum ſimi. ¶ Niſi eſſet domus non affi-
xa ſolo,que non cedit ſolo.l.ſi titius.ff.de rerum di
23 uiſio. ¶ Et ſi dicas , ꝙ † molendinum eſt in cōtinuo
periculo.&c. idem dicēdum eſt in rota. & in petia
terræ , quæ ſunt in continuo periculo aquarum , &
poſſunt eſſe in aliis periculis,non propterea ſunt bo
na mobilia.Ideo tene,ꝙ ſunt immobilia, & vendi-
ta poſſunt extrahi per coniunctū pro tāto. ¶ Vl- Quæſtio
terius quæro.dicitur hic,& in.d.l.13.titu.delas ven
di.& comp. foro le.cum ſimi. ꝙ coniunctus vendi-
toris poteſt retrahere pro tanto rem venditam per
coniunctum , an hoc habeat locum in coniuncto le
gitimo tantū. an † etiam coniūctus baſtardus poſ-
24 ſit rem venditam per patrem naturalem vel per
alios de cognatione ſeu auolengi retrahere pro tan
to remedio iſtarum legum. Videtur ꝙ non,quia ba
ſtardi non dicuntur de cognatione patris , neq; de
eius domo.ſecundum Barto.in.l. tutelas. in princi.
verſi.ſed quid ſi ſtatutum.ff.de capi.dimi.& in.l.fi.
fi.colum.verſi.iſta lex facit.& ibi Bald. verſi.quæ-
rit hic Barto. C.de verbo.ſigni. idem Bald. in.l. ge-
neraliter.§.cum autem. verſi.& ſi ſtatutum dicit.C.
de inſti. & ſubſti.& in.l. ex libera.C.de ſuis & le-
gi.& in.l. libertinum. C.de interdic.ma. Barto.in.l.
ex facto.§.ſi quis rogatur.ff.ad trebellia. idem Bart.
in.l. pronunciatio. ff. de verbo. ſigni. itaq; baſtar-
dus dicitur extraneus,vt ſupra,& tenet Bal. in.l.1.
ad finem. C. de dona. cau. mor. ſed extraneus non
extrahit pro tanto rem venditam ab extraneo , ſed
coniūctus. vt.d.l. 13. cum ſimi. igitur. &c. ¶ Sed tu Diſtinctio.
diſtingue.Aut res venditur à patre,& eſt vera con
cluſio de qua ſupra. ¶ Niſi baſtardus ſit hæres pa-
tris inſtitutus,& tunc retrahit pro tanto , quia iſto
caſu habetur loco legitimi.vt.l.10.ſupra. ¶ Aut res
venditur à matre carente legitimis deſcendētibus,
& tunc quia baſtardus eſt de primo capite libero-
rum,vt dixi in.l.noua. ſupra.& ibi eſt textus. tunc
fundum à matre venditum retrahit eius filius ba-
ſtardus pro tanto.

¶ Quid ſi fundus venditur per auum vlteriorem, Quæſtio
nunquid nepos naturalis , aliàs baſtardus , retrahit
pro tanto. Vide quæ dixi in.d.l.9.cum ſequenti ſu-
pra in ſucceſsione.& ex his ſcies,an poſsit retrahe-
re,vel ne:

¶ Vlterius dicitur hic,ꝙ † in retractu præferūtur Quæſtio
25 dominus directi dominij & ſuperficiarius coniun
cto vēditoris.pone ergo , ꝙ ſunt duo emphyteotæ
vnius fundi,vel duo,qbus ſuperficies dom⁹ fuit da
ta:vnus eorū emphyteota vēdit partē ſuam cuidam
extraneo,vel vnus ſuperficiarius,eſt dubiū,an do-
minus directi dominij præferatur in retractu alteri
emphyteotæ vel ſuperficiario,an ecōtra ſuperficia
rius & emphyteota præferātur in retractu domino
directo. Videtur per iſtā legē ꝙ dominus directus
præferatur aliis in retractu. ¶ Sed tu notāter diſtin Diſtinctio.
gue. Aut emphyteota vēdidit partē ſuam alteri em Nota.
phyteotę,& tunc dn̄s directus non retrahit emphy
teoſim pro tanto. ¶ Et idē ſi pars ſuperficiei venda
tur conſorti,per ea , quæ notāter dicit Spe.in tit.de
loca.§.6.ver.69.vbi dicitur,quòd morte vnius em-
phyteotę ius accreſcit alteri emphyteotę,nō eccleſię.
licet

licet eccleſia habeat directum dominium. Et tu vide textum in lege imperialem, §. præterea. de prohibita feudi alienatio. per Federi. & per Bart. in lege. cum hi. §. ſi vnii. ff. de tranſactio. & in lege. ſi domus. §. fi. de legat. primo. ¶ Et idem dicimus, † quan-
26 do fundus venditur conſuncto, quia alter in gradu proximior non retrahit fundum ab eo emptore pro tanto, ſed etiam venditur extraneo. vt dicta lege de eſſmateria. cum ſimilibus. ¶ Si tamen venditur extraneo, tunc dominus directus retrahit emphyteoſim, & partem ſuperficiei venditam pro tanto, & præfertur conſorti in emphyteoſi, & conſorti ſuperficiei et medio iſtius legis & l. ſecunda. C. de iure emphyteo. quia facili-
caſu.

¶ Ley. lxxv.

SI alguno vendiere la parte de alguna heredad que tiene comun con otro en caſo que ſegun la ley dela partida la pudieſſe el, comunero ſacar por el tanto, ſea obligado el que la quiſiere ſacar a coſignar el precio en el tiepo y termino y cō las diligencias y ſolēnida-

ter res data in emphyteoſim redit ad propriam naturam, & reincorporatur vtile dominium cum directo, vt tenent doctores in dicta lege ſecunda. C. de iure emphy. & in locis ſuperius annotatis. quod nota.

1 ¶ Parte en ella. Nota ex. l. iſta ſingularem effectum ſocietatis ſeu communionis. nam † habēs rem
27 communem cum alio, vt vides præfertur in retractu conſiſtu venditoris. ¶ Et vide multa priuilegia ſocietatis vel communionis vltra alios per Hippolytum de Marſil. in repetitione. l. fi. 11. charta. C. de probatio. ¶ Et vltra ea quæ ibi ponit, tene, ꝙ iſta cōmunio, ſeu ſocietas, operatur mirabilem effectum, videlicet, ꝙ ſi plures ſunt capti, & inquiſiti, vel detenti à iudice ſeculari, quorum vnus eſt clericus, & ipſe petat ſe remitti ad iudicem eccleſiaſticū, iuxta. c. ſi iudex. de ſenten. exco. lib. 6. cū ſimi. ꝙ tunc omnes laici debent ſecū remitti ad iudicem eccleſiaſticum. per lege. ſi cōmunem. ff. quemad. ſerui. ami. ne continentia cauſæ diuidatur, & ne ſequatur abſurdum, ſi in eadē cauſa variæ ſentētiæ ferrētur, & forte contrariæ. Ita ſingulariter & mirabiliter dixit Ant. de Prā. vetus doct. Bonoñiēſis. in. l. 1. in fine. ff. quæ ſent. ſine appo. reſcin. quod dictū maximis præconiis & ſummis laudibus extollit, & ponit in cælum Mari. Soci. in. c. 2. 4. col. ver. octauo fallit. de mutuis petitio. & corroborat eū pluribus dictis & doctrinis, & maximè ex textu aureo in. c. per tuas. de arbitris. vbi qualitas duorum laicorū per ſe inhabiliū habilitatur propter adiūctionem vnius clerici. Ex quo dicto infert dictus Mar. in dicto loco ad illud notabile dictū, de quo ibi per eū, et hoc dictum
Effectus mirabilis.

ſtupendo refert & ſequitur Felinus in. c. placuit. 5. col. circa medium. de præſcrip.

Summarium.

1 *Socius vendiderit, an præferatur propinquo in retractu.*
2 *Vxor, an, & quando poteſt retrahere pro tanto rem habitam eis conſtante matrimonio, & venditam à marito, vel eius hæredibus.*
3 *Fundus patrimonialis, an, & quando poteſt extrahi per extraneum pro tanto.*
4 *Communis fundus quando dicatur quòd poſſit per ſocium extrahi pro tanto.*
5 *Diuiſio quando dicatur facta.*
6 *Diuiſio nudo pacto facta, an pariat actionem.*

SI algūo. Si habēs partem in re eā vendit conſors in re illa, poterit illam retrahere pro tanto, dū tamen intra. 9. dies pretium cōſignet, & alia faciat, quæ in. l. iſta cōtinētur. hoc dicit. ¶ Iſta lex eſt notāda, & per eā approbatur. l. 55. ti. 5. quinta partita.
5 ¶ Et not. ꝙ iſta lex habet locū † quando res vendita erat cōmunis, quia tūc poteſt extrahi per conſortē pro tanto. vt ibi, & hic, & ſupra lege proxima.

Adde. ¶ Intellige ſi pars hæreditatis erat cōmunis tēpore venditionis. vt iſta lex ſentit ibi dū dicit. que tiene en comū. Quod verum eſt de præſenti, ſecus ſi antea fuit cōmunis, ſed non venditionis tempore, nā tunc non poterit extrahi pro tanto. quod nota. ¶ Circa quod
2 formo vnā quæſtionem. † Maritus conſtante matrimonio domū, vel molendinum fabricauit, ſiue conſtruxit, in proprio ſolo, deceſſit maritus relicta vxore: filij adita hæreditate paterna vendūt domū, vel vineā ſupradictā certo pretio: vxor patris eorum nititur domum venditam retrahere pro tanto, an poſſit? Videtur ꝙ ſic duabus rationibus. ¶ Primò, quia maritus & vxor ſocij ſunt diuinæ & humanæ domus. vt. l. aduerſus. C. de crimi. expila. her. ¶ Secundò; quia quicquid vir & vxor lucrātur cōſtante matrimonio, eſt cōmune. per. l. 1. ti. delas ganan. fo. le. & l. 1. & 4. eo. ti. in ordina. probatur ex. l. 77. infra. l. 14. ſupra. Ideo ſi filij vendūt partem ſuā, quæ cōmunis eſt cum eorū matre vel nouerca, ipſa poterit eam habere pro tāto per iſtam legē cum ſimilibus. ¶ Sed tene contrariū per tex. in. l. 9. ti. delas lauores y particiones. foro legum. vbi eſt tex. ꝙ mulier iſto caſu nō dicitur habere partē in ſuperficie domus; vel vineæ, cum non habeat partē in ſolo, ſed in pretio, vel in æſtimatione ſuperficiei, ideo non extrahit pro tanto. ¶ Et reſponde ad contraria, ꝙ habēt locum in caſu, quo domus in ſolo & ſuperficie empta, vel acquiſita fuit cōſtante matrimonio: quia cùm ſit communis per dicta iura, poterit vxor illā habere pro tanto, non aliàs. quod nota. *Contra.*

3 Adde. Sed operæpretium eſt videre, quia ſæpenumero cōtingit, ꝙ † habēs rē cum alio in commune partem ſuam vēdit

extra-

des, y dela manera q̃
la pudiera ſacar el pa
riẽte mas propinco
quãdo fuera de ſu pa
trimonio y auolen-
go: ꝺ ſuerte q̃ lo cõte
nido enla dicha ley
del fuero y ordena-
miẽto de Nieua, y en
5 eſtas nr̃as leyes aya
lugar, y ſe platiq̃ en
caſo q̃l comunero [k]
qere ſacar la coſa vẽ-
dida por el tanto.

extraneo certo pretio: comparet conſors illius rei, vel coniunctus, & petit illã pro tanto: conſignatur pretium. &c. pendente lite inter emptorẽ, & cõiunctum, vel cõſortem, infirmus condidit teſtamentũ, in quo extraneum vel coniunctũ ex alio latere hęredẽ inſtituit: defuncto teſtatore hæres ſcriptus proſequitur litem contra emptorem, quæritur, an hæres iſte poſsit rem vẽditam retrahere pro tanto. Aduerte, quia in propinquo. glo. in d. l. 13. ti. 10. lib. 3. foro legum. in parte, no lo pueda. determinat ꝙ non, & illud verum. nam priuilegiũ coniuncto per d. l. conceſſum fuit extinctum cum perſona, ex quo fuit conceſſum limitato modo. ſ. coniunctis tãtum ratione ſanguinis: ſed extraneus inſtitutus non eſt ita coniunctus. igitur. &c. Secus eſt in cõiuncto ratione rei per iſtam legẽ. nam ſi teſtator deceſsit inſtitutus in parte rei cõmunis, ſemper remanet conſors in illa re, & ratione cõmunionis extrahit rem pro tanto remedio iſtius legis. quod bene nota.

4 ¶ Item quia † poſſet dubitari, quando dicatur res cõmunis, quãdo diuiſa, vt habeat locũ lex partitæ, & iſta lex pone, ꝙ duo habẽtes fundũ, vel aliã rem immobilẽ in cõmuni pacti ſunt diuidere, & verbis, ſorte, vel licitatiõe vnanimiter in camera, vel alias extra fundũ, ita dicunt, Tu habeas medietatẽ fundi ad partẽ Titij vicini tui, & tu aliam medietatem ad partẽ Sempronij, an ſi vnus eorũ vendit partẽ ſuã, alter poſsit illã habere pro tanto, vt cõſors alterius virtute huius legis. Videtur ꝙ non: quia, vt patet, fundus iſte fuit inter eos diuiſus, & poſt diuiſionẽ non dicitur vnus fundus, ſed duo. l. ſi quis duas. §. ſi quis parte. ver. planè. & ver. quid in ædibus. ff. communia prædio. ¶ Itẽ partitio vel diuiſio fit dupliciter. ſ. verbaliter & realiter. verbo fit iſto modo. habeas tu medietatẽ talis domus ad partẽ Titij. & tu aliam medietatẽ ad partem Sempronij. ¶ Vel per licitationẽ. tu habes talẽ partẽ, ego talem pro ęquali. vt. l. 1. C. cõmuni diui. cũ ſimilibus. Si enim fundus tũc dicitur diuiſus, nõ poterit, qui ſocius erat, nunc extrahere partẽ alterius venditam pro tanto: quia ſocius nõ eſt: cũ non habeat fundũ in cõmuni

Contra. cum altero. ¶ Contrariũ credo, quia fundus non dicitur verè diuiſus, niſi poſt verbalẽ diuiſionẽ, vel licitationẽ ſequatur realis diuiſio per terminos & ſigna. tunc enim fundus taliter diuiſus non dicitur vnus fundus, vel vnꝰ ager, ſed duo, ex quo ſunt appoſiti termini diſtincti. & ita loquitur. d. lex. ſi quis duas. in. d. ver. planè. & ver. quod in ædibus. & Bal. in. d. l. 1. ver. tertiò nota. C. cõmuni diui. ¶ Et ꝓ iſta parte adduco tex. in. l. eos. ff. finium regũ. vbi dicitur, ꝙ diuiſio debet fieri certis regionibus, id eſt, finibus, vel certis demõſtrationibus, ſed per iſta verba tu habes medietatẽ talis rei, vel tertiam partem vſq; ad talem locũ, non fit, neq; datur certa demonſtratio, vel diuiſio inter partes iſtorum: quia inter has partes nõ ſunt appoſiti termini, vel ſigna, ergo ſemper remanet vnus fundus, vna res, vnus ager, nõ plures. ¶ Item † partitio verbalis nullum operatur effectũ, niſi traditione ſecuta. l. diuiſionis placitũ. ff. de pactis. per quam legẽ dicit Bal. i. l. ſi maior. in fine. C. communi diui. quòd rei cõmunio, & dominium non perditur ſolo animo, niſi interueniente contractu traditioni dominij ſubnixo: & bene dicit, niſi traditione ſecuta, quia ſine traditione non tranſit ius reale, neque poſſeſsio. vt. l. ſciendum. ff. qui ſatiſdare cogan. tenet Bald. in. l. 1. C. communia vtriuſque iudi. ¶ Et ex hoc dicit tex. notanter in. l. inter omnes. C. fami. herciſ. quòd à diuiſione facta tradendo, vel poſſeſsionem dimittendo, recedi non poteſt, igitur ſi res nondum eſt tradita, neque diuiſa, à contrario ſenſu ſumpto argumento, ab ea poteſt recedi. ¶ Propterea vt dicamus diuiſionem eſſe factam, requiritur realis, non verbalis diuiſio. Nota.

6 ¶ Hinc dicimus, ꝙ † diuiſio nudo pacto facta non parit actionem, niſi traditione ſecuta. l. diuiſione. & ibi Bal. C. fami. her. & l. 1. iuncta glo. C. communia vtriuſq; iudi. ¶ Hinc etiam dico, ꝙ tunc frater ſi facta diuiſione intrat partẽ alterius, incidit in pœnam. l. 13. titu. delas lauo. & parti. fo. le. & l. fi. ff. fami. her. non ſi fuit facta diuiſio verbo tantũ, vt colligitur ex ſupradictis. & quia odia debẽt reſtringi. &c. ¶ Quod intelligo verum, niſi res diuiſæ in ſe eſſent diuerſæ & ſeparatæ vna ab altera, putà, quia vnus cõſortum recepit vnam domũ, & alter vnam vineam: vel quia vnus recepit domum vnã in vnó vico, alter aliam domum in alio vico, vel in platea. Item ſi vnus recipit vnam petiam terræ integram in vno loco, & alter aliam integram in alio, quo caſu nõ eſt neceſſe apponere terminos, & ſigna, quia tunc ſufficit verbalis diuiſio. vt. l. 8. ti. delas lauo. & particio. fo. le. cũ aliis. nã ſatis in ſe res illæ ſunt diuiſæ verbali diuiſione, cũ ſint ſeparatę. ¶ Opp. cõtra ſupradicta, & cõtra iſtam legẽ, & videtur, ꝙ nullus poſsit retrahere rem venditã pro tanto ratione cõmunionis. qa quod diuiſum eſt ipſo iure ꝑ legẽ, non põt miniſterio iudicis diuidi. l. ea demũ. C. fami. herciſ. ſed hæreditas diuiſa eſt per legẽ proportionalibus oneribus hæreditatis, & portio tua non eſt mea, nec ecõtra. l. 1. §. proinde. ff. ſi pars hæreditatis petatur. l. põponius philadelphꝰ. §. ſi exequis. ff. de rei

Effectus. Conclu. 1. Conclu. 2. Limita. Oppo.

de rei vēdica. & eſt argumētum in.l.ſi cū duorum. ff.de ſtipula.ſeruo. ſed diuidi non debet quod eſt diuiſum.l.ſi filię.§.familiæ.ff.fami.herciſ.&.l.i. eo. ti.igitur.&c. ¶ Solue,ꝙ diuiſa eſt hęreditas quoad intellectū,ſed non quoad ipſa corpora. ¶ Vel dic, ꝙ eſt diuiſa rōne quo tæ,ſed non ratione loci.vt.l.meuius.§.duob⁹.d lega.2. ¶ Ad hoc enim vt hæreditas dicatur diuiſa, reqritur, vt ſupra dixi,ꝙ ratione loci diuidatur per terminos & ſigna,per ea,quę dicit Bal.in.d. l.ea demū. ¶ Et ſic tene,ꝙ aote diuiſionem realem res diciturcōmunis. ¶ Quæro etiam.retentis eiſdem terminis, ſocius vendidit extraneo partem,quā in communi habebat cum alio:& quia alter ſocius non cōſignauit pretium intra nouē dies, remāſit in extraneum pars vēdita.demū elapſis duobus,vel tribus annis vel amplius,extraneus qui emit partē ſupradictam, eam vendidit cuidam etiam extraneo: quæritur an dictus ſocius poſſit retrahere ab emptore dictā partem pro tāto. Videtur ꝙ nō,quia elapſi fuerūt nouē dies prioris vēditionis: & quia res tranſiuit in extraneum, non poteſt per conſortem extrahi,vt per glo.quæ loquitur in coniūcto venditoris in.l.13.ti. delas vendi.& comp.fo.le.in parte.de patrimonio. ¶ Cōtrarium eſt verū,quia etiā ſi per mille manus res trāſiret,interim ꝙ nō diuiditur, ſocius in re illa poterit eam retrahere pro tāto.& iſto caſu loquitur glo.in.l.2.gl.magna.ver.itē quid ſi iſte emptor.C. de reſcin.vendi.vt ius conſorti competens,competat cōtra quēcunq; emptorē,etiā ſi ſuper mille manus res iuit,vt vēdicetur ab vltimo emptore. ¶ Ad idem facit textus.in.l.1.C.cōmuni diui. vbi ſi duo ſumus ſocij eiuſdem rei,& ſocius meus vēdat partem ſuam,ego incipio eſſe cōſors emptoris, & per conſequēs potero rem illā venditam per ſecūdum conſortem extrahere pro tāto,quia ſemper ſum ſocius illius,cui venditur pars coniuncta parti meæ. ¶ Et ſolue contrariū,quia loquitur quādo coniūctus vult retrahere pro tāto, qui nō poteſt retrahere pro tanto elapſis nouē diebus:quia ex quo ſemel exiuit à familia,nō dicitur amplius patrimonialis vel de radice, vt ibi:ſed in caſu noſtro etiā vendita nunquā exiuit de cōſortio vel cōmunione,propterea poteſt à ſecūdo & tertio emptore extrahi.quod nota. ¶ Finaliter quæro. conſtāte matrimonio vir emit fundum,deinde illum vēdidit cuidam extraneo.an vxor ipſius,vel cōſaguinei eius nomine,& per ea,poſſunt fundū retrahere pro tanto remedio iſtius legis. Videtur ꝙ non,quia durāte matrimonio non eſt quæſitū vxori plenū ius in fundo quæ ſito durante matrimonio,cùm maritus poſsit illum vendere liberè cui voluerit,per legē fi.ti. de las ganā.in ordina. ¶ Tu tene,ꝙ poterit fundū retrahere pro tāto,duabus rationib⁹. ¶ Primò,quia vxor ſocia eſt mariti diuinæ & humanæ dom⁹.vt.l. aduerſus.C. de crimi. expi. hære. & in eodē fundo eſt conſors, habetq; medietatē ei⁹, vt.l. 1.ti.de las ganan.fo.le. & eo.ti.l.1.eo.ti.in ordina. & dicta medietas eſt ſua,quāuis maritus poſsit eā alienare durāte matrimōio: & ſi cōmittat vxor de lictū, vt ſuam illā amittit.vt.l. 77. cū ſequēti infra.ſi enim in odium vxoris medietas eorū, que fuerunt acquiſita durāte matrimonio,ſunt propria vxoris,à fortiori in ipſi⁹ fauore. ¶ Et ſi dicas,ꝙ poteſt maritus alienare fundū habitum conſtante matrimonio.per.d.l.ſi.cōcedo.tamen nō negatur quin mulier fundū alienatum non poſsit retrahere pro tanto: quia etiam coniunctus & cōſors poſſunt bona ſua alienare & vendere ad libitum, tamen alter coniunctus,vel vēditoris poſſunt bona immobilia quæ ſunt de radice,vel in cōſortio retrahere pro tāto.& ita in caſu noſtro ſeruabitur diſpoſitio iſti⁹ legis.quod menti tene, quia poterunt iſta dubia tibi afferre commodum aliquando.

¶ Ley.lxxvj.

Mandamos que a ninguno den nr̃as juſticias por enemigo en rebeldia ſin prouança legitima.[l] y paſſados tres meſes [m] alomenos deſpues de la cōdenacion, & q̄ ſea pedido por el acuſador[n]. et ſi de otra manera lo dierē, que ſea en ſi ninguna[o] la ſentēcia que ſe diere en lo que toca a darlo por enemigo[p].

¶ Eo tamen elapſo. non pōt retrahi pro tanto. nam limitato priuilegio limitatū parit effectum.l. in agris.ff. de acqui.rerum domi.glo.in.c.cum ordinem.de reſcri. glo.1.tenet domi.do.de Pa.in.c.p. veſtras. de do.in ter vi.et vxo.ſup tex.col.393.ver.nec eſt mirandū.

Enel tiempo.

¶ Hæc eſt noua glo.

k ¶ Comunero. Not. ꝙ habens etiam vnam rem in communi cum alio,dicitur conſors. concordat.l. nihil.& ibi Bar.ff.communi.diuidun.

Summarium.

1 *Iudex,an,& quando poteſt dare delinquentem in inimicum.*
2 *Offendere quando poteſt quis alium.*
3 *Offenſus,qui poteſt offenſorem ſuum offendere,an poſſit offendere conuocatis amicis vel famulis ad offenſam, an committere alijs.*
4 *Probatio legitima in criminalibus quæ ſit.*
5 *Sententia quando dicatur nulla.*
6 *Bannitus in inimicum per ſententiam, an poſſit ſe defendere.*

Mandamos. Iſta lex non ſummatur, quia eſt clara. ¶ Eſt tamen notandum ex ea, quòd 1 iudices

iudices nō poſſunt dare aliquē in inimicū,niſi cōui
ctus integra probatione. & per hoc approbatur. l.
ſtyli.47.in ordi.dictarū legum. ¶ Secundò eſt no
tandum,ꝙ condemnatus nō datur in inimicum,ni-
ſi ad petitionem accuſatoris.& in hoc concordat.d.
l.47.in fine. ¶ Tertiò nota, ꝙ poſt ſententiam re-
quiritur lapſus trium mēſium.& in hoc iſta eſt lex
2 noua. Elapſis † tamen tribus menſibus poſt ſentē-
tiam,poteſt dari in inimicum:& tūc condemnatus
poteſt occidi impunè.vt.l.1.&.4. tit.delos homezi-
llos.foro legum.&.l.3.&.4.eo.ti.in ordina. ¶ Si ve
rò delinquens ex ſemiplena probatione cōdemna-
tur,etiam ſi petatur per accuſatorem, & labātur tres
menſes,non poteſt in inimicum dari.vt in.l. iſta cū
concordan. ſed proceditur contra eum ſecundum
formam tex.in quadam pragmatica regni folio.236.
concor.gl. & tenēt docto.in.l.1.C.de aſſeſſori.tenet
Bar.in.l.ſi quis in graui.§.vtrum.ff.ad ſilenia. ¶ Et
3 nota.ad iſtam legem vnum ſatis ſingulare, ꝙ † non
ſolum is, cui conceditur licentia ſe vindicandi con
tra aliquem de offenſa ſibi illata,poterit ſe vindica
re per ſeipſum,ſed etiam erit ſibi licitum congrega-
re amicos,qui ipſum iuuent ad hoc, vt illi tales ad-
iuuantes non puniantur, ſicut nec principales. Ita
ſingulariter dixit Pau.de Ca.in.l.refectionis gratia.
per illum tex.ver.ego fabriq; mei.ff.cōmunia præ-
dio. vbi dicit, ꝙ illud quòd facere poſſum per me
ipſum, poſſum facere per miniſtros meos ad hoc
neceſſarios,& illis reſiſtens,videtur mihi reſiſtere.
& de hoc dicit eſſe gl.ſingularem in.l.cum fundum
ff.de vi & vi arma.& reſpondet ibi ad glo.in.l.grac
chus.C.de adulte.quę videtur aliqualiter contraria
ri,& dicit hanc partem tenuiſſe Iaco.Bu.in dicta le
ge.refectionis.& idem tenuit ipſe Pau.de Ca. in le
ge.raptores.ſecunda colum.C.de epiſco.& cleri. &
Baldus in.l.prima.antepenu.col.verſic. ſed quid di
cemus ſtatutum permittit.&c.C.vnde vi.Idem Bal.
in.l.vt vim.tertia col. ff.de iuſti.& iure. & idem fir.
mat Bar.Cepo. in conſilio ſuo quarto. incipi. viſa
querela.in vltima colum.vbi ſubdit per has doctri-
nas aliàs ipſe obtinuiſſe in contingētia facti in ciui
tate Veronæ, vbi eſt ſtatutum, ꝙ ſi frater reperiat
aliquem turpiter cōuerſantem cum ſorore ſua,poſ-
ſit ipſum impunè occidere, quòd vnus qui repere-
rat aliquem in camera cubiculari cum ſorore ſua cū
armis,conuocauit amicos armatos,& occidit illum.
Et licet ſtatutum loquatur de fratre tantùm, tamen
dicit, ꝙ debet etiā extendi ad amicos congregatos,
ſine quibus nō potuiſſet tutè occidere illum reper-
tum cum ſorore,& refert,quòd idem per totam cu-
riam Veronæ iudicatum fuit. Et dicit etiam fortius
Paulus de Caſtro in dictis locis,quòd in caſibus,in
quibus quis poteſt facere vindictam in perſonam
alicuius,quòd poterit etiā fieri & facere per alium,
& ille talis hoc faciens, non punietur. In quo ta-
men Baldus in dictis locis tenet contrarium, di-
cens, quòd illud, quod alicui perſonæ ſpecialiter
committitur, ad alium non poteſt tranſmitti.per le
gem.cum patronus.de lega.2.de quo etiam per Bal.
in capitulo.ad noſtram.de probatio. & per Bart. in
lege.non ſolum.ff.de iniuriis.& in capitulo primo.
§.ſi quis verò,de pace iuramen.fir.& per Bal. in le-
ge.per diuerſas.C.mandati. & vide textum notan-
dum ad hoc in. l. cum fundum. ff. de vi & vi arma.
& in lege.ſi ſeruus ſi hæredi.ff.de ſtatu libe. & Bal.
in dicta lege.gracchus.& Pet.de Ancharra. in cap.
primo.quod metus cauſa.Ioan.de Ana.in capitu.ſe
cundo.in vltimis verbis de homicidio. ¶ Ex qui-
bus tu habes, ꝙ licet offenſus non poſsit occidere
inimicum per alium,poterit per ſeipſum conuoca
tis famulis.&c.vt ei auxilium præſtent in occiden
do inimicum. Et bene ad hoc facit regula,qua di-
citur,ꝙ conceſſo vno, omnia videntur eſſe conceſ-
ſa per quæ deuenitur ad illud.vt lege ſecunda.ff.de
iuriſditio.omniū iudi.et.l.3.§.qui habet.ff.de ſerui.
ruſti.prædio.&.l.ſi venditor. ff. de religio. & ſum-
pti.fune.&. l. vxori. ff. de auro & argen. legat. latè
Hippolytus conſilio ſuo. 175. & tene menti prædi-
cta.quia ſunt quotidiana,& valde vtilia. & lucroſa.
Quibus adde textum valde notandum in.l.deuo Nota
tum.de metatis.& epidimeticis.li.12. quem ad hoc valde
magnificat ibi Barto.quòd ſi aliqus vult me expel-
lere de poſſeſsione mea, amici mei & vicini mei
etiam peregrini poſſunt percutere volentem expel
lere me,vt non expellat.
4 l ¶ Prouança legitima, ſcilicet. per † duos teſtes
ad minus de viſu.vt capit.quotiens.cum ſimi. de te
ſtibus. Item ij teſtes debent eſſe bonæ famæ. vt
capit.epiſcopus in ſynodo.35.q.6.& cap.præterea.
§.1.de teſti.cogen.capit.cum in tua. de ſponſa.
Et eſt ratio,quia in criminibus infames & crimi-
noſi non admittuntur in teſtes.capit.qui ſine.& ca
pitu.poſtulatus.&.§.porrò.in fine.3.q.7.&.l.3.in
princip.titulo delos teſtimonios. foro legum. aliàs
non dicitur legitima probatio, vt dictis iuribus.
¶ Probatio legitima dicitur illa, quæ fit per duos
teſtes de viſu,omni exceptione maiores. cap. quo-
tiens.de teſti.& bonæ famæ.c.epiſcopus in ſynodo.
35.q.6.cap.præterea.§.1.de teſtibus.c.cum in tua.de
ſponſali. Infames enim,& criminoſi, non ſunt legi
timi teſtes in criminibus.capit. qui ſine.capit. po-
ſtulatus.§.porrò.in fine.3.q.7.cap.multi. 1. q.1. Vi-
deas legem regni foro legum. titu. de las teſtimo-
nias.l.3.in principio.Item debent eſſe teſtes maio-
res viginti annis.
¶ Quid autem ſi interueniant præſumptiones ad
condemnationem ſufficientes, de quibus in capit.
afferte.de præſumptionibus, an dicatur legitima
probatio,vt ſit locus diſpoſitioni huius legis? Co-
gitabis.
m ¶ Paſſados tres meſes. Iſtud eſt ius nouum, vt
abſens debeat expectari per trės menſes poſt con-
demnationem. Per quod videtur corrigi pragma
tica regni.folio.236.quæ in fine ipſius dicit.quòd ſi

abſens condemnatus auditur ſuper crimine.hic autem dicitur ꝙ per tres menſes expectatur, & nõ amplius.ergo.&c. ¶ Tu dic ꝙ non corrigitur.ſunt tamen diuerſæ non aduerſæ, quia illa concedit annum indulgentiæ in executione ſententię corporalis à iudice, in qua nõ interuenit legitima probatio, hic autem quãdo interuenit plena & legitima, & fit executio ſententiæ per partem, melius eſſet ſi iſta ſuper illa intelligeretur, vt elapſo anno, quod non patitur iſta lex, quia dicit elapſis tribus menſibus poſt condemnationem.&c.

n ¶ Por el acuſador. Cõquieſcit igitur iſto caſu officium iudicis, parte non petẽte. concordat lex ſtyli. 48.de qua per glo.in. l.4.tit.de los homezillos.foro legum.

¶ Ley.lxxvij.

POr el delicto q̃ el marido o la muger cometiere[q] aunq̃ ſea de heregia[r] o de otra qualquier qualidad no pierda el vno por el delicto dl otro ſus bienes ni la meytad de las ganancias auidas durãte el matrimonio. ¶ Y mandamos que ſean hauidos por bienes de ganancia todo lo multiplicado[s] durante el matrimonio haſta que por el tal delicto los bienes d̃ qualquier de ellos ſeã declarados por ſentencia aun que el delicto ſea de tal calidad q̃ imponga la pena ipſo iure.

o ¶ Sea ninguna.quia contra legem. vt in capitulo. infra.de re iudica. & talis ſententia lata contra legem dicitur deſaforada. vt lege quinta. titulo. de

5 las cartas y traſlados in ordina. ¶ Quando † ſentẽtia ſit nulla. vide plenè Prępoſitum in. c. dilecto.5. col. ver.circa materiam de appellationi.

p ¶ Por enemigo. In aliis tamen ſententia remanet firma, quia vtile per vtile non vitiatur.l. 1.§.pe. & ibi Barto.1.oppo. ff. de verbo.oblig.& in.l.certi conditio.§.quoniam.verſi.tertio nota. ff. ſi certum peta.de quo melius per Pau.de Ca.in.d.l.1.§. ſi ſtipulanti.ver.vltimo nota.ff.de verb.oobligationib. ¶ Iſto enim caſu datus per ſententiam in inimicũ occidi non poteſt, cùm ſit nulla ſententia, quæ non tribuit ius.vt ca.1.de re iudi.Secus erit in caſu, quo ſententia tenet per iſtam legem in princi. & ita intelligitur.l.3.ver.quæ.quando.tit.16. ſecunda parti.

6 ¶ Sed quæro † an iſte datus in inimicum, poſſit ſe defendere. Tene ꝙ non.tex eſt.in.l.itẽ mela.ver.de de ſe conqueri.ff.ad.l.Aquili.l.1.vbi glo.titu. de los homezillos.foro legum.

Queſtio. ¶ Quæro inſuper, Nunquid ſi extra formam traditam per iſtam.l. daret iudex reum contumacem in inimicum, qui occiſus fuit ab eis, quibus datus fuiſſet in inimicum, occiſores puniri debeãt de homicidio. Et videtur quod ſic. Ita dicit Dynus, & Alber.de Roſa. Et per text.ibi in argumẽ.in lege. ſi ſe non obtulit.§.condemnatum. ff. de re iudi. Quia ſtatutum loquens de bannito, debet intelligi de ritè & legitimè bannito. Tamẽ in contrarium eſt veritas ſecundum eos ibidem. Quia ſententia banni occidentem iuſto errore conſtituit, vnde puniri nõ debet per tex.in.l.penul.ff. de adul. vbi parcitur delinquenti, ſi iuſtum habuit errorem, niſi appareret eum ſciuiſſe, quod nõ eſſet iuſtè bãnitus. vt ibi. Confirmatur.nam præſumptio eſt, quòd iudex illũ ſolenniter, & legitimè banniuit. l. 2. C. de offi.ciui.quia pręſumitur pro ſententia iudicis. l. Herennius. §. Gaia. ff. de euic.&. capit. ſicut.in fine. de ſenten.& re iudi. Et ad textum. d. §. condemnatum poteſt reſponderi, quòd intelligatur. ſ. quòd ille qui non eſt legitimè bannitus, habetur pro non bannito quantum ad ſe, cùm non ſit bannitus de iure: ſed quantum ad alios, & banni executionem bene habetur pro legitimè bannito, ex quo communiter credebatur, quod eſſet iuſtè bannitus. Tamen in caſu, in quo occiſor banniti ignorauit non eſſe legitimè bannitum, licet non debeat puniri tanquam de homicidio doloſe facto, de culpa tamen arbitrio iudicis puniendus eſt, & ſic extra ordinem, quia fuit in culpa, non inueſtigando, an bannum fuerit iuſtum, & legitimè latum.& ex iſta culpa punietur. vt.l. 2.§. ex hac actione.ff.vi bono.rap. et.l. lex Cornelia.ff.de ſica maximè cùm ignorantia, ſeu error iuris ſit lata culpa.l.liberorum.§.notatur.& ibi gloſ. ff. de infami. Et quia de hoc multi ſcripſere, pro nunc ſit ſatis.

Summarium.

1 *Vxor propter delictum mariti an perdat bona ſua vel bona habita conſtante matrimonio.*

2 *Socius condemnatus in centum, an debeat ſoluere pœnam de communi.*

3 *Frater condemnatus ob delictum, an debet ſoluere condemnationem de re communi.*

4 *Delictum fratris, an noceat fratri.*

5 *Delictum prælati, an, & quando noceat eccleſiæ.*

6 *Delictum vnius de vniuerſitate, an noceat omnibus de vniuerſitate.*

7 *Delictum, an & quando egrediatur perſonam delinquentis.*

8 *Delictum patris, an, & quando noceat filio.*

9 *Pater ſi committit hæreſim, & vt hæreticus condemnetur, an eius filij etiã lucri priuentur legitima.*

10 *Bona hæreticorum an debeant remanere pro filijs, vel debeant*

debeant de illis alimentari, vel dotari.
11 *Mandās ex proprio ſignificatu, an comprehendatur in ſtatuto de committente delictum.*
12 *Vxor receptans virum ſuum delinquentem in domum ſuam an incurrat in pænam.*

POr el delicto. Iſta lex diuiditur in tres partes. ¶ In prima dicit, quòd propter delictū viri vxor nō perdit bona ſua, nec lucra habita conſtante matrimonio: nec econtra vir propter delictum vxoris, etiam ſi commiſerit delictum hæreſis. ¶ In ſecunda dicit, ꝙ in his lucris veniunt ea, quę fuerunt acquiſita durante matrimonio vſq; ad declarationem ſentētiæ vſq; ad tempus in quo bona fuerūt declarata ꝑ ſentētiam confiſcata eſſe & fiſco applicata. ¶ In tertia dicitur iſtud habere locum etiā in delictis, in quibus pœna punitur ipſo iure. ¶ Secunda ibi. & mandamos. ¶ Tertia ibi. aunquel delicto. ¶ Aduerte, quia ante iſtam. l. domi. doctor. de Pala. in ſua repe. c. per veſtras. de dona. inter virum & vxo. ſuper rubri. col. 357. verſi. prędicta ſunt intelligenda. mouet iſtam quæſtionem, dicens, ꝙ † ſi maritus commiſit delictum propter
1 quod fuit condēnatus ad certam pœnam pecuniariā, vel bona ſua veniunt confiſcanda, vel ſunt confiſcata ipſo iure, quia fortè commiſit crimen læſæ maieſtatis, hæreſis, vel apoſtaſiæ, nihil accipietur de bonis propriis vxoris, vel de ſua medietate bonorum habitorum conſtante matrimonio, & hoc, quia vxor non debet pro marito puniri, vel econtra. vt. C. ne vxor ꝑ marito. in rubro & nigro. vbi ob maritorum culpam vxores inquietari leges vetant. Vnde ſi aliquæ res ipſius à fiſco occupatæ ſunt, quas ſui dominij eſſe probauerint, ius publicum exequentur. ¶ Ad idem adducit textum. l. 1. C. de priuilegio fiſci. & in. l. 1. C. ad legem Iuliam. de vi publi. vbi propter delictum viri, vel ciuile munus, res vxoris, quæ pignori capiuntur, vim contrahere videntur. ¶ Hinc dicit tex. in. l. ſi quis poſt. C. de bonis dānatorū. & ibi doct. & Bal. ꝙ marito deportato res paphernales vxoris, & dos eius, nō debent fiſco incorporari, neo etiam donata vxori, nec etiam donata emancipatis liberis. de quo etiam latè And. Sicu. in. cap. ex literis. de pigno. ¶ Ad idē
2 facit tex. in. l. cum duobus. §. fi. ff. pro ſocio. vbi † ſi vnus ex ſociis commiſit delictum, de quo fuit condemnatus, talis condēnatio de communi ſolui non debet, ſed ſolùm de bonis ipſius delinquentis.
¶ Eſt etiam tex. cum glo. in. l. quod quis. ff. de regulis iuris. tenet Bal. conſilio ſuo incipienti, In Chriſti nomine amē. proponitur quoſdam. vbi dicitur, ꝙ ſocius non tenetur ad damnū ſocietatis commiſſum culpa ſocij: de quo vide tex. qui hoc probat in. l. 2. & 7. ti. 10. quinta partita. tenet Bal. in. l. cum pa-
Limita. truus. C. communia vtriuſ. iudi. ¶ Quod intellige verum, niſi delictum committeretur ſuper defenſione rei communis, vel vxoris tantùm: quia ſi maritus in defenſione non ſeruauit omnino metas defenſionis, & propter exceſſum fuit condemnatus in certa quantitate, fiet ſolutio pœnę de rebus communibus, non de bonis mariti tantùm. ¶ Ad quod bene facit dictum Inno. in capi. ſicut. el. 2. verſi. in ſocietate. tamen ſecus eſt de iureiuran. vbi dicit, ꝙ ſocius debet participare de damno & labore caſus aduerſi aduentus alterius ſocij. tenet Bald. in marga. in parte, ſocius. verſi. 2. & l. cum duobus. §. quidam ſagariam. & ibi Bar. ff. pro ſocio. & l. ſocium. §. ſocius. vbi idem Barto. eo. titu. Bald. in dicta l. ſi patruus. 2. colum. verſi. fi. & prædicta ſunt vera. C. communia vtriuſq; iudi. ¶ Adde etiam huic legi glo. notandam in lege. cum duobus. §. Papinianus. verſi. non redigitur. ff. pro ſocio. quam ad hoc multùm commendat Ioan. de Imo. in lege. cùm filiusfamilias. 3. colum. ff. de verbo. obliga. Alexan.
3 in dicto §. Papinianus. vbi dicitur, quòd † ſi vnus ex fratribus, qui ſunt in cōmunione, fuit cōdemnatus propter delictum à ſe commiſſum, quòd illud debet ſoluere de ſuo proprio, non autem de communi. ¶ De materia verò iſtius legis vide in. l. 9. titu. 21. ſeptima partita. & per totum titulum. C. ne vxor pro marito. & in. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offi. procon.
4 q ¶ Cometieren. Idem dicendum eſt † in delicto vnius fratris, quia non nocet alteri fratri in portione innocentis. vt per Bald. in. l. eam quam. 3. co-
5 lum. C. de fideico. ¶ Idem in delicto † prælati, ꝙ non nocet eccleſiæ. vt per Bal. in. l. meminerint. C. vnde vi. & cap. ſi epiſcopum. §. fi. 17. q. 6. ¶ Contrarium notatur in lege. iubemus nullam. C. de ſacroſanct. eccle. tenet Bald. in præludiis feudo. vltima colum. & in cap. vno. qualiter dominus à proprio feudi. priue. ¶ Sed tu intellige quòd dū viuit, nocet eccleſiæ in feudo, non poſt mortem ſuam. tenent docto. & Archi. in capi. verum. de foro compe. probatur in cap. ſi clericus. de capellis mona.
6 ¶ Item † delictum vnius de vniuerſitate, non nocet aliis. tenet Barto. in. l. ſed ſi hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voca. ¶ Ratio eſt pro tāto, quia delictū vnius nō nocet alteri, nec debet nocere, etiam ex præcepto teſtatoris. Caſus eſt ſecundum Bald. in. l. pater familias. ff. de hæredi. inſti. ¶ Item dici-
7 mus, quòd † delictum non egreditur perſonam eius, cōtra quem commiſſum eſt. vt l. 3. & ibi Bar-
8 to. ff. de his quibus vt indig. ¶ Item † delictum patris, non nocet filio. Quia licet bona patris publicentur, non publicabitur legitima filiorum, quæ ſibi debetur iure naturæ. vt. l. cum ratio. ff. de bonis damnatorum. eo titu. notatur in cap. Rainucius. de teſtamen. ¶ Hinc eſt, quòd ſi pater committit hæreſim, & vt hæreticus condemnetur, eius filij catholici non priuantur legitima ſua. vt. l. manichęos. & lege quicunq;. C. de hæreticis. & l. 3. titu. 26. ſeptima partita. ¶ Tamen iſta iura hodie ſunt correcta per cap. cum ſecundum leges. de hæreticis. libro. 6.

cui ſtandum eſt .cùm ſit crimen eccleſiaſticum.ca pitulo.vt inquiſitionis.§ prohibemus. eodem titulo.& libro.notat dominus Abbas.in capitulo.1.de officio ordina.

9 ¶ Et † quanuis bona publicentur & applicentur domino temporali,dicunt aliqui,quòd is,qui ſuccedit in bonis hæreticorum , ſaltem de quadam æquitate & humanitate deberet eorum filios alimentare, vel aliquid pro alimentis relinquere. Qoniam ex quo geniti ſunt, non ſunt perdendi: & cùm vita ſibi relinquatur, quam ſine victu conſeruare non poſſunt,iuſtum eſſe dicunt vt alimentari debeant,vel aliquid pro alimentis concedi.

¶ Vidimus enim, quòd reprobantur in iure ſucceſſiones in filiis clericorũ quo ad ipſos clericos, ſed ius canonicum piè conſiderans reſpectu alimẽtorum fecit eos ad aliquid ex ſucceſſione ſeu donatione parentum capaces.vt capitulo. cùm haberet. de eo qui duxit in matrimoniũ, quam polluit per adulter.Et ſic pium,et humanum eſſe dicunt,quòd fiſcus , ſeu dominus temporalis aliquid iſtis pro alimentis daret , aut tales ad alimentandum reciperet. Ita dicebat Ioannes Lupi . decanus Segobienſis in ſuo tractatu hæreſis.quæſtione, 19.

Infer. ¶ Ex quo ſi verum eſt, infert dominus doctor de Pala.in repetitio.capitu. per veſtras . de donatio. inter virum & vxorem. ſuper.c.colum.361. verſic. ex quo.&c.ꝙ quemadmodum fiſcus,aut dominus temporalis,qui ſucceſſit in bonis hæretici tenetur filios alere , ſic teneretur filias dotare , ex quo dos ſuccedit loco alimentorum. Et idem dixit tenere Bald.in lege.finali. 2.colum verſic.et idem dico.C.

Extenſio. de dotis promi. ¶ Idem dicit ſi bona ſint confiſcata ex forma ſtatuti , quòd fiſcus teneatur dotare filiam ex bonis confiſcatis. per legem. inſulam. in principio. ff. ſoluto matrimonio. ¶ Et omnium iſtorum ratio pendet ex naturali vinculo, quo pater tenetur ad dotandum. vt lege. obligamur.§. lege.ff de actione.& obligatio. ¶ Et bene ad hoc facit notabile conſilium Pauli de Caſt. 13. vbi eleganter decidit,patrem teneri ad dotandum filiam: quæ obligatio inhæret bonis eius , & tranſit cum eis quocunq; vadant. vt ibi per eum.

¶ Pro extenſione tamen iſtius legis.& legis.81.in

10 fra. inquantum dicunt cometiere.nota , ꝙ † quando lex , vel ſtatutum,loquitur per verbum.cometieren, vel committo, vt puta,ſi commiſerit homicidium , ex proprio ſignificato comprehenditur tam mandans quàm faciens. Iſtud fuit ſingulare dictum Sali. in lege. non ideo minus.13. colum. ver. & hæc iura. C.de accuſatio .& dicit illum eſſe vnũ intellectum ad.capi. mulieres . de ſenten.excomu. allegat tex.& glo.& do.ſuum Richar. de Sali.in lege.& ſi amicis.ff.ad legem iuli.de adulte.& glo.& do.in.l.non dubium.C.de legi.& cũ illo dicto tranſiuit Ludo.roma.in lege.ſi quis pro emptore.ff.de vſuca.refert & ſequitur And.Sic. in repe.rubricæ de fide inſtru.18.col.Et lõgè miratur de his,qui nõ viderũt Albe.de roſa.in tracta.ſtatuto.in tertia parte.q.40.tenet Domi.per illum tex in ca.1.de conſtitutio.lib.6.quod nota.

¶ Quęro pro iſtius tex.elucidatione. An per delictum mariti bona eius obligata pro dote confiſcẽtur. Iſta quæſtio videtur determinari ex hac deciſione,ſcilicet,ſi debitor commiſit delictum, vtrum rei pignoratę inuito creditore poterit fieri vaſtũ, an prius debeat ſolui creditori. Cy. ſimpliciter recitat in.l. pignus. C.de pigno.actio. tenere Iacobum de Are. quod creditor non poteſt impedire vaſtum,ſi poſt vaſtum remanet tantum, quòd ſibi ſufficiat. Pro quo ipſe Iacobus de Are.allegat, ſeu inducit textum in l.1.§. ſeruus.ff.ad Sille. vbi Bar. putat cõtrarium. Nam creditores præferuntur pœnis fiſcalibus.vt.l.1.pœnis fiſc.creditores præfe.li.10 &.l.quod placuit.ff.de iure fiſ. Et reſpondet ad dictum .§. ſeruus . vbi Baldus ait,quòd ſi hoc dictum Bar. eſt verum , ſequitur,quòd vxor, quæ habet omnia bona mariti obligata pro dote, poteſt defendere,quòd non fiat vaſtum in aliqua re mariti. Qui Bald.poſtquam in.d.l.pignus. ſcripſit dictam opinionem Bartoli, ſubdit rationem, quia non debet delictum debitoris officere ſecuritati creditoris. qua ratione vxor poteſt defendere, ne fiat vaſtum in rebus mariti delinquentis. Ita Baldus ibi.quod eſt menti tenendum ſecundum eundem in. d. § ſeruus.

r ¶ De heregia.concordat capit.decreuit. de hęreticis.lib.6.

Adde. ¶ An vxor hæretici tenetur cohabitare cum viro hæretico.tex. in dicto ca. decreuit. de hæreti.in ſexto. dicit ꝙ ſic,quia non ſoluitur matrimonium hac de cauſa. vt in capitu. 2. de diuor. capitu.cum coniugia: 32.q.1. ¶ Propterea vxor † non punitur,ſi maritum diliquentem receptat in domum ſuam. quod patet per dicta iura. ¶ Quod eſt verum,niſi fortè inhibeatur per iudicem ei, quòd non cohabitet, et quia fortè cohabitatio eorum erat in contumeliam creatoris. vt capitu. gaudemus.de diuor. tenet Andreas de Iſernia in ſua peregrina ſuper prima conſtitutione Neapo.in rubrica de receptione Batarenorum.nu.5.folio.15. 11 *In fer.*

¶ Et ſi fortè lex vel ſtatutum dicit, quòd vxor teneatur pro viro, vel econtra, debet intelligi ciuiliter,non criminaliter. Ita dicit And.Sicu. in capitu quod quibuſdam.in fine.de fideiuſſo. Alex.3.parte conſi.1.col.3.propterea dixi aliqua ſuper hoc in l.ſexageſimaprima. ſupra. ¶ Anto.de bu.cõſilio.6. nu.tertio.dicit,ꝙ delictum mariti non nocet vxori in dote,nec factum mariti obligat dotes erepta cauſa primipilarij.l.2. C.de primi.l.ſatis. C.in quibus cau.pig.tacitè contra.

s ¶ Todo lo multiplicado. Ex his verbis cùm dicit.todo eſto.notandum,ꝙ ſi cõſtante matrimonio aliqua

aliqua bona conſolidantur, & redeunt ad dominiũ coniugum ex cauſa emptionis, vel ex aliá cauſa, mulier debet habere partem de his conſolidatis, quia cenſentur alia à rei proprietate. Iſta fuit concluſio notanda Ioan. Fabri in. §. ſi cui. per illum textum. inſti. de lega. quem refert gl. in lege prima, in parte, por medio. in fine. titulo de las ganancias. foro legum. cui adde eundem Ioa. Fabri ſuper rubrica inſt. in. §. alamanicus, qui idem tenuit per illum tex. ¶ Et quid in rebus emptis per maritũ nomine vxoris & cauſa retractus. vide quæ dixi in lege ſeptuageſima. glo. prima. verſi. ſed quia.

¶ Ley. lxxviij.

LA muger durante el matrimonio por delicto pueda perder en pte o ẽ todo ſus bienes dotales o d ganãcia o de otra qualquier calidad que ſean.

Summarium.

1 *Vxor propter delictum an poſſit in totum perdere dotem, & alia bona.*
2 *Mulier coniugata quibus caſibus amittat bona dotalia propter delictum.*
3 *Maritus, à quo aufertur dos propter delictũ vxoris, an teneatur alere vxorem.*

LA muger. Breuis eſt, ideo nõ ſummatur. Eſt tamen
1 notandum ex ea, quod † mulier coniugata poteſt in totum, vel in parte, dotem perdere propter delictum.

Adde. ¶ Pro iſta lege. vide Alexan. 3. parte conſi. 88. in principio, quia allegat plures concor. Qualiter dos et alia bona mulieris nõ poſſunt confiſcari, dicit Ale. vbi ſupra.
2 ¶ Sed quæro, † quibus caſibus mulier coniugata propter delictum amittat bona dotalia. Vide tex. in lege. quinque legibus. ff. de bonis damnato. quæ dicit, quòd propter delictum maieſtatis Iuliæ. & vis publicę. parricidij, veneficij, de ſicariis. ¶ Item adde propter crimen hæreſis. vt dicto capit. decreuit.
Limita. de hæreticis. lib. 6. ¶ Quod eſt verum, niſi eſſet pactum inter maritum & vxorem de lucranda dote, quia tunc his caſibus dos non confiſcatur conſtante matrimonio. tenet gloſſa. & Barto. in dicta lege. quinque legibus. vbi etiam dicit, quòd quando fiſcus propter delictum vxoris occupat dotem, maritus, qui ex pacto, vel ſtatuto lucratur dotem, poteſt agere contra fiſcum, & ſummatim probare matrimonium, dotem, & pactum, vel ſtatutum, & conſequetur à fiſco partem lucri prædictæ dotis. pro quo adducit. l. dos. §. à reo. ff. de iure fiſci. Idem tenet Petrus de Anchar. in dicto capit. decreuit.
¶ Quæro etiam. dos vxoris propter delictum fuit publicata, nunquid tempore ſententiæ debeat dos auferri de manibus mariti, an debeat fiſcus expectare mortem vxoris. Videtur quòd ſic, quia dos durante matrimonio debet eſſe penes maritum ad onera matrimonij ſuſtentanda. vt. l. pro oneribus. C. de iure dotium. ¶ Item delictum vxoris non debet nocere viro. vt. l. ſupra proxima, vbi dixi. ſequitur ergo, quòd dos conſtante matrimonio debet eſſe penes maritũ ad alendam vxorem, quia non ipſe de ſuo tenetur eam alere. ¶ Sed tene
Contra. contrarium, per ea, quæ dicit Bart. in dicta. l. quinq; legibus. & Petrus de Anchar. in dicto capit. decreuit. & Alber. de Roſa. in. 3. parte ſtatutorum. q. 4. 5. & 6. & an in pœna iudicium patris dos filiæ poſsit publicari, vide per doctores in lege. ſi finita §. ſi vectigalibus. de damno infec. per textum in authentica. qui contra. C. de inceſ. nupt.
3 ¶ Sed quæro, † an maritus, à quo aufertur dos propter delictum vxoris, teneatur alere vxorem. Vide quæ dixi de vxore, & de patre quo ad filium, & econtra in lege. 10. in parte. alimentos. ſupra. Et tene
Quæſtio quòd ſic, quia & vxor tenetur alere virum bannitum. vt per Bar. in lege. ſi cõſtante. 5. q. & 5. col. ff. ſo. matrimonio. tenet Bald. in Spe. de donatione, inter virum & vxorem. ver. penult.

¶ Ley. lxxix.

ORdenamos y mãdamos q̃ las leyes de

Summarium.

1 *Doctor, an poſſit incarcerari pro debito.*
2 *Miles, an poſſit incarcerari pro debito.*
3 *Minor, an poſſit incarcerari.*
4 *Debitum quando dicatur deſcendere ex delicto.*
5 *Miles fugiens cum mercantijs, vel debitis creditorum, an amittat priuilegium militare.*
6 *Tutor, vel curator fugiens cum rebus pupilli, an cõmittit furtum.*
7 *Delictum, & crimen, in quibus differant.*
8 *Carcer, an differt à cuſtodia.*
9 *Iudex, ſi præcipit cuſtodi carceris aliquem cuſtodiri, an debet illum incarcerare.*
10 *Miles fideiuſſor pro milite in criminalibus aufugiente à carcere an poſſit incarcerari.*

ORdenamos. Nõ ſummatur, quia breuis et clara et. ¶ Las leyes. vt ſunt lex. 4. & quinta. tit. de los hijos dalgo. in ordinamentis.

Adde. ¶ An iſta lex cum ſimilibus poſſunt renunciari. gloſ. in authen. de exhibẽ. reis. in. §. ſuſcepto. propè medium gl. collatio. 5. tenet quod ſic. & bene ad hoc facit. l. ſi quis in conſcribendo. C. de epiſcopis & clericis. & lege. ſi quis in conſcribendo. C. de pactis.
¶ Sed vide multa pro & contra per And. Sicul. in c. lator. de pigno. per totam literam.

eſtos nueſtos reynos q̃ diſponẽ que los hijos dalgo y otras perſonas[v] por deuda no puedan ſer preſos, q̃ no ayã lugar ni ſe platiquen ſi la tal deuda

Limita. v ¶ Otras perſonas. de quibus in. l. 62. ſupra.

Adde. ⁋ Quæro. dicitur hic, otras perſonas, an frater illius. pro quo eſt pronuntiatum debere gaudere priuilegio militari, ſine alia probatione debeat etiam guadere dicto priuilegio. Textus in lege. 48 edita in curiis de Madrid anno domini. 1534. die. 12. menſis Decembris mouet iſtam quæſtionem, & procuratores regni petierunt, quod gauderent fratres illius, pro quo data fuit ſententia: attamen Imperator non reſpondet, præterquam, quod ſuper iſto articulo ſeruentur iura regni. Sed quod frater illius, pro quo data eſt ſententia debeat gaudere priuilegio militari, facit ſingulare dictum Ang. in authen. vt liceat matri & auię. in. §. ad hęc autem. collatio. 8. vbi dicit, quod ſi ſunt plures fratres nati ex eodem patre, & pronuntiatum eſt, vnum eſſe ciuem Peruſij, intelligitur eſſe pronunciatum omnes eſſe ciues Peruſinos. ¶ Et nota, quia per iſtam legem multa limitantur iura diſcentia, quod † doctores non poſſunt incarcerari. vt dicit Alexand. in lege. 1. C. de ceſſio. bono. in additio. ad Bald. & in lege medicos. C. de profeſſo. & medi. lib. 10. quia intelligitur, niſi debitum deſcendat

Limita. ex delicto, vel quaſi. ¶ Item limitatur textus in lege. nemo carcerem. de exacto. tribu. lib. 10. iuncta lege. qui ſolidum. §. 1. de legatis. 2. vbi dicitur, quòd minor non poteſt incarcerari pro debito pecuniario. ¶ Item limitatur lex ſtyli. 99. quæ dicit, quod pro

Limita expenſis poteſt quis incarcerari, quia intelligitur †

2 niſi ſit miles, doctor, vel minor, † qui incarcerari nõ

3 poſſunt pro tali debito per ſupradicta. niſi illud deſcendat ex delicto. per illam legem. ¶ Et vide Andre. Sicu. in. c. lator. in fine. de pigno. vbi dicit, an milites noſtri temporis poſsint incarcerari pro debito contractus & vltimæ voluntatis. & allegat Bar in. l. 1. C. qui bonis cede. po. vbi tenet, quod non. dicit tamẽ quod non intelligitur in militibus piratis, qui dicuntur militare ſicut catulus in ſylua. vide ibi per eum. & tene quod in. l. iſta dicitur.

4 x ¶ Deſcendiere de delicto. putà † ſi res fuit depoſita penes aliquem, & vtitur ea contra voluntatem deponentis, vel quia negat depoſitum: licet depoſitum ſit actus ciuilis, vſus tamen depoſiti eſt delictum. quia committit furtũ, & condemnatus efficitur infamis. vt in. c. 1. & ibi ſcribentes. de depoſito. iuncta. l. qui depoſitum. C. eo. titu. ¶ Idem in creditore vtẽte pignore cõtra volũtatem domini, quia committit furtum. Et ad hoc pauci, & minus bene, animaduertunt. vt. l. ſi pignore. ff. de furtis. tenet Matthæ. de Matheſilanis ſingulari ſuo. 60. & ponit exemplum in clerico in ſacris, qui licet capi non

deſcendiere[x] de delicto o quaſi d'licto: antes mãdamos q̃ por las dichas deudas eſten preſos[y] y como ſi no fueſſen hijos dalgo.

poſsit pro debito ex contractu à iudice eccleſiaſtico, ſecus dicit ſi eſſet debitor ex delicto vel ex contractu occaſione depoſiti, vt quia contractauit depoſitum. vt in. c. 1. depoſito. & ibi doctores.

¶ Sed iſta exempla non bene conueniunt huic legi, quia loquitur in caſu, quo debitum deſcẽdit ex delicto, non ecõtra quãdo delictũ deſcendit ex debito.

¶ Ideo pone exẽplũ in caſu. l. 2. tit. de las injurias. ordi. & l. 2. eo. ti. fo. le. nam illa pœna pecuniaria dſcẽdit ex delicto: qa omnis pœna, quæ applicatur fiſco, dicitur criminalis, text. & ibi Bartol. in lege agraria. ff. de termi. mo.

5 Adde. ⁋ Idem † dicimus de mercatore fugiẽti cum mercantiis, vel debitis creditorum: qui licet ſit miles, nõ iuuatur priuilegio militari. vt habetur in lege. 3. edita in ciuitate Segobiæ anno domini. 1534. ⁋ Et eſt ratio. nam fugiendo, vel ſe latitando, committit furtum: imò vi-

6 detur creditores depredare. vt ibi. ¶ Idem † in tutoribus. & curatoribus, & aliis eadem vel ſimilia facientibus. vt. l. 1. ff. de falſis. cũ ſimi. ¶ Verum tamẽ eſt quod etiã in ſuperioribus exẽplis. & caſibus milites non gaudẽt priuilegio iſtius legis cum ſimi. vt pro debito carcerari nõ poſsint, quia delictum commit-

7 tunt. ¶ Delictum † tamen & crimen in quo differunt, vide per glo. in lege. 1. C. ſi aduer. delic. & Ioã. And. in regula. peccatum. de regu. iuris. lib. 6. & ibi per Dynum. & in additio.

y ¶ Preſos. Quæro hic de quæſtione. Iudex præcepit quod aliquis detineatur ſub cuſtodia: an cuſtos carceris debet eũ mittere in carcerẽ. Dic quod nõ per gl. quã ad hoc reputo celebrem in. l. agẽs. de cupreſsis.

8 lib. 12. vbi dicit † quod aliud eſt mittere in carcerem, & aliud ſub cuſtodia detinere. & hoc vult ibi Bart. ſequẽdo eã. & facit ſecundũ eum. li. 2. de exactoribus tribu. lib. 10. ⁋ Et ex hac. l. iuncta lege ſupradicta notari poteſt, & infertur, quod carcerare aliud eſt, & aliud cuſtodire. ⁋ Itaq; ſi tunc reus vel debitor aufugit, nõ tenetur cuſtos carceris. ⁋ Sed in contrarium videtur tex. in. l. aut facta. §. ſolent. ff. de quęſtionibus. vbi dicitur quod carcer ſit ad cuſtodiam. ad idem. l. 1. de priuatis carce. & l. incredibile. C. de pœnis. ⁋ Quod eſt verũ, vbi eſt pœna certa pro delicto: ſecus verò vbi nulla eſſet pœna certa. quia tunc diceretur carcer ad pœnã, nõ ad cuſtodiã. tex. eſt. in. l. ſenatus. ff. de iniuriis. & in lege. 1 §. fi. ff. de aleatori. & Bar. in dicto. §. ſolent. & in lege. imperium. ff. de iuriſditio. omnium iudi. & hoc de iure ciuili. Sed de iure canonico dic, quòd ad pœnam. vt eſt textus in capitu. quamuis. de pœnis. libro. 6. tenet Ludouic.

9 Rom. no ta. 7. ⁋ Si tamen † iudex dicit cuſtodi carceris

Nota.

Contra.

ceris,ꝙ diligenter cuſtodiat deprehenſum,vel captum, tuuc debet eum cuſtos mittere in carceribus. glo.eſt celebris in.l.1.§.fi.iuncta theorica Bal. ff. de ſeruis fugi.probatur optime in.c.ſuper eo.in verſi. retineri facias diligẽter.de cri. falſi. per quod datur intellectus ad legem diuus.ff.de offi.præſi.

¶ Ley.lxxx.

EL marido no pueda acuſar de adulterio a vno de los adulteros ſeyẽdo viuos mas q̃ a ambos² adultero y adultera

Queſtio 10 Adde. ☞ Quid † ſi miles propter delictũ fuit incarceratus, & ſub fideiuſſoribus relaxat⁹, qui aufugit, an fideiuſſor ſi ſit miles debeat pro eo incarcerari & puniri. Et videtur ꝙ nõ. nam fideiuſſor miles non videtur deliquiſſe,& ex propria perſona poteſt exceptionem proponere. ſicut dicimus in defenſore.vt.l.ſi procurator.§.2.ff. rẽ ratã habe.tenet Bal.notabiliter in. l. quotiens. C. de precibus imper.offe.& in.l.tam mãdatori.C. de non nume.pecu.&.l.2.C.de pactis.☞ Contrariũ eſt verũm,nam potuit ſe obligare,per ea, quæ dixi in. l.66.glo.1.in ver.idem eſt dicendum. ſupra. Contra.

Summarium.

1 *Maritus,qualiter,& quando poteſt accuſare vxorem adulteram.*

2 *Maritus accuſans vxorem de adulterio,an debeat probari qualitas iſta,ſcilicet,quòd eſt maritus.*

3 *Vxor ſicut poteſt accuſari à marito de adulterio, ita & ipſa poſsit accuſare maritum de eodem adulterio.*

4 *Teſtis deponens ſuper adulterio, ſi dicat; Talis iacuit cum tali muliere,idem ſit, ac ſi diceret, Talis adulterauit vxorem illam.*

EL marido. Non ſummatur,quia breuis,& ſatis iu ſe ſummatur. ¶ Et nota, quia per iſtam legem hodie corrigitur.l.reos.C.de adulte.&.l.ſi maritus.§.fi.&.l.vim paſſam &.l.nihil.eo.ti.ff.& lege. 2.circa finem.titulo delos adulte. in ordinamẽ. vbi dicitur,quòd adulter & adultera non poſſunt eodẽ libello accuſari.☞ Et approbatur lege.1.eo.titu. foro legum. ¶ Ex quibus legibus habes hodie, quòd Corri.
1 † adulter,& adultera poſſunt, & debent eodem libello accuſari,non ſolum ad thori ſeparationem, vt per gloſam ſingularem in capit. ſtatuit. 2. q. 5. ſed etiam ſi accuſarentur ad infligendam pœnam temporalem & corporalem. ¶ Et nota prædictam gloſam,quia de ea facit magnum feſtum Ludo.Rom. ſingulari ſuo.272.& Alexand.in additio.ad Bartol. in lege,ſi maritus . la . 2 . §. qui in viduitate . ff. de adulteris.

2 Queſtio Adde ☞ Et nota,ꝙ † qualitas iſta, ſ.ꝙ eſt maritus,debet probari,aliàs nõ probata, debet ſequi abſolutio ſecundum Iaco.de Are. in.l. 2.C.de probatio.tenet Io.Andr. in additio. ad Spec. in ti.de accuſa.& inquiſitio.in rub.per Bar.in.l.denunciaſſe.§.quid tamẽ.ff.de adulte.per.Bald.in.l.ti. C.qui accuſa. non po.& in.l.edita.in repeti. C. de eden.dixi in.l.70.ſupra in glo. ſuper parte de patrimonio.

los aya de acuſar o a ninguno.

¶ Ley. lxxxj.

SI alguna muger eſtando con alguno caſada o deſpoſada con palabras de

¶ Quæro.maritus pepercit vxori ſuæ de adulterio commiſſo: ſed mulier iteratò adulterium commiſit, an poſsit eam maritus de adulterio accuſare. tene quod ſic, per text. in.l.9.tit.17.ſeptima
3 partita. ¶ Item quæro † an ſicut maritus poteſt accuſare vxorẽ de adulterio,& adulterantem cum ea, ita & vxor poſsit accuſare maritum,& adulterantẽ cum eo. Dic ꝙ poteſt de iure canonico ad ſeparationem thori,non tamen criminaliter. Primũ notatur in.c.gaudemus.de diuor.& in.c.ex literis. eodẽ tit. Secundum patet in.l.1.tit.17.ſeptima partita. & in. l.1.vbi gl.& doctores.C.de adulte. ¶ Sed quia dixi ꝙ mulier non poteſt criminaliter accuſare maritum de adulterio,eſt verum,niſi in caſu, quo vxor proſequeretur ſuam vel ſuorum iniuriã,putà,quia maritus cõmiſit adulteriũ cũ vxore filij ipſius mulieris nati ex alio matrimonio,vel cũ vxore fratris ipſius mulieris.tenet notãter Sali.in.l.1. C.de adulteris. Fallit
2 ¶ A ambos.Intellige eodẽ libello, vel ſi in diuerſis eodem tempore:quia dato, ꝙ poſsit illos occidere,debet vtrũq; in continẽti occidere vno ictu, vnoq; impetu,& æquali ira aduerſus vtrunq; ſumpta:vt.l.quod lege.§.quod ait.ff.de adulte. ☞ Et per hoc corrigitur.l.ſi maritus.§.fi.&.l.nihil intereſt.& l.vim paſſam.ff.de adulteris. ☞ Qualiter debet ambos occidere,vide legem ſtyli.94.&.l.1.cum tribus ſequentibus.tit.4.lib.3.foro iuzgo. Corrigit

4 Adde. ☞ Vnum tene in materia, † quòd ſi teſtis deponit ſuper adulterio,idem,vel par eſt dicere, talis adulterauit vxorem alterius,vel iacuit cum illa.glo. eſt notabilis in lege Gaij. ff. de fideico. libe. pro quia tu adde text. in cap.1.de adulterijs.ibi dum dicit,dormitaueritq; cum ea.

Summarium.

1 *Vxor,& ſponſa de præſenti etiam putatiuè,an poſsint de adulterio accuſari.*

2 *Vxor propter adulterium,an,& quando perdit dotem.*

3 *Vxor,quæ non eſt adulterata,ſed oſculum tantùm præbuit extraneo,qua pœna puniatur ipſa.& oſculans.*

4 *Vxor, quæ pernoctauit extra domum viri, an perdat dotem.*

& alia bona.
5 *Bona paraphernalia quæ dicantur.*
6 *Maritus an lucretur dotem et alia bona propter adulterium vxoris, ſi vxor habet filios ex alio matrimonio.*
7 *Vxor accuſata de adulterio, an debeat alimentari pendente lite.*
8 *Sponſus, an compellatur ducere ſponſam de futuro per vim cognitam.*
9 *Oſculans virginem per vim, qualiter puniatur.*

SI alguna muger. Vxor, vel ſponſa de præſenti
adulterantes, poſſunt de adulterio accuſari. Nec
obſtat ſi opponatur de nullitate matrimonij: eo ꝙ
contrahẽtes ſunt cõſanguinei vel affines intra quar
tum gradum: vel quia alter contrahentium promi-
ſit caſtitatem, vel religionem intrare. hoc dicit.
¶ Vel aliter & breuius. Vxor † & ſponſa de præ-
1 ſenti etiam putatiuè, poſſunt de adulterio accuſari.
Remouet ¶ Aduerte. quia per iſtam legem remouetur ma-
dubia. xima cõtentio dudum orta inter doctores iuris ca-
Quæſtio nonici & ciuilis, de quo latè per glo. in. c. plerunq;.
ſuper parte, non valebit. de donatio. inter virum &
2 vxo. vbi † quæritur, ſi mulier propter adulteriũ ami
ſit dotem, demũ probatur conſanguinitas inter eos,
& pronunciatur matrimonium nullum fuiſſe inter
eos, à quo mulier repetat dotem tanquam non com
miſerit adulterium. Allegat pro & cõtra. Tandem
cõcludit, ꝙ non recuperat dotem: quia principium
debet conſiderari in talibus, & non exitus, vt per
hoc, cæteris audacia auferatur. ¶ Et iſtã glo. ſequun
tur Inno. Hoſti. & Goffre. Ioan. An. & Abb. & cæ
teri ſcribentes in. d. c. plerunq;. & Sali. in. l. conſen-
ſu. in ver, quærit glo. de ratione affinitatis. C. de re-
pudiis. & hoc dicit inquantum ſe remittit ad nota-
Contra. ta per glo. in. d. c. plerunq;. ¶ Gloſſa tamen in. d. l.
conſenſu. in parte, ſibi habere: prope medium. in
ver. item quid dices. tenet contra per tex. in authẽ.
de nuptiis. §. ſi verò ab initio. collatio. 4. & idem te-
net Petrus de Su. in. l. 1. C. de conditione ob cau. &
Ange. ſuo maleſi. tract. in parte. che me ay adulte. 2.
col. ver. item limita. ¶ Bar. tamẽ tenet primam opi-
nionem in lege. ſi vxor. §. ſed ſi ea. per illum tex-
tum ad hoc ſatis notãdum. ff. de adulte. ibi dicit tex.
in ver. plane. ſiue iuſta fuerit vxor, ſiue iniuſta, ac-
cuſationem inſtituere vir poteſt. Hanc eãdem con-
cluſionem tenuit Pau. de Ca. conſilio. 119. vbi dicit,
quòd adulterium etiam vxoris putatiuæ facit do-
Infer. tem perdi. ¶ Hinc dicit Bar. in. d. §. ſed ſi ea. quòd ſi
accuſas aliquem de adulterio iure extranei, ad hoc
vt puniatur de adulterio, ſufficit te probare, ꝙ illa
mulier habebatur & tenebatur vt vxor, non enim
Infertur requiritur quòd verè ſit vxor. Et ex hoc etiam dicit
tex. notandus in. l. ſi cum dotem. §. fi. ff. ſoluto ma-
trimonio. & Bar. in. l. ſi concubinam. ff. rerum amo.
& in. l. de iure. §. fi. ff. ad munici. ꝙ matrimonium
putatiuũ habet omnia priuilegia veri matrimonij.
Infertur ¶ Hinc etiam dicit glo. in. l. qui contra. in parte,
vendicari, in fine. C. de inceſtis nup. & ibi Cinus.
4. oppo. & glo. in. l. dotale. §. hæredi. ff. de fundo do-
ta. & in. §. itaq;. inſti. de nup. & glo. in. l. penul. §. iu-
lianus. aliàs in. §. an etiam. ff. quod falſo tuto. au. &
in cap. & ſi neceſſe. de donatio. inter virum. & vxo.
ꝙ matrimoniũ ſi non tenet, non poteſt repeti quod
datum eſt, ſed fiſco applicatur. Et ſi vltra rationes
ſupradictas ſcire deſideras quare mulier non iuua-
tur iſta exceptione, dic ꝙ duplici ratione. ¶ Primò
ſi ſe ignorante cõtraxit cum conſanguineo. & c. ipſa
vt vera vxor adulterium cõmiſit. quia delicta pro-
cedunt ex corde. vt habetur quaſi per totum titu-
lum de homicidio. & ſufficit ꝙ ſua ignorantia eam
excuſat à pœna legis. qui contra. C. de ſecun. nup.
& a pœna cle. vnicæ. de conſan. & affini. ſi tamen
ſcienter per dicta iura maiori pœna debuit puniri.
quia fraus & dolus non debent alicui patrocinium
impartiri. vt. c. ſedes. in fine. de reſcrip. ¶ Item non
excuſatur, quia dedit operam rei illicitæ. & in hoc
nõ eſt dubium hodie per iſtam legem. Vide tamen
de iſto matrimonio putatiuo Pau de Ca. in. l. ſi cum
dotem. in. §. ſi mulier. el. 2. & in. l. ſequenti. ff. ſolu.
matri. plenè. per totum titulũ. 17. & . 18. ſeptima par-
tita. ¶ Sed quæro circa iſtam legem de quæſtio- *Quæſtio.*
ne, quæ videtur ſatis notãda, & eam in facto habui,
& obtinui. Quædam puella nomine Catharina in-
uita & reclamante fuit deſponſata quidam Paſcha-
ſio per vim, nec in eundem Paſchaſium poſtea ali-
quo modo cõſenſit: ipſaq; adamauit intãtum quen-
dam adoleſcẽtem, ꝙ eidem ſe carnaliter copulauit:
quod peruenit ad aures prædicti Paſchaſij; & ipſe
hoc cognito, ipſos adulterantes de adulterio accuſa
uit, iuxta formam textus in. l. ſupra proxima. Ipſa
quidem Catharina oppoſuit ex aduerſo non eſſe
matrimonium inter eos propter defectum conſen-
ſus, & ꝙ ita nõ poterat accuſari à ſæpedicto Paſcha
ſio. quia vir & vxor non erãt, quod etiam oppoſuit
ipſius adamaſius, quærebatur. an iſta exceptio ex-
cuſaret eos de adulterio. Et in quæſtione fuit viſum
aliquibus aduocatis non parũ ſcientibus, ꝙ iſta ex-
ceptio non excuſaret hos adulterãtes à pœna adul-
terij, his rationibus. ¶ Primò, quia ſi matrimoniũ *Oppo.*
fuit nullum inter iſtam Catharinã & dictum Paſ-
chaſium propter defectum conſenſus, iſta lex dicit,
ꝙ ſi matrimonium ſit nullum propter impedimen
tum conſanguinitatis, mulier adultera pōt de adul-
terio accuſari. Secundò iſta lex dicit. o por otra co-
ſa. ſentit enim, vt non ſolum qñ matrimoniũ eſt nul
lum propter impedimentum conſanguinitatis, ſed
etiã ſi ſit nullũ ex alia cauſa. i. propter defectũ con-
ſenſꝰ poſſit mulier adultera accuſari. ¶ Tertiò ad
ducebant in medium verba iſtius legis, inquantum
dicit. pues por ellos. ſ. adulterantes no quedo. & c.
Quaſi dicat, ꝙ iſta. l. reſpicit odium adulterantium,
non opus contrahentium. ¶ Sed ego contrarium
tenui, & nunc affirmo meam opinionem ſequen-
tibus modis. ¶ Primũ per iſtam legem, quæ ſi be-
ne ponde-

ne pōderetur, præſupponit cōſenſum interueniſſe iū matrimonio cōtracto inter hos conſanguineos, qđ probatur inquātum dicit. eſtādo deſpoſada por palabras đ preſente. quę verba, vt dixi, præſupponūt conſenſum: ſed in ſpōſalibus cōtractis per vim, vel per metū, deficit conſenſus, nam met⁹, vel coactio, excludūt conſenſum. vt.c. cū locū. de ſponſa. cum ſimili. adeo, ꝙ ſioe ipſo cętera fruſtrātur, vt ibi, & in. c. tua nos. in fine. eo.ti.&.c.fi. de deſpōduo. & ad ſubſtātiam viculi matrimonialis requiritur, ſicut ſufficit conſenſus. vt.d.c.1. &.c.cū apud. de ſponſa. Ideo vbi deficit cōſenſus, non eſt matrimonium: & ſi nōn matrimoniū, nō eſt adulteriū, quia adulterium committitur cum coniugata. iura ſunt clara, ideo.&c. ¶ Præterea tu habes, ꝙ cōtrahens ſcienter cum conſanguinea in gradu ꝓhibito, vel cū moniali, incidit ſententiam excōmunicationis ipſo iure. vt cle. vna. de cōſan.& affini. & licet matrimoniū inter tales ſit nullū, vt ibi, & jo.c. non debet. eo.ti. volumine decretaliū. & in cap. cū inhibitio. de clan. deſpōſo. et in.l. iſta, nihilominus cōtrahentes ſeparari nō pōt ſine iudicio eccleſiæ: etiā ſi impedimentū ſit notoriū, & hoc, quia libēter cōtraxerūt. tex. eſt vnic⁹ ſecūdū Ab. ibi in. c. porrò. de diuor. & eſt ratio, quia inter taliter cōtrahentes oritur publicæ honeſtatis iuſtitia, vt ibi. qđ non eſt in cōtrahētibus matrimonia ꝑ vim: quia inter eos nō oritur publica honeſtas. vt.c. vno. de deſpon. impube. li.6.&.c. acceſsit. eo tit. volumine decretaliū. vbi tex. ſatis notāter dicit. qa ſpōſalia nulla ex defectu cōſenſus nō creāt publicæ honeſtatis iuſtitiā, qa tale mr̄imoniū eſt nullū pp defectū conſenſus, quod eſt ſpeciale. vt tenet Abb. in.c. veniēs. el.1.&.2.&.c. cum locū. et.c. ad id. de ſpōſa. ¶ Hinc etiā notāter dicimus, ꝙ tenet ſecundū matrimoniū, non obſtāte primo per metū cōtracto, nulla petita reſciſione prioris: vt eſt textus in.c. ſignificauit. de eo qui duxit in matrimonio: & in.d.c. veniens. el.1. de ſponſa. & in.l. ſi pater. ff. de ritu nup. & ibi dicitur, ꝙ matrimoniū inter inuitos non cōtrahitur. qđ non eſt inter contrahētes in gradu prohibito, quia inter eos, ex quo præceſsit conſenſus, eſt matrimonium putatiuū, & oritur ex tali matrimonio publica honeſtas, nec poſſunt ſeparari ſine iudicio eccleſiæ, vt ſupra dixi. Iō pœna appoſita aduerſus cōtrahentes in gradu prohibito, non extēditur ad cōtrahentē in eodē gradu per vim. qa metus. vel coactio excuſat. vt.l. iſta. de los adulte. in fine. fo. le. & lege. ſi vxor. §. ſi quis. planè. &.l. vim paſsā. eo. ti. ff. et.l. fœdiſsimā eodē. tit. ¶ Præterea & tertiò adduco tibi in argumentū tex. ſatis notādum in.l.2. tit. de los adulterios. foro le. vbi dicitur, ꝙ ſi mulier rectè deſpōſata cōmiſerit adolteriū, debet puniri de eo, rectè deſpōſata intellige, ꝑ legitimū, vel liberum cōſenſum de præſenti. per dictū.c. cum locū. et ita exponit gl. iſtud verbū, rectè, in.l.8. ti. de los caſamiētos. eo. foro. vbi tex. dicit. ningun hōbre deſpues q̄ fuere otorgado derechamēte por marido. dicit glo. rectè. ſ. ꝑ verba de præſenti, & per legitimū cōſenſum. vt.c. ſi inter.1. reſpōſo. de ſpōſa.

presente ² en haz đla ſanta madre ygleſia cometiere adulterio & q̄ aunque ſe diga & prueue por algunas cauſas. & razones q̄ el dicho mr̄imonio fue ninguno, ora por ſer pariētes en cōſanguinidad o afinidad dētro del quarto grado, ora porq̄ qualq̄era dellos ſea obligado antes a otro mr̄imonio, o aya fecho voto de caſtidad, o đ entrar en religion, o por otra coſa alguna pues ya por ellos no q̄do de hazerlo q̄ no deuiā, q̄ por eſto no ſe eſcuſen, a q̄ el marido pueda acuſar de adulterio, aſi ala muger, como al adultero, como ſi el matrimonio fueſſe verdadero. & mandamos q̄ en eſtos tales q̄ aſsi auemos por adulteros y en ſus bienes ſe eſecute lo cōtenido en la ley del fuero de las leyes, q̄ hablā cerca de los q̄ cometen delicto de adulterio.

¶ Et ſi dicas, ꝙ dicta lex.2. eſt abrogata p.l.2. eo. tit. in ordin. reſpondeo hoc eſſe quantū ad hoc, vt maritus poſsit occidere adulterā, quod nō poterat per dictā le.2. tit. de los adulte. fo. le. ſed tu habes, ꝙ lex abrogata poteſt allegari quādo non corrigitur in totum. vt per Bal. in.l.1.§. fi. C. de latina liber. tollen. dixi plenè in.l.1. in parte. no ſe vſe della. in fine ſupra. & idem ſentit lex.2. incipi. Si el pleyto. titulo.4. li.3. fo. juzgo. vbi tex. notāter dicit circa principium, ꝙ tunc ſponſus poteſt accuſare ſponſam de adulterio, quādo libenter contraxerūt, & ſponſa recepit ab eo ſpōſo arras: qa eas recipiēdo, videtur in ſponſum cōſentire. itaq; non cōſentiens in matrimoniū, videtur ſentire, ꝙ nō poſsit accuſari, quia taliter cōtrahentes non ſunt vir & vxor propter defectum conſenſus. ¶ Et ex hoc dicit tex. in.d.l. ſi vxor. in princ. ꝙ illa, quæ vxor non eſt, non pōt de adulterio accuſari. ¶ Et bene probatur ex.l. iſta, quæ ſentit à cōtrario ſenſu, ꝙ ſpōſa de futuro nō poteſt de adulterio accuſari. vt dixi in glo. infra. proxima. à fortiori accuſari non poterit illa, quæ vxor non eſt. nec q; ſponſa, vt eſt illa, quæ p. vim cōtraxit. ¶ Ex quo ſequitur, ꝙ ſi vxor furioſa matrimoniū cōtraxit, & poſtea adulteriū cōmiſit, ꝙ non poſſet de eo accuſari

Oppo. *Solutio.* *Infer.* *Seqtur.* *Infertur*

ſari, etiam ſi adulterio commiſſo perueniat ad ſanam mentem, quia furioſus ex defectu conſenſus contrahere non poteſt. vt cap. dilectus. cum ſimili.

Extẽſio. de ſponſa. ❡ Idem dico in minore deſponſata per verba de præſenti: quia cùm matrimonium non teneat præciſe, niſi duodecimo anno completo. per c. de illis. de ſpon. & c. à nobis. de deſpon. impube.

Quæſtio nõ poterit accuſari de adulte. ❡ Sed quid ſi superuenit conſenſus poſt adulterium, an poſſit accuſari de eo. Dic vt notatur i argu. per glo. in d. cle. vna. de conſangui. & affini. in parte, ſcienter. ❡ Et vide ibi gloſſ. in parte, matrimonialiter, quæ dicit, quòd coactus ad cõtrahendum cũ conſanguinea vel moniali, nõ incurrit pœnã, de qua in d. cle. quod nota:

2 ❡ De præſente. Secus videtur in ſponſa de futuro, quæ non dicitur propriè vxor, præterquam in fauorabilibus. vt tenent docto. in rubri. de ſponſa. ❡ Sponſalia verò de futuro ſunt ſpes futuri matrimonij, non matrimonium. vt l. 1. & 2. ff. de ſponſa. per doctores in dicta rubrica.

3 & ❡ Adulterio. Quid † ſi vxor nõ adulterauit, ſed oſculum tantùm præbuit extraneo cauſa libidinis. nunquid oſculans & oſculata puniãtur, & qua pœna. vide gloſſam ſatis notandam in lege prima. ff. de variis & extraordi. crimi. & Bald. in lege. ſi quis non dicam rapere. ſecunda colũna. C. de epiſco. & cleri. & ea, quæ dixi in l. 52. in parte, beſado. ſupra. & melius Bal. in c. tuę. de procura. vbi dicit, ꝙ vxor perdit dotem non ſolùm propter adulterium ab ea ſponte commiſſum, ſed etiam ſi abſq; carnali copula ſuam pudicitiam violauerit oſculo, vel amplexu luxurioſo.

Adde. ❡ Sicut mulier dotem perdit propter adulterium, ita propter oſculum, vel amplexum luxurioſum, vel tactum mammillarum. vt tenet Socinus in regula. 154. ❡ Vel ſi paſſa eſt alter imponere manus ad eius pectus vel mammillas. ❡ Quod dictum commendat Felinus in cap. præterea. ſecunda colũna. de teſtibus. ❡ Et pro iſta doctrina facit textus melior de iure, cum gloſſa ſua. in capit. primo. quibus modis feudum amittatur. vſibus feudorum. vbi vaſſallus priuatur feudo per oſculũ, vel amplexum cum vxore domini, quemadmodum ſi cõmitteret adulterium cum ea. ❡ Et eſt ratio, quia oſculum & amplexus ſunt præludia Veneris. gloſſa eſt ſingularis in lege. quamuis. la ſegunda. C. de adulte. ſecundum Angelum ibi. & in lege prima. glo. 3. ff. de extraordi. crimi. & in lege. quod ait lex. ff. de adulte.

Nota. ❡ Et nota. quòd licet mulier coniugata propter oſculum vel amplexum libidinoſum, vel ſi paſſa ſit tractari, perdat dotem, vt dixi, non tamen punitur pœna mortis, ſicut propter adulterium. vt per gloſſam in dicta lege prima. ff. de extraordi. cri

4 mi. ❡ Perdit † etiam dotem, ſi extra domum viri pernoctauerit ſine cauſa. tenet Angelus notanter in authen. de nuptiis. §. minores. collatio. quar- *extenſio*

ta. eſt textus in lege finali. C. de repudiis. probat textus cum gloſſa in l. conſenſu. verſicu. foris. eodem titulo. ❡ Perdit etiam arras & lucra habita conſtante matrimonio. ❡ Item bona paraphernalia, in quibus maritus habet commodum, & adminiſtrationem de voluntate mulieris. ſecundũ gloſſam. in capit. plerunq;. de donatio. inter virum & vxorem. quam reputat ſingularem Alexander in dicta lege. quamuis. in apoſtillis ad Bar. & Ludouicus Romanus ſingulari ſuo. 311. & Cardina. conſilio ſuo. 111. colum. 2. melius per textum. in lege. 1. titulo. 17. ſeptima partita. in fine. de veritate cuius vide ibi, & per Ioan. de Imo. & Alexand. in lege. cum mulier. la. 1. ff. ſoluto matrimonio. dixi in lege.

5 55. in parte, en juyzio. ſupra. Quæ † dicantur bona paraphernalia mulieris, vide Bar. Bald. & Paulum de Ca. in lege. maritus. C. de procurato. per docto. in lege fi. C. de pactis conuen. melius in l. 17. ti. 11. quarta partita. & quod amplius eſt: ſi probetur ꝙ mulier iuit in balneum cum alio filio, perdit dotẽ. ſecundum glo. ſingularem in ca. non oportet. 71. di. pro qua eſt tex. melior de iure in dicta. l. fi. C. de repudiis. ibi dum dicit tex. libidinis cauſa. ❡ Quod *Extẽſio*

6 intellige † nõ ſtantibus filiis, aliàs ſecus: quia tunc bona perueniunt ad filios, non ad maritum. tex. eſt in authen. vt liceat matri & auiæ. §. ſi de adulterio. collatio. 8. & in lege. 1. ti. de los adulte. foro. le. ❡ Et etiam ſi filij ſint alterius matrimonij. eſt mirabile dictũ Bal. in l. hac edicta. 2. col. C. de ſecundis nup. de quo dicto exclamat Floria. in diſputatione ſua, incipi. mulier primò viduata. & Fran. eremen. ſingulari ſuo. 86. & dicit iſtud dictum poſſe optima ratione comprobari. quia quod quis non poteſt facere paciſcendo vel aliter alienãdo, non poteſt cõmittere delictum vt alienetur. l. imperator. ff. de fideico. liber. vbi illud generale fecit Bald. in l. vnica. C. de conditio. ob cauſam. tu vide glo. & docto. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. obli. quæ glo. eſt ordinaria & communiter approbata. ſed tu habes tex. quæ hoc apertè dicit in l. 1. ti. 4. li. 3. fo. juz-

7 go. ❡ Et nota. ꝙ † pendẽte lite ſuper adulterio maritus tenetur facere expẽſas litis pro vxore. firmat notanter Specul. in titulo. de inquiſitione. §. finali. ❡ Quod intellige quatenus ſufficerent fructus dotis, quia vltra tales fructus maritus non tenetur vxori facere expenſas litis, quod reputo mirabile. iſta eſt doctrina ſolius Franciſ. de Aretino. in capit. ex parte. fina. col. de accuſatio. quæ omnia valde nota. quia ſunt quotidiana. *Nota.*

8 **Adde.** ❡ Sponſa † de futuro fuit per vim cognita, an poſſit ſponſus compelli illam ducere in vxorẽ. glo. dicit ꝙ non. in c. raptor. 27. q. 2. ❡ Cognoſcẽs tamẽ virginẽ punitur pœna capitis. l. ſi qs nõ dicã rapere. C. de epi

9 ſcopis & cle. ❡ Quid † dicẽdum eſt de eo, qui rapuit oſculum virgin*i*s inuitę, qua pœna puniatur. Domi. Matthæ. de afflic in deciſione Neapo. 276. *Limita.*

mouet

mouet iſtam quæſtionem:tandem concludit, ꝙ pœna.eſt arbitraria ſecũdũ qualitatem perſonarũ & facultatem. Tu adde,ꝙ debet conſiderari etiam locus, & tempus iuxta formã tex.in.c.ſicut dignũ. de homici ¶ Corrũpens ſponſam de futuro,an ſit adulter, vt poſsit puniri pœna adulteri. Felin. poſt Ant. & Ioan. de ana.in rubrica de ſpõſa.tenet ꝙ non,ſed pœna,de qua in.c.1. de adulte. ſi corrumpit ſponſam de pręſenti.

¶ Ley. lxxxij.

EL marido q̄ matare por ſu propia autoridad al adulteroy ala adultera, aun q̄ los tome en fragã-
5 ti delicto, y ſea juſta
mẽte hecha la muer

Summarium.

1 *Maritus, qui occidit vxorem adulteram, quando perdit dotẽ.*
2 *Maritus procurans immediatè, quòd vxor ipſius adulterium committat, vt illam poßit accuſare, an perdat legatum ab ea factum.*
3 *Maritus denegans vxori alimenta, an perdat legatum ab ea factum.*
4 *Maritus expellens vxorem à domo ſua ſine cauſa, an perdat lucrum dotis.*
5 *Maritus quando poteſt occidere vxorem adulterantẽ, & adulterum cum ea.*
6 *Maritus vel pater occidendo vxorem adulterantem, an peccent.*
7 *Adulterium, quando ſit punibile.*
8 *Teſtes ſuper adulterio, quales debent eſſe.*
9 *Maritus propter adulterium vxoris, an lucretur dotem tam promiſſam, quàm ſolutam,*

1 EL marido. Maritus † occidens adulterũ & vxorem adulteram non lucratur dotem, nec bona adulteri, niſi hoc faceret iudicis authoritate. hoc dicit. ¶ Nota, quia per iſtam legem approbatur opinio gl.in.c.inter hæc.33.q.2. & in.l.ſi hoſtibus.§.ſi vir. ff. ſoluto matrimonio. ¶ Et reprobatur opinio Bar.in.d.§.ſi vir, qui contrariũ ibi tenuit. & contra Bar. eſt etiã tex.ſingularis in.l.interdũ.§.qui furem. ff. d furtis. vbi ille, qui propria authoritate dicit ius ſibi, perdit premiũ & commodũ legale. qui tex. redditur ſingularis. ſecundũ Lud.Rom.Pau. & Alex. in.d.§.ſi vir. de quo plenè per Bal. in.l.cum mulier. in repetitione.14.oppo.ff.ſoluto matrimonio.

2 Adde. ¶ Et † non ſolũ diſpoſitio iſtius legis habet locũ in caſu, quo maritus propriam occidit vxorẽ, verũ etiam ſi procurauit, vel fuit cauſa immediata, ꝙ vxor adulteriũ commiſiſſet. nam ſi lege permittẽte vxorem occideret, non haberet lucrũ dotis, vel donationẽ ſibi ab vxore factã. ar.tex.& quod ibi notat do. Abb.in.c. poſtulaſtis, de conceſ.præben. de quo notanter do. doct. de Pala.in repe.c.per veſtras.de donatio.inter virũ & vxorẽ.ſuper rub.col.417.in fine.ver.ex hoc maximè, cum ſequenti. ¶ Idem † ſi maritus non
3 prouidet vxori de alimẽtis, vel aliis neceſſariis, ita ꝙ vxor moriatur, nã tunc nõ debet aliquid lucrari. ita do.doc.de Pal. vbi ſupra co.418.ver.amplia prædicta. ¶ Idẽ † etiã ſi maritus expulit vxorẽ d domo
4 ſua ſine cauſa, quia tũc priuabitur lucro dotis, ſicut ſi occideret. tenet Bal.in.l.1.§.ſi ſcimus.C.d lati.libe. to.per tex.in.l.ſi ab hoſtibus.§.1.ff.ſoluto matri. idẽ Bal. in.l.quod in vxorẽ. C. de nego. geſtis. ¶ Et quòd † maritus poſsit occidere vxorẽ deprehenſam in adulterio, & adulterantem cum ea, habes hic tex. cum, quo concor.l.2.tit.de los adulterios. ordina. & *Concor.*
l.1.eodem titu.foro.l.& l.1.&.4.titu.4.foro juzgo. &.l.13. tit.17. 7.parti.&.l.quod ait.§.quod ait.ff.eodẽ. per quæ iura non ſeruatur opinio Ang. nec iura *Corrige*
per eum inducta ſuo maleficiorum tractatu in parte. Che me ay adulterato.1.&.2.col. qui contrarium tenuit. ¶ Et ꝙ maritus poſsit occidere adulterũ & *Extẽſio.*
adulterantem cũ ea, eſt verum, etiã ſi adulter nõ ſit vilis perſona, dum tamen vnum ſine alio non interficiat. vt dixi in.l.ſupra proxima. ¶ Item procedit etiã ſi adulter ſit iudex, vel habeat magiſtratum. probat tex.& ibi Bar. ſingulariter in.l.maritus.§.illud. ff. de adulte. vbi inquit loquendo in patre, ꝙ pater poteſt interficere adulterũ deprehenſum cũ filia, etiam ſi adulter habeat magiſtratum. ¶ Item *Extẽſio.*
hoc procedit non ſolum ſi adulteri deprehendantur in adulterio tempore noctis, ſed etiam ſi deprehendantur tempore diei. probat textus, qui loquitur indiſtinctè & generaliter. in lege. marito. ff. de adulteriis. & in lege, capite quinto. ibi dũ dicit. horas diurnas vel nocturnas. eodem titulo. ¶ Nec obſtat textus in.dict.l.Gracchus. ibi dum dicit, noctu deprehenſum. quia illa verba non denotant miniſterium facti. ſecundum Sali.in lege. quanuis. la.2.
6 C.de adult. ¶ Et nota, ꝙ † licet maritus poſsit occidere vxorem & adulterantẽ cum ea ſine pœna, eſt verũ in foro contentioſo, ſecus in foro conſcientię: vnde non excuſatur à pœna maritus, vel pater qui eos occidit. gl. ſingularis hoc dicit in terminis in.c. inter hæc. & in cap. admonere.33.quæſtio.2. quam glo. reputat ſingularem do. Abb.in.cap.interfeciſti 1.col. circa finem. de homicidio. & Iaſo.in.l. vbi factum.6.col.C.de tranſactio. & Imo.in lege. quid ergo.§.ſi hæres. de lega.2. ¶ Contrarium probat text. *Contrã*
in.c.ſi verò.el.1.in.§.ne ille. de ſenten.exco. vbi ſummus pontifex permittit laicis occidere clericum in adulterio deprehenſum cũ vxoribus, vel matribus ſuis. nõ enim permitteret ius canonicum hoc homicidium, ſi in eo peccatũ interueniret. ¶ Maximè, quia permittit occidere authoritate propria, vt patet ibi. quia ius canonicum fundatur ſuper ius diuinum. vt capit. qualiter & quando. el.2.de accuſatio. ¶ Item de iure diuino maritus poteſt occidere vxorẽ in adulterio deprehenſam: quia eodem iure adulteriũ

teriũ eſt prohibitũ. Itẽ q̃a eodẽ iure pœna adulterij eſt pœna mortis. vt habetur Deutero. 22. cuius verba ſunt iſta, Si dormierit vir cũ vxore alterius, vterq; moriatur adulter & adultera. Et idẽ dicitur Leui. 20. Si mœchat⁹ quis fuerit cũ vxore alterius, & adulteriũ perpetrã uerit cũ cõiuge proximi ſui, morte moriantur, & mœch⁹ & adultera. Idẽ habetur in. c. criminis. 2. di. & in. § quid in omnib⁹. 23. q. 2. et in. c. cęterũ. 86. di. & c. qui deſpõſatã. &. c. inſtitutũ. in fi. 27. q.

Solutio. 2. Et reſponde ad Abb. & glo. quã allegat in. d. c. interfeciſti. illud quod ipſe allegat ibi: quia dicit, ꝙ maritus peccat occidẽdo adulterũ & adulterã deprehẽſos in adulterio, niſi cõceſsio ſit rationabilis, & diuino iuri cõſonans: ſed iuri diuino eſt cõſonans, ꝙ adulteri occidãtur, et vltimo ſupplicio puniãtur, vt ſuprà eſt cõprobatũ: & illud apparet rationabile: quia maritus nec pater poſsunt compeſcere tã grauẽ iniuriã. vt per tex. in. d. l. gracchus. & per glo. in. d. c. ſi vero. Itẽ q̃a poſſet ex tali adulterio obuenire marito damnũ, ſi vxor ipſius conciperet ex adulterio, & natus veniret ad ſucceſsionẽ eius, & ꝓpter alia, quæ dicit tex. in. l. 1. ti. 17. 7. parti.

Limita. Si tñ occidens vltra executionẽ iuſtitiæ haberet in occidẽdo animũ deprauatũ, peccaret. q̃a ſcriptũ eſt pſalmo. 4. Iraſcimini, & nolite peccare. &c. Sed quis eſt ille, & laudabimus eũ?

7 Et nota, ꝙ † adulteriũ eſt punible cũ coniugata, ſi honeſtè viuat: ſecus ſi inhoneſtè & luxurioſè more meretricis: quia tunc licet adulteriũ ſit punibile ex parte mulieris, non tamẽ eſt punibile ex parte adulteri. tex. eſt. & ibi Ange. in. l. ſi ea quæ. & in. l. quæ adulterium. & ibi Bal. & Sali. cõtra glo. ibi. C. de adulte. per docto. in. l. vna. C. de raptu virgi. per Pau. de Ca. cõſi. ſuo. 307.

Limita. Secundò limitatur, ſi maritus acriter verberauit vxorẽ, & ipſa propter ſeueritatẽ mariti aufugit ab eo, quia propter talẽ fugã accuſari nõ poteſt: quia præſumitur inimicitia capitalis inter eos. Ita ſingulariter cõſuluit Pe. de Ancha. cõſilio ſuo. 309. Vide etiã plures caſus per glo. & docto. in. c. per de adulte. & in. l. 7. 8. & 9. titu. 7. 7. parti. & Ange. ſuo malefi. tractatu, in parte, che me ay adulterato.

8 Itẽ nota, ꝙ † licet in cauſa criminali teſtes debẽt

Limita. eſſe omni exceptione maiores, & probationes debeant eſſe luce meridiana clariores. vt. l. ſciant cuncti. C. de probatio. cũ ſimi. attamẽ in crimine adulterij admittuntur conſanguinei & coniuncti ipſius mariti, & ſunt idonei & legitimi teſtes, & ſufficiũt ſaltẽ ad torturam. tenet Ludo. Roma. conſi. ſuo. 451. Adde etiã in caſu, quo maritus nõ poteſt occidere deprehẽſum in adulterio, & eſt quãdo adulterans cognouit coniugatã, putans ſe cognoſcere ſolutã, nec tenebitur pœna legis Iuliæ de adulterijs. caſus eſt in. l. 5. ti. 17. 7. partita. quæ lex multa remouet dubia. vt ibi dicit glo.

a. La ley. del fuero. eſt. l. 2. ti. delos adulterios. fo. le. & . l. 2. eo. ti. ordina.

te, no gane la dote ni los bienes del q̃ matare, ſaluo ſi los matare, o cõdenare por autoridad de nra juſticia, que en tal caſo mãdamos q̃ ſe guarde la ley[a] del fuero d̃ las leyes que en eſte caſo diſponen.

Ley. lxxxiij.

Qvando ſe ꝓuare q̃ algũ teſtigo d̃puſo falſamẽte contra al-

Aduerte tñ circa intellectũ iſtius legis cũ concordantijs. & erit intellectus ſatis notandus. dr hîc, ꝙ ſi marit⁹ occidit vxorẽ adulteram iudicis authoritate lucratur dotem vxoris. &c.

9 Adde Quòd † non ſolum lucratur dotẽ receptã, verũetiã dotẽ promiſsã. tex. eſt nota. in. l. ſi mulier. & ibi Bal. ff. de cõditio. inſti. tenet do. doct. de Pala. in repe. c. per veſtras. de dona. inter vi. & vxo. ſuper rubri. col. 80. ver. habet aliũ & quartũ effectũ. Pone, ꝙ mulier cõmittens adulteriũ habeat filios prioris matrimonij, an tunc dos applicet ſecũdo viro. breuiter tene ꝙ nõ. vt dixi in. l. ſup. ꝓxima. gl. fi. circa fi. cui adde gl. ſatis notandã in. c. 1. glo. 1. vt lite nõ cõte. & Nico. Boë. in additio. ad Dinũ. in regula. nõ debet. fi. additiõe. ver. & idẽ eſt dicendũ. de re. iu. Et idẽ Nico. Boë. in additio. 2. in regula. cui licet. lib. 6. dicit, ꝙ grauius eſt in mente viri adulteriũ vxoris, q̃ homicidiũ filij.

Summarium.

1 *Teſtis falſus, qualiter puniatur.*
2 *Lingua falſorum teſtium, an ſit perforanda.*
3 *Accuſans teſtem de falſo, an debet inſerere in accuſatione locum iuramenti, an locum depoſitionis.*
4 *Falſitas, qualiter, & quando cognoſcatur.*
5 *Falſitas, quibus modis deprehendatur.*
6 *Teſtis pecunia corruptus, an ſit falſus, quando verum deponit.*
7 *Falſitas quid ſit, & quibus modis committatur. Et an dicatur teſtis falſus, qui omittit veritatem.*
8 *Falſitas quotupliciter dicatur.*
9 *Teſtis vacillans, an puniatur de falſo.*
10 *Teſtis, qui occultauit veritatem, an dicatur falſus.*
11 *Teſtis nepos ꝓducẽtis negãs ſe eſſe cõſãguineũ, an teneat̃ d̃ falſo.*
12 *Teſtis negans ſe eſſe conſanguineum, vel affinem producentis, cum ſit, an fidem faciat.*
13 *Præſumptio ſi eſt cõtra teſtẽ, quia vacillauit in teſtimonio, vel quia in aliquo repertus ꝓtuliſſe mẽdaciũ, an poſſit torqueri.*
14 *Teſtis clericus deponẽs falſum coram iudice ſeculari, an poſſit puniri per eccleſiaſticum.*
15 *Teſtes deponẽtes falſum apud notariũ, an puniãtur de falſo.*
16 *Teſtis deponens falſum ſine iuramẽto, an puniatur de falſo.*
17 *Iuramentum an ſit deferendum, quando perſona eſt talis, quæ repelleretur à teſtimonio.*
18 *Legum publicatio, an, & ad quid ſit neceſſaria.*

1 QVando ſe prouare. Teſtis † falſum deponens in cauſa mortis, vel abſciſionis mēbri, etiā ſi eius dictū non ſortiatur effectū, punitur eadem pœna, quam is, cōtra quē depoſuit, debuerat pati. In aliis tamē caſibus ciuilibus, & criminalibus, teſtis falſidic⁹ punitur pœna ſtatuta p leges regni. hoc dicit. Cō cordat. l. qui falſū. ff. de teſtibus. & l. non plus. C. de calū. & l. qui crimen. C. q accuſa. non po. & c. ſicut nobis. & ibi docto. de teſtibus. ¶ Hinc dicit textus egregi⁹ in. l. i. poſt principiū ibi, qui falſū. ff. ad. l. corne. de ſica. q falſus teſtis in cauſa homicidii punitur tāquā homicida, ſi dolo malo đponat. quē textū reputat ſingularē Bal. in ti. de pace iuramēto firmā. c. i. §. iniuria. ad finē. Propterea dicitur Prouerbi. 19. in princi. q teſtis falſ⁹ nō erit impunitus. & q mēdacia loqtur, nō effugiet. dicit inſup, Falſus teſtis, nō erit impunit⁹: & qui loqtur mēdacia, peribit. Itē dicit, q teſtis iniqu⁹ đridet iudiciū: & Os impiorū deuorat iniquitatē. ¶ Limita iſtā legē & ſupradictas, niſi teſtis deponat đ delicto, de quo erat publica vox & fama, q accuſat⁹ illud cōmiſerat, nā tunc nō debet puniri tanq teſtis falſum deponēs. quia infamia excuſat eū à dolo, p ea quæ ſingulariter inqt Bar. in. l. cū qdē. §. qđ dicitur. a. co. ff. de acq. hære. p tex. ibi in ver. q ſi me putet euiſdē. §. tz expſſè. Bar. i. l. athletas. ff. đ his q notā infa.

Concor.

gūa pſona o pſonas ē alguna cauſa criminal ela ql ſi no ſe aueriguaſſe ſu dicho ſer falſo aql o aqllos contra qē dpuſo merecia pena đ muerte o otra pēa corpal, q̄ al tal teſtigo aueriguādoſe como fue falſo le ſea

Limita tio.

a Adde Et not. gl. ſingularē ad hoc in. l. i. iuo. de delato. li. 10. quæ dicit, q† ligua falſorū eſt teſtiū pforāda. ¶ Itē ſi reuelat ſecreta pti, tenetur pœna falſi. l. q falſa. ff. de teſti. l. eos. ff. đ falſis. ¶ Et nota, q † ſi teſtis accuſatur de falſo, debet inſeri locus iuramēti, non depoſitionis. de quo per Bal. in. l. preſbyteri. C. de epiſco. & cle. & in. l. 2. C. de ſacroſan. eccle. Sed idē Bart. vt refert Matthæ. matheſi. ſingu. ſuo. c. 114. dicit, q examinatio teſtis eſt actus iudiciarius. & ita dicit, q notarius actorū debet ſcribere diē, & locū examinationis. i. depoſitionis teſtiū. p. c. quoniā cōtra. de pbatio. & l. optimā. C. de contrahē. & cōmi. ſtip. ¶ Tamē hoc nō eſt neceſſariū. ſufficit enim notario, q ſcribat ſimpliciter dictū teſtis. ita dicit Bar. practicari in. l. quoniā. C. de teſti. ¶ Sed quæro † qbus mo cognoſcitur de quæſtiōe falſitatis. Et tene q quinq; modis. ¶ Primò, accuſando čri minaliter. ¶ Secūdò, per actionē i factū ad intereſſe. ¶ Tertiò, p exceptionē. Quartò, p replicationē. Quintò, p inqſitionē. vt tenet Bar. poſt glo. in. l. ſi ex falſis. C. de tranſac. Imo. in. l. diu⁹. ff. de re iudi. Sali. poſt gl. in. l. q̄rela.

Ad uer ſe

3

4 *Quæſtio*

C. de falſis. Ange. de aretio ſuo maleſi. tractatu in p 5 te, falſario. ¶ Quibus † tū modis deph ndatur falſitas. Vide in Spe. de aduo. §. ix. ver. itē ſit caut⁹. de re ſcrip. pſen. §. 5. ¶ Qualiter pbetur falſitas teſtiū in Spe. de teſte. §. 1. ver. ſed qliter. & đ pbatio. §. fi. ver. i ſūma. ſequēti. ¶ Et circa iſtā materiā vide Bar. in. l. i. ff. de falſis. vbi dicit, q † licet teſtis deponat verū, ſi tamē eſt corrupt⁹ pecunia, dr̄ falſus. p textum in. l. 2. C. de cōditio. ob tur cau. & idē notat ibi Pau. đ Ca. ex ipſo textu. Itaq; p hibetur à ferēdo teſti monio, q recepit pecuniā vt diceret, vel non diceret teſtimoniū. vt. d. l. i. ff. de falſis. & l. 3. §. iulian⁹. ff. de teſtib⁹. *Nota.*

6 dada la meſma pena ē ſu pſona & bienes como ſe le duiera dar a aql o aqllos contra quiē depuſo ſeyēdo ſu dicho verdadero caſo q̄en aqllos contra quiē đpuſo no ſe eſecute la tal pena pues por el no quedo đ

¶ Qđ eſt verū, niſi pducatur p illū, in cui⁹ præiudiciū data fuit teſti pecunia, tunc enim admittit, & valet. Caſus eſt ſingularis & mirabilis in. c. 1. ſi de feudo fuerit cōtro. inter do. et vaſſa. in vſib⁹ feudo. & Bal. exclamat ibi illū textū. ¶ Intellige etiā, q teſtis corrupt⁹ pecunia dr̄ falſ⁹ ſi recepit pecuniā vt ferat vel nō ferat teſtimoniū. Secus ſi gñaliter vt ferat auxiliū pti in illa cauſa, tūc enim admittit, & valet teſtimoniū ei⁹. dictū eſt Spe. i ti. đ teſte. ver. qd ſi dedrit pecuniā. referēs do. ſuū Hoſti. & ita notāter limitat dictū. §. iulian⁹. & idē tenet Ludo. ro. ſingulari ſuo. 327. in fine. ¶ Quid † enim ſit falſitas, et quib⁹ mo. cōmittatur. vid in. l. 1. ti. 7. 7. parti. la tē p totū titulū. de crimi. falſi. & c. qualiter & qñ. el. 2. in. §. debet. đ accuſatio. & c. ſi qs. 11. q. 3. & in auth. de inſtr. caute. in prin. collatio. 6. & in. l. quid ſit falſum. ff. de falſis. tenet Pau. đ Ca. cōſi. 149. & in. c. inter dilectos. đ fide inſtr. Et dic clari⁹, q teſtis falſus dr̄, q veritatē omittit, vel q ex dolo loqtur obſcurē. tenet Bar. in. l. ea quæ. ff. de cōtrahē. & in. l. preſbyteri. & ibi notatur. C. de epiſco. & cle. & Bal. ibi. i. co. ver. ex pdictis etiā apparet. idē Bal. i. l. nullū. 2. not. C. de teſtib⁹. & i. c. 1. ſi inter dñm & vaſallū lis oriat. Ang. i. auth. đ teſti. i prin. Bal. i. l. pſcriptione. in fi. & ibi Bar. C. ſi cōtra i⁹ vel vtili. publi. ¶ Hic dicim⁹, q falſitas đ tripliciter. ſ. ppē, ppiiſſimē, & im pprie. ſecūdū Bal. in. l. falſ⁹. i. col. C. de furtis. ¶ Vel aliter, falſitas dr̄ pl'ibus modis. ſ. largiſſimè, qui dr̄ nō verū dolo vl ſine dolo. l. is q. §. tz vtrū. ff. đ reb⁹ dubiis. Itē largè, vidl tz oīs mutatio veritatis. ex dolo, vt i auth. de inſtr cau. colla. 6. Itē ſtrictē. ſ. ex aliquo capite legis corneliæ đ falſis. vt. l. qđ ſit falſū. et ibi bar. ff. đ falſis. q dicit, q falſi crimienō tenet. niſi q incidit i aliqđ caput legis corneliæ đ falſis. Idē tz Sall. i. l. nec exēplū. C. eo. t. Capita verò falſitatis nūerāt p Azo. i ſūma. i ti. de cri. falſi. 2. q. ſ. per

Limita tio. 1.

Limita tio. 2.

7

8

per Sali.in rub.C.eo.ti. per Bar. in.d.l. quid ſit falſum. ℣ Et adde ꝙ teſtis vacilians punitur pœna falſi.c.teſtimonium.1.q.3. tenet Bal.in.d.l.nullum.C. de teſti. Ange.in ſuo malefi.tractatu.in parte,falſa-
9 rio. ¶ Si † tamen teſtis deponit ambiguè,qa dictũ ſuum poteſt adaptari vno modo ad verũ, alio modo ad falſum, vt non præſumatur falſitas,fit interpretatio vt nõ importet falſitatẽ.tenet Bal. in.l.1. C.de ſacroſanc.eccle. & in.l.errore.C.de teſtamẽ. Bar.in.l.gerit. 5.col.ff.de acqui. hæredi. ¶ Vltimò tu habes ꝙ teſtis in parte verus,& in parte falſus, in totũ reputatur falſus. tenet Bar. Bal. & cõmuniter ſcribẽtes in.l.ſi ex falſis. C. de tranſactio.Bal.in.l. certi conditio . in .§. quoniam.pe.col.ver. decimus.ff. ſi certum petatur. idem Bal.in.c.1.col.2.de conſtitutio.& in.c.cum adeò.1.col.de reſcrip.do.Abb.in.c.3.in fine. de inſtitu.Cardi.in cle.1.in fine. de teſtib. glo.in.c. ſi ad ſcripturas.9.diſt.Bal.in.l.ſi.4. contrario. C.de edicto diui Adria.tollen. & in.l.2. C. de fideicom. liber.& in.l.ſi veteris.C.de fide inſtru.circa finem. glo.in.c.quid ergo.24.q.5.Inno. in.c. fraternitatis: de hæreti.& in multis aliis locis.

dar ſe la. Lo qual mãdamos q̃ ſe guarde y eſecute en todos los delictos de q̃lquier calidad q̃ ſean. ¶ Y en las otras ᶜ cauſas criminales y ciuiles mãdamos q̃ contra los teſtigos q̃ depuſieron falſamente ſe guarden y eſecuten las leyes de nueſtros reynos: q̃ ſobre ello diſponen.

10 Adde. ℣ Idem tenet Oldra.conſi.37.num.1. ¶ Sed pone,ꝙ † teſtis fuit per iudicem vel per notarium interrogatus,ſi eſſet conſanguineus vel affinis alterius partis,iuxta formam cuiuſdam pragmaticæ regni.folio.235. qui cùm eſſet cõiunctus, negauit & dixit falſum in hoc,ſed in aliis articulis concernentibus cauſam,dixit verum:an eius dictum repellatur in totum tanquam falſum, quia in parte mendacium dixit, vel quia occultauit veritatem. Tene ꝙ nõ repellitur,licet debeat puniri crimine ſtellionatus.ita ſingulariter Iaco.Butri.in.l.lucius.ff.de infamibus. vbi dicit,ꝙ ſi aliquis ſit meus affinis aliqua affinitate,qua nota & manifeſta non repellet eum à ferendo teſtimonio pro me: ſi tamẽ in eius depoſitione dictam affinitatem negauit mentiendo,non tamen per hoc eius dictum annullatur, licet propter mendacium poſsit puniri crimine ſtellionatus. quod dictũ pro valde notandum refert & ſequitur Ange.cõſi.ſuo. 194.incipi. viſis proceſsibus cauſæ.in fine.2.volumi. & eos etiam refert & ſequitur Hippo. Marſi. ſingulari ſuo.76.quod dicit eſſe notatu dignum.

Adde. ℣ Idem dicit Ioan.de Reciis. cõſi.incipiente. continetur ſtatuto cõmunis poſterij.& Iaco.Butri.in.l.pen.C. de
11 falſis. ꝙ † teſtis nepos producentis, negans ſe eſſe conſanguineum,vel affinem, non tenetur de falſo, ex quo non deponit contra aliquam perſonam, vt iſta lex requirit, ideo puniri nõ debet. ¶ Tu dic, & melius,ꝙ
12 † licet teſtis negans ſe conſanguineum producẽtis, cũ ſit, non debeat puniri de falſo: debet tamen puniri crimine ſtellionatus,vt dicunt doctores, quibus ſupra. ſed quia dicunt,ꝙ dictum ſuum probat, iſtud in totum non eſt verum: nam ſi talis conſanguineus eſt de his q̃ prohibẽtur ferre teſtimonium pro conſanguineo, vt ſunt ij, de quibus in.l.9.ti.8.li.2. fo. le.& .l.13.&.14.cum duabus ſequen.ti.16.tertia parti.cum aliis,non probant vt dictis iuribus. ℣ Et idẽ in caſu, quo non faceret conſanguineus ſemiplenã probationem, quia conſanguineus ideo ſuſpectus eſt,& duo conſanguinei non plenè probarẽt. nam ſi conſanguineus in gradu remotus,teſtificans pro conſanguineo,negaret ſe cõſanguineum, non probaret,ſed punietur, vt ſupra. Nec eſſet ponere os in cælum affirmare,ꝙ teſtis denegans conſanguinitatem,cùm ſit conſanguineus in gradu, quo conſtito non probaret,ſit periurus,& incidat in pœnã falſi, cùm hodie iure noſtro teſtis debeat interrogari, an ſit conſanguineus, & in quo gradu. vt in pragmati. regni.fo.49.c.16.ſed iure fulcitur, ꝙ teſtis occultãs veritatem, vel mendacium dicẽs, eſt falſus. per.c.1. de crimine falſi.igitur.&c. Sed iſtud non obſtante teneamus,ꝙ punitur,non vt falſus,ſed extraordinariè,per ſupradicta,& per ea,quę dicunt Socinus,& egregius do.Ioan. Diaz de Luco Hiſpanus, in regula ſua.465. vbi dicunt, ꝙ teſtis ad hoc vt incidat in falſitatem,& poſsit puniri de falſo,oportet ꝙ falſum deponat ſuper facto principali, in quo conſiſtit ſubſtantia negotij, propter quod principaliter examinatur,ſecus ſi ſuper aliis.& erit ſingularis limitatio ad dictum.c.1. de crimine falſi. vide etiam eundem do.Ioan.Diaz de Luco in regula.474.vbi
13 dicit.& in regula.476. ¶ Et not.ꝙ † ſi eſt præſumptio contra teſtem, quia vacillauit in teſtimonio, vel quia in aliquo reperitur protuliſſe mẽdacium, vt ſupra, poteſt torqueri. ita ſingulariter dicit De-

E Caſo que los dichos rey y reyna mis ſeñores padres viendo q̃ tanto cumplia al bien de eſtos mis reynos y ſubditos dellos teniã acordado d̃ mãdar publicar las dichas leyes. Pero a cauſa del auſẽcia d̃l dicho ſeñor rey mi padre d̃ eſtos reynos de Caſtilla y deſpues por la dolẽ

[illegible] cius

ꝰus in regula.ſine culpa.ver.itē eſt culpa. de regu. iu.li.6.& ibi in addi.doc.in.l.vnꝰ.§.teſtes.ff.de queſtionibꝰ.Inno.in.c.cōtēplatione.de regu.iu.& Bal. in.l.milites.C.de qōnibꝰ.& in.l.3.C.ad.l.Iuli. maie.doc.in.l.nullū.C.de teſ.pulchrè Alex.cō.62.li.4.

b ❡ Cōtra alguna pſona. Not.ex.l.iſta, ꝙ tūc teſtis punit de falſo,qn̄ ex ſuo dicto mēdaci aliqs leditur.tex. eſt clarꝰ,q hoc etiā dicit in.l.damꝰ.& ibi Cinꝰ.Bar.& Sali. & doc. poſt gl.C.đ falſis. Ange.de Are.ſuo maleſi. tract.3.col. Pau.de Ca. cōſi.149.Sali.in.l. q ſe pulchra.& ibi doct. et Bal.C.đ ſepul.vio.intellige ꝙ nō punitur pœna ordinaria,puniſtur tñ crimine ſtellionatꝰ.i.extraordinariè. vt per Cinum in.d.l.1 C. de ſepul. vio. dixi in glo.ſupra proxima.

cia y muerte đla reyna mi ſeñora madre q̃ aya ſtā gl̃ia no ouo lugar de ſe publicar como eſtaua por ellos acordado,y agora los ꝓcuradores đ cortes q̃ eñſta ciudad de Toro ſe jūtaron a me jurar por reyna y ſeñora đſtos reynos, me ſuplicarō,q̃ pues tātas vezes por ſu pte alos dichos rey y reyna mis ſeñores, les auia ſido ſuplicado que en eſto mandaſſen proueer. Y las dichas leyes eſtauan con mucha diligencia hechas y ordenadas,y por los dichos rey y reyna mis ſeñores,viſtas y acordadas, de manera q̃ no faltaua ſino la publicacion [d] dellas, q̃ cōſiderādo quāto ꝓ

La meſma pena. ☞ Iſta fuit opi.Bal.in.l.2.C. de his q latro.occul.q dicit, ꝙ quidā ꝑ hoc fuit decapitatꝰ, licet mors alteriꝰ nō habuit effectū,ex quo pıllū nō extitit.quod dicit eſſe notabile. ❡ Et facit multū ad.l.ſuꝑ proximā de marito, q fecit capi vxorē tanq̃ adulterā , & poſtea fuit repta innocēs & relaxata,ꝙ maritꝰ debeat eadē pœna puniri,quā ipſa mulier paſſura erat. ❡ Itē not.ꝙ iudex ſecularis pōt de piurio falſos teſtes punire, ſi accuſantur, etiā ſi depoſuerūt corā iudice eccleſiaſtico.vt plenè do.Matth.de afflic.deci.Neapo. 119. nu.6.quē refert Bal.in.c.fi.de re iudi. & Io.an.in.c. felicis.de pœnis.in.6.in nouel.cū cōcor. ❡ Et ecōtra

14 tra † ſi clericꝰ falſum depoſuit corā iudice ſeculari, poterit puniri ab eccleſiaſtico. tenet idē Matth. de afflic.deciſio. Neapo.230.in princi.vſq; in finē,qui recitat tres opiniones.idē tenet Lanfran. in repe.c. quoniam contra. de probatio. in parte , confeſsiones.3.col.verſi.ſubiungit etiam Bal.

c Enlas otras.vt.l.1.&.2. titu. delos perjuros & falſarios.in ordina.&.l.3.eo.titu.fo.le.

Adde. ☞ An autē,& qn̄ periurus pōt eſſe teſtis.tenet do.Lāfran.in.c. quoniā contra.de ꝓba.in parte, teſtiū depoſitiones.24.col.ver.ſubſequēter.Quæro hîc de queſtione,

15 ne,quæ ſatis eſt in vſu,† ſi teſtis non iuratus falſum depoſuit,vtrū teneatur pœna falſi. Bar. tenet ꝙ ſic. in.l.ſi quis legatū.ff.de falſis.Sed Bal.Ange.& Salice.in.l.1.C.de ſepul.vio.& Lanfran.in.c.quoniam cōtra.in parte,teſtiū depoſitiones.19. col. ver. ſolet in teſtiū materia dubitari.de proba.tenet Ange.de Are.in ſuo tractatu maleſi.in parte, falſario. 4.col. & Bal.in.l.iuſiurandū.in fi. C.de teſtibus. dicūt, ꝙ non tenetur de falſo, q non iuratus dixit falſum, nec tenetur lege cornelia de falſis.& vide Bar.in.d. l.ſi qs legatū.ver.iuxta hoc quæro. ff. de falſis. vbi dicit, quod ſi teſtis deponit corā notario tantum etiā iuratus, non tñ in iudicio, nō tenetur de falſo.ſed tenetur,ſi dictum non tenet. putà, quia teſtis ſit infamis, vel alia de cauſa ex pſona ſua. ſecundū Ange. in. l. 1. C.de ſepul. viol.& Lāfran. vbi ſupra. ❡ Et adde Bal.in d.l.1. vbi dicit, ꝙ ſi teſtis nō iurauit, quo caſu dictū eius nō habet formā,nō punitur,niſi ſit talis,cui ſtaretur, etiā ſine iuramēto,tūc enim puniretur de falſo,ac ſi iuraſſet. vt. l.1. ff.de vētre inſpi.argu. l.diuꝰ.ff.de cuſto. reo.

16 ❡ Itē † ſi teſtis iurauit,ſed eiꝰ dictū alia de cauſa nō valet,vt qa poſt terminū,vel quia eſt infamis, vel inimicus, vel aliter, tenetur de falſo, ſiue eius dictū valeat,ſiue nō. quia dictū teſtis reprobati nō valet,ſed facit teſtē teneri de falſo.vt.l.falſa.ff.de teſtibus. Sed melius Sali.in: d.l.1.dicit,ꝙ aut teſtis de ſe nō in figura iudicij , ſed notario dixit, ſcribe dictū meū ſic,& nō tenetur de falſo.Aut in figura iudicij, vt qa citatꝰ corā iudice, vel eiꝰ cōmiſſario,& ſine dubio punitur.vt.d.l.nullū.C.de teſti.&.l.1 ff.de falſis.licet nullitas teſtimonij cēſetur à falſa rōne,vt ibi. ❡ Si verò ab alio vitio,& tūc ſi deponit iuratꝰ ſuꝑ eo.qđ iurauit,punit de falſo, etiā ſi ſit nullū eiꝰ dictū ex aliquo extriſeco:vt qa pars nō fuit citata,nec pręſēs iuramēto,vel qa ꝑ iudicē nō erant teſtimonia publicata,qa teſtis facit qđ potuit,vt ibi.& hic in tex.ſecꝰ ſi ſuꝑ eo qđ nō iurauit. ❡ Si verò nō iurauit,qa pars remiſit iuramentū, tenetur etiā de falſo. vt per Sali. vbi poſt Bar.in.d.l.ſi quis legatū. ❡ Sed qa iſta lex dicit,ꝙ falſus teſtis in ciuili vel criminali cauſa punitur,ſecundū leges regni. & in prin.iſtius remiſi te ad l.1. &.2.ti.delos piu.in ordina.vltra pœnas dictarū legū,teſtis piurꝰ eſt ī multis odioſus.Et primò ſcias, ꝙ ſtāte ſtatuto,ꝙ de dāno dato ſtetur iuramēto dānū paſsi.vt in caſu.c.fi.cū ſimi.qđ metꝰ cā.ꝙ ſi datū dānū alicui,q aliàs iurauit falſū,& ſic piuro, nō ſtabitur hoc caſu eiꝰ ſacramēto,ſed erit ſibi neceſſe ꝓbare alr de dāno ſuo.q̃ ꝑ ſacramētū,nō obſtāte ꝑdicto ſtatuto.ita ſinglr dixit Ioā.an.ī addi.Spe.ī ti. de teſte.§.1.ī.4.char.ī addi. incip.allegat Di.qđ etiā expreſsiꝰ dixit And.Sicu.in.c.per tuas. & per gl.ibi. de ſimonia. per tex.& glo.in.c.paruuli. 22. q.5. quē

tex:

tex.& glo. etiam allegauit Bar. in tract. Cardi. in .2. q. ſecundi tractatus. 7. colū. verſi. quarto iuncta. Pro quibus etiam facit quod dixit Bal. in auth. ē. & qui iurat in principio. C. de bonis authori. iudi. poſſi. vbi per illum textum dicit, quod ille qui releuatus fuit a ſatiſdatione per iuratoriam cautionē, perdit illud priuilegium, ſi ſemel præſtitit iuratoriam cautionem, & fuit periurus. Quod etiā voluit Ludo. Rom. in. l. 2. in prīci. 9. col. ver. quod autem ſi debens cauere. ff. ſolu. matri. & volūt moderni. l. l. 2. 6. quod diximus ff. ſi quis cautio. quod facit ad materiam legis. in bonæ fidei. C. de rebus credi. & c. fina. de iureiu.

17 quia † ſi defertur iuramētum in ſupplementum probationis aliquibus caſibus, vt ibi. eſt verum, niſi is, cui relinquitur, ſit periurus, quia tunc deferri non debet, per dicta. quia Semel malꝰ, ſemper præſumitur malꝰ in eodem genere. vt in regula. Semel malus. lib. 6. ¶ Adde etiam in materia, ꝙ teſtis periurus, qui iurare non debuit, non punitur periurio. tenet Bal. in authen. decernimus. in fine. C. de arbitris. quod eſt notandum pro intellectu legis. 67. ſupra. Itaq; ſi impubes falſum depoſuit, non punitur de periurio, quia in eo non cadit periurium. not. Bal. in. l. fi. C. ad Silenia. quam commendat glo. in. l. 10. ti. de las fuerças. in parte. que gelo mando. ver. item nota ꝙ mandans. fo. le. ¶ Item adde, ꝙ teſtes falſi poſſunt accuſari poſt didiſrita teſtificata. tenet Bal. in. l. ſi quis teſtibus. penul. col. ver. quæro poſito ꝙ ciuiliter. C. de teſtibus. ¶ Adde etiam, ꝙ teſtis falſarius in pluribus articulis cauſæ, tenetur vnica pœna falſi ratione vnitatis iuramenti. tenet notanter Bar. in. l. infeciando. §. infans. 2. col. in fi. ff. de furtis. Flo. in. l. illud. 9. ſi idē. ff. ad legem Aqui. ¶ Sed quæro, an teneatur falſi crimine teſtis, qui vnum dixit in iudicio, & aliud extra iudicium. Bar. in. l. eos. in princi. ff. de falſis. tenet ꝙ ſic. pro eo facit tex. in. c. per tuas. de probatio. & glo. ordinaria in. c. literis. de præſumptio. & idem tenet Butr. in. c. cum in tua. de teſti. & Cardi. in. d. c. per tuas. & Abb. in. c. inquiſitiones. §. 3. de accuſa. & Pe. de Ancha. in cle. 3. in fine. de teſtibus. ¶ Sed Quæſtio

uecho a eſtos mis reynos dellò vernia: que por les fazer ſeñalada merced tuuieſſe por biē de mādar publicar las, y guardar las, como ſi por el dicho rey y reyna mis ſeñores fueran publicadas, o como la mi merced fueſſe.

E Porque la guarda deſtas dichas leyes parece ſer muy complidera al ſeruicio de Dios y mio, y ala buena adminiſtracion y eſecucion dela juſticia, y al biē y pro comun dellos mis reynos[e] y ſeñorios, mando por eſte quaderno deſtas leyes, o por ſu traſlado ſignado[f] de eſcriuano publico al principe don Carlos mi muy caro y muy amado hijo, y alos infantes, duques, condes, marqueſes, perlados, y ricos hombres,[g] y maeſtres de las ordenes, y alos dl mi conſejo y oydores delas mis audiencias, y alcaldes, y o-

Contra. contra Bar. tenet Ange. in conſi. ſuo 179. & in l. quidam tabularum. de furtis. & in. d. l. eos. & Ludo. in l. qu. bona. §. ſi quis ſtipulatus. de damno infecto. Bal. & Abb. in. d. c. per tuas. & Inno. in. d. c. cauſamque. idem Abb. cōſilio ſuo. 53. glo. in. d. c. cauſamq;. & Spe. in titu. de teſte. § 1. ver. quid ſi idē teſtis. & ver. ſe. & ibi Joan. And. in additio. Bal. in. l. nullum. C. de teſtibus. & l. fi. ff. eo. ti. & c. 1. §. 1. & ibi Bal. quid ſit inueſtitu. vſibus feudorū. & in. c. 1. §. notandum. de notis feudorum. Flo. in. l. qui falſa. ff. de teſtibus. & communis opinio eſt contra Bar. ¶ Non obſtat d. c. per tuas. quia ibi reſpondet do. Abb. & bene. & pro eis facit. l. 3. titu. delos falſarios. fo. legum. in quantum dicit. y el dixere deſpues que nego la verdad, o que dixo falſedad, y le fuere prouado. quia non ſufficit aliud dicere extra iudicium, ſed ꝙ probetur mendacium dixiſſe. Solutio. ¶ Vlteriꝰ quæro, an ille qui celeriter, & repentine reſpondet antequam articulus totus legatur vt teſtis, præſumatur falſum dicere. Tene ꝙ ſic. caſus eſt ſingularis in cap. ſed illud. 5. q. ideo alius teſtis ei præfertur. ad quod bene facit Prouerbiorum. 12. vbi dicitur. Qui teſtis eſt repentinus, concinnat linguam mendacij. Idem dic ſi multum cōſiſtat in mora, quia videbitur dubius. & de iſta glo. tanquā ſingulari facit mētionem Pau. in prooemio Gregn. 1. col. & Anto. & Cardi. & idem Panor. do. Abb. in. c. cum cauſam. de teſti. & ibi Felinus. 10. col. vnde teſtis debet ſeruare medium. c. ponderet. 50. diſtin. quod eſt bene notandum. Vide etiam ad hoc Felinum, vbi adducit aliqua ſimilia in prooemio decretalium. in glo. primi libri. circa principium. melius in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. 12. col. circa medium. ver. hoc. de conſtitutio. & cum illis poteſt addi quod notat Bal. in l. vnica. C. de emendatio. iuſti. codi. vbi dicit. ꝙ fides teſtium dicitur vacillare propter nimiam obſcuritatem. vnde Bar. in. l. ea. ff. de contrahen. emp. teſtem obſcurum æquiparat tacenti verum. ¶ Adde & quod textus in. d. c. ſed illud allegitur pro ſingulari per Abba. in præallegato prooemio decretalium. 5. col. ¶ Item adde, ꝙ teſtis, qui fuiſſet [illegible] teſtis. tan- Quæſtio

tras juſticias y oficiales dela mi caſa y corte, y chãcillerias, y a los comẽdadores y ſubcomẽdadores, y alcaydes delos caſtillos y caſas fuertes y llanas: y alos mis adlãtados y cõcejos y pſonas, y juſticias, regidores, caualleros, y eſcuderos, oficiales y hõbres buenos de todas q̃leſqer ciudades, villas, y lugares deſtos mis reynos y ſeñorios, y a todos mis ſubditos y nãles d̃ q̃lqer ley, eſtado, y cõdiciõ q̃ ſeã, aquiẽ lo cõtenido enlas dichas leyes, o q̃lqer d̃llas atañe, o atañer puede o a q̃lqer d̃llos q̃ veã las dichas leyes d̃ ſuſo encorporadas y cada vna d̃llas, y en los pleytos y cauſas que de aqui adelãte de nueuo ſe mouieren y eſcomençarẽ, guarden, y cumplã, y eſecutẽ, y las hagã guardar, y cumplir, y eſecutar en todo y por todo, ſegun que eñllas y en cada vna dellas ſe cõtiene, como leyes generales deſtos mis reynos, y los dichos juezes juzguen por ellas, y los vnos ni los otros no vayan, ni paſſen, ni conſientan yr ni paſſar contra el tenor y forma de ellas en algun tiempo, ni por algũa manera, ſo pena dela mi merced, y delas penas en las dichas leyes contendas. Y deſto mande dar eſta mi carta y q̃derno d̃ leyes firmada del nõbre del rey

teſtificandum contra aliquem, præſumitur ſuſpectus, & ideo repellitur ſecundũ Bar. in. l. poſt legatum. §. is verò. ff. de his quibus vt indignis. & Iaco. de Bel. in. §. ſi verò ignoti. per illũ tex. in authen. de teſti. colla. 7. Bal. in authẽ. ſed nouo iure. 1. col. C. ſi cert. peta. & in. l. quoniã liberi. in prĩci. C. de teſti. Bar. in. l. vxori. ff. de falſis. & in. l. quæ omnia. ff. de procu. Abb. in. c. cum. p. circa finem. de accuſatio. ¶ Attamẽ limita *Limita* & reſtringe hoc non habere locum, quãdo eſſem⁹ in materia, in qua ageretur de peccato euitando, quia tali caſu teſti ſe offerẽti creditur. ita ſingulariter dixit Ioã. de Imo. in. c. iurauit. per illũ tex. de proba. quod dictum pro nobili refert & ſequitur Feli. in. c. 2. 8. col. circa medium. de teſtibus. vbi ſubdit, ꝙ ita poteſt intelligi tex. in. c. cũ in tua. in verſi. ſponſa. & facit ſecundũ eum. c. præterea. el. 2. eo. ti. & ibi ponit aliam limitationẽ ad illud, ꝙ teſti ſe offerenti. &c.

¶ Et in materia vide ſingulare conſilium Hippo. Marſi. ſingulari ſuo. 103. vbi dicit, ꝙ varietas in teſte eſt maximæ importãtię. nam operatur, ꝙ vigore atteſtationis ſuę iudex nullo mõ pôt procedere ad ſententiam ferẽdam pro ea parte, pro qua ipſe primò teſtificatus eſt. ita notat Innocen. in cap. præterea. de teſtibus cogen. & dominus An. in capit. cum in tua. vltima columna. de teſtibus. & Angelus in conſilio. 275. incipienti, quædam domina Margarita. & voluit dominus Alexan. referens prædicta in conſilio ſuo. 364. incipienti. in cauſa appellationis. quinta columna. ¶ Item talis varietas in teſte operatur, vt ipſe teſtis poſsit torqueri. vt habetur in lege. ex libero. & ibi gloſſa. ff. de quæſtionibus. per Innocentium et alios in cap. cum in contemplatione. de regulis iuris. per Dinum in regula. ſine culpa. de regulis iuris libro ſexto. Baldus in lege. milites. C. de quæſtionibus. & in lege tertia. C. ad legem Iuliam. de adulte. dominus Anto. in cap. cum in tua. de teſtibus. Bald. in capit. primo. §. 1. in titulo. quid ſit inueſti. Idem Baldus & Salicetus in lege. nullum. C. de teſtibus. ¶ Habet etiam alium notabilem eſſectũ ipſa varietas ſeu vacillatio. nam quando iudex maleficiorum habet reũ in manibus, quem ponit ad torturam: præcedentibus indiciis, ſi ipſe in ipſa tortura vadit variando, & vna die dicit vnum, & alio die dicit aliud, tunc ipſe iudex ſeu notari⁹ nõ parcat calamo, ſed omnia dicta ſua, & omnes variationes faciat ſcribi in actis, eò quòd tunc ſecurè, ſæpe & ſæpius poterit eum repetere in tortura etiam aliis indiciis non ſuperuenientibus. ita ſingulariter dicit Angelus in libro maleficiorum, in parte, fama publica. decimaſeptima charta. verſicu. nonò quæro. &c. allegat hoc voluiſſe Barto. in lege. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtionibus. & Innocen. in capitu. quoniam contra. de probationib⁹. ex quo dicit ipſe Angelus ibi ſe pluries conſecutum fuiſſe honorẽ, & maximè in vrbe Romana, dum ibi aſsideret. pro quibus etiam vide Ludouicum Romanum. conſilio octauo. incipi. viſo facto. &c. Vbi dicit mendacium eſſe ſufficiens indicium ad torturam. quod tene menti in practica. ¶ Adde etiam in materia, quòd periurus etiã *Nota.* poſt peractam pœnitentiam non admittitur in teſtem. de quo dixi in lege decimatertia. in parte. 24 horas. verſiculo. & iſtis adde ſupra. ¶ Vnum tamen *Nota.* eſt menti tenendũ. quòd ſi teſtis ſolus productus ab eo contra quẽ fuerat corruptus pecunia ne teſtimonium

teſtimoniũ diceret cõtra corrumpentẽ eum hoc deponat, plenè ꝓbat. verbum fuit ſingulare Bal. in. c.1. col. 2. ſi de inueſtitura inter domi. & vaſſal. lis oriatur. quem refert & ſequitur Feli. in. c. licet cauſam. 5. col. de proba. & Hipp. Marſi. ſingulari ſuo. 112. Quod eſt ſingulare ad limitationem textꝰ in. c. in omni negotio. & c. licet vniuerſis. de teſtibꝰ. & l. vbi numerus. ff. eodẽ. vbi dicitur, ꝙ in ore duorum, vel trium teſtiũ, ſtat omne verbum. & ſic habes caſum ĩ quo vnus teſtis plenè probat. ¶ Aduerte etiã, ꝙ ſi teſtis reuelat ſecreta, eſt ſuſpectus. ad quod bene facit Prouer. 20. circa finẽ. vbi dicitur, Qui reuelat myſteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne cõmiſcearis. habetur etiam Prouer. 24. ne ſis teſtis fruſtra cõtra proximum tuum, nec lactes quenquam labiis tuis. Ad idẽ Prouer. 25. Iaculũ & gladiꝰ ſagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum ſuum falſum teſtimonium. quę remanent in materia ꝑ te vide.

d ¶ Publicaciõ. Nota ex his verbis, ꝙ † publicatio legum eſt neceſſaria ad hoc vt ligent quod patet ex. l. iſta, inquantum dicit. no ſaltaua. & c. Dixi plenè in. l. 1. in parte. enlos dichos lugares. ver. ſed quęro. vbi vide per Dinum in regula. ignorãtia. & ibi

mi ſeñor y padre, adminiſtrador y gouernador dſtos mis reynos y ſeñorios, y ſellado con el ſello del rey y reyna mis ſeñores padre y madre: porque ala ſazon no eſtaua hecho el ſello de mis armas: y mãdo que ſean pregonadas publicamẽte y enla mi corte: y q̃ dẽde en adelante ſe guardẽ y aleguẽ por leyes generales de mis reynos. y mãdo alas dichas mis juſticias y a cada vna dellas en ſus lugares y juriſdiciones, q̃ luego las hagan pregonar publicamente por ante eſcriuano, por las plaças, y mercados, y otros lugares acoſtumbrados. Y mando alos dl mi conſejo, que den y libren mis cartas y ſobrecartas deſte quaderno de leyes para las ciudades, villas, y lugares de mis reynos y ſeñorios dõde vieren que cumple y fuere neceſſario. y los vnos ni los otros no hagades ni hagã ende al por alguna manera, ſo pena de la mi merced, y de. x mil mrs para la mi camara a cada vno por quien fincare de lo aſſi hazer y cũplir: y mando al hombre que vos eſta mi carta moſtrare que vos emplaze que parezcades ante mi en la mi corte del dia que vos emplazare haſta quinze dias primeros ſiguiẽtes: y mando ſo la dicha pena a qualquier eſcriuano publico que para eſto fuere llamado, q̃ de ende al que vos la moſtrare teſtimonio ſignado con ſu ſigno, porque yo ſepa en como ſe cumple mi mandado.

Dada enla ciudad đ Toro a ſiete dias del mes de Março. año del naſcimiento de nueſtro ſaluador Ieſu Chriſto de mil y quinientos y cinco años. Yo el rey. Yo Gaſpar de Gizio ſecretario de la reyna nueſtra ſeñora las hize eſcriuir por mandado del ſeñor Rey ſu padre, adminiſtrador y gouernador đ ſtos ſus reynos. Ioãnes epiſcopus Cor

in additio. li. 6. ver. in illis verò nego.

e ¶ Reynos. Qualiter rex debet commodum acquirere ſubditis, aliàs regnicolis, vide per totum titu. 10. 2. partita.

f ¶ Traſlado ſignado. Concordat textus in. c. 1. de fide inſtru. & quæ ibi dicunt doctores & glo.

g ¶ Ricos hõbres. Qui dicãtur richi homines, dixi in procœmio ſupra. in parte, ricos hombres.

h ¶ De nueuo ſe mouieren. Nota duo ex his verbis, & nunquã obliuiſcaris. ⁋ Primũ inquantũ dicit. de nouo. nam ſentit, ꝙ iſtæ leges debeant ſeruari in cauſis de nouo vẽtilandis. quaſi ſentiat, ꝙ non extẽdantur ad cauſas pendentes. & iſta fuit cõcluſio Bar. in. l. omnes populi. 2. q. 5. principali. 17. col. & ver. circa tertium. dixi in. l. 61. glo. 1. ver. item non trahitur ſupra. & eſt ratio, quia de natura legis eſt dare formam futuris, nõ præteritis. c. 2. & fina. de conſtitutio. & l. leges. C. de legibꝰ. ⁋ Si tamen actus eſt in parte geſtus, & in parte gerendus, ſi noua conſtitutio ſuperueniat, nõ habebit locum in illa parte gerẽda, quæ eſt connexa parti geſtæ: & hoc quando pars gerenda redderetur inutilis ſine parte geſta. gloſſ. habes ſingularem ſecũdum omnes. & ibi docto. Cardi. in clemẽ. vnica. in verbo, deputatus. circa finem. de teſia. de

ſis, Licentiatus çapata. Ferdinandus Tello licentiatus. Licentiatus Moxica. Doctor Carauajal Licentiatus Santiago. Regiſtrada. Canciller.

ſta. de qua facit feſtum And.Sicu.in repetitione rubricæ. de cauſa poſſe.& proprie.in authenti. circa finem.Sed quia multi in hoc dubio poſſent decipi, tu reguicola attende ad verba mea,& intelliges iura in materia loquentia. dicenim, ꝙ ſi actus geſtus eſt ſecundum legem tunc ſtantem,& ex tali actu eſt iam quæſitũ ius alicui integrè, licet ſuperueniat lex contrarium diſponẽs in illo caſu, non reddit actum geſtum nullum.quia non extenditur lex noua ad præterita.Pone ergo,quòd ſtante leg.9. titulo delas mandas.foro le. pater quendam ex filiis ſuis in tertio & quinto meliorauit, & vita functus eſt,taliter,quòd ex teſtamento filio meliorato fuit in tertio & quinto integrum ius quæſitum per mortem patris.demum facta eſt lex noua, per quam ſtatuitur,ꝙ pater non poſsit aliquem ex filiis meliorare,ſed quòd omnes pariter & æqualiter ſuccedant, nonne iſta lex extenditur ad caſum de quo ſupra? Et certè non extenditur,quia ante promulgationẽ, erat filio ius integrè quæſitum.tex. habes notandũ in legibus ſtyli.l.200.& ita intelligitur text.in.c.2. & fi.de conſtitutio. ¶ Si tamen eſt aliquod factum, in quo nondum eſt per ſententiam vel aliàs alicui ius quæſitum.& eo ſtante indeciſo,facta eſt lex noua,per quam ille caſus poteſt decidi & terminari,tene indubitãter, quòd ille caſus antiquus indeciſus debet terminari ſecundum legem nouam,& ad eum.d.l. noua extenditur per ſupradicta. & hic habes textum. ſatis clarum inquantum dicit. de nueuo ſe mouieren,o eſcomençarẽ. nam licet factũ ſit antiquum,ſi tamẽ de nouo mouetur, iudicabitur per has leges. Et cùm eſſem in curia regia in aliquibus intendens,ita iudicatum vidi in ſua regali audientia,& magno cõſilio per ſuos ſenatores,& hoc eſt quod tibi dixi ſecundò notandũ,& illud menti tene,& vide tex.in.l.fi.tit.14.tertia partita.

Adde. Tex.meliorẽ,quàm ſit in toto corpore iuris in authen.vt cum de appellatio.cognoſ.in princip.vſq; ad ver. ſed hoc prçſenti.iuncta glo.ſuper parte.referentẽ.colla. 9.quæ idem dicit. quam tene mẽti.

Methymnæ Campi.

Excudebat Gulielmus de Millis Typographus in ſua officina. Anno domini. M. D. L III.

Repertorium præſentium legum Tauri, locupletius, & caſtigatius multò, quàm antea. Cui adiecta ſunt nonnulla, quæ ante hanc editionem deſyderabantur, vt legentibus facilè patebit.

A

ABbas Siculus qs fuit.in.l.1.in parte,el Abbad. fo. 23.col.2.

Abſens ao dicatur,qui nõ valet teſtatorẽ audire.l.3.in parte, Interuẽgan. ver. Et nota.fo.33.co.4.

Abſens cauſa reipublicæ,an dicatur abſens, non ſolum quãdiu durat officium,ſed eo finito, quãdiu redire poterit.l.3.in parte,La ley del ordenamiento.ver.Hinc etiã dicimus. el.1.fo.28.col.2.

Abſens cauſa reipublicæ,quibus priuilegiis gaudeat.ibi.in parte, Sic te teſtigos.ver.Sed quia.fo.3^.col.4.

Abſens an videatur cõtradicere. l.59.glo.1. ver. Itẽ quia.nu.2.fo.197. col.2.

Actio quid ſit.l.63. glo.1. ver. Ad quartum.nu.2.fo.208.col.2.

Actio vnde oritur.ibi.ver.Et nota.nu.3.fo.208.col.2.

Actio quotuplex ſit.ibi.verſi. Et dic.nu.4.fo.208.col.2.

Actio hypothecaria ſuper quibus bonis competit.l.21.glo.1.ver. Itẽ hypothecaria.fo.106.col.1.

Actio hypothecaria mixta, perſonalis & realis quanto tempore præſcribat.l.63.ĩ parte, Es mixta.nu.63. fo.216.col.2.

Actio perſonalis & executoria ſuper ea data quanto tempore præſcribat.&c.ibi.nu.48.fo.214.col.4.

Actio hypothecaria an ſit in rem. ibi.glo.1.verſicu. Vltimò tene.nu.5. fo.208.col.2.

Actio hæreditaria an ſit mixta.ibi. in parte,Es mixta.verſi.Iſta etenim. nu.63.fo.216.col.2.

Actio hypothecaria quanto tempore durat.ibi.Por treynta años. fo. 216.col.2.

Actio perſonalis an competit ex teſtamento pro re legata. l. 21. glo. 1. ver.Actio perſonalis.num.10.fo.106 col.1.

Actio an oritur ex nudo pacto. l.22. glo.1. ver. Item præmitte. nu.3. fo.108.col.1.

Actio au poteſt emi & vendi. l. 68.glo.1.ver. Et ex hoc.nu.1. fo.236. col.4.

Actio an oritur ex ſimplici pollicitatione l.22.glo.1.ver.Sed ex ſimplici.numero tertio.folio.108. colũna prima.

Actio inter mercatores an oritur ex nudo pacto.ibi. verſicu. Verum tamen.numero quinto.folio.108. columna prima.

Actio vel deſenſio cui competit, poteſt ſtare in iudicio.l.10.in glo. ſuper parte.Mas de la quinta.num.25. fo.67.col.1.

Actiones quot competunt ad cõſequendum prælegata.l. 21. gloſſa. 1. verſi. Et nota. numero.6. folio. 106. columna prima.

Acta iudicij an probent ſi in ſententiis dicitur viſis actis.lege prima. gloſſ.ſecunda.in fine.fo.16.columna ſecunda.

Acta iudicij an, & quando requirunt teſtes.l.tertia. in parte, La ley del ordenamiento. verſicu. Octauò fallit. & verſicu. Sed quia ſupra dixi. folio.29. tertia columna. & folio. 30. 1. columna.

Acta per patrem nomine filiorum,quos non habet, ſed poſtea naſcuntur, an valent. l. 16. in parte, A ſu muger. verſi. Et quod hic dicitur. nu.25.fo.83.col.4.

Actus an debeat iudicari ſecundum tempus, in quo fit. ibi. eodem verſiculo.nume.26. folio. 83. columna quarta.

Actus quot modis perficiuntur. l.ſexta.in parte,En todos ſus bienes. verſicu. Ad idem Boëtius dicit. fol. 54.col.2.

Actus qui nõ valet ſine iuramento, an firmetur iuramento. l. 61. in parte, Veſtir. verſi. In conſilium do. nume.26. fo.204.col.4.

Actus geſtus contra legem quando ſit nullus. l. 3. in parte, No haga ſe.fo.41.col.2.

Actor, an & quãdo compellitur ſatiſdare.l.66.ĩ parte, Que le ſea pueſta.nu.3;.fo.233.col.1.

Actor,an,& quando inuitus compellitur agere.l. 7.glo.1.ver.Poſtremò.nu.6.fo.193.col.4.

Acceſſus ad monialem qualiter puniatur.l.9.in parte,Monjas.ſo.63 col.2.

Acceſſus ad meretricẽ, an,& quãdo ſit punibilis.l.62.nu.7.folio.207. columna prima.

Accurſius qs fuit.l.1.in ver.Bartolo.ibi.Itẽ dicitur.fo.23 col.1.

Accuſans teſtẽ de falſo,an debeat inferere in accuſatione locum iuramenti,an locũ depoſitionis.l.83. gl. 1.ver.Et nota.nu.3.fo. 263.col.1.

Aditio hęreditatis,an,& quando præſumatur. l. 6. in parte, En todos ſus bienes.ver.Tertiò verum eſt.fo. 54.col.1.

Aditio hęreditatis quę requirat.ibidem.ver. Itẽ repudiatio.fo.54.col.2.

Aditio quid ſit.ibidem.ver.Item quia.fo.54.col.2.

Aditio hæreditatis qualiter probetur.ibidem.ver. Item repudiatio. fo.54.col.2.

Aditio hæreditatis quando poteſt fieri. l. 54. in parte, Pueda acceptar.ver. Vlterius nota. numero.18. fo.186.col.3.

Aditio hæreditatis quãto tẽpore præſumatur.ibi in fine.ver. Ex curſu.nu.19.fo.186.col.3.

Aditio hæreditatis totius an habeatur pro aditiõe partis.ibi.in parte,Herẽcia.nu.20.fo.186.col.3.

Aditio corã quo iudice debet fieri.ibi.in parte,Inuẽtario. ver. Et tũc nota.nu.22.fo.186.col.4.

Aditio hæreditatis cũ beneficio inuẽtarij,an ſit periculoſa.ibi.in prĩcipio.nu.21.fo.186.col.4.

Aditio facta tempore incongruo, an conualeſcat per ſuperuenientem potentiam adeundi.ibidem. in parte,Inuentario.ver. Sed pone.nu. 26. fo.185.col.4.

Adire hæreditatem, an ſit quaſi contrahere. l. 55. in parte,Quaſi contracto. verſicu. Item adire. num. 28. fo.188.col.4.

Adoleſcentia an ſit prona ad malum. in procemio.in parte, En los ca

ſos.verſicu.Legitur.ſo.9.col.2.

Adoptat⁹ ab extraneo,an habeat ios dicendi nullum contra teſtamentum adoptantis.l.12.in parte, No pueda ſucceder. verſi. Quid in adoptato.nu.29.fo.75.col.1.

Adoptiuus, an ſuccedat cum legitimis.ibidem.

Aduocatus, an, & quando excuſetur ab ignorantia iuris. ibi.in parte, Eutendimiento. ver. Et nota. fo. 18.col.4.

Aduocatus minor,& doctor malè allegans, an reſtituatur in integrum. l.ſecunda. in parte,Delas dichas leyes.verſi. Et nota.cum ſequẽ. fo.25.col.3.

Aduocatus an debeat eſſe nimis ſollicitus.ibidem.verſicu. Item nota.fo.25.col.4.

Aduocatus an debet eſſe peritus in vtraque ſcientia. ibidem.verſicu. Poſtremò nota. folio. 27. columna prima.

Aduocatus fouens iuſtam cauſam, an poſsit mentiri, & falſa allegare. l.ſecunda. in parte, Delas dichas. verſicu. Vnum tamen nota.fo. 26.col.1.

Aduocatus allegans legem abrogatam qualiter puniatur.l.1.in parte, No ſe vſe della. verſicu. Et nota. fo. 23.col.4.

Aduocatus an poteſt eſſe illiteratus.l.ſecunda. in parte, Delas dichas.verſiculo.Aduocatus. ſolio.25. columna ſecunda.

Aduocatus groſſus ingenio an poteſt eſſe.ibidem.verſicu.Vlterius nota.fo.26.col.1.

Aduocatus qualis debeat eſſe.ibidem.fo.27.col.1.

Aduocati duo recipientes pecuniam vt defendant cauſam Principis: vno defuncto, an alteri debeatur tota pecunia. l. 7. verſiculo. Sed quia. fo.58. col.1. Et in.l.ſecunda.in parte,Delas dichas.verſicu.Et adde. fo.25.col.3.

Aduocati in cauſis dubiis,an cõcordiam tractare debeant inter partes.ibi. verſi. Vnum tamen nota.fo. 27.col.1.

Aduocati duo patrocinantes in cauſa vnius, an debeãt habere ſalarium vtriuſque, ſi altera pars condemnatur in expenſis. ibi.ver.Vltimò adde.ſolio.27.columna prima.

Aduocatus qui fuit in cauſa, an poſsit eſſe aſſeſſor in ea.ibi. verſi. An aduocatus.ſo.27.col.1.

Adulterinus filius regis an ſuccedat matri.l.9.in parte, Ex teſtamẽto. verſicu.Fallit duobus caſibus.folio. 62.col.3.

Adulterinus quid poteſt conſequi à patre, vel à matre.l.9. folio.59. col.2.

Adulterinus ex muliere coniugata per vim cognita,an ſuccedat matri.l. nona. in parte, Ex teſtamento. verſiculo. Secundò ſi eſt. folio. 62. col.3.

Adulterinus an veniat appellatione filiorum naturalium.l.10. in parte, Fuere natural.numero.43.ſo. 68.col.2.

Adulterinus an poſsit inſtitui. l. 31. in parte, Subſtituyr. folio. 140. col.2.

Adolterinus frater an excludat ſubſtitutum à ſucceſsione fratris. l. 9.in parte,En la ley.verſi.Sed operæ pretium eſt videre.fo.63.col.3.

Adulterini vel inceſtuoſi an poſſint inſtitui à matre deficientibus legitimis.ibidem.ver. Per iſtam legẽ. fo.63.col.3.

Adulterini an comprehendãtur ſub diſpoſitione legum loquentium de vulgò quæſitis.ibidem.ver.Hanc opinionem.fo.63 col.4.

Adoltera in dote an ſit priuilegiata.l.13.verſi.Et quod diximus.ſo.77 col.3.

Adulterium quando ſit ponibile. l.81.glo.1.ver.Et nota ꝙ adulterium. nu.7.fo.262.col.3.

Adultus curatorẽ habens an poſſit teſtari.l.quinta. in parte,Edad legitima. verſiculo.Adultus.ſolio.49. col.1.

Agens hypothecaria contra poſſeſſorem quid debeat probare.l.63. in parte, Hypotheca.ver.Item nota. el.2.nu.56 ſo.215.col.3.

Agens hypothecaria, an debet probare debitorem fuiſſe dominum tempore obligationis.l.63. in parte, Es mixta.numero.64. ſolio. 216. columna.2.

Agens an debeat probare finalem cauſam ſoæ intentionis.l.10. in parte,Mas de la quinta.verſic. Quia agens.nume.28.fo.67.col.1.

Agere in iudicio an poteſt quis ſuie actione.ibidem. verſicu. Item ſi filij.nu.27.col.1.

Alguazellus ſi aliquem offendit, quãdo excuſetur.l.66. gloſſa prima. verſicu. Intellige. numero ſecundo. fo.228.col.3.

Alienatio rei prohibitæ alienari, an & quando tenet.l.55.ſuper parte, Apartar.verſi. Vnum tamen poſſet. nu.20.fo.128.col.3.

Alienatio bonorum an poteſt interdici per pactum.l.22.in parte,No mejorar.numero.18.folio.109.columna quarta.

Alienatio bonorũ an valeat contra prohibitionẽ iudicis.l.22.in parte,No mejorar.ver.Et quod dicim⁹. nu.19.ſo.109.col.4.

Alimenta quo iure debeantur filiis & parentibus. l. 10. in parte, En caſo.verſicu.Regulariter.numero.8. fo.65.col.1.

Alimẽta filiis relicta à patre iſto modo, vt alimententur apud matrem,an videantur relicta etiam matri. l. 16. in parte, Alguna coſa. verſicu. Item ſi teſtator. numero. 16.fo. 83.col.2.

Alimenta quo iure petantur. l. decima. in parte, Alimentos. verſiculo. Et not.numero.15. folio.66.columna.2.

Alimenta qualiter debeantur.ibi. in parte, De ſus hijos. verſiculo. Et nota quod debentur. numero. 21.fo. 66.col.3.

Alimentorũ priuilegia quæ ſint. ibidem.nu.13.fo.66.col.1.

Et ibi vide, ſi quis habet patrem & filium diuites, à quo debet petere alimenta. in parte, En caſo.verſi. Et not.numero quarto.folio.64. columna tertia.

Alimentorum pręſtatio an ſit pia cauſa. l. 40. in parte, Por ſo orden. verſicu. Item ex quo præſtatio. numero.23.folio 154.col.4.

Alimenta vbi poſſunt præſtari, & an quando quis tenetur alere aliũ quid ſufficiat. l. decima. verſiculo. Item nota numero ſexto.folio. 65. col.1.

Alter. 2. um. an ſit diſtributiuum trium, an duorum. l. 17. in parte, Otro algun contracto.in principio. numero

numero.17.folio.94.columna tertia.

Alteri, an, & quando acquiratur per alterum.l.22.in parte, Que no vala.ver.Sed quæro pater.numero.27.folio.111.col.1.

Animi motus quotuplex ſit.l.2.in parte, Voluntad.folio.24.columna tertia.

Animalia, quæ ſe inuicem aggrediuntur, quod eorum præſumatur aggreſſum fuiſſe aliud.l.49.in parte, Del hijo mayor. verſicu. Hinc dicit Floria.folio.153.col.1.

Annulus datus ſponſæ in eccleſia tempore benedictionis, an fiat ſponſæ.l.52.in parte, De veynte dias. verſicu. Pro complemento. nu. 28.folio.181.col.2.

Annulus confiſcatus, & alia indumenta, cui debent applicari.l.4.in parte, De confiſcar. verſi. Sed pone quòd bona.fo.47.col.1.

Annus indulgentiæ an currat à tempore dato, an à tempore ſcientiæ.l.2.in parte, Deſde la data.in principio.fo.27.col.2.

Antiquis an ſit credendum potius, quàm iuuenibus.l.1.in parte, Sabios antiguos.folio.16.columna prima.

Appellari an poſſit à ſententia iudicis.l.2.in parte, Pues por ellas. verſiculo.Et ab eius ſententia.folio.17.columna.2.

Appellatione remota quãdo proceditur.l.64.in parte, Appellacion.nu.94.fo.225.col.2.

Appellatione iuris, an veniat ius regni.l.1.in parte, El derecho. folio.17.col.4.

Apodexis vel ſcriptura priuata, an,& quãdo præiudicet.l.22.in parte, Eſcriptura publica. verſicu. Sed quia ſæpenumero.numero.22.folio.112.col.1.

Articuli an poſſint dari poſt terminum datum ad articulandum. in Prooemio.ſuper parte, Entẽdimiento.verſicu.Hinc dicimus.folio.9.columna.2.

Articulus quid ſit.ibi. verſicu.Et præſertim.fo.9.col.2.

Articuli in probãda præſcriptione qualiter debent formari.l.63.in parte, Se preſcriua. in fi. verſi. Nota etiam.nu.28.fo.211.col.4.

Arbitri an poſſint ferre ſententiam vno compromittentium mortuo.l.4.in parte, Natural. folio.44.col.4.

Arbitris diſcordantibus, an poſſit iudex ordinari⁹ eligere tertium. l.38.in parte, Diſcordarẽ. verſiculo. Sed quia.numero.9.folio.150.columna prima.

Arbitri habentes poteſtatem prorogandi terminum compromiſſi, an intelligatur pro prima vice tantùm. l.53. in parte, Prometieren.verſicu. Item ſi eſt dictum. numero.17.folio.183.col.2.

Arbitri an poſſint ferre ſententiam ſtatim facto compromiſſo, ſi data eſt ſibi plena poteſtas.l.64.in parte, Vna ordenança.verſiculo. Hinc etiam.numero.44.folio.220.colũna ſecunda.

Arbiter, an dicatur bonus vir in lite conteſtanda & terminanda. ibi. ver. Propterea dicitur arbiter.num.45.fo.220.col.3.

Arbiter ſi habet liberum arbitrium, an poſſit præiudicare alicui ex partibus. ibi. verſicu. Quia non poteſt. nume. 46. folio. 220. columna tertia.

Argumentum de comite ad principem, an ſit validum.l.3.in parte, La ley del ordenamiento. verſicu. Item argumentum de Comite folio 30.col.2.

Argumentum de minori ad maius an procedat.ibi.verſi. Itẽ argu.de minori.fo.30.col.3.

Argumentum à ſimili quando valet.ibi.verſicu. Item ſi inter principem.fo.30.col.3.

Argumentum de hæreditate ad tutelam an procedat.l.15.in parte, En los varones.verſicu. Ergo & in ſubſtitutione. numero quarto. folio. 81. col.2.

Argumẽtum à vi nominis an valeat.in Prooemio.glo.1.ver. Secundò oppono.fo.3.col.2.

Argumentum de ſimilibus ad ſimilia,et à paritate rationis,quãdo valet.l.3.in parte, Siete teſtigos.ver. Itẽ quia vt patet.fo.37.col.4.

Argumentum de pacto ad teſtamẽtum,an ſit validum.ibi. ver. Itẽ ſi iſta ſolennitas.fo.38.col.2.

Argumentum à toto integrali vel à toto vniuerſali, an valeat.l.27.in parte, Por el tiempo. verſi. Itẽ quia.nu.52.fo.131.col.1.

Aromatarius an committat falſum, ſi miſcet ceram corruptam cum incorrupta.l.9.glo.1.verſi. Idem dicendum eſt.fo.59.col.4.

Arra data ſpõſæ à ſponſo in præmium pudicitiæ, ſi eſt prius cognita ab alio, an poſſit repeti.l.52.in parte, Ante de conſumido.verſicu. Ex qua ratione.numero.20.folio.180.col.3.

Arra, an poteſt excedere decimã partem bonorum.l.50.numero.1.fo.175.col.1.

Arra quæ dicatur.ibi.glo.1.in.verſi. Ad cuius.cum ſequen.nu.3.folio.175.col.1.

Arra,& donatio propter nuptias an ſint idem. ibidem. verſiculo. Ad cuius intellectum. numero.2.folio.175.col.1.

Et ibi.in parte, Arras.fo.175.col.4.in fine.

Et in parte, Renunciar.ver.Secũdo caſu.fo.176.col.1.

Arra, an poſſit committi contracto matrimonio.ibidẽ. in parte, Arras.in principio.nume. 6. folio. 175.col.4.in fine.

Arræ, quo tempore debent æſtimari. ibi.in parte, Renunciar. verſi. Vlterius quæro.numero.9.fol.176.col.2.

Arra quotuplex ſit.l.51.glo.1.ver. Sed quia iſta lex. numero.2.fo.177.col.3.

Aſcendentes qui dicũtur.l.6.glo.1.verſi.Nota tamen.folio.50.columna.2.

Aſcendentes quando,& quo ordine ſuccedãt deſcendentibus.ibi.in parte, Por ſu orden.folio.50.columna tertia.

Et.l.7.glo.fi.fo.58.col.2.

Aſcendentes ſi exhæredantur, an poſſint agere querela inofficioſi teſtamenti.l.ſexta. in parte, Succedan.in principio. folio.51. columna prima.

Aſcendentes an præferantur in ſucceſſione collateralibus.l.7.glo.fi.fo.58.col.2.

Et.l.6.in principio. folio. 50. columna.2.

Aſaſinus condemnatus cui pœna debet applicari.l.quarta.in glo.

ſuper parte, De confiſcat. verſiculo. Octauo quidam. folio. 47. columna quarta.

Aſſenſus Principis in conſtitutione maioratus, an probari poſsit per teſtes. l. 41. in parte, Por teſtigos. verſi. Itaque aſſenſus. folio. 156. col. 2.

Aſſenſus præſtitus in alienatione facienda, an confirmet alienationem iam factam. l. quinquageſima octaua. in parte, Ouiere hecho. verſicu. Hinc dicit. numero. 3. fo. 196. col. 3.

Aſſenſus præſtitus in contractu, an videtur præſtitus in executione ipſius. ibi. verſiculo. Et nota quòd aſſenſus. numero octauo. folio. 196. col. 4.

Aſsimilatio an ſit probatio filiationis. l. vndecima. in parte, Lo reconozca. in fine. numero. 16. folio. 71. col. 3.

Attentare, an, & quãdo licet pendente appellatione. l. 10. in parte, Alimentos. verſicu. Octauum. nume. 14. fo. 66. col. 2.

Authoritas an debet præcedere actum. l. quadrageſimaſecunda. glo. prima. verſicu. Idem dicimus. numero. 5. fo. 157. col. 4.

Authoritas quid ſit. l. 44. in parte, Con auctoridad. in principio. nume. 2. ſo. 1 0. col. 1.

Authoritas, an faciat ceſſare præſumptionem metus. ibidem. in ver. Item facit. nu. 3. fo. 160. col. 2.

Authoritas, quæ requiritur in contractu, an requiratur in diſtractu. ibi. in parte, Reuocar. in principio. numero decimo. folio. 160. columna tertia.

Authoritas iudicis an operetur aliquid, vbi eſt expreſſa temeritas. l. 61. in parte, Si ſe prouare. verſicu. Item metus præcedens. folio. 202. columna. 2.

Authorans actui nullo, an tenetur ad intereſſe. l. ſexageſimaprima. in parte, Si ſe prouare. numero. 14. fo. 202. col. 2.

Authoritas vnius veri, et alterius falſi tutoris, an valeat. l. tertia. in parte, Siete teſtigos. verſicu. Idem dicimus in authoritate. folio. 36. colũna ſecunda.

Authoritas vbi requiritur, an debet interuenire in actu. l. quadrageſimaſecunda. ver. Et eſt regula. nu. 6. fo. 158. col. 4.

Authoritas nimis properè interpoſita, an ſit nulla. l. quinquageſima ſeptima. in parte, Legitima. verſicu. Idem dicit textus. numero. 11. folio. 194. col. 4.

Authoritas iudicis. an, & quando facit ceſſare præſumptionẽ fraudis. l. 64. in parte, Vna ordenança. verſiculo. Octauò dato. & verſicu. Primò ad illud. numero. 61. folio. 221. col. 3.

Aureola quid ſit. in Procemio. in parte, Caſtilla. verſicu. Datur enim. fo. 6. col. 4.

Aureola quibus perſonis datur. ibi. verſi. Quibus perſonis. folio. 6. col. 4.

Auus, & auia quãdo tenentur alere nepotes naturales. l. 1c. ĩ parte, El padre. in princi. fo. 65. col. 1.

Auus excluſus per ſtatutũ à ſucceſsione, an videtur auia excluſa. l. duodecima. in parte, Priuilegio. verſicu Perquam legem. numero. 4. fo. 72. col. 2.

B

Baldus quis fuit. l. prima. in parte, Baldo. ſolio. 23. col. 1.

Bannitus à regno, qui ſe tranſtulit in locum de nouo acquiſitum, an poſsit in eo ſtare. l. 49. in parte, Deſterrados. in principio. numero. 29. folio. 173. col. 3.

Bannitus datus in inimicum, an poſsit ſe defendere. l. ſeptuageſima ſexta. glo. fina. verſicu. Sed quæro. numero ſexto. fo. 257. col. 3.

Bannitiones à quibus procedunt. l. quadrageſimanona. in parte, Deſterrados. ver. Propterea bannitiones. nu. 30. fo. 173. col. 4.

Bartolꝰ quis fuit. l. 1. in parte, Bartolo. fo. 23. col. 1.

Bartoli & Baldi opiniones an ſint reprobatæ. l. prima. gloſſ. fina. folio. 24. col. 1.

Bartolus vacauit quinque annis ad componendum repetitionem. l. de ætate. ff. de minori. ibi. in parte, Bartolo. fo. 23. col. 1.

Baſtardus, an, & quando ſuccedat matri. folio. 59. columna ſecũda.

Baſtardus, an dicatur extraneus à cognatione. l. 74. in parte, En ella. verſicu. Vlterius quæro. numero. 24 fo. 255. col. 2.

Et in. l. nona. in parte, Herederos legitimos. in principio. folio. 60. columna. 3

Baſtardus, an ſit de conſanguinitate patris. l. 9. in parte, En la ley. folio. 63. col. 3.

Baptizatus in parte corporis. an dicatur baptizatus. l. 13. in parte, Fuere baptizado. verſi. An autem. num. 19. fo. 78. col. 2.

Bellum quid ſit. in procemio. in parte, De Caſtilla. fo. 6. col. 2.

Bellum quando ſit iniuſtum. ibi. fo. 6. col. 3.

Bellum quotuplex ſit. ibi. verſic. So. fo. 6. col. 3.

Bellum an liceat indici cõtra Paganos ſtantes intra noſtra regna. ibi. in parte, Sicilia. verſi. Et non ſolum. fo. 7. col. 3.

Bella, quæ ſunt licita. ibi. verſicu. Quæ dicuntur. fo. 7. col. 4.

Bona quando perduntur ipſo iure. l. 4. in parte, Fueren. ſo. 45. col. 4.

Bona caſtrenſia, eccleſiaſtica, decimalia, & dotalia, quæ dicantur. l. ſexta. in parte, De qualquier calidad. verſi. Et quod dixi bona. folio. 55 col. 2.

Bona ſi confiſcantur, an veniant fructus confiſcati, & à quo tempore. l. quarta. in parte, Fueren confiſcados. verſic. Et nota quòd ſi bona. fo. 46. col. 3.

Bona quando intelligantur confiſcata, & quando veniant confiſcanda. ibi. in parte, De confiſcar. verſic. An autem fo. 47. col. 1.

Bona ſita in alieno territorio, an videantur etiam confiſcata. ibidem. verſiculo. Sed pone. folio. 47. colũna prima.

Bona priuilegiata mutatione perſonæ, an amittãt priuilegium ſuum. l. 13. in parte, Veynte y quatro horas. verſi. Ex quo infertur. nume. 10. fo. 77. col. 2.

Et. l. ſexta. in parte, De qualquier calidad. verſicu. Et quod dixi. folio. 55. col. 2.

Bona damnatorum, quæ per authenti. Bona damnatorum. conſeruantur, an hæreditate non adita trãſmittantur. l. 14. in parte, Puedan diſponer.

ſponer. verſicu. Ad hoc etiam facit. nu.4.fo.79.col.4.

Bona multiplicata quando dicantur.l.16.in parte, Delos bienes multiplicados.nu.42.fo.86.col.1.

Bona acquiſita vxore traducta ad domũ qualiter diuidantur.ibi, Durãte el matrimonio.nu. 48.fo.86.col.3.

Bona acquiſita per maritum ante traductionẽ vxoris vel ſponſę ad domũ,an diuidantur inter eos.ibi.ver. Ex quo inferunt. numero. 49.folio. 86.columna.4.

Bona ſuperlucrata, vxore expulſa ſine cauſa, an communicẽtur. ibi. verſi.Sed pone.nu.52.fo.88.col.2.

Bona ſuperlucrata, an communicentur cum vxore, quæ noluit ſtare cum marito.ibidem.ver. Quid tamẽ econtra.nu.53.fo.88.col.4.

Bona aliena, an, & quando poſſunt vſucapi.l.17.glo.1.verſi. Quintò facit.nu.1.fo.90.col.3.

Bona aſcendentium qualiter diuidantur,& econtra.l.29. in parte, De ſus aſcendientes.nu.9.fo.133.col.2.

Bona minorum,an,& quãdo poſſint alienari.ibidem.in parte, Las otras donaciones. verſic. Quintò.nu. 24.fo.135.col.3.

Bona maioratus,an veniãt in collatione.l.40.in parte, Prefieran.ver. Propterea.nu.24.fo.154.col.1.

Bona,quæ ſubiacent reſtitutioni, an veniant in generali obligatione. l.45.in parte, Le aya dado. verſi. Maximè.nu.38.fo.165.col.1.

Bona data ſub conditione, an veniant in donatione vel confiſcatione bonorum.ibidem. verſi. Hinc etiam dicimus.nu.39.fo.1 5.col.2.

Bona ſimpliciter obligata, an intelligantur tam præſentia, quàm futura.l 48.in parte, A gelo reſtituyr. verſi. Intellige.nu.11.fo.168.col.3.

Bona paraphernalia quæ dicãtur. l.55.in parte, En iuyz o fo.189.col.3. Et.l.81.in parte. Adulterio.ver. Quę dicantur.nu.1.fo. 251.col.4.

Bona mobilia,an veniant appellatione hæreditatis. l.74 in parte, En ella.ver. Item quia vnuſquiſque.nu. 18.fo.254.col.1.

Bona hęreticorum,an debeant rẽmanere pro filijs, vel de eis alimentari,vel dotari.l.77.In parte, Cometieren.verſi. Et quamuis. nume.9.fo. 258.colum.3.

Bona eccleſiæ,an,& quando poſſunt alienari. in proœmio. in parte, Gracia de Dios.ver. Et not.quòd nõ ſolùm.fo.4.col.2.

Bona fides an requiratur in principio præſcriptionis.l.2.in parte, De las dichas.verſi. Et quod à principio fo.25.col.2.

Bona patris confiſcata, an filius perdit peculium profectitium.l.4.in parte, Fueren confiſcados.verſic. Et ſi bona.fo.46.col.1.

Bona confiſcata,an, & quando debeantur in foro conſcientię.ibidem. verſi. Vbicunque.fo. 47.col.1.

Bona clerici condemnati cui debent applicari. ibidem.in parte, De confiſcar.verſi. Secunda quæſtio.fo. 47.colum.2.

Bona ſubiecta reſtitutioni,an, & quando poſſunt alienari per hæredem.ibidem.verſicu. Quintò,an hæres.fo.47.col.3.

Bona vniuerſaliter confiſcata,an tranſeunt in fiſcũ ea, in quibus alius habet ius.ibidem.verſi. Sextò an confiſcatis.fo.47.col.3.

Bona mariti confiſcata, an poterit vxor quæ ſua ſunt occupare, antequam fiſcus illa occupet.ibidem.verſiculo. Et not.quòd ante.folio.47.columna.4.

Bona delinquentis an capiantur ante confiſcationem.ibi.verſicu. Ante confiſcationem tamen . folio. 47. columna.4.

Bona aduentitia clericorum, an dicantur caſtrenſia.l.6. in parte, Succedan ex teſtamento. verſi. Rationem ponit.fo.51.col.1.

Bona incapacis inſtituti à clericò cui accreſcant.l. 9.in parte, Ex teſtamento.verſicu.Sed dato quòd accreſceret.fo.62.col.2.

Bona, quæ reperiuntur temporè mortis teſtatoris,an veniant in collatione bonorum. l.19. in parte, De ſu muerte.verſicu. In collatione. nume. 14.fo.103.col.3.

Bona primi & ſecundi inſtituti ſi peruenerũt ad tertium,an debeat tertius habere portionem prioris iure fideicommiſſi.l.27.in parte, Fideicõmiſſo.verſiculo. Hinc Bar. nume. 29. folio.128.

Bona conſumpta, an debeat trahi in collatione bonorum.l.19. in parte, De ſu muerte. verſiculo. Item in collatione veniunt. numero.43. fol. 137. colum.3.

Bona maioratus, an poſſint aliquo modo alienari.l. 40.in parte, Prefieren. verſic. Bar.tamen.nume.25.folio. 155.colum.1.

Bona, vel fructus maioratus, an poſſint alienari pro ſoluendis debitis defuncti, inuito poſſeſſore, vel eo volente. ibidem.verſi. Sed quæro. nu.26.fo.155.col.1.

Bonorum appellatione, quæ bona comprehendantur.l.ſexta. in parte, De qualquier calidad.folio.54.&. 55.colum.1.

Bonorum appellatione, an veniãt mobilia,& actiones.l.74 in parte, En ella.verſicu. Et ex hoc in teſtamentis. nume.19.fo.254.col.2.

Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas,an habeat locum in teſtamentò in ſcriptis tantùm.l. tertia. in parte, In ſcriptis.verſiculo. Item not.folio. 33.colum.4.

Bona fides, an requiratur in præſcriptione. l.63. in parte, Diez años. verſiculo. An requiratur.nume.30.fo. 211.colum.4.

Bona fides cauſata ex iuſtis rationibus,vel temerariis, an ſit ſufficiens ad præſcribendũ.ibi.in parte, Action perſonal.verſicu. Et nota quòd licet. nu.51.fo.215.col.2.

Bona fides & titulus an debẽt allegari in præſcriptionibus. ibidem.verſiculo. Et tene perpetuò. numero.53. fo.215.col.2.

Bonam fidem an inducunt dicta teſtium etiam non in figura iudicij.ibidem.ver. Propterea.numero.52.foliò. 215.colum.2.

C

CAecus,an, & quãdo poſſit eſſe teſtis in teſtamento.l. tertia. in parte; Interuengan. verſiculo. Idem dicimus.folio 34.col.2.

Cæcus qualiter poſſit teſtari. ibidem,in parte, Cinco teſtigos. fol.40. colum.3.

Cæcitas qualiter probetur. ibidẽ, in parte. Interuengan. in verſicu. Sed quæro.fo.24.col.2.

Canoniſtarum opinio in materia

iuramenti,an ſit præferenda.l.64. in parte, Vna ordenança. verſicu. Et nota quòd in materia iuramenti.nume. 73.fo.222.col.3.

Captatoria diſpoſitio quæ dicatur, & quando valet. l.31. glo. prima. verſicu. Sed quia. nume. 4. folio 139.col.3.

Captura, an, & quando ſit permiſſa. l. 66. iuncta gloſſa. in parte, De ſe arraygar.per totam gloſſam.et ibi. in parte, Informacion.numero. 37.fo.233.col.2.

Capitulum cùm allegatur, an ſit neceſſe dicere. extra. l. 1. in parte, Interpretar.fo.17.col.3.

Carceratus quando debet relaxari.l. 66. in parte, Informacion.circa principium.verſicu Et not.numero. 39.fo.233.col.3.

Carcer, an differat à cuſtodia. l. 79.glo.fi.nu.8.fo.259.col.4.

Et quid ſi iudex præcepit cuſtodi carceris aliquem cuſtodiri,an debet illum incarcerare.ibi.in verſicu. Si tamen.nu.9.fo.260.col.1.

Caſtella vnde dicitur.in pœmio. in parte,De Caſtilla.fo.6.col.2.

Caſtellanus quis dicatur. ibi. fo. 6.col.4.

Caſtellanus ſi requiritur de proditione, quid poſsit facere. ibidem. fo.6.col.4.

Caſtellanus an debet aperire de nocte arcem Caſtelli domino aduenienti.l.46. in parte, Fortalezas.nu. 12.fo.167.col.2.

Caſtitas ſola,an ſit ſufficiens animas coram Deo præſentare. in procemio.in parte,De Caſtilla. folio.6. col.4.

Caſtri appellatione,an veniãt homines illius.ibidem.in parte,De Caſtilla.in principio.fo.6.col.2.

Cauſa an debet præcedere in relaxatione iuramenti. l. 64. in parte, Vna ordenança.verſi.Et in tali abſolutione numero. 33. folio. 219. columna.4.

Cauſæ cognitio,an requiratur in præſtanda iudicis authoritate. l. 69. in parte, Conoſcimiento de cauſa. nu.9.fo.198.col.1.

Cauſæ cognitio,an debet præcedere relaxationem iuramenti. ibidem. verſic. Item requirebatur. nu. 34.fo.219.col.4.

Cauſæ exhæredationis filiorum à parentibus, quæ ſunt.l.49.in parte, Iuſta cauſa.in prin. nu. 31. folio. 174.col.1.

Cautio de modo implēdo, & cautio Mutina an ſint idem.l.21. in parte,Deſpues pareciere.verſic.Et nota quòd iſta.nu.22.fo.106.col.4.

Cautio Mutina quando habet locum.ibidem.verſic.Et iſta.nu.23. fo. 106 col.4.

Cautio vbi debet præſtari.l. 66. in parte, De ſe arraygar.verſi. Si tamen aliquis petat.numero. 11. folio. 229.col.4.

Cenſuarius,an poſsit vēdere rem ſuper qua eſt impoſitus cenſus.irrequiſito domino cenſus.l. 68. in parte, Algum cenſo.verſicu. Ex quibus infero.nu.5.fo.237.col.3.

Cenſuarius, an poſsit imponere cenſum ſuper eadem re alteri ſoluendum.ibidem.glo.fi. verſi. Vlterius quæro.numero.27.folio.241.columna.1.

Cenſuarius,an poſsit ſoluere cenſum ſemel pro pluribus. ibi. in parte, En commiſſo. verſic. Pone etiam. cum ſequen.nu.15.fo.239.col.3.

Cenſus,an computetur inter bona mobilia.l.74.verſi.Et ſi dicas. nu. 23.fo.255.col.1.

Cenſus, ſeu emphyteoticus contractus an præſumatur perpetuus,ſi aliud non appareat. l. 68. in parte, Algun cenſo.verſi.Sed quæro.nu.6. fo.237.col.4.

Cenſus in qua ſumma ſit permiſſus in foro conſcientiæ.ibidem. glo. fi.in verſi.Sed operæpretium.nu.30. fo.241.col.3.

Cēſus al quitar,an,& qualiter poteſt conſtitui.ibidem.verſi.Item dicitur hic.nu.29.fo.241.col.2.

Cēſum,an, & quando ſit licitum dare in perpetuum.Et emptio,an,& quando ſit permiſſa.ibi.glo.1. numero.1.fo.236.col.4.

Cœptum tempore permiſſo, an poſsit perfici tempore prohibito.l. 1.in parte, En los dichos lugares.verſi.Et nota quòd in materia.fo.21. columna.3.

Cerei funerarij,an debeant extrahi de quinto bonorum, an de corpore hæreditatis.l.30.glo.1.ver. Habes igitur.nu.1.fo.137.col.4.

Cerei funerarij quæ ſuperſunt finito officio, an debentur eccleſiæ, vbi corpus ſepelitur.ibidem. verſic. Et nota.nu.2.fo.137.col.4.

Certum quādo dicatur.l.31.in parte,Por ſu nombre. ver. Pro hoc etiā facit.nu.41.fo.143.

Cibus ſumptus, qui ſtatim euomitur,an proſit.l.1. in parte,Sean ſabidores.ver. Multitudo.fo.19. col.1.

Citari,an debent aliqui in publicatione teſtamenti.l.3.in parte,Nuncupatiuo.fo.32.col.2.

Citari an debet pars in relaxatione iuramenti.l.64 in parte, Vna ordenança.verſi.Debuit etiam in relaxatione.numero.35. fo. 220. columna.1.

Citari an debet pars in abſolutione à ſententia excommunicationis. ibidem.ver.Idem aliqui dicunt.nu. 36.fo.220.col.1.

Citatus quando excuſatur,ſi non comparet.l.68.glo.1.verſi. Vbi inter cętera.nu.3.fo.237.col.1.

Ciuitas quæ dicatur.l. 45. in parte, Villas.ver. Item ciuitas. nu.8. fo. 162.col.3.

Ciuitas an poſsit in integrum reſtitui.l.45.in parte, Villas. ver. Sec⁹ in ciuitate.numero.10.ſolio. 162. columna.4.

¶ Et quid in caſtro & villa,quæ non eſt muris circundata ipſa. an reſtituatur in integrum.ibidem. verſi. Primum, quia caſtrum. numero.9. fo.162.col.4.

Ciuitate damnata,an videatur caſtrum damnatum.l.45.in parte, Villas.ver. Item caſu.numero.10.folio. 162.col.4.

Ciuitas vel vniuerſitas,quæ conſilio ruſticorum regitur,an poſsit facere ſtatuta, & ſibi pœnas applicare.l.64.in parte,Vna ordenāça. ver. Ciuitas.numero. 20. fo. 218. columna.3.

Ciuitas, an habeat cognitionem cauſarum ciuilium, & criminalium. ibidem.verſi.Ciuitas enim.& verſi. Et eſt ratio.numero.21.folio.218. columna.4.

Ciuitas non oppreſſa, an poſsit ſibi cenſum imponere. ibidem. ver. Item ſi ciuitas.numero.55.fo.220. columna.4.

Ciuitas,an pręſcribat in caſu,quo

viuus

vnus de vniuerſitate habet ſciētiam rei alienæ ibidem.ver.Ideo ſi quæratur.nu.59.fo.221.col.2.

Clam, an dicitur fieri,quod non fit coram iudice.l.44. in parte, Con auctoridad.verſi.Et not. quòd occultè nu.7.fo.16c.col.2.

Clam,an dicitur fieri,quod nō poteſt deuenire in notitiam aduerſarij. ibidem.verſic.Item dicitur fieri.nu.8.fo.160.col.2.

Clauſula in fine poſita,quando referatur ad omnia præcedentia.l.6.in parte,El fuero.verſicu. Item quæro. fo.56.col.1.

Clauſula, Non obſtāte. quid operetur.l.1.in parte,No embargāte.fol.19.col.2.

Clauſula,Non obſtante tali lege. an ſit apponenda in legitimatione.l.12.in parte,Priuilegio.ver. Nūquid. nu.11.fo.72.col.4.

Clauſula cōſtituti, quid operetur l.17.in parte, La poſſeſsion. verſicu. Sed quia in contractibus. nume.53. fo.96.col.4.

Clauſula codicillaris quid operatur.l.3. in parte, La meſma ſolennidad.ver.Et not.cū ſe.fo.41.col.2.

Clauſula codicillaris quare ponitur in teſtamentis.ibidē.fo.41.col.1.

Clauſula codicillaris in teſtamento,an operetur vim fideicommiſſi.l.24.in parte,Se anullare.verſicu.Et ſi quiſpiam diceret.numero.51.fol.117. columna.2.

Clauſula. Omni meliori modo. cuius ſit importantię.ibi.in parte,Se rompiere. ver. Nota tamē.l.2.nu.27. fo.115.col.2.

Clauſula. Omni meliori modo, an, & quando ſubintelligitur. ibidē. verſiculo. Et ſcias.numero.28. folio. 115.col.3.

Clauſulę inſolitę,an arguant actū eſſe ſuſpectum, & factum in fraudē. l.68. glo.1.ver. Oppono. numero.2. fo.237.col.2.

Clementia ad quem pertineat.in procemio.in parte, Al bien.folio.9. columna.3.

Clementia qualis debet eſſe.l.1. in parte,Al rey.ver.Item debet eſſe fo.16.col.4.

Clericus an cōpellitur cedere bonis.l.66.in parte,De ſe arraygar.ver. Hinc etiā.nu.24.fo.232.col.1.

Clericus an teneatur vltra quā facere poteſt,an deducto ne egeat.ibidem.ver. Intantum. numero.25.fol. 232.col.1.

Clericus hæres, an tenetur conficere inuentarium.l.70.glo.1.verſiculo. Et ſubdit. nume. 11.folio.244. columna.4.

Clericus an poſsit legare cōcubinæ.l.11. in parte, Podian caſar. ver. Ex quo euidenter apparet.nume.8. fo.70.col.4.

Clericus,an, & quando poſsit capi per debitorem laicum.l.66.in parte,De ſe arraygar.verſiculo. Hinc dicit.cū ſequentibus.numero.17.folio. 230.col.2.

Clericus,an,& quando poſsit cōueniri & reconueniri coram iudice laico.l.49. in glo.prima.verſic.Hinc eſt.cum ſequenti. numero.3. fo.170. columna.4.

Clericus,qui interfuit vt clericus matrimonio clandeſtino, qualiter puniatur.ibidem.in parte,Teſtigos. verſicu. Hinc etiam dico.nu.27.fol. 173.col.2.

Clericus de quibus bonis poteſt dotare, vel filiis ſuis donare. l.10.in parte, Mas de la quinta.verſic.Hinc eſt quòd clericus. numero.33. folio. 67.columna.2.

Clerici in poteſtate patris conſtituti,an,& quando,& de quibus poſſunt teſtamentum facere.l.6. in parte, Succedan ex teſtamento. verſiculo. Ex quo dicit. folio. 51. columna prima.

Clerici an ſint exempti à iuriſditione iudicis ſecularis de iure diuino.l.66.in parte,De ſe arraygar.quaſi per totam glo. & in verſi. Sed his. cū ſequentibus. nume. 18. folio.130. columna.4.

Clerici,an,& quando poſsint vti lege ciuili.l.70. glo.1.verſiculo. Ex quo infero.numero.9.folio.244.columna.2.

Clericus debitor, an, & quando poſsit capi per creditorem laicum.l. 66.verſicu. Hinc dicit glo. nume.17. folio.230.col.2.

Codicillus in quo differt à teſtamento.l.3.in parte, La miſma ſolennidad.ver. Quid ſit codicillus.folio. 41.columna.2.

Codicillos quis poſsit facere.ibidem.ver. Et not. folio.41.col. prima & ſecunda.

Et.l.4. in parte, Codicillos.folio. 45.col.2.

Codicillus cæci,an requirat tot teſtes,quot eius teſtamentū.l.3.in parte, La miſma ſolennidad.ver. Et nota fo.41.col.2.

Codicillus an aperiatur ſicut teſtamentum.ibi.in parte, Conforme. folio.41.col.2.

Cohæres adiens hæreditatem repudiatam à cohęrede.an teneatur ad legatum.l.21. glo.1.ver. Secundo caſu.fo.105.col.1.

Coitus quando ſit prohibitus & punibilis.l.9.in parte,Muerte natural.in principio.fo.63.col.2.

Collatio quid ſit.l.25.in pte,Collacion.nu.2.fo.118.col.3.

Collatione bonorū an veniāt ea, quæ recipiuntur tempore mortis.l. 29.in parte, De ſu muerte.verſi. Itē in collatione. numero.43.fo.137.columna.3.

Collatio quid ſit. Et multa de materia collationum.ibi.in parte, Collacion. verſic. Et primò videndum. nu.10.fo.133.col.3.

Colonus ſeu emphyteota ſi probat ſoluiſſe tribus annis præteritis, an euitet pœnā caducitatis. Et quid in locatore.l.68.in parte,En commiſſo.in verſicu. Pone etiam. numero. 15.fo.239.col.3.

Commiſſarius an poſsit & debeat ſoluere debitum naturale.l.31.glo. 1.verſiculo.Et ex hoc. numero.3. fo. 139.columna.3.

Et.l.32.in parte, Sus deudas. nu. 3.fo.143.col.4.

Commiſſarius teſtamenti an poſſit mittere heredem in poſſeſsionem hæreditatis.l.31. in parte, Heredero. verſiculo. Adde. numero.6.fol.140. columna.2.

Commiſſarius ſimpliciter conſtitutus ad exequēdū, an poſsit omnia exequi.l.32. glo.1.ver. Quæro.nume. 1.fo.143.col.4.

Commiſſarius an tenetur ſoluere debita teſtatoris in cōtinenti poſt mortem teſtatoris.ibidem. verſiculo. Vlterius quæro. numero.4.fol.143. columna.4.

Commiſſarius ſi ſoluit de ſuo, an poſsit repetere ab hærede.ibidem.

ver. Et no. quòd ſi commiſſarius, nu. 5. fo. 244. col. 1.

Commiſſarius ad diſtribuendum an debet ſatiſdare de bonis diſtribuendis. ibidem. ver. Sed nunquid. nu. 6. fo. 144. col. 1.

Commiſſarius pro ſoluendis debitis, an poſſit vendere bona teſtatoris. ibidem. ver. Quæro etiam. nume. 7. fo. 144. col. 1.

Commiſſarius antequã vendat, an tenetur prius requirere hæredes. ibidem. ver. Intelligẽ. nume. 8. folio. 144. col. 1.

Commiſſarius inuito hærede an transferat dominium in emptorem. ibidem. in fine. numero. 9. folio. 144. columna. 1.

Commiſſarius ſimpliciter datus ad diſtribuendum, an poſsit diſtribuere inter pauperes, & ſic per hoc excludatur fiſcus. ibi. in parte, Cauſas pias. verſiculo. Vide etiam. numero duodecimo. folio. 144. columna quarta.

Commiſſarius ad diſtribuẽdum, an poſsit diſtribuere in vnam cauſam tantùm. ibidem. verſic. Sed nunquid. el. 1. nume. 13. folio. 144. columna quarta.

Commiſſarius ad diſtribuẽdum, an poſsit agere contra debitores & poſſeſſores rerum defuncti. ibidem. verſicu. Et nota. nume. 14. folio. 145. columna. 4.

Commiſſarius ad diſtribuẽdum in cauſas pias, an poſsit diſtribuere in cauſa priuilegiata. ibidem. verſiculo. Sed quæro. numero. 15. folio. 145. col. 1.

Commiſſarius ad diſtribuẽdum inter pauperes, an poſsit diſtribuere in filium ſuum verè pauperem. ibi. in parte, Al anima. in fine. nu. 17. fo. 144. col. 1.

Commiſſarius intra quod tempus tenetur facere teſtamentum. l. 32. glo. 1. numero. 1. folio. 145. columna ſecunda.

Commiſſarius an poteſt cõmittere alteri commiſſario nudum miniſterium induſtriale. l. 38. in parte, Diſcordáren. ver. Sed quæro. nume. 9. fo. 150. col. 1.

Commiſſarius, an poſsit variare. l. 35. nu. 1. fo. 146. col. 4.

Commiſſarius, an poſsit reuocare teſtamentum ab eo factum. l. 34. nu. 1. fo. 146. col. 3.

Commiſſarius, qui in teſtamento à ſe facto inſtituit, quos inſtituere non debuit, vel quia non adhibuit tot teſtes, quot adhibere debuit, an teſtamentum ſit nullum. l. 35. glo. fi. verſiculo. Quæro commiſſarius. nu. 4 fo. 147. col. 1.

Compromiſſum factum per minorem cum decreto iudicis, an valeat. l. 64. in parte, Vna ordenança. ver. Octauò dato. numero. 28. folio. 219. col. 3.

Cõpromiſſum an ſit ſpecies alienationis. Et an compromitti poſsit ſuper re, quæ alienari non poteſt. ibidem. ver. Ex quo tex. numero. 42. fo. 220. col. 2.

Compromiſſum in arbitrum, vt procedat & iudicet ad libitum, an ſit manifeſtè iniquum. Et an ſententia continens manifeſtam iniquitatem ſit nulla. ibidem. verſiculo. Et aliter compromittendo. numero. 47. folio. 220. col. 3.

Compromiſſum, in quo interuenit dolus, an ſit nullum ratione doli. ibidem. ver. Item in ſæpedicto. nu. 49. fo. 220. col. 3.

Compromiſſum in duobus arbitris, mortuo vno naturaliter, vel ciuiliter, an poſsit alter pronunciare. l. 4. in parte, Natural. verſiculo. Sed quæro. folio quadrageſimoquarto. columna. 4.

Compromitti an poſsit ſuper rebus maioratus ſine licentia Principis. l. 64. in parte, Vna ordenãça. ver. Maximè quia res. numero. 41. folio. 220. col. 2.

Compromitti an poſsit ſuper re, quæ alienari non poteſt. ibidem. verſiculo. Ex quo textu, numero. 42. fo. 220. col. 2.

Communis fundus quando dicatur, vt poſsit extrahi per ſocium pro tanto. l. 75. glo. 1. verſiculo. Item quia. nume. 4.

Compenſandi animus ex quibus colligitur. l. 16. in parte, No ſe cuente. verſicu. Decimotertio, & decimo quartò. nu. 39. fo. 85. col. 3.

Concubinatus vt dicatur licitus, quæ requirantur. Et an debeat inſpici tempus cõceptionis, an partus, vt quis dicatur legitimus. l. 11. verſic. Ex quo dicebant. nu. 1. fo. 69. col. 2.

Condemnatus ad mortem ciuilem, vel naturalem, an, & quando, & de quib⁹ bonis poſsit teſtari. l. 4. fo. 43. col. 4. & 44. col. 2.

Condẽnatus, an poſsit teſtari ad pias cauſas, & inter viuos donare. ibi. in parte, Fueren cõfiſcados. ver. Sed quæro. fo. 46. col. 4.

Condemnatus, an careat eccleſiaſtica ſepultura. ibidem. verſi. Quæro inſuper. Et ver. Sed nunquid. folio. 46. col. 4.

Cõditio, an, & quãdo poſsit apponi in legitima. l. 27. in parte, De reſtitucion. ver. Et not. numero. 10. fo. 121. columna. 2.

Conditio appoſita perſonis vnius gradus, an videatur repetita in perſonis alterius gradus. ibidem. in parte, A alguno de ſus hijos. nume. 1. folio. 120. col. 4.

Conditio appoſita vni gradui, an cenſeatur repetita in ſequenti gradu. ibidem. ver. Poſtremò. nume. 56. fol. 131. col. 2.

Conditio, an, & quando impediat transmiſsionẽ. ibidem. in parte, Condicion. ver. Et primæ duæ. nume. 43. fo. 130. col. 2.

Conditio an poſsit impleri per alium. ibidem. ver. Item not. nume. 47. fo. 130. col. 4.

Conditio quotuplex ſit. ibidẽ. nu. 42. fo. 130. col. 2.

Conditio appoſita in legato, qualiter veniat adimplẽda. ibidem. verſiculo. Vlterius not. nume. 46. folio. 130. col. 3.

Conferre & imputare in quibus differunt. l. 29. in parte, A tornar. nu. 30. fo. 136. col. 2.

Confeſsio matris ſe debere aliquid filio illegitimo, an ſibi proſit. l. 9. in parte, La quinta. folio. 60. columna. 2.

Confeſsio patris, quòd quis non ſit ſuus filius, an noceat filio, vel ecõtra. l. 11. in parte, Lo reconozca por ſu hijo. ver. Aut talis nominatio. nu. 12. fo. 71. col. 2.

Confeſsio ficta, & à lege præſumpta, an æquiualeat præſumptioni veræ. l. 48. glo. fi. verſiculo. Oppo. contra hoc. numero. 28. folio. 169. columna tertia.

Confeſsio mulieris, quòd aliquid

verſum fuit in vtilitatem ipſius, an noceat ei.ibi.in parte, Si ſe prouare. verſiculo. Sed pone. numero.10.fol. 202.col.1.

Confeſsio facta coram iudice, & in forma iudicij, an præſumatur libera.ibi.ver. Nec obſtat.numero.14. fo.202.col.2.

Confeſsio facta in iudicio, an habeat executionem paratam. l.63. in parte, Obligacion perſonal. verſiculo. Et nota, cum ſequēti nume.13.fol. 210.col.2.

Confeſſio in contractu depoſiti, an habeat executionem paratam.ibidem.ver. Ad idem. numero.18.fol. 210.col.4.

Confeſsio facta corā notario actorum, an dicatur facta in iudicio.ibi. in parte, Obligacion.ver.Item videtur.nu.15.fo.210.col.2.

Confeſſus ſcripturā, an videatur confiteri omnia cōtenta in ea.l.11.in parte, Lo reconozca.ver. Item nota. nu.13.fo.71.col.3.

Confeſſus poſitionem, ſi addit, prout in tali ſcriptura continetur, an valeat confeſsio, ſi aliter in inſtrumēto continetur.in Proœmio.in parte, Entendimiento.ver. Adde huic gloſſ.fo.8.col.3.

Confitens non reuocans ſuā confeſsionem, an audiatur appellans.l.4. in parte, De confiſcar.ver. Pro declaratione.fo.47.col.2.

Confirmatio quando valeat.l.42. glo.1.verſiculo. Et nota quòd tunc valeat.numero.10.folio.158.columna ſecunda.

Confirmatio an valeat, ſi nō apparet cōfirmabile.ibidem.ver.Sed quęro.nu.11.fo.158.col.2.

Confirmatio, an, & quādo tribuat ius.ibidem.glo.1.verſi.Ad idem.nu. 9.fo.158.col.1.

Confirmatio futurorū, an, & quādo inducat confirmationem præteritorū.l.58.in parte, Ouiere hecho. verſicu. Verum tamen. nume.4.fol. 196.col.3.

Confirmans, an videtur donare.l. 17.in parte, De ſu muerte.verſiculo. Sunt etiam donationes. nume.36.fo. 95.col.1.

Confiſcare qui poſſunt.l.4.in parte, De confiſcar.ver. Tertiò qui poteſt.fo.47.col.2.

Confiſcatio quotuplex ſit. ibidē. fo.47.col.2.

Coniuncti, an videntur tacitè ſubſtituti.l.7. in parte, A ſu hermano. verſicu. Hinc etiam.folio.57.columna quarta.

Coniuncti plures ſi petunt fundum patrimonialem venditū extraneo pro tanto, quis eorum præferatur.l.73.glo.1.ver. Sed pone. nume.1. fo.251.col.1.

Coniunctus re & verbis, vel re tātum, an excludat matrem.l.7.in parte, A ſu hermano.ver. Sed pone.fol. 57.col.4.

Coniunctus, an poſsit retrahere rē pro tanto venditam à coniuncto.l. 70.nu.32.fo.250.col.4.

Coniunctus, an poſsit per procuratorem retrahere rem venditam à coniuncto extraneo. Et an coniunctus pro coniuncto poſsit etiam retrahere à coniuncto. ibidem. glo.1. verſiculo. Aduerte. numero.2.folio. 243.col.1.

Coniunctus, an poteſt retrahere rem patrimonialē permutatam pro parua re, & magno pretio.ibi.in parte, Vēdida.ver. Quid ſi res.nume.35. fo.248.col.2.

Coniunctus clericus, an poſsit retrahere fundum patrimonialem pro tanto.ibi.glo.1.verſic. Quæro etiam. cum ſequen. numero.8.fol. 243. col. 4.in fine.

Coniunctus laicus, an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialem à clerico emptore.ibi.ver. Volo dicere.nu.19.fo.246.col.2.

Coniunctus clerici, an poſsit retrahere pro tanto rem venditam à clerico extraneo.ibidem.ver. Quęro etiā. nu.20.fo.246.col.2.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto fundum vēditum foreuſi. ibidem.ver. Quæro quid ſi aduena. nu.23.fo.246.col.4.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialē venditum extraneo hac cōditione, quòd non poſsit extrahi.ibi.ver. Vlterius quæro.nu.25.fo.250.col.3.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto rem donatam à coniuncto, ea conditione, quòd nō poſsit illam vendere, ſi coniunctus illā vendit extraneo.ibi.ver. Sed pone. nume.26. folio.250.col.3.

Coniunctus retrahens fundū patrimonialem pro tanto cum pecunia vxoris, an faciat partem vxori.ibidē. ver. Quæro inſuper.nume.27. folio. 250.col.3.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tāto fundum patrimonialē non venditum, ſed promiſſum vendi.ibidem.ver. Quæro inſuper.nume.29. fo.250.col.3.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto fundum coniuncti venditum in ſubaſtatione. ibidem. nu.37. folio.249.col.2.

Coniuncto quādo incipiunt currere nouem dies, qui dantur ad retrahēdum fundum patrimonialem pro tanto.ibi.in parte, Del remate.nu.39. fo.249.col.2.

Coniunctus quando retrahit fundum patrimonialem pro tanto, an tenetur ſoluere gabellam, & ſumptus. nu.40.fo.249.col.3.

Coniunctus, an poſsit extrahere vnum de duobus fundis vēditis pro tanto, aliūq; dimittere.l.71. nume.11 fo.250.col.2.

Coniunctus qualiter retrahit fundum patrimonialem pro tanto, quando differtur ſolutio.l.72.nume.1.fol. 250.col.3.

Coniunctus veniens ante nouem dies an debet audiri.ibi. in parte, Dētro.ver.Sed pone. nu.2.fo. 250.col.4.

Coniūctus quis dicatur. Et quāto tempore durat cōiunctio.l.73.nu.3. fo.251.col.2.

Coniunctus an poſsit retrahere pro tāto fundum patrimonialem ab extraneo intra nouē dies, ſi per plures manus trāſiuit.ibi. in parte, Nueue dias.ver. Tu tamē vide.nume.4. fo.251.col.2.

Coniunctus ſicut poteſt retrahere fundum pro tanto, an poſsit & partem.l.74.in parte, La coſa. in principio.numero.2.folio,251. columna.4. in fine.

Coniunctus venditoris, an, et quādo pręferatur ſocio in retractu.ibi.in parte, En ella.verſic.Sed pone.nu.2. fo.255.col.1

Coniunctus an poſsit retrahere pro tanto fundum patrimonialē, quādo eſt venditum extraneo, cū pacto de retrouendendo. Et an coniunctus

pro-

proximior in retractu pferatur proximiori remotioris grad⁹.ibidē.ver. Et idem eſt. Et ver. Idē dicimus.nu. 26.folio.255.col.3.

Coniunctus,ſeu filius,an poſsit retrahere pro tāto cenſum venditū per coiunctum extraneo.ibidem. verſic. Item formo aliam quęſtionē. nume. 15.fo.253.col.2.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tāto fundū patrimonialē datum in emphyteoſim.ibidem.verſi. Hinc etiam.nume.17.fo.254.col.1.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tanto molendinum venditum à coniuncto. Et an molendinum computetur inter bona immobilia. ibidem,verſicu. Quęro inſuper. nume. 22.folio.255.columna.1.

Coniunctus, an poſsit retrahere pro tāto fundū datum in emphyteoſim al quitar.ibidem,verſicu.Sed pone.nume.16.fo.153.col.4.

Coniunctus baſtardus, an poſsit retrahere pro tāto fundum paternū venditum extraneo. Et an baſtardus dicatur extraneus à cognatione.ibidem.verſicu. Vlterius quęro.nume. 24.folio.255.col 2.

Coniunctus venditoris an excludatur in retractu a domino directi dominij,& habenti partem in re vēdita.l.74.nume.1.fo.251.col.4.

Conſanguinitas quo ad ſucceſsionem,et quo ad matrimonium,et quo ad alia, vſque ad quem gradū durat. l. 2.in parte, Ab inteſtato.verſiculo. Tu dic.nume.10.fo.144.col.3.

Conſenſus mariti an ſit de eſſentia in omni contractu facto ab vxore. Et an prohibitus contrahere, videatur contrahere ad liberandum.l. 55.in parte. Contracto.nume 26.fol. 158.columna.2.

Conſenſus mariti in cōtractu vxoris an obliget maritum perinde acſi promiſiſſet.l.57.glo.1.ver. Sed quęro.nume.7.fo.194.col.2.

Conſenſus patris cū conuenitur à filio, an requiratur.ibidem.in parte, Que ella.ver. Idem dicimus. nume. 14.folio.195.columna.1.

Conſobrini qualiter veniant ad ſucceſsionem cum patruo in hęreditate aſcendentium & trāſuerſalium. l.8.fol.58.columna.2.

Conſtitutio annullans cōſtitutionem an intelligatur de pręterita,an de futura.l.3.in parte, Siete teſtigos.verſi. Item pro iſta parte. folio.38.columna prima.

Conſtitutio,an,& quando extendatur ad prǽterita.l.61.glo.1.verſicu. Et nota.numero.2.folio.1co. columna tertia.

Conſuetudo,& diſſuetudo in quibus differunt.l.1.in parte, No ſe guarda.verſiculo. Quę ſit differentia.fol. 19.col.2.

Conſuetudo, an poſſit legem dubiam interpretari. ibi.in parte, Recurra.fo.22.col.4.

Conſuetudo an poſsit operari, quòd minor numerus teſtium ſufficiat in teſtamentis, quę in requiratur per iura regni.l.3.in parte,Siete teſtigos.verſicu. Sed quæro.el.3.fol. 7. columna.4.

Conſuetudo,an poſsit aliquid diſponere cōtra legem.l.1.in parte, No ſe guarda.fo.19.col.1.

Et in parte, Contra razon. fol.15. columna.2.

Et in.l.3. in parte, Siete teſtigos. verſiculo.Sed pone.folio.35. columna quarta.

Conſuetudo quid poteſt inducere.ibidem. verſicu. Hinc dicit idem Bal.fo.38.col.1.

Conſuetudo,quę infringit legem Imperatoris, an valeat.ibidem. ver. Sed quęro.el.3.fo.37.col.4.

Conſuetudo orta poſt has leges, an poſsit operari contra eas.ibidem. verſiculo. Sed pone.el.4.folio.38.columna prima.

Conſuetudo,an poſsit opari,quòd inſtrumentum notarij valeat ſine teſtibus. ibidem.ver. Et ex hoc infert do.Ab'b.fo.38.col.1.

Conſuetudo, an poſſit operari, quòd inſtrumentum manu clerici factum valeat ſine teſtibus. ibidē.ver. Hinc dicit idem Bal.fo.38.col.1.

Conſuetudo,an extendatur de vno articulo ad alium.l.65.glo.1.verſi. Item quemadmodū conſuetudo.nu. 5.fo.226.col.4.

Conſuetudo immemorialis,an habeat vim priuilegij.l.41.in parte,Coſtumbre. in principio. numero. 14. folio.154.col.3.

Conſuetudo in ſucceſsione dignitatis,an ſit ſeruanda.ibidem. verſicu. Quibus adde numero. 15.folio. 156. columna.4.

Cōſuetudo,an poſsit probari per vnū teſtem.ibidem.ver. Sed quæro. nu.17.fo.156.col.4.

Conſuetudo immemorialis per quos teſtes debet probari.ibidem.in parte, Quarenta anos. in principio. nume.20.fo.157.col.1.

Contrahentes matrimonia clandeſtina,& intereſſentes,qualiter puniātur,& à quib⁹ poſſunt accuſari.l.49. nu.32.fo.174.col.4.

Contractus conditionalis quādo dicatur.l.63.in parte, Obligaciō perſonal.verſiculo. Item nota. folio.211. columna 1.

Contractus quotuplex ſit.l.55.in pte,Contracto alguno.in principio. nu.13.fo.188.col.1.

Contractus cum muliere celebratus in quo nomine petitur licentia mariti interueniſſe à lapſis decē annis,an præſumatur ſolenniter agitatus.l.57.glo.1.verſi. Vlterius quæro. nu.8.folio.194.col.3.

Contractus ſimulatus qualiter cognoſcatur.Et quando noceat ſimulatio.l.61.in parte, Nueſtras rētas. verſiculo.Quæro iuxta hoc.numero.36. fol.205.col.4.

Contractus, an ex conuentione partium legem accipiant.l.68.in parte, Que ſe guarde. numero.19.folio. 240.col.1.

Cōtractus an præſumatur emphyteoticus,ſi locatio eſt perpetua,& pēſio parua.l.68.ver.Sed quæro.nume. 7.fo.238.col.1.

Contractus, an debet legi ipſis teſtibus.l.3.in parte, Nūcupatiuo. verſiculo. Et idem in quibuſdam.folio. 31.columna.4.

Contractus an debeat legi partibus ad ipſius validationem. ibidē.& ver.eodem.fo.31.col.4.

Contractus qualiter debēt hodie celebrari.ibidem.fo.31.col.2.

Cōtractus incipiens à traditione, an dicatur nominatus.l.17. in parte, La poſſeſsion.ver. Et nota. numero. 47.fo.96.col.3.

Contractus nominatus an perficiatur ſolo conſenſu.ibidē.ver. Item nota.nu.48.fo.96.col.3.

Creditore inuito an ſoluatur aliud pro alio.l.2c. & ibi.glo.ſi.ver. Et ſic. nu.5.

nu.5.fo.104.col.1.

Creditor recipiens pignus minus idoneum, an debet ſibi imputari.l.66. In parte, De ſe arraygar. verſic Tertio caſu.nu.19.fo.231. col.1.

Creditor, an, & quando poſsit capere debitorem ſuum, & ducere coram iudice.ibidem. ver. Item quando.nu.14.fo.230.col.1.

Creditor laicus an poſsit capere rem ſuam, quam defert clericus debitor ſuus.ibidem.ver. Res tamen.nu.23.fo.232.col.1.

Creditor, qui vt tertius comparet coram iudice pro ſuo intereſſe, an appellans impediat venditionem bonorum, pendente appellatione.l.64. gloſſa ſi. in principio. numero. 96. fo.225.col.3.

Creditor quando dicatur prior. ibidem. verſicu. Vlterius quæro.nu.97. fo. 226. col. 1.

D

Damnatus ad mortem, an poſsit teſtari, & extraneos inſtituere, ſi filios non habet. l.4. in glo. in parte, De ſus bienes. verſiculo. Ex quo ſequitur.folio.45. col.4.

Damnatus ad mortem ſi decedat inteſtatus, an ſuccedat ei fiſcus, an liberi. verſiculo. Sed quæro. fo. 45. nu.4.

Damnum & expenſa in quibus differunt, & qualiter probentur, & quando dicatur magnum, & quãdo paruũ.in Proœmio, in parte, Gran daño, in fine.ver. Item nota. folio.8. col.1.

Datum ſponſæ à ſponſo in præmium pudicitiæ, ſi eſt ab eo prius cognita, an valeat donatio. l.52. in parte, Le ouiere dado.ver. Primo caſu.cũ duo.ſequẽ.nu.14. fo.180. col.3.

Debita an ſoluantur antequam legitima.l.21. in parte, Herederos. in principio.nu.25.fo.107.col.1.

Debitor poſsidens inſtrumẽtum debiti, an præſumatur liberatus.l.17. in parte, La poſſeſsion.verſi. Vigeſimuſtertius. numero. 87. folio. 98.col 3.

Debitor, an, & quando poſsit capi, & incarcerari pro debito. Et quid ſi in ipſa captura eſt vulneratus, an debet relaxari.l.65. glo.1. verſiculo. Et nota quód ſi debitor. numero.1. fo.228.col.3.

Debitor, an poſsit extrahi ab eccleſia.ibi.in parte, De ſe arraygar.verſic. Et nota quód ſi captus.nume.15.folio. 230.col. 2.

Debitor incarceratus, an poſsit recommendari pro alio debito.ibidem. verſicu. Quæro an debitor. numero. 13.fo.230. col.1.

Debitor, an liberetur interitu rei.l. 63. in parte, Diez años. verſiculo. Pone etiam.numero.46.folio. 214. colũna.3.

Debitor fugitiuus, an, & quando poſsit capi per creditorem.l.3. in parte, La ley del ordenamiẽto.ver. Hinc etiam.el.4.fo.28.col.3.

Debitor an compellatur ſatiſdare pro debito incerto.l.66. in parte. Informacion. verſic. His vero.folio.233. columna.3.

Debitor, an poſsit capi vt ſuſpectus, quando ſuſpicio non superuenit de nouo, vel quando creditor ſciuit, & diu tacuit. l. ſexageſimaſexta. ibi.verſiculo. Et nota.numero.44.fo. 224.col.1.

Debitum quãdo dicatur deſcendere ex delicto.l.79. in parte, Deſcendiere.nu.4.fo.259.col.3.

Debitor, qui ſatiſdedit cum fideiuſſore, qui fideiuſſor factus eſt non ſoluendo, an iterum ſatiſdet.l. ſexageſimaſexta.in parte, De ſe arraygar.verſiculo. Quæro an iterum.folio.229.columna quarta.

Debitor à creditore conuentus negans debitum, an poſsit vti beneficio ceſsionis bonorũ.ibidem.ver.Quid ſi debitor.nu.34.fo.233.col.1.

Debitor principalis an ſit liberatus cum alter obligatur pro eo.l.61. in parte, Fiadora, ver. Et not. numero. 5. fo.201.col.2.

Decem anni quãdo incipiunt currere in executionibus. l.63. in parte, Diez años. verſiculo. Pone ergo.nu. 31.fo.211.col.4.

Decem dies, qui dantur ad ponendum exceptiones cõtra executionem contractus, quando incipiunt currere.l.64.nu.83.fo.224.col.1.

Decretum iudicis, an debeat interuenire in compromiſſo, an verò in laudo. ibidem. in parte, Vna ordenança.ver. Octauò dato. numero.28. fo.219.col.3.

Decretum, an, & quando ſit neceſſarium in venditione rerum minoris. ibidem. ver. Quia laudum.nume.29. fo.219.col.3.

Decretum iudicis in contractu, an faciat ceſſare deceptionem vltra dimidiam iuſti pretij. Et an excludat exceptionem de metu vel dolo.l.44. in parte, Con authoridad. verſicu. Idem dicendum eſt.numero.4.folio.160.columna.2.

Decretum iudicis, an impediat reſtitutionem in integrum.ibidem. verſiculo. Propterea glo.numero.5.folio. 160.col.2.

Decretum iudicis an ſit vtile interuenire, vbi actus tenet.ibidem.verſic. Et nota ad ſupradicta.nu.9. folio.160. col.3.

Deferens res prohibitas & non prohibitas extra regnum, an amittat omnes.l.1.in parte, En los dichos lugares. ver. Secundò quod ſi.fo.21. col.1.

Deferẽs res prohibitas in naui, an amittat nauem, iumenta, & animalia, in quibus res prohibitæ deferuntur. ibidem. verſiculo. Et nota ſuper hoc. fo.20.col.4.

Deferens res prohibitas, vel paratus deferre, an incidat in pœnam. ibidem. verſiculo. Quid autem. folio. 21. col.3.

Delinquens punitus per iudicem eccleſiaſticum, an poſsit puniri per ſecularem, vel econtra. l. 4. in parte, De confiſcar. ver. Septimò delinquẽs. fo.47.col.3.

Delinquens propter pecuniam, vt ſunt aſſaſsini, condemnatus, cui pecunia recepta debet applicari. ibidem. ver. Octauò quidam.fo.47. col. 4.

Delictum fratris, an noceat fratri.l. 77. in parte, Cometierẽ. in principio, numero.4.folio.258.col.2.

Delictum prælati, an, & quando noceat eccleſiæ.ibidem. verſiculo. In delicto prælati. numero. 5. folio. 258. col.2.

Delictum vnius de vniuerſitate, an noceat omnibus de vniuerſitate. ibidem. verſiculo. Item delictum. numero.6.folio.258.col.2.

Delictum, an & quãdo egrediatur perſonam delinquentis. ibidem. ver. Item dicimus.numero.7.folio.258.columna.2.

Delictum patris, an & quãdo noceat

teat filio.ibidem.ver. Item delictum. nu.8.fo.258.col.2.

Delictum & crimē in quibus differunt.l.79.in parte, Deſcendiere.verſi. delictum tamen & crimen. nu.7.fol. 259.colum.4.

Deus eſt trinus in perſonis, & in eſſentia vnus. in procemio. in parte, Gracia de Dios. in principio.folio.3. columna quarta.

Deus fecit hominem rectum.ibidem.In parte, Enlos caſos.verſi. Legitur.fo.9.colum.2.

Dicta antiquorum, an, & quando ſint commēdanda.l.1. in parte, Sabios antiguos.fo.16.col.1.

Dicta ſanctorū quādo debent ſeruari pro lege.ibidē.in parte, Sanctos padres.fo.15.col.3.

Dictio.ad. an includat in ſe numerum,& locum.l.tertia. in parte, Aldmenos. in principio. folio.35.columna tertia.

Dictio, vſque.an,& quando includat,vel excludat.l.vigeſimaoctaua. in parte,Haſta la quinta. nume.1.fol.131. columna tertia.

Dictum vnius nobilis,an includat iuſtā credulitatem.l.64.in parte, Vna ordenança.verſi. Et ne mirum. nu.57. fo.221.colum.1.

Diei appoſitio an ſit neceſſaria in condenda lege.ibidem.in parte,Quatro dias.in principio.numero.5.folio. 217.colum.3.

Dies,an debet poni in inſtrumento,ſi inſtrumentum ſit de nocte. ibidem.verſicu.Et ſi forte.nume.6.folio. 217.colum.3.

Dies omiſſa in inſtrumēto,an poſſit poſtea poni.ibidem. verſi. Si verò. nu.7.fo.217.col.3.

Dies cōmiſſi criminis, an debet poni in libello criminali.ibidem.in fine. nu.8.fo.217.col.3.

Dies oppoſitionis contra executionem,an ſit computandus in termino decem dierum,qui dantur ad proponēdum exceptiones. Et an dies termini computetur in termino.l.64.in parte, Deſde el dia.numero. 82.&.83. folio.223 columna.3. & folio. 224.columna.1.

Et in.l. ſeptuageſima. in parte, El dia.nu.38.folio.249.columna.2.

Dies feriata.an, & quādo arctat terminum. l.64. in parte, Deſde el dia: verſicu.Sed pone.nume.84.folio.224. columna prima.

Dies cœptus.an,& quādo habeatur pro tota die.ibidem.ver. Item quæro. nu.85.fo.224.col.2.

Dies, an, & quando interpellat.l. 68.in parte, A ciertos plazos.verſicu. Et nota.numero decimo.folio. 238.columna tertia.

Dies,quas horas habeat.l.13.in parte, Naturales. in principio. nume.16. fo.78.colum.1.

Dies naturalis quando incipit. ibidē. verſic. Et nota. numero.17. fo.78. columna prima.

Dimidia an veniat appellatiōe partis.l.16.in parte, En la parte.nume. 40. fo.85.colum.4.

Diſcuſſio,an debet fieri in bonis debitoris,antequā fideiuſſor,vel poſſeſſor cōueniatur.l.63.in parte, Hypotheca. verſicu. Et adde.nume.58.folio. 215.colum.4.

Diſcuſſio bonorum an poſsit fieri pendente lite contra poſſeſſorem.ibidem.verſicu. An autem.nume.59.fol. 215.columna.4.

Diſcuſsio quando ſit neceſſaria.ibidem.verſi. Intellige. cum ſequen.nu. 60.fo.215.col.4.

Diſcuſſionis forma quæ ſit. ibidem.verſiculo. Et nota.& verſicu. Forma diſcuſſionis.numero.61. folio.216. columna prima.

Diſpenſatio ad duo curata,an intelligatur de primo.l.53.in parte, Le prometieren.verſi. Hinc etiam dicitur.el. 2.nu.16.fo.183.col.2.

Diſpenſatio,an ſit de genere prohibitorū.l.11.in parte, Podian caſar.verſiculo. Et eſt ratio.numero.5.folio.70. columna.3.

Diſpenſatio quid ſit, & an requiratur ſcriptura. ibidem. verſiculo. Et eſt diſpenſatio.numero.6.folio.70.columna tertia.

Diſtractus, an veniat appellatione contractus.l.quinquageſimaquinta.in parte, Apartar. verſicu. Et ex hoc patet. cum ſequen. numero.23. folio.188. columna.4.

Diuiſio bonorum,quæ diuidi non poſſunt, qualiter debeat fieri. l.20.in parte, Diuidir. nume.4. folio.104.columna prima.

Diuiſio inter fratres, qualiter debeat fieri. Et qui poſſunt prouocari, & prouocare ad diuiſionem.l.vigeſimanona.in parte, Partir. verſicu. Sed quæro.numero quarto. folio.132.columna quarta.

Diuiſio, ſeu partitio quid ſit.ibidem.verſi.Sed quæro quid.nu.11.fo. 133.col.4.Item quanto tempore tollatur. Et an diuiſio inter fratres tollat ius accreſcendi.ibidem.

Diuiſio facta à patre inter filios de bonis ſuis, an operetur inſtitutionem.ibi.in parte, De ſu padre. verſic. Sed quia dixi.numero.7.folio.133.columna 2.

Diuiſio, an ſit ſpecies alienationis.ibidem.in parte, De ſu madre.nume.8.fo.133.col.2.

Diuiſio,an ſit contractus nominatus.ibidem.in parte, Particion. verſiculo. Poſtremò.numero.16. fo.134. columna.2.

Diuiſio,an præſumatur ex poſſeſſione decem annorum.l.decimaſeptima.in parte, La poſſeſsion. verſicu. Decimusſeptimus. numero. 82. fol. 98.columna.2.

Diuiſio quādo dicatur facta.l.75. glo.1.verſicu. Item partitio. nu.5.fo. 256.col.1.

Diuiſio nudo pacto facta, an pariat actionem.ibidem. ver. Hinc dicimus.nu.6.fo.256.col.2.

Diuiſione facta,an poſsit frater intrare poſſeſsionē alterius.l.29.in parte, Particion.verſic. Item quæro.nu. 13.fo.134.col.1.

Diuidi an poteſt hæreditas, quæ prohibetur diuidi per teſtatorem, ne dilaberetur, & fuit iuratum per hæredes ne diuideretur.ibidem.ver. Vlterius in materia. numero.14. fol. 134.col.1.

Diuiſio, an ſit alienatio, vel ſpecies alienatiōis.ibidē.ver. Tu adde. nu.15.fo.134.col.2.

Doctor,an, & quādo poteſt interpretari iura.l.1.in parte. Interpretar. ver. Intellige.fo.17.col.2.

Doctoribus antiquis an ſit credendum potius,quàm iuuenibus.ibidē. in parte, Sabios antiguos.folio.16.columna prima.

Doctorum opinio,an, & quando ſit tenenda.ibidem.fo.16.col.1.

Doctor,an poſsit incarcerari pro debito. l.79. in parte, Otras pſonas. nu.1.fo.259.col.3.

Dolus quando præſumatur.l. 60. in glo. verſi. Sed pone. numero. 6. fo. 199. col. 4.

Dolus, an comprehendatur ex præfationibus. in procemio. in parte, Al bien deſtos mis reynos. verſiculo. Hinc etiam dicimus. folio. 9. columna. 4.

Dolus, ex quibus modis cognoſcatur. l. 64. in parte. Vna ordenança. in verſi. Item in ſæpedicto. nu. 49. fo. 220. col. 3.

Dolus, an ſit contra ius diuinum. ibidem. verſi. Omnis etenim dolus. nu. 51. fo. 220. col. 3.

Dominium quotuplex ſit l. 74. in parte. Directo dominio. in principio. nu. 3. fo. 252. col. 2.

Dominium rei legatæ, an trãſeat in legatarium ſine traditione. l. 21. verſi. Reiuendicatio. numero. 7. fo. 106. col. 1.

Dominium in legato bonorum, an tranſeat in legatarium à morte teſtatoris. ibidem. glo. 1. verſiculo. An in legato. nu. 8. fo. 106. col. 1.

Dominij tranſlatio, an impediatur per diem adiectam ſolutioni. in. l. 21. glo. 1. verſi. Quid ſi adiecta. nu. 9. fo. 106. col. 1.

Dominium rei legatæ, an, & quãdo tranſeat in legatarium ſine traditione. l. 45. in parte. Tomado la poſſeſsion. verſi. Tranſit etiam. cum ſequenti. nu. 33. fo. 164. col. 3.

Dominium, an tranſeat in eccleſiam ex ſola promiſsione donandi. ibidem. verſi. Et ſuper iſta. nu. 36. fo. 164. col. 3.

Dominiũ territorij probatum, an videatur eſſe probatũ quicquid eſt intra fines territorij. l. 64. in parte, Vna ordenãça. verſiculo. Ex quo ſequitur. nu. 9. folio. 28. col. 1.

Dominium vtile quid ſit. l. 74. in parte. Directo dominio. verſiculo. Quidam dixerunt. numero. 4. folio. 252. col. 2.

Dominium vtile an poſſit dari in feudum. ibidem. verſiculo. Vtile verò in fine. numero. 5. folio. 252. columna. 2.

Dominus territorij, an poſſit ſtatuere, quòd ſyluæ, mõtes, & paſcua, venatio, & piſcatio non extirpentur l. 64. verſi. Tertiò colligitur. nu. 14. fo. 218. col. 2.

Dominus, an poſsit tollere appellationem per ſtatutum ſuum. ibidem. verſiculo eodem. numero. 15. folio. 218. col. 2.

Dominus an habeat dominium directum, & vaſſallus vtile. ibidem. verſi. Et ſi feudatarius. numero. 17. fo. 218. col. 3.

Dominnus directus ſi vendit dominium, quod habet, an teneatur requirere emphyteotã. l. 74. in parte, Directo dominio. verſiculo. Et per hoc dicit. numero. 6. folio. 252. columna. 3.

Dominus directi dominij, & ſuperficiarius, an præferantur in retractu coniuncto venditoris. ibidem. nu. 25. fo. 255. col. 2.

Dominus directi dominij, an præferatur in retractu habenti partem in re, & ſuperficiario. ibidem. ſuper parte. Superficiario. numero. 9. fo. 252. col. 4.

Dominus directus rei datæ in emphyteoſim ſi recepit penſionem lapſo termino, an videatur renuntiare ius ſuum propter canonem non ſolutum. l. 68. in parte, Ciertos plazos. verſi. Sed quæro. numero. 11. fo. 238. col. 3.

Dominus loci an poſsit recipere in vaſſallum, quem voluerit, inuitis aliis vaſſallis. l. 64. in parte, Vna ordenança. verſi. Sextò ex ſupradictis. numero. 22. folio. 218. columna. 4.

Dominus in caſu neceſsitatis an poſsit imponere ſuper vaſſallos collectas, vel charitatiuum ſubſidium. ibidem. verſi. Septimò poſſunt. nu. 23. fo. 218. col. 4.

Domin⁹ an poſsit imponere collectas vel charitatiuum ſubſidium ſuper forenſes habentes bona in ſuo territorio. ibidem. verſic. Et non ſolum. numero. 24. fo. 218. col. 4.

Et in proœmio. in parte, Con ellos. verſi. Et ſunt plures caſus. folio. 12. col. 3.

Domini terrarum an dicãtur lex viua ĩ terris ſuis. l. 64. in parte, Vna orden ança. ver. Quintò domini terrarum. nu. 18. fo. 218. col. 3.

Domini terrarum, an habeant fiſcalia iura in terris ſuis. Et an poſsint ſubditos mulctare, & pœnas ſibi applicare. ibidem. verſi. Hinc eſt. nu. 19. fo. 218. col. 3.

Donatio in præmium emancipationis, an, & quando poſsit fieri à patre. l. 3. in parte, Del ordenamiento. verſi. Hinc etiam dicimus. el. 4. fo. 28. col. 3.

Donatio remuneratoria, an, & quando, & in qua quantitate poſsit reuocari. In proœmio. in parte, Gracia de Dios. folio. 4. col. 1.

Donatio reciproca inter maritum & vxorem, an poſsit reuocari. ibidem. verſiculo. Adde etiam huic glo. fo. 5. col. 3.

Donatio remuneratoria, an indigeat cõfirmatione per mortem, non interueniente traditione. ibidem. & eodem verſic. Adde etiam huic glo. fo. 5. col. 3.

Donatio ſimplex & remuneratoria qualiter cognoſcantur. ibidem. verſi. Sed quia poſſent. fo. 5. col. 1.

Donatio remuneratoria vt valeat, quæ requirantur. ibidem. verſic. Itaque. cum ſequen. fo. 5. col. 1.

Donatio remuneratoria inter maritum & vxorem, inter quos erat matrimonium putatiuum, an valeat. ibidem. verſic. Vlterius quæro. folio. 5. col. 4.

Donationis inſtrumentum propter merita, an debeat in ſpecie merita continere. ibidem. ver. Mihi autem videtur. fo. 5. col. 2.

Donatiõe prohibita, an videatur prohibita hypothecæ renunciatio. ibidem. verſi. Not. etiam. fo. 5. col. 4.

Donatio facta filiis ſpuriis, vel cõcubinis, an dicatur pia. l. 10. in parte, Mas de la quinta. verſi. Quæro, Pater. nu. 33. fo. 67. col. 2.

Donatio facta conſanguineis pauperibus, an dicatur pia. ibidem. verſiculo. Vbi verò reliquitur. eo. nu. fo. 67. col. 2.

Donatio facta à matre filiis exiſtentibus in poteſtate patris, an valeat. l. 17. in parte, Reuocar. verſic. Et dicit. nu. 38. fo. 95. col. 1.

Donatio, an, & quando, & qualis poſsit reuocari. l. 27. in pte, Las otras donaciones. verſic. Si verò donatio. nu. 22. fo. 135. col. 2.

Donare an poſſunt parẽtes filiis naturalibus vltra tertiam & quintam partem bonorum. ibidem. verſi. Quod

Quod procedit. numero. 27. folio, 135. columna. 3.

Donatio rei alienę, an ſit propriè donatio. l. 45. in parte. Tomado la poſſeſsion. ver. Et intellige. numero. 34. folio. 164. columna. 3.

Donatio arrarum an poſsit fieri conſtãte matrimonio. l. 50. glo. 1. verſi. Si tamen vir. cum ſequen. nu. 5. fo. 175. col. 4.

Donatum à domino, an, & quando ſit profectitium. l. 52. in parte. Le ouiere dado. ver. Et ibi dicit Bar. nu. 16. fo. 179. col. 4.

Donatio facta in domo iudicis corã iudice, an dicatur facta in iudicio. l. 63. in parte. Obligacion. ver. Et eſt ratio. nu. 14. fo. 210. col. 2.

Donatio omnium bonorum, an firmetur iuramento. l. 69. in gloſſa. 1. ver. ſed pone quòd quis. numero. 4. fo. 242. col. 1. in. fi.

Donatio omnium bonorum prohibita ſimpliciter, an videatur prohibita etiam in vltima voluntate. ibi. in parte. Donaciõ. ver. Quid ſi talis. nu. 9. fo. 242. col. 3.

Donatio, quid, & quotuplex ſit. In procemio. in parte, Gracia de Dios. verſi. Quotuplex. fo. 5. colum. 4. in fine.

Donatio remuneratoria, an computetur in tertia & quinta parte bonorum. ibidem. verſi. Ex quo. folio. 4. colum. 1.

Donatio. quam pater filio poteſt facere de tertio & quinto, an intelligatur omnino pura. ibidem. verſic. Tamen pro corrobatione. in verbo. Iura enim. fo. 4. col. 1.

Donatio remuneratoria, an conferatur. ibidem. verſi. Secundò infertur. fo. 4. col. 2.

Donatio remuneratoria, an reuocetur propter ingratitudinẽ. ibidẽ. verſi. Tertiò infero. fo. 4. col. 2.

Donatio remuneratoria vltra tertium & quintum, an valeat. ibidem. verſi. Itaq; bene inferuntur. folio. 5. col. 2.

Donatio remuneratoria, an dicatur propriè donatio. l. 29. in parte. Las otras donaciones. verſi. Quartò fallit. numero. 20. fo. 135. columna. 2. in fine.

Donatio remuneratoria, an reuocetur per ſuperueniẽtiam filiorum. ibidem. verſi. Quartò quòd non. nu. 21. fo. 135. col. 2.

Donatio remuneratoria metu facta, an valeat. ibidem. ver. Sextò. nu. 25. fo. 135. col. 3.

Donatio remuneratoria inter patrem & filium, an valeat. ibidem. verſiculo. Septimò. nume. 26. folio. 135. columna. 3.

Donatio remuneratoria, an ſit aduentitia, an profectitia. ibidẽ. verſi. Octauò. nu. 28. fo. 135. col. 3.

Donatio inofficioſa in quo venit reuocanda. l. 19. in parte. No exceda. in principio. nu. 4. fo. 103. col. 1.

Donatio inofficioſa, an reuocetur à iure, an per querelam. l. 29. in parte. Inofficioſas. numero. 31. folio. 136. col. 3.

Et in. l. 22. in parte. Que no vala. fo. 111. col. 2.

Donatio facta filio naturali, mortuo viuo patre, an tranſmittatur ad hæredes, an remaneat penes donatorẽ. l. 10. in parte. Deſpues que la ouieren. nu. 3. fo. 67. col. 4.

Donatio inofficioſa facta à parentibus filiis illegitimis, mortuis parẽtibus, an poſsint filij legitimi agere, vt donatio reuocetur. l. 10. in parte. Mas de la quinta. verſi. An mortuis parentibus. nu. 23. fo. 66. col. 4.

Donatio alicui facta, an reuocetur per legitimationem factam per ſequens matrimoniũm. l. 12. in parte. Siguiente. verſi. Vlterius circa iſtam partem. nu. 24. fo. 74. col. 3.

Donatio inter maritũ & vxorem quando valeat. in procemio. in parte. Gracia. ver. Tamen pro corroboratione. fo. 4. col. 1.

Donatio omnium bonorum, an & quando valeat. l. 69. in textu. & ibi in gloſſa. folio. 241. columna. 3. & 4.

Donatio facta filiofamilias à patre tradita poſſeſsione, an valeat, & an poſsit reuocari. l. 17. in parte. La poſſeſsion. nu. 39. fo. 95. col. 1.

Donatio facta eccleſiæ quodam impulſu mentis, & ſine iudicio diſcretionis, an poſsit reuocari. l. 4. in parte, Fueren confiſcados. verſi. Si tamen. fo. 45. col. 2.

Donatio à matre facta filio, an poſſit reuocari. l. 17. in parte. La madre. in principio. nu. 2. fo. 91. col. 1.

Donatio cauſa mortis, an accedat magis contractui, quàm vltimæ voluntati. l. 17. in parte. Poſtrimera voluntad. verſi. Item quarto. nu. 20, fo. 94. col. 1.

Donatio cauſa mortis, an reuocetur data pœnitentia donatoris quando decedit ſine hærede. ibidem. in parte, Entre viuos. verſi. Vnum tamen nota. numero. 33. folio 94. columna. 4.

Donatio cauſa mortis quot teſtes requirat. ibi. in parte. Poſtrimera voluntad. verſi. Item in tali donatione. nu. 23. fo. 94. col. 2.

Donatio, in qua ſit mẽtio de morte, an cenſeatur in dubio cauſa mortis. ibidem. in verſi. Sed Pau. nu. 21. fo. 94. col. 1.

Donatio morte confirmata, an ſapiat naturam vltimæ voluntatis. ibi. in parte. De ſu muerte. verſi. Et nota. nu. 34. fo. 94. col. 4.

Donatio morte confirmata, an requirat tot teſtes, quot in teſtamento. ibidem. verſi. Sed ſi tenes. nu. 35. fo. 94. col. 4.

Donatio, an ſit contractus. ibi. in parte. Algun contracto. verſic. Item nota. nu. 29. fo. 94. col 3.

Donatio inter viuos, an poſsit reuocari. ibidem. verſi. Donatio. nu. 31. fo. 94. col. 3.

Donatio quando videatur reuocari. ibidem. verſi. Qualiter. numero. 32. fo. 94. col. 4.

Donatio, an videatur reuocata propter ſuperuenientem inimicitiam inter donantem & donatarium. ibidem. in parte, Poſtrimera voluntad. verſiculo. Sed quia longa. numero. 26. fo. 94. col. 2.

Donatio, tradita poſſeſsione, an poſsit reuocari. ibi. in parte. La poſſeſsion. in principio. numero. 39. folio. 95. col. 1.

Donatio quando dicatur perfecta. ibi. verſi. Et eſt ratio. numero. 40. fo. 95. col. 3.

Donatio facta filio à patre, quando computetur, vel conferatur inter fratres. ibi. verſiculo. Redeundo igitur. numero. 46. folio. 96. columna. 3.

Donatio an perficiatur per traditionem inſtrumenti. ibidem. in parte La eſcriptura. in principio. numero.

folio.99.columna tertia.

Donatio facta filię à patre pro dote, ſi matrimonium non ſequatur, an poſsit reuocari. ibi. in parte, Oneroſa. verſi. Et intantum. nume. 104. fo.100.col.1.

Donatio propter nuptias facta filio, an poſsit reuocari, matrimonio nō ſequuto. ibi. ver. Idem credit. nu. 105.fo.100.col.1.

Donatio facta filiæ vt intret monaſterium, an poſsit reuocari. ibi. in parte, Semejante. numero.106.folio. 100.col.2.

Danatio pro alimentis, an valeat incontinenti. ibidem. ver. Item ſi donatur. nu.107.fo.100.col.4.

Donatio in qua interuenit iuramentum, an poſsit reuocari. ibi. ver. Idem dicimus. numero. 108. fo.100. col.4.

Donatio facta filio cauſa militiæ, an poſsit reuocari. ibi. in fine. num. 109.fo.100.col.4.

Donatio facta extraneo, an poſſit reuocari. l.17. in parte, No ſe pueda reuocar. in principio. nume. 112. fo.101.col.1.

Donatio facta ſub modo vel conditione, ſi modus vel cōditio nō impleatur, an donatio valeat. ibidem. in parte, Si no ſe reſeruaſſe. in principio. numero. 114. fo. 101. columna prima.

Donatio ex quibus cauſis poſsit reuocari. ibi. in parte, Por alguna cauſa. numero. 117. folio. 101. columna ſecunda.

Donatio, an iudicetur ſecundum tempus mortis donatoris. l.19. in textu, & glo. in parte, De ſu muerte. nu. 5.fo.103.col.1.

Donatarius ſi cōmiſit delictum, ſecundum quod tempus debet iudicari. ibidē. ver. Idem in donatione. nu.6.fo.103.col.2.

Donatio iocalium facta à ſponſo ſponſæ, an, & quando poſsit reuocari. l. 52. in parte, Suelto el matrimonio. verſi. Sed quæro. cum ſequenti. nu.5.fo.179.col.1.

Et an ſponſa amittat donationem ſponſalitiam, ſi nubat ſecūdo. ibidē. nu.5. & fo.179.col.1.

Donatio ſponſalitia facta à ſponſo ſponſæ, ſolutis ſponſalibus, an debeat redire ad ſponſum. ibidem. iuncta glo. in parte, Suelto el matrimonio. nu.3.fo.178.col.3.

Donatio facta ſponſæ à parentibus ſponſi, an ſint ſponſi. ibidem. in parte, Lo quel eſpoſo. in principio. nu.8.fo.179.col.2.

Donationem an lucretur ſponſa factam à ſpōſo propter oſculum. ibidē. ver. Apparet nu.10. fo.179. col.2.

Donatio inter coniuges, an valeat. ibidem. in parte, De cōſumido. ver. Ex quibus etiam infertur. num. 18.fo.180.col.1.

Donatio in qua ſumma ſit permiſſa. l.69. glo.1. ver. Sed quæro. num.3. fo.242.col.1.

Donatio omnium bonorum in vita, an firmetur iuramento. ibi. verſicu. Sed poue. numero.4. folio.242 col.1.

Donatio hæreditatis, an, & quando valeat. ibidem. in parte, Sus bienes. nu.10.fo.242.col.3.

Donatio pro pretio, an ſit venditio, vt retrahi poſsit pro tanto. l. 70. in parte, Vendida. verſi. Sed quæro. nu.33.fo.248.col.1.

Et quid in fundo dato in feudū. ibidem. nu.34.fo.eodem.

Donationes factæ tempore matrimonij à couſanguineis ſponſi, vel ſponſæ, cuius ſint. l. 52. in parte, Le ouiere dado. verſi. An autem. nume. 15.fo.179.col.4.

Donationis appellatione, an veniat donatio inter viuos tātùm. l.69. in parte, Donacion. in principio. nume.5.ſo.242.col.2.

Donationes eodem tempore factæ, quæ excedunt tertium & quintum bonorum, an debent omnes reuocari. l. 29. in parte, Inofficioſas. verſicu. Sed quæro. nume.32. fo.136. col.3.

Donationes de tertio ſecundum quod tempus extrahantur de hæreditate. l.23. glo.1. verſi. Quod limita. nu.2.fo.112.col.2.

Donationes quæ debent trahi ad ad collationem. l.29. in parte, Las otras donaciones. in principio. nu.19. fo.135.col.1.

Donatarius cauſa mortis, an poſſit renunciare in præiudicium tertij. l.17. in parte, Poſtrimera volūtad. verſi. Item donatarius. numero. 22. fo.94.col.2.

Donatarius ante habitam poſſeſſionem rei donatæ, an poſsit agere, quòd alteri, cui etiam eadem res donatur, poſſeſsio non tradatur. ibi. in parte. La poſſeſsion, verſi. Sup quo. nu.100.fo.99.col.2.

Donatarius, an poſsit retinere rē donatam propter expenſas factas in re. ibi. in parte, Si no reſeruaſſe. verſicu. Ex his etiam. numero.116. folio. 101.col.2.

Dos immenſa an ſit nulla, & in quo. l.10. in in parte, Mas dela quinta. verſi. Optimum. nume. 32. folio. 67.col.1.

Dos, vel donatio inofficioſa, an poſsit per filios reuocari, viuo patre. ibi. ver. Sed operæpretium. nu. 24.fo.66.col.4.

Dos, vel donatio vt dicatur inofficioſa, ad quod tempus debet haberi reſpectus, ibi. verſi. Item ante mortem. nu.30.fo.67.col.1.

Dos, vel donatio facta à patre, eo mortuo ſi eſt immenſa, an poteſt reuocari conſtante matrimonio. l. 29. in parte, Durante el matrimonio. verſicu. Not. caſum. nume.29. fo.135. col. 4.

Dos inæſtimata, conſumpta, vel deteriorata, qualiter debet reſtitui vxori, mortuo viro. ibi. in parte, De ſu muerte. verſi. Filia habuit. nume. 41.fo.137.col.1.

Dos, conſtante matrimonio, cuius ſit. l. 18. in parte, O la madre. verſicu. Item iura dicunt. nume.4. fo.101.col.4.

Dos, & donatio quando dicantur inofficioſæ. Et ad quod tempus debet haberi reſpectus. l. 29. glo. 1. nume.1.fo.132.col.1.

Dos & donatio propter nuptias an ſuccedant loco legitimæ. ibi. verſiculo. Ratio. numero ſecundo. fol. 132.col.1.

Dos, & donatio, propter quod debent conferri. l.29. in parte, La dote. nu.17.fo.134.col.3.

Dos data nepti, an debet trahi ad collationem. ibi. ver. Aut dos. nu.18. fo.134.col.3.

Dos promiſſa, & non ſoluta, an gaudeat priuilegio dotis. ibi. in parte, Quiſiere eſcoger. ver. Nota aliud. nu.34.fo.136.col.4.

Dotis priuilegia quæ ſint. ibi. in

parte

parte, Quiſiere eſcoger.ver. Eſt eni. nu.33.fo.156.col.3.

Dos,& alimenta,an parificentur. l 53.in parte, Algũ hijo.ver. Et ſi veſtis.nu.5.fo.182.col.2.

Dos ſimpliciter promiſſa, an venit ſoluenda,ac ſi ſolenniter promitteretur ibi.in parte, Prometieren nume.10.fo.182.col.4.

Et an pactum nudum ſuper dote valeat.ibidem.

Dos incerta, in qua æſtimatione debeat ſolui.ibi.in parte, La dote.in principio.nu.37.fo.183.col.3.

Dos quotuplex ſit. ibi. verſi. Sed quæro nu.38.fo.183.col.4.

Dos,an poteſt conſtitui à iudice, parte abſente.ibi.in fine.num.41.fo. 184.col.1.

Dos promiſſa ad arbitrium alicuius. nunquid debeat prius petere vt tertius arbitretur.ibi. ver. Sed quæro.nu.39.fo.183.col.4.

Dos promiſſa & ſoluta à vitrico, an poſsit repeti,& an videatur ſoluta de ſuo.ibi. in parte, Comun.verſi. Vnum tamen ſcias.numero.7.folio. 182.col.3.

Dos ab extraneo promiſſa, ſi pater fideiuſſor illam ſoluit. an poſsit repetere à promittente. ibi. ver. Sed pone.nu.8. fo.182.col.3.

Dos, an, & quando redeat ad dotantem.l.6.in parte, En todos. verſi. Pater filiam.fo.52.col.4.

Dos, quæ procedit à patre, mortua vxore,ſtantibus filiis, an reuertatur ad patrem filiorum, an ad auũ dotantem.ibi.eo.ver.& fo.eodem.

Dos ſtipulata, ad quem reuertatur,mortua dotata.ibidẽ. ver. Limita ſupradicta.fo.52.col.3.

Dos materna, mortua matre, an vadat ad filios ex conſuetudine generali,an de iure.ibi.ver.Sed Bar.fo. 53.col.4.

Dotis augmentum an habeat hypothecariam ſicut dos.l.10.in parte, Lo que quiſieren. verſi. Hinc dicimus.nu.38.fo.68.col.1.

Dubitans an præſumatur in bona fide. l. 2. in parte, Delas dichas. ver. An quod ſupra diximus. fo.25. col.1.

Dubitans,& ignorans,in quibus æquiparantur.ibi.ver.Et quod dixi. fo.24.col.4.

Dubitans an poteſt eligere.ibidem.fo.54.col.4.

Dubitans in præſcriptionibus, an cenſeatur eſſe in bona fide, an in mala.ibi.verſi. An quod ſupra diximus.fo.25.col.1.

Dubitans,& ignorans,in quibus differant.ibi.verſi.Nam reſpondeo. fo.25.col.2.

Dubitatio ſuperueniens, an, & quando interrumpat præſcriptionem.ibi. verſi. Ex quo inferunt. fo. 25.col.1.

Dubitare quid ſit.ibi.ver.Ex quo infert.fo.24.col...

Duo ex diuerſis cauſis, an poſſũt vno inſtrumento obligari.l.3.in parte,Siete teſtigos.ver. Hinc dicimus. fo 38.col.4.

Duo ſe inuicem vulnerãtes, quis præſumatur aggreſſus alium.l.40.in parte,Del hijo mayor.ver.Et ſic fortè.nu.11.fo.153.col.1.

Duo obligati pro pecunia, quæ peruenit ad vnum tantùm, quis eorum debet prius conueniri.l.61.in parte, Mancomun. ver. Sed quæro. nu.33.fo.205.col.2.

E

Eccleſia contra quos poteſt indicere bellum. in proœmio.in parte, Sicilia.fo.7.col.1.

Eccleſia,an poteſt præiudicari in quærendis.Et quid in quæſitis.l.70. glo.1.ver.Hinc dicimus.numero.14. fo.245.col.3.

Eccleſia, an poteſt habere fiſcum. l.4.in parte, Fueren cõfiſcados. ver. An eccleſia.fo.45.col.1.

Electio facta à duobus, quorum vnus eſt excommunicatus, alter nõ, an valeat.l.3.in parte, Siete teſtigos. ver.Sed aliud.fo.36.col.2.

Eligens,an, & quando poſsit variare.l.52.in parte, Veynte dias.ver. Iſtam quæſtionem. numero. 27. fo. 181.col.1.

Emancipator, an, & quando habeat virilem, ſi filius fuit inſtitutus ab extraneo.l.48.in parte, Vſufructo.verſi.Quærit etiam Bal.nume.8. fo.168.col.3.

Emens vuas viridarij, vel roſas, quæ bis fructificant in anno, an debet habere primum fructum tãtùm. l.53.in parte,Prometieren.ver.Item ſi quis.nu.19.fo.183.col 2.

Emens fructus,an intelligatur de primis.ibi.ver.Idem ſi emo fructus. nu.25.fo.183.col.2.

Emens fundum à clerico, an teneatur ad ſolutionem gabellæ. l. 70. glo.1.ver. Ad idem facit.numero.22. fo.246.col.4.

Emptio,an,& quando ſit permiſſa.l.68.glo.1.nume.1.fo.236.col.4.

Emphyteoſis mariti perdita propter canonem non ſolutum, ſi reuertatur ad ipſum, an ſit tunc mariti & vxoris. l. 16. in parte, De los bienes. verſicu. Iure cauetur.numero.45.fo. 86.col.2.

Emphyteoſis conceſsio, an præſumatur per ſpacium quadraginta annorum. l. 64. in parte, Vna ordenança. verſi.Sextò dicunt. nume.16. fo.219.col.2.

Emphyteota, vſufructuarius,& feudatarius, an teneantur ad magnos ſumptus.l.46.glo.1. verſi. Et ex hoc dicimus numero.3.fo.166.col.2.

Emphyteota, ſeu cenſuarius, an poſsit imponere cenſum vel penſionem ſuper re data in emphyteoſim alteri ſoluendum. l.68. glo. ſi. verſi. Vlterius quæro.numero.27. fo.241. col.1.

Emphyteota, an poſsit rem datã in emphyteoſim in vſumfructũ dare.ibi.ver. Hinc dicit Bal. nume. 28. fo.241.col.1.

Emphyteota ſi probat pẽſionem ſoluiſſe tribus annis præteritis, an euitet pœnã caducitatis.ibi. in parte, En commiſſo.ver. Pone etiam.nume.15.fo.239. col.3.

Et quid in locatore.ibidem.

Emphyteota,qui requiſitus à conſorte non ſoluit ſumptus factos in re emphyteotica intra quatuor mẽſes, an perdat partem ſuam. ibidem.ver. Et nota.nume.17.fo.239.col.4.

Emphyteota mulier vendens irrequiſito dño,an cadat à iure ſuo.ibidem.in fine.nu.18.fo.240.col.1.

Emphyteotę ius cùm conſiſtat in vſufructu, & non in proprietate, ſi dominus daret fundum extraneo in emphyteoſim, an poterit cõiunctus domini retrahere & habere fundũ in emphyteoſim pro tanto. l.74.nu. 7.fo.252.col.3.

Emphyteota an præferatur coniuncto

iuncto venditoris in retractu. l. 74. in parte, Parte en ella.nu.9.fol. 252. column.4.

Emphyteota, an præferatur domino directi dominij, quãdo ſocius in emphyteoſi vendit partem ſuam.ibi verſic. Vlterius.nu.25.fo.255.col.2.

Emphyteota vendens, domino ir requiſito, an, & quando euitet pœnam caducitatis.ibidem.ver. Sed cõtrarium tene.num.11.fo.253.col.1.

Emphyteota eccleſiæ, an, & quãdo perdat rem datam in emphyteoſim.l.68.in pte, Que ſe guarde.verſi. Hinc dicit egregie Bald. nu. 20. fol. 240.col.1.

Emphyteota, an poteſt ſoluere canonem per partes. ibi. in parte, A çiertos plazos.ver. Pro hoc facit.nu. 53.fo.238.col.4.

Emphyteotę ſi ſunt plures collaterales, an poteſt vnus cõueniri pro toto canone.ibidem.verſi. Et multò plenius.nu 12.fo.238.col 4.

Emphyteotica res ſi vendatur, & non traditur, an incidat in commiſſum.ibi.in parte, En commiſſo.ver. Quæro vendens.nu.16.fo.239.col.4.

Epiſcopus, an poteſt facere conſtitutionem ſine capitulo. In proœmio.in parte, Con ellos couſultado. ver. Secundò vnus epiſcopus.fol.11. col.1.in fine.

Epiſcopus, an poteſt aliquid donare de rebus eccleſiæ.l. 18. in parte, La madre.ver.Et ex hoc.fo.101.co.4

Epiſcopus ſolus, an cognoſcat de cauſa matrimoniali.l.49.glo. 1.verſi. Solutio.nu.1.fo.170.col.3.

Epiſcopus, an, & quando poteſt cognoſcere de legatis, & tanquã procurator animarum ſuper eis ſe intromittere.l.36.in parte, Nueſtras juſticias.in ver.Hinc etiam.nu.3.fo. 148. col.1.

Epiſcopi ſolo verbo an credatur. l. 3.in pte, La ley dl ordenamiẽto.ver. Et bene ad hoc facit.fo.30.co.3.in fi.

Equalitas, an, & quando ſit ſeruãda.l.5.glo.1. verſi. Sed pone.cum ſequent.fo.48.col.4.

Equus vulneratus in bello, & poſtea mortuus in ciuitate, an dicatur mortuus in bello.l. 3. in parte, Del ordenamiento, ver. Hinc dicit Florja.fo.28.col.2.

Etas legitima quæ ſit in maſculo, & quæ in fœmina.l.5.in parte, Edad legitima.fo.49.col.1.

Exceptio propoſita contra inſtrumẽtum, an poſsit probari per teſtes. in parte, Hagan fe. ver. Item poteſt probari.nu.8.fo 156. col.2.

Exceptio nullitatis contra teſtamẽtum, in quo filius eſt præteritus, an debet opponi.l.24.in parte. Se rõpiere.ver. Et not.nu.5.fo.113. col.4.

Exceptio compenſationis an poſſit opponi contra petentem decimas.l.64.in parte, La dicha excepcion.ver. Fallit in caſu.nu.89.fo.225. col.1.

Exceptio compenſationis an poſſit opponi contra fiſcum petentem tributa.l.64.in ver. Et addit rationẽ. nu.90.fo.225.col.1.

Exceptio ſolutiõis, ex inſtrumẽto poſt ſententiã reperto an poſsit opponi in executione ſententię.ibidẽ. ver. Quæro dictũ eſt.nu.92.fo.225.col. 2.

Exceptio inuentarij non confectr, an poſsit opponi in executione ſententiæ.ibidem.ver. An autem in executione.nu.93.fo.225.col.2.

Exceptiones contra executionẽ inſtrumenti, vel contractus, quando ſunt opponendæ.ibidem.glo.1. ver. Pone executio.nu.1.fo.217. col.2.

Et in parte, La dicha excepcion. ver. Et nota, ꝙ tunc.fo.225. col.2.

Exceptiones, quæ poſſunt proponi in executione ſententię, vel cõtractus.ibi.in parte, La dicha excepcion.per totã glo.nu.88.fo.224.col.3

Exceptio litis conteſtationis, an, & quando poteſt opponi cõtra pręſcriptionem. Et quibus modis interrumpitur præſcriptio.l.63. in parte, Diez años.ver. Et quanuis.nu. 42. fo.214.col.1.

Executio, an, & quando fieri poteſt.l.63.glo.1.ver. Hodie tamen.nu. 9.fo.209.col. 4.

Executio, quando, & pro quibus rebus fieri poteſt.ibidem.glo.1. ver. Executio.el.1. Et ver. Quo ad ſextũ nu.8.fo.209.col.3.

Executio à quibus, & cõtra quos, & ſuper quibus, quando, & vbi debeat fieri. Et quę exceptiones admittantur contra cambia.verſi. Quo ad iſtã executionem.nu.6.fo.208.col.2.

Executio pro debito ſpeciei, an poſsit fieri in quantitate.ibi. in parte. Diez años.ver. Sed pone. nu. 47. fo.214.col.3.

Executio quando dicatur facta.l. 64. in parte, Hechas. In principio. nu.76.fo.223.col.1.

Executio qualiter debeat fieri. Et an poſſit fieri ſine executore.ibi.nu. 77.fo.223.col.1.

Executio quando poteſt committi parti.ibi.ver. Sed nunquid.nu.78. fo.222.col.1.

Executio ſi fit iniurioſè & iniuſtè, an debeat retractari.ibi. nu.79. fo.223.col.1.

Exequi an poſsit ſententia, à qua eſt appellatum.l. 63. in parte, Obligacion.ver. Similiter.nu.16.fo.210.

Exequi an poteſt contractus non continens certam ſummam mercantiæ.ibidem.ver. Attamen.nu. 17. fo. 210.col.3.

Exequi, an, & quãdo poteſt contractus, ſeu inſtrumẽtum lapſu tẽporis decem vel viginti annorũ. Et exequẽdi ius quãto tempore præſcribatur.l.63.in parte, Se pſcriua.ver. Vel aliter.nu.25.fo.211.col.3.

Exequi an poteſt ſententia, à qua debitor appellauit.l.64.in parte. Se allegue.in princi.nu.95.fo.225.columna.3.

Executor teſtamenti ſi eſt factus inimicus teſtatoris, an poſsit exequi teſtamẽtum.l.33.in parte, No le fuere.ver. Idem eſt dicendum.nu.4.fo. 146.col.2.

Executor teſtamentarius, an, & quando debet ſatiſdare de diſtribuẽdo.l.38.in parte, Diſcordaren. verſi. Quæro inſuper.nu.8.fol. 149.col.4.

Executor ſicut poteſt facere particularem diſtributionem in re, an poteſt ita in tẽpore.l. 27.in pte, Por el tiempo.ver. Hinc dicit Bal.nu.50. fo.131.col.1.

Executor quando debet producere teſtamentum coram iudice.l.32. glo.1.nu.2.fo.143.col.4.

Executor, an, & quando poteſt cõpelli exequi.l.38.in parte, No quiſieren.ver. Quia dicit in textu.nu.5.fo. 149. col 4.

Executores diſcordantes, an, & quando iudex debet ſequi opinionem vnius. Et quando maſculus pręferatur fœminæ.ibi.verſi. Intelligo. nu.7.fo.149.col.4.

Executores teſtamēti ſi vnus moritur, vel nolit exequi, an poſsit alter exequi.ibidem.in parte, No qui ſieren.nu.1.fol.149.col.3.

Executores diſcordantes, an poſſunt compelli ad concordiam, & per quem iudicem.ibidem.in parte. Diſcordaren.nu.6.fo.149.col.4.

Excōmunicatio qd ſit.l.57.glo.1.ver.Ex quibus etiā iuribus.nu.5.fo.193.col.4.

Excommunicatus, an poteſt eſſe teſtis in teſtamento.l.3.in.parte, No haga ſe.ver.Iterū oppo.fo.42.col.3.

Excōmunicatus an ſit ipſo iure laceras veſtes clerici.l.52.in parte, Si no la ouiere beſado.ver. Hinc dicimus.nu.74.fo.181.col.1.

Excommunicatus, an & quando poteſt ſtare in iudicio.l.57.gl.1.ver. Cui adde.nu.2.fo.193.col.2.

Excommunicatus, an æquiparetur bannito.ibidem.verſi.Præterea.nu.3.fo.193.col.3.

Excōmunicatus ſtās in excōmunicatiōe diuerſis tēporibus interpolatis, an incidat in pœnā ſtatutiti, dicentis, quòd ſtans in excommunicatione per tēpus triginta dierum, puniatur tali pœna.l.68.in pte, Que ſe guarde.verſi. Ex quo vnum infero.nu.24.fo.240.col.4.

Exhæredatio an tollatur per recōciliationem.l.24.in parte, Se rompiere.ver. Vigeſimaprima cōcluſio.nu.38.fo 116.col.3.

Exhæredatio facta filio iuſta cauſa, tollitur per reconciliationem.ibidem.in parte, Exheredacion. verſic. Item nota.nu.61.fo.118.col.1.

Exhæredatio quid, & quotuplex ſit. Et qui poſſunt exhæredari, & exhæredare.ibi.in parte, Exheredaciō.nu.19.fo.117.col.4.

Eximens debitorem de manibus familiæ iudicis, an tenetur ad debita illius.l.66.in parte, De ſe arraygar.ver.Si tamen alius exemit.nu.16.fo.230.col.2.

Expēſæ factæ in re ēpta, an, & quādo poſſunt recuperari, vel amoueri, re euicta.l.27.in pte. De reſtitucion.ver.Itē pone.nu.13.fo.121.col.4.

Epenſę, an, & quando cum fructibus compenſentur.ibidem.ver. Vlterius quęro.nu.14.fo.122.col.1.

Expenſæ funeris ſi prohibentur fieri, an repetantur.l.30.in parte, Y gaſtos.verſi.Sed nunquid.nu.13.fo.138.col.2.

Expenſæ funeris, an ſint præſidium animę.ibidem. verſi. Vlterius nota.nu.14.fo.138.col.2.

Expenſę funeris, an poſſunt extrahi de hęreditate prius quàm debita.ibidem.in parte. Del quinto.ver. Item iſta.nu.17.fo.138.col.3.

Expenſæ funeris, à quo debent ſolui.ibidem.in fine.num.18.fol.138.col.4.

F

FAber quando poteſt expelli d' vicinia.l.1.in parte, Sean ſabidores. verſi. Ad idem.fo.19.col.1.

Facere, confirmare, & ratificare, in quibus differunt.l.58.in parte, Ouiere hecho.ver.Item dicitur.nu.7.fo.196.col.4.

Facilitas conueniendi, an inſpiciatur ratione loci.l.66.in parte, De ſe arraygar.verſiculo.Facilitas.num.9.fo.229.col.3.

Facultas data à patribus cōcilij generalis eligendi locum, an intelligatur de prima vice.l.53.in parte, Le prometieren.ver. Item facultas.nu.18.fo.183.col.2.

Falcidia an detrahatur de donatione cauſa mortis.l.17.in parte, Poſtrimera voluntad.verſi.Item ex ea.nu.24.fo.94.col.2.

Falcidia, an computetur ſecundum ea, quæ teſtator habet tempore mortis.l.19.in parte, De ſu muerte.verſi.Hinc etiam.num.9.fol.103.col.2.

Falſitas qualiter, & quando cognoſcatur.l.83.glo.1.ver.Sed quæro.nu.3.fo.263.col.1.

Falſitas quibus modis deprehendatur.ibi.ver. Quibus tamen.nu.4.fo.263.col.2.

Falſitas quid ſit, & quibus modis committatur. Et an dicatur teſtis falſus, qui omittit veritatem.ibidem.verſi.Quid enim.numero.6.fol.263.col.1.

Falſitas quotupliciter dicatur.ibidem.ver.Hinc dicimus.nu.7.folio.263.col.2.

Falſitas ſi committatur, cùm immiſcetur cera vel maſſa corrupta cū incorrupta.l.9.glo.1.ver. Nam videtur.folio.59.col.4.

Falſitatis prę́ſumptio an ceſſet, vbi eſt princeps.l.3.in parte, La ley del ordenamiento.ver. Hinc etiam dicimus.fo.29.col.2.

Falſitatis definitio quæ ſit.l.9.gl.1.ver. Nam falſitas.folio.59.colu.4.in fine.

Familiæ appellatione, qui comprehendantur.l.17.in parte, De ſus hijos.ver.Quęro filij.nu.4.fo.91.co.3

Et legatum factum famulis teſtatoris, quibus famulis debeatur.ibidem.

Feudum alicui datum pro ſe & filiis ſuis, an filij illud capiant à primo domino, an à patre.l.16.in parte, De los bienes. ver. Secundò intellige.nu.47.fo.86.col.3.

Fictio ſuper quibus rebus & cōtractibus cadat.l.22.in parte, Por hechas.verſi. Item fictio.nu.37.fo.111.colum.4.

Fideicommiſſum quotuplex ſit.l.27.in parte, Fideicommiſſo.nu.21.fo.128.col.1.

Fideicommiſſum per quæ verba importatur.ibi.verſi.Sed quæro.nu.22.fo.128.col.1.

Fideicommiſſum vni ex pluribus relictum, quem hæres elegerit, hærede non eligente, quibus debeatur.ibidem.ver.Et not.el.1.nu.24.fo.128.col.2.

Fideicommiſſum relictum ab aſcendente deſcendēti, an habeat in ſe tacitam coditionem, ſi ſine filiis deceſſerit.ibi.ver. Et nota etiam.num.25.fo.128.col.2.

Fideicommiſſum iunctum legato ſimpliciter, an intelligatur iunctum poſt mortem legatarij.ibi.in verſi.Vlterius nota.nu.26.folio.128.colum.2.

Fideicommiſſum an debeatur hęreditate non adita.ibidem.in parte, Fideicommiſſo.verſicu. Item fideicommiſſum.numero.30.folio.128.col.3.

Filius natus ex concubina, quæ receſſit à domo, & poſtea rediit, an præſumatur filius natus ex concubina.l.11.in parte, Fuerē concebidos.verſi.Adde etiam.nu.2.fo.69.col.4.

Filius naturalis an legitimetur per ſequens matrimoniū in extremis.l.

22.glo.1.ver. Adde notabilem quæſtionem.nu.1.fo.72.col.2.

Filius, qui commiſit ingratitudinem contra patrem, an poſsit exhæredari, ſi egit pœnitētiā viuo patre.l.24.in parte. Exheredacion. verſi. Ex quo infert.nu.60.fo.118.col.1.

Filius grauatus à patre in legitima, an poſsit conſentire in grauamine.l.46.in pte. En todo.ver. Et hoc. nu.5.fo.166.col.4.

Filius exhæredatus à patre, cui aliquid in teſtamento reliquit, illud recipiendo, an videatur teſtamentū approbare.l.61.in parte, En proueCho della.ver. Sic etiam dicimus.nu.18.fo.203.col.2.

Filius naturalis quis dicatur.l.11.in parte, Podian caſar.ver. Duo igitur.nu.7.fo.70.col.2.

Filius natus ex muliere coniugata, cognita vt ſoluta, an dicatur naturalis, an adulterinus. ibidem. verſiculo. Sed quæro.nume.10.folio. 70. colum.2.

Filius legitimatus per ſequēs matrimonium, an excludat ſecundò natum legitimum.l.12.in parte, Siguiēte matrimonio.verſi. Sed quæro iuxta hoc.nu.20.fo.73.col.4.

Filius, an, & quando obligetur ad dandum patri.l.10.in parte, En caſo. ver. Sed operæpretium.nu.5.fol.64. col.4.

Filius approbans teſtamentū paternum, an perdat querelam. l.24. in parte, Se rompiere. ver. Decimatertia concluſio.numero.29. fol. 115. colum.3.

Filius præteritus vel exhæredatus, quando videatur approbare teſtamētum patris.ibi. ver. Et nota circa.nu.33.fo.115.col.4.

Filius approbans teſtamentū, qui non poteſt agere querela, an poſsit agere ad ſupplementum. ibi. verſic. Tertò adde.numero.35.folio.116.columna.2.

Filius quibus caſibus poteſt exhæredari.ibidem. ver. Decimaſeptima cōcluſio.nu.36.fo.116.col. 2. in fi.

Filius grauatus reſtituere legatū, an poteſt illud retinere vſque ad ſolutionem expenſarum.l.27. in parte. De reſtitucion.ver. Vlterius quæro.nu.24.fo.121.col.1.

Filius an teneatur alere patrem de his, quæ pater amiſit propter delictū.l.4.in parte, De ſus bienes ver. Et ex hoc.fo.41.col.3.

Et.l.10.in parte, El padre.ver. Fallit ſi filius.fo.65.col.2.

Filius, an, & quando præſumatur eſſe in poteſtate patris.l.5.in parte, De ſu padre.in princip.fo.49.col.1.

Filius decedens viuo patre, an tranſmittat in eum hęreditatem non aditam.l.6.in parte, En todos ſus bienes. verſic. verum tamen eſt. fol.53. col.3.

Filius illegitimus quando ſuccedit matri.l.9.fo. 59.col.2.

Filius naturalis quando ſit de primo capite liberorum.ibi, in pte, Hederos legitimos. in principio. fol. 60.colum.3.

Filius naturalis, an, & quando veniat appellatione filiorum.ibi.verſi. Verū tamen eſt.in fine.fo.60.col.3.

Filius naturalis an ex teſtamento & ab inteſtato faciat deficere conditionem, ſi ſine filiis deceſſerit.ibidē. ver. Secundò infero.fo.60.col.4.

Filius naturalis ſeu baſtardus, an poſsit retrahere ꝑ tanto fundū paternū.ibi.ver. Tertiò infero.fo.60.co.4

Filius naturalis ſeu baſtardus, an excludat ſubſtitutum.ibi.ver. Quartò infero.fo.60.col.4.

Filius regis illegitimus, quando ſuccedat matri.ibi.in parte, Ex teſtamento.ver. Primus.fo.61.col.3.

Filius naturalis, an, & quando ſuccedat patri. l.10. in parte, Le pueda mādar.iuncto tex.nu.45.fo.68.co.4.

Filius naturalis an poſsit diſponere de re ſibi donata à patre. l. 10. ibi, Deſpues que la ouieren.num.36.fo. 67.col.4.

Filij naturales magnatū, an iudicantur de domo magnatum. l. 9. in parte, Herederos.ver. Itē nec de domo.fo.60.col.3.

Filius quando liberetur à poteſtate patris.l.5.in parte, De ſu padre. in fine.fo.49.col.1.

Filius an ſit in poteſtate patris, matris, vel auiæ.l.5. in parte, De ſu padre. verſiculo. Sed quæro. folio. 49. col.2.

Filius natus in domo alicuius, an præſumatur eius filius.l.11. in parte, Fueren concebidos.ver. Sed Bal.fo. 69.col.4.

Filius inſtitutus à patre, an poſsit capere rē datā in ēphyteoſim, & paternam repudiare hęreditatē. l.21.in parte, Acceptar.nu.15.fol.106.col.3.

Filius primogeniti, aut nepos ex filio primogenito, an præferatur patruo in primogenitura, aut excludat patruum à ſucceſsione maioratus. l. 40.nu.2.fo.151.col.2.

Filius, an ſit dominus hęreditatis paternæ in vita patris. ibi. glo.1. in. ver. Pone etiam exemplum.nu.5.fo. 152.col.1.

Filius primogenitus an veniat ad ſucceſsionem maioratus per repreſentationem, an iure tranſmiſſo. ibidem. verſi. Vel melius.nu.6.fol. 152. columna.1.

Filius mortuo patre, an incipit tenere locum patris. Et filius veniens ad ſucceſsionem ex perſona matris, an veniat per repreſentationem. ibi. in parte. De ſus padres.nu.28. folio. 155.col.2.

Filius per matrimonium an liberetur à patria poteſtate.l.47.nu.1.fo. 167.col.2.

Filius, an teneatur dotare matrē. l.53.in parte, Algun hijo.nu.4.folio. 182.col.2.

Filius, an poteſt præiudicare patri in acquiſitis. Et quid in acquirendis.l.54.in parte. Repudiar.ver. Cōtra quod, nu.10.fo.185.col. 4.

Filiorum appellatione, an comprehendantur nepotes.l.5.glo.1.ver. Quæro, dicitur hic.fo.48.col.4.

Filiorum appellatione, an comprehendantur maſculi tantùm. l.49. fo.174.col.2.

Filiorum naturaliū appellatione, an veniant adulterini tantū. l. 10. in parte. Fuere natural.fo.68.co.2.

Filius, an poteſt retrahere pro tanto cenſum venditum à patre.l.74.in parte, Parte enella.ver. Item formo. nu.15.fo.213.col. 2.

Filius priuatus à ſucceſsione patris, an videatur priuatus & nepos. l.9.in parte. Ex teſtamēto. ver. Item nō videtur priuatus.fo. 61. col.4.

Filij fratrum in ſucceſsione patrui qualiter concurrant cum patruo.l.8. glo.1.fo.58.col.2.

Filij qui dicantur nati ex damnato coitu.l.9.fo.59.col.2.

Filij naturales, an ſuccedāt cū cōſangui-

ſanguineis matris, quando non ſtāt legitimi deſcendentes vel aſcedentes.ibidē gl.1.ꝑ totū.fo.59.co.2.3.et.4

Filiuſfamilias an poteſt parentes exhæredare.l.5.glo.1.ver. Sed pone. fo.48.col. 4.

Filiuſfamilias an poteſt ſtare in iudicio ſine licentia patris. Et an minor poſsit ſtare in iudicio.l.55.in parte, Haziendo.ver. Vnum tamen eredo.nu.34.fo.190.col.1.

Filiorum appellatione an veniat poſthumus.qui nōdum eſt natus totus.l.13.in parte, Todo.ver. Item habes.nu.6.fo.76.col.4.in fine.

Et l.17.in parte, De ſus hijos.nu. 3.fo.91.col.2.

Fiſcum quis poteſt habere.l.4. in parte, Fueren confiſcados.verſi. Quo ad alias duas particulas. & ver. An eccleſia.fo.46.col.1.

Fiſcus quid ſit, Et vnde dicatur. ibidem.ver. Pro intellectu iſtius legis.fo.46.col.1.

Fiſcus, an, & quando debet aliis præferri.ibi. in parte, De confiſcar. verſi.Quartò fiſcus.fo.47.col.2.

Fiſcus, an conſequatur bona delinquentis tantùm.ibidem.verſi. Itē quia in fiſcum.fo.47.col.3.

Fiſcus an teneatur ad pretium nō ſolutū, ſi recepit bona confiſcata.ibidem.ver. Nec debet habere quartā. fo.47.col. 3.

Fiſcus an excludatur ab vxore in ſucceſſione mariti.l.9.in parte, En la ley. ver.Infertur & tertiò. folio.64. col.1.

Et in.l.4.in parte, De ſus bienes. verſi.Sed contrarium tene. folio.45. col.4.

Fiſcus, an ſuccedat in bonis illius, qui damnatur ad mortem, & moritur ſine filiis.l.4.in parte, De ſus bienes.ver.Sed quæro.fo.45.col.4.

Fiſcus an teneatur creditoribus & legatariis.l.32.in pte, Cauſas pias.ve. Si tamē defunctus.nu.11.fo.144.co.4

Fiſcus an excludatur à ſucceſsione, pauperibus inſtitutis.ibidē. ver. Vide etiam.nu. 11.fo.144. col.4.

Flumen, an poteſt occupari ſine licentia principis.l.12.in parte, Priuilegio.ver. Item in flumine.nu.6.fol. 72.col.3.

Fœmina de nocte repta, an puniatur pœna ſtatuti.l.5.glo.1. verſic. Ex quo dicimus.fo.48.col. 4.

Fœminarum appellatione, an cōprehendatur maſculus. ibidem. in parte, O hija.fo.49.col.1. in princip.

Fœnū & palea, an veniant appellatione fructuum.l.48.in parte, Vſu fructo.verſi.Item palea.nu.6.fo. 168 col.2.

Forenſis, an, & quando poteſt cōueniri ratione contractus.l.70.glo.1. ver.Præterea ad idem. cum ſequen. nu.24.fo. 247.col.2.

Forma tradita à lege omiſsa, an vitiat actum.l.3.in parte, No haga fe. fo. 41.col. 2.

Et an ſit ſeruanda.in.l.6.glo.2.fol. 51.col.1.

Forma data debet impleri & ſeruari.l.31.in parte, Tutor.ver.Itē qa datur forma.nu.34.fo.142.col 3.

Forma, an det eſſe rei.ibidem.nu. 35.fo.142.col.3.

Forma ſeu ſolennitas, quę requiritur in actu, an debet præcedere actū, an ſufficiat ſubſequi. l. 63. in parte, Obligacion.verſi.Ideo quando aliquid.nu.22.fo.211.col.2.

Formā antiquitus cōſtitutam, an poteſt dominus mutare.l.16. in parte, De los bienes.ver. Item quia. nu: 46.fo.86.col.3.

Et in.l.64.in parte, Vna ordenança.ver.Sed ſuper iſto articulo.nu.67 fo.221.col.4.

Fornicatio ſimplex an ſit peccatū.l.62.in parte, De ſu perſona.verſi. Hodie autem.nu.8.fo.207. col.1.

Fortalitiū an poteſt refici vel de nouo conſtrui.l. 46. in parte. Reparar.nu.10.fo.167.col.1.

Fortalitium cuius expenſis debet refici.ibidem.in fine. nu. 11.fol. 167. col.2.in fine.

Forus municipalis quando debet obſeruari.l.1.in parte, En lo que fueron vſados.fo.19.col.3.

Forus quid ſit.ibi. in parte, Fueros.fo.16.col.4.

Forus patriæ an pręferatur aliis.l. 6.in pte, El fuero. In prin.fo.55.col.3.

Frater legitimus, an, & quando tenetur alere fratrem naturalem. l. 10. in parte, Le pueda mandar.ver. Si tamen.nu.46.fo.68.col.4.

Frater in ſucceſsione fratris an poteſt concurrere cum patre.l.7.fo. 56. col.3.

Frater quando ſuccedat fratri, ibi. in parte, Ab inteſtato.verſic. Ex quo infertur.fo.56.col.4.

Frater in quo gradu eſt coniunctus fratri.ibi.in parte, A ſu hermano.in principio.fo.57.col.3.

Frater habens communionem cū fratre, an pręferatur aliis fratribus in ſucceſsione eius fratris. ibi. ver.Sed ſormo.fo.57.col.3.

Frater quādo poſsit eſſe teſtis pro fratre.l.3.in parte, No haga fe.verſi. Hinc dicit glo.fo.41.col.4.

Frater, an, & quando poteſt agere querela contra teſtamentum fratris. l.7.in pte, Ab inteſtato.verſi. Tamē. fo.57.col.2.in medio.

Frater cōdemnatus ob delictum, an debet ſoluere condemnationem de re communi.l.77.glo.1. ver. Adde etiam huic legi.num. 3.folio. 258. col.2.

Frater naturalis, an, & quando excludat patrem naturalem defuncti à ſucceſsione.l.7.in parte, Ab inteſtato.verſiculo. Si tamen. folio. 56. columna.4.

Frater, an rumpat teſtamentum fratris in totum turpi perſona inſtituta ibi.verſic.Sed quia dixi. fol. 56. col.4.in fine.

Frater, an poteſt querelare de teſtamento ſororis, quæ cōtraxit matrimonium cum baſtardo, illum inſtituendo.l.9.glo.1.fo.59.col.2. &.3.

Frater minor an debet ſeruire regi pro fratre maiore, quando alimentatur ab eo.l.40.in parte, Por ſu orden.ver. Et ex hoc.num.21.folio.154. col.3.

Fratres qualiter ſuccedant fratri. l.7.in parte, A ſu hermano. ver. Sed quæro.fo.57.col.3.

Fratres naturales qualiter ſuccedant fratri legitimo.l.8. glo.1.verſic. Hic etiam cadit.fo.58.col.4.

Fratres vterini ex damnato coitu, an inuicem ſe ſuccedāt in defectum legitimorum, excluſa vxore. l. 9. in parte, En la ley.ver. Sed operæpretium.fo. 63.col.2.

Fratris delictum, an noceat fratri. l.77.in parte, Cometiere. in principio.nu.4.fo.258.col.3.

Fraus an pręſumatur in alienatione omnium bonorum, vel meliorū. l.69.glo.1.ver. Et eſt notandum.nu. 2

fo.

fo.241.col.4.

Fructuũ appellatione, an veniat palea. Et quid in fœno. l. 48. in pte, Vſufructo. ver. Item palea. nu. 6. fol. 168. col. 2.

Fructus rei quando debent reſtitui. l. 48. in parte, A reſtituyr. ver. Intellige quartò. nu. 18. fo. 163. col. 4.

Fũdus patrimonialis quãdo deſinat eſſe patrimonialis. l. 73. in parte, Nueue dias. verſi. Ex quo ſequitur. nu. 3. fo. 251. col. 2.

Fundus cẽſualis an poteſt vendi irrequiſito domino. l. 74. in pte, Parte enella. ver. Ex quo vltum. & verſi. Sed pone. fo. 253. col. 3. in fine.

Fundus patrimonialis quãdo poſſit extrahi pro tanto. l. 6. in parte, De qualquier. ver. Ex quo infertur. fol. 55. col. 1.

Fundus patrimonialis quando dicatur. ibi. ver. Item res. fo. 55. col. 1.

Fundus datus in ſolutum, an poteſt extrahi pro tanto. l. 70. in parte, Vendida. ver. Quid ſi data eſt. nu. 32. fo. 251. col. 4.

Fundus patrimonialis, an, & quãdo poteſt extrahi per extraneũ pro tanto. l. 75. glo. 1. ver. Sed operæpretium eſt videre. nu. 3. folio. 255. col. 4 in fine.

Fundum, vel domũ dedit quis in emphyteoſim, vt centum ei daretur vnoquoq; anno, hac cõditione, ꝙ emphyteota poſſit redimere illud cẽtũ pro mille quãdocunq;: quæ datio in emphyteoſim apud nos dicitur (al q tar.) An, & quãdo cõiunctus domini directi dominij poſſit illud retrahere pro tanto. l. 74. nu. 20. fo. 254. co. 3.

Furca, an, & quãdo, & vbi poteſt de nouo erigi. l. 48. glo. fi. in fine. nu. 19. fo. 169. col. 3.

Furca ſuſpenſus, ſeu latro, quanto tẽpore debet ſtare ſuſpẽſus. ibi. ver. Vlterius quæro. nu. 20. fo. 170. col. 1.

Furor qualiter ꝓbetur. l. 4. in pte, Fueren confiſcados. verſi. Et nota ꝙ probatur furor. fo. 46. col. 2.

G

Gabella an debeatur ex retractu fũdi patrimonialis à clerico ꝓ tanto. l. 70. glo. 1. ver. Ad idem facit. nu. 21. fo. 246. col. 4.

Gabella qs ſoluere teneatur. ibidẽ. in pte, El cõprador. nu. 46. f. 250. co. 1

Gabella an debet ſolui abſq; deductione expenſarum. l. 40. in parte, Por ſu orden. ver. Ideo dicit Pau. de Ca. nu. 23. fo. 154. col. 4.

Et. l. 76. in parte, Alcauala. verſic. Intellige. nu. 41. fo. 249. col. 4.

Gabella, an debeatur ex donatione omnium bonorum, cum pacto, ꝙ donans alimentetur à donatario dũ vixerit, & ſua debita ſoluat. l. 69. in parte, Donacion. ver. Sed dato. nu. 8. fo. 248. col. 2.

Gebella, an debet ſolui clerico, à quo retrahitur res patrimonialis pro tãto. l. 70. in parte, Y el alcauala. ver. Quid ſi res venditur, cum ſequenti. nu. 43. fo. 249. col. 4.

Gabella, an debet ſolui cũ duplo, quando ſit condemnatur venditor, quia non denunciauit venditionem gabellario. ibi. ver. Quæro ſi propter gabellam. nu. 44 fo. 250. col. 1.

Gener etiam ſponſus, an licitè percipiat fructus rei ſibi hypothecatæ quouſq; dos ſibi ſoluatur. l. 29. in parte. Quiſiere eſcoger. ver. Ad idẽ. nu. 36. fo. 137. col. 1.

Gener, vel ipſius hæredes, eo defuncto, an poſſunt petere vſuras à ſocero promiſſas. ibi. ver. Et ex his. nu. 37. fo. 137. col. 1.

Gener vſq; ad quantũ tempus poteſt petere vſuras dotis à ſocero. ibi. ver. Et amplius tene. nu. 38. f. 137. co. 1

Gener quando poteſt petere dotem ſibi promiſſam. ibi. ver. Eſt etiã. nu. 39. fo. 137. col. 2.

Genus maſculinum, an, & quando concipiat fœmininum. l. 5. glo. 1. ver. Quæro dicuntur, aliâs dicitur. fo. 48. col. 4.

Geſta per vxorem de licentia iudicis, marito non expectato, nec requiſito, an valeant. l. 59. in parte, Nõ ſe eſpera. nu. 4. fo. 197. col. 3.

Geſta vtiliter ſeu cõſtituta, an, & quando durẽt. l. 12. in parte. No pueda ſucceder. ver. Et non eſt nouũ. nu. 3. fo. 75. col. 2.

Grammatica quando eſt addiſcẽda. l. 2. in parte, Principalmente. fol. 24. col. 3.

Gratia quotuplex ſit. In procemio. in parte. Gracia de Dios. fol. 3. col. 4. in fine.

Grauamen, an, & quando poteſt imponi in legitima. l. 27. in parte, Grauamẽ. la. 1. ver. In legitima tamẽ. cũ ſequent. nu. 9. fo. 121. col. 2.

Grauamen iniũctum vni ex duobus legatariis, an videatur omnibus iniunctum ibi. in parte, Alguno de ſus hijos. ver. Sed pone. nu. 2. fol. 120. col. 4.

Grauamen iniunctum legatarib; an videatur iniunctum ſubſtituto. ibi. in parte, Grauamen. ver. Item nota. nu. 40. fo. 130. col. 1.

Grauamen iniunctũ omnibus filiis, qualiter debet inter eos diſtribui. ibidem. ver. Pone inſuper. nu. 3. fol. 120. col. 4.

Grauamen impoſitũ à patre legato in vita, an videatur remotũ, ſi poſtea in mortis articulo legauit ſimpliciter. ibi. in parte, De reſtitucio. ver. Sed quero. nu. 11. fo. 121. col. 3.

Grauamen quotuplex ſit. ibi. in parte, Grauamen. la. 2. in principio. nu. 39. fo 130. col. 1.

Grauatus an citius præſumatur ille, qui habet facultatem rei præſtandæ, quàm ille, qui non habet, ſed oportet redimere l. 16. in parte, No ſe le cuente. verſi. Duodecimò. in fine. nu. 39. fo. 85. col. 2. in fine.

Grauatus reſtituere rem legatam, an debet fideicommiſſario rationẽ reddere. l. 17. verſi. Item nota. nu. 6. fo. 122. col. 1.

Grauatus reſtituere rem legatam, an poteſt retinere eam vſque ad ſolutionem expenſarum. ibi. in parte, De reſtitucion. ver. Vlterius quæro. nu. 14. fo. 122. col. 1.

Grauatus reſtituere poſt mortem an poteſt reſtituere in vita. ibidem. in parte. Grauamen. la. 2. in fine. numero. 41. folio. 130. columna prima. in fine.

Grauatus ſoluere legatum, an cogatur ſoluere prælegatum. ibi. in parte, En el dicho tercio. num. 48. fo. 130. col. 4.

Grauatus reſtituere poſt mortẽ, an intelligatur de morte naturali, an de ciuili. ibi. in parte. Por el tiempo. verſi. Adde ad ſupradicta. nu. 53. fo. 131. col. 1.

Grauatus in diuiſione, quod remedium habet, & intra quod tempus. l. 29. in parte, Particion. verſic. Sed nota. nu. 12. fo. 134. col. 1.

H

HAEreditas non adita ad quos trãſmittatur.l. 6. in parte, En todos.ver. Tertiò verũ eſt.fo.54. col.1.

Hæreditas quando dicatur. ibi.in pte, De qualquier.ver. Item bona defuncti.fo.55.col.1. in fine.

Hæreditas paterna delata filio legitimo, & ab eo repudiata, quando tranſmittatur ad hæredes.l.10. in parte, Puedan mandar.verſi. Ex quo eſt notandum.nu.45.fo.68.col.4.

Hęreditas an trãſmittatur ad illũ, qui nó eſt capax tranſmiſsionis.ibi. ver.Et eſt ratio.nu.48.fo.68.col.4.

Hæreditas defuncti quando dicatur,& quando patrimoniũ hæredis: l.21.glo.2.in parte, Repudiar la herẽcia.in principio.fo.106.col.1.

Hęreditas ſemel repudiata, an poſſit acceptari.ibidem.in parte, Repudiar.ver.Sed quæro.nu.11. folio.106. col.2.

Hærediras delata duobus: vno repudiante, an poſsit alter acceptare partẽ alterius.ibi. ver. Sed quid.nu. 12.fo.106.col.2.

Hęreditas paterna quomodo debet diuidi inter fratres.l.29.in parte, De ſu padre.in principio.nu. 6. fol. 133.co 2.

Hæreditas ſicut nõ poteſt dari in codicillis, ita non poteſt adimi. l. 31. in pte, Deſneredar.nu. 7.fo.140.co. 2

Hæres ſuus quis dicatur, & quis extraneus. l. 3. in parte, Herederos eſtraños.in fine.fo.33.col. 2.

Hæres, qui coactus adiuit hæreditatem, an perdat legatum.l.21. gl.1. ver.Quid ſi.nu.2.fo.105.col.1.

Hæres non adiens, nec repudiãs hæreditatẽ, an trãſmittat illã ad ſuos. ibi.ver.Tertio caſu.nu.3 fo.105.co.2

Hæres, an capiat legitimam à ſeipſo, an à cohærede.l.24.in parte, Se rompiere.verſi. Adde tamen.nu.26. fo.105.col.1.

Hæres quando agat querela contra teſtamentum, & quando ad ſupplemẽtum.ibi.ver. Et licet amplius. nu.22.fo.115.col.1.

Hæres grauatus reſtituere, an cõpellatur adire & reſtituere. l. 27. in parte, Alguno.ver.Sed quæro. nu.5. fo.120.col.4.

Hęres, an ſit nominãdus proprio nomine.l.31.in parte, Por ſu nõbre. ver.Ex quibus.nu.39.fol.142.col.4.

Et.l.37.in glo.1.verſi.Et nota.fol. 148.col.2.

Hæres non adimplens voluntatẽ defuncti, an priuetur hæreditate, & fructibus medio tempore perceptis. l.36.glo.1.ver.Et nota.num.1.fo.147. col.2.

Hæres non adimplens voluntatẽ defuncti, qua pœna puniatur, & quãdo excuſatur.ibi.in principio. nu.2. fo.147.col.3.

Hæres nõ conficiens inuentariũ an priuetur legitima. l. 54. in parte, Inuentario.ver. An autem.nu.25.fo. 186.col.4.

Hæres renuntians hæreditatem, an videtur renuntiare executionem teſtamenti.ibi. in parte, Repudiar. ver. Vtrum autem.num.15. folio.186. col.2.

Hæres grauatus dare aliqua bona, an poſsit dare æſtimationem.l.20.in parte, En dineros.ver. Vltimò hęres nu.6.fo.104.col.3.

Hæres in re certa, ſi antequam decederet agnouit ſuam inſtitutionem, an tranſmittat ius accreſcendi ex illa inſtitutione.l.24.in parte, Se rompiere.ver.Et ſi antequam.nu. 21. fol. 114.col.4.

Hæres in re certa inſtitutus, habens cohæredem vniuerſalem, an habeatur loco legatarij.ibi.ver.Nota tamen quòd inſtitutus.num.19.fo.114. col.4.

Hæres in re certa habens cohęredem vniuerſalem, an poteſt occupare rem ſibi relictam, authoritate propria. ibi. ver. Et etiam præterquam. nu.20.fo.114.col.4.

Hęredis inſtitutio per quam legẽ, & ad quid fuit inuenta.ibi. in parte, Se rompa.nu.62.fo.118.col.1.

Hæres vniuerſalis grauatus reſtituere quicquid de hæreditate ad eũ peruenerit, an tenetur reſtituere prę legata.l.27.in parte, De reſtitucion. ver. Et nota vnum ſingulare. nu. 17. fo.122.col.2.

Hęredes inſtituti & grauati de reſtituẽdo: ſi vno defuncto bona ipſius peruenerunt ad alios, & defuncto ſecundo bona primi & ſecundi peruenerunt ad tertium, an iſte tertius debeat habere portionem prioris iure fideicommiſsi.ibi.in parte, Fideicõmiſſo.ver.Hinc Bar.num.29.fo.128. col.3.

Hæres grauatus reſtituere quicquid ad eum perueniet ex hęreditate, an veniant fructus.ibi.ver.Et nota, ꝙ.nu.31.fo.128.col.4.

Hæres, cui commiſſa fuit electio, ſi elegit, an poſsit variare.l. 35. glo. 1. ver.Quid ſi fuit.nu.2.fo.146.col.4.

Homicidium, an.& quãdo ſit permiſſum.l. 1. in parte, Contra Dios. fo.15.col.1.

Homines ſtautes in caſtro, an. & quando veniant appellatione caſtri. in Procemio.in parte, de Caſtilla.in prin.fo.6.col.2.

Homo & ipſius nomẽ, vt quid debeat memoriæ retineri.ibi.fol.6.col. 2.& 3.

Hugo quis fuit.l.1.in parte, Bartulo.in fine.fo.23.col.1.

Hypothêca, an debet conſtitui in ſcriptura. Et hypothecarię actiõis vita quæ ſit.l.63.in parte, Hypotheca. in prin.nu.54.fo.215.col.3.

Hypothêra, an conſtituatur pacto.ibi.ver.Item nota.nu.55. fol. 215. col.3.

Hypothêca cùm intentatur contra poſſeſſorẽ, qd debet agens ꝓbare ibi.ver. Itẽ not.el.2.nu.56.fo.215.co.3

Hypothêra per quæ verba conſtituatur ibidem.ver.Item nota.el.1.cũ ſequẽ.nu.55.fo.215.col.3.

I

IDoneus quis dicatur, vt nõ cõpellatur ſatiſdare. l. 66.glo.1.ver. Circa ꝙ.nu. 3.ſo.229.col.1.

Ignorans, an poſsit eſſe teſtis.l 3. in parte, Interuengan. verſic. Hinc enim.fo.34.col. 1.

Ignorans, an poteſt acceptare, agnoſcere, vel eligere.ibi.verſi. Ex hoc etiam.fo 34.col.1.

Ignorans, an præſumatur deceptus.l.64.in parte, Vna ordenança. ver.Sed quia.nu. 70.fo. 221.col.4.

Ignorãtia patris an proſit filio.l. 11.in pte, Podian caſar.ver. Sed Ioannes Andreas.nu 11.fo. 70.col.4.

Illegitimus qualiter qs eſſe ꝓbetur.l.9.in pte, Illegitimos.fo.60.co.1.

Et.l.11.glo.1.in prin.fo.69.col.3.

Illegitimi, an repellãtur à ſacerdotio.l.9.gl.1.ver. Vnde nat.f.59.col.3.

Impator

Imperator, an debet eſſe elemẽs. in Procemio.glo.1.in ver. Idem dicimus.fo.3.col.2.

Imperator ſolus, an poteſt leges condere, & interp̃tari.ibi.in pte, Cõ ellos cõſultado.ve. Idẽ dico.f.11.co.2

Impenſę in rebus dotalibus factę an minuant dotem.l.61.in parte, En provecho della.ver. Quæro nũquid. nu.16.fo.203.col.1.

Inhabile quando ſuſtentatur per habile.l.9.ſuper parte. Ex teſtamento.ver. Et illud dictum refert.fol. 62. col.1.in fine.

Inimicos habere ſecũ, an ſit periculoſum.in p̃œmio.in parte, Sicilia. in ver. Itẽ quia habere.fo.7. col.4.

Incarceratus pro debito, ſi nõ habet vnde ſoluat, nec vnde ſe alat, an debet ali à creditore. l. 66. in parte, Informancion.ver. Quid ſi debitor. nu.40.fo.233.col.4.

Infans an poteſt coronari rex.l. 40.in parte, Por ſu orden. ver. Sed quæro.nu.18.fo.153.col.3.

Infamia an remaneat apud Inſamem, finita cauſa infamię.l.13.in parte, Veynte y quatro horas. ver. Sed contra ea.nu.11.ſo.77. col.3.

Ingratitudo quid ſit.in Procemio in parte, Gracia de Dios.ver. Et ne mirum.fo.6.col.1.

Ingratitudo an excludat quem à ſucceſſione ab inteſtato.ibi.ver. Nota etiam ꝙ ingratitudo.ſo.6.col 1.

Ingratitudo per quos teſtes probatur.ibi.in fine.ſo.6.col.2.

Ingratitudo an purgetur per ſuperueniẽtem gratitudinem.ibi. ver. Sed nunquid fo.6.col.2.

Ingratus quid perdat. ibi. verſic. Quotuplex.fo.5.col.4 in fine.

Inobediens, an ſit ſimilis ingrato. ibi.ver. Nota etiam ꝙ inobediens. fo.6.col.2.

Innocẽtius Papa doctor quis fuerit.l.1.in parte, Bartulo. ver. Et ibi dicitur.ſo.23.col.1.

Inquiſitio, in qua dicitur, alterũ alteri auxilium præſtitiſſe, an irritetur, ſi inquiſiti ſunt tres.l.17.in parte Otro algun contracto.verſi. Et nota. nu.28.fo.94.col.3.

Inſtituto in teſtamento minus ſolenni, an cõpetat aliquod remediũ. l.3.in parte, No haga ſe.ver. Sed operæpretium.ſo.43.col.3.

Inſtrumentum factum coram notario apoſtolico, an valeat & poſsit exequi.ibi.in parte, Eſcriuano.ver. Fateor tamen.fo.39.col.3.

Inſtrumentum cancellatũ, an proſit ad probãdum.l.63.in parte, Diez años.ver. Ex quo infero. nu. 45. fol. 214.col.2.

Inſtrumentum ſi fiat de nocte, an debet ſcribi dies.l.64.in pte, Quatro dias.ver. Et ſi forte.nu.6.fo.217.col.3

Inſtrumenta quæ habẽt executionem paratam.l.63.in pte, Obligaciõ. ver. Itẽ nota.nu.19.fo.210.col.4.

Inſtrumẽta conditionalia an poſſint exequi.ibi. verſi. Quæro in contractu.cũ ſequẽ.nu.20.fo.210.col.4.

Inſtrumenta manu clerici, non notarij, quo caſu valent.l.3.in parte, Siete teſtigos.ver. Authẽticat etiam.fo. 38.col.1.

Inſtrumentũ quando dicatur certum.l.63.in parte, Obligacion.ver. Sed quæro.nu.11.fo.210.col.1.

Inſtrumẽtum quibus caſibus valet ſine teſtibus.l.3.in pte, Siete teſtigos.ver. Sed pone.ſo.35.col.4.&.36 col.1.

Inſtrumẽtũ vallatũ numero duorũ teſtiũ, an valeat.l.41.gl.1.ver. Verum tamen eſt.nu.1.fo.155.col.4.

Inſtrumentum perditum, probato tamen eius tenore, an debet publicari.ibi.in pte, Del tenor.in fine.nu. 13.ſo.156.col.3.

Inſtrumentum roſum à muribus an probet.l.1.in parte, Ciertas.verſi. Sed quæro.ſo.14.col. 3.

Inſtrumentum continens raſurã in loco ſuſpecto, an probet.ibi. ver. ſi.eo.ſo.14.col.3.in fine.

Inſtrumentum an det vires actui inualido.l.49.in pte, Teſtigos. ver. Sed pone.nu.24.fo.173.col.1.

Inſtrumẽtũ rei donatæ, an debet tradi donatario, ã verò remanere penes hęredes donatoris.l.17.in parte, La eſcriptura.ver. Pono inſuper.ſo. 99.col.4.

Inſtrumentũ, in quo fit mẽtio de alio inſtrumẽto, an probet vno non apparente.l.1.in parte, Que ſe ſigue. ver. Ex quo apparet.ſo.13.col.3.

Inſtrumentũ quid ſit, & vnde dicatur, & quæ incõmoda ex eo p̃ueniũt.ibi.in pte, Ciertas.fol.14.col.3

Inſtrumentũ obſcurũ, vel de litera abraſa, an probet. In procemio. in parte, Entendimiento.ver. Itẽ facit quod dicitur.fo.9.col.1.

Et.l.1.in parte, Ciertas.ver. Hinc dicimus.ſo.14.col.3.

Inſtrumentũ venditionis faciẽs mentionem de mandato procuratoris ad vendendũ, an probet illũ eſſe procuratorem.l.1.in parte, Que ſe ſigue.ver. Cõtra ſupradicta.ſ.13.col.4

Inſtrumẽta an veniant cũ fundo legato.l.10. in pte. Lo q̃ quiſiere.ve. An autem.nu.40.fo.68.col. 2.

Inſtrumentum factum extra regnũ, an, & quando poſsit executioni mãdari.l.63.gl.1.ver. Quæro habito ꝓ cõſtãti.nu.7.fo.209.col.1.

Inſtrumẽta priuata, an, & quãdo poſſint executioni mandari. ibi. in parte, Obligacion.ver. Et non ſolũ. nu.14.fo.210.col.2.

Inſtrumẽta lapſis decem annis, an, & quãdo poſſunt exequi. ibi.in parte, Se preſcriua. verſi. Vel alter. nu.25.ſo.211.col.3.

Inſtituẽs duos, & ſubſtituẽs eos poſt mortẽ ſuã, an ſubſtitutus ſubſtitutionẽ habebit, ſi vnus inſtitu. fuerit mortuus.l.3.in parte, Siete teſtigos. ver. Vlterius tamẽ.ſo.39.col.2.

Interdictum recuperandæ, & vti poſsidẽtis, an competunt primogenito contra occupantes res maioratus ante aditum ad maioratum.l.45. in parte, Tomada la poſſeſsion.ver. Cuius contrariũ.nu.32.fo.164.col. 2

Interdictum adipiſcendæ, an habeat naturam recuperandę.ibidẽ.in parte. Sin otro acto.ver. Idẽ dicit in ſimili ipſe.nu.21.ſo.163.col.3.

Intereſſe, an, & quando poteſt peti.l.36.in parte, Nueſtras juſticias ver. Dicit etiam collectarius. nu.4. fo.147.col. 4.

Interpres.& vates, in quibus differunt.l.1.in parte, Interpretar.ver. Sed ad intelligentiam.fo.17.col.1.

Interp̃tatiò quotuplex ſit, et q̃ interp̃tatio neceſsitat.ibidẽ.fo.17.col 1.

Interpretationis recurſus ad quẽ debet haberi.ibidem.ver. Et nota.in verbo.de quacunq;.ſo.17.col.2.

Interruptiò præſcriptionis in poſſeſsiõe, an operetur interruptionem præſcriptionis in proprietate. l.65.nu.1.fo.226.col.3.

Interruptio præſcriptionis in

vno articulo, an ꝓſit in alio.ibi.gl.1. ver.Sed quæro.nu.2.ſo.226.col.3.

Interruptio præſcriptionis cõtra vnũ, an noceat aliis.ibi.ver.Hinc ẽt dicimus.nu.4.fo.226.col.4.

Interruptio præſcriptionis cõtra principalem, an noceat fideiuſſori. ibi.ver. Hinc etiam dicimus. nu. 9. fo.227.col.1.

Interruptio in hypothecaria, an operetur in principale. ibi. eodem ver.in verbo. Item ex hoc dicimus. nu.10.fo.227.col.1.

Interruptio quãdo debet fieri.ibi. in parte, En la ꝓpriedad. ver. Oportet ergo.nu.13.fo.227.col.2.

Interruptio præſcriptionis facta ab vno ex correis, an ꝓdeſt correo: ibidem.ver.Hinc dicimus.nu.7.fo. 227.col.s.

Interrupta poſſeſsione, an videatur interrupta naturaliter. ibi. in fine.nu.11.fo.227.col.1.in fine.

Ioãnes Andreas quis fuit.l. 1. in parte, Iuã Andres.ſo.23.col.2.

Ioãnes, eſt nomen gratioſum. In ꝓœmio.gl.1, ꝓpe principiũ.ſ.3.co.1.

Index, an poteſt condemnare in fructibus percipiendis.l.48.in parte, A reſtituyr. ver. Sed an de futuris.nu.14 fo.169.col.1.

Iudex in criminalibus ſi nõ fuit petita refectio damnoſũ, an poteſt condemnare maleſactorem in damnis, & expenſis.ibidẽ.ver.Sed quęro.nu.15.ſo.169.col. 1.

Iudex maleficiorum, an poteſt ſe intromittere in ciuilibus. ibi. verſi. Ex quo dicto.nu.16.fo.169.col.1.

Iudex an põt cõdẽnare in quęſitũ ad reſtitutionẽ dãni, ſi nõ fuit petitũ, ibi.ver.Quęro.hic.nu.17.f.159.c.3

Iudex, an debet dare ſacerdotem cõdẽnato vt cõfiteatur.l.4. in parte, De cõfiſcar.ver. Et nota.ſo.47.co.4.

Index ſecularis, an poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, & quãdo eccleſiaſticus.l.49.glo.1.ver. Oppono contra iſtam legem.num.1.fo. 170.col.3.

Index ſecularis quando cognoſcit de canſis eccleſiaſticis, & inter. clericos ratione vis illatæ.ibi. verſi. Quia videmus.nu.2.fo.170.col. 3.

Iudex ſecularis, an, & quãdo poteſt punire contrahentes matrimonia clandeſtina, & nõ eccleſiaſticus ibi.ver.Quæro de quæſtione.nũ.8. ſo.171.col.2.

Iudex ſecularis & non eccleſiaſticus, an, et qñ cognoſcat ď cauſa dotis.l.53.in pte, Prometieren.ver.Ex quo infert.nu.11.fo.183.col.1.

Iudex cauſa cognita, an compellat maritum vxori licentiam pręſtare.l.57.in prin.ſo.193.col.2.

Iudicis definitio deſcribitur.ibi. in pte, El juez nu.10.ſo.194.col. 4.

Index, an ſit mediũ inter partes. ibi.in parte, Compela.in princ.nu. sa.fol.194.col.4.in fine.

Iudex, an debeat præſtare licentiam vxori ſi maritus non expectatur de proximo, & eſt periculũ in mora.l.59.glo.1.in parte, Corre peligro.nu.6.ſo.197.col.4.

Iudex, in præſtanda licentia in contractu mulieris, an debeat adhibere cauſæ cognitionem.ibi.in parte, Eſtouiere abſente. verſi. Si verò. nu.3.ſo.197.col.3.

Et in.l.57.in parte, Conoſcimiento de cauſa.fo.194.col.4.

Et an requiratur libellus in eadẽ cauſæ cognitione.ibi.in.l.59. in parte, Conoſcimiento de cauſa.ver. Itẽ not.nu.8.fo.198.col.1.

Iudex quando debet interponere decretum ſuum ad vtilitatem priuatã.l.59.ver.Et eſt ſuper hoc notandum.nu.8.fo.198.col.1.

Iudex, an, & quãdo poteſt facere capturam.Et quę requiruntur in ea. l.66.in parte, Informacion.ver. Sed quæro.nu.38.ſo.233.col.2.

Iudex, alguazellus, ſeu officialis ſi aliquem offendant in captura, an & quando excuſentur.ibidem. gl.1. ver. Intellige.nu.2.fo.228.col.3.

Index, an poteſt conſtituere dotem filiæ alicuius abſentis.l.53.in parte, La dote.in fine.nu.4.ſo.184. col.s.

Iudex eccleſiaſticus quando tenetur iudicare ſecũdum leges ciuiles.l.70.glo.1.verſic.Et iſte erit.nu. 55.ſo.245.col.3.

Iudex, an, & quando poteſt dare delinquentem in inimicum .l. 76. num. 1. folio. 256. colu.4.&.ſo.357. col.1.

Iudex procedens ſuper notorio ſeruanſq; iuris ordinem, an vitietur proceſſus ſi deficit in aliquo. l. 3. in parte, No haga ſo. ver. Et ſi hoc. fol. 43.col.2.

Iudex in iudicando quas tenetur ſeruare leges.l.1. in parte, Primeramente.fo.15.col.3.

Et.l.2.in parte, Pues por ellas.ſo. 24.col.2.&.3.

Iudex an poteſt interpretari leges.l.1.in parte, Interpretar. verſic. Item iudices.ſo.17.col.3.

Iudex qualis debet eſſe, & quid debet ſeruare.l.1.in parte, Y en juſticia.ver.Quapropter.fo.14. col.3.

Iudex eccleſiaſticus, an cognoſcat de his, quæ fuerunt eccleſię.l.6. in parte, De qualquier.ver. Et quod dixi.fo.55.col.2.

Iudex requiſitus de barateria, quid poteſt facere. In Proœmio. in parte, Caſtilla.ver.Et not.el.2.folio. 6.col.4.

Iudex qñ excuſetur ab ignorantia iuris.ibi.in parte, Entendimiento.ver. Et nota ꝙ qñ lex.fo.9. col.1.

Iudici quando non eſt obtemperandum. l. 67. in parte, Aunque el juez.nu.2.ſo.235.col.2.

Iudicio ſtare, an ſit qua ſi contrahere.l.55.in parte, En juyzio.in principio.nu.29.ſo.189.col.1.

Iudex ordinarius qui tulit ſentẽtiam, an, & quando poſsit illam reuocare, & aliam proferre.l.35.glo.fi. ver.Et ſicut index.nu.5.fo.147. col.1

Iudex, an, & quando ſupplet defectũ tutoris.l.57.glo. fi. verſi.Et ſic notant.nu.16.fo.195.col.2.

Iudex, an, & quando cõpellit maritũ ad conſentiendũ cõtractui vxoris, & cuius expenſis.ibi. ver. Idem quod.nu.18.fo.195.col.3.

Iudex, an debet interponere decretũ in actu valido.ibi.ver. Et not. vnum.nu.19.fo.195.col.3.

Iudex quibus caſibus ſupplet.ibi. ver. Item eſt verum.num.17.fol.195. col.2.

Index qualiter debet dicere, quãdo interponit decretũ.ibi.ver. Item quæro.nu.20.fo.195.col.3.

Iudicis decretum quantum operetur.ibi.ver.Quantum verò.nu. 21 fo.195.col.4.

Iudicium quãdo reddatur inuitũ, non ſolum reum, ſed etiam actorem.l.57.glo.1.ver. Tertium.nu.1.fo. 192.col.2.

Iudex

Iudex in executione contractus vel ſententiæ, an debeat prius inſpicere, an ſit purus vel conditionalis. l.63.in parte, Obligacion.ver. Propterea.nu.23.fo.211.col.2.

Iudicis præſentia, an faciat ceſſare præſumptionem doli.l.3.in parte, La ley del ordenamiento.ver. Hinc eſt.fo.30.col.3.

Et.l.44.in parte, Con auctoridad. verſi. Idem dicendum. cum ſequen. nu.4.fo.160.col.2.

Iudex in iudicando an poteſt eſſe fauorabilis alteri parti. In procemio.in parte, Gracia de Dios. verſi. Et nota q iudex.fo.4.col.4.

Iuramentum an auget an autẽ fortificet.l.29.in parte, Las otras donaciones.ver. Vnde dicit Oldra.nu.23 fo.135.col.2.

Iuramentum non debet eſſe vinculũ iniquitatis.l.64. in parte, Vna ordenança.ver. In caſu tamen.nu.69 fo.221.col.4.

Iuramentũ, an validet contractũ ſuper arras.l.50.gl.1.ver. Sed quæro: nu.4.fo.175.col.3.

Iuramentum, an validet contractum initum cum muliere cõiugata. l.55.in parte, No vala.ver. Et intantum.nu.36.fo.190.col.3.

Iuramentum qualiter debet præſtari.l.67.nu.6.fo.235.col.4.

Iuramentum quid & quotuplex ſit.l.65.gl.1.in fi.nu.1.fo.235.col.2.

Iuramẽtum voce nuda an poteſt præſtari per ſanctum Vincentium. ibi.in parte, En ſant Vicẽte.in prin. nu.3.fo.235.col.3.

Iuramentum quando ſit prohibitum.ibi.in parte, Yglesia juradera. nu.5.fo.235.col.3.

Iuramentum, an, & quando obliget.l.69.glo.1.verſi.Sed pone.nu.4. fo.242.col.1.in fine.

Iuramentum, an ſit pollicitatio.l. 22.glo.1.ver. An autem iuramentũ. nu.7.fo.108.col.3.

Iuramentum, an ſit deferendum, quando perſona eſt talis, quæ repelleretur à teſtimonio.l. 83. in parte, En las otras.ver. Pro quibus.nu.16. fo.264.col.2.

Iuramentum qualiter deferatur. l.3.in parte, Siete teſtigos.verſi. Sed pone.cũ duobus ſequen.fo.35.co.4

Iuramentum appoſitum in contractu, an impediat præſcriptionem contractus, & ius exequẽdi.l.63.in pte, Diez años.ver. Adde alium caſum.nu.40.fo.214.col.2.

Iuramẽti abſolutio ad effectum agendi vel excipiẽdi pte nõ citata, an prodeſt ad effectũ obtinendi & pagẽdi ſine noua abſolutione.l.64. in pte, Vna ordenãça.ver. Nec obſtat ſi opponatur.nu.71.fo.222.co.1.

Iuramẽtum patris, vel mariti, an ſufficiat ad probationem meritorũ in donatiõe remuneratoria. In procemio.in parte, Gracia de Dios.ver. Quæro iuxta hoc.fo.5.col.2.in fine.

Iuris appellatione quid veniat. l.1.iuncta glo. 1. in parte, Primeramente.fo.13.col.3.

Et.l.2.in parte, Pues por ellas.fo. 27.col.2.

Ius canonicum an præferatur iuri ciuili, & an poteſt in aliquo derogari per ius ciuile.l.1.in glo. in parte, Contra Dios. ver. Ad idem dicimus.fo.14.col.4.

Et in parte, Primeramente. fo.13. col.3.

Ius diuinũ, a pferatur iuri ciuili. ibidẽ.ver. Ad idem.fo.14.col.4.

Ius accreſcendi an habeat locum in donatione cauſa mortis.l. 17. in parte, Poſtrimera voluntad. verſi. Item in ea.nu.25.fo.94.col. 2.

Ius ætatis, an poteſt cedi. l. 13. in parte, Veynte y quatro horas.in fi. ver. Hinc dicimus.nu.15.fo.78.co.1.

Ius ſpeciale, an deroget generali l.6.in parte, El fuero.ver. Hinc dicit fo.55.col.3.

Iuſtitia quid ſit, & vnde dicatur. l.1.in parte, Y en juſticia. folio.14. col.3.

L

LAEſio, quæ ex fraude procedit, an ſemper videatur excepta.l. 74. in parte, Vna ordenança. verſi. Leges.nu.50.fo.220.col.3.

Laicus hæres clerici, an teneatur ſeruare quo ad inſinuationem teſtamenti, & quo ad alia, leges & ſtatuta laicorum.l.70.gl.1.verſi. Et per iſta.nu.21.fo.246.col.3.

Laicus pro legato pio, an poſsit conuenire laicum coram iudice eccleſiaſtico.l. 36. in parte, Nueſtras juſticias.ver. Eſt dubium.nu. 3. fol. 147.col.4.

Lanarij ſi immiſceant lanam corruptam cum incorrupta, an committant falſum.l.9.glo.1.ver. Item lanarij.fo.59.col.4.

Lanio, an, & quando poteſt compelli mihi vendere carnes.l.62.in parte, De ſu perſona.verſi. Et iſtud eſt argumentum. numero. 9. folio. 207.col.2.

Lapſus decem annorum an faciat præſumi ratihabitionem, & licentiam, & omnia ſolenniter acta. l.57. glo.1.ver. Item facit.el.2.nu.9.folio. 194.col.3.

Latro quanto tempore debet ſtare furca ſuſpenſus.l. 48.glo. fi. in fi. nu.20.fo.170.

Laudum an deſcendat ex cõpromiſſo.l.64.in parte, Vna ordenança.ver. Quia laudũ.nu.29.f.219.co.3.

Legans omnes veſtes ſuas vxori, quæ ſunt corruptæ, & aliæ factæ de nouo, vtrum extendatur legatũ ad futuras.l.16.in pte, A ſu muger. ver. Quid ſi vir.nu.22.fol. 83.col.4.

Legans monetam, an intelligatur de ea, quæ teſtator habet tempore teſtamenti, an tempore mortis. l. 19. in parte, De ſu muerte.ver. Quarto limitat.nu.13.fo.103.col.3.

Legans laboragium alicui, quod habet in certo villagio, an veniant in legato poſſeſsiones, quas poſtea acquiſiuit. l. 16. in parte, A ſu muger.ver. Quid ſi teſtator. nu. 23. fol. 83.col.4.

Legari an poſs it pro dote, ſicut ad alimenta.l.10.in parte, Lo q quiſiere.ver. Itẽ not.nu. 41.fo. 68.col.2.

Legata in ſecundo teſtamento relicta, rupto teſtamento, an & quãdo valent. In procemio. in parte, Al bien deſtos reynos.ver. Idem dicẽdum eſt.fo.9.col.3.

Legata quadriga vel curru, an veniant beſtiæ, vel iumenta, aut boues ducentes currum, vel quadrigã. l.16 gl.1.ver. Itẽ eſt caſus.nu.9.f.82. co.4

Legata in teſtamento relicta, an, & quando poſſunt peti ante aditam hæreditatem.l.21.in parte, Acceptar ver. Propterea Bartolus.nu. 18. fol. 106.col.3.

Legata an ſoluuntur ante quam debita, l.21.in pte, Pagadas.in principio.nu.20.fo.106.col.4.

Legata an debeantur ſecundũ voluntatem teſtatoris, hæreditate ex teſtamẽto nõ adita.l.37.in pte, Acabaſſe.ver.Nõ poteſt.nu.4.fo.149.col.1.

Legata pia, an diminuãtur ppter defectũ matrimonij.l.21.in pte, Pot rata.in prin.nu.24.fo.107.col.1.

Legata in teſtamento relicta,quo iure debent peti. Et quid in legato relicto in codicillis.ibi.glo.1.ver. Vel dic ſecundum Bar.nu.4.fo.105.col.2

Legata quibus modis petãtur ibi. ver. Vide etiam.nu.5.fo.105.col.4.

Legata in teſtamento relicta, in quo poſthumus eſt præteritus, vel quia de eo non eſt cogitatum,an cõſeruentur.l.24.in parte,Pretericion. ver.Et nota.nu.58.fo.117.col.4.

Legata pia vt ſoluãtur,an poſsit petere quilibet de populo.l.36.in pte, Del pueblo.nu.7.fo 148.col.1.

Legata quando non debentur ex præfatione falſa. In proœmio. in parte. Al bien deſtos reynos. verſic. Idem dicendum.fo.9.col.3.

Legatarius, an, & quando poſsit petere legatũ corã iudice eccleſiaſtico.l.36. in parte. Nueſtras juſticias. ver.Hinc etiam.nu.5 fo.48.col.1.

Legatarius duarum rerum an poteſt acceptare legatum vnius rei tantũ,& aliud repudiare.l.27. in parte, Y ſus deſcẽdientes.Et in parte, A alguno de ſus hijos. ver. Quæro inſuper.nu.6.fo.120.co.4.in fine.

Legatarius certæ rei,an poteſt petere inſtrumẽtũ illius.l.21. in parte, Coſa cierta. ver. Et nota. in materia. nu.31.fo.107.col.3.

Legatarius,an teneatur ad collectas.ibi.ver.An aũt.nu.29.f.107.co.2

Legatarius hæreditatis,an teneatur ad omnia debita,& onera hæreditaria.ibi.In parte,Cierta pte.verſi. Is verò. nu.32.fo.107.col.3.

Legatarius,cui teſtator mandauit reſtituere rem legatam,an poteſt illam retinere pro debito à teſtatore ſibi debito.l.27.in parte, De reſtitucion.ver. Sed pone teſtator.nu.51 fol. 122. col.1.

Legatarius ad tempus,an tenetur poſt tempus reſtituere legatum cũ fructibus medio tempore perceptis ibi.in parte, Por el tiempo.verſi.Itẽ adde.num.55.fo.131.col.2.

Legatarius, an dicatur creditor.l. 20.glo.1.ver. Et iſta opinio.nu. 1.fol. 103.col.4.

Legatarius, an debet cauere de modo implendo,& de debitis ſoluẽdis.l.21.in parte,Deſpues pareſciere. nu.21.fo.106.col.4.

Legatarió an pertineat ante diẽ, vel cõditionem, legatum in diem.l. 27.in parte, Por el tiempo.ver. Et adde.nu.54.fo.131.col.2.

Legato cibo, an videatur legatus etiã potus.l.16.ver. Quæro maritus. nu.5.fo.82.col.4.

Legato vino cum vaſis, quæ vaſa comprehendantur.ibi.ver. Itẽ quæro.nu.7.fo.82.col.4.

Legato fundo an videatur legata eius proprietas an vſuſfructus tantùm.l.10.in parte,Hazer lo que quiſieren.ver.Cuius.nu.37.fo.68.col.1.

Legato fundo, an debeantur inſtrumẽta fundi.ibi.in parte, Lo que quiſiere hazer.ver. An autem debeãtur.nu.40.fol.68.col.2.

Legato deficiẽte,an deficiat onus ei iniunctum.l.21.in parte, Coſa cierta,ver.Nota tamen.num.30.folio.10. col.3.

Legatorum appellatione, an veniant prælegata.l.27. in parte, En el dicho tercio.nu.48.fo.130.col.3.

Legatum,quod quis voluit relinquere,& non relinquit, an, & quando valeat.In proœmio.in parte, Al bien.ver.Idem dicendũ.fo.9.col.3.

Legatum factum ob nimiã reuerentiam mariti,vel patris,vel blanditiis,an valeat.l. 3. in parte, No hagaſe.ver.Item nec quando vxor.cũ ſequẽtibus.Et ver.Quod amplius.fol. 42.col.2.

Legatum de quinto ad pias cauſas relictum ſi reperitur cãcellatum, an valeat.l.10.in parte,Mas d̃la quinta.ver.Hinc eſt quòd legatum.nu.34 fo.67.col.2.

Legatum familiæ illegitimæ factum ad æſtimatiuam iudicis,an trãſeat in hæredes ipſius.ibi.in pte, Lo que quiſiere.ver.Præterquam.num. 39.fo.68.col.1.

Legatum ab vxore factum marito, an perdatur eo tranſeunte ad ſecundas nuptias.l. 14. in parte, Propriedad ni vſufructo.ver. Et Oldra. nu.8.fo.80.col.2.

Legatum ad alimenta,quid videtur eſſe legatum.l.16.glo.1.ver. Si verò legauit.nu.6.fo.82.col. 4.

Legatum,an,& quando extendatur.ibi.ver Multotiẽs.nu.8.f.82.co.4

Legatũ cuilibet ex filiolis relictũ, an, & qñ extendatur ad poſtea natos.ibi.in pte.A ſu muger.ver. Quidã legauit.nu.20.fo.83.col.3.

Legatũ de omnibus rebus,quę habeo Mutinæ,an p tale legatũ cõprehẽdãtur ea,quę poſt teſtamẽtũ acquiſiuit teſtator.ibi. ver. Adde teſtator. nu.21.fo.83.col.4.

Legatum factum canonicis,an debeatur canonicis poſtea creatis. ibi. ver Quid enim.nu.24.fo.83.col. 4.

Legatũ factũ vxori,ſi viduitatem ſeruauerit, ſi nõ portat habitũ vidualem,an perdat legatũ. ibi. ver. Quid ſi vir.nu.27.fo.83.col.4.

Legatum quando videatur factũ animo compẽſandi.ibi.in parte, No ſe le cuẽte.in prin.cum ver.ſequẽtibus.nu.28.fo 84.col.1.

Legatum ſimpliciter factum, an intelligatur ob merita.ibi. ver. Tertiò ſi teſtator.nu.32.fo.84.col.4.

Legatum an debeat interpretari pro legatario, quando non apparet cõiectura in contrariũ.ibi.ver. Octauò.nu.37.fo.85.col.2.

Legatũ generale an debet extrahi de bonis,quæ teſtator habuit tẽpore teſtamẽti.l.19.in pte, De ſu muerte, ver.Secus in legato.nu.10.f.103.co.2.

Legatũ librorum confirmatũ, an extẽdatur ad libros,quos teſtator habebat tempore teſtamenti,an tẽpore confirmationis.ibi.verſic.Sed pone. nu.11.fo.103.col.2.

Legatum, an comprehendat res acceſſorias.ibi.ver. Ita limitat. num. 12.fo.103.col.2.in fine.

Legatum relictum pro mulieribus maritãdis,an veniant etiã viduę. l.26.in parte, De ſus hijos.ver.Pone etiam.nu.11.fo.120.col.1.

Legatum duobus tutoribus relictum ratione laboris: vno non acceptante, vel reuocato,an acqratur alio l.38.in parte, No quiſieren.verſicu. Quod procedit.numero.4. fol. 149. col.3.

Legatũ ratione laborum duobus, vel tribus executoribus relictũ: vno nõ acceptãte, vel excepnẽte an accreſcatur aliis, an hæredi. l. 38. in parte, No

No quiſierẽ.ver.Hic cadit quæſtio. nu.3 fo.149.col.3.

Legatum pium, quibus modis dicitur.l.36.in parte, Nueſtas juſticias. ver.Quod ꝓcedit.nu.6. fo.148.col.1.

Legatum factum à patre primogenito.an intelligatur de prius nato, & perſequens matrimoniũ poſt legitimato, an de fecũdo legitimè nato l.12.in parte, Siguiente matrimonio. ver. Ex quo infero nu.22.fo.74. co.1

Legatum vxori à marito, an cõputetur in parte, quam mulier debet habere de multiplicatis conſtãte matrimonio.l.16.fo.83.col.1.

Legatũ à marito factum vxori de veſtibus, quas habet in domo, an cõprehẽdat veſtes, quæ ſunt in domo ſartoris.ibi.in parte, Algũa coſa.ver. Sed pone.nu.1..fo.83. col.1.

Legatum factũ vxori de veſtibus, an comprehẽdat veſtes prohibitas. ibi.ver. Qđ intellige.nu.15.f.83.col 1

Legatũ alimẽtorũ relictũ filiis penes matrẽ, ã videat relictũ etiã matri. ibi.ver. Itẽ ſi teſtator.nu.16.f.83. co.2

Legatũ habitationis relictũ filiis penes matrẽ, an videatur matri relicta alimenta.ibi.ver. Fortius. nu. 17. folio.83.col.2.

Legatũ marito factũ ab vxore, an cõputetur in partẽ, quã ipſe erat habiturus in bonis vxoris, ratione diſpoſitionis ſtatuti.ibi.ver. Sed quæro.nu.3.fo.82.col.1.

Legatum vxori factum in vita, quod totum non potuit capere tẽpore donationis, vel teſtamenti, licet tẽpore mortis ſic, nunquid per tale legatũ capiet totũ.ibi in parte, Algũa coſa.ver. Sed quæro.nu.11.fo.83. co.1

Legatum alicui factum, quod capere non poterat ratione incapacitatis: ceſſante poſtea incapacitate, an conſequatur illud. ibi. cum verſi.ſequen.nu.12.fo.83.col.1.

Legatũ inualidũ, an tractu tẽporis reualeſcat.ibi.nu.13.fo.83. col.1.

Legatum generis & ſpeciei in quibus differant.l.21.in parte, Coſa cierta.nu.27.fo.107.col.2.

Legatum, an, & quando tranſit cũ onere ſuo.ibi. ver. Sed not.nu.28. fo. 107.col.2.

Legatum verbis factum, an valeat. l.2?.in parte, Que no valga. ver. Tertiò facit. el.2.fo.111.col.1.

Legatum, & legitima qualiter ſe habent.l.23.glo.1. ver. Et quod dicimus.nu.112.col.2.

Legatũ de tertio & quinto an inualidetur rupto teſtamento. l. 24. gl. 1.in principio.nu.1.fo.113. co.1. Et ibi glo.ſi.in prin.fo.117.col.3.

Legatũ factũ filio, non expſſo nomine filij, an valeat.l.26.in parte, De ſus hijos.in prin.nu.3.fo.119, col.3.

Legatũ factũ eccleſiæ, nõ expſſo nomine eccleſiæ, an debeatur, & cui ibi.ver.Sed quæro.nu.4.fo.119.col.3

Legatum factum pauperibus ſimpliciter, quibus debeatur.ibi. verſic. Hinc dicimus.nu.5.fo.119.col.3.

Legatum factum familiæ, cui debeatur.ibi.verſi.Quid ſi legatũ.nu.8. fo.119.col.4.

Legatum veſtis ſimpliciter, quanti pretij ſeu valoris debeat eſſe. ibi. ver. Itẽ pone.nu.9.fo.119.col.4.

Legatum incertæ perſonæ, quando valet.ibi.in ver. An autem.nu.10. fo.120.col.1.

Legatum relictum duobus, ſi vni eorum apponatur grauamen, an videatur omnibus iniunctum.l. 27. in parte, Alguno de ſus hijos.verſi.Sed pone.nu.2.fo.120.col.4.

Legatũ relictũ vni ex filiis, hoc adiecto, quod reſtituat cuidã nepoti centum.an legatario non adeunte legatum, debeantur nepoti centum. ibi.ver. Itẽ quæro.nu.4.fo.120.col.4

Legatum relictum filio cum grauamine, ꝙ poſt decem annos illud reſtituat alteri filio, an videatur teſtator illud diuidere inter filios. ibi. in parte. De reſtitucion.ver. Et not.nu. 10.fo.121.col.2.

Legatũ relictũ ſub cõditione, an debeatur adueniẽte die, vel cõditione.ibi.in parte, Condiciõ. ver. Item nota.nu.44.fo.130.col.3.

Legatum conditionale, an, & quã do tranſmittatur.ibi. ver. Quid ſi teſtator.nu.45.fo.130.col.3.

Legatũ factum de villa ab habẽte duas villas eiuſdẽ nominis, quę vidãtur legata.l.45.in pte, Villas.ver.Sed quæro iuxta.fo.162.co.4.in prin.

Legatum factum vxori, quæ mortua, aliam duxit in vxorem, cui earũ debetur legatum.l.16.in parte, A ſu muger.ver.Sed quæro.nu.18.fol. 83. col.2.

Legatũ factũ Titio, ſi ſunt duo Titij, cui eorũ dbeatur.ibi.in pte, A ſu muger.ver. Sed videt nu.19.f.83.co.3

Legatum vſuſfructus factũ vxori ea conditione, ꝙ non poſſit alienare ꝓprietatẽ, vel ipſum fũdũ, an videatur vſufructuaria, an ꝓprietaria.l.10. in parte, Lo quiſiere.in fine.ver. Sed quæro maritus.nu.42.fo.68.col.2.

Legatum factum famulis teſtatoris, quibus famulis debeatur.l.17. in parte, De ſus hijos. ver. Quæro filii. nu.4.fo.91.col.3.

Legatum factum filiis, an debeatur eis, qui teſtatorẽ offenderũt. ibi. ver. Vnũ tamẽ.nu.5.fo.91.col.4.

Legatum factũ poſthumo, an intelligatur de eo, qui erat tẽpore teſtamenti, qui deceſsit, an de habito ex ſecunda vxore.ibi.ver. Sed pone.nume.6.fo.91.col.4.

Legatum relictum in teſtamento, in quo dixit teſtator, Subſtituo filios & proximiores meos, An filiis mortuis, ad legatum ſoror, & eius filius veniant.ibi.ver. Pone etiam.nume.7.fo.91.col.4.

Legatum rei factũ filio ea conditione, quòd reddat nepoti æſtimationem medietatis: nũquid re perẽpta, pereat legatum, vel æſtimatio debeatur.l.19.in parte, O hijos. verſic. Sed quæro.nu.2.fo.102.col.4.

Legatum ſemel repudiatũ, an poſſit iterũ peti.l.21.glo.2.ver. Itẽ quæro.nu.13.fo.106.col.2.

Legatũ an poteſt peti ante aditã hæreditatẽ. ibi. in parte, Acceptar. ver.Sec⁹ dicim⁹.nu.17. fo.106. col.3.

Legatũ an debeatur ſtatim ꝙ eſt factũ.l.2.in parte, Deſde la data.ver. Secundo caſu.fo.27.col.3.

Legatum factum aliquibus cõiunctim, qualiter ſuccedãt ſibiipſis in legato.l.7.in parte, A ſu hermano.ver. Sed formo.fo.57.col.3.

Et an vno defuncto alii accreſcat: ibi.ver. Ex quo ſequitur.fo.eo.co.4.

Legatũ aliqb⁹ factũ cõiunctim, an videatur tacitè iniunctũ à lege, teſtatorẽ voluiſſe vno defuncto alteri accreſcere.l.7.in parte, A ſu hermano, ver. Ex quo ſequitur.fo.57.col.4.

Legatũ factũ duobus quorũ alter eſt incapax, an accreſcat collegæ.l.9. in parte, Ex teſtamento.ver. Ad hęc etiam facit.fo.62.col.1,

Legatum alimentorũ, an dictatur piũ.l.10.in pte. Hazer lo q̃ quiſiere. ver. Et nota.nu.41.fo.68.col.2.

Legitima, an debeatur ſecundum tẽpus mortis donantis, an ſecundũ tempus delicti. l.19.in parte, De ſu muerte.ver. Ex quibus.nu.7.fo.103. col.1.

Legitima quo iure debetur aſcendẽtibus.l.6.in parte, Como ſon.ver. Ex quo infero.fo.5 .col.2.

Legitima, an debetur fratri in bonis fratris, ſtãte patre, vel eo mortuo. l.7.in pte, Ab inteſtato.in princip. fo.56.col.4.

Legitima an detrahatur de hæreditate priuſquam legata.l.21. in parte, Herederos.ver.Sed quæro.nu.26. fo.107.col.1.

Legitima an debet ſuppleri à legatariis & fideicõmiſſariis.l.24.in parte, Se rõpiere. ver. Dic vltra.cl.1. nu.23.fo.115.col.1.

Legitima an debet neceſſariò relinqui titulo inſtitutionis. ibi. verſi. Duodecima cõcluſio.nu.24.f.115.co.1

Legitima qualiter debet ſolui.l. 29.in parte, Partir.fo.132.col.3.

Legitima an poteſt tolli, vel minui.l.46.in parte, Ni a ſus hijos.ver. Et ex hoc dicũt.nu.8.fo.167.col.1.

Legitima, & quãtitas legitimę, an ſit de iure diuino.ibi.ver.Sed hoc nõ obſtante.nu.7.fo.167.col.1.

Legitima, an debeatur poſt ęs alienum.in Proœmio.in verſi.Mihi tamen.fo.5.col.3.

Legitimatio, an, quãdo, & qualiter debeat fieri.l.12.in parte, Priuilegio. ver. Nos rex.nu.9.fo.72.col.4.

Legitimatio, an ſit fictio, an veritas.ibi.in pte, Siguiẽte matrimonio. ver.Sed quia dixi.nu.23.fo.74.co.1.

Legitimatio p reſcriptũ ad quid prodeſt.ibi.in pte.No pueda ſucceder.ver. Vnũ tamẽ.nu.26.fo.75.co.1.

Legitimatio quot modis fiat.ibi. in parte, Priuilegio.verſi. Et not.nu. 8.fo.72.col.3.

Legitimatio ſpurij, an requirat cõſenſum agnatorũ, de quorum pręiudicio agitur.ibi.ver. Vnum nota.nu. 14.fo.73.col.1.

Legitimari qui poſſunt.ibi.nu.10 fo.72.col.4.

Legitimare quis poteſt.ibi.in principio.nu.8.fo.72.col.4.

Legitimatio, vel diſpenſatio; an debeat continere clauſulã derogatoriã.ibi.in parte, Priuilegio. ver. Bal. in.l.gallus.nu.12.fo.75.col.1.

Legitimatio ſpuriorũ, an poteſt præiudicare legitimis. ibi. in parte. No pueda ſucceder.ver. Quæro quę fuit ratio.in fi.in verbo; ideo legitimatio naturalium.fo.75. col.3.

Legitimatio, an, & quando reuocetur per ſuperuenientiam legitimorum.ibi.verſi. Iſta fuit etiam.nu. 36. fo.75.col.3.

Legitimus quis dicatur.l.9.in parte, Seã herederos.in prin.fo.60.co.3

Legitimus vt quis dicatur, an debeat inſpici tempus cõceptionis, an partus.l.11.nu.1.fo.69.col.1.

Legitimatus per reſcriptũ Principis, vel per ſequens matrimonium, an dicatur verè legitimus, an fictè.l. 12. in parte, Siguiente matrimonio. ver.Sed quia ſolet dubitari.nu.18.fo. 73.col.3.

Legitimatus præteritus an poſsit dicere teſtamentum nullum. ibi. in parte, Para heredar.ver.Si tamen naturalis.nu.16.fo.73.col.2.

Legitimatus per reſcriptum, an ſuccedat cum legitimis.ibi.in parte, No pueda ſucceder.ver.Sed quia dicitur hic.nu.34.fo.75.col. 2.

Legitimatus per ſequens matrimonium, an excludat ſecundo natũ legitimum in ſucceſsione maioratus ibi.in parte, Siguiente matrimonio. ver.Sed quæro iuxta hoc.nu.20.fol. 73.col.4.

Legitimatus per reſcriptũ principis an poſsit ſubſtitui filio legitimo & naturali. ibi. in parte, No pueda ſucceder.ver. Vnum tamen not.nu. 26.fo.75.col.1.

Legitimatus inſtitutus, an poſsit repudiare hæreditatem.ibi.ver. Et ſi legitimatus.nu.27.fo.75.col.1.

Legitimatus præteritus, an habeat ius dicẽdi nullum. ibi.ver. Sed quæro.nu.18.fo.75.col. 1.

Legitimatus, an ſuccedat in emphyteoſim vnà cum legitimis. ibi. verſic. Vlterius quæro.nu.30.fo.75. col.1.in fine.

Legitimatus per principem, an ſuccedat vbiq;.ibi.in ver.Item quæro.nu.32.fo.75.col.2.

Legitimatus an quis poſsit eſſe quo ad quædam, & quo ad quædam nõ. ibi.in parte, Todas las otras coſas.in prin.nu.37. fo.75.col.3.

Legitimatus per reſcriptum, an ſuccedat trãſuerſalibus.ibi.in parte, A los otros pariẽtes. in prin.et ver. ſequent.nu.38.fo.75.col.4.

Legitimatus an veniat appellatione legitimorum.ibi.ver. Sed primũ. cũ ſequen.nu.31.fo.75.col.2.

Legitimatus an ſuccedat parentibus.ibi.ver. Ex quo infertur.nu. 19. fol.73.col.4.

Legitimatus per reſcriptum principis, an ſuccedat auo. ibi. in parte, De ſus aguelos.nu.17.fo.73.col.4.

Legitimatus, an excludat ſubſtitutũ.ibi.in parte, No pueda ſucceder. ver. Vlterius quæro an legitimatus. nu.33.fo.75.col.2.

Leges an habeant locum in aliis caſibus vltra in eis contentis.l.3. in parte. La ley del ordenamiento.ver. Leges verò.fo.31.col.2.

Leges, an ſemper occurrãt ad cuiuſdam fraudes hominum. ibi. In parte, Entre los hijos.ver, Ratio, quare.fo.33.col.1.in fine.

Et l.64.in pte. Vna ordenãça.ver. Leges verò.nu.50.fo.220.col.3.

Et l.69.glo.1.ver. Nam leges.nu.1. fo.241.col.4.

Leges, an ſint neceſſariæ. In Proœmio.in parte, Hazer leyes. ver. Et not.cl.1.fo.13.col.1.

Leges, à quo tẽpore factæ, ſeu cęperunt fieri.ibi.in parte, Hazer leyes.ver. Et not.cl.2.fo.13.col 1.

Leges, quæ requirũt ad eſſentiam ipſius.ibi.ver.Sed quæro.fo.13.col.2

Leges, quibus temporibus debẽt addiſci.l.2.in parte, Principalmẽte. fo.24.col.3.

Leges, an oẽs tenẽtur ſcire.ibi.in pte. De las dichas.fo.24.col.3.

Leges quo ordine debẽt ſeruari. l.1.in pte. Primeramẽte. fo.15.col.3.

Leges ciuiles, an ſint ſeruandæ, quando canonibus nõ contradicũt. l.49.in parte, La ygleſia.ver. Ex quo. fo.132.col.3.

Leges an ſint faciendæ ſuper caſibus raro contingẽtibus. In proœmio. in parte, Continuamente.fo.9.col.2.

Legum ignorantia, an excuſet, & quos.l.2. in parte, De las dichas leyes.ver. Et tamẽ.fo.24.col.3.

Legũ

Legum appellatione, an veniant leges regni. ibi. in parte, Pues por ellas.fo.27.col.2.

Lex caſſata quando poteſt allegari.l.1.in parte, No ſe vſe della.verſic. Item limita.fo.23.col. 4.

Lex noua reuocans legē antiquā, an debet reuocare verbis exp̄ſsis, an ſufficiat p ęquipollēs.ibi.in pte.Quāto a eſto.iu principio.fo.23.col.3.

Lex imperatorū au poteſt allegari iu regnis Hiſpaniæ pro authoritate, an pro ratione.ibi.in parte, No ſe vſe della ver.Et ex hoc.fo.23.col.4.

Lex multis vigiliis condita, an debeat tolli. ibi. in parte, Sabios antiguos ver.Ratio huius.fo. 16. col. 3.

Lex, quę vocat agnatos ad ſucceſſionē, an intelligatur ſecūdū gradus pręrogatiuā.l.6.in pte, Por ſu ordē. verſi. Et nota pro lege iſta.fo.50.co.3

Lex quaudo extendatur. l. 15. iu parte, Las mugeres.in fine. folio.80. col.4.

Lex, ſeu conſtitutio, quando extendatur ad præterita.l.61.glo.1. ver. Et uota.nu.2.fo.200.col.3.

Lex ciuilis quando extēdatur ad clericos.l.70.gl.1.ver.Hiuc dico.nu. 10.fo.244.col.2.

Lex ciuilis, an poteſt prohibere alienationē in eccleſia.ibi.glo.1. ver. Pro hoc etiā facit.nu.16.fo.245.col.3

Lex, an poteſt facere, ꝙ ſiue apprehenſione transferatur poſſeſsio.l.45. in parte, Tomado la poſſeſsion.ver. Vlterius ad iſtam legē.fo.164.col.3.

Lex ciuilis, an obliget clericos ad eius obſeruātiam.l.1.in parte, En los dichos lugares.ver.Sed pone.fol.19. col.3.

Lex, an concernat pręterita, an futura. In Procemio. in parte, De alli adelante.in principio.fo.9.col. 2.

Lex, an debet neceſſariò fieri de conſilio ſenatorū & procerū. ibi. in parte, Con ellos conſultado.in prin. fo.10.col. 1.

Lex, de qua ſit mentio in alia lege, an debet à uotario inſeri in ea.l.1. in parte, Que ſe ſigue.in principio. fo.13.col.3.

Lex humana contra diuinam an poteſt aliquid ſtatuere. ibi.in parte, Contra Dios.fo.14.col.4.

Lex diuina an poteſt allegari in deciſionibus cauſarum. ibi. in verſi. Et ex hoc.fo.14.col.4.

Lex, quę loquitur de Imperatore, an habeat locū in rege.ibi in pte, Leyes.ver.Quemadmodū.fo.17.col.1.

Lex, quę requirit iuterpretationem, an ſit neceſſe recurri ad Principem.ibi.in parte, Interpretar. verſi. Et nota.in fine.fo.17.col.2.

Lex, an derogetur per nou vſum, vel per coutrarium vſum.ibi. in parte, No ſe guarda.fo. 19.col.1.

Lex, quos obliget ad ipſius obſeruantiam.ibi.iu parte, Nueſtros reynos.fo.19.col.2.

Lex, quæ poteſt ſe habere ad cōmudum & incōmodū, an dicatur fauorabilis, an odioſa.ibi.in parte, En los dichos lugares. verſi. Sed dubiū fol.20.col.2.

Et.l.5.glo.1. ver. Ex quo dicimus. fo.48.col.4.

Lex, an, & quando liget forenſes. l.1.in pte, En los dichos lugares.ver. Si tamen forenſes.cum ſequen.fo.22 col.1.

Lex, à quo tempore ligat.ibi.ver. Sed quæro à quo tēpore.fo.22. col.1.

Et.l.2.in parte, Deſde la data.fol. 27.col.2.

Lex, quæ vetat, an tacitè puniat. ibi in parte, No ſe vſe.in principio. fo.23.col.3.

Lex ciuilis, an poteſt dare nouā formam teſtandi.l.3.in parte, Entre los hijos.in principio.fo.32.col.4.

Lex, quando debet publicari. in data iſtarum legū.nu.18.fo.265.co.2.

Lex aliquid diſponēs de vxore, an, & quando extendatur ad concubinam.l.11.in parte, Fueren concebidos. ver. Et dicit domin.Abb.nu.2. fo.69.col.4.

Lex requirens, quòd aliquid exprimatur ſpecialiter, an ſufficit, ꝙ exprimatur in genere.l. 16. in parte, No ſe le cuente.ver.Et ſi dicatur. fo. 84.col.2.

Lex faciens mētionem de poſſeſſoribus, an intelligatur de illis, qui iuſtè poſſederunt, an etiam de inuaſoribus.l.45.in parte, Ciuil. verſicu. Et ibi.nu.26. fo.164.co.2.in princip.

Lex, vel ſtatutum fundans ſe ſuper aliqua qualitate, an debet illa qualitas probari. l. 70. in parte, De patrimonio. numero. 36. folio. 249. col.1.

Liberatio, an ſit libertatis conceſſio.l.47.in parte, Por emancipado. fo.167.col.3.

Liberatus à patria poteſtate per matrimouiū, an eo ſoluto, redeat in patris poteſtatem.ibi.in parte, Para ſiempre.fo.167.col.3.&.4.

Liberè, quid ſignificet.l.18. in parte, Impedimiento. in principio. nu. 7.fo.102.col.2.

Libertus ſi præſtat ſeruitia, ad quæ tenetur, an ſit locus remunerationi. In procemio. in ver. Itē quod dixi.fo.4.col.4.

Libellus, in quo narratur ſpoliū, & cōcluditur ad reſtitutionē rei, an per hoc ſit deductum petitorium & poſſeſsorium, an poſſeſſorium tantùm.l.65.gloſ.1.ver. Et plures.nu. 12. fo.227.col.2.

Libellus ad retrahendum rem pro tanto, qualiter debet formari, & quid petens debet probare. l. 70. in parte, De patrimonio.in principio. nu.36.fol.249.col.1.

Libello vno an diuerſi poſſunt diuerſè contineri.l.3.in parte, Siete teſtigos.verſicu. Hinc dicimus. folio. 38.col.4.

Libellus in cauſa alimentorum qualiter formetur.l.10.in parte, Alimentos.verſiculo. Et formatur libellus. numero. 16. folio. 66. columna.2.

Libellus in hypothecaria qualiter ſit.l.63.in parte, Ypotheca. ver. & libellus.nu.57.fo.215.col.4.

Libellus à coniuncto oblatus in retractu qualiter debet formari.l.70 gloſ. 1. verſicu. Sed quæro qualiter. num.7.fo.243.col. 4.

Libellus contra teſtamentum qualiter formetur.l.24.in parte, Anullare.verſi.Not.vlterius.nu. 54.fol.117. col.4.

Libellus qualitercunq; cōceptus, an valeat.l. 27. in parte, De ſus bienes. ver. Et ex hoc.num.8.folio.121. col.1.

Libellus contra abſentem, vel cōtra nolentem venire ad diuiſionem, qualiter ſit formandus.l.29.in parte, Viniere.ver. Qualiter.nu.3. fol.132. col.4.

Libellus, in quo dicitur, Peto rē cū fructibus perceptis, non ſpecificando aliter de quātitate fructuum,

an

an valeat.l.48.in parte, A reſtituyr. verſiculo.Sed quæro.nu.13.fol.188. col.4.

Libello inepto non reſpondens, an habeatur pro confeſſo.In Procœmio in parte, Entendimiento.ver. Itē ex his.fo.8.col.4.

Libellus ineptus an valeat.ibi. ver.Et ex hoc.fo.8.col.4.

Et in.l.3.in parte, Nuncupatiuo. ver. Ex quo ſequitur.fo.31.col.2.

Liber rationum,an,& quādo probet.l.27.in parte, De reſtitucion.ver. An autē.cum ſequen.fo.126.col.1.

Libri in collatione bonorum, an debent extrahi vt reperiuntur tēpore obitus teſtatoris, an prout fuerūt empti. l.29. in parte, De ſu muerte. ver.Propterea dicunt docto.nu.42. fo.137.col.3.

Librorū multitudo an ſit ſpernenda.l.1.in parte,Sean ſabidores. verſi. Multitudo.fo.18.col.4.

Licentia,an poſſit probari per literas.l.41.in parte,De la licēcia. ver. Intellige.nu.4.fo.156.col.1.

Licentia legitimandi, an expiret per mortem concedentis.l.43.in parte, No eſpirē.ver.Aduertendum eſt tamen.fo.159.col.2.

Licentia,an ſit titulus.l.41.in parte,De la licencia. ver. Propterea do. Ãnto.nu.5.fo.156 col.1.

Licentia,an,& quando præſumatur interueniſſe.l.58.in parte.General.nu.11.fo.197.col.1.

Et.l.55.in parte, Sin licencia. ver. Quæro.iſta.l.dicit.nu. 12.folio.188. columna.1.

Et.l.57.glo.1.verſic.vlterius quæro.fo.194.col.3.

Licentia data à Principe liberē teſtandi,an intelligatur ſecundum regulas iuris.l.5.glo.1.in prin.fol.48. columna.2.

Licentia,an probetur per literas, de quarū ſigillo, vel ſubſcriptione dubitatur.l.41.in parte, De la licencia.ver.Ad idem.cum ſequen.nu.1. fo.155.col.4.

Licentia non ſcripta,an probi.ibi. ver.Sed quæro.nu.3.fo.156.col.1.

Licentia,gratia, priuilegium, & beneficium,an ſint idem.l.42.glo.1. in principio.nu.1.fo.157.col.4.

Licentia qualiter debet fieri & ſcribi.ibi.ver.Qualiter.nu.2.fo.157.co.4

Licentia data abſenti, an valeat. ibi.ver.Quæro ſi licentia.nu.3.fol. 157.col.4.

Lcētia in maioratu,an debet præcedere maioratum. ibi. ver. Et nota ex lege iſta.nu.4.fo.157.col.4.

Licentia an præſumatur præceſſiſſe ex diuturna præſtatiōe.ibi.ver. Et nota.el.2.nu.7.fo.158.col.1.

Et in.l.58.fo.196.col.1.

Licentia faciendi maioratū à quo poteſt concedi.l.42.ver.Quis enim. nu.8.fo.158.col.1.

Licentia Principis faciendi maioratū,an expiret per mortem ipſius Principis.l.43.nu.1.fo.158. col.4.

Et an firmetur morte eius, cui cōceditur.ibi.ver.Nota tamen.nu.2.fo. 158.col.4.

Licētia data monacho vt poſſit eſſe pcurator, an intelligatur pro vna vice tantum.l.53.in parte,Prometierē.ver. Itē licētia data monacho. nu. 22.fo.183.col.2.

Lcētia data clerico de ſe abſentando,an intelligatur de prima vice.ibi ver. Idē in licētia.nu.23.fo.183.col.2

Licentia data parochiano de confitēdo alteri,an intelligatur pro prima vice.ibi.ver.Idem in licentia data parochiano numero.24.folio.183 col.2.

Licētia data intrandi monaſteriū monialium,an intelligatur de prima vice tantum.ibi.verſic.Item licentia ingrediendi. numero. 25. folio. 183. col.2.

Licentia viri in contractu mulieris,an ſit neceſſaria.l.54.nu.1.fol. 185 col.2.

Licentia, an, & quando ſit de ſubſtantia.ibi.ver. Ex quo infertur.nu. 3.fo.185.col.3.

Et in.l.55.in parte, No vala.nu.35 fo.190.col.3.

Licentia data vxori à marito vt poſſit vendere vni,an valeat venditio,ſi vendidit alio.l.55. verſicu. Sed quæro.nu.39.folio.191.col. 3.

Licentia, an debeat interuenire ante actum, vel in actu.ibidē.in parte,Sin licencia.nu.6.fo.187.col.3.

Licentia data vxori à viro de repudianda hæreditate, quæ deceſſit, an tranſeat in eius hæredem.l. 54.in parte, Sin licencia.verſi.Sed quæro, nu.4.fo.185. col.3.

Licentia mariti, an ſit neceſſaria in contractu inito inter maritum & vxorem.l.55.in parte, Sin licencia. verſi.Sed quæro.numero.10.fo.187. col.4.

Licentia, an poteſt dari per epiſtolam.l.56.glo.1. ver. Quæro.nu.2. fo.192.col.2.

Licentia generalis quid comprehendat.ibi.in parte, Licencia general.nu.3.fo.192.col.2.

Licentia data à marito,an expiret per primum actum.ibi. ver. Quæro. inſuper.nu.4.fo.192. col.3.

Licentia generalis, quos caſus cōprehendat.ibi.ver.Nota tamen.nu.5 fo.192.col.4.

Licentia,an præſumatur præceſſiſſe ex curſu decē annorū.l. 57 gl. 1. ver. Vlterius quæro.nu.8.fo.194.col 3.

Licētia mariti vel patris ſi conueniuntur ab vxore, vel filio, an requiratur.ibi.verſicu.Idem dicimus.nu. 14.fo.195.col.1.

Licētia mariti quādo non eſt neceſſaria. l.59. in parte, No ſe eſpera. ver.Intellige verū.nu.5.fo.197.co.4

Licentia, quæ debet dari à marito vxori ſub certa forma licet recedatur à perſona, non videtur receſſum à forma.ibi in pte, A uia de dar. nu. 10.fo.198.col.2.

Ligna, an, & quando poteſt quis ſcindere in alieno territorio.l.68. in parte, Algun cenſo.verſi.Quæro de alia quæſtionē.nu.8.fo.238. col.1.

Et an præſcribi poteſt ius aſſidādi in paſcuis alienis, & per quantū tempus.ibidem.

Lingua falſorum teſtiū an ſit perforāda.l.83.glo.1.ver. Et nota ad hoc. nu.2.fo.263.col.4.

Litera, O, quando ponitur inter diuerſa in ſubſtātia,& ſimilia in qualitate.l.9.in parte, O en muerte. fo. 60.col.2.

Locans operas ſuas duobus, cui tenetur prius eas præſtare.l. 74. in parte, Parte en ella. verſiculo. Ad idem facit.nu.14.fo.253.col.2.

Loca,& iura regni an ſint regis. l.45.in parte, Lo aya dado la poſſeſſion.verſic.Idem dicit Baldus.num. 41.fo.165.col.3.

Locare an poteſt totam rem, qui habet partem in ea.l.61. in parte, Enproducho della. verſiculo. Et bene ad hoc

ad hoc facit.nu.22.fo.203. col.3.

Lucra acquiſita per ſponſum con tractus ſpõſalibus, an diuidatur cum ſponſa.l.16.in parte, Durante el matrimonio.ver. Sed iuxta hoc quæro. nu.50.fo.87.col.1.

Lucra habita conſtante matrimonio,an tranſeant in vxorem ipſo iure.ibi.in parte, A de auer.nu. 41. fo. 85.col.4.

M

Maior natu, an ſuccedat in maioratu. Et quid ſi nati ſunt duo,& neſcitur qs prius ſit natus. Et quid ſi vnus eſt maſculus, alter fœmina. l. 40.in parte, Del hijo mayor. nu.10. fo.152.col.3.

Maior, an, & quando poteſt vti beneficio minoris. l. 5. in parte, Edad legitima. verſicul. Fortè erant duo fratres.folio.49.col.3.

Maioratus,an,& quando, & per quem poteſt reuocari.l.44.nu.1.fol. 160.col.1.

Maioratui,an ſuccedatur per ordinem.l.40.in parte, Por ſu orden. in prin.nu.16.fo.153.col.2.

Maioratus, an ſint res emptę intra loca maioratus.l.46.in parte. De nueuo.in princip.nu.4.fo.166.col.3

Malitia,vel dolus,qualiter poteſt apparere l.3.in pte, No haga fe. ver. Poteſt etiam conſtare.fo.42.col.3 in principio.

Mala fides vnius de vniuerſitate, an noceat vniuerſitati.l.64.in parte, Vna ordenança.verſiculo. Item quidam de vniuerſitate.nu. 58.folio.221. columna. 2.

Mandatum ſpeciale,quibus caſibus requiritur.l.31.in parte, Eſpecialmente.in prin.nu.37.fo.142.col.4.

Mandatum ſpeciale,per quæ verba importatur.ibi.verſi. Sed quæro. nu.38.fo.143.col.4.

Mandatum commiſarii, an debet habere teſtes & tabellionem.l. 39. nu.1.fo.150.col.3.

Mandans ex proprio ſignificato, an comprehendatur in ſtatuto de cõmittente delictum.l.77.in parte, Cometieren.verſi. Pro extenſione. nu. 10.fo.250.col.3.

Mandatum an videtur reuocatũ, ſi mandatarius factus eſt inimicus. l.33.in parte, No le fuera.verſi. Idem eſt dicendum.nu.4.fo.146. col.2.

Mandatum regis, an, & quando poteſt probari per teſtes.l.41. in parte, Por teſtigos. verſic. Ideo dicebat nu.10.fo.156.col.2.

Manferes qui dicuntur.l.9.in parte, De qualquier.fo.60.col.1.

Maritus legando vxori, an videtur legare pro dote. Et quid in patre. l.16.glo.1.ver. Hinc dicimus. num.1. fo.82.col.1.

Maritus,quam ſignificationẽ habet.ibi.glo.2.nu.10.fo.82. col.4.

Maritus,an lucretur dotem vxoris ante traductionẽ ad domum. ibi. in parte, Durante el matrimonio.fo. 86.col.3.

Maritus an tenetur vxori vltra quàm facere poteſt.l.66.in parte, De ſe arraygar. ver. Ex ratione.num.31. fo.233.col.3.

Et an poſsit cõpelli ſatiſdare pro dote ad petitionem vxoris. ibidem.

Maritus,quibus caſibus eſt prior, aliàs maior vxore. l. 55. in parte. En juyzio.in principio.fo.189. col.1.

Maritus an poteſt dare vxori licentiam generalem ad contrahendum,& ſtandum in iudicio.l.56.nu. 1.fo.192.col.3.

Maritus,an poteſt appellare à licentia data vxori per iudicem. l. 57. in parte, Si la pueda dar. verſiculo. Sed quæro.numero.22.folio.195. columna.4.

Maritus, an poteſt ratificare geſta per vxorem.l.58.num.2. fol. 196. col.3.

Et an ratificatio poteſt fieri parte abſente.ibidem.

Maritus quibus caſibus non eſt expectandus ad præſtandum licentiam vxori.l.59.fo.197.col.2. &.3.

Maritus, an poteſt obligari pro vxore.l.61.in parte, La muger.nu.3. fo.201.col.1.

Maritus quãdo tenetur alere vxorẽ. ibi. in parte, Veſtir y comer.nu. 23.fo.203.col.4.

Maritus, an tenetur adhibere medicos ad ſanãdum vxorem infirmã. ibi.in parte, Neceſſarias. nu.27. fol. 205.col.2.

Maritus ad petitionẽ cõſanguineorũ an poteſt cõpelli vt curet vxorẽ ęgram.ibi.in ver. Et nota ꝙ maritus. nu.28.fo.205.col.1.

Maritus, & vxor obligati vnus poſt alium, an dicantur obligati à mancomun, an in ſolidum. ibi. in parte, A mancomun.nu.31.fol.205. colum.1.

Maritus, an poteſt nomine vxoris retrahere rem venditam.l. 70. gl. 1.ver.Sed quæro quid in marito. nu. 3.fo.243.col.2.

Maritus,qualiter, & quando poteſt accuſare vxorem adulteram. l. 80.nu.1.fo. 260. col.1.

Maritus,qui occidit vxorem adulteram,quãdo perdit dotem.l. 82. nu. 1.fo.262.col. 1.

Maritus quando poteſt occidere vxorem adulteram,& adulterantem cum ea.ibi.numero.5.folio. 262.columna.2.

Maritus, vel pater occidẽdo vxorem adulterantem, an peccent. ibi. verſiculo. Et nota.cum ſequen.num. 6.fo.262.col.2.

Maritus, an lucretur dotem, & alia bona propter adulterium vxoris. ſi vxor habet filios ex alio matrimonio.l.81. verſi. Quod intellige. nu.6.fo.261.col.4.

Maritus & vxor an dicantur, ſoluto matrimonio. l. 18. in parte. La madre. verſicu. Propterea maritus. nu. 5. fo. 101. col. 4.

Maritus an poſsit expellere de domo vxorem propter dotem nõ ſolutam.l.53.in parte. Ambos la paguen. nu.42.fo.184.col.1.

Maritus,an dicatur vergere ad inopiam,ſi habet bona iuxta flumẽ corrodens ea.l.3. verſi. Idem ſi haberet. fo.29.col.1.

Maritus, an dicatur vergere ad inopiam,ſi defert mercãtias per mare. ibi. in parte, La ley del ordenamiento.verſi. Et quia periculoſa.fo. 29.col. 1.

Maritus,an, & quando ſuccedat vxori,& in qua parte bonorum.l.6. in parte, En todos.verſi. An autem. cum ſequen.l.52.col.3.

Maritus tranſiens ad ſecundas nuptias,an perdat legatum ſibi factum ab vxore.l.14.in parte, Propriedad ni vſufructo.ver. Et Oldradus.nu.8 fo.80.col.2.

Maritus non miniſtrãs vxori neceſſaria,an perdat legatũ.l.15.in parte, En los varones.ver. Hinc eſt ꝙ ſicut

put.nu.6.fo.81.col.3.

Maritus ſi legat vxori veſtes, quę ſunt corruptæ, an cõprehendat alias factas de nouo.l.16.in parte, A ſu muger.verſi.Quid ſi vir. num.22.fo.83.col.4.

Maritus pauper, qui habet quartam partem dotis, an debet ſoluere ſumptus funeris, vel econtra.l.30. in parte, Mandas. ver. Sed quia ſæpenumero.nu.16.col.2.

Maritus, an poteſt ratificare geſta per procuratorem, vel gerenda per vxorem.l.58.in parte, Ouiere hecho. ver. Quæro dicitur.nu. 2.fo.195.col.3.

Et an ratificatio poteſt fieri parte abſente.ibi.verſi.Et nota.num.1.ibidem.

Maritus & alter inſolidum obligati pro reſtitutione dotis, ſi vxor conſentit alienationi bonorum mariti, eo defuncto, an poſsit agere contra correum pro reſtitutione dotis. l.60.in parte, Renũciare.ver.Sed pone q ſunt.nu.6.fo.199.col.4.

Maritus habens bona ſua obligata pro dote vxoris, ſi alienauit de cõſenſu vxoris, eo defuncto, an poteſt agere contra tertiũ bona mariti poſſidentem.ibi. verſi. Retentis eiſdem terminis.nu.7.fo.199.col.4.

Maritus an tenetur alere vxorem in caſu, quo pater reliquit filię vſum fructum ante matrimonium, ex quo poſſet ali.l.61.in parte, Neceſſarias. verſi.Intantum.nu.29.fo. 205. col.1.

Maritus procurans immediatè, q vxor ipſius committat adulterium, vt illam poſsit accuſare, an perdat legatum ab ea factum, vel lucrum dotis.l. 82.gl.1.ver. Et non ſolum.nu.2.fo.262.col.1.

Maritus denegans vxori alimenta, an perdat legatum ab ea factũ.ibi. ver. Idẽ ſi maritus.nu.3.fo.262.col.1.

Maritus expellens vxorem à domo ſua ſine cauſa, an perdat lucrum dotis.ibi.ver.Idem etiam ſi maritus.nu.4.fo.262.col.2.

Maritus propter adulteriũ vxoris, an lucretur dotem tam promiſſã, quàm ſolutam. ibi.in parte. La ley. verſi.Quòd non ſolum.nu.9.fo.262.col.4.

Maritus accuſans vxorẽ de adulterio, an debet probare ſe maritum.
l.70.in parte. De matrimonio. verſi. Idem dicimus in marito.nu.36.el.2.fo.249.col.1.

Et.l.80.glo.1.verſi. Et nota q qualitas.nu.2.fo.260.col.1.

Maſculus, quibus caſibus eſt nobilior fœmina. l. 5.in parte, O hija. ver.Sed quæro.fo.49. col.1.

Maſculus quando præferatur fœminæ.l.38.ſuper parte, Diſcordaren. ver. Intellige.nu.7.fo.149.col. 4.

Maſſa corrupta quãdo poteſt immiſceri cum incorrupta.l. 9. gloſſ. 1. ver. Nam iſto caſu.cum ſequen. fol. 59.col.4.

Mater naturalis, an, & quando ſit tutrix legitima filiorum ſuorum.ibi in parte, Herederos. ver. Sed quia dixi.fo.60.col.3.

Mater quæ tranſiuit ad ſecundas nuptias, an poteſt ſubſtituere filio furioſo exemplariter. l. 15. in parte, En los varones. ver. An pater. nu 3. fo.81. col.2.

Mater quando tenetur dotare filiam.l.53.fo.181.col.3.

Matris appellatiõe, an veniat auia. l.15.in parte, Las mugeres.in principio.fo.80.col.4.

Mater, an poteſt meliorare filios vel nepotes in tertiam partem bonorum ſuorum, viuente viro ſuo.l.18.in parte, O la madre. ver. Sed quæro. nu.2.fo.101.col.3.

Mater dotando filiam, an videtur dotaſſe de bonis filiæ.l. 53. in parte. La muger.nu.2. fo. 182.col.1.

Mater viuente marito ſuo, an poteſt dotare filiam cõmunem. Et quid ſi eſt alterius matrimonij.ibi.in parte. Ambos.ver. Sed nũquid. nu.6.fo. 182.col.3.

Mater in ſucceſsione filij, an excludat ſubſtitutum. in. l. 6. in parte, Succedã.ver.Sed quæro.fo.51.col.2.

Mater tranſiens ad ſecunda vota, an ſit filiis ſuis ſuſpecta.l.15.in parte, En los varones.ver. An pater.nu.3. fo.81.col.2.

Mater, an vltra quintam partem bonorũ poſsit remittere pignus, vel hypothecam filio ſpurio.l.9. in parte. La quinta.in princ.fo.60.col.2.

Mater, an habeat filios in poteſtate.l.5.in parte, De ſu padre.ver. Sed quæro.fo.49.col.1.

Matrimonij appellatione, quod matrimonium veniat.l. 48. in parte, Velandoſe.nu.2.fo.168.col.1

Matrimoniũ contrahentes clandeſtinè, qualiter puniantur. Et quid in contrahentibus ſponſalia.l.49. in parte, Matrimonio.in princi.nu. 16. fo.172.col.1.

Matrimonium cõtrahentes ignoranter, an pœnam euitent iſtius legis.ibi.in parte. Todos.ver. Quid ſi ignoranter.fo.173.col.2.

Matrimonium quando dicatur conſummatum.l. 52. in parte, Ante de conſumido.nu.17 fo.179.col. 4.

Matrimonium contrahentes per vim, an puniãtur pœna ſtatuti l. 49. in parte, Matrimonio. ver. Sed quæro.nu.17.fo. 172.col.2.

Matrimonium quando præſumatur cõtractum.ibi.ver. Sed pone.nu. 18.fo.172.col.3.

Matrimonium quando dicatur clandeſtinè contractum. ibi. in parte, Clandeſtino.nu.19.fo.172.col.4.

Matrimonium contrahentes clandeſtinè, an poſsint pœnitere. ibi. in parte, El miſmo hecho.nu.20.fo.172.col.4.

Matrimonium contrahentes clandeſtinè, quæ delicta committunt.ibi in parte, Interuinieren.nu.21.fo.172.col.4.

Matrimonium contrahentes clandeſtinè, an perdant bona ſua, & cui applicantur.ibi.in parte, Nueſtra camara.nu.28.fo.173.col.3.

Melioratio de tertio, an ſit legitima, an pars legitimæ.l.18.gl.1.in ver. Ex quo etiam infertur.num.1.fo.101.col.3.

Melioratio de tertio & quinto in re certa, an poſsit fieri in pecunia. l.20.in principio.fo.103.col.3.

Melioratio de tertio, an poſsit acceptari, hæreditate non adita.l.21. in parte, Acceptar.in ver. Idcirco. nu. 16.fo.106.col.3.

Melioratio prohibita vltra tertiũ & quintum, an intelligatur de liberali tantum, an de remuneratoria. In Procemio.in parte, Por la gracia de Dios, ver. Sed quæro. cum ſequen. fo.3.col.4.

Melioratio de tertio & quinto, an poteſt extendi ad alias donationibus. L.25.nu.1.fo.118.col.3.

Melioratio ſimpliciter facta; an videa-

videatur facta de tertio & quinto.l. 26.nu.1.fo.118.col.4.

Melioratio facta filio,nõ expreſſo nomine filij,an valeat.ibi.in parte,De ſus hijos.nu 3.fo.119.col.3.

Melioratio facta filio ſimpliciter, cui filio debeatur.ibi.verſi.Vlterius circa hoc.nu.6.fo.119.col.3.

Melioratio facta filiis,qualiter debet inter eos diuidi. Et an vno defuncto, expiret melioratio, an aliis accreſcat.ibi.ver.Et dic.nu.7.fo.119. col.4.

Melioratus in tertia parte ſubſtãtiæ, an videatur melioratus in tertia parte bonorũ.l.17. in parte, En el tercio.in principio.ver. Quæro.nu. 9.fo.92.col.2.

Melioratus in tertia parte rerum, vel pecuniæ,an videatur melioratus in tertia parte bonorum, ibi. Et in.l. 27.in parte,De ſus bienes,in princi. cum ver.ſequen. fo.121.col.1.

Melioratus in tertio & quinto, an poſsit repudiare hæreditatem, & acceptare legatum.l.21.glo.1.verſi. Nota.nu.1.fo.105.col.1.

Melioratus in tertio, qua actione debet petere tertiũ.ibi.verſi.Vel dic ſecundum Bart.cum ſequen. nu. 4.fo.105.col.2.

Melioratio de tertio & quinto, an debet extrahi de bonis, quæ habuit teſtator tempore obitus ſui.l. 19.in parte,De ſu muerte. verſic. Ex qua ratione.nu 8.fo.103.col.2.

Melioramẽta,quæ fiunt in rebus maioratus,an ſint diuidenda, & inter quos.in.l.46.nu.1 fo.155.col.4.

Mentiri an liceat pro ſaluanda vita hominis.l.2.in pte, De las dichas. ver.Pro quo bene facit.fo. 26.col. 2.

Mens legiſlatoris qualis debet eſſe.In Procemio.in parte, Gran da ño.fo.9.col.2.

Meretrix quæ dicatur.l.62.in parte,Conoſcidamente.nume.2.fo.206. col.3.

Meretrix,an poteſt expelli de vicinia.ibi.in parte,De ſu perſona.numero.3.fo.206.col.3.

Meretrix, an poteſt petere quod ſibi eſt promiſſum.ibi.ver.Item nota.el.1.nu.4.fo.206.col.4.

Meretrix,an poteſt dare vel promittere.ibi.ver.Cui adde.nu 5.folio. 206.col.4.

Meretrix,an poteſt ſuccedere ex teſtamento,& ab inteſtato. ibi. ver. Item nota.el.2.nu.6.fo.206.col.5.

Merita,an probẽtur per iuramentum donantis. In Procemio. in parte,Gracia de Dios.ver. Quæro iuxta hoc.fo.5.col.2.

Metus an excuſet & purget ſpontanea ſolutio.l 61.in parte, En prouecho della.ver.Hæc concluſio. nu. 19. fo.203.col.3.

Metus,an,& quando excuſet mulierem.ibi. ver. Idem eſt dicendum. nu.20.fo.203.col.3.

Metus,& vis,an,& quando præſumitur ceſſare.l. 64. in parte, Vna ordenança.ver. Ad quintum dupliciter.nu.56.fo.220. col.4 in fine.

Metus,quando præſumitur.l. 61. in parte,Si ſe prouare.ver. Quod nõ credo verum.nu 11.fo.202 col.1.

Metus quanto tempore præſumitur durare.ibi.verſic.Item quia nume.12.fo.202.col.2.

Metus præcedens actum,an præſumitur ſemper durare.ibi. verſicu. Item metus.nu.13.fo.202.col.2.

Miles,an teneatur vltra, quàm facere poteſt.l.66.in parte,De ſe attaygar.ver,Item milites.nume.20.folio. 231.col.1.

Miles,an poteſt incarcerari.l.79. nu.2.fo.259.col.3.

Miles fugiens cum mercantiis an perdat priuilegium militare. ibi. in parte. Deſcendiere.ver. Itẽ dicimus. nu.5.fo.259.col.4.

Miles fideiuſſor pro milite in criminalibus aufugiente à carcere, an poſsit incarcerari.ibi.in parte, Preſos.ver.Quid ſi miles. nu.10.fo. 260. col.1.

Miles militando in propria vrbe pro republica,an poſsit teſtari, acſi militaret in caſtris.l. 3. in parte, La ley del ordenamiento. verſic. Nunc quæro,folio.28.col.3.

Milites militando in ſeruitio reipublicæ, an gaudeant priuilegio militarij.ibi.verſic.Itaque ſi milites.fol. 28.col.3.

Militia ſola, an præbeat beneficium reſtitutionis in integrum. ibi. verſi.Hinc dicit Bal.fo.28 col.2.

Militare an quis debeat ſumptibus ſuis.ibi.verſi.Et bene ad hoc facit. fo.31 col.1.

Minor non ſoluens vectigal, aut gabellam,an poteſt ſe iuuare beneficio reſtitutionis in integrum. l.1. in parte,En los dichos lugares.verſicu. De iſta.l.fo.20.col.3.

Minor deferẽs res prohibitas extra regnum,an,& quando poteſt iuuari beneficio reſtitutionis.ibi. ver. Item multum.fo.20.col.3.

Minor deferẽs res prohibitas extra regnum, an committat delictum. ibi.ver. Item quia ſecundum leges. fo.20 col.4.

Minor deferens res prohibitas per loca inuſitata, an præſumatur in dolo.ibi.verſicu. Et ꝙ præſumatur.fol. 20.col.4.

Minor.an,& quando poteſt in integrum reſtitui.l.5.in parte,E ſlad legitima.verſicu.Adde in materia.fol. 49.col.3.

Minor contrahens cum iuſſu patris,deceptus,an poteſt in integrum reſtitui.l.54.in parte,Sin licẽcia.ver. Item quæro.nu.6.fo.185.col.4.

Minor iurans ſe maiorem,an poteſt in integrum reſtitui.l.55.in parte,Sin licencia.verſi.Sed pone.nu.8. fo.187.col.3.

Minor iurans ſe non habere curatorem, deceptus, an poteſt in integrum reſtitui.ibi.ver.Ad idem Speculator.nu.9.fo.187.col.3.

Minor,qui iurauit contractum,in quo eſt enormiter læſus,an audiatur contra iuramentũ.l.64.in pare, Vna ordenança.verſi.Ad euitãdum. cum ſequen.nu.30.fo.219.col.4.

Minor,qui iurauit contractum,in quo eſt deceptus vltra dimidium iuſti pretij,an audiatur cõtra iuramentum.ibi.ver.Iſtam concluſionem firmat etiam.nu.31.fo.219.col.4.

Minor iurans contractum illicitum,an poſsit agere aduerſus contractum antequam petat & obtineat relaxationem.ibi.verſi. Sed dato caſu. nu.32.fo.219.col.4.

Minor cõpromittẽs in arbitrũ iuris, an eo ipſo dicatur læſus.ibi.verſi. Contra quod.nu.37.fol.220.col 1.

Minor promittens ſtare ſententiæ arbitrorũ,& non appellare, etiã ſi lædatur,an dicatur eo ipſo grauatus.ibi.eo.ver.nu 38.fo. 220.col.1.

Minor renuncians beneficium reſtitutionis in integrum,an eo ipſo

dicatur læſus.ibi.verſi.Et in proceſſu.nu.37.fo.220.col.1.

Minor compromittens vt abſque probatione lis decidatur, an dicatur compromiſſo læſus.ibi. verſic.Et in proceſſu.nu.40.fo.220.col.2.

Minor,an,& quãdo poteſt in integrum reſtitui aduerſus probationem omiſſam.ibi.in verſiculo.Hinc eſt quòd minor. numero. 43. folio. 220 col.2.

Minor, an dicatur decept⁹ in eo, quod ignorat.ibi.verſic.Et ſi minor. cum ſequenti.numero.72.folio. 222. colum.2.

Minor,& furioſus,an æquiparentur.ibi. verſi. Item dicitur furioſus. nu.63.fo.221.col.3.

Minor,qui iurauit,ſi eſt enormiter læſus, an audiatur contra ſuum iuramentum. ibi. verſiculo.Quo ad tertium.numero.68.folio.221.columna.4.

Minor, an poteſt incarcerari.l. 79.in parte,Otras perſonas. in fine. nu.3.fo.259.col.3.

Minor, an poteſt ſtare in iudicio. l.55. in parte, Haziendo. verſiculo. Et hoc procedit. numero. 34. ſolio. 190.col.1.

Minor ſeu mulier vendens aliquam rem,an periculũ talis rei pertineat ad eum.ibi.in parte, No vala. verſi.Et tunc formo.numero. 37. fo. 190.col.3.

Minor,an poteſt prouocare maiorem ad diuiſionem, Et quid econtra.l. 29. in parte, Partir. verſiculo. Tertio caſu. numero.5. folio. 133. colum.1.

Minor,an poteſt repudiare hæreditatem ſine licentia tutoris.l.54. in parte,Repudiar.inprincipio. nu. 7. fo.185.col.4.

Et quid in monacho.ibi.verſi.Idẽ in monacho. nu.8.fo.eodem.

Minor extrahens granum contra decretum,vel non ſoluens gabellam in termino, an teneatur ad pœnam. l.1.in parte, En los dichos lugares. verſi.Si minores.fo.20.col.3.

Minor vigintiquinque annorum an poteſt reſtitui aduerſus teſtamentum à ſe factum. l.5. in parte, Edad. verſi. Item pono. fo. 49. col.2.

Minor, an reſtituatur aduerſus concordiam.ibi.verſic.Nota tamen. fo 19.col 2.

Minor,an poteſt codicillari. ibi. in parte, Pueda hazer.in principio. fo.50.col.2.

Minor,an reſtituatur aduerſ⁹ donationem à ſe factam. ibi. in parte, Edad legitima. verſi. Verum tamen eſt.fo.50.col.1.

Minor, an poteſt in teſtamento filio curatorem dare.ibi.verſi. Et nota.fo.50.col.2.

Miſſa cœpta per vnum ſacerdotem, an poteſt per alium perfici.l. 30.in parte,Miſſas.verſiculo. Et nota.nu.7.fo.138.col.1.

Miſſa vbi debet celebrari. ibi.verſiculo.Miſſas.numero.8.folio.138.columna.1.

Miſſa, an poſsit audiri à clerico fornicario,vel ſimoniaco. ibi. verſiculo. Vide etiam. numero.10.folio. 138.col.1.

Miſſæ quot poſſunt celebrari vna die per vnum ſacerdotem. ibi. in principio. glo. numero, 6. folio. 138.col.1.

Miſſa, an ſit de ſubſtantia conſecrationis.ibi.ver.Item an miſſa. nu. 9.fo.138.col.1.

Et an cùm dicitur miſſa poſsit quis legere epiſtolã & euangelium: ibidem.

Molere,vel coquere,an,& quando quis poteſt in molendino,vel in furno alieno.l.64.in parte, Vna ordenança. verſiculo. Ad ſeptimum reſpondetur. numero. 60. folio. 221. colum.2.

Molendinum,an computetur inter bona immobilia.l.74. in parte, Parte conella.verſi.Quæro inſuper. nu.22.fo.255.col.1.

Molina, quis locus ſit. In proœmio. in parte, Molina. folio. 7. columna.1.

Monachi,an,& quando poſſunt ingredi proceſsionaliter cum cruce in alienam parochiam portãdo corpus defuncti,inuito rectore.l.30.verſiculo. Aduerte tamen.nume.3. ſol. 137.col.4.

Monialis fornicans, an poteſt recipere corpus Chriſti. l.9. in parte,Monjas.verſic.An autem.fol. 63. colum.2.

Moniales tertij ordinis ſãcti Frãciſci, an ſint perſonæ eccleſiaſticæ, ibi. verſiculo. Et nota. folio. 63. columna.2.

Mora quando poſsit purgari. l. 33.in parte, No le fuera dado.nu.12. ſo.145 col.4.

Et.l.73.in parte, Nueue dias.nu.3. fo.251.col.2.

Mortis appellatione,an veniat renuntiatio.l.4. in parte, Natural.ver. An autem appellatione. fol.44. columna.4.

Mors ciuilis,an, & quando æquipollet naturali.l.27. in parte, Fideicõmiſſo.ver. Mors enim ciuilis.nu. 27.ſo.128.col.2.

Mors qualiter probetur. l.13. in parte, Nacio viuo. verſiculo. Quæro qualiter. numero. 4.folio.76. columna.4.

Mors quotuplex ſit.l.4. in parte, Natural.fo.44.col.3.

Mors ciuilis & naturalis in quibus differunt ibidem.

Mortuus an dicatur, qui non loquitur.l.13.in parte,Nacio viuo.verſiculo.Et ex hoc.numero.3.folio.76. columna 3.

Mortuus ſine baptiſmo an debeat in eccleſia ſepeliri.ibi.in parte,Fuere baptizado.verſi. Item non debet. nu.18.fo.78.col.2.

Mulier, quæ adiuit cũ beneficio inuentarij.quæ tamen non confecit, an iuuetur beneficio Velleiani.l.54. in parte,Inuentario.ver.Quæro mulier.nu.23.fo.186.col.4.

Mulier, quæ adiuit hæreditatem damnoſam dolo creditoris,an iuuetur beneficio Velleiani.ibi.ver. Et ſi adiuit.nu.24.ſo.187.col.4.

Mulier coniugata,an poteſt contrahere ſine licentia viri.l. 55.nu.1.fo. 187.col.1.

Mulier coniugata,an poteſt contrahere,& à contractu recedere. ibi. glo.1.verſic. Poteſt tamen. nu. 2. fo. 187.col.1.

Mulier ſoluta à lege viri, an poteſt contrahere.ibi. verſic. Si tamen. nu.3.fo.187.col.2.

Mulier an poteſt teſtari ſine licentia mariti.ibi. verſi. Quæro.dicitur hic.nu.4.fo.187.col.2.

Mulier.an ſit in poteſtate mariti. ibi.verſic.Et ſi dicas.nu.5.folio.187. colum.3.

Mulier prohibita contrahere, an

poſsit

poſsit compromittere. ibi.in parte, cõtracto.ver. Item dicitur.nume.14. fo.158.col.2.

Mulier prohibita contrahere, an poſsit renuntiare & contractui conſentire.ibi. in parte, Apartar. verſic. Et idem.numero.24.folio.188. colũna quarta.

Mulier, an poteſt petere tutorem filio ſine licentia mariti.ibi.in parte, Haziendo.ver. Idem eſt dicendum. nu.31.fo.189.col.4.

Mulier quę non poteſt per ſe ſtare in iudicio, an poteſt per procuratorem.ibi. in principio. numero.32. fo.189.col.4.

Mulier in criminalibus an poteſt ſtare in iudicio.ibi.ver. Quod procedit.nu.33.fo.189.col.4.

Mulier an poteſt in iudicio ſtare in actibus præcedentibus litis cõteſtationem.ibi.verſiculo. Vnum tamen credo.numero.34. folio.189.columna.4.

Mulier quando poteſt agere contra virum, eo vergente ad inopiam. l.57.in parte, Que ella.in prin.nume. 13.fo.195.col.1

Mulier quando tenetur ad debita per virum facta.l.61. folio.202.columna.1.

Mulier, quæ propter debitum viri renuntiauit lucris habituris conſtante matrimonio: marito venienti ad pinguiorem fortunam, an poſsit vxor pœnitere, & partem lucrorum petere.l.6.glo.1.verſiculo. Sed quæro.el.1. numero.2. fol. 198. columna. 3.in fi.

Mulier de licentia viri, an poteſt pro alio fideiubere.l.61.in parte, De ſu marido.nu.6.fo.201.col.3.

Mulier pro ſeipſa, an pro alio poteſt fideiubere.ibi.verſi. Sed quæro. nu.7.fo.201.col.3.

Et.l.66. in parte, De ſe arraygar. ver. Quod intellige. numero.10.fol. 229.col.3.

Mulier, an poteſt obligari pro debito verſo in vtilitatem ipſius. l.61. in parte, Si ſe prouare.nume.9.folio. 202.col.1.

Mulier, quæ cõfitetur aliquid verſum fuiſſe in ipſius vtilitatem, an pręiudicet ſibi.ibi.ver. Sed pone.nu.10. fo.202.col.1.

Mulier quibus caſibus poſsit obligari.l.61. numero.1.folio.200.columna.2.

Mulier, an tenetur ſtare locationi factæ de re ſua, mortuo viro.ibi. in parte, En proueccho della.verſic. Sed pone.nu.21.fo.203.col.3.

Mulier, quãdo poteſt vendere bona ſua propter debitum viri. ibi.in parte, Veſtir y comer.ver. Ex quib9 nu.26.fo.204.col.3.

Mulier, an poteſt incarcerari.l.62. nu.1.fo.206.col.2.

Mulier, an transmittit lucra habita conſtãte matrimonio ad ſuos.l.14. in parte, Pueda diſponer.ver. Et ex hoc.nu.3.fo.79.col.3.

Mulier, an.& quando poteſt alienare lucra habita in primo, & ſecundo matrimonio.l.14.numero.1.folio. 79.col.2.

Mulier, an poteſt alienare ſoluto matrimonio lucra habita à cõſanguineis viri.l.15. in parte, La propriedad.ver. Verum tamen not.nume.2. fo.81.col.1.

Mulier tranſiens ad ſecundas nuptias, an tenetur reſeruare proprietatem eorum, quæ habuit à primo viro, vel econtra.l.14. in tex. & in glo. fo.79.&.80.

Mulier minor, & miles, an ſine idonei fideiuſſores.l.66. ĩ parte, De ſe arraygar.verſi. Et ex hoc dicimus. nu.10.ſo.229.col.3.

Mulier quando poteſt contradicere emptioni factę à marito. l.70.glo. 1.ver. Vlterius quæro.numero.6.fo. 243.col.4.

Mulier coniugata, an poteſt eleri eo obligari.ibi.verſi. Ex quo habes. nu.13.fo.245.col.2.

Mulier, an poteſt repudiare hæreditatem ſibi delatam cõtra pactum initum cũ viro de ſe inuicem ſuccedendo.l.54.in parte, Repudiar. verſiculo. Ex quo infertur. nume.9.fol. 185.col.4.

Mulier viuẽte viro an poteſt dotẽ erogare pro anima patris ſui.l.18.in parte, La madre. in fine. numero.3. folio.101.col.4.

Mulier repudiando, an poteſt amittere alia lucra. Et an renuntiatio poſſeſsionis, arguat repudiationem. l.54.in parte, Repudiar, ver. Item nota.nu.16.fo.186.col.2.

Mulier ſoluto matrimonio, an poteſt de arris ad librum diſponere.l. 51.iuncta glo.1.numero primo.folio. 177.col.2.

Mulier contrahens ſecundò, an pdat arras debitas à primo viro. ibi. glo.1.ver. Vlterius in hoc quæro.nu. 3.fo.177.col.4.

Mulier quãdo perdit arras.ibi.in fine.nu.4.fo.177.col.4.

Mulier, an poteſt repudiare hæreditatem ſine licentia viri, & an poteſt adire cum beneficio inuentarij. Et an aditio cum beneficio inuentarij ſit periculoſa. numero.21.fol.186. columna.4.

Mulier requiſita de adulterio, qd poteſt facere. In Procemio.in parte, Caſtilla.ver. Quod dicit procedere. fol.6.col.4.

Mulier in teſtamento an poteſt eſſe teſtis.l.3.in parte, Sirte teſtigos. verſiculo. Quæro inſuper. folio.37. columna.2.

Mulier, an tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij lucra habita à primo viro l.14.glo.1. verſiculo, Secundò potuit eſſe.numero.2.fol.79. columna.2.

Et.l.40.glo.1.ver. Præmitte.nu.7. fol.152.col.2.

Mulier tranſeundo ad ſecundas nuptias, an perdit relicta ſibi facta à viro in remunerationem nobilitatis, vel ſeruitiorum. In Procemio. in parte, Gracia de Dios.ver. Sed quia. fol.4.col.3.

Mulier coniugata malæ vitæ, an poteſt incarcerari ſicut non coniugata.l.11.in parte, Fueren rõcebidos. ver. Cuius contrarium. nume.3.fol. 70.col.1.

Mulier, an ſuſtinet grauiora vulnera, quàm vir.l.40.in parte. Del hijo.verſiculo. Contrarium. nume.15. ſo.153.col.2.

Mulier ab alio cognita, quàm à marito, an dicatur pudica.l.quinquageſimaſecunda.in parte, Ante de cõſumido.verſiculo. Non enim.nume. 21.fo.180.col.3.

Mulier coniugata, an poteſt reſtituere malè ablata ſine licentia mariti.l.55.in parte, Sin licencia. verſiculo. Quando verò. numero.11.fol. 188.col.1.

Et quid in ſocio, & tutore, ibidẽ.

Mulier coniugata contrahens cũ alie-

alienigena,negans ſe coniugatam,an valeat contractus.ibi.verſiculo.Maximè Bal.numero.7.el.2.folio.188. columna.3.

Mulier coniugata, an poteſt cum aliquo paciſci.ibi.in parte, Apartar. verſiculo.Propterea.numero.17.fol. 188.col.2.

Mulier coniugata, an poteſt remittere hypothecam.ibi.verſiculo. Vnum tamen.numero.21.folio.188. columna.3.

Mulier coniugata minor, an, & quando poteſt obligari pro reditibus regalibus.l.61 in parte, Nueſtras rentas.ver Quod intelligo.nume.39. fol.206.col.1.

Mulieris coniugatę contractus ſine licentia mariti, an ſit nullus. ibi. in parte, Obligar. verſiculo. Quæro dicitur hic. numero.4. folio.201. columna.2.

Mulieres matrimonio clandeſtino intereſſentes,an excuſentur à pœna legis.49. agentis de matrimonio clandeſtino.l.49. in parte, Todos. ver In mulieribus tamen. nume.27. fo.173.col.3.

Mundus,an per ſapientes illuminetur.l.1.in parte,Sean ſabidores.fo. 18.columna.1.

N

NAtura quid ſit.l.6. in parte,De qualquier calidad. verſicu. Item natura.fol. 54.col.4.

Natura rei,an mutetur mutatione perſonæ.ibidem.ver. Et nota vnum. fo.55.col.1.

Naturales, an, & quando ſuccedant parentibus.l.9.folio.59.columna ſecunda.

Naturales, quando excludant aſcendentes à ſucceſsione paterna. l. 10.fo.64.& per totam legem.

Naturales quando poſſunt agere querela inofficioſi contra teſtamentum matris.l.9. in parte, Herederos legitimos.verſiculo. Ex quo infero. fo.60.col.3.

Naturales quando faciunt deficere conditionem, ſi ſine filiis deceſſerit.ibi.verſiculo Secundò infero.fol. 60.col.4.

Natus ex furtiuo acceſſu, an dicatur naturalis.l.vndecima.in parte, En ſu caſa.numero.17.fol.71.columna tertia.

Natus ſtatim mortuus, an ſit in cõſideratione. Et an poſthumus natus, & incontinenti mortuus, rumpat teſtamentum.l.13.numero.7.folio.77. columna.1.

Natus pro parte,an dicatur natus. ibi.in parte, Todo.numero.5.folio. 76.col.4.

Natus pro parte,et baptizatus,an dicatur natus.ibi. in parte, Todo. verſi.Ex quo eſt notandum.nu.5.fo. 76.col 4.

Natus in decimo, vel vndecimo menſe, an dicatur partus naturalis. ibi. in parte, Por el auſencia. poſt principium.numero.21.folio.78.columna.3.

Negotiorum geſtor, an dicatur quaſi contrahere.l.55.in parte, Quaſi contracto. verſiculo.Item negotiorum geſtor.numero.27.folio.189.columna.4.

Nepos ex filio adulterino inſtitutus, an excludat aſcendentes.l.9. in parte, Ex teſtamento, verſiculo. Aduerte.folio.61.col.2.

Nepos, an teneatur alere auum de bonis ſibi acquiſitis per delictum aui.l.decima.in parte, El padre.verſiculo Fallit.folio. ſexageſimoquinto.columna.2.

Nepos ex filio naturali, an legitimetur quo ad auum per matrimonium contractum per auum cũ concubina poſt mortem patris.l.duodecima. in parte, Siguiente matrimonio.verſiculo. Sed quæro. folio.74. colum.2.

Nepos,an poteſt agere contra teſtamentum, quod pater approbauit querela inofficioſi. l. vigeſimaquarta.in parte, Se rompiere.verſicu.Secundo adde.numero.25.folio.115.columna.1.

Nepos ex filio primogenito, an excludat patruum à ſucceſsione maioratus.l.quadrageſima. nume.2.fol. 155.col.2.

Nepos quando venit ad ſucceſſionem aui ex perſona matris,an rũpat teſtamentum aui. ibi. in parte, De ſus padres. verſiculo. Propterea nepos, numero.30.folio.155. columna ſecunda.

Nepotes,an ſuccedant auo,et qualiter ſuccedant tranſuerſalibus.l. 8, glo.1.verſiculo.Adde vnum quæſtionem. cum ſequenti.folio.58.columna prima.

Nepotes filij inceſtuoſi, an ſuccedant auo.l.9. in parte, Ex teſtamento.verſiculo. Quæro an nepos.folio. 61.col.2.

Nepoti ex filio baſtardo, an poteſt aliqd relinqui à patre recta via. l.10.in parte, Le pueda mandar.ver. Nota quòd.numero.49.folio.69.columna.1.

Nepoti ex filio adulterino, an poteſt aliquid legari à patre recta via. ibi.verſiculo. Sed iſtud. numero.50. fo.69.col.1.

Nepotes,an ſuccedant loco parentum.l.40.in parte, De ſus padres.verſiculo. Propterea nepos.numero.30. fo.155.col.2.

Nobilis perdens nobilitatem in quibus videtur illam perdere. l.57. glo.1.verſicu. Propterea ad hoc facit. nu.4.fo.193 col.4.

Nobiles,& Barones,an, & quãdo poſſunt ſubditis & vaſſallis collectas imponere.l.64.in parte, Vna ordenança.ver. Quo ad tertium.nu.54. fo.220.col.4.

Nomina multiplicatiua qualiter accipiantur.l.16.in parte, De los bienes.ver. Qualiter.numero.44.folio. 86.col.2.

Notarius, qui incipit ſcribere in vna cauſa, an poſsit compelli perſeuerare vſq; ad finem cauſæ. l.38. in parte, No quiſiere. verſiculo. Quod facit. numero.2. folio.149. columna tertia.

Notarius, an poteſt rogari de cõfeſsione facta abſente parte.l. 49.in parte, Teſtigos.verſiculo.Sed pone. numero. 24. folio.173. columna.1.& ſecunda.

Notarius omittẽs apponere in inſtrumento capitula debita,an puniatur de falſo.l.50.in parte, Del officio. in principio. numero.11.fol.176. columna.4.

Notarius, an poteſt apponere in inſtrumento hypothecam non expreſſam à partibus. ibi. verſiculo. Adde etiam.numero.12.folio.177.columna.1.

Notarius,an debet apponere in inſtrumento ea, quæ ſunt cõtra naturã

inſtru

inſtrumenti.ibi.verſiculo. Item non debet.numero.13.folio. 177. columna.1.

Notarius, an poteſt corrigere errorem ſuum.Ibi.verſicu. Item pone. nu.14.fo.177.col.1.

Notarius condemnatus in amiſſione officij, an poteſt deinceps conficere inſtrumentum.ibi.verſicu. Et nota.numero.15.folio.177.columna prima.

Notarius interrogans teſtem vltra contenta in articulis, an puniatur de falſo.ibi.verſic. Item nota.nu: 16. fo.177.col.1.

Notarius condemnatus de falſo, an poteſt publicare inſtrumenta facta ante condemnationem. ibi. in parte. De falſario.ver. In tantum.nu. 17.fo.177.col.1.

Notarius delinquens in officio, & extra officium, qualiter puniatur.ibi.in parte, Incurra. in fine. numero.10.fo.176 col.4.

Notarius omittens aliqua in teſtamento nuncupatiuo, an ob id vitietur teſtamentum l.3.in parte, Nuncupatiuo.verſi. Ex quo ſequitur. fo. 31.col.2.

Notarius teſtamenti, an debet ſcribere, quòd omnes teſtes interfuerunt in ipſo teſtamento. ibi. in parte, Interuengan.verſi. Et not.el. 2.fo. 33.col.4.

Notarius creatus à Papa, vel Imperatore, in quibus teſtificet vt notarius.ibi. in parte, Eſcriuano. verſiculo. Secundò infertur. folio. 39. colum.3.

Notarius conficiens teſtamẽtum, vel inſtrumentum, an debet apponere nomen ſuum cum ſuo ſigno. ibi. in parte, Del eſcriuano.ver. Sed quęro.fo.40.col.3.

Notarius, an tenetur apponere cum nomine ſuo cognomen ſuum. ibi.verſi.Quarto,an.fo.4.col.3.

Notarius non habens proprium ſignum, an poterit apponere alienũ. ibi.in principio.fo.4.col.2.

Notario, an, & quando credatur ſine teſte. ibi. in parte, No haga fe. verſiculo. Oppono contra hoc. fol. 42.col.4.

Notario, an debet ſoluere venditor mercedem contractus, vel inſtrumenti venditionis, an emptor.l. 70. in parte, El comprador.ver. Aduerte.nu.42.fo.249.col.4.

Nouatio, an debet fieri expreſsè. l.16.in parte, No ſe cuente.verſiculo. Et pro confirmatione. nume.29. fol. 84.col.3.

Nouem dies, quæ dantur ad retrahendum rem auolengi pro tanto, quando incipiunt currere.l. 70.nu.1. fo.243.col.1.

O

Obligatio mariti et vxoris, an æquiparentur obligationi patris & filij.l.61.in parte, Man comun.verſiculo.Item not.numero.32. folio.205. columna.2.

Obligatio quid ſit.l.63.glo.1. ver. Quo ad tertiũ.nu.1.fo.208.col.1.

Obligatio guarentigia, quæ dicatur.Ibi.in parte, Obligaciõ. in prin. nu.10.fo.210.col.1.

Obligati in ſolidum, an dicantur duo rei debendi.l. 61. in parte, Mancomun.in princi.nu.7. fol.201. col.4.

Obligatio ad canonem, an ſit perſonalis, an realis.l.68.in parte, Ciertos plazos. verſiculo. Pro hoc facit. in verbo, Quia obligatio ad canonem. numero. 14. folio. 238. columna.4.

Obligatus reficere, an teneatur ſemel tantùm. l. 53. in parte, Prometieren. verſiculo. Sed tu adde Angelum.numero.33.folio. 183. columna tertia.

Obligatus ſeruire certo tempore, an poteſt ſeruire in alio.ibi. verſiculo. Item obligatus.numero.32. folio.183.col.2.

Obligatus ad faciendũ certo tempore, an poteſt facere poſt tempus. l.33.in parte, No le fuere.verſiculo. Hinc etiam.numero.3.folio.145.columna.4.

Obligatus ad dandum certo tempore, an poſsit dare poſt tempus. ibi.eodem verſi.fo.&.col.

Obligatus, quando tenetur præciſè ad factum, & quando ſuccedit obligatio ad intereſſe. l. 20. gloſſa 1. verſicu. An autem. numero.3. folio. 103.col.4.

Obligatus an dandum, an teneatur ad intereſſe.ibi. verſicu. Et nota quòd iſta quæſtio. numero.2. folio. 103.col.4.

Occidens hominem non integrum, an incidat in pœnam homicidij.l.13.in parte, De otra manera. verſiculo. Ex quó ſequitur.numero.78. colum.2.

Occultè, an dicitur fieri, quod fit ſine iudicis authoritate, quando decretum eſt neceſſarium.l. 44. in parte, Con auctoridad. verſiculo. Veritas eſt.numero.6.folio.160. columna ſecunda.

Odofredus quis fuit.l.1.in parte, Bartulo.verſiculo.Item Odofredus. folio.23.col.1.

Offendere quãdo quis põt alium. l.76.nu.2.fo.257.col.1.

Offenſus, qui poteſt offenſorem ſuum offendere, an poſsit offendere connocatis amicis vel famulis ad offenſam; vel committere aliis. ibi. verſiculo. Et nota. numero. 3. folio. 257.col.1.

Officialis minor exercens officium ſuum malè, an reſtituatur. l.2. in parte, De las dichas. verſiculo. Et nota.cum ſequen. folio.25. columna tertia.

Officialis ſi aliquem offendat, an & quando ſe excuſet.l.66.glo.1.verſiculo. Intellige. nume.2. folio. 228 colum.3.

Opinio, an faciat plenam probationem. l. 41. in parte, Coſtumbre. verſicu. Adde ſingulare.nume.16.fo. 156.col.4.

Oppreſsis denegans fauorem, an quodammodo Chriſtum denegare videatur.l.49.glo.1.Imò vult.nume. 6.ſo.171. col.1.

Ordo in teſtamentis, & in iudiciis, & in contractibus, quando ſit ſeruandus.l.6.glo.2. verſi. & nota. ꝙ ordo.fo.50.col.2.

Et.l.27. in parte, Entre los eſtraños.ver. Et dicitur ordo. cum ſequẽ. nu.38.fo.129.col.4.

Ordo ſcripturæ, an attendatur, vbi conſtat de ordine intellectus. l. 17. in parte, En el tercio.ver. Itaque ordo.nu.13.fo.93.col.3.

Ordo charitatis, & ordo neceſsitatis quis dicatur.l. 6.in. parte, Por ſu orden.ver. Cuius contrariũ, cum ſequen.fo.50.col.3.

Ordo, an ſeruetur in executione ſentẽtię.l.64.glo.1.ver. Itaque in exe-

cutione.nume.4.fo.217.col.2.

Oſculans virginem per vim, qualiter punitur. l. 81. glo. ti. verſiculo. Quid dicendum de eo. nume.9. fol. 261.col.4.

Oſculans vxorem alterius, qualiter punitur.ibi.in parte, Adulterio. in principio.numero.3.folio.261. columna 3.

Oſculum precedẽs ſpõſalia damnatur, non ſequens.l.52.in parte, Beſado. in principio. numero.6. folio. 179.col.4.

Oſculum, & amplexus, an ſint ſigna incontinẽtiæ.ibi. in parte, Si no la ouiere beſado.verſic. Item amplexus.nume.23.fo.180.col.4.

P

PActa, an, & quãdo ſint ſeruanda, & quid operentur.l.22.in parte, No pueda. in principio. nume. 25.fo.110.col.4.

Pactum de non vendendo alteri, an valeat.ibi. numero. 26. folio. 110. colum.4.

Pactum pro quibus interpretatur.ibi.in parte, Que no vala. verſic. In contrarium.nume.28.fo.111.col.1.

Pactum quando extẽdatur vltra paciſcentes.ibi.verſi.Sed quæro.nu. 29.fol 111.col.2.

Pactum de non vendẽdo pignori appoſitum, an impedit eius venditionem.ibi. in parte, De mejorar. verſicu. Idem dicimus. numero.19. fo.109.col.4.

Pactum de nõ alienãdo rem propriam, an valeat.ibi.ver.Secũdò oppono.nu.8.fo.108.col.3.

Pactum, in quo differt à pollicitatione.& ſtipulatione. ibi. verſicu. Ad cuius intelligentiam. numero.1. fo.108 col.1.

Pactum cum furnario, q̃ poſsit coquere ipſe, et eius familia, an intelligatur de familia præſenti tantùm, an etiam de habitura.l. 17. in parte, De ſus hijos.verſiculo. Secundo caſu.nume.8 fo.91.col.1.

Pactum inter maritũ & vxorem de ſe inuicem ſuccedendo, an habeat vim vltimæ voluntatis. Et an in ſubſtantia ſit vltima voluntas.ibi.in parte, Poſtrimera voluntad. verſiculo, Pone igitur.nu.17.fol.93.col.4.

Pactum inter maritũ & vxorem de ſe inuicem ſuccedendo, ſi ambo reperiuntur mortui, quis præſumatur prius deceſsiſſe.l. 40. in parte, Del hijo, verſic. Pro quo etiam facit nu.12.fo.153.col.1.

Pactum de ſuccedendo, an requirat tot teſtes, quot requiruntur in teſtamento.l.17. in parte, Poſtrimera voluntad. verſic. Ex quo infero. nu. 18.fo.93.col.4.

Pactum de donando, an ſit cõtractus nominatus.ibi.verſi. Et not nu. 16.folio.93. col.4. Et in parte, Otro algun contracto. verſi. Item nota.nu. 29.fo.94.col.3.

Et melius in.l.22.in parte, De mejorar.ver. Vlterius nota.numero.35. fo.111.col.3.

Pactum inter maritum & vxorẽ de ſe inuicem ſuccedendo, an, & quãdo valeat.l.17.ver.Sed quia dixi.nu. 19.fo.94.col.1.

Pactum, an poteſt operari, quòd præſcriptio non currat.l.63. in parte, Diez años.ver. Vltimò quo ad ſupradicta nota. numero.34. folio.217. columna.4.

Pactum, an dicatur ius commune. ibi.ver. Iſtud etiam. numero.35.fol. 218.col.1.

Pactum, an operetur vltra conſuetudinem.ibi.ver. Amplius dico.nu. 36.fo.218.col.1.

Pactum nudum ſuper dote, an valeat.l.53.in parte, Le prometieren.in prin.nu.10.fo.182.col.4.

Pactum, an poteſt mutare naturã contractus.l.68. verſicu. Oppono, & videtur.nume.2. Et verſic. Præterea. nume.4.fo.237.col.2.

Pactum nudum an valeat in contractu cenſus, & emphyteoſis.ibi. in parte, Que ſe guarde. verſi. Quod eſt verum.nume.22.fo.240.col.3.

Pactum nudum, an ſufficit ad trãſlationem dominij.ibi. verſiculo. Et tunc nota.numero.23.folio.240. columna.3.

Pactum, in qua parte contractus debet apponi. ibidem. in fine.

Papa, an explicat ardua ſine conſilio cardinalium. In Procemio. in parte, Con ellos conſultado. folio. 10.colum.1.

Papa ſolus tenet locum principis apoſtolorum.ibi. verſiculo. Item ipſe ſolus.fo.10.col.3.

Papæ authoritatis an ſit maior, quàm authoritas ſanctorum.ibi.ver. Item maior.fo.10.col.3.

Papa, an poteſt auferre ius vnius, & dare alteri.ibi.verſi. Item ipſe ſolus.el.2.fo.10.col.3.

Papa, an ſolus deponat Imperatorem.ibi.ver. Item ſolus.fo.10.co.3.

Papa, quid poteſt facere.ibi. ver. Quibus adde. vſque in finem verſi. Poſt publicationem.fo. 10.col. 4. & fo.11.col.1.&.2.

Parentes quando ſuccedãt filiis.l. 6.fo.50.col.2.

Parentes quando excludant ſubſtitutum vulgarem à ſucceſsione filij.ibi.in parte, Succedan. verſiculo. Sed quæro.fo.51.col.2.

Parentes, in qua parte ſuccedant deſcendentibus.ibi.in parte, En todos. verſiculo. Fallit iſta lex. folio. 52.col.2.

Parentes quando tenentur alere filios.l.10.in parte, En caſo. numero. 2.fo.64.col.3.

Parentes de quibus bonis poſſunt filiis donare.ibi. in parte, Mas de la quinta.verſi. Sed quia iſta lex. fo.67.col.2.

Parentes, quo iure compellantur alere filios.l.53.in parte, Prometieren.verſi.Quo iure.nume. 35. folio. 183.col.3.

Parentes, an cum bona cõſcientia poſsint facere maioratum de tertia & quinta parte bonorum ſuorum.l. 27.verſiculo.An parentes. numero. 49.fo.130.col.4.

Partus, quando dicatur naturalis. l.13.nu.1.fo.76.col.2.

Partus quando dicatur adulterinus. ibi.glo.1.verſi.Nota etiam. numero. 2.fo.76.col.2.

Pater aſsignans aliquam rem filio ad alimenta, quam perdit ludo, an tenetur iterum ad alimentãdum filium.l. 10. in parte, En caſo. verſiculo.Sed pone. numero.7. folio. 65. columna.1.

Pater, an poteſt adire hæreditatem filio delatam, & ab eo recuſatam.l.21.in parte, Repudiar.in verſi. Quæro.cum ſequentibus.nume. 14. fo.106.col.2.

Pater, an poteſt facere ſubſtitutionem, per quam excludat matrem à ſucceſsione filij. ibi. verſiculo. Sed quæro

quæro. vſque in finem. nume.11. fo. 106.col.2.

Pater, an, & quando poteſt filio relinquere vltra tertiam & quintam partem bonorum. In Procemio. in parte, Gracia de Dios. ver. Et ex hoc dicit tex. fo.4.col.1.

Pater ratione alimentorũ quid poteſt relinquere filiis illegitimis. l.10. in parte, Mas de la quinta. numero. 22.fo.66.col.3.

Pater, an poteſt prohibere filiis ſpuriis & naturalibus in teſtamento alimentà præſtari. ibi. in parte, En caſo. ver. Intantum. numero.9. folio. 65.col.1.

Pater naturalis vel legitimus quãdo tenetur filiis alimenta præſtare. ibi. ver. Item pater. numero.3. folio. 64.col.3.

Pater naturalis, quid poteſt filiis ſuis relinquere. l.10. glo.1. numero.1. fo.64.col.3.

Et ibi in parte, Mas de la quinta. nu.22.fo.66.col.3.

Pater quando videtur omnia bona filiis naturalibus donare. ibi. in parte, Le pueda. verſic. Nota tamen. nume.51.fo.69.col.1.

Pater, an poteſt in vita ſua omnia bona relinquere filiis. ibi. verſiculo. eo.fo.69.col.1.

Pater appellãs aliquẽ in filium, an eo ipſo videatur eius filius. l.11. in parte, Podian caſar. verſicu. Secundò requiritur. numero. 9. folio. 70. columna.4.

Pater ſolus, an ſuccedat filio legitimato per reſcriptum principis. l. 12. in parte, A los otros. ver. Et nota. nu.39. folio.75.col.4.

Pater legando filiæ, an videtur legare pro dote. l.16. glo.1. ver. Secus in patre. nu.2.fo.82.col.1.

Pater ſi conſumpſit omnia bona in rebus maioratus, an alij filij habeant aliquod remedium aduerſus primogenitum. l. 46. in parte, Ni a ſus hijos. vſque ĩ finẽ. nu.6.fo.166.col.4.

Pater familias in quibus bonis habet vſumfructum. l.48. glo.1. verſic. Sed quæro. nu.1.fo.167.col.4.

Pater, an tenetur reſtituere filio fructus, quos percepit iniuſtè de bonis filij. ibi. in parte, De reſtituir. numero.10.fo.168.col.3.

Pater quibus ex cauſis poteſt filium exhæredare. l.49. in parte, Iuſta cauſa. numero.31. fo.174. columna.1.

Pater, an teneatur dotare filios, & de quibus bonis. l.53. numero.3. fo.182.col.1.

Pater dotando ſimpliciter, de quibus bonis videtur dotaſſe. ibi. glo. 1. ver. Nota iſtam legem. numero.1. fo.181.col.4.

Pater promittens dotem ſine inſtrumento, an compellatur conficere. ibi. in parte, Prometieren. ver. Et nota. nu.12.fo.183.col.1.

Pater, qui dedit dotem filiæ, prima vice conſumpta, an teneatur iterum dotare. ibi. ver. Vlterius quæro. nu.13.fo.183.col.1.

Pater, an compellatur officio iudicis dotare filios. ibi. ver. Quod eſt verum. nu.14.fo.183.col.1.

Pater, an tenetur dotare filiam, quæ ſe nuptui tradidit ſine dote. ibi. verſiculo. Pone. numero. 34. folio. 183.col.3.

Pater, an poteſt in integrum reſtitui aduerſus donationem à ſe factam filio. l.17. in parte, No ſe pueda. verſiculo. Sed quæro. numero.113. fo.101.col.1.

Pater reuocans donationem à ſe factam, an debet ſoluere expenſas in re factas. ibi. in parte, Si no reſeruaſſe. verſiculo. Vlterius quæro. nu. 114.fo.101.col.1.

Pater, an poteſt filio obligari. Et quid econtra. l. 22. glo.1. verſicu. Oppono tertiò. numero.10. fol.109. col.1.

Pater, qui promiſit non meliorare aliquem ex filiis ad inſtantiam vnius eorum: ſi meliorat vnum, an melioratio ſit in totum nulla, an in parte pertinente ad illum, ad cuius inſtantiam fuit appoſitum pactum. ibi. in parte, No vala. verſi. Sed quæro. nume.27.fo.111.col.1.

Pater, an poteſt vnum ex filiis meliorare in vſufructu, & alium in proprietate. l.27. in parte, Por el tiempo. verſiculo. Et eſt ratio. nume.31.fo.131.col.1.

Pater, & filius, qui ſimul deceſſerunt, quis eorum præſumitur prius deceſsiſſe. l.40. in parte, Del hijo mayor. verſiculo. Idem dicitur. nume. 14.fo.155.col.2.

Pater, an poteſt exemplariter ſubſtitui à filio. l.31. in parte, Exemplar. verſiculo. Item nota. numero. 3. fo. 142.col.2.

Pater, an, & quando poteſt filium ſuum priuare legitima. In Proœmio. in parte, Gracia de Dios. verſiculo. Infero ex dicta concluſione. fo.5.col.3.

Pater, & filius hæredes inſtituti, qualiter debeant ſuccedere. l.6. in parte, Por ſu orden. verſiculo. Tex. in c. Raynald. folio. 50.col.3.

Pater naturalis, an teneatur filiam dotare. l.10. in parte, En caſo. verſiculo. Adde, quòd licet cum verſi. ſequenti. numero. 10. folio. 65. colum.2.

Pater in vita an compellatur filiis ſuis aſsignare legitimam. ibi. in parte, Mas de la quinta. verſiculo. Præterea filij. numero.26. folio. 67. colum.1.

Pater in vita, an compellatur filiis alimenta præſtare. ibi. verſiculo. Verum tamen eſt. numero.29. folio. 67.col.1.

Pater, an poteſt legitimare baſtardos, ſtantibus legitimis. l.12. in parte, Para heredar. verſiculo. Adde, quòd pater. numero.15. folio. 73. columna.2.

Pater contrahens ſecundas nuptias, an perdat ſucceſsionem ab inteſtato in bonis filiorum ex primo matrimonio. l.14. in parte, En los varones. verſiculo. An pater. nume. 3. fo.81.col.2.

Pater, qui maritauit filiam ſine dote, an poteſt compelli illam dotare. l.53. in parte, Durante. verſiculo. Quid ſi pater. numero.44. folio. 185. columna.1.

Pater, an poteſt authorari filio, vt ſibi donet. l.55. in parte, Sin licencia. verſiculo. Quid in patre. nume. 7.fo.187.col.3.

Pater contrahens nomine filiorum, quos non habet, vel maritus nomine vxoris, quam non habet, ſi poſtea filij naſcantur, vel ſi maritus matrimonium contraxit, an confirmetur cõtractus. l.58. in parte, Quiere hecho. verſiculo. Vnum tene. nu. 9.fo.196.col.4.

Pater, an poteſt relinquere plus vni filio, quàm aliis. l.18. in parte,

El tercio. verſiculo. Intellige tamen. nume.6.fo.132.col.2.

Pater prælegans filio vt contrahat cum filia militis, qui contraxit: tamen ea defuncta, contraxit cum filia mercatoris, an perdit prælegatum. l.27. in parte, Por el tiempo. verſi. Quid ſi non ad tempus. nume. 57.fo.131.col.3.

Patris confeſsio, quòd vendidit omnia bona ſua, & pretium recepit, an præiudicet filiis. In Procemio. in parte. Gracia de Dios. ver. Itē Ioannes de Platea. fo.5.col.3.

Patris delictum, an, & quando noceat filiis legitimis, naturalib⁹, & adulterinis. l.9. in parte, En la ley. verſiculo. Infertur etiam. folio. 64. columna.1.

Patria quam vim habeat in ciues. l.3. in parte, Siete teſtigos. ver. Item ſi pater. fo.38.col.1.

Patria poteſtas quid ſit. Et quibus caſib⁹ liberetur quis à patria poteſtate. l.5. in parte, De ſu padre. in fine. fo.49.col.1.

Patruus, & conſobrini legitimi, vel naturales inſtituti à patruo, an et quando ſuccedāt in ſtirpem. l.8. glo. 1. verſicu. Et nota, quòd non ſolum iſta lex. fo.59.col.2.

Pauper quis dicatur. l.10. in parte, De ſus hijos. verſiculo. Quando pater. nu.19.fo.66.col.3.

Et. l.61. in parte, Veſtir. verſiculo. Quando maritus numero. 25. folio. 204.col.3.

Paupertas qualiter debeat probari. l.61. in parte, Veſtir. verſiculo. Quando maritus. numero.25. folio. 204.col.3.

Pax, an ſit habēda cum omnibus. In Procemio. in parte, Sicilia. verſi. Item ad illud. fo.7.col.4.

Pax, quibus ex cauſis inter homines non ſeruatur. ibi. in parte, Con ellos conſultado. verſiculo. Et nota quòd propter guerras. folio.13. columna.1.

Peccatum, in quo cognoſcatur. In Procemio. in parte, Hazer leyes. fo. 13.col.1.

Pecunia parata ad emptionē prædij, an dicatur quid immobile. l.6. glo. ſi. in principio. folio.56. columna ſecunda.

Pecunia, an ſit ſecundus ſanguis hominis. l.49. glo.1. ver. Quia remuneró. 4.fo.170.col.4.

Pedagium quis poteſt imponere. l.12. in parte, Priuilegio. ver. Item nullus. nume.7.fo.72.col.3.

Peregrini, an poſſunt teſtari coram duobus teſtib⁹. l.3. in parte, La ley del ordenamiento. verſicu. Fallit quintò. fo.29.col.2.

Peregrinatibus, an eueniat, quòd multi habeant multa hoſpitia, & amicitias nullas. l.1. in parte, Sean ſabidores. ver. Adde. Multitudo. folio. 18. col.4. in fine.

Periurus, an poteſt eſſe teſtis per acta pœnitentia. l.13. in parte, Veynte y quatro horas. verſi. Et iſtis adde. nume.13.fo.77.col.4.

Petitio hæreditatis, quæ bona comprehendat. l.63. in parte, Es mixta. verſiculo. Et nota. numero.62. fo. 216.col.2.

Pignoris remiſsio vel hypothecæ, an ſit permiſſa inter virum & vxorem, licet donatio ſit prohibita. l.55. in parte, Apartar. ver. Verum tamen eſt. nume.22.fo.188.col.3.

Plures debitores ſimul & in ſolidum obligati: ſi aliqui illorum condēnātur, an debet executio fieri contra omnes. l.61. in parte, Mācomunel. 2. ver. Itē nota. numero.35.fo.205. col.3.

Pluralis locutio quando ſit contenta numero vnius tantum. l.49. in parte, O hijos. ver. Et quanuis. nume. 1.fo.102.col.4.

Pœna appoſita vni ex correlatiuis, an videatur alteri appoſita. l.49. in parte, Matrimonio. verſic. Tu tamen tene. numero.15. fol.172. col.2.

Pœna excedens duplum, an poteſt apponi in contractu. l.68. in parte, Mas de la meitad. in principio. nu.25.fo.240.col.4. in fine.

Pœna, an, et quando poteſt remitti per iudicem. ibi. ver. Et nota. num. 26.fo.241.col.1.

Et. l.4. in parte, Fueren confiſcados. verſiculo. An pœna. folio. 47. columna.1.

Pœna deferentium res prohibitas, an poteſt minui. l.1. in parte, En los dichos lugares. verſic. Item nota. fo.21.col.1.

Pœna, quando dicatur impoſita ipſo iure. l.4. in parte, Fuerē confiſcados. verſi. Quando pœna dicatur. fo.47.col.1.

Pœnæ bānitorum, an, & quando habeant locum. l.15. in parte, En los varones. verſi. Vnum tamen. nume. 5.fo.81.col.3.

Pœna in compromiſſo appoſita, an habeat locū in caſu, quo internenit dolus. l.64. in parte, Vna ordenança. ver. Et hoc maximè. num. 64. fo.221.col.3.

Pœna compromiſsi, an habeat locum contra minorem. ibi. ver. Item cùm nobilis. nume.65.fol.221. col.3.

Pœna compromiſsi, an petatur contra eum, qui ſuccubuit. ibi. ver. Maximè. nume.66.fol.221. colū.3.

Pœna compromiſsi, an committatur, cùm quis habuit iuſtam cauſam reducendi ſententiam ad arbitrium boni viri. ibi. verſi. eodem. nu. 66.fo.221.col.3.

Poſitionib⁹ an tenetur quis reſpōdere, ſi ponūtur poſt terminum datum ad ponendum poſitiones. ibi. in parte, Y paſſados. verſiculo. Ad quod etiam facit. numero. 87. folio. 224.col.3.

Poſitioni obſcuræ reſpondens, an poſsit reuocare confeſsionem tanquam erroneā. In Procemio. in parte, Entendimiento. verſiculo. Quod inducit. fo.8.col.3.

Poſitioni obſcuræ non reſpondens, an habeatur pro confeſſo. Et quæ dicatur poſitio obſcura. ibi. verſiculo. Et ex his notat. folio.8. col.3.

Poſitionē cōfeſſus, ſi addit (prout in tali inſtrumento continetur) & in illo continetur contrarium, an noceat confeſsio. ibi. verſi. Adde. Hinc glo. fo.8.col.3.

Poſitiones producens, an videatur confiteri omnia contēta in poſitionibus. ibi. verſicu. Vnum tamen not. fo.8.col.4.

Poſſe aliquid fieri quando dicatur. l.11. in parte, Pod la caſar. in prin. nume.4.fo.70.col.3.

Poſſe fieri an dicatur, quod ſit cū diſpenſatione. ib. l. fol. eodem, & eadem col.

Poſſeſsio ciuilis, an cauſet præſcriptionem. l.17. in parte, La poſſeſsion. verſi. Primus effectus. numero. 67.fo.67.col.4.

Poſſeſsio lōga in iuribus incorporalibus

ralibus an habeatur pro veritate, & an faciat præſumi dominium ſine titulo. ibi. ver. Nonus effectus. nu. 75. fo. 98. col. 1.

Poſſeſsio rei donatæ à teſtatore traditæ in vita, an poſsit ab eo reuocari. ibi. verſic. Vndecimus effectus. nu. 76. fo. 98. col. 1.

Poſſeſsio operatur, quod ſi facta ſit conuentio inter cõiuges, quòd is ſuccedat alteri, qui poſterior deceſſerit ſine filiis: & ambo deceſſerunt, nec apparet quis eorum deceſſerit poſterius: ſi hæredes vnius poſsidẽt bona alterius, illi præferuntur in ſuc ceſsione. ibi. verſiculo. Vigeſimuſſeptimus effectus. nu. 91. fo. 98. col. 4.

Poſſeſsio data precariò, an ſit vera, an ficta. ibi. verſic. Et nota. nume. 97. fo. 99. col. 1.

Poſſeſsio, an transferatur per licentiam intrandi poſſeſsionem. ibi. verſic. Sed quæro. nu. 98. fo. 99. col. 1.

Poſſeſsio, an transferatur ſolo animo. ibi. verſic. Niſi in ipſo. numero. 99. fo. 99. col. 2.

Poſſeſsio rei donatæ vel venditæ, an trãſferatur per traductionem inſtrumenti. ibi. in parte, La eſcriptura. verſic. Quod intellige. nume. 102. fo. 99. col. 3.

Poſſeſsio, an transferatur per inciſionem inſtrumenti. ibi. ver. Et not. numero. 103. fo. 99. col. 3. in fine.

Poſſeſsio ciuilis, & naturalis, in quibus differunt. l. 40. glo. 1. verſicu. Pono exemplum. numero. 4. folio. 151. col. 4.

Poſſeſsio an interrumpatur per filiumfamilias. l. 65. in parte, En la propriedad. verſiculo. Et nota. num. 15. fo. 227. col. 4.

Poſſeſsio ciuilis ſi vacat, an accreſcat poſsidenti naturaliter. l. 17. in parte, La poſſeſsion. verſiculo. Septimus effectus. numero. 73. folio. 98. col. 1.

Poſſeſsio per quos actus tradatur. l. 44. in parte, La poſſeſsion. nu. 11. fo. 160. col. 3.

Poſſeſsio totius rei, an acquiratur, ſi in angulo rei quis ingrediatur. ibi. in parte, De la coſa. numero. 12. fo. 160. col. 4.

Poſſeſsio tradita in vna re hæreditatis, an acquiratur in omnibus rebus ipſius. ibi. in parte, O coſas. nu. 16. fo. 160. col. 1.

Poſſeſsio iuriſditionis qualiter acquiratur. ibi. in parte, De la coſa. verſic. An autem. numero. 13. fo. 160 col. 3.

Poſſeſsio maioratus ciuilis & naturalis, an tranſeat in ſequentem in gradu ſine apprehenſione. l. 45. nu. 24. fo. 163. col. 4.

Poſſeſsio, an tranſeat ſine apprehenſione in ſecundum donatarium ex legis diſpoſitione. ibi. in verſicu. Et ſi dicas. numero. 5. fo. 162. col. 2.

Poſſeſsio rei donatæ, an tranſeat in eccleſia ſine apprehẽſione. ibi. ver ſiculo. Item tranſfertur. numero. 3. fo. 162. col. 2.

Poſſeſsio bonorum ingreſsi monaſterium, an tranſeat in monaſterium ſine apprehenſione. ibi. glo. 1. verſiculo. Item bonorum. numero. 4. fo. 162. col. 2.

Poſſeſsio quotuplex. l. 45. in parte, La poſſeſsion. numero. 23. folio. 63. col. 4.

Poſſeſsio ficta, an tribuat interdictum recuperandæ. ibi. in parte, Tomado la poſſeſsion. in princi. nume. 31. fo. 64. col. 2.

Poſſeſsio, quos effectus habeat. l. 17. in parte, La poſſeſsion. verſicu. Ex quo multi ſequuntur. numero. 66. fo. 97. col. 4.

Poſſeſsio rei donatæ filio, an debeat dari, ſeu tradi. ibi. verſiculo. Ex quo vnum. numero. 45. fo. 46. col. 2.

Poſſeſsio, an, & quando probetur per clauſulam conſtituti. ibi. ver ſiculo. Intellige. cum ſequen. nume. 52. fo. 96. col. 4.

Poſſeſsio, an transferatur per contractum nullum. ibi. ver. Hinc eſt, numero. 42. fo. 96. col. 1.

Poſſeſsio, an trãſferatur in ſecundum emptorem, ſi primò fuerunt generaliter obligata bona venditoris in ipſa venditione. ibi. ver. Item ſi venditor. numero. 43. fo. 96. col. 1.

Poſſeſsio ſi contendatur, vel ſit dubium cui potius fuit tradita, an præſumatur pro primo emptore. ver. Si verò eſt dubium. numero. 44. ſo. 96. col. 2.

Poſſeſsio, qualiter probetur, et an per impoſitionem cuſtodis. ibi. ver. Vide etiam. fo. 97. col. 1.

Poſſeſsio per clauſulam conſtituti, per quę verba transfertur. ibi. ver. Verba enim. nu. 59. fo. 97. col. 2.

Poſſeſsio fictè, per quos modos transfertur. ibi. ver. Et nota. numero. 62. fo. 97. col. 3.

Poſſeſsio, an transferatur per illa verba, Titius vendidit, & tradidit. ibi. ver. Si verò ponuntur. numero. 60. fo. 97. col. 2.

Poſſeſsio an transferatur per ſtimum, aut cataſtrum. ibi. verſi. Vnde dicit inſuper. nume. 65. fo. 97. col. 3.

Poſſeſsio ciuilis, an neceſſariò requiratur ad præſcriptionem. ibi. in parte, Poſſeſsion. verſiculo. Tenet etiam domi. Abb. numero. 68. folio. 97. col. 4.

Poſſeſsio naturalis ſola, an ſufficiat ad præſcribendum. ibi. verſiculo. nume. 69. fo. 97. col. 4.

Poſſeſsio vera, an continuetur in hęredem ſine apprehenſione rerum hæreditariarum. l. 45. glo. 1. ver. Per quæ omnia limitatur. numero. 6. fo. 162. col. 3.

Et in parte, Villas. ver. Limitatur etiam. nu. 12. fo. 162. col. 4.

Poſſeſsio quando continuatur de patre in filiũ. ibi. in verſi. Propterea, nu. 13. fo. 162. col. 4.

Poſſeſsio, an poteſt transferi ſine actu corporeo, vel ficto, in parte, Sin otro acto. ver. Per hoc videtur ceſſare. nu. 14. ſo. 163. col. 1.

Poſſeſsio continuata in filium vigore ſtatuti, an parit interdictum recuperandę, an tantum adipiſcendæ. ibi. verſi. Ex quo ſequitur. nume. 17. fo. 163. col. 2.

Poſſeſsio, an trãſferatur per clauſulam, volumus habere vim veræ, realis, et corporalis poſſeſsionis. ibi. verſiculo. Item loquendo. nu. 16. fo. 163. col. 1.

Poſſeſsio, an tranſeat de arrogato in arrogantem ſine apprehenſione. ibi. verſiculo Et probatur. nume. 19. fo. 163. col. 2.

Poſſeſsio vera, an trãſferatur per inueſtituram regiam. ibi. verſicu. Et non ſolum. nume. 20. fo. 163. col. 2.

Poſſeſsio, an transferatur per iſta verba, Aſsignamus tibi tale caſtrũ, cum plenitudine poteſtatis. ibi. ver. Ideo dicebat ipſe Bald. numero. 22. fo. 163. col. 3.

Poſſeſsio Quid ſit. lege. 45. in

parte,

parte, La poſſeſsion. verſic. Sed quia dicitur hic. nu. 25. fo. 164. col. 1.

Poſſeſsio quando ſimpliciter profertur, de qua poſſeſsione intelligatur. ibi. in parte, Ciuil. verſi. Not. q quando verbum. numero. 26. folio. 164. col. 1.

Poſſeſsio ſi proferatur à teſtibus, de qua poſſeſsione intelligatur. ibi. verſiculo. Si vero. numero. 27. folio. 164. col. 2.

Poſſeſsio confirmata per Principem, an intelligatur de iuſta. ibi. verſicu. Hinc. numero. 28. folio. 164. columna. 2.

Poſſeſsionis miſsio qualiter poteſt probari. l. 17. in parte, La poſſeſsion. verſiculo. Qualiter iſta. nume. 41. folio. 95. col. 1.

Poſſeſsionem obligatus ad tradendum exempto, an liberetur, ſi conſtituit ſe nomine emptoris poſsidere. ibi. verſicu. Adde. Super hoc in facto. numero. 54. fo. 97. col. 1.

Poſsidens nomine alterius precario, negando poſſeſsionem, an videatur dominũ vel creditorem ſpoliare. ibi. verſiculo. De iſta quæſtione. nu. 55. fo. 97. col. 1.

Poſsidere an dicitur, qui pluries ad poſſeſsionem acceſsit. l. 44. in parte, De la coſa. verſiculo. Item ſi pluries. numero. 14. folio. 160. columna quarta.

Et l. 17. in parte, La poſſeſsion. verſiculo. Item pluries. numero. 56. fo. 97. col. 1.

Poſsidere an dicitur, qui probat penſionem recepiſſe à colono poſsidente. l. 17. in parte, La poſſeſsion. verſicu. Sed quidam alius. numero. 57. fo. 97. col. 1.

Poſsidens rem communem, an videatur pro ſe & pro ſociis poſsidere. ibi. verſicu. Hinc etiam. nume. 58. fo. 98. col. 2.

Poſsidens vt conductor ſi expellatur à locatore, an poſsit agere ad reſtitutionem. ibi. ver. Ex qua ratione. nume. 51. fo. 97. col. 3.

Poſſeſsionem transferẽs ficte, an liberetur à vera traditione. ibi. verſiculo. Et inſuper. numero. 63. folio. 97. col. 3.

Poſſeſsionem nitens probare per inſtrumẽtum, in quo eſt cõſtitutus, qualiter debet articulare. ibi. verſicu. [illegible]

Erit ergo practica. numero. 64. fol. 97. col. 3.

Poſsidere an dicitur percipiens fructus, alio poſsidente. l. 44. in parte, De la coſa. verſiculo. Si tamen alio poſsidente. numero. 15. folio. 160. col. 4.

Poſsidens ciuiliter et naturaliter, an poſsit ingredi poſſeſsionem, & expellere detentorem. l. 45. glo. 1. verſiculo. Propterea tu iuuenis. nume. 1. fo. 161. col. 3.

Poſſeſsione eiectus, an, & quando poteſt agere interdicto, vnde vi, ibi. verſic. Et ne mireris. nume. 2. fo. 161. col. 3.

Poſsidens ciuiliter, an, & quando faciat fructus ſuos. ibi. in parte, Ciuil. verſiculo. Ex quo ibi notanter dicit Baldus. numero. 29. folio. 164. col. 2.

Poſſeſsionem ciuilem an dicatur quis habere, quãdo ei nõ correſpondet dominium, vel quando res à nullo poſsidetur. ibi. verſicu. Item nota. nume. 30. fo. 164. col. 2.

Poſsidens rem diu vt feudalem, vel emphyteoticam, an præſumatur data in feudum, vel in emphyteoſim perpetuum. l. 64. in parte, Vna ordenança. ver. Sexto dicunt & affirmãt. nume. 26. fo. 219. col. 2.

Poſſeſſor, an faciat fructus ſuos. l. 17. in parte, La poſſeſsion. verſic. Secundus effectus. numero. 70. fol. 97. col. 4.

Poſſeſsio rei immobilis, an ſortiatur forum, in quo res ſita eſt. ibi. ver. Decimuſſextus. num. 81. fo. 98. col. 2.

Poſſeſſor rerum hæreditariarum, an præſumatur longo tempore agnouiſſe poſſeſsionem. ibi. verſic. Decimuſoctauus. numero. 83. folio. 98. columna. 2.

Poſſeſſor rei emptæ, an præferatur emptori non poſsidenti. ibi. verſiculo. Vigeſimuſquartus. numero. 88. fo. 98. col. 3.

Poſſeſſoris teſtes, an præualeant teſtibus alterius non poſsidẽtis. ibi. ver. Decimuſnonus. fo. 98. col. 2.

Poſsidẽs an poteſt demoliri propria authoritate, quod alter in re à ſe poſſeſſa conſtruxit. ibi. verſiculo. Quintus effectus. numero. 71. folio. 98. col. 1.

Poſsidens ciuiliter, an poteſt in-[illegible]

tentare interdictum, vti poſsidetis, contra ingreſſum, ad hoc, vt reſtituat naturalem. ibi. verſicu. Sextus effectus. nume. 72. fo. 98. col. 1.

Poſsidens immobilia, an releuetur ab onere ſatiſdandi. ibi. verſicu. Octauus caſus. num. 74. fo. 98. col. 1.

Poſsidens inſtrumentum mandati, an præſumatur prior. ibi. ver. Duodecimus effectus. nu. 77. fo. 98. col. 1.

Poſsidens res patronatus, an præſumatur patronus. ibi. ver. Decimuſtertius effectus. nu. 78. fol. 98. col. 2.

Poſsidens res hæreditatis, an præſumatur adiiſſe hæreditatem. ibi. verſiculo Decimuſquartus. numero. 79. fo. 98. col. 2.

Poſsidens rem publicam, an poſsit agere interdicto, vti poſsidetis. ibi. verſi. Decimuſquintus. numero. 80. fo. 98. col. 2.

Poſsidens rem pro diuiſo ſpacio decem annorum, an præſumatur diuiſionem præceſsiſſe. ibi. verſiculo. Decimuſſeptimus effectus. numero. 82. fo. 98. col. 2.

Poſsidens beneficium, an videtur habere meliorem prouiſionem beneficij. ibi. ver. Vigeſimus. nume. 84. fo. 98. col. 2.

Poſsidens creditor, an præſumatur verus creditor. ibi. verſiculo. Vigeſimuſprimus. nume. 85. col. 2.

Poſsidens inſtrumentum crediti, an præſumatur eo ipſo procurator creditoris. ibi. ver. Vigeſimuſſecundus. nume. 86. fo. 98. col. 2.

Poſsidens inſtrumentum debiti, an præſumatur liberatus. ibi. verſic. Vigeſimuſtertius. numero. 87. fol. 98. col. 3.

Poſsidens rem emptam à muliere coniugata, vel à filiofamilias per decem annos in præſentia mariti, vel patris, an præſumatur eorum licentiam præceſsiſſe. ibi. verſiculo. Vigeſimuſquintus. numero. 89. folio. 98. columna. 3.

Poſsidens ciuiliter, an poteſt conueniri reiuendicatione. ibi. verſicu. Vigeſimuſoctauus. numero. 92. fol. 98. col. 4.

Poſsidens ciuiliter, an habeat interdictum, vnde vi. ibi. verſiculo. Trigeſimuſſecundus. nume. 96. fo. 98. col. 4.

Poſthumus natus, & incontinenti mor-

mortuus, an rumpat teſtamentum.l.13.in parte, Veynte y quatro horas. verſi. Eſt igitur notandum, cum duobus ſequen.numero.7.folio. 77.columna.1.

Poteſtas data arbitrandi, an intelligatur de prima vice tantùm.l.53.in parte, Le prometieren, verſiculo. Item ſi eſt data.numero.20. fo.183. col.2.

Poteſtas executoris, & commiſſariorum, ex quo pendet.l.31.in parte, Señalando. verſicu. Et not. nu.42. fo.143.col.3.

Præceptum iudicis de cauendo, an ſit ſentẽtia diffinitiua.l.66. in parte, Informacion. verſi. Si tamen quis imploret. numero. 41. folio.233. columna.4.

Prędeceſſor, an & quando poteſt impoo̊ere legem ſucceſſori.l.43. in parte, Deſpues de nos.in prin.num.3.fo.159.col.1.

Præfationibus an ſit vtẽdum. In Procemio glo.1.verſicu. Oppo.contra.ſo.3.col.2.

Præfatio, an, & quando reſtringit.ibi.in parte, Al bien deſtos reynos.verſiculo. Verum tamen eſt.fol.9.col.3.

Præfationibus appoſita, an ſint præparatoria ſequentium.ibi. verſiculo. Et nota ſingulare conſilium.fo.9.col.3.

Præfatio in teſtamento, an, & quando vitiet teſtamentum. ibi. in verſiculo. Præterea dicimus. folio.9.col.2.

Et an ex præfatione falſa vitietur legatum.ibi. verſic. Idem dicendum eſt.fo.9.col.3.

Prælatus, an, & quando poteſt aduocato donare de rebus eccleſiæ cauſa remunerationis. ibi. in parte, Gracia de Dios.ver. Et ex hoc dicit. fo.4.col.3.

Prælegata in teſtamento relicta, quibus actionibos petantur.l.21.glo.1.verſiculo. Et notà, quòd ad conſequendum. numero.6. folio. 106. columna.1.

Prælegata, an detrahantur de hæreditate antequam debita.ibi. in parte, Pagadas las deudas.nume. 19. fo.106.col.3.

Prælegatum, an ſit legitima, an pars legitimæ.l.18.verſiculo.Ex quo etiam infertur.nume.1.fo.101. col.3.

Præpoſitio.ad.quid denotat.l.3. in parte, Alomenos.fo.35.col.3.

Præſcribens locum, an videtur præſcribere poteſtatem faciẽdi conſtitutionem in loco.l.65.glo.1. verſi. Ex quo ſequitur. numero.3. fo.226. col.3.in fine.

Præſcribẽs bona fide, ſi poſt completam pręſcriptionem habeat ſcientiam rei alienę, an ſit tutus in foro cõſcientiæ.l.63.in parte, La action perſonal.verſiculo. Quid autem.fo.215. columna.2.

Præſcriptio, an ſit ſimilis ſolutioni.ibi. in parte, Se preſcriua. verſiculo. Et nota. numero.27.folio. 211. columna.3.

Præſcriptio quando dicatur probata.ibi.verſicu. Nota etiam.nu. 28. fo.211.col.4.

Et qualiter articuli in probanda pręſcriptione fieri debeant.ibidem.

Præſcriptio an currat contra mulierem coniugatam.l.55. in parte, No vala.ver. Ex ſupradictis.nu.40. fo.191.col.3.

Præſcriptio quibus modis interrumpatur.l.63.in parte, Diez años. verſiculo. Quæro.numero.41. folio. 213.col.2.

Præſcriptio quibus modis non interrumpitur.ibi.verſicu. Et quanuis.numero.42.fo.214.col.1.

Præſcriptionis interruptio quibus perſonis proſit, vel noceat.ibi. verſic. Et iſta interruptio.nume. 43. fo.214.col.1.

Præſcriptio quando incipit currere.ibi.verſi. Ex quo dicunt.nume. 33.fo.212.col.4.

Præſcribi quando poteſt ſine titulo.ibi.in parte, La action perſonal. verſiculo. Poſtremò nota.nume.49. fo.215.col.1.

Præſcriptio contra vnum ex correis debendi, an noceat correo.l.65. glo.1.verſicu. Et econtra.nume.8.fo. 227.col.1.

Præſcriptio qoando dormit. ibi. in parte. En la propriedad. verſiculo. Quandoq; dormit. numero. 14. fo.227.col.3.

Præſcriptio an incipiat currere pendente dilatione, vel pendente conditione, vel cõſtante matrimonio.l.63.in parte, Diez años. verſiculo. Et ex hoc etiam dico. numero. 32.fo.212.col.3.

Præſcriptio minor quadraginta annorum, an, & quando currat contra eccleſiam.l.70.glo 1. verſic. Item licet regulariter. numero. 17. folio. 245.col.4.

Præſcriptio immemorialis qualiter probetur.l.41.in parte, Quarenta años. ver. Qualiter tamen.nume. 21.fo.157.col.2.

Præſcriptio quando currit impedito agere de facto.l.55. glo. fi. verſi. Sed dato. numero. 42. folio. 191. columna.4.

Præſcribi an poteſt res precariò poſſeſſa per alium.ibi. verſiculo. Et vide quæſtionem notandam. nume. 43.fo.191.col.4.

Præſcriptio, an tollat obligationem ciuilem, & naturalem. l.63. in parte, Se preſcriua. ver. An autem. nu.26.fo.211.col.3.

Præſcriptionem allegans, quid debet probare. ibi verſiculo. Allegans præſcriptionem. numero. 29. fo.211.col.4.

Præſcriptio, an currat contra pactũ.ibi.in parte, Diez años.ver. Item pacto.nu.37.fo.213.col.1.

Pręſcriptio quibus modis poteſt impediri ne currat.ibi. verſic. Vide etiam.nu.38.fo.213.col.1.

Præſcriptionũ appellatione non obſtante, an comprehendatur præſcriptio immemorialis.ibi.ver. Quid ſi dicatur.nu.39.fo.213.col.1.

Præſcriptio vt fiat in actionibus, & in rebus, quæ requirantur. ibi. in parte, La action. verſiculo. Et ſic patet.numero.50.folio.215. columna ſecunda.

Præſcribi an poteſt cum bona fide cauſata ex iuſtis rationibus, vel iniuſtis, aut temerariis.ibi. verſicu. Et nota quòd licet.numero.51. folio. 215.col.2.

Præſcribi an poteſt ius affidandi in paſcuis alienis, & per quantum tempus.l.68.in parte, Algun cenſo. glo.1.verſiculo. Quæro de alia quæſtione.nu.8.ſo.238.col.1.

Pręteritio quid, & quotuplex ſit. l.24.in parte, Pretericion. in prin. numero.57.folio.117.columna tertia & quarta.

Preces importunæ, an, & quando indu-

do inducunt inſtrumentum. l. 3. in parte, No haga fe. verſi. Nec obſtat. & verſiculo. Sed iterum pone. folio. 42. col. 2.

Pretium, an, & quādo ſuccedit loco rei. l. 6. glo. fi. verſi. Quæro etiam. fo. 56. col. 3.

Primogenitus an ſit obligatus alimentare ſecundò genitum. l. 40. in parte, Por ſu orden. verſiculo. Sed hoc contra. numero. 22. folio. 154. columna. 3.

Primogenitus an poteſt intrare bona maioratꝰ, ſi teſtator prohibuit intrare, donec dotem ſoluerit. l. 45. glo. fi. verſiculo. Sed quæro. cum ſequen. numero. 40. folio. 165. columna ſecunda.

Primogenitus, & feudatarius, in quibus æquiparantur. l. 46. glo. 1. verſiculo. Et in hoc primogenitus, nu. 2. fo. 166. col. 2.

Primogenitus, an teneatur ad magnos ſumptus. ibi. ver. Et ex hoc dicimus. nu. 3. fo. 166. col. 2.

Primogenitura an deferatur priꝰ nato, & per ſequens matrimonium legitimato, an ſecundò nato legitimo. l. 12. in parte, Siguiente. verſicu. Sed quęro. cum ſequen. nume. 20. fo. 73. col. 4.

Primogenito inſufficiēte, an ſuccedat ſecundò natus. l. 40. in parte, Por ſu orden. verſiculo. Secundò. ſi primogenitus. numero. 17. folio. 153. colum. 3.

Primogenito dementi, an detur curator. ibi. ver. In aliis. nume. 19. fo. 153. col. 3.

Principis verbo ſolo, an credatur. l. 3. in parte, La ley del ordenamiēto. verſi. Hinc dicit textus. fol. 29. col. 2.

Princeps vbi eſt, an ceſſet præſumptio falſitatis. ibi. verſic. eodem. cum tribus ſequentibus. folio. 29. columna 2.

Principi ſoli an credatur ſine iuramento. ibi. verſi. Item nemo. folio. 30. col. 2.

Princeps, an, & quando poteſt reuocare priuilegium à ſe datum. In Proœmio. in parte, Gracia de Dios. verſic. Et altius loquendo. fol. 4. col. 4. in fine.

Princeps, an poteſt reuocare priuilegium cōceſſum à prædeceſſore. l. 43. in parte, Deſpues de nos, verſiculo. Item poteſt. numero. 4. folio. 159. col. 1.

Princeps, an poteſt vltra quintā ſuis illegitimis relinquere. l. 10. in parte, Mas de la quinta. ver. Sed pone. nu. 35. fo. 67. col. 2.

Princeps quando poſsit legem, vel ſententiam ſuam reuocare. l. 1. in parte, Caſſamos. fo. 23. col. 2.

Princeps in puniendo, an poteſt vti plenitudine poteſtatis. l. 4. in parte, O à otra perſona. in princi. fo. 48. col. 1.

Princeps qualis debet eſſe. In Proœmio. glo. 1. verſiculo. Idem dicimus. fo. 3. col. 1.

Principi quando ſit recurrēdum pro declaratione. ibi. in parte, De mi conſejo. fo. 10. col. 1.

Et in. l. 1 in parte, Interpretar. ver. Et nota. in verbo, de quacunque. fo. 17. col. 2.

Princeps cōcedens priuilegium alicui, & ſuo hæredi, an intelligatur de primo. l. 53. ver. Item ſi princeps. nu. 27. fo. 183. col. 2.

Princeps concedens licentiā ſuccedendi in maioratu, an videtur approbare iam factum. l. 42. folio. 157. columna. 4.

Principi ſoli quæ incumbūt. l. 12. in parte, Priuilegio. numero. 2. folio. 72. col. 2.

Priuilegium alicui conceſſum liberè teſtandi, qualiter intelligatur. l. 14. in parte, Libremente. nume. 6. fo. 80. col. 1.

Priuilegium quanto tempore durat. l. 43. in parte, No eſpiren. nume. 5. fo. 159. col. 2.

Priuilegium an perdatur mutatione rei. l. 13. in parte, Veynte y quatro horas. verſi. Ex quo infertur. nu. 10. fo. 77. col. 2.

Priuilegium conceſſum ad teſtandum, an operatur, vt teſtator non teneatur ad legum obſeruantiā. l. 5 glo. 1. verſicu. Item intellige. cū ſequen. fo. 48. col. 2.

Priuilegium cōceſſum militi ad teſtandum, an poſsit teſtari iure militari. ibi. verſi. Hinc dicit idem Bar. fo. 48. col. 2.

Priuilegium cōceſſum monacho ad teſtandum, an intelligatur, ꝙ poſsit teſtari de his, quæ poſsidet de facto. ibi. verſi. Hinc dicit idem Bal. fo. 48. col. 2.

Probatio vera, an præferatur probationi præſumptę in quæſtione filiationis. l. 11. in pte, Lo reconozca. verſi. Sed quia. numero. 15. folio. 71. columna 3.

Probatio, quòd quis paſturauit in prato vetito, ſeu contra decretum, an debet concludere in qua parte. l. 2. in parte, De las dichas. ver. Quod etiam facit ad ea. folio. 24. col. 4.

Probatio per teſtes, an ſit ſufficiens contra ſcripturam. l. 41. in parte, Haga fe. verſi. Attamen. numero. 7. fo. 156. col. 1.

Probatio obſcura, ān releuet. In Proœmio in parte, Entendimiento. verſicu. Pro quo etiam facit fol. 9. colum. 1.

Probatio legitima in criminalibus quæ ſit l. 76. in parte, Prouança legitima. numero. 4. folio. 257. columna. 2.

Probatio impoſsibilis an probetur per iuramentum. l. 3. in parte, Alomenos. verſi. Et quando probatio. fo. 35. col. 4.

Probatio per coniecturas, an ſit probatio manifeſta. l. 16. in parte, A ſu muger. verſi. Quidam legauit. nu. 20. fo. 83. col. 3.

Probatio apertiſsima, an dicatur illa, quæ fit per iudicia. ibi. verſicu. Item pro hoc. numero. 30. folio. 84. columna. 4.

Proceſſus agitatus cōtra formam mandati, an ſit nullus. l. 6. glo. 2. ver. Hinc dicit Abbas. fo. 51. col. 1.

Procurator contrahens matrimonium clandeſtinum pro alio, an puniatur eadem pœna, qua principalis. l. 49. in parte, Interuinieren. ver. Item procurator. nu. 22. fo. 173. col. 1.

Procurator animarum, an, & quādo poteſt ſuper legatis ſe intromittere. l. 36. in parte, Nueſtras juſticias. verſicu. Hinc etiam. numero. 5. folio. 148. col. 1.

Procurator, an, & quando poteſt petere executionem pro creditore. l. 64. in parte, De los creedores. nu. 80. fo. 223. col. 1.

Procurator ante executionem an debeat oſtendere mādatum. ibi. ver. Et nota, ꝙ non debet. numero. 81. fo. 223. col. 1.

Prohi-

Prohibitus teſtari,an poteſt codicillari,& quid econtra.l.4. in parte, Codicillos.fo.45.col.2.

Prohibitus alienare,an poſsit alienare in conſortem.l.22. in parte,Entre viuos.verſi. Vnum tamen nota. nu.15.fo.109.col.3.

Prohibitus alienare præterquam in legitimum, an videatur tacitè grauatus reſtituere legitimo.ibi. verſic. Hinc dicit Baldus. nume.16. fol.109. columna tertia.

Prohibitus donare,an poſsit vendere, & legare. ibi. verſiculo. Vlterius quæro.nu.17.fo 109.col.3.

Prohibitus alienare, vel donare, an poſsit donationi, vel meliorationi conſentire.ibi.in parte,O deſcendientes.verſicu. Sed pone.nume.20. fol.109.col.4.

Prohibitus cõtrahere, an videtur prohibitus contrahere ad liberandũ. l.55.in parte,A partar.verſiculo. Prohibitus enim.numero.16. fol.188.columna.2.

Prohibitus alienare, an poſsit ſuper eadem re in iudicio ſtare.ibi.in parte,En juyzio. verſicu. Hinc dicit textus.ibi.numero.30. folio.189.columna.2.

Prohibita rei alienatio,an ſit prohibita ipſius iuris remiſsio. Et an teneant alienationes, ſi non præiudicent.ibi.in parte,A partar.verſiculo. Hinc eſt etiam.numero.20.fo.188.columna.3.

Prohibito aliquo,an videatur prohibitum omne id, per quod perueniturad illud.l.49. verſicu. Adde. Ad idem do. Abb.numero.11.folio.172. columna.1.

Prohibita alienatione, an ſit prohibita pignoris obligatio.ibi.in parte,Matrimonio.verſi.Idẽ ſi eſſet.nu. 13.fo.172.col.1.

Prohibita pignoris traditione, an ſit prohibita eius obligatio.ibi.verſiculo. Hinc etiam.numero.12. folio. 172.col.1.

Prohibito conſequenti, an ſit prohibitum antecedens.ibi.verſic. Et ſic ſtamus.nu.14.fo.172.col.1.

Prohibita conductione cameræ, an videatur prohibita conductio fructuum.l 61.in parte,Nueſtras rentas. nu.37.fo.206.col.1.

Prohibitum an poſsit aliquo colore attentari. ibi. verſiculo. Infertur etiam. numero.38. folio. 206.columna.1.

Proles legitima,an ſit cauſa reuocandæ donationis.l.9. in parte, Herederos. verſiculo.Hinc eſt.folio.60. columna.3.

Proles naturalis, an ſit cauſa reuocãdæ donationis liberalis factæ à matre.ibi.eodem verſi.

Promiſsio de dotando, an habeatur ac ſi tũc dotaſſet.l.22.in parte, De mejorar.ver. Iſta fuit etiam concluſio.& verſic. Hinc etiam Bal. nume. 31.fo.111.col.3.

Promiſsio de vẽdendo,an ſit venditio.l.70.glo.1. verſicu. Idem tenet Mathæus.numero.30.folio. 247.columna 4.

Et in. l..45. in parte, Tomado la poſſeſsion, verſiculo. Melius verò. Et verſic.Sicut dicimus.numero.37. fo.164.col.4.

Promiſsio donandi, an ſit donatio.Et an dicatur contractus nominatus.l.22.in parte, De mejorar.nume. 35.fo.111.col.3.

Promiſſum cauſa mortis, an debeatur,ſi mors naturalis non intercedat.l.27.verſi. Vnde dicit Archi.nu. 28.fo.128.col.3.

Promittens ſoluere quod alter debet, an ex hoc liberetur principalis debitor.l.61. in parte, Man comun. verſiculo. Et not. numero.34. folio. 205.col.3.

Promittens dare domum ad petitionem alterius, & centum vltra ſine rogatione,an teneatur etiã ad centũ.l.22 glo.1. verſi.Et facit pro eo.nu. 6.fo.108.col.2.

Promittens quãdo obligetur.ibi. in parte,Prometio.numero.13.folio. 109.col.2.

Promittens non alienare inter viuos,an poſsit cauſa mortis.ibi.in parte, Entre viuos.nu.14.fo.109.col.2.

Promittens non meliorare aliquẽ ex filijs,an poſsit meliorare aliquem ex nepotibus.ibidem.

Promittens vni ex filijs non meliorare aliquem filiorum, vel nepotum,an poſsit mortuo eo, in cuius fauorẽ facta fuit promiſsio, filios, vel nepotes meliorare.ibi.in parte, Que no vala.ver. Vlterius quæro. nume. 30.fo.111.col.2.

Promittens donare, an compellatur vacuam poſſeſsionẽ tradere.ibi. in parte,De mejorar.ver. Et nota.nu. 32.fo.111.col.3.

Promittens vendere ſub pœna, ſi non vẽdit,& tradit an incidat in pœnam.ibi.verſicu. Idem dicimus. nu. 33 fo.111.col.3.

Promittens meliorare vel vendere ſub pœna,an euitet pœnam, ſi meliorat,vel vendit,ſe conſtituendo nomine emptoris precariò poſsidere. ibi.verſicu. Nota tamen.numero.34. fo.111.col.3.

Promittens ſe daturum decem,an teneatur dare de præſenti. ibi. in parte,Por hechas.ver. Itaque.nume.36. fo.111.col.4.

Promittẽs donare,an poſsit pœnitere.ibi.verſi.Quæro,an promittens nu.38.fo.112.col.1.

Promittens reficere molẽdinum, an intelligatur de prima vice tantùm l.53.in parte, Prometieren.ver.Item promittens.nu.28.fo.183.col.2.

Promittens dotare, an intelligatur ſemel tantùm.ibi.verſiculo. Item obligatus ad dotandum.nume.30.fo. 183.col.2.

Promittens præſentare aliquẽ coram iudice ad mandatum iudicis, an liberetur per primam præſentationem,ibi.ver.Item promittẽs præſentare.nu.31.fo.183.col.2.

Prooemium, vel præfatio, quando, & quid probat. In Prooemio. in parte,Al bien.verſiculo. Propterea. fol.9.col.3.

Proprietas, & poſſeſsio, in quibus differant,et conueniant.l.65.glo. 1.verſicu. Vel potuit eſſe.nume.9.fo. 228.col.4.

Publicatio teſtamenti qualiter debet fieri.l.tertia.in parte, Nuncupatiuo.verſiculo. Item quæro.fo.32.columna.3.

Q

QValitas quid ſit.l.6. ĩ parte,De qualquier calidad. in principio.folio. 54.columna.4.

Qualitas, an debeat probari. ibi. verſiculo. Et nota inquantum,folio. 54.col.4.

Qualitas rei an mutetur mutatione perſonæ.ibi.verſic. Et nota vnum fo.55.col.1.

Quali-

Qualitas rei, an poteſt tranſmitti. ibi.verſiculo.Sed quæro. folio.55.columna.2.

Qualitas delicti quid ſit. ibi. ver. Idem dicimus.fo.55.col.1.

Quantitas debita, an poteſt petire.l.19.in parte,O hijos. verſiculo. Nec obſtat.numero.3.folio. 102. columna.4.

Quaſi contractus, an veniat appellatione contractus. l. 55. in parte, Quaſi contracto.nume.26.folio.188. colum.4.

Quaſi contrahere, an ſit negotiũ gerere.ibi.verſiculo. Item negotiorũ geſtor.numero.26.folio.188. columna.4.

Querela inofficioſi teſtamenti, quibus perſonis competit.l. 14. in parte,Se rompiere.verſiculo.Secunda concluſio. numero.8.folio.114. columna.1.

Querela inofficioſi teſtamẽti, an competat contra quancunq; inſtitutionem inofficioſam.ibi.Tertia concluſio.nu. 9.fo.114.col.1.

Querela inofficioſi teſtamenti vt competat, quæ requirantur.ibi.verſiculo. Quarta concluſio. numero.9. folio.114.col.1.

Querela inofficioſi teſtamẽti, quibus caſibus excluditur.ibi.ver.Si tamen.nu.11.fo.114.col.1.

Querela,contra quem poteſt moueri.ibi.verſiculo. Quinta cõcluſio. nu.12.fo.114.col.2.

Querela,an reſcindat teſtamẽtum in totum.ibi.ver. Sexta cõcluſio.nu. 13.fo.114.col.2.

Querela,an anullet fideicommiſſum vniuerſalem.ibi. verſic. Ex qua auth.nu.14.fo.114.col.2.

Querela,an cõpetat. vbi aliud remedium competit ſibi.ibi.ver. Septima concluſio.nu.15.fo.114.col.2.

Querela,an requirat, quòd hæreditas ſit adita.ibi.verſic.Octaua concluſio.nu.16.fo.114.col.2.

Querela quid ſit.ibi.ver. Nona cõcluſio.nu.17.fo.114.col.3.

Querela,quando cõpetat.ibi.ver. Decima concluſio. numero.18.folio. 114.col.3.

Querela non præparata, an tranſmittatur ad liberos.ibi.verſicu. Decimatertia concluſio.numero.29.fol. 115.col.3.

Querela,quibus modis præparatur.ibi.verſicu. Item adde.nume.31. folio.115.col.4.

Querela,an poteſt renuntiari.ibi. verſicu. Decimaquarta. numero.32. fo.115.col.4.

Querela inofficioſi teſtamenti,& qrela inofficioſæ donationis,in quibus differunt.ibi.ver. Adde tamen. nu.34.fo.116.col.1.

Querela, quãdo poteſt proponi. ibi.ver. Decimaoctaua cõcluſio.nu. 37.folio.116.col.3.

Querela an datur patri inuito filio.ibi.ver. Vigeſimaſecunda cõcluſio.nu.39.fo.116.col.4.

Querela competens monacho,an poteſt intentari per monaſteriũ.ibi. verſiculo. Hinc dicit Bar.nume. 40. folio.116.col.4.

Querela pendente obtinẽs in ea, an debeat alimẽtari, appellatione pẽdente.ibi.verſic. Vigeſimatertia concluſio. numero. 41.folio. 116. columna quarta.

Querela mota per vnum filiũ, an proſit alteri filio.ibi.verſi. Vigeſima quarta concluſio. numero.42.folio. 116.col.4.

Quinta pars bonorum an poteſt relinqui à muliere coniugata.l.9. in parte, La quinta.in prin.iuncto. ver. Primò.fo.60.col.2.

Quota hęreditatis, & quota bonorum,an ſint diuerſa.l.17.ver. Item quota.nu.11.fo.43.col.1.

R.

Raphael fulgoſius quis fuit.l.1 in parte,Baldo.fo. 23.col.1.

Ratio,qualiter,& quãdo debet reddi. Et de libro rationis vide in.l.27.in parte, De reſtituciõ. per quatuordecim particulas.nu.18. fo.122.col.3.

Ratio quotuplex ſit.ibi.ver.Quo ad primam partem.numero.18.folio. 122.col 3.

Ratione legis ſublata, an cenſeatur ſublata ipſius diſpoſitio.l.3.in parte, Siete teſtigos. verſiculo. Sed poſito.cum ſequenti.folio.37.columna tertia.

Ratificatio an poteſt fieri, parte abſente.l.58.in parte, Ouiere hecho. verſiculo. Et nota.numero.1.fol.196. columna tertia.

Ratificatio, quid operetur. ibi.in parte, Precedido.numero.19.fo.196. col.4.in fi.

Ratificatio quos effectus habeat l.70.glo.1.verſiculo. Et ex hoc dicit Bartolus.cum tribus ſequen.nu.5.fo. 243.col.3.

Ratificatio, quãdo eſt neceſſaria, ibi.verſicu.Sed pone. numero.4.fol. 243.col.4.

Recognoſcere an quis compellatur ſuam & alienam ſcripturam. l.11 in parte, Lo reconozca. verſiculo. Vlterius no.numero.14. folio.71. columna.3.

Recognoſcens propriam ſcripturam, an videatur confiteri contenta in ea ibi. verſic. Item nota. nume.13. fo.71 col.3.

Regi non eſt detrahendum. l. 1. in parte, Al rey.verſiculo. In cogitationibus.fo.16.col.4.

Regis officiũ quod ſit In Procemio in parte, Gran daño. in principio.folio ſeptimo. columna 4.&.fo. 8.col.1.

Et.l.1.in parte, Al rey.folio.16.columna.3.

Regnũ,an poteſt eſſe apud duos. l.40. in parte, Prefieran. verſiculo. Et eſt aliud.numero.27.folio.175 columna.1.

Regnum quando poteſt concedi. in Procemio. in parte, Sicilia. fol.7. col.1.2.&.3.

Regnum Hieruſalem cui pertinet.ibi.verſiculo. Et nota.folio.7.columna.2.

Reiuendicatio an poteſt intentari contra poſſidentem ciuiliter.l.17. in parte,La poſſeſſion.verſiculo.Vigeſimusoctauus .numero. 92. fol.98. columna.4.

Reiuendicationis ceſsio, an cauſet tranſlationem dominij.ibi. verſiculo. Trigeſimus effectus.nume.94. fo.98.col.4.

Reiuendicatione mota contra aliquem: ſi pendente lite ſuperuenerit & poſſeſsio,an extinguatur iudiciũ. ibi.verſic.Trigeſimus primus.nu.95. fo.98.col.4.

Reiuendicatio,an competat in ea ſu,quo tranſit dominiũm ſine tradi-tione.l.45.in parte, Tomado la poſſeſſion.verſi. Ex quo infertur.nu.37. fol.

fo.164.col.3.

Relictum hoſpitali,quibus perſonis debetur. In Prœmio. in parte, De Caſtilla. in fine principij. cum duobus ver.ſequentibus.fo.6.col.2.

Et.l.26.glo.1.in fine.ſub.nu.2. fo. 119.col.1.

Relictum pro anima, an dicatur piũ.l.32.in parte, Al anima.in principio.numero.16. folio. 145. columna prima.

Relictum aliquibus coniunctim, qualiter debeatur.l.7.in parte, A ſu hermano. verſicu. Sed formo.fo.57. col.3.

Relictum duobus, quorum vnus eſt incapax, an valeat in perſonam capacis.l.9.in parte, Ex teſtamento. verſi.Quod procedit.fo.61.col.4. Et fo.62.col.1.

Relictum adulterino, an tranſeat in ſuos.ibidem.

Remiſsio, an includat in ſe pactũ & renũciationem.l.55.in parte, Porquito.numero.23. folio.188. columna quarta.

Remunerationis cauſa,an, & quãdo prælatus poſsit donare. In Prœmio.in parte,Gracia de Dios.ver. Et ex hoc dicit.folio.4.col.3.

Renuntiatio facta à domino habente procuratorem,an valeat,ſi procurator ſecundò renuntiat.l. 34. glo. 1.numero.2.folio.146.col.3.

Renuntiatio generalis, an includat renuntiationem legis loquentis ſuper arras.l. 50. in parte, Renunciar.numero. 7. folio. 176. columna prima.

Renuntiatio mulieris,an, & quã do debet probari.l.60.glo.1.nu.1. fo. 198.col.3.

Renuntiatio doloſa, quo remedio infringatur.ibi in fine. nu.4. fo. 199.col.2.

Renuntiatio poſſeſsionis, an arguat repudiationem.l. 54. in parte, Repudiar.in fine.numero.16.fo. 186.col.2.

Renuntians hæreditatem, an videtur renuntiare executionem teſtamenti. ibi. verſiculo. Vtrum autem. numero. 15. folio. 186. columna.2.

Repudiatio qualiter probetur. l.6.in parte, En todos.verſicu. Item repudiatio.folio.54.col.2.

Repudiatio quibus verbis inducatur.l.54.in parte, Repudiar. verſiculo. Ex quibus. numero. 13.folio. 186.col.1.

Repudiatio hæreditatis quo tempore eſt fienda.ibi.verſiculo. Et nota. numero. 12. folio. 186. columna prima.

Repudiatio, an præſumatur lapſu temporis viginti annorum. Et quando inducatur ex non facto.ibi. verſic. Silentium cum taciturnitate. nu.14.fo.186.col.1.

Repudiatio ſimpliciter facta, an intelligatur tam ex teſtamẽto,quàm ab inteſtato. ibi. in parte, Ab inteſtato. numero.17. folio. 186. columna ſecunda.

Reſcriptum, an habeatur pro lege.l.12.in parte,Reſcripto. folio. 72. col.2.

Reſtituere natalibus,an incumbit Principi. ibi. in parte, Priuilegio.verſiculo. Item reſtituere.numero.5.folio.72.col.3.

Reſtitutio vt concedatur, quæ requiruntur. l.5. in parte, Edad legitima.verſiculo.Quod probatur.folio.49.col.2.

Reſtitutio conceſſa minori, an eo defuncto poſsit ea vti hęres ipſi⁹. ibi. verſiculo. Quid ſi minor. folio. 50.col.1.

Reſtitui quando poſsit minor, vel non. ibi. verſiculo. Item pone. cum ſequen.fo.49.col.2.

Res auolengi.an, & quando poteſt retrahi pro tãto.l.70.cum tribus ſequen.nu.21.fo.243 col.1.

Res prohibita alienari cum iuramento, an poteſt alienari cum iuſta cauſa.l.29.in parte, Particion. verſi. Tu adde.fo.534.col.2.

Res prohibita alienari, an poteſt præſcribi.l.55.glo.fi.verſi.Sed reſtat ſuper hoc.numero.41. folio. 191. columna.3.

Res, an dicantur ſecundus ſanguis hominis.l.49.glo.1. verſi.Nam rex.nu.4.fo.170.col.4.

Reſcriptum, in quo Papa dicit, Procedatis ſecundum continentiam priorum literarum,an illis non apparẽtibus,valeat reſcriptum.l.1.in parte,Que ſe ſigue.verſi. Vltra ſupradicta.fo.14.col.1.

Reſcriptum,in quo Papa mandat alicui,vt iuxta tenorem ſentẽtiarum executionem faciat, quarum tenor inſeratur in bulla:non viſis originaliter ſententiis, an poſsit exequi. ibi. verſi. Ad idem.fo.14.col.2.

Reuocans illicitè alienata, an tenetur reſtituere pretium.l.27. in parte, De reſtitucion. verſiculo. Ex quo ſumitur regula.numero.12.folio. 141. col.4.

Reuocare an poſſum,quod nomine meo non eſt geſtum.l. 35. in parte, Pias cauſas.nu.3.fo.146. col.4.

Reus, an compellatur reſpondere petitioni actoris,actore non habẽte legitimam perſonam ſtandi in iudicio.In Prœmio.in parte, Entendimiento.fo.8.col.2.3.&.4.

Reus non reſpõdens libello inepto intra nouem dies, an remaneat confeſſus.ib.verſi.Item ex his.folio. 8.col.4.

Reus non reſpondens poſitioni obſcuræ,vel impertinenti, an habeatur pro confeſſo.ibi.verſi. Quod inducit.fo.8.col.3.

Reus criminis,an,& quãdo poſſit capi, & incarcerari.l.66. in parte, Informacion. ver.Et quod dicimus. fo.133.col.4.

Rex in coronatione,an debet curare defendere & ꝓtegere eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas.l.49.glo.1. verſi.Imò etiam debet.numero.5. folio.171. col.1.

Rex,an debet habere fiſcum.l. 4. in parte, Fueren confiſcados. verſiculo.Quo ad alias duas.folio.46.columna.1.

Rex,an, & quando poſsit donare filio in poteſtate.l.9. in parte, Ex teſtamento.verſicu Et illud dictum Ioannis andreæ.folio.62.colum.1.in fine.

Rex ſine iuſta cauſa,an diſpenſet contra Ius gẽtium.l.45.in parte, Sin otro acto.verſi.Et rex.numero.15.folio.163.col.1.

Rex peccãdo,an deſinat eſſe rex. in Prœmio. glo.1. verſiculo. Item rex.fo.3.col.3.

Rex,quam poteſtatem habet.ibi. in parte, Con ellos conſultãdo. ver. Eadem ratione.fo.11.col.2.

Rex ſolus,an poteſt leges condere.ibi.verſi.eodem.fo.11.col.2.

Rex Alfonſus quis fuit. lege. 5. in parte,

in parte, Don Alonſo. fo.15.col.3.
Rex, an debet eſſe ſapiens.ibi.in parte, Al rey.fo.16.col.3.
Rex, an debet eſſe clemens. in Procemio.glo.1.ver. Item dicimus. fo.3.col.1.
Et.l.1.in parte, Al rey. ver. Itē debet eſſe.fo.16.col.4.
Rex in ſuo regno, an habeat ſupremam,iuriſditionem.l.1.in parte, Al rey.in prin.fo.16.col.3.
Rex in ſuo regno, an ſit ſicut Imperator.ibi.in fine.verſi.Et adde.fo. 15.col.4.
Rex,an faciat conſtitutiones.ibi. in parte,Fueros.fo.16.col.4.
Rex,an poteſt leges interpretari. ibi.in.parte,Interpretar.fo.17.col.1.
Rex in ſuo regno quam poteſtatem habet.l.70.glo.1.verſi. Item quē admodum.nu.12.fo.245.col.1.
Reges Hiſpaniarum, an ſint patroni eccleſiarum.l.49.glo.1. verſic. Hinc eſt, ꝙ cùm Reges Hiſpaniæ. nu.3.fo.170.col.4.
Reges Hiſpaniæ,an poſsint ſe interponere inter clericos ratione vis illatæ.ibi. verſic. Quia ſic videmus. nu.2.fo.170. col.3.
Regis contractus, an habeat vim legis.l.45.in parte,Sin otro.verſi. Et ex hoc contractus regis. nu.18.folio. 163.col.2.
Reges Hiſpaniæ, an habeant iura imperij.ibi. verſi. In contrariam. nu.18.fo.163.col.2.

S

SAlomon vtrum fuit damnatus,an ſaluus.l.1.in parte,Sanctos padres.verſic. Secundò,niſi inter ipſos. & verſic. Adde. Retroactis.folio.15. col.3.in fi.
Salarium ſtatutum duobus, vno defuncto, an accreſcat alio.l. 2. in parte,De las dichas.verſic. Et adde. fo.25.col. 3.
Sanitatem,an ni hil ita impediat, ſicut crebra remediorū mutatio. l.1. in parte,Sean ſabidores.in ver. Multitudo.fo.18.col.4. Et fo.19. col.1.
Sapiens, an ali quando ſit inanis. ibi.in verſi. Ad idem beatus Hierony.fo.18.col.1.in fine.
Sapiens, quibus priuilegiis gaudeat.ibi.verſi. Et nota.fo. 18.col.2.
Satiſdare quando quis compellatur.l.66.fo.229.col.3.
Satiſdare quid ſit. ibi. in pte, De ſe arraygar. verſi. Dicitur etiam.nu. 7.fo.229.col.3.
Satiſdando, an videatur quis debitum agnoſcere.ibi.nume. 5.fo.229. col.3.
Satiſdatio qualiter debeat præſtari.ibi.verſi.Et nota.el.1.nu.8.fol.229. col.3.
Satiſdare obligatus, de quo loco debet fideiuſſores dare. ibi.ver. Sed pone.nu.11.fo.229.col.3.
Satiſdare an tenetur poſsidēs im mobilia.ibi. verſi. Vlterius ſupra dixi.nu.27.fo.232.col.2.
Satiſdare an teneatur ſoci⁹ ſocio de iuri ſtando, & de iudicatum ſoluendo,caſu, quo ſit inops.ibi. verſi. Quæro hinc de quæſtione.nu.28.fo. 232.col.2.
Satiſdare an cōpellatur frater ad petitionem fratris.ibi.verſi.Sed quæro.nu.30.fo.232.col.3.
Satiſdare an compellitur maritus ad petitionem vxoris.ibi.verſic. Ex ratione.nu.31.fo.232.col.3.
Satiſdare quando compellitur actor.ibi.in parte,Que le ſea pueſta. verſi.Sed quæro.nu.36.fo.233. col.1.
Scientia quo ordine eſt addiſcenda.l.1.in parte,Sean ſabidores. verſi. Hij vero.fo.18.col.4.
Scriptura priuata, an, & quando præiudicet.l.22. in parte,Eſcriptura publica.verſic.Sed quia ſæpenumero.nu.22.fo.110.col.1.
Scriptura publica quæ dicatur. ibi.nu.21.fo.110.col.1.
Scriptura quibus caſibus requiritur.ibi.ver.Et not.nu.23. fo.110.co.3.
Scriptura perdita,an ſufficit probari per teſtes, ꝙ facta fuerit. ibi. verſic.Extra quæro.nu.24.folio.110. col.4.
Scriptura epiſtolę,& ſcriptura rationis, in quibus differant. l.27.in parte,De reſtitucion. ver. Ad idem Matth.nu.20.fo.126.col.1.
Scriptura priuata,an,et quādo poteſt executioni mandari.l.63.in pte, Obligaciō.ver. Sed ego.in parte, Et non ſolum.ſub.nu.11.fo.210.col.1.
Scriptura qualiter debet confici, vt fidem faciat.l.41.in parte, Hagan ſe.in prin.nu.6.fo.156.col.1.
Scriptura, vt probet, an debeat confici in prima perſona,an ſufficiat cōferri in tertia.ibi.verſi. Sed quæro.nu.9.fo.156.col.1.
Secundò genitus, an ſuccedat in regno,cùm primogenitus conſentit in ueſtiri.l.40.in.parte, Por ſu ordē. verſic. Item ſecundò genitus.nu.20. fo.153.col.4.
Secundò genitus, an debet ſeruire regi pro primogenito, quādo alimentatur ab eo.ibi.verſi. Et ex hoc. nu.21.fo.254.col.3.
Secundò genitus, an, & quando præferatur in maioratu primogenito.ibi.in parte,De ſus padres.verſi. Apparet igitur.nu.29.fol. 155.col.2.
Securitas data bannito veniendi, an intelligatur in dubio pro prima vice tantum.l.53.in parte, Le prometieren. verſi.Hinc etiam dicitur. nu. 15.fo.183.col.1.
Senatores,an faciant legē. In procemio.in parte,Con ellos conſultado.in principio.fo.9.col.1.
Sententia,& teſtamentum,an vitientur propter falſam grāmaticam. l.1.in parte,Mucha ſabiduria. verſic. Quia licet.fo.18,col.1.
Sentētia in publicatione teſtamēti, an ſit interlocutoria, an diffinitiua.l.3.in parte,Nuncupatiuo.verſic. Item inquantum cum quatuor prædceden.fo.32.col.3.
Sententia,in qua dicitur. Et eius bona publicamus. an trahat executionem paratā.l.4.in parte, De confiſcar.verſic.Sed pone.el.1.folio.47. col.1.
Sentētia,ex qua eſt ius quæſitum parti,an poteſt reuocari.l.1.in parte, Caſſamos.in fi.fo.23.col.3.
Sententia iuſtè lata à furioſo, an teneat.l.4.in parte, Fueren confiſcados.ver. Et vide quod voluit Petrus de Anchar.fo.46.col.2.
Sententia ſuper dote, an debeat executioni mandari, appellatione pendente.l.53.in parte, La dicha dote.verſi.Et nota.nu.43.fol.184.col.3.
Sententia data contra minorē vel eccleſiam carentē legitimo defenſore,an ſit nulla.l.55.in parte,No vala. ver,Hinc dicim⁹.nu.58.fo. 191.col.1.
Sententia contra principalem,an poſsit exequi contra fideiuſſorem. l.63.in parte,Diez años.verſic. Sed quæro.nu.44.fo.214.col.2.
Sententia,

Sententia, an poteſt executioni mandari, ſi Papa, vel Rex, in reſcriptis, dicit, vt exequatur, ſi preces veritate nitantur, vel veris exiſtentibus. ibi. in parte, Obligacion. verſic. Aliudtamen. nu. 21. fo. 211. col. 2.

Sententia de cauendo, vel ſatiſdando, an ſit diffinitiua, an Interlocutoria. l. 66. in parte, De ſe arraygar. ver. Et nota. nu. 26. fo. 232. col. 2.

Sententia quando dicatur nulla. l. 76. in parte, Sea ninguna. nume. 5. fo. 257. col. 3.

Sententia, in qua mandatur fructus reſtitui: ſi in ea non exprimitur quantitas certa, an valeat. l. 48. in parte, Reſtituyt. ver. Hinc etiam. nu. 13. fol. 163. col. 4.

Sententia declaratoria an requiritur, quando pœna imponitur ipſo iure. l. 49. i parte, El meſmo hecho. ſub. nu. 20. fo. 172. col. 4.

Sententia data ſuper fundo dotali contra maritum litigantem, an præiudicet vxori ſoluto matrimonio, ſi ſciuit, & tacuit. l. 55. glo. fi. verſi. Vlterius quæro. nu. 44. fo. 191. col. 4.

Sententia, & ipſius executio, & inſtrumenta, an habeant inſtantiam. l. 64. glo. 1. ver. Not. ex lege iſta. nu. 3. fo. 217. col. 2.

Sententia continens manifeſtam iniquitatem, an ſit nulla. ibi. in parte, Vna ordenança. verſic. Et aliter. nu. 47. fo. 220. col. 3.

Sententia nulla, an ſit ſentẽtia. ibi. ver. Item ſicut contractus. nume. 48. fo. 220. col. 3.

Sententia iudicis ordinarij, appellatione pendente, an poſſit exequi. ibi. ver. Sed arbitramẽtum. in verbo. ſi ſic. nu. 75. fo. 222. col. 4.

Sententia arbitri, appellatione pẽdẽte, an poſſit exequi. ibi. in ver. Sed dicta lex. nu. 74. fo. 222. col. 3.

Sepultura, an denegatur debitoribus. l. 30. in parte, Gaſtos. verſi. Extra nota. nu. 15. fo. 138. col. 2.

Sepultura, an debet dari condemnato de crimine ſine licentia iudicis. l. 4. in parte. Fueren confiſcados. ver. Sed nunquid. fo. 46. col. 4. in fine.

Seruitia quælibet facta ab vxore marito, vel patri à filio, vel patrono à liberto, an ſint ſufficientia ad iudicandum donationem. in Procemio. in parte, Gracia de Dios. ver. Secundò quòd non quælibet. Et ver. Item quod dixi. fo. 4. col. 3. & 4.

Seruitia inſignia quæ dicatur. ibi. ver. Quæ ſunt inſignia. cum ſequen. fol. 4. col. 4.

Seruitia meritorum quæ ſint ſufficiẽtia, an reliquãtur arbitrio iudicis. ibi. ver. Sed quia. fo. 4. col. 4.

Siciliæ regnum ad quem pertinet. in procemio. in parte, Sicilia. fol. 67. col. 1. & 2.

Sigillum, ſignum, & annulus, an ſint idem. l. 3. in parte, Del eſcriuano. in prin. Et verſiculo, Sed poteſt. fol. 40. col. 2.

Similia an ſint illa, quorum qualitas eſt vna. Et an ſint eadem illa, quorum ſubſtantia eſt vna. l. 17. in parte, En el tercio. verſi. Item quota. in fine ver. nu. 12. fo. 93. col. 1.

Simulatio quãdo nocet. l. 61. in parte, Nueſtras rentas. ver. Quæro iuxta hoc. nu. 36. fo. 205. col. 4.

Socius an poteſt locare rem communẽ. ibi. in parte, En prouecho della. verſic. Et bene ad hoc facit. nu. 22. fol. 203. col. 3.

Socius an poteſt reſtituere malè ablata ſine licentia ſocij. Et quid in tutore. l. 55. in parte, Sin licencia. ver. An mulier coniugata. nume. 11. folio. 188. col. 1.

Socius poſsidens rem in communi, an videatur & pro ſe, & pro ſociis poſsidere. Et an ipſi ſocij poſsidere cẽſeãtur, ſocio poſsidente. l. 17. in parte, La poſſeſsion. ver. Hinc etiam. nu. 58. fo. 97. col. 2.

Socius an compellatur ſatiſdare ſocio de iudicio ſiſti, & de iudicato ſoluendo, caſu quo ſit inops. l. 66. in parte, De ſe arraygar. ver. Quæro hic de quæſtione. nu. 28. fo. 232. col. 2.

Socius, an, & quando poteſt incarcerari pro debito ſocij. ibi. verſi. Sed contrarium. nu. 29. fo. 232. col. 3.

Socius, an, & quãdo tenetur ſocio vltra quàm facere poteſt. ibi. ver. Intellige. nu. 33. fo. 232. col. 4.

Socius, an dicatur colonus partiarius; Et an teneatur vltra q̃ facere poteſt. ibi. verſic. Sed quid dices. nu. 32. fo. 232. col. 3.

Socius venditoris, an præferatur propinquo in retractu. l. 74. et 75. fo. 251. & 255.

Socius emphyteoſis, an præferatur in retractu domino directi dominij. l. 74. in parte, Parte enella. verſic. Vlterius dicitur hic. nume. 25. folio. 255. col. 2.

Socius in re cõmuni, an poſſit retrahere pro tanto rem cõmunem venditam à conſocio. l. 75. fo. 155. col. 4.

Socius condemnatus in centum, an debet ſoluere pœnam de communi. l. 77. glo. 1. ver. Ad idem facit tex. nu. 2. fo. 258. col. 1.

Socius, an, & quãdo tenetur de pacto ſocij. l. 22. in parte, La madre. nu. 11. folio. 109. col. 2.

Socij, an teneantur ſimul, & inſolidum. ibi. in fine. nu. 12. fo. 109 col. 2.

Solennitas quid, & quotuplex ſit, & quando cognoſcatur. l. 3. in parte, La meſma ſolennidad. in principio. cum tribus verſiculis ſequen. folio. 40. col. 4.

Solennitas omiſſa in teſtamẽto & in cõtractũ, an vitiet. ibi. in parte, Nõ haga ſe. verſi. Et ex hoc. cum ſequen. fo. 41. col. 2. & 3.

Solennitas quãdo præſumatur interueniſſe. l. 57. glo. 1. verſic. Vlterius quæro. nu. 8. fo. 194. col. 3.

Solẽnitas, quæ requiritur in actu conficiendo, an eadem requiratur in commutando. l. 55. in parte. A partar. verſicu. Ex hoc etiam dicitur. nu. 19. fo. 188. col. 3.

Solennitas, quæ requiritur in contractu, an eadem requiratur in diſtractu. ibi. verſicu. Hinc eſt, numero. 18. fol. 188. col. 2.

Solennitas ſeu forma quæ requiritur in actu, an debet præcedere actũ, an ſufficiat ſubſequi. l. 63. in parte, Obligacion perſonal. verſi. Ideo quãdo aliquid. nu. 22. fo. 211. col. 2.

Solutio debiti, an poſſit fieri poſt terminũ. l. 68. in parte, A ciertos plazos. nu. 9. fo. 238. col. 3.

Sors, an, & quando ſit permiſſa. l. 38. in parte, Echen ſuertes. nume. 10. fo. 152. col. 2.

Species, an comprehendatur ſub genere. l. 16. in parte, No ſe cuente. verſicu. Et per conſequens. folio. 84. colum. 2.

Sponſa, an habeat partẽ in acquiſitis per ſponſum contractis ſponſalibus. l. 6. in parte, Durante el matrimonio. ver. Preterea iure cauetur. nu. 51. folio 87. col. 2.

Sponſa, quando lucretur donationem ſponſaliã propter oſculum. l.52. nu.7.fo.179.col.2.

Sponſa an videatur oſculum dare, an recipere.ibi.in parte, Lo q̃ el eſpoſo.verſic. Ratio diuerſitatis.nume.12. fo.179.col.3.

Sponſa de futuro, an poſsit eſſe teſtis pro ſponſo.ibi.in parte, De futuro.nu.2.fo.178.col.3.

Sponſa, ſoluto matrimonio, an lucretur donationem ſponſalitiam.ibi. in pte, Suelto el matrimonio. in principio.ver. Quæro dicitur hic. nume. 4.fo.178.col.3.

Sponſa, an amittat donationẽ ſpõſalitiã, ſi contrahat ſecundò.ibi.verſi. Sed quæro.nu.5.fo.179.col.1.

Sponſa cognita contractis ſponſalibus, an lucretur donationem ſpõſalitiam.ibi in parte, Beſado.ver. Hinc etiam.nu.7.fo.179.col.2.

Sponſa quãdo lucretur donationẽ ſponſalitiã propter oſculum.ibidem.

Sponſa propter oſculum, an lucretur quod datum eſt ei à parentibus et conſanguineis ſpõſi.ibi.in parte, Lo quel eſpoſo.in prin.numero.8.folio. 179.col.2.

Spõſa, an lucretur donationẽ ſponſalitiam, quam ſponſus miſit cũ nuntio, quam nuntius non tradidit ante matrimonium conſummatũ, vel ante mortem.ibi.in parte, Le ouiere dado. in prin.nu.13.fo.179.col.4.

Sponſa, an præſumatur cognita, eo quòd eſt in domo viri.ibi. in parte. Ante de cõſumido.ver. Verũ tamen eſt.nu.19.fo.180.col.2.

Spõſa, an lucretur propter amplexum donationem ſpõſalitiam. ibi.in parte, Sino la ouiere beſado.numero. 22.fo.180.col.4.

Sponſa eligẽs arras, an poſsit variare, & pœnitere.ibi.in parte, De veynte dias.in prin.nu.26.fo.181.col.1.

Sponſi de præſenti, an dicũtur vir & vxor.ibi.in glo.1.ver. Poteſt etiam dici.nu.1.fo.178.col.2.

Sponſa, an, & quando, & in quo ſuccedit ſponſo, Et quid econtra.l.6. in parte, Todos. verſicu. An autem. fo.12.col.3.

Sponſus an poteſt promittere pro arris ſponſæ fundum excedentem decimam partem bonorum.l.50.in parte, Renunciar.ver. Sed pone.nume.8. folio.176.col.1.in fi.

Sponſus petens donationem ſponſalitiã, affirmans oſculũ non præceſſiſſe, an debeat probare.l.52. in parte, Lo quel eſpoſo.verſi. Et not.nume.9. fo.179.col.2.

Spõſus, an lucretur, quod ei donauit ſponſa.ibi.ver. Sed pone cum ſequen.nu.11.fo.179.col.2.

Sponſus, an cõpellatur ducere ſpõſam de futuro per vim cognitã. l.81. glo.fi.verſic. Sponſa.nume.8.fol.261. col.4.in fine.

Spurius, an excludat ſubſtitutum à ſucceſſione matris.l.9.in parte, Spurius.ver. Et nota.fo.60.col.2.

Spurius, an faciat deficere cõditionẽ, ſi ſine liberis deceſſerit.ibi.in parte, Herederos legitimos.ver. Secũdò infero.fo.60.col.4.

Spuri9, an dicatur maſſa corrupta. ibi.glo.ver. Nã iſto caſu.fo.59. col.4.

Spurius, quare non ſuccedit cũ legitimis.ibi.eo ver.fo.59.col.4.

Spurius an poteſt impunè patrem defendere.ibi.in parte, En la ley.ver. Et ex hoc.el.2.fo.64.col.1.

Spurij inter ſe an poſſunt matrimonium contrahere.l.9. in parte, En la ley.verſiculo. Et ex hoc.el.1.folio. 64.col.1.

Spurio inſtituto in ea parte, quã capere non poteſt, an poſsit ei ſubſtitui.l.27.in parte, De heredar.verſicu. Spurio tamen. numero.37.folio. 129. columna.4.

Stabularius, an compellatur quem recipere in hoſpitio.l.62.in parte, De ſu perſona.ver. Illi etiam qui publicè.nu.10.fo.207.col.2.

Statutum, an poſsit facere, quòd vltima voluntas non valeat.l.31. in parte, Hazer herederos.verſic. Sed quia. nu.5.fo.140.col.1.

Statutum, quòd filia dotata, exiſtẽtibus liberis maſculis non ſuccedat, an ſufficiat, quòd in puncto mortis ſtent filij ad eam excludendam.l.40. glo.1.ver. Retento eodem ſtatuto.nu. 8.fo.152.col.3.

Statutum, quòd vir et vxor ſe adinuicem ſuccedant: ſi ambo reperiuntur mortui, quis eorum præſumatur prius deceſsiſſe.ibi.in parte, Del hijo mayor.verſicu. Facit etiam.nume. 13.fo.153.col.1.

Statutũ, quòd primogenitus ſuccedat, an intelligatur, quòd alijs filijs ſit ſalua legitima.l.46. in parte, Nis ſus hijos.verſiculo. Et vide. nume.9.fol. 167.col.1.

Statutum, quòd maritus nõ poſsit conſtituere dotẽ, niſi de his, quæ euidenter recepit, ſi conſtituit ex interuallo, an valeat inſtrumentum.l.53. in parte, Prometieren.ver. Adde vnã quæſtionem. numero.36.fol.183.columna.3.

Statutũ, an poſsit allegari. In Procemio.in parte, Entendimiento. verſic. Et ex hoc.fol.8.col.2.

Statutum per legem ſemel damnatũ, an poſsit per conſuetudinẽ approbari.l.1.in parte, Contra las leyes. in principio. iuncto verſicu. Si tamen fol.15.col.3.

Statutum, per quẽ debet interpretari.ibi.in parte, Interpretar.ver. Idẽ in ſtatuto.fo.17.col.2.

Statutum, an debet publicari vt liget.ibi.in parte, En los dichos lugares.ver. Item quæro.fo.22.col.2.

Statutum, an, & quando operetur id, quod ius commune.ibi. in parte, Que ſe vſaron.fo.14.col.4.

Statutum, an poteſt operari, quòd damnatus ad mortẽ poſsit teſtari de bonis confiſcatis.l.4.in parte, Fueren confiſcados.verſiculo. Quæro etiam. fo.46.col.4.

Statutum puniens maſculũ delinquentem, an comprehẽdat etiam fœminam.l.5.glo.1.verſicu. Et reſpondẽ. fol.48.col.4.

Statutũ, an poſsit habilitare ad teſtandum.ibi.verſic. Ex quo dicimus. fo.48.col.4.

Statutum, quòd vir ſuccedat vxori, an intelligatur ex teſtamẽto, an ab inteſtato.l.6.in parte, El fuero.verſic. Sed Baldus.fo.55.col.3.

Statutum allegans, an debet illud in totum producere.ibi.ver. Item nota.fo.56.col.1.

Statutũ, quòd defuncto ſuccedant proximiores conſanguinei ex latere patris, an admittatur pariter conſanguineus frater, vel eius filius, & frater vtrinque coniunctus.l.8.glo.1.verſic. Sed quæro.fo.58.col.4.

Statutũ, quòd ſpurius ſuccedat fratri, an ſit contra bonos mores.l.9.in pte, Herederos legitimos, ver. Quod procedebat in verbo. & per hoc fuit conſul-

conſultum.fo.60.col.4.

Statutum ambiguum,an valeat. In Prooemio.in parte, Entendimiento. fo.8.col.2.

Statutum, vbi debet ſeruari.l.1.in parte, En los dichos lugares.folio.19. columna.3.

Statutum perditum qualiter probetur.l.5.in parte, Siete teſtigos. ver. Nota tamen.fo.37.col.1.

Statutum puniens extrahentem granũ, an liget minorem.l.1.in parte, En los dichos lugares. verſiculo. Secundo caſu.cum quatuor ſequen.fol. 20.col.2.

Statutum loquens in gabella, an liget minorem.ibi.verſi. Et per hoc dixit Bar.fo.20.col.3.

Statutum,an, & quando liget foreſes.ibi.verſic. Itaq; ſi cauetur ſtatuto. fol.22.col.1.

Statutum, à quo tempore incipiat ligare.ibi.ver. Sed quæro,à quo tempore.fo.22.col.1.

Et.l.2.in pte, Deſde la data.in principio.fo.27.col.2.

Statutum, an ſit ius commune.ibi. in parte, No fueren cõtrarias.in principio.fo.22.col.2.

Statutum,an poſsit aliquid diſponere contra ius cõmune.ibi.verſi.An autem.fo.22.col.3.

Statutum obſeruatũ,an poſsit tolli. ibi,in parte. Vſo y guarda.verſic.Sed quæro.fo.22.col.4.

Statutum particulare,an vincat legem ciuilẽ.l.6.in parte, El fuero.ver. Hinc dicit.fo.55.col.3.

Statutum,à quo tempore habet robur.ibi.ver.Si tamen.fo.55.col.3.

Et in.l.2.in parte, Deſde la data.in principio.fo.27.col.2.

Et in.l.1.in parte, En los dichos lugares.verſiculo.Sed quæro.fol.22.columna.1.

Statutum de ſuccedendo, an intelligatur ab inteſtato , an ex teſtamento.l.6.in parte, El fuero.verſi. Sed poſte.fo.55.col.3.

Statutum, quòd defuncta muliere in matrimonio, vir lucretur dotẽ vel augmentum dotis mortuo marito ſine acceptatione, an tranſmittat tale lucrũ ad ſuos hæredes ex diſpoſitione legis.l.14.in parte, Puedan diſponer.verſicu. Et ex hoc.numero.3.fol. 79.col.4.

Statutum diſponens,quòd de quolibet cõtractu ſoluatur gabella,ſeu cẽtum,an debeat etiã ſolui de donatione.l.17.in parte, Otro algun cõtracto. in fine.nu.30.fo.94.col.3.

Statutum, quòd animalia naſcentia in certo territorio ſoluant vnum ſolidum,ſi habẽns animalia prægnantia in illo territorio ducat, vt pariat in alio,an euitet ſolutionem ſolidi.l. vndecima.in parte, Fueren concebidos.verſiculo. Adde vnam. nume.9. fol.69.col.4.

Statutum prohibens alienationem in forenſem, an cenſeatur prohibita conſtitutio vſusfructus.l.22.gl.1.ver. Ex quo dicit Baldus.numero.9.folio. 109.col.1.

Statutum, quòd oſculans mulierẽ puniatur certa pœna, an incidat in eam,ſi oſculatur ſuper linteo, panno, aut velo ſuper faciem poſito.l.52.in parte, Sino la ouiere beſado.verſicu. Ex quo vnum infero.numero.25.fol. 181.col.1.

Statutum,quòd mulier non poſsit teſtari,vel cõtrahere ſine licentia mariti:ſi contrahit, vel teſtatur in eius fauorem, an requiratur eius licentia.l. 54.in parte, Repudiar.ver. Item pone.nu.11.fo.185.col.4.

Statutum,quòd quilibet poſsit capere malefactorem repertum de nocte,an poſsit capere malefactorẽ clericum.l.66.in parte, De ſe arraygar. verſiculo. Ex hoc etiam.numero. 22. fo.231.col.3.

Statutum , quòd declinans forum iudicis ſecularis puniatur certa pœna, an comprehendatur clericus.ibi. verſiculo. Et ex hoc.numero.21.folio. 231.col.3.

Statutum laicorum,an, & quando cõprehendat clericos.l.70.glo.1.ver. Facit etiam quod notanter.nume.18. fol.245.col.4.

Statutum puniens venditorẽ fundi,an comprehendat etiam emptorẽ, vel econtra.l.49. in parte, Matrimonio.verſiculo. Tu tamen tene.nume. 16.fo.172.col.2.

Statutum,quòd mulier non poſsit portare margaritas,an intelligatur de veris margaritis tantùm.l.15.in parte, La propriedad.in fi. folio.81.columna ſecunda.

Statutum ciuitatis, quo cauetur,vt iudex poſsit procedere ad condemnandum in maleficiis, non obſtante vlla iuris ſolennitate,qualiter intelligatur.l.5.glo.1.verſi.Sed quæro iuxta hoc.fo.48.col.3.

Statutũ ciuitatis,an,& quando poſſit diſponere contra ius commune.l. 40.glo.1.ver. Iterum quæro.nume.9. fo.152.col.3.

Statutum dicens,quòd qui ceſſerit actionem puniatur,an intelligatur de ceſsione ritè facta.l.74.in parte, Parte en ella.verſi. Hinc etiam. nume.12. fo.253.col.1.

Statutum faciens mentionẽ de mãdato, an itelligatur de ſolẽni. ibi.ver. Hinc eſt.nu.13.fo.253.col.1.

Stipulatio quid ſit , Et in quo differt à pollicitatione & pacto.l.62.glo. 1.verſicu. Stipulatio ſit.numero.2.fol. 108.col.1.

Stultus quis dicatur.l.64. in parte, Vna ordenança.verſiculo.Et dicitur ſtultus. numero.62. folio.221. columna.3.

Subaſtationis materia habetur in. l.70.in parte, En almoneda. verſicu. Et nota.numero.37.folio.249. columna prima.

Subſtãtia quid ſit.l.6.in parte, De qualquier calidad. in principio. fol. 54.col.4.

Subſtitutio vulgaris,an poſsit fieri in donatione cauſa mortis.l.17.in parte, Poſtrimera voluntad.verſicu. Item in tali donatione,numero.23.fo. 94.col.2.

Subſtitutio,an poſsit fieri in legatis & prælegatis.l.27.in parte, Subſtituciones.in princi. numero.32.folio. 128.col.4.

Subſtitutio,an dicatur ſecunda inſtitutio.ibi.verſiculo. Et nota.nume. 33.fo.128.col.4.

Et in parte, Entre los eſtraños.ver. Sed iſta ratio.fo.130.col.1.

Et.l.31.in parte,Subſtituir.fol.140. columna.2.

Subſtitutio quotuplex ſit.l.27.fo. 128.col.4.

Subſtitutio in tertio, an poteſt fieri.ibi.in parte, Sus deſcẽdientes.ver. Erit igitur practica. numero. 36.fol. 129.col.2.

Subſtitutio vulgaris quæ dicatur, & qualiter fiat,& quando deficiat. Et qui poſſunt vulgariter ſubſtitui.l.31. in par-

in parte, Vulgar.nu.9.fo.140.col.2.

Subſtitutio vulgaris, an impediat transmisſionem iuris deliberãdi.ibi. verſiculo. De aliis.numero.10.folio. 140.col.3.

Subſtitutio vulgaris, an præſuppo nat de neceſſitate inſtitutionẽ debe re præcedere.ibi.ver. Item nota.nu. 11.fo.140.col.3.

Subſtitutio vulgaris, ſi hæres non erit, quomodo intelligatur.ibi. verſi. Item ſubſtitutio,nu.12.fo.140.col.3.

Subſtitutio vulgaris quando defi ciat.ibi.ver.Item quæro. cum ſequẽ. nu.13.fo.140.col.4.

Subſtitutiones quando expirent. ibi.verſiculo.Et not.ꝙ omnes.nu.14. fo.140.col.4.

Subſtitutio pupillaris, à quib⁹ per ſonis poteſt fieri.ibi.in parte, Pupil lar.in prin.nu.15.fo.141.col.1.

Subſtitutio pupillaris.an poteſt fieri à matre.ibi.verſi.Hinc dicimus. nu.16.fo.141.col.1.

Subſtitutio pupillaris, an poteſt fieri à cõmiſſario.ibi.verſi.Hinc etiã dico.nu.17.fo.141.col.1.

Subſtitutio pupillaris qd, & quo tuplex ſit, & qualiter fiat.ibi.verſic. Sed quæro. cum ſequen. numero.19. fol.141.col.1.

Subſtitutio pupillaris ſicut poteſt fieri liberis tantum, ita etiã poſsit fie ri naturalibus. ibi.verſic. Colligitur etiam.nu.18.fo.141 col.1.

Subſtitutio pupillaris quib⁹ per ſonis poſsit fieri. ibi. verſicu. Et not. quòd ſubſtitutio . numero.20. folio. 141.col.2.

Subſtitutio pupillaris quæ requi rit vt valeat.ibi. verſic. Valet itaque. nu.21.fo.141.col.2.

Subſtitutio pupillaris quibus caſi bus expiret.ibi.ver.Quibus caſibus. nu.22.fo.141.col.3.

Subſtitutio exemplaris deſcribi tur.ibi.in parte. Exemplarmẽte ver ſiculo. Et nota, ꝙ.numero.26.fol.141. columna.4.

Subſtitutio exẽplaris quibus ver bis fiat.ibi.verſi.Et fit his verbis.nu. 27.fol.141.col.4. Et ver. Fit etiam.cũ ſequen.ibidem.

Subſtitutio facta filio furioſo, non facta mentione furoris, an dicatur exemplaris.ibi.ver.Quæro quid.nu. 28.fo.141.col.4.

Subſtitutio exẽplaris, in quo dif fert ab aliis ſubſtitutionibus.ibi.ver. Sed operæpretium.numero.29.folio. 142.col.2.

Subſtitutio exemplaris an poteſt fieri patri.ibi.verſiculo.Item nota ꝙ licet filius. numero.30.folio.142. co lumna.2.

Subſtitutus pupillariter filio im puberi, mortuo pupillo viuo patre, an poſsit ſubſtitutus ſuccedere vigo re ſubſtitutionis tacitæ vulgaris.ibi. in parte, Pupillar.ver. Sed quæro im pubes.nu.23.fo. 141.col.3.

Subſtitutus pupillariter, an, & quã do mortuo pupillo admittatur ad ſucceſsionem.ibi.eo.verſiculo.&.fo. 141.col.3.

Subſtitutio pupillaris expreſſa, quæ expirauit adueniente puberta te, an expiret etiam tacita. ibi.verſic. Vnum tene.numero.24.folio.141.co lumna.3.

Subſtitutio pupillaris facta maio ri, vel extraneo, an contineat tacitam vulgarem.ibi.ver.Et ſi fiat.nume.25. fo.141.col.3.

Subſtitutio fideicommiſſaria per quæ verba fiat.l.27.in parte, Fideicõ miſſo.verſiculo, De illa.numero.23. fo.128.col.2.

Subſtitutio obliqua per quæ ver ba detur, vel fiat.ibi.in parte, Subſti tuciones.verſicu. Item quia per ver bum, detur. numero.35. folio.129.co lumna.1.

Subſtituti à fratre & patruo, quali ter ſuccedunt, vno eorum defuncto. l.8.glo.1.verſi. Adde vnam quæſtio nem.fo.59.col.1.

Succeſsio maioratus, an ſit de iure diuino.an de iure gentium.l.40.glo. 1.ver.Quæro an iſta ſucceſsio.nume. 1.fol.151.col.1.

Suitas quando operetur aditio nem.l.ſexta.in parte, En todas.verſi culo. Tertiò verum eſt.folio. 54.co lumna 1.

Sumptus facti in exactione dotis, an minuant dotem.l.53.in parte, La dote. verſicu.Quæritur etiam.nu.40. fo.183.col.4.

Sumptus funeris qui ſint.l.30. in parte, Gaſtos. in principio. nume.11. fo.138.col.1.

Sumptus factus in re ſubdita re ſtitutioni, an ſint ſoluendi per eum, cui fienda eſt reſtitutio.l. quadrage ſimaſexta. glo.1.verſicu.Et nota, cum ſequen.ſub nume.1.folio.65.col.4.& folio.66.col.1.

Sumptus funeris quis debet ſolue re.l.30.in parte, Mandas.verſicu.Sed quia ſæpenumero. numero.16.folio. 138.col.3.

Superficiarius an præferatur con iuncto in retractu.l.74 .numero.1.& deinceps.fo.251.col.4.

Superficiarius quis dicatur.ibi.in parte, Directo dominio.verſiculo.Et dicitur etiam.fo.252.col.2.

Et in parte, Superficiario.nu.8.fo. 252.col.3.

Surdus an poteſt eſſe teſtis in te ſtamento.l.3. in parte, Interuengan. verſiculo.Item nota quòd ſurdus.fo. 34.col.3.

Surdaſter, an poſsit eſſe teſtis in te ſtamento.ibi.ver. Quid enim de ſur daſtro.fo.34.col.3.

Suſpectus, an compellatur ſatiſdá re.l.66.in parte, Informaciõ.ver. No ta etiam.nu.42.fo.233.col.4.

Et nunquid ſtabitur ſuo iuramen to, allegando illum ſuſpectũ.ibidem.

Suſpect⁹ quis dicatur, & quæ ſunt illa, quæ faciũt quem ſuſpectum.ibi. ver.Quæro, quæ ſunt illa.numero.4. fol.229.col.2.

Suus, vel extraneus, quis dicatur. Et quando ambulant pari paſſu.l.3. in parte, Herederos eſtraños. verſic. Itẽ per has duas.in verbo, Et iſte eſt vnus caſus.fo.33.col.2.

Syndici duo recipiẽtes pecuniam ad defendendum cauſam Principis: vno defuncto, an alter habeat totã pe cuniam.l.7.in parte, A ſu hermano. ver.Sed quia dixi.fo.58.col.1.

T

TAbellio, an poteſt vulgã rizare verba teſtatoris ipſis teſtibus.l.3. in par te, Interuengan. verſi. Et quamuis.fo.34.col.1.

Tabellio, coram quo fit teſtamen tum, an debeat dicere præſentibus te ſtibus, & vidẽtibus.ibi.ver.Item di xi.ſo.34.col.2.in fine.

Tabellio, an debet ſemper vti vno ſigillo, vel ſigno . ibi. in parte, Del eſcriuano.in principio. folio.40.co lumna.2.

Tabellio, an debet ponere in ſcri ptura

pponat nomen ſuum cum ſigno ſuo. ibi, ver. Sed quæro. fo. 40. col. 3.

Tabellio, qui ſolet apponere nomen ſuum cum ſigno ſuo, ſi omittit, an committat falſum. ibi. ver. Et nota. fo. 40. col. 3.

Tabellio, an ſit rogandus à teſtatore ad validationem teſtamẽti. ibi. in parte, Nõ haga ſe. verſi. Hinc etiã dico. fo. 42. col. 1.

Tabellioni quando ſit credendũ ſine teſtibus. ibi. ver. Oppono contra hoc. fo. 42. col. 4.

Tabellio qui interfuit matrimonio clandeſtino, qualiter ſit puniendus. l. 49. in parte, Teſtigos. ver. Sed pone. nu. 24. fo. 173. col. 1.

Tabellio, an poteſt rogari in cõtractu vſurario, ſeu illicito. ibi. verſi. Ex quo diximus. nu. 25. fo. 173. col. 2.

Tabellio ſeu notarius qualiter debeat loqui in contractu. ibi. verſi. Et quia notarius nu. 26. fol. 173. columna. 2.

Tabellio ſcribens ſuum teſtamẽtum, an poteſt ſcribere in eo mandatum commiſſarij. l. 39. glo. 1. ver. Sed quæro. nu. 2. fo. 150. col. 3.

Taciturnitas, an, & quãdo præiudicet. l. 1c. in parte, Mas de la quinta. ver. Nec obſtant rationes. nu. 31. fo. 67. col. 1.

Temeritas, an ſapiat fatuitatem. l. 64. in parte, Vna ordenança. verſi. Temeritas enim. num. 62. folio 221. col. 3.

Terminus ſtatutus ad ponendũ exceptiones contra executionem contractus, quando incipit currere. ibi. glo. 1. in princip. ver. Tene contrarium. nu. 2. fo. 217. col. 2.

Terminus cõceſſus ex indulgentia, an includatur in termino dato à iure. l. 16. glo. 1. verſi. Ad quod etiam facit. nu. 4. fo. 82. col. 3.

Tertius comparens pro intereſſe ſuo in executiõe ſentẽtiæ, an apellando impediat venditionem bonorum. l. 64. in parte, Se allegue. verſi. Quod eſſet ſecus. num. 96. fol. 225. col. 3.

Tertius quando præferatur tertio ibi. ver. Primo die. nu. 97. folio. 226. col. 2.

Teſtamentum, an vitietur, ſi habet admixtam donationem, vel vẽditionem. l. 17. in parte, En teſtamento. nu. 14. fo. 93. col. 4.

Teſtamentum impugnãs, an debeat habere commodum ex eo. l. 24. glo. 1. verſi. Sed pro maiori. nu. 2. fol. 113. col. 2.

Teſtamentum, an præſumatur validum, & ſolenne, ſi contrarium non probetur. ibi. ver. Et nota. nu. 3. fo. 113. col. 3.

Teſtamentum, in quo filius eſt præteritus, vel exhæredatus, an ſit nullum. ibi. in parte, Se rompiere. nu. 4. fo. 113. col. 4.

Teſtamentum nullum, an conualeſcat aliquo caſu. ibi. verſi. Et nota. el. 2. nu. 6. fo. 113. col. 4.

Teſtamentum contra officium pietatis, an ſit inofficioſum. ibi. ver. Prima concluſio. nu. 7. fo. 113. col. 4.

Teſtamentum, in quo vnus filius eſt exhæredatus, alter inſtitutus, an valeat. ibi. in parte, Annullare. verſicul. Sed pone. numero. 44. fo. 117. col. 1.

Teſtamẽtũ, in quo filius inſtituitur re non ſtante, an ſit nullum. ibi. verſic. Item nota. numero. 45. fo. 117 col. 1.

Teſtamentum, in quo filio relinquitur res aliena, an ſit nullum. ibi. verſic. Si tamen. nume. 46. folio. 117. columna. 1.

Teſtamentum continens inſtitutionem incapacis, cui datus eſt cohæres capax, an ſit nullum. ibi. verſiculo. Nota etiam. numero. 47. fol. 117. col. 1.

Teſtamentum, in quo verba non diriguntur ad filium, cui relinquitur, ſed ad hæredem, vt (relinquo bona mea Titio, q reſtituat filio meo) an valeat. ibi. verſicu. Et licet. nume. 48. fo. 117. col. 1.

Teſtamentum factum in minori ætate, an valeat. l. 5. in parte, Edad legitima. verſiculo, Et nota. fol. 49. columna. 1.

Et. l. 19. in parte, Puedan. folio. 102. col. 3.

Teſtamentum cæci quot teſtes requirat. l. 3. fol. 40. col. 3.

Teſtamentum in ſcriptis, quod non valet propter defectum teſtiũ, an valeat vt nuncupatiuum. ibi. in parte, No haga ſe. ver. Tertiò oppono. fo. 43. col. 2.

Teſtamentum factum in minori ætate, an validetur tractu temporis. l. 5. in parte, Edad legitima. verſiculo. Sed quæro. folio. 49. columna ſecunda.

Teſtamentum factum tempore habili, an inualidetur ſuperueniente inhabilitate. ibi. verſic. Idem ſi catholicus. fo. 49. col. 2.

Teſtamentum, in quo parentes exhæredantur, an valeat. l. 6. in parte, Por ſu orden. Et in parte, Succedan. in prin. folio. 50. col. 3. & folio. 51. col. 1.

Teſtamẽtum maternum, in quo ſunt inſtituti baſtardi, ſeu illegitimi, an valeat. l. 9. in princi. folio. 59. columna. 2.

Teſtamentum, in quo ſunt inſtituti legitimus & incapax, an valeat in perſonã capacis. ibi. in parte, Ex teſtamento. verſic. Quod procedit. fo. 61. col. 4. in fine.

Teſtamentum, in quo eſt inſtitutus incapax, cui datus eſt ſubſtitutus legitimus, an valeat. ibidem.

Teſtamentum nuncupatiuum, in quo aliqua ſunt omiſſa, an vitietur. l. 3. in parte, Nuncupatiuo. verſi. Ex quo ſequitur. fo. 31. col. 2.

Teſtamentum, qualiter publicetur. ibi. ver. Item quæro qualiter. Et verſiculo. Vlterius quæro. folio. 32. col. 2. & . 4.

Teſtamentum in ſcriptis, an aperiatur ante mortem teſtatoris. ibi. in parte, In ſcriptis. verſic. Vlterius nota. fol. 33. col. 4.

Teſtamentum, an debeat fieri vno contextu. ibi. in parte, Interuengan. in prin. fo. 33. col. 4.

Teſtamentum à teſtibus infamibus ſcriptum, an vitietur. ibi. in parte, Siete teſtigos. ver. Non tamen vitiatur. fo. 35. col. 4.

Teſtamentum coram notario apoſtolico vel imperiali, an debeat publicari. ibi. in parte, Eſcriuano. verſiculo. Ex quo ſequitur. folio. 39. columna. 3.

Teſtamẽta ſi inueniantur duo eadẽ die celebrata, nec apparet quod illorum ſit prius, vel poſterius, quod valebit ex illis. l. 17. in parte, La poſſeſsion. verſi. Vigeſimusſextus. nu. 90. fo. 98. col. 3.

Teſtamẽti apertura, à quibus petatur. l. 3. in parte, Nũcupatiuo. ver.

Et nota.fo.32.col.4.

Teſtamenti appellatione, quod teſtamentum veniat.ibi.in parte, In ſcriptis.in prin.fo.33.col.3.

Teſtamenti in ſcriptis forma, ad quid fuit inuenta.ibi.verſiculo.Sed quæro.fo,33.col.4.

Teſtamentum factum corã duobus teſtibus,an,et quãdo valeat.ibi, in parte, No haga fe, ver. Oppono iterum.fo.42.col.4.

Teſtamẽtum factum coram preſbytero parochiali, an valeat. ibi. in parte,Siete teſtigos.ver. Authenticat.cum ſequenti.fo.38.col.1.

Teſtari prohibitus,an poſſet codicillari.l.4.in parte, Codicillos.fo.45.col.2.

Teſtamentum, qua ætate poteſt fieri.ibi.ver.Item quemadmodum.fo.45.col.2.

Teſtari qui non poſſunt. ibi. in parte,Fueren confiſcados.fo.45.co.4.in fine.

Teſtamentum hæretici an validetur ſi reuertatur ad fidem veram.l.5.in parte,Edad.verſi.Hinc dicimus.fo.49.col.2.

Teſtari an poſsit, qui poteſt codicillari.ibi.in parte, Pueda hazer.fo.50.col.2.

Teſtamẽtum,in quo relinquitur filio minus legitima, cum prohibitione, ne plus petat, an valeat.l.24.in parte,Anullare.ver. Valet tamẽ.nu.49.fo.117.col.1.

Tſtamentũ cõtinẽs præteritionẽ poſthumi,an valeat.ibi.ver.Item teſtamentum.nu.50.fo.117.col.1.

Teſtamentum quod filius dixit nullum,an reconualeſcat.ibi. verſi.Item nota.nu.53.fo.117.col.2.

Teſtamẽtũ continens præteritionem legitimati,an valeat.ibi.verſic.Sed quæro.nu.55.fo.117.col.3.

Teſtamentum quibus caſibus ſit nullum ex defectu teſtatoris.ibi.in fine.nu.56.fo.117.col.3.

Teſtamẽtum,in quo poſthumus eſt præteritus,putà,quia de eo non fuit cogitatũ,an valeat.ibi. ver. Sed quid in poſthumo. cũ tribus ſequẽ.nu.52.fo.117.col.2.

Teſtamentum vnde dicatur. In Procœmio.glo.1.ver. Et dicitur. fol.3.col.3.

Teſtamentum,quibus modis poteſt confici.l.3.glo.1.in parte, Teſtamento cerrado.fo.33.col.2.

Et.l.31.glo.1.verſi. Et ratio.folio.139.col.2.

Teſtamentum qualiter fiat inter filios,& qualiter inter extraneos.l.3.in parte,Entre los hijos.f.32.co.4.

Teſtamentum nuncupatiuũ qualiter fiat.ibi in tex.& in parte,Nuncupatiuo.fo.31.col.2.

Teſtamentum in ſcriptis, qualiter fiat.ibi,in tex.& in parte,Teſtamento cerrado.fo.33.col.2.

Teſtamentum nũcupatiuum, & in ſcriptis,quot teſtes requirant ibidem.fo.33.col.2.

Teſtamentũ nũcupatiuũ,an debeat legi ipſis teſtib⁹.ibi.in pte, Nũcupatiuo.ver. Et nota.fo.31.col.2.

Teſtamentum quãdo dicatur publicatum.ibi.ver.Sed quia dixi,fol.32.col.1.

Teſtamentum in ſcriptis, quando aperiatur.l.3.in parte,In ſcriptis.ver. Vlterius not.fo.33.col.4.

Teſtamentum, ad quid prodeſt.ibi.ver.Sed quæro.fo.33.col.4.

Teſtamentum factum manu duorum tabellionum, quorum alter eſt infamis,an valeat.ibi,in parte,Siete teſtigos.ver.ex his.fo.36.col.2.

Teſtamentum, an vitietur ex defectu vnius teſtis.ibi.in parte, Nuncupatiuo.ver. Intantum.fo.32.col.1.

Et in parte,Siete teſtigos. verſic.Sed pone.cum ſequen.folio. 36.col.2.in fine.Et verſicu.Præterea.folio.eo.col.3.

Teſtamentum factum in carcere, vel in mari, vel tempore peſtis, an requirat minorem numerum teſtiũ.ibi.in parte,Siete teſtigos.ver. Vlterius quæro.fo.36.col.4.

Teſtandi facultas,quo iure ſit introducta.ibi.ver. Item pro iſta parte.fo.38.col.1.

Et.l.4.in parte, Teſtamento.fol.45.col.1.

Teſtamentum in ſcriptis, an debet fieri coram tabellione. folio. 33.col.2.&.3.

Teſtamentum,in quo teſtes, vel tabellio. ſunt compulſi, an valeat.ibi.in parte, No haga fe.verſicu.Sed quæro.el.3.fo.42.col.1.

Teſtamentum,an, & quando poteſt committi in alterius voluntate.l.31.glo.1.verſi.Nunc autem. num.1.fo.139.col.1.

Teſtamẽtum nutu factum,an valeat. ibi, in parte, Por ſu nombre.verſi. Præterea teſtamentum.nu.40 fo.142.col.4.

Teſtamentum quotuplicitèr accipiatur. Et quibus modis poſsit cõfici.ibi.ver.Et ratio.nu.2.fo.139.co.2

Teſtamentum quando dicatur perfectum.l.27.in parte, Acabaſſe, in princi.nu.1.fo.148.col.3.

Teſtamentum perfectum quando reuocetur per ſecũdum. ibi. ver. Quæro teſtator.nu.2.fo.148.col.3.

Teſtamentum factum parum ante,vel parum poſt bellum iure militari.an valeat.l.3.in parte, La ley del ordenamiento. verſi. Quæro miles.fo.28.col.2.

Teſtari an poſſunt de iure militari pugnantes in rure, vel nauigantes in mari.ibi.ver.Quartò fallit.fo.29.col.1.& verſi. Item excipiantur.fo.28.col.3.

Teſtamentum qualiter inſinuetur.Et quid ſit inſinuatio. ibi. verſi. Multum enim. Et in ver. Qualitèr fiat.fo.36.col.1.

Teſtari an poſsint plebei iure militari, ſi ſunt in expeditione.l.3. in parte, La ley del ordenamiẽto.ver. Item excipiantur.fo.28.col.3.

Teſtamentum primum quando valet, & non ſecundum.In Procœmio.in parte,Al bien.ver. Idem dicimus.fo.9.col.3.

Teſtari an poſsint doctores legũ vt milites, ſi ſunt in bello iuſtitiam exhibendo. Et quid de medicis & chirurgis,& de eorum ſeruitoribus.l.3.in parte, La ley del ordenamiento.ver.Fallit tertiò.fo.28.col.3 &.4.

Teſtamenta doctorum & aduocatorũ,an poſsint cõtratabulari.ibi.ver.Propterea.fo.28.col.4.

Teſtamenta peregrinorum facta coram duobus teſtibus, an valeant ſicut teſtamenta illorum, qui teſtantur in bello.ibi. verſi. Fallit quintò.fo.29.col.2.

Teſtamenta facta coram principe,an valeant ſine teſtibus, probata principis præſentia.ibi.verſi.Sextò fallit.fo.29.col.2.

Teſtamentum principis ſine teſtibus,an valeat.ibi.verſic.Septimò fallit

fallit.fo.29.col.4.

Teſtamenta militum non recognoſcẽtium ſuperiorem, an valeant ſine teſtibus.ibi ver. Idem papa. fo. 29.col.3.

Teſtamenta facta apud acta corã iudice ordinario, an valeant ſine teſtibus.ibi.ver. Octauò fallit. Et ver. Ex quibus.fo.29.col.3.

Teſtamenti inſinuatio, an valeat ſine teſtibus.ibi.verſi. Fateor tamen fo.29.col.4.

Teſtamentum cuiuſcunq; domini tẽporalis, an valeat ſine teſtibus. ibi.ver. Nonò fallit.fo.30.col.1.

Teſtamentum factum coràm epiſcopo, an valeat ſine teſtibus. ibi. ver. Decimò fallit.fo.30.col.3.

Teſtamentum factum coram populo, vel in publico parlamẽto, vel in generali concilio, an valeat ſine teſtibus.ibi. ver. Ex quo dicit Spe. fo.30.col.4.

Teſtator ſi facit ſecundum teſtamentum falſo rumore ductus: comperta rumoris falſitate; an ſecundũ teſtamẽtum ſit validũ.l.24.in parte, Tercio & quinto.nu.63.fo.118.co.2.

Teſtator, qui ſcindit, vel cancellat teſtamentum, an ob id ſit locus fiſco.l.37.in pte, Acabaſſe.ver. Vltimò quæro.cum tribus ſequen. nu.3. fo.149.col.1.

Teſtator relinquens ſimpliciter eleemoſynam tali conuentui, an intelligatur ſemel tãtum.l.53.in parte, Prometieren.ver. Item ſi teſtator.el 1.nu.21.fo.183.col.2.

Teſtator relinquens vxorem dominã, & vſufructuariam, ſi ſupuiuẽs cõtrahat ſecundò, an intelligatur teſtamẽtũ de ſecũda.ibi. ver. Itẽ ſi teſtator.el.2.nu.26.fo.183.col.2.

Teſtator, an debet ſubſcribere teſtamẽtum ſuum.l.3.in parte, Y el teſtador.verſi. Erit igitur.fo.40.col.2.

Teſtator, ſi eſt tabellio, an debeat ſubſcribere teſtamentum ſuum.ibi. in parte, Y el teſtador.in principio. fo.40.col.2.

Teſtator, an teneatur nominare hæredem proprio nomine, an ſufficiat per relationem ad aliud.l.31. in parte, Por ſu nombre.verſi. Ex quibus.nu.39.fo.142.col.4.

Teſtatoris aſſertio, vel iuramentum an poteſt mutare veritatem rei. In Procemio. in parte, Gracia dẽ Dios.ver. Sed vehementer. Et verſi. Item quia teſtatoris aſſertio.f.5.co.3

Teſtes teſtamenti, an debent eſſe omnes præſentes in pronuntiatione teſtamenti. Et an tenẽtur videre, & audire, cognoſcereq; teſtatorem l.3.in parte, Interuengan.ver. Et nota.cum ſequenti.fo.33.col. 4.

Teſtes teſtamenti, an præſumãtur omnes fuiſſe præſentes tempore teſtamenti, ſi vnuſquiſque dicat, fui.ibi. verſiculo. Poſtremò. folio. 34.col.4.

Teſtes ſingulares qui dicantur. ibi.verſi. Item quia non attenditur. fo.34.col.4.

Teſtes an ſufficiat concludere præſumptiuè, vt probent.ver. Primò.el.1.fo.35.col.1.

Teſtes ſingulares, an, & quando probent. In parte, Interuengan. ver. Quando teſtes.fo.35.col.2.

Et in parte, Siete teſtigos. ver. Si tamen teſtes.fo.35.col.4.

Teſtes an tot requirantur ad probandum teſtamentum, quot requiruntur in ipſo teſtamento.ibi.verſi. Sed quæro.fo.36.col. 4.

Teſtes plures de eadem domo, an probent.ibi.verſicu. Item quæro fo.37.col.2.

Teſtes in dubio an pręſumantur idonei. Et quando.l.41.in parte, De buena fama.ver. In dubio.nu.18.fo. 157.col.1.

Teſtes quando ſufficiunt minus idonei.ibi.ver. Quod eſt verum.nu. 19.fo.157.col.1.

Teſtes deponẽtes ſuper ſcriptura, an debeant deponere de eius tenore.ibi.in parte, Del tenor.in princip.nu.11.fo.156.col.2.

Teſtes illiterati deponẽtes de tenore ſcrpturæ, an ſint falſi.ibi.verſi. Si tamen.nu.12.fo.156. col.3.

Teſtes ſuper adulterio quales debeant eſſe.l.82.glo.1.ver. Item nota, ꝙ licet.nu.8.ſo.262.col.3.

Teſtes teſtamenti, an debent eſſe rogati. Et quid in tabellione. l.3. in parte, No haga ſe.ver. Sed quęro. el.2.fo.41.col.4. Et in ver. Sed quæro.fo.42.col. 1.

Teſtes quorum alter eſt infamis, alter fide dignus, an, & quando plenè probent.ibi.verſi. Et per hoc.fol. 42.col.3.in fine.

Teſtes habitantes propè paradiſum terreſtrem an poſſunt eſſe. l. 3. in parte, Interuengan. verſiculo. Hinc etiam dicit. folio. 34. column. 1.in fine.

Teſtes excommunicati an poſſunt eſſe.ibi.in parte, Siete teſtigos. ver. Et nota.fo.35.col. 4.

Teſtes ad probandum filiationem qualiter debent deponere.l.13. in parte, Por el auſencia. verſiculo. Quo ad primum.num. 22. folio.78. col.3.in.fine.

Teſtes poſſeſſoris, an præualeãt teſtibus non poſsldentis.l.17.in parte, La poſſeſsion. verſiculo. Decimuſnonus effectus.ſub.num.83.fol. 98.col.2.

Teſtes qui prohibentur eſſe, & quibus caſibus.l.49.in parte, Teſtigos.in prin.nu.23.ſo.173.col. 1.

Teſtes producti in termino, an debent deponere in termino. l. 64. in parte, Y paſſados.in principio, num.86.fol.224.col.2.

Teſtes, an requirantur duo ad capiendum ſuſpectum de fuga, vel vt compellatur ſatiſdare.l.66.in parte, Informacion. ver. Item requiritur.nu.43.fo.234.col.1

Teſtes quando recipiantur lite non conteſtata.ibi.ver. Nota etiam, nu.46.fo.234.col.3.

Teſtes ad probandum ingratitudinem, an debeant eſſe integri, ideſt omni exceptione maiores. In Proœmio.in parte, Gracia de dios. in fine.fo.6.col.2.

Teſtes deponentes falſum apud notarium, an puniãtur de falſo.l.83. in parte. En las otras. verſicu. Quæro hic de quæſtione.nume.15.folio. 264.col.1.

Teſtis deponens falſum ſine iuramento, an puniatur de falſo. ibi. verſicu. Item ſi teſtis.nume.16.folio. 264.col.2.

Teſtis falſus qualiter puniatur. l. 83. nu.1.ſo.263.col.1.

Teſtis pecunia corruptus, an ſit falſus, quando verum deponit. ibi. glo.1.verſiculo. Et circa iſtam materiam.nu.6.fo.263.col.2.

Teſtis falſus an dicatur, qui omittit veritatem.ibi.verſic. Quid enim. in verbo. Et dic clarius. numero. 7.

fo.263.co.2.

Teſtis vacillans, an puniatur de falſo.ibi.ver. Et adde. Et verſi. Si tamen.nu.9.fo.263.col.3.

Teſtis, qui occultauit veritatem, an dicatur falſus.ibi.ver. Sed pone. nu.10.fo.263.col.3.

Teſtis nepos producẽtis negans ſe eſſe conſanguineum vel affinem, an teneatur de falſo.ibi.glo.1.verſi. Idem dicit Ioannes. num. 11. folio. 263.col.4.

Teſtis negans ſe eſſe conſanguineum vel affinem producentis, cum ſit, an faciat fidem.ibi.verſi. Tu dic. nu.12.fo.263.col.4.

Teſtis clericus deponens falſum coram iudice ſeculari, an poſsit puniri per eccleſiaſticum.ibi. verſi. Et econtra.nu.14.fo.264.col.1.

Teſtium numerus requiſitus in teſtamento, vel in contractu, ſi vltra numerum producũtur duo, vel tres infantes, an defectus iſtorum vitiet teſtamentum vel contractum.l.3. in parte, Siete teſtigos.ver. Hinc dicit Baldus.fo.36.col.2.

Teſtis an debeat ſubſcribere, vel ſe inſcribere in teſtamento. Et quid in aliis contractibus.ibi.in parte, Encima.in prin.fo.40.col.1.

Teſtis deponens in cauſa matrimoniali, cuius ætatis debeat eſſe.l. 41.in parte, Quarenta años.verſi. Et nota.nu.22.fo.157.col.2.

Teſtis, qui dicit aliquem ſemper poſſediſſe, an ſit falſus.ibi. in parte, Siempre, in prin.nu.24.fo.157.co.3

Teſtis, an poteſt deponere de facto antiquiſsimo.ibi.ver. Ange. tamen.nu.23.fo.157.col.2.

Teſtis dictum obſcurum, an valeat. In Procemio.in parte, Entendimiẽto.ver. Facit etiam quod voluit Bal.fo.8.col.3.in.prin.

Teſtis dictum interloquentis tẽpore teſtamenti, vel contractus, an valeat. l.3.in parte, Interuengã.ver. Item ille.fo.34.col.1.

Teſtium habilitas, quo tempore requiritur.ibi. in parte, Siete teſtigos.ver. Sed quæro.fo.35.col. 4.

Teſtium inhabilitas quando vitiet.ibi.in parte, Encima.ver. Et nota.fo.40.col.1.

Teſtis, an, & quãdo probet.l. 66. in parte, De teſtigos. ver. Quod facit.nu.47.fo.234.col.4.

Teſtis ſubſcribens ſe in teſtamẽto, an videatur conſentire ea, quæ ſcripta ſunt in ſuum præiudicium. l.3.in parte, Encima.ver. Quid ſi teſtis.fo.40.col.1.

Teſtis an debet deponere de præſentia alterius.ibi. in parte, Interuengan.ver. An debeat.fo.35.col. 2.

Teſtimoniũ mulierum, an æquiualeat teſtimonio virorum.l.54.glo. 1.ver. Ex ratione ſupradicta.num.2. fo.185.col.3.

Teſtis deponẽs ſuper adulterio, ſi dicit, Talis iacuit cum tali muliere, an ſit idẽ, acſi diceret, Talis adulterauit vxorem illius.l.80.gl.fi.ver. Vnum tene. numero. 4. folio. 260. col.2.

Theologorum dicta quãdo ſunt tenenda.l.1. in parte, Sanctos padres.verſiculo. Sed quia dixi.fol.15. col.4.

Titulus dotis an ſit lucratiuus, an verò oneroſus.l.17.in parte, Onerosã.in prin.fo.99.col.4.

Torqueri an poteſt conſiliarius finita dignitate.l.13.in parte, Veynte y quatro horas. verſic. Sed contra ea.nũ.12.fo.77.col.4.

Traditio rei, an probetur ſi in cõtractu dicit donauit, & tradidit.l.17. in parte, La poſſeſsion. verſiculo. Vlterius quæro.numero. 49. folio. 96.col.3.

Traditio poſſeſsionis qualiter probetur, ibi.ver. Propterea ſis cautus.nu.50.fo.96.col.3.

Tranſactionis titulus licet non ſit ſufficiens ad præſcribendum, an ſit ſufficiens, ſi cum eo cõcurrat poſſeſsio.l.17.in parte, La poſſeſsion. ver. Vigeſimuſnonus.nu.93.fol.98. col.4.

Tranſire, an, & quando licet per agrũ, vel parochiam alienã.l.30.glo. 1.ver. Sicut dicimus.cum præcedenti.nu.4.fo.137.col.4.

Tranſmiſsio querelæ quibus caſibus habeat locum.l.24. in parte, Se rompiere.ver. Et adde.nu.30.fo. 115.col.4.

Tranſmiſsio, an ſit potentior iure accreſcendi.l.7.in parte, A ſu hermano.in fi.fo.58.col.2.

Tranſmiſsio quid ſit.l.6.in parte, De qualquier calidad.ver. Sed quæro.fo.55.col.2.

Et l.40.gl.1.ver. Quapropter.nu. 3.fo.151.col.4.

Tranſmiſsio quotuplex ſit. l.13. in parte, Veynte y quatro horas. ver. Sed quis.nu.8.fo.77.col.2.

Tranſmitti quæ poſſunt. Et quid ſit conſiderandum in tranſmiſsione ibi.ver. Quo ad ſecundum. cum ſequenti.nu.9.fo.77.col.2.

Tranſmitti an poſsit, quod cedi non poteſt.ibi.ver. Poſtremò.num. 14.fo.78.col.1.

Tranſmitti an poſſunt bona damnatorum non adita.l.14. in parte, Pueda diſponer.ver. Ad hoc etiam facit.nu.4.fo.79.col.4.

Tranſmitti an poteſt ad matrem ius competens ſuo filio præterito decedenti in infantili ætate.ibi.ver. Adde quod plenè.nume.5.folio.80. col.1.

Tutor, à quibus perſonis dari poteſt.l.31.in parte, Tutor.in princip. nu.31.fo.142.col.2.

Tutor, an videtur datus per iſta verba. Committo filiũ meum cuſtodiæ matris ſuæ.ibi.ver. Quæro an pater.nu.32.fo.142.col.3.

Tutor, quid debet iurare. ibi.in parte, Tutor. ver. Tutor autem.nu. 33.fo.142.col.3.

Tutor, an debeat conficere inuẽtarium.ibi.ver. De tutore.nu.36.fo. 142.col.3.in fine.

Tutor, an, & quando compellatur ſatiſdare.l.66.in parte, De ſe arraygar. ver. Si tamen obligatus ſatiſdare.nu.12.fo.229.col. 4.

Tutor, vel curator, fugiens cum rebus pupilli, an committat furtum. l.66.in parte, Deſcendiere.ver. Idẽ in tutoribus. numero.6.fol.259.columna.4.

V

VArietas doctorum, an faciat legẽ dubiam. In procemio. in parte, Differencia.fo.8.col.1.

Vaſſalli an veniant in generali obligatiõe.ibi.in parte, Sicilia.ver. Et quo ad iſtud. fo.7.col.2.

Vaſſalli an poſsint ad libitum vti venatione & piſcatione.l.60. in parte, Vna ordenança. verſic. Secundò.nu.11.fo.218.col.2.

Vaſſalli, an poſsint ſcindere ligna,

gna, quæ non ſunt in fructu. ibi.verſiculo. Ex quo ſequitur. numero.10. fo.218.col.2.

Vaſſallus, an poſsit facere cõditionem domini deteriorem.ibi.ver. Nã vt dicit.nu.12.fo.218.col.2.

Vaſſallus, feudatarius, inquilinus, & vſufructuarius, an æquiparentur. ibi.verſicu.Quartò vaſſalli.nume.16. fol.218.col.3.

Vaſſallus, an habeat vtile dominium, & dominus loci directum.ibi. verſicu. Et ſi feudatarius. numero.17. fol.218.col.3.

Vaſſalli, an poſsint facere inter ſe ſtatuta.ibi.verſi. Si enim.numero.19. fol.218.col.3.

Vaſſallus, an tenetur recipere dominum & familiam ſuam in hoſpitium.ibi.ver.Octauò ex ſupradictis. nu.25.fo.219.col.2.

Vaſſallus, qui per tempus cẽtum annorum fuit ad molendũ in molendino, vel ad coquendum in furno domini ſui, an poſsit compelli in futurum ire.ibi.ver. Septimò dicunt. nu. 27.fo.219.col.2.in principio.

Vendere an quis poſsit omnia bona ſua.l.69.in parte, Donacion.verſi. Vnum tamen nota. numero.6.folio. 242.col.2.

Venditio, an comprehendat donationem.ibi.ver. Oppo.cõtra hoc.nu. 7.fo.242.col.2.

Venditio, an dicatur vna, quando fundus venditur, & retrahitur pro tãto, an plures.l.70.glo.1.ver.An autẽ. nu.28.fo.247.col.3.

Venditionis appellatione, an veniat permutatio.ibi.in parte, Vendida.nu.31.fo.247.col.4.

Venditio facta duobus, quæ ipſarum debeat prævalere.l.74.in parte, Enella.ver. Sed quæro. cum ſequen. nu.11.fo.253.col.1.

Venditio, an dicatur conditionalis, quando venditur ad menſuram. l.63.in parte, Obligacion. verſiculo. Et pro iſta parte, numero.24.fol.211. columna.3.

Venditor, an excuſetur à pœna dupli, ſoluendo gabellam ante ſententiam.l.70.in parte, El alcauala.verſi. Extra quæro. numero.45. folio.250. columna.1.

Venditor, an debeat ſoluere notario mercedem de contractu venditionis.an emptor. ibi.ver. Aduertẽ.nu. 42.fo.249.col.4.

Venditor obligatus actione perſonali ad tradendum vacuam poſſeſsionem, an liberetur, ſi conſtituit ſe emptoris nomine poſsidere.l.17. in parte, La poſſeſsion.ver. Adde ſuper hoc.nu.54.fo.97.col.1.

Veniens ante terminum, an dicatur veniſſe in termino.l.72.in parte, Dentro. verſiculo. Sed pone.nume. 2.fo.250.col.4.

Verba poſita in teſtamentis & cõtractibus, an debeant aliquid operari.l.16.in parte, No ſe cuente.verſicu. Et verba poſita.numero.33.folio.84. columna.4.

Verba teſtatoris, an talia præſumantur, qualia eſſe debent.ibi. verſi. Quartò talis præſumitur. nume.34. fol.84.col.4.

Verba generalia à teſtatore prolata, qualiter debeant intelligi. ibi.ver. Quintò quando verba. numero.35. fol.85.col.1.

Verba, an, & quando importent donationem.ibi. ver.Septimò.nu.36. fol.85.col.2.

Verbum (arraygar) & ſatiſdare, an ſint idem.l.66.in parte, De ſe arraygar.ver.Quæro an iſtud verbum.nu. 6.fo.229.col.3.

Verbum, poteſt, an inducat neceſſitatem.l.9.in parte, Puedan mandar. fol.60.col.2.

Verbum generale, qualiter intelligatur.In Prooemio.in parte, Entendimiento.verſiculo. Nota etiam.fol. 9.col.1.

Verbum futuri temporis, an, & quando inducit canonẽ ferendæ ſententiæ, & quando latæ.l.4. in parte, De confiſcar. in principio. folio.47. columna.1.

Et.l.24.in parte, Anullare.in prin. nu.43.fo.116.col.4.

Verbum, liberè, quid denotet.l. 14.in parte, Libremente.nume.6.fol. 80 col.1.

Et qualiter intelligatur priuilegiũ alicui cõceſſum liberè teſtãdi.ibidẽ.

Verbum, bona, prolatum à contrahentibus, vel à lege, ſeu à Principe, quid importet.l.17.in parte, Enel tercio.verſi.Quando iſtud verbum.nu. 10.fo.92.col.4.

Verbum, poteſt, præcedente negatione, an ſit reſtrictiuũ.ibi. in parte, No ſe pueda reuocar.ver. Itẽ quia. nu.110.fo.100.col.4.

Et in.l.9.in parte, Puedan mãdar. fol.60.col.2.

Verbum, poteſt, præcedente negatione, facit actum de iure impoſsibile.ibi.verſiculo. Intantum. nume. 111.fo.100.col.4.

Verbum futuri temporis, an inducat, veritatem, an fictionẽ.l.22.in parte, Por hechas.verſic. Itaque.nume. 36.fo.111.col.4.

Verbum futuri tẽporis, ad quod tempus referatur. ibi.in fi. nume.39. fo.112.col.1.

Veſtes lugubres, quibus perſonis debent dari.l.20.in parte, Gaſtos.verſiculo.Sed quæro. numero.12. fo.138. columna.2.

Vicinus, an teneatur ſubuenire vicino, & quando.l.49.glo.1.verſiculo. Hinc etiam tex.numero.7. folio.171. columna.1.

Vidua matrimonium contrahens ſine voluntate parẽtum, an puniatur pœna contrahentium matrimoniũ clandeſtinũ.l.49.glo. fi.in fi. nu. 33. fol.174.col.4.

Vidua, an ponatur procul à virgine. In prooemio.in parte, De caſtilla. verſiculo. Adde. Bal.in.l.vna. folio. 6.col.4.

Vidua, an gaudeat in dote priuilegio rei dotalis.l.29.in parte, Quiſiere eſcoger.verſiculo. Eſt aliud priuilegium.in verbo, quid autem.nu.40. fol.157.col.2.

Villa quæ dicatur.l.45. in parte, Villas.nu.7.fo.162.col.3.

Villa, an poſsit in integrum reſtitui.ibi.verſic. Primum quia caſtrum. nu.9.fo.162.col.3.

Vir, & vxor vendentes prædium viri, & pretium recipientes: mortuo viro vxore petẽte dotem, an fiat ſibi cõpenſatio medietatis pretij recepti. l.61.in parte, Si ſe prouare.ver. Iuxta prædicta.nu.15.fo.202.col.2.

Vir, & mulier delinquẽtes, an puniantur eadem pœna.l.49. in parte, El que contraxere. in principio. nu. 9.folio.171.col.4.in fi.

Vitricus an teneatur dotare priuignam vel priuignum, vel eos alere.l. 53.in parte, Comun.numero.6.folio. 182.col.3.

Vitricus dotanſ priuignam,an videatur dotaſſe de ſuo,an de bonis priuignæ.ibi.verſicu. Vnum tamen.nu.7.fo.182.col.3.

Viuere an dicitur, qui commodè non viuit.l.10.in parte, En caſo.verſiculo. Item adde. numero.11.folio.65. columna.2.

Vltima voluntas,an ſit de iure ciuili, an de iure naturali.l.17. in parte,Poſtrimera volũtad.in principio. fo.43.col.4.

Vltima voluntas,an poſsit tranſire in ſpeciem contractus.ibi.verſicu. Et nota.numero.15.folio.93.columna quarta.

Voluntas qualiter detur intelligi. l.26.glo.1.nu.2.fo.119.col.1.

Et.l.2.in parte, Voluntad.verſi.Et nota.fo.24.col.2.

Volũtas teſtatoris an reguletur ex veriſimili.l.16.in parte, No ſe cuẽte. verſic.Secundò quòd legatum.nu.31. fo.84.col.3.in fi.

Voluntas teſtatoris ex quibus poteſt conſtare.ibi.verſicu. Vndecimò. nu.38.fo.85.col.2.

Voluntas deliberata & cõſenſus, an requiritur in delictis,cõtractibus, obligationib⁹,& iudiciis.l.64. in parte. Vna ordenança.verſic. Et facta ab eo.nu.52.fo.220.col.4.

Voluntas deliberata an dicatur interueniſſe, vbi deeſt conſilium. ibi. verſi.Et non eſt deliberata voluntas. nu.53.fo.220.col.4.

Vſucapi quando poſsit.l.17.glo.1. verſiculo. Quintò facit.numero.1.fo. 90.col.3.

Vſuræ,an, & quando poſſunt peti.l.29.in parte,Quiſiere eſcoger.ver. Item nota,cum ſequenti.numero.35. fo.137.col.1.

Vſurarũ deciſio,quibus pertineat l.1.in parte,Sãctos padres.ver. Et plenius.fo.15.col.4.in fi.

Vſufructuarius,an teneatur ad magnos ſumptus,l.46. glo.1. verſiculo; Et ex hoc dicimus. numero.3. folio. 166.col.2.

Vſusfructus quid ſit.l.48. in parte, Vſufructo.in prin. folio.168.columna prima.

Vſusfructus quotuplex ſit.ibi.verſiculo. Quo ad ſecundum.numero.4. fo.168.col.2.

Vſusfructus appellatione quid cõprehendatur.ibi.ver. Quo ad tertiũ. nu.5.fo.168.col.2.

Vſusfructus,et fructus,an ſint idẽ. ver. Et not.nu.9.fo.168.col.3.

Vſusfructus in quo conſiſtat.l.14. in parte, Propriedad.ver. Quo ad ſecundum.nu.9.fo.8.col.2.

Vſusfructus nauis,columbariç,piſcinæ,venationis, & habitationis, in quo conſiſtit.ibi. ver. Commoditas. cum ſequẽtibus vſq; in finem.nume. 10.fo.80.col.2.

Vſumfructum vtilem an pater acquirat per filium emancipatũ ſuccedentem matri.l.48.in parte, Vſufructo.verſiculo. Et dicit Bal.numero.7. fo.168.col.3.

Vtile an ſit aliud; quàm quod in tranſitu prodeſt.l.1.in parte, Sean ſabidores.verſiculo. Multitudo.folio. 18.col.4.

Vxor an excludat fiſcum de ficiẽtibus cõſanguineis a ſucceſsione viri ab inteſtato. l.4. in parte, De ſus bienes.ver.Sed quæro. cum ſequen. fo.45.col.4.

Vxor,an teneatur alere virum bãnitum.l.10.in parte, El padre. verſic. Item dicit.numero.12.folio. 65.colũna ſecunda.

Vxor tenetur alere maritum bannitum,licet cum eo non conuerſetur. ibi.verſic. Intantum.numero.20.fol. 66.col.3.

Vxor diues,an debeat alere maritum inopem.ibi. in parte, De ſus hijos.ver. Idem dicimus. cum ſequen. nu.18.fo.66.col.3.

Vxor propter delictum,an poſsit in totum perdere dotem et alia bona. l.77.nu.1.fo.258.col.1.

Vxor,an poſsit accuſare maritum de adulterio.l.80.glo.1.ver.Item quæro.nu.3.fo.260.col.2.

Vxor putatiua an poſsit de adulterio accuſari.l.81.nu.1.fo.260.col.3.

Vxor propter adulterium, an, & quando perdit dotem.ibi. glo.1.nu.2. fol.260.col.3.

Vxor,quæ non eſt adulterata,ſed oſculum tantùm præbuit extraneo, qua pœna puniatur ipſa & oſculans. ibi.in parte, Adulterio.in principio. nu.3.fo.261.col.3.

Vxor,quæ pernoctauit extra domum viri,an perdat dotẽ, & alia bona.ibi.verſicu. Perdit etiam dotem. numero.4.folio.261.col.3.

Vxor accuſata de adulterio,an debeat alimentari,pẽdente lite.ibi.ver. Et nota.nu.7.fo.261.col.4.

Vxor vendens fundum de licentia viri,mortuo viro, an poſsit illum vendicare.l.56. in parte, Vala todò. verſiculo. Contrarium.numero.6.fo. 192.col.4.

Vxor,an tranſeat in poteſtatẽ viri per contractum matrimonij. l.57. in parte, Que ella.verſic. Ex quibus. nu.15.fo.195.col.1.

Vxor in quærendis an poſsit præiudicari.l.60.glo.1.ver.Sed quęro.el. 2.nu.3.fo.198.col.4.

Vxor conſentiens alienationi rerum mariti,in quibus habebat hypothecam pro dote,& iurauit non contrauenire,an mortuo marito poſsit agere hypothecaria.ibi. in parte, Renunciare.verſic. Adde quæſtionem. nu.5.fo.199.col.3.

Vxor,an,& quando tenetur alere maritum. l.61. in parte, Veſtir y comer.verſiculo. Imò.numero.24.fol. 204.col.1.

Vxor vendens fundum dotalem cum viro ſuo,& recipiens bona ſtabilia maioris æſtimationis, an mortuo viro poſsit recuperare fundum dotalem vẽditum.ibi.in parte, En prouecho della.ver. Circa hoc accidit quæſtio.nu.17.fo.203.col.1.

Vxor,an,& quando poteſt petere dotem,ſi maritus erat pauper tempore matrimonij.l.66.in parte, Informacion.verſicu. Et ex hoc.nume.45. fo.234.col.2.

Vxor,an, & quando poteſt retrahere pro tanto rem habitam cõſtante matrimonio,et vẽditam à marito,vel eius hæredibus.l.75.glo.1.ver. Circa quod.nu.2.fo.255.col.4.

Vxor propter delictum mariti,an perdat bona ſua, vel bona habita cõſtante matrimonio.l.77. nume.1.fol. 258.col.1.

Vxor,an, & quando debet ali ab hæredibus viri.l.4.in parte, De confiſcar.verſiculo.Hinc eſt.folio.47.columna.3.

Vxor,an debeat habere quartam. quando bona mariti cõfiſcantur.ibi. verſiculo. Nec debet habere.fol.47. columna.3.

Vxor,confiſcatis bonis mariti, an pote-

poterit capere bona ſua priuſquàm fiſcus illa occupet.ibi.verſicu. Et nota quod ante.fo.47.col.4.

Vxor,an,& quãdo, & in qua portione ſuccedat viro ſuo.l.6.in parte, En todos.verſiculo.Fallit iſta lex.fo.51.col.2.

Vxor contrahens cum baſtardo ſcienter,eo defuncto, ſi defunctus habeat patrem,an ſuccedat in quartam. l.9.glo.1.verſiculo. Ex qua opinione.folio.59.col.3.

Vxor per tranſitum ad ſecundas nuptias, an perdat ea, quæ habuit à primo viro.l.15.glo.1.ver. Per tranſitum.nu.1.fo.80.col.4.

Vxor minor contrahens de licentia mariti,an perdat beneficium reſtitutionis in integrũ.l.53. in parte,Sin licencia.verſicu. Item quæro. nume. 5.fol.185.col.3.

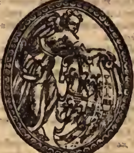
Vxor de licentia iudicis vendens vnam rem,quam poſtea vendidit alteri:demum aduenĩẽte marito,vnam ex illis approbauit, quę iſtarum venditionum debet valere.l.59.in parte, Auia de dar.verſ. Quæro iudex.nu.11.folio.198.col.3.

Vxor extrahẽs dolo virum ſuum à carcere, an puniatur aliqua pœna. In Proœmio.in pte,Gracia de Dios. verſiculo. Quæ ſunt inſignia.folio.4.colum.4.

Vxor receptãs virum ſuum delinquentem in domum ſuam, an incurrat in pœnam.l.77.in parte, Heregia. verſiculo. Propterea. numero.11.fol.258.columna.4.

Explicit repertorium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cav. G. Di Giacomo
PESCARA
24